

בס"ד

נפלאות הצדיקים

ג

הקב"ה מחולל ניסים ונפלאות פלאי פלאים
לבניו היהודים דרך בניו עבדיו הצדיקים
"לעושה נפלאות גדולות לבדו כי לעולם חסדו"

לכבוד י"א ניסן התשפ"ד
יום הולדת ה-122 של כ"ק אדמו"ר הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו.
ספר זה מתנה לקב"ה לכ"ק אדמו"ר הרבי מליובאוויטש נשיא דורנו
ולזכות כל יהודי/ה בעולם

ספר של אור עצום

ירון עמית, ה'תשפ"ד

תודות

ישתבח המאציל ויתעלה הבורא ברוך הוא שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. תודתנו להקב"ה על כל חיינו ועל שזיכנו להוציא לאור ספר של אור עצום על הנשיאים והמאורות הגדולים וצדיקים רבים. הספר מבוסס על הפסוק אז יאמינו בהשם ובמשה עבדו.

תודה רבה לרב מזכה הרבים ומקדש שם שמיים ברבים הרב אהרון פרלוב. מחבר הספרים 'זכרונם לברכה' - תולדות, הנהגות ואמרות טהורות מצדיקי וגאוני הדורות זי"ע, לפי סדר ימי ההילולא וספר בקדושתו של אהרון ועוד ספרים רבים, שעשה עבודה ענקית במשך שנים רבות והוציא ספרים לתפארת לכבוד השם יתברך. ונתן לנו בשמחה רשות להשתמש בחומר הכתוב שם והיות שאחד העיקרים בספרנו הוא המופתים והניסים והנפלאות שעושה הקב"ה בעולמו דרך הצדיקים,

יש כאן רק חלק קטן מהצדיקים המופיעים בסידרה השלמה.

בסידרה 'זכרונם לברכה' מופיע כל מראי המקומות לכל סיפור. ופשוט וברור שכל מי שיכול ללמוד את כל הסידרה 'זכרונם לברכה' עדיף. וכן כל מי שיכול לתרום לרב אהרון פרלוב להוציא את הסידרה שוב בוואדי מצווה גדולה שתעמוד לנצח נצחים לזכות התורם.

תודה רבה לרב מזכה הרבים הרב חיים ששון שנתן לנו רשות להשתמש בחומר של הספר אור הרשב"י ומומלץ מאד ללמוד את כל ספריו ולתרום לו להוצאתם לזיכוי הרבים.

תודה רבה לרב מזכה הרבים הרב אתיא גלעדי ולהוצאת גל עיני שנתן לנו רשות להשתמש בחומר של השיעורים של הרב המקובל יצחק גינזבורג שליט"א ומומלץ ומצווה גדולה מאד ללמוד את כל ספריו של הרב לזירוז הגאולה ולתרום להוצאת גל עיני לזיכוי הרבים ולהפצת המעיינות חוצה שיהא גילוי משיח בפועל ממש.

תודה רבה לרב מזכה הרבים הרב ליאור עצמון שעשרות שנים מוציא את עלון פניני עין-חמד לזיכוי הרבים. ונתן לנו מהחומר בספר זה. כדאי מאד לתרום לו להוצאות העלון וספרים על הצדיקים.

תודתנו לרב לב ליבמן שערך ספר זה. ורוב תודות לכל התורמים להוצאת הספר לאור. שכל עם ישראל יזכה לקבל פני משיח צדקנו בפועל ממש. והקב"ה יברך את כל אחד מבני ישראל לאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה. בניי חיי ומזוניי ובכולם רווחי. רפו"ש לכל חולי ישראל. מי שלא נשוי שהקב"ה יחתן אותו/ה השנה. מי שללא ילדים שהקב"ה יברכו בילדים השנה. פרנסה ברווח. נחת חסידי מכל הילדים. וכולם יגדלו לתורה לחופה ולמעשים טובים חסידים יראי שמים ולמדנים. אך טוב וחסד כל ימי חייכם

יהי רצון לפני הקב"ה שנוכה להוציא עוד ספרים על הצדיקים.

ירון עמית

יו"ל ע"י: ארגון בריית יוסף יצחק

הארגון שמבצע בס"ד בריתות מילה בעולם בחינם למבוגרים ילדים ותינוקות

אתר: www.brit-mila.net | www.britty.org

דוא"ל: amityaron@gmail.com

טלפון לארגון: 053-770-770-2

עורך: הרב לב לייבמן 0504341770 770leibman@gmail.com

כל התאריכים הלועזיים בספר הם להולדת התנא האלוקי רבי עקיבא

תוכן הענינים

כ"ט תשרי

- שמעון הצדיק כהן גדול 101
המקובל הצדיק הרב שלמה שרעבי זצ"ל 102

א' חשוון

- הצדיק רבי שלמה זלמן אונסדורפר הי"ד 112

ג' חשוון

- הרה"ק המהרי"ל בן הצמח צדק זי"ע 114
הרה"ק האדמו"ר הרב אליעזר הורביץ זצ"ל 115

ד' חשוון

- הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד 121
הגאון הרב אברהם אלישיב (אלישוב) זצ"ל 123

י' חשוון

- גד בן יעקב אבינו 125
הגאון הרב רפאל אהרון בן שמעון זצ"ל 126
לאה אמנו 127

י"א חשוון

- רחל אמנו 129
בנימין בן יעקב אבינו 133
הגאון הרב נתן צבי פינקל (השני) זצ"ל 135
הגאון הרב משה חיים לאו הי"ד 142

י"ב חשוון

הגאון המקובל הרב נחום לעווי משאדיק

- הידוע בכינוי רבי נחום שאדיקר זצ"ל 145
הצדיק הרב חיים וואלקין זצ"ל 150

י"ג חשוון

- הגאון הרב שלמה קורח זצ"ל 152

ט"ז חשוון

- הגאון הרב בן ציון אברהם קואינקה זצ"ל 158
הגאון המקובל הרב נתן יהודה לייב מינצברג זצ"ל 159

- אברהם אבינו אבי האומה היהודית 12

ג' תשרי

- רבי אפרים זילכה הכהן זצ"ל 30
הרבנית דבורה לאה בת אדמו"ר הזקן 36
הגאון הרב אברהם אבלי (אבא'לה) הלוי גומבינר זצ"ל 41

ז' תשרי

- זבולון בן יעקב 43

י' תשרי

- התנא האלוקי רבי עקיבא בן יוסף 43
זכריה בן יהוידע הנביא כהן גדול 62

י"ד תשרי

- יעקב אבינו 69
הצדיק הרב מאיר הכהן זצ"ל 79

ט"ו תשרי

- הגאון הרב שמעון אהלבוים מירסלב זצ"ל 80
הגאון המקובל הרב מאיר אריק זצ"ל 84

ט"ז תשרי

- הרב יצחק דב (זליגמן ב"ר) הלוי במברגר זצ"ל 87

י"ז תשרי

- האדמו"ר הרב מרדכי יששכר בער לייפר מפיטסבורג זצ"ל .. 89

י"ח תשרי

- הגאון הרב בן ציון הלוי במברגר זצ"ל 93

כ' תשרי

- הגאון הרב אליעזר פאפו זצ"ל 95

כ"ח תשרי

- הצדיק הרב מרדכי שלום איפרגן זצ"ל 97

הגאון הרב שלמה יהונתן יהודה פישר זצ"ל..... 209

כ' כסליו

הגאון הרב עמרם יצחק זקס זצ"ל..... 211

כ"ב כסליו

הגאון הרב חיים כסאר זצ"ל..... 214

כ"ג כסליו

הגאון הרב דב סוקולובסקי זצ"ל..... 215

כ"ד כסליו

הגאון הרב חיים חזקיהו מדיני זצ"ל..... 217

כ"ה כסליו

הגאון הרב חיים משה יהודה לייב שניידר זצ"ל..... 223

כ"ק האדמו"ר הרב יוחנן טברסקי מטאלנא זצ"ל..... 226

כ"ז כסליו

האדמו"ר הרב אברהם יצחק קאהן זצ"ל..... 230

הצדיק רבי ניסים נעים זצ"ל..... 233

כ"ח כסליו

הצדיק הרב יוסף מלכה זצ"ל..... 234

כ"ט כסליו

האדמו"ר הרב גדליה רבינוביץ מליניץ זצ"ל..... 236

הרב אברהם הלוי חזן זצ"ל הידוע בכינוי הראבר"ן..... 238

א' טבת

המקובל הרב יוסף מערבי זצ"ל..... 239

האדמו"ר הרב אברהם משה בונהרד מפשיסחא זצ"ל..... 242

ג' טבת

הרב חיים לייב שמואלביץ זצ"ל..... 244

ד' טבת

הגאון הרב פינחס שרייבר זצ"ל..... 254

ו' טבת

הרב הצדיק הנסתר אברהם יוסף בנימין ברכות זצ"ל..... 259

האדמו"ר המקובל הרב ישראל ניסן רוזנבאום

מקרטשניף-קריית-גת זצ"ל..... 162

י"ח חשוון

הרב ישעיה ברדקי זצ"ל..... 164

הגאון הרב נחום פרצוביץ זצ"ל..... 166

י"ט חשוון

הגאון הרב דוד פיינשטיין זצ"ל..... 170

הגאון הרב דוד צבי הופמן זצ"ל..... 172

הגאון הרב ישועה עטיה זצ"ל..... 174

כ' חשוון

הרב הגאון מרדכי לייב צוקרמן זצ"ל..... 176

כ"ב חשוון

הגאון הרב מיכאל הופמן מפאפא זצ"ל..... 180

הרב דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל..... 182

כ"ד חשוון

הגאון הרב שלמה אבן דנאן זצ"ל..... 184

כ"ט חשוון

הגאון הרב דב צבי קרלנשטיין זצ"ל..... 186

ד' כסליו

הגאון הרב בן ציון חי הכהן יהונתן זצ"ל..... 188

ו' כסליו

האדמו"ר הרב יחזקאל שרגא ליפשיץ הלברשטאם זצ"ל... 189

י' כסליו

הגאון הרב רפאל דאבוש זצ"ל..... 193

י"ג כסליו

הרה"ק רבי דב בער מליעווא זי"ע..... 195

המקובל הרב שלום הדאיה זצ"ל..... 198

י"ד כסליו

יהודה בן יעקב אבינו..... 200

הצדיק הרב יהודה אריה שכטר זצ"ל..... 201

כ"ג טבת

הגאון הרב מרדכי גיפטר זצ"ל..... 326

כ"ד טבת

האדמו"ר הרב יוסף רבינוביץ (יונגרלייב) מיאמפולה זצ"ל ... 331

הגאון הרב מאיר איזנשטטר זצ"ל הנדע כ'מחר"ם א'ש' זיע"א..... 335

הרב הגאון משה עקיבא טיקוצ'ינסקי זצ"ל..... 339

כ"ז טבת

הגאון הרב שלמה לייב ברודה זצ"ל..... 341

כ"ח טבת

שמעון בן יעקב אבינו 343

הגאון הרב רפאל שמואל ברנבוים זצ"ל..... 345

כ"ט טבת

הגאון הרב יהודה בן מוייאל זצ"ל..... 347

הגאון הרב אריה לייב מאלין זצ"ל..... 349

א' שבט

האדמו"ר הרב משה יחיאל הלוי אפשטיין זצ"ל..... 351

ב' שבט

הצדיק הרב ישראל חיים קפלן זצ"ל..... 356

הצדיק הרב נחום זאב זיו זצ"ל..... 358

ג' שבט

הגאון הרב יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל..... 360

ו' שבט

הרה"ק האדמו"ר הרב יצחק לייפר מקאליש זצ"ל..... 363

הגאון הרב זרח ראובן ברורמן זצ"ל..... 366

ז' שבט

הגאון המקובל האלוקי רבנו לוי סעדיה נחמני זיע"א..... 369

ח' שבט

הרב יצחק טייב בעל 'ערך השולחן' זצ"ל..... 374

ט' שבט

הגאון הרב רפאל הלוי שמואלביץ זצ"ל..... 377

ז' טבת

הצדיק הרב אהרון בן שמעון זצ"ל..... 263

הרב אשר זאב וורנר זצ"ל..... 265

האדמו"ר הרב מרדכי יוסף ליינר זצ"ל..... 267

ט' טבת

הגאון הרב חזקיה הכהן רבין זצ"ל..... 271

י' טבת

הגאון הדרשן הרב ראובן אליצור קרלנשטיין זצ"ל..... 274

י"א טבת

הגאון הרב שלמה איגור זצ"ל..... 279

הגאון הרב שלמה יהודה לייב טבק זצ"ל..... 280

י"ב טבת

האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר מוישווה זצ"ל..... 284

הגאון הרב בנימין זאב בצרי זצ"ל..... 291

י"ד טבת

הרב הגאון שמואל אהרון יודלביץ זצ"ל..... 292

י"ח טבת

המקובל הרב ברוך שפירא זצ"ל..... 297

הצדיק הרב שמעון בעדני זצ"ל..... 301

י"ט טבת

הרב משה סוקולובסקי זצ"ל..... 307

הגאון הרב אריה לייב הלר זצ"ל..... 309

כ' טבת

הרה"ק רבי שלמה בן אדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע..... 313

הגאון הרב רפאל אליהו אליעזר מישקובסקי (כונה רבי אֶלְיָה) זצ"ל..... 315

הגאון הרב אברהם מוגין הכהן זצ"ל..... 316

כ"ב טבת

הרה"ק האדמו"ר הרב שלום מוסקוביץ זצ"ל..... 318

המקובל האדמו"ר הרב שלום בר חנין

המכונה ה'בבא חניני' זצ"ל..... 323

הגאון הרב מרדכי זאב שולמן זצ"ל..... 446

כ"ח שבט

הרה"ק האדמו"ר הרב נתן דוד רוזנבאום מזוטשקא זצ"ל... 449

כ"ט שבט

הגאון הרב שלמה זלמן סנדר כהנא שפירא זצ"ל..... 455

א' אדר

הרב צדקה חוצין זצ"ל..... 457

ז' אדר

משה רבנו 458

ח' אדר

הגאון הרב יוסף ידיד הלוי זצ"ל..... 487

ט' אדר

הגאון המקובל הרב שמואל אורבך זצ"ל..... 490

הגאון הרב יחיאל מיכל שלזינגר זצ"ל..... 495

י' אדר

הגאון הרב אברהם אביטבול זצ"ל..... 496

י"א אדר

הרב הצדיק משה פארדו זצ"ל..... 498

י"ב אדר

מארי הרב אברהם אֶלְנָדָף זצ"ל..... 503

י"ג אדר

הצדיק הרב ניסים פליקס אמסלם זצ"ל..... 505

י"ד אדר

הרב זאב וואלף מז'טומיר זצ"ל..... 506

המקובל הרב בן ציון חיים אפרימאשווילי זצ"ל..... 511

ט"ו אדר

הגאון הרב דב בעריש מייזליס זצ"ל..... 513

הצדיק מארי אבא שלום שבזי זצ"ל..... 381

י' שבט

הגאון הרב יצחק אייזיק שר זצ"ל..... 385

י"ב שבט

הצדיק הרב חיים כפואי זצ"ל..... 389

הגאון הרב דוד מלול זצ"ל..... 391

י"ד שבט

המקובל האלוקי רבי יצחק אביחצירא זצוק"ל הי"ד..... 393

חכם מגשה יונה זצ"ל..... 398

ט"ז שבט

הרה"ק הרב"ש בן הצמח צדק זי"ע..... 399

המקובל הרב ניסים נחום זצ"ל..... 400

י"ח שבט

הגאון הרב יצחק אריה שיינר זצ"ל..... 402

הרה"ק הרב צבי הירש לוינסון זצ"ל..... 408

האדמו"ר הרב משה גוטליב מלודמיר-אולבסק זצ"ל..... 410

הצדיק הרב דוד צבאח זצ"ל..... 413

כ' שבט

אשר בן יעקב אבינו..... 414

כ"ב שבט

הגאון הרב שמעון אופנהיים מקרומנוי זצ"ל..... 418

כ"ג שבט

הגאון הרב ישראל דוד ניוונר זצ"ל..... 420

הרב אליהו דב ליורוביץ זצ"ל..... 427

כ"ד שבט

הרבנית מנוחה רחל סלונים..... 429

כ"ו שבט

הגאון הרב שאול בראך זצ"ל..... 439

כ"ז שבט

הגאון הרב אלעזר לעוו זצ"ל מסאנטוב..... 444

כ' ניסן

האדמו"ר הרב יחזקאל פנט בעל 'מראה יחזקאל' זצ"ל 562
 הרב החסיד הצדיק שמעון פרידמן 566

כ"א ניסן

הגה"ק כ"ק הגה"צ רבי שלמה אליעזר ויזל זצוק"ל
 מטערנעווא 571
 הגאון הרב חיים שאול גריינימן זצ"ל 572

כ"ו ניסן

היושע בן נון הנביא 577

כ"ז ניסן

הגאון הרב אביגדור הכהן מילר זצ"ל 579

כ"ט ניסן

הצדיק הרב שלמה שטנצל זצ"ל 583

ב' אייר

הרב חכם משה זקן מאזוז זצ"ל 584

ו' אייר

האדמו"ר הרב משה אייכנשטיין מסאמבור זצ"ל 586

ח' אייר

הגאון הרב זונדל קרוזר זצ"ל 590

ט' אייר

הרה"ק האדמו"ר הרב משה האגר משאץ זצ"ל 593

י' אייר

הגאון הרב דוד בן בארון זצ"ל 595

ט"ז אייר

הגאון הרב משה שמואל הלוי רוטנברג מקאסאן -
 קליינווארדיין זצ"ל 597
 הרה"ק האדמו"ר הרב צבי הירש רוזנבאום זצ"ל 598
 הצדיק הרב משה שמאי זצ"ל 600

ט"ז אדר

הגאון הרב מנחם כץ זצ"ל 514
 הרה"ק הרב שלום אולמן חריף זצ"ל 517

י"ז אדר

הרב אברהם פרידמן מפרהוביטש 519
 הגאון הרב ברוך שמעון סלומון זצ"ל 522

י"ט אדר

הרב יהודה גרינוואלד מסאטמר זצ"ל 524

כ"ו אדר

הגאון הרב שלמה סלימאן פרץ זצ"ל 527

ד' אדר ב'

הרב הצדיק יהודה אריה לייב מרובנה
 הידוע כרבי לייב שְׁרָה'ס זצ"ל 530

ט"ו אדר ב'

הגה"ק שמריהו יוסף חיים קנייבסקי זצ"ל 533

י"ז אדר ב'

הרה"ק האדמו"ר הרב יעקב אשר קאפף זצ"ל 549

כ"ד אדר ב'

הגאון הרב מאיר הלוי סולובייציק 552

י"ג ניסן

הגאון הרב אברהם חביב זצ"ל 554

ט"ו ניסן

יצחק אבינו 555

ט"ז ניסן

לוי בן יעקב 560

י"ז ניסן

הרה"ק המהרי"נ ישראל נח שניאורסאהן,
 בן הצמח צדק זי"ע 561

י"ג סיוון

הרה"ק האדמו"ר הרב שרגא יאיר רבינוביץ
מביאליבירו'ג זצ"ל..... 679
הגאון הרב רפאל יונה טיקוצ'ינסקי זצ"ל..... 683

י"ד סיוון

הגאון הרב דוד יצחק מן זצ"ל..... 684

ט"ו סיוון

יהודה בן יעקב..... 686
הרב מאיר יוסף רובין מקרסטיר הי"ד..... 687

ט"ז סיוון

המקובל הגאון הרב יעקב נחמני זצ"ל..... 690
האדמו"ר הרב מרדכי מנחם מנדל קאליש
'השותק' מווארקא זצ"ל..... 691
הגאון הרב גדליה נדל זצ"ל..... 696
המקובל הרב יעקב חדאד זצ"ל..... 699

י"ז סיוון

הגאון המקובל הרב משה פארהאנד זצ"ל..... 701

י"ח סיוון

הגאון הרב אהרון כהן זצ"ל..... 707

י"ט סיוון

הגאון הרב שמואל הומינר (השני) זצ"ל..... 709

כ"א סיוון

הגאון הרב יהושע השיל הכהן פריד זצ"ל..... 713

כ"ה סיוון

התנא האלוקי רבי יונתן בן עזויאל..... 715
הגאון הרב ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל..... 716
התנא האלוקי רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול זצ"ל..... 719
הגאון הרב חיים סופר זוסמן (שרייבר) זצ"ל..... 721
הצדיק הרב יצחק (איצ'ה) גרודזינסקי זצ"ל..... 725

כ"ו סיוון

הרב מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל..... 727

כ' אייר

הרב הצדיק מרדכי טברסקי זצ"ל
המכונה ה'מגיד מצ'דנוביל'..... 602

כ"ה אייר

הרה"ק הצדיק הרב דוד בְּלִיאָכֶר הי"ד..... 613
חכם הרב שלמה אמסלם זצ"ל..... 615

כ"ו אייר

הרה"ק רבי שלמה גולדמן מזוועהיל..... 617

כ"ח אייר

שמואל הנביא..... 630

א' סיוון

הגאון הרב אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל..... 635

ג' סיוון

הרה"ק רבי יעקב שמשון שפירא מְשֵׁפִיטוּקָא
הגאון הרב אורי זוהר זצ"ל..... 638
650

ד' סיוון

האדמו"ר הרב ישעיה נפתלי הירץ שפירא זצ"ל..... 653

ה' סיוון

נפתלי בן יעקב אבינו..... 655
הצדיק הרב רפאל אדרעי זצ"ל המכונה אלפסי..... 656

ו' סיוון

דוד מלך ישראל..... 657
הגאון הרב יהודה סג"ל רוזנר הי"ד..... 659

י' סיוון

מֶרֶן הרב ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל..... 663

י"א סיוון

הגאון הרב שלמה זלמן אהרנרייך הי"ד..... 672

י"ב סיוון

האדמו"ר הרב אברהם וינברג מסלונים (השלישי)..... 676

י"ט תמוז
 הגאון הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל..... 798
 הגאון הרב חזקיהו אליעזר יהודה פינקל זצ"ל..... 800

כ' תמוז
 הגאון הרב אברהם חיים נאה זצ"ל..... 805

כ"ב תמוז
 הרה"ק האדמו"ר הרב סיני הלברשטאם הי"ד מז'מיגרדא ... 807
 המקובל הרב רפאל משה אלבו זצ"ל..... 809

כ"ה תמוז
 הרה"ק האדמו"ר הרב ישראל אליהו יהושע
 טרונוק מקוטנא זצ"ל..... 811
 האדמו"ר הרב מאיר הלוי רוטנברג מאפטא זצ"ל..... 815

כ"ח תמוז
 הראשון לציון הגאון הרב יעקב שאול אלישר זצ"ל
 המכונה היש"א ברכה..... 819
 הגאון המקובל הרב צבי אביגדור פיש זצ"ל
 המכונה 'רבי הערש נאפקאר'..... 822

א' אב
 אהרון הכהן גדול..... 824

ב' אב
 הצדיק הרב שְׁרֵיָה דְבַלְיָצְקִי זצ"ל..... 848

ד' אב
 המקובל הגאון הרב מנחם עזריה מפאנו זצ"ל..... 857

ח' אב
 רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל הידוע כ'סבא מקלם'..... 859
 הגאון המקובל הצדיק הרב ברוך מרדכי פרנקל זצ"ל..... 861

י' אב
 יששכר בן יעקב אבינו..... 863

י"ג אב
 הגאון הרב אברהם אבלי זצ"ל..... 864

כ"ט סיוון
 המקובל הגאון הרב משה אזגורי זצ"ל..... 734

א' תמוז
 יוסף הצדיק..... 736

ג' תמוז
 כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש מנחם מנדל
 בן רבי לוי יצחק שניאורסון נשיא דורנו..... 741

ה' תמוז
 הרב אברהם צבי הלוי בעק זצ"ל..... 755

ז' תמוז
 הרב ברוך תאומים פרנקל זצ"ל אב"ד לייפניק..... 759

ח' תמוז
 הגאון רבי אליהו מני זצ"ל..... 766
 הרה"ק האדמו"ר הרב מאיר הורביץ מדו'קוב זצ"ל..... 768

י"א תמוז
 הרב חכם משה (בישי) מימון זצ"ל..... 772
 הרב ישראל יעקב לובצ'אנסקי הי"ד זצ"ל..... 774

י"ד תמוז
 הגאון הרב יעקב יצחק הלוי רודרמן זצ"ל..... 776

ט"ו תמוז
 האדמו"ר הרב יעקב משה ספרין זצ"ל מקומרנא..... 779
 הרב רפאל צבי יהודה מלצר זצ"ל..... 786

ט"ז תמוז
 הגאון הרב שמעון משה דיסקין זצ"ל המכונה סימוניק..... 788

י"ז תמוז
 הגאון הרב חיים צבי מאנהיימר זצ"ל..... 791

י"ח תמוז
 האדמו"ר הרב אברהם יהושע השיל טברסקי מצ'רנוביל זצ"ל ..

ח' אלול

הגאון הרב אלטר אליקים שרגא שפירא מצ'רנוביץ זצ"ל... 919

ט' אלול

דן בן יעקב אבינו 921
האדמו"ר הרב אהרון מנחם מנדל גוטרמן זצ"ל 921

י' אלול

הגאון רבי אלימלך אשכנזי זצוק"ל גאב"ד מעלבורן 924

י"ג אלול

האדמו"ר הרב ירחמיאל משה הופשטיין מקוז'ניץ זצ"ל 926
הרב יעקב ישראל טברסקי זצ"ל 929
הצדיק הנסתר הרב אברהם יחיאל פיש זצ"ל
המכונה 'הבנאי הקדוש' 933

ט"ז אלול

הרה"ק האדמו"ר הרב אברהם אביגדור נחום לנדא זצ"ל 938

י"ז אלול

הגאון הרב עבדאללה (עובדיה) סומך זצ"ל 945

י"ט אלול

המקובל הגאון הרב משולם שרגא פייבוש היילפרין זצ"ל .. 947

כ"ב אלול

הרב הגאון ישכר דב בער (בערצ"י) לייפר זצ"ל 949

כ"ו אלול

הרב שמואל אבא מזיכלין זצ"ל 951

כ"ז אלול

הרב המקובל ישועה חי בן שושן זצ"ל 958

כ"ח אלול

המקובל הרב חיים יהודה לייב אוירבך זצ"ל 960

צדיקים שלא ידוע יום ההילולה שלהם

מנשה בן יוסף הצדיק נכד יעקב אבינו 962
אפרים בן יוסף הצדיק נכד יעקב אבינו 963
אלעזר כהן גדול 964

י"ד אב

הגאון הרב עקיבא הכרמי זצ"ל 866

ט"ו אב

הרה"ק האדמו"ר הרב צבי הירש הלברשטאם זצ"ל 869
הגאון הרב חנוך דב העניך הניך פדווא זצ"ל 872

ט"ז אב

הגאון הרב מנחם מנדל לור זצ"ל 874

כ"ב אב

הגאון הרב חיים יעקב לוין זצ"ל 876

כ"ה אב

הגאון הרב יעקב משולם אורנשטיין זצ"ל
המכונה הישועות יעקב על שם ספרו 878
האדמו"ר הרב אברהם חיים הורביץ מלינסק (הראשון) זצ"ל 884
הגאון הרב שלום כהן זצ"ל 885

כ"ז אב

הגאון המקובל האלוקי הצדיק רבי יהודה משה פתיה זצ"ל 893
הגאון הרב משה מרדכי הלוי שולזינגר זצ"ל 899

כ"ח אב

הגאון הרב יוסף יהודה דנא זצ"ל 901

א' אלול

הגאון הרב אברהם דב אוירבך מטבריה זצ"ל 904

ג' אלול

האדמו"ר הרב ישכר בער לייפר מנדבורנה 907
הגאון הרב שרגא פייבל מנדלוביץ 910

ד' אלול

הרה"ק האדמו"ר הרב ישעיה וולטפרייד מפשדורד' זצ"ל 913

ה' אלול

הגאון הרב צבי הירש הירשל לוין זצ"ל 916

980.....	רבי שלמה הלוי אלקבץ זצ"ל הי"ד.....	965.....	פנחס.....
982.....	הגאון רבי ראובן דוד נאוי זצ"ל.....	966.....	איתמר כהן גדול.....
983.....	רבי אליהו די וידאש זצ"ל.....	967.....	כלב בן יפונה.....
985.....	הרב המקובל גלאנטי אברהם זצ"ל.....	968.....	ישעיהו הנביא.....
987.....	רבי יצחק דלויה זצ"ל.....	970.....	ירמיהו הנביא.....
989.....	הגאון רבי יצחק שור הידוע כרבי איציקל גוואזדיצער.....	971.....	חולדה הנביאה.....
990.....	הצדיק רבי אברהם מול נס זצ"ל.....	972.....	חגי זכריה ומלאכי.....
992.....	הגאון הרב אברהם שמעון הלוי אנגל הורביץ מזיליכוב הי"ד.....	974.....	שמשון הגיבור שופט בישראל.....
996.....	רבי יוחנן בן זכאי.....	976.....	התנא האלקי הלל הזקן צוק"ל.....
		978.....	התנא האלוקי רבי חייא צוק"ל.....

חודש תשרי

אברהם אבינו אבי האומה היהודית

התנאים רבי אליעזר ורבי יהושע נחלקו האם אברהם נולד בחודש תשרי או בחודש ניסן.

אברהם אבינו – אבי האומה, הוא שהכיר תחילה בבורא עולם, הפיץ את אמונת ה' בעולם, הלך נגד כל התיאוריות הכפרניות שרווחו, ודבק בה'. "אברהם העברי" – שכל העולם היה מן העבר האחד, והוא מן העבר השני. דבר לא הזיז אותו מאמונתו. עשרה נסיונות קשים התנסה – ובכולם עמד. הוא שהניח את היסוד ל"עם ישראל", והוריש לנו את תכונת ה"עבריות" – להיות דבקים בה' ובתורתו עד כדי מסירות נפש.

אברהם אבינו הוא מפרסם יחוד ה' הראשון. ראשון משלושת האבות. אבי עם ישראל. כמו כן האומות ישמעאל, המדיינים, האדומים והעמלקים גם הם צאצאיו, אך לא נקראו על שמו. אמר הקב"ה לאברהם: אילולי אתה – לא בראתי שמים וארץ, אילולי אתה – לא בראתי גלגל חמה, אילולי אתה – לא בראתי את הירח! (בראשית רבה מח ח)

"אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" [אותיות אברהם] – כשברא הקב"ה את העולם לא היה העולם יציב, אמר לו הקב"ה לעולם, מה לך שאינך יציב? אמר: רבוננו של עולם אינני יכול לעמוד, כי אין לי יסוד על מה להתקיים. אמר לו הקב"ה: עתיד אני להעמיד בך צדיק שהוא אברהם אוהבי, מיד התייצב העולם. (וזהר ח"א עו ע"ב) ואם כן – מדוע לא ברא הקב"ה את אברהם אבינו בתחילת הבריאה, קודם לאדם הראשון? אמר רבי לוי, ראוי היה אברהם להבראות קודם לאדם הראשון, אלא שאמר הקב"ה: אם אברא את אברהם תחילה ולאחריו את אדם – שמא יקלקל האדם ויחטא ואין מי שיבוא לתקן אחריו, אלא הריני בורא את האדם תחילה, שאם יקלקל יבוא אברהם ויתקן. אמר רבי אבא, בנוהג שבעולם, אדם הבונה בנין, ויש לו קורה חזקה במיוחד – היכן הוא מעמיד אותה? – באמצע הטרקלין, כדי שתהיה תומכת בקורות שלפניה ובקורות שלאחריה, כך – למה ברא הקב"ה את אברהם באמצע הדורות? כדי שיתמוך בדורות שלפניו ובדורות שלאחריו. (בראשית רבה יד ו)

כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עברו עשרים דורות שלא היתה בהם תועלת, ולא עמד מהם צדיק שיפרסם את ה' בעולם. לאחר עשרים דור, צפה הקב"ה באברהם שהיה נתון בארץ בבל, אמר הקדוש ברוך הוא: האם יש בו כח לפרסם שמי בעולם? כיון שהשליכו אותו לכבשן האש וקידש שמו של הקב"ה ועמד בנסיונו, מיד קירבו הקדוש ברוך הוא לארץ ישראל, או אז בנה לו אברהם פונדק והיה זן עוברים ושבים, והיה מכניס את הבריות תחת כנפי השכינה, והודיע כבודו של הקב"ה בעולם, ומסר נפשו לכבוד הקדוש ברוך הוא! (במדבר רבה פרשה ב)

"עשרה דורות מנחם ועד אברהם, להודיע כמה ארץ אפים לפניו, שכל הדורות היו מכעיסים ובאים, עד שבא אברהם וקבל שכר כלם". (אבות פרק ה משנה ב)

אברהם מכיר את בוראו

אברהם אבינו – גדל בבית של עבודה זרה, בסביבה שבה כולם מאמינים באילילים וסוגדים להם, ועליהם מולך היה ביד רמה המלך "נמרוד" – שידע את בוראו והתכוון למרוד בו!

וכיצד הגיע אברהם אבינו אל האמת, אל האמונה בבורא העולם?

– מתוך חיפוש האמת! הרצון האמיתי והחזק של אברהם אבינו לגלות את האמת ללא סטיות – הוא שהוביל אותו למציאת האמת, גם בתוך ים השקר הסובב אותו!

אומרים חז"ל: בבוקר, כשראה אברהם את השמש זורחת מצד מזרח, חשב בלבו – זהו האל! אמר, זהו המלך שבראני, והתפלל לשמש כל אותו היום. לערב, כשראה את השמש שוקעת והלבנה זורחת, אמר – זהו בודאי ששולט גם על האל ההוא שהתפללתי אליו בבוקר, שהרי הוא גבר עליי. והחל התפלל כל הלילה אל הירח. בבוקר, ראה והנה החושך עובר והאיר צד המזרח! אמר: ודאי כל אלה, יש עליהם מלך ומושל המנהיג אותם. כיון שראה הקב"ה חשקו של אברהם אליו, נתגלה אליו ודבר עימו. (זוהר ח"א פו ע"א)

"כיון שצפה אברהם אבינו עליו השלום, והביט וראה וחקר והבין וחקק וחצב וצרף וצר ועלתה בידו, אז נגלה עליו אדון הכל ברוך הוא, והושיבו בחיקו, ונשקו על ראשו, וקראו אוהבי, וכרת לו ברית ולזרעו". (סוף ספר היצירה)

הלך אברהם לישיבת שם ועבר ללמוד שם תורה, ובמשך השנים נעשה חכם גדול בתורה, וידע את התורה כולה. כמו כן – זימן הקב"ה לאברהם אבינו את שתי כליותיו – כשני חכמים, והיו מבינות אותו, ויועצות אותו, ומלמדות אותו חכמה. וכך ידע אברהם אבינו וקיים את המצוות כולן – אפילו את המצוות שתיקנו חכמים במשך הדורות – כעירובי תבשילין ועירובי חצרות. (בראשית רבה סד ד. יומא כח ע"ב. אבות דרבי נתן לב, א)

עֲשֶׂרָה נְסִיוֹנוֹת: עֲשֶׂרָה נְסִיוֹנוֹת נִתְּנָה אֲבִרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם, וְעָמַד בְּכָלָם, לְהוֹדִיעַ כְּמָה חֲבָתוֹ שֶׁל אֲבִרָהָם אֲבִינוּ עָלָיו הַשְּׁלוֹם". (אבות פרק ה משנה ג)

הקב"ה, בוחן כליות ולב, ידע את ליבו של אברהם אבינו כי הוא שלם באמונתו, ובודאי יעמוד בכל הנסיונות וידבק בו, ומדוע אם כן ניסה אותו? כדי להודיע את חיבתו ולפרסם את מעלתו בעולם כולו, שכולם יראו עד כמה הוא דבק בה! כמו שנאמר (תהלים ס ו): "נִתְּתָה לִירֵאָיִךְ יָס לְהִתְנוֹסֵס" – הנסיון מעלה על נס ומפרסם את גדלותו של הצדיק.

ומה היו עשרה הנסיונות?

א. אור כשדים. ב. לך לך מארצך. ג. רעב בארץ כנען. ד. לקיחת שרה אל בית פרעה. ה. רדיפת אברהם אחר ארבעת המלכים. ו. ברית בין הבתרים. ז. ברית מילה בגיל 99. ח. לקיחת אבימלך את שרה. ט. שילוח הגר ושמעאל. י. עקידת יצחק. (ברטנורא שם)

הנסיון הראשון – אור כשדים

תרח אבי אברהם – עושה צלמים היה. פעם אחת יצא לדרך, והושיב את אברהם בנו מוכר במקומו. כאשר באו אנשים לקנות, היה אברהם פונה לאדם ואומר לו: בן כמה שנים אתה? והוא עונה לו: בן חמישים או בן שישים שנה. היה אברהם אומר לו: "אוי לו לאדם זה, שהוא בן שישים ורוצה להשתחוות לפסל בן יומו!" היה האיש מתבייש והולך לו. פעם אחת באה אשה ובידה קערת סולת, אמרה לו לאברהם: הא לך זאת והקרב את זה לפני הפסלים. ניסה אברהם לשכנע אותה כדרך ששכנע את כולם, אולם היא לא

קבלה את דבריו, הניחה את המגש והלכה לה. מה עשה אברהם? לקח מקל בידי, ושבר את כל הפסלים וקשר את המקל ביד הגדול שבהם. כאשר חזר תרח אביו לחנותו, נדהם למראה עיניו, אמר: מי עשה להם כך? אמר לו אברהם בעורמה: מה אסתיר ממך, אבא? באה אשה אחת ובידה קערת סולת, ואמרה לי להקריב בפניהם. הקרבתי לפניהם, והתחילו להתקוטט. זה אומר אני אוכל תחילה, וזה אומר אני אוכל תחילה. עמד הגדול הזה שבהם, לקח המקל ושברם! כעס תרח ואמר: מה אתה מטעה אותי, האם יש להם דעת?! אמר לו אברהם: ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר!

בערה בו חמתו של אביו, נטלו ומסרו לנמרוד. אמר לו נמרוד: "השתחוה לאש!" אמר לו אברהם: "נשתחוה למים – שגוברים על האש ומכבים אותה?" אמר לו נמרוד: "השתחוה למים!" אמר לו: "אם כן נשתחוה לעננים שמסוגלים לטעון מים!" אמר נמרוד: "השתחוה לעננים!" אמר לו: "נשתחוה לרוח שמפוזר את העננים!" אמר לו: "השתחוה לרוח". אמר: "נשתחוה לאדם שיכול להכיל בקרבו את הרוח?" ראה נמרוד כי אברהם מהתל בו, אמר: "מה אתה מרבה בדיבורים, אני איני משתחוה אלא לאש, והריני משליך אותך בתוכו, ויבוא האלוה שאתה משתחוה לו ויצילך!" (בראשית רבה לח ע)

מיד יצא כרוז בכל העיר: מי שהוא מאוהבי נמרוד, יביא מטען של עצים, להכנת כבשן אש עבור אברהם המורד. וכך הביאו אנשי העיר מטענים של עצים במשך 40 יום. את כל העצים אספו בכפר אחד, שנקרא לאחר מכן "אור כשדים". באותו כפר היה תנור ענק ממדים, ולאחר שהצטברה בתוכו כמות עצומה של עצים, הבעירו אותו עד שהיה הולך ובווער במשך שלושה ימים ושלושה לילות. מרוב החום הלוחט, נעשה כל הכפר חם וכל תושביו מיהרו לצאת ממנו. נתכנסו רבבות רבבות של אנשים ונשים מכל קצוות תבל אל אזור הכפר, כדי לראות כיצד שורפים את המורד במלך. וביניהם היו 45,000 איש בני מלכים, ו-80,000 גיבורים, ו-60,000 אחוזי חרב. (סנהדרין צה ע"ב)

אחד השרים החשובים התכבד לזרוק את אברהם אבינו לתוך כבשן האש. כשהתקרב מעט אל האש, מיד יצאו לשונות של אש מן התנור הבווער ושרפו את השר. ניסו שרים אחרים לזרוק את אברהם, אך כל מי שניסה היה נשרף, עד שנשרפו אנשים רבים, ולא ידע נמרוד מה לעשות.

באותה שעה בא השטן בדמות אחד משרי המלך, ואמר כי יש בכוחו לעשות תחבולה ולזרוק את אברהם מרחוק אל תוך הכבשן. מיד ביקש להביא לוחות, חבלים ומסמרים, ועשו "טראבוקו" – מין מכונת קליעה, שפועלת על ידי הנעה מרחוק. בדקו את המכונה, אם פועלת היא כראוי, על ידי שהכניסו לתוכה שלוש פעמים אבן גדולה וקלעו אותה לתוך הכבשן. כאשר הוכחה המכונה כיעילה, קשרו את ידיו ורגליו של אברהם, שמו אותו בטראבוקו, כדי לזרוקו לכבשן האש.

בא השטן לפני אברהם ואמר לו: אם אתה רוצה להנצל מן האש הזאת, השתחוה לנמרוד. השיב לו אברהם: "יגער ה' בך השטן". באה אמו של אברהם אשר נקרא שמה אמתלאי, ואמרה לו: אנא ממך, השתחוה לנמרוד ותנצל. אמר לה: דעי אימי, כי האש של נמרוד סופה להכבות, ואילו האש בגיהנם אינה נכבית לעולם!

אז הטילו את אברהם לתוך הכבשן פנימה. מיד נעשה רעש גדול בשמים, ואמר המלאך גבריאל לקב"ה, רבנו של עולם ארד ואצנן ואציל את הצדיק מכבשן האש. אמר לו הקב"ה, אני יחיד בעולמי והוא יחיד בעולמו, שעומד יחיד מנגד לכל העולם הטועה, נאה ליחיד להציל את היחיד. מיד ירד הקב"ה בכבודו ובעצמו והציל את אברהם וצינן לו את האש, והיה אברהם מתהלך בתוך הכבשן. (פסחים ק"ח ע"א)

כשראה נמרוד כך, מיד ציוה להוציא אותו מן הכבשן, אך לא יכל אף אחד להוציאו, וכל מי שניסה להתקרב מעט אל האש, היה נשרף מן החום הגדול. או אז נכנע נמרוד וקרא לאברהם: אתה, שהנך עבד נאמן לאלוהי השמים הגדול, המבורך והאמיתי, צא לחוץ!!! יצא אברהם והתייצב לפני נמרוד, וכל המון האנשים שהיו שם יחד עם נמרוד השתחוו לפני אברהם. אמר להם אברהם: אני איני כלום, ולא אלי תשתחוו, אלא האמינו באלוהי האמת שבשמים. או אז נתן נמרוד לאברהם הרבה מתנות, וגם את שני העבדים המובחרים ביותר שהיו לו, אחד מהם היה אליעזר. וכן גדולי המלכות נתנו לו מתנות רבות וליוו אותו לביתו בכבוד גדול. (מדרש הגדול בראשית יב א. מעם לועז)

הנסיון השני – לך לך

"ויאמר ה' אל אברהם, לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, אל הארץ אשר אראך... וילך אברהם פֶּאֶשֶׁר דָּבַר אֵלָיו ה'. ... ויקח אברהם את שְׂרֵי אִשְׁתּוֹ, וְאֵת לוֹט בֶּן אָחִיו, וְאֵת כָּל רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ, וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּחָרָן, וַיֵּצְאוּ לְלֶכֶת אֶרְצָה כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרְצָה כְּנָעַן". (בראשית יב א-1)

בהיותו בחרן, היה אברהם אבינו מקבץ את אנשי מדינתו, ומקרבים אל דרך ה'. וכיצד היה עושה? היה לוקח שני צלמים, קושר אותם בחבל, ומוליך אותם ברחובות העיר כדרך הסוחרים, והיה מכריז: "רוצה אני למכור אליל שאין בו מועיל. פה לו ולא ידבר, עינים לו ולא יראה, אזנים לו ולא ישמע, ולא יהלך ברגליו". כך נכנס בדברים עם אנשי מדינתו, והוכיח להם שהדרך שהם הולכים בה, אינה דרך האמת, ואין ראוי לעבוד לאילים אלא רק לאלוהי העולם האמיתי, בורא שמים וארץ, וראוי לאבד ולשבר את כל הצלמים.

כך עשה אברהם אבינו נפשות רבות, והכניסם תחת כנפי השכינה. גם שרה אמנו היתה מקרבת את הנשים אל דרך ה' – "אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים". (רש"י בראשית יב ה)

אנשי חרן רעים וחטאים גדולים היו, וקיבצם אברהם כמה פעמים, הוכיחם ואמר להם: "לא שמעתם מה עלתה לדור המבול שהיה לפניכם, שלא היה להם לב להבין והיו מקשים ערפם וממרים דברו?! ואם לא שנשבע הקב"ה שלא יביא עוד מבול לעולם, כדאי הייתם להביא מבול עליכם". כיון שראה הקב"ה שאינם מקבלים ממנו, אמר: אין נאה לצדיק זה לישב בין רשעים הללו. מיד אמר לו: צא מהם שלא תהא דומה להם, שנאמר: "לך לך מארצך". (מדרש ילמדנו בראשית נו)

"לך לך מארצך!" – משל לצלוחית המלאה בשמן אפרסמון משובח ומדיף ריח ניחוח, ואולם היא סגורה ונתונה בתוך בית הקברות, ולא היה אדם יודע את ריחה. מה עשו? נטלוה וטלטלוה ממקום למקום, וכך נודע ריחה, ונהנו ממנה כולם. כך היה אברהם דר בתוך עובדי עבודה זרה, אמר לו הקב"ה: "לך לך מארצך!" וכך יתפרסם שמעך בעולם כולו. (תנחומא לך לך ג)

נסיון גדול!

"לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך" – כל זה מורה על גודל הנסיון – "כי יקשה על האדם לעזוב את ארצו אשר הוא יושב בה ושם אוהביו ורעיו, וכל שכן כשהוא ארץ מולדתו ששם נולד, וכל שכן כשנמצאים שם כל בית אביו, ולכן הוצרך לומר לו, שיעזוב הכל לאהבתו של הקב"ה!" (רמב"ן בראשית

"אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲרָאָךְ" – לא גילה לו הקב"ה לאיזו ארץ עליו ללכת, וזאת כדי להגדיל לו את הנסיון יותר. וכי יש אדם שהולך, ואינו יודע לאיזה מקום הוא הולך?! אדם כזה, ההולך מבלי לדעת לאן הוא הולך, הדרך קשה בעיניו שבעתיים מאשר אדם שדרכו ברורה וידועה. ואברהם אבינו – אכן נטל את כליו ואת אשתו, והיה נודד והולך ממקום למקום, והיה כשה אובד, עד שהגיע אל ארץ כנען, ובה אמר לו הקב"ה להתישב. כך זכה אברהם אבינו לקבל שכר כפול ומכופל – לא רק שכר כללי בעבור עצם ההליכה, אלא שכר מיוחדש עבור כל פסיעה ופסיעה, שפסע לשם שמים לעשות את ציווי ה'.

כמו כן, לא גילה לו הקב"ה לאיזו ארץ הוא הולך, כדי שיחכה ויצפה מתי יגיע אל הארץ הנבחרת, ומתוך כך הארץ תתחבב יותר בעיניו. (תנחומא לך לך ג, רמב"ן בראשית יב א, בראשית רבה לט ובמפרשים)

להנאתך ולטובתך!

גדול הוא הנסיון – אך גדול ועצום הוא הרווח והשכר של העומדים בו!

משנה מקום – משנה מזל. אחד הדברים המבטלים את הגזירה הוא "שינוי מקום". (ראש השנה טז ע"ב)

"לָךְ לְךָ!" – להנאתך ולטובתך, כאן אין אתה זוכה לבנים, ואולם שם אפקוד אותך ואעשה אותך לגוי גדול (רש"י בראשית יב א). "לך לך" – בגימטריה 100, רמז לו, כשתהיה בן מאה תוליד בן כשר. (תנחומא לך לך א)

הארץ הנבחרת

בשעה שהיה אברהם אבינו מהלך בארם נהרים, ראה אותם אוכלים ושותים ופוחזים, מתלוצצים וריקניים, אמר: הלוואי לא יהיה לי חלק בארץ הזאת! ואולם כאשר הגיע ל"סולמה של צור" – בקצה גבול ארץ ישראל, ראה אותם עסוקים במלאכתם, עובדים את האדמה בחריצות ובעמל, אמר: הלוואי יהיה חלקי בארץ הזאת! אמר לו הקב"ה: "לזרעך אתן את הארץ הזאת!" (בראשית רבה פרשה לט ח)

הנסיון השלישי – הרעב בארץ כנען

"וַיְהִי רָעֵב בְּאֶרֶץ, וַיֵּרֶד אֲבָרָם מִצְרַיִם לְגֹוֶר שָׁם, כִּי כָבֵד הָרָעֵב בְּאֶרֶץ". (בראשית יב י)

זמן מה לאחר שהתיישב אברהם אבינו בארץ ישראל, נהיה רעב כבד בארץ. בכל העולם היה שובע, ואך ורק בארץ ישראל היה רעב, וזאת כדי לנסות את אברהם אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה, שאמר לו ללכת אל ארץ כנען, ועכשיו הוא מוכרח לצאת ממנה. (רש"י שם)

הנסיון הרביעי – לקיחת שרה אל בית פרעה

הולך אברהם אל מצרים, ואולם חשש גדול נכנס בלבו: "וַיְהִי כַּאֲשֶׁר הִקְרִיב לְבֹאֵ מִצְרַיִם, וַיֹּאמֶר אֶל שָׂרִי אֲשֶׁר־נָא יִדְעִתִּי כִּי אִשָּׁה יִפֹּת מִרְאָה אֶת, וְהָיָה כִּי יֵרְאוּ אֶתְךָ הַמִּצְרַיִם וְאָמְרוּ אֲשֶׁר־נָא זֹאת, וְהָרְגוּ אֶתִּי וְאֶתְךָ יְחִי. אֲמַרְי נָא אַחֲתִי אֶת, לְמַעַן יִיטַב לִי בְּעִבְרָה, וְחִיתָה נַפְשִׁי בְּגִלְלָךְ". (בראשית יב)

שרה אמנו – יפת תואר ויפת מראה היתה. "הכל בפני שרה – כקוף בפני אדם". (בבא בתרא נח ע"א) והנה עכשיו באים הם בין אנשים שחורים ומכוערים, אחיהם של כושים, ולא עוד אלא שהם שטופי זימה. שמא יחפצו לקחת את שרה, ואז יהרגו אותה כדי לקחתה. לכן הוא אומר לה: "אמרי נא אחתי את!", כדי שלא יהרגוהו.

ואולם – האומנם רוצה אברהם להציל את עצמו, אף על פי שבכך יקחו את שרה!?

אלא אומר הזוהר הקדוש: ראה אברהם מלאך אחד הולך לפניו, ואמר לו אל תפחד בעבורה, ולכן לא פחד אברהם עליה כלל, כיון שהיא שמורה, ומה שפחד – על עצמו פחד, שלא ראה איתו שמירה כזאת.

(זוהר ח"ג נב ע"א)

לפני היכנסם לארץ מצרים, עושה אברהם אבינו השתדלות להסתיר את שרה. הוא שם אותה בתוך התיבה, וכך נכנס כשהוא נושא את התיבה עימו.

כשנכנסו למצרים, בא המוכס לגבות את המכס. אמר לאברהם: "תיבתך נראית טעונה בסחורה, שלם עליה מכס!" הסכים אברהם ורצה לשלם. אמר המוכס: "הלוא יתכן, שהתיבה מלאה בכלי זהב יקרים, שהמכס עליהם גבוה מאוד!" הסכים אברהם לשלם סכום גבוה. אמר המוכס: "ושמא יש בה יהלומים, אבנים טובות ומרגליות!?" הסכים אברהם גם לכך. התעוררה חשדנותו של המוכס ואמר: "אולי יש כאן יהלומים יקרים שאין ערוך לשווים, ושמא מתחבא בתוך התיבה איזה שודד או אויב של המלך!?" וכך לא הסכים לו להיכנס, מבלי לפתוח את התיבה.

פתחו את התיבה בכת, והנה – שרה בתיבה. ומזוי יופיה – הבהיקה מצרים. מיד התחילו אנשי המקום להתדיין ביניהם מי יקח אותה. זה אומר אני אתן מאה דינרים, וזה אומר אני אתן מאתיים דינרים. לבסוף נמנו וגמרו, כי ראויה היא אל המלך פרעה, ואדם פשוט אינו ראוי לקחתה. (בראשית רבה מ ה)

אותו לילה שנלקחה שרה – ליל פסח היה. וכל אותו הלילה היתה שרה שטוחה על פניה ומתפללת ואומרת: "רבון העולמים, אתה ציוית עלינו לצאת מארץ מולדתנו, ואנו קיימנו מצוותך והתענינו בדרכים והתגלגלנו בערים נוכריות. אב רחום, הצילני מידי הרשע הזה, שלא יוכל לגעת בי!"

אמר לה הקב"ה: "כל מה שאני עושה – בשבילך אני עושה!" וכך – כל אותו הלילה, היה מלאך עומד לצידה של שרה, ובידו רצועה ומקל. אמר לה המלאך: "נתן אני לפקודתך! אם תאמרי לי להכות – אני מכה, אם תאמרי לי לחדול מלהכות – אני חדל".

ואכן, כשאך ניסה פרעה להתקרב לשרה, מיד היה המלאך מכה אותה. ולא עוד אלא שה' הכה אותה ואת כל בני ביתו בשחין קשה מאוד, ואפילו קורות ביתו הוכו בשחין! (בראשית רבה מא ב)

או אז – "וַיִּקְרָא פְּרֹעֶה לְאַבְרָם וַיֹּאמֶר: מַה זֹאת עָשִׂיתָ לִּי, לָמָּה לֹא הַגַּדְתָּ לִּי כִּי אִשְׁתְּךָ הִיא?! לָמָּה אָמַרְתָּ אַחֲתִי הִיא, וְאָקַח אֶתָּה לִּי לְאִשָּׁה. וְעַתָּה – הִנֵּה אִשְׁתְּךָ, קַח וְלֵךְ! (בראשית יב ח-ט)

בכבוד גדול שלח פרעה את אברהם מארצו, ונתן לו מתנות רבות. לשרה – כתב פרעה שטר מתנה על ארץ גושן לאחווה [לפיכך כשבאו עם ישראל למצרים, הושיבם פרעה בארץ גושן שהיא של שרה אמנו], וכן נתן לה את הגר בתו – לשפחה. אמר פרעה להגר: בתי, מוטב לך להיות שפחה בבית אברהם, ולא נסיכה בביתי! (פרקי דרבי אליעזר ו)

הנסיון החמישי – המלחמה נגד ארבעת המלכים

מלחמה גדולה ועצומה, התנהלה בארץ ישראל באזור ים המלח, בין חמשת מלכי חבל סדום לבין ארבעה מלכים חזקים, בראשותו של המלך כדרלעומר. היתה זו המלחמה הראשונה בהיסטוריה בין מדינות, ובה נאלץ אברהם אבינו להשתתף, כדי להציל את לוט בן אחיו הרן.

לוט – גר בארץ סדום. רעים וחטאים היו אנשי סדום וסביבותיה, ובכל זאת לא נמנע לוט מלגור שם, משיקולים של תאוות ממון. מלך סדום היה "ברע" – שמכונה כך על שם היותו "ב'-רע" – פעמיים רע, רע לשמים ורע לבריות. יחד עימו חברו מלכים נוספים מן האזור: ברשע [שנתעלה ברשעו], שנאב [שונא אביו שבשמים], שמאבר [שם אבר [כנף] לעוף ולקפוץ ולמרוד בהקב"ה], וכן מלך בלע. חמישה מלכים אלו התלכדו למרד ולמלחמה נגד ארבעה מלכים אחרים: אמרפל, אריץ, כדרלעמר וּתְדֵעַל.

אמרפל – זהו נמרוד! שאמר והפיל את אברהם בכבשן האש. למעשה, מאחורי השיקולים המדיניים שהניעו את נמרוד וחבריו לצאת ולהילחם בסדום, עמד שיקול נוסף, זדוני ומרושע:

כוונת המלכים במלחמתם היתה בשביל אברהם, שיכנס למלחמה, ויעבירו אותו מהעולם, יען שהוא העביר את כל באי עולם מעבודת אלילים, והכניסם תחת כנפי השכינה. וכאשר השתלטו על לוט, חשבו שזהו אברהם, כי דיוקנו היה דומה לאברהם. וכל זה הקב"ה עוררם, כדי שיתגדל ויתפרסם שמו של אברהם בעולם. (זוהר ח"א פו ב)

ארבעת המלכים, למרות היותם מעטים יותר, ניצחו במלחמה, ואכן הצליחו אף לשבות את לוט. כאן היה עלול חלילה להיגרם חילול ה', שהרי לוט היה דומה במראה פניו לאברהם אבינו, ונמרוד רצה להתפאר בכך שהנה עכשיו הוא מצליח להתגבר על אברהם ולהורגו, ואין ה' שומר עליו כבעבר, חלילה! בשל סיבה זו נאלץ אברהם לצאת ולהילחם נגד ארבעת המלכים, ולהחזיר את לוט בן אחיו משביו.

טובתם של רשעים

כיצד נודע לאברהם אבינו על דבר המלחמה ועל הילקחו של לוט בשבי?

היה זה באדיבותו הרבה של עוג. עוג זה – שפלט מן המלחמה, רץ לבשר לאברהם אבינו על המלחמה ועל הילקחו של לוט בן אחיו בשבי, כדי שיבוא להצילו.

ואולם – מעשה זה לא נבע ממניעים טהורים של עזרה וחסד, אלא ממניעים אנוכיים של חמדנות ורשע. אמר עוג בלבו: "הריני מבשר אותו, והמלכים ברוב חוזקם יהרגוהו, ואז אשא אני את שרה אשתו!" [ואגב, בגלל מעשה זה זכה עוג לשכר, שהאריך ימים. אך כיון שהיתה כוונתו רעה, נענש שנפל בידי משה רבנו – מבני בניו של אברהם אבינו.] (דברים רבה א)

מלחמה ניסית

כשמע אברהם את הבשורה שלוט נשבה, ערב פסח היה, והיה עסוק בהכנת מצות לחג. אולם, החליט לצאת מיד להציל את לוט.

הוא פנה לגייס את נעריו למלחמה נגד ארבעת המלכים, וניסה לחזקם ולדבר על ליבם שלא יפחדו. ואולם, ראה אברהם כי פניהם מוריקות מפחד, אמרו: חמישה מלכים לא יכלו לעמוד כנגדם, ואיך נוכל אנו לעמוד כנגדם?! (כראשית רבה מג ב) ראה זאת אברהם ואמר: "מִי הָאִישׁ הַיָּרֵא וְרַךְ הַלֵּב – יֵלֶךְ וַיֵּשֶׁב לְבֵיתוֹ!". אכן התפזרו כולם ונשאר רק אליעזר עבדו. (תנחומא ב. לך לך טז)

עוד באותו יום יצאו אברהם ואליעזר למלחמה. קפיצת הדרך נעשתה להם, והם הגיעו אל שדה המערכה באותו ערב – ליל פסח. (תנחומא ב. ויצא ח) ניסים גדולים נעשו להם במלחמה זו, והצליחו לנצח את המלכים בקלות רבה. אפילו אבק לא עלה על רגליהם במלחמה! (פסיקתא רבתי הוספה פ"ב כ)

היו אברהם ואליעזר לוקחים וזורקים עליהם עפר – והוא נעשה לחרות. היו לוקחים קש – והוא נעשה לחיצים. כמו שנאמר (ישעיה מא ב): "יתן כעפר חרבו, כקש נדף קשתו". (סנהדרין קח ע"ב) וכך נמשכה המלחמה עד חצות הלילה, ובחצות – אמר הקב"ה לאברהם אבינו: די לך עד חצי הלילה! (שמות רבה יח א) ואז: "וַיָּשָׁב אֶת כָּל הָרֶכֶשׁ, וְגַם אֶת לוֹט אֲחִיו וְרֶכְשׁוֹ הַשֵּׁיב, וְגַם אֶת הַנְּשִׁים וְאֶת הָעָם".

קידוש ה'

קידוש ה' גדול נעשה על ידי אברהם אבינו. עמים רבים, עובדי עבודה זרה, נאספו אל "עמק המלך", שם קצצו ארזים ועשו בימה גדולה והושיבו את אברהם אבינו למעלה, והיו משבחים אותו ואומרים: "מלך אתה עלינו! נשיא אתה עלינו! אלוה אתה עלינו!" אמר להם אברהם אבינו: אל יחסר העולם מלכו, ואל יחסר אלוהו – זהו מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא! (בראשית רבה מג ה)

מלך סדום "ברוב טובו" מציע לאברהם שיקח לעצמו את כל שלל המלחמה. ואולם אברהם לא מסכים לקחת מאומה – "אם מחוט ועד שרוך נעל... ולא תאמר אני העשירתי את אברהם!". ידע אברהם שסופו להתעשר שהרי הקב"ה הבטיח לו ברכה בממונו, ולכן לא רצה שמלך סדום יחשוב כי בשלו התעשר.

דרש רבא: בשכר שאמר אברהם אבינו "אם מחוט ועד שרוך נעל", זכו בניו לשתי מצוות: חוט של תכלת, ורצועה של תפילין. (סוטה יז ע"א)

הנסיון השישי – ברית בין הבתרים

"אֲחֵר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, הִיָּה דְבַר ה' אֶל אַבְרָם בְּמַחֲזֵה לְאֹמֵר... קָחָה לִי עֲגֻלָּה מִשְׁלֶשֶׁת, וְעִזוֹ מִשְׁלֶשֶׁת, וְאֵיל מִשְׁלֶשׁ, וְתֹר וְגֹזֵל... וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ לְבֹא, וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם, וְהִנֵּה אֵימָה חֹשֶׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶתתָּ עָלָיו. וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם, יָדַע תִּדְעַ כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם... וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ בָּאָה, וְעֲלֻטָּה הִיָּה, וְהִנֵּה תִנּוּר עֵשֶׂן וְלִפִּיד אֵשׁ אֲשֶׁר עָבַר בֵּין הַגְּזֵרִים הָאֵלֶּה. בַּיּוֹם הַהוּא כָּרַת ה' אֶת אַבְרָם בְּרִית לְאֹמֵר, לְזֶרְעֶךָ נִתְּתִי אֶת הָאֶרֶץ הַזֹּאת". (בראשית פרק טו)

ברית מיוחדת כרת ה' עם אברהם אבינו. סודות גדולים ונסתרים גילה ה' לאברהם בברית זו, ובין היתר גילה לו את אשר יקרה את בניו במשך הדורות – את כל קשיי הגלות המרה ושעבודם למלכויות שונות, ולבסוף את הגאולה העתידית. דברים קשים ראה אברהם אבינו, ובכל זאת לא הרהר אחר מידותיו של הקדוש ברוך הוא.

אומר המדרש: הראה הקב"ה לאברהם אבינו ארבע מלכויות שעתידים לשעבד את בניו, שנאמר: "זהנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו". "נופלת" – זו מלכות בבל [שכתוב בה "נפלה בבל"]. "גדולה" – זו מלכות מדי [שנאמר "גדל המלך אחשורוש"]. "חשכה" – זו מלכות יון, שהחשיכה עיניהם של ישראל בגזרות קשות. "אימה" – זו מלכות אדום [שנאמר עליה, חיל ואימה ותקיפות יתירה]. [מכילתא יתרו (בחדש ט)]

עוד ארבעה דברים הראה הקב"ה לאברהם: תורה [שנאמר: "לפידי אש"], קרבנות [שנאמר: "עגלה משולשת"], גיהנם [שנאמר: "תנור עשן"], ומלכויות [שעתידים לשעבד את ישראל, שנאמר: "אימה חשכה גדולה נופלת עליו"]. אמר לו הקב"ה לאברהם, כל זמן שבניך מתעסקים בשתיים – הם ניצולים משתיים: כל זמן שבניך מתעסקים בתורה ובקרבנות, הם ניצולים מגיהנם וממלכויות! (פסיקתא דרב כהנא

הנסיון השביעי – מצות המילה

בן תשעים ותשע שנים היה אברהם אבינו, כאשר ציוה אותו הקב"ה למול. כעת, כאשר הוא מזדקן יותר וכוחותיו נחלשים, והוא עודנו מצפה לבן כהבטחתו של הקב"ה, ודאי הנסיון גדול יותר.

ואולם, מאת ה' היתה זאת, שאברהם אבינו ימול בגיל כה מבוגר, כדי לתת אפשרות לכל גוי שירצה להתגייר ולהסתופף בנחלת ה' – לעשות זאת אף בגיל מבוגר, כשם שאברהם אבינו נימול בגיל 99. אילו מל אברהם בן עשרים שנה או בן שלושים שנה, היה מקום לחשוב כי גר אינו יכול להתגייר אלא עד גיל שלושים! (מכילתא משפטים יח)

כאשר אמר ה' לאברהם אבינו למול, הלך אברהם אל שלושת אוהביו: ענר, אשכול וממרא, כדי לקחת מהם עצה. הלך אצל ענר, אמר לו: כך וכך אמר לי הקב"ה. אמר לו ענר: הלוא אתה כבר זקן, ואם תמול בגיל כה מבוגר, יצא ממך הרבה דם, ולא תוכל לסבול עינוי נפש זה, ותמות. הניחו אברהם והלך אצל אשכול, אמר לו: כך וכך אמר לי הקב"ה. אמר לו אשכול: האם רוצה אתה להיות בעל מום?! הלוא אם תמול, ישמעו על כך קרובי ארבעת המלכים שהרגת, ינצלו את חולשתך, ויבואו להרגך, ולא תוכל לברוח מפניהם! הניחו אברהם והלך אצל ממרא, אמר לו: כך וכך אמר לי הקב"ה, מה תיעצני? אמר לו ממרא: בדבר הזה אתה מבקש עצה?! הלא הוא שהצילך מכבשן האש, ועשה לך את כל הניסים, והצילך מן המלכים, ואילולא כוחו וגבורתו – היו הורגים אותך! הוא הציל את כל רמ"ח אברייך, ועכשיו – שהוא מצווה עליך מצוה באבר אחד, אתה מתלבט ומבקש עצה?! ודאי שעליך לעשות כמצוותו!

אמר הקב"ה לממרא: תתברך אתה, שנתת עצה לאברהם שימול! איני נגלה אל אברהם אלא בתחומך! שנאמר (בראשית יח א): "וַיֵּרָא אֵלָיו ה' בְּאֵלֵי מְמַרָא". (תנחומא וירא ג)

מיהר אברהם אבינו לעשות כמצוותו של הקב"ה, ומל את עצמו "בעצם היום הזה". אילו מל אברהם בלילה, היו כל בני דורו אומרים: אילו היינו רואים אותו מל – לא היינו מניחים לו לימול. לכן מל אברהם אבינו בעצם היום, וכך היה קידוש ה' גדול יותר. (בראשית רבה מז ט)

ולא את עצמו לבד מל, אלא אף את ישמעאל בנו ואת כל בני ביתו. אמר רבי אייבו: בשעה שמל אברהם את כל בני ביתו, העמיד גבעה של ערלות, וזרחה עליהם החמה והתליעו, ועלה ריחן לפני הקב"ה כקטורת סמים וכעולה שהיא כליל לאישים. אמר הקדוש ברוך הוא: בשעה שיהיו בניו של זה באים לידי עבירות ולידי מעשים רעים, אני זוכר להם הריח הזה, ומתמלא עליהם רחמים ומרחם עליהם! (בראשית רבה מז ו)

עלייה בדרגה

כאשר נימול אברהם, זכה להתעלות לדרגה גבוהה יותר של התקדשות וקרבה להקב"ה. כפי שאמרו חז"ל: לא נקרא אברהם אבינו תמים – אלא על שם המילה". (גדרים לב ע"ב)

"מתחילה נתן הקב"ה לאברהם חכמה לדעת להידבק בו, וידע סוד האמונה, אבל לדבר אתו – לא היה יכול אלא בדרגה התחתונה בלבד. כיון שמל – נתעלה אברהם על הכל". (זוהר ח"א פט ע"א) לפני המילה, כאשר דיבר עימו הקב"ה, נאמר: "ויפול אברם על פניו" – כי בעבור שלא היה מהול, לא היה יכול לעמוד! (תרגום יונתן לך יז ג). וכמו כן ראינו שה' דיבר עימו "במחזה" – בהתגלות נסתרת ונעלמת, כדי שהמלאכים

לא יבינו שהוא מדבר איתו. ולמה? מפני שאברהם עדיין לא היה מהול, והיה ערל, וה' לא רצה שתהיה למלאכי השרת טענה, מדוע הוא מדבר עם ערל. (זוהר ח"א פח)

בשורות טובות

ביום השלישי למילתו, בא הקב"ה בכבודו ובעצמו לשאול בשלומו! ובאותו יום – הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, כדי שלא ייצאו אנשים מביתם, וכך לא יטרח אברהם בהכנסת אורחים כהרגלו. ואולם אברהם התאמץ בכל זאת להשיג אורחים. הוא שלח את אליעזר עבדו שיצא לחוץ לחפש עוברי אורח. יצא – ולא פגש אורחים. אמר אברהם: איני מאמין לך. זהו שאומרים הבריות – אין אמון בעבדים! לפיכך יצא הוא בעצמו.

ראה ה' את רצונו של אברהם לקבל אורחים, שלח לו שלושה מלאכים בדמות ערבים. היו אלה המלאכים: מיכאל, גבריאל ורפאל. רפאל – לרפא את אברהם. גבריאל – להפוך את סדום. ומיכאל – לבשר לו את הבשורה שבעוד שנה יולד לו בן! (בבא מציעא פו ע"ב)

כאשר הביא לפניו אברהם מטעמים לאכול, אמרו לו המלאכים: "כן תעשה כאשר דברת" – אנו, אין שייך אצלנו אכילה ושתייה. אבל אתה, שיש לפניך אכילה ושתייה, כן תעשה לעצמך כאשר דברת – יהי רצון שתזכה לעשות עוד סעודה אחרת, לבן זכר שיולד לך! (בראשית רבה מח)

דווקא עכשיו – לאחר שנימול אברהם אבינו, זכה להיפקד בזרע קודש ולהתבשר על הולדת יצחק. עד עכשיו היה שמו "אברם", ומעתה הוסיף לו ה' את האות ה"א על שמו, ונקרא שמו "אברהם" – אב המון גוים. אברהם בגימטריה רמ"ח, שרק עתה הוא תמים ושלם ברמ"ח אבריו, ועתה ראוי הוא להוליד את יצחק. "אברם אינו מוליד, אברהם מוליד". (תנחומא שופטים יא)

הנסיון השמיני – אבימלך לוקח את שרה

ממקום מגוריו אשר בחברון, מעתיק אברהם את מקומו אל ארץ גרר אשר בדרום ארץ ישראל. וכאן נכון לו נסיון נוסף – לקחת שרה אל בית אבימלך מלך גרר.

מדוע הלך אברהם להתגורר בגרר? – מפני שנהפכה העיר סדום, ופסקו עוברים ושבים מלעבור באזור זה. אמר אברהם: "מה אני מפסיק צדקה מביתי?!" הלך ונטה לו אהל בגרר! ועליו נאמר: "חכם לב יקח מצוות". (בראשית רבה נח ג)

בהגיעם לגרר, מיד התפרסם בעיר דבר יופיה של שרה – למרות היותה כבת תשעים שנה! גם כאן, כמו במצרים, אמר אברהם כי שרה היא אחותו ולא גילה כי היא אשתו, שאם לא כן בודאי היו הורגים אותו כדי לקחת את שרה. וכך נלקחת שרה אל בית אבימלך מלך גרר.

בדומה לאשר התרחש בבית פרעה מלך מצרים, אף כאן נענשו אבימלך וכל בני ביתו בעונשים קשים ומרים: לקו בצרעת קשה, כל נקביהם נסתמו, כל המעוברות נעצרו מללדת, אף על פי שהגיע זמן לידתן, ואפילו תרנגולת של בית אבימלך – לא הטילה ביצתה! (בבא קמא צב ע"א)

קורא אבימלך אל אברהם ובא אליו בטענה: מדוע אמרת ששרה היא אחותך, ובכך כמעט החטאת אותנו בחטא?! ענה לו אברהם: הלוא כל אורח שבא להתארח בעיר, מה שואלים אותו? – היכן ברצונך לאכול ולשתות? היכן אתה לך? איזו סחורה הבאת עימך? וכי שואלים אותו האם 'אשתך זו?' או 'אחותך זו?'

ובראותי כי אתם שואלים אותי שאלות כאלו, אמרתי בליבי: "רק אין יראת אלהים במקום הזה – והרגוני על דבר אשתי!". לכן נאלצתי לומר שהיא אחותי. (מכות ט ע"ב)

לאות פיוס, נותן אבימלך לאברהם מתנות רבות, ומבקש ממנו שיתפלל בעדו ובעד בני ביתו שיתרפאו. ואכן, "וַיִּתְפַּלֵּל אַבְרָהָם אֶל הָאֱלֹהִים, וַיִּרְפָּא אֱלֹהִים אֶת אַבְיִמֶלֶךְ וְאֶת אִשְׁתּוֹ וְאִמְהַתָּיו, וַיֵּלְדוּ".

"כל המבקש רחמים על חבירו, והוא צריך לאותו דבר – הוא נענה תחילה". מיד לאחר שהתפלל אברהם על אבימלך – "וְהָיָה פֶקֶד אֶת שָׂרָה". (בבא קמא צב ע"א)

הנסיון התשיעי – שילוח הגר וישמעאל

כשגדל יצחק, ראתה שרה אמו שישמעאל מתנכל אליו ומנסה להורגו ולהחטיאו, ובכך מעמיד בסכנה את קיומו הגשמי והרוחני. לכך ביקשה מאברהם שיגרש מיד את ישמעאל ואת הגר אימו מביתם, ולא עוד אלא שיכתוב שטר מתנה ליצחק, שכל מה שנשבע לו הקב"ה – הכל שייך לו, ולא יירש ישמעאל כלום! והקב"ה הסכים עם שרה ואמר לאברהם: "כל אשר תאמר אליך שרה – שמע בקולה!".

נסיון קשה היה לאברהם אבינו, וכל הצרות שעברו עליו, לא היו קשות לו כמו הדבר הזה, לשלח את בנו בכורו מעל פניו! ואולם גם כאן, למרות כל הקושי, מזדרז אברהם אבינו לעשות את רצון אביו שבשמים! – "וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר, וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֶמֶת מַיִם, וַיִּתֵּן אֶל הָגֵר שֵׁם עַל שְׂכָמָהּ וְאֶת הַיֶּלֶד וַיְשַׁלְחָה". (בראשית כא יד)

גט גירושין נתן אברהם אבינו להגר, ושילח אותה ואת ישמעאל בנו בן השבע עשרה מביתו. ואולם, גם כשגירשם, רצה לעקוב ולראות את ישמעאל בנו, ולדעת את הדרך אשר הלכו בה.

הלכו הגר וישמעאל לדרכם, ובזכות אברהם אבינו לא חסרו המים מן החמת ימים רבים. ואולם – כאשר הגיעה הגר אל פתח המדבר, התחילה תועה ומתפתה אחר עבודה זרה של בית אביה. ואז – מיד חסרו המים ואזלו, וישמעאל כמעט מת בצמא. הלך ישמעאל והשליך את עצמו תחת שיחי המדבר, ואמר: "אלהי אברהם אבי, החיים והמוות בידך, אנא קח את נפשי ממני, ולא אמות בצמא!".

שמע ה' את תפילתו, וזימן לו מעיין של מים חיים. שתו ישמעאל והגר מן המעיין, הירוּו את צמאונם, ומילאו את החמת עבור המשך הדרך. משם נשאו את רגליהם והמשיכו בדרכם עד שהגיעו למקום יישוב.

לקח לו ישמעאל אשה מבנות מואב, "עשייה" היה שמה. לאחר שלוש שנים הלך אברהם לראות את ישמעאל, ונשבע לשרה שאינו מתעכב כלל, ואף אינו יורד מן הגמל במקום שישמעאל שרוי שם! הגיע אברהם אל בית ישמעאל באמצע היום, ומצא שם את אשתו של ישמעאל. אמר לה: "היכן הוא ישמעאל?" אמרה לו: "הלך הוא ואמו להביא פירות ותמרים מן המדבר". אמר לה: "תני לי מעט לחם ומעט מים, כי עייפתי מדרך המדבר". אמרה לו: "אין לי לחם ולא מים". אמר לה: "כשיבוא ישמעאל, אמרי לו: בא זקן מארץ כנען לראותך, ואמר כי מפתן הבית אינו טוב ואינו ראוי לך". כשבא ישמעאל, אמרה לו אשתו את הדברים, והוא הבין את הרמז, וגירש את אשתו. שלחה אמו ולקחה לו אשה מבית אביה – "פטימה" שמה.

לאחר שלוש שנים נוספות, הלך אברהם שוב לראות את ישמעאל, ושוב נשבע לשרה שאינו יורד מן הגמל במקום שישמעאל שרוי שם. הגיע לשם באמצע היום ומצא את אשתו של ישמעאל. הפעם, כאשר ביקש מן האשה לחם ומים, מיד הוציאה ונתנה לו.

עמד אברהם, והיה מתפלל לפני הקב"ה על בנו, ונתמלא ביתו של ישמעאל מכל טוב וממון וברכות, וכשבא ישמעאל סיפרה לו אשתו את כל אשר קרה, וידע ישמעאל שעד עכשיו רחמי אביו עליו, כרחם אב על בנים. (ילקוט שמעוני בראשית כא צה)

אכן, זכה אברהם אבינו, שישמעאל בנו עשה תשובה בימיו! (בבא בתרא טז ע"ב)

הנסיון העשירי – עקדת יצחק

הנסיון האחרון והקשה מכולם – הוא נסיון עקדת יצחק, בו הוכיח אברהם אבינו מסירות נפש והתבטלות מוחלטת כלפי רצון ה', גם כשהדבר נוגד לגמרי את טבעו האבחי, ואת כל מוסר החסד שהפיץ אברהם בעולם כולו. על ידי עמידתו בנסיון זה, הטביע אברהם אבינו – בנו, בניו, במשך כל הדורות, את הכח הנפלא של מסירות נפש למען רצון ה'.

"וַיְהִי אַחֲרֵי הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְהָאֱלֹהִים נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר אֵלָיו: אַבְרָהָם, וַיֹּאמֶר הֲנִנִּי. וַיֹּאמֶר: קַח נָא אֶת בְּנֶךָ אֶת יִחִידְךָ אֲשֶׁר אֶהְבֶּתְךָ אֶת יִצְחָק, וְלֶךְ לְךָ אֶל אֶרֶץ הַמֹּרְיָה, וְהַעֲלֵהוּ שָׁם לְעֹלָה עַל אֶחָד הַהָרִים אֲשֶׁר אָמַר אֱלֹהֶיךָ." (בראשית כב א)

מהו "אחר הדברים האלה"?

לאחר שעשה אברהם אבינו סעודה גדולה לכבוד היגמל יצחק בנו, בא השטן לפני הקב"ה ואמר: "רבנו של עולם, זקן זה – חננת אותו בפרי בטן בגיל מאה שנה, והוא בשמחתו ערך סעודה גדולה, ואולם – מכל הסעודה שעשה, לא היה לו תור אחד או גזול אחד להקריב לפניך?!" אמר לו הקב"ה: הלוא כל זה לא עשה אלא בשביל בנו מאהבתו אותו, ואם אני אומר לו שיזבח את בנו לפני, מיד הוא זובחו!"

פונה הקב"ה לאברהם אבינו בלשון בקשה: "קח נא את בנך!" משל למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, שהיו לו מלחמות רבות עם אויביו, והיה לו גבור אחד שהיה יוצא לכל אותן מלחמות ומנצח. לימים, עמדה לפניו מלחמה חזקה במיוחד, אמר המלך לגיבור: בבקשה ממך, תתאמץ לנצח אף במלחמה זו, שאם לא כן יגידו כולם, כי המלחמות הראשונות לא היו רציניות ולכן ניצחת בהן.

אף הקב"ה אמר לאברהם: ניסיתך בכמה נסיונות, ועמדת בכלם. עכשיו, אנא עמוד לי בנסיון זה, שלא יאמרו כי אין ממש בנסיונות הראשונים! (סנהדרין פט ע"ב)

על ידי נסיון זה, נתן הקדוש ברוך הוא תשובה לאומות העולם. שעד עתה, כל האומות היו אומרים: למה הקדוש ברוך הוא מחבב את אברהם, והצילו מכבשן האש, ומן המלכים, ומכל הצרות שעברו עליו?! אמר להם הקב"ה: הריני מראה לכם, כי אף אם אומר לו שיקריב את בנו לשמי, הוא שומע לי, לכן אני מגן עליו! (מדרש תהלים יח)

בלב אחד

כאשר פונה הקב"ה לאברהם שיקריב את בנו לפניו, אין הוא אומר לו זאת בבת אחת, שלא תיטרף דעתו עליו. אלא אמר לו הקב"ה: "קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק". תחילה אמר לו "את בנך", אמר אברהם: שני בנים יש לי. אמר לו: "את יחידך", אמר אברהם: זה יחיד לאמו וזה יחיד לאמו. אמר לו: "אשר אהבת", אמר אברהם: את שניהם אני אוהב. אמר לו: "את יצחק". (סנהדרין פט ע"ב)

באותה שעה הרהר אברהם בלבו, אם אני מודיע לשרה את ציווי ה' להקריב את יצחק על המזבח, הלוא נשים דעתן קלה ואולי לא תקבל זאת, ואם אקח אותה ללא ידיעתה, הרי כאשר היא תגלה שהילד איננו, תפרח נשמתה מרוב צער. מה עשה? בא אל שרה ואמר לה: הכיני לנו מאכל ומשתה לדרך. אמרה לו: מדוע? אמר לה: לא בן שלושים ושבע הוא?! ועדיין לא הלך, לא לבית המדרש ולא לבית התלמוד! עד מתי ישאר בחיקך? הלוא יודעת את, כי כאשר הייתי אני בן שלוש שנים בלבד, הכרתי את בוראי, ואילו בננו כבר גדול ועדיין לא התחנך! ויש מקום ששם מחנכים לתורה ולעבודת ה', אקח אותו לשם. השתכנעה שרה ואמרה: "קחנו לשלום!"

השכים אברהם בבקר, אמר: אצא כשהיא עדיין ישנה, שלא תחזור בה מהסכמתה. בא השטן ועמד לפניו כשהוא נדמה לו כזקן, אמר לו: "להיכן אתה הולך?" ענה אברהם: "להתפלל!" אמר לו השטן: "והעצים והאש והסכין – למה הם?!" אמר לו: "שמא אתעכב בדרך יום או יומים, ואצטרך לאפות ולאכול". ביטל השטן את דבריו, ואמר: "הלוא הולך אתה לשחוט את בנך! אוי, זקן זקן, האם אבדת את לבך ואת דעתך?! היאך יתכן כי אדם שכמותך יאבד את בנו שניתן לו בוקנותו?! ואין אתה מפחד שתתחייב בדין על כך שהרגת נשמה?!" אמר לו אברהם: "כך אמר לי הקב"ה!"

כשראה השטן שאינו מצליח לשכנע את אברהם, בא ועמד לפני יצחק, כשהוא נדמה לו כנער. אמר לו: "להיכן אתה הולך?" אמר לו: "ללמוד מוסר ובינה". אמר השטן: הלוא תבין, כי אביך הולך לשחוט אותך?!" אמר לו יצחק: אף על פי כן – אלך!"

ראה השטן כי גם את יצחק הוא אינו מצליח לשכנע, בא אצל שרה. אמר לה: "בעלך – היכן הוא?" אמרה לו: "במלאכתו". הוסיף ושאל: "ובנך – היכן הוא? הלוא תמיד את שומרת עליו, ואינך מניחה לו לצאת מן הפתח?!" אמרה לו: "לא למלאכה יצאו, כי אם להתפלל". אמר לה: תדעי לך, כי לא תוכלי לראות אותו יותר לעולם!" אמרה שרה: "הקב"ה יעשה רצונו מבני!" (ילקוט שמעוני בראשית כב צח)

מעשה שטן

ממשיכים אברהם ויצחק בדרכם, ואולם השטן אינו מרפה. שוב ושוב הוא מנסה למונעם מלהמשיך בדרך. נעשה השטן לפנייהם כנהר גדול, שלא יוכלו לעבור. נכנסו בתוך הנהר והגיעו המים עד צואריהם. נשא אברהם את עיניו לשמים ואמר: "רבון העולמים, נגלית אלי ואמרת לי שאודיע את שמך בכל העולם, ואעלה את בני לעולה, ולא הרהרתי אחר דבריך, ולא התעכבתי מלעשות את מצוותך. ועכשיו, באו מים עד נפש! ואם יטבע יצחק בני – היאך יהיה קידוש ה' בעולם?!" מיד גער הקב"ה בשטן, והלך לו. (ילקוט שמעוני בראשית כב צט)

ואולם השטן לא התייאש. שוב בא אל יצחק, עמד לימינו ואמר לו: "אוי עלוב, בנה של עלובה, כמה תעניות התענתה אמך, וכמה תפילות התפללה, עד אשר סוף סוף נולדת אתה. והזקן הזה – נשתטה מרוב זקנותו, והולך הוא לשוחטך! הלוא תחוס על אמך יולדתך?!" מיד הפך יצחק את פניו אל אביו, ולא רצה להקשיב כלל להפצרותיו של השטן. (פסיקתא רבתי מ מג)

בדרך העולה

שלושה ימים הולכים הם בדרך. הדרך אל הר המוריה – קצרה היא, ואולם מאת ה' התעכבו במשך שלושה ימים ולא מצאו את המקום. זאת, כדי שלא יאמרו אומות העולם: בהול היה אברהם, ולא קלט

היטב את אשר הוא עושה. לפיכך עיכבם הקב"ה שלושה ימים, שכך יהיה ניכר שאברהם עושה את מעשהו מתוך מחשבה וישוב הדעת. (פסיקתא רבתי מ ט)

"בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי, וַיֵּשָׂא אַבְרָהָם אֶת עֵינָיו, וַיֵּרָא אֶת הַמָּקוֹם מֵרְחֹק" – מה ראה? ראה ענן של שכינה קשור בהר, אמר: ודאי זהו המקום אשר בו רוצה ה' שאקריב את בני. פנה ואמר ליצחק בנו: "האם רואה אתה מה שאני רואה?" אמר לו: כן. אמר לשני הנערים שהתלוו אליהם: "האם רואים אתם מה שאני רואה?" אמרו לו: לא. אמר: "הואיל והחמור אינו רואה, ואף אתם אינכם רואים – שבו לכם פה עם החמור!" (בראשית רבה נו א-ב)

"וַיֵּלְכוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו" – כשם שזה היה שמח להקריב, כך זה היה שמח להיות קורבן. אברהם שמח לעקוד, ויצחק שמח להיעקד. אברהם שמח לשחוט, ויצחק שמח להישחט! (פסיקתא רבתי מ מג)

לרצון על מזבחי

מגיעים הם אל הר המוריה, ואברהם בונה את המזבח. היה זה אותו מזבח שבנה אדם הראשון בשעה שהקריב את קורבנו לפני ה', ונהרס בזמן המבול. שוב בנה אותו נח ביוצאו מן התיבה – ונהרס בדור הפלגה. עכשיו בנה אותו אברהם מחדש. (תרגום יונתן בראשית כב ט)

בנה אברהם את המזבח, ולא שיתף את יצחק בבנייתו, אמר: שלא תיפול עליו אבן או צרור עפר, וייעשה בו מום ובכך יפסל יצחק מלהיות ראוי לקרבן. סידר אברהם את העצים, ובא לעקוד [לקשור] את יצחק בנו. אמר לו יצחק: "אבא, בחרו אני, וחושש שמא יזדעזע גופי מפחד הסכין ובכך אצער אותך, ואולי חלילה תיפסל השחיטה, ולא יעלה הקרבן לרצון לפני ה'. לכן קשור אותי היטב היטב!"

"וישלח אברהם את ידו" – אברהם שולח יד לטיול את הסכין, ועיניו מורידות דמעות, ונפלות דמעות לעיניו של יצחק מרחמנותו של אבא, ואף על פי כן – הלב שמח לעשות רצון יוצרו! (בראשית רבה נו ח)

כיון שבא אברהם לתת את הסכין על צוארו של יצחק, באו המלאכים והיו בוכים ומצווחים לפני הקדוש ברוך הוא: היכן הוא שכרו של אברהם, עבור כל אותם עובדי דרכים, שהיה מקרבם אליך ומודיע להם את אמונתך?! היכן הוא שכרו של אברהם, עבור כל אותם אורחים שהיו באים מכל מקום ולנים ואוכלים אצלו חנם, כדי שיתגדל ויבורך שמך בעולם?! האם מיפר אתה את הברית שאמרת לאברהם "את בריתי אקים את יצחק"? הרי המאכלת כבר על צוארו, עד מתי אתה ממתין?!

מיד אמר הקדוש ברוך הוא למלאך מיכאל: מה אתה עומד? אל תניחנו לשחוט את בנו! מיד נחפו מיכאל וקרא אל אברהם: "אברהם, אברהם!" – שני פעמים, כאדם הצועק אל חברו מתוך צרה. "אל תשלח ידך אל הנער!" (פסיקתא רבתי פרשה מ)

הסכין שהיתה בידו של אברהם נפגמה, כי נשרו שלוש דמעות ממלאכי השרת ופגמוה. חשב אברהם אולי לחנוק את יצחק במקום לשחוטו, כדי לקיים את ציווי ה'. אמר לו המלאך: "אל תשלח ידך!". אמר אברהם: לפחות אוציא ממנו טיפת דם. אמר לו מיכאל: "ואל תעש לו מאומה!" (בראשית רבה נו ט)

אמר לו אברהם למלאך: "מי אתה?" אמר לו: "שליח של רבון העולמים אני". אמר לו: "שמא שטן אתה, ותבקש לרמותני כדי שאעבור על רצון קוני?" אמר לו: "אני הוא שבשרתיך על הבן הזה, אני הוא שאמרת ליך "שוב אשוב אליך", ועכשיו עשה אותי ה' שליח להציל את בנך יחידך". (בראשית רבתי כב ב)

אמר אברהם: הקב"ה אמר לי להקריב את בני, ואתה אומר לא להקריב?! כיצד אוכל לשמוע בקולך?! מיד קפץ עליו הקדוש ברוך הוא ואמר: "בי נשבעתי נאום ה'!"

אמר אברהם להקדוש ברוך הוא: אדם מנסה את חבירו, כיון שאינו יודע מה בלבו. ואולם אתה, רבונו של עולם, בוחן כליות ולב, יודע את אשר בלבבות, ואיך יתכן שכל כוונתך היתה רק כדי לנסות אותי?! האם לא היה גלוי לפניך שאני שוחטו?! אמר לו הקב"ה: גלוי וצפוי לפני, כי אפילו את נפשך הייתי מבקש ממך היית נותן לי! אמר לו אברהם: אם כן, למה עשית לי כך? אמר לו הקדוש ברוך הוא: מבקש הייתי להודיע בעולם את גדולתך ומעלתך, שלא לחינם בחרתי בך מכל האומות! (פסיקתא רבתי פרשה ז)

אילו של אברהם

"וַיִּשָּׂא אֲבָרָהָם אֶת עֵינָיו, וַיֵּרָא וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז בְּסֶבֶךְ בְּקִרְנָיו, וַיִּלְךָ אֲבָרָהָם וַיִּקַּח אֶת הָאֵיל, וַיַּעֲלֵהוּ לְעֵלָה תַּחַת בְּנוֹ". (בראשית כב יג)

איל זה, שזימן הקב"ה לאברהם אבינו לקרבן תחת בנו, נברא כבר ממששת ימי בראשית, בערב שבת, והיה מוכן ומזומן לאברהם אבינו. (אבות ה' ו) עכשיו, כאשר הגיע זמנו להיות קרבן, היה האיל רץ ובא אל אברהם כדי שיקריבו תחת בנו. ואולם, השטן היה עומד ומסיטו, כדי לבטל את קרבנו של אברהם. כך הסתבך האיל, ונאחזו שתי קרניו בין האילנות. מה עשה אותו איל? פשט את ידיו ואת רגליו בבגדו של אברהם. הביט אברהם אחריו, ראה את האיל, התיר אותו מן האילנות והקריבו. (ילקוט שמעוני בראשית כב קא)

אמר רבי חנינא, "וְהִנֵּה אֵיל אַחַר נֶאֱחָז בְּסֶבֶךְ בְּקִרְנָיו", זה סימן לישראל. כל ימות השנה ישראל נאחזים בעבירות ומסתבכים בצרות, ובראש השנה הם נוטלים שופר של איל ותוקעים בו, ונוזכרים לפני הקב"ה והוא מוחל להם.

רבי לוי אמר, היה אברהם רואה את האיל הולך ומסתבך בין האילנות – משתחרר מאילן אחד, והולך ומסתבך באילן אחר. אמר לו הקדוש ברוך הוא: כך עתידים בניך להסתבך במלכויות, מבבל – למדי, ממדי – ליון, מיון – לאדום. וסופם להיגאל בקרנו של איל, כמו שנאמר: "וזה' אלהים בשופר יתקע". (בראשית רבה נו ט)

כאשר הקריב אברהם את האיל, אמר לפני הקב"ה: רבון העולם, הוי רואה את דמו של האיל הזה – כאילו הוא דמו של יצחק בני, אבריו המוקרבים – כאילו הם אבריו של יצחק בני!

זכות לדורות

"וַיִּקְרָא אֲבָרָהָם שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא ה' יִרְאֶה". (בראשית כב יד)

אמר אברהם: רבונו של עולם, גלוי וידוע לפניך, שהיה לי מה להשיב לך, כאשר אמרת לי להקריב את יצחק. אילו השבתי לך, לא היה לך מה להשיב לי! יכול הייתי לומר לך: אתמול אמרת לי "כי ביצחק יקרא לך זרע", ועכשיו אתה אומר לי לשחטו?! ואולם אני לא אמרתי כך, אלא עשיתי את עצמי כאילים וכחרש. ועתה מבקש אני, רבונו של עולם, כאשר יהיו בניו של יצחק נידונים לפניך, אפילו יש להם כמה קטיגוריים המקטרגים עליהם – כשם שדממתי אני ולא השיבותיך, כך אתה לא תשיב למקטרגים, ותסתום פיות המשטינים! (פסיקתא רבתי פרשה ז)

אברהם אבינו – עמוד החסד

אברהם אבינו – עמוד החסד הוא. נתינה שופעת ללא מעצורים – ברוחניות ובגשמיות. היה מכניס אורחים, נותן להם מכל טוב, ובד בבד מפיץ את שמו של ה' בעולם כולו.

זכות אברהם אבינו, היתה ברכה לעולם. אמר רבי לוי, כל אדם שהיה עושה עסק עם אברהם אבינו – מיד היה מתברך. אברהם היה מתפלל על עקרות – והן נפקדות, על החולים – והם מתרפאים. אמר רבי חנינא, אפילו ספינות שהיו מפליגות בים הגדול – היו ניצולות בזכותו של אברהם! (בראשית רבה לט יא)

אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותה מיד מתרפא! (בבא בתרא טז)

איזה רחמן שבאבות? זה אברהם אבינו. עד שלא בא אבינו אברהם, כביכול היה הקב"ה דן את העולם כאזכורי: חטאו אנשי דור המבול – הציפם על פני המים, חטאו אנשי דור הפלגה – פיזרם מסוף העולם ועד סופו, חטאו סדומיים – הפכס באש וגפרית. ואולם כאשר בא אברהם – לימד זכות על העולם, ואמר לפני הקב"ה: "השופט כל הארץ, לא יעשה משפט" – אם משפט אתה מבקש – אין עולם, ואם עולם אתה מבקש – אין משפט! אם אין אתה מוותר מעט – אין העולם מתקיים! (ספרי האזינו שיא. פסיקתא דרב כהנא יט כז)

הכנסת אורחים וזיכוי הרבים

גדולה ועצומה היתה מידת הכנסת האורחים אצל אברהם אבינו. באהלו – פתח ארבעה פתחים מארבעה כיוונים, כדי שכל עובר ושב יוכל להיכנס אליו בקלות. כל אורח התקבל אל ביתו בכבוד גדול, וזכה לאכילה, שתיה ולינה ביד רחבה. בד בבד, היה אברהם מפיץ את שמו של ה' בעולם כולו. "סידר לחמו ומימיו לכל באי העולם, והיה מזכה ומדבר על ליבם, עבדו את ה' אלוקי השמים והארץ, והיה דורש להם, עד שהיו באים ושבים". (זוהר ח"א רסד)

עד שלא בא אבינו אברהם לעולם, כביכול לא היה הקב"ה מלך – אלא על השמים בלבד, אבל משבא אבינו אברהם לעולם – המליך את ה' על השמים ועל הארץ. (ספרי האזינו שיא)

מכל אומה ולשון הביאו את בניהם לביתו של אברהם ואומרים אליו: ראינו שאתה בוטח בה' שהוא אדון העולם, הדרך את בנינו לפי דרכיך! (זוהר ח"א עז ע"ב)

"וַיֵּטַע אֱשֶׁל בְּבֵּאֵר שְׁבַע, וַיִּקְרָא שְׁם בְּשֵׁם ה' אֵל עוֹלָם". (בראשית כא לג)

עשה אברהם אבינו פרדס, ונטע בו כל מיני מגדים. ועל ידו הקריא את שמו של הקב"ה בפה כל עובר ושב. כיצד? לאחר שאכלו ושתו, עמדו לברכו. אמר להם: וכי משלי אכלתם?! הלווא משל אלוהי עולם אכלתם! הודו ושבחו וברכו למי שאמר והיה העולם! (סוטה דף ע)

כאשר היו האורחים אוכלים ושותים, אמר להם אברהם: ברכו! אמרו לו: מה נאמר? אמר להם: אמרו 'ברוך אל עולם שאכלנו משלו'. אם היה האורח מקבל עליו ומברך, היה אוכל ושותה והולך לו. ואם לא היה מקבל עליו לברך, היה אברהם אומר לו: שלם כסף עבור דמי הסעודה. אמר לו: כמה אתה מבקש? היה אברהם עורך לו חשבון: כד יין – עשר מטבעות, ככר לחם – עשר מטבעות, מנת בשר – עשר מטבעות. הלווא מי היה נותן לך לחם, בשר ויין במדבר?! וכך היה החשבון מסתכם בסכום גדול מאוד.

והאורח שהיה רואה צרה זאת – היה מסכים ומודה לברוך לה', ואומר 'ברוך אל עולם שאכלנו משלו!'.
(בראשית רבה מט)

אשל [אילן] נטע אברהם, ועל ידי אשל זה ידע מי מאמין בהקב"ה, ומי מאמין בעבודה זרה. מי שמאמין בהקב"ה – היה האילן פורש ענפיו על ראשו ועושה עליו צל יפה, ומי שאינו מאמין – האילן היה מסתלק ממנו וענפיו עולים למעלה. כאשר ראה זאת אברהם, היה מדבר על ליבו ומסביר לו בטוב טעם ודעת את אמונת ה', עד אשר איחדו בהקב"ה.

על ידי האילן ידע אברהם, אף מי טהור ומי טמא. אם היה האדם טהור – מקבל אותו האילן, ואם היה טמא – לא היה מקבל אותו האילן, ואברהם היה יודע שיש לטהרו. ומעיין מים היה תחת האילן ההוא, ומי שצריך טבילה – מיד המים היו עולים לקראתו. ומי שצריך להמתין לפני טהרתו – המעיין יבש, ואז ידע אברהם שהוא צריך לשמור שבעה ימי טהרה. [על פי דיני טומאה וטהרה שהיו נוהגים בזמנם]. כך על ידי אילן זה, בחן לכל האנשים. (זוהר ח"א קב ע"ב)

ומאילן מופלא זה, עשו לאחר כארבע מאות שנה – את הברית התיכון למשכן! (תרגום יונתן שמות כו כח)

זקן בא בימים

"וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים". (בראשית כד א)

עד ימיו של אברהם אבינו לא היתה זיקנה בעולם. וכך קרה, שמי שרצה לשוחח עם אברהם, היה בטעות משוחח עם יצחק, מאחר והיו דומים מאוד, שלא היתה ניכרת התבגרותו של אברהם יותר מיצחק. בא אברהם ותבע מה' זיקנה, אמר לפניו: רבון העולמים, אדם ובנו נכנסים למקום אחד, ואין אדם יודע למי יש לכבד. מתוך שאתה מעטרו בזיקנה, אדם יודע למי יש לכבד! אמר לו הקדוש ברוך הוא: דבר טוב בקשת, וממך אני מתחיל! (בבא מציעא פז ע"א. בראשית רבה סה ט)

"בָּא בַּיָּמִים" – לא התקרב אברהם להקב"ה ביום אחד או בתקופה אחת, אלא מעשיו קרבו אותו בכל יום דרגה אחת, לכך נאמר "בא בימים" – שעלה ונתעלה על ידי אותם הימים! (זוהר ח"א קכט ע"א)

מערת המכפלה

מערת המכפלה – היא המקום אשר איותה נפשו של אברהם להיקבר שם, ושם טמן אף את שרה אשתו. כיצד הכיר אברהם אבינו את המערה, ומה ראה בה?

כאשר באו שלושת המלאכים לבקר את אברהם, מיהר אברהם לשחוט להם שלשה עגלים. ואולם, מאת ה', אחד העגלים ברח ונמלט. רץ אברהם אחריו, והנה נכנס העגל לתוך מערת המכפלה. נכנס אחריו אברהם, וכך גילה את המערה. כמו כן, היה אברהם יוצא בכל יום ויום אל השדה להתפלל, ובהיותו בשדה, היה חש ריחות נעלים של גן עדן עולים מן המערה, וראה אור שהיה יוצא מתוך אותה המערה.

נכנס אברהם אל המערה, וראה אור גדול ונר דולק, ואדם וחיה טמונים שם. ומאין ידע שאלו הם אדם וחיה? נפתח לו שם פתח מגן עדן, ודמותו של אדם נעמדה על ידו, ושמע את מלאכי השרת אומרים: "אדם הראשון קבור כאן, ואברהם יצחק ויעקב מוכנים יהיו למקום הזה". בתוך כך, יצא אדם הראשון מקברו, ובא בשמחה לקראת אברהם. אמר לו אברהם לאדם: בבקשה ממך, האם אהל קשור יש כאן [דהיינו מקום קבר]? אמר לו אדם: הקב"ה הטמין אותי כאן, ומאותו הזמן ועד עכשיו הייתי טמון כקלח

עשב באדמה, עד שבאת אתה לעולם, ומעכשיו כל הקיום שלי ושל כל העולם הזה – בשבילך! אז התאוה אברהם שתהא מנוחותו במקום זה, ולבו ורצונו היה תמיד בזאת המערה. והיה בא ומתפלל שם, והקב"ה דיבר אתו שם. (זוהר ח"א קכח ע"א וקכו ע"א. זוהר חדש רות עט ע"ב)

ואולם – אם כה התאוה אברהם למערה זו, מדוע לא קנה אותה אלא עד שנפטרה שרה? – משום שלא רצה שישמו לב שהוא מעוניין בה, אבל כשנפטרה שרה והיה זקוק למערה, אמר: הגיעה השעה לתבוע אותה. ואם עפרון בעל השדה היה רואה במערה מה שראה אברהם – לעולם לא היה מוכר אותה! וכשבא אברהם לקנות את המערה, עשה בחכמה, ותחילה לא ביקש מהם את המערה כלל, ואף לא פנה ישירות אל עפרון, אלא רק פנה כללית אל בני חת ואמר: "תנו לי אחוזת קבר עימכם". רק לאחר מכן, גלגל את השיחה כלפי עפרון וביקש ממנו לקנות את מערת המכפלה. (זוהר ח"א קכו ע"א)

פטירת אברהם אבינו

"וַיָּאֵלֶּה יְמֵי שְׁנֵי חַיֵּי אַבְרָהָם אֲשֶׁר חָיָה, מֵאֵת שָׁנָה וְשִׁבְעִים שָׁנָה וְחֲמֹשׁ שָׁנִים. וַיָּגֹעַ וַיָּמָת אַבְרָהָם בְּשִׁיבָה טוֹבָה, זָקֵן וְשָׁבֵעַ, וַיֵּאֲסֹף אֶל עַמּוּי: וַיִּקְבְּרוּ אֹתוֹ יִצְחָק וַיִּשְׁמָעֵאל בְּנָיו אֶל מַעְרַת הַמְּכַפְלָה... (בראשית כה ט-ז)

חי אברהם אבינו 175 שנה, ואולם למעשה היה צריך לחיות 180 שנה. ירדו לו חמש שנים משנותיו, כדי שלא יראה את עשו נכדו יוצא לתרבות רעה. ואכן כבר באותו יום שנפטר אברהם, עבר עשו על חמש עבירות חמורות ביותר. אמר הקדוש ברוך הוא: אני כבר הבטחתי לאברהם אוהבי ואמרתיו לו "ואתה תבוא אל אבותיך בשלום", ועכשיו, אם יצא לחוץ ויראה את נכדו יוצא לתרבות רעה, וישמע בני אדם מדברים על נכדו שהוא מגלה עריות ושופך דמים – ודאי אין זו שיבה טובה! לכן, מה אני עושה לו? אוספו מן העולם! טוב להם לצדיקים להיאסף בשלום על משכבם. (תנחומא כי תצא ד)

אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם, עמדו כל גדולי אומות העולם ואמרו: אוי לו לעולם שאיבד את מנהיגו, אוי לה לספינה שאבד קברניטה! (בבא בתרא צא ע"א)

כאשר נשאו את מיטתו, הלכו שם ועבר לפני המיטה, וראו איזה מקום פנוי לאברהם אבינו, וקברו אותו במערת המכפלה שלו. (בראשית רבה סב ג)

זכותו לדורות

אמר הקב"ה לאברהם: "הִבְטַחְנוּ אֶת הַשְּׁמַיְמָה וְסָפְרוּ הַפְּכוֹכִיבִים... כֹּה יִהְיֶה זְרַעְךָ!" (בראשית טו ה). למה הדבר דומה?

לאדם שיצא לדרך רחוקה, והלך – יום, יומיים, שלושה – עד עשרה ימים, ולא מצא לא עיר ולא פונדק, לא אילן ולא מים! כך הלך עייף, צמא ורעב. והנה, לאחר שלושה ימים ראה אילן אחד מרחוק, אמר: אולי יש תחתיו מים. הלך והגיע אליו, וגילה לשמחתו שהאילן נטוע על מעיין מים חיים, ויש לו פירות טובים וענפים רחבים. ישב תחת האילן, התקרר בצילו, אכל מפירותיו הטובים, ושתה מן המעיין וערב לו ושב נפשו. כאשר עמד ללכת ולהמשיך בדרכו, אמר לאילן: אילן, אילן במה אברך אותך? שיהא עצך נאה? – הרי כבר נאה הוא! שיהא צלך נאה? נאה הוא! שיהיו ענפיו נאים? נאים הם! שיהיו פירותיו מתוקים? מתוקים הם! שיהא מעיין יוצא מתחתיו? כבר מעיין יוצא מתחתיו! שיהא עומד במקום חביב? במקום חביב אתה עומד! מה לי לברך אותך? אלא שכל הנטיעות שיצאו ממך – יהיו כמותך!

כך, כשברא הקדוש ברוך הוא את העולם, עברו עשרים דורות ולא היתה בהם תועלת, עד שבא אברהם וקידש שמו של הקב"ה, ובנה לו פונדק והיה זן עוברים ושבים, ומכניס את הבריות תחת כנפי השכינה, והודיע כבודו של הקב"ה בעולם, ומסר נפשו לכבוד הקדוש ברוך הוא! אמר לו הקב"ה: אברהם, מה יש לי לומר לך, ומה יש לי לברכך אותך? שתהא שלם צדיק לפני? או שתהא שרה אשתך צדקת לפני? צדיק אתה, ושרה אשתך צדקת! או שיהיו כל בני ביתך צדיקים? צדיקים הם! מה יש לי לברכך? אלא כל בנים שעתידיים לעמוד ממך, יהיו כמותך! (במדבר רבה פרשה ב)

ג' תשרי

רבי אפרים זילכה הכהן זצ"ל

יום ההילולא - ג' בתשרי

רבי אפרים זילכה הכהן זצ"ל: נולד בבגדד בשנת ה'תרמ"ו (1885). בגיל 14 החל ללמוד בבית המדרש "בית זילכה" וזכה לקרבה מצד המקובל ר' יוסף חיים. כל לילה מחצות עד עלות השחר למד את תורת הנסתר יחד עם ר' שמעון אגסי. משך כל היום אכל כשתי פרוסות לחם ושתה כוס תה, נודע במידת הצניעות והענווה, נעים הליכות וכל מעשיו בסתר.

בשנת ה'תרס"ה (1905) בהיותו כבן עשרים עדיין גזר על עצמו תענית דיבור והיה רק מאזין לשעורים, התנהגות זו גרמה לראש הישיבה ולחבריו ללימודים להניח כי אינו בקי בחומר. באותו יום ביקר הגאון חכם ר' יוסף חיים ולאחר ששאלו לגבי ר' אפרים השיב הלה כי כנראה אינו מבין את החומר אך מוטב שיששה בישיבה ולא ישוטט בחוץ. ר' יוסף חיים ביקש מר' אפרים להגיע אליו ואמר לו כי עד כאן שתיקה, ומעתה והלאה עליו לגלות את ידיעותיו. **לאחר מעשה זה התפרסם כגאון אדיר ומופלג בקדושה ובחסידות.**

בשנת ה'תרפ"ד (1914) עלה לארץ ישראל והוא התגורר בקטמון הישנה שבירושלים. לאחר פטירת ר' סלמאן אליהו החל לכהן כראש ישיבת המקובלים "עוז והדר". לאחר מכן כיהן כראש ישיבת המקובלים "פורת יוסף" עד יומו האחרון ולמעלה מ-30 שנים.

זקן המקובלים בירושלים, גאון אדיר בנסתר, ענוותן מופלא. כל ימיו היה מרבה בתעניות ובסיגופים כדי לכפר על הדור ולקרב את קץ הגאולה. בעל רוח-הקודש. שני בנים נפטרו לו בהיותם ילדים קטנים (בהיותם כבני 4-3 שנים בלבד). התנהג בגינוני קדושה מופלאים וכל השבוע היה מתנזר מאכילת בשר ורק לכבוד שבת קודש היה מתיר לעצמו לטעום מהבשר. נפטר ב-ג' בתשרי ה'תשי"ז (1955). חי כ-70 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' מנשה. **אמו:** מרת שמחה. **מרבתי:** המקובל חכם ר' יוסף חיים (מח"ס הבא"ח), המקובל חכם ר' שמעון אגסי, חכם ר' אברהם דנגור. **חברותא:** המקובל חכם ר' סלמאן מוצפי. **בניו:** הגאונים ר' רפאל, ר' שלום (ראש ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים). **בתו:** מרת שולה. **מתלמידיו:** הגאונים המקובלים ר' עזרא עדס, ר' אהרן עבוד, ר' שאול שהרבני, ר' אהרן רפול, ר' יצחק כדורי, ר' שמואל דרוזי, ר' יעקב מוצפי, ר' יחזקאל עזרא דורי (אבו מעתוק)

על העובדה, כי הרב ניחן ברוח-הקודש, יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: לרבינו הייתה דודה בשם מרת אסתר, אשר התגוררה בפרדס חנה. מידי פעם הייתה מבקרת בבית הסב ר' יוסף זילכה ובבית רבינו.

פעם כאשר עשתה שבת בבית הצדיק, קרא לה רבי אפרים בצאת השבת ואמר לה, שמאחר והיא נותרה ערירית, מוטב שתעשה משהו לתועלת עצמה. לבקשתה הסביר לה, שאין איש יודע את קצבת חייו, ולכן כדאי הדבר שתיתן לאחת הישיבות כהעדפתה איזה סכום כסף, ושבתמורה ובטיחו לה שלאחר אריכות ימים ושנים יקראו קדיש לזכרה, שכן מעלת הקדיש גדולה עד מאוד. הדודה לא התלבטה ומיהרה להפריש סכום כסף לצורך זה. למחרת, יום א' בשבוע, בדרכה חזרה מבית רבינו בירושלים, ביקרה הדודה אסתר אצל ר' יוסף, אחיו של רבינו וסיפרה לו בבכי על השיחה. "האם ראה ר' אפרים משהו?" שאלה. ר' יוסף הרגיע את דודתו ואמר לה, שאל לה לדאוג בשל כך, שכן ר' אפרים דואג גם לרוחניות של האדם, ואין בהצעתו דבר חריג. הדודה אסתר נרגעה ואף החלה להתעודד, וכאשר מצב רוחה טוב ומרום נפרדה ממנו ומשפחתו ונסעה חזרה לביתה. כאשר נסעה, שאלה רעייתו נוהת: "מה דעתך, על מה שאמר ר' אפרים לדודה אסתר, ולמה דווקא כעת? הרי היא הייתה פעמים רבות קודם אצל רבינו, ומעולם קודם לכן לא דיבר איתה בנושא זה?". האח ענה, כי נראה לו שר' אפרים יודע, ששעתה הגיעה ולכן אמר לה זאת, אעפ"י שממראה הדודה אסתר לא נראה שום דבר חריג, שכן בריאה וחזקה הייתה ללא ספק. כעבור שלושה ימים, ביום ד' בשבוע, הגיע מברק לבית הסב, המודיע כי הדודה אסתר בת דינה ושמואל זילכה הכהן נפטרה לבית עולמה. בהקשר לזה מעניין לציין, כי הדודה הותירה עיזבון רב ובין היתר הייתה תיבה המכילה יהלומים יקרי ערך. מאחר ולא היו לה ילדים, הרי שיורשיה היו ר' אפרים ואחיו ר' יוסף. על אף שהיו אלו שנות החמישים המוקדמות, שהתאפיינו בקשיים כלכליים עצומים, ועוד בעלותם לארץ הרשויות העירקיים לקחו את כל רכושם, סירבו הללו להישבע, והרכוש כולו עבר לרשות המדינה.

לקרובת משפחתו הייתה ילדה בת שנתיים שחלתה פתאום ואושפזה בירושלים. הסבתא ביקשה מדודה ר' אפרים שיבוא לברך את הילדה. רבינו נאות לבקשתה וכשהגיע למיטתה נעץ בה מבט אחד, פנה לסבתא ואמר לה: "שהקב"ה ישמור לך על שאר ילדיך". הסבתא פרצה בבכי (שכן הבינה את משמעות הדברים) ואכן כעבור יומיים נפטרה ל"ע הילדה סילביה בת נוהת גלדים זילכה הכהן ע"ה.

בשנת ה'תר"צ שנים מועטות לאחר שעלה לארץ נפטר אחיו, ר' נעים זילכה בבגדד. כמובן, באותם הימים לא היו טלפונים והודעות היו נשלחות בדואר. במקרה זה שוגרו שליחים מבגדד לירושלים כדי להודיע לרבינו על פטירת אחיו. כשהגיעו השליחים היה זה היום השלישי לפטירתו של נעים זילכה, וכשהתייצבו לפניו, בטרם פצו פיהם, נפנה אליהם הצדיק ואמר להם: "אני יודע, שקעה השמש". דהיינו יודע רבינו על פטירת אחיו ואין צורך שהם יאמרו זאת, כדי שלא ישמשו שליחים לבשורות רעות.

פעם אחת הגיע רבינו לבית חבירו הצדיק המקובל ר' סלמן מוצפי. רבינו פנה לידידו וביקש שיבטיח לו, שאת בתו לאה, ישדך עם בנו ר' רפאל. ר' סלמן תהה על בקשתו ואמר כי בתו עדיין קטנה (בת 16) ואחותה הגדולה טרם נישאה. הצדיק השיבו, שהוא יודע והוא אינו מבקש שיינשאו כעת אלא בזמן לאחר שתגדל מעט ואחותה הגדולה תינשא בקרוב. "ומדוע שלא נדבר לכשיגיע הזמן?", שאל ר' סלמן, ור' אפרים השיבו שעל כל פנים הוא מבקש את הבטחתו של ר' סלמן לשקול זאת, כשיגיע הזמן, ולאחר שיתיעץ עם רעייתו ושאל לדעתה של בתו. ר' סלמן הבטיחו ורבינו הלך לדרכו. כשבועיים לאחר מכן נפטר רבינו, והתבקש לישיבה של מעלה. אז הבינו את פשר הדחיפות. כעבור שנה נישאו ר' רפאל בן ר' אפרים, ומרת לאה בת ר' סלמן מוצפי. בחופה אמר לה ר' סלמן לבתו שתכבד את בעלה, שכן ר' רפאל הכהן בן ר' אפרים הינו ארי בן ארי, בעוד היא, בתו לאה, בת שועל. ומדבריו אלו ניתן ללמוד על גודל ענוותנותו של ר' סלמן.

כאשר היה הגאון רבי אפרים בימי עלומיו, עסק רבות בתענית דיבור, עד שבאחד הימים גזר על עצמו שתיקה מוחלטת - כל היום ישב ועסק בתורה ולא שח עם איש. במעשה זה גרם, שחכמי הישיבה לא הכירו בגדולתו ולא ביקשו את קירבתו ולא הכירו בכשרונותיו ובידיעותיו המרובות. הגאון חכם ר' יוסף חיים הרגיש בכך, ובאחד הימים קרא לפניו את ראש הישיבה בבית-המדרש: החכם הגאון רבי אברהם דנגור, ושאלו אודות הבחור אפרים כהן. ר' אברהם ענה לו, כי בחור זה הנו שתקן, ואינו מתערב כלל בסוגיות הנלמדות, וכנראה, חלש הוא בכישרונותיו. "אמור לאפרים שיבוא לפני!" - ציווה ר' יוסף על ראש הישיבה. עוד באותו יום הופיע הבחור בבית ר' יוסף, כאשר כולו מלא תמיהה על אשר זכה להתייצב לפני רבה של בבל ביחידות.

ר' יוסף לא האריך עמו בשיחה. הוא פנה אליו בקול מצווה ואמר: "אפרים, עד כאן שתיקה, מכאן ואילך פתח פיך ויאירו דבריך!". בישיבה "בית זילכה" היה נהוג שראש הישיבה היה לומד כל סוגיה יחד עם התלמידים בקול רם. וכאשר לאחר מן התלמידים היה דבר מה להקשות או לחדש, הוא היכה בידו על השולחן. עם השמע קול ההכאה, היו הלומדים כולם משתתקים, ואז הרצה התלמיד את דבריו. והנה למחרת, כמעט אחרי כל קטע שנלמד, היכה ר' אפרים על השולחן. בבית-המדרש הושלך הס, וכל העיניים הופנו אליו. להפסקותיו של בחור זה לא הסכימו עד אז תלמידי הישיבה, ועתה השתוממו לשמוע מפיו קושיות עמוקות ותירוצים נפלאים. הסוד התגלה, ידו של ר' יוסף היתה בדבר ואף קיבל שכר רב על שנשמע לו ר' יוסף. נהוג היה אצל החכם רבי יוסף חיים, כאשר אדם רצה להכנס אליו, אותו אדם היה מוסר את שמו לאחד מבני ביתו של הרב. הלה היה עולה לחדרו של רבנו ומוסר את שם האורח, ורק לאחר שקיבל רשות, היה מתאפשר לו לעלות לרבי יוסף. בודדים בלבד, מן המקורבים ביותר לרבי יוסף חיים היו רשאים לבקר בכל עת ללא אישור מוקדם. עתה נוסף גם רבי אפרים על חבורת המקורבים, והיה נכנס ויוצא מבית הגאון ר' יוסף חיים ככל אשר נצרך וללא אישור מוקדם בשכר ששמע לדברי הרב עד שגדל לגאון בישראל.

מהשמים שמרו על רבנו שכל ימיו הקפיד מאוד על כשרות המאכלים, לבל יכשל חלילה שלא בידעתו. מסופר שפעם אחת בליל שבת חלם ר' אפרים כי הבשר שבתוך החמין שבביתו אינו כשר, ושמע קול שמצווה אותו לא לטעום מהבשר. תמה על כך הרב, בשל העובדה כי הוא בעצמו קנה את הבשר מאדם ירא-שמיים שכל גאוני ירושלים קונים רק אצלו בשר לכבוד שבת. איך יתכן אם כן שהבשר אינו כשר? בבוקר חקר רבינו לדעת מה הוכנס לתוך החמין, ולאחר חקירה מאומצת, נודע לו כי העוזרת הלכה וקנתה על דעתה מעט שומן כדי להשביח את טעם החמין.

הרב הגאון חכם אפרים הכהן היה תלמיד ותיק של בעל הבן איש חי (חכם ר' יוסף חיים זצוק"ל). בעל הבן איש חי נהג בכל יום ללמוד לאחר התפילה עם תלמידיו. ומנהגם היה לשבת על גבי מחצלאות שהיו מונחות על הרצפה, ואת הנעליים היו מניחים בכניסה לבית המדרש. פעם אחת, בעודם לומדים הגיע אדם אחד שרצה לשאול שאלה את ר' יוסף חיים. הרב קם כדי לענות לו על שאלתו, וחכם אפרים הכהן ניצל את ההזדמנות ונטל את נעליו של ר' יוסף חיים ונישקם. חזר הרב וראה את מעשיו של חכם אפרים ואמר לו: "חכם אפרים, מה אתה עושה?" ומהפחד נפלו הנעליים מידי של חכם אפרים לרצפה. לאחר זמן אמר חכם אפרים: "תאמינו לי שנשקתי את הנעליים של ר' יוסף חיים כמו שאני נושק תפילין"

כבר בילדותו בכוחו הפיזי הרב, ובשל קומתו הגבוהה וכתפיו הרחבות הפך למנהיגה של קבוצת נערים יהודיים וערבים בני 15-13, והוא בן 12. בהיותו כבן 14 ראה ברחובה של העיר בגדד את המקובל האלוקי חכם ר' יוסף חיים זצ"ל. ר' יוסף ראה כי בנער אפרים חבויה נשמה גדולה אשר עתידה לזרוח ולהאיר בשמי היהדות. ולאחר שנפגש עם הנער, חל מפנה אדיר ושינוי עצום בהנהגותו והוא החל ללמוד תורה. בגיל 20 נפגש שנית עם הגאון ר' יוסף חיים ולאחר פגישה ביניהם הפך להיות הארי שבחבורה בבית המדרש 'בית-זילכה'.

באותן שנים פנה רבי אפרים הכהן (שאו עדיין לא נודע כ"כ) אל המקובל רבי שמעון אגסי בשאלה בתורת הקבלה. חכם שמעון אגסי כשראה לפניו בחור צעיר סירב בנימוס להשיב על שאלתו ואף יעץ לו שלא יתעסק בתורה נסתרת זו אלא יפנה מרצו ללימוד ש"ס ופוסקים. למחרת היום שב ר' אפרים הכהן לחכם שמעון אגסי ולאחר שהתנצל ביקש את רשותו לומר לו דבר תורה. רבי שמעון נענה לבחור הצעיר ולתדהמתו הרבה חזר ר' אפרים על קושייתו החמורה מאמש, **אלא שהפעם הוא הוסיף תירוץ מדהים על הקושייה.** "רק זאת אבקש מכבודו" פנה הבחור אפרים לרבי שמעון אגסי, "שיאמר לי כבודו אם תירוץ תירוץ הוא, אם לא". חכם שמעון אגסי עדיין נדהם מהבחור הצעיר שאלו מי גילה לו תירוץ זה, ולאחר שאפרים הכהן סיפר לו שקושייה זו טרדה את רעיונותיו עד אשר שקד כל הלילה לתרצה, וכך עלה תירוץ זה בראשו, קם רבי שמעון אגסי נשקו על ראשו ואמר לו שהתירוץ שלו הוא תירוץ אמיתי וישר, ומכאן הוא מבין שהבחור אפרים שומר על טהרה וקדושה שאם לא כן לא היה מגלה את התירוץ הנ"ל.

לאחר מכן ר' שמעון קיבלו כתלמידו על אף גילו הצעיר ולמרות שהוא רווק. ובכל שאלה הוא מוזמן לבוא אליו בכל שעה משעות היום והלילה ולהציגה בפניו. כך זכה רבי אפרים הכהן מגיל צעיר מאוד להכרה של גדולי הדור המקובלים רבי יוסף חיים ורבי שמעון אגסי, שאף קבע עימו סדרים קבועים ללימוד בצוותא בתורת הנסתר.

רבי שמעון העיד על עצמו שכדי לא להנות מכתרה של תורה הוא נהג לסחור מספר מצומצם ביותר של שעות, רק כדי פרנסתו ותו לא, כשעתיים לערך מידי יום ולבו נמלא צער רב על שהוא מבטל את זמנו בכך. ולאחר מכן העיד הרב כי משמייים אמרו לו בחלומו לבל יצטער על אותו זמן שהוא מקדיש למסחר, משום שאת אותן שעותיים בהם לא עוסק בתורה מתקן עבורו תלמידו רבי אפרים הכהן בלימודו. ורווחה באה לנפשו של רבי שמעון אגסי.

זמן קצר לאחר עלייתו לירושלים, שלח לו ר' נעים זילכה, אחיו הבכור של רבינו, מכתב בו הוא כותב לו שהוא מאוד מצטער לשמוע שר' אפרים מתפרנס מכמה פרוטות שמקציבה לו הישיבה, ולכן מצרף למכתב סכום כסף מכובד שיאפשר לו לחיות ברווחה, וכן יוסיף לשלוח לו תמיכה חודשית נדיבה שתאפשר לו להתקיים בכבוד מבלי שיוטרד בענייני פרנסה. כאשר קיבל מר נעים זילכה את מכתב התשובה של אחיו נדהם לגלות במעטפה את הכסף ששלח, מוחזר לו. במכתבו הודה רבינו לאחיו על רצונו לסייע לו, אך הסביר לו שהוא מקבל קצבה של כסף מהישיבה שאולי לאנשים מהצד נדמה כאילו לא ניתן להתקיים מהם. אך לו, הן מספיקות בהחלט והותר.

שנים מועטות אח"כ נפטר ר' נעים זילכה בבגדד. בשנת ה'תר"צ לא היו טלפונים וההודעות היו נשלחות בדואר, או אם רצו שההודעה תגיע מהר יותר שלחו שליחים. במקרה זה שוגרו שליחים מבגדד לירושלים כדי להודיע לרבינו על פטירת אחיו. כשהגיעו, היה זה היום השלישי לפטירת אחיו. וכשהתייצבו לפניו

בטרם פצו את פיהם נפנה אליהם רבינו ואמר: "אני יודע, שקעה השמש". דהיינו יודע על פטירת אחיו ואין צורך שהם יאמרו זאת כדי שלא ישמשו שליחים לבשורות רעות. הם עמדו נפעמים לנוכח גילוי רוח הקודש של רבינו.

כבר בילדותו בכוחו הפיזי הרב, ובשל קומתו הגבוהה וכתפיו הרחבות הפך למנהיגה של קבוצת נערים יהודיים וערבים בני 13-15, והוא בן 12. בהיותו כבן 14 ראה ברחובה של העיר בגדד את חכם ר' יוסף חיים זצ"ל. למראהו נחרד הנער אפרים ורוח אחרת פיעמה בו. במקום נפרד מבני חבורתו אשר לא הבינו מה היה לו, ומיהר לביתו שם גזז את צמת שערו אשר עטרה את ראשו, התקלח והחליף בגדיו. לאמו ששאלה מה קרה ולאן הוא ממחר, השיב כי הוא הולך אל הרב.

באותה עת היה חכם יוסף חיים כבן 65 וכשהגיע לביתו אמר למשמשו כי אין הוא יכול לקבל היום פני איש ומבקשו להתנצל בפני הבאים, ולו יהיו אלה ראשי הקהילה, ולבקשם לבוא ביום המחרת וכך אכן עשה המשמש בקודש. כשהגיע הנער אפרים הכהן לבית הרב וכשהוא עדיין נפעם ממראהו נקש בחרדה על דלתו. המשמש אמר לו כי אין הרב מקבל היום איש ומוטב שיבוא מחר.

אך נסגרה הדלת וחכם יוסף חיים, שהיה עסוק בתלמודו בחדר הפנימי שבקומה למעלה, קרא למשמשו והורה לרוץ אחר הנער שהופיע ולהשיבו אליו מיד. בהגיעו עם הנער אפרים מיהר להעלותו לחדרו. בחלוק כמחצית השעה יצא הנער והמשמש מיהר ללוותו לדלת הבית, ומנסה להציל מפי הנער על מה זכה שרבן של הגולה יקדיש לו זמן כ בשעה שאחרים בהם פרנסי הקהילה נדחו. אך הנער לא גילה.

כשהלך הנער לדרכו, קרא חכם יוסף למשמשו ואמר כי בנער אפרים חבויה נשמה גדולה אשר עתידה לזרוח ולהאיר בשמי היהדות, אלא שעכשיו החלה לפעם בו רוח הטהרה ואלמלא מיהר להורות למשמש לרדוף אחריו ולהחזירו היה כבה הניצוץ שהבעיר את אש הטהרה בנער ולא היה נדלק שוב. "שלא יהיה לך ספק, אם הנער היה הולך מבלי שאדבר עמו, שוב לא היה חוזר לכאן לעולם". מאותו היום חל מפנה אדיר ושינוי עצום בהנהגותיו של אפרים הנער בן ה-14. הוא התנתק לחלוטין מחבריו, שינה את מלבושיו.

בהיות אפרים כבן 20, בשעה שלמד במדרש 'בית זילכה', נהג לגזור על עצמו תענית דיבור עד אשר התענית הפכה ללחם חוקו. יושב בבית המדרש, מקשיב לשיעור שנלמד, מאזין לשקלא ותריא בין התלמידים לרבם ואינו פוצה פה. התנהגותו זו גרמה לשאר חבריו להתרחק ממנו ואיש לא ניסה להתקרב אליו. יום אחד ביקר חכם יוסף בבית-המדרש, באותו היום ראה את הגאון אברהם דנגור ששימש אז ראש הישיבה, מרצה את השיעור בפני הבחורים. בתום השיעור, בהיותם לבדם, שאל חכם יוסף את ר' אברהם לגבי אפרים. ר' אברהם אמר כי מדובר בבחור אשר מתמיד להופיע לכל השיעורים ומקשיב לנאמר אך אינו משתתף כלל בשיעורים, ככל הנראה משום שאין ידיעותיו מספיקות אך מוטב שיששה בישיבה מאשר ישוטט בחוץ.

חכם יוסף אמר לר' אברהם דנגור שישלח לביתו את אפרים. וכך, שש שנים כמעט לאחר שהתייצב על סף דלת בית רבינו לראשונה בחייו, התייצב בפעם השנייה בבית הרב שקבלו במאור פנים ורבינו ביקש שיחל להשתתף בשיעורים. בישיבה 'בית זילכה' היה נהוג שראש הישיבה היה לומד כל סוגיה יחד עם התלמידים בקול רם. וכאשר לאחר מהתלמידים היה דבר מה להקשות או לחדש, הוא היכה בידו על השולחן. עם השמע קול ההכאה, היו הלומדים כולם משתתקים, ואז הרצה התלמיד את דבריו.

והנה למחרת, כמעט אחרי כל קטע שנלמד, היכה ר' אפרים על השולחן. בבית-המדרש הושלך הס, וכל העיניים הופנו אליו. תלמידי הישיבה השתוממו לשמוע מפיו קושיות עמוקות ותירוצים נפלאים. חבריו עמדו נדהמים ובעיקר הפליא את ראש הישיבה בידעותיו. עד מהרה הפך לארי שבחבורה. מהפגישה השניה ועד לפטירתו של רבינו יוסף חיים כארבע שנים לאחר מכן, לא משה ידו של ר' אפרים הכהן מידו של ר' יוסף חיים, ולמרות גילו הצעיר זכה לכך שהיה רשאי להיכנס בכל עת לר' יוסף. מה שאחרים ותיקים וגדולים ממנו לא זכו.

באחד הימים פגש רבינו באיש כבן שלושים, שנהג בנערותו להגיע לביה"כ ולסלסל בקולו את מזמורי השבת, ומזה תקופה ארוכה נעדר מהמניין. "מה שלומך?", פנה אליו הרב בפנים צוהלות, "מזמן לא ראיתי אותך בבית הכנסת ולא זכיתי ליהנות מקולך הערב". הרב שם לבו לכך שהאיש נבון מפנייתו והוסיף: "אם אתה רוצה לספר לי דבר מה, ספר נא לי". "כבוד הרב", אמר האיש, "אני מתגעגע באמת לבית הכנסת, אך איני יכול לבוא".

"מדוע?" שאל הרב. "לא נעים לי לספר לך, אבל אני מעשן בשבת...!", אמר כשהוא מתחרט על דבריו. "כמה סיגריות אתה מעשן מדי יום?" שאל הרב ללא היסוס. "קופסה, כלומר עשרים סיגריות", השיב האיש. "האם תוכל לעשן השבת רק 19 סיגריות?" שאל הרב. "19 סיגריות? מה הבעיה?!", ענה האיש, שמח על הצעתו המתחשבת של הרב. "אם כך, בוא השבת לבית הכנסת", סיכם הרב את שיחתם.

באותו יום שישי הגיע האיש בשעות הצהריים לביתו, וסיפר לאשתו המופתעת שהקדים לבוא כדי להתכונן לשבת, שהרי בערב הוא מתכונן ללכת לביה"כ בגלל הזמנת הרב המקובל. הוא התקלח, לבש חולצה לבנה וחליפה ויצא מפתח ביתו. בעודו נינוח הצית סיגריה והחל לצעוד לעבר בית הכנסת. לפתע נזכר בהבטחתו לרב, והחליט להחזיר את קופסת הסיגריות והמצית לביתו. "לא יפה", אמר לעצמו, "ללכת בשבת לבית הכנסת עם קופסת סיגריות ומצית בכיס. ממילא הבטחתי לרב שאעשן סיגריה אחת פחות. הסיגריה הזו תחכה לי לאחר התפילה...".

בבית הכנסת כל המתפללים זכרו אותו, פנו אליו בלבביות ושאלו לשלמו. השליח ציבור ניגש לעמוד והחלה התפילה. לאחר ניגון או שניים, האיש נכנס לאווירה והחל להנעים בקולו בניגוני השבת, ממש כמו פעם. כשהסתיימה התפילה, כולם לחצו את ידו, ברכו אותו בברכת "שבת שלום", והוא שב לביתו במצב רוח מרומם.

כשהגיע לביתו, מיד פנה לקחת סיגריה, שכה הייתה חסרה לו במשך התפילה. בעודו מחפש את החפיסה, פנה לאשתו והציע לה לשנות ממנהגם ולקדש על היין. הוא שלף סיגריה מהחפיסה, ואז ראה את אשתו מהנהנת בחיוב להצעתו ואפילו פורסת מפה צחורה על השולחן. "רגע", אמר לעצמו "אמתין עם הסיגריה אחרי הקידוש". בני המשפחה הסבו לשולחן השבת החגיגי שנערך לפתע. לאחר הסעודה הדשנה, כאשר הוגש הקפה השחור, פנה שוב לקחת סיגריה, אבל אז נזכר בזמירות שבת. הוא פתח ברינה והניח שוב לסיגריה. כאשר סיימו וקמו מהשולחן, לקח שוב סיגריה לידו, אבל אז חשב לעצמו: "לא עיישנתי כל הערב, ובכל זאת נהנית. ממילא מאוחר כעת, אלך לישון ומחר בבוקר אחזור לעשן כרגיל".

בבוקר, בעוד עיניו עצומות, הושיט את ידו וחיפש את הסיגריה הראשונה של הבוקר. הסיגריות לא היו במקומן הקבוע על השידה, היות ולא עישן בלילה, עודו תוהה היכן החפיסה, והנה נזכר בליל השבת המענג שהיה לו אתמול בבית הכנסת ונמשך בביתו. הוא העלה חיוך על שפתיו ושאל את עצמו: "אם כל

כך נהניתי בלילה, למה שלא אלך גם הבוקר לבית הכנסת?!". הוא קם בזריזות, התלבש בבגדיו החגיגיים והלך לבית הכנסת. בדרכו, הכניס את היד לכיס החולצה על מנת לקחת סיגריה, ואז נזכר שהחפיסה נותרה בבית. הוא פנה לשוב לאחור, ואז מלמל לעצמו "הרי אני בדרך לבית הכנסת. אחזור מהתפילה ואז אעשן..." "כאשר חזר המתין עד הקידוש, ואחרי הקידוש ברך 'המוציא', אכל עם בני ביתו, ושר זמירות שבת. לאחר מכן נח על יצועו, כשהתעורר הלך להתפלל מנחה, ואחר כך פרס מפה לסעודה שלישית. כך עברה לה השבת, לאחר ההבדלה, ניגש האיש לרב אפרים כהן ואמר: "תודה לך, כבוד הרב. נהניתי מאוד מהשבת, ולא תאמין - לא עישנתי אפילו סיגריה אחת!". הרב כהן חייך אליו כיודע דבר...

סיפר ת"ח מתלמידי ישיבת חברון בתקופה שלפני שנות דור: "כשביקרתי אז בארה"ב, קיבלתי סכום כסף נכבד על מנת להעבירו אל "המקובל הגדול ביותר החי בירושלים". בשובי ארצה, הפנו אותי לישיבת 'פורת יוסף' שהיתה אז בעיר העתיקה. טיפסתי את כל גרם המדריגות הארוך של הישיבה, וביקשתי לדעת מיהו "המקובל הגדול ביותר החי בירושלים".

הכל הפנו אותי ליהודי צדיק בשם רבי אפרים כהן, הוא ישב באחד מחדרי הישיבה ועסק בתלמודו. הלכתי אליו עם סכום הכסף וסיפרתי לו על השליחות. האיש הרים את ראשו ותמה: "מי שלח אותך אלי?!". הוא לא הסכים להגדרה שטפלו אליו, והבהיר לי כי נפלה כאן טעות. לפי הבעת פליאתו וגודל תמיהתו עלי, הייתי אכן משוכנע לתומי כי אין ספק שיש כאן טעות ולא זה האיש. חזרתי שוב לעלות ולרדת במדריגות הרבות הלך ושוב, שאלתי כאן ושם. אך לתדהמתי בכל מקום שמעתי את אותה התשובה: "זהו האיש, הוא ולא אחר". "אליו תלך". "לא היה עליך להאמין לו"...

"בלית ברירה שבתי אליו וסיפרתי לו שוב דברים כהווייתן. הוספתי ושחתי לו את צערי: "מסרו לי כי הכסף אמור להגיע לאדם המוגדר כך וכך... והכל מעידים שהוא זה, ואילו הוא מסרב ליטול, ובין לבין נותר הכסף אצלי כאבן שאין לה הפוכין. ואת שליחותי אינני ממלא". לשמע הדברים נכמרו רחמיו עלי. היה נראה שנכנע לדעת הציבור ונטל את הכסף ושב לתלמודו... מה עשה עם הכסף? האם השאירו אצלו? או שמא העבירו למי שלדעתו הוא מקובל הגדול ביותר? אינני יודע... (וילכו שניהם יחדיו)

לרבינו כל ילד שנולד לו, נפטר מיד ל"ע. עד שהופיע בחלמו הקש"ש הקדוש ויצווה עליו שיקרא את בנו שיוולד לו על שמו ויתקיים. כך עשה רבינו וקרא לשמו 'שלום' על שם הרש"ש הקדוש. הוא רבינו הגאון ר' שלום הכהן שליט"א, ראש ישיבת פורת יוסף וראש מועצת חכמי התורה. (קול רוחות הצדיקים)

הרבנית דבורה לאה בת אדמו"ר הזקן

יומא דהילולא - ג' תשרי

לא קלה הייתה שנת תקנ"ב על רבי שניאור זלמן, אדמו"ר הזקן. החל מראש השנה תקנ"ב ועד חג השבועות סבל הרבי ייסורים קשים ואיומים בשל רדיפותיהם של ה'מתנגדים' כנגד התפשטות תנועת החסידות ברחבי רוסיה הלבנה. אולם הרבי אצר בתוכו את סבלו וייסוריו, ולא גילה על כך מאום לבני ביתו, אפילו לא לבנו אהובו דובער, או לזקני החסידים המקורבים ביותר.

שמונה-עשרה שנים מלאו מאז החל רבינו הזקן לפעול להפצת החסידות בכל רחבי רוסיה הלבנה וליטא. הוא עמל להרחיב את שורות החסידים בעבודה קשה של חינוך והדרכת חסידי חב"ד. יגיעה זו הניבה את פריחתה של שושנת החסידות, אולם גם עוררה קטרוג גדול בשמי רום.

לא רק ה'מתנגדים' הרהיבו עוז בנפשם, אלא גם ענייני הכלל של אחזקת החסידים בארץ הקדוש, והדילטוריא שהוכנסה בין רבינו הזקן לבין אדמו"רי וואהלין, החשיכה את המאורות הגדולים – ורבינו הזקן היה זקוק למליצי יושר ולמעוררי רחמים.

באותם ימים נשלחו שלוחים חשאים ל'אוהלי הקודש' של הבעל-שם-טוב הקדוש במז'בוז' ושל הרב המגיד השוכן כבוד באניפאלי. כן שלח את חסידו רבי יעקב מסמיליאן ובידו פדיון נפש מיוחד לידידו ורעו הצדיק רבי נחום נ"ע מצ'רנוביל, וביקש כי יעוררו רחמי שמים, עליו ועל כלל תנועת החסידות.

הכול חשו כי סכנה מרחפת בחלל האוויר, אך איש לא ידע להגדיר זאת בצורה מוחשית. ימים אחדים לפני ראש השנה, במוצאי שבת סליחות, נקראו לפתע כמה מזקני התלמידים לחדרו של הרבי. הם נכנסו בזה אחר זה, ולחרדתם ראו את פניו הקדושות רציניות עד אימה.

לאחר שנאספו כולם, פתח הרבי ואמר בקול עמוק ושקט:

"קטרוג גדול פועל כעת בשמי רום כנגד תורת החסידות – אולם יכולנו לזה. סיבת הקטרוג היא בגין אמירת דברי חסידות בשופי. אולם להפסיק מלומר חסידות, גם זה אי אפשר, שכן שתי רמזים נרמזתי מרבינו המגיד ומבנו ה'מלאך', כי עלי לומר הרבה חסידות, ובגילוי דווקא.

"מכל מקום, יש יסוד לחשוב כי בראש השנה הקרוב, בעוד ימים אחדים, יעבור הקטרוג אלינו. על כן, מבקש אני מכם לעורר רחמים רבים; עם זאת, כבר עכשיו מבקש אני מכם לעשות סדר ולקבוע מי יעזור לבני דובער בהנהגת החסידים והנהלת ענייני החסידות".

היה בכך יותר מרמז שהרבי יודע וחש כי כלתה אליו הרעה, אך הוא מוכן לקבל עליו את תוצאות הקטרוג האיום.

הביטו קשישי התלמידים זה בזה. איש מהם לא העז לפצות פיו. היה זה יותר מדי בעבורם.

חיל ורעד אחז בהם...

מבעד לסדק הדלת עמדה דבורה לאה, בתו החביבה של הרבי. איש לא שם לב לאישה הצנועה והחסודה שהקשיבה לכל מילה שיצאה מפי קודש הקודשים. חיוורון עז תקף אותה.

היא חזרה לחדרה נרעשת ונרגשת. שעה ארוכה התהלכה אנה ואנה, נתונה בסערת רוח כבירה.

כ"ט תשרי, ערב ראש השנה.

שלוש שנים מלאו למענדל'ה הקטן, בנה של דבורה לאה, נכדו של הרבי. באותו יום הוכנס הפעוט האהוב לחדרו של הסבא, וזה סידר לו את התספורת הראשונה, בהותירו לו פאות הראש. בסיום הניח את שתי ידיו על ראשו של העולל, ובירכו בחום ובדבקות.

שעה קלה לאחר מכן, מיד עם תום תפילת מנחה, נכנסה הרבנית דבורה לאה ל'זאל' הקטן. אותו יום של טרדות, איש כמעט לא נוכח שם, זולת כמה ממשפחתו של הרבי, ויחידי סגולה מבין התלמידים הקשישים. אלו היו שקועים אותה שעה באמירת תהלים.

מבלי אומר, ניגשה דבורה לאה אל ארון הקודש, פתחה את דלתותיו ובטרם הספיק אי מי לפצות קולו, נשמע קולה, רועד אבל בוטח:

"כל הקהל אשר פה! הנכם עדים כעת בפני ספרי התורה הקדושים, כי מקבלת עלי בדעה צלולה, באלה ובשבועה, שאני דבורה לאה בת שטערנא, מחליפה את אבי רבי שניאור זלמן בן רבקה, שהוא יישאר בחיים!"

היא סיימה את דבריה הקצרים, נשקה בחום לספרי התורה, ופרצה בבכי כבוש...

הרבי הריי"צ מוסיף ומספר גרסה נוספת: באותם ימים נכנסה הרבנית הצדקנית דבורה לאה לחדרו של אביה הדגול. כאן מצא האב שעת כושר להשיח לבו. הוא תיאר בפניה את העמל הרב שהושקע כדי להפיץ את תורת רבותיו הקדושים בקרב עדת ישראל, ותהילה לא-ל שהמאמצים עלו יפה, אך דומה הדבר כקוץ בעיניו של השטן, וזה מעורר קטרוגים קשים, ונפסק למעלה בשמים, כי עליו להיפטר מן העולם.

רבינו הזקן שקע בהרהורים ממושכים. "אמנם אפשר לומר כי ה'המשכות' בעולם התחתון יוכלו להימשך גם מהעולם העליון", המשיך לפתע את שיחתו באוזני בתו, "אלא שאין זו הנהגה של עולם תיקון".

אנחה כבדה התמלטה מפיו, אנחה השוברת חצי גופו של אדם. "שעה כבדה היא" לחש כמו דובר אל עצמו, "והקטרוג אף הוא הולך ומכביד, ומה יהא על החסידים? מה יהא על תורתו הקדושה של סבא (הבעל-שם-טוב)?

דבורה לאה הצדקנית לא השיבה מאום. כשדמעות חונקות את גרונה עזבה את חדרו של אביה.

פיקחית הייתה, והיא הבינה בדיוק לכוונתו של אביה, כי המצב הנו איום ונורא, ובימים הקרובים יוכרעו חייו של אביה לשבט או לחסד. לא ייפלא אפוא, שבימים הבאים הלכה בביתה מבולבלת ונבוכה. לא היה לה ספק כי היא תמסור את חייה חלף חייו של אבא.

ערב ראש השנה. הרבנית דבורה לאה שלחה לקרוא אליה שלושה מזקני החסידים, אדירי התורה, כבירי המחשבה וזכי הלב: רבי משה מייזליש, רבי פינחס רייזעס ורבי משה ווילנקר. שעה ששלושתם נכנסו לחדרה, פתחה ודרשה מהם הבטחה נאמנה כי יישבעו לה בשבועה החמורה ביותר שבדיני התורה, כי דבריה מכאן ולהבא, יישארו בסוד גמור, עד אשר יהיה ניתן לגלותם. אריות שבחבורה אלו, אף על פי שהיו אבירי הדעת ואדירי הלב, בכל זאת התרגשו מאוד. לרגע הציצו זה בזה, ואחר נענו ואמרו לה כי עליהם להתיישב בדעתם תחילה, בינם לבין עצמם, אם רשאים הם להסכים לתנאיה. שלא כרגיל, מועקה קשה שררה באותם ימים בחצרו של הרבי. הצדיק היה ספון בחדרו יותר מכפי שנהג. אפילו גדולי החסידים שהיו רגילים להיכנס ל"גן עדן העליון", לא הורשו להיכנס אל הקודש פנימה. השינוי הקיצוני בהנהגת הרבי הוכיח להם כי עת צרה היא ליעקב; אולם איש לא ידע מהי הצרה ובמה אפשר להועיל לה או לעשות לביטולה. הספקות והלבטים היו קשים מנשוא. שלשת גדולי החסידים התכנסו פעמיים באותו יום, ואף האריכו שבת כל הלילה בשיחה – האם יכולים הם למלא את השבועה שביקשה מהם בת הרבי. הם חשו כי יש קשר הדוק בין הסוד הנורא שאותו היא רוצה לגלות בפניהם, לבין הסתגרותו של הרבי...

לאחר מחשבה עמוקה, הבינו היטב כי הרבנית דבורה לאה יודעת היטב את אשר נעשה בחצר המלך, עוד יותר מכפי שהם משערים. הם הבינו כי בדעתה הרחבה היא יודעת מה שהיא עושה, ועל כן מן הראוי שימלאו אחר שבועת הסוד.

בהחלטה זו באו אליה בזמן שנקבע. קולה של הרבנית היה יציב ובטוח, למרות הדברים הקשים: "כולנו חסידי אבינו-רבינו, וכולנו מחויבים למסור נפשנו בפועל ממש בעבור אבינו-רבינו ובעבור תורתו, הלא היא תורת הבעל-שם-טוב..." כאן לא עמד לה עוד כוחה. היא פסקה מלדבר, שפתיה רטטו, ובכי מר פרץ מגרונה. רבי משה מיזליש עמד על מקומו בבהלה, נחרד ונרעש: "מה אתם בוכים? אמרו לנו מה הדבר הזה! אנוכי הראשון שאלך למות באש או במים בעבור רבנו הגדול, בעבור תורת הבעל-שם-טוב; הגידו לנו מה לעשות ואני אלך בשמחה ובטוב לבב". הרבנית התעשתה. "ראשית דבר", ענתה, "דורשת אני מכם להישבע בשבועה חמורה שאין לה הפרה, שתקיימו כל אשר אומר לכם. שבועה זו תהיה רק על דעתי, כי הרי אינכם יודעים מה אומר לכם; ובכן, הישבועו שבועה חמורה על פי התורה שאין לה הפרה כלל, גם בדבר שנוגע בנפש אדם". הפעם היה תורו של החסיד רבי משה ווילנקר להתרגש. אף על פי שהיה ידוע כבעל מוח מבהיל ואדיר הלב, מופלא במתינותו. "דבר כזה יש לעשות בשיקול דעת ובמתינות גדולה. ירא אני... ירא אני..." שני חבריו, רבי משה ורבי פינחס נתנו בו עיניהם: "הלא החלטנו כבר למלא אחרי כל התנאים!" נשבועו השלושה שבועה חמורה על פי דין תורה. כעת הנני ממנה אתכם לבית דין, ואתם תקבלו עליכם להיות לבית דין, ולפסוק הלכה למעשה כפי חוקי תורתנו הקדושה ודיניה. המצב העכשווי הנו מבהיל ביותר. על פי הדברים ששמעתי מאבי הקדוש, עלולים אנו להגיע לתוצאות איומות. שלושים שנה – המשיכה לומר בשם אביה – צריך אילן החסידות לעידור ולניכוש עד שייתן פריו המתוק. אולם רק עכשיו הפכה תורת החסידות לאילן של חיים, אולם הקטרוג הנורא שהתעורר בימים אלה עלול לגדוע את הכול".

הרבנית דבורה לאה הוסיפה וגילתה דברים שאביה חשף בפניה:

"רוצה אני לחיות" – המשיכה בשם אביה – "שכן כך מחויב האדם על-פי התורה; אולם עוד יותר חפץ אני לעדור ולנכש את האילן הזה שיתן את פריו עד כי יבוא שילה. מורי הרב המגיד ממעזריטש אמר לי שעוד נכוננו לנו זמנים קשים ורעים, אך הבטיח לי שבכל עת יעזור לי. אולם בימים אלה ראיתי אותו ואת הבעל-שם-טוב הקדוש, ופניהם היו שחורות. הבנתי כי תורתם בסכנה..."

הרבנית דבורה לאה נשמה עמוקות, בטרם אמרה את המשפט המכריע:

"החלטתי אפוא לתת את חיי תמורת חיי אבי. רוצה אני להיות כפרתו, ועל כן נותנת אני את ימי וחיי לאבי. אני הולכת למיתה, ואבי ילך לחיים טובים וארוכים בשביל להחזיק את האילן אשר נטע, ובוה אזכה גם אני בתורת אבי..."

עבים שחורים וקודרים הוסיפו להתקבץ מארבע כנפות שמים, ולהתלות מעל ראשו של הרבי.

בערב ראש השנה קרא רבינו הזקן למניין חסידים גדולים, וכראשו נשען על כתפו, אמר בדבקות:

"בראש השנה נהיה זקוקים לעזר ולסעד, מכיוון שגם הוא – רבי נחום – אין ביכולתו לפעול, והוא הרי הזקן שבחבורה", אמר והתכוון לכך כי גם הפדיון נפש שנשלח לצדיק מופלג זה, לא הועיל..."

הבינו החסידים כי כלתה הרעה. איש לא ידע כי באותה שעה הומרו גורלות חיים בחדר הסמוך...

תפילת ליל ראש השנה הסתיימה. בזה אחר זה עברו גדולי החסידים והתלמידים בפני רבינו הזקן, והתברכו ב"לשנה טובה ומתוקה". על פניו של הרבי נראתה מתיחות קשה.

כשיצא מה'זאל', פנה לשאול היכן נמצאת דבורה לאה. גדולי התלמידים נדהמו, שכן הרבי הקפיד שלא לדבר כלל בלילה הראשון של ראש השנה.

היא ניצבה בצד הבית, והמתינה בצניעות לבואו. לפתע ראה אותה ממתינה. אורו עיניו וכבר פנה לברכה "לשנה..." אך בטרם הספיק לסיים את המילה, קפצה בתו לעומתו, חתכה דבריו שלא כהרגלה, ואיחלה בכל לב לאביה: "לשנה טובה תכתב ותחתם אבא. אל נא תדבר!..."

כבר ביום שני של ראש השנה, נפלה דבורה לאה למשכב. מחלתה הייתה קשה וחומה טיפס ועלה. במוצאי ראש השנה, לאחר ההבדלה, שלח הרבי לקרוא לבתו ולבעלה-חתנו רבי שלום שכנא. בקושי הצליחה הבת להגיע לחדרו של אביה, שכן מחלתה הייתה קשה מאוד. שלושתם הבינו את אשר מתחולל, אולם איש לא העז לומר מילים מפורשות...

רבי שלום שכנא עמד ליד הכותל וככה בכי מר. "מה עושים בילד בן שלוש?" רטט בכיו, "ועוד ילד כזה שרק שלשום הניחו לו פאות..."

"אבא!" נשמע לפתע קולה של הרבנית. הרבי נשא לעברה את עיניו, וגלים של אהבה וכאב בקעו מהן. "הבטח לי שתחנך את בני היחיד, מענדל'ה, הדריכהו בדרך הישרה של תורת החסידות!" הרבי נענע בראשו לחיוב: "בנך מנחם, נוחם הוא לי, נוחם יהיה לך ונוחם יהיה לישראל".

שתיקה עמוקה שררה בחדר. נגזרה הגזירה.

למחרת, בעיצומו של צום גדליה תקנ"ג – נסתלקה הרבנית הצדקנית דבורה לאה לעולמה ודעתה צלולה עד הרגע האחרון.

המוני החסידים ליוו בכאב את הרבנית הצדקנית בדרכה האחרונה. כעת כולם כבר ידעו כי הרבנית מסרה את נפשה בעבור אביה, והיא זו שהצילה את אילן החיים מלקרוס תחתיו.

החסיד רבי אליהו ראובן – בעל מדרגה למדן ומקובל, עליו העיד הרבי בעצמו כי מאירה בו אור הנשמה בהתגלות – צעד אף הוא בין המוני המלווים, כשהוא מחזיק בידו את מענדל'ה. מעיינות של כאב אפפו את כולם.

דממה עמוקה רווית הוד שררה בבית החיים. רק קולו של רבינו הזקן הפר את הדממה: "יתגדל ויתקדש שמיא רבא..."

לאחר מכן נשמע קולו הרך של הפעוט שאמר קדיש יתום יחד עם רבי אליהו ראובן. לב כולם נמס, והעם געה בכייה.

שבוע ימים לאחר מכן, בערב יום הכיפורים תקנ"ג, הגיע האב הדגול לקברה הטרי של בתו. הוא ציווה להביא גם את בנה העולל. בעמדו ליד הקבר, אמר:

"כשם ש'גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם', כך גם גדולה ברכתם של צדיקים במיתתם יותר מבחייהם". הרבי התקדם עוד פסיעה לעבר הקבר הטרי, אחז בידו הקטנה של נכדו, והמשיך:

"דבורה לאה בת שטערנא: היום ערב יום הכיפורים, ברכי נא את בנך יחידך היתום מנחם מענדל בן דבורה לאה, שזה הקטן גדול יהיה בתורת הנגלה והנסתר בהצלחה, במעשים טובים ובאריכות ימים ושנים. בקשי נא רחמים גם עלי, על קהל עדת החסידים ועל תורת הבעל-שם-טוב..."

קהל הנוכחים נחרד ברעדה פנימית, ופרץ בככי סוער. עין לא נותרה יבשה באותה שעה.

מני אז לקח אדמו"ר הזקן את נכדו אליו לביתו, והחל לגדלו תוך השגחה רצופה, עוד יותר מכפי שהשגיח על בניו שלו. הוא לא מנע ממנו דבר, ומילא כל משאלותיו. גדולי החסידים שראו בחביבות המיוחדת שהעניק הרבי לנכדו, לא הסתירו את פליאתם. נענה להם הרבי:

"הלא בתנאי זה הייתה לאמו מסירות-נפש בעבורי!"

נכד זה גדל אצל הסבא, מייסד תורת חב"ד, באופן נעלה ביותר, עד שברבות השנים היה לרבן של ישראל, הלא הוא רבינו ה"צמח-צדק". מנחם זיגלבוים: על פי ספר התולדות אדמו"ר הזקן

הגאון הרב אברהם אבלי (אבא'לה) הלוי גומבינר זצ"ל

יום ההילולא - ג' תשרי

הגאון הרב אברהם אבלי (אבא'לה) הלוי גומבינר זצ"ל - נולד בשנת ה'שצ"ו (1637) בגומבין שבפולין. נקרא שמו גומבינר על שם עירו. בהתחלה למד תורה אצל רבי יצחק מפוזנא. לאחר רצח משפחתו בפרעות ת"ח-ת"ט עבר לליסא. בשנת ה'ת"כ (1642) עבר לעיר קאליש. בהתחלה לימד בחורים צעירים. כשהתפרסם ושנודעה גדלותו, באו אליו תלמידים מבוגרים יותר וכן קיבל משרת ראש ישיבה ובהמשך תפקיד דיין בבית דינו של הגאון רבי ישראל שפירא והחל לכהן כדיין. התפרסם כבקי בכל חדרי התורה בחריפות ובקיאיות. עסק בתורה יומם ולילה מתוך צער ויסורים של אהבה. כידוע רבינו חי בדוחק עצום וכסף לרכישת נייר כדי לכתוב את חידושיו לא תמיד היה לו לכן כתב אותם על קירות הבית. בנוסף כתב את חיבורו בתמצות רב ובמקומות רבים בספרו מרמזי כי צריך לעיין במקום אחר וצריך להתייגע רבות כדי לרדת לסוף דעתו. גאון בנגלה ובנסתר. זכה לגילוי אליהו הנביא, ידע בעל פה כל כתבי האר"י וספר הכוונות אך ברוב ענוותנותו כתב כי אין לו עסק בנסתרות. בספריו משלב בחריפות גדולה ובבהירות עצומה את בקיאותו בש"ס ובתוספות. על פי רוב אינו זז מפסק שולחן ערוך. בצוואתו ביקש שלא לכתוב כל תואר על המצבה מלבד: פ"נ רבי אברהם אבלי, מחבר ספר מגן אברהם וזית רענן. נפטר ב-ג' תשרי ה'תמ"ג (1682). חי כ-45 שנים. ציונו בקאליש שבפולין. אחרי השואה נעלם האוהל שהיה על קברו. כיום נמצא מקום קבורתו בקירוב.

אביו: רבי חיים הי"ד (שימש דיין. נרצח על ידי הקוזקים בשנת ה'תט"ו 1655). **אמו:** מרת רבקה. **אשתו:** מרת דינה (בת הרב מעיירה הסמוכה לפוזנא). **מרבתי:** הגאונים ר' יצחק בן אליקים מפוזנא, ר' יצחק גומבינר. **ילדיו:** ר' חיים מקלימנטוב, ר' משה, מרת אדל (נישאה לרבי משה יקותיאל קופמן, רבה של קוטנא ומ"ס לחם הפנים), מרת רבקה. **מספריו:** מגן אברהם - פירוש לשו"ע או"ח ולתוספתא נזיקין • זית רענן - פירוש על ילקוט שמעוני • שמן ששטו - דרושים על התורה • פירוש על תוספתא מסדר נזיקין • חיבור על אבן העזר • חידושים על מסכת זבחים ומנחות • פיוטים וקנינות.

בהתחלה רבינו היה מלמד רק נערים בבית-הכנסת בקאליש כיוון שהיה מסתיר את גאונותו. בשנת ה'ת"כ הגיע הגאון ר' שבתי כהן (מח"ס שפתי כהן) לעיר כדי להשיא את בנו, ר' משה עם בתו של אחד מנכבדי העיר. ראשי הקהל כיבדו את הש"ך לדרוש בבית-הכנסת. במהלך הדרשה היקשה הש"ך קושיה חמורה. חכמי העיר ניסו לתרץ את הקושיה, אבל לא עלה בידם. אחד הבחורים היה מתלמידי רבינו. הוא הלך לרבינו וביקש תירוץ לגבי הקושיה החזקה. הבחור תירץ את הקושיה בשמו של רבינו והש"ך התפעל מאוד וביקש לקרוא לרבינו. כשהגיע הצדיק לפני הש"ך הם החלו להתפלפל בדברי תורה שעה ארוכה ורבינו התפרסם בעקבות מעשה זה לתלמיד חכם מובהק.

באחד הימים שלפני חג הפסח הובאה שאלה חמורה בהלכות חמץ לפני רב העיר קאליש. רב העיר לא ידע מה לענות ולכן ביקש מחכמי העיר לחוות את דעתם לגבי הקושיה. בין החכמים היה גם רבינו שחיווה את דעתו. תשובתו מצאה חן בעיני רב העיר ובעיני כל חכמי העיר. הם הפצירו ברבינו שיקבל עליו משרת מו"ץ בהלכות אורח חיים. לאחר הפצרות רבות רבינו נענה לכך. כשהתפנה מקומו של אחד מדייני העיר, התמנה רבינו לדיין במקומו. (מעובד מתוך אנציקלופדיה לגדולי ישראל)

הצדיק האדמו"ר הרב ר' אלימלך וייסבלום מליז'נסק (ה'נעם אלימלך' זיע"א) אמר שכל המחברים עד המגן אברהם ועד בכלל כולם היו בעלי רוחי הקודש ואליהו הנביא התגלה להם. הגאון ר' זלמן (אחיו של ר' חיים מוולוז'ין) התבטא על רבינו ואמר: "גדול הוא בעיני כבוד האחרון הזה (הוא התכוון על רבינו) כאחד מן הראשונים".

רבינו היה עני מרוד כל ימיו. לא רק לחם צר ומים לחץ היו מנת חלקו אלא אפילו נייר לצורך כתיבת חידושי תורתו לא היה בידו לקנות. רבינו נהג לכתוב את חידושי על פיסות נייר קטנות, שיירי נייר שקיבל מכורך ספרים. כאשר גם אלו נגמרו, כתב את חידושי על כותלי ביתו. אחרי שהדין נגמר, השתמש בפחם בתור תחליף לקולמוס. (מעובד מתוך 'גדולי פולין').

לאחר שרבינו התחתן עם מרת דינה (בת הרב מעיירה הסמוכה לפונא) נעשה מלמד והיה משתכר בקושי. עניויותו היתה לשם דבר בעיר קאליש. עד לפני פרוץ השואה היו מצביעים על המרתף שבו גר. גם סיפרו שאת רובי חידושי תורתו כתב בפחם על הקיר. (מעובד מתוך 'גדולי הדורות')

בעיר קאליש היה חסיד אחד שהרה"ק ר' זליג משראנצק ה'נצוצי זה"ר' זיע"א היה מתארח תמיד אצלו בכל עת בואו לקאליש. הרה"ק ר' זעליג היה רגיל להאריך הרבה בתפילתו ומשום האורח החשוב היה בעל הבית ממתין לו עד שיסיים תפילתו. פעם אחת בשבת קודש חלש לבו של בעל הבית ולא יכל להמתין עוד זמן רב. לכן הלך לביתו לקדש על היין ולטעום, וציווה לבן שלו שהוא ישב בבית הכנסת וימתין עד שהרה"ק ר' זליג יסיים את תפילתו, וילך עימו יחד הביתה, כי את הסעודה ידחה עד בואם.

הרה"ק ר' זליג היה אז זקן בא בימים ומחמת זקנותו כהו עיניו מראות. כשחזר הרה"ק ר' זליג עם בן בעל הבית מבית הכנסת, עברו דרך אחד הרחובות. הרה"ק ר' זליג עמד לפתע ואמר: "הרגשתי כאן פתאום ריח טוב מאוד, ואנו לא יכול ללכת מרוב עונג הריח הטוב שאני מרגיש". בן לווייתו התפלא מאוד, כי הוא לא הרגיש שום רוח כלל. ככה עמדו זמן מה באותו מקום, עד שהרה"ק ר' זליג המשיך ללכת הלאה. כשהגיעו לבית סיפר הבן לאביו את המאורע, ויהי לפלא גם בעיניו.

התחילו להתחקות על שורש העניין ונודע להם בבירור, שבאותו מקום בדיוק היה לפני כמה דורות משכן כבודו של רבינו. עכשיו התברר להם דבר הריח שהריח באותו מקום הרה"ק ר' זליג. (סיפורי חסידים)

זבולון בן יעקב

ז' תשרי

זבולון בן יעקב הוא אחד משבטי ישראל, בנם השישי של יעקב אבינו ולאה אימנו. בברכות יעקב נקבע בני השבט ייעשו שותפות עם שבט יששכר, כאשר שבט זבולון ידאג לפרנסתו שבט יששכר. וזאת לפי ברכת משה רבינו: "וְזָבֻלֹן אָמַר שְׂמַח זָבֻלֹן בְּצִאתְךָ וַיִּשְׁשָׁכְרָ בְּאַהֲלֶיךָ" [1]. ורש"י מסביר: "זבולון ויששכר עשו שותפות, זבולון לחוף ימים ישכון ויוצא לפרקמטיא בספינות ומשתכר, ונותן לתוך פיו של יששכר והם יושבים ועוסקים בתורה, לפיכך הקדים זבולון ליששכר שתורתו של יששכר על ידי זבולון הייתה".

זבולון נולד בשנה העשירית להיות יעקב אבינו בחרן, שנת א' קצ"ח - 2,198 לבריאת העולם, ביום ז' תשרי. הוא מת בן מאה ועשר שנה

לדעת כמה מרבתינו, דינה נולדה עם זבולון כתאומה, שכן לא נאמר אצל דינה "ותהר לאה". חכמים מסרו כי זבולון לא רצה במכירתו של יוסף.

ברדת יעקב ובניו מצרימה, ירדו עם זבולון שלושת בניו שנולדו לו: סרד, אלון ויחלאל

כאשר הציג יוסף את אחיו לפני פרעה, הביא לפניו חמישה מאחיו החלשים יותר שם מז, ב ונחלקו רבותינו, יש שאמרו שזבולון לא היה אחד מהם

בברכת יעקב נתברך זבולון: "זבולון לחוף ימים ישכן והוא לחוף אנית וירכתו על צידן" שיצאו ישראל ממצרים, העלו את עצמותיו של זבולון וקברוהו בצידון.

התנא האלוקי רבי עקיבא בן יוסף

יום ההילולא - יוד תשרי יום כיפור

רבי עקיבא היה תלמידם של רבי אליעזר ורבי יהושע, וחבירו של רבי טרפון (ולפי דיעה אחת תלמידו של רבי טרפון), ידוע בכך שהתחיל ללמוד בגיל ארבעים, בעצתו של רעייתו רחל בתו של העשיר הגומל חסדים כלבא שבוע, שנקרא כך על שם שכל מי שנכנס לביתו ככלב היה יוצא כשהוא שבע.

בספרי הקבלה מובא שרבי עקיבא היה גלגול נשמתו של יעקב אבינו - וכשם שיעקב רעה את עדרי לבן חותנו לעתיד, כך רועה רבי עקיבא את עדרי חמיו לעתיד. כלבא שבוע (סדר הדורות).

תלמידו המובהק היה רבי שמעון בר יוחאי.

כתוב אודות רבי עקיבא, שכשהשיג סודות התורה בשיר השירים זלגו עיניו דמעות, והיא המעלה האמורה לעתיד לבא "בבכי יבואו", שהיא מדרגה גדולה, המרומזת בפסוק "והנה נער בוכה ותחמול

עליו". והוא בחינת יום הכיפורים, כמו שאמר האר"י שמי שאינו בוכה בר"ה ויוהכ"פ אין נשמתו שלימה ואין בכיה זו באה מצד מרה שחורה.

מבואר בזוהר דאתפשטותיה דמשה בכל דרא ודרא, שיש בכל דור נשמות גבוהות מבחינת משה והוא מבחינת פנימיות אור החכמה כמו נשמת רבי עקיבא ורשב"י וכיוצא, וכן בכל דור ודור יש נשמות וניצוצות שמלוכשים בגופים מבחינת משה.

מעלתו הייתה עד כדי כך גבוהה, עד שאפילו כשהקב"ה הראה למשה רבינו את רבי עקיבא, אמר משה לקב"ה: שרבי עקיבא מתאים לתת את התורה בו! ואם כן משה רבנו שמע את אחד התלמידים של רבי עקיבא, שואל את רבו: מאיפה כל המשניות האלו (רבי עקיבא היה אב המשנה)? ענה לו רבי עקיבא: "הלכה למשה מסיני" כששמע משה את תשובתו של רבי עקיבא, הסכים לתת את התורה לבני ישראל.

בהזדמנות, אמר אדמו"ר הרש"ב: לרבי עקיבא היה חוש בעבודה, הוא עשה מעשירותו של רבי טרפון "טאלק".

רבי עקיבא סבר שבמתן תורה היה דרגה של רואין הנשמע ושומעין הראיה, שכן הוא היה בהתעוררות תמידית של תשובה והשתוקקות, הוא היה בן גרים, התחיל ללמוד תורה בארבעים שנה, וכל ימיו היה בתנועה של מסירות נפש ואמר "מתי יבוא לידי ואקיימנו". בניגוד לרבי ישמעאל שהיה קדוש מרחם, כהן גדול עליו נאמר "קדוש הוא לאלוקיו", ולכן סבר שישראל היו רואין הנראה ושומעין הנשמע, כי סבר שזוהי העבודה - להמשיך אלוקות למטה בגדרי העולם כמו שהוא, שזוהי עבודת הצדיקים.

ארבע ועשרים אלף תלמידים היו לו לרבי עקיבא, שנהיו תלמידיו במשך עשרים וארבע שנים. הם ידועים בכך שכולן מתו בפרק אחד (בין פסח לעצרת) מפני שלא נהגו כבוד זה לזה, "ובל"ג בעומר - פסקו למות".

מקשה הרבי: דבר פשוט הוא, שכל תלמידים אלו בריבוי גדול של כ"ד אלף לא באו ונעשו תלמידיו ביום אחד, כי אם במשך שנים רבות, והיינו, כאשר התחיל רבי עקיבא ללמוד עם תלמידים ונתפרסמו שמו ותורתו בעולם, התחילו לנהור אליו תלמידים, ובמשך הזמן הלך וגדל מספרם, עד שהיו לו כ"ד אלף תלמידים. כמו כן מובן, שאופן הנהגתם של כל התלמידים לא נשתנה בבת אחת למצב של "לא נהגו כבוד זה לזה", כי אם מדרגא לדרגא כו'.

ותמוזה ביותר: מדוע נעשו כולם בפרק אחד, הרי דוחק הכי גדול לומר שבתקופה קצרה זו של "פרק אחד" בין פסח לעצרת נתמלאה סאתם של כל הכ"ד אלף תלמידים בב"א ועד כדי להענש בעונש מיתה? ומן ההכרח לומר שבפרק זמן זה אירע דבר מיוחד שבגללו "כולן מתו" ב"פרק" זה.

עוד מקשה הרבי: הרי רבם של תלמידים אלו, רבי עקיבא, הוא התנא שהדגיש את גודל הפלאת המעלה של אהבת ישראל - "ואהבת לרעך כמוך - רבי עקיבא אומר זה כלל גדול בתורה". ואם כן, יפלא מאד שדוקא תלמידיו "לא נהגו כבוד זה לזה" - היפך הענין דאהבת ישראל הוראה עיקרית ויסודית בתורת רבם?

מבאר הרבי, שאדרבה דווקא היותם תלמידי רבי עקיבא גרם לכך "שלא נהגו כבוד זה לזה", כמאמר חז"ל שאין דיעותיהם של בני אדם שוות. וכמובן שכן הוא בנוגע לכ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, שכל אחד מהם השיג תורת רבי עקיבא לפי דרכו ודעתו, ובשיקול הדעת שלו מסקנתו שבוודאי כפי שהשיג הוא

כן הוא הפירוש האמיתי בדברי רבו, ולכן כאשר שמע שחבירו לומד את דברי רבו באופן שונה ובלתי נכון לפי דעתו, לא היה יכול לנהוג בו כבוד והערכה - שהרי הוא לומד את דברי רבו באופן מוטעה.

ונמצא, שדוקא היותם תלמידי רבי עקיבא היא הסיבה "שלא נהגו כבוד זה לזה": כל אחד מתלמידי רבי עקיבא היה מסור ונתון בכל נפשו לתורת רבו, עד שלא היה יכול לסבול שמישהו מפרש תורת רבו שלא כהלכה לפי דעתו, ובפרט כאשר זה ה"טועה" הוא תלמיד רבי עקיבא עצמו, וודאי שלא היה יכול לנהוג בו כבוד.

יתירה מזו: הנהגה זו יש בה תוקף דוקא מצד הוראתו היסודית הנ"ל של רבי עקיבא שאמר "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה": לולא הוראה זו, ייתכן שלא יהיה איכפת להם כל כך מה שיש תלמיד שאינו משיג תורת רבם לאמיתתה; אבל מכיון שרבי עקיבא רבם לימדם על מעלת קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך", לא הסתפקו בזה שהם עצמם שקדו ועשו חיל בלימוד תורת רבם, אלא, כל אחד מהם השתדל להשפיע על כל שבגדר "רעך" ובפרט תלמידי רבו שגם הם ישיגו תורת רבם באותה הדרך האמיתית, ואלה שלא קיבלו זה לא היה יכול לנהוג בהם כבוד.

מידי שנה בשנה, ביום הכיפורים, בהגיע הקהל לסדר העבודה שבתפילת מוסף, נזכרים המוני בית-ישראל (על-פי נוסחנו) בסיפור עשרה הרוגי מלכות, וביניהם רבי עקיבא. אולם לא הכול יודעים על מסורת, ולפיה יום הריגתו של רבי עקיבא ויום ההילולא שלו היה ביום הכיפורים עצמו.

וכך נכתב בספר דבר יום ביומו (י' תשרי כב, ב): "בו [=ביום הכיפורים] נהרג רבי עקיבא לדעת סדר הדורות". למקורות נוספים בנושא ראה גם מדרש משלי רמז תתקמ"ד. שיח יצחק (להגר"י וויס) הוצאת מכון ירושלים, ובעוד מקומות.

מן השמים גילו

במכתב הרבי מכ"א במרחשוון תשי"ז (אגרות-קודש כרך יד עמ' קד) אל אישיות תורנית מסוימת, כותב בין השאר:

...במה שכותב על-דבר הספק [עיינ בזה טורי זהב בשמות גיטין מערכת עקיבא, ובכרכי יוסף שם, שם הגדולים לחיד"א מערכת ר"צ מוינא - (בשער הכוונות להאריז"ל ענין ספירת העומר ובלקוטיו לש"ס סוף ברכות עקיבא, אבל בלקוטי תורה להאריז"ל לתהלים צז; אור זרוע ג' סופי-תיבות עקיבה) - שאלות-ותשובות חתם-סופר חלק אבן העזר, ומרש"ל בים-של-שלמה מובא אשר לא דקדקו הסופרים בכתיבת השמות בש"ס] - בכתיבת שם עקיבא והראו להריא"ז בחלום אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה, סופי תיבות עקיבה בה"א, הלא לא בשמים היא ואין משגיחין בבת קול -

כבר שקלו-וטרו בזה ובכגון דא בכמה מקומות [האריך בזה גם-כן בשם הגדולים לחיד"א מערכת ר' יעקב החסיד ושם-נסמן]. והנקודה בזה היא אשר לא בשמים היא בנוגע לפסק הלכה, מה שאין כן בכיור מציאות, ובכגון דא - לדעת איך היה שמו של רבי עקיבא שעמו מקושרים השמות עקיבא גם בדורות שלאחריו, וקל-להבין.

בהתוועדות שבת קודש פרשת בלק תשל"ז (שיחות קודש תשל"ז כרך ב' עמ' 243-245) הוסיף הרבי לבאר את השינוי שמצינו בין דרך כתיבת השם בתלמוד בבלי - ר' עקיבא - באל"ף, ובתלמוד הירושלמי - ר' עקיבה - בה"א.

ותוכן הדברים: תלמוד בבלי ענינו "אור חוזר" ותלמוד ירושלמי ענינו "אור ישר". מצד "אור ישר" אופן הכתיבה צריך להיות בה"א המצביעה על ה' אחרונה דשם הוי' (ספירת המלכות הנמשכת בג' העולמות בריאה יצירה עשיה - ג' הקוין שבציור ה"א - באופן דאור ישר). אחרת הוא הדבר בתלמוד בבלי, כי מצד "אור חוזר" אופן הכתיבה צריך להיות באל"ף שעניינה אתהפכא.

רבי עקיבא היה בן גרים, דבר המצביע על עניין בירור הלעומת זה, בדוגמת ענינו של תלמוד בבלי. מאידך הרי "כולהו אליבא דרבי עקיבא" דבר הקשור בלימוד התורה דארץ-ישראל כו'.

על-פי זה מובן מדוע סופי-תיבות ד"אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה" הם "עקיבה" (בה"א), ו"אביר יעקב" הם אותיות "עקיבא" (באל"ף): כשמדובר ב"ישרי לב" המוסב על צדיקים שלכם ברשותם, ועבודתם היא באופן של "אור ישר" - שם "עקיבה" (בה"א), "לישרי לב שמחה";

מה שאין כן כשמדובר ב"אביר יעקב" (המורה על עניין הגבורה, ובגבורה עצמה באופן של "אביר", ובמיוחד כשהשם הוא "יעקב" ולא ישראל) הרי השם עקיבא הוא עם אל"ף, שעניינה אתהפכא ומיתוק הגבורות.

רבי עקיבא ויעקב אבינו

באחת השיחות (לקוטי שיחות כרך כ' עמ' 126) התעכב הרבי על העובדה שיעקב אבינו ירד דווקא לבית לבן, שיא הירידה, כדי שיקויים בו "ויפרוץ האיש מאוד מאוד". יעקב ראה את תכלית המכוון של ירידתו (כלומר, העלייה שתבוא בעקבות הירידה) לכן אמר אז (בבית לבן) "שיר המעלות".

וכאן ציין הרבי (בהערה 29):

להעיר ממאמר חז"ל (סוף מכות) דבראותו גודל החורבן והגלות היה רבי עקיבא משחק, ונתבאר בזה (בהדרן על מסכת מכות - לקוטי שיחות כרך יט עמ' 67 ואילך) שהוא משום שדווקא הוא ראה בתוקף הגלות את העילוי שבא מזה בהגאולה. ולהעיר מכתבי האריז"ל שר' עקיבא הוא גלגול (ואותיות) יעקב (ראה ספר הדורות ערך ר' עקיבא סעיף יא).

המים שחקו אבנים

על הנקודה העיקרית שחוללה שינוי בחייו של רבי עקיבא מן הקצה אל הקצה, דיבר הרבי בשיחתו לפני התלמידים הצעירים של ישיבות תומכי תמימים נ.י. ואחי תמימים מערי השדה, בל"ג בעומר תשי"ג (תורת מנחם כרך ח' עמ' 148-149):

מספרים לנו רז"ל, אשר כשנתן רבי עקיבא דעתו ללמוד תורה, לא ידע אז אם יצליח או לא, ומלבד זה היו לו קשיים רבים, כי עני גדול היה וחסר-כל. אף-על-פי-כן, ראה מעשה ובא לידי החלטה להקדיש ימיו לתורה. והמעשה שראה הוא, אשר טפין טפין של מים נופלות על אבן וחוקקין אותה.

אמר רבי עקיבא: האבן היא מוצקה וקשה, והמים הם רבים, והטפות קטנות. אף-על-פי-כן, כשיתמידו המים ליפול על האבן טפה טפה, מיום ליום, ומשבוע לשבוע ומחודש לחודש, הנה סוף כל סוף יפוצצו המים את הסלע.

על אחת כמה וכמה אם למרות כל הקשיים יחליט ללמוד תורה בכל רצונו, ויתמיד בלימודו מיום ליום ומשבוע לשבוע ומחודש לחודש שנה בשנה, אין כל ספק אשר סוף סוף יגיע למטרתו להיות בן תורה.

וכן עשה, וכן היה, שנעשה רבי עקיבא לגדול בתורה בדורו. ולא עוד, אלא אף שבתחילה היה עני גדול, ונתן דעתו ללמוד תורה ולא פנה אל רהבים, הצליחו ה' וברכו גם בעושר רב.

מזה הוראה ומוסר השכל לכל תלמיד העומד בראשית דרכו בלימוד התורה, ולפעמים נראית לו הדרך ארוכה וקשה, וספק גדול בעיניו אם יצליח בדרך זו, ומה תועלת בה בחיים, כו'.

הנה באו ימי הספירה האלה, הקשורים ברבי עקיבא, ומתירים הספיקות. מזכירים הם לכל תלמיד, אשר אם באמת ובתוקף יחליט ללמוד תורה, ברור הדבר שיצליח; ולא עוד, אלא – גם יצליח בעניניו האחרים, וכמו שאומר הכתוב בפרשת שבוע זה: "אם בחוקתי תלכו" – וכפירוש רש"י "תהיו עמלים בתורה" – "ונתתי גשמיכם בעתם גו'", ויבואו ויתקיימו כל הברכות האמורות שם בפרשה.

בשנת תשי"ז כתב הרבי (אגרות קודש כרך יד עמ' שצח) לתלמיד שהתלונן על קשיי תפיסה בלימודים, דבר שפעל עליו נמיכות-רוח:

במענה על מכתבו מט"ו בשבט ראש השנה לאילנות ונוגע גם לאדם וכמו שכתוב כי האדם עץ השדה, והתוכן בזה אשר בפעולות האדם כמה מהם במ נדמה לעץ השדה לצומח, זאת אומרת שהן באותם הענינים בהם גודל וחונך מבלי לשנות בהם שינוי עיקרי ורק להצמיחן מגרעין משתיל ומשתיל לאילן.

בו כותב אודות התפיסה שלו שאינה מהירה כל כך כתפיסת חבריו בישיבה וכו' אשר זה פועל עליו נמיכת רוח ונפילת רוח ומה יהיה התכלית.

והנה ידוע סיפור רז"ל אבות דרבי-נתן פ"ו אודות רבי עקיבא שהתחיל ללמוד תורה בהיותו בן ארבעים שנה, ונקודת המפנה היה כשראה שטיפות מים יורדים על אבן טיף אחר טיף סוף סוף נקבו את האבן וכמו שכתוב אבנים שחקו מים, וסופו היה רבן של כל ישראל הקים תלמידים לאלפים ולרבבות, וידוע מאמר רז"ל סתם משנה תוספתא כו' וכולי אליבא דרבי עקיבא (סנהדרין פו, א).

והנה מי הוא זה אשר ערב לבו לדמות עצמו לרבי עקיבא, אבל מאידך גיסא תורתנו שבעל-פה ושבכתב אינם קובץ סיפורים ח"ו, כי אם תורה כמשמעה הוראה בחיים לכל אחד מישראל כיון שכל אחד מחויב בתלמוד תורה, ומסיפור הנ"ל מובן שאפילו אם לימוד התורה כדין טפת מים הנופלת על אבן ורואים במוחש שאין רישומה ניכר לעיני בשר כלל וכלל, בכל זה על-ידי תוקף הרצון והתמדה ושקידה ואי התרשמות מפיתויי היצר מגיעים לשיא היותר גדול, והנמשל בהנוגע לתוכן מכתבו מובן.

ויחדול מלהתעמק במדידת תפיסת שכלו, ותחת זה יתקע כח ההתבוננות בלימוד תורתנו תורת חיים וילמוד דוקא בדיבוק חברים, אשר אז קרוב לודאי שיעבור כאב הראש שכותב אודותו שמרגיש בעת הלימוד, ויבקש את הראש-ישיבה שלו שימציא לו חבר המתאים בשבילו, וכשילמוד מתוך שמחה הנה סוף-סוף יוכל לבשר בשורות משמחות מהצלחתו בלימודים.

מלאכתו נעשית על-ידי אחרים

בהתוועדות ש"פ בהר-בחוקותי תשי"ג (תורת מנחם כרך ח' עמ' 176) אמר הרבי:

...מצינו אצל יחידי סגולה שעבודתם היתה באופן הבריור דתורה, כמו רבי עקיבא ורבי אלעזר בן רבי שמעון, שמלאכתם היתה נעשית על-ידי אחרים – שזהו המעמד ומצב דלעתיד לבוא כמו שנאמר "ועמדו זרים ורעו צאנכם" – שלא הוצרכו להתעסק בדברים הגשמיים, אלא על-ידי פסק בתורה נעשה

הדבר בדרך ממילא, כפי שמצינו בהעובדא דרבי עקיבא והמטרוניתא (ראה נדרים י, א ובפירוש רש"י ורבינו ניסים)..

והיינו שעבודתם היתה באופן ד"עושיין רצונו של מקום", שהמשיכו את הרצון שלמעלה מהשתלשלות, בבחינת המקום, היינו בסדר השתלשלות.

"ומעין זה" – סיים הרבי – "צריך להיות גם אצל כל-אחד ואחד מישראל".

בהזדמנות אחת, בליל ערב חג השבועות בשנת תשט"ו, נשאל הרבי בעניין מה שמופיע בסיום מסכת סוטה "משמת רבי עקיבא בטלו זרועי תורה", הרי הלשון "זרועי תורה" מצינו בגמרא (סנהדרין סח, א) על ר' אליעזר.

והשיב הרבי (תורת מנחם כרך יד עמ' 86):

ידוע מאמר הבעל שם טוב, שכל דבר שיהודי רואה ושומע הוא הוראה בעבודת השם.

– והדבר מובן על-פי הידוע שכל דבר הוא בהשגחה פרטית ו"אני לא נבראתי לשמש את קוני", וממילא, כל מה שמראים לאדם הוא הוראה בעבודת השם –

ולכן כששמע רבי עקיבא מעלה זו אצל רבי אליעזר ידע שזו הוראה בעבודתו, וממילא קיבל זאת, כך שגם אצלו נעשית מעלה זו.

תלה לימודו בזכות אשתו

ולהעיר – מציין הרבי באחת מהערותיו (לקוטי שיחות כרך יז עמ' 176 הערה 33) – מהשייכות המיוחדת של רבי עקיבא ל"ביתו זו אשתו", כמסופר בדברי חז"ל (כתובות סג, א) דרבי עקיבא תלה לימוד התורה שלו [שהיה באופן נעלה ביותר (וראה מנחות כטב, ד) דמשה "לא היה יודע וכו'"], עד ש"כולהו אליבא דרבי עקיבא (סנהדרין פו, א)] באשתו – "שלי ושלכם שלה הוא".

לגבי שירת האזינו (אף שנכללו בה דברי תוכחה) – מציין הרבי (לקוטי שיחות כרך כד עמ' 232) בשולי הגליון: ובדוחק יש לומר שהשירה בזה היא, כי כאשר רואים קיום נבואה זו, הרי זה מוכיח שגם הנבואה על-דבר הנחמה והגאולה תתקיים (ראה רמב"ן האזינו לב, מ. אברבנאל), ועל דרך הסיום במסכת מכות שרבי עקיבא משחק.

אבל קשה לומר שזו תהיה הוראה לכל אחד, היינו שכן צריך להיות הנהגה והרגש אצל כל אחד בכל הזמנים. ובמכל-שכן מזה שגם שם רוב התנאים היו בוכין מתחלה.

מרד בר-כוכבא – מלחמת מצווה

אגב פולמוס עם אחד מרבני אירופה בדבר שלילת מסירת שטחים מאה"ק לאומות-העולם, הבהיר הרבי את קריאתו המפורסמת לכבוש את דמשק במהלך מלחמת יום-הכיפורים. בין השאר יצא הרבי להגן על כבודו של רבי עקיבא, שהיה מנושאי-כליו של בר כוכבא, כנגד הדעה האומרת שכביכול סיכן רבי עקיבא חיי רבבות יהודים במהלך אותם קרבות.

וכה כתב הרבי בזאת חנוכה תשמ"א (לקוטי שיחות כרך כד עמ' 452):

...בקשתי והפצתי נפשית בסיום "מלחמת יום-הכיפורים" – לסיים ולהשלים הנצחון דצה"ל או על-ידי כיבוש לשעות אחדות של דמשק – באה לאחרי שבאו לידי ידיעות ברורות – על-דבר המצב הפרוע בחזית ההיא ועל דבר הטעמים של המחייבים והשוללים את זה – ומיוסדת אך ורק על-פי ההלכה (עד רדתה אפילו בשבת, אומרת התורה הבא להרגך השכם כו'. ועוד).

לאחרי בקשת סליחה רבה – ארשה לעצמי להוסיף הערה, שלדעתי עקרית היא ועיקר: חס-ושלום חס-וחלילה לאמר על רבי עקיבא – דכולהו – (יסודי תורה שבעל-פה) אליביה – דהורה (ציווה) לרבבות בני-ישראל לסכן נפשם ובפועל מפני טעמים כו'!

הוראה כזו יכולה לבוא אפילו מרב פשוט, ואין צריך לומר כלל וכלל בנוגע לרבי עקיבא – כי אם אך ורק כשהתורה, הלכה ברורה – מכריחה אותו להורות כן. אלא – של"חכמי המשנה" ו"חכמי הגמרא" התוקף לפסוק-דין מהי מלחמת מצוה (או עוד יותר מזה), ואין לו לדיין ופשיטא לסנהדרין ועוד יותר מזה "כל חכמי דורו" – אלא מה שענינו רואות (בלשון הרמב"ם שם "ודימה הוא וכל חכמי דורו") – שאז ההלכה מכריחה אותם להכריז שזוהי מלחמת מצוה (ומצוה המיוסדת על ביטול פקוח-נפש) ולהיות "נושא כליו" וכו'. ואין-כאן-מקומו.

ולהעיר: רבי עקיבא הוא הוא הפוסק דין דואהבת לרעך כמוך הוא כלל גדול בתורה.

עתה הזמן לגילוי המשיח

מצינו שרבי עקיבא היה סבור שגילוי המשיח יהיה בדורו והיה דורש מהפסוק (בלק כד, יז) "דרך כוכב מיעקב" על שמעון בר כוכבא, באמרו "דין הוא מלכא משיחא" (ירושלמי תענית פרק ד' הלכה ה').

ומבאר זאת הרבי (תורת מנחם כרך ח' עמ' 157):

בנוגע לרבי עקיבא מצינו (נדרים נ, א) ש"מן שית מילי איעתר רבי עקיבא" וידוע (ראה לקוטי שיחות כרך ז' עמ' 342 דיבור המתחיל אנשי אמת) שהוא עניין אות וא"ו (שמספרה שש), דא אות אמת, ספירת התפארת שנקראת אילנא דחיי (למעלה מספירת המלכות, שנקרא אילנא דטוב ורע). אלא שכל זה היה מצד רבי עקיבא, שמצד עצמו גמר את כל עניני העבודה והיה מוכן לגילוי המשיח, אבל הדור כולו לא היה ראוי לכך. ואכן נתברר שבר כוכבא אינו משיח, ולכן קראו לו בר כוזיבא.

"אמנם בדורנו" – סיים הרבי – דרא דעקבתא דמשיחא, לאחרי שהיה כבר גילוי פנימיות התורה – רשב"י, ורבתינו נשיאינו מדור לדור – יהיה גילוי המשיח, דרך כוכב מיעקב, בפועל ממש, למטה מעשרה טפחים.

תחילת תקופת הגילוי

במענה לשאלה כיצד האמין רבי עקיבא במשיחיותו של בן כוזיבא, והרי לא היו לו הסימנים שמונה הרמב"ם: יקום מלך מבית דוד הוגה בתורה ומצוות וכו' ויכוף כל ישראל וכו' ויבנה מקדש כו' – השיב הרבי בשנת תשל"ב (אגרות-קודש כרך כז עמ' שב):

דעת רבי עקיבא בנוגע בן כוזיבא המלך – אינה סותרת מה שכתב הרמב"ם הלכות מלכים סוף פרק יא – כי היה קא-סלקא-דעתך דרבי עקיבא שזוהי תחלת תקופת הגילוי שלו. מאת: הרב מרדכי מנשה לאופר

- הראה הקב"ה את רבי עקיבא למשה רבינו ותשש כחו - מסכת מנחות, דף כ"ט, עמוד ב'
- רבי טרפון אמר עליו: "עקיבא, כל הפורש ממך כפורש מחייו" - מסכת זבחים, דף י"ג, עמוד א'
- משמת רבי עקיבא בטלו זרועי תורה ונסתתמו מעיינות החכמה - מסכת סוטה, דף מ"ט, עמוד א'
- רבי יהודה הנשיא קרא לו "אוצר בלום" - אבות דרבי נתן יח
- "אמר עליו רבי דוסא בן הרכינס: אתה הוא עקיבא בן יוסף ששמך הולך מסוף העולם ועד סופו" - מסכת יבמות, דף ט"ז, עמוד א'
- "וכל יקר ראתה עינו" זה רבי עקיבא - במדבר רבה יט ו, ומפרש האר"י שהשיג מה שלא השיג משה רבינו ע"ה בסיני

רבי עקיבא היה ניצוץ של יעקב אבינו

אלא אפשר לבאר ולומר על פי דברי רבותינו הקדושים, הנה מובא ברבנו האר"י הקדוש זצוק"ל (ליקוטי תורה פרשת ויחי ד"ה ויפוצו) כי התנא הקדוש רבי עקיבא היה ניצוץ של יעקב אבינו, ונרמז בפסוק (בראשית מט, כד) "מידי אביר יעקב" א'ב'ר' י'ע'ק'ב' הוא אותיות רבי עקיבא

זמרי ברבי עקיבא, וכזבי בת צור באשת טורנוסרופוס

כתב עוד הרמ"ע מפאנו (שם, וכ"ה בחסד לאברהם מעין ג' נהר כ"ג בשם מהרח"ו):

זמרי בן סלוא התגלגל בר' עקיבא, והמדיינית עמה חטא - כזבי בת צור - התגלגלה באשת טורנוסרופוס אותה נשא ר' עקיבא לאשה.

כ"ד אלף תלמידי ר"ע - הם כ"ד אלף בני שבט שמעון שמתו במגיפה.

זמרי וכזבי מתים במיתה הקשה ביותר שניתן להעלות על הדעת - למות על חילול ה'...

כעת ר' עקיבא ואשת טורנוסרופוס זוכים לתקן את שפגמו בגלגולם הקודם.

כיצד?

כדי להבין זאת עלינו להקדים את דברי הגמ' במסכת ברכות (סא):

בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה [קורא קריאת שמע ו] מקבל עליו עול מלכות שמים.

אמרו לו תלמידיו רבינו עד כאן? [אין אתה מניח כוונתך? רש"י בע"י]

אמר להם כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה 'בכל נפשך' - 'אפילו נוטל את נשמתך' אמרתי מתי יבא לידי ואקיימנו! ועכשיו שבא לידי לא אקיימנו? היה מאריך ב'אחד' עד שיצתה נשמתו ב'אחד'.

יצתה בת קול ואמרה; אשריך רבי עקיבא שיצאה נשמתך באחד.

אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא; זו תורה וזו שכרה? 'ממתים ידך ה'! [תהלים יז-יד. ופירושו - מידך היה ראוי למות ולא מיד בשר ודם. שם].

אמר להם [הקב"ה את המשך הפסוק]: 'חלקם בחיים' [יש לו חלק לחיי עוה"ב].
 יצתה בת קול ואמרה; אשריך רבי עקיבא שאתה מזומן לחיי העולם הבא: עד כאן.
 דברי הגמ' הללו טעונים ביאור.

ר"ע מתאוה למות על קידוש ה'. מדוע? והרי שאיפת חייו של היהודי היא לחיות על קידוש ה' ואין הוא שואף למות חלילה? (ע"ש בענף יוסף בשם השל"ה ובעיניו יעקב מש"כ בזה).

ועוד יש להבין את דברי הבת קול – 'אשריך ר"ע שיצאה נשמתך באחד', וכי אם לא יצאה נשמתו באחד-אין אשריו, והרי זכה למות על קידוש ה'?

ועוד צריך ביאור- מהי תשובת בורא עולם למלאכי השרת- 'חלקם בחיים', וכי אלולי מת מיתה משונה זו- לא היה חלקו לחיי העוה"ב? ומהו 'חלקם' בלשון רבים? (עיי' בעיניו יעקב), וכן דברי הבת- קול 'אשריך ר"ע שאתה מזומן לחיי העוה"ב' תמוהים, וכי לא פשוט הוא שר"ע מזומן לחיי העוה"ב? אם הוא לא- אז מי כן?...

קידוש ה' לתיקון חילול ה'

כאמור ר' עקיבא הוא גלגול של זמרי בן סלוא. 'זמרי בן סלוא' עם האותיות בגימטריה (406) 'עקיבא בן יוסף' (ספר הגלגולים פס"ז בשם מהרח"ו).

זמרי מת על חילול ה'. ר"ע בא לתקן זאת, ולכן כל ימיו הוא מתאוה למות על קידוש ה'.

כאשר עבר זמרי את העבירה עם כזבי, מה עשו משה ואהרון? "והמה בוכים פתח אהל מועד". ביאר בתרגום יונתן [כה-ו] "והם בוכים וקוראים שמע". הם ראו חילול ה' גדול, ולכן קראו שמע לקדש שם ה'.

ולכן כל ימיו מתאוה רבי עקיבא לקרוא ק"ש ולקדש שמו יתברך ברגעיו האחרונים, ולמות על קידוש ה', והוא אכן זוכה לזה, ונשמתו יוצאת ב'אחד'. [הרמז לכך: "יש קונה עולמו בשעה אחת" ראשי תיבות עקיב"ה (ספה"ג פמ"א בהג"ה)].

מובא בזוהר (צו.ג.) שר"ע התכוין לסיים 'ב'רוך ש'ם כ'בוד מ'לכותו לעולם ועד', והנה הר"ת הוא בשכ"ם, לרמזו לתקון שמתקן כעת ר"ע את נשמת שכ"ם בן חמור [מגלה עמוקות פ' פנחס].

על כך ה'בת קול' משבחת אותו. ה' אומר למלאכי השרת 'חלקם בחיים', וזו אכן תשובה לשאלה 'זו תורה וזו שכרה', 'חלקם' בלשון רבים בדוקא- לרמז על זמרי בן סלוא ועל ר' עקיבא, שכעת תוקן חטאו של זמרי, וממילא אין שאלה של חוסר צדק.

ולכן הבת קול אומרת 'אשריך ר' עקיבא שאתה מזומן לחיי העוה"ב' כשאין הכוונה לר' עקיבא עצמו, שזה ברור מאליו, אלא הדברים מכוונים על השלמת התיקון שלו, שכעת זמרי בן סלוא מזומן לחיי העוה"ב!

[עניינו של ר' עקיבא רמוז בר"ת בפסוק (יחזקאל לט-ז): 'את שם קדשי אודיע בתוך עמי ישראל, ולא אחל את שם קדשי עוד' ובא הדבר לרמז שר"ע יקדש שם שמים בתוך עם ישראל, ולא יחלל את שם ה' עוד כבגלגולו הקודם].

מסרקות כנגד מסרקות

ר"ע מת במיתה משונה, כשאת בשרו סורקין במסרקות של ברזל. מדוע דוקא כך? היה זה לתקן את אשר עשה בגלגולו הקודם כזמרי, שתפס את כזבי בשיער בלוריתה ואמר למשה מדיינית זו מותרת או אסורה כו', כנגד זה נענש שסרקו את בשרו כדרך שסורקין השיער [מגלה עמוקות פ' פנחס].

פנחס הוא אליהו מתקנו

מובא במדרש [משלי פר' ט'] לאחר שהרגו את ר"ע החזירוהו לבית האסורין, ובא אליהו הנביא להתעסק בקבורתו. אליהו הוא פנחס כידוע. פנחס משלים את המעגל, אז – הוא הביא להריגתו של זמרי, וכעת – הוא דואג לקבורתו של ר"ע [מגלה עמוקות פ' פנחס].

וזהו שמצינו בגמרא [נדרים נ"א] שאחרי שנשא רבי עקיבא את בתו של כלבא שבוע ולא היה להם מה לאכול, כי כלבא שבוע הדירים מנכסיו, בא אליהו הנביא כדי לחזקם ונתחפש לאדם עני וקרא על פתח ביתם; 'תנו לי קצת תבן לחמם הבית, כי אשתי ילדה ואין לי במה לחמם הבית' אמר רבי עקיבא לאשתו – ראי שישנם בני אדם שאין להם אפילו תבן לחמם את הבית! הרי לנו שכל הטירחא הזו טרח אליהו הנביא זכור לטוב שהוא פנחס שהרג את זמרי בגלגול הקודם כדי לסייע לרבי עקיבא לעלות בתורה ובקדושה ולתקן את זמרי [הגר"פ פרידמן הו"ד בארשת שפתינו פ' פנחס].

כ"ד אלף אנשי שכם – תלמידי ר"ע

זמרי בן סלוא גרר עמו לזנות גם את שבטו. עשרים וארבעה אלף איש משבט שמעון (ערש"י במדבר כו-ג) מתים בעטיו במגיפה. הם שבים בגלגול בדורו של ר' עקיבא, והם הם עשרים וארבעה אלף תלמידיו של ר' עקיבא.

זמרי בן סלוא היה נשיא שבטם, וכעת הוא רבם – ר' עקיבא. אז הוא דירדר אותם מבחינה רוחנית ומוסרית, וכעת הוא מרוימם אותם ומלמדם תורה.

אולם כל אותם כ"ד אלף תלמידים מתים שוב במגיפה בין פסח לעצרת. הטעם לכך – משום שלא נהגו כבוד זה בזה.

מדוע באמת לא נהגו כבוד זה בזה?

משום שכל אחד זכר מה עשה חבירו בגלגולו הקודם, וכיצד יכול הוא עתה לרחוש לו כבוד?! והם מתים שוב במגיפה כדי לכפר על חטאם הקודם. (הרמ"ע והחס"ל שם).

ר"ע נושא אשת טורנוסרופוס

הגמ' במסכת עבודה זרה [דף כ., ובהרחבה בר"ן ובתוס' בנדרים דף נ:]: מספרת על מפגש שהיה לר' עקיבא עם אשת טורנוסרופוס.

דרכו של טורנוסרופוס הייתה לבוא ולקנטר את ר"ע בקושיות אודות אמונתו, ור"ע היה משיבו ועונה כסיל כאולתו ומוכיח לו את בורותו...

פעם אחת חזר טורנוסרופוס מויכוח כזה ופניו נפולות. שאלה אותו אפשר הדבר, והוא סיפר לה על הרב של היהודים שתמיד מקפחו בדברים. אמרה לו אשתו, אלוקיהם של אלה שונא זימה, תן לי רשות ואכשיל אותו בדבר עבירה, ונציג אותו לבזיון ולקלס.

נתן לה רשות, והלכה ונתקשטה ובאה אצל ר' עקיבא. מיד בראות ר' עקיבא אותה, הוא עושה שלשה דברים: רוקק, שוחק, ובוכה.

שאלה אותו האשה לפרש שלשת המעשים המשוונים הללו, והוא משיב: שניים אפרש לך, שלישי לא אפרש.

רקקתי - על שבאת מטיפה סרוחה. בכיתי - על יפיך שבלה בארץ. ומדוע שחקתי - לא אפרש לך. ומגלים לנו חז"ל שהטעם שר' עקיבא שחק היה משום שידע ברוח קדשו שהיא עתידה להתגייר ולהנשא לו בהיתר, ולא רצה לגלות לה זאת.

הוסיפה אשת טורנוסרופוס ושאלה; האם יועיל לי אם אעשה תשובה? כן! משיבה ר"ע. והיא מחליטה להתגייר ולהנשא לר' עקיבא, ואף הכניסה לו ממון הרבה ממנו התעשר. עד כאן המעשה.

מעשה זה מעורר מספר תמיהות:

א. מדוע באמת בכה ר' עקיבא, רק בשל יפיה של נכרית העתיד להרקב בארץ? ועוד הרי כל אדם סופו כן? ועוד יש להבין מהו הלשון על היופי "שבלה" בארץ, היה לו לומר ש"יבלה" שהרי הוא מדבר על העתיד, לכשתמות?

ב. מה הסיבה להתעוררות השחוק אצל ר' עקיבא כשראה שעתידה להתגייר וישאנה לאשה, ומה שמחה גדולה יש כאן?

ג. ובכלל צריך להבין כיצד עלה על דעתה של אשת טורנוסרופוס, שתוכל לפתות את ר' עקיבא לדבר עבירה, יש לזכור שר' עקיבא היה גדול הדור, וזקן בן למעלה משמונים באותה תקופה!

ביאור הדבר, אשת טורנוסרופוס היא גלגולה של כזבי בת צור. [הרמז לזה (במדבר כה יח): "כזבי בת נשיא מדין אחתם המפה' ביום-המגפה על-דבר פעור" בגימטריה "אשת טורנוסרופוס" עם המילים, 1386].

זמרי בן סלוא מתגלגל בר' עקיבא, ואשת טורנוסרופוס שפיתתה את זמרי בן סלוא בגלגולה הקודם ככזבי בת צור, מנסה זאת שוב [וזה הסיבה הפנימית שדחפה אותה לזאת, אע"פ שהדבר משולל הגיון], אולם הפעם ר' עקיבא מתקן את אשר קלקל אז, ואינו נכשל עמה בעבירה.

ר"ע בוכה על היופי ש'בלה' בארץ - על כ"ד אלף שמתו בעטיו בגלגול הקודם. [יערות דבש ח"א דרוש ב]. [וניתן לבאר עוד על הגוף של הגלגול הקודם שבלה כעת בארץ, ולא זכה להתגבר וקלקל, הוא הגוף של כזבי בת צור או זמרי בן סלוא, לא על יופיה של אשת טורנוסרופוס. ועוד יש לפרש שבכה בדרך תשובה, שזכר מעשיו הראשונים] ומשום כך לא אמר לה על יופיך ש"יבלה" בארץ, שלא עליה בכה כל עיקר. ור' עקיבא שוחק, על שעתידה להתגייר וישאנה לאשה, שידע שהפעם יזכה בה בהיתר.

והטעם שרקק, הוא משום שרצה להמאס על עצמו את דבר העבירה, כדי שלא יעלה בידה לפתותו (מאור ושמש פרשת מטות בשם הרה"ק ר' בער ז"ל). [והוצרך למאמץ, היות ופגם בזאת בגלגול הקודם, וממילא היה חשוף יותר לכשלונו עתה].

כזבי – מטרוניתא, רב כהנא – ניצוץ פנחס

כתב עוד הרמ"ע מפאנו [גלגולי נשמות אות כ']:

כזבי בת צור חזרה והתגלגלה בה היא מטרוניתא, ורב כהנא המוזכר באותו מעשה, היה ניצוץ מפנחס.

ביאור: הגמ' במסכת קידושין [מ.] מספרת: רב כהנא סוחר היה בממכר סלים. תבעה אותו מטרוניתא [שרה (במלרע)] אחת לדבר עבירה. אמר לה רב כהנא הרשי לי שאלך ואתכונן ואקשט עצמי. הלך רב כהנא וקפץ מהגג לארץ. בא אליהו הנביא וקבלו בטרם יחבט ארצה.

אמר לו אליהו לרב כהנא: הטרחתני למהר לכאן ממרחק של ארבע מאות פרסה! השיבו רב כהנא – מי גרם לי זאת? האם לא ענייתי – שבגינה הוצרכתי לעסוק במסחר ובאתי לידי נסיון וסכנה? קיבל אליהו הנביא את דבריו, ונתן לו כלי מלא זהובים.

כשלון בזנות

מבאר הרמ"ע מפאנו, אותה מטרוניתא ששידלתו לדבר עבירה היא כזבי בת צור, וחוזרת ומקלקלת כאז כן עתה, ותובעתו לדבר עבירה.

רב כהנא היה ניצוץ של פנחס שהרגה בגלגול הקודם, ועתה היא מבקשת להפרע ממנו בכך שתחטיא אותו.

הזכות להצלה

אליהו הנביא בא להצילו – משום שאליהו הוא פנחס ויש לו שייכות לרב כהנא שהיה ניצוץ של פנחס.

והרמז שרב כהנא ניצוץ מפנחס – 'פנחס בן אלעזר בן אהרון הכהן' ורב כהנא עצמו לא היה כהן, [שהרי אמר 'אלולי נשאתי כהנת לאשה לא גלית'] ובכל זאת נקרא 'כהנא', לרמז שהוא גלגול של פנחס הכהן [הרמ"ע שם].

לאור זאת יובנו דברי רב כהנא שאמר 'אלך ואקשט עצמי' [בלשון הגמ': איזיל ואקשט נפשאי] – שאוסיף עתה עוד קישוט ותיקון לנפשי מעבר למה שנתקשטה בהריגת זמרי וכזבי [החיד"א בפתח עיניים עמ"ס קידושין].

מתנת האב לבן

ועוד נבין בזה מה ראה אליהו הנביא לתת לרב כהנא כלי מלא דינרי זהב, מה שלא עשה עם רבים מחכמי ישראל אליהם נתגלה, הגם שהיו עניים מרודים משום שהיה רב כהנא משורשו של אליהו, ונתן לו 'כאב הנטפל לפרנסת בנו' [בן יהוידע עמ"ס קידושין]. מתוך הספר 'משנת הגלגולים' לרב בועז שלום שליט"א

במדרש תלפיות ענף גלגולים כתב שזמרי הוא בן דינה משמעון שנשאה לאחור המעשה עם שכם בן חמור, אולם בגלגולי נשמות להרמ"ע אות כ' כתב שזמרי הוא בן דינה מקודם שנשאה שמעון.

ועוד כתב שם בשם כתבי האריז"ל, ששמעון התגלגל ברבי עקיבא, ונרמז בדברי שכם [בראשית לד-יב] 'ותנו לי הנער [ה] לאשה': ס"ת שם הוי"ה, וכאן א"ת חסר, ולכן היה ר"ע דורש כל אתי"ן שבתורה, ודרש א"ת ה' אלקיך תירא לרבות ת"ח, על שהיה אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמו"ר, כחמור בן שכם. ע"כ דבריו. והם שלא בדקדוק, תחילה כמש"כ שהפסוק בסופי תיבות שם הוי"ה, והרי בספר תורה כתוב

'נער' בלא ה' בסוף, וכיצד ניתן לידרש? [וזאת יש ליישב שמצינו פעמים שעושיין גימטריא בכתיב-מלא הגם שבתורה נכתב בחסר, דאזלינן בתר הנשמע, וה'נ] ועוד מש"כ "וכאן חסר את" אכן בצטטו הפסוק אמנם חיסר הא"ת, אך לפנינו בתורה כתיב א"ת. [ויתכן שכוונתו 'עליך לחסר א"ת' (חסר' בס' דגושה) כדי לקבל את הס"ת, דהא"ת מפסיק באמצע] ועוד במש"כ בסו"ד 'כחמור בן שכם' הול"ל כשכם בן חמור, או כחמור אבי שכם. וצ"ב בכ"ז.

ושו"ר את שהביא בליקוטי מהר"ש מאוסטרופאלי מהספר לקוטי שושנים [מונקאטש, תרס"ב, עמ' ה'] ושם באו הדברים בדקדוק וז"ל: "רזין עילאין אמינא בסוד יציאת נשמתו של ר"ע - ודע מ"ש בבעל הטורים [א.ה. אינו בבעה"ט שלפנינו] בפסוק "לא אחר הנער לעשות הדבר כי חפץ בבת יעקב" וחסר פה א"ת כי צריך לכתוב "לעשות א"ת הדבר" והוא אחד מי"ג אתי"ם החסרים וכו' ע"ש דברי בעל הטורים.

אבל אהובי אדוני אבי מורי ורבי תקבל ממני קבלה אמתית שאותו א"ת שחיסר כאן הוא למעלה בפסוק "הרבו עלי מהר ומתן וכו' ותנו לי א"ת הנערה לאשה" א"ת שחיסר שם [- 'לעשות הדבר'] - כתיב הכא "א"ת הנערה".

ורזא דמלה כי בפסוק "כי ראתה {גוים} באו מקדשה" ששם מרומז שם הוי"ה בס"ת, הגויים באמצע בעו"ה, בסוד "אלהי"ם באו גוים בנחלתך" וסוד "אל תתן נחלתך לחרפה למשול במ גוים" ר"ל מלת 'גוים' המפסקת באמצע כנ"ל, אבל לעתיד אי"ה יקויים "וידעתם כי בקרב ישראל אני".

ודע כי בסוד 'גויים' לשון רבים, הוא סוד נפלא בפסוק שאמר פרעה "י"י הצדיק {ואני} ו'עמי ה'רשעים" ר"ת הוי"ה, ובאמצען כתיב 'ואני' שהוא פרעה.

הרי לך תרי 'גויים' מפסיקים בינינו לאבינו שבשמים, וזהו "ותנו לי {את} הנערה לאשה" ס"ת ג"כ הוי"ה, ובאמצע נכתב א"ת [והוא מפסיק בשם הוי"ה] ואותו צריך ר"ע לתקן בסוד ר"ע היה דורש כל אתי"ן שבתורה'.

ואיתא במ"ר שלשה אהבות הן 'חפיצה' דביקה' אהבה' ויש אומרים דביקה חפיצה 'דיצה' וכולן למדים משכם שנא' "כי חפץ בבת יעקב וגו'".

וזה סוד הענין המובא בגמ' שר"ע יצתה נשמתו ב'אח"ד' ר"ת אהבה חפיצה דביקה דיצה וכולן למדין משכם כנ"ל, לכל מר כדאית ליה. [א.ה. ניתן לומר שהטעם שבד' מרומז גם דביקה וגם דיצה, היות ור"ע היה מאריך בד' של אחד] והכל מרומז באח"ד". עכ"ל.

הרמב"ם [מלכים פ"ט הי"ד] כתב טעם להריגת אנשי שכם: "בן נח שעבר על אחת משבע מצות אלו יהרג בסייף ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה שהרי שכם גזל והם ראו וידעו ולא דנוהו".

האור החיים הקדוש [בראשית פל"ד כה] כתב טעם משום "שכל בני העיר רצו לעמוד בפרץ כנגדם לבל יהרגו מלכם, אשר על כן הרגום מדין רודף, והוא אומרו "זיהרגו כל זכר", ובזה השיגו להרוג את חמור ואת שכם, וזולת זה לא היו יכולין לנקום נקם מהמחויב להם מיתה:

טעם נוסף: "לצד שהם היו בעזר שכם לגזול דינה, ובני נח מחויבים מיתה על הגזל, אבל על העריות אין חיוב כי דינה לא היתה אשת איש": והביא טעם נוסף משם הרמב"ן משום "שהיו חייבין מיתה על שהיו עובדי ע"ז כו'".

כתב במסורה עה"פ "הרבו עלי מוהר ומתן" – הרבו- ב' במסורה, [פי' יש ב' פעמים בלבד בכל התנ"ך את המילה 'הרבו', ומקובלנו שיש קשר בין המקומות שבהם ננקט ביטוי זהה] **והמקור השני הוא** – (עמוס ד-ד) "וּפְשַׁעוּ הַגִּלְגָּל הָרְבוּ לְפִשְׁעֵי ע"כ. ובא לתרץ בזה את שלכאורה קשה מה היה חטאם של אנשי שכם שהרגום שמעון ולוי? ולכן משיב בעל המסורה שהם ראו שבגלגול הבא שלהם כאנשי שבט שמעון ירבו לפשוע, ולכן הרגום כעת. וע"ז מביא הפסוק "וּפְשַׁעוּ הַגִּלְגָּל [- לשון גלגול] הרבו לפשוע" [לב אריה האשקי, פ' מקץ, נ"י. תשנ"א].

ועוד הוסיף שם: ובא עליה תכ"ד בעילות, כנגד גי' 'שכם' ו'דינה' שהם גי' תכ"ט, שסבר שחמשה התנאים שהתנו בני יעקב עמו לא נתקיימו, ובצירוף תכ"ד הוא תכ"ט. ע"כ.

ועוד איתא בספר חסד לאברהם [מעין ה נהר כג] 'מצאתי כתוב שדינה בת יעקב נשאת לז' אלופים, א' שכם בן חמור, ב' שמעון בן יעקב, ג' איוב, ד' נבל, ה' דוד, ו' טורנוסרופס, ז' רבי עקיבא'. ע"כ. וכן מובא בספה"ג פ"נ.

כמובא במדרש תנחומא [שם] 'פתח נתפזרו עצמותיו, שנאמר 'ויקבר בערי גלעד' [שופטים יב-ז], ומת בנשירת אברים.

ול"מ שלא מתה אלא הייתה מסוגרת ומופרשת, ג"כ יובן, שהיה בזה תיקון לה על שבגלגול הקודם לא הייתה מובדלת ומופרשת.

כתב בספה"ג פס"ז: פינחס גלגול יצחק [ואף הגימטריה שלהם זהה. הגר"ש אסולין] שהיה צריך להרוג את עשו, ועשו התגלגל בזמרי, ולכן הרגו פנחס הוא יצחק. ואח"כ נתגלגל זמרי בר' עקיבא כו' וצד הרע של עשו נתגלגל בחמורו של רפב"י שהיה נזהר מלאכול תבן שאינו מעושר, וכיון שהיה מרמה לאביו במעשר ושואלו 'אבא כיצד מעשרין את התבן' לכן עתה היה זהיר שלא לאכול התבן לא מעושר.

בגמ' מנחות [כט:] מובאת שאלה זו בשם משה רבינו כשראה בשמים שעתיד לצאת ר"ע וראה את מיתתו ושאל "רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? והשיבו השי"ת: "שתוק, כך עלה במחשבה לפני". ע"כ. ותשובת ה' למשה סתומה.

בספר תורת חיים [עמ"ס ב"ק נ.] כתב לבאר זאת, על דברי הגמ' האומרת שהקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה, וז"ל: "ואם תאמר אמאי מדקדק עם הצדיקים טפי ממה שמדקדק עם הרשעים?

וי"ל לפי שהקב"ה דן את הצדיקים במדת הדין בלבד כיון שיכולין לעמוד בדין ושורת הדין אינו מוותר אפילו כחוט השערה ואפילו על חטא כל דהו, לפי שורת הדין העונש חמור מאוד, דאפילו מי שסרח במלך בשר ודם בדבר קטן אחת דתו להמית, קל וחומר המורד במלך מלכי המלכים. ולכך נענשו משה ואהרן נדב ואביהוא וכיוצא בהן על חטא קטן, אבל כשדן את הרשעים משתף ומקדים מדת הרחמים למדת הדין.

ולפי זה ניחא הא דאיתא במדרש [הביאו רש"י ז"ל ריש פ' בראשית] בראשית ברא אלקים ולא נאמר ברא ה' שבתחילה עלה במחשבה לבראתו במדת הדין [שם אלקים] ראה שאין העולם מתקיים והקדים מדת הרחמים [שם הוי"ה] ושתפה למדת הדין [כמ"ש 'ביום ברוא ה' אלקים ארץ ושמים']. ולכאורה קשה מאי קמ"ל קרא מה שעלה במחשבתו יתברך?

וצריך לומר כדפירשתי, דמחשבתו יתברך קיימת [גם היום לדון על פי מידה"ד] וכשהוא דן את הצדיקים – במדת הדין בלבד הוא דן אותן, כמו שעלה במחשבה לפניו, לפי שהן יכולין להתקיים על פי שורת הדין. אלא שבתחילה עלה במחשבה לפניו לדון את כל העולם בכלל ע"פ שורת הדין כיון שראה שאין העולם כולו מתקיים שתף רחמים לדן מיהו הצדיקים כיון שיכולין להתקיים כדקאי קאי.

וכן משמע מהא דאיתא [ע"ז ג:] "י"ב שעות הוי היום כו' שלש שעות שניות יושב הקב"ה ודן את כל העולם כולו כיון שרואה העולם כולו מתחייב בדין עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים" הרי בהדיא דאף על גב דנברא העולם ברחמים אפילו הכי יושב בכל יום על כסא דין תחילה והיינו מפני הצדיקים שיכולין לעמוד בדין לחוד אלא כיון שרואה שאין העולם כולו מתקיים בדין אז יושב על כסא רחמים.

ונראה דהיינו הא דאיתא בפרק הקומץ בשעה שעלה משה למרום מצאו להקב"ה שיושב וקושר כתרים לאותיות א"ל אדם עתיד להיות בסוף כמה דורות ועקיבא בן יוסף שמו, שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ וכו', אמר לפניו, רבש"ע, הראני שכרו! א"ל חזור לאחורייך. ראה ששוקלין את בשרו במקולין. אמר לפניו רבש"ע זו תורה וזו שכרה? א"ל שתוק כך עלה במחשבה לפני!

ולכאורה המאמר תמוה במה שהשיב 'כך עלה במחשבה לפני', השופט כל הארץ לא יעשה משפט? ולא עביד קב"ה דינא בלא דינא. ולפי מה שפירשתי אתי שפיר דרבי עקיבא צדיק גמור וחסיד עליון הוה ונידון על פי שורת הדין בלבד, ואי אפשר שלא חטא רבי עקיבא איזה חטא קל מימיו להיות נידון עונש גדול זה, כי שורת הדין כך היא נותנה בלי ויתור כלל, והיינו דא"ל 'שתוק כך עלה במחשבה לפני' – כלומר צדיק גמור כרבי עקיבא וחביריו אין אני דן אותן ברחמים כלל, כי אם על פי שורת הדין כמו שהיתה המחשבה לפני בבריאת עולם". ע"כ.

ולעצם השאלה ששאל התורת חיים מדוע הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה – התשובה המפורסמת היא שהקב"ה משלם לשונאיו אל פניו להאבידו מחיי העוה"ב ולכן כאן בעוה"ז אינו מדקדק עמהם, ולעת"ל יפרע מהם. אך עם אוהביו הוא מדקדק כאן היות ורוצה שיקבלו שכרם מושלם לעוה"ב. [אולם למעשה בדין הנשמות בשמים יתבעו הרשעים בדקדוק ג"כ כמו הצדיקים וכפי שאמר הגר"א (כתר ואבן שלמה פ"ח כ"ד) על יהודי אחד שראוהו רוקד עם בנות הערלים ואמר שידונוהו בשמים מדוע לא עסק במעשה מרכבה. ומעשה בא' מומר אמר שידונוהו גם על חסרון ברכה לפני האכילה, רק כמה צירופים יצרפוהו עד שידונוהו על כך...]

ועוד חשבתי ליישב עפ"ד הנפש החיים [א-ד] שמבאר שטיטוס לא פעל כלום בהרס ביהמ"ק משום שקימחא טחינא טחן היות ואין לו שום גישה לרוחניות ולעולמות העליונים, וכל מעשיו אינם פועלים שם מאומה לא לטוב ולא לרע, ורק מעשה ישראל פועלים ומשפיעים בספירות העליונות שבצלם א' עשה את האדם כו' עי' שם באריכות.

הנה לפי זה באותו היחס, כך גם בין הצדיק לרשע. הצדיק שהשיג נר"ן ודאי שפגם שלו פוגם בעולמות העליונים במקומות הרבה יותר גבוהים מאשר הרשע שכבר נסתלקו ממנו הרוח והנפש מפאת עוונותיו, ויתכן אף שנכרתה נפשו משרשה העליון, ופגמו במקום הרבה יותר נמוך. [וע"ע מעי"ז בשעה"ג הקד' ל"ח ד"ה 'זכדי שתבין זה' בענין דוד ויציאת נפשו מן הקליפות ודו"ק].

ועוד, ככל שהצדיק נשמתו נאחזת במקום גבוה יותר באדה"ר כך פגמו גדול יותר, משא"כ מי שנפשו נאחזת במקום נמוך כגון ברגליו וכדו' אזי פגמו פחות בהרבה.

יש לכתוב את השם עקיבה בה' בסוף ולא בא', כמובא בסדר הדורות [בערכו ה"א א', וכ"כ בלקוטי תורה על תהלים (אות צז)] שר' יצחק מווינא הסתפק כיצד יש לרשום את השם 'עקיבא' בגט, האם בא' בסוף, או בה'. הראוהו בחלום את הפסוק: "אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה". ס"ת ר' עקיבה. ועל סמך זאת הכריע לכותבו בה'. חלום זה היה בעיניו בעל משמעות כה רבה, עד שלזיכרו קרא ר' יצחק את שם ספרו 'אור זרוע'.

כתב בספר 'אבן שלמה' [אורבך, פיטרקוב תרצ"ז, עמ"ס ברכות פ"ט] שלפ"ז לא יקשה על שיטת הרמב"ם הכותב ביסוה"ת שמי שלא חייב למסו"נ עק"ה ומסר נפש - מתחייב בנפשו, וכיצד כאן ר"ע מוס"נ בעבור לימוד התורה שאסרה המלכות, והרי זה ביטול עשה, ועל ביטול עשה אין חיוב למסו"נ עק"ה? [הערת הגר"ש אסולין - עי' היטב תוס' עירובין כא: ד"ה מוטב] אולם כ"ז בסתמא, אך אם יודע שבזה מתקן את אשר עיוות בגלגולו הקודם אזי ודאי מצווה למסו"נ. וזה ששאלוהו תלמידיו רבינו עד כאן הנך מצווה למסו"נ עק"ה, והרי מדובר בביטול עשה?! והשיבם כל ימי התאוותי למות עק"ה לתקן את אשר פגמתי, וא"כ כעת אני מחויב למסו"נ. ודפח"ח.

מהגר"פ פרידמן שליט"א, הו"ד בארשת שפתינו [לגר"א שלזינגר פ' פנחס].

ראיתי פרפרת נאה בספר 'ליקוטי בני שילשים' [לאדמו"ר הר"י צדיקא מקסאן, ב"ב תשנ"ד, עמ"ס שבת סא:]: שאם נכתוב 'רבי עקיבא' בא' בסופו ולא בה' נקבל גי' 'נשמה' [395]. וזה שרמזו יצאה 'נשמתו' באח"ד, שהוא א', שאז שמו כמנין 'נשמ"ה'.

כתב בספר שפתי גבריאל [גשטטנר, קנדה תשכ"ג] בביאור הפסוק [מיכה ו-ה] "עמי זכר נא מה יעץ בלק מלך מואב ומה ענה אתו בלעם בן בעור מן השטים עד הגלגל וגו'" והקשו המפרשים מה ענין שטים שהיה במדבר לגלגל שהיה בארץ ישראל? ויש לבאר ע"פ הידוע בענין גלגול זמרי בר"ע כו' נמצא שזנותו של זמרי שהייתה בשטים גרמה לתיקונו של ר"ע, וזה שרמזו הכתוב עמי זכור נא עד היכן הגיעו הדברים, ומה גרם מעשה שטים, עד הגלגל - אותיות ג"ל הם הל"ג ימים שבהם מתו תלמידי ר"ע במגיפה מפסח ועד ל"ג בעומר. ועוד מרמז מהשטים - אותיות שט - ים, דהיינו מפסח שבו עברו את הים, עד הגלגל - ל"ג בעומר כאמור. [א.ה. ועוד ניתן לומחיר שבמילה הגלגל רמז לגלגול - שאותם התלמידים שמתו מגולגלים הם].

דוגמא לדו שיח שהיה מתקיים ביניהם מובאת במדרש תנחומא תרומה סימן ג':

מעשה בטורנוסרופוס ששאל את רבי עקיבא א"ל למה הקב"ה שונא אותנו שכתב 'ואת עשו שנאתי?' א"ל למחר אני משיבך. למחר א"ל [טורנוסרופוס ל] רבי עקיבא מה חלמת זה הלילה ומה ראית? א"ל בחלומי היו לי הלילה שני כלבים, אחד שמו רופוס ואחד שמו רופינא. מיד כעס, א"ל לא קראת שם כלבין אלא על שמי ושם אשתי, נתחייבת הריגה למלכות! א"ל רבי עקיבא ומה בינך לביניהם? אתה אוכל ושותה והן אוכלין ושותין, אתה פרה ורבה והן פרין ורביין, אתה מת והן מתים, ועל שקראתי שמם בשמך - כעסת, והקב"ה נוטה שמיים ויוסד ארץ ממית ומחיה, אתה נוטל עץ וקורא אותו 'אלהים' כשמו, לא כ"ש שיהא שונא לכם? הוי 'ואת עשו שנאתי': ע"כ.

מובא בספרי [וזאת הברכה פיסקא טז] שרבי עקיבא למד תורה מ' שנה, ופירנס את ישראל [לימד ישראל תורה - תוס' ב"ב קיג.]. מ' שנה, וחי סה"כ מאה ועשרים שנה. **ומובא באדר"נ** [פ"ז ב'] שעד גיל מ' היה ע"ה, וכששב עם כ"ד אלף תלמידיו היה זה עוד בחיי רחל, [כמובא בכתובות סג.]. וא"כ היה

בשובו עם תלמידיו בודאי למעלה משמונים שנה [שרק בגיל שמונים החל ללמד!]. והמעשה עם אשת טורנוסרופוס מסתבר שהיה לאחר מיתת רחל אשתו.

ע"י מאידך באדר"נ שם שכתב שלאחר י"ג שנים מתחילת לימודו החל ללמד.

קכח ונתכוין לתקן את אשר גרם "והמה בוכים פתח אוהל מועד" [מגלה עמוקות עה"ת פ' פנחס].

קכט וע"י אדר"נ פט"ז סוף ה"ב שרקק מגועל [הגר"ש אסולין]. בספר אור המאיר [חיי שרה] מוצא בזה סגולה לביטול מראות אסורות שראה האדם באונס וז"ל: 'כי אנו רואים בהודמן לאדם שרואה ומסתכל בפני אשה פתאום בלי מתכוין, אזי רוקק וממאס בלבו, כדי שלא יבא ח"ו לידי הרהור. ושמעתי מהמגיד זלה"ה שנודמן לו לפעמים כך באשה נכרית פרוצה וכו' ואז התחיל למאוס ברע בזה האופן, בזכרו אשר תחלת בריאתה מזרע האב ואם שאכלו דברים טמאים ומאוסים מאד, ומזה נמשך הבל היופי והגוי שלה וכו' עד שהתחיל להקיא מזה וציוו לגרשו'.

קל ובזה יובן שמצינו בחז"ל שר"ע התנסה כמה פעמים בעריות כדאיתא בקידושין [דף פא.]: "רבי עקיבא הוה מתלוצץ בעוברי עבירה יומא חד אידמי ליה שטן כאיתתא בריש דיקלא נקטיה לדיקלא וקסליק ואזיל כי מטא לפלגיה דדיקלא שבקיה אמר אי לאו דמכרוי ברקיעא הזהירו ברבי עקיבא ותורתו שויתיה לדמך תרתי מעי".

וכן איתא באבות דרבי נתן [נ"א פט"ז] "כשהלך ר"ע לרומי אוכילו קורצא אצל הגמון אחד ושגר לו שתי נשים יפות רחצום וסכום וקשטום ככלות חתנים. והיו מתנפלות עליו כל הלילה זאת אומרת חזור אצלי וזאת אומרת חזור אצלי והיה יושב ביניהם ומרקק ולא פנה אליהן. [לשחרית] הלכו להן והקבילו פני ההגמון ואמרו לו שוה לנו המות משתתננו לאיש הזה. שלח וקרא לו א"ל ומפני מה לא עשית עם הנשים הללו כדרך שבני אדם עושים לנשים. לא יפות המה לא בנות אדם כמותך הן מי שברא אותך לא ברא אותן. אמר לו מה אעשה ריחן בא עלי מבשר נבלות וטרפות ושרצים": ע"כ.

ומצאתי דבר נחמד בספר 'אבן שלמה' [אורבך, פיטרקוב תרצ"ז, עמ"ס ברכות פ"ט] שאחז"ל [סוטה ד:]: 'כל האוכל בלא נט"ו כאילו בא על אשה זונה, וכידוע ר"ע מסר נפשו על נט"ו כאשר היה בכלא ובמים שהובאו לו לשתיה נטל ידיו [עירובין כא:], משום שידע שבזה מתקן את אשר בא על אשה זונה בגלגול הקודם [וע"ע שו"ת בית מרדכי ח"ב סי' טו].

קלא פסחים מט.

קלב יש בנותן טעם להביא כאן מעשה לא מפורסם המבוא בספר 'טובה ראייתה' [בנד"מ ע' נג, ערך ר' כהנא]:

בוא וראה מעשה שהיה אשר שמעתי מפי הר' יעקב סתהון נר"ו אשר שמע מאביו מעשה שהיה בימיו, כי במערת רב כהנא נגד הפתח מקום סתום לצד מערב המערה, שם הוא ציון רב כהנא, והששה כוכין הפתוחים בצד צפון ודרום - הם תלמידיו או חבריו זיע"א.

וקודם הרעש [-רעידת האדמה] שהיה בעיר צפת, היה פעם אחת שהלכו הנשים להשתטח במערה הנ"ל, ואחת מהנשים אמרה להן: למה אתן נושקות האבנים כי שם מקום סתום, ואין שם שום צדיק... והיא לעגה עליהן, אזי האמינו לדבריה וחזרו לאחוריהם.

באותה שעה נשמע קול רעש גדול ונסדק אבן הכיפה, וירד נחש גדול וניקר שתי עיניה לאותה האשה המלעגת, ולנשים האחרות ניקר לכל אחת עין אחת. עד כאן דבריו אשר שמעתי מפיו, והוא שמע כן מפיו אביו הזקן הכשר ה"ר אברהם סתהון נ"ע שהיה בימיו מעשה הנורא הזה אשר אתה רואה. ע"כ.

ואפשר שכיון שרב כהנא ניצוץ של פנחס הוא אליהו, וידוע שאליהו קפדן הוי, כמובא בסנהדרין [ק"ג.]: 'דרש רבי יוסי בציפורי: אבא אליהו קפדן. הוה רגיל [אליהו] למיתי גביה, איכסיה מיניה תלתא יומי ולא אתא. כי אתא אמר ליה [ר"י לאליהו]: אמאי לא אתא מר? – אמר ליה: קפדן קרית לי?! – אמר ליה: הא דקמן, דקא קפיד מר. פרש"י: 'הרי על דבר זה שאמרת עליו [שאתה קפדן] קפיד, שלא באת אלי שלושה ימים מקפדנות שקצפת עלי'. וכן במעשה זה הקפיד רב כהנא וקצף על אותן הנשים.

רחל אשת רבי עקיבא

ר' עקיבא רועה של כלבא שבוע היה. ראתה אותו בתו שהוא צנוע ומעולה, אמרה לו:

אם מתקדשת אני לך, אתה הולך ללמוד בבית המדרש?

אמר לה: כן. הלכה והתקדשה לו בצנעה. הגיע הדבר לאוזני אביה, החליט להוציאה מביתו ולהדירה מנכסיו.

בחורף היו ישנים במתבן והיה מלקט את התבן משערה. אמר לה: אילו היה בידי הייתי נותן לך "ירושלים של זהב".

נזדמן אליהם אליהו הנביא בפתח המתבן ונדמה להם כעני, אמר להם: תנו לי מעט תבן כי אשתי ילדה ואין לה במה לשכב. אמר ר' עקיבא לאשתו: ראי עני זה שאפילו תבן אין לו. אמרה רחל לר' עקיבא: לך ותלמד בבית המדרש. בינתיים הלך ר' עקיבא לבית המדרש וישב שם שתיים עשרה שנה. לסוף שתיים עשרה שנה חזר ר' עקיבא לביתו כשהוא מלווה בשנים עשר אלפי תלמידים שמע ר' עקיבא זקן אחד שאומר לאשתו:

טוב עשה לך אביך... לא רק שאינו דומה לך אלא שעזב אותך כאלמנה חיה.

אמרה לו: לו היה שומע בקולי הייתי רוצה שישב בבית המדרש עוד שתיים עשרה שנים.

אמר ר' עקיבא: אם כן יש לי רשות להישאר עוד שתיים עשרה שנה. חזר וישב עוד שתיים עשרה שנים בבית המדרש. סוף סוף חזר לביתו ועמו עשרים וארבעה אלף תלמידים שמעה אשתו ויצאה לקראתו.

אמרו לה השכנות: שאלי מחברותיך בגדים לבשי אותם והתכסי בהם. אמרה להם: יודע צדיק נפש בהמתו (משלי יב') כשהגיעה אצלו, נפלה על פניה והיתה מנשקת רגליו,

ראו התלמידים ודחפו אותה. אמר להם: ר' עקיבא, הניחו לה, שלי ושלכם שלה הוא.

האר"י הקדוש כותב שהמקום הכי גבוהה בגן עדן שאשה הגיע אליו הוא של רחל אשת רבי עקיבא

שמע אביה שהגיע למקום אדם גדול, אמר אלך אליו, אולי יתיר לי את נדרי. בא אליו כלבא שבוע. אמר לו ר' עקיבא: לו היית יודע שיהיה גדול בתורה האם היית נודר נדר זה?

ענה לו האב: אפילו היה יודע פרק אחד, אפילו הלכה אחת. אמר לו: אני הוא.

נפל על פניו ונשקו ברגלו ונתן לו מחצית מזונו. (ע"פ כתובות סב ב ונדרים נ א)

הסבר על הסיפור : סיפור זה הוא סיפור מופלא על רחל בתו של העשיר המופלג כלבא שבוע (אחד משלושה העשירים הגדולים ביותר בירושלים), שודאי היתה בת תפנוקים שלא היה חסר לה דבר, ובכל זאת, בוחרת להינשא לאיש פשוט בור ועם הארץ, רק משום שמכירה במידותיו המעולות. ואף לאחר שאביה הדירה מנכסיו, אין היא נרתעת ואין היא חוזרת בה ממעשיה ואינה בוחלת לגור עם חתנה במתבן...

הקב"ה, השותף השלישי בנישואין אלה, הצופה ומביט ומקשיב ומאזין ובוחן כליות ולב ויודע שרחל עושה מעשיה לשם שמים, רוצה לעודד את הזוג הטרי ושולח להם את אליהו הנביא בדמות איש עני המבקש תבן עבור אשתו היולדת, להראות להם שיש אנשים עניים יותר. ובעצם לתת להם את התחושה שזוג אוהבים שיש להם תכלית משותפת אינם עניים באמת.

ר' עקיבא שמכיר לאשתו טובה ותודה משיב לה מידה כנגד מידה, אהבה תחת אהבה. כשהוא מסיר בחיבתו אליה את התבן משערה הוא מבטא משאלה: לו היה בידי הייתי נותן לך "ירושלים של זהב" (תכשיט יקר לראש). משאלה כזו היא הרבה למעלה מהבטחה של מי שיש בידו... ומבטאת רגש אהבה עמוק.

רחל אשה כשרה העושה רצון בעלה (שעושה רצונו ללמוד תורה) שולחת את בעלה ללמוד תורה. כאן היא מגלה את התכלית האמיתית לנישואיה. לא לטובת עצמה התחנתה אתו, אלא בהיותה אשת חיל היא רוצה בטובת בעלה. היא חפצה להוציא מן הכח אל הפועל את היכולות הגנוזות בו, ופועלת יחד אתו לגלות את הכוחות הפנימיים והנעלמים האצורים בו, את אותם כשרונות שחשה בהם בתבונתה עוד בהיותו בור ועם הארץ. לשם כך היא מוכנה להישאר לבדה שתיים עשרה שנה ועוד שתיים עשרה שנה ובלבד שיעשה עבודתו הקדושה בלימוד תורה.

מתוך בינה יתירה נתנה לו את הזמן תוך ויתור מלא על אנוכיותה... עשרים וארבע שנות ציפייה נראו לה כימים אחדים בידועה את גודל המעלה של לימוד תורה.

בציפיה שהיתה קשה לשניהם היתה גם ברכה ושמחה. וכשרבי עקיבא עשה אתנחתא קלה ורצה לשוב לביתו אחרי שתיים עשרה שנה, כבר היה בדרך לביתו עם שנים עשר אלף תלמידיו, אולם כששמע שהביעה אשתו דעתה ומשאלתה שילך לבית המדרש עוד שתיים עשרה שנה הסתפק בפגישה רוחנית עם אשתו וקיבל ממנה את הכח לחזור בו מדרכו הביתה וללכת לבית המדרש לעוד שתיים עשרה שנה.

והקב"ה הנאמן לשלם שכר משלם לבני הזוג כגמולם הטוב. ר' עקיבא חוזר לביתו עם כתר תורה, רב גדול עם עשרים וארבעה אלף תלמידים, וכשמגיע היא אינה מתביישת לקבל את פניו בבגדיה הפשוטים ואין היא טורחת לשאול בגדים מחברותיה. היא יודעת שידוע צדיק נפש בהמתו. וכשם שהיא לא הביטה בחיצוניותו וקיבלה אותו בראשית נישואיהם, כך הוא מקבל אותה כמות שהיא אף לאחר שהפך לאיש גדול וחשוב.

איש ואשתו זיווג משמים שהיו רחוקים זה מזה בזמן ומקום ונשארו בקשר נפשי עמוק שאין לו גבולות, חוזרים להיות כזוג שלא נפרדו מעולם. ר' עקיבא יודע שכל תורתו ותורת תלמידיו הם בזכות אשתו ושלה הם. ר' עקיבא ורחל שותפים בשכר עמלם.

סוף טוב הכל טוב... ר' עקיבא ורחל לא עוד זוג מסכנים. ר' עקיבא כבר אינו רועה הצאן הבור ועם הארץ של כלבא שבוע. כשר' עקיבא חוזר לביתו רב גדול ועצום ביתם עשיר ברוחניות ובגשמיות.

שיא ההשגחה מגיע לשיאו כאשר כלבא שבוע מבקש להתיר את נדרו אצל הרב הגדול שהגיע לעיר הוא ר' עקיבא. דוקא חתנו שבתחילה לא רצה לקבלו ובגללו נדר את נדרו מתיר לו את נדרו והוא זוכה לקבל חצי מרכושו. המעגל נסגר ר' עקיבא חוזר לרחל אשתו, יש שלום בית בין אב לבתו ושלום על ישראל.

רחל אשת רבי עקיבא הייתה ניצוץ של רחל אמנו

ויותר מכך מובא בדברי רבנו האר"י הקדוש זצוק"ל, כי כמו שרבי עקיבא היה ניצוץ של יעקב אבינו כן רחל אשתו בת כלבא שבוע הייתה ניצוץ של רחל אמנו, כמבואר בליקוטי הש"ס לרבנו האריז"ל זצוק"ל, על מה שמובא בגמרא (כתובות סג.) על בתו של רבי עקיבא שהתנהגה כאמה רחל, "והיינו דאמרי אינשי רחילא בתר רחילא אזלא", ומבאר רבנו האריז"ל הסוד בזה, דע כי רבי עקיבא הוא דוגמת יעקב אבינו ע"ה, ולכן עקיבא אותיות יעקב"א וכשם שיעקב רועה צאן חמיו, כן רבי עקיבא גם כן. והנה כשם שליעקב היו ב' נשים, כן רבי עקיבא נשא בת כלבא שבוע ואשת טורנוסרופוס הרשע לב' נשים, והנה בת כלבא שבוע הייתה כנגד רחל אשת יעקב, ואשת טורנוסרופוס הייתה כנגד לאה אשת יעקב, ולכן אמר על ברתיה (בתו) דרבי עקיבא "רחילא בתר רחילא אזלא", כי אמה בסוד רחל וכן בתה גם בסוד רחל יעקב אבינו הוציא את רחל מקליפת לכן הארמי, ורחל אשת רבי עקיבא הוציאה אותו מקליפת עם הארץ.

זכריה בן יהוידע הנביא כהן גדול

יום ההילולא - יוד תשרי יום הכיפורים

זכריה בן יהוידע הכהן, כהן ונביא בימי יואש בן אחזיהו מלך יהודה שמת בשנת ג'ק"א / 659 לפה"ס. במצוות המלך יואש רגמו אותו למוות באבנים בחצר בית ה' נהרג בעזרת כוהנים. הדבר היה כאשר רצה יואש להכניס צלם להיכל וזכריה מנע זאת בגופו, ואז הרגו

חז"ל מנו שבע עבירות שעברו ישראל באותו יום; "הרגו כהן ונביא ודיין, ושפכו דם נקי, וחללו את ה', וטמאו את העזרה, ושבת ויום הכיפורים היה" (איכה-רבה ד, טז). את הפסוק במגילת איכה "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא וידרש" (ב, כ) דרשו חז"ל על זכריה (יומא לת, ב). במותו אמר: "ירא ה' בגמרא מסופר, שלאחר שכבש נבוזראדן את ירושלים מצא דם עולה ורותת בחצר בית - המקדש, וכששאל של מי זה, השיבו לו בתחילה שזהו דם של הקורבנות, וכשבדק ולא היה דומה לדם בעלי - חיים נאלצו לספר לו את האמת. נבוזראדן אמר: "אני אפייסנו" ועמד ושחט על דמו של זכריה את הסנהדרין, פרחי כהונה ותינוקות של בית רבן ועדיין לא נח הדם, ושאל לדמו של זכריה האם רצונו שיאבד את כל העם, ואז נח דמו.

מקבץ ספורים על תיקונו של זורק האבן על זכריה הנביא

שנרצח בבית המקדש והיה דמו מבעבע

מתוך הספר 'משנת הגלגולים' לרב בועז שלום שליט"א

הרוח שהיה בנובהרדוק

זכריה הנביא נרגם באבן ומת.

היו שני נביאים שנקראו בשם זכריה. הנביא זכריה המופיע בכתובים [בתרי-עשר] לא נרגם, אלא הנביא זכריה בן יהוידע הכהן, כמו שכתוב בדברי הימים (ב כד-כ):

”וְרוּחַ אֱלֹהִים לְבִשָּׁה אֶת זְכָרֶיהָ בֶּן יְהוּדָע הִפְהִין וַיַּעֲמֵד מֵעַל לְעַם וַיֹּאמֶר לָהֶם כֹּה אָמַר הָאֱלֹהִים לְמָה אַתֶּם עֹבְרִים אֶת מִצְוֹת ה' וְלֹא תִצְלִיחוּ כִּי עֲזַבְתֶּם אֶת ה' וַיַּעֲזֹב אֶתְכֶם: וַיִּקְשְׁרוּ עָלָיו וַיִּרְגְּמֵהוּ אַבְנֵי בְּמִצְוֹת הַמֶּלֶךְ בְּחֶצֶר בֵּית ה': וְלֹא זָכַר יוֹאֵשׁ הַמֶּלֶךְ הַחֶסֶד אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוּדָע אָבִיו [-זכריה הנביא] עִמּוֹ [שהצילו והטמינו בקודש הקודשים] וַיִּהְיֶה אֶת בְּנוֹ [-זכריה]. וְכַמּוֹתוֹ אָמַר [זכריה]: יֵרָא יִקְנֹק וַיִּדְרֹשׁ:

ואכן שנה אחר כך, ה' דרש את דמו, ליום השנה, בדיוק באותו יום – עלה חייל ארם על ירושלים הרג והשחית כמבואר שם בכתובים.

חלפו שנים ארוכות – ונבוזראדן שר הטבחים נכנס לעזרה והבחין בדמו של זכריה הנביא שתוסס ורותח. אותו דם עמד על סלע ורתח במשך כמאה שנה, מעת הריגתו של זכריה עד חורבן הבית.

נבוזראדן שאל ”מאי האי?” ונאלצו לספר לו שהוא דמו של זכריה הנביא שהיה מוכיח אותם במילי דשמיא וקמו עליו והרגוהו.

נבוזראדן רצה להפסיק את רתיחת הדם ולרצות את הנרצת, ושחט עליו את זקני העם – הסנהדרין, ומשלא פסק מרתחתו – הרג עליו בחורים ובתולות ותינוקות של בית רבן עד שגם הוא עצמו הזדעזע משפיכת הדם, והתחנן בכיכול – שהדם כבר יפסיק מרתחתו – ורק אז נח דמו. ואז נרעש בכפליים, התגייר ושב בתשובה (גיטין דף נז).

אצל הליטאים מפורסם הסיפור על ”הנובהרדוקע'ר דיבוק” היה זה בחור יהודי מנובהרדוק שנכנסה בו רוח.

אצל החסידים ידוע גם על דיבוק שתחילת דרכו הייתה בנובהרדוק והובא לביתו של תלמיד הגר”א רבי חיים מוולאז'ין, ולאחר מכן עבר לאיזור אחר שם הובא אל המגיד מקוונץ זי”ע.

כפי עדות איש מפי איש – מגדולי הליטאים (וכמצוטט בספר הצדיק ר' שלמה) – אותו בחור היה פוסע ברחובה של עיר, פוגש אנשים והיה פורט לפניהם את עוונותיהם. הוא ניגש ליהודי ואומר לו בשמחה ”אני אוהב אותך!” ומיד התחיל לפרט את חטאיו שעשה בימי חייו. היהודי היה מתמוסס מבושה על פרסום מעשיו בקול וברחובה של עיר לפני רבים, ומיד היה מהרהר בתשובה, אז הרוח היה הופך את הטון והסגנון ואומר לו ”אני שונא אותך!” ואז היה הלה מגביה את רגליו ונס ממנו...

לפעמים עוד לפני שהיה אומר ”אני שונא אותך” היה מנסה בדרך אחרת. היה פונה אליו כאילו בתחנון: ”אחי היקר למה לך להרהר הרהורי תשובה, מה אתה צריך לעסוק בכך?!“ אך משהיה ממשיך להרהר בתשובה, נפרד ממנו במנוסה.

סיבת הדבר היא, מפני שרוח טומאה לפפה אותו, שכידוע, התאוות והשאיפות לא נפרדות מן האדם גם לאחר פרידת הנשמה מהגוף. הנשמה, נפרדת רק מהגוף אבל לא מהרצונות והתאוות שלה שהינם חלק מהנפש ונשארים בה... יסורי העונשים, אולי הם, מפרידים אותם מהנפש.

אותו הרוח גילה ואמר, כי הוא הראשון שזרק את האבן על זכריה הנביא.

יותר מאלפים שנה שהוא נע ונד ואין לו אפשרות להכנס לגיהנום ולהזדכך שם מעברותיו, ומשום כך נכנס בגופו של הבחור כדי למצוא מנוח ומרגוע לזמן קצר.

דבר פלא נוסף נמסר, שהדיבוק לא סבל להמצא בסביבת תלמידי חכמים. כאשר פגש רשע – חיבוק גיפפו ונשקו שוב ושוב. אבל כשנקלע לד' אמות של צדיק לא יכל להביט בו – ברח, קילל וגידף.

רבי יוסף שלמה כהנמן – הרב מפוניבז' נכנס בשבת אחת ל'חדר האוכל' בישיבת פוניבז' והבחין כי מספר שולחנות לא מכוסים במפה. הרב פנה אל קבוצת בחורים ואמר להם: בחורים יקרים! שמעו נא.

מקובל אצלי מדורות הקודמים אודות הדיבוק מנובהארדוק שבאחת השבתות הכניסו בכח את אותו בחור אשר בו הרוח אל ביתו של הגר"ח מוואליזין. הבחור נבהל והתהלך אנה ואנה בבית כמי שאחזו טירוף, הוא פשוט, לא מצא לעצמו מקום אחיזה – מפאת קדושת הבית והשבת, הוא רץ סחור סחור. עד שמצא פינה קטנה באחד משולחנות הבית – שם המפה התקפלה והשולחן היה מגולה. מיד התכופף קיפץ חיבק ונישק את אותו מקום גלוי שבשולחן (כי רק שם היתה אחיזה לחיצונים) מעשה שהיה. ע"כ דבריו. פעם כאשר איימו על הדיבוק שאם לא יצא יקחו אותו אל הגר"א מוילנא, השיב הרוח: "איני מפחד ממנו, כי להגר"א אין עסק עימנו (כהקדמת הגר"א לספרא דצניעותא) כך סיפר החפץ חיים לתלמידו רבי שלמה בלון.

עוד שאלו אותו האם ידוע לו מי הם הל"ו צדיקים שבדור? הדיבוק מנה שמות רבים לא ידועים ביניהם גם הגר"א, אלא שאת הגר"א מוילנא לא מנה בין הראשונים ממש. שאלו אותו וכי הגר"א אינו הראשון או לפחות משלושת הראשונים?! והשיב "לא, מפני שהוא הרי קצת מפורסם, הרי חלק ממעלותיו מפורסמות...."

לביתו של המגיד מקוזניץ

בספר "שומר אמונים" מוזכר (לראשונה) שייכותו של המגיד מקוזניץ אל אותו רוח, וזה לשונו: "כי פעם אחת הביאו לרבינו מקאזניץ איש אחד כדי לתקן את הנפש שנכנס בו (-כדיבוק) שאלו המגיד מי הוא היה בגילגול הקודם ובאיזה זמן? והשיב כי יותר מאלפיים שנה שהוא בצער ויסורים וכי הוא היה הראשון שזרק אבן על זכריה הנביא ומאז אין לו מנוחה והולך מדחי לדחי. וברחמי ה' נתקן ע"י הקדוש הנ"ל".

איך עבר מנובהרדוק לקאזניץ? ושמה היה זה איש אחר – שאח"כ נכנסה בו אותו רוח של זורק האבן? קשה לדעת בבירור, אלא מה שנספר לכם להלן, אולי יועיל לבירור הדברים.

"שאלתי את רבי אליהו לאפיאן" – סיפר רבי יעקב אדלשטיין שליט"א "מה עלה בסופו של אותו בחור שהסתובב ברוח בקרבו?" הוא השיב כי כפי הידוע לו, דבר הדיבוק התפרסם עד שרבים באו לשומעו ולקבל פחד ויראת העונש, ללמוד עד כמה קשים משפטי שמים על כל דבר חטא, עד שהענין הועבר לחלונות הגבוהים של השלטונות.

אנשי הממשל חשדו כי מכשף מסתובב לו בין היהודים והגויים. מבחינה חוקית נאסר כל מעשה כישוף והעוסק בו הסתכן אז בגזר דין מות, ובכך נכנס אותו בחור לכלל פיקוח נפש והוחלט כי יש להצילו. לא רק בשל הרוח שבקרבו – אלא אף מדין הצלת נפשות. משום כך הבריחו אותו מחוץ לגבולות המדינה, מקום בו החוקים שונים. כך עזב את נובהרדוק וילנא וולאז'ין.

לאור זאת, שמא אז אכן זכה והגיע לקרבת יהודים אחרים שגררו אותו אל המגיד מקוזניץ. בסופו של דבר הגיע שם אל תיקונו כפי שמוכר ב"שומר אמונים".

רבי משה הולצברג זצ"ל ראש ישיבת קרלין-סטולין, גילה פעם כי פרטי התיקון של המגיד מקוונין, עברו לאוזנו, איש מפי איש. והוא נאות לספר זאת לרבי יעקב אדלשטיין שליט"א, וכה סיפר:

בתחילה, המגיד ניסה להוציא את הרוח מגוף הבחור ע"י שמות ויחודים. כאשר לחש באוזנו יחודין בשמות הקדושים, גיחך הרוח וצחק בקולי קולות ואמר – אתם חושבים להפחיד אותי בדברים אלו? את כל היחודים הללו ידעתי עוד בהיותי ילד לפני הכנסי למצוות, הלא אני מתקופת הבית הראשון – הלא אני זרקתי את האבן הראשונה על זכריה הנביא (ואז געה בבכי) אל תפחידוני!

שאל אותו המגיד "ומהי הדרך בה נוכל לתקן את נשמתך?" (כי גם הוא רצה לתקן את נשמתו המיטלטלת והמתייסרת ביסורים נוראים יותר מאלפיים שנה).

השיב הרוח ואמר: מאז מותי ועד היום לא היה תלמיד חכם שלימד עלי זכות, אם יהיה מי שימצא לי 'לימוד זכות' יציל את נשמתו שאבוא למנוחתי. הדיבוק הדגיש שחייבים ללמד עליו סגוריה בפה מלא. המגיד חשב ומצא לו זכות, אך הודיע לו שיעשה זאת בתנאי שיראה לו את דרגתו (את מהות רוחו נפש ונשמה מתקופת בית המקדש).

הרוח הסכים אך "לא כאן בבית ובעיר פנימה, בשדה מחוץ לעיר אראה לך אם תוציאני למנוחה" אמר. המגיד הקדוש נתעטף ויצא מהעיר ואמר בפיו לימוד זכות על מעשהו הנפשע, ואח"כ נראה לפניו עמוד אש מהארץ על לרקיע, ומה שעוד ראה כמוכן שלא סיפר. מה היה לימוד הזכות? גם זה סיפר ר' משה הולצברג זצ"ל:

הוא מצא לו סברה הלכתית, שעל פיה היה לו מקום לטעות ולחשוב שמותר לו לרגום את הנביא באבן. הוא חשב כי היות ונבואה לרעה מאת ה' יתברך יכולה להשתנות כל זמן שהנביא אינו אומרה בפיו, היה לו לנביא לכבוש נבואתו ולא לאומרה, ולנסות להציל בכך את עמו". והגם שהכובש נבואתו חייב מיתה, מכל מקום היה לו לנביא למסור נפשו בעד הצלת כלל ישראל. ומשום כן חשב הלה שמותר לרגום את הנביא באבן. [ואע"פ שדברים אלה מופרכים הם, מ"מ היה בהם די לימוד זכות עבור אותה נשמה תועה].

[חומש המגידים פ' ויקהל]

עוד סיפר הגאון רבי אליהו לאפיאן זצ"ל, שביום שנפטר הגאון מוילנא, השמיע הרוח צעקות שמלאכים לוחצים בו, ושהרבה מלאכים ירדו לקבל את פני הגאון מוילנא, ומזה ידעו אנשי נובהרדוק שהגאון נפטר לבית עולמו.

וידוע היה שאנשים פחדו מאד להכנס לבית שבו היה הרוח, מחשש שהוא יגלה רשעותם.

כן סיפר רבי אליהו, כי אותו רוח סיפר על עצמו, שהוא מתגלגל מאז תקופת הנביאים, שהוא היה הראשון שזרק אבן על זכריה הנביא. ואותו הרוח היה תלמיד חכם גדול, שכן כמה אנשים תלמידי חכמים דיברו אתו בלימוד.

פעם אחת קרה שהכניסו לבית שבו היה הרוח שני ספרי זוהר בתוך עטיפה, ספר אחד נדפס בדפוס סלוביטא, והשני נדפס בדפוס שחיללו בו שבת, וכאשר הכניסו את הזוהר מדפוס סלוביטא, התחיל הרוח מיד לרעוד וביקש שיוציאו אותו, מחמת שקדושתו מפריעה לו, אבל כאשר הכניסו לו את הספר שהודפס במקום שבו מחללים שבת, היה הרוח רגוע ולא הגיב כלום.

אמר על זה רבי אליהו זצ"ל, הרי לנו שני ספרים זהים בתוכנם ובצורתם, אלא שהאחד הוכן בקדושה, ואילו לשני חסרה ההכנה הזאת. לכאורה נדמה שאין כל הבדל ביניהם עד שבא המעשה הזה ומלמד אותנו שאכן הבדל גדול ביניהם... [עולם הנצח עמ' 207, ילקוט לקח טוב שמות]

גלגול לובלין

שמעתי מהרב לבקובסקי וה"ר יואל כהנא והרב אלישבץ שכ"ק אדמו"ר ר' מנחם מענדל מליובאוויטש הכ"מ אמר לפני חמש שנים בשיחה, שמצא כתוב בספרים פולניים שפעם אחת טרח החוזה מלובלין מאד לכוין כוונות קדושות בתפלתו ולא עלתה בידו. ובאותה שעה ראה והנה אדם עומד לפניו ומתלוצץ בו ואומר "אותן הכוונות שאתה משתדל לכוין עכשיו הנה כשהייתי בחיים חיותי אפילו ילדים קטנים ידעו לכוין בהן". שאלו החוזה "מי אתה?". השיב "אני האיש שזרק האבן הראשונה על זכריה הנביא".

שאלו החוזה "ולמה ככה עשית?". והשיבו "לפי שהיה לו למסור נפשו למיתה בידי שמים ולעבור על איסור הכובש נבואתו. כי גזרה רעה כל זמן שאינה נאמרת בפה אינה קשה כל כך".

וכשהשלים כ"ק אדמו"ר הכ"מ הסיפור שאל מדוע באמת לא כבש נבואתו כדי להמתיק הדינין?

ותירץ שהנביא בשעה שמתנבא אין לו שליטה מה לדבר ומה שלא לדבר. וכעין מה שפרש"י בבלעם ששם רסן בפיו ובעל כרחו דיבר. ע"כ הסיפור.

וזה לשון ספר תפארת שלמה שער התפלה דף יג: שמביא מעשה זה קצת באופן אחר:

כאשר ידענו כן המעשה מפי אדמו"ר הרה"ק המגיד מקאזשניץ, שסיפר על דברי הרוח הדבוק באחד שבא לפני הרב רבי יהודה חסיד משידלאווצע, והרב הנ"ל היה מתכוין בשמות הקדושים לגרשו מנפש האדם ההוא. אז שחק עליו [הרוח] ואמר כי בימיו הילדים הקטנים היו יודעים מכוונות כאלה. והוא היה הראשון אשר הרים ידו ראשונה בזכריה הנביא ע"ה בעת הריגתו בבית המקדש. ומן אז והלאה יותר מאלפיים שנה הוא נדחה מכף אל כף. ולא ינוח ולא ישקוט אף בגיהנם, עכ"ל.

וזה לשון ספר נוצר חסד על מסכת אבות פ"ד מ"ה:

סיפר מרן האלקי הריב"ש זצ"ל שבוערי אשכנז היה צדיק אחד שאמר קודם פטירתו שימות במיתה משונה ע"י רוצחים. וכבר היה מאה פעמים בעולם הזה ובכל פעם נהרג. שהוא היה בזמן המקדש ראש סנהדרין, חריף וחכם, ולמד בסם המות של תורה. והוא היה הראשון שהכה הלחי והפנים של זכריה הנביא [ואמר לו] "אתה עם הארץ מתנבא בנביאות?" ועל ידו נפלו עליו עמי הארץ רשעים גמורים והרגו אותו. וציוה [הצדיק האשכנזי] שיכתבו על מצבתו "פה נטמן מי שהרג זכריה הנביא", ואמר "שכבר הוא מתוקן". עכ"ל.

ונלע"ד דתרווייהו הו, מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי [וכדאמרינן גיטין ו: בענין פלגש בגבעה עיין שם].

זורק האבן על הנביא זכריה

מעשה באברך אחד, בנו של גביר מופלג, שהקדיש כל עיתותיו רק לתורה, שוקד היה על דלתות התורה ויוםם ולילה, לא ימיש מתוך האהל, סגור ומסוגר היה בתוך ביתו.

והנה ביום מן הימים ביקר הקיסר בעיר קראקא, ותהום כל העיר לקראתו, ואברך זה כדרכו בקודש, לא מש מתוך אהלה של תורה, והמשיך לשקוד על לימודו, רק כאשר רכב המלך כרחוב העיר, הציץ מחרכי חלונו לברך "אשר חלק מכבודו לבשר ודם". והנה באותו זמן נפלה אבן מכיוון ביתו של האברך על סוסו של המלך.

מיד עטו השוטרים על ביתו לראות מי העז לפגוע בחייו של הקיסר, ולא מצאו בו אלא רק את האברך. כמובן שהאברך טען שידו לא היתה במעל, אך ללא הועיל, והמלך גזר עליו פסק דין מוות.

כל יהודי העיר לא נתנו שינה לעיניהם כי הכירוהו מקרוב וידעו בו שהוא צדיק ומה לו ולמעל הזה, שיגרו מכתבים לשרי המלוכה, ועשו כל שביכולתם. בשמוע המלך דברי אנשי עירו, החליט לשאול את פי הרב דמתא וכפי שיורה כן יעשה.

להפתעת הכל, קבע הרב שהדין אמת והלה חייב מיתה, ופסק-הדין בוצע. לאחר ביצוע פסק הדין, התאבלו העם והחלו לרנן על פסקו של הרב.

ביקש הרב להביא את מיטת ההרוג אל בית הכנסת, וכאשר עמדו נושאי המיטה ליד בהכנ"ס, ניגש הרב אל המת ויען בקול גדול, 'מזווה אני עליך בגזירת התורה קום ועמוד ויוודע לעם סיבת מיתתך למען לא ירננו כל העם והשיכות מעלי את תלונות בני ישראל'.

והנה לתדהמת הכל, ישב המת במיטתו לעיני כל הרואים, ואמר:

"אנכי נשמת פלוני שזרק את האבן הראשונה על זכריה הנביא ולכן שולחתי לעולם השפל הזה כבר חמש עשרה פעמים כדי לתקן את אשר עוותתי, ובגלגול הזה תיקנתי הכל ונשארה נשמתי זכה ונקייה, לכן חשב הרב מחשבות לבל ידח ממנו נידח, ותדחה שנית כאשר אקלקל מעשי ח"ו, ואת זה צפה ברוח הקדש וצוה את כל זאת למען הביאני אל מקומי בשלום בגן עדן".

וכל העם שם שמעו את הקול מדבר ויחדלו מלהתרעם על הרב כי ידעו כי רוח ה' דיברו בו ומלתו על לשונו. [ליקוטי אמרי אבות על אבות בשם מעשי חייא]

רוצחו של זכריה בן יהוידע

רבי יצחק אייזיק מקאמארנא מספר בשם הבעש"ט שבערי אשכנז היה צדיק אחד שאמר קודם פטירתו שימות במיתה משונה, ע"י רוצחים.

הוא ביאר שכבר היה מגולגל כאן בעולם הזה מאה פעמים, ובכל פעם נהרג. היה זה עונש על כך שבגלגולו הראשון, בזמן בית המקדש, היה ראש סנהדרין, חריף וחכם, ולמד תורה שלא לשמה שהיא בחינת 'סם המות', והוא היה הראשון שהכה בלחיו של זכריה הנביא בעת שהוכיח את העם, ואמר לו 'אתה עם הארץ, ואתה מתנבא?' ובעקבותיו הוסיפו עמי הארץ ורשעים שהיו שם להכותו עד ששפכו דמו. [דבר שגרם להרג של אלפים ורבות מבני ע"י ידי נבוזראדן רב טבחים ע"י גיטין נז:].

אותו צדיק שסיפר זאת לפני מותו, נתן בזה תוכחת מוסר, כמה יש לו לאדם לזהר מלימוד תורה שלא לשמה, שהוא סם המוות, ואחר מותו ציוה שיכתבו על מצבתו 'פה נקבר מי שהרג את זכריה הנביא'.

[הבעש"ט ובני היכלו עמ' רמג]

ביקורו של צדיק נסתר אצל רבינו

רבינו שבת פעם בעיירה אחת, ובאו הרבה אנשים מכל הגלילות לשבות במחיצת קדשו, וכידוע שבכל מקום שרבינו בא עשו עבורו במיוחד סטנדר חדש וכמה שעות קודם כניסת השבת שאל רבינו האם יש כאן אצלכם אחד שיכול לעשות עבורי סטנדר, עמד שם בצד איזה נגר והוא ענה: כן, רבי, אני יכול לעשות עבור הרבי סטנדר, אך רבינו לא התייחס אליו כי הוא לא מצא חן בעיניו, אחר כך ניגש אל רבינו איש זר שלא מאנשי המקום ואף אחד גם לא הכירו, והיה לבוש בגדים קרועים ובלויים עם שטריימל פרוע ואמר: רבי, אני יכול לעשות סטנדר לרבי, ואכן הוא מצא חן בעיני רבינו.

האיש ניגש למלאכת הקודש ועבד בזריזות, ואכן בעת תפילת מנחה עמד כבר הסטנדר בבית המדרש, במוצאי שבת קודש כאשר בא כל הקהל להיפרד מרבינו בא ביניהם גם האיש הנזכר לעיל והוא התחיל לדחוף בכח רב עד שהגיע אל רבינו ולחש כמה מילים באזניו, אחר כך ביקש מהגבאי שיצא מהחדר אך הוא מיאן ופנה לצאת רק לאחר שרבינו בעצמו ביקש ממנו שיצא לכמה דקות מהחדר, דבר שהיה לפלא בעיניו כי מיום היותו משמש בקודש אף פעם לא צוה לו רבינו לצאת, וחשב בלבו אולי רוצה האיש הזה להתוודות לפני רבינו על חטאיו ולקבל דרך תשובה והוא לא רוצה שאנשים אחרים ישמעו, וכך התעכב אצל רבינו כשעתיים, האנשים שעמדו בחוץ התרגזו וביקשו בתחנונים מהגבאי שיכנס וימסור לרבינו שכל הקהל מחכה להיפרד, אולם הגבאי מיאן באמת חזקה עלי הוראת רבינו ואסור לי להפריע לו.

סוף כל סוף יצא האיש מחדר רבינו והקהל כמובן נשם לרווחה.

כעבור שעה חזר האיש הנזכר לעיל וכמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה התחיל לדחוף בכח וכעבור כמה דקות עמד כבר הכן להיכנס אל רבינו.

אולם כמה אנשים חסמו בעדו ולא נתנו לו להיכנס, והגבאי בא לעזרתם, ולקח את השטריימל שלו וזרקו אותו לעבר דלת הכניסה של הבית.

בלית ברירה היה צריך לעזוב את המקום ולחפש את השטריימל שלו, אולם הוא לא איבד את עשתונותו, וכאשר מצא את השטריימל התחיל לדחוף בדחיפות נוראות בכוחות על אנושיים עד שהגיע לחדרו של רבינו, ונכנס אל רבינו ודיבר עמו כמה דקות ויצא החוצה, כך עשה מספר פעמים כשכל הקהל משתאה מה יש לרבינו עם האיש הזה.

כאשר חזר רבינו לביתו סיפר שהיו אצלו בשבת קודש אנשים חשובים מאוד ובתוכם היה גם אחד מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים והוא עשה לי סטנדר וגם דיברתי עמו ביחידות שעות אחדות.

בפעם הראשונה שבא אלי אמר לי שהוא מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים לא האמנתי לו עד שיתן לי סימן, הוא נתן לי סימן שיש לו רוח הקודש, אמרתי לו אין זה סימן כי יכול להיות שיש לך רוח הקודש אבל אינו מוכרח להיות שאכן אתה מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים.

אמר לי אני יכול להגיד עוד דבר שכאשר התפלל רבינו בשבת קודש באו אל התפילה מעולם העליון וקיניו הרבנים הקדושים רבי יצחק מקאליש והרב הקדוש רבי ארון לייב מפרעמישלאן ועוד כמה, חוץ מאביו הרב הקדוש רבי בערציי שלא בא.

אמרתי לו מזה גם כן אינני יודע שכבודו הוא מהלמ"ד וא"ו צדיקים.

אחר כך אמר לי יודע אני דבר שאף בריה בעולם אינו יודע חוץ מרבינו ואני, וכאשר אמר לי את הדבר [רבינו לא פירט מהו הדבר שאמרו לו] אמרתי לו עכשיו אני יודע שכבודו הוא מהלמ"ד וא"ו צדיקים נסתרים. אחר כך שאלתי אותו מה הוא רוצה ממנו ומדוע בא אלי, ואמר לי שיש חמור העומד במקום הסמוך לכאן אשר בו מגולגל האיש שזרק אבן על זכריה הנביא והגיע הזמן שנשמתו תתוקן על כן באתי לבקש מרבינו שיתן לו תיקון.

שאלתי אותו האם עלי בלבד מוטל לתת לו תיקון הרי יש עוד צדיקים שיכולים לתת תיקון?

וענה לי אף על פי כן אבקש מרבינו שיתן לו תיקון כי הוא נמצא בשכינות.

רבינו סיים ואמר עד כאן אוכל לגלות מה שדיברתי עמו יותר לא אוכל לגלות. (מאמר מרדכי)

י"ד תשרי

יעקב אבינו

יום ההילולא - י"ד תשרי

יעקב המכונה במסורת היהודית יַעֲקֹב אַבְיָנוּ, ונקרא גם יִשְׂרָאֵל ויִשְׁוֹרֵן מכונה בחז"ל בחיר שבאבות וכן בחור שבאבות נולד י"ד תשרי ב'ק"ח - י"ד תשרי ב'רנ"ה הוא השלישי באבות, בנו של יצחק אבינו ורבקה אימנו.

אמו רבקה הייתה עקרה בתחילה הריונה של רבקה היה קשה, הבנים "מתרוצצים בקרבה" והיא הלכה לבית המדרש של שם ועבר לשאול מה' את פשר העניין. שם ענה לה כי הריונה מבשר את הולדתם של שני עמים יריבים שיתחרו אחד בשני, אשר הצעיר שביניהם יהיה אדון לכוון.

נולד בערב חג סוכות ב'ק"ח ליצחק אבינו ולרבקה אמנו שהייתה עד אז עקרה יחד עם תואמו עשיו, בתורה מסופר על לידתם של יעקב ועשיו ש: "וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כְּלוֹ כְּאֶדְרֶת שֵׁעָר וַיִּקְרָאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו, וְאַחֲרָי-כֵן יָצָא אַחִיו וַיְדוּ אֶחְזֶת בְּעֵקֵב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב" כבר בילדותם הורש השוני בין שני האחים בעוד: "עֵשָׂו אִישׁ יָדַע צִיד אִישׁ שָׂדֵה, וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֹהֲלִים"

לאחר שעשיו חוזר מציד הוא מבקש מיעקב נזיד עדשים, יעקב נותן לו את הנזיד בתורה לכך שעשיו מוכר לו את הבכורה, מאוחר יותר כאשר יצחק מביטח לעשיו לברך אותו בשל היותו הבכור, בעצת אמו רבקה מתחזה יעקב לעשיו ומגיע ליצחק, יצחק חושד בתחילה ואומר: "הקול קול יעקב, והידיים ידי עשו", אך לבסוף משתכנע ומברך את יעקב, כאשר עשיו שומע שיעקב גנב ממנו את הברכות הוא כועס ורוצה להרוג את יעקב

יעקב שחושש שעשיו יהרוג אותו בורח לחרן, בדרך הוא חולם חלום בו הוא רואה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע עד השמימה ומלאכים עולים ויורדים בו, יעקב מתעורר נרגש מהחלום ומכריז: "אֲכַן יֵשׁ ה' בְּמָקוֹם הַזֶּה; וְאֲנֹכִי, לֹא יָדַעְתִּי" והופך את האבן עליה ישן למזבח ויוצק עליה שמן.

יעקב מגיע לחרן ופוגש את דודו לְבָן הָאֲרָמִי שמסכים לארח אותו בתמורה לכך שיעקב ישמש כרועה הצאן שלו, לאחר חודש מציע לבן ליעקב שכר על העבודה שלו אולם יעקב דורש להתחתן עם בתו רחל

אמנו, לבן מסרב ומסכים רק בתנאי שיעקב יעבוד עוד שבע שנים, לאחר שבע שנים תבע יעקב את רחל לאישה, לְבֵן הָאֲרָמִי עֵרַךְ חַתּוּנָה גְדוּלָה אוֹלָם בְּמָקוֹם לְהֵבִיא אֶת רַחֵל הוּא הֵבִיא אֶת לָאָה.

יעקב שמגלה זאת רוגז על לבן, שמציע לו לעבוד עוד שבע שנים ורק בתמורה לכך הוא יקבל את רחל, יעקב עובד שבע שנים נוספות ואז מתחתן עם רחל.

לאחר החתונה המשיך יעקב לעבוד אצל לְבֵן הָאֲרָמִי בתמורה לכך שקיבל את כל הכבשים הנקודים, ברודים וטלואים ובעזרת תחבולות שונות מצליח יעקב להתעשר. בהמשך מתחתן יעקב עם בלהה וזלפה ונולדים לו 11 ילדים. לאחר שבע שנים מנישואיו עם רחל הוא בורח מלְבֵן הָאֲרָמִי בציווי ה', לְבֵן הָאֲרָמִי רוּדֵף אַחֲרַי יַעֲקֹב וּמְשִׁיג אוֹתוֹ, כֹּאֲשֶׁר הַשְּׁנַיִם נִפְגָּשִׁים הֵם כּוֹרְתִים בְּרִית וּנְפֻרְדִים.

בדרך לארץ ישראל שומע יעקב שעשיו מגיע לקראתו במטרה להילחם בו, יעקב מתכונן למלחמה וחוצה את משפחתו לשניים, למקרה שאחת תנוק השנייה תינצל, מכין דורון הכולל: 200 עיזים נקבות, 20 תישים זכרים; 200 רחלים, 20 אילים זכרים; 40 פרות, 10 פרים; 20 אתונות, 10 עיירים (חמורים); 301 גמלים מניקות ובניהם, ומתפלל להקב"ה.

בלילה שלפני המלחמה מעביר יעקב את משפחתו מעבר לנחל יבוק, יעקב שוכח כמה פכים קטנים מעבר לנהר, וכאשר בא להעביר אותם הוא פוגש במלאכו של עשיו שנלחם בו, המאבק נגמור בניצחון מצד יעקב שדורש שהוא יברך אותו, המלאך מברך את יעקב ומשנה את שמו לישראל "כִּי-שְׂרִיתָ עִם-אֱלֹקִים וְעִם-אֲנָשִׁים, וְתוֹכַל"

למחרת נפגשים יעקב ועשיו, יעקב מגיע לעשיו ומשתחוה לפניו ועשיו בתגובה מחבק אותו ובוכה יחד איתו, והם נפרדים לשלום. יעקב מגיע לארץ כנען ומתיישב בשכם, בשכם חוטף שכם בן חמור את ביתו דינה במטרה להינשא אליה, שמעון ולוי מגיעים והורגים בתגובה את תושבי העיר שכם, יעקב ששומע על כך מוחה בפני בניו על הריגת תושבי העיר. לאחר מעשה שכם עובר יעקב בהוראת הקב"ה לבית אל שם מקים מזבח, קודם בואו לבית אל הוא מורה למשפחתו להסיר את כל: "אלוקי הנכר אשר בתכם והיטהרו", הרמב"ם למד מפסוק זה את טומאת עבודה זרה

לאחר בואו לבית אל, ממשיך יעקב לנדודו והוא נוסע לאפרת, בדרך בבית לחם מולידה אשתו רחל בן לו היא קוראת "בן אוני" יעקב לאחר מכן שינה את שמו לבנימין, זמן קצר לאחר הלידה נפטרת רחל והיא נקברת במקום.

לאחר פטירת רחל מתיישב יעקב באפרת, ומגלה עדיפות מבין האחים ליוסף הצדיק, האחים מקנאים ביוסף ומחליטים למכור אותו לחבורת מדיניים, ומספרים לו שהוא נהרג והוא בתגובה מתאבל עליו, הרבי מבאר שהסיבה שהקב"ה לא נעתר לבקשתו של יעקב לשבת בשלווה, הייתה בגלל שלא היה ראוי לכך, ורק לאחר הסיפור של "מכירת יוסף" הוא נהיה ראוי לכך]

יוסף יורד למצרימה ונמכר לעבד אצל פוטיפר, בשל כך שסירב להינשא עם אשתו של פוטיפר, מעלילה אליו אשתו של פוטיפר שהוא זה שנישא להינשא אליה והוא נורק לבור, בעקבות פתרון חלום לפרעה הוא מונה למשנה למלך מצרים, בארץ כנען שורר אז רעב כבד והשבטים יורדים למצרים בשביל להשיג אוכל, שם הם פוגשים את יוסף, ולאחר מכן הם מביאים את יעקב יחד עם כל משפחתו להתגורר במצרים, שם הם מתגוררים במשך י"ז שנים

זמן קצר לפני פטירתו, מברך יעקב את שני עשר בניו ואת שני נכדיו מנשה ואפרים, ולאחר מכן הוא משביע את יוסף שיקבור אותו במערת המכפלה, יעקב נפטר בערב חג הסוכות ב'רנ"ה, הוא נחנט על ידי המצרים ונקבר במערת המכפלה שבחברון. כאשר באו לקבור את יעקב הגיע עשיו ודרש להיקבר במערת המכפלה במקומו, ובמקום החל ויכוח בינו לבין בני יעקב, חושים בן דן שהיה חירש ולא הבין מה שנעשה לקח חרב וחתך את ראשו של עשיו שהתגלגל עד שנכנס למערה במדרש מובא שלאחר פטירת יעקב החל היחס של המצרים לבני ישראל להשתנות לרעה מה שהוביל לבסוף לשיעבוד מצרים. ישנה דעה בגמרא לפי "יעקב אבינו לא מת" מסכת תענית, ה', ע"א.

נשמת יעקב נמשכת מספירת התפארת, אשר ענינה - מידת הרחמים, שהיא שילוב של חסד וגבורה ביחד, דבר המתבטא באמירתו: "אֱלֹהֵי אָבִי אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וַיִּפְחַד יִצְחָק הָיָה לִי", התכללות חסד וגבורה כאחד, שזהו עניין מידת הרחמים הנקראת בשם תפארת, שענינה - היופי הנוצר מהגיוון והמיזוג של שני הפכים.

לכן עבודתו של יעקב הייתה משולבת - שעל-אף הרגשת הביטול, הריחוק והאפסיות - כלפי ה', מחמת הרגשת קדושתו יתברך שהוא קדוש ומובדל ולית מחשבה תפיסא ביה כלל, הוא חוזר ומתעורר באהבה וגעגועים אל ה' ומעורר רחמים רבים על נשמתו, וכמו שכתוב "מרחוק ה' נראה לי", דהיינו מדת הרחמים על נשמתו בגלל הרגשת הריחוק.

ובשל כך הוא הצטיין גם במידת הרחמים על הילדים הרכים ועל הצאן.

מדתו של יעקב אבינו הייתה שפלות וביטול כלפי הקדוש ברוך הוא. במיוחד ניכרת שפלותו וביטולו המיוחדת, שגם כאשר משפיע עליו הקב"ה חסדים, הוא לא היה מגדיל את עצמו, אלא להיפך, ככל שנשפעים עליו החסדים כך מקטין את עצמו. כך היה גם כאשר ניצל מלבן הארמי ומאליפז, אמר ש: "קטנתי מכל החסדים"

היפוכו הגמור של יעקב היא מידת ישמעאל

כיצד יתכן שהחיים הטובים של יעקב אבינו היו דוקא בארץ מצרים?

פרשת השבוע, הפרשה המסכמת את חיי יעקב ואת ספר בראשית כולו, עוסקת בחייו של יעקב אבינו במצרים - במשך יז - טוב שנותיו האחרונות. ידוע בחסידות, שהשנים הכי טובות של יעקב היו בסוף ימיו בהיותו בארץ מצרים. ונשאלת השאלה, היתכן?! לאחר שנאלץ יעקב לצאת מארץ הקדש ולרדת לגלות בארץ מצרים, ערות הארץ, מקום המיצר לישראל (סכא), שם דווקא הוא חי את שנותיו הטובות ביותר!

התירוץ הידוע הוא שבסוף ימיו זכה יעקב אבינו לאיחוד כל משפחתו, בית ישראל, באהבה ואחוה בין יוסף ואחיו (לא כמו בתחילה בהיותם בארץ כנען. כנראה שיצר המחלוקת ושנאת אחים חזק ביותר בארץ הקדש, והוא סבת החרבן [והגלות], ועד שכל המקודש יותר חרב יותר, ואכמ"ל) ובהקמת בית תלמוד שממנו יצא הוראה לעולם. אך בעומק יותר (על דרך הסוד), הנה הפסוק המסיים את פרשת ויגש הוא "וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד". פסוק זה עולה בגימטריה 2794 = 11 פעמים 254. יש בפסוק זה 11 מלים, נמצא שהערך הממוצע של כל תבה הוא 254 = "עוד יוסף חי"! הסוד של "עוד יוסף חי" הוא שלא רק יוסף בעצמו חי וקיים אלא גם ה"עוד" שלו חי. ה"עוד" של יוסף הוא אותם ניצוצות

קדושים שהוא מלקט ומעלה מערות הארץ בהיותו שליט על כל הארץ ומקבץ בר כחול הים. בכך שיוסף מלקט את אותם ניצוצות קדושים ומעלה אותם לקדושה, מתקיימת נבואתה של רחל אמו בלידתו "יוסף הוי" לי בן אחר"; יוסף הוא לשון תוספת, שמוסיף תמיד ומכניס לתחום הקדושה מה שהיה נבלע בצד האחר, תמיד הוא עוסק ומצליח להוציא יקר מזולל – לוקח את האחר, הרחוק כביכול מהקדושה, והופכו ל'בן'.

יתר על כן, ההתרבות המופלגת של בני ישראל בארץ מצרים דווקא היא תוצאה ותולדה של אותם ניצוצות שהעלה יוסף (וכידוע שכל תולדותיו של יעקב, לדורות, הן על ידי יוסף – אלה תלדות יעקב יוסף).

גלות מצרים היא הגלות הראשונה, שרש כל הגלויות, אך יעקב אבינו זוכה לראות כבר בתחילתה את תכליתה של הגלות: "לא גלו ישראל אלא כדי שיתוספו [לשון יוסף] עליהן גרים", ומוזה "ויחי יעקב בארץ מצרים וגו'", שחי חיים טובים באמת (בבחינת "תתן אמת ליעקב", יעקב לא מת – "מה זרעו בחיים אף הוא בחיים"). וזהו שאמר הנביא: "לכן כה אמר הוי" אל בית יעקב אשר פדה את אברהם לא עתה יבוש יעקב ולא עתה פניו יחורו. כי בראתו ילדיו מעשה ידי בקרבו יקדישו שמי והקדישו את קדוש יעקב ואת אלהי ישראל יעריצו". שמחת – חיי – יעקב היא על היות מטתו שלמה, כל בניו צדיקים, לדורי דורות, גם (זה החידוש המחיה ביותר) בהיותם בגלות בארץ מצרים. בכל האמור לעיל תובן תופעה חד פעמית בתורה: בין כל פרשה ופרשה בתורה ישנה הפסקה (הבאה לידי ביטוי ברווח בספר התורה) ואילו בין סוף פרשת ויגש לתחילת פרשת ויחי אין הפסק כלל. רש"י בתחילת הפרשה מביא שני טעמים לכך: "ויחי יעקב". למה פרשה זו סתומה לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם. ד"א שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתמו ממנו". שני פירושים אלו מכוונים כנגד הכנעה (שעבוד) והבדלה (הבדלת הקץ מיעקב, עלייתו לעל-מודע של הנפש), כמובן. אך מכל האמור לעיל, יש פירוש שלישי, בחינת המתקה: שמחת יעקב במצרים דווקא – "ויחי יעקב בארץ מצרים" – היא המשך ישיר (שלא ניתן להפסקת ביניים) לנאמר בסוף פרשת ויגש – "וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד" כנ"ל. מעובד מדברי הרב יצחק גינזבורג שליט"א. מתוך עלון 'הרכבת נוסעת'

בלהה וזלפה

בְּלָהָה, הייתה אמם של דן ונפתלי, שפחתה של רחל ואשתו השלישית של יעקב.

זֶלְפָּה, אמם של גד ואשר, שפחתה של לאה ואשתו הרביעית של יעקב.

כאשר יעקב התחתן עם לאה, נתן לבן ללאה את זלפה שפחתו כשפחה עבורה. חז"ל מוסרים לנו שזלפה הייתה בתו של לבן משפחתו, ולכן הייתה אחותן של לאה ושל רחל מצד האב.

כאשר רחל, שסבלה מעקרות, נתנה ליעקב את שפחתה בלהה לאשה שילדה את דן ואת נפתלי, עשתה לאה כמוה בעקבות עקרות זמנית ונתנה את זלפה (שהייתה עדין בחורה) ליעקב לאשה, שילדה את גד ואת אשר. בני בלהה וזלפה נחשבו לילדי רחל ולאה.

לרוב לא מונים את בלהה וזלפה במנין אמהות האומה, משום שהן היו טפלות לרחל ולאה, אך ישנם מקומות בחז"ל המונים שש אמהות ומונים את בלהה וזלפה בתוכן (כך לדוגמה במדרש שיר השירים רבה: "שש עגלות צב... ו' כנגד ו' אמהות- שרה רבקה רחל לאה זלפה בלהה", שם, פרשה ו).

ארבעת מחנות השכינה כנגד ארבע נשות יעקב

גם אחר כך, כשבני ישראל הלכו במדבר ארבעים שנה, הם חנו בארבע מחנות סביב המשכן. כל מחנה הוא רוח וכל מחנה קשור בפרט לאחת הנשים של יעקב אבינו:

לפי סדר התורה זה מתחיל מהמזרח (ובהקבלה לפי סדר החדשים, זה מתחיל מניסן – "החדש הזה לכם ראש חדשים" [ב]). במזרח יש שלשה בנים של לאה – יהודה, יששכר וזבולון. אם כן, יש לומר שכיוון המזרח, שבהבטחת "ופרצת" הוא "קדמה", הוא כנגד לאה אמנו.

אחר כך, המחנה השני, הוא של ראובן. גם שני השבטים הראשונים במחנה הם בני לאה, ראובן ושמעון, אבל אחר כך יש ילד שלישי שמשלים את מחנה הדרום – גד, הבן של זלפה שפחת לאה. מבחינת נשות יעקב, חידוש המחנה לצד דרום הוא זלפה, אם גד (בחדשי השנה הוא כנגד חדש אלול, אני לדודי ודודי לי, החדש המיוחד, החידוש, של שלשת החדשים של תקופת תמוז, שבו התגלות יג מדות הרחמים). לכן אפשר לומר שהיות שכבר יש לנו את לאה, אז "דגל מחנה ראובן" הוא כנגד זלפה.

[יש לומר שבהיות ששני בניה הראשונים של לאה מזכירים לה רגש שלילי של בעלה אליה – "כי ראה ה' בעניי" "כי שמע ה' כי שנואה אנכי" – היא דוחה אותם מלהיות ראשונים-מועדפים, מהמחנה הראשון, המכוון כנגדה בפרט, למחנה השני, המכוון כנגד שפחתה. וכן יעקב דחה את בניו הראשונים בברכותיו לבניו בפרשת ויחי. ועוד, בלידת גד אמרה לאה "בגד" לרמוז שבעלה בגד בה בלקחו את שפחתה, אף על פי שהיא בעצמה מסרה אותה אליו. אצל לאה, התסכול המתבטא בלידת ראובן ושמעון מתחבר לזה של לידת גד. ומצד שני, ראובן בכורה של לאה היה רגיש מאד לעלבון אמו ותבע את עלבונה בצורה מופרזת – "פחזו כמים אל תותר" – וכן דאג להביא לה דודאים בהם ניהלה לאה מקח וממכר עם רחל אחותה על שכיבת יעקב, ודוק.]

אחר כך בא המערב, שבפסוק נקרא "ימה" – הוא הכיוון הראשון בפסוק – ובמחנה "ימה" יש שלשה שבטים, אפרים ומנשה, שני בני יוסף, שכל אחד הוא שבט (כמו שאמר יעקב ליוסף "אפרים ומנשה כראובן ושמעון יהיו לי" ובהמשך אמר לו "ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך") ויש לו דגל בפני עצמו, ואחר כך בנימין. כל השלשה בני רחל, ואין לה עוד ילדים. בעצם יש לה שני ילדים, יוסף ובנימין, אך יוסף מתחלק לשנים. כאן מאד ברור שהמערב, ה"ימה", הוא כנגד רחל אמנו.

מה שנשאר הוא הצפון – "דגל מחנה דן" – שכולל את שני בני בלהה, דן ונפתלי (הראשון והאחרון של המחנה, הפתיחה והחיתום), ובאמצע אשר בן זלפה להשלים. החידוש כאן הוא בלהה, וברור מאד שהמחנה לצפון הוא כנגד בלהה.

אם כן, סדר של המחנות הוא לאה-זלפה-רחל-בלהה (סוד ברזל, סימן נשות יעקב, למפרע).

כח הפריצה – הפן הנשי

אם כן, האדם פורץ. כל יהודי הוא מבני יעקב, הבחיר שבאבות (וכל יהודי הוא "אדם" – "אתם קרוים אדם" – והרי "שופריה דיעקב מעין שופריה דאדם הראשון"), וכשה' מדבר ליעקב הוא מתכוון לכלל יהודי – לכן אמרנו שזו הסיסמא, "ופרצת", תשע"ו – וכל יהודי מקבל את הכח שלו לפרוץ מהפן הנשי שלו, הפן המוליד אצלו.

אם כי שאנחנו במובן האופטימלי מתחתנים רק עם אשה אחת, הדוגמה היא יצחק אבינו, שמתחתן רק עם אשה אחת – רבקה – אבל בתוך אותה אשה יש ארבעה פנים, כמו ארבעת הפנים במרכבה העליונה. כך יש לכל אחד מאתנו ארבע פנים נשיות (ארבע פעמים אשה = "אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי", מאמר יעקב לאחר הבטחת "ופרצת"! כאשר נצרף את "ופרצת" ל"אכן יש הוי' במקום הזה ואנכי לא ידעתי" נקבל 2000, סוד ה-ב רבתי של בראשית, והוא עולה ד פעמים 500, "פרו ורבו!"[ה]). מכח זה, ומכח האשה שלו ממש, הוא זוכה לפרוץ לכל הכיוונים, ימה-קדמה-צפונה-ונגבה.

עצם תכונת הפריצה אינה מתאימה לאשה – שהרי "פרוצה" היא היפך ה"צנועה" (כפי שמפורש בסוגיא בריש מסכת כתובות). אכן, האשה פועלת את הפריצה ממקום צנוע, שהרי "כל כבודה בת מלך פנימה", אך באתכסיא – על דרך "כח המניע הבלתי מתנועע" – היא נוסכת בבעלה רוח לפרוץ לכל ארבע רוחות העולם (על דרך "נשים במאי זכין", ששולחות את בעליהן וכו'). קיום ה"ופרצת" מכח האשה הצנועה ובהשראתה הוא תיקון כל הפריצות השלילית (תיקון ה"פרוצות" שהן היפוך ה"צנועות" המתאפיינות במסירות נפש, כמפורש שם בכתובות ונתבאר במ"א).

יעקב התכוון להתחתן רק עם רחל – היא כאן ה"ימה", הכיוון-כוונה הראשון – אך מכיון שרצה את רחל זכה בלאה, ה"קדמה", ואחר כך "צפנה ונגבה" ("עורי צפון ובואי תימן"[ו] – יראה, צפון, ואהבה, דרום, לאחר אמת, מערב, ורחמים, מזרח, ודוק). שכולנו נזכה להתפשט לכל הרוחות ולכל הארצות, להגיע לארבע כנפות תבל, ושנזכה לפרסם את האלקות, ד"לית אתר פנוי מיניה", בכל מקום ומקום.

ב. תיקון ה"שנואה"

גדר ה"שנואה" האמור בלאה

כתוב "וירא הוי' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה". גם לאה היתה עקרה, רק ה' ראה שהיא שנואה ורחם עליה ולכן פתח את רחמה (לשון רחמים ורחמנות), אף שהיתה בטבע עקרה. רחל, שהיתה אהובה, נשארה עקרה. למה? ה' מתאוה לתפלתן של צדיקים, במיוחד של אבותינו הקדושים, ולכן עשה את האמהות עקרות (המדרש מונה שבע עקרות בתנ"ך כנגד שבעת ימי בראשית – שרה, רבקה, לאה, רחל, חנה, צלפונית אשת מנוח, ציון. נמצא שלאה היא כנגד "תדשא הארץ וגו'" של יום שלישי, ובפרט היא כנגד עץ הדעת, שהרי היא בסוד הקשר של תפילין דמרי עלמא שראה משה רבינו, שכנגד מוח הדעת. רחל היא בסוד "יהי מארת" של יום רביעי, ובפרט היא כנגד הירח, ובסוד מיעוט הירח – ירח-רחל).

מה גדר המלה הזו "שנואה"? האם באמת יעקב שנא את לאה? ח"ו לומר כזה דבר. הרי כתוב בהלכה שאם האשה שנואה אסור להתייחד עמה והילדים עמה ממנה פגומים. מלאה נולדו קדושי עליון, צדיקי עולם – כתר תורה (משה) כתר כהונה (אהרן) וכתר מלכות (דוד) יצאו ממנה דווקא.

הראב"ד מקשה זאת ב"בעלי נפש" ואומר שני תירוצים: או שבזמן היחוד ממש הוא לא שנא אותה, כי אסור, אלא היתה רצויה לו בשעת היחוד. פירוש שני, שעוד מפרשים מביאים, הוא שהכל יחסי. כלומר, יש כאן דוגמה חשובה בתורה של תורת היחסות. היות שהוא כל כך אהב את רחל, יחסית לרחל היא היתה שנואה. לא שח"ו שנא אותה. אדרבה, הוא אהב אותה. כמו שכתוב גם בהמשך "ויאהב גם את רחל מלאה" – שתיהן אהובות, רק שאהב יותר את רחל, והיות שפחות אהב את לאה היא נקראת "שנואה".

"שנואה לאה" – שנאת לאה למעשי עשו

חז"ל אומרים משהו חדש לגמרי. ש"שנואה" לא הולך על היחס בין יעקב ללאה, אלא שיש משהו עצמי בלאה שהיא "שנואה", כמו שכתוב "אוהבי הוי' שנואו רע" – לאה שנאת את הרע, היא את מעשי עשו ("שנואין מעשי עשו בפניה"). הרי היו אומרים שהגדולה לגדול והקטנה לקטן – שלאה מיועדת לעשו ח"ו. חז"ל אומרים שהיא התענינה מי המשוך, עשו, וספרו לה שהוא רוצח וכל הדברים הרעים שבעולם. זה עורר אצלה שנאה תהומית-קיומית לעשו, ולכן היא בכתה – "ועיני לאה רכות" – שלא תפול ח"ו בגורלו של עשו. לפי חז"ל, מה זה "שנואה"? ששנואים מעשי עשו בעיניה.

משנאת הרע לשנאת האדם את עצמו ושנאת הסביבה כלפיו

בספר התניא כתוב שמבחינים בצדיק גמור בכך שהוא הכי שונא את הרע – זה הסימן המובהק שאוהב את ה' באמת. אף על פי כן, מי שיש לו רגש גלוי של שנאה כלפי הרע, מכיון שיש בכל אדם גם רע – "כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא" – שנאת הרע הופכת להיות קצת שנאת עצמו, מיאוס עצמו. בתניא הוא משווה בין שנאה למיאוס. כתוב שבעל תשובה אמיתי מגיע למצב שמואס בחייו. שנאת עצמו נחשבת משהו גרוע ביותר, אך יש בזה גם משהו טוב – מי ששונא רע, ומזהה רע בתוך עצמו, הוא שונא קצת את עצמו (את נפשו הבהמית שהיא ה"אני" של הבינוני, "מדת כל אדם", כמבואר בתניא).

היות שהוא מקרין שנאה, "כמים הפנים לפנים", אנשים אחרים מתחילים לשנוא אותו, אף שהכל מתחיל ממשהו טוב של שנאת הרע. לפי זה, הפשט שהיא שנאה ליעקב מתחיל מזה שהיא שנאת את עשו. כאן עוד יותר מודגש שמביא לשנאה עצמית, כי אם אני מיועדת מהשמים לעשו הרשע השנוא אני שנאת את עצמי. שנאה היא דבר שמדבק, ומתחילים לשנוא אותה ח"ו. אם כן, יש פה משהו נפשי מאד עמוק בענין של "שנואה".

"שנואה לאה" ו"שנואה אנכי"

הפסוק הראשון אומר "וירא הוי' כי שנואה לאה" ודווקא לכן ה' רחם עליה, "ויפתח את רחמה" אף על פי שהיתה בטבע עקרה, "ורחל עקרה". אחר כך, בבן השני שנולד לה, שמעון הצדיק, כתוב "כי שמע הוי' כי שנואה אנכי ויתן לי גם את זה". אם כן, המלה "שנואה" כתובה פעמיים אצל לאה – קודם "וירא הוי' כי שנואה לאה" ופעם שניה "כי שנואה אנכי". יש פה השלמה יפה בגימטריא – "שנואה לאה" ועוד "שנואה אנכי" (שקצת רומז למה שאמרנו קודם, שיש לה קצת שנאה עצמית, שהיא מזוהה עם השנאה הזו) – לאה עולה רבוע (6,36 ברבוע), אנכי הוא גם רבוע (81,9 ברבוע) – הכל יחד עולה 841 = 29 ברבוע שהוא גם 21 בהשראה (21 ברבוע ועוד 20 ברבוע). אם כן, יש פה איזה מבנה מאד מושלם של "שנואה לאה" ו"שנואה אנכי".

כמו שלמספר הכולל יש שתי תכונות – מאד נדיר, המספר הקודם שהוא גם רבוע וגם מספר השראה הוא 25 וכדי להגיע לעוד מספר כזה צריך לקפוץ עד 841 – כך גם ל-לאה עצמה יש שתי תכונות, גם רבוע וגם משולש, 6 ברבוע ו-8 במשולש (מספר נרות חנוכה, סכום כל המספרים מ-1 עד 8). היא מאד מושלמת בעצמה ושני הביטויים יוצרים שלמות.

שלש פעמים "שנואה" בתורה – סוד ארבע האמהות

נשאלת השאלה, האם כתוב שוב בתורה "שנואה"? בדברים, בפרשת כי תצא, "כי תהיינה לאיש שתי נשים אחת אהובה והאחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה והיה הבן הבכור לשניאה". אף על פי שכאן על פי פשט אין שום קשר ליעקב ולנשיו, אך בכל אופן בולט ביותר – לאיזה איש יש שתי נשים, אחת אהובה ואחת שנואה, והבכור של השנואה? ודאי יש פה רמז, וכך כתוב במפרשים, לרחל האהובה ולאה השנואה.

אם כן, המלה "שנואה" חוזרת ג"פ בתורה. נעשה חשבון: שנואה שוה 362, ואם נכפיל ב-3 נקבל 1086. ראה זה פלא, 1086, שנואה-שנואה-שנואה, שוה שרה-רבקה-רחל-לאה, כל ארבע האמהות, כולל רחל האהובה וכו' (כולן אהובות). משום מה ארבע האמהות שלנו הן ג"פ "שנואה" שכתובות בתורה. אם כן, יש כאן משהו מאד עמוק, שדווקא האשה ששומרת על האיש – נקבה תסובב גבר, "כל השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה", "שמור' לנוקבא" – היא שנואה.

איך שרה שומרת על אברהם? היא אומרת לו "גרש את האמה הזאת ואת בנה", היא שונאת את ישמעאל בגלל מעשיו (שמתגרה ביצחק וכו'). כתוב (ברש"י) שכאשר אברהם שמע את מעשי ישמעאל משרה גם החל לשנוא אותו. "אוהבי הוי'" הוא הצד הגלוי, הגבר הוא חסד (ואב הוא לשון אהבה) והאשה גבורה, ובאמת שנאת הרע היא מצד האשה. כמה שהאשה טובה, כולה טוב, "אשה יראת הוי' היא תתהלל" – היא מצטיינת לאו דווקא באהבה שלה, אלא בשמאל, שהוא היראה לפי הקבלה, ומשם היא מקבלת את התכונה של "[אהבי הוי'] שנוא רע". זה הסבר למה יש ג"פ שנואה – יש ארבע אמהות, אבל הן נשואות לשלשה גברים, מוסיפות את ה"שנוא רע" לשלשת האבות שלהם. עד כאן.

"תחת שלוש רגזה ארץ ותחת ארבע לא תוכל שאת"

אפשר להמשיך ולשאול: מה לגבי הופעת המלה "שנואה" בכל ספרי התנ"ך? יש עוד פעם אחת "שנואה" בכל התנ"ך, קרוב לסוף ספר משלי, שכתוב "תחת שלוש רגזה ארץ ותחת ארבע לא תוכל שאת. תחת עבד כי ימלוך ונבל כי ישבע לחם. תחת שנואה כי תבעל ושפחה כי תירש גברתה" (החלוקה שלוש-ארבע מתאימה גם להופעות המלה "שנואה" – שלש בתורה וארבע בכל התנ"ך). יש שלשה-ארבעה דברים שהארץ-המציאות לא סובלת, "רגזה ארץ... לא תוכל שאת".

יש כמה פירושים לארבעת הדברים האלה. מבין ארבעת הדברים, בעבד-נבל-שנואה-שפחה יש נבל שמצליח ושבע לחם ושנואה שנבעלת כנגד התורה, וכאן מסבירים שהיא שנואה במעשיה, שהיא עצמה רשעה, ואז היא משפיעה גם על הבעל, "הכל מן האשה", שיהיה רשע.

אנחנו נעשה עוד פירוש, שרומז לארבע דמויות בתנ"ך – שיש גם קלקול וגם תיקון בכל אחד:

"עבד כי ימלוך" – ישמעאל

הראשון, "עבד כי ימלוך", רומז לאותו אחד שהוא בעצם עבד – לא כל כך ברור שהוא עבד, אבל הוא עבד, כמבואר באריכות באוה"ח על התורה – ישמעאל, עליו אומרת שרה "גרש את האמה הזאת ואת בנה כי לא יירש בן האמה הזו עם בני עם יצחק". איך הוא עבד? כי שרה לא שחררה את הגר שפחתה, ולכן בנה הוא עבד של שרה – יש לו דין עבד כנעני.

זה דבר אקטואלי היום – אם העבד הזה מתיימר ומתייהר למלוך על זה "רגזה ארץ". ארץ הכוונה ארץ ישראל שלנו (ארץ שרצתה לעשות רצון קונה, ארץ שמשתוקקת לשלטון יהודי על פי תורה), והדבר הראשון שפועל כאן כעס ורוגז למעלה ולמטה, בכל העולמות, הוא עבד-ישמעאל כי ימלוך, ששואף למלוכה, רוצה להשתלט עלינו פה בארצנו הקדושה, הארץ שאנחנו בה מלך. מענין שלא כתוב בהתחלה 'תחת עבד כי יירש את אדונו' – כמו "שפחה כי תירש גברתה" – ולכן יתכן שהרקע הוא שאין מלך כלל והוא מולך במקום שהמלך האמתי אמור לקום ולמלוך.

"נבל כי ישבע לחם" – נבל הכרמלי

הכי פשוט לזהות את "נבל כי ישבע לחם", כי יש יהודי ששמנו נבל – נבל הכרמלי בסיפור עם דוד המלך, שאשתו אביגיל זכתה להיות אשת דוד. מה שהביא אותו לכל הרוע שלו היה שהיה עשיר גדול, "ישבע לחם", והעושר שלו הביא אותו לרוע שלו, שחשב שהוא מלך העולם. אפשר לומר בפירוש שהולך על אותו נבל, כמו שאביגיל אמרה שהוא באמת נבל – "נבלה עשה בישראל".

"שנואה כי תבעל" – לאה המתקנת את חוה ראשונה

השלישי הוא סוד השנואה – ממנו הגענו לענין. השנואה היא כנראה הלעו"ז של לאה. כתוב בקבלה שלאה ורחל הן חוה ראשונה וחוה שניה. באמת חוה ראשונה הפכה להיות ל-י-ל-י-ת, שם של שדה, קליפה מאוד קשה. שמה דומה לשם לאה. היות שלאה היא הגלגול של חוה ראשונה, שבאה לתקן אותה, יש בה משהו שהיא שנואה לגריעותא. כאן השנואה רומז למה שאמרנו קודם, שאם אדם מכיר בעצמו שיש לו רע, והוא צדיק, אז הוא מתחיל לשנוא את עצמו. כך כל אחד יכול למצוא את הרע השנאו-הסמוי בעצמו. כל זמן שאדם הוא שנואה אינו ראוי לבעילה – להזדווג ממש עם הקב"ה, הוא החתן-הדוד העליון ואנחנו הכלה.

"שפחה כי תירש גברתה" – הגר

בסוף יש "שפחה כי תירש גברתה", חוזר להתחלה. פרשנו שהעבד הוא ישמעאל, והשפחה היא הגר שפחת שרה. באמת כשהיא ראתה שהרתה מאברהם בביאה ראשונה החלה לזלזל בשרה – אמרה ששרה מראה את עצמה כאילו היא צדיקה אבל באמת היא לא צדיקה – והיא התנפחה למעלה. בסוף המלאך אומר לה, כשהיא נמלטת, שהתיקון שלה לחזור לגבירתה ולהכנע תחת ידיה. אם כן, להגר יש בטבע את הקליפה הזו של "שפחה כי תירש גברתה".

רמזי הפסוקים והדמויות

אם כן, כל מושג כאן רומז לדמות בתנ"ך. כמוכן, אפשר להרחיב את היריעה ולהקביל לעוד דמויות, אבל זו ההקבלה כעת. נסיים, כדרכנו, בגימטריא: חיבור הדמויות – **ישמעאל נבל לאה הגר** – עולה 777, 21 פעמים לזו (הבל), ועוד דברים חשובים בקבלה. כשמחברים את המלים המקוריות של התנ"ך – **עבד, נבל, שנואה, שפחה**; ארבעת הדברים שמרגיזים את הארץ-המציאות שלא תוכל לשאת אותם – **מקבלים 913**, הגימטריא של המלה הראשונה בתורה, **בראשית**. המלה הראשונה כבר מצביעה שיש ארבעה דברים שיקפצו ויכעיסו את כל הבריאה שה' ברא לכבודו – העבד, הנבל, השנואה והשפחה.

אם נחבר יחד 913 ו-777 נקבל 1690, הוי' כפול א-דני (כאשר כל הפסוק "תחת שלוש רגוז ארץ ותחת ארבע לא תוכל שאת" עולה א-דני ברבוע! רק "תחת שלוש" עולה לח - חוה-חוה, סוד תיקון חוה ראשונה וחוה שניה - ברבוע). בשער היחוד והאמונה שני השמות האלה נחשבים יחודא תתאה (כאשר שם הוי' משולב בשם אדנות) ויחודא עילאה (כאשר שם אדנות משולב בשם הוי'). יחו"ע הוא "שמע ישראל" ויחו"ת הוא "ברוך שם". והנה, הכפל של שני השמות הרומזים לשני היחודים - פעולת הכפל היא הזיווג הכי עצמי של שני מספרים - יוצא החבור של בראשית ועוד 777, שתי המערכות של ארבעת הדברים שהארץ לא תוכל שאת.

אם כן, זו הפעם הרביעית והאחרונה שכתוב "שנואה", והיות ששנואה בתורה היא רק לאה, ודאי יש כן רמז ללאה, השנואה, תיקון חוה ראשונה, למה שלאה אמנו תקנה את לילית והעלתה את הניצוצות הקדושים שבה לקדושה, היא הפכה חשוכא לנהורא וטעמין מרירו למיתקא. עד כאן הדרוש למלה "שנואה" בפרשת ויצא.

ארבע הופעות "שנואה" בסוד הוי'

נחזור רק על הפסוקים: "וירא הוי' כי שנואה לאה", "כי שמע הוי' כי שנואה אנכי" - הפעם הראשונה קשורה לראית העינים (של ה'), אך לא לטעם קריאת השם של ראובן ("כי ראה הוי' בעיני"). אחר כך יש שמיעה - חוש נוסף - "כי שמע הוי' כי שנואה אנכי". אז ה' נתן לה גם את זה וקראה אותו שמעון. הראיה והשמיעה הן י-ה. אחר כך יש "והאחת שנואה" כאשר ה' נתן לה ה' הבכור (הדעת, הכוללת את שש מדות הלב) לשניאה, כנגד ה-ו שבשם. אז עוברים מהתורה לכתובים (ספר משלי שלמה המלך, חכמת המלכות) ויש עוד "שנואה" אחת שבאמת שנואים מעשיה, כנגד ה-ה תתאה שבשם, המלכות, עליה נאמר "רגליה ירדות מות":

י "וירא הוי' כי שנואה לאה"

ה "כי שמע הוי' כי שנואה אנכי"

ו "והאחת שנואה"

ה "שנואה כי תבעל"

שה' יתברך יעזור לנו לתקן את השנואה הזאת בזכות לאה השנואה דקדושה (ה"שאת" של הקדושה, תיקון השאת, מראה נגע הצרעת שכנגד לאה, כמבואר בכתבי האר"ז, למה שהארץ "לא תוכל שאת". ואז ראובן בכור לאה יזכה ב"תר שאת", כיתרון האור מן החשך, מעלת בעל התשובה כנודע), ונזכור מה שלמדנו בהתחלה - שגם שנואה של קדושה משאירה רושם-טעם לא טוב. שנזכה לאור שדוחה את כל החשך, "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ" - ואז לא נצטרך לשנוא שום דבר - והכל יהיה אהבה רבה בתענוגים.

בספרי 'חיבת ירושלים', 'סדר הדורות', 'מסעות ארץ ישראל', ושאר ספרים המדברים מציוני הצדיקים הקדושים אשר בגליל, מובא שבטבריא (ברחוב נייברג מצד שמאל) שם קבר האמהות בלהה וזלפה נשי יעקב, יוכבד אשת עמרם, אלישבע אשת אהרן הכהן, ציפורה אשת משה רבינו, והיום בנו שמה מבנה אוהל מאד יפה.

הצדיק הרב מאיר הכהן זצ"ל

יום ההילולא - י"ד תשרי

הצדיק הרב מאיר הכהן זצ"ל - נולד ביום פסח שני, י"ד אייר ה'תרפ"ח (1928) למשפחת כהנים מיוחסת באי התורה ג'רבא. גדל בצילם של גאוני העיר. מגיל קטן ניכר בו הפשטות והענווה הן בלבושו הן בהילוכו והן בדיבורו עם הבריות. היה בקי עצום בחכמת העיבור. צדיקים העידו עליו שהוא מ-ל"ו הצדיקים הנסתרים. בעל חסד עצום. נזהר מאוד שלא לדבר בבית הכנסת. ניחן בזיכרון חזק מאוד. לימד את התלמידים הקטנים באי ג'רבא תנ"ך ופרשת שבוע בטעמים. אחרי חתונתו רעייתו הפצירה בו לעלות לארץ אבל הוא סירב מחשש לחינוך ילדיו שמא יתקלקלו בארץ. רק לאחר שהבטיחה לו כי היא תדאג לחינוכם של הילדים הסכים והם עלו לארץ.

רבינו התיישב בעיר אשדוד. היה נחבא אל הכלים. עשר שנים קודם פטירתו הרב חלה ונחלש מאוד ולא היה יוצא ובא בין הבריות עד ליום פטירתו - כחודשיים אחר פטירת רעייתו הרבנית. רמז לילדיו על פטירתו. התבקש לבית עולמו ביום ערב סוכות, י"ד תשרי ה'תשע"ח (2017). חי כ-89 שנים. נטמן לצידה בבית העלמין באשדוד. אמרו עליו שלא אהב להטריח אחרים לא בחייו אף כי אחרי מותו ובניו ישבו עליו שעה קלה עד כניסת החג בלבד.

אביו: רבי אוזיפא. **אימו:** מרת שרינה (בת הגאון רב רבנן רבי דידו הכהן). **אשתו:** מרת ג'ינה (בת הצדיק רבי יוסף סיסף הכהן). **מרבתי:** רבי דוד דידו הכהן. **בניו:** הרב רבי יוסף (אשדוד), הצדיק רבי שמעון (נתיבות) רבי אהרן רבי עמנואל, רבי ישראל ור' אפרים. **חתניו:** הצדיק רבי משה זיו הכהן (אשדוד), רבי חגי חיים, רבי משה טולדאנו (בן רבי עמנואל, מראשי ישיבת שארית יוסף), רבי מסיעד מדאר, רבי משה כהן ורבי אפרים עלוש. **מספריו:** חידושים התפרסמו בעלוני חסדי דוד וכן נדפס קונטרס לזכרו בשם 'אור המאיר'.

בנו רבי עמנואל כהן סיפר: הייתי מתפלל עם אבי בבית-הכנסת בית דוד. יום אחד ראיתי אותו בחצר בית-הכנסת מרים תינוק ומשתעשע איתו. שאלתי אותו: "אבא, מי זה התינוק הזה? אפילו לנכדים שלך אתה לא מרים אותם ככה?".

אבא ענה לי בערבית: "הדא תעי" (זה שלי). לשאלתי הסביר כי ההורים של הילד הזה במשך שנים רבות לא זכו לילדים. אביו של הילד הזה ביקש ממני שאני אברך אותם שה' יפקוד אותם בזרע בר-קיימא. אמרתי לו: "כעת חיה ולשרה בן". שנה אחר כך נולד להם הבן הזה שאני עכשיו מחזיק אותו תהילות להשם יתברך.

במילי דעלמא היה חי בדוחק ובצמצום. מכיוון שהפרוטה לא היתה מצויה אצלו היה קונה לעיתים בהקפה במכולת. הוא לא סמך רק על בעל המכולת שירשום אלא הוא בעצמו רשם את החובות בפנקס משלו. פעם שלח את הבת שלו להחזיר סכום כסף לבעל המכולת. בעל המכולת בדק אצלו ברישומים ואמר לה בפליאה: "מדוע הבאת סכום כל כך גדול? לפי הרישומים שלי אתם חייבים לי רק חצי מהסכום שאביך נתן".

אבל אז היא שלפה את הפנקס של אביה והראתה לו שלפי הרישומים של אביה הם חייבים את כל הסכום שהיא הביאה לשלם. בעל החנות התבונן ברישומים, עבר עליהם, סיכם את המספרים ואז נזכר שאכן כך היה, שרבינו לקח ממנו עוד מוצרים בהקפה אבל מסיבה כלשהי הוא שכח לרשום.

גבאי בית-הכנסת בית דוד באשדוד סיפר: שבת אחת, רב בית-הכנסת רבי משה פנש זצ"ל שהיה גם קורא בתורה לא הגיע מסיבה כלשהי. הם לא ידעו מה לעשות עם הקריאה בתורה. רבינו התנדב לקרוא. למרבה הפלא רבינו קרא את כל הפרשה בטעמיה ודקדוקיה בלי שום טעות ובלי שום הכנה.

בנו רבי ישראל כהן סיפר כי בערב ראש השנה האחרון לחייו- שבועיים לפני פטירתו כאשר שהה בבית אבות בבני ברק רבינו שאל אותו: האם ניקן את הבית שלו ואמר לו שהוא רוצה לחזור לבית. בזה רמז לו על הסתלקותו לגנזי רום. בערב יום כיפור האחרון לחייו ביקש מבנו הרב רבי יוסף לקחת אותו לבית-הכנסת, שם שהה בתפילה זמן ממושך יותר מהרגלו ועסק בתפילה זמן רב כאילו ידע שזה יום כיפור האחרון לחייו.

אחת מבנותיו הי"ו סיפרה כשהיתה בגיל שבע בערך היא הלכה עם אביה מביתם שברובע ג' באשדוד אל הכולל ברובע ו'. לפתע שבעה כלבים גדולים משוחררים באו לקראתם. היא אמרה לאביה שהיא מפחדת מאוד מהכלבים. אביה השיב לה: "אל תדאגי, בעזרת ה' הכלבים לא יעשו כלום". כאשר הם התקרבו יותר ויותר לעברם, הצדיק קרא לעברם: "לכו". הכלבים האימתניים לפתע ברחו מהמקום כאילו נבהלו מדבר מה.

רבי שם טוב אור הי"ו ממתפללי בית-הכנסת בית דוד סיפר כי הוא חזר בתשובה בזכות הצדיק זצ"ל. בית הכנסת בעבר היה בתוך בניין דירות (כיום ב"ה בית-הכנסת ממוקם במקום מרווח). ליד בית-הכנסת היה מגרש כדורגל-סל. הרב תמיד היה קורא לו בחיבה ומבקש ממנו שיצטרף אליהם כדי שישלים מניין וכיו"ב. כך הצדיק השפיע עליו בדרכי נועם והוא זכה והתקרב על ידו לדרך התורה והמצוות, הוא וביתו אחריו. החומר והתמונות באדיבות מכון 'ממלכת כהנים'

ט"ו תשרי

הגאון הרב שמעון אהלבוים מירסלב זצ"ל

יום ההילולא - ט"ו תשרי

הגאון הרב שמעון אהלבוים מירסלב זצ"ל- נולד בשנת ה'תקי"ט (1758). סבו, ר' קופל אשר הסתיר את גאונותו וצדקותו והתפרנס מפונדק ובית-מזיגה היה בעל חסד והכנסת אורחים (קהילת אמסטרדם רצו שהוא יכהן כרב, אך הוא סירב). הבעש"ט הקדוש הגיע לסבא לקרבו לחסידות ובירך את כלתו, אשת ר' ישראל שהיתה לפני לידתו של רבינו. אימו חינכה אותו מגיל צעיר. מסופר שמעולם לא עבר על רבינו חצות לילה בשינה. רבינו סיפר כי עוד בהיותו תינוק בעריסה נהגה אימו להוציאו כל חצות לילה מהעריסה ולהניח אותו על הרצפה הקרה כדי שיבכה ויתרגל שזהו זמן בכיה. כשאביו עבר לגור ביאזפוף השאיר את בנו הצעיר אצל הסבא רבי קופל, וכבר בילדותו נסחף להשפעתה של החסידות. התקרבותו לחסידות היה למורת רוחו של אביו.

רבינו בחר להתגורר בעיר ירוסלב מכיוון שהיתה אז כבר אחת ממבצרי ההשכלה, ורצה להתיצב נגדה ולבטל את השפעתה. ענוותן מופלא. היה רגיל להסתיר את גדלותו בתורה למרות שהיה גדול בנגלה ובנסתר. הרה"ק בעל 'דעת קדושים' זיע"א כשראה את רבינו לראשונה קרא בהתפעלות "אשר תואר פניו מאירים לו מניצוצות אורות צורת התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי". גם בהיותו זקן מופלג ועיניו

כהו (כעשר שנים היה סומא), נסע במסירות נפש להסתופף בצילם של צדיקים. מקובל שנסע למאתיים צדיקים ויותר.

רבינו היה מצר על חורבן בית-המקדש באופן מבהיל עד שהיה תש כוחו. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. בקיץ האחרון של חייו, שלח בית דין על ציון רבו, ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חזוה מלובלין), שימחול לו הברכה שבירכו לאריכות ימים. לפני הסתלקותו אמר: "אני היום בן צ"א שנה. נוריד מהם ג' שנות עורלה כך שאני היום רק בן פ"ח". והרים ידיו לשמיים ואמר: "שמונים ושמונה שנה אני נותן לך!". נפטר בבוקר יום א' של סוכות ט"ו תשרי ה'תר"י (1849) בעת נטילת לולב. חי כ-91 שנים. ציונו בפרבר פלקין הסמוכה לירוסלב.

סבא (מצד האב): ר' יעקב קופל מליקווא. אביו: ר' ישראל מלוקב. אימו: מרת הינדא. בנו: ר' נפתלי מליטוויסק (מח"ס 'איילה שלוחה'). מרבתי: האדמו"ר ר' אלימלך וייסבלום מליז'נסק (מח"ס נועם אלימלך), ר' יעקב יצחק הורביץ (בן דודו. רבינו ראה אותו כרבו המובהק), ר' מנחם מנדל מרימנוב, ר' נפתלי צבי מרופשיץ, ר' צבי הירש אייכנשטיין מזידיטשוב (מח"ס 'עטרת צבי' על הזוהר), ר' שר שלום רוקח מבעלזא, ר' ישראל פרידמן מרוז'ין, ר' חיים מקוסוב, ור' מאיר מפרימישלאן.

מתלמידי: האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז (ה'דברי חיים'), ר' שלום מקאמינקא, ר' אלעזר שפירא מלאנצהוט, ר' נפתלי הירץ מברעזאן, ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם משינאווא, ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים מסיגט, ר' שלמה זלמן מוויפולי, ר' ישראל דוב בער גלרנטר מיאשניצא (מח"ס 'רביד הזוהב'), ר' דב בריש מאושפצין, ר' אברהם גאלר, ר' דבעריש בריל מרישא. מספרי: תורת שמעון.

כשבא רבינו ללאנצוט להשתטח על ציונו של מורינו האדמו"ר הרב נפתלי צבי הורביץ מרופשיץ זיע"א, הוא התארח אצל ר' דבעריש וגם השתתף בסעודה שהכין שם. הרה"ק רבי מרדכי זילברשטיין (אבד"ק האלשיץ, חתנו של ה'אריה דבי עילאי"). בצעירותו נסע אל הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ. אחרי נישואיו היה מספר שנים חשוך בנים והרבנית ביקשה ממנו שיסעו לרופשיץ כדי לבקש מהאדמו"ר שיברך אותם שיזכו לזרע בר-קיימא. כיוון שמשכורתו היתה דלה מאד, נאלצו הם לחסוך מפתם, כדי שיהיה בידם רייניש לתת כפידיון. באחד מימי שלישי יצאו לדרך וביום חמישי כשעברו בירסלוב, נכנס ר' מרדכי אל רבינו לומר לו שלום. רבינו הפציר בו שישעה אצלו בשבת ואמר לו שיברכו שיזכה לזש"ק, אחרי שישלם ערך רייניש אחד שהיה מוטל על כל מי שבא אל רבינו לשבת. ענה ר' מרדכי שזהו כל ממנו שחסך לצורך פידיון ורוצה הוא לתת אותו לאדמו"ר מרופשיץ, ועליו להימלך עם אשתו. כשחזר אמר שאשתו מסרבת לתת את הסכום כיוון שזמן רב הם חסכו את הרייניש ואין באפשרותם לתת מטבע נוספת לפידיון. רבינו אמר לו: "אם כן אברך אתכם גם בלי זה". הם נשאו לשבת. אחרי שרבינו ברכם בבנים הם נסעו לרופשיץ. הרבנית כבר סידרה לעצמה את הדברים שתשטח בפני הרה"ק מרופשיץ בעת מסירת הקווטל, אבל הוא מיד כשהתחיל לקרוא אמר: "אני רואה שכבר נושעתם בדרך!". מאוחר יותר אמר רבי מרדכי: "לפי זה נמצא שהרייניש מגיע דווקא לר' שמעון", ומאותו הזמן בו יכל עד סוף ימיו היה שולח לרבינו רייניש כל ערב ראש חודש.

פעם אחת הגישו לשולחנו דג שלם חתוך לחתיכות. כשהמשמש עמד להגישו לשולחן חטף מישהו חתיכה מהדג. רבינו הרגיש בכך על אף שהיה סגי נהור ושאל את המשמש מי לקח. המשמש השיב כי הוא לא יודע. רבינו קרא: "מי שחטף חתיכת דג שיודה ויסביר מדוע הוא לקח". אולם אף אחד לא הודה.

משלא נענה הכריז שמי שלקח ואינו מודה יפלו כל שיניו. למחרת נפלו כל שיני החוטף והוא בא להודות ולבקש מחילה. רבינו סלח לו ובירך אותו שהחניכיים שלו יהיו יותר חזקים משיני אנשים אחרים. וכך היה שלעס בחניכיו דברים קשים שאנשים אחרים לא יכלו לנשוך בשיניהם.

כאשר רבינו נסע לאדמו"ר ר' ישראל פרידמן מרוזין מיד כשנכנס לחדרו קם מפניו האדמו"ר ואמר: "הרי יש לכם צורה כמו לתנא רבי שמעון בר יוחאי". רבינו סיפר לו שהתברך מ'החווה מלובלין': "תהיה גיבור כשמעון בן יעקב ותהיה צדיק כרבי שמעון בר יוחאי".

הגה"צ מנאראל זצ"ל פעם אחת סמוך לבואו ליערסלוב, התגרה בו אחד מעשירי העיר ושאלו: "חסיד'ל, מה מעשיך?". השיב לו: "אני עובד את השם". העשיר שאל בלגלוג: "היכן גר הבורא?". אמר לו: "כשתחפש פת לחם לסעודת ערבית אזי תדע היכן הוא גר". לא ארכו הימים עד שאותו עשיר ירד מנכסיו והגיע עד פת לחם.

הרה"ק רבי אלעזר שפירא מלאנצוט זיע"א (בנו של ה'בני יששכר' זיע"א) נסע כמה פעמים לירעסלוב עם בנו, הרה"ק רבי שלמה שהיה אח"כ רבה של סטריזוב ומונקאטש. את החלמתו מחליו בילדותו, ותוספת חיים של יובל שנים, זקף רבי שלמה לזכותו של רבינו וכך סיפר לפני פטירתו: כאשר הוא הרהר היום בעת שהעביר את חייו מול עיניו, כי כל אשר היה על האדמה בעולם הזה, היה בדרך נס, כי בימי ילדותו, כאשר היה בן י"ב שנים, חלה בחולי אסכרה ר"ל והרופאים אמרו נואש לחייו.

הסיפור התרחש בערב סוכות. אביו הקדוש כשראה את מצב בנו, שלח ערל אחד (ולא ישראל מפני קדושת יו"ט הבא) עם פידיון נפש ופיתקא, ללכת במהירות אצל רבינו. תוך כדי כך אביו הלך להתפלל ולפני סוף התפילה נקרא לביתו ואמרו לו שבנו כבר גוסס בלי נשמת רוח חיים בקרבו. ר' שלמה התעלף כמה שעות, אך לאחר מכן התעורר וישב על המיטה, וביקש מעט חלב שיתנו בפיו. מאז התחילה ההטבה, עד שהבריא לחלוטין. כאשר שב הערל המשולח מיערסלוב, שאלו אותו: "באיזה שעה היית אצל הרבי?". הסתבר שבדיוק באותו הזמן שהגיע לרבינו, הצדיק הרגיש כי ר' אלעזר שפירא שלח לו פתקא וכי בנו ר' שלמה עדיין בחיים. רבינו היה אז סגי נהור ובעת שהערל הגיש את הקוויטל רבינו אמר: "אם ישנו עוד כעת בעולם הזה, אז כבר ישאר בחיים", ופעל בתפילתו שיחיה יובל שנים נוספים.

הרה"ק מנאסויד זיע"א סיפר: המנהג היה אצל רבינו, שהיה מברך בכל יום בבוקר את ברכות השחר בקול רם, והילדים הקטנים היו עונים אמן אחר ברכותיו. פעם פיתה אחד ממשכילי העיר, ילד אחד, שיבוא ללמוד אצלו חכמת הדקדוק, מבלי שאביו ידע מזה כלל. למחרת בבוקר בתפילת השחר, כאשר בירך רבינו את ברכות השחר, והילדים הקטנים ענו אמן, עמד גם ילד זה ביניהם. פתאום רבינו פנה לאותו הילד, אחו בו בחוזקה, ונתן לו סטירה אחת בפניו, ושוב סטירה שניה בצדו השני, והרעים עליו בקולו: "טמא!". אביו של הילד נבהל מאד ושאל את בנו לפשר הדבר, עד שהילד הודה כי הוא לומד חכמת הדקדוק אצל המשכיל.

כידוע הקים כ"ק מרן האדמו"ר ר' שר שלום רוקח מבעלזא זיע"א בית הכנסת חדש בבעלזא, והיה עומד ומפקח בעצמו על כל מלאכת הבניין. רבינו ביקר בסוף ימיו את מרן האדמו"ר מבעלזא והיה אז סגי נהור. רבינו נכנס עימו לבית הכנסת שבנה, ועבר שם לאורכה ולרוחבה, ומישש במקלו את כל כותליו. כאשר הגיע למקום אחד, אמר כמתמיה: "נו?".

האדמו"ר נענה כמתנצל: "לא הייתי פה בעת שבנו מקום זה", (האדמו"ר ר' שר שלום רוקח הכניס קדושה בבית הכנסת בשעה שהשגיח על הבניין. רבינו הרגיש בקדושתו שבמקום שהוא חסרה אותה קדושה). רבינו אמר שלא האמין כי תהיה יכולת בידי בן אדם לבנות בית הכנסת בקדושה כה רבה כמו שבנה כ"ק מרן השר שלום זיע"א.

האדמו"ר ר' יצחק אייזיק וייס (ה'חזקל יצחק' מספינקא) סיפר כי הרה"ק רבי שלום מקאמינקא זי"ע נסע למירסלב גם בשנותיו האחרונות של רבינו כאשר היה כבר סגי נהור, וראה אצלו אז דבר פלא. דרכו של רבינו היה בערב שבת למלוח את הדגים שיאכל בשבת. רבי שלום עשה לו סימן לדעת איזה דגים הכין לצורכו. לאותה שבת באו אורחים רבים, והגישו לשולחן עוד דגים נוספים שיספיקו לכולם. רבי שלום הבחין שכאשר רבינו טועם מחתיכות הדג שלפניו, הוא לוקח בדיוק מאלו שמלח בעצמו ולא מהחתיכות הנוספות, וזאת מבלי שיראה כלל, רק בכוח הרגשתו האלוקית.

התקרבותו לחסידות היה למורת רוחו של אביו. ויכוחים רבים סערו ביניהם. אביו נסע להתדיין עמו אצל הגאון בעל 'ישועות יעקב' שגר אז ביערסלוב אצל חמיו ובמיוחד התנגד שבנו יאמר אחריו קדיש כאשר הוא אומר 'ויצמח פורקניה' כמנהג החסידים. ה'ישועות יעקב' פסק שלא יאמר ויצמח.

אביו נפטר ב-ט"ז ניסן ה'תקע"ב. בנו קיים את פסקו כל השלושים. כשנסע ל'חווה מלובלין' נחבא בפניה ליד התנור כדי שלא יבחין ה'חווה' שאומר קדיש בלי 'ויצמח'. כשעקר הרבי מלובלין את רגליו בא אליו ואמר לו: "אבין, (דודי ר' ישראל) היה אצלי וביקש ממני להגיד לך שתוכל להגיד 'ויצמח' כי בעולם העליון נודע לו שדרך החסידים היא אמיתית, ומאז אמר 'ויצמח'.

פעם שאלו את רבינו מדוע הוא נוהג לאכול את סעודת מלווה מלכה ביום ראשון בבוקר ולא במוצ"ש. הצדיק סיפר מעשה בשם הרה"ק האדמו"ר ר' משה הלוי מפשוורסק (הידוע בשם ר' משה סופר סת"ם. ה'ת"פ-י"ב טבת ה'תקס"ו ומח"ס 'אור פני משה' זי"ע), שפעם אחת באו אליו במוצ"ש שתי נשמות של נפטרים, וביקשו שיעשה להם טובה. הוא שאל אותם איך מתנהגים עמם שם. אחד מהם ענה שהוא לא היה נוהג בסעודת מלווה מלכה ולכן מחזירים אותו לגיהנם מיד במוצ"ש"ק, והשני ענה, שהוא היה נוהג מאוד בסעודת מלווה מלכה, ובעבור זה אין מחזירים אותו לגיהנם, כל זמן שיש אחד מישראל בקצה העולם שלא אכל עוד סעודת מלווה מלכה. הכל הבינו עכשיו מדוע רבינו נוהג לאכול סעודת מלווה מלכה ביום ראשון בבוקר.

הרה"ק משינאווא הגיע פעם בערב תשעה באב לרבינו, וראה שהרה"ק מירסלב אוכל סעודת בשר, והרה"ק משינאווא לא הבין למה הצדיק נוהג כן, כאשר בשו"ע מובא שאין לעשות כן, אולם כאשר התחיל הרה"ק מיערסלוב לזמר אחר אכילתו זמר אדיר: "הוא יבנה" בהתעוררות רבה ובכיות עצומות, כבר הבין הכל. (מכיון שהרה"ק מיערסלוב מגודל צערו על חורבן ביהמ"ק היה תש כחו מאוד והיה בסכנה, ולכן אכל סעודת בשר להחיות נפשו, אולם כאשר זימר 'אדיר הוא יבנה' ראו שבאמת הוא מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק)

רבינו כידוע האריך ימים למעלה מגיל תשעים שנה. גם לעת זקנותו מופלגת כתת רגליו ונסע אל צדיקי דורו, מהם שהיו נכדים של חבריו. הגיע אל הצדיק הקדוש רבי אליעזר מדז'יקוב זצ"ל שקיבל פניו בכבוד מלכים ושאל את רבינו: "אל יקפיד עלי מר, לא לקנטר כוונתי. תורה היא וללמוד אני צריך. במה זכית לאריכות ימים?". רבינו כמובן לא הקפיד וענה: "למרות שרבים היו מכאוביו רח"ל (בנוסף היה גם סגי נהור), לא שאלתי ולא הרהרתי כלום על הנהגת ה' יתברך איתי". הרבי מדז'יקוב לא הבין מה הקשר לכך

ולאריכות ימים. רבינו הסביר: "אם היה שואל וחוקר, היו אומרים לו קום עלה השמימה, ויראו לך ספר החשבונות, ותראה כי הכל בצדק ובמשפט ואין עוול, וכיוון שלא שאלתי שום דבר, השאירו אותי כאן בעולם".

על הערצתו של רבינו לרבו ה'חווה מלובלין' מסופר, כי בבואו ללובלין הורה לו ה'חווה' היכן לשבת בביהמ"ד בכל פעם שיבוא. הוא שמר את מצוותו בהכנעה, ואע"פ שהיה שם מסמר גדול שנקב חור ברגלו, לא פצה פיו על אף הפציעה העמוקה. כאשר חזר לביתו וכעבור זמן הגליד הפצע, ידע כי הגיע הזמן לנסוע שוב ללובלין.

הגה"ק ר' חיים מאיר יחיאל שפירא מנאראל סיפר: כשהגיע רבינו לעיר נאראל, לפני שנכנס לעיר היה צריך לעבור גשר. מאחר והיה סגי נהור היו לו שני מלווים לאורך כל הדרך כדי שלא יפול חלילה. כשהגיע לגשר, עלה עליו ואמר לשני המלווים כי אינם צריכים ללוות אותו כיוון שהוא מרגיש שהתורה של שני תלמידיו של החווה מלובלין, ר' אברהם מנאראל או ר' יעקב מנאראל מאירים לו את הדרך וכיוון שהוא סמוך לעיר שלהם שוב לא צריך שם מלווה.

הגאון המקובל הרב מאיר אריק זצ"ל

יום ההילולא - ט"ו תשרי

הגאון המקובל הרב מאיר אריק זצ"ל - נולד בשנת ה'תרט"ו (1855) בהרימלוב שבגליציה (כיום אוקראינה). עוד בצעירותו נודע בגאונותו ובשקדנותו המופלאה. בשנת ה'תרמ"ה (1885) עזב הגאון ר' שלום מרדכי שבדרון (המהרש"ם) את העיר יאזלובייץ ורבינו מונה במקומו כרב העיר, תפקיד בו שימש במשך 27 שנים. בשנת ה'תרע"ב (1912) התמנה לרבה של בוצ'אץ'. שנתיים לאחר מכן פרצה מלחמת העולם הראשונה ורבינו ברח לוינה (בבריחתו אבדו לו חמישה כרכים גדולים של שו"ת שעל אובדנם הצטער מאוד). בשנת ה'תרפ"ב (1922) התמנה לרבנות בטרנוב (טארנא). חיי עוני והדוחק היו מנת חלקו והגיע עד פת לחם ממש, אך עובדה זו לא הפריעה לשקידתו בתורה הקדושה. למרות שקיבל הצעות רבנות של ערים גדולות סירב.

אפילו בית הראוי כפי כבודו לא היה לו ופוקרי עול שברשעותם עמדו בדרכו, הציקו והפריעו לו. גאון בנגלה ובנסתר. ידע את ארבעת חלקי שו"ע בע"פ. בקיאותו היתה מופלאה בבבלי ובירושלמי וכן בספרי הראשונים והאחרונים, כגון: קצות החושן, נתיבות המשפט, אבני מילואים, ה'נודע ביהודה', חידושי הגאון ר' עקיבא איגר, טורי אבן, בית-מאיר וספרים רבים היו שגורים על לשונו. רבינו העיד, כי באותן שעות בהם נוהג העולם לישון, למד ארבע פעמים את כל הש"ס. זירז את תלמידיו ללמוד לשנן לפחות 7 דפי גמרא בכל יום, ופתגמו הקבוע היה: "גמרא עם פירוש רש"י ותוספות הוא כמו לחם וחמאה". נפטר ב-ט"ו תשרי ה'תרפ"ו (1925). ציונו בטרנוב. חי כ-70 שנים.

אביו: הגאון ר' אהרון יהודה (רבינו מביא ממנו הרבה חידו"ת בספרו מנחת פתים ובמנחת קנאות). **אימו:** מרת פרימא לבית שטיין (דור חמישי לט"ז). **מרבתי:** האדמו"ר הרב דוד משה פרידמן מצ'ורטקוב, האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מצ'ורטקוב, הגאון ר' יעקב ווידנפלד (מח"ס 'כוכב מיעקב') והגאון ר' שלום מרדכי שבדרון. **מתלמידיו:** הגאונים ר' יהודה מאיר שפירא מלובלין, ר' אליעזר הגר (האדמו"ר מויז'ניץ, ה'דמשק אליעזר'), ר' דוד יצחק אייזיק רבינוביץ (האדמו"ר מסקאלי), ר' יהודה הורביץ (האדמו"ר מדז'יקוב), ר' אלקנה זוברמן (אב"ד יארדאנוב), ר' משה חיים לאו הי"ד (אב"ד פרשוב-פיטרקוב), ר' חיים אליעזר הלוי איש הורביץ הי"ד (אב"ד

בלכישוב), ר' משולם ראטה, ר' דוד שפרבר (חבר מועצת גדולי התורה בארץ ישראל), ר' אברהם משה באב"ד, ר' מאיר באדנר, ר' מיכל פרמינגר, ר' ראובן אונגר, ר' שמואל אלטר. בניו: ר' שמואל, ר' דוד (שניהם נפטרו בחיי רבינו). **בנותיו:** מרת גיטל (נישאה לר' חיים ברוך רייך הי"ד), מרת פרומא (נישאה לר' ברוך צוקרמן). **מספריו:** שירי טהרה - ביאורים על סדר טהרות • **מנחת קנאות** - חידושים על מסכת סוטה • **מנחת פתים** - חידושים ושו"ת על ארבעת חלקי השו"ע • **אמרי יושר** - שו"ת • **טל תורה** - הערות וביאורים על תלמוד בבלי וירושלמי.

תלמידו, הגאון ר' מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין, סיפר שפעם אחת נשאלה שאלה בבית מדרשו של רבינו, אם תרומת הלשכה שהיו תורמים את השקלים לקופות היתה צריכה להיתרם על ידי כהנים דווקא או לא. אחד מן הלומדים ענה: "הרי זה רש"י מפורש". רבינו תמה על זה והתחיל מונה באצבעותיו ולוחש בינו לבין עצמו: "היכן נמצא רש"י זה? בגמ' ברכות - לא נמצא, בשבת - אינו, בעירובין - אינו, וכך מנה באצבעותיו עד שהגיע למסכת מגילה, או אז נהרו פניו והכריז בשמחה: "אומנם כן, דברים אלו נמצאים ברש"י, בדף כ"א ע"ב דיבור המתחיל תורמין, וזה לשונו: "תורמין כהנים את הלשכה".

בעונותנותו הרבה הצהיר רבינו כי אינו יכול לומר על עצמו כי הוא יודע בע"פ את כל הש"ס. אבל הוא יודע רק את ארבעת חלקי שולחן ערוך. פעם בעלי בתים מקהילת טארנא הסבו בסוכת רבינו ושוחחו איתו בדברי תורה. השיחה התגלגלה לכדי הרבה מקצועות בתורה, ורבינו התגלה שוב בכח זכרונו העצום בכל מרחבי ים התלמוד. באמצע יצא רבינו לזמן קצר. המסובים לא יכלו לכלוא את התפעלותם ושחו ביניהם מגדולת רבינו, שידע את כל הש"ס בעל פה. כשחזר רבינו שאל במה הם עסקו הם סיפרו לו. רבינו אמר: "את הש"ס בעל פה אי אפשר לומר, אבל ד' חלקי שולחן ערוך מתחלה ועד סוף - כן!". כמו כן עסק רבינו בתורת הסוד. בקיאותו הרבה בסתרי תורה היתה מופלאה. הגרא"ל ווילנר העיד כי היה רגיל על לשונו של רבינו ספר הזוה"ק.

פעם רבינו ישב מוקף בחברת תלמידים בני שבע עשרה שנה. רבינו שאל על מאמר מסויים בר"ן - איה מקומו. התלמידים לא זכרו מקור מוצאו. רבינו העיר להם בקורטוב של תרעומת: "איך יתכן כאשר אין להם שום תפקיד והם רק יכולים ללמוד כיצד הם לא זוכרים את מקומו של אותו הר"ן?". בנוסף על בקיאותו בש"ס ובראשונים, היה בקיא נפלא גם בספרי גדולי האחרונים והפוסקים, כמו 'קצות החושן', 'נתיבות המשפט', 'אבני מילואים', ה'נודע ביהודה', 'חידושי הגרעק' א', 'טורי אבן', 'בית מאיר'. כל אלו ועוד היו שגורים על לשונו.

על אף היותו שקוע בתלמודו מתוך הדחק, ומופשט מכל ענייני העולם הזה, לא מנעו בעדו להיות משכיל אל דל, משל היה גביר מנגידי העיר. תמיד ידע כיצד להעניק לעניים ולנוזקים די מחסורם אשר יחסר להם ובדרך של כבוד. בימי מלחמת העולם הראשונה הגאון ר' משה דוד אסטרייכער זצ"ל אבד"ק טשימפא בעהמח"ס 'תפארת אדם, חלה בכאב עיניים ל"ע. הרופאים ציוו עליו לנסוע ולדרוש ברופאים המפורסמים אשר וויען היתה משופעת מהם. בכואו לווען נסע תיכף לקבל את פני רבינו. באמצע השיחה נכנס בעה"ב נכבד מתושבי העיר להזמין את רבינו ולכבדו בסידור קידושין בנישואי יוצא חלציו. רבינו פנה לבעה"ב וביקש שיכבד את הרה"ג הנ"ל בסידור הקידושין, הלה לא האמין למשמע אוזניו, ואמר לרבינו: "המבלי אין רבנים בווען שבאתי לכאן? רצוני שגאון גדול כרבינו יהיה המהדר קידושין אצלי". רבינו השיב לו: "קח את הרב הזה - כמוני כמוהו". לשמע דברים מפורשים כאלו יוצאים מפי רבינו, האיש הסכים. רבי משה דוד נסע איתו, סידר את הקידושין והלה העניק לו מתת יד נדיבה

על טרחתו. כאשר ר' משה דוד חזר, רבינו הסביר לו את כוונתו: "ידעתי שמעלת כבודו בא הנה לעסוק ברפואות הדורשות הון עתק רב, ורציתי שיהיו לכם מעות בדרך של כבוד!". (תפארת אדם)

בתקופת וינא כאשר מלחמת העולם הראשונה פרצה במלא עוזה, ריחפה גזירת הגיוס על כל הצעירים בגיל הצבא, למעט הרבנים, וכן הלומדים להוראה המועמדים לשמש ולכהן בעתיד במשרה רבנית. הממשלה מינתה אז אגודת רבנים, שהורכבה מעשרה רבנים מפורסמים - וביניהם רבינו, אשר קיבלו סמכות רשמית מכח החוק, להעיד ולאשר בחתימת ידם על התלמידים הלומדים ומוכשרים להוראה, ובכך לפטור אותם מהשירות כצבא.

באחת הפעמים נכנס לרבינו אברך חרדי ת"ח, שלמד גם חכמות חיצוניות, וביקש מעימו תעודה שלומד להוראה. אך רבינו סירב בכל תוקף, וענה לו: "לא אתן לך כתב הוראה". האברך משם בפחי נפש. כחודשיים לאחר מכן, כשהגיע זמנו להתגייס לצבא בפועל, חזר לרבינו ביחד עם משב"ק של אחד האדמו"רים והביא אתו המלצות משלשה אדמו"רים.

גם אביו ואמו באו איתו והתחננו בדמעות שלישי ובקול בוכים בפני רבינו שיעניק לו את התעודה הנכספת, אך רבינו נשאר בשלו. בהיותו בעל רחמים גדול, קם וסבב בביתו הלך ושוב בכדי להפיג את צערם ואמר: "אני לא יכול לתת". לאחר מכן פנה לבחור ואמר לו: "דבר אחד אומר לך, אני אתפלל עבורך שתינצל, ושום דבר לא יקרה לך". האברך ענה לו בזעם: "לא באתי אליכם בתור רבי לקבל ברכה, באתי לקבל התרת הוראה. אם אינכם נותנים - אל תתנו, אבל ברכות אני לא צריך מכם".

כעבור שנה, באמצע שיעורו של רבינו, נכנס אברך צעיר חבול בפניו, שנפל לפני רגלי רבינו ונשקם, ולאחר מכן אמר: "רבי, יודעים אתם מי אני? אני הוא זה שאמרתני שאיני צריך לברכותיכם. רק אני ועוד אחד היחידים שנותרנו בחיים מפלוגה שלימה של חיילים, ואני יודע שהכל רק בזכות התפלות שלכם. רבי, תמחלו לי". (קול יעקב)

רבינו חש הערצה יתירה לתורה הקדושה ולומדיה, אחד המרבה ואחד הממעייט ובלבד שיכוון את ליבו לשמיים. סיפר תלמידו ר' יעקב טייטלבוים בספרו 'קול יעקב': בוויין היה יהודי פשוט שעסק במסחר, ולמד שלושה מסכתות: ביצה, ר"ה ומסכת מכות, וזכר אותם בע"פ כלשונם. וולמרות שלא היה למדן גדול - מסכתות אלו הטיב להבינם. וכששאלו אותו על זה, אמר:

"היות שאני סוחר, חשבתי לעצמי הרי אשאר עם הארץ לכל ימי חיי, לכן חזרתי באופן קבוע על שלושת המסכתות הללו, ובכל מקום שאני נוסע - אני חוזר עליהם בעל פה". רבינו חזן אותו על שלושת המסכתות הללו, ואכן הסוחר ידע אותם היטב בע"פ כמו שיהודי יודע 'אשרי יושבי ביתך', מני אז בכל פעם שאותו סוחר נכנס אל רבינו, קם רבינו מלפניו מלא קומתו, וכיבדו יותר ממה שהיה רגיל לכבד ת"ח אחרים. וכשנשאל היתכן שהוא קם מלפניו, ענה: "אני קם בפני ג' מסכתות שיש במוחו".

סיפר הגאון מטשיבין רבי דוב בעריש ויידענפעלד זצ"ל - שהוא ואבותיו מקושרים היו לגזע אדמורי רוזין וטשורטקוב - את סיפור המעשה הבא, על הגאון המפורסם רבי מאיר אריק זצ"ל בעל "אמרי יושר" שגם הוא היה מסתופף בצל הרה"ק מטשורטקוב. רבי מאיר, עם זה ש"אחותו אחילו" בכל עת שנזכר מרבו הצדיק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, הרי בבוא הרגע שראה את עצמו מחויב למלא חובתו, חובת רב בישראל, לשפוט צדק בין איש לרעהו - אז אז נאפד במדת הגבורה. ומעשה שארע בהיותו יושב על כיסא הרבנות בעיירה יאזלוביץ', השוכנת בעיבורה של טשורטקוב, שבא לפניו יהודי פשוט מדלת

העם, ואמר שרוצה לקרוא את האדמו"ר מטשורטקוב לדין תורה, באשר יש לו תביעה כספית נכבדה ממנו. לא היסס רבי מאיר אף לרגע, ואחרי ששמע במה מדובר ומה טיבן של הקובלנה והתביעה שלח את שמש בית דינו למסור הזמנה בחצר בטשורטקוב, כי פלוני תובע לדין תורה את הרבי בכבודו ובעצמו, והבירור יתקיים ב"מותב תלתא" במועד הנקוב בהזמנה. וכשהגיע שמש ביה"ד דיאזלוביץ' אצל הרבי, כאילו ניטלה הלשון מפיו מרוב פחד ואימה, רק בקושי רב גמגם והפליט קטעי מילים אחדות מענין ההזמנה. החסידים והמקורבים שנכחו בשעת מעשה לא הבינו מה מתרחש פה.

מה קרה לו לרב מיאזלוביץ', וכי המלך בכלל דנין אותו? ומי הוא אותו אדם שהרהיב להטיל דופי באיש האלקים, כאילו התנהג כלפיו שלא כשורה, או גרם לו עוול? אבל הרבי הקדוש, שהתייחס להזמנה במלוא הרצינות, היסה אותם ומינה על אתר איש אמונים לדבר בשמו, ונתן בידו ייפוי כח לייצג אותו בדין תורה שייערך אצל הרב והדיינים ביאזלוביץ' כדת, בהבהירו כי "המשפט לאלקים" וככל שיפסקו שמה כך יקום, ואם יחייבו אותו - ימלא אחרי הפסק. לקראת שבת הראשונה אחרי ה"דין תורה" נסע רבי מאיר לטשורטקוב להסתופף בצל רבו, וכל אותה שבת היה הרבי הקדוש מראה לו אותות חיבה גלויים, שלא כהרגלו, וחלק לו כבוד דרך הפלגה לעיני כל קהל החסידים. אמרו אז בטשורטקוב - הטעים הגאון מטשיבין - שיש קשר בין המאורעות, אם כדי להפגין ברבים שאין בלבו חלילה שמץ של טרוניא עליו, ואם, ביתר עמקות, מפני שניתוספה בלבו חיבה יתירה כלפי רבי מאיר וכח התורה שלו - אשר קיים מקרא מלא "לא תגורו מפני איש, כי המשפט לאלקים הוא". במוצאי שבת כשנכנס רבינו אל הקודש פנימה להיפרד מרבו, בירכו הרבי לשלום, ונעמד ללוותו כשהוא צועד בעקבותיו עד הפתח. וכשיצא, אמר הרבי: "זוהי דמות אמיתית של רב בישראל". הרה"ק בעל השפע חיים מצאנז, חיבב ביותר את הסיפור הנפלא הזה ששמעו מפיו של גאב"ד טשעבין, והיה מזכיר אותו תכופות כדוגמא חיה אשר עלינו ללמוד מארחותיהם של גדולי הדורות הקודמים. לפיד האש (ח"ב עמ' תק"ב)

כידוע רבינו ידע תקופות של חיי עוני משוועים, בהם היו לחץ דחק ומחסור מנת חלקו, עד שלפעמים הגיע כמעט עד פת לחם ממש. בתקופות אלו בלטה במיוחד תבונת 'שונא בצע' הנאצלת, שהיתה טבועה בדמו. גם כשגברה עליו מצוקתו, והוכרח בעל כורחו 'ליהנות' משל אחרים, נמנע כליל לקחת כסף מאינשי דלא מעלי, ופעם בעת שהיה רבינו דחוק הרבה, חפץ אדם שאינו הגון להעניק לו סכום גדול, אלא שרבינו סירב בכל תוקף, וגילה דעתו במכתב לאחד ממקורביו: אי אפשר לו ליקח מעות זה, אף שנחוץ לו כעת, מחמת שהנותן אינו שומר שבת, ובאם יקבל הנותן על עצמו לשמור שבת, אז הוא מרוצה לקבל את המעות.

ט"ז תשרי

הרב יצחק דב (זליגמן בֵּר) הלוי במברגר זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז תשרי

הרב יצחק דב (זליגמן בֵּר) הלוי במברגר זצ"ל - נולד ב-ה'תקס"ח (1807) בויסנברון שבפרנקוניה התחתית (מחוז בוואריה). בצעירותו למד בישיבת פיורדא. בהיותו כבן 20 שנה בלבד הוסמך לרבנות. לעת זקנתו של הגאון הרב אברהם בינג, רב מחוז ווירצבורג, התמנה לעוזרו. לאחר פטירת הרב בינג בשנת ה'תר"א (1841) התמנה במקומו לתפקיד הרב הראשי של מזדינת וירצבורג. שם גם שימש כראש ישיבה. פעל רבות

עבור הקהילות בהקמת בתי ספר, בתי מדרש, מוסדות צדקה, פסיקת הלכה ואיסוף כספים עבור היישוב הישן בארץ ישראל. בשנת ה'תרכ"ד (1864) הקים בית מדרש למורים-רבנים בוירצבורג שהשפעתה הייתה רבה ביותר ובכל שנה מאות הוכשרו לרבנים. רבינו התפרסם בשיעוריו שמסר בעומק חריפותו.

בעקבות פטירת אביו נאלץ לחזור לכפר הולדתו ויסנברון, והתמנה כעבור זמן לכהן כרב המקום. גאון אדיר. ניהל התכתבות ענפה בדברי הלכה עם גדולי דורו, ביניהם הגאונים: ר' מנדל קראגו בפירט, ר' שמשון רפאל הירש, ר' משה מייניץ בפרנקפורט, ר' עזריאל הילדסהיימר בברלין, ר' אליהו גוטמכר בגרץ, ור' צבי הירש קאלישר בטורן. נפטר ביום טוב שני של חג סוכות ט"ז תשרי ה'תרל"ט (1878) בוירצבורג שבגרמניה. חי כ-70 שנים. הלווייתו נערכה בהכבד, שם נאספו מכל רחבי גרמניה רבנים ואנשי ציבור לחלוק לו כבוד אחרון. את מקומו ברבנות וירצבורג מילא בנו, הגאון הרב נתן.

אביו: ר' שמחה (היה סוחר). **אמו:** מרת יהודית. **אשתו:** מרת קילה (בת הרה"ג זקל לייב וורמסר אב"ד פולדה). **ילדיו:** לרב היו תשעה ילדים. מהם: מרת רעכל רבקה (בתו הגדולה. נישאה לר' פנחס זליגמן פרום רבה של באד הומבורג), ר' שמחה (אב"ד אשפנבורג), ר' משה אריה (רבה של באד-קיסנינגן וחתנו של ה'ערוך לנר'), ר' נתן (כיהן אחרי אביו כרב הראשי של וירצבורג). **מרבתי:** הגאונים ר' אברהם בנימין זאב המבורג, ר' אברהם בינג, ר' מנדל קרגוי. **מספריו:** •מלאכת שמים- הלכות כתיבת סת"ם •אמירה לבית יעקב- הלכות חלה, הדלקת הנר ומליחה •מורה לזובחים- הלכות שחיטה ובדיקה •נחלי דבש- הלכות חליצה •שערי שמחה- הלכות יד הלוי- שו"ת •קורא באמת- דרשות 'אל תקרי' שבש"ס ובמדרשים.

מספר יהודי תלמיד חכם מופלג מרביץ תורה ברבים: אני ועוד כחמשת אלפים צאצאים הגרים ברחבי העולם, כולם בני תורה יראי ה', ויש ביניהם גם ת"ח מופלגים, והכל בזכות אמירת 'שלום' אחת. ומעשה שהיה- כך היה, יעקב סבא רבא שלנו נולד בבית חרדי שומר תורה ומצוות, בבחרותו נפטר אביו על פניו, ורוחות ההשכלה שנשבו בעוז באותו הזמן, גרמו לו אט-אט לנטוש את קיום התורה והמצוות ל"ע. מיום ליום הוא הידרדר יותר ויותר עד ששמר על מצוות בודדות בלבד, רק כדי להשקיט את מצפונו בקרבו.

באחד הבקרים התעורר משנתו ונזכר כי אותו היום היה יום פטירת אביו המנוח, שביקש ממנו לפני פטירתו להקפיד לומר עליו קדיש ביום היארציט לעילוי נשמתו, בבוקר עוד חשב להתעלם ולשכוח מהמשימה המוטלת עליו, אך מצפונו היהודי ורגשותיו לאביו המנוח לא נתנו לו לעשות כן, והוא החליט, שהוא יאמר היום קדיש בבית הכנסת. במקום מגוריו החדש עדיין לא דרך בביה"כ ולא ידע היכן ממוקם ביה"כ, הוא פסע ברחובות העיר וירצבורג מסתכל על השלטים ועל חזיתות הבניינים ומחפש את ביה"כ. לאחר שעה ארוכה ובסיוע עוברים ושבים הגיע אל בית הכנסת המפואר, הוא עמד בדלת מתחיל לפסוע פנימה בצעדים מהוססים, ותוהה, איך יקבלו את פניו פני בחור, שעוזב את דרך היהדות שניכרות על פניו אותות השפעת רוחות ההשכלה, ושמבקר בבית הכנסת רק כדי לומר קדיש על אביו ביום היארציט.

יעקב השמיע לעצמו בשקט אנחת רווחה, עת ראה שהציבור אווזים כבר בתפילת שמונה עשרה של מנחה, ואף אחד לא הבחין כשהשתחל לירכתי בית הכנסת, הוא המתין בסבלנות לסוף התפילה, ואז פתח בקול רם באמירת קדיש לעילוי נשמת אביו המנוח. התפילה הסתיימה, בעוד יעקב חושב באיזו דרך יצא באופן בו לא יפגוש בעיניהם של המתפללים, מתקרב אליו יהודי נשוא פנים, שעל פניו חיוך רחב ומציג עצמו כרב העיר רבי יצחק דוב הלוי במברגר זצ"ל: "שלום עליכם", פתח הרב את שיחתו עם הבחור, הוא התעניין לשלוחו ובאשר למצבו בחיים היומיים בלבבות כנה ואמיתית כזו, שבכוחה לפתוח לבבות

של אבן. הרב אף ביטא בפניו את התפעלותו והערכתו הרבה ממנו, שעל אף רוחות ההשכלה הסוחפות צעירים בגילו לפרוק לגמרי עול תורה ומצוות, יעקב לא נסחף בזרם העכור, והוא שומר בנאמנות על המסורת ועל הקשר ליהדות ומצוות.

יעקב עמד כמאובן וגרונו נחנק מהתרגשות, דמעות עקשניות נקו בעיניו, וטשטשו את ראייתו עוד ועוד דמעות חברו והתאספו בעיניו, ובבת אחת הן פרצו והתגלגלו במורד לחייו הקרות דמעות של פורקן נפשי דמעות של מים קרים על נפש עייפה. דמעות געגועים עזים לעולם החמים והטהור אותו עזב, דמעות של התרפקות על מילותיו החמות והאוהבות של רב העיר, שידע להעריך בכנות את מאמציו לשמור על קשר ליהדות. יעקב יצא מבית הכנסת, ומחשבות חרטה הציפו אותו, רוח טהרה עברה עליו והוא התחיל לשוב אל אביו שבשמים ולחזור אל כור מחצבתו. שנתיים אחרי אמירת הקדיש, ויעקב כבר עמד תחת חופתו בחור ירא שמים ומקפיד על קלה כחמורה, כלתו אף היא שומרת מצוות, ומבית חרדי מובהק יחד הם מניחים את היסודות לבניין האיתן ומקימים בית נאמן בישראל כדת משה וישראל. במהלך השנים נולדו להם שלושה עשר ילדים! בלי עין-הרע, וכולם ללא יוצא מן הכלל הלכו בדרך הישרה, בשביל הדרך התורה והמצוות, אותו סלל האב ביגיעה רבה יחד עם האם.

כיום מאה וחמישים שנה אחרי אמירת הקדיש ההוא, מונים צאצאיו למעלה מחמשת אלפים נפשות, בלי עין הרע, כן ירבו, כאשר כולם ללא יוצא מן הכלל שומרי תורה ומצוות, וחלקם הגדול תלמידי חכמים עצומים מהם מרביצי תורה וחסידות ידועים. אחד מאלפי צאצאיו של אותו יעקב שסיפר את המעשה, אמר: "תארו לעצמכם שהרב במברגר זצ"ל לא היה מחליט בדעתו לגשת לאותו בחור אורח לשאול בשלומו ולהעניק לו מילה טובה והערכה כנה, מי יודע מה היה קורה? הוא היה עולה לשמים לתת דין וחשבון על מעשיו בעולם הזה, וחמשת אלפים נשמות מקבלות את פניו וזועקות לעומתו: "למה לא הצלת אותנו?! עם מילה טובה אחת, עם חיוך קטן אחד היית מביא אור לנשמותינו, פעולה טובה אחת יכולה להיות משמעותית ומשפיעה לנצח נצחים!". (מעובד מ'ווי העמודים')

י"ז תשרי

האדמו"ר הרב מרדכי יששכר בער לייפר מפייטסבורג זצ"ל

יום ההילולא - י"ז תשרי

האדמו"ר הרב מרדכי יששכר בער לייפר מפייטסבורג זצ"ל - נולד ב-ט"ו טבת ה'תשט"ז (1955) בפייטסבורג שבארה"ב. חוטר לגזע בית נדבורנא ופרימישלאן. בשנת ה'תש"ל (1970) משפחתו עלה אביו לישראל והוא התגורר באשדוד שהיתה שממה רוחני. אביו עמל הרבה כדי לקרב את פשוטי העם. בהמשך ביקש האבא מרבינו שיגיע לארץ הקודש. רבינו עלה לארץ ולמד בישיבת גרודנא באשדוד, בישיבת צאנז ובישיבת טשיבין בירושלים. בבחרותו, בכל פעם לפני שיצא לרחוב היה מתפלל לקב"ה שיציל וישמור את עיניו ממראות אסורים. לאחר נישואיו התגורר בלייקווד שבארה"ב, שם עלה והתעלה במעלות התורה. לאחר מכן חזר לארץ והתגורר ביישוב טלז-סטון. בשנת ה'תש"ן (1990) נפטר אביו ורבינו מונה למלא את מקומו באדמו"רות באשדוד ובבורו-פארק ושימש כאדמו"ר השלישי מפייטסבורג. בהנהגתו הוקמו באשדוד מוסדות רבים, כמו כן הוקמה 'קריית פייטסבורג' למגורי החסידים. ניגונים רבים הלחין. חלקם יצאו לאור בסדרת התקליטים 'ניגוני חסידי פייטסבורג'. מתמיד עצום והשקיע את כל כולו בתורה הקדושה.

תפילותיו היו בהשתפכות הנפש. רבים פנו אליו ונושעו. תמיד אמר מילה טובה לזולת ונזהר מאוד שלא לפגוע באף אדם. כשהיה חשש של פגיעה היה ניגש כדי לבקש סליחה. בדרשותיו עורר בבכיות נוראות להיזהר ולהישמר מאוד מפגעי הרחוב והזמן. גם בזמנים שסבל ייסורים נוראים, תמיד קיבל כל אדם בסבר פנים יפות. כל אדם שנכנס אליו הרגיש כאילו הוא בן יחיד ולרבי יש את כל הזמן שבעולם בשבילו. כדי לחפש פיתרון לבעיות תלמידיו לא ישן לילות. חידושיו היו בכל חלקי פרד"ס התורה. בחודש אב ה'תש"פ (2020) נדבק בנגיף הקורונה. למרות שלא יכל לראות את חסידיו היה מתקשר אליהם ומתעניין בשלומם. אושפז בביה"ח לניאדו. לאחר כחודש וחצי שהיה מורדם ומונשם חלה הידרדרות במצבו הרפואי. נפטר ב- י"ז תשרי ה'תשפ"א (2020), ב' חוה"מ סוכות. חי כ-65 שנים. ציונו בבית העלמין באשדוד בחלקת פיטסבורג. בנו, ר' משולם אליעזר מילא את מקום אביו באדמו"רות.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' יוסף (האדמו"ר הראשון מפיטסבורג, מח"ס 'צדקת יוסף'). **אביו**: האדמו"ר רבי אברהם **אבא** (האדמו"ר מפיטסבורג. מח"ס אמונת אברהם). **אמו**: מרת רחל (בת האדמו"ר רבי איתמר בוונבאום, האדמו"ר הזקן מנדבורנה). **אשתו**: מרת אביבה מרים (בת רבי יצחק אייזיק ליבס, ראב"ד איגוד הרבנים באמריקה ומח"ס בית אבי). **מרבתי**: אביו, האדמו"ר ר' אברהם אבא לייפר, הגאון רבי אהרון קוטלר זצ"ל. **מתלמידיו**: הגאונים רבי אליהו טורבר (דומ"צ חסידי פיטסבורג), הרב יהושע השיל איגל, הרב אביגדור וייס. **ילדיו**: האדמו"ר ר' משולם אליעזר (ממלא מקומות של רבינו, חתן ר' ניסן רוזנבאום, האדמו"ר מקרטשניף ירושלים), מרת מלכה (נישאה לר' יעקב הגר), ר' יעקב (ראש ישיבות פיטסבורג, נישא לאסתר, בת הרב ישראל אליעזר אדלר האדמו"ר מדו"קוב-ויז'ניץ), ר' יוסף (רב קהילת פיטסבורג בני ברק. נישא לעטיל, בת הרב ישראל ארנסטר), מרת שרה טוביבא (נישאה לר' אליעזר זוסיא שטרן), מרת איידל בינה (נישאה לר' מנחם מנדל דוד פלדמן), הינדא יוכבד (נפטרה בגיל 4 ממחלה קשה), מרת דבורה (נישאה לר' אלעזר ארנסטר), מרת רחל (נישאה לר' דוד מתתיהו קורנרייך). **מספרי**: **פתגמי אורייתא** - מדברי תורתו לפי סדר השבתות ומועדי השנה.

פעם הרבי יצא כשהוא לבוש בבגד האדמו"רות. מולו הגיע יהודי שעמל קשות לפרנסתו ולבש בגדי עבודה. כאשר היהודי ראה את הרבי, הוא חמק לפינה כדי לא להיראות לפני הרבי בבגדי עבודה. הרבי שראה אותו, פנה אליו ואמר: "הבגדים שאני לובש בסך הכול 'בגדי עבודה'. אני עובד באדמו"רות ואלו הם בגדי העבודה שלי. אתה עסוק במלאכתך, ואלו הם בגדיך. אין ליהודי במה להתבייש כאשר הוא עושה את מלאכתו". כך הרבי התייחס להנהגה שקיבל מאביו. לא קיבל שררה אלא עבדות נטל, תפקידו לעמוד ולשרת את קהל הקודש.

יום אחד יצא הרבי מבניין בית המדרש. גשם החל לטפטף. הגבאי המסור פתח מיד מטרייה וכיסה את ראשו של הרבי, אך הרבי הסיט את המטרייה כך שתכסה גם את ראשו של הגבאי ואמר: "אם מגבעתי תתקלקל מן הגשם – יהיו מי שידאגו עבורי למגבעת חדשה, אולם אם המגבעת שלך תתקלקל – מי ידאג לך לחדשה?".

אחד מבחוריו הישיבה שהוריו מעוטי יכולת נכנס אל הרבי עם קוויטל. הרבי הביט במגבעתו שכבר ידעה ימים רבים ויפים יותר ואמר לבחור: "בחור חשוב שכמותך, לא מתאים שתלך עם כזה כובע". הרבי מיד פתח את המגירה, שלף מספר שטרות ונתן לבחור. הוא מבקש ממנו ללכת לחנות הכובעים הקרובה ולרכוש מגבעת חדשה ומכובדת.

באחת הפעמים יצא הרבי מהטיש. הגבאי שדאג לכבודו של הרבי במסירות דחף מעט את אחד העומדים כדי לפנות מעבר לרבי. הרבי הבחין בזאת, פנה לאותו יהודי והמתיק עמו שיח קצר, לאחר מכן שב

לגבאי וגער בו: "כיצד יתכן לדחוף יהודי בעבורי!?" לאחר שראה הרבי כי הגבאי קלט את המסר הוא שב והרגיעו: "אל דאגה, דיברתי כבר עם היהודי שישלח לך, אבל להבא תשגיח שלא לדחוף שום יהודי". (הסיפורים מעובדים מתוך 'דרשו')

לרבי היתה רגישות עצומה לכבוד הזולת. פעם נכח בשמחת צדיקים שבה השתתפו אלפים רבים. הרבי ישב בשולחן המזרח על יד אחד הרבנים שנעם לו הישיבה במחיצת הרבי, שהיה איש שיחה מלבב ביותר. בשלב מסוים קם הרבי לאחל ברכת לחיים לאדמו"רים והרבנים שישבו בשולחן המזרח. כשהגיע לאדמו"ר בעל השמחה, בדיוק התפנה מקום סמוך. בעל השמחה כיבד את הרבי בצוק"ל לשבת בסמיכות אליו, אך הרבי סירב. בעל השמחה חזר והפציר, אך הרבי לא הסכים והסביר שכבר הוא יושב סמוך לפלוני שעלול להיות לו חולשת הדעת אם יעבור מקום ממנו, ואכן רבינו חזר למקומו הקודם שהיה מרוחק בכמה מקומות ממרכז השולחן.

תלמידו הרב אביגדור ווייס שליט"א (מחנך ומחשובי המשפיעים וראשי החבורות בפייטסבורג) סיפר כי פעם אחת במוצאי יוכ"פ לאחר הצום הוא לא חש בטוב. אבריו ושריריו כאבו מאוד. הוא ניסה לשכב וכאביו רק גברו. הוא הרגיש צורך להתקשר לרבי כדי לבקש ברכה. האדמו"ר שמע על מצבו ואמר לו: "קח אקמול ויעבור לך". הוא עשה כדברי רבינו, נטל אקמול ושכב לנוח מעט. כאשר הקיץ היתה השעה מאוחרת לאחר חצות לילה, הטיש שרבינו עשה בשולחנו הטהור במוצאי יוכ"פ כבר התחיל. מדובר בטיש השמח ביותר מכל השנה. הוא מיהר לצאת אל הטיש, ונכנס בשקט רב שלא יבלוט, אך הרבי קלט אותו במבטו ושאל אותו בסימון בידי אם כבר הוטב לו והוא הניד את ראשו בחיוב. כעבור חודשיים, באחד מימי החנוכה, כשעבר אצל הרבי, רבינו אמר לו: "אני מאחל לעצמי שנה שמחה, כמו השמחה שהיתה לי בשעה שראיתי אותך מגיע אל הטיש במוצאי יוכ"פ... כל כך היתה דאגתו והרגשתו את הזולת. המשב"ק הותיק הרה"ח ר' משה יהודה ווייס סיפר שכשחזר עם הרבי בסיום קבלת קהל לפנות בוקר, כשהרבי מותש ובקושי יכול היה ללכת לאחור שהקשיב שעות לצרותיהם של ישראל, כשחלפו ליד הבניינים, הרבי הניף את ידו לעבר בניין שבו התגורר אברך שבאותו זמן המתין כמה שנים לילדים, ואמר מתוך צער עמוק: "פלוני, מה יהיה איתו? אין לו ילדים!". האברך ישן במיטתו והרבי למטה עובר ליד ביתו וחושב עליו ואין לו מנוחה מצרתו. (הסיפורים מעובדים מתוך המודיע)

פעם נסע הרבי עם שמונה אנשים מבני קהילתו לחתונה בניו יורק. הם היו אמורים לטוס שעתים מפייטסבורג לניו יורק. זמן קצר לאחר שהתחילה הטיסה הטייס הודיע שיש בעיה במטוס ואי אפשר להמשיך לטוס. הוא אמר שבקרבת מקום יש שדה תעופה קטן ונידח באמצע מדבר. הוא הצליח לנחות שם. הם התעכבו שם במשך מספר שעות וחיכו למטוס חדש שיבוא לקחת אותם לניו-יורק. כאשר הגיע זמן מנחה הם התחילו לחשוב איך יוכלו להתפלל – הרי הם תשעה בלבד, ואיך יהיה להם מניין? הרבי ביקש מתלמידיו שייכנסו לאחד הבניינים שם, כדי שיוכלו לפחות להתפלל בישוב הדעת. אחד מהחסידים ניגש לאדם אחד מעובדי. המקום ושאל אותו איפה יש מקום להתפלל. כשמע אותו אדם את השאלה – החוויר וכמעט התעלף. הוא ביקש כוס מים לשתות. לאחר שהתאושש סיפר שהוא יהודי יליד ויליאמסבורג. הוא נולד למשפחה חסידית, אך כשגדל פרק עול ל"ע. באותו לילה אביו בא בחלום, וטען כנגדו: "מדוע אינך שומר על הארציית שלי? הרי אתה הבן יחיד שלי! היום הארציית ואתה צריך להתפלל במניין ולומר קדיש!". הבן ענה בחלום לאביו: "אבא, הרי אני ירדתי לגמרי מדרך התורה, מה לי ולתפילה? ובכלל מהיכן יהיה לי במקום העבודה מניין לומר קדיש?" בסוף הבטיח לאביו שאם יהיה לו

מניין – הוא יתפלל ויאמר קדיש. כך סיבב הקב"ה את בואם של תשעת האנשים, והוא אכן זכה להתפלל בצייבור ולומר קדיש לעילוי נשמת אביו. מאותו יום חזר אותו יהודי והתקרב ליהדות, ונהפך לחסיד פיטסבורג נלהב.

השפעתו העצומה של הרבי היתה הרבה מעבר לקהל עדתו. באחד מביקוריו בלאס אנג'לס, הרבי התבקש לשאת דברים בפני תלמידי בית ספר יהודי בעיר, שלא היה דתי, אלא שהנהלת ביה"ס רצתה שישמעו התלמידים משהו על היהדות. הרבי נשא שם דברים נלהבים על אמונה. אחד התלמידים התלהב מאוד מדברות קדשו, ולאחר השיחה בא לביתו ואמר להוריו שרוצה לעלות לארץ הקודש, וכך היה. כאן בארץ ישראל התחזק מאד בתורה ויראת שמים עד שנכנס ללמוד בישיבת "קול תורה" בירושלים. (הסיפורים מעובדים מתוך דרשו)

תלמידו הרב יהושע העשיל איגל הי"ו מהחוזרים על התורות של הרבי, סיפר על שיעור מוסר האישי הראשון שקיבל מהרבי זצוק"ל, היה זה בעת שלמד בשיעור א' בישיבה קטנה, באותה עת סיימו ללמוד בישיבה את כל מסכת נדרים עם ר"ן ותוס'. הבחורים עמלו לחזור ולשנן שוב ושוב את המסכת עד לרכישת בקיאות גמורה. הוא גם זכה לרכוש בקיאות מקיפה בכל המסכת עד שדפי המסכת היו כמו מצולמים במוחו. יום אחד בעת שחלף על יד חדר הרבי שבביהמ"ד, בדיוק אז יצא הרבי מחדרו. הוא קרא לו והניח ידו על כתפו, והתעניין אצלו על מסכת נדרים הנלמדת בישיבה. פתאום שאל הרבי: "על מה מדברת הגמ' בדף כ"ח?". הוא מיהר לענות, אך הרבי דחה את התשובה ואמר: "ענין זה מופיע בדף כ"ז ולא בדף כ"ח". הוא ניסה שוב להיזכר אך לא הצליח. הוא היה נבוך לגמרי אך גם מופתע מאד מכך, שהרי הוא רואה בבירור לנגד עיני רוחו את דף כ"ז ואת דף כ"ט, ובדיוק את דף כ"ח הוא לא מצליח להיזכר. הרבי אמר רמוז: "באותו הדף בעמוד א' למטה ישנה משנה פלונית", ואז תיכף נזכר והמשיך להרצות את דברי המשנה. לאחר כל זאת, הרבי נענה ואמר לו: "אולי היתה לך קצת גיאות, וכבר אמרו חז"ל (פסחים סו:) כל המתיהר אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו".

הרבי היה מופלא במידת ההשתוות שלו. גם כשישב לפני רבבות אנשים וגם כשישב עם מנין מצומצם בביתו הנהגתו היתה שווה ולא ראו אצלו כל התפעלות. הנהגתו היתה במלוא ההדר והתפארת, בד בבד נהג בפשטות ובטבעיות גמורה. ראו על הרבי שהוא ממלא את תפקידו נאמנה כמנהיג. פעם בחג הסוכות ישב בסוכה והקהל עברו לברך על הד' מינים של הרבי, כשסיימו לברך והחזירו הד' מינים לידי הרבי אמר: "אתם חושבים שיש לכם זכות שנענעתם על ארבעת המינים של הרבי, אבל אני אומר לכם, שיש לי את הזכות עתה לגשת לומר הלל עם ד' מינים שברכו עליהם כאלו בחורים ואברכים יקרים שניכרת על פניהם התעלותם, ובוודאי זכות היא לי ב"ה, וכשזוכים לומר הלל עם כאלו הרגשים, בוודאי שזה בוקע רקיעים אפילו בדורנו!". (מעובד מתוך המודיע)

יהודי מתושבי העיר, שהיה עוד ממקורבי אביו, הרבי 'אמונת אברהם' חדל מלפקוד את בית הרבי עקב מאורעות שונים וברבות הימים התרחק מדרך התורה. לאחר שנים רבות נכנס אברך שאינו מבני הקהילה אל הרבי. הרבי התעניין על מצבו ועל מקום עבודתו. האברך סיפר לרבי שהוא עובד כמשגיח כשרות באולם חתונות שתחת בעלותו של אותו יהודי. כששמע הרבי את שמו אמר: "פלוני עדיין חי? זה שנים שלא ראיתו. אמור לו שיבוא אלי, מתגעגע אני אליו וחפץ לשוחח עימו". האברך סיפר כי פלוני כרגע באבל על אחד מבני משפחתו ואמר שימסור לו את דברי הרבי כאשר יקום מהשבעה. הרבי אמר: "אם הוא יושב שבעה אני אסע כדי לנחם אותו". הרבי בירר את מקום סוכת האבלים ונסע לשם. כשהגיע

למקום ישב עם היהודי ודיבר אל ליבו שעה ארוכה. האיש הוזיל דמעות, דברי הרבי שיצאו מלב טהור נכנסו אל ליבו וחוללו בו מהפך.

מעשה בכחור חילוני מארה"ב שהתמקצע בתחום הספורט, והוזמן לבוא לאשדוד למשך תקופה להיות מאמן ספורט לנוער. בתקופת שהותו בעיר הזדמן לו להכיר את הרבי, וכל כך נקשר בנפש הרבי, שבא תקופות לעשות שבתות במחיצת הרבי, עד נעשה בעל תשובה גמור, והלך והתעלה ללמוד בשיבה בירושלים, ונעשה בן תורה מובהק, הקים בית יהודי לתפארת, ואף למד והשתלם בהוראה.

פעם הגיע אברך מחוג אחר לבית מדרשו של הרבי בשעה שיצא מתפילת שחרית לחדרו הסמוך. כאשר רבינו ראה אותו הוא סימן לו להיכנס אליו. במשך שעה ארוכה חקר ודרש אצלו על שיטות והנהגות הנהוגות במקום אליו הוא משתייך, בהרבה מתחומי היהדות והחסידות. הרבי ביקש לשמוע דברים דווקא ממבט של איש מהשורה. רבינו אמר בכנות ובענווה: "משמיים סובבו שתהיה מוטלת עלי הנהגת קהילה. חובתי היא לדאוג עבורם ולהעלותם על דרך העולה לרצונו יתברך, על כן הנני מתעניין לבדוק הנהגות במקומות חשובים ולראות מה מתוכם אוכל ליישם בשום שכל בקרב הבחורים והאברכים בקהילתנו".

(הסיפורים מעובדים מתוך דרשו)

י"ח תשרי

הגאון הרב בן ציון הלוי במברגר זצ"ל

יום ההילולא - י"ח תשרי

הגאון הרב בן ציון הלוי במברגר זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"פ (1920) בפרנקפורט שבגרמניה. עוד בהיותו צעיר לימים הוריו עלו יחד איתו לארץ ישראל והם בחרו להתיישב בירושלים עיר הקודש. למד ישיבת לומזא בפתח-תקווה. עם פטירתו של רבי אבא גרוסברד עבר ללמוד בישיבת פוניבז' בבני ברק והיה מתלמידיה הראשונים. שם זכה להסתופף בביתו של מרן החזון אי"ש זצוק"ל. בשנת ה'תש"י (1949) שימש בקודש עם הגאון רבי יעקב ניימן בישיבת 'אור ישראל' בפתח-תקווה. רבינו בבחרותו היה בין דמויות המופת אשר פעלו בבני ברק והותירו בה את חותמן. אישיות בעלת קומה היה, יהודים רבים מצאו בו כותל לצרותיהם והוא עשה ככל שביכולתו להקל מעול סבלם ולעודד אותם בדרכו המיוחדת.

בשנת ה'תשט"ו (1955), מרן הגאון ר' יוסף שלמה כהנמן לאחר שזכר את רבינו כשהיה תלמיד בישיבת פוניבז' וכן התרשם מאוד מהצלחתו בהרבצת התורה והחינוך בישיבת 'אור ישראל' מינה את רבינו למזגיח בישיבת פוניבז'. תפקיד אותו מילא עד פטירתו. נפטר ב-י"ח תשרי ה'תשמ"א (1980) מהתקף לב. חי כ-60 שנים. ציונו בבני-ברק. על שמו הארגון 'עזר מציון', שמייסדו ומנהלו הוא אחיינו ר' חנניה צ'ולק.

סבא (מצד האב): הגאון ר' משה אריה (אב"ד קיסנינגן). **אביו**: ר' יוסף אהרן (נכד הגאון רבי יצחק דב במברגר-אב"ד ווירצבורג). **מרבתי**: הגאונים הצדיקים ר' אליהו דושניצר, ר' אבא גרוסברד, ר' אברהם ישעיהו קרליץ (חזון אי"ש), ר' יוסף שלמה כהנמן. **מתלמידיו**: הגאון ר' יצחק ירוחם בורודיאנסקי (משגיח ישיבת 'קול תורה'). **מספרי**: **שערי ציון** - שיחות ומאמרים, גזני שערי ציון - **קונטרס חובת הלב** - תיקון המידות.

יהודי תושב בני ברק, שעבר תלאות רבות מינקותו, היה גם הוא מקורב אל רבינו. אותו יהודי לא זכה ללמוד תורה מינקותו עקב מאורעות הימים ההם והנסיבות שהתגלגלו בעקבותיהם. הרב קירב ועודד

אותו כפי שנהג עם כל מכריו הרבים. לימים, היהודי הזקין וחלה כאשר מצבו הבריאותי הידרדר מאוד. משהגיעה השמועה אל רבינו, החליט להגיע אל ביתו של אותו מכר חולה, לבקר ולסעוד אותו ולקיים מצוות ביקור חולים. ואכן, שעה של קורת רוח היתה לו לקשיש, לפני צאת המשגיח מבית החולה, ביקש ממנו הזקן כי ימתין מעט מאחר ובקשה לו אליו. הקשיש הצביע לעבר הכרית שלראשו. "שם", אמר, "נמצאות הזכויות שלי". רבינו קירב את אוזניו לשמוע את קולו החלוש של החולה שאמר: "כבוד הרב, אני כל הזמן עבדתי כדי להביא אוכל לביתי ולפרנס אותם. לצערי, ללמוד את תורת ה' בעצמי לא זכיתי. לכן, חסכתי לי קופה קטנה של מזומנים שישמשו זכות עבורי בבוא יומי". תוך כדי דבריו שלף הישיש מעטפה עבה שהכילה בתוכה חבילה הגונה של שטרות והושיט אותה לרבינו.

"אני בטוח שרבינו יידע מהו הדבר הטוב והמועיל ביותר עבורי". רבינו, שהיה נרגש באותה השעה, הנהן בראשו וענה: "אכן כן, יהי לבך סמוך ובטוח כי אמלא את רצונך בשלמות". לא עברו ימים מרובים והישיש התבקש לבית עולמו. רבינו ליווה אותו למנוחתו האחרונה. הרב חזר לביתו וחשב מהו הדבר המועיל ביותר אשר ייטיב בתכלית לנשמתו של אותו יהודי יקר. לבסוף החליט: הימים, ימי תחילת ה'זמן', ובישיבה החלו ללמוד מסכת קידושין. לא היו מספיק גמרות וספרים לבני הישיבה. רבינו בכסף שהופקד בידו רכש ארון ברזל בעל מדפים רבים, וגמרות רבות וספרי ראשונים בכמות נכבדה לשימושם של בני הישיבה. לאחר מספר ימים, בהם למדו בני הישיבה בספרים החדשים, הגיע רבינו לישיבה והתרגשות רבה ניכרה על פניו. מספר בחורים פנו אל הרב בסקרנות ושאלו מה קרה. כשפתח הרב את פיו התאספו מסביבו קהל רב כשהם מחכים למוצא פיו. "הלילה", סיפר המשגיח, "ראיתי בשנתי את דמותו של היהודי הקשיש שהלך לבית עולמו, וכשהוא נמרץ ומלא חיות. הוא החל ללמוד בפני מסכת קידושין - הנלמדת בישיבה במלא המרץ והחיות. בודאי בזכות מאות הבחורים שלמדו בספרים שנרכשו מכספו לעילוי נשמתו, זיכו אותו בשמיים ולימדו אותו את הכתוב בהם, אף שמימי לא למד".

בגרסה אחרת לסיפור הובא על אדם שנדבו ליבו לתרום ספרים לישיבת פוניבז', אך לבסוף נפטר ולא הספיק לקיים את נדרו. באחד מימי השבעה רבינו חלם על המנוח והוא נראה כשפניו עצובות. הרב ששימש כמשגיח בישיבה וידע על נדרו של המנוח, הלך לנחם את בניו ושאל: "האם אביהם הספיק לתרום את אותם ספרים לישיבה?". הם השיבו בשלילה. רבינו סיפר להם את החלום, ביקש מהם שלא לדחות את הדבר ולקיים את נדרו של הנפטר. בניו פעלו בעניין וכבר באותו שבוע רכשו ספרי ראשונים ואחרונים בעבור בני הישיבה ותרמו אותם לזכר הנפטר. במוצאי שבת נגלה המנוח אל הרב בפנים שמחות והודה לו. הנפטר למרבה הפלא החל לצטט בפניו קטעים שלמים מחידושי הרשב"א שהיו כתובים בספרים שנתרמו לעילוי נשמתו! הרב העיד שיהודי זה היה אדם פשוט ומעולם לא למד בספרי הרשב"א, אלא שבזכות שבניו תרמו עבורו רשב"א וספרים נוספים לישיבה, לימדו אותו בישיבה של מעלה את כל מה שכתוב באותם הספרים.

הגאון הצדיק רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי, סיפר כי מורו ורבו, הגאון הצדיק רבי בן ציון במברגר זצ"ל, היה מגיע בכל פעם למסר את ה'ועד' המוסר הקבוע בישיבה עם ספר בידו, נ"ך, מדרש או ספר מוסר. באחד הימים הוא הפתיע את כלם והגיע ל'ועד' עם עגבניה, סכין וצלחת. הוא פתח את העגבניה לעיני כלם, והחל לשוחח על 'מה רבו מעשיך השם', החכמה האלוקית הפלאית הטמונה בעגבניה.

רבינו הסב את תשומת ליבם של התלמידים על הקליפה הדקה והחזקה העוטפת אותה ומגנה על בשרה. על צבעה המגרה, על הגרעינים הרבים שיש בה ומחולקים לתאים בצורה מופתית, על טעמה החמצמן

הערב לחך ועוד. רבינו רצה לחדד בפניהם נקדה זו, כי אין צרך לחפש גבורות ונפלאות מעל דרך הטבע. כדי לראות את בורא עולם, די לפתוח עגבניה פשוטה ולהתבונן בה היטב בעיני השכל, וכבר יגלו בה את נפלאות הבריאה וחכמותיה.

כ' תשרי

הגאון הרב אליעזר פאפו זצ"ל

יום ההילולא - כ' תשרי

הגאון הרב אליעזר פאפו זצ"ל - נולד בשנת ה'תקמ"ו (1785) בסרייבו שבבוסניה. בצעירותו למד בעיר הולדתו בישיבות ורכש בקיאות רבה בתורה. כשהגיע לגיל מצוות נשא דרשה עמוקה שהפליאה את תלמידי החכמים. שקידתו העצומה, צידקתו המופלאה וכישורונותיו הרבים התגלו כבר בשנות בחרותו. הרבה בסיגופים ותעניות. קיבל על עצמו מלקות בכל יום שאומרים בו תחנון. לבש שק ואפר מתחת לבגדיו.

לאחר נישואיו התגורר בסילסטירה, שם שימש כראש הקהילה היהודית המקומית. בשנת ה'תקע"ט (1819) עבר לבוקרשט וניהל וארגן שם מחדש את קהילת היהודים הספרדים בעיר ושימש כרב ראשי של הקהילה הספרדית. בשנת ה'תק"פ התמנה חזר לסילסטירה ושימש כרבה של הקהילה. במשך שמונה שנות כהונתו לא נפטרו אנשים בצעירותם. לפני שהתמנה, היו נפטרים אנשים צעירים. צדיק גדול. ענק שבענקים. צנוע. קדוש עליון. מלומד בניסים. נהג לערוך סעודת הודיה לבורא על חסדיו עימו. ספרו 'פלא יועץ' התפרסם בכל העולם כולו. מרן החת"ם סופר למד בספר באופן קבוע. כנשאל פעם הסטייפלר זצ"ל איזה ספר מוסר ללמד את הילדים בתלמוד תורה, הוא אמר 'אורחות צדיקים' ו'פלא יועץ'.

לפני פטירת הרב, אמר לבני קהילתו כי הודיעו לו מהשמיים, שבאותה שנה, תהיה ל"ע מגפת חולי-רע בעיר, ועליו לבחור או שתתגבר המחלה או שהוא יפטר מהעולם, כפרה על כל אנשי עירו. הרב קיבל עליו את הדין, ונפטר ב-כ' תשרי ה'תקפ"ח (1827). חי כ-42 שנים. ציונו בסיליסטרה (בולגריה). לפני פטירתו אמר: "מי שילך להשתטח על קברו, לאחר טבילה, יקרא תהילים ויתפלל בלב נשבר לה', הוא ערב לו שתתקבל תפילתו ויפקד בדבר ישועה ורחמים. ואכן עד היום יהודים רבים שפקדו את ציונו הקדוש, זוכים לראות ניסים מעבר לגדר הטבע. כיום, רחובות רבים נקראים בשמו, דוגמת רחוב 'פלא יועץ' בשכונת 'מין משה' בירושלים.

אביו: ר' יצחק. אמו: מרת בלאנקה. בנו: ר' יהודה. בתו: מרת מזל (נישאה לגאון רבי אהרן עזריאל). מרבתי: הגאונים הרב אליהו חיון, הרב משה דנון (מתלמידי ישיבתו של רבי חיים מוסאפייה זצ"ל). מתלמידי: רבי יהודה אלקלעי. מספרי: פלא יועץ - מוסר • אורות אילים - הנהגות לפי סדר הש"ס, הזוהר וספרי הרב החיד"א • שו"ת פלא יועץ - שו"ת הלכתי • בית תפילה - תפילות ותחינות • אלף המגן - על המקרא • חסד לאלפים - שו"ע על או"ח, יו"ד ודברי מוסר • יעלזו חסידים - על ספר חסידים • חדש האביב - על מסכת ברכות, שבת ועירובין • דן ידין - על התורה ודרשות.

פעם היה מרן הרשל"צ הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל בביקור ליד ציונו של רבינו וחיפש מקווה לטבול בו. לפי דעת רבינו ה'פלא יועץ' צריך אדם לטבול לפני שהולך לקברי צדיקים. הרב מרדכי שאל את

אנשי המקום ואמרו לו שיש מקווה במרחק של כמה עשרות קילומטרים משם. שאל אותם הרב: "למה לא תעשו מקווה אצלכם?". אמרו לו: "זה מסובך ביותר". אמר להם הרב: "לא מסובך. תמצאו בור ריק, תיצקו בתוכו בטון שיכיל בערך קוב מים, לידו תעשו עוד בור אחד שיהיה להשקה ולזריעה".

יהודי אחד מבני המקום היה שם ואמר לרב מרדכי אליהו: "כבוד הרב, בשבילך זה פשוט, אבל לנו זה מסובך. אני מוכן לעשות הכול מיד עכשיו, ובלבד שתעמוד לידי ותראה לי בדיוק איך עושים". הסכים הראשל"צ. מיד הביא אותו יהודי פועלים וכלי עבודה. בנו תבנית מקרשים, יצקו בטון, והכול בפיקוח הרב מרדכי אליהו ובהנחייתו.

כשסיימו את המלאכה, רצה אותו האיש להביא צינור מים ולמלא את המקווה. אך הסביר לו הרב שאת המקווה צריך למלא במי גשמים או במי מעיין. התעצב האיש ואמר: "עד שיבואו גשמים למלא מקווה יקח כמה חודשים, חשבתי שנוכל לטבול היום". אמר לו הרב מרדכי: "נתפלל. אתה עשית את שלך – תן לקב"ה שיעשה את שלו". עמד אותו יהודי ואמר: "רבינו אלעזר פאפו, עשינו את המקווה הזה לכבודך, לפי פסק ההלכה שלך. תבקש מהקב"ה שיוריד לנו גשם כדי שיתמלא המקווה שבנינו".

הוסיף אותו יהודי פשוט: "אנא ה', אבינו שבשמיים, בנינו מקווה לכבוד הצדיק. אנחנו עשינו את שלנו מיד כשביקש מאתנו הרב. בבקשה תעשה את שלך, ותן לנו גשמי ברכה למלא את המקווה הזה". סיפר הרב מרדכי אליהו, שהיה זה פלא, שכן מיד אחרי התפילה של אותו יהודי פשוט, התקשרו שמים בעבים והחל לרדת גשם כבד עד שהמקווה התמלא עד גדותיו.

באחת הפעמים יצא רבינו בערב שבת לדרוכו מוורנא לסליסטרא. במהלך הדרך ראה רבי אליעזר כי השעה מתאחרת והעגלון איבד את דרכו. חרד רבינו שמא יאלץ חס ושלום לחלל את השבת או שמא יאלץ לשבות על אם הדרך. רבינו נשא אף עיניו בתפילה שיזכה לכבד שבת זו כמנהגו בכל שבת ושבת מלמל מספר שמות קודש והנה נפלה על העגלון תרדמה. לאחר מכן אמר עוד מספר שמות קודש והסוסים החלו דוהרים, תוך כרבע שעה כבר ניצבה העגלה בפתח העיר סליסטרא. כאשר העגלון התעורר, הוא לא האמין למראה עיניו.

בעת שכבשו הרוסים את בוסניה, הגיעו אל העיר סליסטרא וביקשו להקים כנסייה נוצרית על שטח בית הקברות היהודי. הם החלו לפנות את המצבות אך כשהגיעו אל קברו של 'הפלא יועץ' לא הצליחו לעקור ולהזיז אותה ממקומה. גם לאחר מספר ניסיונות לפוצץ את המצבה היא נותרה שלימה. בסיכומו של דבר הם עזבו את המקום.

בעת שבתו של רבינו ברבנות בסליסטרה, יהודי אחד נתפס למלכות. לאחר משפט דנו אותו בתליה אם לא יתנו כופר נפשו סכום עצום ביותר, סכום אשר אנשי הקהילה לא רצו לשלם, שכן אותו אדם היה אשם במעשיו הרעים. אהבת ישראל של רבינו היתה עצומה. הצדיק כינס את כל הקהל לביה"כ ואמר להם: "אמת שאין בידי כעת להכריח אתכם שתביאו אלי את נזמי הזהב אשר באוזני נשיכם בניכם ובנותיכם. אבל אני מכריח אתכם שתמכרו את כל ספרי התורה ואת כלי הקודש ותתנו לי את כל הכסף הנמצא בית ה', כי התורה לא ניתנה אלא לישראל, ואם אין ישראל אין תורה, ולכן אין דבר עומד בפני פיקוח נפש". דבריו שיצאו מן הלב, אכן פעלו את פעולתם, בני הקהילה התעוררו למען היהודי, הציבור פתח את כיסיו ותרם לפדיון השבוי בעין יפה, הכסף נאסף, והיהודי הוצא לחופשי.

הצדיק הרב מרדכי שלום איפרגן זצ"ל

יום ההילולא - כ"ח תשרי

הצדיק הרב מרדכי שלום איפרגן זצ"ל - נולד ב-י' סיון ה'תש"א (1941) בקזבלנקה שבמרוקו. במרוקו שימש ככתב בעיתון לריזין מרוקאן, בהמשך עבר לאוסטרליה. בגיל 33 עלה לארץ הקודש. באותם הימים הגיעה לאוזניו שמעו של מרן רבי ישראל יעקב קניבסקי זצ"ל (ה'קהילות יעקב', הסטייפלר זיע"א). הסטייפלר כדרכו בקודש גער בו וגירש את רבינו מביתו. הרב עמד נבוך מחוץ לביתו תוהה מדוע מרן הסטייפלר גירש אותו. אחד מבאי ביתו של מרן 'קהילות יעקב' הבחין בו והציע לו שיכנס שוב וישאל למה הרב גירש אותו מביתו. הרב איפרגן נכנס שוב לסטייפלר וסיפר לו שנפשו איוותה ללמוד תורה. הסטייפלר חיין לעברו על העזתו ועקשנותו להיכנס בשנית אחרי שגירש אותו ואמר לו: "אם תלמד תורה בהתמדה וברצינות, אזי אחרי מותי תהיה יותר מפורסם ממני ותוכל לברך יהודים".

רבינו הקדיש את כל חייו ללימוד התורה ולזיכוי הרבים. הרב נכנס לכולל בישיבת דיסקין של הרב רוטשטיין בגבעת שאול ירושלים, שם הסתגר כעשר שנים רצופות ולא יצא מבית המדרש רק למד תורה כל היום לרבות הלילות בהתלהבות. ברכת הסטייפלר התקיימה בו. רבו, הרב רוטשטיין הבחין ביכולתו המופלאות של תלמידו ואת כושר הדיבור שלו ושלה אותו לדרוש ברחבי הארץ, כך זכה לכינוי 'הדרשן הירושלמי'. בלילות היה מכתת רגליו בכל רחבי הארץ. בכל יום מסר כמה שיעורים. כיתת את רגליו יומם ולילה, שבתות וחגים. גם ביום כיפור ובלייל הסדר לא ויתר על מסירת שיעורי תורה. אחד ממקורביו סיפר בעת ההלוויה: "שנה אחת התליתי לרב ביום כיפור לתשע דרשות ברחבי לוד מקצה לקצה".

הקים כ-30 מוסדות חינוך בישראל תחת השם "שובה ישראל - עם כל הנשמה". הקים בלוד שלושה כוללים שבהם לומדים אברכים הפועלים בעיר לחיזוק וחונכות של ילדים ובני נוער בסיכון. היה מוכר בצייבור הרחב כפועל ישועות ורבים היו מבקשים את עצותיו, את הקשבתו ובעיקר את ברכתו. נודע כמומחה בלפרק שמות ולהכניס בהם ברכה, מזל ותקווה. היה אוהב כל אחד ואחד מעם ישראל בצורה מופלאה. ברכותיו היו מתקיימות. ביום י"ז טבת ה'תשפ"ב (2021) נפטר בנו הגדול, ר' יונתן. כאשר רבינו היה בדרכו לסדרת דרשות והרצאות בדימונה ובבאר שבע הוא חש ברע, אולם הוא סירב לוותר לעצמו, והגיע בשארית כוחותיו למסור את דרשותיו. לאחר סדרת בדיקות גילו כי בגופו מקננת המחלה הנוראה. למרות זאת התגבר כארי והשתדל להמשיך בסדר יומו הרגיל והתובעני של זיכוי הרבים ומתן ברכות ועצות. כחמשת אלפים ניסים פלאיים, שהתחוללו בזכות תפילותיו וגזירותיו קודש אסף בארבעה ספרים. נפטר ב-כ"ח תשרי ה'תשפ"ג (2023). חי כ-82 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' יעקב. אימו: מרת מרים. מילדיו: ר' יונתן (נפטר בחיי רבינו), ר' משה (ממלא מקום אביו). מרביתו: הרב רוטשטיין.

רבינו חש בצער כל יהודי ואוהב כל יהודי באשר הוא, תמיד היה מאיר פנים, תמיד מחייך, היה קשוב לכל אחד ליבו החם מלא אהבה ושמחת חיים לכל. "אני רוצה, לנשק כל יהודי שאני רואה. רוצה להכניס אור בלב שלו לשמח אותו. כשאני ישן בלילה אני בוכה, למה לי לישון אם. אני יכול לעזור לעוד מישהו?" אמר תמיד בדרשותיו.

לרבינו היה כושר מיוחד במציאת גימטריות באופן מידי. הוא היה מפרק שמות לפי בקשתם וגזור להם מזל בתוך השם, לחולה בשם מרים אמר: "מחלות רעות יעברו מיד". לעקרה בשם יפעת אמר: "יבוא פתאום עובר תכף ומיד". את כוח ברכותיו הגדול ניצל לזיכוי הרבים ולקרב את ליבם של רבים לאבינו שבשמיים.

הרב סיפר כי מעולם לא הלך לישון כשכסף בכיסו, עד כדי כך החדיר במקורביו את החשש שלא ישאר כסף בכיסו לפני שהולך לישון. אחד ממקורביו שאל את הרב פעם בתמימות: "למה הרב כל כך חרד שלא ישאר כסף בכיסו לפני השינה, היכן יש בתורה איסור להחזיק כסף ברשותו בזמן השינה?". מעודו לא ישן כמעט על מיטה והיה לומד ושונה ללא הרף. בשנותיו האחרונות כשכהה כח ראייתו הגשמי היה מבקש שיביאו לפניו קלטות עם דרשות ושיעורי תורה, להם היה מאזין בכל שעות נסיעותיו הארוכות.

לא אחת כאשר היה רואה שיש תועלת בזיכוי הרבים, היה מפקיר את עצמו ממש ומחלק את העולם, הבא שלו ממש ליהודים שקיבלו על עצמם קבלות טובות היה אומר הרבה פעמים שמחלק את כל זכויות הזיכוי הרבים שלו מאותו יום, והכל נעשה בענווה בצניעות ובחן ושמחה. מיוחדים ביותר, כוח ברכותיו היה מדהים. זכה וזיכה הרבים כח זיכוי הרבים שלו היה מדהים, ועד יומו האחרון ממש, עוד פעל וביקש לזכות את הרבים.

גברת רויטל סיפרה: בני לא נפקד בילדים במשך 5 שנים. הרב ביקר אצל הגיס של הבן וזכיתי לקבל ממנו קמע ובקבוק שמן. את הקמע והשמן מסרתי לבן. באותה שנה הכלה ב"ה נפקדה ונולדה בת.

גברת כוכבה. א. סבלה מכאבי ראש חזקים ומגרנה שממש מקפיאה אותה. היא הלכה לרב, קיבלה ברכה ושמן. לאחר שמרחה את השמן על המצח לאחר שתי דקות בלבד הכאב נעלם לגמרי.

גברת ליאורה. כ. סיפרה: יש לי ילד שלא היה מדבר. הוא היה מקשקש מילים ספורות ללא קשר. הרב ביקר אצלנו ונתן את השמן לרפואה. שמתי את השמן על הגרון ועכשיו אי אפשר לעצור אותו. הוא מוציא משפטים ומדבר בלי סוף ב"ה.

בהלוויה של הרב סיפרו כי הרב היה צריך מנוחה לצורך בריאות. הרופא המליץ לו שינוח קצת באויר הים הבריא והצלול. הרב סירב לשמוע ממנוחה והיה אומר: "במתים חפשי, כעת נצא לעבודה", ודרש שימשיכו לשבץ לו דרשות לזיכוי הרבים. מקורביו שחששו לבריאות ניסו להערים עליו, ואירגנו לו נסיעה לים באמתלה שיש שם שיעור תורה. הרב הגיע לים ושאל: "איפה מתקיים השיעור אליו הוזמן הרב איפרגן?". כמובן שאף אחד לא ידע במה מדובר, הרב לא היסס, עלה לסוכת המציל, וביקש את המיקרופון והתחיל למסור שיעור תורה למתרחצי הים.

הרב אסף כל ימי חייו משומעי לקחו, בהם ביקש כי אלו שנושעו מברכותיו, יכתבו לבורא עולם מכתב תודה. הרב כינס את כל ספרי הישועות ואסף אותם בארבעה כרכים מלאים בכחמשת אלפים ניסים פלאיים, שהתחוללו בזכות תפילותיו וגזירותיו קודש

גברת עמליה סיפרה: זוג שהיו בקבלת קהל אצל הרב. הבעל לא ראה בעין אחת. היה לו כתם גדול בעין. הרב בירך אותו והביא לו שמן ודבש. הוא שם דבר בלשון וטיפה של שמן מבורך בעין והכתם נעלם ב"ה. הוא עכשיו רואה בזכות הברכה של הרב והשמן המבורך.

האמא מספרת: התינוק שלי נולד עם בעיות, חלקן נשימתיות ובעיות נוספות. לאחר שאחותי היתה אצל הרב והביאה ממנו שמן, מרחתי את התינוק שהיה בבית-הרפואה ועשיתי לו עיסוי עם השמן. לאחר מספר ימים שוחרה הביתה מבית-הרפואה.

גברת רחל. ר. מספרת: התינוקת שלי נולדה עם שוק לא מחוברת. שמו לה פלטינות. מרחנו לה את השמן. למחרת היתה התינוקת בבדיקה אצל הרופא. הרופא לא האמין, השוק התחברה והכל הסתדר.

גברת ירדנה. ש. סבלה מכאבים חזקים בחניכיים הלכה אל הרב. הצדיק בירך ונתן לה שמן. מיד לאחר שמרחה את השמן, הכאבים פסקו מיד ממנה.

גברת דינה רינה. ס. מספרת: ביום שישי ה-23.10.2008 היתי בקבלת קהל אצל הרב. במהלך השיחה עם הרב הוציא בקבוק שמן שמבורך על ידו ונתן לי סתם כך. לא קשור בכלל לנושא שהיגעתי אליו. באותו ערב קיבלתי התקפת מגרנה שממנה אני סובלת רבות. כמו יד מכוונת הלכתי לראות מה כתוב על בקבוק השמן. גיליתי שזה יכול לעזור לי. אמרתי לעצמי: "ננסה, מה יכול להיות". לקחתי כמה טיפות שמן, שפשפתי את המצב ומעל העיניים. עבור מספר דקות כמו נס, הכאב חלף לגמרי. הייתי המומה כי את כל הטיפולים בחיים כבר קיבלתי ולא עוד.

מר דוד. ב.ל. סיפר: סבלתי במשך כ-25 שנים בברך ימים כמו שיש- לא הרגשתי את הברך. מאותו ערב שרבינו נתן לנו שמן סגולה, אני מרגיש תחושה בברך ב"ה. עוד סיפר: הרב בירך אותי, את אשתי, בני ונכדי- הכל התגשם.

גברת סוליקה ב. ל. מספרת: סבלתי משיעול חזק וכמעט נחנקתי. שמן הסגולה של הרב ריפא אותי לחלוטין.

גברת פנינה. א. מספרת: הייתי אצל הרב. היו לי כאבים עזים בכל הגוף שקירסמו לי את כל הגוף. קיבלתי מהרב את השמן וב"ה הכאבים נעלמו לי! פשוט לי יאומן. לפני כן אפילו לא יכולתי לקום מהמיטה.

מר יוסף. כ. סיפר: היו לי כאבים עזים בכתף. בזכות השמן שהרב נתן לחמותי לקחתי ממנו ומרחתי על הכתף, הכאבים נעלמו לחלוטין!

מר שמשון סיפר: לפני כחצי שנה (7/2004) היו לי כאבי בטן חזקים עם הקרנה לצד ימין. עשיתי בדיקות דם, אולטרא-סאונס, צילומים אבל הרופאים לא מצאו שום דבר. באותה תקופה הייתי בקשר עם כבוד הרב. הצדיק אמר לי: "אין לך שום דבר. רק תמרח שמן זית על הבטן ותגידי: 'למען שמו באהבה'. הרופאים רצו להרדים אותי ולעשות ליבדיקות בהרדמה. הם אמרו: 'תחתום כי אם אנחנו נמצא משהו, נעשה לך ניתוח'. ניגשתי שוטב לרב והצדיק בירך אותי. הבדיקה בהרדמה בכל פעם נדחתה. פעם אחת הרופא לא בא ופעמיים נוספות מסיבות אחרות. מרחתי את השמן והתחלתי להרגיש טוב יותר. כל הכאבים עברו לי וב"ה אני מרגיש טוב.

גברת נינה סיפרה: היו לי כאבי בטן חזקים. היגעתי לרב וסיפרתי על כך. הצדיק אמר למרוח את השמן 40 יום, ואכן עשיתי כדברו והכאבים נעלמו ב"ה.

גברת גלית סיפרה: באחד הימים, במשך יום שלם הרגשתי בחילות, חולשה וכאבי בטן. רק בערב ניזכרתי בשמן של כבוד הרב איפרגן. מרחתי את השמן ותוך 10 דקות מרגע שמרחתי ולאחר יום שלם של בחילות הקאתי פעם אחת ומיד הבראתי לגמרי.

גברת רחל סיפרה: נתפס לי שריר בחוזה. ברגע שמרחתי את השמן, לא חלפו 5 דקות והכל נעלם. עוד סיפרה: לפני כחודשיים כאבו לי האצבעות מאוד מאוד. מרחתי את השמן על האצבעות וכל הכאבים נעלמו.

גברת א.ש. סיפרה: ביקשתי ברכה לרפואה לבני. אחרי הברכה קבעתי תור לרופאה. היא אמרה שאף פעם היא לא ראתה שיפור כזה מהיר בעין. עוד סיפרה: בני הקטן הופנה לטיפול כרורגי בהרדמה. מרחנו את השמן והיבלת נעלמה.

גברת רונית ז. סיפרה: לפני כשבוע התגלה גוש מבהיל 'שהתיישב' על החניכיים בפי. היגעתי לרופא מבוהלת. הוא בדק אותי ובפנים רציניות אמר שיתכן ומדובר פה בגידול. הוא הפנה אותי לצילום. מיותר לציין עד כמה הייתי מבוהלת. פתאום נזכרתי בבקבוק שמן הזית שקיבלתי ממך בזמן ההרצאה. כשדיברתי איתך בטלפון הרגעת אותי, הבטחת שבצילום לא ימצאו שום דבר. עודדת אותי מאוד. היגעתי לצילום פחות מפוחדת. כמו שהרב אמר, כך היה. לא נמצא דבר בצילום, רק דלקת קטנה.

גברת מיטל סיפרה: לפני חצי שנה עברתי תאונת דרכים קשה. בין שאר הדברים שנפגעת, היתה לי כוויה רצינית בלחי שמאל. ממיטת חוליי בבית-הרפואה אסף הרופא ניזכרתי בשמן שקיבלתי ממך בפעם הקודמת. ביקשתי מאחותי שתביא לי את השמן מהבית. הכוויה היתה שחורה וגדולה. מרחנו בכל יום על השמן והתפללתי לבורא עולם. ב"ה, הכוויה נעלמה לגמרי ללא זכר.

גברת רחל. מ. סיפרה: היו לי כאבי גם כך שאפילו להתכופף לא הייתי מסוגלת. אחרי שמרחתי את השמן שהרב בירך עליו, הגב שלי הפסיק לכאוב.

גברת סטלה. א. סיפרה: אני רוצה לספר על 4 ניסים מהשמן המבורך של הרב: אמא שלי היתה אצל הרב איפרגן לפני כמה שבועות. היא קיבלה את השמן המבורך.

א. אחרי מספר ימים בת ממשפחתי חשה פתאום כאבים עזים בגב במשך 24 שעות. הלכתי אליה ומרחתי לה את השמן. תוך שניות ספורות עברו כל הכאבים.

ב. הבת שלי היה לה חום גבוה של 40 מעלות חום. היא מרחה את השמן וישר החום ירד ל-37.

ג. לחברה שלי היו לה כאבים חזקים מאוד ברגליים. היא מרחה את השמן הקדוש וכל הכאבים עברו מידי.

ד. לבת שלי היה חשש בעין של פזילה. הרופאים הציעו לעשות ניתוח. אני באמונה שלימה לקחתי את השמן. ידעתי שבעז"ה הקב"ה השמן יועיל. מרחתי את השמן על אותה עין וב"ה עחשש לפזילה עבר לחלוטין

מר יאיר. ס. סיפר: יום שישי ערב שבת. חשתי כאבים עזים בברך ימין ולא הייתי יכול לקפל את הברך. הכאבים היו כל כך נוראיים וכל השבת ישבתי על הכורסא ולא יכולתי לזוז בכלל. במוצאי שבת קודש חיממתי את השמן שהרב הביא לי ומרחתי על הברך. לאחר שעה אמרתי לאשתי: "כיוון שכל השבת היית איתי בבית, עכשיו אנחנו נלך לטייל ברגל ברחוב!". הלא יאמן קרה! הכאבים שהיו מנת חלקי במשך כל השבת חלפו כלא היו.

פעם הגיעו לפניו נציגים של בני משפחה פילנטרופים מפורסמים באנגליה אשר סכסוך ירושה של עשרות מיליוני שטרלינג היו מוקפאים בחשבון הבנק בשל הסכסוך שנמשך מעל שלושים שנה. הרב הבטיח להם שתוך שנה הכל יסתדר בתנאי שיקבלו על עצמם לסייע ולו במעט לכולל הצדיק משטפנשט.

אכן הפלא העצום התרחש כעבור מחצית השנה העולם היהודי עצר נשמתו כשהתברר שהסכסוך בא אל פתורו וכספי הירושה חולקו לכל הירושים כפי שהבטיח.

רבינו היה מבטל מחלות ללא מורא ופחד. "אין לך שום דבר", היה אומר בביטחון. למשל "מרים - מחלות רעות ילכו מיד", וכן על זה הדרך. כאשר נאמרו הדברים, מקורביו חששו מה יהיה אם חלילה לא יהיה כדבריו. אולם הרב ביטל את החששות: "אני לא רק מברך, אני מתחייב לכם" היה אומר בבטחה. אולם לאחר שהתחייב היה מקבל על עצמו תעניות ותפילות למען התגשמות הבטחותיו. לפעמים גם היה נוקב בתאריך בו תחול הישועה.

פעם היה שכן שהתנכל לפעילות מוסדות שטפנשט. אנשי המוסד את ברכתו. היה זה ביום ל"ג בעומר. הרב אמר כי עד ראש השנה השכן יעזוב את המקום. הדבר היה מופרך ותלוש מהמציאות, לקראת ההילולא של הצדיק משטפנשט ב-כ"א תמוז הרב פנה אל אנשי המוסד בשאלה: "מה יהיה, השכן ממשיך להציק ולהפריע!". הרב חשב לרגע ופתאום אמר: "אני אשב על הארץ בתפילה ארבעים יום עד שיעזוב את המקום". ביום הארבעים בדיוק בבוקר השכן המציק נקש על דלת המשרד. לפתע שינה את עורו והודיע כי הוא עוזב את המקום במהרה. הנוכחים שצפו במתרחש לא האמינו למשמע אוזניהם, כאשר בדקו בפתק הקוויטל שכתבו לרב התברר כי זה היום הארבעים בדיוק!

גברת מרים. פ. סיפרה: נכדתי בת עשרה חודשים גילו לה גידול בריאה. היא היתה צריכה לעבור ניתוח. התקשרתי לקב, הצדיק אמר למרוח את השמן שקיבלתי מהשכנה (השמן הגיע ממך). מרחתי על הצד של התינוקת והכל נעלם. הילדה החלימה!

אשה אחת סיפרה: הלכתי אל הרב כדי לקבל ברכה. ביקשתי להיפקד בילדים. הרב ביקש ממני שאקבל על עצמי לברך את ברכת המזון וקיבלתי על עצמי. הרב בירך. בזכות קבלה זו זכיתי לתאומים: בן ובת-רבקה ויצחק.

גברת ליזה מספרת: בוקר אחת קמתי כולי מתגרדת ומלאה פצעים ונפיחויות בכל איזורי הגוף. משעה לשעה המצב החמיר: ידיים, רגליים, פנים, גב, אצבעות אפילו בתוך העיניים. ביקרתי אצל רופאים ולא עבר. חברה שמכירה את הרב ראתה אותי בוקר אחד בוכה ברחוב. היא לקחה אותי מיד לרב. הצדיק בירך אותי ונתן לי את השמן. הוא הבטיח שבתוך יומיים הכל יעבור. אחרי פחות מיומיים שמרחתי את השמן, הכל נעלם כלא היה.

כ"ט תשרי

שמעון הצדיק כהן גדול

יום ההילולא - כ"ט תשרי

שמעון הצדיק היה אחרון אנשי כנסת הגדולה, כהן גדול במשך ארבעים שנה ומנהיג העם בדור שלאחר עזרא.

לפי המסורת, שמעון הצדיק כיהן בסוף ימי פרס ובראשית ימי שלטון היוונים בארץ. בשל התחלפות המשטר התבטלה 'כנסת גדולה', והוקמה הסנהדרין שבראשה עמד הכהן הגדול. שמעון הצדיק נחשב לאחרון שבאנשי כנסת הגדולה.

במסכת אבות מובא בשמו: "שמעון הצדיק היה משירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר על שלושה דברים העולם עומד: על התורה. ועל העבודה. ועל גמילות חסדים".

בארבעים השנים בהן שימש ככהן גדול, תמיד עלה גורל השעירים ביום הכיפורים תמיד בימין, ולשון של זהורית היתה מלבינה והיה הנר המערבי שבמנורה דולק כל הזמן ואש המערכה היתה מתגברת (יומא לט ע"א).

במסכת מנחות (קט ע"ב) מסופר כי בשנה בה מת אמר לתלמידיו: "שנה זו אני מת". אמרו לו: "מנין אתה יודע?" אמר להם: "כל יום הכיפורים נזדמן לי זקן אחד לבוש לבנים, ונתעטף ונכנס עמי ויצא עמי. השנה נכנס עמי ולא יצא עמי". אכן, לאחר חג הסוכות, חלה שבעה ימים ונפטר, בכ"ט בתשרי.

בגמרא מסופר על מעשה בו הצייל שמעון הצדיק את עם ישראל מהשמדה. היה זה כאשר הכותים הלשינו בפני אלכסנדר מוקדון שהיהודים מורדים בו, וביקשו רשות להחריב את בית המקדש שבירושלים. כאשר עלה אלכסנדר על ירושלים להחריבה, יצא לקראתו שמעון הצדיק. כה נכתב בגמרא: "יום שבקשו כותיים את בית אלוקינו מאלכסנדרוס מוקדון להחריבו ונתנו להם. באו והודיעו את שמעון הצדיק. מה עשה? לבש בגדי כהונה, ונתעטף בכגדי כהונה, ומיקירי ישראל עמו, ואבוקות של אור בידיהן, וכל הלילה הללו הולכים מצד זה והללו הולכים מצד זה עד שעלה עמוד השחר. כיון שעלה עמוד השחר אמר להם: 'מי הללו?' אמרו לו: 'יהודים שמרדו בך'". כך המשיך אלכסנדר מוקדון להרוג את היהודים, עד שאירע המהפך: "כיון שראה לשמעון הצדיק, ירד ממרכבתו והשתחוה לפניו. אמרו לו: 'מלך גדול כמותך ישתחוה ליהודי זה?' אמר להם: 'דמות דיוקנו של זה מנצחת לפני בבית מלחמתי'". אלכסנדר מוקדון הסביר לשונאי ישראל שבכל מלחמה שלו, הוא רואה דמות כשמעון הצדיק, ובזכות זקן זה הוא מנצח במלחמתו.

אלכסנדר מוקדון פנה לשמעון הצדיק ומלוויו, ושאלם: 'למה באתם?', מספרת הגמרא את תשובתו של שמעון הצדיק: "אמרו: 'אפשר בית שמתפללים בו עליך ועל מלכותך שלא תיחרב, יתעון גויים להחריבו?'". אמר להם: "מי הללו?", אמרו לו: "כותיים הללו שעומדים לפניך", אמר להם: "הרי הם מסורים בידיכם".

כך אירע הנס הגדול. הגמרא מתארת כי "מיד נקבום בעקביהם ותלאום בזנבי סוסייהם, והיו מגררין אותן על הקוצים ועל הברקנים עד שהגיעו להר גריזים. כיון שהגיעו להר גריזים חרשוהו, וזרעוהו כרשינין. כדרך שבקשו לעשות לבית אלוקינו".

המקובל הצדיק הרב שלמה שרעבי זצ"ל

יום ההילולא - כ"ט תשרי

נולד בשנת ה'תרפ"ז (1927) בתימן במחוז שַׁרְעָב. בגיל 12 ידע כבר הלכות שחיטה על בוריה והיה בקי בנסתר. בשנת ה'תש"ט (1948) עלה ארצה עם משפחתו, שהתיישבה במושב "חליץ", מזרחית לאשקלון. בתחילה עבד כנהג מונית, בהמשך החל ללמוד אצל דודו, המקובל הרב מרדכי שרעבי. לאחר מכן עבר לגור ביבנה, שם הסתגר במשך שלוש שנים תמימות בביתו. בתקופה זו זכה לסיים את הש"ס, ארבעת חלקי שו"ע, זוהר ואת שמונת השערים לאריז"ל. לאחר פטירת אשתו הראשונה ממחלה, הגיע לחב"ד בארה"ב ושם למד עם הרבי מליובאוויטש חברותא. לאחר נישואיו בשנית עברו לגור בשכונת משה

ולאחר מכן בשכונת בית-ישראל. שם גרו בדירת חדר אחד המחולק בעזרת וילון לשני חלקים, הפנימי-לשינה, והחיצוני ללימוד.

גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן מופלא. הסתיר עצמו מכל פרסום. צדיק נסתר. עסק בתורה ופעל ישועות בהצנע לכת וללא פרסום. רבים פנו אליו ונושעו. הקהל שהגיע אליו היה מכל גווי הקשת. הרבה בסיגופים ותעניות. סלד מהפרסום. בעל רוח-הקודש. בכל לילה היה קם לאמירת 'תיקון חצות'. איש אמת. אהב את התורה בכל רמ"ח אבריו. הסתפק במועט. מהמעט שחי הפריש לצדקה וגמילות חסדים. נהג לקבל על עצמו ייסורים, בשביל להציל את הרבים מפגוע או מגזירה קשה. פתאום היה עולה חומו, וכשהרבנית רצתה להביא רופא, אמר: "לא צריך, ביום פלוני זה יעבור לי", וכך היה. אהב כל יהודי. נפטר בערב ר"ח מר-חשוון (כ"ט תשרי ה'תשע"ב-2011). חי כ-84 שנים. ציונו בחלקת התימנים בהר-הזיתים שבירושלים.

סבא (מצד האב): ר' גדי מוסא. **אביו**: ר' נתן (הסבא ר' גדי הציל את מלך תימן מהתנקשות בחייו, והוא העשירו עושר רב ואביו השתמש בכל הכסף כדי לשחרר יתומים יהודים שנחטפו לאסלם). **אמו**: מרת לאה. **נשותיו**: מרת טראקי יפה חנה (בת סבירה שרעבי, לבית כהן-זיווג שני). **מרביותיו**: המקובל הגה"צ רבי מרדכי שרעבי זצ"ל - ראש ישיבת המקובלים 'נהר שלום' (רבינו היה אחיינו, ולמד עמו 18 שנים רצופות). **חברותות**: האדמו"ר ר' ישראל אבוחצירא (הבבא סאלי, רבינו גר מול הבבא סאלי והם למדו שש שנים רצופות), האדמו"ר מנחם מנדל שניאורסון (הרבי מליובאוויטש - למד עמו שבעה חודשים במעונו שבניו-יורק ושעתיים בכל בוקר למדו 'עץ החיים'). **מתלמידיו**: האדמו"ר ר' שמעון למברג (האדמו"ר מאקווא-קרית אתא), ר' שמריהו בר-שלום (מגאולה בירושלים), ר' מרדכי לב, הרב יואב אהרון, ר' יעקב שני.

מספריו: • **בחגוי הסלע בסתר המדרגה** - סיפורים על רבינו (נערכו ע"י תלמידו ר' יעקב שני).

להלן סיפורים נפלאים שהובאו על רבינו באדיבות תלמידו ר' יעקב שני מספרו בחגוי הסלע בסתר המדרגה: לפני כעשר שנים קבלתי צלצול טלפוני מאחת מבנות המשפחה, והיא מספרת לי שהרופאים גילו אצלה את "המחלה" ל"ע. היא חוששת לחייה וכן איך היא תתפקד באחרית ימיה. עודדתי אותה בדברי חיזוק ואמונה הנחוצים לשעה קשה כזו, שלא תקח קשה את דבר הרופאים ובמקביל פניתי לרבינו, ששמו יצא לפניו כאישיות רוחנית רמת מעלה, לקבל ממנו עצה ותושיה כיצד לנהוג.

הרב שמע את דברי בקשב רב ולאחר הרהור קל פסקו חד-משמעית "אין לה את המחלה, הרופאים פשוט טעו!". שאלתי אותו: "הכיצד ייתכן שהרופאים יטעו טעות חמורה כזו?" והוא ענה שהם מצאו אצלה "גוש" וחשבו בטעות שזה שייך למחלה, אולם זה רק גוש שומני, והוא יחלוף עם הזמן, והוסיף שאם הרופאים יתעקשו לערוך עוד בדיקות הם ייווכחו שטעו. ואכן הרב צדק, שכן עד היום לא נמצא אצלה מסימני המחלה ב"ה וגם ה"בליטות" שהיו לה ושעליהם התייחסו הרופאים - נמחקו כלא היו. (הרב מ.ז.).

סיפר י.ט: היה לי צו עכוב יציאה מהארץ. הרב ידע שחשוב לי לסוע לאומן. מידי שנה לפני ר"ה, שאל אותי אם אני רוצה לסוע לאומן השנה. משענית 'כן'. הושיט לי את היד ואמר לי "סע לשלום וחזור בשלום". כך עברתי במשך 18 שנה ברציפות את בקורת הגבולות, ללא בעיה, לא בצאתי ולא בשובי. מאז פטירתו, נסיתי פעמיים לצאת לאומן לר"ה, ובשניהם - "נתפסתי", ונשלחתי הביתה, חזרה.

מרדכי לב, ממתפללי המניין, אסף כחדשיים אחר פטירת הרב זצ"ל, יהודי תימני מבוגר שביקש להגיע לנחלאת. בדרך שאל אותו היהודי למגוריו. כשענה 'בית ישראל' שאל אותו היהודי אם הוא הכיר את

הרב. משנענה בחיוב, אמר לו היהודי שהוא רוצה לספר לו משהו. לפני שבוע החלטנו, אני וחברי, שנינו מתלמידי הרב מרדכי שרעבי זצ"ל, לעלות לצינונו של הרב שלמה שרעבי בחלקת התימנים בהר הזיתים. את הרב הכרנו עוד מימי למודי אצל דודו. הלכנו. בדרך בא לקראתנו ערבי רוכב על חמור וכשעבר לידינו קילל אותנו וירק עלינו. חברי רצה לחזור, אולם אמרתי לו שאנחנו הולכים להתפלל על צינונו של צדיק ולא יקרה לנו דבר. התעלמנו והמשכנו.

התפללנו על הצינון וחזרנו חזרה. בחזרתנו ראינו התקהלות ליד השער החדש. התקרבו וראינו את הערבי שירק עלינו ואת חמורו, מתים כתוצאה מפגיעה של הרכבת הקלה. בלילה בא אל שנינו הרב בחלום ואמר לנו שבגלל שהערבי ביזה אותנו בדרכנו לצינונו להתפלל, הוא ועוד שני נפטרים, קבעו בין דין והחליטו שהערבי ימות במיתה משונה ואכן כך היה. (מ.ש.ל.)

לפני כחמש עשרה שנה נולדה לנו בת, בשעטו"מ, שבועיים אחרי הלידה החלה התינוקת לסבול מקשיי נשימה קשים ביותר, עד שנאלצנו להשתמש בקביעות באנהילציות ומשאפים, וכן אחת לחודש זריקת קורטיזון, שהיא זריקה חזקה ביותר!. כך נמשך העניין כשנה וחצי. ביום בהיר אחד אמרתי לרעייתי שניקח את הילדה לרבינו שיברך אותה. ואכן כך עשינו. הגענו לבית הרב וגוללנו בפניו את מצוקתנו. הרב הניח ידו כחמש ס"מ מעל ראש הילדה וברך אותה. הוא אמר שמכאן ואילך אין לילדה כל בעיה. פשוט, גזר כביכול, והכתיב את המציאות. אכן כך היה, כל התופעות נעלמו מיד כאילו שאף פעם לא סבלה מבעיות כל שהן. היינו בהלם מיכולתו של הרב.

מספר חודשים לפני פטירת הרב, התבשרנו שאשתי הרה. ספרתי לרב, והוא אמר לי שיהיה לנו בת ושנקרא לה אלישבע, הוא הוסיף שאלישבע מופיע פעם אחת בתנ"ך. שלושה חדשים לאחר פטירתו, נולדה לנו בת, כדבריו, וקראנו לה אלישבע כדבריו. הבת נולדה בפרשה בה מופיע השם "אלישבע", בפעם היחידה בתנ"ך, כאמור לעיל. (מ.ש.ל.)

בערב ראש חודש טבת, חודשיים אחרי פטירת הרב זצ"ל, חלמתי בלילה שאני רואה את הרב והרבנית יושבים בביתם. אחד משניהם צעק אליי בחלום: "איפה התינוקת שלך?". התעוררתי בבהלה וניגשתי לעריסתה, היא לא הייתה בעריסה. ניגשתי למיטתה של אשתי, היא לא הייתה שם. הערתי את אשתי בבהלה, שהתינוקת נעלמה. אשתי התעוררה והרימה את השמיכה, וראינו אותה מתחת לשמיכה כשהיא מכוסה לגמרי, ומתחילה להכחיל. הסתבר שאשתי האכילה את התינוקת ונרדמה מעייפות ומשכה על עצמה את השמיכה, וכך הייתה התינוקת בסכנת חנק. לולא הרב והרבנית שבאו אלינו בחלום, הסוף היה מז. (א.ש.ס.)

באחד מימי קבלת הקהל, הרבנית לא הייתה וביקשה מאחד המתפללים שיישאר עם הרב בעת קבלת הקהל. הוא היה שם והכניס קהל, לפי התור. אשה אחת הגיעה עם בנה, וספרה לרב שלבן יש כאבים, ועשו לו צילומים ובדיקות ולא מצאו לו כלום. הרב אמר לה שתעשה צילום אצל מומחה, ולא אצל מתלמד, ותשלם לו פרטי, והוא בטוח שימצא. האשה יצאה. בסוף קבלת הקהל הוא רואה שהאשה הזו נשארה במדרגות, ואז היא אמרה לו שהיא רוצה שוב להכנס לרב. היא נכנסה לרב שוב ואמרה לו שכבר כמה צילומים עשו לבן, והן פוענחו ע"י אנשים שונים, ואף אחד מהם לא מצא דבר. הרב קרא לבן שיתקרב אליו, אמר לו להסתובב, הראה על מקום בגופו של הבן ואמר לאמו: תגידי להם שיחפשו כאן וימצאו. וכדברו כך היה. (י.ט.)

לאחר פטירתו סיפרה הרבנית שאחרי חתונתה עם הרב הם גרו בדירה שכורה בגאולה. בליל שבת הראשון הצעתי לרב אחרי סעודת ליל שבת לרדת לטייל קצת באווירה של ירושלים. הוא הסכים. כשירדנו ראינו קבוצות של יהודים משוחחים ברחוב. הרב אמר לי שמעניין אותו לשמוע את דברי התורה שהיהודים האלה מדברים, ואולי הם גם מדברים בדברי קבלה. הוא אמר לי שיעצר ליד אחת הקבוצות ויתקן את שרוכי נעליו, וכך הוא ישמע את דברי התורה שהם מדברים. אמר ועשה.

כשקם הוא ניגש אלי ואמר לי שהוא חייב לחזור הביתה, ולא יכול להמשיך לטייל. לשאלתי: "למה? רק עכשיו ירדנו?" הוא רק הגיב שהוא חייב, וזהו. כשעלינו במדרגות לדירה, שאלתי אותו שוב "מה הבהלה הזאת?". ואז הוא אמר שהם דברו בדברי קבלה שמעולם לא שמע אליהם, והוא חייב לחפש בספרים, את המושגים בקבלה שזורים לו. "אני צריך מיד לחפש דברים בקבלה שהרגע שמעתי ואיני מכיר אותם", הפטיר. שאלתי אותו "מה הוא שמע?" ואז הוא אמר שהם דברו על פק"ם ומט"ח, ראשי תיבות שלא מוכרים לי, ואני לא זוכר שראיתי אותם, ואני חייב לחפש מהם. לאחר שצחקתי כהוגן, והסברתי לרב במה מדובר, הוא נרגע!

עברו שבע שנים מאז נשואי, ולא נפקדנו בילדים. באחד הימים שמעתי על הרב זצ"ל, שגר לא רחוק ממקום מגורי ושכנה המליצה ללכת אליו, כי אצלו אראה ישועות. ב"מקרה" היה זה יום הולדת, ביום שעמדתי בהתרגשות מאחורי דלת ביתו, בתור. הרגשתי, לא יודעת למה, שבמקום הזה אמצא ישועה. נכנסתי וסיפרתי לרב על בעיית ובקשתי ברכתו לזרע של קיימא. הוא נתן לי פתק וביקש שארשום שמי ושם אמי, וכן שם בעלי ושם אמו. רשמתי. הוא לקח את הפתק ואמר שיתפלל עליי. הסתכל בשמות שבפתק ואמר: "כעת חיה ואת חובקת את תינוקך". תוך אותה שנה, בדיוק בחודש שהייתי אצלו, נולדה בתנו הראשונה שתחייה. (גב' צ)

סיפר י.ט: באחד הימים שלפני ר"ה, הרב קרא לי לחדרו אחרי התפילה, ושאל אותי: "למה נפלו פניך?". אמרתי לו שאין לי כסף לסוע לאומן, לא לי ולא לבני שנסעו איתי מידי שנה, לא זו אף זו, גם לצרכי החג - אין לי. אמר לי הרב: "תנוח דעתך, היום זה יסתדר!". ירדתי מבית הרב, והתחלתי ללכת לכיוון רח' בית ישראל. רכב נעצר בפתאומיות, ונהג הרכב, אחד ממכרי, קרא לי ואמר לי שהוא קנה דירה, והוא יקבל מפתח בתאריך ה-10/1, והוא רוצה לעשות שנויים בדירה, לפני שיכנס לדירה. ביקש שאבוא אליו לראות איזה שנויים הוא רוצה לעשות ושאתן לו הצעת מחיר. אמרתי לו "שיש עוד מספיק זמן עד שיכנס, ושאכנס אליו בהזדמנות.

הוא התעקש שאבוא באותו ערב. הגעתי. הוא הראה את מה שהוא רוצה לעשות, וביקש הצעת מחיר. אמרתי לו שאני צריך לברר מחירי חומרים ועוד. הוא התעקש שאתן לו הצעת מחיר מיד. נתתי לו. ואז הוא שאל אם אני מבטיח לו שבתאריך שהוא יקבל את המפתח אהיה פנוי לעבוד בדירתו? אמרתי לו שאינני בטוח. אם תהיה לי עבודה אחרת באותו זמן, לא אפסיק בגללו. אז הוא אמר לי שהוא רוצה לתת לי מקדמה בשעור כמה עשרות אלפי שקלים, כדי שאבטיח שבתאריך שיקבל את המפתח אתחיל לעבוד בביתו. סיכמנו, והוא הוציא כסף ומסר לי מה שקבענו, וכן היה לי כסף גם לנסיעה לאומן, גם לצרכי חודש החגים והותר, כדברי הרב ממש.

כאשר נישאנו לפני כמעט 20 שנים, נסענו לבקרו בירושלים. הדוד (רבינו) ביקש להסיעו למקום מסויים. הדוד ישב קדימה, אשתי ואני מאחור. תוך כדי שיחה אמר כך ללא התראה. "ואל מדוע אתה מטריח

את אשתך כל בוקר?". "מה עשיתי דוד? מה לא בסדר?" עניתי בשאלה. "מדוע אתה מטריח אותה כל בוקר ללכת למכולת לקנות לחמנייה עבורך?! השיב תוך שהוא מלטף זקנו בחיך כמו יודע את התשובה. "ואל, מה הבעיה כשאתה מסיים את התפילה, פנה ימינה, אחר מספר מטרים נמצאת המכולת. תקנה לחמנייה והיא כבר תכין לך" המשיך בחיך רחב וצחוק מתגלגל. "דוד תאמין לי, מספר פעמים ביקשתי ממנה לא לטרוח, אבל היא בשלה. מה אעשה היא אוהבת אותי כנראה" השבתי במבוכה. "כן, כן, אני יודע סתם רציתי יותר לדעת..". **אגב הדוד מעולם לא היה שם.** (י.ד.)

לפני כשנה התפתחה נפיחות מתחת ללשון של בתי. לקחנו אותה לרופא, אשר נבהל מאד למראה זה, והפנה אותנו במידית לרופא אף, אוזן, גרון. הגענו לרופא מומחה והוא אמר לאחר בדיקה קצרה שאם חלילה הנפיחות לא תעבור - יהיה עלינו ללכת לסידרה של צילומים בבית-הרפואה בלינסון. נסענו מיד לרב בבהלה, והוא אמר: "כמו שזה בא, כך זה ייעלם", ועשה ביד תנועת ביטול. למחרת בבוקר כל הנפיחות נעלמה כלא הייתה. (א.ה.י. מב"ב)

לפני שנים אושפזה מרת אימי (אחות הרב, תבדל לחיים ארוכים) לניתוח בהדסה הר הצופים. מצב רוחה של אימי היה עגום עקב הכאבים והמתח. דודי, הרב זצ"ל, השתדל לבקרה ולשמחה בכל הזדמנות. אימי אמרה לו בליל שלפני הניתוח "מה יהיה? מכניסים אותי לניתוח מחר מאוחר בשלוש אחה"צ. קשה לי לחכות!". (כי יש לצום עד הניתוח) דודי זצ"ל השתהה מעט, הביט בה ואמר: "אל תדאגי יכניסו אותך מחר שניה בתור, ולא כמתוכנן. יכניסו אותך בשעה... 8:30 בבוקר". "אבל אמרו לי בפירוש שאני אחה"צ. ושיש מקרים עדיפים לפני?". "השיבה אימי. הדוד לא ענה ולא אמר כלום אלא חיך רחב. למחרת כשהגעתי לסעוד את אימי ב 9:00 לא מצאתיה בחדרה. לאחר בירור קצר עם האחיות התברר שחצי שעה קודם הוכנסה לחדר הניתוח. אז מי קובע מתי יהיה הניתוח? (י.ד.)

לאמא שלי קוראים בארבעה שמות, שרק אחד מהם בלשון הקודש, בשם אחת האמהות, שאר שלושת השמות הן בלשון לועזי, שמות לא מוכרים ולא מקובלים כלל ועיקר. בפעם הראשונה שהייתי אצל הרב, אמרתי את שמי "בן", וציינתי את שם אימי כשאני אומר לו שם אחד מתוך ארבעת השמות, את השם בלשון הקודש. הוא מיד תיקן אותי ואמר מעצמו את ארבעת השמות. הכל היה גלוי לפניו. (ד. בן כ.כ.ר.ק.)

באחד הימים היה חסר לנו עשירי למניין לתפילת מנחה. ירדתי למטה ולא מצאתי עשירי, אלא יהודי רווק מבוגר שהיה מסתובב שתוי כל היום בשכונה. בקשתי ממנו להשלים לנו מניין. הוא הסכים ועלה לתפילה. בין מנחה למעריב הרב הביט בו ואמר לו: "קנה את הספר 'שני לוחות הברית' של השל"ה הקדוש, ותלמד אותו. זה התיקון שלך בעולם הזה!". הלה לקח את דברי הרב ברצינות, הפסיק לשתות ולמד בהתמדה את ספרו של השל"ה, כדברי הרב. לאחר כמה חודשים, הוא בא שוב להתפלל מנחה בבית הרב, ובין מנחה למעריב הוא סיפר לרב שהוא עשה כדבריו ולמד את הספר 'שני לוחות הברית'. הרב שמח מאד, ואיחל לו שילך לשלום. באותו ערב נפטר היהודי הזה בלילה, על מיטתו. (י.ש.)

מידי שנה, הרב, והרבנית שתחיי, היו נוסעים - בחורף - לטבריה, לחמי טבריה ומשתהים שם כשבוע. פעם אחת לקחתי אותם. בדרך הלך שאלתי את הרב מאיפה לנסוע. הוא אמר לי 'דרך השפלה'. הבנתי את התשובה. כביש הבקעה היה צר ומפותל, עובר בשטחים שהאוכלוסיה הערבית מרובה בה. התשובה מובנת. הגענו לפנות ערב, והייתי אמור לחזור לכיוון ירושלים. הרב שאל אותי אם אני חוזר דרך כביש 443. אמרתי שכן. הוא אמר לי "אז תסע דרך הבקעה". לא הבנתי. לילה, כביש צר ומפותל, אוכלוסיה

עויינת. כמוכן שלא המרתי את דברי הרב ונסעתי דרך הבקעה. למחרת בבוקר שמעתי שהיה פגוע ירי בכביש 443, ונהרג יהודי בשם כהן. עכשיו הבנתי את תשובת הרב. (ב.י. הכהן)

יום אחד היו נוכחים במניין שלושה בחורים רווקים. הרב אמר להם שמי שיתפלל רצוף אצלו במניין אחד - עשרה יום ברציפות, יתחתן תוך חצי שנה. שלושתם התחננו תוך חצי שנה (ב.י.)

באתי לבקש מהרב שיברך את אבינו שהיה חולה ושיבריא. הרב כדרכו בקודש בירך והתפלל בכל לבנו. קמתי ללכת, ואז הרב פנה אליי ושאל "יש לך ילדים?" עניתי: "יש לי ילדים אבל אני באתי בעיקר בגלל אבא". הרב אמר לי "את צריכה בנים זכרים". הופתעתי מאד מההערה, כי באמת באותה תקופה היו לי שתי בנות בלבד, ועדיין לא נולד לנו בן. הרב בירך אותי שאפקד בבן זכר. עברו חדשים מספר, ולשנה הבאה נולד לנו בן זכר בשעה טובה. (א.ס.)

בתקופה שלפני פטירתו, אשתי נהגה ללוות את הרבנית שתחיה לטיפולים כימיים ואחרים ב"הדסה" בהר הצופים, ובהרבה מקרים אני נשארתי עם הרב בבית. פעם אחת היא הוזמנה לטיפול כימי בשעה 8:00 בבוקר. אחרי בדיקה אם היא מסוגלת לעמוד בטיפול, הוזמן החומר. בשעה 10:30 טלפנתי לאשתי והיא אמרה שה"חומר" טרם הגיע. בשעה 11:30 אמר לי הרב לבדוק כי החומר הגיע. טלפנתי לאשתי והיא אמרה שהיא ליד הרבנית והחומר טרם הגיע. לאחר סיום השיחה - אשתי טילפנה אליי שהרגע האחות נכנסה עם החומר. הרב ידע שהחומר הגיע, עוד כאשר האחות הייתה בדרכה לחדר של הרבנית עם החומר.

פעם אחרת, הרבנית הוזמנה לבדיקה חודרנית שהצריך הרדמה חלקית. הוזמנה לשעה 11:30. אשתי ליוותה אותה, ואני נשארתי עם הרב. בשעה 12:30 שאלתי את אשתי מה קורה והיא אמרה שטרם נכנסה, כי יש תור ארוך. בשעה 13:30 הרב הפסיק את השיחה בינינו, ואמר "יהא רעוא מן לקדם אלהא דשמיא, שהבדיקה תהיה חיובית ולא ימצאו דבר". טילפנתי לאשתי, והיא אמרה שהרגע הרבנית נכנסה לבדיקה. בשעה 13:50 אמר לי הרב, "אתה יודע מה הרופא חושב עכשיו? לא מצאתי שום דבר". טלפנתי לאשתי לשאול מה קורה? היא אמרה לי שהרבנית עדיין לא יצאה מהבדיקה. לאחר כעשר דקות היא טילפנה אליי ואמרה שהרגע הרבנית יצאה מהבדיקה, כולל הרופא שאמר שלא מצא דבר !!! (י.ש.)

סיפר תלמידו ר' מרדכי לב: "אשה באה לקבלת קהל אצל הרב כשהיא גועה בככי מר. התינוקת שהיא עתידה לילד, קבעו רופאי בית החולים, תהיה נטולת ידיים ורגליים. הרב ביטל מידית את התחזית וקבע: הכל יש לה לתינוקת, לא נעדר אבר, ואחרי שיוולד בקשתי שתבואי הנה ואף תבשרי לי, ביקש הרב. וכך הווה. התינוקת נולדה בריאה ושלמה!".

פעם אחת הגיע כדרכו בשעות לפני הצהריים ללמוד אצל דודו, ודודו קיבל את פניו ואמר לו שהוא לא מרגיש טוב, ועליו ללמד את השיעור היומי ב"עץ חיים" באותו יום. שמעתי מאחד המשתתפים שהוא העביר שיעור של 8 שעות ברציפות, מ 2:00 אחה"צ עד 10:00 בלילה, על הנושא "סודות התורה הקשורות לרצועת הסנדל של 'החולצת'". בחזרתו באותו יום לגן יבנה, רעד מפחד שמא טעה ולא כיוון כיאות לכוונות האר"י, מותש מחרדה, נרדם, ובחלומו הופיע אליו האר"י הקדוש, חייך ואמר לו: "כל מה שלמדת כיוונת לדעתי".

מנהל מוסד חשוב סח לו על גירעונות גדולים בתפעול המוסד. ר' שלמה השיבו כי אחד מעובדיו הנאמנים לוקח הרבה מכספי המוסד. המנהל ההמום עקב ביסודיות, ואכן גילה לתדהמתו כי אחד העובדים אשר עמדו לצידו, דווקא הוא זה אשר נגוע בכל מה שאמר הרב.

לפני מספר שנים, רעייתי ניגשה לעשות בדיקות דם שיגרתיות. כשקיבלה את התוצאות, הן היו מאד מדאיגות. לפני המשך הטיפול אצל הרופאים, נסענו לבקש ברכתו של הרב זצ"ל. לאחר שספרנו לו על התוצאות המדאיגות שקיבלנו, הוא חשב מעט, ואמר בצניעות האפיינית לו "אולי התוצאות שקבלתם, כלל לא שלה, אלא של אשה אחרת". בירך שהכל יהיה בסדר ונפרדנו לשלום. למחרת, התקשרו מקופ"ח והתנצלו שבטעות שלחו לרעייתי תוצאות של אשה אחרת. היינו בהלם מרוח קודשו של הרב. (א.ה.מב"ב)

אני תושב לונדון. לפני שנים בקשתי להרחיב את ביתי והגשתי בקשה להיתר בניה לעיריה. אשרו לי רק חלק ממה שרציתי להגדיל. בבניה בפועל חרגתי מן התכנית שאושרה והגדלתי מעבר למה שאושר לי. על פי החוק בלונדון, מי שבונה ללא היתר בניה (או מרחיב מעבר למה שהותר לו) עליו לפרק את כל מה שבנה, ולבנות מחדש על פי מה שהותר לו. אולם בפועל אף פעם העיריה לא דרשה לעשות כן. לגבי החליטו שיראו כולם וייראו, ודרשה ממני לפרק את כל מה שבניתי. זה היה לפני כשלוש שנים וביקשתי את ברכתו של הרב. הרב אמר לי "בסופו של דבר תשלם קנס בלבד".

העיריה הגישה נגדי תביעה לפרק את כל מה שבניתי ולהתחיל מחדש על פי מה שאושר לי. אני טענתי שהדרישה לא הגיונית, למרות חוקיותה, ומעולם העיריה לא עמדה על כך. המשפט נמשך שנתיים וחצי. לפני חצי שנה החליט השופט לזכות אותי מתביעת העיריה אולם חייב אותי לשלם קנס ולפרק בבניה כל מה שחרגתי (בלבד, ולא הכול, כדרישת העיריה) ולהחזיר לגודל שאושר לי. בצאתי מן המשפט תמהתי, שהרי הרב אמר לי שאצא בקנס בלבד, והנה אני צריך גם לפרק את "עודף" הבניה שבניתי. למחרת יום המשפט כל העיתונים בלונדון "ירדו" על העיריה, שתבעה תביעה לא הגיונית ובסופו של דבר נכשלה בתביעתה והשופט זיכה את ה"נאשם". ראש העיריה כעס על הצוות המשפטי וההנדסי בעיריה, על הביזיון שנחלה בבית המשפט. לפנות ערב קיבלתי טלפון מלשכת ראש העיר ובו בקשה לקבוע פגישה עם ראש העיר על מנת ליישר את ההדורים, לעשות "סולחה". נפגשנו. בפגישה נוכחו כל הצוות הבכיר של העיריה, עורך דיני ואני. ראש העיר שאל אותי למה חרגתי ממה שאושר לי. הסברתי לו שהדירות באיזור הזה קטנות, היהודים הגרים שם הם בעלי משפחות גדולות, וכשרוצים להגדיל מאשרים כמות מ"ר קטן מצרכי משפחה גדולה. לאחר מו"מ שנמשך כמה חדשים, הציע ראש העיר שגודל הבניה שבניתי בפועל יהיה הגודל שיאושר להרחבה עבור כל תושבי השכונה (ליהודים). למקרה שלי, אשלם את הקנס שאוטל עלי, ובמקום להרוס את ה'חריגה', אגיש את התכניות שבניתי בפועל לעיריה, ואקבל אישור למפרע, כי הרי עכשיו גודל זה - מותר להגדלה. הסכמתי. לפני כחודשיים, קבלתי את אישור העיריה, שלמתי את הקנס, והכל הסתיים בדיוק כפי שהרב אמר לפני שלוש שנים, בתוספת, שמעכשיו לכל היהודים מותר יהיה לבנות לפי הדגם שאני בניתי.

רבינו היה מנותק מהעולם הזה. מספר ש.ש. שפעם אחת היה אצל הרב, והרבנית לא היתה באותו יום. קם רבינו והלך למטבח להכין לש.ש. קפה. משהשתהה, הלך הלה לראות מה קורה. הוא רואה את הרב עומד ליד הקומקום, ואינו יודע איפה ללחוץ כדי שהמים ירתחו.

אחד מחשובי חסידי צאנו מספר: דרכי הייתה לבוא אל רבי שלמה שרעבי מידי שבוע בכדי להזכיר את שמות התורמים לאחד ממוסדות צאנו בנתניה לברכה וישועה. והנה באחד הימים, בבואי לצאת מביתו פנה אליי הרב ואמר: "איך מצב בריאותך"? "ב"ה מצוין". שכן הייתי חזק ובריא. אולם הרב אמר: "תיקח בכל יום מזון מלכות (כמובן, לפי מינון, בהתייעצות עם מומחים) בכדי לחזק את המערכות בגופך". אני, שהייתי כה חזק ובריא, לא התיחסתי, לצערי, לדברים.

לאחר כשמונה חדשים התגלתה אצלי המחלה הקשה, השם ישמור. הייסורים והטיפולים אשר עברתי רבים הם, (כחצי מיליון שילם על טיפולים בארץ ובחו"ל), ועדיין ישועה לא נראתה באופק. והנה כשבוע לפני פורים שהייתי בבית הרב שלמה שרעבי, ובקשתי כי יואיל לברכני כי כבר איוושע. הרב חשב קימעא ואמר: "כעת לא אוכל לברכך, תבוא ביום פורים, ישר אחר תפילת נין החמה, (והדגיש הרב, שלא אאחר, היות ואנו לומדים פה בחבורה שעות רבות וזה יכול להפריע), ותביא עמך משלוח מנות גדול..."

אכן, עשיתי כדבריו, והגעתי ביום הפורים השכם בבוקר עם משלוח מנות גדול, או אז הרב, אשר היה שרוי בעת רצון, ביקשני כי אפתח את פי וארים את לשוני, הרב התבונן קימעא ואמר: "זהו זה, נגמר לך המחלה!". בהתרגשות ובשמחה, הלכתי לערוך בדיקות נוספות, ולפליאת הרופאים, הכל היה נקי, והפסיקו לי מיד את כל התרופות, וב"ה עברו מאז שלוש שנים בבריאות ולאורך ימים.

יום שחרור מביה"ח של מרת אמי, אחות הרב זצ"ל, היה ארוך מהצפוי. ישבנו, דודי (רבינו) ואני, על ספסל ליד הטלפון ציבורי, הדוד, כהרגלו, דיבר דברי תורה ומוסר. קמתי להתקשר לאחי הגדול שיבוא לאסוף אותנו מבית הרפואה. "שב" אמר הדוד, "עוד לא הגיע הזמן". אמרתי לו שאחי ביקש שאתקשר מיד כשישחררו את אמא". הדוד חיך וליטף זקנו ושאל בחיך "תפסת אותו?". עניתי "אין תשובה אצלו".

לאחר מספר דקות שוב ניסיתי לטלפן. גם הפעם הדוד אמר "חבל על המאמצים. לא תתפוס אותו. חכה עד שאומר לך!". חזרנו ללמוד ואחרי מספר דקות הפסיק לימודו ואמר לי: "יואל, קום תתקשר עכשיו. אחיך עצבני מחכה לך כבר הרבה זמן!". תוך שנייה השגתי את אחי בטלפון "איפה אתה? אתה יודע כמה אני מנסה לתפוס אותך?!" (י.ד.)

כשמרת אמי השתחררה מבית הרפואה, ואחי הגדול הגיע לאסוף אותנו, התלהבתי כדרכו של כל נהג צעיר. חשבתי לעצמי "איזה יופי, אשב ליד אחי ואלמד יותר כיצד לנהוג". לפתע נשמע קולו של דודי (רבינו) "אתה תשב... מאחור. אימך יצאה מבית הרפואה לאחר ניתוח. במושב הקדמי יהיה לה הרבה יותר נוח... לשבת".

לפני שיצאנו לדרך הביתה. הניח ידו על גג המכונית ובירכנו כהרגלו "לכו לשלום" אלא שהפעם הוסיף ואמר "אל תרגזו בדרך!". נסענו, באחד הפניות כיוונתי בטעות את אחי אל הנתיב הלא נכון. אחי התחיל לרגז ולצעוק עליי. "אל תתעצבן אתה זוכר מה אמר הדוד?! אל תרגזו בדרך...!!!", אמרתי, ואחי, כששמע זאת, חיך וכל רוגזו נעלם כלא היה מעולם... (י.ד.)

סיפר ר' יואב אהרון: "הייתי בחור מחו"ל הלומד בישיבת מיר כמה שנים. יום אחד בחדש אלול ה'תשס"ז, בארוחת ערב, ר' סייג מקרית אתא, שלמד אז בישיבה התחיל לספר לנו, סביב השולחן, על רבינו, ואמר שכדאי לבא לתפילה ב'נץ' ולקבל ברכה מהרב. למחרת, השכמתי והלכתי להתפלל אצל הרב. באותו תקופה התחלתי פרשת השידוכין, הייתי רק אחרי פגישה ראשונה או שניה עם רעייתי לעתיד, וחוץ מלהורי, הדבר לא היה ידוע לאף אחד. באחד מהימים הראשונים שהתחלתי להתפלל שם, אחרי תפילה כשניגשתי לרב לקבל ברכה, הרב בירך: "שתזכה אתה וכלתך לשנה טובה ושתזכה לבנות בית נאמן בישראל". הייתי המום מרוח הקדוש. כמובן, סגרתי מיד עם רעייתי ולא נשאר לי עוד ספיקות. מאז, נקשרתי ונדבקתי להרב עד סוף ימיו. ובשנים אלו, שזכיתי להכיר את הרב, הייתי עד לעשרות פעמים לרוח הקודש ששרתה על הרב.

כשהייתי גר בשכונת 'בית ישראל' הייתי הולך ללימוד זוהר בביתו בשבת. נהגנו שאחרי כמה עמודים היינו מפסיקים לכמה דקות, וכל אחד היה מעיין בזוהר לבד. והנה באחד ההפסקות הללו, התחלתי לחשוב לעבור דירה, כי הדירה שהייתי גר בה בבית ישראל הייתה מאוד לא נוחה. והנה, פתאום, הרב שאל אותי: "למה אתה חושב לעזוב למקום אחר? תשאר כאן".

כשאשתי הרתה, כבר בחודשים הראשונים, הרב אמר לי שנתכוננו לברית שתהיה בפסח, ושאינן יין ומצות בכמות מספיקה ואף מספר פעמים זירז אותי לעשות כן. וכמובן כפי שאמר כך היה, הברית הייתה בשבת חול המועד פסח.

הרב מרדכי שרעבי זצ"ל העריך את רבינו עד מאוד, ופעם בעת שלא חש בטוב אף ביקשו כי ימסור את השיעור בבית המדרש במקומו. אמנם, עד אותה תקופה היה רי שלמה צנוע ונחבא מאד. אולם באחד הימים הגיעו לדודו, רבינו מרדכי שרעבי קבוצת אנשי עסקים מפורסמים אשר הסתבכו קשות עם המדינה וששה עדי מדינה עמדו להעיד נגדם. רבי מרדכי השיבם, לכו לרבי שלמה שרעבי והוא יוכל לעזור לכם, משהגיעו אל ר' שלמה, לקח מהם את שמות השופטים, התובעים והעדים, והרגיעם כי יתפלל ובעזר ה' יצאו זכאים. משהגיע יום המשפט, הסכים בשפלותו לבוא עמם לבית המשפט, בהבהירו להם נאמנה כי כל העדויות יופרכו. ואכן, כדבריו כן היה. כל חמשת העדים הראשונים נפרכו דבריהם בזה אחר זה. ואילו העד השישי, אשר חשבוהו לאחד מידידיהם, ולבסוף ראו שהוא מעיד נגדם, גם עד זה החל להתבלבל בעדותו, עד כי התעלף באמצע דבריו, ויצאו כולם זכאים. הללו אשר היו בעלי ממון באו לבשר לרי שלמה ורצו לבנות לו דירה נאה ובית מדרש, אולם ר' שלמה אשר אהב את הפשטות, בראותו את הפצרות אחד הגבירים שבא לביתו בדרישה זו, החליט להפטר ממנו ואמר לו "אני לא מכירך...".

פעם ניגש לפניו אברך חשוב ושח בפניו בכאב רב כי הרופאים הודיעו לו על הוולד שצריך לבוא לעולם, כי הינו חסר איברים רבים ח"ו, נענה ר' שלמה בפסקנות: "אין צייר כאלוקינו, צר צורה בתוך צורה, וברא בה כרעיים ומעיים, לך לשלום והכל בסדר." הלה התעקש כי הבדיקה נעשתה ע"י רופא בעל שם עולמי כמה פעמים והוא אמר בצורה חד משמעית, כי העובר חסר איברים רבים. אולם רבינו עמד בתוקף ש"לא חסר לולד כלום! ואכן, למרבה הפלא נולדה תינוקת בריאה ושלמה בכל איבריה.

חברי לעבודה ידע שיש לי קשר לרבינו. הוא סיפר שנולדה לו בת ל"ע עם בעיה קשה בכבד, והרופאים מעריכים שתוחלת החיים שלה 'מקסימום חצי שנה'. הוא ביקש ממני שאסע איתו לרבינו. כמובן שלא יכולתי לסרב והגענו אל הצדיק. שם גוללנו לפני הרב את הסיפור כהוויתו, ואת הערכת הרופאים. כמו כן סיפרנו שיש אפשרות לבצע ניתוח בחו"ל, שבו ינסו להשתיל כבד לתינוקת שנלקח מתוך האב. סיכויי הניתוח לדברי הרופאים הינם קלושים מאוד. הרב שמע את הדברים, עודד אותו לבצע את הניתוח, ובירך את התינוקת ש'תגדל ככל הילדים'. כשיצאנו מהרב, חברי הסתכל עליי ושאל אותי מה אני אומר. אמרתי לו שאם הרב אמר שהיא 'תגדל ככל הילדים' אז היא תגדל ככל הילדים, אין ספק בכך ועליו להאמין בדברי הרב. הוא נסע לחו"ל לבצע את הניתוח המסובך, במהלך הטיפול הרפואי ואחריו, הוא עידכן אותי מחו"ל, ואני, לבקשתו, עידכנתי את הרב, והרב כמה פעמים ביקש למסור לו שלא ידאג כי היא תגדל ככל הילדים. ב"ה, הכל עבר בשלום כדברי הצדיק וברכתו, בימים אלו הילדה חוגגת בת-מצוה.

פעם ניגשתי לרב בעניין הרחבת הדירה. ניגשתי עם שכני כדי לא ליצור מחלוקת. באותה תקופה לא עבדתי, והרב אמר שכעת זה לא הזמן לבנות, כי גם אם אעבוד וארוויח סכום מסוים (והוא נקב סכום) עליי לחתן שתי בנות. לאחר שנה, מצאתי עבודה ששכרה היה הסכום שהרב אמר, וחיתנתי, ב"ה, את שתי בנותי בהפרש של שלושה חדשים.

עקב הכרותי הקרובה עם הרבנית שתחיי, זכיתי להתקבל רבות אצל הרב זצ"ל ותמיד הייתי יוצאת ממנו מעודדת ומחוזקת. האמון הרב שהאמנתי בו נסך בי עודוד ותקוה גם בשעות קשות. דרכו הייתה למעט ולהנמיך את הבעיה ויחד עם זאת להגדיל את התקוה לעתיד כי אין לדאוג ולפחד, אלא לבטוח בה' לעתיד טוב יותר. באחד מביקורי אצלו, תוך כדי שיחה, אמר לי (בלי קשר למה שדברנו לכאורה) לומר לבעלי שלא יחשוב עליי בעת הנחת תפילין. בשובי לביתי ספרתי זאת לבעלי, והוא נדהם! כי אמנם כשהוא אומר את התפילה לפני הנחת תפילין, בה נאמר "ומשפע מצוות תפילין יתמשך עליי להיות לי חיים ארוכים ושפע קודש ומחשבות קדושות... ושלא יפתנו ולא יתגלה בגינו יצר הרע... הוא חושב גם עליי... את מחשבתו זאת ידע הרב ברוח קודשו. (גברת ח.)

כשנבצר ממנו ודודו, המקובל הצדיק רבי מרדכי שרעבי, למסור את השיעור הקבוע שלו בישיבת "נהר שלום", בה כיהן כראש הישיבה, ביקש רבי מרדכי ממנו שיעתר למסור את השיעור, והוא נעתר. הוא מסר את השיעור בלא להחסיר כל רו, עד שרבי מרדכי התפעם והפטיר: "אתה ראוי להיות ממשין דרכי", אך הוא סירב. הרב היה בקי במילה בכל ארון הספרים הגדול שהיה בביתו.

בהיותו כבן 22 עבד כנהג מונית. היה נהג מונית שקינא בו, כי כל נסיעה טובה ומשתלמת, הייתה נופלת בתור שלו, במיוחד, אם הייתה נסיעה מיוחדת לירושלים, היא נפלה תמיד בתורו. נהג המונית הזה טען שזה לא יכול להיות והוא בטוח שהוא מרמה. בוקר אחד מצא את מוניתו שרופה. באותו לילה מת נהג המונית ההוא מדום לב.

ע. מספרת כי בעקבות סיבוך בלידה ופגיעה במוטוריקה הגסה והעדינה פנה אליה הפרופסור ואמר: "תשלימי שהבן שלך נכה, יש עוד נכים כמוהו". הדבר הביא אותנו למציאות חדשה קשה, כאשר את רוב זמננו 'בלינו' בבית הרפואה ובמכון לפיזיותרפיה. אימי נסעה לרב לבקש על שלום הילד. דבר ראשון הרב ביקש להוסיף שם לשמו הנתון ואף אישר את השם החדש שבחרנו. אימי המשיכה לפקוד את ביתו של הרב שירעיה בברכותיו ושהרך הנוול יתפקד כבני גילו. הבטחות הרב רווחו לנו מאוד. לצד הטיפולים והברכות - באו הישועות. בהמשך, הרב בדק את מצב בריאותו של בנו בבדיקה של הסתכלות מתחת ללשון והסביר לנו כי ניתן לראות את גוף האדם מתחת ללשון. בתום הבדיקה הרב כי הילד בריא, אך 'דבש מלכות' יחזק אותו. הקפדנו לתת לילד דבש מלכות במינון שהרב קבע. בהיותו בכיתה א', בבדיקת רופא שגרתית הרופא קרא את המידע הרפואי שבתיק, הסתכל בילד, ושאל בפליאה: "האם מדובר בילד הזה?". כל נכות לא נכרה עליו.

מספר י.ש.: משנכנס נכדי לישיבה גבוהה, הוא התלבט אם להניח תפילין כל היום בעת הלימוד, או שזו יוהרה. מידי יום ו' הוא היה בא אתי לרב זצ"ל להתפלל במניין המצומצם בביתו, והוא חכך בדעתו, בגלל שהרב בעצמו, עד כמה שהיה ידוע לו, לא הניח תפילין כל היום. ביום ו' הבא, אחרי התפילה, הוא ניגש לרב לבקש ברכתו, והרב אמר לו: "אתה אל תקח דוגמא ממני, זו מצווה גדולה להיות בתפילין, עד כמה שאפשר, כל היום. תעשה את זה"

פעם אחת רצייתי להקליט את הרב מבלי שיבחין. אך הרב גילה את זה וסירב. פעם הצלחתי להקליט אותו. כשהגעתי הביתה רצייתי לשמוע אותו, מצאתי שכל ההקלטה - נמחקה.

מספר ר' מרדכי לב את מסכת קשריו עם הרב במשכנו נאוה קודש: "הייתי בבית הרב בשלושת השנים האחרונות וראיתי את הנהגותיו. חזיתי במו עיני, כשהיה שותה כוס שתייה, שתה אותה מהר בכדי לא ליהנות ממנה. כן הרב היה מקפיד על קימת חצות ללימוד התורה מהילדות ועד ימיו האחרונים - אפילו בימיו האחרונים, כשלא היה מסוגל לקום מהמיטה, היה נשאר ער במיטה ומהרהר בדברי תורה".

הייתי בחור מבוגר בישיבת מיר, בן 25, ועדיין לא מצאתי שידוך. השתדלתי להתפלל אצל הרב במניין "ותיקין" בביתו. הרב אמר לי שאם אהיה אצלו בשבת "חיי שרה" - אזכה לשידוך אי"ה. כידוע, זו הפרשה בה מסופר על השידוך של יצחק ורבקה. וכך היה, בשנת ה'תשס"ח, הייתי אצלו, כעבור חודש היה ה"וורט", ובאדר - החתונה. (א.ס.)

אחד מבני נסע עם הרכב צפונה לשבת. אחרי כניסת השבת, הוא מצלצל שנתקע עם הרכב, אמרתי לו: "שבת" וניתקתי את הטלפון. אשתי לא ידעה את נפשה כל הלילה מרוב דאגה. בבוקר אמרתי לה שנשאל את הרב. שאלנו אותו והוא אמר: "הכל בסדר, הוא התפלל אתמול "קבלת שבת", והתארח בסעודת שבת, ואין לכם מה לדאוג.". ואכן, התברר לנו אחרי כן, שמשפחה מהמושב הסמוך אירחה אותו, כמנהג יהודים טובים, ואף עזרה לו במוצאי שבת לחלץ אל הרכב. (י.ט.)

חודש חשוון

א' חשוון

הצדיק רבי שלמה זלמן אונסדורפר הי"ד

יום ההילולא - א חשוון

הצדיק רבי שלמה זלמן אונסדורפר הי"ד - נולד בשנת ה'תרמ"ח (1888) בעיר גוטא. למד אצל הגאונים רבי יוסף צבי דושינסקי בישיבת גאלאנטא. בהמשך למד אצל רבי עקיבא סופר אב"ד פרשבורג. גם לאחר שהתחתן הרב התמיד בלימודו במשך כמה שנים כאשר אשתו מפרנסת אותם בעסק מלאכת החייטות. נהג ללכת לישון לאחר חצות ולקום באשמורת הבוקר. כל ימי חייו היו מוקדשים ללימוד, להרבצת תורה ויראת שמיים. לימד שיעורים בהלכה ובגפ"ת עם בחורים מופלגים ולימד גם חומש ורש"י ומשניות.

מימיו לא נראה כועס או מקפיד. כל דבריו היו בשפה נעימה ומתקבלת. השיב רבים מעוון בדרשותיו הנלהבות ובדיבור אישי בדברי חכמה וענווה המתקבלים על הלב. שימש מגיד מישרים בעיר פרשבורג ורב קהילת 'מבקשי תורה'. בימי השואה רבינו ואשתו ובנו ר' שמחה בונים סבלו רבות יחד, הם גורשו למחנה ההשמדה אושוויץ (בנו נשלח למחנה עבודה). ביום ב' של ר"ח חשוון ה'תש"ה (1944) הרב ורעייתו נספו על קידוש ה'. חי כ-56 שנים.

אביו: ר' מרדכי אריה הי"ד (שימש כשו"ב ומ"צ בעיר גוטא). **אימו:** מרת שרה הי"ד (נספתה יחד עם בעלה ביום כ"ג סיון ה'תש"ד). **אשתו:** מרת שבע שטרן הי"ד. **ילדיו:** ר' שמחה בונם, ר' שמואל אלכסנדר. **מרבתי:** הגאונים רבי יוסף צבי דושינסקי, רבי עקיבא סופר (אב"ד פרשבורג). **מספריו:** **שפתי שלמה השלם** - כתב חידושי אגדה, דברי מוסר והתעוררות על התורה ופרקי אבות, אותם אמר בדרשותיו מהשנים ה'תרע"ו-ה'תש"ד בקהילת פרשבורג (יצא לאור בשנת ה'תשס"ח - 2008 על ידי בנו ר' שמואל אלכסנדר).

רבינו ויתר על חלום חייו בעבור מצוות כיבוד אב ואם. מעשה שהיה - כך היה: נכספה וגם כלתה נפשו של רבינו לזכות לעלות ולחונן את עפרה של ארץ ישראל. לזכות ולחיות בארץ הקודש. באותם הימים כרטיס הפלגה לארץ ישראל עלה סכום גדול מאוד! ידו לא היתה השיגה את הסכום הזה ולכן הוא נותר בינתיים בגולה הרחוקה ושאיפתו הגדולה נשארה בגדר חלום.

שנה אחת, בעיצומו של יום הפורים, אחד הגבירים נכנס למעונו של רבינו והכריז בקול: "רבי, אני רוצה לתת לכם משלוח מנות - כרטיס הפלגה לארץ ישראל!". למשמע דברי העשיר הרב אונסדורפר היה מאושר עד מאוד. הצדיק התחיל לרקוד בהתרגשות רבה והודה לעשיר מאוד על המתנה הנדיבה.

הרב מיד לאחר הפורים פתח בהכנות והמתין בכיליון עיניים למועד ההפלגה. ימים ספורים לפני היום המיועד רבינו נסע להוריו כדי להיפרד מהם ולבקש מהם את ברכת הדרך. הם שמעו את הדברים וכמובן ברכו את בנם בברכת אב ואם שכולה אהבה ותפילה ובדרך צלחה והוא שב לביתו.

סוף כל סוף הגיע היום המיוחל שרבינו ציפה לו כל כך. כל בני העיר עמדו על רגליהם וחיכו במשך שעות אחדות לתורם כדי לברך את רבינו ולראותו בפעם האחרונה לפני שיפליג בדרכו לארץ ישראל. האנשים דיברו בהתרגשות רבה על ההפלגה של רבינו לארץ ישראל ועד כמה רבינו השתוקק לכך.

דקות ספורות לפני שרבינו עמד לצאת מהבית הגיע מברק בהול. השליח נתן לרבינו את המברק והוא פתח אותו, קרא את השורות הקצרות ולאחר מכן הכריז: "רבותי, אני נשאר כאן! אני לא מפליג לארץ הקודש!". התדהמה שאחזה בציבור האנשים היתה עצומה. מה אירע פתאום? הציבור היה מודאג וסקרן כאחד.

הגביר שנתן את הכרטיס לא ידע את נפשו. מה יכול להיות כתוב המברק שגם לרבינו לבטל את חלום חייו ולהפליג לארץ הקודש? הרי כל חייו רבינו ציפה, השתוקק, איווה, יחל לרגע הזה שתהיה לו הזדמנות. התברר כי המברק נשלח מאת אמו היקרה וכך היא כתבה: "שלמה זלמן בני. אנא ממך, מיד כשתגיע לארץ ישראל שלח לנו מברק וכתוב לנו שהגעת בשלום. בבקשה ממך, אל תתעכב כדי שלא אדאג לשווא, די לי בדאגה ההכרחית בשבועות ההפלגה".

באותם הימים ההפלגה לארץ ישראל לא היתה רק סיפור יקר אלא גם ארוך. שישה שבועות ההפלגה ארכה מפרשבורג עד שהאוניה היתה מגיעה לארץ ישראל!

רבי שלמה זלמן כשקרא את המברק חשב בליבו: "אם אני אפליג, אמא תהיה שרויה במתח ובדאגה במשך שישה שבועות ארוכים! היא בוודאי כל הזמן תחשוב: 'מה קורה עם שלמה זלמן שלי? האם הכל בסדר איתו? האם חלילה הוא חולה במחלת ים? האם האוניה מתקרבת ליעדה בזמן? אולי אירע דבר מה חלילה?'"

רבינו חשב: "איך אפשר לעלות לארץ ישראל, אם על ידי מעשה זה אני אגרום לדאגה לאמא? לבטח אמא יהיה לה לישון במשך כל ששת השבועות בהם אשהה על הספינה עד בואי לארץ. לא אוכל לצאת

לדרך כשאני משאיר אימא מודאגת עד הגיעי בשלום ליעדי! - הרב קבע נחרצות והתחיל לפרק את המזוודות הארוזות שבהם צרר את כל רכושו.

הרב קרא לנדיב הלב שהעניק לו את הכרטיס והודה לו בחום על הלב הרחב שלו. העשיר ניסה לשכנע את הרב לחזור בו ולמלא את משאת חייו, אך הרב היה איתן בדעתו ולא הסכים: 'אני באמת ובתמים רוצה לנסוע לארץ הקודש. אני מודה לך על שכל כך התמסרת עבורי וביקשת לממש את חלומי. אבל אני לא יכול לעשות זאת בידיעה שאני מצער את אמי ולכן אני החלטתי להישאר כאן!' - הרב קבע נחרצות ושוב חזר והודה לו על המתנה היפה והיקרה שלא הגיעה לשימוש, למרות שכה שאף אליה ...

וכך רבינו נשאר במקומו ולא עלה לארץ ישראל כדי שלא להדאיג את אמו. סוף דבר היה שרבינו ואשתו ניספו על קידוש ה'!

ג' חשוון

הרה"ק המהרי"ל בן הצמח צדק זי"ע

יומא דהילולא - ג' חשוון

כ"ק הרה"צ ר' יהודה לייב שניאורסאהן (המהרי"ל), היה בנו השני של אדמו"ר הצמח צדק. הוא נולד בליאדי בשנת תקס"ח, וזכה עוד להיות אצל אדמו"ר הזקן, שהיה גם הסנדק שלו. הוא היה מקורב מאד לסבו אדמו"ר האמצעי, למד ממנו חסידות, והיה נקרא ה"סטענדר" של אדמו"ר האמצעי כי היה נשען עליו בשעת אמירת חסידות. ישנו מאמר מודפס, שאדמו"ר האמצעי אמר בחתונה של נכדו המהרי"ל. אחרי הסתלקות אביו אדמו"ר הצמח צדק, נסע המהרי"ל לקאפוסט ונהג שם באדמו"רות. הוא הסתלק בג' חשוון תרכ"ז (בית רבי ח"ג פ"ח).

ניגונים מתעופפים בתפילה

באחת הרשימות של אדמו"ר הריי"צ מסופר, כי הרשב"ץ סיפר אודות סדר ואופן תפילתו של כ"ק הרי"ל בן הצמח צדק, אולם עצם הסיפור לא מובא שם, ואנחנו משלימים אותו ממקורות נוספים. בליקוטי דבורים נזכר: 'וכפי שידוע אופן עבודתו בתפילה בשיר וזמרה'.

"כשהיה מתפלל מהרי"ל - קבלת שבת - והוא היה לבוש נעלי בית, היו נעלי הבית מתעופפים עד התקרה" (מרוב התלהבותו בתפילה).

המשפיע בליובאוויטש, הרש"ג אסתרמן, סיפר על המהרי"ל כי "תפילתו הייתה בדביקות ושפיכות הנפש, ובאריכות גדולה".

"סיפר לי ר' יצחק שו"ב, שבעת שאדמו"ר ר' לייב מקאפוסט נ"ע בן הצמח צדק היה איזה שבועות במדינת באסרביה, היה הוא (ר' יצחק) משמשו, ותפילתו הי' ממש בוקע רקיעים, ומי ששמע תפלתו אפילו אבן נימות. הוא (ר' יצחק) היה ישן בחדרו, ופעם אחת הקיץ משנתו והרבי (רי"ל) הלך אנה ואנה ואמר איזה דברים בנעימה אשר היה ממש טעם גן עדן, ובהרגישו שהקיץ משנתו נפנף עליו במטפחת ואמר לו איטשע שלאף! ונרדם בשינה עד הבוקר" (מגדל עוז ע' רסד).

אדמו"ר הריי"צ סיפר: "דודי מהרי"ל עשה פעם אחת חשבון, ומרוב עמקותו כתב לבסוף במקום הסך הכל: לית אתר פנוי מיניה".

כאשר הגאון מרוגוצ'וב היה ילד קטן, נכנס עם אביו ליחידות לאדמו"ר הצמח צדק. אביו ביקש מהצמח צדק שיברך אותו. ציוה הצמח צדק לבנו המרי"ל, שיניח את ידיו על ראש הילד, והצמח צדק בירכו שיהיה למדן (ספר השיחות תש"ב).

על ילדיו:

- הרה"ק ר' שלמה זלמן מקאפוסט.
- הרה"ק ר' שלום דובער מרעציצא.
- הרה"ק ר' שמריה נוח מבאברויסק.
- בתו הרבנית רחל נישאה להרה"ח ר' מוניע מוניסזאן מגדולי חסידי אדמו"ר המהר"ש.

הרה"ק האדמו"ר הרב אליעזר הורביץ זצ"ל

יום ההילולא - ג חשוון

האדמו"ר הרב אליעזר הורביץ זצ"ל - נולד בשנת ה'תק"נ (1790) כבן שלישי בעיר דוקלא שבגליציה. עוד בילדותו הצטיין בכשרונותיו העילויים. אביו הקדוש לקח אותו פעמים רבות בנסיעותיו אל צדיקי הדור. הירבה לנסוע לצדיקי דורו, ביניהם הצדיקים: ה'חווה מלובלין', ר' צבי הירש מזידיטשוב, ר' צבי הירש מרימנוב, ה'סבא קדישא' מראדישיץ, ר' מאיר לייפר מפרימישלאן, ר' ישראל פרידמן מרוז'ין ועוד. לאחר נישואיו רבינו ישב על שולחן חותנו והתעלה בתורה וחסידות במנוחה ובטהרה, עד שחותנו נהפך עליו הגלגל ל"ע. רבינו ביקש להתפרנס מיגיע כפיו ולכן התחיל לעסוק במסחר היין, בהמשך עסק במסחר עורות. לאחר שרבינו הפסיד את כספו הוא חזר לאביו ברופשיץ אולם עדיין סירב לשמש כרב.

רבינו ניחן בקול ערב ומתוק שהתפרסם ברבים. הוא התחיל לשמש כחזן בביה"כ ברופשיץ. עד שנת ה'תר"ח (1847) רבינו לא רצה לשמש כרב. כעשרים שנה לאחר פטירת אביו, האדמו"ר מרופשיץ, רבינו יסד את חסידות דו"יקוב בעיר טרנובז'ג שבדרום-מזרח פולין ושימש כאדמו"ר הראשון לחסידות דו"יקוב. שמו התפרסם כבעל מופת. בעל רוח-הקודש. רבים מצדיקי דורו באו להסתופף בצל קודשו ושאונו ממנו תורה ויראה טהורה. חיבר ניגונים רבים. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-ג' חשוון ה'תרכ"א (1860). חי כ-70 שנים. ציונו בדו"יקוב שבפולין. בנו, ר' מאיר שמיש כאדמו"ר השני לחסידות דו"יקוב.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' מנחם מנדל מלינסק. **אביו**: האדמו"ר הרב נפתלי צבי (מייסד חסידות רופשיץ). **אמו**: מרת רבקה גולדהמר (בת הנגיד צבי הירש מדוקלא). **אשתו**: מרת חיה רוזנפלד (בת הרב יחיאל מיכל רוזנפלד מראווה רוסקה). **מרבנותיו האדמו"רים**: אביו, ר' נפתלי צבי, ר' ישכר בר מרדושיץ, ר' צבי הירש הכהן מרימנוב, ר' אריה לייבוש ליפשיץ (אבד"ק וישניצא. מח"ס אריה דבי עילאי), ר' צבי הירש מזידיטשוב (העטרת צבי), ר' ישראל פרידמן מרוז'ין, ר' מאיר לייפר מפרימישלאן. **ילדיו**: הרה"ק רבי מאיר (ה'אמרי נועם'. האדמו"ר השני מדו"יקוב), הרה"ק ר' ישראל (רב בבארנוב), הרה"ק רבי משה (רב ברובנדוב), הרה"ק ר' ראובן (רב בדאמביץ), מרת ביילא (נישאה לר' מאיר נתן האלברשטאם. בן האדמו"ר ר' חיים), בת (נישאה לר' חנינא הורוביץ, רב באולינוב). **מספריו**: **דמשק אליעזר**.

הרה"ח ר' נפתלי מילר מחסידי רבינו זיע"א ישב על התורה והעבודה יומם ולילה. פעם נכנסה זוגתו לרבינו וביקשה ברכה לפרנסה. אמר לה רבינו שתקנה קמח והברכה תהיה בקמח, אולם הוא התנה איתה שאסור לה לספר זאת לאף אחד, כך היה שהיתה ברכה בקמח והשק שקנתה לא נגמרה מעולם. האשה שהיתה אשה משכלת עשתה את עצמה כאילו שהיא יוצאת לשוק עם כדים ריקים לקנות קמח כדי שלא יודע לאף אחד על המופת.

פעם אחד היה דין תורה קשה בצאנו והדיינים מהעיר צאנו פחדו לדון בזה, מפני שהבעל דין היה גבר אלים. הם נאלצו להבין דיינים מחוץ לצאנו. הם גם הביאו את ר' נפתלי לשמש בתור דיין לצאנו. דין התורה נגמר קרוב לשבועות. היות והיה קרוב לשבועות לא היה מן הנימוס שר' נפתלי יעזוב את העיר צאנו ולא ישהה אצל הרה"ק מצאנו זיע"א שלא יהיה כפגיעה בכבודו הרם, על כן נשאר בצאנו לשבועות, ור' נפתלי אמר שכזה שבועות הוא עוד לא טעם בחייו.

בראש השנה שלאחריו ר' נפתלי הלך כדרכו לרבו רבינו בדו"קוב. כשרבינו ראה אותו הוא שאל אותו: "איפה היית בשבועות?". ר' נפתלי סיפר את כל מה שקרה והסביר שמפני כבודו של הרה"ק מצאנו נשאר שם בחג השבועות. רבינו זיע"א אמר לו: "אם כן, יהי רצון שרובך יסבול אותך". ר' נפתלי חשב שרבינו אמר כך משום שצדיקי דו"קוב הקפידו שלא ילכו לאדמו"רים אחרים.

כשחזר לביתו הוא לא סיפר כלום לזוגתו. כעבור מספר ימים שאלה אותו אשתו עם היה לו משהו עם הרבי? בעלה סיפר לה כל הסיפור. אשתו סיפרה לו כל המופת עם הקמח, ושמש עכשיו ראתה שנגמר הקמח, והיא מבינה שיש דברים בגו. רבי נפתלי אמר לה: "מה אעשה עתה, והרבי כבר הסתלק" (רבינו נפטר באותו ג' חשוון).

אשתו אמרה לו שילך להרה"ק מצאנו זיע"א. הלך בעלה להרה"ק מצאנו, וסיפר לו כל המעשה עם הקמח, ושרבו אמר לו שמעתה יפרנסו הרה"ק מצאנו. הרה"ק מצאנו מיד נתן לו את ברכתו, ושוב השפיע לו פרנסה בריוח, או אז הבין החסיד שרבו שכבר עמד טרם הסתלקותו דאג לחסידו שיהיה לו צדיק בהאי עלמא שיידאג לו להלאה לפרנסתו, וע"כ שמח רבו בשמעו שכבר הלך לצאנו, ומעתה יוכל הרבי מצאנו לדאוג עבורו.

רבינו נהג בכל ראש השנה לעשות מי שבירך לצדיקי דורו. בכל ער"ה הורה לגבאי שלו שיכין לו את הקוויטל עם שמות הצדיקים, כאשר בראש הרשימה היה בכל שנה הרב ישראל בן חוה (ה"ה הרה"ק קדוש ר' ישראל פרידמן מרוז'ין זיע"א). בער"ה ה'תרי"א רבינו שאל את הגבאי אם כבר הכין את הקוויטל. הגבאי אמר שכן. רבינו שאל: "את מי רשמת בראש?". הגבאי אמר: "כמו בכל שנה רשמתי גם השנה את הרה"ק מרוז'ין בראש הקוויטל. רבינו אמר לו בהקפדה 'אתה כותב בלי לשאול אותי את מי לכתוב בראש? לך ורשום בראש הקוויטל ר' חיים בן מרים' (האדמו"ר הרה"ק ר' חיים הלברשטאם מצאנו זיע"א). רשום בצד שהר"ת של מ'לכלל ח'יים ב'חסד הוא אותו נוטריקון כשמו של הצאנוור רב (ח'יים בן מ'רים). באותה השנה ביום ג' חשוון נפטר הרה"ק ר' ישראל פרידמן מרוז'ין לחיי עולם, אז הבין הגבאי למפרע את כוונת רבינו.

בתו של רבינו, הרבנית מרת ביילא ע"ה (אלמנת הרה"ק ר' מאיר נתן בן הרה"ק מצאנו), חלתה פעם מאוד ומצבה הלך והחמיר. כל התרופות שנתנו גדולי הרופאים לא הועילו, עד שהרופאים התייאשו ממנה.

כאשר רבינו שמע את דברי הרופאים, ציווה עליה שתפסיק לקחת את התרופות, ומעתה ואילך תהיה ניזונת רק מה'שיריים' שלו. היא עשתה כן, ובחסדי ה' הבריאה וזכתה לזיקנה ושיבה טובה.

בכפר הסמוך לבארנוב גר איש עשיר ושמו ר' אביגדור הירש. מסחרו היה בעצים שקנה עצי יער ושלחם על פני המים לדאנציג. כגודל עושרו כן היה גודל שפלותו וצידקת פזרונו. במידת הכנסת אורחים היה מפליא פלאות כמו שהעיד הה"ק ר' אברהם שמחה מבארנוב שהתאכסן פעם בביתו וראה איך שבני ביתו לבושים כאחת השפחות והיו טרודים כל היום להאכיל ולהשקות האורחים העניים הגיעו לביתם. הם נתנו לעניים מאכלים הכי טובים כאותם המאכלים שהאכילו לאנשים מכובדים ביותר. פעם היתה שנת בצורת ויוקר גדול והיה ר' אביגדור הירש בשפל המצב. הוא משכן את תכשיטי אשתו ופרנס שנים-עשרה אורחים כל ימי הפסח.

פעם ר' אביגדור הירש בא להסתופף בצל רבינו בחג השבועות. באותו הזמן ירד מטר סוחף וגשם במשך שישה ימים רצופים. ר' אביגדור היה שרוי בצער ובדאגה רבה כי היה עלול להפסיד בזה את הכל ולהישאר בעל חוב גדול, כי שלח אז הרבה עצים על פני המים לדאנציג, וכידוע שככל שיש יותר מים הם יכולים לגרום לנזק גדול לעצים. במסחר הזה היה שקוע כל הונו וגם ממון אחרים, בליל חג השבועות ישב בשולחנו הטהור של רבינו. הצדיק הביט בפניו הזועפות ואמר: "מהר"ם מרוטנברג נתפס בשביל עליילה ונפטר בבית הסוהר. עצמותיו נשארו שם ולא ניתנו לקבורה, כי המושל תבע בעדו הון רב. לאחר 13 שנים יהודי אחד שילם את הכופר שדרש המושל והצדיק הובא הארון לקבורה בכבוד גדול. לא חלפו שלושה ימים והאיש הפודה נפטר. הגויים הביטו והיה בזה חילול כבוד שמיים. האנשים תמהו: 'הזו מצווה וזו שכרה?' האיש בא בחלום לאחד ממכריו וסיפר לו שבאותה לילה שנקבר מהר"ם מרוטנברג הוא בא אלי בחלומי ואמר לי: "בגלל הטובה שעשית איתי אני נותן לך שתי ברירות: או שתזכה לעושר גדול לך ולזרעך אחריו עד סוף כל הדורות או שתפטר ותהיה עמי במחיצתי בגן עדן. היות ובחרתי ברירה השניה עבר עלי מה שעבר כי כן בחרתי לי מרצוני הטוב".

רבינו סיים: "גם כך אצל ידידנו ר' אביגדור הירש, ודאי שלפי מעשיו הטובים אשר הוא כמעט בבחינת אברהם רבינו שכרו הרבה מאד וזכה להיות אחר פטירתו במחיצת גדולי הצדיקים להתענג עמהם מזיו השכינה בגן עדן. אומנם הואיל ולא יתכן לאיש פשוט לעמוד במקום גדולים ולשום משכנו בין צדיקי עולם ומידת הדין יכולה לקטרג, לכן החליטו בשמיים לדכאו ביסורים של עניות רח"ל כדי שיהיה שולחנו ערוך בלי קטרוג, כי המלך ב"ה חפץ ביקרו להרים כסאו בין כסאות הצדיקים בגן עדן, אבל אני אינני מסכים לזה". רבינו לקח פרוסת חלה מן השלחן ונתנה ביד ר' אביגדור הירש ואמר לו: "כשם שנתת מלחמך לעניי ישראל עד הנה כן תזכה להמשיך לתת עוד ועוד עד יום"... ברכת רבינו התקיימה והוא זכה לעמוד בעושרו כל ימי חייו ועזב לבניו אחריו הון רב.

בעיר גארליץ, חסיד של ז'קוב בשם רבי נפתלי מילר שימש כדיין. הוא היה גדול בתורה ומתמיד עצום שלמד כל היום בבית המדרש בשקידה מופלאה, כשאינו מרגיש כי העניות שוררת בביתו באורח קבע. בכל פעם בה נסע אל רבו הרה"ק רבי אליעזר מדז'קוב זיע"א, ביקשו ממנו בני ביתו שיזכיר אצל רבו את פרנסתו המצומקת ויבקש את ברכתו, אבל תמיד כשנכנס אל הקודש פנימה, לא עלה על דעתו לדבר אודות ענייני גשמיות. אשתו הבינה כי ממנו לא תצמח ישועתה ולכן החליטה לנסוע בעצמה לדז'קוב, ולקבל את ברכת הקודש וכך עשתה. היא נסעה וכאשר נכנסה אל רבינו היא התאוננה על הפרנסה בבית, ועל ילדיה הרעבים ללחם. רבי אליעזר ציוה עליה לרכוש שק סוכר ולמוכרו קמעא קמעא, וממנו

תתפרנס. האישה שאלה: "נוכל להתפרנס מזה כחודש ימים, אבל מה נעשה אחרי כן?". הרבי שאל: "אם יש לכם כסף לקנות שק סוכר, אם כך עשו כמו שאמרתי, קנו שק סוכר ותמכרו וממנו תהיה פרנסה". היא רכשה שק סוכר ומכרה ממנו לכל הבאים לקנות, ואז נוכחו הכל לראות את דבר הפלא, אף כעבור זמן רב, לא היה חסר מאומה מהשק. הוא נשאר מלא כבתחלה, והמשפחה התפרנסה ממנו בהרחבה במשך מספר שנים.

פעם בערב חג הסוכות לא היה לו לרבינו אתרוג לסוכות. החסידים לא הצליחו בשום אופן להשיג עבור רבם אתרוג לכבוד החג. בבוקר יו"ט בשעת התפילה עדיין לא היה שום אתרוג. בלית ברירה רבינו נטל את הלולב עם ההדסים והערבות ללא האתרוג בלא ברכה. מחוץ לעיר דז'יקוב התגוררה אשה עשירה למשפחת פיצלס, היא היתה עשירה גדולה והיה ברשותה אתרוג. השמועה שלרבינו אין אתרוג הגיעה גם לאוזנה. היא שלחה את האתרוג שלה עם העובד שלה הגוי אל הצדיק שיוכל ליטול את ארבעת המינים. בשעה שהשליח הביא את האתרוג רבינו שהה באמצע סעודת יום טוב. כשראה את האתרוג שמח שמחה גדולה. הוא נטל את ארבעת המינים ובירך על נטילת לולב. לאחר מכן רבינו העביר את ארבעת המינים לשאר המסובים. רבינו בשמחתו הגדולה התבטא ואמר: "אפשר לרשום על דפנות הסוכה שיום אחד נהיה איתכם מחותנים". בנו, ר' מאיר היה בזמנו ילד קטן. כשגדל רבינו והגיע לפרקו דיברו בו נכבדות עם בתה של אותה עשירה מבית משפחת פיצלס והתקיימו דברי רבינו.

לרבינו היתה תיבה שבה החזיק את מעותיו. פעם אחת ראה רבינו ששרתה הברכה במעותיו והתיבה מתמלאת במעות מעצמה. הצדיק מיד נעמד ואמר: "ריבוננו של עולם, אם רצונך לברכני, ברכני נא בדברים רוחניים שאוכל לכוון כראוי בתפלת שמונה עשרה ושאוכה לבנים הגונים". תיכף עשה מעשה, כאשר לקח את כל כספו ומנה את המעות כדי שלא תשרה בהם הברכה וזוה סילק מהם את הברכה ונפסקה ההשפעה, ובאמת זכה שתפילתו התקבלה, וזכה למדריגות גבוהות בתפילה, ולבנים צדיקים עושים נחת רוח ליוצרים.

רבינו הקפיד שכל חסידיו יבואו אצלו לחג השבועות, ולא יסעו למקום אחר, בעיר אחת התגורר אחד מחסידיו של רבינו. לפני חג השבועות נפל למשכב, ולא היה יכול לנסוע להסתופף בצל רבו בחג השבועות. באותה עיר התגורר גם אחד מחסידיו הרה"ק מצאנו. היות שהחסיד מדז'יקוב לא היה יכול לנסוע לרבו ביקש ממנו החסיד מצאנו שישאיל לו את השטריימל שלו, כדי שיוכל לנסוע איתו לצאנו לחג השבועות, מאחר והשטריימל שלו אינו יפה ולא ראוי לנסוע אתו אל הצדיק, החסיד מדז'יקוב הסכים והשאיל לו את ה'שטריימל'. אחרי זמן הבריא החסיד מדז'יקוב ונסע לרבו לשהות במחיצת קדשו. רבינו שאל אותו: "מדוע נסעת לצאנו לחג השבועות ולא באת אלי?". החסיד ענה: "רבי, לא הייתי בצאנו אלא הייתי חולה ולא הייתי יכול לצאת מביתי". רבינו הרים את עיניו והביט בו, ואמר: "השטריימל שלך היה בצאנו". כאשר הרה"ק מנאסויד סיפר עובדה זו הוא הוסיף ואמר כי העובדה שהשטריימל קיבל רושם של קדושה כשהיה בצאנו, הוא חידוש הרבה יותר גדול מהדבר שרבינו הרגיש בדבר ברוח קודשו.

בעיר דז'יקוב היה איש אחד שהציק לרבינו מאוד. פעם אחת הגיע הרה"ק מהרא"י מרופשיץ זיע"א לבקר את גיסו. נכנס אותו איש להתברך מפיו גיסו. ברגע שנכנס, פתח מהרא"י מרופשיץ את פיו: "היתכן שהוא מעיז פניו נגד האב"ד שאני שלחתי אותו להיות כאן לאב"ד, ואתה מציר את צעדיו?". בתוך הדברים שמע הרה"ק ה'אמרי נועם' זיע"א בן רבינו איך שדודו לוחם על כבוד אביו והלך לקרוא לאביו רבינו זיע"א. כאשר נכנס רבינו לשם כבר לא יכול להתאפק ונתן ליריבו ליטותא דרבנן שמעתה הוא

וזרעו אחריו יהיו מחזרין על הפתחים. כעבור שנים היה האיש הזה עדיין עשיר גדול. אשתו התלוצצה על קללת רבינו שהם נשאר עשירים גדולים. כאשר סיפרו זאת לרבינו, הצדיק הגיב: "הא, הא, הא, אני רואה אותנו כבר כעת מחזר על הפתחים". לא ארכו הימים ותוך זמן מועט איבד כל עושרו. מצבו הכלכלי היה כל כך ירוד עד שהוא נאלץ לחזור על הפתחים. פעם אחת הגיע לבית רבינו, יצא רבינו לקראתו עם מאכל ומשתה. רבינו אמר לו: "כאן אני לא רואה עצה עבורך, סע לארץ ישראל ושם תוכל להיושע". האיש למרות שירד מנכסיו עדיין בז לרבינו ולא שעה לעצתו, ונאלץ לעשות את שארית חייו ושנותיו בהקדש לעניים בדמביץ, ושם נפטר.

פעם חלה פעם רבינו, מצבו הלך והחמיר, עד שאנשי החברא קדישא התכנסו כבר והדליקו נרות בסמוך לו, בהתכוננם ליציאת נשמה. לפתע שמעו את רבינו צועק מתוך תרדמתו. אח"כ התעורר ופקח את עיניו, ציוה לכבות את הנרות, וסיפר לסובבים: "עליתי השמימה, ושם פגשתי בידיד נעורי הרה"ק ר' נפתלי מליז'נסק זיע"א שכבר היה בעלמא דקשוט.

רבי נפתלי שמח מאוד לקראתי, והפציר בי שאסכים להישאר שם, באמרו, בוודאי הנך זוכר כמה שוחחנו והשתוקקנו לעלות במדרגות הקדושה, ועתה הנה ההזדמנות לכך מסור את נשמתך כאן ויחד נתענג מזיו השכינה". כשאמר זאת, תפס את ידי בחזקה ולא הרפה ממני, טענתי לפניו: "הרי אני משמש כרב בעירי". הוא השיב לי: "בני העיר ימצאו רב אחר במקומך". "הרי אני רבי לחסידים, חזרתי וטענתי", ושוב ענה לי: "החסידים ימצאו רבי אחר".

לבסוף אמרתי לו: "ידידי ורעי הנך זוכר כמה דברנו על הכוחות הכבירים שחייבים להשקיע בחינוך הצאצאים לתורה, ליראת שמיים ולעבודת הבורא יתברך, לכן כל עוד שאני חי, הנני מקווה להוסיף לחנך את ילדי ביתר שאת, כדי שיתעלו מעלה מעלה בעבודת הבורא". על טענתי זו שוב לא היה לו מה להשיב, שהרי אינו יכול לטעון שימצאו אב אחר, כי לאבא אין תחליף. הוא נאלץ להרפות מידי, ואז התעוררתי, כשסיים את דבריו הפשיל רבינו את שרוולו מעל ידו, והנוכחים ראו סימנים מובהקים של תפיסת יד.

פעם רבינו חלה מאוד במחלה מסוכנת. כאשר הוא פגש במחותנו, האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז, היא ביקשו ממנו שיתפלל עליו לרפואה. הרה"ק מצאנז השתמט ואמר: "מחותן, הרי שם בעולם האמת יותר טוב מאשר בעולם השקר". רבינו התחיל להמליץ על עצמו בעובדה שיש לו צאצאים ועליו לדאוג להם.

המחותן ענה: "שתהיו בעולם האמת אני אדאג עבורם". כאשר רבינו ראה כי ענייני העולם הזה אינו משנים את דעתו של הרה"ק מצאנז נאלץ להודות בסיבה האמיתית ואמר: "עוד מעט מגיעים הימים הנוראים. כשאני מתפלל כל הפמליה של מעלה שמחים עם תפילותי". הרה"ק מצאנז התרצה והלך לטבול. כשחזר אמר לרבינו: "ב"ה, פעלתי בשמיים להאריך ימיכם לעוד שבע שנים".

בנו של ר' חיים, האדמו"ר ר' יחזקאל שרגא שאל את אביו: "אבא, מדוע לא התפללת ישר על ר' אליעזר?". אביו הסביר: "רציתי לראות עד כמה צדיקים מסתירים את דרגתם וב"ה הצלחתי לראות. בהתחלה כששאלתי לשם מה הוא רוצה אריכות ימים, הוא ניסה להתחמק ולהסביר כי מטרתו היא לענייני העולם הזה: לפרנס את צאצאיו. ביטלתי את דבריו. לבסוף היה חייב להודות כי כל מטרתו היא לגרום נחת רוח לשמיים".

חסיד אחד שנסע אל הרה"ק האדמו"ר רבי מאיר מפרמישלאן לייפר זיע"א. בעת שהיה אצל האדמו"ר, הצדיק אמר לו למסור בשמו לרבינו שבכל פעם שהוא מגיע לשם, כשהוא עושה עליית נשמה לעולם העליון, הוא כבר רואה את רבינו נמצא לפניו.

החסיד הגיע אל רבינו וסיפר לו את דברי האדמו"ר ר' מאיר לייפר. רבינו ענה על כך: "אני לא מבין למה הרב התכוון שהוא אומר שאני שם לפניו, הרי אני נמצא כאן בכל יום בבוקר ולא הולך לאף מקום". לאחר מחשבה קצרה הוסיף ואמר: "אולי הוא מתכוון על המשניות שאני לומד בכל יום לפנות בוקר"

בבית מדרשו של רבינו היה יהודי אחד שהחמיר על עצמו שכל עוד שהוא מעוטף בטלית אינו שח שיחה בטלה כלל. האנשים היו מציקים לו על חומרה יתירה זו, כי הגם שמובא שאין לדבר עם תפילין, אך מניין לו חומרה יתירה זו שלא לדבר עם הטלית? הם היו באים בדווקא לדבר איתו כאשר היה מוריד את תפיליו ונשאר עטוף רק בטלית.

אך הלה עמד על שלו על אף שהציקו לו, לא שינה ממנהגו זה. כאשר נפטר אותו אדם לעולמו, יצא רבינו ללוותו, ואמר שעכשיו יגלה מדוע הקפיד האיש שלא לדבר בעודו עם הטלית. "מחמת שביום חופתו עשה יהודי זה חשבון נפשו מה יהיה עם חלקו בעולם הבא. על כן קיבל על עצמו שממחרת החתונה כשיתחיל ללבוש טלית, יקפיד לא לדבר בעודו מעוטף בה כדי שבסוף ימיו כאשר יקברו אותו עם טליתו (כפי המנהג בחו"ל) ויעלה לשמיים לתת דין וחשבון בבית דין של מעלה, אז כאשר ישאלו אותו כיצד התנהג בעולם הזה, לא ישיב על שאלותיהם, משום שהוא מקפיד שלא לדבר בעודו עם הטלית". רבינו סיים ואמר: "חושבני שזה היה לו לעזר!"

בשנת כת"ר רעש העולם על ביאת המשיח. אנשים התחילו למכור את ביתם ורכושם והכינו את עצמם לביאת המשיח ולעלות לציון ברינה. בתחילת אותה שנה רבינו נכנס (י"א בשמחת תורה) ואחז בזקינו ואמר: "הנני נשבע בנקיטת חפץ אשר בהאי שנה לא יבוא המשיח!". דבריו התפרסמו בכל העולם, והתחילו הרוחות להירגע. לאחר שעברה אותה שנה אחד מהמקורבים שאל את רבינו: "מהיכן ידע להישבע והיה ברור לו שהמשיח לא יבוא באותה השנה, כאשר אנחנו מתפללים ומאמינים בכל יום על ביאת המשיח, ואומרים אני מאמין בכל יום שיבוא?". רבינו אמר לו: "היות וראיתי שכל היהודים מכינים את עצמם לביאת המשיח, פחדתי שאם המשיח לא יבוא חלילה, האנשים יבואו לכפור בכל האמונה בביאת המשיח. לכן החלטתי להישבע למרות שאם המשיח יגיע באותה השנה, השבועה תהיה שבועת שקר, העיקר להציל את בני ישראל מכפירה ומינות רח"ל". בגרסה אחרת, הצדיקים הסבירו את שבועתו של רבינו, כיוון שראה שהמשיח לא יגיע באותה השנה, לכן חשש מאוד שבני ישראל יתייאשו וכפרו חלילה בביאת המשיח ולכן הוא נשבע.

קבוצת החסידים השתוקקו פעם להסתופף אצל רבנו בליל פסח, אולם ידעו שרבינו לא מאפשר לאיש מהחסידים להיות אצלו בשעות נשגבות הללו. הם החליטו להגיע בערב פסח כשהם מניחים שהוא לא יוכל לשלוח אותם לביתם כי לא תהיה מספיק שהות לחזור. אך רבינו שהיה איש תקיף וחרוף לא כן היתה דעתו. כשהגיעו אליו בערב יו"ט כבר לא נשאר זמן לשוב לביתם ולכן שלח אותם לכפר הסמוך וביקש מאנשי הכפר שיסדרו לחסידים מקום לאכילה ולינה.

כשהגיעו לשם החסידים דיברו ביניהם ואמרו: "האם אנחנו כבהמות שמוליכים אותנו בעל כרחינו?". הם החליטו לחזור בשעה סמוכה לחג, שכבר לא ישאר פנאי לצאת מהעיר, ואכן כן עשו. רבינו הכניס אותם

לבינתו לשהיה למשך היו"ט והוכן להם מקום לאכילה, אך לחדר רבם, שם ערך הסדר, לא ניתן להם רשות להיכנס. החסידים היו מספרים בערגה שכדאי היה כל זה עבור מה שזכו לחזות בפני הקודש, אף שרק לדקות ספורות, עת שנפתחה הדלת של רבם באמצע הסדר כשהיה צורך להגיש מאכל וכדומה.

רבינו אמר פעם בשעת אכילת ה'מערה'ן בליל ראש השנה 'יהי רצון שירבו שונאינו'. שאלו אותו: "מה זה ועל מה זה?" והשיב: "למי יש שונאים, לעשיר או לעני? הרי לעושר יש לו הרבה שונאים, שכל אחד מקנא אותו וממילא באים לידי שנאה". רבינו נקט לדוגמה עשיר גדול בשם ר' משה הויזער ע"ה, שהיה רגיל לשלוח תמיד סחורה על הים לעיר דאנציג, והיו לו הרבה שונאים, ונראה שאמר כן רבינו, כי רצה לברך את בני ישראל ולהשפיע עליהם שפע גדלות ועשירות.

פעם חלה רבינו עד למאוד והי' שכיב מרע, הגיע מחותנו הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זיע"א לבקרו, ביקשו רבינו לאחל לו רפו"ש, שאלו הרה"ק מצאנז מה חסר למעכתר"ה למעלה בשמים, אמר רבינו שעדיין צריך הוא לנהל עירו, אמר לו הרה"ק מצאנז שיש מספיק מנהיגים שימלאו מקומו בזה, אמר רבינו שעדיין צריך לחנך את בניו שעדיין היו בביתו, אמר לו הרה"ק שהוא ידאג לזה, וכך מה שאמר רבינו הסביר לו הרה"ק מצאנז שזה לא עילה לעכב הפטירה, ושם הרי יהנה מזיו השכינה, עד שאמר לו רבינו האם המחותן יודע שכאשר אנחנו שרים 'אין קצבה' שרים עמנו כל הפמליא של מעלה והם מכים כפיים, נהנה הרה"ק מצאנז ואמר, א"כ צודקים אתם וצריכים אתם להיושע ברפו"ש תיכף, והלך הרה"ק מצאנז לטבול עבור רבינו, ובזמן קצר הבריא רבינו וחי עוד שנים רבות.

בסוף ימיו של רבינו, הגיע הרה"ק ר' יוסף ברוך אפשטיין מנייטטאט (היהודי הטוב), לבקר את רבינו. כאשר רבינו אותו, ביקשו מר' יוסף שיתיר לו ללבוש בעקיטשע שחור בשב"ק, על אף שעד עתה נהג ללבוש בעקיטשע לבן.

רבינו הסביר שעד עתה בבוא השב"ק בערה בו אש קודש במדריגה גבוהה עד שלא היה יכול להביט בפני בני אדם, ואם היה לבוש בעקיטשע שחור היה מרגיש כאילו לובש שק. אמנם כעת התבגר כבר ואין עבודתו כאז. תוך כדי דיבור עשה בידו תנועת ביטול על עצמו, כאומר שכבר אינו שווה מאומה. ר' יוסף אמר שיתיישב בדבר לראות אם יתיר לו.

רבינו המשיך ואמר לו, שגם כן רוצה שיתיר לו שיותר לא יצטרך לעבור לפני התיבה בימים הנוראים, למרות שעד עתה התפלל כל שנה. תוך כדי דבריו אמר לו למרות שכאשר אני אומר 'אין קצבה' יש שמחה בעולמות העליונים, מכל מקום חפץ אני שמעלת כבודו יתיר לי להפסיק מלגשת לעמוד. כאשר היהודי הטוב שמע זאת, הוא אמר לרבינו: "בשום אופן איני מתיר את בקשותיכם, כי עתה רואה אני שאין זאת אלא מחמת שבשברון לבבכם חושבים אתם שאין לכם כבר מה לפעול בעולם הזה".

ד' חשוון

הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד

יום ההילולא - ד' חשוון

הגאון הרב שמחה זליג ריגר הי"ד - נולד ב-כ' אדר ה'תרכ"ד (1864) בנובהרדוק. בשנת ה'תרל"ד (1874) משפחתו עברה להתגורר בבריסק. כנער שימש את רבי יהושע לייב דיסקין עד סיום כהונתו והושפע

ממנו רבות בשיטות ההוראה. לאחר נישואיו בשנת ה'תרמ"ב (1882) נכנס ללמוד בישיבת וולוז'ין. בשנת ה'תרמ"ח (1888) לאחר פטירת הגאון ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'יק (ה'בית לוי') ביקשו קהילת בריסק למנה את בנו, הגאון ר' חיים אולם הוא התנה זאת שבמקביל ימונה רבינו למורה הוראה ולדיין ותפקד בידי האחריות על פסיקת ההלכות והדיונים הממוניים בעיר. בשנת ה'תרע"ח (1918) לאחר פטירת ר' חיים הלוי סולובייצ'יק התמנה הגאון ר' יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק במקום אביו ורבינו המשיך לשמש כמורה הוראה והדיין של בריסק.

רבינו עסק בלימוד ההלכה הפסוקה. כבר בישיבה התפרסם כבקי ובר סמכא בעניינים ההלכתיים מסובכים. יכולת הפסיקה שלו הייתה מדהימה, תוך דקות ספורות היה יכול להספיק לענות עשרות תשובות בעניינים מורכבים. רבי חיים הלוי סולובייצ'יק התבטא על רבינו: "במקצוע ההוראה רבי שמחה זליג הוא יחיד בדורו!". ההערכה אליו גברה בעקבות מקרה בו רבינו הכריז ברבים כי טעה במקרה מסוים של פסיקת הלכה. התפרסם כגאון בכל חלקי התורה. יראת שמיים ובצדקות היתה מופלאה. תפילתו היומיומית הייתה סוערת ונרגשת וכולו היה כאש בוערת. בשעה שהיה מורה הוראה היה אחוז פחד וחרדה שלא חלילה יטעה. מידותיו הטובות וליבו הרחום והשופע לזולת היו מן המפורסמים, והיה מקריב את כל כולו לעשיית צדקה וחסד. נרצח ב-ד' חשוון ה'תש"ג (1942) עם יהודי בריסק. חי כ-78 שנים.

אביו: ר' דב (תלמיד חכם ובעל שיעור קומה תורנית, מנכבדי העיר וסוחריה). **אשתו:** בתו של הרב אברהם רודנסקי מוולוז'ין (התחתן בשנת ה'תרמ"ב). **מרבתי:** הגאונים ר' נפתלי צבי יהודה ברלין (הנציב מוולוז'ין), ר' חיים הלוי סולובייצ'יק (ר' חיים מבריסק). **מתלמידי:** הגאונים הרב איסר יהודה אונטרמן (הרב הראשי לישראל), הרב אהרן יהודה לייב שטינמן. **מספריו:** הרב לא חיבר ספרים, אך בקבצים וספרים רבים התפרסמו מדברי תורתו וחכמתו.

מידת סבלנותו של רבינו היתה מופלאה הטובות היו מופלאות. בספר 'להגיד' (דרשות, פרשת שבוע ופניני מוסר ממגידים בדורות הקודמים) הובא כי הרב שמע הרב מידידו ר' וועלוול אידלמן שהיה נוכח בשעת מעשה. נער הייתי והתגוררתי עם ר' שמחה זליג במשך כמה שבועות, היה זה בימות הקיץ החמים כשבני משפחתו של ר' שמחה זליג שלא רצה ללון יחידי, ביקש ממני לבוא ולהתאכסן בביתו במשך אותם שבועות.

הבית הדל בו היה גר באותה תקופה, היה בעליית בית הכנסת, בו עסק בתורה במשך שעות היום. ביום הראשון, היינו בלילה הראשון, המתנתי בביה"כ. כשהבחנתי שר' שמחה זליג סוגר את הגמרא ונעמד לצאת מבית הכנסת, קמתי גם אני ממקומי ויצאתי ללוחות, אך אז ראיתי שהחל להתלוות אליו יהודי תמהוני תושב העיר.

בהתחלה לא התקרבתי כלל אך משראיתי שהתמהוני לא מרפה ממנו, ניסיתי לעמוד קרוב יותר, אולי אסייע לו לר' שמחה זליג. שמעתי שהוא שואל אותו שאלה - בענייני שידוך. רבי שמחה זליג ששמע את השאלה השיב: "כן, בני". השניים נפרדו, מיהרתי לעבר ר' שמחה זליג, אך התמהוני הנ"ל שב שנית כמי שאינו בטוח שהרב הבין את השאלה. הוא שאל שוב בלחש. ר' שמחה זליג שמע והשיב: "כן בני, אתה יכול להתחתן".

האיש נפרד. אך עצביו המתוחים החזירו אותו בשלישית, הוא ביקש לשאול עוד פעם. ר' שמחה זליג שכבר עלה מדריגה אחת לעבר ביתו נעצר, שמע, והשיב בסבר פנים יפות: "כן בני, אתה יכול להתחתן".

הדיין ר' שמחה זליג עלה עוד שתי מדריגות והאיש שפסע כבר כמה פסיעות לתוך בית המדרש, שב על עקבותיו. עלה אחריו, שאל מה ששאל והדיין השיב: "כן בני, כן". כך עוד כעשר פעמים, במעלה המדרגות. כשהגענו לדלת פתח הבית, היה נראה שאכן ב"ה זו כבר הפעם האחרונה. הדיין נפרד ממנו בהארט פנים מיוחדת: "לילה טוב בני, אתה יכול להתחתן".

חלפו שני רגעים ונקישות קלות נשמעו על הדלת, חששתי שמא הוא עומד על המפתן ושאלתי את הגאון ר' שמחה זליג האם לנעול את הדלת ולא לפתוח, הביט עלי ר' שמחה זליג והשיב בפשטות: לא. שיכנס וישאל! האיש נכנס ושאל, והדיין הישיש הביט עליו והשיב: "כן, הנך הגון וראוי להתחתן".

היהודי התמהוני נעמד בצדי החדר אחוז עצבים וטרוד בספקותיו, וכשהדיין הישיש הניח את המגבת על כתפו ליטול ידיים לאכילה, הוא פסע רץ במהירות ולחש לו באוזניו את השאלה. ר' שמחה זליג הפנה את הראש לעברו: "כן בני, כן. אתה יכול להתחתן". כך עוד פעמים, בשעת הסעודה עצמה.

האיש המתין בצד כוסס את ציפרניו בדאגה, עד לאחר ברכת המזון, ושאל שוב, ר' שמחה זליג השיב: "כן בני, כן". ר' שמחה זליג אכל פת קיבר. הוא קם מכסאו צעד לעבר המיטה. אח"כ פשט את ה'טלית קטן', ו...היהודי התקרב בפעם האחרונה שאל וקיבל תשובה חיובית: "כן בני, אתה ראוי ויכול להתחתן". הוא חייך לעברו בשמחה מיוחדת ובלבביות: "כן בני היקר. לילה טוב". היהודי יצא את הבית, ולא שב... הגאון ישב על מיטתו. לא יכלתי להתאפק, ושאלתי בקול: "רבי, עד היכן?!". רבי שמחה זליג לא התרעם על שאלתי, והשיב גם לי בהארט פנים. הוא הקריא בקול עייף וחלוף את דברי חז"ל: "לעולם יהא אדם רך כקנה ולא יהיה קשה כארז"...

בבוקר מיהרתי לעבר חתנו של ר' שמחה זליג, ספרתי לו בהתרגשות את הדברים כהווייתן, פשוט בקשתי לטכס עצה איך לסייע לר' שמחה זליג להיפטר מהאיש בדרך כבוד. חתנו חייך ואמר לי: "בחור'ל, זה לא מהיום ואף לא מאתמול, מה שראית אתמול בלילה, אינו חדש - כבר תקופה של כמה שבועות שמידי לילה הדבר חוזר על עצמו - בדרך המובילה מבית הכנסת לביתו הסמוך של ר' שמחה זליג, והוא ממאן שיגעו בו, וברגשותיו, לרעה".

הגאון הרב אברהם אלישיב (אלישוב) זצ"ל

יום ההילולא - ד חשוון

הגאון הרב אברהם אלישיב (אלישוב) זצ"ל - נולד בשנת ה'תרל"ז (1877) לערך בשאולאי שבליטא. שם המשפחה במקור היה לוינסון. בצעירותו למד בישיבת ראדין הסמוכה לאראן. רבינו התחתן בשנת ה'תרנ"ג (1893). אבל רק לאחר שבע-עשרה שנה לאחר נישואיהם נולד בנם היחיד, הצדיק מרן ר' יוסף שלום זיע"א.

בתקופת מלחמת העולם הראשונה עבר עם משפחתו ועם חותנו משאוול להומל שבבלארוס. כיהן כרב העיר, ועל שמה כונה 'הרב של הומל'. בשנת ה'תרפ"ד (1924) עלה עם משפחתו ועם חותנו לארץ ישראל. המשפחה התגוררה בשכונת מאה שערים בירושלים. לצורך העלייה לארץ רבינו שינה את שם משפחתו מלוינסון לאלישיב, כשם חותנו. שינוי השם נעשה בעצת מרן ר' ישראל מאיר הכהן 'החפץ חיים' זיע"א.

לשם השגת הסרטיפיקט נעזרה המשפחה ברב קוק זיע"א. כאשר הוא הגיע לארץ, הוא ייסד את חברת 'תפארת בחורים' בירושלים, עבור צעירים ירושלמים שעבדו לפרנסתם ועמד בראשה.

רבינו מסר להם שיעורי תורה יומיים וכן שיעורים ודרשות מדי שבת. עסק בהוצאת ספריו של חותנו 'לשם שבו ואחלמה'. נפטר ב-ד' חשוון ה'תש"ג (1942). חי כ-65 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים לצד חמיו. בנו, מר הרב יוסף שלום מונה כממלא מקומו ב'תפארת בחורים'.

אביו: ר' משה מהעיר אראן (ידוע בשם ר' משה אראנר, נודע בצדיקותו ובפרישותו. מח"ס ידי משה, אוהב מוסר ומענה רך. נפטר בהושענא רבא ה'תרע"ב). **אימו:** מרת חנה (בת ר' אברהם אבא). **אשתו:** מרת חיה מושא (בתו של המקובל הרב שלמה אלישיב, נישא בשנת ה'תרנ"ג-1893). **בנו:** הצדיק הגאון ר' יוסף שלום (הגרי"ש אלישיב זיע"א, נולד בשנת ה'תר"ע-1910). **מרבתי:** מרן ר' ישראל מאיר הכהן (החפץ חיים זיע"א), הגאון הרב אליקום גצל לויטן (המגיד מבריסק). **מספריו:** **ביכורי אברהם** • **הלכות בית הכנסת ובית המדרש** • **דברי חיים** - מוסר.

אחד מזקני המשתתפים בשיעורי הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זיע"א, בשם רבי חיים יוליוס, סיפר כי בשנת כהונתו הראשונה של מרן הגאון ר' יוסף שלום אלישיב, לאחר פטירת אביו, הגאון האדיר רבי אברהם אלישיב זצוק"ל, במהלך ההקפות והריקודים הסוערים קרה אסון נורא.

אחד האנשים דחף אדם אחר בשם אבנר במהלך הריקודים. הלה קיבל מכה חזקה בראשו ואיבד את הכרתו. הוא פונה בדחיפות לבית הרפואה. לאחר זמן לא ארוך הגיעה השמועה המעציבה שהוא נפטר לבית-עולמו. כשהגיע הידיעה, אבל גדול שרר בבית הכנסת. שמחת הצעירים הופסקה מיד אבל הם המשיכו את הריקודים מאחר שהיו חייבים לעשות אבל מתוך אווירת נכאים. כמובן שהריקודים כעת היו פחות סוערים וניתן היה לראות כי הם מתבצעים בעצלתיים ומתוך רצון לסיים אתם.

לא חלף זמן רב והאבל התחלף בתדהמה עצומה - אבנר הנפטר הופיע במקום. האנשים התכנסו סביבו והוא סיפר: "שכנתי ללא תנועה בבית-הרפואה. לפתע הגיע אביו של מר הרב הגרי"ש (רבינו). הצדיק בעט בי ואמר: "מדוע אתה מפריע לבני בשמחה הראשונה שלו? קום ולך מיד בחזרה".

קמתי ממקומי בבית-הרפואה והנה חזרתי לבית הכנסת. כשביקשו לוודא את אמיתות הסיפור וחקרו אודות מקורותיו, השמועה הגיעה גם לרבנית בת שבע ע"ה. היא סיפרה שגם לה זכור מעשה זה. (מעובד מתוך כתבי הגרי"ש).

רבינו לא חת מפני אף אדם. כאשר מצא לנכון להעיר על עניין מסויים הדרוש תיקון, בדרשותיו היה מעיר על כך. קרה פעם ובאחת מדרשותיו של רבינו, הצדיק דרש בחריפות לגבי עניין שצריך לתקנו. אחד השומעים שנכחו בדרשה דימה כי דברי הצדיק מכוונים אליו. הוא כעס מאוד על רבינו ומאותו הזמן החל לרדת לחיי הרב מהומל, לפגוע ולהציק לו בכל עת אפשרית.

רבינו הצטער רבות מפגיעותיו של אותו אדם. מן השמיים תבעו את מעשיו של הפוגע וזמן קצר לאחר מכן חלה במחלת מיעיים קשה. בעקבות זאת היה עליו לעבור ניתוח במעיו. אולם הניתוח לא צלח והפוגע נפטר על שולחן הניתוחים.

מאותו הזמן נותר במשפחה פחת מנטילת איצטלת רבנות. גם בנו, הגאון ר' יוסף שלום אלישיב נזהר בכך מאוד. הוא לא נטל על עצמו רבנות פרט למשרה בתפארת בחורים שירש אותה מאביו. הגרי"ש אלישיב גם המליץ לאחרים שלא לעשות כן ולקחת את איצטלת הרבנות. (מעובד מתוך 'בית אמי')

רבינו הקים את ביהמ"ד חברת 'תפארת בחורים' בירושלים ומסר שם שיעורי תורה בבוקר, בצהריים ובערב. פעמים היה מגיע בעצמו אל בתיהם של החברים, בטרם עלה השחר ומעורר אותם לקום לשיעור

של לפנות בוקר. באחת השנים, בליל בדיקת חמץ, הכריז רבי אברהם כי למחרת, בערב פסח, יתקיים שיעור הבוקר, מוקדם יותר מהרגיל, מפני קוצר הזמן שיש בערב פסח.

הואיל וכך יש לשים לב לקום יותר מוקדם. אחד ממשותפי השיעור ששמע את דברי רבינו אמר: "אני לא רוצה לקום". רבי אברהם ענה: "אז לא!". ויהי למחרת ותהום כל החברה, כאשר נודע שאותו אדם הלך לישון בלילה אבל לא קם ממיטתו, כי שבק חיים לכל חי ל"ע. (משוש דוד)

י' חשוון

גד בן יעקב אבינו

יום ההילולא - י' חשוון

גד הוא בנו השביעי של יעקב אבינו מאמו זלפה שפחת לאה אמנו.

בפרשת ויצא מספרת התורה שאחר שרחל מסרה את שפחתה בלהה ליעקב ונולדו השבטים דן ונפתלי, לאה שילדה כבר ארבעה בנים אך עמדה מלדת, מסרה את שפחתה זלפה ליעקב וכבן בכור ממנה נולד גד: וַתֵּרָא לְאֵהָ כִּי עִמְדָה מְלֻדָּת, וַתִּקַּח אֶת זֶלְפָּה שִׁפְחָתָהּ, וַתֵּתֶן אֹתָהּ לְיַעֲקֹב לְאִשָּׁה. וַתֵּלֶד זֶלְפָּה שִׁפְחַת לְאֵהָ לְיַעֲקֹב בֶּן. וַתֹּאמֶר לְאֵהָ (בגד) בָּא גֵד, וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ גֵד

משמו של גד נגזרת ברכתו של יעקב אליו, "גדוד יגודנו" שגדודים יגודו ממנו, שיעברו את הירדן עם אחיהם למלחמה כל חלוץ עד שנכבשה הארץ. "והוא יגוד עקב" כל גדודיו ישובו על עקבם לנחלתם שלקחו בעבר הירדן ולא יפקד מהם איש. "עקב" בדרכן ובמסילותם שהלכו ישובו.

בילקוט שמעוני מובא על הפסוק "וַיִּמַת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו" שגד נולד בי' במרחשוון ונפטר בן מאה עשרים וחמש שנים במצרים. ביציאת מצרים לקחו בני ישראל את כל בני יעקב על מנת לקוברם בארץ ישראל

כללות החילוק בין שני דרכי העבודה של האבות והשבטים ליוסף היה קודם מתן תורה. אבל לאחר מתן תורה, שניתנה התורה למטה דוקא, העבודה צריכה להיות באופן של התעסקות בעניני העולם כדי לעשותם כלים לאלקות. ולכן כאשר המרגלים טענו שרצונם להשאר במדבר ולהיות בהתבודדות מהעולם, היה זה היפך הכוונה, כי, לאחר מתן תורה יש כח לכל אחד ואחד מישראל שגם כאשר עוסק בעניני העולם זה לא יהיה מניעה מעבודת ה'.

כך מובן גם בנוגע לבני גד ובני ראובן. שכאשר אמרו שרצונם להשאר בעבר הירדן ולהיות רועי צאן, זה לא היה כפי הכוונה. ולזה הועיל מה שאמרו "ואנחנו נחליץ חושים", שהוא עניין המסירות נפש, באופן שכל מציאותם היא רק מציאות האדון, שענין זה נתעורר אצלם לאחר ההקדמה דאמירת דברי מוסר על ידי משה, רועה ישראל, שהוא גילה בהם את בחינת המסירות נפש. על ידי המסירות נפש ליכנס לארץ ישראל הרי הם מראים בעצמם שגם בהיותם בעבר הירדן אין זה ענין של התבודדות, אלא גם שם עבודתם היא בעולם, לעשות לה' דירה בתחתונים, אלא שבזה גופא הנה עיקר עבודתם היא על ידי לימוד התורה שכלול בזה גם עניין עשיית המצוות והעבודה של עשיית דירה בתחתונים.

אך עדיין היתה כאן בדקות, בכל זאת, סטייה מסויימת מן התכלית הפנימית באמת, ולכן נקרא המעשה "נחלה מבוהלת בראשונה", ביטוי הרומז לבחינת תוהו, להיפך מהתיישבות של עולם התיקון, כי עיקר ופנימיות התכלית היא נמשכת אורות בכלים, עשיית דירה לה' בתחתונים.

הגאון הרב רפאל אהרון בן שמעון זצ"ל

יום ההילולא - י' חשוון

הגאון הרב רפאל אהרון בן שמעון זצ"ל - נולד בשנת ה'תר"ח (1848) ברבאט שבמרוקו. עודנו בעריסתו קלטו אוזניו תורה ותפילה במשך כל שעות היום והלילה (הואיל ורבים היו נוהרים אל אביו לדרוש את ה'). בשנת ה'תרי"ד (1854), בהיותו כבן שש, עלה עם משפחתו לארץ ישראל. בילדותו הצטיין בידיעותיו בתלמוד ופוסקים. בהיותו כבן 13 הכתירוהו בתואר 'חכם' והוא מילא את כרסו בש"ס ופוסקים בזמן קצר וכן למד את מלאכת השחיטה והיה סופר מומחה. שימש כמזכיר בבית דינו של אביו. בעודו צעיר החל לשמש כראש ישיבת 'מגן דוד' בירושלים. היה מוהל רבים בחינם, אך פסק בעת שראה כי פרנסת המוהלים האחרים נפגעת עקב הנהירה הרבה אליו.

בשנת ה'תרמ"ח (1888) יצא בשליחות בית המדרש דורש ציון בירושלים לצרפת ולגרמניה, לאסוף תרומות לתיקון בית המדרש. לאחר כשנה נפטר אביו והוא חזר לארץ. בשנת ה'תרמ"ה (1895) פעל במרוקו כשד"ר מטעם ועד העדה המערבית בירושלים. בזמן שהותו בעיר פאס, ייסד את אגודת 'דובב שפתי ישנים', במטרה לאסוף כתבי יד של חכמי מרוקו ולהוציאם לאור. בשנת ה'תרנ"א (1891), עם חזרתו ממרוקו התמנה כרב הראשי (החכם באשי) של קהילת יהודי קהיר ונשיא בית-הדין הרבני, תפקיד בו כיהן במשך שלושים שנה. שימש כפוסק הלכה חשוב. במהלך כהונתו זכה לאותות כבוד מהשלטון העות'מאני והמצרי לאות הוקרה על פעולותיו לטובת הציבור. ענוותן מופלא.

ניצל את מעמדו כרב הראשי ואת קשריו עם הממשל המצרי כדי להילחם בהסתה אנטי-יהודית וכדי לעזור לאחיו. ידע לקרב את העדה הספרדית והעדה האשכנזית לעדה אחת. בשנת ה'תרפ"א (1921) עלה עם משפחתו לארץ והתיישב בתל אביב-יפו. קיים בית כנסת בדירתו והרבנים הראשיים לת"א-יפו היו מתייעצים עמו בענייני השיפוט וההלכה. נפטר ב-י' חשוון ה'תרפ"ט (1928) בתל-אביב. חי כ-80 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: ר' דוד (מח"ס 'צוף דבש'). **אימו:** מרת רחל. **אישתו:** מרת אסתר (בת למשפחת בן-וואליד ממרוקו. נישא בשנת ה'תר"ך-1860). **מרבתי:** אביו, ר' דוד ור' שלום בוחבוט. **בניו:** ר' מאיר אברהם (שימש כשו"ב ומוהל. נישא למרת דונא בת רבי שלום מויאל מיפו), ר' דוד רחמים. **בתו:** מרת שמחה (נישאה לאחיו, ר' מסעוד חי בן שמעון, שכיהן תחתיו כרב ראשי במצרים). **מספריו:** **ומצור דב"ש** - שו"ת על שו"ע **• נהר פקוד** - מנהגי ירושלים **• נהר מצריים** - מנהגי מצריים על פי שו"ע או"ח, יו"ד ואה"ע **• תורת חליצה** - הלכות חליצה. **טוב מצריים** - שמות רבני מצריים, חכמיה וגדוליה מימי הרמב"ם ועד דורו **• לחם המערכת** - דרשות **• בת נעות המרדות** - דיני אישה מורדת **• אם במרד** **• אם במעל ירושלים** עזרתיה.

הגאון ר' עזרא עטיה זצ"ל, שכיהן כראש ישיבת 'פורת יוסף' (גדולי הפוסקים הספרדים היו תלמידיו. ביניהם: הרשל"צ מרן הרה"ג עובדיה יוסף, הרשל"צ מרן הרה"ג מרדכי אליהו, מרן הרשל"צ הרה"ג חיים דוד הלוי, הרה"ג בן ציון אבא שאול, הרה"ג ר' ציון לוי - רבה של פנמה, הרה"ג ר' דוד שלוש ועוד רבים), שהה במצרים בעת מלחמת העולם הראשונה והכיר את רבינו, רבה הראשי של מצרים. **שסיפר על רבינו, אמר ברעדה:**

רבי אהרון לרוב קדושתו, עניש וקטיל היה. בעיני ראיתי כיצד ניכוו בגחלתו! וכך היה המעשה: רבינו פעם אחת הוזמן לעריכת חופה וקידושין באחד מבתי הכנסת שבמצרים לשתיים מהמיוחסות שבמשפחות,

נגידים ושועי ארץ. רבינו הגיע לביה"כ וכשעמד לערוך את החופה נודע לו, שאחת הנוכחות הגיעה בלבוש לא צנוע האסור עפ"י ההלכה, ובוודאי שלא הולם את קדושת המקום והמאורע. רבינו אמר: "עליה לעזוב את ביה"כ!". בעלי השמחה הסבירו כי מדובר באישה של אחד ממיוחסי הקהילה וקרובת משפחה ואי אפשר להעליב אותה. "היא המעליבה את הנוכחים, את המקום והמעמד", אמר הרב, "עד שאישה זו לא תצא מבית-הכנסת, לא אגש לעריכת החופה!"

ניסו להסביר ולשכנע אך לשווא. בלית ברירה, פנו בעלי השמחה לאישה המיוחסת ומסרו לה את דרישת הרב. כששמעה זאת, פתחה השמיעה את דעתה על הרב ועל חוקיו ועל משפטיו וסיימה: "הרב לא יכתוב לי את דעותיו. אני תישאר כאן על אפו ועל חמתו ולא אצא מהמקום!". הודיעו לרב, כי היא מתעקשת, ולא יהיה לדבר סוף. "יהיה לזה סוף", הבטיח הרב, "אני אמתין כאן עד שתצא ממקום קדוש זה". נבוכו בעלי השמחה, עד מתי יאלצו להמתין? לא חלף זמן רב. לפתע קרסה האישה ארצה ובמקום נפטרה! הוציאו אותה מבית הכנסת, והרב ניגש לערוך את החופה! (מעובד מתוך 'מורשת יהדות ספרד')

לאה אמנו

לא ידוע יום פטירתה

לאה אמנו היא רעייתו של יעקב אבינו אחת מארבעת האמהות. אמם של ששה מתוך שנים עשר השבטים בניו של יעקב: ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר וזבולון, ושל בתו דינה.

לאה היא בתו הגדולה של לבן הארמי אחותה של רחל אמנו ושם אימה של לאה ורחל עדינה. כשיעקב אבינו הגיע לחרן כדי לשאת אישה, הוא עבד אצל דודו לבן הארמי חמיו לעתיד, שבע שנים כדי להתחתן עם רחל בתו הקטנה. התורה מספרת ש"עיני לאה רכות"

בליל החתונה הכניס לו לבן את לאה במקום רחל ורק למחרת גילה יעקב את המרמה.

בליל החתונה, לבן הביא ללאה את זלפה לשפחה, על אף היותה צעירה מבלהה שפחת רחל, כחלק מהטעיית יעקב. במדרש מסופר על כך שיעקב חשד את לבן מלכתחילה בהחלפת הכלה המיועדת, ולכן מסר סימנים מסויימים לרחל על מנת שיוזה אותה בליל החתונה. כשראתה רחל שמכניסים לבסוף את לאה ליעקב, עמדה ומסרה לה את הסימנים כדי שלא תתבייש.

לאה בתחילה הייתה עקרה. לאה ילדה בן ראשון ליעקב וקראה שמו ראובן "כי אמרה כי ראה ה' בעיני כי עתה יאהבני אישי". לאחר מכן ילדה בן שני וקראה שמו שמעון "כי שמע ה' כי שנואה אנכי". וכשילדה בן שלישי אמרה שמעתה ילווה בעלי אלי וקראה שמו לוי. ולבסוף ילדה בן רביעי וקראה שמו יהודה כי "הפעם אודה את ה'".

לאחר שעצרה מלדת, ראתה שרחל נתנה את שפחתה בלהה ליעקב שיתחתן עמה. ונולדו לבלהה הבנים דן ונפתלי, נתנה לאה ליעקב גם את שפחתה שלה, זלפה.

זלפה ילדה שני בנים ליעקב ולאה קראה את שמם גד ואשר.

לאחר מכן התורה מספרת על ראובן שמצא דודאים בשדה והביא מהם לאמו לאה. לדודאים הייתה סגולה לפוריות ורחל העקרה ביקשה מלאה שתיתן לה מן הדודאים. לאה בתמורה בקשה מרחל שבאותו לילה תשהה היא לצד יעקב, ולא רחל. ואכן כך היה.

לאה הייתה בתו הבכורה של לבן, אחות רחל ואשתו של יעקב - תחילה במקומה של רחל, במעשה מרמה, ואחר כך לצדה של רחל. לאה הייתה שותפה ביצירת עם ישראל: היא ילדה ליעקב שישה בנים, שהיו לשישה שבטי ישראל. מדרשי חז"ל מתמקדים בדמותה של לאה, בכוח התפילה, ההודיה והאמונה שפיעמו בה.

כוח התפילה - האלשיך הקדוש מבאר את הפסוק: "ועיני לאה רכות" כך: "תודיענו התורה הקדושה כמה מעלות לנפש תדרוש ה' ותתחנן אליו, שכמה מעלות והשתדלויות היו שיקבל רק את רחל, שהייתה הקטנה הראויה לו, ויפה, ואהבה, והתנה ברחל בתך הקטנה, ובכל זאת קדמה לו לאה".

יבטח על ה' לבדו וארוכתו מהרה תצמח - עוד מוסיף האלשיך הקדוש: "התורה מלמדתנו שורש גדול באמונה, שיברח מהישען על הדברים הטבעיים כי אם על ה' לבדו, ואז ארוכתו מהרה תצמח, והנשען על הדברים הטבעיים ישועתו כאשר יכיר כי טעה באצטגנינותו..." "האלשיך מבאר שזוהי הסיבה שלא נתנה לרחל את כל הדודאים "להורות שכל בטחונה בה", ואכן, רחל נענתה וזכתה ללדת רק לאחר שלא ילדה עוד שני בנים ובת.

לאה זכתה להיקבר עם יעקב אבינו בזכות התפילה. בזהר מובא: "מהו הטעם, שלא נקברה רחל עמו, והרי כתוב ורחל עקרה, שיורה שהיא עקרת הבית, אלא לאה זכתה בו יותר, להוציא ממנו ששה שבטים בעולם, מגזע הקדוש, ומשום זה ניתנה עמו לבת זוג במערה. אמר רבי יהודה לאה כל יום היתה עומדת בפרשת דרכים, ובכתה בשביל יעקב, שישא אותה לאשה, כי שמעה שהוא צדיק, והקדימה לו בתפלה".

תפילה בדמעות - עוד מובא בזהר בעניין זה: "דמעות רבות הזילה אותה הצדקת לאה בשביל שתהיה בחלקו של יעקב, ולא לאותו רשע עשו, וזהו שלמדנו, כל אדם המוריד דמעות לפני הקב"ה, אף על פי שכבר נגזר עליו העונש, יקרעו את הגזר דין, ולא יוכל העונש לשלוט עליו, מאין לנו זה, מלאה, כי נגזר על לאה להיות בחלקו של עשו, והיא בתפילתה הקדימה להינשא ליעקב, ולא ניתנה לעשו".

כוח ההודיה - בתלמוד בבלי מובא על לאה כך: "אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי, מיום שברא הקב"ה את עולמו לא היה אדם שהודה להקב"ה, עד שבאת לאה והודתו, שנאמר: 'הפעם אודה את ה'".

מתנות גדולות: במדרש רבה מובא כי לאה זכתה ששבט הכהונה ושבט המלכות יצאו ממנה: "שם הגדולה לאה, גדולה במתנותיה, כהונה לעולם, ומלכות לעולם".

מטרתה לשם שמים: רש"י מפרש כי כל מטרתה של לאה היה לשם שמים: "הייתה מתאוה ומחזרת להרבות שבטים".

הורישא לצאצאיה את כוח ההודיה - במדרש רבה מובא כך: "לאה תפסה פלך הודיה, ועמדו הימנה בעלי הודיה, יהודה: 'ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני', דוד אמר: 'הודו לה' כי טוב', דניאל אמר: 'לך א-לה אבהתי מהודא ומשבח אנא...'"

תפילה בתוך הלב - מיד ה' שומע: במדרש תנחומא נלמד מלאה כוח התפילה, אף שאדם מבקש מתוך ליבו: "אבל הקב"ה, אדם מלחש בתוך לבו בתפלה, מיד הוא שומע... שהרי רחל ולאה, לאה לא היתה ראויה להנשא אלא לעשו, ורחל ליעקב, והיתה לאה יושבת בפרשת דרכים ושואלת על עשו מה מעשיו, והיו אומרים לה איש רע שופך דמים, מקפח עוברים ושבים, אדמוני כולו כאדרת שער, רשע כל תועבות ה' עשה, כיוון שהיתה שומעת כך, היתה בוכה, ואומרת אני ורחל אחותי מבטן אחד יצאנו, רחל תנשא

ליעקב הצדיק, ואני לעשו הרשע, והיתה בוכה ומתענה עד שנעשו עיניה רכות... אמר הקב"ה, אותה שהיתה בוכה ומתענה ושנאה מעשי עשו ומתפללת לפני, בדין שלא תתרחק מן אותו צדיק, הריני נותן לה בנים תחלה".

אמר לה הקב"ה: "את רחמנית" - על צדקותה של לאה מובא במדרש תנחומא המעשה הבא: "אחר שילדה ששה בנים, והיתה רואה בנבואה שי"ב שבטים עתידין לעמוד מיעקב, וכבר ילדה ששה ונתעברה מן השביעי, ומן שתי שפחות שנים שנים הרי עשרה, עמדה לאה... ואמרה רבוננו של עולם, י"ב שבטים עתידין לעמוד מיעקב, הרי כבר בידי ששה ומעוברת משביעי, וביד השפחות שנים שנים הרי עשרה, אם זה זכר, לא תהא רחל אחותי כאחת מן השפחות, מיד שמע הקב"ה תפלתה, ונהפך העובר שבמעיה לנקבה, שנאמר ואחר ילדה בת ותקרא שמה דינה, ואחרת אין כתיב, אלא ואחר, ולמה קראה שמה דינה, לפי שעמדה לאה הצדקת בדין לפני הקב"ה, אמר לה הקב"ה את רחמנית ואף אני מרחם עליה, מיד ויזכור אלקים את רחל".

ה' ראה שלאה רוצה להעמיד עוד שבטים מיעקב ונתן לה בן חמישי. לאה קראה שמו יששכר כי "נתן אלוקים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי". ולאחר מכן ילדה בן נוסף וקראה שמו זבולון, שמאחר שילדה ששה בנים שהם חצי מבני יעקב, עיקר דירתו של יעקב יהיה עמה (לשון זבול - בית). לאחר מכן נכנסה שוב להריון והתפללה שלא יהיה זה בן זכר, כדי שרחל אחותה לא תהיה פחותה מאחת השפחות שילדו שני בנים. לבת שנולדה קראה דינה מלשון הדין שדנה בעצמה

לאה נקראה בשם זה שהוא מלשון עייפות ולאות משום שבחינת אותיות המחשבה מקבלים השפעה בתמידות ללא הפסק מהמוחין, והמחשבה משוטטת הרבי מבאר שלעומת רחל הנחשבת כמייצגת את עבודת הצדיקים, לאה מבטאת את עבודת התשובה. לכן עיני לאה רכות, "שמע ה' כי שנואה אנכי" בחינת הריחוק והמרירות, ולכן ששת בניה השתתפו במכירת יוסף ועשו תשובה על כך. וכן ביתה דינה הייתה יצאנית להוסיף והגדיל תחום הקדוש התמיד ואפילו בחלום אדם חושב ומדמה. נלכך לא הכירה יעקב, שהוא בחינת מדות עליונות שהן למטה מהשכל, והכיר את רחל שהיא בבחינת עולם הדיבור שלמטה מהמידות. "ולכן הייתה לאה שנואה כי דבר הנעלם ומופלא מההשגה אינו אהוב ואין בו תענוג כלל משא"כ מדבר המושג הוא מתענג ולכן הייתה רחל אהובה"

י"א חשוון

רחל אמנו

יום ההילולא - י"א חשוון

רחל אמנו היא רעייתו של יעקב אבינו ואמם של יוסף ובנימין, אחת מארבעת האמהות. רחל היא בתו הצעירה של לבן הארמי אחותה של לאה אמנו ושם אימם של לאה ורחל היא עדינה. כשיעקב אבינו הגיע לחרן כדי לשאת אישה, הוא עבד אצל דודו לבן הארמי שהוא גם חמיו לעתיד, שבע שנים כדי להתחתן עם רחל.

תאריך הפטירה של רחל כפי המקובל במסורת ישראל הוא י"א חשוון.

רחל הוא כינויה של ספירת המלכות. כינוי זה בא לבטא גם את יניקת החיצונים שיש בחיצוניות ובהסתר בזמן הגלות כמו שכתוב "רחל לפני גוזה נאלמה"

בחינתה של רחל בימות החול בשעת התפילה היא מספירת התפארת ולמטה של זעיר אנפין, ובימות החול היא שורה בבי"ע בבחינת ראש לשועלים להעלות ניצוצין.

בשבת עולה ספירת הרחל עד ראש זעיר אנפין ומקבלת בקידוש את בחינת עינים כמו לאה.

בשעה שבקש הקב"ה להחריב את בית המקדש... היה הקב"ה בוכה ואומר אוי לי מה עשיתי, השריתי שכניתי למטה בשביל ישראל, ועכשיו שחטאו חזרתי למקומי הראשון, חס ושלום שהייתי שחוק לגוים ולעג לבריות... אמר הקב"ה לירמיה אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי, ועשה לו חופה ומת בתוך חופתו, ואין לך כאב לא עלי ולא על בני, לך וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם שהם יודעים לבכות... באותה שעה קפצה רחל אמנו לפני הקב"ה ואמרה: רבונו של עולם גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני יתירה, ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים, והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והוקשה עלי הדבר עד מאד, כי נודעה לי העצה, והודעת לבעלי ומסרתי לו סימן שיכיר ביני ובין אחותי, כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאותי, ורחמתי על אחותי שלא תצא לחרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנין שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סבור שהיא רחל, ולא עוד אלא שנכנסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת, ואני משיבתו על כל דבר ודבר, כדי שלא יכיר לקול אחותי, וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה, ולא הוצאתיה לחרפה, ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולחרפה, ואתה מלך חי וקיים רחמן, מפני מה קנאת לע"ז שאין בה ממש והגלית בני, ונהרגו בחרב, ועשו אויבים בם כרצונם, מיד נתגללו רחמיו של הקב"ה ואמר בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן.

שתי נשותיו של יעקב, לאה ורחל, מייצגות את עולם הנסתר ועולם הנגלה. בלימוד הנסתר אנו מגלים עוד ועוד סודות, אך דוקא לימוד הנגלה מלמד אותנו לחוש פליאה מול ה'. כבני יעקב, עלינו 'לשאת' את שתי התודעות גם יחד.

בפרשתנו מסופר על נשואי יעקב אבינו ולידת רוב ילדיו, תריסר "שבטי י-ה". משפחתו של יעקב אבינו היא "הבית היהודי" השלם, שממנו משתלשל ונמשך העם היהודי עד עצם היום הזה, בניגוד לביתם של אברהם ויצחק שעדיין היו בו יסודות זרים שנפלטו החוצה, ישמעאל ועשו. אכן, המושג בית מיוחד דווקא ליעקב אבינו – החל מזה שבתחילת הפרשה יעקב קורא למקדש "בית אלקים", "יעקב קראו בית", ועד לפרשה הבאה שבה נאמר "ויבן לו בית", וכן הנביא קורא לעם ישראל כולו "בית יעקב לכו ונלכה באור ה".

כל פרט המוזכר בפרשה בהתפתחות בית יעקב הוא בעל משמעות רבה, והפעם נעמוד על המשמעות הפנימית של הקשר בין יעקב לנשותיו, רחל ולאה.

אמא יש שתיים

קשה להחליט מי מבין שתי הנשים היא העיקר. בעיני יעקב התשובה ברורה: הוא אוהב את רחל מהתחלה ועד הסוף, הוא רוצה אותה, ודווקא אותה, ובעבורה הוא עובד שבע שנים, שהופכות לארבע-עשרה

שנים. לאה לעומת זאת נכנסת אל הבית רק בדיעבד, ברמאותו של לבן, וגם בהמשך היא שניה במעלה, כמו שמפרש רש"י על הכתוב בפרשה "ויקרא לרחל וללאה" – "לרחל תחלה ואחר כך ללאה, שהיא [רחל] היתה עיקר הבית". ולא נשכח שלאה נקראת "שנואה" (לפחות יחסית לרחל)!

לעומת זאת, מנקודת המבט של ההשגחה האלוקית, נראה שיש ללאה מעמד בכיר. בפשטות, עיקר 'השלד' של עם ישראל לדורות הוא מבניה של לאה, המהווים גם רוב בולט מבחינה מספרית: כך למשל שבט לוי הוא הנבחר לעבודת ה', הכהונה והלויה, וממנו עתיד לצאת משה רבינו ונתן התורה, ושבט יהודה הוא הנוטל את "כתר המלוכה" (והרי לפנינו שלשת הכתרים, כתר תורה, כתר כהונה וכתר מלכות). יתירה מזו, כבר הרבה דורות שרוב בניה של רחל אינם מהווים בפועל חלק אינטגרלי מעם ישראל (מאז גלות עשרת השבטים בסוף ימי הבית הראשון), וכיום העם היהודי הוא בעיקר מבני לאה (ואף השם יהודי פירושו משבט יהודה).

שלא תבינו אותנו לא נכון: גם רחל וגם לאה הן אימהותנו. גם אם איננו צאצאיה הישירים של רחל, הרי שבין כל השבטים מתקיימת 'התכללות' – כל אחד מהם כולל בחינות של כל האחרים. לכן רחל ולאה שתיהן האמהות של כל אחד ואחת מאיתנו, לא משנה מאיזה שבט הוא. כל יהודי הבא אל קבר רחל אמנו בבית-לחם או אל קבר לאה אמנו במערת-המכפלה, יכול ממש לדבר אל אמא, כמו תינוק המתרפק אל חיק אמו או כבן אובד השב הביתה אל סינרה של אמא (ולמי שעוד לא הרגיש את החוויה הזו, מומלץ בחום לעלות בהקדם על האוטובוס לקבר רחל או מערת המכפלה, ובעצם גם וגם).

אנו נוגעים בשיתין של הבית היהודי, ביסודות הכי עמוקים, שרשי נשמות ישראל – ואנו מגלים שהם בנויים משני העמודים גם יחד, רחל ולאה, לכל אחת הפן המיוחד שלה שבלעדיו אי אפשר.

עולם מכוסה ועולם גלוי

לאחר כל ההקדמות נגיע לעיקר. בספרי הקבלה והחסידות מבואר שרחל היא בחינת 'עלמא דאתגליא' – העולם הגלוי – ולאה היא 'עלמא דאתכסיא', העולם המכוסה. כדי להמחיש את החלוקה הזו בין העולמות נזכיר את החלוקה שיש בלימוד התורה בין העולם הגלוי – עולם ההלכה, ה'נגלה' של התורה – לבין העולם הנסתר, סודות התורה ופנימיותה, החל מהמדרש ועד לספרי הקבלה והחסידות הכי עמוקים. ההתאמה בין רחל ולאה לעולמות הנגלה והנסתר מעוגנת כבר בפשט (הנגלה) של הפסוקים. רחל היא "יפת תאר ויפת מראה" – בעולם הגלוי לעין כל. היא היוצאת לבדה למרעה עם צאן אביה, בעוד לאה אחותה נסתרת כנראה בבית. על לאה אנו רק יודעים שעיניה רכות. אין זה אומר שהיא אינה יפת-תאר, אבל היופי שלה בהחלט אינו ניכר כאחותה הקטנה. רש"י מפרש שעיני לאה היו רכות מרוב בכי – תכונה נוספת המתאימה למי שעסוק בעולם פנימי, לעומת איש המעשה שאין לו יותר מדי זמן לבכי ודמעות...

גם היחס של יעקב לרחל וללאה משקף את החלוקה לנגלה ונסתר. רחל היא הזיווג הגלוי של יעקב. הוא נמשך אליה במודע, ובהכרה שלו היא בת-זוגו. לעומתה, לאה נסתרת מיעקב. באמת גם היא בת-זוגו, אלא שזוהו זיווג נסתר גם מיעקב עצמו, עד כדי כך שגם כשהוא נמצא איתה בפועל (בלילה הראשון) הרי במחשבתו הוא נמצא עם רחל! במלים אחרות: יעקב אוהב מאד את הנגלה, ולכן הוא קשור לרחל הגלויה, אבל הנסתר לא כל-כך מדבר אליו, ולכן הוא לא מגלה עניין מיוחד בלאה הנסתרת. (בדרך מליצה נוכל לומר שבמשך ארבע-עשרה שנות לימודיו של יעקב, בבית-המדרש של ועבר, הוא למד כנראה הרבה ש"ס ופוסקים אך עוד לא הגיע אל מדרג ספרי הקבלה והחסידות...)

איפה אני פוגש את ה'

ניתן אולי לחשוב שרק איש הנסתר קשור אל ה', ואילו איש הנגלה מתעסק בעולם הגלוי ולא בקשר עם ה' – שהרי מה יותר נסתר מה? עצמו? אבל זו טעות. גם לאיש הנסתר וגם לאיש הנגלה שאנו עוסקים בהם חשוב מאד הקשר עם ה', אבל זהו קשר שונה, אפשר לומר: קשר בכיוון שונה.

איש הנסתר – משרש לאה אמנו – פונה למעלה ומחפש את ה'. הוא מעמיק עוד ועוד בדעתו ומתבונן בהפשטה אחר הפשטה, "דַע אֶת אֱלֹהֵי אָבִיךָ וְעִבְדֵהוּ". הוא יודע שבעולם הגלוי ה' הוא נסתר מאד, העולם מעלים על מקורו, ולכן יש לפנות אל העולם הנסתר – שם, בהפוך על הפוך, ה' נמצא יותר בגלוי.

באמת, ההתבוננות של איש הנסתר אינה מסתיימת לעולם, כי כמה שאתה מעמיק ומגלה רבדים נוספים ועולמות עליונים יותר, תמיד תגלה שיש סוד מאחורי סוד, עומק לפנים מעומק וגבוה מעל גבוה, וכמה שתמריא לשמים תמצא מעליהם עוד שמי-שמים, "אִם אָסַק שָׁמַיִם שָׁם אֶתָּה" – עדיין אתה שם, רחוק רחוק. זהו סוד עיניה הרכות של לאה – העינים מעיינות ומביטות עוד ועוד, עד שהן מתעייפות מרוב הבטה באורות עליונים (לכן השם לאה הוא מלשון לאות ועייפות).

לעומת זאת **איש הנגלה** המתוקן – משרש רחל אמנו – אינו מרבה לעסוק בנסתרות. "הנסתרות", הוא אומר, הן "לה' אלהינו". אבל הוא פוגש את ה' בפשטות כאן למטה, כמו בהלכה הפותחת את השלחן ערוך (הספר, בה"א הידיעה, של הנגלה): "שְׁוִיִּתִי ה' לְנִגְדֵי תְמִיד" הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים". זו התבוננות קצרה, מעשית ותכליתית, כדרכו של איש הנגלה: בכל מקום שאני נמצא ה' הוא המלך המביט עלי. אין כאן סודות, הכל גלוי וברור, קצר וקולע אל המטרה.

אמנם זה לא פשוט 'להחזיק ראש' כל הזמן, לחיות במודעות תמידית כזו ללא הרף, ולכן זו מעלת "הצדיקים ההולכים לפני האלקים" – אבל זו עבודה של התחזקות בממד הנגלה, עד להכרה שבכל מקום בעולם אליו אני מסתכל אני רואה את ה' לנגדי [ממולי]. כך היה נוהג ר' לוי יצחק מברדיטשוב לנגן שיר מיוחד, הידוע בכינוי "דוד'ה", כאשר "דו" פירושו באידיש 'אתה': "מעלה – דו, מטה – דו, מזרח – דו, מערב – דו, דרום – דו, צפון – דו" וכו'. בכל מקום שאני מביט – אתה, אתה ושוב אתה (ניתן לשמוע את השיר הנפלא בקישור הבא, הקטע המדובר מתחיל בדקה 1:24).

הסוד והפלא

יעקב, אם כן, באוהבו את רחל מתגלה כאיש נגלה. כמה שהוא "יושב אהלים", וכמה שהוא יושב על התורה ארבע-עשרה שנים תמימות מבלי לתת שינה לעיניו – הרי מה שמעניין אותו בסופו של דבר הוא העולם הזה, העולם הגלוי, בו צריך לעבוד ואותו צריך לברר ולתקן (כמו שדובר בפרשה הקודמת על עבודת הברורים של יעקב). לכן יעקב אינו מתפעל מלאה. התבוננות שאינה נגמרת בסודות האלוקות היא שעשוע יפה, אבל אנחנו צריכים לתקן את העולם הגלוי! כך גם מבואר בחסידות שעיקר הגאולה תלויה ב'בנין פרצוף רחל' – שהרי העולם הנסתר כבר מתוקן ועומד, ועיקר החידוש הוא לתקן את העולם הגלוי.

אלא שבניגוד לדעתו הגלויה של יעקב, ה' רוצה שהוא יתחתן גם עם לאה. אסור לוותר על העולם הנסתר, ובסוף צריך לחבר גם אותו אל העולם הגלוי. אם מסתפקים רק בהכרה פשוטה וגלויה שה' הוא המלך ובכל מקום הוא לנגדי – ללא החיות והעומק של עולם הסוד – עלולים ממש 'להתייבש' (צא וראה מה קורה למי שחושב שבתורה יש רק את ממד הנגלה...). חייבים להעמיק עוד ועוד בסודות, לצלול

במים עמוקים ומכוסים, ואז גם היציאה החוצה אל העולם הנגלה נראית אחרת לגמרי – כמו ר' לוי יצחק מברדיטשוב שודאי יכל לשיר את ה"דודליה" רק מפני שהיה קשור בכל לבו גם לעולם הנסתר.

באותה מידה, אסור לוותר על העולם הגלוי. כי האמת היא, שכמה שהתבוננות של לאה בסודות ה' נפלאה, בהכרה הישירה של רחל, "שיויתי ה' לנגדי תמיד", יש משהו עוד יותר מופלא. מדוע? כי בכך שתודעת הנגלה מודה בכך שאנו רחוקים לאינסוף מה', היא מחדירה לתוכנו רגש הפלאה גדול בהרבה מזה שאנו מרגישים בעליה לעבר עולמות ואורות עליונים. בעליה מעלה אנו קולטים עוד ועוד אלוקות, אבל זהו תהליך שאין לו סוף, ובכל פעם שאני משיג עוד משהו סופי הרי הוא כטיפה בים לגבי האין-סוף שיחסית אליו כל התקדמות היא כדריכה במקום (כמו שאחד ומליון משתווים לעומת האין-סוף). רחל מבינה שבמקום רק לעלות לשמים ולחפש "אורות גבוהים", צריך לדעת להביט בארץ ולגלות שם את העצם המאיר בעצמו. לכן דוקא רחל, שאינה מלמדת אותנו את סודות ה' כאחותה הגדולה, מלמדת אותנו להתפלא ממנו עוד יותר ממנה.

נמצאנו למדים איפוא, שלאה הנסותרת היא אשת הסוד, ורחל הנגלית היא אשת הפלא.

כעת שימו לב: במושגי החסידות, התבוננות בעולם הנסתר נקראת גילוי האור האלוקי ה"סובב כל עלמין" – האור המקיף את העולם והתודעה, ולעד אינו מושג לגמרי. התבוננות הנגלה לעומת זאת נקראת התבוננות באור ה"ממלא כל עלמין" – האור השוכן בתוך העולם ומושג ישירות באמצעות ההכרה. והנה, המלה סובב היא בגימטריא סוד (כאשר שתי אותיות ה-בשל סובב מתחברות), והמלה ממלא היא בגימטריא פלא (כאשר שתי אותיות ה-מ של ממלא מתחברות)! ככל שעולים אל האור הסובב מגלים סוד גבוה יותר, ולעומת זאת, ההכרה הפשוטה שהאור הממלא של העולם הזה הוא מלכות ה' מגלה פלא עצום – את ה' עצמו הבוחר בעולם שלנו ומהווה אותו.

"בית יעקב לכו ונלכה באור ה'": שנוכה כולנו להתחתן יום גם עם רחל וגם עם לאה – להתעצם עם פלא האור הממלא, ולהחדיר לתוכנו עוד ועוד מסוד האור הסובב, שרק יחדיו מהוות את "אור ה'" השלם.

בנימין בן יעקב אבינו

יום ההילולא - י"א חשוון

היה בנו הצעיר של יעקב אבינו שנולד מאימו רחל אמנו.

בפרשת וישלח מסופר על לידתו של בנימין כבנה השני לאמו רחל ועל פטירתה במהלך הלידה. הלידה והפטירה התרחשו במהלך מסעו של יעקב אבינו מפדן ארם בדרכו אל חברון:

וַיִּסְעוּ מִבֵּית אֵל לַיהוָה עוֹד כְּבָרַת הָאָרֶץ לְבֹא אֶפְרַתָּה וַתֵּלֶד רַחֵל וַתִּקְשׁ בְּלִדְתָּהּ. וַיְהִי בְהִקְשָׁתָהּ בְּלִדְתָּהּ וַתֹּאמֶר לָהּ הַמַּיִלְדֵת אֵל תִּירָאִי כִּי גַם זֶה לָּךְ בֵּן. וַיְהִי בְצֵאת נַפְשָׁהּ כִּי מָתָה וַתִּקְרָא שְׁמוֹ בֶּן אוֹנִי וְאָבִיו קָרָא לוֹ בְנִימִין.

רבותינו דרשו על הפסוק "כי גם זה" שעם כל שבט נולדה תאומה ועם בנימין נולדה תאומה יתירה.

רחל קראה שם בנה "בן אוני" – בן צערי. אך אביו קראו "בנימין" מלשון "בן ימין". זאת משום שבנימין הוא הבן היחיד של יעקב הנולד בארץ ישראל, שהיא יחסית דרומה לארם נהרים ממנה בא יעקב, ועל כן קראו בן ימין, שצד דרום הוא ימין (לעומד לכיוון מזרח).

הסבר נוסף לשם בנימין מלשון "בן ימים" שנולד לעת זקנתו ונכתב בנו"ן כמו (דניאל יב) לקץ הימין.

לאחר מכירתו של יוסף, חרד אביו יעקב אבינו לשלוח את בנימין עם אחיו למצרים על מנת לקנות אוכל בשנות הרעב. יוסף, השליט על מצרים, התנה את בואם של אחיו ושחרורו של שמעון ממאסר בהגעתו של בנימין. בסופו של דבר נעתר יעקב לשלוחו למצרים שם יוסף פוגש בהתרגשות את בנימין, אחיו היחיד מאותה האם, בפעם הראשונה לאחר עשרים ושתיים שנים. ובסופו של דבר יוסף מתוודע לאחיו ושולח אותם על מנת להוריד את יעקב וכל המשפחה מצרימה.

כאשר בנימין ירד מצרימה יחד עם כל משפחת יעקב הוא כבר היה נשוי והתורה מונה את בניו של בנימין: וּבְנֵי בְנִימִן, בְּלֵעַ וּבְכָר וְאַשְׁבֵּל, גֵּרָא וְנַעֲמָן, אַחִי וְרֵאשׁ; מְפִים וְחָפִים, וְאַרְדָּ.

לפי המסופר בספר הישר בנימין התחתן פעמיים, מאשתו הראשונה מחליא בת ארם נולדו לוחמשה בניו הראשונים, ומאשתו השנייה ערבת בת זמרן בן אברהם נולדו עוד חמשה בנים. בגמרא מובא שבנימין קרא את שמות עשרת בניו על שם הצרות שאירעו לאחיו יוסף.

בפרשת ויחי בברכת יעקב לבניו לפני פטירתו, בירך יעקב את בנימין וניבא בדבריו בין השאר על שאול המלך שהיה משבט בנימין שנלחם נגד מואב ואדום, ועל מרדכי ואסתר שעמדו לישראל בזמן אחשורוש שהיו משבט בנימין: בְּנִימִין יֵאָבֵב יִטְרַף, בְּבִקְרֵי יֵאֱכַל עֵד; וְלְעָרֵב, יִחְלַק שָׁלָל.

בילקוט שמעוני מובא על הפסוק "וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו" שבנימין נולד בי"א במרחשון ונפטר בן מאה וחמש עשרה שנים במצרים. ביציאת מצרים לקחו בני ישראל את כל בני יעקב על מנת לקוברם בארץ ישראל.

בית המקדש היה לחלק מן הדעות בשטח נחלתו של שבט בנימין. בגמרא מובא שבחלקו של בנימין היה האולם וההיכל ובית קדשי הקדשים אך המזבח היה בחלקו של יהודה. בנימין ידעזאת ברוח הקודש והצטער על כך ולכן זכה שארון הברית היה בחלקו.

מבואר שבני רחל בנימין ויוסף היו במדרגת צדיקים, בשונה מעשרת השבטים שהיו בעלי תשובה שהשתתפו במכירת יוסף ולכן בית המקדש וכן יסוד המזבח היה בחלקו של בנימין דווקא ולא בחלקו של יהודה.

עוד מבואר בחסידות, שמעלת בעלי תשובה על צדיקים היא שעל ידי התשובה מגיעים למעלה יותר, אבל בכדי שתהיה המשכת גילוי אלקות למטה, דירה בתחתונים, הוא על ידי עבודת הצדיקים. וכיון שבית המקדש עניינו דירה בתחתונים, לכן היה בחלקו של בנימין.

כאשר נפגשו יוסף ובנימין מסופר שהם בכו זה על צווארו של זה "ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוואריו" - יוסף בכה על שני מקדשות שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן ליחרב.

הדברים קשורים לברכת שבט בנימין שקיבלה ממושה רבנו בפרשת וזאת הברכה: לְבִנְיָמִן אָמַר יְדִיד ה' יִשְׁכֵּן לְבֵטַח עֲלָיו חֶפֶץ עֲלָיו כָּל הַיּוֹם וּבֵין כְּתִיפָיו שָׁכַן.

בנוגע לצדקותו של בנימין מובא בגמרא שבנימין הוא אחד מארבעת האנשים שלא חטאו כל ימיהם, יחד עם ישי, עמרם וכלאב בן דוד. כמו כן מובא שבנימין הוא אחד משבעה שבהם לא שלטה רימה ותולעה, והיה אחד מארבעה שמתו בעטיו של נחש.

בתורת הקבלה והחסידות מובא שעניינו של בנימין הוא "צדיק תחתון" ויוסף עניינו "צדיק עליון". אדמו"ר הזקן מבאר שיש נשמות שהם מבחינת יוסף. ויש מבחינת בנימין. בחינת בנימין צדיק תחתון קשורה עם התקשרות המקבל לקלוט את ההשפעה, ההתכללות והביטול. בעבודת ה' היא עבודה של מסירות נפש שמקשר בריאה באצילות מלמטה למעלה. הנשמות שמבחינת בנימין רוב עסקיהם במעשה דוקא בצדקה וגמילות חסדים שעל ידי זה נמשך אלוקות גם בעולם הזה השפל

כמו כן מבואר בנושא של גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין, שהניצוצים המתפשטים מבחינת בנימין "צדיק תחתון" הם נשמות הבינונים כפי שמתואר עניינם בספר התניא. והניצוצים מבחינת יוסף "צדיק עליון" הם נשמות הצדיקים. אהבה בתענוגים שייכת בעיקר בצדיקים. וזהו ענין גביע הכסף שהטמין יוסף באמתחת בנימין, כסף הוא בחינת אהבה והמשיך יוסף צדיק עליון בחינה זו לבנימין כדי שגם בנשמות הבינונים יוכל להיות אהבה זו. ומה שהטמין את הגביע, שלא ידע מזה בנימין, זאת משום שבבינונים צריכה להיות אהבה זו באופן שלא ידע בעצמו מאהבה גבוהה זו, שלא ימשך לישות ויהרא מכך.

בנימין קשור עם יסוד דנוקבא עם שושבינא דמטרוניתא ועם אור חוזר ועניינו עליית העולמות מלמטה למעלה להכלל בשורשם.

הגאון הרב נתן צבי פינקל (השני) זצ"ל

יום ההילולא - יא חשוון

הגאון הרב נתן צבי פינקל (השני) זצ"ל - נולד ב-ה אדר ב' ה'תש"ג (1943) בשיקגו שבארה"ב. נקרא על שם אבי סבו, ה'סבא מסלובודקה' (מגדולי ראשי הישובות בליטא ובארץ ישראל). בתחילת שנות ה-60 נסע ללמוד בישיבת מיר בירושלים. בישיבה שהה תחת חסותו של אחי סבו הרב אליעזר יהודה פינקל, וכן למד בחברותא עם הרב חיים קמיל, שהחשיב לרבו. לאחר פטירת חמיו, בשנת ה'תש"ן (1990), התמנה במקומו לראש ישיבה מיר בירושלים. בשנת ה'תשמ"ח (1988) לקה בפרקינסון ומאז סבל במשך שנים ממחלת ניוון שרירים קשה והיה מרותק לכיסא גלגלים.

למרות חוליו פיתח את הישיבה והפך אותה לישיבה הגדולה בישראל ולאחת משתי הגדולות בעולם כולו (לצד ישיבת לייקווד). תחת הנהגתו פתחה הישיבה סניף ברמת שלמה בירושלים, ואת ישיבת מיר ברכפלד בשכונת אחוזת ברכפלד במודיעין עילית. בשנת ה'תשס"ג (2002) התמנה כחבר מועצת גדולי התורה של דגל התורה. מידת האמת הייתה נר לרגליו. דאג לכל אחד מהישיבה כמדובר בבניו במסירות נפש. נפטר ב-י"א מרחשוון ה'תשע"ב (2011). חי כ-68 שנים. בהלווייתו השתתפו למעלה ממאה אלף איש. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בנו, ר' אליעזר יהודה התמנה למלא את מקום אביו.

אביו: ר' אליהו מאיר. **אמו:** מרת שרה פינקל. **אשתו:** מרת לאה (בתו ר' בנימין בינוש פינקל, ראש ישיבת מיר ובן דוד של אביו). **מרבתינו:** ר' אליעזר יהודה פינקל. **חברותא:** ר' חיים קמיל. **ילדיו:** ר' אליעזר יהודה (שימש כאחראי על "חבורה" חסידית בישיבה וכן מילא את מקום אביו בראשות הישיבה), ר' אברהם ישעיהו (ראש בית המדרש 'פרידמן'), ר' שמואל ('משיב'), ר' חיים נתחום (אחראי על ה"חבורה" החסידית וכן משמש כ'משיב' בישיבת מיר ברכפלד), ר' שמריהו (מנהל בישיבת מיר ברכפלד). **חתנו:** ר' נועם אלון (ראש ישיבת מיר ברכפלד).

מספריו: •חידושי רבי נתן צבי פינקל- על מסכתות נדרים, בבא קמא, מכות וסוכה •שיחות רבי נתן צבי •בכל נפשך- תולדות רבי נתן צבי פינקל

להלן סיפורים על הצדיק המעובדים מתוך 'בכל נפשך'- בערב בו נישא בנו בכורו (ראש הישיבה שליט"א) התקיימה חתונה של אחד מבני הישיבה. ברור היה לכולם שביום שמחת בנו בכורו לא שייך שימצא זמן להשתתף בשמחה אחרת. להפתעת התלמידים רבינו יצא משמחת נישואי בנו, עצר מונית, נסע לחתונה השנייה, רקד עם החתן והמחותנים רבע שעה וחזר לשמחתו.

מעשה בשני אברכים מחשובי הישיבה שנדברו יחדיו לעשות שידוך ביניהם. השידוך החל לקרום עור וגידים' עד ששני הצדדים היו מוכנים 'לשבור צלחת'. לפתע התברר כי מסיבה בלתי צפויה אחד מהצדדים אינו יכול בשום אופן להתחייב כספית כפי שחשב בתחילה. השידוך נתקע ולא יכול היה לצאת אל הפועל. רבינו שהיה בסוד העניינים התעניין מה קורה עם השידוך, שמע על המצב הוא ביקש לקרוא לשני האברכים והודיע להם שהשידוך יסגר הערב על שולחנו. לפליאת האברכים אמר: "בשידוך שכזה אני הצד השני", ושילם על חשבוננו את הכסף שהיה חסר להשלמת השידוך.

פעם רבינו ביקש מאחד התלמידים בישיבה לבוא לביתו בענין מסוים. כשסיים לשוחח עמו, עשה חשבון והתברר שהלה הפסיד ארוחת ערב בישיבה. הוא הציע לבחור לאכול ארוחת ערב בביתו. התלמיד כמובן סירב וטען שהוא יכול להסתדר. ראש הישיבה עמד על כך שיאכל בביתו. מכיוון שהרבנית לא הייתה בשעה זו בבית, ראש הישיבה סידר לו ארוחת ערב בעצמו. הוא הניח לו לחם על השולחן וטיגן בעצמו חביתה. כשסיפר הבחור על כך בימי השבעה, התפלאו בני הבית. לא היה זכור להם מעולם שראו אותו מכין חביתה לעצמו. אך למען תלמיד-אורח כנראה שונה הדבר.

בחור אחד מתלמידי ישיבת מיר הגיע בסוף זמן החורף, להיפרד מראש הישיבה הגאון רבי נתן צבי פינקל וצ"ל, לפני טיסתו לביתו בחו"ל, ראש הישיבה שאל אותו: "מתי הטיסה?" הבחור השיב: יום אחד לפני סיום ה'זמן'. תוך שהוא מסביר שהוא נוסע ביום זה משום שהוריו השיגו לו טיסה שרק ביום זה היא זולה יותר בשבע מאות דולר מאשר טיסה למחרת. כשרבינו שמע זאת, הוא הכניס את ידו לכיסו והוציא סכום של שבע מאות דולר ומסר לתלמיד ובלבד שיוכל להישאר יום נוסף של לימוד תורה בישיבה.

הבחור בא במבוכה. הוא ניגש לאחד מראשי הישיבה הגאון רבי רפאל שמואלביץ ושאל: "מה עליי לעשות?". רבי רפאל השיב לו: "דע לך, אצלך זה עניין של כסף, ואכן על כסף ניתן להתמקח. אולם אצל ראש הישיבה הנידון הוא תורה, ועל עוד יום של תורה בישיבה לא ניתן להתמקח איתו...".

ביקשו ממנו פעם לחתום על עניין שיכול היה לעזור מאוד לישיבה בהשגת תקציבים. המסמך לא היה חלילה שקרי, אלא שגם אמיתי לגמרי לא היה. רבינו, שמידת האמת שהיתה לו, היה נחרץ שלא לחתום בשום אופן על מסמך זה. פעם הגיע תקציב ממשלתי של מיליון שקל לישיבה מאחד ממשרדי הממשלה, תקציב שסודר על ידי אחד העסקנים שעמל שנה שלמה להשגתו. כשהתברר לרבינו שהיתה שם התחכמות קטנה בהצהרות, לא הסכים בשום אופן לקחת את הכסף.

אחד מבני הישיבה בירושלים רצה להתקבל לסניף הישיבה בברכפלד אך רבינו היה סבור שאינו מתאים ולכן לא קיבל אותו. כדי שלא ירגיש אי נעימות, הציע לו רבינו לקבוע איתו סדר לימוד כל יום בחברותא. כיוצא בזה אירע פעם שאחד מבחורי הישיבה ביקש שיקבלו את אחיו לישיבה, ורבינו היה סבור שאינו ראוי לכך ולא קיבלו, גם במקרה זה הציע לאחי הבחור שלמד בישיבה ללמוד איתו בחברותא.

סיפור מופלא התרחש בבחור מיישיבת מיר, שפנה אל רבינו, כשבועיים לפני סוף הזמן, וביקש רשות לטוס לביתו שבארה"ב, וזאת לאור מצבו של סבו החולה שהולך ומחמיר. הבחור הדגיש: "אני מאוד קשור לסבי וחיפץ לבקר, ומכיון שממילא נותרו שבועיים בלבד עד סוף הזמן, יאפשר לי בבקשה ראש הישיבה להקדים את שובי לביתי".

ר' נתן צבי השיבו ששמירת זמני הלימוד בישיבה היא קודש קדשים, ואף הצורך הגדול של ראיית הסב אינה סיבה לעזוב את הישיבה (ובפרט שהוראת היתר מצד ראש הישיבה לצאת לפני סוף הזמן, עלולה חלילה לגרום לבחורים נוספים להורות היתר לעצמם ולעזוב לפני תום הזמן, וקיים חשש לפריצת הסכר. "תמשיך להתמיד עד לסוף הזמן, ואולי בזכות זה ישלחו מן השמים רפואה שלימה לסבא", הפטיר ראש הישיבה בחום.

הבחור יצא מבית ראש הישיבה, אך לא חזר לבית המדרש - אלא לבית הנתיבות... הוא החליט שאת סבו האהוב הוא חייב לראות, והתקשר לביתו להודיע שבעוד כחצי יממה הוא ינחת באמריקה. המטוס נחת, וכשיצא מידוענו, מיהר להדליק את המכשיר הנייד שברשותו, והנה הוא מגלה שהתקבלו מספר הודעות בתא הקולי, היו אלו בני המשפחה שביקשו שיחזור אליהם בדחיפות.

הבחור התקשר אל אמו, והתחלחל לשמע הבשורה המרה: "את סבא כבר לא תזכה לראות", הודיעה האם בצער, "הוא נפטר לבית עולמו לפני מספר שעות. חיפשתי אותך בדחיפות, מכיון שסבא ביקש להיטמן בירושלים, ואתה נכדו חביבו שזוכה ללמוד בעיר הקודש, תצטרך לדאוג לסדרי ההלוויה והקבורה..."

הבחור, שרק לפני מספר דקות נחת לאחר טיסה ממושכת, כעת צריך לעלות שוב למטוס, לכיוון הנגדי, בחזרה לארץ ישראל. בכל מהלך הטיסה ניצבה מזלו דמותו של ראש הישיבה, שליטף את ידו בחום תוך כדי שהסביר לו כמה חשוב לשמור על גדרי שמירת הסדרים, וליבו נקפו על שלא ציית להוראתו. הלוויית הסב יצאה כשמעט מלווים משתתפים בה, והנה, לפתע התרגשות רבה אחזה באנשים כאשר ראו את דמותו של ראש הישיבה, מגיע להשתתף בהלוויה. על אף ייסוריו הקשים, ואפיסת כוחותיו, יצא רבי נתן צבי ללוות את הנפטר, עד לתום ההלוויה והקבורה.

לאחר סתימת הגולל, פונה ראש הישיבה אל תלמידו, ומבקש לומר לו דבר-מה. כמוכן שפחד ורעדה אחזה בתלמיד, ורגשי בושות תקפוהו. והנה, ר' נתן צבי, אביהם של אלפי בני הישיבות, שעניו וליבו היו לכל יחיד ויחיד, ניגש ולוחש באוזני תלמידו: "עברה עליך יממה שלימה של טיסות מתישות הלון ושוב, ובוודאי שאתה רעב וחלש מאוד. ביקשתי מבני הבית שיכינו עבורך סעודה דשינה, וכעת אבקש שתבוא עימי לאכול ולנוח".

עיניו של הבחור לא נותרו יבשות כשמע את בקשת ראש הישיבה. למרות שנסע נגד הוראתו, בליבו הרחום של ראש הישיבה נפשו הרחבה, טרח להגיע להלוויה ולעודד את תלמידו ולדאוג למצבו. והדברים מאפיינים כל כך את רבינו, שמסר נפשו על התורה עד כלות הכוחות, והנחה את תלמידיו בתכונות כפיו, וממש נשאם על ליבו כאשר ישא האומן את היונק. הבחור סיפר שלכל אורך הנסיעה לבית ראש הישיבה וגם במהלך הסעודה, לא השמיע רבו ולו מילה אחת של תוכחה או טרוניה. אך זו היתה התוכחה המעולה ביותר, אמר הבחור, לא היה צריך להוסיף אפילו מילה אחת. הנהגתו המופלאה של ר' נתן צבי היתה כספר מוסר חי (ופריו מתוק).

להלן סיפורים על הצדיק המעובדים מתוך 'בכל נפשך' - מעשה באחד מתלמידי הישיבה שהשתתף בשמחת בית השואבה שהתקיימה בישיבה. כשיצא מהבניין, בדרכו לאוטובוס הנוסע לביתו בבני ברק, פגש בו רבי נתן צבי ושאלו להיכן מועדות פניו, ענה לו שהוא בדרך לביתו שבבני-ברק. רבי נתן צבי אמר לו: "הלא השעה עכשיו מאוחרת מאד, מדוע לא תישן בסוכתי ובבוקר תיסע". נענה הבחור להצעה, ולמחרת בבוקר לאחר התפילה אמר לו רבי נתן צבי: היות ואתה עכשיו האורח שלי, אל תאכל ארוחת בוקר בישיבה, אלא תישאר בביתנו לאכול אתנו.

סיפר הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, על אברך בן חו"ל שהתגורר בירושלים ולא למד בישיבת מיר. האברך היה מצויין, שקדן ובן עליה. וכאשר החל מצבו הכלכלי להיות קשה, החליט לנסוע ולהמשיך ללמוד בכולל בחו"ל. מתוך מחשבה ששם ליד ההורים יוכל ללמוד בהשקט ובבטחה. את מחשבתו תרגם למעשה, עקר דירתו ועבר לחו"ל.

רבינו לא הכירו, אך שמע על כך ממזי שהכירו והביע דאגה שבחו"ל יאבד את מדרגתו. הוא ביקש שישגיח לו את הטלפון של אותו אברך, התקשר אליו ושאל מהו הסכום החודשי שנצרך לו כדי שיוכל להמשיך לשבת וללמוד תורה בשלוח ומנוחת הדעת כאן בארץ ישראל. כאשר שמע את הסכום, אמר לאברך שהוא מקבל על עצמו לתת לו סכום זה כל חודש ובלבד שיחזור ללמוד תורה בארץ ישראל. וכך היה.

בסוף ימיו, בעת שהותו בעונת הקיץ בתל אביב, היה רגיל רבינו לשאת שיחות מוסר בבית מלונו בלילי שבתות בין השמשות לפני בני תורה ותלמידיו לשעבר. פעם נמשכה השיחה יותר מן הרגיל עד שהגיע זמן תפלת מעריב. והנה פתחה אשתו הרבנית מעט את הדלת ולחשה: "יש להם נשים בבית". רבינו שהיה עסוק בהסברת רעיון עמוק בשיא ההתלהבות, הפסיק מיד את שיחתו וציווה להתפלל מעריב. אחד הנוכחים העז ואמר: "הנשים שלנו אינן מקפידות". והשיב לו רבינו: "ראשית, אין לכם רשות מתר על חשבונך. שנית, הרי אשתי בודאי רעבה ואין לי רשות לעכבה". לא הועילו כל ההפצרות של הנוכחים שהשתוקקו לשמוע את סוף הרעיון, הוא האיץ בהם להתפלל מיד, ואחר התפילה מיהר לברך את כולם בברכת 'שבת שלום' ושלה אותם לביתם.

באחת השנים כשרבינו שהה בקמפ של הישיבה לצעירים של ישיבת מיר שהתקיים בצפון הארץ, יצא בוקר אחד מחדרו בשעת לפנות בוקר והבחין באחד מבני הישיבה שמסתובב מחוץ לחדרו. התברר שמחמת מזג האוויר החם והלח ששרר באותם ימים, היה חדרו של הבחור מלא יתושים, ולכן לא יכול היה להירדם.

רבינו שמע את מצוקתו והציע לו מיד בפשטות שיבוא לישון בדירתו, שם אין יתושים. מובן שהבחור לא ידע את נפשו, ראש הישיבה הגדול בכבודו ובעצמו, יכניסו לדירתו שלו. הוא ניסה לומר שיסתדר, אך רבינו טען לעומתו: "הלא אתה לא עצמת עין במשך כל הלילה", והאיץ בו להיכנס לישון בלי אומר ודברים. בלית ברירה נכנע הבחור והלך לישון, למחרת בבוקר כשפקח את עיניו ראה שהשעה מאוחרת והתבייש, אולם בני הבית סיפרו לו שרבינו לא נתן להעירו ואף שמר שלא ירעישו בדירה משום שלא ישן כל הלילה.

פעם לפעם, במסיבות סיום בישיבה, היה רבינו משנן באזני האברכים, עד כמה עליהם להכיר טובה לנשותיהם שמוסרות את נפשן לנהל את הבית ולגדל את הילדים, כדי שבעליהן יוכלו לשבת וללמוד

בשקידה. לא אחת הכריז במסיבות אלו, שהישיבה העמידה בכוונה כמות גדולה יותר של עוגות ומפיונים, כדי שכל אחד ייקח עוגות 'לרבנית שלו'. מטרתו הייתה להרגיל את האברכים להכיר טובה בבית.

להלן סיפורים על הצדיק המעובדים מתוך 'בכל נפשך' - פעם החליטה הנהלת הישיבה להעביר את אחת החבורות שלמדה באחד מבתי המדרש במשך שנים רבות לבית מדרש אחר. ביקשו זאת מהם בצורה עדינה, ואכן האברכים נענו בחפץ לב ועברו מקום, אך רבינו חש שבכל זאת היה לאברכים קשה לשנות לבית מדרש אחר, היות שהתרגלו זמן רב בבית מדרש זה. הוא החליט לקנות לבית מדרש שעברו ספסלים חדשים, כדי שתהיה להם הרגשה טובה. כשבא בפעם הראשונה למסור שיחה באותו בית מדרש, התעניין האם הספסלים נוחים דיים, הוא לא הסתפק בכך, והתיישב כעשרים דקות על הספסלים החדשים כדי לראות אם הם נוחים.

רבינו מעולם לא היה עוזב את ביתו לפני שנפרד לשלום מהרבנית. גם כשהיה ממחר לצאת, והבית היה עמוס באנשים, לא ויתר על כך. פעם יצא מהבית בדרך לתפילה, ושכח לברך את הרבנית לשלום, הוא ביקש ממלווהו לשוב כי שכח דבר מה חשוב. התפלא המלווה, מה שכח רבינו בבית, שעבורו כל כך חשוב לו לחזור, בשעה שכל פסיעה עלתה לו בקושי רב? "אולי אני אוכל להיות השליח?" שאל, אולם רבינו ביקש להחזירו. כששב, ניגש לרבנית וברכה לשלום וחזר לישיבה.

הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל היה אות ומופת של נשיאה בעול עם תלמידיו. שמח בשמחתם ומיצר בצערם. בחתונות תלמידיו השתדל לשמח בכל כוחו. פעם חזר לביתו אחרי יום ארוך ומפרך של עמל התורה בישיבה כשהוא חיוור וחלש. ביקש לברר אלו שמחות יש הערב בישיבה. התברר שהערב מתקיימות חמש שמחות! "במצב כזה" - פסקו בני הבית - "לא שייך בשום אופן ללכת לכולם!". הוא שאל: "של מי השמחות" והחלו למנות: "של פלוני... מיד הגיב: "אליו לא שייך לא ללכת!" המשיכו: "ו'של פלוני". שוב חזרה על עצמה אותה תגובה. וכך אצל כולם... נפלה ההכרעה: הולכים לכל השמחות!

סיפר הג"ר צבי פרצוביץ, שאירע פעם, שאביו של אחד התלמידים תרם לישיבה סכום עצום של חצי מיליון שקל, אולם היתה בפיו בקשה צנועה עבור בנו, תלמיד הישיבה. מילוי הבקשה היה נתון בידי אחד מראשי הישיבה, שהיה אחראי על אותו בחור. ניגשו לרבינו, וביקשו שישפיע על הרב האחראי שיסכים למלא את בקשתו של אותו הורה, כדי שתהיה תועלת לישיבה, אך רבינו הגיב בנחרצות: "את התפקיד הזה נתתי לו, לא אתערב בהחלטותיו כמלוא נימה, גם אם קיים שיקול של חצי מיליון, ואפילו מיליון. לא אתערב".

כשנבנו הבניינים החדשים של הישיבה, בתוך להט הבניה והיצירה של הישיבה וריבוי כבוד התורה לא שכח לחשוב בכל מקום שלא ייזק שום שכן מן הבניה. שולח היה להודיע לשכנים, שאם תהינה הפרעות או נזקים, הוא מבקש שיפנו מיד להודיע לו על כך, והישיבה תעשה כל מאמץ לתקן את הדבר. כשבנו את אחד מבנייני הישיבה בשכונת בית ישראל, לאחר שעמד הבניין על תילו, התאונן אחד השכנים ששני חלונות של הישיבה פונים לעבר ביתו, והדבר עלול להפריע לו. לא חלפו 24 שעות ונמצא פתרון לבעיה, בלי אומר ודברים.

פעם אחרת כשהיה רבינו בבית אחד מידידי הישיבה, הציץ בעל הבית מחלונו וראה שרבינו שישב ולמד בגינת הבית משוחח עם בנו הקטן בן החמש. כשראה שהדבר מתארך, חשש אולי הילד מפריע לרבינו בתלמודו, יצא לחצר לבדוק מה פשר השיחה. אמר לו רבינו בגילוי לב, בנך עבר פה והתעלמתי ממנו, מה

יש לי לשוחח איתו? אולם לפתע הרהרתי בליבי, מדוע איני מתייחס אליו, הלא הוא "נברא", והתחלתי לדבר איתו ומאז אנחנו משוחחים.

להלן סיפורים על הצדיק המעובדים מתוך 'בכל נפשך' - סיפר אחד מגידי הישיבה ותומכיה שהיה מרבה להתיעץ עם רבינו. פעם נטל חלק בעסקה משפחתית גדולה, שהיתה אמורה להניב תשואה של מאות אלפי דולרים, אך דא עקא שפעולות מסוימות בעסקה עלולות היו לגרום למחלוקת במשפחה. כשקרבה עת ההחלטה, טס אותו יהודי לארץ, כדי להיוועץ ברבינו מה עליו לעשות.

הוא הגיע לארץ ביום שישי. כשהחל לדבר עם רבינו אמר לו ראש הישיבה: "הרי אתה לא שב לחו"ל לפני שבת, אם כן מה בוער לנו, בינתיים בא נלמד!". כך ענה לו גם במוצאי שבת, וכך ביום ראשון בבוקר, הם למדו שלוש שעות, ולאחר מכן שמע את השאלה והשיב, שלדעתו אפילו אם קיים סיכוי של עשר אחוז שתצא מכך מחלוקת, לא כדאי שיתערב בעניין. הוסיף רבינו ואמר: "אוכל להבטיח לך שבאופן זה תרוויח יותר". סוף המעשה היה שעשה עם כספו זה עסקה אחרת, והרוויח שבע מאות אלף דולר יותר מאשר אמור היה להרוויח בעסקה המקורית.

גם בהיותו בארה"ב, השתדל הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל להשתתף בשמחות של תלמידים, אף אם הדבר כרוך היה במאמץ של נסיעה ממושכת, ולמרות שהגיע אל אדמת נכר במסירות נפש, כדי לעזור בכלכלת הישיבה, בכל זאת התאמץ רבינו להשתתף בשמחות, כפי שאב לא יוותר על השתתפות בשמחת בנו גם אם הדבר קשה לו.

פעם כאשר עמד לצאת לנמל התעופה בדרכו חזרה לא"י, התקבלה לפתע שיחת טלפון, שהערב תתקיים שמחת אירוסין של אחד מבני הישיבה בעיר מונסי. רבינו הגיב בפשטות שעליו להישאר ולנסוע למונסי, לשמחת האירוסין. הרבנית הזדעקה: "הלא יש כרטיס מוכן לטיסה, הכל מתוכנן ומאורגן", אולם רבינו ענה: "וכי לבן שלנו לא היינו נשאים לאירוסין!?", לבסוף הגיעו החתן והכלה למעונו בהפתעה. רבינו הרעיף עליהם ברכות לרוב, ואז יצא לשדה התעופה.

באחד מביקוריו של רבינו בלונדון, נודע לו שתלמיד שלמד פעם בישיבה, נישא הערב בעיר. אותו תלמיד לא ידע שרבינו נמצא בלונדון ולכן לא הזמינו לחתונה, אולם רבינו אמר למלווי שהוא רוצה ללכת לחתונה, גם בלי הזמנה. אחד ממלווי טען שאביו של החתן שהוא גביר גדול, לא תורם כסף לישיבה, למרות שלמד בה שנים רבות, ולכן לא ראוי שרבינו יטרח וילך לחתונה. בפרט שרבינו לא הזומן, רבינו הלא הגיע ללונדון במטרה לאסוף כסף וכל דקה חשובה.

רבינו דחה את כל הטענות, ואמר: "תלמיד זה למד בישיבה, ומחוייב אני לשמוח בשמחתו, וכי משום שאביו מתנהג שלא כהוגן, עליי להענישו!?" וסיים: "אם לא תיקחו אותי, ארד בעצמי לרחוב ואקח נהג עד לאולם השמחות".

פעם הגיע לחתונת אחד מבחורי הישיבה, והבחין שאין מספיק בחורים שישמחו וירקדו כראוי. הסיבה הייתה שהבחור הגיע לישיבה מיישיבה אחרת שנה קודם לכן, ובאותה שנה שלמד בישיבה החסיר בגלל שחלה ב'מונו', כך שמהישיבה הקודמת לא באו משום שעבר משם, ובישיבת מיר לא הכירו אותו כמעט. רבינו החליט שהוא זה שישמח אותו ככל יכולתו.

רבינו רקד ונח ושוב רקד, ושהה בחתונה מאוחר מהרגלו. קרובי המשפחה והמחותנים עמדו משתוממים, הם לא ידעו שהוא מקורב כל כך לראש הישיבה, והשתתפותו הממושכת הייתה להם מפתיעה וכמובן שמחה את ליבם.

אחד מבני הישיבה חש בכאבי שיניים עזים. השעה היתה שעת לילה מאוחרת, ולא ידע לאיזה רופא שיניים יפנה בשעה כזאת. הדבר הטבעי ביותר בעיניו היה לפנות לביתו של רבינו שהתגורר אז ברחוב ישא ברכה. רבינו קיבלו בחביבות ומיהר לברר היכן יש מרפאת שיניים טובה שפתוחה בשעה כזאת, הוא אף התקשר להזמין עבורו מונית.

כשהגיע המונית רואה הבחור שרבינו מתלווה אליו. הוא הלך איתו, חיכה איתו שעות ארוכות בהמתנה לתורם. במשך כל שעות ההמתנה כשנוכח שהוא סובל, עודדו וטפח על שכמו וביד השניה החזיק בידו, דבר שהבחור נזקק לו כדי להפיג במעט את כאביו. כך הוא ישב והמתין עם הבחור במרפאה עד שהטיפול הסתיים ושב איתו לישיבה, כאשר את כל ההוצאות רבינו משלם מכיסו.

כל מצוקה של אחד מבני הישיבה נגעה לליבו. כמה פעמים כאשר אי מי מבני הישיבה חלה, הוא נכנס לעובי הקורה והשקיע זמן ומאמצים רבים לשוחח עם העסקנים ולהתייעץ, כדי שהלה יקבל את הטיפול הטוב ביותר. פעם כששוחח איתו בטלפון אחד מבוגרי הישיבה בחוץ לארץ בקשר לטיפול רציני שעליו לעבור אמר לו רבינו שברצונו לנסוע מחוץ לעיר להתייעץ עם אחד מגדולי העסקנים, על הצורה הטובה ביותר שבה כדאי לעשות את הטיפול.

נכנס אחד מבני הישיבה וסיפר לרבינו שיש לאשתו בעיה רפואית מסוימת וחושבים לנתחה. הוא התייעץ עם רבינו מה עליו לעשות. אמר לו רבינו ששאלה זו צריך לשאול שני גדולי ישראל ולקבל את הכרעתם. הלה שאל: "את מי אלך לשאול?". רבינו אמר לו שני שמות, כשאחד מהם היה הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל (ראש ישיבת באר יעקב).

האברך שאל: "איך אגיע למושב באר יעקב, שם מתגורר הגרמ"ש, הלא הנסיעה אליה קשה, אולי ראש הישיבה יציע לי 'גדול' אחר?". ראש הישיבה הגיב: "תוכל לקחת את הרכב שלי, ואם אין לך רשיון נהיגה, קח מישוה שיש לו, ותסעו". לא היה מדובר על ניתוח מידי אך רבינו לא מסתפק בלקיחת אחריות כאב רחימאי, לא נותן לו כסף למונית. אלא מעמיד את רכבו שלו, כדי לסייע לאחד מאברכי הישיבה.

אחד מבני הישיבה סיפר, שבתקופת השידוכים חזר לביתו שבחו"ל ולמד בישיבה שם. פעם הגיע לביקור של כמה ימים לארץ ישראל, ובאותם ימים הוא שהה בישיבה. הוא ניגש לשאול את רבינו האם הוא יכול לאכול בחדר האוכל של הישיבה. רבינו שאל אותו: "וכי כשתשוב לבית אביך, גם תבקש רשות לאכול?".

באחד מנסיעותיו לארה"ב, נודע לו על גביר מסויים שנותן הרבה צדקה, אבל דרכו לתת רק ליחידים ולא לישיבות ומוסדות. למרות זאת ביקש רבינו לקבוע איתו פגישה. כאשר רבינו הגיע אליו, הגביר התפלא ואמר לו: "מחילה, וכי ראש הישיבה אינו יודע שאיני תורם אלא ליחידים?". רבינו ענה לו בפשטות: "אם כך אכנס ואצא מדלת ביתך שלושת אלפי פעמים" (מספר תלמידי הישיבה באותם ימים) כאומר, אמנם אני בא בשביל הישיבה, אולם יש לי בישיבה שלושת אלפי תלמידים שכל אחד ואחד מהם הוא יחיד אצלי!

בחור נכה התקבל ללמוד בישיבה קטנה של הישיבה. התברר שהיות וביהמ"ד של הישיבה שוכן בקומה גבוהה, תהיה לו בעיה לעלות את המדרגות. רבינו לא היסס, על אתר דאג להתקין בישיבה מעלית שעלתה לישיבה עשרות אלפי שקלים, במיוחד לצורך אותו בחור.

הגאון הרב משה חיים לאו הי"ד

יום ההילולא - י"א בחשוון

הגאון הרב משה חיים לאו הי"ד - נולד ב-י"ד באייר ה'תרנ"ב (1892) בלוב שבגליציה שבאוקראינה. למד בישיבת 'תפארת בחורים' והוסמך לרבנות בגיל 17 על ידי הרב שלום מרדכי שבדרון והרב מאיר אריק מבוצ'אץ'. בפרוץ מלחמת העולם הראשונה בשנת ה'תרע"ד (1914) הועלה בית סבו בלוב באש בידי אוקראינים, ומשפחתו נמלטת לווינה. שם לימד תורה לצעירים ודאג לחיילים יהודיים בצבא האוסטרי-גרמני. בשנת ה'תרע"ט (1919), בהיותו כבן 27 שנים בלבד שימש כרבה של סוצ'בה (שאץ) בבוקובינה שברומניה. במשך שמונה שנות כהונתו פתח ת"ת, ארגן שיעורים גם לנערים עובדים, דאג לשחרר חיילים יהודיים משירות בשבתות, יזם הקמת ישיבה בצ'רנוביץ, ופעל למען פתיחת מוסדות חינוך לבנות 'בית יעקב' בערים רבות בגליציה וכן פרסם מאמרים בירחון 'בית יעקב' בלודו'.

בשנת ה'תרפ"ט (1929) החל לכהן כרבה של העיר פרשוב בסלובקיה, שם הקים את ישיבת 'תורת חיים' שלמדו בה כ-200 תלמידים ודאג למתאימים להכשירם כנואמים. לאחר שכן דודו, ר' יהודה מאיר שפירא, עזב את כהונתו כרב העיר פיוטרקוב ועבר לכהן כרבה של לובלין, נקרא רבינו לשמש כרבה של העיר פיוטרקוב. ב-ג' חשוון ה'תש"ג (1942) נלקח עם יהודי העיר לטרבלינקה והוא נרצח ב-י"א בחשוון ה'תש"ג (1942) במחנה ההשמדה. חי כ-50 שנים. על שמו נקראת ישיבת 'חיי משה' בי-ם.

אביו: ר' צבי יהודה. אמו: מרת הינדה (בת ר' שמואל יצחק שור). **מרבתי:** האדמו"ר ר' ישראל הגר מויז'ניץ. **נשותיו:** מרת דבורה (זיווג ראשון - בת האדמו"ר ר' ישראל הגר מויז'ניץ - נפטרה מיד לאחר לידת בנם), מרת חיה הי"ד (זיווג שני - בת ר' שמחה פרנקל תאומים. נישא בשנת ה'תרפ"ה - 1925. נרצחה במחנה ראוונסבריק). **ילדיו** (מזיווג ראשון): ר' יהושע. **ילדיו** (מזיווג שני): ר' נפתלי, ר' שמואל יצחק הי"ד (נרצח במחנה טרבלינקה) והגאון ר' ישראל מאיר (הרב הראשי לישראל). **מספריו:** •הדרך לקידוש ה' - מאמר והלכות בעניין קידוש ה' •בית ישראל - מאמרים על צביון המשפחה היהודית •חגים ומועדים - דרשות על החגים והמועדים •מהר"ם שפירא ופועל •דברי הלכה. (בנוסף רבינו כתב חיבור גדול ומקיף שאבד בימי השואה)

בין הממתינים הרבים שעמדו על שפת פסי הרכבת בקראקא, נמנה רבינו. היה זה אחרי פטירת בן דודו של רבינו, הגאון ר' יהודה מאיר שפירא מלובלין זצ"ל. הרב נאלץ לצאת למסע גיוס כספים דחוף למען ישיבת 'חכמי לובלין', שפטירת ראש הישיבה בחודש מר-חשוון ה'תרצ"ד הותירה אותה ללא משען כלכלי. כשהגיעה הרכבת ללודו, מיהר הרב לעלות על הרכבת. אך בעומדו בפתח הקרון היטלטלה הרכבת, הרב נפל ארצה בין המסילות. הממתינים על שפת פסי הרכבת הבחינו בכך מרחוק, אך לא יכלו לעצור את הקטר. תוך צפירה מחרישת אוזניים, החלה הרכבת בנסיעה, מפתחת תוך שניות מהירות גבוהה. האנשים שנותרו בתחנה הביטו במתרחש. 'איזו טרגדיה איומה תתרחש!', חשבו בצער... רק לאחר שהרכבת עברה הציצו לראות אם נשאר משהו ממנו. להפתעתם לא היה גבול, לנוכח העובדה כי גופו נותר כמעט שלם, למרות שפציעתו האנושה ניכרה היטב... הרב ספג חבטה אדירה בראשו בעת הנפילה, הכרתו היטשטשה וכוחו אזל, אך רצון ההישרדות היה חזק מכל. הרב את החישוב, כי אם יישאר שוכב כך ללא תנועה, כשהרכבת תתחיל בנסיעה היא תדרוס אותו. כוחו לא עמד לו לקום מהפסים, ולפיכך הוא ניסה לשפר את מקום משכבו, כך שכל גופו יישאר בין הפסים ומי יתן כי הרכבת תוכל לחלוף מעליו...

במחצית הדקה שעמדה לרשותו, הבין שאין די בכך, וגם אם גופו יישאר שלם, הרי שראשו עשוי לחטוף מהלומה מתחתית הקרונות, וזה עלול להיות סופו. מיד הניח את שתי ידיו על ראשו, וניסה להיצמד לקרקע ככל האפשר... הרכבת הכתה בעוצמה את הידיים שהגנו על ראשו, וגופו איבד כמויות של דם. לאחר שהרכבת חלפה, מיהרו הממתינים להזעיק כוחות הצלה שפינו אותו אל בית הרפואה הסמוך.

מפרפר בין חיים למוות הגיע. העורקים נחסמו והוא החל לקבל מספר מנות דם שישלימו את הדם שאיבד. לאחר שכוחותיו שבו במקצת, דרשו הרופאים לבצע ניתוח מידי, מורכב וקשה שאורכו כחמש שעות, שאולי יצליחו להציל את ידיו הפגועות... הם מיהרו להכין את חדר הניתוח, והזעיקו את ד"ר פישר, הנודע כמנתח מומחה. כשהמנתח הגיע וראה את ידיו, מיהר ללחוש באוזני צוותו: "יש לנו שעה עד שעתיים לנסות להציל, אח"כ יהיה מאוחר מדי". הרופאים פנו אליו ואמרו בטון בהול: "אנו נעשה ניתוח לידך! הזמן לרעתינו".

להפתעתם, הרב ביקש להשתהות מעט. "אני מבין שיש לבצע את הניתוח במהירות. אבל אינני מסוגל להיכנס לניתוח עדיין. אני צריך לבדוק משהו...". הרב ביקש לקרוא לאדמו"ר הרה"ק רבי משה מבאיאן זי"ע, המתגורר לא רחוק מבית-הרפואה. בתוך דקות ספורות הוזעק הרבי למקום, וגילה לחרדתו כי הפצוע הקורא לו הוא רבה של פיטרקוב, שנפצע על פסי הרכבת.

הרב לאו פתח מיד ואמר: "רבי, סליחה שהטרחתי את מעלת כבודכם, אך יש לי שאלה שאינה סובלת דיחוי! הרופאים טוענים שעליי לבצע את הניתוח בדחיפות, ושכל הצלת ידיי תלויה בניתוח הזה. עם זה, אני חושש כי במהלך הניתוח, בשל סיבוך אפשרי, יחליטו הרופאים כי אין מנוס מלקטוע חלק מידיי". "וכי יש ברירה?", שאל האדמו"ר, "הרי אם כך יחליטו, מסתבר שזו אכן הדרך היחידה להציל את יתר חלקי הידיים. וכי לא עדיף להישאר עם חלק מהידיים, כשאין אפשרות להציל אותן לגמרי?"

"זאת אני מבין", השיב הרב לאו, "אך אבקש מהרבי להיות כאן כל משך הניתוח, ולהשגיח נאמנה על הרופאים, לבל יקטעו מהיד יתר על המידה, באופן שלא יישאר לי שיעור שאוכל להניח עליו תפילין... חשוב לי להבריא את ידיי, אך אני מתקשה לעשות זאת על חשבון מצוות הנחת תפילין. רק אם הרבי יבטיחני כי ישמור היטב שיישאר ביד שיעור מספק להנחת תפילין, אוכל להיכנס לניתוח בלב רגוע ובטוח...". הרבי הבטיחו כי יעמוד על המשמר ככל אשר ביקש, ורק אז ניאות רבינו להיכנס לחדר הניתוח, שאכן הצליח וידיו היו לו לשלל, אם כי נזקקו עדיין לשיקום ממושך, ובחלקן הורכבה יד תותבת. רבינו שמח והודה על הצלת חייו, ולא פחות חשוב – על כי נשאר לו שיעור הנחת תפילין בידו... (מעובד מתוך הספר 'הדרך לקידוש השם')

בעיירה פיטרקוב, היתה מאפייט מצות בבעלותו של יהודי שיראתו לא היתה קודמת לחכמתו. במקום ניצב אמנם משגיח כשרות מטעם הקהילה ודייני העיר, אולם הלה – לא העז לפצות את פיו ולערער במאומה, שכן בעל המאפיה היה בריון שנודע כאדם אלים וחם מזג. לגופם של דברים, לא היה למשגיח ספק: המצות היו אסורות באכילה, מעיקר הדין! בעיניו הוא הבחין היטב בליקויים רבים: הפועלים לא שטפו את ידיהם ולא בדקו את ידיהם, תהליך האפיה נמשך הרבה יותר זמן מהדרוש, והרשימה עוד ארוכה.

בצר לו, החיש המשגיח את פעמיו אל בית הדין וסיפר את אשר ראו עיניו. דיני העיר למשמע דברים אלו נאנחו והסבירו: "אביו של האופה – היה יהודי ירא שמיים, מצותיו היו כשרות ומהודרות בלי שמץ של פקפוק, ועל כן הוא זכה לאמונו של הציבור... כעת, הבן אמנם אינו הולך בדרכי אביו, אולם לא ניתן לאסור את מצותיו בפרהסיא – משום שהוא מסוגל לפגוע בנו, ואף בך – אחר שיבין כי אתה זה שהבאת את דיבתו בפנינו".

בסופו של דבר, מאחר ולא ניתן היה כאמור לאסור את תוצרת המאפיה, אולם גם לא ניתן היה להכשיל את יהודי העיר היראים והשלמים באכילת חמץ בפסח – הוחלט שלא לעשות מאומה בפרהסיא, אולם מפה לאוזן, להעביר בין תושבי העיר את הידיעה כי אין להשתמש במצות שנאפו במאפיינו של אותו בריון אלים.

כך, נמשך ההסדר במשך מספר שנים: אומנם היו יהודים בודדים שהקלו בקיום המצוות וצרכו ממצות המאפיה המקומית, אולם מרבית שומרי התורה והמצוות נמנעו מלרכוש מתוצאת המאפיה, ואת מצותיהם השיגו בדרכים אחרות... כך, עד שעלה על כס רבנות העיר רב חדש, רבי משה חיים לאו, מרבניה הידועים של פולין.

רבי משה חיים, קרוץ היה מחומר אחר. הוא לא חת מפני איש. כאשר נודע לו על המכשול הקיים בעיר מזה שנים רבות – הוא החליט לשים קץ לתופעה, בכל מחיר. עוד באותו היום – ביקר הרב עצמו במאפיה, ואכן, הוא נחרד למראה עיניו. המצב היה גרוע אפילו מכפי ששיער...

עוד באותו מעמד פנה הרב אל בעל המאפיה, והתרה בו כי עליו לתקן את הליקויים שנמצאו בסידורי הכשרות, שאם לא כן – יאלץ לפרסם כי מצותיו אסורות באכילה בפסח! בעל המאפיה מצידו, קפץ את אגרופיו, ונעץ ברבי משה חיים מבט מצמית. אולם הרב החדש לא נרתע: הוא לא הוסיף מילה וחצי מילה, אלא סב על עקבותיו – ועזב את המקום בהפגנתיות.

סבור היה בעל המאפיה כי עלה בידו להרתיע את הרב החדש, אולם הוא לא שיער עד כמה טעה: למחרת היום – הגיע רבי משה חיים אל המאפיה בשנית, ומשנוכח לדעת כי הליקויים עליהם הצביע לא תוקנו כלל – לא היסס לרגע: בו במקום הוא השליך ככר לחם אל תוך תנור המצות, ובכך הבהיר את דעתו באופן חד משמעי: המצות אסורות באכילה!

דממה מתוחה השתררה במקום. בעל המאפיה היה המום. אולם לאחר רגע או שנים – עזב את המקום בהפגנתיות, ועמו שאר הפועלים העובדים במקום. לאיש לא היה מושג כיצד כוונתו של הלה להגיב על מעשהו של הרב, אולם הכל חששו מפני ההשלכות שתהיינה למעשה זה... רק אחד היה אשר לא חשש כלל: רבי משה חיים בעצמו!

וראה זה פלא: לא זו בלבד שאותו בריון לא העז לפגוע ברב לרעה, אלא שבשנה שלאחר מכן, עם פרוס ימי הפסח – הוא הגיע בהכנעה אל הרב, וביקש כי יורה לו את סידורי הכשרות הנחוצים בכדי שהמצות הנאפות תהיינה כשרות למהדרין, בלי שמץ של פקפוק... (מעובד מתוך 'ללמדך')

הגאון המקובל הרב נחום לעווי משאדיק הידוע בכינוי רבי נחום שאדיקר זצ"ל

יום ההילולא - י"ב חשוון

הגאון המקובל הרב נחום וויספיש לעווי משאדיק הידוע בכינוי רבי נחום שאדיקר זצ"ל- נולד בשנת ה'תקע"ג (1814). הוא ואחיו הם ראשי משפחת וויספיש בירושלים. בצעירותו למד אצל רבי שלמה זלמן ליפשיץ ובגיל שמונה עשרה הוסמך על ידו. לאחר נישואיו שימש במשך מספר שנים כרבה של העיר שאדיק שבפולין (ליד העיר קאליש). בשנת תר"ג (1843) עלה לארץ ישראל עם שניים מאחיו: ר' אשר למל ור' יעקב יהודה לייב (מח"ס 'בית לאבות').

לפי המסורת, עלייתם באה לאחר ששלושתם חלמו בלילה אחד כי עליהם לעלות לארץ ישראל. בשבתו בירושלים הקדיש את כל זמנו ללימוד התורה, כשהוא יושב רוב ימיו בצום, עטוף בטלית ותפילין. למד קבלה יחד עם אחיו ור' יוסף זונדל מסלנט. התמנה לראש כולל פולין. העמיד תלמידים רבים.

מגדולי רבני ירושלים. זקני ירושלים היו מספרים שהיה לו ולאחיו גילוי אליהו ומגיד מן השמיים. הקפיד להתענות משבת לשבת. נפטר ב-יב חשוון ה'תרכ"ו (1865) במגפת החולירע. חי כ-51 שנים. ציונו בהר- הזיתים בירושלים בין אחיו ר' יהודה לייב והגאון מקוטנא. בשנת ה'תשמ"ג (1983) הוקם על שמו ישיבת הר"ן (ר"ת- הרב ר' נחום), על ידי צאצאו הרב צבי וויספיש. כמו כן קרוי על שמו רחוב בשכונת נווה יעקב בצפון ירושלים.

אביו: ר' אברהם מפוזנא (תלמיד ר' רפאל הכהן כ"ץ מהמבורג ור' יוסף הצדיק, חתנו של הצודע ביהודה). **אימו:** מרת אסתר (בת רבי יצחק משלשין). **נשותיו:** מרת חיה (זיווג ראשון - בת ר' לייזר אב"ד סימפלונגה), מרת מינה- לאה ריבלין (זיווג שני - בת ר' משה מגיד ריבלין, מנהיג האשכנזים בירושלים). **מרבותיו:** הגאונים ר' עקיבא איגר, ר' רפאל מהמבורג, ר' שלמה זלמן ליפשיץ (מח"ס שו"ת חמדת שלמה), המקובל ר' יהודה כהן. **ילדיו** (מאשתו הראשונה): ר' שלמה זלמן בהר"ן (ממייסדי שכונת מאה שערים ושכונת נוספות. שימש כחבר בית דינו של המהר"ל דיסקין), ר' אברהם אליעזר, מרת רחל יוכבד (נישאה לר' יהודה ברגמן). **ילדיו** (מאשתו השניה): ר' אשר לעמיל בהר"ן, מרת אסתר גיטל קורפו, ר' דוד בהר"ן. **מספריו:** **אבני קודש** - על מסכת בבא מציעא • **אבני קודש** - שו"ת • **בית אבות** • **אמרי בינה** - שו"ת.

בעיר שאדיק התגורר אדם בשם גרונם, שכונה בשם גרונצ' גיציס. אותו אדם היה מלשין שהטיל אימתו על העיר כולה. על כל דבר היה פונה לרשויות - על מכירה שאינה מדווחת לצרכי מיסים, על בנייה לא חוקית, על מכירת סחורות מיובאות מבחוץ, על דיבורים של אנשים בחדרי חדרים שאפשר לפרשם באופנים שונים. אנשים היו נאסרים ונענשים כתוצאה מן ההלשנות שלו, ולגרונצ' לא היה אכפת מכלום.

הוא לא פרק עול מצוות. הוא היה מגיע לבית-הכנסת להתפלל שחרית וערבית. הציבור היה כל כך מפוחד ממנו, עד שהגבאים דאגו לקרוא לו לעלות לתורה תמיד בעלייה החשובה ביותר בעיניו - 'שישי'. על פחות מזה הוא לא הסכים להתפשר. תקופה ארוכה פחדו האנשים לספר על מעלליו לרבינו, אבל פעם אחת הוגדשה הסאה. גרונצ' הלשין על מישהו, והוא נכלא לשנתיים, אחר קיבל מכות רצח, ושלישי

– כל רכושו נלקח ממנו. בצר להם פנו הללו לצדיק ואמרו לו: "רבינו, עד כה לא סיפרנו, אולם הגיעו מים עד נפש. איננו יכולים להמשיך לחיות עוד במחיצת האיש הרע הזה שהורס את חיינו". התפלא הרב: "ר' גרונם? זהו גרונצ' גיצים שאתם מדברים עליו? ככה, ואני לא שמעתי מאומה".

בשבת הקרובה עלה הרב לתורה ל'שלישי'. כמנהגו תמיד נשאר על יד התיבה במשך הקריאה כולה. לקראת 'שישי' כבר נעמד גרונם במקומו, מוכן ומזומן לעלייה 'שלו'... הרב, שהיה איש אמת, הזדקק במקומו והכריז: "אתה הוא גרונצ' הרשע שכולם רועדים מפניו? הרי כתוב בתורה הקדושה: 'לא תגורו מִפְּנֵי אִישׁ' (דברים א, יז). חייב להיות כאן משפט צדק! איך ראוי לעלות לתורה! ואם כך – לא תעלה!". הרב היה תקיף בדעתו, ובתקיפותו סטר על פניו. גרונם קצף מזעם. הוא לא התכוון לוותר, הוא יצא מביה"כ, נחוש בדעתו להשיב לרב מנה אחת אפיים. האנשים בבית הכנסת רעדו מרוב פחד ואימה. מי יודע מה יעולל כעת? אולם חלף יום ועוד יום, ודבר לא קרה...

באחד הימים הגיעה משלחת של שני אנשים מכובדים, בעלי זקנים ארוכים, להזמין את הרב, שהיה מוהל מומחה, לערוך להם למחרת ברית מילה בכפר רחוק שבו התגוררו. הרב נענה לבקשתם בחפץ לב. למחרת השכים קום, לקח אתו את משמשו, ושניהם נסעו לאותו כפר מרוחק. הם יצאו מוקדם כדי שיסיקו להגיע עוד לפני שתשקע השמש. לאחר נסיעה ארוכה הגיעו לשם. כשראו מרחוק את גרונצ' הבין רבינו ש'נפל בפח' שטמן לו.

הוא התקרב אליהם יחד עם קבוצת אנשים גדולה. כולם בריונים אוחזים בידיהם גרונים. הם התקרבו אל הרב בעיניים רושפות שנאה וזעם. העגלון החל לרעוד כלו. "כבוד הרב, מה עושים כעת?". הוא עצם את עיניו, ודמיין את התסריט הנורא מכל מתחולל. כשלא שמע שום קול פקח את עיניו, והנה הבחין בדבר פלא. גרונצ' ניגש, השליך את הגרון שבידו, ונפל לרגלי הרב: "רבינו, חטאתי, חטאתי, אני הרשע, ואני מתנצל ומבקש שיתן לי דרך תשובה". אמר הרב: "מבין אני כי אין כאן ברית. רציתם רק להביא אותנו לכאן... בוא ר' גרונצ', עלה לעגלה ותחזור איתי הביתה", ושניהם חזרו.

בהזדמנות הראשונה שאל המשמש: "האם מעשה ניסים אירע כאן?". אמר לו הרב: "היודע אתה איך הצלחת? באותו רגע שבו הבחנתי בגרונם בא אלי לרצחני נפש, התמלאתי עליו ברחמים גדולים, ואמרתי: 'ריבונו של עולם, אני אוהב אותו. כל מה שעשיתי לו לא נבע משנאה, ההיפך – כוונתי הייתה לטובתו, כדי לקלף ממנו את הרע שיש בו. ריבונו של עולם, אני אוהב אותו באמת, אני אוהב אותו!'. מילאתי את ליבי בכל כך הרבה אהבה אליו, וברגע שכך עשיתי – מיד הסתלקה כל שנאתו. אהבתי נגעה ללבו, וגם הוא התמלא באהבה גדולה אלי". ומה אירע כתוצאה מכך? הוא עזב את דרכי הקלוקלות, התחטא לפני ה' ונעשה ר' גרונצ', יהודי לשם ולתפארת. (מעובד מתוך 'משכני אחרך')

רוב ימיו של רבינו, הגאון וחסיד הגדול רבי נחום משאדיק זצוק"ל זיע"א היה שרוי בתעניות וסיגופים, ובמשך שנים רבות קיבל על עצמו ועשה "תענית הפסקה", בהן מפסיק האדם מאכילה ממוצאי שבת קודש ואינו אוכל ואינו שותה במשך כל ימות החול, ורק בקידוש של השבת שלאחר מכן היה אוכל. כך נהג פעמים רבות ובמשך שנים.

באחת הפעמים הבחין אחד מזקני העיר באורח עני שיצא מביתו של רבינו והתקדם לעברו. כשהגיע סמוך אליו פתח הזקן ושאל: "איך היה אצל הרב? ראית מימין צדיק שכזה שאינו אוכל כלום במשך כל השבוע?". התפלא האורח למשמע השאלה ואמר: "זה עתה סעדנו שנינו יחד. הרבי ואני אכלנו כעת."

אם כן, על מה כבודו מדבר? "הזקן נדהם מדברי האורח והחיש את פעמיו לעבר ביתו של רבי נחום כיוון שרצה לברר את הדברים לאשורם.

מיד בהיכנסו פתח ושאל: "מחילה מכבוד הרב, יאמר לי רבינו- האם נכון הדבר שכבודו הפסיק את התענית וסעד את ליבו עם האורח שיצא?". הצדיק הביט עליו ואמר: "אמת ונכון הדבר. אכן, למען האורח הפסקתי את התענית. תבין, לו הייתי מגיש לו דבר מזה לאכול כשאני יושב ממולו ולא אוכל, הרי שהוא היה מתבייש ויתכן מאוד שגם לא היה אוכל על אף העובדה שהיה רעב".

והוסיף: "ורוצה אני לומר לך, כיוון שכל כוונתי באכילתי איתו היתה להעניק לאורח הרגשה טובה כדי שיוכל לאכול לתיאבון, אני בטוח שבעצם אכילה זו עשיתי נחת רוח לאבינו שבשמיים הרבה יותר מכל 'תעניות ההפסקה' שזכיתי ועשיתי עד היום!".

בעת שהגאון רבי שמואל סלנט זצ"ל בשיבת 'עץ חיים' לימד את מסכת בבא מציעא, לימד באותה עת, בשיבת הר"ן הגה"צ רבי נחום משאדיק זצ"ל גם הוא מסכת בבא מציעא. אולם, בעוד שרבי שמואל הספיק בשיעוריו במשך חודשיים ללמד מפרק ראשון עד פרק חמישי, רבי נחום לאחר כחודשיים אחז עם התלמידים עדיין רק בפרק הראשון.

באותה עת נכנס בשליחות באיזה עניין בנו של רבינו, הגאון רבי שלמה זלמן בהר"ן זצ"ל (בהר"ן- ר"ת בן הרב רבי נחום) לבית רבי שמואל. הגאון רבי שמואל סלנט שבהזדמנות זו רצה להביע את מורת רוחו, מקצב הלימודים אצל אביו והיות ור' שלמה זלמן למד אצל אביו, לכן שאל: "אמור נא לי, באיזה דף אתם אוהזים?".

רבי זלמן שהבין את הרמז בדבריו, 'לבש קנאה' לכבודו של אביו ובמקום לענות על השאלה ששאל, שאל את רבי שמואל קושייה את אחת מקושיותיו של אביו בשיעוריו. כאומר, עתה ניווכח דרך לימוד של מי טובת יותר. ואכן, כפי שחשב, לא היה מענה בפיו של הגאון רבי שמואל סלנט על אותה קושייה.

עצם העובדה שרבי שמואל לא היה מרוצה מקצב ההתקדמות, גרמה לבן צער בדבר וכשסיפר רבי שלמה זלמן על מעשה זה לאביו, אמר לו רבינו: "כיצד עשית זאת! צא וקבל נזיפה מרבי שמואל על הפגיעה בכבוד התורה. דע לך כי אסור היה לך לעשות זאת". מיד הלך רבי זלמן לביתו של רבי שמואל, הוריד את געליו וישב לו על הארץ כדין נזוף, עד שהבחין בו רבי שמואל סלנט והבין את מעשהו ואמר לו: "מחול לך, מחול לך!". (מעובד מתוך 'מי שמואל')

רבינו נהג לרדת בכל חצות לילה לכותל המערבי ביחד עם ידידו הצדיק רבי נפתלי צבי פרוש זצ"ל ושניהם ערכו תיקון חצות בבכיות קורעות לב על החורבן ועל גלות השכינה, עד שמרוב בכי התעווור רבי נחום בעין אחת. (האיש על החומה)

סיפר בנו רבי אברהם בהר"ן זצ"ל (בהר"ן- ר"ת בן הרב רבי נחום), שהוא זוכר כי בעודו ילד קטן והיה ישן במיטתו, כששמע את בכי התמרורים אשר שפך אביו באמירת תיקון חצות, היה ממש נופל מהמיטה מהמרידות והבכיות. (ספר היחס)

בכותל המערבי היתה פינה ששם הוריד רבינו דמעות מדי יום ביומו, עד שנעשתה גומא מחמת דמעותיו... צאצאיו היו מראים זאת לגדולי ישראל אף אחר שנים לאחר פטירתו. העיד עליו בעל האמרי

בינה' במכתבו: "כמעט לא הניח יום שלא הלך אל הכותל המערבי, והניח ראשו בין ברכיו להתפלל על צרות ישראל וגלות השכינה" (פרי דוד בהקדמת).

כידוע רבינו הקפיד בחייו להתענות תענית שבועית (הרב צם ממוצאי שבת עד הקידוש של השבת שלאחר מכן כאשר הוא אינו אוכל או שותה בלילה אלא נשאר בצום ברצף של שבוע ימים). פעם אחת, ביום שישי אחר הצהריים, דקות ספורות לפני סיום הצום ביקש רבינו מהבן שלו שיביא לו תה לשתות.

הבן כמובן הבין שאם האבא מבקש ממנו שתיה כעת ביחוד שעכשון נשאר לו מעט זמן עד שישלים את הצום (היה זה סמוך לשקיעה) כנראה שאבא נמצא במצב של פיקוח נפש וכפי הנראה חש הוא בחולשה נוראה ואינו יכול לצום יותר. הבן רץ מהר ככל יכולתו למטבח והביא לאבא כוס תה חם.

רבינו בירך ושתה. לאחר מכן כאשר הרב הביט בפני הבן חש הוא כי בנו דואג לו. רבינו פנה לבן ואמר: "בני, אני מרגיש טוב. אני רואה כי אתה דואג לי לחינם". הבן תהה: "אבא, הרי אתה נמצא סמוך כל כך לשקיעה. מדוע אם כן ביקשת ממני שאביא לך כוס תה לשתות? מדוע לא התעכבת עוד זמן מועט והיית צם את התענית השבועית שלך?"

רבינו הביט בבנו ואמר לו: "ראה בני, בלימודי היגעתי לתוספות מוקשה. יגעתי את מוחי להבין את דברי התוספות ולא הצלחתי לרדת לעומק העניין. חששתי שמא בגלל התענית השבועית איני מסוגל להתרכז כפי שצריך ולהבין את דבריו. לכן ביקשתי ממך להביא לי לשתות. עכשיו אני מקווה שאוכל להבין את דברי התוספות כפי שצריך!".

הגאון הצדיק רבי חיים אהרן טורצ'ין זצ"ל (ראש ישיבת 'מצויינים' בירושלים) כששמע על הסיפור התבטא ואמר: "העולם חושבים שרבי נחום זכה לגילוי אליהו הנביא זכור לטוב בגלל שהוא התענה תענית שבועית. ואני אומר, כי הוא זכה לגילוי אליהו הנביא דווקא בגלל שהוא שבר את הצום! כאשר הוא הבין כי עליו להבין את דברי התוספות וזה רצון ה', הוא לא עשה שום חשבון שנשארו רק שעות ספורות עד שישלים את הצום אלא מיד שתה כוס תה רק כדי שיוכל להתרכז ואולי להבין את דברי התוספות. הוא לא עשה שום חשבון. אולי כדאי לחכות עד לאחר סיום הצום!".

רבינו גר בשכונת 'שערי חסד' בירושלים. רבינו נהג לצום מערב שבת לערב שבת ולמד יום ולילה בהתמדה נפלאה, בלי שהצום יפריע לו. היו לו בנים וארבעה אחים שכל אחד היה גדול בפני עצמו. אחד מבניו, ר' שלמה זלמן סיפר שאביו, ר' נחום, נהג ללכת בכל יום שישי אחה"צ לכותל המערבי לומר שיר השירים, שכן בזמן זה יורדת השכינה לכותל המערבי, ומתאים מאוד לומר אז מגילת שיר השירים.

פעם, בהיותו בחור צעיר בן שלש-עשרה או ארבע-עשרה, הלך עם אביו כהרגלו ביום שישי אחה"צ לכותל. שם בכותל ישנן מדרגות מסוימות, שבהגיעם לשם פגשו יהודי שנראה פשוט ורגיל ככל יהודי, בשלב זה נפרדו האב ובנו, אביו והיהודי פסעו יחדיו לכותל, והוא - ר' זלמן הצעיר - היה צריך להמתין שם לשוב.

אחר זמן אמר לו אביו שיכול להצטרף אליו. היהודי ההוא שפגשו לא היה שם כבר, הוא נבהל והשתומם איך נעלם היהודי, והרי הוא לא ראה אותו חוזר? אך הוא שתק, לא העז לשאול את אביו, אבל אביו מעצמו שאל אותו אחרי שסיים לומר שיר-השירים, אם הוא הבחין ביהודי ההוא, וכשנענה בחיוב, אמר לו אביו כשבת שחוק מרחפת על שפתי: "אשרי מי שנתן לו שלום" ...

זקני ירושלים סיפרו, שהמקום שהתגלה אל רבינו אליהו הנביא היה באותה פינה בכותל המערבי שבה היה בוכה כל כך על החורבן עד שנעשית גומא מדמעותיו. כמו כן מסופר, שבלייל הסדר שם לב בנו רבי זלמן לשינוי מראה פני אביו הקדוש. שאלו ברמזו לפשר הדבר, אמר לו אביו הגה"ק רבי נחום זי"ע: "הנה זה עתה הופיע כאן אליהו הנביא".

בנו הגה"צ רבי דוד בהר"ן זי"ע נשאל על ידי אחד מבני משפחתו האם נכונה המסורת בירושלים שהיה לו לאביו הגה"ק רבי נחום זי"ע מדרגת 'גילוי אליהו' שהרי אצל אנשי ירושלים היה פשוט שהגה"ק רבי נחום זי"ע היה רגיל בכך. הגה"צ רבי דוד בהר"ן זי"ע השיב: "גילוי אליהו? הרבה יותר מזה. הרי היה לו 'גילוי שכינה'!"

פעם אחת בתו של רבינו חלתה מאוד וכמעט הגיעה עד שערי מוות. בר"ה לפני התקיעות עלה אביה הגה"ק רבי נחום זי"ע לביתה וישב שם בעיניים עצומות ובדבקות נוראה, ואמר לה שאם תראה את אמה ע"ה לא תיתן לה את ידיה, רק לזו שיושבת לידה. מיד נתנה את ידה ליושבת לצדה והתרפאה. לאחר מכן סיפרה שאכן ראתה כי אמה הגיעה והושיטה לה יד.

הגאון ר' שלמה זלמן אוירבאך זצ"ל סיפר כי בערב שבת אחת, כשהלך לקרוא מגילת שיר השירים בכותל המערבי, השתתה בכותל המערבי יותר מהרגלו. בנו רבי זלמן שאלו מדוע הוא מתמהמה. אמר לו אביו הגה"ק רבי נחום זי"ע: "בפולין נפטר אחד מגדולי התורה שהיה הרב מקויל הגה"ק רבי שלמה פוזנר זי"ע, והלווייתו עתידה לעבור בכותל המערבי". לאחר זמן התברר שאכן באותה שעה נפטר הרב מקויל בפולין, שהיה מגדולי התורה בדורו.

בנו ר' דוד בהר"ן זי"ע סיפר, שבשמחת נישואי אחד מבני משפחתו קם אביו ושתה "לחיים" ואמר שברגעים אלו מת צורר כל היהודים, הצאר ניקולאי, לאחר זמן התברר שאכן באותה שעה מת ברוסיה הצאר ניקולאי. (הסיפורים מתוך 'גדולה שימושה' - מאת ר' צבי וייספיש)

לרבינו היה מקום בארון הספרים שהזהיר את בני ביתו שלא להביט בו והיה סוגר אותו בשתי דלתות. בארון הספרים היה חקוק שם הוי"ה, ובכך היה מקיים בעצמו את "שיויתי ה' לנגדי תמיד". באחד הימים הרבנית ראתה אש בארון הספרים ונבהלה לנפשה. רבינו מיהר להרגיע אותה כי לא הייתה זו אש גשמית, אלא אש רוחנית. פעם אחרת הציצה בתו לתוך הארון ומיד התעלפה. פעם אחת רבינו קרא לבנו והראה לו שם הוי"ה המאיר באור נעלם בתוך הארון.

במסכת סיגופיו ופרישותו הנשגבה המשיך כל ימי חייו. אחיו הגה"ק רבי יעקב יהודה לייב לעווי זצ"ל (שימש כראב"ד ירושלים) אמר בהספד עליו, שהיה צם משבת לשבת. ביום שבת קודש היה אוכל כדרך כל אדם, אך במוצאי שבת היה מקיא את מאכלו. בין כך ובין כך היה שרוי רוב ימיו בצום ובתענית כדי לזכך את נפשו.

עוד הוסיף בהספד כי רבינו לא ראה צורת אשה ולא הלך ד' אמות בלי תורה ותפילין והיה ישן רק שש שעות בכל מ"ח שעות! לילה אחד בלי שינה ולילה אח"כ רק חציו".

לרבינו היו חזיונות רבים. פעם אחת שלח מכתב לפולין וכתב שביום ב' אלול תר"ה ראה בחזיונו שמובילים מיטה לפני הכותל המערבי והמלווים אומרים שזוהי מיטת הרב מקויל שיקבר בארץ הקודש. בדיוק באותה עת אכן נפטר רבה של קויל בפולין.

בירושלים היה ידוע, שלהגה"ק רבי נחום זיע"א היו לו מגידים מן השמיים שבאו לגלות לו את סודות התורה. האדמו"ר הגה"ק ה'חידושי הרי"ם' מגור זי"ע אמר עליו, שאת המגידים שהיה לו בחו"ל לא לקח עימו לארץ ישראל.

סיפר הגה"צ רבי ישראל זאב מינצברג זצ"ל (רב ומו"ץ בעיה"ק ירושלים), סיפר על חותנו זקנו (רבינו) שהיתה דרכו להתענות משבת לשבת, פעם ביום חמישי בקש מבתו שתכין לו איזה תבשיל לאכול, וישב ואכל וסעד את ליבו. הבת תמהה מאוד, מה יום מיומיים? החא שאלה אותו על מה חרג מגדרו שאינו אוכל משבת לשבת. רבינו ענה לה שהתעמק באיזה תוספות מוקשה ולא הגיע לעומקם של דברים, הרגיש בנפשו שאם יאכל יתחזק מוחו ויוכל להבין את דברי התוספות.

בנו רבי אברהם בהר"ן סיפר שפעם חלה אחד מילדיו ורצו לקרוא לרופא. אביו הגה"ק רבי נחום אמר לו, שקודם צריך ללכת להתפלל בכותל המערבי וכך עשה. כשחזרו לביתם מצאו את הילד בריא ושלם.

על מצבתו של הגה"ק רבינו נחקק: "מגיל ח' שנים החל לדרוש את השם". אחיו, הגה"ק רבי יעקב יהודה לייב (ראב"ד ירושלים) סיפר: בימי ילדותם האם נתנה אוכל לשני ילדיה למען ישיעו את נפשם. רבינו שהיה בן שמונה שנים העניק את כל האוכל לעניים והוא עצמו היה בצום. אחיו שאל לפשר מעשיו. רבינו הסביר כי הוא מתענה כדי לזכות ליראת שמיים! יחד עם זאת גזר רבי נחום על אחיו הקטן בגזירת אחיו הגדול שלא יספר להוריו מאומה אודות מנהגו ושלא יגלה זאת לאף אדם עד פטירתו. רק לאחר פטירת רבינו גילה אחיו את הדבר בהספדו. (הסיפורים מעובדים מתוך 'גדולה שימושה' - מאת ר' צבי וייספיש)

הצדיק הרב חיים וואלקין זצ"ל

יום ההילולא - יב חשוון

הצדיק הרב חיים וואלקין זצ"ל - נולד לאחר מלחמת העולם השנייה ב-ד' תשרי ה'תש"ו (1945) בשאנגחאי שבסין. משפחתו נמלטה מציפורני הנאצים יחד עם בני ישיבת מיר מווילנה ליפן ומשם באוניה לסין. נקרא על שם דודו, הגאון ר' חיים וולקין כיהן כראש הישיבה האחרון של ישיבת וולוז'ין. בשנת ה'תש"ו (1946) כשהיה כבן שנה עזבה משפחתו את סין לארצות הברית והתיישבה בשכונת קראון הייטס שבברוקלין. רבינו התחיל את לימודיו ב'ישיבת רבינו חיים ברלין' שבברוקלין. כבר בצעירותו נודע כילד ברוך כשרונות, אמנם בעיקר זכה להתעלות לדרגתו כגדול ישראל בזכות התמדתו הבלתי פוסקת, וכן עבודת המידות העצומה שלו לראות רק את הטוב בכל יהודי. לאחר מכן עבר ללמוד בישיבת טלו שבקליבלנד שבאווהיו. לאחר נישואיו בשנת ה'תשכ"ז (1967) עלה לישראל והתיישב בירושלים. שם קבע את לימודיו בישיבת מיר.

לאחר כ-15 שנות לימוד בישיבת מיר, רבינו התמנה לכהן כרב בישיבת 'אש התורה' בעיר העתיקה בירושלים. בהמשך עבר לפתח תקווה וכיהן כמשגיח בישיבת 'בית שמואל' ולאחר מכן בישיבת 'אור ישראל' שבפתח-תקווה. נלחם למען השבת ויצא להפגין נגד פתיחת קולנוע בשבת ונגזר עליו מאסר

על תנאי. בשנת ה'תשמ"ט (1989) לאחר פטירת המשגיח הגאון ר' מאיר חדש התמנה במקומו למשגיח ביישיבת 'עטרת ישראל'. בסוף ימיו הקים את ישיבת בית אהרון ע"ש זקינו זצ"ל ששכנה בבית מדרשו בנועם השם סמוך לביתו, בנוסף שימש כיהן כנשיא ומייסד מוסדות 'כנסת ישראל'. לאחר פטירת הגאון רבי אברהם פאם ראש מועצת גדולי התורה בארה"ב שימש כממלא מקומו בתפקיד נשיא רשת החינוך 'שובו'. היה שריד אחרון לגדולי עולם המוסר בדרכו של רבו הגאון רבי חיים שמואלביץ זצוק"ל.

העניק יחס אישי לכל תלמיד. העמיד תלמידים הרבה, תלמידיו חשו במחיצתו כבנים ממש, והיה מלווה אותם בהכוונה עיצה וסיוע בכל שלב משלבי חייהם. נודע כאבי תנועת קירוב הרחוקים בדור האחרון, הן ביישיבת 'אש התורה' שם קירב רבים רבים לתורה, והן במוסדות שובו וכנסת ישראל שעמדו תחת הנהגתו ורבים התקרבו לתורה מכוח דמותו, הנהיג 'עדים' פרטיים קצרים. מסר שיעורים שבועיים בשפה האנגלית. תחת הנהגתו נפתח בטורונטו שבקנדה תלמוד תורה לבנים. נפטר ב-י"ב חשוון ה'תשפ"ג (2022). חי כ-77 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. רבבות רבבות השתתפו במסע הלווית הענק בו השתתפו מכלל החוגים והעדות. ספדו למרן המשגיח זיע"א ידידו הגדולים הגאון רבי דוד יוסף (בנו של מרן הרב עובדיה יוסף זיע"א), האדמו"ר רבי שלמה בוסו (נכד הבבא סאלי זיע"א), ראשי ישיבת מיר הרב ברוך אזרחי ועוד. בנו, הגאון ר' שמואל דוד ממלא את מקומו.

סבא (מצד האב): הגאון הרב אהרן (כיהן כרבה של העיר פינסק שבבלארוס). **אבי סבתו** (מצד אמו): הגאון הרב משה לנדינסקי (ראש ישיבת ראדין). **אביו**: הגאון ר' שמואל דוד (גאב"ד לוקטש. מתלמידיו של מרן החפץ חיים, ממנהיגי ועד ההצלה של יהדות אירופה. התפרסם בטיפולו המסור בפליטים. בארה"ב הקים בית-כנסת למשפחות הפליטים). **אשתו**: מרת הני לבית אנגל (נכדת הרב דוד צבי זילברשטיין). **ילדיו**: הגאונים ר' שמואל דוד, רבי אהרון ורבי אביגדור. חתנו: הגאון רבי יוסף דב הלוי שליידר (מראשי ישיבת תורת חיים). **מתלמידיו**: האדמו"ר הצדיק רבי ישראל יהודיוף, הגאון רבי שלמה יעקבוביץ ר"י אוצר התורה, הרב יעקב דינר (מנכ"ל כנסת ישראל). **מרבתי**: הצדיקים הרב חיים שמואלביץ (רבו המובהק), הרב יצחק הוטנר, הרב אלעזר מנחם שך שאף מינה אותו לתפקידיו הרמים בעולם התורה. **מספריו**: דעת חיים- מאמרים ושיחות מוסר בדרכי הנהגת האדם ועל החגים ראש השנה ויום כיפור.

מרן הרב נודע כאוהב ישראל אמיתי, מעולם לא דיבר סרה על אף יהודי. תמיד ראה את הטוב בכל אדם באשר הוא ולא משנה מה מצבו הרוחני. כשהיו באים בפני מרן הרב זצ"ל ומספרים לו שהם נמצאים בצרה או בצער הרב היה מתמלא עצב ומשתתף בצערם. לעיתים רבות היה פורץ בכבי בגלל צער וצרתו של השני.

לרב היתה פינה מיוחדת לעיר מבשרת ציון, בה הקים את מוסדותיו הקדושים מוסדות כנסת ישראל ע"ש סידנא הבבא סאלי זיע"א אליו היה הרב מחובר בלב ונפש. מרן הרב המשגיח נהג לפקוד באופן קבוע את מבשרת ציון כשתושבי מבשרת זכו להתייעץ ולהתברך מפיו הקדוש. כידוע שברכותיו הקדושות לא היו שבות ריקם. ידידו הגדול האדמו"ר הקדוש רבי שלמה בוסו התבטא כי ברכותיו של המשגיח אינם שבות ריקם. גם תלמידו המובהק כבוד האדמו"ר הצדיק רבי ישראל יהודיוף נהג לומר כי בשמיים מתחשבים בברכות היוצאות מפי קודשו של מרן המשגיח ומקיימין אותן.

הגאון הרב שלמה קורח זצ"ל

יום ההילולא - י"ג מרחשוון

מֵרֵן הַגְּאוֹן הַרְבֵּי שְׁלֹמֹה קוֹרַח זְצ"ל - נוֹלַד ב-י"ז כִּסְלוֹ ה'תִּרְצ"ו (1935) בְּעִיר צַנְעָא בִּירַת תִּימָן. בִּילְדוֹתוֹ חָלָה וְהִגִּיעַ עַד שְׁעָרֵי מוֹוֹת. לִסְבוּ הָיוּ קִשְׁרִים עִם בֵּית הַמְּלוּכָה בְּתִימָן, וְהִבִּיא רֹפֵא מוֹמַחָה שֶׁאָמַר כִּי חֲלִילָה אֵין סִיכּוּי שִׁיבְרִיא, אֹלֶם רְבִינוּ הַחֲלִים. בַּחֹדֶשׁ תִּשְׁרֵי ה'תִּשְׁ"י (1949) עָלָה עִם מִשְׁפַּחְתּוֹ לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל, וּמִשְׁפַּחְתּוֹ הִתְיַשְּׁבָה בְּמַעֲבְרָה בְּרֹאשׁ הָעֵיץ וְלֵאחֵר מִכֵּן בִּירוּשָׁלַיִם. רְבִינוּ הִתְחַנֵּן וְסַפֵּג תּוֹרָה וִירָאָה עַל בְּרִכֵּי זְקֵנוּ הַגְּדוֹל. בְּהַמְשָׁךְ לָמַד בִּישִׁיבַת 'מְקוֹר חַיִּים'. שֶׁם שִׁקְדַּעַל תְּלִמּוּדוֹ בְּשִׁקְיָדָה עֲצוּמָה יָמִים וְלִילוֹת. כְּתוּצָאָה מִכֵּךְ נִפְלַל לְמִשְׁכָּב. רֹאשׁ הִישִׁיבָה גַּעַר בּוּ, וְהוֹרָה לוֹ שִׁקְיָדִישׁ זִמָּן גַּם לְצוֹרֵךְ מִנּוּחַת הַגּוֹף. לֵאחֵר מִכֵּן לָמַד בִּישִׁיבַת 'אוֹר יִשְׂרָאֵל' בְּפִתַח-תְּקוּוּהָ. שֶׁם נוֹדַע בְּשִׁקְדָנוֹתוֹ וְחִרְפוֹתוֹ. בְּשִׁנַּת ה'תִּשְׁ"ךְ (1959) נִסְעָה לְלִמּוּד בִּישִׁיבַת לֵייקוּוֹד, וְהָיָה מֵהִיחִידִים שֶׁהִבִּינוּ אֶת שִׁיעוּרָיו שֶׁל רֹאשׁ-הִישִׁיבָה מֵרֵן הַגְּאוֹן רְבִי אֶהְרֹן קוֹטְלֵר. לֵאחֵר שָׁנָה חָזַר לְאַרְץ וְעִבֵּר לְלִמּוּד בִּישִׁיבַת פּוֹנִיבּוֹד בְּבִנֵי בְּרֵק. כֵּךְ לָמַד בְּמִשְׁךְ כְּמָה שְׁנַיִם בְּשִׁקְיָדָה עֲצוּמָה וּמִתּוֹךְ דוּחַק עֲצוּם. רְבוּ, הַגְּרִי"שׁ כְּהַנְמָן הָעֵנִיק לוֹ תְּמִיכָה כְּלָכְלִית מְכּוּבַדַּת וְלֵאחֵר מִסְפָּר שְׁנַיִם הַחֲזִיר לוֹ רְבִינוּ אֶת כָּל הַכֶּסֶף בַּחֲזָרָה.

בְּשָׁנִים שְׁלֵאחֵר קוּם הַמְּדִינָה, בְּתִקּוּפַת עֲלִיית 'כִּנְפֵי נִשְׂרִים', לְמַרְוֹת שֶׁהָיָה נֶעַר צַעִיר, כִּתַּת אֶת רַגְלָיו עִם קְבוּצַת פְּעִילִים בְּמַחְנוֹת הָעוֹלָם מִדָּן וְעַד בְּאֵר-שֶׁבַע כְּדֵי לְסַיֵּעַ לָהֶם רֹחַנִית. עִמַּד בְּרֹאשׁ 'אַרְגוֹן בְּנֵי הִישִׁיבוֹת יוֹצְאֵי תִימָן'. יוֹסֵד יִשִּׁיבָה לְבְנֵי עֵדַת תִּימָן בְּשִׁכּוֹנַת 'נַחֲלַת אַחִים' בִּירוּשָׁלַיִם. קִיבַל סְמִיכָה וּמִשְׁנַת ה'תִּשְׁכ"ה (1964) שִׁימַשׁ כְּרַבָּה שֶׁל הַקְּהִילָה הַתִּימָנִית בְּבִנֵי בְּרֵק. בְּהַמְשָׁךְ נִבְחַר לְכַהֵן כְּרַב הָעִיר הַסְּפָרְדִי שֶׁל בְּנֵי בְּרֵק. כּוֹנֵה 'זְקֵן רְבִנֵי תִימָן'. עֲנוּתָן. גְּאוֹן בְּנִגְלָה וּבְנִסְתָּר. הִירְבָה לְכַטֵּל אֶת עֲצָמוֹ אֶף כְּלָפֵי בַחֲוָרֵי יִשִּׁיבוֹת צַעִירִים. הָיָה שׁוֹמֵעַ אֶת טַעֲנוֹתֵיהֶם כְּכּוּבַד רֹאשׁ, וּמְשִׁיב בְּעֲנוּוָה וּבְאוֹרֵךְ רוּחַ. נִפְטַר לֵאחֵר יוֹסֵרִים קִשִּׁים וּמְרִים ב-י"ג מִרְחֶשׁוֹן ה'תִּשְׁע"ט (2018). חֵי כ-83 שָׁנִים. צִיּוּנוֹ בְּבֵית הָעֵלְמִין סְנֵהֲדָרִיָּה בִירוּשָׁלַיִם. לֵאחֵר פְּטִירָתוֹ, מוֹנָה בְּנוֹ הַגְּאוֹן, ר' עֲמֵרֵם לְמֵלֵא אֶת מְקוֹמוֹ כְּרַב בֵּית מִדְרַשׁ 'חֲנִיכֵי הִישִׁיבוֹת' בְּבִנֵי בְּרֵק וּמִשְׁמַשׁ גַּם כְּרַבָּה שֶׁל ק"ק 'תּוֹרַת חַיִּים סְפָרְדִים בֵּיתָר עֵילִית'.

סְבָא (מִצַּד הָאֵב): הַגְּאוֹן ר' עֲמֵרֵם קוֹרַח (רְבֵה אַחֲרוֹן שֶׁל תִּימָן וּמַח"ס 'סְעֵרַת תִּימָן'). אֲבִיו: ר' יַחִיא. אִימוֹ: מֵרַת נְעֻמִי לְבֵית חוֹבְרָה. אִשְׁתּוֹ: מֵרַת אֶסְתֵּר שְׂרַעְבֵי (דוֹר שִׁישִׁי לְרְבִינוּ הַרִש"ש זִיע"א). מְרַבּוֹתָיו: הַגְּאוֹנִים - סְבוּ, ר' עֲמֵרֵם. אֲבִיו, ר' יַחִיא. ר' בְּרוּךְ יִצְחָק לוֹיִן (רְבִינוּ הָיָה תְּלִמִּידוֹ הַמּוּבָהֵק), ר' יַעֲקֹב נֵיימָן, ר' יוֹסֵף רוֹזוּבְּסִקִי, ר' יוֹסֵף שְׁלֹמֹה כְּהַנְמָן (אֲב"ד פּוֹנִיבּוֹד), ר' אֶהְרֹן קוֹטְלֵר (רֹאשׁ יִשִּׁיבַת לֵיקוּוֹד בְּאַרְה"ב), ר' יוֹסֵף צוֹבִירֵי. מִתְּלַמִּידָיו: הַגְּאוֹנִים בְּנוֹ, ר' עֲמֵרֵם, ר' אֲבָרָהָם אֲרִיָּה (רַב קְהִילַת 'שְׁעָרֵי הַלְכָה' בְּנֵי בְּרֵק), ר' מִשֶׁה בְּרִנְשְׁטֵיין (מְרַאשֵׁי יִשִּׁיבַת 'רְבִינוּ חַיִּים עוֹזֵר'), ר' יוֹסֵף בֵּן דוֹד (רְבֵה שֶׁל קְרִיית-עֵקְרוֹן), ר' יוֹנָתָן אֲדַמּוֹנִי (רַב קְהִילַת 'אוֹצֵר הַתּוֹרָה' בְּנֵי יוֹרֵק אֲרָה"ב) וְעוֹד רַבִּים. בְּנוֹ: הַגְּאוֹן ר' עֲמֵרֵם (מַח"ס 'מְלָכוֹת אֶסְתֵּר' עַל סֵפֶר תְּהִלִּים, 'שִׁינוֹן הַתּוֹסַפֵּת' וְפְלָאֵי הַתְּבִיר'). בְּנוֹתָיו: מֵרַת רוֹנִית (נִישְׂאָה לְר' יִצְחָק צְדוּקָה), מֵרַת אֵיילָה (נִישְׂאָה לְר' אֲלִיעֶזֶר גִּיסְפֵן), מֵרַת צִילָה (נִישְׂאָה לְר' חֲזַקְיָהוּ סַאמִין). מְסַפְרָיו: עֵרִיכַת שׁוֹלְחָן-י"ג כְּרִכִּים • שְׁפַת מֶלֶךְ-עַל הַרְמַב"ם • תְּשׁוּבָה כְּהַלְכָה-שׁוֹ"ת • זֵאת אֲמוֹנֵתִי • בְּסוּד יִשְׂרִים • חַיֵּי בְּרַכָּה-עַל תְּהִלִּים • וְעִמְךָ כּוֹלֵם צְדִיקִים • רֹאשִׁית דַּעַת • חֲכַמַת הַנֶּפֶשׁ • רוּחַ טְהָרָה-עַל מִשְׁנִיּוֹת טְהָרוֹת וְעוֹד חִיבּוּרִים רַבִּים בְּכַתֵּב יָד.

רבינו היה אומר: "כל מי שיבוא לשיעורי הקבוע בימי ראשון, יהיה לו זה כקמיע לרפואה שלא ינוק מכל מחלה". כך היה. אדם אחד חלה קשה מאוד ל"ע. הרופאים העריכו לאור חומרת מחלתו כי נשאר לו חודשים ספורים לחיות. כאשר באו אל רבינו זצ"ל וסיפרו לו על כך, אמר להם: "תודיעו לו שיבוא לשיעור הקבוע ביום ראשון". החולה התחיל להגיע לשיעור, והיה אומר לו רבינו בכל עת: "זה יהיה לך לרפואה". אותו אדם ב"ה זכה לחיות עוד תשע שנים ויהי זה לנס ופלא. (מפי בנו הגאון רבי עמרם שליט"א).

בערוב ימיו, אחד הרופאים, שבא לטפל בו בבית בתו בירושלים, היה בעצמו צורבא מדרבנן ויד ושם לו בחכמת הנסתר. הרופא שוחח מעט עם רבינו. לפתע רבינו אמר: "לו הייתי רוצה, הייתי מתרפא ומתהלך כאחד האדם, על ידי עשיית דבר מסוים על פי תורת הקבלה"... רופאים רבים שטיפלו ברבינו אמרו: "אנחנו מרגישים, שאנחנו מטפלים באדם קדוש מאוד!".

רגישותו של רבינו זצ"ל לזולת לא ידעה כל גבול, וניתן להאריך על כך בסיפורים רבים. מעשה אחד אירע בערוב ימיו של רבינו, כאשר חלה בעוה"ר בחוליו האחרון אשר ממנו לצערינו לא קם. מעולם לא בכה או התלונן על מצבו ועל קשייו הרבים, מחמת מחלתו הקשה בה חלה קרוב לחצי שנה. יום אחד רבינו זצ"ל נראה לפתע בוכה. לשאלת בנו הגאון רבי עמרם שליט"א מדוע הוא בוכה, רבינו השיב: "אינני בוכה על עצמי, אני בוכה עליה", והצביע על הרבנית תחי' בידו: "מה יהיה עליה, היא תישאר לבד..."

חתונת נכדתו של רבינו בשנת ה'תשע"ג, התקיימה באולמי 'היכלי מלכות' בבני ברק. מיד לאחר ברכת המזון רבינו יצא מהאולם מכיוון שהוא לא חש כל כך בטוב. ביציאה מהאולם, רבינו המתין לרכב שהיה אמור לקחת אותו לביתו, כאשר מסביבו היו קבוצה ממקורביו ומבני משפחתו, אך משום מה הרכב התעכב. כך עברו עשר ועשרים דקות, והזמן התארך.

הציעו לרבינו כיסא לשבת עליו, מכיוון שהיה זה זמן קצר לאחר שנפל ונפצע ברגליו במדרגות אל לשכתו שברבנות בני ברק. אולם, רבינו דחה את ההצעה ואמר: "לא, זה יעשה רעש סביבי, יחשבו כאילו איזה אדם גדול יושב כאן". לכן נמנע מלשבת. כך, בעוד שרגליו כואבות עמד על רגליו למעלה ממחצית השעה.

סיפר הרה"ג רבי אמיר לוי שליט"א, מראשי ישיבת רבינו יואל בבני ברק: בחול המועד באחד השנים היה לי עם גיסי משא ומתן גדול בביאור פשט בגמרא, והחלטתי לסור לביתו של רבינו. נקשנו על הדלת והרב פתח, שאלתי את השאלה, והודעתי שאני חייב פשט ברור בדבר זה. רבינו החל לבאר את פשט הסוגיא בטוב טעם ודעת. בינתיים, הדברים התארכו ואחד מבני הבית ניגש אל הרב, באומרו שהאורחים החשובים ממתנינים לרבינו. באותו הזמן התארחו אצל רבינו כמה אנשים בעלי מומן ושררה מארצות הברית. כששמע זאת הרב אמר: "עזבו אותי, בא לכאן בן תורה לשמוע פשט בגמרא, ואתם מטרידים אותי בהבלים כגון אלו..."

במעמד שנערך בפתיחת בית הוראה באלעד, שהיה בהשתתפות כל גדולי רבני תימן. והנה כאשר נשא דברים רבה של ראש העין הגאון הגדול רבי עזריה בסיס זצ"ל בנוכחות כל גדולי רבני העדה שליט"א, הופיע רבינו זצ"ל. מיד כשראהו הגר"ע בסיס - הכריז: "אנו מקדמים בברכה את מורינו ורבינו עטרת ראשינו, הגאון הגדול זקן רבני תימן רבי שלמה עמרם קורח שליט"א" וכו'. מיד כששמע זאת רבינו בעומדו בפתח האולם, מיד צעק ואמר להגר"ע זצ"ל: "תפסיק, אל תאמר כן, לא נעים לי, אתה עושה לי בושות..."

שח אחד מתלמידיו שאף היה ממוסרי השיעורים בשנים האחרונות, כי בעת שניגש הוא עם רעייתו - כלתו, לרישום נישואין בלשכת הרב, קם רבינו לכבודו במיוחד ושיבח אותו בפני כלתו בחיבה יתירה, באומרו: "את לא יודעת מי זה. זה הרב שלי!"... עד היכן כוח ענוותו.

סיפר נכד רבינו, מה ששמע מבנותיו, אשר שחו בהתפעלות עצומה, כי בצעירותו היו לרבינו כאבי ראש קשים מאד, עד כדי כך שנתקשה ללמוד ולישן כדבעי, אף תרופות לא עזרו לכך, אך שלא ללמוד בהתמדה כדרכו בקודש, לא יכול היה להרשות לעצמו. לפיכך היה לוקח מגבות לחות וקרורות מאד, והיה קושרם סביב למצחו ולראשו, וכך היה לומד בהתמדה שעות רבות כאילו אינו חש בכלום...

כמו כן, אחד מתלמידי רבינו זצ"ל שח, שבאחת ההזדמנויות התאונן בפניו רבינו ואמר לו, כי צר לו מאוד על כך שלא למד ברצף כפי שאני רגיל, "הנה אתמול למדתי שמונה תשע שעות ברצף... והיום כל חצי שעה אני נאלץ להפסיק מלימודי". ע"כ. אלא שיש לציין, שאכן מאותו הזמן שרבינו חלה מחמת לימודו העצום, הורה הוא לכל תלמידיו ובני התורה, להקפיד מאד על סדרי שינה ואכילה כדבעי.

סיפר בנו של רבינו זצ"ל, הגאון רבי עמרם קורח שליט"א: מו"ר אבי זצ"ל היה לומד במרץ רב, הזריזות והעמל בתורתו הקדושה היו אצלו כמו שלושה אנשים ללא גוזמא. לא היה מבזבז אף רגע לריק, כל רגע, כל דקה, כל שעה אצלו, היו מנוצלים עד תום. פעמים רבות הייתי מתקשר לאבא, ואומר לו, "רוצה אני לבוא לבקר אותך". אך הוא היה משיב לי בטלפון, "חבל על כל רגע, נסיעה הלך שעה וחצי וחזור שעה וחצי, ניתן להספיק הרבה בזמנים אלו. חבל על הזמן שלי ושלך". וכך יצא שבתאיאום מראש לעולם לא יכולתי לבוא לבקרו, אם הייתי רוצה לבוא זה היה ללא תיאום.

אני הגהתי איתו את הספרים, הייתי מביא לו מסכתות קידושין גיטין, מסכתות מורכבות, תוך שבוע היה מחזיר לי את הכל מלא הערות כתובות. היה משקיע יום ולילה ללא הפוגות. והיה מבין כל דבר לעומק ממש. גם בשיחות טלפון היה מקצר מאד ולא מאריך, אין זמן לדבר באומרו: "אני צריך להספיק ללמוד ולכתוב".

חבריו ובני משפחתו של רבינו סיפרו בהתפעלות רבה, על שקידתו המופלאה בימיו הראשונים בארץ הקודש, הן ביום והן בלילה כפשוטו ממש, כאשר אהבתו ללימוד התורה הקדושה לא ידעה גבולות עד כדי שבא לידי סכנה. וכפי שסיפר אחי רבינו, ר' מאיר הי"ו, כיצד היה רבינו עוסק בתורה עד השעה ארבע לפנות בוקר בערך, ואז היה עולה על יצועו לשינה חטופה, ולמחרת שוב משכים קום לעמל התורה, ושוב לא נותן שינה לעיניו עד לפנות בוקר, וחוזר חלילה. וכך היה עמל בתורה ימים רבים, עד שחלה מאוד מחוסר שינה ואכילה וכו', ושכב זמן רב מרותק על מיטת חוליו. עקב חולשתו הרבה באותו זמן, הכריחו אותו לצאת לנפוש באחד מערי הארץ, ולא הניחו לו ללמוד כמעט קרוב לשלושה חדשים, דבר המורה על עוצם יגיעתו ועינוו בתורה הקדושה.

סיפר בנו הגאון ר' עמרם: בתחילת מחלתו של אבא, כאשר גילו אצלו את דבר מחלתו, ישב אצל הרופא, אני כבר ידעתי מה שהרופא הולך לומר לו, אך אבא פעם ראשונה שמע את זה. וכך הרופא הודיע לו על דבר מחלתו, והוסיף כי לא נותר לו יותר משלושה חודשים ספורים לחיות. אני מהצד רצייתי לראות מה תהיה התגובה למשמע בשורה קשה ומרה זו, הסתכלתי בפניו של אבא. ואני רואה שפניו נותרו בדיוק כמו לפני רגע. ורק אמר: "אינני מפחד מהמוות, אני רק חושש שלא יעשו לי בעיות, שלא אסתבך שם".

סיפר ידידו של רבינו עוד משיבת פוניבו', הגאון השקדן רבי דוד לוי זצוק"ל, שהיה רבינו לומד ללא הפוגות כלל, ושח כי פעם ראה את רבינו יושב ולומד בתנוחה מסויימת בעיון ובשקיעות מיוחדת. לאחר שעות רבות עבר לידו, ושוב ראהו באותה תנוחה, עדיין מעיין ושקוע בספריו. כמו כן שח הגאון רבי יוסף נדב שליט"א, חבר בית הדין הגדול, כי זכור לו שבצעירותו של רבינו בעולם הישיבות, התבטא עליו הרב מפוניבו' זצ"ל, כי הוא 'רבי חיים עוזר של הדור שלנו'...

בנו של רבינו זצ"ל, הגאון ר' עמרם סיפר, כי פגש פעם אחת את הגאון רבי דוב צבי קרלנשטיין זצ"ל ראש ישיבת גרודנא, והוא אמר לו בהתפעלות רבה, "האם אתה הוא בנו של הגאון רבי שלמה קורח מבני ברק?!", ומיד הוסיף ואמר, "הלא הוא היה גדול השקדנים בישיבה, הוא היה זה שמרוב עמלו בתורה עד השעות הקטנות של הלילה, כיבה את האור בצאתו מהיכל הישיבה, ואף הדליק את האור בשעות הבוקר המוקדמות".

כמה כאב רבינו את כאבם של הזולת, והעתיר בעדם. במשרד הרבנות בבני ברק, היה לו מגירה עם מאות פתקים של אנשים שביקשו ממנו שיעתיר עליהם בתפילה, כל אחד והבעיה או המצוקה או העזרה שאליה הוא נצרך ובכל תחום. וכך כל יום היה קורא מזמורי תהלים ומתפלל על החולים ועל הצריכים ישועה, ורק לאחר מכן היה מתחיל את סדר יומו ברבנות.

לאחר הניתוח שעבר בערוב ימיו נשאל רבינו, מה חשב בשעת הניתוח כשהיה מורדם? נענה ואמר, מסרתי שיעור בפרק איזהו נשך בבבא מציעא. עוד סיפרה הרבנית תליט"א, כי שנתו של רבינו זצ"ל בדרך כלל לא היתה שינה עמוקה אלא נים ולא נים, ופעמים רבות היה מתעורר באמצע הלילה לכתוב חידושים ותירוצים שהתחדשו לו תוך כדי שנתו.

והוסיף בנו הגאון רבי עמרם שליט"א והעיד, כי כמה וכמה ספרים התחברו מאותם זמנים... בזמן חוליו של רבינו זצ"ל, כאשר היה זמן רב שוכב על מיטתו בחוסר אונים, נשאל רבינו במה הוא חושב אז, כאשר אין ספר מונח לפניו, וחוליו מכביד עליו מאד. נענה ואמר: "בזמן זה אני חוזר על תלמודי שלמדתי במשך כל השנים".

סיפר תלמידו ומקורבו, הרה"ג ר' יונתן אדמוני שליט"א: כמה ימים לפני פסח ה'תשס"ב נסעתי עם חבר במונית, והנה לפתע אני שומע שהנהג מתחיל לדבר על רבינו זצ"ל, הייתי המום ולא יכולתי לסבול זאת כלל, אך אני הייתי צעיר מול אדם מבוגר, ומדברו חששתי לנפשי אם אוכיחו. וכך ישבתי בדומיה במשך כל זמן הנסיעה, ורוחי נסערה בקרבי.

והנה למחרת, ישבתי יחד עם רבינו בלשכת הרבנות בבני ברק, ואני רואה את אותו נהג מופיע בלשכת רבינו, ומבקש מהצדיק 'קמחא דפסחא'. לא האמנתי למראה עיני. רבינו הוציא לו צ'ק של אלף שקל – "בבקשה" – אמר לו רבינו, ונפטר הימנו בברכת חג שמח. לאחר שהלה יצא, אמרתי לרבינו: "אני יכול לשאול שאלה?" - "כן!" - השיב.

"הרב יודע שהאדם הזה מדבר עליך מאחורי הגב?" - "רק אתמול נסעתי עמו ושמעתי כיצד מדבר על הרב". תשובה מרטיטה כל לב, השיבני רבינו: "הוא כבר שתים-עשרה שנים בא אלי בבקשת עזרה, ואני נותן לו אלף שקל לפני כל החג. גם אם יבוא עוד שתים עשרה שנים, אני אמשיך לתת לו כסף. זה שהוא מדבר עלי זה עניין שלו, אך אני את שלי אעשה". סיים רבינו ואמר: "וכי בגלל שהוא מדבר עלי, אמנע עצמי מעשיית מצוות?!"

כל כסף שהיה מגיע לידו, עוד באותו יום דאג כבר לחלקו, ולא היה משהה אצלו אפילו יום, מלבד אם היה מדובר בסכום גדול שחלוקתו יכולה להתפרס לזמן מה. כאשר קופת הכסף שקיבל לחלק היה הולך ואוזל, היה אומר למקבלים ממנו כסף: "אל תשלחו לי אנשים כי הכסף נגמר מהקופה, והרי אם יבואו ואין לי לתת, גם הם יתביישו וגם אני". כשהיו אומרים לו תודה בשעת מתן כספים, היה אומר: "אל תחזיקו לי שום טובה אני סך הכל - דוור המחלק כספים".

לבני משפחתו לא נתן כלום מכספי צדקה שנתנו לו לחלק, על אף שהם אברכים ובני תורה וזקוקים לעזרה, באומרו: "נתנו לי לחלק צדקה, זה לא עסק משפחתי" - "למשפחתי אתן מכיסי הפרטי". ואכן בכל ערבי חגים היה נוהג לחלק אלפי שקלים לבני משפחתו, לכל נכד קנה לו תפילין והלביש אותו מכף רגל ועד ראש. לכל צאצא שהתחתן נתן כסף לזוג הטרי, וכן להורים עזרה מכובדת ביותר.

סיפר תלמידו ומקורבו, הרה"ג רבי יונתן אדמוני שליט"א: "שחה אישה מארה"ב אשר הייתה נשואה כמה וכמה שנים, ול"ע הפילה ארבע פעמים ועדיין לא זכתה לפרי בטן. בפעם הרביעית שהפילה, היה זה בעיצומו של יום הכיפורים. מי יכול לתאר כמה גדל כאבה, כאשר היא חושבת לעצמה, אם ביום הכפורים כך קרה לי, אזי "אוי לי מיום דיני!".

"בעלה של אותה אישה, שלא הכיר את רבינו כל כך אך שמע עליו, התקשר מחו"ל וסח לו את צרתו ואת כאב אשתו, וביקש אם רבינו יוכל להושיעו? ליבו של רבינו היה כל כך רגיש לזולת, עד כדי שיצא מגדרו וכתב מה שכתב, ומסר לי לתת להם" ... בחנוכה התבשרו אותם בני הזוג, כי האשה הרתה ב"ה עם תאומים.

במשך שלושה חודשים היו תופעות לא רגילות והרופאים לא ידעו מה זה, אך רבינו הרגיע אותם ואמר להם, "אל דאגה יהיה בסדר". בחודש השביעי להריגה, היו צירים והרופאים רצו לילד אותה. הבעל התקשר לרבינו לשאול כדת מה לעשות. ורבינו השיב: "יש לנסות לדחות כמה שיותר, ואם היא תלד עכשיו אל דאגה, הם יהיו בסדר בעז"ה". ואכן האישה החזיקה מעמד עוד שישה שבועות, כאשר נולדו בשעה טובה ומוצלחת תאומים, יפי תואר ובריאים.

ארבע שנים לאחר מכן, באו בני הזוג לארץ הקודש עם ילדיהם לבקר את רבינו, כשנכנסו אל רבינו אמר הבעל: "אלו התאומים שהרב בירך אותנו". ענה לו רבינו: "אלו לא רק תאומים, אלא הנכדים שלי!". היה נוהג רבינו לומר, בכדי שברכה תחול על המתברך, נדרשים שלושה תנאים: א. המקבל כלי קיבול. ב. המברך ראוי. ג. עת רצון.

מחברות רבות היו לו לרבינו, ובהם רישום מפורט כל מי שנתן לו כסף לחלק בין אם זה 'מתנות לאביונים' או 'קמחא דפסחא', או לפני החגים, או אפילו סתם באמצע השנה, כל זה היה מתועד ונרשם בצורה מדויקת - הסכום שקיבל, ולמי חילק וכו'. מי שקיבל מאת רבינו כספים, היה נדרש לחתום את שמו הפרטי ושם משפחתו, לאות אישור שקיבל כסף. וכל זאת מחמת כי אצל רבינו זצ"ל היה חשוב 'כסף גלאט', לא פחות מ'בשר גלאט'.

מעשה נורא אליו הייתי זכיתי להיות עד - מספר מקורבו של רבינו: רב מארה"ב צדיק בשם - צ.ק. אשר מסר את נפשו, להציל נפשות רבות מסכנת טמיעה וחיים, ואף פתח תלמודי תורה לתינוקות של בית רבן, וביתו היה פתוח לרווחה בעיקר לתלמידי חכמים. זכה לקבל לפני שנים רבות, מכתב חיזוק מרבינו על כל פעולותיו.

"הלה כאשר ראה את המכתב, ביקש מבניו שיקברו אותו עם המכתב שכתב לו רבינו, באומרו: "כל צר או משטיין או פגע רע שיבוא לי אחר פטירתתי, הרי אראה להם את המכתב הזה, ובטוחני כי כל השערים יפתחו לו. עברו יותר מעשרים שנה, ואותו רב צדיק נפטר בניו יורק שבארה"ב במוצאי פסח ה'תשע"ב".

"מיד החלו בניו בחיפושים אחר אותו מכתב, אך נלאו למוצאו. צערם גדל מאד כי לא מצאו המכתב מאת רבינו, כאשר צוואת אביהם היא לקבור אותו עם מכתבו של רבינו לא נתנה להם מרגוע. בצר להם התקשרו דרכי בניו אל רבינו, ושחו לו כל המעשה, וביקשו אם יוכל לשלוח להם העתק של המכתב. ענה להם רבינו: אני אינני שומר אצלי מכתבים, אך אוכל לכתוב מכתב שני ממה שחרוט בזכרוני. ואכן רבינו כתב את המכתב, ושלח דרכי את המכתב אל ארה"ב, ומסרתיו למשפחה.

כמה גדלה השמחה בראותם את המכתב, ואכן בניו קברו אותו עם המכתב כפי צוואתו. כיומיים לאחר פטירתו בא אל בנו הרב א. בחלום, ואמר לו: "אני כבר במקום שלי אל תדאג, אתה לא צריך לעשות שום דבר להעלות נשמתתי". בנו התקשר לרבינו וסיפר לו את סיפור החלום. אמר לו רבינו: "זהו חלום אמיתי, ואף על פי כן תמשיך לעשות ולהתפלל עבורו, זה לא פוטר אותך".

לאחר שלוש וחצי שנים מפטירתו, העלו את ארונו לארץ הקודש. בידי נמצא מכתב מאת החברא קדישא שבירושלים - מתאריך ח"י כסלו ה'תשע"ו, ובו כתוב: "קיבלנו את הנפטר בארון מחוץ לארץ, הנפטר היה שלם מבחינת השלד - השלד לא התפרק ממקומו"..." אז שאלתי בחיך את רבינו: "אולי שכבוד הרב יכתוב לי גם כן מכתב?". והוא בחיכו המיוחד השיבני: "אם אשב בבית דין של מעלה, אכניס את כולם לגן עדן"...

מעשה אחד מני אלף, הממחיש ומתאר היטב מהי אהבת תורה שבערה ברבינו זצ"ל. שח מקורבו ויד ימינו, הרה"ג רבי יונתן אדמוני שליט"א: נוהג הייתי לבוא אל רבינו בארץ הקודש, ושוכן הייתי בביתו שבועות וחודשים. באחת הלילות, באתי בשעה שתיים לפנות בוקר, ואני צועד חרישית לחדרי בידעי שאין לרבינו שינה עמוקה כלל, וכל רעש קטן היה מתעורר.

לפתע, אני רואה את האור בסלון נדלק. דמי נקפא. והנה, אני שומע את הרב צועד בתוך הבית. לא ידעתי מה לעשות. קשה לי לתאר, אבל פחדתי מאד. אני הייתי בחדרי לא יכול לזוז מרוב פחד וחרדה, ורק לאחר שהתאוששתי עליתי למיטה וכבר לא יכולתי להירדם. לאחר כמחצית השעה האור כבה, ורבינו נכנס לחדרו בערך בשעה שלוש לפנות בוקר.

למחרת בבוקר, נכנסתי ושאלתי את רבינו: "מדוע היה אור בסלון באמצע הלילה?". אמר לי רבינו: "הייתה לי קושיא גדולה ואי הבנה באחד מן הפרקים שבספר 'חכמת הנפש', וב"ה בלילה הצלחתי לפצח את דבריו ולהבינם על בורים, חששתי שאני אשכח, מיד קמתי וכתבתי את מה שהתברר לי שלא אשכח". וכך סגר רבינו את ביתו במשך חודש ימים, וסיים את כל פירושו המעמיק על הספר הנורא 'חכמת הנפש' למקובל הקדוש האלוקי רבינו אלעזר מגרמיזא זצוק"ל, רבו של הרמב"ן בקבלה, כפי שהעיד ב'סדר הדורות'.

הגאון הרב בן ציון אברהם קואינקה זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז חשוון

הגאון הרב בן ציון אברהם קואינקה זצ"ל - נולד ב-כ"א ניסן ה'תרכ"ז (1867) בעיר העתיקה בירושלים. משפחתו נושאת את שמה של עיר מוצאה קואינקה בספרד, ולאחר הגירוש התיישבה בסלוניקי. הוריו עלו מסלוניקי לארץ במחצית המאה ה-19. בהיותו כבן שמונה שנים היה בקי בחמישה חומשי תורה עם פירושיהם, וכן בפרקים ממשניות ומספר סוגיות בגמרא. בשנת ה'תרל"ו (1876) בהיותו כבן תשע שנים בלבד התחיל להניח תפילין ונשא את הדרשה הראשונה שלו בציבור. משנת ה'תרל"ח (1878), והוא בן 11, החל לכתוב לעצמו חידושי תורה ושמו יצא לתהילה ולעילוי.

בשנת ה'תרמ"ב (1882) התחתן ועבר לגור בשכונת 'אוהל משה' שמחוץ לחומות. בשנים אלה, היה סמוך על שולחן אביו והקדיש את עצמו ללימוד תורה כשאביו רוכש עבורו ספרים. בשנת ה'תרנ"א (1891) נפטר אביו ורבינו נאלץ לנהל את עסקיו, אך ההצלחה לא האירה לו פנים. בשנת ה'תרנ"ו (1896) ייסד את כתב העת התורני 'המאסף', שאיגד חידושי תורה של רבנים שונים מתקופתו. קרוב ל-19 שנים יצא כתב העת כשרבינו משקיע בו את כל הונו וכוחו.

בשנת ה'תרנ"ז (1897) התמנה כדיין בבית הדין של חכם ניסים ברוך וחכם שלמה סוזין ור' יצחק אשכנזי, ובשנת תרנ"ח (1898) החל לשמש כראש ישיבת 'תפארת ירושלים'. בשנת ה'תרנ"ט (1899) יצא כשד"ר בשליחות ישיבת 'בית א-ל' והכוללים הספרדים שבחרון. בדרכו עבר לבבל והגאון חכם ר' יוסף חיים הציע לו לכהן כרבה הראשי של בגדד, אך רבינו סירב. בשנת ה'תרס"ג (1903) חזר לארץ והראשון לציון ר' יעקב שאול אלישר מינה אותו כראב"ד בירושלים. בשנת תרס"ו (1906), הקים את 'בית הזקנים לעדת הספרדים' בירושלים ועמד בראשו. בשנת ה'תרצ"א (1931) התמנה כרבה של חברון, תפקיד אותו שימש עד ליום פטירתו. נפטר ב-ט"ז חשוון ה'תרצ"ז (1936). חי כ-69 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: ר' אברהם. **אמו:** מרת בכורה דונה. **אשתו:** מרת אסתר קואינקה (קרובתו). **מרבתי:** ר' מרדכי ישראל שריזלי, ר' מנחם בכר יצחק, ר' וידאל חנוך אנג'ל. **מתלמידיו:** ר' אברהם פינטו, ר' בן ציון מאיר חי עוזיאל (ה'ראשון לציון), ר' בן ציון פיזאנטי, ר' בנימין לוי, ר' חנניה גבריאל, ר' יוסף לוי, ר' משה ניסים, ר' ניסים דאנון. **מספריו:** •הושיע ציון- דרושים על התורה •זיכרון לאברהם- חידושים על המשניות •תפארת ציון- על התורה בהלכה ובאגדה •הזיכרונות והתולדות- יומנו של רבינו •קונטרס כללים- לפי סדר הא"ב •פרפראות לחכמה- הלכות •דרושים.

רבינו ידע אף את מועד פטירתו. סיפר הגאון ר' חיים דוד הלוי שבצעירותו גדל בשכונת 'אוהל משה' בירושלים. באותה תקופה גרו בשכונה זו יותר מתריסר רבנים ספרדים גדולי עולם. רבינו התפלל בבית-הכנסת 'טראנטו' ור' חיים דוד הלוי זכה להתפלל עימו. פניו של אותו גאון היו מאירות באור עצום.

אביו, ר' משה הלוי שימש כשליח ציבור באותו בית-כנסת. פעם אחת ביקש ר' משה הלוי מרבינו שירשה לו להתפלל את תפילת מוסף כשליח ציבור ביום הכיפורים. זאת כיוון שרבינו בכל שנה ושנה נהג הוא

בעצמו להתפלל תפילה זו. רבינו ענה לו במיתון וענוות חן כדרכו: "אתה צעיר ותזכה עוד שנים רבות להתפלל מוסף ביוה"כ, ואילו אני קרוב לזיקנה ואיני יכול לוותר". מובן מאליו שכך היה.

כעבור מספר שנים לאחר הכנסת ספר תורה להיכל, פנה ר' משה הלוי לרבינו והזמין כרגיל לתפילת מוסף. להפתעת הכל סירב רבינו לעבור לפני התיבה כאשר ר' משה הלוי מפציר שוב ושוב ברבינו, ענה הצדיק שאין הוא יכול מסיבות בריאותיות. כאשר הרב עמד על סירובו התערב גבאי בית-הכנסת ר' יעקב ברוך (ששימש גם כמזכיר ראשי של הרבנות הראשית) ועודד את ר' משה הלוי להתפלל מוסף. כשהגיע בתפילת החזרה לוידוי, עבר רבינו לפני התיבה וביקש לומר את הוידוי. הצדיק פתח בבכי ואת כל הוידוי אמר בקול בכי ואנחה. אותו וידוי החריד מאוד את כל המתפללים שהכירו את הצדיק כאדם השמח תמיד.

אחרי יום הכיפורים נודע, שבאותו ערב כתב את צוואתו וכעדים החתים את ר' יעקב ברוך ואת ר' אליהו פרדס (רבה של ירושלים). הרב אמר להם כי מקובל היה שבאותה שנה שלא יוכל לעבור לפני התיבה לתפילת מוסף ביום-הכיפורים תהיה שנת הסתלקותו. ימים אחדים אחרי חג הסוכות חלה רבינו. בשכונה פשטה שמועה שמצבו של רבינו קשה מאוד. כשבני ביתו בכו למראה סבלו, אמר להם: "אל תבכו, עדיין יש לי זמן עד יום פלוני שעה פלונית". ואכן כך בדיוק היה. רבינו נפטר במועד שנקב. אז הבינו שרבינו לא רק גדול בתורה אלא גם צדיק גמור שידע לכוון בדיוק את שעת הסתלקותו. (מעובד מתוך שו"ת 'עשה לך רב' חלק ו' סימן מ"ג עמ' קמ"ט)

על שקידתו העצומה בתורה גם במצבים קשים שפקדו את חייו זאת לא ניתן לתאר ולשער. רבינו ניהל יומן ובו גולל את שאירע עימו. פעם אחת חלתה בתו הקטנה במחלה קשה ל"ע וכולם חרדו מאוד לגורלה. במקרה כזה מטבע הדברים כל הבית היה מלא בקרובים וידידים שונים שהיו באים לבקר כדי לראות מה שלום הילדה וכן להסיח את העצב. בינתיים הילדה הגיעה עד שערי מוות כאשר בבית היו אביו, אימו, חמותו ורבינו. החמה מיד הלכה לבית הרבנים ר' מרדכי ור' יצחק אשכנזי לקרוא להם.

הרבנים הגיעו לבית וראו כי הילדה גוססת. הם חיפשו את רבינו ושאלו: "היכן הרב?". התשובה הייתה כי הוא יושב בחדר הסמוך. הם נכנסו ולהפתעתם המרובה ראו את רבינו יושב ולומד בשעה קשה זו כאשר הוא מוקף בספרים רבים. פליאתם הייתה עצומה והם שאלו את רבינו: "כיצד ייתכן ורבינו שנמצא בשעה קשה זו מסוגל לשבת וללמוד? הרי הבת גוססת?". השיב להם רבינו: "ומה בידי לעשות? הרי כל בני הבית נמצאים ומה שאפשר להשתדל ולדרוש ברופאים ולהביא תרופות הרי כבר הם משתדלים לעשות". (מתוך יומנו האישי, הובא ב'המאסף' לר' עזרא בצרי חוברת 1 עמ' 103)

הגאון המקובל הרב נתן יהודה לייב מינצברג זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז חשוון

הגאון המקובל הרב נתן יהודה לייב מינצברג זצ"ל- נולד ב-י"ב אדר ב' ה'תש"ג (1943) בירושלים. כשהיה רבינו כבן חמש שנים בלבד, פרצה מלחמת העצמאות. אביו נהרג מפגיעת פגז בשכונת בית ישראל והוא גדל בבית הגאון הרב ישראל יצחק רייזמן (שכיהן כדיין ומו"צ בעדה החרדית). בימי בחרותו כבר יצא שמו לתהילה בשקדנותו המופלאה בתורה. בגיל 16 שנים בלבד התמנה למדריך ב'חבורות' של ישיבת 'המתמידים' שהייתה אז תחת הנהגתו של הגאון הרב אברהם לייב קליין, והעביר שם שיחות מוסר ומחשבת ישראל. למד גם בכולל ביישיבת קמניץ בירושלים ובכולל 'מגלה עמוקות' - לב יהודה, שם

למד מקרא במשך מספר שעות ביום. לאחר נישואיו קבע את לימודיו במשך שנים רבות בכולל 'חוק יעקב' שבשכונת שערי חסד. חבריו מהכולל מספרים כי במשך השנים הרבות אין זכור להם שהחסידי ולו יום אחד. סדרי הכולל המיוחד נמשכו חמש שעות. רבינו הגיע כשעה לפני תחילת הסדר והתחיל בלימודו עם החברותא. בעל כוח ריכוז מופלא. בקי במשנה ברורה והלכה למעשה. יגע רבות בספרי המהר"ל מפראג. בגיל 21 החל את לימודי הקבלה. לאחר שהרב קליין הזדקן ופרש מראשות הישיבה, תלמידי הישיבה הפעילו לחצים על רבינו שיסכים לשמש ראש ישיבת המתמידים, והוא נעתר לאחר מסע שכנועים.

רבינו מסר שיעורים בישיבה בנושאים שונים: מקרא, מחשבת ישראל, מוסר וגמרא (שיעוריו הוקלטו. מדובר בכ-4,500 קלטות של 90 דקות!). העיד על עצמו כי מעולם לא קינא באף אדם. הדגיש רבות בשיעוריו את הנושא של בין אדם לחבירו. בעל יראת שמיים מופלאה. דקדק בהלכה. שם שמיים תמיד היה שגור על פיו. יגיעתו בתורה הקדושה היתה מופלאה. קיבל כל אדם בסבר פנים יפות. ענוותן מופלא. מעולם לא קראו לו רבי או ראש ישיבה. אפילו לא ר' לייב. במשך שנים רבות קראו לו 'לייבל', ולא מחמת חוסר כבוד של תלמידיו, אלא כי הוא באמת הרגיש ונתן להרגיש שהוא חבר של כל אחד ואחד. בחודשים האחרונים לחייו סבל ממחלות ונותח מספר פעמים. קיבל את היסורים באהבה - יסורי הנפש והגוף, רדיפות, ביזיונות והשמצות מחרידים מחוגים מסוימים שלא ראו בעין יפה את שיטת חינוכו וכל זאת מבלי להתלונן אפילו פעם אחת כך במשך כחמישים שנה. נפטר ב-ט"ז חשוון ה'תשע"ט (2018). חי כ-75 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בהלווייתו מונה בנו, הגאון ר' ברוך מרדכי (חתן הרה"ג ר' ברוך שפירא), לממשיך דרכו בהנהגת הקהילה ומוסדותיה. המספידים העידו כי רבינו התקרב לבחינת 'אדם השלם'.

אביו: ר' אלימלך. **אשתו:** מרת חנה (בת ר' אליעזר דוד ברנד, מראשי 'אוצר הפוסקים'. נישא בגיל 18). **מרבתי:** הגאונים ר' ישראל יצחק רייזמן, ר' מרדכי אליפנט ור' אברהם לייב (רבו בקבלה). **מתלמידיו:** הגאונים ר' חיים מן ההר, ר' בן ציון גוטספרב, ר' יוסף הירשמן, ר' שמואל ברנד ור' מנדל פרוש. **בניו:** הגאונים ר' אלימלך (מנהל חינוכי בת"ת 'צאן קדושים' בביתר), ר' ברוך מרדכי (רב קהילת 'המתמידים' בשכונת התמר שבביתר). **מגיסיו:** הגאונים ר' שלמה פישר, ר' שלום חיים פרוש ור' חיים ברנד (ר"מ בישיבת לוצרן). **מספריו:** **בן מלך** - סדרת ספרים בפרשנות המקרא על דרך הפשט, ביאור דרשות חז"ל, מחשבת ישראל, מצוות התמידיות במקדש, חכמה ומוסר, מידת הביטחון, שבת, חגים ועל התורה - תורה ודעת - **קבצים נוספים עם חידושו.**

רבינו הירבה להזכיר בשיחותיו את המידה של 'עין טובה', וראה בה את היסוד של בין אדם לחבירו. פעם התבטא בדרך אגב כי הוא ב"ה אינו מקנא בשום אדם בעולם! שאלו אחד מתלמידיו: "איך יתכן כדבר הזה, והלא הקנאה אוכלת את האדם?". ענה לו: "אדרבה, קשה לי להבין בכלל מה זה קנאה. מה הקשר בין המתנות שהעניק הקב"ה לשני, לבין מה שהקב"ה נתן לך?! אמור נא - כשאתה רואה ים יפה ואתה מתפעל מהיופי, אינך מקנא בים. ומדוע? כי זה לא על חשבונך. אז למה כשחברך בעל כישרון או מעמד, אתה סבור שזה על חשבונך? פשוט תתפעל מיופי מעשי ה', ותודה להקב"ה על העולם היפה והמוצלח שברא".

הרה"ג רבי שמעון קירשנבוים (מראשי קהילת המתמידים בשכונת הגפן בביתר), סיפר מעשה מופלא ששמע בימי ה'שבעה': "כאשר עמדה נכדתו בתקופת השידוכים, רצה רבינו לסייע לה מאוד שתזכה באחד הבחורים החשובים בישיבה, ופעל בעניין מאחורי הקלעים. באותם הימים עלה אחד מתלמידיו להתייעץ עימו בדבר שידוך לבתו. כאשר סיפר על מעלותיה ועל הרעיונות העומדים על הפרק, אמר רבינו: 'בנוגע

לבחור ההוא, נדמה לי שהוא מאוד מתאים לבתך'. ואכן תוך מספר ימים השידוך יצא לפועל! למרות שבאותו הזמן השתדל שהבחור יהיה עבור נכדתו, כאשר בא לייעץ לתלמידו הסיר מעצמו כל נגיעה אישית, ולאחר שסבר שזה מתאים העלה בפניו את הרעיון".

סיפר בן משפחתו ותלמידו הג"ר מנדל פרוש (רב קהילת בברכפלד): רבינו היה קשור עם רבו הגה"צ ר' אברהם לייב בכל ליבו ונפשו. בכל ערב כאשר חזר רבו ר' אברהם לייב משיבת המתמידים, התלוו אליו תלמידים רבים עד ביתו. לאחר שנפרד מכלל התלמידים, היה נשאר להתוועד עם רבינו לבדו, כשהוא מבקש ששאר המתלווים לא ישמעו את דבריו. ביררתי פעם עם התלמידים הוותיקים על מה דיברו אז, והעידו שבעיקר היו מתבדרים ביסודות הקבלה וענייני תורת הנסתר. רבינו היה אז בגיל צעיר, כבן עשרים-ואחת. (מעובד מתוך 'המבשר')

לצד גדלותו העצומה בתורה, וסולל נתיבות בהשקפה ובמחשבה, נודע רבינו כגאון מופלא וענק במידות נאצלות, וסיפורים רבים מתהלכים אודות פשטותו וענותנותו העצומה, התמסרותו ואהבתו לכל אחד, ובכלל, על חידושי המופלאים במסכת 'בין אדם לחבירו' שנלמדה לעומקה ורוחבה בבית מדרשו. סיפר בנו: "באחד הימים אבא פונה אלי לפתע ואומר לי: 'קלטתי שאני מיליונר'. 'מיליונר?!', שאלתי בפליאה, ואבא משיב לי: 'אפילו מיליארדר!'. ואז הסביר את עצמו: 'קלטתי שאני יכול לומר מילים טובות לאנשים בלי סוף, וכל מילה טובה שאומרים לבן אדם שווה בשבילו המון כסף. יוצא אפוא שיש לי אפשרות לחלק מיליארדים!!! כלומר, אני מיליארדר!..."

עוד אחד מהסיפורים המופלאים שנודעו רק בימי השבעה: היה בחור שבשעתו יצא משיבה 'המתמידים' ב'טריקת דלת', כמי שיש לו טענות רבות על הישיבה. רק לאחר שנים רבות, הוא סיפר את האמת: עזיבת הישיבה לא היתה ביוזמתו. רבינו הוא שהחליט כי עליו לעזוב את הישיבה. אבל כדי שלא יתבייש שסולק מהישיבה, העלה בפניו רעיון: הוא מאפשר לו להתלונן ולחפש טענות נגדו ונגד הישיבה, שיגיד לחבריו שזה לא מקום טוב וכדומה, וכך תיראה העזיבה שלו טבעית, ומיוזמתו. (מתוך מאמרים לדמותו שפורסמו ב'המבשר')

בימיו האחרונים סבל יסורי איוב קשים מנשוא. לאחרונה אמר: "יש ארבע דרגות ביסורים, ביניהם יסורים קשים ויסורים בלתי נסבלים. אבל היסורים שאני חש הם 'יסורי מוות'. ביומו האחרון כמעט התמוטט מרוב יסורים. ביקש אחד ממקורביו להזמין אמבולנס, אך רבינו לא הניח לו ואמר: "אי אפשר לדעת איך זה יגמר, אני לא מוכן מספיק". רבינו התרחץ, לבש בגדים נקיים והחל לקרוא ק"ש. כך במשך רבע שעה! הוא עצמו לא מצא דרגה שאפשר להכליל את היסורים האלו, לא היה לו כוח לעמוד על רגליו, אבל כשהגיעה שעת עול מלכות שמיים שכח מהכל. רק לאחר שסיים את קריאת שמע, פנה למקורבו: "עכשיו אתה יכול להזמין אמבולנס". (מעובד מתוך 'המבשר')

לאחר פטירתו בימי השבעה סיפרו רבים בהתרגשות, שכל אחד מהם הרגיש כי הוא הכי חביב אצל רבינו. משפט זה הודגש על ידי כל מי שפגש בו אי פעם. רבינו לא רק שקידם כל אדם בסבר פנים יפות, אלא נתן לו את ההרגשה הכי טובה. אנשים שהוא מעולם לא הכיר, יצאו ממנו בהרגשה שהם האדם שהכי חשוב לו בחיים. זו לא הייתה רק שיטה חינוכית, אלא באמת ובתמים היה כך, כל אחד היה חביב על רבינו כנפשו, הוא כיבד ואהב כל אדם. בכישרונו האדיר מצא לכל אחד את המילה הטובה שתחזק אותו. ובמקרים רבים הציל אנשים והחיה אותם בדבריו ובעידודו.

חוגים מסויימים לא ראו בעין יפה את דרכו בחינוך ולפעמים הפליגו בביטויים עליו. אולם הוא היה תמיד שומע חרפתו ומבליג. באחד מימי הרדיפות הקשות, נער פזיז תקף אותו תוך כדי צעקת מילות גנאי. רבינו הגיב בשתיקה. אחרי תקופה בא אליו הנער שהספיק להתבגר בינתיים, וביקש ממנו מחילה בדמעות. רבינו הושיב אותו לידו, והרגיע אותו שעה ארוכה מאוד, שלא ירגיש לא בנוח. ויצא משם מחוזק באהבת ישראל. הצדיק אפילו הסביר לו מדוע אל לו לבוא בטענה או כעס כלפי הוריו ומחנכיו. (מעובד מתוך 'המבשר')

האדמו"ר המקובל הרב ישראל ניסן רוזנבאום מקרטשניף-קריית-גת זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז חשוון

נולד ב-כ"ד ניסן ה'תש"ט (1949) בעיר רחובות ישראל. בכרית נקרא בשם ישראל על שם הרבי מרוז'ין זיע"א. כבר בעת שהיה אברך צעיר לימים היה מקורב לאדמו"ר ה'בית ישראל' מגור. אביו גם שלח אותו לחזק את תושבי קריית-גת. בשנותיו הראשונות לאחר נישואיו גר ברחובות בסמיכות לאביו. בחודש תמוז ה'תשכ"ט (1969) אביו האדמו"ר נפטר בפתאומיות. כעבור כשנה וחצי מפטירת אביו עבר לגור בקריית גת. למרות גילו הצעיר שהיה פחות מ-23 שנים בלבד הוכתר לאדמו"ר מקרעשניף - קריית גת. עם השנים הקים ישיבה חסידיית מצומצמת. בשנותיו הראשונות בקריית-גת יזם להביא ציבור חרדי לעיר.

הראשונים שהגיעו מיוזמתו היו חסידי גור בתקופת האדמו"ר ה'פני מנחם' זצ"ל. עם הזמן השכונה הפכה להיות קריה חרדית. שנים לאחר מכן יזם להקים שכונה חדשה בשם 'קריית רמות דוד' ואכן השכונה הוקמה, כיום הקריה הקודמת מכונה 'הקריה הישנה'. בקריית רמות דוד הקים בית-כנסת בשם 'רמות דוד' ושטיבלך. מוסדותיו כוללים ת"ת, גני ילדים וכולל אברכים. קהילתו מונה כמה עשרות משפחות. בכל שנה, בנר שלישי של חנוכה, חגג את 'יום ההצלה' שלו מהמחלה הארורה וכן נהג לנגן בכינור כפי שנהגו אבותיו. ענותן מופלא. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. רבינו למד את תורת הקבלה עם מקובלים רבים, בעיקר פורסם שלמד חברותא בקבלה עם הרב ששון מזרחי, למרות שרבינו הסתיר זאת מענותותו, אבל אחרי פטירתו כבר פורסם. נפטר ב-ט"ז חשוון ה'תש"פ (2019). בהלווייתו השתתפו אלפים שבאו מכל הארץ. חי כ-70 שנים. ציונו באוהל אדמו"רי קרטשניף רחובות. המלל על מצבתו נכתב שמו בצורה פשוטה ללא תואר "אדמו"ר" כפי שביקש בצוואתו. בנו הבכור רבי דוד משה הוכתר לשמש כאדמו"ר מקרעשניף-קריית גת במקום אביו. שאר בניו הוכתרו לאדמו"רים מטערבישאן, טשרנוביץ ומיאלען.

סבא (מצד אמו): אדמו"ר רבי חיים מרדכי מנדבורנה. אביו: האדמו"ר רבי דוד משה מקרטשניף. אמו: מרת אסתר רחל. **אשתו**: מרת יוטא מרים (בת האדמו"ר רבי יחזקאל שרגא מערץ מקהילת 'תולעת יעקב' מברוקלין). **מרבתי**: אביו, האדמו"ר ר' דוד משה. **חברותא**: המקובל הרב ששון מזרחי. **בניו**: האדמו"ר רבי דוד משה (ממשיך דרכו של אביו. נשוי לבת-שבע בת הרב עקיבא רבינוביץ, האדמו"ר מפוריטוב), האדמו"ר ר' יחזקאל שרגא מטערבישאן (נשוי לרבקה מרים, בת האדמו"ר רבי אריה רוזנפלד מפניסק קרלין), האדמו"ר ר' חיים מרדכי מקרטשניף צ'רנוביץ' (נשוי לבתו של האדמו"ר רבי דוד קאהן מתולדות אהרן), האדמו"ר ר' שלום אליעזר זאב ממאלן (נישא לבתו של האדמו"ר מראדושיץ). **בנותיו**: מרת מלכה שרה (נישאה לבן דודה הרב חיים מרדכי, ראש

ישיבת קרעשניף ברחובות), מרת נחמה גיטל רבקה (נישאה לר' יחזקאל שרגא לעווין), מרת חיה אסתר רחל (נישאה לר' מרדכי, בן רבי משה קאהן ראש ישיבת תולדות אהרן), מרת חוה ביילא (נישאה לר' צבי, בן הרב דב בערל וייס), מרת פייגא (נישאה לר' שלמה צדוק, בן רבי יהושע זייבאלד גאב"ד אלדשטאדט), מרת שפרה ברכה (נישאה לר' יוחנן, בן הרב מתתיהו טברסקי, רב קהילת רחמיסטריווקא בביתר עילית). **מספריו: נועם ישראל - מדברי תורתו שנאמרו בטישים ומעמדים.**

רבינו הורה שעל כל אדם לכתוב את החידושים שזוכה לחדש. הוא אף הורה לאסוף את חידושי שלו, ואחרי אריכות ימים ושנים להדפיסם בספר בשם 'נועם ישראל'. למרות חולשתו בשנתיים האחרונות היה שואל מידי יום: "מה יהיה עם 'נועם ישראל'? אני מפחד כל הזמן מה אני אענה למעלה, עם מה אני מגיע? אבל דבר אחד מרגיע אותי: שאני משאיר פה בעולם 'נועם ישראל'."

עם פטירתו, במכון 'קירא קדישא' התחילו לקיים את רצון הצדיק ולערוך את הדפסת ספריו. במהלך עבודתם, חברי המכון הוכו בתדהמה. בין הכתבים רבינו צפה מה יארע לאחר פטירתו! בזמנו לא ירדו לסוף דעתו אז, אבל כעת הכל מתברר. וכך כתב: "הקב"ה יביא לעולם דבר שהוא כמו חלום שאין בו ממשות ואינו נראה לעין. הקב"ה יכול להוריד וירוס קטן ולהפיצו בעולם, וזה ישבש את הכל למרות הטכנולוגיה שבימינו. וזה יהיה באחרית הימים, ואם ישראל ישובו ויתקרבו לה', ינצלו ויגאלו בגאולה השלימה". יום למחרת הלוויתו של רבינו, ב-י"ז בחשוון, התגלה בסין החולה הראשון בקורונה!

ז' היה בחור עילוי מאחת הישיבות הטובות. היות והבן הגיע לפרקו לכן הוריו פנו לשדכן כדי שימצא שידוך מתאים טוב לבן. מספר הצעות עלו, אך שום שידוך לא הגיע לשבירת צלחת. כך חלפו הימים. יום אחד השדכן התקשר ובפיו הצעה טובה במיוחד. מדובר באחת המשפחות הטובות והחשובות שבינתם הגיעה לפרקה. ז' ומשפחתו שמחו מאוד. לאחר מספר ימים השדכן התקשר והודיע שהוא מצטער מאוד אבל הצד השני ביטלו את השידוך. המשפחה לא האמינה. כל השמחה נעלמה כאחת. בשברון לב הם נסעו לצינו של הרבי. ז' בכה והתפלל לה' מעומק ליבו שיושיע אותו בזכות הצדיק שקבור שם. הם יצאו מהציון הקדוש והשדכן התקשר להודיע שהצד השני שינו את דעתם והם כעת כן מעוניינים בשידוך! כבר למחרת נפגשו שני הצדדים ונסגר השידוך למזל טוב!

יום אחד יוס'ל אחד מחסידי הרבי נכנס אליו. היה זה כשרבינו היה עוד צעיר לימים. החסיד סיפר על חבירו הטוב ליפא שנשאר ברוסיה. הוא הוסיף המצב של חבירו הוא בכי רע. הוא כלוא ב'עוון' שמירת תורה ומצוות. הרבי שמע ואמר: "גש לבית הדואר ושלח אליו מברק ובו תכתוב: בקרוב מאוד תשתחרר לא רק מהמאסר הקשה, אלא בכלל מרוסיה!". החסיד סבר שהרבי הצעיר לא מודע למציאות שבה היהודים נמצאים ברוסיה. "רבי, אני מגיע משם. ברוסיה אדם שנתפס בעוון של שמירת תורה ומצוות עבירה זו נחשבת שם כעבירה קשה מאוד. הוא נמצא שם כלוא כבר זמן רב. ברוסיה לא יוצאים מהכלא ביום אחד ובטח לא אדם שנתפס בעבירה חמורה", הסביר. אבל הרבי בשלו: "אני יודע. אבל הגיע זמן גאולתו של חברך". החסיד נוכח לראות שהרבי מבין את העניין, ורץ לבית הדואר לעשות כפי שהורה לו.

ליפא חבירו סגור בתא כלא בקייב. השהות הארוכה בכלא התחילה לתת את אותותיה. מצבו הגופני והנפשי התחיל להתערער. יום אחד, הוא רואה בחלומו אברך צעיר קורא בשמו: "ליפא, הגיע זמן גאולתך. עוד מעט יפתח התא שלך. צא מיד מהכלא, אל תהסס! תגיע היישר לשדה התעופה בקייב, ושם יחכו לך אישורי היציאה מברית המועצות". ליפא מתעורר מהחלום שהיה נראה כל כך מציאותי

אבל כל כך רחוק מהמציאות שבו הוא נמצא. והנה, דלת התא שלו נפתחת בחריקה. חייל רוסי שעומד במסדרון לפני התא רומז לו לצאת. הוא צועד במהירות לכיוון השער. קצינים רבים וסוהרים נמצאים בכל פינה אבל להפתעתו אף אחד לא מעיף לעברו מבט. השער פתוח והוא יוצא משם במהירות והוא מתרחק מהר ככל האפשר. רק כשהיה רחוק מהכלא העז להסתובב לאחור כדי לוודא שלא רודפים אחריו.

הוא ממחר לשדה התעופה. החלום מתממש לנגד עיניו. גם אישורי יציאה לאמריקה היו בידו. רק לאחר שירד מהמטוס שנחת בארה"ב התקשר לחבריו בטלפון. משפחתו וחבריו הצטרפו אליו ושמעו על הנס הגדול שהיה. הוא גם סיפר להם על החלום שקדם לסיפור הצלתו. "איך נראה האברך שראית בחלומך?" יוס' ביקש לדעת. "אברך צעיר לימים. יפה עיניים וטוב רואי", ליפא. סיפר, "פאותיו וזקנו אדמוניים". הוא המשיך בתיאורו. יוס' ענמה בתדהמה: "הרי זה הרבי מקרעשניף שגר בקריית גת!". כששמע דודו של רבינו, האדמו"ר מקרעשניף-ירושלים, את הסיפור, אמר שרבינו הוא 'הבעל שם טוב' של הדור!

חודש אלול ה'תשע"ט. כולם חרדים לקראת יום הדין. מצבו הבריאותי של רבינו הידרדר. החסידים, רצו מאוד לזכות ולהיכנס לרבי, אבל הצדיק מרותק למיטתו. באי ביתו של הרבי הציעו שהרבי יישב על כיסא בחדרו ליום או יומיים והציבור יעברו במהירות עם 'קוויטל' לברכת שנה טובה, בלי להתעכב. אך הרבי לא הסכים: "אני לא גנב! לא אקח כסף סתם", אמר, "כשיהודי מגיע אליי עם 'קוויטל' ו'פדיון', הוא רוצה לספר את מה שמכביד עליו ולקבל ברכה. כעת אני לא מסוגל, הדבר לוקח ממני כוחות אדירים!"

י"ח חשוון

הרב ישעיה ברדקי זצ"ל

יום ההילולא - י"ח חשוון

הרב ישעיה ברדקי זצ"ל - נולד בשנת ה'תק"ן (1790) בפניסק (בלארוס). עוד בילדותו ניכרו בו מידותיו. עוד בהיותו בפניסק נתפרסם כגדול הדור בתורתו וביראתו, וכן הרביץ תורה ברבים. בגיל צעיר התאלמן מאשתו הראשונה, ולכן החליט לעלות לארץ ישראל עם בנו ובתו. בשנת ה'תק"ע (1810) יצא למסעו, ולאחר תלאות רבות בדרכו הגיע לבירות (לבנון) ונתן את כל כספו לבעלי ספינה שהובילה סחורה לעכו על מנת שיקחו אותו בספינתם. בקרבת החוף הספינה טבעה ובדרך נס הגיע לחוף. בהגיעו לשם התגורר בצפת ובשנת ה'תקפ"ח (1828) עבר להתגורר בירושלים. הנהיג את הקהילה האשכנזית ומונה לנשיא ולראש קהילת האשכנזים בירושלים.

פעל לשיפור המצב הכלכלי של הקהילה וכן סייע ודאג לכל נזקק. ייסד את בית המדרש "סוכת שלום" לעדת הפרושים. מונה ע"י קיסר אוסטריה כקונסול אוסטריה בירושלים ובשנת ה'תקצ"ז (1836) מונה ע"י הסולטאן הטורקי כ'חכם באשי' ולרב הראשי האשכנזי הראשון. גאון בתורת הנגלה והנסתר. ענוותן מופלא. הסתפק במועט. ביום לא אכל סעודת קבע, ורק בלילות היה טובל בשמן ואוכל את שיירי הלחם שהותירו ילדיו. כל חצות לילה טבל במקווה, ולאחר מכן שקד על לימוד תורת הסוד. בשנת ה'תרט"ז (1855) השיג את הכסף הנדרש ורכש את השטח עבור בית החיים לעדת האשכנזים במעלה הר הזיתים. בשנת ה'תר"כ (1860) הצליח למנוע מהמושל העירי קחת את נחלת 'כנסת יחזקאל הנביא' מיהודי

עירק. במוצאי יוה"כ שנת ה'תרכ"ג (1862) יצא מבית המדרש ואמר, כי הוא רואה ששלושה מגדולי הדור יסתלקו השנה. נפטר ב- י"ח חשוון ה'תרכ"ג (1862). חי כ-72 שנים.

סבא (מצד אביו): ר' ישעיה. **אביו**: ר' יששכר דב. **אמו**: מרת עלקא. **נשותיו**: מרת שיינדל (בתו של ר' ישראל משקלוב, מח"ס "פאת השלחן" ו"תקלין חדתי" - בזיווג שני. נישא בשנת ה'תקפ"ג). **ילדיו** (מזיווג ראשון): ר' שלמה עקיבא (חתן ר' שמואל סלנט), מרת חיה גרונה (נישאה לר' יצחק מנשכ"ז). **ילדיו** (מזיווג שני): ר' שמואל עקיבא (חתן ר' יעקב ענתבי ראש רבני דמשק), מרת חנה (נישאה לר' נתנאל לוריא), מרת עלקה (נישאה לר' שאול יחזקאל יהודה בזיווג ראשון ולאחר מכן לר' נתן נטע נטקין), מרת דינה (נישאה לר' אליהו בכור חזן, ראש הרבנים בטריפולי ובאלכסנדריה). **מרבותיו**: ר' חיים איצקוביץ מוולוז'ין. **מספריו**: רוב כתבי ידו אבדו. בשו"ת יהודה לר' יהודה אסאד מופיע דברי תורה שרבינו כתב אליו.

כאשר עשה רבינו את דרכו לארץ ישראל יחד עם בנו ובתו, עמדה עליהם בדרך רוח סערה, וספינתם נשברה. כל השלושה הוטלו אל המים. הורה רבינו לשני ילדיו לעלות על גבו, וכך החל לשחות לעבר החוף. כעבור מספר שעות הרגיש, שאין לו כח לשאת את שניהם, ואם ימשיך כך יטבעו כולם. הוא ידע את ההלכה, שקובעת במקרה כזה, כי הצלת הבן קודמת (שאישי חייב יותר במצוות). לפיכך, עם כל הקושי שבדבר השליט רבי ישעיה את המח על הלב ואמר לבתו בצער רב, כי ההלכה קובעת, שהיא צריכה לוותר ל"ע. החלה הילדה לבכות וגם רבינו בכה עמה, אבל אין לו כל ברירה אחרת.

האב החליש את אחיזתו בה. אבל היא אווזת בו חזק-חזק. וצועקת בכל כוחה: "אבא שלי אתה! אין לי אבא אחר, למה אתה עושה לי ככה!?!". בשמוע רבי ישעיה את הזעקה הזו, לא עמד לו לבו, שלא להחזיק בילדה, והוא החליט להתאזר בשארית כוחותיו, ולנסות בכל זאת להגיע לחוף, הוא ציווה על הילדה לאחוז בו שוב חזק, ובעצמו לא ידע באיזה כח הוא ממשיך לשחות, כשילדיו על גבו. בסופו של דבר בדרך על-טבעית ובכוח לא לו הגיע אל החוף והתעלה.

כאשר התעורר מעלפנו, האב פנה לבת ואמר: "בתי, אני רוצה שתזכרי לאורך כל החיים את שעבר עלינו בים. את יודעת שכשאמרת לך להחליש אחיזתך מגבי, היה הדבר קשה לי יותר מכל, את בכית, ואני בכיתי חזק יותר, אבל לא הייתה לי כל ברירה. ובכל זאת כשצעקת אליי: 'אבל אין לי אבא אחר מלבדך', נאזרתי בכוחות מחודשים, ולבסוף ב"ה הצלחנו להגיע לחוף". "תאמצי כלל זה לתמיד, שאם תיקלעי פעם לצרה ומצוקה ח"ו, אל תתייאשי, אלא תפני לקב"ה ותגידי לו בבכי, כפי שאמרת לי: 'אין לי אבא אחר מלבדך. חושה להצילני' ואז תגלי, שאכן יש לך אבא שמציל אותך, כי הוא מסוגל להושיעך ואת כל העולם כולו". (מעובד מתוך 'חישוקי חמד')

ביום שישי אחד, בעוד רבינו מתכוונן לשבת, התדפק על דלתו יהודי מעניי העיר וביקש סיוע בפת לשבת, הרב שבעצמו לא היה משופע בממון, הצטער, שאין בידו לעזור, ולפיכך נטל פמוט כסף, הסיר ממנו את כוס השמן, ומסרו לעני המשתומם, "הזדרזו למוכרו אצל הצורף", אמר לו, "וקנה בכסף את צורכי השבת, אך זכור, שהפמוט שווה הרבה כסף..."

עברו מספר שבועות והמעשה חזר על עצמו, ואז נתן הרב לעני את פמוט הכסף השני. עבר זמן מה ושוב בא העני בבקשת עזרה, אך הפעם כבר לא היה לרב מה לתת לו, ולפיכך הוא נתן לו את השטריימל שלו, שימכור אותו ובתמורתו יקנה מזון, אך העני הטיח את השטריימל ארצה וצעק: "אפילו כסף לעניי עירך

אין לך?!... הרב לא התרגז, הוא הרים וניקה את השטריימל ויצא מן הבית, "כנראה מצבו של העני נורא, והוא העבירו על דעתו", אמר לעצמו. וכך הלך, אסף כסף בפתחי הבתים, וחזר והגישו לעני במאור פנים...

כשחלה פרנץ יוסף קיסר אוסטריה ציווה לכתוב לרבינו, שיתפלל בעדו אצל הכותל המערבי. ואם כי הצדיק היה נמנע מלגשת אל הקודש, שמא יכניס את ידו לאוויר השטח המקודש, עבר הפעם על מנהגו ולמען קידוש השם הלך אל הכותל והתפלל בעד הקיסר, ואח"כ קיבל מהקיסר מכתב-תודה, בו נאמר, שבשעה שהרב התפלל בעדו הרגיש את ההקלה הראשונה ממחלתו ואת המפנה לטובה.

פעם אחת המתין בביתו ביחד עם ראשי העדה לביקורו של נסיך מלכותי אוסטרי. וכשהנסיך התאחר עמדו להתפלל מנחה, והנה תוך כדי התפילה הגיע הנסיך והאנשים מיהרו לכבודו לסיים את תפילתם, אך רבינו המשיך להתפלל כדרכו בכוונה ובדבקות. לאחר מכן הביע הנסיך את קורת-רוחו מהשראת הקדושה שראה בתפילת הרב.

סיפר הגאון רבי דוד יונגרייז זצ"ל, באחת מדרשותיו. היה זה בעיר העתיקה בירושלים עיר הקודד, על כולל וילנא בעת ההיא היה ממונה רבי ישעיה ברדקי זצ"ל כתלמיד חכם מופלג שכולו תורה וגמילות חסדים. באחד הפעמים נכנס לחדרו יהודי, וביקש תמיכה נוספת מלבד התמיכה הקבועה שהיה מקבל מדי חודש בחודשו, מאחר ומצבו דחוק עד כדי כך, שכבר לא נותר לו ממי ללוות, וגם החנווני הפסיק להקיף לו.

בטוב ליבו השופע, ניגש רבי ישעיה הישר אל הקופה, כאשר רצונו לסייע לפונה. אך משבדק את תכולתה, נאלץ להודיע לו שהכסף אזל, ולהשיבו ריקם. הנצרך המבקש, שנפשו היתה מרה עליו עד מאוד, התקשה לשלוט בעצמו, ניגש בחורי אף לרבי ישעיה, הרים את ידו, והנחיתה על פניו מנה אחת אפיים.

ברגע הראשון נדהם רבי ישעיה מהמכה ההגונה שנחתה עליו, על לא עוול בכפו. אך למרבה הפלא לא השיב לאיש כגמולו אלא פנה אליו בעדינות, וביקש ממנו בתחנונים שיואיל להמתין לו עד אשר ישוב. יצא רבי ישעיה לרחובה של עיר, ובהיותו כתלמיד חכם מוכר ונאמן, עלה בידו להשיג הלוואה מכובדת. הוא שב לחדרו בזריזות ובמאור פנים, הושיט את מלוא הסכום לאדם המופתע שהמתין לו, תוך שהוא מתנצל בפניו: "סלח נא לי, אילו הייתי יודע עד כמה מצבך קשה, הייתי משתדל עבורך מיד". (מעובד מתוך 'כדת נפש משיבת')

הגאון הרב נחום פרצוביץ זצ"ל

יום ההילולא - ח"י חשוון

הגאון הרב נחום פרצוביץ זצ"ל - נולד ב-כ"ח אדר ה'תרפ"ג (1923) בטרוק. התמדתו ואהבת לתורה היו מופלאות. סיפר פעם לילדיו כי בגיל חמש ידע את כל חמשת חומשי התורה בע"פ ובגיל שמונה שנים ידע את כל התנ"ך בע"פ. בגיל תשע אביו שלח אותו לישיבת ראמיילס שבילנא. שם נודע תוך זמן קצר כאחד המופלגים בחבורה. ר' יעקב גלינסקי זצ"ל סיפר לימים כי אחד מראשי הישיבה אמר לו שהילד 'נחום טורקר' לא הביא לו מנוח בשיעוריו לרוב קושיותיו המוצלחות. אביו, שידע את חשקו הרב להתמדת התורה, ביקש מאחד התלמידים שישים לב לבנו הקטן וידאג למילוי צרכיו הפעוטים באוכל ובלבוש. ברבות הימים אותו תלמיד סיפר: "אכן הייתי צריך להשיג עליו מאוד מאוד". כשהיה

כבן שתיים-עשרה עבר ללמוד בברנוביץ. היה נושא ונותן עם רבו מרן הגאון ר' אלחנן וסרמן הי"ד יום-יום אחרי השיעור. כשהיה כבן ארבע-עשרה נסע ללמוד תורה בקמניץ. רבינו סיפר כי בתקופה זו כה התמיד בלימודיו, עד כי לא היה לו זמן אפילו לפשוט את בגדיו בלילה לפני שעלה על יצועו לישון. בקיץ ה'תרצ"ט (1939) כשהיה כבן שש-עשרה נסע ללמוד בישיבת מיר שבפולין ונודע כה'עילוי מטרורק'.

בתקופת השואה הישיבה עברה לוילנא, לאחר תקופה לקיידאן ולאחר מכן ליפן. אח"כ הישיבה עברה לשנחאי שבסין ובהמשך לארה"ב. בחודש תמוז ה'תש"ט (1949) עלה לארץ. משנת ה'תשכ"ה (1965) התחיל לכהן כראש ישיבת מיר לבקשת הגאון ר' אליעזר יהודה פינקל שהעריצו ביותר ואף קם לכבודו כאשר נכנס להיכל הישיבה. במשך השנים העמיד תלמידים רבים, מהם רבנים וראשי ישיבות בארץ ובעולם. לשיעוריו המופלאים יצא שם ותהילה בכל עולם הישיבות. גדולי וטובי הלמדנים נהרו לשיעוריו. במשך שבע-עשרה שנים סבל מייסורים קשים אבל מעולם לא התלונן על כך. כל אדם שבא לבקרו התקבל אצלו בהארת פנים מיוחדת ובחביבות יתירה למרות ייסוריו הקשים. בעל זיכרון מדהים. היה יכול לצטט דברים, ששמע מפי רבותיו אפילו אם עברו חמישים שנה. נפטר ב-י"ח בחשוון ה'תשמ"ז (1986). חי כ-63 שנים. ציונו בחלקת הרבנים בהר המנוחות.

אביו: ר' אריה צבי פרצוביץ (רב העיר טרוק). **אימו:** נכדת הגאון בעל ה'חשק שלמה' מוילנא. **אשתו:** מרת עטל (בת ר' חיים שמואלביץ ראש ישיבת מיר). **מרבותיו:** הגאונים ר' ברוך בער לייבוביץ, רבי אלחנן וסרמן הי"ד, רבי שלמה היימן והגר"ד רפפורט הי"ד. **חברותא:** הגאונים ר' נחום לסמן, הגר"ש בירנבוים (ראש ישיבת מיר). **מתלמידי:** הגאונים ר' דב ברל אייזנשטיין (ר"י 'קריית מלך'), ר' משה הבלין (ר"י 'תומכי תמימים'), ר' עזריאל לוי, ר' אביגדור נבנצל (רב הרובע היהודי), ר' אליהו ברוך פינקל (מראשי ישיבת מיר), ר' חיים קמיל (ר"י אופקים), ר' שמואל יעקב בורנשטיין (ר"י חברון גאולה), ר' יונה רכניצר (ראש ישיבת צ'הנוביל), ר' שבתי רפפורט, ר' אליעזר צבי סילבר (ראש ישיבת דרך חכמה), ר' אברהם אוירבך (ראש ישיבת קרלין), ר' אפרים צוקרברג (ראש ישיבת תפארת צבי). **בניו:** הגאונים ר' צבי (מראשי ישיבת מיר ברכפלד), ר' רפאל (ראש כולל מיר בביתר עילית). **חתניו:** הגאונים ר' חיים מנדל ברודסקי (ראש ישיבה בטורונטו), ר' יצחק הלמן (ר"מ בישיבת מיר), ר' אשר אריאלי (ר"מ בישיבת מיר). **מספריו:** חידושי רבי נחום - על מסכתות יבמות, גיטין, בבא קמא, בבא מציעא ובבא בתרא • שיעורי רבי נחום - מבוסס על השיעורים הכלליים שנתן על מסכתות בבא מציעא, בבא בתרא, גיטין, ויבמות • בניין נחום - מתורתו ולזכרו.

הגאון ר' אליהו דולינסקי מבני-ברק סיפר שהוא עדיין זוכר היטב את ר' נחום כשהיה כבן תשע שנים בלבד, כאשר נכנס לישיבה יחד עם אביו רב העיר טרוקא כדי להתקבל לישיבה. באותה שעה הר"מ הגר"מ איטקין זצ"ל מסר שם שיעור בסוגיא ד'תגרי לוד'. כל העת הילד נחום שאל ואפילו התווכח עם מגיד השיעור כשהוא היקשה שוב ושוב על דברי ר' איטקין.

המגיד התייחס ברצינות לדבריו ואמר: "זוהי קושיית הגאון ר' יעקב יהושע פלק מח"ס 'פני יהושע'". לאחר מכן ר' איטקין אמר לו שעל הערה זו כבר עמד הרשב"א במסכת פלונית וכו'. עוד סיפר כי הוא זוכר כיצד אנשים שעמדו מהצד התפעלו ממהוזה מופלא זה. הם לא הבינו כיצד יתכן שילד קטן פחות מגיל עשר עומד בכל הלהט ומתווכח עם מגיד השיעור בכל כוחו. במיוחד כשמדובר בסוגיית 'תגרי לוד', שהיא אינה סוגיא קלה כלל. כמובן שראשי הישיבה נעתרו לבקשת אביו והוא התקבל מיד כתלמיד מן המניין בישיבה. (שמך לא שכחנו)

כאשר רבינו למד בישיבת מיר, הוא היה לומד כל בוקר לפני התפילה עם הגאון הגדול ר' נחום לסמן זצ"ל. כך למד במשך עשר שנים רצופות מיום ליום. המשגיח הגה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זצוק"ל התפעל תמיד מהרציפות של לימוד קבוע בצוותא במשך שנים ללא הפסק כלל וכלל. בימים ההם היה מורגל בפיהם של תלמידי ישיבת מיר שיש שני ר' נחום: רבי נחום פרצוביץ ורבי נחום לסמן. שניהם היו ה'מתמידים' וה'למדנים' של הישיבה. באחד מימי החורף כששלג כבד ניתן על העיר, רק שניים נשארו ללמוד בהיכל הישיבה - רבינו ור' נחום לסמן. הדבר היה לאות ולמופת לכל בני הישיבה בהתמדתם הנוראה.

במשך שבע-עשרה שנותיו האחרונות חלה במחלה איומה ל"ע וסבל יסורים קשים ונוראים. בהתחלה ניסה להסתיר את דבר מחלתו. איש לא ידע על כך חוץ מבני משפחתו. גם החברותא שלו לא ידע על מחלתו. רבינו נלחם בכל כוחו במחלה ולא ויתר על סדריו עד כמה שניתן. אחרי תקופה מסויימת הפסיק למסור את שיעוריו מחוסר כוח. ר' נחום סירב לקבל עזרה כל העת. תלמיד אחד סיפר כיצד ר' נחום קם ממקומו, מבצע מכאיב וקשה עבורו, וניגש בעצמו לארון הספרים להוציא ספר מתוכו. רבינו סירב לקבל אפילו שירות פעוט זה מהזולת. בהזדמנות אחרת, הוא עזב את החדר למספר דקות באמצע שיחה עם תלמיד אחד. דבר שעלה לו במאמצים רבים ובכאב ניכר. לאחר מכן נודע כי ביקש לשוחח איתו. במקום לבקש מהתלמיד שהיה בחור צעיר לעזוב את החדר, ר' נחום העדיף לעבור בעצמו לחדר השני.

היה ידוע במידותיו הנעלות בטוב לבו. כשבחורים בעלי רמה נמוכה שאלוהו שאלות 'סתמיות', גם כאשר מרבית שומעי השיעור לא הבינו מה יש מקום לקושיא, רבי נחום היה מתפעל מהשאלה, מסבירה ומנתח את הדברים כאילו ומדובר פה בסברא חריפה ביותר. גם בחור פשוט שלא היה בעל כישרון גדול כל כך, קיבל אותו יחס וכבוד כבחור מצוין בהתאם לדרגת יכולותיו.

מנהג קבוע היה לרבי נחום לשפץ ולשפר לעבד ולהשלים דברי תורה שהורצו בפניו. נהג לעשות זאת בצורה מתוחכמת עד שלעיתים היה אותו תלמיד משוכנע שכל המערכה הנפלאה עימה יצא מביתו משלו היא. השואל היה מקשה קושיה מגומגמת ורבי נחום היה אומר "בוודאי מתכוון אתה להקשות כך. קושיא נפלאה היא! כיצד לא חשבת עליה? ודאי לפי היסוד שאומר אתה מתורצים דברי הרשב"א מקושיות ה'קצות', נו, ובוודאי הוכחת זאת מדיוק לשון רש"י נפלא מאוד". השומע לא היה עומד בשטף הדברים ומשתדל לקלוט את דברי רבינו שהרי "לכך נתכוון" "נפלא", רבינו היה מסיים את דבריו, "הדברים אמיתיים ומאירים. אומר זאת מחר בשיעור בשמך".

רבינו נכנס פעם להיכל הישיבה והבחין בשניים מן הבחורים שעסקו באותה עת בשיחת חולין. רבינו לא ידע האם להעיר להם או לא. רבינו החליט לעבור לידם בדרך לימודו. כשהבחינו שרבינו קרוב אליהם, החלו להתנדנד ולומר בקול: "תנו רבנן" כדי להראות שהם לומדים. רבינו הביט בהם ואמר: "מילא תקפכם יצרכם לשיחה בטילה. אבל לומר בקול 'תנו רבנן' כשמסכת 'נדרים' פתוחה לפניכם? הרי בכל המסכת אין ולו פעם אחת תנו רבנן". לימים הלך אחד מהבחורים עוד בטרם ניתן היה לחפש זאת במחשב בנקל, ושאל את מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א האם יש בנדרים 'תנו רבנן'. הצדיק השיב שיש פעם אחת במסכת שנאמר כן. אותו תלמיד סיפר על אותו מעשה של רבינו. מרן השיב לו בחיון: "אומנם יש פעם אחת במסכת שנאמר 'תנו רבנן', אך לא באופן של 'תנו רבנן' שאפשר להתחיל ללמוד עימו, אלא כתוב במסכת בלשון 'מאן תנא להא דתנו רבנן' ועל כן דבריו של ר' נחום אמת הם. (מעובד מתוך קובץ 'חיווק')

לאחר ששיבת מיר גלתה לארה"ב גם כאן רבינו המשיך לעשות חייל בלימודיו ולא פסיק פומיה מגירסא. אחד הבחורים, צעיר לימים החליט כי לא יעזוב את ביהמ"ד עד שרבינו יעזוב. חלפו השעות ורבינו עדיין לומד. החליט אותו בחור שחש בעיפות כי ילך לחדרו. אבל בבוקר יגיע לפניו. הבחור למרות שהיה עייף קם בהשכמת הבוקר ורץ לביהמ"ד. בהגיעו לשם ראה את רבינו שקוע זה זמן רב בתלמודו.

היה זה לאחר שנדמו תופי מלחמת העולם השנייה, כשהעולם ניסה לעכל את השלכות המלחמה. קבוצת בחורים מיישבת מיר שנמלטו לשנחאי שבסין הגישו בקשות לקבל ויזה לארצות הברית, להתחיל את חייהם מחדש לאחר שנות הבריחה. לצורך קבלת אשרות הכניסה הוצרכו הבחורים לעמוד בריאיון לפני ועדה מיוחדת בשגרירות האמריקאית המקומית. הוועדה בחנה היטב את מצב הפליטים, היא ביקשה לוודא כי לא ייכנסו לארצות הברית אנשים מוזנחים מדי, עלובים מדי או שפלים מדי. כל אחד שקיבל תור לריאיון בשגרירות מיהר לכבס ולגהץ את חליפתו, להיטיב את מראהו ככל הניתן ולשוות לעצמו מראה מכובד כדי להרשים את האמריקאים שיעניקו לו את אשרת הכניסה הנכספת. לקבוצה אחת מבני הישיבה שהגישו את הבקשה. נקבע תור לריאיון בבוקרו של יום תשעה באב.

מובן מאליו כי לא היה שייך להזיז את מועד התור לריאיון. מי שקיבל הזדמנות כזו – שש וששמח להתייצב בדיוק במועד שנקבע. אלא שאותם בחורים היו לחוצים ומודאגים: איך יוכלו להתארגן להופיע באופן מרשים בפני הוועדה? איך יתייצבו לריאיון באופן מהודר לאחר שלושה שבועות שלא גילחו את זקנם, תשעה ימים שלא התרחצו וחצי יום של צום, שיהפוך אותם לחיוורים וחלושים, בלי לשטוף פנים בבוקר וללא נעליים?... האם יש טעם ללכת לריאיון כשהם נראים כך?

מיהרו הבחורים לעשות שאלת חכם וקיבלו הנחיות מדוייקות מרבי המקום, שהואיל והריאיון הוא לצורך דחוף ולמטרת הצלה, יותרו להם חלק מאיסורי תשעת הימים לצורך התארגנות. ברור כי יצומו בתשעה באב וינהגו בכל איסורי הצום עצמו, אך ביום שלפני כן יתארגנו באופן המיטבי ביותר כדי שייראו במיטבם עד כמה שניתן... עם הבחורים נמנה גם הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל, לימים מראשי ישיבת מיר בירושלים. רבי נחום שמע את ההיתר, ובצער רב ואנחה כבדה הצטער כי השנה לא יזכה להתאבל כראוי על חורבן בית המקדש, כי לצורך העניין הדחוף קיבל הוראת שעה להקל בחלק ממנהגי תשעת ימי האבל. אלא שבבוא יום ח' באב, כשהתארגנו בני הקבוצה על פי ההיתר שקיבלו, לא נמנה עימם רבי נחום. "מותר", אמר ונאנח, "אך אינני מסוגל, אינני מסוגל... אינני יכול להוריד כמלוא נימה מצער החורבן, אינני יכול לוותר ולו על שעה אחת ממנהגי האבלות בימים אלה. אף שמותר ואולי צריך – אני פשוט לא מסוגל..." אמר רבי נחום ויצא לשגרירות האמריקאית כשחזותו מעידה עליו כי הוא באבל. רק בנס קיבל גם הוא את האשרה המיוחדת... (פניני פרשת השבוע)

למרות שסבל משך חמש-עשרה שנים מיוסרים קשים, מעולם לא התלונן על כך למעט פעם אחת בלבד שבר את מחסום השתיקה על יסוריו. היה זה כאשר אחד מתלמידיו האהובים הגיע לביתו לספר לו על הסבל הקשה שעובר עליו כתוצאה ממחלתו בו לקה. ר' נחום החל לבכות ביחד עמו, ואז אמר לו: "הבט בי, ראה כמה קשה לי לסבול כל כך הרבה כאבים, כמה קשה עלי כל תנועה, אך העיקר כי חיים אנו ומסוגלים ללמוד את התורה הקדושה". ר' נחום תיאר את יסוריו רק כדי לעודד ולנחם את הזולת.

מספר שנים לאחר נישואיו כבר החל למסור שיעורים בישיבה, אחד התלמידים סיפר, כי כאשר היה חסר כסאות בשיעור היה ר' נחום ברוב ענוותנותו סוחב בעצמו כסאות מבחוץ עבור הבחורים שיוכלו לשבת בשיעור בישוב הדעת.

סיפר אחד התלמידים שעמד לנסוע לבית הוריו באנגליה. הוא נכנס לראש הישיבה כדי להפרד ממנו. אמר לו רבי נחום: "יש לי עצה טובה בשבילך". עשה התלמיד אוזנו כאפרכסת שמא ישמע עצה עמוקה איך להתנהג בארץ נכר, והרב כמו אב רחום פונה אליו ואומר: "לפי חשבונני, מזוג האוויר באנגליה בעונה זו, הוא קר מאד, ולכן אל נא תשכח ליטול עימך מעיל הגון כדי להתחמם בו". יצא התלמיד נפעם מבית רבו, כיצד צריך לחשב על הזולת.

י"ט חשוון

הגאון הרב דוד פיינשטיין זצ"ל

יום ההילולא - י"ט חשוון

נולד בשנת ה'תרפ"ט (1929) בעיירה ליובאן שבבלארוס בעת שאביו כיהן כרב העיר. בברית נקרא דוד על שם אביו של ר' משה שנודע כתלמיד חכם מופלג ונצר למשפחתו של רבי אברהם אחי הגר"א. לאחר אירוסיו הלך ללמוד בישיבת וואלוזין והוא למד שם שלוש שנים. קיבל על עצמו את מנהגי הגר"א בהיותו נצר לאחיו. בשנת ה'תר"צ (1930) ברוסיה השלטונות ביקשו לחסל את הרבנות ולכן הם הטילו מס גבוה מאוד בסך 7,000 אלפי רובל לשנה על רבנים. מאחר ורוב הרבנים לא יכלו לעמוד במס הם התפטרו. ברגע שהרב התפטר מיד הוא נפטר מהמס אבל עם עזיבתו היו מפרסמים שעוד רב יהודי 'דאה את האור' והשליך את הדת. ר' משה שילם את כל הכנסותיו לתשלום המס. מאוחר יותר השלטונות הפקיעו מידי ר' משה גם את הזכות לייצור שמרים שהיתה מקור הכנסתו היחיד. אחיו של ר' משה, הגאון ר' מרדכי סירב לנטוש את הרבנות והשלטונות היגלו אותו לסיביר ושם נפטר. בשנת ה'תרצ"ג (1933) השלטון הסובייטי הקשה יותר וחייה היהודים היו קשים ביותר. בהתחלה רבי משה רצה לעלות לארץ הקודש. הגאון ר' איסר זלמן מלצר פנה לראשי הסוכנות אבל האישור מהם לא הגיע. ר' משה החליט להגר לארה"ב. החלטתו לעזוב את רוסיה, היתה רק משום סכנה שבחינוך הילדים לתורה, על הילדים נאסר אפילו להשתתף בסדר ליל פסח שעושה המשפחה.

לאחר שקיבל היתר יציאה מרוסיה עדיין לא קיבל את אשרת המהגר לארה"ב ר' משה ומשפחתו נסעו לריגא (בירת לטביה). שם הוצעה לו משרת רבנות חשובה. אבל ר' משה שחשש לחינוך הילדים לא הסכים. בשנת ה'תרצ"ז (1937) המשפחה היגרה לארצות הברית. רבינו נשלח ללמוד בת"ת מקומי בניו-יורק. אבל את עיקר חינוכו ינק מאביו הגדול. רבינו חשב כי משמיים הוא נולד בפרשת קורח ועל פי הבנתו עליו להתחזק בתיקון חטא לשון הרע שנפוץ בכל מקום. הוא קיבל על עצמו שלא לדבר לעולם על אף אדם בצורה שלילית. מגיל בר-מצווה מיעט בדיבור. נודע בשתיקתו. ענוותן מופלא. לאחר נישואיו רבינו כיהן כרב ושוחט כקוניטיקט. לאחר פטירת אביו ב-י"ג באדר ב' ה'תשמ"ו (1986), שימש כראש הישיבה 'תפארת ירושלים' במנהטן. רבינו הרביץ תורה ותלמידיו הרבים נקשרו אליו. מלבד שיעוריו בישיבה מסר מידי יום שישי שיעור במשך שעתיים בפרשת השבוע והביא דרושים מקוריים ייחודיים.

רבים מהאיזור באו לשמוע את שיעורו. נודע בפשטותו וענוותנותו המיוחדת. לא הסכים שימשו אותו ותמיד עשה הכל לבדו. ביתו היה פתוח לרווחה לכל עני ומדוכא. היה מקובל על פני כל החוגים והמגזרים ביהדות ארה"ב. אלפים שיחרו לברכותיו ובמקומות שונים עמדו במשך שעות לקבל ברכות ממנו והוא בפשטותו ניסה להתחמק אך לא יכל להשיב את פניהם ריקם. ברכותיו נודעו לשם דבר בכל קצוות

ארה"ב. היה זהיר במיוחד בממונות. שימש כפוסק. היה חבר מועצת גדולי התורה של ארצות הברית. מזקני ראשי הישובות וגדולי התורה. כל ימיו נשא את דגל החינוך. דאג לילדי ישראל ולשם כך התרוצץ על תשעים שנותיו בין טיסות ומדינות העולם כדי לגייס כספים עבור החינוך הטהור של הילדים. גאון אדיר הבקי בכל מכמני התורה. היה למורה דרכם של מאות רבנים בכל קצווי תבל, המכהנים פאר ברבנות בקהילות ישראל. נפטר ב-י"ט חשוון ה'תשפ"א (2020). חי כ-91 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים סמוך לאביו.

אביו: הגאון ר' משה. **אימו:** מרת סימה (בתו של ר' יעקב משה קסטנובוץ, ראש הקהילה). **אשתו:** מרת מלכה (בתו של הג"ר חיים דב גרינברג, מגדולי תלמידי מרן הגרב"ד ליבוויץ בקמניץ). **בניו:** הגאונים רבי חיים דב (מחשובי הלומדים במנהטן), ר' מרדכי (מרבני ישיבת תפארת ירושלים), ר' שמואל יעקב (נפטר בצעירותו). **חתנו:** ר' שמואל פישעלים (מרבני ישיבת תפארת ירושלים). **מרבתינו:** הגאון ר' משה, הגאון רבי יחיאל מיכל פיינשטיין (ר"מ בישיבת תפארת ירושלים). **מספריו:** •שו"ת ודברת בם- ענייני משא ומתן •קול דודי- ביאור על הגדה של פסח, מגילת אסתר, מגילת רות ועל התורה. •דינים ומנהגים.

בעלי מסעדות נוהגים לצלם אישים חשובים הסועדים במסעדה שלהם ולתלות את הצילום על קיר המסעדה כדי למשוך לקוחות. באחת המסעדות בניו יורק תלוי על הקיר צילום של רבי דוד פיינשטיין בחברת אדם מבוגר סועדים יחד באותה מסעדה... תלמידי רבי דוד התפלאו: מי היהודי המבוגר שהצטלם אתו במסעדה? ומה הביא אותו לסעוד אתו שם? לאחר חקירה קצרה התברר כי מדובר ביהודי מסכן שאשתו נפטרה והוא נשאר לבדו. ביום ההולדת הראשון שלו לאחר פטירת אשתו, רבי דוד נסע אל ביתו של אותו יהודי במשך שעה וחצי כדי לאחל לו מזל טוב ולהפיג את בדידותו ועצבותו. רבי דוד פנה אליו והציע לו: 'בוא נלך למסעדה לחוגג את יום ההולדת שלך'.

בעל המסעדה הופתע לראות את הרב היהודי המפורסם יושב במסעדה שלו בחברת יהודי זקן. הוא כמובן מיהר לצלם את רבי דוד ותלה את התמונה על הקיר. מאז, כל מי שנכנס לסעוד במסעדה ההיא ראה את תצלומו של רבי דוד פיינשטיין תלוי על הקיר... רבי דוד נסע שעה וחצי כדי לעשות חסד עם יהודי מסכן. אם הוא יפיג את בדידותו ויגרום לו כמה רגעים של נחת על ידי שיחגוג אתו יום הולדת במסעדה – הוא יעשה זאת בשמחה, בלי שום חשבון ושיקול אחר! ואם על הדרך הוא יכול לעשות חסד גם עם בעל המסעדה שיתלה על הקיר את הצילום של הלקוח החשוב שלו – איך אפשר למנוע זאת ממנו? (רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך החדש על פרשיות שמות)

רבינו היה אוכל את ארוחת הבוקר כל יום במסעדה מקומית ולאחר שסיים היה חוזר להיכל הישיבה, "מתבתא תפארת ירושלים". באחד הימים מנהל הישיבה פנה אליו ותמה בפניו: "מדוע הרב טורח ומתאמץ להשיג לעצמו ארוחת בוקר במסעדה בחוץ ומדוע הרב לא יכול לאכול פת שחרית בחדרו בבניין הישיבה?". תגובתו של רבי דוד היתה מדהימה. הוא הסביר למנהל הישיבה, כי כשאביו הגאון רבי משה פיינשטיין וצ"ל מינה אותו למסור שיעור בתפארת ירושלים לפני כשישים שנה, אביו החתים אותו על חוזה. רבי דוד הראה למנהל הישיבה את החוזה ואמר לו בפשטות:

"החוזה עליו חתמתי אינו מזכיר שאוכל ארוחת מהישיבה לכן אני לא לוקח שום ארוחה מהישיבה. אם מישהו מגיע לערוך בישיבה ברית מילה, אני אוכל קצת ממה שמגישים לפני הבחורים, כי בעל השמחה משלם על זה ורוצה שאנשים יאכלו, אבל מלבד זה אני לא אוכל מהישיבה". עוד רבי דוד הוסיף וגילה

כי במשך עשרות בשנים בהם שירת בתפקיד מגיד שיעור וראש ישיבה, מעולם לא לקח אפילו כוס חלב ממטבח הישיבה. (הלמות עמלים)

רבינו היה זהיר במיוחד בממונות. פעם רבינו הגיע בשליחות מוסד לבקש תרומה מגביר, ואמר שנותן 20 אלף דולר, מחציתו לרבי דוד עצמו ומחציתו למטרה שביקש. רבינו השיב שהיות והגיע מחמת אותו מבקש, הוא מביא כל הסכום בעבורו.

מספר אחד התלמידים: "בשנים האחרונות רבי דוד הסכים לבקשת בחור אחד שיקח אותו ברכבו לסעוד פת שחרית. באחד הימים הבחור לא הגיע. אחד המתפללים הביע את רצונו לפני רבי דוד לקחת אותו במקום הבחור. רבי דוד סירב ואמר שבעיקרון הוא מעדיף ללכת ברגל. או - אז התגלה שכל סיבת הנסיעה היומית היתה רק כדי לגרום לאותו בחור תחושה טובה ולקרבו לתורה וליר"ש בדקות שהוא מסיע ברכבו את רבי דוד. (הלמות עמלים)

רבינו במשך תקופה ארוכה של חמש-עשרה שנה נהג מדי בוקר לקנות בחנות פיצה מול הישיבה ואז היה נשאר לשבת שם ולקבל קהל. הסיבה למנהג הזה היתה, שבזמן מסויים היתה החנות הזאת החנות הכשרה היחידה באזור, והיות ורוב היהודים עזבו את המקום, לבעל החנות כבר לא היתה פרנסה. הוא ניגש לר' דוד וביקש ברכה נסיפר כי בכוונתו לעזוב למקום רחוק ששם תהיה לו עבודה מאחר ואין לו פרנסה.

מאחר ובאותו אזור התגוררו רק רפורמים, רבי דוד שאל אותו: "ומה עם חינוך הילדים?". האיש ענה לו כי הוא ילמד אותם יהדות בערב. רבי דוד אמר לו: "חכה חודש". למחרת רבי דוד נכנס לחנות הוא ומשמשו, קנה משהו והתיישב לקבל קהל. כך, במשך שעתיים כל יום במשך חמש-עשרה שנה. למותר לציין שמאז כבר לא היו לאותו יהודי בעיות פרנסה... (מתוך גיליון 'דרישה וחקירה')

הארגון שלנו ברית יוסף יצחק שעושה בריתות מילה בכל העולם למבוגרים וקטנים קיבל מהרב הגאון הצדיק \$ 1000 ואמר חשוב מאד לתרום לבריתות מילה.

הגאון הרב דוד צבי הופמן זצ"ל

יום ההילולא - י"ט חשוון

הגאון הרב דוד צבי הופמן זצ"ל - נולד ב-א' כסליו ה'תר"ד (1843) בוורנה שבהונגריה. כבר מקטנותו יצא לו שם של עילוי. פעם התבטא בהקשר לפירוש רש"י: "רש"י זה ידעתי בגיל ארבע". בזקנתו עוד לימד לעתים חידושים כשהיה בן שבע שנים בלבד. למד בחדר ובישיבות בוורנה ובפאפא. בשנת ה'תרי"א (1851) הצטרף לבית מדרש לרבנים שהקים ר' עזריאל הילדסהיימר שהגיע מגרמניה לכהן כרבה של אייזנשטט. לאחר תקופה קצרה הצטרף לישיבת פרשבורג, שהייתה הישיבה המרכזית בהונגריה, שבראשה עמד ה'כתב סופר'. בשנת ה'תרנ"ט (1899) נפטר רבו עזריאל הילדסהיימר ורבינו התמנה לראש בית-המדרש לרבנים בברלין. ענוותן. בקי בתורה ובהלכה וכן במדע. הגן רבות בפני התקפות אנטישמיות. נפטר ב-י"ט חשוון ה'תרפ"ב (1921) בברלין. חי כ-77 שנים.

אביו: ר' משה (שימש כדיין). אשתו: בת ר' יונה רוזנבוים (התחתן בשנת ה'תרל"ג 1872). מרבתי: ר' עזריאל הילדסהיימר, ר' משה שיק, ר' אברהם שמואל בנימין סופר (ה'כתב סופר). מתלמידיו: ר' יוסף וולגמוטה,

ר' יחיאל יעקב ויינברג (בעל 'שרידי אש'). מילדיו: ר' משה יהודה. מספריו: פירוש לתורה • מדריך לפרשן התורה • מלמד להועיל - שו"ת • בהיותו קרוב • המשנה הראשונה ופלוגתא דתנאי • מכילתא דרבי שמעון בן יוחאי.

בפתיחת הספר 'מלמד להועיל' שיצא לאור בשנת ה'תשנ"ח על ידי נינו (ר' דוד צבי) הובא סיפור מופת מדהים: "את הסיפור שמעתי בשנת ה'תשמ"ב מפי חולה קשיש בביה"ח 'עין כרם' בירושלים. הלה התרגש לשמוע ששמי דוד צבי הופמן ואני נינו של מחבר ה'מלמד להועיל'. ואמר אספר לך משהו נפלא על אבי זקנך. את הסיפור שמעתי מפי מו"ר הגאון ר' יחיאל יעקב ויינברג, בעל שו"ת 'שרידי אש' שהיה תלמיד רבינו.

מעשה בשני יהודים ששרתו בצבא הרוסי באחת ממחנות הצבא ברוסיה. השניים, יראי שמיים, נהגו להתפלל כל בוקר תפילת שחרית בחשאי בשעה מוקדמת ותיקין. 'עבירה' כזו בימים של המשטר הקומוניסטי, דינה היה מאסר בסיביר תוך סבל ועינויים קשים. לרוע מזלם נכנס קצין רוסי לחדר בעת ששניהם היו עטורים בתפילין. הלה שאג: "מהו הדבר הזה שבראשכם?" והניף את ידו וסטר סטירה מצלצלת לאחד מהם.

השניים החליטו להגן על עצמם והיכוהו למוות, וברחו אל מחוץ למחנה. ברור היה להם, שאם יתברר שהרגו את הקצין יוצאו שניהם להורג. כעבור שעות ספורות נמצא הקצין ההרוג וחקירה העלתה את שמות שני היהודים הנמלטים כחשודים ברצח. בינתיים הצליחו הנמלטים לחצות את גבול רוסיה, והגיעו לקהילה יהודית בגרמניה. המשטרה החשאית הרוסית פעלה במהירות ועד מהרה התפרסם בעיתונות שהצאר הרוסי דורש מהקיסר הגרמני את הסגרת השניים. האחרון כמובן הבטיח להסגירם, ומשטרת גרמניה החלה בחיפושים קדחתניים.

מששמע רבינו על העניין, דרש על מקום מחבואם, וידע שבתוך זמן קצר לא תוכל הקהילה להחזיק בהם. בוקר אחד הכין עצמו רבינו לדרך, לקח עמו תיק גדול, הודיע לביתו שעליו לצאת לדרך ליומיים בעניינים חשובים, פניו היו מועדות לרב הקהילה שהחביא את שני היהודים הנמלטים. משהגיע אליו, שוחח עמו בסודיות וביקש לפגוש את השניים. אמר לו הרב שכל מי שיוצר עמם קשר מסתכן בנפשו, אך רבינו לא ויתר. אחר שיחה קצרה אמר רבינו: "הרשה נא לי לקחת עמי את השניים, ותסור כל אחריות ממך ומקהילתך". הרב נדהם על אומץ ליבו והסכים. פתח רבינו את תיקו והוציא מתוכו שמלות נשים ופאות נוכריות. השניים החליפו את בגדיהם ורבינו הורה להם שיתלוו אליו, ואם ישאלם אדם דבר, יסמנו בידיהם שאינם יודעים את השפה המדוברת, ויצביעו עליו כבן משפחה השולט בשפה הגרמנית.

השלושה מיהרו לתחנת הרכבת הנוסעת לברלין כששתי 'הנשים' יושבות בקרון ורבינו יושב מולם. משהגיעו לברלין סידר רבינו לשניים מקום מחבוא ודאג לכל צרכיהם. לא חלף זמן רב, והקיסר הגרמני חלה, ובצד הפרסומים על החיפושים אחר הנמלטים, התפרסם גם מצבו הבריאותי הקשה של הקיסר. הכתבות מסרו שכמה מגדולי הרופאים הגרמניים נואשו מלרפא את הקיסר.

רבינו הזמין אליו את רופאו האישי ואמר לו: "ידידי, הזדרז וסע לקיסר, מסור לו ששמענו בברלין על מצבו הקשה, ואמור לו שר' דוד צבי הופמן שלחך אליו לנסות את כוחך לרפאותו". הרופא אמר: "הרי גדולי הרופאים לא הצליחו הכיצד אצליח למצוא מרפא לקיסר?". אמר לו רבינו: "ה' יהיה בעורך ותצליח לרפא את הקיסר, תמתין שם כמה ימים ומשיתחזק ויוטב לקיסר, יזמין אותך וישאל מה מגיע לך.

וכשתגיע לכך אמור לו שר' דוד צבי שלחך, והוא מבקש ממך לתת אזרחות גרמנית לשני היהודים המבוקשים ע"י הצבא הרוסי".

רופאו נסע לקיסר והתקבל שם במהירות. לא חלפו ימים, ומצב בריאותו של הקיסר השתפר, ותוך ימים מועטים נוספים התחזק והבריא. הקיסר קרא לו והרופא ביקש בשמו של רבינו: "אנא תן אזרחות גרמנית לשני היהודים שנמלטו מרוסיה לגרמניה". הקיסר התקשר טלגרפית באותו מעמד לצאר הרוסי ואמר לו: "אדוני הצאר, הפסק נא את כל תהליכי הבילוש אחר שני החשודים ברצח הקצין, החלטתי לתת להם אזרחות גרמנית ואינני רוצה לשמוע פרסום בעניין". כשהגיע הרופא חזרה לברלין, סיפר לרבינו את כל מה שארע עימו ואמר: "תמיד ידעתי שהרב הוא אחד מגדולי פוסקי גרמניה, אבל את זאת לא ידעתי שרבינו גם בעל מופתים". ענה לו רבינו: "אבקשך בכל לשון של בקשה לא לספר לאיש את הדבר הזה. והסיפור התגלגל על ידי תלמידו שהיה מקורב מאוד לרבינו ולאחר פטירתו מילא את מקומו.

הגאון הרב ישועה עטיה זצ"ל

יום ההילולא - י"ט חשוון

נולד בשנת ה'תרע"ד (1914) בירושלים. את חינוכו קיבל רבינו בישיבת 'פורת יוסף' בירושלים העתיקה, אצל שאר בשרו ראש הישיבה רבי עזרא עטיה ואצל רבי יעקב עדס. עוד בהיותו צעיר לימים למד בהתמדה עצומה עד שנקרא בפי רבותיו בשם 'המתמיד'. בהיותו בן עשרים וארבע שנים בשנת ה'תר"ח (1937) הוסמך לדיינות על ידי רבו ראש הישיבה הגאון חכם עזרא עטיה. וזכה להסכמתו של הראש"ל מרן הרב יעקב מאיר. בשנת ה'תש"ו (1945) הוסמך לשחיטה על ידי רבי מרדכי מיוחס (ראש השוחטים בירושלים), ובשנת ה'תש"ח (1948) הוסמך למילה על ידי המוהל רבי יהודה משה וייס, באישורם של חברי מועצת הרבנות הראשית ובראשם הגאון רבי צבי פסח פראנק (רבה של ירושלים). באותה שנה ניגש רבינו לבחינות לדיינות והבוחנים התפעלו מטיב ידיעותיו.

רבינו סירב לכהן כדיין בפועל כי לא רצה להשתמש בכתרה של תורה, עד שרבו רבי עזרא עטיה הכריחו לכך באומרו כי אין אדם כמוהו המתאים למשרה זו. הוא התגלה כבעל זיכרון מופלא. סוגיות רבות ועמוקות בש"ס היו מונחות בזכרונו והיה בקי בהן בצורה מפליאה. היה בקי במדרשי חז"ל ובמקורות. בשנת ה'תשי"ח (1958) החל לכהן כדיין בבית הדין בחיפה, בראשותו של הגאון הרב יואל קלופט (ראב"ד חיפה). בשנת ה'תשכ"ו (1965) החל לכהן בבית הדין בתל אביב. בכל השנים הללו השאיר את בני משפחתו בירושלים כדי שיגדלו במקום תורה. בשנת ה'תשל"ג (1972) החל לכהן כדיין בירושלים.

כשחזר מבית הדין מיהר לביה"מ לאחר אכילה קצרה. רבינו קבע את מקום לימודיו בשכונת 'אחוה' ליד שכונת 'גאולה' בהיכל ישיבת בריסק, והיה עוסק בתורה שעות רבות ביום ובלילה בשקידה עצומה. אהבתו לתורה באה לידי ביטוי גם בכך שביום שהשיא את ילדיו היה נמצא בבית המדרש עד סמוך לחופה, בטענה שיש זמן עד שהרב המקדש יאחז את הכוס. בשנת ה'תשמ"מ (1980) פרש מהדיינות כדי לשקוד על התורה בלא טרדות. מאז התמסר בכל כוחו להרבצת תורה בשיעורים קבועים בשכונת נחלאות בבתי הכנסת 'האורפלים' ו'הג'רמוקלים' ובישיבת 'תורה מציון'. רבינו מסר שיעור יומי קבוע בבית הכנסת של המקובלים 'בית א-ל' ברחוב רש"י בירושלים. הקפיד ביותר על מוסר ושמירת הלשון, נהג בצניעות וחילק כחצי משכורתו לצדקה. נפטר ב-י"ט חשוון ה'תשמ"ח (1987). חי כ-74 שנים. ציונו בהר המנוחות 'גבעת שאול'

בירושלים. על שמו הוקמה ישיבה בשם 'שערי ישועה' ובה כולל להוראה ודיינות ובה מתקיימים בנוסף גם שיעורי תורה.

אביו: 'חכם ר' יצחק (מצאצאי רבי ישעיה עטיה מח"ס 'בגדי ישע' ומצאצאי ר' חיים מרדכי לבטון מח"ס 'נוכח השולחן' ורבה הראשי של אר"ץ). **אימו:** מרת ג'מילה. **אישתו:** מרת צופיה (בת ר' יהודה קצין. נישא בשנת ה'תרצ"ה - 1935). **בניו:** ר' אברהם (דיין בבית הדין באשדוד), ר' ניסים יעקב (דיין בבית הדין לממונות), ר' גדעון (מח"ס 'גביע הכסף'), ר' יצחק (מייסד ומנהל ישיבת 'שערי ישועה'). **מרבותיו:** הגאונים ר' עזרא עטיה, ר' יעקב עדס. **מספריו:** • **שערי ישועה** - חידושים על התורה והש"ס, הלכה, תורה, מדרשי חז"ל, מעשיות והגהות ל'עץ חיים'.

רבינו לא פסק פומיא מגירסא, וניצל כל רגע מחייו ללימוד התורה. לימים התמנה כדיין בישראל, ובין דיון לדיון ניצל את הזמן לפתוח ספר וללמוד, עד שכינו אותו רבותיו וחבריו בישיבה, כי 'חכם עטיה' הוא סמל השקדנות והלמדנים בדורינו. לא לחינם אמרו עליו את המליצה בישיבת 'פורת יוסף' שרק יחידים זכו לזאת: "אילולא לא קמה ישיבת 'פורת יוסף' אלא רק לרבינו ישועה עטיה, דיינו!". וכן העיד עליו חברו הדיין ר' יוסף כהן זצ"ל, שכאשר נכנס שעה לפני כניסת יוה"כ לביה"מ וראה את רבינו שוקד על לימודו, פנה לרבינו ושאל האם כבר הספיק לאכול סעודה מפסקת? רבינו ענה: "יש עוד זמן, חבל לבטל כל רגע, כמה זמן לוקח לאכול סעודה מפסקת?!". רבי יוסף התפעל מאוד, שאף בשעה שכולם נמצאים בבתיהם ומתכוננים לכניסת הצום, רבינו שוקד על לימודו והוגה בתורה, כך שלא משנה באיזה יום ובאיזה זמן, ניצל כל רגע ללימוד התורה. וכך נהג גם בשעה שקנה ארבעת המינים, לא בזבו זמן רב בקניית ארבעת המינים, אלא היה דרכו ללכת לבדוק במהירות את ארבעת המינים, לקנות, ומיד לחזור ללימודו. והיה מתרעם על בני התורה המבזבזים זמן רב, כדי לבדוק את האתרוג האם הוא מהודר לפי כל השיטות וההידורים? וכך היה אומר: "הידורים באתרוג זה דרבנן, ואילו לימוד התורה זה מדאורייתא..."

רבינו ציווה לבניו: "כאשר בניכם ובנותיכם בשעה טובה מתחתנים, אנא קראו לי בדיוק כאשר החופה מתחילה ולא לפני כן כדי שלא יגרם ביטול תורה". לכך היו מסדרים לרבינו חדר צדדי במשרדי האולם, שם היה יושב ולומד, ורק כאשר החופה היתה מתחילה היו מודיעים לו, והיה מזדרז מיד לערוך את החופה. וכדי להמחיש כיצד ניצל רבינו כל רגע מחייו וזה היה ממש טבוע ברמ"ח איבריו. בצוואתו לבניו ציווה כך, בזו הלשון: יזהר שלא לאבד אפילו רגע אחד בחיים, ורק אם הוא מרגיש חולשה ועייפות ישנן לעצמו פרקי אבות או פרקי תהלים שלא להתבטל מהלימוד. אולם בדף האחרון של הצוואה בתיקונים כתב לא לבטל אפילו 'שניה' אחת בחיים ולא כמו שכתב למעלה 'רגע' אחד. ולא לחינם ראו במחברתו שנמצאה בין כתביו, כי במשך עשרים וחמש שנה האחרונים לחייו זכה לסיים שמונה פעמים את כל הש"ס על בוריו. אולם רבותיו ראשי הישיבה העידו עליו שסיים לפחות עשרים וחמש פעם את הש"ס ומה שכתב שמונה זה מחמת ענותנותו.

סיפר שכל ההכנות לשבת לא אורכות אצלו יותר מעשר דקות. במוצאי יוה"כ, כעשרים דקות לאחר הצום, כבר למד בביהמ"ד עד לשעת לילה מאוחרת. כשהשיא את בנו, ראו אותו בביהמ"ד. ניגשו אליו ושאלו אם שכח שמחתן היום בן. הרב השיב שלא שכח, אלא שעדיין לא הגיע זמן החופה ולכן מנצל את הזמן ללימוד. לאחר עריכת החופה, יצא מיד מאולם השמחות ופנה לבית-מדרש סמוך כדי ללמוד בזמן שהאורחים סעדו את ליבם.

גם בזמן שישב בביה"ד ניצל את זמנו ללימוד תורה. כשהגיע זמן החתימה על פס"ד, היד השניה הייתה על הספר. כשאושפז ובאו לבקרו דיברו דברים בטלים הוכיחם: "לשם מה טרחת לבקר אותי? אנא, לימדו לרפואתי ואל תבטלו אף רגע מלימוד התורה. (המתמידים)

בשנת ה'תש"ל נפגעה רעייתו בתאונת דרכים ומצבה היה אנוש ל"ע. היא הביעה בקשה שבעלה לא יטרח לבקרה כדי שלא יהיה ביטול תורה. גם בזמן שילדה את בניה ובנותיה הסיפור חזר על עצמו. כשהייתה בשלבי החלמה משבר ברגלה ונוקקה ללכת באמצעות הליכון, שמה את צלחת האוכל של רבינו עם קרש שהונח על גבי ההליכון והתקדמה לאיטה. אחד הילדים ביקש לעזור לאימו ולהגיש לאב את האוכל, אבל היא סירבה.

כ' חשוון

הרב הגאון מרדכי לייב צוקרמן זצ"ל

יום ההילולא - כ' חשוון

נולד בערב שבת קודש ה אדר ה'תרע"ב (1912) בעיירה לבדובה. בצעירותו למד בישיבה קטנה לידא במשך שלוש שנים וחצי. לאחר מכן עבר לישיבה גדולה- סלונים שבליטא. לאחר כשנה וחצי שסבל מצרידות בגרון, נסע לסדרת טיפולים בוילנא ונכנס ללמוד בישיבת רמיילס. משם עבר ללמוד בישיבת ראדין במשך שמונה וחצי שנים (מתוכם שנתיים וחצי בחיי מרן ה'חפץ חיים).

סיפר הגאון ר' חיים יצחק פופקא (מוקני הרבנים בארה"ב), שזכה לשמש את ה'חפץ חיים' במשך מספר שנים, ושמע מפי ה'חפץ חיים' שאמר על רבינו: 'הוא עולה תמימה'. בשנת ה'ת"ש (1940) בזמן מלחמת העולם השניה נאלץ לעזוב את הישיבה והלך ללמוד בבית-התלמוד בקלם. בהמשך ברח לגטו קובנא בגלל שהרוסים חיפשו אחריו. שם הירבה לעסוק בקבורת הנרצחים הי"ד. בחסדי ה' ובניסים גלויים, שרד את השואה יחד עם הגאון ר' מרדכי פורגמנסקי ושניהם פעלו להחיות רוח שפלים ולב נדכאים.

בשנת ה'תשנ"ט (1999) עמד בראש קהילת פרושים. בשנתו האחרונה ביקש לייסד כולל להוראה. מהם יצאו גדולי מאורי הוראה עבור קהילת פרושים. כאב בצרתם של ישראל ובמשך שנה שלימה סבל ייסורים קשים אשר קיבלם באהבה. ברח מהמחלוקת. נפטר בשבת קודש פרשת וירא בעת רעוא דרעווין כ' חשוון ה'תשס"ד (2003). חי כ-92 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים. בשנת ה'תשס"ט (2008) לאחר פטירתו הוקמה קרן לעידוד סמיכת מרביצי תורה והוראה בקהל פרושים בשם 'זכרון מרדכי'.

אביו: ר' נחמיה (ירא שמים שנודע במצוות הכנסת אורחים וכן פעל רבות לחיזוק הדת בעיירה). **אימו:** מרת שולא. **אשתו:** מרת חיה בריינא. **מרבתי:** הגאונים ר' יעקב ניימן (ראש ישיבה קטנה לידא), ר' שבתי יגל (ראש ישיבה גדולה סלונים), ר' שלמה היימן, ר' ישראל מאיר הכהן מראדין (ה'חפץ חיים'- ראש ישיבת רמיילס), ר' דניאל מובשוביץ (ראש בית-התלמוד בקלם), ר' אברהם גרודז'נסקי (משגיח בישיבת סלבודקא), ר' יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק, ר' יחזקאל לוינשטיין (משגיח בישיבת מיר). **חברותא:** הגה"צ ר' שלמה וולבה (משגיח בישיבת גבעת שאול. למדו כעשרים שנה). **מספריו:** פתח השער- פירוש על ספר שערי תשובה לרבינו יונה גירונדי (רבינו כתב את הספר בעילום שם) • לב מרדכי- חידושי תורה והארות • יחיד ודורו- ביוגרפיה, סיפורים והנהגות על רבינו.

להלן סיפורים על רבינו, המעובדים מתוך הספר 'יחיד ודורו': עם נישואיו קיבל רבינו 'קסט', בסך חמשת אלפים דולר שהופקדו בעבורו בבנק בארצות הברית. כסף זה היה מיועד לצורך פרנסתם. לאחר המלחמה, כשנודע לו כי אשתו נספתה, הי"ד, ביקש להשיב את הכסף לחמיו או ליורשיו. ידידו טענו בפניו, שהיות והוא היחידי שנותר בחיים, הרי שכל הכסף שייך לו.

אולם רבינו, נקי כפיים ובר לבב, לא היה בטוח, שהסכום מגיע לו. והדברים היו תלויים בכמה פרטים בהלכות ירושה, ומותנים בביורר המציאות מי נהרג קודם למי, מה שכמובן לא ניתן היה לעשות. על כן לא השתמש בכסף, למרות שכמובן היה נצרך לו לצרכיו הבסיסיים ביותר. מה עוד, שנותר בעל חוב בסך כתשע מאות דולרים מפעילותו הציבורית.

הסכום הגדול היה הזה שמור, עד שמצא בן משפחה קרוב רחוק למשפחת חמיו, ושיגר לו את הסכום העצום במלואו בלב חפץ ובמתנה גמורה. לימים כששמע הרב מבריסק זצ"ל מעשה זה, השמיע את התפעלותו באוזני רבי מרדכי ואמר לו: "הייתכן ובזמננו יש איש וכלל אין לו תאוות הממון?".

בכל שנותיו לא רצה רבינו להטריח אחרים בעבורו. אפילו מבני ביתו לא ביקש מאומה, וכל צורכי הבית התנהלו על ידו בלבד. גם עניינים שטרחתם מרובה והיה קשה לו לעשותם בעצמו, נזהר מלבקש מאחרים. גם כשטס לחוץ לארץ לטיפול רפואי, לא הסכים שבניו יתבטלו מתלמודם ושיעוריהם וייסעו עימו. גם כאשר הציעו את עצמם וכן כשאחד מנכדיו הציע את עצמו לישון עימו בביתו – סירב. רק בשנתו האחרונה הסכים שבתו וחתנו יבואו להתגורר בביתו ולסייע לו, ואמר אז לאחד מתלמידיו: "בעבורי, זאת תזכורת להתכונן לעולם הנצח".

פעם אחת אחד מתושבי גבעת שאול ניגש אליו וביקש לעזור לו לשאת את הסלים עד לביתו. רבינו סירב לקבל את עזרתו, וטענתו בפיו: "אתה ממש מקלקל אותי! היום יש בידך לסייע לי, ואפשר שכך יהיה גם מחר ומחרתיים, אבל ייתכן ויגיע יום שבו שוב לא תוכל לבוא ולעזור לי, ואני, מתוך שכבר התרגלתי להיעזר באחרים לא אוכל להסתדר בעצמי ואצטרך לבקש מאדם אחר שיסייע בידי, וזהו ממש קלקול בעבורי".

במכתב לאחד מבני משפחתו שביקש ממנו לפעול בעבורו בדין תורה ממוני בו היה מעורב, ביקש רבינו שלא יערב אותו, ובתוך הדברים כתב לו: "מעולם לא הייתי מן הנתבעים ולא מן התובעים!".

כאשר התבקש רבינו למסור שיחת מוסר באחת מהישיבות, לא התמיד במשרה זו יותר מיום יומיים... ומדוע? התברר לו שישנה מחלוקת בהנהלת הישיבה. ואף שהדברים לא נגעו אליו כלל וכלל. שכן הכל היו תמימי דעים בחשיבות שיחותיו. ומעמדו היה מקובל על שני הצדדים. מכל מקום לא היה מסוגל לסבול את האווירה העכורה, מלבד מה שחשש על השפעה רועה המחלוקת עליו: "מחלוקת עושה רועם על האדם" - אמר, ועזב מיד את המקום.

המשגיח הגה"צ ר' דן סגל התייעץ פעם עם רבינו בעניין מסוים ולאחר מכן פנה לשאול בעניין זה גם את הגאון רבי שלמה זלמן אויירבך צוק"ל, וציין בדבריו כי כבר העלה עניין זה בפני ר' מרדכי. מיד אמר לו הגרש"ז: "לאחר שנמלכת בר' מרדכי לא אומר לך בעניין זה דבר" ביקש ר' דן: "אבל אני רוצה לדעת גם מה דעת הרב בזה?" אמר לו הגרש"ז: "אינך יודע מיהו ר' מרדכי. אחרי שהוא ענה לך לא אענה לך כלום בנידון אלא תעשה מה שהוא אומר". והמשיך הגרש"ז להפליג בשבחו של ר' מרדכי בסגנון שמעולם לא נשמע מפיו על אף אחד.

רבינו לא החסיר שום שיחה אחת מה'חפץ חיים'. פעם הביא אחד לפניו ציור תמונה של ה'חפץ חיים' שצייר בעצמו, וביקש להעניק אותה לרבינו. אמר לו ר' מרדכי: "אין לי צורך בתמונה של דמותו של ה'חפץ חיים' עומדת לנגד עיניי משך כל ימי חיי. כל פעולה שאני עושה אני חושב מה היה הרבי אומר על כך".

לאחר השואה האיומה, רבינו היה ממונה על הכספים הרבים שיעדו לפליטי בני הישיבות שהתקבצו בלודז', ותחת ידיו עברו סכומים עצומים של ממון. תוך כדי סיפורו התרגש עד דמעות, הרים את ידיו אל השמים ואמר: "יכול אני להרים את ידי ולומר, 'ידי נקיות!' אפילו אגורה אחת לא נטלתי לעצמי".

פעמים רבות היה יורד מביתו באישון לילה לבית המדרש הסמוך, כדי לכבות את התאורה שפעלה לשווא, ופעם אף העיר ללומדים בבית הכנסת בשעות הלילה להקפיד על כך, כדי שלא יכלו את ממון הציבור.

מידת הכרת הטוב הייתה טבועה ברבינו. ללא גבול, וכל מאמץ היה נקל בעבורו כדי להשיב חסד ולהכיר טובה למי שהטיב עימו או אצל אחד מידידיו, שגמל עמו טובה מסוימת בתקופת המלחמה, היה מקפיד להשתתף בכל השמחות שערך, גם בשמחת נכדיו, ואף אם התקיימו מחוץ לירושלים. מקפיד היה גם להשתתף. בכל השמחות שערך ידיו הסופר ר' דוד זריצקי, והיה נושא דברים ומזכיר את הכרת הטוב שהוא חש כלפי ידיו, על כך שבזכותו זכה להגיע לארץ הקדוש, מבלי להתגולל קודם לכן בארצות הברית או בארצות ניכר אחרות.

רבינו התגורר בדירה ישנה בדמי מפתח על מגרש בבעלות ישיבת חברון. וכשהישיבה ביקשה לבנות בניין במקום והמבנה הישן בו התגורר רבינו הפריע הציעה הישיבה לרב דירה אחרת שתהיה בבעלות מלאה של הרב העיקר שיפנה את המגרש. הרב ברוב צדקותו הודיעה להם שהוא בסך הכל משלם דמי מפתח ואף פעם הוא לא קנה את הדירה ולכן הוא מבקש דירה חלופית בדמי מפתח בלבד.

ולא זו בלבד אלא לבתו שהתגוררה עמו בדירה בשנים האחרונות ויכלה להמשיך להתגורר בדירה (אדם המחזיק דירה בדמי מפתח - לאחר פטירת השוכר היא חוזרת לבעלים אולם במקרה בו הוא התגורר עם אחד מילדיו - החוק מאפשר לאותו הילד להמשיך להתגורר בדירה כל זמן שהוא חי) השאיר צוואה שתחזיר את הדירה לישיבה היות והוא לא קנה את הדירה.

מספר הגה"צ רבי בנימין פינקל שליט"א המפורסם בשיחותיו המוסריות: "באחת הפעמים ניגש אליי הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן וצ"ל לאחר התפילה ובקשה מדהימה בפיו: "אני מחפש דרך תשובה, אולי תיתן לי עצה?". ברגע הראשון בטוח הייתי כי הוא מתלוצץ. רבי מרדכי הישיש תלמידם של ה'חפץ חיים' ועוד גדולי מוסר בדורות הקודמים מבקש ממני הצעיר 'דרך תשובה?!' אבל מראה פניו הוכיח לי ללא ספק כי הוא מתכוון בכל הרצינות! ואני נבוך ולא ידעתי להיכן אשא את עצמי מרוב בושה..."

עוד מספר רבי בנימין פינקל: באחת הפעמים שנשאתי דברים בליל שבת בבית הכנסת 'פרושים' ניגש אליי רבי מרדכי לאחר התפלה והעיר לי בכובד ראש: 'לאנשים מבוגרים יש לדבר יותר בתביעה ובתקיפות!'. כך הוא הרגיש, שכל השיחה שמסרתי מכוונת אליו!"

מעשה באדם שהגיע עם דודתו האלמנה לביתו של הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן וצ"ל. האחייני חשב שבוודאי תכנס אך לרגעים אחדים, תתברך בברכות החמות שרבי מרדכי מרעיף ותצא מעודדת ושבעת

רצון. אולם תחת זאת ישבה האלמנה שעה ארוכה כשהיא מספרת סיפורים רבים על בעלה המנוח, על פעליו הרבים, על מחלתו ופטירתו ועל קשיי בדידותה, על ילדיה ונכדיה וכו'.

רבי מרדכי, כדרכו, האזין בסבלנות רבה בהארת פנים, מקשיב מתעניין ושואל, מייעץ כשצריך, מהנהג כשנדרש. השיחה מתארכת ללא גבול כשקיצה אינו נראה באופק. רבי מרדכי מבחין באחיין שיושב בחוסר נוחות, מתוך רגשות אשמה שהוא שגרם לרבי מרדכי לכלות זמנו היקר... נטל רבי מרדכי, תוך כדי שיחתו עם האלמנה, פיסת נייר ורשם לו בהיחבא: "לב אלמנה ארנין"...

מדי שנה, בימי החנוכה, היה רוכש כמות גדולה של סופגניות ומחלקן לאנשי הצוות בבית הרפואה בו הייתה הרבנית מאושפזת במשך תשע שנים, כדי להכיר להם טובה על מסירותם למענה.

אחד מתלמידיו הקרובים אליו בא בברית הנישואין, ורבינו, שהכיר את סב החתן מימי לימודם בקלם, ערך לו סעודת שבע ברכות במוצאי שבת. על אף שכבר עבר את הגבורות, נטל על עצמו את ארגון כל הסעודה עד לפרט האחרון מבלי שאף אחד מבני משפחתו ידע על כך. ביום שישי נודע הדבר לבנו בדרך מקרה, ומיד התקשר לאביו והציע לבוא ולסייע. אמר לו הצדיק: "אינני רוצה להטריח אף אחד, רק ביקשתי מאחד השכנים אם יוכל להכניס ספסל מבית הכנסת". לאחר בקשות חוזרות ונשנות הסכים שאחד הנכדים יבוא לעזור, ולא בגלל הטורח אלא משום ש"לא מתאים שהמוזמנים ישבו לסעודה ואני אעמוד במטבח לסדר".

לכל מי שהיה שואל אותו לגבי הסכם 'ששכר וזבלון' בין בן תורה לבין תומך תורה, היה מעודד לעשות זאת והיה אומר שהדבר ראוי לכתחילה, אך לעצמו דחה כמה הצעות כאלו בהתנצלות: "חושש אני שלא אעמוד בהסכם כראוי, שמא לא אלמד כיששכר באותה מידה ששותפי יהיה וזלון".

רבינו לא הסכים שאחרים יבצעו תיקונים בביתו במקומו. באחת הפעמים נימק את סירובו על פי מעשה שסיפר על ה'חפץ חיים': "ראינו אותו עולה על העגלה קודם שנעצרה לחלוטין, ואמר ה'חפץ חיים': 'אמנם אני בן ישיבה, אבל אינני בטלן'... למדנו מכאן שכל בן תורה צריך לדעת לבצע את עבודות הבית בעצמו, שלא יחשבוהו בטלן"...

פעם נכנס אליו בחור ישיבה, שרבי מרדכי חש הכרת הטוב לסבו, וסיפר לו כי חפץ הוא להיכנס לאחת הישיבות הנודעות בירושלים. לא היסס רבינו ולא חס על כבודו, ומיד הלך בעצמו אל ראש הישיבה, והמליץ טוב על אותו בחור שיקבלנו לישיבתו.

העיד רב ליפא ברורמן על רבינו: "מדהים היה להווכח בשני ההפכים שהיו אצל רבי מרדכי: מצד אחד, כל ברכה שבירך וכל מצווה שעשה, היו במתינות ובנחת. ומצד שני, כשהיה מדובר בעשיית חסד עם הזולת, היתה בו זריזות מופלאה שלא היתה מביישת צעיר עול ימים. מעולם לא דחה דבר למחר, תמיד היה עושה מיד. בוקר אחד, מיד לאחר תפלת וותיקין, הגיע רבי מרדכי לבית הכנסת זופניק, ומסר חבילה, לגבאי בית הכנסת, שנשלחה עבורו. מחה הגבאי על הטירח, והבהיר לרבי מרדכי כי היה בדעתו לבוא לקחתה בעצמו. וכי לא העלה בדעתו שרבי מרדכי יטרח להביאה... אך רבי מרדכי ביטל דבריו בהניף יד: "מה יש כאן לדבר, זהו מעשה חסד. היה צריך לעשותו. והנה זה נעשה במהירות האפשרית..." ומרגלא בפומיה, דברי בעל התניא (תניא פרק כו): "שני האנשים הנמצאים במאבק ומתעצמים זה כנגד זה, מי ינצח? לבטח נענה: זה שיש לו יותר כח, הוא ינצח. אבל לא כן הוא! אלא היותר זריז - הוא זה שינצח!"

באחד המקרים גנבו ספר תורה מבית הכנסת שבו התפלל. הצער של כל המתפללים היה מאוד גדול, שכן כיצד יתכן שיהודי יגנוב ספר תורה כדי למכור אותו? כעבור תקופה תפסה המשטרה את הגנב וספר התורה הוחזר למקומו. המתפללים התרגשו מאוד ורצו לעשות קידוש בבית הכנסת, כדי להודות להקב"ה ולבטא את שמחתם הגדולה. להפתעתם הרבה רבינו לא הסכים בשום אופן בהטעימו: "כיצד אפשר לשמוח כשיהודי (הגנב) יושב כעת בבית הסוהר!?"

רבינו היה מעורר לשים לב שלא תהיה הזהירות בהלכה על חשבון הזולת. עם הקפדתו למהר להקדים קבלת שבת, לא החמיר להמתין בצאת השבת לזמן רבינו תם, ונימוקו עמו: היות ומנהג ירושלים הוא בזמן המוקדם יותר, ואם יחמיר עלול הדבר להפריע לבני ביתו, על כן החליט שלא להחמיר בזה. בשעת הבדלה נהג כפי המובא ברמ"א (או"ח סימן רצו-א) לשפוך מעט מהיין (קודם הברכה) על הריצפה ל'סימן טוב'. וכך נהג במשך שנים. אולם מיד לאחר שסיים להבדיל, מיהר בעצמו להביא מטלית וניגב את הריצפה. ואולם בתקופה האחרונה לחייו, כשראה שאין בכוחותיו לנקות בעצמו מיד את הריצפה, חדל ממנהגו זה, באומרו כי בקיום מנהג על חשבון טירחתו של הזולת, ייצא שכרו בהפסדו!

כ"ב חשוון

הגאון הרב מיכאל הופמן מפאפא זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב חשוון

נולד בשנת ה'תקס"ח (1808). בנעוריו גדל רבינו בבית דודו הגה"ק ר' מאיר פולק (ראש בית דין פאפא זיע"א). בגיל שלוש-עשרה עלה לישיבת של מרן ר' משה סופר זיע"א. מרן החת"ם סופר שהיה רבו התבטא עליו: "תלמידי ר' מיכאל, הוא כותלי בית מדרש". למד אצלו שנה אחת. לאחר מכן למד בדיבור חברים צדיקים ומתמידים והיה שם לילות כימים עד שהיה השו"ע אורח-חיים עם טור ובית-יוסף ופרי מגדים וחושן משפט היו שגורים על פיו. כשהיה בן ט"ו שנים למד בחברותא עם הגה"ק ר' אפרים (אב"ד טשאבא זיע"א) בעיר מולדתו ק"ק סרדאהלי עד יום אחרון. כשהגיע לפרקו נשא את הרבנית הצדקת מרת הינדל ע"ה, שהיתה אשת חיל צנועה וחכמה. היא פרנסה אותו בכבוד ומאסה בכל תענגי עולם הזה. היא מכרה את תכשיטה כדי לקנות ספרים. כל זמן שהיה הספר פתוח לפני בעלה לא היתה מדברת איתו מאומה.

שימש כריש מתיבתא בסרדאהלי. רבים פנו אליו ונושעו. מופתים רבים נקשרו לשם רבינו כאחד מתלמידי מרן הבעש"ט הקדוש זיע"א. גאון בנגלה ובנסתר. סגפן. צדיק. בעל רוח-הקודש. ראה על מצחם של האנשים מה עשו ולכן היו שמים את הכובע שלהם על מצחם כדי שלא יראה. אבל זה לא עזר להם. הישיבה שעמד בראשה התפרסמה לשם לתפארת והבחורים שלמדו בה היו כולם מופלגים גדולי תורה ויראה. היה שם לילות כימים עם תלמידיו. בלילי חול היה למד שיעור עם תלמודם אחר חצות לילה עד שעלה עמוד השחר. גם בזקנותו היה נוהג כן ומזרו אחרים. נפטר ב-כ"ב חשוון ה'תשל"ו (1875).

חי כ-67 שנים.

אביו: ר' משה יוסף מפאפא. אמו: מרת בילא רחל ע"ה. אשתו: מרת הינדל ע"ה. בנו: ר' משה יוסף (ראב"ד פאפא. מח"ס בארמים חיים זיע"א). מרבתי: הגאונים מרן ר' משה סופר מפרשבורג (החתם סופר זיע"א), ר' מאיר פולק.

מתלמידיו: הגאון ר' יוסף פרסבורגר (ראב"ד מטרוסדורף, מח"ס תפארת יוסף זיע"א). **חברותא:** הגאון ר' אפרים (אב"ד טשאבא), הגאון א' יהודה אסאד.

מִרְן הֵרֵב שְׁמוּאֵל הַלֵּוִי וּוְאֶזְנֵר זצ"ל (מח"ס שבט הלוי) סִיפֵר עַל רַבֵּינוּ מַעֲשֵׂה נֹרָא בַעֲרֹב יָמָיו מִתּוֹךְ הַתְּרַגְּשׁוֹת מְרֻבָּה. בְּהַתְּחִלָּה הַקְּדִים וְאָמַר שְׁאִין דְּרַכּוּ לְסַפֵּר סִיפּוּרִים מֵהַסּוּג הַזֶּה וְכָל שַׁכֵּן בְּרַבִּים הַתְּלַבֵּט וְחָכֵךְ בַּדַּעַת. לְבַסּוּף הִכְרִיעַ בַּדַּעַתוֹ לְסַפֵּר זֹאת בְּרַבִּים וְאָמַר: "לְמַעַן יִדְעוּ דוֹרוֹת אַחֲרוֹנִים כּוֹחַ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה". רַבֵּינוּ הָיָה רֹאשׁ יְשִׁיבָה. סָבֵא שֶׁל הֵרֵב וּוְאֶזְנֵר לְמַד אֲצֵלוֹ. רַבִּי מִיכָאֵל הָיָה אִישׁ קְדוּשׁ וְנֹרָא. בַּקְּדוּשָׁתוֹ יָכַל לְרֹאוֹת עַל פְּנֵי הַבַּחֲוִירִים אֶת כָּל מַעֲשֵׂיהֶם, הַבַּחֲוִירִים שִׁדְּעוּ עַל כֵּךְ הָיוּ מַגִּיעִים כָּל בּוֹקֵר לְתַפִּילָה כְּשֶׁהַכּוּבֵעַ שְׁלָהֶם שְׁמוּט עַל מִצְחָם כְּדֵי שֶׁרַבֵּינוּ לֹא יִקְרָא עַל הַמִּצְחָ אֶת מַעֲשֵׂיהֶם. אֲבָל הַבַּחֲוִירִים לֹא יִדְעוּ שְׁמִי שֵׁישׁ לוֹ רוּחַ הַקְּדוּשָׁה, לֹא יִמְנַע בַּעַד רֵאִיתוֹ הַרוּחָנִית כִּסּוּי הַמִּצְחָ. בּוֹקֵר אֶחָד רַבֵּינוּ נִיגַשׁ לְבַחֲוֹר אֶחָד וְאָמַר לוֹ: "לֹא יַעֲזוּר לָךְ שְׂאֵתָה מִכֶּסֶה אֶת הַמִּצְחָ. אֶתְמוּל בַּחֲדָר שִׁיחַקָת עִם הַחַבְרִים מִשַּׁחֵק כַּעֲיִן 'מוֹנוֹפּוֹל', שְׁמֵרוּוִיחִים בּוֹ בְּנֵינִים (רַבֵּינוּ הִזְכִּיר אֶת שֵׁם הַמִּשְׁחָק וְאֶת צוּרַת הַמִּשְׁחָק בְּהוֹנְגְרִית). תִּדְעֵ לָךְ, שִׁשִּׁיחַקָת אֶת מִזְלֵךְ, כִּי הַמִּזְלֵךְ שֶׁלָּךְ הָיָה בְּמִשְׁךְ הַחַיִּים לְהַרְוִיחַ כְּמָה בְּנֵינִים אֲמִיתִים. אֶתְמוּל הַרְוֹחַת אוֹתָם בַּצּוּרָה מְדוּמָה". הֵרֵב וּוְאֶזְנֵר סִיִּים בְּהַתְּרַגְּשׁוֹת, "וְלָמָּה אֲנִי מִסַּפֵּר לָכֶם אֶת זֶה? כְּדֵי שֶׁתִּדְעוּ מֵה זֶה כּוֹחַ הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה! צְרִיךְ לְדַעַת זֹאת לְדוֹר אַחֲרוֹן!".

תְּלַמִּידוֹ רַבִּי יוֹסֵף יוֹזֵל הַלֵּוִי (מח"ס תפארת יוסף) סִיפֵר: יוֹם אֶחָד הִגִּיעַ לִישִׁיבָה בַּחוּר אֶחָד. הוּא הַשְּׂאִיר אֶת חֲבִילָתוֹ בְּבֵית רַבֵּינוּ עַד שִׁמְצָא חֲדָר לְגוֹר בּוֹ. בְּבוֹקֵר רַבֵּינוּ אָמַר לְבָנוּ הַגֵּה"ק ר' מֹשֶׁה יוֹסֵף (ראב"ד פֶּאפֶּא, מח"ס מִי בָּאֵר מִים חַיִּים זֵיע"א): "יוֹסֵף! הַלִּילָה הַזֶּה לֹא יִכּוֹלְתִי לִישׁוֹן, כִּי רוּחֹת מִרְחַפּוֹת בְּדִירְתִי. אֲנִי מִבְּקֵשׁ מִמֶּךָ לְבַדּוֹק אֶת הַדְּבָר". ר' מֹשֶׁה יוֹסֵף עָשָׂה כְּאֲשֶׁר אָבִיו צִוָּה עֲלָיו, הוּא חִפְּשׁ בְּבֵית וְלֹא מִצָּא דְבָר. בְּיוֹם הַשְּׁנִי שׁוֹב אָבִיו אָמַר לוֹ, שְׁלֵא הָיָה יִכּוֹל לִישׁוֹן בְּלִילָה כִּי הוּא מִרְגִּישׁ שְׂרוּחֹת מִרְחַפּוֹת בְּדִירָה, וְאִם הַדְּבָר יִקְרָה גַם הַלִּילָה הוּא יִהְיֶה מוֹכְרָח לְעֹזוֹב אֶת בֵּיתוֹ. חִפְּשׁ בְּנוֹ חִפְּשׁ אַחֵר חִפְּשׁ בַּצּוּרָה מְדוּקְדָקָת וְלֹא מִצָּא דְבָר, עַד שֶׁפְּתַח אֶת חֲבִילָתוֹ שֶׁל הַבַּחֲוִיר שֶׁהַשְּׂאִיר בְּבֵית רַבֵּינוּ וּמִצָּא בֵּה סִפְרִים חִיצוֹנִים שְׁלוֹמְדִים בְּבֵית הַסֵּפֶר. כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת רַבֵּינוּ אָמַר: "אֵלֶּה הֵן הַרוּחֹת שְׂאִינָם נוֹתְנִים לִי לִישׁוֹן". לְאַחַר מִכֵּן הִסְתַּבֵּר שְׂאִמּוֹ שֶׁל הַבַּחֲוִיר הִכְנִיסָה אֶת הַסִּפְרִים בַּחֲבִילָתוֹ מִבְּלִי שֶׁהַבַּחֲוִיר יִדַּע עַל כֵּךְ. (מַעֲוֵב מִתּוֹךְ 'תְּפִאֶרֶת יוֹסֵף')

בְּנוֹ ר' מֹשֶׁה יוֹסֵף כָּתַב עַל אָבִיו: אָבִי הָיָה גְדוֹל בְּנִגְלָה וּבְנִסְתֵּר. לְמַד כָּל יָמָיו בִּיגִיעָה וְהָיָה קְדוּשׁ וּפְרוּשׁ בַּצּוּרָה מוֹפְלָאָה. הָיָה מַקִּיִּים הַצֵּנַע לֶכֶת עִם אֱלוֹקֵיךָ. מַעֲוֹלָם לֹא נִשְׁמַע קוֹלוֹ בַּתְּפִילָה. בַּתְּפִילָת י"ח עֲמַד כְּאֲבֵן דּוּמָם וּמֵאֲרִיךְ הֵרֵבָה בְּשִׁלּוּשׁ הַבְּרֻכּוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת. מַעֲוֹלָם לֹא הִתְפַּלֵּל שְׁתֵּי תְּפִלוֹת י"ח בְּכוּוֹנָה אַחַת. לְפִי כּוּוֹנַת שְׁלוֹשׁ בְּרֻכּוֹת רֵאשׁוֹנוֹת הָיָה מִתְּפַלֵּל כָּל תְּפִילַת י"ח. תְּמִיד הָיָה מִצְטַעֵר בַּצֵּעַר הַדּוֹר וְעַל חִילוּל הַשֵּׁם. הָיָה רְגִיל לֹאֹמַר בַּצֵּעַר: 'אֵיכָה אוֹכַל רֵאִיתִי בְּאוֹבְדָן מוֹלַדְתִּי?'. הַתְּאֵמָץ תְּמִיד לְחֻזַּק בְּתֵי תִינוּקָת וּלְהַרְבִּיץ תּוֹרָה בְּרַבִּים וְהַצְלִיחַ. בְּפֶרֶט לַעַת זְקֵנְתוֹ שְׁכָל תְּלַמִּידָיו הָיוּ מִצְוִינִים בִּירַאת הַשֵּׁם. מֵהֶם חֲרִיפִים וְבַעֲלֵי הוֹרָאָה וּמַגְדֵּלִם. אֶהְבֵּתוֹ לְתַלְמִידִים כְּאֵב עַל בְּנָיו. הָיָה לוֹמֵד עֵימָהֶם סוּגִיּוֹת גְּדוּלוֹת אִם רֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים בַּחֲרִיפּוֹת. קוֹדֵם הַשִּׁיעוּר הָיָה עוֹסֵק בְּדַבְרֵי מוֹסֵר מִסַּפֵּר חוֹבַת הַלְּבָבוֹת, וְגַם הָיָה מַחֲלֵק סִימְנִים מִשׁוֹלְחָן עֵרוֹךְ או"ח וּמַקְפִּיד שִׁיְהִיָּה שְׁגוֹר עַל פִּי. בְּלִיל שַׁבַּת קוֹדֵשׁ הָיָה מַקְפִּיד עַל כָּל בַּחֲוִירִים שִׁיבּוֹאוּ לְבֵית הַמְּדַרְשׁ וְהָיָה דוֹרֵשׁ מִמֶּסַכַת שַׁבַּת וּבְהַלְכוֹת שַׁבַּת עַד חֲצוֹת לַיְלָה, בְּלִילוֹת אֲרוּכִים הָיָה דוֹרֵשׁ גַּם מִשִּׁיעוּר שֶׁל אוֹתוֹ שְׁבוּעַ וְהָיָה מַחֲדָשׁ בְּכָל סוּגִיָּה חִידוּשִׁים נְפִלְאִים. גַּם בְּדַבְרֵי הָאֲגָדָה שֶׁהָיָה מַחֲדָשׁ תְּמִיד הָיָה מִתּוֹק מְדַבֵּשׁ. (מַעֲוֵב מִתּוֹךְ 'מִי בָּאֵר מִים חַיִּים')

הרבנית סיפרה על רבינו כי היה מסגף את עצמו מאכילה ושתייה ומכל תענוג. שנה אחת לא היה אוכל דבר מן החי ושלשים יום לא דיבר שום דבר של חול.

הרב דוד שלמה אייבשיץ זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב מרחשוון

נולד בשנת תקט"ו (1754) לערך בעיר אוזיראן שבפולין. עוד בהיותו צעיר לימים ניכר כי ראשו ורובו וכל מעיניו בתורה וביראה ובעבודת השם שבכל הארץ יצא לו שם של עליו חריף ובקי המופלג בכל מידה נכונה. בשנת ה'תק"מ (1779) הרביץ תורה לעדרים בישיבה שבעיר נדבורנה. בהמשך שימש כאב"ד העיר חורסטקוב. בשנת ה'תק"ן (1789) שימש כאב"ד בבוזנאוב. בשנת ה'תק"ס (1799) עבר לעיר סארקא. הקים ישיבה שהייתה הראשונה במחוז בסרביה כולו ומכל קצווי המדינה נהרו תלמידים מצוינים לפתחה. בכל מקום ששימש ברבנות תיקן את צורכי העיר והרים את קרן התורה.

בשנת ה'תקס"ח (1807) עלה לארץ ישראל והשתקע בעיר צפת. נהג כאחד מפשרי העם במסווה של מלמד תינוקות ופרנסתו הייתה מצויה בדוחק. אולם שם השלים את חיבורו. בית הכנסת שבו קבע את לימודו ובו לימד את תלמידיו, נשאר קיים עוד שנים רבות לאחר פטירתו, וגם השולחן והכיסא אשר ישב עליהם ניצבו ולא הרהיב איש עוז לישב עליהם גם כעבור מאה שנים ויותר מפטירתו. מקובל היה בקרב חסידיו כי היה זוכה מדי פעם לגילוי אליהו הנביא. נפטר ב-כ"ב מרחשוון ה'תקע"ד (1813). חי כ-60 שנים. ציונו במערה בצפת. קבורים במערה זו גם הגאונים רבי אריה לייב (אב"ד וואלטאיסק) והגאון רבי אברהם דובער מאוורייטש (מח"ס בת עין).

אביו: ר' ירחמיאל. **אשתו:** בת ר' יחיאל מיכל מרגליות (אב"ד לשקוביץ). **מרבנותיו:** ר' משה צבי הלר (מח"ס גאון צביעל חושן משפט), ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב, ר' משולם פייביש מז'אבריוזא (מח"ס יושר דברי אמת, היה תלמידו המובהק), ר' זאב וואלף מטשארני אוסטראה, ר' עוזיאל מרוטשוואל (מח"ס תפארת עוזיאל), ר' דב בער המגיד ממזריטש. **מתלמידיו:** ר' אברהם דוד וואהרמאן מבוטשאטש (מח"ס דעת קדושים ואשל אברהם), ר' אריה לייב מרגליות. **מספריו:** • ערבי נחל - על התורה • לבושי שרד - על יו"ד ואו"ח • בגדי שרד - על יו"ד ואו"ח • נאות דשא - שו"ת • מגילת סתרים - על תהילים • משוש כל המתאבלים - על מגילת איכה • אשד הנחילים - ביאור דברי המגן אברהם והט"ז.

לאחר שרבינו עלה לארץ ישראל הוא התיישב בעיר הקודש צפת. שם נהג כאיש פשוט ולא גילה לאיש את זהותו. את מקומו תפס עם העניים ופשרי העם בסוף בית המדרש. לצורך פרנסתו עסק במלמדות. בבית המדרש בו התפלל היה גם גביר אחד שחי בהרחבה בזכות העובדה שבניו היו שולחים לו סכומים נכבדים מחוץ לארץ. מקומו של אותו גביר היה בכותל המזרח בין נכבדי העם. פעם אירע עיכוב בדרכו של השליח שהיה מביא לו את הכסף. הגביר היה שרוי בצער על הכסף שלא קיבל וגם מלא דאגה שלא קיבל כל ידיעה ממשפחתו. יום אחד הגיע השליח כשהכסף באמתחתו וצורר מכתבים בידו.

הגביר באותה השעה היה בביה"מ באמצע התפילה. הגביר ששמח מאוד על ביאת השליח התחיל לשוחח איתו כדי לברר על סיבת עיכובו. רבינו שראה זאת ממקום מושבו בקצה ביה"מ, לא יכל להתאפק מלמחות על חילול ה' וביזיון כבוד השכינה, הרי אין לך ביזיון גדול מזה שבשעה שמדברים אל מלך מלכי

המלכים, פונים אל אחרים ומשוחחים דברי חול. רבינו קם ממקומו, ניגש אל קדמת בית המדרש, תפס את הגביר בזרועו והוציאו אל החדר החיצוני: "כאן רשאים לדבר", אמר ושב למקומו.

הגביר שלא ידע את מעלת גודלו של רבינו, נפגע מאוד וכעס על כך. "היתכן להתנהג כך אלי?!", חשב לעצמו, "רק יסיימו את התפילה וכבר אלמד אותו פרק בהלכות דרך ארץ". הגביר חזר למקומו והמשיך להתפלל. במהלך התפילה הוא נרגע מכעסו וחשב: "הרי הוא צודק! נכון הדבר שאסור לדבר בבית מקדש מעט, ועוד באמצע התפילה". ככל שהוסיף לחשוב על המקרה, גברה התפעלותו מהתנהגותו של רבינו: "אין זאת אלא שהאיש שנראה פשוט מלא וגדוש ביראת שמיים", חשב, "שאף שהוא עומד בסוף בית המדרש כאחד העניים, ואני הגביר עומד בראש, לא התיירא ממני והוציא אותי מבית המדרש בגלל ששוחחתי באמצע התפילה". לאחר התפילה ניגש הגביר לרבינו והגיש לו סכום נכבד ביותר של עשרים אדומים, כאות הוקרה והערכה על מעשהו. רבינו משך את ידו ולא רצה בשום אופן לקחת את המנחה, כאשר הרבה הגביר בהפצרותיו, אמר לו רבינו: "הלא פרנסתי מצויה בזה שאני מלמד תלמידים, די לי שתביא הנה צלוחית יי"ש ונשתה כולנו יחד לחיים".

הגאון ר' יוסף פרגר כתב בספרו 'מנחת יוסף': מעשה ברבינו ה'לבושי שרד' שפעמים רבות התענה תענית חלום בגלל חלומות שחלם. לילה אחד אשתו הרגישה צירי לידה. רבינו מיהר לקרוא למיילדת. בחצות לילה הרב הלך לביהמ"ד לעסוק בתורה. בבוקר כששב אל ביתו, בישרה המיילדת שאשתו ילדה בשעה טובה, והגישה לפניו כוסית שיכר ומזונות. הרב סירב לטעום. הבינה המיילדת שהרב מתענה תענית חלום. היא אמרה לו: "אם אומר לרב מה חלם בלילה - האם יסכים לבטל את תעניתו?". הרב הסכים. המיילדת סיפרה את חלומו באופן מדויק. רבינו התפלא מאוד - מהיכן ידעה מה חלם?! היא סיפרה: "אני לא נביאה, אך כשהרב הלך לביהמ"ד, היה עוד זמן עד הלידה. ישבתי לנוח במקום בו התנמנם הרב ונרדמתי. חלמתי את אותו חלום שכעת סיפרתי לרב. אבל אמרתי לבעל החלומות, שהוא טועה, כי אני לא הרב, ואני לא פוחדת מהחלומות ולא אצום! והניח לי. זה היה מעשה בעל-דבר להטריד את הרב מלימודו על ידי צומות, כדי להחליש את בריאותו". הרב שמע את הדברים והפסיק לצום. ומאז לא חלם יותר חלומות קשים...

ר' אהרון אב"ד אטשאקוב (מח"ס בית אהרן על מסכת אבות) סיפר, ששמע מהרה"ק ר' גדליה אהרן אב"ד ליניץ (נכדו של בעל 'תשואות חן' הרה"ק רבי גדליה מליניץ זי"ע), אשר לאחר הדפסת הספר, בא הרב דוואלטישסק שכינה אז שם לאחר שהרה"ק רבי אריה לייב נסע לארץ ישראל, עם השגות על ספרו של רבינו, וקרא לספרו 'עמק השידים'.

הוא הביא את מה שכתב לרבו בעל 'האוהב ישראל' מאפטא כדי לקבל מכתב הסכמה. הרבי החריש וסגר את הספר, והרב המחבר יצא בהנחה שכשרבו יתפנה יעיין בספר ויתן את הסכמתו. לאחר זמן בואו שוב אל הקודש, קרא אליו רבו:

"אתם עשיתם השגות על הרב דסראקא (רבינו). אני מעיד עליו שהיה לו גילוי אליהו הנביא, הניחו לזקן עם 'שגיאותיו'. כאמור הרה"ק מאפטא מעולם לא התראה פנים אל פנים עם רבינו, ולמרות זאת ידעו היטב, ואין כל פלא בדבר שכן שאליהו זכור לטוב התגלה לשניהם.

מנהג מיוחד הנהיג בבית דינו - שני חדרים קבועים היו לו שבהם יושב היה לדון דיני תורה בין אדם לחברו. בחדר האחד ישב הוא ובית דינו, ואז היו בעלי הדין מוכנסים לחדר השני, וממנו היו משמיעים את

טענותיהם, מבלי שידע הרב או מי מהדיינים, מי הוא התובע ומי הנתבע. כך כל משך הדיונים, עד שהיה הפסק יוצא לחייב את החייב ולזכות את הזכאי בלא כל משוא פנים.

כ"ד חשוון

הגאון הרב שלמה אבן דנאן זצ"ל

יום ההילולא - כ"ד חשוון

נולד ביום שבת, ט' סיון ה'תר"ח (1848) בפאס שבמרוקו. כבר בילדותו נודע במידות טובות, בכושר וזכרון מופלא ובפיקחותו הרבה בלומדו לפני חכמי העיר פאס. אביו נפטר כשהיה כבן עשר שנים בלבד. דודו, הגאון ר' יצחק, לקח את רבינו תחת חסותו וגידל אותו כבנו. כשהיה כבן חמש עשרה התחיל ללמוד את תורת הקבלה, תוך שהוא נוהג בפרישות רבה ובהקפדה בקיום כל פרטי המצוות. כשהיה בן שמונה-עשרה התחיל למסור שיעורי תורה לצעירים בעירו. העמיד תלמידים רבים שמהם יצאו גדולי תורה, דיינים ורבני ערים.

בשנת ה'תרכ"ט (1869) כשהגיע לגיל עשרים ואחת התמנה לדיין בבית הדין הגדול בפאס. כונה בקרב העם הרמב"ם אלפסי. בגלל חריפותו בתורה השוו אותו לרמב"ם ואלפסי על שם העיר פס, בה נולד. בשנת ה'תרל"ה (1875) עלה לארץ עם דודו ר' יצחק כדי לבדוק אפשרות להתיישב בארץ. לאחר שהות קצרה בת ל"ג ימים עברו לאלכסנדריה שבמצרים. משם חזר לעירו והתמנה להיות גזבר ופרנס הקהילה. רבינו דאג לעניי העיר ותמך בכל יהודי אשר מטה ידו. בשנת ה'תרל"ח (1878) הוכתר לרב הראשי ולדיין הקהילה בפאס. ראשי השלטון במרוקו רכשו לו כבוד. ממשלת צרפת העניקה לו תואר 'אזרח כבוד'. למרות זאת ניכר בענותנותו ופעל רבות לטובת ענייני הקהילות היהודיות. בשנת ה'תרע"ט (1919) נבחר בידי השלטונות הצרפתיים לתפקיד דיין בבית הדין הגדול לערעורים שבעיר רבאט. בשנת ה'תרפ"א (1921) שב לפאס וכיהן כראב"ד ורבה הראשי של פאס (שהייתה אז בירת מרוקו).

נודע לתהילה כדרשן מעולה, פוסק דגול ובקי בתורה הקדושה. מקהילות צפון אפריקה השונות, מכל רחבי מרוקו ואף מגיברלטר הפנו אליו שאלות הלכתיות. היה בקי גדול גם בספרות ההלכה של חכמי אירופה והזכירים בספריו. רוב ימיו היה רבינו מדוכה בייסורים. בתו נפטרה על פניו לאחר מחלה בגיל 27. עד ימיו האחרונים נשאר צלול בדעתו. מדי פעם בפעם, התייצב לפני השלטונות, הגן על אחיו היהודים ודרש את זכויותיהם. ביום הכיפורים של שנת פטירתו, כשאמר 'כל נדרי' בציבור, השמיט את המילים "מיום... עד יום הכיפורים הבא עלינו לשלום". הציבור הרגיש והזדעזע. נפטר ב-כ"ד חשוון ה'תרפ"ט (1929). רבבות יהודים מכל מרוקו, כל רבני מקנאס וצפרו, וכל הערלים והישמעאלים גדולי המלכות היו בהלוויתו. חי כ-81 שנים. ציונו בפאס. בנו, ר' שאול, מילא את מקום אביו. בהמשך התמנה לרבה הראשי של מרוקו.

סבא (מצד אביו): ר' שמואל. **סבא** (מצד אמו): ר' משה בוטבול. **אביו**: ר' משה. **אימו**: מרת חנה. **אשתו**: מרת סולטנה (בת הרב שאול אבן דנאן). **מרבתי**: סבו, ר' שמואל, ר' יצחק אבן דנאן (דודו)

מח"ס 'שו"ת ליצחק ריח', ר' אבנר ישראל הצרפתי (א"ש). **מתלמידיו**: הגאונים ר' מתתיהו סירירו (דיין ומורה צדק בפאס), ר' משה בן שמחון (רבה של מוגאדור), בנו, ר' שאול (שימש דיין בכמה קהילות במרוקו), בנו,

ר' משה. ילדיו: ר' משה (נפטר בצעירותו), ר' שאול (שימש כאב"ד במוגאדור, חבר בית דין לערעורים ברבאט ורב ראשי של מרוקו). בתו: מרת פריחה. מספריו: • אשר לשלמה - שו"ת • פקש שלמה - שו"ת.

בטרם מלאו לו עשר שנים, נפטר עליו אביו הצדיק, ר' משה. בתוך ימי החודש לפטירת האב הקדוש, רגזה עליו אימו הצדקנית והיכתה אותו במקל עד שבכה בכי תמרורים. הבן הלך בהיחבא לקבר אביו, שפך שיחו בבכי וסיפר לאביו: "אבי ראה המקל, אשר הפתני בו אמי!". הוא שב הביתה ולא סיפר על כך מאומה. האב הקדוש בא בלילה לאשתו בחלום ודיבר איתה קשות: "למה הרבצת לשלמה בני? הידעת כי בא אלי והגיד לי את אשר עשית לו וגם את המקל הראה לי? ועתה דעי לך, אם תוסיפי עשות לו כזאת, הלא אעניש אותך בפיק ברכיים!", ונעלם. השכם בבוקר, האם סיפרה לאנשי ביתה את החלום ותיפעם רוחה. הם שאלו את הבן, ואז סיפר להם בתום לב את אשר עשה...

באחד הימים, בשעה שהלך אחד מתלמידיו לביהמ"ד, עברו מולו גויים שהלכו להתפלל במסגד. אחד מהם פגע בתלמיד בטעות במהלך הליכתו. היה איתם שייח. הגוי פנה לשייח ושאל: "נגעתי בטעות ביהודי, האם אני יכול להתפלל או שצריך לטבול קודם?". השייח ענה לו: "אתה חייב לטבול, אינך יכול להתפלל. היהודי טימא אותך!". התלמיד שמע את דבריו, הלך לרבינו וסיפר לו מה שאירע. הרב אמר שהוא יודע על מעשה זה כיצד ללמד אותם לקח. יום אחד קבוצת מוסלמים הגיעה לרב כדי להתדיין עימו בכמה דברים. הרב, שידע זאת מראש, הכין את תלמידו. הוא אמר לו, שכאשר הקבוצה תגיע, תבוא לשאול את השאלות הבאות. כאשר הקבוצה הגיעה התלמיד נכנס ושאל: "הרב, יש לי שאלה - שרץ שנפל לתוך יין, האם הוא מותר או אסור?". הרב ענה שצריך להוציא את השרץ ומותר לשתות את היין. התלמיד המשיך להקשות: "רבינו, יש לי שאלה נוספת. היה לי בקבוק יין ובטעות הגוי נגע ביין. מה דינו?" - הרב ענה: "היין נסך. צריך לשפוך אותו ואסור לשתות אותו". המוסלמים, ששמעו זאת, נפגעו עד עמקי נשמתם. הצדיק עשה אותם יותר גרועים משרץ! עד מהרה הסיפור הגיע לאוזניו של הקאדי, שהיה שונא יהודים מובהק. המלך היה אוהב את היהודים, שכן ידע והכיר את מעלתם.

בני ביתו של הצדיק התחילו לחשוש לגורלו. אולי כדאי לרב להיעלם מן המקום?! הרב לא הגיב. נראה כי הוא רגוע לחלוטין ואינו חושש מהעניין. כעבור שעה קלה נשמעו נקישות בדלת. בפתח עמדו שני שוטרים ובידיהם צו מאסר של הקאדי. הם אמרו שהרב צריך להתייצב למשפט. כשהגיע לשם, ראה שלושה שופטים וביניהם הקאדי. הקאדי פנה לצדיק ושאל האם זה נכון מה ששמעתי שהרב אמר?". הצדיק השיב כי הוא פסק על פי התורה הקדושה. הקאדי גזר על הצדיק דין מוות. לקחו את הצדיק למאסר וקבעו כי למחרת ימיתו אותו. בערב, כשביקשו לתת לרב אוכל, גילו לתדהמתם כי התא ריק! הדלתות נעולות אבל הצדיק לא נמצא! השמועה התפשטה, והמלך שמע זאת, שלח צבא שיגן על היהודים מפני פרעות העלולות להיגרם מהמוסלמים. באמת כך היה. החיילים הגנו על היהודים. אולם הצדיק נעלם ואיננו. כאשר הסיפור הגיע לאוזניו של הרב החיד"א, הוא פנה לאנשים שהיו לידו ושאל בפליאה: "מדוע אתם תמהים? וכי אתם חושבים כי הצדיק המקובל הרב שלמה אבן דנן לא יודע את שמות הקודש? הייתה שעת סכנה והרב היה חייב להשתמש בהם."

הגאון הרב דב צבי קרלנשטיין זצ"ל

יום ההילולא - כ"ט חשוון

נולד ב-י"ז בתמוז ה'תרצ"ד (1934) בשכונת שערי חסד שבירושלים. נקרא על שם אבי סבו הרב דב צבי קרלנשטיין (שימש כאב"ד בירושלים). בצעירותו המשפחה עברה להתגורר בבני ברק. אביו ניהל במשך עשרות שנים את ת"ת 'דבי עקיבא' בשכונת זיכרון מאיר במרכז בני ברק. בגיל צעיר נכנס ללמוד בישיבת פוניבז'. זכה בפרס משרד הדתות לבני ישיבות מצטיינים לשנת ה'תשי"ג (1953). בשנת ה'תשכ"ו (1966) מרן הרב כהנמן מינה את רבינו לעמוד בראשות ישיבת גרודנא שאותה הקים באשדוד לצד הרב צבי דרבקין. איש אמת. עזר לכל אדם. נפטר ב-כ"ט חשוון ה'תשע"ו (2015) לאחר מחלה ממושכת. חי כ-81 שנים. בשל הוראתו בצוואתו לא נאמרו הספדים והנאספים אמרו פרקי תהילים. בחלקת פרושים בהר המנוחות בירושלים. לבקשתו, לא נכתבו תארים על מצבתו, למעט הנוסח: "השתתף בהקמת עולה של תורה באשדוד". נקבר בחלקת פרושים בהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' ירוחם פישל. **אימו:** מרת עשירה דבורה רייכל לבית פרוש (שימשה כמנהלת בית-הספר בית יעקב 'חורב' באשדוד). **אשתו:** מרת פסיה ורנר (בתו ר' שמואל ברוך ורנר, כיהן כאב"ד בתל אביב). **אחיו:** הגאונים ר' גרשון (ניהל את ישיבת תפארת ציון בבני ברק ועמד בראש כולל 'זיכרון ירוחם'), ר' שלמה (מנהל ת"ת 'פיק תבונה - זיכרון מאיר' בבני ברק). **ילדיו:** ר' חנוך העניך זצ"ל (ר"מ בישיבת 'היכל התורה' בירושלים. מח"ס 'חק המלך' על הרמב"ם), מרת גיטל (מנהלת ביה"ס בית יעקב באשקלון. נישאה לר' משה שמידע, ראש ישיבת גרודנא), מרת דינה (מנהלת ביה"ס בית יעקב באלעד. נישאה לר' ברוך מרדכי אטינגר, ראש ישיבת כנסת יחזקאל באלעד), מרת ברכה חווה (מורה בסמינר ישן, ומחנכת בתיכון בית יעקב בשכונת הר נוף, ירושלים), מרת מרים (מנהלת תיכון וסמינר אהל רחל בבני ברק. נישאה לר' אהוד אייזנטל, ר"מ בישיבת גרודנא). **מרבתי:** הגאונים מרן הרב יוסף שלמה כהנמן, מרן הרב אלעזר מנחם מן שך, מרן הרב שמואל רוזובסקי, מרן ר' אברהם ישעיהו קרליץ (ה'חזון אי"ש"). **מספריו:** •מעגלי צדק סדרת ספרים: על מסכת מגילה, חלה, יבמות ובבא מציעא, שולחן ערוך אורח חיים, סדר פסח, קונטרס חנוכה, אדר ופורים, ענייני הימים הנוראים, ענייני תקיעת שופר •ילקוט שיעורים- על מסכת גיטין וסנהדרין. •שיח צדק- 6 כרכים: שיעורי דעת ותוכחות מוסר, על מסכת כתובות, נדרים, גיטין וקידושין •שיח שמועה- שיעורים כללים, על מסכת נדרים, כתובות, מכות ופסחים •אבני צדק- שיעורים כלליים.

מעשה בבחור שהמתין לתשובה האם הצליח בבחינה לישיבת פוניבז' בתאריך י"ג מנחם אב. התאריך הנזכר נחשב יחסית מאוחר מאוד ביחס לזמני תשובות הקבלה של שאר הישיבות שכן בכל ישיבה מן המניין קיבלו הנבחנים תשובה בחודשי אייר - סיון. כתוצאת ממצב ביניים זה היו הנבחנים לפוניבז' טורחים לנסות לקבל בדל של מידע מ'החלונות הגבוהים' בישיבה מתוך הצורך לדעת האם יש להם סיכוי גבוה להיכנס שמה או שעליהם 'לשריין' לעצמם מקום בישיבה אחרת שמא אכן לא יתקבלו בפוניבז'. הבחור המתין למענה מהישיבה המיוחלת ומשהסיק מתוך הרמיזות שקיבל מ'למעלה' בפוניבז' שכנראה הוא לא התקבל. לכן הוא החליט להיבחן גם בישיבת גרודנא. המבחן בגרודנא נערך

בתחילת חודש אב. רבינו התפעל מאוד מהנבחר והביע סיפוק רב מרמתו. ההתפעלות היתה כה גדולה עד שהרב חרג ממנהגו ושאלו את הנער ישירות: "התבוא לשיבתנו בפתחת שנת הלימודים בחדש אלול השנה?". הבחור השיב בקול נמוך: 'אם לא יקבלו אותי בשיבת פוניבו'. רבינו מיד הגיב: "למה שלא יקבלו אותך בפוניבו?". לא נחה דעתו של רבינו עד שיצא בכבודו ובעצמו אל העיר בני ברק, שמה נכנס להג"ר אברהם כהנמן נשיא ישיבת פוניבו' ובקשתו בפיו לטובת הבחור הנזכר, ולא רצה לצאת משם עד שהובטח לו שהבחור התקבל לפוניבו'. (הסיפורים מעובדים מתוך אפשר לתקן - סיפורי רבי שלמה הופמן. הופיעו בדרשו)

רבינו היה איש אמת חדור בדרך התורה והמסורה ללא חת. אמת זו בשילוב עם מידותיו המסולאות והתמסרותו המוחלטת כלפי לומדי התורה די בכל אתר ובפרט כלפי תלמידיו, הניבו מעשים מופלאים, 'מופקעים' מעולם ה'נגיעות' האישיות.

בבחינותיו לקבלה בשיבה. גם אם ראש הישיבה היה מרגיש שהנבחר הוא תלמיד מצויין, עם כל זאת אין נפשו נשואה באמת לבוא לשיבת גרודנא וכי כל הסיבה שהוכרח לבוא לשם היא מכיון שלא התקבל לשיבה שליבו חפץ בה. במקרה שכזה, רבינו היה נחלץ ופועל למען בחור שכזה ללא פשרות וללא דיחוי שיתקבל לאותה ישיבה שליבו חפץ בה.

פעם אחת נבחנה אצלו קבוצת בחורים. ביניהם היה תלמיד מיוחד חריף במיוחד. ראש הישיבה לאחר שבחן אותו ותהה על קנקנו לא הסתיר את שביעות רצונו. הרב שאל בעדינות את הנער אם יזכה לראות אותו בחודש אלול בשיבה כתלמיד מן המניין. הנער אמר שבחוסר ברירה ייאלץ מן הסתם לבחור בשיבת גרודנא.

הבחור הסביר כי עבורו זו הישיבה של רבינו היא ברירת דיעבד מפני שמלכתחילה ציפה להתקבל לשיבת חדרה. הוא אומנם נבחן שם אלא ששם לא קיבלו אותו והוא קיבל תשובה שלילית. משיצאו הדברים מפי הבחור הנבחר, רבינו מיד חייג לגאון רבי יהושע ארנברג שליט"א ראש ישיבת 'כנסת יצחק' - חדרה. רבינו לאחר שתפס שם את ראש הישיבה שם אמר בצורה שאינה משתמעת לשני פנים שברגע זה התוודע לבחור כליל המעלות שהצליח אצלו בבחינה למעלה מן המשוער והוא מפגין ידע רב. לדעתו הוא מושלם ומוצלח ביותר. הבחור גם סיפר כי הוא רוצה להתקבל לשיבת 'כנסת יצחק' בחדרה. "לעניות דעתי", הרב קרלנשטיין הטעים, "זו תהיה החמצה לשיבת חדרה אם תסרב לקבל אותו".

ה'רשם' של הקבוצה הנזכרת שטרח לשכנע את הבחור הנזכר לבוא ולהיבחן בשיבת גרודנא ניתר ממקומו וסינן בלחש לרבינו שכל קבוצת הבחורים שנבחנה כאן ברגעים אלו שוכנעה להופיע רק מחמת בחור זה. הוא חרד שאם יתברר להם שנער זה בסופו של דבר לא יכנס לשיבת גרודנא, עלולה כל החבורה להיפרד כלעומת שבאה.

הרב האזין היטב לדברים ולמרות שהבין את עומק משמעותם לא אבה להאזין לדברי ה'רשם' ולשנות את מה שפעל. סוף דבר אכן הבחור הנזכר התקבל לשיבת מחוז חפצו בחדרה בידיעת ובעידוד ראש הישיבה. (הסיפורים מעובדים מתוך אפשר לתקן - סיפורי רבי שלמה הופמן. הופיעו בדרשו)

חודש כסליו

ד' כסליו

הגאון הרב בן ציון חי הכהן יהונתן זצ"ל

יום ההילולא - ד' כסליו

נולד בשנת ה'תרמ"ה (1884) באי ג'רבא. תפילות רבות רוויות דמעות קדמו ללידתו מכיוון שהוריו איבדו כמה תינוקות שנולדו להם, חיו ימים ספורים ונפטרו רח"ל. בלידתו אימו הבטיחה להקדיש את בנה לתורה. כסגולה שיאריך ימים קראו לו בשם בן ציון שמשמעותו בן ירושלים. כן הוסיפו לו את השם חי שחיו יחיה. כבר מגיל קטן השמיע באוזני הוריו תורה. כמו רבים מבני גילו התחנך אצל ר' דוד כהן יהונתן שהיה ידוע בהרבצת התורה שלו באי ג'רבה.

בשנת ה'תר"פ לערך (1920) כשהיה כבן עשרים שנה, התבקש לשמש כדיין בעיר זוהארה שבלוב. כשהגיע לזוהארה מצא קהילה במצב דתי מוזנח למדי, ללא מערכת חינוך מסודרת, עזובה ומוזנחת בכל תחומי הדת. רבינו מיד כשהגיע התחיל בפעולות לתיקון המצב ובעיקר כדי לשנות את האווירה ששרתה בעיר. עד כדי כך היתה אווירה של חולין שקשה היה להבחין בין הנוער היהודי ובין הערבי.

רבינו גם ראה שהשירים שם לא לפי רוח היהדות. רבינו פעל בכל כוחו כדי להחליף אותם בשירים בעלי תוכן ראוי יותר. יכולות השירה והנגינה שירש מאביו היו לו לעזר והוא חיבר והלחין שירים רבים ואף הקים מקהלת זמר מבכירי תלמידיו. מילות שירי החולין שהיו מושרים בפי כל באירועי שמחה שונו ובמקומם חיבר הרב מילות קודש וערגה לארץ ישראל ולגאולה השלימה. הרב כלפון משה הכהן כתב עליו: "לידידנו החכם השלם והכולל כמה"ר רבי בן ציון הכהן הי"ו אודיעני כי עברתי בין בתרי תשובתו וששתי כעל כל הון בראותי אותו שקד על לימודך".

הרב עלה מג'רבא לארץ הקודש בחודש אלול ה'תשט"ז (1956). בהתחלה גר במושב עזוה. בהמשך עבר לגור באשקלון, שם הציעו לו את משרת רב העיר אבל הוא הסכים רק בתנאי שכולם יקבלו עליהם עול מלכות שמיים בלבב שלם. היה בקי בחכמת הנגינה ויחד עם היותו ת"ח עצום היה משמח חתנים בנגינתו. ענוותן. גאון. מלומד בניסים. בשנותיו האחרונות סבל ממחלה קשה והיה רוב הזמן מרותק למיטה וכן ניטל ממנו כוח הדיבור. נפטר ב-ד' כסליו ה'תשל"ב (1971). חי כ-87 שנים. בטהרתו טיפלו רק שני רבני העיר, רבי יוסף שרביט והרב ולנר. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: רבי יעקב (מח"ס זרע יעקב). **אימו:** הרבנית ז'אלו מזל (היתה צדקנית מופלגת וידענית גדולה גם בש"ס ופוסקים). **אשתו:** מרת שארונה (בת ר' ניסים ססי הכהן). **בניו:** ר' רפאל, ר' מצליח, ר' ניסים חיים, ר' אמנון. **מרבתי:** רבי דוד דידו הכהן. **מתלמידיו:** ר' פראג'ללה גויטע (רב מושב עזוה), ר' גבריאל מגידיש (רב מושב שלוה), ר' בנציון כהן ור' שלום מדאר. **מספריו:** •לספר בציון- הגדה של פסח •אומר לציון- דרושים על ספר בראשית •בני ציון- על מסכת אבות •קנן הצבי- חידושי תורה ודברי מוסר •תהילת ציון - על תהילים •מבשרת ציון - על שיר השירים •קהלת ציון - פירוש על מגילת קהלת •שירי ציון - שירי הקודש ששר בלוב •תורה מציון - חידושי תורה •נר מציון - על פרקי אבות •שערי ציון - שו"ת •יתן מציון - על הגמרא.

נהג מונית תושב אשקלון סיפר: נסעתי מאשקלון מקום מגורי הרב לכיוון צומת היציאה מהעיר. הבחנתי באיש זקן שסימן לי לעצור. החלטתי להתעלם ממנו ולהמשיך, אבל רק עברתי מטר מאותו הזקן ולהפתעתי המנוע כבה באמצע הכביש. קישרתי מיד את המעשה עם הזקן שעומד מטר ממני.

הזמנתי אותו לעלות למונית וסיפרתי לו על מה שקרה. אמרתי לו שאני מוכן לקחת אותו לכל מקום שיחפוץ בחינם. הרב אמר לי: "לא ולא, בשום פנים ואופן. אני צריך למושב ברכיה (מקום מגוריו של ביתי). אני אשלם לך בעבור הנסיעה כסף מלא", וכך היה. התנעתי את הרכב והוא שב לנסוע כבראשונה ולא נתקע בדרך. לאחר מכן התברר לי שהזקן היה רבינו.

תלמידו הגה"צ רבי פראג'לה גויטע סיפר שכאשר למדו בקטנותם טעמי המקרא בלוב מפי מלמד אחד חדש, שמו לב כי למלמד יש שגיאות וזה מפני שבא ממקום אחר וכך סבר בניגון הטעמים. הם הלכו לשטוח את טענתם לפני רבינו. הצדיק שמע זאת וכדי שלא לבייש את אותו מלמד אמר: "אני לא בקי בטעמי המקרא האם זו טעות".

הרב היה בקי בחכמת הנגינה והיה תמיד משמח בחתונות ובסעודות מצווה. כשהגיע לארץ, הרב ביקש לרכוש לעצמו אורגנית כדי שיוכל לקחת אותה איתו לאירועים ולשמח את האנשים. לשם כך הרב נסע עד לתל-אביב והגיע אל חנות שבעליה היה אדם שעדיין לא שומר תו"מ. כאשר המוכר ראה את הרב עם בגדיו המסורתיים, הוא גלגל עליו ואמר לו:

"אם אתה יודע לנגן על כלי זה- תקבל את הכלי בחינם". הרב לא חש על כבודו. הוא ניגש לאורגנית וניגן על הכלי בבקיות מופלאה. האישה השתומם. לאחר מכן ביקש את סליחת הרב ואף רצה לתת לו את הכלי בחינם כפי שהבטיח. כמוכן שרבינו סירב לקבל דבר מזה ללא תשלום ולכן שאל למחיר ושילם לו את מלוא כספו. לאחר מכן הזהיר אותו כי מכאן ולהבא יזהר שלא ללעוג על אף יהודי.

החומר באדיבות מכון ממלכת כהנים

ו' כסליו

האדמו"ר הרב יחזקאל שרגא ליפשיץ הלבשרטאם זצ"ל

יום ההילולא - ו' כסליו

נולד בעיר סטראפקוב ב-ד' בניסן ה'תרס"ח (1908). למד בישיבה של הרב אברהם יוסף גרינוולד. לאחר מכן למד בישיבת ר' יוסף אלימלך כהנא באונגוואר. למד בהתמדה גדולה וראש הישיבה קבע איתו חברותא מיוחדת. בשנת ה'תר"פ (1920) התחיל ללמוד בישיבת סטרופקוב. לאחר שהתייתם מאימו, גדל אצל דודו, רבי מנחם מנדל. גר בבית חותנו לאחר נישואיו והתמנה כרב העיירה יבלונקה. כמו כן כיהן כדיין ומורה צדק של קהילת ברגסו. ב-ה' ניסן ה'תש"ד (1944) נשלח למחנה הריכוז אושוויץ. אשתו וששת ילדיו נספו. לאחר המלחמה כיהן כרב מחנות העקורים בומברג ופרנקוניה. ב-כ' שבט ה'תש"ו (1946) התחתן שנית ועבר להתגורר בעיר ווינה. זמן קצר לאחר מכן עבר לבמברג. הקים שם את 'ישיבת שארית הפליטה' ומסר שיעורים בגמרא עם מפרשים.

ב-כ"ט כסליו ה'תש"ט (1948) עלה לישראל. גר בהתחלה בבאר-יעקב ולאחר תקופה קצרה עבר לרמלה. הקים שם את בית המדרש 'דברי חיים' ועסק בהפצת היהדות בעיר. בשנת ה'תשי"ג (1953) עבר לירושלים וגר בשכונת גאולה. יסד את בית המדרש של חסידי סטרופקוב בשכונת מאה שערים. כעבור זמן הקים בית מדרש נוסף של החסידות בבני ברק. בשנת ה'תשי"ד (1954) לאחר פטירת דודו האדמו"ר ר' מנחם מנדל (מה"ס 'דברי מנחם'), התמנה לאדמו"ר השלישי של חסידות סטרופקוב. יסד ישיבה בירושלים ישיבה ועמד בראשה. בשנת ה'תשל"ו (1975) התחיל לכהן כחבר העדה החרדית הספרדית (למרות שהיה אדמו"ר ואשכנזי). כעבור זמן התמנה לראש בית הדין לענייני גיור. בשנת ה'תש"ץ (1989) הקים את בית הדין 'קהל היראים' שמתמחה בדיני ממונות. כמו כן הקים ישיבה לבחורים והדריכם בדרך הבעש"ט הקדוש להיות מורי הוראה חסידיים.

גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו הן בענייני הלכה והן בעצה וישועה. מקורביו העידו כי פיזור הצדקות שלו היה עצום. משפחות רבות נהנו ממתת ידו מדי שבוע. בנוסף לכך, היה מקדיש זמנים קבועים לבקר חולים ולעודד את רוחם. איש אמת. בעל אהבת ישראל גדולה מאוד, שלא מנעה ממנו לארח פושעים ונדכאים על שולחנו ולנהוג בהם כבוד מלכים. גדולי ישראל העריכו אותו מאוד. כאשר היה נפגש עם ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זיע"א, הרה"ק מוויז'ניץ היה מגיש לו קוויטל לברכה ולרפואה. נפטר ב-ו' כסליו ה'תשנ"ה (1994). חי כ-86 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בנו ר' אברהם שלום ישכר דב מונה במקומו לשמש כאדמו"ר.

אביו: ר' ישכר דב ליפשיץ מאונגוואר (מצאצאי רבי אריה לייב ליפשיץ, בעל ה'אריה דבי עילאי'). **אימו:** מרת בילא (בת ר' אברהם שלום הלבפשטאם, מייסד חסידות סטרופקוב).

נשותיו: מרת מרים לאה הי"ד (זיווג ראשון- התחתן בשנת ה'תרצ"ב עם בתו של ר' יצחק ראובן ליפשיץ, אב"ד טשארני-דונאיץ), מרת טאבא (זיווג שני- התחתן בשנת ה'תש"ו עם בתו של ר' יחיאל מיכל שלאגר, אב"ד בוקאצ'ביץ). **מרבתי:** ר' יוסף אלימלך כהנא, ר' אברהם יוסף גרינוולד (בנו של בעל 'ערוגות הבושם' באונגוואר), ר' מנחם מנדל הלבפשטאם (דודו, האדמו"ר השני מסטרופקוב). **בנו:** האדמו"ר ר' אברהם שלום ישכר דב (ששת ילדיו ואישתו הראשונה נרצחו בשואה הי"ד). **חתניו:** ר' יעקב מוסקוביץ' (האדמו"ר משאץ בני ברק), ר' יעקב יצחק מושקוביץ' (מראשי ישיבת באבוב בבת ים), ר' יעקב ישראל שמלך (מראשי ישיבה לצעירים צאנו בנתניה), ר' אהרן רוזנברגר. **מספריו:** •דברי יחזקאל שרגא- על הש"ס, שולחן ערוך, תורה ומועדים, הלכות שמיטה, הגדה של פסח, מגילת אסתר, ענייני רחל אימנו, מצוות ישוב הארץ, הלכות ד' מינים, מקוואות •דברי חיים- מקוואות, דברי שלום וש"ת.

סיפר הרה"ח ר' ניסן צויבל: אספר, מה שבדידי הוה עובדא, שמזה ראיתי בחוש את גודל דביקות רבינו במידת האמת, אשר כל הון בעולם לא ישווה לו. כשהייתי אצל הרה"ק, הרב תינה לפני את צערו שהוא במצב דחוק מאוד וחייב סכומים גדולים, ואינו יודע מה לעשות. הוא עשה חשבון מדוייק של החובות שהסתכם בסכום גדול מאוד. אמרתי לו, כי נגיד פלוני מחו"ל הגיע עתה לארץ. הוא שוהה בירושלים ומקושר עוד מבית אבותיו לרבותינו מגזע צאנו. אני מוכן ללכת יחד איתו אליו. מכיוון שרציתי לבקש סכום גדול, אשר יכסה את כל החובות שחייב לנושיו, וידעתי את מידתו, שהוא רך כקנה ותמיד מסתפק בחלקו - וכמה שיתנו לו, יהיה שמח, הוספתי, שרק בתנאי זה אני הולך איתו, שלא יתפשר על חלק מהסכום ולא יקח מהנגיד רק אם יתן את כל הסכום.

בהתחלה רבינו לא רצה להבטיח. רק אחרי הפצרות רבות הסכים לדבר. כאשר הגענו לאכסנייתו של הנגיד, הוא כיבד מאוד את רבינו. שטחתי בפניו את מצבו ודרשתי סכום גדול מאוד, שנוכל לפרוע את כל החובות. הנגיד התחיל להתמקח והציע סכום מסוים. לאחר מכן הציע סכום גדול יותר אבל הרה"ק סירב. גם כאשר הציע את מחצית הסכום שביקשתי, עדיין רבינו סירב לקחת. הנגיד שאל: "גם את הסכום הזה אין הרבי רוצה לקחת ממני?". הרב ענה לו: "אני רוצה לקחת, אבל הבטחתי לך ניסן שלא אקח פחות מהסכום שביקש". כששמע את דברי הרב, הנגיד כעס ושלח אותנו בלא כלום. לאחר שיצאנו, שאלתי את הרה"ק: "מדוע הרב היה צריך לומר שהבטיח לי לא לקחת פחות?". ענה לי: "הרי הוא שאל אותי, אם גם מחצית הסכום איני רוצה לקבל. האמת היא שרציתי לקחת. איך הייתי יכול לומר לו שאין ברצוני לקחת פחות מהסכום שביקשתי?! לכן אמרתי לו שאני מצדידי מוכן לקחת, שכן הוא האמת, אבל איני יכול לקחת שהרי הבטחתי לך". בסופו של דבר הנגיד נתן בכבוד רב את מלוא הסכום. זו היתה מידתו והאמת היתה טבועה בו. פיו וליבו היו שווים.

זהירות מופלגה של רבינו בענייני כשרות המאכלים, נראתה בעיני רבים כחומרא יתירה, אך כמה פעמים ראו דברים נפלאים בזה, עד שנוכחו לראות שכל הנהגותיו וחומרותיו הם דברים של טעם. כששה רבינו ב-ט"ו בשבט בארה"ב בשכונת קראון הייטס. הועלו פירות מינים ממינים שונים על השולחן, ורבינו שאל: "האם בדקו את הפירות מתולעים?" וענו לו כי בארה"ב אין צורך לבדוק היות שהשלטונות מקפידים מאוד על ניקיון ואיכות הפירות ולא מצויים תולעים כלל וכלל. אולם רבינו לא קיבל את הדברים והחל להוכיח ולעורר על נחיצות הדבר לבדוק כל פרי מתולעים. אחד מהנוכחים שרצה להוכיח לרבינו עד כמה נקיים הפירות במדינתו, אמר: "יקח נא רבינו פרי אחד ופתח אותו, ונראה אם תמצא בו תולעת". נטל רבינו פרי מהמגש ופתחו לעיני כולם, וכל הקהל נרעשו והשתוממו בראותם לעיניהם תולעת חיה מרחשת בבשר הפרי!

רבינו בביתו בירושלים, נהג לבדוק בכל שבוע את הדגים לשבת שיהיו נקיים מתולעים, כשבשעת הבדיקה היה אומר בהתלהבות: "הריני מוכן ומזומן לקיים מצות 'אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם'". וכן היה אומר: "לכבוד שבת קודש". באחת הפעמים כשבדק רבינו את הדגים היה שם גיסו הרה"ח ר' נפתלי פרנקל ע"ה, וכשראה את עבודת הקודש איך שרבינו בודק את הדגים בשבע בדיקות, העיר לו שכיום אין כבר צורך לבדוק התולעים היות שהמגדלים מוסיפים חומרי הדברה שונים והתולעים נשמדים על ידם. תוך כדי דיבור מרים רבינו את הסכין עמה בדק ומראה לגיסו תולעת על חוד הסכין! ר' נפתלי שלא האמין למראה עיניו, אמר שבוודאי זה חתיכת עיתון שהדגים היו עטופים בה. לקח רבינו כוס מים והכניס את הסכין לתוכה, ומיד ראו איך שהתולעת שוחה במים. (איש האמת)

פעם אחת נוצרה פרצה בחומות השבת בעיר במברג. יהודי פתח ברוב עזות את חנותו בשבת קודש. רבינו הלך אליו והתרה בפניו מספר פעמים שיסגור את חנותו בשבת, ללא הועיל. כשראה רבינו כך, הלך בעצם יום שבת קודש לחנות למחות על חילול השבת והורה לו לסגור מיידי את החנות. ברוב חוצפתו, סטר העבריינן לרבינו על לחיו. הצדיק אמר לו: "את המכה קיבלתי בשבילי. אבל עכשיו אני מבקש ממך פעם נוספת לנעול את החנות". העבריינן התחצף שנית ואמר לרב שהוא יכול לתת לרבי סטירת לחי נוספת. אמור לו רבינו: "היות ואני מקנא את קנאת ה' כדי שלא תפרוץ את חומת השבת רבים ועל מנת למנוע חילול שבת בפרהסיא בעירינו, אני מתרה בך. אם לא תסגור את החנות מיד, דע לך שאני נכד של האדמו"ר ר' חיים מצאנז ובזכות ה'דברי חיים' לא יהיה לך קיום!". העבריינן לא התרגש

מדברי רבינו והותיר את החנות פתוחה במשך השבת. בשבת לאחר מכן, פתח העבריין את חנותו. במהלך השבת נערכה ביקורת של סוכני המכס על החנויות בעיר. כשראו המוכסים את חנויות היהודים סגורות, לא תלו את הסיבה לכך כי מדובר ביום שבת קודש אלא חשבו שדבר הביקורת התגלה ליהודים ולכן הם סגרו את החנויות שלהם. הדבר העלה את חמתם ומי שנפל לידיהם באותו יום, מצבו היה רע. נכנסו המוכסים לחנותו של העבריין ותפסו בה סחורות מוברחות. הם חתרימו את כל הסחורות ולאחר מכן סגרו את חנותו ומשפט חמור עמד כנגדו. העבריין נאלץ להימלט באישון לילה כדי שלא ישפט ויכנס לבית-הסוהר במשך שנים אחדות ואכן מדברי רבינו, לא היה לו קיום. (פלגי מים)

בעת כהונתו של רבינו כרבה של במברג בגרמניה, היה בעיר קצב שפתח את חנותו בשבת קודש, ועל אף שהרבי התרה בו מספר פעמים, הוא המשיך לפתוח את החנות בשבת. הדבר נגע מאוד לליבו של הרבי. בליל שבת לפני תפילת מעריב אמר הרבי שעושים הפסקה, כיוון שהוא הולך עתה למחות בקצב שפתח את חנותו בשבת. יצא רבינו וכל מתפללי בית-המדרש יצאו אחריו למחות על כבוד השבת.

כאשר הגיעו לפתח החנות, פנה הרבי אל הקהל ואמר: "אני מבקש שכולם ישארו בחוץ, אני לבדי אכנס לדבר איתו. בהכנסו, החציף אליו הקצב פנים, והודיעו שאם אינו יוצא מהחנות, ידקור אותו בסכין אשר בידו. הרבי פתח את מעילו ואמר לו: "אם ברצונך לדקור, דקור". הקהל שבחוץ הבחין במתרחש, נכנס לחנות, ובמקום פרצה מהומה גדולה עד שהמשטרה הוועקה למקום. כאשר שמע ראש השוטרים מהרבי בתוקף תפקידו כרב הראשי על האזור במה דברים אמורים, הורה מיד לקצב שימסור את מפתחות החנות לרבי, ושיעזוב את המקום, לאחר מכן אמר לרבי, שהוא נותן בידו את הסמכות לעשות במפתחות כרצונו.

הקצב מסר את המפתחות לרבי שנעל מיד את החנות, ונטל את המפתחות. במוצאי שבת קודש הגיע הקצב לבית הרבי לבקש את המפתחות, אך הרבי הודיעו שאם לא יחתום על התחייבות שלא יפתח את החנות בשבת מכאן ולהבא, לא יקבלם. הקצב נאלץ לחתום, ורק אז מסר לו הרבי את מפתחות החנות. דבריו של ראשי השוטרים הפכו לשיחת היום, לא היתה זו כלל דרכה של המשטרה. ברגע שרבינו מסר את נפשו לגבי השבת, ואמר לקצב שיכול לדקרו, מכאן ואילך סייעו מן השמיים שהתרחמותו של ראש השוטרים דמהרבי תהא כה עמוקה, עד שימסור את הסמכות על החנות לרבינו. (מעובד מתוך 'פלגי מים')

יהודי אחד שלא ניחן בבינה יתירה היה מבקר בקביעות בבית הרה"ק רבי יחזקאל שרגא מסטראפקוב זיע"א, והיה מבקש כסף כל מספר חודשים כדי לקנות מנעלים לרגליו בטענה שהנעליים נהיו קטנים עליו. בכל פעם נתן לו הרבי כסף לרכוש נעליים חדשות, אף שלא היתה הפרוטה מצויה, ובאותה התקופה בביתו היה רק לחם צר ומים לחץ. לאחר שמעשה זה חזר על עצמו כמה פעמים, תהה הרבי שכן בגיל זה כבר אין גודלים הרגליים ולא יתכן שהנעל נהיית קטנה. שאל הרבי: "מתי גזזת לאחרונה את ציפורני רגליך?". ענה הלה שקשה לו להתכופף ועל כן כבר זמן רב לא גזז הציפורניים. הכניסו הצדיק לחדר האמבטיה והוריד לו את מנעליו, והרב בכבודו ובעצמו גזז לו את ציפורני רגליו, ומאז היו הנעליים שלו טובים ונוחים.

בשנותיו הראשונות של רבינו בארץ ישראל, כאשר כיהן כאב"ד וכרב העיר רמלה, היה הולך ברחובות העיר מידי יום ביומו, ומבקש מאנשים שיצטרפו אליו למניין, מכיון שיש לו יארציט היום... בתחבולה זו השתמש יום יום, כדי למשוך אנשים לבית הכנסת לתפילה ולשמיעת קדושה וברכו. גם מצב הכשרות נגע לליבו. הוא ניסה לטכס עצות כיצד להציל יהודים ממאכלות אסורות. בתקופה זו עדיין לא היו

וועדות כשרות מסודרות כמו בימינו. גם לכך מצא רבינו פתרון: מידי יום בשעת בוקר מוקדמת של פתיחת המסחר הרבי ניגש לדוכני הפלאפל בשכונת גאולה ומאה שערים ומבקש לקנות 'מנה פלאפל'. הוא היה מבקש מהמוכר למלא את הפיתה בכל טוב, מכל הסוגים אשר בדוכנו. האנשים שהכירו את הרבי, השתוממו מאוד למראה עיניהם. מה לרבי ולמנות פלאפל. ואמנם לאחר זמן התברר שהרבי קנה את המנות רק כדי לעשר בהם את ירקותיו של בעל הדוכן. ע"י מעשה זה ניצלו הלקוחות מאכילת טבל גמור. (פלגי מים)

י' כסליו

הגאון הרב רפאל דאבוש זצ"ל

יום ההילולא - י' כסליו

נולד בשנת ה'תרכ"ד (1864) בעיר זְלִיֶּתָן שבלוב. נצר למשפחת רבנים ידועי שם מהעיר טריפולי. למד והתחנך בעיר טריפולי מפי אביו ומפי חכמים גדולים אחרים. בהתחלה התמנה לשמש כדיין. לאחר מספר שנים בשנת ה'תרס"ב (1902) התמנה לשמש כאב בית הדין היהודי בטריפולי. בתפקיד זה שימש עד ליום פטירתו.

נחשב לאחד ממנהיגי הרוחניים של הקהילה בעת הכיבוש האיטלקי. איש צנוע, אציל, עניו וטהור. בעל יראת ה'. השפיע על כל הסובבים אותו בחום לב ובפשטות הליכות. היה אחד ממנהיגי הרוחניים הגדולים של הקהילה. מוזכר כאחד מגדולי רבני יהדות לוב.

מסכת חייו של רבינו היתה רצופת יסורים וכאב. בחייו מתו עליו בן ובת בגיל קטן מאוד. בן נוסף, גבריאל (גברי), נפטר קרוב לגיל בר-מצווה. בן נוסף, פראג'י, בחור נפלא חסיד ועניו, נפטר בבחרותו כשהיה קרוב לגיל שלושים. בן נוסף, חי דאבוש, נפטר כבן כ"ז שנים. בנו, ר' שאול הי"ד, נרצח במאורעות הדמים בטריפולי. רבינו קיבל את כל היסורים באהבה.

בשנת ה'תרפ"ז (1926) חיתן זוג בטריפולי. הבמה שעליה החופה היתה בבית גדול בקומה השנייה. הבמה התמוטטה וכל העומדים עליה ביניהם הרב ואנשים נוספים נפלו מגובה רב. גופו החלש של רבינו לא יכל לעמוד בכאב ולאחר שהתייסר כשבועיים ימים, נפטר מפצעיו בבית הרפואה ב-י' כסליו ה'תרפ"ז (1926). חי כ-62 שנים.

אביו: הרב המקובל פראג'אללה (שימש כאב בית הדין בעיר טריפולי). **מרבתי:** אביו, הרב המקובל פראג'אללה. **ילדיו:** שמונה ילדים - חמישה בנים ושלוש בנות. ביניהם: ר' כלפון (כיהן כדיין בבית הדין הרבני בעיר בנג'וז), ר' שאול הי"ד (נרצח במאורעות הדמים בטריפולי בשנת 1945), בן ובת נפטרו בצעירותם, גבריאל נפטר לפני שהגיע לגיל מצוות, פראג'י נפטר קרוב לגיל שלושים. מרת מרים (רמו) (נישאה לר' כמוס נחאסי, דיין בבית הדין הרבני בטריפולי. בארץ כיהן כרב שכונת שיכון דן בעיר תל-אביב). **מתלמידיו:** ר' רפאל סויד.

ר' רפאל סויד, המזכיר השלישי בבית הדין בטריפולי, סיפר על גדולתו וצניעותו של רבינו: "פעם אחת נסעתי עם הרב במרכבה והוא ביקש לשבת לשמאל. אני, למרות יראת הכבוד שהיתה לי כלפיו העזתי ואמרתי לו: 'רבינו, זה לא יתכן!'. רבינו ענה לי, ספק בתמיהה ספק בגערה: 'מה אכפת לך? מה זה משנה?'. רק אחרי שאמרתי לו: 'אני חושש שהאנשים שיראו אותי נוסע לימינך לא יזקפו את זה על

חשבון ענוותנותו של הרב אלא על חשבון טיפשותו של התלמיד, רק נימוק זה - השמירה על כבוד התלמיד, שכנע אותו".

ר' רפאל סויד סיפר: רבינו פעם אחת הלך ברחוב היהודים, בטריפולי. בדרכו הגיע גוי אלים שהיה מקורב למלכות. הגוי החליט להתעלל ברב של היהודים. הוא עצר את רבינו ושאל אותו בנימה של זלזול: "מי אתה?". רבינו בענוה מופלאה אמר לו: "אנוכי עפר ואפר!". הגוי הביט ברבינו. הוא לא ציפה לתשובה כזאת. הוא פנה לרבינו ואמר: "לך מכאן!" כשהוא מוסיף תנועת זלזול בידו. רבינו המשיך בדרכו. לפתע הגוי חלה כשבצקות מילאו את כל למרות שבאו אליו טובי הרופאים, הם הודיעו לו כי אין ביכולתם לעזור לו. במשך ימים רבים שכב על ערש דוי כשהוא סובל מקשיי נשימה ומפרפר בין חיים למוות.

הקאדי הגיע לבקר את הגוי. כשראה את מצבו הוא שאל: "האם עשית מעשה חמור לאחרונה?". הגוי הביט בקאדי, חשב מעט ואמר שהוא לא זוכר. הקאדי המשיך להקשות: "אולי פגעת באדם קדוש לאחרונה? נסה להיזכר מה קרה לפני שחלית". הערבי נשבע כי לא עשה שום דבר רע. הקאדי המשיך: "תנסה לחשוב, לא יתכן שמחלה כזו פקדה אותך לחינם!". לפתע הערבי נזכר והודה: "לפני שחליתי, עברתי ברחוב היהודים וראיתי את הרב של היהודים. רציתי להתעלל בו ולכן שאלתי אותו: 'מי אתה?'. הוא ענה לי: 'אנוכי עפר ואפר'. כעסתי על התשובה וגערתי בו שיעזוב מיד את המקום".

הקאדי הבין מיד בגלל מה הרעה. הוא ציוה על בני ביתו של הערבי ללכת מהר אל בית-הרב ולהתחנן על נפשו של אביהם. הקאדי גם הציע שיביאו איתם מתנות חשובות וכסף רב, אולי כך רבם של היהודים יסכים לסלוח לאביהם. בניו של הגוי מיהרו לבית-רבינו. יחד איתם הצטרפו אנשים רבים. הצדיק כמוכן לא הסכים לקבל דבר. כששמע כי הם מבקשים ממנו שיסלח לאבא שלהם מכיוון שהוא חולה אנוש, עמד, הניח את ידו על עיניו ונשא תחינה. שתי מילים אמר ולא יסף.

לאחר מכן פקח את עיניו ואמר לבנים: "לכו לביתכם!". הם שבו לביתם. להפתעתם הרבה מצבו הרפואי של אביהם הלך והשתפר מרגע לרגע. אחרי פרק זמן קצר הגוי קם ממטת חוליו והבריא לחלוטין. לא היה ניכר כי רק לפני זמן קצר פרפר בין חיים למוות. אחרי שהגוי הבריא, הוא קרא לבני משפחתו. הם הלכו לבית הצדיק כדי להודות לו ולבקש את סליחתו על הפגיעה בכבודו. הסיפור התפשט בקרב הגויים ככל רחבי טריפולי והדבר היה למופת ולקידוש שם שמיים ברבים.

רבינו בתמימותו ובכבוד הרב שנתן לתורה וללומדיה הקפיד מאוד בקדושת האותיות בהן כתובה התורה (האותיות המרובעות). פעם אחת המזכיר ר' רפאל סויד הגיש לרב מסמכים לחתימה. המסמכים כולם היו כתובים הכתב יד 'מעאלק' (כתב יד מיוחד ליהודי צפון אפריקה) כנהוג באותם ימים, אלא שבטעות התואר 'ראש בית הדין' במקום שבו ר' רפאל היה צריך לחתום נכתבו באותיות מרובעות. הרב החזיר לר' רפאל סויד את המסמכים וסירב לחתום. המזכיר שאל: "מדוע רבינו מסרב לחתום?".

הרב ענה: "אתה יודע כי מסמך זה לא הולך לתיק או למקום שבו אנחנו יכולים להיות בטוחים שישמר היטב. זה אישור שניתן למעוניין בו לצורך השעה. קיים חשש כי במרוצת הזמן ילך לאיבוד ואולי אף יתגלגל למקומות לא רצויים". המזכיר עמד נדהם באותם רגעים לנוכח חסידותו הגדולה של הרב. הוא מיהר להכין שוב מסמכים והפעם בלי אותיות מרובעות.

הרה"ק רבי דב בער מליעווא זי"ע

יומא דהילולא - י"ג כסלו

נולד בשנת תקפ"א-ב' לאביו הרה"ק ר' ישראל מרוזין זצוק"ל. בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית שיינדל בת כ"ק אדמו"ר המגיד מטשערנאביל זצוק"ל. עם פטירת אביו הק', בג' חשון תרי"א, התחיל לנהג עדתו הק' בעיר פאטיק. בשלהי שנת תרי"ב קבע מושבו בעיר הושי במדינת מולדובה. אחר כמה שנים העתיק מגוריו לעיר ליעווא במדינת באסאראביע. נפטר י"ג כסלו תרל"ו ומנו"כ באוהל של אביו הק' בסאדיגורא. "בעלוץ צדיקים" (שיכון-סקווירא תש"ס) ע' קצ"ג

זקני החסידים היו מספרים שהרה"ק רבי איציקעל מראדוויל זי"ע היה נוכח בעת שהכניסו את הרבי מליעווא לבריתו של אברהם אבינו (היה אז זקן מופלג) וגם נתכבד ע"י רבינו מריז'ין בהברכה ובקריאת השם, וכשהגיע לתיבות "ויקרא שמו בישראל" המתין לשמוע מפי אבי הילד את השם כנהוג, אך רבינו מריז'ין לא ענה לו כלום, רק הסתכל עליו, ותיכף קרא ר"ר איציקעל זי"ע להילד "דוב בער" כשמו של המגיד הגדול ממעזריטש. לאחר שסיים הברכה הסיר ר"ר איציקעל את המכסה שהיה פשוט על פני הילד והסתכל בפניו ואמר: ער איז טאקע ריכטיג ווי דער ר"ר בער (כי ר"ר איציקעל זי"ע הכיר את המגיד הגדול ממעזריטש כי היה נוסע אליו, אמנם שעבר מאז הסתלקותו של המגיד עד הברית של רבינו מליעווא, כחמשים שנה) (כתבי חסידים). "נר ישראל" (ב"ב תשנ"ד) ח"ה, ע' קצ"ה

שמעתי מפי ר' הרשלי מלעווי שהרבי מלעווי ז"ל אחר שקבע דירתו בסדיגורא אמר: אוי לי כי נדמיתי [נדמה לי] כי את המלך ה' צבאות ראו עיני [כלומר אוי לי שנדמה לי כן], כי איש טמא אני ובתוך עם וגו' (ישעיהו ו, ה). הרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין זצוק"ל "אהלי יעקב" (ירושלים תשס"ו) ח"א, עמ' י'

מרן אדמו"ר מבוהוש זיע"א אמר פעם לאחד ממקורביו שלדבר מהרה"ק מליעווא זיע"א הוא המתקת הדינים (כבר"ק מרן אדמו"ר מבוהוש שליט"א) הרה"ח ר' שמואל צלר שליט"א "מנהגי רוז'ין" (ב"ב תשע"ב) ע' קע"ז

רבינו מריז'ין זי"ע דרש על רבינו מליעווא, את אשר נאמר אצל משה רבינו כבד פה וכבד לשון, ומתרגם אונקלס "יקיר ממלל". אצלו כל דיבור יקר מאד.

רבינו אדה"ז משטעפינעשט זי"ע העיד על אחיו רבינו מליעווא, שהוא ירש את השפלות והפשטות מאבינו זי"ע (כתבי חסידים). "נר ישראל" (ב"ב תשנ"ד) ח"ה, ע' קצ"ו

הרבנית שיינדל בת אדמו"ר המגיד מטשערנאביל זצוק"ל, נישאת להרה"ק ר' דוב בער מליעווא זצוק"ל [בן הרה"ק ר' ישראל מרוזין זצוק"ל].

אגדת החסידים מספרת, כשהזיווג הזה לא הצליח ועבר כמה שנים ונכזבה תוחלתם מלהוליד, אמר הרה"ק מרוזין: בער'ניו אין לו בנים מפני שלשה דברים, (א) הוא ממלכות בית דוד ואשתו ממלכות בית שאול. (ב) הוא רוצה להוליד ילד שיהיה נשמה בלי גוף, ובאמת מוכרח להיות גוף. (ג) שאינו רוצה לשכוח בזה דביקות ה'. ואומרים החסידים שאביו ניבא באמרו עליו שהוא השלישי בש"ס סדר נשים ומסכת

במות, כי לא הקים זרע, ואחר מותו חלץ אחיו הרה"ק ר' אברהם יעקב לאשתו. "בעלוץ צדיקים" (שיכון-סקווירא תש"ס) ע' כ"א

כשרבינו [הרה"ק רבי דב בער מליעווא] זי"ע היה סמוך על שלחנו של חותנו זי"ע הרה"ק ר"ר מרדכי מטשערנוביל, קרא פעם ר"ר מרדכי זי"ע לסנדלר אחד שיעשה מנעלים חדשים עבור חתנו. בטרם לקח הסנדלר המידה, הכניסו ר"ר מרדכי לחדרו ואמר לו: יש לי חתן ולו נשמה גדולה וקדושה, והוא בנו של צדיק וקדוש, ראה והיזהר איפוא במלאכתך ("דובר מישרים" בשם זקני החסידים). "נר ישראל" (ב"ב תשנ"ד) ח"ה, ע' קצ"ו

מסופר, שפ"א הלך [הרה"ק רבי שלמה ניו בן אדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע] לטייל עם דודו הרה"ק מלעווע זי"ע, והגיעו לכפר אחד שמבחוץ היה מלא אשפה, אמר רבי שלמה ניו, אשפה מרובה כ"כ, וכי איך יכולים לסבול זאת. נענה הרה"ק מלעווע ואמר, אשפתות הזולת צריך האדם לסבול, אך אשפתו שלו בעצמו את זה האדם ירגיש שאינו יכול לסבול - רמז לו, שאת הזולת צריכים לדון תמיד לכף זכות, כמ"ש (תפילה קודם התפילה להרה"ק מליזענסק) שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם. כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א מוצש"ק פר' שמות תשע"ב "אמרי קודש" (ירושלים תשע"ב) ע' ר"ל

שאל אדמו"ר מלעווי זלה"ה, למה בדורות הקודמים היה המנהג שהאברך היה תחילה לומד הרבה תורה ועוסק בתפילה ועבודה. ואח"כ היה נוסע למצוא לעצמו רבי. וכעת הוא בהיפך. ותירץ ע"ז במשל כמו שאנחנו רואים ההבדל בין העושר שמתחיל לבנות בית, הוא מתחיל מן היסוד, ואח"כ הוא בונה הקירות עד שמגיע לכיסוי הגג מלמעלה. אבל לא כן מי שדחוק בכסף, אז ראשית ענינו להציב לו עמודים ולהעלות עליהם הגג כדי שיהיה לו מחסה לראשו, ואח"כ יותר קל עליו לבנות הבנין בהדרגה. והבן (אבן ישראל). "באר ישראל" (ב"ב תשס"ח) ח"ב, ע' נ"ג

יסופר מדו"ז הרה"ק רבי דוב בער מליעווא זי"ע, שפ"א ביומא ההילולא של א' הצדיקים ישב וסיפר מבעל ההילולא, ואח"כ הוציא אנחה מקירות לבו הטהור, ופתח ואמר, אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי (תהלים קכ"א, א), אשא עיני אל ההרים, אל ההורים (ב"ר סח, ב), היינו האבות הק' והצדיקים שבכל דוד ודוד, כשהאדם נושא עיניו אליהם להתבונן בדרכיהם ובמעשיהם אזי בא לידי שברון הלב. כי כשהוא נוכח לראות לאלו מדרגות והשגות השיגו, ומה גדולה ונעלה היתה עבודתם בקודש בתורה ובתפלה ובמצוות, עבודת ה' במסירות נפש בקדושה ובטהרה, ומסירות נפשם למען בני ישראל, ועד כמה תיקנו וזיככו מידותיהם למענו ית', ומאידך גיסא מתבונן האדם בעצמו ורואה שפל מעמדו ומצבו בעבודת ה' - אזי הוא מכיר בשפלות עצמו ומרגיש א"ע שפל וקטן עד מאוד, בחינת 'אין' בביטול גמור. ואזי מאין, על ידי שמרגישים א"ע כאין וכאפס, אכן יבוא עזרי, כי קרוב ה' לנשברי לב ואת דכאי רוח יושיע (תהלים לד, ט). כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א בדברות קדשו - כ"ה סיון תש"ע, בוינה "הועידה העולמית" ו' חשון תשע"א, ע' 45

פעם ישבו חסידי רבינו [הרה"ק רבי דב בער מליעווא] זי"ע בבית אחד מאנ"ש על כוס יין מלא ומגדנות, מתובלים בשיחות וסיפורי צדיקים. בחזירתם לבית המדרש עברו דרך בית רבם, ורבינו זי"ע עמד באותו שעה ליד חלון ביתו. כשהתקרבו אליו, שאלם: מאין אתם? ענה אחד מהם: מכוס יין בביתו של פלוני. שאל רבינו: ומה היום מיומים? השיב הלה: כך סתם, אמר לו רבינו זי"ע: והלוא אמרו חז"ל "סתם ינם אסור" (מגיבורי החסידות) "נר ישראל" (ב"ב תשנ"ד) ח"ה, ע' קצ"ט

שמעתי מהקדוש ר' יוסף ז"ל (שנהרג על קידוש השם הי"ד), שנתגדל בחצר קדשו של אדמו"ר מליעווי זי"ע. שפעם אחת בליל י"ד כסלו ביום השנה להסתלקות האדמו"ר משטפינשט זי"ע, נכנסו לאדמו"ר מליעווי שלשה חסידים ושוחח עמהם הרבה מאוד עד יותר מג' שעות, ובתוך שיחתם לא נגעו ביום הזכרון של אחיו זצ"ל. וכשהזכירו לפניו כי היום הוא יומא דהילולא שלו. אז צוה לר' יוסל להביא לפניו משקה, והתחילו לשוח מהרה"ק משטפינשט עד למעלה בקודש המגיד הגדול זלה"ה, ואח"כ הוציא אנחה גדולה, ואמר מה יוצא מזה למי שיש לו יחס אבות כמותם, אם בעצמו אנחנו רק ככה. והפסיק מעט, וחזר ואמר כדאי הדבר להיות מיוחס אבות כמותם, שיהיה הזדמנות לאנחה זו (אבן ישראל). "באר ישראל" (ב"ב תשס"ח) ח"ב, ע' נ"ב

נסיעה לצדיק

אמר הרבי מליעווא ז"ל בדרך צחות: הרי אנו יודעים כי הנסיעה לצדיק היא כמו עליה לרגל בזמן שבית המקדש היה קיים, א"כ שייכת מצוה זו גם היום, כשנוסעים לצדיק. ויש להבין, לשם מה ציוותה התורה בעליה לרגל (דברים ט"ז, ז) "ופנית בבוקר והלכת לאהליך", וכי סלקא דעתך שישאר החסיד בסדיגורא לעולם? אלא למדה תורה דעת לאדם, דע לך, כל זמן שהנך אצל הרבי אל תחשוב בשום דבר, מלבד זאת, מהו מטרת ביאתך לכאן. רק ביום מן הימים, 'ופנית בבוקר והלכת לאהליך', בוקר אחד תחליט על חזרתך לביתך. אבל לא כשתגיע לכאן תחשוב כל הזמן על הבית ועל חזרה להבית, כי אז חבל על הטירחא בבואך לכאן. (גר ישראל) הרה"ח רבי משה לודמיר שליט"א "יגדיל תורה" (ירושלים תש"ע) ח"ה, ע' שי"ז

במקום שבעלי תשובה

אומר דבר בשם הליאובי ז"ל (שמעתי מפי ר' צבי מליאובה מקורבו אשר היה נוסע אחרי פטירת רבו לבאהוש) במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, מאמר זה של ר' אבהו (ברכות לד:) מתיחס גם אל הצדיק בעצמו. כשהצדיק הוא בבחינת בעל תשובה, הוא יותר מסוגל למשוך אל על את הנשמות הפגומות, מאז שהוא בבחינת צדיק. ידוע כי הצדיק אינו נשאר עומד על מדרגה אחת - צדיקים ילכו מחיל אל חיל - עולים ממדרגה למדרגה, אבל יש עליות שהירידות קודמות להן - ירידה לצורך עליה. ובשעת הירידה כשהוא מתחזק לשוב ולעלות הוא בבחינת בעל תשובה, ובמצב זה הוא יותר מוכשר להעלות את הנשמות הנמוכות להיות לו או יחס ידוע אליהן. לא כן כשהוא בבחינת צדיק, כלומר בעמדו על המדרגה הגבוהה - והליאובי ז"ל סיפר המעשה הבאה: רבי שלום מפרובישט ז"ל כשהיה סמוך על שלחן [חותנו-זקיננו] רבי נחום מטשרנובל ז"ל היה רגיל להכנס אצל ח"ו בכל שבת ויו"ט לאמור לו שבתא טבא - יומא טבא, פעם אחת ביום הראשון של ראש השנה לא יכול רבי שלום להתרומם בתפלתו על המדרגה הראויה לו, ויאמר אל לבו אם כן למה זה אנכי עומד מלמעלה - בקיר המזרח, וירד ויצא אל הפלוש ויעמוד בזוית ויתפלל. אחר התפלה נכנס אצל רבי נחום ויברכו זה את זה כנהוג ויצא, ביום השני התפלל רבי שלום כראוי לו, ויהי אחר התפלה כשנכנס רבי שלום אצל רבי נחום, קראו רבי נחום אי שלום'סרצה, איפוא הן הנשמות אשר דחקו להתקרב אצלך אתמול כשהתפללת בזוית של הפלוש. הרה"ק רבי יעקב מהוסיאטין זצוק"ל "אהלי יעקב" (ירושלים תשס"ו) ח"א, ע' קכ"ט

העלאת הניצוצות

איתא בגמ' (שבת קמ): אמר רב חסדא אנא לא בעניותי אכלי ירקא ולא בעתירותי אכלי ירקא, בעניותי משום דגריר, בעתירותי דאמינא באתרא דעייל ירקא ליעול בשרא וכוורי. ואמר ע"ז דו"ז הרה"ק מליעווא

זצ"ל, **דהענין הוא כי מחטא אדם הראשון על ידי שבירת הכלים ירדו כמה ניצוצות הקדושים לסטרא אחרא ר"ל ונתגלגלו בדומם, צומח, חי, מדבר, וצריכים להעלותן לשרשן הק', וכל ניצוץ היותר קרוב להקדושה נתגלגל במין היותר מובחר, וניצוצות הגרועים במין הגרוע, וכאשר צריך להעלותן מוכרחים להשפיל את עצמם למען העלותם.**

וזה יש לפרש בכוונת רב חסדא, בעניוטי היינו כשהייתי עני בדעת לא אכלי ירקא משום דגריה, היינו כי חש בנפשו יען כי אין כחו רב כל כך אולי ח"ו יגרור אותו למטה ביותר מהבחינה שעומד בה, ובעתירותי לא אכלי ירקא, היינו כשהייתי עשיר בדעת והיה כוחי רב, אמרתי באתרא דליעול ירקא היינו במקום שאעלה הניצוצות השפילות מירקא שהוא בחינת צומח, ליעול בשרא וכוורא, היינו להעלות הניצוצות מבשרא וכוורא בחינת חי אשר הם בבחינה יותר נעלה וקרובים יותר להקדושה. הרה"ק רבי ישראל שלום יוסף מבוהוש זי"ע "פאר ישראל" (ירושלים תשס"ט) עמ' ט'

אתה הבדלת אנוש מראש...

מרגלא בפומיה דמון אדמו"ר מבוהוש זיע"א בשם מרן אדמו"ר מליעווא זיע"א על מה שאומרים בתפלת נעילה "אתה הבדלת אנוש מראש ותכירהו לעמוד לפניך", שהרי העיקר הנדרש זהו שהראש של האדם יהיה כראוי, ואם 'אתה הבדלת' - הפרשת 'אנוש מראש', שאין לו יישוב הדעת, שהשי"ת לוקח העבודה שבאה מהראש, אז היאך 'ותכירהו לעמוד לפניך', היאך יכול לעמוד לפניך בעבודת השם, וכשיש יישוב הדעת יכול לעבוד אותו ית"ש כראוי. הרה"ח ר' שמואל צלר שליט"א "מנהגי רוז'ין" (ב"ב תשע"ב) ע' נ"ג

המקובל הרב שלום הדאיה זצ"ל

יום ההילולא - י"ג כסליו

נולד בשנת ה'תרכ"ב (1862) בארם צובא שבסוריה. כשהיה בן שלוש שנים בלבד אביו נפטר. אמו וסבתו (בתו של ר' יצחק עטיה ה'זרע יצחק) גידלו אותו. בצעירותו למד אצל הרב משה סוויד, הרב יצחק בכור מזרחי (אב"ד בארם צובא) והרב רפאל יעקב חיים ישראל אלפייה. כבר בהיותו כבן 18 היה בקשרי מכתבים עם רבנים ופוסקי דורו עם הרב אליהו חמווי והרב ישעיה דיין (אב"ד בארם צובא). היה מקורב לחכם באשי הרב שלמה צפצ'יה והרב שאול סתהון. מצבו הכלכלי היה דחוק וכמעט שנאלץ לפרוש מבית המדרש, אלא שחכמי העיר – רבי שלמה צפצ'יה (החכם באשי), סניור שמואל סילוירה ורבי עובדיה משה ענתבי – תמכו בו ודאגו לחינוכו התורני. בשנת ה'תרמ"ד (1884) כשהיה בן 20 התחתן. בשנת ה'תרמ"ז (1887) ביקר בארץ ישראל ושהה אצל הראשון לציון הרב יעקב שאול אלישר בביתו. בשנת ה'תרנ"א (1890) חזר לארם צובא.

רבינו חלה והתעוור כמעט לגמרי. בזמן זה נאלץ ללמוד תורה מזכרונו. לאחר התדרדרות מצבו ובהמלצת רופאים עבר ניתוח בנא אמון שבמצרים. הוא נותח על ידי רופא מפורסם, וראייתו חזרה חלקית. בחודש אלול ה'תרנ"ח (1898) עלה לירושלים יחד עם חמיו ומשפחתו. הם התגוררו בשכונת הבוכרים ולאחר מכן בשכונת אהל משה. בשנת ה'תרס"ד (1904) התמנה לדיין ומורה צדק בבית הדין לעדת הספרדים בירושלים. בשנת ה'תרפ"ו (1925) שימש כדיין ומורה צדק בבית הדין של יוצאי ארם צובא בשכונת הבוכרים. נחשב לאחד מגדולי המקובלים שבירושלים. למד בחבורת מקובלים בבית המדרש של ישיבת המקובלים בית א-ל, שם הסתופף בצילים של המקובל הרב ששון בכ"ר משה פרסיאדו והמקובל הרב מסעוד הכהן

אלהדד. בשנת ה'תרפ"ז (1926) נפטר הרב מסעוד הכהן אלהדד ורבינו התמנה לראש ישיבת המקובלים בית א-ל וראש המכוונים. רבינו זכה לתואר "הרב החסיד". בשנת ה'תר"ץ (1930) התמנה לראש אב בית הדין של קהילות הספרדים בירושלים. יותר מארבעים שנה ישב על כס הדיינות. דרשותיו היו ידועות בכוחן והיו משפיעות רבות על הציבור. נהג לחתום את כתביו במילים "עבד אל ואחד" (עבד לא-ל אחד). רוב חייו סבל ממחלות וייסורים שונים ובעיקר מעיניה. משיירי כנסת הגדולה של החסידים והמקובלים הספרדים. בקי עצום וגאון בנגלה ובנסתר. שקדן עצום. נפטר ב-י"ג כסליו ה'תש"ה (1944). חי כ-82 שנים. ציונו בהר-הזיתים בחלקת הספרדים בירושלים.

אביו: הצדיק הרב משה חיים. **אמו:** מרת סבתיה. **אשתו:** מרת שרה (בתו של הרב יצחק לבטון. התחתן בשנת ה'תרמ"ד-1884). **ילדיו:** המקובל הרב עובדיה (כיהן כראש ישיבת המקובלים בית א-ל. מח"ס שו"ת 'ישכיל עבדי'. ראב"ד לעדת הספרדים בפתח-תקה), הרב עזרא (ראש ישיבת 'פורת יוסף' ומח"ס שו"ת 'עלה עזרא'), המקובל הרב יצחק, ר' משה. **חתניו:** המקובל הרב יעקב קצין (מייסד ישיבת המקובלים דגן הלבנון) והגאון הרב משה עזרא מזרחי (אב"ד ורבה הראשי של חאלב). **מרבותיו:** המקובלים רבי ששון בכר משה רבי משה סוויד (רבה של ארם צובא. מח"ס שו"ת 'אמת ומשפט'), רבי בכור מזרחי, רבי יעקב אלפיה. **מתלמידיו:** המקובלים הצדיקים הרב עובדיה הדאיה, הרב מתתיה דווים (ר"מ בישיבת 'עץ חיים'), הרב יהודה הכהן שאקו (ראב"ד לעדת הספרדים בירושלים), הרב אברהם פטאל (חותנו של מרן הרב עובדיה יוסף), הרב ניסים לופס, הרב מרדכי שרעבי, הרב שלום יצחק מזרחי. **מספריו:** שלום לעם- חשיבות לימוד התורה והצדקה ודובר שלום- שו"ת על ארבעת חלקי הטור • החיים והשלום- דרושים על עניינים שונים • שאלת שלום- קונטרס • ש"ה לבית אבות- פירוש לפרקי אבות • המאסף- רבינו שלח את חידושי לירחון בעריכת הגאון הרב בן ציון אברהם קואינקה • ירחון תורני תורה מציין- רבינו פרסם שם את חידושי.

מרן המקובל האלוקי הרב בניהו שמואלי שליט"א סיפר: חמיו של הרב שלום הדאיה היה רבי יצחק לבטון אב"ד של חאלב. לעת זקנותו עלה לארץ ישראל ובא לחתנו (רבינו). רבינו אמר לו: "אולי נלמד ביחד?". חמיו שאל: "מה נלמד?". רבינו הציע לו: "נלמד קבלה- עץ חיים". חמיו הסכים. במשך שנתיים למדו יחד עץ חיים. הם קבעו ביניהם שמי שיפטר ראשון יבוא לשני ויספר מה קורה איתו למעלה. מטבע הדברים הרב יצחק לבטון שהיה מבוגר יותר נפטר ראשון לבית עולמו. לאחר תקופה ראה אותו בחלום.

חמיו אמר לו: "באתי לקיים את הבטחתי. אסור לי לספר לך מה קורה למעלה. אבל אומר לך רק שעשית איתי חסד גדול שהצעת לי ללמוד ביחד עץ חיים- קבלה. כל מה שלמדתי, לימדתי ודנתי את עם ישראל במשך כל החיים שלי עד זקנותי בחאלב לא עזר לי כמו השנים שהייתי בארץ ישראל ולמדתי איתך את ספר 'עץ חיים'. השנתיים הללו עולים על כל מה שעשיתי בחיים שלי". מכאן אנחנו למדים מהי המעלה העצומה של לימוד הקבלה.

למרות שרבינו היה חסר אמצעים הוא השתדל רבות למען עניי העיר. מצעירותו עד יומו האחרון היה נזהר להפריש מעשר מכל כספו. חילק מכספו לעניים ולתלמודי התורה. רבינו סייע אישית לתלמידי חכמים צנועים כדי שלא יתבטלו מלימודם. מדי ערב שבת היה מסייע לעניים ותלמידי חכמים צנועים בסיוע כספי שיהיה להם להוצאות השבת. בהשפעתו עזבו את המלאכה וחזרו ללמוד תורה וכיום משמשים ברבנות במקומות שונים. ענוותנותו וצניעותו היו לשם דבר. היה משמח לב אנשים ומרנין לב עגומים. רבינו לא חת מפני איש. היה חוקר ודורש כדי להוציא משפט לאשורו. ידוע בצניעותו הרבה, ובגמילות החסדים שבו. הפרסם כבקי עצום וגאון בנגלה ובנסתר. היה שקדן גדול בתורה. כח זכרונו היה

מפליא וידע בעל-פה את ארבע חלקי שולחן ערוך וכמה ראשונים ואחרונים. כאשר שאלו אותו לגבי דבר הלכה היה ממחר לענות ולציין כל המקורות.

נכדו הגאון רבי שלום מרדכי חיים כתב הקדמה לספר ש"ה לבית אבות: "נראה אלי אאמו"ר זצוק"ל (רבינו) בחלום ופניו מאירות כאור החמה. בידו נייר אחד בכתב ידו מאיר ומזהיר שהיה מעיין בו. לרוב שמחתי נישגשתי אליו וְאָמַר לו: "ידעתי גם ידעתי כי אין לכם רשות להגיד דבר מעולם העליון, אך הגד לי איך יצא בדינו". ויען ויאמר לי: "אני ידעתי איך להתנהג באורח החיים". על דבר מחיצתו אמר לי כי הוא יחד עם גיסו החסיד והעניו רבי ישועה עטיה זצ"ל (דודי בעל אחות אימי, אביו של הרה"ג מרדכי עטיה זצ"ל). היה ידוע ומפורסם שכל ימיו היה בתעניות וסיגופים, נכנס ראשון לבית הכנסת ויוצא אחרון לענות אמנים, צדיק שומר אמונים). אמר לי שהרב מר זקני הגאון החסיד רבי חיים מרדכי לבטון זצוק"ל, מחבר ספר "נכח השולחן" ו"בן יאיר" מבקר אותם בכל יום וקורא להם לבוא אליו. עוד אמר לי ששם לא מביטים על המשפחות להיות כולם בצוותא חדא, אלא על המעשים. מי שהם שווים במעשיהם יושבים בצוותא חדא. רק בזמן קיבוץ כל הנשמות נפגשים עם כל הנשמות, גם שאינן מחברתם. אלו תוקף דברי החלום בליל שבת.

הרב אהרון רפול סיפר: אנשים שהיו עוברים ליד רבינו היו שמים כסף לרבינו תחת המחצלת שישב עליה. רבינו לא היה יודע צורת זו וגם לא ידע כמה כסף הם שמים. ממעט הכסף ששמו להם אשתו היתה לוקחת וקונה אוכל. יום שישי אחד בשעות הבוקר אשתו באה והנה היא מגלה שאין שום כסף תחת המחצלת של הרב. העניית היתה גדולה מאוד בימים ההם. לאחר כשעה שוב באה אליו אבל עדיין אף אחד לא שם כסף. היא שאלה אותו: "מה נאכל בשבת?". הרב שאל: "מה את רוצה שיהיה?". היא פירטה מה צריך עבור השבת. הרב כתב את מה שהיא ביקשה. הלך לכותל המערבי. התפלל ואת הפתק שם בין אבני הכותל. הוא יוצא מהמעבר הצר של הכותל. אביו של הרב אליהו שמע בא לקראתו ושם לו כסף. מיד הוא לקח את הכסף ונתן לאשתו והיא קנתה את מה שצריך. כשאשתו של רבינו ראתה במקרה את אביו של הרב אליהו היא סיפרה לו על הנס. הוא צחק ואמר שהוא שם את הכסף. עד כמה הם היו חיים חיי עניות ופשוטים.

י"ד כסליו

יהודה בן יעקב אבינו

יום ההילולא - י"ד כסליו

הוא בכור בניו של יעקב אבינו מאשתו לאה אמנו. לפי המסורת נולד בי"ד בכסלו

בפרשת ויצא מספרת התורה על נישואי יעקב עם לאה ורחל ועל אהבתו לרחל. לאה ורחל היו עקרות ככל ארבעת האמהות. לאחר שראה ה' שלאה הייתה שנואה אצל יעקב יחסית לרחל, "פתח את רחמה" ונכנסה להריון ונולד ראובן: וַיֵּרָא ה' כִּי שְׁנוֹאָה לְאָה וַיִּפְתַּח אֶת רַחְמָהּ וְרַחֵל עֲקָרָה. וַתֵּהָרֵא לְאָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא שְׁמוֹ רְאוּבֵן כִּי אָמְרָה כִּי רָאָה ה' בְּעֵנָי כִּי עָתָה יֵאָהֲבֵנִי אִישִׁי.

"נולד בי"ד בכסליו, מת בן קנ"ה שנים" ילקוט שמעוני שמות קסב, ספר היובלים, סדר הדורות

"נולד י"ד כסליו ב' אלפים קצ"ג ליצירה, פ"ה שנים ליעקב, ומת קכ"ה שנים, ע"ט שנה לרדת ישראל מצרימה" מסעות משה, וכ"כ בזית רענן על הילקוט

לפי המדרש, ראובן נולד בי"ד בכסליו, שנת 2,193 לבריאת העולם, שהיא השנה השמינית להיות יעקב בחרן. ראובן נפטר בגיל מאה חמשים וחמש שנים.

ראובן נקרא בשמו לפי שאימו אמרה: "... כִּי-רָאָה ה' בְּעַנְיֵי כִּי עָתָה יִאֶהְבֵּנִי אִישִׁי" (ספר בראשית, כ"ט, ל"ב). ואונקולוס מתרגם: "אֲרִי אֶמְרַת, אֲרִי גְלִי קָדָם יְיָ עֲלֵבְנֵי אֲרִי כְעַן, יִרְחַמְנֵי בְעֵלִי", דהיינו: אלוקים ראה את עלבוני ועכשיו ירחם עלי בעלי. מדרש רבה כתב: "אמר רבי יוסי בר חנינא: שמותיהן נאים ומעשיהן נאים, אלו השבטים: ראובן, ראו בן בין הבנים. רש"י מוסיף על ד"ה ותקרא שמו ראובן - רבותינו פירשו: אמרה (לאה): ראו מה בין בני לבן חמי (עשיו) שמכר הבכורה ליעקב, וזה (ראובן) לא מכרה ליוסף ולא ערער עליו, ולא עוד שלא ערער עליו אלא שביקש להוציא מן הבור (את יוסף).

במסכת ברכות מובאת גירסה מפורטת יותר: "אמר רבי אלעזר: אמרה לאה "ראו מה בין בני לבן חמי (על שם העתיד קראה שמו): דאילו בן חמי, אף על גב דמדעתיה זבניה לבכירותיה, דכתיב (בראשית כה, לג) "ויאמר יעקב השבעה לי כיום וישבע לו" וימכר את בכורתו ליעקב - חזו מה כתיב ביה: (בראשית כז, מא) וישטם עשו את יעקב "על הברכה אשר ברכו אביו ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי", וכתוב (בראשית כז, לו) ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים [את בכרתי לקח והנה עתה לקח ברכתי ויאמר הלא אצלת לי ברכה]. ואילו בני, אף על גב דעל כרחיה שקליה יוסף לבכירותיה מניה, דכתיב ספר דברי הימים, א', ה', א') "ובני ראובן בכור ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכורתו לבני יוסף בן ישראל ולא להתיחש לבכרה] - אפילו הכי לא אקנא ביה, דכתיב בראשית ל"ז, כ"א) וישמע ראובן ויצילהו מידם ויאמר לא נכנו נפש. (שם, ז', ב'.

מקום קבורתו

מקום קבורת ראובן שנוי במחלוקת, חלקם מציינים אותו ברומי, בעוד אחרים מציינים אותו בארבל. כיום קברו מצויין בטעות ב'נבי רובין' שליד יבנה.

הצדיק הרב יהודה אריה שכטר זצ"ל

יום ההילולא - י"ד כסליו

הצדיק הרב יהודה אריה שכטר זצ"ל - נולד ב-י"ח טבת ה'תרצ"ז (1937) בהונגריה. נצר לגאונים וקדושים הב"ח, הט"ז והתבואות שור. ממשפחת זידיטשוב. בילדותו למד בתלמוד תורה יסודי התורה וסיני בתל אביב. במשך תקופה למד בישיבת ויז'ניץ בתל אביב. בהמשך למד בישיבת חכמי לובלין. בתקופה זו התקרב למרן הרב אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש). למד בישיבת סלובודקה בבני ברק. כשהיה צעיר לימים נאלץ לעבור ניסיונות רבים. בשנות ה-50 היה פעיל בהפצת תורה במחנות העולים, בעיירות הפיתוח ועסק בהקמת שיעורי תורה במושבים. בשנות ה-60 היגר לארצות הברית. שם שימש כמנהל רוחני בישיבת חסידי סקווירה וכו"מ בישיבת ויז'ניץ במונסי. כעבור מספר שנים שב לישראל. במשך עשרות שנים היה הנואם הראשי ב'עצרת קינה' מדי ליל תשעה באב בכיכר השבת בירושלים.

פעיל בתנועת התשובה. מאז שנות ה-70 הרצה בתחומי היהדות בארגון 'ערכים' ובמסגרות אחרות. מסר את נפשו למען החזרתם בתשובה של אלפי יהודים. מגדולי המגידיים בדורנו, והיה מפורסם ברחבי הארץ והעולם. נהג למסור שיעורים במשך שעות ארוכות, ופעמים עד אור הבוקר. כמה פעמים התבטא ואמר

כי לעולם לא יפסיק שיעור, כל עוד יש מי שמאזין לו. גם בשנים האחרונות, כאשר כבר נזקק לכיסא גלגלים, המשיך במסירת שיחותיו כשפיו שופע סיפורים מכל גדולי הדור וצ"ל אליהם היה מקורב מאוד. הרב ידע את יום ואת שעת פטירתו. ביום רביעי האחרון לחייו אמר מהבוקר לבת שלו: "שמונה בערב!". הבת שאלה: "מה בשמונה בערב?". אבל הרב רק חזר על דבריו: "שמונה בערב". כך אמר מספר פעמים. נפטר ב-י"ד כסליו ה'תש"פ (2019) בדיוק בשעה שמונה בערב. חי כ-82 שנים.

אביו: ר' יעקב (היה תעשיין עשיר אוהב תורה שדאג שכינוס תלמידי החכמים יהיה בביתו). אמו: מרת חיה. אשתו: מרת איילה שרה הינדא (בת הרב אשר סופר). מרבתי: האדמו"ר משה יהושע הגר מוויז'ניץ, מרן הרב אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש), רבי יצחק זאב סולובייצ'יק מבריסק, מרן ר' חיים שאול גריימן, ר' יהושע לנדא, האדמו"ר מתולדות אהרון. חברותא: מרן הרב חיים קניבסקי. ילדיו: שבעה ילדים. מביניהם: ר' יעקב (מוהל). מחתניו: ר' יחיאל קלרמן (ראש ישיבת ארחות תורה). מספריו: אריה שאג-סדרה של חמישה ספרים דרשותיו על המועדים.

לפני שנים רבות אשתו של רבינו בעודה צעירה לימים כשהיתה בסה"כ כבת חמישים חלתה במחלה קשה. היא היתה אשה מיוחדת, פעילה מאוד ובעלת חסד גדולה. כמוכן שבמצב זה התפילות הן הדבר הראשון במעלה, אבל בזמן כזה עושים גם הרבה השתדלות, וגם הם הלכו לטובי הרופאים והיועצים, וניסו את כל שיטות הריפוי והאיוון התזונתי. לרב היו לו קשרים רבים בארץ בעולם, והוא דיבר עם מומחים רבים, וסיפר שקיבל קרוב לשישים וחמש עצות כיצד להתמודד עם המחלה של אשתו, ואיך אפשר כמה שיותר לצמצם את הסיכון, ואפילו לנסות לקחת את הגלגל אחורה, לכיוון נסיגת המחלה והחלמה.

אחת מהעצות היתה מרפאה יחודית במיאמי, שם בונים לאדם את צריכת המזון שלו מחדש, כשהם כמעט ומבטיחים שאדם הנמצא אצלם למשך מספר שבועות של טיפול, יוכל לאחריהם להתרפא מכל מחלה, ודבריהם מצאו חן בעיני הרב ורבנית. הבעיה היתה שהטיפול יקר מאוד, העלות היתה 15,000 דולר מלבד הטיסות, ומכיוון שסכום זה לא היה ברשותם, הרב היה צריך ללוות כסף. חשב הרב לעצמו, הרי ניסינו כל כך הרבה שיטות וטיפולים ומיצינו כמעט את הכל, ושום דבר לא עזר, ולכאורה נראה שגם טיפול יתכן ולא יעזור, ואולי זה בזבוז זמן וכסף מיותר.

הוא הלך לשאול את רבו האם להסכים לאותו טיפול. השיב לו הרב, נכון שזה יקר ומדובר בזמן רב, אבל אני מציע לך לנסוע, לא מכיוון שיש שם רופא מומחה, אלא משום שגלות מכפרת, ועצם הנסיעה למקום בו תהיו זמן רב, לגלות אל הלא נודע בריחוק מהבית והסביבה הרגילה, זה גלות מכפרת עוון כפשוטו. הרב ואשתו שמעו בעצת רבו ויצאו לדרך, הם טסו לארצות הברית, וזו היתה אחת מהפעמים הבודדות שלו בטיסה עד לרגע זה. על עצם הטיסה מספר הרב שהיא היתה כפרת עוונות, היה מדובר על לפני כארבעים שנה, ובזמנם לא היו מטוסים כמו בימינו. בסופו של דבר הם הגיעו, ומצאו מקום ללון בו כדי להתארגן, ולאחר מכן פנו למרפאה. בעל המרפאה הגוי, קיבל אותם בעת הגעתם, ופרס בפניהם במשך מספר שעות את הצפוי להם, ובפתח דבריו אמר, "הריפוי כאן בנוי על ענין התזונה של האדם, ולכן אני צריך לפרט לכם בדיוק, מה אני הולך להוריד מהתזונה של האשה", וכך התחיל לפרט מוצרי מזון כאלה ואחרים שנאסר עליה לצרוך, בשר ביצים וגבינות, ובכללם אפילו לחם רגיל וכו', והסביר להם שהם יקחו חטים ויביאו אותם למרפאה, והחולה בעצמו צריך לטחון את החטים ולהוציא מהם קמח, וכך יכין לעצמו לחם רק עם המוצרים המסוימים שיעמידו לרשותם במרפאה, והמשיך לפרט כל מיני מאכלים ומשקים מוזרים שעליה לצרוך, לא משביעים ולא מזינים, שאי אפשר להתקיים איתם כראוי.

לאחר שסיים, הרגישו הרב והרבנית שהם בפני זוועת עולם. כיצד אפשר להתקיים כך במשך כמה שבועות כשרק עשבים וכל מיני מוצרי מזון שונים ומשונים אמורים להזין את גופה? אבל הרב שכטר אמר לרעייתו: "הגענו עד פה ושילמנו, בואי ננסה לעמוד במשימה". הם התחילו את התהליך. ביום האחרון לפני שסיימו את הטיפול, ניגש הרב שכטר למנהל המרפאה ושאל אותו: "אמור לי בבקשה, מה הסוד שלך? כיצד אתם מרפאים? אתם לא נראים שונים מכולם, ולהיפך אתם אפילו מחמירים יותר מידי בתזונה?". אותו גוי השיב לרב שכטר: "אני ועוד כמה משותפיי עשינו מחקר עולמי, חקרנו את הנושא הזה עמוק מאוד. הגענו לתובנה כי כל המחלות שיש בעולם באות מדבר אחד - ממידות רעות! מי שיש לו מידות רעות זה גורם לו למחלות. לפעמים המידה לא פורצת החוצה, אלא חבויה בפנים, אבל גם כך היא מזיקה לו. לכן, כדי לרפא את המחלה, אנחנו מביאים את החולה לכאן, ונותנים לו הרגשה עצמית שהוא אפס ושום דבר, לא אוכל ולא שותה כמו אדם רגיל מהשורה, ולא יכול לתפקד כהרגלו, ובהרגשה שכזו האדם נשבר בקרבו, וברגע שהחולה הזה נשבר, הוא מתקן את המידות שלו, ואחרי שעשה זאת הדרך להחלמה קצרה!". הרב שכטר עמד נדהם, ולאחר סיום דברי הרופא יצא משם ובכה ארוכות! לאחר שנרגע אמר הרב לעצמו: "הייתי צריך לטוס עשרות שעות לכאן, ולשלם חמש עשרה אלף דולר, בשביל ללמוד כאן דבר אחד בסיסי, שאדם צריך לתקן את המידות לפני שיבואו עליו כל מיני מחלות". עד כמה צריך האדם לעבוד בעולם הזה, לפעמים אנחנו לא יודעים מה המשמעות של איזו פזיזות או הנהגה לא טובה, ומה חס ושלום האדם מביא על עצמו. אדם אולי חושב, "טוב... בסך הכל עשיתי כך וכך, אני אחזור בתשובה ואתוודה ואתחרט ואשים את זה מאחורי", אבל הוא חס ושלום עלול להפגע עקב המצב שהכניס את עצמו אליו, ומי יודע מה יוכל לעזור לו אם יזק או יחלה בגלל מעשיו. הוא אמנם התחרט, אבל יתכן שכבר גרם לעצמו לנזק בלתי הפיך. ללמדנו עד כמה האדם צריך למנוע מלהכניס כל מיני נגיפים לתוך גופו, על ידי שהוא רגוע ומתון, מתבונן וחושב ולא עושה צעדים נמהרים. לפעמים צעד אחד יותר מידי יכול להביאו אל הקץ. "הוו מתונים בדין" - אדם צריך להזהר, שלא להיות כמו המצרים שרצו לתפוס את עם ישראל במהירות ופזיזות, ולסוף המיתו את עצמם, אלא לחשוב ולהתבונן, האם הוא עושה נכון או שלא. יהי רצון שנפנים לקח זה ונזכה להצלחה בחיינו. (פניני בית לוי)

רבינו סיפר: "אני נוהג תמיד לומר שאפשר 'לקנות' יהודי בשניים-שלושה שקלים. לדוגמא: אתה נוסע במונית. הנהג 'תחמן' אותך הפסדת שלושה שקלים. עומדות בפניך שתי אפשרויות: הראשונה: 'תן לי את הפרטים שלך! אני אדווח עליך לתחנת המוניות שלך! אני אגיש תלונה למשרד התחבורה! מה אתה חושב שתצליח 'לעבוד' עלי?'. בדרך הזאת הפסדת יהודי בשביל שלושה שקלים. השניה: לתת לו להבין שהבנת את ה'תחמון' ולהגיד לו: 'שיהיה לך לבריאות. תשתמש בכסף לשמחות'. בצורה הזאת 'קנית' יהודי בשלושה שקלים. כך זה במונית, כך זה בבנק, כך זה בכביש ובעצם על כל צעד ושעל. אם רואים אנשים שומרי תורה ומצוות שמקדשים שם שמיים, אוהבים את הבריות - אי אפשר לתאר כמה שזה משפיע לטובה, וכמה אוזניים, ובעיקר לבבות, נפתחים לאחר שהם רואים התנהגות שכזו.

לפני עשרים שנה קרה לי מאורע מענין. הוזמנתי להרצאה באשקלון. הסבירו לי שהרב מוצפי שליט"א היה אמור למסור את ההרצאה. באופן בלתי צפוי נמנע ממנו להגיע. לכן מבקשים ממני שאמלא את מקומו. כשהגעתי למקום, יהודי עטור בזקן ובפאות עם כיפה גדולה לראשו פנה אלי ואמר לי: 'כבוד הרב, הגעת משמייים! כבר זמן רב שאני מחפש לספר לך את סיפורי'.

הוא סיפר: אשתי חזרה בתשובה לאחר שהשתתפה בכמה סמינרים. בכל פעם היא ניסתה 'לסחוב' גם אותי. אני הייתי מאוד אנטי. המקסימום שהסכמתי היה להסיע אותה במכונית עד לפתח המקום בו התקיים הסמינר. כשהגעתי לשם הייתי בורח מהר מהמקום. היתה לי שנאה לדת... באחת הפעמים, היא ממש התחננה בפני שאכנס רק להרצאה הראשונה. בלית ברירה הסכמתי. מיד כשהמרצה התחיל לדבר הציפו אותי כל הנוגדנים שהיו בדמי לדת. לא יכולתי להמשיך לשבת ולסבול, ויצאתי באמצע ההרצאה החוצה לשאוף אוויר צח. הסתובבתי בחוץ סר וזעף. כעסתי על עצמי שהסכמתי להיכנס להרצאה. לפתע אני מרגיש יד מונחת על כתפי. יהודי עטור בזקן מאותם אלו ששנאתי, פנה אלי ואמר לי, בחום ובחביבות: "אני רואה שאתה נתון בסערת רגשות. אנא! ספר לי מה מעייק עליך? אם אתה זקוק למשהו - אשמח מאוד לנסות ולעזור לך".

"הרגשתי איך כל השנאה שלי יורדת, נמסה, נעלמת... המילים הטובות האלו חיממו את ליבי. הרגשתי שהיהודי הזה מדבר אלי מתוך אהבת ישראל אמתית. החלטתי לשוב ולהיכנס להרצאה. ההרצאה הזאת הובילה אותי להרצאה נוספת. כך חזרתי בתשובה שלימה. פניתי אליו ושאלתי אותו: "הסיפור שלך בהחלט מעניין מאוד, ויש בו מוסר השכל גדול, אבל מדוע היה חשוב לך לספר אותו דווקא לי?" - "כבוד הרב!", הוא השיב, "היד החמה שהונחה על כתפי - היתה היד שלך"...

מעשה אותו ילד בן עשר שרבי אריה נתקל בו ושמע שהדברים שמעניינים אותו יותר מכל הם החדשות הפוליטיות. רבינו פנה אליו ושאל: "האם אתה מתכוון להיות פעם ראש עיר?", הילד השיב בשלילה. "אולי אתה מתכנן לשמש כסגן ראש עיר?", הקשה רבינו. גם על כך הילד השיב בשלילה. "נו, אז אם כן מדוע הינך מבזבז את זמנך על שטויות והבלים ומתעניין בדברים שאין בם מועיל?". רבינו הציג לילד הצעה שהוא לא היה מסוגל לסרב לה. "תלמד חצי ש"ס עד הבר-מצווה שלך, ואני אתן לך מתנה - גדולה על זה". הילד לקח את הדברים ברצינות, ואכן סיים את חצי הש"ס עד לגיל 13. היום הוא ידוע כאחד מתלמידי-חכמיה המפורסמים של בני ברק. (קול ברמה)

באחד מהסמינרים לקירוב רחוקים בארץ הקודש הגיעו בני נוער לשלושה ימים לתורך הכרת בוראם והתורה. הם ישבו בחדר ההרצאות מרותקים להרצאתו של אחד מגדולי הרבנים בארץ הקודש. אל חדר האוכל שהיה ריק באותה שעה נכנס רבינו במפתיע. לפי התוכנית, רבי אריה אמור להיות הדובר הבא בחדר ההרצאות. למרות היותו בגיל הגבורות, הסתובב רבי אריה במסירות בכל רחבי ארץ הקודש ונשא את דבר השם ברמה, מתוך לב רותח ואהבת ישראל מתפרצת.

בחדר האוכל ישב באותה עת אברך צעיר, שהיה חלק מהצוות באותו סמינר. האברך רץ להגיש כיסא וכוס מים לרב המבוגר, אחר בירר האם הרב רוצה משהו נוסף. רבי אריה חייך בעיניו הטובות וענה שאין לו צורך במאומה. "איך קוראים לך?", התעניין רבי אריה בחיוך חם ומלטף. האברך אמר את שמו. ואז הגיע שטף שאלות. רבי אריה רצה לדעת מה מעשיו של האברך כאן, מהיכן הוריו, עם מי נישא, כמה ילדים יש. הכל בלבביות שופעת שמעניקה לבן השיח את התחושה שבחצי שעה הקרובה - עד שתתחיל ההרצאה - רבי אריה כולו שלו.

האברך סיפר שהחבילה התפרדה. כעת הוא מחפש את אבדתו מחדש. הוא ניצל את ההזדמנות וביקש ברכה מהרב שמוסר נפש בשביל לקרב יהודים לתורה. רבינו לא רצה להעניק ברכה. הוא ביקש מהאברך

להיות איתו בקשר אחרי ההרצאה ולתת לו את מספר הטלפון שלו, כדי שיוכל לחבר אותו לכמה שדכנים שחשב שיוכלו לעזור. רק אז ניאות להעניק ברכה שהכל יסתדר במהירות.

ההרצאה הסתיימה ורבי אריה שלא נשאר לשבות בסמינר, חזר לבני ברק. האברך לא פגש אותו אחרי ההרצאה. מספר חודשים חלפו. בפעם הבאה שהגיע רבי אריה לסמינר, עצר ממסלולו ופנה לפינת האולם, שם זיהה את האברך כשהוא עסוק במילוי טפסים. "חיכיתי לך", הוכיח אותו רבי אריה במנגינה תובעת הכי מלטפת שיש בעולם, "למה לא התקשרת?".

לפני מספר שנים מסרתי שיעור בשכונת 'רמת אהרן' בבני ברק. בשיעור השתתף אדם עם כיפה שחורה וללא זקן. במשך שלוש שנים השתתף בשיעור, הוא לא הפסיק לשאול שאלות והפריע למהלכו התקין. מגיד שיעור אחר כבר היה כועס וגוער בו, אך אני מעולם לא איבדתי את הסבלנות, ועניתי לו בנחת על כל שאלותיו. לאחר שלוש שנים הוא ניגש אלי וסיפר את סיפור חייו. הוא גדל באמריקה בבית דתי. מרבית בני משפחתו פנו לעסקים, אך הוא, עקב צימאוונו הגדול לידע, פנה להשתלם במדעים, ועשה חיל, עד שהגיע לתפקיד בכיר מאוד בתעשייה האווירית של ארצות הברית, והיה חלק מהצוות ששיגר את החללית 'ספוטניק' לירח.

יום אחד שר הביטחון של ישראל פנה אליו ואמר לו: "מדוע אתה תורם את הכוחות והידע שלך למדינה זרה? בוא ותן אותם למדינת ישראל". הוא קיבל את הצעתו ועלה לארץ. עבד בתעשיות הביטחוניות תמורת שישית מהמשכורת שקיבל בארצות הברית. הוא השתתף בפיתוח טנק ה'מרכבה', ובפרויקטים חסויים נוספים שעליהם לא סיפר לי מעולם. במסגרת תפקידו הוא היה מکنס בכל חודש חמישים ראשי מחלקות, ומורה להם את אשר עליהם לעשות בחודש הקרוב. כדי להגיע ולדבר איתו במשרדו, היה צורך לעבור סוללה של שש מזכירות, אך בשיעור הוא ישב כאחד האדם ורק שאל שאלות. כאשר הוא בא לדבר איתי, הוא היה כבר מעל גיל ארבעים, אב לבן ובת וסב לנכדה.

"כעת אני מצוי בפרשת דרכים", המשיך ואמר. "אני לא אדם בזבזן, וצברתי לי מספיק כסף שבעזרתו יש ביכולתי לשבת וללמוד תורה כל חיי, אבל מעולם לא ידעתי לענות על השאלה, האם אכן אדע ביום מן הימים ללמוד, מפני שעזבתי את הלימוד רק בגלל שלא השיבו לשאלותי. גם בהמשך החיים, כשהשתתפתי בשיעורים, ושאלתי יותר מידי שאלות, קיבלתי את אותו יחס משפיל. אך אתה נתת לי תקווה. במשך שלוש שנים אתה משיב לשאלותי בכזו סבלנות, ולפיכך עשיתי חישוב מסלול מחדש, וכעת אני חושב שאולי עוד יש לי סיכוי לגדול לתלמיד חכם, ואם באמת יש לי סיכוי כזה – איני חפץ להפסיד את ההזדמנות".

"בתעשייה האווירית רוצים שאכהן כסמנכ"ל. בחודש הבא זה הולך לקרות. כעת אני ניצב בפני החלטה גורלית: או שאני מקבל את ההצעה ומתמנה למשרה הבכירה, או שאני נוטש את העבודה ופונה ללמוד תורה. אך יש לי שתי שאלות קשות: השאלה הראשונה, האם באמת אהיה מסוגל לגדול לתלמיד חכם, והשאלה השנייה היא, שיש לי בעיה עם אבי הזקן, שכשהוא ישמע שעזבתי את העבודה – איני יודע איך הוא יקבל זאת, מה עלי לעשות?"

"מתי יש לך חופש מהעבודה?", שאלתי אותו. "בעוד שבועיים". "איפה אתה נמצא בחודשי החופש?", שאלתי אותו. "בירושלים". הוספתי ושאלתי: "האם זהו חופש מוחלט, או שאתה עדיין עובד מספר שעות ביום?". "אני עובד חמש שעות, במקום תשע שעות ביום". "מצוין! אני אמצא לך חברותא

בירושלים, שילמד איתך באופן אישי שעתיים בבוקר ושעתיים בערב", השבתי לו. "ואני מבקש ודורש: תוציא לו את הנשמה עם השאלות שיש לך, אל תהסס לשאול אף שאלה. במשך הזמן הזה כבר תראה אם אתה משתלב ונכנס לעניינים. לאחר חודשי החופש תחזור לבני ברק ונדבר שוב".

ביקשתי מראש כולל לאברכים מצוינים בירושלים, שיבחר לי אברך שיוכל ללמוד עם אותו מדען, והוא אכן החל ללמוד איתו בחברותא. לאחר שבועיים הגיע אלי המדען לבני ברק. "כבר אין לי שאלות. החלטתי לשבת בבית ה' כל ימי חיי. אני מבקש שתסדר לי חברותא!". סידרתי לו חברותא אברך מכולל 'חזון איש'. המדען היה מגיע אל בית האברך בעשרים לשמונה בבוקר, ולוקח את הילדים של האברך ברכבו אל מקומות הלימוד שלהם, ומשמונה בבוקר עד שמונה בערב הם ישבו ולמדו בהתמדה עצומה ונוראה. אך מה שקרה בינתיים בתעשייה האווירית היה מעניין לא פחות. בהנהלת התעשייה האווירית קיבלו רגליים קרות. הם החליטו לבסוף שלא ניתן למנות אדם עם כיפה שחורה כסמנכ"ל. לכן לקחו אדם שלא הגיע לקרסוליו, ומינוהו תחתיו. דבר זה היה עילה עבור אותו מדען לדרוש פיצויים, בגלל הרעת תנאי העבודה, והנהלת התעשייה האווירית הסכימה לתת לו על כך פיצויים, בגובה שלוש מאות אחוז ממשכורתו. כאשר הם שמעו על החלטתו לעזוב כליל את העבודה, פנו אליו וביקשו שיעבוד כיועץ שמונה שעות בשבוע, ויקבל את אותה משכורת שקיבל עד לאותו היום. "להפסיד שמונה שעות מהתורה? לא בא בחשבון", הוא פסק. "לצורך פרנסה אני מוכן לעבוד רק ארבע שעות בשבוע".

בסופו של דבר הם התפשרו על שש שעות שבועיות... היום הוא כבר סיים את כל הש"ס בעיון, והוא עובד בתעשייה האווירית ביעוץ במשך ארבע שעות בשבוע. הוא מקבל את אותה משכורת שקיבל לפני כן, בנוסף לפיצויים הגבוהים שקיבל... פעם פגש אותי בנו, וסיפר לי: "הרב, דע לך שאני הבאתי את אבי לשיעור שלך. באותה תקופה למדתי בשיבה ברמת השרון, וכשהייתי חוזר הביתה, נהגתי להיכנס אל בית הכנסת ולשמוע את השיעור שלך. כשראיתי שאתה עונה על כל השאלות בסבלנות כה גדולה, ולא מקפח אף שואל, אמרתי בליבי כי זה שיעור שמתאים לאבא שלי, כיון שאבי לא הסתדר באף שיעור שהשתתף בו, ותמיד התרגזו על שאלותיו המרובות, ואילו כאן עונים על כל השאלות!

"באתי לאבי ואמרתי לו: 'מצאתי שיעור שיתאים לך, בוא תנסה!', וכך הבאתי את אבי לשיעור שלך"... זהו סיפורו של אדם שהלך ללמוד תורה במסירות נפש, תוך שהוא משליך מאחוריו גוו הצעה מפתה ביותר, שרבים יכולים רק לחלום עליה, ולבסוף הקב"ה שילם לו בכפל כפליים. היום הוא תלמיד חכם מופלג, ובנוסף לא חסר לו כסף. ולמה אני מספר זאת? בכדי שנראה עד כמה שיעור תורה יכול להשפיע על אדם, ולשנות אותו מקצה לקצה, ומה התורה נותנת לבני האדם. (מתוך הספר 'אריה שאג')

רבינו סיפר: אברך אחד ניגש אלי ואמר לי: "לפני שנתיים חמותי הסיתה את אשתי נגדי באופן נורא. ההסתה שלה הגיעה לרמות בלתי נתפסות. אני כמובן כעסתי עליה מאוד. היא אמרה, שלא תיתן לאשתי להתפייס איתי אלא אם נלך לרב שכטר. אולי אתה לא זוכר, אבל ימים ספורים לפני יום הכפורים באנו אליך. שמעת בסבלנות רבה את שנינו, ואז אמרת לי, להפתעתי הגדולה: 'תקנה מערכת יפה ואיכותית של כלי מיטה, ותשלח לחמותך בערב יום כיפור, עם פתק חם'. היה לי מאד קשה. קשה – אני אומר? לא, זה היה נראה בלתי אפשרי. היא פגעה בי כל כך, והרסה את שלום הבית שלי, ואני אשלח לה מתנות?! אמרת לי: 'אתה יודע שערב יום כיפור עכשיו. אתה יודע, כמה אתה עשית נגד בורא עולם, וכמה הכעסת אותו, על אף שהוא עושה לך חסדים גדולים ומרובים כל העת... כידוע לך, נוהגים עם האדם מידה כנגד מידה. אם עכשיו תעבוד על מידותיך ותעשה כפי שאני מייעץ, אני בטוח שייגזר גזר דינך לטובה'.

כך באמת עשיתי. זה היה קשה מאוד, אבל נשכתי את השפתיים, והתגברתי. שלחתי מתנה למי שהרעה לי כל כך... לא עבר שבוע, והיא התקשרה וביקשה סליחה מכל הלב. אחרי שהיא התנצלה התנצלות ארוכה ונרגשת, היא הוסיפה שאומנם זה לא מצדיק את ההתנהגות שלה, אבל שאדע שעברו עליה צרות קשות, ובגלל זה היא היתה מרירה ורגוזה, ולא עמדה בניסיון. מאז אנחנו ברוך ה' חיים בשלום ובשלווה. תראו מה יכול לעשות פיוס קטן. במקום לכעוס – לפייס."

רבינו סיפר: פעם עמדתי בתחנה בבני ברק בדרכי לביה"ח לסייע לנערה גלמודה שהייתה חולה בנפשה. בעודי ממתין לאוטובוס, ניגש אלי יהודי בעל הדרת פנים ובר אוריין, ושאלני אם מכיר אני את הגר"י קניבסקי-הסטייפלר. כשהשבתי בחיוב שפך האיש את ליבו: "הנכדה לקתה בדלקת קרום המוח והיא שוכבת כעת בבית הולים באנטוורפן במצב של סכנת נפשות. אני חוזר כעת מביתו של הסטייפלר. ביקשתי ממנו שיברך את הילדה לרפואה שלימה. אמרתי שבזכות האמונת חכמים שיש לי אני בטוח שברכתו תתקיים. אך הוא התעלם ולא רצה לברך, אולי תוכל לבוא איתי לסטייפלר ולהשתדל עבורי?..."

השבתי לו כי אני בדרך לסייע לנערה אומללה, "אולי שלחו אותך אלי משמיים כדי לעזור לאותה בת ישראל להחליץ ממצוקתה הקשה. אם תתלווה אלי, תשוחח עמה ותעודד רוחה, אוכל לומר לסטייפלר כי מחמת הטובה הזו שעשית לי, אני בא לבקש עבור נכדתך".

האיש נענה לבקשתי ובא איתי לביה"ח. במשך שעותיים תמימות עודד וחיזק את לב הנערה. התברר שהוא הוציא אותה מהמסגר. (היא המשיכה לעלות על דרך המלך ואפילו זכתה להקים בית נאמן בישראל). לאחר הביקור בביה"ח קיימתי הבטחתי ונכנסתי עם האיש לסטייפלר וביקשתי עבורו. גם האיש חזר לבקש ברכה עבור נכדתו תוך שהוא מזכיר שוב שיש לו אמונת חכמים ובזכות זו בטוח שהברכה תתקיים.

הסטייפלר השיב: "הוא רוצה לעשות ממני אדמו"ר, אני לא אדמו"ר. הילדה תבריא בעזרת ה', אבל אני לא אדמו"ר!". האיש ניסה להתווכח, אבל אני מיהרתי למשוך אותו בשרוולו לעבר הדלת ואמרתי לו: "בוא, בוא! לא שמעת מה הסטייפלר אמר? כבר קיבלת הבטחה! אם יצא מפיו של הסטייפלר שהילדה תבריא, כבר זכית בישועה!" כעבור שעה בלבד! קיבל האיש טלפון מאנטוורפן שבישר לו כי לנכדתו היה נס רפואי והיא יצאה בס"ד ממוות לחיים!" (אריה שאג)

לפני כארבעים וחמש שנה התגוררתי בסביבה חילונית. אמנם היו מעט שומרי מצוות שהתגוררו במקום, ואף היתה בסביבה ישיבה אך מרבית התושבים היו חילונים. מול הישיבה גר יהודי מחלל שבת שאימץ לו מנהג מקומם - הוא היה נוהג להדליק את הרמקולים בשבת בווליום הגבוה ביותר. הבחורים התקשו להבליג על ההתגרות. הם נהגו למחות בו בצורה חריפה, והיו מהם שאף כינו אותו בכינויי גנאי. באחד הימים ניגשו אלי מספר בחורים, וביקשו שאצטרף למאבק כנגד מחלל השבת. שאלתי אותם: "האם מישהו מכם ניסה לדבר איתו בנעימות? מלבד זאת, האם אתם יודעים שמדובר ביהודי ניצול שואה? אינכם יכולים לשער מה הוא עבר בחייו!". חשתי שלא קיימו כראוי את מצוות תוכחה, והודעתי באופן חד משמעני שאינני מוכן להצטרף למאבק. חלף זמן מה, והנה זיכה אותי הקב"ה להקים בית כנסת מול ביתו של ניצול השואה. יהודי בעל חסד תרם מרתף, ונתן לי סכום כסף נוסף להשקעה, ובחסדי שמיים בית הכנסת קם על תילו. בשבת הראשונה שבה התקיימו התפילות בבית הכנסת ציפתה לי הפתעה - השכן המתגרה פנה אלי לאחר התפילה, וסיפר כי בעוד מספר שבועות הוא חוגג בר מצוה לבנו. ומאחר שאין בסביבה אף בית כנסת קרוב, הוא מבקש לערוך את בר המצוה בבית הכנסת החדש.

הסכמתי מיד: "בוודאי, מה השאלה?" האיש נראה מופתע: "אינך יודע מי אני? אני השכן שכל בחורי הישיבה כועסים עליו ומוחים כנגדו... האם אתה מוכן למרות זאת לערוך את בר המצוה של הבן שלי בבית הכנסת שלך?" סיפרתי לו שאני דוקא הוכחתי אותם על האופן בו התייחסו אליו, ואף סירבתי להצטרף למאבק כנגדו. "אינני רואה כל מניעה לערוך את בר המצוה של בנך בבית הכנסת. אך בכל אופן יש לי עצה עבורך. מאחר שאינך יודע כיצד בית הכנסת נראה מבפנים, כדאי שתנצל את השבתות הספורות שנתרו עד בר המצוה כדי לבוא לבית הכנסת. וכך בשבת בר המצוה כבר תכיר את הליכות בית הכנסת". הרעיון מצא חן בעיני האיש, והוא התחיל לפקוד את בית הכנסת מדי שבת... לקראת שבת בר המצוה קניתי עוגות ושתייה לכבוד העלייה לתורה. בקידוש שנערך לאחר התפילה נשאתי דרשה שרוממה את האיש וכיבדה אותו. והנה לא יאומן כי יסופר. אותו אדם חילוני, שהיה מדליק את הקולות בשבתות כדי להכעיס, עם הזמן התחיל לבוא לבית הכנסת בקביעות בשבתות ובימות החול, הפך לשומר שבת וחזר בתשובה שלימה. אנחנו לא יודעים מהו יהודי. אנחנו לא יודעים איזה שינוי הוא מסוגל ליישם בחייו, אם רק יודעים לדבר אליו בכבוד הראוי ובאופן הנוגע בנשמתו ומדליק בה את הזיק הרוחני. (אריה שאג)

הרב אליהו פנחסי שליט"א סיפר: דיבר עם האחין שלו. חודש לפני פטירתו רבינו הגיע לרב חיים קניבסקי כדי לתת לו את הספר שכתב 'אריה שאג'. הייתה ביניהם ידידות גדולה. הרב קניבסקי שאל: "אתה אריה שכטר?". ענה לו: "כן". הרב קניבסקי שאל זאת פעם שניה ושלישית. הזוהר הקדוש כותב: הצלם מסתלק מהאדם שלושים יום קודם פטירתו. אדם גדול יכול לראות את הצלם.

ביום שישי האחרון לחייו נסע לכפר יונה. הרב נסע כל שבת לעיר אחרת במקום אחר כדי לחזק אנשים. הוא אמר לבני ביתו - הנסיעה הזו היא מבחינת: תוסף רוחך יגועו. לא הבינו את המשמעות. ביום שבת התמוטט. לקחו אותו לתל-השומר. הוא שכב שם עד יום רביעי. ביום חמישי יש לו שיעור קבוע בספר 'אור החיים'. הוא ביקש שגם הנכדים יבואו. במשך שעתיים הרב מסר שיעור ביום חמישי. וסיים: "זה השיעור האחרון ואנחנו לא הולכים למות אלא לחיות חיים אחרים בעולם שכולו טוב". הוא אמר לבתו: "תגידי לכולם שיגיעו במוצאי שבת לבית". יום שני חיתן את הנכד. למרות שכבר חיתן הרבה נכדים הפעם ביקש שידליקו 12 נרות בסלון לנשמות שבאים להשתתף בחתונה. יום רביעי מהבוקר אמר לבת שלו: "שמונה בערב!". הבת שאלה: "מה בשמונה בערב?". אבל הרב רק חזר על דבריו: "שמונה בערב". כך אמר מספר פעמים. בנוסף אמר לנכד: "אם תוכל היום להישאר איתי. אל תלך". ביקש שישפכו עליו 9 קבין של מים וביקש גם על הראש. כשהוא שוכב על המיטה הוא שואל את הבת שלו: "מישהו הדליק פה את האור?". "לא, יש את האור הרגיל על המיטה". הוא שואל אותה: "איפה אני נמצא?". הבת עונה: "על מיטה בחדר שלך. האור רגיל הכל רגיל". ואז הוא שואל: "מה יש מאחורי החדר?". "עוד חדר", היתה התשובה. "ומה יש מאחורי החדר?". "עוד חדר". ואז היא שואלת: "אבא, האם אתה רואה משהו שאנחנו לא רואים?". הרב שם את היד על הפה ולא דיבר. היה לו בקבוק של מים שמישהו הביא לו מהנהר של הבעש"ט הקדוש. הרב ביקש לברך על מים 'שהכל נהיה בדברו'. בדיוק בשעה שמונה בערב הוא נפטר.

"באחד הימים", כך סיפר פעם רבי אריה, "התקשר אדם לבית המלון בנתניה אשר היה בבעלותו של אבי וביקש לשוחח עם בעל הבית. במקום לציין כי הוא בעל הבית, שאל אבי: 'מה אתה רוצה?' אך האיש חזר על בקשתו: 'רצוני לדבר עם בעל הבית באופן ישיר', ושוב נשמעה תשובה דומה: 'מה אתה צריך?'... כך כמה פעמים, עד שהאיש מעבר לקו שאל את אבי: 'מה שמך?' כאשר אבי השיב כי שמו יעקב שכטר,

האיש נדהם ושאל: 'הרי אתה בעצמך הוא בעל הבית, מדוע התחמקת מלומר זאת?' - 'אני אינני בעל הבית האמיתי', השיב אבי, 'אני בסך הכול הגזבר. רק בורא העולם הוא בעל הבית...'. אבי היה אדם אמיד ובעל נכסים, אבל הוא ידע שהחיים בעולם הזה ארעיים וחולפים, ובעל הבית הוא בורא העולם.

שבועיים לפני פטירתו של מרן החזון אי"ש ביקש הצדיק מרבי אריה להיכנס אליו, אך הדלת הייתה סגורה. ניגש רבי אריה למרפסת שבה שהה החזון אי"ש, ועיניהם נפגשו אלו באלו. "מי אתה? אריה?" שאל החזון אי"ש. כך הייתה דרכו תמיד לקבל את תלמידו אהובו. "כן", השיב רבי אריה. "הדלת סגורה ואיני יכול להיכנס". "תטפס על הגדר", אמר החזון אי"ש. הייתה שם גדר חיה גבוהה, ורבי אריה, שהיה אז בחור צעיר, הניח את החליפה על הכתפיים וניסה לטפס. החליפה נפלה אחורה, הכובע גם הוא נשמט מראשו ונפל אחורה, והוא עצמו החליק ונפל לאחוריו. ניסה לטפס שוב, ושוב נפל... אבל רבי אריה לא נכנע. רצונו העז להיכנס אל הקודש פנימה נסך בו כוחות לא לו. הוא ניסה שוב לטפס, פעם שלישית ורביעית, עד שלבסוף, בסייעתא דשמיא, הצליח. החזון אי"ש חיך לעברו ואמר: "ככה זה הולך. מטפסים ונופלים, מטפסים ונופלים, אבל לעולם אסור להתייאש. אף פעם לא להיבהל מנפילה. בסוף מצליחים!" היה זה המשפט האחרון ששמע מפיו, ומשפט זה העביר לו מסר לכל ימי חייו. הסיפורים מתוך 'אריה שאג'

הגאון הרב שלמה יהונתן יהודה פישר זצ"ל

יום ההילולא - י"ד כסליו

נולד ב-כ"ט שבט ה'תרצ"ב (1932) בירושלים. בומן הברית נקרא יהונתן יהודה. לאחר מספר חודשים סבו רבי שלמה (רב קהילת אנטה של קרלסבורג ותלמידים של הכתב סופר ורבי יצחק דב במברגר) נפטר ולכן הוסיפו לו את השם שלמה. בגיל צעיר התייתם מאביו. הרב יחיאל מתתיהו דייבוס גידל אותו ואת אחיו וטיפל בהם במסירות. למד בישיבת מיר בירושלים אצל הרב אליעזר יהודה פינקל. כיהן כדיין בבית הדין הרבני האזורי בירושלים באותו הרכב עם הרב זלמן נחמיה גולדברג איתו היה בידידות קרובה. בהמשך שימש כאב בית דין בבית הדין הרבני בירושלים. כיהן כשנה כראש ישיבה בישיבתו של הרב משה הירש ולאחר מכן בישיבת ויז'ניץ (נדהי ישראל), לאחר מכן כיהן בין השנים תשכ"ה-תשל"א (1971-1965) כר"מ בישיבת הנגב. באלול ה'תשל"א (1971) הרב מרדכי אליפנט (מייסד ישיבת איתרי) מינה את רבינו לר"מ בישיבה. בהמשך רבינו כיהן כראש הישיבה. זכה פרס הרב קוק לספרות תורנית.

בנוסף זכה בפרס ירושלים לספרות תורנית על ספרו 'דרשות בית ישי'. ניצל את הזמן ולמד בחברותא במשך רוב שעות היממה. נפטר ב-י"ד כסליו ה'תשפ"ב (2021). חי כ-89 שנים.

סבא (מצד האב): ר' שלמה (רבה של אלבה יוליה). **אביו**: ר' אהרון (מאנשי ה'פרושים' בירושלים). אמו: מרת דבורה. אשתו: מרת לאה (בת ר' אליעזר דוד ברנד, מחברי מערכת אוצר הפוסקים ומראשי מפעל הש"ס). **ילדיו**: שמונה ילדים. ביניהם: ר' מאיר פישר (רב בישיבת גאון יעקב), מרת חיה (נישאה לר' חיים קוק, ראש ישיבת 'תורת רפאל' בירושלים), מרת חנה קהת (מייסדת ארגון קולך. נישאה לר' ד"ר ברוך קהת, ר"מ בישיבת מחניים). **מרבותיו**: הצדיקים הרב אליעזר יהודה פינקל, המקובל הרב מרדכי שרעבי. **מתלמידיו**: הגאונים מרן הרב יצחק יוסף (הראשון לציון והרב הראשי לישראל), האדמו"ר מסלאנים (בני ברק), האדמו"ר מדז'יקוב ויז'ניץ, המקובל הרב דוד חי אבוחצירא, ר' משה מרדכי פרבשטיין, ר' רפאל שמואלביץ (מראשי ישיבת מיר), ר'

אליהו ברוך פינקל. ר' אריאב עוזר (שמונה לצד רבינו כראש ישיבת איתרי), ר' משה צדקה (ראש ישיבת פורת יוסף), ר' שמואל אליעזר שטרן, ר' משה שיינברגר (רב קהילת קהל עדת ירושלים, בביתר עילית), ר' שלמה זעפרני, ר' משה פטרובר, ר' מנחם פרומן, ר' משה מרדכי פרבשטיין (ראב"ד ירושלים), ר' מרדכי רבינוביץ, ר' הרב יצחק שילת, ר' הרב אריה קורן (ממייסדי ורבני ת"ת והישיבה 'מורשה'), הרב מרדכי רלב"ג, הרב יואל בן-נון, הרב גרשון באס (רב בישיבת מרכז הרב) ועוד רבים. **מספריו: • בית ישי- דרשות על התורה • חידושים וביאורי סוגיות • פירוש 'אהלי שם' - על כתבי הגר"א בענייני סדר המזלות ותורת הקבלה, בתוך הספר 'ליקוטי הגר"א'**

בבית קטן ודל בירושלים התגוררה משפחת פיישר. האב, רבי שלמה מחריפי הצורבים שבירושלים יגע בתורה מתוך הדחק אף לפי מושגי הימים ההם. יושב היה ולומד בהתמדה. חוץ מתורה מאומה אין לו בעולמו. לא נזקק למאום ולא דרש כלום. אם הוגש לו לאכול - אכל, וכאשר לא היה בבית מה לאכול - המשיך בשקידתו. פעם אחת בלבד הרבנית ראתה את בעלה משוחח בערגה על משהו שחסר לו. באותו יום רבינו חזר מהכולל נסער. הוא סיפר בעיניים נוצצות: "אומרים שיצא לאור הכרך האחרון של ה'חזון איש' וכעת הושלם כל הסט. אינך יכולה לתאר לעצמך איזו מהפכה הספרים הללו עתידים לחולל בעולם התורה! אמנם מחירים אינו זול כלל - תשע לירות שלמות! אבל ערכם לא יסולא בפז".

הרבנית לא הכירה את ה'חזון איש' ואת המהפכות המתחוללות בהיכלי הישיבות הקדושות, אך את הניצוץ בעיני בעלה לא יכלה שלא לראות. תשע לירות היו מעבר להשגתם. הם חיו מקצבה חודשית שהסתכמה בארבע-עשרה לירות. אבל לראשונה מאז נשואיה הרבנית הבינה שבידה לתת את הדבר שהוא משתוקק כל-כך. במקום מסתור בבית שכנו תשע לירות בדיוק. זמן קצר לפני כן, באחד מימי החנוכה, אביה הגיע לביקור. כאשר ראה את עוניים, העניק לה תשע לירות כדמי חנוכה.

בכסף זה היא רצתה לקנות לילדיה נעלים. החורף כבר כאן וילדיה מתהלכים בנעלים קרועות ומחוררות. בתשע הלירות חשבה לקנות שישה זוגות נעלים בעבור ששת ילדיה. אלא שלמראה הניצוץ בעיני בעלה - נגוזו כל תכניותיה. תשע הלירות צורבות את בשרה כאשר היא רואה את התשוקה בעיניו ואת כמיהתו לספר 'חזון איש'. גשמי הברכה ירדו באותו זמן בחוץ. הרבנית חשה צורך דחוף לעשות מעשה. היא חוששת שאם היא לא תלך מיד לקנות את ה'חזון איש', מחר עלולים החורים שבקצות נעלי הילדים לשכנע אותה אחרת...

הרבנית התעטפה במעיל ויצאה מהבית לכוון ביתו של ר' משה מוכר הספרים, שמופתע לשמע נקישות בהולות על דלתו. "סליחה על השעה הלא-שגרתית", הרבנית אמרה במבוכה. "אבל אני חייבת לקנות עכשיו את ה'חזון-איש'". גבות עיניו של מוכר הספרים התרוממו בפליאה. מעולם לא דפק קונה בביתו בשעת לילה מאוחרת שבזו, על אחת כמה וכמה שלא באה אשה לקנות ספר כמו ה'חזון איש'. לפני הספיק להגיב, האישה הניחה לפניו את השקיק ובו המטבעות. אם היתה למוכר הספרים התלבטות באשר למכירת ספרים באישון ליל, זו נגוזה מיד למראה מסירות נפשה של האישה. בדחילו ורחימו מסר לידיה את הספר החדש, וזו נעלמה בחשיכה. חרש צעדה ברחוב השומם ונכנסה לביתה הקטן. בפינת החדר דלקה מנורה קטנה, ולאורה ישב בעלה ר' שלמה ובוזרועותיו חבוקה גמרא גדולה. בשקט בשקט, שלא להפריע לשקדן בלימודו, הניחה בקצה השולחן את הספרים שבידה. עיניו של ר' שלמה שהורמו מהאותיות הקטנות והצפופות, נתקלו באותיות שעל הכריכה החיצונית - 'חזון איש'. הוא התחיל לבכות. כך ישבו השניים ובכו. בכי של מסירות נפש לתורה...

חלפו השנים. בירושלים ומחוצה לה אין מי שלא שמע את שמו של הגאון ראש ישיבת איתרי ומגדולי הדור הגדול רבי שלמה פיישר וצ"ל. בכל שנה ושנה בשמחת תורה אחרי ההקפות, רבי שלמה היה ממחיש לנכדיו מהי מסירות נפש לתורה, היה מורה להביא את ספר החזון אישי מהארון. וכשרבי שלמה היה מדפדף בין הדפים הבלויים המלאים בהערות וצייונים בכתב ידו הזעיר, היה אומר: "הספר הזה הוא סמל של מסירות נפש לתורה הקדושה!". (מעובד מתוך דירשו- 'לקראת שבת מלכתא')

כ' כסליו

הגאון הרב עמרם יצחק זקס זצ"ל

יום ההילולא - כ' כסליו

נולד ב-כ"ב חשוון ה'תרפ"ו (1926) בירושלים. בילדותו למד בת"ת 'עץ חיים'. בהמשך עלה לישיבה לצעירים 'עץ חיים'. כבר בשנים אלו, ניכר עליו צימאון עז וניסיון להוסיף לעצמו לימודים וידיעות, גם מחוץ לשעות הלימודים בישיבה ומעבר לתכנית הלימוד בה, ע"י קניית מסכתות נוספות ועניינים שונים ברחבי הש"ס. את השנה השלישית בישיבת 'עץ חיים', דילג לרוב כישרונותיו הברוכים ועלה ללמוד בישיבה הגדולה 'עץ החיים' בה למד כחמש שנים. כבר בתחילת לימודיו הוכר כאחד מבחירי הישיבה והתפרסם גם במידותיו הנאצלות. בתקופת המלחמה בשנת ה'תש"ח (1948) עבר לבני ברק ונכנס ללמוד בישיבת סלבודקה. ענוותן מופלא. ראה תמיד את הטוב אצל הזולת. עוד כבחור שימש מספר שנים כגבאי ה'תומכי תורה'. תפקיד בו היה צריך לזהות את הנצרך לסיוע כלכלי ואופן הגשת הסיוע. לאחר נישואיו בשנת ה'תשי"א (1951) עבר לגבעת רוקח ולמד בכולל והתקרב לחזון אי"ש. בשנת ה'תשי"ד (1953), כשנתיים לאחר נישואיו, החל למסור 'חבורות' בישיבה. בשנת ה'תש"ך (1960) החל לשמש כר"מ בישיבת סלבודקה בבני-ברק.

משנת ה'תשמ"ב (1982), לאחר פטירת חותנו, החל לשמש כראש הישיבה לצד גיסו ר' נתן שולמן ור' משה הילל הירש. עשרת שנים שימש כש"ץ ותפילותיו ובכיו הרב נודעו בכך שהיה גורם להתרגשות בקרב השומעים. התמסרותו לכל תלמיד ותלמיד הייתה מופלאה ביותר. שימש כחבר נשיאות מפעל הש"ס. בער"ח סיוון ה'תשמ"ח (1987) עבר אירוע מוחי שבעקבותיו לקה בשיתוק חלקי גופו וליקוי חמור בדיבור עד אחרית ימיו. למרות מצבו הקשה בייסורים גופניים שעלה לו במאמצים מרובים המשיך להרביץ תורה בשלושת סדרי הלימוד, למד בחברותא עם התלמידים, מלבד שעות רבות בהן למד יחידי בהיותו בכיסא גלגלים. שימש כראש הישיבה כשלושים שנה. נפטר ב-כ' כסליו ה'תשע"ג (2012). חי כ-86 שנים. ציונו בבני-ברק בבית העלמין פוניבו'.

אביו: ר' חיים זלמן אליהו (עסק לפרנסתו במכירת ספרים ותשמישי קדושה. עיקר עיסוקו היה בתורה הקדושה והיה ידוע כבקי מופלא בש"ס). **אימו:** מרת אסתר לאה (פרידמן). **אישתו:** מרת אסתר רברה (בת ר' מרדכי שולמן-ראש ישיבת סלבודקה). **חברותא:** הגרי"י פיישר. **מרבותיו:** הגאונים ר' שמואל גדליה גיימן (מח"ס 'אידולי שמואל'), ר' מרדכי דוד לוי (מח"ס 'דרכי דוד'), ר' איסר זלמן מלצר (מח"ס 'אבן האזל'), הגרי"ז מבריסק, החזון אי"ש, הרב אייזיק שר, ר' יחזקאל אברמסקי. **מתלמידיו:** הגאונים- המשפיע ר' צבי מאיר זילברברג, ר' יצחק זילברשטיין (רבה של רמת אלחנן), ר' יהודה סילמן (דומ"צ 'הישר והטוב'), ר' עזריאל אוירבאך (רב שכונת בית וגן), ר' מיכל זילבר (ראש ישיבת זוהילה), ר' דוד שמידל (יו"ר אתרא קדישא), ר' דוד צבי אורדנטליך (רבה

של ביתר), ר' יצחק דוד גרוסמן (רבה של מגדל העמק) ועוד. בנו: ר' שמחה שמואל (מראשי הישיבה). חתניו: ר' יצחק שוורץ (ממלא מקום רבינו), ר' צבי אליהו שטיינברג (ר"מ בישיבת 'אור יהודה'), ר' יצחק גפן, ר' בנימין שיקובצקי.

לצד גדלותו בתורה היה ער תמיד לנעשה סביבו בקרב הבחורים. האכפתיות והחום שקרנו ממנו כלפי התלמידים, תרמו רבות לתחושתם הטובה ועודדו אותם בהמשך דרכם. אצל תלמידים רבים, טעמה של ההתעניינות, שבאה מצידו, בפרטי ומצב תהליך התאקלמותם בתקופה הראשונה ללימודיהם בישיבה, עוד לא פג, גם לאחר שנים רבות. אחד התלמידים עמם למד בחברותא בביתו בסדר ג', שם-לב שמידי יום בשעה היעודה לבואו, רבינו בעצמו הוא זה שפותח לו את הדלת, למרות שבביתו היו אז מספר ילדים. פעם שאל התלמיד את ילדיו: "מדוע הרב הוא שפותח בכל יום את הדלת ואף פעם לא אתם?" – "זו הוראה מאבא!", השיבו.

תלמיד אחד היה בישיבה, שהוריו עמלו קשה לפרנסתם ובדוחק רב הספיקה פרנסתם לכלכלת המשפחה. כשנדרש לבנם, תלמיד הישיבה, מגבעת חדשה, לאחר שזו שחבש עד עתה יצאה מכלל שימוש, הוא הצליח לאחר מאמצים רבים לרכוש מגבעת פשוטה ביותר, בהתאם ליכולות הקניה של הוריו. לא עבר זמן מועט, ואחד מידידיו בישיבה פונה אליו ומגיש לו מגבעת מתוצרת-איטליה, חדשה ומהודרת, בתוך קופסא. כמובן שבתחילה סירב התלמיד לקבל את המגבעת. אך הידיד הסביר לו כי הוא מצא אותה בת"א עיר מגוריו ואין בה סימן, כך שאין כל סיבה שהוא לא ייטול אותה וישתמש בה.

"ומדוע שלא תיקח אותה לעצמך?" הקשה. והלה השיב: "הורי קנו לי זה מכבר מגבעת זהה לזו". התלמיד השתכנע וקיבל את הכובע. במשך הזמן, נודע לו כי המגבעת היקרה והמשובחת נשלחה אליו ישירות מידי של רבינו, שהבחין היטב איזו מגבעת 'הרשה' לעצמו לרכוש, ובטוב ליבו השיג לו את מה שראוי לו.

הכרת הטוב של הרב הייתה מופלאה. מעשה באברך מלומדי הכולל שעל יד הישיבה, שהתבקש על ידי רבינו לדבר עם קרובו, בעל השפעה רבה על נדיב לב אחד, לבוא בדברים לטובת הישיבה, אודות תרומה בסדר גודל לא-שגירתי. ומאז אותה ההשתדלות שלבסוף נשאה פרי. רבינו חש את עצמו כ'בעל חוב' לאותו אברך, כאילו גמל אתו טובה אישית. לכל השמחות אותן ערך הקפיד להגיע. וגם בגיל זקנה, כשנבצר ממנו להגיע, היה שולח שליח מטעמו, שהיה מודיע לבעל השמחה כי הוא שליחו של רבינו. (הסיפורים מעובדים מתוך 'שחרית' - העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי)

מעט שנסתלק חמיו, הגר"מ שולמן זצ"ל, לעולמו בשנת ה'תשמ"ב, נכנס יחד עם גיסו, ראשי הישיבה, בעול ניהול הישיבה, ברוחניות ובגשמיות. תחום גיוס הכספים למען הישיבה, היה לו לזרא. הוא עשה את המוטל עליו, כפי יכולתו במסירות וביעילות, אבל מאומה ממלאכת איסוף הכספים לא נדבק באישיותו העדינה. גם העיסוק בתחום במשך כמה שנים, לא הכהה את הרגשתו ולא שינה את אופיו. 'איש ירושלים' היה במהותו וכזה הוא נשאר. הנסיעות והשהיות הממושכות בחו"ל, בארה"ב ובאירופה, למרות מעברי המדינות וההכרות הקרובה עם המנטליות השונה והמיוחדת לכל מדינה, לא הצליחו לשנותו ולהפכו ל'איש העולם הגדול'. מבחינתו העולם הגדול התחיל והסתיים בעוצם שקידתו בתורה, למרחביה ועומקה. כששהה פעם במדינת שוויץ, ההצלחה לא האירה לו פנים.

מועד שובו ארצה הלך וקרבו והוא הצליח לגייס סכום שהיה רחוק מלהיות משביע רצון, בהתחשב במצבה של הישיבה באותה עת. הגאון ר' משה סולובייצ'יק זצ"ל, שראה במצוקתו, הציע לו להסתובב יחד אתו אצל נדיבים שאת ביתם אמור היה לפקוד, כדי שנוכחותו תשפיע ותיסייע לרבינו במגבית. ההצעה הייתה מפתה. אישיותו של הגאון ר' משה סולובייצ'יק הייתה מוכרת ומוערצת באופן מיוחד באירופה כולה, ובמדינת שווייץ, ארץ מגוריו, בפרט. השתדלותו לסייע למגבית עבור הישיבה, אמורה הייתה להניב פירות לפי שעה וגם למשך השנים. אולם, רבינו סירב בכל תוקף באומרו: "לא אשתמש בת"ח!". כל הניסיונות לשכנעו כי אין כאן שימוש בת"ח לצרכיו האישיים, אלא רק לצורך החזקת הישיבה, מה עוד שההצעה באה מצידו של הגאון ר' משה, לא הועילו. "זהו שימוש בת"ח, המהווה פגיעה בכבוד התורה", סבר וקיים.

עם תלמיד, שלמד עמו בחברותא מידי ערב, בסדר השלישי. בפרק הזמן בו עסקו יחד בלימוד סוגיה בעיון בפ"ק דסנהדרין, מצא התלמיד 'מערכה' מקיפה בספרו של אחד מגדולי ראשי הישיבות זצ"ל, על אותה הסוגיה. ילדות נזרקה בתלמיד, והוא שינן את אותה המערכה על-פה על סוללת קושיותיה ומהלך יישובה וכך הגיע מוכן ללימוד, כשבמהלכו הוא הציג את השאלות בזו אחר זו, כאילו הן היו קושיותיו שלו שהתעוררו לו תוך הלימוד. רבינו שזו הייתה לו הפעם הראשונה בה למד את אותה הסוגיה בעיון, יישב את כל שאלותיו על אתר וכיוון במדויק לאותו מהלך מורכב ועיוני אליו הגיע מחבר אותו הספר. אז עמד התלמיד על פן נוסף בגדלותו של רבינו, שבישרות שכלו ובכוח עיונו בלבד, יורד במהירות לעומקם של עניינים מורכבים ומכוון בהם לאמיתת של תורה.

תלמידים מבני חו"ל, להם לא היו בנמצא קרובי משפחה שיוכלו לשהות בביתם בתקופת החגים, הוזמנו ע"י לסעוד על שולחנו. ביתו היה פתוח לרווחה בפני כל תלמיד שנצרך לו משהו מכל סוג שהוא. סוגי הדברים שבשלם פקדו התלמידים את הבית היו רבים ומגוונים. תלמיד אחד, התקשה לטפסף לתוך עיניו הפקוחות לרווחה 'טיפות עיניים' שנדרשו לו לריפוי דלקת. ביתו של רבינו היה עבורו הכתובת.

ברחוב סמוך לישיבה עמד בניין מגורים, שחדר-המדרגות שלו שימש את הרבים למעבר בין שני רחובות מקבילים. לימים נודע לרבינו כי השכנים מקפידים על כי רשותם משמשת למעבר. מיד כששמע על כך, פנה לאברך מתלמידי הישיבה שהתגורר באותו בניין ונתן לו סכום כסף שיעביר לוועד-הבית, שמא מבלי-משום כשעבר שם הדליק את החשמל וכדו'. מהאברך שהעיר לו כי הסכום גדול מידי גם אם אכן קרה והוא השתמש בחשמל, ביקש שבכל זאת יעביר את מלא הסכום.

עבור צרכיו האישיים, פרטי לבושו וכדו', לא נהג להרבות בהוצאות. באלו הוא אף קמץ והוציא רק במקרה שהיה קיים הכרח. לעומת זה להוצאות מצווה, וביחוד עבור מצוות ציצית ואתרוג פיזר ממון רב. החל מהשנים הראשונות שלאחר נישואיו, ממוצאי יוה"כ ועד סוכות, היה שוהה ימים שלמים באזורי הערים חדרה ופ"ת, בהתיישבויות מגורים של יהודי תימן שעלו לארה"ק, אצלם היה מחפש אתרוגים תימניים. את האתרוג התימני הנאה ביותר שהיה מוצא היה שולח לאביו, אח"כ היה מחפש עבורו. שנה אחת שלח לאביו אתרוג שאין מצוי כדוגמתו בגודלו ויפיו. בישיבת 'חברון' בירושלים בה בחר אביו להתפלל, השתרך תור של מתפללים, כשבראשם ראשי הישיבה, שרצו לנענע את אותו האתרוג המיוחד. שמעו של אותו אתרוג, הגיע גם לאוזני בני הרב מבריסק, שהופיעו ביו"ט ראשון בבית ר' זלמן ולקחו את האתרוג לבית אביהם כדי שגם הוא ינענע אותו. כחיוק לרצונם העז להביא

את האתרוג לאביהם כדי שינענע אותו, הם פנו לר' זלמן ב'הצעת איוס' שאם הוא חושש ואינו מסכים להוציא את האתרוג מן הבית, הם יביאו את הרב מבריסק לביתו...

מספר אחד התלמידים: "לא אשכח כאשר אתרוג מזן 'מרוקאי' שכמוהו כמעט אין בנמצא ליופי, בצורת גידולו ובכל המעלות והסגולות השמורות ל'פרי עץ הדר' אמיתי, פיאר באחת השנים, את האתרוגים שברשותו של רבינו. בפרק הזמן בו קהל המתפללים בישיבה, בירך או נענע על אתרוגיו של רבינו, הגיע אותו אתרוג לידיים שבשגגה הוא נשטט מהן. האתרוג נפל ארצה, הפיטם נשבר והוא נפסל. המבוכה ואי-הנעימות הייתה רבה גם בין הסובבים. אך רבינו לא התייחס כלל לתוצאותיה והשימוש באתרוגיו המשיך כרגיל.

כ"ב כסליו

הגאון הרב חיים כסאר זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב כסליו

נולד בשנת ה'תרס"ה (1905) בצנעא שבת"מן. בהיותו כבן ארבע עבר עם משפחתו מצנעא לעיר בית עדאקה שם התחיל לעבוד כצורף. במקביל לעבודתו עד גיל עשרים למד תורה לפני רב העיר, הרב דוד מזעקי. בהמשך התפרנס מאריגת חגורות ומלמד תינוקות. בשנת ה'תרפ"ט (1929) לאחר פטירת רבו, חזר לצנעא עם משפחתו. בהמשך התבקש לשמש כראש ישיבת 'בית אלכסאר'. בהמשך שימש כראש ישיבת 'בית אלשיך' ורגיל היה להעביר שיעורים מדי לילה ולפנות בוקר. למד בשעות הבוקר בחברותא עם ראשי ישיבת 'בית אלשרעבי'. בתחילת שנת ה'תש"ד (1943), החל לשמש כראש ישיבת 'בית אלשרעבי'. עלה ארצה בעלייה הגדולה בשנת ה'תש"ט (1949) והתגורר בין שכונות 'אוהל משה' ו'זיכרון טוביה' בירושלים. התפרנס כסופר בבית הדין בירושלים. בנוסף היה רב ביה"כ 'הגורל' בירושלים. כינויו היה 'חיים אלגמרון' בשל בקיאותו ואהבתו לגמרא. הגה'צ הרב בן ציון אבא שאול זיע"א (ראש ישיבת 'פורת יוסף') אמר על רבינו: "מי שרוצה לראות פני אמורא-יביט בפניו של רבי חיים כסאר זצ"ל". וכשהיה נפגש עם אבינו אמר: "אני מביט על יראת השמיים שיש לו". התמדתו היתה מופלאה מתוך חיי דוחק צער ויסורים קשים ומרים. ענוותן מופלא. נפטר ב-כ"ב כסליו ה'תשנ"ח (1997). חי כ-92 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' שמואל. **אשתו:** מרת נדרה (בת ר' יחיא קארה). **מרבתי:** הגאונים ר' דוד מזעקי (רב העיר בית עדאקה), ר' יחיא קאפח ור' יחיא אביץ. **חברותות:** הגאונים ר' אהרן הכהן ובנו ר' אברהם הכהן (ראשי ישיבת 'בית אלשרעבי') **מתלמידיו:** הגאון ר' איתמר חיים כהן (מח"ס 'מתנות כהונה'). **מספריו:** • **שם טוב- על הרמב"ם החיים והשלום- שו"ת • קיץ המזבח- על התורה • דרך החיים- בעניין מצוות ת"ת ודרכי לימוד.**

בסביבות שנת ה'תש"ל, ביקשו בני הישיבות יוצאי תימן, לשמוע דרשה ודברי מוסר מפי רבינו, לקראת הימים הנוראים. ת"ח רבים ומישיבות רבות התאספו בשעה היעודה, בבית הכנסת 'הגורל'. רבינו שאל כל אחד מהם, באיזו סוגיא הוא עוסק כעת, ומיד נשא ונתן עימו בנבכי הסוגיא. במשך כמה שעות, דיבר עם כל אחד מהתלמידים ועל המסכת שהוא עוסק בה. התלמידים התפעלו עד מעוד מידיעותיו של הצדיק. אחד מהנוכחים שהיה שם, הרה"ג ר' יוסף שרעבי (נכדו הגאון רבינו סעיד עזיירי זצוק"ל), רב שכונת 'גבעת מרדכי' בירושלים, סיפר שבאותה שעה הרגישו התלמידים כי הם עומדים לפני תלמוד מהלך.

תלמידיו העידו, כי אף בהיותו חולה או בזמן בה היה נתון במחסור ועוני, לא הפסיד רבינו ואפילו שעה בשיבה. סדרי ימיו ולילותיו, הן בשבת ובין בחול, מלאים בלימוד והרבצת תורה במשך שנים רבות, ללא שום הפסקה למנוחה או בין הזמנים.

כשהיו נכנסים לבקרו, היה מגביה את ראשו מן הספר, שואל בשלום המבקר, משיב לשאלתו, ומיד מוריד את ראשו וממשיך בתלמודו, עד השמעת השאלה הבאה. פעמים רבות כשנכנסו לפניו, לא הרגיש בכך בשל שקידתו ורק כאשר הנכנס נאליץ להשמיע את קולו, רק אז הרים את ראשו מן הספר. פעם אחת לעת זקנתו, ישב הגאון ר' שלום אפרים הכהן זצ"ל ולמד לפניו. באותו יום היה רבינו חלש ובאמצע הלימוד החל לנמנם. אמר לו ר' שלום: "אולי אפסיק ללמוד". שאל אותו רבינו: "מדוע?". אמר לו: "אולי רבינו רוצה לישון". אמר לו רבינו בגערה: "וכי באנו לעולם הזה לישון?!", ומיד התגבר כארי והמשיך להקשיב ללימוד. (הסיפורים מעובדים מתוך 'דרך החיים')

בהיותו מלמד תשב"ר בתימן לא הרשה לתלמידיו לכנותו 'מארי', אלא דרש שיקראו לו 'חיים'. פעם אחת היה ילד שקרא לו מארי, ומיד הראה רבינו את עצמו כניגש אליו כדי להענישו, כדי שמקרה זה לא יחזור שנית. נהג בענווה יתירה ובשפלות רוח, ותמיד דיבר על אפסות האדם ושפלותו. כשיצא מבית הכנסת לאיזה עניין, לא היה נכנס בחזרה בשעה שהציבור יושבים, אלא במקומות שעומדים בהם. קבע את מקומו בסוף בית המדרש בצד מערב, הן בבתי המדרש בהם לימד בתימן, והן בבית מדרשו בירושלים. בעצרת תפילה שהתקיימה בשל עצירת גשמים, חיפשו את רבינו בין הרבנים שנכחו בעצרת, ולא מצאו אותו. חיפשו אותו בתוך הקהל - ולא מצאו. המשיכו בחיפושיהם עד שמצאו אותו עומד בסוף הקהל, כולו כפוף כבעת אמירת וידוי, טליתו מכסה את פניו וכל גופו רוטט מבכי, ודמעותיו נוטפות עד שהאדמה שתחתיו היתה רטובה מדמעותיו.

בתפילת שמונה עשרה, כשאחו בברכת 'מודים', היה מציץ לראות אם שליח הציבור סיים את תפילתו, כדי שלא להאריך ולהטריח את הציבור להמתין לו.

כשהכינו לדפוס את המהדורה השלישית של ספרו 'שם טוב' על הרמב"ם, כתבו התלמידים העורכים שער חדש לספר ובו כתבו תארים על המחבר. כאשר נכנסו להתייעץ איתו על כמה עניינים בעריכת הספר, הגישו לו גם את השער לעיונו. רבינו עיין בו, שתק והחזירו להם. כשסיימו, נפרדו ממנו ופנו לצאת. אך כשהגיעו לדלת החדר קרא להם רבינו, ביקש את השער ומיד העביר קו על כל התארים, ותחתם כתב 'הצער', וברכס בברכת 'לחיים ולשלום', מבלי שנתן זמן לדון על העניין. (הסיפורים מעובדים מתוך 'ארגון יוצאי תימן')

כ"ג כסליו

הגאון הרב דב סוקולובסקי זצ"ל

יום ההילולא - כ"ג כסליו

נולד בשנת ה'תרנ"ז (1897) בעיירה ספטקין שברוסיה. למד בשיבות ליטא ונקרא בשם "בערל ספטקין" על שם עיירת הולדתו. מנעוריו התבלט בגדולתו הכבירה בתורה ויראה מופלא ובמידותיו התרומיות. בתחילת דרכו למד בשיבת נובהרדוק, עבר לשיבת סלובודקה ומשם לשיבת ראדין שם התקרב ל"חפץ

חיים" שנתן לו להגיה חלק מספריו. לאחר מכן עבר לישיבת מיר סמוך על שולחן חותנו. מעשיו הטובים עבור העניים, האומללים ונשברי הלב היו מוטלים על שכמו כשהוא מושיע יד לכל צרכיהם. שקדן עצום. בשלב מסוים גויס בבחרותו לצבא הרוסי אך ערק וחזר לישיבה. לאחר נישואיו במיר הרב ר' אברהם צבי קמאי סמך את ידיו על רבינו כרב ופוסק בכל ענייני הקהילה ובעת היעדרו מהעיירה מילא רבינו את מקומו ברבנות, בהעברת השיעורים, ובהוראת תשובות לשאלות בהלכה.

בשנת ה'תרצ"ב (1931) עלה לארץ. בתחילה התגורר בצפת באמרו שאינו ראוי עדיין לעלות לירושלים, ולאחר מכן עבר להתגורר בירושלים. שם הקים את 'חברת מזהירי שבת', בהתאם לדברי רבו ה'חפץ חיים'. גייס מאות מתנדבים שארגנו פעולות מחאה וניהלו מאבק נגד פתיחת עסקים וחילולי שבת בירושלים. בין המשתתפים המפורסמים בפעילות החברה היו הגאונים: ר' אריה לוי, ר' שבת יודלביץ, ר' חייקל מילצקי, ר' מרדכי אליהו ור' ישראל יעקב פיישר. בשנת ה'תש"ד (1944) היה אחד ממייסדי 'איחוד הישיבות בארץ ישראל'. שימש כראש ישיבת 'תורה ויראה'. בהמשך ייסוד ישיבה וכולל אברכים בשם 'מאור התורה' ועמד בראשה. בשנת ה'תשכ"ב (1962), הקים קרן גמילות חסדים בשם "הרווחה והצלה", שיועדה לנתינת הלוואות לנוקקים לעזרה בנישואי צאצאיהם. עמל בתורה כאשר חידש חידושי תורה רבים. באחרית ימיו סבל יסורים רבים. נפטר ב-כ"ג כסליו ה'תשמ"ח (1987). חי כ-90 שנים.

אביו: ר' מאיר שמחה. **אשתו:** מרת חנה דינה (בת הגאון ר' אברהם צבי קמאי - אב"ד מיר). **מרבתי:** ר' ישראל מאיר הכהן מראדין (ה'חפץ חיים'). **חברות:** הגאון ר' יעקב ישראל קניבסקי (הסטייפלר זצ"ל. למדו יחד בעת לימודיהם בנובהרדוק), ר' מרדכי חיים סלאנים ור' אהרן ראטה (מ'שומרי אמונים) ועם חתנו ר' אברהם יצחק קאהן (מ'תולדות אהרן').

כבר מימי לימודיו בישיבה סופר על מעשה הצדקה והחסד בגוף ובמזון שעזר לאחרים בעת מצוקתם. פעם בערב פסח כאשר חזר מהישיבה אל בית הוריו מצאוהו עומד בסוף השוק בפניה שייחד עבורו, והלוה כלים מיוחדים לפסח, לאלו אשר אין ביכולתם לקנות משלהם.

רבינו ורעייתו הרבנית, מרת חנה דינה, היו צדיקי עולם. מיוחדים בהכנסת אורחים, אל ביתם בירושלים היו באים יהודים מסכנים. היה בירושלים יהודי גלמוד בשם ר' שמחה. לעיתים רבות לא היה בריא בנפשו, אף הוא היה מבאי ביתם הקבועים. בכל יום שישי היה קונה את החלות שנשארו במאפיית לנדנר ועוד מאפיות בשכונת "בית ישראל" והיה מחלקם לנצרכים.

ערב פסח שחל בשבת נשארו ביום שישי במאפיות חלות רבות. הרי אנשים קונים לשבת זו רק מה שנצרך בדיוק. ר' שמחה קנה את החלות והלך לחלק לנצרכים. אך כמובן אף משפחה לא רצתה לקחת ולהשאר עם חמץ או פרורי חלות. הגיע ר' שמחה בערב שבת לביתו של רבי דב סוקולובסקי עם שקים של חלות. והניח אותם בכל פינות הבית, על החלונות הירושלמים הרחבים, על הארונות, הבית היה מלא חלות... רבי דב ואשתו שתקו לא אמרו מילה. בבוקר השבת, קראה הרבנית חנה דינה לאחייניה שגרו בשכונות, ויחד עמלו לנקות ולבער את הבית מחמץ. (נר לשולחן שבת)

רבינו ואשתו טיפלו ביהודי אמריקאי גלמוד, מהטיפוסים של ירושלים בשם פנחס. הכניסו אותו לדירתם. מאחר שרבי דב התגורר בדירה בדמי מפתח, בעל הבית לא הסכים שפנחס יגור בדירה. כיוון שכך הותיר רבינו את סוכתו שבחצר עומדת כל השנה ובה גר אותו פנחס. סיפר אחיינו, הג"ר מאיר שמחה סוקולובסקי: "היה נגר זקן שמדי שנה היה בונה לרבי דב את הסוכה ומפרק אותה. באותה שנה

לפני סוכות בא רבי דב לנגריה ואמר לו: 'אתה לא צריך להפסיד מזה שהסוכה עומדת'. ונתן לו את סכום הכסף שהיה משלם בשנים עברו עבור עבודתו... (נר לשולחן שבת)

כשביקר לפני כמה שנים בארץ, הלך רבינו לבקר את ידיד נעוריו הגאון הגדול ר' יעקב קמינצקי. רבינו חזר על דרשתו בפלפול ובסברא שנשא ר' יעקב בעת הנישואין שלו, ור' דוב גם אמר לו את ההערות שהעיר על הפלפול ובמה שנתקשו הרבה זמן אח"כ. ר' יעקב הודה כי הוא זוכר את הפלפול מה שאמר בעת החתונה שלו אבל את ההערות לא זכר. אחר שר' יעקב חזר לארה"ב ודיפדף בין חידושיו אכן מצא את הפלפול מה שאמר בעת נישואיו והערות למטה מה שהעיר אז רבינו. ור' יעקב סיפר לכולם את העובדה המפליאה של זכרונו ותפיסתו החד של אלוף נעוריו ר' דב.

פעם בעת שפרצה מחלה קשה בעיר מיר ורבים מבני ישראל נדחקו מגודל הצרות והיסורים ורבים נשאר ללא מקור מחיה ופרנסה עמד רבינו והקים קרן לתפארה לעזרת האומללים, ובתום לבו הלך לראש העיר שיתן מכספי העיריה להוצאת האומללים, ראש העיר שנפתע מקריאתו הלבבית של ר' דוב עמד וחזקו והתפעל ואמר בהתפעלות שאצל הגויים להבדיל אפילו אם יחלה שאר בשרו ואחד מבני משפחתו הכי הקרובים, אין אחד שם על לב לעשות עבורו, ולהבדיל בין היהודים אפילו יחלה יהודי פשוט - מרחמים, ואכן נתן סכום הגון גדול למפעלו של רבינו והיה בזה קידוש שם שמים גדול.

פעם בהגיע ימי החורף רבינו ערך מגבית הצלה גדולה בעיר למען העניים לקנות להם עצים לחמם ביתם. הלך ר' דוב לחותנו הגדול רב העיר שיתן לו המלצה לפריץ העיר שירחם ויתן עצים להחם את בתי העניים. חותנו הופתע מבקשתו: "ולמה ייתן הפריץ על ידי המלצה כסף?", אמנם מכיוון שראה שחתנו מדבר בתום לבבו נתן המלצה. ר' דוב ירד אל הפריץ אשר קבלו בסבר פנים יפות ושח לו צער העניים ופעלו הטוב למענם.

לבו של הפרוץ נתמלא רחמים עליהם ואמר שיפנה לחוכרו היהודי, "וכמה שיתן לך תקח ולא תצטרך לשלם עבורם". ר' דוב הלך לחוכר היהודי והראה לו המלצתו של חותנו רב העיר ולהבדיל את הסכמתו של הפריץ. ותיכף מילא היהודי שלושה עגלות עם שאריות העצים של היער הגדול, ור' דוב נכנס ברוב שמחה בעיר עם שלושה עגלות עצים לעניים ותהום כל העיר.

מסופר בעמדו על משמרתו בשבת קודש נתקל בשלושה תועי דרך אשר חיכו לטרמפ להסיעם לתל-אביב. רבינו אשר נכמרו עליהם ועל מצבם, הזמינם לביתו, האכילם והשקם ביד רחבה ושח לפניהם דברי אהבה וידידות בפנים מסבירות, והחל מאז נתקשרו עימו שלושת הנערים ולא ארכו הימים עד אשר שבו כליל מדרכם הרעה לתשובה שלימה, ור' דוב טרח למענם גם אח"כ למצוא להם מנוח ולהקים להם בתים נאמנים בישראל, והיה הדבר לקידוש שם שמים עצום.

כ"ד כסליו

הגאון הרב חיים חזקיהו מדיני זצ"ל

יום ההילולא - כ"ד כסליו

נולד בירושלם ב-ז' חשוון ה'תקצ"ג (1832). עוד בשחר טל ילדותו הצטיין בכשרונותיו הנשגבים, בהתמדתו הגדולה ובבקיאותו הנפלאה. בהיותו בן 13 שנים בלבד הוסמך להוראה. בשנת ה'תרי"ג (1852)

נפטר אביו ועול הפרנסה הוטל עליו. כיוון שראוהו חכמי ישראל בדחקותו ובמיוחד הראש"ל ר' חיים ניסים אבואלעפיה, קמו לזרוזו שיעתיק ממושבבו ויסע אל שארי בשרו היושבים בקושטא (איסטנבול). שם במשך 13 שנים עסק בהוראה וגם שימש כדיין.

שם לילות כימים לשקוד על דלתי התורה והעבודה. מילא כרסו בש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים. גאון בנגלה ובנסתר. בעל זיכרון פנומאלי. ענוותן מופלא. בשנת ה'תרכ"ו (1866) בהיותו כבן 33 שנים, נודמן לקושטה אחד מעשירי ארץ קרים (דרום רוסיה) והפציר בו שיקבל את כתר הרבנות בעיר קרסו בזאר בקרים שברוסיה. משכורתו הדלה היתה בסך ארבעים רובל ורבינו הסתפק כדי מחייתו. ובעת שהשיא את בנותיו, סירב לקבל תוספת מבני הקהילה שהיו עניים (את שלושת בנותיו השיא לתלמידיו, שהתפרנסו כבעלי מלאכה מקומיים בסנדלרות, חייטות ובכובענות). רבינו ייסד ישיבה ובה הרביץ תורה.

בשנת ה'תרל"ח (1878) הגיע עד לשערי מוות והוסיפו לו את השם חיים כסגולה לרפואה. בשנת ה'תרנ"ט (1889) שב לארץ ישראל והתגורר בירושלים למשך שנתיים. מאוחר יותר עקב פטירת ר' חיים רחמים יוסף פרנקו (רבה של חברון) עבר לחברון. שם שימש כדיין וכן פתח ישיבה בבית רומנו. נפטר ב-כ"ד כסליו ה'תרס"ה (1904). חי כ-72 שנים. ציונו בחברון. הגויים שהעריצו את רבינו, ניסו מספר פעמים להוציא את גופו הטהור ולקוברו אצלם. שנה לאחר פטירתו התגלה הקבר פתוח. כנראה שהופתעו במהלך החפירה וברחו. הגוף היה שלם כביום הקבורה ממש והתכריכים היו לבנים ללא כל כתם.

אביו: ר' רפאל אליהו. **אמו:** מרת קאלו וידה. **אשתו:** מרת רבקה בת לונא. **מתלמידיו:** ר' בכור הלוי, ר' דוד נתן, ר' חיים שמואל נר, ר' ניסים יאחיה ור' ניסים יוסף אלנקוה. **מרבתי:** אביו, ר' רפאל אליהו (רבו המובהק), ר' יצחק קובו (חכם באשי), ר' יוסף חיים בורלא (אב"ד ירושלים). **מספריו:** • שדי חמד - פוסקים וחיידושים וכללים בערכין בסדר א"ב (18 כרכים) • **מכתב לחזקיהו- חידושים ושו"ת** • **אור לי- שו"ת** (לזכר בנו היחיד שנפטר בחייו) • **פקועות שדה- תוספת ל'שדי חמד'**.

בספר "אני תפלה" (ח"א עמ' לח) מביא ששאלו לרבינו איזו זכות הוא תולה שספריו 'שדה חמד' התפשטו כל כך ברחבי תבל? על כך סיפר הוא כי בצעירותו למד בישיבת כולל אברכים שהחזיקו גם גדול בביתו ועל חשבוננו, והוא היה מהשקדנים הגדולים וראה חיל בלימודו. התקנא בו אחד, וקנאתו בערה בו, איך הוא מצליח ומתעלה בלימודיו, ואילו הוא אינו רואה ברכה, קנאתו ומדותיו הרעות הביאו לידי כך, עד שזום עלילה שפלה, הוא שיחד את המשרתת של הגביר בעל בית המדרש שתוציא שם רע עליו כמעשה **אשת פוטיפר**, ואכן בוקר אחד התפרצה לפתע אותה ערלית ופתחה בצעקות שהאברך בבית-הכנסת נטפל לה. קמה מהומה עד שביקשו לסלק אותו מבית המדרש, הגביר שמע מהענין והכריז "הוא אדם קדוש" ומי שימשיך לדבר עליו- שרגלו לא תדרוך פה יותר.

המשיך ה'שדה חמד' עברו כמה ימים ובשעת בוקר מוקדמות, באה אליו אותה גויה מתייפחת בבכי ומספרת: "אתה הרי יודע שהעללתי עליך עלילת זדון תמורה בצע כסף. אבל לא נשאר לי מכל זה מאומה, כי הגביר פיטר אותי, לכן אני רוצה להתוודות ברבים שזוהי עלילה ותמורת זאת תדבר עבורי לגביר שיחזיר אותי לעבודה". בתחילה רצה בעל ה'שדה חמד' לאמץ את העיסקה שכן ע"י כך יוסר ה'כתם' ממנו, אבל לאחר מכן חשב איזה חילול ה' הרי יצא מכך שיתברר שיש איש עם רשעות כזאת. לכן אמר לגויה: "את תשתיק ואני אדבר עבורך עם הגביר" ואז הרגשתי שראשי נפתח והעניקו לי במתנה את מעלות החכמה.

מעשה באשה אלמנה שבאה להזמינו לאירוסים בתה, שאלה "ואיה תערכי את האירוסין?" - "בדירת" ענתה. "כלום יש מקום בדירתך שכל בני העיר?" אמרה: "בוודאי לא כולם יבואו, מי יפקוד אלמנה כמוני". חזר ואמר: "אפשר שכולם יבואו, בואו וסדרו את האירוסין בבית" מיד קרא הרב לרעיתו ואמר לה: "מהרי והזמיני את הקהל לביתנו וכל מחסוריה עלינו".

"אלמלא ידעתי את המחבר שהוא חי עמנו היום, הייתי אומר כי אחד מהראשונים הוא". כך העיד רבי בצלאל הכהן מווילנא (אורות ממזרח עמ' קנח) קשה להאמין כיום כיצד איש אחד יצר את כל ספרי "שדה חמד" על שפעת כרכיו, ללא עזרת מחשב ללא עזרת צוות אלא רק במתת אלקים אשר חננו בתפיסה נפלאה, ובזכרון פנומאלי בחינת "בור סוד שאינו מאבד טיפה" וכמובן בכח שקידתו הנדירה.

בספר זכרונות לרבי משה בלוי ("על חומתיך ירושלים") מביא מעשה מופלא שקרה כשנה וחצי לאחר פטירתו: "בקיץ ה'תרס"ו הזדמנתי לחברון-והנה רעש בעיר מישהו חזר מבית העלמין, וראה את קברו של הגאון בעל ה"שדה חמד" פתוח, (הגויים העריצו מאוד את הרב וניסו לא אחת להוציא את גופו הטהור ולקוברו אצלם) ותהום כל העיר, וכל התושבים יצאו לבית העלמין והנה נתגלה שמי שהוא חפר את העפר מקברו וניסה להוציא בכוח את גופת המנוח וצ"ל במשכו אותו ברגליו, הפושעים כבר הופתעו כנראה באמצע מלאכתם וברחו. וראו זה פלא, הגוף היה שלם כביום הקבורה ממש, והתכריכים היו לבנים כשלג בלי כל כתם, לא שלטה בגוף קדוש זה רימה, ולא נתנוון משך יותר משנה תמימה ויהי הדבר לפלא נורא, חברי החברה קדישא סתמו שוב את הקבר, ורבני חברון גזרו ליום המחרת "תענית ציבור" וסליחות ההתעוררות היתה גדולה מאוד.

יהודי היה בעיר חברון, בעל מלאכה נקי כפיים ובר לבב. הכל סמכו על יושרו בענייני כספים ולא חששו להלוות לו בשעת הצורך. באחד הימים הגיע אל הגמ"ח המנוהל בבית רבינו וביקש סכום נכבד כהלואה לזמן קצוב. רבינו נענה לו בשמחה והוא הושיט לו את הסכום הגדול. החזרת החוב נפרסה על פני מספר תשלומים. התשלום הראשון הגיע במועדו, השני לא איחר אף הוא, אך לאחריו לא נראו עוד פניו של הלווה. חלפו שנים, ואין קול ואין עונה. באחד הימים צעד רבינו בסמטא בחברון. לפתח מבחין הוא בבעל המלאכה שחובו טרם נפרע זה זמן רב. לאחר ברכת שלום, פותח רבינו ושואל: "מדוע לא ראינוך זה חודשים מספר? אולי שכחת כי עליך לפרוע חוב?". פניו של האדם אדמו, שכן עדיין לא שילם את חובו, ואף לא הגיע לבקש דחיה למועד התשלום. לפיכך השיב בשפל קול: "דחוק הייתי, ומצבי לא אפשר לי להשיב את החוב".

כאשר שמע רבינו זאת, נחרד ונבהל: "מה עשיתי, הן עברתי על לאו מפורש 'לא תהיה לו כנושה'. לא התקררה דעתו של רבינו עד שקרא לשלושה אנשים, ובאותו מעמד, בקרן הרחוב ביקש בנוכחותם מחילה מהאיש. נבוך בעל המלאכה עוד יותר ואמר: "העל רבינו לבקש את מחילתי? הן אני לא עמדתי בדיבורי ואף לא השתדלתי לסלק את החוב, עליי מוטלת החובה לבקש סליחה ומחילה!". לא קיבל רבינו את הדברים והשיב: "אתה אנוס היית, ולא יכולתי לשלם, אך אני חטאתי ופשעתי". שב רבינו וביקש את סליחתו של הלווה שלוש פעמים ורק לאחר שהלה השיב 'מחול לך', מצא מנוחה לנפשו והמשיך בדרכו.

סיפר הרה"צ ר' יצחק אייזיק אייזען ז"ל ששימש את רבינו, פעם אחת הלך ה'שדי חמד' למערת המכפילה ועלה שם עד המדרגה השביעית (כי רק עד לשם היה מותר לגשת), ועמד שם שיך ערבי אחד סמוך אליו, והטיל את מימיו. אמר המשמש לרבינו, שאסור לומר דבר שבקדושה בגלל השיך. בתחילה לא שמע

הגאון מה שאמר לו, כי אמר תהלים בדביקות מרובה, ורק לאחר שחזר כמה פעמים על דבריו שמעם, סיבב עצמו הגאון אל השיך ואמר לו בלשון ערבי: "תמשיך, תמשיך". המשיך השיך להטיל את מימיו עם דם, עד שנפל מת. (שיח זקנים ח"ו דף רצ"ו)

במשך שנתיים התגורר רבינו בירושלים, ועסק בלימוד התורה הקדושה. כעבור זמן מה גונבה לאוזניו השמועה כי יהודי העיר ורבניה מקווים להכתירו כ'ראשון לציון', והוא החליט לעזוב את ירושלים. התפקיד החדש, רב הכבוד, לא היה לרצון בעיניו, וכל שאיפתו הייתה להמשיך בלימוד ובחיבור ספריו באין מפריע.

מדי יום שישי נהג רבינו לטבול במקווה לכבוד שבת. כאשר פסע ברחוב הראשי, הבחין כי כל בעלי המלאכה, הסוחרים והרוכלים הפסיקו מעיסוקיהם וניגשו לברכו. לא רצה רבינו לגרום להם הפסד, ואף הכבוד שהורעף עליו לא נעם לו, ולכן החל הולך למקווה בדרך עוקפצ, בה לא פגש איש מבעלי המלאכה ולא גרם טרחה לאיש. אולם יוסף הסנדלר הבחין בשינוי הדרך והוא אף בירר לעצמו באיזה שעה הרב עובר שם. מדי יום שישי השתדל לפגוש ברבינו ולברכו לשלום. כאשר הבין רבינו שהסנדלר מגיע במיוחד כדי לפגשו ולברכו, פנה אליו ואמר: "פועל שכיר - אסור הוא להפסיק במלאכתו כדי לברך עוברים ושבים בשלום. גם אתה הנך בבחינת פועל שכיר, שכיר יום הינך ועליך לפרנס את בני ביתך, ועל כן אל לך לבטל את זמן המלאכה היקר. שוב לעבודתך בני, ואל נא תטרח יותר לבוא לברכני".

באחד הימים ליהטה השמש בצהריים וכמעט שלא נראו דמויות אדם ברחובות חברון. אחד מהאנשים שראה את רבינו תהה ושאל: "להיכן מועדות פני רבינו?". והצדיק השיב: "לביתו של ברוך, הנפח, חולה הוא וברצוני לקיים מצוות ביקור חולים". כל אנשי החבורה הביטו זה בזה בתימהון, שכן ידוע היה כי ברוך הנפח כאדם שאינו ישר דרך כלל ועיקר, ואנשים ריננו על חטאיו ופשעיו, ואף מבית-הכנסת הדיר רגליו. מעבר לכך, בשל מעשיו תפס הוא מקום של 'כבוד' בין עברייני העיר. הללו שאלו את הרב: "מדוע יטרח רבינו לבקר חוטא ופושע?". והצדיק השיב: "יודעים אתם כי אף הרשעים בעם ישראל מלאים מצוות כרימון. בנוסף, לא רק את החולה לבדו אנו מבקרים, אלא גם את השכינה השורה מעל מיטת החולה!". השתכנעו הארבעה מדברי רבינו והצטרפו אליו לקיים מצוות 'ביקור חולים'.

כשהגיעו לבית הנפח, לא היה קץ לפליאתו: "אלי? רב העיר בא לביקור? כנראה שאין הרב יודע על מעשיי, שאלמלא כן, לא היה טורח להגיע לביתי". חשב בלבו. הרגיעו רבינו ובמלים היוצאות מן הלב שכנעו כי טרם כלו כל הקיצין ועדיין ביכולתו לשנות ולשפר את דרכיו. כעבור ימים אחדים השתפר מצבו של הפחח והלה שב בתשובה שלימה. תוכחות רבות ואף איומים לא הועילו כאותו ביקור חולים.

היה זה באחד מימי חג הסוכות. בית-הכנסת היה מלא מפה לפה. אחד המבקרים בחברון היה נער צעיר מירושלים שביקש לפגוש את חבריו בשיבת ה'שדי חמד', ולפיכך שהה בימות החג בחברון. בעת אמירת ה'הושענות' התפלא הנער כי רבינו ניגש אליו. הרב רמז דבר מה, שכן מעולם לא הוציא מלה מיותרת בזמן התפילה. אולם הנער לא הבין מה הרב מבקש ממנו. הרב רמז בשנית, כשנימה קלה של תרעומת נשזרת בקולו, לאחר מכן ניגש אליו והגיש לו את לולבו. הנער אחז באגודת המינים, ורבינו שלף את משקפיו מנרתיקם, והרכיב אותם כדי שיוכל לקרוא את ה'הושענות' מתוך הכתב. החזיר הצעיר את ארבעת המינים לרב והאירוע נשכח כליל מלבו. כאשר הסתיימה התפילה, שב רבינו וניגש אליו באומרו: "אנא המתן לי מעט, בעוד דקות אחדות אשוב אליך!".

הנער תהה אולם ציית לדברי רבינו. והנה ניגש אליו רבינו שוב בלווית שני אנשים נשואי פנים. "בטרם הרכבתי את משקפיי, ראייתי לא הייתה חדה. לפיכך טעיתי וחשבתי כי לפני ניצב נער אחר. נער זה, תפקידו לקחת את ארבעת המינים ממני, בטרם אמירת ה'הושענות'. ועל כן התפלאתי מדוע אינך ניגש אליי כהרגלך, ואף גערתני בך על כך. לאחר מכן הבחנתי, כי טעות בידי, ועל כן הקפדתי עליך ללא כל סיבה". בנוכחות שני העדים ביקש רבינו מחילה על הנער על הפגיעה. הנער כמוכן מחל בלב שלם, כשהוא תוהה מה גדול הוא הרב, שאפילו על צל של פגיעה בכבוד הזולתף אינו חס על זמנו ועל מעמדו ומבקש מחילה. ביקורים נוספים ערך אותו נער במשך השנים בחברון, אך רישומו של אותו ביקור לא נמחה ממנו שנים רבות.

סיפר הגה"צ ר' מרדכי אהרן שהנברג: "אחותי סבלה ממחלת האסטמה ל"ע. אבי (הגה"צ ר' יוסף חיים זצ"ל) חשב שאולי יוטב לה באוויר של חברון, ונסע לשם, והיה אצל הגה"צ ר' עקיבא יוסף שלזינגר זצ"ל (בעמח"ס לב העברי). פעם שלח אותו בשליחות אל הגאון בעל שדי חמד זצ"ל, ורצתה אחותי ללכת גם כן עמו אל ה'שדי חמד', והלכה עם אבי, כשאמר אבי לרב שסובלת מחולי אסטמה, הגאון נתן לה מטבע שלחשה והוטב לה. (שיח זקנים ח"ח דף ש"ה)

בעיר סיוואסטופול אחד מהקצבים קנה שור. אולם לאחר מכן הבחין כי השור הוא בעל 8 רגליים! הלה חשש שהרב יפסול ויקבע שהשור טריפה. במקרה זה הנזק הכספי יהיה עצום! מלחמה פנימית התחוללה בלבו. עד מהרה שחט את השור, וצירף את בשרו לבשר הכשר הנמכר בחנותו.

עד מהרה דבר הסיפור התפרסם ונודע כי הקצב הכשיל את יהודי העיר באכילת טרופות. העיר הייתה כמרקחה ואנשי העיר ביקשו להרגיע את אש המחלוקת בטרם תהפוך לשריפה. על כן מיהרו לשגר שליח ועיר קראסום באזר הסמוכה ולבקש מרבינו לפסוק במקרה זה. כאשר השליח הגיע לבית רבינו ולאחר קריאת האיגרת החליט רבינו שלא די בשיגור תשובה אלא עליו לעשות מעשה כדי שהמריבה בעיר תשכך. רבינו הגיע לעיר והסביר לאנשי העיר הסמוכה כי רק דעת תורה היא הקובעת ועל כן אין טעם בויכוחים ובמריבות. הרב פסק כי יש להעביר את הקצב מתפקידו, אך כדי שלא ייוותר ללא פרנסה, לא עזב הרב את העיר בטרם סידר עבורו משרה אחרת.

יומיים שהה רבינו בעיר, עד אשר שב השקט על מכונו. בטרם עלה רבינו לעגלה המובילה אותו חזרה לקראסום באזר, ביקשו הגבאים להגיש לו צרור ובו חמישים רובל, שכר טרחה. אולם רבינו סירב לקחת. אולם הוא ביקש שאת הכסף יקדישו לתיקון המקווה בעיר. קהילת סיוואסטופול שילמה את הוצאות הנסיעה, כ-25 רובל, ויותר מכך סירב רבינו לקבל. באחד הימים הופתעו הגבאים לקבל מכתב מאת רבינו ובתוכו שני רובל וחצי! הרב הסביר כי בחשבו את הוצאות הנסיעה גילה כי סכום זה מיותר, ועל כן אין ברצונו להחזיק ממון שלא מגיע לו. השתוממו הגבאים עד מאוד בראותם עד כמה נקי כפיים הוא רבינו והערכתם אליו גברה ביותר.

סיפר אחד מתלמידיו של רבינו: "יצר הרע היה בא לעזרתנו ומנמנם אותנו עוד שעה קלה. משום כך היינו מאחרים לתפילה. התהלכנו נבוכים וחושבים מה להגיד לרב. איזה שקר נבדה ולא נביא עלינו אשם? בלב הומה הגענו לבית הכנסת. בחרדה עלינו את המדרגות הרחבות ושפתותינו דובבות איזה תירוץ אך הינה עומד לקראתנו ומצפה במעלה המעקה לקבל את פנינו. בטרם פתחנו בדברי התנצלות הקדימנו ואמר: "לא כל כך איחרתם בני, עוד תוכלו לומר קדיש בציבור". מעמסה כבדה נגולה מעלינו,

אורו העיניים, הלב רהב ורחב. בניין התירוצים שבנינו בדרך הילוכנו, נפל והתפורר, כי לו היה צורך בו. אין צורך ב"דבר שקר". אין הוא רוגז עלינו אדרבא. עוד מצא לנו צד זכות ודברי נחמה, ובטוהר לב ובכוונה עמוקה התעטפנו בטלית, הידקנו את התפילין בזרוענו וכך עמדנו בתפילה.

הרה"ג רבי שלמה העליר ראב"ד של סיגעט זצ"ל סיפר, שלרבינו זי"ע היה לו מורה שעות (שעון) גדול בחדרו, ובכל עת עסקו בלימודו, בכל איזה רגעים הביט לשם, והתפלאו עליו למה מביט כ"כ בשעון, ואח"כ מצאו שעל השעון היו כתובים כל תרי"ג מצות, וכו"כ גמרות, והתעוררות לזאת הביט תמיד שמה. (אלף כתב אות תרנ"ג)

בכל פעם שהגאון היה מדבר עם בני אדם, היה מסתכל מדי פעם לפעם לצדדין, וחיפשו סיבת הדבר, וראו שכתוב שם 'שויתי ה' לנגדי תמיד'. (שיח זקנים ח"ז דף רצ"ו). על הכותל בחדרו היה כתוב: 'אהבת לרעך כמוך, והוי דן את כל האדם לכף זכות, והוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות'. (שם ח"ח דף ש"ו) שלושים ושלוש שנים כיהן רבינו בקרים. ממון ורכוש מעולם לא עמדו בראש מעייניו. כתלמיד חכם מופלג וכירא שמים הצטיין במידה של 'שונה בצע'. מדי חודש בחודשו היה השמש מתדפק על דלתו של רבינו ומוסר לו את שכרו - ארבעים רובל. למעלה ממחצית הסכום פיזר לצדקה, רובלים נוספים הקדיש לצורך הדפסת ספריו והסכום המועט שנותר שימש לו בדוחק לפרנסתו.

ראו אנשי קראסום באזר כי מצבו של רבם דחוק וביקשו לסייע בעדו. היות וידעו כי יסרב למתת חנם, על כן ניסו לחפש הזדמנויות להעניק לו מעט מהמגיע לו. כאשר השיא רבינו את בנותיו, נימנו עשירי העיר לשלוח לו סכום כסף גדול כשי לרגל השמחה. מה מאות התפלאו כאשר השליח שב כלעומת שבא, ועימו הכסף. "רבינו מודע לכם מאוד", הסביר השליח, "אולם אינו חפץ במתנות חנם!".

בבית מדרשו של רבינו היה מתקיים כל יום בין מנחה ומעריב, במשך שעה אחת שיעור של בעלי בתים בקריאה ולימוד מהספר 'מעם לועז'. הכולל פירושים וסיפורים ערבים כסדר פרשיות השבוע בשילוב הלכות, בשפת הלאדינו שהיתה נפוצה בין הספרדים. אחד מהבעלי בתים היה מקריא מהספר, וכל המשתתפים עונים אחריו, בשהות רבינו בשעה זו בבית המדרש, היה גם הוא יושב בשיעור כאחד מהם. כאשר נשאל רבינו: "התכן שיאציל מזמנו היקר לשיעור זה, שנועד מעיקרו לבעלי בתים העמלים על מחייתם, ואינם מסוגלים להגות ולהבין לימודים עמוקים ויסודיים?". השיב: "עליך להבין אם אני אנהג קלות ראש בשיעור זה, אז תתבטל חשיבות הלימוד בעיני ההמונים".

פעם אירע והסנדלר הביא לרבינו את נעליו המתקונות, וכשראה שבידי הרב שטר בן רובל אחד, ושכר עבודתו הגיע לחמש אגורות, אמר כי יחזור מחר לגבות טרחתו. רבינו לא הסכים לכך ואמר: התורה אומרת: "לא תלין פעולת שכיר איתך עד בוקר", ואם יש לי יותר מכדי שכרו, אלא שאין מי שיפרוט את השטר בשעה כה מאוחרת, אין השכיר חייב לסבול, אלא הוא צריך לקבל את השכר היום. וכשנכנס אחד מבני הקהילה לביתו, לוהו ממנו חמש אגורות ומסרם לסנדלר...

מעשה היה ברבינו, שהיה חולה מאד, ולמרות הפצרותיהם של בני המשפחה, עמד על דעתו לישון בסוכה. במשך הלילה הורע מצבו של הרב, ובנות המשפחה התלחשו כי שינת הסוכה היא שגרמה להחמרה במצבו האנוש... קרא להן אביהם רבי חזקיה ואמר: "דעו לכן, כי נגזר עליי למות באותה לילה, ורק בזכות השינה בסוכה זכיתי ונשארתי בחיים".

דרכו של רבינו בעת לימודו בכל פעם שנכנס מישוהו לחדרו, היה מרכין ראשו ומביט לעבר איזה כתב שהיה מונח במגירת שולחנו. רק לאחר מכן היה פונה אל האיש ומדבר עמו. אחד המקורבים סיפר: "כשהבחנתי בכך וראיתי שרבינו נוהג כך תמיד, סיקרן אותי מאוד מה כתוב באותו פתק שהוא מעיין בו תמיד. חשבתי שמסתמא רבינו כתב את הפסוק: 'שיותי ה' לנגדי תמיד'.

מה רבה היתה הפתעתני, כאשר סוד הפתק התגלה לי. כמדומה שהיה זה לאחר פטירתו. והיה כתוב שם את המשנה: "הוי מקבל את כל האדם בסבר פנים יפות" (אבות א', ט"ו). הבנתי שהצדיק שהיה עסוק וטרוד מאד בלימודו ובעיונו ובכתיבת ספריו, חשש שמא ואולי לא יקבל את מישוהו מבין הבאים עליו באמצע הלימוד בסבלנות ובמאור פנים, ועל כן כתב זאת לעצמו, להזכירו בכל עת להתייחס לכל אדם בסבר פנים יפות.

כ"ה כסליו

הגאון הרב חיים משה יהודה לייב שניידר זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה כסליו

נולד בעיירה דזיווינישוק בשנת ה'תרמ"ה (1884). בגיל 13 נשלח לשיבה קטנה בוויילנה. בהמשך למד בישיבת סלובודקה ומשם לוורנובה בה שהה חמש שנים. בתקופה זו נסע ל'חפץ חיים' פעמים רבות וכן כתב מכתבים. בשנת ה'תרס"ה (1904), לאחר פרוץ מלחמת רוסיה-יפן, שינה את שם משפחתו כדי להתחמק מגיוס לצבא הרוסי. לאחר שהתגלה נמלט לממל הגרמנית. שם לימד מספר בחורים והחל לעסוק יותר בתורת המוסר.

בשנת ה'תרע"ב (1911) הקים ישיבה בממל הכוללת אש"ל חנים. בחורים עניים רבים מפולין הגיעו. חדר האוכל שימש גם כחדר שינה. המיטות היו ספסלים. הוא מסר שיעורים ושיחות מוסר. הישיבה התקיימה עד פרוץ מלחמת העולם הראשונה שאז נעצר ע"י הגרמנים בשל אזרחותו הרוסית. הוא נשלח לכפר באי ריגן, שם דאג וארגן שיעורי תורה ותפילות. בשנת ה'תרע"ז (1916) שוחרר ועבר לפרנקפורט. שם פתח ת"ת וחברת נוער בשם 'תפארת בחורים'. בהמשך פתח ישיבה בעיר, שפעלה 20 שנה, עד השואה.

במסעותיו לקבץ כספים עבור הישיבה, פעל לחיזוק הקהילות היהודיות בגרמניה. לאחר עליית הנאצים, גורשו הבחורים מפולין. בשנת ה'תרצ"ט (1938) גורש מגרמניה בשל אזרחותו והוא הוחזר לפרנקפורט שם חזר ללמד תורה. כעבור תקופה קצרה נסגרה הישיבה ע"י הנאצים. הוא פתח ישיבה בביתו אולם לאחר שראה שאין אפשרות להמשיך בחיים תורניים, החליט להגר לבריטניה. עם בואו ללונדון, הקים את ישיבת 'תורת אמת'.

הבחורים היו פליטים תקופה ארוכה, במצב נפשי קשה, בנוסף לדאגתם לחיי משפחותיהם. המצב בלונדון היה קשה עקב ההפצצות. הוא בעצמו גייס כספים וסירב להקים 'ועד עסקנים' כיוון שחשש שיתערבו בסדרים הפנימיים של הישיבה. בשנת ה'ת"ש (1939), נכלאו ובהמשך כחצי מבחורי הישיבה, ילידי גרמניה ואוסטריה גורשו לקנדה ואוסטרליה. הוא עודד את הבחורים לפתוח ישיבה בקנדה והבטיח לשלם חצי משכר הדירה של הבחורים. פעל לקבץ את הילדים היהודיים שפוגו לכפרים ולהביאם לישיבה. בנוסף פתח מוסד לבנות פליטות מגרמניה ודאג לפרנסתן ובהמשך לנישואיהן.

בשנת ה'תש"ו (1945) התמסר להצלת ניצולי השואה. פתח בית ספר עם פנימייה לילדים פליטים למרות המצב הכספי הדחוק. בשנת ה'תש"י (1949) פתח כולל אברכים ומכינה לצעירים בשם 'אהבת תורה'. בשנת ה'תשי"ג (1952) עבר ניתוח והוסיפו לו את השם 'חיים'. מאז לא יצא מביתו, אך המשיך למסור שיחות מוסר על אף חולשתו. נפטר ב-כ"ה כסליו התשט"ו (1954). חי כ-70 שנים.

אביו: ר' אליהו. **אמו:** מרת שרה פייגל (מצאצאי ר' אייזל חריף ולגאון אליהו זלמן מוילנה). **אשתו:** מרת יהודית (בתו היתומה של ר' גדליה קפלן, ממייסדי ישיבת ראדין). **מרבנותיו:** ר' שלמה הכהן (ה'חשק שלמה), ר' ישראל מאיר הכהן מראדין (ה'חפץ חיים). **בנו:** ר' גדליה (כיהן כר"מ בישיבה). **חתניו:** ר' אליעזר לופיאן (בן ר' אליהו לופיאן), ר' זיידל סמיאטיצקי ור' אלתר שלמה יצחק הלפרן (שלושתם כיהנו כר"מים בישיבה מיד לאחר נישואיהם). **מתלמידיו:** ר' יצחק טוביה וייס (גאב"ד העדה החרדית), ר' משה שטרנבוך (ראב"ד העדה החרדית), ר' יעקב טולידאנו (ראש ישיבת 'חזון ברוך'), ר' נסים טולדנו (ראש ישיבת 'שארית יוסף' בבאר יעקב וחבר מועצת גדולי התורה), ר' מיכאל טולידנו.

הגאון ר' משה שטרנבוך סיפר מעשה שאירע בתקופת לימודיו בישיבת רבינו: במלחמת העולם השנייה, כשלונדון הייתה תחת התקפות טילים שירו הגרמניים. הוצא צו גיוס על הכל ובפרט על נתיני חוץ שמצאו שם מפלט, ובהם בני הישיבה שבראשות רבינו. הרב הכריז מנהמת ליבו כי "אנו מגויסים לצבא ה' והתורה היא נחלתנו ואף אם יאסרונו אנו נלמד בבתי הכלא". כששמעו זאת השלטונות הוציאו כנגדו צו גירוש מלונדון, בחושבם כי הוא מסית את תלמידיו ובלעדיו הם יסכימו להתגייס. פנו הבחורים לעזרת עסקן מסויים, שהציע שיעשו פשרה ויגייסו רק חלק מהתלמידים. שהבינו שממנו לא תצמח הישועה. הודיעו התלמידים לשלטונות שגם בלי הרב שניידר הם לא יתגייסו. בתגובה הקימו השלטונות ועדה במטרה לשכנע את התלמידים להתגייס. הם קראו לבחור אחד והתחילו לנסות לשכנעו בכל הדרכים שיסכים להתגייס, וכך אמרו לו: "הוריק ובני משפחתך בסכנה מהמלחמה הזו, הרי נופלים טילים על הבתים שלכם... אוצו רוצו לצבא והצילו אותם"... אבל הבחור נותר בשלו: "אני צריך ללמוד תורה, וזה מה שיציל את בני משפחתי".

אמרו לו: "בזכות הצבא יפתחו לך שערי פרנסה. אנו נקדם אותך בכל המצטרך להתפתחות עסקית". אבל גם על זה הם נענו על ידו בסירוב. החליטו לשנות את הנימה הידידותית ואיימו עליו: "אתה תגורש מלונדון עם כל משפחתך". גם כאן נתקלו בקיר אטום: "רק התורה". הם החליטו שבחור זה דעתו משובשת ושלחו אותו מעל פניהם. הם קראו לבא בתור וניסו להצליח איתו, אבל גם הוא עשה כמעשה הראשון כנגד כל פיתוייהם ואיזומיהם. אז באו אנשי הועדה לדבר מול כל בני הישיבה, ואחד מהם הקשה לעומתם: "מה יהיה אם כל העולם יהיה כמוכם, מי ישמור ומי יפרנס?" ענו הבחורים שכבר היו דברים מעולם, שהיה עם שלם במדבר וירד להם מן מן השמיים... הודיעו מהשלטון שהחלטה תימסר ביום ו'. המתח היה רב, כל בני הישיבה צמו והתפללו... התשובה שקיבלו הייתה, שהממשלה מסיקה שכנראה זה מוסד של 'מפגרים', ואדרבה, ראש הישיבה ר' שניידר הינו אישיות רצויה מאוד באשר נטל על עצמו משימה קשה וכמעט בלתי אפשרית, של הקמת מוסד לנערים כה רבים בגיל זה ועם בעיה כזו... אי לכך הם אף יקבלו תקציב מיוחד כמו למוסד של חולי נפש. (הגאון רבי ישראל מנחם וינגרטן שליט"א ר"י משנת שלמה)

סיפר הגאון מורן ר' משה שטרנבוך: בשעתו למדתי בישיבת הגה"צ רבי משה שניידר וצ"ל בלונדון. לפנות בוקר היינו לומדים בביתו. יום אחד באתי ומצאתיו עומד בפתח. אמר לי: "כל הלילה לא ישנתי!". סיפר שאמש הגיע יהודי מירושלים, וסיפר שיש שם יהודים שהולכים בגילוי ראש!

הרב הזדעזע עד עמקי נשמתו ומאז לא מצא מנוח לנפשו. הצדיק זעק בנהמת ליבו: "ידעתי שבתל אביב יש פורקי עול ההולכים בלי כיפה, אבל בירושלים, פלטרין של מלך?! הייתי בטוח שיכבדו את המקום הקדוש לפחות בפרהסייה! שמעתי ובכיתי, וכל הלילה לא ישנתי!". ואנו, איך איבדנו רגישותנו? (מתוך הגדה של פסח – זיגד משה)

הרב גרינפלד זצ"ל שלמד בישיבה בהיותה בפרנקפורט, סיפר שפעם הנאצים ימ"ש נכנסו לישיבה סמוך לתחילת תפילת שחרית, ובידיהם כלי משחית להכות את הבחורים במכות נמרצות. הם פצעו ל"ע כמה בחורים. מו"ר זצ"ל יצא לפנייהם כשתפילין בראשו, אש קודש ניכרה על פניו, והוא צעק:

"ריבוננו של עולם! לאיזה מדרגה הגענו! והלא הכתוב אומר: 'וְיָרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וְיָרְאוּ מִמֶּךָ' (דברים כה, י) – ואלו תפילין שבראש, ואצלנו לא כך הוא!'. כשראו אותנו הנאצים ימ"ש, חזרו לאחוריהם וברחו מהישיבה, ויהי לאות ולפלא. (מעובד מתוך אש קודש, הובא בבית היין)

מִן ה' חֲפִץ חַיִּים' לאחר חופתו אמר לרבינו: "אל תשכח שהתחייבת עכשיו כתובה, ועליך לפרנס את אשתך... וכל כך היה מופשט מענייני העולם הזה, עד שהוצרכו להזכיר לו את חיובי ממון שלו לאשתו (אש קודש, מפי אחיו הגאון ר' דב שטרנבוך, הובא בבית-היין).

סיפר הרה"ג ר' משה שטרנבוך: כשהגענו למצב נורא שכבר לא היה מה לאכול בישיבה, שלחני מו"ר זצ"ל ללכת ערב אחד להתדפק על פתחי נדיבים, ולבקשם שיתנו משהו להצלת הישיבה מחרפת רעב. הערב כיתתי רגלי בין הבתים, אך כמה שהשתדלתי לא עלה הדבר בידי. רוב המקומות שנקשתי בדלת לא פתחו כלל.

אלו שכבר פתחו את הדלת ושמעו את בקשתי, לא נתנו דבר ופטרו את עצמם בטענות שיש להם התחייבויות קודמות. היו גם כאלו שצעקו לעברי שנלך לעבוד, ולא נבקש מהם שהם ישאו בעול הישיבה, בעוד שאנחנו צעירים ויכולים להתפרנס בכוחות עצמינו. היו גם כאלו שתלו מודעה בפתחי החצרות 'הכניסה לכלבים ומקבצי נדבות אסורה'... כך לאחר שעות רבות חזרתי בפחי נפש לישיבה, בהרגשה שלא די בזה שלא הצלחתי כלל לאסוף כסף, אלא הישיבה גם הפסידה את הוצאות הנסיעה...

למחרת התיישבתי ללמוד כהרגלי בהיכל הישיבה, והנה הגיעה לאוזני שמועה שמו"ר זצ"ל מחפש אותי. חששתי מאוד שהוא מקפיד עלי שלא פעלתי מאומה, אבל לפליאתי ראיתי אותו בא לנגדי והוא מלא שמחה וקורא לי "מגיע לך יישר כח! ברוך ה' הצלחת הצלחה גדולה!". מיהרתי להשיב לו שכנראה טעות היא, שהרי לא פעלתי מאומה, אך מו"ר השיב לי בשמחה שעל ידי פעולתי אתמול, בא אליו יהודי היום בבוקר, ונתן לו עשרים וחמש ליש"ט (סכום עצום בימים ההם).

שאלתי את רבינו: "איך זה קשור למה שעשיתי אתמול?". השיב לי מו"ר זצ"ל: "הרי אנו מאמינים בני מאמינים, ויודעים שההשתדלות אינה הסיבה לתוצאה, אלא שגזירה היא מלפניו, שבלא השתדלות מצד האדם אין הקב"ה נותן את מה שנגזר כבר, וא"כ וודאי זה שייך אליך, שמאחר שאתה עשית את ההשתדלות – ממילא הקב"ה עזר לנו, והרבה דרכים למקום, ועל ידי השתדלותך במקום אחד, הושיע אותנו הקב"ה ממקום אחר"... (מעובד מתוך 'אש קודש')

גם כאשר לא היה לחם בישיבה, והיו אנשים מחללי שבת שביקשו לסייע ולהוציא את הישיבה לגמרי מחרפת רעב, רבינו התעקש ועמד במסירות נפש שלא לקחת מאת מחללי שבת מאומה, ולא שינה

מהשקפתו כמלוא נימה. כדי להציל את הישיבה מחרפת רעב, עשה הסכם עם מאפייה בבעלות חרדית, שהלחם הנשאר במאפייה ולא נמכר – יינתן חינם לישיבה ביום המחרת, וכך היו בני הישיבה אוכלים לחם יבש ובלבד שלא להיתמך במחללי שבת. כך היה, כאשר ממשלת אנגליה ביקשה לשלם את כל הוצאות הישיבה בתור מוסד של הממשלה, שעמד כחומה בצורה ולא הסכים לקבל כספים, אע"פ שהיה בכך להביא רווחה גדולה לישיבה. וכמו כן מיאן לעשות וועד של כמה נגידים שידאגו להשיג כסף לישיבה, שחשש שמא ייקחו כסף גם מאת מחללי שבת ואין העסק כדאי. כך אירע פעם שנתפרסם על יהודי שומר שבת שהוא רמאי, והרבה מכספו בא מגזל, ולא הסכים שיקשו ממנו כסף. (מעובד מתוך 'אש קודש')

פעם בא אורח באמצע הלילה לעירו של רבינו וחיפש מקום שיוכל לישון בו בלילה. הוא נקש על אחת דלתות התושבים ושאל אם יש להם חדר פנוי בבית שיוכל ללון בו הלילה. מדובר בבית גדול ורחב ידיים, היו בו 12 חדרים, אבל כשבא האורח וביקש חדר פנוי, השיב בעל הבית בשלילה, שאין לו חדר פנוי בבית, שהרי חדר אחד הוא שלו, והשני של בנו, והשלישי הוא חדר משחקים, והרביעי חדר למנוחת צהריים, וכך כל חדר היה לו את היעוד שלו, אבל חדר להכנסת אורחים לא היה לו בבית.

עמדו בעל הבית ובנו חסרי אונים ולא ידעו מה לעשות עם האורח הזה. לפתע עלתה במוחו של בעל הבית 'מחשבה טובה', ואמר לבנו: "נלך עם האורח לביתו של ר' משה שניידר, בביתו בוודאי יהיה מקום בעבורו". לר' משה היתה דירה של ארבעה חדרים, וכל הבית היה מלא בתלמידים... הגיעו עם האורח באמצע הלילה, נקשו בדלת, ר' משה הבין שיש כאן אורח ומיד קיבלו במאור פנים, קרא לרבנית שתעשה בעבורו סעודה להשיב את נפשו, והכין בעבורו מקום ללון בכבוד גדול. לאחר שבעל הבית ובנו יצאו מביתו של ר' משה, לאחר שהבינו שהאורח מצא שם את מקומו, שמעו את האב אומר לבנו: "אמרתי לך שאצל ר' משה שניידר יהיה מקום בשבילי". (ספר זכרון)

כ"ק האדמו"ר הרב יוחנן טברסקי מטאלנא זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה כסליו

נולד ב-י' אלול ה'תרס"ו (1906) בטולטשין שבאוקראינה. בשנת ה'תרע"ג (1912) עזבה משפחתו לניו יורק מאחר ואביו סירב לתייצב לצבא. שם למד בישיבה הקטנה 'עץ חיים' ואצל מלמדים פרטיים ששכר לו אביו. בהיותו בר-מצווה עלה לארץ. בירושלים למד בישיבת 'אוהל משה' בעיר העתיקה. בשנת ה'תרפ"ו (1925) חזר לניו-יורק. ייסד קבוצה בשם 'זרע קודש' שמטרתה לשמור על דרכם שילכו בארחות התורה והחסידות. עזר לאביו בניהול חצרו, וכן כיהן כרב קהילת 'זומינשע שול'.

בשנת ה'תרפ"ח (1927) החל לשמש כאדמו"ר הרביעי של חסידות טאלנא. תחילה כיהן בטורנטו לצד חמיו ולאחר מכן במונטריאול. שם פתח בית מדרש בשם 'קהל חסידים - קהילת דוד'. בשנות השואה היה פעיל בהצלת יהודים באמצעות גיוס כספים, קבלת אשרות כניסה לקנדה ליהודים מסלובקיה ומצ'כיה ועוד וכן פעל לשחרור אסירים יהודים ממחנות מעצר בריטיים בקנדה. חלק גדול מפעולות ההצלה שלו נעשו תוך סיכון עצמי גבוה.

בשנת ה'תש"א (1940) סייע לחסידי חב"ד להקים את ישיבת 'תומכי תמימים' במונטריאול. בשנת ה'תשי"ג (1952) עלה לארץ והתגורר בחרביה, שערי חסד, בית הכרם, שם ייסד בית-כנסת ולבסוף עבר לבית וגן ופתח שם בית מדרש. בשנת ה'תשמ"ה (1984) ייסד מפעל משניות במסגרתו נבחנו אלפי

לומדים מרחבי העולם מכל הגילאים. בשנת ה'תשמ"ט (1988) חנך בתי מדרש נוספים בשכונת הבוכרים ובבני ברק.

נהג בפשטות ובצניעות. ענוותן. ביטל את עצמו כלפי אדמו"רים אחרים. ד"ת שדיבר בבית-המדרש היו פשוטים, רק מקריאה בכתביו ניתן היה להבין את רוחב ידיעותיו ועומק הבנתו. בשנותיו האחרונות סבל מייסורים קשים אך לא התלונן. נפטר ב-כ"ה כסליו ה'תשנ"ט (1998), גר ראשון של חנוכה. חי כ-92 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. נכדו, ר' יצחק מנחם ממשיכו באדמו"רות בבית-מדרשו בשכונת הבוכרים בירושלים.

אביו: האדמו"ר רבי דוד מרדכי. **סבו** (מצד האב): האדמו"ר רבי מנחם נחום מטאלנא (נכדו של מייסד השושלת רבי דוד מטאלנא). **אימו:** מרת חווה (בת ר' שלמה זלמינא מראשקוב). **אישתו:** מרת ציפורה פרל (בת האדמו"ר ר' משה לנגר מסטרטין-טורונטו). **מרבתי:** אביו, האדמו"ר ר' דוד מרדכי, ר' יהושע לייב דיסקין, ר' יצחק ירוחם דיסקין, ר' אהרן ראטה. **חברותות:** ר' דוד יונגרייז (חבר העדה החרדית), רבי זלמן וובר (ראש ישיבת פרשבורג), ר' שמחה בונים ורנר. **בתו:** מרת גיטל בריינדל לאה (נישאה לר' ישראל צבי וינברג). **מספריו:** • שיח יחוננו - על חנוכה וליקוטים • כי חיים הם למוצאייהם - על תפילין ובר מצווה • אמרתך חייטני • דתשרי על עמיה.

בעיצומו של יום, בשעת צהריים מאוחרת, נראה לפתע המחזה הזה, מעורר התמיהה והבהלה: על יד המיטה, בחדר השינה של רבינו, נראתה דמותו שכובה על הרצפה, זוחלת תוך כדי שכיבה וזוחל לאיטו לכיוון המטבח... "מה קרה לצדיק? האם אינו חש בטוב? האם משהו אינו כשורה?".

עד מהרה התיישבה התמיהה: הרבי הקפיד מאוד מאוד על הוראת הרה"ק רבי זושא מאניפולי זי"ע שלא להוריד את הרגליים מהמיטה לפני נטילת ידיים. הרבי עמד והזהיר על כך אינספור פעמים, בהטעימו כי הטומאה השורה על הידיים לאחר השינה חמורה מאוד ומשפיעה לרעה על היום כולו, ולכן כה חשוב להקפיד על נטילת ידיים דווקא לפני הורדת הרגליים מהמיטה!

הרבי עצמו הקפיד על כך לא רק בשנת הלילה – שלא היה עולה על יצועו לפני שווידא כי מוכנים עבורו מים לנטילת ידיים בשחרית, אלא גם בשנת הצהריים. ובאותו היום, למרבה הצער, שכחו מקורביו ובני ביתו להכין לו מים לנטילה כשיקום ממנוחת הצהריים, וגם כשהתעורר – למרבה התמיהה והפלא, איש לא שם לב לזעקותיו ותחינותיו. כשנוכח הרבי כי התעורר ואין לו מים לנטילת ידיים – לא העלה ברעיונו בדל של מחשבה לקום מהמיטה ללא נטילה...

לכן החליט הרבי, כי יפיל את עצמו על הרצפה, ויזחל תוך כדי שכיבה לכיוון הכיור. הוא לא יניף את רגליו על הארץ לפני נטילת ידיים והיזי מה, גם במחיר זחילה איטית ומאוד לא נוחה, בוודאי עבור אדם בגילו ובמצבו! כשבני ביתו גילו זאת ונחרדו, חיש קל הביאו לפניו מים ליטול ידיו, ואכן, תוך כדי שכיבה, נטל הרבי את ידיו, כמנהגו מקדמת דנא.

ואז, לאחר המחזה הנורא הזה, כשהכל מסביבו מבינים את גודל חשיבות נטילת ידיים לפני הורדת הרגליים מהמיטה, התיישב הרבי והחל מהרהר: "למה בעצם קרה לי כדבר הזה? כיצד יתכן שאיש לא זכר להכין לי מים ואיש לא נענה לקריאותי, נראה שמשמים גלגלו שאיאלץ לשכב על הרצפה ולזחול בקושי".

ואז, כך סיפר למקורביו, היכתה בו ההכרה. אחד ממתפללי בית מדרשו בשכונת בית וגן הירושלמית, נעצר על לא עוול בכפו, והושלך במעצר בתנאים קשים מאוד, כשהוא כבול ואזוק בידיו וברגליו. הרבי

לא נח ולא שקט באותם ימים, עלה ובא אל כל איש ציבור ובפני כל עורך דין, וביקש והתחנן על 'פדיון שבויים' של אותו יהודי, המוחזק במעצר ללא כל סיבה.

"באופן מעשי", העיד הרבי, "עשיתי הכל למענו, והרבה מעבר. לא נחתי לרגע ולא שקטתי לשניה. אבל לא הרגשתי את העובר עליו, לא חוויתי על בשרי את מצוקתו, לא חשתי על גופי את המועקה של להיות כבול, מוגבל, כמו אסיר בכלא. לכן זימנו לי משמים את ההזדמנות לחוש את כאבו של ידידי, להרגיש בתחושה אישית שלי את מה שעובר עליו, כדי שאוכל לפעול למענו ולהתפלל עליו מעומק הלב". (אמרתך חיינתי)

רבינו הקפיד והחמיר בחומרות על גבי חומרות שלא לבוא לידי ספק ספיקא של מצה שרויה בפסח, כמנהג אבותיו צדיקי בית צ'רנוביל שהקפידו בכך ביותר. שנה אחת כשערך את שולחנו הטהור לרגל יומא דהילולא של הרה"ק רבי אהרון מקארלין זיע"א החל ביום י"ט ניסן - חוה"מ פסח, בקצה השני של השולחן ישב יהודי ממוצא אשכנזי, ולפי תומו טבל את המצה במרק שהגישו לו.

משהבחינו בכך החסידים, גערו ונזפו בו קשות. נבהל הלה מן הצעקות והגעירות, כי לא ידע כלל מהחומרא של שרויה, ומיד הפסיק לאכול כדי לשכך את ועמם של הנוכחים. כל אותו הזמן לא התייחס האדמו"ר כלל לכל המהומה (בחוכמתו הרבה הבין, שאם יגער בניזיפה על המוכיח יגרום להוסיף שמן על המדורה). לאחר שסיים לאכול את המרק שלו, ביקש לקבל עוד מנה, מיד יצא אחד מבני הבית מבית-המדרש להביא לרבי את מבוקשו. אולם הצדיק פנה אליו ואמר: "אינך צריך לטרוח, הבא נא את המרק שהשאיר האורח בצלחתו..."

כל הנוכחים תמהו: "איך עולה על דעתו של הרבי לאכול בפסח מצה הטבולה במים? מה עם שרויה?!" אך האדמו"ר לא התייחס אליהם כלל, ולתדהמתם הרבה, מול האורח, אכל את כל המרק שבצלחת. כשסיים את אכילתו והאורח העני עזב את הבית, הסביר את מעשיו וכך אמר להם: "דעו לכם, בשעה שביישו את האורח התעוררו בשמים דינים וגבורות עלי ועל בני ביתי ה' ירחם, לכן אכלתי מן המרק כדי שברגע שיראה כי אני אוכל מן המרק, יתפייס העני וידע שמצד הדין לא עשה שום איסור, ובכך ב"ה ביטלתי את הקטרוגים מעלינו". (בדידי הוי עובדא)

סיפר ר' יעקב א. לוסטיגמן ששמע את הסיפור מפי בעל המעשה. לפני כ-40 שנה פגש את רבינו. הצדיק ביקש ממנו שידבר בשמו אם ההורים שלי ואציע שידוך לאחותי. הבחור שהוא הציע היה בחור מאוד טוב, ירא שמים ותלמיד חכם, אבל ידעתי שההורים שלי יסרבו מאחר ויש כמה סיבות של חוסר התאמה.

הצדיק בנוסף אמר כי יודע הוא שלהורי הבחור אין כל אפשרות לשלם עבור הוצאות הנישואין והדירה, אבל שלא נדאג כי הוא מקבל על עצמו לשלם את כל ההוצאות של צד הבחור, כנגד מה שאבא שלי יחליט לתת. אבי מורי דחה את השידוך על הסף.

חלפו מספר שנים. אחותי כבר התחתנה, והבחור נשאר רווק, מתבגר שאין בידו פרוטה לפרוטה. שאלתי את רעייתי שתחי', אולי היא מכירה נערה יראת שמיים וטובת מידות שתוכל להתאים לבחור הזה, והיא אמרה לי כי בשבת האחרונה, בהיותה בבית הוריי, שוחחו הנשים אודות שכנתה של אחותי, נערה מתבגרת שצריך למצוא לה שידוך... שמעתי את הנתונים הראשונים וחשבתי שאכן מדובר בהצעה שיכולה להתאים. באותם הזמנים הטלפון לא היה נחלת הכלל והלכתי לבית הורי המדובר. סיפרתי על הצעת השידוך ולאחר מספר ימים קיבלתי תשובה חיובית מצד האם. אולם האב צינן את ההתלהבות

שלי כששלף מכיסו מחברה עם רשימה ארוכה של בחורים כשהוא מציין כי יבדוק כל אחד מהם בצורה יסודית בטרם אקבל תשובה חיובית מצדו.

נדנדתי לו ברמה היומית על כך. לבסוף היגעת ליבית אבי המדוברת והוא אמר שאם יביא אתו לפחות שני שלישים ממחיר דירה הוא ייגש לשידוך, ואם אכן ירצו המדובר והמדוברת לסגור את השידוך בשעה טובה, הוא, אבי הכלה, ישלים את השליש החסר. ניגשתי לצד השני והם אמרו ששני-שליש זה מעל היכולת הכלכלית שלהם ואם היה מדובר בחצי, אולי היה ניתן לגשר. נזכרתי בדברי רבינו לפני שנים כי הציע שהוא ישלים. הצדיק אמר שאכן בזמנו הסכים להתחייב על צד החתן אבל כדי שהחתונה תצא לפועל מסכים הוא להשלים את הסכום החסר. אבי המדוברת שמע וקיבל, אבל דרש לקבל התחייבות ברורה בכתב. חששתי לפנות לצדיק אבל לבסוף פניתי לרבי והוא הסכים לחתום. הוא כתב שמוכן הוא לשלם סכום של \$17,000 עבור דירה. שאלתי את הרבי מהיכן הוא חושב להביא כזה סכום גדול, והוא השיב לי בלי היסוס: "זאת הרי הלכה מפורשת שמותר לאדם למכור ספר תורה לצורך הכנסת כלה".

עמדתי שם כמשותק. הרבי מוכר ספר תורה כדי לעזור לבחור שאינו קרוב משפחתו. השידוך יצא לפועל והרבי שילם את הסכום שהתחייב. בשנת ה'תשנ"ט הצדיק נפטר ובביה"כ דיברו מהנהגותיו של הצדיק. והנה סיפר ר' שמואל הירשמן מבאי ביהמ"ד, שהוא שמע מיהודי אחר שלפני שנים כשהוא חיתן את אחד מילדיו והיה במצוקה כספית קשה מאוד, הוא הלך לרבי וביקש ממנו שילך עימו לכמה יהודים בעלי יכולת המתגוררים בשכונה. הוא חשב שאם הרבי יבוא אתו הם בוודאי יפתחו את סגור ארנקם ויוזילו מעות לצרכי חתונת צאצאיו. הרבי התנצל, ואמר שיש לו חום גבוה ואינו יכול לצאת מהבית, אבל מה... יש לו פתרון יותר טוב: "לא מזמן מכר ספר תורה לצורך הכנסת כלה, ונשאר לו מזה סכום של כ- 6,000 דולרים שמיועדים להכנסת כלה ונתן לו את הכסף במקום ללכת עמך לבתי הנדיבים."

שלשה אברכים יצאו מהתייצבותם בלשכת הגיוס. הם מיהרו לעלות לאוטובוס כדי להספיק להגיע לכולל לפני "סדר שני", אך הנה, זה עתה הוא חלף-עבר על פניהם והאוטובוס הבא יגיע כבר כעבור זמן לא מבוטל. הם החליטו לעבור לכביש המקביל, כדי 'לתפוס' טראמפ - אך לשווא.

אחד מהם אמר להם שישנה סגולה המקובלת במסורת מכ"ק אדמו"ר ר' יוחנן מטולנא זצ"ל לומר או לשיר את "בר יוחאי", וכדאי הוא ר' שמעון לסמוך עליו בשעת הדחק" (שבת מה.), ואכן ספק אומרים ספק מזמרים, פצחו הללו ב"בר יוחאי".

טרם סיימו לשיר אל ליבם, והנה משאית יוצאת מהמסלול הרחוק ומתקרבת לעבר מקומם. הנהג, עצר לידם ושאל אותם בקול רם: "לבני ברק!?! - והם משיבים בחיוב. "עלו ושב", קרא הנהג. הם כמובן עשו כן. אחר ברכת שלום משני הצדדים, מספר הנהג כי הוא מתרגש לקיים מצות הכנסת אורחים ברכבו.

הוא עוד הוסיף וסיפר: "בכלל לא הייתי אמור בכלל לנסוע בדרך הזו, כי אני בא מן הדרום וכו'. מסיבה בלתי מוסברת רגלי 'הוליכוני' בדרך זו... בשביל לעזור לכם כנראה, כדאי שתשיבו במהרה למקומכם" - אמר להם. האברכים אמרו לו: "גם אנחנו טרחנו להביאך אלינו. שוררנו "בר יוחאי" כדי שתגיע... לתמיחה הנהג, אמירת שירת "בר יוחאי" למה זו עושה, השיבו לו שזה סגולה של כ"ק אדמו"ר מטולנא זצ"ל, לתדהמתם, אמר להם הנהג ששמו אכן "בר יוחאי", לא פחות ולא יותר, ומשנוכח לדעת שהם מפקפקים בדבריו, אף הוציא והראה להם את תעודת הזהות שלו... (מעובד מתוך דבר בעיתו)

האדמו"ר הרב אברהם יצחק קאהן זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז כסליו

נולד ב-ו' טבת ה'תרע"ד (1914) בצפת. הוריו בעלי יחוס רם-מעלה עם המגיד הקדוש ממעזריטש, רבי אברהם המלאך, המאור עיניים, רבי אלימלך מליז'ענסק, המגיד הקדוש מזלוטשוב ועוד. נקרא על שם בנו של הגאון הרב שמואל הלר. בילדותו עבר עם משפחתו לטרנסילבניה. בהמשך עברו לגור בארץ ישראל. בהיותו צעיר לימים נראה בו רצון עז לעבודת ה' בהתלהבות גדולה. כשהחלו לנשוב רוחות מלחמת העולם הראשונה והשלטונות הפריעו לחינוך היהודי בעיר עברה משפחתו לעיר 'הוניאד' שבהונגריה. כשהגיעו לעיירה, נכנס רבינו לישיבתו של הגה"ק ר' ישראל פריינד מהוניאד. בישיבה זו פרח והתעלה במעלות התורה והקדושה וניכר כי יראת ה' חופפת על פניו וכל הש"ס מונח בכיסו. לאחר זמן מה עבר ללמוד ולהתעלות בישיבת ה'אמרי יהודה' אצל הרה"ק ר' יהודה סגל רוזנר בסקלהיד אשר הייתה נודעת כמתיבתא לבעלי מוחות חזקים ביותר.

התמדתו היתה מופלאה והוא למד בממוצע בין 18-16 שעות ביום. גדר על עצמו גדרי קדושה מופלאים. באותה עת קיבל הסמכה מחמשת גדולי הרבנים בהונגריה, ביניהם: הרה"ק מסאטמאר, הגה"ק מהר"ם בריסק מטאשאנד, הגה"ק מפאפא ועוד. בתקופה זו עבר ללמוד ולשמש את רבי יואל טייטלבוים, האדמו"ר מסאטמר. אז הכיר את הרה"ק מרן רבי אהרון ראטה (ה'שומר אמונים') והוא המתיק עימו סודות ורזין עילאין ואף נתן לו את בתו לאישה. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו בכח תפילתו. לאחר פטירתו של האדמו"ר רבי אהרון ראטה בשנת ה'תש"ז (1947) רוב החסידים קיבלו עליהם את מנהיגותו של רבינו ולאחר הפצרות חוזרות ונשנות קיבל על עצמו את עול ההנהגה. יסד את חסידות 'תולדות אהרון' ואף עמד בראשה כאדמו"ר הראשון במאה-שערים בירושלים. (חלקם בחרו בגיסו, רבי אברהם חיים ראטה, שבהמשך הקים את חסידות 'שומרי אמונים'). בתקופת מנהיגותו נוסדו מוסדות של החסידות בישראל ובארה"ב. רבינו היה כולו קדושה וטהרה מלאה ספוגה יראת שמיים וחסידות אשר הפיצה ברבים. נפטר בחנוכה, כ"ז כסליו ה'תשנ"ז (1996). שימש כאדמו"ר במשך כארבעים ותשע שנים! חי כ-82 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: ר' אהרון דוד. **אימו:** מרת שיינדל ברכה (נכדת הרה"ג ר' אברהם יצחק הלר). **אשתו:** בת האדמו"ר רבי אהרון ראטה (מיסד חבורת 'שומר אמונים'). **ילדיו:** האדמו"ר ר' שמואל יעקב (תולדות אברהם יצחק), האדמו"ר ר' דוד (תולדות אהרון), ר' משה (ראש ישיבת 'תולדות אהרון'), האדמו"ר ר' אהרון (אב"ד 'דברי אמונה' במונסי), האדמו"ר ר' ישראל חיים (נחלת אהרון בבית שמש), האדמו"ר ר' יוסף יואל (ממבקשי אמונה), מרת דינה (נישאה לר' דוד צבי שלמה נפתלי בידרמן מלעלוב בורו פארק), מרת רייזל (נישאה לר' נפתלי צבי רוטנברג), מרת שפרה לאה (נישאה לר' שלמה זלמן כץ, רב קהילת 'תולדות אהרון' בווייליאמסבורג). **מרבתינו:** הגאונים האדמו"ר רבי אהרון ראטה, ר' ישראל פריינד מהוניאד, ר' יהודה סגל רוזנר בסקלהיד, האדמו"ר ר' יואל טייטלבוים מסאטמר. **מתלמידיו:** הרה"ג ר' מאיר ברנדסדורפר. **מחיבוריו:** •קונטרס **אהבת הבורא** (בספר שומר אמונים) •חינוך הבנים •**דברי אמונה**- אמונה וביטחון, תורה, תפילה ומידות •קונטרס **כוונת התפילה** •**דברי אמת ואמונה**.

בחור אמריקאי שהגיע לטיול בארץ ישראל החליט לסייר בליל שבת ברחובותיה של שכונת מאה שערים והסביבה. הוא התחיל את סיורו בבתי המדרש הסמוכים לשכונה, מחסידות דושינסקיא עם שיריה הנפלאים, עד להיכל של חסידי קרלין המלווה בשירי קודש. משם פנה למשכנו של הרבי משומרי אמונים ולאחר מכן הגיע לחסידות 'תולדות אהרן' עד שהגיע להיכלו של רבינו. הבחור שהתרגש ממראה עיניו וממשמע אוזניו התבונן ברבינו בשעה שערך את הטיש.

החסידים שרו בקול בשירת 'שבת קודש'. לפתע הרבי הצביע באצבעו וקרא לו לבוא לפניו ולרקוד עימו. הבחור ניסה להתחמק, מכיוון שלא הכיר את השיר. אך הרבי התעקש. הבחור ציית בלית ברירה. כך רקדו השניים במשך דקות ארוכות כשהם שרים את השיר 'שבת קודש'. בסיום הריקוד, פנה הבחור אל הרבי ואמר: "רקדנו 'שבת קודש' בהתלהבות עצומה. זכות גדולה נפלה בחלקי שהרבי בחר בי מכל אלו שהשתתפו בטיש. אך כיצד אוכל להיות בשמחה כאשר אני בחור מבוגר ועדיין רווק?".

הרבי בירך אותו שימצא את זיווגו בקרוב וללא קשיים. אך בתנאי אחד: "ברצוני שתבטיח לי שבכל שבת תשיר שיר זה בהתלהבות ולאחר שיהיו לך ילדים, תרקוד עם כל ילד תרקוד ואפילו עם הקטנים ביותר!". כשהבין הבחור שהרב מבטיח לו שגם יתחתן וגם יהיו לו ילדים, הסכים מיד. הבחור חזר לארה"ב. ברכתו של הרבי אכן פעלה ולאחר זמן קצר הוא התחתן. בהמשך נולדו לו ילדים והוא גידל אותם לתורה וליראת שמיים. הברכה שרתה במעשה ידיו והוא אף הצליח בעסקיו. את הבטחתו לרבי היה מקיים בכל ליל שבת. באמצע הסעודה היה קם לרקוד עם כל ילד וילד תוך שהוא שר את השיר 'שבת קודש... שבת קודש' כשהוא מדמיין לנגד עיניו את היכלו של הרבי בשכונת מאה שערים העתיקה. היה זה מחזה מאוד לא אופייני ליהודי אמריקאי לרקוד בהתלהבות קודש בניגון עתיק של 'שבת קודש'.

מדי פעם בפעם היו אורחים מסיבים על שולחנו. הם היו תוהים לפשר המנהג המוזר אולם הוא לא היה מרחיב את הדיבור אלא רק היה מספר שזוהי הנהגה קדושה שקיבל מאיש קדוש, ועל כמה הוא מקיימה. התועלת המשנית היתה שהוא הרעיף תשומת לב לכל ילד בצורה פרטנית וניכר היה כי ילדיו הושפעו מאוד וזה תרם רבות לצמיחתם בתורה ויראת שמיים. באחד הימים נולדה לו בת במזל טוב. הוא התכוון בשמחה רבה ל'קידושא רבא' שיערוך בבית הכנסת. כשהגיע ליל שבת קודש לאחר שרקד עם כל ילדיו, ניגש לעריסת התינוקות, כדי לרקוד איתה גם כן. אשתו טענה כנגדו כי התינוקות רק בת שלושה ימים ועדיין אפילו שם אין לה. ולכן שיחכה לשבת הבאה כדי שהיא תתחזק והוא ירקוד או איתה.

האב התעקש. "אם קיבלתי על עצמי בפני הרבי לרקוד עם כל ילדי בשיר זה, עלי לקיי זאת ללא יוצא מן הכלל". הוא ניגש אל עריסת התינוקות, הוציא אותה ורקד עימה. לפתע נשמע רעש מחריש אוזניים מחדר הילדים. כולם רצו לראות מה קרה. להפתעתם המרובה הם ראו כי הארון בחדר הילדים נפל באופן פלא על העריסה שהיתה מרוסקת לחלוטין! עתה הבינו שניהם את גודל הנס.

פעם בנו הפעוט חלה ודעת הרופאים היתה כי הוא זקוק לניתוח חירום דחוף. הרב חשב והסכים להישמע לדברי הרופאים. הם הכניסו את הילד לניתוח. לפתע חזר רבינו מהסכמתו וביקש מהם לעשות בדיקה מחודשת. בהתחלה הם לא הסכימו אבל לבסוף כשראו עד כמה רבינו מתעקש, הם הסכימו. לאחר הסכמתם הסתגר רבינו בחדרו והתפלל בבכיות במשך כחצי שעה. לאחר מכן יצא ואמר: "ברוך ה' הומתקו הדינים!". לפליאת הרופאים תוצאות הבדיקות היו תקינות לחלוטין והם כמובן ביטלו את הניתוח המתוכנן.

רבינו התקשר פעם אחת באישון לילה אל אחד מחסידיו. הצדיק אמר לו: "קח את בינך וסע מיד לבית- החולים!". החסיד נבהל. בנו בריא לחלוטין וכעת הוא ישן במיטתו בשלווה. "עשה מיד כאשר אני מורה לך", צעק הרבי. החסיד עשה כדברי רבו. כשהגיע לחדר המיון, הבן נבדק על ידי אחד הרופאים שאמר לו: "דע לך שהגעת ברגע הקריטי. הבן נמצא בתהליך של איבוד הכרה".

רבינו סיפר כי בהיותו כבן שבע שנים בלבד נתנה לו דודתו גלידה והוא אכל אותה בהנאה ועד היום הוא שב בתשובה על אותה הנאה מיותרת. פעם ראה על ארגז הבירה אשר עמד בהיכל בית המדרש שכתוב: "בירה להנאה", מיד הזדעזע ואמר: "הלוא חז"ל אמרו שסעודה שבאה להנאתך משוך ידך הימנה". ומאז הזהיר לבלי להכניס לכותלי בית מדרשו בירה כלשהיא.

מסופר כי פעם לקח רבו, הרה"ק ר' יהודה סגל רוזנר בסקלהיד האמרי יהודה זי"ע את בנו והראה לו כיצד ישן הבחור רבי אברהם יצחק ואמר לו: "ראה הכיצד ישן יהודי ירא שמיים". בעת למדו בישיבה היה לומד בהתמדה 16-18 שעות ברציפות וממש לא פסיק פומיא מגירסא, כאשר הוא ישן ביום בסה"כ שלוש שעות ושלוש רבעי שעה. כמו-כן גדר עצמו בגדרי קדושה מופלגים והחליט שלא לדבר יותר ממאה מילים בענייני חולין ביום אחד, ועמד על כך במסירות נפש שאין לשער. פעם סיפר כי לפני המבחן למד ח"י פעמים את מסכת חולין.

מיד לאחר החתונה עלה יחד עם חותנו הק' לארה"ק וישב בבית מדרשו ועשה ימים ולילות רכון על ספרי הקודש שכולו זוהר וזרח מאור התורה אשר נבע מכל דיבור ודיבור שלו. מסופר כי אז חיבר חיבור רב-ממדים על "הפרי מגדים" ביורה דעה אך מגודל צניעותו גנז את החיבור. חותנו 'השומר אמונים' העיד בו נכבדות ואמר למקורביו שאין כמותו בכל הונגריה, וכן כתב לבני החבורה בירושלים שלאחר שהתבונן ראה "שאיין בחור כמותו בכל הדור הזה...".

בארץ התקרב רבות לגדולי הדור ביניהם לגאון מרן החזון אי"ש שאמר עליו: "בחור זה בקי בכל הש"ס!", וכן אמר עליו פעם כי הוא חשוב מאוד מאוד והוא ירא שמיים באמת". וכן מרן החזון"א היה עומד בפניו ואומר כי הוא ספר תורה חי.

סיפר כ"ק האדמו"ר רבי ישראל חיים קאהן מ'נחלת אהרון' על אביו כ"ק האדמו"ר מתולדות אהרן וצ"ל (רבינו) שהיה שוהה למשך תקופות ארוכות בעיה"ק טבריה. פעם אחת התעוררה בעיה בשל העובדה שנמצאו קברים בכביש הכניסה לטבריה ליד בית העלמין. רבינו פעל נמרצות לבניית כביש עם פותח טפח וכו' כדי שיפתור את כל החששות של הכהנים ויאפשר להם ללכת שם. לשם כך הוא אף נפגש עם ראש העיר.

האדמו"ר דיבר איתו ארוכות ואף הביע את רצונו לצאת לגבעה סמוכה לכביש המדובר כדי להסביר ולהדגים לו את פרטי התוכנית. ראש העיריה אמר לרבי: "במקום זה קיים מחנה צבאי. כדי להיכנס לתוכו צריך להשיג אישור מיוחד ובפרט שיש במקום כלבים עזים ומסוכנים". אולם הרבי ענה לו: "קודם כל תיכנס ברכב לתוך המחנה". כך ראש העיר אכן עשה.

ראש העיר העיד שמיד לאחר שנכנסו לתוך אותו מחנה צבאי באו מולם חמישה כלבים ענקיים, אולם הרבי אמר: "אין ממה לפחד. בא ונצא החוצה". למרבה הפלא, כאשר יצאו מהרכב לא נשמע שום קול והגה מהכלבים כל זמן שהותנו במקום. לאחר שהרבי סיים את הסבריו, נכנסו לרכב כאשר הכלבים מלווים אותנו החוצה ואף אחד מהם לא נבח כנגדנו".

כאשר הלך באחד הערבים עם אחד מבניו לטיול לצורך בריאותו, במהלך הדרך כשהיה שקוע במחשבותיו ושרעפיו הבחין הבן בכלב ענק שמגיח לעברם, והתחיל להזדעזע ביותר. אולם הרבי שהיה שקוע במחשבותיו לא שם ליבו לכך. וכשפקח את עיניו אמר לבנו: "מה עשית, הלא מיום עומדי על דעתי לא פחדתי אף פעם מבעלי חיים. ידעתי שריבונו של עולם השוכן במרומים שומר ומגן בעדנו" (הסיפורים מתוך המבשר תורני)

הצדיק רבי ניסים נעים זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז כסליו

נולד בשנת התרפ"ד (1923) בעיר מדינין שבדרום תוניסיה. כבר כשהיה נער שקד על התורה הקדושה. בגיל 18 נבחן אצל גדולי הדור ובראשם הגאון רבי משה כלפון הכהן זצ"ל ראב"ד ג'רבה על הלכות שחיטה בפועל וקיבל הסמכה לשחיטה ומילה וזכה למול תינוקות רבים. בגיל עשרים שנה נלקח לחתן אצל הגאון ר' מיקיץ שלי. הרביץ תורה בתלמידים במשך שבעים שנה.

חכמי הדור הזכירו אותו בתואר "החכם השלם השוחט ובודק". כאשר עלה לארץ הקודש, גר בהתחלה בישוב שלומי בסמוך לחמיו. לאחר מכן עבר לגור בעיר נתיבות. שימש כחזן ותוקע בבית הכנסת הגדול בעיר. זכה לקירבה מיוחדת מהרב של נתיבות הגאון ר' רפאל כדיר צבאן. נפטר לבית עולמו בחג החנוכה ב-כ"ז כסליו התשע"ז (2016). חי כ-94 שנים. ציונו בבית העלמין בנתיבות. הותיר אחריו חלל עצום בקרב תלמידיו ומאז העיר נתיבות אינה כפי שהיתה.

אביו: ר' פראג'. **אימו:** מרת עזיזה. **אשתו:** הרבנית רחל רחמימה (בתמרן הגה"ק רבי מיקיץ שאול שלי). **ילדיו:** ארבעה עשר בנים ובנות - שבעה בנים ובנות נפטרו לו בחייו רח"ל. **חתנו:** הרב חי הכהן (מרבני עדת תוניסה בירושלים). **מרבתי:** הגאונים רבי חומאני עלוש ורבי מיקיץ שלי (מגדולי רבני ג'רבה. מח"ס 'כרמי שלי'), רבי דיוד הכהן. **מתלמידיו:** העמיד תלמידים הרבה בחו"ל ובארץ הקודש. **מספריו:** חידושי התפרסמו בירחון 'הירח' שהיה יוצא לאור בג'רבה.

זהירותו המופלגת של רבינו במלאכת השחיטה היתה לשם דבר. רבים היו נוהרים לפתחו מכל המושבים בסביבה כדי שישחט בשבילם. פעם אחת בא לפניו יהודי שביקש ממנו לשחוט לו כבש. רבי ניסים ראה בעת השחיטה כי יש סירכה בריאה (דבר שהוא אסור לדעת מון הבית-יוסף). אולם לדעת האשכנזים מותר לאכול. היהודי שראה כך אמר לרבי ניסים: "לא נורא, אני אוכל את הכבש".

רבינו ראה שאותו יהודי מזלזל בדעת מון ועומד לאכול ח"ו המשיך כאילו לבדוק את הכבש ועשה בו נקב שפוסל לכל השיטות. לאחר מכן אמר לו: "טוב, אבל יש פה פסול לכל השיטות ולא תוכל לאכול מזה, אבל אל תדאג. קח כסף ותקנה לך כבש נוסף".

עיקר מעשיו היו בלימוד. תפקיד שהתחיל בו עוד כשהיה בחו"ל בעיר מדינין, בעצת חמיו הגאון רבי מיקיץ וצוק"ל. בהתחלה לימד את התלמידים בישוב מעגלים ליד העיר נתיבות. אם היה תלמיד שלא היה מגיע ללימודים, רבי ניסים היה הולך לבית הורי התלמיד ושואל אותם: "האם הבן לא הרגיש טוב?" וכדומה. לאחר מכן היה מלמד את הילדים בבית הכנסת הגדול בנתיבות. יש לציין, כי רבינו עד יומו האחרון מעולם לא פספס אף יום. גם בגילו המופלג ישב ללמד ילדים צעירים והשתעשע עימם על מנת להמתיק להם את הלימוד.

מקורו ר' יעקב הרוש הי"ו סיפר כי פעם אחת בימי הסליחות הרב השכים כהרגלו לפנות בוקר ועמד מחוץ לביתו לחפש מונית שתיקח אותו לבית הכנסת הגדול. השעה התאחרה ושום רכב לא הגיע בשעה זו באיזור. בנתיים ר' יעקב חלם שהרב קורא לו להגיע אליו ואומר לו שהוא מחכה לו. ר' יעקב התעורר בבהלה וירד לבדוק מה קורה עם רבי ניסים. כשראה את הרב עומד בחוץ ממתין למונית, מיד לקח אותו ברכבו לבית הכנסת.

עוד סיפר ר' יעקב הרוש מקורבו, כי בהתחלה לא היה לו בנים כי אם בנות. בשנה האחרונה לחייו של רבינו אשתו של ר' יעקב עדיין לא היתה מעוברת. פעם אחת כשר' יעקב היה אצל רבינו, אמר לו ר' ניסים: "אל תדאג, הפעם יהיה לך בן". מדברי רבינו לא נפל דבר. נולד לו בן אחרי בנות רבות.

מסופר כי פעם יהודי ביקש ממנו עזרה כספית ור' ניסים נתן לו סכום כסף גדול. אחד ממקורביו שאל אותו לפשר הסכום הגדול. ר' ניסים השיב לו 'ולדבקה בו' שצריך להידיבק בדרכיו של הקב"ה - מה הוא רחום אף אתה רחום...

ר' אליהו שלום בוקובזה בנו של ר' נתן בוקובזה זצ"ל סיפר, כי הוא זוכר שבילדותו כשלמד אצל ר' ניסים, היו מדברים שהוא כנראה יודע את כל התורה כולה בע"פ. בלימוד היו יושבים מול ספרים פתוחים ואילו ר' ניסים היה יושב ללא שום ספר, מגיה ומתקן את הילדים. הכל בע"פ בלי שום ספר.

מעשה מופלא אירע בעת פטירתו של רבינו כאשר אנשי החברה קדישה רצו לקבור אותו במקום מרוחק ולא לצד רעייתו הרבנית שנפטרה עשרים שנה קודם. מאז שרעייתו נפטרה בית העלמין הלך והתרחב עשרת מונים. היה צריך לקבור אנשים נוספים בבית-העלמין ומטבע הדברים קברים רבים נוספו. כשהלכו לבדוק האם אפשר למצוא קבר פנוי שקרוב לצד קברה של רעייתו, גילו כי נותר באופן פלאי מקום אחד פנוי לצידה, למרות שהכל מסביב היה מלא קברים, והיה לפלא בעיניהם - וקברו את רבינו לצד רעייתו. בחייהם ובמותם לא נפרדו. (החומר באדיבות מכון 'ממלכת כהנים')

כ"ח כסליו

הצדיק הרב יוסף מלכה זצ"ל

יום ההילולא - כ"ח כסליו

נולד בשנת ה'תרט"ו (1854) בעיר מראכש שבמרוקו. גדל והתחנך אצל גדולי הרבנים בתקופתו. עוד כשהיה צעיר לימים שקד על התורה הקדושה ולמד קבלה. לא פעם עזר בבעיות שונות שהתעוררו בעיר. לאחר מקרה שרבינו עזר לגויים הוא נאלץ להתחבא מחשש שירצחו אותו. לאחר מכן ברח ל;אלג'יר ושם קבע את מקומו. היה בקשר עם גדולי הדור ממשפחות פינטו אבוחצירא ועוד רבנים גדולים אשר ידעו את גודל מעלתו. לא פעם רבינו ערך ביקורי חטף במרוקו. בביקוריו היה יודע לעצור את המגפות שפרצו במרוקו. שם הנחה את ראשי הקהל של אותה קהילה אלו פעולות רוחניות עליהם לעשות על מנת שתיעצר המגיפה.

לאחר מכן עלה לארץ. בהתחלה הוא הגיע למגדל העמק בראשית דרכה. מיד כשהגיע תושבי העיר שרובם נמנו מיוצאי צפון אפריקה הבינו את הזכות שנפלה בידם. ניסים רבים חולל הצדיק כולל להקים נער נכה על הרגליים שצעד עד יומו האחרון. שימש כסופר ודיין. כתב כשמונים ספרי תורה. רבינו האריך

ימים. נפטר ב-כ"ח כסליו ה'תשכ"ה (1964). חי כ-110 שנים. גם היום רבים זוכים לראות ניסים על ציונו. על שם הצדיק נקרא רחוב במגדל העמק.

אביו: רבי יעקב. **אימו:** מרת שמחה.

שמו של רבינו התפרסם כפועל ישועות גם אצל הגויים. פעם אחת הגויים פנו לרבינו וביקשו סיוע ועזרה באיתור תכולת זהב וכסף שנגנבו לפני חודשים בשוד אך לא נמצא היכן הוחבאו על ידי הגנבים. הם עשו מאמצים כבירים למצוא את הגניבה אך ללא הועיל. בצר להם הם פנו אליו בבקשת סיוע למצוא היכן הוסתר המטמון.

רבי יוסף נאות לעזור והתחיל מתפלל ועושה כוונות שונות. בעודו עומל בתפילה צפה רבי יוסף ברוח קודשו שאנשי החוק חומדים לעצמם את המציאה ואותו הם רוצים חלילה להרוג. רבי יוסף מיד פתח בריצה למטע זיתים שהיה סמוך אמר מספר מיילים בקבלה וגזע העץ נפתח. הצדיק נכנס והגזע נסגר חזרה. כל החיפושים של הרשעים למצוא את רבינו עלו בתוהו.

רבי יוסף מחשש לחייו נשאר בתוך העץ עד עלות השחר ואז חזר לביתו. אנשי החוק שכעסו על בריחתו החליטו להתנכל לו ולהעליל עלילה על מנת להענישו. באותו יום רבי יוסף החליט כי אסור לו להשאר במרוקן יותר מחשש לחיו. הרב ארז חפציו ויצא לכיוון אלג'יר.

רבינו הגיע למגדל העמק בראשית דרכה. מיד כשהיע לשם הבינו תושבי העיר שרוכס נמנו מיוצאי צפון אפריקה על הזכות שנפלה בידם. בבתקופת הצריפים בראשיתה של מגדל העמק התגורר שלמה סבג ז"ל שהיה משותק עוד מלידתו. כל הניתוחים שעבר לא הועילו. אביו אבנר ז"ל היה נושא את הבן על ידיו או על כתפיו לכל מקום. למרות מגבלותיו הנער שלמה היה פיקח וחברותי מאוד ואהוב על שכניו וחבריו.

אחד משכניו לצריף היה נכדו של רבי יוסף מלכה. מדי יום היה רואה את מצבו של חברו וליבו נחמץ בקרבו כל פעם מחדש. יום אחד החליט לעשות מעשה. הוא ניגש לסבו (רבינו) ותיאר בפניו בצבעים קודרים את הצער של שכנו וחברו האהוב. רבינו פנה לנכדו והבטיח לסייע לנער הנכה. למחרת בבוקר רבינו הגיע אל הצריף וביקש להשאיר אותו עם הנער שלמה לבד. לאחר כשלוש שעות נשמע קולו של הצדיק פונה אל הנער בקול רם: "עכשיו תקום ותלך על הרגליים!". למרות התהיות של השומעים דלת הצריף נפתחה והנער שלמה יצא אל בני משפחתו כשהוא הולך על רגליו. דמעות של שמחה מילאו את עיניהם של כל הנוכחים. הנער שהפך לגבר צעד על רגליו מאותו היום ועד יומו האחרון ללא כל בעיות בהליכתו.

לאחר פטירת הצדיק לקראת תום ימי השבעה כנהוג על פי ההלכה יש להקים מצבה. אל בית העלמין הגיעו שני פועלים מחוץ לעיר להקים את המצבה על קברו. אך הם התקשו במציאת הקבר. לאחר זמן מה הם התייאשו והחליטו לעזוב את המקום. לאחר שניות אחדות משום מקום ישיש מלא הוד והדר פניו כפני מלאך ה' לבוש בלבוש אותנטי של צדיקי מרוקו ומקל בידו הופיע ופנה אליהם: "מה אתם מחפשים?" הם ענו לו: "כמעט חצי שעה שאמלמן מחפשים את קברו של רבי יוסף מלכה ולא מוצאים אותו". הישיש סימן להם במקלו את מקום הקבורה ונעלם מול עיניהם. מבוהלים עד עמקי נשמתם הם פנו לאחראי בית העלמין. הם סיפרו לו מה קרה איתם. הוא הראה להם תמונות של הרבנים הקבורים במקום. הם לא זיהו את אותו ישיש. כאשר הגיעו לבית של ביתו של רבי יוסף מלכה וראו את תמונתו בכניסה לבית מיד פתחו בקריאה נרגשת: "זה הוא, זה הוא!" כשאחד מהם התעלף מהתרגשות. ביום

השנה הראשון לפטירתו פרצו מים מתחת לקברו מבין לוחות השיש. עובדי מקורות נותרו משתאים כשהם יודעים שאין קו של מים שעובר בסמוך לקברו.

פעם אחת קברו של רבינו עלה באש. לאחר כיבוי השריפה נמצאה במקום תמונה לא צנועה. במקרה אחר אחזה אש בשערות ראשה של אישה שנכנסה לקברו עם שיער פזור כאשר ראו בבידור ששערה בוער אך כשבדקו את השיער לאחר מכן נעלמו סימני שריפה לחלוטין.

רבינו זכה לכתוב כשמונים ספרי תורה בחייו והיה נחשב כמומחה גדול בספרות הס"ת. פעם אחת ביום שבת כובד רבי יוסף לעלות לתורה. באמצע הקריאה רבינו הפסיק והכריז: "ספר התורה הזה פסול ויש לתקנו". אנשי בית הכנסת, הגבאים, מביני עניין שנכחו במקום לא הצליחו להבין ולהבחין בטעות שנמצאה בספר. ביום ראשון נשלח ספר התורה ע"י שליחים אל הסופר סת"ם שכתבו בירושלים. סופר הסת"ם החליט לפנות אל רבה הראשי של ירושלים שהיה מיוצאי מרוקו. הרב הראשי שהבחין בטעות היה המום ונפעם ואמר: "הרב שהבחין בטעות צריך להיות עילוי מיוחד במינו. רק בודדים מסוגלים להבחין בטעות כזאת קחו אותי אליו". לא עבר זמן רב והרב הראשי לירושלים הגיע למגדל העמק לביתו של רבינו. הוא נישק את ראשו וישב עימו ארוכות כאשר הם מחליפים זכרונות ורשמים על בני משפחה וגדולי ישראל ממרוקו.

כ"ט כסליו

האדמו"ר הרב גדליה רבינוביץ מליניץ זצ"ל

יום ההילולא - כ"ט כסליו

נולד בשנת ה'תצ"ח (1738) בפולנאה שבאוקראינה לאביו ר' יצחק ששימש כדיין. רבינו אמר כי מסורת בידו כי משפחתו מחוטר מגזע רש"י, שלושים ושישה דורות ממנו שלא פסקה מהם הוראה. בנוסף מקובל שהמשפחה מיוחסת גם למהרש"א וגם לצדיק ר' נתן נטע שפירא מקראקוב (ה'מגלה עמוקות). הצדיק ר' פינחס שפירא מקוריץ שהיה חברו של רבינו העיד עליו שרבינו עוד בילדותו זכה לגילוי אליהו הנביא זכור לטוב. כשהיה הבעש"ט הקדוש מגיע לעיר פולנאה, הוא היה מתאחסן בביתו של ר' יצחק, אביו של רבינו ולכן בנו (רבינו) זכה ממנו לקרבה יתרה. רבינו בנעוריו ביקר מספר פעמים אצל הצדיק ר' ישראל הבעל שם טוב הקדוש שחיבבו מאד.

נודע בכושר דרשנות. בגיל שמונה-עשרה שנים בלבד התקבל לרבנות אוסטרופולי. משם עבר לכהן במריפול ולאחר מכן עבר לכהן ברבנות ליניץ, שם ייסד את חסידות ליניץ והחל לשמש כאדמו"ר ועל שמה כונה. היה מחכמי פולין אשכנז. נמנה עם גדולי הלמדנים בתקופת ראשוני האדמו"רים. זכה לראות גדולות ונצורות אצל הבעש"ט הקדוש. סיפורים רבים הביא והם מובאים בספר 'שבחי הבעש"ט'. רבינו היה איש קדוש ונורא מופת הדור גאון עולם מחכמי פולין אשכנז. כל ימיו הסתפק במועט. ההכנסה שהיתה לו מרבנות ליניץ וכמגיד בעיר סטוביץ היתה מועטת ביותר. נפטר ב-כ"ט כסליו ה'תקס"ד (1803). נר חמישי של חנוכה וערב ראש חודש טבת. ציונו בליניץ. חי כ-65 שנים. בנו, ר' שמואל יהודה מילא את מקומות באדמו"רות אחריו אך הוא לא האריך ימים ונפטר כשהיה כבן 36 שנה. לאחר פטירתו, אחיו, ר' יצחק יואל מילא את מקומו באדמו"רות. אך גם הוא נפטר צעיר לימים כשהיה כבן 29 שנים בלבד.

אביו: הגאון ר' יצחק (דיין בפולנאה). **נשותיו:** חתן רבי משה טשרטריר (זיווג שני, אחיו של רבי צבי מקמינקא). **בניו:** האדמו"ר ר' שמואל יהודה (מילא את מקום אביו), האדמו"ר ר' יצחק יואל (חתנו של רבי יעקב מלוברטוב, מילא את מקום אחיו). **חתניו:** ר' אליהו דב (דיין באיוונצא), ר' צבי בן רבי יוסף מקמינקא, ר' רבי ישראל חיים מלודמיר (בנו של האדמו"ר רבי אברהם המלאך. בזיווג שני חתן רבינו), האדמו"ר ר' אהרון טברסקי מצ'רנוביל, ר' יוסף מוויניצא. **מרבתי:** רבי יהודה אריה לייב גלינר מפולנאה (המוכיח מפולנאה. מראשוני תלמידי הבעש"ט הקדוש. רבינו היה תלמידו המובהק), רבי דב בער (המגיד ממזריטש, תלמיד הבעש"ט הקדוש וממשיך דרכו) ור' יעקב יוסף כ"ץ מפולנאה (תלמיד הבעש"ט הקדוש וממשיך דרכו).

מתלמידי: הצדיקים ר' שלום מפראהביטש (אביו של האדמו"ר הקדוש רבי ישראל פרידמן מרוז'ין), ר' יהודה לייב מליניץ. **ספרו:** תשואות חן- על התורה.

רבינו פעם אמר על אדם אחד, שמזה עשרים שנה הוא בגן עדן. עדיין לא הגיע אל האמת. שאלו אותו: "כיצד יכול אדם להיות בגן עדן אם לא הגיע אל האמת? ועוד כיצד רבינו יודע מה נעשה בגן העדן?" הצדיק ענה: "לשאלה הראשונה, הרי זה פסוק מפורש בתורה הקדושה: 'וְאַתָּה תִּחְזָה מִכָּל הָעַם אֲנָשֵׁי חַיִּל וְרָאִי אֲלֵקִים אֲנָשֵׁי אֲמַת שְׂנָאֵי בְּצַע' (פרשת יתרו י"ח כ"א)

הרי שיכול אדם להיות ירא אלוקים ולא להיות איש אמת ולכן צריך גם איש ירא אלוקים וגם איש אמת שוהא בצע. מכאן שיגיע לו גן עדן על יראתו מה' יתברך. אך אל האמת הוא עדיין לא הגיע. לשאלה השנייה, כיצד אני יודע מה נעשה בגן עדן, הרי כבר אמרו: 'שכל העונה אמן יהא שמיה רבא בכל כוחו- פותחין לו שערי גן עדן' (מסכת שבת קי"ט) ויכול הוא להסתכל פנימה ולראות מה נעשה שם".

לרבינו היתה נכדה מבורכת בכל מידה נכונה. היא היתה כישרונית וחרוצה בכל הליכות הבית. כשהגיעה לפרקה, דובר בה נכבדות בכמה וכמה משפחות מפוארות ומיוחסות מנגידי העם. ויהי היום הגיע הזמן המיועד. משפחת אחת הנגידיים הגיעה לבית המדוברת כדי לסכם את תנאי השידוך. כמנהג של אותם הימים, דאגו בני המשפחה של הנכדה להלביש אותה בבגד חדש לכבוד הפגישה.

הנכדה לבשה את הבגד היפה ונכנסה אל רבינו כדי שיברך אותה לפני הפגישה בהצלחה בעניין זיווגה. רבינו התבונן בבגד המפואר שלבשה נכדתו. הצבעים היו צנועים, אורך השמלה הגיעו עד הקרסול. אולם השרוולים- הם לא הגיעו עד קצה היד. הבגד לא מצא חן בעיני רבינו והוא אמר: "השרוולים קצרים הם! בלבוש זה אינך ראויה לברכה וכן אין ראוי להתראות כך לעיני האנשים".

יצאה הנכדה מחדרו של רבינו. בבית התחוללה מהומה. במה ילבישו את הכלה? המוזמנים המכובדים ממתנינים כבר בחדר האורחים. נכנסו בני הבית לסבא. רבינו לא האזין לטענותיהם ואמר: "אי אפשר בשום אופן לבנות בית ולהקים משפחה אם הלבוש פגום. כאשר יש חוסר צניעות השכינה לא תשרה בין בני הזוג!". "אבל מהיכן ניתן למצוא בד מאותו אריג כדי שנאריך את השרוולים?".

רבינו לא הסכים לשמוע שום פשרות וביקש לקרוא לנכדתו. כשניצבה לפניו אמר לה: "בתי, לפני מספר ימים עשו בעבורי מעיל עליון בצבע שחור. נשאר הרבה אריג מיותר. אם תסכימי שיאריכו את שרוולי שמלתך בבד זה, אני מבטיח לך שבזכות צניעות זו, תזכי לבנים יראי שמיים תלמידי חכמים!".

הנערה הסכימה מיד. חברותיה כשראו את המראה המוזר של שמלה יפה ושרוולים שחורים לעגו וצחקו למראה המוזר. אך הנערה הלכה בגאוה בבגד זה. מברכתו של רבינו לא נפל דבר, היא זכתה לשמונה בנים, כולם תלמידי חכמים מופלגים בתורה וביראה. (מעובד מתוך 'עולמות של טוהר')

הרב אברהם הלוי חזן זצ"ל הידוע בכינוי הראבר"ן

יום ההילולא - כ"ט כסליו

נולד בשנת ה'תר"ט (1849) בטולצ'ין. בצעירותו הבין כי תענוגות העולם מסתירות מהאדם את אור התורה ולכן במשך שנים רבות נהג להתבודד ביער במשך כל ימות השבוע תוך שהוא מתקיים על מזון מועט ביותר. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרמ"ד (1884) התחיל להעלות על הכתב את הסיפורים והמסורות ששמע ממנו. בשנת ה'תרנ"ד (1894) (עלה לארץ ישראל וגר בירושלים. מדי שנה נהג לנסוע לאומן לקיבוץ השנתי של חסידי ברסלב בראש השנה בקברו של רבי נחמן מברסלב. בנסיעתו לאומן בחודש אב ה'תרע"ד (1914) פרצה מלחמת העולם הראשונה והוא נאלץ להישאר ברוסיה עד יומו האחרון. רבים פנו אליו ונושעו. ידוע בגדולתו. גאון בנגלה ובנסתר. הגאון רבי שמעון זליכובר (ר"מ ביישיבת חכמי לובלין הידועה) והעיד כי רבי אברהם בקי נפלא בתורת הנגלה והנסתר גם יחד. האדמור מראדו"ן, שהיה אחד מהגאונים הגדולים ביותר בדורו הכיר והעריך את גאונותו ואהב מאד להשתעשע עם רבינו בדברי תורה. נפטר ב-כ"ט כסליו ה'תרע"ח (1917). חי כ-68 שנים. ציונו בבית הקברות החדש באומן.

אביו: ר' נחמן מטולצ'ין (תלמידו המובהק של רבי נתן מברסלב. הנהיג את חסידי ברסלב באומן ופרסם את סדרת הספרים ליקוטי הלכות). **מרבתי:** רבי מאיר לייב בלכר (לימוד הנגלה). **מתלמידי:** רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל ור' אליהו חיים רוזן (שימשו כמנהיגי הדור שלאחר מכן של חסידי ברסלב בארץ ישראל). **מספרי:** • **ביאור הליקוטים** - על ליקוטי מוהר"ן • **כוכבי אור** - מחולק לארבעה חלקים: • **אנשי מוהר"ן** - מגדולת האדמו"ר רבי נחמן מברסלב ותלמידיו הקדושים • **אמת ואמונה** - חיזוק באמיתות האמונה • **חכמה ובינה** - רזין טמירין בשורש קדושת אדמו"ר • **ששון ושמחה** - תפילות נוראות עם ביאורים נרחבים בגדולת השמחה • **שיחות וסיפורים** - ביאורים והקדמות בדברי רבי נחמן מברסלב בתוספת סיפורים מתלמידי רבי נחמן.

גברת רוזנפלד הרגישה שהלחץ מקשה עליה לתפקד. בכל יום שמעו על בחורים מעיירות סמוכות שנלקחו בכוח לצבא הרוסי, שם סבלו מרורות. שני בניה יקרים יש לה והיא חוששת שלא יפלו לזרועות הצבא הרוסי המסוכן בגוף ובנפש. בכל רגע פנוי היא פותחת את ספר התהילים וקוראת בו בדמעות שליש. תפילה העמידה שלה נמשכת עד שברכיה כאבו עד מאוד. היא ביצעה את כל הסגולות ששמעה מחברות ומכרות, אך הרגישה שליבה עדיין מהסס וחושש.

באחד הימים היא החליטה לעשות משהו אחר. היא התעטפה במעיל החורפי הכבד וצעדה ברחובות עד שהגיעה אל הבית הנמוך, שם רבינו עמד כשהוא שקוע בתפילה לפני בוראו. היא ניגשה אל רבינו בפחד. היא סיפרה לרבינו את צרתה הגדולה: "שני בנים יש לי ב", שניהם יראי שמיים ועוסקים בתורה הקדושה אך חרב הגיוס מרחפת מעל ראשיהם ולא נותנת לי מנוח. אני מבקשת מהרב שיברך את בני ויבטיח לי שלא יקחו אותם לצבא". רבי אברהם שתק אך האם האומללה לא ויתרה. היא הפצירה שוב ושוב וסיפרה על דאגתה העצומה לילדיה ועל הסכנה הגדולה שישנה בגיוס לצבא הרוסי האנטישמי. לפתע רבי אברהם אמר: "את משה-בער לא יגיסו, והשני יינצל". רבי אברהם פנה והלך והאם שמחה לשמע את ההבטחה מפי הצדיק. רגשות מעורבים היו לה: רק משה-בער לא יגוס, הבן השני לא זכה להבטחה על הצלה מגיוס אלא רק להינצל מפגעי הצבא ברוחניות ובגשמיות.

לא עברו שבועות ספורים ומרת רוזנפלד נאלצה להיפרד מבנה האהוב שנלקח על ידי חיילים רוסיים. היא נתנה לו תיק קטן מלא במצרכים נחוצים. משה-בער, בנה הנוסף, ניסה לברוח מיחידת הבולשים

אחר עריקים והחליט כי המקום הטוב ביותר עבורו הוא בציון רבינו הק' שבאומן. גם שם חייו לא היו חיים, הוא נמלט מבית לבית והשתדל לא לבלוט.

באחד הימים, בעודו שוהה בציון הקדוש ואומר את התיקון הכללי בדמעות, הוא רואה את רבינו נכנס בשערי הציון הקדוש ומתנפל בהשתטחות על המצבה. משה-בער המתין לשעת הכושר וניגש אליו תוך שהוא שואל בצער: "רבי אברהם, מה יהיה איתי?!" רבי אברהם ענה בביטחון: "הרי כבר אמרתי, משה בער לא יהיה חייל!". משה בער התעודד, הוא נזכר במכתב שקיבל לפני תקופה קצרה, בו מספרת לו אמו בהתרגשות על שובו של אחיו משדה הקרב כשכל בגדיו קרועים ונקובים מרסיסי-מוות אך הוא עצמו שלם ובריא כהבטחת רבי אברהם. משה בער התאזר בעוז ותעצומות בביטחון בבורא עולם ובצדיקים. הוא המשיך לשהות בציון הקדוש ובקלויז באומן.

באחד הימים נכנס יהודי אל הקלויז בפנים חיוורות. הוא סיפר כי הצבא סגר כמה רחובות סביב הקלויז והחיילים התחילו לחפש בבתים אחר עריקים. משה-בער נחרד כולו. ברעדה הוא ניגש אל רבינו ושאל: "מה אעשה כעת?" - "אל תירא", רבינו אמר. הוא נטל ספר בידו, אמר למשה-בער "קרא יחד איתי בספר", ויחד הם התחילו לקרוא תוך שהם יוצאים מהקלויז. הם יצאו מבניין הקלויז, עברו ברחוב שהיה מלא בחיילים, כשאף אחד אינו מבחין בהם. הם המשיכו ללכת, שקועים בספר יחדיו, הם עברו גם את המחסום שהקים הצבא במעברי הרחובות כדי למנוע בריחת עריקים, כשהחיילים והשומרים הדרוכים אינם שמים ליבם אליהם כלל וליבו של משה-בער נע בין אי-אמון לשמחה גדולה והתרגשות של נס גלוי. רק אחרי שעברו את האזור המסוכן רבי אברהם סגר את הספר וציוה למשה בער לברוח, ועד סוף ימיו לא נאלץ ללבוש אפילו לרגע את מדי הצבא הרוסי, בדיוק כפי שהבטיח רבי אברהם... (מעובד מתוך שיש"ק ח"ג תקכב, ח"ה קפה)

חודש טבת

א' טבת

המקובל הרב יוסף מערבי זצ"ל

יום ההילולא - א' טבת

מוצאו של רבינו היה מארצות ערב, המגֶרֶב. בצעירותו עלה לארץ ישראל והיה אחד מעשרת התלמידים שלמדו תורה מפי רבינו המקובל האלוקי האר"י הקדוש, ובראשם המקובל האלוקי רבי חיים ויטאל. כשהיה רבינו האריז"ל עולה עם תלמידיו לאתרא קדישא מירון היה מושבם במקום בו גילה רבי שמעון בר יוחאי את האידרא רבה. הוא הושיב אותם כפי שורש נשמתם: את רבי יוסף המערבי הושיב על מקומו של רבי יוסי, את רבי יצחק הכהן במקומו של רבי יצחק, וכן כולם. הוא עצמו ישב במקומו של רבי שמעון בר יוחאי ולימדם סיתרי תורה. לאחר פטירת האר"י הקדוש זיע"א רבינו נמנה בין שלושת תלמידיו הגדולים שנשארו בחיים ולא פגעה בהם מידת הדין. לגבי זהותו המדויקת של רבינו קיימת אי

בהירות. ככל הנראה הכוונה היא לרבי יוסף בן טבול המערבי. לדברי רבי בנימין רפאל כהן מחבר הספר "מלכי תרשיש" קיימות כשש סברות שונות לגבי זהותו של הרב.

זכה לגילוי אליהו הנביא. לאחר פטירת רבינו האריז"ל, ירד למצרים והפיץ שם תורה. לאחר מכן פניו לארץ מולדתו. בכל מקום בואו הרעיש את הלבבות בתורתו ובקדושתו. השיב לב ישראל לאביהם שבשמיים. כשהגיע לעיר אל-חאמה (בעיר גאבס) שבתוניס מונה לכהן כאב"ד. הגוים כינו את רבינו "ג'ד ליהוד". מלומד בניסים. כאשר קרב יום פטירתו, רבינו כינס את בני ביתו ואת ראשי הקהילה ואמר להם כי הוא הולך בדרך כל הארץ. הוא מבקש מהם לקבור אותו היום ולא במוצאי שבת. עוד ביקש שיניחו אבנים מאבני המקום זכר לחורבן הבית. נעשה נס והשמש לא שקעה והם הספיקו לקבור את רבינו. מועד פטירתו המדויק לא ידוע. מסורת ההילולא ב-א' טבת ה'ש"פ (1625) יעלו על ציונו. עד היום רבים עולים על ציונו וזוכים לראות ניסים.

מרבתינו: רבינו ר' יצחק לוריא אשכנזי - האריז"ל (רבינו היה מגדולי תלמידיו). **מתלמידינו:** רבינו גדליה הלוי זצ"ל (גיסו של מהרח"ו). **מחיבוריו:** מעט מדברי תורתו הופיעו בסוף ספר 'מבוא שערים' ודרוש 'חפצי בה' ובתחילת ספר 'שמחת כהן'. עיקר חישובי תורתו לא התגלה, ביניהם חיבור על האידרא רבה וחיבור הכולל דרושים וכוונות שקיבל מרבו האריז"ל.

מספר ימים לאחר קבורתו של הרב הקדוש בשדה החיטה ערבי עבר במקום. באמצע השדה עומד לו גל אבנים אשר לא היה בעבר. הערבי כעס מאוד וחשב בליבו: "זה בטח תעלול יהודי חדש". מיד לקח מעדר בידו והתחיל לפזר את גל האבנים. הוא לא הספיק לפזר שתיים או שלוש אבנים ולפתע חשכו עיניו מלראות.

הוא זרק את המעדר והחל לפשפש בעיניו אך דבר לא עזר הכל חושך ואין הוא רואה דבר. הערבי התחיל לצעוק ולבכות. הערבים בסביבה שמעו את קול הצעקות והבכי מיד ניגשו אליו. הם לקחו אותו אל ביתו. בני משפחתו שלא ידעו דבר לקחו אותו לרופא אך הוא לא הצליח למצוא מדוע האיש התעוור. בלילה כשהלך לישון חלם חלום, מולו עמד דמות אדם ולו זקן לבן ופניו זוהרות שאמר לו: "אני רבי יוסף אל-מערבי הקבור בשדה, למה אתה רוצה להפריע למנוחתו?".

הערבי נבהל מאוד וביקש סליחה ומחילה והבטיח לו כי ישוב מחר אל השדה ויחזיר את האבנים למקומם. הוא גם נדר על עצמו לעשות הילולה מדי שנה במקום וביקש מהרב הקדוש כי ישיב לו את מאור עיניו. ויהי בבוקר והנה הוא רואה. הוא אסף את כל בני משפחתו וסיפר להם את אשר חלם. הם הלכו כולם אל הקבר, החזירו את האבנים למקומם וערכו הילולה במקום. מאז ועד היום מדי שנה בשנה ביום ראש חודש טבת, כך קבעו יהודי המקום, נערכת הילולה לרב רבי יוסף אל-מערבי זצ"ל במקום ההוא בשדה החיטה ורבבות אנשים עולים להשתטח על קברו יהודים וערבים גם יחד.

מידי שנה בראש חודש טבת היתה נערכת "זיהרה" רבתי כבודו. על מעשה פלאי הקשור לאותה "זיהרה", מסופר בספר 'יוסף חי' שנדפס לכבודו בעיר ג'רבה. פעם הגיע משפחה לחוג בהילולת הצדיק. הם התארחו בעליית הגג של משפחה ערבית. אותה משפחה הבחינה בתכשיטיה של האישה וחמדה אותם. כדי שהחשד לא יפול עליהם, בני המשפחה דיברו עם ארבעה פוחזים שיבואו באישון לילה וישדדו את האורחים. בחצות הלילה התגנבו השודדים אל העלייה. לפתע ראו מולם דמות ישיש הדור צורה, שזקנו יורד לו על פי מידותיו.

כשראה אותם, רמז להם לבוא אחריו. הם מבלי לחשוב הרבה, הלכו אחריו עד שהגיעו למסגד. הזקן הניח את ידו על הידית והדלת נפתחה לפניו. הוא הכניס אותם פנימה והחל להוכיחם בנועם, כיצד אינם מתביישים לשדוד אנשים חסרי ישע, ולהרע לאורחים שבאו להילולת הצדיק. שמעו את דבריו הנוקבים, ומצפונם התעורר. הבטיחו שלא יבצעו את זמם, והלכו לדרכם.

בחוץ, עמדו ותהו: מה זה היה להם לשמוע לדברי זקן אלמוני, ולציית להוראותיו? החליטו לשוב לבית היהודי ולשדוד את התכשיטים. כאשר עלו לקומה השניה ופתחו את הדלת – ראו את הזקן למולם. והוא נתן בהם עיניים חודרות ושאל: "אתם שוב כאן?!". הם נמלטו על נפשם. שניים מהם מתו מרוב פחד ובהלה והשניים הנותרים סיפרו את הסיפור המרעיש. (מעובד מתוך 'מעייני השבוע')

עם הקמת הארץ ועלייתה של קהילת תוניס ארצה, יהודי אל-חאמה חששו להשאיר את קברו של רבינו ורצו להעלות את עצמותיו איתם לארץ. רבי יוסף התגלה בחלום לרב הקהילה והורה שלא להתעכב בגללו. "אני אעלה אחרים", אמר, "סימן זה יהיה בידיכם: כשתעלו, יתקררו המים במעיין הסמוך לקברי". (שעל שמם קרוי המקום אל-חאמה) וכך היה.

לפי המסורת הצדיק נפטר ביום שישי, בשעה ארבע אחר הצהריים. כשעה לפני כניסת השבת. ביקשו אנשי החברה קדישא לדחות את ההלוויה ליום ראשון. רב העיר פנה אל הנפטר ואמר: "האם יספיקו להביאך למנוחת עולמים לפני כניסת השבת?". לתדהמת הכל רבינו נענע בראשו.

היה שם עשיר אחד שרכש אדמה בסמוך לעיר. העשיר אמר: "בית הקברות נמצא רחוק מכאן. אם אתם רוצים, קיברוהו בחלקת האדמה שברשותי". ההצעה התקבלה, ובתוך מחצית השעה נערכה הקבורה. לאחריה ערמו על הקבר אבנים רבות, לציון המקום. הם אמרו: "לאחר השבת נשוב ונקים מצבה ואוהל, כנהוג בקברי גאונים וצדיקים".

בלילה, ליל שבת, הנפטר הופיע לרב העיר בחלמו ופניו זוהרים כזוהר הרקיע ואמר: "תודה לך על שעסקת בקבורתי בו ביום, ודע לך כי איני רוצה מצבה בנויה על קברי – גל האבנים שההמונים ערמו בחיפזון מאימת השבת המתקרבת, חשוב בעיני יותר מכל, ומבקש אני שזו תהיה מצבתי עדי עד, למען ידעו הכל כמה חשובה שמירת השבת וכמה יקר הוא החיפזון שנחפזים כדי שלא לחללה חלילה!".

למרות אזהרת הרב, ראשי הקהילה ניסו להקים מבנה סביב קברו. למרבה הפלא המבנה קרס תחתיו. כיוון כך ראו, הם הותירו את מקום קבורתו כגל אבנים, ומסביב מגרש רחב ידיים, ריק מכל מבנה.

כשפרצה מלחמת העולם השנייה, הגיעו צבאות גרמניה (צבא רומאל) גם למדינת תוניס. נחיתתם מן הים היתה סמוכה לאל-חאמה. בשעה שהם עברו לצד מגרש רחב ידיים שבו קבור רבינו הם החליטו להקים דווקא שם את מפקדתם. קברו של רבי יוסף מערבי היה באמצע המגרש.

כאשר המפקד הגרמני שמע שמדובר בקברו של יהודי, העלה הדבר עוד יותר את רצונו להרוס את הקבר. הוא שלח לשם טנק, שהרס את הגדר החיצונית. כשהטנק שקרב אל הקבר לפתע נדם מנועו. המכונאי שבא לבדוק את הטנק לא יכול היה לאתר כל תקלה. הטנק סירב להתקדם והגרמנים גם לא הצליחו לחצו משם. עוד שנים רבות לאחר מכן הצביעו אנשי המקום על הטנק שסירב לעלות על קברו של הצדיק. (הסיפורים מעובדים והתמונה מתוך 'תוניסיה מורשת-ר' יוסי פרי' וכן מספר 'מעייני השבוע')

האדמו"ר הרב אברהם משה בונהרד מפשיסחא זצ"ל

יום ההילולא - א' טבת

נולד בנר שביעי של חנוכה בשנת ה'תק"ס (1800) בפשיסחא שבפולין. כשנולד אביו אמר עליו שגנב את נשמתו הקדושה מתחת כסא הכבוד. עוד אמר עליו: שנשמתו היא מנשמת ירבעם בן נבט, והפקיר אותו או לרע ח"ו או לגדלות וקדושה. בן יחיד להוריו (מלבד שתי בנות נוספות, מרת ביילא ומרת ליבא). נפשו ונשמת אביו היתה קשורה באופן מיוחד. כבר בימי ילדותו עבד את קונו בכל כוחותיו ובמסירות נפש ממש. בכל יום היה נעלם מביתו למשך כמה שעות, וכשחזר עיניו היו נפוחות מרוב בכי ולא סיפר לאן הוא נעלם, כשבדקו אחריו ראו שהוא הולך לעיר שיטקס מחוץ לעיר וספר תהילים עמו. בעיר אמר פרקי תהילים שעות ארוכות בבכי וברגש גדול. נודע כעילוי גדול. אביו הקדוש היה מפליא בגדלות מעלת בנו. כשהגיע לפרקו, הרה"ק היהודי הקדוש מפשיסחא לקח אותו כחתן לנכדתו הצדקנית מרת בריינדל שהיתה יתומה מאמה וגדלה והתחנכה בבית היהודי הק'. רבינו נהג לומר תהילים במאמץ רב, והיה מזיע ולפעמים אף יורק דם עד שהרופאים אסרו עליו לומר תהילים והוא התחיל לשמוע מאחרים פרקי תהילים. בעל רוח-הקודש.

ב-י"ב אלול ה'תקפ"ז (1827) אביו נפטר, חלק מהחסידים קיבלו את רבי מנחם מנדל מורגנשטרן מטומשוב (השרף מקוצק) לאדמו"ר וחלקם קיבלו את רבי יצחק מוורקא. רבי פייבל מגריצא ורבי יעקב אריה מרדזימין, קיבלו את רבינו לאדמו"ר. רבינו ניסה למנוע את הפילוג אך נחל כישלון. בהתחלה הוא סירב ליטול את האדמו"רות באמרו שגופו חלש ולא יכול להחזיק את משא האדמו"רות, וחפץ שרבי יצחק מוורקא יכהן, אך לבסוף נעתר ללחצי החסידים. כעבור קצת יותר משנה אחת פרישת מקץ שנת ה'תקפ"ט (1828) רבינו נסע עם משמשו לווארשא. החסידים מהעיר ביאלא הסמוך לפשיסחא ביקשו שרבינו בדרך חזרה ישבות אצלם בשבת קודש. המשמש לא הסכים עקב מזגו החלש של רבינו שלא היה טוב לבריאותו. החסידים שיחדו את העגלון שיויבל את רבינו לעירם בלא ידיעת המשמש. כאשר המשמש הבחין במעשי העגלון הוא צעק עליו. רבינו אמר לו: "יודל עזוב, אין שלטון ביום המוות". ר' יודל ראה שהעגלון לא מוכן לנסוע לווארשא ולכן הלך ברגל לפשיסחא להביא את אמו של רבינו ונסעו כמעט כל הלילה. בבוקר ראה שהם עדיין בפשיסחא למרות הנסיעה. רבינו שבת בעיר ביאלא ולא ניכר עליו שום השתנות בעבודתו בקודש. אחרי הטיש של שחרית הלך רבינו וסיבב את בית החיים מבחוץ ועמד במקום מסוים ואמר: "יש ריח טוב כאן". למחרת יום ראשון אמו של רבינו הגיעה לשם עם ר' יודל ורבינו נפל למשכב. הוא ציווה שיכנסו כולם לחדרו, אמר להם הפסוק: 'אִרְחַ צְדִיקִים פְּאוֹר נְגַה הוֹלֵךְ; וְאוֹר עַד נְכוֹן הַיּוֹם' (משלי ד, י"ח) ובכך יצאה נשמתו בטהרה. בפרק זמן זה רבינו עשה רבות להרחיב ולשכלל את שיטת החסידות הפשיסחאית. נפטר ב-א' טבת ה'תקפ"ט (סוף שנת 1828). חי כ-29 שנים בלבד. ציונו בעיר ביאלא במקום אותו בחר.

סבא (מצד אביו): הגה"ק ר' צבי הירש (המגיד מוואייסלוב מח"ס ארץ צבי). **אביו**: האדמו"ר שמחה בונים מפשיסחא. **אימו**: מרת רבקה (בת ר' משה אורברגר מבנדין). **אשתו**: מרת בריינדל (בתו של רבי שמואל רפאל'ס מיוזפוב, חתנו של היהודי הקדוש מפשיסחא). **בנו**: האדמו"ר רבי צבי מרדכי (חתנו של רבי יצחק מוורקא). **בתו**: מרת שרה האדל (נישאה לרבי פישל בן רבי יצחק ממקוב, נינו של ר' חייקל מאמדור). **מרבתינו**: אביו, ר' שמחה בונים מפשיסחא. **מתלמידיו**: האדמו"רים רבי יצחק מוורקא, רבי פייבל מגריצא ורבי יעקב אריה מרדזימין.

הרה"ח ר' יודל משעדליץ ע"ה אשר היה משמש נאמן לרבינו סיפר כי בליל שבת קודש האחרון קודם פטירת הרה"ק ר' בונם זי"ע אמר רבינו למשמשו ר' יודל שרצונו לילך אל אביו הק' והלכו שניהם לשם. רבינו ישב מראשותיו של אביו הק' ושמע שאביו מתפלל ערבית ואחר כן שמע שמתפלל תפילת שחרית. רבינו אמר לו: "אבי, כעת הוא זמן תפלת ערבית!". אולם אביו לא השגיח בדבריו ושוב התחיל להתפלל תפילת המנחה. כאשר רבינו ראה זאת הוא התעלף וראשו נפל מאחוריו. כאשר ר' יודל ראה זאת הוא רץ אליו ונתן לו משהו להחיות נפשו עד שהקיץ. רבינו אמר למשמשו שילך עימו לביתו, וכן עשה. בבואו לביתו רבינו ציוה לר' יודל שהוא יעשה קידוש ויוציא אותו בקידוש וגם אמר לו שהוא הולך לישן. עוד ציווה עליו שלא יניח לשום אדם לבא לביתו גם אם יבואו כל אנשי העיר וירצו לשבור את הדלת להיכנס לא יתן להם בשום פנים ואופן להיכנס, והוא היה על מיטתו שוכב עד ליום השלישי. משמשו ר' יודל נתן לו בכל פעם מעט יין להחיות נפשו בלבד והוא לא אכל. ביום השלישי היה נראה לבני העיר שהרה"ק ר' בונם סמוך לפטירתו.

בני העיר רצו לבית רבינו בנו, אבל משמשו לא הניח להם בשום פנים ואופן להיכנס. אמו הלכה אליו ואמרה: "בני, אבקש ממך שתלך לבית אביך החולה, אחרת מה הבריות יאמרו, שלא רצית ללכת אל אביך בעת פטירתו?". רבינו השיב: "תאמיני לי כי אם היה ביכולתי ללכת בודאי הייתי הולך בעצמי, אבל מה אעשה שאין ביכולתי ללכת לשם בשום אופן". אמו הלכה לרה"ק ר' יצחק מווארקא וביקשה ממנו שהוא ילך לבנה, אולי יצליח לפעול אצלו שילך לבית אביו. ר' יצחק השיב: "הן אמת באם מעלת כבודה תאמר לי שאעלה לגג ואשליך את עצמי על הארץ בודאי הייתי מציית לדבריה אף שהוא נוגע לסכנת נפשות. אבל בזה לא אוכל לציית לה שאלך אל ר' אברהם משה כי הוא ואביו הק' עוסקים כעת בעסק אחד, מה שמלאכים ושרפים מקנאים אותם, ואין ביכולתי להתערב בזה". בזמן שר' בונם הסתלק, רבינו פתח את עיניו ואמר: שרואה כעת שנעשה חושך גדול בעולם. בעת שהלכו עם מיטת רבינו הקדוש לבית החיים הלכו לבית רבינו, ורבינו הלך החוצה לפני ביתו עד אשר עברו עם המיטה ותיכף הלך חזרה לביתו. (אהל יצחק)

הרבנית בריינדל ע"ה, מחברתו של הרה"ק רבי אברהם משה סיפרה שפעם אחת בחג השבועות לאחר שדרכו היתה להישאר ער כל הלילה עם חבריו ביער הסמוך לעיר פשיסחא. בבוקר רבינו הגיע לבית וביקש ממנה שתיתן להם מיני מזונות ויין לקידוש. אשתו התפללה, היתכן שכבר התפלל? הרי עדיין לא התפלל שום מניין. אם כן היכן בעלה התפלל?.

היא לקחה את מיני המזונות והיין והכניסה לחדר של חמיה, הרה"ק רבי שמחה בונם מפשיסחא זי"ע א"א, ושם יעשה קידוש. כאשר שמה את המאכלים על השולחן, חמיה הבין את מעשיה ואמר לה: "אל תפחדי שבעלך לא התפלל עדיין, תדעי כי הוא התפלל יחד עם המלאכים שאמרו בבוקר שירה לפני השי"ת והתבשר בבשרה שבשנה הזאת תיוושעו בן זכר". וכך היה שבאותה השנה נולד בנם הרה"ק ר' הירש מרדכי זי"ע א"א, והוא היה חתן הרה"ק רבי יצחק מוורקא זי"ע א"א (זכותא דאברהם).

הרה"ק רבי בנימין מלובלין אמר פעם אחת בביתו קודם ר"ה, בדרך מליצה על ישראל: "מה יעשה האדם שנברא לחטא, כמו שכתוב: וְאַתָּה הִסַּבְתָּ אֶת לְבָבְךָ אַחֲרֵי-נִי (מלכים א' יח, לו) ". אח"כ כשנסע לר"ה לפשיסחא לרבי ר' בונם, עבר דרך היער. באותו זמן רבינו היה ביער. כשנתן שלום לרבי בנימין רבינו אמר לו: "היום קראנו בתורה את הפסוק: הִשְׁקִיפָה מִמַּעוֹן קִדְשֶׁךָ (דברים כו, טו), עשינו מה שגורת עלינו, ורבינו הוסיף בדרך הלצה: "צוית לנו לחטוא- וחטאנו", אז רבי בנימין הרגיש את רוח קודשו רבינו.

כל רואי פני קודשו של הרבי ר' אברהם משה ראו כי קרן אור פניו, אש תמיד תוקד בו. בזמן הקור הגדול במדינת פולין שהכל לובשים בגדים חמים, רבינו לבש רק בגד קל ולא יותר, ואף על פי כן היו מוכרחים להניח על ראשו קרח, לקרר רוב חמימות האש שהיה בוער בקרבו שלהבת קה, ולמעלה מזה באופן יוצא מהכלל היה בעת עבודתו באמירת תהילים עד שהזהירו הרופאים אותו שיפסיק מלומר תהילים, וביקש מהם רשות עכ"פ לומר פסוק אחד, והתחיל לומר את הפסוק: "הִלְלוּ אֶת ה' כָּל גּוֹיִם" (תהלים קיז, א), ושוב ירק הרבה דם.

הרב ר' נתן נטע הכהן דונר זצ"ל בן מו"ה צבי הכהן ז"ל, אבד"ק קאלביעל סיפר: אבי סיפר לי, אשר סיפר לו אביו החסיד הגדול ר' אברהם זצלה"ה, שהוא היה פעם בבית המדרש בפשיסחא, בעת שרבינו חזר מההתבודדות שלו. מנהגו היה שנסע בכל יום להתבודד ולאחר מכן בא לביהמ"ד. רבינו לא הרגיש שזקיני נמצא שם, והתפלל תפילת ערבית בלי שום תנועה קלה, כאיש פשוט, ואחר כך יצא מבית המדרש. זקני ניגש למקום שבו התפלל רבינו וראה שבאותו מקום היה נחל של דמעות.

רבינו בכל חג השבועות קודם התפילה הלך לשדה מחוץ לעיר ושהה שם כדי לקבל את התורה הקדושה, וגילה שהוא רואה ושומע את הקולות והברקים שהיו על הר סיני. החוזה מלובלין פעם עבר דרך היער הסמוך לפשיסחא בשם "שיטקס", והתבטא ברוח קודשו שביער עתיד להתגלות כל התורה הנגלית והנסתרת עם השראת השכינה. זמן רב לאחר מכן רבינו הלך ואמר תהילים כאשר עיניו זולגות דמעות.

ביום שרבינו נכנס לחופה, אביו שלח אותו לבית העלמין וציווה עליו לגשת לקברו של אחד הגדולים ולהזמינו לחתונתו בשמו. רבינו טעה וניגש לקברו של גדול אחר, אבל מיד נוכח בטעותו. בעודו עומד ליד הקבר התבטא: "טעיתי, לא הזמנתי את...". בשובו הביתה אביו גער בו: "כיוון שזמנת בטעות לגדול פלוני, איך העזת להעליבו וחזרת כך מן ההזמנה? לכן", אביו הוסיף, "בבוא עת פקודתך, לא תיקבר בבית עלמין זה שאותו גדול טמון בו!". אכן רבינו נקבר בעיר ביאלא ולא בפשיסחא.

לאחר פטירת אביו כאשר רבינו הגיע לעיר ניקלשבורג הוא הלך עם ר' יודל עם ר' יצחק מווארק'י ור' גרשון עמנואל סטאשבסקי. הרב מווארק'י היה גבהה קומה ותואר פניו כמלאך אלוקים ואילו רבינו היה אברך דק בשר. הם הלכו לר' מרדכי בנט. כאשר הוא ראה אותם הוא שאל: "מהיכן היגעתם?" - "מפולין", השיבו. ר' מרדכי אמר: "מוכרח להיות שאחד מביניכם הוא הראש, נדמה לי שאברך זה הוא הראש". ר' מרדכי בכל יום היה מתייחד עם רבינו. לאחר מכן אמר: "אם לא היתה טירחא גדולה עבורי לעת זקנותי היתי רץ לרבינו לפולין".

ג' טבת

הרב חיים לייב שמואלביץ זצ"ל

יום ההילולא - ג' טבת

נולד ב-ב' תשרי ה'תרס"ב (1901). עוד בצעירותו נחשב כעילוי ונשלח ללמוד בשיבת ישיבת שער התורה שבעיר גרודנה, ובגיל תשע עשרה התבקש על ידי הגאון הגאון הרב שמעון שקופ לומר שיעורים בישיבת גרודנה. בהמשך עבר לישיבת מיר, ושם התפרסם בכינוי 'העילוי מסטוצ'ין'. בשנת ה'תרצ"ו

(1936) התמנה לר"מ בישיבה והחל למסור שעורים. בשנים ה'תש"א-ה'תש"ו (1945-1940) בעקבות המלחמה הוביל את הישיבה לוילנא לשאנגחאי דרך רוסיה.

לאחר המלחמה העביר את הישיבה לארה"ב. כחצי שנה לאחר מכן עלה לארץ ישראל וייסד עם חמיו את ישיבת מיר. גאון. בעל זיכרון פנומנלי. מסופר כי הכתיב ספרים שלמים מזכרונו בתקופת שאנגחאי. ממנהיגי הציבור הליטאי. שימש כחבר במועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. מתמיד עצום. היה הולך לישון פעם ביומיים ובכל שעות היממה היה לומד עם חברותו. מקובל שלרב היה גילוי אליהו. נפטר ב-ג' טבת ה'תשל"ט (1978). חי כ-77 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' רפאל אלתר (ר"י בעיירה סטוצ'ין שבפולין וחתנו של הסבא מנובהרדוק הגה"צ רבי יוזל הורביץ זצ"ל). **אמו:** הרבנית אטל (בת ר' יוסף יוזל הורוביץ - הסבא מנובהרדוק). **אשתו:** הרבנית חנה מרים פינקל (בת ר' אליעזר יהודה פינקל). **מרביותיו:** הגאון ר' שמעון שקופ. **מתלמידיו:** ר' שמואל יעקב בורנשטיין (ר"י קרית מלך, בני ברק), ר' חיים וואלקין, ר' שבתי רפפורט, ר' ישראל גרוסמן (ר"י פינסק קרלין), ר' יוסף חיים בלוי (רב העיר אשקלון), ר' אליהו ברוך פינקל (מראשי ישיבת מיר), ר' אליעזר סילבר (ר"י דרך חכמה). **מספריו:** (נערכו ע"י תלמידיו ומשפחתו) • **שערי חיים** - על הש"ס. שיחות מוסר • **מח לב** - מתאר את חייו.

לרבי חיים שמואלביץ היה קרוב משפחה זקן שהתגורר בבית אבות. האיש היה תלמיד חכם ור' חיים הקפיד לבקרו מפעם לפעם, ולשוחח עמו בדברי תורה ולעודד את רוחו. בין ביקור לביקור היה גם שולח לו מכתבים. באחד הימים ביקש מבן ביתו שישלח עבורו את המכתב. הלה נטל את המכתב ולהפתעתו, הבחין, שעל צידה השני של המעטפה רשם ר' חיים את שמו: "הרב ח. שמואלביץ".

הדבר עורר פליאה בעיניו. הוא ידע היטב, כי ר' חיים מקפיד שלא להתהדר בתארים כלשהם, הוא לא התאפק ושאלו לפשר רישומו החרגי. "האיש תלמיד חכם וזקן, ובבית האבות בודאי שאינו זוכה לכבוד ולתשומת הלב הראויים לו. מי יודע? אולי יראה מישוהו, שהוא מקבל מכתב מ'רב', וייקרו בשל כך".

בהושענא רבה, הגיע אדם לבקר את ר' חיים שמואלביץ. כשיצא, ביקש ר' חיים ממקורביו שיביאו לו את בגדיו. הללו נחרדו, שכן באותה עת החמיר מצבו ללא נשוא, וייסוריו הקשים גברו והלכו. המחשבה, שברצונו להתהלך על רגליו, עוררה חלחלה.

אולם ר' חיים עמד בתוקף על דרישתו, התלבש וביקש מיד שיזמינו עבורו מונית והורה להסיעו לכותל. בהגיעו, שלף מכיסו פתק עליו רשום היה שם של חולה, שבעדו נתבקש להתפלל. בשארית כוחותיו כילה את תפילתו ושב אל מיטת חוליו.

בשכבו על מיטת חוליו, ממנה לא קם, שמע ר' חיים שמואלביץ על תלמיד חכם ידוע, השוכב במחלקה האחרת וחיייו תלויים על בלימה. דרש ר' חיים שיבואוהו אל החולה, מקורביו ניסו להניאו שכן כל תזווה עלתה לו בייסורים נוראים. אך הצדיק לא ויתר והובל על כסא גלגלים אל חדרו של האיש. בהגיעו לשם נשא הוא תפילה רווית דמעות למראשותיו של החולה.

ביום סוער וגשום במיוחד, הגיע רבי חיים שמואלביץ לבר-מצווה! כשנשאל ע"י מאן דהו: "מדוע הטרחתם את עצמכם לבוא, במזג אוויר כה סוער?" השיב רבי חיים: "יש לי הכרת טובה לאבי הבן, הוא בא לשיחות שאני מוסר..." הלה הביע את תמיהתו: "מה המיוחד בכך? והרי בשיחות של הרב דחוס וצפוף ביותר! בקושי יש מקום עמידה!?" השיב רבי חיים: "אמת ונכון הדבר! אך אם הוא לא היה בא

לשיחות, ולא מישהו אחר, למי הייתי מוסר שיחות? הרי הייתי נאלץ לבטל את השיעור ולא הייתי זוכה למסור את השיחות, על כן חייב אני לו את הכרת הטוב, ולכן הטרחתי את עצמי להגיע במזג אוויר סוער".

באחד מהימים פנה ראש ישיבת מיר הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל לבני ביתו בעת שסעד בארוחת צהרים, באומרו 'שנינו באיוב "מִי יִתְנַנֵּי כִּירְחֵי קֶדֶם (איוב כט,ב)" אין לך ימים שהאדם שרוי בטובה יותר מאותן ימים, שהאדם שרוי במעי אמו, אוכל ממה שאמו אוכלת שותה ממה שאמו שותה ומלמדן אותה התורה כולה', כך אמרו חז"ל".

"לי לוקחת ארוחה שלוש דקות, עובר במעי אמו אף לזאת אינו צריך, הוא לומד תורה בלי כל הפסקה כל העת, ועל זה אמר איוב: 'מִי יִתְנַנֵּי כִירְחֵי קֶדֶם', הכוונה שבאותם חודשים בהם שורה העובר במעי אמו יכול הוא לעסוק בתורה כל העת ללא הפרעה כלל אף לדבר מאכל קיומי!". כך רבינו ניצל כל רגע ורגע ללימוד התורה.

וכן בני הבית מספרים שבלייל שבת אחר התפילה היה לו לראש הישיבה חברותא קבוע ללימוד מעמיק, למשך פרק הזמן עד שהיו באים כל בני הבית ומתכנסים לאכול את סעודת השבת, ורק כשכולם הסבו סביב השולחן היה ניגש לשולחן השבת.

לשערי ירושלים הגיע תלמיד חכם מופלג מבעלי המוסר, אשר איש לא ידע את גודלו. תקופה ארוכה הקפיד רבי חיים שמואלביץ להיות נוכח בשעה שהאיש דרש ברבים. למרות שמפאת כובד שמיעתו לא שמע דבר מן הנאמר, היה יושב מתחילת השיחה ועד סופה ומשים עצמו כמקשיב.

מובן, כי נוכחותו בשיחות הסבה שימת לב ציבורית למעלותיו של האיש. באחד הימים בא בן משפחתו לקרוא לו, כדרכו, לשיחה. ר' חיים הניד בראשו: "שמעתי שיש לו עתה כהונה חשובה בעיר. מעתה אין לו יותר צורך בי".

בעל הבית שבביתו התגורר רבי חיים שמואלביץ בשנחאי, היה יהודי פשוט. למרות שידוע היה רבי חיים כאדם שקשה לגרור אותו לשיחת חולין, היה מעביר עם האיש שיחות ארוכות וריקות תוכן. הדבר עורר רוגז ופליאה כאחד - רוגז על האיש המעז לבטל את ראש הישיבה בהבליו, ותמיהה על רבי חיים המרשה לעצמו לבטל מתלמודו כדי לשוחח שיחות חסרות שחר עם יהודי נטול כל לחלוותי של תורה. כשנשאל על הנהגתו החריגה, לא הבין את השאלה: "מה פירוש? האיש פתח בפני את ביתו, ומה עם הכרת הטוב?". בערוב ימיו, כשעלה האיש ארצה והתגורר בעיר מרוחקת, טרח רבי חיים לבקר מספר פעמים.

הגאון רבי חיים שמואלביץ, ראש ישיבת מיר, מסר לתלמידי ואברכי הישיבה "חבורה" מדי שבוע. בימי החנוכה, באמצע ה"חבורה" נכנסה הרבנית עם קערה מלאה בסופגניות והניחה אותה על השולחן. עצר ר' חיים באמצע ההתלהבות, בתוך הקצות והנתיבות, ונטל לעצמו סופגניה. דרש ר' חיים מהשומעים שכל אחד ייטול לעצמו סופגנייה. לאחר שאכלו שאל אותם: "האם הסופגניות טעימות לכם?" השיבו השומעים: "כן, כן".

פנה ר' חיים וקרא בקול גדול לעבר המטבח: "הרבנית מרים, הסופגניות מאד טעימות, וכולם אומרים שהן מאד טובות!" ואז סובב את פניו לעבר הלומדים ואמר בשקט: "הכרת הטוב! אנחנו חייבים בהכרת הטוב!". והדברים נפלאים, ר' חיים המתמיד העצום עוצר באמצע הלימוד... המעשה היה בירושלים,

מזמן הם כבר לא זוג צעיר ושנים רבות הם חיו יחדיו, ועדיין חיוב הכרת הטוב נמצא גם בדברים הקטנים, כדבריו...

אחד מתלמידיו הסיע אותו למסיבת "שבע ברכות". כשהגיעו למקום, ביקשו ר' חיים שיתלווה אליו, אולם הבחור השיב כי עליו לסדר עניין שיארוך כמחצית השעה. "אני ממתין לך", הפטיר ר' חיים. "לא אטול את ידי עד שובך". הבחור החליט להישאר לסעודה. בסעודה דאג ר' חיים בראש ובראשונה שתינתן לבחור מנה יפה, וכל העת השגיח כדי לוודא שאכן הוא אוכל לשובע.

מסופר על ר' חיים שהיה רגיל ללכת לקבר רחל אמנו ע"ה. ופעם באמצע תפילותיו שמע אישה שמתפללת מקירות ליבה בדמעות שליש ואמרה: "רחל אמנו, לי אין ילדים, ומי כמוך יודעת כמה קשה הדבר הזה שהרי גם את חשת בזאת, אני מבקשת ממך שתלכי לפני בורא עולם ותבקשי שיפקוד אותי בילדים". כששמע הרב את דברי האישה שיוצאים מן הלב, אמר: "תאמרו לאשה הזאת שאין לי ספק שתפילותיה התקבלו, ואני מבקש להיות סנדק לשנה הבאה", וכך היה.

עוד סיפרו תלמידיו של הרב, שכשהתפלל על קברה של רחל אמנו ע"ה כך אמר: "אמא רחל, הקב"ה אומר לך 'מְנַעֵי קוֹלְךָ מִבְּכֵי וְעֵינַיךָ מִדְמָעָה' (ירמיהו לא, טו), אבל אני בנך חיים אומר לך: אל תמנעי קולך מבכי, ואל תפסיקי לבכות ולהתפלל, עד אשר הקב"ה יגאלנו ויקים שכינתא מעפרה.

מסופר על הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראש ישיבת מיר, שהיה עמל בתורה יומם ולילה ללא הפוגה. ביגיעת התורה ראה ר' חיים תכלית בפני עצמה. ר' חיים למד תלמוד ירושלמי עם חברותא עד לשעות הלילה המאוחרות.

במהלך הלימוד התגבשו שבע או שמונה דרכים להבנת הסוגיא. למחרת חזר ר' חיים כהרגלו באופן תמציתי על הלימוד מאתמול כלאחר יד, פרס לעיני החברותא את כל הדרכים שהועלו בלילה הקודם, והחברותא שהיה מגדולי תלמידי ישיבת מיר חלשה דעתו. "כיצד אפשרי לזכור כך את הדברים? אני אינני זוכר דבר?", שאל.

"מה עשית אתמול לאחר שנפרדנו?" הקשה רבי חיים. "הייתה שעת לילה מאוחרת והלכתי לישון" - השיב החברותא. "ואילו ואני", השיבו ר' חיים, "נכנסתי למיטתי טמנתי את ראשי לכו כדי שלא אעיר את חברי, וזעקתי לתוכו שוב ושוב במשך שעות את כל המהלכים בסוגיה כדי להחדיר את הדברים בראשי. מה הפלא אם כן שאני זוכר!".

רבי חיים שמואלביץ היה מטריח את עצמו למרחקים ומיטלטל בדרכים בתאו של סנדר מקפץ, כדי להשתתף בשמחת כלולותיו של תלמיד מיישיבה אחרת, אשר "כיבדו" בכך שבא לשמוע את שיעורו...

כל אברך אשר בבחירתו למד עמו בחברותא, היה זוכה לביקורו של ר' חיים בביתו לאחר נישואיו. במעשהו זה הייתה טמונה גם כוונה עמוקה - לייקר את הבעל בעיני אשתו...

לכל שמחה שהוזמן אליה באורח אישי, היה בא, כמחווה על הטורח ועל תשומת הלב שהקדיש לו המזמין... כמו כן, הקפיד שיואיל בעל השמחה ויזמין גם את רעייתו הרבנית.

כשהתארח אצל אנשים, ואף אצל בני משפחתו, לא קרה שהוגש לו כיבוד קל כלשהו, והוא לא טרח לחפש את בעלת הבית טרם צאתו, כדי להודות לה על טרחתה...

פעם שאל אותו תלמיד אחד: "איך מצליחים לדעת ש"ס?" ר' חיים הזדעזע כולו – "לדעת ש"ס אתה צריך? להיות חולה על הש"ס אתה צריך..."

פעם בשעה מאוחרת סיים ר' חיים את לימודו בחברותא. לפני צאתו מבית המדרש, נפל מבטו על ספר "שער המלך", ר' חיים נטלו והחל מעיין בו. בבוקר נמצא ניצב באותו מקום, עדיין שקוע כולו בעיון באותו הספר. (תורת הפרשה).

אחת החברותות המופלאות בישיבת גרודנה היו הגאונים רבינו רובי ישראל זאב גוסטמן. הם הניחו אוכל מראש בסטנדר, כך שיוכלו ללמוד רצוף בלא שיצטרכו ללכת לאכול. פעם למדו ברציפות מיום חמישי בבוקר עד כניסת השבת את כל מסכת סוטה בעיון!

התמדתו של רבי חיים הייתה בישיבה לשם דבר, בהתמדה שלא תאמן. היה שכיח שבבוקר היה סועד את ליבו בפת לחם ודג מלוח, וצולל בים התלמוד שלושים שעות רצופות בלהט וביגיעה מפרכת. (תורה יבקשו מפיהו)

בתקופת מלחמת העולם השנייה, כאשר ישיבת מיר גלתה לשנחאי ושהתה שם במשך כחמש עשרה שנים, עמד רבי חיים שמואלביץ בראש הגולים. במסירות נפש פעל למענם בכל אותה תקופה קשה מנשוא. מסירותו נמשכה גם בתום המלחמה, הוא חש כאילו כל אחד הוא קרובו ועליו מוטל למסור את נפשו עבור שלומו וקיומו.

אחד הביטויים המזהירים לאחוות הגורל עם כל יחיד ויחיד מגולי שנחאי, צף ועלה בתום המלחמה, כאשר ארה"ב פתחה את שעריה בפני הפליטים וחדוות ההצלה פשטה בכל פינה מפינות הנפש. גם עבור "רחוקים" המליץ ר' חיים להשתדל בהשגת אשרות. הוא סירב להוציא אשרה לעצמו לפני שאחרון הבחורים בישיבה זכה לקבל אותה. "אני אחרון לבני תורה", כתב באחד ממכתביו. כל תלמידי הישיבה היו מצויידים כבר באשרות כניסה לאמריקה ולקנדה. ברם, לאחד התלמידים שקשיי התקופה פגעו בנפשו, לא ניתן היה להשיג אשרה. שלטונות ההגירה האמריקאיים נהגו להקל במקצת במקרה של ליקויים בבריאות הגוף, אולם הקפידו הקפדת יתר במקרים של חולי נפש. ר' חיים הודיע כי אינו מוכן להשאיר את הבחור בשנחאי. הופעלו עליו לחצים כבדים לשנות את דעתו ובעזרת הקהילה המקומית נעשו הסידורים להשאירו בשנחאי. מספר לא מבוטל של פליטים לא קיבל אשרות יציאה וגם להם דאגה הקהילה המקומית. אך ר' חיים בשלו – "הישיבה לא תסע בלעדיו".

ברור היה לכל כי בדרכים מקובלות לא ניתן יהיה להוציאו משנחאי. בין שאר שגינותיו אי אפשר היה למלט מפיו פרטים על זהותו, מפני שהיה מציג את עצמו בזהויות שונות – רב פלוני או אדמו"ר פלוני... האפשרות היחידה הייתה להשיג לו אשרה בדרכים עקלקלות. בשלב כלשהו הייתה הבעיה חמורה פי כמה, כיון שהבחור התעקש לעלות לארץ ישראל דווקא ולכן לא היה גם כל סיכוי מיזערי. הלה שינה את דעתו, רק לאחר שר' חיים הבטיח לו כי ישתדל למנותו כראש ישיבה באמריקה...

דעתו של רבינו הייתה נחרצת והדבר עורר התמרמרות רבה. תרמית כלשהי, לו הייתה מתגלה, עלולה הייתה לסכן את אמינותם של שאר מקבלי האשרות או לגרום לשלטונות ההגירה לבטלן באורח שרירותי. באחד הימים נכנס ר' חיים והפטיר במרירות: "מה הייתם אתם עושים בשביל אח?". הוא קרא לכמה מהתלמידים ויחד הלכו למשרדי ההגירה. קודם לכן, סר עם הבחור לרופא והלה "אשר" כי בריאותו

תקינה. בקונסוליה הושיבו לידו וניגש אל פקיד הרישום. "במשותף" מסרו את הפרטים הנדרשים כאשר ר' חיים עושה מאמצים לרסן את הבחור.

לפתע התפרץ החולה וקם מכסאו. לבם של הנוכחים פסק לפעום. השתוללותו עלולה הייתה להמיט אסון על כולם. חלומות של שנים אמורים היו להתנפץ כבועת סבון. גרוע מכל היה מצבו של ר' חיים, שהיה שותף בפועל ל"מזימה". אך ר' חיים בקור רוח, פנה אל הבחור להרגיעו והשיבו למקומו. הפקיד חשד שדבר מה אינו כשורה. ר' חיים, הסביר לו שהבחור מתרגש לנוכח התחושה שזה הרגע הגדול בו עומד להתממש חלום חייו להגיע לאמריקה. דעתו של הפקיד נחה והוא המשיך להדפיס את הפרטים הדרושים בטופס האשרה.

אלא שהיה זה שלב ראשון ו"קל" בלבד. כל מהגר צריך היה להכנס אל חדרו של הקונסול ביחידות, להרים את ידו ולחזור על נוסח הצהרת אמונים לאומה האמריקאית וחוקיה. בדרך הטבע, במצבו של הבחור היה הדבר בגדר "נמנעות", שוב מילאה את הלבבות תחושה של אסון מתרגש. נס התרחש. האשה ששימשה בתפקיד הקונסול, מיהרה לעזוב מוקדם באותו יום. בחוץ המתנינו רבים להכנס לחדרה כדי למסור את ההצהרה. היא יצאה מן החדר אל האולם ההומה פקידים וקהל רעשני, ציוותה על כולם להרים את ידם ולחזור ביחד על הצהרת האמונים. גם החולה הרים את ידו ואיש לא הבחין, שלא אמר דבר. הקונסולית חתמה על האשרות לאלתר. אבן גולה מלבם של הבחורים.

אולם ר' חיים לא ראה בכך סוף פסוק. חששו היה כבד שמא בהפלגה ארוכה יתגלה הדבר, והבחור לא יורשה להכנס לארה"ב. הסיכוי היחיד שנותר היה להטיסו לארה"ב במטוס, ודבר מעין זה נדיר היה באותם ימים. אך ר' חיים לא נח ולא שקט עד שנמצאה טיסה מתאימה. בבוקרו של יום הטיסה נעלם הבחור... ר' חיים שלח שליחים לחפש אחריו ברחבי העיר. כשנמצא לבסוף, שכר ר' חיים מונית והורה לאחד הבחורים ללוות את החולה עד לשדה התעופה ולדאוג לעלייתו למטוס. בחסדי ה', החלים הבחור כליל בארה"ב והקים משפחה לתפארת.

סיפר אחד התלמידים הצעירים, שלימים היה לאחד מגדולי מרביצי התורה בימינו, שפעם ניגש אל ר' חיים לשאת ולתת אתו בים התלמוד, ומצאו שקוע בעיון ברמב"ם. בעמדו ליד ר' חיים, אשר לא חש בנוכחותו, ספר את מספר הפעמים שר' חיים חזר על אותן שורות עצמן ברמב"ם.

כמה פעמים קדמו לאותו רגע לא ידע, אולם מרגע שניגש אליו ועד לרגע שר' חיים הרים את עיניו והבחין בו – מנה הבחור עשרים וחמש פעמים של חזרה ושינון בריכוז נפלא. המראה נחרט עמוקות בתוככי נפשו. (מה ולב) עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נדדה הישיבה למקומות שונים, כשלבסוף הגיעה לשנחאי שם שהתה כחמש שנים. הבעייה המרכזית שהציקה ביותר לישיבה היה אוצר הספרים המדולדל. אוצר הספרים בשנחאי מורכב היה מספרים שהביאו התלמידים בצרוותיהם, מן הגמרות שנשלחו לקובה, ממספר ספרים וש"ס שנמצאו בבית הכנסת 'בית אהרן' ומכמה ספרים שנלקחו בהשאלה מאנשי הקהילה היהודית הקטנה בשנחאי. בחלקם היו הספרים קרועים ומרוטים, ומספרם הקטן של הספרים השלמים והעברתם התכופה מיד ליד לא תרמו לשלמותם.

מספרים כי בידי אחד התלמידים מצוי היה עותק יחיד של 'קצות החושן' שהובא ממיר אולם חסרו בו שני דפים, ור' חיים ישב והשלים בכתב ידו את החסר בהסתמכו על זכרונו, ולימים כשהשוו את ההשלמה עם

המקור מצאו כי שני הדפים הושלמו בדייקנות מלה במלה ממש. הספר האמור עם ההשלמה בכתב היד מצוי עד היום בידי אחד מבני המשפחה בארצות הברית. (מח ולב)

פעם הגיע תלמיד להתקבל לישיבה ופגש ברבי חיים. רבי חיים שלחו אל חמיו ראש הישיבה ונשא את מזוודותיו של התלמיד במעלה המדרגות. כשיצא התלמיד מראש הישיבה והודיע בשמחה כי התקבל, הרים רבי חיים שוב את מזוודותיו והלך עמו להראות לו את חדרו. בדרך שאלו הבחור מה תפקידו בישיבה. "אני השמש", השיבו רבי חיים. (מח ולב)

רבינו היה גם איש שכולו לב, כולו רגש, כולו התפעלות, כולו תחושות חריפות, כולו בלתי מתפשר ברגישות רגשותיו, עד לכאב... בלווייתו השתתף יהודי עיור בשתי עיניו. לשאלת החברים מה ראה לבוא וליתול חלק בהלוויה, השיב האיש: "הייתי אצל ר' חיים והוא התעניין במצבי, כששמע כי הרופאים רואים את מצבי כחסר סיכוי, פרץ בבכי נורא כעשרים דקות". וכשבא לנחם את אלמנתו של אחד מתלמידיו ישב דומם לרגע קל, ואחר בכה בדמעות שליש שעה ארוכה בלי להוציא מלה מפיו. (מח ולב)

רבים המחפשים, מהי הסגולה לשלום בית אמיתי. כיצד בני הזוג יכולים לבנות את ביתם באופן הטוב ביותר, כך שלא יוצרו מריבות. והשאלה המתבקשת האם אנו משתדלים ככל יכולתנו בנושא. על כך הובא בספר "ההגדה" אותו סיפר הגאון רבי יעקב גלינסקי זצ"ל: "הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ראה פעם אברך הממהר במוצאי שבת קודש לקפל את טליתו, כסגולה לשלום בית. נענה רבי חיים ואמר לו באירוניה: 'יש לי סגולה טובה יותר לשלום בית, ובדוקה בהרבה: את השרוולים תקפל, ותתחיל להדיח את כלי השבת שבכיור'.

אחד מבוגרי הישיבה, אברך שאשתו ילדה בשעה טובה והוא נאלץ להישאר בבית, כדי לטפל ביתר הילדים ולא יכול היה לנסוע לבקר את רעייתו היולדת. ביום השני שלאחר הלידה, הוא רצה מאוד לנסוע, אך לא ידע היכן אפשר להשאיר את הילדים ולפתע הוא שומע נקישות בדלת. בפתח עמד רבינו ראש הישיבה, שביקש ממנו לנסוע לבית החולים ולבקר את רעייתו ואמר לו: "אני אשמור על הילדים, עד שתחזור". (לחנך בשמחה)

אחד האברכים שרצה לקחת את הבן שלו לעשות חלאקה אצל גדולי תורה, שמע שרבינו ראש הישיבה מגיע לחתונה בבני ברק והתקשר אליו כדי לשאול, האם אפשר להגיע לאולם בו יימצא ראש הישיבה, כדי שבהזדמנות זו יגזור את שערותיו של הילד.

ראש הישיבה שמע את השאלה והשיב לתלמידו ואמר: "אתה צריך לבוא אליי?! אני אבוא אלייך, לביתך!"; האברך היה המום, הוא לא רצה להטריח את ראש הישיבה שלו להגיע לביתו וניסה לשכנע אותו שכוונתו הייתה שהוא יגיע למקום שבו יהיה ראש הישיבה. וראש הישיבה הגיע ואין לתאר את ההתרגשות ששררה בביתו של אותו אברך, שראש הישיבה הגיע לביתו לגזור את שערותיו של בנו בן השלוש ואם לא די בכך, ראש הישיבה גם "ירד" אל הילדים, ליטף וחייב, עד שדמותו נחקקה בליבם! (לחנך בשמחה)

מסופר על רבינו, שהיה עמל בתורה יומם ולילה ללא הפוגה. ביגיעת התורה ראה רבינו תכלית בפני עצמה. באחת הפעמים בהן למד רבינו תלמוד ירושלמי עם חברותא עד לשעות הלילה המאוחרות. במהלך הלימוד התגבשו שבע או שמונה דרכים להבנת הסוגיא. למחרת חזר ר' כהרגלו באופן תמציתי

על הלימוד מאתמול כלאחר יד, פרס לעיני החברותא את כל הדרכים שהועלו בלילה הקודם, והחברותא מגדולי תלמידי ישיבת מיר חלשה דעתו. "כיצד אפשרי לזכור כך את הדברים? אני אינני זוכר דבר?".

"מה עשית אתמול לאחר שנפרדנו?", הקשה ר' חיים. "הלכתי לישון" - השיב החברותא. "ואני" - השיבו ר' חיים - "נכנסתי למיטתי טמנתי את ראשי לזכר כדי שלא אעיר את חברי, וזעקתי לתוכי שוב ושוב במשך כמה שעות את כל המהלכים בסוגיא כדי לתקוע אותם בראשי. מה הפלא אם כן שאני זוכר!".

פעם בשעה מאוחרת, סיים ר' חיים את לימודו בחברותא. לפני צאתו מבית המדרש, נפל מבטו על ספר 'שער המלך', ר' חיים נטלו והחל מעייניו בו. בבוקר נמצא ניצב באותו מקום, עדיין שקוע כולו בעיון ב'שער המלך'...

מעשה שהיה עם רבינו, שאחד מעשירי ארה"ב בא אליו להיוועץ עימו, על כך שבתקופה האחרונה אין עסקיו משגשגים כראוי, ויעצו שעליו להשתדל יותר בצדקה וחסד, ובעזרת ה' תהיה ברכה בעסקיו. שאלו אותו עשיר: "האם כבודו מכיר מישוהו שנצרך כעת לעזרה דחופה?", אמר לו ראש הישיבה, ששיבתו נמצאת באמצע הבניה וזקוקה בדחיפות להלוואה של מליון דולר, כדי לסיים את הבניה, ונענה לבקשתו והעביר מיד את סכום ההלוואה מהחשבון בנק שלו לחשבון הבנק של הישיבה. למחרת אותו בנק פשט את הרגל, ובזכות שהזדרזו לקיים את מצות ההלוואה ניצל מהפסד שהיה גורם לו לפשיטת רגל. מיד התקשר אותו עשיר לראש הישיבה וסיפר לו שבזכותו ניצל מפשיטת רגל והודה לו על כך, אולם ראש הישיבה אמר לו שאין זה בזכותו, כי אם בזכות המצווה היקרה שזכה לקיים את מצוות ההלוואה. כזה ראה וקדש! (תורת יהודה ח"א עמוד שלה)

סיפר אחד מראשי הכוללים בירושלים, את שסיפר לו אביו. כאשר האב היה עדיין אברך צעיר פגש פעם ברחוב את מרן הגאון הגדול רבי חיים שמואלביץ זצ"ל. שאל אותו הגאון: "כלום מתכוננים לראש השנה?". השיב האברך מה שהשיב. ושוב שאל רבי חיים: "כלום אתה מתכונן לראש השנה? ליום הדין?". התלמיד האברך הבין שרבו רוצה לאלפו בינה בקטע כלשהו. שתק, אפוא וחיכה למוצא פיו של רבו. אמר רבי חיים: "השנה ראש השנה שלושה ימים. האשה צריכה לבשל כמות גדולה של אוכל. האין זה מן הראוי שתיקח את הילדים הקטנים המפריעים לה בבית במלאכת הבישול הקשה ותצא איתם לטייל" ולמד אותו תלמיד מה נקרא הכנה ליום הדין, כפי שהבין זאת גאון התורה וגדול המוסר מפי רבינו. (האמנתי ואדברה)

הגה"ק רבי חיים שמואלביץ זיע"א ראש ישיבת מיר מספר בשיחותיו: במלחמת ששת הימים אייר תשכ"ז, בשבתו במקלט הישיבה, עת האימה מרחפת בחלל, רעם הפגזים מחריש את האוזניים, כולם מצטנפים בתוך עצמם, פרקי תהלים ממלאים את האוויר.

לפתע קלטו אזניו שיח נכאים של אישה מסכנה שבעלה זנח אותה זה כעשר שנים, והיא נותרה עגונה שבורת לב. באותה שעה קוראת אותה אישה במר לבה: "ריבוננו של עולם, אני סולחת ומוותרת לבעלי על כל הצער, הביזיונות והכאב שהסב לי במשך כל השנים שהשאיר אותי לאנחות, אנא סלח נא אף אתה ריבוננו של עולם לכל היושבים כאן במקלט על כל חטאיכם, כשם שאני מוחלת בלב שלם לבעלי". סיים רבי חיים ראש ישיבת מיר ואמר: אם נותרנו אנו יושבי אותו מקלט בחיים וזכינו להינצל מפגזי האויב, הרי זה בעיקר בזכותה של אותה עגונה אומללה, שהתגברה על כאבה והעבירה על מידותיה, ויתרה ומחלה לפשעי בעלה, היא שעמדה לנו בשעות צרה והיא שהכריעה את הכף לחיים.

סיפרה הרבנית פינקל ע"ה (אשת הגאון רבי משה פינקל זצ"ל) כי בחתונת בתו של רבינו (מרת עטל) עם החתן הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל (שנתייתם מאביו ואמו) לא היו השושבינים שהובילו את חתן והכלה לחופה, הורי הכלה, רבי חיים והרבנית, כמקובל, אלא במקומם התבקשו ללוות את החתן והכלה, היא ובעלה רבי משה.

מדוע לא הובילו רבי חיים שמואלביץ ורעייתו את בתם לחופה? את התשובה לכך סיפק רבי חיים, לתדהמת הרבנית פינקל, בנימוק הבא: "איזה פנים יהיה לחתן רבי נחום, כאשר ילד לחופתו בלי אבא ובלו אבא, ואילו הכלה תלך לחופתה עם אבא ועם אמא! אלו מחשבות מצערות יתעוררו אצל החתן אודות הוריו של זכו להחליץ מאירופה המדממת מהשואה הנוראה. איך הוא ירגישו אני לא מסוגל לכך! אם לר' נחום אין אבא ואמא בחופה, אזי גם ל"עטל" לא יהיו אבא ואמא בחופה!".

כך ויתר רבי חיים שמואלביץ על חלומו של כל הורה, ובמיוחד מי שניצל מהמלחמה, להוביל את ילדו לחופה. על כן התבקשו רבי משה פינקל ורעייתו למלא את מקום הורי הכלה, כי מה אפשר לעשות, רבי חיים 'לא מסוגל לכך', לגרום כזה צער לחתן רבי נחום.... (מוסף ש"ק)

בדרשה שנשא רבינו בישיבת חוג חת"ס בבני-ברק אמר: "הבה ואספר לכם 'כבוד'. בשנת ה'תרצ"ו נתמנית לשמש כ'מגיד שיעור' בישיבת מיר בליטא, והיה הדבר בשנתו האחרונה של המשגיח הגאון ר' ירוחם זצ"ל. באותו זמן הקים ר' ירוחם את ישיבת מיר שבארה"ב, ביום מן הימים דיבר ר' ירוחם בשבת הישיבה שהוקמה בארה"ב – וכה אמר:

'היום קיבלתי מברק מהישיבה שבארה"ב, ושם נכתב כי בני הישיבה לומדים בהתמדה נפלאה, בריתחא דאורייתא וזה באחרונה ישבו והתעמקו במשך יום ומחצה אודות אחד מחידושיו של ר' חיים!', והנה, לקח לי לערך שני דקות עד שהבנתי כי האף אומנם ששמי הוא ר' חיים, אך בזו הפעם לא הייתה הכוונה שהתלמידים התעמקו בחידוש שלי, אלא הם התעמקו בחידוש של הגאון רבי חיים הלוי סולובייצ'יק מבריסק זצוק"ל.

המשיך ר' חיים ואמר: "מורי ורבותי, מה אומר ומה אדבר. כל כך מתרחב לבי משמחה בכל עת שהנני נזכר מאותם שתי דקות... וללמדך, כבוד מהו, דמיון הבל ותעתועי שווא... ואם תשאלוני, אם כן הם פני הדברים, מדוע ברא הקב"ה בריה כזו ששמה כבוד, התשובה היא כדי שניתנה ונעניק לאחרים את כל הכבוד"...

הגה"ק רבי חיים שמואלביץ זיע"א ראש ישיבת מיר היה מתמיד גדול, וגם ידע את כל הש"ס בעל פה. מסופר עליו, שכאשר שהה עם בני הישיבה ביפן, נמצא ברשותם ספר 'קצות החושן' שאחד מדפיו היה חסר, ורבי חיים שמואלביץ השלים מזיכרונו את כל הדף ההוא!

עם כל גדלותו, היה רבי חיים נוסע באוטובוס, בקו 15 בשכונת גאולה, והיה עומד ומחזיק למעלה, ולא הסכים שבחורים צעירים יפנו לכבודו מקום. פעם אחת, בראש חודש אלול, הבחין רבי חיים בבחור חדש, שבא לישיבה עם מזוודה ביד.

ראש חודש אלול, "דגים שבים רועדים..." ורבי חיים שקוע בהרהורי תשובה ונתון באימת הדין. אך כל זה לא מפריע לו לתת דעתו על הבחור החדש, ולפנות אליו בלבביות גדולה: "ברוכים הבאים! במה אפשר לעזור לך?" – "אני רוצה להיבחן", אומר הבחור. "איפה הרב הבוחן?". הגאון רבי חיים שמואלביץ עונה לו בסבר פנים יפות: "אני אראה לך איפה הרב הבוחן".

לקח אותו רבי חיים לבניין השני, סחב עבורו את המזוודה לקומה השניה, ואמר לו: "פה נמצא ראש הישיבה הבוחן". הבחור הביט בו נבוך: "איך אני אכנס עם המזוודה? מה יגיד הרב, שאני בטוח שאתקבל פה!? זה לא נעים. אבל מה אני אעשה עם המזוודה, אשאיר במסדרון? אם מיששו ייקח את המזוודה, אני אשאר בלי כלום, וגם לא אוכל ללכת למקום אחר. מה אעשה?".

רבי חיים ראה את מצוקתו, ואמר: "אני אשמור לך על המזוודה!". הבחור נכנס להיבחן, ולאחר זמן מה יצא ופניו זורחות. "התקבלתי! עכשיו צריך לסדר לי חדר!". אמר לו רבי חיים שמואלביץ: "בבין הזמנים התחתן בחור אחד, שהיה ישן בקומה השלישית. מיטתו פנויה עכשיו, בוא ואראה לך היכן היא".

עלה איתו רבי חיים שמואלביץ לקומה השלישית, הראה לו את החדר ואת המיטה, הראה לו את התאים המיועדים לו בארון, והדריך אותו איך מגיעים לבית המדרש. "אה, רגע אחד, שכחתי לשאול", נזכר הבחור. "אתה, מה התפקיד שלך פה?" הגאון רבי חיים שמואלביץ ענה לו, בענוותנותו: "אני בסך הכל השמש פה"... אמר לו הבחור: "באמת שמש מסור מאוד. אני ארד למשרד ואמליץ עליך. אתה שמש מסור מאוד"...

במשך כחצי שעה התארגן הבחור וסידר את חפציו, לאחר מכן ירד לבית המדרש. הוא ראה את הגאון עומד בכותל המזרח, וסביבו חצי גורן עגולה של בחורים, ששואלים אותו בלימוד. והוא משיב להם: "ראית את ה'פני יהושע' הזה? הסתכלת ברמב"ם ההוא? תעיין ב'קצות החושן' הזה והזה...".

הבחור משפשף את עיניו בתימהון. פעם ראשונה אני רואה שמש שהוא כזה תלמיד חכם, יודע 'פני יהושע', יודע 'קצות החושן'... לא היה יכול להתאפק, טפח למישהו על הכתף, והעיר: "איזה שמש תלמיד חכם יש פה!" - "שמש??", זעק לעברו, "זה ראש הישיבה שלנו!!!" רעדה אחזה את הבחור. "הוא סחב את המזוודה שלי לקומה השלישית, וגם שמר לי עליה במשך עשרים דקות! הוא האיר לי פנים כל כך, ראש הישיבה הגדול!".

אותו יום - יום ראשון של אלול - נותר חקוק בליבו של הבחור כל ימי חייו. על אף יראת החטא הגדולה של רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ועל אף אימת הדין של 'אלול' - היה ליבו הקדוש של הגאון פנוי לזולת, להיטיב עמו בחביבות גדולה ובמאור פנים.

סיפר הגאון רבי אריה פינקל זצ"ל, ראש ישיבת מיר ברכפלד: "היה זה בתקופת היותו חתן, בין האירוסין לחתונה, כשעלה יחד עם כלתו הרבנית הצדקנית מרת אסתר ע"ה, בתו של הגאון הצדיק רבי שמואל אהרון יודלביץ זצ"ל, לבקר בבית דודו, מרן הגאון רבי חיים שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר.

כשנכנס החתן לחדרו של רבינו, שקעו בשיחה תלמודית בסוגיא בה אחזו ובינתיים פנתה הכלה למטבח, שם היתה בעלת הבית, הדודה הצדקנית הרבנית מרת מרים שמואלביץ ע"ה. תוך כדי שיחה עם הרבנית, הציצה הכלה לחדר בו ישב רבי חיים ושמה לב כי דמעות על לחייו. היא פנתה אל הרבנית והסבה את תשומת ליבה לעניין. אך הרבנית לא הגיבה והיא זכתה להתעלמות מוחלטת, כאילו אינה מתפעלת כלל מהדברים.

לאחר מספר פעמים שהכלה שאלה על כך, אמרה הרבנית: "הביטי על השולחן, יש במקום עיתון המודיע?". השיבה הכלה בחיוב. "אם כך לא קרה דבר!", הרגיעה הרבנית, "זה חוזר על עצמו כל יום, בעת שהוא מדפדף בין דפי העיתון ורואה את הצרות והאסונות שלעם ישראל, ליבו הרחום והרגיש אינו עומד בכך והוא פורץ בבכי!".

הגאון הרב פינחס שרייבר זצ"ל

יום ההילולא - ד' טבת

נולד ב-י"ח שבט ה'תרצ"א (1931) בירוסלב שבפולין. בהיותו בן 11 הגיע עם הוריו ואחיו הצעיר לאוזבקיסטן הסובייטית, שם נפטרו הוריו (בהפרש של שלושה ימים זה מזה - ד' ו-ז' באדר ה'תש"ב), והוא נאלץ לקוברם במו ידיו. שלושה שבועות אחריהם נפטרה גם הסבתא והילדים נותרו לבדם. עלה לארץ ישראל בשנת ה'תש"ג (1943) עם אחיו הקטן במסגרת עליית ילדי טהראן. כבר בילדותו ידע בעל-פה את חלק 'יורה דעה' שבשולחן ערוך, הרב משה חיים אקון דיווח (לבקשת הרב אברהם ישעיהו קרליץ, ה'חזון איש'), כי הילדים הם בני משפחתו ולקח אותם תחת חזקתו.

לאחר שעזב את הקיבוץ עבר להתגורר ב'ישיבת חברון', וזמן מה לאחר מכן עבר להתגורר בביתו של 'הרב מבריסק' (רבי יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק). עם הקמת ישיבת פוניבז' בבני ברק, עברו האחים שרייבר ללמוד ב'בתי אבות' של ישיבת פוניבז', ואחר כך בישיבה עצמה. לאחר נישואיו גר במשך שש שנים בבני ברק בחדר שכור בדירה אחת עם מרן הרב חיים קניבסקי ורעייתו. כשנבנו בתי הנציבים של ישיבת פוניבז' ברחוב חזון איש בבני ברק עבר רבינו להתגורר בדירה אותה העניק הרב מפוניבז'.

בשנת ה'תש"ב (1960) זכה רבינו בתואר התלמיד המצטיין בישיבת פוניבז' וזכה במלגה. לאחר פטירתו של הרב מפוניבז', רבינו מילא את מקומו. בשנות ה-70 התמנה כדיין ב'בית דין צדק בני ברק' של הרב ניסים קרליץ. בראשית שנות ה-90 הקים באשדוד כולל אברכים בשם 'דעת יוסף' לזכרו של הרב מפוניבז', והוא וראשי ישיבת גרודנא העבירו בו שיעורים. נפטר ב-ד' טבת ה'תש"ע (2009) לאחר מחלה. חי כ-78 שנים. ציינו בבית הקברות של נציבי ישיבת פוניבז'. שמו הונצח בשם קהילתו באשדוד ששונה לקהילת 'בני פינחס', בנו ר' ישראל מילא את מקום אביו.

אביו: ר' ישראל בונם. **אימו:** מרת ציפורה. **אישתו:** מרת רייזל (בת ר' אברהם יצחק רוטשטיין, ראש ומנהל בית היתומים דיסקין בירושלים). **מרבותיו:** הגאונים הרב יחזקאל סרנא, הרב יוסף שלמה כהנמן, הרב אברהם ישעיהו קרליץ (החזון איש). **ילדיו:** ר' חזקיהו יוסף (ראש ישיבת מהרי"ל - אבן ישראל בירושלים), ר' ישראל בונם (ראש ישיבת נתיב הדעת בירושלים, רבה של הקהילה הליטאית, 'בני פינחס' באשדוד ורב קהילה בשכונת 'קריית הרצוג' בבני ברק), ר' שמעון, מרת פייגא (נישאה לר' יהודה מלר, ר"מ בישיבת פוניבז'), ר' דוד אריה לייב (מחבר 'דיני מגדים' על ה'פרי מגדים', ומראשי קופת העיר בני ברק), ר' עוזיאל (ראש ישיבת עטרת יוסף סורוצקין בבני ברק), מרת חנה (נישאה לר' שמחה זיסל כהנא ר"מ בקיאות בישיבת עטרת יוסף סורוצקין בבני ברק). **מספריו:** •דברי שפר- על הלכות ריבית.

מסופר על רבינו, שביום האחרון לפני שהתמוטט, הוא היה חלש ביותר וישב, כמובן, על יד הסטנדר כהרגלו. הרבנית סיפרה: "הגשתי לו כוס תה ולא שמתי לב שהנחתי את הכוס במרחק של כשלושים ס"מ מהסטנדר. לאחר דקות ראיתי שעדיין לא שתה את התה. שאלתי אותו: מדוע לא שתה, קירבת אלי את הכוס, ומיד שתה. לאחר מכן חזר הדבר על עצמו. כשהגשתי לו תפוח התוך לחתיכות קטנות הוא לא אכל. רק אז הבנתי שהוא כל כך חלש שאיננו מסוגל להזיז את ידו קדימה שלושים ס"מ!".

לאחר מכן הוא היה צריך לקום ממקומו ולעבור לחדר אחר. הוא התחיל ללכת ונאחז בכוח בארון הספרים, ככל פסיעה כמעט נפל. בס"ד בדיוק נכנס בנו הצעיר ועזר לו ללכת. הוא הגיע למקום שהיה צריך להגיע. עברו מספר דקות והלכתי לראות מה מצבו. ראיתי שהוא יוצא מהסלון כשאנינו שעון על שום דבר, בידי גמרא גדולה, מהגמרות של פעם... כך ענק של שולחן ערוך ועליו שיעורי ר' שמואל והוא צועד עם כל המשקל הכבד ללא כל תמיכה.

זעקתי לעברו: "הרי לפני מספר דקות לא היה לך כח להרים את היד שלושים ס"מ לכוס התה, איך אתה סוהב לבדך ספרים כבדים אלו? הוא בחיוך הפשוט שלו אומר: "אה, זה אף פעם לא קשה!!!". כשמדובר בתורת ה' - שום דבר אינו קשה ומייגע! (מעובד מתוך 'להתעדן באהבתך')

עד כמה יש להיזהר בכבודה ובצרכיה של עקרת-הבית! הכל יודעים שהגאון רבי פנחס שרייבר זצ"ל היה שקוע כל-כך בלימודו. כשהיה יושב ליד הסטנדר הקבוע בביתו לא הבחין כלל מי נכנס ומי יצא. ולמרות הכל לא שכח מעולם את חובותיו כלפי בני ביתו.

בוקר אחד מתקשרת ת"ח אל אחד מבניו של רבינו, ואומר לו בבהלה: "בוא מהר, אני חושב שקרה משהו לאבין". הבן נבהל מאוד למשמע דברים אלו. כיוון שהשעה הייתה שעת-התפילה הקבועה של האבא ב'דברי שיר' (במניין של 5:45), רץ מיד אל בית הכנסת. מה התברר? באותו בוקר הבחין הת"ח שהוא שרבינו הולך להתפלל בלי הפראק שלו. הוא חצה את רחוב הרב חזון אי"ש, מביתו ל'דברי שיר', עטור בטלית ותפילין ללא פראק. הת"ח היה בטוח שקרה לו משהו...

גם הבן חשב כך. אבל משניגש לאביו, ושאלו מה קרה, חייך הגאון זצ"ל וסיפר לו דברים כהווייתם. "כאשר השכמתי הבוקר ורציתי ללכת לתפילה, הבחנתי שהפראק נמצא במקום כזה שאם אקחנו משם, אצטרך להעיר את אימא. לכן החלטתי ללכת לתפילה בלי הפראק, העיקר שלא אגרום לה צער ולא אעיר אותה".

הרי לא היה מדובר בשעה כל כך מוקדמת בבוקר. אחרי הכל השעה היתה כבר בסביבות 6:30. בכל זאת רבינו העדיף לבזות את עצמו וללכת לתפילה בלי פראק, העיקר לא להעיר את הרבנית. (מעובד מתוך 'קול ברמה')

הסיפור התרחש במשפחתו של רבינו. מדי יום היתה הרבנית יוצאת לעבודתה כגננת, מביתה ברחוב חזון אי"ש, בסביבות 7:30. המטפלת היתה מגיעה בסביבות השעה 8:00. במחצית השעה הזו שבין לבין היה רבינו משגיח על הילדים, עד צאתו לכולל פוניבו'. גם המטפלת היתה אשה מיוחדת במינה, שניחונה בתכונות נפש נעלות, אבל דא עקא; לא היו לה ילדים! הדבר הטריד את מנוחתה וגזל ממנה את שמחת-חייה. בתקופה ההיא, לפני יובל שנים, לא היו אפשרויות מגוונות לטיפול בנושא, וגם לא היו רופאים רבים שעמדו לשירות הציבור. כדי להתקבל אצל רופא נאלצו להמתין תקופה ארוכה, ובהגיע יום-הביקור עזבו המטופלים את כל עיסוקיהם ויצאו למעונו של הרופא שעות לפני הזמן שנקבע, כדי לא להחמיץ ולאחר את התור.

ביום מן הימים הצליחה המטפלת של משפחת שרייבר להתקבל לתור אצל אחד מגדולי הרופאים. הביקור נקבע רק לעוד כמה חודשים. היה ברור לה מראש שבאותו יום היא לא תוכל להגיע ולטפל בילדים. כשהגיע התאריך הנכסף, אירע לה 'קצור' לא פשוט. המטפלת היתה כל כך נרגשת, עד ששכחה להודיע יום לפני לרבנית שרייבר שמחר אין באפשרותה להגיע, בגלל הביקור אצל הרופא.

השעה הייתה כבר 7:50 בבוקר. גם אם היתה המטפלת רוצה להודיע עכשיו, לא היה ביכולתה לעשות זאת, כיוון שהרבנית כבר יצאה לעבודתה בגן, ורק רבינו היה בביתו. המטפלת נכנסה לדילמה עצומה. אם היא לא תגיע לבית המשפחה, ייאלץ הגאון להישאר בבית ולהתבטל מלימודו הקבוע בכולל פוניבו'. מאידך, היא יכולה לבטל את התור! התור הזה אצל הרופא היה כל כך יקר וחשוב לה, ונקבע לפני כל כך הרבה זמן; איך אפשר לבטל אותו? הרי היא תלתה בו כל כך הרבה תקוות! ועכשיו אם תודיע על ביטולו, תיאלץ להמתין לפחות שנה תמימה עד לקביעת תור חדש! מה עושים? התלבטות כה קשה וסבוכה! הלבטים הם קשים רק אצל מי שאינו חדור באהבת תורה אמיתית. המטפלת ההיא ידעה פרק באהבת תורה, והחליטה שהיא לא תגרום בשום אופן ביטול תורה להגאון בעל הבית. היא תבטל את התור לרופא, ותגיע בזמן לבית משפחת שרייבר, יהיה מה שיהיה! המטפלת אמרה לאחר מכן, שלמרות שידעה שגם אם הגר"פ ישאר בבית, הוא לא יתבטל מלימודו, אלא יישב וילמד, אבל ברור שאיכות הלימוד עלולה לרדת במקצת, וגם את זה רצתה המטפלת למנוע בכל מחיר. וכך עשתה.

מי שראה אותה באותו בוקר מגיעה כהרגלה לבית המשפחה, לא ידע על מה ויתרה אשה זו בהחלטתה הנועזת! אבל הקב"ה ידע גם ידע! וגם לו היה מה לומר! המטפלת קבעה תור נוסף אצל הרופא ההוא, לשנה הבאה... אלא שהתור לא מומש, כיון שעד אז ילדה האשה בן זכר בשעה טובה, וזאת לאחר שנים רבות של עקרות. לאחר הלידה, התעוררו שוב קשיים בהמשך הדרך, ובמשך שנים היא לא הצליחה ללדת פעם נוספת. היא קבעה תור אצל הרופא הבכיר ההוא, וניסתה גם אצל רופאים אחרים, אבל אף אחד לא הצליח להושיעה. היא נישארה עם בן אחד ויחיד שנולד לה רק לאחר הוויתור הקשה שעשתה בבוקר הגורלי ההוא! הבן שנולד לה גדל וצמח בדרך התורה, ודור ההמשך שלו מורכב כבר מילדים ונכדים רבים בלעה"ר, שכולם הולכים בדרך התורה והיראה. וזה כל חלקה בעולמה של האשה הצדקנית ההיא, שאגב מתגוררת ברמת אלחנן. (מעובד מתוך 'קול ברמה')

מדברי אליעזר לייזר רוט שהביא: הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' סיפר על רבינו: "במשך השנים אני זוכה ללמוד חלק משעות היום בכולל האברכים 'דעת יוסף' בראשותו של הגאון רבי יחיאל נוביק שליט"א. הכולל היה בנושאותו של הגר"פ שרייבר זצ"ל, שהיה מגיע מדי פעם לבקר ולעמוד על קצב ההתקדמות ורמת הלימוד וכדו'. "הרב היה גר בבני ברק, ושלוש פעמים בשבוע הוא היה מגיע לאשדוד, כדי לנצח על כל מלאכת הקודש בקהילה.

היה זה כשלמדנו בכולל את מסכת בבא מציעא, עסקנו בפרק 'שניים אוחזים' ולמדנו אותו בעיון רב. היו בכולל אברכים בשיעור קומה, אריות של ממש, הלימוד היה מאוד מעמיק והתרחב מהסוגיא הנלמדת על פני כל הש"ס. כשהגענו לקראת סוף פרק 'שניים אוחזים', נכנסנו לעומקה של סוגיית 'שטרות', וכל הדינים התלויים בה. מה דין שטר שנאבד, למי צריך המוצא להחזיר, ואם היה זה גט אשה, האם היא יכולה לטעון שזה שלה והיא מגורשת או לא, ועוד ועוד הלכות התלויות בעניין.

במשך שלושה שבועות למדנו את הסוגיא, עם כל שיטות הראשונים והאחרונים, חרשנו אותה לעומקה ולרוחבה, וממש היתה בכולל אווירה מאוד מיוחדת, כולם היו שקועים בסוגיא עד למעלה מצווארם. לקראת סוף השבוע השלישי שבו עסקנו בסוגיא הזאת, החליט ראש הכולל הרב נוביק שליט"א, לבקש מהרב שרייבר זצ"ל שימסור לנו שיעור. הרב שרייבר בדיוק הגיע לביקור הקבוע שלו בקהילה, והרב נוביק נכנס אליו ואמר, שמאחר ואנחנו לומדים עכשיו את הסוגיא של שטרות, אנחנו נשמח אם הרב יסכים למסור לנו שיעור בסוגיא...

כוונתו של הרב נוביק היתה, שהרב שרייבר יתכונן היטב ביומיים הקרובים, ובביקור הבא שלו באשדוד, ייכנס למסור לנו שיעור. אבל הרב שרייבר לא הבין את דבריו... הוא שאל באיזה דף אנחנו מחזיקים, והרב נוביק אמר לו שאנחנו לומדים כעת דף יז. הרב שרייבר היה בטוח שהכוונה היא למסור שיעור מיד עכשיו. הוא הסכים בשמחה, נכנס לבית המדרש, ניגש לארון הספרים, הוציא מסכת בבא מציעא, פתח בדף יז, והתחיל למסור שיעור...

השיעור לא היה קצר. במהלכו פרס הרב שרייבר את הסוגיא כולה כשמלה מחוורת, כל השיטות סודרו זו לצד זו בצורה בהירה, ראשונים, אחרונים, כל אחד ואחד עם כל החילוקים שיוצאים מהשיטה שלו. ישבנו עם פה פעור! איזו גאונות עצומה! הרב הדגים לנו איך נראית שליטה מוחלטת בסוגיא ובכל המסתעף ממנה באופן על אנושי!

אני זוכר כמו היום את הדממה ששררה בבית המדרש כשהשיעור הסתיים. הרב יצא, כמובן עמדנו על רגלינו, ולאחר מכן הסתכלנו זה על זה כלא מאמינים. פתאום נעמד אחד האברכים, ידידי הגאון רבי חנוך חיים וינשטוק שליט"א, הוא הכריז בקול גדול את מה שכולנו חשבנו בשקט: 'בושה וחרפה!'; הוא אמר ספק בצחוק ספק ברצינות. 'כבר שלושה שבועות שאנחנו לומדים 'שטרות', ועדיין לא התחלנו בכלל להבין את הסוגיא! הרב שרייבר הראה לנו שאנחנו לא יודעים כלום, ועד לפני שעה כולנו חשבנו שאנחנו ממש בקיאים בסוגיא...".

מדברי אליעזר לייזר רוט שהביא: הגאון רבי יחיאל צוקר שליט"א, מרבני ישיבת 'תורה בתפארתה' סיפר על רבינו: "במשך הזמן נוצר מחסור בכללים באשדוד. הכוללים הותיקים כבר היו מלאים. הקהילה התרחבה בחסד ה' והיו אברכים שנשארו בלי כוללים. זה היה מצב נורא ואיום. הרב שרייבר ממש לקח את זה ללב אבל לא היו לקהילה אמצעים להקים כוללים חדשים עבור אותם אברכים".

"ביום בהיר זכיתי וקיבלתי פניה מהגאון רבי שלום בער סורוצקין שליט"א, שהיה זקוק לטובה ממני לצרכי החזקת התורה בה עוסק רבי שלום בער. היה זה לפני שנים רבות. הגרש"ב סורוצקין עוד לא היה בשיא כח ההשפעה שלו כמו היום. הוא כבר היה ידוע אז כמי שמגייס סכומים לא מבוטלים ושיש לו מהלכים בין גבירים בארה"ב. חשבת-י-אם אני עוזר לר' שלום למה שלא אבקש ממנו שיעזור גם הוא לי?".

"אחרי שעזרתי לו ועשיתי את בקשתו פרשתי בפניו את החזון שלי: "אני רוצה להקים באשדוד כולל לאברכים בני עליה. האברכים ילמדו בכל יממה לא פחות מ-12 שעות! אבל כמובן נצטרך גם לשלם להם מלגה הולמת. אני חושב על סכום של אלף דולרים לכל אברך מדי חודש. רק לסבר את האוזן, באותם ימים מלגה ממוצעת של אברך כולל עמדה על כ-400 דולרים. הסכום שהצעתי היה יותר מכפול אבל גם הדרישה מהאברכים היתה גבוהה מאוד. האם בפעם הבאה שאתם נוסעים לארה"ב לגייס כספים, תסכימו שנצטרף אלכם ותעשו לי היכרות עם כמה גבירים בעלי יכולת, וכך נוכל לבסס את הכולל שיפעל לאורך שנים?". "הרב סורוצקין הסכים בשמחה.

"פניתי לרבי הרב שרייבר. פניו זרחו מאושר. בכלל הוזה ילמדו 12 שעות ביממה! ולא זו בלבד אלא שמגיע אברך שיש לו יד ורגל בניהול מוסדות ומוכן לקחת על עצמו את העול כולו. הרב ובירך אותי בכל הברכות שבתורה שאעשה וגם אצליח בסייעתא דשמיא. התחלתי לעבוד. הבאתי צלם שיצלם את חיי הקהילה, סידרתי אלבומי תמונות, מכתבים והמלצות שיהיה מה להראות לגבירים שעל פתחיהם אדפוק כדי לבקש את תרומתם הנדיבה. הרב סורוצקין גם יצר איתי קשר והודיע שהוא מתכנן לצאת

לנסיעה הקרובה שלו בארה"ב ביום מסוים והציע שאפנה לסוכן הנסיעות שלו כדי שיזמין לי כרטיסי טיסה להלוך ולחזור באותה הטיסה שהוא עצמו נוסע, כדי שנוכל לעבוד יחד. הכל כבר היה מוכן לצאת לדרך, ואז צלצל הטלפון. הרב שרייבר על קו. "אני כל כך שמחתי שאתה רוצה לפתוח עוד כולל", אומר הרב שרייבר, "עד שמרוב שמחה שכחתי לשאול אותך פרט אחד חשוב... "האם רעייתך מסכימה בחפץ לב לכך שתיסע לאמריקה לבקש תרומות להפעלת הכולל?"

"השבתי לרב שרעייתי מסכימה, אין לה בעיה שאני אסע באופן חד פעמי לבסס רשת של תורמים שיזרימו תרומות מדי חודש בחודשו, אין בכוונתה שאסע לעיתים תכופות... "מששמע את הדברים חשב הרב בשקט זמן מה ולאחר מכן אמר לי הרב זצ"ל בפסקנות ובלי שום מקום למחשבה נוספת: "זאת אומרת שהיא לא מרוצה מהנסיעה... תוותר על הנסיעה, תוותר על הקמת הכולל. עדיף לוותר על הכל! אין מקום לפעילות של תורה וחסד, אם היא מבוססת על חשבונה של האשה!".

מעשה ברבינו שאחד מילדיו שהיה חכם ובעל כישרון גדול התחיל להתקשות בלימוד בשובו מן החיידר. בפעם הראשונה – רבינו שינן איתו מחדש את הלימוד, אולם לא הייתה זו מעידה חד פעמית. אצל הילד הזה, נשנה הדבר וחזר על עצמו, פעם אחר פעם. רבינו תהה הלא בשנים הקודמות, בכיתות הנמוכות יותר – שלט היטב בגמרא וידע את הגלמוד על בוריו. מה אירע פתאום?! הגם שידע הילד להסביר את הגמרא ואף בשטף ובבהירות, אולם נטה להתבלבל בין הגדרות המושגים, לא דייק בהבנה ונראה כי קלט את העניין באופן שטחי ומוחו החריף מנסה למלא את החסר, בדרכו הוא... פני הרב התכרכמו ובצער גדול ביקש לדעת את האמת, שמא איננו שותף בשיעור? אולי הוא 'חולם' בהקיץ או משתובב... הילד נבוך, אבל משיב לאבא את האמת: 'חלילה וחס, אני מקשיב לכל מה שהרבי אומר, אני מוכן לחזור על כל מה שאמר ישר והפוך ואני מבין הכול היטב... אבל זה מה שהוסבר בכיתה, כך הרבי לימד ועל כך אני חוזר'.

רבינו בחן אותו שוב ושוב, מכיוון כזה ואחר ומצא כי הצדק איתו. מה שיודע – יודע היטב, אלא שהידיעות מונחות אצלו על סמך דברים שנקלטו בצורה שאינה משביעה רצון, על דרך ההמעטה... בזהירות וברגישות רבה, רבינו ערך בירור וגילה כי 'מלמד' חדש בא לכיתה. כנראה אין הוא יודע להסביר את הגמרא בבהירות מספקת והתוצאות בהתאם. מה עושים? שנה שלמה על הסף, אי אפשר להניח למצב הזה להתמשך. כיתה ובה עשרות ילדים שילמדו גמרא לא כראוי! הגיל הזה כה משמעותי ומכריע בהבנת הגמרא. אם הילדים יקלטו את הלימוד בצורה שגויה, השיבוש עלול ללוות אותם לכל החיים. הדבר חייב שינוי מידי! השאלה איך עושים זאת, מבלי לפגוע באיש...

רבינו ניגש לפתור את הבעיה הרגישה והמורכבת הזו. הוא הניח לפניו את כל האפשרויות והדרכים בזו אחר זו: לגשת למלמד ולומר לו כי עליו לשפר את הסברו – זו 'שפיקות דמים' כפשוטו ואסור לעשות זאת. האפשרות של תלונה אצל ההנהלה – עלולה לגרום לפיטוריו של המלמד. להורות לילד שלא להקשיב וללמדו אחר כך את החומר – בלתי אפשרי, כי תלמיד שאיננו פעיל הוא מפריע ומזיק, אבל מצד שני – אם יקשיב להסבר מוטעה או לא הגון – עלול לגרום נזק... החלפת המסגרת זו פעולה בלתי רצויה מבחינות שונות, וגם לשאר ילדי הכיתה – מי ידאג?! רבינו לא נח ולא שקט והוטרד מכך ביותר. הוא לא מצא מנוח לנפשו, עד... עד שנמצא הפתרון הגאוני.

רבינו ניגש למלמד וסיפר לו כי רגיל הוא בכל מיני קביעות שונות, אחת מהן ב'אלו מציאות'. אשר על כן, מעוניין הוא ללמוד פרק זה בעיון, ולצורך כך מחפש הוא לעצמו חברותא מתאימה. 'נראה לי

שאתם חברותא מתאימה מאד עבורי... שכן אתם עוסקים בכך ומלמדים עכשיו את הפרק ושולטים בו היטב' - אמר הרב במאור פנים. הדברים נאמרו בנימה של הפצרה ובקשה, עד שהקנו למלמד תחושה של חשיבות, עיניו אורו... וכי מילתא זוטרא היא, שהגאון רבי פנחס שרייבר בכבודו ובעצמו רוצה ללמוד עימו ב'חברותא'? הוא כמובן נענה להצעה על אתר והשיב בחיוב. כך נקבעה חברותא חדשה בכל שבוע, מדי מוצאי שבת בשבתו... בכל מוצאי שבת הוקדשו מיטב השעות, ללבן את הסוגיות שילמדו בכיתה בשבוע הקרוב. רבנו השקיע בביאור כל פרט ופרט הדק היטב, ולא הניח פינה אפלה, עד שידע המלמד דברים על בורים, ויכול היה להעבירם הלאה לתלמידיו שבחיידר... (מעובד מתוך 'אוותר אני לבדי' מאת הגאון רבי יחיאל צוקר)

ו' טבת

הרב הצדיק הנסתר אברהם יוסף בנימין ברכות זצ"ל

יום ההילולא - ו' טבת

נולד ב-ח' שבט ה'תרפ"ח (1928). שנות ילדותו עברו בין סמטאות יפו בין צדיקים נסתרים ומקובלים, אליהן נפשו נקשרה, ומהם שאב מלוא חופניים יראת שמים ויראת חטא. נמנה עם בני החבורה הקדושה מתל-אביב של ר' משה יעקב רביקוב (הסנדלר הקדוש) ורבי יוסף וולטון זצ"ל (מנקה/מטאטא הרחובות הקדוש), הרב אברהם יחיאל פיש זצ"ל, הרב יוסף דיין וממקורבי חכם מנחם מנשה ורבי עמרם בלוי צוק"ל. הרב אברהם יחיאל פיש העיד כי רבינו היה מ-ל"ו הצדיקים הנסתרים שבדורינו. רבינו הסתיר עצמו עד כדי כך שאפילו אחותו לא הכירה אותו ולא ידעה כי מדובר בצדיק נסתר.

רוב חייו התגורר בחדרון קטן בשכונת שבזי, המוכרת יותר כנווה צדק. לא היו לו אישה וילדים. ידע להצניע את עצמו. שמר על קדושה עילאית. נקשר לפשוטי העם אותם אהב אהבת נפש ממש. היה מתארח אצל משפחות שונות שאף הן לא ממש הצליחו להכירו. אחת הסיבות לכך שהצדיקים הנסתרים אינם מתגלים משום שאם הם מתגלים, עליהם להיפטר מן העולם. צנוע, פשוט, שתקן גדול. בביתו הדל, הסתובבו להם עכברים וחתולים. המקרה היה ריק למעט שתיה.

גם בחיצוניותו הסתיר עצמו ללא זקן, כובע קסקט לראשו, לבוש במכנסי חאקי 3/4, חולצה קצרה וסנדלים לרגליו. בעל רוח-הקודש. היה מסתובב ממקום למקום בשיא הפשטות ואוסף צדקה עבור משפחות נצרכות וצדיקים. היה עובר מאדם לאדם ומבקש תן לי עשרה גרוש, וככה קראו לו בבני ברק, "וסי'לה עשרה גרוש". נפטר ב-ו' טבת ה'תשע"ה (2014) לאחר ייסורים מרים אותם קיבל באהבה. חי כ-86 שנים. ציונו בהר המנוחות.

סבו: הגאון ר' אליהו ברוך פרלמן. **אביו:** הגאון ר' זכריה (מח"ס 'זה מצאתי ומלא טבא' ומרבניה החשובים של העיר יפו). **אמו:** מרת חיה דבורה פרידה.

על העובדה כי לרבינו היה רוח הקודש מספר משמשו: היות ומצבו הבריאותי של רבינו היה חלש, בשל תעניתו הרבות ואכילתו המועטת, ביקשתי להביא לרבינו אוכל מזין- מנה פלאפל. לא סיפרתי לו על כוונתי. הוא היה בביתי וביקש מאשתי שתתקשר אליי ותאמר לי שאינו רוצה לאכול פלאפל.

כשאחותו מרת לאה נפטרה, ביקשו להסתיר מידע זה ממנו. והנה מבחין משמשו כי רבינו הפסיק לאכול. כשהתבקש לאכול אמר: "איך אוכל לאכול כשאחותי גאולה באבל?". רבינו כבר ידע כי אחותו נפטרה לבית-עולמה על אף העובדה שלא סיפרו לו.

אחד מהשכנים בתל-אביב היו לו רק בנות והלה ביקש בן. מיד אמר רבינו: "תסלק את הכלב ויבא לך בן". (שכן כלב בגמטריה בן וכן במקום שיש כלב אליהו הנביא לא מגיע) השכן לא הבין מה הקשר ביניהם. אולם באותו שבוע הכלב חלה ומת ובאותו החודש אשתו נפקדה בבן.

בחג הסוכות, רבינו ישב עם משמשו, ביקש הלה לעלות לביתו בקומה הרביעית כדי לסדר דבר מה. אולם רבינו הביט בו ואמר: "אין צורך שתעלה כיוון שהעניין התבטל". המשמש בכל זאת עלה. אולם בהגיעו לביתו הסתבר לו כי מעיני רבינו לא נעלם דבר ואכן העניין שלשמו עלה התבטל. וכן הסתבר לו עד כמה רבינו רחמן שלא רצה שיתאמץ ויעלה לקומה הרביעית.

מסופר על אדם אחד שבתו הקטנה הייתה חולה במחלה קשה ל"ע. הלה הגיע אל המקובל הנסתר הרב אברהם יחיאל פיש. הלה אמר לו: "קח את ר' אברהם יוסף בנימין ברכות ותן לו לישון במיטת הבת והכל יעבור". ואכן כבר למחרת נעלמה לחלוטין המחלה הקשה שפקדה את הבת.

כשרבינו היה חלש ולא יכל להשתתף בלימוד בכולל היה נשאר בבית. אולם כשמשמשו היה חוזר היה אומר לו: "מדוע לא למדתם את הגמרא הזו? ולעיתים אף אמר לו: 'דע לך שלא צריך לקחת בכת. אתה התפללת על עניין זה יותר מדי. אם משמיים רוצים לתת- מוטב. אולם אל לך להפציר בעניין זה יותר מדי!'".

רבים פנו אל רבינו לאחר ששנים רבות לא נפקדו בזרע בר-קיימא. רבינו היה מברכם ולאחר שנה היו זוכים לפרי בטן.

אחד ממקורביו נתקף בר"ה בכאבי בטן עצומים ולא יכל ללכת אפילו לבית-הכנסת. אשתו פנתה אל רבינו וביקשה ממנו שיתפלל עליו. והנה אותו אדם נרדם וחלם שהוא חוזר שלושים שנה אחורה בזמן שהיה בבית-ספר יסודי ורואה שלוקח דבר מה מחברו. לאחר מכן עוצר את הלה בכביש ומבקש ממנו סליחה ומחילה והלה סולח לו. הוא התעורר והבין בשל מה סובל יסורים. החליט לחפש את אותו אחד והנה לאחר התפילה הגיע לספר כדי להסתפר. בזמן ההמתנה לתורו סיפר לו על מה שקרה לו בר"ה כאשר באותה השעה נכחו מספר אנשים במספרה.

הספר התעניין ולאחר שהמקורב אמר את שמו אמר לו הספר שהוא מכיר את אותו אדם כיוון שהלה מוריד סחורה אצלו. עוד הם מדברים ואותו אחד נכנס. האנשים כל הנוכחים היו בהלם. הוא פנה אליו ואמר לו: "הנה כולם שמעו את הסיפור שלקחתי ממך לפני שלושים שנה מספר דברים. הנה, אני מחזיר לך שטר כסף במקום". כמובן שהלה הסכים לסלוח לו.

מסופר על משפחה שאירחה בבתה את הרב ברכות בשנתיים האחרונות (המתגוררת בבני ברק על גבול פרדס כץ). לילה אחד צעקות רמות נשמעו מסלון הבית של המשפחה, "שלושים ושתיים, שלושים ושתיים", הרב צעק וחזר על עצמו מספר פעמים, אולם אף אחד מבני הבית לא הבין למה הרב מתכוון, דבר שהיה תמוהה ביותר.

למחרת אחיה של א. מתקשר לספר בשעה טובה שנולדה לו תינוקת, אולם עדכנו מבית הרפואה מעייני הישועה שצריך לעשות לה אקו-לב בשל חשש לבעיה רפואית. ביקש האח שיתנו לרבינו סכום כסף

עבור פדיון נפש, ולפתע נזכרו בני הבית שאמש בלילה הרבי צעק בקולי קולות שלושים ושתיים (32) בגימטרייה עולה למלה לב). בבדיקות שנערכו בבית הרפואה נמצא שהיה לתינוקת חור בלב. בחסדי השם יתברך הבעיה הסתדרה.

"מפאת חולשתו הרבה הוא היה ממעט לצאת מהבית ולכן היה מזמין את הצדיקים הנסתרים אליו הביתה", ספרה א' אם המשפחה שאירחה את רבינו. "יום אחד הוא נעלם, פשוט נעלם למשך שבועיים ולא ידענו היכן הוא, לאחר מכן הופיע בבית כולו מוכה וחבול ולשאלת בני המשפחה הנדהמים, ענה ואמר שאינו יכול לספר, רק עדכן שקיבל על עצמו ייסורים קשים לבטל מבני המשפחה גזרות נוראיות.

"פעם עקבתי אחרי הנהגותיו, וראיתי שהיה בולע את האכול כמות שהוא" סיפר ש. בעל המשפחה. גם אני ניסיתי להתחקות אחרי זה ומהר מאד גיליתי שהאכול נתקע לי בגרון שורט ופוצע את בית הבלעיה" ואז הבנתי שהוא היה עושה זאת מפאת צדקותו וגודל קדושתו והיות ואינו רוצה להינות מהעולם הזה במאומה ובמשך שנים היה אוכל כך ולא ניזוק.

עופרה מתל אביב הייתה סועדת את הרב ומטפלת בו בשנים האחרונות מספרת: "פעם אחת כשרבינו היה על כיסא גלגלים, לקחתי אותו למקובל רבי דוד אביחצירה מנהריה. הרב אבוחצירא העיד עליו: "זה צדיק גדול תבקשו ממנו ברכה". אנחנו ידענו את זה, הטלפון שלו היה מצלצל בלי סוף, ידעו שהוא צדיק אבל לא ידעו עד כמה.

מספרת אשה שנעזרה ברבינו רבות: "רבי יוסף ידע דברים, זה היה ברור. אבל תמיד דאג להסתיר זאת. הוא היה מדבר ברמזים, אך מי שידע להקשיב לו היטב, יכול היה למצוא תשובות. כשהייתי מחייגת אליו, לטלפון בבית (מדובר בטלפון ישן ללא שיחה מזוהה) היה מרים את שפורפרת ועונה בשמי. כשהייתי שואלת: 'רבי יוסף, איך ידעת שזו אני?' היה מתחמק מן השאלה".

פעם עבד משמשו בעבודה מסוימת ושם היה אדם שהציק לו בעבודה והיה לו קפדה עליו. והנה משמשו הלך עם רבינו ואותו אדם עבר במקום. רבינו על אף שלא הכירו פנה אליו ושאלו לשלום בריאותו והרבה בשיחה כדי שהמשמש יבין כי מדובר באדם כשר וצריך להסיר את הקפדה מלבו.

פעם אחת דיבר משמשו עם אדם בעל תשובה ברחוב דברי חיזוק במשך כחצית השעה. כשהגיע לרבינו להפתעתו הרבה אמר אליו: "אל תבט את מראהו ואל גובה קומתו". משמשו התפלא עד מאוד כיוון שאותו אדם נראה נחמד. לאחר זמן התבררה העובדה כי הלה יצא לתרבות רעה.

באחת הפעמים הגיע לתל-אביב לאחת הדירות כדי לאכול. הגישו לו את האוכל. אולם באותו רגע הגיח חתול והחל לאכול מן האוכל. בעלת הדירה החלה לצעוק וכעסה. שאל אותה רבינו: "מדוע את כועסת?". ובעלת הבית השיבה שאין לה חיים, שכן בהיותה מתגוררת בקומת כניסה החתולים נכנסים לתוך הבית ופעמים רבות נוגעים באוכל. ומספיק רגע קט שהאוכל נמצא ללא השגחה - והאוכל כבר נמצא בפי החתולים. השיב רבינו: "אני גוזר שהחתולים לא יכנסו יותר לחצר". כבר באותו הרגע החתולים נמלטו ממקומם ומאותו היום החתולים נמצאו מסתובבים אך ורק על הגדר מסביב אולם לא העיזו להיכנס לתוך החצר".

באחת הפעמים אשה הגיעה לצדיק הנסתר הרב אברהם יחיאל פיש ובאותו הזמן גם רבינו היה שם. לפתע החל רבינו לגעור באותה אישה והיא כשומעה כן, ענתה כנגדו. לפתע שואל הרב פיש: "על מי את

צועקת כדברים הללו? והיא השיבה: "כנגד יוס'לה. כיוון שהוא מקלל אותי". הביט בה הרב פיש ואמר לה: "הוא לא מקלל חלילה. הוא מברך. למעשה הוא ממתיק את הדינים שעליך!".

סיפר דוד חן (סוחר עתיקות - יפו). שלפני כשתים-עשרה שנים רואה הוא אדם זקן מולו השואל אותו לשלומו. בסיום השיחה שואל הזקן: "האם יכול אני לאכול אצלך ארוחת צהריים?". השיב לו דוד: "כן". והראה לו היכן דלת הבית. למחרת רבינו נקש בבית. אשתו של חן יצאה החוצה ושאלה לרצונו. רבינו השיב כי הוזמן לארוחת צהריים. היא שאלה את רבינו: "מה תרצה לאכול?". ורבינו ביקש מספר דברים שאף אחד מהם לא היו בביתה. בסיכומו של עניין שאל רבינו: "אם כן, מה יש בביתכם לאכול?". והיא השיבה: "ספגטי ומים". רבינו ישב בחצר הבית כשבעלת הבית הגישה לו את האוכל. "באותה תקופה", מציין דוד חן, "המצב היה ככי רע ולמעשה העסק שברשותי היה בהפסדים ניכרים!". רבינו שב יום-יום לבית ושוב היה שואל לגבי המאכלים שרוצה לאוכלם ובעלת הבית שלא היה בידה הייתה מגישה ספגטי ומים.

והנה בעת שרבינו אכל בחצר, הגיע דוד חן לביתו. רבינו הביט בו באומרו: "אני רואה שמחר יהיה לך הרבה אור!". וחזר על משפט זה מספר פעמים. למחרת איחר הסוחר להגיע לחנותו. באותו תקופה הוא מחר בחנותו רהיטים בלבד. כשהגיע לשם ראה אדם שברשותו עם תריסר מנורות של קריסטלים מבית-הכנסת שפירק. הוא אמר לסוחר כי הוא ממתין כשעתיים כדי למכור לו את המנורות. אולם הלה השיב כי אינו מתעסק במנורות. אותו אדם ניסה לשכנעו והנה נזכר הסוחר שרבינו אמר לו שרואה שיהיה לו הרבה אור. לפיכך קנה את המנורות. לא חלפו דקות ארוכות ונכנס קונה לחנות. שואל למחירה של מנורה אחת ורוכש את כל המנורות. מאותו היום הסוחר החל למכור מנורות ומאז העסק פרח כלכלית ומצבו השתפר פלאות.

עוד מספר דוד חן, כי לאחר תקופה מסוימת עבר להתגורר באשדוד. היות והם התגוררו בבית-קומות חיפשו דירת קרקע. והנה לאחר חיפוש מצאו דירה מתאימה הן מבחינת השכירות והן מבחינת חדרים. פנה דוד חן וביקש לשכור את הדירה. אולם בעל הדירה השיב: "צר לי, אבל כבר השכרתי את הדירה ואני מתנצל!". הוא ביקש מבעל הבית שאם משהו ישתנה, הם ישמחו לדעת על כך.

חולפים ימים ומיודענו בדרך לשיעור תורה בביה"כ שלוש. והנה בטרם נכנס לביה"כ מתקבלת שיחת טלפון מבעל הבית שאמר שהשוכרת בטלה את השכירות ואם הם רוצים, אזי הם יכולים לעבור היום ולחתום על חוזה. דוד מאוד שמח ונכנס לשיעור. והנה רבינו הרים את השמיכה מעל ראשו, הביט בדוד ואמר: "בעל הבית התחרט! טוב התחרט!". והחזיר את השמיכה על ראשו.

אחד מהמשפיעים הגיע לרב ושאל על מה לדבר בשיעור. השיב לו רבינו: תשוחח על השבת". הלה השיב: "אבל אצלנו כולם מקפידים על קלה כבחמורה". אולם רבינו אמר לו כי סובל הוא את הייסורים בגין עברה חמורה זו. המשפיע שוחח על השבת ולאחר מכן ניגשו אליו מספר אנשים שהיו מגיעים באופן קבוע לשיעור והתוודו בפניו שלא היו שומרים שבת.

סיפר ר' רפאל: היו לי שלוש בנות ומאוד רציתי בן. והנה סיפרו לאותו אדם שהרב פיש אמר שמי שרוצה ברכות - ילך ליוס'לה. כשהגיע ר' רפאל וביקש ברכה לבן. ויוס'לה אמר לו: "אם תוציא את הכלב - יבוא אליהו". עוד באותו השבוע מת הכלב והלה זכה לאחר תשעה חודשים בבן זכר.

באחד הימים הם התפללו בביה"כ שכטר. במנחה של שבת הגיעו שני אברכים. הם הגיעו לביה"כ ושאלו מיהו ר' יוסף? הסתבר שהם הגיעו מבני-ברק לשם מזיעים מאוד. היה להם ויכוח עם הרב והלה הפנה אותם

לר' יוסף. מיד צעק עליהם ר' יוסף צעקות רמות דקות ארוכות. אולם הללו לא ויתרו. הם התעקשו וישבו ליד רבינו. במוצ"ש יצאו מבית-הכנסת מחויכים ואמרו: "היה שווה כל רגע למה שזכינו לשמוע ממנו!".

סיפר ר' רחמים ווייס: אצל הרב פיש הסתובבו מספר דמויות באופן קבוע. ביניהם היה רבינו שהיה מגיע לרב פיש עם בגדים מרופטים. והנה פונה רבינו ומבקש ממני להזמינו לארוחת ערב בביתו. מישהו דאג להביאו אליי. הבת לא הרגישה טובה והיו לה כאבי בטן מאוד חזקים. רבינו להפתעו צחק בקול רב ובירך אותה. מיד לאחר מכן כאבי בטן עברו לחלוטין.

ז' טבת

הצדיק הרב אהרון בן שמעון זצ"ל

יום ההילולא - ז' טבת

נולד בשנת ה'תר"כ (1860) בצפת. משפחת בן שמעון שמם נודע לתהילה בכל רחבי תבל שכינהו בשרשרת רבנות עתיקה ומפוארת במרוקו, במצרים, בירושלים ובצפת. גדל כבן למשפחת תלמידי חכמים, צדיקים ובעלי חסד. מהם ינק את המסירות נפש למען בני עמו ואת האהבה לתורה הקדושה. גדל בין החכמים הלומדים בישיבת 'מדרש מרן הבית יוסף' - בה ישב מרן הבית יוסף בחיי חיותו ועסק בתורה. לפני שחמיו נפטר הוא מינה את רבינו לשמש במקומו כשד"ר עבור רבני צפת. עקב המצב הכלכלי הקשה של העדה הספרדית ומוסדותיה בצפת, יצא לחו"ל בשליחות רבני צפת כשד"ר, כדי לעורר את אחיו לטובת ארץ ישראל והעיר צפת. בכל מסעותיו הרבים בעולם, דאג קודם כל לייסד ישיבה במקום ולהצמיח גדולי תורה בכל מקום.

רבינו יצא מספר פעמים לאלג'יר, טוניס, מרוקו ומצרים. טרח בכל כוחו ליסד את ישיבת עץ חיים בקוסטנטין (ירושלים דאלג'יר). דאג שתלמידים רבים יבואו ללמוד בישיבה וגם עמד בראשה כראש הישיבה. שמו של רבינו התפרסם בתפוצות ישראל. לבקשת אנשי המקום רבינו קיבל על עצמו את התפקיד הרב הראשי לערי בוכארה. קרוב לחמש שנים ניהל בגאון ובעוז את ענייני הקודש שם. רבינו הקים שם ישיבה בה רבים מבחורי ערי בוכארה הגו בתורה יומם ולילה. חלק מתלמידיו כיהנו לאחר מכן ברבנות בערים השונות. במשך כחמש שנים שימש כרב הראשי לערי בוכארה. לאחר שזכה רבינו להעמיד תלמידים מורי הוראה רצה לחזור לצפת. בחזרתו עבר בהונגריה ורומניה. שם התעכב בקהילת הספרדים בהונגריה כדי להדריך ולהורותם.

בשנת ה'תרס"א (1901) חזר לצפת והתמנה לרבה הראשי של צפת, אב"ד של צפת והגליל ועמד בראש הישיבה 'מרן הבית יוסף'. בשנת ה'תרע"ד (1914) בזמן מלחמת העולם הראשונה המצב בצפת היה קשה מאוד. חרפת הרעב שררה בכל הארץ. כמה ועדות הוקמו לעזרה למען תושבי צפת אשר רבינו היה מראשיהן. בחודש אב ה'תרפ"ט (1929) לאחר כיבוש הארץ על ידי הבריטים הערכים הרימו ראש. ימי הפרעות עברו גם על צפת ובה נהרגו קדושים רבים, ביניהם ראב"ד העיר רבי ישמעאל הכהן הי"ד, ידיד רבינו. רבינו ורבים מתושבי צפת הסתתרו בביהמ"ד של מרן הבית יוסף והם ניצלו מהרג וממיתת משונה כאשר הפורעים נסוגו אחור לפני בית-המדרש. נפטר ב-ז' טבת ה'תש"ט (1949). חי כ-89 שנים. ציונו בבית העלמין העתיק בצפת בחלקת רבני משפחת בן שמעון (ציונו סמוך לקברו של רבי אריה לייב בעל

היסורים). לאחר פטירתו רחוב בעיר העתיקה בצפת נקרא על שמו. על מצבתו נחקק: "עדה המצבה על האי שופרא דדיינא רבא יחיד בדורו ומרבה בישיבה כה"ר אהרן בן שמעון זצוק"ל נתבש"מ בנשיקה בש"ק ז' טבת התש"ט ת.נ.צ.ב.ה".

אביו: הרב שלמה (סאלם). בנו של הרב מסעוד חי בן שמעון ונכדו של הגאון המקובל הרב דוד בן שמעון 'הצוף דבש' וראב"ד העדה המערבית). **אימו:** מרת מזל-טוב. **אשתו:** מרת פלור (בת החכם השלם רבי משה יעקב זי"ע מחכמי ורבני עיר הקודש צפת). **מרבתי:** הגאון רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי – ה'סבא קדישא'. **מתלמידיו:** הגאון רבי חזקיה הכהן רבין (ר' חזקיה ובני משפחתו היו מטובי תלמידיו), המקובל הרב מנצור בן שמעון (הרב מנצור התייתם בגיל שלוש וגדל אצל רבינו שהיה דודו). **מספריו:** תורת אהרן- חידושי תורה.

בשנת ה'תרס"ט המאור הגדול הרה"ק רבי שלמה אליעזר אלפאנדרי זי"ע הידוע כ'הסבא קדישא' עלה לארץ. הוא קבע את מקום דירתו בצפת. רבני העיר הכתירו אותו עליהם כראב"ד וראש הרבנים בעיר. במשך תקופה ארוכה הוא קבע את לימודו בחברותא עם רבינו. רבינו מסר לידי הסבא קדישא את כל ענייני ניהול ישיבתו של מרן הבית יוסף, כאשר בראש הפנקס של חכמי הישיבה כתב: "הוצאה לחכמי הישיבה של רבינו הבית יוסף זיע"א במאמר עט"ר המלך שלמה אלפאנדרי נ"י". בהמשך מפורט שמות הרבנים הלומדים וסדרי הלימוד הכל בהנהגתו של הסבא קדישא. מפורסם הסיפור אשר אחת מזקנות צפת שהייתה גרה בסמיכות למעונו של הסבא קדישא העידה כי באחד ימי הקיץ החמים שבהם נוהגים תושבי צפת היו לעלות לגגות הבתים כדי להתרענן. האישה הבחינה בעמוד אש העולה מעל לביתו של הסבא קדישא בשעת לימודו עם מו"ר הרב אהרון בן שמעון זיע"א. האישה נבהלה ופנתה בדחיפות ובבהלה לבית הסבא קדישא כדי להתריע מפני הדלקה שפרצה בבית. רבינו יצא אליה ואמר לה שאין לה מה לחשוש מהאש. הוא הסביר כי מדובר באש קודש מחמת הלימוד ואשריה שזכתה לראות מראה זה. רבינו השביע אותה שלא תספר את המראה שראתה לאף אדם, ואכן במשך כל ימי חייה שמרה סוד זה בליבה. רק סמוך לפטירתה קראה לבתה המתגוררת כיום בצפת וסיפרה לה על מראה קדוש זה ורק אז הסיפור התפרסם.

בפנקס השליחות של רבינו הוא מתאר מעשה נורא שהתרחש איתו: באחת הקהילות נמצאו אנשי בני בליעל שהסיתו את בני עירם שלא לתמוך ברבינו לטובת עניי צפת. רבינו כתב: "מצ'רומה אנשיה אנשי הרים. בטרם בואי אספו נדבה בסך 160 פרנק. כשהגעתי לשם אמרו לי (לגבי האנשים שדאגו להסית את כולם שלא לתמוך בעניי צפת) ויצאתי משם ללא נדבה. צר לי מאוד כי המעשה הזה יגרום קלקול לישוב הארץ להבא כי אחרים ילמדו מהם. אבל במקום הזה ראיתי את זכותיה דבר יוחאי זיע"א. אחרי שלושה ימים שיצאתי מהעיר אותם אנשים חוטאים בנפשם שיעצו את העצה הרעה והדיחו את אנשי עירם מתו במגפה. המחלה התפשטה בכל העיר. כשהאנשים ראו את מעשה ה' הנורא הם התוודו על חטאתם. הם הבינו מדוע המגפה פרצה. הם שלחו אנשים נכבדים וביקשו ממני כי אבוא לעירם בחזרה והם יעשו את רצוני (יתרימו לטובת עניי צפת). כאשר נאספו עלי כל הקהל התחננו אלי לאמר: "סלח נא לעוון אנשי מצירומה". נעתרתי לבקשתם והלכתי איתם בחברת הגבירים סיי אליהו אחרפי וסיי אברהם אטבול וברכתי את כל הקהל מקרב הלב. מה מאוד תסמר שערות אנוש בראותו המחזה הנורא בבואנו שמה כי מחוץ לעיר עמדו אנשים, נשים וטף גם יחד צפופים ובקול קדמוני ובירכוני בברכת ברוכים הבאים. ליבי נשבר בקרבי כשראיתי את דמעותם על לחיים. בברכיים רועדות נכנסתי לבית הכנסת וקראתי תהילים וביקשתי רחמים מהא-ל שיבטל מעליהם כל גזרות קשות ורעות בזכותיה דבר יוחאי זיע"א ה' יקבל ברצון אמרי פי. הם אספו ונתנו את נדבתם בסך 120 דורוס".

הרב אשר זאב וורנר זצ"ל

יום ההילולא - ז' בטבת

נולד בירושלים ב-כ"ז באלול ה'תרנ"ד (1894). בצעירותו למד בישיבת תורת חיים. בעקבות נישואיו בשנת ה'תרע"ב (1912) עבר לטבריה ולמד בישיבת 'אור תורה' אצל דודו (חתן סבו הרב קסטלניץ). את סמיכתו לרבנות קיבל ע"י רבה של טבריה, ר' משה קלירס. לאחר פרוץ מלחמת העולם הראשונה ברח לאלכסנדריה ולאחר מכן עבר לארצות הברית, שם עסק באיסוף כספים למען יהודי מזרח אירופה שנפגעו קשות במלחמה. לאחר זמן התמנה לרב. במקביל לעבודתו ברבנות אסף כספים עבור ישיבת 'אור תורה' וכן הקים ארגון "עזרת נשים" שאסף כספים רבים עבור הישיבה.

בשנת ה'תרצ"ג (1933) חלה רבה של טבריה (ר' משה קלירס) ולאחר פטירתו רבינו התמנה לרבה של טבריה וראש ישיבה בישיבת 'אור תורה' על יד העדה החרדית בטבריה. בהמשך, כיהן הרב ורנר ברבנות המאוחדת של טבריה ורבינו זכה לתואר אב בית דין בעיר. היה מפורסם במעשי החסד והצדקה שלו. הרב אייזיק שר אמר פעם כשחזר מביקור בטבריה: "מי שרוצה לראות את אברהם אבינו (שהיה עמוד מידת החסד) יראה את ר' אשר זאב ורנר. גאון בנגלה ובנסתר. עסק בקבלה והיה מיודד עם הרב יהודה לייב הלוי אשלג. בעל רוח-הקודש. נפטר ב-ז' בטבת ה'תשי"ח (1957). חי כ-63 שנים. ציונו בטבריה. בנו, ר' שמחה בונם התמנה לראש הישיבה במקום אביו ור' אברהם דב אורבך (חתנו), התמנה במקומו לאב"ד של טבריה והוא משמש בפועל גם כרב הקהילה האשכנזית בעיר. על שמו הוקם בית כנסת בשכונת 'בית וגן' בטבריה בשם 'שער אשר' וכן רחוב בשכונת זיכרון מאיר בבני ברק.

סבו (מצד אביו): ר' משה מנחם מנדל (מקום שכונת בתי ורנר בירושלים). **אביו**: ר' שמחה בונם (דיין בעדה החרדית). **אחיו**: ר' אברהם (רבה הראשון של נתניה). **נשותיו**: בת ר' יצחק מתתיהו סנדברג (נכדו של היסוד העבודה וחתנו של הרב מאיר מארים - זיווג ראשון), בת ר' אהרן יוסף לוריא (מחשובי חסידי סלונים בטבריה - זיווג שני). **ילדיו**: ר' משה (חתן ר' נפתלי חיים אדלר מדו"קוב), ר' חיים, ר' שמחה בונים (ראש ישיבת "אור תורה"), מרת יפה מרים. **חתניו**: ר' אברהם דב אורבך (אב"ד טבריה - נישא למרת יפה מרים), ר' חיים שלום דייטש (חסידי חב"ד, ראש כולל צמח צדק בעיר העתיקה).

רוח הקודש הייתה מתנוצצת בבית מדרשו של אאמו"ר הקדוש דרך קבע וסיפורים למכביר יש באמתחתי על כך. הגרש"ב סיפר יהודי, אשר בנו נלקח לשירות הביטחון בעת 'מבצע קדש'. באחד מימי המלחמה הגיעה אליו שמועה, שהטנק בו נמצא בנו, התפוצץ על ידי הישמעאילים הרשעים, ולא נשאר מכל יושביו עד אחד. אותו יהודי מיהר לרוץ אל רבינו בקול זעקה גדולה ומרה, מבלי להשגיח על השעה המאוחרת. היה זה באישון ליל. רבינו ישב באותה עת ועסק בתורה. מששמע את השמועה הנוראה, ביקש מאותו יהודי שירשום לפניו את שם בנו על גבי 'קוויטל' וימסור לו. הלה עשה כדבריו, ורבינו נטל לידיו את הפיתקא, עיין בה ממושכות, ולאחר ענה ואמר: "בנך חי!". היהודי נרגע ושב אל ביתו. כאשר התכונן רבינו לתפילת שחרית מוקדמת, התפרץ אותו יהודי לבית המדרש ודמעתו על לחיו, הוא ניגש לרבינו וסיפר לו על ידיעות אותן קיבל זה עתה מהשטח, המספרות על כך שכל הטנק עלה באש ואף בנו בין הנספים.

הצדיק, שעמד באותה שעה סמוך לארון הקודש, נענה ואמר: "אנו עומדים כעת לצד ארון הקודש בו מונחים ספרי התורה, ואני אומר לך בבטחה שבנך חי וקיים. בעת לימודי בלילה, ראיתי שיש לו פציעה קלה ברגלו, אך פציעה זו תחלוף עד מהרה". כעבור כמה שעות, שוב הגיעו שמועות משדה הקרב, הפעם

הם סיפרו שטעות נפלה והשמועות הקודמות לא היו מהימנות, הטנק אכן התפוצץ, אך בנו של אותו יהודי נשאר בחיים ולא נפצע אלא מעט ברגלו. ויהי הדבר לחרדת אלוקים. "מעשה פלא זה, מסיים רבי שמחה בונם את נועם שיחו, "הנו אחד מני רבים, אך די בהצצה חטופה זו להבין את תוקף קדושתו של אאמו"ר זצוק"ל – איש האלוקים! זכותו יגן עלינו". (מתוך המבשר – תורני מקץ תשע"ז)

זכרני כאשר הגיעו יהודים "טובי לב", להלשין באוזניו של אאמו"ר זצוק"ל על אשה אחת מתושבות המקום, שהייתה מגיעה מפעם לפעם לבקש מרבינו שיסייע בידיה בממון. הללו סיפרו ששמועה נכונה גונבה לאוזניהם, שאשה זו נוהגת לשתות מדי בוקר שתי כוסות חלב חם, מה שהיה באותם ימי עוני מחפיר, למשקה שמחירו רב... הללו רצו להעיר את תשומת לב רבינו זצוק"ל שלאשה זו יש די והותר, ואין היא זקוקה למענקים המכובדים שהוא מעניק לה... רבינו שמע את הדברים והתמלא חלחלה... "אוי... אוי..." אנחות פרצו מגרונו הטהור, "עתה מגלה אני כמה רבים צרכיה של יהודייה זו, וכמה גבוהים עלויות חייה... אה... כמה טוב שהנכם מודיעים לי, כך אדע להגביה את סכומי הנדבות אותם אני נותן לה... יישר כוחכם!".

בתקופת בחרותי שהייתי פעם בטבריה והתפללתי "ותיקין" בבית מדרשו של רב העיר הגר"א וורנר זצ"ל, והבחנתי שהרב איחר לתפילה והגיע רק לקראת תפילת שמונה עשרה. לאחר התפילה ניגש אליי הרב ואמר לי: "אולי התפלות על שאיחורתי לתפילה, אך דע לך שיש לכך סיבה; אני התעוררתי בזמן, והסתדרתי כדי לצאת לבית הכנסת. ברם, בשעה היעודה, כאשר הכל היה כבר מוכן ליציאה, החלה לפתע בתי הקטנה לבכות".

"הרהרתי לעצמי, ועשיתי חשבון נפש: אם אלך לתפילה, ולא אטפל בילדה, עלולה רעייתי הרבנית להתעורר ולהתרגז על הילדה על לא עוול בכפה, ואני אהיה הגורם לכך. בנוסף לכך, הטעים רב העיר, חששתי שמא רעייתי תכה אותה שלא כדין, וכתוצאה מכך אולי תתאפק הבת ואגרום ל'בל תשקצו'. ובנוסף לכל זה הרי נאמר 'אהבת לרעך כמוך', וצריך אני לאהוב את אשתי הרבנית ולאפשר לה להמשיך לישון, ולדאוג גם לבתי הקטנה. מאידך, יש הרי חילול השם בכך שרבה של טבריה מאחר לתפילה. הדברים הללו עמדו לנגד עיניי, והכרעתי שעדיף לא לגרום לכך שאשתי תתעורר". (קול ברמה)

הגה"צ רבי שמחה בונם וורנר שליט"א, מרבני טבריה וראש ישיבת 'אור תורה' מספר על אביו: מעשייה מופלאה מספרת על אותו עני טברייני הגון, שהגיע אל ביתו של אבי הגאון הצדיק רבי אשר זאב וורנר זצוק"ל בכדי לקבל מעמו מתת יד מכובדת, כפי שרגיל היה רבינו לחלק ברוח נדיבה. רבינו ספר לידינו סכום נאה, ואף הוסיף לתת לו מצקלוננו חפיסת סיגריות מחברה יוקרתית. העני הודה בכל לב ויצא.

אחד מבאי הבית שהבחין במתרחש, מיהר לשטוח את תמיהתו לפני רבינו: "הלא הרב בעצמו מעלה עשן מסיגריות פשוטות וזולות, ומה טעם שלאותו עני וחסר כל העניק רבינו סיגריות ששווין פי כמה?" רבינו השיבו בפשטות: "מכיר אני היטב עני בן טובים זה, ויודע אני בו שלבו חלש, כך שאילו יעשן את הסיגריות הזולות והרגילות יכול הדבר להזיק ללבו. לשם כך זקוק הוא לסיגריות עדינות מאותה תוצרת יוקרתית, לכן אני רוכש עבורו מכספי את אותם פפירוסים. אך אני, שאיני נצרך לכגון אלה, די לי באלו הפשוטות שמחירן מועט".

בוקר אחד הגיע רבה של טבריה - הגאון רבי אשר זאב וורנר זצ"ל למניינו הקבוע לתפלת שחרית כוותיקין, והנה רואה הוא אברך מסתובב בבית הכנסת ברוח נכאה. רבי אשר זאב הרגיש בפקחותו כי

משהו אינו כשורה אצל האברך. הוא חשב לעצמו, כנראה אברך זה מסובך בבעיית שלום-בית וברח מביתו, וכשכך הדבר, לאן יפנה אם לא לטבריה או מירון וכיו"ב. לאחר התפלה הזמינו הרב וורנר לביתו, והאברך נדהם לראות את הרבנית יושבת בראש השולחן... ואת הרב וורנר מגיש לה כוס קפה... אחר כך מבקש ממנה ליטול ידיים, ומגיש לפניו לחם וגבינה.

תמה האברך לנפשו: האם זהו רבה של טבריה והאם כך צריכה לנהוג הרבנית, אך לא הוציא הגה מפיו. לאחר הסעודה שהשתתף בה גם האברך, נתן לו הרב דמי נסיעה ופטרו לשלום באומרו: "אם תנהג כמוני - לא תצטרך לברות..." הדברים נכנסו היטב ללבו של האברך, ומאז שינה את מהותו לגמרי ושלום הבית שב על כנו. (בית ומנוחה)

סיפר הגאון רבי אברהם רב אורבך שליט"א (בנו של הגאון רבי שלמה זלמן אורבך זצ"ל וחתנו של הגאון רבי אשר זאב וורנר זצ"ל, גאב"ד טבריה): "בעת שמחת נישואי, הזמינו המחנותנים, הגאונים זצ"ל, מנות דגים בעבור משתתפי סעודת הנישואין כמנהג אותם ימים. והנה אירע, שהתקלקלו הדגים והבאישו, וכמובן לא היו ראויים לאכילה. ריחם הרע נדף למרחוק". (רק נדמיין אם חלילה היה קורה היום מקרה מעין זה, הרי שבעל האולם היה נתבע לפצות את בעלי השמחה על כך 'שהרס את החתונה' והיה ניזוק קשות מן הדבר, שכן הסיפור היה מופץ ולא היו עורכים אצלו שום אירוע)

"מיד חמק אבא, ניגש לבעל האולם ואמר לו: 'נדברתי עם המחותן לשלם הוצאות הנישואין מחצה במחצה, אך כעת חוששני, שמא יבוא אליך המחותן בטענות, שאינו משלם לך את חלקו על הוצאות הסעודה, כיוון שהדגים אינם ראויים למאכל אדם, ואז תתלקח אש המחלוקת, על כן אבקשך להחריש, ואני אשלם לך את החצי של המחותן...'. 'ויהי אך שמע בעל האולם את דבריו של אבא, החל לצחוק באומרו, ש'אך לפני רגעים ספורים עמד לפני המחותן השני, ואותם דברים ממש יצאו מפיו...'". (כלומר שמוכן לשלם את החצי של המחותן).

האדמו"ר הרב מרדכי יוסף ליינר זצ"ל

יום ההילולא - ז' טבת

נולד בשנת ה'תק"ס (1600) בטומשוב לובלסקי שבפולין. מיוחס עד לרשי"י, ר' יוחנן הסנדלר ודוד המלך. כשהיה ילד קטן נפטר אביו. משחר ילדותו נודע לעילוי מופלג, שמו הלך לפניו כשקדן עצום ובעל נפש איתנה העשויה ללא חת, למרות חולשתו הגופנית שהיתה תמיד מנת חלקו. עזב את כל ענייני עולם הזה ומכר את ביתו ואת מטלטליו וכיתת את רגליו ללמוד תורה. הסתפק באכילת בלחם צר. לאחר שמילא כריסו בש"ס ופוסקים החל ללמוד את תורת הקבלה והסוד. לאחר נישואיו התחבר לחבורת האברכים שראו באדמו"ר ר' שמחה בונים בונהרד מפשיסחא את רבם. בשנת ה'תקע"ט (1619) התכונן לנסוע בפעם הראשונה להסתופף בצל רבו הקדוש בפשיסחא. בטרם נסע, הרב למד את כל ספרי הקבלה אשר היו בבית המדרש בעירו עד שהיו כולם שגורים בפיו.

רבינו נשאר מבית המדרש של רבו במשך תשע שנים רצופות! לביתו נסע רק לתקופה קצרה בשנה. סבל צער קור וחום. בפשיסחא הסתופפו בצלו מאות אברכים צעירים. למד ימים וילות במסירות נפש. פעמים רבות התעלף בעת תפילתו או בלימודו, בקושי השיבו את רוחו ומיד הוא חזר מלא התלהבות לעבודתו. לרוב פניו היו חיוורים כסיד. צנום, כולו גידים ועצמות וכולו שלהבת קדושה.

מדי לילה בחצות השמייע שיעור קבוע לחסידים. בשנת ה'תקפ"ז (1827) אחר פטירת רבו קיבל עליו את הנהגתו של האדמו"ר רבי מנחם מנדל מקוצק. בשנת ה'תר"א (1839) עבר לטומשוב והחל לשמש כאדמו"ר. בין חסידיו נמנו גאונים ועילויים חריפים. גודל מדריגתו והשגתו באהבת ישראל היתה עצומה. את כל הונו פיזר לצדקה כשלעצמו לא השאיר אף פרוטה. סבל ממחלת חזה קשה שגרמה לו יסורים בכל חייו. העיד על עצמו שמימיו לא שח שיחת חולין. הירבה בסיגופים ותעניות. החמיר על עצמו בחומרות עצומות. לא אכל בשר ועוף שנשחט והתבשל ביום אחד, אלא עוף שהתבשל ביום למחרת. אם טעה ולבש של שמאל תחילה במקום ימין, התענה באותו היום. עבר לאיזביצא שלידי לובלין. שם יסד את חסידות איזביצה ראדזין. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-ז' טבת ה'תרי"ד (1854) באיזביצה שבפולין. חי כ-54 שנים. בנו, ר' יעקב ותלמידו ר' אריה לייב איגר מלובלין מילאו את מקומו.

אביו: המקובל ר' יעקב (מתלמידי ה'חווה מלובלין). **אשתו:** בת הגאון ר' יוסף (רבה של טאמשוב). **בנו:** האדמו"ר ר' יעקב. **מרבתי:** האדמו"ר ר' שמחה בונים בונהרד מפשיסחא, האדמו"ר ר' מנחם מנדל מורגנשטיין (ה'שרף מקוצק). **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' אריה לייב איגר מלובלין, האדמו"ר ר' צדוק הכהן רבינוביץ' רובינשטיין מלובלין, בנו, האדמו"ר ר' יעקב ליינר מאיזביצא, האדמו"ר ר' גרשון חנוך הניך ליינר. **מספריו:** •מי השילוח- על התנ"ך והתלמוד •ליקוטי מי השילוח- מדברי תורתו (לוקט ע"י נכדו, האדמו"ר ר' גרשון חנוך הניך ליינר).

במשך שנים יענק'ל הגיע כל ערב למבשלת היי"ש של הפריץ, נטל שתי חביות שמרים שהמשרתים הניחו ברפת, הניחם על העגלה. למחרת פנה לשוק, שם הוא הציע את תכולת החביות למכירה: פסולת ושמרים מתעשיית השיכר, מזון משובח לפיטום בהמות ועופות. למחרת שוב לקח שתי חביות ומכרן. כך עשה שנים. כולם נהנו מההסדר הקיים, אך יענק'ל חמד להתעשר יותר. הוא ניגש למשרת האחראי על קיבוץ הפסולת בחביות, לאחר מתת הגון הסכים הלה להסתכן ולמלא בחביות יי"ש אמיתי.

גריגורי, הממונה על ארמון הפריץ, חשד ביענק'ל. בשעה שמיודענו נכנס לרפת, גריגורי נכנס בהפתעה ופתח את מכסי החביות. הוא הריח ריח חזק של יי"ש. הוא הבין- היהודי עשה יד אחת עם המשרתים שמילאו את החביות במשקה מזוקק במקום השמרים והפסולת. יענק'ל עמד בהלם ולא יכל לזוז. גריגורי דחף אותו מחוץ לרפת. "את החביות תשאיר כאן. אני רץ מיד לפריץ לספר לו מה עשית מתחת לאפו". גריגורי נעל את הרפת כשיענק'ל רועד מפחד. גריגורי חזר לאחר כשתי דקות ואמר שהפריץ כבר הלך לישון. "מחר על הבוקר אספר לו על פשעיך!" רעם. יענק'ל לא ידע להיכן לפנות, עד שהחליט לרכב על סוסו לאיזביצא, אולי רבינו יצליח להציל אותו מהסכנה האורבת לו.

כחצות הליל הגיע לאיזביצא. רבינו באותה השעה עסק במסירת שיעור. יענק'ל התחנן לגבאי שיודיע לרבי כי מדובר בפיקוח נפש. כשהרבי שמע את סיפורו הוא גער בו: "איך העזת לעבור על 'לא תגנובו'? בשו"ע נפסק שהוא נאמר גם על גניבה מנכרי! אשמך תלוי בראשך!". יענק'ל הסתלק הצידה בבושת פנים. לאחר השיעור, כשנכנס האדמו"ר לחדר התפילה יענק'ל ניגש שוב לרבי בבקשה שיחוס על חייו, אך הרבי המשיך לגעור בו על מעשיו. לאחר התפילה קרא לו הרבי ואמר: "בבית הדואר בקרוסנוסטוב יש מעטפה עבור הפריץ. תגיש אותה לפריץ השכם בבוקר". יענק'ל ציית. בבית הדואר אכן חיכתה מעטפה. לאחר תחנונים נשלחה על ידו להביאה לבית אדונו. כשהפריץ הקיץ משנתו, יענק'ל הגיש לו את המעטפה כשהוא מתוח. הוא לא יודע מה נכתב שם...

הפריץ קרא את המכתב והתרגז מאוד. הוא שלח מיד פלוגה משומריו לאסור את גריגורי הממונה על ביתו ולהוליכו לאלתר אל בית המשטרה בלובלין, עיר המחוז. התברר כי במכתב נמסר לפריץ כי גריגורי הוא פושע שנמלט מעיר רחוקה. קרובו של הפריץ שלח לעדכנו על כך ובכך בעצם השליך בלא יודעין את הסוד האפל על המעילה של יענק'ל הישר לכלא הלבליני...

כאשר שמע רבינו את סופו הטוב של הסיפור ושמח בשמחתו של יענק'ל. "כשהגיע הכפרי וסיפר על הב יצה אליה נקלע" הסביר הרבי, "הצטערתי מאוד בצער, אך לא היתה לפני כל עצה. הוכחתי למען יחזור בתשובה ואז אולי אמצא לו תרופה, אך גם זה לא עזר. לפני שהלכתי להתפלל הוכחתי שוב למען יישבר ליבו בקרבו, וקודם תפילת העמידה – כאשר ניקיתי את ליבי מכל מחשבה זרה – נצנצו במוחי שוב ושוב המילים "דואר" "מכתב", והבנתי שעשה כבר תשובה גמורה ושם טמונה ישועתו..." (מעובד מתוך קונטרס שכתב נכדו 'דור ישרים').

פעם אחת באו אליו כלי זמרים וסיפרו לפניו כי שר גדול צריך לעשות משתה גדול עם כלי זמר, והם כבר צפו על שכר זה מהאדון ועשו כל ההכנות הנצרכים. לפתע באו כלי זמרים עכו"ם והאדון העדיף אותם שהם ינגדו ואת היהודים דחה מאתו, וזה גרם להם להיזק גדול. רבינו כששמע זאת הוריד ראשו על זרועו למשך מספר רגעים וקם, וראו כל הנצבים כי מעיניו זלגו דמעות. רבינו אמר להם: "אל תיראו, אתם תנגנו אצל האדון ועוד יבקש מכם בתחנונים", וכן היה שבשעת הסעודה כשהתחילו המנגנים הגויים לנגן מצא השר כי יש בנגינתם חסרונות רבים כי היה מביין גדול. גם בעיני המסובים לא הוטבו, ותיכף סילקו אותם לבתיהם ושלחו לקרוא לכלי זמרים היהודים ופייסו אותם ונתן להם שכר רב והאדון וכל המסובים נהנו מנגינתם. אז ראו אשר דברי הרב דברי אלוקים חיים. (מעובד מתוך 'דור ישרים')

מעשה בחסיד אחד ממקורביו אשר ירד ר"ל ממצבו עד דיוטא התחתונה ולא היה לו במה לפרנס את בני ביתו. החסיד נסע אל רבינו ובכה לפניו וסיפר כי בני ביתו תלויים בו ואין לו במה לפרנס אותם. רבינו יעץ לו לנסוע ללובלין ושם יושע. החסיד קיים מיד את עצתו ונסע ללובלין במעט הכסף שהיה לו והיה מסתובב בשווקים כל יום ואינו יודע מהיכן תשועתו תגיע.

לאחר כשבועיים בעת לכתו ברחוב ראה מולו שר צבא הולך לקראתו. השר פנה אליו ושאל: "האתה הוא אשר שמך כך וכך?" – "כן אדוני", ענה החסיד. השר אמר לו: "אם כן בוא אלי בערב כי דבר לי אליך". תוך כדי דיבור הגיש לו כרטיס שבו היה כתוב שמו ביתו והלך. החסיד התחיל לשאול על השר וכאשר הראה להם את הכרטיס אמרו לו כי מדובר בשר גדוד חדש שעד היום שימש כשר גדוד בעיר פלונית. נזכר החסיד כי שם בעיר ההיא יש לו קרוב משפחה אשר שמו כשמו והשר הכיר שהוא קרובו.

בערב הגיע החסיד אל בית השר ומצא שם אנשים רבים מחוץ לדלת. השר דחה את כולם ואמר לחסיד שיכנס לחדרו. שם נתן לו את כל הקבלנות כי הוא יספיק צדה ומזון לגדודו וגם דמי קדימה נתן לו. כשיצא מבית השר האנשים שחיכו בחוץ ביקשו שיקנה מהם את המזון שצריך עבור הגדוד. וכן היה, והתעשר האיש מאוד. (מעובד מתוך 'דור ישרים')

פעם אחת בהיותו בקוצק הגיע הזמן שיסע לביתו. כשנכנס לקבל ברכת הפרידה מהרבי ר' מנחם מנדל מורגנשטרן אמרה לו הרבנית: "הלא מלאו ימי לדלת. אני מבקשת שתישאר כדי שתשתתף בברית מילה". רבינו השיב לה: "בוודאי תלד נקבה". הרבנית סיפרה זאת לבעלה והוא והשיב לה: "אם ר' מרדכי יוסף אמר כך, אז בוודאי כך יהיה", ואכן כך היה.

בפעם אחרת היה צריך לנסוע לביתו ובעת שנכנס לקבל את ברכת הפרידה מהרבי ר' מנחם מנדל מורגנשטרן אמרה לו הרבנית: "הלא מלאו ימי ללדת. אני מבקשת שתישאר כדי שתשתתף בברית מילה". אמרה לו הרבנית "תוליד תאומים ועד הברית עוד אגיע בחזרה לקוצק אי"ה", וכאשר אמר כן היה. (מעובד מתוך 'דור ישרים')

פעם אחת באו שני אברכים ונכנסו לקבל שלום אצל הרב צדוק הכהן מלובלין. הרב מלובלין פנה לאחד האברכים ושאל אותו אם הוא תלמיד חכם שיודע ללמוד, והשיב לו כן. המשמש תמה מאד על שאלת ר' צדוק כי מעולם לא שאל שאלות כאלו ובטח שלא כאשר האברך הגיע בפעם הראשונה אליו ולא כדי להסתופף אצלו.

המשתמש שאל את ר' צדוק מדוע שאל את האברך? סיפר ר' צדוק הכהן: "אביו של האברך הזה היה נוסע לרבי הקדוש לאיזביצא. מסחרו היה עם שוורים. אחר כך עזב את איזביצא והתחיל לנסוע לאדמו"ר אחר. פעם אחת מכת דבר היתה והמיתה בבהמותיו. בא לרבו החדש ולא ענה לו מאומה. כשחזר לביתו ראה שההפסד גדול והמגיפה לא פסקה. נסע עוד הפעם אל רבו, ושוב לא ענה לו מאו מה והיה צריך לשוב לביתו בפחי נפש. כשהגיע לבית, ראה כי כבר איבד את כל הוננו, וכי עוד גם ממון אחרים שהיה לו בהלוואה יפסד ובפרט שהיה בידו נדונית אברכים שישבו ועסקו בתורה והתפרנסו מהעיסקה שהיה להם איתו, ועתה בגללו ח"ו יתבטלו מלימודם.

על כן נסע עוד הפעם לרבו ובכה לפניו מאוד במר נפשו על האסון הנורא שקרה לו, וביותר על הפסד ממון אחרים שתחת ידו. רבו השיב לו: 'מה אוכל לעשות, סע לך אל הרב הקדוש מאיזביצא שנסעת אליו מקודם והוא יושיע אותך'. הנסיעה הזו היתה קשה עליו וחשב שאם היה מדובר רק בממון שלו היה מניח כל ההון הרב שירד לטמיון ובלבד שלא יסע לאיזביצא כיוון שלא נשא חן בעיניו דרכו של הרב הקדוש מאיזביצא אך הוא לא רצה שבגללו יפסידו אותם אברכים את כספם ויגרם בגללו ביטול תורה.

כשהגיע לרבינו סיפר לו מה קרה. רבינו שאל אותו: 'האם מהיום והלאה תיסע חזרה אליו כמקודם?'. השיב לו: 'לא, כי דרכו של רבינו לא מצאה חן בעיני'. רבינו היקשה: 'מה תאמר כשיבוא לך ישועה על ידי?'. השיב בפשטות: 'אומר שעשיתם לי כישוף'. התפעל מורי הרב מגודל אמינותו של החסיד שלא רימה אותו ושכל כוונתו לשם שמיים.

רבי הבטיח לו שמהיום הבהמות יתקיימו, ועוד יתוסף הוננו בשנה זו עשרת מונים, ויוושע גם כן בבן זכר שיהיה תלמיד חכם גדול. וזה האברך ששאלתי הוא בן החסיד הנ"ל, ולכן רציתי לראות כיצד ברכתו של מורי הרב הקדוש מאיזביצא פעלה עליו שנוושע בבן של קיימא תלמיד חכם". (מעובד מתוך 'בן לאשרי')

פעם אחת בהיותו עוד אצל רבו, הגיע איש אחד מופלג ובן תורה ואמר עליו שיודע את כל המשניות בעל פה. כשסיפרו לו החסידים על כך אמר להם: "כמדומה לי שגם אני יודע כל המשניות בעל פה". התחילו לבחון אותו, ובכל מקום ששאלו היה אומר תיכף בלי גמגום, והיה הדבר הזה לפלא בעיניהם כי לא שמעו זאת ממנו מעולם. אז אמר להם: "מה תתפלאו בזה, אני לא למדתי על מגת כן כדי שאוכל להתפאר שאני יכול לומר בעל פה".

בימי חורפו כשהיה אברך בטומשוב והאדמו"ר ר' מנחם מנדל מורגנשטיין מקוצק היה גם כן אברך בעיר. שניהם היו מחסידי פשיסחא. פעם אחת היתה מחלוקת בביהמ"ד בין חסידי פשיסחא וחסידי אחרים. המחלוקת הגיעה למצב שהחסידי האחרים היכו את חסידי פשיסחא. ר' מנחם מנדל היה בביהמ"ד.

באו והודיעו לרבינו מה קרה. כששמע זאת, הלך בזריזות לביהמ"ד. בדרך מרוצתו עמד איש אחד מצד שכנגדו ברחוב העיר וכשראה שאברך אחד מחסידי פשיסחא רץ בחיפזון הבין שהולך לעזור לצד שלו אז פשט האיש את רגלו בסמוך לרגלי הרב כדי שיכשל במרוצתו. ואכן רבינו נפל אבל מיד קם על רגליו ורץ לדרכו. אותו האיש שפשט את רגלו התחיל תיכף לחלות ברגליו ותוך ימים מועטים נפל למשכב ולא יכול ללכת על רגליו וכך במשך כל ימי חייו שכב על משכבו עד יומו האחרון במשך יותר מעשרים שנה.

בעיר איזביצא היו לרבינו מתנגדים. פעם אחת בשבת קודש איש אחד ממתנגדיו הלך לתנור ששם היה טמון עבור הרבי מאכל שבת, פתח את התנור ונטל אפר והשליך אל המאכל. כשישב רבינו בסעודתו, המתין שיביאו לו את אותו מאכל. כשמשמשו פתח את התנור וראה את האפר לא שם את המאכל על השלחן כי אי אפשר לאכול כך את המאכל. תוך כדי כך רבינו שאל: "למה לא שמו את המאכל על השולחן?". המשמש לא ענה שום תשובה, אך כששאל רבינו פעם נוספת אז אמרו לו את האמת, כי איש אחד קלקל המאכל בזדון ואי אפשר לאכול את המאכל. כששמע זאת רבינו אמר שיביאו את המאכל עם האפר ושימו אותו על השולחן. רבינו אמר ליושבים לפניו: "מה ראוי לעשות לאיש שמקלקל ומבוזה בזדון מאכל הראוי לאכילת אדם? ועוד יותר מאכל של שבת קודש, ועוד מאכל שהוכן עבור תלמיד חכם! על כן מי שנתן אפר במאכל יתהווה ממנו עפר ואפר ולא יהיה לו שריד ופליט ר"ל", וכך היה ועד היום הזה יש אנשים באיזביצא שזוכרים את המעשה אשר אחר שבת זו התחילה מגפה בו ובבני ביתו ולא היה לו שרידי ופליט ר"ל.

אחד מחסידי התאונן לפני רבינו על מצבו הכספי הדחוק. באותה שבת חל בה פרשת תצווה. רבינו הגיש לו בעת עריכת שולחנו, כוס יין, והוסיף: "הרי כתוב בזאת הפרשה 'ועשית משבצות זהב', שתתברך בארנקים מלאים זהב". לא עברו ימים רבים, והאיש זכה בפייס את הזכיה היותר גדולה והתעשר עושר רב.

פעם אחת בראש השנה קודם תקיעת שופר ציווה לכל החסידים שנמצאו בביהמ"ד לומר שלוש פעמים: "אהבת עולם אהבתנו ה' אלוקינו חמלה גדולה" עד "ולאהבה את שמך". הרב אמר כי הוא רואה קטרוג גדול על עם ישראל לכן צריך להתפלל בהתלהבות ובתשובה ממעמקי הלב. רבינו בעצמו אמר גם כן בבכיה רבה. באותה השנה התחדשו גזירות על ישראל ר"ל בעניין לקיחת יהודים לצבא.

פעם אחת בפ' ויקרא אמר כשקראתי את הפסוקים: "וְאֵם מְנַחֵה עַל הַמַּחְבֵּת... פְּתוּת אֶתָּה" (ויקרא ב, ה-ו) הרגשתי חיים. ספרתי את התיבות בשני הפסוקים וראיתי שיש שם ח"י תיבות. ספרתי את האותיות וראיתי שיש שם 68 אותיות כמניין חיים. הבנתי מדוע הרגשתי ריח של חיים. (הסיפורים מעובדים מתוך 'דור ישרים')

ט' טבת

הגאון הרב חזקיה הכהן רבין זצ"ל

יום ההילולא - ט' טבת

נולד בראש חודש שבט ה'תרל"ב (1872) בבוכרה. עוד בהיותו רך בשנים ניכר כי לגדולות נוצר. שעות רבות עסק בתורה הקדושה בבית המדרש. במשך שלוש שנים רצופות שקד על תלמודו בביהמ"ד במשך כל השבוע. רק לקראת שבת חזר לביתו. בשנת ה'תרנ"ו (1895) נפטר אביו ששימש כרב הראשי וראב"ד

בוכרה וגלילותיה במשך כשלושים שנה. למרות שרבינו היה כבן 24 שנים בלבד הוא החל לשמש במקום אביו. זמן קצר לאחר שהחל בתפקידו עשרות קהילות מקרוב ומרחוק עמדו איתו במשא ומתן בעומקה של הלכה. נודע בבקיאותו הרבה בענייני גיטין, יבום וחליצה, מקוואות, חושן משפט ועוד. שאלות הפנו אליו מכל ערי בוכרה רבתי. התכתבויות רבות היו בינו ובין רבני הערים בירושלים, קובא, ברדיטשוב, פראג, וורשה שבפולין ודובנא שבליטא. עם עליית הקומוניסטים לשלטון ברוסיה וכבישת ערי בוכרה החלה רדיפת היהדות והרבנים. שם משפחתו 'רבי' משמעותו בשפה הרוסית 'רב', היה סימן ברור כי מדובר במשפחה של רבנים. הבולשביקים הוציאו להורג את שני אחיו: רבי פינחס הי"ד ורבי רחמים הי"ד. קהילות בוכרה המשיכו תחת הנהגתו של רבינו את לימוד התורה והפעילות התורנית למרות האיסור החמור שגזרו הקומוניסטים על כל פעילות תורנית. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו.

בשנת ה'תרפ"ה (1905) ראשי המשטר הקומוניסטי פנו לרבינו בדרישה שיפסיק את הדרשות ושיעוריו התורה בטענה שהוא 'מסית נגד הקומוניזם'. רבינו הבהיר כי אינו מדבר נגד השלטון ודרשותיו ושיעוריו הם רק בענייני תורה והלכה. הם שלחו מרגלים לעקוב אחריו והזהירו אותו כי יגלה לסיביר לשנים ארוכות עם עבודת פרך, אך רבינו המשיך במעשיו. ראשי המשטר הציעו לו לעזוב את רוסיה, אך רבינו סירב גם לזאת. בשנת ה'תרפ"ט (1929) השלטון הסובייטי העליל על רבינו עלילת שווא והעמיד אותו למשפט ראווה, אולם רבינו הצליח לברוח לאפגניסטן. בחודש ניסן ה'תרצ"ה (1934) הגיע לארץ ישראל. דרשתו הראשונה היתה ב'שבת הגדול' בביה"כ המרכזי לעדת הבוכרים 'בבא תמא'. בשנת ה'תרצ"ז (1938) ביוזמנו הוקמה ישיבת "ש"ם" על שם רבי ש'למה מ'וסיוף (הכספים נתנו מצוואתו של ר' שלמה מוסיוף).

שנה לאחר מכן פעל להקמת בית שחיטה לעופות בשוק של שכונת 'רחובות' הבוכרים. בשנת ה'ת"ש (1940) נקרא התבקש רבינו ע"י ראב"ד ירושלים לכהן כדיין בבית הדין של העדה הספרדית. בנוסף רבינו הצטרף לחבורת המקובלים בירושלים ולמד בישיבת המקובלים 'רחובות הנהר'. שלושים יום קודם פטירתו אמר רבינו למשפחתו כי ימיו ספורים. נפטר ב-ט' טבת ה'תש"ה (1944). חי כ-72 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. על שמו הוקם בית-הכנסת 'עטרת חזקיה' על ידי בנו ר' יהודה וכן רחוב בשכונת הר נוף נקרא בשמו.

אביו: ר' יצחק חיים (הרב הראשי וראב"ד בעי"ת בוכרה וגלילותיה). **אמו:** מרת יוכבד (נכדת ר' יוסף ממאן מערבי זצ"ל שלוחא דרבנן בערי בוכרה). **אשתו:** מרת מרים. **מרבתי:** הגאון ר' משה ברוך (מח"ס 'תיבת משה'), המקובל רבי שאול דוויק הכהן (השד"ה), הגאון ר' אהרון בן שמעון (רבה של צפת ששימש כשד"ר בבוכרה). **חברותא:** המקובל ר' יעקב מונסה. **מתלמידי:** הגאונים ר' יהודה (בנו), ר' בן ציון הכהן רבין (אחינו וחתנו). **מילדי:** הגאון ר' יהודה. **מספרי:** •עטרת חזקיה מזכרת הגיטין - שו"ת.

להלן סיפורים מפי הרה"ג ר' יצחק הכהן רבין, נכדו של רבינו (מעובדים מתוך 'מרווה לצמא'): בבוכרה היו יותר מחמישים ערים וישובים שהתגוררו בהם יהודים. כולם היו כפופים למרותו של הרב הראשי. פעם אחת הגיע לרבינו אדם עשיר מעיר רחוקה. הוא סיפר לרבינו כי עד עתה נולדו לו רק בנות. הוא משתוקק לזכות לבן זכר. הוא ביקש את ברכת רבינו וכן את עצתו. רבינו שאל מהיכן הוא הגיע ולאחר שהבין כי הוא הגיע ממקום רחוק הוא ביקש ממנו להתארח אצלו למשך ימים אחדים כדי שינוח מעמל הדרך. לאחר כשבוע ימים קרא לו רבינו ואמר: "שוב כעת לביתך, בעוד שנה בעז"ה תיפקד בבן זכר". מדברי רבינו לא נפל דבר. לאחר כשנה חזר האיש לרבינו כדי להודות לו ולבשר כי אכן נולד לו בן כפי שרבינו אמר.

בעיר סמרקנד פעם אחת התרחשה רעידת אדמה. מדובר בעיר השניה בגודלה במדינת אוזבקיסטן. אחרי הרעידה שהיתה המשיכו להתרחש רעידות משנה. אנשים ברחו מיד מחוץ לעיר לשדות, הרחק מהבתים. הם בנו אוהלים בשדות והמתינו עד שיפסיקו רעידות האדמה. רעידות האדמה המשיכה לפקוד שוב ושוב את העיר והאנשים לא יכלו לחזור לביתם. המצב הפך להיות למסוכן ביותר. הקושי להסתדר עם ילדים קטנים ללא אוכל ובגדים כשהם ישנים באוהלים לא היה קל.

בצר להם הם שלחו מישהו לרבינו שיספר לו על המצב. כשרבינו שמע על כך, הוא החליט לבוא בעצמו לעיר סמרקנד. הוא נכנס לאחד האוהלים. מאחר והתעסק גם בתורת הסוד הוא ערך באוהל יחודים וכוונות. לאחר מכן ביקש סכין וחתך את האוהל לשני חלקים ואמר: "אפשר כבר לשוב לעיר. הסכנה כבר חלפה". ואכן מדברי רבינו לא נפל דבר. רעידות האדמה הפסיקו לחלוטין!

להלן סיפורים מפי הרה"ג ר' יצחק הכהן רבין, נכדו של רבינו (מעובדים מתוך 'מרווה לצמא'): בעירו של רבינו התגורר קצב. מדובר באדם רגיל מן השורה, פשוט והמוני. פעם אחת ראו את הקצב בשבת קודש בשעות הבוקר הולך במהירות, בידו החזיק סיר מפויח ומאחוריו הולכת אשתו כשהיא בוכה. מאשרת פניו נראה היה כי הוא זועם על בעיה מסויימת והוא רוצה שהרב יפתור לו את הבעיה.

הוא נכנס לבית-רבינו והניח את הסיר על השולחן. הוא תבע מהרב להביט בסיר ויראה מה הולך אצלו בבית. הסיר היה מפויח לחלוטין! האישה שרפה בטעות את החמין! רבינו שמע את הדברים והחל לנקוש באצבעותיו על השולחן. לאחר זמן מה קרה לאשתו הרבנית ואמר לה: "יש כאן יהודי שמתלונן שסיר החמין שלהם נשרף". הוא מוסיף ומבקש: "אני רוצה שתביאי לכאן את סיר החמין שלנו".

הרבנית לא הבינה מדוע עליה להביא את סיר החמין שלהם כיוון שהוא מבושל כל צורכו, רחו נודף למרחקים ואינו שרוף. אבל היא לא שאלה שאלות והלכה לעשות את רצון בעלה. היא נכנסה למטבח. לתדהמתה המרובה היא מגלה שסיר החמין שלהם נשרף לחלוטין, בדיוק כמו הסיר של הטבח.

היא לוקחת את הסיר ומגישה אותה לפני רבינו. הצדיק פנה לקצב ואמר לו: "אתה חושב שרק בבית שלך סיר החמין נשרף? בכל בית זה קורה לפעמים. הנה, ראה נא את הסיר שלנו!". כמובן שהקצב לאחר שראה כי גם הרבנית שורפת את החמין אצל הרב הוא יצא מהבית ללא מילים.

להלן סיפורים מפי הרה"ג ר' יצחק הכהן רבין, נכדו של רבינו (מעובדים מתוך 'מרווה לצמא'): מדי תקופה שוטרים נקשו בדלתו של רבינו והורו לו לחדול משיעוריו. היה להם מידע שרבינו מסית נגד הקומוניזם. רבינו לא הסכים וטען בתוקף: "אני רב של הקהילה היהודית, מתוקף תפקידי לממד אותם את חוקי התורה. אין כאן שום מסרים פוליטיים". הם דרשו ממנו לעזוב את רוסיה. מדובר בהצעה לא שגרתית שכן אצל הרוסים אין זה אפשרי. אולם כאן הם הציעו זאת. למרות שהם רצחו את שני אחיו וסכנת מוות עלולה להיות מסירוב גם כעת רבינו סירב ואמר: "ממתי שמענו שרועה מפקיר את העדר שלו? איך אעזוב את המקום בשעה שהציבור זקוק לי?". הרוסים החליטו לעצור את רבינו ולתפור לו תיק למרות שידעו כי עלול להיגרם מכך מהומות ציבוריות וביקשו להימנע מדברים אלו. רבינו נעצר ונערך משפט בפניו כשהרוסים טוענים שרבינו מסית ואף הביאו ראיות ששתלו בתיקו.

במהלך המשפט רבינו ביקש להתפנות. השופט אישר בליזוי שני שוטרים. רבינו הצליח להשתחל בעד החלון. לאחר שעברו דקות ארוכות החלו לדפוק על הדלת ולצעוק: "צא כבר! השופט מחכה לך", אולם מאחורי הדלת לא היה מענה, השוטרים פרצו את הדלת אך החדר היה ריק! השוטרים חזרו נבוכים

ובית-המשפט פסק שלא בפניו את גזר דינו. אבל רבינו הצליח להגיע לאפגניסטן. הוא המתין להם עד שהרבנית וילדיו יצליחו לברוח את הגבול ויצטרפו אליו.

הדבר המופלא היה כי באחת הפעמים לאחר תפילת שחרית באפגניסטן פניו הקרינו אושר. כאשר המתפללים שאלו על כך השיב רבינו שהיום הוא יפגוש את משפחתו. זה היה משפט סתום שכן הרוסים הדקו את הגבולות. לא רק שאנשים לא יכלו לעבור אלא שגם ידיעות לא היו יכולות להימסר. סוד ה' ליראיו. עוד באותו היום הצליחו הרבנית וילדיו לברוח את הגבול והצטרפו אליו.

י' טבת

הגאון הדרשן הרב ראובן קרלנשטיין זצ"ל

יום ההילולא - י' טבת

נולד ב-ט"ז אלול ה'תש"ז (1947) בבני-ברק כבן יחיד להוריו. בברית המילה שימש כסנדק מרן ה'חזון איש' זצוק"ל. למד בישיבה הקטנה של ישיבת פוניבז' ובישיבה למצוינים בירושלים. בתקופת לימודיו בירושלים התקרב למגיד המישרים הרב שלום שבדרון, ממנו רכש את יסודות הדרשנות. כעבור זמן עבר ללמוד בישיבת סלבודקה בבני ברק. משנות ה-70 החל כדרשן. הוא דבק בסגנונו של הרב שבדרון, שעמו שמר על קשר הדוק במשך עשרות שנים ואף הספידו בהלווייתו. במשך שנים נדד ביישובי הארץ ודרש בפני התושבים המקומיים. מסר דרשות ושיחות מוסר בפני אברכים ובחורי ישיבות וכן בעצרות חיזוק בריכוזים החרדיים. במשך שנים רבות מסר מדי ליל שבת דרשה מרכזית בבית הכנסת איצקוביץ' שבמרכז בני ברק שמשכה אליה קהל רב. בכל יום שישי מסר שיעור קבוע בתל אביב, ולאחר שחלה עבר שיעורו לבית המדרש ירחי כלה בבני ברק. דרשותיו שודרו בקול הלשון. באמצע שנות ה-80 חלה, כליותיו קרסו, והוא נזקק לדיאליזה. למרות חוליו התמיד בפעילותו כשהוא מובל בכיסא גלגלים. בשנה האחרונה לחייו התדרדר מצבו ושתי רגליו נכרתו. בעל אמונה עצומה בבורא עולם. קיים את המצוות בהתלהבות עצומה ומופלאה גם כאשר חלה וסבל מיסורים קשים. נזהר מאוד בכבוד הבריות. ענוותן מופלא. נפטר ב-י' טבת ה'תשע"ד (2013). ציונו בבית הקברות סגולה בפתח תקווה.

אביו: הגאון ר' יצחק מאיר. **אמו:** מרת בריינא בת-ציון (לבית ויספישי). **אשתו:** מרת בלהה קליין (נישוא בשנת ה'תשכח-1968). **מרבתי:** הגאונים ר' חיים אהרן טורצ'ין, מגיד המישרים הרב שלום שבדרון, הרב אריה אברהם מס. **מתלמידיו:** הדרשנים הגאונים ר' שלמה לוונשטיין ור' ברוך רוזנבלום. בנו: הרב חזקיהו יוסף קרלנשטיין (מעביר את דרשותיו ושיחותיו הקבועות). **מספריו:** יחי ראובן- מדרשותיו, מבוססים לפי פרשות השבוע.

פעם רבינו חלה בכליותיו והן כרסו. רבינו היה חייב לעבור השתלת כליה. בני משפחתו עשו את מיטב מאמציהם לסייע בעדו. הוא עם כל צערו הנורא, התאזר והתגבר כארי בעבודתו בשמחה, ולא הניח לעצב כל שהוא לקנות שביתה בליבו הפועם כל כולו באהבה והתחזקות באמונתו יתברך.

לאחר המתנה ממושכת של כשנתיים וחצי ותוחלת ללא תקווה, הוחלט לנסוע מניו יורק ולנסוע לצד השני של ארה"ב לבית רפואה בקליפורניה ולנסות להשיג שם כליה. אחד מהרבנים שהתלוו לרבינו

סיפר: "זכיתי לנסוע עם הגאון רבי ראובן לעיר סן פרנסיסקו בקליפורניה. הייתה זו נסיעה ממושכת של שש שעות טיסה מניו יורק".

"היגענו לשדה התעופה בקליפורניה בשעה עשר וחצי בערב ומשם נסענו כמה שעות אל בית הרפואה. בבוקר, כשהגענו ליעד, שני שוטרים המתינו לנו ומסרו לנו הודעה דחופה מאוד לצלצל לביתנו בניו יורק. חשתי צמרמורת עצומה – מה יכולה להיות ההודעה הדחופה מביתי בניו יורק שהיו צריכים לשלוח שוטרים כדי להודיע לנו?"

"התקשרתי. בני הבית אמרו שלפני ארבע שעות צלצלו אליהם מבית הרפואה בניו יורק והודיעו בשמחה כי הצליחו להשיג עבור הרב כליה מתאימה. לפי התהליך המשפטי המקבל מוכרח להודיע תוך שלוש שעות ממציאית הכליה שאכן הוא מוכן לקבל את האיבר מאותו תורם, ואם לא – הם עוברים למועמד הבא ברשימה".

"בני הבית ניסו להשיג אותנו דרך שוטרי שדה התעופה אבל מכיוון שכבר עזבנו את המקום הם לא הצליחו. הם ניסו דרכים נוספים אבל גם הן נכשלו. כשלא עלה בידם להשיג את רבינו ולאשר את ההשתלה העבירו בבית החולים בניו יורק את הכליה לנצרך הבא ברשימה. קשה לי לתאר את רגשותי. איך אפשר לבשר זאת לרבינו? כל כך הרבה זמן המתין להשתלת הכליה, ודווקא עכשיו כשנסענו לסן פרנסיסקו בית-החולים מצא כליה?"

רבינו סיים להתפלל. הוא נעמד לצידו בסיום השיחה, ראה את פניו והבין שקרה משהו ולכן הוא שאל: "מה קרה?". ניסיתי לדחות ולהתחמק בתירוצים שונים, אך הוא הפציר בי לומר לו את האמת. לבסוף סיפרתי לרב את הדברים. פניו האירו כאילו שמע שמועה טובה. הוא ניגש לטלפון ובקול שמחה אמר לאשתו הרבנית: "חסד עשה עימנו ה' יתברך. המחשב הורה שיש כליה מתאימה עבורי, אבל הקב"ה היודע שאין זה לטובתי הציל אותי. דווקא באותו הלילה כאשר מצאו את הכליה הנכונה לדעתם, הרחקתי נדוד למרחקים של אלפי קילומטרים כדי שלא תעלה כליה זו בחלקי! הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו!". הוא ממש רקד משמחה.

כעבור שלושה חודשים נמצאה הכליה המתאימה לו והיא הושתלה בגופו, וב"ה הוא חי עוד כשלושים שנה בבריאות שלימה, ובכל שנה ושנה היה עורך סעודת הודאה גדולה שניצל מההיזק ולא נשתלה בגופו כליה שאיננה מתאימה לו. עסקן אחר חקר לגבי שתי כליות שהיה נראה כמי ש'הפסידו' אותם. הן הושתלו בשני גויים הבאים משני קצות תבל, ושניהם מתו תוך שישה שבועות, כי הכליה אומנם היתה יפה ושלימה מבחון אך מבפנים הייתה מזוהמת.

רק אז נראה לעין כל כי צדקה שמחתו של רבי ראובן. קשה לשער כמה שנים לא זכה העולם לכזה ריקוד של איש אמונה וביטחון, צדיק נשגב כרבי ראובן זצ"ל. מי שלא היה באותו ריקוד לא יכול להאמין להיכן יהודי יכול להגיע, לאיזה דרגה בדביקות בה'. אני זכיתי לעמוד אז לצידו של עובד ה' במדרגה גדולה וקדושה כזו. לאחר שראינו את התאמצותו באמונה וביטחון ברוח של שמחה אמיתית, במצב שאיש אחר הסובל היה מתייאש, אנשים כאלה קשה למצוא בדורנו! (מעובד מתוך יחי ראובן)

הרב יוטקובסקי סיפר: לקחתי טרמפיסט מרחוב חזון איש בבני ברק לכיוון רחוב חידושי הרי"ם, יהודי חביב מאוד ונחמד מאוד. הוא זיהה אותי: 'אתה יוטקובסקי, נכון?', 'אישרתי את דבריו, והוא אמר שיש לו סיפור יפה לספר לי. הוא גר בניין שבו התגורר הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל. רבינו היה יהודי

שמלבד עצם גאונותו הגדולה בכל חלקי התורה, ומעבר ליראת השמיים המופלגת שלו, היתה לו אהבה עצומה למצוות. הוא שמח בכל מצווה בצורה מופלאה. כשהוא נסע במונית, ובסיום הנסיעה הנהג עצר את המונה ומבקש את סכום הנסיעה רבינו היה מוציא את הארנק בשמחה עצומה, ומכריז בקול גדול 'ביומו תתן שכרו', ולפעמים היה מתחיל לשיר ואפילו לרקוד קצת, על כך שזכה לקיים את המצווה החשובה הזאת...

בחג הסוכות רבינו היה יושב כל החג בסוכה, כמעט לא יצא ממנה, רק כדי להתפלל וכדו'. הוא היה יושב בסוכה ושמח בכל רגע שהוא זוכה לקיים את המצווה. הוא היה מחבק ומנשק את הסוכה, זה היה דבר מדהים, לראות את האהבה העצומה שהוא אהב את הסוכה שלו. כשהילדים שלי היו קטנים התקנו בבינתו סורגים. מאחר והדירות בבני ברק צפופות ביחס למספר הילדים הממוצע למשפחה, עשינו 'סורגי בטן' שבולטים מעט החוצה, ואפשר להושיב שם שבעה או שמונה ילדים שיראו את האוטו זבל' עושה את מלאכתו.

כמה ש'סורגי בטן' זה דבר נפלא, יש בהם גם חיסרון קטן. כשמגיע חג הסוכות והשכן מלמטה בונה סוכה, יש חוששים לכך שאומרים 'לבוד' בין סורג לסורג, וממילא צריך להתייחס לכל שטח הסורג כאל פלטה אחת גדולה של מתכת, שעומדת מעל הסכך של השכן מלמטה, והיושב מתחת לסורג הזה בספק אם אין זה נקרא שהוא יושב בסוכה. יש שפותרים את הבעיה על ידי כך ששמים סכך כשר על גבי הסורג, ואז הברזל של הסורג בטל לסכך הכשר שמצטרף ב'חבוט רמי' לסכך של סוכת השכן מלמטה.

במשך השנים רבי ראובן קרלנשטיין לא אמר מילה לגבי הסורג. אבל כשהילדים גדלו, והסורג הזה כבר לא היה כל כך שימושי, רבי ראובן הגיע לדלת ביתנו וביקש לשוחח איתי. הוא ביקש ממני טובה אישית: 'אם לא אכפת לכם, ואם זה בסדר מצדכם, ואם זה לא מפריע לכם, ויש את נפשכם לעשות איתי חסד, אני מבקש אולי תואילו להסכים שאני אביא מסגר שיחליף לכם את ה'סורג בטן' בסורג ישר, וכך הסוכה שלי תהיה יותר מהודרת, כמובן שאני אשא בכל העלויות, ואתם לא תצרכו לשלם אפילו לא שקל אחד בודד'.

הסכמתי בשמחה, ואמרתי לרבינו שאני שמח שיש לי חלק בקיום מצוות הסוכה שלו, שכידוע היתה בהידור רב ובשמחה עצומה. עברה שנה תמימה, ובערב יום הכיפורים של השנה הבאה, רבי ראובן שוב נקש בדלת. הוא כבר לא היה בריא, בדרך כלל היה מתנייד על גבי כיסא גלגלים, אבל הוא התאמץ מאוד כדי לבוא לביתי... "פתחתי את הדלת, קיבלתי את פניו בכבוד גדול. רבי ראובן אמר לי שהוא חייב לי הכרת הטוב, ולכן הוא רוצה לתת לי מתנה. "הכרת הטוב? לא הבנתי על מה הוא מדבר. רבי ראובן הזכיר לי את העניין עם הסורג. אני אמרתי לו שמאחר ובסך הכל הוא החליף לנו בסורג חדש ויפה יותר, לא עשיתי לו שום טובה, ובוודאי שהוא לא חייב לי הכרת הטוב.

אבל הוא התעקש. בסוף לא היתה לי ברירה והסכמתי. 'אני אתן לך מתנה אבל אני מבקש שלא תיעלב... תבטיח לי שלא תיעלבי!'. אחרי שהבטחתי הוא אמר: "מאחר ואנחנו שכנים, יצא לי לראות אותך כמה פעמים, כשאתה יוצא מהבית לתפילה בשעה תשע וחצי וגם קצת יותר מאוחר. לפעמים אתה מפספס את קריאת שמע בזמנה'. עכשיו התחיל רבי ראובן להסביר לי כשדמעות בעיניו מה החשיבות העצומה של קריאת שמע בזמנה. 'באתי לתת לך מתנה! עכשיו אתה תיתן לי יד, ותבטיח לי שמהיום, ערב יום הכיפורים זה, ועד ערב יום הכיפורים הבא עלינו לטובה בשנה הבאה, לא תחמיץ אפילו פעם אחת את מצוות קריאת שמע בזמנה. אתה תעמוד בהבטחה שלך ואני אזכה אותך בשנה שלמה של אמירת קריאת

שמע בזמנה. "עברו מאז כבר שמונה שנים", סיפר הטרמפיסט. "מאז ועד היום לא הפסדתי אפילו פעם אחת אמירת קריאת שמע בזמנה. רבי ראובן אכן נתן לי מתנה יקרה מפז ומפנינים.

באחת הפעמים לאחר שסיים לדרוש בבית הכנסת שביישוב 'קדימה', רבינו הבחין ששני אנשים מתדיינים ביניהם מי יזכה להסיעו לבני ברק. רבי ראובן, שחרד על כבודו של כל יהודי מישראל, לא רצה להכריע ביניהם. רבינו פנה לאחד ממכריו בני המקום וביקש לנוח בביתו מעמל הדרשה בטרם ישוב לעירו. האיש נענה לבקשה בשמחה ונתן לרבי ראובן את מפתחות ביתו.

זמן קצר לאחר מכן האיש חזר לביתו ונוכח לדעת כי רבי ראובן עזב את ביתו. בסופו של דבר הבין האיש, כי רבי ראובן חשש לפגוע בכבודם של השניים וחיפש כיצד לחמוק מהם ולנסוע לבני ברק לבדו. המעשה אירע ביישוב בלתי מפותח בזמנו לפני כארבע עשורים. הרב נאלץ ללכת במשך שלושת רבעי שעה באפלה ובשממה עד שהגיע לתחנת האוטובוס הרחוקה, שם נאלץ להמתין לאוטובוס הנוסע לנתניה אחת לשעתיים, ומשם עלה לאוטובוס הנוסע לתל אביב, ולקראת סוף המסע כשהגיע לתל אביב היה עליו לנסוע באוטובוס נוסף לבני ברק. בשעה מאוחרת בלילה כששב רבי ראובן לביתו וכדרכו לנהוג בהצנע לכת, לא גילה לאיש את סיבות איחורו. רק לאחר פטירתו הגיע בעל המעשה לנחם את בניו בימי השבעה וכך נודע הדבר.

רבי ראובן חילק הרבה כספי צדקה ברוחב לב, אך אפילו בני המשפחה הקרובים ביותר לא הצליחו לדעת את מקורות הכסף, האם אלו כספים של יהודים שנתנו לו לחלק לפי דעתו, או שייחד לעצמו כספים לשם כך. הוא נהג כך בדרכי אביו – להרבות צדקה בעין יפה לפי האפשרות, אך בהצנע לכת מוחלט. כאשר רבי ראובן שב מטיפול רפואי מסובך, ליד דלת הבית המתינה לו מעטפה ומכתב בתוכה. רעייתו של רבי ראובן הוציאה את המכתב ממעטפתו, סקרה את המילים ופרצה בדמעות שלישי. רבי ראובן ניגש לראות בשל מה הבכי, עיניו התרוצצו בזריזות בין השורות, ופניו החווירו כשלג.

אחד מבני הבית שנכח במקום בשעת מעשה, ניגש להציץ במכתב. רבינו קימט מיד את הנייר ותחבו לכיסו כשהוא זועק: "לשון הרע! מי הרשה לך להסתכל בזה?". הסתבר, כי כותב המכתב היה יהודי שביקש לערוך איתו עסקת ממון מסוימת. מכיון שרבינו לא הסכים להצעתו, טרח הלה וכתב את הדברים במכתב מזועזע, בו פירט אחת לאחת כיצד ייסוריו של רבי ראובן למיניהם באו לו ב'מדה כנגד מדה'! במכתבו תאר ופרט כאבים וחוליים שפקדו את רבי ראובן במשך השנים, תוך כדי שהוא פוגע בנקודות הכואבות והרגישות, מפטיר וכותב: "הקב"ה מכה בך, מכיוון שאתה רק נאה דורש ולא נאה מקיים. כליותיך חולות כי הן יועצות רע" וכו'. כך הלך ומנה במכתבו המצמרר שמונה או תשע נקודות, כשהוא מוכיח את רבי ראובן, ומעורר אותו לערוך חשבון נפש ולחקור בשל מה באו עליו כל יסוריו.

רבי ראובן סיים לקרוא את המכתב בשתיקה, ומני אז, בכל פעם שפגש את אותו אדם, נהג לברך אותו לשלום בסבר פנים יפות, ולדבר עמו בחביבות מיוחדת. כאשר ערך כותב המכתב שמחות לילדיו, התאמץ רבי ראובן להופיע, ולאחל לו שירוה נחת מכל יוצאי חלציו. כשנבצר ממנו להגיע, עקב מחלתו, נהג לשגר מתנות נאות, ולצרף גם מכתב ברכה חם ולבבי. רבינו גזר את שולי המכתב באופן ששם הכותב לא יופיע, והטמין אותו במקום סתר. מדי פעם כאשר שב מאירועים ומדרשות בהם האזינו לדבריו בשקיקה מאות אנשים, הוא ניגש לארון, הוציא את המכתב ממסתורו והחל להתעמק בדברים שוברי הלב. רק כאשר הרגיש שמדת הגאווה שבורה ורצוצה, השיב רבי ראובן את המכתב למסתורו למשמרת עד שיזדקק לו בפעם הבאה...

מעשה זה נקשר במשפחה כעטרה לראשו של רבי ראובן במשך עשרות בשנים. אולם כששאלו את רבי ראובן בהזדמנויות שונות אודות מעשה זה, נהג בענוותנותו הרבה לבטל את הדבר באמתלאות ובתואנות שונות. פעמים השים עצמו כמי שאינו זוכר את המעשה כלל, ופעמים אמר כשבת שחוק על פניו, כי יתכן שהמעשה אכן ארע, אולם מאז חלפו שנים רבות והשכינה כבר ברחה ממנו... (הסיפורים מעובדים מתוך יחי ראובן)

משחר נעוריו ניכרו ברבי ראובן מידות תרומיות ויראת שמיים עזה וטהורה. הראשון שעמד על טיבו, היה מרנא ה'חזון איש' זצוק"ל, וכך היה המעשה: בהיותו ילד צעיר כבן שלוש שנים, הגיע ראובן הקטן יחד עם אביו לשמחה משפחתית, בהשתתפות מרן ה'חזון איש'. באמצע השמחה הציע החזון איש 'תפוח' לראובן (יש אומרים שנתן לו סוכריה).

הילד הפעוט, הגיש את ידו כדי לקבל את התפוח. תוך כדי מעשה ברגע כמימרא, משך את ידו לאחור וסירב בנחישות לקבל את הפרי. "מדוע אינך מעונין בתפוח?!", תהה ה'חזון איש' ושאל את הילד. למרות גילו הצעיר השיב מיד: "וכי מניין לי כי התפוח מעושר?". מרן ה'חזון איש' התפעל מצדקותו של הילד. כשחיוך נסוך על שפתיו הקדושות, ליטף את הילד ואמר על אתר: "ניכר שהשכינה שורה עליו, על הילד. רואים שחינכו אותו היטב".

"פעם אחת הרגשתי את ה'אלמלי ידע' על עצמי", הגאון רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל סיפר, "מעשה שהיה כך היה: נדיב אחד, שהיה תורם מהונו לאחת הישיבות, הגיע מאמריקה וערכו לכבודו מסיבה. ביקשו ממני לדבר לכבוד האורח החשוב וכך עשיתי. כעבור זמן מה, נסע ראש הישיבה לאותו נדיב לאמריקה".

"כשחזר משם ניגש אלי ואמר לי: 'ר' ראובן, הנדיב הקליט את מה שדיברת במסיבה שערכו לכבודו בארץ. באמריקה התקיימה אסיפה לכבוד הישיבה. אותו נדיב השמיע את ההקלטה באותה מסיבה. ברצוני לספר לך, כי הגאון רבי יעקב קמינצקי נכח במסיבה ושמע את הדרשה שלך!".

"כשמעתי זאת אמרתי לעצמי: אוי וי! אם הייתי יודע שרבי יעקב קמינצקי ישמע את הדרשה - הייתי מדבר אחרת... יותר לעניין... אלמלי הייתי יודע... רבותי! כשנבוא לעולם האמת נגיד - 'אלמלי הייתי יודע מה זו מצוה...' 'אלמלי הייתי יודע מה זה שיעור תורה...' אבל אז זה כבר יהיה מאוחר! צריך לדעת כאן, עכשיו, בעודנו יכולים לאסוף לעצמנו מצוות ומעשים טובים!..."

רבינו סיפר שפעם הגיע לאמריקה לטיפול רפואי והמתין שם זמן רב למציאת תורם להשתלה. אחרי כמה חודשים בסביבות חודש טבת ביקש לטוס חזרה ארצה כי בנו נהיה בר-מצווה. אמרו לו העסקנים "לא ולא אתה נשאר כאן". רבינו שאל: "מה יש?" אמרו לו: "כעת מגיעים ימי החגאות של הגויים".

רבינו תהה ושאל: "מה לי ולחגאות של הגויים? למה אני צריך להישאר כאן בזמן הזה? הבר-מצווה של הבן הרבה יותר חשוב לי". האנשים אמרו לו: "רבינו, אינך מבין? כשאלה חוגגים כבר יהיו כליות, אל תדאג... בעת השמחה הם משתכרים והורגים אחד את השני ואז כבר תהינה כליות להשתלה..."

כאשר רבינו שמע זאת הוא בהזדמנות שהיתה לו סיפר את הדברים לגאון רבי אברהם כהנמן זצ"ל, מנהלה של ישיבת פוניבז'. הרב כהנמן שמע את הדברים ואמר לו: "כן, גם אנחנו ראינו זאת. כשהישיבה היתה עדיין בחו"ל, בפוניבז' שבליטא, עבדה משרתת גויה במטבח הישיבה. בערב שמחת תורה נעלמה המשרתת כאילו בלעה אותה האדמה. במוצאי החג היא חזרה".

"כששאלנו אותה להיכן היא הלכה? היא סיפרה שברחה משום שחששה לחייה. תהינו, מה קרה? מדוע היא חששה שיקרה לה משהו? היא סיפרה שכאשר היא ראתה את כמויות היין שזרמו לישיבה בערב החג... אצלנו, עם כמות כזאת של יין, המסיבה היתה מסתיימת בטוח עם כמה הרוגים". (הסיפור מעובדים מתוך 'יחי ראובן')

י"א טבת

הגאון הרב שלמה איגור זצ"ל

יום ההילולא - י"א טבת

נולד בשנת ה'תקמ"ז (1786) בליסא שבפולין כבנו הצעיר של אביו. בצעירותו למד בישיבתו של אביו ונודע כבחיר תלמידי הישיבה וכעילוי. בשנת ה'תקס"א (1801) לאחר נישואיו עבר להתגורר בוורשה, ונשאר בה במשך 36 שנים. תחילה עסק במסחר בוורשה. בשנת ה'תקצ"א (1831) עמד בראש ועד יהודי שהשתתף במרד הפולני מול השלטון הרוסי, במהלך המרד איבד את כל רכושו והוכרח לקבל על עצמו את משרת הרבנות בעיר קאליש כדי לכלכל את ביתו. בשנת ה'תקצ"ח (1837) כשנפטר אביו הגדול, רצו אנשי הקהילה בפוזנא למנותו כרב הקהילה במקום אביו, אך המשכילים שהתנגדו לכך עיכבו את המינוי עד שנת ה'תקצ"ט (1839) לאחר מספר שנים שניהן בפוזנא, הותש כוחו מהמלחמה התמידית עם המשכילים בעירו והוא חזר לרבנות העיר קאליש. לחם בעוז למען היהדות הנאמנה והחרדית ויצא בתוקף נגד התנועה הרפורמית. נפטר ב-י"א טבת ה'תרי"ב (1852). חי כ-66 שנים. ציונו בפוזנא.

אביו: הגאון ר' עקיבא. **אימו:** מרת גליקל (גליקן). **אישתו:** מרת לרבקה גולדה (בת הרב ישראל הירשון מוורשה). **מרבותיו:** אביו, הגאון ר' עקיבא. **מילדיו:** שישה בנים וחמש בנות. **מספריו:** גיליון מהרש"א - על התלמוד הבבלי ועל השולחן ערוך. **שו"ת ר"ש איגור** - פסקים וכתבים. **ספר העיקרים** - ביאורים בעיקרי ההלכות.

אירע פעם שהפועלים של רבי שלמה איגור ושותפו עשו דבר תרמית, והממשלה הטילה את כל האחריות על הבעלים, והיו ר' שלמה ושותפו בצרה גדולה. הם חשבו רבות כיצד ניתן להינצל מצרה זו. בלילה עלה בידי השותף עצה להיפטר מהעונש, והגיע לבית רבינו כדי לספר לו על כך. כשהגיע, וראה אותו יושב ולומד בתורה כאילו אינו נמצא בצרה גדולה. שאל אותו השותף: "איך יתכן שבזמן שיש צרה כזאת אפשר ללמוד?". ענה לו רבינו: "אתה צודק שאנו נמצאים בצרה. אבל לא ללמוד - היא צרה יותר גדולה..."

פעם אחת הייתה לרבינו קושיה ועמל עליה רבות ולא הצליח למצוא תירוץ המניח את הדעת. והנה בלילה בחלום בא אליו אחד הגבירים, שבחיי החזיק תורה ואמר לו לפליאתו תירוץ לקושיה זו. אמר רבי שלמה איגור, שמוכח מכאן, שמי שהחזיק תורה, לא רק שהוא מקבל בעולם הבא שכר עבור התורה שהחזיק, אלא גם מקבל את כל ידיעות התורה שלמדו בזכותו.

על העובדה שברכותיו של רבינו עשו פרי, ניתן ללמוד מהסיפור הבא: סיפר ר' שמחה שלמה לוי זצ"ל (בנו הצעיר של ר' אריה לוי), שבאחד מביקוריו של אביו בביתו של הגאון ר' איסר זלמן מלצר זצ"ל בליל שבת, סיפר רבי אריה על ישישה מופלגת כבת מאה ועשרים שנה אשר גרה בקומה הראשונה באותו בניין שבו הוא מתגורר. המנורה שבביתה כבתה ובמצבה הינה מפחדת פחד נורא מפני החושך הכבד

השורר בחודש טבת, ושאל רבי אריה את ר' איסר זלמן אם מותר להוריד בשבת את מנורת הנפט שלו לדירתה של אותה ישישה, שכן יתכן שהדבר אצלה הינו בגדר של פיקוח נפש.

לשאלתו השיב רבינו שאכן יש להוריד בשבת את מנורת הנפט. לשמע התשובה שקיבל, מיהר רבי אריה לזין לביתו, ומשהגיע התברר לו שחתנו רבי אהרון יעקובוביץ תלמיד חכם מופלג וצדיק כבר הוריד בעצמו את המנורה דקות ספורות קודם לכן. לפתע הופיע רבי יצחק אפשטיין תלמידו וכן ביתו המסור של ר' איסר זלמן לתמהונם הגדול של רבי אריה ובני ביתו, לשאלתם האם אירע משהו, השיב רבי יצחק שדקות ספורות לאחר שיצא רבי אריה מביתו של ר' איסר זלמן, החל ראש הישיבה לחשוש שמא רבי אריה לא ירצה להוריד בעצמו את מנורת הנפט מפני חשש לחילול שבת.

הוא יעיר לצורך זה משנתו את בנו הקטן בן העשר, הילד שיקום מן השינה עלול להתקרר בצאתו מן המיטה החמה אל מחוץ לבית בחורף הירושלמי הקר, וכן הוא עלול להפיל חלילה את המנורה מידי בעת רדתו מן המדרגות שכן קורי השינה עדיין יהיו על עיניו, ולכן בקשו ר' איסר זלמן שימהר לביתו של רבי אריה ויוריד בעצמו את מנורת הנפט או שאדם מבוגר אחר יוריד את המנורה.

והוסיף רבי שמחה שלמה לזין שישישה זו היתה בשעתו אומנת לילדיו של רבי שלמה אייגר, הודות לטפולה המסור בילדיו בייך אותה רבינו באריכות ימים וברכתו זו אכן התקיימה. לפי חשבוננו של רבי אריה לזין בהתאם לאנשים אותם זכרה והכירה, אפשר היה לומר בודאות שהיתה בת מאה ושש עשרה וכך הורה רבי אריה לכתוב על גבי מצבתה, שעד לימים ספורים לפני פטירתה היתה הולכת בעצמה ודואגת לכל צרכיה, בזכות ברכתו של ר' שלמה אייגר.

בצעירותו היה מגדולי הסוחרים, ובכל זאת היה שקוע בלימוד ולומד עם תלמידיו בעיון ובפלפול גדול, וכאשר היה צריך להפסיק מלימודו לקבלת שרי המלוכה ואנשי הצבא, שבאו אליו בענייני המסחר, גם כשהדבר ארך זמן רב, כאשר היה חוזר לתלמידיו, המשיך ללמוד איתם בדיוק מהמקום שפסק ממש, ולא הוצרך להתחיל מתחילת הענין או החידוש שלמדו מקודם, עד שהדבר היה לפלא בעיני הרואים והשומעים. הגאון ר' חיים דוידזון (דוד אשתו, רבה של ורשה), שאל אותו על כך, והשיב לו רבינו שזוהי ברכת אביו ר' עקיבא אייגר שבירכו קודם שהכניסו לחופה ואמר לו: "הנה אתה יוצא מביתי ומרשותי ותבוא לבית גבירים בית חותנך (חמיו של ר' שלמה אייגר ר' ישראל הירשזון בנו של ר' צבי הירש צנצמינר שהיה גביר גדול, ונותן מתנת חתונה לכל נכד סכום הגון ובנוסף ש"ס, משניות וספר תורה) ויזדמנו לך עסקים גדולים שיגרמו לך להפסיק מלימודך, תהא זאת ברכתי לך, שמיד כשתחזור ללימודך לא תצטרך לחפש ולעייץ שוב במה שהפסקת, כי אם מיד תוכל להמשיך ממקום שהפסקת בלא שום יגיעה ובזה תבא בשלום על מקומך ולימודך".

הגאון הרב שלמה יהודה לייב טבק זצ"ל

יום ההילולא - י"א טבת

נולד בשנת ה'תקצ"ב (1832) בסיגט שבמחוז מרמורש. בגיל צעיר נסע ללמוד בגאָרליץ אצל הגאון הרב יקותיאל יהודה טייטלבוים. בהמשך למד אצל הגאון רבי אברהם יהודה שוורץ. כשחזר לסיגט למד בישיבת המצטיינים של הגאון הרב יהודה מודרן בעיר. בשנת ה'תרי"ח (1857) רבו הייטב לב' התמנה לרבה של סיגט ומינה את רבינו לצידו לדיין ראשי. רבינו כיהן בתפקידו זה חמישים שנה עד פטירתו.

מכל המקומות קיבל שאלות. נחשב לאחד מגדולי הלמדנים בעיר. גאון אדיר. בקי בש"ס ופוסקים. ענוותן מופלא. למרות היותו דיין היה לובש בגדים של אדם פשוט מן השורה. התמדתו היתה מופלאה ביותר. בכל פעם שרבינו ישב בדין תורה, הוא ישב מעוטף בטליתו. מעולם הוא לא הסתכל בפניהם של בעלי הדין ולא רצה לדעת את שמותיהם. גדולי הדור העריכו את רבינו. גם מרן החזון אי"ש חיבב את ספרי רבינו והיה מעיין בהם הרבה. נפטר ב-י"א טבת ה'תרס"ח (1907). חי כ-75 שנים. ציונו בסיגט. חתנו שלמה דב הלוי סג"ל הלר הי"ד מילא את מקומו.

אביו: ר' פסח צבי. **נשותיו:** מרת צביה (זיווג ראשון - בת ר' מרדכי ישראל מקריווה), מרת מרים רובין (זיווג שני - בתו הדיין והמקובל הרב צבי אריה רובין, מח"ס 'אמרי בינה' על שיר השירים). **בניו:** ר' מאיר דוד (דומ"ץ בקרטשניץ), ר' שלום מסלאטיפינא, ר' מרדכי מברבשט, ר' מנחם מדובוב, ר' חיים מאפשא. חתנו: ר' שלמה דב הלוי סג"ל הלר הי"ד (נספה בשואה). **מרבותיו:** הגאונים ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים (מח"ס ייטב לב), ר' אברהם יהודה שוורץ (מח"ס קול אריה, ר' יהודה מודרן (מח"ס פרי העץ), ר' מאיר איזנשטטר (מהר"ם א"ש. מח"ס אמרי א"ש). **מספריו:** ערך ש"י - שו"ע על יורה דעה • תשורת ש"י - שו"ת.

הגאון הגדול רבי מרדכי וויליגר זצ"ל (מח"ס 'אוצר הש"ס', 'פרדס מרדכי' ועוד) סיפר על גודל התמדתו העצומה של רבינו. בימים ההם לא היה האפשרות לבקר קרובי משפחה לעתים תכופות כמו בזמנינו. טלטולי הדרך היו קשים ולפעמים עברו ארבע או חמש שנים עד שהתראו עם קרובי המשפחה.

פעם אחת בתו של רבינו הגיעה לבקר אותו אחרי שלא ראתה אותו זה זמן רב. כאשר נכנסה אליו רבינו כהרגלו עסק בתורה הקדושה. כשרבינו הבחין שאישה עומדת בחדרו, הוא לא הרים את עיניו מן הספר כלל ורק שאל: "מה השאלה?". הבת ענתה "יש לי שאלה! אני בתך חיה! אבי! האם אתה לא מכיר אותי?". רבינו הרים את עיניו, התבונן בה ואמר: "אה! מה שלומך? מה שלום בעלך? מה שלום ילדיך?" ותיכף חזר לתלמודו.

ר' מרדכי עוד סיפר שבכל פעם שרבינו ישב בדין תורה, הוא ישב מעוטף בטליתו. מעולם הוא לא הסתכל בפניהם של בעלי הדין. רבינו לא רצה בשום פנים ואופן לדעת מה שמותיהם של בעלי הדין. לא לפני דין תורה ולא לאחר מכן. הסדר שהיה אומר להם: "אמור מה בפניך!". לאחר מכן פונה לשני ואומר: "אמור אתה מה בפניך!" ואז היה נותן פסק דין ומשלח אותם החוצה.

האדמו"ר רבי משה טייטלבוים מסאטמאר זיע"א (ה'ברך משה' זיע"א) סיפר: ידוע ומפורסם ההתמדה העצומה של הערך ש"י זיע"א אשר היה מתמיד עצום עד מאוד באופן מבהיל. כאשר הערך ש"י השיא את ילדיו, החופה היתה נערכת ברחובה של עיר על יד פתח ביתו של הערך ש"י. הצדיק היה יורד מביתו להשתתף בעת החופה, לאחר מכן ערך ריקוד קצר ותיכף ומיד עלה לביתו להמשיך בלימודו ולא היה משתתף כלל בסעודת החתונה. כמדומה לי שאצל נישואי נכדיו, לא היה משתתף אף בשעה החופה!". רואים מזה את גודל התמדתו של הערך ש"י, שכל רגע היה מחושב ומדוקדק אצלו, עד שאף אצל נישואי ילדיו היה משתתף רק בשעת החופה בלבד.

הגאון הצדיק אב"ד טענקא זצוק"ל היה מהעיר סיגט. הוא סיפר על רבינו: הערך ש"י נהג להתפלל בבית המדרש הגדול שבעיר סיגט. כדיין צעיר היה מקומו במזרח ביהמ"ד. על ידו עמד אחד מגנידי העיר, הרה"ח ר' חיים לייב ווידר ז"ל. כך במשך שנים רבות. ברבות השנים כאשר בתו של רבינו, מרת אלטע ברכה הגיעה לפרקה, הציעו לפניו נכבדות את בנו של ר' חיים לייב ווידר, ר' אברהם.

כאשר נפגשו הצדדים, רבינו שוחח עם מחותנו המיועד ר' חיים לייב ויודר כמו שני אנשים זרים שאינם מכירים אחד את השני. ר' חיים לייב שאל בפליאה: "האם הדיין לא מכיר אותי? הרי אני עומד על ידו זה שנים רבות בשעת התפילה בבית המדרש". רבינו השתומם ואמר: "אני לא יודע כלום. כשאני בא לבית המדרש אני לא מסתכל סביב".

לרבינו לא היה לו שום מושג מי עומד על ידו בשעת התפילה בכותל המזרח במשך שנים רבות! הערך ש"י היה שקוע בתפילה! עם האף בתוך הסידור! בודאי שהוא לא בא לבית המדרש כדי לבלות שם, אבל אפילו לא היה לו צל צילו של מושג מי יושב על ידו. אחר כך הם השתדכו ביניהם.

רבי יהודה יעקב שמלפנים גר בליקוויד וזכה לשמש את רבינו הערך ש"י: "בכל יום בשעה ארבע לפנות בוקר היתה לי הזכיה להמתין לרבינו. הייתי מתלווה אליו בדרכו לטבילה. באותה שעה שררה עדיין חשיכה. הייתי הולך לפניו כשאני מחזיק בידי את העששית להאיר לו את הדרך. תיכף לאחר הטבילה במקווה, רבינו הלך לבית-המדרש והתיישב לעסוק בתורה הקדושה עד שעת התפילה. כך היה הסדר מידי יום ביומו, בשעה ארבע בבוקר בדיוק רבינו היה יוצא מביתו".

הגאון הצדיק אב"ד טנקא זצוק"ל סיפר שפעם אחת ביום הפורים רבינו קיבל משלוח מנות נאה מאחד מנכבדי העיר. בתוך המשלוח מנות היה סכום נכבד. כשראה רבינו את המעות, למרות שמקובל לשלוח לרב גם דמי פורים רבינו שלח אותם בחזרה אל השולח. אחד ממקורביו שאלו אותו: "ילמדנו רבינו, למה הוא שולח את המעות אל השולח, אם רבינו לא רוצה לקחת לעצמו את הכסף, הרי מוטב לתת אותם לצדקה לעניים?". רבינו השיב לו: "יש לי הרגשה שאני צריך לשלוח את המעות בחזרה לשולח! סתם ולא פירש. ואכן לא לכולם רבינו שלח בחזרה את המעות אלא רק לאותו אדם ולא לאנשים אחרים ששלחו לו מעות.

מיד לאחר פורים, נערך אצל רבינו דין תורה. אותו אדם מנכבדי העיר ששלח לרבינו אז את המשלוח מנות ובתוכו סכום נכבד בא לפניו לדין תורה נגד אחד מאנשי העיר! או אז כבר הבינו כולם היטב מה היה ההרגשה של רבינו בפורים ששלח בחזרה את המעות לאותו יהודי, הרגשה שמימית. רבינו הרגיש שאם יקח את המעות, יהיה בזה בחינה של 'שוחד', ואף שכמובן לא היה לו שום מושג על הדין תורה שעומד להתקיים אצלו, אבל היתה לו הרגשה שהוא צריך לשלוח בחזרה את המעות.

הגאון הגדול רבי מרדכי וויליגר זצ"ל (מח"ס 'אוצר הש"ס', 'פרדס מרדכי' ועוד) גדל בצעירותו בעיר סיגט וזכה לשהות רבות במחיצת רבינו וזכה להכיר את הצדיק היטב. הוא גם זכה לשמש אותו כמה פעמים. רבי מרדכי סיפר שפעם אחת בא יהודי אל רבה של סיגט, הרב חיים צבי טייטלבוים (ה'עצי חיים') ואמר לו שהוא זקוק לישועה בעניין מסויים וביקש ממנו שיברך אותו. ה'עצי חיים' בירך אותו שיזכה להיושע. זמן מה לאחר מכן היהודי חזר אל ה'עצי חיים' במרוצה ואמר בהתרגשות: "רבי, יש לי בשורה טובה, נושעתי עכשיו במה שהייתי זקוק לישועה". ה'עצי חיים' ענה: "כמובן, אני עוסק עכשיו בספר הקדוש ערך ש"י".

הרה"ח הישיש ר' דוד אפל מרמת גן היה מנכדי רבינו. הוא סיפר על סבו: "ידוע ומפורסם שהערך ש"י היה גאון אדיר בתורה, וגם חריף עצום. האדמו"ר רבי יקותיאל יהודה טייטלבוים (ה'ייטב לב') מינה את רבינו לכהן כדיין כשהיה עדיין צעיר מאוד! רבינו אומנם כיהן כדיין בעיר, אבל הוא לא הלך בלבוש רבני אלא היה נראה כאדם פשוט. הוא לא הלך עם מכנסיים מנופחים וגם לא עם מקל שראשו מצופה כסף!

אלא היה נראה ממש כאחד מאנשי העיר. אלו שהכירו אותו מקרוב ידעו שהוא גדול מופלג בתורה, אבל מי שראה אותו ברחובה של עיר, חשב שלפניו עומד אדם תמים, זה היה הרושם שעשה רבינו.

פעם אחת בעיר סיגט נערך דין תורה קשה ומסובך. ה'יטב לב' ישב בדין תורה, כאשר יחד איתו ישב רבינו. הם שלחו להזמין את הגה"ק משינאווא זי"ע שיצטרף אליהם בדין תורה זה. כאשר הגה"ק משינאווא הגיע לשם, רבינו גם נכנס אל חדר הבית דין. הגה"ק משינאווא התבונן בו ולחש באזנו של ה'יטב לב': "הרי הוא עושה רושם של תם!". ה'יטב לב' ענה: "אבל הוא מדבר כמועד!" דהיינו כזקן ורגיל ובקי טובא.

הרה"ג רבי מרדכי הירש מאליק, רב קהל "ערך ש"י" בניו יורק סיפר ששמע מהרה"ח ר' ליפא שווארץ ל מירושלים שהוא בעצמו שמע עובדא זו מפי קדשו של הגה"ק מסאטמאר זי"ע: כאשר בנו את המקווה בשיכון סאטמאר בבני ברק, הם עשו את כל שלבי הבניה על פי הוראותיו של הגה"ק מסאטמאר. עשיית המקווה לא היתה כשיטת מרן הגה"ק ה'חזון אי"ש' זי"ע"א. היו אנשים שבאו אל הגה"ק מסאטמאר בטענות: "היתכן שכאן בבני ברק יעשו אחרת מדעת החזון אי"ש? הרי כאן הוא 'אתרא דמר', ועל כן צריכים לעשות כאן על פי שיטתו והוראתו של מרן החזון אי"ש!". הגה"ק מסאטמאר ענה להם: "גם לנו יש חזון איש! יש לנו את הערך ש"י!".

הגאון האדיר אב"ד באניא צוק"ל סיפר ששמע בעצמו מהגה"ק מנאסויד זי"ע, שפעם בא הרב אברהם יהושע פריינד מנאסויד לבקר את הגה"ק הרב יוסף שאול נתנזון (ה"שואל ומשיב"). ר' יוסף שאל אותו: "מהיכן אתם?".

היות ור' אברהם יהושע היה חסיד צאנו, וחסיד צאנו לא היו מוציאים מפיהם שם של עיר, על כן אמר: "אני בא מהעיר שהגאון רבי שלמה לייב (רבינו ערך ש"י) מכהן שם כדיין". ר' יוסף שאל בתמיה: "ובאתם הנה כדי לשאול כמה שאלות חמורות? הרי יש לך שם שלושה אריות: הגאון רבי שלמה יהודה לייב, הדיין מסיגט, הגאון רבי זלמן לייב טייטלבוים, ה'יטב לב', והגאון רבי חיים אריה לייב כהנא, ה"דברי גאונים".

פעם אחת אשה באה אל רבינו ושאלה האם מותר לה להריח חמץ בחג הפסח. היא סיפרה שכאשר היא הולכה ברחובות והחנניות של הגויים פתוחות לרווחה, היא בעל כורחה נהנית מריח החמץ הטרי. אולי אסור לה ללכה ברחוב העיר והיא צריכה להישאר בבית כל ימי החג.

היא שאלה זאת בתמימות. רבינו היה מלא רגש ולב רחמן לכל יהודי דן בשאלה זו בכובד ראש, פתח ספר ועיין בו ואח"כ פסק לה: "כן, כן, מותר לך ללכת ברחוב העיר, תנוח דעתך!".

הגאון רבי דוד פרנקל זצ"ל - ממקורביו הנאמנים של מרן החזון אי"ש" והיה מחשובי הלומדים בכלל חזון אי"ש. הוא סיפר לי שמרן הגאון החזון אי"ש חיבב מאוד את ספרי רבינו הערך ש"י, והיה מעיין בהם הרבה.

הגאון הגדול הישיש רבי אברהם ניסן ניימאנן (דיין חסידי וויזשניץ-מונסי), ששמע מהגה"צ אב"ד טשימפא (מח"ס שו"ת תפארת אדם) שאשר היה גאון עולם ונודע לשם ולתהילה אמר: "כאשר לומדים תשובה מבעל "ערך ש"י", צריכים לעיין בה ממש כמו כשלומדים תשובה מה'נודע ביהודה'!".

הגה"ק מסאטמאר בהתבטאות נדירה אמר על רבינו: "תורתו של הערך ש"י היא כמו תורתו של רבי חיים עוזר גרודז'נסקי"

ר' אליעזר מרדכי סיפר שרבינו הערך ש"י ערך את שלושת הסעודות בחשיכה. כאשר רבינו אמר דברי תורה, ראה בעיניו זיקוקין די נורא יוצאים מפה קודשו! הסיפורים מעובדים מתוך נועם שיח - שיחות הרה"ג רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב לייקווד י"ל ע"י מכון אפריון לשלמה

י"ב טבת

האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר מוישווה זצ"ל

יום ההילולא - י"ג טבת

נולד בשנת ה'תרמ"ו (1885) בכפר בעדווילא במרמורש שבטרנסילבניה כבן בכור. נקרא על שם אבי סבו ר' מנחם מנדל הגר. לאחר מכן עברה המשפחה לויז'ניץ ורבינו גדל בבית אביו. נסמך להוראה על ידי רבי שלום מרדכי שבדרון ורבי בנימין אריה וייס מצ'דנוביץ'. לאחר נישואיו כיהן כר"מ בשיבת אביו בוויז'ניץ. בשנת ה'תרס"ח (1908) התמנה כרבה של ויז'ניץ.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה הצטרף עם אביו ומשפחתו לגרוסוורדיין. בשנת ה'תרפ"א (1920) התמנה כרבה של וישווה (במקום הגאון ר' אליעזר דוד גרינוולד בעל 'קץ לדוד' אשר עבר לסאטמר). שם ניהל ישיבה רמה אשר בשיאה מנתה כארבע מאות תלמידים. לאחר פטירת אביו, בשנת ה'תרצ"ו (1936), החל נוהג באדמורו"ת וכונה האדמו"ר מוישווה. גם לאחר ששימש כאדמו"ר המשיך לעמוד בראשות הישיבה ולמסור בה שיעורים.

גאון בנגלה ובנסתר. שלט בש"ס ובמפרשים ראשונים ואחרונים. שקידתו הייתה מופלאה. לעיתים ניתן היה לראות בבוקרו של יום כי ארוחת הערב מונחת כפי שהייתה בשלמותה. נפטר ב-י"ג טבת ה'תש"א (1941). חי כ-56 שנים. בתחילה נטמן בוישווה ולאחר מכן בשנת ה'תשכ"ו (1965) הועלה ארונו וציונו בחלקת אדמו"רי ויז'ניץ, בבית הקברות שומרי שבת בבני-ברק. בנו, ר' ברוך מילא את מקומו.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' ברוך. **סבא** (מצד אמו): ר' מאיר מדז'יקוב. **אביו**: האדמו"ר ר' ישראל מויז'ניץ (אביו כיהן כרב במרמורש שבטרנסילבניה. בעל 'אהבת ישראל'). **אמו**: מרת הינדא. **אשתו**: מרת יענטא מרים (בת דודו בת ר' מרדכי חודרוב חתן רבי ברוך מויז'ניץ - נישא בשנת ה'תרס"ב 1902). **מרבתינו: אביו. מתלמידינו: ר' חיים אדלר, ר' ישראל שטרן. ילדיו: האדמו"ר ר' ברוך מוישווה (חתן ר' צבי אריה רובין ממישלניץ נכד ה'דברי חיים' ורבי נפתלי מראפשיץ), ר' חיים יהודה מאיר מוישווה (חתן ר' אליעזר ריינמאן נכד רבי נפתלי מראפשיץ ור' משה טייטלבוים הראשון - בעל הישמח משה). מספריו: • שארית מנחם - על התורה.**

ישיבת 'תורה ודעת' התקיימה בימים ההם בשכונת ויליאמסבורג. ראש הישיבה הגאון הגדול הרב שלמה היימן הזמין את הרב מוישווה לומר שיעור בפני הבחורים. ביום ראשון בשבוע. בשבת קודש התאכסן האורח אצל הגר"ש היימן, אשר היה בטוח כי בשבת בודאי ירצה הרב מוישווה להתכונן לשיעור, בפרט שרבנים ומגידי שיעור רבים אמורים היו להיות נוכחים שם.

בפועל, רבינו אפילו לא שאל היכן אוהזים בלימוד בשיבה, באיזו מסכת לומדים. ביום ראשון, כשהרב מוישווה בא לשיבה כיבדו אותו לומר את השיעור. רבינו אמר לרב היימן: "הרי אני לא יודע היכן אתם אוהזים. על כן הגידו נא תחילה את שיעורכם, ואני אומר אחריכם. שהרי תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם", וכן הווה. הרב היימן בנה שיעורו על פרק ברמב"ם והרצה את דבריו.

אחריו הרב מוישווה קם, שילב ידו האחת בשניה, עצם עיניו, ואמר **פלפול במשך כשלוש שעות - על אותו רמב"ם**. השיעור היה בנוי עם ראשונים ואחרונים, בחריפות עצומה, אשר עוררה פליאה בקרב כל הנוכחים. לאחר מכן האורח עבר לדברי אגדה, אשר היו קשורים לדברי ההלכה, שאמרם. בתום השיעור, הרב היימן לא מצא את הביטויים הנעלים להביע את השתוממותו מגאונותו הכבירה של הרב מוישווה, אשר באה לידי ביטוי בשיעורו, והתבטא בחיך על פניו:

"כמו שהרב מוישווה היה מוכן אל הרמב"ם, כן בוודאי יכול היה להיות מוכן בכל הש"ס". אולם רבינו, בענוותנותו הרבה, התבטא אודות דרשה זו: "הרגשתי כי זה היה רק מכוחו של אבא". (אידישע ווארט, גלין שבט-אדר תשנ"א)

תלמיד אחד שלמד בישיבתו של רבינו סיפר: פעם אחת הגיעה אלי ידיעה שאמי חלתה רח"ל במחלה קשה. היות שהייתי טרוד ודאגתי מאוד למשמע בשורה זו, לא הלכתי לישון בזמן השינה שנקבע בישיבה. נשארתי בחוץ לטייל קצת ולשאוף אוויר צח כדי להרגיע את עצמי. פתאום שמעתי את קולו המתוק של ראש הישיבה הרה"ק מוישווה שעומד אצל החלון על יד סטנדר ולומד בהתמדה נפלאה. כשהבחין בי מסתובב ברחוב באמצע הלילה, צעק אלי: "מדוע אתה מסתובב כאן באמצע הלילה, הזדרו מהר ולך לישון כי כבר מאוד מאוחר".

"התמרמרתי קצת בתוך ליבי מדוע צועק עלי ראש הישיבה, בדיוק כעת אשר טרדת חולי אמי מטרידה את מוחי. מתוך מחשבת תרעומת זו החלטתי שהיות ואני לומד עם בנו של ראש הישיבה בכל יום בבוקר השכם לפני התפילה, ובדרך כלל עלי להעירו משנתו, לכן מחר בבוקר בעת שאגיע להעירו, אנקוש בחזקה על הדלת בכוונה כדי שראש הישיבה יתעורר גם הוא".

"בבוקר השכם, הגעתי לבניין הישיבה מלא מרץ לפעול כמחשבתי מאמש. לא האמנתי למראה עיני: ראש הישיבה עדיין עומד ליד הסטנדר ולומד בהתלהבות גדולה ובקול רם כפי שראיתיו בתחילת הלילה שעות אחדות קודם לכן". סיים אותו תלמיד את סיפורו ואמר: "היה זה בשבילי שיעור מוסר נפלא לכל החיים, להבין ולהשכיל מה הם פירוש הפסוק של 'וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה' (יהושע א, ח). פשוטו כמשמעו" ... (גאון ישראל וקדושו)

תלמידו הרה"ח ר' חיים אדלר מחיפה סיפר: פעם במוצאי שבת קודש התקיימה סעודת מלווה-מלכה רבתי בעיר וישווה, לטובת המוסד של סיגט. כל גדולי ישראל שהתגוררו באותו אזור באו לשם. הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר זי"ע בעל 'דברי יואל', כיבד את רבינו לומר את הנושא המרכזי, באומר שהוא הינו המרא דאתרא. השיב לו רבינו מיניה וביה: "ואני בתור מרא דאתרא מכבד אותך לשאת את דברך בראשונה..." לא נותרה ברירה אחרת לרבי מסאטמאר ופתח בפלפול ארוך ונפלא במשך שלושת רבעי שעה.

בסיום דרשתו אמר לרבינו: "נו, אני קיימתי את דברך, עכשיו תורך!"... רבינו קם על רגליו ובאחת הפריך את כל פלפולו של הרה"ק מסאטמאר, כשלאחר מכן הסביר בבחירות את כל הדברים והושיבם על כנם בבקיאיות ובגאונות עצומה. התפעלות השומעים לא ידעה גבול והפליא זאת במיוחד הגה"צ רבי זאב רייכרז ז"ל (תושב וישווה שנמנה על חסידי סיגט) ואמר: "זה שהרבי מוישווה הינו גדול עצום בתורה, זה ידעתי ואין זה חידוש בעבורי. אבל שהוא חריף ובקי עד כדי כך - זאת לא האמנתי" ... (תורתם משתמרת).

התלמיד הרה"ח ר' ישראל שטרן סיפר, כי בבוא הרה"ק בעל 'שארית מנחם' זי"ע מוישווה לגרוסוורדיין להסתופף בצל אביו הק' בעל 'אהבת ישראל' זי"ע, היה מתגורר בשכונת לביתו, כשחדרו של הרבי מוישווה פונה לכיוון הרחוב. סמוך לבית הרבי מוישווה התגורר יהודי מבני אשכנז שהתחקה אחרי אורחותיו והביע פעם תמיהתו באזני ר' ישראל הצעיר: "אימתי ישן הרב מוישווה?! הרי לעיתים אני מתעורר בלילה ואני רואה אותו כשרגלו האחת על הרצפה והשניה על כסא ושקוע כולו בספר, וכך גם אני רואה אותו השכם בבוקר כשהוא עדיין שקוע בלימודו, אם כן מתי הוא ישן?". לפעמים הניחו המשמשים קערה עם מזון לסעודת ערב על שולחנו של הרבי מוישווה, ובבוקר כשנכנסו לחדרו להגיש לו כוס קפה, מצאו אותו יושב סמוך לשולחנו והוגה בתורה מליל אמש, כשסעודת הערב עודנה מונחת לפניו... (הגאון הקדוש מוישווה)

עדויות מופלאות השתמרו אודות שיעור קומת תורתו של רבינו בכל חלקי התורה, בחריפות ובבקיאות, בנגלה ובנסתר. אביו, היה רגיל למנות שבחם של בניו הקדושים וכשדיבר אודותיו התבטא עליו בהערצה: "ארון הספרים שלי". בהזדמנות מסוימת, הגיע אחד הרבנים לבקר בחצר קודשו של ה'אהבת ישראל' והביע את השתאותו מאוצר הספרים הגדול בבית ומאלפי הספרים בכל מקצועות היהדות שנחו באוצרו. אולם רבינו ה'אהבת ישראל' אמר: "הספרים שלי מונחים בארון הספרים ואילו ספריו של בני רבי מנדל נצורים במוחו. אם אני צריך מראה מקום בגמרא או בתוספות, אינני צריך לגשת לארון הספרים ולחפש, אלא אני שואל אותו והוא אומר לי!".

אחד מעשירי המחוז, סר פעם לביתו של ה'אהבת ישראל' כדי להתברך מפי קדשו ובתוך דבריו התפאר שבארון הספרים המפואר בביתו מונח הש"ס היקר בעולם שנכרך בעור קרוקודיל (עור יקר ורב ערך של תנין). הגיב ה'אהבת ישראל' ואמר: "ולי יש ש"ס מפואר וחשוב יותר מנדל בני, שהש"ס כולו נצור במוחו כמונח בקופסה".

בימיו הראשונים של האדמו"ר רבי מנחם מנדל מוישווה זצוק"ל באמריקה, חפצו מקורביו לקבוע מועד להקביל את פני הגאון רבי אליעזר סילבר זצ"ל, אשר נחשב כאחד מענקי התורה באמריקה בימים ההם, ומלוויו של רבינו ראו צורך חשוב בכך שיפקוד את מעונו.

אבל כשניסו לתאם מועד לביקור חשוב זה, התברר, כי עקב טרדותיו המרובים של הגר"א בענייני הציבור באמריקה, קשה לקבוע מועד מתאים לפגישה. אחד הרבנים החשובים במקום, שנמנה על מקורביו ואנשי סודו של הגר"א סילבר, שיגר הזמנת-כבוד לרבינו לבקר אצלו, ברצותו לקבל את פניו של הרב האורח שהגיע מחוץ לארץ. רבינו נאות לבקשתו.

כשהגיע אליו ושהה זמן מה בחדר ההמתנה, נתקל בספר חדש שהיה מונח על השולחן, שהודפס באמריקה. רבינו, שכזכור חיבב ספרים בכל מאודו, עלעל בספר לפני שנפגש עם הרב החשוב, וכשהחלו לשוחח בדברי תורה, השמיע רבינו כבדרך-אגב הערות רבות על הספר החדש שעלעל בו. הרב האורח השתאה ונדחם, כיצד עלה בידי רבינו להשיג השגות כה רבות ועמוקות לאחר עלעול חטוף בספר שהודפס לא מזמן, שהתברר לאחר מכן כספר חידושי תורתו של אבי הרב המארח.

התפעלותו גברה כאשר רבינו פתח פיו בחכמה בדברי תורה עמוקים ובהירים בכל מקצועות התורה. הרב יצא מגדרו מרוב התפעלות, ומיהר על אתר להתקשר בטלפון לגאון ר' אליעזר סילבר, ושח לו

בהתלהבות על הרב האורח שנמצא בביתו, ועל ידיעותיו העצומות והבנתו הפלאית בכל חלקי הש"ס, כאחד מגאוני ומופלאי הדור.

הגאון ר' אליעזר סילבר בשומעו כל זאת, מיהר אפוא להזמין אליו את רבינו, וביקש ממזכירו לקבוע לו לאלתר פגישה עם הרב האורח. אבל, בגלל טרדותיו הרבים של הגאון ר' אליעזר, קבע המזכיר את פגישתם לרבע שעה בלבד: בין שמונה עד שמונה ורבע בערב. בהגיע המועד הנקוב, סרו רבינו ומלווי למעונו של הגאון ר' אליעזר סילבר. בהגיע השעה המיועדת, נכנסו שני הגאונים בדברי תורה ובפולפולי דאורייתא, ותורתו של רבינו נבעה הימנו כמעייין המתגבר, עד שהשניים הפליגו יחדיו במשברי ים התלמוד, בכל סוגיות הש"ס וספרי הפוסקים, במלחמתה של תורה.

בשעה שמונה ורבע, נכנס המזכיר לחדר, והודיע כי הפגישה הסתיימה, מאחר שהאיש שהוזמן לשעה שמונה ורבע ממתין להיכנס. אולם הגר"א סילבר ביקש מהמזכיר, להעביר את התנצלותו לממתין בחוץ, באומרו, כי אינו מסוגל להפסיק את פגישתו הנעימה והמרוממת עם הגאון האורח, ואף ביקש מהמזכיר לבטל לאלתר את כל פגישותיו לערב זה.

בלילה ההוא נדדה שנתם והם עסקו בפולפולא דאורייתא במשך שעות ארוכות, לתדהמתם של באי בית הגר"א סילבר, שלא ראו כזאת מעודם, ורק בשעה שבע בבוקר! עזב רבינו את הבית לצורך הטבילה ותפילת השחר, ויהי לפלא.

מאות בני העיר בבית המדרש להשתתף בשולחנו הטהור בליל שב"ק ורבינו איחר קצת לבוא ל'טיש' של אביו. כשנכנס, קם אביו ה'אהבת ישראל' מלוא קומתו בפניו ולפליאתם של הנוכחים, הפטיר: "לא בפניו הנני קם, אלא בפני ידיעת התורה העצומה שלו!".

לימים, אחרי עלות אביו הק' בסערה השמימה, סיפר רבינו כדרך אגב, כי אביו הק' חיפש פעם מאמר מסוים וביקש ממנו להזכיר לו היכן מופיע המאמר בש"ס כולו. לא חלפו אלא רגעים מעטים עד שהזכיר לו את דף הגמרא המדויק שם מופיע המאמר, ואביו ה'אהבת ישראל' נשקו באהבה על מצחו, כשנכת שוב בעוצם ידיעותיו של בנו בכל מכמני הש"ס.

כרבות השנים, הזכיר רבינו ברוב געגועים וכיסופים את התמדתו הגדולה בימי נעוריו ופרץ בבכי של התרגשות כשסיפר כי כאשר עסק בנעוריו בסוגיית "טוען ונטען", שקע בכל מאודו בלימוד הסוגיא ולא פסיק פומיה מגירסא במשך ח"י שעות רצופות ביממה! אמו הרבנית ע"ה העניקה לו סכום כסף קצוב על כל דף שנבחן, כדי לעודדו ולחזקו בהתמדתו הפלאית.

באחת משיחותיו התבטא הרה"ק בעל 'מקור ברוך' זי"ע מסערט ויז'ניץ בשבח גדלותו של אחיו הרה"ק מוישווה ואמר: "אחי הק' מוישווה היה ענק, חסידי ויז'ניץ עצמם אינם יודעים עד כמה היה גדול, הוא היה מגדולי הדור לפני חמישים שנה; לא היה בעולם אחד שהוא לא היה יכול להתפלפל אתו..." (נועם הברכה ח"א עמ' רעח)

תקפו וגבורתו של רבינו, שלא לוותר מאומה בגדרי הדת, גם במחיר הפסד מרובה, בא לידי ביטוי מאלף במאורע הבא: בשבת קודש ויקהל - פקודי הוזמן רבינו לעיר דטרויט, שם התגוררו משפחות עשירות יוצאי מרמרוש, והובטחה לו תרומה של חמשת אלפים דולר למען הישיבה. מסיבת ההתרמה נערכה

במוצאי שבת, באולם מפואר בו התכנסו בני הקהילה העשירים, אך, בבוא רבינו לאולם, נדהם לראות פירצה חמורה ביסודות הצניעות, כאשר ישבו שם אנשים ונשים בתערובת, ובלבוש לא צנוע.

רבינו נסער מאוד, נעמד ליד הדלת, ולתדהמת הנוכחים החל לייסר אותם בדברים קשים על פריצת גדרי הקדושה, ובין השאר אמר: כשעמד משה רבינו להקים את המשכן, נזקק לממון, ואז יעצוהו לערוך 'מסיבה', אליה יוזמנו בני ישראל, שיתרמו למען המשימה הקדושה של בניית המשכן. והנה כתוב "ויבאו האנשים על הנשים" – כלומר, שבאו אנשים ונשים בעירבוביא. משראה זאת משה רבינו, הוציא צו: "ויעבירו קול במחנה לאמור, איש ואשה אל יעשו עוד". שאיננו חפץ בתרומות אלו, ואין זה נאה למשכן ה', שייבנה מתרומות שנאספו במסיבת-רעים עם תערובות של אנשים ונשים. ואז: "ויכלא העם מהביא". כלומר, פשוטי העם חדלו מלהביא את תרומותיהם, כי אם אי אפשר להביא אלא על ידי תערובת, אזי אין מביאים כלל... אבל התורה הקדושה מעידה: "והמלאכה הייתה דים והותר", כלומר, כאשר מוותרים על תרומות שבאות בדרכים לא כשרות, אין צורך בהם כלל, ובסופו של דבר, אינם מעכבים את מלאכת הקודש! רבינו הכריז על אתר, כי אינו מעוניין כלל בכספים, ועזב את המקום בלי לקחת מהם פרוטה אחת. (גאון ישראל וקדושו)

מעשה באברך תלמיד חכם ובר אוריין שהתפרנס בכבוד, וזכה שהתאחדו על שולחנו תורה וגדולה במקום אחד. לימים התהפך עליו הגלגל רח"ל ואיבד את מקור מחייתו וכל רכושוכן חלתה גם זוגתו ולאחר זמן קצר נפטרה לבית עולמה ל"ע. בלית ברירה הלך לשמש כפועל בחנות שמכרה מאכלים ומשקאות כדי להביא טרף ליתומיו אשר היו עמו בביתו. בת גדולה הייתה לו שהייתה סמוך לפרקה, ומפני שהיו מזונותיהם דחוקים הסכימה היא לסייע לו בעבודת החנות כדי לעזור לו בכלכלת הבית.

בין הקונים הקבועים באותה חנות היה גוי צעיר שהגיע הרבה לקנות סחורה, פעם אחת בהיותו שם נתן עיניו בבתו שעבדה שם במקום, והיא נשאה חן בעיניו והחליט לעשות כל טצדקי שבעולם כדי שהיא תתרצה להתחתן עמו, התחיל הגוי לשלוח לה מתנות מידי שבוע כדי למשוך את לבה, וכן שלח הרבה קונים לקנות בחנות ולגרום שהבעל-הבית יתרצה מעבודתה, עד שאכן התחילה להתיידד עימו רח"ל.

משהבחין אביה בכך הצטער מאד וחשש מן הבאות, בצר לו פנה אל רבינו ושפך לפניו את צערו, הקשיב רבינו לדבריו והרגיעו בדברי נחומים, אך לא עברו ימים מרובים ואת אשר יגור ממנו בא, וכבר קבעו זמן להתחתן ל"ע.

כשמוע כן האב האומלל רץ תיכף אל בית רבינו והוריד דמעות כמים מאין הפוגות. הבטיח רבינו לעשות ולפעול כל אשר לאל ידו כדי שלא תיפול הבת לבאר שחת. תיכף ביציאת האב מחדרו שלח רבינו להזמין את הגוי הצעיר לבוא אליו, וכאשר הגיע לפניו התחיל לשכנע אותו בדברים היוצאים מן הלב שאין הדבר כדאי היא לו לקחת אישה מאומה אחרת ודרכו לא יצלח, האזין הגוי לדבריו הקדושים שחדרו אל עומק לבו, והשיב ואמר שאכן מבין הוא שאינו ראוי לו לעשות כן, אך טען שהשקיע הרבה כסף כדי שהיא תתרצה לכך והוא אינו מוכן להפסיד כספו. שאלו הרה"ק מווישווא באיזה סכום מדובר, נקב הלה בסכום גבוה מאד, נענה הרה"ק מווישווא ואמר, שבתוך שבועיים ימים יחזיר לו את מלא הסכום, רק זאת יבטיח לו שלא יקרב אליה חלילה, הסכים הגוי ויצא מן החדר.

ואכן לזמן ממושך עבר רבינו על פתחי נדיבים ובמאמצים אדירים הצליח לגייס את כל הסכום, אך כאשר הגיע אליו הגוי בשעה היעודה, שינה את דעתו וסירב לקבל את הכסף, ואף כאשר הרה"ק מווישווא ניסה לשכנע אותו שוב שלא יעשה כדבר הרע הזה לא הסכים לקבל ולציית לפקודתו, רק יצא מביתו בכעס ואף הודיע שכבר קבע את מועד החתונה בבית פלוני, ושום דבר לא ימנע בעדו מלעשות כרצונו ולמלאות תאוותו. ויהי כאשר הגיעה דבר השמועה אל אבי הנערה, נכנס שוב אל הרה"ק מווישווא ובכה בדמעות שליש על רוע מזלו, השיב לו הרה"ק מווישווא: "עיר שמכהן שם בנו של אאמו"ר זצ"ל כמרא דאתרא, כשכוונתו על עצמו לא יקרה כדבר הזה!", ואכן בעת המסיבה השתכר החתן הצעיר, וכיון שלא היה רגיל לשנות שיעור גדול כזה ממשקה חריף לכן התעלף מרוב חולשה, והבהילו אותו לבית החולים ולאחר זמן קצר מת מפצעיו, כן יאבדו כל אויביך ה'. (גאון ישראל וקדושו)

הגאון ר' דוד פלדמאן ששימש ברבנות בלייפציג, ואח"כ היה הראשון שנתמנה לדיין בהקהילה החרדית מחזיקי הדת במאנטשעסטער, וחיבר כמה חיבורים, למד בימי נעוריו בחברותא עם רבינו, והעיד שדבר אחד לא היה יכול לעשות כהרב מווישוואו זצ"ל, רבינו לא החליף את המגפיים שלו משבת לשבת, חוץ מבעת שהלך לטבול במקווה, זה היה מזריגת ההתמדה של רבינו. (גאון ישראל וקדושו)

כאשר אביו הק' בעל ה'אהבת ישראל' מויזניץ זי"ע נפטר הייתה ביום ב' סיון שנת ה'תרצ"ו, ובאותה שעה לא היה רבינו לצד מיטת חליו בגורסוורדיין, כי נסע לארה"ב לאסוף ממון להחזקת ישיבתו הגדולה בווישווא, ומחמת העדרו התקרבו החסידים של הרה"ק בעל ה'אמרי חיים' זי"ע ושתו מבארז המתגבר בתורה וחסידות.

ויהי אחרי מספר חודשים חזר הרה"ק מווישווא מארה"ב וחשב לנסוע לגרוסוורדיין כדי לשבת על כסא אביו ולמלאות את מקומו, אך כשהרצה את הדברים לפני אחד מבני המשפחה, נענה הלה ואמר, שאכן יש בידו לעשות כן ומסתברא שלו משפט הבכורה, אך עליו לדעת שלא יהיו הדברים

חלקים כל כך, כי יהיו בין חסידים שיתנגדו לכך וכיו"ב. ויהי כשמוע כן הרה"ק מווישווא נענה תיכף ואמר: "אם כך הם פני הדברים לא אסע לשם, כי אינו חפץ במחלוקת!", ואכן ויותר על הכל וחזר לביתו אשר בווישווא כדי למנוע מחלוקת בין החסידים. (גאון ישראל וקדושו)

פעם באמצע ימי החורף כשהכל קפוי מהקור והשלג הושלך על הארץ, נסע איזה נסיעה ופתאום באמצע הדרך ציווה לעקם את הדרך ולהתחיל לנסוע לכיוון אחרת, שלא היה מחשבתם לנסוע לכיוון ההוא, פתאום הבחינו על הארץ ילד קטן שהיה מושלך על הארץ בתוך השלג, והרה"ק מווישווא ברוח קדשו הרגיש בזה ולכן ציווה לנסוע לכיוון ההוא להציל את הילד.

פעם אמרו לפניו תלמידיו בהתפעלות על אחד הגדולים היודע להבחין בפני האדם אם עליו לטבול במקוה טהרה אם לאו, נענה הרה"ק מווישווא ואמר בפשטות: "נו, זה אינו חידוש כלל, הלא גם 'בעל-הבית' שמתנהג כמו שצריך ואינו מבזבז זמנו לדיק יכול להגיע למדריגה זו...". (גאון ישראל וקדושו)

רבי מנחם מענדל מווישוואו זצ"ל היה בנו הגדול של ה'אהבת ישראל' זי"ע. פעם אמר ה'אהבת ישראל': אצלי מונח ש"ס בארון ספרים ואצל בני הש"ס מונח בראשו! בעת היבחרו לכהן כרב אב"ד ווישוואו

ואחד מחשובי תושבי העיר התנגד לכך, הפטיר האב: "בני יודע ללמוד ונואם בחסד עליון ובר דעת, רק חיסרון אחד יש בו אשר הוא בני..." (גאון ישראל וקדושו)

בחורים אחדים חשבו שוודאי יש לו להרה"ק מווישאווה דרשה מסויימת שאותה הוא דורש בכל עת-מצוא. חשבו ועשו מעשה, ונסעו אחריו להאזין לדבריו במקומות אחרים. מעידים אותם בחורים, שכל דרשה שונה הייתה בתכלית מחברתה, כאשר הבזיק מרעיונותיו חידושים נפלאים חדשים לגמרי.

רבינו התבטא באחת הפעמים: "רואה גזירות נוראות המצפות לבוא על כלל ישראל". והעיר: "איני יודע האם לומר או לא, אבל שלא יגידו כי אנחנו לא יודעים את הנעשה למעלה, לפיכך אני נאלץ להגיד, כי מי יודע מי יסאר - אחד בעיר ושניים במשפחה - אי לכן, מי שיכול, ישתדל להמלט, לארץ ישראל או לאמריקה".

בדברי התורה בכה רבינו תמרורים בדברו אודות סבלותיהם של היהודים, והזכיר את דברי הרה"ק הר"ר אלימלך וייסבלום מליז'נסק זי"ע (מח"ס 'נועם אלימלך'), שביקש מהקב"ה להתנהג במידת הרחמים עם בני ישראל. בדמעות שליש מנה את צדיקי הדור שהיו כבושים אז בפולין תחת משטר הנאצי והבולשביקי (מפיהם ומפי כתבם)

בשנת ה'תר"צ, שמעו ר' הרשיל רוזנברג מנתניה ור' מאיר שלום רוזנברג ז"ל מגדולי תומכי בית ויז'ניץ - שדרו אז בבלגיה כי ה'אהבת ישראל' מויז'ניץ ישהה בעיר ראחוב, שהייתה אז במדינת צ'כיה. בדרך נסיעתו לוויזניצא ליומא דהילולא של אביו מן ה'אמרי ברוך' זי"ע. שניהם החליטו לנסוע בצוותא להסתופף בצלא דמהימנותא ולהתברך מברכות פיו.

כשעמדו לשוב לאנטוורפן נודע להם שהגה"ק מווישאווה זי"ע, ששהה שם עם אביו הק', עומד לנסוע לגרמניה כדי לערוך מגביות למען ישיבתו הרמה, בדעתם עלה להתלוות אליו, בדרכם לביתם. אך לר' צבי לא הייתה ויזת מעבר דרך גרמניה. לשם קבלת ויזה כוז, היה עליו לשלם מאה קרונה בקונסוליה הגרמנית ולהמתין מספר ימים עד לקבלתה. כאשר שאלו את רבינו מה לעשות ענה לו: "אם הרשיל יתן את הסכום הנ"ל לטובת הישיבה, הוא יכול להצטרף עמנו ללא כל חשש". ר' הרשיל סבר וקיבל והתחייב בפני רבינו לשלם.

בהגיעם לגבול הגרמני, כששוטרי הגבול עלו לרכבת לבדוק את היתרי המעבר של הנוסעים, הורה הגה"ק מווישאווה להר"ר צבי שיירד לרציף, ויחזור לרכבת רק כאשר תישמע הצפירה שלפני המשך הנסיעה, ואכן כך עשה. מיד בעלותו ניגש אליו שוטר לבדוק את מסמכיו, ר' הרשיל חשש מאד ממה שעלול לקרות לו, אך השוטר הפטיר "הכל בסדר גמור" והחזירם לו. בשמחה רבה ניגש ר' הרשיל אל רבינו ומסר לו מאה קרונה לטובת הישיבה (גאון ישראל וקדושו)

אחד מחסידיו הדגולים של רבינו, שהיה בזמנו עשיר מופלג וירד מנכסיו, הפך להיות מאוחר יותר כמשמש בקודש ושמור ר' אליעזר פישלר ז"ל. וסיפר פעם כי בעת שלמד בלילות ויתר רבינו על לגימת כוס חמין, בגלל שזה כרוך בהבערת עצים, ולא רצה להטריח יותר מדי. (כתבי התלמידים)

הגאון הרב בנימין זאב בצרי זצ"ל

יום ההילולא - י"ג טבת

נולד בירושלים ב-ג' אייר ה'תשט"ו (1956). מצאצאי רשכב"ג הגאון המקובל ר' יוסף חיים (ה'בן איש חי') והמקובל הצדיק רבי יהודה פתיה זיע"א. בבחרותו למד בישיבת 'קול תורה' בשכונת בית וגן בירושלים. את בקיאותו העצומה בכל חלקי הש"ס רכש שם. כשהיה כבן שלושים, הקים את הקהילה החרדית באופקים יחד עם הגאון ר' שמשון פינקוס זצ"ל עד שלימים הפכה לקהילה גדולה ומשגשגת. לאחר שנים ארוכות בהן הפיץ את אור התורה באופקים, נקרא למעונם של גדולי ישראל: הגאון ר' עובדיה יוסף זצ"ל והגאון ר' בן ציון אבא שאול זצ"ל (ראש ישיבת 'פורת יוסף'). הם ביקשו ממנו לעבור לבאר שבע ולהפריח שם את השממה. הצדיק שמע לדבריהם. במהלך שנותיו בבאר שבע הצליח ב"ה בקירוב אלפים לתורה וליראה. שם הקים את ישיבתו הגדולה 'בית יוסף'. הקים רשת מוסדות בעיר לחוזרים בתשובה והקים מדרשה לבנות. שימש כרב שיכון ו' החדש ורבה של הקריה החרדית 'קרית האבות'.

רבים מתלמידיו הם אנשים הרחוקים מתורה ומצוות, אשר התקרבו אליו בשל הארת פניו. אולם רבינו לא הסתפק בזאת והיה מקרב אישית כל אחד ואחד. את מסירות נפשו לקהילה ניתן היה לראות בכל עת. כל חייו מסר את נפשו להצלחת הקהילה, ואף בימי חוליו לא ויתר על המשך מסירת השיעורים והפצת התורה בעיר. איש מורם מעם, עוונתן, שפל ברך. גאון בנגלה ובנסתר. בקי בזוהר ישר והפוך. בכל עת ניתן היה לראות את ההתלהבות הגדולה של רבינו בקיום המצוות, ובעיקר בשמחת תורה שהיה עורך את ההקפות השניות וריקודיו היו אורכים עד אור הבוקר. כל חייו סבל מיסורים קשים שונים (כבר לפני כ-20 שנים חלה במעיים! וכן סבל מהכליות, מרגליו, מסכרת), אך למרות הכל הייתה תמיד צהלתו על פניו ולא פסק לרגע מעמלו לחיזוק הקהילה. עיקר פרסומו בציבור היה בשל העצרת הגדולה ביותר בעולם של מעמד הסליחות בעיר באר שבע, אותה נהג לקיים מידי שנה בהשתתפות עשרות אלפים בערב יום הכיפורים, באצטדיון העירוני וסרמיל. מגדולי מחזירי התשובה בעיר. נפטר ב-י"ג טבת ה'תשע"ד (2014). חי כ-57 שנים. ציונו בבית העלמין הישן בבאר שבע. בנו, ר' יוסף חיים המשיך את מקומו של אביו הגדול.

אביו: המקובל הצדיק ר' ששון. **אמו:** מרת אהובה. **דודו:** המקובל ר' דוד בצרי. **אשתו:** מרת יוכבד נושא רחל (נפטרה לפניו מספר חודשים לאחר מחלה קשה בהיותה כבת 54 שנים). **חברותא:** הגאון רבי שמשון פינקוס. **מרביתיו:** ר' בנימין זאב חשין.

מילדיו: הותיר 12 ילדים ביניהם בנו הבכור ר' יוסף חיים. **חתנו:** ר' אהרון ביטון. **מספריו:** יולך נאה להודות - מועדי ישראל (שכתב כהודאה לבורא על שהבריא ממחלה קשה).

תלמידו הרב א.ר. סיפר: כאשר הרב היה חלש מאד וההליכה הייתה קשה עליו, אך סיים את תפילת ערבית של ליל שבת, פנה הצדיק ישר ללכת לביתו ולא התעכב כהרגלו שיעברו הקהל לברכו בברכת שבת שלום מפאת חולשתו הרבה. בדרכו הרב ראה מרחוק את אחד מהמתפללים המבוגרים ממייסדי הקהילה כשהוא נעזר בהליכון. הרב עשה סיבוב וצעד באיטיות רבה כדי להגיע לאותו מתפלל ולברכו בברכת שבת שלום ורפואה שלמה, כשהוא מציין בפני סובביו כי "צריך להכיר לאותו מתפלל את הכרת הטוב, כיוון שהוא אחד ממייסדי הקהילה הקדושה". ניתן היה לראות את הכרת הטוב של רבינו על כל צעד ושעל. הוצאת ספרו 'ולך נאה להודות' שהצדיק כתב על חגי ישראל בשל הכרת הטוב לאחר שהבריא ממחלה קשה בה חלה.

מידי ליל שבת לאחר סעודת שבת, רבינו היה יוצא לבית מדרשו למסור שיעור למאות תלמידיו. לשיעור זה היו מגיעים נערים רבים אשר גבר עליהם היצר הרע והיו רחוקים ל"ע מתורה ומצוות אבל נמשכו למתק שפתיו ותיאוריו שהקב"ה חנן אותו. מידי ליל שבת ניתן היה לראות את הנערים מאזינים בשקיקה לדרשתו החוצצת להבות אשר נמשכה עד השעה שלוש לפנות בוקר! כאשר דבריו מחלחלים ללב שלהם ונותנים את פירותיהם בהמשך. כך רבינו הצליח לקרב מאות מבני הנוער לאבינו שבשמיים. רבים מתלמידי צמחו, עלו והתעלו עד שהם הפכו לאברכים ברי-אוריין. ניתן היה לראותם מחליפים את רבינו באמירת שיעוריו הקבועים כאשר הצדיק היה בחוץ לארץ או חלילה כאשר מפאת בריאותו נאלץ להעדר.

מידת האמת היתה נר לרגליו. בשום מחיר לא נטה ממנה. מעולם לא הוציא מפיו דבר שלא היה ליבו שלם איתו. אצל אחד מתלמידיו, 'אדיר' שמו, שזכה לחזור בתשובה שלימה, התעוררו ספיקות בקשר להמשך מסלול חייו. ספיקות שבהם תלוי עתידו ועתיד משפחתו. על דבר אחד לא היה לו ספק, והוא שרבינו הוא היחיד שביכולתו להכריע את ספיקותיו, ושאת דבריו יקבל בלב שלם. באותה תקופה התגלתה שוב המחלה הקשה אצל הרבנית. רבינו סבל יחד איתה. משכך, היה קשה להשיגו. התלמיד פנה לעוזרו של רבינו, מסר את השאלה המורכבת. התשובה שקיבל הפתיעה אותו מאוד. 'עקב מצבה של הרבנית, אני מרגיש שאני לא יכול לתת עצות על דברים כל כך חשובים הנוגעים לחיים שלך, תשאל רב אחר ואני אתפלל שה' יתן בפיו תשובה טובה לשאלתך. כשהתלמיד הבין שהתשובות שרבינו נותן לא 'נשלפות' באותו רגע. כל שאלה נשקלת בשיקול דעת מעמיק כאשר רבינו מהפך בצדדים לכאן ולכאן. רק לאחר מכן נותן תשובה. התלמיד לא הרפה וניסה שוב להעביר את השאלה עם בנו של רבינו, ר' יוסף חיים, גם אז לא קיבל מענה. התלמיד לא התייאש הוא הגיע לשיעורו של רבינו בתקווה שלאחר השיעור יקבל תשובה. לפתע בתוך כדי השיעור, הוא שומע את רבינו אומר: 'תראו את אדיר הצדיק, כמה פעמים הגיע אלי עם שאלה קשה ואינו מוותר, אני רוצה שתדעו, אני לא בבא, אני לא יכול לענות על שאלות ללא ישוב הדעת'. אני מתפלל שלושה ימים לקב"ה שיתן עצה נכונה וטובה בפיו'. התלמיד לא הטריח את רבינו יותר. לימים אמר, 'שרב שיאמר לתלמיד לך לרב אחר, זהו דבר שלא מצאתי בשום מקום, וזו הסיבה שאת הרב בצרי לא עזבתי עד יומו האחרון' (מעובד מתוך 'בנימין הצדיק')

י"ד טבת

הרב הגאון שמואל אהרון יודלביץ זצ"ל

יום ההילולא - י"ד טבת

נולד בשנת ה'תרס"ז (1907) בעיר העתיקה בירושלים. בהיותו כבן 11 שנים נפטר אביו בדמשק. אמו נישאה בשנית ועזבה את ירושלים והוא נותר לבדו. לאחר מכן למד בישיבת 'עץ חיים'. תקופה מסוימת נדד בין משפחות שונות, עד שהמשיגח בישיבת 'עץ חיים', הרב אריה לויין, אימצו כבן ורבינו לאחר ארבע שנים התחתן עם בתו של ר' אריה לויין. נחשב מהלמדנים בחבורא בישיבת 'עץ חיים'.

סיני ועוקר הרים. בעל מדות מופלאות. ענוותן. וותרן. נזהר מאוד בענייני המזון. במשך שנים שימש כר"מ בישיבת 'עץ חיים' וכן בישיבת 'בית יוסף-נובהרדוק' בירושלים. נהג ללמוד במשך כל שעות היום

כשהוא עטור בתפילין. נפטר בליל שבת י"ד טבת ה'תשל"ט (1979). חי כ-72 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: ר' שבת. **אשתו:** מרת רשא (בת ר' אריה לוי). **מרבתי:** ר' אברהם אהרון בורשטיין (הרב מטברג), ר' איסר זלמן מלצר, ר' שלמה אלישוב. **ילדיו:** ר' שבת (המגיד הירושלמי), ר' אברהם יצחק, ר' מרדכי דב, מרת אסתר גיטל (נישאה לר' אריה פינקל, ראש ישיבת מיר-ברכפלד וחבר מועצת גדולי התורה של דגל התורה), מרת שרה עשקא (נישאה לר' אליעזר קוגל, נשיא ישיבת שבות עמי בירושלים), ר' דוד נחום (איש חינוך בבני ברק), ר' חיים עוזר (מרבני קהילת פרושים בביתר עילית), ר' משה צבי. **מספריו:** •החשמל לאור ההלכה •מעיל שמואל- על סדר זרעים, מועד, נשים, קדשים, פסחים, על התורה והנ"ך •שו"ת מעיל שמואל •מעילו של שמואל- ביוגרפיה וסיפורי הנהגות (פורסם ע"י ר' שלום מאיר ולך)

להלן סיפורים המעובדים מתוך 'מעילו של שמואל'- רבינו התייתם מאביו בהיותו כבן 11 שנים. לאחר מכן אמו נישאה בשנית ועזבה את ירושלים וכך תקופה מסוימת נדד בין משפחות שונות עד שר' אריה לוי אמצו כבן. לאחר ארבע שנים שבהן גדל בבית משפחת לוי הציע לו הרב לוי לשאת את בתו הבכורה רשא. הוא הסכים להצעה, אך ביקש לראותה לפני כן, כדי לקיים את הכלל ההלכתי הקובע שאסור לאדם לשאת אישה בלי לראותה. כך התברר לרב לוי כי במשך ארבע שנות מגוריו בביתו לא הביט מעולם על בתו.

בתקופת מגוריו בשכונת בתי ברוידא שבירושלים, נודע לו כי תקנה קדומה היא שדיירי השכונה חייבים להתפלל בבית-הכנסת שבה. הייתה זו תקנה עתיקה ואף אחד לא הקפיד עליה, חוץ מרבינו, שמילא אותה ככתבה וכלשונה, שהרי אין לשנות מדעת הבעלים. לא זו בלבד, אלא שפעם הוצרך לנסוע מחוץ לעיר לנסיעה של יום אחד, ושכר בכסף מלא חייט אחד כדי שיתפלל שם במקומו. ההיגיון אומר אמנם, שכוונת התקנה הייתה שדיירי השכונה יקבעו את מקום תפלתם בשכונה, ולא העלו על דעתם למנוע מהדיירים לנסוע אפילו ליום אחד ולהיעדר מהתפילה, אולם הוא לא הורה היתר לעצמו ולא שינה מן הלשון ככתבו.

בילדותו היה חסר כל, וכאשר מצא פעם בגניזת בית הכנסת שו"ת מהרי"ל דיסקין ישן ובלוי, שמח עליו כמוצא שלל רב, ולמד בו בכל עת מצוא. ברבות הימים החל להסתפק, שמא הספר היה רכוש בית הכנסת והיה אסור עליו לקחתו, וכדי לצאת מכלל ספק רכש שו"ת מהרי"ל חדש והקדישו לבית הכנסת.

פעם העניק לו אדם סכום כסף, אך רבינו הסתפק האם הסכום נתן לו אישית או כתרומה ליישיבת 'עץ חיים' בה למד. לפיכך הלך לשאל את הגאון רבי צבי פסח פרנק והוא הורה לו שהכסף נתון לו, וכך עשה. לימים, נזכר מאותו מעשה והחליט שלא להשתמש בכסף שיש עליו שאלה, והחזיר את הסכום כולו ליישיבה.

זהירותו של רבינו במזון הזולת, הייתה להפליא. בתקופה בה התגורר בשכונת 'שערי חסד', גדלו בני משפחתו תרנגלת שהייתה מטילה ביצים. באותם ימים היה הדבר בגדר תופעה נפוצה, וגם השכנים גדלו תרנגולים בחצרם, אולם כשראה פעם את התרנגלת שלו מנקרת זרעונים בחצר השכנים, נבהל מאד ומיד שלח את התרנגלת אל השוחט ובמקביל הלך לשכנים כדי לבקש את מחילתם.

כאשר נפטר רבה של 'זכרון משה', באו גבאי ביה"כ המרכזי ונכבדי הקהילה לרבינו, שהתגורר באותה תקופה בשכונת מקור ברוך ונמנה על מתפללי 'זכרון משה', והציעו לפניו את הרבנות הנכבדה, רבנות

של שכונה מפוארת במרכז העיר ובצומת של תורה ודורשיה. נענה להם והסכים לבקשתם. לאחר מכן כאשר שמע שמשפחת הרב המנוח מבקשת שחתנו ימלא את מקומו, מיד חזר בו מהסכמתו.

באו הגבאים, ביקשו והתחננו, הבטיחו משכורת מכובדת שתספיק בידו לפרנס את משפחתו בהרחבה ללמוד וללמד בלא טרדת פרנסה - ולא הטה אוזן. נחוש היה בסירובו. הבהירו הגבאים שבכל מקרה אין הם חושבים למנות את חתנו הצעיר של הרב, וכי המשרה מיועדת לרב שהוא משכמו ומעלה, ועמד בסירובו. ראו שלא ישנה את דעתו, והציעו את המשרה לגאון ר' ישראל יעקב פישר זצ"ל. קם ר' פישר והלך לשאול את רבינו האם מסכים בלב שלם שיטול את המשרה שהוצעה לו. רבינו ענה לו: "המשרה פנויה, שכן לדעת רוב הפוסקים אין לחתן זכות קדימה אלא לבן בלבד, אלא שאחד הפוסקים, ה'יד שאול', פוסק שגם החתן דינו כיוורש המשרה וחושש אני לשיטתו, אבל מר אין לו לחשוש ואין כאן כל קפידיא".

לבני ביתו שהצטערו על ויתורו ושמעו שכל הוויתור היה בגלל דעה יחידה שאינה להלכה, הסביר: "דברי ה'יד שאול' אומנם אינם להלכה, אבל איסור מחלוקת הוא מדאורייתא, ותוצאותיו – לשון הרע ושנאת חיים, רכילות וביזוי תלמידי חכמים – כל אותם ספחים יזקפו לחובת מבעיר הבעירה. ואם מצטערים אתם על חיי הרווחה שהובטחו, הן כבר אמרו חז"ל כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות".

כאשר שיער כן היה. להבת מחלוקת הוצתה. בשבת שלאחר מכן התפלל בישיבת חברון, מובן שקראו לו לעלות לתורה. קם ראש הישיבה הגאון רבי יחזקאל סרנא זצ"ל והורה לעשות לו מי שברך מיוחד שלא כמנהג המקום, בעבור שויתר על הרבנות למען השלום. ופעם הלך רבי שמואל אהרון ברחוב והנה הרבי מגור ה'בית ישראל' זצ"ל בא לקראתו. פנה אליו הרבי ואמר לו בקורת רוח: "יפה עשיתם שברחתם מן המחלוקת, את נפשכם הצלתם ואין לכם להצטער על כך".

להלן סיפורים המעובדים מתוך 'מעילו של שמואל' - בתקופת עוני ומחסור, נתן לו אדם עשרים גרוש לעריכת סעודת ראש חודש. הסכום היה גבוה מרכישת מזון לסעודה אחת, אולם מגודל זהירותו בממון הזולת ועקב רצונו שלא לשנות מאומה מדעת הנותן, הלך ורכש מצרכי מזון בכל הסכום כולו. בקושי רב הצליחו הסועדים לסיים את הסעודה עם המאכלים הרבים יותר מהרגלם, אבל תנאי הוא תנאי, והמקבלו על עצמו צריך לעמוד בו.

נוהג היה רבינו הידורים רבים בלכתו לשאוב מים שלנו. הולך לשוק, קונה כד חרס חדש מהיצרן, מביא אותו לביתו ומנקה אותו היטב. שוזר לו ידיות מחבלים חדשים. ידיות אלו נצרכו כדי לשאת בהן את כי המים המלא, כי לאחר שמלא את הכד מים מן המעיין, לא הניחו את הכד מידו כמקום שאינו בדוק ושמור. וכך היה נושא את הכד הכבד בחבלים, עד לתחנת האוטובוס, מטלטל עמו באוטובוס, כי לא השיגה ידו למונית. במהלך הנסיעה לא הניחוהו מידו והחזיקוהו בכל טלטולי הדרך, ההתנעות והעצירות, כשמימי הזכים מלחלחים את בגדיו, כך נשאוהו לביתם למקום שמור, וכך הביאו עימו למאפיה.

שנה אחת אחרי שטרח הרב רבות במילוי הכד, הביאו לחדר שבמאפיה. פנה לביתו, כשכוונתו לשוב בבוקר המחרת, ללוש במים אלו את מצותיו. באשמורת הבוקר בא פועל הנקיון, ראה את המים בכד שבפינת החדר, שטף בהם את הרצפות. הגיע רבינו לאפות את מצותיו והמים אינם, לאחר חיפוש התגלה הכד הריק. הכל בטוחים היו שיבטל את התור, וידרוש שישבצו אותו בתאריך אחר, או שיחפש מאפיה אחרת, ולכל הפחות שיכעס, שיקפיד על הפועל ועל מה שנעשה עם המים. ברם הרב פתח

וסיפר: "הגאון רבי משולם איגרא זצ"ל מחמיר היה במצות שהכניס לפיו בחג הפסח, ובפרט בכזיתות שחייב אדם לאכול מן התורה בלילה זה. היה משגיח במיוחד על המצות שאכל בליל הסדר למצות היום, כשהוא עצמו עומד על גבי עושי המלאכה שיתעסקו בעבודת הקדש כתיקונה, משעת קצירה עד אחר אפיה היה בוחן ובודק שיהיה הכל בתכלית השלמות בכל פרטיה ודקדוקיה".

"שנה אחת בערב פסח אחר חצות היום, רעבו ילדיו לאכול, ולא מצאה המשרתת מאכל כדי להשביע אותן ולהשקיט בו את רעבונם, הבחינה ב'מצות' המיוחדות, ונתנה אותן ל ילדים. בהגיע זמן עריכת שולחן הסדר, חיפשו את המצות המהדרות ולא מצאו, נעלמו ואינן, נחרדו, חקרו ודרשו, והמשרתת סיפרה לפי תומה, שהיא הביאה אותן לילדים לאכול. נעשה רעש גדול, הרבנית התעלפה, המשרתת נבהלה וברחה, והכל נבוכו, מי שנותר שלחו ושווה נפש, היה רבי משולם עצמו. נענה ואמר: 'סבורים אתם שהמצות שלי לבדן כשרות, וכל ישראל אינם אוכלים חלילה מצות כשרות? מצותיהן של כל היהודים כשרות הן, אלא שחייב אדם להדר עד היכן שידו מגעת, אם לא עלה בידי להדר, אקיים את המצוה כהלכתה במצות אחרות, ואל יג ע ממנה מאומה". לאחר שסיים את הסיפור אמר: "ברור שאם כך אירע, כך היה צריך להיות וזה רצון ה'. ממילא לא צריכה להיות לאדם קפידה כלל".

פעם אחת הוזמן רבינו לנפוש במושב מסויים בתקופת תמוז. היה זה מושב שרוב תושביו ספרדים, ובו משפחות אשכנזיות מעטות שאחת מהן הזמינה אותו והתכבדה בשהותו בביתה. אך תנאי אחד היתנה רבי שמואל אהרון עם המזמינים, והוא כי יארגנו בעבורו מנין לתפילת ותיקין, שכן כל ימיו הקפיד על כך, וגם במקום נופש אינו מתכוון לחרוג ממנהגו. ואכן בני המשפחה אירגנו עם שכיניהם את המנין. עם שחר, התכנס המנין בבית כנסת הספרדי של המושב והחלו להתפלל. כעבור שעה קלה התקבצו ובאו המתפללים הקבועים וראו את מנין ה"ותיקין". החל הגבאי לקצוף ולרגוז על ה'פלישה לממלכתו' וקביעת סדרים חדשים. וכשראה שהמתפללים הביאו אדם הדור-צורה, היה סבור שוודאי מינוהו כרבם והתבדלו מתוך הקהל. הוא החל לצעוק ולמחות בזעם רב על רבי שמואל אהרון שנטל עטרה לעצמו. המתפללים לא ענו דבר. סיימו תפילתם ועזבו את המקום.

כשהגיע עת תפלת מנחה, הגיעו רבי שמואל אהרון ומארחיו לבית הכנסת בחשש כבד כיצד יתקבלו עתה על ידי הגבאי. והנה לתדהמתם פנה הגבאי לעברם בהארת פנים ויראת כבוד, אחז בזרועו של רבי שמואל אהרון והנחה בכבוד גדול אל מושב ה'מזרח' לצד ארון הקודש. הוא מיהר להביא לו סידור ושימשו כעבד לאדונו. המארחים תמהו לעצמם מאוד ולא הבינו מה אירע. לאחר התפילה פנו המארחים לביתם, אך אחד מהם התמהמה ונשאר לשוחח עם הגבאי כדי לברר את סיבת השינוי הקיצוני בהתנהגותו מהבוקר. סיפר לו הגבאי לפי תומו, כי לאחר התפילה בבוקר הוא שב לביתו מצא לדאבונו שכל עיזיו מתו לפתע פתאום, לא נשאר מהם אחד! הוא הבין שהיה זה עונש על פגיעתו ב'חכם' כלשונו, והצטער והתחרט על מה שעשה... (דרך אבות)

בליל ש"ק יד טבת ה'תשלט התבקש רבינו לבית עולמו. כשניגשו בני המשפחה לעסוק בהלווית המת וקבורתו, נזכרו בשאיפת חייו: הוא היה תלמיד מובהק לגאון מטבריג רבי אברהם אהרן בורשטיין זצ"ל. ביקש הרב יודלביץ מהח"ק עוד בחייו לרכוש חלקת קבר סמוכה לקבר הגאון מטבריג, אלא שהתברר אחרי בדיקה כי אין מקום פנוי סמוך לקברו.

עתה, עם פטירתו של הרב, עלה שוב הנושא אצל גיסו הגר"ש אלישיב זצ"ל. הוא עצמו טרח והתקשר לאנשי הח"ק וביקש מהם לבדוק, באומרו: "אם אין מקום, אז אין. אבל אבקשכם לבדוק את העניין". הגיעו אנשי הח"ק להר הזיתים, ושם, בין ציונו של הגאון מטברג לציונו של הגר"י סרנא זצ"ל, התגלתה לתדהמתם חלקה פנויה! עשר שנים מפטירת הרב סרנא וחמישים ושלוש שנים מפטירת הגאון מטברג עמדה החלקה פנויה!

והעיד אז ראש הח"ק: לאחר פטירת הגר"י סרנא, שמו הח"ק לב לחלקה זו שלפי רישומיהם עמדה פנויה, אלא שבפועל, בעת הקבורה, עמדה שם מצבה, ולכן טמנו את הרב סרנא בחלקה הסמוכה לזו. ורק לאחר מכן גילו שהמקום היה פנוי אלא שמצבה מהשורה העליונה "גלשה" ועמדה בחלקה הסמוכה לגאון מטברג! התברר כי מן השמים סובבו ושמרו על החלקה שהיתה פנויה כדי שיתקיים רצונו של הצדיק הרב יודלביץ ויבוא התלמיד אצל רבו למנוחת עולמים (הלמות עמלים)

בימי חליו של רבינו, שכב הצדיק בבית החולים תשוש וחסר כח, ולא היה ביכולתו אף להרים את ראשו, ברם לפתע הבחין כי שכחו להלביש לו את הציצית, פנה לבנו וביקשו שילבישו את הטלית-קטן, אבל הבן ידע כי כל תזוזה כרוכה ביסורים, והרי ידוע כי אין חובה ללבוש טלית קטן, אלא שהלבוש חייב להטיל בו ציצית, וכאן, כאשר הדבר כרוך בקושי ובצער... "אבא", שאל, "האם אין זה קשה מדי עבורך?" נתן בו עינו ותמה: "קשה?! וכי יש קושי בקיום מצווה?!!" התחזק והתרומם, ולבש את הציצית!...

בעת חוליו האחרון, בעוצם מכאוביו ותשישותו, הביאו לו בליל שבת ספל וקערה, שיטול ידיו לסעודת שבת. נטל ידיו - ומי הנטילה נשפכו על מטתו. מחשש מלאכת סחיטה לא זע ולא נע כל השבת כולה! לא זו בלבד שהתפלל במטתו, שלא ירד ממנה. אלא אף לא התהפך מצד לצד, לא הטיב את תנוחתו, כאילו שכב על חבית אבק שריפה! לילה ויום - עד למוצאי שבת!...

הגאון רבי שמואל אהרון יודלביץ זצוק"ל הקפיד שלא לטלטל בשבת. פעם בשבת, לאחר האוכל, יצא עם ילדיו לשאוף מעט אויר. ילדו הקטן היה כבן שש שנים, ולו בקבוק קטן אהוב, כדרך הפעוטות. הוזהירו רבי שמואל אהרון שישאיר את הבקבוק בבית, ולא יטלטלו עמו. אבל הילד התחכם וטמן את הבקבוק בכיסו. משהרחיקו ללכת, הוציא את הבקבוק ושיחק בו. לא הכריחו אביו לזרוק את הבקבוק, מאידן גיסא, גם לא הבליג. היתה זו הזדמנות חינוכית שחבל היה להחמיץ. הם שבו לביתם בהילוך של "פחות פחות מד' אמות", כדי שלא לטלטל ארבע אמות ברשות הרבים... שעה ארוכה ארן המסע. הלכו, ועצרו. התקדמו, ועמדו. שלש פסיעות, ומנוחה. עד ששבו לביתם...

פעם הלך רבינו ברחוב וראה חתול שהכניס את ראשו לקופסת שימורים, ולא הצליח להוציאו משם. החתול ניסה בכל יכולתו להשתחרר מהקופסה. קפץ ודילג, התהפך והתגלגל, והראש לא יצא, הקופסה משקשקת ומרעישה והחתוך הולך ומסתבך. רבינו ברחמיו, לא יכול היה לשאת את צערו של החתול, ולמרות מעמדו וגילו, ולכאורה אין זה לפי כבודו, ניגש אל החתול, תפס אותו בידו, וחילץ בזהירות את ראשו מהקופסה ואמר: "הרי כתוב 'ורחמיו על כל מעשיו' - איך אפשר שלא לעזור לחתול המסכן.

כידוע רבינו היה יתום מאביו וגדל בבית הצדיק הירושלמי ר' אריה לוי זצ"ל במשך שנים. ר' אריה דואג תמיד לכל היתומים והמסכנים, כמו לכל האסירים, ולוקחם תחת חסותו. בהגיעו לגיל השידוכים, חשב רבי אריה לקחתו כחתן לבתו, בהכירו את מעלותיו וגדלותו מקרוב. הוא ניסה לרמוז על הצעתו בפני הבחור. הבחור כשקלט את כוונתו שמדברים עימו נכבדות אודות בתו התפלא ואמר: "לא ידעתי שיש לכם בת

בשידוכים.. השידוך אכן יצא לפועל בשעה טובה ומוצלחת. הדברים מבהילים, הבחור מתגורר וגדל באותו בית שנים כבן בית ממש, כל גדלו של הבית לא היה אלא חדר וחצי עם מטבחון קטן, ובכל זאת מעולם לא נודע לו שיש כאן באותו בית בת בוגרת בשידוכים. הרי לנו ראייה כיצד שמר הצדיק על עיניו.

י"ח טבת

המקובל הרב ברוך שפירא זצ"ל

יום ההילולא - י"ח טבת

נולד ב-ט"ו שבט ה'תרס"ה (1905) בעיירה מאזיר (כיום בבלארוס). בתור נער למד עם עם הסטייפלר. כבר בצעירותו הרבה להתבודד בחווה של דודו שהייתה בקרבת מקום. שם גם התחיל ללמוד את פנימיות התורה. לאחר מלחמת העולם הראשונה התחוללה ברוסיה מלחמת אזרחים בין הבולשביקים למתנגדיהם, כשהיהודים היו היעד הראשון לפוגרומים בידי שני הצדדים. רבינו הצטרף לחבורה של יהודים שעסקו בהצלת יהודים אחרים באזורי הקרבות. בשלב מסוים נתפס ועונה קשות, ורק לאחר שכבר החליט למסור את עצמו למות על קידוש ה', ניצל בדרך נס. לאחר מספר שנים עלה לארץ באמצעות סרטיפיקט. הרב למד בשיבת 'מרכז הרב'. בהמשך, פנה הרב שפירא לעבודה חלוצית. היה שותף בהקמת עין חרוד. בהמשך היה שותף לייסוד את קיבוץ אמירים.

לפרנסתו עבד במצפה רמון כשומר אתר ארכיאולוגי במשך כעשרים וחמש שנה. שם הרבה להתבודד ולהתפרסם למעטים כאדם ששורה עליו רוח הקודש. הרב דוד אביחיל הקים את הישיבה התיכונית. היה בקי בחכמת הצירוף, בקבלת ספרד, בקבלת אשכנז, בחסידות, במקרא ובגמרא. לתלמידיו נתן ניתוח מעמיק של שורש נשמתם ויעודם. מכיריו מעידים על מופתים רבים ועצומים. כל חייו היה בתפילה ובדאגה לכלל ישראל ולכל אחד ואחד. בסוף ימיו עבר למעלה אדומים. נפטר ב-י"ח טבת ה'תשנ"ו (1996). חי כ-91 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. הראשל"צ מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל שספד לרבינו אמר כי רבינו: "מ-ל"ו צדיקים שהיו בדור".

אביו: ר' משה. **אמו:** מרת תמר. **מרבתי:** המקובל הרב אברהם יצחק הכהן קוק (הרב הראשי האשכנזי הראשון בארץ ישראל). **תלמיד-חבר:** מרן ר' ישראל יעקב קניבסקי (ה'סטייפלר' זיע"א). **מתלמידיו:** ר' אורי חנניה אלנקה. **מספריו:** חקר נבואות אחרית הימים והתאמתן לימינו.

הרב שמואל מורנו סיפר על הראייה למרחקים של הרב שפירא: "הרבה פעמים, תוך כדי שיחה, הרב היה מספר על דברים שקורים במקומות אחרים. כשנתיים לפני מלחמת המפרץ הוא התחיל לתאר לי בהרחבה ובמדויק סדר של מערך טילים גדול שנפרס באותה עת במפרץ הפרסי, לקראת מלחמה עתידית. פעמים אחרות הוא סיפר על דברים שקרו באותו זמן בכנסת ובממשלה, בלי שהיה שומע חדשות. בנוסף לכך, הרב אמר לי בפירוש כמה פעמים, שהיכולת של הנשמה לצאת למעין 'טילים' מחוץ לגבולות הגוף, היא די בסיסית. בימי קדם היא הייתה נחלת רבים וטובים בעם ישראל. רק בגלל הגלות העניין נשכח מאתנו. לדעתו, היכולות האלו עתידות לחזור אלינו. על עצמו הוא אמר: 'אני מקדים את הדור שלי בשמונים שנה'".

הרב אליהו גבאי שגר ומלמד בכלול בקרית-גת סיפר "פעם אחת בחול המועד, הרב גבאי שמע שאחד מתלמידי הכולל שלו עולה לירושלים. ר' אליהו אמר לו שימשיך למעלה אדומים, ויקבל ברכה מהרב שפירא. למחרת הרב גבאי שאל את האברך אם אכן הוא נסע למעלה אדומים. האברך ענה: 'ברוך ה', לא הייתי צריך. כשהגעתי לכותל, הרב שפירא בדיוק היה שם ובירך אותי'. הרב גבאי סירב להאמין, הרי הרב שפירא כבר זקן מופלג ולא יוצא כלל מהבית! האברך שמעולם לא ראה קודם את הרב שפירא, תיאר את היהודי הזקן שהיה בכותל - תיאור שתאם את מראהו של הרב שפירא. "הרב גבאי עדיין לא האמין. הוא התקשר לרב כדי לוודא את הפרטים". הרב מורנו המשיך לספר: "הרב שפירא ענה לו שהסיפור נכון: 'אמנם אני לא הייתי בכותל, אבל חלקיות שלי הייתה שם'. הרב גבאי כמוכן התקשה להאמין ולהבין גם את התשובה הזאת, והחליט להתקשר לרב נחמני זצ"ל, שהיה מפורסם יותר כמקובל מוסמך. הוא שאל אותו על הרעיון של 'חלקיות' שנמצאת במקום אחר. הרב נחמני ענה לו כך: 'דע לך, הרב ברוך שפירא ממעלה אדומים הוא היחיד בדור שידוע את סוד טיסת השרפים והמלאכים של התנא האלוקי רשב"י הקדוש!".

אחד האנשים סיפר: "באחת הפעמים שהייתי אצל הרב, הבאתי איתי את אחי הקטן - אליקום תור, שהיה אז ממש ילד קטן. הרב שפירא אמר לי: 'הוא עוד יבנה בניינים גדולים בארץ ישראל!'. חלפו שנים ארוכות. כיום אליקום בונה ובונה ועוד היד נטויה!".

ת"ח גדול מחבר ספרים עמוקים בהלכה ובאגדה ואדם רצינוני באורחות חייו שמע על הרב ברוך שפירא והחליט לבקר אותו ולבקש ברכה בעניין מסויים, הרב בירך ואחר כך הוסיף: "כדאי לך לעיין בתורה הכתובה והמסורה". אותו רב לא הכיר את הספר והלך לחפש אותו. כשמצא הוכה בתדהמה. באותם שנים אותו ת"ח השקיע בלימוד מדרשים, הוא חשב שחסר כלי בסיסי - מפתח לפי סדר התנ"ך לכל המקומות בהם חז"ל מפרשים פסוקים. לכן התחיל לעשות זאת בעצמו (הוא עשה זאת כדרכו בשקט ולא סיפר לאיש). בעקבות הערת הרב ברוך שפירא הוא גילה שכבר נכתב ספר כזה ובהיקף גדול יותר ונחסכה לו עבודה רבה ועוגמת נפש עצומה.

הרב שמואל מורנו סיפר: "באחד הביקורים הקבועים שלי אצל הרב שפירא, הוא ביקש שאכתוב את דבריו. לאחר שסיימתי לכתוב שבעה עמודים, הרב ביקש שאעביר את המכתב ליעדו. למחרת נסעתי למרן הרב מרדכי אליהו, שקיבל את המכתב וקרא אותו בפנים חתומות. הוא ענה לי במשפט קצר: 'תחזור לרב שפירא ותאמר לו: קיבלתי מסירת המודעה, ראש חודש אב'".

המשך הסיפור התרחש כעבור חצי שנה, כאשר ב-ח"י טבת ה'תשנ"ה הסתלק הרב שפירא לישיבה של מעלה. כשם שהיה נסתר בחייו כך גם בפטירתו. בהלווייתו השתתפו כארבעים איש בלבד. אחרי שכבר התחילה ההלוויה מרן הרב מרדכי אליהו הופיע לפתע עם עוזריו. הרב זעפרני והרב מוצפי. את דברי ההספד שלו פתח כך: "הרב שמוטל לפנינו - קדוש קדוש! הוא מ-ל"ו הצדיקים הנסתרים של הדור". מרן הרב מרדכי אליהו המשיך להספיד את הרב שפירא בדיוק כפי שהכירו אותו תלמידיו, למרות שבאופן פיזי מעולם הם לא נפגשו. בדברי ההספד מרן הרב מרדכי אליהו הזכיר את המכתב שהעברתי לו. בניגוד לדרכו בקודש שלא לדבר ברבים בעניינים בנסתר, אמר הרב כך: 'קראתי ושניתי ושילשתי, והדברים היו נסתרים מעיניי, מלבד עניין מסוים שסבור הייתי שהבנתי. שלחתי שליח למעלה אדומים כדי לצאת מן הספק. התברר שאכן לכך התכוון הרב. כך ניגלה לי סוד שהוא בחינת שם המפורש הנאמר לכהן גדול ביום הכיפורים בחשאי'.

סיפר הרב חיים ששון: יום אחד פנה אלי הרב שלום לוי וביקש ממני ומעוד שני חברים ממצפה יריחו - חיים כהן ומשה רובחה - שנבוא לעזור לרב זקן שרק עבר לגור במעלה אדומים. הייתי אז בעל תשובה טרי למדי, ולמדתי במכון מאיר. הסכמתי בשמחה, והלכנו כל הארבעה יחד. כשנכנסנו לבית של הרב שפירא, לא היה לנו מושג מכלום.

הוא הזמין אותנו יפה להיכנס, וכך - בפעם הראשונה שהוא רואה אותנו - מיד אמר לכל אחד במה הוא עוסק: 'חיים כהן - עובד בעץ, נגר. משה רובחה - עובד סוציאלי, עושה חסדים גם מעבר לשעות העבודה'. כשהסתכל עלי הוא עצר לרגע, ראיתי שהוא מסתכל לי על המצח ומשתהה כמה רגעים. אז לא ידעתי שיש מושג כזה של חכמת הפרצוף שהרב ודאי היה בקי בה, ולא הבנתי למה הוא מסתכל. לפתע הוא אמר: 'ובאו האובדים מארץ אשור' - אתה חוזר בתשובה!". הרב חיים ששון ענה בטבעיות: "כבוד הרב אתה צודק. ברוך ה', כבר שנתיים בתשובה, ולומד במכון מאיר".

מאותו הזמן נפגשתי עם הרב פעמים רבות. השיחות עם הרב נמשכו שעות. לפעמים אחרי חמש שעות הוא היה חוזר לנקודת ההתחלה וסוגר את המעגל, סיפר הרב ששון בהתלהבות. "לא אשכח איך פעם אחת, אחרי שעות אצלו בבית, 'קפצתי מהכיסא' כשגיליתי שהשעה אחת-עשרה בלילה!

באותם הימים במעלה אדומים לא הייתה אפילו תאורת רחוב כמו שצריך, בטח שלא אוטובוסים ואפילו לא טרמפים למצפה יריחו. הייתי בלחץ שאשתי תדאג ואיך אגיע הביתה. אבל הרב אמר לי: 'חיים! האם ייטוש ה' עמו? לך כבר! אל תדאג!' יצאתי באמונה שלימה. מיד כשהגעתי לכביש עצר לידי רכב ואסף אותי עד למצפה יריחו".

אריה לוי עבד במכירת ספרים, ובשביל למכור את סחורתו עבר מבית לבית באזור ירושלים. באחד הימים נסע למעלה אדומים, שהיה אז יישוב קטן, עם שלושה-ארבעה רחובות בלבד. הוא נקש על הדלת הראשונה. יהודי זקן, שזקנו ושערותיו היו ארוכים במיוחד פתח. "אתה מעוניין בקניית ספרים?" ניסה אריה את מזלו, והזקן השיב בנימוס שלא.

הם לחצו ידיים ור' אריה התחיל לעלות לקומה הבאה, אבל לפתע הזקן קרא לו וביקש שייכנס אליו הביתה. כשנכנסו, הזקן קרא לאשתו ואמר לה שתכין תה לאורח שהגיע מביאליסטוק. אריה הסתכל לצדדים, וכשהבין שהוא האורח היחיד בבית, תמה למה הזקן חושב שמשם הוא מגיע.

"אתה מכיר את הרב נפתלי הרץ הלוי מביאליסטוק?" שאל הזקן ללא הקדמות. אריה השיב במבוכה שלסבא שלו אכן קוראים נפתלי הרץ הלוי, אבל הוא נולד ביפו. "הרב נפתלי הרץ הלוי כתב פירוש על ספר הקבלה הקדמון 'ברית עולם'", המשיך הזקן להפתיע, "החלק הראשון של הספר אבד לפני שנים רבות, והייעוד שלך בחיים הוא למצוא ולהדפיס אותו מחדש".

"אשתך, שעוסקת בעיצוב, תטפל בעיצוב הכריכה של הספר". אריה שהופתע מכמות הידע של הזקן לגבי חייו, משפחתו ועניינו בעולם, קלט שלפניו עומד איש מיוחד, וניצל את ההזדמנות. הוא שאל עוד כמה שאלות אישיות, ועל כולן קיבל מענה מדהים. מספר ימים לאחר מכן נסע אריה לסבו וסיפר לו על הפגישה החריגה.

הסב אישר את דברי הזקן המסתורי. הוא סיפר שהסבא שלו, ששמו היה נפתלי הרץ הלוי, אכן עלה לארץ מביאליסטוק, והיה לרב הראשון של העיר יפו. הסבא גם הראה לו עותק של הספר 'ברית עולם' חלק ב',

עם פירוש 'לוחות הברית' שכתב הסבא, הרב הלוי. אריה הנסער חזר עם הספר אל הזקן שאמר לו: "את החלק הזה לא חכמה להשיג. צריך למצוא את חלק הראשון". אריה אומנם הטיל ספק ביכולתו להצליח במשימה, אבל הזקן בירך אותו שהעניין יסתדר. בסופו של דבר, בדרכים פלאיות, מצא אריה עותק ישן של הספר המקורי והדפיס אותו בשלמותו בהוצאה חדשה, עם כריכה שעיצבה אשתו.

רבינו פעם אחת פנה לרב חיים ששון ואמר לי: "חיים קוראים לך? חיים, אנחנו כבר מכירים!". ענית לו שאין שום סיכוי שבעולם שאנחנו מכירים. אבל הוא לא ויתר: "למה אתה אומר דבר כזה?". אני ענית: "כי אמרו לי שכבודו בן שמונים. אני לא מסתובב עם אנשים בני שמונים, ואין לי חברים בגיל שלך!".

הוא אמר כך: "תקשיב, אני לא יכול עכשיו ממש לספר לך. אבל יבוא יום ואתה תראה שמה שאני אומר לך עכשיו זה נכון ושנאנחנו מכירים". לא התייחסתי יותר מדי לדברים. נשארנו לעזור לו. מאז היינו מגיעים אליו הרבה פעמים, מלאים בסקרנות, למרות שלא ידעתי כי מדובר על צדיק נסתר. הרבה פעמים בדרך ממצפה יריחו למכון מאיר בירושלים או בדרך חזרה, חתכתי אליו הביתה וביליתי אצלו שעות ארוכות - לפעמים גם לילות".

הקשר של הרב ששון עם הרב שפירא המשיך באינטנסיביות למשך תקופה של מספר חודשים, עד שיום אחד הרב הטיל עליו את הפצצה כשהסביר לו בדיוק מהיכן הוא מכיר אותו: "יום אחד הרב אומר לי: 'תראה, אתה בגלגול הקודם שלך סבלת סבל רב במיוחד. אתה היית בשואה, יחד עם עוד יהודים. במחנה שהיית אתה התנגדת לנאצים ימ"ש. הם התעללו בך יותר מכל מי שהיה שם".

באופן די מובן, הרב ששון לא כל כך אהב לשמוע את הידיעה הזאת: "לא תאמין, אבל מהרגע שהרב סיפר לי את זה, התחלתי לנתק איתו מגע", התנצל. "כל הסיפור לא מצא חן בעיניי, ולמרות שעד אז הייתי בקשר יומיומי עם הצדיק, התחלתי להתרחק ממנו. בדיוק באותו זמן גם קיבלתי הצעה לעבודה בצפת. המעבר לשם התאים לי גם עם ההתרחקות מהרב שפירא".

הרב חיים ששון הדחיק וברח מכל העניין, אבל בסופו של דבר, הסיפור המשיך לרדוף אחריו: "אחרי שנתיים בצפת פרצה האינתיפדה הראשונה", ממשיך הרב ששון. "החלטתי, לעבור מצפת השלווה אל קרית ארבע הסוערת, עם ידוויי אבנים בדרכים, כדי לשמש בתור איש ביטחון של ההגנה המרחבית של הקריה".

"באותו היום שהגעתי לקריית-ארבע, עוד בשלב של פריקת המשאית, ניגש אלי יהודי מבוגר. הוא הסתכל עלי והתחיל להתעניין: איך קוראים לך? שאל. מהיכן היגעת? עוד ועוד שאלות. למחרת שוב הוא הגיע ושואל אותי את אותן שאלות פחות או יותר. כך קרה גם לאחר יומיים ושלושה. הוא שוב ושוב פנה אלי ושאל את אותן השאלות. לא הבנתי מדוע. חשבתי שאולי הוא לא זוכר ששאל אותי. בנוסף הוא ממש היה חיכה לי כשיצאתי מהבית לכולל של הרב ליאור וגם בחזור. בכל פעם היה ניגש אלי ואומר: 'חיים, מה נשמע? מה העניינים?'. כל הסיפור התחיל להיות ממש מציק".

כעבור תקופה, אותו יהודי מבוגר ששמו היה צבי סגל ושימש שנים רבות בתור הדוור של קרית ארבע, סגר לרב ששון את המעגל: "יום אחד פנה אלי אותו יהודי ואמר: 'אתה בטח שואל את עצמך: מה הנודניק הזה רוצה ממני? מדוע הוא פונה אלי ושואל כמה וכמה פעמים את אותן שאלות? הוא כמובן צדק במאת האחוזים למרות שכמובן לא אמרתי לו את זה".

"בכל מקרה, הוא המשיך ואמר: 'אני ניצול שואה. כל המשפחה שלי נרצחה כבר בתחילת המלחמה. אבל אח אחד שלי, ששמו היה חיים, היה אתי ביחד במחנה. בסוף, הצוררים ימ"ש התעללו בו לעינינו בצורה נוראה והרגו אותו. עכשיו, מהרגע שהגעת לכאן, אין לי מנוחה. אתה כל כך מזכיר לי את אח שלי. לכן אני מרגיש שאני חייב לדבר איתך...".

"מיד נזכרתי בדברים שאמר לי הרב שפירא, ראיתי בבירור איך המעגל נסגר. אחר כך שאלתי רבנים, ביניהם את הרב סבתו, שהיה קשור למקובל הרב נחמני, והם הסבירו לי שרוב הנשמות שעלו בסערה לשמים לפני שבעים שנה, חזרו ונולדו בדור שלנו – רובן בארץ ישראל. באמת, במהלך חיי, ראיתי איך ה' מציל אותי בדרכים מופלאות, בזמן השירות הקרבי שלי ועוד. זכיתי לראות איך כדברי הרב שפירא, מה שקורה אתי במהלך חיי קשור עם זמנים אחרים".

סיפר הרב חיים ששון סיפר: "בזמן מלחמת המפרץ, אמרתי לעצמי שהגיע הזמן לחדש את הקשר. וכך, אחרי כמה שנים שלא דיברנו, התקשרתי אליו. כשהוא ענה, שאלתי אותו: 'שלום הרב! תנחש מי מדבר?' מיד הוא הבחין שזה אני: 'חיים? תקשיב טוב חיים, יש לי תפקיד בשבילך!'. ניסיתי להסביר שרק התקשרתי לשמוע מה שלומו, אבל הוא המשיך בשלו: 'יש קבוצה של יהודים שנמצאת כעת בסכנה. הרב שלהם בסכנה יותר מכולם. תודיע לרב הזה שיבוא אלי בדחיפות!'. "

הרב שפירא נתן לי סימן, שהקבוצה הזאת עשתה בשבוע האחרון תיקון בעמוקה, בקבר של ר' יונתן בן עוזיאל. כך, למרות שלא ידעתי יותר מזה, הרב אמר לי שאני כבר אסדר. נשאר לי לשבור את הראש בניסיון להבין אל מי אני צריך לפנות. אחרי כמה שעות של מחשבה שיערתי שכנראה מדובר ברב עוזי משולם".

פניתי לחבר שגר בקרית ארבע והיה קשור לרב משולם. למרות שסיפרתי לו שהם כנראה נמצאים בסכנה, החבר לא הסכים לשמוע, עד שנתתי לו את הסימן שהם היו בתיקון בעמוקה. "היהודי קפץ ושאל: 'מהיכן אתה יודע על התיקון הזה? אף אחד לא יודע על מה שהיה שם - היינו רק מניין מצומצם של אנשים!". סיפר הרב ששון בחיך, "עניתי לו בשלווה: 'תבין, יש יהודי כזה, שממעלה אדומים רואה מה קורה מלמעלה, בדיוק מה עשיתם ומתי'. לצער הלב, הסכנה שהרב שפירא הזהיר ממנה אכן התממשה...".

הצדיק הרב שמעון בעדני זצ"ל

יום ההילולא - י"ח טבת

נולד ב-ח' טבת ה'תרפ"ח (1928) בשכונת נחליאל בחדרה. כשהיה בגיל בר-מצווה למד בישיבת נובהרדוק בחדרה. בהמשך עבר לישיבת בית יוסף-נובהרדוק בירושלים והיה לאחד התלמידים הבולטים. רבינו עבר ללמוד לישיבת פורת יוסף. כבר באותה תקופה הוא נחשב ל'עילוי של הישיבה' ונודע בהתמדותו ובגאונותו העצומה. בשנת ה'תשי"ג (1953) בקטמון נבנתה פנימייה לבחורי פורת יוסף שהתגוררו מחוץ לירושלים ורבינו מונה לאחראי על הפנימייה. לאחר נישואיו, בגיל 31 שימש כר"מ בשיעור ג' וכאחד מראשי ישיבת פורת יוסף (לצד הצדיקים ר' ציון כהן והרב שלום כהן). בתקופה זו הפנימייה בקטמון הפכה לישיבה בפני עצמה, והוא מסר בה את השיעורים. לאחר תקופה הרב משה פרדו טען בפניו כי בירושלים יש הרבה מאוד רבנים אבל בבני-ברק אין.

רבינו קיבל את הדברים ועבר לבני ברק. שם הקים את כולל 'תורה וחיים' יחד עם הרב משה פרדו. למד בכולל מדי יום והתפלל בבית מדרש זה את תפילותיו בימות החול ומסר בו שיחת מוסר שבועית. עודד אישי ציבור, מחנכים ופעילים להקים מוסדות חינוך לבני התורה הספרדים. בשנת ה'תשל"ג (1973) מונה לראש 'מועצת חכמי התורה של בני ברק', לצד הרב מאיר מאזון, הרב שלמה מחפוד, הרב מסעוד בן שמעון והרב מכלוף פחימא. המועצה פעלה בענייני מוסדות הספרדים בבני ברק. עמד בנשיאות מספר מוסדות חינוך ולימוד, בהם: ישיבת מאור יצחק בחשמונאים, בה מסר שיחת מוסר מדי שבוע ו'כתר תורה' במקסיקו, שם הקים את הקהילה החרדית.

עם הקמת מפלגת ש"ס בשנת ה'תשד"מ (1984), נבחר כחבר מועצת חכמי התורה. שימש כחבר בוועדת הכשרות של בד"צ בית יוסף. עם פטירת הרב שלום כהן הרב שימש כנשיא מועצת חכמי התורה. ענוותן. דירתו בבני-ברק היתה קטנה עם ריהוט ישן מאוד. ייקר מאוד את השבת. מידי ערב חג חילק לאלמנות סכומי כסף משמעותיים שהועברו ישירות מחשבוננו האישי. חילק תפילין ליתומים והשתדל לעזור ככל יכולתו לכל הפניות שהגיעו אליו. נסיונות לא קלים היו מנת חלקו, השתתף בהלוויה של ארבעה מנכדיו. הרב הספיד בצער ואמר שזה כל כך כואב אך אין לו שאלות כלפי הבורא והודה גם על הדברים שאינו מבין מדוע. שימש כבעל תפילה בימים נוראים. הרב חי את הגאולה ודיבר עליה בכל הזדמנות. החזיק דירה ברובע היהודי כדי שכאשר המשיח יגיע תהיה לו אפשרות להתגורר בסמוך לבית-המקדש. ששקדנותו היתה מעל ומעבר ליכולת האנושית. נפטר ב-י"ח טבת ה'תשפ"ג (2023). כמאה אלף איש השתתפו בהלווייתו. חי כ-95 שנים. ציונו בבני-ברק.

אביו: ר' דוד (עלו לתימן לארץ לאחר מלחמת העולם הראשונה. נפטרו להם שישה ילדים מתוך עשרה). **אימו:** מרת חביבה. **אשתו:** מרת שולמית (אחייניתו של הרב שלום לופס). **מרבתי:** הגאונים הרב אלחנן הלפרין, מרן הרב עזרא עטייה, מרן הרב אלעזר מנחם שך, מרן הרב אלחנן פרלמוטר (ראש ישיבת נוההרדוק בחדרה). **מתלמידיו:** בנו הגאון רבי דוד (ראש כולל טהרות בעיר העתיקה), הרב משה מאיה, הרב יוסף זליכה, הרב ישראל דחבש, הרב חיים הררי. **בניו:** ר' דוד (ראש כולל טהרות), ר' משה (משמש כראש חבורה בכולל של הרב מדינה) ור' חיים (מנהל מוסדות תורה וחיים). **בנותיו:** הרבנית יפת, הרבנית בן יוסף, הרבנית קרוואני והרבנית בנאי.

לרב הגיעו בני זוג ממרכז הארץ שאינם שומרי מצוות. הם סיפרו על כך שאביה של האישה נפטר בשנה האחרונה ומאז הם מייחלים לזכות בבן זכר. לפני מספר שבועות נודע להם כי האישה בהיריון, אך הרופאים הודיעו באופן חד משמעי שעומדת להיוולד בת. כעת הם רוצים ל"ע לוותר על ההיריון הזה. הרב בתגובה סיפר להם על כך שכאשר הוא היה בארה"ב הוא הזדמן לביתו של אחד הגבירים הגדולים, ואשתו של הגביר פנתה אליו בבקשה: "הרב, יש לנו שש בנות, ברך אותנו שנוכה בבן". תגובתו של הרב הייתה: "מדוע את חושבת שיש לי יכולת לבקש מהקב"ה דבר כזה?". האישה השיבה: "צדיק גוזר והקב"ה מקיים". אמר לה הרב: "אני לא צדיק, אבל אני מברך אותך שתזכי בבן". כעבור תשעה חודשים בדיוק חבקו בני הזוג בן. גם במקרה המדובר הרב התחנן לבני הזוג שלא יפסיקו את ההיריון ואף אמר להם: "רופאים לא יכולים לדעת כלום, ואני מברך אתכם בבן". לאחרונה התקשר הבעל לרב, כולו נרגש, הוא סיפר שהם הגיעו לבית החולים כדי ללדת בידיעה שיש להם בת, אחרי בדיקות וודאיות שהוכיחו על כך, ולהפתעתם העצומה של כולם נולד במזל טוב בן. (הידברות)

הרה"ג משה מאיה שליט"א, מחכמי מועצת התורה הספרדי סיפר מעשה מדהים: "בימים בהם לימד הרב שמעון בעדני בישיבת 'פורת יוסף', נהג הוא מידי לילה ללמוד עד שעה מאוחרת, הרבה לאחר שעלו

חבריו על יצועם. באחד הלילות, התקשה הרב בהבנת דברי הרא"ש על הגמרא והצטער על כך מאוד. הרב עמל שוב ושוב, אך ללא הצלחה. בצר לו, פרש למנוחת הלילה כשצער גדול בליבו. והנה באמצע הלילה, אני רואה את הרב מתעורר בבהלה מהשינה, ורץ לכתוב דבר מה. 'מה קרה?', שאלתי. הרב ברגעים של שמחה אדירה אמר לי במילים הללו: "כעת התגלה אלי בחלום רבינו הרא"ש בכבודו ובעצמו והסביר לי בדיוק היכן התשובה לשאלתי על דבריו. לכן רצתי לכתוב את הדברים ויש לי שמחה גדולה עד מאד על כך". עד היכן מגיעה עמלה של תורה בעולם הזה. כשהרב היה כבר מבוגר, פנו אליו תלמידיו וביקשו להעביר את הכולל שעמד בראשותו, אל הבית של הרב, שם יגיעו האברכים וילמדו וכך יהא קל לרב ללמוד ולא יטרח להגיע עד הכולל. הרב זצ"ל סירב בכל תוקף וטען כי הוא אברך מן המניין לכל דבר וברצונו ללמוד עם האברכים בבוקר ובצהריים בתוך הכולל. איזו ענווה מופלאה!

הרה"ג ר' ישראל דחבש סיפר: פעם בשנה, לקראת חג הפסח, הייתי לוקח את הרב למסע חיזוק בדרום. היינו יוצאים מבני ברק בשעה תשע בבוקר, נוסעים לאשדוד, שם היה הרב מוסר שניים או שלושה שיעורים בבתי כנסת שונים בעיר, משם הייתי לוקח את הרב לנתיבות, הוא היה מוסר שם שני שיעורים נוספים, ולאחר מכן הייתי לוקח אותו לציונו הקדוש של הבבא סאלי זיע"א, שם היה מעתיר בתפילה, ומשם היינו חוזרים הביתה.

במהלך הנסיעות הללו, היה הרב מבקש לבקר רבנים מקומיים באשדוד ובנתיבות, בעיקר רבנים צעירים שפעלו גדולות ונצורות בקירוב לבבות. הוא היה מגיע פשוט כדי לחזק אותם, לתת להם כתף ולהראות להם עד כמה הוא מעריך את הפעילות שלהם. "בדרך כלל הייתי לוקח את הרב באוטו שלי, אבל שנה אחת משום מה הוחלט שניסע במכוניתו של הרב.

היה לו נהג קבוע שהיה מסייע אותו כל בוקר מהבית לכולל ולאחר מכן מחזיר אותו הביתה, ולשם כך היה רכב שהיה מיועד לרב, רכב 'זולבו' ישן. כשיצאנו מבני ברק, אמר לי הרב שאכנס לתחנת דלק כדי לתדלק את הרכב: "הנהג שלי אוהב שהמיכל תמיד מלא עד למעלה", אמר, "הוא לא אוהב שמרוקנים את המיכל ורק אז ממלאים, אז אנחנו נמלא עכשיו דלק שיהיה לנסיעה הארוכה שיש לנו היום".

עשיתי כדבריו ומילאתי את מיכל הדלק עד למעלה. יצאנו לדרך נסענו לאשדוד, נתיבות, כולל כמה ביקורים באשדוד ובנתיבות ולאחר ממכן שבנו לבני ברק. בכניסה לעיר העפתי מבט בלוח השעונים, כי רציתי לתדלק שוב על מנת להחזיר את הרכב מלא, והנה אני רואה דבר פלא: המחוג מראה שמיכל הדלק מלא עד תומו! לא זו אפילו במילימטר ממה שהיה בבוקר.

אמרתי לרב: "מה זה הדבר הזה? הרב עשה לנו פה מעשה ניסים? איך ייתכן שאנחנו נוסעים כל כך הרבה ולא ירד בכלל דלק?". הרב צחק עלי והניף ידו בביטול, "אתה מאמין בשטויות האלו?", אמר לי, "אני יכול לחולל מופתים? אתה מצחיק!". אמרתי לרב: "מה זה משנה מה אני מאמין ומה אני לא מאמין, הנה המציאות טופחת לי בפנים, העובדה היא כי המיכל מלא דלק!", אבל הוא צחק ולא ענה לי על שאלתי.

(מעובד מתוך 'לקראת שבת')

לפני קרוב ליובל היה הרב הראשון שהגיע לקהילות בחו"ל, בפרט בדרום אמריקה, כמו מקסיקו וארגנטינה, כדי לחזקן ולהקים בהן מוסדות תורניים. לא פעם ולא פעמיים הוא התבטא: "אני לא נוסע בשביל כסף או בשביל תרומות, רק כדי לחזק, לחזק ולחזק". בשנים הראשונות בהן הגיע לריכוזים היהודיים בדרום אמריקה שררה בהם שממה רוחנית, והרב הקדיש את כל יכולותיו וכוחותיו כדי לחזק את יהודי המקום ששיוועו לדמות של מנהיג גדול. אחד הסיפורים המפורסמים מאותה תקופה הוא על

יהודי מוכר בקהילה במקסיקו שלאחר שנים בהם ישב ולמד ביקש לצאת לעסקים. לפני שעשה זאת הוא פנה לרבינו וביקש ברכה להצלחה בעסקים. הרב בתגובה השיב לו: "אני מברך אותך שלא תצליח באף אחד מעסקיך". היהודי נחרד ביותר לשמע ה'ברכה', אך הרב המשיך: "אני מאחל לך שלא תצליח בעסקיך, כדי שתשוב לעסוק בתורה". במשך שנה לאחר מכן היהודי ניסה לפנות לעסקים שונים, אך נחל כישלונות בכל פעם מחדש. כעבור שנה הודיע: "בברכה של הרב התקיימה, אני חוזר ללמוד". כיום הוא משמש כראש קהילה ומחנך תלמידים רבים. חמישים שנה לאחר שהוקמו המוסדות בדרום אמריקה, רבינו המשיך לנסוע לשם בקביעות, לחזק ולהיות מעורב בכל הנעשה במקום. (הידברות)

סיפר תלמידו הרב גבאי: "פעם ליויתי את הרב בעדני למסע חיזוק במקסיקו-סיטי. ירד גשם עז והפראק של הרב נרטב כולו. מאות אנשים המתינו לו בבית המדרש שם היה אמור למסור אז את שיעורו... בעונותו האופיינית ביקש בפשטות מאחד המלומים את חליפתו הקצרה, לבש אותה, וכך נכנס עם המבורג וחליפה קצרה והחל למסור את השיעור כאילו לא קרה דבר. כמובן המראה היה מוזר ומצחיק, כזה גדול בתורה עם חליפה קצרה. "בגודל תדהמת, שאלתי אותו עוד קודם השיעור: "הרב, כבוד התורה מה יהא עליו?" והוא השיב: "חבל על כל דקה, עד שאשיג 'חלוקא דרבנן', אנשים ימתינו! יש בכך ביטול תורה, העיקר שיהא עלי משהו ונוכל להתחיל בשיעור..."

פשטות וענווה מופלגת אפיינו את כל הליכותיו של רבינו. בעת שכינה כראש ישיבה בפורת יוסף נהג לנסוע בחברת מספר תלמידים למירון לקראת שבת פרשת בהעלותך, וכן ביום ההילולא של האר"י הק' זצ"ל (ה' באב) שם מסר בפניהם שיעורים עמוקים בחכמת הקבלה. המסורת הזו נמשכה כארבע שנים. כשהתפרסם הדבר ורבים החלו להצטרף, הרב חשש מפרסום יתר והחליט לחדול ממנהגו.

הרב חזקיהו מיישקובסקי (עלון אורחות חיים בא תשפ"ג) על רבינו שכידוע היה מכתת את רגליו בחוץ לארץ להתרים נדיבי עם לכולל אברכים שעמד בראשותו. יום אחד הגיע לבית חרושת גדול ליהלומים כדי להתרים את הבעלים. הרב שאל האם יש איזה פועל יהודי במפעל כדי להתרים אותו. "אני לא זקוק לכסף שלו", הסביר, "אבל חשוב שלכל יהודי יהיה קשר עם התורה". במפעל היה עובד חדש יהודי עם כיפה קטנה שהגיע מארץ ישראל. הוא סירב לתרום ואמר לרב: "אני מכבד רבנים, אך לא הגעתי לכאן בשביל לתרום, את זה היה לי מספיק בארץ ישראל. באתי לכאן כדי להרוויח ולחסוך כסף". הרב ניסה בכל זאת לשכנע אותו ואמר לו: "יש אברך כולל שלי, ששמו ושם משפחתו ובדיוק כמו שלך, אולי אתם מאותו שורש נשמה, מה איכפת לך, תתן סכום אפילו מועט עבור אותו אברך".

הדבר מצא חן בעיניו של אותו פועל לתרום למישהו ששמו ושם משפחתו כמו שלו, הוא נתן לרב 50 דולר, אך אמר: "זו הפעם האחרונה שהרב מבקש ממני תרומה. מה שנתתי כעת מספיק". הרב בירך אותו והודה לו, והוסיף ואמר: "אשריך שיש לך קשר לתורה. דע לך שלא תפסיד כלום, לא בגשמיות ולא ברוחניות, התורה מחזירה ובגדול". בשנה לאחר מכן שוב הרב הגיע לשם והתרים את בעה"ב ופנה לצאת. לפתע הוא שומע את היהודי הוא אומר "הרב, למה אתה לא בא אלי להתרים אותי?". הרב אמר לו: "אמרת לי שזו פעם אחרונה". היהודי אמר: "נכון. אבל הרב אמר לי בסוף, אשריך שיש לך קשר לתורה! מי שיש לו קשר לתורה לא מפסיד לא ברוחניות ולא בגשמיות! התורה החזירה לי פי כמה! העלו אותי בהרבה דרגות ואני מרוויח הרבה. שהרב יבוא אלי כל שנה, ואני אתן!". וכך היה עוד כמה שנים.

עברו כמה שנים, והרב ראה שהוא לא נמצא. הוא שאל עליו, ואמרו לו שהוא כבר התעשר ונהיה גביר גדול. פתח בית חרושת במקום אחר. הרב בא אל אותו יהודי, והלה קיבלו בשמחה ובמאור פנים ותרם

לו, עד שלאט לאט התהפך לגמרי ונהיה בעל צדקה גדול. הוא גם התקרב לתורה והבן שלו הלך ללמוד בישיבה, והיה בחור עילוי ושקדן ומיוחד במינו. את הסיפור הזה סיפר הרב בעדני בעצמו בשבע ברכות של הבן של אותו גביר, עם הבת של אותו האברך ששמותיהם שוים!!! אותו אברך נהיה ראש כולל וחיבר ספרים, וחתנו - בן הגביר - הוציא את הספרים שלו... איזה סיפור מדהים ונפלא. כמה מסר טמון בו. מרן הרב בעדני הצליח ליצור אצל אותו יהודי קשר לתורה והפך לו את החיים. הוא האמין בכל מאדו שכל יהודי חייב קשר עם התורה כדי להצליח, לא רק ברוחניות אלא גם בגשמיות. (בארה של תורה)

הרה"ג ר' ישראל דחבש תלמיד רבינו סיפר עד כמה חשוב היה לרב לקרב רחוקים: כאשר רבינו רק היה רואה אותי עומד לידו ומיד היה אומר "מה אתה צריך? בשבילך יש לי זמן. אפילו שעה שלמה, העיקר לקרב רחוקים. אפילו בימים שבהם הרב מסר שיעור כללי, כשהיה מתכוון לשיעור, כולם ידעו שאפילו בשביל לדבר איתו בלימוד אסור להתקרב אליו. אין לו זמן לכלום, אבל בשביל קירוב רחוקים, לא היתה שעה שבה הוא היה עסוק מדי בשביל זה. פעם סיפרתי לרב שאני יוצא עם תלמידים לצפון, לקרב אותם דרך טיול חווייתי, הוא בירך אותי שאצליח, ואחר כך שאל אותי "מה עם החלק שלי?! מה, אני לא צריך להשתתף?". מיד הוציא מכיסו שטר של 100 דולר, נתן לי ואמר: "זה החלק שלי, קח למימון ההוצאות". מדי פעם הייתי מביא קבוצות של עשרות תלמידים לקבל חיזוק מהרב, כחלק מהתליך ההתקרבות שלהם שנותן להם להתברך מפיו של אחד מגדולי ישראל ולשמוע מדברותיו וההרגשה המיוחדת הזאת עוזרת להם מאוד להתקרב. פעם אחת הבאתי קבוצה של שבעה תלמידים בלבד כי לא היה רכב הסעות. זאת היתה כמות התלמידים שהצליחו להידחק ברכב שלי. הרגשתי מאוד לא נעים, אני הולך להטריח אדם גדול בתורה כמוהו כדי לתת שיחת חיזוק בפני שבעה נערים בלבד. אולי כדאי לבטל? ניגשתי לרב ושאלתי אותו, אמרתי שזה לא נעים, רק שבעה נערים. הוא קם מכסאו ואמר: "מה זה משנה המספר? אפשר לקרב יהודים לאבינו שבשמיים? בוודאי שאני אעשה זאת". הם נכנסו לבית כנסת, נעמדו ליד הרב שהתחיל לדבר איתם בחביבות מיוחדת. הם לא ידעו כל כך מי זה הרב בעדני, היו רחוקים מיהדות. הרב שאל אותם אתם רוצים להיות בני תורה? רוצים ללמוד בישיבה? והם פה אחד אמרו לו שלא, הם לא רוצים ללמוד תורה! אני מאוד התביישתי. בשביל זה אני מטריח את הרב, בשביל להביא לו נערים שאומרים בפה מלא שאין להם שום שאיפה ללמוד תורה? אבל הרב לא נבהל. הוא הקדיש להם שעה שלמה, שוחח איתם על יסודות האמונה, קירב אותם מאוד, נתן להם את ההרגשה שלכל אחד יש פוטנציאל וכל אחד יכול להתקרב לאביו שבשמיים בקרבה עצומה. לאחר מכן גם שאל כל אחד מהם בפרטות: "מה אתה רוצה שאברך אותך?" ונתן להם איש איש כברכתו אשר בירך אותם. פעם שאלתי את הרב זצ"ל: "מה הגדר של קירוב רחוקים, עד כמה צריכים להשקיע בזה, האם יש מכסת זמן שצריכים להשקיע?". מרן אמר לי כך: "אברך רגיל, צריך להקדיש לזה זמן פעמיים בשבוע, אבל מי שמומחה בעניין ויש לו הצלחה בקירוב רחוקים, צריך להקדיש לזה אפילו את כל היום כולו, בלי גבול. כמה זמן שיש לך, תשקיע בקירוב רחוקים". (מתוך 'הפותח')

הרה"ג ר' ישראל דחבש סיפר: פעם אחרת, בחזור מנתיבות, ביקש הרב בקשה חריגה: "סע דרך קרית גת", הוא אמר, "אני רוצה לבקר את רבי ניסים מויאל". התפלאתי מאוד, שאלתי את הרב מה יום מיומיים, הרב אף פעם לא מבקש לעבור דרך קרית גת, זה די מאריך את הדרך, אני אסע בשמחה לאיפה שהרב מבקש, אבל סתם מעניין מה פתאום החליט הרב לנסוע לקרית גת?

הרב השיב לי תשובה שהממה אותי: "אני רוצה לבקר את הרב מויאל", אמר לי, "אם לא עכשיו אימת? זאת השנה האחרונה...". "אני כמעט עשיתי תאונה מרוב תדהמה. הגאון רבי ניסים מויאל זצ"ל, לא היה אדם צעיר, אבל הוא עדיין היה בכוחותיו... כשהגענו לקרית גת הוא קיבל קהל כרגיל, לא היתה סיבה לחשוב כזה דבר עליו, אבל בדיוק תקופה קצרה לאחר מכן החל להתאשפז שוב ושוב בבית החולים בגלל בעיות לבביות ולאחר מכן קיבל גם אירוע מוחי ל"ע, ולבסוף קיבלתי את הבשורה המעציבה על כך שהוא אכן עלה השמימה כעשרה חודשים לאחר שביקרנו אצלו. כמובן שלא הופתעתי, הרב בעדני כבר עדכן אותי מראש שזה עומד לקרות, ואני חייב לציין שזה היה מאוד חריג, הרב לא היה נוהג לספק תחזיות מהסוג הזה מה יקרה בעתיד. בדרך כלל היה מסתיר מאוד את הכוחות שלו, השתדל שלא יבחינו במדרגות הגבוהות שלו, אפילו מהאנשים הקרובים ביותר הוא היה מסתיר את עצמו. (מעובד מתוך 'לקראת שבת')

הרה"ג ר' ישראל דחבש סיפר: לי עצמי היה פעם סיפור מאוד מעניין, הייתי זקוק לישועה באיזה עניין שמאוד הפריע לי ולכל המשפחה, וביקשתי מהרב ברכה, הוא אכן בירך אותי מכל הלב, אבל לא תמיד הברכה עבדה כמו מטה קסם. אחרי תקופה אני חולם לילה אחד שאני נמצא בכלל, קם מהמקום שלי, ניגש למשרדו של הרב בעדני, ומספר לו שיש צער גדול אצלי בבית בגלל העניין הזה, ואני לא יודע מה לעשות, ובחלום, הרב מרים את ידו וקובע "תכלה שנה וקללותיה", ויקץ ישראל והנה חלום...

באתי בבוקר לרב בעדני ואמרתי "הרב פועל ישועות לא רק בהקיץ, גם בחלום הלילה הרב מברך אותי". סיפרתי לו את הסיפור ואמרתי לו שבחלום ראיתי אותו ואומר "תכלה שנה וקללותיה". הוא צחק ואמר לי "טוב, אז שתכלה". ובאמת מאז העניין הזה בא על פתרונו בשלום ולא היה לנו עוד צער מזה. (מעובד מתוך 'לקראת שבת')

הרה"ג ר' ישראל דחבש סיפר: פעם הרב סיפר על עצמו. הוא היה בחו"ל כמדומני באמריקה. אשה ניגשה אליו בקול בכי ומבקשת ברכה שתזכה לילדים. היא נשואה 15 שנה ולא זכתה להיפקד. הרב בירך אותה מכל הלב. אגב, בהזדמנות אחרת הוא הסביר לי פעם למה הוא מברך אנשים: "הברכה שלי לא עוזרת בכלל", אמר על עצמו, "אבל כתוב שצריכים להידבק במידותיו של הקב"ה, והרי הקב"ה מברך את עצמו ישראל באהבה בכל עת ובכל שעה, אז כדי להידבק במידותיו גם אני מברך, למרות שהברכה שלי אין בה שום כח לפעול ישועה".

האשה שבכתה בפני הרב לא הסתפקה בברכה. היא דרשה בתוקף שהרב יגזור שהיא תזכה לבן בתוך שנה. לאותה אשה הצטרפה קרובת משפחה שלה שהיתה מאוד תקיפה ועמדה על כך שהן לא עוזבות את המקום בלי שהרב יבטיח להן שהגברת תזכה להיפקד בילד לתקופת השנה. "אמרתי להן שאני לא יכול להבטיח דבר כזה. חז"ל אמרו: "צדיק גוזר והקב"ה מקיים", תחפשו צדיק שגוזר, אני לא צדיק ואין לי שום יכולת לגזור או להבטיח הבטחות. אני לא יודע מה יהיה איתי מחר, אתם רוצים שאני אבטיח ילד בעוד שנה?".

"אבל הן המשיכו לבכות ולהתחנן, עד שלא יכולתי לעמוד עוד בפני הדמעות", הוא סיפר, "עשיתי איתם פשרה... אתם אומרים שאני צדיק, ואני יודע את האמת שזה לא נכון. אני עכשיו אגוזר שהיא תזכה לילד, אבל אני הרי יודע שלגזירה שלי אין שום כח, לכן אני אומר שזה יהיה בתור ברכה בלבד, אתם טועים לחשוב שאני צדיק ושיש לי כח לגזור, אז אני גוזר על דעתכם". אחרי שנה אכן זכתה האשה להיושע

ונולד לה ילד, הם אפילו הזמינו אותו לשמש כסנדק בברית. הרב אמר לי: "תראה מה זה, הברכה עזרה בסופו של דבר, כמו שאמרו חז"ל "אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך" ... (מעובד מתוך 'לקראת שבת')

עוד סיפר על התמדתו של רבינו: כל אברכי הכולל ידעו שאין זה דבר של מה בכך לפנות למרן ולשאול כשהוא שקוע בלימוד. התמדתו העצומה בלימוד התורה היתה לשם דבר. כשהרב למד אי אפשר היה להתקרב בכלל. הרגשה של 'ראת הרוממות'. יראת השמיים שלו הורגשה מסביב וכולם פחדו להתקרב אליו. רק מי שהיתה לו שאלה מאוד חזקה יכל להציג אותה בפניו, וגם זה רק לעיתים מזומנות. אם ראו שהרב שקוע בלימוד ומצחו חרוש קמטים, לא היה טעם לנסות לדבר איתו, שקידתו היתה כ"כ גדולה שהוא לא שם לב לכלום.

פעם אחת בעל תשובה פנה לרב וביקש ממנו שיסייע לבנו להתקבל לתלמוד תורה מסוים. הבן הלך להיבחן אך קיבל תשובה שלילית. הרב בעדני לא ויתר, אלא אמר להורה המודאג: "תמשיכו לנדנד ולהתעקש, עוד תראו שתנסו עשר פעמים ורק אז תצליחו". האב הגיע עם בנו פעם אחר פעם להיבחן בתלמוד תורה ובכל פעם נענה בשלילה. בפעם העשירית הם קיבלו תשובה חיובית... (הידברות)

נושא השידוכים תפס אצל רבינו משמעות רבה. היתה לו הבנה מיוחדת בנפש הנוער, והוא הצליח במילים פשוטות להדריך ולכוון. הרב בעצמו גם שלח שדכנים ושדכניות כדי להציע הצעות שידוכים שעלו בדעתו. במשך השנים הוא זכה לשדך חלק מגדולי ישראל, ובראשם הראשון לציון הרב בקשי דורון.

לאחרונה הרב הקדיש את אחד מחדרי ביתו להקמת משרד לשדכניות בשם 'בית נאמן' ושילם להן מכיסו משכורת חודשית. הוא הסביר שההחלטה על כך קשורה לעובדה שבמשך שנים הזדמן לו להגיע לאירועים שונים וניגשים אליו תמיד בחורים ובחורות שמבקשים ברכה לזיווג הגון, ואין מי שיקשר ביניהם. לכן הוא הקים את מפעל השידוכים, כדי לסייע ולעזור לעם ישראל. (הידברות)

י"ט טבת

הרב משה סוקולובסקי זצ"ל

יום ההילולא - י"ט בטבת

נולד בשנת ה'תרכ"ח (1868) בעיירה רוז'נוי (הסמוכה לבריסק בליטא). בצעירותו לא היה מהיר תפיסה כלל ועיקר. במשך שנים למד בבתי המדרש בבריסק. שקדנותו והתמדתו הם אלו שהביאוהו למעמדו והראו את כשרונותיו עד שהתפרסם בשם 'העילוי מראזינאי'. לרבינו הייתה פינה קבועה לצד ארון הקודש והיה יושב ולומד בה עשרים שעות ביממה!

בשנת ה'תרנ"ו (1896) הוזמן על ידי רבי חיים סולובייצ'יק, לעמוד בראשות ישיבת "תורת חסד" בעיר בריסק, אך מחמת ענוותנותו סירב. כפשרה נקבע שהאחראי לשיבה יהיה הרב שמחה זליג ריגר, מרבני העיר, ואילו את אמירת השיעור השבועי, המכונה "שיעור כללי", המועבר מסורתית בידי ראשי ישיבות, הופקדה בידי רבינו. בהמשך כיהן כראש הישיבה הגדולה בבית המדרש "משמר" בה שימש בקודש במשך שלושים שנים. במשך תקופה זו העמיד תלמידים גדולים ועצומים!

כל דרכיו היו בהצנע לכת. מידותיו התרומיות והנשגבות כמעט לא נודעו. מעולם לא התרעם או כעס על תלמידיו. רק תמיד השמחה והצהלות פנים על מצחו, כח סבלנותו היה עד להפליא והשתאו בו רבים. היה ממש כאב לכל אחד מתלמידיו והרבה פעמים היה מוסר נפשו לטובת תלמידיו. גודל זהירותו במצוות הייתה עד למאד פעם העיד עד עצמו כי מיום עמדו על דעתו מעת היותו כבן י"ג שנה לא איחר את זמן קריאת שמעו!. כשבוע לפני שנפטר לקה בדימום תוך מוחי במהלך שיעור שהעביר בסוגיות זיקה (מסכת יבמות). נפטר ב- י"ט בטבת ה'תרצ"א (1931). חי כ-63 שנים.

אביו: ר' שמואל. **אשתו:** מרת מאליא (בת ר' בנימין חארי תושב בריסק, שהיה אדם אמיד. נישא בשנת ה'תרנ"א בהיותו כבן 23). **מרבתי:** ר' חיים סולובייצ'ק (רבו המובהק). **מתלמידיו:** ר' אברהם נשר (אדלר), ר' אריה פומרנצ'יק, ר' בנימין פאלר, ר' זאב איידלמן, ר' יהודה לייב מאשבוים (רבה של טרסטינה ומח"ס 'ברכת הארץ'), ר' משה סולובייצ'ק, ר' אהרן יהודה לייב שטיינמן. **מספריו:** •מלאכת יום טוב •אמרי משה- עוסק בעיקר על סוגיות במסכת יבמות (ספר זה פרסם את שמו בעולם הישיבות והפך לאחד מספרי היסוד).

רצוני לספר מה ששמעתי מרבי זאב איידלמאן זצ"ל, עובדה מופלאה שאביו היה עד לה ונוכח שם בשעת מעשה והעיד שאכן בדיוק כך היה. לימים סיפרתי את הדבר באזני הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל. לאחר ששמע את המעשה התבטא: "הסיפור אמת, כי כך באמת הייתה מהותו של האיש".

רבי משה סוקולובסקי זצ"ל נשא לאשה את מרת מאליא מהעיר בריסק והגיע לדור בה. בטרם פרוץ מלחמת העולם רבינו כבר שימש כר"מ בישיבה. רבינו היה יושב ולומד בשקידה גדולה ועצומה. כדי שלא יפריעוהו מלימודו ייחד רבינו בביתו חדר מיוחד ומסוגר והיה יושב ולומד ברציפות בהתמדה רבה ועצומה ללא שיפריעו לו במהלך לימודיו.

יום אחד, רעייתו הייתה צריכה אותו בדחיפות. לא הייתה לה ברירה והיא נקשה על דלת חדרו, אך רבינו לא פתח. מאחר וחשבה כי נרדם או שאינו שם לבו, נקשה חזק יותר, אך גם אז לא הייתה תגובה. לפיכך החלה להכות בחוזק על הדלת, ומשלא נענתה נכנסה לפחד בחשש: "מי יודע מה קורה, הוא נעול ואין תגובה".

מיד הזעיקה לשם את אביה חמיו, שהרגיע אותה, ואמר שאין לה מה לדאוג. אף הוא החל להכות על הדלת, אך אין קול ואין עונה. בשלב זה גם הוא כבר החל להיבהל. מהחלון לא יכלו להיכנס כיוון שהיה מסוגר, ולכן ניסו להכות על הדלת עם פטיש מעץ ובהמשך אף ניסו להכות בפטיש מברזל. כשגם זה לא הועיל לא הייתה עצה אחרת וקראו לפורץ.

רבי וועלוול איידלמאן הסביר לי: שלא תהיה לך טעות. הפורץ של אז לא היה כפורצים של היום שעושים איזה חכמה של סיבוב במנעול, ומקסימום שוברים משהו קטן בפנים ופותחים. לא ולא, הפורץ היה שובר את הדלת לחתיכות, ורק כאשר לא הייתה שום ברירה אחרת מחמת סכנת נפשות, רק אז היו מזמינים פורץ.

כמובן, יחד עם הפורץ התכוננו לעזרה ראשונה, כיוון שההשערה הייתה או שהוא נפטר, או שהוא במצב שאפשר עוד לנסות להצילו. הפורצים החלו במלאכתם, היכו וניסרו את העץ, ותוך זמן קצר נפער חור גדול בדלת העבה. כאשר הייתה אפשרות להיכנס פנימה, מיד נכנסו אנשי ההצלה ואחריהם חמיו, אשתו, ועוד, כשגם אביו של רבי וועלוול איידלמאן ביניהם.

והנה לתדהמת כולם, רבי משה זצ"ל יושב בשלווה ליד השולחן ולומד! כאשר התמלא החדר באנשים, הגביה את ראשו, הביט סביבו כלא מאמין ושאל בפליאה עצומה: "איך נכנסתם?! הלא הדלת הייתה נעולה!". לא יאמן כי יסופר, אבל זו עובדה. כך שמעתי מעד ראיה. אני פוחד לספר תמיד את הסיפור כי לא יאמינו, אבל זה מעשה שהיה, ולכך התכוון רבי גדליה נדל שאמר: המעשה אמת כי כך הוא היה. כאשר הוא נכנס ללמוד סוגיא, היה חש כאילו יצא מהעולם. (מעובד מתוך יחי ראובן)

כשהיה הולך לומר שיעור בישיבה היו כל חושיו ומחשבותיו בעינין שעליו סובב השיעור, עד שהרבה פעמים הלך ונתקל בעצים ולא היה מרגיש מרוב עיונו בתורה, ולא לחינם העיד עליו אחד מגדולי זמנינו שיכול לעיין ולחשוב בדבר אחד לערך ט"ז שעות רצופות!, ומי יוכל לתאר את גודל כח חידושו בתורה. (מקונטרס ברכת הארץ)

על גודל מסירות רבינו לכל תלמיד ותלמיד יעיד הסיפור הבא שהובא בקונטרס 'ברכת הארץ' ע"י תלמידו ר' יהודה לייב מאשבוים ששימש כרבה של טרסטינה - ואזכיר פרט אחד שאירע לערך ארבעה שבועות קודם פטירת רבינו שהיה אז חלוש מאד והיה הולך במשענת מפני גודל חלישותו ואז רצה לנסוע לטובת תלמיד אחד לדרך רחוקה ולפי גודל חלישותו אז היה דבר זה ממש סכנת נפשות.

כשיחבר רבינו את ספרו 'אמרי משה', שלח לו הגאון ר' יעקב ישראל קניבסקי זצ"ל (הסטייפלר זיע"א), שהיה אז צעיר לימים, וביקש את הספר וציין שלצערו אין לו כסף ועל כן מבקש מאת רבינו לשלוח לו את הספר חנם אין כסף. רבינו התרגש מבקשתו של הבחור הצעיר ואכן שלח לו את הספר. באותו הזמן נראה כי רבינו עושה חסד גדול עם בחור ישיבה שחשקה נפשו ללמוד תורה ואין בידו ממון לרכוש את הספר והוא בנדיבות לבו נתן לו ספר.

לימים, פרצה המלחמה ונשרפו כל העותקים של 'אמרי משה'. למעט עותק אחד שנותר לפליטה! היה זה העותק ששלח רבינו לסטייפלר, שזכה לעלות לארץ לפני המלחמה. ומעותק זה הדפיסו את הספר מחדש וללא מעשה זה, לא היה ביד המחבר את הספר ולא יכל להדפיסו לטובת הכלל. אולם אותו מעשה חסד זה שעשה, הוא שעלה לו ובזכות זה יש בעולם את ספרו של רבינו.

הגאון הרב אריה לייב הלר זצ"ל

יום ההילולא - י"ט טבת

נולד בשנת ה'תק"ה (1744) בעיירה קאלוש שבגליציה. מצאצאי בעל התוספות יו"ט. בצעירותו הרביץ תורה בלבוב ולאחר מכן כיהן כרבה של העיירה רוז'ניאטוב בגליציה. שם חי צער בעוני ודוחק גדול מאוד. אפילו שולחן בביתו לא היה. קרש שהיה מונח על גב חביות שימש כתחליף לשולחן. בחורף שרר בחדרו קור חזק, עד שהיה מוכרח לשבת כל היום במטתו תחת הכסת, וכך ומעוצמת הקור, קפאה הדיו והיה מוכרח להחזיקה תחת הכר שלא תקפא וכך כתב את ה'קצות החושן'. בשנת ה'תקמ"ח (1788), כשהיה כבן ארבעים ושלוש התמנה כרבה של סטרי שבאוקראינה. תלמידים רבים התקבצו אליו. היה ידוע בחריפותו. גאון עצום, עמקן ופוסק. ספריו בהלכה התקבלו בעולם התורה כספרי היסוד בהלכה ובפלפול. לעת זקנותו עלה על הסולם כדי לקחת ספר מארון הספרים, אולם הארון התמוטט עליו. נפטר ב-י"ט טבת ה'תקע"ג (1812). חי כ-68 שנים. ציונו בסטרי.

סבא (מצד האב): ר' יחיאל מיכל הכהן. **אביו**: ר' יוסף כהנא מקאליש. **מרבתי**: ר' משולם איגרא. **מתלמידי**: ר' אריה ליבוש ליפשיץ (אריה דבי עילאי), ר' אשר ענוזיל צוזמיר (בעל שו"ת מהריא"ז ענוזיל), ר' יוסף אשר (אב"ד פרמישלא). **מספריו**: יקצות החושן - ביאור חריף ועמוק לשו"ע חושן משפט • **שב שמעתתא** - חידושים על שבע סוגיות • **אבני מילואים** - על שו"ע אבן העזר, משובב נתיבות - תשובות להשגות של ר' יעקב לורברבוים מליסא.

על קדושתו של רבינו יעיד הסיפור המופלא הבא שסיפר תלמידו: "כשמורי רבי זיע"א חלה ונחלש, בסוף ימיו, ובאחת הפעמים זכיתי לשמש את רבי הקדוש, ובפעם הזאת שכב הרבי אין אונים, עד שהוצרכתי לגרוב לו גרביים. ניגשתי ולקחתי גרביים והלבשתים, ויהי אך גמרתי להלבישו את הגרביים, הזדעזעתי, לשמוע איך שרבינו שבקושי היה יכול לנענע שפתיו, קיבל גבורת ארי, ושאל בקול גדול: 'זה דוקר!'. ואני, מחמת זעקתו, חשבתי לתומי שבאמת דוקר, כי ייתכן שהצמר אינו נקי מסיבים הדוקרים את הבשר.

ניגשתי ופשטתי את הגרביים, כשאני הופכם לצד השני, והלבשתים שנית, ויהי אך גמרתי להלבישם, ושוב אותה שאגה נשמעה: 'זה דוקר'. מיד נצנץ במוחי, שלא מדובר כאן מדקירה גשמית - אלא מדקירה רוחנית. מסתמא הגרבים הם 'שעטנז' וכך היה: הסרתי את הגרביים מרגליו והחלתי לבדוק. עד מהרה התגלה לנגד עיני שהם תפורים, גרבי הצמר בחוטי פשתן... את הדקירה הזאת", סיים התלמיד, "הרגיש בקדושתו גם כשהיה חלש ורפה כח".

על גודל חשיבות ספרו מסופר, כאשר היה כבן ארבעים וכיהן כרבה של סטרי סיים את כתיבת ספרו 'קצות החושן' ונסע לקבל הסכמה עליו מאחד מאדירי התורה בזמנו, הגאון רבי צבי הירש בושקא צוק"ל, אך הוא אמר שלאחר שכבר הוציא הג"ר יונתן אייבשיץ את ספר 'התומים' מה עוד שייך לחדש ב'חושן משפט'? לפיכך הוא לקח את הספר לעיון עד למחרת. למחרת בתפילת המנחה, הוכרז שתצא הכנסת ספר תורה מבית הרב. גם רבינו יצא אל החופה שברחבת העיר והתקרב להג"ר צבי שעמד במרכזה, כשרבינו התקרב כדי לנשק את המעיל של ס"ת שבידו, הרים ר' צבי הירש את שולי המעיל וגילה את תכולתו. היה זה כתב ידו של 'קצות החושן'.

מסופר שפעם אחת הגיע רבינו לתפילת מעריב בבהמ"ד של חסידי הרבי מלובלין זי"ע ואחר מעריב יצאו לקדש הלבנה ומצאו שהשמים מעוננים ואי אפשר לקדש הלבנה. נענה אחד מהחסידים: "אם היינו אצל רבה"ק ה'חווה מלובלין' (הגאון ר' יעקב יצחק הורוביץ זי"ע) היו יכולים לקדשה!". נענה רבינו ואמר: "ומה עם כח התורה שלנו?", מיד נתפזרו העננים והתגלה הלבנה.

סיפר הגאון הרב דב בעריש וינדנפלד זצ"ל (הרב מטשעבין) בשם האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז (ה'דברי חיים'), עובדה נוראה על צדקותו של רבינו. היה זה כאשר שאלו פעם את מרן ה'דברי חיים' מדוע זכה ספרו של ה'קצות חושן' לעלות על שולחן מלכים ולהתקבל כ"כ בקרב ציבור הלומדים מה שלא זכו אחרים לכך, וענה מרן ה'דברי חיים' כי דבר ראשון עלינו לדעת כי ספרו הוא ספר מיוחד המלא בגאונות ובסברות עמוקות. סיבה נוספת לכך ששמע מתלמיד של ה'קצות חושן' שרבו מדי יום לפני השיעור שמסר לתלמידיו היה יורד למרתף שהיה סמוך לביתו והיה מתבודד שם קרוב לשעה, ופעם החליט אחד התלמידים - שהיה חסיד (ה'קצות חושן' היה מתנגד) לעקוב על מעשיו של רבו במרתף, וראה את רבו כשהוא שוכב על הרצפה וזועק בבכיות נוראות ובדמעות את הפסוק: 'וְלִרְשָׁעִים אִמֹּר אֱלֹקִים מֶה לָּךְ לְסַפֵּר

חקי ותשא בריתי עלי פיך (תהלים ג, טז) פעם אחר פעם, וכך היה כל יום, ומחמת צדקותו המופלגת זכה שספרו יתקבל.

גדולי רבותינו העריכו את רבינו: הגה"ק רבי עקיבא איגר זי"ע המזכיר אותו בהרבה מקומות במסגרת הערותיו, כותב למאן שהוא כי נדמה לו שאת אשר חידש מצא כבר ב'קצות החושן' ואיננו איתי כעת כי בני המופלאים שיחיו לקחוהו לבית מדרשם. הגה"ק מקוצק זי"ע היה לומד בספר 'קצות החושן' לפני התקיעות באמרו שזהו 'תורת אמת'. הגה"ק האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנו (בעל דברי חיים) עסק בספר 'קצות החושן' לפני התקיעות באמרו אף שספר זה שייך לנגלה שבתורה הרי כל דבריו גם מתואמים עם תורת הנסתר ופנימיות התורה אשר שעת תקיעת שופר היא זמנה. מתקופה יותר מאוחרת מוצאים אנו גם את הגה"ק בעל ה'דברי חיים' מצאנו שהתבטא בהערכה רבה לרבינו, ובבואו להשיג על דברי רבינו כתב: 'תמה אני על פה קדוש איך יאמר דבר זה'. הגה"ק האמרי נועם זי"ע אמר שבהיותו בו חמש עשרה שנה ידע את כל הקצות החושן בעל פה. מרגלא בפומיה של ר' בן ציון מבאבוב בשם זקינו הק' ה'דברי חיים' מצאנו זי"ע "שמסוגל מאד ליראת שמים שבחור ילמד הרבה ש"ך עם קצות החושן".

הגה"צ מלימנוב דיבר פעם עם הרה"ק מצאנו, והשיחה התגלגלה אודות הגה"ק ה'קצות החושן'. הגה"ק מלימנוב הגיב קצת בביטול נגד רבינו (מאחר והיה מתנגד) נענע הרה"ק בשני ידיו הק', ואמר ביראת הכבוד: "הקצות, כמה גלגולי שלג עשה לפני שכתב את ה'קצות החושן'.

בעת שהוציא לאור את ספרו 'קצות החושן', כאשר הגיע הספר ליד הגאון החרף העצום רבי יוסף ליכטיג אב"ד זבארוב זצ"ל, סגר את עצמו בחדר מיוחד, וישב שם שלושה ימים ושלוש לילות והעמיק עיונו ב'קצות החושן', לשבוע מטוב המזון הרוחני, שבספר החדש הזה.

מנהגו של הרה"ק מצאנו זי"ע היה, שלפני שנכנס לבית המדרש בערב שבת ישב בבית לבוש בשטריימל וטלית בערך חמישה עשר רגעים כדי שהחסידים שבאו בעגלות בשעה מאוחרת קודם השבת יתנו לו את ידיהם לשלום. לפעמים שם שטריימל על ראשו ולפעמים טלית כיסתה את ראשו. פעם אחת הגיעו הרבה אנשים. אחד מהם היה מעיר ראזשניטוב.

שאל אותו: "מאיפה אתם?" ענה - "מראזשניטוב", שאל אותו: "איך הולך שם?" סיפר האיש להרה"ק מגודל העניות השורר בעיר, אמר לו הרה"ק: "תמסור להם, שעוד שלוש שנים יהיו בדלות, ואחר כך יהיה טוב". והוסיף הרה"ק מצאנו ואמר: "הם אברכים, על כן הם אינם יודעים", וסיפר שרבינו היה רב בעיר ראזשניטוב והקהילה נתנה לו בתור שכירות שניים וחצי שאנעס לשבוע, ועם שלוש שאנעס לשבוע היו יכולים לחיות בדוחק, ושניים וחצי לא היה מספיק בשבילו.

ביקש רבינו מהקהילה שיוסיפו לו על השכירות עוד חצי שאנעס, אבל לא רצו, וחשב בדעתו שיתיישב עם הרבנית על עגלה ויסעו מהעיר, וכשאנשי הקהלה יראו שהרב עוזב, ירוצו אחריו ויוסיפו לו, וכן עשה, התיישב על העגלה עם הרבנית והתחיל לנסוע, ואף אחד לא רדף אחריו.

רבינו עמד במקומו ואמר: "שמונים ושמונה שנים יהיו גרועים", וחזר לעיר. ואמר הרה"ק מצאנו: "הוא הכהן הגדול. אחרי הכל הוא למד תורה! והתקיים דיבורו שהיו עניים למאד. ומאז כבר עברו שמונים וחמש שנים, ועוד שלוש שנים יהיו בדלות". וכן היה, שאחר שלוש שנים פסקו מלהיות עניים.

בעיר סטרי אשר שם שימש רבינו לאב"ד, הייתה חבורה מטובי בני הקהילה אנשי מעשה ותלמידי חכמים, אשר דבקו לתלמידי הבעש"ט הק' זי"ע ומנהגיה, והיה ויכוח בינם לבין ה'קצות החושן', בעניין קידוש לבנה שערכה החבורה יחדיו בליל ט"ז לחודש, מתוך לימוד סדר הברכה בגמרא, ובהזכרת שם שמים אחרי שבכל החודש היו השמים מעוננים, ולא ניתן היה לקדש הלבנה בזמנה וראה ה'קצות החושן' בזה סכנה חמורה לפריצת גדרים בעירו, אחרי שבית דין שבעיר אסרו לעשות כן, ע"כ יצא כנגדם, ונידה אותם.

כאשר נוכחו החסידים לדעת כי אכן רוב אנשי העיר נשמעים לרב הנערץ, והם נמנעים לבא עמם במגע, החליטו בעצה אחת לנסוע יחד להיכלו של הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, ולשהות במחיצתו במשך חודש ימים, עד שיעבור שלושים יום מזמן הנידוי, אך מאוד התפלאו לראות, דכשבאו ללובלין, והרה"ק ר' יעקב יצחק הורוביץ (ה'חוזה מלובלין') זי"ע הורה למשמשו לבל יכניסו אליו את אנשי עיר סטרי לברכת שלום עד עבור שלושים יום מזמן הנידוי שרב עירם הטיל עליהם, ורק לאחר מכן קיבלו חסידים אלה את פניו הק'.

ה'חוזה מלובלין' אמר אז דבר תורה על מה שדרשו חז"ל על הפסוק: 'וּמְדוּעַ לֹא יִרְאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמִשְׁחָה (במדבר יב, ח)', בעבדי, אע"פ שאינו משה, במשה אפילו אינו עבדי, כדאי הייתם לירא מפניו. ישנם נשמות שאמנם יכולות להגביה עוף רק בדרכי החסידות, שבעיקרם מבוססים על תורת הנסתר, פנימיות התורה, ואלה הם בבחינת עבד שנכנס בכל עת לטרקלין המלך, אך יש נשמות שיכולים להרקיע שחקים בכוחם בתורה הנגלית בלבד בבחינת משה, שר התורה, וגדלותם של שני גדולי ישראל אלה שווה, האב"ד של עירכם הלא הוא שר התורה שבדורינו, ומדוע לא יראתם מפניו לעבור על הוראתו!."

באחת השיחות שנשא הגאון רבי נתן צבי פינקל זצ"ל (ראש ישיבת מיר) בפני חבורת 'קצות החושן', שאל אותם שאלה: "איך זכה בעל ה'קצות החושן' להגיע לגדלות כה עצומה בתורה?". הוא סיפר שלהוריו היו ארבעה בנים. הגדול היה הגאון ר' יהודה כהנא (המפורסם בספרו תרומת החר). השני, הגאון רבי חיים (רבינו מזכירו בספר בתארים מופלגים). השלישי היה רבינו והאחרון לא חיבר ספר, שמו היה ר' מרדכי, שימש כרב העיר חדרוב, ולאחר מכן עזב את הרבנות ושלה ידו במסחר.

הוא הביא בשם ספר 'זכרון לראשונים' שבערוב ימיה האם הייתה חלשה וחולה. היא התגוררה בבית בנה הצעיר ר' מרדכי, שהתגורר באונגוואר. יום אחד הגיעו כל בניה לבקרה. כדרכם נשאו ונתנו כל האחים בדברי תורה ואף הגיעו להתנצחות במלחמתה של תורה. כל אחד סבר אחרת, הם התווכחו בלהט, עד שלבסוף הסכימו כולם שהאח הצעיר צדק והודו לדבריו. כשנכנסו לחדרה להיפרד ממנה, מצאו שקפצה ממיטתה והתחילה לרקוד מרוב שמחה. הם לא הבינו לשמחה מה זו עושה. היא הסבירה שאומנם ידעה שבנה ר' מרדכי ת"ח, אולם תמיד דאגה, אולי משום ששלח ידו במסחר, נגרע משהו מגדלותו בתורה. עכשיו כשראתה עד כמה רב חילו, עד שבגרה ידו על אחיו הדבר היסב לה עונג רב, עד שקיבלה כוחות לרדת מהמיטה ולרקוד. סיים רבינו ואמר: זו התשובה איך צומח 'קצות החושן'. אם גודלים בצל אמה שכה אוהבת את התורה, מהווה הדבר דוגמא אישית ובכח אהבה זו אפשר לנסוק לגובהי מרומים". (בכל נפשך)

סיפר הגה"צ ר' ברוך קלונימוס הלוי הורוויץ אב"ד פילץ: ר' יעקב בן ה'ברוך טעם', נסע פעם אחת לפשיסחא ביום הכיפורים אל ה'יהודי הקדוש'. לפני תפילת נעילה נעלמו שני הצדיקים. עברה כשעה ויותר והם לא יצאו החוצה. בבוא האנשים שהתפללו עמם לחדרם, מצאום יושבים ולומדים בעיון רב בספר 'קצות החושן'. ואמר ה'יהודי הקדוש', כי ראה שבשמים נגזרה גזירה על הספר הקצות, שישרף

ויאבד מן העולם, מאיר ועל ידי גודל חריפות וחריצות שבו הרגילו עצמם האברכים ללמוד שלא לשמה, ורק להראות חריפותם, ולזאת השתדל ה'הודי הקדוש' עם הגה"ק רבי יעקב הנ"ל ביחד, ללמוד מתוך ספר הקצות, ולהראות שגם לשמה יכולים ללמוד ספר הקצות.

כאשר הספר 'קצות החושן' של רבינו הגיע לידי הגה"ק רבי משולם איגרא מטיסמניץ אב"ד פרשבורג, עבר על פני כולו, ועמד על דעת רבינו ודרך לימודו. ומסופר, כי רבינו היה בפרשבורג עם ספרו, ונכנס לקבל פני מרנא ורנא הרבי ר' משולם זי"ע והתחילו לדבר בדברי תורה, אמר ה'קצות החושן', ליישב איזה רמב"ם תמוה, וכאשר אך הציע את דברי הרמב"ם וההשגות שעליו, קידמו רבי משולם ואמר: "בלי ספק יאמר כבוד מעלתו לתרץ באופן זה". אמר לו: "לא!". התבונן רבי משולם ואמר: "בודאי יאמר כבודו לתרץ באופן זה". וקלע אל המטרה, שכן הייתה דעתו של ה'קצות החושן' לתרצו, כי כבר תפס בשכלו הכביר, את דרך לימודו ולא היה לו עוד מה להגיד. אמר לו רבינו: "הנה אנכי עוסק כעת בחיבורי קצות החושן, על חושן משפט ח"ב, למה לי להתיגע עליו, יאמר נא לי כבוד גאונו, מה שאחדש בסימן ר' ומשם והלאה..." הגה"ק רבי משולם הרגיש כי חלשה דעתו ויצר לו מאוד, כי החליש דעתו של אדם גדול כמוהו, ועל זה קיבל עליו להתענות שני וחמישי בכל ימי חייו, בשביל שציער את ה'קצות החושן'.

סיפר אחד מתלמידי רבינו: כשלמדתי אצל מורי ורבי הקדוש, והגיע סוף הזמן, נכנסתי אל הקודש פנימה להתברך בברכת פרידה/ כשנכנסתי ואמרתי לו את סיבת בואי, לא אמר מאומה, רק תפס את ידי בידו הקדושה והטהורה, והחל לומר בקול מתוק מילה במילה: "שמח בחור בילדותך, ויטיבך לבך בימי בחרותיך והלך בדרכי לבך ובמראה עיניך..." כאן הפסיק לרגע קט, ומיד החל לזעוק בקול זעקה, כשהוא מנענע את ידי בחזקה, ומטעים כל הברה: - "ו...ד...ע...!!!", וסיים כשפניו הטהורים בערו כלפידי אש קודש: "כי על כל אלה - יביאך - האלוקים - במשפט". וסיים התלמיד ואמר: "שנים רבות עברו מאז והפחד מלעבור חלילה אפילו נדנדו קל של עבירה, חס וחלילה, הוא אצלי נורא ואיום כשבאזוני מהרהר קול הקורא של הרבי, "ודע!".

כ' טבת

הרה"ק רבי שלמה בן אדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע

יום ההילולא - כ' טבת

נולד לאביו הרה"ק רבי אברהם יעקב אדמוה"ז מסאדיגורא זי"ע בי"א תשרי תר"ד, היה יד ימינו של אביו והמבוגר שבאחים לאחר פטירת אחיו הבכור. עוד בחיי אביו, נהגו בו חסידים רבים כבוד רב. גדולי החסידים היו מסבים לשולחנו, ורק לאחר מכן הסבו אל שולחן אביו. היה תלמיד חכם מובהק והיה מסביר לחסידיו את כוונות אביו, בדברי התורה שלו. איש סדר מופתי, דייקן ונקי נפש ולבוש. נסתלק בחיי אביו בסאדיגורא כ' טבת תרמ"א. חתניו הם: הרה"ק רבי נחום מרדכי מטשורטקוב והרה"ק רבי ישראל מבאיציץ - לייפציג שניהם מנכדי רבי ישראל מרוז'ין. "מלכות שבמלכות" (ב"ב תשע"ד) ח"א, ע' 102

ידוע גודל האהבה שהיה בין הרה"ק רבי נחום בער'ניו זי"ע עם גיסו הרה"ק רבי שלמה'ניו זי"ע, הם היו בניו הגדולים של אדמו"ר הזקן מסאדיגורא זי"ע, והם הנהיגו את החסידים, רבי שלמה'ניו הנהיג את בני גאליציא ורבי נחום בער'ניו הנהיג את בני רוסיא, כל אחד על פי דרכו, וביניהם שררה אהבה עצומה.

באחד מהמכתבים שכתב רבי נחום בער'ניו לרבי שלמה'ניו כתב לו, שמבקש ממנו שיכתוב לו יותר, וכתב לו שביום שהוא מקבל ממנו מכתב אינו צריך לרפואות. כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א בשיחת קדשו - ראה תשס"ו "ימי הבנין" (ירושלים תשע"ו) ע' ר"ג

הרה"ק רבי שלמה זי"ע בנו של הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע היה נכד הרה"ק הבית אהרן זי"ע, ובמשך תקופה מסויימת הסתופף אצלו, וקיבל הימנו דרך העבודה להתפלל בהתלהבות עצומה ובקול גדול בנוסח קארלין. כאשר חזר לסאדיגורא חלש מאוד - הלא נסתלק בימי נעוריו בחיי אביו הק' - ראתה אמו איך שהוא מתפלל בהתלהבות עצומה כזו, וחששה שלא ישפיע הדבר על בריאותו הרופפת, נכנסה אל בעלה הרה"ק מסאדיגורא זי"ע לבקש ממנו שיאמר לבנו שיחדל מלהתפלל בקול ובהתלהבות כזו מחמת בריאותו. אמר לה הרה"ק: "ווער זאגט אז דאס איז שווערער, איהם איז שווערער צו דאווענען שטיל ווי דאווענען הויך"! [=מי אומר שזה יותר קשה, בשבילו יותר קשה להתפלל בלחש מלהתפלל בקול], שאין לו הכח להתאפק ולעצור את עצמו להתפלל בלחש. כ"ק מרן אדמו"ר מרחמיסטריווקא-ארה"ב שליט"א "אמרות טהורות" ח"ג, ע' ער"ב

בחיי אדמו"ר הזקן מסאדיגורא זי"ע הנהיגו את החסידים [בנו] הרה"ק רבי שלמה'ניו [וחתנו] הרה"ק רבי נחום בער'ניו, רבי נחום בער'ניו הנהיג את החסידים הבאים מרוסא, ורבי שלמה'ניו הנהיג את החסידים מגאליצא, והיה יושב עם זקני החסידים, חסידים שעוד נסעו להרה"ק מרוז'ין זי"ע, ומספרים שפעם אחת ישב עם זקני החסידים, והיה אמור שיכינו סעודה, וכנראה שהממונה על הכנת הסעודה לא הגיע. רבי שלמה'ניו שביקש שלא תתפרד החבילה, נענה ואמר, אשלח אחד מהאברכים שיכינו את הסעודה, ואדכהי והכי המשיכו זקני החסידים לשוחח דברי תורה וחסידות, ובהשקט יצא רבי שלמה'ניו והכין את כל הסעודה, וכאשר חזר עם צרכי הסעודה, היה לזקני החסידים חלישות הדעת, שלא רצו שרבי שלמה'ניו יטרח עבורם, שהרי היה בנו של הרבי, ובאו אליו בטענה, שהרי אמר שישלח אברך שיסדר כל הענינים. נענה הרה"ק ואמר, אכן כן עשיתי, נטלתי את כל כוחותי הצעירים והכנתי כל צרכי הסעודה. כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א בשיחת קדשו - מוצש"ק שמות תשע"ד "ימי הבנין" (ירושלים תשע"ו) ע' קמ"ט

הרה"ק רבי שלמה'ניו [הראשון] מסאדיגורא זי"ע, בנו של הרה"ק אדמו"ר מסאדיגורא זי"ע. עובדא הוה, ובחצר הקודש סאדיגורא נתפגרו ב' פרות חולבות. רבי שלמה'ניו זי"ע היה אויסער זיך והסתובב כסהרורי ממש נשבר ונדכה. הדבר היה תמוה במאוד, כי באותם שנים, ב' פרות בסאדיגורא היו כמו שני שקיות חלב בזמנינו, והרי זה דומה כמי שב' שקיות חלב שלו נחמצו והוא נעשה ממש אויסער זיך.

אמו הרבנית ע"ה לא יכלה לסבול זאת, ותשאלהו, מה הינך שבור כל כך מב' פרות מתות אלו, מה כבר קרה כאן. נענה ואמר, אילו לא אהיה שבור מכך שנתפגרו, אם כן הלא חבל על כך שנתפגרו. והיינו דבאם אירע דבר מה אזי הוא בא לעורר אותנו על איזה דבר, ולפעול לכך, ואם לא אתעורר מכך אזי באמת חבל על כך שקרה כדבר הזה. כ"ק מרן אדמו"ר מבוהוש שליט"א מוצאי עשרה בטבת תשע"ז "אמרי קודש", תמוז תשע"ז, ע' קנ"ה

פעם אחת ישבו החסידים בסאדיגורא כאחד לסעודה, והצרכו להביא מים לנטילת ידיים, ובקשו מאברך צעיר שילך להביא המים, והיה זה זכות שחסיד צעיר יוכל לשמש חסיד זקן, אבל היה אז באמצע החורף, והיה קור גדול ושלג גדול, והוצרך לצאת לחוץ לשאוב מים, והיה קשה לו הדבר אבל לא היה לו ברירה, וידע שעומד לפניו עבודה קשה. אכן כשניגש לבור המים, ראה אחד עומד שם, ומחמת החושך לא הבחין מיהו העומד, והוא עזר לו לשאוב המים ולהכין הכל שיוכל להביא המים ליושבים, ונשא עמו את המים

עד הקלוזי, וכשבאו אצל הקלוזי היה שם מעט אור מאור הקלוזי, והבחין האברך שהמסייע בידו אינו כי אם הרה"ק רבי שלמה'ניו זי"ע, והזהירו הרה"ק שלא יספר הדברים לאחרים. כ"ק מרן אדמו"ר מבאיאן שליט"א בשיחת קדשו - מוצש"ק ויחי תשס"ו "ימי הבנין" ע' ר"נ

הגאון הרב רפאל אליהו אליעזר מישקובסקי (כונה רבי אֵלִיה) זצ"ל

יום ההילולא - כ' טבת

נולד ב-כ"ה טבת ה'תרע"ז (1917) בפולין. בשנת ה'תרפ"ט (1929), בגיל שנים-עשרה, עזב את ביתו והחל ללמוד בישיבת גרודנה. משם עבר לישיבת 'כנסת בית יצחק' בקמניץ. כעבור זמן עבר ללמוד בישיבת מיר. בשנת תש"א (1941), בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, הצליח לעלות עם אביו לארץ ישראל והחל ללמוד בישיבת לומז'ה בפתח תקווה. בשנת ה'תש"ו (1946) התחתן ומאחר ואבי אשתו, הגאון ר' מרדכי שמואל קרול נפטר כשנה קודם לכן ושימש כרבה של כפר חסידים וכראש ישיבת 'כנסת חזקיהו', נקבע כי חתונתו בכפר חסידים הייתה גם טקס הכתרתו כרב המקום. בטקס השתתפו חשובי הרבנים בארץ ישראל באותה תקופה, ובהם הרבנים הראשיים הגאונים ר' יצחק הרצוג ור' בן-ציון מאיר חי עוזיאל, ר' יעקב משה חרל"פ, ר' זלמן סורוצקין, ר' ראובן כץ ור' שבת יגל. במשך למעלה משלושים שנה הוא כיהן כרב היישוב וכמנהיגו הרוחני. בשנת ה'תשכ"ד (1963) מונה גם לרב של רכסים.

בשנת ה'תשט"ו (1955) העתיקה ישיבת 'כנסת חזקיהו' את משכנה מזכרון יעקב לכפר חסידים. בעקבות פטירתו הפתאומית של גיסו, מייסד וראש הישיבה הראשון הרב נח שימנוביץ, התמנה רבינו תחתיו לראש הישיבה. במשך עשרות שנים הייתה הישיבה אחת הישיבות המרכזיות בישראל. הרב עמד בראשות הישיבה במשך למעלה מעשרים וחמש שנה עד יומו האחרון. איש אמת. ענוותן. גאון. דאג לתלמידיו כאילו הם ילדיו. בשנת ה'תש"ך (1960) חלה אנושות ונעדר מן הישיבה למשך מספר חודשים. כסגולה נוסף לו השם 'רפאל' ואכן רבינו הבריא ובחודש חשוון ה'תשכ"א (1961) שב לישיבה. נפטר ב-כ' טבת ה'תשמ"א (1980). חי כ-63 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. הרב נודע בישיבה בכינויו 'הרב', ולאחר פטירתו ברכסים נקרא רחוב על שמו 'דרך הרב'.

אביו: הרב חזקיהו יוסף. **אימו:** מרת בריינה (בתו של רבי יצחק בלאזר). **אישתו:** מרת שושנה (בתם של הרב מרדכי שמואל קרול, רבו של כפר חסידים - נישא בשנת ה'תש"ו - 1946). **מרבתי:** הגאונים ר' שמעון שקופ, ר' ברוך דב ליבוביץ. **בנו:** ר' מרדכי שמואל. **בתו:** מרת טובה (נישאה לר' שלמה כץ, ראש ישיבת חברון). **חתני:** ר' דוד יצחק מן (ראש ישיבת כנסת חזקיהו שבכפר חסידים), ר' יעקב מאיר זוננפלד (הרב האשכנזי של היישוב רכסים), ר' שלמה כץ (ראש ישיבת חברון). **מספריו:** **משנת אליהו.**

הרב פ. למד בישיבת כפר חסידים לפני כחמישים שנה, אז שלא כמו היום הנסיעה מכפר חסידים לירושלים היתה אורכת זמן רב. הרב פ. היה צריך לעבור טיפולי שיניים מורכבים בירושלים, ומכיוון שהנסיעה מכפר חסידים לירושלים היתה קשה, סידר שהטיפולים יהיו צפופים במשך שבוע, ונשאר בכל השבוע הזה בירושלים.

כשחזר לישיבה לכפר חסידים פגש את ראש הישיבה הגאון רבי אליהו אליעזר מישקובסקי זצ"ל, ראש הישיבה ושאל אותו מה קרה לו במשך השבוע, והלה השיב שהיה בטיפולי שיניים מורכבים בירושלים,

וסיפר בדרך אגב לראש הישיבה, שבמשך השבוע, הסתובב רבות בישיבות בירושלים, ושמע שיעורים רבים, אבל שיעור מתוק כמו שהראש ישיבה מוסר, לא שמע.

למחרת פגש אותו הגאון הצדיק רבי דוב יפה, ששימש אז משגיח קטן בישיבה ושאל אותו: "מה אמרת אתמול לראש הישיבה?", אמר לו: "לא אמרתי לו דבר מיוחד, סיפרתי לו שהייתי בטיפולי שיניים בירושלים". "מה עוד אמרת לו?", שאלו רבי דוב, השיב לו הרב פ.: "אמרתי לו את האמת, שהסתובבתי בירושלים, ושמעתי שם שיעורים, ולא שמעתי שיעור מתוק כמו שראש הישיבה מוסר". אמר לו רבי דוב: "תראה, אפילו אדם גדול כמו ראש הישיבה ששומע דברים אלו, מקבל חיזוק. ראש הישיבה טרוד מאד בשבוע האחרון בטיפול בבנו הנמצא בבית הרפואה, ומשום כך לא מסר שיעור בשבוע האחרון. היום לראשונה מסר שיעור, ואמר לי, שהשיעור נמסר בזכותך, בזכות הדברים שאמרת לו אתמול". הרב פ. לא התכוון לומר כאן משהו מיוחד, אלא ציין עובדה, אבל כמה מילים יכולים לחזק אפילו אנשים גדולים, ובזמנים אלו, אסור לנו לקמץ במילים, יש לזכור מלים טובות לא עולות כסף, ואינם מצריכים כוחות מיוחדים, אבל הם יכולים לתת כוחות גדולים לאנשים אחרים. (מעובד מתוך 'זווי העמודים')

פעם אחת החליטה הנהלת הישיבה אחרי דיונים חוזרים ונשנים על תלמיד פלוני שבשל מעשהו אין ברירה אחרת אלא להוציאו מהישיבה. התלמיד שעדיין לא ידע מהחלטת ההנהלה, בא מעצמו להתייעץ עם ראש הישיבה, רבי אליהו, האם כדאי לו לעבור לישיבה אחרת... למרבה הפלא השיב לו שכדאי לו להישאר בישיבה. להנהלת הישיבה הגיעה תשובתו של הצדיק והם נדהמו מעצתו של רבי אליהו, הרי החליטו לגרש את התלמיד ומדוע המליץ לו להישאר?! הם פנו לרבינו שיסביר להם מדוע ענה כך לתלמיד והצדיק הסביר: "אומנם עבור הישיבה ראוי באמת שהתלמיד יעזוב, ויפה שעה אחת קודם. אבל כשבא לשאול אותי מה טוב בשבילו, צריך אני לומר את האמת שבליבי, שוודאי טוב בשבילו להישאר בישיבה"...

הגאון הרב אברהם מגוץ הכהן זצ"ל

יום ההילולא - כ' טבת

נולד בג'רבה ב-ט"ו מרחשון ה'תרנ"ח (1897). מגיל צעיר היה ידוע בחוכמתו ועומק ידיעותיו בכל חדרי התורה. בגיל 14 כתב את ספרו 'ברכת אברהם'. שקידתו בתורה היתה ממש להפליא. ידיו רב לו בכל מקצועות התורה בכל חלקי הפרדס. חוכמתו נודעה ברבים, ומעיירות רבות שלחו לשאול את פיו בדבר ה' זו הלכה. לימד בישיבה המפורסמת בג'רבה שנקראת 'ישיבת רבי יצחק חורי'. במשך שנה וחצי תלמידיו הצליחו לרכוש כמעט את כל דרכי הפסק וההוראה. התנהג אל תלמידיו כאילו היו ילדיו. היה מלמד אותם מתוך אהבה, חשק וענווה כאילו היה לומד איתם ולא מלמד אותם. הדריך אברכים בכתיבת שאלות ותשובות. בשנתו האחרונה עורר לב אברכים רבים בג'רבה ללמוד את תורת הפסק. גאון בנגלה ובנסתר.

יראתו וחרדתו לדבר ה' היתה לפלא. ברכותיו ותפילותיו היו מילה במילה ממש כמונה מרגליות. היה מתפלל בישיבת 'רבי יצחק חורי' במקום שהיה לומד. היה נוהר להתפלל מתוך ספר. נוהר לעשות גדרים וסייגים רבים. מעולם לא הוציא מפיו שום קללה או שבועה. מיעט דיבור ולא פתח את פיו אלא לדברים נצרכים.

עיניו תמיד היו מושפלות למטה. חי בדוחק ולא רצה ליהנות כלל משום אדם בשום דרך. מעולם לא ראו על פניו שום צער ודאגה אלא אדרבה רק שמחה. כל קדושתו וחסידותו היו בהצנע לכת. היה תמיד נוח

לשמיים ונוח לבריות. אימו סיפרה שמעולם לא גרם לה שום צער כלל ועיקר אפילו כשהיה ילד. נפטר אחרי מחלה ב-כ' טבת ה'תרצ"א (1930). חי כ-33 שנים. בהמשך עצמותיו הועלו לארץ ישראל ונקבר בחלקת הרבנים במושב איתן.

אביו: הרב כלפון משה הכהן (מוהרמ"ך, אב"ד והרב הראשי של ג'דבה). **אימו:** מרת מסייעדה. **בנו:** ר' נסים הכהן. **מרבתי:** אביו, הרב כלפון משה. **חברותא:** ר' רחמים חי חויתנה הכהן (ביחד למדו את תורת הסוד). **מתלמידי:** ר' שלמה מאזוז (מח"ס 'כרם שלמה'). **מספריו:** • **ברכת אברהם** - על מסכת ברכות • **תורה וחיים** - הלכות ומוסר • **ברית אברהם** - כללי הוראה • **חסד לאברהם** - חידושים על התורה ודרושים • **שולחן אברהם** - על כל חלקי שו"ע • **בית אברהם** - הלכות תערובות • **שולחן ערוך קצר** - קיצור שולחן ערוך אורח חיים • **שו"ת וישב אברהם** - על ארבעת חלקי שולחן ערוך • **ויקרא אברהם** - שארית כתיב ידו.

להלן סיפורים שהובאו בספר 'אורח צדיקים' של ידידינו, ר' דניאל אלול, מתוך הספר 'ויקרא אברהם'. יש בהם מעט מן המעט להבין מגדולתו של רבינו. הצדיק נהג שלא להסתכל בשום דבר ותמיד עיניו למטה.

בחג אחד רבינו הגיע לבית הכנסת שאינו רגיל להתפלל שם. באותו בית כנסת היה מקום מיוחד לנשים. הרב לא ידע כי הוא נמצא בין הנשים. למרות שהיו שם הרבה נשים לא הכיר בהן כלל מכיוון שתמיד עיניו היו למטה **בקרקע או בספר**. הרב חיכה ולא ראה אותם מתכוננים להתחיל בתפילה והתפלא על כך. לכן אמר להן לקום להתעטף בטלית ולהתחיל בתפילה. הנשים מרוב בושה שתקו ולא ענו לרבינו דבר, עד שבא אליו איש אחד ואמר לו: "במחילה רבינו, כבודו יושב בעזרת נשים". רבינו תיכף ומיד קם ונכנס פנימה לעזרת הגברים בבית-הכנסת.

כשנפטר מר דוד מאדאר (אחד מנכבדי העיר וגביריה), בנו חויתנה רצה לעשות איזה מצווה מיוחדת לעילוי נשמת אביו. הוא הלך אל הרה"ג רבי מרדכי אמייס הכהן צוק"ל (התמנה בסוף ימיו לרב הראשי בתוניסיה) וביקש ממנו למצוא לו איזה תלמיד חכם להיות מחזיק שנה אחת בשביל מור אביו. ר' מרדכי אמר לו: "אני בוחר לך את התלמיד חכם היותר חשוב בעירנו, הוא רבי אברהם בנו של רבי כלפון", וכן היה אחרי שדיבר איתו הסכים.

כשהשנה הסתיימה, רבינו הפסיק להזכיר את שם הנפטר. באותו לילה ממש המנוח דוד מאדאר ז"ל בא לבנו בחלום ואמר לו: "למה לא הבאת לי היום את סעודתי כרגיל?". השכם בבוקר הוא הלך וסיפר את חלומו לר' מרדכי אמייס הכהן. כשהרב שמע זאת אמר: "בוודאי כוונתו היתה על שהפסקת את המחזיק, הצדיק, שלמד לעילוי נשמת מור אביך ועשה לו נחת רוח גדולה". הבן אמר לו: "אם כן, אמור נא לרבי אברהם שימשיך עוד שנה". וכך היה.

באחד הלילות, אחרי שכל אנשי הבית עלו למיטתם לישון, רבינו נשאר עוסק בלימודו. רבינו התקשה באיזה עניין וטרח רבות להבינו ולא עלה בידו. בעודו טורח ומעיין כדי להבין את הדבר, והנה הוא רואה איש אחד ניצב מולו בחדרו. הוא ביאר לו את העניין שהתקשה בו ונעלם. רבינו כשראה זאת, נבהל מאוד ותיכף עלה על מיטתו לישון כשגופו רועד.

אשתו כשראתה כך שאלה אותו: "מה קרה?". אבל רבינו לא רצה לספר לה על כך דבר. היא המשיכה והפצירה בו מאוד שיספר לה על מה ולמה כל החרדה הזאת. בסיכומו של עניין רבינו סיפר לה כל העניין והזהיר אותה מאוד שלא תגלה את זה לשום אדם. ואכן, רק לאחר פטירת רבינו, הרבנית סיפרה זאת.

הרה"ק האדמו"ר הרב שלום מוסקוביץ' זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב טבת

נולד ב-י"ז בכסלו ה'תרל"ח (1877) בוורברונבקה, ליד לבוב. קרא על שמו של האדמו"ר רבי שלום רוקח מבעלזא. אביו מצאצא של רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב (המגיד מזלוטשוב). בשנת ה'תר"צ (1929) עבר ללונדון והשתקע בשכונת סטמפורד היל, עוד בטרם הייתה מרכז יהודי חסידי. נודע כ'הרבי משאץ' ושם שימש כאדמו"ר. נודע כבקי בתחומים רבים בתורה. ענוותן.

בצוואתו הבטיח שיעורר רחמים אצל אבותיו עבור כל מי שיעלה לצינונו, ידליק נר לזכותו, ויקבל על עצמו קבלה כלשהי של התחזקות במצוות או בלימוד תורה, אי"ה יראה להשתדל לעורר רחמים. אבל צריכים לקיים את מוצא שפתיים, ולא לשטות אותו כי אז יהיה ברוגז גדול (שיזהרו לא להבטיח דבר ולא יקיימו). עוד ביקש בצוואתו שלא יכתבו על המצבה תארים מופלגים ובפרט שהתואר 'צדיק' לא יופיע בה. חוץ מבת אחת, ילדיו וחתיניו כולם נפטרו בחייו. מצאצאיו משמשים כאדמו"רים, מהם: האדמו"ר ממעליץ באשדוד, האדמו"ר משאץ-דרוביטש, האדמו"ר משאץ באנטוורפן והאדמו"ר משאץ בבית שמש. נפטר ב-כ"ב טבת ה'תשי"ח (1958). חי כ-81 שנים. ציונו בבית העלמין 'עדת ישראל' שבשכונת אנפילד שבלונדון. עד היום רבים הפוקדים את ציון רבינו זוכים לראות ישועות.

אביו: ר' מרדכי יוסף משה מסולין. **אישתו:** מרת שלאמצא (בת דודו, ר' מאיר משאץ). **מרבנותיו:** הגאון ר' ישכר דוב מבעלז, הגאון מהרש"ם מברזאן. **מתלמידיו:** הגאון ר' מאיר שפירא מלובלין. **בניו:** ר' יצחק (נישא לבתו של ר' מרדכי משינאווא), ר' יעקב (נישא לבתו של ר' יוסף דב סיגל. נפטר בחיי אביו. דברי תורתו הודפסו בספר 'שארית יעקב'), ר' יחיאל מיכל (נישא לבתו של ר' אלעזר הורוביץ ממעליץ. נפטר בחיי אביו. דברי תורתו הודפסו בספר 'שארית יעקב'). **חתיניו:** רבי יואל משאץ מונטריאול, ר' יעקב הלברשטאם, (האדמו"ר מטשאקאווא), ר' יששכר בער מוואדיסלב. **מספריו:** •דעת שלום- סדרת ספרים על שו"ע, הרמב"ם וסדר שירה.

סיפר הרה"ג ר מ.פ. שליט"א רב חשוב באשדוד, שאחד מבני קהילתו ציפה במשך שלוש שנים לזש"ק, הרב לו הרב ולרעייתו לטוס ללונדון לציון של רבינו וקיבלו על עצמם יחד איזה קבלה טובה. וישועתם אכן לא אחרה מלבוא ובפחות משנה נפקדו בכך זכר לשמחת כולם.

מעשה שהיה לפני מספר שנים, במשפחה שציפו לישועה למצוא זיווג הגון לבתם תח', ושום הצעה לא נראה באופק. אחד מהמשפחה נכנס לבית-המדרש וקרא על הישועות וקדושת רבינו זי"ע בירר אצל מכריו ונודע לו על שכינו שבדיוק נוסע ללונדון. הוא פנה לשכינו וביקש ממנו להיות שליחו ושיעלה על ציונו ולעשות כסדר שכתב בצוואתו הקדושה וכדי לעשות תוקף לשליחות נתן לו אתה סכום מעות, וקיבל על עצמו קבלה טובה להטיב את ליבו לשמיים. אחרי שבועיים בלבד התקשר לשכנו וסיפר לו כי זה עתה גמר אחיו שידוך לבתו במזל טוב.

סיפר בעל המעשה: בחור אחד שכבר היה בן 22 ומאוד רצה להינשא כבר כמו כל חבריו. בישיבה למדו כמה מנכדי רבינו ולקראת היארצייט של רבינו פרסמו הם בין החברים את דבר הצוואה הקדושה של רבינו זי"ע. הבחור מצא שליח שנסע ללונדון ושלח עימו את שמו ובקשתו, וקיבל על עצמו לברך את

ברכת המזון אך ורק מתוך הכתב. אחרי שבוע התארס הבחור עם בת טובים ממשפחה חשובה ובת ת"ח ומורה הוראה גדול.

(נקודה חשובה שהוסיף בעל המעשה, שפעם אחת הזדמן למקום מסוים ובתום סעודתו לא מצא שם סידור או ברכון לברך מהם, אך לא רצה לעבור על קבלתו, מה עשה? התיישב וכתב את כל ברכת המזון על דף ואז בירך מתוכו בכוונה).

סיפר הר"ר ש.ב. שהיה לו בן בחור מבוגר שהשדכנים פסקו כבר מלהציע להם שידוכים, ומדי שבת כשהיה מגיע ללא השטריימל לראשו הלב כאב. לאחר זמן מה התפרסם בעירו על ידי אחד מנכדי רבינו שעתידי הוא לצאת ללונדון ויפקוד את הציון הקדוש וכל צח שרוצה יכול לשלוח על ידו פתקא ובקשות. מיד בא גם הרב ש.ב. ומסר את שם בנו בצירוף פדיון נפש וקיבל על עצמו להקפיד על אמירת כל יום 'מודה אני' מיד כשיפקח את עיניו בעודו שוכב על מיטתו, ואכן שבוע לאחר מכן התקשר בשמחה רבה שבנו בא ב"ה בברית השידוכים עם כלה טובה ויראת שמיים ממשפחה טובה ממש כרצונו ובקשתו.

לפני מספר שנים בבני-ברק, אברך אחד שחמש שנים עברו מעת נישואיו ועדיין לא נפקד בזרע של קיימא, קמו ונסעו הוא ורעייתו ללונדון אל הציון הקדוש וקיבלו על עצמם להקפיד להכין מדי ערב מים לנטילת ידיים שחרית, ואכן לתקופת השנה נפקדו בבן זכר שיחיה לאורך ימים טובים.

סיפרה אישה אחת על בן אחיה שהגיע לפרקו מזה כמה שנים ועדיין לא נראה שידוך בשבילו, מרוב השתתפותה בצער המשפחה שלחה שליח ללונדון בסוף חודש סיון תשע"ה להתפלל על ציון רבינו זי"ע, וקיבלה על עצמה עד ר"ה להתפלל מד יום תפילת מנחה, ואכן בסוף חודש תמוז רבתה השמחה במשפחה בהתבשרם על אירוסי הבחור בשעטור"מ. ובזה עדיין לא תם הסיפור, יומיים לפני ר"ה התארס בחור שני במשפחתם (שעדיין היה צעיר קצת) לפליאת כולם, אך האישה אמרה כי בעיניה אין זה פלא כלל, כי בדיוק עוד יומיים מסתיים זמן הקבלה שקיבלה על עצמה למענם, ובעז"ה בל"ג תשתדל להמשיך במנהג זה.

סיפר הרה"ג רבי סיני דייטש שליט"א רב ור"מ של קהל 'דעת שלום' לונדון, ששמע סיפור מופלא מפי בעל המעשה: בית כנסת מרכזי בלונדון, אשר הרבה נגידיים ועשירים מתושבי האזור קובעים בו מקום לתפלתם, שימש רב יהודי זקן ישיש וצדיק שהתאמץ בכל כוחו לעורר על הזהירות משיחה בשעת התפילה וקריאת התורה, אך לא עלה לו הדבר בניקל, באשר רוב המתפללים היו בעלי עסקים שראשם ורובם שקוע במסחר ובקנייני העולם.

יום אחד עלה הרב על הבימה והכריז: "שמעו נא רבותי, זקן אני ואין בכוחי לעורר עוד על עניין זה, על כן מעתה אנהיג בבית הכנסת מנהג חדש, בכל שבת אחר קריאת התורה יכריז השמש בקול גדול את ה'מי שברך' הידוע של בעל ה'תוספות יום טוב', שבו מברך בכל הברכות למי ששומר את פיו מלדבר בעת התפילה, ומעתה מי שרוצה לזכות בברכת התוספות יו"ט יקבל על עצמו להימנע מלדבר בתפלה ויזכה לברכה.

אחד מהמתפללים היה לו בן בחור שהתבגר וזה עידן ועידנים הגיע לפרקו ומשום מה לא מצא עדיין את זיווגו, כשמעו את דברי הרב הישיש שהכריז על הנהגה החדשה חשב: "הרי מצפה אני לישועה ומשתוקק מאד למצוא זיווג הגון לבני, אם כן אעשה נא עסק עם התויו"ט, אנסה כמה שבועות להימנע מלדבר בשעת התפילה ואולי אזכה לישועה בזכות ברכת התויו"ט", ואכן קיים את קבלתו, באומץ ובגבורה התגבר על כל ניסיונותיו, ולא הוציא הגה מפיו מתחילת התפילה ועד תומה.

עברו כמה שבועות והישועה בוששה מלבוא, עלה בדעתו: "הנה כאן בלונדון יש ציון הרה"ק רבי שלום משאץ זצוק"ל אשר הבטיח בצוואתו שיפעל ישועה לכל מי שיבוא על קברו ויקבל על עצמו להטיב דרכו לשמים בדבר אחד, ואני היטבתי דרכי וקיבלתי על עצמי קבלה טובה זו בכדי שהתיו"ט יפעל לי ישועה ועדיין לא נושעתי, אולי אסע לציון הרבי משאץ זצ"ל ואתבע ממנו שיפעל עבורי". ביום חמישי בשבת קם ונסע אל הציון הק', בעמדו שם אצל הצדיק אחר אמרו כמה פרקי תהלים וכו' שפך את שיחו לפני הצדיק, ושטח את כל סיפורו וטען: "אתה הבטחת שתלך אל האבות הק' לפעול, לך נא אל זקניך התיו"ט ואמור לו שיקיים ברכתו ב'מי שברך' אשר לו ויפעל לי ישועה". למחרת ביום ערב שבת קודש, קיבל היהודי טלפון בהצעת שידוך עבור בנו, ההצעה התקדמה בצעדים מהירים ביותר וביום שלישי שלאחריו נגמר השידוך במזל טוב. **ודבר פלא הוא שאבי אמה של הכלה הוא ממשפחת 'הלר' המיוחסים בן אחר בן לבעל התוספות יום-טוב זיע"א.**

ידוע שכל בניו וחתניו של רבינו נפטרו על פניו ל"ע (חוץ מבת אחת, והם היו כולם צדיקים וקדושים). סיפר הגה"צ מקטמון זצ"ל, בשעה שחזר הרה"ק מקבורת בנו האחרון היה שרוי בשלוות הנפש בתעצומות עוז. ניגש אליו הרב מקטמון ושאל את רבינו: "מניין יש לרב כוחות אדירים כאלו?".

השיב הרה"ק: "פעמים שאב משלח את בניו לדרך רחוקה מאד במדינת הים לצורך תכלית מסוים. ומדרך העולם שלבו של האב יתמלא בגעגועים עזים, אלא שהוא משקיט את סערת רוחו בידיעה שלצורך טוב נשלחו שם – ובניו שרויים בטוב ובנעימים, ובפרט ימצא מרגוע לנפשו בקריאת איגרות ומכתבים שהם משלחים אליו מידי פעם, אף אני, שלוות נפשי באה מתוך ידיעתי שהם הפליגו לדרך רחוקה למקום שכולו טוב – כשהם קרובים לשכינה הקדושה ושמה תאמרו איגרות שלום מה יהא עליהם? נו, על זה הנני מוכן לוותר ולהתגבר".

להלן סיפור מופלא המעובד מתוך 'באר הפרשה' אותו סיפר המשפיע הרב אלימלך בידרמן שליט"א ששמע זאת מאחד מצדיקי הדור שליט"א, ששמע מפי הרה"ח רבי הערשל הופערט ששמע מפי בעל המעשה – האופה מגייטסהד: בשנות המלחמה אחר הפצצת המטוסים הגרמניים בלונדון, ברחו רבים מלונדון דרומה, גם רבינו עבר לגייטסהד. בשנת ה'תש"ה חל ראש השנה ביום שני ושלישי. לקראת השבת האחרונה שלפני ראש השנה אפה האופה – היחיד בכל העיר – חלות כהרגלו, אולם במוצאי שבת קודש אפה חלות עבור ראש השנה רק עד השעה 4:00 לפנות בוקר, זמן אמירת סליחות 'זכור ברית'. גם ביום ראשון, ערב ר"ה, לא אפה מאומה, משום שנהג להתענות ביום זה, וממילא לא הספיקו החלות לכל בני העיר לשני ימי ר"ה.

ואכן בליל א' דר"ה אחר הסעודה הודיע המשב"ק לרבי כי לסעודת יום א' דר"ה עדיין יש בבית כדי 'כזית' לכל המסובים, שמנו בלעה"ר כשלושים נפשות – משום מנהגו של הרבי לארח על שולחנו אורחים ונוקקים רבים – אבל לליל ב', וכל שכן ליום ב' אין אפילו כזית אחד לצורך סעודת יו"ט – וכל זה מחמת שהאופה לא אבה לוותר על סליחות 'זכור ברית' ועל עוד עניינים נעלים שהוא נוהג בהם בערב ראש השנה.

למחרת, בוקר יום א' של ראש השנה, השכים האופה ללכת למקווה ב-4:00 לפנות בוקר, והנה בדרכו הוא רואה את רבינו, הפונה אליו ואומר: "בדיוק עכשיו אני בדרכי לביתך לצוות עליך כדברים האלה: עכשיו השעה 4:00, וזמן התקיעות בבית מדרשנו הוא בשעה 12:00. לפניך 8 שעות – פתח נא את

המאפיה ותאפה חלות כדי סיפוק כל בני העיר, כי פטור אתה מתהילים וכיו"ב. את תפילתך תתפלל בין אפיה לאפיה, תכנס לביהמ"ד רק לתקיעת שופר, ואם תאחר אמתין לך עם התקיעות". נחרד האופה ואמר לרבי: "הרי היום 'עמיד במשפט כל יצורי עולם', השכמתי קום לאמירת כל ספר התהילים לפני התפילה – כיצד אפנה לבית מלאכתי לעסוק בדברי חולין כאלו?...". אמר לו הרבי: "אני אומר תהילים במקומך". אמר האופה: "כיצד אוכל ללא אמירת 'לא-ל עורך דין' ושאר פיוטים?". אמר לו הרבי: "אף זאת אומר במקומך"... פשט האופה את אצבעו כלפי שמיא, ושאל את הרבי: "וכי גם בשמיים ממעל תסכימו להחליף עמי – שייחשב הדבר כאילו אני עמדתי בביה"כ בעבודת הקודש ביום הדין הגדול והגורא א' דר"ה, ואילו הרבי עמד ואפה חלות עבור כל בני העיר?". אמר לו הרבי: "אני בוודאי מסכים לך, אבל אם גם אתה מסכים לך – הרי שאינך 'סוחר' כלל וכלל"... כי בקדושתו הבין שאין לך גדול ממי שדואג למזונם של בני ישראל, ואין לך זכות כזו גדולה יום לקראת יום הדין.

סיפר הרב ח.ר. אשר עוסק רבות עם בחורים נושרים, אחד הבחורים אשר מצבו ברוחניות לא היה כפי טוב הסתבך באיזה עניין כספי והיה זקוק לישועה גדולה כדי לצאת מן הסבך, בנוסף רצה מאד למצוא שידוך הגון ומתאים בשבילו, בהתייעצות עם רבו שלח שליח ללונדון וקיבל הבחור על עצמו שתי קבלות טובות בשביל הישועות שרצה, קבלה ראשונה הייתה להניח תפילין כל יום ובנוסף קיבל עוד קבלה, ואכן תוך זמן קצר כל העניין הכספי נפתר והכל בא על מקומו בשלום. הבחור מצדו הקפיד מאד לא להחסיר אפי' יום אחד מלהניח תפילין, אך את הקבלה השנייה לא שמר (כידוע מה שכתב רבינו ז"ע בצוואתו 'לקיים מוצא שפתיהם, לא לשטות אותי כי אז אהיה ברוגז גדול'), יום אחד פרצה שריפה בביתו וכל תכולת הבית נשרפה למעט דבר אחד... התפילין שעליה שמר להניחה כל יום, זאת נשארה לו לפליטה ולזיכרון על קבלתו הטובה שבזכותה זכה לישועה גדולה.

אחרי מלחמת העולם הראשונה התיישב בטארנא שם שהה שנה ומחצה, מחורף תרע"ט עד קיץ תר"פ. ימים קשים ביותר עברו עליו בעיר זו כי היה במקום זר וללא משען ומשענה. רבינו שם מבטחו בה' וכמעשהו בכל מקום כך מעשהו בטארנא, התבודד בביתו ועמל בתורה ונשף ושחר, ויותר מסדרי לימודו לא ענין אותו דבר. אך סבל שם חרפת רעב וכמה פעמים לא היה לו לחם לפי הטף לכלכל את ביתו. הרבה פעמים חיכו בביתו עד שעה 5 אחה"צ עד שהאופה ריחם עליהם ונתן להם לחם בהקפה. העוני והרעב שבביתו היו משוועים עד שלפעמים היו בניו לוקחים מבית האופה הנייר שמתחת מיני מאפה, כדי לגרר קצת משם להשקיט את רעבונם.

בגיל ארבעים פתאום כהו עיניו ולא יכל לראות, ונסע לעיר ווין לרופא עינים, ולקח עמו את בתו הרבנית מלכה ע"ה, והרופא טיפל בו וראה ששום דבר לא קרה רק שעוסק יומם ולילה בתורה וסיגופים ותעניתים עד שעניו נחלשו מחוסר אכילה ומרוב העיון בהם.

ואמר לו שהוא נותן לו תרופה לטפטף בתוך העיניים ורק עם אכילה כמה פעמים ביום או יעשה פעולה ואז יחזור לראות עם עיניו כמקודם, ולבתו מרת מלכה ע"ה אמר ששום דבר אין כאן רק שכנראה שאינו אוכל כלום רק יושב ולומד יומם ולילה מבלי הפסק עד שנחלשו עיניו.

על כן עיקר הרפואה שיאכל ארוחתו בבוקר ובערב ויפסיק מעט מלימוד העיון עד שיתחזק כוחו, והיות שבוודאי לא ירצה לך אמרתי לו שאתן לו תרופה לטפטף בתוך העין שאז יתרצה לזה, ובאמת לא יהיה אלא מים רק שיראה לאכול עד שיתחזק גופו וכוחו".

השתדל לעשות שלום בין אחרים ובפרט אם היה הדבר נוגע לכבוד תלמיד חכם. בלונדון גר תלמיד חכם ואיש צדיק שזוגתו הרבנית לא החשיבה אותו כראוי, והיתה מציקה ומצערת אותו. התכוון רבינו לשעה שהרב ההוא לא נמצא בביתו, וביקש את הרה"צ ר' שמעלקא פינטער זצ"ל שיתלוה אליו וילכו יחדיו אל בית הרב הלז. בבואם שם פתחה הרבנית את הדלת, וכשראתה שני אורחים חשובים כאלה התנצלה לפניהם שהיא מצטערת כי אין הרב בבית. "אף על פי כן" אמר רבינו, "אנו ניכנס ונחכה לו בחדר". הרבנית הכניסה אותם לחדרו וחזרה למלאכתה. אז התחיל רבינו לדבר בשבח בעל האכסניא, כאילו אל איש שיחו הרב פינטער זצ"ל, אבל באמת התכוון שהרבנית תשמע איך ששני רבני העיר משבחים ומפארים אותו, ועי"כ תשנה את דעתה ומבטה על בעלה הרב, ותנהוג בו בכבוד הראוי.

בזמן מלחמת העולם השניה היה רבינו בגעטסהד ובאותו הזמן עבר דרך שם ת"ח שהיה רב בלידרפול. אשתו היתה חולה מסוכנת ושכבה בבית החולים בסקאטלאנד, מקום אשר כל באיה לא ישובון חיים רח"ל. הרב בדרכו לסקוטלנד עבר דרך גיטסהד ונכנס להתפלל מנחה ככולל. באמצע שמונה עשרה שמע איך שרבינו צועק והבין שזה אחד מהרבנים המצויים. כאשר אחרי התפלה ניגש אליו הר"מ ואמר לו שיוכיר את אשתו החולנית אל גאון וצדיק זה. לאחר שהר"מ תיאר בפניו את גדלותו בתורה ואת קדושתו של הרבי הזה הסכים וניגש אל רבינו והזכיר את אשתו המסוכנת. רבינו ציוה לו להוציאה מיד מבית החולים וליתן לה רפואות פשוטות, שבוע א' דברים מתוקים ושבוע ב' דברים חמוצים וכן הלאה. הרב חייך מעצה זו, כי הרי המדובר בחולה מסוכנת אשר אין לה כבר סכויים לחיות והאיך תתרפא בדברים כאלו. ברם הר"מ הסביר לו כי לא באלה תלויה רפואתה כי אם בתפלתו של איש קדוש זה המסתיר את הדברים במאכלים מתוקים וכו'. כן היה, ברכת רבינו נתקיימה במלואה והאשה היא חיתה עוד עשר שנים. (מפי הרב לייב גראסנאס שליט"א שנכח שם)

הגאון מהרי"ש ראבינאו זצ"ל מגדולי רבינו לונדון אמר עליו: מעידיני בו שאין סעיף קטן של ש"ך בחו"מ שאינו יודע בעל פה.

מסופר על בחור ששנים ארוכות היה אורז את חפציו אחת לחצי שנה, וגולה למקום תורה – ללמוד בישיבה בירושלים ולאחר מכן היה שב לבית הוריו שבניו יורק, מצפה ומייחל כי הפעם ישוב לארץ כחתן.

בכל לבו קיווה כי הפעם ישמעו התפילות והסגולות שערך, או לפחות הדמעות שאמו מרבה לשפוך למענו, אך גם הפעם התאכזב. כל ימי שהותו בארה"ב המתין לשיחה שתבשר על הצעה, אך השקט מכיוון הטלפון נמשך במלוא עוזו ודכאונו. לצערו הרב, דומה כי איש לא מתעניין בו. גילו כבר מתבגר והולך, חבריו כבר נישאו מזמן, יש מהם שכבר הולכים לבית הכנסת כשילדים לצידם, והוא עדיין בחור.

הוא החליט כי הפעם, במסעו לארץ ישראל, יעבור דרך לונדון לפקוד את ציונו של רבינו זי"ע. הוא הכיר את ההבטחה המופלאה שכתב הצדיק בספרו 'אור גנוז': "מי שיצטרך ישועה ורפואה לו או לזולתו, ילך על קברי... בבואו, טוב אם אפשר ביום שישי ערב שבת בבוקר... אבל תנאי כפול שהמדובר או זולתו יבטיח לי להטיב דרכו לשמים בדבר אחד... ואראה להשתדל לעורר רחמים. אבל זאת יידעו כל הבאים אלי, ויבטיחו כנ"ל לקיים מוצא שפתיהם..." – עד כאן לשון קדשו.

כיוון שלא חפץ להתעכב באנגליה לשבת, קבע את טיסתו מארה"ב ליום חמישי בערב, והגיע לאנגליה ביום ששי לפנות בוקר. על אתר מיהר לסור לסביבת הציון, התפלל שחרית בכוונה ומיד עבר לציון הקדוש. כשהגיע לשם נפתחו ארובות עיניו, דמעות זלגו מהן ללא הפוגה, כשביכה את גילו המתבגר

ואת הזכות להקים בית בישראל שנראית הולכת ומתרחקת. שעה ארוכה עמד ובכה על ציון הצדיק, ואז קיבל על עצמו להקדים לקבל שבת חצי שעה קודם הדלקת הנרות.

בשעת אחר הצהריים הגיע הבחור ליעדו, מביט בשעון כל העת, מזדרז לסיים הכנותיו, כדי להספיק לקבל פני שבת בשעה שקבע לעצמו – חצי שעה לפני כניסתה. שתי דקות בדיוק לפני תחילת חצי שעת תוספת השבת שלו – ניגש למזוודה להוציא ממנה את הקפוטה שלו – הבגד השחור והקטיפתי, אותה הוא לובש מדי שבת בשבתו. אך לחרדתו התברר, כי כנראה ארז מדי בחופזה, ומשחת השיניים נחה בדיוק על הקפוטה שכל יופיה בשחור המבהיק שלה. מה יעשה עכשיו? מלחמה התחוללה בלבו. הרי ברור שבקפוטה שהיא יותר לבנה משחורה – לא ניתן לצאת לרחוב, והרי עד כניסת השבת נותרה עוד 30 דקות תמימות, במהלכן הוא יכול לנקות את הלכלוך היטב! מצד שני – הרי רק הבוקר קיבל על עצמו להקדים לקבל את השבת מחצית השעה לפני הזמן, ובעוד דקה בדיוק מגיעה השעה היעודה.

הוא החליט! כשהשעון הורה על חצי שעה לפני קבלת שבת – כבר היה מיודענו הבחור לבוש בקפוטה שלו. הוא חש בושה ללכת כך לבית הכנסת הרגיל בו הוא מתפלל. ולכן החליט להתפלל בבית האבות הסמוך. כך עשה גם בתפילת שחרית וגם מנחה של שבת. במוצאי השבת ניגש אליו קשיש משוכני בית האבות שהתעניין האם הוא קרוב משפחה של מי מהדיירים, וכשנענה בשלילה – ביקש לדעת על שום מה בחר להתפלל דווקא כאן בשבת הזו. הבחור, שלא היתה לו סיבה מיוחדת להסתיר את האמת, סיפר לזקן את הסיפור כולו: על הכאב גובר על היותו בחור מבוגר, על תהלוכות מסעו דרך לונדון שם קיבל על עצמו תוספת שבת, ועד לרגע בו החליט לשמור על קבלתו גם במחיר שהקפוטה שלו תישאר מוכתמת... תשובתו נשאה חן בעיני הזקן, ששאל לשמו – כביכול מתוך נימוס. הנחמד, שהתרשם מאוד עוד כמה ימים חולפים, והבחור התארס עם נכדתו של הקשיש, הפך לנכדו. בשורת האירוסין, ישועתו של הבחור לה ציפה כל כך – המתינה לו שם, בבית האבות, אליו התגלגל רק בזכות תוספת שבת!

המקובל האדמו"ר הרב שלום בר חנין המכונה ה'בבא חניני' זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב טבת

נולד בערך בין השנים ה'תרי"ח-ה'תר"כ (1858-1860) בחבל הכפרים שבהרי האטלס. שם משפחתו במקור היה בן-דוד אוחיון. צאצא של הראב"ד (הגאון ר' אברהם בן דוד הספרדי, בעל ההשגות על הרמב"ם). בצעירותו שימש תלמידי חכמים במאראכש ובקאזאבלאנקה. שם עלה והתעלה בתורה הקדושה וביראת שמיים טהורה. כתב פסקי דין רבים כשהיה משמש בקודש כראב"ד העיר נטיפה וחבל הווארוז'אז'את. לאחר נישואיו נולדו להם ילדים. באותה התקופה פרצה מגיפה וחלק מילדי רבינו נפטרו בגיל צעיר. כשהיה בן שבע-עשרה שנים בלבד התמנה לשמש כרב של העיירה אסקורה שבחבל הרי האטלס. באותם מקומות היו ליסטים מזיקים. רבינו שהיה מלומד ובקיא בשמות הקודש נאלץ להשתמש בהם כדי להגן על התושבים. רבינו התמנה בהמשך לשמש כמרא דאתרא בעיירה הגדולה נטיפה, חבל הווארוז'אז'את שבמרוקו. במקומות אלו שרר עוני עצום והחיים שם היו במסירות נפש ממש.

במקרים סבוכים מאוד כשרבינו היה צריך בי"ד גדול, היה נודד למרחקים ע"ג חמורים ובמסירות נפש היה מגיע לעיירות מאראכש וקאזאבלאנקה כדי לעשות 'בית דין חשוב' עם גדולי חכמי מרוקו ושיפסקו יחד איתו. רבינו היה מייעץ, מרפא, מוהל, שוחט, מרביץ תורה ברבים ואב בית דין. שימש את בני הקהילה

בכל המישורים. רבים פנו אליו ונושעו. עקרות רבות זכו להיפקד. הוציא דיבוקים מאנשים. היה זועק בבכיות על חורבן בית-המקדש וגלות השכינה. מדי זמן צם תעניות הפסקה (שישה ימים רצופים. ממוצ"ש עד לקידוש של יום שישי לאחר מכן) בימי השובבי"ם ובשאר ימות השנה. הקים את ביה"כ וביהמ"ד ללימודי התורה 'לסלא אל כבירא' יחד עם חבריו הקדושים. הקים ת"ת לתשב"ר. למד קבלה עם חברותו בהצנע. מלומד בניסים. זכה לגילוי אליהו הנביא. פעל ישועות בתפילותיו ובקמיעותיו. ענוותן מופלא. נפטר ב-כ"ב טבת ה'תרח"צ (1938) כשהיה כבן 80 שנה לערך. בהתחלה ציונו היה באוהל בחדר גדול בסמוך להגה"ק ר' יוסף באג'איו בנטיפה. בשנת ה'תש"ס (2000) גופו הטהור הועבר לבית-העלמין שבשדרות.

אביו: ר' יצחק. **אימו:** מרת עליה. **נשותיו:** מרת איז'ה (אלכבירה - זיווג ראשון), מרת איז'ה (אלזרירה - זיווג שני. מיוחסת לרבינו הרי"ף אלפסי בעל פירוש על הגמרא. זכה להעמיד ממנה שמונה בנות ובן). **בניו:** ר' מאיר ור' יצחק יעיש (מאשתו הראשונה), ר' יהודה (מאשתו השנייה). **בנותיו:** מרת תמו אלכבירה (מאשתו הראשונה), מרת תמו אלזרירה (מאשתו השנייה), מרת חנינה לבית הלוי, מרת זהרה לבית אוחנונה, מרת רחל לבית אסולין, מרת שרה לבית אבירג'ל, מרת חביבה, מרת טיטי לבית אלבאז, מרת עליה לבית אוחיון, מרת מארי מרים לבית (סמיה) סביר.

מחנתיו: ר' דוד הלוי (בבא יידן), ר' ניסים אסולין ועוד. יבדל"א הגאון הגדול ר' רמי גבריאל (מח"ס שו"ת מפת השולחן ד"כ ועוד, חתן בתו מארי מרים סביר). **מתלמידיו:** ר' דוד הלוי (בבא יידן), ר' ניסים אסולין, ר' ראובן אסולין ועוד רבים מהם נהיו ת"ח. **חברותא:** הרב הראשי למרוקו הגאון הגדול רבי רפאל אנקאוה (המלאך רפאל, מח"ס שו"ת פעמון ורימון, תועפות ראם וכו'), המקובל רבי משה חליווה (מח"ס פני-חמה), המקובל רבי יוסף אלקובי, המקובל רבי פנחס הכהן אזוג, הרב הראשי וראב"ד לעיר קאזאבלאנקה הגאון הגדול רבינו משה חי אליקים. **מספריו:** • שו"ת ברית שלום (רבינו כנראה לא רצה להתפרסם מפני ענוותנותו ורצה שיוציא את כתב היד אחרי פטירתו. כתב היד נעלם ורק שרידים מועטים נמצאו).

חזון נדיר אשר ראו אצל רבינו הוא שהיה זוכה לגילוי אליהו הנביא זל"ט. פעם אחת הרבנית מרת עישה בת זוהרה רצתה להיכנס לחדרו. לפתע היא ראתה בפתח החדר אור מיוחד כעין אש. היא ראתה את רבינו בחדר יושב ולומד עם אדם נוסף שאותו לא הכירה. הרבנית נחרדה למראה זה. היא התפלגה כיצד יתכן שאדם זר נכנס לביתה והיא לא הרגישה בדבר? בכל זאת היא לא רצתה להפריע לרבינו בלימודו ולשאול אותו לפשר הדבר. אחרי שרבינו יצא מחדרו, הרבנית ניגשה אליו ושאלה אותו לגבי האור שהיא ראתה וכן מי היה האיש הנוסף שנכנס לחדר. רבינו השיב לה: "אשרייך שזכית לראות את מי שנאמר עליו: 'אשרי מי שראה פניו בחלום', אבל אני מבקש ממך שלא תספרי על זאת כל ימי חיי לאף אדם".

נעלם יום אחד בנו של אחד מנכבדי המוסלמים שבכפרי הרי אטלס ולא נודעו עקבותיו. כל בני הכפר יצאו לחפש את הילד בכפר וגם בסביבות ההרים, אבל החיפושים לא העלו דבר. אביו של הילד שהיה מנכבדי הכפר האשים את היהודים ואיים עליהם שאם לא ימצאו את בנו, הוא יגרש את היהודים מהכפר. היהודים חששו מאוד מהגזירה. הם פנו לרבינו בצר להם. הרב ביקש שיקראו לאבא של הילד. כאשר האבא הגיע, רבינו הראה לו במראה את המקום המדויק של בנו. האבא הלך לאותו מקום ואכן מצא שם את בנו. המעשה התפרסם גם בקרב הגויים וגרם לקידוש ה'.

בשנת ה'תש"ס ביקשו להעלות את גופו הטהור לארץ ישראל. חלקם תלמידי חכמים מהארץ וחלקם ממרוקו. הם ניגשו בדחילו ורחימו, באימה רבה ובסילודין לקבר רבינו שהיה בעיירה נטיפה כדי לחפור

מסביב לקברו בזהירות רבה ולהגיע לגופו הקדוש והטהור. הם התפללו לבורא עולם שלא תבוא חלילה מכשול או תקלה על ידם. בעדינות רבה תוך כדי בקשת מחילה הוציאו לאט את גופו הקדוש. את המעמד סיקרו גם צלמים וכתבים מהעיתונות והטלוויזיה אחרי שהשמועה הגיעה לאוזנם מרשויות משרדי הממשלה שיש אישור להוציא את גופו הקדוש כדי להעלותו לארץ הקודש. הם גילו כי למרות שעברו 62 שנים גופו היה נראה שלם. הסובבים התפעלו וצמרמורת עברה בגופם. הם סיפרו שאין להם יכולת להסביר את הפחד והחרדה מקדושת הצדיק רבינו זיע"א.

אחד מהגויים הגרים בסביבות נטיפה גנב מחבירו את משכונו. הלה תבע את הגנב לדין תורה אצל רבינו. הגנב בדין הכחיש את הדבר. רבינו להפתעתו המרובה אמר לו: "אתה הגנב. יתר על כ, המשכון נמצא במקום פלוני!". הגנב הופתע. הוא לא הבין מניין לרב יש ידיעה כה ברורה, הרי הוא לא גילה לאף אדם את מעשה הגניבה ובטח שלא סיפר לאף אחד את מקום הגניבה. הוא כמוכן הודה בדבר הגניבה. רבינו שלח שליח להביא את המשכון. המעשה התפרסם ומאז חששו הכל לשקר בדין תורה אצל רבינו.

באחד מכפרי הסיביה בנטיפה הביאו לשוחט הכפר שור לשחיטה. כאשר ניסו לקשור את השור, בעל החיים התנגד בכל תוקף. לאחר מספר פעמים שלא הצליחו לקשור את השור, השוחט חשש שמא יש סיבה בדבר. מיד שיגר שליח לנטיפה לשאול בעצת רבינו. הצדיק שמע את המעשה ואמר: "כנראה שבשור התגלגלה נשמה שצריכה לבוא לתיקונה. צריך לשחוט את השור בכוונות מיוחדות ויחלקו את בשרו לתלמידי חכמים". רבינו מיהר לבוא לכפר, ולפלא היה שברגע שרבינו ביקש לשחוט את השור, הוא לא התנגד כלל לשחיטה ורבינו שחט בכוונה גדולה וחילק את בשרו לתלמידי חכמים.

נחש היה מסתובב בבית-הצדיק דרך קבע. הקהל שהיו באים לבית הרב היו חוששים מפניו. כאשר שאלו את הצדיק מה לעשות בדבר הנחש, האם ללכוד ולהרוג אותו? הצדיק ענה: "הנחש הוא שליח של בורא עולם ואין מה לחשוש כלל מפניו. תפקידו לשמור שלא יגעו בספרי הקבלה שבספריה שבבית, למי שלא קיבל הסכמה מפורשת ממני ללמוד בהם. מי שישמע לדברי- אין לו מה לחשוש.

נכדו של רבינו סיפר כי במראכש היה תלמיד חכם למשפחת בן יאיר שהיה זקן ושבע ימים. באית הפעמים היה צריך ללכת לחתונה מחוץ לעיר והעדר מביתו למשך מספר ימים. הוא ביקש מרבינו שיבוא ללמוד בספריה הרחבה והגדולה שבביתו. הצדיק הסכים לכך בשמחה והיה לומד שם בהתמדה יומם ולילה במסירות נפש עצומה וכמעט שלא הביא מזון ומים לפיו. התלמידים מספרים, כי רבינו שם זכה לגילוי שכינה ואף לגילוי מלאכים. לימים רבינו נשאל על כך והוא השיב: "אין לי ספק שזכותי לגילויים אלו בעבור שמסרתי את נפשי עבור לימוד התורה בהתמדה עצומה יומם ולילה".

רבינו התפרסם רבות כפועל ישועות בקרב הארץ בפקידת עקרות וזיווגים ובפרנסה ובכח תפילותיו ובכיותיו על הפרט ועל הכלל. רבים התדפקו על דלתות ביתו. הצדיק היה מקבל אותם בענוות חן וחסד ורחמים תוך שהוא מקרין חום, אהבה וקדושה. מלומד בניסים ואף זכה לגילוי אליהו הנביא. הקמעות שכתב היו ידועים בסגולותיהם ורבים נושעו בזכותם. תפילותיו היו עצומות והוא משך ישועות לאנשים שפנו אליו.

גם כיום, לאחר פטירת רבינו רבים פוקדים את ציונו. בעבר הציון היה בנטיפה וכיום בשדרות. אנשים שמתפללים על ציונו זוכים לראות ישועות מעבר לגדר הטבע. נשים שביקשו להיפקד אף זכו לזרע

קודש בר-קיימא. התקבל מבנותיו ובנו חנינה וזהרה ורחל ור' יהודה ומארי מרים ונכדיו, ברוך דוד סביר סמיה הי"ו ויוחנן ציון סביר.

כ"ג טבת

הגאון הרב מרדכי גיפטר זצ"ל

יום ההילולא - כ"ג טבת

נולד בוירג'יניה בשנת ה'תרע"ו (1915). בעודו צעיר לימים עברו הוריו לכולטימור בשל דאגתם לחנוך היהודי עבור ילדהם. למד בישיבה התיכונית בניו יורק. ביותו כבן 15 שנים בלבד פרסם מאמר בקובץ 'תורת ארץ ישראל'. בהיותו כבן 17 שנים השתתף בכתיבת מאמרים בביטאון 'הדנו' של תלמידי ישיבת רבינו יצחק. לפי עצת דודו, ר' יהודה לייב זר (ממנהלי ישיבת ר' יצחק אלחנן), נסע בחורף ה'תרצ"ב (1931) לליטא ללמוד בישיבת טלז (לאחר שאביו מכר את פוליסת ביטוח החיים שלו כדי שיוכל לקנות כרטיס נסיעה לבנו). כשגדלה ישיבת 'נר ישראל' בכולטימור נענה לבקשת ראש הישיבה ר' יעקב יצחק רודרמן והעביר שיעורים לחבורות תלמידים במסכת הנלמדת ובספר 'שב שמעתתא'.

בשנת ה'תש"ג (1942) נבחר לכהן כרבה של הקהילה היהודית בוטרברי שבקונטיקט. בשנת ה'תש"ד (1943) הקימו דודיו (ר' אליהו מאיר בלך ור' חיים מרדכי קאטיץ) את ישיבת טלז בקליבלנד והוא נעתר לבקשתם לשמש שם כמשגיח. בשנת ה'תשל"ו (1975) עלה לארץ והקים את ישיבת טלז בקריית טלז-סטון. בשנת ה'תשל"ט חזר לארה"ב לאחר פטירת ר' ברוך סורוצקין (ראש ישיבת טלז בקליבלנד), ורבינו החליפו. תפקיד אותו מילא עד לפטירתו. נפטר ב-כ"ג טבת תשס"א (2001). חי כ-86 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: ר' ישראל. **אשתו:** מרת שושנה (בת ר' זלמן שמואל בלך שכיהן כמנהל הרוחני של הישיבה). **ילדיו:** ר' זלמן שמואל (מזכיר בישיבת טלז בקליבלנד), מרת חסיה (נישאה לר' יעקב רייזמן, אב"ד אגודת ישראל בלונג-איילנד), מרת שלומית פייגא (נישאה לר' אפרים זלמן הלוי אייזנברג זצ"ל מראשי ישיבת נר ישראל בכולטימור). **מרבתי:** ר' משה אהרן פולייב (מתלמידי ר' איסר זלמן מלצר), ר' משה סולובייצ'יק, ר' אברהם יצחק בלך, ר' עזריאל רבינוביץ, ר' מרדכי פוגרמנסקי. **מספריו:** פרקי תורה - פרשת שבוע • פרקי אמונה - שיעורי דעת • פרקי מועד - הארות בהלכה ובאגדה על המועדים • נתיבות מרדכי על הש"ס - על מסכת גיטין וקידושין, הגדרה של פסח ופרקי מועד • לשון הים - על מסכת כתובות • פתי מנחה - הערות בספר החינוך ומנחת חינוך • הרהורי תשובה - על הרמב"ם הלכות תשובה • מאמרים ומכתבים

ביתו של רבינו היה במעלה הגבעה. מדי יום כאשר רבי מרדכי היה יושב ולומד, והגיעה העת שרעיתו אמורה לחזור הביתה, היה סוגר את הגמרא, ויורד ממעלה הגבעה מרחק גדול ומדרגות רבות כדי לקבל את פני רעייתו, באומרו, שהיא שתפה גדולה להחזקת התורה, שהיא מפרנסת הבית ובזכותה הוא לומד, ולכן צריך לרדת ולקבל את פניה.

סיפרה בתו של הגאון רבי מרדכי גיפטר זצ"ל ראש ישיבת טלז: רעיתו של רבי מרדכי נולדה בערב יום הכיפורים. בכל ערב היה רבי מרדכי עצמו טורח ומכתת רגליו לקנות פרחים לרעיתו לכבוד יום הולדתה. על אף היותו שקוע בלמודו, ובמיחד בעצומו של ערב יום כיפור, ועל אף שאין זה כבודו

של ראש הישיבה שיראוהו מהלך בערב יום כיפור וזר פרחים בידו, אף על פי כן לא מנע עצמו מזה. ואף בערוב ימיו, כשכבר קשתה עליו מאד ההליכה, היה מזמין רכב שיקח אותו לחנות הפרחים.

כל המגיע למקום קבורתו של הגאון רבי מרדכי גיפטר בהר הזיתים משתומם. מנהיג יהדות ארה"ב, ראש ישיבת טלו, קבור בחלקה פשוטה, באמצע מדרגות. בתחילה כשנקבר היה קבור לבדו ועתה זו חלקה רגילה לחלוטין, הדבר נראה תמוה ומוזר... סיפר הרה"ג י"ל: "כאשר השתתפתי בהלוויית קרוב משפחתי שנקבר באיזור, נחרדתי מזה ושאלתי את אנשי ה'חברא קדישא' לפשר הדבר. אחד מהם סיפר את סיפור המעשה: 'רבי מרדכי גיפטר נכנס למשרדנו וביקש לקנות חלקת קבר בהר הזיתים. כידוע מראהו של רבי מרדכי היה כשל אדם פשוט, הוא לבש חליפה והזקן לא היה ארוך... חשבנו שלפנינו עומד 'בעל בית אמריקאי' ומכרנו לו חלקת קבר במקום המתאים לו לפי דעתנו..."

והנה נכנס יהודי למשרד, כשראה את מרדכי נעמד בחרדת כבוד ואמר: 'טלור ראש ישיבה, איזו זכות שאני פוגש אותך!'. נרעשנו כשהבנו שלפנינו עומד אחד מגדולי הדור ומכרנו לו מקום מאד לא ראוי... מיד התנצלנו: 'סליחה, סליחה, ראש ישיבה ניתן לך מקום אחר במקום מכובד ומתאים', אך רבי מרדכי השיבנו: **מה שעשיתם זה מצויין, זה מה שאני רוצה!**" (נר לשולחן שבת)

לאחר פטירתו של רבינו, סיפרו בישיבה על אברך אחד שהגיע לביתו והציג בפניו שאלה: "מדי בוקר מבקשת ממני אשתי להוריד את הפח, ואני סבור שאין בכך כבוד תורה. מה עליי לעשות?". עשה ראש-הישיבה עצמו בחושב ומהרהר בדבר התשובה שיש להשיב 'לשאלה הקשה' מעין זו, ואחר כך אמר לאברך: "חושבני שאינך צריך להוריד את הפח". למחרת בבוקר, נישמעות נקישות על דלת ביתו של האברך. מה נדהמו בני הזוג לפגוש על מפתן הבית את ראש הישיבה בכבודו ובעצמו. "אפשר לסייע לכם בהורדת הפח?", שאל הגאון ר' מרדכי גיפטר, אחד מגדולי ראשי הישיבות בדור האחרון, את עקרת הבית. (עלינו לשבח)

רבינו נודע כאחד ממנהיגי יהדות אמריקה ומגדולי הדור וענקי הרוח שפעלו בה. הא לא היה בן לרב נודע או ראש ישיבה מפורסם, ואת עלייתו הרוחנית וצמיחתו לאחד מגאוני הדור – עשה כמעט בכוחות עצמו... אם נתבונן מאיזה שלב בחייו החל עושה את דרכו לכותל המזרח של היהדות, אולי במעשיה הבאה טמונה התשובה:

כשהיה ילד, נהג כמנהגם של ילדים, והיה אוסף תמונות של גדולי ישראל, אותן סידר יפה יפה באלבום תמונות מרהיב עין. האלבום סודר שוב ושוב, תמונות יצאו ונכנסו, שינו את מקומן כמעט מדי יום. רק בסוף האלבום היה מקום לתמונה אחת שלא השתנה בו דבר... בעמוד האחרון, במקום של התמונה האחרונה, לא הכניס הילד אף תמונה. בכתב גדול וילדותי כתב לעצמו על פיתקא קטנה: 'מוטל'ה מוטל'ה, אם תלמד טוב בהתמדה, התמונה שלך תהיה כאן!', ואת הפיתקא הזו טמן במקום התמונה האחרונה...

אחד מתלמידי ראש ישיבת טלו בארה"ב, הגאון ר' מרדכי גיפטר עמד להינשא בשעה טובה. לפיכך ביקש הוא לזכות מכבוד הרב כי יאות להיות מסדר הנישואין בחתונתו ולצורך העניין צירף תשעה כרטיסי טיסה בקו קליוולאנד-ניו יורק. הרב הביע את הסכמתו, ובהגיע היום המיוחל, הרב והתלמידים עולים על המטוס. שעתיים וחצי של טיסה לפניהם, המטוס נוסק אל על, ההמראה חולפת בשלום. עוד שעות ספורות יוכלו לאחל לחברם החתן ברכת 'מזל-טוב', ולהשתתף עמו בשמחת כלולותיו.

אולם באמצע הדרך ממגדל הפיקוח של נמל התעופה בניו-יורק מודיעים לקברניט המטוס כי אי אפשר לנחות עכשיו, מכיוון שסופת שלגים עזה משתוללת בשדה התעופה. כל המטוסים מקורקעים, אין יוצא ואין בא. השלג מגיע לגובה כה רב, עד שאין שום אפשרות לנחות. הטייס מתייעץ עם מגדל הפיקוח, והם מורים לו לשנות את יעד הטיסה ולנחות בנמל התעופה של וושינגטון.

שמונת הבחורים, והרב גיפטר בראשם, מוצאים את עצמם בווינגטון, ללא כל אפשרות גישה לניו-יורק. שעת החתונה קרבה ובאה, והם יאלצו לבלות את הערב הרחק מחברם החתן ומשמחת נישואיו. הערב ירד, והם עדיין לא התפללו תפילת ערבית, לפיכך תרו הם מקום להתפלל בו. תוך כדי חיפושים, פוגשים הם את אחד מעובדי התחזוקה של הנמל.

הם מבקשים ממנו כי ימצא להם חדר בו יוכלו לערוך את תפילותיהם. הפועל נענה ברצון, והורה להם לבוא אחריו אל מחסן מתאים, שם יוכלו להתפלל. החבורה נעמדה להתפלל והעובד נותר עומד בפתח החדרון, מביט בהם. כשסיימו את התפילה, שאל אותם: "מדוע לא אמרתם קדיש?", "מפני שאי אפשר לומר קדיש כאשר אין מניין, ולנו חסר את העשירי", ענו לו. "יהודי אני, ויכול להצטרף אליכם ולהשלים את המניין וברצוני לומר קדיש" אמר-התחנן.

אותו פועל נמל, לא ידע לומר את הקדיש במלואו, והתלמידים עזרו לו מילה אחר מילה, לאט-לאט עד שסיים. לאחר מכן סיפר להם: "יהודי אני, אך לא חונכתי ליהדות, ולא גדלתי כיהודי. זה כעשר שנים שהייתי מסוכסך עם אבי, וכאשר נפטר והלך לעולמו- כלל לא השתתפתי בהלוויה ולא חלקתי לו כבוד אחרון!.

אתמול בלילה, בא אלי אבא בחלום ואמר לי: 'אומנם כעסת עלי, ואפילו להלוויה שלי לא הגעת, אך אתה הנך בן יחיד, וחייב אתה לומר קדיש לעילוי נשמתו!'. אמרתי לו שאיני יודע כיצד אומרים קדיש, והיכן אמצא מניין אנשים לומר אותו?. שאל אותי אבי: 'אם אשלח אליך מניין אנשים לתפילה, האם תואיל לומר קדיש אחריי?' ענית לו בחיוב. והנה אתם, נשלחתם הנה ממש מן השמים, כדי שאוכל להצטרף אליכם ולומר עמכם קדיש לעילוי נשמתו של אבי!."

פנה הרב גיפטר לתלמידיו ואמר: "ראו מה גדולים מעשיו של הקדוש ברוך הוא, וכיצד פרושה ידו ומכוונת את כל מעשיו. סופת השלגים הנוראה שהתרחשה בניו-יורק ומנעה ממנו להגיע לשם, ולהשתתף בחתונה אליה נסענו, לא באה לעולם אלא כדי שיהודי נידח זה, שאיננו יודע דבר וחצי דבר על יהדותו- יאמר קדיש לזכרו של אביו המנוח!". אותו פועל תחזוקה, השתומם עד מאוד לנוכח הנס הגלוי והחליט לשוב בתשובה ולקבל עליו עול מצוות.

את המעשה הבא, רבי מרדכי גיפטר זצ"ל, ראש ישיבת טלז סיפר: "פעם נודעתי אודות גביר אדיר, שעסקיו מסתעפים סביב כל העולם, וביקשתי להיפגש עמו, בכדי להתרימו עבור הישיבה. הלה טרוד היה בעסקיו, עד שכמעט ולא מצא פנאי לקבוע פגישה איתי. בסופו של דבר, נקבעה הפגישה לשעות הבוקר המוקדמות. השכמנו קום אני ומלווי, התפללנו ונחפזנו לדרכנו. כאשר היגענו, התברר שאיחרנו את המועד. הגביר היה בעיצומה של שיחת טלפון, ומי יודע עד מתי תתמשך. לא הייתה בידינו ברירה אלא להמתין.

כאשר סיים סוף סוף את שיחתו, ניגשתי אליו ואמרתי לו: 'ימחל נא לי כבודו, אין בכוונתי להתרימו, כי אם להציג לפניו שאלה אחת: באיזו שעה חוזר אתה לביתך? ובאיזו שעה עוזב אתה את ביתך בבוקר?'. השיב

הגביר: 'בשעה אחת עשרה בלילה חוזר אני לביתי, ובשעה חמש לפנות בוקר, אני כבר בדרכי לעבודה'. חזרתי ושאלתי: 'אם כן הדבר, מה לך מכל הבית המפואר שלך, הלא מעולם אינך נהנה ממנו, בלילה הכל חשוך, ובבוקר טרם האיר השחר אתה כבר יוצא מהבית'. 'הרב צודק', השיב הגביר, 'אמנם הבית המפואר אינו עבורי, כי אם עבור אשתי ובני ביתי, אני לכשעצמי טרוד כל היום כולו בעסקי המסועפים'.

"הסתכלתי עליו בהשתוממות, והוא הבחין בכך, על כן חזר ונענה: 'דעו נאמנה, כבוד הרב, כי אם רוצים להצליח בעסק, צריכים להיות שקועים בו לגמרי'. כששמעתי את דבריו, פניתי לבני לווייתי, ואמרתם להם: 'היום קיבלנו הרבה יותר מתמיכה כספית. קיבלנו שיעור כיצד אנו צריכים ללמוד את התורה: צריכים להיות שקועים בלימוד עד צוואר, כדי להצליח בעסק התורה!'".

סיפר הרה"ג ר' מרדכי גיפטר זצוק"ל: הוזמנתי על ידי אחד מתלמידי להשתתף בשמחת כלולותיו. מאחר והחתונה נערכה במקום מרוחק ממקום מגורי, שיגר התלמיד כרטיסי טיסה עבורי ועבור עוד שמונה מחבריו שהוזמנו גם כן לחתונה. ביום המיועד יצאנו לדרך בהקדם כדי להגיע בזמן לחופה. אך משהתקרבנו למקום הנחיתה התברר כי המטוס לא יוכל לנחות שם מפאת הערפל הכבד ששרר במקום. על כורחנו המשכנו לטוס עד שהגענו לשדה תעופה במקום רחוק מהמקום שבו נערכה החתונה. משנוכחנו לדעת כי לא נספיק להגיע לחופה בשעה המיועדת, ואף לתפילת מנחה בצייבור לא נזכה, נערכנו לתפילת מנחה ביחידות בנמל התעופה. ביקשנו מאחד הסבלים שנקרה בדרכנו להפנות אותנו למקום שבו נוכל להתפלל באין מפריע. הסבל האלמוני נעתר לבקשתנו והביא אותנו לחדר צדדי בנמל התעופה. עמדנו להתפלל והסבל נשאר בפתח החדר והשקיף על תשעת המתפללים. משסיימנו את התפילה שאל הסבל להפתעתנו: "מדוע לא אמרתם קדיש?" משהשבנו לו כי חסר לנו העשירי למניין, חזר והקשה באידיש: "וכי אני אינני יהודי?", ומיד עמד ואמר קדיש. אחר כך סיפר האיש בהתרגשות: "היום הוא יום השנה לפטירת אבי ז"ל. זה זמן רב פרקתי מעלי עול תורה ומצוות, ומובן שגם אינני מתפלל. בלילה שעבר נגלה אלי אבי ז"ל בחלום ואמר לי: 'היום הוא יום היארצייט, וגזרתי עליך לומר עלי קדיש'. אמרתי לו: 'אינני מתפלל, ואפילו הייתי רוצה לומר קדיש אינני יכול. הואיל ובמקום שאני נמצא אין מניין יהודים'. אך אבא חזר ואמר: 'אני אדאג לך שיהיה לך מנין, ואתה תאמר קדיש!' כשקמתי בבוקר אמרתי לעצמי: 'אני לא אומר קדיש!' אבל עכשיו משראיתי כיצד מתגשמים דברי אבי. ובייעתא דשמיא הובאו לכאן תשעה יהודים כשרים ממרחק רב, לא יכולתי להימנע מלומר: יתגדל ויתקדש שמיא רבא..." (קונטרס יתגדל ויתקדש)

אלבומי 'רבנים' אינם המצאה ישראלית חדשה, כלל וכלל לא. גם באמריקה של לפני שישים שנה היו אלבומי 'רבנים'. הילדים היו אוספים בשקידה תמונות של גדולי ישראל ומדביקים אותן בדקדקנות באלבום. באותם הימים היו התמונות יקרות ונדירות יותר מאשר היום. הילדים היו מקבצים אותן בעמל ובשקידה, מוסיפים בכל פעם תמונה אחת לאוסף היקר. זמן רב ארך עד שזכו הילדים למלאות את האלבום ולהשלים את האוסף.

באותם ימים רחוקים, כאשר היה הילד מתנהג כראוי וזכאי לפרס - הייתה התמונה של רב גדול ל'אוסף', פרס מכובד ומבוקש ביותר. גם למרדכי גיפטר הקטן היה אלבום של 'רבנים', גם הוא אוסף בשקידה את התמונות אחת לאחת, כדי למלאות את האלבום היקר בתמונות הצדיקים.

בכל הזדמנות היה מרדכי מבקש תמונה. אם מהרבי בחדר, אם מההורים, או כמתנה לאירוע מיוחד. התמונות דיברו אליו, למרדכי. הוא התעניין לדעת פרטים על כל תמונה שהגיעה לידיו. הוא רצה לדעת

מי היה הרב, היכן כהן, מהם הספרים שחיבר ואף על תולדות חייו. האוסף היה יקר לליבו עד מאד, הוא שמר על התמונות והתייחס אליהן בכבוד, כראוי לרבנים חשובים. בכל פעם שסיים מרדכי להתעסק באלבום האוסף שלו, היה שם אותו במקום המכובד שהקצה לו, ולא נתן לאיש לגעת בו. מרדכי לא הניח את התמונות על הרצפה, הוא הרגיש שזה לא ראוי. "זה אוסף של רבנים". אי אפשר להניח את זה על הרצפה", אמר לחבריו, "זה לא כבוד לרבנים". "אבל אלה רק תמונות", התגוננו החברים, "אלה לא רבנים באמת". "אפילו שאלה רק תמונות", התקשה מרדכי להעביר את רגשותיו ההומים למילים, "גם את התמונות צריך לכבד, כדי שנלמד לכבד את הרבנים בעצמם". באחד הימים מצאה אמא אלבום על השולחן. היה זה אלבום של מרדכי - אלבום הרבנים. היא ניגשה ודפדפה באלבום, כשחיוך עולה על שפתותיה. האלבום היה נקי, התמונות היו מודבקות בדיוק במשבצת, וליד כל תמונה היה כתוב שמו של הרב ופרטים מעניינים, שגילה מרדכי הקטן אודותיו. לפתע, באמצע האלבום, מצאה אמא משבצת ריקה וסביבה תמונות.

"אני לא מאמינה שנפלה פה תמונה", אמרה לעצמה, "לא מתאים למרדכי שתיפול לו תמונה ותאבד, מעניין מה יש פה". פתאום ראתה אמא שעל המשבצת כתוב דבר מה בעיפרון חלש בכתב ידו הילדותי של מרדכי. היא קרבה את עיניה אל האלבום לראות מה כתוב, והמשפט העלה דמעות של התרגשות בעיניה. היא פנתה לחדרו של בעלה והראתה לו את האלבום.

"תראה מה יש פה, משהו מעניין!" אמרה לו. "מה זה?" התפלא אבא, "חסרה פה תמונה? זה לא מתאים למרדכי!". "באמת לא מתאים לו", אמרה אמא, "אבל כתוב פה הסבר בכתב ידו, הסבר שמאד מתאים לו!". האבא קרב את האלבום לעיניו וקרא את הדברים בקול: "מרדכי, אם תלמד טוב ותעמול בתורה, גם אותך יכניסו לכאן ברבות הימים, ואם לא - תישאר בחוץ". הדברים ריגשו את האבא מאד. מחשבותיו, שאיפותיו ורצונו של ילד קטן.

היום, אחרי שראינו לאן הגיע ילד קטן זה - הגאון רבי מרדכי גיפטר ראש ישיבת טלז באמריקה, מבינים אנו שלא היו אלו רק מחשבות. לא היו אלו שאיפות ורצונות גרידא, אלא היו אלו גם מעשים שהביאו את הילד הקטן ליטול חלק בתוך מדפי הספרים שלנו, ובעיקר לתפוס מקום מרכזי בעולם התורה שלנו היום.

סיפר רבינו אודות אהבת התורה ששררה בליטא אצל כולם, ואף אצל בעלי הבתים. פעם אחת בחג השבועות ביום הלך רבינו עם אחד מבחירי הישיבה. פגש אותם בעל בית אחד, ושאל אותם: "מדוע אינכם לומדים?". ענה החבר: "למדנו כל הלילה". השיב לו בעל הבית: "האם פעם שיכור אמר שהוא כבר שתה מספיק יין?". (ישורון)

כשרבינו עלה פעם ראשונה לארץ ישראל, אחרי כמה ימים ששהה שם שאל אותו ת"ח אחד: "האם הרב היה כבר בקבר רחל ובכותל המערב?". רבינו השיב בחיוב. ושוב שאל הת"ח: "היכן התרגש יותר?". וענה: שאכן בקבר רחל התרגש, אבל בכותל המערבי התרגש הרבה יותר. שאלו אותו ת"ח לפשר דבר, כי שאלה זו שאל כבר להרבה ת"ח וכולם אמרו שהתרגשו יותר בקבר רחל, ואם כן למה אצלו זה להיפך.

רבינו ענה: "אנשים צעירים יודעים ש'מאמא רחל' בוכה עליהם ומבקשת מאת הקב"ה רחמים עבורם, ולכן קל מאוד להתרגש שם. אבל מאידך, אנשים צעירים שלא היו לפני החורבן של אירופה לא מבינים מה היה שם. אני למדתי בטלז באירופה, וראיתי את הקהילות הקדושות שהיו שם, ראיתי גדולי תורה ויראה, ראיתי ישיבות, ראיתי מה זה 'בחור ישיבה' באמת, ראיתי מה זה אלול וימים נוראים, וכל זה נחרב

בעוונותינו הרבים. ואני יודע ששורש כל החורבנות הם מחמת חורבן הבית, ומשום כך אני מתרגש יותר כשאני רואה בעיני את חורבן הבית... (בזכרנו את ציון)

רבי מרדכי גיפטר זצ"ל ראש ישיבת טלז בארה"ב סיפר: כשנכנסתי בפעם ראשונה לאולם הישיבה בישיבת טלז' במדינת ליטא, נבהלתי, ארבע מאות "אריות" רועשים וגועשים עם קולות וברקים של ריתחא דאורייתא. דבר ראשון רציתי לומר "ממעמקים קראתיך ה'", איפה יש לי חלק בזה?! הבטתי מסביב, אולי יש שם בחור שיתאים למנטליות שלי.

צדה עיני בחור אחד אציל, מלכותי, עם הליכות מלכות, כל כולו אומר שבא מגזע של רוטשילד. אמרתי לעצמי: 'איתנו יכולה להיות לי שפה משותפת'. חבר שלי מעיר מגורי בלטימור שלמד בישיבה רץ אלי בהתלהבות. אמרתי לו: "אמור נא לי, מיהו אותו בחור שצד את עיני, אמור לי האם הצלחתי באבחנה שלי, האם באמת הוא ממשפחת רוטשילד או מאחת המשפחות העשירות הגדולות הידועות האחרות שהיו אז?".

החבר פרץ בצחוק ואמר: "בטלז כמעט אין גבירים, קבצנים יש למכביר. ואותו בחור הוא ראש הקבצנים". תהיתי: "אם כך מאיפה הפנים האציליות האלה. מנין החיוך הקורן ש על פניו. מהיכן האושר הזה?". החבר אמר לי: "אוי מרדכי, מרדכי, אתה אחד שעוד לא מבין מה היא מתיקות של תורה, מה אתה שואל שאלות". זה היה השיעור הראשון שלי בטלז', להבין שהנאה ותענוג אמיתי בעולם הזה, יכולים להיות רק עם דף גמרא. (אוהל משה)

נכדו של רבינו סיפר כי פעם נסע עם סבו וסבתו לחופת אחד מצאצאיהם. בדרך הרבנית יצאה לרכוש תכשיט לכלה. בעודם ממתנינים במכונית, שם הנכד לב כי מעיניו של סבו זולגות דמעות חמות. הוא נרעש: "למה סבא בוכה?", ורבי מרדכי השיב לו בדמעות: "שכחתי רמב"ם! איני יכול להרגע מכך".

תמה הנכד: "אבל למה דווקא עכשיו סבא בוכה?". רבי מרדכי אמר: "כבר מקודם גיליתי את דבר השכחה, אבל עצרתי את רגשותי כדי שלא לצער את הרבנית... אבל עכשיו היא יצאה מהרכב, וכבר אינני מסוגל להתגבר יותר על הצער הגדול שיש לי מזה".

כ"ד טבת

האדמו"ר הרב יוסף רבינוביץ (יונגרלייב) מיאמפולה זצ"ל

יום ההילולא - כ"ד טבת

נולד בשנת ה'תק"י (1750) בערך באוקראינה לאחר ברכתו של הבעש"ט הקדוש. נקרא על שם סבו הגדול הרה"ק רבי יוסף ספארודליר. מטל נעוריו נמשך לתורה ולחסידות. כבר בגיל צעיר ביותר חיפש אחר התקדשות והטהרות מדרגה אחר מדרגה. היה חסיד וקדוש, צדיק יסוד עולם. בן בכור מחמישה בנים קדושים, שהניח אביו הקדוש ושהאירו לכל העולם. זכה להיות אצל הבעל שם-טוב הקדוש שהעיד עליו כי "מעולם לא טעם חטא מימיו!". נודע כרבי יוסף לימא וכן כאיש האמת (כיוון שהיה דובר אמת בלבבו ובפיו). קדושה נראתה על פניו. גאון אדיר בנגלה ובנסתר.

רבים נסעו אליו כדי לשוחח עימו בלימוד. גם הלמדנים החריפים שהיו רחוקים מחסידות התפעלו מהיקף ידיעותיו ועומק שכלו. בשנת ה'תקמ"ו (1786) לאחר פטירת אביו החל לשמש כאדמו"ר. בכח תפילותיו הרקיע שחקים והרעיד ארץ ושמיים. חסידי העידו כי כשהיה מתפלל היה מתלהב ביותר ובכה לפרקים והזיע מעל גדר אנושי. גבאי ביהמ"ד שמר את מפת השולחן של רבינו שהיתה ספוגה בדמעותיו. דבר פלא היה שבמשך שנים רבות לאחר הסתלקותו המפה נראתה עדיין ספוגה בדמעותיו. נפטר ב-כ"ד טבת ה'תקע"ב (1812). חי כ-62 שנים. ציונו ביאמפולה באוהל בו קבור אביו, המגיד הקדוש. שלושת בניו שימשו כאדמו"רים.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' יצחק מדראהביטש (היה לו גילוי אליהו בהיקף שלוש פעמים בכל שבוע). **אביו**: האדמו"ר ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב (תלמיד מובהק לבעל שם-טוב הקדוש). **אימו**: מרת מרים (בת ר' מאיר פופריש). **אשתו**: בת ר' מנחם מאהן מויטקוב. **מרביתיו**: אביו, האדמו"ר ר' יחיאל מיכל מזלוטשוב, תלמיד של הבעל שם-טוב הקדוש. **ילדיו**: האדמו"ר ר' ישראל (האדמו"ר מטושהן, חתן של ר' אהרון מקיפין), האדמו"ר ר' חיים (האדמו"ר מסאטינוב, חתן דודו רבי דוד מסטעפין), האדמו"ר ר' יצחק (האדמו"ר מקאליס, חתן וממלא מקום של האדמו"ר ר' ברוך ממז'בוז'), מרת מרים, מרת יענטה. אחת מבנותיו נישאה לר' אליקים געציל, בן ר' ליבר הגדול מברדיצ'ב. **מספריו**: • **ברכת יוסף**- תולדותיו, אמרותיו ושיחותיו • **תורת המגיד מזלוטשוב**- מתורותיו.

פעם אחת, כשהיה על שולחנו הקדוש עם מספר אנשים, הובא לפניו מכתב חתום. רבינו פתח את המכתב, קרא ולאחר מכן אמר למסובים: "הרה"ק ר' משה לייב (ארבלך) מסאסוב שלח לי מכתב זה להחזיק לי טובה, עבור שהתפללתי עליו והתרפא מחוליו והצלתי את נפשו ממוות.

אבל אני לא עשיתי כלום ומחזיק לי טובה בחינם. אספר לכם את סיפור המעשה: לפני זמן מה שלחו לי מביתו מכתב עם פדיון נפש כדי שאתפלל עליו שיתרפא מחוליו. הלכתי למקווה לטבול ועשיתי מה שעשיתי. עליתי לעולם העליון. פגשתי שם את אבי זצ"ל. אבי שאל אותי: "יוס'לה, מה אתה עושה כאן?". השבתי לו: "הרב ר' משה לייב מסאסוב חולה מאוד. באתי להתפלל ולהמליץ עליו שיחיה". אבי אמר לי: "בוא איתי". שנינו הלכנו להיכל הקודש מבית דין של מעלה.. אבי נכנס וקרב אליהם. אני נשארתי עומד בפנים אצל הפתח. הבית-דין של מעלה שאלו את אבי: "הרב מיכל, מה אתם צריכים, ומאיזו סיבה באתם לכאן?".

אבי השיב להם: "הנה בני יוס'לה בא לכאן עבור הרב משה לייב מסאסוב שיתרפא מחוליו והלכתי עימו". בית-דין של מעלה אמרו לו: "ודאי היינו ממלאים את מבוקשו, אך מה נעשה כי אנחנו צריכים לו לכאן והוא נחוץ". אני שמעתי כל זה ואמרתי להם: "אבל הדור צריכים אותו עוד יותר מכם. לכן אני מבקש בעדו שיתרפא ויחיה". בית-דין של מעלה ענו: "אנחנו סומכים על הרב מיכל, ומה שיאמר - כך יהיה". אבי אמר להם: "אם בני אומר שהדור זקוק לו ביותר - גם אנחנו מסכימים שיהיה לו רפואה שלימה". וכן היה שהתרפא והבריא. אך אני לא פעלתי כלום. (סיפורי צדיקים)

סיפר הרה"ק מרן מוהר"ש מזוועהיל: בימי כהונתו של המגיד מזלוטשוב בעיר יאמפולה הוריד את אחד השוחטים ממשרתו. כשרבינו מילא את מקום אביו ביאמפולה הוא החזיר את אותו שוחט למשרתו. המגיד הופיע אצלו בחלום ושאל אותו על כך. רבינו ענה לו: "אני מוכן למלא כל מוצא פיך בלי כל טעם, פרט לפסילת יהודי" (אדמו"ר מזוועהיל)

האדמו"ר ר' ברוך ממז'בוז' ישב פעם אחת בסעודה. מחותנו הרה"ק ר' אברהם דוב מחמלניק ישב מצדו האחד ומהצד השני ישב רבינו. לאחר מספר דקות נכנס אחד לבית. להפתעת הכל רבינו חירף וגידף אותו וציווה לאנשיו שיוציאו אותו מחוץ לבית. ר' אברהם דב אמר לו: "מה יעשה עם הגמרא (ב"מ נט). המלבין פני חבירו ברבים". רבינו מיד החזיר את פניו אליו ואמר: "מפני מה אינו מסיים את המאמר: 'אין לו חלק לעולם הבא?' דע לך, כאשר העשיר נכנס, ראיתי ששורה עליו דינים. בזה שבזיתי אותו ביטלתי אותם מעליו". (בוצינא דנהורא)

ר' ישראל אברהם (בן הרה"ק רבי זושא מהאניפולי) שאל פעם את רבינו: "זאת מניין לכם?" (כלומר כוח התפילה). רבינו ענה: "פעם נחלשתי מאוד ואבי הקדוש היה צריך לנסוע מביתו. קודם נסיעתו הזהיר אותנו מאוד שלא להשתדל כלום ברפואות. הגעתי עד שערי מוות וראיתי שדנים אותי בשמיים על תפילותי. אבי הקדוש הגיע לבית-דין של מעלה להמליץ עלי ואמר: 'וכי מניין בא כוחכם בתפילה? משום שטבלתם בנהר דינור. הטבילו גם אותו בנהר דינור ותראו שיתפלל כראוי', ואכן הטבילוני ולכן אני יודע להתפלל.

פעם אחת בשנת ה'תקמ"א, חלה רבינו והגיע עד שערי מוות. והנה הגיעה ידיעה לאביו של רבינו, הצדיק רבי יחיאל מיכל, כי באיזה מדינה רוצים לשרוף את ספרי ה'תולדות יעקב יוסף' מפולנאה. נסע הרב מביתו כדי להשתדל שיבטלו שריפת הספרים וציווה לבני ביתו, שאם חלילה יפטר בנו, ימתינו עם הקבורה עד לביאתו חזרה לביתו. אחר נסיעתו, התעלף בנו וסבורים היו שנפטר. לאחר שלושה ימים שהיה מעולף, התעורר. כשהבריא מעט סיפר כי שיצאה נשמתו ממנו בעת שהתעלף והוליכו אותו להיכל אחד, ולא היה רשות למלאך להיכנס בהיכל, רק ר' יוסף נכנס להיכל, ועמד בפתח וראה שבית-דין הגדול יושבים. שם היו שני שלוחים שנשאו ספר שבו רשום כל העוונות שלו ותיכף הגיע מלאך אחר עם ספר הזכויות שלו והעוונות הכריעו עד שהביאו את ספר היסורים ונפלו הרבה מהעוונות שלו. עם כל זה עבור עוונותיו הנשואים רצו לדנוה למיתה. עוד לפני שכתבו הפתקא בא אביו להיכל, והרעיש בזעקה גדולה על שרוצים לשרוף את הספרים של ה'תולדות', וטען לפני בית דין הגדול: "הלא גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שלא לכבודו עשה כל זה חס ושלום, כי אם לכבוד ה' ולתורתו יתברך".

כאשר רבי יחיאל מיכל ראה את בנו עומד בפתח אמר לו: "בני, מה אתה עושה כאן?". והשיב לו: "אני עומד פה זה זמן רב ואיני יודע על מה ולמה, בקשתי שתמליץ טוב עבורי". אמר לו אביו: "אם שלא אשכח, אדבר טוב עבורך לפני בית דין הגדול". וצעק לפני בית דין הגדול על דבר הספרים כבראשונה והשיבו בית הדין שאין דבר זה שייך אליהם אלא לבית דין גבוה מאוד. הלך ר' מיכל ולא זכר את בנו. ובתוך כך עלה להיכל שעמד שם רבי יוסף, הרב הקדוש ר' יעקב יוסף (המחבר של הספר 'תולדות יעקב יוסף') וזה היה עוד בחייו, וצעק בבכיה על שרוצים לשרוף את ספריו הקדושים. ראה הרב בעל 'התולדות' את רבינו בפתח ושאל למעשיו. רבינו ביקש שימליץ עבורו ואמר שאם לא ישכח ובית-הדין אמר לבעל ה'תולדות' כי הדין שייך לבית דין גבוה אחר והלך הצדיק. מיד נשמע קול רעש גדול והכריזו: "פנו מקום כי הבעל שם טוב בעצמו בא אל ההיכל". ראה הבעש"ט את רבינו ושאל אותו: "יוסף, מה עסקך כאן?" והשיב: "איני יודע, וגם ביקשתי את אדוני אבי והרב מפולנאה שימליצו טוב בעדי ושכחו אותי, בכך מבקש אני ממעלת כבוד קדושתו שימליץ טוב עבורי" ביקש הבעש"ט שיפטרו את רבינו ומיד באו שני אנשים ולקחו אותו והלכו עימו ואז התחיל להזיע והבריא. (שבחי הבעש"ט)

סיפר הרב לוינסון מקרמניץ: כשהייתי אברך צעיר, נשאתי אישה מיאמפולה הסמוכה לעירנו. באותה תקופה חי רבינו. חמי היה חסיד נלהב ונאמן לרבי, ואני הייתי רחוק מהחסידות. בכל פעם שחמי בא מהרבי, היה דורש ממני שאלך איתו לרבי. באחת הפעמים חמי בא אלי ואמר שהרבי שאל אותי: "איפה החתן שלך, למה הוא מתחבא מלבוא לפני?" ואני גמרתי בליבי שלא אלך ויותר טוב לי ללמוד, שכן ותלמוד תורה כנגד כולם. היו לי חברים למדנים ואני באותה תקופה למדתי איתם יחד בספר 'מורה נבוכים' של הרמב"ם זצ"ל. היגענו זה למקום אחד שהיה קשה מאוד. רבינו היה ידוע ומפורסם כלמדן מופלג מאוד, ואמרתי בליבי: "אנסה בזה את הרבי, אם יתרץ לי הקושיה אז אדע שהוא למדן ורבי". באתי לפניו עם ה'מורה נבוכים'. רבינו שם את המשקפים על עיניו כי כבר היה זקן מופלג, והביט בספר ותרץ לי את הקושיה. זמן קצר לאחר מכן התבקש לבית-עולמו, ואני מתחרט על שלא הלכתי אליו מקודם כי הייתי ביאמפולה שלוש שנים. (מעובד מתוך 'שרשרת זהב')

באחת הפעמים הגיע רבינו למזריטש ואמר: "יש כאן ספר תורה חסר פסוק אחד". לימים היה שם אחיו ר' משה מזוועהיל זצ"ל והיה קורא בס"ת, ובנו ר' יחיאל מיכל מזוועהיל היה קורא את התרגום, ומצאו שם את הטעות בפרשת דברים שהיה חסר פסוק ורבינו הרגיש כל זאת. (מים רבים)

כשהיה אביו, האדמו"ר רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב אצל הבעש"ט ביום שישי בבוקר, קודם תפילת שחרית אמר הבעש"ט שיסע לביתו באותו היום. ר' יחיאל מיכל חשב בליבו: "ערב שבת היום, ואין לי עגלה, לנסוע לביתי". והלך לביהמ"ד. כשהגיע זמן הארוחה, שאלה אשת הבעש"ט: "היכן רבי מיכל?". הבעש"ט השיב: "ציוויתי לו לנסוע לביתו". ואף על פי כן שלחה אחריו, ומצאו אותו בבית המדרש וקראו אותו שילך לאכול. כשבא אמר לו הבעש"ט: "שב לאכול, ואחר כך תיסע תיכף לביתך ויהיה לך עגלה".

לאחר האכילה יצא לחוץ וראה נער בשוק עם עגלה ושלושה סוסים שנוסעים לאליק. כשהלך להיפרד מהבעש"ט הקדוש, אמר לו הצדיק: "כשתגיע לביתך, תמצא את אשתך מקשה לילד, ותמצא שם הרבה נשים. תוציא אותן מביתך ותלחש באוזנה מה שלמדתי אותך, ויהיה לך בן זכר למזל טוב". הגיע רבינו שעתיים לפני כניסת השבת ועשה כפי שציווה אותו הבעש"ט ונולד רבינו. (שבחי הבעש"ט)

מחותנו הרה"ק רבי ברוך נהג להמתיק עימו סוד שעות רבות ושיתף אותו בהחלטות גורליות לכלל ישראל. פעם אמר לרבינו כי יש קטרוג גדול בשמיים ומסוכן מאוד לעם ישראל ולכן ישנה עצה שיסתלקו שני צדיקי אמת ובכך יוסר הקטרוג וחטאת העם תכופר וביקש מרבינו להסכים להסתלק ככפרה על כלל ישראל עימו ובכך להציל את העם כולו, רבינו בהתחלה היסס וניסה למצוא דרך אחרת לבטל את הקטרוג, אך משנוכח שאין עצה ופיתרון אחר הסכים עם חותנו הקדוש ובאותה שנה הסתלקו שניהם זמן קצר אחד אחרי השני.

רבינו היה צריך שמירה יתירה ומינו גבאים לכך אשר השגיחו כל שעות היממה שרבינו לא יעזוב את העולם הזה לפתע מתוקף רוממות עבודתו ושגב המדרגה בה אחז בעת זקנותו. היה לרבינו חדר מיוחד לו ובו לאיש לא היה דריסת רגל ואף הגבאי עמד מחוצה לו. והנה רבינו רץ הלך ושוב בחדרו מתוך יחודים והחל לצעוק "בהאי רצון אסתלק משה". בתו מיד קלטה דיבור זה וצעקה לאחיה הרה"ק רבי יצחק והוא רץ לחדר וניסה לדבר עם אביו רבי יוסף ומיד נפל רבינו על שכמו ואמר "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" ונשמתו הגדולה עלתה לשמי מרומים.

הגאון הרב מאיר איזנשטטר זצ"ל הנודע כ'מהר"ם א"ש' זיע"א

יום ההילולא - כ"ד טבת

נולד בשנת ה'תק"ם (1780) בעיר שוסבורג שבהונגריה (כיום באוסטריה). רבינו למד אצל אביו, בהמשך אצל הדיין בעיר, ר' רפאל מגלאגוב ולאחר מכן עבר לעיר מטרסדורף כדי ללמוד אצל ה'חת"ם סופר'. משם עבר לפרשבורג. בסביבות שנת ה'תקס"ז (1806) החל לשמש כאב"ד באיה, ובשנת ה'תקע"ז (1817) עבר לכהן כאב"ד בלשגיאראט, שם הקים ישיבה, ובה כשישים תלמידים.

בסוף שנת ה'תקצ"ה (1835) החל לכהן כאב"ד באונגוואר, בה הקים ישיבה גדולה אשר למדו בה מאות תלמידים, מהם מחשובי רבני הונגריה. ענוותן. איש אמת. חילק את כל כספו לעניים והרבה במתן צדקה. גאון אדיר. בקי בש"ס ופוסקים בעל-פה. נפטר ב-כ"ד טבת ה'תרי"ב (1852). חי כ-72 שנים. בנו, ר' מנחם מילא את מקומו לאחר פטירתו באונגוואר.

אביו: ר' יהודה ליב. **מרביתיו:** אביו, ר' יהודה ליב, ר' רפאל מגלאגוב (שימש כדיין באיזנשטטר), ר' משה סופר (ה'חת"ם סופר. רבינו נחשב מגדולי תלמידיו). **אשתו:** מרת חנה (בת ר' דוד דייטש מח"ס 'אהל דוד' אב"ד ימניץ. נישא בשנת ה'תקס"ב). **ילדיו:** ר' מנחם (אב"ד חוסט ולאחר מכן מילא את מקומו של אביו ברבנות אונגוואר), ר' יהודה (אב"ד סובוראניץ), ר' חיים. **חתניו:** ר' צבי הירש וייס (אב"ד סרדנא), ר' שמעון קהלמן, ר' מרדכי לייב בנט.

מתלמידיו: ר' חיים סופר (אב"ד פסט ומח"ס מחנה חיים), ר' אשר אנשיל יונגרייז (אב"ד צ'נגר ומח"ס מנוחת אשר), ר' יואל צבי ראטה (אב"ד חוסט), ר' שלמה יהודה טאבאק (ראב"ד סיגט), ר' צבי הירש פרידמן (האדמו"ר מליסקא), ר' משולם פייש לאווי (האדמו"ר מטאהש), ר' יוסף מאיר וייס (האדמו"ר מספינקא), ר' שמואל פרנקל (האדמו"ר מדאראג), ר' יהושע השיל פריד (האדמו"ר מקאפישי), ר' יצחק מנחם קיזלניק (האדמו"ר מרזאווליא). **מספריו:** **אמרי אש** - שו"ת, על התורה ועל הגדה של פסח **אמרי בינה** - על הש"ס **אמרי יושר** - דרשות.

סיפר האדמו"ר הצדיק, רבי יחזקאל שרגא הלברשטאם (מייסד שושלת שינווה) על מידת האמת של רבינו: "פעם אחת בא אבי-מורי (האדמו"ר רבי חיים הלברשטאם מצאנז) לעיר אוז'גורוד (אונגוואר). כשהגיע לשם הוא שם את פעמיו לעבר ביתו של הגאון רבי מאיר איזנשטטר.

רבי מאיר, שכבר היה בא בימים ועמד בראש ישיבה גדולה ובה מאות תלמידים, קיבל את פני אורחו בשמחה וכיבדו כבוד גדול ואף ערך סעודה לכבודו, שאליה הזמין את נכבדי הקהילה".

"באמצע הסעודה הזמין הגאון את אבי להשמיע מחדושי תורתו. אבי נענה ופתח בפלפול מעמיק, שהאיר סוגיה הלכתית באור חדש. כשסיים את דבריו הגיב ואמר המארח כי חידושו סותר דברי תוספות מסויים, והדבר שומט את הקרקע מתחת לחידוש כולו".

אבי קיבל את ההערה בהכנעה. לאחר מספר דקות הסתיימה הסעודה, והגאון פנה ללוות את אורחו לדרכו. השניים נפרדו בכבוד זה מזה, והמארח ציווה על שניים מבניו, הגאונים רבי מנחם ורבי יהודה, ללוות את האורח אל הכפר הסמוך".

"כאשר הגיעה הפמליה אל הכפר והבנים עמדו להיפרד מאבי, אבי פנה אליהם ואמר: 'דעו נא כי אין הצדק עם אביכם בדברים שהשיג עליי. הוא שגה בהבנת דברי התוספות. עיינו במסכת פלונית בדף

פלוני ותיווכחו כי הצדק עמי. עם כל זאת אני מבקש מכם בכל לשון של בקשה. אל תאמרו לאביכם מאומה, כדי שלא תהיה לו חלישות הדעת. אני נמנעתי מלהשיב לו על דבריו, שכן הוא המרא דאתרא ואין לחלוק עליו."

"בשובם לביתם מיהרו האחים ועיינו בספרים, ואכן גילו כי הצדק עם האורח ולא עם אביהם. הם החליטו להתעלם מבקשתו של אבי שלא לספר על כך לאביהם. ניגשו האחים אל המהר"ם א"ש ומסרו לו את דבריו של אבי. מיהר הגאון לעיין בדברי התוספות, ואכן גילה כי הצדק עם אבי. הוא לפת את ראשו בשתי ידיו ואמר: 'אכן, טעיתי, ואני לא מתבייש להודות בכך'."

"כעבור מספר רגעים ציווה על בניו לאסוף את כל תלמידי החכמים שנכחו בסעודה שבה התקיים הוויכוח ולהביאם לביתו. הוא הורה שכולם יבואו ואיש מהם בל ייעדר. כשהתכנסו כל משתתפי הסעודה, פתח רבי מאיר ואמר: 'כשהיה כאן הגאון הרב מצאנז, השמיע באוזנינו חידוש הלכתי, ואני השגתי עליו וסתרתי את דבריו'."

"אחרי כן אמר לבני שטעיתי בפירוש דברי התוספות, וכעת אני מודיע לכם שאכן, דברי הרב מצאנז נכונים ואני טעיתי. ואף שהרב מצאנז ביקש להעלים ממני את דבר טעותי, כדי שאני לא אתבייש, איך אתן לשקר לדחוק את רגלי האמת? לכן אומר אני דברים כהווייתם ומודה לפני כולכם, שטעות הייתה בידי'."

באחד הימים התעווור רבינו, ולמד בישיבה והיה אומר את הגמרא עם פירוש רש"י, תוספות ומצטט את הפוסקים בדיוק כפי שכתוב ולא הרגישו תלמידי שהכל אומר מבחוץ ומזיכרון וחשבו שקורא הוא מתוך הגמרא. אחר שנה בורא עולם ברחמי הרבים השיב לו את מאור עיניו. (מליצי אש)

סיפר הגה"צ ר' דוד מאיר ווייס: פעם הגיע הגאון רבי דוד דייטש זצ"ל במיוחד לבקר את חתנו הגאון רבי מאיר א"ש באונגוואר, ולבני קהילתו אמר שנוסע במיוחד אל חתנו ללמוד ממנו יראת שמיים. בערב שבת קודש בשעה שדיבר עם חתנו, באה זוגתו - הרבנית וביקשה ממנו מעט כסף להוצאות שבת. הלך רבינו לארון, ולקח משם צרור כסף ונתן לה כמה מטבעות ואת השאר החזיר לארון, ונעל אותו.

מיד השתנתה צורת חותנו, ואמר שאינו חפץ להיות אצלם בשבת קודש. דבריו התמיהו מאוד את חתנו וזוגתו הרבנית, ולא ידעו מה קרה. על כן שאלו את חותנו: "מה פשעינו ומה חטאינו, והלא למעשה בא במיוחד לשבות אצלנו ביום השבת קודש, ושמחנו על זה שמחה גדולה. גם כל העיר חיכו לקראת הדרת קודשו, ועתה למה יגרום לנו בושה ושברון לב?".

הלה השיב: "שמחתי מאוד לראותכם בריאים ושלמים ומהלל ומשבח אני את בוראי עבור זה, אבל התכלית האמיתי מה שאדם מבקר את בניו ואבותיו וקרוביו וחבריו, אינו רק שיראו זה את זה בעונג ונחת, רק שילמדו זה מזה מידות והנהגות ישרות. עכשיו נוכחתי לדעת שעוד ביום ערב שבת קודש נשאר אצלך כסף ליום ראשון."

"אתה נועל את הכסף בארון, בשעה שבעיר גדולה כאונגוואר לא גרים בה רק נגידים, כי בוודאי יש בה גם הרבה עניים ואביונים, שאין להם עדיין צורכי שבת, כנאמר 'ולא יחדל אביון מקרב הארץ'. מדוע לא תחלק להם את הכסף שיהיה להם להוצאות שבת קודש, וכי כך דרכם של יראי שמיים המאמינים ובוטחים בה?'"

חמיו המשיך ואמר: "אני נוהג שבכל שבוע אם נותר לי מהוצאות שבת קודש, אני מחלק אותו מיד לעניים, והיות וראיתי שאין מנהגך כן, אני לא חפץ להישאר אצלך לשבת קודש". חתנו - המהר"ם א"ש מיד אמר לו: "הנה מיד אודיע למר מהם המעות", ושלח לקרוא את שליח בית דין, ואמר לו: "הכר נא למי הכיס והמעות הללו".

השליח השיב: "הלא הם של פלוני אלמוני שיש לו דין תורה עם חברו, והשליש את הכסף אצל המהר"ם א"ש". כששמע חותנו רבי דוד דייטש דברים אלו נחה דעתו, מצדקת חתנו, שגם על הוצאותיו לא היה לו, כי כבר חילק הכל לעניים, ועל הוצאות שבת הוצרך לקחת בהקפה ממעות שהשלישו אצלו, ונשאר לשבות שם ברוב חדווה ושמחה. (עולם החסידות סיוון תשס"ח עמ' 26)

סיפר הגה"ק ר' יוסף מאיר וייס (בעל ה'אמרי יוסף' מספינקא), שהוא למד אצל הגה"ק מהר"ם א"ש זי"ע, ומנהג רבינו היה שבעת שעשה הפתילות לנר חנוכה לא היה שום אדם בביתו, והנה אביו של ה'אמרי יוסף', רבי שמואל צבי ציווה על בנו שהוא יראה באיזה אופן ולהתחפש ויטמין עצמו בחדר שעשה הפתילות, וכן עשה, ורבינו הרגיש בזה ואמר לו: "יוסף מאיר מה אתה עושה פה, הלא אתה יודע שאני מקפיד על זה?", אמר לו האדמו"ר מספינקא: "מה אעשה ואבי ציווה עליי לעשות כן". אמר לו רבינו: "מאחר ואתה מקיים בזה מצוות כיבוד אב, אם כן תישאר פה". ובשעת עשיית הפתילות נפל מורא גדול עליו, וסיפר זאת לאביו וצ"ל שהיה לו מורא גדול, אמר לו אביו: "מחמת שרבך הוא בעל יראה גדולה, המשיך גם עליך מורא". (מעשה אבות ספינקא, דף רכ"ג)

רבי משה סופר זצ"ל, מרן הגאון החת"ם סופר, זכה להעמיד תלמידים, שגדלו ועלו בתורה, עד שהיו לתלמידי חכמים מובהקים שכיהנו כרבנים חשובים ברחבי הונגריה וגם מחוצה לה. תלמידיו של החת"ם סופר העריצו וכיבדו אותו מאוד, ובכל בעיה או שאלה, שנקרתה בפניהם, היו מתייעצים עם מורם הדגול. מלבד זאת היו התלמידים מתכתבים עם רבם, והם העלו שאלות הלכתיות רבות, שהתעוררו להם במהלך לימודם תוך בקשת חוות דעתו.

כך נהג גם רבינו, שכיהן כרב ואב"ד העיר אונגוואר, אשר העריץ את רבו עד מאד, וגם זכה ממנו ליחס של חיבה והערכה. ויהי היום וסערה התרגשה בפתח חדרו של גדול הדור. על מפתח חדרו של החת"ם סופר ניצב הגאון רבי מאיר איזנשטטר אש, כשהוא נרעש ונרגש וממראה פניו ניתן היה לראות, כי דבר מה מסעיר בוער בקרבו.

אותה שעה, שעת צהרים, החת"ם סופר הניח קמעא את ראשו כדי לאגור כוחות לקראת המשך יומו העמוס בתורה ובעבודה. בנו של החת"ם סופר, הגאון ר' שמעון, שחש בסערת הנפש שהגאון רבי מאיר אש היה נתון בה, ניגש אליו וביקש לברר על מה ולמה.

אנחה עמוקה נפלטה מקרבו של רבי מאיר, עת פרק את סגור ליבו ואמר: "ולמה לא? עד כה תיאר אותי רבינו בתשובותיו 'תלמיד', וזה כמה ימים חסר בתשובות רבינו אליי תואר זה. בוודאי חטאתי, חס ושלום, שלא זכיתי להימנות בין תלמידי, עקב כך באתי לשאול ולדרוש סיבת הדבר הזה".

רבינו, גאון בזכות עצמו, אב בית דין בעיר גדולה ומכובדת, אינו מוצא מרגוע לנפשו בשל כך, שרבו, החת"ם סופר, אינו מכנהו 'תלמיד'. כאשר ראה רבי שמעון סופר את צערו של רבי מאיר, הוא נכנס אל חדרו של אביו וסיפר לו על תלמידו הגדול רבי מאיר אש, ושהוא חש צער עז, על כך שאביו הפסיק לכנותו במכתביו בתואר הנכסף 'תלמיד'.

חיך רחב עלה על פני החת"ם סופר והוא ביקש מבנו להרגיע את תלמידו באמרו: "מדוע אתכבד בכבוד חברי, הוא גדל אל נכון מעל לראשי. אילו היה לי זמן פנוי כמו להרב מאונגוואר, הייתי גם אני בקי כזה בקודשים ובטהרות!". והוסיף ואמר: "מאחר שכיום תלמידי רבי מאיר בקי מעט יותר ממני בסדרים אלו, כיצד זה אוכל לכנותו 'תלמידי'?!". רבינו, תלמיד חכם מובהק, שניהל את עדתו ברמה, המבקש בדמעות להימנות על תלמידיו של החת"ם סופר. זהו הכבוד הגדול ביותר, לו הוא יכול לצפות.

רבינו התפלל שלוש שנים רצופות בפישוט ידים ורגלים על אריכות ימים של רבו החת"ם סופר.

פעם אחת נשלח רבינו כשנשלח לשר נכרי אחד להשתדל לטובת יהודי עירו, וכשכיבדו השר בקפה עם חלב סירב רבינו לשתות, וכשנשאל מדוע אינו שותה ענה: "מפני חשש חלב טמא". כעס השר על רבינו שחשדו שהוא שותה חלב מסוס, ורצה להרגו.

כששמעה המשרתת שהשר מדבר בכעס אודות החלב, באה לחדר ובכתה לפניו שיסלח לה על חטאה, על שהביאה חלב סוס, יען כי מיהרה להביא את הקפה, ומרוב חיפזון נשפך החלב, ולא היה לה חלב אחר, ולכן נאלצה לחלוב הסוס והביאה. אז אמר השר: "כמה גדולים דברי חכמי ישראל". (שו"ת ברכת חיים דף רכ"ב ע"ב)

בשלהי קיץ תקצ"ז (1837) אירע המקרה. רוחות מלחמה נשבו, וגדודי צבא נעו ברחובות הערים המרכזיות. לעיר מונקאץ' הגיע גדוד גדול, בראשות גנרל עתיר קרבות ומדליות. על התושבים הוטל לדאוג לאנשי הצבא למקומות לינה ומזון. ר' יוסף-יהודה הלפרט היה חסיד של רבי צבי-אלימלך שפירא מדינוב, ה'בני יששכר'. נוסף על היותו ת"ח וחסיד גדול, היה גם גביר נכבד, בבעלותו היו בית מלון ובית מזיגה.

הגנרל ציווה לשכן בבית המלון שלו את מפקדי הגדודים. שאר החיילים שוכנו באוהלים שנפרסו בשדות שמחוץ לעיר. "כפרת עוונות", אמר הלפרט, על ההפסד הצפוי לו. בליל שבת ישב הלפרט עם משפחתו לסעודת השבת. פתאום נשמע קול המולה מכיוון המלון. התברר שהגנרל איבד טבעת יקרה, שקיבל כהוקרה מאת קיסר אוסטריה. נוסף על ערכה הכספי הגדול, הטבעת הייתה יקרה מאוד בעיניו.

הוא הורה לחיילים לחפש את הטבעת האבודה. אולם הם לא מצאו את הטבת. לאחר מכן הורה הגנרל לקרוא לבעל המלון. "אני מטיל עליך את האשמה על היעלמות הטבעת", הבהיר באוזניו. "עליך להשיבה בתוך 24 שעות, שאם לא כן, תומת". הלפרט הסביר לגנרל כי לא הוא ולא מי מאנשיו היו במלון בשעה שאבדה הטבעת, אך כל הסבריו נדחו. העיר נעשתה כמרקחה. עסקני הקהילה חיפשו דרכים להשפיע על הגנרל שלא יאשים את הלפרט, אך המאמצים לא עזרו. לאחר צאת השבת מועד האולטימטום התקרב לסיומו. הלפרט הבין שעליו לברוח מהעיר. הוא לקח סוס ויצא מהעיר בשאיפה לברוח רחוק ככל האפשר. רכיבה מהירה הביאה אותו לעיר אונגוואר (אוז'הורוד). הוא התעניין היכן מתגורר הרב ופנה לעבר ביתו. אם אין באפשרותו להגיע לרבו בדינוב, יכנס לרב המקומי. אחוז בהלה נכנס לחדרו של רבינו, שבאותה שעה ישב בסעודת 'מלווה מלכה'. הלפרט היה שרוי בסערת נפש, ומילים לא ברורות יצאו מפיו. רבי מאיר הגיש לו כיסא ומזג לו משקה. לאחר שנרגע מעט, הלפרט החל לספר את הצרה הגדולה שהתרגשה עליו.

כשסיים את הסיפור קם רבי מאיר, נסער כולו. הוא ניגש אל ארון הספרים, נשען על אחד המדפים ושקע בהרהורים עמוקים. דממה השתררה בחדר. במשך כמחצית השעה לא הוציא הגה מפיו, ומדי פעם בפעם פסע בחדרו הלון ושוב בדבקות, פניו להבים. פתאום התנער משרעפיו ובפנים זורחות אמר להלפרט:

ר' יהודי, כבר נושעתם! קום וסע לביתך לשלום ובשמחה!". "מה עליי לעשות?", שאל במבוכה. "מה זאת אומרת?", רבי מאיר התפלא. "שוב לביתך ותתבשר בבשרה טובה ומשמחת". הלפרט לא האמין למשמע אוזניו. "כיצד אוכל לשוב לביתי, כשאותו רשע זומם להרוג אותי?!", הוסיף והקשה. "נו, ר' יהודי, גער בו רבי מאיר, "אמונה צריכה להיות בליבך". ליבו הלם בפראות כאשר התקרב לעירו. הוא רכב לעבר ביתו. פתאום הבחין באשתו עומדת ברחוב. כשהבחינה בו מרחוק סימנה בידיה שימהר לבוא. התברר שלפני כן נשמעה ירייה מאחד מחדרי המלון. כעבור זמן הגנרל בא לביתם. הוא התנצל לפני האישה על שחשד בבעלה. הוא סיפר כי הטבעת נמצאה בידי שלישו הנאמן, וזה התאבד לאחר שהבין כי עומדים להסגירו. "באיזה שעה אירע הדבר?", שאל הלפרט את זוגתו. הוא נדהם לשמוע כי הדבר קרה בדיוק כאשר רבינו נשען על ארון הספרים שקוע בשרעפיו. עם שחר מיהר הלפרט לשוב לאונגוואר, להודות לצדיק על הישועה הפלאית. סיפור המעשה התפרסם בכל האזור. מאז נהג הלפרט לערוך בכל שנה סעודת הודיה ובה סיפר את הנס שאירע לו. (מעובד מתוך 'תל תלפיות')

הרב הגאון משה עקיבא טיקוצ'ינסקי זצ"ל

יום ההילולא - כ"ד בטבת

נולד בשנת ה'תר"ע (1910). בשנת ה'תרפ"ה (1925), בהיותו בן 15, עלה עם אביו לארץ ישראל. למד זמן קצר בישיבת 'מרכז הרב' ואחר כך עבר לישיבת חברון. שם דבק בשיטת המוסר של סלובודקה. לאחר שר' אברהם נח פאליי עזב את ישיבת חברון בעקבות חולשתו, רבינו עבר לישיבת סלובודקה בליטא. שם רבינו היה למשמשו של ר' אברהם גרודזינסקי (המנהל הרוחני) ונהג לחזור על שיחותיו בפני הבחורים.

בתחילת שנת ה'ת"ש (1939), עם פרוץ מלחמת העולם השנייה, חזר לארץ עם אשתו ובתו ושם למד בבית המדרש 'אוהל תורה'. בתחילת קיץ ה'ת"ש (1940) ייסד את ישיבת 'מקור חיים', עם גיסו הגאון ר' ברוך יצחק לוינ' ושימש כמנהלה הרוחני של הישיבה. בתום מלחמת העולם השנייה, נסע למחנות העקורים באיטליה. בשנת ה'תש"ז (1946) עבר לכהן כמשגיח וכמנהלה הרוחני של ישיבת סלובודקה בבני-ברק (שנסדה על ידי גיסו הגאון ר' יצחק אייזיק שר).

העמיד במשך עשרות בשנים תלמידים לאלפים שקנו הימנו אורחות חיים, דרכי תורה ומוסר, יראת שמים ועבודת הבורא. הקים עולה של תורה במסירות נפש, בהקרבה וכמופת. ענוותן מופלא. שקל בפלס את מעשיו באיזה אופן לעשותם הייתה מבטו ומגמתו תמיד לעשות את הדבר שעל ידו יהיה מרוצה לקב"ה. נפטר ב-כ"ד בטבת ה'תשמ"ח (1988). חי כ-78 שנים. ציונו בבית-העלמין שומרי שבת, זכרון מאיר שבבני-ברק.

סבא (מצד האב): ר' משה. **סבא** (מצד האם): ר' משה עקיבא רובינשטיין (מתלמידי בעל הכתב סופר). **אביו**: ר' אברהם יצחק (רב בפיוטניצ'ה שבפולין ובסוף ימיו רב שכונת מקור חיים בירושלים). **אמו**: מרת אסתר. **אשתו**: מרת חיה עלקא רבקה שר (בת ר' יוסף חיים שר וטובע לויטן וכן אחות ר' אייזיק שר). **מרבתי**: ר' נתן צבי פינקל (הסבא מסלובודקה), ר' יהודה לייב חסמן, ר' אברהם נח פאליי (משגיח ישיבת חברון, בפרעות ה'תרפ"ט נפצע ממכת גרון בראשו), ר' אייזיק שר (ראש ישיבת סלובודקה בליטא), ר' אברהם גרודזינסקי (מנהל הרוחני של ישיבת סלובודקה בליטא וכן קרוב משפחתו), ר' שמואל יצחק הילמן (ראש בית-המדרש 'אוהל תורה'). **חתניו**: ר' נחמן פלוניצ'ק (ראש ישיבת סלובודקה בבני ברק), ר' יצחק לוינ' (בעבר מראשי ישיבת בית שמעיה, מח"ס ברכת יצחק - 14 כרכים ונתיבות יצחק 3- כרכים). **מספריו**: • **בעקבות משה** - שיחות ומאמרים (שני כרכים).

פעם אחת רבינו ביקש לקיים מצוות ביקור חולים ולבקר ידיד שהשתחרר מבית הרפואה לאחר ניתוח מורכב בליבו. אותו חולה התגורר בקומה גבוהה יחסית בבניין ללא מעלית, ועבור רבינו - שכבר היה אדם מבוגר, הביקור היה כרוך במאמץ פיזי לא קטן. אולם עבור זכיה במצוות ביקור חולים הוא בהחלט שמח להתאמץ. לפני שהרב שם פעמיו אל בית ידידו, הוא חכך בדעתו פעם נוספת: האם אכן העיתוי מתאים לביקור? שהרי החולה שב מבית הרפואה רק לא מזמן, כך שאולי הוא עדיין חלש מידי בשביל שיבקרו אותו. הרב התחבט בתוך תוכו, ולפתע הוא עצר ושאל את עצמו: מדוע עולה בי מחשבה שלא לבקר את ידידי? מה הם באמת צדדי הספק? האם אכן אני חושש שהביקור שלי יכביד עליו, או שמא במעמקי ליבי אני רוצה להתאמץ לטפס שלוש קומות? מיהו אותו 'קול פנימי' הקורא לי שלא לקיים את המצווה? ה'יצר הטוב' שאומר: 'החולה חלש מידי ואין זה הזמן המתאים', או שה'יצר הרע' משמיע 'טענת כיסוי' לנגיעה אינטרסנטית האומרת - "עזוב, הנך איש מבוגר, אל תתאמץ לטפס שלוש קומות בשביל מצוות ביקור-חולים, זה יעלה בבריאות שלך"...

ההכרעה הייתה קשה על הרב והוא החליט לעשות מעשה: הוא הלך אל בניין המגורים של ידידו, התאמץ וטיפס במדרגות הבניין שלוש קומות, וכאשר הוא עמד סמוך לפתח הבית, הוא הפעיל שוב את שיקול דעתו - "האם חברי חלש מידי בשביל הביקור והעיתוי אינו מתאים או שמא ישמח לראותני והביקור יתן בו אותות חיות?" עכשיו, כשהמאמץ מאחוריו והנגיעה האינטרסנטית 'יצאה מהמשוואה', שיקול דעתו יהיה נקי יותר.

סיפר הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א: פעם, כאשר שהה רבינו בלונדון, ונסע ברכבת התחתית, ניגשו אליו שלושה אנשים ושדדו ממנו בכוח הזרוע את ארנקו. בארנק זה שם רבינו את כל כספי התרומות אותם התרים עבור הישיבה והממון שהיה בארנק לא היה מבוטל כלל ועיקר. רבי משה הגיש תלונה במשטרה תוך שהוא נותן תיאור מדוייק על קלסתרונם של שלושת השודדים, ובס"ד המשטרה אכן תפסה אותם עם הארנק והכסף שבתוכו. קציני המשטרה דרשו מרבי משה הוכחות שהכסף שלו. ומה מאד הופתעו כאשר המשגיח הוציא מכיסו ארנק נוסף ובו היו כתובים מספריהם של שטרות הכסף שניגנבו ממנו (מספרים אלו שמודפסים על כל שטר, נועדו לשמש את הבנקים בלבד). רבינו שהיה זהיר ביותר בכספי זולתו ובמיוחד בכספי הקדש השייכים לישיבה, רשם ליתר בטחון את המספרים כדי להבטיח במקרה של גניבה או אבידה שיהיו לו סימנים מדוייקים להשבת הכסף...

אמו של אחד מבחורי ישיבת סלבודקה חלתה ל"ע קשות. הרופאים לאחר התייעצות החליטו שחייבים להטיסה במהירות האפשרית לבית הרפואה בבוסטון שבארה"ב כיוון ששם הניסיון היה רב יותר במקרים מעין אלו וכבר ערכו שם מספר ניתוחים כך שאחוזי ההצלחה שם גבוהים יותר. דרכון לא היה לה ולרשותה עמדה חצי שעה בלבד עד לנעילת שערי משרד הפנים.

רבינו ששמע את הסיפור איתר אברך עם מכונית וזה הסיעו במהירות למשרד הפנים אך הם מצאו את השער נעול. המשגיח קפץ מעל הגדר פנימה, ומיד נכנס לחדרה של הפקידה הראשית שעמדה לצאת לביתה. המשגיח פתח ואמר: "הגעתי הנה להוציא דרכון לאשה שחייבת לטוס לטיפול רפואי דחוף בחו"ל. אך הפקידה השיבה: "אדוני, המשרד כבר סגור, איך בכלל נכנסת?".

השיב המשגיח: "יודע אני שהמשרד סגור, אחרת לא הייתי מטריח את עצמי לקפוץ מעל הגדר". בתקיפותו לא הרפה: "חייבים לסדר את הדרכון מיד בלי כל תרוצים". ואמנם תוך שעה קלה סודר הדרכון המיוחל, שכן אין דבר שעמד בפני עוז רוחו ורצונו של המשגיח להטיב.

רבינו היה מסור לתלמידיו כאב לבניו ודאג להעלותם על במתי ההצלחה בכל העניינים, גם באמצעות דברי תוכחה ומוסר, כפי שקיבל מרבותיו, הגאון רבי יהודה לייב חסמן זצ"ל בחברון, והגה"צ רבי אברהם גרודז'נסקי זצ"ל בסלבודקה, וכן מרבו וגיסו ראש הישיבה הגאון רבי יצחק אייזיק שר זצ"ל.

היה נוהג לאסור על בחורים שלא קמו לתפלת שחרית בישיבה, לאכול ארוחת בוקר בחדר האוכל, כדי לדרבנם להבא לקום בזמן. אך עם זאת כשהיה פוגש בחור כזה היה מעיר לו: "אתה זוכר שאין לך היום איפא לאכול ארוחת בוקר! אז תבוא אליי הביתה". והיה מארח אותו ועומד עליו לסעדו, ומגיש לו בעצמו את הלחם והגבינה החלב והירקות...

באחת הפעמים ירד רבינו מ'גבעת רוקח' וראה ברחוב רבי עקיבא, בחור מהישיבה הולך בשעת הסדרים של הישיבה. רבינו בתור ה'משגיח' ניגש לנזוף בו על היציאה מהישיבה ללא בקשת רשות. התנצל הבחור וסיפר שהיה מוכרח לרדת בגלל בעיה דחופה מסוימת ולא יכל לצאת מאוחר יותר.

שלח אותו המשגיח מיד לחזור לישיבה, והוא בעצמו שינה את מטרת הליכתו כדי לסדר את אותה הבעיה לה נזקק הבחור. תלמידיו העידו כי סיפר מעין זה חזר על עצמו פעמים רבות!

סיפר הגאון רבי יצחק דוד גרוסמן שליט"א, רבה של מגדל העמק וראש מוסדות 'מגדל אור'. בישיבת סלבודקה כמו בכל הישיבות, סדר הבוקר התחיל בשעה תשע בבוקר, והמשגיח הגה"צ רבי משה עקיבא טיקוצ'נסקי זצ"ל היה עומד בפתח חדר-האוכל, שם סעדו הבחורים את ארוחת הבוקר, ובוחר- ובודק שלא יאחרו.

הייתי נוכח פעם כשאחד הבחורים הגיע בשעה תשע לחדר האוכל, ורצה להיכנס ולאכול. המשגיח גער בו על האיחור, ואמר שבשעה כזו אי-אפשר להיכנס לחדר האוכל, ובמיוחד שלא התפללת היום בישיבה; "וכי בשביל זה טרח ראש הישיבה ונסע לחו"ל, כדי שתתפלל בשטיבלאך ותבוא אחר כך לאכול בחדר האוכל, כאילו שזו מסעדה?!". הבחור נבוך, ורצה כבר להסתובב וללכת לבית המדרש, אבל המשגיח עצר אותו, ואמר לו בחביבות: "הרי עדיין לא אכלת... וכי הנך חושב שארשה לך ללמוד במצב כזה... תעלה איתי לביתי, ושם אערוך לך שולחן ואגיש לפניך ממיטב המאכלים עד שתשבע, אז תלך ללמוד..."

מדהים היה לראות כיצד המשגיח שולט על מידותיו. כמשגיח, הוא היה צריך לפקח על שמירת הזמן, ואת התפקיד הזה הוא מילא בנאמנות רבה; אבל מצד שני לא יעלה על הדעת שבחור ייגש ללימוד כשהוא רעב, ולכן הזמינו המשגיח אחר-כבוד לביתו כדי לסעוד סעודת שחרית. (מתוך 'מצוות בשמחה' - פרקי חיזוק שנאמרו ע"י הגאון ר' יצחק זילברשטיין שליט"א, בעריכתו של ר' משה מיכאל צורן)

כ"ז טבת

הגאון הרב שלמה לייב ברוודה זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז טבת

נולד ב-ה אדר ה'תרצ"א (1931) בניו-יורק שבארה"ב. מצד אביו דור שמיני בן אחר בן לצדיק רבי חיים חייקל מאמדור. אימו הייתה נכדת הצדיק ר' אפרים מרדכי אפשטיין ממנינסק (מח"ס מירא דכיא על פרקי אבות). בצעירותו למד בישיבת מיר בארצות הברית ולאחר מכן למד בישיבת לייקווד. בעצת מרן הרב

המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין עלה לארץ ולמד בישיבת מיר בירושלים. בהמשך למד בכולל קמניץ ובכולל חזון אי"ש. בתקופה זו החל בעיסוקו הממושך בתורת הגר"א, ובעצת הרב לוינשטיין החל במסירת שיחות מוסר בישראל ובחוץ לארץ. בשנת ה'תשי"ז (1957) נסע ללמד בארצות הברית. בשנת ה'תשכ"ב (1962) חזר לבני ברק.

בשנת ה'תשכ"ח (1968) נסע ללונדון לטיפול רפואי ונשאר להתגורר שם במשך קרוב לשנים עשרה שנה. בשנת ה'תשל"ט (1979) שב לבני ברק. החל משנת ה'תשמ"ח (1988) ועד סוף ימיו חילק את זמנו בין ירושלים לניו-יורק, כשהוא ממשיך בעבודתו הספרותית ובמסירת שיעורים בישיבות, כוללים ובתי כנסיות. עסק רבות בענייני תורת המוסר ובדרכי עבודת ה'. שיעוריו שודרו ונאגרו ב'קול הלשון', 'קול הדף' ו'קול הפרשה'. נפטר ב-כ"ז טבת ה'תשע"ג (2013) בארצות הברית לאחר מחלה ממושכת והובא לקבורה בהר המנוחות בירושלים (חלקת פרושים, גוש י"ט חלקה ה' שורה ב' קבר ז). חי כ-82 שנים.

אביו: ר' משה יצחק מברנוביץ'. **אימו:** מרת מרים לבית קנטרוביץ'. **אישתו:** מרת לאה (בת ר' אברהם ברוך גרינבלט מברסק שעה לארץ. נישא בשנת ה'תשי"ד). **בניו:** ר' חיים חייקל, ר' ישעיה זאב ור' אהרון. **חתניו:** ר' יוסף יסלובסקי, ר' יעקב יצחק אלטוסקי ור' אשר דרוק. **מרבתי:** הגאונים הצדיקים המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין (רבו המובהק), ר' אהרון קוטלר, ר' אברהם ישעיהו קרליץ (ה'חזון אי"ש"), ר' אלעזר מנחם מן שך, ר' יעקב ישראל קניבסקי (ה'סטייפלר). **מספריו:** • **איפה שלמה** - סדרה על תורת הגר"א • **עמלה של תורה** - נחיצותם של הכוללים • **ליל שימורים** - על פסח • **יבנה המקדש** - על חורבן הבית, תקופת בין המצרים והגאולה העתידה • **ימי רצון** - ענייני חודש אלול, ראש השנה • **להודות ולהלל** - על חנוכה • **קיימו וקיבלו** - על פורים • **ספר יונה**, **ליקוטים משלי**, **קוהלת**.

בתקופה בה התגורר רבינו בלונדון, באחת הפעמים יצא למנוחה באחד הכפרים שבסביבות העיר. לקראת שבת היה אמור לחזור לביתו, שהיה במרחק של כשעתיים נסיעה. אחד מתלמידיו התנדב להסיעו, וקבעו שייצאו מהכפר בשעה עשר בבוקר של יום שישי. והנה לאחר כעשר דקות של נסיעה ביקש רבינו מהנהג לחזור לכפר כי שכח משהו. הם חזרו ורבי שלמה נכנס לאכסניה. לאחד כחצי שעה חזר רבינו בידיים ריקות. הנהג שאל את הצדיק: "רבינו אמר כי שכח משהו. ועכשיו חזר בידיים ריקות?". רבי שלמה השיב לו: "שכחתי לומר תודה לבעה"ב הגוי!". התפלא הנהג: "כל כך הרבה זמן לקח הדבר?". ענה רבינו: "מכיוון שנכנסתי לומר תודה, אמר לי בעה"ב שברצונו להראות לי את חצרו עם כל האילנות שבה. אם הייתי מסרב, הוא היה מספר לכולם: 'היה אצלי רב יהודי עם זקן גדול ולא התייחס אלי כראוי' והיה עלול להיגרם חילול ה' לכן נאלצתי להישאר עד שיסיים להראות לי את כל האילנות". (מעובד מתוך חוב' מאת ה' הייתה זאת)

לאחר נישואיו עלה עם רעייתו לארץ וקבע את מקום מגוריו בירושלים. לעתים קרובות הלך למרן ה'חזון אי"ש' בבני ברק, ללמוד תורה מפיו ולהתייעץ עימו בנושאים שונים בשליחותו של המשגיח רבי יחזקאל. ה'חזון אי"ש' העריך אותו מאוד ובאחת הפעמים, אמר למקורביו בהתפעלות: "**הבחור הזה יודע ללמד**". בהזדמנות אחרת השמיע רבינו חידוש ומרוב התפעלות קם החזון אי"ש חיבקו ונישקו.

שבועיים לפני פטירתו, בשכבו על ערש דוי בבית חולים בניו יורק, קרא לבתו וסיפר לה: "היום ראיתי בהקיץ כמה גדולי ישראל שכבר הלכו לעולמם. אותם צדיקים גילו לי ששני יהודים שמתגוררים בארץ ישראל הצילו עכשיו את חיי. מי הם גדולי ישראל שאמרו לי אינני מוכן לגלות לך, אך את שמם של השניים מהארץ אגיד לך", ונקב בשמם, "אנא צרי עמם קשר עוד היום ומסרי להם את תודתי העמוקה"

"אבא, אולי זה רק חלום?", ניסתה הבת לומר. אך רבינו בשלח: "לא חלמתי, זה היה בהקיץ. מהרי עכשיו וצרי קשר עימם!". היהודי הראשון שהבת חייגה אליו היה ראש מוסד תורני מצפון הארץ. "אכן עשיתי מעשה מסוים לטובת אביך", סיפר לבת. "בעקבות צרה שאירעה בביתי, נוהג אני מזה תקופה ארוכה לקום כשעתיים לפני הנץ החמה ולסיים את כל ספר התהלים. לאחר מכן אני מבקש רחמים על צרתי, כ"כ אני מוסיף את שמו של רבי שלמה לרפואה שלימה. וכך ברציפות במשך ארבעים ותשעה ימים. היום בבוקר, היום החמישים, חשתי עייפות רבה משתלטת על גופי, וכבר חשבתי לוותר הפעם על מנהג זה. אך למרות זאת אזרתי עוז בנפשי וקמתי לומר שוב את כל ספר התהלים, ובסיום גם הזכרתי את שמו של אביך לרפואה שלימה".

היהודי השני שהבת התקשרה אליו סיפר כך: "אני עוסק בצרכי ציבור. אתמול בערב ארגנתי בעיר כנס גדול לחיזוק בענייני השעה. לאחר תום הכנס, חזרתי לביתי עייף ומותש. מתוך אפיסת כחות חשבתי לעצמי: "עכשו זה הזמן הראוי לבקש רחמים על רבי שלימה, להתפלל לרפואתו ולהעמיד לזכותו את כל הטרחה והיגיעה הרבה שנפלה בחלקי סביב ארגון הכנס". מאוחר יותר גילה רבינו לאחד ממקורביו מי היו אותם גדולי ישראל שהופיעו אצלו: היה זה הגאון רבי אליהו זלמן מוילנא (שרבינו עמל רבות בתורתו ומשנתו), מורו ורבו המשגיח רבי יחזקאל והצדיק רבי נחום לסמן זיע"א.

בצעירותו הגיע פעם רבינו לביקור קצר בארץ ישראל. יום לפני מועד חזרתו לניו-יורק, הלך ליטול ברכה ממורו ורבו מרן המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א. המשגיח ברכו בחמימות יתרה והאריך בדברי הברכה. לאחר מכן שאל: "שמא תוכל לשוב לכאן גם מחר?". למרות שהיתה זו טירחה רבה עבורו לעבור דרך בני ברק בדרך לשדה התעופה, התייצב רבינו בחזרו גם למחרת, שעות ספורות לפני הטיסה. לגודל תמיהתו, חזר המשגיח וברכו בחמימות רבה, לחץ את ידו ארוכות ולאחר מכן פטרו לשלום ללא שהוסיף מאומה. לאחר נחיתתו בניו-יורק, הבין רבינו את פשר התנהגותו של המשגיח. באותו יום נחטפו כמה מטוסים על ידי מחבלים. מרן המשגיח חש בסכנה המרחפת מעל תלמידו, ודאגתו רבה היתה לשלומו.

כ"ח טבת

שמעון בן יעקב אבינו

יום ההילולא - כ"ח בטבת

שמעון בנו השני של יעקב אבינו, מאשתו לאה, אבי שבט שמעון. נולד בפדן ארם בכ"ח בטבת ב'קצ"ד (1566 לפה"ס). נפטר במצרים בשנת ב'שיע"ד (1446 לפה"ס), בגיל 120 ("סדר הדורות"). לאה קראה לו בשם שמעון, "כי שמע ה' כי שנאה אנכי [ליעקב] ויתן לי גם את זה" (בראשית כט, לג).

כאשר נתפשה דינה בשכם, עמדו שמעון ואחיו הצעיר לוי, בראש מבצע הריגת אנשי שכם וביזת עירם (בראשית לד, כה - כט). דינה לא רצתה לצאת מבית שכם, עד ששמעון נשבע לה שישאנה לאשה, כדי למנוע ממנה חרפה (בראשית - רבה פ, יא).

כששלח יעקב את יוסף לראות את שלום אחיו והם ראוהו מרחוק, אמר שמעון ללוי: "הנה בעל החלמות הלזה בא" (בראשית לו, יט), והוא זה שהשליך את יוסף לבור (רש"י, שם מב, כד). כשירדו בני יעקב למצרים לשבור בר, אסר יוסף, שליט מצרים, את שמעון, עד שיורידו אליו את בנימין

(בראשית מב, א – כד). יוסף בחר לאסור דווקא את שמעון, "כדי להפרידו מלוי, שמא יתייעצו שניהם להרוג אותו" (רש"י שם, כד). בברכת יעקב לבניו לפני מותו, צירף את בניו שמעון ולוי יחד ואמר: "שמעון ולוי אחים, כלי חמס מכרתיהם", שהיו "בעצה אחת על שכם ועל יוסף". דעתו של יעקב לא היתה נוחה ממעשיהם בשכם, לכן ניבא שיתפזרו בין יתר השבטים (בראשית מט, ה – ז ורש"י

לשמעון היו 6 בנים: ימואל, ימין, אוהד, יכין, צוחר ושואל, שנולד לו מדינה אחותו בראשית מו, ורש"י שמעון ולוי הרגו את שכם בן חמור וכל זכר מתושבי שכם, וזאת בהיותם בני שלש עשרה שנים. הנמוק היה כבוד המשפחה והחשש מחילול ה'. יעקב חשש מתגובת הכנעני והפריזי יושבי הארץ: "וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל שְׁמֹעוֹן וְאֶל לְוִי עֲכָרְתֶּם אֹתִי לְהַבְאִישׁנִי בְיִשָּׁב הָאָרֶץ בְּפָנַעֲנִי וּבְפָרְזִי וְאֲנִי מְתִי מִסֵּפֶר וְנֶאֱסָפוּ עָלַי וְהִכּוּנִי וְנִשְׁמַדְתִּי אֲנִי וּבֵיתִי" (ל). אולם הם השיבו לו "וַיֹּאמְרוּ הַכּוֹזֵנָה יַעֲשֶׂה אֶת אַחֹתָנוּ" (ל"א). לפי המדרש ענו שמעון ולוי ואמרו: לא יאה שיאמר בכנסת ישראל – ערלים טמאו לבתולה, ועובדי עבודה זרה טינפו את בת יעקב, אלא כך נאה שיאמר: ערלים נהרגו בגלל בתולה, ועובדי עבודה זרה בגלל בת יעקב, ולא יהיה שכם בן חמור מגלגל עלינו הוצאת שם רע.

מסירות נפשו של שמעון באה לידי ביטוי בהתנהגותו כלפי דינה: אמר רב הונא, אמרה (דינה): ואני אנה אוליך את חרפתי (וסרבה לצאת עמהם)! עד שנשבע לה שמעון שנוטלה (שנושא אותה לאשה) בראשית רבה פ. מעשה מכירת יוסף מתחיל בכך שאחיו רואים אותו מרחוק, "ובטרם יקרה אליהם ויתנכלו אותו להצילו, ויאמרו איש אל אחיו הנה בעל החלומות הלזה בא, לכו ונהרגהו ונשליכהו באחד הבורות ואמרנו חיה רעה אכלתהו ונראה מה יהיו חלומותיו" התורה לא מפרשת מי רצו להרגו אלא "איש אל אחיו", אולם ראובן מגיב מיד להציל אותו: "לא הכנו נפש", ואף יהודה אומר אחר כך: "לכו ונמכרנו לישמעאלים וידינו אל תהי בו", ושאר האחים קטנים יותר ועל כן סביר ששמעון ולוי הם אלו שרצו להרגו, ואכן יעקב אומר עליהם "אחים".

לפי המדרש, שמעון אף בפועל השליך אותו לבור. לכן גם הוא נבחר על ידו להשאר במצרים. כשבני יעקב יורדים למצרים מתנכר אליהם יוסף ומדבר אתם קשות: "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מְרַגְלִים אַתֶּם לְרְאוֹת אֶת עֲרוֹת הָאָרֶץ בְּאֵתָם" (מ"ב, ט). ואכן יוסף לוקח "מֵאֵתָם אֶת שְׁמֹעוֹן וַיֹּאסֶר אֹתוֹ לְעֵינֵיהֶם" (כ"ד). למרות הסבל שהוא גרם ליעקב אבינו, הוא מזכיר אותו: "וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יַעֲקֹב אַבְיָהֶם אֲתִי שְׁכַלְתֶּם יוֹסֵף אֵינְנוּ וְשְׁמֹעוֹן אֵינְנוּ וְאֵת בְּנֵימָן תִּקְחוּ עָלַי הֵיוּ כְלָנָה" (ל"ו).

ברכת יעקב אבינו: "שְׁמֹעוֹן וְלְוִי אֲחִים כְּלֵי חֶמְס מְכַרְתֵּיהֶם. בְּסֹדֶם אֶל-תִּבְאֵ נַפְשֵׁי בְקִהְלָם אֶל-תַּחַד כְּבֹדִי כִּי בְּאֶפֶס הָרְגוּ אִישׁ וּבְרַצְנָם עָקְרוּ-שׁוֹר. אֲרוּר אֶפֶס כִּי עָז וְעִבְרָתָם כִּי קִשְׁתָּהּ אֶחְלֶקֶם בְּיַעֲקֹב וְאֶפִּיצֵם בְּיִשְׂרָאֵל" בראשית מט, ה הביטוי אחים רומז על "ויאמרו איש אל אחיו" כשרצו להרוג את יוסף.

בברכת משה לשבטי ישראל דברים לג שמעון איננו מקבל ברכה! מדוע?

1. "בעבור בעל פעור כי העובדים היו שמעונים ומספרם לעד גם נשיאם נהרג." (אב"ע)

2. "הלך על דרך יעקב שלא בדרך שמעון ולוי" (אב"ע פרוש שני)

מבנה המיוחס לקבר שמעון נמצא מזרחית ל"כביש 6" - דרומית לצומת איל מול קלקיליה. העובר בכביש לאייל ובכביש 6 יכול לראותו, נחבא מעט בצל תאנה לא גדולה הצומחת לידו.

מקום נוסף הוא קברו באזור ארבל ליד ים כנרת

הגאון הרב רפאל שמואל ברנבוים זצ"ל

יום ההילולא - כ"ח טבת

נולד באדר ה'תר"פ (1920) בקנישין שבמחוז ביאליסטוק שבפולין. בצעירותו למד בישיבת 'אוהל תורה' בברנוביץ'. בהמשך למד בישיבת מיר בעיר מיר עימה נדד בשנות מלחמת העולם השנייה לעיר וילנה, שם המתינו לקבלת ויזות לקוראסאו (שהייתה מדינת תחת חסות הולנדית באיים הקריביים). לאחר קבלת הויזות קיבלו ויזת מעבר ביפן ואז יצאו למסע שארך חדשיים ברכבת הטרנס-סיבירית עד לוולדיוסטוק ומשם לעיר קובה שביפן שם התעכבו כשבעה חדשים נוספים עד שיושבו בהוראת הממשלה היפנית בעיר שאנגחאי שבסין. לאחר המלחמה עבר יחד עם חלק מישיבת מיר לארצות הברית והשתקע בברוקלין ניו יורק. בשנת ה'תשכ"ד (1964) לאחר פטירת חמיו מונה עם גיסו הגאון ר' שרגא משה קלמנוביץ לכהן כראש ישיבת מיר. כמו כן שימש כחבר מועצת גדולי התורה של 'אגודת ישראל' בארה"ב. גאון. התמדתו הייתה מופלאה. הרביץ תורה כיובל שנים. שני בניו שהיו עתידים להיות מגדולי הדור נפטרו בחייו והוא עצמו אף לקה בהתקף לב ובריאותו הייתה רופפת ביותר עד שהוסיפו לו את השם 'רפאל' ולמרות זאת תמיד היה בשמחה ולמד תורה בהתמדה. נפטר ב-כ"ח טבת ה'תשס"ח (2008) בברוקלין. חי כ-88 שנים. נפטר בבית העלמיו סנהדריה שבירושלים.

אביו: ר' אריה לייב הי"ד. **אימו:** מרת גיטל הי"ד (אביו ואימו יחד עם שני בניהם וארבע בנותיהם נספו בשואה).
אישתו: בת ר' אברהם קלמנוביץ (ראש ישיבת מיר בברוקלין ניו יורק). **מרבתי:** הגאונים ר' אלחנן וסרמן הי"ד, רבי ישראל יעקב לובצנסקי הי"ד. **חברותא:** ר' חיים סידרר. **מילדיו:** ר' אריה לייב. **מספריו:** •אגודת אזוב- שיעורים במסכתות כתובות ובבא בתרא •**בקוראי שמו-** ביאורים במקרא •**חידושי תורה ממרן הגר"ש ברנבוים.**

סיפר רבי יונה ברומברג, תלמיד ישיבת ברנוביץ: "אחד המתמידים הגדולים בישיבת ברנוביץ בזמני היה מי שנודע לימים כראש ישיבת מיר בארה"ב, הגאון הגדול רבי שמואל בירנבוים. אחרי שעזבת את הישיבה, באתי פעם לבקר בה בדרכי משיבת מיר הביתה, ושמעתי נפלאות אודותיו. מנהגו היה, שבלילות היה קושר חבל לרגלו ואת הקצה השני השליך מהחלון החוצה, וכשהחברותא שלו חיים סידרר היה הולך לבית המדרש לפנות בוקר, היה מושך את החבל ומעיר אותו משנתו.

פעם אירע שהמשגיח רבי ישראל יעקב לובצנסקי זצ"ל הי"ד היה צריך להעיר לו על משהו, והתבטא: "תראה איזו פרנסה מכוערת יש לי, להגיד מוסר לבחור שאפילו שיחת חולין שלו אינני מבין..." (יתד נאמן מוסף שבת קודש פרשת בא תשס"ח וכן בספר 'שמך לא שכחנו')

שנה אחת בימי בין הזמנים נסע רבינו לנפוש בפאלסברג שבהרים, לצורך החלמה מאירוע לב שעבר באותה שנה. אומנם בהיותו שם ישב כל היום בבית המדרש ולמד, עד שלאחר מספר ימים שאלו הגאון רבי אליהו דב וכטפויגל ראש ישיבת סאוט-פלסברג: "ומה עם ה'בין הזמנים'?!". ענה לו רבינו: "באמצע הזמן אני עסוק בבבא בתרא, ועכשיו הרי אני יכול ללמוד מסכת חולין, וזהו ה'בין הזמנים' שלי". באותם ימים של בין הזמנים, שלחה יום אחד רעייתו הרבנית את אחת מבנותיה לבית המדרש לקרוא לו לבוא הביתה כדי לנוח קצת. אמר לה רבינו: "תגידי לאמא, שלהפסיק עכשיו יפריע לכל ה'בין הזמנים' שלי..."

(כתרה של תורה)

עד שקדנותו סיפר אחד: לפני מספר שנים, הרשויות ביקשו לבקר את הנהלת החשבונות של הישיבה. גיסי שיחי' שהוא רואה-חשבון במקצועו, נקרא לסדר ולבדוק האם הכל תקין. הרבנית של רבינו הייתה מנהלת את החשבונות ואת העניינים הגשמיים של הישיבה, לכן היה גיסי יושב ועובד בבית רבינו. היה זה ביום שישי, וגיסי עבד שם כל היום עד סמוך לשב"ק, ורבינו היה יושב באותו חדר, ולומד גמרא מסכת בבא קמא בהתמדה רבה - ממש כמו בחור-ישיבה. רבינו לא הבחין בכלל, שגיסי יושב שם ועורך החשבונות, עד שהגיע הזמן שרבינו סגר את הגמרא, ואז הבחין שמישהו זר יושב בביתו ועובד, ושאל לשלומו, ומה הוא מבקש כאן....

באחד הימים טס רבינו במטוס, כשהוא יושב במחלקה רגילה. כאשר הגיע הדבר לידיעת אחד מתלמידיו שנסע אף הוא במטוס זה וישב במחלקה ראשונה, פנה מיד אל רבו בהצעה שיחליף עימו מקום כאשר רבי שמואל יעבור לשבת במחלקה ראשונה והוא עצמו יעבור לשבת במחלקה הרגילה. על אתר השיב לו רבי שמואל: "לי אין בעיה עם המקום הזה. הבעיה היא שאני יושב בלי חברותא"... והוסיף ואמר: "אם אתה רוצה לעזור לי באמת, תציע למי שיושב לידי שהוא יעבור למחלקה ראשונה, ואתה שב לידי ונלמד חברותא". (מתוך 'לקראת שבת')

מספר תלמידו הגאון ר' משה שיינרמן שליט"א: "ביום האחרון לימי השבעה על בנו מחמדו זצ"ל, שהיה גדול בתורה וביראה, כאשר רבינו התיישב מעט בכדי לקום, הרי מיד כשהחל לקום ועוד לא נעמד ממש, החל לדבר על דברי התוספות בבבא קמא אודות פלגא נזקא קנסא... מי שלא היה יודע שהוא קם עתה מה'שבעה' היה סבור שללא ספק הינו באמצע לימוד של כמה שעות, וזאת לאחר שבוע שהיה מנותק מכל הסוגיות שלא היו שייכות לאבלות". (אוהל משה)

אחד הדברים שנכללו בהנהגתו כ'זקן יושב בישיבה' היה חדוותא דאורייתא, השימחה בכל חידוש, המשא ומתן ההלכתי מתוך להט ושמחה. כמו כן אמירת השיעורים שהיו מתוך שמחת התורה, זאת למרות סבלותיו כששני בניו שהיו עתידים להיות מגדולי הדור נפטרו על פניו ל"ע, כשהוא עצמו התבטא לא אחת שהדבר נעשה כניסיון משמיים לבטלו מהרבצת התורה, אך הוא לא ייתן לדבר לשבור את רוחו. כמו כן ייסורי הגוף שאפפו אותו שנים רבות, כשלא אחת אמרו טובי הרופאים שאבדה תקוותו לצאת מאותם מצבי סכנת חיים בהם היה, אך בחסדי שמיים זכה להמשיך בהרצת התורה עוד תקופות ארוכות. (מתוך 'לקראת שבת')

בערוב ימיו התבטא רבינו באוזני בנו כי 'אני רוצה להיות חולה'. לפליאת הבן על מה ראה כזאת, השיב בפשטות: "אני רוצה כשאבוא לעולם העליון לזכות לדבר בלימוד עם הגאון ר' משה פיינשטיין והגאון ר' לייזר שך. וכדי לזכות לכך אני צריך לעבור ייסורים!". (מתוך 'לקראת שבת')

ההתמדה שלו כל השנים וגם בימי חוליו הייתה באופן בלתי מצוי. סיפר אחד משכניו שתמיד היו רואים אותו מחלון הבית איך הוא יושב כל עיתותיו ולומד, בפרט בימי שבת שכמעט ולא נתן תנומה לעיניו והיה יושב וגריס באורייתא בקול וב'גישמאק' שהפליא כל רואיו. היה עולה על יצועו בשעה מאוחרת וכבר בשעה מוקדמת היה קם ומתיישב שוב ללמוד. כל זאת נבע מתוך האש היוקדת בליבו של אהבת התורה שלא נתנה מנוח לנפשו, אלא בעוד רגע של לימוד ועוד שעה של עיון בתורה הקדושה. (מתוך 'לקראת שבת')

באחת השבתות בהם שהה ר' שמואל בבני-ברק לרגל שמחת אחד מצאצאיו, ביקש קודם סעודה שלישית שיקראו לאחד מתלמידי מרן הגר"ש רוזובסקי וצ"ל כדי ללכנ עימו אחד מחידושי רבו הגדול. ואכן הלה הגיע ורבינו שקע עימו בשיחה עמוקה בפלפולא דאורייתא עד שהוצרכו בני ביתו להזכיר לו כי הגיעה עת סעודה שלישית.

באחד הימים ניגש רבינו והציע לאחד מתלמידי מרן הגר"ש רוזובסקי וצ"ל סך אלף דולר, באם יבאר לו פשט בדברי רבו בסוגיא פלונית, לאחר שעמל ויגע רבות בהבנת דבריו. (מתוך 'לקראת שבת')

באחת הפעמים ניגש 'בעל-בית' אל רבינו וסיפר לו שיש בידו מאתיים אלף דולר, והוא רוצה לעשות שותפות 'יששכר-זבולון' עם אברך טוב. ראש הישיבה שואל אותו: "האם יש לך את הכסף במזומן?". "כן", עונה. מזדעק ראש הישיבה: "אם כן, אין לך שום היתר". הוא הביט בראש הישיבה בחוסר הבנה מוחלט. "אין לי היתר לעשות מה?". ראש הישיבה אומר לו: "אין לך היתר להמשיך ולעסוק בפרנסה, כי יש לך די והותר לפרנסתך. עכשיו שב ותתחיל ללמוד. בשביל מה אתה צריך לעשות עסקה של יששכר וזבולון עם אחרים, עליך ללמוד בעצמך".

כאשר רבינו עמד בשעת הלוויה של בנו אהובו, רבי אריה לייב והרטיט את הלבבות כשאל: "פעמיים פתח הקדוש ברוך הוא את כל הרקיעים כולם: פעם אחת בקבלת התורה במעמד הר סיני, כדי שיראו ישראל ש-"אחד אלוקינו ואין עוד מלבדו", ופעם אחת בעקידת יצחק, כדי שיראו המלאכים את העקידה", תוך כדי דבריו הביט הוא באלונקה בה מוטל בנו מכוסה בטלית, והמשיך ואמר: "אני מבין שכדי שיראו ישראל במעמד הר סיני שאין עוד מלבדו, צריך היה לפתוח את כל הרקיעים כולם, אך לשם מה היה צריך לפתוח את השמיים בעקידת יצחק? והלא המלאכים רואים הם את כל אשר נעשה בארץ גם כשהשמיים סגורים! אז לשם מה היה צורך לפותחם?".

הקהל הגדול שבאו לחלוק למנוח את כבודו האחרון נפעמו עד עמקי נשמתם כשהמשיך הרב ואמר: "בשמיים אין שאלות! הכל מובן! הכל ברור! ולכן, כדי שהמלאכים יתרגשו ויבכו למען הצלתו של יצחק אבינו ע"ה, היה צורך לפתוח את השמים כדי ש-"אוירת השאלות" השוררת בארץ תעלה אף אליהם ותגרום להם לשאול ולבקש ולדמוע ולהתחנן עבור יצחק אבינו ע"ה, ואילולא פתיחת השמים, היתה עקידת יצחק מובנת אף למלאכים שכך צריך להיות, כיון שזוהי טובתם השלימה של אברהם ויצחק אבותינו ע"ה. זאת אומרת: שאלות יש רק בארץ, בשמים הכל מובן, אין שאלות!". כאן הרים ראש הישיבה את ידיו לשמיים ואמר: "גם אני, אבי שבשמים, על אף היותי בארץ, הנני מודה לך על אשר נתת לי כוח לקבל את גזירתך באהבה, ואיני תוהה ומהרהר אחר כך אודות פטירתו בדמי ימיו של בני זה כלל ועיקר!".

כ"ט טבת

הגאון הרב יהודה בן מויאל וצ"ל

יום ההילולא - כ"ט טבת

נולד בערך בשנת ה'תקפ"ח (1828) בעיר תארודנת שבמרוקו. בילדותו משפחתו עברה לעיר מוגאדור. עוד בהיותו נער צעיר לימים שקד על התורה הקדושה בשיבתו של דודו הגאון רבי יעקב בן שבת וצ"ל תוך שהוא 'ממית את עצמו' באהלה של התורה. רבינו רחק מהבלי העולם הזה. אודות רבינו העידו:

"עודנו נער סיים את הש"ס ונבחנו על ידי גדולי העיר שמצאוהו מלא וגדוש, קנקן חדש מלא ישן". היות וכך, הוטלה על שכמו אדרת הדיינות וההוראה, בבית הדין הרבני שבקהילה היהודית בסאפי. בשנת ה'תקל"ז (1876) החל לשמש כדיין ומורה צדק בעיר מוגאדור. בשנת ה'תרל"ט (1878) נפטר הגאון רבי אברהם בן עטר וצ"ל שכיחן ראב"ד מוגאדור ורבינו החל למלא את מקומו. רבינו היה למעשה ממשיך טבעי של שושלת המשפחה בכס הדיינות - ועל פי המסורת למעלה מעשרים דיינים כיהנו במשפחת בן מויאל, עד לדורו של רבי יהודה. דאג לכל צרכיהם ולמחסורם בענווה ובשפלות ברוך של בני קהילתו. מלומד בניסים.

רבים פנו אליו ונושעו. בחודש אייר ה'תר"ע (1910) רבינו חלם והודיעו לו כי קרב יומו אולם נשמרה לו הזכות לזכות ולעלות לארץ הקודש. רבינו ביקש לעלות לארץ ישראל, אולם בני הקהילה ניסו להניא אותו באומרים: "רבינו כבר זקן, יהי לך שם טוב בארץ". אולם רבינו לא הסכים. רבינו מינה במקומו את בנו, חכם מסעוד שיכהן כאב בית-הדין ובחודש הרחמים ובסליחות של שנת ה'תר"ע רבינו עלה לארץ ישראל והגיע לירושלים. כארבעה חודשים לאחר מכן, כ"ט טבת ה'תרע"א (1911) רבינו התארח לסעודה שלישית עם חברים מקשיבים מעדת המערבים. לפתע ביקש מהנוכחים: "קראו נא סדר קריאת שמע, כי בא מועד". תוך סדר הקריאה, בישוב דעת מופלג כדרכו בקודש, הסתלקה נשמתו למקומה. על ציונו כתבו את התארים המופלאים - אדמו"ר עטרו"ת נר המערב. סבא דמשפטים. מאור הגולה... סבא קדישא חסידא ופרישא... קדוש יאמר לו. חי כ-83 שנים. ציונו בחלקת המערביים שבהר הזיתים שבירושלים.

אביו: הצדיק והחסיד ר' מכלוף (שימש כדיין ומו"ץ בעיר תארוונת שבמרוקו). **אמו:** ממשפחת בן שבת. **נשותיו:** מרת רבקה (זיווג ראשון - נולדו להם חמישה ילדים), מרת קלרה (זיווג שני - נולדו להם שני ילדים). **מרביותיו:** אביו, הצדיק ר' מכלוף, הגאון ר' יעקב בן שבת (דודו, תלמידו של כ"ק הגאון רבי חיים פינטו הראשון. מספריו: שבט יהודה - שו"ת ודרושים (צאצאיו הוציאו את הספר לאחר כמאה שנים לאחר פטירתו לאחר שקיבצו את כתב ידו).

פעמים רבות פנו אליו בני קהילתו. הם הפצירו בפניו שיתפלל ויעתיר בתחינה לבורא העולמים שיזכו לישועה קרובה. תפילתו של רבינו לא היתה שבה ריקם. בוח תפילתו שהיתה חביבה לפני המקום, נושעו רבים על ידו ובאורח פלאי, בבחינת: "צדיק גוזר והקדוש ברוך הוא מקיים". פעם אחת באו לפניו תושבי הרובע היהודי שבמוגאדור, והתנו בפניו את צערם כי בכל שנה ושנה, בתקופת גאות מי הים, עולים המים ומציפים כמה בתים ברובע והורסים את הבתים. כתוצאה מכך נותרים כמה משפחות עניות ללא קורת גג לראשם. רבינו מיד קם ממקום מושבו, לקח את המטה שבידו, יצא אל שפת הים. שם צייר קו בחול הרך ופקד בקולו: "עד כאן תעבור". כמשפטו כן נהיה ומאותו היום המים לא הציפו את הבתים ברובע היהודים וליהודי המללאח היתה הרווחה.

מעשה שהיה אצל קונסולה של לונדון במוגאדור, יהודי בשם לומברוזו, ששלח את בניו ללמוד את חכמת המתמטיקה באוניברסיטה שבלונדון. לאחר מספר שנים שעשו חיל בלימודיהם שבו השניים לבית אביהם. כשחזרו, ביקש לבחון אותם ולעמוד על טיב חכמתם. נטלם אביהם והעמידם לפני שולחן של רבינו. "בבקשה הרב", ביקש האב, "יבחן את בניי בחכמת החשבון". בניו צחקו בליבם, שכן מה לרב הישיש הזה העטוף בגלימתו, שלעולם לא זו מארבע אמות של הלכה בחכמת המתמטיקה? רבי יהודה ביקש נייר וקולמוס, והחל משרטט לפנייהם תרגיל מתמטי סבוך.

השניים ניסו במשך זמן רב לפתור את הבעיה - אך לא הצליחו. רבינו שרטט להם תרגיל שני, סבוך פחות מקודמו, הם ניסו לפתור את התרגיל. הפעם כבר גילו התמצאות כלשהי, אך לכלל פתרון לא הגיעו. לבסוף רבינו שרטט להם תרגיל שלישי - הפעם הם הצליחו לפתור את התרגיל. רבינו ישב וכתב בפניהם את הפתרונות לתרגיל הראשון והשני, ברגעים אחדים, לנוכח עיניהם המשתאות של הנערים ואביהם. לקיים מה שנאמר: "הפך בה והפך בה דכולה בה".

כשביקש רבינו לעלות לארץ הקודש, בני ביתו שכרו פועל שיסייע באריות המטלטלין ושאר חפצי הקודש שבבית הרב. הפועל, שלא נמנה על עדת נקיי הכפים, חמד מכלי בית הרב, ספרים וכלי כסף, והסתיר אותם בתוך שיפולי גלימתו. לימים, הוא פתח שולחן והציע ספרים למכירה בפומבי. האנשים שבדקו את הספרים גילו כי בחלקם מתנוססת חתימתו של רבינו. הם סברו לתומם כי מצבו הכלכלי של רבינו קשה והוא נאלץ למכור את ספריו. הם ערכו מגבית וכבר בו ביום שלחו לרבינו את הכסף. רבינו לא הסכים לקבל את הכסף וכריז כי אינו רוצה ליהנות מכספי ציבור, ואף אין בליבו קפידא על הפועל וכי הוא מוחל לו בלב שלם. ולא התקררה דעתו, עד שהוציא מפייהם הבטחה מפורשת, שלא יאונה לפועל ולפרנסתו כל דבר רע מחמת מעשיו.

הגאון הרב אריה לייב מאלין זצ"ל

יום ההילולא - כ"ט טבת

נולד בשנת ה'תרס"ו (1906) בעיר ביאליסטוק. בצעירותו למד תורה בישיבתו של הרב שמעון שקופ בעיר גרודנה, בישיבתו של הרב אלחנן וסרמן ובישיבתו של הרב ברוך דב לייבוביץ'. כמו כן למד בחברותא עם בן-עירו הרב משה שמואל שפירא. לאחר מכן פנה ללמוד בישיבת מיר. שם התחיל להתפרסם כלמדן מעמיק. בנוסף נעשה לתלמידו בתורת המוסר של משגיח הישיבה, הרב ירוחם לייבוביץ'. רבינו ערך את חלקו השני של ספרו של הרב לייבוביץ' ('דעת חכמה ומוסר').

על פי בקשת הגאון הרב איסר זלמן מלצר, נהג ראש ישיבת מיר, הצדיק הרב אליעזר יהודה פינקל, לשלוח מדי שנה קבוצה מתלמידיו המובחרים לבריסק כדי שישמעו את שיעוריו על סדר קדשים של הרב מבריסק, הגאון הרב יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק. אחד מהתלמידים היה הרב מאלין הצעיר. בבריסק רבינו התקרב מאוד לרב סולובייצ'יק וקיבל ממנו את דרך הלימוד של שיטת בריסק. רבים משיעורי הרב מבריסק שיצאו לאור נכתבו על ידו. הרב סולובייצ'יק הרשה לרבינו לעיין בכתביו של אביו, רבי חיים מבריסק וגם שילם לו כדי שילמד יחד עם בנו ר' יוסף דב, לימים ראש ישיבת בריסק בירושלים.

ערב פרוץ מלחמת העולם השנייה רבינו היה בשנות השלושים לחייו ומוכר כרב גדול בתורה. רבינו לקח חלק בניהולה של ישיבת מיר. לאחר פרוץ המלחמה בשנת ה'תש"ב (1941) הרב קיבל הצעה מהרב אברהם קלמנוביץ', מראשי ועד ההצלה שהציע לו לברוח לארה"ב. רבינו דחה את ההצעה והעדיף להישאר עם הישיבה ונלווה איתה במסעה דרך רוסיה לקובה שביפן ולאחר מכן לשאנגחאי שבסין.

אחרי המלחמה עבר לארצות הברית. מיד כשהגיע לשם קיבל הצעה מהגאון הרב משה פיינשטיין לעמוד בראשות ישיבת תפארת ירושלים שבניו יורק. בנוסף קיבל הזמנה מהרב אברהם קלמנוביץ לעמוד בראשות ישיבת מיר שנפתחה מחדש בברוקלין, אולם רבינו דחה את ההצעות. הקים את 'בית התלמוד' בברוקלין, ישיבה וכולל. קיבץ לישיבה כמה מתלמידיו ששרדו את השואה והגיעו לארצות

הברית והנהיג במקום רמה גבוהה של לימוד התורה ושל מוסר. הישיבה סבלה ממצוקה תקציבית חמורה והרב חילק את זמנו בין אמירת שיעורים והשגת מימון למוסדות שהקים. שיטת הלימוד של הרב היתה מבית בריסק- חתירה לעומק היסודות, ההגדרות והכללים המובאים בסוגיה, עיסוק מרובה בספר משנה תורה של הרמב"ם ובמסכתות סדר קדשים. עסק רבות בתורת המוסר. באותה תקופה הרב נחשב לאחד מגדולי ראשי הישיבות באמריקה, לצידו של הרב אהרן קוטלר. קיבל התקף לב ב-כ"ט טבת ה'תשכ"ב (1962) ונפטר. חי כ-56 שנים. ארונו הועלה לארץ והוא נקבר בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: הרב אברהם משה (מו"צ בעיר ונכד לגאון הרב איסר יהודה מאלין). **מרבתי:** הצדיקים הרב שמעון יהודה הכהן שקופ, הרב ברוך דב לייבוויץ', הרב יצחק זאב הלוי סולובייצ'יק, הרב ירוחם הלוי לייבוויץ'. **אשתו:** מרת יפה (בתו של הרב דוד דב קרויזר). **חברותא:** הגאון הרב משה שמואל שפירא. **מתלמידיו:** הגאונים הרב אליהו חיים סורדלוף, הרב מרדכי אליפנט, הרב שמשון דוד פינקוס והרב אהרן פלדמן. **מספריו:** חידושי רבי אריה לייב- על סדרי זרעים, מועד, נשים ונוזיקין, קדשים וטהרות, בתוספת מלואים ומפתחות. מתורתו של הגאון רבי אריה לייב- שיעורים על מספר פרקים ממסכת בבא מציעא ומספר מאמרי מוסר. קובץ שיעורי רבי אריה לייב- אוסף שיעורים והערות במגוון נושאים שהופיעו בכתבי עת תורניים ובספרי זיכרון שונים.

בתחילת התייסדותה של ישיבת 'בית התלמוד' ביקשו שני בחורים מידידיו להצטרף לשורות הישיבה. הם קמו מוקדם בבוקר ונסעו במשך כשעתיים עד לבית המלון 'צוקר', שם שהה באותם ימים ראש הישיבה הגאון רבי אריה לייב מאלין זצ"ל, כדי לעמוד לפניו בכור המבחן. הם הצליחו במבחן וקיוו לקבל תשובה חיובית, אך רבינו שתק כעשר דקות. לאחר מכן אמר: "נו, תשובו בעוד כמה ימים שוב". הם באו שוב לאחר כמה ימים והמחזה חזר על עצמו, רבינו שוחח איתם בלימוד, וגם הפעם היה נשמע להם כי הוא שבע רצון מהם. אך כשסיימו את המבחן הוא שתק כעשר דקות ולאחר מכן אמר: "נו, תשובו בעוד כמה ימים שוב". כאשר המאורע חזר על עצמו בפעם השלישית וכמעט רבינו אמר להם: "נו, תשובו בעוד כמה ימים", הם השתוממו. הרי רבינו ידע שהם באו ממרחקים. הם לא הבינו מה הטעם שהוא מטריח אותם לבוא שוב ושוב, ובפרט שהם הצליחו מאוד בפעמים הקודמות. הם הסיקו בינם לבין עצמם כי מן הסתם מסתתרת כאן סיבה נסתרת שבגינה הוא אינו מעוניין לקבל אותם לישיבה. אחד הבחורים קפץ ושאל את רבינו בסערת רוח: "ראש הישיבה קיבל אותנו לישיבה או לא?". "בודאי התקבלתם", רבינו השיב בחיוך, "כבר בפעם הראשונה קיבלתי אתכם". "אם כן, מדוע הרב הטריחה אותנו לבוא כמה פעמים מחדש לכאן?", הבחורים שאלו בפליאה ורבינו השיב: "כי לא ביקשתם, וכשלא מבקשים אסור לתת!". רבינו הסביר, כי עד שהוא לא שומע במפורש מפי הבחור שרצונו וביקשתו להתקבל לישיבה כדי ללמוד בה תורה ולהתגדל בה, לא רק שאין לקבלו, אלא גם אסור לקבלו. לכן כל זמן שלא שמע את משאלת ליבם נשמעת מפיהם, לא השתכנע ברמת שאיפותיהם וכוונותיהם, ונמנע לומר להם כי התקבלו לישיבה. מפליא! סף הקבלה להיכנס להיכלה של ישיבת 'בית התלמוד' היה תלוי ברמת הביקוש וברמת השאיפות. כי רק בחור שמשתוקק ומתאוה ללמוד, מסוגל להצליח ולצמוח תלמיד חכם. (הסיפור מעובד מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

הגאון רבי אברהם נובוגרוצקי סיפר מעשה ששמע מראש ישיבת איתרי, הגאון רבי מרדכי אליפנט זצ"ל: כשרבי מרדכי הגיע להיבחן בישיבת בית התלמוד בארה"ב, הוא חיפש את ראש הישיבה הגאון רבי אריה לייב מאלין זצ"ל. כאשר הוא מצא אותו הוא לא האמין למראה עיניו- לתדהמתו רבינו מנקה את חדרי השירותים, מטאטא ושוטף... לראות מחזה כזה ועוד באמריקה....

כשרבינו הבחין בפליאתו הרבה הוא הסביר לו: "המשגיח רבי ירוחם זצ"ל היה אומר שהעולם הזה הוא בית מלון יקר מאוד. על כל הנאה שלוקחים ממנו משלמים מחיר גבוה. מי יודע מה ישאר לנו בחשבון בעולם הבא אחרי כל מה שקיבלנו כאן בעולם הזה. אבל יש עצה אחת להפטור מתשלום: להיות מלצר! מלצר אוכל בלי חשבון כי הוא משרת את אורחי המלון... כאשר אדם עובד בעולם הזה אצל הקב"ה כמלצר, הוא זכאי לארוחות חנם על חשבון בעל המלון. רבי לייב הפטיר: "כשאני ראש ישיבה, אני לא מלצר, אבל כשאני מנקה - אני מלצר!". (מעובד מתוך 'אחרון לדור דעה')

חודש שבט

א' שבט

האדמו"ר הרב משה יחיאל הלוי אפשטיין זצ"ל

יום ההילולא - א' שבט

נולד ב-ו' טבת ה'תר"ן (1889) בפולין. החל מגיל שלוש, נהג אביו להכניסו לחדר מלא ספרי קודש ולסגור בעדו את הדלת, וכך התרגל ללמוד ללא הפסקה. לעיתים קרובות נהג ללמוד כעשרים שעות ברציפות גמרא ומפרשים. בגיל עשרים החל ללמוד קבלה. בגיל עשרים ושתיים התמנה כאדמו"ר מאוז'רוב חנצ'ין. כדי לקבל את אישור השלטונות למד את שפת המדינה, עם ר' יחזקאל הולשטוק (בן האדמו"ר מאוסטרובצה). בשנת ה'תרפ"ו (1925) ביקש ממנו סבו להגר לאמריקה, ואמר, שהתגלה לו, שאחד מנכדיו חייב לעבור לשם. רבינו עשה כדבריו ועבר לניו יורק, למרות החשש לחינוך הילדים באמריקה.

בשנת ה'תשי"ג (1953) עלה לארץ, והתגורר בסמוך לבית ה'חזון אי"ש' בבני ברק. חודשים ספורים לאחר מכן נפטר חזון אי"ש והוא עבר לתל-אביב. בשנת ה'תשכ"ח (1967) נבחר כחבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל (כמחליפו של ר' זלמן סורוצקין שנפטר). נלחם נגד חילולי השבת ועודד אנשים להפגין ולהיאבק עבור השבת. בשנת ה'תשכ"ח (1967) קיבל את פרס ישראל לספרות תורנית ובשנת ה'תשי"ט (1958) קיבל את פרס הרב קוק. ענוותן מופלא. גאון בנגלה ובנסתר. אהב כל אדם והשתדל לסנגר על ישראל. הקפיד למצוא בכל דבר את הטוב והדגיש, כי גם מתוך עינוי וייסורים צומח טוב. נפטר ב-א' שבט ה'תשל"א (1971). חי כ-82 שנים. ציונו בבית העלמין שומרי שבת בבני-ברק.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' אריה לייב (לייבוש). **סבא** (מצד אמו): האדמו"ר ר' חיים שמואל מחנצ'ין. **אביו**: האדמו"ר ר' אברהם שלמה. **אימו**: מרת רייצא מירל. **מרבתי**: סבו, ר' אריה לייב (לייבוש). **אביו**, ר' אברהם שלמה. **נשותיו**: מרת חנה (זיווג ראשון - נישא בהיותו בגיל 17. בת ר' עמנואל וולטפרייד, האדמו"ר מפאבניץ ראספשה. נפטרה בשנת ה'תרע"ט כשהייתה בת 29 שנים ממגפה בעת שטיפלה בחולים), מרת קיילא (זיווג שני - בת ר' מנחם מנדל טננבוים), מרת שינדל יוכבד (זיווג שלישי - בת ר' משה דוד לנדאו). **בנו**: ר' אלתר אברהם שלמה. **בתו**: מרת חיה (בן ושתי בנות נפטרו על פניו). **מספריו**: **אש דת** - על אהבת ה', אהבת התורה ואהבת ישראל (11 כרכים. מבוסס גם על תורת הקבלה). **באר משה** - על התורה והנביאים (שישה כרכים). רוב ספריו עוד לא הודפסו וקיימים עדיין רק בכתב יד.

אל רבינו נכנס יהודי נכבד מוותיקי התושבים בשכונה וממקימי בית הכנסת המפואר, בו השקיע משאבים ומאמצים רבים. כעת מספר, כי ברוך ה', בביה"כ המהודר התגבשה קהילה נאה, ויש רב חשוב ושיעורי תורה, והוא הנשיא המוכתר והבלתי מעורער. אלא שלאחרונה הצטרפו מתפללים חדשים, המבקשים לשנות סדרים, והם העמידו מועמד מתחרה כנגדו. הם פתחו במסע טענות וקובלנות. הטילו דופי ביושרו וזלזלו במסירותו. לדבריו, הם מבקשים לגמול רעה תחת טובה וגורמים לו עוגמת נפש שלא תשוער... הרבי נאנח עימו, צער השתקף בעיניו של הרבי, מבין הוא לליבו ומשתתף בצרתו.

הרבי התכנס בעצמו, ולאחר רגע שאל: "מה אני עושה כאן באמריקה?" - "סליחה רבי?!" האיש לא הבין. הרבי הגביה את קולו: "האם אתה יודע, מה אני עושה כאן?" והצדיק הסביר את שאלתו: "הגעתי לכאן זמן רב לפני מלחמת העולם. הגעתי מפולין, שבה תססה היהדות במלוא חומה ועווה. הגעתי לאמריקה, בה הייתה היהדות בשפל המדרגה. כמעט ולא היו ישיבות, לא מוסדות חינוך תורניים לבנות, לא חצרות חסידיות... מדוע היגרת לי כאן? סבי היה הרבי השלישי בשושלת אוז'רוב ואבי היה רב בעיירה. כשסבי נפטר, אבי התמנה לאדמו"ר, לרבם של החסידים, ואותי מינו לרב. פתחתי ישיבה, ארגנתי שיעורי תורה. הייתה זו תקופת זוהר, מעט לפני מלחמת העולם הראשונה. פעילותי הנמרצת עשתה לה שם. הציעו לי את רבנות ראדום בהיותי בן עשרים וארבע. הוצע לי להיות רבה של פינטשוב, אב בית דין בלודז', ולא הסכמתי!"

מלחמת העולם הראשונה פרצה, הייתה זו ממש שואה. אוז'רוב עברה מיד ליד ככדור משחק, כל כובש התעמר, התעלל הטיל גזירות ועט על הביזה. בסופו של דבר, הגלו הרוסים את כל יושבי העיירה, אנשים נשים וטף, זקנים וחולים, כל אחד נשא את הצרור הדל, שהותר לו לקחת... בדרכנו ראינו את האיכרים נוהרים מן הכפרים אל העיר, מממהרים לרוקן את בתינו... עודנו הולכים ובוכים, ומן העיירה עלו תימרות עשן, שריפה פשטה בה וכילתה את כל בתיה... הרוסים נסוגו מן העיירה החרבה, ואנו חזרנו לעיירה בלי בית-כנסת.

התושבים בכו על החורבן, ואני התחלתי בשיקום. אירגנתי מגביות, דחקתי באנשים לבנות את ביתם. התחלנו מן המסד, אך מכת דבר פשטה בינינו, איבדתי בה את אישתי ושלושה מילדיי. באותה שנה נפטרו גם הוריי. לא אדע, מאין נטלתי את הכוחות אבל אוז'רוב שבה ונבנתה. בית המדרש הוקם, המקווה והישיבה שבו ונוסדו, ובנוסף לרבנות העיירה הוטלה עלי גם האדמו"רות.

המלחמה הסתיימה, הפצעים הגלדו. בניתי את ביתי מחדש, הדרך לאוז'רוב המתה חסידים כבעבר. באוז'רוב התגורר דוד קשיש, קרוב משפחה, ונקבצו סביבו כמה נרגנים שטענו, שהרבנות והאדמו"רות ראויה לו. הם היו מיעוט מבוטל. הרי הוכתרתי לרב בידי אבי והוכרתי רשמית ע"י השלטונות, כל החסידים הכתירוני כאדמו"ר, ואני אהבתים כבני ואהבתי את העיירה, ששיקמתי בעמל בל יתואר. אבל מיד כשהרחתי ריח מחלוקת, עזבתי הכול וברחתי על נפשי! שהמשלחות לא ישיגוני, שהתחנונים לא יפתוני. עד לאמריקה ברחתי."

"והיום", הוסיף בקול חנוק, "אוז'רוב שוב חרבה... הנאצים פלשו לעיירה. לפני שהתנכלו ליהודיה, העמידום כצופים משני עברי הרחוב. הוציאו את הרב הישיש מביתו. אותו קרוב, שהפתה והסכים למלוך. הם עקרו את ארון הקודש על ספרי התורה שבו מכותל ביהמ"ד, והעמיסו אותו על שכמו של הרב הישיש... הריצו אותו בלעג ובשחוק, עד שכרע, כשל ונפל, ונקבר תחת ארון הקודש... ה' ינקום דמו! שמע לקולי, שוב לביתך וחשוב על הסיפור. אם תרצה, תשוב מחר ונדון במצוקתך". למחרת הגיש הנשיא את התפטרותו.

אנשי שלומו של הרה"ק מאזורוב חנצ'ין זיע"א בתל אביב ערכו לכבודו מסיבת קבלת פנים בבואו לשכון כבוד בתוכם. במסיבה זו שנערכה על גג ביתו של ר' ישראל שמואל כ"ץ, ברחוב הכובשים, ניתן ביטוי קלוש לגעגועים אל ימי הזוהר והתפארת של חסידות פולין, ונרקמו החוטים הראשונים שקשרו את הקהל אל נושא העטרה. הרה"ק מאזורוב לבש מלכות וישא מדברותיו על הכתוב בתהלים (עד ט) 'אותותינו לא ראינו אין עוד נביא ולא אתנו יודע עד מה'.

עיניו הקדושות הרעיפו על הנוכחים מבטי אהבה וחמלה. החסידים, חגורי אבנטים, הגישו בדחילו ורחימו את הקוויטלך. לימים סיפרו פלאי פלאים מאותו ערב. אחד, לדוגמא, שרשם בקוויטל את שמו ושם אמו בלבד, ללא שום בקשות, כיוון שהציץ הרבי בקוויטל שלו, תמה ושאל: "היש לך שותף בעסקיך?", ובהביטו שנית בקוויטל הוסיף: "הלא אין רואים בקוויטל סימן ברכה". הלך האיש לביתו מחוסר מזנחה. התחיל בחקירה ודרישה עד שגילה כי שותפו לעסק מזה כחמש עשרה שנה מאחז את עיניו ומרמה אותו. (בלבת אש' ח"ב עמוד קנד).

בהיותו בגיל עשרים-ושתיים התמנה רבינו לשמש כאדמו"ר אוז'רוב חנצ'ין. סבו רבי לייבוש מסר לו את הרבנות באופן רשמי. אולם בעיר היה רב נוסף, ואחרי מלחמת העולם הראשונה התעוררה בקהילה השאלה: "הרי אין שני מלכים משמשים בכתר אחד". לאדמו"ר מאוז'רוב היה רוב מוחץ לצידו. שכן רוב תושבי אוז'רוב היו חסידי האדמו"ר, וגם חסידים אחרים נהרו אחריו. אף על פי שהיה ברור לו שאם יוכרע הדבר על ידי הצבעה, יהיה לו רוב גדול, הצהיר הרבי ש'גדול השלום'. הוא ויתר על הרבנות ועזב את אוז'רוב נחלת אבותיו, שהייתה יקרה לו מאד. (במהיצתם)

מקורבו ואיש אמונו של רבינו, הג"ר יהודה לנדאו שליט"א רב שכונת צפון ת"א, בתוך שיחה רווית גילויים על דמותו הפלאית של רבו זצ"ל סיפר: "כידוע היה הרבי סגני נהור ל"ע. פעם הייתי עם הרבי אצל פרופ' לנדא, ואמר לי הפרופ' שבעינו הימנית הרבי אינו רואה כלום, ואילו בעינו השמאלית הוא רואה רק כשני אחוז. היו כמה מקרים שבו התגלה הרבי בכוחו וראיתו השמיימית, כאשר למרות ראייתו הלקויה עיניו היו צופיות למרחוק. בימי בחרותי באחת השבתות שהתאכסנתי בביתו של הרבי, איחרתי מחמת סיבה מסוימת לתפילת שחרית בבית מדרשו. מחמת אי הנעימות שחשתי לבוא מאוחר לתפילה, הלכתי במכוון בשדרות רוטשילד בת"א בצד המערבי של השדרה, מתוך מחשבה שאם אכנס לביהמ"ד מכיון זה, לא יבחינו בי בבואי. "למחרת ביום ראשון כאשר הגעתי להיפרד מהרבי, העיר לי הרבי בתמיהה על כך שאיחרתי לתפילה. הוא אף יצא עמי למרפסת, ואמר לי: 'מה הנך חושב, שאינני רואה?' ואז הראה לי איך שהוא רואה אנשים ממרחק של חמישה-עשר מטר. והוסיף ואמר: 'מה שאני צריך לראות, אני רואה היטב'. והחל להצביע לי על מספר אנשים שהתהלכו ברחוב ממול בית המדרש. "בשעתו הייתי מלא התפעלות על כך, אך בהמשך התברר לי הדבר ביותר, והוא כפי המסופר על צדיקים מהדורות הקודמים שלמרות שלא ראו בעיניהם, הרי כשנצרכו לכך הייתה להם סייעתא דשמיא מיוחדת שיוכלו לראות ולצפות אף למרחוק, מה שאין המוח יכול להשיג". (מתוך 'המבשר תורני')

כאבותיו הקדושים נהג רבינו לעיתים לספר מעשה אודות צדיקים בדורות קודמים, כשהוא מתכוון להמשיך בזכותם ישועה בעניין דומה. באחד הימים שהה בירושלים. אנשים הגיעו במוצ"ש לסעודת מלווה מלכה בדירת החסיד ר' בריש פינקס, בה התאחסן הרבי. בתחילת הסעודה ישב רבינו במרפסת ושוחח עם ר' מאיר לנדא, כשהחסידיים בתוך הבית סועדים. לאחר מכן קם ואמר: "הרי יהודים יושבים בסעודת מלווה מלכה, צריך להשתתף עימם!". הרב נכנס וסיפר לפני הקהל את הסיפור הבא: באחרית

ימיו לא היה הרה"ק רבי אלימלך וייסבלום מליז'נסק זיע"א (ה'נועם אלימלך) מסוגל לאכול מלווה מלכה, והוא הסתפק בלגימת כוס תה. אם המתיק את הכוס בסוכר, אליהו הנביא זכור לטוב היה מגיע אליו. בשבוע שהיה שותה את כוס התה ללא סוכר - אליהו הנביא זכור לטוב לא היה מגיע אליו.

החסידים הביטו אחד אל השני ולא הבינו את כוונת רבינו בסיפור המעשה. לאחר מכן ציווה לכבד את החסיד ר' שמואל פרוכט בברכת המזון. לאחר מספר ימים התברר מדוע סיפר דווקא את הסיפור הזה. ר' חיים שמואל היה סוחר סיטונאי במצרכי מזון. במחסניו נשאר מלאי גדול של סוכר שלא נמצא לו קונים בשנה וחצי האחרונות. מיד אחר סעודת מלווה מלכה זו, רבו הקופצים על הסחורה, והוא חיסל את המלאי בתוך זמן קצר והצדיק משך ישועה לחסיד באמצעות הסיפור. (מעובד מתוך 'בלבת אש')

מקורבו ואיש אמונו של רבינו, הג"ר יהודה לנדאו שליט"א רב שכונת צפון ת"א סיפר: בקיץ אחד שהיתי בחופשה בפנסיון 'רייך' שעמד בשכונה הירושלמית 'בית הכרם'. מקום שבשעתו התארחו כל גדולי הדור. גם רבינו שהה אז שם. הרבנית פנתה אלי בבקשה: שאתלווה אל הרבי, העומד לבקר אצל פרופ' ברנפלד, רופא עיניים מפורסם בביה"ח 'שערי צדק'. עשיתי כבקשתה. אחרי הבדיקה שאלתי את הרופא מה מצב עיניו של הפציינט. הוא ענה לי בגרמנית: "הרבי רואה בעין אחת חמישה עשר אחוז, ובעין השנייה אינו רואה כלל". התחלתי לצחוק. אמרתי לו: "הרבי יושב ולומד ביום ובלילה מתוך הספרים, קורא באותיות וזערעות וכותב ספרים". תגובת הרופא לא אחרה לבוא: "אם כך הם פני הדברים, הרי זה פלא אלוקי! מבחינה קלינית - האיש הזה עיור!"

מאוחר יותר, כשעלה ברצוני לההדיר מחדש את הספר 'זכרון שמואל' שחיבר זקני ר' שמואל זאנוויל הלר זצ"ל מפרעמיסלאוו, היה בידי עותק ישן שנדפס באותיות רש"י ועירות, אשר נשקפו בכל דף מצדו האחד לצדו השני, והקריאה בו היתה קשה במיוחד. את העותק הבאתי אל רבינו שיבדוק אם כדאי להדפיסו מחדש. כשחלפו מספר שבועות קרא ואמר לי, שהספיק לעבור על הספר כולו, וכדאי בהחלט להדפיסו בסידור אותיות חדשות ועם ציונים ומראה מקומות (הדבר נעשה כעצתו, כאשר הוצאתי לאור מחדש את הספר בשנת תשנ"ו, בידי בני הרב מיכאל משה נ"י). אף חזר באזני על קטעים שלמים מתוך הספר בעל-פה. כך קרא וראה גם כאשר נחשב מבחינה קלינית כעיור...

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א סיפר על רבינו. בין יתר הנהגותיו בקדש רגיל היה לעורר את קהל שומעי לקחו על חשיבות התפילה על כל ענייניה. במיוחד הקפיד על איסור השיחה בשעת התפילה. אף שבכל הנהגותיו היה הרבי בבחינת 'רך כקנה', ובמיוחד הקפיד לסנגר טוב על ישראל, בכל הנוגע לכבוד התפילה לבש עוז ותעצומות, וכאשר חש שיש בכך צורך, הוא לא נמנע מלהעיר ולהוכיח גם את המקורבים אליו ביותר. את אותו מעמד נשגב שהתרחש באחת השנים לאחר אמירת 'כל נדרי', כאשר עמד בעל התפילה להכריז: "ונסלח לכל עדת בני ישראל". הרבי סימן לו לפתע לעצור. המתפללים עצרו את נשימתם והביטו ברבי הקם ממקומו ונעמד סמוך לבימה, כשטליתו שכסתה את ראשו. בקול שקט פתח הרבי ואמר: "רבותי! הכתוב אומר (בראשית מד טז): 'מה נאמר... מה נדבר ומה נצטדק'; 'מה נאמר' - לשון רכה - זו תפילה, 'מה נדבר' - לשון קשה - אלו דיבורי חולין הנשמעים בשעת התפילה ומעוררים קטרוג למעלה".

בנקודה זו הרבי הפנה את פניו כלפי הציבור, הגביה את קולו וזעק בהתרגשות: 'מה נצטדק?' מרגיש אני כי בשמיים התעורר קטרוג גדול על תפילתנו, כביכול נסתתמו שערי תפילה. כיצד נצטדק בבית דין

של מעלה לנוכח הקטרוג הגדול שהתעורר עלינו? לצערי לא נוכל להמשיך ולהתפלל עד שתשמע כאן בביהמ"ד הבטחה ברורה שמיום זה והלאה מתחייבים המתפללים להיזהר מדיבור בשעת התפילה!"

לאחר שהרבי סיים את דבריו הנוקבים, פסע חזרה למקומו והתיישב על כסאו בדומיה. בבית הכנסת השתררה דומית אימים. לבסוף אזרו עוז שלושה ממקורבי הרבי. הם ניגשו אליו והבטיחו נאמנה כי מיום זה ואילך הם מקבלים על עצמם להשגיח בכל התפילות בבית הכנסת לבל יהין איש לשוחח בשעת התפילה. כאשר הרבי שמע את ההבטחה, זינק מיד מכיסאו, נשא ידיו השמימה וקרא ממעמקי ליבו: "עכשיו, כשהקטרוג הוסר, יכולים לומר 'ונסלח!'". הסופר הנודע רבי שלום חיים פרוש סיפר את שראו עיניו: מאותו יום ואילך נשמרה השתיקה בשעת התפילה כמעט בצורה מוחלטת. רוב המוחלט של המתפללים הקפיד בכל מאודו לשמור את מצוות הרבי. אולם היה אחד מהם שהפר שוב ושוב את הקבלה שקיבלו המתפללים על עצמם. הרבי שם לב לדבר והטריח את עצמו להעיר לאיש, אך ללא הועיל.

יום אחד נכנס לפתע האיש לחדר הרבי כשהוא זועק נוראות: "רבי, הושיעני!". בקול שבור סיפר: "בתי היקרה בגיל שדוכין, חלתה לפתע במחלה קשה ביותר והרופאים לא יכולים להושיע. מבחינתם לא נותר לה זמן רב לחיות, אנא רבי הושיעני!". האיש ציפה לברכת הרבי. "לצערי אני לא יכול לעזור לך. לצערי החמצת את ההזדמנות. התחננתי אליך פעם אחר פעם שתחדל מהנהגתך לדבר בשעת התפילה. אילו היית שומע בקולי היו עתה עומדים לזכותך אלפי מלאכים שיגנו על חייך ועל חיי משפחתך. מה אוכל עוד לעשות?"

האיש פרץ בבכי מר ואמר: "למען חיי בתי אני מוכן להתחייב בתקיעת כף כי מהיום ועד יום מותי, לעולם לא אדבר יותר בבית-הכנסת". למשך זמן מה שקע הרבי בשרעפיו, ואחר אמר איש: "אם הנך מתחייב הרי שיכול אתה לשוב לביתך בנחת וברוגע. בעזרת ה' בתך תבריא לחלוטין". בצעדים מאוששים יצא האיש מחדר הרבי. הוא שמר על מוצא פיו וכבר מאותו יום החל להתמיד בקבלתו, וכפי שאמר הרבי כן היה. לאחר זמן מה, כאשר שבו אל הרופא שטפל בביתם לצורך סדרת בדיקות. עם קבלת התוצאות אמר להם הרופא בהלם: "אינן זו אותה הנערה שהיתה אצלי לפני שבועים. זו לא אותה בת. היא הבריאה לחלוטין!". זכות התפילה עמדה לאותה נערה, והיא זכתה להקים בית נאמן בישראל, להאריך ימים ואף לראות דור רביעי. (מעובד מתוך 'בלבת אש'. זכרון בנימין זאב)

מעשה באדם שהיה מעורר מדנים ומחלוקות, פעמים רבות נגד רבינו. עובדה זו הסבה לאדמו"ר צער רב. יום אחד הופיע הלה לתפילה בבית מדרשו של הרבי. המתפללים תהו איך יתייחס הרבי לאדם זה, האם יגש אליו? האם יוכיח אותו על פניו? או האם ירמוז לו לכל הפחות כי אין כאן מקומו? ואולי במקרה הטוב יתעלם לגמרי מנוכחותו?

להפתעת הכל, ולתדהמת האיש עצמו, ניגש אליו הרבי, האיר לו פנים וכיבדו לעבור לפני התיבה כשליח ציבור הרצוי לקהל. דוקא העברה על המידות המופלאה הזו של הרבי והכבוד הבלתי צפוי שכיבדו, הביאו לשינוי מוחלט בהתנהגותו של אדם זה והוא נהפך להיות לאחד ממעריציו הגדולים של הרבי. (מעובד מתוך האש-דת מאוזרוב)

הצדיק הרב ישראל חיים קפלן זצ"ל

יום ההילולא - ב' שבט

נולד בערך בשנת ה'תר"ן (1890) בעיירה ברזניק, בצעירותו למד ביחד עם אחיו הגה"צ ר' אליעזר זאב קפלן הי"ד. עבר לראדין והיה לתלמידו של מרן ה'חפץ חיים'. כל ימיו התנהג בחסידות ופרישות יתירה. במיוחד לא הוציא אף פעם מלה של לשון הרע מפיו. כבר אז הצטיין בשקידתו הנפלאה. בשנת ה'תע"ד (1910) כאשר מרן המשגיח ר' ירוחם ליבוביץ עזב את ראדין ועבר למיר, עזב רבינו יחד עם תלמידים נוספים ועבר לשיבה במיר. בתקופת מלחמת העולם הראשונה הגיעה הישיבה לפולטבה. ר' ירוחם ליבוביץ נאלץ להיעדר ממנה לזמן ממושך ונסע לליטא. בין השנים ה'תרפ"א-ה'תרפ"ד (1924-1921) רבינו מילא את מקום הרב ליבוביץ והשתתף בהנהלת הישיבה בהדרכת צעירים, בהשמעת שיעורים בפני בני הישיבה בכלל ובחבורות, בהלכה ובמוסר.

בשנת ה'תרצ"א (1931) לאחר פטירת רבי משה סוקולובסקי התמנה למלא את מקומו כראש ישיבת 'תורת חסד' בבריסק. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה העביר את הישיבה כמו ישיבות רבות אחרות לוילנה. רבינו נמלט עם רבים מתלמידי ישיבת מיר ברכבת הטרנס-סיבירית לאורכה של ברית המועצות, לולדיווסטוק וממנה לקובה שביפן, באמצעות אשרות הכניסה שהנפיק הקונסול היפני בקובנה. מכריו ששהו בארצות הברית סידרו עבורו אשרת כניסה ובמהלך שנת ה'תש"א (1941) הגיע לארצות הברית. שם כיהן כר"מ בישיבת 'תורה ודעת'. בארה"ב התנהג בפרישות וקדושה יתירה. מעולם לא הוציא גערה מפיו לא על ילדיו וכל שכן על תלמידיו. במשך כל ימיו השתדל לא לדבר לשון הרע וזכר היה מפורסם כהולך בדרך זו בדרכו של רבו הגדול מרן ה'חפץ חיים'. עם הקמת ישיבת בית מדרש עליון במונסי רבינו והרב ראובן גרוזובסקי החלו לעמוד בראשות הישיבה. במשך כל שנות שהותו במונסי לא היה חוזר במשך כל ימי השבוע לביתו, רק לשבתות, כך היה שקוע בלימודו ובהנהגת הישיבה. הרביץ תורה לאלפים. היה אחר משרידי אותה חבורה גדולה שמלבד תורה ומוסר, לא ידעו בעולמם כלום, כך בצעירותו וכל שכן לעת זקנתו. נפטר ביום שבת קודש פרשת שמות, ב' שבט ה'תש"ל (1970). חי כ-80 שנים. ציונו בהר-הזיתים.

אביו: ר' בנימין (שימש כשו"ב בעיירה ברזניק ברוסיה. כל משפחתו מלבד אחותו מאשא ליבא ברקוביץ' ובתה נספו בשואה). **אמו:** מרת רחל. **אשתו:** מרת חסיה (בתו של המשגיח מרן ר' ירוחם הלוי ליבוביץ). **חברותא:** הגה"צ ר' אליעזר זאב קפלן הי"ד (אחיו של רבינו. נרצח בשואה). **מרבתי:** הצדיק הרב ישראל מאיר הכהן מראדין (ה'חפץ חיים), הצדיק ר' ירוחם הלוי ליבוביץ (המשגיח ממיר), הגאון הרב אליהו ברוך קמאי. **ילדיו:** ר' צבי הירש (ראש כולל הנצי"ב 'שערי תורה' בתל אביב. נישא לשושנה בת ר' ישראל איסר שפירא), ר' נתן (מחבר סדרת הספרים 'תורת נתן' ו'נזר הקודש' על משנה תורה לרמב"ם), ר' יוסף (ראש כולל 'בית אשר' ומח"ס 'תפארת ישראל'. נישא לשרה בת ר' אברהם יעקב זלזניק), מרת שרה רחל (נישאה ל' בנימין ציילברגר, ראש ישיבת 'בית התלמוד' בברוקלין בניו-יורק, ארצות הברית), ר' נפתלי (עמד בראש מערכת הוצאת שבתי פרנקל. נישא לחנה שיינדל קורניצר), מרת לאה (נישאה לר' ברוך דב פוברסקי, ראש ישיבת פוניבז'), ר' ירוחם.

אסון נורא התרחש באוניית הצי האמריקני התרחשה בלב הים, הדליקה שפרצה גרמה לספינה לעלות באש. הלהבות היו כל כך גבוהות עד שמסוקי הצלה לא יכלו להתקרב לאנייה כדי לחלץ את האנשים

שהיו על סיפון האונייה בגלל החום העצום. באותה דליקה נספו מעל 3,000 חיילים אמריקנים. המעשה התרחש בליל שבת, כאשר תושבים רבים, ביניהם תלמידי ישיבת 'בית מדרש עליון' בארה"ב, ראו מרחוק את הלהבות המשתוללות. רבינו הגיע למסור את שיחתו הקבועה בפני הבחורים בשעת סעודה שלישית. את שיחתו פתח בשאלה: "האם שמעתם על הדליקה שפרצה באינייה?". כאשר השיבו הבחורים בחיוב שאל: "ומה עשיתם כאשר שמעתם על השריפה?". הבחורים תהו: "וכי מה יש לעשות? הרי אין לנו דרך לעזור". הרב הזדעזע ואמר: "אין מה לעשות?! אומר לכם מה אני עשיתי - כל הלילה לא עצמתי עין! בכיתי ואמרת תהילים בתחנונים. יתכן מאוד שבין האנשים יש שם יהודי אחד... ומי יודע אם בזכות התחנונים שלי ניצל אותו יהודי, והניצול הזה יתחתן ויביא ילד לעולם, והילד שלו יחזור בתשובה, ומהילד הזה יצאו דורות שלמים עובדי ה', זרע בירך ה'...".

השנים חלפו. היה זה בשמחת שבע ברכות. אב החתן סיפר לתומו כי הוא אוד מוצל מאז מאותה אינייה. הוא זכה לאות גבורה, כיוון שכאשר ניצל ויצא מכלל סכנה הוא חזר לזירה המסוכנת שבודדים ניצלו ממנה והציל את אחיו שהיה אף הוא באותה אינייה בוערת. אחד הנוכחים שמע זאת ובירר האם מדובר באותה שריפה שהתחוללה בליל שבת, שגרמה ל- 3,000 חיילים אמריקנים להילכד בלהבות. כאשר התברר שמדובר באותה דליקה, ביקש את רשות הדיבור. הוא סיפר לקהל את הסיפור כולו, כאשר הוא מעיד ששמע כמו אוזניו את שיחתו של המשגיח. "תראו עד כמה גדול הוא כח התפילה של יהודי, שלא תמיד יודע מה פעל וכיצד", אמר לקהל הנרגש. אחד מילדי האב שניצל מהשריפה התפעל מאוד מהסיפור. הוא החליט בליבו שכאשר יולד לו בן - הוא ייתן לו את שמו של המשגיח ר' ישראל חיים. הוא חש כלפיו הכרת הטוב עצומה - בזכות פרקי התהילים שקרא בדמע באותו לילה נורא, זכה אביו להינצל ולשוב בתשובה שלמה.

"יום הברית הגיע", סיפר הצאצא שחש הכרת הטוב עצומה כלפי רבינו. "התלבטות קשה עמדה בפני- היה זה יום היארצייט של ר' חיים שמואלביץ זצ"ל, רבו המובהק של אבי, והיה אור לרגלי המשפחה. מצד שני, יש דין הכרת הטוב. לרגע חשבתי שעתה אקרא על שמו של ר' חיים שמואלביץ ובעז"ה, בילד הבא אקרא על שם הרב קפלן. אבל מיד שמתי לב ששניהם קרואים בשם 'חיים', כך שאין את האפשרות לקרוא על שם שניהם. בסופו של דבר הכרעתי לקרוא על שם הרב קפלן, שבזכות תפילותיו באותו ליל שבת קמו דורות ישרים ומבורכים. כאשר אבי שאל מדוע העדפתי את שמו של הרב קפלן על פני הרב שמואלביץ, השבתי לו שחשבתי כי אילו הייתי שואל את ר' חיים שמואלביץ, היה משיב שהכרת הטוב קודמת לכל. אבי אמר בתרגשות: "זה בדיוק מה שהיה ר' חיים אומר!" (מעובד מתוך 'טיב הפרשה')

סיפר הרב וקסמן מעשה שראה בעצמו אצל רבו (רבינו): פעם אחת ראה הרב וקסמן את רבי ישראל חיים קפלן יושב בבית המדרש ובוכה. הוא ניגש אליו ושאל אותו לסיבת בכיו, אבל רבי ישראל חיים סירב לענות לו והמשיך לבכות. הרב וקסמן לא הירפה והוסיף לשאול: "למה הרב בוכה?". רבינו שוב סירב לענות. ר' וקסמן כל כך התעקש, עד שרבי ישראל חיים אמר: "אני מוכן לספר לך, אבל אסור שתספר זאת לאיש". (כאשר הרב וקסמן סיפר את הדבר, היה זה לאחר פטירת הרב קפלן).

רבינו אמר לו: "קודם תביא לי גמרא מסכת ברכות". הרב וקסמן הביא את הגמרא ור' ישראל חיים פתח בדף מ"ג היכן שכתוב: "נוח לו לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו ברבים". הגמרא ב"מ (נח): משווה הלבנת פנים לרציחה: "כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים". "תאר לעצמך", אמר רבינו בכאב עמוק, "אילו היית רואה כאן בבית המדרש מישהו שולף סכין והורג מישהו

– האם לא היית בוכה? ראיתי עכשיו מישהו מלבין את פני חבירו ברבים! לא יכולתי להתאפק והתחלתי לבכות” (מעובד מתוך ‘שאל אביך ויגדך’)

הצדיק הרב נחום זאב זיו זצ”ל

יום ההילולא - ב' שבט

נולד בשנת ה'תרי"ז (1857). בנערותו למד בבית התלמוד בקלם. תקופה מסוימת שהה באיישישוק ושקד על תלמודו בישיבת הפרושים הידועה. לאחר נישואיו התגורר סמוך לחותנו בסידיניק ועסק במסחר. כעבור זמן עבר להתגורר בקניגסברג וניהל מסחר בתחום העצים. כל אותן שנים הנהיג את אורחות חייו בשיטת קלם. מדי יום קם בשעה שלוש לפנות בוקר כדי ללמוד עד תפילת שחרית. לעסקיו הקדיש רק שעות אחדות קבועות ביום, ובשעה קבועה היה עוזב את עסקיו ופונה לבית המדרש לעסוק בתורה בשקידה ובריכוז עצום. בעל תפיסה מהירה ובעל כושר ריכוז רב. ניצל את הכישרונות לעיון וחיידוש בתורה ומוסר בהתמדה מיוחדת בכל שעות היום והלילה. דקדק מאוד בדיבורו והקפיד על מידת האמת. דקדק עצום בהלכה והרבה במעשי חסד. בין השאר נהג לבקר בקביעות חולים יהודים בקניגסברג בצנעה. אביו העריכו מאוד. פעם כאשר אביו פגש בו בצאתו ממחסן העצים הוא התבטא ואמר: “נראה שבני עומד במחסן העצים ומסילת ישרים בידו”.

בהמשך עבר עם אביו לגרובין. כאשר אביו חלה, רבינו לקח על עצמו לסייע לאביו החולה בניהול התלמוד תורה. בסוף שנת תר”ע (1911) עבר להתגורר בקלם והצטרף להנהלת התלמוד תורה יחד עם גיסו הרב צבי הירש ברוידא. בשנת ה'תרע"ד (1913) לאחר פטירת הרב ברוידא הוטל עליו כל עול ניהול התלמוד תורה, זאת במקביל לשמירתו את כל סדרי הישיבה כאחד האברכים התלמידים. הוא מסר שיחות לתלמידים והדריך אותם בתורה ומוסר, על פי שיטת אביו. מרן הגאון הרב ירוחם ליבוביץ העיד כי הסבא מקלם אמר על בנו נחום זאב כי הוא הכלי המפואר ביותר שעשו ידיו. בשנות מלחמת העולם הראשונה, לאחר שהצבא הגרמני כבש את קלם, רבינו המשיך לנהל את התלמוד תורה, תוך הקפדה על שמירת הסדרים הקבועים. בשנת תרע"ו (1916) חלה והתייסר, אך שמר על איפוק ושלוות הנפש עד יומו האחרון. בתו ביומנה האישי כתבה כי כשבוע לפני פטירתו: “אבא דיבר אודות הייסורים שצריך לשאת אותם ברצון, ויותר מזה לקבלם בשמחה, כי גם הם תוצאה של חסדי ה'... הוא מוסר את עצמו כליל לחסותו ולרצונו של הקב”ה”. נפטר בערב שבת קודש, ב' שבט ה'תרע"ו (1916). חי כ-59 שנים. ציונו בקלם בסמוך לציון אביו.

אביו: הצדיק ר' שמחה זיסל (הסבא מקלם). **אמו:** מרת שרה לאה. **אשתו:** מרת פעשה הי”ד (בת ר' משה איילברג ורעייתו בילא לבית אקרמן. מצאצאי רבי אברהם דנציגר ה'חיי אדם). **בנותיו:** מרת חיה (נישאה לר' דניאל מובשוביץ), מרת שרה פרידא (נישאה לר' גרשון מיאדניק), מרת בלומה (נישאה לר' אליהו אליעזר דסלר). **בניו:** ר' אלטר, שמחה יצחק הי”ד. **מרביתיו:** אביו, הגאון ר' שמחה זיסל. **מתלמידיו:** מרן הגאון המשגיח רבי יחזקאל לוינשטיין, מרן הגאון ר' אברהם אבא גרוסברד (משגיח בישיבות פוניבז', ריגא ולומז'א), מרן הגאון הרב ירוחם ליבוביץ (משגיח בישיבות ראדין ומיר).

הגאון מרן רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל סיפר: פעם אחת ביקשו מרבינו שיתערב בסיכסוך מסויים כדי שינסה לפשר וישקיט את המחלוקת שהתעוררה בין הצדדים. רבי נחום זאב סירב לשמוע על כך, ונימק טעמו כי חושש הוא אולי אחרי שישמע את העניין, ימשך להיות צד במחלוקת. רבי נחום הוסיף ואמר כי רק חמישה רגעים יכולים לעמוד בנסיין, ואילו מעבר לזמן זה ישנה סכנה שמא ימשך לצד אחד במחלוקת. רבי מיכל יהודה המשיך ואמר: "עד כדי כך רבי נחום זאב החמיר על עצמו בזהירות גדולה, שכן בעלי המחלוקת נכשלים בהרבה איסורי תורה, ולא רק שהם חוטאים בנפשותם אלא נעשים ח"ו למחטיאי הרבים. במצב זה יש השפעה רעה על המידות. בנוסף, כמה ביטול תורה נגרם בגלל המצב, ועל כל חילול שם שמייים רבים בעולם כולו. (מעובד מתוך 'דרכי החיים')."

מרן הרה"צ רבי יחזקאל לוינשטיין זיע"א סיפר: פעם נכנסתי למורי ורבי הרה"צ רבי נחום זאב זיו מקלם זיע"א וראיתי אותו שהוא קוצץ את ציפורני ידיו. לאחר מכן משייפם היטב בפצירה. לשאלתי הוא הסביר לי את פשר מנהגו וכך אמר: "אני מעיין הרבה בספרים השייכים לציבור. אני חושש שמא אגרום בציפורני איזו שהיא שריטה וקלקול לספר ואזי אהיה חלילה מזיק לרכוש של הרבים".

רבינו הצטיין במעשה חסד עם הבריות עד שאביו, הסבא מקלם, מכנהו באחד ממכתביו בתיאור 'איש החסד'. הוא פעל בעיקר בין אנשי רוסיה שהיו באים לעיירה קניגסברג להתרפא. היה נפגש איתם ומתעניין במצבם והיה עושה כל שבאפשרותו למענם. רבינו החשיב מאוד את ביקוריו בבתי החולים המקומיים ומצא בהם גם תועלת מוסרית. פעם כתב לאביו, ששני דברים מחזיקים אותו ביהדות: המכתבים של אביו ובתי החולים שבקניגסברג... גם את פעולות אלו השתדל ככל האפשר לבצען בצינעה שאיש לא יכיר בהן. לפעמים גם זקף את הפעולות לחשבון אחרים כדי לסמוך 'אהבת חסד' ל'הצנע לכת'.

אחד מחשובי בית התלמוד של קלם, פנה אל רבינו במכתב וביקש ממנו שיפעל עבור אחותו החולה הנוסעת לקניגסברג להתרפא וזקוקה לעזרה. רבינו לא הגיב למכתבו. אותה האיש פגש את רבינו לאחר מכן ונוף בו על שלא עזר לאחותו. רבינו לא השיב לגערותיו. לאחר מכן נודע לאיש במקרה שכל העזרה שהושיטו לאישה זו בקניגסברג הגיעה מרבינו שפעל כל העת למען האישה באמצעות אדם אחר משום טעמי 'הצנע לכת'.

על יחסו של רבינו עבור הבריות מספרים נפלאות. הוא היה חודר לתוך רגשותיו של כל אדם ועורך מחשבות תמיד איך הוא יכול למנוע ממנו צער ולהיזהר בכבודו. בתו הרבנית דסלר סיפרה: פעם אבא נסע לחתונה בעיר וילנא. בעת סעודת הנשואין שהשתתפו בה מגדולי העיר, התכבדו האורחים החשובים לנאום לכבוד המאורע כנהוג. ראשון הנואמים היה אחד האנשים המכובדים ביותר של וילנא. האיש לא הצליח בנאומו. שני לו היה צריך לנאום רבינו שהיה מחונן בלשון לימודים כנואם בחסד עליון. לתמהון כל הקרואים, רבינו סירב לנאום למרות כל הבקשות וההפצרות. אחר כך גילה לביתו שהיתה נוכחת במקום, כי חשש איפוא כי יעלה בנאומו על הרב שקדם לו, ובזה יבייש אותו ויתכבד בקלוגו...

תלמידו הגאון ר' אברהם אבא גרוסברד סיפר כי נסע עם רבו ברכבת במשך כמה שעות רצופות. רבינו ככל השעות היה שקוע בריכוז עצום, ללא כל תנועה חיצונית כשפניו אדומים מרוב מאמץ עיוני. למחרת כשנפגשו בישיבה, התנצל רבינו בפני תלמידו על כך שלא שם לב כלל לנוכחותו כל זמן הנסיעה.

הגאון הרב יצחק יחיאל יעקובוביץ זצ"ל

יום ההילולא - ג' שבט

נולד ב-ו' אייר ה'תר"צ (1930) בגרמניה. בשנת ה'תרצ"ה (1935) בהיותו כבן חמש שנים עלה עם משפחתו לארץ ישראל, והם התיישבו בירושלים. בסוף שנות ה-30 נמנה אביו עם מייסדי ישיבת 'קול תורה' בירושלים. היה מהקבוצות הראשונות שהגיעו ללמוד בישיבת פוניבז' בחורף ה'תש"ד (1944). עד מהרה נודע כאחד מגדולי בחיריה, בגודל דביקותו בתורה, עיונו הרב ויראתו שקדמה לחכמתו, לצד מידותיו המופלאות. לאחר נישואיו הצטרף לצוות רבני הישיבה, לצד דודנו הרב יעקב אדלשטיין. בשנת ה'תשי"ג (1953) כאשר רבינו היה בגיל 23 שנים בלבד נפטר חותנו הרה"ג בנימין מובשוביץ ורבינו על אף גילו הצעיר בהמלצת ה'חזון אי"ש' החל לשמש כרבה האשכנזי של הרצליה, תפקיד בו שימש במשך כ-66 שנים. מסר את נפשו למען השבת ואף נעצר, נשפט, הורשע ונקנס. כל ימיו שקד על התורה ביראת חטא, בעמידה עיקשת על משמר ההלכה, בקיום מצוות בתכלית ההידור והדקדוק. ענוותן מופלא. השקיע רבות בחינוך הדור הצעיר. במקביל לתפקיד רב העיר, שימש כר"מ בישיבת השרון וכאחד מראשי כולל אברכים בעיר. היה מראשוני הפעילים לחיזוק הדת לעולים החדשים במעברות והצליח להוציא כ-900 תלמידים לטובת לימוד בישיבה. היה נערץ בפי כל מכריו. היה רגיש מאוד לזולתו וכשהיה שומע אדם בצרה, היה מיצר איתו עד כדי דמעות. כששמע על אסון, היה בוכה. תפילותיו היו בהשתפכות הנפש. למרות העול הכבד בתור רב עיר, הקפיד מאוד לעזור לאשתו בבית. הירבה בתעניות וסיגופים. נפטר ב-ג' שבט ה'תשע"ט (2019) בהרצליה. חי כ-89 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' חיים יוסף (מראשי ישיבת פרנקפורט. בהמשך שימש כאחד מראשי ישיבת 'קול תורה' בירושלים). **אימו:** מרת דינה בריינדל (בת הדיין ר' גרשון פוזן). **אישתו:** מרת שפרינצה (בת הרב בנימין מובשוביץ, אב"ד קניזין ברוסיה. בהמשך שימש כרבה של הרצליה). **מרבתי:** הגאונים - אביו, ר' יוסף חיים, ר' יוסף שלמה כהנמן, האדמו"ר ר' ישראל אלתר מגור. **בניו:** ר' דניאל (ראש ישיבת 'נחלת בנימין' במודיעין עילית), ר' חיים יוסף (ר"מ בישיבת פוניבז' לצעירים), ר' ישראל מאיר (מנהל ישיבת 'נחלת הלויים'), ר' מרדכי שלמה (ר"מ בישיבת 'אוצר התורה' בירושלים ומשגיח בישיבה הגדולה 'דעת חיים' בבית וגן, ורב ביה"כ הגדול בהרצליה), ר' אברהם ישעיהו (ר"מ בישיבת 'דברי מרדכי' בבני ברק).

הסיפור דלהלן ילמדנו לאיזו דרגה מבהילה הגיעה מסירותו לענייני החינוך. בחורים באחת הישיבות לצעירים בבני ברק הבחינו בדמותו מעוררת הכבוד של רבינו, שנכנס יום אחד להיכל ישיבתם, התיישב על אחד הספסלים האחוריים, והתבונן בנעשה סביבו. הוא לא פתח ספר, אלא רק הסתכל על הלומדים, ובחן את המצב בעיניו. יצוין שהיכל הישיבה היא ממקום בקומה חמישית, ובבניין אין מעלית. איש לא ידע על מה ולמה הטריח הרב את עצמו לעלות עד לקומה החמישית, ולצאת לאחר כעשרים דקות? בימי ה'שבעה' התברר העניין, מפיו של אחד הר"מים בישיבה שהגיע לנחם את האבלים וסיפר כדלהלן.

המדובר היה באחד התלמידים שלמד בכיתה ח' בבית הספר החינוך העצמאי בהרצליה, שעדיין לא סודרה לו ישיבה. לאחר פעילות מסורה של המרא דאתרא, הוצע לו ללמוד בישיבה שלנו בבני ברק. אלא שאביו של התלמיד הגיע אל הרב ושאל אותו איך אפשר לשלוח את הילד לישיבה לא מוכרת. הרב לא

נבהל, והשיב לאבא המודאג: "אני אלך לשיבה, ואעמוד על טיבה, ואודיע לך האם היא מתאימה לבנך, אם לאו". אמר ועשה. לקח הרב זצ"ל את כל שמונים ותשע שנותיו, ועלה לקומה החמישית בה נמצאת הישיבה, שהה בהיכלה כעשרים דקות, וחזר לאב ואמר לו שהישיבה מתאימה לבן! וכי הרב הישיש לא יכול היה לשלוח שליח מטעמו שיבדוק את הדברים? וכי הוא עצמו צריך לעשות - זאת? אלא רבינו היה מסור לצאן מרעיתו ועל כן הלך לבדוק זאת בעצמו. (מעובד מתוך 'קול ברמה')

לפני שנים רבות היה קצב שרצה לקבל הכשר על הבשר שמכר. הרב בתוקפו לא נתן לו הכשר מאחר וחשש כי אינו מקפיד כראוי על כללי הכשרות. אותו הקצב הפציר בו מאוד, וכשראה כי אין הרב שומע בקולו הרים עליו כיסא וצעק בקול גדול בביתו: "אם לא תיתן לי הכשר אני אהרוג אותך". השיבו הרב: "גם אם תהרוג אותי לא אכשיל אדם באכילת נבילות וטריפות". מול תקיפות כזו שהובעה בשוויון נפש ונחרצות שאינה משתמעת לשתי פנים, הוכרח אותו קצב לעזוב את המקום כלעמת שבא.

גם במצבי חולי לא הסכים לוותר מאומה על קיום המצות בכל ההידורים. עובדה הווה כאשר חלה בליבו ועבר ניתוח מעקפים. הוא לא התעורר מההרדמה במשך זמן של ג' ימים, קרעו שמים בתפילות ובס"ד הוא שב והתעורר שוב לחיים. כשאמרו לו שעברו כבר שלושה ימים מאז שהיה בתרדמת פרץ בבכי מר וזעק: "לא הנחתי תפילין שלושה ימים". באותו זמן שהיה מורדם חלפה גם שבת פרשת ויקרא, ורבינו הצטער מאוד שהפסיד קריאת התורה של פרשת ויקרא. לאחר מכן בשבת פרשת צו ארגנו לו משפחתו מניין וביקש שיקראו לו את שני הפרשיות וקראו גם את פרשת ויקרא וגם את פרשת צו זאת למרות העובדה שבאותה שבת חל ערב פסח והם מיהרו לסיים סעודה שלישית עד שעה רביעית.

בימי השבעה סיפר אחד הבנים אודות שמחתו העצומה בקיום המצוות: "בעת שירד גשם בחג הסוכות היה אאמו"ר נכנס לביתו ולא הולך לישון, אלא המתין עד שייגמר הגשם וחזר לסוכה. פעם אמר לו אחד הנכדים שכתוב במשנה ברורה כי מותר לישון בבית ולהמשיך עד הבוקר. השיב לו אאמו"ר: "את המשנה ברורה גם אני יודע, אבל אני לא מסוגל לישון מחוץ לסוכה".

רבינו היה מקפיד מאוד לעזור בבית לאשתו הרבנית שתחי', ושלא תכבד עליה המלאכה. סיפרו בני הבית כי בשעה שלוש לפנות בוקר כשכל בני הבית עוד היו ישנים היה הרב תולה כביסה בבית, מאחר ואין זה ראוי לרב העיר לתלות כביסה היה עושה זאת בשעת לילה מאוחרת כשאנשי העיר עוד נמים את שנתם.

היה רגיל לצום בערב פסח תענית בכורות ולא יצא ידי חובה בסיום מסכת. כששאלו אותו ממתן התחיל לצום סיפר כי היה בחור בפוניבו' בשנת ה'תש"ח כשהיה מצור על ירושלים, ובאותה שנה למד מסכת כריתות על מנת לסיים בערב-פסח, ולא הספיק לסיים אלא רק בצהריים, ובשעה זו כבר לא מצא מה לאכול ולכן צם בערב פסח בשלימות, וכשראה כי אין זה כל כך קשה הצום, אמר: "אם אפשר לקיים את עיקר הדין לא צריך למצוא פתרונות", וכך היה דרכו בכל הלכה ומנהג, לא היה רוצה למצוא פתרונות אלא לקיים את הדין בשלימות.

לימים סיפר כי בבחרותו, בתקופת עולי תימן, נשלח ע"י רבותיו להיות בפעילים במחנה עין שמר להציל את ילדי תימן מפני החינוך החילוני, והיה להם תקציב מדיסקין של עשר לירות למורי והיו מוציאים ילדים מבתי הספר ושוכרים מורי במקום שילמד אותם וכן עשו. במסגרת זו הוציאו שלושים כיתות של שלושים ילדים, סה"כ תשע מאות ילדים, והיו מלמדים אותם ומשתדלים בהצלחתם. יום אחד החליטו הפעילים לעשות יום צום, ואמרו לכל התימנים כי צריך לקבל יום קודם תענית, ולא חשבו שיהיה הרבה,

אבל למרבה הפלא היו המונים והיו שופרות ברחובה של העיר. הגר"ש שבדרון זצ"ל נשא דברי כיבושין, וסיפר כי אז החלו אנשי המדינה לחפש מי הוא זה שארגן דבר זה, ואז ברחו כל הבחורים הצעירים.

שנים רבות לא היה בביתו מזגן בכלל, למרות החום הכבד השורר בהרצליה. הוא טען שמאחר ובשבת אי אפשר להדליק את המזגן, לכן אינו רוצה שיהיה יותר נעים בימי החול מאשר בשבת. אך בסוף ימיו דלק המזגן על מצבר גם בשבת.

בשנות זקנותו כאשר היו לו שיניים תותבות, הקפיד שיהיו לו שיניים אחרות לפסח, וכן לא שתה אף פעם דבר חלבי חם ולא קפה עם חלב חם, משום שהיה אוכל בשיניים אלו בשר חם, אף שוודאי לא היה בזה הוראה לאחרים, אולם כך החמיר לעצמו בלבד.

מספרים בני ביתו כי מאז ילדותו במשך כל השנים לא אכל אף פעם בפסח מחוץ לביתו. פעם אירע שהשתתף בברית מילה אצל נכדו בפסח והביא עמו אוכל משלו, אח"כ השאיר את כלי הבישול בבית שם ולא רצה להחזיר את הכלים לביתו, ואף שלא חשש אצל משפחתו, אלא שזה היה בבחינת גדר אצלו שאינו אוכל בשום מקום בפסח, ולא שינה את גדרו.

הרב היה מספר תמיד בערגה אודות ליל הסדר של שנת ה'תש"ח. היה אז מצור בירושלים ורבינו לא היה יכול לשוב לביתו ונשאר לחג הפסח בישיבה. הרב מפוניב'ו ערך את הסדר בהתרגשות גדולה. אלא דא עקא שהיה מחסור גדול במרור באותה שנה, ובישיבה לא הגיע בכלל מרור. הרב שמבחרותו דיקדק בהלכה הלך בעיצומו של ליל הסדר מבית לבית בחוצות ב"ב כדי לשאול אם יש עבורו כזית מרור. עד שהגיע לביתו של הגר"ש כהן זצ"ל, (חותן הגרמ"מ שולזינגר זצ"ל). שם הביאו לו בשמחה כזית מרור חריין. אך כיוון שהיה זה ליל פסח שחל להיות בשבת לא רצה לטלטל את המרור וביקש רשות לאכול אותו בביתם...

בהתפעלות רבה סיפרו בני ביתו בימי השבעה כי כל מהותו של הרב זצ"ל היה פשטות וענווה אין קץ. כך גם ביתו היה בתכלית הפשטות, ולא נכנסו בד' אמותיו תענוגי העולם והבליו. אחד הנכדים סיפר כי בעת שנערכו שיפוצים בביתו אמר לו זקנו בנחרצות: "אומנם כעת צריך לבחור מרצפות אך יש לזכור דבר אחד, לא שייך לצמוח גדול בישראל כשמכניסים בראש את ענייני העוה"ז, ומסתפקים אם כך יותר יפה או כך יותר יפה". זה היה מהותו, היה מופקע מענייני העולם הזה ומחמדיו החולפים בתכלית.

סיפרה אישה בלבוש צנוע, והיא ניגשה לאחת מבנותיו של הרב זצ"ל, ואמרה: "אני עבדתי באחת החנויות במרכז העיר, ולא שמרתי מצוות, ובוודאי שלא הלכתי בצניעות. אבל, במשך שנים נפגשתי עם הרב, כשהיה הולך לכולל שלו, ותמיד-תמיד הוא בירך אותי ב'בוקר טוב', במאור פנים שכזה, עד שהחלטתי - לכסות את ראשי, והתקרבתי יותר ויותר לשמירת מצוות. רציתי להיות שייכת לאן שהרב שייך!" (קול ברמה)

היה לרבינו בבית ספר-תורה שירש מאביו הגאון ר' חיים יוסף (ששימש מראשי ישיבת פרנקפורט ובעלותו לארץ שימש מראשי ישיבת 'קול תורה'). וסיפר הרב זצ"ל כי אחר שירש את הס"ת מאביו מצא כי חסר אות אחת בס"ת, והגיה בס"ת אות אחת. כמבואר (מנחות ל). הגיה אות אחת מעלה עליו הכתוב כאילו כתבו. והיה קורא מתוך ס"ת זה שניים מקרא ואחד תרגום.

כך נהג מידי שבת בשבתו במשך שנים רבות, והקפיד בזה עד השבת האחרונה ממש. בשבת האחרונה היה חלש, ואמר לו נכדו בשעה שתיים עשרה בלילה כי אולי ישלים למחר שמו"ת, התבטא הרב זצ"ל ואמר: "מעודי לא הלכתי לישון בליל שבת לפני שסיימתי לקרוא שניים מקרא", והתעקש לסיים את הקריאה על אף תשישותו הרבה.

מימיו לא איחר לתפילה במניין הקבוע שלו בבית הכנסת הגדול בשעה שבע בבוקר. גם כאשר היה נתון בחולי, או בכאבים, בקור ובחום או לאחר לילות חסרי שינה תמיד הגיע למנין בשעה שבע. מימיו לא ישב בפסוקי דזמרה וכאשר נשאל על כך ענה: "איך אפשר לשבת כשאומרים את שבחיו של המלך?!".

כל ימיו היה קורא במתינות קריאת שמע על המיטה מתוך סידור כמונה מעות, מילה במילה, כאשר לפני כן קבע לעצמו סדר ללמוד מדי לילה בספרו של מרן ה'חפץ חיים'. מימיו לא ביטל מנהג או הנהגה טובה מחמת חולי או כל תירוץ אחר. מעולם לא נשמע מפיו הביטוי: 'אין לי כוח'. לא החניף לאיש. לא קרה ששמע על יהודי מבני קהילתו שנפל למשכב, ולא סר לבקרו בבית, או בבית החולים. התמסר למצווה זו באופן בלתי מצוי.

נודע בהפלגתו בדקדוק המצוות ובריחה מכל נדנוד של איסור ח"ו. בני ביתו סיפרו כי מעולם לא השתמש הרב בביתו בחשמל בשבת-קודש. גם בשנים שעדיין לא רווח העניין בציבור שלא להשתמש בחשמל בשבת-קודש, כבר רבינו השתמש בביתו בש"ק עם לוקס. עד תקופת המצברים, המקרר בשבת היה ע"י קרח שהכינו מראש מערב שבת.

כאשר היה יוצא מביתו בשבת היה מברר שיש חשמל כשר לשבת-קודש. גם כשלמד בישיבת פוניבז' בצעירותו לקח על עצמו להיות אחראי על הלוקסים, כדי שיהיה חשמל כשר בשבת-קודש. הקפיד על קלה כבחמורה ולא מצא היצרים. כמו כן הקפיד על מים של שבת כדעת רבו מרן החזון אי"ש זצ"ל.

ו' שבט

הרה"ק האדמו"ר הרב יצחק לייפר מקאליש זצ"ל

יום ההילולא - ו' שבט

נולד בשנת ה'תק"ל (1770) בגליציה למשפחת רבנים ומצד אביו עד דוד המלך. עוד בצעירותו התפרסם והיה לומד בחרותא עם הגאון ר' יעקב לורברבוים (החיות דעת זצ"ל) שעות ארוכות בצוותא. לאחר נישואיו היה בביתו של חמיו, הצדיק הנסתר ר' איתמר הכהן מטשיזקוב. למרות שר' איתמר לא הנהיג עדה, אבל צדיקים רבים היו מבאי ביתו, בהם הרה"ק רבי לייב שרה'ס זי"ע והרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב. ביתו של רבינו היה פתוח תמיד לרווחה לכל עובר ושב. התפרסם כבעל ישועות, בקדושתו ובגמילות חסדים שלו. רבים פנו אליו ונושעו מעבר לגדר הטבע.

מסופר כי ר' משה אלשיך (האלשיך הקדוש) התגלה אליו בהקיץ ולמד עימו סתרי תורה. צדיקי דורו העידו עליו שנשמתו היתה משורש האלשי"ך הקדוש. לאחר פטירת אביו ב-ב' באדר א' ה'תקע"ג (1812) מונה אחיו הצעיר רבי מאיר כממלא מקומו בפרמישלאן. רבינו התגורר בקאליש שבאוקראינה לא נהג באדמו"רות. לאחר פטירת דודו, רבי דוד מקאליש רבינו התמנה למלא את מקומו בתמיכת הגאון רבי יעקב מליסא (מח"ס 'נתיבות המשפט' וה'חיות דעת') ושימש כאדמו"ר השני בשושלת קאליש. ידע את מועד

פטירתו. נפטר ב-ו' שבט ה'ת"ר (1840). חי כ-70 שנה. ציונו בקאליש. בנו, רבי ישראל מאיר מילא את מקומו בקאליש.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר רבי מאיר הגדול מפרמישלאן (אבי חסידות פרמישלאן). **אביו**: האדמו"ר ר' אהרן אריה לייב מפרמישלאן. **אמו**: מרת יענטה. **נשותיו**: מרת פייגא (זיווג ראשון - בת רבי איתמר הכהן מטשיזקוב), מרת בריינא (זיווג שני). **ילדיו** (מזיווג ראשון): הגאונים האדמו"ר רבי ישכר בער (אבי שושלת חסידות נדבורנה), האדמו"ר רבי ישראל מייר (האדמו"ר השלישי מקאליש), רבי שלמה מחברון (נודע כרבי שלמה מפרמישלאן), הרב יחיאל מיכל מנדבורנה (חתנו של רבי אהרן מברצ'יבה). **ילדיו** (מזיווג שני): הגאונים האדמו"ר רבי דוד אייזקסון מראמאן, ר' משה מקאליש, ר' אהרן אריה לייב מאיר. **בנותיו**: מרת רחל (נישאה לרבי צבי מקאליש), מרת חנה לאה (נישאה לרבי אהרן אריה לייב רדליך ממיקולאייב). **מרבותיו**: אביו, ר' אהרן אריה לייב מפרמישלאן, רבי לייב שרה'ס. **חברותא**: הגאון ר' יעקב לורברבוים (החוות דעת זצ"ל).

כבר בהיותו צעיר לימים, בבית חותנו הרה"ק רבי איתמר הכהן מטשיזקוב זי"ע, נצנצה רוח הקודש מתוך גרונו, כפי הנראה ממעשה שהיה בזמנו. פעם ישב בבית חותנו בערב שבת קודש. ביתו של רבינו היה פתוח תמיד לרווחה לכל עובר ושב. גוי אחד נכנס אל הבית וביקש פת לחם. באותה השעה נמצאו בבית רק החלות הריחניות שנאפו זה עתה לכבוד שבת קודש היו מונחות כבר על השולחן.

הרבנית לא רצתה לבצוע מחלה שלימה שאפתה לשבת קודש עבור גוי, ועל כן התנצלה בפניו שאין להם בביתה. הגוי עזב את הבית ופנה לדרכו, רבינו שישב בחדרו ולמד, שמע את הדו שיח ומיד יצא מן הבית, קרא חזרה לגוי, ואמר לרבנית בלשון שהיתה נשמעת כהערה בדרך צחות: "אם תחתכי את החלה - דם לא ייצא". הרבנית עשתה כמבוקשו, פרסה מן החלה והגישה אותה בפני הגוי יחד עם מאכלי שבת אחרים. הגוי סעד את ליבו והחיה את נפשו. לאחר מכן הודה בחמימות על הארוח ועזב את הבית. חלפו כעשרים שנה. רבינו נהג מידי פעם לנסוע למקומות שונים בסביבה בכדי לחזק את היהודים תושבי הכפרים והעיירות.

באחת הנסיעות שרבינו נסע להונגריה דרך הרי הקרפטים לפתע העגלה נבלמה ושודדים אימים התנפלו עליה. עד מהרה הם גברו על האנשים שהיו בעגלה, הוציאו אותם ואסרו את רבינו ומשמשי. הם לקחו אותם ליער. מדברי השודדים הבינו בני החבורה, כי סופם רע ומר והם מתכננים להרוג אותם.

בני החבורה התחננו לפני בורא עולם, שיוציאם מצרה לרווחה. השודדים הלכו עם החטופים במשך מספר שעות עד שהגיעו אל ראש השודדים. הם דיברו איתו והראו לו את היהודים השבוים. השודדים שאלו כיצד לנהוג בהם ומה לעשות בהם. כשראש השודדים את רבינו, לבשו פניו ארשת של הפתעה והתרגשות. נראה היה כי הוא מתאמץ להיזכר בדבר מה. לאחר מספר דקות שאל את רבינו, אם הוא שהה פעם בעיירה בשם טשיזקוב. כשרבי איציקל אישר את הדברים, הגוי נפל על צווארו, חיבקו ונישקו ביראת כבוד. לאחר מכן ביקש מחילה על כל אשר נעשה עימו והורה לחביריו השודדים לשחררו עם חבורתו לאלתר. כשהשודדים התמהים שאלו אותו לפשר הדברים, סיפר להם, כי לפני כעשרים שנה התהלך עני ורעב ברחוב ונכנס לביתו של יהודי זה, והלה האכילו והחיה את נפשו, ועתה שמח הוא להשיב לו כגמולו הטוב, ראש השודדים ביקש לתת לרבי מתנות, אבל הוא סירב לקבלם וביקש רק שיוורה לו את הדרך חזרה הביתה. כשחזר לביתו סיפר לאשתו מה שאירע. רק אז הובנו דבריו הקדושים לפני שנים רבות שאמר לאשתו: "אם תחתכי את החלה - לא ייצא דם".

בימי נעוריו, הגאון ר' יעקב לורברבוים למד שעות ארוכות בצוותא עם רבינו. כשגדלו ר' יעקב נודע כגאון מליסא ושימש כאב"ד בקאליש. יום אחד בתו של ר' יעקב נפלה למשכב. אנשיו יעצו לו לנסוע לרבינו כיוון שהיה מפורסם כפועל ישועות גדול, אבל הוא דחה הצעה זו ואמר: "שנינו למדנו יחד בימי נעורינו, לא אדע במה גדול כוחו מכוחי להיות פועל ישועות". אבל כאשר הרבה לדרוש ברופאים והם התייאשו מלמצוא רפואה למחלתה, בני ביתו הפצירו שיסע לרבינו ואמרו לו: "כל העולם נוסעים אליו ופועלים אצלו ישועות, מדוע אתה מפקיר את חיי בתך, מדוע לא תלך אליו?". בסוף הדברים עשו רושם, הוא שמע לעצה והסכים לנסיעה ואמר לעצמו: "לא אפסיד כלום, לכל הפחות אתראה עם חבר נעורים", ויצא עם בתו לדרך. כאשר ר' יעקב הגיע לבית רבינו, הצדיק יצא לקראתו בשמחה רבה ובמאור פנים, הושיבו לצדו וכיבדו מאוד, והשתעשעו בדברי תורה. בתוך הדברים ר' יעקב אמר לרבינו: "אומרים עליך שאתה רבי ופועל ישועות. רבים נוסעים אליך ממקומות רחוקים עם בקשות שונות, אמור נא לי, איך ובמה גדול כוחך ממני, הלא למדנו יחד בימי נעורינו?". רבינו אמר לו בענוותנות: "אתה צודק, אני לא יודע מדוע באים דוקא אלי, אבל כמדומני שגם אתה באת אלי הפעם בעניין כזה, למרות קושייתך", ר' יעקב ענה לו, "אכן צדקת" וסיפר את כל קורותיו עם בתו שחלתה במחלה אנושה וכי מאמצי הרופאים העלו חרס. ר' יעקב הוסיף ואמר: "הפצירו בי רבות לנסוע אליך, עד שנעתרתי לבקשה ובאתי אליך". רבינו אמר לו: "טוב עשית שבאת אלי, כי ישועת בתך קרובה בעזר ה' לבוא, אולם דע כי עליך להישאר כאן בשבת קודש, אני אתן לה לשתות מהכוס של הקידוש שלי, והיא תשוב לאיתנה ותבריא כאחד האדם". ואכן, מיד לאחר שהבת שתתה מהיין של הקידוש, חל שינוי במצבה לטובה, כעבור מספר ימים כבר עמדה על רגליה בריאה ושלמה כאחד האדם. (מעובד מתוך 'פרשת מרדכי')

כאשר רבינו היה מוטל על ערש דווי וחסידיו הרבים היו חרדים לשלומו, הרגיעם ואמר: "אל דאגה, עדיין אני לא נפטר מן העולם!". לאחר מספר ימים, רבינו פנה ואמר לאנשי ביתו: "היכוננו, כי בעוד שלוש שעות אסתלק מן העולם". בעוד הצער והפליאה מתגוששים על לב השומעים. ביאר וסיפר: "כשהייתי אברך צעיר לימים התגוררתי בבית חותני רבי איתמר. לעתים תכופות היה רבי לייב שרהיס בא ומסתגר בחדרו לשעות ארוכות. הסתקרנתי לקלוט משהו מן המתרחש לפני ולפנים, ניגשתי אל הדלת, כריתי אוזן והטיתיה אל הדלת, אבל מיד נפתחה הדלת ורבי לייב הופיע במלוא הדרתו ואמר לי: 'אברך, הכי לא ידעת שלגבינו הקיר הוא כמו מראה?! אנחנו רואים הכל, כשאומרים לא להיכנס אז גם אין להקשיב מאחורי הקיר. מה שלא אומרים לך, אינו בשבילך! אולם גם עבורך יש לי מה לומר, ועוד חזון למועד'. הדלת ננעלה. שמרתי את הדבר והמתנתי לשעת הכושר, בכל ביקוריו הבאים של רבי לייב שרה'ס הייתי מתכונן ומשתוקק שידבר עמי, אבל מילה וחצי מילה לא נאמרה, עד לביקורו האחרון, מעט לפני הסתלקותו, אז פנה ואמר לי: 'שלושה דברים ברצוני לגלות לך. את הראשון תבין מיד, את השני בחצי ימך, ואילו את השלישי תשיג שלוש שעות לפני שתעזוב את העולם'. כעת", רבינו סיים, "הבנתי את הדבר השלישי ויודע אני כי בעוד שלוש שעות ימלאו שעותי עלי אדמות, וכך הוה. כעבור שלוש שעות ו' שבט ה'ת"ד רבינו נפטר מהעולם.

בן אחיו הרה"ק רבי מרדכי'לע מנדבורנה זיע"א (בן אחיו הרה"ק ר' בערצא מסאטמאר) ראה פעם סימן של נשיכה על ידו של רבינו. הוא שאל לפשר הדבר, רבינו סיפר לו, שבצעירותו הגיעו פעם שלושה אנשים לבית אביו הקדוש זיע"א, שניים מהם היו אנשים גבוהים, ואחד מהם קטן בקומה.

כשהגיעו לבית הם אמרו שהם צריכים ליכנס לאביו. רבינו נכנס לאביו, ושאל אותו אם הוא יכול לקבל את פניהם. אביו סירב לקבלם כי לא רצה להפסיק בלימודו, רבינו יצא מהחדר ואמר להם שאביו כרגע לא יכול לקבל אותם מכיוון שהוא לומד תורה. כעבור שעה קצרה הם ניגשו שוב ושאלו אם הם יכולים עכשיו להיכנס לאביו.

רבינו שוב נכנס לאביו אבל הוא עדיין למד תורה ולא הסכים לקבל אותם. רבינו יצא מהחדר ואמר להם שגם כעת אביו לא יכול לקבל אותם. הוא אמר להם שנראה לו שהם מבקשים ללכת לאביו מכיוון שיש להם איזה סיכסוך. הוא אמר להם: "אולי אתם יכולים לומר לי מה הבעיה ואפשר ביניכם ולא תצטרכו להטריח את אבי על זה". שני הגבוהים אמרו לו שהם מסכימים שהוא במקום אביו יפשר ביניהם. להפתעתו המרובה הם סיפרו לו שהם שני מלאכי חבלה. הם הצביעו על האיש ואמרו הנפטר הזה היה חוטא גדול בחייו והוא נפטר זה מכבר. בשל מעשיו הוא נמסר בידם להוליכו מדחי אל דחי בכף הקלע, אבל הנפטר הזה צועק ובוכה שהיות והיה פעם אחת אצל הרבי הקדוש ר' ארון לייב מפרמישלאן על כן הוא רוצה שרבו זה יפסוק את דינו, כי בטוח הוא שיקל בדינו אחר שהוא עוד בעולם הזה. בבית-דין של מעלה שמעו את בקשתו של הנפטר והם הסכימו לכך לכן הם באו לבית רבינו כדי לשמוע את הפסק מהרה"ק ר' ארון לייב. רבינו המשיך לסיפר: "מיד כששמעתי מי הם, נרתעתי לאחורי, והתחרטתי כבר על שהסכמתי לנהל את הסכסוך מכיוון שלא ידעתי מהסיפור, אבל את דיבורי לא הייתי מוכן לשנות".

"אזרתי עוז ועמדתי על רגלי ואמרתי להם, שמענה בקולי, אני הנני בן לאאמו"ר הקדוש רבי ר' אהרן לייב מפרמישלאן והוא מורי ורבי מובהק, והגם שההלכה הוא שאסור לתלמיד להורות הלכה בפני רבו, מכל מקום: אבי הקדוש תמיד נוהר לעשות טובה ליהודי ולכן אני אפשר ביניהם".

"לאחר שביררתי ביניהם פסקתי כי הנפטר צריך להיות חופשי מידיהם של המלאכי חבלה, ונתתי לו תיקון אחר בשל מעשיו. מחמת שחיותם של המלאכי חבלה הוא ע"י שמצעים אנשים החוטאים בנפשותם, ועתה מחמת פסקי הוכרחי להניחו מידיהם, אחד משני מלאכי חבלה ניגש אלי, ונשך את ידי, וזוהי סיבת הנשיכה".

הגאון הרב זרח ראובן ברוורמן זצ"ל

יום ההילולא - ו' שבט

נולד בשנת ה'תרי"ח (1858) בהורודנה שבבלארוס והיה מבני ליטא. עלה לארץ בשנת ה'תרמ"ז (1886). עשר שנים לא זז ממקומו של מהרי"ל דיסקין. היה ממייסדי ישיבת מאה שערים וכיהן בראשות הישיבה (לצד הרב שאול חיים הלוי הורוביץ ולאחר מכן לצד בן אחותו של הרב שאול חיים, הרב יוסף גרשון הורוביץ). שימש בנוסף גם חבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. בשנת ה'תרס"ט (1909) בית הספר 'נצח ישראל' בפתח תקווה נוסד ביוזמתו וביוזמת חברת 'שומרי תורה' שניהלה את בית הספר. סייע לרב אליעזר שולביץ באיסוף הכספים בעבור הקמת ישיבת לומז'ה בפתח-תקווה.

היה בעל קול ערב במיוחד ושימש כש"ץ. גדול בצדיקותו ובמידותיו. לצד עיסוקו כראש ישיבה והתמדתו בלימוד התורה, הרבה לעסוק במעשי חסד ולסייע במסירות נפש לנזקקים, אם בהוצאות נדרשות לשבתות וחגים, אם זה בבגדים חסרים ובכל עניין שהיה צריך לעזור. בייחוד התאמץ בכל מאודו במצוות הכנסת כלה למשפחות שהוצאות החתונה הבסיסיות היו מעבר ליכולתם הכלכלית. אירח בביתו מפליטי

רוסיה ולא היה להם בארץ קרוב משפחה או מישהו אחר שיכול היה לעזור להם, ומספר האורחים שאכלו על שולחנו הגיע גם לשמונים נפשות כשכל ההוצאות עליו. נפטר ב-ר' שבט ה'תרח"צ (1938). חי כ-80 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים. לאחר פטירתו, חתנו הרב יצחק יעקב וכטפויגל נבחר למלא את מקומו כראש הישיבה.

אביו: ר' שמואל. **אישתו:** מרת בלה (לבית וכטפויגל). **מרבנותיו:** הגאונים ר' נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב מוולוז'ין), ר' מנחם נחום קפלן מהורודנה (רבו המובהק של ה'חפץ חיים') ור' משה יהושע יהודה לייב דיסקין (מהרי"ל דיסקין). **מתלמידיו הגאונים:** ר' בן ציון ידלר, ר' דוד סולובייציג (מח"ס 'אוצר ההדרנים'). **ילדיו:** ר' ישראל דוד (ממנהיגי הקהילה התורנית בפתח תקווה), מרת בלומה רחל (נישאה לר' יצחק יעקב וכטפויגל), ר' נחום אליהו. **מספריו:** יוזרת בחושך אורך- תולדות הג"ר זרח ראובן ברוורמן.

מעשה בגאון רבי זרח ברוורמן שמסר שיעור לתלמידיו בישיבת 'מאה שערים' בליל שבת קודש. שיעורו הפעם התארך והוא התעייף, והיה קשה לו ללכת לביתו, החליט לרדת לפנימיית הישיבה למצוא מיטה פנויה, ולנוח שעה קלה עד שיתאושש.

לפיכך נכנס לאחד החדרים, מצא מיטה פנויה ונשכב. **לאחר מספר רגעים, נכנס לחדר החשוך אחד התלמידים, והחל להרביץ מכות חזקות באיש השוכב, הלא הוא רבי זרח... רבינו התאפק, ולא פצה את פיו, שכן תפס שקרתה כאן איזו טעות איומה, ולא רצה להלביץ את פניו של התלמיד כשיווכח שהרביץ בטעות לראש הישיבה.**

למחרת התברר הסיפור. בישיבה היה סכסוך בין שני בחורים, ואחד מהם החליט להתנקם, ותוכניתו הייתה שכאשר חברו ילך לישון- ירביץ לו. לבחור נודע על התוכנית, ולא הלך לישון על מיטתו. רבי זרח שמצא לתומו את המיטה וספג את המכות - קיים בעצמו "ונפשי כעפר לכל תהיה". (סדרת תיקון המידות - כצאת השמש בגבורתו)

פעם אחת התקיימה אסיפה למען חיזוק הדת בירושלים, בה נכח רבינו, ראש ישיבת 'מאה שערים'. אחד הנוכחים התחיל לתקוף אותו בצעקות והאשמות, לעג וביזיונות. במשך כל אותו הזמן, הרב זרח עמד מן הצד ולא השיב דבר. כל הנאספים היו בטוחים שהצדק עם אותו תוקף שהרי 'שתיקה כהודאה'. לאחר האסיפה ניגשו לרבינו ושאלו אותו: "מדוע הרב שתק והסכים להתבזות, הרי זה חילול כבוד התורה, ומדוע לא גילה את האמת שאינו אשם?", השיב על כך הצדיק: "לו הייתי מגלה את האמת שלא הייתה ידי בדבר, מיד היו מבינים מי אשם, והיה מתגלה קלונו ברבים, וחז"ל לימדונו: 'נוח לו לאדם שיפיל עצמו לכבשן האש ואל ילביץ פני חברו ברבים' (ברכות מ"ג ב.).". (גדולי דורות)

בית רבינו היה פתוח לכל עובר אורח, רבים מפליטי רוסיה שעלו לארץ הקודש ולא היה להם כאן קרוב וגואל, מצאו אצלו קורת גג, וראו את ביתו כביתם ממש. לפעמים היו כשמונים איש מאוכלי שולחנו, ורבי זרח בכבודו ובעצמו היה מגייס את ההוצאות לכלכלתם. סיפר רבי מיכל מושקין, כי פעם אחת סר לבית הצדיק בערב שבת, וכשנכנס אליו מצא אותו שרוי בצער, ותמה על זה מאוד שכן הדבר היה מנוגד לדרכו בקודש, ומעולם לא ראה אותו במצב זה. כיוון שהרגיש רבי זרח בתמהונו, פנה ואמר לו: "צער של מצווה יש לי, כי במצב כזה כפי שיש לי כהיום, אהיה נאלץ לסגור את בית האש"ל שלי מיד אחר צאת השבת, כי עדיין אין אני רואה שום דרך ועצה להשיג כסף עבור הלחם של יום ראשון". אך מיד בסיום דבריו נענה ואמר "אל דאגה ר' מיכל, תשועת ה' כהרף עין".

אחר השבת סרתי לבית הצדיק פעם נוספת. לתמהוני ראיתי שהכול מסודר בבית האש"ל על צד היותר טוב. כל האורחים יושבים ואוכלים כרגיל, ולרוב פליאתי הלכתי אליו וביקשתי הימנו שיספר לי כיצד צמחה לו הישועה. "אדרבה ואדרבה" - ענה רבי זרח בשמחה - "בוא ואספר לך על החסד שעשה עימי הקדוש ברוך הוא. במוצאי שבת קודש בשווי מתפילת ערבית על יד הכותל המערבי כמנהגי, עברתי לתומי על יד שער יפו, והנה שמעתי קוראים בשמי, קרבתי אל מקור הקול ומחמת החשיכה לא הבחנתי היטב באדם שעמד שם, אך סבור אני שהיה זה אדם זר שטרם הכרתיו. לאחר ששאל בשלומי, אמר לי כלאחר יד: 'רבי זרח, בידי צרור מעות קטנות שמסרו לי למסור לכם'. ומיד לאחר מכן נעלם מעיני, ומחמת החשיכה לא ראיתו יותר. כשבאתי לביתי מצאתי שלושה עשר נאפוליון זהב, ואורו עיני לנוכח הישועה שצמחה לי ברגע האחרון, ועל ידה אוכל בעזרת ה' להמשיך ולקיים את בית התבשיל שלי".

הרבה לעסוק בענייני חסד, והיו אומרים עליו שאהבתו לעשות חסד היתה ממש כאדם התאב לאכול מעדנים בעת רעבונו. מעשי צדקתו היו במסירות נפש ממש, ובכל יום הקדיש מזמנו היקר כדי לדאוג למדוכאים, ולמלאות מחסורם של עניים וחולים וקשי יום, אם להוצאות שבת, ואם להלבשת עניים.

במיוחד היה עוסק בצדקה להכנסת כלה, ביגיעה רבה ובמאמץ נפלא, עד שכל דבר מעצור בתנאים ובזמן לא עמד בפניו. בערב יום כיפורים אחד נודע לו שתלמיד חכם אחד בעיר צריך לנסוע למרחצאות טבריה לפי פקודת הרופאים, ואין לו להוצאות הדרך והאכסון בטבריה.

מיד לבש מעילו, וכמה שעות לפני התקדש היום, יצא לקבץ על פתחי נדיבים. כאשר אחד מהם העיר לו: "הרי מצווה לאכול היום ומדוע כבודו מתעסק בדברים אחרים?". נענה רבי זרח ואמר: "אם תענית יום הכיפורים נדחה מפני פיקוח נפש, אכילה ושתייה של ערב יום הכיפורים לא כל שכן?!".

סח הגאון רבי יצחק זילברשטיין: "שמעתי שכאשר הכניס רבי זרח ברוורמן וצ"ל את בנו בבריתו של אברהם אבינו, הזמין לסנדקאות את רבי יהושע לייב דיסקין וצ"ל. הברית הייתה אמורה להתקיים לאחר הנץ החמה, אבל המהרי"ל דיסקין האריך בתפילת השמונה-עשרה שלו, וכשהגיע זמן קיום המצווה, עדיין עמד הגאון בתפילתו.

משראה אבי הבן כך, החליט שלא להמתין עד שהגאון יסיים את התפילה, ולקח לעצמו את הסנדקאות. כאשר סיים רבי יהושע לייב את התפילה, אמרו לו שהכול כבר לאחר מעשה. מסופר שהגאון ניגש לאבי הבן ונתן לו ברכת יישר כוח על שהזדרז ולא המתין לו ולא הטריח את הציבור".

"היה זה במוצאי שבת של חנוכה, כאשר כל הקהל מיהר לצאת מבית הכנסת על מנת לעסוק בהדלקת הנרות. כיוון שהציבור היה גדול, נוצר 'פקק' ליד הפתח, וחלפו דקות ארוכות עד שכל הציבור יצא מבית הכנסת. לפתע רואים המתפללים אדם ניגש אל החלון, וקופץ משם היישר אל הרחוב, ומשם ממשיך בריצה לביתו...

היה זה רבי זרח ברוורמן, שהתלהטותו למצוות כנראה לא ידעה גבול, והוא החליט שלא להמתין בתור הרגיל ביציאה מבית הכנסת, ועשה לעצמו 'קפיצת הדרך' כדי שיוכל להדליק כמה שיותר מהר. אם אנחנו מדברים על אותו רבי זרח ברוורמן, אני יכול להבין גם מדוע לא המתין עד שרבי יהושע לייב יסיים את תפילתו", אמר הרב. (עלינו לשבח)

הגאון המקובל האלוקי רבנו לוי סעדיה נחמני זיע"א

יום ההילולא - ז' שבט

ימי חייו י"א אדר א' תרפ"א - ז' שבט התשנ"ה

נולד לאביו הגאון החסיד רבי יעקב נחמני זיע"א ביום שבת קודש י"א לחודש אדר א' שנת תרפ"א. בעיר גדולה של חכמים ושל סופרים "מרקש". למד אצל רבותיו הגאונים רבי יעקב חזוט זצ"ל, רבי אברהם אביטבול זצ"ל, רבי כליפא לוק זצ"ל, ורבי יעקב דהאן זצ"ל. למד רבות עם אביו רבי יעקב זצ"ל בתורת הנגלה והנסתר. נביא כאן כמה מעשיות ששמענו מאנשי אמת על גדולתו ועיוזו נפלאותיו של רבנו זצ"ל.

צפיה למרחוק

היה זה בעת שמסר רבנו שיעור מעמיק כדרכו לפני תלמידיו, והנה לפתע נעמד רבנו והחל לשקוע דקות ארוכות במחשבות עמוקות. תלמידיו השתוממו מהמראה הנורא הזה, אך לא היה בהם העוז לפצות פה ולהפריע לרבנו במחשבותיו הקדושות, ולכן ציפו בדריכות לפתרון התעלומה שאכן לא איחרה לבוא. היה זה כאשר פנה רבנו לתלמידיו בצורה חד משמעית, והחל מדבר להם כמו נביא המבשר: "הסכיתו ושמעו דברי תלמידי היקרים, יודעים אתם כי נפשי נקשרה בנפשכם, ומאד מאד קשה עלי פרדתכם, אך דעו לכם, כי הגעתי להחלטה גורלית לעלות לארץ הקודש עם כל משפחתי, ואם תתפלאו מדוע לפתע אני אומר לכם זאת ללא הכנה מראש. הוא מפני, שעתה בעת שלמדנו בענין הבדלת הרקיע בין מים למים, נתגלה לי, שבעוד חמש שנים תהיה מלחמה גורלית וקשה בירושלים עיר הקודש, בעיקר על אזור עיר העתיקה והכותל המערבי, והיו שותפים במלחמה הזאת מדינות ערביות נגד הישוב היהודי בארץ הקדש, ובכ"ח באייר יד החילים היהודים תהיה על העלינה, ויכבשו את שריד מקדשנו מידיהם. ולכן מסיבה הכמוסה עמי, חייב אני להקדים ולעלות לירושלים, בטרם יבוא היום הזה". אחד מהתלמידים ששמע דברים אלו, והיה מצפה לראות איך יתקיימו דברי נבואתו של רבו, רשם לעצמו את התאריך ששמע מפיו, וצפה לבאות. שנים רבות חלפו לאחר המעשה המופלא הזה, ורבנו הגיע לביקור לשבוע ימים בעיר מונטריאול, קבלת פנים מכובדת עשו לרבנו בעת בואו בשערי העיר, והמתינו לו המונים רבים. באחד מהערבים הכינו בבית הכנסת נתיבות-חיים כנס קבלת פנים מפוארת לרבנו, בה השתתפו הגאון רבי דוד סבאח שליט"א הרב הראשי לקוויבק, וקונסול ישראל במונטריאול מר שלום כהן, אשר ברכו את רבנו על בקורו. בתוך הבאים שצבאו על בית הכנסת נתיבות חיים, היה גם אותו תלמיד הנזכר למעלה, שבמרוצת השנים נעשה ליהודי חשוב ונכבד בקנדה ד"ר ויקטור אביכזר, שלא מש מזכרונו כל אותו מעשה. לאחר שהחל האירוע הנכבד, וקדמו כל הנכבדים בדברי ברכה לרבנו, לא יכל ד"ר אביכזר להתאפק, ולמרות שהוא יהודי ביישן, אור עוז וקם לפני כל קהל, לספר את כל המעשה. וידוע ומפורסם שכל אשר דבר רבנו כן היה, ורוח הקדש שרתה עליו כבר מאז הימים...

כך גם היה בליל הושענא רבה - שנה קודם מלחמת יום הכפורים, הכריז רבנו זצ"ל בפני תלמידיו, על מלחמה שעתידה להתרחש בשנה הבאה, ואמר שהיא מסוגלת להתקיים בשני זמנים שונים: או בחדש ניסן, ואז זו תהיה מלחמה עם ישועה גדולה וניסים גלויים. או חלילה בחדש תשרי - כי אם היא תתקיים, אז, תצלנה אזנים משמוע, מפני שהיא תהיה קשה וכואבת. לדאבון הלב התקיימו דברי רבנו האחרונים,

ובעוד שהממשלה וראשיה היו רדומים משכרות הנצחון במלחמת ששת הימים, ולא העלו בדעתם שהאויב יעז להתקיף בפתע פתאום את צבא העל שהביס עמים רבים בששה ימים, דווקא אז העז האויב להפתיע במתקפה קשה ועקובה מדם. זה היה בזמן שישראל החזיקה בחצי-האי סיני בגולן וביהודה ושומרון. ולמרות שכמה ימים לפני יום הכיפורים שנת התשל"ד, החלו להתחולל שנויים ותנועות חשודות בפריסת הצבא המצרי, וגם המודיעין הישראלי התריע על כך שמצרים וסוריה מגייסות כוחות מילואים, וגם הרמטכ"ל דאז דרש משר הביטחון לגייס את כוחות המילואים בערב יום הכפורים, מה שבסופו של דבר גויסו כוחות המילואים רק בצהרי יום הכיפורים, כאשר המלחמה כבר פרצה בהתקפת פתע ביום כה לא צפוי, ולולא ה' שהיה לנו אז אבדנו בעניינו. למצרים היו יותר מאלף וחמש מאות טנקים, ועשרים ושש סוללות טילי קרקע-אוויר. המלחמה החלה כאשר היו כל בית ישראל מכוונסים בבתי כנסיות לתפלות היום הקדוש. התבוסה הייתה קשה מאד ומהירה, וצה"ל החל לארגן את ההגנה באיחור ובקושי רב. אך בחסדי שמים כבר ביום הראשון למלחמה הצליח צה"ל לבלום את התקדמות הסורים בגולן כוון הצפוני, שכמעט והצליחו לחדור לשטחן של ערים נושבות בצפון. כוון הדרומי, המצרים אפילו הספיקו לחצות את תעלת סואץ, ולחמו בסיני באמצעות מסוקים. קו הביצורים המכונה "קו בר-לב" - נהרס, ולא עמד בפני השריון המצרי. בנסי ניסים וברחמי השם המרובים, לאחר אבדות רבות, לא עזב השם את עמו, והצבא הישראלי הדף את הסורים בצד הצפוני, ואף הצליח לחדור עד פרברי דמשק. ובדרום אף חצה את תעלת סואץ, וכתר את הארמיה השלישית המצרית. רבי יצחק טפירו אחד מתלמידי רבנו, שנכח באותו מעמד שהיה בליל הושענא רבה כמסופר למעלה, מספר: שבאותו יום הכיפורים הוא היה מתפלל בעיר חיפה אצל רב הטכניון דאז, ובעת שהיו בדרכם לבית הכנסת, שעטו מעל ראשם, כמה מטוסי קרב לכיוון הצפון. אז נזכר רבי י.ט במה שאמר רבנו בהושענא רבה, והצטמרר כל כולו - האומנם החלה אותה מלחמה קשה שניבא הרב נחמני. רבי י.ט לא יכל לחסום את פרץ רגשותיו, ופנה אל רב הטכניון בחרדה בשתי מלים: "המלחמה החלה!"

איזו מלחמה? שאל. המלחמה שעליה דיבר הרב נחמני אשתקד בליל הושענא רבה. השיב לו רבי י.ט. אך חברו ביטל את השערותיו הפזיזות של עמיתו, וטען שעדיין אין מעובדה זו שום ראיה המצביעה כי פרצה מלחמה, ויתכן שזה רק תרגיל צה"ל שגרת...

ואכן, השמועה על פרוץ המלחמה לא הגיעה למתפללים אלא רק בשעות הצהריים, כאשר החלו משאיות הצבא לאסוף חיילים מבתי הכנסת. אך רבנו ידע את כל אשר נעשה, ושפך את שיחו לפני השם יתברך שיושיע ויציל את עמו מהגזירה הקשה. ועוד בטרם נפוצה השמועה על פרוץ המלחמה, גילה רבנו לתלמידי שכתב החלה המלחמה שעליה כבר דובר, ושצריך להרבות ברחמי שמים, לכן בקשם שלא ילכו לבתיהם, אלא ישוהו בבית הכנסת לקריאת תהלים בבכיות ובתחנונים, וכך עשו. רק לתלמיד אחד שהיה בדרגה גבוהה בצבא אמר לו שילך לביתו כי צריכים לו. וכך היה.

הימים היו ימי חג הסוכות - ימי השמחה, אך לבו של עם ישראל היה שבור ורצוף. רק בחסדי שמים שלא עזב השם את עמו גם בעת הקשה הזאת, ולמרות התבוסות הקשות שנחלנו, הדף השם את הסורים והמצרים, והשיבם אחר. ליל הושענא רבה הגיע, רבנו מכנס את תלמידי לסוכתו ללימוד שיעור משך כל הלילה כנהוג. והנה בעת חצות לילה בקשו התלמידים מרבנו שיאמר כמה מלים לאור המצב שהיה עדיין קשה. פתח רבנו את פיו ואמר: "דעו לכם תלמידי היקרים, כי עוד הלילה הזה ליל הושענא רבה, יחצה צה"ל את תעלת סואץ". תלמידי רבנו שהיו דברי רבם נאמנים עליהם, וידעו כי כל דבריו מן

המקדש הם יוצאים, צפו בדריכות לבוא הבשורה - שאכן זה"ל יחצה את תעלת סואץ. רק לאחר יומיים נתנה הרשות לפרסם בתקשורת, שאריק שרון עם פקודיו חצו את תעלת סואץ, היה זה בליל הושענא רבה שעה לאחר חצות הלילה.

מעשה בעגונה

באחד מיישובי הארץ, קרה מקרה נורא, איש אחד עזב את ביתו ולא השאיר שום עקבות להיכן פנה והלך, אשתו של האיש נהפכה לעגונה ולאמנה חיה. כך עברו שלוש שנים ושום פתרון לתעלומה לא נראה באופק. באותו ישוב שבו התגוררה האישה, התגורר יהודי בשם רבי משה איש יקר רוח, שהתייעץ עם רבנו לעתים תכופות. סיפורה של ה'עגונה' נגע ללבו של האיש, והציע לעגונה לבוא אל רבנו ולבקש את עזרתו, שמן הסתם יהיה מוכן לעזור לה. תיאמו השנים מועד להיפגש בבית רבנו בירושלים.

כשהגיעו השנים סיפר רבי משה לרבנו את הסיפור העצוב, ושאל מה ניתן לעשות. ביקש רבנו מרבי משה שיאמר לאישה, שאם היא מעוניינת שהוא יטפל בעניינה, זה אך ורק בתנאי שהיא תהיה מוכנה לקבל על עצמה לעשות כל מה שיאמר, ואם היא לא תסכים לבקשה זו, הוא אינו יכול לעזור לה במאומה. שאל רבי משה את האישה האם היא מוכנה לקיים את כל דברי הרב במלואם, אמרה האישה שהיא מוכנה לשמוע. חזר רבי משה אל הרב, ואמר שהאישה מוכנה לשמוע. אמר לו הרב שהיא אומרת זאת רק מהשפה ולחוץ, אך היא לא מתכוונת למה שהיא אומרת. כך הדברים חזרו שלוש פעמים, ורק בפעם הרביעית כשהאישה פרצה בבכי אישר הרב שהפעם היא דברה באמת ובתמים, והוא מוכן לעזור לה. והנה תוך כדי שהם מדברים עם הרב, לפתע הם רואים שהרב כלל לא מדבר איתם, ולמראית עין נראה שתדמיה נפלה עליו והוא ישן. עודם מתפלאים, ולפתע הרב מתנער מתרדמתו ומבקש מרבי משה להביא לו דף ועט.

אז החל הרב לרשום על הנייר כתובת מדוייקת כולל שם הרחוב ומספר הבית באחת המדינות בארצות הברית. אז פנה רבנו לאשה ואמר, אני רואה את בעלך כרגע נמצא אי שם באיזה בית-דפוס ועוסק בניירות, והוא חי שם עם גרושתו לשעבר, צריך לשלוח מיד שליח מבית הדין של אותו אזור, ששיג מהבעל את גיטך כדת וכדין. וכך היה... לאחר כשבועיים קבלה העגונה את גיטה...

בזכות קדושת השבת

יש סיפור מופלא המראה בעליל את צפייתו למרחוק של רבנו. סיפור זה אירע כאשר התארח רבנו בשבת קודש, באחד היישובים בארץ, אצל חתנו. לא הרחק מהיישוב שבו התארח רבנו שוכן כפר ערבי, ולעתים לא רחוקות היו מסתננים מהכפר נערים ערביים, ומבצעים גניבות ביישוב היהודי, פעם זה טרקטור, או מכונית, או כל דבר מזדמן. לנערים ממשפחה אחת ביישוב היו סוסים לרכיבה, והסוסים היו קשורים ליד ביתם, והנה אירע שבאותה שבת שבה היה רבנו מתארח ביישוב, חדרו הפרחחים הערביים ליישוב באישון לילה, וגנבו את הסוסים הקשורים לבית בלי לעורר את תשומת ליבם של אנשי הישוב. הכל נמו את שינת השבת העריבה, והפרחחים הללו הצליחו במזימתם וישבו לביתם בשלל של שני סוסים. בוקר בהיר של יום שבת זרח על הארץ, יהודי המקום רצים לתפילת שחרית, גם נערי הישוב בעלי הסוסים התכוננו כבר לצאת את ביתם לבית הכנסת, והנה העיר אחד הנערים את תשומת לבו של אחיו - מה השקט המוזר הזה מאחורי הבית... הסוסים שתמיד השמיעו קול צהלות של שמחה בבקר של יום, הנה עתה נדמו מאין קול... מבט קל לאחורי הבית פתר את התעלומה... לאן נעלמו הסוסים בעיצומו

של יום השבת? שאלו איש את אחיו... בינתיים נלך להתפלל את תפילת השבת, ורק לאחר מכן נתפנה לפתרון התעלומה – אמר הגדול שבהם. חלפה תפילת שחרית מרוממת בצוותא עם רבנו, הכל מברכים את רבנו בברכת שבת שלום, וחלק גדול מהקהל מלווהו לבית חתנו-מארחו לסעודת השבת. בעיצומה של סעודת שבת עם רבנו, והנה נקישות על דלת הבית, הדלת נפתחת והנה הנערים בעלי הסוס בפתח, באו לבקש את עזרת אחד מבני הבית הגדולים לעזור להם לחפש את הסוסים האובדים. כל העת היה רבנו עסוק בדברי תורה בענין פרשת השבוע, והנה לפתע פונה רבנו לנערים ואומר להם דברי נבואה של ממש. אך קודם לכן מזהיר אותם רבנו מלעסוק בחיפוש הסוסים בשבת קודש, כי יש בזה חילול שבת. לאחר שקיבל רבנו הבטחה מהנערים שידחו את החיפושים לאחר השבת, אמר להם רבנו שאין להם צורך לחפש את הסוסים, כי הסוסים נמצאים לא הרחק בכפר הסמוך במקום כזה וכזה, והם נגזלו על ידי נערים ערביים, והבטיח להם רבנו שאם לא יחללו את השבת בשביל הסוסים, הסוסים ישובו בחזרה אליהם בלי שום פגע. קיימו נערי הישוב את דברי רבנו וחזרו לביתם לשמחת השבת. בצאת השבת יצאו נערי הישוב את ביתם לעבר המקום שבו ציין רבנו, והנה פלא! כל דברי רבנו התקיימו במלואם, למרבית הפלא הם רואים את הנערים הערביים שגזלו את הסוסים באים לקראתם עם הסוסים, וכשהתקרבו יותר, שאלו אותם הנערים הערביים האם אתם מחפשים את הסוסים האלה... נטלו הנערים המופתעים את הסוסים ושובו לביתם ששים ושמים על הישועה בזכות שמירת השבת...

כאן תבנה עיר

לאחר החזרת הישוב "ימית" בדרום, החליטה הממשלה ליישר שטח רב במקום שנקרא היום "מעלה אדומים" בלי כוונה מוצהרת לבנות במקום, אלא בכדי להראות נוכחות בשטח, שלא ישתלטו עליו ערבים בדואים מהסביבה. לשם כך שלחה קבלן גדול שיבצע עבודה זו. באותה עת פנה רבנו לאחד מתלמידיו הנאמנים – רבי אליהו מלול הי"ו בבקשה מאוד מיוחדת. לרבי א.מ. היה רכב גדול של עשר מקומות, ובנוסף לכך היה הוא משמש בקודש כגבאי בבית הכנסת של רבנו, ולכך ביקש ממנו רבנו שבמשך כמה ימים יאסוף כל בוקר עשרה אנשים מבית הכנסת, ויסעו לתפילת שחרית באותו המקום שהיום נקרא מעלה אדומים. יום אחד אף הפתיע רבנו את תלמידיו, וביקש להצטרף גם הוא לנסיעה לאותו מקום. לאחר התפילה במקום, פנה רבנו לקבלן המבצע את יישור השטח, וחזקו בדברים מפתיעים מאוד: "כאן בעזרת ה' תבנה ותכונן עיר ואם בישראל – המשך לעבוד בכל העוז" – כך אמר לו רבנו – דבר שלא עלה בהשערה אפילו אצל הדרג המדיני של הממשלה, ורבנו כבר ראה הכל בעיני רוחו. ושם נבנתה העיר מעלה אדומים מזרחית לירושלים.

השטריימל בשמחת פורים

פעם בעיצומה של שמחת פורים בבית רבנו זצ"ל, קמו בניו וחתניו של רבנו, ויצרו עמו מעגל ריקודים. קול השמחה הגיע למרחקים, וההולכים סמוך לביתו של רבנו בשומעם את קול השמחה בשיר וזמר היוצאים מביתו של הרב, נצלו עובדה זו להיכנס ולהצטרף למעגל הריקודים עם רבנו. בין הנכנסים היה יהודי שהיה חובש על ראשו שטריימל. והנה בתוך שלהבת השמחה שהלכה וגדלה מרגע לרגע, אותו יהודי חובש השטריימל הסיר מעל ראשו את השטריימל, והניחו על ראשו של רבנו, בנצלו את העובדה שרבנו שקוע כולו בחדוות הפורים. והנה לפתע השתנו מראה פניו של רבנו, ולתדהמת הנוכחים הסיר רבנו מיד את השטריימל מעל ראשו בזעקת: "שעטנז!"... היהודי בעל השטריימל לקח את דברי רבנו

ברצינות רבה, ולאחר פורים שלח את השטריימל למעבדה לבדיקת שעטנו, ולהפתעתו אכן נמצא בבטנו צמר ופשתים, כדברי רבנו...

שכיב מרע שקם לתחיה

רבי אלעזר רבני הי"ו מספר מעשה שהיה עם אביו ז"ל לפני הרבה שנים. באותו הזמן לקה אביו בכמה התקפי לב קשים, והוזקק לאשפוז ממושך בבית הרפואה. מצב בריאותו הלך והחמיר מיום ליום, עד שאיבד את הכרתו. אביו הועבר למחלקה של טיפול נמרץ במצב של גסיסה. הרופאים לא בשרו טובות בלשון המעטה, ובכך הכינו את בני המשפחה לגרוע מכל. בנוסף למצב המדורדר בלאו הכי, קרתה גם תקלה מצערת מצד האחות שמשום מה לא פקקה היטב את כפתור הזריקה שממנו עובר המזון לכלי הדם, ודם רב איבד החולה משך כל הלילה, הדברים הורגשו לקראת הבוקר בפרפורים עזים אצל החולה המיוסר. רבי אלעזר ראה את המצב ההולך והמחמיר שלא הותיר לו לשבת באין מעשה. מיד נסע לאחד מצדיקי הדור שעמו עמד בקשר במשך שנים רבות, אך לצערו הרב לא נתנה לו הרשות להיכנס אל אותו צדיק. בניסיון נוסף רץ משם לעבר ביתו של אחד מהצדיקים הנסתרים שחי באותה תקופה, והתגורר בקרבת מקום לביתו של אביו. ענה לו אותו צדיק בצער שהוא אינו יכול לעזור לו בענין. אבל יש בשכונת רמות יהודי צדיק גדול שהוא גדול עולם וגאון עולם, והוא בוודאי יוכל לעזור לך. עצביו של רבי אלעזר היו כבר די מתוחים, והיה עליו לאזור הרבה כוח על מנת לנסות שוב, ולהשים את פעמיו לדרך העולה לשכונת רמות. הפעם עם מעט תקוה שנסך בו הצדיק הנסתר. רבי אלעזר מקיש על דלת ביתו של רבנו, היה זה בשעות הבוקר המאוחרות, רבנו שהיה נמצא בחדרו באותה עת ועוסק בעבודת הקודש, יצא בעצמו לקראת רבי אלעזר ושאל לרצונו.

סיפר רבי אלעזר לרבנו את צרתו הגדולה, וניסה בדבריו גם להדגיש לרבנו שהזמן הוא קריטי, וחלילה כל רגע הוא עלול לשמוע חדשות שלא בעבורן הוא הטריח את עצמו לבוא לבית רבנו. והנה רבנו כאילו מתעלם מכך שהזמן קצר וגורלי כל כך, ובמקום לטפל מיד בנושא, מבקש ממנו רבנו שיבוא אליו בשעה חמש אחר הצהריים, ויביא עמו דמי פדיון. רבי אלעזר לא יכל לעמוד בבלבול הרגשות שהתחוללו בקרבו, מצד אחד אין הוא יכול להתנגד לדברי רבנו. אך מצד שני אביו שוכב על ערש דווי וכל רגע הוא קריטי. בסופו של דבר המחשבה השניה הכריעה אותו, מה שדחף אותו מיד לעמוד ולהתעקש שרבנו יואיל בטובו לא לדחות את הענין לזמן מאוחר. אך כאן נתקל רבי אלעזר בהפתעה רבה מצד רבנו שלא נתן לו להמשיך ולטורדו, רבנו חזר ואמר בתוקף רב את דבריו הראשונים – שישוב אליו בשעה חמש אחר הצהריים עם דמי הפדיון ולא הוסיף לדבר, רק רמז לו במבטו החודר שלא יוסיף לגזול את זמנו היקר. בלית ברירה יצא רבי אלעזר מביתו של רבנו במצב רוח קודר ומתוסכל. היה עליו להשיג את הכסף עבור הפדיון מה שלא היה באותה עת בכיסו, ורק במאמצים רבים הצליח להשיג את דמי הפדיון. בשעה חמש אחר הצהריים הגיע רבי אלעזר לבית רבנו עם דמי הפדיון, רבנו עשה בהם את הפעולה הראויה. ולאחר מכן פנה לרבי אלעזר ואמר: "בעזרת השם יתברך אביך יבא מחוליו, וכבר מחר יצא מבית הרפואה אל ביתו". רבי אלעזר לא האמין למשמע אוזניו, איך זה יתכן שאביו הגוסס שגם איבד כל כך הרבה דם, כבר יצא כל כך מהר מבית הרפואה... מחשבות רבות עלו במוחו, אך בכל זאת ניסה לחזק את עצמו באמונת החכמים שהייתה לו, וציפה לישועה. לקראת ערב רבי אלעזר רצה לחזור לבית הרפואה בשביל לבדוק אם מצבו של אביו השתפר לטובה מאז הבוקר, אבל חש עייפות רבה בכל גופו, כנראה ההתרוצצות והלחץ הנפשי בו היה נתון באותו יום מפרך עשו בו את אותותם, ולכן עלה על יצועו לשינה

קלה. כשהתעורר מצא את עצמו לתדהמתו בבוקרו של יום חדש, אך מיד התעשת וקם בבהלה, השאלה כמו מעצמה קמה ונזדקרה במוחו – מה מצבו ושלומו של אביו... מיד קם רבי אלעזר ונטל ידיו בחיפזון, ובתוך שעה קלה הגיע לחדר בבית הרפואה בו שכב אביו.

כמעט שהתעלף בעת שנכנס לחדר, המיטה עליה שכב אביו ימים רבים הייתה ריקה, המחשבה ההגיונית ביותר שעלתה וצצה מיד במוחו, זהו הנה כבר הגיע הגרוע מכל, וכבר הספיקו לפנות את אביו ממיטתו לחדר הקירור... חושי התערפלו בדקות של דומיה עם מחשבות מעורבים, ושאלה ניקרה במוחו היכן היא הבטחתו של הרב נחמני שאביו יצא היום מבית הרפואה בריא ושלם... עודו תוהה, והנה הוא שומע קול מוכר שחצה את הלך מחשבותיו, וקורא בשמו: אלעזר, להיכן נעלמת בני היקר? רבי אלעזר מסתובב לעבר מוצא הקול שלא היה אחר מאביו, בברכיים כושלות מההלם שאחזו התקדם אל אביו וגעה בבכיה על צוארו. מיותר לציין שכבר באותו בוקר יצא אביו של רבי אלעזר מבית הרפואה להשתוממותם של רופאיו הנדהמים.

אחרית ימיו

כל ימיו היה רבנו מיצר בצערה של השכינה, ובצערם של ישראל, ופעל רבות לקירוב הגאולה, ואף כתב קונטרסים רבים והפיצם ברבים בשביל שידע עם ישראל מה עליו לעשות בכדי לקרב את הגאולה, בשנת תשמ"ח כתב את "קריאה קדושה", שמטרתו העיקרית הייתה הסברה לגדולי ישראל לדעת את חובתם באחריות על כלל ישראל. בשנת תש"ן כתב את "כיצד נגאלין", בו הסביר לעם היושב בציון את תנאי הגאולה. את הקונטרס הזה נתן לעיון לכ"ק האדמו"ר מליובביץ זיע"א, והאדמו"ר בירכו להצלחה ושיפוצו מעיינותיו חוצה. ולאחר מכן הרחיב לכתוב ולעורר בקונטרס "וענתה השירה הזאת", בבארו את שירת האזינו על פי דברי נבואתו של משה רבנו ע"ה. וזו יצאה לאור מיד לאחר פטירתו.

רבנו נתבקש לישיבה של מעלה במוצאי שבת פרשת בא שנת התשנ"ה, ומנוחתו כבוד בהר המנוחות גבעת שאול. תנצב"ה.

ח' שבט

הרב יצחק טייב בעל 'ערך השולחן' זצ"ל

יום ההילולא - ח' שבט

נולד בטוניס בשנת ה'תק"ג (1753). מגודל שקידתו חלה חולי עצום עד שאחזו רפיון גדול בכל אבריו. הרופאים גזרו שיוליכוהו לכפר אחד בגובה ההר מפני שהאוויר שם נקי וזה יועיל להחיות את אבריו, עורקו וגידו. רבינו לא שעה לדבריהם, ובתוך הכפר לא נח ולא שקט מעסק התורה ושקידתה, כי אם זמן מועט בכל יממה. על אף שהיה סגי נהור בעינו האחת, נבחר לשמש כדיין בבית דינו של הגאון ר' שלמה אלפסי זצ"ל. גאון בנגלה ובנסתר. בשנת ה'תקע"א (1811) התמנה לראב"ד ורב ראשי בטוניס, וכיהן במשרה זו עד לפטירתו.

ענוותן מופלג. בספר 'פרי קודש' מובא כי אם הרב הבחין, שאחד מבעלי הדינים לא היה מרוצה מפסק דינו, היה קורא לו ואומר: "בני, בוא ואראך אשר חלילה לא בדיתי את הדין מליבי", והיה פותח את הספר

ומראה לו באצבע בכתב מפורש, וטורח עימו להבין את מיצוי הדין ועומק ההלכה כפי שהורה. **מסופר שרבינו בא בחלום לחכמי דורו והודיע להם כי הוא נשמת האמורא אביי. נפטר ב-ח' שבט ה'תק"ץ (1830).** חי כ-77 שנים. ציונו בבית-החיים החדש הורג'יל שבטוניס.

אביו: הגאון ר' בנימין. **מרבתי:** הגאונים הצדיקים ר' יוסף זרקא (רבו המובהק) ור' שלמה אלפסי (מח"ס 'משחא דרבותא'). **מתלמידיו:** הגאונים ר' חיים דוד יצחק הכהן טנוג' (ממלא מקום רבנו כראב"ד), ר' ישועה בסיס. **ילדיו:** ר' יוסף (נפטר שנה לפני אביו) ור' משה. **מספריו:** ווי העמודים - על ספר היראים לר' אליעזר ממין • ויזרע יצחק-חידושי תורה עפ"י הפרד"ס • חקת הפסח - על ש"ע הלכות פסח • ערך השלחן - על ש"ע • ספר הזכרון - כללים בש"ס ובפוסקים.

על ענוותנותו המופלאה סיפר ר' שושן כהן (בנו של ר' כלפון משה הכהן), שכאשר התמנה לראב"ד ביקשוהו הציבור ללבוש מלבושים מכובדים כפי גודל תפקידו הרם, ולא רצה עד שהכריחוהו שזה כבוד הציבור. גם ביקשו ממנו לעבור לדירה מכובדת ולא הסכים, וכאשר לא יכלו להשפיע עליו הכינו עצים ואבנים שצריכים להכנת הבניין, וכאשר יצא ללשכת בית הדין סתרו את הבניין הישן ותיקנו את המקום. כאשר חזר בערב, לא הכיר את הבית והתחיל לחפש את ביתו, עד שיצאה אשתו לראות מדוע הוא מאחר ומצאה אותו ליד הבית נבוך, כי לא מצא את דלת הבית.

מובא בהקדמת 'ספר הזיכרון', כי כאשר רצו להוסיף על משכורתו לא הסכים בשום אופן באמרו כי בעניין האוכל אין שום טענה, שצריך להוציא יותר בשביל גודל משרתו הרמה. פעם היה לרבנו סכסוך עם אנשי קהילתו ונאלץ לעזוב את משרתו. מיד פנו אליו ק"ק פורטוגיזים ונעתר להם. בסוף השבוע שילמו לו משכורת עצומה כחמישים ריאל (בני הקהילה היו עשירים). רבנו החזיר להם את הכסף, והשאיר לעצמו רק 15 ריאל, כאשר היה נוהג לקבל מקהילתו הקודמת.

בהיות בחור צעיר, פעם בערב שבת קודש היה עובר על יד אחד מבתי הכנסיות של אחד מגבירי תונס ושועיה ממשפחת 'עתאל' בשעת המנחה, והיה חסר להם אחד להשלים את מניין, ויקראו לו להיכנס, ויען, כי הוא כבר התפלל אבל מוכן להיכנס להשלים מניין. כאשר נכנס ראה והנה בביה"כ נמצאת ספריה תורנית מלאה ספרים. ויעמוד על ידם ויוציא אחדים מהספרים לעיין בהם. בעל הבית היה מסתכל עליו בעין חודרת, וראה, שהוא מעמיק מתוך עיון. אחרי התפילה פנה אליו וישאלהו: "האם הספרים מצאו חן בעיניך?" - "כן, יש בהם ספרים חשובים", ענה הבחור. "האם ברצונך לגור אצלי בחדר שעל יד ביה"כ ללמוד שם, ואני אטפל בכל צרכי פרנסתך?" שאלו הגביר. "אני מסכים", ענה הבחור, כי היה יתום מאמו וחי במצב של דוחק ועוני. משרתו של הגביר היה מטפל בכל יום להביא לו ארוחותיו. כל בני הבית היו קוראים לו בשם "רבי" סתם.

קרה מקרה, בערב פסח הגביר שחט כמה כבשים לחג, וכאשר בקעו את ראש אחת הבהמות מצאו מים במוח. אשת בעל הבית, נבהלה כי היה זה ערב חג והזמן דחוק ושלחה את המשרת ללכת לשאול את הרב. המשרת חשב שכוננתה על הרב הצעיר המתגורר אצלם בבית, כי רגילים היו לקרוא אותו בשם 'רב'. וישאל מה הדין. הבחור הצעיר עיין בספרי הפוסקים והתיר. כאשר חזר המשרת לגבירתו והודיעה על ההיתר, הריעה משמחה. רבינו הלך לחוג עם משפחתו. כאשר היו מסובים כל בני משפחת הגביר,

סיפרה הגברת לבעלה על מה שקרה, ושאלה חלילה הבשר היה נטרף- הייתה נגרמת תסבוכת גדולה, אך הבשר הותר הודות לרב, שהתפנה לעיין בשאלה למרות שבוודאי היה עסוק בערב החג.

ביום חג הפסח היה להם מנהג, אשר גדולי העיר הולכים אחרי תפילת שחרית לבית הרב לקבל את ברכתו. עימם היה גם הגביר 'עתאל', ואחרי שקיבל את ברכת הרב הביע את תודתו על שנטפל אליו ביום ערב החג למרות היותו טרוד, והוציא את הדין לאורה. הרב הראשי בעיר תוניס היה מוהר"ר שלמה אלפסי זצ"ל, והיה מטבעו קפדן גדול, אם מישהו מורה הוראה בלי שקיבל רשות ממנו.

כאשר שמע את הדברים מהגביר התפלא מאוד כי לא באה אליו שום שאלה מביתו. מיד שלח את שלווחו לקרוא למשרת כדי לברר מה קרה. כאשר נכנס המשרת שאל הרב: "איזו שאלה הבאת לי אתמול?" - "רבי! לא לפניך הבאתי שאלה, כי אם לפני הרב של הבית". פנה הרב לגביר וישאל לפשר הדבר. הגביר הסביר שזהו בחור צעיר, שקוראים לו 'יצחק טייב'. מיד שלח את המשרת לקרוא לבחור. כל הציבור שהיו באותה שעה בבית הרב. בינתיים הגיע הבחור כשהוא עטוף בגלימתו. שאל אותו הרב: "מי נתן לך רשות להורות?" - "אדוני הרב, הוריתי רק בתוך המשפחה", ענה. "נניח כדברך, אך לפי הנידון ששמעתי, הייתה הוראתך שלא כהלכה!". מיד הוציא הבחור מחיקו מחברת ובה כתובה תשובה ארוכה - ובה הוכיח בראיות ברורות שעל פי הדין מותר. כאשר קרא הרב את התשובה, עמד ונשקו על ראשו ואמר לגביר: "זהו יצחק שאמרת? זה רבי יצחק טייב!" ויצא הרב הצעיר לעיני כל הציבור, והתמנה לחבר בית הדין.

הצדיק התפרסם בעיני הכל כיוודע לפתור בעיות סבוכות. אפילו מלך טוניס ובעיני ממשלתו העריכו והעריצו את פקחותו של הרב. סיפר הרב ר' אליהו רכאח (רוקח): "פעם באו שני מוסלמים להתדיין לפני המלך בענין סכסוך שכנים שהיה להם פרדס לכל אחד ושני הפרדסים סמוכים וגובלים. ויהי היום נאלץ אחד מהם להעדר מהעיר למשך תקופה ארוכה וביקש משכנו שישגיח ושישמור על הפרדס שלו מפני הגנבים והמזיקים עד שובו מנסיעתו.

ההפרדה בין פרדס לפרדס נעשתה באצמעות עצים גדולים שהיו נטועים בין הגבולות. כאשר השכן נסע, חמד השכן שנותר את הקרקע של חברו והחליט להגדיל את השטח על חשונו. מה עשה? קם ועקר את העצים שהיו נטועים כגבול בין הפרדסים והיות ובשטחו של שכנו עצי פרי הדומים לפרדס שלו, נטע את אותם עצים שהיו מסמנים הגבול אחרי מרחק רב, ובזה רצה להשיג את גבול שכנו.

לאחר זמן כשחזר השכן מנסיעתו הרגיש כי חברו שסמך עליו - חמס את שטחו. אך שכנו הכחיש את העניין בכל תוקף. היות ולא היו לו כל הוכחות באשר לשטח הפרנס, נאלץ להגיש תלונה לפני המלך. כאשר זימן אליו המלך את שניהם למשפט - לא הצליח המלך לברר עם מי הצדק והיה נבון מאוד מעצם העניין. בלית ברירה פנה המלך אל רבינו וביקש ממנו להוציא לאור משפט זה. רבינו הציע למלך שיקחו את הפרד של השכן ושיריצו אותו ממקום רחוק בכיוון הפרדס ויראו היכן יעצור, היות והפרד רגיל תמיד בשטח אדונו. הם עשו כדברי הצדיק וראו איך הפרד הולך עד שנעצר על יד הגבול המקורי.

מיד חפרו באותו מקום ומצאו באותו מקום את שורשי העצים הישנים שנעקרו ויצא הצדק לאור. הגוי בעל הפרדס הגזול שיבח את הרב בעיני כל חבריו ומוקיריו ואף הביא מתנה חשובה להרב שהוציא את משפטו לאור. אך הרב בשום אופן לא רצה לקבל ממנו דבר, ואמר לגוי: "אם הייתי מקבל מתנות - לא היה ה' מאיר עיני לדון דין אמת לאמיתו".

הגאון הרב רפאל הלוי שמואלביץ זצ"ל

יום ההילולא - ט' שבט

נולד ב-ט"ז כסליו ה'תרח"צ (1937) במיר. נקרא על שם סבו, הרב רפאל אלתר שמואלביץ (חתן ה'סבא מנובהרדוק' וראש ישיבות סטוצ'ין וגרודנא). בתקופת מלחמת העולם השנייה נמלט עם הוריו לוילנה, משם הגיעו לקובה שביפן. לאחר כתשעה חודשים היפנים הגלו אותם לשנחאי. עם תום המלחמה בשנת ה'תש"ה (1945) המשפחה עברה לארצות הברית ולאחר כחצי שנה עלו לארץ ישראל ובחרו להתגורר בירושלים. למד בבית הספר 'בנה' ובישיבת 'תפארת צבי'. עוד לפני שהגיע לגיל בר-מצווה למד בישיבת מיר הקדושה לצד אביו, כשהכל העידו על גאונותו וכישרונותיו הברוכים מחד, ועל שקידתו בתורה באופן מופלא ממש שהפליאה את כל רואיו. בעודו בחור צעיר התפרסמו דברי תורתו בכתבי עת תורניים שיצאו באותם ימים.

בשנת ה'תשכ"ד (1964) כשנתיים לאחר נישואיו התבקש לשמש כר"מ בישיבת 'חברון כנסת ישראל'. במקביל שימש בתקופה זו כר"מ בישיבת 'קול יעקב'. בהמשך הצטרף למערכת האנציקלופדיה התלמודית והיה לאחד מראשיה. לאחר פטירת אביו בזאת חנוכה ה'תשל"ט (1978) החל לשמש כראש ישיבת מיר מקום אביו לצד גיסו, ראש הישיבה, ר' נחום פרצובי ובהמשך לצד הרב נתן צבי פינקל. שיעוריו הייחודיים נודעו לשם ולתהילה בכל קצוות הארץ והגולה. מאות מבני חו"ל שבאו לישיבה הגיעו לשמוע את שיעוריו. היה כותב בעצמו את כל חידושי תורתו הרבים לאין סוף. עבודה רבה שיכלה להעסיק צוות גבאים ומשמשים היה עושה לבדו במשך כל אותן השנים. ענוותן. הכרת הטוב שלו הייתה מופלאה.

האיר פנים לכל אדם ונודע במידותיו הנאצלות. איש אמת. בשנים האחרונות ממחלה קשה, ולמרות ייסוריו הרבים המשיך כמנהגו להתפלל ולמסור שיעוריו כהרגלו בישיבה מתוך מסירות נפש עצומה. משנת ה'תש"ע (2010) חלה בטרשת אמיטרופית צידית ל"ע (מחלה קשה הפוגעת בעצבים התנועתיים. עם הזמן המחלה מתגברת ולא מאפשרת לחולה לנוע ובשלים מתקדמים יותר החולה יתקשה בנשימה) והוא נאלץ להפסיק להעביר שיעורים. בשלוש השנים האחרונות היה בתוך ביתו כשהוא סובל את מכאוביו. קיבל את יסוריו באהבה. נפטר ב-ט' שבט ה'תשע"ו (2016). חי כ-79 שנים.

אביו: הגאון ר' חיים לייב (ראש ישיבת מיר). **אימו:** מרת חנה מרים פינקל (בתו היחידה של ראש ישיבת מיר, הגאון הרב אליעזר יהודה פינקל). **אישתו:** מרת עדנה (בתו הגאון הגדול רבי אברהם יהודה פרבשטיין זצ"ל -ראש ישיבת חברון וחבר מועצת גדולי התורה). **מרבתי:** אביו, ר' חיים לייב (רבינו למד עימו בחברותא כל יום). **מתלמידי:** ר' דוד אריה מורגנשטרן. **מספרי:** •שיעורי רבי רפאל- על מסכת קידושין ובבא בתרא (מתוך מאמרים שרבינו פרסם בכתבי העת התורניים ובספרי זיכרון)

רבינו בכל חייו רק פעם אחת ויחידה ישב במזרח. היה זה בשבת עליה בתורה לרגל שמחת נישואי בנו של גיסו הגאון רבי יוסף פרבשטיין זצ"ל, שהתייתם מאביו. רבינו הגיע להשתתף באירוע וכאשר נכנס לבית-הכנסת בזמן תחילת התפילה פנה לעבר המזרח והתיישב שם. לאחר מספר שבתות באותו בית-כנסת התקיימה שמחת עליה לתורה לבן משפחה אחר. רבינו בשמחה השתתף באירוע אולם כאשר

נכנס לבית-הכנסת התיישב באחד מהמקומות הפנימיים. כמובן שניסו לשכנע את רבינו שישב באחד המושבים במזרח. אולם רבינו סירב לעשות כן בכל תוקף. לאחר שהסתיימה התפילה מישוה פנה לרבינו ושאל: "רבינו, תורה היא ואני צריך ללמוד. מדוע לפני מספר שבועות רבינו נכנס לבית-הכנסת ומיד פנה לשבת במזרח ואילו היום רבינו ישב באחד המקומות הצדדיים וסירב לשבת במזרח? מה שונה שמחה זו מהשמחה הקודמת?". רבינו השיב לו: "ראה, בשמחה הראשונה החתן הוא יתום. רציתי לכבדו ולהראות לו שכל המשפחה שמחה בשמחתו. לכן ישבתי במזרח. אולם כעת, החתן אינו יתום ב"ה והמקום במזרח אינו מקומי".

לאחר שחלה במחלתו, רבינו התקשה מאוד בתנועה. אולם הוא השתתף באירוסים של אחד מתלמידיו. והנה אדם מבוגר נכנס לאולם. רבינו למרות יסוריו הרבים עמד מלוא קומתו. רבינו לאחר מכן שאל את תלמידו: "מי הוא?". התלמיד שאל בתמיהה: "אם ראש הישיבה לא יודע מי הוא, מדוע הרב קם?". רבינו השיב לו: "ראה, כשאדם מבוגר בגיל שלו נכנס, הוא מצפה שיכבדו אותו. לכן עשיתי מאמצים לקום לכבודו".

באחד מימי הקיץ החמים רבינו הוזמן לסדר קידושין בחתונה שהתקיימה בבני-ברק. באותה השעה שרר בחוץ חום של 38 מעלות. כאשר רבינו נכנס לאולם, הוא ראה דיין הצעיר ממנו בשנים רבות. מיד הורה לבעלי השמחה לכבד את הדיין בסידור הקידושין. רבינו שחשש כי הדיין ירגיש שלא בנוח כשהוא נמצא באולם לפיכך הוא עצמו הסתובב כלעומת שבה וחזר לביתו שבירושלים.

באחד מלילות שבת התארחו בביתו של רבינו נכדים רבים, גם אמו של רבינו התארחו בביתם. כשהגיע זמן הקידוש, הרבנית שהייתה כבר מבוגרת נרדמה. רבינו התחיל לשחק עם נכדיו במשך שעה ארוכה. רק לאחר שהתעוררה אימו ושאלה: "מדוע לא עושים קידוש?" באותו הרגע רבינו החל לערוך את הקידוש.

אחד האברכים החשובים בישיבת מיר סיפר את הסיפור המרגש הבא: לפני כשלושים שנה, היו מוסרים את השיעורים בישיבת מיר באידיש. ניגשתי יום אחד לרבינו ושאלתי בכאב: "למה יגרע חלקי שאיני מבין אידיש? אני רוצה להשתתף בשיעורים, להחכים ממערכתיו ולהתעמק במהלכיו בסוגיה, אך איני מבין את השפה". הרב השיב: "תאסוף חברים שמעוניינים לשמוע שיעור בלשון הקודש, ואשמח למסור בפניכם את השיעור בלשון הקודש". ארגנתי קבוצה של לומדים ורבינו מסר לנו שיעור בעברית. השיעור המשיך להתקיים במשך שנים רבות. תלמידים רבים זכו להפיק ממנו תועלת וללמוד מתורתו של רבינו. ראש הישיבה הקפיד גם בימים הקשים ביותר של מחלתו, להשתתף בכל השמחות שלי. פעם אחת, בליל שבת חורפית, ערכתי 'שלוש זכר' בביתי. בערב שבת ביקשתי מרבינו שלא יטריח את עצמו להשתתף בשמחה זו לנוכח מזג האוויר הסוער. "אל תקבע לי איך לנהוג", השיב ראש הישיבה בחיוך. בחדרת קודש ביקשתי: "יסביר לי בבקשה ראש הישיבה, מדוע חשוב לו כל כך להשתתף בשמחות שלי, למרות הקושי הכרוך בדבר? תורה היא וללמוד אני צריך!".

התשובה נאמרה בטבעיות: "יש לי הכרת הטוב עצומה כלפיך, אתה פתחת את השיעור שאני מוסר בלשון הקודש". לפני כמה שנים, כשראש הישיבה כבר היה חולה ומיעט להשתתף בשמחות, חיתנתי את בתי. באמצע החתונה הודיעו לי: "הגאון רבי רפאל שמואלביץ מחכה לך בחוץ!". ברגע הראשון לא לקחתי ברצינות את הדברים, הרב בקושי יוצא מהבית. לא חולפת דקה ובני רץ לעברי כשדמעות בעיניו ואומר: "אבא, רבי רפאל ממתין לך מחוץ לאולם, מחמת מחלתו אינו מסוגל להיכנס לאולם, ולכן מבקש לאחל לך מזל טוב ברכב...".

רצתי החוצה ונדהמתי לראות את מורי ורבי, ממתין ברכב. הוא לא יכול היה לצאת, אבל התאמץ להגיע ולהשתתף בשמחתי, ולהרעיף עלי ועל משפחתי ברכות ככל שהיה מסוגל! אותה פגישה ריגשה אותי יותר מכל הכרת הטוב שראיתי אצלו. לא רק בגלל המאמץ המיוחד להגיע לשמחה בימים קשים של מחלה, אלא מחמת העובדה המפעימה, שלמחרת החתונה, רבינו הוזמן לשמש כסנדק בכריתו של נכדי, והיה באפשרותו לברך אותי על נישואי הבת באותה הזדמנות. הוא לא חיכה, הוא הרגיש צורך לטרוח באופן מיוחד ולהשתתף בחתונה. ההצעה לפתוח שיעור בעברית כוונתי היתה לטובת תועלתי האישית. בגלל שהיתה בכך גם טובה עבור מורי ורבי, הוא הקפיד להכיר לי טובה מרובה על כך, גם כעבור שנים רבות. אני כמו שאר תלמידיו קיבלנו ממנו תועלת עצומה, הוא דאג לטפח ולגדל כל תלמיד במסירות שלא ניתן לתארה על הכתב, וכמובן שהיינו מחויבים לרבנו הכרת הטוב עצומה. אך כל זה לא סתר את ההרגשה של רבינו לתלמידו, "על השיעורים שמסרתי בזכותך" ... (ופריו מתוק).

אחד מגדולי תלמידי רבינו סיפר: לפני מספר שנים התקיימה שבת התאחדות ללומדי ביהמ"ד 'פרידמן' (שעל יד ישיבת מיר) בכפר נופש בצפון. עובדי התחזוקה של הישיבה סידרו את אחד האולמות למקום תפילה ולימוד. בין היתר סידרו מקומות לרבני הישיבה. לאנשי הצוות של 'פרידמן' יוחדו המקומות בשורה הראשונה, ואילו ב'מזרח' הוכנו שני מקומות: לרבינו ולמשגיח הגה"צ רבי אהרן חדש. עם תפילת קבלת שבת רבינו גרר את הכיסא והסטנדר שהוכנו עבורו, ועבר להתיישב עם רבני בית המדרש. ניסיתי למחות: "כבוד הישיבה שהראש ישיבה ישב במזרח. 'כך נהוג', וכך ראוי. אך רבינו בשלו: "או שכולכם עוברים ל'מזרח' או שאני יושב לצדכם". לא היה טעם להתווכח.

לפני 'מזמור לדוד' אני מרגיש טפיחה על רגלי. רבינו פנה אלי נסער: "אני יודע בדיוק מה אתה חושב עכשיו... שאני עניו. ברצוני לספר לך סיפור: מעשה בעסקן ציבורי ידוע שהזמין את הגאון מרן ר' שלמה זלמן איריבך זצ"ל לכנס מסוים. במודעות הרחוב שבישרו על השתתפותו, הכתירו בתואר 'פוסק הדור'. הוא עשה כן אף שידע את סלידתו הגדולה של רבי שלמה זלמן מתואר זה והקפדתו שלא יכתבו עליו בפומבי. ר' שלמה זלמן הקפיד מאוד והודיע לאותו עסקן - שהיה מקורבו ומבני משפחתו - שהוא איננו מוחל לו. הלה ניסה כמה פעמים לפייסו ולא עלתה בידו. בערב יום כיפור, הגיע שוב. רבינו אמר לו: "אני מוחל לך, אולם היחסים בינינו לעולם לא ישובו להיות כפי שהיו".

באותו מעמד היה בחור שהעיו פניו ואמר לר' שלמה זלמן כהאי לישנא: "קשה לי להאמין שהראש ישיבה כלל לא נהנה מכבוד התואר 'פוסק הדור' ואף מקפיד עליו". דממה השתררה במקום, אולם רבי שלמה זלמן השיב: "אני בהחלט אוהב כבוד. אולם אלמד אותך מהו כבוד. במגירת שולחני מונח מכתב מהגאון מרן רבי משה פיינשטיין, אשר בו הוא כותב לי שהוא נבון בשאלה חמורה באבן העזר שלושה שבועות ואינו יודע להכריע בה, והוא מבקש לשמוע את חוות דעתי. כשהגאון האגרות משה מבקש לשמוע את חו"ד בשאלה שהוא אינו יודע להכריע בה - זהו כבוד. אבל שאותו פלוני שילם למדפיס - שיתכן שאפילו אינו מבני ברית - כמה מאות שקלים ע"מ שידפיס מודעה שכתוב בה 'פוסק הדור', הלזה כבוד ייקרא?"

סיים רבינו ואמר לי: "אני בהחלט אוהב כבוד. אולם זה שהפועל הרומני של הישיבה סידר שתי כסאות במזרח, לזה ייקרא כבוד?". ילדות היתה בי ואמרתי: "אחרי כל כך הרבה שנים שאני מכיר את ראש הישיבה, אולי אשמע סוף סוף איזה כבוד ראש הישיבה כן אוהב". רבינו חייך ומיד השיב: "וכי אני חייב לגלות לך את כל חסרונותי?" (מעובד מתוך אוסף גליונות מיישיבת מיר)

מעשה שהיה ואישה אלמנה התלוננה לאחד האברכים שגר בשכנותה ואמרה לו כי ילדיו מרעישים לה. אותו אברך לא ידע מה לעשות ולכן הוא ניגש אל ראש הישיבה להיוועץ בו. תגובתו הפתיעה את השואל, שכן תחילה רבינו פרץ בבכי בשל צערה של האלמנה. רק לאחר מכן השיב לו דבר ואמר:

"לעבור דירה לא שייך - האישה תיעלב. אלא מאי תלך לחנות פלונית ותקנה שם מגנים לכיסאות שלא ירעישו לאלמנה". והוסיף עוד 'עצה טובה' שיזמינו את השכנה לסעודות השבת בביתם ויכנסו אליה לאחל לה 'שבת שלום' בליל שבת והכל בעז"ה יסתדר ויבוא על מקומו בשלום, ואכן כך היה.

כאשר רבינו ביקש למכור את הדירה שברשותו הוא הראה לקונה את כל חסרונות הדירה. הקונה אמר שלמרות כל החסרונות הוא מעוניין לקנות את הדירה. רבינו התעקש שלפני שהוא יקנה את הדירה הוא יעלה את כל החסרונות של הדירה בכתב כדי שהקונה יחשוב שוב לפני שיחליט על רכישת הדירה.

לאחר שחלה היה על רבינו למצוא דירה המתאימה לצרכיו. לאחר חיפושים דירה כזו נמצאה ורבינו חתם עם המוכר על חתימת החוזה. המוכר לאחר מכן התחרט. למרות שבחווה היה סעיף כי אם אחד מהצדדים יתחרט יהיה עליו לשלם פיצויים לשני, רבינו באצילות נפשו סירב לקבל ממנו דבר ואמר: "יהודי לא שמח במכירה, אני אקח ממנו פיצוי?".

הרב דוד אריה מורגנשטרן (מתלמידי רבינו) סיפר ששאל פעם את מרן הרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל: "מה ה'גדר' של תלמיד חכם בזמננו?". ענה לו מרן: "לדוגמא רבי רפאל שמואלביץ".

כאשר רבינו היה כבר מבוגר באחת הפעמים נשרפה המנורה בביתו. רבינו עלה על סולם כדי להחליף אותה. לידו עמד אחד מבניו ואדם נוסף שאמר לרבינו: "מחילה מכבוד הרב, אולי כדי לחנך את הילדים ל'כיבוד אב ואם' ולבקש מהבן להחליף את המנורה". רבינו השיב לו: "אני מחנך את הילדים שלי שמה שאני יכול לעשות בעצמי - אני לא אבקש את עזרת הזולת ואעשה זאת בעצמי!".

באספות ההורים רבינו יחד עם אשתו הגיעו כהורים מן המניין. הם המתינו בסבלנות לתורם וכאשר זה הגיע, הם נכנסו לחדר רבינו ביקש לשמוע מהמלמד הצעיר כיצד הוא התרשם מהבן. המלמד עמד מלוא קומתו לכבוד רבינו וביקש ממנו לדעת כיצד עליו להתנהג עם התלמידים ככלל ועם בנו בפרט. להפתעתו, רבינו בענווה מופלאה אמר שהוא בא לשמוע כדי לקבל הדרכה כיצד לנהוג. כך נהג תמיד באספות ההורים.

באחת הפעמים ישב מדריך חתנים עם חתן בגינה הסמוכה לביתו של רבינו והסביר לו כיצד עליו לבנות את ביתו וכי עליו לעזור לרעייתו לעתיד בעת הצורך גם במטלות הבית. לפתע נפתח החלון בביתו של רבינו וניתן היה לראות כי ראש הישיבה תולה כביסה. מדריך החתנים אמר לחתן: "אני לא אומר כלום, רק תסתכל".

הרב ישראל לנדא סיפר כי רבינו בערב ר"ה היה קם לסליחות במניין השני. תלמידיו שאלו אותו מדוע אינו מתפלל במניין הראשון. הצדיק השיב שאם יתפלל במניין הראשון הרי שיצטרך לנוח לאחר התפילה בזמן שהרבנית טורחת בהכנות לחג. הוא אינו מסוגל לנוח כשהרבנית טורחת...

בראש השנה של אחת השנים בעל התוקע לא הצליח לתקוע בשופר. הוא ניסה שוב ושוב אולם הוא לא הצליח להשמיע בשופר אפילו תקיעה אחת. רבינו ראה זאת והתחיל לבכות. לאחר התפילה שאלו את רבינו: "מחילה מראש הישיבה, אבל תורה היא וצריכים אנו ללמוד. מדוע הרב בכה?".

הרב השיב שהוא חשב על הבעל תוקע שאינו מצליח לתקוע בשופר והרגיש שעוד רגע אחד הוא יקח את השופר ויברח בריצה מהישיבה מרוב בושה. לכן 'נקרע לי ממש הלב' על כך ובכיתי. במקביל רבינו אמר לבעל התוקע כדי להרגיע אותו: "אתה חושב שבורא עולם רוצה לשמוע את התקיעות שלנו? הוא רוצה את הלב השבור שלנו. לשמוע את הבכיות". (למרות שמדובר בראש-השנה. כך מצא לו רבינו להרגיע את בעל התוקע.

הצדיק מארי אבא שלום שבזי זצ"ל

יום ההילולא - ט' בשבט

נולד בכפר נג'ד אלוליד שבתיםן בשנת ה'שע"ט (1619). בהיות כבן 15 נתייתם מאביו ולאחר שנים מועטת התייתם אף מאמו ונאלץ לקחת על עצמו את עול כלכלת משפחתו. במהלך נדודיו הגיע לצנעא ושם למד בישיבה של חכמי העיר. בהמשך עבר לשבו ולאחר מכן לתעזי, שם בנה בית כנסת ומקווה והתפרנס מאריגת טליתות. בשנת ה'תל"ט (1679) גזר האימאם אלמהד בן חסן אלקאסם שמד על יהודי תימן, אך לבסוף הומרה הגזירה בגירוש. במסגרתה גלו למדבר מוזע. כל חייו חי עוני ומחסור.

השקיע את כל כולו בעסק התורה הקדושה ונעשה בקי בה. גאון בנגלה ובנסתר. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. רבים סיפורי המופתים וישועות שנעשו על ידו. ידע את יום פטירתו והכין את תכריכיו וכל הדרוש לקבורתו. נפטר סמוך לחשכה מסופר כי עמדה השמש לפני תלמידיו בשביל שיספיקו לקברו לפני השבת. נפטר בערב שבת ט' בשבט ה'ת"ע (1710). ציונו נמצא על צלע ההר בכפר אל-מגרבה (תעזי). חי כ-91 שנים. עד היום ציונו הפך למוקד עלייה לרגל ורבים נושעו שם. שמו הונצח בשמותיהם של בתי כנסת רבים של העדה התימנית וכן ברחובות ובשכונות הנושאים את שמו.

אביו: ר' יוסף. בניו: ר' יהודה (נפטר בחיי אביו), ר' שמעון, בנותיו: מרת שמעה (התפרסמה כמעשי נסים שאירעו על ידה), מרת מרים. מרבתי: ר' סעדיה דריין.

מחיבוריו: גורל החול - עוסק בגורלות • כתאב אלזיג - עוסק באסטרוולוגיה • חמדת ימים - פירוש קבלי-מדרשי על התורה • ספר המרגלית - עוסק בתפילות שונות, קמיעות, סגולות וכו' • שימוש תהילים - קונטרס לאמירת תהילים עפ"י הצרכים • פירוש על הלכות שחיטה. כתב כ-500 פיוטים ושירים.

מסופר, שכאשר חלה האימאם של תימן, הוזעקו טובי הרופאים אל עיר הבירה תעזי. התכנסו כל העם במסגדים בהוראת הוויזר הגדול להתפלל לבריאותו של האימאם, אך דבר לא הועיל ומצבו של האימאם הידרדר עד שאיבד את הכרתו. בחצר המלכות שררה מהומה. עד מהרה העלה אחד מהנכבדים רעיון, לקרוא לפני המלך יהודי מבני תימן ושמו רבי שלום שבזי, ששמו נודע למרחוק כי מלומד הוא בניסים, וודאי יהיה בידו להועיל למצבו של האימאם.

חזרו השליחים בלוויית הרב הקדוש רבי שלום שבזי, שראה, כי מצבו של האימאם קשה ביותר. פנה רבי שלום אל השרים ואל הוויזר הגדול ואמר כי הוא מוכן לרפא את האימאם אך תנאי בידו, שיהיה האימאם אוהב ישראל ולא יציק עוד ליהודים, וכן, שימלא את הבטחתו משכבר הימים להעביר חלקת קרקע לידינו, שבה יוכלו יהודי תימן לשכון במנוחה.

בלית ברירה נאותו השרים לתנאי, והסכים עימם גם הוויזר והעלו את התחייבותם על הכתב על מנת לחייב בהם את האימאם לכשיחזור לאיתנו. רקק רבי שלום על הארץ וקרא 'תלך המחלה הרעה הלאה'. מיד פקח האימאם את עיניו, לתדהמת הסובבים. ביקש האימאם לשתות דבר מה ויהיה הדבר לפלא בעיני הוויזר ובעיני השרים.

לאחר שביקש האימאם לרדת ממיטתו, השתוממו כולם, מההחלמה המהירה והמופלאה של מלכם. סיפרו השרים לאימאם על מחלתו, הורו באצבעם על הצדיק רבי שלום וניסו להסביר בהתרגשות, שמגערת הצדיק נסוגה המחלה באחת. הגישו לאימאם את כתב ההתחייבות והוא הסכים לעמוד בו, ומיד ציווה להעביר את חלקת הקרקע לידי של רבי שלום, עליה הקים הצדיק את הכפר היהודי אל-מגרבה שלידי תעיז.

מעשה ביהודי ירא שמים מתעיז שבתים, ושמו שמעון סינאני. אשתו נפטרה והשאירה ילד כבן עשר שנים, ושמו מעודה. תפסוהו המוסלמים לשמד, כחוק האיסלאם בתימן, המספח יתומים לדתם. אך המשפט האסלמי קובע, שאין לשמד ילד, שאינו בר דעת בעל כורחו. והילד דבק בכל עוז בדתו. ביקשו להאכילו נבלות וטרפות - ולא אכל. דרש אוכל מבית אביו.

קבע הואזיר שיכלא בבית האסורים, וביאו לו אוכל מבית אביו עד הגיעו לבגרות. נכלא בבית הסוהר וסבל עינויים נוראים, אך מדתו לא זו. פיתוהו בהבטחות מפליגות, ולא הטה אוזן. ראה אביו ואמר לנפשו: 'הן הילד - ילד הוא, מי יודע, מה יעשו שנות הניתוק מלימוד התורה ומחיי קהילה? מי יודע מה יעוללו הייסורים ויחוללו הפיתויים?'

עלה לקברו של הצדיק ר' שלום שבזי זצ"ל, קרא תהילים בקול בוכים וביקשו להמליץ במרום על בנו, שיוושע. מרוב כבי - נרדם. בא אליו אבא שלום שבזי בחלום ואמר: "אל תדאג. בנך יצא מבית כלאו, ובגיני ישתחררו אסירים רבים". קם שמעון סינאני שמח, ושב לעידו. כעבור שלושה ימים ירד גשם זלעפות. מטרות ניתכו בעוז, הציפו בתים וקעקעו יסודות. בשל השיטפון קרסה חומת בית הכלא - שתי אמות רוחבה - ונפרצה שנוצרה ברחו אסירים רבים, ביניהם הילד מעודה.

באישון לילה הידפק על דלתו של בית אביו ואמר בהתרגשות: לא הגשם הפיל את הקיר. בעיניי ראיתי זקן אחד פורץ את הפרצה, נטלני בידי ואמר לי: 'בגללך שחררתי אסירים רבים'. לך לאבין ואמור לו לבל יפחד, שוב לא תיפול ביד הארורים. אך אמור לו, לבל יבריה אותך ישר לעדן. אמור לו לקחתך לכפר אל כזיעה, שם תתחבא, עד שיתייאשו הרשעים מהחיפוש אחרך, ואז יבריחו לעדן".

בו בלילה, בגשם שוטף, הבריה האב את בנו לכפר אל כזיעה, ושב לביתו לפנות בוקר. רק נכנס למיטתו, ושוטרים נקשו על הדלת לחפש את בנו. משלא מצאוהו נטלו את האב לחקירה. טען שהיה כל הזמן במיטתו, וכדברי הפתגם: "בזמן שוחד מקובל, הנס עומד" - שוחרר מכל אשמה, ושב לביתו. לאחר זמן הודיעוהו - הילד הוברח לעדן. הצטרף אליו האב, ושניהם עלו לארץ ישראל...

מעשה בסוחר מוסלמי עשיר שהחזיק את כל רכושו בתיבה גדולה, נעולה במנעול כבד. בתוך התיבה הניח כסף וזהב, אבנים טובות ומרגליות, ושטרות המוכיחים את בעלותו על בתים ושדות. יום אחד נודמן לסוחר העשיר לנסוע לעיר גבלה, לצורך מסחרו. בלכתו נטל עמו את מפתח התיבה, אך בשובו נבהל לגלות כי התיבה עצמה, ובה כל רכושו - נגנבו מביתו. הקים האיש קול זעקה והלך אל החכמים המוסלמים והמכשפים למיניהם, כדי שיעזרו לו למצוא את תיבתו הנגובה.

על סף ייאוש נזכר הסוחר העשיר בחכם היהודי שהכול הכירו בחכמתו הרבה – רבנו שלום שבזי. הלך אליו, נפל לרגליו ובכה לפניו כתינוק על רכושו שנגנב ממנו. חקר אותו רבי שלום על מקום מגוריו, על שכניו, על ידידיו, על באי-ביתו ועוד כיוצא באלה. לאחר מכן שקע זמן-מה בהרהורים ולבסוף קם מכיסאו. "אם גיבור ואמיץ אתה, בוא אחריי, כי עתה השעה כשרה להשיב לך את רכושך", אמר רבי שלום לסוחר, שהחל לפסוע בעקבותיו.

יצא רבי שלום מביתו והסוחר המוסלמי אחריו. פנו לרחוב ההומה, חלפו דרך השוק הרועש, עד שהגיעו לשכונה שבה התגורר הסוחר המוסלמי. השתומם הלה מאוד, אך הוסיף לפסוע בעקבות רבי שלום, בלי להוציא הגה מפיו. כשהגיעו אל ביתו של הסוחר המוסלמי נעצר רבי שלום והצביע לעבר הבית השכן. "הנה, כאן נמצאת הגנבה!", אמר רבי שלום בהחלטיות שלא הותירה שום מקום לפקפוקים. "מהר והיכנס פנימה אל בית שכנך כי על-פי השקט העולה ממנו אין בו כרגע איש. מצא את התיבה, קחנה והסתלק".

עשה הסוחר המוסלמי כמצוות רבי שלום והתגנב פנימה אל תוך הבית מבעד לאחד החלונות. לאחר חיפוש קצר מצא את התיבה, סגורה ונעולה כפי שהשאירה בביתו. הרים אותה וחש על-פי כובדה כי היא מלאה כמות שהייתה. מיהר לחמוק החוצה והשיב את התיבה אל ביתו. כעבור שעה קלה שב השכן הגנב לביתו. מיהר למקום שבו הסתיר את הגנבה, כדי לראות שהכול כשורה. לתדהמתו גילה כי התיבה 'נגנבה' ממנו. נסער ורוגז החל להתהלך אנה ואנה, מחשב את צעדיו. תחילה סבר כי גנב הוא-הוא שפרץ לביתו ולקח את התיבה. אולם כעבור שעה הבחין בשמחה היתרה השורה בבית שכנו העשיר. בהמשך הבחין במבטים הנוקבים שנעצו בו שכניו, מבטים שלא הותירו בליבו ספק כי מעשהו התגלה על-ידי שכנו.

הגנב החצוף סירב לוותר. עד-מהרה התייצב במשטרה והגיש תלונה על שכנו, שגנב מביתו תיבה ובה רכוש רב. התביעה הועברה לבית-המשפט שנדרש להכריע עם מי מהשניים האמת. השופט חקר באריכות את שני השכנים שהאשימו איש את רעהו בגנבה, אך התקשה לפסוק, וההכרעה עברה אל המלך. התייצבו הסוחר ושכנו לפני המלך. הלה סקר אותם מכף רגל ועד ראש ולבסוף שאל: "האם בידי אחד מכם המפתח לתיבה?". הוציא הסוחר את המפתח מכיסו ונופף בו. מיד התקומם שכנו וטען: "שכני הנקלה גנב ממני את התיבה ואת המפתח גם יחד!".

ביקש המלך מהשניים, איש-איש בתורו, לספר לו מה נמצא בתיבה. הגנב לא ידע מה בדיוק מכילה התיבה, ועל-כן השיב במילים כלליות בלבד: "יש בה כסף וזהב לרוב". לעומתו, הסוחר ירד לפרטים הקטנים ביותר: "בתחתית התיבה מונחים חמישה שטרי-בעלות שלי על הנכסים האלה והאלה. מעליהם בצד ימין מונח צרור ובו אבנים טובות מסוג זה. לצידן כך וכך מרגליות מסוג זה..." וכך הלאה. מיד ראה המלך של מי התיבה. פסק המלך כי התיבה שייכת לסוחר, ואילו על הגנב המעליל גזר עונש מאסר. קודם שעזב הסוחר את הארמון שאלו המלך מניין ידע כי שכנו גנב את התיבה. סיפר לו כי החכם היהודי, רבי שלום שבזי, הוא אשר הנחה אותו. השתומם המלך מחכמתו ומרוח-קודשו של הרב.

פעם אחת ה"סיף" אחמד חמיד אדין, בנו של האימאם יחיא חמיד אדין, שמלך בתימן בתקופה שלפני עליית היהודים משם, בעט בקברו של ר' שלום שבזי בחמת זעם מתוך זלזול, והתייבשה רגלו, ולא יכול היה להזיזה, עד אשר ביקש את מחילת הרב המנוח, ושב ורפא לו.

רבי שלום נולד בעיר נג'ד אלוליד והתעלה בתורה וביראה. אך עם פטירת אביו, והוא בן חמש עשרה שנה, הוטל עול הפרנסה על שכמו. נטל רשות מאימו, והלך לחפש את פרנסתו. הגיע לעיר שבאם הקרובה לצנעא, וביקש להתקבל כשוליה של אורג. שאלו בעל הבית: "לכמה שנים תשכיר עצמך? שנה, שנתיים, שלוש?", כי לא רצה שהפועל יעזוב לפתע פתאום.

אמר: "אעבוד עד שמכשיר האריגה יפול מידי תוך כדי עבודה". צחק המעביד ואמר: "מיד מי לא נופל המכשיר פעמים רבות ביום?". ענה רבי שלום ואמר: "כלי העבודה בהם אני משתמש, נופלים מידי רק אם יש לדבה סיבה מיוחדת במינה, ולכן הצבתי תנאי זה מצדי!". חייך המעביד בספקנות, והסכים לערוך ניסיון וקיבל את ר' שלום לעבודה.

התחיל רבי שלום בעבודתו, ולתדהמת בעל הבית המכשיר לא נפל מידו אפילו פעם אחת. העבודה התנהלה במהירות הבזק עד שלא היה סיפק ביד בעל הבית להמציא לו חוטים די הצורך. עמד הלה ובשמחה מהולה בעצב הציע לו לעבוד אצל אדם אמיד יותר, שיספק לו חוטים ככל שיידרשו.

כשהגיע לאותו אדם עשיר, הלה שאל אותו: "כמה זמן בדעתך לעבוד כאן?". ענה לו רבינו: "עד שמכשיר האריגה יפול מידי!". מיד התערב המעביד הראשון, והסביר שאומנם כן, פועל זה אין המכשיר נופל מידי כלל! חכך העשיר בדעתו והסכים לקבל את התנאי. רבי שלום התחיל בעבודתו.

כאשר קיבל את שכרו, היה שולח אותו לאימו. כך במשך שנתיים ימים עבד. בכל אותה התקופה המכשיר, הקרוי 'מזג', לא נפל מידו ולו פעם אחת! במהירות נפלאה עבד, ניצל כל רגע, והעשיר את בעליו. יום אחד נפל המכשיר מידו. מיד הפסיק את עבודתו והודיע: "אני הולך!" - "לאן", תמה המעביד. "לעירי, נג'ד אלוליד", השיב.

הפציר בו בעל הבית שימתין עד שיכינו לו צדה לדרך, כי קשתה עליו הפרידה. אמר רבי שלום: "תנאי היה בינינו, והריני לבקשך שלא תאחר אותי. אימי נפטרה לבית-עולמה ואני נחפז להגיע ללווייה". תמה המעביד, הלא הדרך רחוקה מהלך שישה ימים! לפחות, ואם דברי הבחור נכונים, כיצד יספיק להגיע ללווייה? ביקש להעמיד לרשותו חמור. אבל רבי שלום סירב. שילם המעביד את שכרו ושלח אחריו שליחים נאמנים שיעקבו אחר הבחור. הללו ראו כי הוא הגיע אל באר המים, וירד לתוכה.

השליחים חשבו שהיה צמא ועל כן ירד לבאר לשתות. הם המתינו דקות ארוכות ולאחר שלא עלה, ניגשו לשפת הבאר וחיפשו את הנער. אולם הם לא ראו מאומה. הם חזרו לביתו של בעל הבית וסיפרו את מה שאירע. בעל הבית הצטער צער רב, שכן היה בטוח שהנער טבע בתוך הבאר.

חלפו מספר שבועות ובעיירה הופיע רבי שלום. בעל הבית תמה ושאל את הנער כיצד נעלם הוא מעיני שליחיו. כשראה רבי שלום שאינו יכול עוד להתחמק מתשובות למעבידו, סיפר כי בנפילת הכלי מידי רמז היה כי אימו נפטרה, ועל אף שמדובר במרחק של שישה ימים, הצליח בקפיצת הדרך להגיע בזמן ללווייה, ועתה מבקש הוא להמשיך בעבודתו כמיקודם.

בעל הבית, שהיה גם תלמיד חכם, הבין שאיש קדוש עומד לפניו, והודה לבורא עולם על הזכות שזימן אותו לפניו. אך מאותו היום לא היה רק מעבידו, אלא ברוב שעות היום והלילה הוקדשו ללימוד התורה הקדושה ומכיוון שהעיר שבאם הייתה קרובה לצנעא הברירה, נהג רבי שלום ללכת לשם, ללמוד עם חכמי העיר ולהתפלפל עימם.

באחת הימים נחת מחנה עצום של נחילי ארבה על שדות תימן. היתה זו צרה קשה שבגללה היו צפויים לסבול מחרפת רעב בכל רחבי תימן. הצמחים והעצים עמדו בסכנת כיליון וגדולי המכשפים התבקשו להסיר את ה'מכה', אולם ללא הועיל.

האימאם של תימן, הכיר היטב בכוחותיו של רבינו. לעיתים קרובות היה בא לביתו, לשוחח עימו, להתייעץ עימו ואף להתברך מפי קודשו. כשראה כי הצרה מתרגשת ובאה ואין ביכולתו להיפטר ממנה, ציווה לרתום את מכרבתו, ונסע להיפגש עם רבינו. כשהגיע לביתו, ביקש ממנו שיתפלל ויסלק את 'המוות הזה' שאם חלילה יגיע, יגרום לכך שרבים ימותו מפאת חוסר מזון. הצדיק הרים את כפיו כלי השמיים, ונשא תפילה נרגשת על כלל תושבי תימן ועל מעט היבול שברשותם שאף הם עומדים בסכנה.

בסיום התפילה פנה לאימאם שהמתין לראות כיצד יפול הדבר ובישר לו כי התבטלה הגזרה! מדברי הצדיק לא נפל דבר. כעבור מספר שעות לא נותר ארבה אחד בכל גבול תימן. מאותו הזמן כיבד האימאם את הצדיק ביתר שאת ואף מידי יום שישי היה בכבודו ובעצמו מבקר את הצדיק ומבקש שיברך אותו. (מעובד מתוך 'תולדות הרב שלום שבזי')

י' שבט

הגאון הרב יצחק אייזיק שר זצ"ל

יום ההילולא - י' שבט

נולד בשנת ה'תרמ"א (1880) בהלוסק. בצעירותו למד בהלוסק, ובהמשך בישיבת וולוז'ין. בביקור בסלוצק נפגש עם הגאון הרב נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלבודקה) ושיטתו המוסרית מצאה חן בעיניו ועבר ללמוד בישיבת סלבודקה, שם נישא לבתו של ה'סבא מסלבודקה'. שימש כיושב ראש ב'ועדי המוסר', שנועדו לחינוך המוסרי. סברתו בתורה הייתה מבהיקה בבהירותה. גאון. לאחר נישואיו התגורר בקלם לצד חותנו. לאחר מספר שנים עבר למיר שם למד בישיבה לצד גיסו הרב אליעזר יהודה פינקל. בשנת ה'תרס"ט (1909) החל לכהן כר"מ בישיבה והעביר שיחות מוסר. במלחמת העולם הראשונה נדד עם הישיבה למינסק וקרמנצ'וג ובשנת ה'תר"פ (1920) חזר לסלבודקה.

בשנת תרפ"א (1921) מונה לעמוד בראשות הכולל שפעל בישיבה, ובשנת תרפ"ה (1925), לאחר עליית ראשי הישיבה לארץ ישראל, הפך לראש הישיבה ומנהל הישיבה לצד הגאון הרב אברהם גרודז'ינסקי (המנהל הרוחני של הישיבה). בשנת ה'תרצ"א (1931) ביקר בארצות הברית ויזם את הקמת 'הסתדרות תלמידי סלבודקה בארצות הברית ובקנדה'. בפרוץ מלחמת העולם השנייה שהה לצורכי מרפא בשווייץ וכך ניצל. בשנת ה'תש"א (1941), לאחר קשיים רבים, עלה לארץ ישראל והקים כולל אברכים בירושלים וכן החל לשאת שיחות בישיבת מיר. לשיחותיו יצאו מוניטין. באייר ה'תש"ז (1947) הקים יחד עם חתנו הרב מרדכי שולמן את ישיבת סלבודקה בבני ברק, שבה כיהן כראש ישיבה עד ליומו האחרון. נפטר ב-י' שבט ה'תשי"ב (1952). ציונו בבני-ברק. חי כ-72 שנים.

אביו: הרב יוסף חיים. אמו: מרת דינה אסתר לאה לויטן. אשתו: מרים גיטל פינקל. מרבתי: ר' ברוך בער לייבוויץ, ר' נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלבודקה). מתלמידיו: הגאון רבי חיים ברים. בנו: ר' יוסף הי"ד (נרצח בגטו בקובנה). בתו: מרת חיה מרים (נישאה לר' מרדכי שולמן ששימש ר"מ בישיבה בליטא, ואחר כך בישיבה בבני-ברק).

רבינו גרם לתלמידיו ולמקורביו חיזוק רב במעשה שעשה בתקופה שבה חלתה הרבנית ואושפזה בבית הרפואה 'הדסה' בירושלים. ראש הישיבה התקשר אל שר הפנים דאז וביקש אישור לשהות עם הרבנית באותו חדר בבית הרפואה. הוא נימק זאת בכך שאם לא יהיה סמוך אליה, לא יוכל להרגיש ולחוש די הצורך את הצער והכאבים של אשתו.

"אני רוצה לראות מקרוב מה עובר עליה ואיזה טיפולים היא מקבלת, וכשאהיה עימה בחדר אחד אוכל להקל עליה", אמר. כאשר קיבל את האישור, נסע לבית הרפואה עם רעייתו ושניהם יחד 'אושפזו' בבית החולים למשך כמה שבועות. הבחורים וכל בני הישיבה התפעלו אז במאוד ממעשה רבינו וקיבלו מכך חיזוק רב. גם לאחר מכן, כשהרבנית שבה מבית הרפואה והמשיכה לקבל את הטיפולים בביתה, ביקש ראש הישיבה מכל האורחים שהגיעו אליו שיכנסו לחדרה לרגע קט ויאחלו לה ברכת 'רפואה שלימה'. וזאת יש לדעת, שה'אורחים' בביתו של רבי אייזיק היו מגדולי הגדולים שבדור כמו מרן החזון אי"ש זצ"ל ואחרים.

הרב הופמן שלמה זצ"ל התגורר בעיר בת-ים, והנסיעה משם עד לבני ברק באותם ימים ארכה זמן רב ובקשיים מרובים. גם לאחר נישואיו, השתוקק, כתלמיד סלבודקה, לעשות את יום הכיפורים בישיבה. הוא הודיע על כן לרעייתו, ועזב את הבית. לאחר טלטולי דרך רבים הגיע לישיבה וניגש הישר אל רבינו. הרב הופמן מושיט את ידו, וכנהוג בערב יום הכיפורים מבקש סליחה "אם פגעתי בראש הישיבה... ואולם הצדיק הביט בו בעיניים זועפות ואמר לו: "וכי מדוע הנך צריך לבקש סליחה ממני? וכי עשית לי משהו שאינו כשורה? במקום לבוא ולבקש את סליחתי, הנך צריך לבקש סליחה מרעייתך, על שעזבת את הבית ונסעת לישיבה, תדע שהנך משאיר אותה לבדה ביום כיפור!".

ניסה הרב הופמן להתנצל שהודיע על כך לאשתו. אבל רבינו חזר ואמר, שכאשר עוזבים את הבית לכל היום הקדוש, יש לוודא באופן ברור שהאישה מסכימה בלב שלם, ולא רק להודיע לה... שאל הרב הופמן את רבי אייזיק: "אם כן, מה עלי לעשות עכשיו?" והרב השיב: "תיסע בחזרה לבת-ים ותשאל את אשתך האם היא מוכנה לכך שאתה תישאר בישיבה ביום כיפור". נאלץ הרב הופמן לעשות שנית את הדרך הארוכה. הגיע לביתו והפעם שאל את רעייתו האם יכול לנסוע לישיבה. והיא אכן הביעה את הסכמתה הגמורה, ואז הגיע לעת ערב להיכל הישיבה. כשניגש הפעם אל רבינו, קיבלו ראש הישיבה במאור פנים ואיחלו לו גמר חתימה טובה. ללמדנו אורחות הבית היהודי. (קול ברמה).

אחד מבחורי הישיבה בהיותו נער למד בישיבת סלבודקה בבני-ברק, היה יתום מאביו והתכונן לשהות בישיבה בימי ראש השנה כדי להרגיש את אותה התרוממות רוח בה זוכים בישיבה. אולם בערב ראש השנה הוא נקרא לפתע לחדרו של ראש הישיבה. כשהגיע אליו, שאל הצדיק: "היכן אתה מתכונן להיות בראש השנה?". מיודענו נבהל מעצם השאלה והשיב בלחש "בישיבה".

הסביר לו רבינו כי לא כן עליו לעשות, וכי עליו לשהות בחג בבית אמו, וכך אמר: "תראה, יש לך אמה אלמנה, היא מטבע הדברים תבוא בראש השנה לביה"כ כדי לשמוע קול שופר, מעזרת הנשים תשלח מבט לעבר היכל התפילה, את בעלה היא לא תראה בין המתפללים, גם לא את בנה, ולבה יהיה עגום עליה מאד, עליך לכן לנסוע מיד הביתה ולהתפלל באותו בית כנסת שבו תתפלל אמך האלמנה". כאשר החל הבחור הצעיר להתחנן לרב, וכי מבקש הוא להישאר בישיבה, שכן ברצונו לחוש בימי החג את אוירת הישיבה, השיב לו רבי אייזיק: "לא מצאנו בשום מקום, כי חובה להרגיש אווירה של ישיבה, אבל יש פסוק מפורש שבו נאמר: 'וְלֵב אֱלֵמָנָה אֲרַנֵּן' (איוב כט, יג).

סיפר נכד רבינו: "באחד הימים סבי היה חולה לב, ולכן פסע לאיטו, עקב בצד אגודל. התלווה אליו תלמיד. כשהגיעו לפינת הרחוב, הגיעה מן הצד השני, אישה צעירה עם עגלה ותינוק בתוכה, ומרוב מהירות ובהלה כמעט שפגעה ברבי אייזיק".

"הסובבים נבהלו מהמראה והאישה נבהלה מאד, ומרוב לחץ ובלבול לא התנצלה בפני רבינו ועזבה מיד את המקום במהירות רבה. למראה המקרה הגיב אותו הבחור, שהתלווה אל רבינו התקומם ואמר: 'היא חושבת שהרחוב שייך רק לה. איך אפשר לרוץ ברחוב בחוסר זהירות?' והוסיף עוד האשמות שונות ומשונות. כשסיים את דבריו וטענותיו, אמר לו רבי אייזיק: 'אני מדבר כעת אל עצמי, אבל אם תרצה-אתה יכול להקשיב'.

"אני חושב, מה עשיתי היום בשביל עצמי, ומה עשיתי בשביל אחרים. קמתי בבוקר- הרי זה בשביל עצמי, וכי אשאר כל היום במיטה?! התלבשת- לצורך עצמי, כדי שלא יהיה לי קר. הלכתי להתפלל- כיוון שאני זקוק לבריאות ופרנסה. אחרי התפילה אכלתי ארוחת בוקר- כדי שלא אהיה רעב. ישבתי ללמוד קצת גמרא- כי אם לא אלמד, כיצד תראה הצורה היהודית שלי. ועכשיו הלכתי לסדר איזה עניין עבור עצמי בלבד. כך הגיעה לה השעה אחת עשרה בבוקר, ואני עדיין לא עשיתי היום שום דבר בשביל מישהו אחר, הכל בשביל עצמי".

"לעומת זאת, האישה הצעירה לא ישנה בלילה כדי לטפל בתינוק שלה. כשסוף כל סוף הצליחה לנמנם מעט- קמה בשש וחצי כדי להעיר את בעלה בזמן כדי שיספיק להתפלל במניין המוקדם, הכינה כריכים לילדים, העירה אותם, הלבשה את זה, רחצה את זה, ומצאה את נעליו של השלישי ואת התיק של הרביעי... כשסוף סוף התרוקן הבית, נעמדה להכין ארוחת הצהרים, כדי שיהיה לילדים אוכל מוכן וחם ברגע שיחזרו הביתה ותוך כדי שהיא ממשיכה לטפל בתינוק, ועכשיו בשעה אחת עשרה נזכרה שעליה למלא מקום בביה"ס כדי שתוכל להביא כמה גרושים כדי שתוכל לקנות אוכל ולכן רצה כדי שתוכל לשים את הילד אצל בייביסיטר. אני שלא עשיתי היום שום דבר בשביל מישהו אחר, יכול לומר לה מוסר? איך אוכל לומר עליה שאינה מתנהגת כראוי כשעדיין לא עשתה היום שום דבר בשביל עצמה?!"

סיפר הגאון רבי שלום מרדכי הכהן שבדרון זצ"ל: "מעשה שבדידי הוה עובדא. לפני כעשרים שנה חלה אחד מילדי הקטנים, לא רציתי שהילדים האחרים בבית ידבקו אף הם. ועל כן החלטתי לשכנם בבית אמי ליום-יומיים. צעדתי ברחוב משערי חסד לכיוון בית ישראל, שם התגוררה אמי. בדרך, פגשתי ברבי אייזיק שר זצ"ל. הוא בירך אותי ב'בוקר טוב' ואני החזרתי לו 'שלום'. 'להיכן הולכים?' שאל. סיפרתי לו שהילד חולה, ואני בדרך לאמי עם הילדים. שתיקה קצרה עמדה בינינו, ואז, רבינו הפר את השתיקה בשאלה: 'נו, אז מה?' לא הבנתי מה כוונתו במילים 'אז מה'. לא ידעתי מה להשיב לו. למעשה, הגאון ר' אייזיק התכוון לשאול אותי על תוכן הפעולה שאני עושה, מה הדחף הפנימי אצלי לקחת את הילדים לבית אימי...

"ולמה ובגלל מה" - הוסיף לשאול. התרעמתי קצת וחזרתי על התשובה שכבר השבתי בתחילה: "הילד חולה ואני לוקח את הילדים לבית אמי"... ואז, נעץ בי ר' אייזיק את מבטו ואמר: "זאת אומרת שהבהמה הגדולה לוקחת ומובילה את הבהמה הקטנה..." (גם בעלי חיים דואגים לתולדותיהם באופן יוצא מן הכלל). ר' אייזיק המשיך והסביר: "אלא מה: אתם הולכים לעשות גמילות חסדים עם ילד יהודי שבמקרה הוא גם הילד שלכם..." הבנתם? שאל ר' שלום: פשוט בתכלית! הולכים לעשות חסד. באותו בוקר כששבתי

לשערי חסד באה אשתי כשהיא נושאת שני דליי מים מהבאר, הזדרוזתי לעברה ואמרתי בלחש: "הנני מוכן ומזומן לעשות חסד עם אשה יהודיה, שבמקרה זו אשתי" ... ונטלתי מידיה את הדליים... "למעשה", המשיך ר' שלום, "חצי שנה אח"כ הלכתי עם דבריו של ר' אייזיק עד כדי כך שאמרתי בפה מלא 'הנני מוכן ומזומן לעשות חסד' כך בהתנהגותי עם הרעיה, עם הילדים, וכך בכל מעשה. בכל אורחותי פעלתי לאור דבריו".

אחד התלמידים בישיבת סלבודקה ניגש לראש הישיבה, הגאון ר' אייזיק שר, שהיה מחנך גדול, צדיק גדול, ושאל אותו: "יש לי בעיה גדולה! יש לי תאוה בלתי נשלטת לספר לשון הרע! בפרט סיפורים כאלו שאף אחד לא יודע! הרי זה כל כך מתוק, והתאוה הזאת בוערת בי כמו אש. האם הרב'ה יכול לתת לי עצה איך להתגבר על זה, ולא להיכשל?".

נענה ראש הישיבה ואמר לו: "אביך היה אצלי לפני שבועיים והתעניין עליך. הוא עשה עליי רושם נהדר, ממש בן אדם טוב. רציתי לשאול אותך האם גם עליו, על אבא שלך, יש לך תאוה לדבר לשון הרע?" - "לא" השיב התלמיד. "על אבא שלי אין לי תאוה לדבר לשון הרע". "והאם אתה מרגיש שאתה עומד בפני 'ניסיון' כשאתה לא מדבר עליו? האם אתה מרגיש שאתה 'מתגבר' על תאוה כשאתה נוצר את פיך ביחס אליו?".

"לא! ביחס לאבא שלי אין לי כל תאוה לדבר. זה אפילו לא 'ניסיון' בעבורי". "מדוע? האם לאבא שלך אין חסרונות?" - "אין אדם ללא חסרונות. גם לאבא שלי יש חסרונות, ובכל זאת אין לי כל תאוה לדבר עליו. ולא זו בלבד אלא אם אשמע מישהו שידבר עליו לשון הרע לא ייתן לי הדבר מנוחה, ולא אוכל לישון כל הלילה".

"תנסה להסביר לי, מדוע? במה שונה הוא מכל אדם אחר?" - "על אבא שלי אני לא רוצה לדבר! אני אוהב אותו! וכשלא רוצים לדבר לא מדברים". "אם כך אתה בעצמך נתת עצה נפלאה איך להתגבר על התאוה ולא לדבר לשון הרע על הזולת: תאהב אותו! אם תאהב אותו לא תרצה לדבר עליו! וכשלא רוצים לדבר לא מדברים".

לומדים מכאן יסוד: לפלוני יש חסרונות? אז מה? גם לאבא שלך יש חסרונות, גם לבן שלך יש חסרונות! יתירה מכך, גם לך יש חסרונות! ובכל זאת על מי שאוהבים אין כל תאוה לדבר לשון הרע! (יחי ראובן)

פעם הוזמן לדרוש בליל יום כיפור, לפני 'כל נדרי', לטובת הישיבה. רבינו עלה לבימה והשמיע שיחת מוסר והתעוררות, בענייני תשובה ויראת שמיים. הוא דיבר בהתלהבות וניכר היה כי דבריו עשו רושם על לבבות השומעים, עד שמפינת בית המדרש נשמע קול בכי... היתה זו שעת הכושר לדבר על לבות השומעים על מצבה העגום של הישיבה, אך רבי אייזיק לא עשה כן, הוא ירד מהבימה בלא להזכיר כלום מהעניין לשמו הוא בא...

לאחר התפילה פנה אליו רב בית הכנסת ושאל אותו: "מדוע לא דיבר הראש ישיבה על הישיבה? הרי האווירה היתה מחושמלת והיה אפשר לאסוף הרבה כסף?!" - "ראיתי אצל היהודים הרהורי תשובה" - ענה לו רבי אייזיק - "ליבי לא נתן לי להשתמש ברגעי קודש אלו לענייני כסף, אפילו למטרה קדושה כמו החזקת הישיבה"...

הגאון רבי זאב צ'צ'יק זצ"ל מספר, שאביו זצ"ל היה בישיבת סלבודקא באלול, ולאחר מכן היה פעם שניה מחשוון עד אמצע הזמן. כשביקש לנסוע לביתו, נתן לו רבי אייזיק שלושים לירות (סכום גדול מאוד בימים ההם). שאל אותו אביו של רבי זאב: "מדוע הראש ישיבה נותן לי כל כך הרבה כסף?". רבי אייזיק ענה לו: "כיון שלימודך ודיבורך בלימוד עם בני הישיבה, תרמו להם הרבה מאוד, לכן אני חייב לך סכום זה..."

י"ב שבט

הצדיק הרב חיים כפוסי זצ"ל

יום ההילולא - י"ב שבט

נולד בשנת ה'ש (1540) באלג'יר. משפחתו גורשה מפורטוגל בשנת ה'קנ"א (1391). על המגורשים הללו כפו ללבוש גלימה המסתיימת בכובע מחודד הנקרא 'כפוסון', מכאן שם המשפחה כפוסי. לימים עבר עם משפחתו למצרים. למד קבלה עם רבינו האריז"ל. שימש כדיין עם הגה"ק רבי בצלאל אשכנזי (ה'שיטה מקובצת'). היגר לאלכסנדריה שמצרים, ששימשה כמרכז החיים הכלכליים של מצרים באותם ימים. אחר כך עבר מאלכסנדריה לעיר דמיאט שבמצרים. רבינו תיאר בחיבוריו את חוסר שלוותו על מצבו שנאלץ לגלות ממקום למקום. שימש כראש ישיבה במצרים וכראב"ד. כונה בשם 'סבא דמשפטים'.

נודע כבר פלוגתא של החכם הגה"ק יעקב קאשטרו רבה של מצרים. התואר 'בעל הנס' שנלווה לשמו לאחר שבזקנותו התעוורר ואנשים ריננו עליו כי לקח שוחד ועל כן התקיים בו הפסוק בתורה: "כִּי הַשְׁחָד יַעֲוֹר עֵינֵי חֲכָמִים" (דברים ט"ז, י"ט). רבינו ביקש מהגבאי לכנס את כל היהודים בבית-הכנסת בשבת ועל הדוכן שבו היה מונח ספר התורה ביקש מאת בורא עולם שיפקח את עיניו אם הוא לא לקח שוחד ואכן נפקחו עיניו. לאחר הנס הגדול שאירע לו, הקדיש את מרבית זמנו לכתובת ספרו על התורה 'באור החיים', רמז על הנס הגדול שבו מאור עיניו חזר אליו. רבינו רצה לעלות לארץ הקודש אולם לא עלה בידו. נפטר ב-י"ב שבט ה'שצ"א (1630). חי כ-90 שנה. ציונו בבית-העלמין העתיק במצרים.

על שמו נקרא בית-כנסת בקהיר הנושא את שמו ומסורת בידי יהודי מצרים שרבינו התפלל בבית-הכנסת הזה. גם בארץ ישנם בתי כנסת הקרואים על שמו. מקום ציון קבורתו למקום מקודש ליהודי מצרים. כל מי שהיה חפץ וזקוק לישועה, לפני שעולים לקבר, חולצים את הנעליים וזוחלים עד הקבר עם הידיים ועל הברכיים. שם מרבה בתפילה על קברו של רבינו וזוכה לראות נסים ונפלאות.

מרבתינו: הגאון ר' יצחק בירב, המקובל האלוקי ר' יצחק לוריא אשכנזי (רבינו האריז"ל זיע"א. רבו בקבלה).
מספריו: • באור החיים - דרושים וביאורים על התורה • ספרי חיים - קובץ דרשות ופירושים למדרשי הלכה מכילתא, ספרא וסיפרי ומעט סימנים מחידושו על התלמוד.

להלן סיפור מופלא שהתרחש עם בעל המעשה שביקש להגיע לקברי צדיקים במצרים: בטיסה הראשונה שיצאה למצרים לאחר מלחמת יום הכיפורים ישבתי נרגש כולי. זה מכבר גמלה בליבי ההחלטה כי בבוא היום אסע להשתטח על הציון של רבי יעקב אביחצירא זיע"א. לאחר נסיעה של כארבע שעות מקהיר לדמנהור הגעתי לאוהל הקדוש. התרגשותי הייתה גדולה. נכנסתי בדחילו ורחימו וגיליתי ארבעה קברים. לצידו של הרב אביחצירא קבורים שלושה אנשים נוספים, שהוא סיכם עימם שיערכו לו טהרה ומיד יסתלקו מהעולם. טיסתי חזרה נועדה לאותו ערב. סיימתי להתפלל תפילת מנחה וספר רביעי

שבתהילים ושאלתי את המקומיים אם יש עוד קבר יהודי במצרים. ישיש ערל אמר לי שבקהיר שוכן קברו של רבי חיים כפוס, 'רבי חיים בעל הנס', כפי שמכנים את תלמידו הגדול של רבינו האריז"ל, בגלל הנס שאירע לו כאשר חשך מאור עיניו ל"ע, יצאו עליו רינונים כי נטל שוחד, כפי שהכתוב אומר "כי השוחד יעוור". הלך לארון הקודש ונשא תפילה: "אם נטלתי שוחד, שאשאר עיוור לכל ימי חיי, אם לא, שאשוב לראות כאחד האדם". בו במקום, חזר מאור עיניו.

חזרתי למונית וביקשתי מהנהג לנסוע אל 'קברה אל יהוד בקיירו'. נסענו ארבע שעות. בינתיים החשיך היום והגענו בעלטה כבדה לקהיר. הנהג הוביל אותי לבית הקברות ואמר: "זה המקום". ירדתי מהמונית וראיתי בית עלמין. הדלקתי נר כדי לראות טוב. התבוננתי ימין ושמאל ואז ראיתי ממול מעין גבעה, מגן דוד על הקברים. ידעתי כי אני נמצא בבית קברות יהודי. אבל היכן קברו של רבינו? ראיתי מעין בית. תיארתי לעצמי כי זה המבנה שנבנה על גבי קברו של הצדיק. כשהתקרבתי לשם ראיתי כי הבית פרוץ לארבע רוחות השמיים ואין לו דלת. התכוונתי להיכנס ואז הרגשתי כמיין יד נעלמה תופסת ומושכת אותי אחורה בכוח. הסתובבתי בבהלה לאחורי ולא ראיתי אף אדם. בשרי נעשה חידודין וכל גופי צמרמורת. שעת לילה בתוך בית קברות חשוך ואפל. מי משך אותי ולא נתן לי להיכנס?

הצצתי בזהירות פנימה וראיתי בור עמוק בגובה עשרות מטרים, שמספק מים לכל הכפר והאזור. כפסע הפריד בין טביעה שלי בבור העמוק במצולות. כשקלטתי את עוצמת הנס, עיניי זלגו דמעות. יכולתי להיבלע בבור ולא היה נודע כי אני כאן. אמרתי: "רבי חיים כפוס, אני מאמין שצדיקים במיתתם קרויים חיים. עשיתי השתדלות רבה לבוא לכאן. אם תרצה שאבוא עד קברך, עשה איתי נס". מרחוק ראיתי אורות מרצדים. ג'פ צבאי מצרי היה מולי. נהג הג'פ שאל את הנהג המצרי שלי מה הוא עושה בבית-עלמין יהודי. הוא ענה כי הביא איתו "שייח' ישראלי" שמחפש מקום קדוש. החיילים רמזו לנו שניסע אחריהם. חששתי מפני הבאות ונשאתי תפילה לבורא עולם. הם הורו לי להיכנס אל המונית שבה באתי והמונית החלה לנסוע אחרי הג'פ שלהם. לאחר נסיעה של כשמונה דקות הם עצרו בתוך חצר מגורים. החיילים הצביעו על קבר בתוך חצר בית והודיעו: "קברו של הצדיק". התכופתי אל המצבה של רבינו ואמרתי פרק תהילים בצעקות רמות. מאות מבני השכונה יצאו ונאספו לראות את השייח' הישראלי נושא תפילה על קבר בחצר הבית. דקות לאחר מכן, הוריתי לנהג לדהור לכיוון שדה התעופה.

פקיד של מוססן, קיבל הלוואות מדי אנשים שונים. מכיוון שהפקיד היהודי לא היה רגיל להישבע לכן נדר שלא יאכל בשר ולא ישתה יין, אם לא יפרע את החוב. חלפו מספר שנים והפקיד הורד ממשרתו. מאחר שלא היה בידו כסף לשלם את חובותיו. הנושים רצו להכריח אותו לקיים את נדרו. רבינו פסק שהפקיד אינו מחוייב לעשות את הנדר משום שאנוס הוא ועל דעת זה הוא לא נדר. פסק הדין שנטה לטובת הפקיד, גרם לרינון והוצאת שם רע על רבי חיים כפוס, ובעקבותיו התלקחה מחלוקת גדולה.

הגדיל לעשות אחד מהחכמים שרמזו לו גם על עוורונו כשקרא אליו את הפסוק: "אֲשֶׁר הֵלֵךְ חֲשִׁים" (ישעיהו נ, י). רבינו השיב תשובה מפורטת על כל טענותיו נגד פסק דינו, והתייחס גם לרמז העיוורון – "ועל מה שכתב 'אשר הלך חשכים', ביקש שימשיך לקרוא גם את סוף הפסוק: 'בְּטַח בְּשֵׁם ה' וְהוֹסִיף: 'וַיִּשְׁעַן בְּאַלְקִיו' בּוֹ בְטַח לְבִי (תהלים כח, ט). כִּי אֵלֶיךָ בְּגִיא צְלָמוֹת לֹא אֵירָא רַע (תהלים כג, ד). כִּי אֲשַׁב בְּחֹשֶׁךְ ה' אֹר לִי (מִיכָה ז, ח)". כדרכה של מחלוקת, בערה אש היצר והתלקחה גם בין החכמים שבדורו, כשהשיא בפרשה כאובה זו הגיעה לכדי פרסום המוני כי עוורונו של רבי חיים אירע בשל מתנת שוחד שקיבל. היתה להם גם הוכחה תורנית מובהקת מדברי הפסוק בתורה: "כִּי הִשְׁחָד יַעֲוֹר עֵינֵי חֲכָמִים" (דברים טז, יט).

כאשר רבי חיים שמע על אותה האשמה, ביקש מכל הציבור להתכנס בבית הכנסת "אל מצריין- אל אוסתאז" בשבת. לאחר תפילת שחרית הוציאו את ספר התורה ושמו אותו על התיבה. רבינו שאל: "האם כולם נמצאים שם?". לאחר שהתשובה היתה חיובית הוא הכריז לפני כל הקהל כי שמע את הרכילות. והוא מעיד על עצמו כי מעולם לא לקח שוחד. הרב אחז את ספר התורה ואמר בקול: "אני מעיד עלי שמיים וארץ כי אני נקי כפיים ובר-לבב. אם יש בכם מי ומי אשר לקחתי מידו מאומה או הטיתי את הדין - יענה בי נגד ה' וכנגד כל הקהל הקדוש". וכאן הגביה רבי חיים את טון דיבורו ואמר: "ולמען תהיה לי לעדה, אני מחלה פני ה' אלוקי המשפט, שאם אמת הדבר ובי העוון - יקומטו עצמותי בזה, ולא אוכל לרדת מהבימה".

"ואם אני חף מפשע, יהי רצון כי ייפתחו עיני, ויחזור לי מאורי לעיני, וידעו כל הקהל כי יש אלוקים שופט צדק ואמת". רטט חלף בלבות המתפללים למשמע הדברים. ואכן - לתדהמתם הרבה תפילתו נתקבלה. מיד נפקחו עיניו והאירו לו אור יקר, והביט אל כל סביביו, וקרא כל אחד בשמו. וירד מהבימה ונתן שלום לכל אשר פגש בו בשמו. ומאז והלאה, היה חותם את שמו: "ה' נסי חיים כפוסי".

כדי להדגיש את הנס העצום חתם על מסמכים שונים - ה' נסי חיים כפוסי. מרן ר' חיים יוסף דוד אזולאי (החיד"א) העיד כי ראה את חתימתו לפני שחלה שהייתה כמו של כל אדם, לאחר שחלה בעיניו חתימתו הייתה על דף שלם ורואים כי האותיות דבקות זה בזה והכתב מעוקם עולה ויורד. לאחר שהבריא היה צריך זכוכית מגדלת כדי להבחין באותיות הקטנות של כתב ידו.

הגאון הרב דוד מלול זצ"ל

יום ההילולא - י"ב שבט

נולד בשנת ה'תרפ"ד (1924) באייט עטאב שבמרקו. בכור להוריו מביין שבעה ילדים. בילדותו למד במשך שנים רבות אצל אביו. כשבגר למד בישיבה במרקש ובהמשך בישיבה במקנס. לאחר נישואיו בשנת ה'תש"ג (1943) גר בדמנאת. לאחר תקופה קצרה הוזמן לשמש כרב הקהילה בעיר כְּנִיפְרָה. באותה שנה היתה בצורת קשה ורבינו לא נתן לעצמו מנוח עד שכל העניים שבעיר השביעו את רעבונם. ביתו היה פתוח לרווחה וכן דאג והשתדל עבורם אצל עשירי העיר. בתקופה זו עסק במסחר עורות מעובדים. בשנת ה'תש"י (1950) התחיל לשמש כרב בת"ת בדבדו, שם שימש גם כשוחט ובודק. לאחר תקופה עבר לשמש כמחנך, שוחט ובודק בעיר תְּאֶלְסִינָה. כשהגיע לשם, גילה שעליו ללמד כמאה ילדים. היה עליו לחנך אותם וגם לשחוט עופות. מכיוון שמדובר בקהילה גדולה, הוא נפל למשכב. כשאביו שמע זאת, הוא הגיע לסייע לו במשך תקופה עד שועד הקהל הסכימו להביא מלמדים ושוחטים. משם עבר לשמש כרב הכפר בזו.

לאחר כחודשיים, עבר לשמש כשוחט ובודק בקזבלנקה למשך כשנתיים. בשנת ה'תשי"ד (1954) עלה לארץ והשתכן במעברת הר-טוב שבבית-שמש. במעברה שימש כרב וכפוסק במשך שלוש שנים. ביתו היה פתוח לכל שאלה ובעיה. בשנת ה'תשי"ח (1958) התחיל לשמש כרב הישוב ירוחם עד לפטירתו. חידש את מערך הכשרות בעיר. הקים מוסדות חינוך לתלמידים. יצא לשליחות גיוס כספים בחו"ל מספר פעמים עבור מכון הוצאת הספרים 'מכון הכתב'. בעל חסד מופלג, פיזר נתן לאבינונים. מיעט להשתתף בטקסים ובאירועים פומביים. ענוותן מופלא. נפטר ב-י"ב שבט ה'תשע"א (2011). חי כ-87 שנים. ציונו בנתיבות לצד אביו.

אביו: ר' יוסף (מלומד בניסים. תלמיד הגאון ר' דוד סוויסה ממראקש. הוסמך לשחיטה ע"י ה'בבא סאלי'. למד בחברותא עם המקובל ר' אהרון הכהן אזוג). **אימו:** מרת ג'דא (בת ר' מימון מלכה). **אישתו:** מרת חסיבה (בת ר' מאיר קדוש. נישא בשנת ה'תש"ג - 1943). **מרבתי:** הגאונים אביו, ר' יוסף (רבו המובהק), ר' דוד סוויסה, ר' יעקב דהאן, ר' רפאל ברוך טולדנו. **חברותא:** הגאון ר' רפאל ברדוגו (דיין בדבדו). **מספרי:** י"ד יהודה- דרשות על התורה על דרך הפרד"ס • לשון חכמים מתוק לנפש ומרפא לעצם- על התורה • י"ד יוסף- דרשות על פרשיות השבוע ומוסר • בית דוד ושלמה- על התורה • וידבר דוד- דרשות • ויצבור יוסף • מכתם לדוד- הלכות, מנהגים ופרשיות השבוע • ויוסף עוד דוד • שושנים לדוד.

להלן סיפורים שמעובדים מתוך 'בנתיבות ירוחם'. ניתן ללמוד מהם מעט מהנהגות רבינו: פעם אחת רבינו נכנס למשרד של ראש ישיבת סלבודקא בבני ברק והודיע לו שהוא מעוניין לתרום סכום שנחשב אגדי באותם ימים. היה לרבינו תנאי אחד - להקנות לו קניין עולמי בחלק מהבניין כדי לזכות אותו בהחזקת לימוד התורה אשר ילמדו שם כל השנים עד ביאת גואל צדק. עד היום תלוי בישיבה שלט שמעיד על המכירה. השלט נתלה בפנים החדר ולא מחוצה לו בגלל רצונו להצניע את התרומה. הסיוע לישיבה לא תם בזאת. במשך השנים שלאחר מכן רבינו היה שולח תרומות של אלפי שקלים.

בכל דיבורו, מעשיו והילוכו היה ניכר שהוא עבד ה'. מנהגיו היו מיוסדים על אדני היראה ודקדוק ההלכה עד הפרט האחרון. היתה לו הנהגה קבועה שהיה משכים בכל לילה לאמירת תיקון-חצות. פעם אחת בערוב ימיו, לאחר שהשתתף בחתונת נכדו בבני ברק, התעכב יותר מהרגלו בשמחה, אבל למרות זאת התכונן לשוב לביתו באותו לילה. בנו ר' עמרם הי"ו הפציר בו שיישאר ללון בביתו בבני ברק ולמחרת ישוב לירוחם בכוחות מחודשים. רבינו נענה לעומתו: "וכי הלילה קל בעיניך? יש לי סדר לימוד מיוחד בלילה לעבודת הבורא. אם אשאר בביתך, יקשה עלי לקיימו".

'מכון הכתב' אשר דאג להוצאת והדפסת ספרי קודש, היה אצל רבינו עניין של ממש. מסיבה זו, הוא יצא לשליחות גיוס כספים בחו"ל מספר פעמים עבור 'מכון הכתב'. הוא נמנע בכל תוקף מלקבל תגמול כלשהו עבור שליחותו, מלבד דמי נסיעה שהסתכמו בסכומים מועטים יחסית לתרומות המכובדות שהצליח בס"ד לגייס. בעת שליחותו העדיף להתאכסן רק אצל בעלי תורה ולא בבתי מלון. לא הכניס לפיו שום מאכל והיה צם עד אשר הגיע להיכלם של אדמו"רים, אצלם אכל מעט לשבוע נפשו. גדולי הדור נפעמו מהצניעות והפשטות שלו. כשהיה נפגש עם הנדיבים, דיבר איתם רק בדברי תורה. אע"פ שחלקם לא הבינו דבריו, היה ממשיך בשלו ואומר שטוב שישמעו קצת דברי תורה.

מנהג חסידים להקפיד שלא להוריד ידיהם מתחת לקו הטבור. כבר העידו חז"ל שיידיים עסקניות הן. על כן, כאשר הידיים פנויות ממשא וכו' מקפידים על הנהגה זו. כך רבינו נהג ויודעי דבר העידו שמעולם לא ראו את ידיו יורדות מתחת לטבור. אף לעת זקנותו כשנחלש ביותר, שמר על הנהגה זו.

היה לרבינו מנהג מיוחד. כל תרומה שתרם רשם בפנקסו. איש בעולם לא הורשה להביט בפנקסו. רק לאחר פטירתו התגלו הסכומים האדירים שהיוו יחד היקף מדהים של נתינה. סכומים שלא מביישים קופת צדקה עירונית. בענותו המיוחדת ציווה שלאחר פטירתו יטמנו איתו את כל הרשימות. עם הקבלות האלה תכנן להתייבב לפני בית דין של מעלה ולענות על השאלה: "נשאת ונתת באמונה?". אכן משאו ובעיקר מתנו, היו ללא כל צל של ספק באמונה שלימה, ברורה ועמוקה. חז"ל אמרו: "הרוצה להחכים- ידרים". והוא אכן החכים בכל מידה נכונה ושלח ידו בכל עסקה רוחנית שעמדה לו לנצח נצחים.

המקובל האלוקי רבי יצחק אביחצירא זצוק"ל הי"ד

יום ההילולא - י"ד שבט

נולד בבו דניב במחוז תפיללת שבמרוקו בשנת ה'ת"ר (1860). נודע משחר ילדותו כעילוי ובעל כישרון רב. נודע גם כבעל מופת ובמעשי ניסים, והעריצהו היהודים והגוים כאחד. פעל רבות למען יהודי מרוקו ובמיוחד למען ישיבתו של אביו. נדד רבות ממקום למקום כדרכו בקודש לצורך גיוס כספים. גאון בנגלה ובנסתר. מלומד בניסים.

העיד עליו אביו הקדוש, כי התעברה ברבינו (בנו) ניצויץ מנשמת המקובל הצדיק רבינו יצחק לוריא אשכנזי (האריז"ל). לא לחינם כאשר גדל רבינו, נמשכה נפשו ללימוד הנסתר, ועוד בצעירותו גילה בקיאות גדולה בתורת הקבלה ובעץ החיים' ובשמונת השערים של רבינו האריז"ל. הרבה בסיגופים ותעניות. נהג להסתגר בחדרו בעליית הגג ולהגות בתורה ויראת שמים מתוך הסתפקות במועט.

נרצח ע"י מוסלמי ב-י"ד שבט ה'תרע"ב (1912) בהיותו בן חמישים ושתיים שנים! ציונו על יד כפר תולאל. יום פטירתו, הוא יום עליה המוני. רבים עולים לציונו וזוכים לראות ישועות. לא רק יהודים, אלא אף גויים מעריכים את גדולת קדושתו, הם מאמינים, כי הוא איש צדיק בעל מופתים, ואף מינו שומר קבוע שניצב בסמוך לציונו.

אביו: הצדיק ר' יעקב זצ"ל. מספריו: תולדות יצחק.

אירע פעם בעת ברכת הלבנה, עת יצאו הכל לחפשה ולבקשה בשמיים, והיא נעלמה, כי הייתה מכוסה בעננים. למרבה הפלא ציווה רבי יעקב (אביו הקדוש) על רבינו, שהיה אז רק כבן שמונה שנים בלבד להורות ללבנה שתתגלה. הפנה הילד הרך מבט תמים כלפי שמיא וציווה על הלבנה להתגלות.

בתוך רגעים ספורים בלבד התגלתה הלבנה במלוא הדרה לתדהמת כל הנוכחים, אשר ברכו על הלבנה ברוב שמחה והתרגשות. "אם כך הוא בגיל צעיר, הרי נועד הוא לגדולות", עבר הרחש בקהל הנוכחים העומדים ומשתאים מול הילד הרך בשנים המחולל ניסים. וציפו כולם לראותו בגדולתו בבוא היום.

המנהג במשפחת אביחצירא, היה שבכל לילה מלילות חג הסוכות, היו נערכות סעודות גדולות לכבוד האושפיזין. אצל רבינו הייתה הסעודה הגדולה ביותר זו שנערכה בליל יום טוב שני של סוכות, באושפיזא דיצחק. באחת הסעודות, לאחר שהזמין רבינו את האושפיזין ונטל ידיו לסעודה, אחז את הפת בשתי ידיו, אך לא בירך עליה ולא בצעה.

הדבר נמשך דקות ארוכות, כשבת שחוק מרחפת על שפתיו. הנוכחים עקבו אחריו בהשתאות, חלקם ניסו לחפש את מקור הסיבה לחיוך הצדיק בין נטילת ידיו לבציעת פתו, שכן ברור היה שאכן מתרחש ברגעים אלו ממש משהו, המונע מהצדיק לבצוע מהלחם.

רק לאחר דקות ארוכות הצדיק בצע והחל בסעודה. במהלך הסעודה העז מאן דהו לשאול את רבינו על מה שקרה. נענה רבי יצחק ואמר: "ומה אעשה וראיתי את שבעת האושפיזין הבאים לבקרנו בסוכה, ועל פניהם ארשת שמחה גלויה. לא יכולתי שלא לחייך עמם... ורק כאשר הפסקו לחייך, יכולתי לבצוע את הפת".

רבינו היה מרבה בשתיית "מאחיה" (המשקה הידוע בשם ערק) עוד בצעירותו. אך היו מבני המשפחה, שדאגו משתייתו של הנער הרך, שכן הצדיק התנזר מכל תענוגות העולם הזה והבליו פרט לשתיית משקה זה. והיו חוששים לשלומו ובריאותו. יש לציין, כי שתיית המשקה לא השפיעה עליו כלל. אך מה יעשו, והנער אינו חדל משתייתו? החליטו, כי יסירו את הסולם המביא אל עליית הגג, וכך תימנע אפשרות להעלות אל חדרו את ה'מאחיה'.

אישה אחת הייתה גרה בשכנותם של משפחת אביחצירא. היא הייתה מייצרת את ה'מאחיה', ושם טוב יצא לפניו. ביום מן הימים החל נפגם טעמו של המאחיה ללא כל סיבה ואנשים חדלו לרכוש את המשקה. בראותה כן, קיבלה על עצמה האישה לנדב כד משקה לרבי יצחק אבוחצירא, שהיה ידוע בשתיית המשקה.

אך מה תעשה, ואין גישה לעלית הגג? חשבה ומצאה פיתרון, היא העבירה לו דרך חלונה, שהיה סמוך לחלונה כד מלא ב'מאחיה'. אמר לה הצדיק: "אם תרצי, שישב טעמו הטוב של המאחיה, שלחי לי כל יום כד". וכך מדי יום ביומו היה משאיר את הכד הריק של היום הקודם, והיה נוטל כד חדש, שבו המשקה המבוקש. ואכן טעמו של המאחיה חזר כתיקונו, וגם משאלתו של הצדיק, לשתות כל יום 'מאחיה' ולייחד תיקונים התמלאה. רק לאחר זמן התגלה הדבר לבני המשפחה הנדהמים, ומכאן הבינו, כי יד ה' בדבר ולא מנעוהו עוד מכך.

(יש לבאר את מנהגו של רבינו בשתיית הערק, שכן מאחר שהתנזר מתענוגות העולם הזה והרבה בסיגופים ותעניות - אם כן, מה יש בשתיית הערק? וכן מצאנו אצל גדולי משפחת אביחצירא, כי הרבו בשתיית המאחיה. על כך הסביר המקובל המלובן הצדיק רבינו ישראל (הידוע בכינוי ה'בבא סאלי' זצוק"ל) כי "ערק" ראשי תיבות - ק'בל ר'ינת ע'מן, ועל ידי שתייתו מיחדים ייחודים גדולים וקדושים ומחברים את השכינה הקדושה עם הקב"ה, ולכן הם הרבו בכך.

רבינו הגיע באחת מגסיעותיו הרבות לדניב. מטרתו הייתה להתרים את אנשי המקום לטובת הישיבה. כשיצא מהעיר אירע מקרה מוזר שהפתיע את התושבים. בדרך כלל הרב לא יוצא למסעות בימי שישי. והנה, פונה אליהם ר' יצחק ואמר שהוא רוצה להגיע למקום בשם בראקה (הסמוכה לתולאל), תמהו הנוכחים: "מדוע רוצה כבוד הרב להגיע למקום שהוא ידוע כמקום זר ליהודים ורבות בו הסכנות, ובוודאי שלא ימצא שם יהודי אחד?". למרות שאלותיהם לא השיב להם דבר, ועמד על שלו.

יצא ר' יצחק עם שיירה שעברה דרך המקום. אחרי נסיעה ממושכת נפרד מאליהם ויצא לדרכו. לא עבר זמן רב ובדרכו פגע בו מוסלמי אכזרי וצעק לעברו שהוא יהרוג אותו! רבינו לא נבהל ממנו ושם ביטחוננו בה', "אתה יודע, קח את הפרדות ואת הכסף ואל תהרוג אותי" אמר. אבל המוסלמי שהיה צמא לדם יהודי לא התרצה בכך, הוא הוציא חרב ושלף אותו לעברו של הרב ואמר: "אפילו אם תיתן לי כל הון שבעולם אני אהרוג אותך", ביקש הרב מהמוסלמי שיאפשר לקרוא קריאת שמע קודם שיעשה את מעשהו, קרא הרב קריאת שמע ובסיומה רצח המוסלמי את רבינו שנהרג על קידוש ה' ונשמתו הטהורה עלתה לשמי מרום. אחרי מותו היה מובן לכל, מדוע רבינו ביקש להגיע לעיר בראקה. יהודי תולאל קברו אותו בבית החיים בעיר.

פעם אחת נסע רבינו עם שמשו לעיירות במחוז מראכש, לצורך גיוס כספים להחזקת לומדי התורה. כשהגיע לאחד הכפרים שבו היה גר גביר שהיה רגיל לקבל את פני הרב משום מה הפעם, הגביר, לא יצא להקביל את פני הרב. אחדים מבני העיר יצאו לקבל את פני הרב אך הגביר בלט בהעדרו.

כיוון שהרב לא ראה את הגביר, החליט ללכת לביתו ולברר את פשר סיבת אי בואו שמא קרה לו דבר מה. הרב הגיע לביתו ונכנס פנימה עם הקהל שהקביל את פניו. נכנסו לביתו ומצאו את בעל הבית כשהוא מתחבא באחד מחדרי הבית. שאל הרב את בעל הבית: "מה קרה?". העשיר ענה: "הערבי השליט של הכפר הטיל עלי לתת לו ממון בסכום עצום ואין לי מאין לתת לו את הכסף הנדרש", והוסיף, "על אף היותי אדם עשיר, אני לא יכול לגייס את כל הסכום הנדרש על ידי. אני יודע שהלילה הוא יהרוג אותי אם אני לא אכין לו את כל סכום הכסף".

שאל רבינו בתמיהה: "וכי חזר יציל אותך? הרי אם ירצה להרוג אותך הוא יעשה זאת גם בחדר. אם כן, מדוע אתה מתחבא? צא מהחדר". העשיר שהאמין ברב בכל כוחו יצא מהחדר. אמר הרב לבעל הבית: "מרגע זה התנהג כדרךך ועשה כל מה שאתה רגיל לעשות. אל תדאג כלל ויהיה בסדר". "מה יהיה בסדר?" שאל. אמר לו: "אני אומר לך שיהיה בסדר". חלפו דקות מספר ולבית העשיר הגיעו בני העיירה עם מאכלים ומשקים בידיהם כדי להיות במחיצת הרב ולשמוח עימו.

לאחר תפילת מנחה שאל הרב: "האם יש לכם תוקע טוב בעיירה?". ענה אחד מהאנשים שנכח במקום: "אני תוקע טוב". אמר לו: "אם כן, לך והבא שופר לכאן". חלפו דקות והלה הביא שופר. כשראה אותו הרב, אמר לו: "עמוד לידי". בא ועמד לידי. אמר הרב: "כשאני אומר לך לתקוע - תקע". אמר הרב לתוקע: "תקע". החל התוקע לתקוע אך הוא לא הצליח להשמיע אפילו קול אחד. בראות הרב כי התוקע אינו מצליח לתקוע, אמר בתמיהה: "לגוי הזה יש כל כך הרבה חיים ארוכים?". פנה לתוקע ואמר: "תן לי את השופר". נתן התוקע לרב את השופר, תקע הרב ואמר לנוכחים בסיום התקיעה: "הכל בסדר, גמרנו, המשיכו בשמחה שלכם".

בסביבות השעה 21:00 כאשר הרב עדיין שהה בבית, בא ערבי שהיה ידידו ומכירו של בעל הבית, ונקש על דלת. הנוכחים חשבו, כי זה העריץ שבא לקחת את הכסף. אולם היות והרב אמר שיהיה בסדר - לא חששו ופתחו את הדלת. הגוי נכנס פנימה, ניגש לבעל הבית ואמר: "נס גדול אירע עימך. העריץ ישב עם אנשים בחדרו וסיפר על הכסף הרב האמור להגיע אליו. לפתע נשמע קול ירי וכדור פגע בו והוא נפל מת על הרצפה. המולה רבה פרצה בחדר - אולם לא ניתן היה להבחין מהיכן הגיע הכדור". על פי תיאור הגוי, ירי הכדור היה במדויק בזמן שהרב תקע בשופר. בהישמע דבר מותו של העריץ וגודל הנס שאירע, החלה במקום שמחה רבתי שנמשכה שלושה ימים, במהלכן גייס הרב כספים לטובת לומדי תורה בעיר מגוריו שבמחוז תפילת.

מעשה בעיר קאסבי, באחד מימי חודש הרחמים והסליחות. לשוק הגיע כרוז בשם המלכות והכריז כי בקרוב יגיע שר חדש לעיר מלווה בפמליה של חיילים. על התושבים להתנהג כראוי ולשלם את מיסי העיר בזמן. כאשר הגיע השר התגלה כי הוא משליט עצמו ויורד לחיי הפרט, בזלזול פנה לתושבים ומזהיר שמי שלא ישלם מיסים וארנוניה בזמן תהיה אחריתו נוראה.

זעם התושבים הלך וגבר ובמהלך החודשים התגבש בדעתם למרוד בשר ולהורגו. יום אחד נכנסו המוני העם זועמים אל ארמונו של השר. הם הרגו את החיילים שעמדו בדרכם והמשיכו אל יעדם. הם פרצו לחדרים וחיפשו אותו בכל מקום. השר שהיה נמצא בחדר פנימי היה כולו אחוז פחד כששמע את צעקות החרדה שהגיעו אל אוזניו. "מהר, פנו דרך ונברח מכאן" אמר לחייליו, "לא נוכל להם כי רבים הם ממנו". למזלו הצליח להמלט מהמקום שתוך זמן מועט נהפך להרס מוחלט על יד העם הזועם. ההמון לא הירפה ועדיין רצו לנקום ולרצוח את השר. לאכזבתם, אחר חיפושים רבים התגלה דלת מסתור דרכה השר ברח.

אבל התסכול היה עדיין בקרבם הם היו חייבים להפנות אותו לכיוון אחר בכדי להוציא את זעמם. היהודים ידעו שהם יהיו הקורבן, והכינו עצמם לכל רעה שתבוא. רובם ארזו חפציהם ועברו לעיר הקרובה.

עברו ימים והמלך שמע על הנעשה לשר. הוא שלח פלוגת מיוחדת שתשליט סדר באיזור ותעניש את ההמון. החיילים עשו את דרכם לקאסבי. רבים מהתושבים נהרגו ועל הנשארם הוטל מיסים כבדים. כאשר חזרו היהודים לעיר, מצבם היה בכי רע. בתיהם וכספם נבזז ולא היה מה לאכול. בנוסף התחדשה צרה אחרת, המלך הטיל על היהודים לממן ולפרנס את החיילים השוהים בעיר. מצבם של היהודים היה כ"כ רע שאפילו את משפחתם לא יכלו לפרנס, ועל אחת וכמה גדוד שלם של חיילים תאוים לאוכל. החיילים החלו להשתולל וסבאו מכל אשר בא לידם והמשפחות נשארו רעבים ומיזאשים. שום תקווה לא נראתה באופק, היה נראה שהגיע קיצם. למרוד בחיילים לא יכלו ואף לבקש הקלה במצבם. באותה העת הופיעה דמות בשערי העיר ושמה את פעמה אל עבר הרבע היהודי ופנה אל בית יהודי אחד בשם חאקי מסעוד. כאשר פתח הלה את הדלת נדהם כולו למראה עיניו. דמותו של ר' יצחק אבוחצירא זיע"א ניצבה מולו. "ברוך הבא" קידמו בעל הבית בשלום.

ר' יצחק הקים בעירו ישיבה גדולה. כל תלמידיו היו יושבים על שולחנו והוא פירנס ולימד אותם. לפיכך הוצרך לנדוד לצורך גיוס הכספים. תמיד היה מתקבל בסבר פנים יפות והיהודים פתחו את כיסם בנדיבות, ושמחו להשתתף במגבית, ולקיים מוצא דברו. גם הפעם כאשר הגיע הרב לקאסבי התארח אצל בעל הבית ואסף את אנשי העיר למגבית למען קיום הישיבה הקדושה. ר' יצחק פתח ואמר: "לא אסעד עד שנגמור לגייס את המגבית!". דממה הסתררה בחדר. האנשים הכירו במצבם הקשה וידעו שהפעם הזאת לא יוכלו לתת את מעט כספם שנשאר להם לצדקה. "מדוע אתם שותקים?" שאל הרב. לאחר שתיקה ענה המארח שאולי כדאי לסעוד קודם ואחר לדבר על המגבית, אך ר' יצחק לא הסכים "לא אשנה מדברי, תלמידי החכמים במצב קשה בישיבה ואני לא צריך לספר לכם על כך" - "רבינו", פנה אליו המארח בדחילו ורחימו, "ידוע תדע כי בצרה גדולה אנחנו! כיצד נוכל לתרום לישיבה כאשר אנו במצב כספי קשה שכזה?".

שאל הרב: "מי מאיים עליכם?". סיפרו אנשי הקהילה לרב על הצרה המתרגשת ובאה עליהם ועל נקמת המלך בהם. "לא נוכל לתרום עוד" השיבו בצער לצדיק. "אין לכם ממה לחשוש. האם יש כאן שופר? הלא חודש אלול עתה. לא כן?" שאל הרב. הרב פנה אל עליית הגג קרא בספר 'עץ החיים' והחל לתקוע אך למרבה הפלא ר' יצחק לא הצליח להוציא קול מהשופר. גם אחר ניסיון שני שום דבר לא הועיל. כל הקהל היו בתדהמה. לאחר ניסיון נוסף לפתע נשמעה קול תרועה חזקה. היה זה רגע מרתית, כאילו אות משמים שתבטלה הגזירה.

אין לשער ולספר את גודל השמחה. הם עשו סעודה ושתו לחיים לכבוד הרב והזכות הגדולה ששהו במחצתו. כל בני העיר תרמו בנדיבות כפי יכולתם לרב והודו לריבון העולמים ששלח את רבי יצחק שיחלצם מהצרה. "אך באיזה דרך יתקיימו דברי הרב?" תמהו בלבם. למחרת כבר לא היו שום ספקות. אל העיר הגיעו שליחים רכובים על סוסים. הם הודיע לאנשי קאסבי: "המלך נתן פקודה לשר העיר ולחייליו לפנות לכיוון אחר, וזאת עקב מלחמה נגד שבטים ברברים שמרדו במלך". הפרשים סיימו את דבריהם ופנו לאחוריהם ושעטו קדימה. לאחר מספר רגעים כבר נעלמו מעיניהם. ממש מעשה ניסים. היהודים התמלאו בשמחה. לנגד עיניהם התקיימה בם מאמר חז"ל: 'צדיק גוזר והקב"ה מקיים'. הם פנו לבתיהם ובקול שמחה וזמרה הקיפו את רבי יצחק ועשו מסיבת הודיה לקב"ה.

באחת הנסיעות, כאשר הגיע רבי יצחק אבוחצירא לקהילה מקהילות מרוקו, התאכסן בביתו של יהודי נכבד ממכריו, נקראו כל יהודי הקהילה לסעודה רבתי לכבודו של הצדיק, ובראש המוזמנים היה ראש הקהל. לסעודה נאספו האנשים, אלא, שראש הקהל התמהמה ובושש לבוא. משנתאחר השעה, פנה רבי יצחק אל המארח והורה לו לכבד את הציבור בנטילת ידיים כי בדעתו להסב מיד לסעודה.

נבהל המארח והחל לגמגם הסבריו, הוא ניסה להסביר לצדיק כי ראש הקהל אינו מן הנוחים לרצות וכעסו המתלהט בין רגע אינו דועך באותה המהירות, ואם יבוא ויראה שהסבו לסעודה בלעדיו - רע יהא הדבר בעיניו יותר מאשר אם לא היו מזמינים אותו כלל.

התעלם רבי יצחק ושב ואמר, כי הגיעה העת לסעודה. וכדבריו כן היה, כולם ניגשו לסעודה. רק לקראת סיום הסעודה, הופיע ראש הקהל, ועל פניו הצטיירו מיד אותם אותות פליאה על העזת 'נתינו' לגלות עצמאות יתירה ולהתחיל בסעודה בלעדיו. בעל הבית נבוך היה ממראה פניו של ראש הקהל שמועד בפתח. אך בטרם הספיק זה להתחיל להרצות את התנצלויותיו שהיו סדורות על לשונו, קם רבי יצחק והחל לצעוק על ראש הקהל, לחרפו ולגדפו בעלבונות, ולא נחה דעתו עד שהורה לראש הקהל לעזוב מיד את הבית.

שקט של תדהמה השתרר, ומשיצא ראש הקהל את הבית נחה רוח טובה ושמחה על הצדיק רבי יצחק והוא פתח בפיוט שהחל לשורר בשמחה גדולה. ואם לא הייתה זו שיחת היום בסיום הסעודה, 'מופת' בפני עצמו הוא, שכן לא היה אדם אחד שלא היה מוטרד וחושש מפני תגובתו הצפויה או הלא צפויה של ראש הקהל.

למחרת, בשעת בוקר מוקדמת, נקש המארח על דלת חדרו של רבי יצחק וביקש את עצתו והדרכתו, כי זקוק הוא ללכת לפייס את ראש הקהל ואינו יודע לשיט עצות בנפשו. נענה רבי יצחק ותהה: "לפייסו?! אינני יודע על מה הנך סח". ולאחר השתהות קצרה הוסיף: "האמת שכלל לא ראיתו בהיכנסו, ואם כוונתך על מלות הגנאי אשר השמעתי, דע, כי לא כלפי אדם היו מכוונות. אך זו האמת ואין בלתי, שבאותו רגע שנפתחה הדלת, ראיתי מלאך משחית הנכנס פנימה וחששתי לשלומם של כל הנוכחים. לא מצאתי דרך לגרשו אלא בגידופים וחרפות, לבל יפריע בסעודת המצווה בה היינו מסובים. משיצא זה, שמחתי ופצחתי בשירה".

הבין המארח שרבי יצחק כלל לא הבחין בבואו של ראש הקהל, נאלץ לשרטט באזניו קוים לדמותו של ה'איש' ותיאורים ממעלליו, לסיום שאל מה עליו לעשות כדי לרצותו. המשיך רבי יצחק באותה נימה ואמר: "דע לך, שכאשר אדם עובר עברה הוא בורא לו מלאך רע, ואותו מלאך חבלה מבקש לנקום בו ולהרע לו. הקדוש ברוך הוא, ברוב רחמיו וחסדיו, אינו מתיר למלאך המשחית להרע לאדם שבראו ויצרו ברוע מעלליו, שמא ישוב בתשובה ויתקן גם את אותו כוח משחית שהביא לעולם.

רק אם לא ניצל החוטא את אריכות אפיו של הבורא ניתנת הרשות ביום פקודה לאותו מלאך חבלה לפגוע בו. מסתבר איפוא, שהמלאך לא נכנס בגפו אמש בזמן הסעודה, אלא מלווה היה את ראש קהלכם בצורה כה מאיימת כפי שראיתיו. אין לך מה לפייס את ראש הקהל, אך תוכל להסביר לו במה דברים אמורים ואולי יכנע לבכו הערל ושב ורפא לו".

סר המארח למשרדו של ראש הקהל, ביקש לפתוח בדברי ריצוי ופיוסים שיוקדמו לחומרת התמונה אשר הגה רבי יצחק. אלא שראש הקהל הקדימו ואמר בגילוי לב: "אם להתנצל באת, אין בכך צורך. יודע הייתי

שרבי יצחק איש קדוש הוא, ועתה לעיני נחשפה גדלותו. בעיני הצופיות למרחקים ראה את שעיני בשר אינן קולטות. בחושי הדקים לא החטיא באבחנתו, ולא הייתה מילה אחת מכל חרפותיו וגידופיו שלא הייתי ראוי לה באותה שעה. לא זו בלבד שאינני מקפיד על שלא המתנתם לי, אלא שחפץ אני לבוא ולבקש ממנו דרך תיקון והוראת תשובה"...

חכם מנשה יונה זצ"ל

יום ההילולא - י"ד שבט

נולד בשנת ה'תרפ"ח באפגניסטן (1928). כשהיה כבן שלושה שבועות בלבד אימו נפטרה. במשך כל השנים פעל רבות להרביץ תורה בקרב בני הנוער ולהקים עבורם מסגרות לימוד וחינוך בדרך התורה. בשנת ה'תשט"ו (1955) הרב פתח תהילים לילדים בשבת קודש בשם חברת תהילים ומוסר 'קול רינה'. בשנת ה'תשי"ט (1959) ייסד יחד עם רבני העדה ורבה של יהדות אפגניסטן הגאון רבי צבי סימן טוב שליט"א את ישיבת 'תפארת יוסף' לנערים בשעות הערב (כשעתיים בכל ערב). בשנת ה'תש"כ (1960), ייסד שיעור לבעלי בתים כל לילה בבית הכנסת 'ישועה ורחמים'. השיעור הועבר על ידי ר' ישר דדש בהמשך ע"י הגאון ר' יוסף בר שלום (רב העיר בת ים). כיום בנו הגאון ר' אברהם יונה מעביר את השיעור. פתח שיעורים נוספים בשבת בהלכה טור ובית-יוסף שעד היום ממשיכים. שיעורים אלו נמסרו על ידי חכמי ירושלים ובהם הגאון רבי יוסף בר שלום זצ"ל והגאון רבי יעקב יוסף זצ"ל.

בשנת ה'תר"צ (1930) הוקם ארגון מורשת יהדות אפגניסטן. בשנת ה'תשל"ג (1973) רבינו מונה לעמוד בראשו. תפקיד אותו מילא עד יומו האחרון בהחזקת שיעורי תורה לבעלי בתים מדי שבת ויום חול. מידת החסד אצל הרב כל הזמן. רבים פקדו את ביתו בעניינים שונים. הרבנית היתה צריכה להמתין לפעמים זמן רב בחדר השני עד שתוכל להיכנס ולקחת את מה שצריך. ליד מטתו היו מעטפות ורובם היו עניינים של הציבור. הרב עסק בחסד של אמת והיה עושה בזריזות ומסדר לכבוד הנפטר. פעמים כשלא היה למשפחה לתת כסף או צ'ק, הרב היה נותן צ'ק עירבון משלו שלא יתעכב. לאחר מכן כשהיה להם הם החזירו לו.

מסר שיעורים בבית הכנסת 'ישועה ורחמים'. הקפיד שתפילת ערבית במוצאי שבת קודש יהיה בזמן ר"ת. גם בחודשים האחרונים לחייו כשהיה חלש לא ויתר על השיעורים. מדמויות ההוד של ירושלים של מעלה. הסתופף כל ימיו בצל החכמים, ועמד בקשרים הדוקים עם מרן חכמי ישיבת פורת יוסף ובהם מרן הגאון חכם יהודה צדקה, מרן הגאון חכם בן ציון אבא שאול, חכם יוסף עדס וחכם יהודה מועלם זצ"ל שחיבבו והוקירו אותו מאוד. ייסורים רבים היו מנת חלקו. שיכל שלושה מבניו בצעירותו. נפטר ב-י"ד שבט ה'תשס"ב (2002). חי כ-74 שנים. אלפים ליוו אותו בדרכו האחרונה. ציונו בבית החיים סנהדריה בירושלים.

אביו: ר' יוסף. **אמו:** מרת סרח. **אשתו:** מרת יוכבד (בת הצדיק ר' בנימין יונה). **בניו:** הרה"ג ר' אברהם (ראש כולל נתיב בנימין, רב קהילת ישועה ורחמים בירושלים. מחבר סדרת הספרים 'אורך ימים' בהלכה), ר' אריה (משגיח רוחני בבית הילדים בלומנטל). **חתניו:** הרה"ג ר' יהודה נתנאלי (מו"צ ומורה הוראה לרבים), הרה"ג ר' אבנר אליסון (מגיד מישרים מרבני שכונת גוש שמונים ירושלים), הרה"ג ר' שמואל בן-פורת (מורה הוראה ומרבני עיר הקודש ביתר). **מרבתי:** הגאונים מרן רבינו עובדיה יוסף זיע"א, מרן הגאון ר' יהודה צדקה זצ"ל, מרן הגאון חכם בן ציון אבא שאול זצ"ל, מרן הגאון חכם יוסף עדס זצ"ל.

קשר מיוחד במינו נרקם בין רבינו לבין מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל. הקשר נרקם עוד בצעירותו של מרן, כשהיה מוסר שיעורים בבתי הכנסת 'אהל רחל' ו'שואל צדקה'. בהמשך התנהלה ביניהם חליפת מכתבים הלכתית ענפה. מעשה שמיר נכרך בקשר זה, כפי שסיפר מרן רבינו זצ"ל בעצמו לבני ביתו. כשהתגורר ברחביה היו במרפסת אדניות שבהם בשמים שמרן היה מברך עליהם בשבת. הרבנית מרגלית ע"ה היתה מטפלת בזה, וחכם מנשה היה גם מסייע בדבר. אחרי פטירתה של הרבנית לא היה מי שישגיח על הבשמים שהיו באדניות. הם התייבשו ולא היה למרן הרב עובדיה בשמים לברך עליהם. הרבנית מרגלית באה לחכם מנשה בחלום ושאלה אותו: "למה אתה ישן לבטח? למה אתה לא דואג לרב?!" הוא צריך לברך מאה ברכות ולמה אתה לא הולך לתקן את הבשמים שלו?!" חכם מנשה התעורר בבהלה. מיד בבוקר בא לביתו של מרן וסיפר לו את דבר החלום וטרח לטפל בבשמים.

בצעירותו היה לו קושי פרנסה. בכל זאת בשביל מצוות אתרוג ולולב, סכך ומצות שמורה היה קונה בעין טובה. היה עושה את ליל הסדר בשמחה. מספר, דורש ומעורר את כולם ומוחה כף. וכן ליל ר"ה, לא זכור לבני המשפחה שהרב הקפיד כלל בשולחן השבת או יו"ט בצעירותו ועד זקנותו.

בכל חג פסח וסוכות הרב ארגן מסיבות עם פרסים לילדים בהשתתפות כל רבני העדה. הרב יהודה צדקה זצ"ל, הרב בנימין גרג'י זצ"ל, מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל ויבדל לחיים טובים הרב צבי סימן טוב שליט"א. הופעת הרבנים והדרשות עם המסיבות וחלוקת הפרסים והמתנות השרו ועשו אורה של יראת ה' על כל הנוכחים רושם ותודעה לחנך את הבנים ולשלוח לת"ת וישיבות. הדרשות והמעשיות שיצאו מלב טהור של החכמים מצאו מסילות ללב השומעים שקיבלו והבינו שצריך לחנך את הבנים בישיבות והבנות בבית יעקב.

הרב השפיע על ההורים של הילדים שילכו לישיבות עד שההורים הסכימו. לפעמים היה צריך לבקש ממרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל שיתערב בנושא וישפיע על ההורים. לאחר מכן הרב נסע איתם לישיבה ולא עזב את המקום עד שידע שהם התקבלו. בנוסף היה עליו לעמול ולהשיג תשלום על כל תלמיד בפנימיה. פעמים שהיו שולחים לרב מכתב שאם לא ישלם את הפיגור של כמה חודשים הם לא יוכלו להמשיך ולהחזיק את התלמיד ורבינו היה מתרוצץ כדי לסגור את החוב. אפילו כשהרבנית ע"ה היתה קרובה ללידה ואפילו בשעת הלידה. הרב הסתובב כדי להתרים ולשלם את החוב. באותם הימים עדיין לא היה טלפון ועל כל דבר הרב היה צריך להתרוצץ ממקום למקום. הסיפורים מעובדים מתוך קובץ 'פרי צדיק'. הביורגריה מעובדת מתוך מאמר שערך הנכד אלעזר יונה הי"ד

ט"ז שבט

הרה"ק הרב"ש בן הצמח צדק זי"ע

יומא דהילולא - ט"ז שבט

הרה"ק ר' ברוך שלום שניאורסאהן (הרב"ש), בנו בכורו של כ"ק אדמו"ר הצמח צדק. נולד לערך בשנת תקס"ה. כ"ק אדמו"ר הזקן היה סנדק בבריתו. בילדותו נתחנך עוד כ"ק אדמו"ר הזקן שלימדו קריאת התורה, והיה קורא במניינו של אדה"ו. וכן לימדו קריאת כתובים - ניגון טעמי המקרא של תהלים המיוחס לשירי הלויים בבית המקדש, וגם ניגוני התפילות של ימים נוראים שהם משירי הלויים בבית

המקדש (ראה בספר "לנגן בהיכלו"). הצמח צדק היה לומד איתו כתבי האריז"ל – "עץ חיים" ו"פרי עץ חיים", וקרא לו "הבית שלי". הסתלקותו – ט"ז שבט תרכ"ט.

מתוך רשימת נכדו, ר' ברוך שניאור שניאורסאהן, סב הרבי מליובאוויטש (מתוך פתיחה לרשימות הרב"ש):

(א) סיפר לי השמש ר' אברהם אלי' דבית מדרש אמעריקע, והוא איש פשוט וירא שמים, איש תמים, וח"ו אינו שייך שישקר בזה. וסיפר את אשר ראו עיניו בעצמו מאבי אדוני זקני [הרב"ש] נ"ע בכפר סלאוואט, היה על ברית מילה (אצל בנו של ר' פייוויש ז"ל), ואחר הברית מילה הגישו אל השולחן לפני אבי אדוני זקני נ"ע את הקערה עם מרק בשרי, ותיכף ומיד ירד עכביש אל תוך הקערה. ויען אבי אדוני זקני נ"ע לסלק את הקערה, ויסלקו עם העכביש. ויגישו קערה אחרת, וירד גם על השנייה עכביש. ויצו ויסלקו גם אותה עם העכביש. ויצו ליתן קערה שלישית, והיה גם בשלישית כן [שירד אל תוכה עכביש]. ובבירור לא היה זה אותו העכביש אלא שלושה עכבישים שונים בזה אחר זה. וישאל הרב נ"ע את הבעלים: מאין לכם בשר? ויאמרו, כי שחטו כבש ילדה על הברית מילה. ויאמר להם: מאין לקחתם אותה? ויאמרו, כי קנו אותה אצל עכו"ם בכפר. ויאמר לקרוא את העכו"ם ולשאלו מהו טבעה של הכבש. ויעשו כן, ויקראו אל הערל, וישאלהו הרב נ"ע לאמור: הגד לי האמת, מה זו טבעה של הכבש? ויאמר העכו"ם: אגיד לכם האמת, כי הכבש נשארה בלי אם, ואגישה אל החזירה ותינק, ותתגדל מן החזירה אשר ינקה ממנה. ויצו הרב נ"ע לשבור את כל הכלים שנתבשל בהם הבשר. והוא מספר זה בהתלהבות ועוז, אשר עיניו ראו ולא זר, את כל המעשה מא' ועד ת'. והדבר נורא הוא, כמו שאמרו רז"ל אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים, וכמו שכתבו התוספות בגיטין – בדברי אכילה ושתיה...

(ד) פעם אחת בא איש אחד אל כ"ק הרב נ"ע והתאונן לפניו כי כל מצב עסקו ומסחרו תלוי אם יתן השם יתברך שלג מהרה שיהיה דרך חורף כבושה להוליך סחורה ואמר כי יהיה נותן לרב כ"ה רובל כסף על תפילתו. ויהיה באותו הלילה נפל שלג גדול ויהיה כדבריו ויקיים האיש את דברו וישלח להרב סך הנ"ל.

(ה) פעם אחת בא איש אחד ממכריו אשר דר בכפר. ויתאונן על מצבו. כי עכו"ם אחד עשה חנות ממולו, ומקפח את פרנסתו. וביקשו שיכתוב פ"נ לאדמו"ר זצ"ל. וירגיעוהו הרב נ"ע לאמור, יתן השם יתברך שיתחיל להשתכר ביי"ש ותפטר ממנו. ותיכף ומיד נתקיים הדבר. שהעכו"ם הנ"ל התחיל לשתות יי"ש הרבה עד שאבד את כל עסקו עד שהונח ליהודי.

המקובל הרב ניסים נחום זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז שבט

נולד בחודש כסליו ה'תרכ"ג (1862) בטריפולי שבלוב. בן למשפחת גבירים ועסקנים ציבוריים מנכבדי העיר שתמכו בתלמידי חכמים. בילדותו התחנך בבית ספר מקומי והשתלם בספרות ובהשכלה כללית. כשהתייתם מאביו בגיל 20, החל לעסוק במסחר, וניהל את עסקי המסחר של אביו יחד עם אחיו. בתקופה זו ביקר בביתו שד"ר מיישראל, שהביא לו קמע לבקשת אמו. לפי המסופר, בזכות קמע זה שינה את תכניתו לעתיד, ביטל את לימודיו באוניברסיטה והתמסר ללימוד תורה. בהיותו כבן עשרים ושתיים התחתן. בשנת ה'תרנ"ח (1898) עלה עם אמו לארץ. הם גרו ברח' דוד שבשכונת הבוכרים בירושלים. רבינו החל ללמוד את תורת הקבלה ולפעול כעסקן למען תושבי העיר. בין היתר תרם מכספו לייסוד ישיבת

המקובלים 'רחובות הנהר', וייסד מכספו יחד עם הרב חיים יהודה לייב אוירבך את ישיבת המקובלים 'שער השמיים'.

בשנת ה'תרע"ו (1916) בזמן מלחמת העולם הראשונה הוכרח לגלות לאלכסנדריה שבמצרים בעקבות היותו אזרח איטליה. שם עסק בפעילות למען יהודים נוספים שהוגלו, וייסד את חברת 'כתר תורה', שמטרתה הייתה להפיץ תורה ואת לימוד ספר הזוהר, בעיקר בין סוחרים ופשוטי העם. מנתה החברה כתשעה סניפים, בירושלים, אלכסנדריה, בני ברק, צפת, חלב, דמשק, ביירות, טריפולי וניו יורק. כן ייסד בעיר ישיבה גדולה לבחורים שירדו מישראל, ובסיועו של הרב אברהם אביכזר, גייס כספים רבים עבור הישיבה, ממנה התפרנסו כ-200 רבנים. בסיום המלחמה חזר לירושלים והמשיך לפעול בה כאיש ציבור. בשנת ה'תרפ"ג (1923) נמנה עם מקימי ישיבת פורת יוסף, וסייע לרב בן ציון חזן בהקמתה. עד לפטירתו שימש בה כמנהל הוועד והגבאי. את רוב חייו העביר בסיגופים ובתעניות. את כספו חילק למוסדות וישיבות, ותמך בתלמידי חכמים ורבנים שעסקו בקבלה. הדפיס ספרי קבלה שונים מאת מחברים קדמונים, ביניהם: בנייה בן יהודע, שר שלום ושבט מוסר מבלי להזכיר בהם את שמו כמוציא לאור, וכן חיבורים אודות תיקוני זוהר שונים, אותם דאג להפיץ בארץ ובעולם. נפטר ב-ט"ז שבט ה'תרפ"ז (1927). חי כ-65 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: ר' כלפלא (מגבירי והעיר טרבלוס, עסק בתורה, במסחר ובעסקנות ציבורית. תמך בידי תלמידי חכמים רבים. היו להם שבעה בנים ובת אחת). **אמו:** מרת רבקה (היתה צדקנית והצטיינה במידות תרומיות. תמכה בידי העניים). **אשתו:** מרת מזל (זולא) בת הרב כמוס דיין. **מרבנותיו:** המקובל הרב חיים שאול דוויק הכהן. **צאצאיו:** ר' כלפאו, מרת רבקה (נישאה לר' שלמה מיוחס), מרת רחל (נישאה לר' שלום צבאה בירושלים), מרת אסתר (נישאה לר' מטלוב עבאדי, רב בחברת 'מגן דוד' בניו יורק), ר' ראובן, ר' עמנואל, מרת שמחה (נישאה לר' ישראל שמאע).

רבינו היה הבן השביעי והצעיר במשפחתו שהתגוררה בטרפולי שבלוב. בטרפולי היו עשרים ושניים בתי כנסיות. מידי יום שיש נהגה אימו ע"ה שהיתה צדקת גדולה, לעבור בכולם עם נערותיה, לנקות את שטיחי בית הכנסת, ולמלא את המנורה שמעל ארון הקודש בכמות שמן זית שתספיק למשך שבוע שלם, מדובר היה בכמות גדולה – כמה ליטרים בכל שבוע לכל מנורה. מלבד זאת עסקה רבות גם בענייני צדקה וחסד. בית יפה היה להם, ואמו, יעדה אגף מיוחד לאורחים. בחדרים הללו התארחו רבנים שהגיעו מירושלים ומעוד ערים, על מנת לאסוף צדקה לעניים. אחד מן האורחים הקבועים שלהם היה תלמיד חכם, מקובל מחכמי ישיבת בית אל. אחת לשלוש שנים נהג המקובל להגיע לביתם.

פעם ניגשה אליו הרבנית ואמרה: "שבעה בנים יש לי, ואני רוצה שלכל הפחות אחד מתוכם יהיה רב ותלמיד חכם". שמע הרב את בקשתה הטהורה, והבטיח לה שבפעם הבאה שיבוא ידאג לעשות משהו בנידון. כששב לביקור הבא הביא עימו קמיע כתוב על גבי קלף. הוא הורה לה להניח אותו על הבן שאותו היא מבקשת ליעד לתלמיד חכם. הבנים כולם למדו לימודים חיצוניים. חלקם עסקו במסחר.

האם ניגשה אל בנה הקטן, רבי ניסים נחום שהיה אז בחור צעיר. היא נתנה לו הקמיע, והורתה לו להניחו עליו. רבינו שמע לה והלך כבכל יום ללימודיו ולעסקיו. לא חולפת מחצית השעה, והוא שב הביתה. פתאום אין לו חשק ללמוד. החברים אינם מדברים איתו. הפרופסור המהולל נראה לו כשיכור. יש לו רעיון חדש: הוא רוצה ללכת לבית הכנסת וללמוד שם כדי להיות תלמיד חכם. הוא ישב ולמד תורה במשך כמה חודשים, ולאחר מכן אמר לאמו: "הבה ונעלה לארץ ישראל".

בשנת ה'תרנ"ח שניהם עלו לארץ וישבו בשכונה חדשה בשם 'שכונת הבוכרים'. רבינו היה אחד ממייסדיה. הוא החל לעסוק בתורת הנסתר. עד מהרה הלך וגדל, עד שנעשה מקובל גדול. כשנוסדה ישיבת הקבלה של רבי שאול דוויק זצ"ל, רבינו החזיק בה. מלבד זאת נהג להדפיס ספרים ולחלק אותם חנם אין כסף לכל מי שהתחייב ללמוד בהם. במסגרת זו הדפיס ספרים נדירים ביותר. בשנים מאוחרות יותר עמד בראש הנהלת ישיבת 'פורת יוסף' ונקרא גם גבאי הישיבה. מכיסו הפרטי מימן את כל הלומדים בישיבה.

הגאון רבי עזרא עטיה זצ"ל סיפר, כי רבי נחום רצה לכפר על השנים שבהם עסק בענייני העולם הזה ולא למד, וכדי להזדכך ולהיטהר היה עורך סיגופים ותעניות. במשך שנתיים רצופות היה טובל במי קרח, ובימי הקיץ שבהם לא היה קרח, היה מביא קרח ממקומות אחרים, שובר אותן בתוך המקווה וטובל המים הקפואים. הוא הפסיק את הטבילות הללו כאשר באחד הימים ראה תוך כדי הטבילה את אהרון הכהן שאמר לו: "עצור, והפסק לענות את עצמך". זכות עצומה זו של אמו בהדלקת הנרות בבית הכנסת, עמדה לה להעמיד בן צדיק וקדוש כמותו. איש קדוש וטהור. בעל צדקה. תלמיד חכם מופלא אשר הירבה תורה בעולם – ממש כדברי רבותינו: "הרגיל בנר הוין ליה בנים תלמידי חכמים". (מעובד

מתוך 'דורש ציון')

י"ח שבט

הגאון הרב יצחק אריה שיינר זצ"ל

יום ההילולא - י"ח שבט

נולד ב-י"ד חשוון ה'תרפ"ג (1922) בפייסטבורג (פנסילבניה, ארה"ב) להוריו שהיגרו מגליציה לאחר מלחמת העולם הראשונה. בצעירותו כבר נחשב לעילוי ובעל כישרונות ברוכים אותם ניצל היטב ללימוד התורה בעמל וביגיעה עצומה. בשנת ה'תרצ"ט (1939) מטעם ישיבת 'רבינו יצחק אלחנן', משולח בשם הרב בנדר הגיע לפייסטבורג. המשולח התארח בבית הוריו מאחר שהיה מהבתים הבודדים באיזור שבו יכל לסמוך על הכשרות. הרב בנדר הצליח לשכנע אותם לשלוח את בנם היחיד לניו-יורק ללמוד בישיבת 'רבינו יצחק אלחנן'. רבינו לא חש בטוב וחשב לחזור לביתו. בהשגחה פרטית נקלע לקמפ של ישיבת 'תורה ודעת', שם פגש בגאון ר' שרגא פייבל מנדלוביץ שהתעניין בו. כשהבין שרבינו רוצה לחזור לביתו, שכנע אותו להיכנס לישיבה. שם למד אצל רבותיו ר' שלמה היימן אליו היה מקורב מאוד. לאחר מכן למד אצל ר' ראובן גרוזובסקי שלמד אתו בחברותא בלילות, תקופה ארוכה. לגבי חברותא זו סיפר שמעולם לא סיימו ללמוד, תמיד למדו עד שאחד מהם נרדם. אחרי נישואיו המשיך ללמוד בישיבת 'תורה ודעת', בה נחשב לאברך מיוחד ולגאוות הישיבה. אהבת התורה שלו היתה עד אין סוף ותכלית. עסק בתורה הקדושה בכל שעות היום והלילה. כבר בגיל 17 ניכר בהתנהגות שלו שהוא מחפש רק את האמת בבין אדם לחבירו ובקיום המצוות בשנת ה'תש"ז (1947) עלה לארץ ולמד בישיבת חברון.

שם הפיץ בין הבחורים את תורת רבו ר' שלמה היימן, כך נהג גם כשהיה ראש ישיבה פחות חידש בעצמו. לאחר נישואיו התגורר בצרפת עד לשנות ה'תש"י (1950). באב ה'תשט"ז (1956) נסע עם חמיו לשוויץ בשל מצבו הרפואי של חמיו. רבינו התייעץ עם מרן החזון אי"ש והוא כתב איך צריכים לעשות את הניתוח. רבינו שהכיר את השפה הצטרף לחמיו. ב-י"ח אב תשט"ז חותנו נפטר לאחר שהניתוח לא הצליח. רבינו נותר שם והתחיל לכהן כראש ישיבת 'עץ חיים' במונטרה למשך כחמש שנים. התמסר

מאוד לתלמידיו. את המוכשרים שבהם שכנע להקדיש את חייהם לתורה. מה שבאירופה של אז היה מאוד לא מקובל ושלה אותם ללמוד בישיבות בארץ. בעקבותיהם הלכו רבים, עד שכיום זהו הסטנדרט אצל החרדים באירופה. בשנת ה'תש"כ (1960) חזר לארץ לתפקיד ראש ישיבת קמניץ, יחד עם דודו הגאון ר' יעקב משה ליבוביץ בן הברכת שמואל (אביו של הגאון ר' חיים שלמה ליבוביץ שבהמשך הצטרף לראשות הישיבה לאחר פטירת אביו) לצד גיסו הגאון הגדול ר' אשר ליכטשטיין. הישיבה היתה מפורסמת מאוד עם גדולי ת"ח. נפתח גם ת"ת וישיבה לצעירים. רבינו היה מסור מאוד לתלמידיו והם ניגשו אליו בכל עניין גשמי ורוחני כאשר רבינו מייעץ ומנווט את דרכו של כל אחד מתלמידיו. ענוותן מופלא. בשנת ה'תשס"ג (2003) מרן הגרי"ש אלישיב ביקש ממנו להצטרף כחבר במועצת גדולי התורה של דגל התורה. למרות שלא רצה להשתתף בחיים הציבוריים של הנהגת ציבור בני הישיבות, כאשר הבין ממרן הגרי"ש כי מדובר בצורך הכרחי עבור עולם התורה, הוא ביטל את דעתו וקיבל את התפקיד. התגורר בארה"ק בדירה קטנה וצפופה ברח' צפניה בירושלים (בדירה זו אירח במשך שנים רבות גם את אימו ע"ה ושימש אותה כל הזמן במסירות ואת חמותו בת הגאון ר' ברוך בער שסעדו ושימשו אותה בני משפחתה וצאצאיה עד לפטירתה). נפטר ב-י"ח שבט ה'תשפ"א (2021). חי כ-98 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' דב. **אמו:** מרת פרל. **אשתו:** מרת אסתר לאה (בת רבי משה ברנשטיין, מייסד ישיבת 'קמניץ' בארץ ונכדת רשכבה"ג מרנא הברכת שמואל הרב ברוך בער ליבוביץ ראש ישיבת קמניץ בליטא). **ילדיו:** הגאונים רבי אברהם ורבי שמחה (מכהנים כר"מים בישיבה). **בתו:** מרת חיה (נישאה לגאון רבי יעקב קראוס). **מרבתי:** הגאונים רבי שלמה היימן (ראש ישיבת תורה ודעת), רבי ראובן גרוזובסקי, רבי ברוך בער מקמניץ, מרן החזון אי"ש. **מתלמידיו:** הגאון ר' ירחמיאל אונגריר, הגאון רבי משה בונים קראוס ראש כולל 'זכרון זאב', ועוד רבים גדולי מרביצי תורה בדורינו.

רבינו היה ראש ישיבת 'עץ חיים' במונטרה בשווייץ במשך כחמש שנים, פעם אחת כמה בחורים יצאו ללא רשות הישיבה לטייל בוואדי סמוך לישיבה. לאחר מכן כולם חזרו חוץ מבחור אחד שטעה בדרך. כמובן שכולם חיפשו אחריו והיו לחוצים מאוד כיוון שדאגו לשלומו. ראש הישיבה ר' יצחק זצ"ל אמר תהילים, וחרד לנפשו. אחר זמן המשטרה מצאה את אותו בחור. הבחורים אמרו לבחור שיזהר מהקפידה של הראש ישיבה, שמאוד נבהל מהעובדה שהוא נאבד, ועלול להקפיד עליו. מיד כשהבחור הגיע ראש הישיבה הביא אותו לביתו ואמר לו: "מסתמא אתה רעב מאוד ולא אכלת כלום כל היום". הלך ונתן לו מטעמים ואוכל חם להשיב את נפשו. בהמשך נתן לו מיטה לנוח, ואחרי זה נתן לו נשיקה והוסיף ואמר לו: "אני אוהב אותך, ואני מבקש ממך שאל תעשה את זה עוד פעם". באופן הזה הוא הוכיח את תלמידיו, בכזו אהבה וחיבה. וכמה אמת מונח בהנהגה זו גם בנשיקה, וגם בתוכחה, והרגישו ממנו את האמת. היהודי הזה העיד שהודות לנשיקה הזו כל משפחתו נותרו בני תורה מובהקים.

סיפר אחד מתלמידיו מרביץ תורה חשוב על אביו, שהגיע לישיבת תורה ודעת ולא כ"כ זכה להתייחסות ואפילו מיטה לא היתה לו. הוא כבר החליט שהוא חוזר הביתה, וסיפר שאם זה היה קורה, אז בדרך הטבע - במקרה הטוב ביותר הוא עצמו היה היום יהודי פשוט מן השורה. ואז רבינו ניגש אליו התעניין בשלומו במאור פנים ומשמע שאין לו מיטה ארגן לו מיטה, לבסוף התברר לאביו שהוא פשוט נתן לו את מיטתו האישית, והוא עצמו ישן על הרצפה, עכ"פ אביו נשאר בישיבה וזכה להקים בית של בני תורה לתפארת. רבינו רק עשה חסד בלי לדעת כלל מה הוא עושה עד לאחר עשרות שנים.

שנים רבות הגאון רבי נתן ויסקי שליט"א זכה להרביץ תורה לעדרים בישיבת 'קמניץ'. הוא שימש לצד גיסו הגדול הגאון (רבינו) וכך סיפר: "הלב הגדול שלו היה לא טבעי. תמיד אמרתי בבית, שהוא לא בן אדם אלא מלאך. חמותי, אמו ע"ה, הייתה גרה בביתם במשך שנים. היה זה כשהאבא נותר בחו"ל לענייניו, והאמא עלתה עם רעייתי לארץ. בהתחלה הם גרו בבני ברק, וכשרבי יצחק וגיסתי ע"ה עברו לירושלים, האמא היתה מגיעה מדי פעם לירושלים, אך היה קשה לה להסתדר לבד, ואז הגיעה לגור בביתם כמה שנים, כשהם מפרישים לה חדר אחד מתוך שניים וחצי החדרים בסה"כ שהיו להם... הם טיפלו בה במסירות רבה, כאשר גם רעייתי ע"ה הייתה מגיעה אליהם הרבה, ומטפלת בה כמעט כל היום".

"פעם הגיע אליו יהודי ת"ח מבני ברק להיוועץ עמו באיזה עניין, אלא שהגיעה שעה מאוחרת בלילה, והלה כבר לא יכול היה לשוב לביתו בבני ברק, כי כבר לא הייתה תחבורה. הוא ליווה אותו החוצה, ואז הגיע לביתנו הסמוך, וביקש שנארגן לאורח מקום ללינה עד הבוקר, שכן בביתם לא היה מקום אפילו למיטה, בביתם התגוררו אז חמותו ואמו, וע"כ הוא טרח לסדר לו מקום בביתנו, כשהוא מרגיע בחיך: 'בין כך לא מדובר להרבה שעות, כי היהודי הזה קם לתפילה עם הנץ החמה'..."

סיפר אחד הרבנים שבבחרותו התארכת פעם בשבת בבית רבינו, ובסעודה רבינו ז"ל התחיל לשבח את הדגים פעם אחר פעם כמה שהם טעימים ומוצלחים. וסיפר הרב שמאד התפלא, וכי כל כך אדוק הוא בעונג שבת עד שצריך לדבר כל כך על הדגים הטעימים, עד שראיתי שתוך כדי כך מסתכל על הסבתא ע"ה, חמותו, ומחייך, והבנתי שהיא זאת שהכינה את הדגים, ורצה לגרום לה נחת רוח, עכ"ל.

כשהיה נוסע לשמחות היה מעלה נושא מהסוגיא שלומדים וכל הדרך עסוק בזה גם בשמחה עצמה היה כולו תפוס בענין תמיד חיפש לשבת ליד משהו שיוכל לשוחח אתו בדברי תורה. המנהל של החיידר של קמניץ ר' בנימין קהאן שליט"א סיפר פעם, רבינו נכנס לבחון בכיתה ט' בסוגיא דעדים זוממין למפרע הוא נפסל או מכאן ולהבא. שאל על התוס' הראשון אח"כ על התוס' השני אח"כ שאל: "מה קשה כאן?". ולא ידעו להשיב, אמר: "נעשה הפסקה ונמשיך בפעם אחרת". באותו ערב נסענו יחד לחתונת פלוני מצוות הת"ת, איך שנכנס לרכב שואל: "ר' בנימין נמצא? אתה גם לומד הסוגיא?" ומתחיל מיד לשוחח על תוס' הראשון, ומה אומר התוס' השני, מה קשה כאן, אמרתי לו: "המהרש"א אומר שזה לא מתאים עם התי' הראשון בתוס' הקודם".

אמר: "לא, זה לא מתאים גם עם התי' השני", ומתחיל לחשבן הסוגיות, הגענו לאולם, והוא כבבהמ"ד: "בנימין תתישב", הוא ממשיך לשוחח בסוגיא, קוראים לו לסידור קידושין, נכנס חזרה למכונת ושאל: "איפה אחזנו. נו, אתה רואה מה רציתי לשמוע מהילדים?". היו שם עוד שני מג"ש שאלתי אותם ולא הבינו... אמר כשמונחים בלימוד מבינים את זה, אם לא מבינים סימן שלא מונחים בלימוד. יש עוד דברים בראש.

מסופר כי חמיו ראש ישיבת קמניץ הגאון רבי משה ברנשטיין, נכנס עם רבינו פעם למרן החזו"א שהציע שמא חתנו הרב שיינר, אברך אמריקאי צעיר בן 30, ייסע לחוץ לארץ לשאת בעול המוסדות. מרן החזון איש השיב בידיש: "למה לך להשתמש בגרון של זהב לחפור באדמה?".

התמדתו בלימוד היה למעלה מהשגותינו ותמיד סיפר שכשלמד עם רבו הגר"ר גרוזובסקי וצ"ל לא היה דבר כזה שהפסיקו ללמוד כי אם כשאחד מהם נרדם הופסק הלימוד. וכן היה גם כאן שישב ללמוד בהר צבי עד שנרדם על הספסל וכשהתעורר שוב המשיך ללמוד. ולמרות שהיה לו טרדות מעל הראש בין

בענייני הישיבה ובין בעזרה לאנשים פרטיים או שאר צרכי ציבור לא הפריעו לו הטרדות מלהתעסק בלימוד וברגע שנגמר העסק חזר מיד ללימוד כאילו היה מונח כל הזמן בלימוד.

בשמחות במשפחה תמיד הביא אתו איזה ספר שהיה מתעמק בו כל הזמן ואם איזה תלמיד חכם ניגש אליו לברכו מיד התחיל לדבר אתו בלימוד. אם רבינו היה צריך ללכת לרופא וכדומה, תמיד היה לוקח אתו ספר שלא יתבטל שלא לצורך. גם בסעודות שבת היה מדבר כל הזמן בלימוד והיו באים אליו כל מיני בחורים ואורחים שרצו ליהנות מדברי תורתו וגם חיזוק מהנהגת רבותיו ואיך חייבים להיות מחובר לתורה שזה תכלית כל החיים. כשהלך ברחוב ניכר היה עליו שהוא שקוע בלימוד ובני תורה היה מסתכלים עליו כדוגמא איך נראה אדם שהוא מחובר לתורה בכל מחשבותיו.

בנו הגאון ר' אברהם סיפר שהצדיק ר' רפאל בהגרי"ד סולוביצ'יק היה מגיע לרבינו בשנים האחרונות בשבת בבוקר אחרי התפילה והיה יושב ליד רבינו עם נכדו שישיר לפניו. בהזדמנות ר' רפאל אמר לבנו: "וכי סבור אתה שאני חושב שאביך באמת נהנה משירת נכדי? ברור לי שהוא נהנה רק מזה שהוא חושב שנכדי נהנה מהקשבתו מתוך שימת לב וממה שמשבחו ומודה לו. בשביל זה אני מביאו כדי להינות את אביך ממה שהוא מהנה את נכדי".

שקידתו העצומה והתמדתו הנוראה היו מופלאים. רבינו כשלמד כל כולו היה שקוע בסוגיא בה אחז באותה שעה, הוא נשם את הסוגיא, אכל עם הסוגיא, ישן עם הסוגיא והלך עם הסוגיא. היא היתה עצם מעצמיו ובשר מבושרו. בסעודות בשבת הסעודה היתה נראית כמו שיעור עם תלמידים [היו אוכלים אצלו כל שבוע כמה בחורי ישיבה. גם היה שר הרבה זמירות] ובשמחות ובנסיעה לשמחות ובהליכה לתפילה ובחזור מהתפילה בדרך הלך ובדרך חזר היה כל כולו שקוע בלימודו בריכוז ובעמל עצום. הפלא הגדול היה שגם כשהיה מתוקף תפקידו עסוק עם עניני הישיבה [או בענייני הציבור או כשהיו מתייעצים איתו והיה מתמסר כל כולו לעזרת הזולת] ולפעמים היו מפסיקים אותו באמצע הלימוד אבל מיד כשהיה מסיים היה מיד חוזר לעומק הסוגיא ומונח בה שוב בכל כוחו כפי שהיה רגע קודם לכן. לפעמים בלילות השבת אחרי הסעודה היה אומר שהוא צריך קצת לנוח ומבקש שיקראו לפניו את הרשב"א או ראשון אחר והיה מקשיב ומעיר ומתקן אותנו (מספרים תלמידיו) ונושא ונותן בדברים עד שהיה חוזר לשולחן ולמד עד השעות הקטנות של הלילה.

רבינו גדל בבית חסידי. הוא היה רגיל לעמוד בקידוש של ליל שבת, כשסבתא שלו [חמותו] ע"ה נחלשה והוא שם לב כי קשה לה לעמוד בקידוש, אמר אחרי ששרו אשת חיל, כי שם לב שבספרי הלכה מבואר שעדיף לכתחילה לשבת בקידוש מלעמוד, ומאז התחיל להתיישב בקידוש. הסבתא אפילו לא העלתה על דעתה שמה שהתחיל לשבת היה בגללה.

ר' אברהם פינזל סיפר שפעם אחת פנה אליו אחד מהמלמדים בת"ת קמניץ שרוצה לעבור וללמד בת"ת 'חכמת שלמה'. ר' אברהם אמר: "חשבתי שאולי זה לא הוגן אני הרי חייב הרבה הכרת הטוב לר' יצחק שיינר, לבסוף החלטתי לעלות לר' יצחק בעצמו ולשאול על העניין, תגובת רבינו היתה: 'העיקר שהוא ילמד תורה לתינוקות של בית רבן. מה זה משנה אם ילמד ב'קמניץ' או ב'חכמת שלמה'.

ת"ת 'חכמת שלמה' בירושלים שנעזר רבות ע"י רבינו [וגם ע"י מנהל הת"ת רבי ליפא זילברמן זצ"ל] בהקמת וביסוס הת"ת, בתחילת הדרך רבינו הפנה הרבה אברכים שישלחו לשם את ילדיהם. ואמנם בתחילת הדרך זה היה גם עזרה ל'קמניץ' כי פשוט לא היה מקום, אך גם בהמשך שרוב האברכים הצעירים

עברו לגור בשכונות המרוחקות ובערי הפריפריה, והכיתות כבר לא היו מלאות כ"כ, ואז אפשר לומר שת"ת 'חכמת שלמה' היה 'מתחרה' של ת"ת 'קמניץ', אבל העזרה ומאור הפנים נמשכו במלא עוזם.

ר' אברהם פינזל מנהל הת"ת 'חכמת שלמה' סיפר שהוא היה נוהג להכניס גבירים שתמרו ל'חכמת שלמה' לרבינו והוא היה מברכם מכל הלב, ואומר להם ש'ת"ת חכמת שלמה' הוא הת"ת הטוב ביותר בירושלים, כמובן שדרוש לזה דרגה גבוהה מאד, שהרי ת"ת 'קמניץ' היה בנשמתו, ועם כל זאת היה מסוגל לומר שת"ת 'חכמת שלמה' הוא הת"ת הטוב ביותר בירושלים.

המידות של רבינו היו מופלאות. ראו את השמחה שלו כשהיה משמח אחר וההנאה הגדולה ביותר היה לתת לאחר היה נותן כל מה שיש לו לאחרים. לעצמו די היה לו בקו חרובים. כשאנשים היו באים אליו עם בקשת עצה היה נכנס לעניין בכל כוחו והיו מרגישים שזה הפך לעניין שלו. היה משתתף בצערו של כל אחד ואחד כמו בן יחיד. יהודי אחד היה עולה הרבה לרבינו ופעם שאל את נכדו: "האם היום סבא מרגיש טוב?". שאלתי אותו: "מה קרה?". הוא סיפר שבתו חלתה וכל פעם שהוא עולה לסבא לברכה או עצה סבא היה מתחיל לבכות והיום זה לא קרה כנראה שהוא לא חש בטוב. אחר כך הבין התלמיד למה הוא לא בכה כיון שבתו החולה היתה בחדר ליד ולא רצה להראות לו שהוא עצוב מהמצב, נורא ואיום כמה רגישות לשני!

מידת הענווה והפשטות מעולם לא התנשא על אחרים הוא היה תמיד שווה בין שווים, הוא לא יחס שום ענין לכיבודים הכל בצורה כ"כ טבעית ופשוטה, עד שהיה נראה שכך זה אמור להיות וכך זה אצל כולם. גיסו הגאון ר' נתן ויסקי אמר עליו: "הוא 'לא ברח מן הכבוד', הוא פשוט לא התייחס לכך, ולכן לא היה צריך לברוח... זה היה טבעי אצלו עד שלא היה צריך לעשות משהו מיוחד לכך".

פעמים רבות בשמחות או באירועים ציבוריים כשהיה מגיע מאן דהו שבאופן רגיל מקומו מיושבי המזרח וסבא ראה שאין מקום פנוי היה מפנה את מקומו [כמובן בחכמה שההוא לא ירגיש שפינה לו את המקום היה עושה את עצמו כאילו הוא צריך לדבר עם מישהו], וכך היה נוהג גם בפני ראשי ישיבות שצעירים ממנו בהרבה ואפילו כאלו שלפי גילם היו יכולים להיות בניו.

נכדו של רבינו סיפר: פעם כשהיינו בארה"ב אדם מהצוות של המוסד התקשר וסיפר הציעו לו עבודה אחרת שנראה לו שירווח יותר שם והיות שהוא מתייעץ עם הסבא בכל עניין גם בזה הוא רוצה להתייעץ עימו. שאלתי את הסבא והוא אמר שנראה לו שזה כדאי אבל כדאי לו לקחת את התפקיד לניסיון של חצי שנה שאם זה לא יהיה טוב שיוכל לחזור לקמניץ! היה שם קרוב משפחה שאמר לסבא: "הרי אתה הורס לעצמך שהרי במשך חצי שנה לא תוכל להביא מישהו אחר כי אולי הוא יחזור". הסבא ענה לו בפשטות: "הוא שאל עצה בשבילנו או בשבילו?". הוא לא הבין מה ההוא שואל בכלל. זה דרגה שלחשוב רק על השני!!!

לרבינו כאב מאוד המצב שהיה לפני 60 שנה באירופה שהבחורים הסתפקו בלימוד בישיבה זמן קצר ואחר כך יצאו לעסקים. הוא השקיע הרבה כוחות לשכנע ההורים שישלחו ילדיהם לישיבות גדולות. היה לו חלק גדול בשינוי המצב וההשקפה של החרדים. תלמיד חכם חשוב סיפר שהוא נקשר מאוד לראש הישיבה בתחילת דרכו לעולם התורה, שהיה רחוק מלימוד ישיבתי וכשהגיע אליו לישיבה בשווייץ וראש הישיבה ראה שהוא רוצה באמת להתחבר לתורה, התחיל ללמוד אתו באופן פרטי ולאט לאט נהיה בן

תורה אמיתי. היום יש לו בן שהוא ראש ישיבה ל-800 בחורים וגם נכדים שעברו כבר פעמיים על כל הש"ס וכל זה בזכות מרן זצ"ל.

רבינו היה מסור לתלמידיו בצורה נפלאה תמיד היה דורש מצוות הישיבה שירגישו כל בחור שהוא כמו בן יחיד ורק כך אפשר לגדל אותם לתורה. תמיד היה מספר בשם מרן החזון אי"ש שרב מפורסם שאל אותו שהציעו לו להיות ראש ישיבה לכמה מאות בחורים, האם כדאי לקחת את התפקיד? מרן החזון איש ענה לו שאם הוא יכול להרגיש כל בחור כבנו, שיקח.

הגאון רבי נתן ויסקי שליט"א סיפר על רבינו: "האמת ואהבת הזולת שבו היו מיוחדים ממש. בני הגדול שלמד ב'קמניץ' זוכר, כיצד הוא היה מכוון דרכו של הת"ת כל השנים, והיו ימים שלא היו מלמדים והוא נכנס לכיתה להשלים שיעור. הילדים ממש ציפו שהוא ייכנס לכיתתם וישפיע עליהם מהודו. היה מקרה מיוחד, שהביאו פעם ממלא מקום ללמד באחת הכיתות, ואחרי יומיים, כשהילדים התנהגו באופן שאינו ראוי, הוא קם ועזב את הת"ת. רבי יצחק נכנס לכיתתם, ואז התחיל להסביר להם מי הוא אותו מלמד, ותיאר להם שרק מחמת שאין לו מה להאכיל את ילדיו - הגיע ללמד אותם, למרות שהוא ראוי למשרה רמה יותר. ועתה שהם כה ציערוהו והוא עזב, הם גורמים שילדיו של המלמד יוותרו רעבים! אחרי שהילדים קלטו את הדברים, הוא המשיך ואמר: 'ומלבד זאת, ציערתם בן אדם יהודי! אתם חייבים לבקש מחילה!'. דעתו לא נחה עד שסידר שתלך משלחת מבני הכיתה לבקש את סליחתו, והדבר נחרט בליבם עד שהפכו לאחת הכיתות הנבחרות בכל שנות הת"ת".

השפלות והענווה שלו אי אפשר לתאר. היה מתבטל לפני כל אדם. לא היה אצלו שום הבדל אם למד עם ילדים בחדר או להגיד שיעור כללי. בכל ענייני הכלל לא רצה להביע דעה מכיוון שפחד שהוא לא ראוי להכריע והפנה השואלים לשאר גדולים. בשיעורים עמל ימים להכין דברים ברורים בסוגיא ולבסוף לא אמר כמעט חידושים שהתחדשו לו במשך הלימוד רק ביאר דברי הראשונים ואחרונים. כשנשאל מדוע הוא לא מגלה קצת ממה שנתחדש לו אמר, מה אני צריך להגיד חידושים שלי כשיש לפנינו דברי קדמונינו כגון קצות ורעק"א שהם בוודאי יותר אמיתיים מהחידושים שלי. זאת היתה כל שאיפתו, לרדת לעומקו של התורה ולגלות האמת בלי נגיעה עצמית.

אחד הרבנים כתב: מו"ר הגאון הצדיק ר' יצחק זללה"ה זכה לאריכות ימים מופלגת, ובחז"ל היו שואלים במקרים כאלה: "במה הארכת ימים, ואין לנו רוח הקודש לעמוד על זה, ואצל אדם גדול ושלם כהנפטר יש הרבה דברים שיכולים להיות סיבה לכך, אך יש דברים בתורה ובדברי חז"ל שעליהם נאמר במיוחד שכר של אריכות ימים, ואחד המיוחדים שבהם הוא כיבוד אב ואם, והנה אמו ע"ה שהתנה הרבה זמן בביתם הקטן והדל, וכן חמותו ע"ה היתה ג"כ בת בית, והי' בזה כיבוד אם בצורה מופלגת. ו"לפום צערא אגרא ושעה אחת בצער כמאה שלא בצער" נאמר גם על זה, שכאשר הדבר קשה וגורם קושי, מתגדל השכר מאות מונים. ואעפ"י שעשו זאת בשמחה, אין זה מפחית מהשכר, אדרבא, זוהי המעלה העליונה, שדבר שבדרך הטבע מכביד ומקשה, נעשה באופן כזה.

בשעת סתימת הגולל בהר המנוחות מרן הגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א ראב"ד העדה החרדית השמיע דברי הספד ובדבריו אמר: קשה להספיד את הנפטר הגדול, ראש ישיבת 'קמניץ' הגאון רבי יצחק חתנו של הגאון רבי משה ברנשטיין זצ"ל. מכיר אני אותו עוד מצעירותו מהתקופה שהוא היה יחד עם חותנו בצרפת, שהייתי שם יחד עמו וראיתי את שקידתו ומדריגתו. הוא היה תלמיד חכם גדול אבל

הסתיר את עצמו ולא רצה להתפרסם בתורתו. בגדלותו הסתיר את מידותיו הטובות ואת יגיעתו בתורה, ועשה את עצמו כאילו אין לו כלום. היה עניו בתכלית הענווה. יש כאלו שבורחים מהכבוד כיון שמזלזלים בציבור וכביכול אינם מתכבדים מהכבוד שלהם, אבל אצלו היה להפך, הוא היה סבור שלא מגיע לו כבוד. העמיד הרבה תלמידים במשך עשרות שנים של הרבצת תורה, וזכה לכל המידות של תלמיד חכם. היה לו לב לחמול על כל עני ונצרך, היה ירא את ה' מנעוריו, היה עניו, ועסק בתורה מתוך יראת שמיים.

רבי יעקב א. לוסטיגמן סיפר: את המעשה הבא שמעתי מפיו של אחד מבוגר 'ישיבת קמניץ' שהיה דבוק ברבינו שנים. "זה היה לפני שנים רבות. גרנו בארה"ב. אחי הגדול הגיע לארץ כדי ללמוד בישיבת קמניץ. בימים כתיקונם הוא ישן ואכל בישיבה. אבל כשהגיעו ימי בין הזמנים היה נקלע לבעיה כי חדר האוכל בישיבה לא היה פעיל, ולכן היו צריכים לאלתר פתרונות שונים. באחד מימי חול המועד, אחרי תפילת שחרית, אחי נקש על דלת ביתו של ראש הישיבה וביקש לאכול פת שחרית. זה לא היה מעשה חריג, כי הבית של רבינו היה ממש הפקר בפני תלמידי הישיבה שיכלו לבוא בכל רגע נתון, בעיקר כדי לדבר עם ראש הישיבה בלימוד אבל גם כדי לבקש מהרבנית בקשות שונות. הם היו מכניסי אורחים גדולים עם כל הנשמה. אחי נטל את ידיו, התיישב כדי לאכול ורבינו משמשו. לאחר מכן ראש הישיבה התיישב לצדו כדי לשוחח עמו בזמן שהוא אוכל".

"רבינו היה מתחיל לדבר על איזה נושא ומיד מצא את הצד התורני בו והתחיל לדון, סקר את הנושא מכל צדדיו ודילג מנושא לנושא באופן תורני מובהק. אם היית לוקח 'שיחה ידידותית' שהוא ניהל, היית יכול לכתוב ממנה 'חבורה' שלמה. זאת לא היתה הרגשה שהוא 'מדבר בלימוד', זה היה נושא לשיחה, שיחת רעים, היתה זו שיחה רגילה לכל דבר, רק שהנושא היה תורני. כך רבינו התיישב ושוחח עם אחי. אחי בירך ברכת המזון. מיד לאחר מכן השיחה נמשכה ונמשכה. הם 'דיברו' קרוב לשש שעות. כשהשיחה הסתיימה לכאורה אחי כבר הרגיש לא נעים על כך שהוא גזל זמן רב. רבינו אמר: "הגיע זמן ארוחת הצהריים, וכי אתן לך ללכת מכאן בלי שתאכל ארוחת צהריים!?" כך הם 'דיברו' עד שהלכו להתפלל מנחה. גם אני זכיתי לאכול אצלו פעמים רבות", התלמיד סיפר בעיניים דומעות. בסלון ביתו היתה תלויה תמונה גדולה של הגאון ר' ברוך בער מקמניץ זצ"ל. כשרצה רבינו לשמח את הרבנית, שהיתה נכדתו של ר' ברוך בער, היה מרים עיניים ושואל אותה בחיוך: 'נו... מה ר' ברוך בער היה אומר על הסברות הילדותיות שאנחנו אומרים? הוא בטח היה צוחק עלינו'. הסיפורים נערכו מתוך מוסף שבת קודש יתד נאמן יתרו תשפ"א ומקורות נוספים שנשלחו לנו

הרה"ק הרב צבי הירש לוינסון זצ"ל

יום ההילולא - י"ח שבט

נולד בוולוז'ין בשנת ה'תרכ"ג (1863). בצעירותו למד בישיבה בראדין. לאחר נישואיו הפך ליד ימינו של חמיו (ה'חפץ חיים' זצ"ל). ניהל את ענייני הישיבה ושימש כראש ישיבת ראדין. באותה התקופה הישיבה שכנה בבתי-כנסת בעיירה וביוזמת רבינו נבנה בניין גדול עבור הישיבה ומספר התלמידים גדל בצורה משמעותית. צדיק תמים ואיש קדוש. סבל מכאבי ראש עזים. עקב מלחמת העולם הראשונה גלו לרוסיה ורבינו נפטר ב-י"ח שבט ה'תרפ"א (1921) בעיר סנאווסק שבאוקריינה. חי כ-58 שנים. כשנפטר, רעייתו, בת ה'חפץ חיים', באה לפני אביה הגדול וטענה: "אבא, מכל הנבראים שישנם בעולם, לא מצא הקדוש

ברוך הוא רק את בעלי?“, אמר לה ה'חפץ חיים: “וכי מה רצית, שבמקום זה ייקח הקדוש ברוך הוא שלישי מהעולם?!“. וה'חפץ חיים לא הגזים אפילו במילה אחת!

אשתו: מרת שרה הי"ד (בת הרה"צ ר' ישראל מאיר הכהן מראדין זצ"ל - ה'חפץ חיים. נישא בשנת ה'תרמ"ו). **מרבותיו:** הרב הגאון נפתלי צבי יהודה ברלין (הנצי"ב מוולוז'ין). **ילדיו:** הרה"ק ר' יהושע לייב הי"ד (נישא למרת פרומה ליבא, בת ר' יעקב משה ספיר. נולדו להם ארבעה בנים וארבע בנות), מרת דוברושה הי"ד (נישאה לר' אליעזר זאב קפלן. נולדו להם בן ובת). מרת שרה וכל צאצאיה, ניספו בשואה האיומה הי"ד.

סיפר הרה"ג ר' שלמה לוינשטיין שליט"א: את המעשה המופלא הבא שמעתי מרבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל, שסיפרו בשם נין של החפץ חיים: לרבינו הייתה אחות חילונית. יום אחד קרה אסון: היא ובעלה, שניהם נפטרו והשאירו אחריהם ילד יתום בן עשר. נסע רבי צבי לבית אחותו, שם פגש את אחיינו האומלל. ארז את חפציו, כל מה שהיה בחדרו, ולקח אותו עמו הביתה, לראדין.

בבית נתן לו חדר, וסידר אותו עבורו בדיוק כמו החדר שהיה לו בביתו. הבעיה, שהילד לא היה רגיל ללמוד תורה. מתוך שעמום, היה יושב ובוכה כל הזמן. אמר רבי צבי: “אין ברירה, נדאג ללמד אותו את אותם מקצועות שהיה רגיל ללמוד“. הוא שכר עבורו מורה ללמוד השפה הרוסית. באותה התקופה אצל ה'חפץ חיים' לימוד רוסית היה מעשה חמור ביותר. הוא נלחם נגד זה רבות! והנה כאן חתנו, הגאון רבי צבי לוינסון, לוקח אליו הביתה מורה ללמד רוסית את הילד הזה! באו אנשי העיירה ל'חפץ חיים' והרימו קול צעקה: “לימוד רוסית בביתו של גדול הדור! הייתכן?!“. אמר להם ה'חפץ חיים: “רבי צבי הוא אדם גדול. הוא יודע מה שהוא עושה“, ובוזה נגמר הדיון.

עברו שנים, הילד גדל, עזב את ראדין והתגייס לצבא הרוסי. לאחר מספר שנים, ביום בהיר אחד, הוא מגיע לעירה, לבוש מדים ועטור מדליות ודרגות. התברר שהילד הקטן התבגר ונעשה קצין בכיר בצבא הרוסי. הוא ניגש ישירות לבית האלמנה, הרבנית לוינסון (בעלה כבר נפטרה), ישב ושוחח אתה כשעתיים, ובסיומן קם והלך. אף אחד לא ידע מה הייתה מטרת בואו ומה היה תוכן השיחה. חלפו שנים וכל בני משפחתו של ה'חפץ חיים' נפטרו. נשארה רק הרבנית פייגא זקס, אשר הגיעה לאמריקה.

בחתונת אחד מצאצאיה, נכנס לפתע לאולם אדם שהיה נראה כמו גוי, והתחיל לצעוק: “היכן פייגא?“ (הרבנית). היא ניגשה אליו ושאלה: “במה אוכל לעזור לך?“. אמר לה: “אני הוא הבחור שגדלתי אצל רבי צבי“. “יופי שבאת“, שמחה הרבנית, “בוא תשב איתנו“. אז הוא סיפר לה את כל סיפור המעשה: “דעי לך“, כך אמר, “באותו לילה שהיו האנשים אצל ה'חפץ חיים' וצעקו על כך שרבי צבי לוינסון לוקח מורה לרוסית, וה'חפץ חיים' דחה אותם, ואמר שרבי צבי אדם גדול הוא, באותו לילה בא ה'חפץ חיים' לביתו של רבי צבי ואמר לו:

“יודע אני בך שהינך אדם גדול. לכן אין לי שום טענות כלפיך. אלא ש'תורה היא וללמוד אני צריך'. תסביר לי בבקשה: איך קרה הדבר שלקחת מורה לרוסית?“. נענה רבי צבי ואמר: “הילד הזה הוא יתום מאבא ואימא, לא מפסיק אפילו רגע לבכות. אני יושב וחושב, איך אני יכול לעשות לו שיהיה לו טוב יותר כדי שיבכה פחות. לכן לקחתי לו מורה לרוסית, וזה באמת עוזר. הוא בוכה פחות.“

אמר לו ה'חפץ חיים: “אתה צודק“. “אני“, כך מספר אותו רוס לרבנית, “שמעתי את השיחה הזאת של ה'חפץ חיים' עם רבי צבי, שמעתי איך יושבים שני גדולי הדור ודנים כיצד ניתן למנוע דימעה מיתום. הדברים חדרו עמוק בתוך ליבי“. עברו שנים, התגייסתי לצבא, ושם עמדתי בפני ניסיונות קשים. אבל

היו שני דברים ששמרתי עליהם במסירות נפש: לא חיללתי שבת אף פעם, ולא הסכמתי בשום אופן להתחתן עם גויה."

פעם אחת הועמדתי בניסיון נורא. הייתה גויה אחת שרציתי להתחתן איתה. דמייני לעצמך, יתום שאין לו אדם בעולם. נמצא בצבא לבד! אך ידעתי שאם אעשה זאת, אנתק את עצמי מעם ישראל. ואז חשבתי לעצמי: 'עם שכזה, ששני הגדולים שלו מסוגלים לשבת ולדון איך למנוע כמה דמעות מיתום – עם כזה לא עוזבים ברגע. צריכים על זה שיקול דעת גדול!'.
 החלטתי שלפני שאעשה את הצעד המכריע הזה, אלך להתייעץ. ועם מי יש להתייעץ, מי יש לי בעולם? הרבנית לוינסון! הגעתי לראדין, ישבתי עם הרבנית וסיפרתי לה את הכל, והיא שכנעה אותי בכל כוחה לא לעשות זאת. היא אמרה לי: "היום נראה לך שיהיה לך טוב עם הגויה, אך דע לך: ביום שלא תמצא חן בעיניך במשהו הקטן ביותר, היא תירק עליך ותצעק שאתה יהודי מלוכלך. לא כדאי לך להתעסק אתה כי בסוף אתה עוד תסכול ממנה, עליך להישאר יהודי לעולם".

"ואני", המשיך אותו רוסי וסיפר לרבנית פייגא, "קיבלתי את דבריה. הלכתי להודיע לאותה גויה שאינני מתחתן איתה. אבל עוד לפני שהספקתי לומר לה זאת, היא כבר ירקה עלי! נשארתי יהודי", סיים את דבריו בהתרגשות, "בזכות ה'חפץ חיים' ורבי צבי. בגלל ששמעתי כמה אכפת להם מדימעה של יתום!".

רגישותו של רבינו כלפי הזולת הייתה מופלאה. הצדיק סבל מכאבי ראש עזים. עקב זאת היה מוכרח לקשור את ראשו במטפחת על מנת להקל את הכאב. בני הבית נוכחו לראות שבכל פעם שרצה אורח להכנס לחדרו, היה מוריד את המטפחת ויושב כרגיל והיה כולא את יסוריו עד שהאורח יצא. לאחר מכן היה פורץ בבכי מעוצמת הכאב. שאלו אותו: "מדוע כה מתאמץ הנך לכבוד האורחים? הרי כל אחד יכול להבין שאתה זקוק למטפחת לשם הרגעת הכאב". ענה רבי צבי: "אם אני סובל מכאבי ראש, מדוע גם על השני לסבול?". (נתיבי אור)

האדמו"ר הרב משה גוטליב מלודמיר-אולבסק זצ"ל

יום ההילולא - י"ח שבט

נולד כבן בכור להוריו. בצעירותו התחנך על ברכי אביו. בהמשך למד אצל האדמו"ר ר' אהרון פרלוב מקרלין. רבו, מינה את רבינו כמגיד בעיר קאברין למשך תקופה קצרה בת י"ב שבועות. בשנת ה'תקל"ב (1772) לאחר שנפטר רבו, קיבל רבינו את האדמו"רות. בתפילה בקרלין. עד מהרה חסידים רבים אף מהעיריות הסמוכות ביקשו את קרבת רבינו וקיבלו אותו כמנהיג. בשנת ה'תקנ"ב (1792) לאחר שנרצח אביו, הי"ד, התמנה רבינו לשמש כאדמו"ר בלודמיר. רבינו הוכיח ללא מורא גם כאשר האדם שהוכיח היה תורם ומסייע עבורו. היה ידוע בקדושתו ובמופתיו הרבים. נודע כאיש קדוש. עבד את הבורא במסירות נפש.

תלמידי אביו העריצו את רבינו מאוד. היה ידוע כבעל מופת. רבים פנו אליו ונושעו. חולים רבים שהרופאים כבר הרימו את ידיהם, הקים. עקרות רבות נפקדו. תפילתו היתה מופלאה. כל מי שעמד בסביבתו, כששמע את תפילתו, היה יוצא מגדרו מרוב התפעלות. באחת הפעמים פעם פריץ עם אשתו ושמעו את רבינו בתפילתו. אמר הפריץ לאשתו: "היהודי הזה אוהב את אלוקיו הרבה יותר ממה שאני

אוהב אותך". נפטר ב-י"ח שבט ה'תקפ"ט (1829). למרות שרוב חייו היה בלודמיר ציונו באולבסק במקום שהכין עבור עצמו מספר שנים לפני. בנו, ר' שלמה מילא את מקומו באדמו"רות בלודמיר.

אביו: האדמו"ר ר' שלמה הלוי סג"ל הי"ד מקרלין (היה בעל רוח-הקודש. אליהו הנביא התגלה אליו תדיר. בעל מופת. כונה 'הבעל שם טוב הקטן'). **סבא** (מצד אביו): הגאון ר' מאיר. **נשותיו:** בת הרה"ק ר' יהודה לייב הכהן מאניפאלי מח"ס אור הגנוז (זיווג ראשון), בת הרה"ק ר' דוד הלוי (המגיד מסטפין). מרבותיו: אביו, האדמו"ר ר' שלמה, האדמו"ר ר' אהרון פרלוב (ר' אהרון הגדול) מקרלין. **ילדיו:** ר' שלמה מלודמיר (נישא למרת חיה שרה, בת האדמו"ר רבי אהרון טברסקי מצ'רנוביל), ר' יהושע.

רבינו היה בעל מופת. סיפר נכד אחותו הרה"צ ר' בצלאל בן הרה"ק ר' מרדכי מלכוויטש זיע"א (השני): מופתיו של רבינו היו גלויים, בפרט בחולי הקדחת היו רואים בחוש, שהוא שהסיר מחולים את מחלתם בדרך נס ומופת. רק הזהיר תמיד, שלא לשתות מים קרים זמן מה לאחר שהתרפאו.

בעירו של רבינו היה מתנגד גדול, שחלה בקדחת. מטבע הדברים הוא לא רצה ללכת בשום פנים לרבינו כדי להתרפא. אולם כשהחמירה מחלתו, והרופאים הרימו ידיים, הלך בעל כורחו לרב. רבינו הסיר מיד את חוליו והזהיר אותו כדרכו בקודש, שלא ישתה מים קרים מיד.

כאשר ראה המתנגד שהחולי חלף עבר, לא יכל להשלים עם זאת שרבינו יתפרסם לבעל מופת על ידו. הוא העדיף שיחזור חוליו כדי שיוכל לטעון כי רבינו לא הצליח לרפא אותו. לפיכך הוא ניגש מיד ושתה מים מכלי שעמד בחצר החיצון של הרב. לפתע יצא רבינו לחצר ואמר לו: "תוכל לשתות כמה שתרצה, קדחת - שוב לא תהיה לך". (כתבי ר' יאשע שו"ב)

פעם אחת עבר רבינו דרך עיר קטנה בליטא, אולבסק שמה. היות ואנשי העיר רצו לקדש קרקע לבית הקברות לפיכך ביקשו ממנו לבוא לעזרתם. בבואו לבית הקברות ציין על מקום מסוים במקלו כמין ריבוע מארבעת הזוויות והתעסק בכך זמן רב. היה הדבר לפליאתם של אנשי העיר, מכיוון שלא נפטר באותה עת אף אדם. אולם רבינו אמר כי במקום זה רצונו להיטמן.

תקופה לאחר מכן, הזדמן רבינו להיות ביום חמישי בעיר אחת. בקישו ממנו אנשי אותה העיר להישאר ולשבות עימם. אולם רבינו אמר להם: 'צריך אני להיות בשבת באולבסק'. נסע לשם, נפטר ביום שבת קודש, ונקבר באותו ציון שהכין לעצמו מכבר. העידו יהודי אולבסק, כי מאותו הזמן שקידש רבינו את חלקת קבורתו ועד ליום פטירתו, על אף שעבר זמן רב, במשך כל אותה התקופה לא נפטר אפילו תינוק אחד שם. דבר שהיה נס ופלא באותם שנים. (כתבי ר' יאשע שו"ב)

רבינו נסע לפעמים לעיר לפלה שביריסיין, שבה שכנו רבים מחסידיו ושומעי לקחו. פרנס העיר היה שונא חסידים ויותר שונא את רבותיהם. הלה שכר למעלה מעשרים אנשים, שילכו לפאתי העיר, במקום בו עוברת דרכו של רבינו ואמר להם שיכו אותו שם. נודע הדבר לרבי מאנלה, שהיה מתלמידי המובהקים של רבינו. הוא הקדים לנסוע לכיוון ממנו מגיע רבינו כדי לבקש שלא יסע לפלה. אמר לו רבינו: "אין בכך כלום. ברם, כשתתקרב העגלה למקום עמידתם, תראה לי מיהו אותו פרנס". וכן היה, כשהתקרבו למקום, הביט עליו. כשראה אותו הפרנס, נפל עליו פחד גדול, רץ לכיוון הסוסים, שכב על הארץ וביקש מרבינו שימחל לו על מחשבתו הרעה אשר זמם לעשות. (מכתבי הרה"ח ר' מאיר ברנשטיין הי"ד)

פעם אחת ביקש רבינו להוכיח גביר גדול, שהיה חסיד, מיוחס ובעל צדקה. בתחילת דבריו, אמר לו רבינו: "רבי זלמן בער, רצוני להוכיח אתכם, כי מי זולתי יכול להוכיח גביר גדול כמותך, ובעל הוצאה של חמשים

אדומים לשבוע. רק אני, שאף לי יש הוצאה כזו יכול להוכיחך. אם תרצה לבזותני, על זה נאמר "בכל נפשך". אם לא תרצה לתת לי מעות עקב כך, על זה נאמר "בכל מאודך", ומבואר במשנה בכל ממונך. לכן, איני מתיירא ממך, והוכיחו על מעשיו. (כתבי ר' ישע ש"ב)

סיפר הרה"ח רבי אברהם אביש שור: כאשר כבשו הנאצים את העיר אולבסק, הושיבו בתוך האוהל שבו היה קברו של רבינו את אחד התושבים הגויים. הם העמידו לפניו סדן שנעשה מגזע עץ, והורו לו לפרזל עבורם פרוטות לסוסים. לא עבר יום ואותו גוי מת במיתה משונה. הביאו גוי אחר במקומו וגם הוא מת. יותר לא העיז אף גוי להיכנס למקום קדוש זה. כך שרד האוהל את המלחמה ללא כל פגע. הסדן נשאר באוהל עד היום הזה לאות ולמופת.

פעם אחת הלך רבינו עם אביו בלילה. אמר לו אביו: "אם תרצה, אוכל ללמדך לשמוע מה מדברים בני אדם בבתיהם". העביר האב על פניו את מטפחתו ורבינו שמע את דברי האנשים הנמצאים בבתיים. שאל רבינו את אביו: "אבא, האם כדאי לדעת כל זאת? האם ידיעה זו תועיל לי בעבודת הבורא?". ענה לו אביו בשלילה. רבינו ענה: "אם כך, אין לי חפץ בזה". (ברכת אהרון)

רבינו חי בעניות ובדוחק גדול. כאשר גברו עליו סאת ייסוריו מחמת עול החובות הכבדים בא רבינו אל ציונו של אביו הקדוש וזעק מרה כי הנושים דוחקים בו לשלם את חובותיו העצומים בסך מאה וחמישים רובל, ובידו אין אפילו פרוטה אחת לשלם.

באותו המעמד התגלה אליו אביו הקדוש, ואמר לו: "יודע אתה, בני, שכסף אין כאן. אתן לך בן, ותמכור" (כלומר, אין לי אפשרות לתת לך כסף, אך יש אפשרות לתת את הכוח לברך בבנים). לך נא וברך יהודי שיזכה בבן, והוא ישלם לך על הברכה".

מחוזק ומאושש פנה רבינו לשוב לביתו. יודע הוא כי כוח ברכת הבנים מסור בידו, ועליו לאתר את אותו אדם הזקוק לכך. הוא התעניין בכל רחבי העיר לודמיר, מי הוא האיש אשר מצפה עדיין לבנים ואמונת צדיקים מפעמת בקרבו, אשר בוודאי 'קפוץ על ההזדמנות' לזכות בברכת רבינו כדי שיפקד בבן.

אך כל חיפושיו עלו בתוהו. בכל רחבי לודמיר לא נמצא איש כזה. החליט רבינו להרחיב את חיפושיו ולחפש אדם כזה בעיר אולבסק הסמוכה. עד מהרה הגיע לכתובת המתאימה. גביר גדול לו נכסים ועסקים רבים. שוכן בבית פאר ומשרתים רבים נשמעים להוראותיו. אך ילדים אין לו. למי יוריש את כל ממונו ורכושו?

אותו הגביר דרש בגדולי הרופאים, הרבה בסגולות, הוזיל זהב מכיסו, התפלל אצל שוכני עפר. פנה לצדיקים רבים וביקש את ברכתם - אך לשווא. חש אותו הגביר כי משמייים לא מתקבלים ברכתיו. כשהגיע רבינו לאולבסק כששמו הולך לפניו כצדיק וכבנם של קדושים הגיע גם עשיר זה לשחר את פניו.

בשפה רפה העלה את בקשתו הנכספת לפני הצדיק לזכות לפרי בטן. עמד רבינו וכשהוא סמוך ובטוח בזכות אביו הגדול, בירך את האיש מקירות ליבו כי יזכה במהרה לראות את ישועת ה'. ואכן ברכתו של רבינו עשתה פרי. לתקופת הימים התמלא ביתו של העשיר ששון ושמחה כשנולד לגביר בן זכר למזל טוב.

מאחר והכרת הטובה גדולה הציפה את ליבו של העשיר, שכן הוא זכר וידע מה עבר עד עכשיו וכמה טרח ועשה וניסה את כל מה שאפשר כדי לזכות בבן זכר - ללא הועיל. ועתה, ברכת הצדיק עזרה לו והוא כמובן חייב לו על כך. לפיכך הגביר לא נח ולא שקט. הוא פנה לרבינו ושאל אותו למבוקשו.

כשהבין העשיר כי הצדיק חייב חובות כבדים, שאל את רבינו בכמה מדובר. לאחר מכן דאג מיד להביא לרבינו את הסכום שביקש עד הפרוטה האחרונה. רבינו ניגש מיד לאותם הנושים ושילם להם את כל החובות שרצו עליו. כשראה כך, החליט רבינו להישאר לגור בעירו של העשיר.

ציונו הפך לתל תלפיות לכל יהודי האזור, ואף מרחוק יותר באים היו להשתטח על קברו, והישועות שפעל בחייו נמשכו ביתר שאת אף כי אחרי מותו. כוחו הגדול לפקוד חשוכי בנים, לא חדל גם אחר שהתעלה לשמי מרום, והיו חשוכי בנים מחלים על קברו לפני בורא כל הנשמות, ולא רבו הימים עד שזכו לחבוק בן.

הצדיק הרב דוד צבאח זצ"ל

יום ההילולא - ח"י שבט

הצדיק הרב דוד צבאח זצ"ל - נולד ביום ב', ח"י מנחם אב ה'תרכ"ט (1869) בעיר רבאט שבמרוקו. נקרא ע"ש הרה"ג המלך דוד צבאח זצ"ל (מגאוני מראכש שבא בחלום לאביו קודם לידתו). כבר בצעירותו ניכר כי לגדולות נועד. אהבתו העזה ללימוד התורה בכלל והתלמוד בפרט היו לשם ולתהילה בקרב בני עירו. בצעירותו למד אצל אביו חכמה ומוסר. בגיל שמונה שנים למד אצל ר' יקותיאל חיים בירדוגו זצ"ל. בגיל ט"ו נכנס ללמוד בישיבה של החכמים בראשות דודו, הגאון רבי יוסף בירדוגו זצ"ל. בגיל י"ז התמנה לחבר בחברה קדישא (לתפקיד זה מונו רק גדולי וחכמי העיר). עוד לפני גיל שלושים מונה לסופר בבית הדין של הרה"ג רב"ד המלאך רפאל אנקאוה זלה"ה. בתקופה זו רבינו התכתב איתו רבות. רבינו שימש בתפקיד זה למעלה משלושים שנה וכתב תשובות רבות בדיני גיטין.

בשנת ה'תרפ"ט (1929) מונה לכהן כרב העיר אוזידיה [מאזאגאן]. כיהן עשר שנים במלאכת הקודש בדיני אישות וממונות ותיקן תקנות רבות בענייני הדת בעיר. בשנת ה'תרצ"ט (1939) עבר לכהן ברבנות בעיר פור ליוטי [קניטרא] במשך כשנתיים. גם שם עסק בכל ענייני העיר. בשנת ה'תש"א (1941) הוא התבקש לשוב לעיר מולדתו רבאט ולכהן ברבנות העיר כדיין וכמו"צ. בשובו לעיר דאג לביסוס חומות הדת וחיוזוק הת"ת אוצר התורה שעמד בנשיאותו. יסד את חברת השלום להשכין שלום בין איש לאשתו ותיקן תקנות לגבי הצניעות. גאון בנגלה ובנסתר. בשנת ה'תש"ט (1948) רבינו זכה להגשים את שאיפתו ועלה לארץ הקודש עם אשתו ושנייה מילדיו. בתקופה הראשונה גר אצל בנו חיים בחיפה במשך שמונה חודשים. בתקופה זו ביקר בטבריה אצל חכמי העיר שקיבלו אותו בכבוד גדול. בחודש אלול תש"ט עבר לגור בעיה"ק ירושלים ברחוב דוד ילין.

כבר בשבת הראשונה לבואו נשא את דרשתו הראשונה בפרשת כי תבוא במעלת התשובה. את תפילותיו קבע בביה"כ של עדת המערבים בירושלים זכור לאברהם עפ"י בקשת רבי יוסף שלוש זצ"ל. רבינו קבע את לימודו בישיבת שערי ציון בראשות הרה"ג ראש"ל רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל שנשא ונתן עימו בהלכה. בתקופה זו התיידד עם רבני ירושלים. נפטר בביתו ביום ח"י שבט ה'תשט"ז (1956). חי כ-87 שנים. נקבר בחלקת הרבנים המערבים בגבעת שאול בירושלים. הספידו אותו הרה"ג רבי שלום אזולאי זצ"ל, רבי יוסף שלוש זצ"ל (רב עדת המערבים בירושלים), והאדון אברהם אלמאליח ז"ל (י"ר ועד העדה המערבית בירושלים). גם בעיר מולדתו רבאט שבמרוקו נערכו הספדים, שם הספידו סגן הרב הראשי, הגאון רבי יהושע מאמאן זצ"ל.

אביו: הצדיק המלובן רבי מסעוד (כיהן כדיין ברבאט). **אימו:** הרבנית יאקות עה"ש לבית בן שעיה. **אשתו:** הרבנית רחל למשפחת בן שעייא (בת רבי ראובן אחי אימו. נישא ביום ח' טבת ה'תרמ"ה - 1884). **ילדיו:** עשרה ילדים: ר' ראובן, ר' יהודה, ר' חיים, ר' אברהם ור' יוסף. **הבנות:** מרת לונה, מרת אורובידה ומרת ריינה. עוד שני בנים שנפטרו בילדותם במהלך טיטוליו: שלמה ומשה. **מרבתי:** אביו, ר' מסעוד, רבי יקותיאל חיים בירדוגו (למד גמרא ומפרשים בעין כשהיה בגיל שמונה שנים בלבד), רבי יוסף בירדוגו (קיבל ממנו את דרכי העיון בתלמוד אב"ד וראש ישיבה בעיר רבאט), הרה"ג ראב"ד המלאך רפאל אנקאוה (רבינו החשיבו לרבו המובהק עד ליום פטירתו ואף זכה לטפל בקבורתו). **חברותא:** הרה"ג ראש"ל רבי בן ציון מאיר חי עוזיאל זצ"ל. **מתלמידיו:** הגאון ר' אברהם אלעלוף זצ"ל. **מספריו:** • שושנים לדוד - ב' חלקים שו"ת על כל חלקי השולחן ערוך • מגן דוד - שו"ת מי דוד - חידושים על הש"ס (חלקו עדיין בכתב יד) • חידושים על התורה בפרש"י וראב"ע (בכתב יד), דרשות והספדים ופיוטים (חלקם נדפסו בסוף ספרו שושנים לדוד וחלקם עדיין בכתב יד).

הרה"ג ראב"ד המלאך רפאל אנקאוה זלה"ה העריך מאוד את רבינו. אחת הדוגמאות לכך היתה בזמן שהשלטונות דרשו לערוך מבחן לכל סופרי השטרות היהודים ע"י רבני הערים המרכזיות: הצדיקים והגאונים רבי רפאל אנקאוה, רבי שלמה אבן דנאן, רבי יוסף בן עטר ורבי יקותיאל בירדוגו זלה"ה. כשסיימו את המבחן, רבי שלמה ביקש מרבי רפאל לבחון את רבינו. רבי רפאל השיב לו בזה הלשון: "הלוואי שאני אדע דיני גיטין כמו שרבי דוד יודע אותם". בו במקום רבינו קיבל תעודה ללא מבחן.

רבינו סיפר על נס שהתרחש לו ולאביו כשהיה כבן שנים - עשרה בזמן שחזרו מחתונה בקזבלנקה וז"ל: כשהגענו לנחל שנקרא נפיפך לא היה בו מים. אנחנו רכבנו על הסוסים בתוך הנחל. לפתע פרץ הנחל והקיף אותנו מארבע רוחות. המים עלו וגעשו והגיעו עד לצוואר הסוסים. אבי צעק והתפלל כאשר עיניו היו תלויות למרום. מיד הגיע אלינו איש אחד ארוך בעל זקן. הוא הרכיב אותנו על צווארו וכך הגיענו למחוז יבשה והיה זקנו מגיע למים. כשהגענו ליבשה אבי רצה לכבדו במנחה ולא רצה והוא לפתע נעלם מעינינו. אז אבי אמר: "פשוט שהוא אליהו הנביא זכור לטוב", ונתן הודאות לבורא עולם יתברך שמו לעד ולעולמי עולמים.

בנו ר' יוסף סיפר: "לאחר שאבי עלה לארץ ישראל אני עדיין הייתי במרוקו. בני חלה במחלה נדירה. הרופאים נלאו למצוא מזוזר למחלתו. לילה אחד אני רואה את אבי בחלום כשכבר ישב בירושלים עומד ומתפלל על ציונו של דוד המלך ע"ה, מדליק נר ומברך את הנכד הקטן. כמדי בוקר הלכתי לדרוש בשלום בני. לתדהמתי הרופאים קיבלו את פני כשאותות פליאה בפניהם על הנס שהתרחש זה עתה. החולה קם על רגליו והוא בריא ככל האדם ללא כל זכר למחלתו".

כ' שבט

אשר בן יעקב אבינו

יום ההילולא - כ שבט

אֲשֶׁר הוא בנו השמיני של יעקב אבינו אשר נולד לו מאשתו זלפה.

כאשר ראתה רחל אמנו כי אין לה בנים, ביקשה מיעקב לשאת את בלהה שפחתה לאשה. ממנה נולדו ליעקב שני בנים - דן ונפתלי. בעקבות זאת ביקשה לאה מיעקב כי ישא גם זילפה שפחתה לאשה, ואף לזלפה נולדו שני בנים מיעקב - גד ואשר.

בפרשת ויצא מספרת התורה שאחר שרחל מסרה את שפחתה בלהה ליעקב ונולדו השבטים דן ונפתלי, לאה שילדה כבר ארבעה בנים אך עמדה מלדת, מסרה את שפחתה זלפה ליעקב וכבן שני, לאחר גד, נולד אשר:

וְתֵלֵד זֶלְפָּה וְזֶלְפָּה שִׁפְחַת לְאֵה בֶן שְׁנַי לְיַעֲקֹב. וְתֹאמַר לְאֵה בְּאֲשְׁרֵי כִי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת וְתִקְרָא אֶת שְׁמוֹ אֲשֶׁר בְּנֵי אִשֶׁר מוּזְכָּרִים בְּפִרְשַׁת וַיִּגַּשׁ בֵּין הַיּוֹרְדִים לְמִצְרַיִם: "וּבְנֵי אֲשֶׁר יִמְנָה וַיִּשְׁוֶה וַיִּשְׁוֶי וּבְרִיעָה וְשָׂרָח אַחֲתָם וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמִלְכִיאֵל" בפרשת ויחי בברכת יעקב לבניו בטרם פטירתו, מדבר בנחלתו של שבט אשר בארץ ישראל, שמאכל הבא מחלקו של אשר יהיה שמן, שיהיו זיתים מרובים בחלקו, והוא מושך שמן כמעייין: מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֻמוֹ וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי מֶלֶךְ.

מובא במפרשים על כך על עסקת ענק של מכירת שמן שבה היה מעורב בן גוש חלב משבט אשר סיפור הגמרא במסכת מנחות הספר כתב שאין לך בכל השבטים שנתברך בבנים כאשר. כמו כן נאמר בדברי הימים בצאצאיו של אשר: "וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמִלְכִיאֵל הוּא אָבִי בְרִזִית" שהיו בנותיו נאות ונשואות לכהנים גדולים הנמשחים בשמן זית

בילקוט שמעוני מובא על הפסוק "וַיִּמַּת יוֹסֵף וְכָל אָחָיו" שאשר נולד בכ' בשבט ונפטר בן מאה עשרים ושלוש שנים במצרים. ביציאת מצרים לקחו בני ישראל את כל בני יעקב על מנת לקוברם בארץ ישראל

הרבי מבאר את התוכן בעבודת ה' של ברכת יעקב לאשר "מאשר שמנה לחמו", וכן ברכת משה "וטובל בשמן רגלו": "שמן" הוא חכמה ו"רגל" היא העבודה בקבלת עול. "טובל בשמן רגלו" הוא שהשמן משמש לרגל, מפני שמעלת העבודה בקבלת עול גדולה יותר.

והביאור בזה: שבט אשר היה האמצע והפנימיות של מחנה דן (שחנה בצפון המשכן). דן הוא "מאסף לכל המחנות", שהיה לו קבלת עול לקיים רצון העליון ולכן נסע באחרונה כדי להחזיר את האבידות של שאר בני ישראל. שאמרו חז"ל "איזהו שוטה זה המאבד מה שנותנים לו", והפירוש הפנימי בזה הוא שלכל אחד ישנו מ"ה - ביטול, אך יכולים לאבד את בחינת מ"ה. ושבט דן, על ידי עבודתם בקבלת עול, מחזירים לבני ישראל את הביטול דמ"ה.

וזהו הביאור במאמר חז"ל, על הפסוק "יהי רצוי אחיו", ששבט אשר נתנו מזון לשאר בני ישראל בשנת השמיטה. שבשמיטה יש את השאלה "וכי תאמרו מה נאכל", זאת אומרת שנמצאים במצב של קושיה והסתור, ורק על ידי הקבלת עול דשבט אשר יכולים להלך גם במקום של העלם והסתור.

מובא במדרש "מאשר שמנה לחמו: שהוא מעמיד בגדי שמונה. והוא יתן מעדני מלך: שהיו בנותיו נאות.. נישאות לכוהנים גדולים". היופי האמיתי של אישה הוא עניין הצניעות הקשור עם העבודה דשבט דן קבלת עול - "דונו דיני", שמתנהג בכל פרט כפי הוראת השולחן ערוך. וזהו הקשר בין אשר - בחינת קבלת עול - ל"בנותיו נשאות לכהנים גדולים". רש"י מביא מהספרי על הפסוק "ברוך מבנים אשר" "אין לך בכל השבטים שנתברך בבנים כאשר", ורש"י אומר ש"איני יודע כיצד" (כי אין רואים במנין בני ישראל שנתברך יותר משאר השבטים). ויש לומר שענין הברכה בבנים הוא הברכה של נחת מהבנים שזוכים לזה על ידי העבודה בקבלת עול. והקשר בין קבלת עול לבנים טובים, שחינוך הילדים הוא היסוד, והילדים הם הבסיס והרגל של עם ישראל כעניין הקבלת עול המהווה בסיס לכל עבודת ה'. אשר ונפתלי נמנים שניהם על שנים עשר שבטי ישראל. וכך ברך אותם יעקב אביהם: "מֵאֲשֶׁר שְׁמֵנָה לְחֻמוֹ, וְהוּא יִתֵּן מִעֲדֵנֵי מֶלֶךְ"; "וְנִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלָחָה הַנְּתָן אֶמְרֵי-שֹׁפֵר". כאשר נכנסו בני ישראל לארץ

בימי יהושע קיבלו צאצאיהם נחלות סמוכות בשטחי הגליל. שבטי אשר ונפתלי היו חלק מממלכת ישראל לאחר התפצלות האימפריה של המלך שלמה, והם גלו ממנה בגלות עשרת השבטים כאשר תגלת פלאסר מלך אשור כבש והחריב את הממלכה הצפונית.

הקברים של אשר ונפתלי השבטים הקדושים נמצא בסמוך לשוב קדש נפתלי. וכך נאמר בספר הישר: "...ואת נפתלי ואשר קברו אותם בקדש נפתלי...". ציון הקבר הוא בשטח פתוח בשדה, במקום מצבה וגל של אבנים.

שרח בת אשר

לא ידוע תאריך כניסתה לגן עדן

התנ"ך נותן מקום מכובד לנשים: אימהות, נביאות, מנהיגות, וסתם נשים חכמות, שלהן כח והשפעה גדולה בחיי עם ישראל. שרח בת אשר היא אחת הנשים החשובות בתנ"ך, עליה לא מסופר הרבה, ובעצם היא רק מוזכרת פעמיים, פעם אחת ברשימת יורדי מצרים ופעם ברשימת יוצאי מצרים. ובכל זאת אין זה עניין של מה בכך, שהרי היא היחידה שזוכרת ברשימה האנשים והיא המשלימה את 70 נפש בני יעקב שירדו למצרים, שהרי נמנו במפורש רק שישים ותשעה. אם כי חז"ל החשיבוה כשניים, כי היתה לה נפש יתרה (בראשית רבה צד, ט ובמפרשים). ועליה אמרו חז"ל: "אחת היא ופרסמה הכתוב!".

ואכן, שרח מוזכרת רק בחטף פעמיים בתורה: ברשימת שמות בני יעקב שירדו למצרים בספר בראשית, וברשימת יוצאי מצרים בספר במדבר. עם זאת, המדרש נתן לה מקום מכובד ונרחב ומתאר אותה כאישה גיבורה וחכמה, שאפילו גדולי ישראל התדפקו על פתחה לבקש עצתה.

הזכות הראשונה והחשובה לה זכתה שרח היה לבשר ליעקב, ש"עוד יוסף חי!"

וכי דבר זה קל בעיניכם?...

במשך שנים רבות חשב יעקב שבנו אהובו יוסף, חיה רעה אכלתהו, והנה אחיו היורדים למצרים לשבור אוכל פגשוהו בתור מלך מצרים. בתחילה יוסף מתנכר אליהם, הוא רוצה להשיב להם על חטאם ב"דין ממותק"... אולם סוף סוף הוא מתוודע אליהם ואומר: "אני יוסף אחיכם!"... בעוד הם נבהלים מפניו, הוא מרגיע אותם, ומבקש מהם להזדרז לשוב לביתם ולהביא עמם את יעקב, וכדי שלא יהיה ליעקב ספק, שאכן יוסף בנו חי, והוא השליט בכל ארץ מצרים, הוא שולח עם אחיו "עגלות", רמז דק שבשעה שנפרדו עסקו בפרשת "עגלה ערופה".

האחים שמחים לבשר לאביהם את הבשורה, שעוד יוסף חי. הם חזו בצער, שהיה סבור ש"טרוף טורף יוסף, חיה רעה אכלתהו"... הם ניסו לנחמו, אולם ראו שכל הדרכים לנחמו ולהרגיעו עלו בתוהו. עכשיו שנזכרו לדעת שעוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים, ידעו שזה יחיה את אביהם יעקב. עם זאת, חששו שאם יקבל בשורה זו בפתאומיות... בבת אחת... עשויה נשמתו לפרוח. לכן טיכסו עצה איך להודיע לו את הבשורה באופן שלא תפגע בו. ומצאו כי שרח החכמה היא האשה הכי ראויה לתפקיד זה.

שרח הסכימה לקבל את התפקיד הנכבד. ברוב חכמתה חיכתה עד שיעקב יתחיל להתפלל, ואז ניגנה בכינור ושרה לפניו: "יוסף במצרים? יולדו לו על ברכיים – מנשה ואפרים?" וכשהיא מיטיבה לנגן בכינור אמרה לו בנועם שוב ושוב: יוסף דודי חי הוא, וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ולא מת. דברי שרח שכאלו

באו מלמעלה, שלא באופן ישיר, ערבו לאוזניו ונכנסו ללבו, ומרוב שמחה והתרגשות ברח את שרחה בחיי נצח, באומרו לה: בתי אל ימשול בך מוות לעולם, כי החיית את רוחי. אך דברי נא עוד לפניי כאשר דיברת, כי שמחתיני בכל דבריך... וכשראה את העגלות ששלח יוסף, שרתה עליו רוח הקודש, וכבר היה בטוח שאכן יוסף בנו חי,

יונתן בן עוזיאל אומר, שבזכות זה זכתה שרחה להיכנס לגן עדן בחייה, דבר שזכו לו צדיקים מועטים בלבד. בין כך ובין כך, מה שבטוח הוא, ששרחה זכתה לאריכות ימים מופלגה. שהרי אם היתה מיורדי מצרים ואף מיוצאי מצרים. בין אם אך השיעבוד 430 שנה, או 400 שנה, או רק 210 שנים, הרי שהגיעה לזקנה מופלגת, במיוחד אם זכתה לחיות בימי דוד ואף בימי האמוראים כפי שמצויין בכמה מדרשים. דבר שנתן לה יכולת לדעת סודות שלא נודעו לאחרים, וגם כוח והשפעה על גדולי ישראל דורות רבים.

כבר במצרים מילאה שרחה תפקיד חשוב. כשמשה ואהרן באו ובישרו לעם ישראל, שהם עומדים לגאול אותם בשליחות אלוקית, זקני ישראל הלכו לשרח לברר אם נכון הדבר. הם ידעו שסוד הגאולה ניתן לאברהם והוא העביר את זה ליצחק ויצחק ליעקב. הם הבינו שבודאי שרחה קיבלה מיעקב דרך אשר אביה, ורק דרכה יוכלו לוודא שאכן משה ואהרן הם גואלי ישראל. הם החלו לספר לה על הניסים שחולל משה, אך בהם עדיין לא ראתה שרחה ממש, אולם כשאמרו לה שמשה אמר בשם ה' "פקודתי אתכם" מיד הגיבה ואמרה: משה הוא הגואל! שכן, כך קיבלתי מאבי, שהשליח שיבוא לגאול את עם ישראל ממצרים ישתמש במילים אלו.

כשהגיעה שעתם של ישראל לצאת ממצרים, זכרו את שבועת יוסף, שציוה להעלות את עצמותיו לארץ ישראל בצאתם ממצרים ולקברו בארץ ישראל. באותה שעה חיפש משה את ארונו של יוסף במצרים ולא מצא, ובלי הארון היו בני ישראל מנועים מלצאת ממצרים. גם כאן חשה לעזרתם שרחה בת אשר, אחייניתו של יוסף. האשה היחידה שנתרה בחיים מאותו הדור.

ואכן משה הלך לשרח ושאל אותה, אם היא יודעת היכן קבור יוסף, והיא ענתה לו: ארון של מתכת עשו לו מצרים, וקבעוהו בגילוס הנהר, כדי שיתברכו מימיו.

ומסביר המדרש (מכילתא דר' ישמעאל, בשלח), שבא משה ועמד על הנלוס. נטל צרור וזרק לתוכו, זעק ואמר: יוסף יוסף, הגיעה השבועה שנשבע הקב"ה לאברהם אבינו שהוא גואל את בניו. תן כבוד לה' אלוקי ישראל ואל תעכב את גאולתך, כי בגללך אנו מעוכבים. ואם לאו, נקיים אנחנו משבועתך. אם לא תעלה את ארונוך תישאר אתה כאן ואנחנו נצא ממצרים פטורים מהשבועה. מיד צף ארונו של יוסף ונטלו משה.

כך בזכות שרחה יכול משה לקיים את שבועת יוסף להוציא את ארונו ממצרים.

גם בתקופת מלכות דוד, הצילה שרחה בת אשר את ישראל ממבוכה גדולה. כאשר שבע בן בכרי הכריז מרד בדוד, ולאחר מרדף נסוג לתוך העיר אבל בן מעכה, היתה סכנה שיואב בן צרויה, מפקד הצבא, יטיל מצור על העיר יפרוץ את החומה וישחית את העיר. ובשעה גורלית זו הגיעה אשה חכמה, הלוא היא שרחה, המנהלת עם יואב משא ומתן ומבקשת ממנו שלא להשחית את העיר כולה בעוון שבע בן בכרי. ובזכותה, המורד הוצא להורג והכול על מקומו בא בשלום.

וכיצד הסיק המדרש שאישה חכמה זו היא שרח? כי אמרה: "אני שלומי אמוני ישראל!" בזה רמזה שהיא היא שרח בת אשר ש'השלימה' את מספר בני-ישראל ל-70 נפש.

גם בתקופת התלמוד, כאשר ישבו חכמים בבית המדרש ועסקו ביציאת מצרים. הסביר להם רבי יוחנן שמה שכתוב: "והמים להם חומה מימינם ומשמאלם" הכוונה היא שהמים הפכו כחומה אטומה. תוך שהם לומדים השקיפה בהם סרח בת אשר (במציאות הרגילה או מגן עדן) ואמרה: אני הייתי שם, והמים היו עשויים כחומה שקופה ומאירה כזכוכית.

דמותה של סרח עוברת עם בני ישראל למצרים ומשם עולה עמם לארץ כנען, כאילו מגלמת את תולדות ישראל, כאשר מנהיגי העם נעזרים בה להניע מהלכים היסטוריים כבדי משקל, ובכך מסייעת לתוכנית האלוקית לצאת לפועל. קודם הירידה למצרים היא משכנעת את יעקב שיוסף עודנו חי, ובמצרים היא מזהה את משה כמושיעם של ישראל, וקודם היציאה ממצרים היא עוזרת למשה למצוא את עצמות יוסף כדי שלא תתעכב היציאה ממצרים. היא מצילה את יואב ואת כל עם ישראל ממלחמה קשה, ומה הפלא שהיא משקיפה על אמוראים בתוך לימודם בסוגיה הקשורה בנס קריעת ים סוף.

אכן שרח אינה סתם אישה אלמונית אלא אשה מפורסמת וחכמה הידועה בצדקותה ובמתנותיה. וכמו המים שעמדו כחומה בנס קריעת ים סוף, כך חיי סרח כמו עצרו מלכת, כשהיא משמשת כעין חלון מאיר שבאמצעותו יכולים בני כל הדורות להשקיף על פלאי תולדות בני ישראל.

יש מסורות של יהודי פרס המספרות שבקרבת העיר אספהאן יש בית עלמין על שם שרח. שם קבורים יהודי העיר והיא ביניהם, אם כי, כאמור, על פי המדרש, היא נכנסה לגן עדן בחייה. ובכל אופן בטוח שהאריכה ימים והשפיעה על עם ישראל דורות על דורות.

כ"ב שבט

הגאון הרב שמעון אופנהיים מקרומנוי זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב שבט

נולד בשנת ה'תק"ט (1749) בעיר בוסקוביץ. רבינו מיוחס מצד אביו מגדולי משפחת אופנהיים ומשפחת ווירטהיים שהיו מגדולי עמודי עולם עד רבי שמעון הנדול הפייטני. עוד בצעירותו ניכר כי לגדולות נועד. בהמשך עבר לפראג. בגיל עשרים ושש פרסם את ספרו 'שורש החקירה עמוד השחר' בענייני תכונה ואגדות רבה בר-בר חנה. רבינו נודע כגאון בכל מכמני התורה וקדוש והיה מחכמי הונגריה.

בסביבות שנת ה'תקס"א (1801) התקבל כאב"ד בפסט. תפקיד אותו מילא במשך כחמישים שנה. ענוותן מופלא. על מצבתו נחרת: "אחלה נא פני מבקרי קברים וברצונם לעכב פה על קברי יאמרי מנוחה נכונה ואם יהיו ח"ו בצרה יתפלל על קברי ויתן דבר מה לצדקה בעד נשמתו ובעל הרחמים ישמע שוועתם אמן כן יהי רצון". נפטר ב-כ"ב שבט ה'תרי"א (1851). חי כ-102 שנים. ציונו בבבודפסט.

אביו: הגאון ר' דוד. **אימו:** מרת יענטל (בת הגביר מוה"ר ר' ליפמן כהן). **אישתו:** מרת סלאוווע (בת דודו הגה"ק ר' יהודה לייב אופנהיים - אב"ד פריישטאדט). **מרבתי:** הגאונים אביו, ר' דוד, ר' וואלף באסקאוויץ (אב"ד קעלין

ופרוסטיץ זי"ע מח"ס 'סדר משנה', בנו של בעל 'מחצית השקל', ר' יחזקאל לנדא (ה'נודע ביהודה'). מתלמידיו: הגאונים ר' מנדל הירש הופמאן, ר' משה מזולשין. בנו: ר' אברהם חיים (רבה של פצל).

מספריו: •ספר המדע- על 'כרתי' של הרבי ר' יונתן אייבשיץ זצ"ל פירוש על הלכות ריבית •הר הכרמל- על פירושו של הש"ך וביאור הגר"א בהלכות נידה •הר המוריה- על 'איר נתיב' של ר' אברהם הלוי חידושים על הלכות גיטין •הר הקדם-חידושים על הלכות גיטין •נזר הקודש - על ענייני מוסר ומידות טובות •ספר הכריתות- ביאור לספר 'העיטור' לרבי יצחק בר אבא מרי על הלכות גיטין וחליצה (רבינו כתב את הספר בהיותו בן 92).

סיפר אחד הרבנים מהעיר פלטשוב ששמע מאחד שאביו שמע מעדות מהאיש שהיה בשעת מעשה על קדושתו של רבינו. כשישים שנה אחר פטירתו של רבינו החליטה הממשלה לבנות בניין על מקומו של בית-העלמין הישן. היהודים עשו ככל האפשר כדי למנוע את רוע הגזירה, אך החלטת הממשלה היתה בעינה ולא הצליחו לשנות את ההחלטה.

בסיכומו של עניין נאלצו היהודים לפנות את הנפטרים בבית-העלמין הישן ולהעביר אותם למקום אחר שהוקצה לכך. וכך עברו מנפטר לנפטר וממצבה למצבה, פתחו את הציון, ביקשו את סליחת הנפטר והוציאו את עצמותיו כדי להעבירו למקום החדש.

כשביקשו לפנות את קברו של הרה"ק הצדיק רבי שמעון אפנהיים ראה אותו אדם שהיה סמוך למקום כי הצדיק היה שלם בגופו ובתכריכיו ולא שלט בו הרקב ונראה היה כאילו הצדיק נקבר באותו היום ולא שחלפו עשרות בשנים מאז. (מעובד מתוך 'סיפורים ועובדות-בעלזא' וכן הובא ב'ציון המצוינת')

בנו, הרה"ג ר' אברהם חיים זצ"ל (ששימש כרבה של פצל) מספר כי חלה במשך שמונה שנים!. אביו (רבינו) טרח הרבה לרפואתו והביא רופאים מומחים שיבדקו את הבן ויראו כיצד ניתן להקל במצבו ולדאוג לרפואתו. זאת כמובן במקביל לתפילות אביו.

לאחר שגברה מחלתו, הזמין אביו שוב רופאים מומחים. הללו הגיעו ולאחר שבדקו את הבן התייאשו מלרפא אותו ואמרו כי בדרך הטבע אין שום סיכוי לרפא ואף הכינו את המשפחה 'לגרוע מכל' ואמרו כי לא מן הנמנע ובעוד שעות ספורות הבן יתבקש לבית-עולמו ולצערם אין מה לעשות.

רבינו ששמע את דברי הרופאים, ציטט את הגמרא (ב"ק פ"ה): "תנא דבי ר' ישמאל - 'רפא ירפא' (שמות כא, יט). מכאן שנתנה רשות לרופא לרפאות. לרופא יש את הזכות לרפא את החולה, אבל לא חלילה לייאש אותו ואת משפחתו".

והוסיף ואמר: "כך מקובלני מבית-אבא: אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם- אל ימנע עצמו מן הרחמים". וזאת ממה שנאמר אצל חזקיהו המלך, שאבי-אבא, הרי הוא דוד המלך ע"ה, שראה את המלאך וחרבו שלופה בידו, אף על פי כן לא מנע את עצמו מן הרחמים (סוף ספר שמואל ב' כ"ד).

רבינו לקח עימו מספר בחורים והם התבודדו ועסקו בתורה ובתפילה עבור הבן. באותה שעה ממש אשר כבר הרופאים הכינו את המשפחה לגרוע מכל, החל הבן לגלות סימני התאוששות ולמרבה הפלא לאחר מכן התרפא הבן וכל זאת לעיני הרופאים שהיו שם במקום והם העידו כי היה זה נס מחוץ לדרך הטבע ולפי הרפואה לא היתה שום דרך לרפא את הבן וכי רק בורא עולם הוא שקובע מי יחיה ומי ימות. והיה קידוש שם שמיים גדול באותה השעה.

בהקדמה לספרו של רבינו הדפיס תלמידו רבי משה מזולשין שירים ובהם הפלגות על גאונותו של המחבר. הדבר עורר זעם בקרב רבים מיהודי פראג, שהייתה עיר מלאה חכמים וסופרים. הם הרגישו כי לאיש צעיר אין זכות לפרסם שבחים כאלה בתחילת ספרו. כתוצאה מכך, רבי שמעון החליף את השער' כאשר בשער החדש היו תארים מינימליים בלבד.

כ"ג שבט

הגאון הרב ישראל דוד ניוונר זצ"ל

יום ההילולא - כ"ג שבט

נולד ב-ט' באב ה'תר"צ (1930) בעיר חוסט שבמאמורש. עוד כשהיה קטן היה קם בשעה חמש לפנות בוקר וצועד ל'חדר' בתשוקה גדולה כשבחוץ שרר קור מקפיא של עשר מעלות מתחת לאפס. בשיבה קטנה למד אצל הרה"ג ר' יהושע פרקש הי"ד, ת"ח מופלג וגאון בחינוך. בשיעור המוסר רבו היה בוכה בדמעות שלישי. בשנים ההם רבינו התמיד בלימוד התורה מהשעה 5.30 לפנות בוקר עד 7.30 בערב. לקראת בר-המצווה נבחן על שלוש מסכתות מהקשות שבש"ס בעיון. כשהגיע למצוות היה זה בעיצומם של ימי הרעה. עבר את מוראות השואה במחנה אושוויץ ובמחנות נוספים. שיכל את אימו ואחיו שנהרגו עקה"ש הי"ד. ניצל בניסים עצומים מהשואה האיומה. ראה כמה פעמים את המוות מול עיניו. לאחר המלחמה שב עם אביו לסאטמר. בסוכות ה'תש"ו (1945) האדמו"ר ה'אמרי חיים' הגיע לעיר. האדמו"ר ביקש מאביו שישלח את רבינו לשיבה שהוא פתח בגרוסוורדין ורבינו הלך ללמוד שם. לאחר מכן עבר לגרמניה. שם למד בשיבה שהגה"צ רבי גרשון ליבמן זצ"ל, ראש ישיבת 'בית יוסף' דנובהרדוק פתח. הישיבה בהמשך עברה לצרפת ורבינו עבר איתה. רבינו השקיע את נפשו בעמל התורה. במשך חמש שנים רצופות לא עלה על מיטה מרוב התמדה ויגיעה. לאחר מכן עלה לארץ והתחתן. יום לאחר ה'שבע ברכות' הגאון רבי יעקב גלינסקי קרא לו להקים יחד עימו את ישיבת חדרה. רבינו התיישב בעיר והתחיל להרביץ תורה לתלמידים. משם נקרא לכהן כר"מ בישיבת 'תפארת ציון' בב"ב. בכל מקום הרביץ תורה ומסר שיעורים בעיון ובעמקות, שיעורים ששמש יצא לתהילה. מסר שיחות מוסר בדרכה של 'נובהרדוק'. ניחן בכח הנגינה. בהמשך נקרא על ידי רבו הרב ליברמן להרביץ תורה בישיבתו בבוסניר ואח"כ בארמונטייר שבצרפת. היה מראשי הישיבה וזכה להעמיד תלמידים רבים מרביצי תורה. משם עבר לארה"ב ושימש כר"מ ומשגיח בישיבת סאטמר. בהמשך סייע רבות להקים עולה של תורה בלוס אנג'לס כאשר הרבי מסאטמר הבטיח לו שילדיו ישארו יראים ושלמים. רבינו עזר בהקמת הישיבה, ת"ת, בית חינוך לבנות. לאחר מכן חזר לארץ והתמנה כראש ישיבת 'מגדל אור' במגדל העמק וזכה לקרב רבים. בנוסף עמד בראשות הישיבה והכולל 'נר שמואל' שבהר נוף והרביץ תורה בישיבת איתרי. בתקופה האחרונה חלה במחלה קשה אולם קיבל ייסוריו באהבה ובדומיה. מידותיו היו מופלאות. וותרן עצום. ענותן מופלא. נפטר ב-כ"ג שבט ה'תש"ע (2010). חי כ-80 שנים. בהלווייתו השתתפו כ"ק האדמו"רים מרחמיסטריווקא ומפינסק-קארלין, הגאון ר' יצחק אזרחי, הגאון ר' יצחק דוד גרוסמן, הגאון ר' ישראל אורלנסקי, הרה"ג משה דוב שוויד מארה"ב, הרה"ג נתמן קליין, הרה"ג ר' דוד פריימן, חתנו הרב יעקב ולצר, הרב אברהם יוסף לייזרוון ועוד רבים. ציונו בהר תמיר חלקת ויז'ניץ בהר המנוחות בירושלים.

אביו: ר' מנשה (איש חסיד ורב חסד שהיה מראשי הקהילה בעיירה אורשיווא ובחוסט. היה למד ברציפות כל יום מהשעה ארבע לפנות בוקר עד שמונה וגם בערב למד עד השעות המאוחרות. דאג לילדי עניים). **אמו:** הרבנית מלכה. **אשתו:** הרבנית רחל (בת ר' משה שניאור זלמן גרוסמן זצ"ל מגדולי חסידי קארלין). **ילדיו:** הרבנית פקשר (נישאה לר' חיים יצחק, ר"י בוואן בירושלים), הרבנית ולצר (נישאה לר' יעקב, מזכיר מועצת גדולי התורה של אגו"י וראש הכוללים של חסידות ויז'ניץ), הגאון ר' משה שניאור זלמן (ר"י חסידי ויז'ניץ מונסי במונסי ומו"צ), הרבנית וייס (נישאה לר' אהרון, ראש ישיבת ספינקא בניו יורק), הרבנית שטיין (נישאה לר' מנחם מברוקלין). **מרבתי:** הרה"ג ר' יהושע פרקש הי"ד (למד אצלו בישיבה קטנה), האדמו"ר ר' יואל טייטלבוים מסאטמר (ה'דברי יואל), האדמו"ר ר' חיים מאיר הגר מוויז'ניץ (ה'אמרי חיים), הגה"צ רבי גרשון ליבמן מנובהרדוק, הגה"צ רבי שלמה אליעזר וויזל (אבד"ק טערנעווא). **מספריו:** • המוסר והנועם - 5 חלקים • שובה ישראל • עקבי ישראל.

יהודי אחד היה חייב חוב גדול לרבינו. הבעיה שאותו היהודי נעלם יום אחד עם כל החובות. הסתבר שהאיש היה חייב גם לעוד אנשים מאותה הקהילה. יום אחד הגיעה השמועה שאותו היהודי נמצא במדינה סמוכה ואפשר בטיסה קצרה יחסית להגיע אליו. בני משפחתו של רבינו ביקשו ממנו שיסע אליו, ואולי יוכל להציל משהו. למרות שלא היה ברצונו, רבינו נסע לשם. כשהגיע אכן מצא את היהודי, ושאל אותו אם יש אפשרות שהכסף יוחזר אליו באופנים מסוימים? בתגובה אותו היהודי סיפר על מצבו ועל הקשיים שלו וכך אפילו הם עומדים להוציא אותו ואת משפחתו מהבית שבו הוא מתגורר היות שהוא לא שילם את דמי השכירות כבר חצי שנה. רחמיו של רבינו נכמרו על האיש והוא כתב לו שני צ'קים. הראשון על הסכום של החצי שנה שעברה והשני על החצי שנה שתבוא...

הסיפור לא מסתיים כאן. עקב תפקידיו הרבים של רבינו במקומות רבים בעולם, בעת שהתגורר בירושלים עיה"ק היו באים להתארח בשב"ק על שולחנו בניהם של אותם משפחות מחו"ל ששלחו אותם ללמוד בא"י. תקופה מסוימת היתה מגיעה אליהם גם כן אחת מבנות הסמינר בא"י, שהיתה ילידת חו"ל. בתו של רבינו קיבלה הוראה ממנו, לדאוג לה ביותר. אף פעם לא הבינו בני ביתו מדוע לדאוג לזאת יותר מכולם, שהרי רצונו שכולם ירגישו בנוח. כששמעו לאחר מכן את שם משפחתה, הבינו שזוהי בתו של אותו יהודי הנ"ל בעל חובו של רבינו. הצדיק הסביר להם שכששמע את שם משפחתה, חשב לעצמו, שהיות שאביה ידוע בתור בעל חוב גדול, מי יודע כמה קשיים מנת חלקם של ילדיו אלו במוסדות הלימודים, וביותר בתקופת השידוכים. לכן אמר להרבות את היחס והקרבה כדי להקל עליה במעט...

באחד מהמקומות שבהם רבינו כיהן כרב והיו ברשותו מוסדות רבים לחינוך בני ובנות ישראל, והתקלה סביבו גם קהילה של בעה"ב חרדים חשובים. לאט לאט התקבצו סביבו הרבה מבני המקום שהיו נמנים על הקהילה ה'כלל חסידי' שבעיר. ראו אלו את גדלותו הרוחנית של רבינו וביקשו למנות אותו לרב על כל מקהלות החסידים שבאותה העיר. מאות מבני הקהילה חיכו ליום שנקבע להכתרתו של רבינו. האנשים הוזמנו, נקבע עם בעל אולם שיערכו אצלו את סעודת המצווה וגם נקבע עם מנגנים שיבוא לשמח את מאות המשתתפים באירוע זה. אולם משום מה האירוע נדחה ונדחה עד שדבר זה ירד מהפרק וגם המינוי הזה לא יצא אל הפועל. לאחר מכן התברר, שכמה לילות קודם לאותו אירוע בשעת לילה מאוחרת אשת אחד מגדולי האדמו"רים טלפנה, וביקשה מרבינו שיואיל בטובו לא לקבל את המינוי הזה, היות שהיא חוששת מכך שהוא יהיה הרב לכל מקהלות החסידים בעירו, היות ובנה גר באותה העיר, ובקושי יש לו מתפללים בבית מדרשו, ואם יהיה מקום לכלל החסידים בעיר, ובמיוחד עם המשיכה שיש לרבינו עליהם, אז לבנה לא יישאר כלום...

אחד התלמידים סיפר: "ישיבה מסוימת ביקשה מרבינו למסור שיחת חיזוק לבחורי הישיבה. מו"ר שרצה לזכות את הרבים נענה לבקשה. במועד שנקבע הגיע ומסר שיחה בישיבה. הבחורים התלהבו מאוד וביקשו מהנהלת הישיבה שיזמינו את רבינו שוב פעם. ראש הישיבה שהינו קרוב רחוק של רבינו ביקש ממנו שיבוא שוב פעם ורבינו נענה. בהמשך נוהג זה הפך להיות קבוע. מידי פעם מו"ר הגיע לדבר בפני התלמידים. לפתע הופסקו ההזמנות הקבועות. ראש הישיבה לא חש בנוח ממה שקרה והסביר את עצמו בפני מו"ר: 'אנחנו שמחים. הבחורים מתחזקים ומבקשים שתבואו עוד ועוד. אבל המשגיח קשה לו עם זה. הוא אמר: 'או אני או הוא...'. יש בפיו גם 'הסבר חינוכי': 'זה יכול לבלבל את הבחורים'. המשגיח מסכים שיהיה זה מפעם לפעם - אבל לא באופן קבוע', ראש הישיבה סיים את הסברו. מו"ר לא הופיע יותר באותה ישיבה גם כאשר ההזמנה היתה לעיתים רחוקות. הוא חשש מאוד מצערור של המשגיח. מו"ר התבטא ואמר לתלמיד אחר שהוא חשב בהתחלה, שדבר זה יכול להיות זיכוי הרבים גדול וממילא גם לו תצא תועלת מכך. אולם כל זה לא שווה לו מול צערור של יהודי!', התלמיד סיים את החלק הראשון של המעשה וציין: "עד כאן, הסיפור לא כל כך מיוחד, מכיוון שיש המון סיפורים כאלה על מו"ר... אולם לאחר שנים רבות שמעתי מעשה נוסף שמהווה תוספת נכבדה למעשה הזה שהופכת את העניין כולו למעשה גבורה גדול מאוד".

התלמיד סיפר את המעשה הנוסף: "אותו משגיח דיבר עם אחד מתלמידי רבינו על עניין מסוים. בסוף השיחה התלמיד שאל: 'האם הכרתם את ר' ישראל דוד נייזר זצ"ל?'. 'הוא היה אדם גדול מאוד!' המשגיח ענה. כשהתלמיד ביקש שהמשגיח יספר על רבינו הוא ענה: 'אפשר לספר עליו דברים רבים. הוא היה ידוע אצלנו בתור אדם גדול בתורה, יראה, מוסר, חסידות ומידות טובות. היה שייך לשיטת נובהרדוק ומקושר לצדיקים רבים ולאדמו"רי בית ויז'ניץ בפרט. יש משהו מיוחד שאירע עימי'. המשגיח סיפר מעשה ענווה נפלא על מו"ר: 'בשבתות שבהם ר' ישראל דוד היה מגיע לשבות בעירי, הוא הגיע לשיעור שמסרתי בפני הציבור ביום שבת קודש אחה"צ. בכל פעם הייתי נבוך מעצם השתתפותו בשיעור, למרות שמעשה זה מכבד אותי ואת משתתפי השיעור מאוד שאחד שגדול ממני במניין ובחכמה יושב כאחד האדם ומאזין בקשב רב לשיעור. על אחת כמה וכמה שהוא בעצמו פה מפיק מרגליות יכול למסור שיעור יותר טוב מזה מבלי להתאמץ יתר על המידה. בסוף השיעור הוא היה ניגש אלי ונתן לי ברכת 'יישר כח' חמים מאוד. מפרגן על השיעור ולפעמים גם 'שאל' ובירר דברים שנאמרו בשיעור. עבורי זה היה לימוד על הענווה שלו. היתה זאת ענווה גדולה מאוד!'. 'למי שמחבר את שני המעשיות הללו יחד', התלמיד סיכם, 'השבח מתעצם פי כמה וכמה. זו לא רק ענווה גרידא - זו ממש בחינה שלימה של 'כפיית היצר' והטבה במקום הקפדה' (וזהו הק' ח"א, רא). כפי שדיברו ע"כ בנובהרדוק: מיגור וביטול המידות הרעות שנעשים ע"י הפעולה הזאת המוכיחה על מעלתו הנשגבה של מו"ר בתיקון, בזיכוכן ובעידון המידות!".

אחד מתלמידיו סיפר: "מחלוקת - זה אחד מהדברים שמו"ר ברח מהם ככל יכולתו. יהודי אחד שהכיר את מו"ר מהעבר ביקש ממני ללכת ולדבר עימו בנוגע לעניין שכזה, סירבתי בנימוס ואמרתי לו שמו"ר ממש בורח מזה. אמרתי שאם הוא באמת מעוניין, שיבוא אליו בעצמו וידבר איתו. הזהרתי אותו מראש שחבל על זמנו ועל כוחו, מכיוון שמו"ר לא יכנס לכאלה דברים. אולם ההוא הביט בי במבט כזה של 'סמוך עלי'. היהודי ביקש שלכל הפחות אקבע את הפגישה ביניהם ואצטרף אליו לפגישה, הסכמתי מיד. עניין אותי לראות כיצד מו"ר מתעסק עם אחד כזה. הזמן היחיד שהיה נוח לשניהם היה במוצ"ש. מו"ר קיבל אותי במאור פנים, התעניין בשלומי ואח"כ שאל לסיבת בואו. אותו אחד הרגיש שהוא הגיע למקום הנכון.

מישהו מוכן להקשיב לו. הוא סיפר על המאורעות שגרמו לאותה מחלוקת ומדוע כוונתו היא רק לשם שמיים' ומבקש שמו"ר ישתף עמו פעולה ויהיה בעזרו ויבוא למחרת איתו למקום פלוני בשעה פלונית כדי להעיד על הצד השני שטועים הם ואילו הוא הצודק זה בהיות שמו"ר יודע בדיוק עם מי הצדק. הוא ביקש מרבינו שיטול צד במחלוקת!

מו"ר שמע אותנו בקשב רב ונתן לו תחושה שהוא מבין אותו. רבינו אמר: 'יכול להיות שאני אמור להצטרף אליך לעניין הזה - כי זה נושא חשוב מאוד אבל אני לא חש בטוב כעת. בהזדמנות אחרת אשקול את העניין'. האיש שאל: "האם אדחה את הפגישה?" - "לא, אל תדחה", מו"ר ענה לו, "אני צריך לחשוב אם אני יכול להביע את דעתי בעניין מאחר שחלפו הרבה שנים מאז שהייתי מעודכן במה שקורה שם וגם אני לא חש בטוב בעת האחרונה". אותו אחד חש שהקרקע נשמטת מתחת לרגליו. "הרב יכול להביע את דעתו בכתב?", ניסה לשכנע את מו"ר. תוך כדי דיבור הוציא קלסר מלא במכתבים מרבנים שונים המצדיקים את מעשיו ומביעים תמיכה בפעולותיו. הוא הראה לרבינו את המכתבים. "נראה לי שזה די והותר", רבינו ענה לו. האיש לא הרפה: "זה יהיה משהו מיוחד בהיות ש... /, וכאן נשא נאום קצר בהסבירו את העניין. "טוב", רבינו ענה מאחר שראה שהוא לא נרמוז כראוי. "קשה לכתוב כעת. אולי אני יקריא ומישהו יכתוב", הציע. מכאן העניין נהיה מסורבל ומסובך, התלמיד המשיך לספר: 'מו"ר אמר כל מילה באיטיות רבה. הוא פשוט שקל כל מילה. בס"ה היו שם אמירות כלליות בשבח המקום ואיך הוא היה קשור לאותו מקום ואיך הכל התחיל. כך סטה מהנושא שאותו אחד היה מעוניין. לבסוף מו"ר הכתיב שורה כללית ואמר 'כל הסיפור הזה לא מוצא חן בעיניו, וצריך לעשות משהו בעניין, לתועלת כל הצדדים'. אותו אחד לא היה מרוצה מההתנהלות בעניין שלשמו הגיע, אבל מו"ר חיזק אותו בכלליות - ולא על עצם העניין בדיוק. אחר כך שניסו להחתיים אותו על המסמך, הוא עבר על המסמך השמיט מילים מפה ומשם, ואמר שהוא כבר עייף, והוא לא חש בטוב. בסופו של דבר, אותו אחד יצא בלי כלום. דף כללי, לא בכתב ידו של מו"ר וגם שם היו כתובים רק דברים מעורפלים, שמהם לא היה ניתן להסיק מהי דעתו של מו"ר וצ"ל".

ישיבת א' הוקמה במימונו ובסיועו של ר' גרשון ליבמן וצ"ל בשותפות עם נשיא ישיבת א' הרב א'. תנאו של ר' גרשון היה שנציגו בישיבה יהיה רבינו וישמש בה גם כראש ישיבה. רבינו היה מגיע לשם כמה ימים בשבוע, מוסר שיחות וועדים, וכן שיעורים כללים בלימוד. נשיא הישיבה מינה מטעמו ג"כ ת"ח שיכהן בה כראש ישיבה וימסור גם הוא שיעורים כללים. לאחר שמסר שיעור כללי בישיבה, היה מוסר שיחת חיזוק. רבינו היה בידידות גדולה עם אותו ראש הישיבה אבל הוא לא ידע מה נוכחות השומעים בשיעוריו, היות ורבינו כיהן כראש-הישיבה בישיבה נוספת. אולם, המצב לא היה שווה בניהם. בעת שרבינו מסר את שיעורו כל יושבי ביהמ"ד היו מתקבצים סביבו וכולם התקרבו לחציו הראשון של ביהמ"ד. כשאותו ראש הישיבה מסר את שיעורו רוב הבחורים ישבו בחציו השני של ביהמ"ד...

רבינו שלא ידע מכל זה, היה מופתע שיום אחד אותו ראש ישיבה בא אליו ואמר לו בכאב: "אני לא יכול להמשיך כך! אני לא נובהדרוק! אין לי אפשרות שנהיה יחדיו. קשה לי שהם נמשכים אליך יותר ממני!". (במאמר מוסגר ראוי להוסיף שרבינו התפעל מאוד מהאמת שדיבר ראש הישיבה שבד"כ אלו שמפריע להם הצלחת זולתם הם תולים את הבעיה בזולת ולא בעצמם. כאן ראש הישיבה תלה את הבעיה בעצמו). כמו בעוד מקרים שכאלה, מיד כשרבינו שמע דיבורים מפורשים אלו, תוך זמן קצר ובלי לעשות עסק עזב את המקום מסיבות כביכול אחרות לחלוטין. לאחר שנים ארוכות הם נפגשו שוב בנסיבות אחרות בעת ששניהם

נשאו משרות תורניות בסמיכות מקום. הרבנית סיפרה שלילות שלמים ישבו בידידות עצומה בסלון בית רבינו ושוחחו בדברי תורה ומוסר. הערצה של ראש ישיבה הייתה עצומה לרבינו.

בתו סיפרה על חסדיו של אביה ועל תקופת לוס אנג'לס: "אבא עשה הרבה חסד מבלי שידעו בכלל; בחתונות שאליהם הוא היה מוזמן היה מרבה לשמוח ולשמח. הוא היה מרבה לתת וגם להתרים לצדקה לעניים ולנצרכים. לאחר התפילה בליל ש"ק, אבא היה הולך לבקר ולדרוש בשלומם של זקנים ואלמנות ששהו בביתם או בבתי אבות. כשהלכנו איתו לשם, הוא היה מבקש מאתנו שנשיר להם. בכלל, אבא היה מרבה לבקר חולים. הוא היה גם מוזמן לבית הרבה מסכנים ועניים ובמיוחד ניצולי שואה. אבא, כמובן, לא היה מספר את מעשי החסד הללו. ואם איך שהוא זה כן היה נשמע - הוא היה מבקש שלא ידברו על זה בכלל.

אחד מנכדיו סיפר: "ליויתי את סבי זצ"ל בהלוויית גיסו הגדול, רבי ישראל גרוסמן זצ"ל. כשביקשו ממנו להספיד - הוא סירב. לפתע קראו ברמקול בשמו: 'הגיס הרב... שייגש להספיד'. למרות כל זה סבא לא ניגש. לסובבים ולשואלים הסביר שהוא לא חש בטוב. אבל האמת היא כפי שאמר הוא לי בהיות שליוייתי אותו - שהוא לא ניגש להספיד בגלל שהוא חושש הוא שעל ידי כך תהיה פגיעה בכבודו של מאן דהו".

רבינו עזב מקום מסוים, בגלל שהיה חשש לפגיעה במאן דהו שחשק במקומו של מו"ר. המייסד של אותו מקום קיבל סיוע ועידוד רב מרבינו בעת שהקים את מוסדותיו. ברגע שהתחילה הפרשיה, מו"ר עזב ללא לומר כלום - על אף שאותו מייסד לא היה נוח לו בכך. באותו מקום המשיכו להזמין את מו"ר לבוא ולחזק את התלמידים שהיו באותו מקום. תלמיד אחד התלווה למו"ר באחד הפעמים שבה הוא מסר שיחה שם וסיפר דבר מדהים שאירע דקות אחדות לאחר שמו"ר התחיל למסור את השיחה. אותו אחד שמו"ר בגללו עזב את אותו המקום, נכנס בשקט וישב ליד הפתח. לפתע השיחה נעצרה בדרמטיות, מכיוון שרבינו זיהה מיד את אותו אחד.

אף אחד לא הצליח להבין כיצד מו"ר זיהה אותו, שכידוע ראייתו היתה לקויה מאוד. בעין אחת הוא לא ראה בכלל, ואילו בעינו השנייה הוא ראה בין עשר אחוז לעשרים אחוז לכל היותר. "הו! רבי... שליט"א, מו"ר קרא בשמו של אותו אחד בהתפעלות. "רבי... נמצא כאן! מחילה שלא שמתי לב! רבי... אולי כבודו יבוא וידבר...". אלא שמצדו של אותו אחד לא הייתה תגובה בכלל. "רבי... אולי לכל הפחות כבודו יבוא וישב כאן... במזרח...". גם עכשיו לא היתה שום תגובה... "אני לא אמשך עד שרבי... יבוא לכאן". גם כעת לא הייתה שום תגובה. רק מי שהיה מונח בסוד הדברים מבין מה היה כאן! כשהרבנית שמעה על המעשה הזה אמרה: "ככה הוא היה עושה בדיוק, בדיוק! זה הדבר שהיה הכי מתאים לו לעשות!".

אחינו הגה"ח רבי ש"ז גרוסמן סיפר: בתקופה שלאחר נישואיי, זכיתי לקבל ממנו הדרכה נפלאה להצלחה בכל העניינים. וכך היו דבריו אלי אז: "שניאור זלמן, אומר לך דבר שלא כתוב בשום מקום; דבר שאף אחד גם לא יאמר לך אותו. רק אני יאמר לך אותו - וכדאי לך מאוד לשמוע ולקיים: בעשרים השנים הראשונות לנישואיך אל תעבוד על שום דבר - גם לא על ענייני קדושה. עכשיו - הכל בצד! רק על דבר אחד עליך לעבוד בכל כוחך בשנים האלו: מידות! והכל - אחר כך! כי אם תעבוד עכשיו על המידות - יש עוד סיכוי שתוכל לעשות שינוי מהותי בעצמך, ולהצליח ע"י עבודה זו בכל דרכיך. אבל

אם כעת לא תעבוד על המידות - לא תוכל אף פעם לעשות זאת. יש גיל, שכבר אי אפשר לעשות את העבודה הזאת! זה נהייה אז קשה מאוד! ועוד, שהמידות מתוקנות - הכל יתוקן בסוף בצורה הטובה ביותר. כשהמידות אינם מתוקנות - הכל אינו מתוקן!”, אלו היו דבריו אליו או, סיים רש”ז שליט”א, “הדברים מבהילים על הרעיון! אם כי מיוסדים הם על דברי ה'חובות הלבבות' ובספר 'שערי קדושה' למהר”ז זי”ע, ובשאר ספרי היראה”.

אחד מתלמידיו סיפר: הזדמנתי פעם לחתונה שהשתתף בה גם רבינו. לא הבנתי בכלל מדוע הופיע הוא באותו אירוע היות שבעלי השמחה ציערו מאוד את מו”ר ולא נהגו בו כבוד בכמה וכמה הזדמנויות. מכל מקום היה בזה גילוי על מידותיו המתוקנות של מו”ר. כשהגיעה השעה שבה נערכה החופה, נכחו בה מעט משתתפים. בתוך אלה גם לא היו אנשים חשובים. כשהגיעו לברכות - חיפשו הם למי לתת את הברכות. את מו”ר שניצב שם במקום שכולם ראו אותו - לא כיבדו בכלל!

כשמו”ר יצא מהאולם התלוויתי אליו, כי חפצתי לשוחח עמו. במהלך כל הערב לא היה נראה עליו כלום. מיד שהבחין בי האיר לי פנים כהרגלו. כשאמרתי לו שאני מעוניין לשוחח עמו, אמר לי שאין כל בעיה עד שאשתו תצא גם היא מהאולם. שעמדנו מחוץ לאולם, חיכיתי לרגע שהוא יראה לי שאני יכול להתחיל לדבר. אולם האות ממנו בושש לבוא.

לפתע רבינו התנער משרעפיו. פנה אלי והתנצל שהוא מוכרח להיכנס חזרה לאולם; וביקש שאם אשתו תגיע לפניו, אומר לה שהוא תיכף מגיע בחזרה. הייתי סקן מאוד. לא הבנתי מה פשרם של דברים. מה גרם לו לחזור לאולם לאחר שכבר יצא ממנו? פסעתי אחריו בהיחבא כדי לראות מה בכוונתו לעשות שם בפנים. מיד בכניסתו לאולם מו”ר ניגש לרחבת הריקודים, אחז בשתי ידיו את ידיהם של בעלי השמחה, שמהם סבל מו”ר, עצם את עיניו ורוקד עמהם ריקוד של שמחה.

בתו סיפרה: אבא היה שואל בשלום כולם. גם לגויים הוא היה נחמד. לא פעם אמרו לי יהודים וגם גויים: 'אבא שלך אדם נפלא!' או שהיו אומרים לי: 'אבא שלך אדם מיוחד!'. בלום אנג'לס כולם שם - יהודים וגויים - כיבדו והעריכו אותו מאוד. בסניף הבנק שלנו, כולם קמו לכבודו בכל פעם שהוא נכנס לבנק. קרה פעם כשהוא יצא מהבנק, הוא הבחין שיש לו ביד מאתיים דולר יותר ממה שהיה מגיע לו. הפקיד טעה והביא לו יותר ממה שהיה מגיע לו. אבא פעל בחכמה, וגרם לאותו פקיד לבוא אליו מחוץ לבנק ולקבל את הסכום הזה ממנו עוד באותו יום קודם סגירת הסניף - וכל זה בכדי שלא יבחינו שהפקיד טעה. למחרת אותו פקיד סיפר לאחד מאנשי הקהילה - שהוא זה שסיפר לי את המעשה - שהרב של היהודים כל כך טוב ורגיש. שעל הטעות הזאת היו יכולים לפטר אותו מעבודתו בבנק, בהיות שכבר היו לו טעויות כאלה בעבר. וכנראה שאם הנהלת הבנק הייתה מתודעת לטעות הזו - היו מפטרים אותו לאלתר והרב של היהודים גרם לכך שלא ידעו מזה וכך הכל הסתדר בצורה הטובה ביותר!

רבינו כשהיה נער עבר את מאורעות השואה הנוראה וגם איבד בה את כל בני משפחתו הענפה, למעט את אביו, שעבר עימו יחדיו את מאורעות השואה. קל להבין אלו יחסי הקרבה היו בין האב לבן בשנים שלאחר מכן. אם בחייו ידוע כמה רבינו הידר בכבוד אביו קל וחומר לאחר פטירתו. ביום היארצייט רבינו היה מתפלל בביהמ”ד הסמוך לביתו, מניין יחיד ואין לאחריו עוד מניין. הנוכחים מכירים את רבינו וכשרואים שהוא רוצה לקנות את העלייה לתורה, מבינים ולא מתווכחים עימו. אורח שבא למקום מנסה לקנות זאת בכל מחיר. רבינו חשב לעצמו, יארצייט של אבא ועוד לאחר השואה עלי להתאמץ ולקנות

עלייה לתורה זו, אפילו שזה יותר מיכולתי. לבסוף רבינו קנה את העליה בסכום לא מבוטל. כשהגיע הזמן לעלות לתורה, רבינו מסמן לגבאי שיעלה את אותו האיש במקומו...

הגבאי המשתאה ניגש לרבינו ושאל: "האם התחרטת?! - לא, אני אשלם. אבל תעלה אותו!". כשאותו האיש שמע, הוא ניגש גם לרבינו ואומר לו: "הרב יעלה, הרי שילמתם על זה". ואעפ"כ רבינו כיבד את האיש לעלות. בביהמ"ד הסתכלו עליו בתימהון, בן יחיד לניצול שואה, כך מוותר על עליה לתורה שנקנתה על ידיו בכסף מלא?! רבינו הוסיף שזהו הדבר הטוב ביותר שיכלתי לתת לאבא שלי, 'זיתור'...

בעשר שנים האחרונות לחייו, בער"ח היה מתקיים בירושלים כינוס של חניכי ישיבת נובהרדוק מצרפת, שאליו הגיעו גם אלו שרצו להתחמם לאורו של רבינו. במאמר המוסגר התברר שכל הכינוס הזה של ער"ח עמד עליו, היות שזמן קצר לאחר פטירתו ראינו שאין לדבר כמעט זכר... והנה, כינוס שלא מן המניין. על אף הקושי של כולם להגיע שוב פעם באמצע החודש פעם נוספת, לכבודו של רבינו כולם מתאספים, והעילה היא התאספות לרגל יום הזיכרון של ר"ח זייצ'יק זצ"ל.

אחד מן הנאספים שאינו מגיע אף פעם לכינוס של ער"ח לוקח פיקוד. הוא מזמין את הנואמים לדבר. לאחר מכן הוא מחליט לדבר ולנאום באריכות יתר. את רבינו מארגן הערב הוא משאיר לבסוף. רבינו מקצר מפני טורח ציבור, וגם בדקות הספורות שבהם הוא דיבר, אותו אחד התערב והעיר הערות ורבינו נשאר באותו שלווה וסבלנות. 'הדוגמא' הזאת, הייתה שווה יותר מהרבה שיחות...

ענייני העולם הזה לא תפסו מקום אצלו בכלל; הוא אפילו זלזל בזה, נכדו מעיד, שמעתי עוד, שמגיל שישים ואילך, מאז שהוא סיים עם חתונת ילדיו, לא היה לו עסק עם ממון בכלל, חוץ מלדברי מצווה וענייני צדקה - שבהם התעסק הוא רבות.

אחד מנכדיו סיפר: אחד מגדולי המשפיעים השתדך עם אחת המשפחות החשובות מאמריקה, משפחת ו', שהיו הם בקשר חזק עם סבא זצ"ל היות שסבא קירב אותם והיה מעין הרב שלהם בעת ששהה באמריקה. קשר זה המשיך אף בעת שסבא חזר להתגורר בארץ. לילה אחד, בשעת ערב מאוחרת הטלפון צלצל בבית של סבא. על הקו היו מבית המשפיע. הודיעו בשמו שהוא מבקש שסבא יבוא להשתתף בשמחת השבע ברכות שעורכים כעת בבית מדרשו. הם הוסיפו, שהמשפיע אמר שהוא לא ייטול את ידיו לסעודה עד שהסבא יבוא להשתתף עימם בשמחה. אכן, סבא השתתף בסעודת השבע ברכות, והגיע לביתו רק לאחר שעלה השחר...

בשבת שבע ברכות סבא השתתף בכל סעודות השבת - על פי הזמנתם כמובן, ובכל פעם שכידו אותו לדבר, נעמד הוא ודיבר בפני ציבור המשתתפים. מה שהתברר לי לאחר מכן, שהוא נענה בכל פעם לדבר בפני הציבור - בהיות והמשפחה היא התחזקה רבות בזכות סבא באמריקה הוא חשש שייזקף הכל לזכותו בפני הנוכחים הרבים ששהו שם. לכן הוא קם לדבר בכל פעם, ובתוך דבריו הסביר בהרחבה יתירה איך שהכל הוא רק בזכותו ומכוחו של הרבי מסאטמאר זיע"א

כשהיה במחנה גרליץ, היה עימם זוג תפילין אחד, שהובאו ע"י יהודי מפולין. בכל יום לפני שיצאו לעבודה, התגנבו לצריף והיו מניחים תפילין במהירות. היו שם יהודים רבים וזוג תפילין אחד כך שלא היה הרבה זמן להיות עם התפילין. בימי ראשון הם לא הלכו לעבודה ויכלו לשהות עם התפילין זמן ארוך יותר - כך שהיה להם זמן גם לקרוא בהם קריאת שמע. באחד מימי ראשון אחד הצוררים ימ"ש הגיע למקום והוא תפס אותם. הוא אמר שיכה את כולם כעונש על שערכו פולחן דתי. למזלו של רבינו

התפילין היו אצלו באותה עת. הוא החביא אותם בתוך בגדיו. בגלל החשש שהתפילין ייתפסו, החליט לגשת ראשון לקבל את המלקות. הוא לא דאג מהמלקות כמו על התפילין. כשהחייל ראה שהוא ניגש ראשון, אמר שמאחר והוא אדם הגון, יפחית מהעונש וילקה אותו רק שלושה מלקות. היה זה נס גדול, כי בשל כך לא נתפסו התפילין. רבי ישראל דוד התכופף וקיבל את המלקות, והיה מסיים את סיפורו: "אח"כ ברחתי לתוך השלג המקפיא, שם פתחתי בריקוד כל כך נלהב על הצלת התפילין - שאני מאחל לעצמי שבשמחת-תורה אוכל לרקוד באותה התלהבות כמו אותו ריקוד על השלג!".

עוד שהיה קטן כבר ניכרו מידותיו הטובות. חברו היה ילד יוקל פרנקל הי"ד שהגיע מבית עני ומדי יום הביא עימו פרוסת לחם דקיקה ותו לא. רבינו היה מבקש מאימו שתתן לו מנת צהריים נוספת כדי שיוכל להחיות את נפשו של חברו הטוב.

ניתן לקבל את ספריו של הרב זצ"ל, ע"י בקשה למייל: novardok@gmail.com

הרב אליהו דב ליזרוביץ זצ"ל

יום ההילולא - כ"ג שבט

נולד בשנת ה'תרט"ו (1855) בעיר ינישקי שבליטא. הוריו מתו עליו בילדותו והוא התחנך בבית דודו. כשהיה כבן שנים עשרה, דודו הביאו לקלם לבית התלמוד לנערים שבפיקוחו של ה'סבא מקלם'. רבינו התיידד עם ר' נחום זאב (בנו של ה'סבא מקלם') והודות לכך רבינו היה מבאי ביתו של ראש-הישיבה. בשנת ה'תרל"ד (1873) בעיר טלז ר' אליעזר גורדון הקים ישיבה ור' שמחה זיסל זיו שלח את רבינו, את בנו ואת ר' מציון זאב קרניץ ללמוד שם. בשנת ה'תרל"ו (1875), כאשר ה'סבא מקלם' העביר את בית תלמודו מקלם לעיירה גרובין, הטיל על רבינו את תפקיד ההשגחה במוסד זה.

לאחר נישואיו גר בעיר טרוקי והתפרנס מחנות שקיבל ממשפחת אשתו. בערך בשנת ה'תרנ"ג (1893) התבקש לשמש כמשגיח בישיבת 'אור החיים' בסלובודקה. רבינו הסכים לכך ולכן משפחתו עברה לקובנה (סמוך לגבול סלובודקה). התפרנס בעיקר מהחנות שאשתו החזיקה. היה חביב מאוד על תלמידיו. מעולם לא גער או הרים קול על תלמיד. כל ימיו נהג בתמימות ובפשטות. מסודר מאוד בכל מעשיו. שקדן, זריז ומדקדק במצווה קלה כחמורה. לענוותנותו לא היה גבול. גם בביתו לא הטיל אימה ולא זרק מרה. מחשובי בעלי המוסר בליטא. בפרוץ המלחמה העולמית הראשונה, עבר לטרוקי ולוילנא. אחרי המלחמה שב לקובנה. בשנת ה'תרפ"ה (1924) עלה לארץ לאחר שהתאלמן מאשתו. בהתחלה התיישב בחברון. לאחר זמן מה, עבר לגור בירושלים ליד חצר שטראוס. בשנת ה'תרפ"ח (1928) עבר לתל אביב. רוב שעות היום עסק בלימוד. נפטר ב-כ"ג שבט ה'תש"א (1941). חי כ- 86 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: ר' יצחק אליעזר. **אשתו:** מבית מילנר (מהעיר טרוקי שלידי וילנא). **חברותא:** ר' שמואל אידלזק, **מרבנותיו:** ר' שמחה זיסל זיו (ה'סבא מקלם' - רבו המובהק), ר' אליעזר גורדון. **מתלמידיו:** ר' דוב מאיר רובמן (ראש ישיבת "תפארת ישראל" בחיפה). **מילדיו:** ר' איזידור לזר.

להלן סיפורים שמעובדים מתוך הספר 'אורחות צדיקים' שערך ידידי ורעי, ר' דניאל אלול הי"ו: הרב דב מאיר רובמן מחיפה סיפר על רבו ר' אליהו דוב ליזרוביץ: פעם הוא ליווה אותו מביתו בקובנה עד הישיבה

בסלבודקה. בדרך, הזדמן לו לראות כמה מעשי חסד וכבוד הבריות שפעל. מיד כשיצא מביתו יהודי הגיע לקראתו. היה נראה כי מדובר באיש המוני. האיש פנה לרבינו ושאל: "רבי, אולי תאמר לי מה השעה?". רבינו עמד מיד, הוציא לאט את שעונו מכיסו, הסתכל בו והשיב לו במתינות. היהודי הודה לרב. רבינו עוד נשאר עומד במקומו, החזיר לאט את שעונו לכיס, נפטר בשלום מאותו יהודי והתחיל לפסוע לאט בדרכו לשיבה.

כשרבינו הרגיש שתלמידו מופתע ממתנותו ואיטיותו המופרזת, שהם בניגוד גמור לטבעו ונוהגו, סיפר לו שהיהודי הזה עוקב אחריו תמיד כל בוקר בצאתו מן הבית, מעמידו בדרכו וחוזר לפניו על אותה שאלה "מה השעה?". כנראה, הוא רואה כבוד לעצמו בעובדה שהוא משוחח עם רבינו. לכן רבינו משתדל להאריך את הזמן של הפגישה הזאת כמה שאפשר, כדי להעניק לו את הכבוד הזה ולהסב לו נחת רוח.

הם המשיכו בדרכם עוד כברת ארץ במרץ ובזריזות, והנה שוב רבינו התחיל לצעוד לאט. כאשר התלמיד שאל לסיבת הדבר, רבינו הצביע לפניו על איש זקן שפוסע לפנייהם לאט. רבינו הסביר שאם הם יעברו לפניו בצעדים מהירים לפי כוח נעוריהם, אותו זקן עלול לקנא בהם ויגרם לו חולשת הדעת.

רק אחרי שהזקן נטה לסימטה הרב והתלמיד התחילו ללכת בזריזות לדרכם. לאחר מרחק מה, נתקלו באדם חולה ונכה ורבינו שוב האית את צעדיו... סוף סוף עד שהגיעו למחוז חפצם, עברה כשעה וחצי – למרות שלוקח רק עשרים דקות בהליכה רגילה מקובנה לסלבודקה. (מעובד מתוך 'זההרו בכבוד חבריכם').

בתו של רבינו סיפרה שפעם הזדמן לאביה לנסוע מוילנא לקובנה עם מספר עגלות, כאשר כולם נוסעים יחד. בדרך, אחד הסוסים האחרונים סירב לזוז. באותה העגלה ישבה אלמנה עם ילדיה. רבי אליהו דב עצר את כל השיירה ולא נתן להם לזוז עד שגם האלמנה הצטרפה אליהם, כדי שלא להשאיר אותה בודדה בדרך וימנע ממנה נעימות הנסיעה בחברת אנשים. (מעובד מתוך 'זההרו בכבוד חבריכם').

אחד מתלמידיו סיפר שפעם הזדמן לו ללוות את הרב. בדרך בא לקראתם קבצן וביקש נדבה. רבינו הוציא מכיסו מטבע גדולה וביקש מהעני עודף. כשהעני השיב לו שאין לו עודף, רבינו פרט את המטבע אצל התלמיד לפרוטות יחידות ומסר את כולן לעני. לתימהון התלמיד, רבינו הסביר כי יתכן שהעני יתקל שוב באדם שיש לו מטבע גדולה, ולכן המציא לו את הפרוטות כדי שיוכל להחזיר עודף. (תנועת המוסר).

לעת זקנותו, כשהפליג מעל לגבורות, היה יושב בפניתו. לא היו לו הזדמנויות רבות לעשות חסד. גם אז ניצל כל מקרה שבא לידו להיטיב, ולא רק עם בני אדם אלא אף עם בעלי חיים. פעמים ראו את רבינו יוצא למרפסת ביתו ומפזר פירורים וזרעונים. כשנשאל על כך, השיב כי מכיוון שאין לו הזדמנות לגמול חסד לבני אדם, לכן הוא משתדל לפחות להיטיב עם הציפורים והיונים. (גדולי הדורות)

אך ורק תועלת הישיבה עמדה בראש מעייניו ולא כבודו או מעמדו בעיני הבריות. כשר' שמואל קאגאן ממאלאט התקבל לר"מ בישיבה, ובמשך הזמן מצאו שראוי יותר שהנהלה הרוחנית של הישיבה תימסר לידו, רבינו העביר אליו את כל התפקידים הנכבדים והשאיר לעצמו את ההשגחה בלבד. (תנועת המוסר)

הרבנית מנוחה רחל סלונים

יום ההילולא - כ"ד שבט

הרבנית מנוחה רחל סלונים י"ט כסלו תקנ"ט - כ"ד שבט תרמ"ח הייתה בתו של אדמו"ר האמצעי, שעלתה לארץ ישראל והתיישבה בחברון

הרבנית נולדה ביום שלישי י"ט כסלו תקנ"ט, באותו היום יצא אדמו"ר הזקן ממאסרו.

כאשר אביה אדמו"ר האמצעי נתבשר כי נולדה לו בת אמר: "מעתה מנוחה תהיה לנו" ולכן קרא את שמה "מנוחה", השם "רחל" על שם בתו הצעירה של אדמו"ר הזקן שנפטרה בצעירותה.

הרבנית מאוד השתוקקה לעלות לארץ ישראל. פעם חלתה והרופאים התייאשו מחייה, אביה הורה ללחוש באוזנה בשמו שהיא תבריא ותזכה לעלות לארץ הקודש ומיד הבריאה.

לאחר נישואיה עם הרב יעקב כולי סלונים, התגוררו בני הזוג בליובאוויטש. בשנת תקצ"ב נולד בנה הבכור ר' יהודה לייב, בשנת תקצ"ג נולד בנה ר' לוי יצחק ובשנת ת"ר נולד בנה ר' מרדכי דובער.

בעצת אדמו"ר הצמח צדק עלתה בשנת תר"ה עם משפחתה לארץ הקודש והתיישבה בחברון.

כאשר הרבנית נכנסה להיפרד מאדמו"ר הצמח צדק התאוננה בפניו שהיא חוששת לצאת לדרך עקב הגשמים. ענה לה אדמו"ר הצמח צדק: "ומה בכך? תיסעי בין טיפות הגשם!" מאותו יום לא ירדה עליה טיפת גשם עד ליומה האחרון.

בהגיעה לחברון מיסדה שם את הקהילה חב"דית. יהודי העיר ואף הגויים התייחסו אליה כצדיקה, כינו אותה "די באבע מנוחה רחל" ורבים באו להתברך ממנה. האדמו"ר מלעלוב (ר' אלעזר מענדל), נהג לבקר בביתה בעת שהותו בחברון, כל הזמן היה עומד לפניו ולפני צאתו ביקש שתברך אותו. ישנם סיפורים רבים על מופתים שהרבנית חוללה. כל כלה הייתה מבקרת במערת המכפלה ולאחר מכן הייתה באה אל הרבנית לקבל את ברכתה.

הקפידה מאוד שלא ישפכו ושלא יזרקו דבר מאכל של שבת, כפי שקיבלה מאדמו"ר הזקן. חינכה ושימשה דוגמא אישית לטוהר וניקיון והייתה אומרת בשם הסבא ובשם אביה: "במקום שיש טוהר וניקיון, יש כשרות ויהדות".

כאשר נכדתה מרת (מושקא דבורה), התכוננה לחתונתה קראה לה הרבנית מנוחה רחל ואמרה לה שלא תחפש דירה ושלא תרכוש דברים לחתונה כיון והיא מעניקה לה במתנה את הדירה על תכולתה.

לאחר זמן קצר ביותר הרבנית נפטרה והבית עבר לידי הנכדה. בערב ראש חודש שבט שנת תרמ"ח כתבה מכתב לאדמו"ר הרש"ב. מסרה אותו לנכד (ר' זאב דב) לשולחו בדואר והזהירה אותו שלא יפתח את המכתב. הנכד שהבין כי דבר מה חשוב יש במכתב הביאו אל אביו, ר' יהודה לייב. לאחר שפתח את המכתב גילה כי הרבנית כתבה שזהו מכתבה האחרון שהיא כותבת אל האדמו"ר הרש"ב.

בלילה האחרון לחייה ביקשה מנינתה פעשה הדסה (סלונים, ולאחר נישואיה - הלפרין), שהייתה כבת 12 שלא תישן אצלה כהרגלה אלא המשרתת זיסל שהייתה כבת 90 שנה. באמצע הלילה העירה את זיסל וביקשה שתרחיק מים כדי שתוכל להתרחץ ולהחליף בגדים. לאחר מכן ביקשה לקרוא לכל בני המשפחה ובכל אותה העת שפתותיה היו ממלמלות פרקי תפילה. ברגעיה האחרונים ישב ליד מיטתה הר' אפרים הלבן (מרבני חברון), כאשר הרגיש כי אלו רגעיה האחרונים רצה לצאת ולקרוא למניין שיהיו בשעת יציאת הנשמה, אך הרבנית שהייתה בדעה צלולה רמזה לו שלא ילך כי לא יספיק, אמרה לו "אבותיי נמצאים אתי כאן" ומיד יצאה נשמתה. בשעת טהרתה בקשו ממנה החברה קדישא שתזדקף וכך עשתה.

בהלווייתה השתתפו כל יהודי חברון, וילדי העיר הלכו לפני המיטה כשבידיהם נרות דולקים תוך כדי אמירת פרקי תהלים.

הרבנית הסתלקה בכ"ד שבט תרמ"ח ומנוחתה כבוד בעיר חברון.

בשנת תשמ"ב, יום הגאון החסיד רבי שמואל אלעזר היילפרין זצ"ל, את חידוש העלייה לקברה ביום הסתלקותה, מאז שיחרור העיר חברון במלחמת ששת הימים, העלייה קבלה את ברכתו ועידודו של הרבי, ומאז (להוציא את תשמ"ח שלא התאפשרה העלייה, מפאת בעיות ביטחוניות), בכל שנה עולים מאות מצאצאיה ואנ"ש חסידי חב"ד מכל רחבי הארץ, בפרט נשים צדקניות שבאות בהמוניהן ביום פטירתה ובכל עת. ישנה גם תופעה של ממש של נתינת שמות לבנות ישראל על שמה, ומאות ואולי אלפי בנות נושאות את שמה בגאון.

על שמה נקרא בית הכנסת מנוחה רחל שהינו בית הכנסת החב"די העתיק ביותר בעולם, בו ממוקמים כיום גם חלק מפעולות בית חב"ד בחברון.

בניה:

- ר' יהודה לייב
- ר' מרדכי דובער
- ר' לוי יצחק

בנותיה:

- מרת רוזה מינא (בעלה ר' ברוך מרדכי אפרת)
- מרת שרה פרידא (בעלה ר' בנימין ריבלין)
- מרת שטערנא רוזה (בעלה ר' שלום קורנובסקי)

נכדיה ונכדותיה:

- ר' זאב דב סלונים
- הרב אברהם זלמן קורנובסקי-שניאורסון
- מרת לאה רבקה (?)
- מרת אסתר שינא שפרה (?)
- מרת מושקא דבורה אפשטיין - לוין
- ר' שניאור זלמן סלונים - ניין אדמו"ר האמצעי
- ר' דובער אפרת

הרבנית נולדה ביום בו יצא האדמו"ר הזקן ממאסרו, ב"ט כסלו תקנ"ט. חסידים מספרים שכששמע האדמו"ר הזקן על הולדתה אמר: "עתה תהיה לנו מנוחה", ולכן קיבלה התינוקת את השם מנוחה רחל. הרבנית מנוחה רחל השתוקקה שנים רבות לעלות לארץ ישראל. מסופר כי פעם אחת חלתה הרבנית עד שמצבה הוגדר אנוש. החסידים רצו בבהלה לאביה, האדמו"ר האמצעי, והוא לחש באזנה: "את תבריאי במהרה וגם תזכי להגיע לארץ הקודש". בשמעה מילים אלו פקחה הרבנית את עיניה ולאחר מספר ימים הבריאה כליל. הברכה התקיימה מספר שנים לאחר מכן, כאשר הרבנית ובעלה הרב יעקב כולי סלונים נשלחו על ידי גיסה הרבי ה'צמח צדק' להתיישב בחברון.

חיזוק ליישוב המדולדל

התיעוד ההיסטורי של חברון, מספר על נוכחות יהודית שהצליחה להתקיים בקושי רב בתקופת ימי הביניים ובעידן הצלבני. עם עליית האימפריה הטורקית, התחזקה הקהילה היהודית בעיר והפכה לקבועה. יוצאי גולת ספרד שעלו ארצה לפני כחמש מאות שנה, רכשו קרקעות בחברון, והקימו בה את בית הכנסת "אברהם אבינו".

הקהילה הספרדית המפוארת הייתה רוב מניינה ובניינה של העיר, אולם סבלה מקשיים רבים ומנחת זרועם של ערביי העיר. גלי עליות החסידים (בהם עלה גם רבי גרשון קיטובר, גיסו של הבעל שם טוב, שהתגורר בחברון זמן קצר) ועליית תלמידי הגר"א שלושים שנה לאחר מכן, פסחו על חברון, ואנשיהם השתקעו בשלושת ערי הקודש האחרות – ירושלים, צפת וטבריה.

קושי זה לא נעלם מעיניו של רבי דוב בער – 'האדמו"ר האמצעי' מליובאוויטש ובנו של האדמו"ר הזקן. בשנת התקע"ו הוא הורה לחסידיו שגרו בעיקר באזור צפת לעבור לחברון ולהפוך אותה ל"מושב חסידי חב"ד".

האדמו"ר האמצעי ייחס חשיבות עצומה ליישוב היהודי בחברון. למרות שבאותה תקופה היו החסידים ברחבי רוסיה עניים מרודים, הוא ביקש מהם לתרום מכספם הדל לבניין העיר חברון וחיזוק הקהילה. חלק מהכסף שנאסף יועד לרכישת נחלת קרקע בחברון, בלב שכונת אברהם אבינו. האדמו"ר השלישי, ה'צמח צדק', המשיך לתמוך ביישוב היהודי בחברון, ואף שלח לשם את גיסו וגיסתו שהתיישבו ב'בית שניאורסון'.

הרבנית מנוחה רחל הייתה ידועה כצדקנית ובעלת מופת. אריכות הימים לה זכתה הכתירה אותה בכינוי "די בובע מנוחה רחל" [הסבתא מנוחה רחל] ורבים ביקשו את ברכתה.

גדולי האדמו"רים וחשובי הרבנים שהגיעו לבקר בחברון, נהגו להגיע לביתה כדי לקבל ברכה, ולהבדיל, גם השכנים הערבים הכירו בגדולתה. מסופר כי בכמה הזדמנויות בהן הגיעו אליה ערבים שהיו בצרה וביקשו את ברכתה, הסכימה הרבנית לברכם, רק בתנאי שיבטיחו שלא להציק עוד ליהודים.

עם פטירתה, נטמנה הרבנית בחלקת חב"ד שבבית העלמין העתיק בעיר. קברה נטש וחולל לאחר הכחדת הקהילה היהודית בטבח תרפ"ט. שנים לאחר מכן, לידי של פרופסור בן ציון טבגר, שבעיקשות מופלאה איתר וחפר את חורבותיו של בית הכנסת 'אברהם אבינו' שחולל והפך לדיר עזים, התגלגלה מפה ישנה של בית העלמין העתיק. באמצעות מדידות מדוקדקות ותחקור של זקני הערבים, הוא הצליח

לזהות במדויק את מקום קבורתה של הרבנית, ובנה מחדש תל אבנים מעל קברה. אבל גם בכך טרם באה מנוחה לציון הרבנית ולחלקת חב"ד הנמצאת בפינה המרוחקת ביותר של בית העלמין העתיק.

בשנות האינתיפאדה הראשונה, היה המקום מוזנח ומסוכן מבחינה ביטחונית. אנשים הגיעו לקברה של הרבנית בעיקר ביום פטירתה, והציון חולל באופן תדיר. יהודי חברון השתדלו מאוד להגיע ולשמר במקום נוכחות קבועה, אך מפקדי הצבא לא תמיד אהבו את הרעיון, והערבים היו מתנכלים באופן קבוע לחיים ולמתים.

שרשרת של מאבקים

"הבת שלנו היא 'מנוחה רחל' הראשונה בחברון מאז תרפ"ט", אומר בחיך הרב דני כהן, תושב שכונת 'אברהם אבינו', המשמש כשליח חב"ד בעיר קרוב לחמש עשרה שנים. "המאבק הזה היה לא פשוט, אבל המודעות שהוא יצר לחלקת חב"ד הייתה משמעותית לאחר מכן. לפני כעשרים שנה, כאשר הממשלה דנה על קווי חלוקת חברון, התברר לפתע כי מנהלי המשא ומתן מטעם ממשלת ישראל לא קראו נכון את המפה, וחלקת חב"ד, ובתוכה קבר הרבנית, נמסרו לשליטת הרשות הפלשתינית. אנשי חברון הבינו את המשמעות של נפילת המקום בשנית לידיים ערביות, והצליחו לעורר סערה בקרב חסידי חב"ד בכל העולם. הלחץ הכבד על הממשלה גרם לשינוי מפות ההסכם, וכך זכה כל בית העלמין להישאר בידיים יהודיות", הוא מספר.

מאוחר יותר שופץ הציון ובמקום הוקם כולל ללימוד חסידות, כפי שחפץ הרבי מלובביץ'. "שירבו הוא וחבריו שבחברון, בלימוד התורה ובלמוד החסידות ובתפילה ברעותא דליבא", מצטט ר' דני בעל פה מתוך מכתב של הרבי לר' ברוך נחשון לפני כארבעים שנה, "ועל ידי כך יפעלו לכיבוש לצמיתות ברוחניות ובגשמיות. מונעים מבחוץ אין, רק מאחינו בני ישראל".

המאבק שנחל הצלחה הביא עמו עדנה למקום, שזכה לקבל אישור לנוכחות קבועה. הגישה לבית העלמין העתיק הפכה לחופשית ורצופה, ובמקום פועל מדי ערב כולל ללימוד חסידות, בו לומדים אברכים ור"מים מקריית ארבע וסביבתה. "רואים איך לימוד התורה והחסידות, גרם לכיבוש המקום גם בגשמיות", אומר ר' דני בביטחון.

בחברון מספרים על מופת נוסף מהשנים האחרונות הקשור לרבנית. עם פרוץ האינתיפאדה השנייה בראש השנה תש"ס, עמדו בתי היישוב היהודי תחת אש צלפים באופן יומיומי. בצה"ל חיפשו מקום מתאים לעמדה שתשלוט על מקורות הירי, ואז התברר כי המבנה שהוקם מעל חלקת הרבנית שולט על כל העיר, ובמקום הוקמה עמדה צבאית שאפשרה לצה"ל להגן על היישוב היהודי. היו מי שאמרו כי היישוב היהודי בחברון הציל את ציון הרבנית, וכעת הרבנית מצילה את היישוב.

שליחות קדושה בעיר האבות

לפני שהגיעו לחברון, היו ר' דני ורעייתו בת שבע בשליחות בשיקגו למשך שנה אחת. לאחר לבטים רבים החליטו לחזור לארץ ולעבור לחברון. "מי שמאוד דחף אותנו לעבור לחברון היה ר' ברוך מרזל, אליו הייתי קשור מילדותי. היינו משוחחים מדי פעם בטלפון, והייתי מספר לו בהתלהבות שהנחתי ליהודי תפילין לראשונה בחייו, או שפגשתי אדם שלא ידע שהוא בכלל יהודי. ברוך אמר לי שבחברון אכיר בכל יום עשרות יהודים – שאולי יודעים שהם יהודים אבל לא יודעים מה זה אומר לגביהם".

ואכן, עבודת השליחות של ר' דני ובת שבע מתייחדת בכך שרוב ה"קליינטים" שלהם הם מאות החיילים המשרתים באזור, שרובם המכריע לא הגיע קודם לכן לחברון, והסתכלותם הראשונית על המקום היא יותר כאזור רגיש ונפיץ מבחינה ביטחונית ופוליטית ופחות כעיר מורשת האבות והאמהות.

כדי להסביר את הייחודיות של השליחות בחברון, הוא מקנה בסיפור המפורסם על הרבנית מנוחה רחל, שבטרם נסיעתה ארצה, נכנסה אל גיסה האדמו"ר ה'צמח צדק' כדי לקבל ממנו את ברכת הדרך, והביעה בפניו את חששה מפני הנסיעה הארוכה, משום שלא הייתה בקו הבריאות וירדו אז גשמים רבים. צחק הרבי והשיב בחיך "נו, אז מה? – תיסעי בין הטיפות". ואכן, כל הדרך ירדו גשמים עזים שהפכו את האדמה לבוץ סמיך שהנסיעה בתוכו הייתה כמעט בלתי אפשרית. אך כשהעגלה פילסה לה את דרכה בדרכים הבוציות, נדמה היה שהגשמים נמנעים מלרדת עליה והנסיעה עברה למישיין. המסורת מספרת שהגשם לא נגע ברבנית לא רק באותה נסיעה, אלא שבמשך כל חייה מאז ואילך טיפות הגשמים לא נפלו עליה אלא סביבה בלבד. "גם אנחנו בעצם ממשיכים באותה הדרך", מחיך ר' דני, "משתדלים ללכת בין הטיפות".

על מקור השם "מנוחה רחל" מספרים כי ביום שיצא רבנו הגדול לחירות ממאסרו, ביום י"ט כסלו תקנ"ט נולדה בת לבנו הגדול רבנו דובער הרבי האמצעי נשמתו עדן. וכאשר נתבשר על כך אמר: מעתה תהיה לנו מנוחה, וקרא לה "מנוחה". השם רחל הוא על שם בתו הצעירה של רבנו הזקן שנפטרה בימי עלומיה. היא ובעלה הרה"ק יעקב כולי סלונים, עלו לארץ הקודש יחד עם בני ביתם והתיישבו בחברון. היא תמיד הייתה מספרת לנכדיה על סבא הגדול רבנו הזקן שזכתה להיות במחיצתו כ-14 שנים עד להסתלקותו בשנת תקע"ג.

כל אנשי העיר כבדו אותה מאד על חכמתה ונבונותה. היו אומרים עליה שהשכינה שורה על פניה. הייתה מסורה מאד למשפחתה, מתעניינת בכל אחד מהנינים והנכדים, האריכה ימים וזכתה לראות בחייה דור של נכדים לנכדיה. אם אחד מהמשפחה, גדול או קטן, נפל למשכב, הודיעו לה תיכף ומיד שתבקש רחמים עליו ותשלח להם את ברכתה, והיא לא שקטה ולא נחה. כל אותו זמן חייבים היו להודיעה מפעם לפעם על מצב החולה. התעניינותה בכל פרט עד יומה האחרון הייתה יוצאת מן הכלל. היא גרה עם משפחת בנה הגדול הרב יהודה ליב. בביתם היה בית כנסת קבוע שבו היו מתפללים תמיד בחגים, בימים נוראים, בשבתות ובימות החול. הייתה רגילה לספר ספורים מעניינים מאביה הגדול הרבי האמצעי ומזקנה הגדול רבנו הזקן. והיה עונג רוחני להקשיב לנועם דברותיה. הייתה נוהגת זהירות יתירה במאכלי שבת, לכבדם ולחלקם עד תומם במשך יום השבת, הן לבני המשפחה הנוהגים לבא אליה בכל שבת למגדול ועד קטן לקבל את ברכתה - והיא מברכת את כל אחד בשימת הידיים על הראש - והן לכל באי ביתה ביום שבת קודש.

הבטחה שמימית של אבא

השתוקקותה של הרבנית הצדקנית מנוחה רחל לעלות לארץ הקודש החלה שנים רבות קודם שמימשה את רצונה עוד בחיי אביה הרבי האמצעי - אלא שנראה היה שמשמים מעכבים וטרם הגיעה השעה. באחת השנים נפלה הרבנית למשכב, ומחלתה הלכה והחמירה מיום ליום עד כדי כך שהרופאים שהוזעקו למיטת חולייה התייאשו מחייה והגדירו את מצבה "אנוש". באותה שעה גורלית נשלח שליח בהול אל אביה הגדול הרבי האמצעי וסיפר לו על המצב הקשה. שמע זאת הרבי בשתיקה של התבוננות והתיישב

בדעתו, וכעבור רגע פנה אל השליח בקול בוטח: לכו אל בתי ואמרו לה בשמי, שבמהרה תבריא ותקום ממיטת חולייה, ולא יארכו הימים עד שתזכה לנסוע לארץ הקודש. משך השליח בכתפיו בפליאה, אך הוא שמר את ספקותיו לעצמו ויצא מיד למלא את השליחות שהטיל עליו הרבי.

בהגיע השליח לבית הרבנית, שכבה זו במיטתה ללא זיע, אך הנה ניגש מי שניגש אל מיטתה, וכשלחש על אוזנה את דברי אביה, פקחה את עיניה, הביטה סביבה בהשתאות, ולא ארכו הימים עד שהבריאה לחלוטין.

מהלכת "בין הטיפות"

שנים מספר עברו עד שהרבנית מימשה את הבטחתו המופלאה והשמיימית של האב הדגול והחלה להתכונן לנסיעה ארוכה לארץ ישראל באותה עת כבר הייתה נשואה לבעלה החשוב הרה"ק יעקב כולי זצ"ל - נכדם של גאוני עולם הרמ"א, המהרש"א והמהרש"ל, ועמו עשתה את כל ההכנות.

סיפר כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, בטרם נסעה הרבנית מנוחה רחל לארץ ישראל, נכנסה אל הרבי הצמח צדק כדי לקבל ממנו ברכת פרידה. החורף היה בעיצומו וגשמים רבים ירדו על הארץ והרוו את האדמה, לפיכך הנסיעה הייתה אמורה להיות קשה ומפרכת. התאוננה על כך הרבנית לפני הרבי הצמח צדק וסיפרה כי היא מפחדת שלא תחלה, חלילה. שחק הרבי וענה בדרך צחות: נו, אז מה? - תיסעי בין הטיפות.

קיבלה הצדקנית את הדברים כפשוטם ויצאה מיד לדרך הארוכה. תחילה שכרה עגלה שתיקה אותה ואת משפחתה מליובאוויטש לשקלוב, שם שכרה עגלה נוספת להמשך הנסיעה. כעבור ימים מספר חזר בעל העגלה הראשונה לליובאוויטש והוא מלא השתוממות. הנסיעה מליובאוויטש לשקלוב, סיפר, הייתה דרך תענוגות. כל הדרך ירדו גשמים עזים והפכו את האדמה לבוץ סמיך שהנסיעה בתוכו כמעט בלתי אפשרית, אך כשהעגלה פילסה לה את דרכה בדרכים הללו, נדמה היה שהגשמים נמנעים מלרדת עליה והנסיעה עברה למישרין. הצרות האמיתיות, אמר העגלון בפליאה, החלו בדרך חזרה משקלוב לליובאוויטש.

מאז היה בעל העגלה הולך ומתרברב על האירוע הפלאי שקרה עמו, עד שיום אחד סנט בו הרבי מוהר"ש: הערל, להבדיל, בעל העגלה של הבעל שם טוב, נהנה גם הוא מקפיצת הדרך..."

המסורת מספרת שהגשם לא נגע ברבנית לא רק באותה נסיעה, אלא שבכל ימי חייה מאז ואילך טיפות הגשמים לא נפלו עליה אלא סביבה בלבד. מסורת זו הייתה ידועה ומקובלת בין כל יהודי חברון.

שליח ציבור במניינו של הרבי הצמח צדק

עם הרבנית מנוחה רחל ובעלה עלו לארץ ישראל גם שלושת בניהם: הבכור רבי יהודה לייב, שמסורת המשפחה מספרת כי חגג את הבר מצווה שלו על סיפון האנייה בדרך, הבן האמצעי, רבי לוי יצחק שהיה אז בן שתים עשרה, וצעיר הבנים רבי מרדכי דובער, שהיה בערך בשנה החמישית לחייו.

לאחר חמש שנים של שהייה בארץ הקודש, חזר הבן הבכור לליובאוויטש כדי להסתופף בצלו של הרבי הצמח צדק. כשהגיע לליובאוויטש, קיבלו הרבי הצמח צדק במאור פנים ובשמחה גלויה.

בנוסף לסגולותיו התרומיות, חונן רבי יהודה לייב גם בקול ערב ונעים, ולא אחת היה ניגש לעמוד בבית מדרשו של הרבי בשבתות ובימי פגרא. ובכל זאת, אף הוא עצמו הופתע כאשר הרבי פנה אליו לפתע לאחר קריאת התורה ביום ראשון של ראש השנה, וציווה עליו לגשת לעמוד הש"ץ בתפלת המוסף ולהתחנן על עמך ישראל לפני יושב תהילות ישראל.

חשש רבי יהודה לייב לקבל על עצמו להיות שליח ציבור במניינו של הרבי, כי ידע והבין את האחריות העצומה הכרוכה בכך, אך הרבי הבחין בהיסוסיו תחב את הקיטל בידיו ואמר: "יהודה לייב, אתה תהיה החזן שלנו!" מני אז - בכל השנים שבהן נסע רבי יהודה לייב סלונים לליובאוויטש בתקופת הימים הנוראים - היה משמש שלוחו של הציבור במניינו של הרבי וקורע מחיצות ברזל בתפילתו.

מברכת צדיקים קדושי עליון

החסיד הדגול רבי עזריאל זעליג סלונים ז"ל, מצאצאיה של הרבנית מנוחה רחל נ"ע, מספר ממה ששמע מפי הרבנית הצדקנית שטערנא שרה ע"ה - אשת חבר כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב.

למעלה מחמישים שנה התגוררה הרבנית הצדקת בעיר הקודש חברון והטביעה חותם מיוחד על חיי היהודים בעיר. הקהילה אף הקימה בית מדרש מיוחד לכבודה בבית בנה רבי יהודה לייב, והרבנית קבעה בו את מקום תפילתה עד הסתלקותה.

הרבנית הייתה נערצת על הכל בצדקותה ובפיקחותה, ואף קדושתה הייתה לשם דבר, רבנים גדולי תורה, גאונים וצדיקים, ראו לעצמם זכות לבקרה בביתה ולקבל מפיה את ברכותיה הטהורות.

מסופר שבסיורו בארץ הקודש, הצדיק רבי יחזקאל משיניווא זצ"ל, בנו בכורו של בעל 'דברי חיים' מצאנז, הגיע לביקור אף בעיר הקודש חברון, שם הועיד זמן מיוחד לביקור בבית הרבנית.

כשנכנס הצדיק אל חדרה של הרבנית, נשאר עומד על רגליו הגם שביקשה ממנו כמה פעמים שישב. וכך, בעודו עומד, סיפרה לו הצדקנית שעה ארוכה על אודות מעשיהם המופלגים של אבותיה הקדושים - אביה, הרבי האמצעי וזקנה רבנו הזקן.

גם כ"ק אדמו"ר רבי אלעזר מענדל מלעלוב זצ"ל היה מרבה לבקר את הרבנית. אחד מכבירי הרוח שבין חסידיו, החסיד רבי מאיר דוד שוטלנד, סיפר שרבו היה נוהג לנסוע פעמיים בשנה לחברון כדי להשתטח על קברי האבות. בכל ביקור שהה הצדיק בחברון שבוע ימים, ובשבוע זה היה מקפיד לבקר את הרבנית שלוש פעמים. את ביקורו הראשון היה עורך מיד עם בואו לעיר; את ביקורו השני היה עורך בעת קידוש יום השבת, והביקור השלישי היה נערך בטרם צאתו מהעיר, נהג לבוא לבקרה וליטול הימנה ברכת פרידה. בכל אותם ביקורים היה הצדיק עומד על רגליו, מעולם לא ישב על כסא בנוכחותה, והיא הייתה עומדת כנגדו שמה את ידיה מעל לראשו ומברכתו בברכות שמים. אגב מקובל היה שכל כלה ביום חופתה הייתה מבקרת תחילה במערת המכפלה. ואח"כ נכנסת אל הרבנית לקבל את ברכתה. כך גם כל אשה חולה או מקשה ללדת הייתה פונה אל הרבנית מנוחה רחל ומבקשת על נפשה.

פועלת ישועות

הגאון החסיד רבי חנניה יוסף הלפרין זצ"ל סיפר מזיכרונו אי אלה מעשים ועובדות ששמע מאמו הרבנית פשה הדסה ע"ה, נכדת הרבנית ע"ה.

את כוחה לברך ולפעול ישועות ניצלה לפעול ישועות בקרב הארץ לטובתם של ישראל, ומעשה שהיה כך היה:

אבו זוריאק היה אחד הישמעאלים המוכרים ביותר בחברון ובסביבותיה, הוא היה בעליהם של המעיינות המים שבני העיר שתו את מימיהם.

שלטון ללא מצרים שלט אבו זוריאק במעיינות המים, ובין השאר ניצל את בעלותו לרעת יהודי חברון. הוא הנהיג קצבת מים לכל תושב לפי מכסת בני משפחתו, אך סדר החלוקה הושתת על עיקרון מרושע: תחילה היה מעניק מים לכל דורש, ורק לאחר שסיים לחלק לכל אחיו הערביים מהעיר ומסביבותיה, הואיל בטובו לחלק מים גם ליהודי חברון. אותו רשע לא ניסה אפילו להכחיש או לטשטש את מעשיו והפלה את עדת היהודים לרעה לעין כל.

שנים רבות המשיך במנהגו המרושע, ואף כי סבלם של יהודי חברון הלך וגבר - בפרט בערבי שבתות וימים טובים - איש מהם לא העז לעשות מעשה נגד אותו רשע עד שנראה כי משמים ראו את כאבם של יהודי חברון, ועשו מעשה.

בת יחידה הייתה לו לאבו זוריאק ושמה פטמה. באחד הימים נפגעה פטמה זו ברגלה ממחלה קשה שכרוכה הייתה בייסורים מרובים. שכבה אותה עלמה במיטתה מתייסרת בכאביה ואביה עומד למראשותיה לסעוד, אך אינו יכול להושיעה. אפילו הרופאים המומחים שהובאו מירושלים ומצפת לא מצאו מזור למחלתה, והרפואה היחידה שהציעו הייתה קטיעת רגלה. הסכנה לחייה הייתה מוחשית. והאב העשיר היה זועק ובוכה תמרורים על השבר שפקד את בתו וביתו.

והנה בעיצומה של שעת משבר, יעץ לו אחד מידידיו, בן למשפחה ערבית ותיקה בחברון, לפנות אל הצדקנית היושבת בחברון ולבקש את ברכתה לרפואת הבת. "צדקת היא", הפטיר הידיד הערבי, "לך אליה, אחי, לא תפסיד".

מיהר אבו זוריאק לביתה של הרבנית מנוחה רחל ופגש שם בנכדה הרב זאב דב סלונים זצ"ל. שמע הנכד את זעקתו של הישמעאלי נכנס לחדרה של סבתו ושטח לפניו את בקשתו. הביטה הסבתא בנכד וחייכה חיוך חם וצופן סוד. הרהרה הצדקנית ממושכות, ולבסוף ביקשה לצאת אל הערבי ולמסור לו בשמה כי אם יבטיח לה שלא יתאנה ליהודי חברון ויפסיק למנוע מהם מים תבריא בתו. מיד נאות הערבי, הניח ידו על ליבו ונשבע שמקבל הוא על עצמו כל שתאמר הרבנית מנוחה רחל. לא ארכו הימים ופטמה ביתו קמה ממיטת חוליה בריאה ושלימה. מאז אותו מקרה ניתן היה לראות את אבו זוריאק נוקש בדלתותיהם של יהודי חברון ומציע להם מים זכים.

"אצלי חשוב דיו אם הוא של הרבנית"

בבית הרב החסיד רבי עזריאל זליג סלונים זצ"ל (נכדה של הרבנית מנוחה רחל) היה, בירושה מבית אבותיו, פמוט כסף של רבנו הזקן. לאחר פטירתו, נתן בנו הרה"ח משה סלונים ז"ל את הפמוט במתנה לכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

הודה לו הרבי מאוד והתעניין אצלו אם ברור הדבר שהוא של רבנו זקן, והשיב כי כך ידוע במשפחה. נענה הרבי: "אצלי חשוב דיו גם אם הוא של הרבנית מנוחה רחל!" (מפיה של הרבנית ס. רלב"ג בתו של הרה"ח

עזריאל זליג ע"ה)

מעשה נוסף סיפרה נכדתה הרבנית פשה הדסה הלפרין: הייתה תקופה שיהודי חברון סבלו ממעלליה של כנופית הישמעאלים שהשתוללה בעיר ובזזה וחמסה את בתיהם. הללו לא היססו לפרוץ לבתי היהודים לאיים עליהם ולבזוז את רכושם אפילו בעיצומו של יום. וכה רב היה סבלם של יהודי חברון עד שבאותה עת היו נוהגים לומר - עשרה קבין של ייסורי ארץ ישראל ירדו לעולם, ובתשעה מהם מתייסרים יהודי חברון. באחד הימים כרעה ללדת אשתו של ראש הכנופיה הישמעאלית האכזר, וסכנת חיים נשקפה לה ולולד. אחד מידידי יעץ לו לפנות אל הרבנית ולבקש את ברכתה. ראש הכנופיה שהיה עסוק בצרותיו לא היסס ומיהר לפקוד את בית הרבנית ולבקש את ברכתה. שמעה הרבנית וביקשה שיבטיח שמכאן ולהבא יפסיק את מעשיו האימים ויפסיק לפגוע ביהודי העיר. והכל יבוא על מקומו בשלום. ראש הכנופיה נשבע בפה מלא לקיים את בקשותיה של הרבנית. ויהי אך הגיע האיש לביתו יצאה לקראתו המיילדת ובישרה לו שברגע זה ממש נולד לו בן ולילדת שלום. מאז נשמו יהודי חברון לרווחה, בזכות ברכתה של הרבנית מנוחה רחל נ"ע.

נר התמיד עצר את השיטפון

ועוד סיפרה הרבנית מרת פשה הדסה הלפרין, שגם לאחר הסתלקותה פעלה סבתא הצדקת ישועות ומופתים, כדוגמא היא ציינה מקרה שהיה לקראת חתונתה, ומעשה שהיה כך היה: לקראת שבת קודש שבמוצאי נערכו קישורי השידוכין של הרב צבי הירש הלפרין עם הרבנית מרת פשה הדסה, הגיעו למקום מושבה של הכלה בחברון כל האורחים הנכבדים והחשובים מירושלים שהיו מצד החתן, ושהו בעיר במשך השבת עד החגיגה עצמה שנועדה להיערך במוצאי. באותה שבת מופלאה נפתחו ארובות השמים, וגשמי הזלעפות שירדו ושטפו את חברון שעות ארוכות גרמו לשיטפונות עזים בעיר ובסביבותיה. כאילו אין די בגשמים המקומיים החלה העיר להישטף גם באשדות מים אדירים שנשפכו מההרים הגבוהים המקיפים את חברון, וערביי העיר החלו לזעוק בחרדה הולכת וגוברת "פאטונה - פאטונה", "שיטפון - שיטפון", וברחו למצוא מחסה. גובה המים הלך וגבר, ורבים מיהודי העיר מצאו מחסה בבית הכנסת המיוחד שנבנה עבור הרבנית ע"ה עוד בחייה. באותו בית כנסת דלק בתמידות נר שמן גבוה, שהעיד לעין כל שזכרה של הרבנית עדיין יוקד באש התמיד. גאו המים והמשיכו לטפס, והנוכחים לא ידעו את נפשם. הסכנה לחייהם גברה, ומבטי הנוכחים נפנו כמאליהם אל נר התמיד היוקד, בתקווה שזכות הצדקת תעורר רחמים עליהם ועל שאר יהודי חברון. שתיקת אימה שררה בחלל בית הכנסת, ולפתע נשמע בדומייה קולו הבוטח של מן דהוא: "כשיגיעו המים עד גובה קערת השמן, ברי לי כי הזרימה המחרידה הזו תיפסק". הביטו הנוכחים בדבר וייחלו שדבריו יתגשמו. עלו המים עוד ועוד, והפלא אכן אירע, כשהגיעו המים לגובה קערת השמן, חדל השטפון, ארובות השמים נסכרו, וזרימת המים נפסקה.

הקפידה מאוד שלא יזרקו את מאכלי השבת

בין שאר הקפידות וההחמרות הקפידה הרבנית מאוד שלא יזרקו מאכלי שבת. אמרה כי קבלה הדבר בידה מרבנו הזקן וספרה על כך את הספור דלקמן: פעם היה בבית רבנו הזקן אורח לסעודת ליל שבת. הגישו לשולחן מרק של שבת, כנהוג. האורח נסה לטעום מן המרק ובהיותו מלווה יותר מדי משך את ידו מן המרק. דרכו של רבנו היה כידוע להתעמק מפעם לפעם במחשבותיו הקדושות ולהתרומם לעולמות עליונים. כאשר התעורר וראה שהמרק בשלימותו עודנו לפני האורח, שאלו רבנו הזקן למה לא אכל את

המרק, ומבלי לחכות לתשובת האורח הוסיף למרק מנה הגונה של מלח והתעמק שוב ברעיונותיו, וכך ג' פעמים. לבסוף אמר האורח: "המרק מרוב מלח אינו ראוי לאכילה". מיד לקח רבנו הזקן את המרק מידו ואכל אותו עד תומו ואמר לאורח: "אין מאכלי שבת מקולקלים!"

"מאכל שבת לא יזיק לבריאות אסור לשפוך או לזרוק מאכלי שבת".

על הדברים הקדושים הללו שמרה כל ימי חייה והייתה זהירה בהם מאד.

דבר נוסף שהקפידה עליו כל חייה זהו: "הטוהר". המלה "טוהר" הייתה תמיד שגורה בפיה. הטהרה והניקיון שררו סביבותיה. אף רבב קטן לא נראה על בגדיה היא הייתה סמל הטוהר והניקיון. רגילה הייתה לומר בשם אביה וסבא הגדולים "במקום שיש טוהר וניקיון שם יש כשרות ויהדות". את ילדיה חנכה מילדותם להיות נקיים וטהורים. ומדי פעם בפגשה את יוצאי חלציה הסבה את תשומת לבם לדבר הזה. גם בשנותיה האחרונות למרות זקנותה המופלגה, תשישותה והיותה צמודה למיטתה, הייתה נקיה להפליא. ילדיה וילדותיה הושפעו הרבה מהחינוך לטהרה.

"אבותי הקדושים נמצאים עמי"

חמישים שנה ישבה הרבנית ע"ה בחברון ואורה נגה על פני עמך ישראל, אנשים נשים וילדים. משזקנה החלה להכין עצמה לקראת הליכה לעולם האמת.

בערב ראש חודש שבט האחרון לחייה, התיישבה ליד השולחן, נטלה קולמוסה וכתבה ארבעה מכתבים לאישים שונים - האחד מהם היה מופנה לליובאוויטש, אל ש"ב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע. בניגוד להרגלה, הקפידה הרבנית הפעם לסגור את המכתבים בעצמה והכינה אותם למשלוח למחרת עם שחר.

הבחין הנכד רבי זאב דב סלונים במעשיה של סבתו הרבנית הצדקת, ומיהר לספר עליהם לאמו הרבנית רעכיל ע"ה (כלתה, אשת בנה הגדול הרב החסיד יהודה לייב). לילה שלם ישבו הסבתא והנכד והתלבטו מה לעשות במכתבים, עד שהחליטו להעז ולפתוח את המכתבים בתקווה שהרבנית בטובה לא תקפיד עליהם חלילה. כשפתחו את המכתב המופנה אל הרבי, מצאו להפתעתם שכתבה לו כי מכתב זה הוא האחרון שהיא כותבת אליו.

אף בליל הסתלקותה ראו דברים נפלאים ביותר. באותה תקופה הייתה נוהגת הרבנית פשה הדסה ע"ה שהייתה אז ילדה כבת 12 לישון במחיצתה של הסבתא הרבנית כדי לסעוד אותה בעת הצורך, ואילו בשעות היום שירתה אותה במסירות ובדאגה המשרתת הישישה זיסל.

לפנות אותו ערב אחרון שבו הסתלקה הרבנית, ליל כ"ד בשבט תרמ"ח ביקשה הסבתא מנינתה פשה הדסה שתוותר על הסדר הקבוע, ובלילה זה תישן אצלה במקומה המשרתת זיסל.

באמצע הלילה התעוררת הרבנית מנוחה רחל, העירה משנתה את המשרתת וביקשה ממנה לחמם מים לרחצה, ולאחר מכן שלחה לקרוא לכל בני המשפחה הענפה, ילדיה וצאצאיה, ושלחה אף רץ בהול לירושלים, להזעיק את בנה רבי לוי יצחק שימהר להגיע לחברון.

ישבה הרבנית והמתינה לבנה, וכל אותה עת שפתותיה ממלמלות פרקי תהילים ותפילה. באותן שעות רוויות מתח וכאב של המתנה, שהה בחדר גם רבי אפרים הלבן - יהודי ירא שמים שנמנה עם ראשי הישיבה בחברון. כשראה שהמצב הולך ומחמיר ביקש לצאת מהחדר ולהזעיק מניין יהודים כדי שיהיו

נוכחים בעת יציאת הנשמה, אך הרבנית שהבחינה בכוונתו רמזה לו בידה הענוגה ואמרה לו בקול צלול: "הנח בכך, אפרים, אין צורך בהם, כי אבותיי הקדושים נמצאים כאן יחד עמי".

מיד כשנכנס הבן רבי לוי יצחק לחדר ציוותה לו את ציוויה האחרון, ובאותו רגע החזירה את נשמתה הטהורה ליוצרה.

נשות החברה קדישא שזכו להתעסק עמה לאחר הסתלקותה, סיפרו בהתרגשות כי נדהמו להיווכח שהרבנית עצמה שיתפה פעולה בעת רחיצתה בשעת טהרתה. השמועה עשתה לה כנפיים, והמעשה הפך לשיחת היום בחברון.

בהלווייתה של הרבנית הצדקנית הלכו המוני יהודי חברון ספרדים ואשכנזים שחוחים ואבלים אחר מיטתה, כל הילדים בני שתי העדות הלכו לפני המטה, ונרות דולקים בידם ופזמוני תהלים בפיהם. קברו אותה בתוך מערה חצובה מאבן ועל גבי המערה בנו אוהל אבנים הקיים ועומד עד היום. לימינה טמונים בניה הרב לוי יצחק והרב מרדכי דובער, רבים מהם הקפידו מאז לבוא ולהשתטח על קברה לשפוך שיח ולשאת רינה ותפילה. דבריה, מעשיה ואהבת ישראל שלא ידע גבול לא נשכחו מלבם של יהודי חברון, הכל זכרו בהערצה את דמותה ועד היום זה שמה נישא בפי כל.

מאז שנת ה'תשמ"ב חודשה העלייה ההמונית לציונה הק', (שהולכת וגדלה מדי שנה) מסורת שהתקיימה מאז הסתלקותה בשנת ה'תרמ"ח, והופסקה עם ירידת המסך על היישוב היהודי בחברון עקב מאורעות תרפ"ט. העלייה חודשה ביוזמתו הברוכה של הגאון החסיד האמתי רבי שמואל אלעזר היילפרין זצ"ל ראש ישיבת תורת אמת חב"ד ליובאוויטש מייסד ויו"ר איגוד צאצאי רבנו הזקן – יוצר חסידות חב"ד, בכרכתו ובעידודו של הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע עם שיקום ושיפוץ קברה הק' ע"י פרופסור בן ציון טבגר ע"ה.

כ"ו שבט

הגאון הרב שאול בראך זצ"ל

יום ההילולא - כ"ו שבט

נולד ב-כ"ט שבט ה'תרכ"ה (1865) בעיר נייטרא. שם המשפחה המקורי היה פרערא על שם מקום מגוריהם שגרה מדורי דורות בעיר פרערא שבצ'כיה. סבו של רבינו יחד עם ששת אחיו שינו את שמם, מפרערא לבראך. לאחר הבר מצווה יצא לישיבת חוסט והספיק ללמוד תשעה חודשים אצל מהר"ם שיק לפני שנפטר. דיבר פעמים רבות בהתלהבות ובגעגועים על אותם הימים שלמד מהרב. לאחר מכן חזר לביתו ובר"ח אייר נסע מטרסדורף ללמוד אצל בישיבת החתן סופר במשך ארבע שנים רצופות. רבינו סיפר כי כמעט ולא הפסיק במשך הזמן שלמד שם תורה. אכל וישן רק באופן ההכרחי ביותר. כשהיה בן 18 נפטר אביו ורבינו חזר לביתו. העיד על עצמו כי בגיל שמונה עשרה היה כבר גאון מופלג, בקי בכל הש"ס והפוסקים, ראשונים ואחרונים. הגה הרבה מאוד בספרי אגדה ובפרט בספרי תלמידי הבעש"ט הקדוש זיע"א. ידע בעל-פה את כל ספר הזוהר הקדוש. לאחר נישואיו רבינו התקרב לחסידות. כשהיה בן עשרים שנה בערך נסע לסיגט אל הקדושת יו"ט ולמד בישיבה שנה שלמה. היה נוסע לאדמו"רים רבים ועמד בקשר גם עם חסידות באבוב, צאנו ובעלזא. בשנת ה'תר"ן (1890) כיהן כרבה של העיר מאגנדורף.

בשנת ה'תע"ר (1910) כיהן כרבה של העיר קרולי. בשנת ה'תרפ"ה (1924) כשבע עשרה שנה לפני פטירתו התמנה לכהן כרבה של העיר קאשוי. מפורסם בקדושתו ותורתו. בעל רוח-הקודש. העמיד תלמידים רבים. יצאו משם רבנים ומורי הוראה. נהג להתפלל באשמורת הבוקר גם בשבתות. עשרה מבני רבינו נפטרו בחייו רח"ל. רמז על יום פטירתו. נפטר ב-כ"ו שבט ה'ת"ש (1940). חי כ-75 שנים. ציונו בבית החיים קאשוי.

אביו: ר' אליעזר. **אמו:** מרת ליבא (בת ר' יעקב מאיר צבי פרידלנדר, אב"ד שוראני ומח"ס 'דרך ימה'). **אשתו:** מרת רבקה (בת הרב נפתלי צבי קרויס מאוהעל). **מרבותיו:** הגאונים הרב משה שיק, הרב שמואל עהרנפלד, הרב חנניה יום טוב ליפא טייטלבוים. **מתלמידיו:** הגאונים ר' מאיר צבי הי"ד געליס מאונגוואר, ר' יעקב הלוי לבאוויטש (אב"ד קאפיש, מח"ס משנת יעקב), ר' רפאל בלום (אב"ד קאשוי, מח"ס ברכות שמיים). **ילדיו:** עשרה מבניו נפטרו בחיים רח"ל. **נשארו:** ר' נפתלי צבי (אב"ד ור"ם מאגנדארף), ר' אלעזר (אב"ד בית המדרש מחזיקי תורה קראלי הי"ד), ר' שמואל מחוסט הי"ד. **חתניו:** ר' אברהם יצחק ברוידי, ר' יוסף יהושע גראס, ר' יהושע פאליק פרידמאן הי"ד, ר' חנניה יום טוב ליפא פרידמאן, ר' מרדכי שטרן. **מספריו:** **משמרת אלעזר** - על המועדים **בהיות הבוקר** - דרושים על חג השבועות **גבעת שאול** - על חודש אלול **וישאל שאול** - שו"ת על ד' חלקי שו"ע **חלק לעולם הבא** - על מסכת אבות **טוב דברך** - על הגדה של פסח ושיר השירים **ליבא בעי** - על הש"ס **אבות על בנים** - על מסכת אבות **שאל שאל** - בירורים בהלכות ביו"ד **דבר המלוכה** - לראש השנה **ויבן שאול** - סוגיות הש"ס **הוה תמים** - לשבת תשובה ויום כיפור **זמן שמחתינו** - לסוכות **יודעי בינה** - דרשות והספדים **כהיום תעיד** - על הגלות, גאולה וארץ ישראל **גדול יין** - לד' פרשיות ועל ז' אדר ועניני פורים **ספר הישר** - דרושים וחידושים על התורה **עדי זהב** - על נ"ך **פך השמן** - הלכה ואגדה לחנוכה **צנצנת אחת** - דרושים שבתים בימי הספירה בין פסח לשועות **קדוש ישראל** - על קדושת הברית **רובע שקל** - על הש"ס **תורה אחת** - לחג הפסח ופסח שני.

כשהיה רבינו עדיין אב"ד בעיר קראלי, נסע פעם אחת ברכבת. ראה אותו איש אחד שבנו למד בישיבת הרה"ק בקראלי. האיש לא הכיר את רבינו. האיש שאל אותו: "מהיכן כבודו בא?". רבינו ענה: "מעיר קראלי". האיש ביקש ממנו שיקח איתו געליים עבור בנו שלומד שם בישיבה.

רבינו לקח ומסר לבחור ואמר לו שאביו שלח לו. אחר כך הבחור סיפר לאביו בפליאה שידע שהשליח הוא הרב מקראלי ושאל מדוע שלח על ידי הרב? האב הסביר כי הרב בענוותנותו לא סיפר לו על כך דבר.

תלמיד אחד שלמד בישיבת רבינו שהיה ישן באחד אכסניות מהעיר התעלף פעם אחת ביום שבת קודש והיה רח"ל נוטה למות. חבריו הבחורים הלכו לשאול את הדומ"ץ הגה"צ רבי העניך פאק זצ"ל האם מותר לשלוח בשבת קודש מברק להוריו שיבואו לכאן מפני שבנם הוא במצב סכנה.

הם סברו, שאם הוריו יגיעו לשם, יתכן ומצבו ישתפר בזכות שיראה את הוריו אך הוא לא רצה להתיר דבר זה. הלכו לרבינו כדי לספר לו על התלמיד. כאשר שמע זאת הלך בחדרו ואחר כן אמר להם: "אף תלמיד שלי עדיין לא מת, הוא לעולם לא ימות". אכן כך היה שבדרך פלא התרפא. (מפי תלמידו הרה"ח ר' בצלאל רובין ז"ל בשם בעל העובדא הר"ד נחמן כהנא ז"ל)

ב-כ"ב שבט ה'ת"ש בא לבקר את רבינו תלמידו החביב ובן אחותו המופלג והמושלם הרב ר' מאיר צבי הי"ד גליס מאונגוואר. רבינו שמח מאוד לקראתו. רבינו שאלו בבת צחוק, האם הוא יודע שבשבוע הבא ימלאו לו שבעים וחמש שנים? לאחר מכן רבינו המשיך ואמר לתלמידו: "דע בני שזה שאמרו חכמינו

זכרונם לברכה (ראש השנה י"א) הקב"ה ממלא שנותיהן של צדיקים מיום ליום, זה אינו דוקא באותו יום. יכול להיות גם שניים-שלושה ימים לפני כן או אחרי כן". ביום כ"ו בשבט ת"ש יומיים לפני יום הולדתו נסתלק רבינו. (מעובד מתוך שאול בחיר ה')

בחוסט רבינו אהב תמיד להתבודד וללמוד במקום מחבא, רחוק מראיית בני אדם וחבריו. בימי החורף מצא קרוב לחדרו בחצר מחסן עצים וישב שם בהחבא ולמד. כשהגיע למאטרסדארף כבר היה אביב. עד מהרה מצא יער קטן לא הרחק מבית המדרש והישיבה ובין עצי היער מצא לו מקום מוסתר קצת. שם למד באין מפריע כל שעות היום. והיה היום ורבו נתפס במחבואו ע"י רבו החתן סופר.

לפי עצת הרופאים החתן סופר הלך כל יום לטייל קצת כדי לחזק גופו החלוש. יום אחד לפני חג השבועות הוא טייל עם שני בחורים מתלמידיו בכיוון היער הזה סמוך לישיבה. הם שמעו קול בוקע מבין עצי היער, נמשכו אחרי הקול עד שהגיעו אל המקום שם ישב רבינו שקוע בלימודו. רבינו היה בחור צעיר נמוך קומה ונראה כילד קטן. הוא היה חדש בישיבה, טרם הכירו בו רבו וחבריו, כי היה זה בשבועות הראשונות לבואו לישיבה זו. החתן סופר עמד עם מלוויו על יד רבינו הסתכלו עליו בתמיהה. רבינו ישב רכון על ספרו ולומד בלי להרגיש כלל על המתרחש סביבו. לפתע רבו התחיל לדבר אליו. רבינו הגביה ראשו והנה רבו עם שני בחורים עומדים לידו. "נבהלתי מאוד", סיפר רבנו, "קמתי מהר ועמדתי בפחד ובמורא מול רבי". "מה מעשיך פה", רבי שאלני. "חזרתי על טור שולחן ערוך אורח חיים" אמרתי. "על איזה סימנים חזרת?" - "על הלכות פסח, מסימן תכ"ט עד סימן תצ"ה עד הלכות יו"ט", עניתי.

"האם אתה מוכן להיבחן באלו שישים ושש סימנים?" - "כן", השבתי. מורי רבי שאלני שאלה אחת ויחידה: "תגיד לי את כל המקומות בהם מביא הבית יוסף את שיטת הרמב"ן בשישים ושש סימנים אלו". התחלתי מיד לצטט בזה אחר זה את כל המקומות בהם מביא הבית יוסף את שיטת הרמב"ן בס"י סימנים אלו, בלי לסטות אף פעם מהסדר ולהקדים את המאוחר, עד שהגעתי להלכות יום טוב. כשסיימתי ניגש רבי אלי, צבט על שתי לחיי וצעק בהתלהבות: "אתה בחור של יום טוב".

רבינו כיהן כרב בעיר קאשוי. באחד הימים הגיע לעיר אחד מראשי המשכילים, שהיה נראה כמו רב חשוב. באותה תקופה ראשי המשכילים הסתירו את כוונותיהם האמיתיות ואת הקלקול שפשה בהם. אותו משכיל היה מבקר בעיירות רבות בשבתות, מפיץ את דעותיו ומקל בגופי תורה תחת מעטה של צדקות מזוייפת.

כאשר הגיע לקאשוי, ביקש לדרוש כמנהגו בבית הכנסת בשבת. רבינו החליט למנוע זאת ממנו וגם הורה לגבאים שלא לכבד אותו בעליה. הגבאים חששו וטענו: "אנחנו מפחדים. יש בעיר עשירים, תקיפי הקהל, שנוח להם אחר הפשרנים ומעריצים את אותו רב. מי יודע מה יעשו לנו אם נעז לא לכבד אותו בעליה". רבינו אמר להם: "אמנם הייתי אמור להתפלל השבת בבית הכנסת השני של העיר, אבל בכל זאת אבוא להתפלל אתכם. אני אשמש כגבאי בעת קריאת התורה". רבי שאול התפלל שם וכשהגיע זמן קריאת התורה, רבינו שימש כגבאי וחילק את העליות כשבעל הקורא הגיע למפטר מבלי שהאורח המשכיל קיבל עליה.

המשכיל ניגש אל רבי שאול ואמר לו בתוקף: "וכי לא כתוב בתורה: 'המלבין פני חברו ברבים אין לו חלק לעולם הבא?!' רבינו הגיב בריתחה וקרא: 'וכי מי אמר לך שאני חבר שלך? אני לא חבר לפושעי ישראל'. האיש קמץ את אגרופו ואיים: 'אתם עוד תראו' ועזב את בית-הכנסת בחרי אף. במקום היו כמה עשירים

שהלכו אחר המשכילים, אבל הם לא העיזו להגיב מפאת יראתם מרבינו שנודע בגדלותו וצידקותו. בכל זאת אחד מהעשירים לא התאפק וניגש אל רבי שאול בזעם וירק על הריצפה בסמוך אליו.

באי בית הכנסת ביקשו לעשות שפטים באותו מחוצף. "כיצד הוא מעז לבזות כך את המרא דאתרא?!" אך רבי שאול הורה שלא יגעו בו לרעה. "אל תדאגו", הרגיע אותם, "יש מי שיתבע את כבודי". ביום השלישי באותו שבוע אנשי העיר הזדעזעו לשמוע כי אותו עשיר מחוצף כבר אינו בין החיים. (מעובד מתוך 'אריה שאג')

לרבינו היו שלושה ספרי תורה נכסיו הפרטיים. פעם רבינו הזמין את הסופר הרה"ח ר' יעקב בוקסבוים הי"ד ואמר לו שברצונו לתת לו את שלושת הספרים כדי שיעבור עליהם ואם יש צורך לתקן, יעשה זאת. כך יתן לו את שלושת הספרים.

רבינו שאל: "מה המחיר עבור עבודה זו?". הסופר עשה חישוב במשך מספר דקות ולאחר מכן אמר לרבינו כמה יגיע לו. רבינו הסכים ונתן לו מיד ספר אחד לקחת הביתה. אחרי כמה שעות שלח רבינו לקרוא שוב לסופר ואמר לו שנמלך בדעתו.

הוא לא רוצה לשלם לו עבור עבודתו בקבלנות בעד הגהת כל הספר או הספרים, כי מצא עכשיו הזדמנות שיוכל לקיים מצות עשה שבה משתוקק הוא לקיימה מדי יום ביומו - מצוות בימומו תתן שכרו (פרשת כי תצא כ"ד י"ד - ט"ו) ועכשיו מצא הוא את האפשרות לקיים זאת. על כן הוא רוצה לבטל את ההסכם ביניהם לשלם עבור עבודתו בקבלנות. הסופר יעבוד כל זמן שירצה. רבינו ישלם לו בעד כל שעת עבודה סכום מסוים כפי שיבקש ממנו. בכל יום לפנות ערב לפני תפילת מנחה הסופר יבוא לרבינו כדי לקבל את שכר עבודתו לפי השעות שעבד באותו יום.

מובן שהסופר קיבל הצעה זו בשמחה רבה. פעם רבינו ירד מדירתו אל בית מדרשו שהיה בחצר ביתו, הגיע כבר זמן מנחה והסופר טרם בא. כשהיה כבר רבינו למטה בחצר בא לקראתו הסופר. לרבינו היה מעיל מיוחד שהיה מתפלל איתו. בכל פעם שהלך להתפלל היה מתפלל במעיל הזה. לא היה בכיסו לא כסף ולא שום דבר אחר שאינו דבר שבקדושה. מכיוון שכעת רצה לשלם לסופר, חזר ועלה לדירתו, והביא סכום הכסף לסופר. באופן זה הסופר היה במשך כשנתיים מגיע בכל יום לפני תפילת מנחה לקבל משכורתו לאחר שעשה חשבון כמה על רבינו לשלם. כאשר הסופר סיים את עבודתו חישובו ומצאו כי לפי שיטת תשלום זו, עלה שכרו פי ארבע מהסכום שסוכם בהתחלה! (שאל בחיר ה')

פעם רבינו קיבל מקרובי משפחתו בארץ הקודש אתרוג יפה מאוד בלי פיטם. במדינות אירופה לא היו רגילים ולא ידעו כלל על סוג אתרוג בלי פיטם. אצל פשוטי עם אתרוג כזה היה נחשב לפסול. ביום ראשון של סוכות רבינו בירך בסוכה על האתרוג עם הפיטם ואת האתרוג מא"י בלא פיטם לקח לביהמ"ד לנענועים. בערב ליל יו"ט שני, כשבאנו אל רבינו לשמחת בית השואבה, שמענו שרבינו סובל מכאבים גדולים ביד שמאלו. בזמן שרצה לסגור את הדלת ביד ימין, ידו השמאלית היתה מונחת בין הדלת והמשקוף ע"י ציר הדלת. היד היתה נפוחה. בגלל החג לא היה אפשר לעשות תחבושת כדי להקל על הכאבים. רבינו ערך את שולחנו ברוב עם כבכל שנה בלי שמישהו ירגיש שסובל יסורים, בשמחה גלויה שר עם הקהל, ואמר הרבה ח"ת אחרי כל ה"ט שיר המעלות. כשסיים את עריכת השולחן נשארנו כמה בחורים. רבינו אמר לנו: "חשבת י אחרי שקרה לי הדבר, הרי הקב"ה משלם מידה כנגד מידה. מה אדם יכול לחטא בידו השמאלית? נזכרתי מיד שרמזו לי מהשמיים שלא עשיתי טוב שלקחתי את האתרוג

מארץ ישראל לבית המדרש. הרבה אנשים התפללו שם שאינם מבינים באתרוגים של א"י. הם ראו שהרב מברך על אתרוג בלי פיטם ודבר זה יכול לגרום חילול השם. לכן הזכירו לי על ידי המכה בידי השמאלית שבה לוקחים את האתרוג לא להשתמש בו בפני הקהל, מידה כנגד מידה". מהיום השני והלאה רבינו בירך על האתרוג של ארץ ישראל בסוכה ואת האתרוג עם הפיטם לקח לביהמ"ד. (שאל בחיר ה')

פעם בנו הגה"ק אב"ד מאגענדארף הגיע לעיר קאשוי. הוא נכנס לחדר וראה שאביו עמוד בזויות ובוכה בבכיות עצומות. רבינו לא הרגיש כלל בכניסת בנו לחדרו. לאחר זמן הפסיק מבכיותיו. בנו שאל: "אבא, מה קרה לך שאתה בוכה כל כך?". אביו ענה לו: "התבוננתי שכבר זקנתי ועדיין לא למדתי תורה לשמה". הבו אמר בפליאה: "אבא, לכאורה זה לא מובן. אתה קם משינתך בשעה אחת-עשרה קודם חצות הלילה ולומד ברציפות עד הבוקר. גם במהלך היום אתה לא מבטל מלימוד התורה. אם אדם גדול כמוך יאמר שאינו לומד תורה לשמה, מה יאמרו כל אנשי העולם שהם בוודאי אינם לומדים תורה לשמה?". כאשר רבינו שמע זאת הוא שקע במחשבותיו רגעים אחדים. אחר כך פנה לבנו ואמר: "אין הכי נמי שלא למדתי תורה שלא לשמה, אבל גם לשמה לא למדתי".

כאשר רבינו התמנה לכהן כרבה של עיירת קראלי, הוא ראה לנכון לתקן תקנות בעירכדי שלא יגררו אחר השפעת המשכילים. לצורך כך הרב קבע כי כל ענייניה הרוחניים של הקהילה יוכרעו רק על פיו. גם כבוד בית הכנסת נרמס ע"י שיחות בטלות בתפילה ובקריאת התורה. כשהרב ראה את המצב העגום, הוא עורר על כך בדרשותיו הגלגליות. לחיזוק הענין הוא החליט לשבת בבימת קריאת התורה הגבוהה מרצפת בית הכנסת, כדי שיוכל להשגיח שהשקט יישמר כראוי וכיאה למקום השראת השכינה. פעולות אלו הועילו, כבוד בית הכנסת הורם על נס, והתפילה וקריאת התורה התנהלו בכבוד באין מפריע. באותם ימים החזנים ובעלי תפילה נהגו להתארח בקהילות שונות כדי להרוויח מעט את פרנסתם הדלה ממשכורתם הקבועה בקהילתם. גם בזאת הרב קבע שלא יזמינו אף חזן לקהילה מבלי להיוועץ עמו. גם חזן שהסכימו לו הגבאים, היה עליו להתייצב אצל הרב שיחליט אם רמת ה'ראת שמיים' שלו ראויה לשרת בקודש כשליח ציבור.

לאחר כשנה הגיע חזן לקהילה שרצה לעבור לפני התיבה בשבת קודש. לאחר שעבר את בדיקת הגבאים, וקולו היפה ערב לאוזנם, שלחו אותו אל המרא דאתרא כדי שיקבל את הסכמתו. הרב דיבר עם החזן וגילה שאינו ראוי להתפלל בקהילתם. ראש הקהילה שנמנה על הדור הצעיר והעשיר שבקהילה כעס שדעותיו המיושנות של הרב מכריעות בכל דבר בקהילה. אך לא היתה בידו כל ברירה, כי כך הוסכם מראש ונחתם ע"י כל ראשי הקהילה, שכל דבר קטן כגדול יוכרע אך ורק עפ"י הרב. ראש הקהל החליט עם צוות חברים שהתאחדו אליו לרעה, לארגן במוצאי שבת 'מלוה מלכה' באחד מאולמות העיר שלא היו שייכים לקהילה. שם החזן שלא מצא חן בעיני הרב יזמר. ההזמנות נתלו בחוצות. פשוטי העם שלא ידעו באו ליהנות מהסעודה ומזמירותיו של החזן. ראש הקהל שיבח את יכולותיו של החזן, ואת כישוריו המוזיקליים, והוסיף: "לצערינו, לא יכולנו לשמוע את תפילותיו בשבת, וכולם יודעים מה הסיבה לכך! עוד יבואו זמנים בהם לא יתבוזו חזנים טובים כל כך בקהילתנו". דברי ראש הקהל לא מצאו חן בעיני חלק מהקהל. בבוקר סיפר מישהו לרב את מה שאירע. רבינו הבין שיהיו תלמידים שירצו למחות על כבודו. הרב רץ לכיוון ביה"כ שבו נהג ראש הקהל להתפלל וצעק על הבחורים שעמדו בחוץ מוכנים להכות את ראש הקהל שיחזרו לבית המדרש. ראש הקהל לא ידע מכל הנעשה, לא מכוונת הבחורים ולא מהצלת הרב. הוא שב לביתו לארוחת הבוקר. הוא ראה את אשתו במטבח ועל זרועותיה ילדם הקטן כבן שנה.

על הכיריים עמד סיר חלב, כשהבחינה האישה כי הסיר רותח, היא ביקשה מבעלה שיסיר אותו מהאש. כשהוריד את הסיר נתקל בידי אשתו והסיר הרותח נשפך ל"ע על התינוק. הכוויות היו קשות והתינוק נפטר. בתום שבעת ימי האבל הגיע בשבת לבית הכנסת. היתה זו שבת מברכים. בקהילתם קראו לראש הקהל לעליית שלישי. אחר שבירך את ברכת התורה שלאחר קריאת התורה, דפק ראש הקהל על הבימה, וקרא: "התחצפתי נגד רבינו ונענשתי על כך קשות. אני מבקש את סליחתו בפני כל הקהל הקדוש". עוד הוא מדבר וכל הקהל המום, הרב הפסיק אותו ואמר לו: "איך אתה מעז לדבר בשעה שאסור לדבר..."

כ"ז שבט

הגאון הרב אלעזר לעוו זצ"ל מסאנטוב

יום ההילולא - כ"ז שבט

נולד בשנת ה'תקי"ח (1758) בוודיסלב. נקרא על שם סבו, ר' אלעזר מוכיח (שנקרא כך על שם סבו, ר' אלעזר מזלוטשוב אביו של רבי יחיאל מיכל מגמירוב). עוד בילדותו ניכר בכישרונותיו הברוכים ומידותיו המופלאות. בהיותו כבן שמונה שנים בלבד כבר חידש חידושים ודרש בתורה. בהיותו כבן עשר שנים, דבק בו הכינוי 'עילוי', ולא נמצא שום מורה ומלמד שיוכל ללמדו תורה. על כן שלחו אותו הוריו ללמוד אצל סבו, הרב פנחס זליג שהיה הרב המקומי.

התמדתו הייתה מופלאה. יום ולילה עסק בתורה. כח זכרונו היה מבהיל וכל מה שלמד, זכר בעל פה. בגיל שש-עשרה קיבל הסמכה. בהיותו כבן שבע-עשרה בלבד נבחר לכהן כרבה של עיר הולדתו ודיסלב וכראש בית הדין המקומי. בשנת ה'תקל"ח (1778) נבחר לכהן כרבה של העיר פילץ הסמוכה לקרקוב וכיהן בתפקידו זה כעשרים שנה. תלמידים רבים נהרו אליו מכל קצוות פולין. נודע כדרשן מופלג. איש אמת. מעולם לא פנים לאיש. בהמשך שימש כרבה של טריטש וכיהן בתפקיד זה כשנים-עשרה שנים. הקים ישיבה כמאתיים בחורים מופלגים בתורה. בשנת ה'תקע"ב (1813) עבר לרגנשבורג שבבוהמיה והתמנה כרבן של שלושת הערים: רגנשבורג, פילזן וגלטוי.

בשנת ה'תקע"ז (1815) שב לטריטש. בשנת ה'תקפ"א (1821) היה לרבה של מיקולוש בהונגריה. בשנת ה'תצ"ג (1830) עזב את מיקולוש לטובת רבנות העיר סנטוב. בשנת ה'תקצ"ג (1833) התעוורר וכל לימודיו היו מהזיכרון. ענוותן מופלא. מעולם לא כעס על אדם וקיבל כל אחד בסבר פנים יפות. זכה לגילוי אליהו הנביא. נפטר ב-כ"ז שבט ה'תקצ"ז (1837). חי כ-79 שנים. ציונו בסנטוב.

סבא (מצד אביו): ר' פנחס זליג (מח"ס 'עטרת פז' ורבה של וואדיסלבא). **אביו**: ר' אריה לייב (בנו של ר' פנחס זליג, רבה של לאסק ומח"ס 'עטרת פז'). **אימו**: מרת לאה רייצא (בת ר' שמואל כ"ץ מלאסק). **נשותיו**: מרת יטלה יוטה (זיווג ראשון- בת ר' יואל שהיה חתנו של רבי יהודה אריה לייב קאליש אב"ד אמסטרום), מרת רבקה אסתר (בת ר' יצחק אברהם כ"ץ, רבה של פינטשוב ומח"ס 'כתר כהונה'). **מרבותיו**: סבו, ר' פנחס זליג. **ילדיו**: ר' בנימין זאב מווערבוי ובן נוסף.

חתנו: ר' ישעיה בנט. **מספריו**: •שו"ת שמן רוקח •סמא דחיי- דרושים •זר זהב- על המקח והממכר של רב האי גאון •שמן רוקח- חידושי הלכה •יבין שמועה- ביאורים על מאמרי חז"ל •שערי דעה- על שולחן

ערוך יורה דעה • מנחת ערב - דרשות • קונטרס החזקות - ענייני חזקות • תורת חסד • שערי חכמה • עיני העדה.

מימי נעוריו היה ישן כשעתיים בלילה ואם התארכה לו שנתו לא ישן יותר מארבע שעות. גם כשישן לא פשט את מלבושיו משבת לשבת, ולא עלה על יצועו לגמרי, אלא הניח את גופו על המיטה, ורגליו תלויות לו למטה על כיסא. נכדו, הרב שמואל אהרן מינץ זצ"ל, סיפר שדרכו של רבינו בעת הקיצו משנתו, היה מספר מה שחידש בחלומו חידושי תורה, ולפעמים כתב את החידושים הללו שחידש בחלומו בספר. במוצאי יום הכיפורים לא היה אוכל, אלא מיד בגמר תפילת ערבית היה יושב ועוסק בתורה עד הבוקר. בלילה הזה זכה לגילוי אליהו הנביא זכור לטוב.

בשנת ה'תקנ"ד פרצה מלחמה גדולה בארץ פולין, בה נקרעה המדינה בין שלושת שכנותיה: רוסיה, פרוסיה ואוסטריה. היהודים סבלו רבות מכך, כי צוררי היהודים ניצלו היטב את האנדרלמוסיה ששררה. בשצף קצף הסתערו גדודי הצבא על גופם וממונם של ישראל, לשלול שלל ולבוז ביוז, ובכל מקום נטפלו תחילה אל רבני ופרנסי הקהלות, ולקחו אותם בשבי ותבעו הון כדמי פדיון.

פעם אחת בערב שבת קודש התנפלו גדוד של אנשי צבא על העיר פילץ. ראשי הקהל חרדו בבהלה אל בית רבינו, להזהיר אותו כדי שימהר להסתתר מפני המציק. אך רבינו נשאר שקט ושאנן ולא שעה אל דבריהם וישב ללמוד כדרכו והם יצאו מלפניו. פתאום שבו וצעקו בפחד: "מהר רבינו, המלט על נפשך, כי כבר באו חיילי פולין בשערי העיר פילץ, הבה נמלט פן יבולע לנו".

רבינו ישב על כסאו שאנן, ואמר להם במנוחה: "אנוכי לא אירא, כי עוד מעט יעזבו השוללים את העיר עוד טרם יבואו בה, וינוסו בשבעה דרכים". כאשר אמר - כך היה. אחרי שעה קלה, הגיעה הידיעה, שחיילים רוסים דולקים אחרי גדודי פולין. מיד הם נסו בבהלה ובחיפזון גדול, ועזבו את כל אשר להם, ויהי המופת.

בשנת ה'תק"ס רבינו נסע לעיר וויען, לצורך הדפסת ספר. בדרך נסיעתו עבר דרך עיר ניקלשבורג, אשר הייתה עיר גדולה מלאה חכמים וסופרים ובראשם עמד הגאון הגדול מרן מהר"ם בנעט זצ"ל אב"ד דק"ק ניקלשבורג וכל מדינת מעהרין. כאשר שוחח מהר"ם בנעט עם רבינו, השתומם הגאון על עוצם גאוניותו של רבינו, בחריפות ובבקיאות.

מהר"ם בנעט כיבד את רבינו לדרוש בבית הכנסת הגדול בשבת קודש קודם חצות, לא כדרך הנהוג שהאורח ידרוש בשבת לאחר הצהריים. באמצע הדרשה פלפל עם רבינו הגם שלא הייתה דרכו בכך אף פעם. לאחר שסיים את הדרשה פנה לרבינו ואמר: "לא פלפלת עם כבוד תורתו כדי לנצחו, כי ידעתו שדבריו מוצקים ואין לדחותם. עשיתו כן רק כדי להרבות את כבודו ולכבדו".

ענוותנותו של רבינו היתה לשם דבר, כבר בצעירותו שהיה מפורסם לשם ולתהילה בקרב הארץ ברוב חכמתו וצדקותו, ברח מן הכבוד והתנהג בענוות חן, ולא רמה ליבו בפרסום שמו הטוב, התנהגותו היתה בשפלות ובפשטות, וכמעט בכל ספריו חתם "קטן ערך ושפל ברך הצעיר אלעזר".

תואר פניו כמלאך כך שאפילו הנוכרים שאינם בני ברית, התנהגו אליו בכבוד ובמורא, ובעברו בשער העיר או ברחוב, קמו מפניו וברכו אותו ביראת כבוד. גם השרים ופקידי הרשות כבדו אותו ויראו מפניו, הדרת זיו פני קדשו וחכמת החיים שבו, הכניסו מורא בלבבם, ונשא חן בעיניהם והם היו מאשרים את

דבריו וממלאים את בקשותיו. ומעולם לא העיז שר העיר או פקיד לקרוא לרב בעת הצורך כנהוג, אלא היו באים לבית משכנו, ודיברו אליו מתוך הכנעה ודרך כבוד.

בשבתו בעיר מיקאלאש, היה שם גביר אחד ושמו ר' איצק, והוא אירש את בתו לבן עשיר אחד, ונתן החתן לכלה מתנות רבות במחיר קרוב לששת אלפים כסף. אולם אח"כ הסית שדכן אחד את אבי הכלה לעזוב את השידוך ולשדך את בתו לבן עשיר יותר גדול. והבטיח לו שאף את המתנות שכבר קיבלה הכלה מהחתן לא יצטרך להשיב כי גדול הוא בבית השר.

אבל החתן לא נסה ללכת אל שר העיר אלא הזמין את הגביר ר' איצק לדין תורה. וכמובן חרצו הדיינים שצריך להשיב את המתנות לחתן. ענה הגבר ואמר ברוב עזות: "ומה יהיה אם לא אובה לקיים את פסק הדין?" רבינו השיב לו: "החובה על כל אחד מישראל לקבל עליו דין תורה כפי שנפסק".

ר' איצק המשיך והעיז את פניו: "ואני עם כל זאת לא אקיים". לשמע דברים אלו רבינו קם על רגליו ואמר: "שמעני, ראיתי נגידים גדולים נפלו למשכב ואיבדו כל הונם ומתו לאחר מכן בפחי נפש בערום ובחוסר כל". הדברים האלה הלמו את האיש, ומיד התחרט על רוע מעשיו ועזותו, וביקש מחילה ורץ במהירות לביתו, והביא את המתנות והשיבם לחתן.

אבל בכל זאת נגעה בו קללת חכם, כמו שאמרו חכמנו (מכות יא.): "קללת חכם אפילו על תנאי היא באה", ולאחר ימים מועטים חלה העשיר במחלת השחפת ר"ל ונפל למשכב, ואח"כ איבד את כל הונו ורכושו, ולאחר שנתיים ימים מת.

רבינו היה ידוע כפועל ישועות. גם לאחר שנפטר היהודים ואפילו הגויים שהיו צריכים ישועה היו הולכים להתפלל על ציונו של רבינו שסנטוב.

אב"ד סאנטוב שליט"א (הובא בנועם אלימלך - פנינים מובחרים ח' לקראת שנת ה'תשפ"ג), סיפר לבנו: "כדאי הוא רבי אלעזר לסמוך עליו!". הוא גם שמע מאביו ששמע שמספרים שמי שזקוק לישועה הולך על ציונו של רבינו ומתפלל שם וזוכה לראות בעז"ה ישועות. בנו של האב"ד הגיע לפרקן אולם לא מצא את זיווגו.

בחור נוסף היה באותו המצב. כל הצעה שהשדכן הציע לו נפלה לאחר זמן. אב"ד סאנטוב אמר לבנו: "אתה והבחור השני תלכו להתפלל על ציונו של רבינו. תזכו בעז"ה להיות חתנים אחד אחר השני". ואכן לאחר שעלו על ציונו של רבינו הבחור ההוא התארס לאחרונה בשעה טובה ומוצלחת, ובני החתן התארס בשבוע לאחר מכן.

הגאון הרב מרדכי זאב שולמן זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז שבט

נולד בשנת ה'תרס"א (1901) בטיקטין שבפולין (שהיתה אז תחת שלטון האימפריה הרוסית). בגיל שבע נשלח עם אחיו הבכור ללמוד בתלמוד תורה בביאליסטוק הסמוכה. כבר בילדותו התמיד בלימודו. הוא הפציר בשמש ביה"כ והוא הסכים להשאיר לו את בית הכנסת פתוח בלילות. בגיל 12 התייתם מאביו ונשלח לבריסק אל דודו, הרב חיים יעקב שולמן (שימש דיין אצל מרן הרב חיים סלובייצ'יק). בבריסק למד בישיבה קטנה של הרב אלחנן וסרמן הי"ד. בגיל בר-מצווה רצה לעזוב את הישיבה אך הרב וסרמן שכנע

אותו להישאר ולמד איתו בתמורה חברותא את פרק איזהו נשך במסכת בבא מציעא. במלחמת העולם הראשונה נדד לסטויבץ והתארח אצל קרוב משפחה. שם נפגש עם מרן חזון אי"ש. בהמשך התחבב על החזון אי"ש ולמד עמו בחברותא ונעשה לבן בית אצלו. מרן החזון אי"ש לאחר תקופה יעץ לו להצטרף ליישיבה. רבי מרדכי נסע למינסק ונכנס ליישיבת סלובודקה ששהתה שם באותה תקופה. בשנת ה'תרע"ז (1917) עברה הישיבה והחפץ חיים לסומיאץ'. בסומיאץ' הצטרף לשיעורו של החפץ חיים בסדר קדשים למבוגרי הישיבה, והיה מתערב ושואל כאחד הבחורים הוותיקים. החפץ חיים שלחו לשליחויות קודש ומסירת דרשות חיזוק בעירות הסביבה.

בשנת ה'תרע"ט (1919) נסע עם קבוצת בחורים ללמוד ביישיבת סלובודקה ששהתה אז בקרמנצ'וג. בשנת ה'תר"פ (1920) כשהחלו פרעות פטליוורה חזר לבית אמו בטיקטין. כשהגיע לשם חלה והיה בסכנת חיים. קיבל על עצמו לחזור ליישיבה מיד כשיחלים. לאחר שהבריא נסע לסלובודקה. שם נחשב לעילוי והיה ממקורבי הסבא מסלובודקה. בשנת ה'תרפ"ד (1924) עלתה הישיבה לחברון. שם יחד לו חדר בעליית הגג שם היה לומד ברציפות בהתמדה כבר משלוש לפנות בוקר ונחשב לסמל ההתמדה ביישיבה. בשנת ה'תרפ"ז (1927) לאחר פטירת 'הסבא' חזר לסלובודקה. בשנת ה'תרצ"א (1931) עלה לישראל והתגורר במשך חצי שנה בתל אביב. לאחר מכן חזר לליטא ומשם לסלובודקה שם הסתגר בעליית גג ולמד. בשנת ה'תרצ"ה (1935) החל למסור שיעורים ביישיבת סלובודקה. בשנת ה'תרצ"ט (1939) כשחלה חמיו, לקח על עצמו גם את העול הכלכלי של הישיבה ונסע לארצות הברית לגייס כספים. כשהיה בארצות הברית פרצה מלחמת העולם השנייה. רבינו נשאר שם ופעל למען יהודי אירופה. במהלך המלחמה המשיך לדאוג ליישיבת סלובודקה. שלח כספים לכולל אברכים שייסד חמיו בירושלים. בכל תקופת המלחמה נשארו אשתו ושלושת ילדיו בקובנה ועד לאחר תום המלחמה לא ידע מה עלה בגורלם. בשנת ה'תש"ו (1946) עלה לישראל ועזר לחמיו לפתוח את הישיבה מחדש בבני ברק. נשא בעול הגשמי, בהשגת מימון לבניית ואחזקת הישיבה. לאחר פטירת חמיו שימש כראש ישיבת סלובודקה בבני-ברק. השתדל לברוח מפרסום וכבוד. נפטר ב-כ"ז שבט ה'תשמ"ב (1982). חי כ-81 שנים. ציונו בבית הקברות שומרי שבת, זיכרון מאיר בני ברק.

אביו: ר' שמחה שמואל (מראשוני ישיבת סלובודקה, מתלמידי ישיבת קלם ומלומדי הכולל בנובהרדוק של הרב יחיאל מיכל הלוי אפשטיין). **אשתו:** מרת חיה מרים (בתו ר' יצחק אייזיק שר, ראש ישיבת סלובודקה). **ילדיו:** בנו ר' צבי. בתו: מרת אסתר רבקה (נישאה לר' עמרם יצחק זקס). בת נוספת נישאה לר' משה הלל הירש. **מרבתינו:** הגאונים אביו, ר' שמחה שמואל, ר' חיים יעקב שולמן, ר' אלחנן וסרמן הי"ד, ר' נפתלי טרופ, ר' ישראל מאיר הכהן (מרן החפץ חיים), ר' נתן צבי פינקל (הסבא מסלובודקה), ר' דוד רפפורט (מח"ס 'מקדש דוד'), ר' חיים עוזר גרוז'נסקי ור' חנוך אייגש. **חברותא:** מרן ר' אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש). **מספריו:** אור הצפון - שיחות מאת רבו הסבא מסלובודקה.

פרסומה הרב של ישיבת סלובודקה שבבני-ברק הקנה לה שם בכל העולם, מה שהיה יכול להקל רבות על מצבה הכספי. ראש ישיבתה רבי מרדכי שולמן יישר את מידותיו ועידנם כך שפעמים רבות עמדו בסתירה להשתדלות העסקנים הדואגים לגשמיות.

פעם עשיר גדול ביקש להשאיר סכום כסף אדיר בישיבה, אך הרב שולמן מיאן. לתמיהת המקורבים הסביר כי הוא ירא שדעותיו המקולקלות של האיש יחבלו בסברות העדינות של התלמידים העמלים בתורה. אם כך לא שווה לו כל התרומה.

הגאון הרב יצחק זילברשטיין שליט"א שהיה תלמיד בישיבה סיפר שביום מן הימים ראה את ראש הישיבה שמח במיוחד. כששאלו לפשר העניין נענה שהיום היא קיבל לראשונה כסף מהביטוח הלאומי ובו יוכל לרכוש מצות וארבעת המינים מכסף ללא חששות, "לכם - משלכם". "כשאני מלמד בישיבה ומקבל משכורות", הרב שולמן תינה את צערו בפני תלמידו הנדהם, "מי אמר שאני ממלא את תפקידי כראוי? אולי סרך גזל במשכורת שבידי? ממון המגיע מביטוח לאומי הוא שלי ללא ספק, ובו אוכל לצאת ידי חובה"...

כאשר מזכיר הישיבה ביקש להדפיס פרוספקט חדש המתאר אחת פעולותיה, הוא ידע כי עליו להיזהר מאוד במידת האמת. כולם עוד זוכרים יאות כמויות ה'בלאנקים' [ניירות רשמיים של הישיבה] שנזרקו ולפח האשפה לאחר שהגרפיקאי הוסיף באיור בניין הישיבה שתי עצים מימינו ומשמאלו. "מפנקסים כאלו, שיש בהם ריח של שקר, לא תרוויח הישיבה מאומה, רק תפסיד מזה". לא עזרו טענות ומענות, הפנקסים נשלחו להשמדה. כעת המזכיר בא להדפיס דף מידע על עליו הנשמח שהישיבה מעניקה לתורמיה הקבועים לאחר מאה ועשרים שנותיהם. הוא זוכר שראש הישיבה כבר מחק את ההתחייבות ללימוד משניות ולאמירת קדיש "עד ביאת גואל צדק" ובמקומם הציב תנאי המדבר על "עד עשרים שנה ממועד הפטירה". לאחר שדקדק בנוסח ולא מצא פגם שלח את הפרוספקט לדפוס. לאחר זמן ראש הישיבה נתקל בפרוספקט שכזה ועינו החדה עברה על שורותיו במהירות "יש לתקן את הנוסח" חתך בפסקנות. המזכיר נטל לידי את הדף ותוך שהוא מנסה להבין מה הבעיה. הרב שולמן אמר: "כתוב כאן שהיארציית של התורמים נשמרים באמירת קדיש ולימוד משניות. מישהו עלול לחשוב שאומרים קדיש על כל נפטר בפני עצמו. עלינו להדגיש שהיארציית נשמר על ידי אמירות קדיש 'כללי' ולימוד משניות". המזכיר, שהכיר את ראש הישיבה זמן רב אפילו לא ניסה להתווכח. הוא ידע שבענייני ממון זהירותו של הרב שולמן מופלגת ביותר ולא ניתנת לערעור. הוא מיהר לחדרו להכין פרוספקט חדש. לאחר שסיים את העבודה הוא הדפיס עותק דוגמה לרב שולמן, לאישור. הרב קרא והניד את ראשו לשלילה. מה עכשיו? "בראש העמוד מעוטרת הפסוק 'נר ה' נשמת אדם'. יש להשמיט את הפסוק כדי שלא יבוא להיעדר גניזה ולבזיון". המזכיר שוב הוריד את הפסוק והביא טיוטה חדשה לעיונו של ראש הישיבה כשהפעם המזכיר נטל עמו ממקורביו, שגם הם יראו את דקדוקי ההלכה המופלאים הנעשים כאן.

שוב עיין ראש הישיבה בדף המודפס, והעיר בחוסר שביעות רצון: "השער שמהווה מסגרת לכיתוב מעוטרת בנרות דולקות. מישהו עוד עלול להבין שאנו מדליקים נרות לעילוי נשמות של התורמים. יש להשמיט את הציור". לפני שירד השליח לבית הדפוס ראש הישיבה עיין שוב בטופס המתוקן וביקש להעיר: "מהנוסח כאן יכול להישמע שאנחנו שומרים על יום פטירת התורמים ובני המשפחה פטורים מזכירת היארציית של קרוב משפחתם. כדאי להוסיף גם הקרובים מחויבים לשמור את היארציית..."

מזכיר הישיבה הלך לבית הדפוס ומסר את הפרוספקט המחודש של ישיבת סלבודקה. המדפיס עמד תוהה למראה הדף הפשוט והריק-למחצה מעיטורים: "מה רואים כאן?", תמה. "את האמת השיב המזכיר מיניה וביה... (הסיפורים מעובדים מתוך "כי אם" - מאמר לדמותו של הרב שולמן)

הרה"ק האדמו"ר הרב נתן דוד רוזנבאום מזוטשקא זצ"ל

יום ההילולא - כ"ח שבט

נולד כבן זקונים ב-ג' סיוון ה'תש"ה (1945) בדוורוהי שברומניה. מילדותו ניכר כי לגדולות נוצר בשקידתו בתורה הקדושה, בהתמדה מופלאה, ביראת שמיים, במידות נאצלות וברגישות נדירה לזולת. כשהיה בן שלוש שנים בליל הסדר כאשר פתחו את הדלת לאלהיה הנביא שאל בתמימות: "מי היהודי שנכנס?", אביו הק' היסה אותו ואמר: "לא כל מה שרואים צריך לספר". בשנת ה'תש"ח (1948) הוריו עברו להתגורר בקראון הייטס שבברוקלין. למד בישיבת 'צעהלים' ובישיבת 'שערי יושר' בניו-יורק. לאחר תקופה קצרה התמנה למנהל הרוחני של ת"ת בעלזא בויליאמסבורג. הקים ת"ת וישיבה 'גדיל תורה' של חסידי גור בבורו-פארק. ב-כ' סיוון ה'תשל"ג (1973) נפטר הסבא, ר' איתמר מנדבורנא, ואביו ביקש לעלות לארץ. רבינו שעשה חיל בתפקידו בת"ת, החליט לעזוב את הכל ולעלות עם אביו, מתוך מסירות נפש לכבוד אב, למרות שה'בית ישראל' מגור התחנן אליו שיישאר למען עתיד הת"ת. בארץ ישראל התחיל לשמש כמנהל הרוחני בת"ת דושינסקיא ות"ת סערט ויז'ניץ בבני ברק.

ב-י"ד תמוז ה'תש"ס (2000) אביו נפטר ורבינו התחיל למלא את מקומו כאדמו"ר השני של חסידות זוטשקא בבני-ברק. המשיך במפעל 'שונה הלכות', שבמסגרתו נבחנו מדי חודש על שו"ע ומשנה ברורה הלכות שבת. יסד מחדש במסירות נפש את כולל ה'ל' שבת שאביו ייסד. ענוותן. כל ימיו, ייחס בענווה יתירה כל דבר לאביו הגדול וכך אמר: "הישועות והברכות, הכל מכוחו של אותו זקן". היתה לו אהבת ישראל עצומה. הצליח לקרב יהודים רבים לתורה ולחסידות. את מעשי החסד שלו הסתיר עד כמה שניתן. גאון בתורה. כל מי שדיבר איתו בלימוד, בכל נושא שהוא, ובכל מקום על פני הש"ס והשו"ע, ראה את בקיאותו העצומה בכל מכמני תורה. סבל כל ימיו וידע חולי ומכאוב, במחויבי לב. במהלך השבעה נשמעו מאות סיפורי הוד על רבינו שאותם הסתיר בחייו. בעל רוח-הקודש. נפטר במוצאי שבת, כ"ח שבט ה'תשע"ט (2019). חי כ-74 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים סמוך לאוהל אדמו"רי נדבורנא. על פי צוואתו, ארבעת בניו המשיכו את דרכו כאדמו"רים בחסידות זוטשקא. בנו ר' אשר ישעיה מילא את מקומו בבני-ברק.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' איתמר מנדבורנא. **אביו**: האדמו"ר רבי יצחק אייזיק. **אימו**: מרת חנה (בת ר' נתן דוד הכהן הולנדר - רבה של אמסנא שבגליציה). **אשתו**: בת האדמו"ר ר' מרדכי גולדמן מזוועהיל (מח"ס 'יקרא דמלכא'. נישא בשנת ה'תשכ"ו). **מרבותיו**: אביו, האדמו"ר ר' יצחק אייזיק, ר' יצחק דוב קופלמן (ראש ישיבת 'שערי יושר' בניו-יורק). **חברותא**: הגאון ר' משה ניישלוס (אב"ד סרדהאלי ורבו של שיכון סקווירא בארה"ב). **בניו**: האדמו"ר ר' אשר ישעיה (ממלא מקום אביו בבני ברק), האדמו"ר ר' גדליה משה (האדמו"ר זוטשקא אמסנא בבני ברק), האדמו"ר ר' שלמה (מרבני ישיבת טשעבין. האדמו"ר מזוטשקא בירושלים), האדמו"ר ר' מרדכי (האדמו"ר מזוטשקא במונסי). **חתניו**: המשפיע החסידי ר' אברהם אלימלך בידרמן, ר' יעקב ישעיה זאב גראס (רב בית המדרש האלמין בביתר), האדמו"ר ר' חיים לייפר (האדמו"ר מטמשוואר אלעד), ר' מנחם קאליש (האדמו"ר מאמשינוב ארצות הברית).

ת"ח אחד שהגיע לנחם סיפר: לפני עשרות שנים אובחנה אצלי פריצת דיסק. אושפזתי בבית-הרפואה תל-השומר. אחד הרופאים הגיע אלי ואמר: "אורח חשוב הגיע לבקר אותך". לפתע הווילון הוסט ורבינו זצ"ל נכנס לחדר, עם חיוכו שובה הלב, מתעניין במצבי ולאחר מכן מודיע: "הבאתי לך לכאן רפלקסולוג מעולה שיטפל בך"... כל כך היה אכפת לו ממצב בריאותי, עד שהשקיע מאמצים גדולים וחיפש את איש המקצוע שיוכל לעזור לי. לא יאומן! אחרי שהשתחררתי מבית הרפואה, כאשר הרבי היה פוגש אותי, הוא תמיד אמר לי: "תזכור את הקשיים והסבל שהיו לך שם בבית הרפואה. תודה לה' יתברך שאתה בריא..."

אחד הבנים מספר שפעם חבר שאל אותו: "מה אביך עשה היום בתל אביב?". לא ידעתי מה להשיב לו והחלטתי לשאול את אבא, אבל הוא העדיף להתחמק. כשלחצתי עליו, התברר, שמדובר ביהודי חולה שגר בבני ברק והיה צריך לעבור טיפולים אצל רופא בתל אביב. מכיוון שהרבי ידע שהוא לא יסע לבדו מסיבות שונות, הזמין מדי שבוע מונית על חשבוננו ולקח את החולה אל הרופא בתל אביב. במהלך הטיפול הרבי שהה מחוץ לבית הרופא, ממתין עד לגמר הטיפול. כך נהג במשך תקופה ארוכה.

הרה"ג רבי יצחק דיין, אחד מרבני חולון, סיפר: פעם נסעתי עם הרבי לליז'נסק וישבתי לצידו במטוס. במהלך הטיסה נרדמתי. אחרי שהתעוררתי מצאתי את עצמי 'מונח' על הרבי. התברר לי שכך היה לאורך כל השעות שישנתי... אין ספק שהדבר לא היה נוח לרבי, אבל הוא לא עשה שום תנועה כדי 'להוריד' אותי ממנו... לא די בכך, אלא מיד כאשר התעוררתי הגיש לי דברי מאכל וביקש שאטעם...

בימי ה'שבעה' הרה"ח ר' יעקב גולדברג, ששימש כמלמד בת"ת גור בניו-יורק, הגיע לבית האבלים. הוא סיפר על דבר מפעים שאירע בעת מבחן שנערך בחיידר. הרבי ששימש כמנהל רוחני נכח בעת המבחן. בתום האירוע אחרי שכולם התפזרו, הרבי רמז לאבא של אחד הילדים שיגש אליו. "תיגש בדחיפות עם הבן לרופא שמתעסק ברפואת המוח", אמר. האבא לא הבין מה רוצים מהבן שלו. "הילד שלי בריא לחלוטין", אמר. "אני מייפץ לך שתיגש איתו לרופא", הרבי חזר על דבריו. האבא מיהר לעשות כדברי הרבי. מה התברר? במוח של הילד היה גידול, ואלמלא היו ממתנינים עוד זמן-מה, יתכן שלא היה ניתן להצילו. לאחר מעשה האבא ניגש לרבי והודה בדמעות על העצה המופלאה. הרבי נשמע כמתנצל: "אל תחשוב שיש לי רוח הקודש. בעת המבחן שמת לי לב שדיבורו של הבן נקטע מדי פעם. ראיתי שזה לא גמגום אלא משהו פנימי יותר שמגיע מהמוח, לכן אמרתי מה שאמרתי". היתה זו יותר מכל, סיים הרב גולדברג, אבחנת הלב של הרבי. הוא היה בבחינת ליבן של ישראל, והצליח לחדור אל הלבבות של התלמידים. מכיוון שהיה בפנים, ידע מה שמתרחש שם...

לא פעם היה ניתן לראות את רבינו סוחב סלים כבדים ברחוב. התברר שאלו היו סלים של אנשים מבוגרים. כשהרבי ראה אותם הציע את עזרתו ונשא את המשא הכבד עד לפתח ביתם. (הסיפורים הנפלאים על מידותיו של הצדיק מעובדים מתוך 'קול ברמה')

רבינו נהג להדר לעצמו לקחת להושענות מורביות של ערבה ארוכים. בשנת ה'תשע"ה שכחו לקנות לרבינו את הערבות, אחד מאנ"ש שידע על ההידור, גמר אומר להביא את הערבות לרבינו בכל מחיר, והיות שהשעה התאחרה, ולא היה מאין להביא, נסע בעצמו בליל הושענא רבה לקטוף את המורביו. שמח רבינו מאוד לקראתו והודה לו על טירחתו. הלה נוכח לדעת שהשעה כשרה לכך, וביקש את ברכת

רבינו לזכות לזש"ק לאחר שעברו כבר עשר שנים מנישואיו, ועדיין לא נפקד בפרי בטן. רבינו נענה ואמר שערבה בגימ' זרע ובעז'ה יזכה לזש"ק. כעבור שנה בדיוק נולד לו בנו בכורו. בשמחת הברית שנערכה באיסרו-חג סוכות ה'תשע"ו שימש רבינו כסנדק. באותה שנה ה'תשע"ו, אברך אחר רכש שעברו ארבע שנים מנישואיו את הערבות עבור רבינו, וזכה גם הוא שלתקופת השנה נולדה לו בתו הראשונה.

אחד מתלמידי רבינו סיפר: למדתי בת"ת סערט ויז'ניץ בבני ברק, בימים ששימש רבינו כמנהל רוחני. באחד הימים ניגש רבינו לאבי ואמר לו שעליו לקחת אותי לבדיקות שמיעה. אבי תמה מאוד כי מעודו לא נתקל בבעיית שמיעה אצלי. בתקופה ההיא אומנם התעוררו אצלי בעיות מסוימות, אך כל האבחונים לא העלו דבר. אבי החליט לציית לדבריו. לחרדתו נאמר לו שאני נמצא רח"ל נמצא על סף חירשות. הוא קבע במהירות תור לניתוח באיכילוב, וכך זכיתי להציל את חוש השמיעה. לא היה זה מופת דייקא אצל רבינו אלא שניתן בחושים חדים. ברוב מסירותו לתלמידים, היה קולט כל שינוי קל אצל התלמיד, ואכן אני חייב על זה הכרת הטוב מרובה לרבינו.

כל מי שבא בשעריו של רבינו ידע שאצלו לא היה קיים מושג של 'חשבונות', 'נגיעות', 'אינטרסים' ודומיהם. גם את טובת עצמו לא העמיד לנגד עיניו, מעולם לא הבין המושג 'חסידים שלי' וכו'. מסופר על אחד מבחורי אנ"ש שזכה לקרבה יתירה מרבינו. משנות ילדותו גדל בסביבת רבינו שהרעיף עליו חיבה. כאשר הגיע זמנו לעלות לישיבה גדולה נכנס לרבינו לשאול בעצת קודשו. רבינו אמר לו: "הנה בירושלים עיה"ק קיימת ישיבה פלונית, שלאחרונה עלה לכהן האדמו"ר בנשיאות אחר פטירת אביו. האדמו"ר ההוא נודע לירא שמיים מרובים. על כן שמע לעצתי, והיכנס לישיבה זו, וכך תזכה גם כן להצטרף ולהימנות על חסידיו" ... (למעשה נשאר הלה דבוק ברבינו, אך מוסר ההשכל הנלמד ממעשה זה נותר עבורנו לדורות).

רבינו התנהג בפשטות ובהצנע. ר' אהרן ווירצברגר סיפר: "היה זה בשנים האחרונות לחיי רבינו, כאשר כבר היה חלוש ותשוש. באחד הימים באתי כהרגלי לבית רבינו. להפתעתי הרבי והרבנית לא היו בבית. הלכתי לביהמ"ד אולם רבינו לא היה שם. התחלתי לדאוג לפשר היעלמותו המסתורית. חששי גבר לאחר שיצרתי קשר עם בני המשפחה והם לא ידעו מאומה. כעבור מספר דקות עצרה מונית ליד הבית. רבינו ולהבחל"ח הרבנית יצאו ממנה. כאשר התעניינתי מהיכן הגיע, ענה בפשטות: "נסעתי עם הרבנית לרופא שיניים". מעובד מתוך 'שחרית' העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי

הרה"ח ר' אברהם דוד חיימוביץ הגיע ביום האחרון של ה'שבעה', הוציא מכיסו שקית קטנה, וביקש מהאבלים את רשות הדיבור: "בהיותי כבן 12 ו-8 חודשים למדתי בישיבה קטנה. לבשתי מעיל חליפה חסידי. יום אחד שברתי את ידי, ונאלצתי ללכת במשך תקופה ארוכה כשהיד נתונה בגבס, וכדי לקבוע את היד ולסייע לה שלא תזוז, וכן להקל על נשיאת היד, הצמידו, 'מתלה' לבן שהיה מחובר לצוואר. כשהלכתי בשבת להתפלל בביה"מ של האדמו"ר, הבחין הרבי זצ"ל שאינני נושא עימי את המתלה, אלא הנני מצמיד את היד אל הגוף".

"הרבי, ברוב ענווה, ניגש אלי, ליטפני בחום, ושאל: 'היכן המתלה?'. אני הקטן השבתי, שכיוון שהמתלה בצבע לבן, והמעיל חליפה בצבע שחור, הרי הוא מבליט בצורה יתירה את הגבס ואני מתבייש בכך ... מה שקרה עכשיו הוא פשוט בלתי ייאמן. הרבי קרא לי להיכנס לחדרו. שם הוא מוציא את אחד מבגדיו,

שולף ממנו את הגרטל השחור ו...קושר אותו (בקשר המותר בשבת) על הגבס ואומר: 'הנה עכשיו כבר לא תצטרך להתבייש, כי הגרטל והחליפה שלך הם באותו צבע'. המספר, פורץ בכי. אדמו"ר מפורסם, הנושא בתואר של 'אדמו"ר מזוטשקא', וצדיק נשגב שעולמו מצוי במושגים עליונים, מכניס את עצמו לעולמו של נער צעיר, לפני בר-מצווה, כשאינו מתחשב בעצמו, אלא אך ורק ברצונו של הנער - זו היתה גדלותו. הרב חיימוביץ מספר שלאחר שהשבר התאחה לא ידע האם צריך להחזיר לרבי את הגרטל, או שהוא נתן לו את זאת במתנה. למעשה, הגרטל נשאר אצלי, ועתה באתי לבקש מהאבלים רשות להשאירו אצלי, למזכרת, ולספר מוסר חי, איך צריכים להתנהג בחיים. למותר לציין שהבנים, הגאונים הצדיקים שליט"א, נתנו את רשותם לכך.

חבורת ילדים כבני עשר באה פעם לבית מדרשו כדי להתכונן למבחן. הרבי ישב בחדרו, אבל אוזנו, שהיתה כ"כ רגישה לזולת, שמעה משם, מתוך החדר, את אחד הילדים, שמתוך קולו ניתן היה להבין שהוא קצת חלש בלימודים, ואינו מבין היטב את החומר. הרבי יצא מחדרו וקרא לילד להיכנס אליו. שם ישב ולמד איתו במשך שעה ארוכה את כל החומר עד שהילד יצא בפנים שוחקות ומאושר מאין כמוהו.

סיפר הרה"ג רבי אברהם בן אסולין (המכהן כרב באחד מבתי הכנסת הגדולים בעיר חולון) כי בימי ה'שבעה' שבשנים הראשונות לנישואיו לא התברך בזש"ק, ונהג לפקוד את בניהם של צדיקים כדי להתברך מפייהם. "בפעם הראשונה שפגשתי את אביכם הרבי", סיפר לבנים, "היה זה בחתונה שהיתה בכני ברק. מיד במפגש הראשון ראיתי לפניי דמות של אוהב ישראל גדול, וכאשר אמרתי לו שהנני מבקש ברכה לזש"ק, התייצב הרבי על עמדו, ואמר לי בטון שאינו משתמע לשתי פנים: "אל תחשוב שאתה תיפטר ממצוות ושננתם לבניך!". הדברים הללו עודדוני במאוד וחיזקו את ליבי. בסופו של דבר זכה ברוך השם הרב בן אסולין בזש"ק, ומספר שהרבי - היה מראה לו מדי פעם ששמו כלול ברשימה של הזקוקים לישועה שהוא - מתפלל עליהם תמיד. (הסיפורים הנפלאים על מידותיו של הצדיק מתוך 'קול ברמה')

רבינו נולד ברומניה, שם היו הוריו בנדודיהם לאחר תום מלחמת העולם השנייה. הולדתו הפלאית, היתה לאחר חלום מפעים של אמו הצדקנית מרת חנה ע"ה. כעשר שנים לאחר שנולדו יתר ילדיה, חלתה במחלה קשה והיתה בסכנה גדולה. בעת ההיא, זמן מלחמה, אי אפשר היה להשיג רופאים, ולא שירותי רפואה, והיא היתה בסכנת חיים גדולה. במפתיע, התגלה אליה בחלום, אביה, הגאון הצדיק רבי נתן דוד הכהן הולנדר זצ"ל, רבה של אמסאנא שבגליציה, ואמר לה שהיא תבריא, ועוד יהיה לה בן שיישא את שמו. וכך היה, ולשנה אחרת נולד בנה, שנקרא אכן על שם אביה, נתן דוד.

ענוותנותו הבלתי-נתפסת התבטאה גם בכך שלמרות מעמדו כאדמו"ר, והגם שהיה מדובר בבית מדרשו-שלו, לא תבע לעצמו מאומה, והתנהג ממש כאחד האדם. סיפר הרב פנחס דימטמן שכאשר הרבי קם מה'שבעה' על פטירת אביו, ה'נחל יצחק', 'שאלתי אותו באיזה מניין הוא מתכונן להתפלל ולעבור לפני התיבה? הרבי אמר לי במין פשטות טבעית שכזו, שבבית המדרש שלו הוא לא יכול להתפלל, כיוון שיש שם 'חיוב' קבוע, ובשום אופן הוא לא ייקח ממנו את הקביעות הזו".

"לא יכולתי להירגע למשמע הדברים", מספר הרב דימטמן, "הרי מה יש דבר טבעי יותר מזה, שכשהרבי עצמו צריך להתפלל בשנת-האבל על אביו, על כולם מוטלת החובה לפנות לו את העמוד, ולחפש להם מקום אחר! אבל הרבי עצמו בכלל לא נתן לעצמו אופציה שכזו. תמיד היה אומר, שהעילוי-נשמה

היותר-גדול לנשמת הנפטר יהיה אם הבן יותר על העמוד. וכך ציווה גם לבניו-אחריו. בצוואתו שהותיר אחריו כתב בין היתר: "ועוד דבר חשוב מאוד, לא לריב ולהקפיד על העמוד, ולפעמים יש אחד חיוב של יארצייט וכדו'. ואם מוותרים לו - הרי זו עליית נשמה גדולה ביותר".

בימים שלפני חג הפסח יצא מביתו עם חבילה גדולה תחת ידו, וביקש מאחד מנכדיו הקטנים שיבוא עימו. כשהגיעו לבית אחד, אמר הרבי לנכד שיעלה ויניח את החבילה ליד דלת פלונית, ויברח משם כמה שיותר מהר... שלא יראו אותו... הייתה זו כמובן חבילה של קמחא דפסחא שהביא למשפחה עניה, ועשה זאת בהסתור ובהצנע, שאף אחד לא יידע. ברם, כמה מבניו באו אליו בטרוניה: "אבא, הרי דקות ספורות לפני שמסרת את הקמחא דפסחא הזו לנכד הקטן, למדנו איתך בבית המדרש, ומדוע אפוא לא השתמשת בנו כדי להעביר את החבילה? למה לקחת את הנכד?". הרבי סירב להשיב ולהסביר את העניין. 'אבל אנחנו הבנו מעצמנו, שאבא עשה זאת כך כדי להסתיר את הדבר עד כמה שאפשר. ולכן השתמש בנכד הקטן, שעדיין לא מבין הרבה, ומן הסתם לא ראה אפילו את שם המשפחה על הדלת, וגם לא - יספר אחר כך את המעשה לאף אחד. אילו אנחנו היינו עושים זאת, היה הכל אחרת... פשוט וברור שהנהגתו זו של דאגה ומסירות לזולת היתה גם בתוך ביתו. (הסיפורים הנפלאים על הצדיק מעובדים מתוך 'קול ברמה')

אמונתו האיתנה של רבינו בבורא עולם, ובטחונו המוחלט בקב"ה, היו תדיר מקור השראה גם לכל הסובבים אותו, כאשר בשנת תשס"ט אירע מפנה לרעה במצב בריאותו של רבינו, שהוגדר כחולה סכרת. כל הרופאים קבעו פה אחד כי יש לקטוע מאצבעות רגליו. המקורבים נדהמו לראות את גודל אמונתו ושלוות נפשו של רבינו, כשהודיעו לו את הנתונים לא הגיב על כך במאומה, ושום שינוי לא ניכר בהבעת פניו, לבסוף בחסדי שמיים זכה לניסים גלויים לאחר שאחות הביאה אצות ים והצליחו להשיב את מצב רגלו לבריאותה.

דבקונו של רבינו בבורא עולם היתה כה עזה, עד שהיה סמוך ובטוח שלא יקרה לו מאומה כאשר ידבק בהנהגות קדשו כמימים ימימה גם בתקופת חוליו, ישב אז רבינו אצל הרופא לאחר שנוקק לאינסולין ותרופות אחרות למחלת הסכרת שלקה בה. הרופא פירט לפניו אלו מאכלים מזיקים לבריאותו ועליו להינזר מהם, ענהו רבינו "אכן כדברייך אעשה, אך בשבת קודש אנהג כמקדם, ובעז"ה לא יאונה לי כל רע!" ואכן בשבת קודש לא שינה רבינו במאום מהרגלו הקדוש, ולפלא היה שבבדיקות שנערכו לו לאחר מכן לא חל שום שינוי משאר הימים.

סיפור מפעים סיפר הרב י. מ. ה. מחיפה, כיצד באחד הימים הבחין רבינו בילד שנקרעו מכנסיו, התבייש הילד מאוד מחבריו, רבינו בלבו הרחום ובדאגתו לזולת שם לב מיד למצוקתו של הילד, קרא לו לחדרו, שם נתן לו את המעיל שלו בשביל שיתכסה בו, והוא בכבודו ובעצמו עמד ותפר את מכנסיו של הילד במו ידיו.

רגישותו של רבינו לצורכי הבריות לא ידעה גבולות, והוא דאג לכבודם של נזקקים בצורה המשולמת ביותר. נכדו, ר' משולם זלמן לייפר שליט"א בן קש"ת האדמור מטעמשוואר אלעד סיפר: היה זה בילדותי בימי ערב פסח, רבינו קרא לי לבוא עימו לאחת מהמכירות ויצא בכבודו ובעצמו עימי, יחד גררנו במאמץ ארגזים כבדים מלאים כל טוב לביתו של יהודי שהיה זקוק למתנת בשר ודם, ורבינו כמובן לא זנח

אותו בעת צרתו. במרחק מכתובת הנצרך הורה לי רבינו ללכת לבדי ולהניח את הארגזים בפתח הבית. כששבנו לבית שאלה הרבנית את רבינו: "הרי היו בבית כמה בחורים שכוחם במתנם, ומדוע לקחת איתך דווקא את הילד?". ענה רבינו במתק לשונו: "רציני שלא יוודע אודות היהודי הזה, ולכן העדפתי לקחת עמי ילד רך בשנים, שבוודאי לא יזכור את השם והכתובת של אותו יהודי לאורך זמן".

בהיות רבינו בשנת האבל על אביו רבינו הקדוש הנחל יצחק זי"ע, מספר הרר שלמה סרולוביץ, אירע פעם שהיו צריכים להמתין למניין. רבינו עמד מחוץ לבית המדרש וחיפש אחר עשירי להשלים המניין, מיהרתי להציע לו שאעמוד אני תחתיו בחוץ לחכות לעשירי, כי אין זה מן הראוי לכבודו להמתין בחוץ. רבינו הביט בי בפליאה, ולא הבין בשום אופן איזו פחיתות כבוד יש בהמתנה למניין, וסירב נחרצות לרעיון. מעובד מתוך 'שחרית' העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי

חותנו הגדול האדמו"ר ר' מרדכי גולדמן מזוועהיל העריצו, והיה קם לכבודו. בהערצה גלויה ומובהקת, היה מכנה אותו: "על פי הלכה", כיוון שרבינו היה מיוחד בידעת ההלכה ובשמירה על כל פרט ופרט על פי דקדוקי ההלכה. באמריקה, ראו בו גדולים וטובים דמות מופת שיכולה להקרין לתוך הלבבות של צעירי הצאן, ולהאיר את עולמם, בתוך החומריות של "ארץ האפשרויות הבלתי מוגבלות". (קול ברמה) ענוותנותו של רבינו היתה לשם דבר, מחוזה מוכר היה לראותו עומד על שפת הכביש ומעביר ילדים מצד לצד, גם באחרית ימיו כשכבר הגיע לשנות הזקנה לא זנח את מנהגו.

היה זה אחר שמחה משפחתית בה השתתף רבינו, ובדרכו חזרה הצטרפו לנסיעה כמה אנשים נוספים, והנה אחד מיושבי הרכב נזקק לרדת בכדי לסדר עניין מסוים, אמר הנהג לרבינו שקודם יסיעו לביתו שלא יצטרך להתעכב חלילה בגללו, אך רבינו ברוב ענוותנותו ושפלות רוחו לא הצליח בשום אופן להבין מדוע לא ירד האיש עכשיו ונמתין לו מעט... בעיניו היה זה פשוט ביותר שכך צריך להיות. (הרב י. ג.)

גם כשהיה רבינו משתמש לצורך חיזוק במדרגה או בהנהגה טובה בה נהג בעצמו, היה מסתיר כלפי מי מכוונים הדברים, פעם כאשר נכנס אליו נער בר מצווה להתברך לפני היכנסו לעול תורה ומצוות, הציע לו רבינו שיקבל על עצמו לא לחלוץ את התפילין לפני סיום 'עלינו לשבח', בכדי לתת תוקף לדברים, הוסיף לומר "הכרתי יהודי שבמשך שישים שנה, לא חלץ מעולם את תפיליו קודם עלינו"... יהודי זה היה כמובן לא אחר מאשר רבינו בעצמו, שלא רצה לספר את הדבר כהנהגה אישית שלו, והסתיר זאת כדרכו.

תלמידים אחוזי געגוע משנים אלו מספרים כשעיניהם מצטעפות בדמעות על תכולת התיק המפורסם, מדי יום השכם בבוקר, נעמד רבינו להכין כריכים מזינים, בכדי להשקיט את רעבונו של ילד שאין יד הוריו משגת, או עבור ילד ששכח את ארוחת הבוקר שלו בבית. וכך היה מורח באהבה ובמסירות אין קץ ממרח טונה על פרוסת לחם, בעבור ילדי ישראל תלמידי הטהורים אותם אהב בכל ליבו.

בחור אחר התייתם מאביו והתקרב לרבינו, וכשהגיע לגיל ישיבה גדולה רצה ללמוד בבני ברק בכדי להישאר בקרבת מקום רבינו, אך רבינו הורה לו שיסע ללמוד בירושלים בישיבה של החוג אליו השתייך אביו ז"ל. הסיפורים למעט הראשון מעובדים מתוך 'שחרית' העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי

הגאון הרב שלמה זלמן סנדר כהנא שפירא זצ"ל

יום ההילולא - כ"ט שבט

נולד בשנת ה'תרי"א (1850) בעיירה נישכיו פלך מינסק. מילדותו נודע לעילוי מופלא. תחילה לימדו הייתה אצל אביו, אשר היה גדול בתורה וכן תשע הקשה פעם לאביו קושיה עצומה, ולא מצא האב תירוץ לקושיה ומרוב התרגשות החל לבכות. (רבינו העיד כי לקושיה זו לא מצא תירוץ כל ימי חייו). כשגדל, עבר לשיבת וולוז'ין ובהמשך עבר לקוברין. בשנת ה'תרמ"ה (1884) התמנה לאב"ד מילטש (מלץ). בשנת ה'תרמ"ח (1887) הקים בה את ישיבת 'ענף עץ החיים'. תלמידים מכל האיזורים - בקיסק, קוברין וממינסק הגיעו ללמוד בישיבה זו. בשנת ה'תרס"ג (1902) שימש כרבה של קרינקי בפולין. בשנת ה'תרע"ה (1914) נדד עם תלמידיו לפנים רוסיה (בעקבות המלחמה). בשנת ה'תרפ"א (1920) עלה לארץ והתיישב בשכונת שערי חסד שבירושלים.

גאון אדיר. ענותן מופלא. רבים פנו אליו ונושעו. התפרסם כצדיק שברכותיו מתקיימות. בקי נפלא ב'בית הלוי'. דאג לגם למצבם הכלכלי והנפשי של תלמידיו. ביתו היה פתוח לרווחה וחס היה על כבודם. נוהג היה להזמין אצלו ללילי שבתות כמה בחורים מהישיבה כדי שלא יבוא ל'הטיית הנר' ובחר רק מאלו הרגילים לאחר בלילה בלימודם. לא לקח שום שכירות מקופת הישיבה. הסתפק במשכורתו הזעומה שקיבל מבני עיירתו. בנוסף החזיק יין בעיירה לענייני שאלות ופסקי דינים היות והוא היה מיראה הוראה. מסור מאוד לבני עיירתו. נפטר ב-כ"ט שבט ה'תרפ"ג (1923). חי כ-73 שנים.

סבא (מצד האב): ר' משה (אב"ד לידה). **אביו**: ר' יעקב (ר' יענקלי וולוז'ינר, ראש ישיבה בלידה). **אימו**: מרת רלקה (בת ר' חיים איצקוביץ מולוז'ין). **בניו**: ר' אברהם דובער (מח"ס 'דבר אברהם'), ר' יעקב (מח"ס 'נאות יעקב'), ר' חיים (אב"ד בעיר גדולה בפרברי גרודנא), ר' יהודה (חתן הגאון ר' מאיר אטלס, נפטר בדמי ימיו). **מרבתי**: אביו, ר' יעקב (היה גדול בתורה שימש כראש ישיבה בעיר לידה), ר' משה סולובייצק (ראש ישיבת וולוז'ין), ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'ק (מח"ס בית הלוי, אב"ד בריסק בליטא - רבינו היה תלמידו המובהק). **חברותא**: הגאונים ר' חיים הלוי סולובייצ'ק, ר' מאיר מיריים (מח"ס המשובר ניר על תלמוד ירושלמי). **מתלמידיו**: הגאונים ר' מנחם מאלטשר, ר' ירחמיאל בורגמאן (אב"ד בנישכיו), ר' משה אליהו רוגוזניצקי מאנליבוק (רב ודיין בליפציג), ר' אלתר מישקובסקי, ר' מרדכי היילפרין מפרוזשין, ר' יעקב קמינצקי (ראש ישיבת 'תורה ודעת' שבברוקלין), ר' איסר יהודה אונטרמן. **מספריו**: 'חידושי הגרז"ס' - על סדר נשים וסדר קודשים.

באותם הזמנים, כאשר בתו של אדם הגיעה לפרקה, המנהג היה שאביה של המשודכת מגיע לשיבת וולוז'ין, פורש בפני הגאון ר' נפתלי צבי יהודה ברלין זצ"ל (הנצי"ב זיע"א) את תכונותיה של בתו, ומבקש שיציע לו שידוך הגון מתוך הבחורים שלמדו בישיבה. באחד הימים הגיע יהודי עם בקשה שכזו. לאחר ששמע הנצי"ב את הנתונים, הפנה את האבא אל ספסל פלוני בישיבה, בו יושב הבחור שלפי דעתו מתאים למשודכת. התקרב האבא לאותו ספסל, וביקש להציץ מקרוב על דמותו של הבחור המוצע. מה גדלה תדהמתו להיווכח שבעוד שהוא אמר לראש הישיבה שבתו היא גבוהה, הבחור המדובר הוא נמוך מאוד, ואם לא די בזאת, הרי שגם הייתה לו גיבנת...

הוא נעלב מאוד מעצם ההצעה, שכן בתו היתה מוצלחת מאוד, ושמה יצא לתהילה, ולפי דעתו של האבא לא התאים לה בחור נמוך, בוודאי לא בעל גיבנת. הבת הייתה מפורסמת מאוד במידותיה ובתכונותיה, והאבא היה בטוח שראש הישיבה מציע לו בחור ההולם את כל הדברים הללו. כל כך נעלב האבא ההוא, עד ש'שכח' שגם לבתו יש מום לא קל, ולא התחשב בטרחת הדרך הגדולה שהיתה לו, ובזמן הרב שבזבז עד שהגיע לישיבה, וארז את חפציו והסתלק מן הישיבה בלי להיפרד מראש הישיבה.

לא חולפים מספר ימים, והנה האבא שוב בשערי הישיבה. הוא ניגש אל ראש הישיבה, ומתנצל על שאירע. הוא מספר שבדרך חזרה החל לחשוב על העניין, ולפתע 'נזכר' שגם לבתו יש מום... היא חירשת... ולכן חשב שאולי דווקא השידוך הזה של הנמוך ובעל הגיבנת יתאים לה... בישיבת וולוז'ין היה נהוג באותה תקופה שהחתן והכלה כמעט ולא ראו זה את זה בטרם נישואיהם, וכך איפוא נערכו האירוסין במהירות אצל הנצי"ב, ונקבע תאריך לחתונה.

והנה, בבוא עת-דודים, לפני החופה, לוקח הנצי"ב את החתן הצידה, ואומר לו שברצונו ליידע אותו שלכלה יש פגם אחד... היא חירשת...

רבינו, שהיה אחד האריות בישיבת וולוז'ין, הייתה רק שאלה אחת ויחידה: "אם הכלה חירשת, כיצד היא תוכל לשמוע את 'הרי את מקודשת לי'?!". רק זה מה שהציק לו... הנצי"ב הרגיע את הבחור, והבטיח שיפתור את כל הבעיות ההלכתיות, ומיד לאחר מכן ניגשו לעריכת החופה ברוב שמחה וחדווה.

לאחר שנפתרה הבעיה ההלכתית, אמור הבחור שמבחינתו דווקא אין כל בעיה לקבל אשה חירשת, שכן בכך תהיה לו אפשרות נוחה יותר להתמיד ולשקוד על פתחי בית המדרש, שהרי חירשותה של אשתו תגרום לכך שלא יכנסו בליבה דברים העלולים להפריע לו בלימודו...

ועוד משפט היה בפיו: "כיצד ניתן לבייש בת ישראל כשרה?! הרי כל המוזמנים כבר הגיעו לחופה, ואם אודיע עתה שאין אני מוכן לשאתה, כמה צער ועוגמת נפש ייגרמו לה!". הבחור היה רבינו בצעירותו, שהפך ברבות הימים למושג של גדלות וגאונות, ושמו הוזכר בדחילו ורחימו, והיו חידושי הולכים מקצה עולם התורה ועד קצהו, ובני הישיבות למדו ושיננו את סברותיו והתפלפלו בפלפוליו.

בנוסף זכה לארבה בנים גאוני-עולם: הבכור, רבי אברהם-דובער זצ"ל, מגדולי הדור ומנהיגו בתקופה הרת-עולם, שהאציל על הדור כולו מרוחו הכבירה, ועיצב את דרך לימודו. הוא נסע ללמוד תורה בוולוז'ין ושם יצא לו שם כעילוי נפלא, והיה מהמקורבים ביותר לגאון רבי חיים סולוביצ'יק. השני, רבי יעקב, היה אף הוא גאון נפלא ואציל המידות, וחיבר את הספר 'נאות יעקב'. הבן השלישי, ר' חיים, התמנה כאב"ד בעיר גדולה בפרברי גרודנא. הבן הרביעי, ר' יהודה, היה חתנו של הגאון הנודע רבי מאיר אטלס זצ"ל. בן זה, שהיה גאון ושלם במידותיו ובכישרונותיו, נפטר בדמי ימיו. לכל זה זכה בזכות שלא בייש את בת ישראל. (מעובד מתוך 'עלינו לשבח').

מעשה היה ורבינו הוזמן לבריסק לברית מילה רבת משתתפים. כשחזר לביתו, היה זה כבר על יד תחנת הרכבת האחרונה שלפני מאלטש נזכר שאולי מבלי משים פגם בכבוד בריסקאי אחד, עורך דין, שנכח בברית המילה. מיד חזר לבריסק ונפגש עם עורך דין זה לברור העניין ולבקשת סליחתו.

חודש אדר א

א' אדר

הרב צדקה חוצין זצ"ל

יום ההילולא - א' אדר

נולד ב-ח' שבט ה'תרל"ו (1876). דור חמישי לרב צדקה חוצין הראשון. מגדולי חכמי בבל (עירק). בצעירותו למד בישיבת מדרש 'בית זלכה'. גאון אדיר הבקי בכל מקצועות התורה בנגלה ובנסתר. חסידא קדישא בקי גדול היה בכל חדרי הש"ס. מוהל. נודע כ"רודף צדקה וחסד", וכמדקדק במצוות. רבים היו משכימים לפתחו כדי להתברך מפיו ולהושע על ידו.

במשך חייו בבגדאד שימש במשך חייו בבגדאד שימש כמוהל מומחה, ויצא לערים וכפרים שונים כדי למול ילדים יהודים, ללא תמורה. כן ייסד שיעורי תורה לתלמידים צעירים, ושכר עבורם מורים. ייסד גם שיעורים למבוגרים, והיה מלמדם בעצמו. סירב לכהן במשרה רבנית, והתנגד להכנסת לימודי חול בתוכנית הלימודים של מדרש תלמוד תורה בבגדאד.

בשנת ה'תרפ"ו (1926) עלה לארץ והשתכן בשכונת גאולה בירושלים, שם הקים בשנת ה'תרפ"ט (1929) את ביה"כ 'שמש צדקה' (ברח' חגי). בהמשך כיהן כדיין בבית הדין של העדה החרדית הספרדית, וראש רבני העדה הבבלית. נפטר ב-א' אדר ערב שבת קודש ה'תשכ"א (1966 חי כ-90 שנים. ציונו בבית-העלמין סנהדריה בירושלים.

אביו: ר' משה. **אישתו:** מרת נעם (בתו דודו ר' אברהם צדקה). **מרבותיו:** הגאונים מרן רשכב"ג חכם ר' יוסף חיים זצ"ל, ר' אלישע דנגור זצ"ל. **מתלמידיו:** הגאונים מרן הרשל"צ ר' יצחק ניסים, מרן הרשל"צ המקובל ר' מרדכי אליהו, ר' יהודה יהושע חיים צדקה (ראש ישיבת 'פורת יוסף'), המקובל ר' סלמאן מוצפי (ראש ישיבת 'בני ציון' בירושלים), המקובל ר' יעקב מוצפי (אב"ד העדה החרדית הספרדית בירושלים), ר' יהושע משה (מח"ס 'קץ הימין' ורב העיר רמת גן). **מספריו:** •מקיץ נרדמים- מוסר •צדקה ומשפט- שו"ת.

רבינו היה חסיד קדוש. בקי גדול היה בכל חדרי הש"ס, ובשולחן-ערוך אורח חיים ויורה-דעה דומים עליו כמונחים בכיסו. ברוב חסידותו ופרישותו היתה לו לרב רגישות גדולה על קדושתן של האותיות העבריות.

הרב לא יכול היה לסבול לראות אותיות עבריות מתגלגלות על הרצפה בין אם מדובר בעיתונים, פרסומים או סתם ניירות שכתובות בעבריות. כך היה מנהגו בשעה שהיה מהלך מביתו לבית-הכנסת שזכה להקים וקרא לו 'שמש צדקה'.

כל פיסת נייר שהיה רואה בה אותיות עבריות היה מתכופף ונוטלה ומניחה בכיסו. כך התהלך לאיטו ואסף את כל אותיות עבריות בדפוס מרובע שניקרו על דרכו. הרב הגאון סלמאן אליהו זצ"ל (אביו של הרב הגאון מרדכי אליהו שליט"א) מצטער מאוד בצער רבו ומורו על השתדלותו מעל ומעבר לשורת הדין בכל הכרוך באיסוף האותיות. יום אחד החליט המקובל הרב סלמאן אליהו זצ"ל כי הוא וילדי השכונה יקדימו את הצדיק הרב צדקה באיסוף האותיות לפני שיצא הרב מביתו ובוזה ימנעו מהצדיק מאמץ יתר, ועל הכל יקיימו את מצוות "וְהִדְרֹתָ פָּנֵי זַקֵּן" (ויקרא יט, לב). מהחלטה למעשה, הרב סלמאן ויתר הילדים התחילו

במלאכת האספה. בסיום המלאכה אחרי שהילדים אספו את הכתבים עם האותיות העבריות, כל שיירי האותיות העבריות הונחו בפח אחר שעטפו אותן בשקית משום כבודן. לאחר רגעים ספורים, נראה הרב צדקה יוצא מביתו והולך, ומביט ימינה ושמאלה אנה ואנה, שמא ימצא אות ברית. כמעט ויצאה אנחה מפיו באין כל פיסת נייר עברית. הילדים נשמו לרווחה הם עשו את מלאכתם נאמנה וחסכו מהצדיק מאמץ רב. הרב המשיך בהילוכו, כשהוא המשיך לתור בעיניו, הנה כבר חלף רוב הדרך וכבר מגיע לצד הפח שם הוא נוהג דרך קבע להניח את כל האותיות העבריות שאסף. לפתע נשבה רוח, אין איש יודע מה גרם לה לרוח תזזית זו שפגעה בפח. הרוח גרמה לכל אותן פיסות נייר שרק לפני דעות מספר הונחו בפח, שיתעופפו ברוח. עכשיו הרב צדקה נראה מרוצה מאוד, עתה היו ידיו עמוסות עבודה והחל מלקט פיסות הנייר על אותיותיהן אחת לאחת. "רצון יראיו יעשה", אמר הרב סלמאן מוצפי לתלמידיו, "מכאן ואילך הניחו לרב צדקה בשיטתו".

הגאון רבי יהודה יהושע חיים צדקה זצ"ל (שהיה תלמידו של רבינו והיה ראש ישיבת 'פורת יוסף') סיפר על דודו הצדיק רבי צדקה חוצין זצ"ל: מעשה שהלך רבינו עם אנשיו מביתו שבבגדד לכפרים רחוקים ושהו בנכר ימים אחדים כדי להתעסק בקצירת חיטים לצורך מצה שמורה בתכלית כל ההידורים. בדרכם חזרה, כששקי יכול הקצירה על החמורים, התקדרו השמיים בעננים. חששו כולם שהגשם יקלקל את התבואה. ירד רבי צדקה חוצין מעל חמורו ואמר: 'ריבוננו של עולם, אם החלטת להוריד גשם, עשה נא שזה יהיה גשם זלעפות ולא ירד גשם חלש'. שאלו אותו: "מדוע כבוד הרב אומר כך?". רבינו הסביר להם: "ראו נא, אם חלילה ירד גשם חלש, נתחיל לחפש היתרים שאולי החיטה לא החמיצה, אבל אם ירד גשם חזק, החיטה בוודאי תחמיץ ולא יהיו חששות לכל מיני היתרים..." כמוכן, מיד לאחר שסיים להתפלל, התפזרו העננים. (מעובד מתוך 'זואת ליהודה')

באחת הפעמים אחד התלמידים של רבינו ביקש להינשא. הוא הדפיס את ההזמנות. ראשונה שם פניו אל רבינו. משהציץ הרה"ג בהזמנה שאל את תלמידו: "אמור נא לי, כמה שילמת עבור ההזמנות?" - "חמש לירות", התלמיד השיב. "ניחא", אמר רבינו כשהוא שלף שטר של חמש לירות ואמר לתלמיד: "הא לך חמש לירות להזמנות חדשות ואת אלה תגנוז".

"וכי מה פסול יש בהזמנות אלה?" - "הזמנות אלה מהודרות הן", השיב רבינו, "אלא שאין אנשים נזהרים כראוי בקדושת האותיות, ולא הייתי רוצה שתבוא תקלה לציבור בגלל הזמנותיך". לא איחר תלמידו לקיים את מצוות רבו וההזמנות הפעם יצאו בכתב מעוגל ולא באותיות מרובעות...

ז' אדר

משה רבנו

יום ההילולא - ז' אדר

משה רבינו (ז' אדר ב'שס"ח - ז' אדר ב'תתפ"ח) היה גדול הנביאים שקמו לעם ישראל. ונשלח על ידי ה' לגאול את בני ישראל ממצרים, והוא הנהיגם ושפטם ארבעים שנה בעת לכתם במדבר לארץ ישראל. משה קיבל את התורה במעמד הר סיני ומסרה לעם ישראל. האמונה בנבואתו היא העיקר השביעי ב"ג העיקרים של הרמב"ם.

משה נולד בז' באדר ב'שס"ח אדר ראשו מרים אחותו הייתה מבוגרת ממנו ב-6 שנים ואחיו אהרון בכ-3 שנים. בעת שעבוד מצרים לאביו עמרם ולאמו יוכבד בעת שעבוד מצרים, וכאשר נולד התמלא הבית כולו אורה נקרא אז טוביה או ע"פ דעה אחרת טוב

בעת לידתו נגזר ש"כל הבן היאור תשליכהו" ולפיכך נשקפה סכנה למשה, למשה נעשה נס והוא נולד שלוש חודשים לפני הזמן, אולם לאחר שלושת החודשים נאלצת אימו יוכבד לשים אותו בתוך תיבת גומא המצופה בחומר זופת ושמה אותו ביאור

באותו היום היה שרב במצרים ובתיה בת פרעה יצאה ליאור עם שפחותיה, כאשר הגיע ליאור היא מצאה את משה בתיבה ומשתה אותו מהמים, מרים אחות משה, ששהתה במקום מיהרה לבוא לבתיה ולהסביר לה מי הוא ולאחר מכן קראה לאימה שתניק את משה, ומלאחר שנתיים הוא נלקח לבית פרעה שם הוא גודל, במדרשים מובא מספר שמות בהם הוא נקרא באותו הזמן ע"י מספר אישים שהם: אביגדור, יקותיאל, חבר, אבי, אבי סוכו, שמעיה בן נתנאל, ובתיה קראה לו "משה" על שכן שהיא משתה אותו מהמים.

תורת החסידות מבואר שמים מרמזים על כוח הגבורה והעלם של הקב"ה והישיבה לכוח החסד והגילוי,, וכך שע"י משתה אותו בתיה מהמים הגיעו עליו שני התכונות האלו]

על פי המסופר כאשר היה משה בן שלוש, הוא הגיע ולקח לפרעה את הכתר, מה שהוביל לחשש אצל חרטומי מצרים שהוא הולך ברבות השנים לנצח את פרעה, הם שמו לפני משה שני צלחות אחת של זהב ואחת של פחמים כדי לבדוק במה יבחר, ואם יבחר בזהב סימן שהוא הולך באמת לכבוש את פרעה, משה בא לגעת בזהב אולם אז מגיע מלאך גבריאל ומוזיז לו את ידו לפחמים וכך הוא ניצל

וַיְהִי בַּיָּמִים הֵהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֶחָיו, וַיֵּרָא, בְּסִבְלָתָם; וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי, מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֶחָיו: וַיִּפְן כֹּה וְכֹה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ; וַיֵּה, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ, בַּחֹל

הרבי לומד מכך שלמרות שמשה היה בבית המלך הוא ירד לעמו, כך גם כן יהודי שנמצא בדרגה גבוהה צריך לעזור לאחרים [למחרת הוא יוצא בשנית והוא רואה שני עברים דתן ואבירם רבים ביניהם, משה מגיע עליהם וצועק על אחד מהם "רשע למה תכה רעך?", והוא בתגובה עונה לו: "מי שִׁמְךָ לְאִישׁ שׁוֹר וְשֵׁפֵט, עָלֵינוּ-- הֲלֹהֲרַגְנִי אִתָּה אִמֹר, כְּאֲשֶׁר הֲרַגְתָּ אֶת-הַמִּצְרִי?!".

משה מבין שהוא נתפס ובורח, במדרשים מובא שמשמה נתפס ע"י שומרי פרעה שרצו לכרות לו את הראש, אולם אז הגיע מלאך ושחרר אותו, משה בורח ומגיע לכוש שם הוא מנצח את בלעם שמלך במדינה ומתמנה למלך כוש במשך 40 שנה, ולאחריהם הוא מגיע למדין, במדין הוא נתפס ע"י יתרו וזורק אותו לכלא, בעת שהותו בכלא מגיעה ביתו של יתרו ציפורה ומביאה לו אוכל.

תקופה משמעותית בחייו העביר במדין, לשם הגיע אחרי שיום אחד יצא מבית פרעה וראה איש מצרי מכה איש עברי מאחיו. משה הרג את המצרי וטמן אותו בחול. ביום אחר רואה משה שני עברים נצים האחד עם חברו, ומתשובתם לנזיפתו, התברר לו שעובדת הריגתו את המצרי נתגלתה. משה חשש שפרעה ישמע על כך ויבקש להמיתו, ונמלט למדין, בראותו לצד הבאר את בנות יתרו, כהן מדין, מגורשות על ידי הרועים, הוא הושיע אותן והשקה את צאנן. בעקבות זאת התקבל משה בכבוד מלכים אצל יתרו, אשר נתן לו את צפורה בתו לאישה.

למשה נולדו שני בנים: גרשום (גרשום: גר הייתי בארץ נוכרייה) ואליעזר (אליעזר: אלוקי אבי בעזורי ויצילני מחרב פרעה).

במדרש מסופר שבזמן שרעה משה את הצאן, ברח אחד הגדיים, משה רץ אחריו ואז גילה את הגדי שותה מתוך בריכת מים, משה הבין שהסיבה שבגללה הגדי רץ היא בשל היותו צמא, והוא מגלה עליו רחמים ולאחר מכן מרים אותו על כתפו והולך, הקב"ה שראה זאת אמר: "יש לך רחמים לנהג צאנו של בשר ודם, כך, חייך - אתה תרעה צאני ישראל"

משה נפגש לאחר מכן עם סנה בוער בהר סיני, בתורה מתואר ש"הסנה בער באש והסנה איננו אכל", בסנה מתגלה אליו השם ואומר לו שעם ישראל סובל ומצרים ו:

ועתה, הנה צעקת בני ישראל באה אלי; וגם ראיתי, את הלחץ, אשר מצרים, לחצים אתם. ועתה לכה, ואשלחך אל-פרעה; והוצא את-עמי בני ישראל, ממצרים

משה בתגובה מנסה לחמוק מתפקיד ומשיב:

מי אנכי, כי אלך אל-פרעה; וכי אוציא את-בני ישראל, ממצרים

בין הקב"ה למשה נפתח ויכוח אודות התמנותו למנהיג ישראל, כשלבסוף משתכנע משה לקבל את התפקיד בתורה להבטחת ה' שיעזור לו ונותן לו מטה המחולל ניסים איתו ישכנע את עם ישראל להאמין בו.

לאחר ששב למצרים, תבע משה מפרעה, בשם ה', "שלח את עמי". פרעה סירב, וניחתו עליו עשר מכות. לאחר המכה העשירית, מכת בכורות, נעתר פרעה לשחרר את עם ישראל שיוצא אל המדבר. לאחר שיצאו בני ישראל ממצרים רדפו המצרים אחריהם אל עבר ים סוף. קריעת ים סוף אירעה ובני ישראל חצו את הים ביבשה. וכל חיל מצרים טבע בים.

לאחר שבעה שבועות מיציאת מצרים הגיע העם בא' סיון ב'תמ"ח להר סיני, שם חנו כדי לקבל את התורה. שלושה ימים קודם מתן תורה שכונו "שלושת ימי ההגבלה", נצטוו בני ישראל להכין את עצמם למתן תורה, ביום השלישי ו' בסיון, נגלה הקב"ה על הר סיני, בהתגלות שלוותה בקולות וברקים ובקול שופר שהתחזק מרגע לרגע.

כאשר החל הקב"ה להגיד את עשרת הדיברות, נפל פחד על עם ישראל והם נסוגו מהר, בעקבות כך מסר משה לעם ישראל את עשרת הדיברות ואת התורה.

לאחר מעמד מתן בתורה עלה משה במשך ארבעים יום לשמים כדי להוריד לעם את לוחות הברית, בעקבות טעות בחישוב, חשב עם ישראל שעברו ארבעים יום ומשה לא הופיע, בעקבות מראה השטן שהראה את דמות משה בענן, חשב עם ישראל שמשה מת ופנה לאהרן שיבנה להם אלוקים חדש, אהרן ניסה לדחות אותם על ידי כך שהציע ליצור אלוקים חדש מכלי כסף למחרת, בתקווה שעד אז יתגלה מש

משה לא זכה להיכנס עם בני ישראל לארץ כנען ומת לאחר שראה אותה מפסגת הר נבו.

משה נפטר בז' באדר יום הולדתו, בגיל 120 שנה. לגבי משה רבינו מובאת דעה בחז"ל סוטה יג, סוף עמוד ב

אשר "לא מת משה", "מה להלן עומד ומשמש אף להלן עומד ומשמש". הרבי ביאר ענין זה באריכות בכמה וכמה מקומות

משה רבינו היה נשיא הדור שתפקידו להעביר את ההשפעה המועברת מהקב"ה, בדוגמת "ממוצע המחבר". "אנכי עמד בין הוי' וביניכם בעת ההיא להגיד לכם את דבר ה'" ז. א. שההשפעה האלוקית שהיא גבוהה לאין ערוך מהעולם בו אנו חיים אינה יכולה להיות נמשכת בעולם ולקיים אותו אילולא אותו ממוצע מחבר, המכונה "איש האלקים" - "מחציו ולמטה איש מחציו ולמעלה אלקים"

בדור הזה, דור השביעי, מקבלת ההשוואה בין נשיא הדור למשה רבינו תוקף מיוחד, היות שזהו הדור עליו הכריז הרבי מלך המשיח שהוא ה'דור האחרון לגלות ודור הראשון לגאולה', מה שמקשר אותנו ביתר תוקף למשה רבינו, שהוא גואל ראשון.

משה רבינו הוא אחד משתי נשמות שנמשכו משמיטה ראשונה, ועל זה נאמר כי "מן המים משיתהו", שהוא נמשך משמיטה ראשונה שהיא שמיטת החסד. שענין משה הוא גבוה מענין זרע אדם וזרע בהמה, ולכן יש בו הכוח להמשיך הדעת באלקות גם בנשמות של זרע בהמה.

עבודתו של משה הייתה להביא לידי גילוי אלוקות בעולם, ושהעולם יהיה דירה להקב"ה, דבר המתבטא בחודש בו הוא נולד, אדר:א דר

במושגי הספירות משה רבינו הוא בחינת חכמה דאצילות.

משה רבינו נקרא בשם רעיא מהימנא, שרועה ומפרנס לישראל את בחינת האמונה.

משה רבינו הוא בבחינת שושבינא דמלכא, לעומת אהרון שהוא בבחינת שושבינא דמטרוניתא.

בדור הזה, דור השביעי, מקבלת ההשוואה בין נשיא הדור למשה רבינו תוקף מיוחד, היות שזהו הדור עליו הכריז הרבי מלך המשיח שהוא ה'דור האחרון לגלות ודור הראשון לגאולה', מה שמקשר אותנו ביתר תוקף למשה רבינו, שהוא גואל ראשון

הרבי מסביר את החילוק שבין משה רבינו לרשב"י, שז' אדר הוא יום תענית

ואילו ל"ג בעומר הוא יום הילולא, שהוא ענין של שמחה

הביאור הוא: בזמן הבית, ועל דרך זה בזמן המשכן שהיה בהיות בני ישראל במדבר, שאז היה גילוי אלקות, "דגננא בעצמו עאל בגנתא" - היה שלימות יחוד קוב"ה ושכינתיה, "יחוד קוב"ה ממש", ולכן לא היה צורך בהיחוד שעל ידי נשמות הצדיקים בעת הסתלקותם, שלגבי אמיתית היחוד דקוב"ה ממש, אין זה עלייה כלל, ולכן, הסתלקות משה רבינו אינה אלא ענין של ירידה.

אך הסתלקות רשב"י שהייתה בזמן הגלות (שהרי כבר הייתה אז גלות רומי) - כיון שאז לא היה שלימות היחוד דקודשא בריך הוא ממש, ואז ישנו רק היחוד שנעשה על ידי נשמות הצדיקים בעת הסתלקותם, "אז גם בחינה זו נקרא הילולא", כמבואר בזהר שאז היו פניו מאירים, שהוא ענין תוספת אור גדול למעלה על ידי עליית כללות עבודתו של רשב"י בעת הסתלקותו.

פרשת תצוה נקראת בסמיכות ל-ז' אדר (ובשנה מעוברת, ז' אדר א') - יום הולדת ופטירת משה רבינו. והנה, למרבה הפלא, זו הפרשה היחידה (לאחר הולדת משה) ששם משה לא נזכר בה כלל. יש שפירשו את

'העלמות' משה מהפרשה כרמז להסתלקותו. אמנם, החסידות מסבירה כי דווקא הפרשה ממנה נעדר שמו של משה היא הפרשה הקשורה ביותר עם עצמותו של משה רבינו:

שם האדם מאפשר לזולת להתיחס אליו – לקרוא לו או לדבר עליו. מצד האדם עצמו אין לשם כל חשיבות, וכשהוא נמצא בינו לבין עצמו אין הוא משתמש בשמו. ההתיחסות לאדם עצמו, ולא רק לשמו, מעידה על התיחסות עמוקה יותר – התיחסות לעצם האדם כמות שהוא, ולא לשם ה'מאיר' ומתגלה ממנו אל הזולת. כך, הזכרת משה רבינו בשם יוצרת מרחק, ומאפשרת יחס רק לחלק הגלוי של נשמתו. לעומת זאת, ההתיחסות הישירה למשה (ללא קריאה בשם) – "ואתה תצוה... ויקחו אליך" – היא פניה ישירה לעצם נשמתו.

בהעלמות שם משה הוא עולה ממציאותו בעולם הזה – בה הוא זקוק לשם כדי להתיחס לזולת – אל שרש נשמתו העליון. בשרש הנשמה העליון, ב'מזל' הנשמה, אין משה מוגדר בשם – זהו ה'אין' של נשמתו, העצם הגבוה מכל יחס והגדרה. אמנם, מכיון שמשה – ככל נשיאי ישראל – קשור בעצם לעם ישראל, אין בהסתלקותו מגילוי ממד השם (= משה) עזיבת הזולת. אדרבה, משה מעלה את העם כולו לדרגתו העצמית. הקשר מודגש בצווי ישראל להביא את השמן דווקא "אליך" – אל משה – אף שלא הוא עתיד להשתמש בו.

"ואם אין – מחני נא"

בוהר נדרשת 'העלמות' שמו של משה מפרשת תצוה כתוצאה מאמירתו "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת", כשבקש מחילה על חטא העגל. "קללת חכם אפילו על תנאי היא באה", ואף שה' נשא את החטא נתקיימה קללתו במקצת, ושמו 'נמחה' מפרשתנו. הוסבר שהעלמת השם מבטאת דרגה עצמית וגבוהה בנשמת משה, ולפי הוזהר משתקפת בכך תגובה לחטא העגל, הכיצד?

בפנימיות, חטא העגל, החטא הגדול והעיקרי בתולדות ישראל, זוקק גילוי מדרגה עליונה, ממנה תמשך עליו מחילה. לשם תיקון חטא העגל צריך ישראל לעלות עד דרגת ה'אין' של הנשמה – דרגה גבוהה ועצמית בה לא פגם החטא – ולהתעצם עמה. כלומר: 'מחית' שם משה מפרשתנו כתגובה על חטא העגל היא עליה לעצם הנשמה – ממנו נמשכת הכפרה לעם ישראל. אמירת משה תתפרש כך: "ואם אין" – אם לנשיאת חטא העגל דרושה עליה לדרגת ה'אין' – "מחני נא מספרך אשר כתבת". ה'אין' אליו מעלה משה את ישראל הוא שרש נשמתם – ה'אין מזל לישראל". שם מתגלה כי לא רק ש"ישראל אף על פי שחטא ישראל הוא", אלא שישראל מעולם לא חטא וכל מעשיו נבעו מדבקות עצם נשמתו בה' וברצונו. זהו הגילוי העיקרי והעצמי שיתחדש בתורתו של משיח.

ובאופן נוסף: על המן נאמר "כיון שנפל פור בחודש אדר שמח שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא היה יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד". עלית משה ב'מחית שמו' היא חזרה ללידתו. מלידת משה עד שמצאה אותו בת פרעה (לאחר שלשה חדשים) לא היה לו שם, ורק נאמר בו "כי טוב הוא". ב"תורת משה" נתחדשו מצוות ועברות, אך בדרגת משה כ"טוב" מתגלה כיצד כל מעשי ישראל טובים תמיד – "אך טוב לישראל".

”ואתה תצוה” – תורה חדשה

פרשתנו נפתחת בשני פסוקים המהווים פרשיה בפני עצמה, שהיא המעבר מפרשת תרומה (– צווי המשכן וכליו) לפרשת תצוה (– צווי בגדי הכהונה). כל 'ממוצע' כולל שני קצוות, השייכים למחובר על ידו מלפניו ומאחוריו. הפסוק הראשון בפרשה מדבר במשה רבינו, ה"שושבינא דמלכא", שתפקידו לקרב לישראל את ה' ולהשרות את שכינתו ביניהם. יעוד זה מתממש במשכן, הנקרא על שם משה – "ויהי ביום כלות משה להקים את המשכן". פסוק זה מתחבר לצווי המשכן בפרשת תרומה. הפסוק השני מדבר באהרן הכהן, ה"שושבינא דמטרוניא", שתפקידו לקרב ולהעלות את נשמות ישראל לקב"ה – דבר הנעשה בהעלאת נרות המנורה, שבפנימיות היא העלאת והבערת נשמות ישראל לה'. הפסוק של אהרן מתחבר, כמובן, לצווי בגדי אהרן ובניו שבפרשת תצוה.

עלה, שעיקר הופעת משה בפרשה היא בפרשיה הפותחת. כפי שהוסבר, הופעת משה ללא שם היא הופעה עצמית, העולה מ"תורה צוה לנו משה", בה יש זכויות וחובות לישראל, ל"ואתה תצוה" – תורת משיח המלמדת שישראל מעולם לא חטאו וכל מעשיהם נבעו מה'אין' בשרש נשמתם, זכים וטובים. רמז לכך שפרשיה זו היא בגדר "תורה חדשה" – יחידה תורנית עצמית ושלמה – בפתחתה וסגירתה: התורה כולה פותחת ב"בראשית" ונגמרת ב"ישראל", וגם פרשיה זו פותחת ב"ואתה תצוה" – העולה בראשית – ונגמרת ב"ישראל"!

תורה חדשה ומשיחית המלמדת שאין חטא בישראל היא 'תורה נשמתית', הנובעת מעצם נשמת משה (ולא נאמרת לו מבחוץ). קריאת משה בשם מגדירה אותו כדמות העומדת מול ה', וכשמשוה עצמו מדבר מתוכו את התורה, אין שמו נזכר – אישיותו 'נעלמת' והוא מיצג רק את השכינה המדברת מתוך גרונו. אכן, בזהר נדרש "ואתה" כיחוד ה-ו, גילוי האלקות, בתוך ה"אתה" של משה. מהגילוי של משה כי בשרש נשמתו מתייחד הקב"ה וכל דיבוריו הם דיבורי ה', הוא מסוגל לגלות זאת גם לגבי כל יהודי, ולברר כי כל מעשי היהודי הם פעולות ה' המתלבש בתוכו ופועל דרכו – לגלות כי "השכינה שורה בישראל".

”ואתה תצוה” – מאמר סתום

המגיד ממעזריטש מציין עוד נקודת יחוד לפרשיה בה דנו, המתקשרת לדברים שהוסברו: בפרשיה זו לא נזכרו דבור או אמירה של ה' אל משה (שלא כלשון הרגילה – "וידבר הוי' אל משה" או "ויאמר הוי' אל משה"). משום כך, אומר המגיד, היחס בין צווי זה לשאר צוויי המשכן דומה ליחס המצוי בעשרת המאמרות בהם נברא העולם – היחס בין ט המאמרות בהם נאמר "ויאמר א-להים", לבין המאמר הראשון – "בראשית ברא א-להים". הגמרא מלמדת כי "בראשית נמי מאמר", אך הוא "מאמר סתום" החסר את לשון האמירה. במאמר זה כלל ה' את כל שאר המאמרות בהעלם, וממנו הם יוצאים ונפתחים לגילוי – זהו המאמר התמציתי עליו נאמר "והלא במאמר אחד יכול להבראות".

כך גם פרשית העלאת הנרות, החסרה לשון אמירה או דבור, היא ה"מאמר סתום" של המשכן, הכולל את עיקר ותמצית ענינו. כיצד? המגיד מסביר שדבור הוא ירידת צווי ה' עד לגילוי מוחלט – דבור מודע וגלוי המנהיג את העולמות ("כ"דבר אחד לדור"). לעומת זאת, אמירה מורה שהצווי עוד מכוסה, ומגיע רק לדבורי הלב (– "לך אמר לבי"). זהו דבור נסתר, "אותיות המחשבה" שמאירות רק לנשמות, אך עדיין בגדר של מחשבה מודעת ומוגדרת. אמנם, ללא לשון דבור או אמירה, הצווי הוא הארה עליונה ועל-מודעת – כזו שאינה מתגלה במודע כמחשבה או דבור. במנורה מתגלה 'מודעות טבעית' של הקב"ה –

פעולה 'ממילאית' של השראת שכינה, שאינה נתפסת בכלי הביטוי הרגילים, זהו עצם גילוי האלקות – ה"מאמר סתום" שהוא תכלית כל כוונת המשכן.

גילוי פלאי זה קשור להעלאת הנרות, ולגר המערבי בו "עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל". כלי המקדש ובגדי הכהונה מיועדים לכפרה, אך המנורה אינה מכפרת – היא מעידה על השראת ה' בישראל, ומגלה שאין צורך בכפרה, משום שכל מעשי ישראל נובעים מהשראת השכינה בנשמתם. מעין גנים בעריכת איתאל גלעדי.

ציפורה אשת משה רבנו

צפורה הייתה אשת משה רבינו

אביה היה יתרו – כהן מדין, שנתן אותה למשה לאישה לאחר שמשה עזר לציפורה ואחיותיה לפתוח את הבאר אותה חסמו להם הרועים, יתרו, שבחצרו היה תקוע המטה, הודיע שמי שיצליח להוציא את המטה מהאדמה יקבל את ביתו ציפורה לאישה, משה הוציא את המטה וקיבל את ציפורה, אותו מטה הוא המטה שעל ידו נעשו כל הניסים בעשרת המכות, קריעת ים סוף ועוד.

בפסוק כתוב על משה "אשה כושית לקח" ומבואר ברש"י כי כמו שכושית בולטת בשחרוריתה כך צפורה בלטה במעשיה הטובים.

בקבלה מבואר כי צפורה הוא אחד משמותיה של השכינה בבחינה העליונה שבה הנקראת לאה. בספרי חסידות המילה ציפור מרמזת תמיד לצדיק שהוא מרכבה לשכינה בבחינתה זו, ועל שם שיש לו כנפיים להתרומם מעל תאוות העולם הזה וקליפותיו.

משה רבנו נמלט ממצרים למדיין לאחר שהרג מצרי ופרעה ציווה להורגו. בדרכו במדיין הוא הציל את בנות יתרו מרועים שתקפו אותן בעת שרעו את צאן אביהם. יתרו נתן למשה רבנו את בתו ציפורה לאישה והיא ילדה לו שני בנים: גרשום ואליעזר. ציפורה נקראה בשם זה משום שטיהרה את הבית מעבודה זרה לפני בואו של משה רבנו, בדומה לציפור שמביא המצורע כקורבן ובכך היא מטהרת אותו מטומאתו. (שמות רבה א, לט)

ציפורה מכונה "האישה הכושית" – "כִּי אִשָּׁה כְּשִׁית לָקַח" (במדבר, יב, א). תרגום ירושלמי מבאר מדוע ציפורה מכונה בכינוי זה ואומר כי כמו שצבעו של הכושי הוא ייחודי ושונה מצבעם של שאר האנשים, כך ציפורה הייתה שונה משאר הנשים ביופייה ובמעשיה הנאים. "כושית משונה בעורה אף ציפורה משונה במעשיה" (מועד קטן, טז, ב). ציפורה מכונה במדרש כחסידה במעשייה – "יש נשים חסידות גירות: הגר, אסנת, צפורה, שפרה, פועה, בת פרעה, רחב, רות, ויעל אשת חבר הקיני" (ילקוט שמעוני יהושע א)

בדרכם של משה רבנו וציפורה למצרים, הייתה תביעה על משה רבנו על שלא מל את בנו ולכן הוא נטה למות. כדי להציל את בעלה מן התביעה לקחה ציפורה סכין ומלה את עורלת בנה. לאחר מכן, היא נגעה ברגלי משה רבנו עם דם המילה וקראה: "כִּי חָתַן דְּמַיִם אֶתָּה לִי" (שמות, ד, כה). דהיינו, בזכות מצוות המילה שעשתה יישאר בעלה, משה רבנו, בחיים.

הקב"ה מצווה את משה רבנו להגיע למצרים כדי להיות שליחו בגאולת ישראל. משה רבנו לוקח את אשתו ציפורה ושני בניו ומוליכם למצרים. אז מצווה הקב"ה את אהרן לצאת לקראת משה רבנו ובמפגש עמו הוא מחבקו ומנשקו. הוא שואל את משה רבנו היכן שהה כל השנים הללו והוא משיב שהיה במדיין. אהרן רואה את ציפורה והילדים ושואלו: "מה טף ונשים אלו עמך?". משה רבנו משיב לו שאלה אשתו וילדיו.

אהרן שואל אותו לאן הוא מוליך אותם ומשה רבנו משיב שהוא לוקח אותם עמו למצרים. אומר לו אהרן: "על הראשונים אנו מצטערים ועכשיו נצטער גם באלו?". בעקבות אמירה זו שלח משה רבנו את ציפורה ובניו חזרה לבית יתרו שלא זכו לחזות בעשרת מכות מצרים ובקריעת ים-סוף. משום דרגת הנבואה הגבוהה של משה רבנו – לאחר מתן תורה הוא ואשתו, צפורה, חיי פרישות.

קבורה בטבריה בקבר האמהות

סיכום שיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א

א. פרצוף התכונות של משה

נוכחות נשמת משה בכל ימות עולם

היום הוא יום מאד מיוחד, ז' אדר, שהוא הארציטי וגם יום ההולדת של משה רבינו. לכן נקדיש את דברינו הערב למשה רבינו. כמו שעשינו בעבר, בהתייחסות לעוד דמויות גדולות בתורה, כך ננסה לצייר ציור של משה רבינו לפי המבנה הקלאסי בקבלה של 10 או 11 ספירות. אחר כך נפתח את ספרי האריז"ל, גדול המקובלים, ונראה איך הוא מתחקה אחרי ההיסטוריה והכרונולוגיה של השתלשלות נשמת משה רבינו בכל הזמנים, כל הדורות של ההיסטוריה. רואים שהוא נמצא בכל זמן, מבריאת העולם, עוד לפני שמשה רבינו נולד בחומש שמות בתורה, הופיע כגואל ביציאת מצרים ונותן התורה. הנשמה שלו היא הנשמה הכי נוכחת, מתחלת הבריאה עד ביאת המשיח, כאשר משה רבינו עצמו הוא המשיח, "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון".

האריז"ל אומר שהנשמה של משה נולדת-מחדש בעולם כל חמשים שנה. חמשים שנה הם יובל. משה רבינו הוא סוד היובל, שנקרא 'עולם' שלם בתורה, וכל חמשים שנה הוא חוזר ומופיע בתוך הדור. לא תמיד אנחנו מסוגלים לזהות ולהצביע מיהו בדיוק, אבל האריז"ל אומר שהוא לא רק אישיות מסוימת בדור אלא הוא הרוח של כל הדור, הוא שקול כנגד כל הדור כולו ועד שהוא בעצמו זהה לגמרי עם הדור (עד שעל חזרת משה עצמו – בסוד "מה שהיה הוא [שיהיה]" – נאמר "דור הלך ודור בא", וכן עליו נדרש הפסוק "כימי צאתך [משה] מארץ מצרים אראנו [לדור שהוא-הוא משה] נפלאות"). כך, בדור של משה בתורה כל נשמות הדור הן ניצוצות מנשמת משה. כל הדור נקרא "דור דעה". משה רבינו הוא הדעת של עם ישראל וכל הדור נקרא דור דעה (אפילו אותו ערב-רב שהוציא משה – באופן בעייתי באותו דור, כפי שעוד יתבאר לקמן – שייך לסוד הדעת). דעת היא הכח לדעת את ה' ולהתקשר אליו, כמו שכתוב בתניא, ולכל יהודי יש את הכח לדעת את ה' ולהתקשר אליו, להרגיש את נוכחות ה'. הרגשת נוכחות ה' בחיך היא ניצוץ משה רבינו שבך. לכן משה חייב להיות נוכח בכל הזמנים, כדי שנוכל לדעת את בוראנו ולעבוד אותו.

כתר: שרש משה באין – "מחציו ומעלה 'אלהים'"

פרשת תצוה – חזרת משה ל"אין"

פרשת השבוע שהתחלנו היום היא פרשת תצוה. היא הפרשה היחידה בחמשה חומשי תורה, מאז הופעת משה בפרשת שמות עד סוף התורה, ששמו של משה רבינו לא מופיע בה בפירושו. הסבה היא מאד מיוחדת, שבקריאה הזו משה עולה למעלה, לשרשו העליון, שהוא מדרגה שנקראת 'אין'. האין הוא השרש והמזל של כל נשמות ישראל – "אין מזל [שרש הנשמה] לישראל". בקריאת התורה של השבוע התורה מלמדת אותנו שמשה עולה לאותו שרש עליון של 'אין' ולכן השם שלו לא מופיע, הוא 'אין'.

"איש האלהים"

החזרה הזו לשרש של האין היא גם חזרה לשרש הנשמה שלו בתוך אלקים. שם אלקים, בו ה' ברא את העולם ובורא אותו כל רגע מחדש, הוא הכתר של נשמת משה. הכתר הוא העל-מודע, זו הסבה ששמו של משה לא מופיע באופן מפורש-מודע בפרשת תצוה – הופעה מפורשת היא הופעה מודעת. משה נקרא "איש האלהים". יש עוד גדולים אחרי משה שגם נקראים בתנ"ך "איש האלהים", אבל משה רבינו הוא הראשון והבכיר שבהם. אחר כך עוד נקראים "איש האלהים" כי משה רבינו משתקף בהם, הוא מופיע ומדבר דרכם.

"איש האלהים" בגימטריא עולה בדיוק בן עמרם, כינוי רגיל בו נקרא משה רבינו, בנו של אביו. לא כל הצדיקים נקראים על שם אביהם דווקא, בן של אביהם. בכל התנ"ך יש שתי נשמות גדולות שנקראות כך – משה רבינו, שנקרא בן עמרם, והמלך דוד, שנקרא בן ישי. אלה שתי נשמות שנקראות בני-אביהן והן מרכיבות את המשיח. קודם אמרנו שמשה רבינו עצמו חוזר בתור המשיח, אבל הרי הגוף של המשיח – המציאות החיצונית שלו – הוא ביולוגית מזרע דוד. הנשמה של המשיח, ההוראות והדיבורים שלו, היא חזרה של משה רבינו. המעשים שלו, הפעולות שלו בעולם, באים מדוד המלך, מהכח של דוד המלך. אלה שתי הנשמות שנקראות על שם אביהן, בן עמרם ובן ישי. שוב, בן עמרם שווה בדיוק "איש האלהים".

"מחציו ומעלה 'אלהים'"

איך חז"ל מפרשים את הביטוי "איש האלהים"? בצורה מדהימה. הם אומרים שיש לו שני חצאים – "מחציו ומעלה 'אלהים' ומחציו ומטה 'איש'". חז"ל גם אומרים שכאשר כתוב סתם "איש" בתנ"ך – בלי לפרט במי מדובר – הרבה פעמים הכוונה למשה רבינו. בכל אחד יש נקודה של 'איש' בתוכו. יש כמה שמות לאדם – אדם, איש, גבר ואנוש, ארבע דרגות של אדם. כשאומרים 'איש' – 'איש' בעברית מורה על בגרות, על התפתחות מלאה – מתכוונים למשה רבינו (כתוב "תורה צוה לנו משה" ותורה עולה בגימטריא בגרות). האנושיות של משה היא מחציו ומטה והאלקיות-היחסית שלו היא מחציו ומעלה.

כשאומרים שמשה עולה לשרשו ב'אין' הוא עולה לשיא של ה"מחציו ומעלה 'אלהים'". אמרנו קודם ש"אין" הוא שרש הנשמה באלקים. כל נשמה היא "חלק אלוך ממעל ממש", ושם אין לה שם פרטי כי היא כביכול אלקים. זה הכתר שלו.

יסוד: "בעלה דמטרוניתא"

"מחציו ומטה 'איש'"

ה"איש" שלו – המדרגה של האנושיות, שהוא איש מחציו ומטה – שייך לספירת היסוד. כתוב "וצדיק יסוד עולם", הוא היסוד של הדור, של העולם. זו הספירה התשיעית מהכתר (כאשר לא מונים את הדעת, או העשירית כאשר מונים את הדעת) – לכך קוראים איש. איש בלשון הקדש פירושו גם בעל. כשמדברים על איש ועל אשה, בעל ואשה, הבעל לא נקרא אדם – בבריאה הכינוי אדם הוא לאדם ולחיה יחד, כאישיות אחת – אלא איש. בצורה מופלאה, הזהר מפרש את הביטוי "איש האלהים" כ"בעלא דמטרוניתא", האיש של השכינה. השכינה היא ההופעה של ה' בצורה אימננטית בבריאה. אור ה' מופיע באופן סובב (טרנסצנדנטלי) ובאופן ממלא (אימננטי), הופעת ה' כממלא כל עלמין נקראת שכינה, זו ההופעה הנשית של ה', ומשה רבינו הוא הבעל שלה. הוא מכניס תוכן רוחני לתוך השכינה, כביכול, מאיר כמו פנס את אור ה' למציאות חיינו בצורה אימננטית.

אם כן, "איש האלהים" – "מחציו ומעלה 'אלהים' ומחציו ומטה 'איש'" – הם הכתר והברית-היסוד שלו, "צדיק יסוד עולם". הסברנו כאן שתי ספירות בפרצוף של משה.

חזרת משה 120 יובלות בימות עולם

נחזור רגע למה שאמרנו בשם האריז"ל, שנשמתו של משה חוזרת לעולם כל חמשים שנה. אם הוא חוזר פעם בחמשים שנה, כמה פעמים הוא חוזר באלף שנה? עשרים פעמים. פרשת תצוה היא הפרשה העשרים בתורה. המלה עשרים שוה בגימטריא כתר, ולא רק שהמלה בגימטריא כתר אלא יש כמה רמזים על הקשר של המספר עשרים ושל הצורה והמשמעות של האות כ לספירת הכתר, ספירת העל-מודע.

אם משה רבינו חוזר כל אלף שנה 20 פעמים, כמה פעמים הוא חוזר בכל ששת אלפי שנות קיום העולם הזה? חז"ל מלמדים אותנו שמשך העולם הוא ששת אלפים שנה. כמה פעמים משה חוזר? 120 פעמים. זה רמז מיד למשה, כי אנחנו יודעים שמשה רבינו חי 120 שנה. אם כן, כל שנה של חיי משה בעולם היא שנת יובל – כל יובל הוא חידוש העולם – כי בכל שנות העולם משה רבינו חוזר 120 פעם, מאה ועשרים יובלות.

אמרנו שמשה רבינו היה אתנו עוד לפני חומש שמות ויציאת מצרים. איפה הוא רמוז קודם בתורה? בדור המבול בזמן נח – אחת ההופעות של משה רבינו, כמו שנסביר – כתוב "בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה", ה' נתן עוד 120 שנה לעולם, רמז מאד ברור למשה רבינו, והמלה החד-פעמית בתנ"ך "בשגם" שוה בגימטריא משה. זו ההופעה של משה רבינו במבול, כאלף שנה לפני הלידה הגלויה של משה רבינו בהיסטוריה. שוב, משה רבינו חוזר 120 פעם, מתחלת ההיסטוריה עד סופה.

חכמה: "כי מן המים משיתהו"

נמשיך בספירות של משה רבינו: כשמשה רבינו נולד, לפני שניתן לו שם – לא מופיע שם של משה בפירוש עד שבת פרעה קוראת לו "משה". היא הצילה אותו מתוך היאור כאשר הוא היה בתוך תבה קטנה (כמו שנח היה בתבה). אחר כך היא קראה לו שם, היא קראה לו משה. יש בשם אולי איזה הקשר מצרי, כי היא נתנה לו את השם. היא הסבירה את ההגיון של נתינת השם משה – "כי מן המים משיתהו", הוצאתי אותו מהמים. מכך מובן שמשה הוא נשמת-מים.

אנחנו יודעים ש"אין מים אלא תורה", המים של הנשמה. בספירות זו ספירת החכמה, שהרי "אורייתא מחכמה נפקת", התורה היא החכמה האלקית של ה' שהוא נתן לנו. כשאומרים שמשנה בא מן המים הכוונה שהוא בא מספירת החכמה, ערוץ האור והבריאה המודע הראשון (אחרי הכתר הלא-מודע). אם כן, הקשר של משה למים – שמהם הוא בא – הוא החכמה.

בינה: "משה זכה לבינה" ("וראית את אחורי" ו"והאיש משה ענו מאד")

"משה זכה לבינה"

משה בא מהחכמה, אבל כתוב "משה זכה לבינה", הספירה הבאה – הוא בא מהחכמה והולך אל הבינה. בקבלה חכמה ובינה הם אבא ואמא, הצד הימני והצד השמאלי של המח. משה בא מהחכמה והולך אל – וזוכה ומשיג את – הבינה.

"וראית את אחורי" – השגת הנהגת ה'

מה זה אומר בחיי משה בתורה? איפה קוראים שהוא "זכה לבינה"? משה בקש מה' לראות את פניו וה' אמר לו "וראית את אחורי ופני לא יראו". בקבלה כתוב שראית אחורי ה' היינו הבנה. הוא לא ראה את פני ה', את עצמות ה', זו מדרגת פנימיות החכמה (עליה נאמר "פנימיות אבא פנימיות עתיק", מדרגה שתתגלה רק לעתיד לבוא), אלא ראה את אחורי ה', הנהגת ה' את העולם. ה' הראה לו את הדרך בה הוא מנהיג את העולם, מה הוא עושה ואיך הוא עושה. למה הוא עושה זאת? זו שאלה אחרת. כדי לדעת למה ה' עושה את מה שהוא עושה צריך לראות את פניו של ה', לדעת את עצמות ה'.

המדרגה הזו היא סוד השער החמשים של הבינה (עליו נאמר "פנימיות אמא פנימיות עתיק", מדרגה המתאחדת לגמרי עם פנימיות החכמה הנ"ל), לה זכה משה בשעת הסתלקותו מהעולם הזה. במתן תורה זכה משה רבינו לשער הנון, אך בחטא העגל – עליו נקרא בקריאת התורה בעוד שבוע – הוא נלקח ממנו, והוא זוכה לו שוב בשעת ההסתלקות [ב]. במשך חייו, ה' אמר לו – אחרי חטא העגל – אתה לא יכול לראות את פני אך תוכל לראות את אחורי, את הדרך בה אני מנהיג את העולם.

"והאיש משה ענו מאד"

יש עוד דבר שאנחנו יודעים ביחס למשה, שהוא השבח הכי גדול של נשמתו במדות – "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". בקבלה ענוה היא גם ביטוי של ספירת הבינה. הוא מבין ששום דבר שהוא עושה בחייו אינו שלו. הכל מתנות שהוא קבל מלמעלה. הוא אפילו מבין, אומר לעצמו, שאם מישהו אחר היה מקבל את המתנות והכשרונות שהוא קבל יתכן שהיה משתמש בהם עוד יותר טוב ממני. הענוה של משה היא תכונת הבינה שלו. לכן, כשכתוב "משה זוכה לבינה" זה כולל את הענוה היחודית שלו, שאף אדם אחר לא הגיע אליה.

דעת: דעת ה' בכל נשמה

דעת ה' בדורו ובכל נשמה

אחרי שיש לנו חכמה ובינה, הספירה הבאה בקבלה היא דעת. כבר אמרנו שדורו של משה נקרא "דור דעה". הוא המנהיג של הדור והוא גם הנשמה הכללית של הדור, וכל הדור נקרא על שמו דור דעה. כמו

שאמרנו קודם, דעת בקבלה – ובפרט כמו שמוסבר בספר התניא – היא הכח של התקשרות, ידיעת ה', ובכל נשמה הנוכחות של משה היא הכח לדעת את נוכחות ה', הוא הדעת של כל נשמות ישראל.

הלעומת-זה של "ידע דעת עליון" בקליפה

עוד דבר: לכל נשמה גדולה – עד ביאת המשיח, שאז הסטרא אחרא תתבטל – יש אנטי-נשמה ("לעמת זה"), כמו שבפיזיקה לכל חלקיק יש אנטי-חלקיק. בפיזיקה הרוחנית של הנשמות לכל נשמה יש אנטי-נשמה. האנטי-נשמות מופיעות בצורות שונות. אחת מהאנטי-נשמות הגדולות של משה היא נשמת בלעם. כמו שיש את משה רבינו בצד הקדושה, בדיוק כמותו יש את בלעם בטומאה. בלעם הוא הנביא שרצה לקלל את עם ישראל, ובסוף ה' הפך את הקללה שלו לברכה, הכריח אותו לברך במקום לקלל.

בלעם אמר על עצמו "ידע דעת עליון". מכאן מובן שהוא ה"לעמת זה" של נשמת משה רבינו. משה הוא הדעת של הקדושה, שהיא היכולת להתחבר במחי ובלבי לטוב, ובלעם הוא הלעמת-זה שלו, התקשרות מאד חזקה למה שאינו טוב, לא אמונה ודעת ה'. מכך שהלעומת-זה של משה הוא דעת אנו לומדים עד כמה הוא בעצמו דעת – יודעים על הטוב מהמנגד שלו ברע, מבינים על משה מבלעם.

חסד: "משה אוהב ישראל היה" ו"מוליך לימין משה"

"משה אוהב ישראל היה"

חז"ל אומרים על משה רבינו "משה אוהב ישראל היה", הוא היה אוהב ישראל הכי גדול. ה' אמר לו ללמד את עם ישראל כך וכך, ומשה לימד את היהודים ממד יותר עמוק של התורה, שהוא לא נצטוו ללמד את העם. על כך נאמר שהוא נהג בעם ישראל בטובת עין, הוא שיתף את כולנו במתנות שהוא קבל, ולכן חז"ל אומרים ש"אוהב ישראל היה".

עוד בענין זה: על משה כתוב "ויקרא" ב-א זעירא. דברי הימים פותח ב-א רבתי בפסוק "אדם שת אנוש", וכתוב שגם א זו שייכת למשה רבינו, בסוד אלף אורות להם זכה במתן תורה. אחרי שהסתלקו ממנו אלף האורות בעגל נשאר בו אחד מיני אלף, הרמוזה ב-א זעירא. לכל מה שהוא נחסר כשלקחו ממנו את האורות הוא זכה כאשר הופקדו אצלו כל הכתרים-העדיים שנלקחו מעם ישראל. אך בערב שבת נותנים חזרה למשה את כל אלף האורות שלו, ואז הוא מיד מחזיר בשמחה רבה את החלקים לכל עם ישראל – הוא מקבל תוספת נשמה וכל יהודי מקבל תוספת נשמה לקראת שבת. מכאן גם לומדים שיש לו עין טובה – שייך למדת החסד. הוא מיד מפרגן ומחזיר לכל אחד ואחד את העדיים שלו. על כך כתוב "ישמח משה במתנת חלקו כי עבד נאמן קראת לו" – "מתנת חלקו" היינו שמקבל חזרה את החלק שלו, ואז הוא "עבד נאמן" בכך שמחזיר לכולם את העדי שלהם, מה שבטבע הוא מזכה את הרבים. מה הופקד אצלו הוא מיד מחזיר כאשר מקבל את שלו. על זה רמזו חז"ל "משה זכה וזיכה את הרבים זכות הרבים תלוי בו". כך גם כתוב שבכל ערב שבת הוא יורד להעלות פושעים – גם זהו חלק מאהבת ישראל שלו.

"מוליך לימין משה" – הנהגה נסית

על משה גם כתוב "מוליך לימין משה" – משה מוליך את עם ישראל עם יד ימין. יד ימין בקבלה היא החסד, הספירה הבאה אחרי דעת. אחרי הדעת באה האהבה שהיא פנימיות החסד. החסד, האהבה הגדולה, הוא ענף החכמה. החכמה היא התורה, ומשה רבינו נהג בתורה בחסד, טובת עין.

בארבעים השנה שמושה הנהיג אותנו הוא עשה זאת בימין. אחת המשמעויות של הנהגת ימין היא נס (ויש על זה רמז מובהק: ימין שוה בגימטריא נס). שמאל וימין בקבלה הם טבע ונס. הימין הוא על-טבעי. כפי שאנחנו קוראים בתורה, במשך כל ארבעים השנה משה הנהיג אותנו בנסים – המן ירד, ענני הכבוד הקיפו אותנו והיתה לנו באר מרים. שלשת האחים, שני האחים והאחות, המשיכו את הנסים לעם ישראל – המן ירד בזכות משה [ג], הבאר לוותה את עם ישראל בזכות מרים, האחות, והעננים שהקיפו אותנו והגנו עלינו היו בזכות אהרן (שעל כן, אומר האריז"ל, הם מכוונים "המתנדבים בעם" – באר-עננים-מן, כפי סדר לידת האחים). כשמרים ואהרן הסתלקו כל המתנות חזרו בזכות משה. הנהגת משה היא בימין, בנסים, הוא יודע שכך ה' מנהיג את העולם והוא נותן את הכח להנהיג את הדור בחסד ואהבה, שאחד הביטויים שלהם הוא הנהגה על-טבעית.

גבורה: "ויך את המצרי" – הכאת הקליפה

משה היה גם נשמה של גבור ואמיץ. הפעולה הראשונה שהתורה מספרת שמושה עשה היא לנקום במצרי שהכה עובד יהודי – "ויך את המצרי". הפעולה הראשונה שהתורה מספרת עליה היא פעולה של גבורה. כאשר משה ואהרן פעלו יחד להוציא אותנו ממצרים היתה ביניהם חלוקת תפקידים. התפקיד שנתן לאהרן היה לעורר בלבבות ישראל את אהבת ה' ואת הרצון לצאת ממצרים. אבל הפעולה של משה רבינו, שאהרן לא היה מסוגל לעשות, היתה להכות את פרעה ואת מצרים. פעולת הגבורה כנגד הרע נתנה למשה, כי רק הוא מסוגל להלחם נגד הרע. פרעה הוא המחוסם שלא מאפשר לעם ישראל לצאת ממצרים ומשה צריך להוריד אותו. הפעולה של אהרן היא פנימית יותר, התעוררות בלב של עם ישראל. מאד ברור שפעולת משה ביציאת מצרים היא הגבורה של משה רבינו.

תפארת: הרחמים שבין משה למרים (כנסת ישראל)

"ותתצב אחותו מרחוק" – יחס המלכות והתפארת

הספירה הבאה היא תפארת שהכח הפנימי שלה הוא רחמים. כדי להסביר זאת עלינו להסביר סוד שהאריז"ל מלמד אותנו. כאשר משה היה תינוק קטן בתבה מרים אחותו, שהיתה בת שבע – היא היתה מאד בוגרת לגילה – פקחה עין לראות מה יעשה איתו. הפסוק אומר "ותתצב אחותו מרחוק", לראות ולהשגיח מה קורה עם אחיה בתבה שביאור.

האריז"ל אומר על הסוד של הפסוק הזה – למה היא צריכה להסתכל "מרחוק"? מרים היא סוד ספירת המלכות, סיום עשר הספירות. היא המלכות, סיום עץ החיים, וקרוב למלכות עומדת מעליה שלישית הספירות נצח-הוד-יסוד, שהן קרובות למלכות. אבל מעל שלש הספירות האלה יש עוד שלישית ספירות, מדות המורגש שבלב, חסד-אהבה, יראה-גבורה ותפארת-רחמים.

כעת מסבירים ענין עמוק בקבלה: משה הוא הארת ספירת החכמה שעוברת דרך הלב, המורגש, ומגיעה עד לכחות המוטבע של הנשמה, השלישיה שקרובה למלכות. המלכות לא יכולה לקבל את האור מהספירות הקרובות אליה, כי הוא גדול מדי, והיא יכולה לקבל את האור של משה רק ממקום יותר גבוה של הספירות – ממדת הרחמים שבלב, פנימיות התפארת. זה ענין עמוק שננסה להסביר.

הדהוד הרחמים בין משה ומרים

איך מרים מסתכלת ומשגיחה על משה? איזה רגש מלווה אותה באותו זמן? היא מרגישה רחמים. יש לה אח קטן בנהר, היא מרחמת עליו. אותו רגש של רחמים שהיא מרגישה כלפיו הוא גם הפידיבך שחוזר אליה ממנו. יש ביניהם גלים, ויברציות, של רחמים זו לזה וזה לזו. הרחמים של משה (בהיותו תינוק היינו מרובד הלא-מודע של נשמתו) הם המשכה למדה שלה, מדת המלכות, שפנימיותה היא מדת השפלות – מדתו של המלך האמתי, כמו דוד המלך. בחבור בין מרים למשה יש יחוד של רחמים ושפלות.

מרים היא המלכות של כל עם ישראל, היא נקראת "כנסת ישראל", והקשר בינה למשה – היא מסתכלת עליו והוא מסתכל עליה חזרה – הוא קשר של רחמים, רחמים של אחד על השני. עם ישראל, מתוך שפלות, מרחם על משה, הוא רואה שמשה רבינו במצב קשה, מצב מסוכן – בגלל החטאים שלנו (היינו סבת השפלות – הכרת החטא), כמו שהאריז"ל מלמד – עלינו לרחם על משה רבינו, על משה רבינו שבדור, ומשה רבינו מרחם עלינו. לכך קוראים "אור ישר" ו"אור חזר".

במדרגת הדעת, הספירה שעומדת ישירות מעל הרחמים, אמרנו שהמדרגה של משה מתפשטת בכל ישראל – היא הדעת של כל יהודי, בכל יהודי יש ניצוץ משה. כשמשה מופיע בדרגה אחת למטה, בספירת התפארת, מתגלה היחס של משה רבינו אלינו והיחס שלנו אליו. כל הענין הזה רמוז, לפי האריז"ל, בהתייצבות מרים מרחוק להסתכל ולהשגיח על אחיה משה בתבה ביאור.

משה נשמת יעקב

עוד בענין הקשר של משה לתפארת-רחמים: כתוב שמשה רבינו הוא הנשמה הפנימית של יעקב אבינו. יעקב אבינו מכוון בין האבות כנגד ספירת התפארת, ומכל האבות משה רבינו הוא הנשמה הפנימית של יעקב אבינו. הוא יורד מהדעת, מקומו בעץ החיים, והוא נעשה הנשמה של יעקב שמדתו רחמים.

נצח: "הרה ויולדת יחדו"

נצחיות משה בכל דור

כעת נגיע לשלישית המוטבע, ההתנהגות, שהזכרנו – נצח-הוד-יסוד. על ספירת היסוד כבר דברנו, ה"איש" שב"איש האלהים". כתוב בחסידות שרגש הרחמים הכי גדול הוא מהאיש על אשתו. זה היחס בין יעקב ליוסף במושגי הקבלה – יעקב הוא הרחמים בכלל על נשמות ישראל, כרחם אב על בנים (כולנו בני יעקב), ואילו יוסף הוא הרחמים המיוחדים (התעצמות רחמי אביו) של האיש כלפי אשתו. על הקשר המיוחד של יעקב ויוסף נאמר "אלה תלדות יעקב יוסף", שבזוהר נדרש "גופא [יעקב, תפארת] ובריתא [יוסף, יסוד] חשבינן חד".

מה בנצח? בין שבע מדות הלב משה רבינו הכי מזוהה עם ספירת הנצח, שמשמעותה נצחון ובפרט ביחס למשה גם נצחיות. את הסבה שהוא שייך לנצח כבר אמרנו בהתחלה – הוא הנשמה הכי נצחית, שחוזרת בכל דור, הוא תמיד אתנו. אין נשמה כל כך נצחית כמו משה. מכיון שהוא נצחי "דידן נצח". בזכות הנוכחות הנצחית של משה אנחנו עם הנצח, "נצח ישראל" – עם ישראל ממשיך לנצח מכח הנוכחות של משה בתוכנו.

"הרה ויולדת יחדו" בראשית הבריאה ובימות המשיח

איפה מופיע משה רבינו ברגע הראשון של בריאת אדם וחוה? כשאדם וחוה נבראו הם התייחדו ובאופן מידי, באותו רגע של היחוד, נולדו להם ילדים, בלי להמתין. חז"ל אומרים שהם "עלו למטה שנים וירדו ארבעה", ועם התאומות שנולדו עם השבטים כתוב שירדו שבעה (עם הבל נולדו שתי תאומות). אין אצלם משך זמן בין הזיווג לבין ההולדה. איפה מופיע שוב הנס המדהים הזה בתורה? כתוב שבזמן הגאולה יתקיים "הרה ויולדת יחדו". לפני חטא אדם זה היה המצב של המציאות והוא יחזור להיות בביאת המשיח. גם בביאת המשיח ישנם שלבים. לפי הרמב"ם בתחלת הגאולה "עולם כמנהגו נוהג", זהו השלב הראשון, אבל אחר כך תהיה תקופה של נסים, שאז יתקיים כפשוטו "הרה ויולדת יחדו".

אנו לומדים שהנס המיוחד הזה של הריון ולידה יחדיו הוא הגילוי של נשמת משה, כי הוא מזוהה עם ספירת הנצח. נצח הוא גם נצחיות בתוך הזמן אבל הוא גם מעל הזמן. העובדה שמשה רבינו חוזר כל חמשים שנה היא לא רק כי הוא מדלג במשך כל ההיסטוריה מדור לדור אלא כי הוא מעל הזמן. הכתר הוא לגמרי מעל הזמן והתכונה הזו של הכתר מתגלה בספירת הנצח, שהוא גם מעל לזמן וגם בתוך הזמן. להיות מעל הזמן פירושו להיות מעל לכל תהליך טבעי, החל מתהליך תשעת חדשי ההריון. אם אתה בתוך הזמן אתה צריך לתת את הזמן הדרוש כדי שמשוהו יתפתח ויבשיל ויפיע (וצריך להזהר לא לדחוק את הקץ), אבל מי שמעל הזמן יכול שהכל יהיה בבת אחת. זו ספירת הנצח של משה רבינו, בה הוא מופיע אצל אדם וחוה לפני החטא והוא יחזור ויפיע בזמן הגאולה בתופעה של "הרה ויולדת יחדו". כל זה שייך לנצח.

הוד ומלכות: קרני ההוד של משה

הספירה הבאה היא ההוד. בנוסף להודאה והודיה הוד הוא גם הארה, הוד מלכות. ההוד מופיע ביחס למשה בפירוש בתורה, כאשר הוא ירד מהר סיני כתוב "ומשה לא ידע כי קרן עור פניו". הקרנים האלה נקראות "קרני הוד", היתה לו הילה של הוד. האריז"ל אומר שהיו למשה שני אורות – אור פנימי ואור מקיף. את האור הפנימי הוא קבל בלידה. כאשר משה נולד כתוב "ותרא אתו כי טוב הוא", ו"טוב" פירושו אור, כמו שכתוב בראשית הבריאה "וירא אלהים את האור כי טוב". כשמשה רבינו נולד התמלא כל הבית אורה – "האור כי טוב". אפשר לחשוב שהבית מתמלא באור מקיף, אך כתוב שהאור הזה בא מהאור הפנימי של נשמתו של משה. האריז"ל אומר שהאור שהיה לו מרגע לידתו הוא אור פנימי. אבל כאשר הוא זכה לקרני הוד שיצאו מפניו, אחרי שהוא הוריד את התורה, הוא זכה לאור מקיף. האור המקיף הזה שלו נקרא ההוד שלו.

המלה הוד מופיע גם ביחס למלך, היא שייכת גם לספירה האחרונה, ספירת המלכות. בפרשה האחרונה בתורה כתוב "זיהי בישרון מלך" – ישורון הוא כינוי לעם ישראל וכתוכו יש מלך. מי המלך? יש שני פירושים: פירוש שהכוונה לקב"ה ופירוש שהכוונה למשה רבינו. אם יש שני פירושים לאותו פסוק שניהם נכונים ברמות שונות ויש ביניהם קשר ויחוד. מצד אחד ה' הוא המלך ומצד אחר משה הוא המלך, כי משה בטל לה' לחלוטין. למלך יש את ההילה של ההוד. על כך כתוב בקבלה "איהי בהוד", המלכות מוקרנת בהוד, וההוד של משה הוא קרני ההוד שהאירו ממנו.

סיכום

עד כאן אמרנו בקיצור 11 ספירות, כי התחלנו מהכתר וכללנו גם את ספירת הדעת. אמרנו שלכתר יש קשר מיוחד להיום, לקריאת התורה של יום ראשון, הפרשה בה לא מופיע שמו של משה רבינו, שמתחילה השבוע ביום הזה, ז' אדר. למה שמו של משה לא מופיע? כי הוא עלה לכתר, לאין, לשרש שלו באלקים (והרמז: בפרשה הבאה אומר משה רבינו "ואם אין מחני נא מספרך" – "ואם אין" שוה "מחני" – כמבואר בספרי הקבלה והחסידות).

ולסיכום:

כתר

"מחציו ומעלה 'אלהים'"

חכמה

"מן המים משיתהו"

בינה

"משה זכה לבינה" (ראית אחורי ה' וענוה)

דעת

דעת ה' בכל נשמה ובכל דור

חסד

"משה אוהב ישראל היה" –
"מוליך לימין משה"

גבורה

"ויך את המצרי"

תפארת

רחמי משה

נצח

"הרה ויולדת יחדו"

הוד

"קרן עור פניו"

יסוד

"בעלה דמטרוניתא"

מלכות

"זיהי בישרון מלך"

ב. פרצוף גלגולי משה

נתקדם לעוד נושא, שנאמר אותו עוד יותר בקצרה:

אמרנו שמשה רבינו חוזר בכל ההיסטוריה – כל ההיסטוריה היא גלגולי הופעות של נשמת משה. הסברנו שהוא חוזר בכל ההיסטוריה דווקא כי האין האלוקי, השרש שלו, הוא מעל הזמן. מצד אחד הוא מעל הזמן, בפנימיות ספירת הנצח (שרש הנצח בכתר עליון), אבל הוא נמצא בכל דור, ובמיוחד, כפי שאומר האריז"ל, הוא חוזר בכל יובל, כל 'עולם', כל חמשים שנה. נתבונן ב-11 הופעות עיקריות של משה רבינו [ד].

שרש משה ב"אלהים" ובאדם הראשון

כאשר משה עולה לשרשו העליון באין הוא נקרא "איש האלהים", יש לו יחס מיוחד לשם אלקים. אדם הראשון נברא ב"צלם אלהים", אז במובן מסוים אדם נברא בצלם של משה. האריז"ל אומר שאדם הראשון הגיע למדרגה שנקראת בקבלה חיה – החכמה, האצילות, של הנשמה – ולאותה מדרגה הגיע גם משה רבינו.

נשים לב שהענוה של משה מתחילה מראשית הגלגול – ענוה שוה אלהים אדם, משם הוא מקבל את הענוה. מה הנקודה בענין? לענוה מגיעים מתוך התבוננות ברוממות א-ל (אלקים) ושפלות האדם (אדם) – שאלקים הוא אין סוף והאדם הוא גארנישט. ההשוואה בין אלקים לאדם, שהאלקים בשמים ואתה על הארץ, היא שרש הענוה. זה עוד הסבר עמוק למה צריך לכלול את אלקים בהשתלשלות נשמת משה – לא רק כי משה הוא "איש האלהים" אלא כדי להשוות אליו את מי שיוצא ממנו, את האדם.

שרש משה בהבל והשלמתו באליהו הנביא משרש קין

מ"אלהים" בא אדם, שהוא נברא "בצלם אלהים", ואז אדם מתפצל לשני שרשי נשמות – הבל וקין, קין משמאל והבל מימין. משה רבינו שייך לשרש הבל. האריז"ל אומר – כפי שגורסת גם דעה אחת בחז"ל – ש"ויסתר משה פניו" במראה הסנה היה דבר טוב, תיקון חטא הבל שהצדיץ בשכינה [ה] (עד שעל ידי משה יתקן הבל, האדם הראשון שמת, ויתקיים "בלע המות לנצח"). קין הרג את הבל אחיו, אבל זה לא אומר שקין כולו רע – גם בקין יש טוב. הטוב של קין מתגלה במיוחד בסוף ההיסטוריה, בדורות שלנו, לקראת ביאת משיח, אבל גם בכל ההיסטוריה קין הופיע – גם הטוב שלו, לא רק הרע.

הנשמה הטובה העיקרית בה מופיע קין הוא הנביא אליהו. לכל אחד מאתנו, כל נשמה יהודית, יש שני מרכיבים עיקריים. לכל אחד מאתנו יש חלק ימני, חלק של משה, שהוא ימין ("מוליך לימין משה" כנ"ל) כי הוא בא מהצד של הבל, וחלק שמאלי ששייך לאלהו, אליהו הוא קנאי, כי בא מצד הגבורה. בסוף אליהו עובר מהפך והוא מבשר השלום. בחייו בעולם הזה הוא היה קנאי. משה רבינו גם החל כקנאי, כאשר הוא הרג את המצרי, אבל אחר כך התעצם במדת הרחמים (בהיותו נשמת יעקב אבינו כנ"ל).

יש הרבה סודות שהאריז"ל מלמד אותנו ביחס להריגת המצרי – הוא לא רק לקח ממנו נקמה, אלא גם פעל בו עליה. אותו מצרי הוא חלק מנשמת קין, שהרג את משה, כי משה הוא הבל. כעת משה צריך להרוג אותו לא כי הוא שונא אותו, רק כדי לנקום בו, אלא מתוך תחושת אחוה, הוא רוצה להעלות אותו. כשהוא העלה את הנשמה שלו הוא חזר בתוך יתרו, חותנו של משה רבינו שהתגייר, שגם הוא בא מקין. כאשר משה הרג את המצרי הוא העלה את נשמתו והחזיר אותו דרך נשמה אחרת שגם באה מקין, שהתיקן שלו יהיה שיתגייר – את כל זה משה פעל.

חז"ל אומרים שמשה, אפילו שהיה קנאי בתחלת דרכו, הרג את המצרי עם השם המפורש. כאשר פינחס (שהוא אליהו) הרג את זמרי ואחר כך כשהוא הרג את בלעם כתוב בזהר שהוא הקפיד שלא להרוג אותם בשם המפורש אלא בחרב, אבל משה רבינו בקנאותו כן השתמש בשם המפורש, שם קדוש, שכאשר אתה משתמש בו עליך להיות קדוש ושהתוצאות תהיינה קדושות.

שת-נח-שם ומשה השביעי החביב

מאלהים בא אדם, אדם מתפצל להבל וקין ומשה הוא הבל. אחרי שהבל נהרג נולד שת, והתורה אומרת בפירוש שהוא "תחת הבל כי הרגו קין", אז גם משה רבינו חוזר בשת. האריז"ל אומר ראשי תיבות מאד פשוטים בשם משה, שהוא ההיסטוריה שלו למפרע – משה-שת-הבל.

מהבל משה ממשיך לשת. כעת נאמר יותר מהר: משת הוא ממשיך לנח, מנח לשם בן נח (נח הוא חזרה של אדם ושם הוא חזרה של שת), משם (משה למפרע הוא אותיות השם) – כולנו שמייים, באים משם – הוא מגיע להיות משה. אז כמה שלבים יש מאלקים עד משה? אלקים, אדם, הבל, שת, נח, שם, משה. הוא השביעי מאלקים – "כל השביעין חביבין". זה מה שנאמר בחז"ל על משה, שהוא באופן כרונולוגי הדור השביעי מאברהם אבינו, הוא כמו שבת, היום השביעי. גם בסדר המיסטי של התגלגלות הנשמות הוא השביעי – השביעי מהאין, מהשרש שלו באין, השרש שלו באלקים.

אחיה השילוני

מה קורה אז? מכל הנביאים, הוא מתגלגל באחיה השילוני. הוא מהנביאים הראשונים והוא שנבא את קריעת הממלכות בין שני המלכים, רחבעם בן שלמה וירבעם בן נבט. אחיה הוא זה שחתם על החוקה של ירבעם. כמה גדול שהוא היה, מה שהוא חתם על החוקה של ממלכת הצפון היתה עבירה, כפי שנתגלה שממלכת הצפון היתה כולה מכורה לעבודה זרה (מפני ירבעם שחטא והחטיא את העם), ואף שהיא היתה באופן לא-מודע, הוא אחראי לכך וצריך לחזור ולהתגלגל כדי לתקן. הוא חוזר כדי ללמד תורה (תורה חדשה, תורת משיח) את רבי שמעון בר יוחאי ואת מורנו הבעל שם טוב. שמו אחיה הוא מלשון לאחות – הוא צריך לאחות ולחבר מחדש את שתי הממלכות, הוא קרע ופלג והוא צריך לאחד.

זכריה בן יהוידע

הקפיצה הכי מדהימה היא גלגול של משה מאחיה השילוני בעוד נביא, זכריה בן יהוידע. לא מדובר בזכריה שבספר תרי עשר, זהו זכריה אחר, שהתנבא בתחלת תקופת בית שני. כאן מדובר בזכריה שהיה בזמן בית ראשון.

הוא עצמו היה כהן גדול ואביו היה כהן גדול, יהוידע, והוא היה גם נביא – בתורה הוא נקרא נביא – וגם היה דיין. היו לו שלשה תפקידים. הוא היה בזמן שמלך יהודה היה יואש. יואש הוחבא כתינוק במשך שש שנים בקדש הקדשים, כי המלכה של אותם ימים, עתליה, הרגה את כל הטוענים לכתר, את כל צאצאי בית דוד. יהושבע, אשת יהוידע, הצילה את הנצר הזה מבית דוד והחביאה אותו במשך שש שנים בקדש הקדשים במקדש. אז עשו מהפכה כנגד עתליה המרשעת, בהנהגת הכהן הגדול יהוידע, ויואש התחיל למלוך בגיל שש. במשך כל חיי יהוידע הוא הודריך את המלך יואש בדרך טובה, אך כאשר יהוידע נפטר השרים באו והסיתו את יואש שהוא אלקים – הרי הכהן הגדול נכנס לקדש הקדשים רק פעם אחת בשנה ואתה היית שם שש שנים רצופות! מוכרח להיות שאתה אלקים. הוא, למרבה הצער, קבל את השקר שלהם והתחיל לעבוד את עצמו יחד עם כל אלה שרצו לעבוד אותו, וזה התדרדר מיד לעבודה זרה בכל מלכות יהודה.

הבן של יהוידע, ששמו זכריה, היה כהן גדול ונביא ודיין. לפי הרמב"ם הוא חלק משלשלת העברת התורה מדור לדור, הוא קבל את התורה מיהוידע אביו והעביר אותה לנביא הראשון שנבואותיו כתובות, הושע

בן בארי. הוא קם והוכיח את עם ישראל – אתם עוזבים את ה' אז הוא יעזוב אתכם. מה קרה? העם כעס עליו והרגו אותו בבית המקדש (ועליו מקונן ירמיהו במגילת איכה "אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא"). ברגע שהנביא זכריה נהרג המלים האחרונות שלו היו "ירא הוי' וידרוש", ה' יראה זאת ויקח נקמה, אלה היו מילותיו האחרונות. זה מה שקרה, מיד היתה מלחמה נגד יהודה ויואש נרצח על ידי עבדיו בסופה, אבל זה לא היה הכל – מאתיים שנה אחר כך, בחורבן הבית הראשון, כפי שאנחנו קוראים בקינות, דמו עדיין רתח. שפכו את דמו במקדש והדם לא כוסה. נבוזארדן, קצין של נבוכדנצר, שאל מהו הדם הרותח הזה. בהתחלה שקרו לו, ואחר כך כשנאלצו לספר לו הוא הרג את כל הכהנים ואת כל הסנהדרין, אחד אחר השני, כדי שהדם יפסיק לרתוח, אבל הוא לא הפסיק. אז הוא פנה לה' ושאל האם אתה רוצה שאהרוג את כל אנשי ירושלים, את כל הבנים שלך, את כל היהודים?! ובאותה שעה, כשנבוזארדן טען כך, ה' אמר לדם להפסיק לרתוח. הסוף של הסיפור הזה, שאותו קצין בבלי שהרג אלפי ועשרות אלפי נפשות, מכיון שראה את הנס הזה כמו עיניו, הלך והתגייר. אין סיפור דומה לזה בכל התנ"ך. בכל אופן, האריז"ל אומר שאחרי אחיה השילוני, זכריה זה, שנהרג ודמו המשיך לרתוח במשך מאות שנים, הוא משה רבינו עצמו [1]. אחריו, הדילוג הבא שהאריז"ל מציין, הוא רבי שמעון בר יוחאי – הרבה יותר מאוחר – והדילוג הבא הוא משיח.

כמה גלגולים היו לנו? עד משה רבינו היו לנו שבעה, ואחר כך עוד ארבעה – אחיה השילוני, זכריה בן יהוידע. הוא כהן ונביא ודיין שנהרג, איך ה' נתן לכך לקרות? הוא הוכיח אנשים והם הרגו אותו. הכל בשליטת ה', האם הוא עשה עבירה? כתוב בתנ"ך כאשר הוא הוכיח את העם "ויעמד מעל לעם" [2], הוא הרגיש מעל העם, החזיק מעצמו גבוה מכולם, ובלשון חז"ל הוא "הניח ענוותנותו". זו הסבה – שיש בה רמז מדהים למשה רבינו, "והאיש משה ענו מאד" – לכך שהוא נהרג. ברגע הזה שהוא התגלגל בזכריה הוא הניח ענוותנותו – הוא התנשא על האנשים שהוכיח אותם, ולכן הם הרגו אותו עם כל התוצאות הנוראיות של זה.

הקבלת גלגולי משה לספירות

צריך להקביל את הגלגולים של משה לספירות. נאמר כעת רק בקיצור:
אמרנו בתחלת השיעור ש"אלהים" היא מדרגת האין של משה, הכתר.

אדם הוא החכמה בקבלה.

הבל הוא צד ימין של הבינה.

שת הוא הדעת, שממנו הושתת העולם.

נח ושם הם בדיוק תחת אדם והבל, חסד וגבורה.

משה הוא כאן תפארת, הספירה השביעית ואמצע מדות הלב (שת, הדעת, הוא הפנימיות שלו, ו"אם אין דעת אין בינה ואם אין בינה אין דעת", היינו השרש של משה בהבל, הכל בסוד משה ר"ת משה שת הבל כמבואר לעיל בשם האריז"ל).

שתי הדרגות הבאות, אחיה השילוני וזכריה בן יהוידע הם נצח והוד. על ההוד כתוב "הודי נהפך עלי למשחית", ההוד מתהפך וממנו מתחילים כל האסונות, מתאים בדיוק לזכריה שגרם לחורבן והוא משה

עצמו (הוא הניח את ענותנותו של משה – שרש הענוה של משה הוא בבינה כנ"ל, עליה נאמר "בינה עד הוד אתפשטת", וכאשר זכריה הניח את מדת הענוה של משה התקיימה בו "הודי נהפך עלי למשחית" כנ"ל).

אז בא רבי שמעון בר יוחאי שהוא היסוד, "צדיק יסוד עולם" (ה"חד" בדרא – "אם אחד הוא אני הוא"). מלך המשיח הוא המלכות כמובן.

ולסיכום:

	כתר	
	אלקים	
חכמה		בינה
אדם		הבל
	דעת	
	שת	
חסד		גבורה
נח		שם
	תפארת	
	משה	
נצח		הוד
אחיה השילוני		זכריה בן יהוידע
	יסוד	
	רבי שמעון בר יוחאי	
	מלכות	
	מלך המשיח	

זו השתלשלות נשמת משה רבינו מכתר עד מלכות. הגימטריא של כל יא השלבים של השתלשלות גלגולי משה שהזכרנו: אלהים אדם הבל שת נח שם משה אחיה זכריה שמעון משיח[ח] היא 2701, המשולש של 73, חכמה, הגימטריא של הפסוק הראשון של התורה – "בראשית ברא אלהים [הכל מתחיל מאלהים, האין האלוקי עליו נאמר 'אין מזל לישראל', שרש נשמת משה] את השמים ואת הארץ [בין הנשמות הנ"ל יש נשמות שעיקר ה'חוש' שלהן הוא בשמים ויש נשמות שעיקר ה'חוש' שלהן הוא בארץ]", הכולל כל ימות עולם! כך משה רבינו חותם את שמו בתחלת ספרו!

עלית משה וסבלו (ישעיה נב-נג)

הנקודה האחרונה שנאמר: בפרק נג בישעיהו מתואר הסבל של עבד ה'. יש שני פירושים, שעבד ה' הוא עם ישראל או המשיח (וכולם יודעים מה הגוים אומרים על הפרק הזה...). אבל לא יודעים שהאריז"ל אומר שכל הפרק הזה מתאר את משה רבינו, משה במשך כל ההיסטוריה של גלגולי הנשמה שלו.

הפרק מתחיל, בפסוקים שבסוף הפרק הקודם, "הנה ישכיל עבדי" – האריז"ל אומר ש"עבדי" הוא שילה, שגם עולה בגימטריא משה (ורומז אליו ישירות), והוא גם כינוי למשיח. "ישכיל" פירושו יחכם

וגם יצליח – ואז "ירום ונשא וגבה מאד", עוד למעלה ממדרגת אדם הראשון לפני החטא. יש שם חמש עליות. האריז"ל אומר שכל הביטויים האלה מתייחסים למשה רבינו.

הפסוק הבא הוא "כאשר שממו [יסורי משה[ט]] עליך רבים כן משחת מאיש מראהו ותארו מבני אדם" – מפרש ש"איש" היינו משה ו"תארו" רומז לקרני ההוד שלו.

אחר כך, פרק נג פותח "מי האמין לשמענתנו וזרוע הוי' על מי נגלתה" – זרוע ה' נגלתה על משה, בו כתוב "ולכל היד החזקה". בסיום הפרק כתוב שעבד ה' שם את קברו עם הרשעים ("ויתן את רשעים קברו"). האריז"ל אומר שהכוונה שמשה רבינו קבר את עצמו בתוך כל דור – הדור הזה נקרא "רשעים" ביחס אליו. הוא קובר את עצמו, הוא הורג את עצמו, כדי לגאול ולהציל את כל הדור וכל דור בהיסטוריה [י]. הפרק מסיים "לכן אחלק לו ברבים וגו'" – שיטול שכר כנגד כולם, כל הדורות שבהם היה. "ואת עצומים יחלק", כל צדיקי הדורות שמקבלים דרכו. "ואת פושעים נמנה והוא חטא רבים נשא" – אומר ש"רבים" היינו גדולים, והולך כאן על חטא אדם וחווה ("חטא רבים" שוה 270, רע, ששוה כל ששת הצירופים של אדם) [יא].

בכל אופן, זה דבר מאד מדהים וחשוב לדעת, שהאריז"ל מפרש את כל הפרק הזה ביחס להופעות של משה רבינו [יב] בהיסטוריה. בכך נסיים.

משה וגילוי שמות הקדש (השלמה)

נוסיף עוד כמה דברים שכתובים באריז"ל על משה רבינו ושמות ה' שקשורים אליו:

כאשר כתוב בתורה "וידבר אלהים אל משה" היינו מוחין דאמא ("אלהים חיים" בבינה), כאשר כתוב "וידבר הוי' אל משה" היינו מוחין דאבא ("הוי' בחכמה") ו"ויאמר הוי' אל משה" היינו כתר (הוי' יותר גבוה, שהולך עם אמירה שהיא בלב יחסית לדבור) – גילוי הג"ר למשה רבינו. אלהים הוי' הוי' = בן אלהים = מנחם = ו פעמים (דהיינו ששת צירופי) חיה.

בסנה קודם כתוב "אהיה אשר אהיה", אחר כך כתוב שם הוי' ו"זה שמי לעלם וזה זכרי לדר דר". האריז"ל מפרש "אהיה אשר אהיה" ממטה למעלה – בינה-חכמה-כתר (והדברים מתאימים לפירוש הפשט, ש"אהיה" ראשון הולך על גאולת מצרים ו"אהיה" שני על גאולת משיח – גאולת מצרים היא לידה מתוך רחם האם וגאולת משיח היא לידה מ"עד דלא ידע", היינו מה שנסתם הקץ, של הכתר). אחר כך הוא אומר שמה שכתוב בהמשך שם הוי' היינו ז"א ובסוף "זוה זכרי לדר דר" – שם א-דני, "כשם שאני נקרא" – הוא נוקבא. אם כן, סדר ההתגלות בסנה הוא בינה-חכמה-כתר-ז"א-נוקבא – משהו מופלא, כי בדיוק כסדר עבודת חב"ד שמסביר רבי הלל בתחלת ביאורו על שער היחוד, התבוננות-הסתכלות-דבקות-התפעלות-התגלות (הבעה/התגלות), כמבואר אצלנו בכ"מ.

עוד רמז מהאר"י: משה אומר לעם "כי שם הוי' אקרא [אז אתם] הבוגדל לאלהינו" – גדל עולה לז, מילוי שם סג. כלומר, אני אומר את השרש, "הוי'", ואתם תוסיפו לו את המילוי שלו, "גדל", וכך תגדלו אותו, דווקא בשם סג, שם של הבינה, של אורות דתהו, של "בכל מאדך" כמבואר בתניא.

זיווגי משה (השלמה)

ועוד כמה רמזים מהאריז"ל השייכים לשרש זיווגו של משה:

"תפלה למשה איש האלהים" ר"ת לאה וס"ת משה למפרע. כל זיווגי משה הם בחינת לאה, עלמא דאתכסיא, נוני ימא. משה הוא רת"ס מחשבת. אחר כך כתוב "מעון היית לנו בכל דור ודור" – "היית לנו בכל" ר"ת הבל, השרש שלו.

אשרי העם שככה לו אשרי העם שהוי' אלהיו" – מפורסם ש"שככה" שוה משה. שלש המלים הבאות, "לו אשרי העם", ר"ת לאה – גם זיווג של משה ולאה.

לפי זה סוד הצלם הוא צפרה-לאה-משה – הוא נשוי לצפרה ושרשה לאה. צפרה-לאה שוה תהו. ביחד צפרה-לאה-משה שוה חשמל-חשמל, יהלם זך.

עוד פסוק מפורסם עם ר"ת משה – "מתוקה שנת העבד". למה השינה מתוקה? הוא אדם הראשון, וכשהוא נרדם בוראים לו חוה בשינה, בוראים לו בת זוג. זו המתקה – הוא מזדווג בשינה. לפי זה, האיחול של 'חלומות חסידיים' הוא 'תישן כמו משה רבינו'. כתוב שהוא לא אכל ולא שתה ארבעים יום, אבל לא כתוב שלא ישן. אם ישנים לא צריך לאכול ולשתות. [כתוב שהוא למד תושבע"פ בלילה?] יתכן שלמד מתוך שינה מתוקה.

ג. שאלות ותשובות

חבור הממד הזכרי והממד הנקבי בדור הגאולה

שאלה: פעם הרב לימד שמשיח יהיה דווקא נשוי, ואשתו, מיסיס-משיח, תגלה את הממד הנקבי של המשיח והמשיח יגלה את הממד הזכרי של אשתו. איך הענין הזה מתייחס לסיטואציה היום בעולם, שיש כל מיני סיבוכים בענייני מגדר?

תשובה: משה רבינו פרש מהאשה במצות ה', משום שהיה עליו לדבר עם ה' תדיר ועליו היה להיות תמיד מוכן לנבואה בטהרה. זה עצמו יתוקן בכך שמשיח לא יפרוש מהאשה. הענין קשור למדת היסוד, לכך שמשה נקרא איש. כאשר משה רבינו פרש מאשתו בגשמיות, צפורה, הוא נשא את השכינה. משיח לא יהיה ככה, הוא יהיה נשוי לשכינה ולאשתו בו-זמנית, בלי סתירה ביניהן.

אמרנו שלכל נשמה יש צד ימני וצד שמאלי, צד ימין בא משה רבינו וצד שמאל בא מאליהו הנביא. לאליהו היה יפי גדול בפניו שכל אשה שהביטה בו – גם דבר מדהים שאנשים לא יודעים – מתה במקום. נשמע מוזר מאד, אבל ככה חז"ל אומרים. למה? יש משהו באליהו שאצלו מופיע היפי האולטימטיבי. יפי הוא תכונה נשית – נשים יפות, גברים לא צריכים להיות יפים, אם איש יפה זהו ממד נקבי שלו. בכל אחד יש זכר ונקבה – הימין והשמאל שלו, והיפי בא מהצד הנקבי – אליהו ואלישע תלמידו (שניהם משרש קין, צד השמאל).

האריז"ל אומר עוד דבר מדהים, שבדור האחרון – הדור של משיח – חוזר דורו של משה רבינו, דור דעה. הסימן לכך הוא שהנשים שולטות על הגברים. כמו שיש לנו סימן למשיח, ש"מורח ודאין", כך יש סימן לדורו של משיח שהנשים שולטות על הגברים. למה? כי בדורו של משה, בחטא העגל, מי נתן את הזהב? הגברים. אולי הם לקחו בכח מהנשים, אבל הנשים לא רצו לתת את התכשיטים שלהם לעגל הזהב. לכן בדור שלנו, שהוא חזרה של אותו דור, נותנים לנשים את הכח לשלוט על הגברים [יג]. יש תופעה של "אחליפו דוכתייהו" בלשון הקבלה, חילוף תפקידים בין הגברים והנשים במיוחד בדור הזה. כל דבר יכול להיות טוב או רע, זו יכולה להיות מעלה – עלית האשה – או התדרדרות (דור הוא

לשון התדרדרות). הצד השלילי הוא התדרדרות של חילוף הגברים והנשים שהאריז"ל אמר שהיא הסימן של דור הגאולה.

נאמר משהו אחר: משה היה אלם, ולכן בכל דור שהוא חוזר הוא מתחיל כאלם [יד]. הוא צריך את אליהו שידבר בשבילו, שיפתח את פיו. אחד מתפקידי אליהו הוא לפתוח את הפה של משה. מה זאת אומרת? שהאשה – האשה היא אליהו והאיש הוא משה – היא שצריכה לפתוח את פיו של האיש, האלם לכשעצמו. כדי לדבר צריכים כח חיוני, לאשה (בחינת חוה, "אם כל חי", מקור החיוניות) יש כח חיוני להשפיע לבעלה את כח הדבור ("ויהי האדם לנפש חיה" – חיה היא שמה של חוה לולא החטא – "לרוח ממללא").

שאלה: הרב אמר שמשה רבינו פרש מהאשה במצות ה', כדי שיהיה תמיד מוכן לנבואת ה', אבל כתוב בגמרא שזה אחד משלשה דברים משה עשה מדעתו וה' הסכים. איך זה מסתדר, של מי היוזמה?

תשובה: משה ידע שה' יכול לדבר איתו בכל רגע, ולכן הבין מדעתו שעליו לפרוש מהאשה כי לפי הלכה הוא לא יכול לדבר עם ה' כשהוא צריך טהרה, צריך ללכת למקוה, ולכן הבין שזה מה שמצופה ממנו וה' הסכים לכך ואף צוה אותו על כך אחרי שהוא חשב זאת.

נר"נ דקין: המצרי, קרח ויתרו

שאלה: האם כמו שמשה חוזר גם האנטי-נשמה, הנשמה בלעומת זה, גם חוזרת בכל דור?

תשובה: כן. אמרנו שבלעם, שכנגד הדעת, הוא אחד מהאנטי-נשמות, האנטי-חלקיקים, של משה. כתוב שלקין, שכנגד הבל-משה, יש שלש רמות, נפש-רוח-נשמה. הנפש של קין מופיעה במצרי שמשה הרג בתחלת הקרירה שלו, הדבר הראשון שהתורה מספרת עליו – נפש שהיא הכח החיוני שלו. הרוח של קין מופיעה בתורה בקרח, שחלק על משה. הנשמה, החלק היותר רוחני, של קין מופיעה ביתרו, חותנו של משה שהתגייר (בחשבון, היחס בין יתרו לקרח הוא "שלם וחצי").

רק אצל יתרו הנשמה הזו התקרבה, הוא לא חלק על משה. היתה לו בקורת על הדרך שמשה שפט את העם, הוא נתן עצה טובה ומשה קבל אותה. זו התנגדות טובה, בקורת חיובית, בקורת בונה. הרבה צדיקים חפשו מישהו שיעביר עליהם בקורת (כמו המעשה של הגאון מווילנא והמגיד מדובנא). לכל אחד יש מישהו נגדו – לפעמים זה התפקיד של אשתו... כל אחד צריך מתנגד והלואי שהמתנגד יהיה מתנגד טוב שרק מעביר בקורת בונה.

אצל משה ה'מתנגד' הגבוה היה חותנו, אבל למטה ממנו היו קרח שחלק עליו והמצרי שהכה את אחי משה ומשה הרג אותו ובכך העלה אותו למדרגה של יתרו. יש ארבעה אנטי-משה – בלעם ושלשת אלו, שרק אחד מהם הוא טוב, יתרו. זו התייחסות לשאלה ששאלו – כולם חוזרים. כתוב שבדורו של משיח גם קרח יודה למשה רבינו – הוא יודה ש"משה אמת ותורתו אמת", וכשהוא יודה באמת של משה זהו מהסימנים הגדולים של ביאת משיח.

כלי זינו של משה – ידיעת ניגונו של כל יהודי

שאלה: אמרת שיש שבעה שלבים עד הופעת משה. שבע היינו האות זין, שמשמעותה גם חרב. מה הקשר בין ה-ז, החרב ומשה רבינו?

תשובה: זין פירושו נשק, אבל גם כתר, כמו כתר יהאיות (התגין שלטנת"א) שנקראו זינין. האות זין הוא גם רומז ל"זמירות ישראל נגן". דוד המלך נקרא "נעים זמירות ישראל" ר"ת זין. על משה רבינו כתוב בזהר שהוא ידע את הניגונים של כל נשמות ישראל. הוא יכול היה לשיר עם כל הנשמות, את השיר היחודי של כל נשמה בעם ישראל. כך הוא פרנס וזן אותן ברוחניות (ברכת "הזן", לשון זין - רש"י מפרש את המלה "מן", שירד בזכות משה, "הכנת מזון" - נתקנה על ידי משה). זה הסימן שהוא נשמה כללית. אם כן, זין הוא גם כלי נגינה (לא רק כלי נשק).

משה רבינו היה לוי. יש שני תפקידים שהלויים ממלאים במקדש - יש לויים שוערים, שפותחים וסוגרים את השערים, ויש לויים משוררים, ששרים ומנגנים על הקרבן. כתוב שמה רבינו היה מהמשוררים. אם כן, משה היה זמר (ר"ת זה משה רבינו, סוד אות הזין של משה רבינו). נמצא שהאות זין שייכת לשירה. השירה בתורה מתחילה "אז ישיר משה", א-ז, 1 ו-7. המשמעות החשובה של ז היא שירה. א-ז הוא כמו סולם מוזיקלי, בו יש שבעה טונים, והשמיני הוא כבר חזרה באוקטבה יותר גבוהה או נמוכה לטון הראשון. אבל הסולם עצמו הוא שבע, זה עיקר הקשר של שבע - ז - למוזיקה.

משה, דגים וחדש אדר

שאלה: סבת השיעור היום היא ז' אדר, משה מאד קשור לאדר (וגם ל-ז כמו שכעת הסברת). המזל של אדר הוא דגים - מה הקשר בין המזל של החדש הזה למשה? והאם אפשר להסביר את הקשר בין דג, משה ופורים?

תשובה: קודם כל, דג = ז! מצוה מיוחדת לאכול דג, ז, ביום ה-ז, יום השבת, בחינת משה השביעי, החביב. והנה, הסימנים של מזלות החדשים מקבילים גם לארבעת היסודות שחוזרים על עצמם שלש פעמים (החל מניסן הסדר החוזר הוא אש-עפר-רוח-מים: טלה הוא מזל אש, שור מזל עפר, תאומים מזל רוח, סרטן מזל מים, וכך הלאה, נמצא שאדר, דגים, הוא מזל מים, כפשוטו). מזל דגים שייך ליסוד המים, והסברנו קודם שמה בא מהמים, "מן המים משיתהו".

העובדה שביום הזה, ז' אדר, משה גם נולד וגם נפטר, או נפטר ומיד שוב נולד, מזכירה את מה שהסברנו בספירת הנצח על "הרה ויולדת יחדו". הריון הוא כמו כניסה לקבר, כי לרחם קוראים קבר בחז"ל, ולהוולד היינו לקום לתחייה מתוך הקבר, כמו תחיית המתים. כמו שהריון ולידה קורים בו זמנית בסוד "הרה ויולדת יחדו", כך המיתה והלידה-מחדש של משה רבינו קורים בו זמנית. אדר ופורים הם למעלה מטעם ודעת, "עד דלא ידע". משה הוא מדרגת דעת, אבל בפרשת תצוה - שקוראים בחדש אדר - הוא עולה לאין, למעלה מהדעת, אין שם דעת. זו מדרגתו כ"אלהים", אין בפורים מגיעים למדרגה הזו של 'אין'. אם משה נולד היום ברית המילה שלו היא בפורים. משה נולד מהול, אבל היתה לו הטפת דם ברית בפורים. אם הוא נולד ביום השביעי של החדש הברית שלו היתה ביום ה-יד (דג ועוד דג, מזל דגים) - "מיעוט רבים שנים". בפורים זוג הדגים פרים ורבים, פורים הוא יום הברית של משה רבינו, הטפת דם הברית (כי לא היתה לו ערלה, כך הוא נולד). כל הדברים האלה צריכים להיות יחד.

אחת הסבות שמה הסתלק באדר כי הוא כולל את כל החדשים. לפי הארז"ל בכל חדש מאירה מדה אחרת ממדות הרחמים של ה', וכולן מאירות יחד בחדש אדר. כך במיוחד בשנה מעוברת, אבל אפילו אם זו לא שנה מעוברת. הסוד הזה של משה שהוא מחבר את כל מדות הרחמים וכך גם מחבר את כל השבטים, את כל האנשים, שהרי הוא שקול כנגד כל השבטים, כנגד כל הדור.

מה היחוד של דגים, שהם מעלמא דאתכסיא. משה בא משם, הוא בא מהמים, מתחת לפני המים. הוא עצמו נקרא דג. תלמידו נקרא יהושע בן נון. נון פירושו דג, ומפרשים שבן נון מתייחס לאבא הרוחני של יהושע, משה, שמכונה כאן נון. זה ההסבר. כל הדברים האלה באים יחד.

"נפתלי אילה שלחה" וסוד אליהו הנביא

שאלה: זהו החדש של נפתלי, השליח-הצבי, כפי שמציירים על תבות הדואר וכו', האם אשתו של משה היא השליחה בינו לבין המציאות?

תשובה: הסברנו שמושה צריך את אליהו, שהוא האשה ביחס אליו. על נפתלי כתוב "נפתלי אילה שלחה", זו האליה שרואים על תיבות הדואר. "אילה" אותיות אליה ו"שלחה" רומזו "להנה אנכי שלח לכם את אליה הנביא", ה' שולח את אליהו, את האילה, נפתלי, כדי להביא את הגאולה. הוא "הנתן אמרי שפר", דבורים יפים, הוא שאמרנו שמושה זקוק לאליהו שיפתח את פיו. אליהו הוא השליח שפותח את פיו של משה. האשה פותחת את פיו של האיש משה, שאחרת הוא אלם.

הזדהות עם הרחמים שבין מרים ומשה

שאלה: הרב דבר על היחסים בין מרים ומשה והדהוד הרחמים שביניהם. איך זה משפיע על כולנו?

תשובה: הדרך לחשוב על כך היא, אם לכל אחד מאתנו יש אחות גדולה – כתוב שהקרבה הכי גדולה היא בין אח לאחותו. יש אפילו מצוה בתורה לשאת את בת אחותך, כי יש אהבה גדולה בין אח לאחותו – לפי התורה אינך יכול לשאת את אחותך, אבל אתה יכול לשאת את בת אחותך לפי התורה. זה הזיווג האולטימטיבי.

כמו שאמרנו קודם, הרגש העיקרי של נישואין הוא גם רחמים. יש קשר בין יסוד למלכות, אך כאן מדובר על היחס בין תפארת למלכות. התפארת היא 'מבוגרת' מהמלכות, ספירה מעל המלכות, אבל כאן אומרים שהמלכות מבוגרת מהתפארת, מרים גדולה ממושה. כמו בבית, כשאחות גדולה מסתכלת על אח צעיר שנולד היא מרגישה כמו אמא, יש תינוק קטן שהיא צריכה לדאוג לו ולהשגיח עליו. כך מתוארת מרים. רק לתאר את היחס הזה, בין אחות גדולה לאח קטן, שאחר כך גדל, הוא גואל, נעשה גבוה ממנה – אך כעת היא גדולה ממנו, אבל היא המלכות, מייצגת את כל עם ישראל. אם מצליחים להתבונן בכך – כל אחד יכול להרגיש זאת מאד עמוק בלב.

גלגולים נוספים של משה

שאלה: הרב דבר על גלגולי משה רבינו. מה עם מרדכי היהודי?

תשובה: בכל דור יש לנו משה רבינו ו"מרדכי בדורו כמשה בדורו", כך חז"ל אומרים, אבל לפי האריז"ל זה לא אומר שהוא אחד מעיקרי גלגוליו של משה, הוא רק כמוהו ("כמשה בדורו"). לפי מה שאמרנו קודם, יהושע הוא הממשיך של משה, מנהיג את הדור, למה לא מזכירים אותו? לא רק כי הוא היה בחיי משה, הוא לא גלגול, כי יש גם עיבור וגם הוא טוב מספיק כדי להנציח את השארית של משה (אצל כל תלמיד מובהק רוח הרב מפעם בקרבו). למה לא מונים את יהושע? לא תמיד אותה נשמה שממשיכה את משה היא מאותו צד שלו. יהושע שייך לאלישע ששייך לאליהו ששייך לקין.

גם למרדכי יש הרבה גבורה, "לא יכרע ולא ישתחוה". ודאי שהוא המשה שבדור, אבל בהשתלשלות הזו שהאריז"ל מלמד אותנו הוא לא אחת ההופעות של משה. אמרנו שהוא ממשיך מרשב"י למשיח – מה עם כל מי שבאמצע? האריז"ל הוא משה רבינו, הבעל שם טוב הוא משה רבינו, בכל דור יש משה רבינו גדול. צריך להבין שיש משהו מיוחד ב-11 הנשמות האלה – אלקים ו-10 הנשמות – המנויות בכתבי האריז"ל. לפי סדר הדורות, מרדכי הוא בין זכריה לרשב"י ובהיות מרדכי בחינת "צדיק יסוד עולם", כפי שמכנים אותו "מרדכי הצדיק", יש לומר שהוא נכלל ברשב"י (ידוע בקבלה שיש שרש של ספירת היסוד בתוך הגוף וכו'). בהיות משה, לפי סדר הגלגולים הנ"ל, בתפארת נמצא שמה הוא בדיוק מעל מרדכי-שמעון ר"ת ממש (המלה הכי אהובה על הרבי).

זמן גילוי משה בחייו שלו

שאלה: אם משה רבינו חי 120 שנה, והוא חוזר כל חמשים שנה, מה קרה כשהוא היה בן חמשים שנה? תשובה: ההופעה האמתית של משה, בחייו כמשה, התחילה כשהוא היה בן 80. לפני כן הנהיגו את הדור אביו עמרם וסבו קהת, אז הוא נולד אבל באותו זמן המשה שבדור היה אבא שלו. למשה היו 40 שנה של הנהגה בפועל, ואליהן מצטרפות עוד 10 שנים לפני או אחרי – אלה חמשים השנה של משה. יש התכללות, שאחד נכלל בתוך השני. באיזה משה אנחנו כעת? חן-חן, משה ה-116, ההופעה ה-116 של משה. זהו זמן טוב למשיח להגיע, "חן חן".

שלשת חטאי משה (טעויות נכונות) כנגד שלשת חטאי הדורות הכוללים (טעויות לא נכונות)

שאלה: חלק מחטא אדם וחוה הוא שלא המתינו עם היחוד עד שבת, אז איך אפשר להבין שנולדו לאדם וחוה ילדים באופן נסי – בדרגה שלפני החטא – אם עצם היחוד באותו זמן היה חטא?

תשובה: זו שאלה טובה, יש כאן פרדוקס. בכל חטא של יהודי יש פרדוקס ("חטא ישראל" – אף על פי שחטא ישראל הוא, ולע"ל יתגלה שלא חטא כלל). דברנו קודם על חטא העגל, החטא הכי כולל של עם ישראל בתנ"ך. כתוב שבכל ההיסטוריה יש שלשה חטאים עיקריים – חטא אדם וחוה, החטא הקדמון שהביא מיתה לעולם; אחר כך החטא הכולל של עם ישראל, חטא העגל, שנקרא עליו בפרשה הבאה; והחטא של דוד המלך – ממנו גופו של משיח – עם בת שבע. כל החטאים האלה הם תופעות של "אכלה פגה", של אימופליסיות, של פיזיות, עשית דברים לפני הזמן.

אמרנו שמה שרבינו הוא ההופעה המתמדת בהיסטוריה שבאה מעל הזמן לתוך הזמן. זה אולי התמצית והעיקר של כל מה שדובר הערב – שהסוד של המבט של ה' על ההיסטוריה, מעל ההיסטוריה, הוא התגלגלות הופעת משה בכל ההיסטוריה. גם למשה יש שלשה דברים שהוא עשה לפני זמנם והוא סבל מהם. הדבר הראשון, שהוא הרג את המצרי מוקדם מדי. הוא היה צריך לעשות זאת כדי לתקן אותו, אבל המצרי מצד עצמו עדיין לא היה מוכן לתיקון. הדבר השני, שהוא הוציא את הערב-רב ממצרים, מצרים שרצו לעזוב את מצרים יחד עם עם ישראל, והוא קבל את כולם כגרים. היו לו כוונות טובות מאד, אבל הם עוד לא היו מוכנים לגיור. היו אלה נשמות שעתידות להתגייר בנקודה מסוימת בהיסטוריה, אבל הוא הוציא אותן מוקדם מדי. הדבר השלישי, שהוא הכה את הסלע במקום לדבר אליו. הוא דבר בהתחלה, אבל הוא פספס את הנקודה, כי הופיע סלע אחר – והוא ראה שמים לא יוצאים מהסלע – אז הוא הכה את

הסלע. כתוב שהוא היה צריך להחזיק את עצמו. "אכלה פגה" הכוונה שאדם לא יכול להחזיק את עצמו ולהתעכב. הוא היה צריך להתעכב ולהמשיך לדבר אל הסלע, גם אם היה לוקח זמן מה עד שהמים היו יוצאים.

מה היחס בין שלש הפעמים האלה שמשה היה אימפולסיבי לשלשת החטאים הגדולים של ההיסטוריה שנבעו מאימפולסיביות? הם מקבילים זה לזה. לפעמים עושים דבר נכון לפני הזמן ולפעמים עושים דבר מוטעה לפני הזמן. מה הכוונה? כשעושים דבר נכון לפני הזמן זו פעולה של כעת-או-לעולם-לא (now or never, "אם לא עכשו אימתי"). מה היה קורה אם משה היה עושה חושבין שהמצרי הזה עוד לא מוכן לההרג, שבוע הבא – הוא עוד לא מוכן להתעלות, תן לו זמן, הפרי עוד לא בשל. אבל כעת הוא מכה את אחי, ואני רואה מה הוא עושה לו בלילה הקודם, הוא אנס את אשתו! כעת הזמן! כמו בזמן המודרני, שאם חס ושלום פועל מחבל – או שאתה מגיב מיד בכל התוקף, ואתה חושב שתקבל תמיכה ציבורית, או שאתה מפספס את הרגע. אי אפשר לומר לחכות, שבוע הבא, שבוע הבא כבר לא יהיה הזמן. אפילו שאתה עושה את הדבר הנכון – עדיין הוא לא בשל. יש משהו פרדוקסלי, שמשהו מצד אחד הוא 'פגה' ומצד שני הוא כעת-או-לעולם-לא. יש משהו בעייתי בכך שהמצב לא בשל, אבל כעת-או-לעולם-לא. אם אתה עושה אותו מוקדם יותר אתה יודע שתישא בתוצאות, אך אם לא – לא תעשה אותו בכלל.

אותו דבר עם הערב-רב, הם לא היו מוכנים עדיין לצאת ממצרים – אבל אם משה היה משאיר אותם, הוא היה חוזר בעוד שבוע, בשנה הבאה או אחרי ארבעים שנה להוציא אותם? או כעת או לעולם לא.

בהכאת הסלע היו יהודים בלי מים, הם יכולים למות בצמא, זו סיטואציה של אס-או-אס – נסיתי לדבר רגע, אין זמן, אני צריך מים, כעת אני צריך מים, לא מחר, אפילו לא עוד שעה, מישהו יכול למות בינתיים. הדבר היחיד שאני יודע לעשות הוא להכות את הסלע (כך עשיתי בפעם הראשונה, על פי דבר ה') . כתוב שהסלע הוא סמל ליהודים עצמם. הכאת הסלע היא כפית היהודים לקיים מצוות. כאשר משיח יבוא כתוב ש"כוף כל ישראל" לקיים מצוות. זו הפעולה הראשונה של משיח. האם משיח יכה את עם ישראל? האריז"ל מסביר, כפי שמבואר בחסידות, שזו בדיוק היתה הטעות של משה בהכאת הסלע. הוא היה צריך לדבר אל הסלע. הסלע הוא לב האבן וצריך להמתיק ולרכך אותו כדיבורים מתוקים. לכן אנחנו מסבירים שבדור שלנו צריכים ללמד קבלה וחסידות לפני שמלמדים הלכה – לדרוש מהצבור הכללי לשמור הלכה לפני שלומדים חסידות היינו להכות את הסלע. צריך קודם ללמד חסידות, אבל זה לוקח זמן, צריך סבלנות. אי אפשר להיות אימפולסיבי, זה יקח זמן.

הכאת הסלע היא כמו כפית האשה ליחסים, דבר חמור מאד, כך אומר האריז"ל – היחס בין המנהיג לדור הוא כמו בין איש לאשתו [טו]. לכן, הכאת הסלע מקבילה לחטא של דוד עם בת שבע, ש"אכלה פגה" (בלשון האריז"ל הכאת הסלע במטה היא סוד זיווג דקטנות, כאשר המטה עצמו הוא היסוד דקטנות, המכונה גם נחש). הוצאת הערב רב מקבילה לחטא העגל, אותו הערב רב עצמו עשה. המעשה הלא-בשל הראשון של משה, הריגת המצרי, מקביל לחטא אכילת אדם וחיה מעץ הדעת. למה? אחת משבע מצוות בני נח היא לא לאכול אבר מן החי, לא לקחת את האבר מהבהמה כשהיא חיה ולאכול אותו. העץ הוא כמו חיה ולקחת הפרי לפני הזמן היא כמו אבר מן החי. זה מה שמשה עשה כאשר הוא הרג את המצרי לפני הזמן.

שלשה מקבילים לשלשה, אבל כמו שהסברנו קודם יש משהו פרדוקסלי בהרגשה של משה שבכל שלש הפעמים היתה סיטואציה של כעת-או-לעולם-לא. הוא לקח על עצמו את התוצאות, שהוא יסבול מהן. זה נקרא לעשות משהו לפני הזמן באופן נכון. שלשת החטאים האחרים עשו משהו לפני הזמן באופן מוטעה, אבל יש הקבלה ביניהם.

כל זה כדי לענות לשאלה שלך: אצל אדם וחוה יש פרדוקס, נשיאת הפכים. מצד אחד, היחסים שלהם היו מוקדמים מדי, וזהו חלק מהחטא – שם היה מצב שאפשר להמתין, לא כעת-או-לעולם-לא כפי שהיה אצל משה – אך לא היתה להם גדלות מוחין שתדריך אותם להמתין לשבת. יש כאן פרדוקס, היחוד היה דבר טוב, אבל הטעות שעשו אותו מוקדם מדי. הם עשו דבר שהיה צריך לעשות אותו יותר מאוחר, והיה אפשר לעשות אותו מאוחר, אבל יש כאן תופעה של משהו נכון ולא-נכון בו-זמנית ובמצב כזה אפשר לזכות גם לסיעתא דשמיא.

שאלה: לאור זאת, איך מבינים את כל הענין של "בעתה אחישנה", שמשיח יבוא בזמנו אבל במהירות? "אנחנו רוצים משיח עכשיו" ואנחנו מוכנים לשלם על זה. מצד שני כשיהודים עלו לארץ בדורות האחרונים היו שאמרו שזה עדיין לא הזמן, אבל אחרים אמרו שכעת-או-לעולם-לא, ובאמת אח"כ באה השואה. איך מיישמים זאת היום?

תשובה: זו שאלה קיומית גם היום, כי עדיין יש אנשים שחלוקים אם זה חיובי או שלילי, יש עדיין שתי דעות. אין כאן המקום והזמן לדון מי צודק ומי טועה, לא לוקחים צד כעת. כל הרעיון הוא שיתכן משהו שהוא נכון ומוטעה בו זמנית, והצד המוטעה אינו מבטל את המרכיב הנכון. כשמדברים על חזרה כעת לציון, לישראל, בדור שלנו – נכון לעשות זאת (אם אין לך תפקיד חשוב המשרת את עם ישראל בגולה, כמדובר הרבה פעמים, ובשם הרבי), נכון להיות כאן, זה הדבר הנכון, אבל יתכן שהיו כוונות לא טובות או שרשים אידיאולוגיים לא נכונים, השקפות חילוניות, אמונות לא-מאמינות אצל החלוצים ומנהיגיהם של הדורות האחרונים. שני הדברים יכולים להיות יחד. לא השלמנו את התשובה לשאלה, יש בזה עוד הרבה דברים עמוקים, אבל עד כאן כרגע. פורים שמח!

ד. נספח: מ-23 ל-37

הזכרנו הרבה פעמים שאצל משה רבינו יש תנועה מ-חיה (23) ל-יחידה (37). שייך לז' אדר, יום ה-37 של ביאור משנה תורה, מאז ר"ח שבט בו החל משה "באר את התורה הזאת". עשה זאת ב-37 ימי האחרונים, ימי ה-יחידה שלו, בהם "שכינה מדברת מתוך גרונו" ב-הבל פיו.

נרשום כמה תופעות שמראות זאת (זו עדיין רשימה חלקית מאד):

כינויי משה, מדותיו ושרשי נשמתו

א. משה כפולת 23 (15 פעמים) אבל שרשו ב-הבל (37).

ב. משה כפולת 23 אבל כאשר מגיע למשיח – "ישמח משה" – שוה משולש 37, יט פעמים 37.

במטבע התפלה כתוב "ישמח משה במתנת חלקו" – "במתנת חלקו" שוה 1036, כח פעמים 37 (היחס בין יט ל-כח שייך לסוד העבור, מחזור קטן ומחזור גדול). כל הביטוי שוה בטול (שילוב הוי'-אהיה) פעמים 37.

ג. הכינוי של משה הוא משה רבינו (תריג) וכינוי משיח הוא משיח צדקנו (5,608 פחות), והחבור שלהם הוא גם כפולת 37 – 1,1221 כפול 11 כפול 111, גל פעמים 37.

ד. "הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד" = 1190 = ה"פ (ממוצע כל עליה) רחל. אם נוסיף חמש פעמים משה רבינו (שהאריז"ל אומר שהכל מדבר בו) = ה"פ 23 כפול 37 (תריג ועוד רחל).

ה. משה רבינו עליו השלום = 30 פעמים 37.

ו. משה, משה במילוי ו-משה במילוי המילוי (שלש דרגות ההתפתחות) = 42 פעמים 37.

משה באתב"ש אותיות צבי, ו-צבי בשלש המדרגות – פשוט ומילוי ומילוי המילוי – 78 (ג"פ הוי) פעמים 37.

ביחד 120 פעמים 37, כנגד 120 שנות משה.

ז. פעם אחת משה נקרא מנשה, עם נ תלויה. מנשה אותיות נשמה – משה זוכה בשער ה-נ ואז נעשה נשמה. משה-נשמה עולה "חלק אלוה ממעל ממש", 20 פעמים 37 (מן במספר גדול, כנ"ל, תחלת מנשה).

ח. השם שנתגלה למשה (345) רבינו בסנה (כששאל "מה שמו", גם על עצמו) הוא "אהיה אשר אהיה" (543), הוא ראה את ההשתקפות שלו, שהיא גם הגימטריא של בנו הבכור גרשם) והחבור שלהם עולה 888 = 24 פעמים 37.

ט. בשבע מדות הלב משה הוא ספירת הנצח. נצח = ד"פ 37.

י. במוחין משה הוא חכמה ("מן המים משיתהו"), שבמספר סדורי עולה 37 (הנקודה האמצעית של חכמה במספר הרגיל).

יא. משה הוא הדור (כפי שנתבאר בשיעור). משה דור (סוד הביטוי "רדו שמה" שיעקב אמר לאחים) = 555 = 15 כפול 37 (עליה מ-15 כפול 23). משה-דור בהכאה פרטית עולה 2960 = 95 כפול 37 = 5 פעמים "ישמח משה".

יב. מן, שירד בזכות משה, במספר גדול = 20 פעמים 37.

יג. משה הוא נשמת יעקב, בו כתוב "הקל קול יעקב", וכתוב "משה ידבר והאלהים יענו בקול". משה-קול = 13 פעמים 37 (קודם היה אלם, לא היה לו קול – לא רק שלא היה לו דבור).

יד. ארבעת מנגדי משה רבינו (כולל יתרו, שהוא טוב): בלעם יתרו קרח מצרי = 38 כפול 37, יהלם 37. כדי לתקן אותם הוא צריך להתעצם עם ה-יחידה.

נבואת משה

טו. משה רבינו התנבא ב"זה הדבר אשר צוה הוי" – 851, כפולת שני המספרים, 23 פעמים 37.

היות ש-משה הוא 15 פעמים 23 מוסיפים כאן עוד 22 פעמים 23, יהלם 22 אותיות התורה, השם הקדוש היוצא מר"ת "אנא בכח גדולת ימינך תתיר צרורה".

טז. בתחלה משה התנבא גם ב"כה אמר הוי", יש לו שתי הבחינות, כמו שכתוב "מוסיף עליהם משה". כה-זה שוה 37.

יז. משה במספר קטן שוה זה, נבואת משה. ההפרש בין המספר הרגיל (משה) למספר הקטן (זה) הוא $333 = 9$ פעמים 37.

יח. שני לשונות נאמרו במשה רבינו – "פה אל פה" ו"פנים אל פנים" – בגימטריא $592 = 16$ פעמים 37. יט. על פני משה היה מסוה = $111 = ג"פ$ 37.

משה ופסוקי היסוד

כ. הפסוק הראשון של תורת משה, "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ", עולה 37 פעמים 73. כא. בכל 7 ימי בראשית יש 469 מלים, ז"פ בינה, ז פעמים זין, מספר השבת ה-13 כידוע. היות שמשה הוא כאן הסופר, אם מצרפים את משה מקבלים 22 פעמים 37 = משה רבינו פה אל פה (מתאים ל-22 אותיות).

משה בראשית = 34 (טוב-טוב, "ותרא אתו כי טוב הוא") פעמים 37.

כב. פסוק הכותרת של עשרת הדברות שנתנו על משה רבינו הוא "וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר" = 36 כפול 37.

"אנכי הוי' אלהיך" (ששועה "גל עיני" ורומז גם למשה, כידוע בזהר) ועוד משה עולה 14 פעמים 37. כאשר "אנכי הוי' אלהיך" הוא הנקודה האמצעית של משה עצמו.

כד. בפרשית "בחדש השלישי", שלפני עשרת הדברות, יש 37 ברבוע אותיות.

כה. משה אמר "שמע ישראל הוי' אלהינו הוי' אחד" עם שתי אותיות גדולות, עד, שהממוצע שלהן הוא 37.

עד הוא חצי נצח, שני עדים הם נצח, אז משה עצמו הוא שני עדים. משה רבינו הוא עד ראיה על אחדות הוי' וכן עד ראיה על סגולת ישראל, "עד הוי' בכם", סוד "עד ועד בכלל", "בטחו בהוי' עדי עד" (בטחון הוא פנימיות הנצח).

ה' אדר

הגאון הרב יוסף ידיד הלוי זצ"ל

יום ההילולא - ח' אדר

נולד בשנת ה'תרכ"ז (1867) בחאלב (ארם צובא) שבסוריה. אביו שימש כמלמד וכן היה סגי נהור ובהיות רבינו נער, סייע לאביו. רבינו שאף ללמוד את התורה הקדושה אולם למשפחתו לא היו את האמצעים לשכור עבורו רב ובחסד עליון המקובל ר' שאול קצין פגש ברבינו והוא תמך כלכלית ברבינו ובסיוע נדיבי עם דאג לשכור לרבינו מלמד. גם לאחר שנישא פרנסתו הייתה דחוקה ביותר והם חיו במסירות נפש עילאית. בשנת ה'תר"ן (1889) עלה עם הוריו ובני משפחתו לישראל, והתיישב בצפת בדירה רעועה, שם למד בבית הכנסת של הרב יוסף קארו. בתקופה זו התוודע לר' יעקב דוד וילובסקי (הרידב"ז), ועסק איתו

בלימוד תורה בדוחק עצום וללא חימום או הסקה. בצפת חיבר חלק מספריו, ושימש כדיין לצד הרב ישמעאל בן פנחס הכהן והרב שלמה רפאל חכים. זכה להוקרה והערכה רבה מצד גדולי הדור ובראשם הגאון הרידב"ז והצדיק הגאון הרב שלמה אליעזר אלפנדריי.

בשנת ה'תר"ע (1910) לערך עלה לירושלים כדי להדפיס את ספרו 'תורת חכם' בירושלים. בעצת דודו, הרב יום טוב ידיד הלוי, עבר כשנה לאחר מכן להתגורר בירושלים עם משפחתו. בתקופה זו נענה לבקשת העדה הבוכרית, והחל לשמש כדיין ומורה הוראה בבית הדין של העדה, לצד הרב אברהם אמינוף והרב יוחנן שמחיוף.

בהמשך מונה לשמש כאב בית הדין של קהילת יוצאי חלב (יחד עם רבו, הרב אברהם חיים עדס, ועם תלמידו, הרב רפאל שלמה לניאדו). בסוף ימיו עסק בתורת הקבלה. נפטר ביום שבת קודש, ח' אדר ה'תר"ץ (1930). חי כ-63 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. תלמידו, הגאון ר' יהודה ארי חיימון מילא את מקומו.

אביו: ר' מרדכי. **אישתו:** מרת לאה זיאת שרבתי. **מרבתי:** המקובל ר' אברהם חיים עדס. **חברותא:** ר' יעקב דוד וילובסקי (הרידב"ז). **מתלמידיו:** הגאונים ר' עזרא עטיה (ראש ישיבת פורת יוסף), ר' יעקב עדס, ר' יעקב קצין, ר' רפאל שלמה לניאדו, ר' דוד הררי רפול, ר' יהודה ארי חיימון, ר' שמחה חיימון, ר' דוד סתהון דבאח (הרב הראשי של החאלבים בבואנוס איירס), ר' רפאל שלמה לאניאדו (השני). ילדיו: שיכל ל"ע את ארבעת ילדיו שמתו בילדותם בתקופת מגוריו בצפת ובשנת ה'תרס"ב נולד לו בנו ר' שלמה. **מספריו:** •ברכת יוסף- דיני ברכות •ויחי יוסף- הלכות גיטין •ימי יוסף- שו"ת על ארבעת חלקי השו"ע •ברכת יוסף- הלכות ברכות •תורת חכם- דיני תלמיד חכם.

אביו היה סגי נהור ופרנסתו הייתה דחוקה ביותר. לכן כשגדל רבינו והיה לנער היה עליו לעזור לאביו בלימוד הילדים וכן היה עליו להשגיח עליהם. בזמן הקצר שנותר עבורו היה לומד תורה אצל אביו. כך עברו שנים והנער נוכח שעבודתו זו גוזלת כמעט את כל זמנו. אולם בקרבו בערה בו אש התורה ונפשו שאפה לעלות ולהתעלות בתורה הקדושה. בתוך ליבו חפץ ללמוד ולהתעמק בתורה הקדושה, לזכות ללמוד משנה, גמרא ופוסקים. אולם בשל העניות הרבה בבית אביו. לא הייתה ביכולת אביו לשכור עבורו מלמד. לפיכך היה הולך בחשאי לבית-הכנסת ומתפלל לפני מי שאמר והיה העולם בדמעות וממעמקי לבו שיסייע בעדו ללמוד תורה.

באחד הימים הגאון המקובל ר' שאול קצין זצ"ל הבחין בו בנער כאשר היה בדרכו לבית-הכנסת. הגאון הלך אחריו וראה שנכנס לבית-הכנסת כשהוא פונה להיכל הקודש ומתפלל ומתחנן כשהוא מזיל דמעות לרוב. **המקובל ניגש אליו ושאל אותו:** "מדוע אתה בוכה?". הנער גולל את קורות חייו ואמר כי הוא מצטער ביותר על שזמנו הולך לאיבוד ללא כל יכולת להתקדם בתורה הקדושה, כיוון שעליו לשהות עם התלמידים הקטנים בתלמוד תורה של אביו. אך רצונו הוא ללמוד ש"ס ופוסקים, אולם לאביו אין את היכולת מחוסר אמצעים כספיים לשכור עבורו מלמד.

ר' שאול הרגיע אותו ואמר לו לא לבכות ושהוא בלי נדר ידאג שיוכל הוא לשכור עבורו רב כדי שילמד אותו. הלך ר' שאול ופנה אל מספר אנשים אמידים סיפר להם על הנער ודיבר על ליבם ובחסדי שמיים אף השפיע עליהם והם תמכו בנער למען יוכל ללמוד אצל רב וכן דאגו לפרנסתו ומאו ישב רבינו על התורה הקדושה, למד בשקידה מופלאה ובחשק עצום ש"ס ופוסקים והתקדם בלימודיו ועלה והתעלה עד שנעשה לאחד מגדולי ישראל. (מעובד מתוך 'חכמי ישראל בילדותם')

בשנת ה'תר"ן עלה רבינו לארץ והתיישב בצפת בדירה רעועה. בלילי טבת הקרים היה מסתגר בבית הכנסת של מרן ה'בית יוסף' והיה עוסק בתורה ללא חימום או הסקה, כשהוא כורך את עצמו בשטיח מפני הקור, ואף התחבר באותם ימים לגאון הרידב"ז והיו עוסקים בתורה יחדיו לאור הנר. הרידב"ז מצטט סוגיות מן התלמוד בעל פה ורבי יוסף משיבו מדברי הראשונים ומספרי הפוסקים שכולם היו סדורים בזיכרונו הבהיר להפליא.

ליבו של רבינו היה חם ומלא באהבת ישראל. בסופה של מלחמת העולם הראשונה גזרה ממשלת תורכיה גזירת גירוש על כל נתיני ארצות-הברית המתגוררים בארץ ישראל, והכריזה, כי אם יתפס אדם כזה שלא יתייצב בתחנת המשטרה לשם גירוש, הרי שיכלאו אותו ויענו אותו על כך. והיות והתורכים ידעו כי עם ישראל מאוחד, וכל אחד דואג לזולתו, לפיכך פרסמו כי ינתן עונש חמור ביותר על אלו שיסתירו בביתם יהודים בעלי אזרחות אמריקאית.

בין באי בית מדרשו של רבינו היה מזכיר כולל בעל אזרחות אמריקאית. כששמע על הגזרה הנוראה, חיפש מקום בו יוכל להתחבא עד יעבור זעם הגירוש. רבינו החביאו בביתו מספר ימים למרות הגזירה והחשש שאם יתפס, יהיה עליו להיאסר וכל זאת כדי להציל נפש אחת מישראל. (מעובד מתוך 'האיר המזרח')

שעה ארוכה הסתובב רבינו ברחובות תל אביב. העיר אומנם הייתה אז קטנה. שכונות רבות טרם נבנו בה. הוא סובב ברחובות הסמוכים לרחוב רוטשילד, אך לא מצא את יעדו. השמש קפחה על ראשו והלחות הרבה ששררה באותו יום במישור החוף, לא היטיבה עימו. הוא פסע לאורך הרחוב הלך וחזור, ניסה לפנות ימינה ושוב שמאלה. נכנס לאחת הפניות היוצאות מן הרחוב הראשי, אלנבי וחזר על עקבותיו.

כך שוטט במשך שעה ארוכה, מחפש לשווא את הכתובת אליה נזקק להגיע ברחוב 'אחד העם' בתל אביב. רגליו סבבו כבר כמעט בכל הרחובות הסמוכים. הוא פסע במעברי חציה, חצה לצמתים והמתין ברמזורים - ולשווא. עדיין לא נתקל בשלט המכריז על כך שהגיע למחוז חפצו.

הוא החליט להיעזר בעוברים ובשבים, ופנה אליהם. "סליחה, אדוני. האם תואיל לומר לי היכן נמצא הרחוב אחרי 'כמעט שכב'?" עובר האורח אליו הפנתה השאלה, הגיב במשיכת כתף. כך חזר הרב נושא על שאלתו, אולם אף אחד מהנשאלים לא הבין את שאלתו והשיבו כי לא קיים רחוב כזה.

השעה התאחרה ורבינו אינו מוצא את הרחוב. פניו הביעו צער. צר היה לו על הזמן החולף ועל ביטול התורה שגורם לו הדבר. רבינו היה ידוע בלשונו נקייה ובהקפדתו המיוחדת על כל מילה שהוציא מפיו. הוא חש כי אינו יכול להעלות על דל שפתיו שתמיד עסקו בדברי תורה, שם של אדם שסבר כי אינו הגון, ויתרה מזאת, אף נמנה מבין אלה שחיפשו לעקור את הקדוש והיקר ליהדות.

כששאל "היכן נמצא הרחוב שאחרי כמעט שכב", התכוון לרמוז על הפסוק המופיע בספר בראשית: "כמעט שכב אחד העם". הוא קיווה כי יהודים טובים יבינו את דבריו ויפנו אותו לרחוב 'אחד העם'. אולם איש לא הבין את כוונתו ולא ידע לכוון אותו למחוז חפצו, כך במשך שעות ארוכות. רגליו של הרב דאבו.

עד שמשמים ריחמו עליו ואחד מתלמידי החכמים של העיר פגש בו והבין מיד את כוונתו. "בוא ואראה לך היכן נמצא הרחוב שאחרי 'כמעט שכב', הציע לרב, "אלווה אותך עד למחוז חפצך". נשם הצדיק לרווחה ופסע בעקבותיו, עד אשר נתקלו עיניהם בשלט ברור המודיע כי הגיעו אל רחוב 'אחד העם'.

כשהסיפור התפרסם בקרב מקורביו, הם לא הבינו מדוע השתמש הרב בחידות. "מדוע כה נזהר כבוד הרב מלבטא את שמו של הרחוב?" תהו. "איך אוכל לבטא שם זה?" החזיר הרב בשאלה, "והלא כתוב 'בל' אשא את שמותם על שפתי'. ואיך אעבור על דברי תורה אלה?". (מעובד מתוך 'דורש טוב לעמו')

רבינו גר בשכונת הבוכרים בירושלים. לפני כן הוא היה גר בצפת, שם כיהן כרב וכאב"ד. הוא היה עני מרוד והתגורר בתוך כוך. לא היה בו כיסא, שולחן ומיטה. הבית לא היה מטויה. בין האבנים היו שורצים עקרבים ולטאות. הקירות היו בעובי של מטר, והוא ישן בתוך האצטבה העמוקה של החלון שבקיר. הוא לא היה אוכל בביתו, מדי לילה היה מכין לו את מנת האוכל, בחצות לילה היה מתעורר משנתו ומתחיל את סדר יומו, נוטל את מנת האוכל ויוצא מביתו עד הערב.

מנת האוכל הייתה זעומה ביותר, וכללה פרוסת פת יבשה, עם תוספות 'מגוונות': יום אחד מרח עליה מעט גבינה ופעם גרגרי זעתר וכדומה פעם נכנס גנב אל ביתו של הרב בצפת. הוא היה בטוח שבביתו של הרב ימצא אוצרות, הרי אנשים מפקידים אצלו פיקדונות ותרומות. הוא התגנב פנימה, חיפש וחיפש ולא מצא מאומה. הגנב חשב בליבו: אולי הרב מחביא את החפצים היקרים למראשותיו. כשהרב ישן שנת ישרים, הוא פשפש ליד ראשו של הרב ומצא שם שקית עם פרוסת הלחם אשר הכין הרב למחר... הוא נטל את השקית, כדי שירגיש שהוא לא יצא בלי כלום... בחצות הלילה קם הרב כהרגלו, נטל ידיו והתכונן לצאת מביתו לעוד יום של לימוד תורה ונשיאה בעול הדיינות והרבנות. הוא רצה לקחת את שקית האוכל, חיפש וחיפש, אך היא נעלמה כאילו בלעה אותה האדמה.

כשראה את הבית ההפוך הבין שגנב ביקר בביתו בלילה. הרב חשב בליבו: איזה גנב זה? לפחות היה משאיר לי חלק מפרוסת הלחם, ממתי גנב נוטל את כל תכולת הבית ולא משאיר מאומה?...

ט' אדר

הגאון המקובל הרב שמואל אוירבך זצ"ל

יום ההילולא - ט' אדר

נולד ב-י' תשרי ה'תרצ"ב (1931) כננס הבכור של הוריו בשכונת שערי חסד בירושלים. בצעירותו למד אצל אביו וכן בישיבת 'עץ חיים' ואצל אביו. משחר ילדותו כבר נודע בשקידתו המופלגת עד למאד, ונודע לשם דבר בהתמדתו בתורה וגם כאשר חבריו יצאו למשחק בחצר הת"ת, המשיך בתלמודו ויגיעתו הרבה. לאחר נישואיו, הפך את ביתו למקום תורה בו עמל יומם ולילה, כשהרבנית עמדה לימינו כל הימים במסירות נפש. בהמשך כיהן כראש ישיבת 'שם עולם' של אמשינוב. לאחר מכן התבקש ע"י הגאון רבי מרדכי אליפנט זצ"ל ראש ישיבת איתרי, לבוא ולכהן בה כר"מ. השמיע את שיעוריו בעומק העיון. נודע בשערי עולם הישיבות בגאונותו ובקיאותו העצומה, ורבים גם שלא מבני הישיבה באו להתענג על שיעוריו הנפלאים.

בשנת ה'תשל"ז (1976) לימד תקופה קצרה בישיבת 'קול תורה' וכן עמד בראש 'כולל שם' של משפחת מוסיוף בשכונת הבוכרים בראש חודש אייר ה'תשמ"ב (1982) הקים את ישיבת 'מעלות התורה' בשכונת שערי חסד בירושלים ואף עמד בראשה. גאון בנגלה ובנסתר. בעל חסד עצום. בכל צרה שהגיעה לפתחו, לא חסך טרחה ומאמץ כדי להשיג את מבוקשם. שימח אלמנות ויתומים. בשנת ה'תשס"ג (2002) צורף

למועצת 'גדולי התורה' ובשנת ה'תשס"ח (2007) מונה כחבר נשיאות ב'וועד הישיבות'. שימש כנשיא מוסדות תורה וחינוך וכנשיא קופת 'חסדי שלום'. נפטר ביום שבת קודש, ט' אדר ה'תשע"ח (2018). חי כ-87 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים בסמוך לציון אביו.

סבא (מצד האב): המקובל ר' חיים יהודה לייב. **סבא** (מצד האם): הרה"ג רבי לייב רוחמקין. **אביו**: הגאון ר' שלמה זלמן אוירבך (ראש ישיבת 'קול תורה'). **אימו**: מרת חיה רבקה. **אשתו**: מרת רחל (בת ר' פנחס אליעזר פקשר מירושלים, מגדולי אנשי ירושלים - נפטרה ב-י"ד בטבת ה'תש"ן). **מרבתי**: הגאונים אביו, ר' שלמה זלמן, ר' אלעזר מנחם מן שך (ראש ישיבת פוניבז' ונשיא מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל ודגל התורה), ר' איסר זלמן מלצר (מח"ס 'אבן האזל'). **חברותא**: הגאונים - המקובל ר' מרדכי שרעבי, ר' אפרים זלזניק, ר' צבי שפירא (ראש כולל 'גבעת שאול'). **מתלמידיו**: ר' שלום יוסף גלבר (מח"ס 'נתיבות שלום' ו'אורחות שבת'), ר' צבי וידר (רב קהילה בקריית יובל), ר' אברהם נובוגרצקי, (ר"מ בישיבת 'אור ישראל' וראש ישיבת 'גבעת זאב'), ר' משה פטרובר (רב קהילה בקריית יובל). **ילדיו**: אין. **מספריו**: **דרכי שמואל** - על מסכת אהלות • **אהל רחל** - שיחות מוסר.

ידיעותיו של רבינו בכל חלקי התורה היו מבהילות. גם בחכמת ה'קבלה' עמל שנים, וגם שם רכש שליטה עצומה. הידע המופלג הזה בקבלה זיכה אותו בהערצת המקובל הצדיק רבי ישראל אביחצירא זיע"א (ה'בבא סאלי') וחכמי הסוד מעדות המזרח. בשמחת עליה לתורה שערכה משפחת אוירבך המתינו הכל לקידוש. ספרים לא היו מצויים באולם הסעודה. כדי לא לבטל מזמנו, התיישב רבי שמואל עם אחיו הגאון רבי אברהם דוב, רבה של טבריה, והחל מקריא לפניו על-פה, מילה במילה, את כל לשון הזוהר על הפרשה, מהתחלה ועד סוף.

עדות של מקורבו, הרב הגאון רבי מנדל אוירבך: "באחד הימים נסע רבי שמואל לחתונה במכונת שלי. בזמן שראש הישיבה שהה באולם השמחות, ישבתי במכונת לשיחה עם מכר שהזדמן למקום. המכר היה רחוק מקדושה, הידרדר רוחנית והגיע ל"ע לדיוטה התחתונה. מאוחר יותר כששב רבי שמואל לרכב, התיישב במושב הקדמי שאירח לפני שעה קלה את המכר הנ"ל. ברגע שנגעו שולי מעילו במושב, זינק ממקומו החוצה בחרדה עצומה, ושאל אותי, כשאימה מכסה את פניו: 'מה קורה במושב הזה?! יש כאן הרגשת טומאה... מישהו ישב פה עכשיו?!'".

בחור היה בישיבה, בשוליים, שנפשו נעה ונדה בין היכלות הקדושה לעולמות של טומאה. באחד מלילי שישי לאחר סדרי הישיבה הזדמן הלה לבית קרוב-משפחה, ושקע שם שעה ארוכה בטכנולוגיה של זוהמה. למחרת, לאחר תפילת שחרית בישיבה, כשרבי שמואל ראה אותו, הזדעזע, ואמר בחרדה: "איפה היית אתמול, מה עוללת?!". הבחור נחרד עד מאוד...

תלמידיו מתארים, שהיו אף מתכנסים במעונו ברח' 'גשר החיים' קבוצות של ת"ח שבאו לשוחח עמו בלימוד והיו זוכים לשמוע ממנו חבורות בכל מקצועות התורה, ושם נודעה גדלותו המיוחדת בתורה. עוד מספרים, כשבאו לשוחח עמו בעומקי בסוגיות ובמסכתות שלא עסק בהם לאחרונה, כמו בסוגיות קדשים ונדה וכדומה, והם התפעלו מכך, שבתוך דקות הילך עמהם בתוככי הסוגיא, כשהוא ידע להפליג בפרטי תורתו של מרן החזו"א צוק"ל ומרן הרב מבריסק צוק"ל ואחרים, וניכר היה, כאילו למד ממש זה עתה.

לרבינו היו את כל הסיבות לשקוע בדיכאון ובעצבות: ילדים לא היו לו, ואשת נעוריו, הרבנית רחל ע"ה, נפטרה עליו לפני 28 שנים. כך נותר הוא עשרות שנים בודד וגלמוד. אדם אחר מן השורה היה עלול

לשקוע במרה שחורה, ומתהלך עם 'פרצוף חמוץ'. לא כן אצל רבינו, שהיה שמח ומאושר. כיצד הוא הצליח בכך? זוהי כוחה של התורה, המעניקה שמחת חיים לאדם בכל מצב שהוא.

תלמיד בישיבה שהיה קרוב מאד לרבינו חווה שעת משבר, ושקע בחיפוש עצמי רוחני. באחד הימים ניגש אליו רבי שמואל ואמר לו כך: "אתה שרוי במשבר. שעת משבר היא שעת סגולה. זמן שבו הכל נתון לשינויים ולהתחדשות... ולכן זוהי שעה, שניתן להתרומם על ידה! אספר לך על השבר האישי שלי... אתה יודע, מה עשיתי, כשהתברר לי, שלא יהיו לי לעולם ילדים? לקחתי את עצמי לידיים, ולמדתי ש"ס בעיון נמרץ..." . הסיפורים מעובדים מתוך 'שמואל בקוראי שמו', גיליון אבל מיוחד 'בקהילה', י"ג אדר ה'תשע"ח. באותם ימים ב'עץ חיים' הוא למד בחברותא עם הגאון הצדיק רבי אפרים זלניק זצוק"ל, ולימים סיפר כי באחד השנים בהושענה רבא התעניין מרן הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצוק"ל היכן ילך לחוג את ההקפות, כשענה לו שכנראה ילכו לישיבת חברון או למקום אחר כדי לחוש שמחת התורה. השיב לו רבו, שאם הוא לומד עם רבי שמואל בחברותא, הרי שאינם צריכים ללכת להקפות, אלא ימשיכו ללמוד, כי החשיבות של התורה שלומד עימו גדולה היא מאוד.

מעשה בתלמיד רבינו, נער מתחזק, שלמד בעברו תופים. כשהתחתן, ניגש התלמיד במהלך חתונתו אל התזמורת, פשט את חליפתו, התיישב ליד מערכת-התופים והחל לנגן בעצמו. החתן ראה בכך שובבות חנינית, בעוד שהמחותן מסמיק מבושה, היות ולדעתו אין מעשה זה מתאים לבן תורה... רבינו קלט בזווית עינו את המאורע, מתבונן ושותק. בתום החתונה, כשהתקבצו הכל לברכת המזון ול'שבע ברכות', נטל רבינו כף ומזלג והחל לתופף על השולחן ברעש והתלהבות לקול צהלת הנוכחים. "גם אני קצת טוב בתופים", אמר לחתן ולמחותן בחדווה. עיניו של המחותן זהרו...

מן הזמנים הנשגבים בחיי רבינו הוא מוצאי יום כיפור. לאחר הבדלה בבית מדרשו וטעימה קלה, יושב ראש הישיבה ועמל במסכת סוכה בדבקות עצומה. מעין רגע שיא של תוקף קדושת היום. שנה אחת, נודע לו במוצאי כיפור אחר ההבדלה על תלמיד שלו לשעבר, שהסתבך שלא באשמתו בשוק האפור עם עבריינים. כיוון ששמע כך, הסיר מעליו את ה'קיטל', סגר בצער את מסכת סוכה, וביקש שיסיעו אותו לפגישה עם חברת העבריינים.

וכך היה רבינו יושב במוצאי יום הקדוש, במשך שעות למשא ומתן משפיל ומייגע עם קבוצת עבריינים, שבכלל ראתה בו חרדי מעצבן. המעבר הנורא הזה מקדושת היום וקדושת התורה פצעה את לבו. אבל כשחזר מהמפגש שהסתיים בהצלחה, האירו פניו בחדווה עמוקה כאילו עמד ברגעי 'נעילה'.

אחד מתלמידיו מספר: "הייתי תלמיד טוב, אבל יום אחד הרגשתי מחנק. בחוץ הכל היה נראה רגיל, המשכתי ללמוד טוב, באותה התלהבות, באותו רצף, אבל היה לי קושי נפשי מסוים שלא ידעתי לעמוד על טיבו. רבי שמואל קורא לי יום אחד, שם לי כסף ביד ואמר: 'מהיום אתה הולך פעמיים בשבוע לשחות בבריכה. אתה צריך את זה. אתה מבין?' - אני לא ידעתי מה אני צריך, אבל הוא כבר זיהה!".

סיפר לנו הגאון רבי אליהו עטיה שליט"א: "זכיתי ללמוד אצל הצדיק. רבינו אפשר לכל אחד ללמוד במה שחפצה עליו נפשו. על העובדה כי רבינו היה בקי בכל מכמני התורה הקדושה תעיד העובדה הבאה: בכל פעם שניגשתי אל רבינו ושאלתי שאלה, ענה לי תשובה ונדמה היה כאילו זה עתה למד את החומר".

הסיפורים ברובם מעובדים מתוך 'שמואל בקוראי שמו', גיליון אבל מיוחד של עיתון 'בקהילה', י"ג אדר ה'תשע"ח.

סיפר נאמן ביתו רבי ישראל ויזל שליט"א: אנו המשמשים חשנו כסוג ב' כשהיינו ליד משחרי פניו של ראש הישיבה. אומנם היינו מכניסים את האנשים, ואף מסמנים להם לצאת כאשר הזמן התארך, אך ראש הישיבה בחמלתו היה מבקש להמשיך לשוחח ולשמוע את בן שיחו. "מעולם לא ידענו מה דיברו עמו בחדרי גוואי, תמיד בכל השנים הוא היה מבקש מעמנו לצאת החוצה מהחדר, כשהוא הקפיד שהדלת תהיה סגורה. כשהיינו מעירים לו פעמים כי השעה מתאחרת וכניסת אנשים מהווה הפרעה חמורה לראש הישיבה, הוא היה מגיב על אתר: "אבל יהודי בצער"...

ופעמים אף חשנו 'סוג ג'...' / ביום רביעי האחרון הייתה קבלת קהל ארוכה מאד וראש הישיבה היה סחוט עד לשד עצמותיו ממש ובמיוחד שאמר לי שלא עצם עין כל הליל, וללא אוכל וללא שתיה. בשעה 23.45 נקש מישהו, בדקתי מי זה, זה היה בחור שהיה חייב עזרה וביקש להיכנס לראש הישיבה, ואני לא חפצתי להכניסו, מאחר וראש הישיבה היה צריך לשתות משהו ולהכניס דבר לפיו. אך הנה רבינו שואל

אותי: "מי עומד מאחורי הדלת?". "לא היה לי ברירה ואמרתי לראש הישיבה את זהותו של אותו בחור. "תכניס אותו מיד" אומר לי ראש הישיבה. הוא היה בפחד, "יהודי צריך עזרה". לאחר זמן קצר, אני שומע כי ראש הישיבה קורא בשמי. אני מגיע לסלון והוא מרמז לי בעדינות כי הבחור מדבר בשקט והוא אינו שומע אותו, ובתוך כך מרמז לי בזהירות שאעזוב את הבית אחר כבוד, שאני יעמוד וימתין מחוץ לדלת הבית... מן הסתם ראה על אותו בחור כי הוא לא מספיק משוחרר, הלכך דאג להוציאו כל איש מעלי'. "לא יאומן עד כמה אהב כל אחד באהבה ללא מיצרים, איזה שבחים זכינו לשמוע ממנו על כל אדם לאחר סיום קבלת הקהל... מעשים שבכל יום כיצד ראינו סיפורים מבהילים של תפילות בהשתפכות הנפש על צער הבריות, שהיריעה תקצר מלהכיל. כאשר הכנסנו לו שמות לתפילה, מיד בשם הראשון איזה תחנונים... כל שם ושם וכל מקרה ומקרה, היה רבינו מברך מכל לב וחוזר ושונה את הברכה בהשתתפות מוחשית בצער, על אף שהנוקק כלל לא היה מוכר לו.

שח תלמידו ואחינו הגרי"ח פוס שליט"א: היה זה בשבת חנוכה לפני כחמש עשרה שנה, ובשכונתנו נחגגה שבת שבע ברכות לאחד מתלמידי הקרובים שהתחתן עם בת אחד מגדולי תלמידי המתגורר בשכונתנו. וכמובן הסכים אז רבינו לבוא ולהשתתף עמם בשמחתם באותה שבת, אך הואיל והיתה זו שבת חנוכה, ורבינו לא רצה להיכנס לשאלות ההלכתיות של מי שיוצא מביתו בחנוכה ליום אחד היכן הוא חיובו להדליק, האם בביתו (ע"י שליח) או בבית בו יתארח באותה השבת, על כן החמיר רבינו והדליק בערב שבת בביתו, ונשאר בביתו לאכילת הסעודה, ורק אח"כ צעד רגלי מביתו אל עבר שכונתנו, כשהיעד הוא להתאכסן בביתו.

"אך כשהגיע לביתנו החל לנקר בלבו הספק, הואיל והוא רק אכל בלילה בביתו האם אומנם יצא ידי חובת ההדלקה במה שהדליק בביתו אם אינו ישן שם כי אם בבית אחר. הוא החל לעיין שוב במשנה ברורה ובשו"ע, ולדון לעצמו בשאלה זו. לרגל השעה המאוחרת הלכתי אני וביתי לישון כשאנו מראים לו על חדר לינתו. גם תלמידו משמשו הניחו בביתנו והלך לישון בבית הוריו הגרים בקרבת מקום. והנה בבוקר נתברר לנו, שהואיל ומורנו לא הצליח להגיע לידי הכרעה ברורה, ולבו היה נוקפו שמה יפסיד בזה את מצות נר חנוכה, על כן החליט להיות ער כל הלילה בלימוד התורה היקרה ולא לילך לישון. ובכך פתר לעצמו את הספיקות והחששות".

סיפר תלמידו הגרנ"א מיטרנבוים שליט"א: "לא יאומן כי יסופר אודות מעשי החסד הנוראים בכל התחומים שעשה רבינו במשך השנים בהטבה לשני, בין לאלו שמכיר ובין לאלו שלא הכירם כלל, וכבר התפרסם לאחרונה שכל הכסף שקיבל עבור דירתו נתן בפעם אחת לאלמנה שחיתנה, ואפילו לא הכירה כלל ועיקר, ובמשך השנים חילק לאלפים ממש מתנות הגונות, והכל בהסתר ובהצנע לכת, בין למוסדות ובין ליחידים".

"תמיד אמר שלא מספיק, וצריך לתת יותר, ולא שייך לעמוד ולספר בעניין זה, היות וראשית איני יודע עד כמה, ואיני יודע מי כן יודע עד כמה חילק צדקות, וגם אותם שקצת ידעו היות ודרכם העביר את הכסף אפילו הכי בעיני ראיתי שפעמים שקיבל לחלק, נתן לראש כולל אחר שאף אחד לא רואה, ואמר לו: 'בדיוק עכשיו קיבלתי לחלק', וכך כסדר, מלבד מה שחילק לאלמנות ויתומים חודש בחודשו, ומלבד מה שראינו שנתן לאנשים קבועים כל שבוע או חודש סכום קבוע, והרבה פעמים שלא היה ברשותו היה לווה מאברכים ומבקש להזכיר לו להחזיר, כך כסדר, מלבד מה שנתן יום יום תמידין כסדרן בתפילה למבקשים, ולא רק במעשה הנתינה, אלא טרח לדאוג ולבקש לעזור לאחרים בטירחה בגופו, ונזכרתי שאחד סיפר לי שבערך לפני ל' שנה בהיותו בחור בישיבה הק' רבינו ביקשו לבוא עמו לגביר אחד, ורבינו ממש עומד ומתחנן שיתן עבור הכנסת כלה הנצרכת, וכך כסדר כתב מכתבים לציבור למוסדות, אפילו ללא קשר כלל אליו, וכן במשך שנים כתב והצטרף במילים חמות בכל לב ליחידים אפילו שלא הכירם אישית, ביקש לעזור להם, וכן טרח להתקשר עבור אנשים נצרכים, וכן עבור החזקת תורה, אפילו שלא הכיר".

סיפר הגר"מ יפה שליט"א אודות כמה נסיעות שנסע עמו במיוחד בימי שישי לבקר אלמנות חולים וקשי יום, וסיפר שנסע לשכונת רמות ועלה כמה קומות ושמע את הבני זוג ואח"כ אמר שלקח לו זמן אבל נתן להם הרגשה טובה לשמוע אותם

לפני שנים, טרם היותי בישיבה, בא להיות סנדק בדרום אצל אברך שרבינו קירבו באופן מופלג, אפילו שלא למד אצלו, ויש אריכות רבה בזה, ולפני כן נתבקש לבוא למסור שיחה בישיבת בין הזמנים בתפחה, ואח"כ נסעתי איתו לברית, ובחזור מהברית היה ברוממות מיוחדת ופיזום ניגונים וכו', ופתאום הסתכל החוצה, וראה על השלט כתוב אופקים, ושאל: 'כמה זמן מכאן לאופקים?', וענית לו שזה עניין של כמה דקות, מיד אמר לנהג: "האם אפשר לנסוע לאופקים לבקר את אלמנת הגר"ח קמיל צוק"ל?", וכשנענה לחיוב, המשיכו ונכנסו לאופקים, ואכן בהפתעה גמורה הגיע לביתה, והיה זה כמה ימים לפני פסח, והנה טרם שנכנסו בשביל ליד ביתה, תפס את ידי ואמר לי בהתרגשות: 'שנוכה להרנין לב אלמנה', וישב בביתה והאריך בדיבור וכו' לשמחה.

כמה דקדק במצות ביקור חולים בבתי חולים בכל מיני הזדמנויות שונות, ופעם שנכנס בימי הקיץ לבית החולים המלווה שמע שאמר "העבר עיני מראות שוא", וחזר על זה כמה פעמים, "אבל מה אעשה, צריך ללכת לבקרו", וכן בבית הלך לבקר, וידע תמיד מתי לבוא ומה לומר, מתי להתקשר, ממש בלי סוף, מלבד מה שדאג לכסף כשצריך לתרופות, ולכתוב מכתבים והמלצות, וכן לדבר עם רופאים או עם המבינים בזה, כגון ר' בני פישר, בלי להתעצל.

הגאון הרב יחיאל מיכל שלזינגר זצ"ל

יום ההילולא - ט אדר

הגאון הרב יחיאל מיכל שלזינגר זצ"ל - נולד ב- י"א באב ה'תרנ"ח (1898) בהמבורג שבגרמניה. בילדותו למד אצל אביו וכן אצל רבה של המבורג, הגאון הרב אברהם שמואל בנימין שפיצר. בהמלצת רבו נסע ללמוד בישיבות הונגריה, שם התוודע אל מורו ורבו הצדיק הרב יוסף צבי דושינסקי (ממנו יצאה חסידות דושינסקיא) ואל שיטת הסוגיות ההונגרית. לאחר שסיים את לימודיו שם, חזר לביתו שבגרמניה ולמד בבית המדרש לרבנים בברלין מייסודו של הרב עזריאל הילדסהיימר. נדד למזרח אירופה כדי להתוודע אל מה שנתפס בגרמניה כיהדות שורשית ועמוקה יותר. בין השאר נסע גם לפולין וליטא ושם למד בישיבת מיר, ישיבת סלובודקה ובישיבת פוניבז', בה פגש את הצדיק הרב יוסף שלמה כהנמן וממנו קיבל כתב סמיכה. במהלך שהותו בפולין פגש בוויילנה את הרב חיים עוזר גרודזנסקי וקיבל את מרותו, וגם לאחר חזרתו לפרנקפורט נהג להתיעץ עמו רבות. החוויה המזרח-אירופית עשתה עליו רושם עמוק.

מספר שנים לאחר חתונתו נקרא על ידי רבה של פרנקפורט וראש הישיבה המקומית הרב שלמה זלמן ברויאר, לשמש כדיין ומורה צדק בעיר. כמו כן כיהן כראש המתכתא המקומית, ושם מיזג דרכי לימוד שונות אותן קיבל בישיבות ליטא והונגריה. כיהן כראש המתכתא גם בתקופתו של הרב יוסף ברויאר. בשבתו בפרנקפורט נודע כוחו הלמדני הגדול והוא נעשה אחד המשיבים הגדולים, ולכתובת לשאלות הלכתיות לכלל יהדות גרמניה. כשהחריף מצב יהודי גרמניה רצה הרב שלזינגר לעלות לארץ ישראל, אך בהוראתו של רבו הרב חיים עוזר גרודזנסקי נשאר בפרנקפורט. רק בשלהי חודש חשוון ה'תרצ"ט, ימים ספורים לפני ליל הבדולח, התיר לו הרב גרודז'נסקי לעזוב והוא נמלט עם משפחתו לשווייץ. כשהגיע לארץ צירף את עמיתו הרב ברוך קונשטט (רב וראש ישיבה בעיר פולדא שבגרמניה). יחד הקימו את ישיבת 'קול תורה'. הישיבה נצמדה לשיטת הלימוד של ישיבות ליטא והיתה הראשונה שבה שפת הלימוד בה היתה עברית ולא יידיש. נפטר ב-ט' אדר ה'תש"ט (1949). חי כ-51 שנים. ציונו בבית העלמין שערי צדק בירושלים.

אביו: הרב אליעזר ליפמן. **מרבתי:** אביו, ר' אליעזר ליפמן, ר' אברהם שמואל בנימין שפיצר (רבה של המבורג), הרב יוסף צבי דושינסקי (ראב"ד העדה החרדית בירושלים). **ילדיו:** ר' משה יהודה שלזינגר (ראש ישיבת קול תורה וחבר מועצת גדולי התורה), ר' אברהם שלזינגר (ראש בית המדרש 'קוצק' בני ברק), מרת לאה (נישאה לרב נתן צבי שולמן, ראש ישיבת סלובודקה). **מספריו:** **שאל אביך ויגדך** - רעיונות להגש"פ • **כיצד אטפל בילדי בשבת ובחג** - מאכל, היגינה, רפואה • **מקבץ מאמרים בעניינים שונים** - עורך הרב שלום מאיר ולך • **ספר זיכרון אש תמיד** • **הימום בהמות** (התשובה נדפסה בספרו של הרב יחיאל יעקב וינברג שרידי אש).

פעם הגאון הרב מפוניבז' יוסף שלמה כהנמן זצ"ל יצא אל מחוץ לבניין הכולל בשעת לילה מאוחרת, ושם לב כי אשה צעירה מסתובבת מחוץ לבית המדרש, ופוסעת באיטיות קדימה ואחורה סמוך לחלון בית המדרש, כשתינוק קטן בידה. כך במשך שעה ארוכה נראית הייתה מרוכזת וקשובה לקול התורה הבוקע מהחלון.

כעבור מספר ימים הרב בפוניבז' שם לב כי התופעה חוזרת ונשנית. הוא שאל אותה מי היא, מה פשר מעשיה והאם זקוקה היא לעזרה כלשהי. האשה השיבה: "אני אשתו של רבי יחיאל מיכל שלזינגר, היושב כאן סמוך לחלון בתוך בית המדרש. אני באה לכאן כיוון שבעלי יוצא מהבית בשעות הבוקר המוקדמות

ושב מאוחר בלילה, כך שכמעט ואנחנו לא נפגשים במשך היום. העונג שלי הוא לעמוד מאחורי החלון ולשמוע את הניגון הערב של לימודו. בנוסף אני רוצה כי בני התינוק יקלוט באזניו קול תורה!"

הרב התרגש מאד לשמע דבריה, היות וידע כמה מסירות נפש מגלמת האשה בהתמסרותה לחיי תורה. היא היתה בת למשפחה מהמבורג שבגרמניה, שם לא היה מקובל להקדיש את כל שעות היום אך ורק ללימוד התורה, אולם אהבת התורה שלה לא ידעה גבולות. לא היה דבר יקר בעיניה יותר מהתעלות בעלה בלימוד התורה. הרב העריך את רצונה לוותר על מנעמי העולם בחיי מותרות ונוחות בגרמניה, ולהסתפק במועט בחיי הצנע של בני תורה.

הרב מפוניבו' אמר לה: "בעלך אכן מתעלה כל העת בלימוד התורה ובקנייניה. אין זה מהנמנע כי ביום מהימים יזכה להקים ישיבה בכוחות עצמו, ולעמוד בראשה לשם ולתפארת. אם וכאשר אכן יזכה להקים ישיבה, אמליץ לו לקרוא לה על שם דבריך – בשם 'קול תורה'"

בשנת ה'תרצ"ט, מעט קודם פרוץ מלחמת העולם השנייה רבי יחיאל מיכל עלה עם בני משפחתו ארצה. במסירות נפש הקים את הישיבה הגדולה - ישיבת 'קול תורה', המתנוססת עד היום בשכונת 'בית וגן' בירושלים. כאשר רבי יחיאל מיכל שכב על ערש דווי, חולה ומיוסר, אמר בפני אחד המבקרים בימיו האחרונים: "אני בטוח כי בני יגדלו ויהיו גדולי תורה".

כשהלה תמה מנין לו זאת, הרי בנו הגדול נעשה רק כעת בר מצווה, ומהיכן יודע מה יצא ממנו? רבינו השיב לו בבטחה: "אני יודע כמה כוחות השקעתי בהם". אכן רבינו זכה שבניו תלמידי חכמים שנמנו על מרביצי התורה, ואותו תינוק, איתו התהלכה אמו סמוך לחלונות בית המדרש שספג מגיל כה רך את קול התורה - הוא רבי משה יהודה שליזינגר שליט"א, ראש ישיבת 'קול תורה' למעלה מיובל שנים וחבר במועצת גדולי התורה של דגל ישראל. (מעובד מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

י' אדר

הגאון הרב אברהם אביטבול זצ"ל

יום ההילולא - י' אדר

נולד במרקש. נצר משושלת ארוכה של חכמים, דיינים, משוררים ונגידים. למד תורה בישיבות מרקש. עם הזמן שמו נודע ברבים והוא החל ללמד בבית הכנסת 'צלאת אל עזמא' בעיר, לצד הגאון הרב יעקב דהאן (הרב דהאן לימד בעיקר את בני הכפרים שבאזור ואילו רבינו לימד בעיקר את בני מרקש עצמה). רבינו לימד בשיטת הפלפול. במקביל, היה נושא שיעורי תורה לבעלי בתים בשבתות (שיעורים אלו היו נמשכים כארבע שעות, והיו נאמרים ללא כל ספר פתוח, כאשר המחצית הראשונה הייתה בעיון ופלפול והמחצית השנייה הייתה דרשה עממית). ישיבתו הכשירה תלמידים לרבנות ולמקצועות הקודש ברחבי מרוקו.

הרב סירב להצעה לכהן כדיין בעיר, ולפרנסתו עסק כסוכן של חברת ייצוא. בשנת ה'תרפ"ה (1924) עזב את מרקש, ונדד בין קהילות מרוקו. יסד ישיבה בעיר וזאן, וכיהן בה כרב. לאחר כשנה, עבר לכהן כרב בעיר אל-עריש שבמרוקו הספרדית, וגם בה ייסד ישיבה ועמד בראשה. לאחר כשש שנים, שב למרקש. עמד בקשרים עם גדולי רבני מרוקו, בהם הרבנים הראשיים למרוקו הרב רפאל אנקווא, אשר התפעל מגדולתו התורנית בעת שביקר בבית מדרשו ברבאט. גאון בתורה. בעל מתק שפתיים ורבים התקבצו

לשמוע את דרשותיו. פזרן בצדקה. אבי העניים. דאג ליתומים בלב ובנפש. אהב שלום ורדף שלום. ענותן מופלא. דוברם של אלמנות. סגורם של הנדכאים. נפטר ב-י' אדר ה'תש"ה (1945). ציונו במרקש.

סבא (מצד אביו): ר' יוסף (שימש כדיין). **אביו**: ר' שלמה (המשורר). **אישתו**: מרת שרה (בת הגביר ר' שלמה אלפסי - נישא ב-ו' ניסן ה'תר"פ). **מרבתי**: הגאונים ר' שלמה הכהן, ר' אלעזר הלוי. **מתלמידי**: הגאונים ר' חיים ביטון (רב העיר מלייה. מח"ס 'לב חיים' על 'אבן העזר'), ר' יאיר חפוטא (רבה של באר יעקב), המקובל ר' לוי סעדיה נחמני (מח"ס 'ברית הלוי' - על קהלת), ר' יוסף פרץ (רב המושבים מגדים וגורן), ר' שמעון אוהיון (ראש ישיבת 'כתר תורה' בקובלנקה ורבה של יפו, מח"ס 'הליכות שבא'), ר' יעקב פרץ (רב הכפר 'אית חכים' ורב קהילת 'אליהו הנביא' באשדוד), ר' חנניה דרעי (רבה של יפו), הפייטן ר' דוד בוזגלו, ר' שלום אלבו (רבה של חדרה). **מילדיו**: ר' יצחק ומספר בנות.

באחד מימי חמישי הלך רבינו עם חתניו לעשות קניות לכבוד שבת קודש. בדרכם לשוק של מראקש שהיה מחוץ למלאח, רואה ר' אברהם יהודי אשר נראה מיואש שיושב בקרן הרחוב, ראשו מורכן והוא מתעלם מהעוברים והשבים. הרב עמד במקום ופנה לאותו יהודי שהכיר בשמו: "שלום לך ר' פלוני, האם כבודו לא חש בטוב?". היהודי קם ממקומו וענה: "רבי, ב"ה אני מרגיש טוב".

"אולי אם כן משהו מעיק עליך?", שאל הרב, "הנה מחר יום שישי וצריכים אנו לקבל את פני שבת המלכה בשמחה. אתה יודע בני, כתוב דאגה בלב איש ישיחנה". האיש נכנע להפצרותיו של הרב ואמר לו: "זה מספר שבועות שאשתי חולה. אני לא יצאתי לעבוד כי טיפלתי בילדים ובאישה. בתקופה זו לקחתי בהקפה מצרכי מזון, ועכשיו לא רק שאין בידי להחזיר את מה שלקחתי, אלא מתבייש אני לבקש לקנות עוד בהקפה. לפשוט יד איני יכול, ובאתי לפינה הזו לבקש את רחמי ה' יתברך".

רבינו ללא אומר ודברים שלח את ידו לכיסו והוציא את כל הכסף שהיה ברשותו. הכסף שנועד לקניית מצרכים לשבת. ומסר אותו ליהודי הנמצא במצוקה. ולא רק זאת, אלא שהפציר בו לקחת את הכסף מידו תוך שהוא מוסיף דברי עידוד וברכה. "אל תדאג יהיה בסדר. לך לאשתך וילידיהם, שעה זו תחלוף במהרה. ובאה שבת באה מנוחה - מנוחת הנפש והגוף".

חתניו שהתלוו אליו עמדו השתאו מול נדיבות ליבו של הרב מאחר שידעו בבירור שגם לו לא נשאר כלום בכיסו. הרב ציווה עליהם להמשיך יחד בדרך אל השוק. לפני הכניסה לשוק מחוץ למלאח, הייתה שורה של חנויות של כמה מעשירי העיר. חנויות גדולות שבעליהן עסקו במסחר סיטונאי. באחת החנויות ישבו מספר העשירים ושוחחו ביניהם. כמה מהם הבחינו ברב העובר לידם. הם קמו לכבודו, החליפו עימו דברי נימוס ואמרו לו: "ברוך הבא! כבודו בא בזמן. זה עתה גמרנו להתחשבן והפרשנו סכום לנצרכים". אחד מהם היה מודאג מחלום שחלם על אביו. הוא סיפר את חלומו לרב, הרב פתר לו לטובה והוא הגדיל תרומתו.

הרב נפרד מהקבוצה בדברים מעודדים. תוך כמה דקות מאז שנתן רבינו ליהודי במצוקה את כל מה שהיה לו מצא את עצמו מכפיל פי כמה את הסכום שהיה ברשותו. הרב המשיך עם חתניו לכיוון השוק, כשהחתנים שמחים ומתפעלים מן הנס שקרה להם. הרי עכשיו יש לרב מספיק כסף לקנות מצרכים לכמה שבתות ולא רק לשבת אחת.

רבינו לא חשב כך. הוא ראה בזה סייעתא דשמיא לעזור לעוד כמה עניים לעשות את השבת. רבינו נכנס לשוק. קנה לעצמו את המצרכים הנחוצים לו לשבת כפי מה שהקציב לעצמו בהתחלה ואת יתרת הכסף העביר לגזבר העניים תוך שהוא מורה לו לחלקם לנצרכים עוד באותו יום. (מעובד מתוך 'פורום סיפורי צדיקים')

פעם נפטר מלמד אחד בשם ר' אלעזר שהיה עני וחי בקושי. בתום הקבורה ניגשו המנחמים לבית האבל על מנת להתפלל מנחה. רבינו שדאגתו לעניים היתה מופלאה וכעת הרגיש את קושי האלמנה והיתומים נשא דרשה חריפה: "מדוע צדיק אבד ואין איש שם לב?". ובסיום דבריו דרש מן הקהילה לגלות נדיבות כלפי האלמנה והיתומים, והקהל ב"ה אכן תרם בעין יפה.

משראה את גודל הסכום שנאסף, החל הרב לבכות בכי חרישי. דממה השתררה והקהל לא הבין מדוע הרב בוכה, והרי תרמו ביד נדיבה. פתח הרב את דבריו והסביר: "שערו נא בנפשכם, מתי ראה ר' אלעזר סכום כזה בחייו, אם בכלל? ומה היה ר' אלעזר יכול לעשות בסכום שכזה?".

"ומי יודע לו היה לו סכום כזה כמה זמן היה עוד ממשיך לחיות בתוכנו? הלא על כגון זה נאמר 'וצדקה תציל ממוות!'. כעת מוטלת עלינו החובה לדאוג לאישה ולילדיה". עוד באותו המעמד מינה אפוטרופוס מן המכובדים שבקהילה לטיפול ביתומים ובמשפחה.

גאונותו של רבינו נודעה ברבים ושיעוריו המופלאים ופולוליו נשאו להם שם בקרב המקומות הרחוקים. הגאון ר' שמעון אוחיון ששימש כראש ישיבת 'כתר תורה' בקזבלנקה ובהמשך עלה לארץ ואף כיהן רבה של יפו (מח"ס 'הליכות שבא') עזב את משרת הרבנות בשביל ללמוד ממנו.

י"א אדר

הרב הצדיק משה פארדו זצ"ל

יום ההילולא - י"א אדר

נולד בשנת ה'תר"ע (1909) בטורקיה. ניהל בתל-אביב חנות מסחר גדולה, ממנה חילק את רוב רווחיה למוסדות התורה. בשנת ה'תשי"ב (1952) ייסד וניהל את פנימיית אור-החיים לבנות בבני-ברק, לצורך הקמת הפנימייה דאג לנסוע מדי פעם לקהילות הספרדים בארה"ב, כדי שיעזרו להקמת חזונם - הסמינר לבנות, שבתוך זמן קצר קרם עור וגידים, ולשם הגיעו בנות מכל רחבי הארץ. עמוד החסד, מקים עולה של תורה בארץ ובעולם מולו.

במחיצתו שררה תמיד אווירה נעימה, נינוחה, לא הייתה קדרות, ודאי שלא עצב, תמיד קרן, תמיד חייך, השמיע דברי עידוד ולחיזוק רבים, הרעיף דברי שבת, אמר דברי תורה, אבל יותר מכל שתק. מובא בספר שנכתב לזכרו "ומשה היה רועה" כי בשנותיו האחרונות באה מורה להיוועץ בו. היא קבעה עם תלמידותיה להיוועד יחדיו מספר פעמים בימי החופשה. הרהרה לעצמה: על מה תדבר באותם מפגשים? חשבה, שבוודאי יזכיר, שהרחוב אורב סכנות בחובו, לאן לא ללכת וכיצד להיזהר ולהישמר. להפתעתה ענה במילה אחת - השתיקה. כל ימיי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף אלא שתיקה. נפטר בשבת קודש, פרשת תצווה י"א אדר ה'תשנ"ו (1996). חי כ-87 שנים. ציונו בהר המנוחות (בהר תמיד א' ליד הרה"ג ניסים יגן זצ"ל).

אביו: ר' אברהם. אימו: מרת חיה וידא אסתר.

מחלה, לכאורה, היא דבר רע בפני עצמה, המגיעה ממדידת הדין, אולם יש, ואפילו מחלה קשה הופכת לגילוי של מידת הרחמים, והאדם מגלה עד כמה התחסד איתו הבורא יתברך, כשגרם לו לחלות... אחד הסיפורים המופלאים בעניין זה אירע לרבינו:

היה זה באחת המסעות, שבהם הרחיק לאמריקה כדי לגייס כסף עבור מוסדותיו. מיד כאשר הגיע לאמריקה חש ל"ע ברע ובשל מצבו הרפואי חייב להיות מרותק למיטתו. חלו רגעים מספר, שבהן חלשה דעתו: "הלא שלוחי מצווה אינן ניזוקין, ואיך ייתכן, שאני, ההולך לדבר מצווה חולה!?"...

רופא הוזעק למיטתו כדי לבודקו ולחוות דעתו לגבי המשך טיפול, ולצורך כך ביקש להאזין לפעיימות ליבו, והנה כאשר הרים הצדיק את חולצתו הבחין הרופא בציצית אותה הוא לבש. כשראה את הציצית הצחורה על גופו, התרגש עד מאוד ואמר: "מה?! יש עוד יהודים עם בגד כזה?! אני זוכר את הבגד הזה מהעיירה"... מין הארה נזרקה בו באותו רגע, "לא לשווא עשה אותי בורא עולם 'חולה' בדיוק במקום זה", חשב הצדיק. הוא חיך לעבר הרופא ואמר: "אתה יודע, אמריקה התקדמה עם השנים, כדאי גם לך להצטרף אל הגל החדש של השבים לקונם ולא לפגר מאחור"...

"קח לך", הושיט לרופא. היה זה זוג תפילין יקר ערך, בשווי מאות דולרים, שאותו רכש כמתנה עבור נדיבי הישיבה. הרופא חיך למראה אותה מתנת יקרת ערך והבטיח לר' משה להניח את התפילין מדי יום ביומו, והוסיף ואמר, כי אם יבוא אי פעם לישראל, ירצה לערוך איזשהו ביקור במוסד שהקים הרב. אחר רשם תרופות, נטל שכרו והלך לו. תוך זמן קצר התאווש ר' משה, ושוב יכול היה למלא את ייעודו המקורי לשם הגעתו לחו"ל ולגייס כספים עבור מוסדותיו ולשוב ארצה.

שנים חלפו. הפגישה עם אותו רופא מזמן פרוחה מזיכרונו. באחד הימים התקבל טלפון במזכירות. אלמוני ביקש לשוחח עם הרב פארדו. הלה הציג עצמו וביקש לבוא למשרד, רבי משה לא הצליח לזהותו, אולם לא נמנע מלהדריכו בדרכי הגישה למקום. חלפה שעה קלה והנה הוא הופיע. רק כעת נזכר רבי משה. הוא היה הרופא הישישי...

הוא קידם את פניו בשמחה. הרופא סיפר לו, שמאז אותה פגישה, לא עבר עליו יום ללא הנחת תפילין, וכי הוא מקיים גם את הבטחתו השנייה ובה לבקר במוסדות. הניח רבי משה יד אוהבת על שכמו וערך לו סיור מקיף בכל האגפים, לבסוף החזירו למשרד. "לא ייאמן". מלמל הרופא, "בטוח הייתי, שמדובר במקום קטן ועלוב, והנה אני מגלה קמפוס שלם, ממלכה מפוארת"...

הוא שתק קמעא ולאחר אמר: "ראה רבי משה, לצערי הרב אני אדם ערירי, כל חיי חסכתי כסף רב, אולם אין אדם אשר חי לעולם... לפיכך מבקש אני לתרום את כל רכושי לטובת מוסדות 'אור החיים'!!"

ר' משה חש התרגשות עצומה, הוא לא ידע, כיצד להודות למיטיב, שהיה עד לפני רגעים מועטים אלמוני ובלתי מוכר, והנה כעת מוכן הוא לתרום סכום עצום להחזקת המוסדות. לבסוף נטל סידור, שעמד על שולחנו והקריא לו מתוכו את דברי המשנה (אבות ו, ט): "בשעת פטירתו של אדם אין מלוין לו לא כסף ולא זהב לא אבנים טובות ומרגליות, אלא תורה ומעשים טובים בלבד". והסביר: "כסף, שאדם משאיר בעולם, הוא לכאורה כסף אבוד מבחינתו, מלבד תורה ומעשים טובים שרכש בכספו, ולשני הדברים הללו זכית בתרומתך כאן!". הרופא ביקש, ולמוסדות הובא עו"ד נוטריון, והדברים נוסחו כחוק.

כשיצא הרופא הקשיש, אמר ר' משה: "כמה עיוור הוא האדם, כשחליתי לפני שנים באכסניה, הרהרתי על שאיני מצליח למלא את תפקידי לגייס כספים לצורך העמדת המוסד על רגליו. התנחמתי בעובדה, שבשל אותה מחלה זכיתי לפחות לקרב אדם להנחת תפילין, אך לא שיערתי, שבאמצעות אותה מחלה עצמה, נטעתי את הבסיס לתרומה עצומה, שבה זיכנו היום!"

"הנה כי כן, אותה מחלה, אשר נדמתה בתחילה כמיידת הדין, היא עצמה התגלגלה והתהפכה למיידת הרחמים..."

תלמידה אחת שאביה נפטר בקטנותה, והיא נרשמה ללמוד במוסדו של ר' משה. כבר ביום הראשון ללימודים ניגש אליה הרב ואמר: "דעי בתי, אני הכתובת. כל מה שאת רוצה וכל מה שאת צריכה - תבואי לבקש". ולא רק זאת, הרב לא המתין, שתבוא אליו כדי לבקש ממנו, אלא הוא בעצמו היה שולח צנצנת עוגיות או שקית שקדים, כל מה שהורים מציידיים את הבנות.

כאשר היו מגיעים ללשכתו אורחים והמזכירות היו מביאות תקרובת מתוקה - ביסקוויטים, שתייה וכיו"ב, היה מורה לארוז ולשלוח לחדרה, ולהרנין את לבה. ולא רק לה דאג, למחרת הפורים קרא לה, השולחן היה מלא וגדוש במעדני משלוחי המנות, שקיבל ממכיריו ומוקיריו הרבים, בהם רבות מן הבוגרות, אלו המתגוררות בעיר. "אנא בטובך, עזרי לי לארוז", ביקש. והיא כמוכן עזרה לו בשמחה כאשר אינה יודעת כי לעצמה היא עושה.

לאחר שמילאו סל גדוש במגדנות, נתן לה את הסל ולהפתעתה ביקש: "תמסרי זאת לאמא, זה בודאי ישמח אותה" אמר. ישמח אותה בראש ובראשונה לדעת שיש מי שדואג כל כך לבתה. בתקופת לימודיה, חלתה אותה תלמידה בצהבת קשה, ונאלצה לשהות כחודש ימים בבית-החולים עד ששבה לאיתנה. הרופא ששחרר אותה מבית-ההחלמה קבע שעליה לנוח עתה בפנימייה, עד שתתאושש כליל. ר' משה שמח לשמוע על השיפור במצבה, אך אמר: "את נראית חלשה, וזקוקה להשגחה. לא אסכים שתשהי בפנימייה!". הוא שלח אותה על חשבונו, למלון בטבריה אצל הגברת אסתר, שתדאג לה עד שתתחזק ותתרפא, בהוראתו נשלחה לטיפולים והחליפה כח עד שחזרה בכוחות רעננים.

בשובה, פנתה אליו כדי להודות לו על הדאגה והמסירות, אבל ר' משה לא אמר בכך די, "עכשיו את חייבת לשמור על דיאטה קפדנית, להרבות בויטמינים ולמעט בשומנים". בהוראתו בישלו עבורה במיוחד, ור' משה ביקש ממנהלת המטבח, שתואיל למסור לידיה את מפתחות המזווה והמקרר, כדי שתוכל לקחת פירות וירקות ללא הגבלה!

כששמע שתלמידה התארסה עם בן תורה, קם ר' משה ורקד משמחה! כמה שמח בשמחת יתומה. רגש אחריותו הוכפל לאין שיעור, דאגתו וכן שמחתו. סיפרה אחת המורות: "תלמידה יתומה התארסה, ואני נטלתי על עצמי את העול להשיג את הכספים הדרושים לנישואיה, ערב אחד נוקשים בדלת. פתחתי, והרב בפתח 'באתי להביא את תרומתי להכנסת כלה' אמר. נדהמתי, ושאלתי בפליאה: 'מדוע היה על הרב לטרוח ולהגיע לביתי. הלא מחר אהיה בלימודים והרב יכול היה לפגוש אותי שם!'. והוא ענה בחום: 'עכשיו השגתי את הכסף - הזדמנה לידי הזכות ליטול חלק בבניין בית-המקדש, ואדחנה למחר?'".

מובא בספר "מעייין השבוע" על הרב כי במאמציו לביסוס מוסדות "אור החיים", הגיע לברזיל. אחד מגדולי התורמים הפציר בו, שיתארח בביתו לסעודות השבת, והסכים. נדברו שייפגשו בבית הכנסת לאחר התפילה. ברם לאחר התפילה נעלם המארח. נבון משה ויצא מבית הכנסת. עצרה מכונית הדורה, והעשיר קרא לו מירכתייה: "הרב פארדו, בכבוד". החוויר רבי משה: "שבת היום", הזכיר. והעשיר ענה בזחיחות: "זה בסדר, הנהג גוי". "אסור באיסור חמור", קבע רבי משה נחרצות. "עשה כרצונך", הסכים העשיר ברוחב לב. "אבל הדרך רגלי רחוקה. נחכה לך".

"אל תחכו", אמר רבינו, "איני בא". "אבל אשתי טרחה והכינה, אסור לפגוע בה", מחה העשיר. "אבוא עימך רק אם תצטרף אלי ברגל, ותבטיחני שמעתה ואילך תשמור שבת כהלכתה ולא תיסע אף עם נהג נכרי", תבע רבינו. העשיר לא הסכים, ורבי משה פנה לצד שכנגד, לשוב לחדרו החשוך באכסניה. תמיד היו עימו בקבוק יין, מצות ושימורי דגים, לכל מקרה. עתה ינצלם לסעודת השבת. כצפוי, היה החדר חשוך, לפתע הוא: שכן נוכרי יצא למרפסת, והדליק את האור.

מיד קידש רבינו בשמחה עצומה, אכל ושר זמירות שבת. כשסיים את ברכת המזון, כיבה הנוכרי את האור ושב לחדרו. לאחר השבת התקשר העשיר. הביע הערכתו לעמידתו של רבינו על עקרונותיו, וביקש לפצותו ביד רחבה של שמחת השבת שהופרה. אמר לו רבינו: "שמחת השבת שלי הייתה מושלמת, בבינתך אין השבת שמחה, מצטערת היא על חילולה... ואינך צריך לפצותני. גם אם תרצה, לא אקח, כי איני נוטל כסף להחזקת המוסד הקדוש ממחללי שבת". עתה הבטיח העשיר לשמור את השבת, כדי שיוכל להמשיך ולתרום.

אחד מן הכללים שהיו שגורים על פיו של רבינו, כאשר נתקל בקשיים כלשהם, או שסיפר לו אודות בעיות שונות, היה: "מי שבוכה – זוכה!", כשכוונתו, שאדם הבוכה לאביו שבשמים, זוכה שיענו לו שלא על פי גדר הטבע.

פעם אחת סיפר כי זה לא מכבר נכנסה לחדרו כלה חסרת אמצעים וביקשה את עזרת קופת עזר הנישואין על מנת לרכוש מתנות לחתנה. בדיוק באותה שעה הייתה הקופה ריקה, ובלית ברירה השיב את פניה ריקים ויעץ לה לגשת אליו שוב למחרת היום. למשמע התשובה התמלאו עיניה של הכלה בדמעות, ורבי משה, שהודעוץ לראות זאת, אמר לה מיד: "שבי נא, בתי, הבה נאמר ביחד פרק תהלים". הוא הושיט לה ספר תהלים, פתח את שלו, ויחד החלו לומר בחום פסוק אחר פסוק.

טרם סיימו את המזמור, וכבר צלצל הטלפון. "הרב פארדו?", מעבר לקו נשמע קול בלתי מוכר. "ברשותי סכום כסף פלוני עבור הכנסת כלה, להיכן אוכל להעבירו?", הרב המשתומם שמע מפיו את גבה הסכום, שהתאים בדיוק לבקשת הכלה! (ומשה היה רועה)

נערה אחת למדה בסמינר לבנות 'אור החיים' בבני-ברק. מן המצטיינות הייתה, בעלת מידות טובות, נימוסין והליכות, יראת שמיים והקפדה במצוות, כפי שמתחנכים שם לתפארת. כשעמדה לסיים חוק לימודיה, הציעו לה להישאר שנה נוספת כמדריכה. אבל היו לה תוכניות אחרות, להמשיך לימודים ותחילת עבודה. כבר טוותה את העתיד במחשבתה. לפיכך השיבה להצעה בשלילה.

ערב אחד ישבה בחדרה ושקעה על שיעוריה. חברה באה ואמרה: "הרב פרדו קורא לך". הצדיק הרב משה נערץ היה על כל התלמידות. אמרה הנערה: "אני כבר מסיימת את השיעורים, ומיד אכנס למשרדו". חלפו מספר דקות וחברה אחרת נכנסה לחדר ואמרה לה: "הרב פרדו בחוץ, הוא קורא לך". נרעשה הנערה: המנהל בחוץ, והיא הניחה לו לחכות!

היא מיהרה לצאת, וראתה אותו עומד במסדרון וממתין לה. היא פתחה בהתנצלות נבוכה, אבל הוא חיך את חיוכו הטוב והניף ידו בביטול, כאומר – לא כדאי להתייחס לכך ואז פתח את פיו ואמר: "בתי, באתי כדי לומר לך דבר אחד: קיבלת - תני גם לאחרים. ערב טוב". והוא פנה והלך. מובן, שלאחר דברי המנהל נוכחה בצדקותם וקיבלה על עצמה את ההדרכה.

יום אחד הבחין בנן שכניו הצולע קמעה. רבינו פנה אליו ושאל לסיבת הצליעה הקלה. הנער סיפר שיש לו בעיה מסוימת - ציפורן חודרנית, ועליו לעבור טיפול רפואי. להפתעתו המרובה, רבי משה אמר: "בשעתו היתה לי בעיה כזו, ורופא בתל אביב לימדני כיצד לטפל בה בעצמי מבלי להזדקק לרופא. בוא אלי בכל בוקר בשעה שבעים ועשרים - ותוך כמה דקות אסיים את הטיפול. כך תספיק להגיע בזמן לתלמוד תורה ואני אגיע בזמן ל'אור החיים'!"

מובן שהנער התבייש לעלות ולקבל טיפול מרב זקן ונשוא פנים, ולא רצה לבטלו מהמון עיסוקיו ולהטריחו בזוטות כאשר ניתן לטפל בהן בקופת חולים. אבל למחרת היום בשעה שבע ורבע נקרא הנער לעלות לבית רבי משה. במרפסת הרב כבר הכין שרפרף ומגבת, מספריים ואלכוהול, צמר גפן ואגד מדבק, הושיבו על כסא מולו והחל לטפל ברגלו בסבלנות ובמאור פנים.

הטיפול נמשך דקות ספורות והוא הוזמן לבוא למחרת. הנער שוב ניסה להתחמק, לא נעם לו. אבל רבי משה קרא לו לביתו מידי יום ביומו בשעה שבע ורבע. הדבר נמשך במשך כחודשיים ימים, עד שהבעיה נפתרה והצליעה נעלמה!

הרב שלמה לורנץ זצ"ל סייע לרבינו רבות סיפר: הצלחתו של רבי משה בגיוס תורמים הייתה כבירה. פעם פגשתי באחד מתורמיו הגדולים, ושאלתי אותו ישירות: "הלא את מעונך פוקדים ראשי ישיבות נודעים, גאונים בעלי שם. בפועל אתה מעדיף את רבי משה על פניהם! הכיצד?" - הוא ענה: "כיצד לא תבין! הם מבקשים עבור תלמידיהם. אבל רבינו מבקש עבור בנותיו. ליבו של מי לא ימס לשמע את בקשתו של אב עבור ילדיו?!"...

הרה"ג ר' שמואל ברוך גנוס סיפר על חכמתו של רבינו: שבת בצהרים ברחובות בני ברק. רכב נוסע בחוצות העיר במהירות עצומה. הכבישים בשבת קודש ריקים והנהג צופר לעוברים ושבים המתהלכים לאיטם במרכז הכביש.

הנהג, צעיר יהודי גלוי ראש, מנסה להתקדם. ניכר מהתנהגותו כי הוא הוא ממחר מאוד. הנהג המשיך בנסיעתו הבהולה ונעצר בפתח סמינר 'אור החיים' ברחוב עזרא. מסביב מתגודדים יהודים כואבים, מוחים על חילול השבת בפרהסיא, אך הנהג לא מתייחס לכך.

הוא נראה נסער עד מאוד, מבולבל ולא ממוקד. "שאבס!!", זועקים מסביב. הוא עצר את הרכב ושאל: "האם זה סמינר 'אור החיים'? אפשר לפגוש דחוף את...?". כאן הוא נקב בשם בחורה ולאחר מכן הוא הוסיף: היא אחותי!".

המנהל הנערץ רבי משה פרדו זצ"ל שמע את קול ההמולה והוא יצא החוצה. כשראה את הבחור הוא ניגש אליו ואמר: "שבת שלום. מה קרה? איך אפשר לעזור לך?". הבחור אמר בצער: "אמא שלנו ל"ע נפטרה בפתאומיות. אנחנו מתכוננים כעת להלוויה. אני לוקח עכשיו את אחותי להלוויה".

"הלוויה בשבת?", תוהה הרב פרדו והצעיר משיב: "אכן כן, כעת אנחנו מתארגנים להלוויה". הרב פרדו מנסה לעכב אותו בשאלות ובשיחה קלה, הצעיר משיב בענייניות אך ניכר שהוא לחוץ בזמן. אין לו זמן לשיחות נימוסין. הוא התבקש לנסוע לבני ברק, לקחת איתו את אחותו ולחזור מהר.

צריכים אותם במהירות במושב בו הם מתגוררים. כל איחור שלו מעכב את הלוויה. "זה הכבוד של אמא שלי", הוא מסביר, "אחותי תצטער מאוד אם היא לא תהיה בלוויה. זה בטוח יצער אותה כל חייה". כך הוא מסביר את דבריו כאשר הוא לא מבין בכלל שדווקא כבודה של אמו ע"ה הוא שלא יחללו בגללה שבת.

הרב פרדו זצ"ל הבין שאין מקום לשכנע כעת את היתום הנסער על חשיבותה של שבת - קודש ועל האיסור החמור שבחילולה. הוא לא ידע מה לעשות. ואז, בסייעתא דשמיא, נצנץ רעיון במוחו. "כזאת אשה חשובה הייתה אמן, כזאת אחות נפלאה יש לך, לא יתכן שכל חברותיה וכל צוות הסמינר לא ישתתפו בהלוויה".

אבל כפי שאתה מבין, לא נוכל לצאת בשבת להלוויה. אני מציע שתחכה עוד כמה שעות. תאכלו 'סעודה שלישית', נתפלל ערבית, ומיד נצא כולנו להלוויה. כדאי לך לחכות. אוטובוס שלם של מלווים ילווה את אמן בדרכה האחרונה... הצעיר לא יכול היה לסרב לכזאת הצעה. הוא נשאר, מתארח במעונו של הרב פרדו עצמו.

מיד במוצ"ש יצא אוטובוס עמוס בחברותיה של הנערה הבוכיה והכואבת. הרב פרדו עצמו הספיד בהלוויה בחמימות וברגש גדול והמשיך ללוות את המשפחה בכל ימי ה'שבעה' וה'שלושים', כשהוא ממשיך לתחזק את הקשר ברגישות ובתבונה, עד שכל בני המשפחה שבו בתשובה שלימה וכיום כולם שומרי שבת, מדקדקים על קלה כבחמורה. (מעובד מתוך הספר 'ומשה היה רועה')

י"ב אדר

מארי הרב אברהם אלנדאף זצ"ל

יום ההילולא - י"ב אדר א'

נולד בשנת ה'תרכ"ו (1866) בקריית-אלקאבל בצנעא שבתמן. מצד אימו היה נכדו של מארי יחיא בדיחי. בתימן עבד בתור צורף. בשנת ה'תרנ"א (1891) עלה לארץ ישראל יחד עם חברו, הגאון הרב שלום אלשיך הלוי, ובדרך נפטרו ל"ע אשתו ובתו. בארץ ישראל התחתן בשנית. בהגיעו לירושלים התגורר בעיר העתיקה והיה ממקימי כפר השילוח בסמוך לעיר דוד. שימש מנהיג קהילת התימנים בירושלים ועמד בראשה במשך 35 שנים. הקים את חלקת התמנים בבית עלמין בהר הזיתים ואת ועד קהילת התימנים. ייסד תלמודי תורה, 'שיבות', בתי כנסיות, בתי מדרשות ועמד בראש 'ישיבת 'תורת משה'. גלחם במיסיון שניסה להשפיע על בני קהילתו יחד עם מארי יחיא יצחק הלוי ואחרים. שימש כאב"ד בבית הדין של הקהילה שאותו הקים והעמיד בראשו את הגאון הרב שלום אלשיך הלוי.

בשנת ה'תרס"ד (1904) הקים את חברת 'שיבת ציון', במטרה לרכוש קרקעות לצורך התיישבות חקלאית כפתרון לבעיות הדיור והפרנסה של עולי תימן. פעל להשגת 'פרמאן' (רישיון מממשלת טורקיה, על כך שיהודי תימן נחשבים לקהילה נפרדת). מאחר ואנשי הכוללים הספרדיים התנגדו לכך, לכן יצא בחשאי לאיסטנבול ופגש שם את הרב הראשי של הקהילות היהודיות באימפריה, הרב משה הלוי ישראל. הפרמאן הגיע בסופו של דבר כעבור חצי שנה ובעקבותיו הוקמו מערכות חדשות, ללא תלות בכולל הספרדים. חקר את ספרות יהודי תימן. היה עני מרוד. עבר לגור בשכונת הבוכרים ובשנותיו האחרונות בשכונת כרם התימנים שבתל אביב וכחודש לפני פטירתו ביקש מבניו להעבירו בחזרה לירושלים. נפטר ב- י"ב אדר א' ה'ת"ש (1940). חי כ-74 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: מארי חיים. אימו: מרת מרגלית לולוה. אחיו: ר' סעדיה (מח"ס 'עץ החיים'). נשותיו: אישתו הראשונה ובתו נפטרו בדרך בדרך לעלות לארץ ישראל. מרת ידידה (זיווג שני). ילדיו (מזיווג שני): שלושה בנים

ובת. מרבתינו: סבו, מארי יחיא בדיחי. אביו, מארי חיים. מספריו: פתחון טוב- על התורה • ענף חיים- ביאורים ותיקונים על הסידור • השגות מאי"ש • שרידי תימן- תולדות הרב שלום שבזי, הרב שלום שרעבי, אוצר ספרי תימן ועוד • מבשר טוב- בשבח העלייה לארץ ויישובה • זכור לאברהם- זכרונות ותולדות יהודי תימן • תאג- עם 'חלק הדקדוק' למהרי"ץ • תכלאל- סידור עם פירוש 'עץ חיים' למהרי"ץ, בתוספת חיבורו 'ענף חיים' • שערי טהרה- למהרי"ץ. בנוסף פרסם מאמרי הלכה בכתב העת התורני 'תורה מציון'.

ר' אלעזר טורק סיפר מעשה ששמע מנכדו של רבינו על האמונה העצומה שהיתה לו בבורא עולם: לפני כשמונים שנה התגורר בירושלים אדם גדול, סבי, הגאון רבי אברהם אלנדף זצ"ל. הוא היה עני מרוד ממש, מלחמה של תורה אכל ומיממה שנתה כפשוטו. כאשר נוסד בית הדין לעדת התימנים הוא נקרא אחר כבוד לשמש כחבר בית הדין, ומתוקף תפקידו זכה לקשרי תורה והלכה, ולקרבה וחיבה יתירה ממרן הגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, רבה של ירושלים. הם היו יושבים מידי פעם בהרכבי בית דין ומשוחחים רבות בדברי תורה וענייני השעה.

באחד הבקרים, בעשרת ימי תשובה, בעת שישב בחדרו ולמד, נכנסה אליו רעיתו הרבנית והתאוננה: "הנה עוד מעט חוזרים הילדים מהחידור ופשוט אין לי מה להכין עבורם, הבית ריק". רבי אברהם הרגיע אותה ואמר: "אל דאגה! אני משליך יהבי על השם יתברך, ועד הצהריים בוודאי יבוא אוכל עד פתח ביתנו".

כדי לא להטריד את בעלה מלימודו היא החליטה לפנות אל השכן, מרן הגאון הרב יוסף חיים זוננפלד, שבין היתר היה גם ממונה על קופת הצדקה הכללית כדי להתייעץ מה עושים במקרה כזה. "מה אומר בעלך על העניין?" – הרב זוננפלד התעניין. "הוא טוען כי הוא פטור מחובת השתדלות, וליבו סמוך ובטוח על השם יתברך שייזמין לו את מזונו עד הצהריים" – הרבנית השיבה.

"דעי לך כי בורא עולם הוא המפרנס ובעלך מאמין בה' יתברך באמונה שלימה שימציא לו את מבוקשו", והוסיף, "בטוחני שכפי שאמר, בורא עולם יזמין לו את מזונו עד הצהריים. המתניני מעט, התייצבו וראו את ישועת השם". כשחזרה לביתה, הרבנית ראתה כי על השולחן במטבח מונחים עופות שחוטים ובנוסף סכום כסף מכובד והגון.

היא השתוממה מאוד: "מהיכן זה הגיע? הרי כשיצאה מהבית אך לפני זמן קצר לא היה דבר, אם כן מהיכן הגיע כל הטוב?". בעלה כשראה את פליאתה השיב לה בפשטות: "לפני דקות אחדות נקש בדלת יהודי יקר שהגיע מישוב מרוחק בארץ ובידו שני תרנגולים. הוא סיפר כי הגיע אלי כיוון שקרובת משפחתו מתקשה בלידתה, ובשל כך הביא את העופות הללו כדי שאשחטם עבורו בברכה ושזכות המצווה תעמוד לה ללידה קלה.

עשיתי כמצוותו ושחטתי את העופות. כשסיימתי, ביקשתי לתת אותם לאיש אולם הלה התעקש להשאיר את העופות אצלי, כדי שאעשה עימן כטוב בעיני. בנוסף הניח כאן על השולחן סכום כסף גדול ואמר שאחלק זאת לצדקה לנזקקים וגם זכות זו תעמוד לקרובת משפחתו". אישתו ראתה כיצד בורא עולם שלח וזימן עד לביתה את העופות כדי שתספיק להכין לילדיה בטרם יחזרו מהחידור.

הצדיק הרב ניסים פליקס אמסלם זצ"ל

יום ההילולא - י"ג אדר א'

נולד בשנת ה'תרע"ט (1919) באלג'יריה, שם חי שנים רבות. לאחר מכן התגורר בצרפת, שם שימש כרב קהילה בליאון וכן מונה כרב בית הכלא המקומי. בתפקיד זה השיב אסירים לדרך הישר. למד במרוקו בחברותא במשך שנים עם האדמו"ר בבא סאלי זצ"ל ולאחר מכן היה לגיסו (כאשר הבבא סאלי נישא לאחותו, הרבנית מרים ע"ה). בשנת ה'תשנ"ו (1996) עלה לארץ הקודש וקבע את משכנו בשכונת הר-נוף בירושלים. שם הקים את ביה"כ 'אור יעקב וישראל' על שמם של גדולי רבני משפחת אבוהצירא. בקהילתו הסתופפו עשרות אברכים שדבקו בדרכיו וקיבלו ממנו עצה ותושיה. רבים פנו אליו ונושעו. ברכתיו היו מתקיימות. נודע כפועל ישועות.

הצטער בצער האחר. הירבה בקריאת תהילים. עזר לכל אדם. ברח מהכבוד. ענוותן. הירבה במעשה חסד. נפטר ב-י"ג אדר א' ה'תשע"ו (2016). חי כ-97 שנים. ספדו לו האדמו"ר רבי ברוך אבוהצירא, האדמו"ר רבי דוד אבוהצירא ואחיין המנוח הגה"צ רבי מאיר אמסלם מו"ץ נווה יעקב. האדמו"ר רבי ברוך אבוהצירא התבטא על רבינו: "הוא היה קדוש וטהור. הנהגתו היתה כאחד מן השרפים. כל הנפת אצבע שלו הייתה לכבוד הקב"ה, כל רגע בחייו היה 'שוויתי ה' לנגדי תמיד'. כל אבריו מלאים קדושה וחכמה. היה מלא בחכמה בבינה ודעת. אין חכמה בעולם שלא ידע. ידע את כל ספרי הבן איש חי בעל פה, ספרי החיד"א בעל פה". ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אימו: מרת עיישא. מרבותיו: הצדיק רבי ישראל אבוהצירא (ה'בבא סאלי' זיע"א).

מגיד משרים הרב שמעון גוטסמן שליט"א סיפר: אחד מידידי (מאזור קרית גת) התקשר אלי לפני כמה ימים (ב-ו' כסליו). הוא סיפר לי את 'סיפור חייו' המופלא אשר התרחש ב-ו' כסליו ה'תשס"ה: לפני שמונה עשרה שנה נסעתי לירושלים לשבת. שם התפללתי כהרגלי אצל הגה"צ רבי נסים אמסלם זצ"ל (גיסו של הבבא סאלי זיע"א אשר זכיתי לשמש אותו במשך שבע-עשרה שנה. יהודי קדוש וטהור בעל ראייה רוחנית). כשניגשתי להיפרד ממנו במוצאי שבת הרב אמר לי: "ה' יתברך יעשה אתכם ניסים ונפלאות".

התפלאתי מאוד לשמוע את הברכה הלא שגרתית ויצאתי מופתע מהצדיק. נסעתי למלא דלק ופתאום הרכב נכבה, באתי להתניע אותו ברוורס. בגלל החשכה לא שמתי לב ונתקעתי ברכב של חברת חשמל. באותו הזמן הייתי במשא ומתן עם חברת ביטוח וכבר סיכמתי איתם אישור עקרוני על ביטוח צד ג' אך הפליסה עדיין לא נכנסה לתוקף וכך נאלצתי לשלם תשעת אלפים שקלים בגין הנוק שגרמתי.

לאחר השבת אחותה של אשתי עמדה להתחתן. כמה ימים לפני החתונה נסענו ברכב כדי לעשות ניקיון בבית של החתן והכלה. באמצע הדרך עצר אותנו שוטר ובא לתת לי קנס אלף שקל בגין אי חגירת חגורות. התחננתי אליו שירחם עלי, אין לי כסף, ואנחנו ערב שמחה משפחתית. השוטר התחשב ואמר: "אני אבוא לקראתכם, אבל על הילד אני לא מוותר, מי נוסע עם ילד בן חודשיים לא חגור?! על זה תשלם 250 ש"ח!".

בהמשך השבוע הייתי אצל מורי ורבי עטרת ראשי הגה"צ הבבא אלעזר זיע"א שברך אותי לישועות בכל העניינים. בהמשך נכנסתי גם לגה"צ רבי נסים מויאל זיע"א, הרב מויאל הפתיע אותי כשחזר על נוסח דומה אותו שמעתי לפני ימים ספורים מרבי ניסים אמסלם: "ה' יתברך יעשה אתכם ניסים ונפלאות".

ביום חמישי התקיימה החתונה בשעה טובה ומוצלחת. ביום שישי התכוננו לשבת חתן. תוך כדי ההכנות אני מרגיש שמשוהו לא טוב עומד לקרות. אני אומר לאשתי שאני מפחד לצאת לדרך עם הרכב שלנו. היא מתווכחת איתי ושואלת: "מה נאמר לאביה שסמך עלינו שניקח ברכב עוד אנשים שצריכים להגיע לשבת חתן?!".

בסוף הודעתי לחמי שהרכב שלי מקולקל. השכנים הציעו לי רכב אחר שלא היה יותר טוב מהרכב שלי, היה צריך להתניע אותו עם מברג. הדלקתי נרות לכבוד הצדיקים כסגולה ובאנו לצאת לדרך. רגע לפני היציאה חמותי מתעקשת שהתינוק שלנו בן החודשיים יבוא איתם ברכב ולא איתנו, זו הייתה עקשנות מוזרה, אבל כיבדנו את רצונה והתינוק נסע איתם.

בקושי התחלתי את הנסיעה וכבר אני מרגיש שמשוהו לא טוב עומד לקרות, אמרתי לנוסעים איתי: "עוד שתי דקות עומד להתרחש משהו לא טוב". הנוסעים ניסו להשתיק אותי שלא אפתח פה לשטן. פתאום אני מאבד שליטה על הרכב. באתי לקחת ימינה והרכב זו שמאלה, ניסיתי לפנות שמאלה והרכב פונה ימינה, עד שכבר קיוויתי שאתקע באיזה משהו והרכב סוף סוף יעצר. נתקעתי בעמוד חשמל, הרכב נכנס לסחרור תוך כדי נסיעה על 110 קמ"ש, עד שהוא נתקע ויצא מכלל שימוש".

בחסדי שמיים לא קורה לנו שום דבר! משפחת חמי רואים את הכל כשהם נוסעים מאחורינו, שלושה אמבולנסים הגיעו למקום התאונה ולקח את כולנו לבית החולים קפלן ברחובות. בחסדי שמיים עד שבת כולנו שוחררנו ללא פגע, נשארנו במלונית עקב השבת שנכנסה כשהתינוק בן החודשיים היה נציג שלנו בשבת חתן.

כל השבת החלפנו חוויות על הפח שנשבר ואנחנו נמלטנו והודינו על הנס הגדול של כולנו, כשהנס הגדול ביותר הוא שהתינוק לא היה איתנו, אחרת הוא היה עף ומי יודע מה היה קורה איתו. כששחררנו את רצף המאורעות שמנו לב איך הקב"ה ריחם עלינו וכילה חמתו בעצים ובאבנים וגרם לי הוצאת כספים שהדמים הללו יהיו במקום שפיכות דמים רח"ל, שהרי אם התאונה הראשונה הייתה נעשית לאחר ימים ספורים כבר היה לי ביטוח צד ג' ולא הייתי נאלץ לשלם תשע אלף שקל.

הפלא הגדול שהשוטר שויתר לנו על רוב הקנסות לא ויתר על התינוק... מהשמיים ריחמו עלינו ודאגו שנאלץ להוציא כסף על התינוק במקום שלתינוק עצמו יקרה משהו חלילה, וזהו כאמור נס מופלא שהתינוק בן החודשיים לא היה איתנו. כמובן הברכות של הרב ניסים אמסלם שראה וברך שה' יתברך יעשה איתנו ניסים ונפלאות!

י"ד אדר

הרב זאב וואלף מז'יטומיר זצ"ל

יום ההילולא - י"ד אדר

מצאצאי רבי שאול וואהל. מצדיקי תנועת החסידות בדור השלישי. עסק בתחילה במסחר ביין ואחר כך שימש כמגיד מישרים והפיץ את תורת החסידות בז'יטומיר. פתח בעיר בית מדרש חסידי. בדרשותיו הטיף לחיי פשטות וגינה את רדיפת המותרות. מפורסם בקדושה וטהרה ורבים הסתופפו בצלו הקדוש. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-י"ד אדר ה'תקנ"ח (1798). ציונו בכפר איווניץ הסמוכה

לז'טומיר (בסוף ימיו התגורר שם). בשנת ה'תשנ"ה איתרה אגודת אהלי צדיקים את קברו והקימה מצבה ואוהל על קברו. בנו, ר' ישראל דב בער מילא את מקומו.

אמו: מרת יהודית. **מרבנותי:** ר' ישראל דב בער (המגיד ממזריטש - רבינו היה מגדולי תלמידיו), ר' פנחס שפירא מקוריץ. **נשותי:** מרת עטיה אסתר (זיווג ראשון), מרת טויבא (זיווג שני - אלמנת ר' יצחק אייזיק מקאריץ, בת ר' צבי הירש מרגליות רבה של מזריץ). **בניו** (מזיווג ראשון): ר' ישראל דוב בער (חתן ר' חיים מקראסנא), ר' מנחם מנדל מברדיצ'ב, ר' צבי הירש, ר' יוסף (חתן ר' הירש מנדל מדינוביץ בן הרבי ר' זושא מאניפולי). **בניו** (מזיווג שני): ר' דוד, ר' יחיאל מיכל, ר' פנחס (אב"ד קולק חתן ר' צבי אריה מאליק). **מספריו:** • **אור המאיר** - נחשב מספרי היסוד של תורת החסידות (נכתב ע"י תלמידו ר' אליעזר מז'טומיר).

אשה קשת רוח באה פעם לרבינו ובכתה לפניו במר נפשה כי בעלה הוא שיכור ושותה יין כל היום ומתוך שכרותו מכה אותה מכות אכזריות וסבלה גדול מנשוא, וכבר כמה פעמים ביקשה ממנו שיתן לה גט פיטורין אך הוא סירב ואמר: "אני מעדיף להיות אלמן מלהיות גרוש". אמר לה הצדיק שתבוא עם בעלה אצלו, והאשה אמרה: "הוא לא ירצה לבוא", אמר לה הצדיק: "שמעי נא לעצתי, כשתבואי לביתך ותראי שהוא שותה יין תבקשי ממנו שיתן גם לך מעט יין, וכשתשתי מהיין תהללי את טעם היין מאוד, וכן תעשו בכל פעם שהוא ישתה, ותאמרו לו שעד עכשיו לא ידעת את טוב טעמו של היין כי טוב הוא, וכשיעברו כמה שבועות תאמרו לו כי שמעת שבכפר אחד אצל ר' זאב מז'טומיר נמצא יין טוב להפליא, לכן עצתך שיסעו לשם לשתות מהיין המשובח ויקנה שם גם מידת יין להביא הביתה".

האשה עשתה כדברי הצדיק, עד שלבסוף עלתה בידה להביא את בעלה אל הצדיק, כשבאו אליו, לקח הצדיק שתי כוסות יין ונתן אחת לבעל ואחת להאשה, חטף הבעל ושתה ושיבח מאוד את היי"ש, והצדיק פנה אל האשה ואמר: "ואם לא שטית תחת אישך הינקי ממי המרים המאררים האלה", תיכף כשסיים הצדיק את הדברים, התחיל הבעל לצעוק: "חוסו ורחמו עלי כי היין בוער בקרבו ולבי נשרף מהיין ועוד מעט אני מת", אמר לו הצדיק: "מוטב שתישאר היא אלמנה ולא אתה אלמן".

כשמע את הדברים האלה נפל על פניו והתחיל לבכות מאוד, והצדיק אמר לו: "תן תודה, והתוודה על עוונותיך", והתוודה על כל אשר חטא, ונתן תקיעת כף להצדיק שמעתה יתנהג בדרך הישר ויחיה עם אשתו בשלום, והזהירו הצדיק שאם ישוב לדרכו הרעה - לא תהיה לו שום תקנה ובוודאי ימות, "אלא שיודע אני", הוסיף הצדיק, "שלא תוסיף עוד לשתות כי היין יהיה נמאס בעיניך". ואכן כך היה. נסעו האיש ואשתו לביתם, ומאז חיו בשלום ובשלוה.

פעם היה הרב רבי פנחס שפירא מקוריץ בז'טומיר, ורבינו שימש כמוזג. ומנהגו היה בעת שבאו אצלו אנשים היה לו יי"ש מיוחד שכבידם אחר התפילה, ואמר להם דברי תורה. במוצאי שבת קודש ראה אותו שהולך למרתף כדי להעלות שיכר. ושאל הרב רבי פנחס על רבינו: "מי הוא?" אמרו לו: "הוא הרב רבי זאב מאנשיו של המגיד ממזריטש". אמר להם: "ראיתי שהיה אליהו הנביא רכוב על כתפו ולומד עמו **האירא שבזוהר**". (כתבי ר"י שו"ב ח"ב)

כאשר הרב יעקב יוסף הכהן מפולנאה הדפיס את ספרו 'תולדות יעקב יוסף', השתדל הצדיק בעצמו להפיץ את ספרו ברבים, ובא עם ספרו לבארדיטשוב למכרם, אבל הקונים היו מועטים. ויתרעם הרה"ק הנ"ל על זה. רבינו הרגיש בזה, כי קטרוג גדול התעורר על ידי דבריו בשמיים על אותה העיר, וצרות גדולות יבואו עליה. מיד הלך רבינו לבארדיטשוב, וקנה מאת הרה"ק מפולנאה מאה ספרים, ואז נחה

דעתו של ר' יעקב יוסף. רבינו פנה אליו ואמר לו: "מדוע כה התרעמתם, די לעבד להיות כרבו, גם הקב"ה בכבודו ובעצמו סיבב עם תורתו לכל העמים ולא קבלו אותה ממנו!". (לישרים תהילה - יוסף דעת)

בעת שערך רבינו נישואין לבנו הרה"ק מוה"ר רבי מנחם מנדל נוכחו בחתונה גדולי ארץ מתלמידי המגיד הגדול ממעזריטש, ובעת שהיו צריכים ללכת לחופה, החל לרדת גשם שוטף מאוד ולא יכלו ללכת לחופה בשום אופן. אז אמר רבינו: "ילך אחד מהחבריא קדישא לחוץ ויאמר כי החבריא קדישא תלמידי המגיד הגדול והמחותנים מצווים שלא ירד הגשם עוד". וילך אחד מהם החוצה ויאמר כן, ואז תיכף הגשם והמטר לא ניתך ארצה, ועשו את החופה כראוי וכנכון. תיכף אחר החופה כשבאו כולם להבית, התחיל תיכף הגשם לרדת בחוזקה כבראשונה. (זכרון לראשונים)

בעיר קאריסטשוב היה הרב הצדיק המקובל רבי מאיר ז"ל שם אב"ד, וחיבר את הספר 'מאיר עיני חכמים'. הספר רובו העה בנוי על כוונות נר חנוכה, כי הר"ר מאיר בא פעם אחת לרבו הקדוש רבי זאב וולף המגיד מז'יטומיר בערב חנוכה, וראה את רבו הקדוש עומד ופניו כלפידים, ומנקה את החנוכיה, וכן עשה במשך שעות, והרגיש ברבו הקדוש את הכוונות אשר הוא מכוון אז, וכשבא הרב ר' מאיר ז"ל לביתו, חיבר את הספר על חנוכה, דרושים נחמדים בדרך פרד"ס, והיה איש מופת מאד ומקובל גדול. (אמונת צדיקים)

בהתחלה רבינו מצא את פרנסתו מבית מזיגה קטן שהחזיק בביתו. פעם אחת נכנס לבית מזיגתו בעל עגלה יהודי, ומרוב חיפזון רצה להכניס המשקה לפיו מבלי לברך. רבינו עיכב אותו ושאל: "אתה יודע ממה עושים את היי"ש?". מפני כבודו של הצדיק לא מצא בעל העגלה עוז לדחותו מבלי לשמוע דבריו, אך ביקש ממנו לבל יעכבו יותר מדי בדברים כי נחפו הוא לדרכו ונפשו צמאה מאד לטיפת היי"ש.

ויתאר לפני רבי זאב את רוב העמל היגיעה בעסק היי"ש מאז חרישת השדה, זריעת החטה, קצירתה, בירורה, טחינתה, ועשיית היי"ש ממנה, עד שנמצאת ראויה לשתיה, ויוסף ויאמר לו: "דע בני, כי הרבה ניצוצי נשמות מתגלגלים אף בדוממים, ויש אשר ניצוץ של נשמה מתגלגלת בגרעין חיטה, ואזי ניצוץ זה משתוקק מאד שהחיטה בו הוא נמצא תמצא ראויה לעשות ממנה מאכל או משקה כדי שיהודי יברך עליה, ובברכתו יתקנה ויעלה אותה למקומה, כמה תחינות ובקשות מפילה ניצוץ נשמה זו מאז עלה בגורלה לשכון בדומם זה, כי עד גמר העיסוק בה הרי היא ירא ופוחזת פן יעלה בגורלה להיות בין הסולת והסובין המתרבים בכל אחד מאופני תיקונה ועשייתה, ומה מאד רבתה שמחתה ותיקונה בעלות גורלה להיות ראויה לברכה.

ואז עומדת משתוקקת ומצפה לרגע המיוחל בה, שיקנה אותה יהודי ויברך עליה, ניצוץ זה יכול להיות לפעמים אף אביו של השותה, ואולי באמת ניצוץ זה הוא של אביך, ועתה תאר לעצמך איזה אכזבה עמוקה וצער גדול תגרום לניצוץ זה כאשר תחטפנה ותכניסנה לפיך מבלי לברך עליה". לשמע הדברים נשאר בעל העגלה לעמוד כמשתומם, לפתע עולה בזכרונו והלא היום היארציית של אבי, האם אין הדברים מכוונים אליי במיוחד, מרוב פחד ויראה נפל כמתעלף, אחר אשר התאווש קצת, הושיט לו רבי זאב את הכוס שיברך עליו שהכל, כשרבי זאב מאזין היטב לברכתו ועונה עליו בכונה גדולה אמן. (אהלי צדיקים)

מספר שנים מפטירת רבינו הגיע הרה"ק ר' ברוך ממז'בוז לביקור בז'יטומיר, ובא בקשרי שידוכין עם אחד מבני העיר, הדבר היה לפלא לכל אנשי העיר, כי על איש זה יצא לפני שנים רינון על מקרה לא טהור שקרה עמו, משלחת אנשים מכובדים באה לפני ברוך וביעו תמיהתם ופליאתם על קשרי שידוכין אלה, התפלא ר' ברוך למשמע הדברים, ויען ויאמר: "תיכף כשנתן לי שלום, נפל במחשבתי חזק ורצון כביר

להשתדך עמו, והבנתי שזיווג נכון הוא משמים ובטחוני חזק בהשי"ת שיאיר עיני ועיני כל אוהבי לראות כי לא שגיתי ברואה לקרב את הרחוקים". וטרם שנסע משם הלך לשאול בשלום הצדקת אלמנת רבינו, וכאשר אך דרכה כף רגליו על מפתן הבית ותאמר: "ברוך הבא, רבי ברוך, היום נודע לי כי כ"ק הוא צדיק אמיתי גדול הדור".

וסיפרה: "בחלון הזה עמדתי אני ובעלי הצדיק זי"ע לפני עשרים שנה בעת אשר הובילו את האישי - אשר כ"ק בא עמו בהתקשרות החיתון, בבזיון גדול, קהל גדול של טף ונשים רצו אחריו בקריאת בוז ודברי גנאי, ואז פתח בעלי הקדוש את פיו ויאמר אליי, הראית את ההמון הגדול הזה הרצים אחרי האישי הזה שהוא מנוקה מעוון, והלוואי שאני אהיה זכאי בדיני ומנוקה מעון אחרי מאה ועשרים שנה כמוהו. ואם תשאלי מדוע לא אתערב בעניין אלא שידוע אני שלא ישמעו לי". וסיים בעלי הק' את דבריו ויאמר: שבשכר זאת הבושה יזכה שצדיק אמיתי אחד מגדולי הדור יהיה מחותנו, וכעת ששמעתי שכ"ק בא עמו בקשרי שידוכין הבנתי שעליכם כיוון בעלי ברוח קדשו. ונעשה שמחה גדולה בלב כל השומעים, ויבינו עד היכן הדברים מגיעים. (מבוא ותולדות רבינו בס' אור המאיר)

סיפר כ"ק האדמו"ר בעל האמרי חיים מויז'ניץ צוק"ל: פעם בעת הסבו התלמידים לשולחן רבם המגיד ממזריטש זי"ע, החל המגיד באמצע סעודתו לספר בשבחי של רבינו, בפעם זה הזדמן מקומו של רבי זאב לשבת בסוף השולחן, ודברי הרב לא הגיעו לאזניו. בהשתוקקותו המרובה לשמוע את דברי רבו ביקש משכניו לשולחן שירשוהו להתקרב ולשמוע את דברי הרב. כך התקרב ממקום למקום עדי הגיעו סמוך לראש השולחן, אך גם שם לא שמע כלום. היו בין הנוכחים שראו את מעשיו בעין רעה בחשבם שכל מטרתו היא לשמוע היטב את שבחי הרב עליו, אך כאמור על אף קירובו לרבו לא שמע כלום. וכך עמד כשאוזניו נטויים כאפרכסת לשמוע את הדברים אשר בסיומם אמר המגיד: "ראו נא איך יהודי זכה לזכך את עצמו, ודברים שאינם נצרכים לו לשמוע, אינם שומעים כלל". שכן רבינו ביקש מבורא העולם שישמע אך ורק את הדברים הנצרכים עבורו ולכן לא שמע את דברי השבחים עליו. (אור המאיר)

סיפר הרה"ק רבי אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע בשם אביו הקדוש האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מרוז'ין. חבר היה לו לרבי זאב מזיטומיר שנפטר עליו בצעירותו, ובחיים חיותו הסתופפו יחדיו אצל המגיד ממזריטש. פעם יצאו יחדיו לדרך לאחר שאמר המגיד תורה, היה זה בבוקרו של יום קיץ. לאחר נסעם כברת דרך ירדו מהעגלה וציוו לבעל העגלה שיסע אחריהם כאשר הם הולכים לפניו ברגל. החלו שני הצדיקים לחזור על דבר קדשו של המגיד, וכך הלכו והתעמקו בדברי קדושתו עד ששקעה חמה ושוב האיר היום, וכבר עברו ארבע שעות ביום ועדיין שקועים הם בדבריו הקדושים של המגיד. ניגש אליהן בעל העגלה ואמר: "מנחה החסרתם אמש, גם מעריב לא התפללתם, האם בדעתכם לנהוג כן גם בתפילת שחרית?". רק אז התעוררו מדבקותם בתורת מורם ורבים הגדול. (אמת ליעקב סאדיגורא)

סיפר מרן הרה"ק מקאבוין: מעשה באחד שהלך במדבר ונתפס ע"י החיצונים רח"ל, והתחנן שיניחוהו אל ביתו וילדיו ולא הסכימו עד שהתחייב להם בכתב שכעבור זמן מסוים יחזור ויבא אליהם, ונסע אל הרה"ק רבי זאב מזיטומיר, ואמר לו הרה"ק: שבזמן המיועד ילך אליהם ויגיד שהוא ציווה שיחזירו לו את הכתב התחייבות ויעזבוהו, והלך אל המקום ההוא, ובא אליו זקן אחד, ואמר להזקן שהרבי שלח אותו לאמר שיחזירו לו את הכתב, וענה לו הזקן: מקודם נראה אם התורה שלו (של הרה"ק מזיטומיר) אינה כתובה בספרינו, ולאחר זמן חזר והביא לו את הכתב. (מאמר מרדכי סלאנים, ח"ב דף ע"ח אות א')

סיפר הגה"צ רבי בנימין רבינוביץ זצוק"ל חבר הבד"ץ דהעדה החרדית פעה"ק ת"ו על רבינו, שחודש אלול היה מקודש אצלו מאוד במעלה יתרה, והיה עמל ומתייגע בעבודה מופלאה במסירות נפש באהבה וברצון, בהכנה דרבה ליום הדין. שנה אחת חיתנה אחותו את בנה בחודש אלול, והייתה לו התלבטות גדולה אם לצאת לדרך מסעו לשמחת הנישואין, מחמת ביטול עבודת האלול הגדולה. עיקר ספקו היה מחמת כבוד אביו ואימו שהיו מעטרים בראש אותה שמחה, וחפצים מאוד בהשתתפותו הנכבדה עימם בעת דודים. בהגיע יום היציאה לדרך עדיין לא התגבשה אצלו החלטה ברורה אם עליו להצטרף לנסיעה, ונשא עיניו השמימה וכה אמר: "ריבנו של עולם, יש צורך לכאורה לצאת למסע זה כאמור, ואכן יוצא אני לדרכי - ברם זאת אשר לפני!".

ויהי אך יצוא לדרכו, עברה כרכרתו דרך שדה גדול מחוץ לעיר, שם עמד גוי צעיר והכה את אביו מכות נמרצות, נכמרו רחמיו של הצדיק על הזקן, וירד מהעגלה ושאל את האיש: "אמור נא, מדוע זה תכה את אביך?" - אמר הבן: "ולמה לא אכהו, אמנם יודעני שחלוש וזקן הוא, ואין ביכולתו לסייע כיתר בני המשפחה, ולכן הוטלה עליו המשימה הקלה ביותר של שמירת השדה! שאין בה שום טרחה, שכן עתה ברוסיה היא עונת הקציר, בה אוגרים תבואה עבור כל ימות השנה, ומגיעים נערים פוחזים וגונבים את התבואה! ואם לא נשמור ונשגיח כראוי בעבודת זה החודש, לא יהיה לנו כלום לכל ימות השנה!" - כך עמד האיש וזעק בפניו במר ליבו. ורבינו בשומעו זאת, הבין את הרמז ששלחו עבורו מהשמים בפיו של אותו גוי! אם אין מכינים 'צידה לדרך' בזה החודש, אין כלום בשביל שאר ימות השנה כולה! ותיכף שב על עקבותיו וחזר לביתו, לעבודת הקודש! (קובץ 'כלליות' עמ' רט"ז, שיחה בכולל וולקובסקי ביהכ"נ מלאכי - כ"א תמוז תשס"א)

בראשית הנהגתו של רבי זאב מיטאמיר זי"ע ביקר פעם הרה"ק רבי יעקב יוסף הכהן מפולנאה (בעל תולדות יעקב יוסף). וישכם רבי זאב לשחר את פניו, בדרך הילוכו שקע כדרכו ברעיונות נשגבות. כך נשאר לעמוד שקוע בחזק על מקלו עד שנשבר והתעורר. בבואו לפניו, 'בעל התולדות' שאל אותו: "האתה הוא האברך שאומרים עליו שהוא דורש דברי תורה ברבים?" - "הן", השיבו רבינו. "ראשי כבד עליי מאוד", התנצל לפניו בעל התולדות, בהוסיפו לשאול: "האם יוכל גם ללחוש על עין הרע?" - "הן", השיבו רבינו. וישם את ידיו על ראשו של התולדות, ויאמר את מאמר הגמ' על הפסוק בן פורת יוסף וגו', מזרעא דיוסף קא אתינא דלא שלטא ביה עינא בישא עד סוף המאמר בגמ' שם. מיד אורו עניו של ר' יעקב יוסף, ויאמר לרבי זאב: "רואה אני כי יש בכוחך בטוב ללחוש ולהושיע לבני אדם", ופטרו לשלום. בצאתו פנה בעל התולדות, ואמר למקורביו שעמדו שם בביתו: "אברך זה רשאי לדרוש דברי תורה ברבים". (כתבי ר"י שו"ב)

הרה"ק רבי אשר פרלוב מסטאלין זי"ע ביקר בזמנו את כל הצדיקים שבדורו, פרט לרבינו, וכשראה אח"כ את ספרו 'אור המאיר', אמר: "כדאי היה לקחת את הנעלים בידים וללכת ברגל אליו" (ברכת אהרן) פעם אחת רבינו הלווה לאיש אחד סכום כסף הגון. כשהגיע זמן הפירעון התכחש האיש ומיאן להחזיר את הכסף, לא הועילו כל ההפצרות והבקשות מלשנות את האיש להחזיר את החוב, ויאמרו מקורבי הרב: "יתבע נא רבינו את הלווה לדין ואז בטח יחזור לו ממנו".

רבינו השיב להם: "חס וחלילה, זאת לא אעשה, כי הרי אמרו חז"ל על בעלי דינים בעומדם לדין, וכשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך יהיו בעיניך כרשעים, ולזאת אינני מוכן כי יקרא שם רשע עליי אפילו לרגע

אחד, דהרי אמרו חז"ל (עדיות פ"ה מ"ו) מוטב להקרא שוטה כל ימי ולא ליעשות שעה אחת רשע לפני המקום. (זהרי חן, מובא בפרקי אבות מהדורת עוז והדר, כפתור ופרח דף נ"ה)

החסיד רבי לייזר הכהן זצ"ל מחשובי חסידי סלונים בטבריה, ביקר בצעירותו בעיירה איבאניץ השוכנת בין ז'טומיר לברדיטשוב, בה האציל רבינו מאורו בשנות חייו ושמע סיפור מופת אודותיו. ככל עיירות אוקראינה באותן השנים, היתה איבניץ בבעלות פריץ. הפריץ היה אכזר והתגורר בטירה גדולה ומבוצרת מחוץ לעיר, עם שכירי חרב וסגל משרתיו. ברוב אכזריותו ורשעותו, הרבה הפריץ להצר ליהודים ככל שהיה בידו, לא פעם התלוננו על גזרותיו באוזני האור המאיר'. כאשר יצא רבינו לחדש הלבנה מחוץ לעיר, ביקש מאנשיו שיראו לו היכן מקום הארמון של האדון. רבינו סובב את פניו לאותו צד, ואמר: "תפל עליהם אימתה ופחד" (שמות טו, טז) ישר והפוך שלוש פעמים, כאשר בכל פעם הושיט את מקלו לעבר הארמון כיורה חצים. באותו הלילה, מת אדון זה במפתיע, כן יאבדו כל אויביך ה'. (כתבי ר"י שו"ב)

המקובל הרב בן ציון חיים אפרימאשווילי זצ"ל

יום ההילולא - י"ד אדר

נולד בשנת ה'תרנ"ה (1895) בירושלים. אביו ר' רפאל שימש כנשיא קהילת הגורג'ים (תרם משמעותית לבני העדה בבסיסם ובלימוד תורתם. הוציא לאור ספרי קבלה רבים בהדפסה מחודשת, כגון: 'עץ חיים', 'שער ההקדמות' ועוד). בשנת ה'תר"ס (1900) כאשר רבינו היה בן חמש שנים בלבד, אימו חלתה במחלה קשה. אביו כמובן לקח אותה לטובי הרופאים בארץ. לצערם הרב הטיפולים לא הועילו. אביו החליט לרדת לגרוזיה עם שלושת ילדיו כדי לטפל בה בתקווה ששם יצליחו לרפא אותה. הם ירדו לעיירת המרפא צ'לטובו. הניסיון לא צלח ומספר שנים לאחר מכן נפטרה האם לבית עולמה. שלוש שנים לאחר מכן חכם רפאל חזר ארצה ונישא בזיווג שני למרת שמחה. ממנה נולדו לו ארבעה ילדים ועימם גדל רבינו. המשפחה גרה אז בשכונת הגורג'ים בירושלים (בין מורשה- מוסררה לשער שכם). בגיל שמונה שנים רבינו התחיל ללמוד בישיבת 'קול יעקב'. בהמשך עבר ללמוד בישיבת 'עץ חיים'. בגיל שש-עשרה בלבד שימש כמגיד שיעור בת"ת 'שארית ישראל' לילדי הגורג'ים.

כאשר ערכו לו מבחני סמיכה, ידע לצטט את שורת פגיעת הסמיכה בעל פה! בגיל שמונה עשרה סיים את חוק לימודיו. תעודת הסמכה בצירוף תעודת הצטיינות הוענקו לו. העובדה שהפך לחכם מובהק כבר בגיל זה גרמה לכך שכאשר היו צריכים לבחור מי ילך לגרוזיה כדי להרביץ שם תורה רבינו נבחר בין הראשונים. שימש כרב במספר עיירות גרוזיה. בהתחלה שימש באחלצ'יחה (אחזקא). לאחר תקופה תקופה קצרה עבר לסוג'נא. עד שנת ה'תר"פ (1920) שימש שם כחזן, שוחט ומלמד, בחפיפה לשהייתו בסוחומי. לאחר מכן רבינו שימש כרב הקהילה בעיירה סוחומי. ולפי עדות בנו כיהן שם במשך עשרים ושבע שנה מזמן הגעתו לגרוזיה. בשנת ה'תש"ב (1942), הגרמנים הפציצו את העיר ורבינו עבר לצחאקייא (סנאקי). שם שימש כאב"ד וכרב המקום במשך עשרים שנה עד פטירתו. שמו התפרסם בכל רחבי גרוזיה. הרביץ תורה בתלמידים בתורת הנגלה. הסמיך שוחטים ומגיקרים רבים. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו. חולים שחלו במחלות שונות ומשונות התרפאו אחרי שהתפלל עליהם או שנתן בידיהם קמיע ובו שמות הקודש. סיפורי ניסים רבים נקשרו לשמו. מלומד בניסים. השכין שלום בין אנשים. נפטר בערב פורים, י"ד אדר ה'תשכ"ב (1962). חי כ-67 שנים.

אביו: הרב רפאל (שימש כנשיא קהילת הגורג'ים). **אמו:** מרת שרה. **אחותו:** הבכורה מימינה. **אחיו:** יוסף. **אשתו:** מרת שרה לבית אקואשווילי. **מילדיו:** ר' בכור יעקב חי (מילא את תפקיד רבינו לאחר פטירתו). **מרבנותיו:** הגאונים ר' בן ציון קואינקא זצ"ל (מחבר רחוני 'המאסף'. רבינו היה רבו המובהק). **מספריו:** **• האות והמופת** - פרקי הוד ומופת והנהגות של חכמי ורבני גרוזיה.

כאשר רבינו היה בסוג'ונא הוא ישן בעזרת הנשים של בית הכנסת. פעם אחת אחרי תפילת שחרית הלומדים התחילו להתוכח בדבר הלכה. הם פתחו ספרים, זה מוכיח מכאן וזה פורך משם. והנה קולו של רבינו נשמע מעזרת הנשים: "מה לכם תלמידי חכמים, שאתם מתנצחים בדבר הלכה? הרי הדין שאתם מחפשים כתוב במפורש בשולחן ערוך והוא כהלכה פסוקה!". מיד פתחו במקום ונוכחו לדעת בגדלותו של רבינו ומיניהו לרב ומורה צדק עליהם.

בנו רבי יעקב בכור סיפר שהיה נוכח בשעת המעשה. בית הכנסת בעיר צחאקייא היה ממוקם בקצה העיר, במקום שומם ואפל. עקב הימצאותם של שודדים במקום ההגעה אליו היתה כרוכה בסכנה. לילה אחד בחודש אלול, הגבאי מר יעקב ספיאשווילי בא לבית רבינו להעירו לאמירת סליחות. הם יצאו לדרך, כאשר ר' יעקב שהיה אז ילד קטן נלווה אליהם. לאחר הליכה של כ"מ וחצי, הגבאי הבחין בארבעה אנשים ובידיהם סכינים וחרבות. והוא פנה בבהלה לרבינו כדי שיברח עם בנו לפני שיפגעו בהם לרעה חלילה. רבינו הרגיע אותו ואמר: "אל תירא ואל תחת". בנוסף רבינו ציוה על בנו שיתקרב אליו ולא יזוז ממנו. רבינו, בנו והגבאי, המשיכו בדרכם. כחמישה מטרים לפני השודדים רבינו מלמל כמה מילים קדושות. השודדים באותו הרגע קפאו על מקומם. כך עמדו דוממים עד שרבינו, בנו והגבאי הגיעו לבית הכנסת.

בשנת ה'תשי"ג (1953) הגיע לבית קצין משטרה לביתו של רבינו. הקצין ביקש להזהיר את רבינו כי היום בערב יגיעו לביתו לעצור אותו בהוראת סטאלין ימ"ש וסגנו. רבינו מלמל בפיו: "הקומוניסטים הארורים לקחו לנו הכול, אבל את התורה לא ייקחו מאיתנו... לא ייקחו!" "בין לבין קצין המשטרה הקיש בדלת והרב הכניסו לביתו. הקצין פנה לרב: "אני מפקד המשטרה המקומית, שמי גיורא צ'וראיה". רבינו שאל: "האם כבודו הגיע לעצור אותי?". הקצין נישק את ידי רבינו ואמר: "חס ושלום! הרי כבודו הציל את בתי היחידה ממוות לאחר שהרופאים אמרו נואש עקב מחלה קשה. כל יהודי צחאקייא מתפללים להרמת קרן הדרת גאונות! לא באתי לעצור אותך, אלא לגמול טובה ולהזהירך, כי היום בערב יגיעו לעצור אותך. אל תישאר בביתך, אני מציע לך להתחבא בבית". הרב השיב: "כמו ששמע הקב"ה שוועת היהודים במצרים והצילם, כך ישמע את נאקת יהודי גרוזיה ויצילנו מהרוודן וסגנו! אני מוכן להקרבי עצמי למען קהל עדתי, רק שהם יהיו מאושרים. אני מודה לך, תהיה מבורך. ואני שם מבטחי בקב"ה, כמו שנאמר: 'וְהַבּוֹטֵחַ בְּה' חָסֵד יִסּוּבְּבָנוּ'!"

זוג אחד מהעיירה צחאקייא רצה להתגרש. הבעל שימש כרופא. בית הדין בגרוזיה היה ממוקם בכותאס, שם הדיינים וחכמי העיירות השונות התכנסו. לאחר מיכן רבינו שימש כאב"ד הצטרף אליהם לדיינים. המתדיינים שטחו את טענותיהם. הדיינים ניסו לעשות פשרה ביניהם, אך העלו חרס בידם. לאחר שכלו כל הקיצין, נמנו וגמרו שהתפרדה החבילה ואין מנוס מלהתגרש. מה שנשאר הוא רק לכתוב את הגט. אז אב"ד חכם בן ציון קם על רגליו ואמר בטון תקיף: "עד עכשיו דנו בסכסוך הבעיות ביניכם, ברם יש טענות שלא הזכרנו בדיון – מעלת התא המשפחתי וכמה קשים הגירושין. כתוב שהמגרש את אשתו הראשונה, אפילו מזבח מוריד עליו דמעות". רבינו זעק מקירות ליבו עד אשר ניאותו הצדדים להשלים וביטלו את החלטתם להתגרש. דברים היוצאים מהלב נכנסים אל הלב!

רבינו הוזמן להשכין שלום בקהילת וואני, שבה הייתה מחלוקת גדולה בצוות הרבנים. למרות הניסיונות שלו השלום לא צלח. כשראה כך רבינו לפני שנפרד מהם סיים את דבריו במילים: "רק שישורר שלום ביניכם, ואני אהיה כפרתכם". הוא חזר על כך שלוש פעמים. קללת צדיק אפילו על תנאי מתקימת. באותו יום נלקח לבית עולמו בזמן נסיעתו לעירו במיתת נשיקה. היה זה ביום שני בשבוע, ערב פורים ה'תשכ"ב. (הסיפורים והביוגרפיה מעובדים מתוך הספר 'האות והמופת' על חכמי ורבי גרוזיה)

ט"ו אדר

הגאון הרב דב בעריש מייזליס זצ"ל

יום ההילולא - ט"ו אדר א'

נולד בשנת ה'תקנ"ח (1797) בשטקצין שבפולין. בילדותו גר בביאלא פדולסק. לאחר נישואיו ביקש שלא להינות מכתרה של תורה ולכן הפך לבנקאי. אולם בשנת ה'תקצ"ב (1831) לאחר פטירתו של ר' צבי דוב הלוי נבחר לרבה של קראקא. רבינו התערב בחיי הציבור ופעל למען הכלל. נודע בפיקחותו הגדולה להוציא דין אמת לאמיתה. בשנת ה'תר"ו (-1846 מרד קרקוב) נבחר כסנטור בגליציה, ובשנת ה'תר"ח (1848) נבחר לפרלמנט האוסטרי. בשנת ה'תרט"ז (1856) הפך לרבה של ורשה בהמלצת האדמו"ר ר' יצחק מאיר אלתר (בעל 'חידושי הרי"ם' מגור). היה עשיר מאוד ותמך בעצמאות הפולני במרד נגד רוסיה. תרם כסף ונשק למורדים. בשנת ה'תרכ"א (1861) לאחר המרד האזרחי נגד רוסיה, נעצר על ידי השלטון הרוסי, הודח מתפקידיו הציבוריים וגורש מן העיר והתיישב בלונדון. שנה לאחר מכן הורשה לחזור אל העיר, ושם נשאר עד יומו האחרון. נפטר ב-ט"ו אדר א' ה'תרל"א (1870). חי כ-73 שנים. בהלווייתו השתתפו יותר מ-40,000 אנשים.

אביו: ר' יצחק (מח"ס חוסן ישועות ורב בביאלא פדולסק ובשטקצין פולין). **אישתו:** מרת פייטשא (בת הנגיף ר' שלמה זלמן בארנשטיין מווייליטשק ליד קראקא). **ילדיו:** ר' ישראל (שימש כדיין בקרקוב וכרבה של שדליץ שבפולין), ר' שלמה. **מספריו:** • חידושי מהרד"ם - פירוש לספר המצוות שכתב הרמב"ם.

בספר 'מורשת אבות' מסופר על רבינו כי נמנה בין פוסקי דורו. לא אחת ולא שתים נשאל בנושאים, שהסעירו בשעתם את כל גדולי הדור, כשהכול חפצים לשמוע גם דעתו השקולה, המלאה פקחות ודעת תורה. בעיירות ישראל בפולין הילכו עד לתקופת מלחמת העולם השנייה סיפורים ועובדות על אהבתו לעמו ועל חכמתו ופקחותו ביושבו על מדין. פעם אחת התייצבו לפניו מלמד עני ובעל מלון עשיר לדין תורה. המלמד טען כי הזדמן למלון בערב שבת והפקיד את צרור כספו אצל הנתבע. הלה, יהודי בעל צורה, הכחיש את הסיפור מכל וכל. שאל רבינו את בעל המלון, הנתבע, אם יהיה מוכן להישבע על טענתו, והלה השיב בחיוב. בתוך כך גלגל רבינו עמו שיחה על דא ועל הא. והנה הבחין בשעון זהב יפה, המשתלשל מכיס העשיר.

הצדיק גילה התעניינות גוברת והולכת בשעון וביקש את הרשות להתבונן בו מקרוב. הלה הושיט את השעון לרבינו, אשר אמר: "שעון יפה כזה, ברצוני להראות לזוגתי. האם כבודו מסכים?". "בוודאי", השיב העשיר מתוך הנאה. הרב נכנס לחדר אשתו, נתן בידה את השעון וציווה עליה לגשת מיד אל אשת בעל המלון ולבקש ממנה את הפיקדון, שהפקיד אצלה המלמד העני, וכראיה שאכן, בעלה שלח אותה,

תציג את השעון המהודר שבידה. הרבנית עשתה כמצוותו, ולאחר שהות קצרה חזרה עם פיקדונו של העני, לפני העשיר המכובד חפו. "אבל", הזהירו רבינו, "אל תצעק עליה, שכן אצטרך להזמין אותך פעם נוספת לבית הדין!".

סיפור נוסף המראה את חוכמתו של הצדיק אירע לשתי נשים, אשר הביאו את כביסתן אל אחת הכובסות בעיר. והנה מתה הכובסת, ויורשיה לא ידעו למי שייכת הכביסה. "כולה שלי!" טענה אחת הנשים, ואילו השנייה טענה: "חציה שלי!". החליטו היורשים להביא דין זה בפני רבינו, אשר שמע את טענות הנשים, ושלחן לביתן עד למחרת. כשיצאו, ביקש מבני ביתו, שיוסיפו כבסים משלהם לערימת המריבה, המונחת בביתו. למחרת, כאשר הופיעו הנשים, פנה אל זו שטענה "כולה שלי", ואמר: "הסתכלי עוד פעם, האם באמת כל הכביסה שלך?" האישה עשתה עצמה כבודקת את ערימת הכביסה והכריזה בביטחון: "הכול שלי!" הרב פנה לשנייה ושאלה: "האם תוכלי למיין ולהפריד בין מה ששייך לך ובין מה שאינו שלך?". זו, אכן, מיינה כראוי ושמה בצד את הכבסים של חברתה ואת הכבסים, שהוסיפו בני משפחת המהרד"ם... השנייה הייתה נבוכה כשנודע לה שהרב הערים עליה, וקיבלה בהכנעה את נזיפתו ואת דרישתו להסתפק במה ששייך לה... (ומתוק האור)

מעשה ברבינו, שטייל לעת ערב, ושמע איך עשיר אחד גוער על מלמד תשב"ר, על שבלא כוונה דרך על שולי מעילו, אשר נסרך על הרצפה בזמן שישב על הכיסא. העשיר לעג בקריאת גנאי 'מלמד'. למחרת שלח הרב והזמין את העשיר לביתו, ולא ידע העשיר, כי אתמול הרב נוכח בשעת המקרה. בבואו, שאלהו הרב: "אמור נא, מה פירוש המילה מלמד?". תמה הגביר על שאלת הרב ואמר: "מלמד - אנו קוראים לאיש אשר ילמד את ילדי ישראל".

המשיך הרב ושאל: "מה הוא מלמד?" - "חמישה חומשי תורה, נביאים וכתובים", השיב הגביר. "ומה זה חמישה חומשי תורה", ממשיך הרב, "כמדומני זו תורת ה' אשר ניתן לנו ע"י משה רבינו". "איזה ספק בדבר? בוודאי שכן הדבר!". סיכם הרב את דבריו: "ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר, הרי אמרת כי מלאכת ה'מלמד' היא לשנן לבנינו את תורת ה' הקדושה, אשר ניתנה בסיני. ואילו אתה, העזת במצח נחושה לבזות ולשים ללעג ולקלס 'מלמד' פלוני אתמול במקום ובשעה פלונית?". התחלחל העשיר מתוכחת הרב והצדיק נידה אותו. עתה הוכרח הגביר ללכת בפיק ברכים לפני ה'מלמד' ולהתרפס לפניו שימחל לו. והתחנן לפניו שירחם עליו וילך עמו לבית הרב ולבקש ממנו, שיתיר את נידויו.

ט"ז אדר

הגאון הרב מנחם כץ זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז אדר א'

נולד בשנת ה'תקנ"ה (1795) בפרוסניץ (פרוסטיץ) שבמוראביה. סבתו מצד אביו היתה מצאצאה רבי שמשון ורטהיימר. בילדותו למד אצל דודו הרב משה כ"ץ וואנפריד שכינה בפרוסניץ (היה עשיר מופלג ומפורסם בצדקותיו וכן גאון וחריף). בבחורות נסע לשיבת פרשבורג ללמוד אצל החת"ם סופר, והפך לאחד מתלמידיו המובהקים. רבינו מוזכר מספר פעמים בספרי רבו ואף בתקופה מסוימת היה משמשו. אף לאחר חתונתו המשיך ללמוד אצל החת"ם סופר כאחד הבחורים ונכנס לכל השיעורים של רבו, ורק בסוף

היום היה לומד את סדריו האישיים עד השעה שתיים בלילה ובשעה חמש לפנות בוקר כבר קם. סירב להצעות רבנות עקב רצונו להישאר בקרבת רבו. בשנת ה'תקצ"ד (1834) לאחר שהסתיימו שבע שנות ה'קסט', הסכים לקבל את רבנות רגינדורף הסמוכה לפרשבורג.

בשנת ה'ת"ר (1839) לאחר פטירת רבו, החת"ם סופר, התמנה לאב"ד צעהלים. תפקיד אותו מילא במשך 51 שנים עד יומו האחרון. פעל לחיזוק ערכי הדת. מלומד בניסים. ישנם סיפורי מופת רבים על רבינו. הקים ישיבה בעיר, בראשה העמיד את חתנו הרב דוד פרידמן. הרביץ תורה ברבים. מונה ליושב ראש אסיפת הרבנים החרדים הראשונה. תפילותיו וברכותיו היו בדביקות עצומה ואפילו פשוטי העם שביניהם היו בוכים בשומעם את תפילתו. בשנת ה'תר"ט (1848) צרות רבות נחתו על ראשם. ביניהם דבר, חרב ומחלת החולרע. רבינו השתמש בסגולה הידועה, להשיא יתום ויתומה ולהעמיד את חופתם בבית העלמין. מאותו היום לא חלה שום איש במחלה זו בכל הסביבה, וגם אלו שכבר חלו התרפאו והמגיפה נעצרה. נפטר ב-ט"ז אדר א' ה'תרנ"א (1891). חי כ-96 שנים. ציונו בעיר בעהלים. פעמיים ניסו לשבור מצבת רבינו בימי השואה אך הטרקטור נשבר. חתנו, ר' דוד פרידמן מילא את מקומו.

סבא (מצד אביו): ר' שמואל. אביו: ר' אליעזר כ"ץ וואנפריד. אימו: מרת הינדל. נשותיו: מרת הינדל (זיווג ראשון - בת ר' יששכר בר פרנק הלוי סגל), מרת ברכה (זיווג שני - אחות אשתו), מרת ראטה (זיווג שלישי - אחות זקנתו של ר' יעקב גרינצוויג). **מורבותיו:** מרן ה'חת"ם סופר' (רבו המובהק). דודו, ר' משה כ"ץ וואנפריד. **ילדיו:** ר' שמואל מאיר (מח"ס 'שם משמואל' על הש"ס), ר' יוסף, ר' גרשון, ר' משה (כיהן בבחרותו כדיין, מגיד מישרים ורב בצעהלים, ווינה, מגנדורף, טוקאי ונייטרא), ר' מרדכי. מרת הינדל (נישאה לר' שמעון סגל שפיצר דיין בצעהלים. בזיווג שני נישאה לר' דוד פרידמן), מרת רבקה (נישאה לר' שמעון חיים סגל-פלנר, דיין בצעהלים). **מתלמידיו:** הגאונים ר' משה גרינוולד (רבה של חוסט מח"ס 'ערוגת הבושם'), ר' אהרון חיים שיק (בנו של מהר"ם שיק), הדיין רבי ליפא גולדמן, רבי חיים אונגר, רבי שמואל צבי מדברצין, ר' דוד לבלוביטש (מח"ס 'דיבובי חן'). **מספריו:** תולדות וחייושי רבי מנחם כץ פרוסטיץ.

פעם אחד נאספו מספר ערלים ביום החג שלהם. כדי ללעוג על היהודים ועל מנהגיהם הציגו לווייה יהודית. הם השכיבו את אחד הערלים על מיטה וכיסו אותו בטלית. כך נשאו אותו ברחובות העיר. כשהגיעו לפני ביתו של הצדיק, שמע הרב את הרעש בחוץ וניגש אל החלון לראות מה קרה. אז גילו הערלים את ראשו של השוכב, ואמרו לאותו ערל: "תראה איזה כבוד נותנים לך היהודים. אפילו הרב שלהם בא להספיד אותך!". רבינו הביט בעין חדה על המיטה, ומאותו הרגע הערל במטה השתק בכל גופו ולא היה יכול להזיז אבר. כשהגויים ראו מה קרה, הם באו לפני רבינו והתחננו שירחם הפעם על חברם. ענה להם רבינו שאם יקבלו עליהם מהיום והלאה שלא יעיוזו ללעוג על מנהגי היהודים אז יתפא. הם הסכימו ומאותו הרגע הגוי הצליח להזיז את גופו. (מעובד מתוך תולדות רבי מנחם כ"ץ פרוסטיץ)

רבינו נהג לרדת לפני התיבה ולומר 'כל נדרי'. שנה אחת רצו הקהל לקבל חזן אחד להתפלל מוסף בימים נוראים. החזן התעקש והסכים לקבל את המשרה בתנאי שיתנו לו להתפלל גם כל נדרי. היות שהמון העם השתוקקו לשמוע חזן זה, ביקשו ראשי הקהל את סליחת רבינו זי"ע לוותר הפעם על אמירת 'כל נדרי', למרות שנהג לעבור לפני התיבה תמיד. רבינו לא ענה להם דבר. כאשר ניגש החזן לעמוד פתאום נשתנה קולו, והחל לקרקר כתרנגול, וניסה בכל כוחו להתחיל בנוסח המקובל ולא עלה בידו. בסוף הוכרחו לבקש מרבינו לרדת לפני התיבה, ורק אחרי שהתחיל רבינו לומר כל נדרי חזר קול החזן להיות כבראשונה, והיה לפלא.

סיפר הגאון רבי חיים אונגר זצ"ל, שרבו הגאון רבי מנחם כץ זצ"ל, כאשר למד בישיבתו של החת"ם סופר, ידעו שבכל ליל שבת אחר הסעודה הוא מסתגר בחדר הספרים. שמועות שונות הילכו בישיבה כי אליהו הנביא לומד עם רבו. "שבת אחת", סיפר רבינו, "החלטנו ה'מהר"ם שיק', ר' מאיר א"ש אייזנשטט (אב"ד אונגאר) ואנוכי לברר את שמועות אלו. ערכנו גורל מי יתחבא בבית הספרים ויתחקה אחר מעשיו של רבינו. הגורל נפל עלי. אילו היה חברי ר' משה במקומי, היתה המלאכה קלה בהרבה מאחר והוא צנום ונמוך קומה. הבנתי כי יקשה עלי להחביא עצמי. אך את תוצאות הגורל היה עלי לקיים".

"בליל שבת, כאשר החת"ם סופר עשה קידוש ואכל הסעודה, נכנסתי לתוך הארון בבית הספרים, בצד שלא היו בו ספרים. השארתי סדק צר בדלת הארון והמתנתי לבואו של רבי. לא ארכה השעה והחת"ם סופר נכנס, הוציא ספר אחד מהארון ועיין בו. לאחר זמן מה, התחיל ללכת לאורך החדר שהיה צר וארוך, הלך ושוב. הרב הגביר את קצב הילוכו, עד שהתחיל ממש לרוץ... לפתע התמלא החדר כולו אור גדול, האור ממש בער. מיד שמעתי שני קולות לומדים רמב"ן על התורה. את קולו של מורי ורבי הכרתי אך הקול השני לא היה מוכר לי כלל... רעד אחז בכל גופי ולא שלטתי בו, עד שהארון שהייתי בו רעד גם הוא. החת"ם סופר הרגיש שהארון רועד, פתח את דלת הארון ומצא אותי מפרפר. הוא הוציא אותי מהחדר. כשהייתי בחוץ שאל אותי אם ראיתי. כשעניתי לו 'הן', צהבו פניו ואמר לי 'גוט שבת', ואת הדלת סגר אחריו"...

סיפר ר' יוסף יצחק רוטנברג זצ"ל: "רבינו היה גם מומחה בכתיבת קמעות. פעם אחת אירע שכלה ביום חופתה או קרוב ליום חופתה יצאה מדעתה רח"ל. רצו מיד לרבינו וביקשו שיעזור להם. נתן להם קמיע ותכף ומיד כששמו את הקמיע של רבינו על הכלה, התיישבה בדעתה.

סיפר הגה"צ רבי אברהם שלמה כ"ץ אבד"ק ריסקאווא, שהיה תלמיד מובהק של הגה"ק מח"ס 'ערוגת הבושם' בק"ק חוסט, ששימש את רבו כמה שנים וראה את דרכי עבודתו הק', אבל מעולם לא הזדמן לו להיות נוכח באשמורת הבוקר בשעה שרבו בירך ברכת התורה. פעם נסע רבו למרחץ בארדיוב, והגאון ר' אברהם שלמה שהיה אז חתן נסע אליו לקבל ברכתו לפני חתונתו, ולן בחדר רבו. באשמורת הבוקר השכים רבו ה'ערוגת הבושם' ובירך ברכת התורה בהתלהבות עצומה כשממש זיקוקי אש יצאו מפיו הק' ופניו בערו כלפיד אש מרוב התלהבות. ואף כי דרכו בקודש היתה תמיד שכל תפילותיו ועבודתו היו בדביקות, אך דביקות כזו עוד לא ראה אצלו, ועמד משתומם. אחרי שסיים וראה את השתוממותו של תלמידו, אמר לו בזה הלשון: "אל נא יהיה לפלא בעיניך דבר זה. איך לברך ברכת התורה למדתי אצל מורי ורבי מנחם כ"ץ זי"ע ואצלו ראיתי התלהבות ודביקות כהנה אשר לא יאומן כי יסופר". (הילולא קדישא)

בערוב ימיו רבינו הגיע לפני הקיסר פראנץ יוזף כדי לפעול אצלו לטובת אחיו היהודים. הקיסר התרגש מאוד למראה דמותו הקדושה, והשתומם מצלילות דעתו ורעננות שכלו של הרב הישיש בן התשעים ושלוש שנים היושב לפניו. הקיסר דרש בשלומו והתעניין במצב בריאותו. אמר לו רבינו: "אומנם השמן אזל ואיננו, אבל הנר דולק עודנו". (כלומר כוחותיו כבר אינם במתניו כבימים ימימה, אולם דעתו נותרה צלולה).

נהנה הקיסר מתשובה שנונה זו, והורה לצלם החצר שיצלם את רבינו, ובתחתית התמונה ירשום את פתגמו החכם. בארמון המלוכה שבווינה היה אולם מיוחד שהוקצה לתמונות בעלות חשוכות, ובו היו תלויות תמונות אורחים רמי מעלה שזכו להערצה בבית המלוכה. בכל תמונה היתה רשומה אימרה המעידה על האישיות המופיע בתמונה. תמונתו הנפוצה של רבינו היא התמונה שצולמה באותו מעמד.

(רשומים בשמך)

פעם אחת חלתה אשתו של רבינו. הצדיק אסף את תלמידיו להתפלל לרפואת אשתו. תוך כדי אמירת התהילים נרדם רבינו לשעה קלה. כאשר התעורר משנתו אמר לעומדים שם, שכבר אין לדאוג לשלומה של הרבנית, היות שרבו ה'חת"ם סופר' בא אליו בחלום, ואמר לו שהרבנית תתרפא במהרה רפו"ש. וכן היה באמת. (תולדות רבי מנחם כ"ץ פרוסטיץ) מעובד מתוך: "תולדות רבינו מנחם פרוסטיץ", "הילולא קדישא"

בעיירות רבות נהוג כי יום ז' באדר, יום פטירת משה רבינו, הוא יום תענית וזמן התאספות לאנשי החברא קדישא. במוצאי ז' באדר היו עורכים סעודה מיוחדת לאנשי החברא קדישה, בה היה מכריזים על מינוים. בעיר צעהלים היה נהוג כאשר מתמנה 'ראש' חדש לחברא קדישא, היו משקים אותו באותה סעודה, מתוך הכד בו שהשתמשו לשפוך את התשעה קבין מים על הנפטר, ועל פיו הניחו את המסרק בו היו מסרקים את שערות זקן הנפטרים. באחת השנים בה התחלפו ראשי החברא קדישא. ראש הח"ק החדש לא רצה ללגום מן הכד. כששמע רבינו על דבר סירובו, למרות שהיה אז זקן מופלג, הורה להגיש את הכד לפניו, ועלה בעצמו על השולחן לשתות ממנו לעיני כל העדה, והכריז: "צריך מסירות נפש על מנהגי ישראל". (רשומים בשמך)

הרה"ק הרב שלום אולמן חריף זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז אדר

נולד ב-ט"ז אדר ה'תקט"ו (1755) בעיר פיורדא שבאשכנז כבן יחיד לאביו. בתחילה למד בישיבת ר' יוסף שטיינהארט. כשעבר לפרנקפורט דמיין למד בישיבת ר' פנחס הלוי איש הורביץ. שם שקד על תלמודו שנים עד שהפך לבחיר תלמידיו. פלפל עם גאונו דורו- בהם ר' אריה לייב גינצבורג (בעל 'שאגת אריה' ששימש כראש ישיבה בפראנקפורט) ועם מהרי"ט אלגאזי. עוד בבחרותו שלחו רבו ללמוד את תורת הנסתר אצל הגאון ר' נתן אדלר. לאחר נישואיו ישב בבית חותנו שם עלה ונתעלה במעלות בתורת הנגלה ובחכמת הקבלה. בין יחידי הסגולה, אשר בגלל עוצם גדלם בתורה הוצמד לשמו את התואר חריף.

בתחילה שימש ברבנות בקהילת אנשבאך (גרמניה) אולם לאחר ששמע שבתו אמרה שברצונה ללכת עם בת ראש הקהל לחזות בתיאטרון עזב מיד עם משפחתו ועבר לסלובקיה. בשנת ה'תקנ"ג (1792) התקבל לרבנות בשטאמפי. בשנת ה'תקנ"ט (1798), הוכתר כרבה של מחוז שאמידע שבהונגריה המערבית, ומכון שבתו בנאדי-אטאד (רבינו נבחר מול המועמד השני הגאון ר' משה מרדכי בנט). בשנת ה'תק"ס (1799) שימש כאב"ד בפרוינקירכן. בשנת ה'תקס"ט (1808) נלקח בשבי ע"י הצרפתים ושוחרר בתמורה לכופר גבוה. לאחר מכן התמנה לכהן בעיירה קטנה לאקנבאך, וממנה יצא שמו ותפארתו כאחד הרבנים החריפים בדורו והיה מפורסם לאיש אלקים ולבעל מופת גדול ונורא, שיודע שבילי הרקיע. לישיבתו הגדולה נהרו בחורים מצויינים מקרוב ומרחוק שנפשם חשקה ללמוד בדרך הפלפול וחריפות.

רבים למדו בתחילה בישיבת ה'חתם סופר' בפרשבורג, ששם שיטת העיון בעומק הפשט, ולאחר מכן עברו ללאקנבאך, כדי להשתלם בדרך הפלפול. היו רבים שלמדו קודם בלאקנבאך ואח"כ בפרשבורג, ואף החתם סופר שלח אליו מידי פעם מבחירי תלמידיו. העיד עליו תלמידו הגה"ק ר' שמואל שמלקא מסליש כי נשמת רבינו היא נשמת התנא רבי עקיבא, וכמה פעמים היה לו גילוי אליהו. נפטר ב-ט"ז אדר ה'תקפ"ה (-1825 תאריך ליתו). חי 70 שנים בדיוק. ציונו בלאקנבאך במדינת אונגארן. בנו, ר' אברהם מילא את מקומו.

אביו: ר' ישראל איסר (פרנס ומנהיג הקהל בפירודא. מחותן של רב העיר הגאון רבי יוסף שטיינהארט זצ"ל - בעל 'זכרון יוסף'). **אישתו:** מרת רעכיל (בת ר' רפאל ריסס אב"ד האגיטאל והרב הראשי של מדינת שווייץ). **ילדיו:** ר' אברהם (בעל שו"ת 'בית אברהם'), ר' שלמה זלמן (מח"ס יריעות שלמה). **מרבתי:** ר' יוסף שטיינהארט, ר' פנחס הלוי איש הורביץ (בעל ה'הפלאה'), ר' נתן אדלר (תורת הסוד). **מתלמידיו הנודעים:** ר' עקיבא שטיינהארט (אב"ד קובין, מח"ס משביר בר), ר' שאול פרידנטאהל (ראב"ד באניהאד), ר' אהרון קוטנא (אב"ד טאטיס, מח"ס משחת אהרן), ר' יהודה ליב קניגסברגר (אב"ד שטיינמאנר), ר' מרדכי אריה ליבוש וואלדמאן (אב"ד הלמץ), ר' ישואל לעוו (אב"ד דארדא ופינפקירכן), ר' שמואל שמלקא מסליש (בעל 'צרוור החיים' - תלמידו המובהק של רבינו). **מספריו:** דברי ר"ש - חידושי תורתו על סוגיות הש"ס.

לעיר שטאמפן הגיע יהודי, גביר גדול, שביקש להימנות על אנשי הקהילה. רבינו סירב לקבלו בשל הופעתו ואורחות חייו האומרות זלזול ופריקת עול: העשיר שחפץ בכל מאודו להתקבל לקהילה, פנה לפריץ הכפר שנמנהג היה בין ידידיו, עימו היה בקשרי מסחר שנים רבות. הלה נענה לפניית הגביר עז-הפנים, וכפה על רבינו את הצטרפות העשיר לקהילה. רבינו כעס מאוד על פריצת גבולות הקדושה בקהילתו, אך קצרה ידו מעשות דבר, מאימת הפריץ, ששלט בכל המקום.

שבת אחת, בה ברכו את החודש, הופיעה אשת העשיר, בפריצות שבבגדיה לבביה"כ כשבידה מטריה. סערה גדולה קמה במקום. מיד ניגשו אנשים לספר לרבינו אודות מריה, אשת הגביר, שהעזזה פנים וחיללה את הקודש. רבינו קרא לכל הכהנים לצאת מביה"כ. אך יצא אחרון הכהנים, התמוטטה האישה על רצפת עזרת הנשים, נפחה את נשמתה ומתה. השמועה התפשטה ותהום כל העיר. הגביר, חש לכבודו ביודעו שאיש מהקהילה לא יחפוץ ליטול חלק בהלווייתה. רתם את סוסיו, כדי לדבר על לב הפריץ שיכריח את אנשי הקהילה להשתתף בהלווייתה.

הפריץ נענה לבקשת ידו הגביר, ואילץ את הרב ובני קהילתו, ליטול חלק בלווייה. בלית ברירה נסע רבינו לבית הקברות. סמוך לקבר אמר בקול גדול: "מריה, פתחי את המטריה, תהיה לך ירידה לשאול תחתית, ועליה אף פעם לא תהא לך, כדין המחלל שם שמיים בפרהסייה". מיד בסיום דבריו, הקצרים והנוקבים, תיכף ומיד עלה לעגלתו ויצא מן המקום. בתוך שבעת ימי האבל, באה לפני רבינו אחת מנשות העיר, העובדת בחברא קדישא, ושאלה בפיה: אבדה לה שרשרת זהב, יקרה מאד, ובטוחה היא שבזמן שטיפלה בטהרת האישה המרשעת, נשמטה השרשרת ונפלה עליה, ואם כן, ככל הנראה נמצאת עתה השרשרת בקבר האישה. ושאלה, "האם מותר לי לפתוח את הקבר, כדי לחפש את האבדה?".

ענה רבינו: "ככלות שבעת ימי האבל, גשי לבית החיים, ופתחי את הקבר וחפשי אבדתך. ברם, קודם למעשה, עלייך לדאוג כי כל נשות הקהילה תופענה בעת פתיחת הגולל". בפקודת רבינו, הודיעו, כי על כל נשות הקהילה להופיע בבית החיים בעת הפתיחה. בעלת השרשרת, ניגשה ברעדה לפתוח את הקבר לעיני הנשים, התירה את קשרי התכריכים, ומחזה מבהיל נגלה לעיניהן: כל שערוטיה של הנפטרת היו תלושות מראשה ותחובות בפיה... חרדה נוראה נפלה על כולן, והתעוררות גדולה עד לב השמים פקדה את ליבותיהן, בראותן את עונשה של האישה שהנהיגה עצמה בפריצות, גלויית ראש ובעזות נוראה. מיד גדרו עצמן הנשים והבינו מהי חומרתה של חיוב 'כיסוי הראש'. (פנקס חברא קדישא' שבשטאמפן - מעובד מתוך 'רשומים בשמך')

בזמן ששימש כאב"ד בעיר הגדולה אנשבאך, ישב שם על התורה הקדושה כשאנשי העיר דואגים לפרנסתו שמע פעם אחת שבתו רוצה ללכת לתיאטרון יחד עם בתו של ראש הקהל. החליט רבינו כי עלולות להיגרם מכשולות במעשה זה. רבינו החליט במסירות נפש עצומה כי הוא עוזב מיידית את תפקידו שבעיר למרות תפקידו ופרנסתו. הוא החליט לקבל אך ורק תפקידים תורניים בכפרים קטנים שאין שם תיאטרון. ואכן כך עשה.

מספר קהילות גדולות וחשובות שלחו אליו אנשים ובידיהם כתב רבנות וביקשו ממנו לכהן בקהילה שלהם תוך כדי שהם מבטיחים לו משכורת טובה שבה יוכל לשבת ללא כל דאגה לפרנסתו וכן יוכל בדרך כבוד לחתן את בניו ובנותיו ללא כל בעיות כלכליות. אך רבינו החלטתו היתה נחושה והוא סירב לדבר כיוון שרצה לשמש רק במקום בו יכול הוא לדעת שמגדל את בניו ובנותיו בדרכי התורה והיראה ללא חשש.

עד כדי כך מסר את נפשו למען חינוך ילדיו שלשני בניו הקדושים, הבכור הגה"ק ר' אברהם (מח"ס שו"ת בית אברהם, שמילא לאחר פטירתו את מקומו) ואחיו הגה"ק ר' שלמה זלמן (אב"ד מאקאווע ומח"ס 'ריעות שלמה') רבינו לא הסכים שילכו לשוק או למקום אחר לבד אלא דאג שתמיד יתלווה איתם תלמיד חכם מופלג וצדיק מפורסם וביקש ממנו שידאג שבדרך לא ישמעו חלילה לשון הרע או שלא יראו דבר האסור ושאינו הגון, וכן ידאג לשמור עליהם שלא יסתכלו בפני אדם רשע, ואף לא בסמל הצבוע של איש כזה. רק באופן זה הסכים שיצאו מחוץ לבית.

פעם אחת הגיע אליו איש רשע ורבינו היה מוכרח מסיבה מסוימת לקבל אותו ונאלץ להסתכל עליו. לאחר שיצא אותו אדם רשע מביתו רץ רבינו מיד עם שני בניו למקווה טהורה וטבל ולאחר מכן דאג שגם שני בניו הקטנים יטבלו. בדרך של מסירות נפש עצומה גידל את בניו עד שנעשו גאונים וקדושים, אשר מי שיוכל לעשות כמוהו, ואשר למי שילמד ממנו אופן ודרך לגידול בניו יזכה אף הוא לילדים צדיקים. (מעובד מתוך 'מליצי אש')

רבינו ידע באחרית ימיו את יום פטירתו. מספר שנים לפני פטירתו כבר לא שח שיחת חולין וכמעט לא דיבר כלום. ארבעה שבועות לפני הסתלקותו כתב בקצרה לבנו הגה"ק ר' אברהם ונימק מפני שהוא טרוד במשפט העליון.

י"ז אדר

הרב אברהם פרידמן מפרהוביטש

יום ההילולא - י"ז אדר

הרב אברהם פרידמן מפרהוביטש זצ"ל - נולד בשנת ה'תקמ"ז (1787) בן בכור להוריו. בבית נקרא על שם זקנו הרה"ק ר' אברהם המלאך זיע"א. הנהגתו היתה בקדושה ובפרישות. בני דורו קראו לו 'המלאך הקטן'. בערב סוכות שנת ה'תקס"ג (1802) נפטר אביו (בגיל 34). רבינו היה אז כבן שש עשרה. למרות גילו הצעיר רבינו נבחר למלאות את מקום אביו כאדמו"ר בעיר פרהוביטש שבאוקראינה. עוד באותו היום ליל חג הסוכות רבינו ערך את שולחנו עם אלפים מהחסידים של אביו שנשארו בעיר לאחר ההלוויה.

מעבר לעול ההנהגה של אלפי חסידים שציפו למוצא פיו רבינו היה עליו לדאוג לכל צרכי משפחתו ובפרט לדאוג לחינוך אחיו הקטנים שהקטן שבהם היה בן שבע בעת פטירת אביהם. רבינו דאג להם בחום ולבביות. אחיו הקטן רבי ישראל שלימים התפרסם בזכות עצמו כאדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין העיד על רבינו כי הוא נמנה בין אותם הצדיקים שהיו דבוקים תמיד בהשם יתברך ללא הפסק אפילו של רגע. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-י"ז אדר ה'תקע"ו (1816). חי כ-29 שנים בלבד עם מפעל חיים כשל בקיא וזקן. ציונו בעיר פרהוביטש שבאוקראינה ליד ציונו של אביו.

לאחר פטירתו מאחר והיה צעיר לימים אימו, מרת חווה הלכה לאדמו"ר הרב אברהם יהושע השיל מאפטא ושאלה אותו: "מפני מה מגיעה לי שבני ימות בחיי?". הרב הקדוש ענה לה: "בנך הגיעה למדריגתו הגבוהה ביותר, מה עוד היה לו לעשות בעולם הזה?".

אביו: ר' שלום שכנא מפרהוביטש. **סבו:** רבי אברהם המלאך. **אמו:** מרת חוה (בת רבי אברהם מקאריסטשוב). **נשותיו:** בתו של רבי יוסף משה מקרוסנא (זיווג ראשון), בתו של הרב קבלינסקי (זיווג שני). **ילדיו:** לא היה לרב ילדים. **מספרייו:** עיריין קדישין-מדברי תורתו.

בערב סוכות שנת ה'תקס"ג נפטר אביו. רבינו היה אז כבן שש עשרה. למרות גילו הצעיר רבינו נבחר למלא את מקום אביו כאדמו"ר בעיר פראהביטש שבאוקראינה. עוד באותו היום, ליל חג הסוכות רבינו ערך את שולחנו יחד עם אלפים מחסידי אביו שנשארו לאחר ההלוויה.

בעת עריכת השולחן רבינו היה בשמחה עצומה. אמו שאלה אותו: "שמחה זו מה עושה? רק לפני כמה שעות היינו בהלוויתו של אבא!". רבינו ענה לאמו: "אם היית רואה את מקומו של אבא בגן עדן, היית גם את שמחה". הרה"ק רבי משה מבאיאן זי"ע (חתנו של הרה"ק רבי מנחם נחום מבאיאן - טשערנוביץ זי"ע) סיפר על רבינו: פעם גזרו מלכות הרשעה גזרה על היהודים שגרו בכפר שצריכים לעזוב את המקום ולעבור לגור בעיר. אנשי הכפר באו לרבינו והתחננו בפניו שיבטל את רוע הגזירה. אמר להם שיבואו אליו שוב בראש חודש. כשבאו אליו אנשי הכפר בר"ח היה רבי אברהם לפני נטילת ידיים לסעודה, אמר. רבינו אמר: "חז"ל (חולין ס:): הסבירו: "מה נשתנה שעיר של ר"ח שנאמר בו לה', אמר הקב"ה שעיר זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח", והענין לאכול סעודה בראש חודש הוא משום שהשולחן דומה למזבח ואכילה כקורבן ונמצא שבזה אנו מכפרים כביכול על שהקב"ה מיעט את הירח, וידוע שבני ישראל נמשלו לירח.

אם הפריץ יגרש את יהודי הכפר ממקומם נמצא ששוב ימעטו את הירח ר"ל לבני ישראל שנמשלו ללבנה. רבינו הפטיר: "אני לא עושה סעודת ר"ח" ושהה מעט ושקע במחשבותיו ובהרהוריו הקדושים ואמר להם: "אתם יכולים לשוב לביתכם כי הגזרה התבטלה", ואכן כך היה. (הסיפור מעובד מתוך זכרונם לברכה מאת הרב אהרון פרלוב)

דוד רבינו, הרה"ק רבי אריה לייב מבנדר (אחיו של הרה"ק רבי משה מסאווראן זי"ע וגיסו של רבינו רבי שלום שכנא מפרהוביטש זי"ע. היה מגדולי תלמידי אביו הקדוש ומהמקושרים אליו ביותר). כשראה שמינו את רבינו במקום אביו הקדוש בגיל שש-עשרה שנים בלבד בהתחלה ערער על נשיאותו של רבינו.

הוא נסע אליו במיוחד לבחון ולעמוד על הנהגתו. כאשר הגיע לפרהוביטש רבינו כיבדו בכבוד גדול. כשישב בביתו לפני השולחן הביאו לפניו כיבוד לכבודו. לפתע רבינו ראשו לאחוריו, רפרף בעיניו והתחיל לומר תורה על הפסוק: "תוֹרָה אֶחָת וּמְשָׁפֵט אֶחָד יְהִיָּה לָכֶם וְלִגְרַם הֶגֶר אֶתְכֶם" (במדבר טו, טז).

רבינו הקשה למה גבי תורה כתוב 'אחת' ולגבי משפט כתוב 'אחד' והאריך בזה במשך שעותיים. הרה"ק רבי אריה לייב מבנדר סיים ואמר: "שכחתי לטעום מהכיבוד שהעמידו לפני מרוב עמקות שאמר בתורה הזו". (מעובד מתוך 'כרם ישראל')

הרה"ק מרוז'ין העיד על רבינו אחיו: שרבינו נמנה בין אותם הצדיקים שהיו דבוקים תמיד בשם יתברך שמו בלי הפסק של רגע. פעם אמר: "אלמלא היה אתי בחיים אחי הגדול רבי אברהם היינו יכולים לקרב הגאולה בביאת משיח צדקינו". (מעובד מתוך 'דעת משה')

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל ה'אוהב ישראל' ראש שושלת אפטא זי"ע העיד על רבינו, שיכול להביט מסוף העולם ועד סופו. (הסיפור מעובד מתוך 'נר ישראל')

רבינו נהג ברמה ולא חת מפני איש. בעירו פרוהביטש היתה אשה פרוצה. אנשי העיר שהיו כולם יראים ושלמים הזדעזעו לשמוע על אישה זו והתחילו לרדוף אותה למען תחדל מדרך תועים, אך האשה הקשתה את ליבה. היא הלכה לאדון העיר להלשין על בני העיר שרודפים אותה והוסיפה שהדבר נעשה וודאי בפקודת רבם הרה"ק רבי אברהם אשר כל בני העיר שומעים לקולו. לכן היא ביקשה מהאדון, שהוא יצווה למשרתיו עושי רצונו להביא את הרה"ק רבי אברהם ולמתוח אותו על העמוד המיועד להלקות את המורדים והם ינקמו את נקמתה וילקו אותו.

המרשעת שידעה שאם ירצה האדון לבצע את זממו באמצע היום, יעורר הדבר מהומה גדולה וכל אנשי העיר יעמדו נגדו ולא יניחו לנגוע בו, על כן יעצה לאדון שמשרתיו יבואו לבית הרב השכם קודם אור היום, בעת אשר אנשי העיר ישנים ואז יעלה בידו לעשות בו נקם. משרת האדון מילאו את בקשתה ובאו אל בית הרה"ק רבי אברהם קודם אור יום ושמו אותו בבית הסוהר. גם עצתה זו לא עמדה לה, כי הדבר נודע לאנשי העיר והם הרעישו עולמות שלא יפגעו בכבוד רבם, עד שהאדון הוכרח לשחררו ולהניחו לביתו. אולם יד ה' פגעה בה. אחר פרק זמן לא ארוך המרשעת חלתה במחלה קשה. קרובה שחרדו לגורלה באו מיד לבית רבינו כדי לפייס אותו ולבקש ממנו שיעתיר בעדה. רבינו בצדקותו אמר: "ריבוננו של עולם, אשה זאת פשעה כנגדי ולא אוכל להתפלל עליה, אנא שלח לה רפואה בלא תפילתי".

האדמו"ר רבי ישראל מרוז'ין זיע"א העריץ את אחיו הגדול (רבינו) בצורה מופלגת. הוא גילה לראשונה את גודל נשמתו כאשר סיפר ואמר: "אחי הגדול היה צדיק ובעל רוח הקודש. הוא ציווה לי לאמר בכל יום את מזמור ע"ב שבספר תהלים 'לשלמה' ואמר: מזמור זה חיבר דוד המלך ע"ה עבור שלמה בנו ועבורך".

אמם הרבנית הצדקת ע"ה הלכה פעם להרה"ק הרבי מלובלין זי"ע עם קוויטל וכתבה שם שמות בניה הצדיקים. כאשר הרבי מלובלין ראה את שמו של רבינו הפסיק ואמר "אה, אור גדול, אור צח ומצוחצח". בהגיע לשמו של אחיו הרה"ק מרוז'ין זי"ע אמר: "אולם אחיו הקטן יגדל ממנו".

כאשר רבינו חלה את חוליו האחרון אמו הרבנית שלחה שני שליחים אל אדמו"ר הרב אברהם יהושע השיל מאפטא הרה"ק כדי שיעורר רחמים ויפציר ויעתיר לרפואת בנה הגדול. השליחים יצאו לדרך אך במשך נסיעתם נסתלק ועלה למרום והם לא ידעו מזה, כשבאו לרב מאפטא זי"ע ועברו דרך חלון ביתו שישב שם הרה"ק וראה אותם באים אליו אמר ברוח קדשו: "הנה האבלים מפרוהביטש". כשנכנסו השליחים נודע להם שרבינו נפטר לבית-עולמו. בכל זאת הם התייצבו לפני הרה"ק מאפטא והוא אמר: "בר"ה האחרון התפללתי לאריכות ימיו. אם היה חי עד פסח- להגיע לימי הספירה - היה מודיע לכל יהודי מהו שורש נשמתו כדי שידע מה עליו לתקן",

כאשר רבינו היה כבן 29 שנים הוא חלה את חוליו האחרון אשר ממנו לא קם. כאשר הרגישו הסובבים כוחותיו הולכים וכלים, אמו הרבנית הצדקת מרת חוה נכנסה אליו ונפשה מרה עליה ממצבו החמור. במרת נפשה העתירה בדברים ואמרה אליו: אמור "נא לי בני יקירי מדוע עלתה לי כה בחיי לראות במיתתך?". רבינו ענה לה: "אל תצטערי אמא, כי עכשיו יצאה קליפה המאיימת להחריב את כל החסידות והיהדות, ורק בפטירתני תתבטל קליפה זו". (הסיפורים מעובדים מתוך 'נר ישראל')

הגאון הרב ברוך שמעון סלומון זצ"ל

יום ההילולא - י"ז אדר

נולד ב-ה טבת ה'ת"ש (1939). עוד בצעירותו היה מפורסם בכל עולם הישיבות כעילוי אדיר. בתחילה למד בת"ת 'שארית ישראל'. דילג על כיתה ח' ועבר ישר ללמוד בישיבה הקטנה ישיבת 'אור ישראל'. בהיותו בן 13 עבר ללמוד בישיבת חברון בירושלים. לאחר נישואיו עבר להתגורר בפתח תקווה. בשנת ה'תשכ"ה (1965) בהיותו כבן 27 שנים הקים את ישיבת 'נחלת דוד' על שם אביו בכפר אברהם וכיהן בה כראש ישיבה. לאחר פטירת אביו (שכיהן כרב שכונת כפר אברהם בפתח תקווה), נבחר לכהן כרב השכונה. בשנת ה'תשל"ט (1979) נבחר לרב האשכנזי של פתח תקווה ולאחר זמן התמנה גם לראש אבות בתי הדין לצד עמיתו הספרדי הרב משה מלכה. תפקיד אותו מילא עד פטירתו.

עמד בראש המאבק נגד פתיחת קולנוע בשבת. נעצר באחת ההפגנות ולאחר מכן אף נידון לעונש מאסר על תנאי. שקדן עצום. שקוע יום וליל בלימוד התורה. המסירות נפש שלו לתלמידים היה משהו שלא ננמצא. היחס שלו לתלמידים היה ממש אבהי. ולכל בקשה של תלמיד התייחס כאל בקשה של בנו. נפטר בערב שבת-קודש י"ז אדר ה'תשס"ט (2009). חי כ-70 שנים. ציונו בבית-העלמין סגולה בפתח-תקווה.

אביו: ר' דוד (הרב של כפר אברהם בפתח תקווה ועמד בראש ישיבת 'תורה ומלאכה'). **אימו:** מרת ציפורה (בת ר' ישראל אריה ספיר, מרבני פתח תקווה). **אשתו:** מרת רבקה (בת ר' ברוך מנדלבוים מתל-אביב. נישא בשנת ה'תשכ"ב). **חברותא:** הגאון ר' שלמה בקשט (בן דודו, מכהן כרבה של אודסה). **מתלמידיו:** הגאונים ר' שלמה בקשט (הרב הראשי לאודסה ואוקראינה), ר' שלמה כ"ץ (ראש ישיבת 'חברון כנסת ישראל'), ר' משה פינטו (ראש ישיבת 'פאר משה'), ר' יוסף וידמן (ר"מ בישיבת 'נחלת דוד'), ר' יונה ולר (ראש כולל 'בית הדסה'), ר' משה צוקר (ר"מ ישיבת 'תורה אור'), ר' מנחם תיק.

רבי דוד חנניה פינטו סיפר דבר מופלא על רבינו: רבינו היה ידוע בקנאותו לכבוד השבת. נפשו נסערה לשמוע שיש חילולי שבת בפרהסיה. הוא נלחם בכל כוחו לסלק תופעה זו מעירו. הקשר המיוחד שלו עם שבת קודש התחיל בעת שנולד. לידתו היתה בשבת קודש. אימו סירבה שישעו אותה ברכב לבית החולים. במסירות נפש אזרה כוח ללכת ברגל. גם פטירתו היתה בערב שבת.

מתנגדים רבים הרימו ראש. הם ניסו בכל כוחם למנוע מהרב להפריע להם בחילולי השבת, אבל עוצם קדושת השבת שבו, גברה על מתנגדיו. מידי שבת עמד מול מוקדי חילול השבת בעיר. בדמעות נשא דברים מרגשים חוצבי להבות אש על שמירת השבת. האמת הפנימית, הכאב העמוק ואור תורתו ויראתו עשו רושם רב, עד שהיו כאלו מן המחנה השני, שהצטרפו אל מאבקו של הרב.

כל מי שפגע ברב לא יצא נקי. מקרים רבים היו שכבוד התורה וכבוד השבת תבעו את עלבונם. גם מהמתנגדים למאבקו של הרב היו שהרגישו בכך ושיחרו אל פתחו של הרב לבקש מחילה. בתוך מחנה

המתנגדים לשמירת השבת בלט במיוחד אדם דומיננטי ומרכזי, שהיה סוחר אחריו את ההמון ומסית אותם כנגד הרב והשבת. אותו אדם הרהיב עוז להגיע עם קבוצת נערים לעבר בית הרב. רוב חוצפתו חירף וגידף במשך דקות ספורות, באופן שהחריד את השומעים. מעט מתלמידי הרב שנקלעו לאותו מאורע, היו משוכנעים, שלא יתכן כי אותו אדם יצא מכך נקי, אחד אף בא להתריע בו שהוא משחק באש ממש.

לא אחר היום עד שאותו אדם נרצח ל"ע באופן משונה ובלתי צפוי על ידי אדם, שהוא עצמו עזר לו. לאחר זמן מה, הגיע לביתו של הרב החברותא של יום רביעי בלילה, ללימוד שהתקיים מידי שבוע מהשעה שתיים-עשרה בלילה ועד השעות הקטנות של הלילה (בשעות אלו היה הרב מכין את השיעור הכללי שהיה מוסר ביום חמישי). באותו יום התלמיד התקשה להיכנס לבית, כלב עמד בחצר בסמוך לדלת שנבח וחסם את הכניסה. אחד מבני הבית פתח את החלון והציע לאותו תלמיד להיכנס מהכניסה האחורית. הוא סיפר שהכלב עומד כך כבר במשך כמה שעות. כדי למנוע את כניסתו לבית הם נכנסים מן הצד השני.

התלמיד נכנס מהכניסה האחורית של הבית, ושקע עם הרב בלימוד הסוגיה במשך מספר שעות. כאשר קם לצאת, הרב ביקש כדרכו ללוות אותו החוצה. שוב נשמעו אותם נביחות ויללות משונות מן הכלב. התלמיד אמר לרב: "אולי מוטב שאצא מן הדלת השניה". הרב לא הגיב, פתח את דלת הכניסה ולעיני התלמיד, שניסה לשמור שהכלב לא יפרוץ פנימה, עמד מול הכלב ואמר לו: "אני אומר עליך תהילים". באותו הרגע נדם קולו של הכלב, שב לאחוריו ובריצה היסטורית רץ במעלה הרחוב ונעלם. כאשר התלמיד חזר לישיבה וסיפר את מה שראה, אמרו לו: "האם אתה לא זוכר שראש הישיבה (באופן חריג מאוד לסגנונו ועדינות דיבורו) אמר על אותו אדם - 'הני כלבי חציפי'. אדם זה נפטר ובה בגלגול כלב. הרב מחל לו ועבר על מידותיו ואף הסכים להיטיב עימו ולומר תהילים לעילוי נשמתו.

החברותא הגאון ר' שלמה בקשט (רבה של אודסה) סיפר על שקדנותו של רבינו: "הדבר היחיד שעניין אותו היה הלימוד. היה שקוע יום וליל בלימוד התורה. בזמנו היו מאבקים אדירים על פתיחת 'קולנוע היכל'. היהדות החרדית כולה התגיסה למאבק. רבינו ניהל אז את המאבק ביד רמה. לא פחד ממעצר או מכתבות עוינות בעיתונות. באותה תקופה הייתי החברותא שלו. הבית שלו המה 'ככוורת דבורים', והוא, כאילו זה לא נוגע אליו. כאילו לא הוא מנהל את המאבק. כולו היה שקוע בסוגיה. זה היה מחזה נפלא. אני לא אשכח אותו לעולם".

אחד מתלמידיו סיפר: "אחרי שהיה מוסר את השיעור הכללי בליל יום כיפור עשה 'משמר' כל הלילה. גם שעות לימודו היו נדירות. אני הייתי חברותא שלו בשעה ארבע לפנות בוקר. כשהייתי מגיע אליו הביתה, הוא כבר היה שקוע בסוגיה והוא לא היה הולך לישון מוקדם".

רבינו התנגד נחרצות שיעשו מזגן בחדרו בישיבה. גם אחרי שכל הישיבה היתה ממוזגת, בית-המדרש, חדר האוכל ואפילו הפנימיה, ולמרות ששם היה יושב ולומד לעיתים שעות ארוכות, וכן מוסר שיעורים ושיחות. וזה בדיוק בשביל הענין הזה, להראות שעדיין אפשר לשבת וללמוד בלי מזגן. כמו כן, בבית, בסלון שבו היה יושב ולומד לא היה מזגן במשך שנים רבות, עד שאחד מתורמי הישיבה, ביקש ממנו ללמוד מדי פעם בחברותא, ואחרי הפעם הראשונה שלמדו, הוא לא שאל שאלות, אלא פשוט שלח טכנאי שיתקין שם מזגן... (מוסף שבת קודש קרח תשע"ז)

הרב יהודה גרינוואלד מסאטמר זצ"ל

יום ההילולא - י"ט אדר

נולד בשנת ה'תר"ח (1847) בברזאווה. עוד בצעירותו למד בהתמדה עצומה, וגם הצטיין מאד במעשי צדקה וגמ"ח. כשלמד בישיבת ה'כתב סופר' נהג לחלק את כל הכספים שקיבל מאביו העשיר בין הבחורים העניים, והוא לעצמו הסתפק בלחם צר ומים לחץ.

בשנת ה'תרמ"ב (1881) נבחר לרבה של סאבאטיש, ובר"ח ניסן תרמ"ט (1889) נבחר לרבה של באניהאד. שם שימש בתפקיד זה במשך שבע שנים. לאחר מכן שימש שנתיים וחצי ברבנות שוראן. ככל מקומות אלו עם הגיעו הקים ישיבה והרביץ שם תורה.

בחורף ה'תרנ"ח (1897) נבחר לרבה של סאטמר, והגיע לשם באלול. כהרגלו בקודש הקים ישיבה בסאטמר. ישיבה זו הייתה מן הגדולות בכל האיזור, ויצאו ממנה אלפי תלמידים. עשרות מתלמידיו שמשו כרבנים ודיינים בהונגריה. נהג לפני שמעביר את שיעורו ללמוד מוסר מהספר 'פלא יועץ' או חובת הלבבות. נפטר ב-י"ט אדר ה'תר"פ (1920). ציונו ברומניה. חי כ-73 שנים.

אביו: ר' יהושע פאלק. **אמו:** מרת חיה שרה. **אישתו:** מרת רייזל (בת ר' יוסף יוזפא - בנו השלישי של מרן ה'חת"ם סופר). **מרבתי:** ר' דוד פיישר סרדאהלי (מברזאווה ולאחר מכן רבה של פישטיאן), ר' אהרן דוד דייטש (בעל שו"ת גורן דוד אב"ד יארמאט), ר' דוד שיק (בעל 'אמרי דוד'), ר' אברהם שמואל בנימין סופר מפרשבורג (ה'כתב סופר'), ר' יחזקאל שרגא הלברשטאם משינוואווא. **ילדיו:** לא השאיר ילדים. **מספריו:** • שבט מיהודה • שו"ת זכרון יהודה • חסדי אבות - על פרקי אבות • עוללות יהודה - פירוש על תהילים.

יהודי אחד שהיה לו משפט עם גוי אלם ויצא היהודי חייב בערכאותיהם, הלה הגיש ערעור בבית משפט עליון והמשפט היה אמור להערך בעיר סאטמאר, נכנס האיש במר נפשו אל רבינו ואמר לו כי האדון הגוי הזה נטפל אליו ואינו יודע מה הוא רוצה מחייו שיוּרד לחייו וממרר אותם, נענה לו רבינו: "אל תדאג, עוד תראה כי לא יאונה לך כל רע ואף לא יגיע אליך היזק ממון מחמתו של הגוי הזה".

בהגיע יום המשפט חיכו השופטים לביאתו של הגוי התובע הלז אל מקום המשפט, אולם איחרו רגליו ולא הופיע לשם, ומשראו השופטים שהגוי לא הגיע - ביטלו את פסק דין הערכאות הקודמים ויצא היהודי זכאי במשפטו. לאחר מספר ימים נתוודע כי הגוי נסע לעיר בו התקיים הדיון הראשון והמתין שיקראוהו למשפט. אולם בראותו כי לא קראו לו הגיע אל בית המשפט. שם אמרו לו כמובן שאין כל דיון בעניינו וכי הוא מתקיים בסאטמאר, או אז נזכר הגוי שכך אכן נאמר לו אולם תפילת צדיק עשתה רושם בלבבלו ולהטעותו וכך יצא היהודי בדימוס.

מסופר על גודל צדקת פזרונו לנצרכים, שפעם אחת הגיע אליו יהודי נכבד שהיה ידוע כעשיר ובעל נכסים, ואמר שדבר סתר לו אל רבינו. נכנס לחדר לפניו מחדר ושפך מר שיחו כי יורד הוא מנכסיו וכי אין לו מאומה ועתה הגיע לפרק האיש מקדש את בתו ונקבע זמן החתונה ואין לו מאומה. שאלו רבינו: "מה הסכום אותו הוא צריך?". נקב היהודי בסכום שהיה צריך לו.

אמר לו רבינו: "ראה נא, בחצרי עומדת פרה שהקהלה העמידה לי לפרנסתי ולצרכי החלב של משפחתי, עצתי היא שתבא בלילה ותיקח את הפרה ותמכרנה בשוק ומן הפדיון תכין צרכי נישואין", שאל היהודי: "ומה אענה לראשי הקהל שימצאו כי ידי הייתה במעל?". ענה לו רבינו: "עלי ועל צווארי", ואכן כך עשה.

כעבור זמן קצר בא האיש שוב והתלונן כי אפס כסף וכי אין בידו מאומה, הוציא רבינו את שעון הזהב שלו והעניקו לו. לימים נכנסה הרבנית ושאלה: "מה השעה?". הוציא רבינו מורה שעות זול בלי שרשרת וענה לה. תמהה הרבנית ושאלה: "היכן שעון הזהב הזה עם השרשרת?", ענה לה רבינו בבדיחות דעתו: "וכי אינך יודעת שפרה אי אפשר למשוך בלי שרשרת?".

על כך שגדולים צדיקים במיתתן סיפר תלמידו הגה"צ מביקסארד זצוק"ל הי"ד שהיה גר בסאטמאר: פעם אחת בא אליו יהודי ובמר נפשו סיפר כי בעוסקו במכירת משקאות בא אליו גוי וביקש י"ש ובטעות נתן לו תמורתו חומצה וחושש פן ישתה ממנו הגוי וישרפו בני מעיו ויהיה בסכנה ח"ו כשיודעו שמכר לו אותם. אמר לו הרה"צ מביקסארד: "אין לי כל עצה בשבילך, אך זאת עשה: גש נא אל מקום מנוחת רבינו והתחנן על נפשך בזכות צדיק יסוד עולם זה וה' הטוב בעיניו יעשה". כעבור מספר ימים בא אליו היהודי וסיפר כי הגוי הלז בא אל חנותו ושאלו על הי"ש שקנה אצלו, תוך כדי כך סיפר שלקח את הי"ש איתו לעבודתו ביער ושתה ממנו ומיד נפל ונתעלף והרגיש שקיצו קרב ושכב על הקרקע כאבן דומם, והנה הגיע יהודי בעל הדרת פנים ותיאר את צורתו כצורת קדשו של רבינו והכה במקל על קדקדו ואמר לו: "מה לך נרדם, קום עמוד על רגליך", ועמדתי ולא הרגשתי מאומה ממה שהיה לי קודם, והגוי בתומתו הוסיף ואמר: "אינני רוצה עוד יי"ש חזק כזה".

עוד בימי בחרותו בתקופת לימודו של רבינו בפרשבורג הייתה צדקת פזרונו עד להפליא. באותם הימים קיבל הרבה מעות מאביו הנגיד המפורסם הרבני החסיד ז"ל, שהיה אז מופלג בעשירות. והיה מנהגו של רבינו לפזר כל מה שבידו לעניים ונצרכים, והוא עצמו היה ברוב ימי השבוע חי בתענית, ובשאר הימים היה מסתפק בלחם צר ומים לחץ. וכאשר נודע לאביו התנהגות בנו יקירו, וחזונו הוכיח עליו שמסגף את עצמו, ופניו חיוורות ונפולות. התחכם אביו, ותחת שהיה רגיל לשלוח מעות לידי בנו, התחיל לשלוח את המעות לבעל האכסניה שהיה דר בה על מנת שיגישו לו ארוחה טובה ודשנה, ובדרך זה היה אביו בטוח שמעתה יסעוד בנו שלוש ארוחות ביום כראוי. אמנם רבינו ברוב צדקתו, רוח אחרת הייתה עמו להזמין אליו בכל יום בחור עני שיאכל את הארוחה הטובה שהיתה מוכנת בשבילו, והוא עצמו המשיך במנהגו כמקדם בתעניות וסיגופים. (זכרון יהודה).

פעם אחת שבתה קבוצה מתלמידיו של רבינו בבעלזא, ועבר מרן האדמו"ר ר' ישכר דב רוקח זי"ע על ידם ושמע אותם חוזרים על דברי תורתו של רבם. ניגש אליהם מרן מהרי"ד וביקש שישמיעו לו הדברים, וכן עשו. אחר כך סיפר להם מרן שזוכר הוא עדיין כשהגיע רבם בפעם הראשונה לבעלזא לאביו (מרן האדמו"ר ר' יהושע), בעודו רב צעיר, וניסה להסתיר את זהותו ולא גילה לאיש שהנהו רב בקהילת סאבאטיש, אלא שאביו הכיר בגדולתו ותיכף בבואו לפניו בפעם הראשונה.

"בבואו אז", המשיך מרן מהרי"ד לתאר, "מרוב ענוותנותו עמד בביהמ"ד בשעת תפילת קבלת שבת ולמחרת בתפילת השחר ליד התנור, אך בשעת קריאת התורה הצביע אבי ז"ל עליו וציוה לכבדו בעליה. ובתחילה כשקראו לו לגשת לבימה נשאר עומד על מקומו, כי לא עלה כלל בליבו שאליו התכוון אבי ז"ל כשהצביע לעברו, ושוב כשעלה על הבימה ובירך על התורה לחש לי אבי: 'הסתכל נא על האברך

הזה וראה באיזה יראת שמים מברך הוא ברכת התורה". וסיים מרן מהרי"ד, כי עד היום נזכר הוא ביראת הכבוד בברכות ששמע ממנו אז. (כתבי הגרע"א פאדאווא).

סיפר הרה"ח ר' ישעיה פאשקעס זצ"ל, ששמע מתלמידו של רבינו, שזוכר בישיבה שהגיע מברק לבחור אחד שאמו נמצאת במצב של סכנת חיים ל"ע, ושיחזור לביתו. ניגש הבחור לרבינו וסיפר לו. אמר לו הגאון: "האם יש לך כמה גרושים? אזי תנם אלי, וכתוב על נייר את שם אמך, ותבוא אליי לאחר איזה זמן, אחר כשעה וכדומה". כשהגיע הבחור בזמן שאמר לו מרן, אמר לו רבינו שאינו זקוק לנסוע לביתו כי כבר הוטב לה, מצבה משתפר. (שיח וקנים להגרי"ח אושרי, חלק ז' עמ' של"א)

בסוף ימיו של רבינו כשכבר היה חלש מאוד והיה יום חם מאוד, ישב בחוץ כשהוא לבוש במעילו העליון ובכובע על ראשו והזיעה היה יורד ממנו. אמרו לו מקורביו: "הרי חם מאוד, הורד נא את הכובע העליון". הזדעזע ואמר: "הנה כבר זקנתי, וכוחותי עזבו אותי ואין אני יכול לעשות למען כבודו יתברך כדרכי בתורה ותפילה כראוי, והדבר היחידי שעדיין בכוחי לעשות הוא לישב לפני השם כדבעי באימה וביראה, וגם זה ברצונכם לקחת ממני חלילה?". (אוצר פניני תורה וחסידות להגרא"ד פרידמן, עמ' 3)

סיפר הרה"ג ר' דוד הכהן רוזנברג: "ראיתי עד כמה היה רבינו מיצר ודואג על חורבן ביהמ"ק כל ימיו, ותעיד על כך העובדא דלהלן. בשעת הסתלקות רבינו לבית עולמו, ביקשו אנשי הח"ק שהתעסקו בטהרת גופו הקדוש, לנקות ולהסיר תבנית צבע שחור שהיה על ראשו במקום הנחת תפילין, ולא הצליחו להסיר זאת בשום אופן. ושאלו אותי פשר הדבר, ומה לעשות להסיר כתם שחור זה מעל ראשו. והשבת להם כי הנני יודע מה פשר הדבר, ועצתי היא שאל ינסו עוד להסיר צבע שחור זה, אלא יניחוהו כמות שהוא, וזה הוא טהרתו. וסיפרתי להם, כי הרושם הוא מאפר מקלה שהיה רבינו מניח על ראשו במקום הנחת תפילין, מדי לילה בלילה בבואו לערוך תיקון חצות בבכיה ובזעקה, וברבות השנים נהפך צבע העור לשחור מריבוי הנחת האפר, והגם שהיה רבינו מנסה בכל עש"ק ברחיצתו לכבוד שבת קודש, להעביר כתם זה משם, לא עלתה בידו, ונותר כתם טהור פז על דמות ראשו, וחק על מצח במקום הנחת תפילין, שהיה מאבלי ציון וירושלים המצטערים על גלות השכינה ושריפת בית אלקינו. (מכתבי ב"ח רבי דוד הכהן רוזנברג)

בסוף ימיו התעלף רבינו באמצע עריכת הסדר בליל פסח, כנראה מרוב התאמצות עבודת הקודש של סיפור יציאת מצרים. הרבנית הצדקנית נבהלה מאד בראותה את בעלה שוכב בעלפון חושים, ופנתה אל אחד הנוכחים באמרה לו: "לך נא חיש מהר אל הרופא היהודי הצעיר, מר ווייס, הגר לא הרחק מכאן, ואמור לו כי הרב התעלף, ושיזדרז לבוא אליו". רץ השליח במהירות לבית הרופא שאכן תיכף הגיע עימו.

הרופא הוציא את מכשיריו הרפואיים וניגש לבדוק את הצדיק ששכב אין אונים, ואחז בידו הקדושה בכדי למשש את הדופק. כשהוא אחז בידו שאל אותו הרופא: "מה כבודו עושה?". מיד התנער ומשך את ידו מאחיזת יד הרופא, וענה לו בהתלהבות עצומה: "מה שאלה היא זו מה אני עושה, הנני מספר ניסי יציאת מצרים". והחל להסביר לרופא היהודי החופשי, עד היכן הגיעה עומק טומאת מצרים, ועד כמה היו אבותינו שקועים בווהמת מצרים, עד שריחם עליהם השי"ת וגאל אותם מימש.

הרופא שהתעורר מאוד מדברי רבינו, שאל: "האם תינתן לי רשות להמשיך ולשבת עמכם בסדר ליל פסח?", הרה"ק הסכים לכך, הרופא הלך לביתו לזמן קצר, וכאשר חזר ישב הרופא והאזין לדברי הצדיק בסיפור יציאת מצרים, כשדמעות נושרות מעיניו ומאז נעשה בעל תשובה גמור והקים משפחה מפוארת בנים ובני בנים יראים ושלמים (שבט מיהודה החדש)

הגאון הרב שלמה שלימאן פריץ זצ"ל

יום ההילולא - כ"ו אדר א'

נולד בראש-חודש סיוון ה'תרמ"ו (1886) בעיר דאדס שבמרוקו למשפחת פריץ ממגורשי ספרד. משפחתו מיוחסת עד דוד המלך ולמעלה עד פריץ בן יהודה. בית אביו היה בית ועד לחכמים. משחר נעוריו כבר ניכרו בו גינוני קדושה ופרישות. כשהיה בחור היה הוגה בבית המדרש יומם ולילה. אצילותו היתה ניכרת בכל תהלוכותיו, בדיבורו המתון עם הבריות וביראת השמיים שהיתה נסוכה על פניו. הקדיש את חייו ללימוד התורה. הוסמך בצעירותו לשוחט ובודק על ידי חכמים גדולים מהעיירה אימיגראן שבאזור, והם הגאונים הקדושים רבי רפאל מור יוסף, רבי אברהם אבטאן ורבי מנחם הכהן. נודע כמומחה גדול במלאכת השחיטה. לאחר נישואיו המשיך ללמוד תורה מתוך דוחק וצער. בדרשותיו לימד תורה ומוסר, נתן תוכחה בדרכי נועם ופעל לחיזוק הדת והאמונה. מידי יום מסר שיעורים לנוער ולמבוגרים בגמרא, הלכה ואגדה. הוא הרבה בעשיית חסד.

ראשי הקהל בעיר דאדס הפצירו ברבינו רבות להיות רב המקום אך בענותנותו סירב. הם המשיכו ודחקו בו עד שהסכים. רבינו מסר את עצמו למען הכלל. במשך שלושים שנה פעל גדולות ונצורות למען יהודי עירו ללא כל תשלום. כל ימיו נמנע מלקבל משכורת על עבודתו. פרנס את משפחתו מיגיע כפיו. בכל מקום התייצב ראשון להדריך את צאן מרעיתו, להורות את הדרך אשר ילכו בה ולתקן תקנות מיוחדות. פעל רבות עבור השכנת שלום בין איש לאשתו. למרות שלא היה מן האמידים ביתו היה פתוח לכל נצרך ונוקק. סעדו בו תדיר יתומים ועניים. התרים בעלי בתים למען אביוני העיר. תיקן תקנות במניעת הוצאות יקרות ומוגזמות בחתונות. גאון בתורת הנגלה והנסתר. כתב קמעות. היה ראש המדברים בכל מקום. דרש בכל האירועים בקהילתו. הוכיח בדרכי נועם, ודבריו היו מתקבלים.

היה מיווד עם האדמו"ר רבי ישראל אביחצירא זצ"ל (הבבא סאלי). פעמים רבות האדמו"ר ביקר את רבינו והם יצאו יחד בין הבתים להתרים למען ישיבתו בתפיללתא. רבים פנו אליו ונושעו. מופתים רבים פעל רבינו בכח קדושתו. הברכה היתה שרויה בכל מוצא פיו. דיבוק הוציא מאחד מהקהילה. ייסד את 'חברת רבי שמעון בר יוחאי' שדאגה לטהרת הנפטרים ולהבאתם לקבר ישראל, ונמנה אף הוא על העוסקים במצווה זו. בשנת ה'תשי"ג (1953) עלה לארץ ישראל. לאחר תקופה קצרה בצפת עבר לגור בטבריה וקבע את מקומו בישיבת רבי מאיר בעל הנס. לעת זקנותו נחלשה ראייתו והוא המשיך ללמוד בעל פה. לאחר שנותח וחזר לראות, שמח מאוד על שיכול שוב ללמוד כהרגלו. גם כשנחלש התאמץ בכל כוחו להשכים להתפלל. עסק בצדקה וחסד בצנעה וקבע זמן ללימוד התורה. סבל יסורים וחולאים רבים עד יום פטירתו. נפטר בערב שבת פרשת ויקהל, כ"ו אדר א' ה'תשל"ו (1976). מכל קצוות הארץ הגיעו ללוותו בדרכו האחרונה. ציונו בטבריה בבית-העלמין הישן. חי כ-90 שנה.

זכה לראות את בניו נכדיו וניניו ת"ח ויר"ש, זרע בירך ה' אשר ממשכים את דרכו הקדושה, ולומדים בישיבות הקדושות, הקימו בתים של תורה וחסד. רבים מצאצאיו הקימו מוסדות תורה לזכרו בירושלים, בטבריה ובנתיבות.

אביו: חכם ר' ישראל. **אימו:** מרת מילה. **נשותיו:** מרת עיישה (זיווג ראשון- בת החכם המקובל חיים פרץ), מרת רחל (זיווג שני- בת אחיו הגדול ר' שלמה. נישא לעת זקנותו). **אחיו:** ר' שלמה, ר' יהודה (סבא של הגה"צ המקובל ר' נסים פרץ ר"י "בית א-ל" ב"ב, ושל יבדל"ט אהרה"ג ר' מרדכי מלכא, רבה של העיר אלעד). ר' שאול. **האחיות:** הצדקניות מרת אסתר אסולין, מרת לאה עמור, מרת איזא ומרת חלי. **ילדיו:** ר' צמח, רבי אלעזר (עזר), הרה"ג החסיד ר' יחיא והרה"ג ר' חיים. **הבנות הצדקניות:** מרת תמו (נישאה לר' פריזא פרץ), מרת שמחה (נישאה לגה"צ בנש"ק רבי ראובן בן דוד ויוסף), מרת בודא (נישאה לר' יהודה מלכא), העלמה סעדא (נפטרה בגיל צעיר מאוד). **מספריו:** • **חכמת שלמה-** חידושי תורתנו. (יצא לאור לראשונה מכת"ק בשנת ה'תשס"ב ע"י בן נכדו מו"ר הרה"ג ר' משה פרץ שליט"א, יו"ר מכון חכמי ספרד ורב ק"ק לב אליהו בנתיבות).

פעם אחת רבינו חיתן את אחד מבניו. לצורך זאת רבינו הכין כמות גדולה של ערק (ר"ת קבל רינת עמך), כדי לכבד ולשמח את האורחים הרבים שיבואו להשתתף בשמחת רבם המכניס את בנו תחת החופה. לאחר הכנת הערק, רבינו הכניס את כל החביות למרתף ביתו, והזהיר את בני ביתו שאף אחד לא יכנס למרתף. רק הוא לבדו היה נכנס ומוציא את הערק, ואת הדלת נעל בכניסתו וביציאתו. את הערק מזוג לכל האורחים בבקבוק עטוף במפית כך שאי אפשר היה לראות את תכולת הבקבוק. באחת הפעמים שרבינו נכנס למרתף, הוא שכח לנעול את הדלת. אחת מבנות הבית נכנסה למרתף וראתה את תכולתו. לאחר מכן שאלה את רבינו: "כיצד יתכן שאתה עדיין משתמש בחבית הראשונה והיא עדיין לא נגמרה?". מרגע ששאלה, פסקה הברכה שהיתה בחבית זו, שכידוע "אין הברכה שרויה אלא בדבר הסמוי מן העין" (תענית ח. ב), ולאחר זמן קצר נגמר הערק שהיה בחביות, והברכה שהיתה בהם הסתלקה.

כל פעולותיו למען בני קהילתו, עשה לשם שמיים, ללא תרומה. כל ימיו נמנע מלקבל דבר מה מהציבור. פרנס את משפחתו אך ורק מיגיע כפיו. מידת החסד היתה טבועה בו. מידי שבוע שחט בהמה. לאחר ששחט וניקר היה מחלק את הבשר לכל עניי העיר, בסתר ובצניעות, לבל יודע הדבר לאיש ויתביישו העניים. גם כששחט עבור ביתו, היה מחלק את החלקים המובחרים שבבהמה לעניי עירו.

גם בגיל זקנה מופלג השתדל לא להטריח לא את הקרובים ולא את הרחוקים, כל דבר שהיה מסוגל לעשות בכוחות עצמו, לא היה מבקש מאף אדם שיעשה לו איזה דבר במקומו. ואף על פי שהיה לו לפעמים טירחה גדולה מאוד ולאחרים הדבר נעשה בנקל, אף על פי כן היה מטריח את עצמו ועשה את הדברים בשארית כוחותיו.

אחד מבני קהילתו, שהיה בריא לחלוטין, החל בלי שום התראה מוקדמת, לצעוק דברים משונים ולהתנהג באלומות. באו שני גברים חזקים ורצו להושיב אותו כדי שלא יזיק לשום אדם, לא הצליחו להתגבר עליו. מיד שלחו להודיע לרבינו את הענין. בהגיעו לביתו, שמע את צעקותיו וראה את התנהגותו המוזרה. רבינו הבין מיד שרוח נכנסה בו רעה. רבינו גער ברוח ואותו אדם נרגע. כשהתיישב במקומו בנחת, רבינו התחיל לדבר בקול רם עם הרוח, והזהיר אותה לבל תזיק בשום פנים ואופן, ומלמל פסוקים ושמות הקודש. לאחר זמן, רבינו ציווה על הרוח לצאת מהאצבע הקטנה שברגל. בהתחלה הרוח השיבה שרצונה לצאת מאוזנו או מעינו של אותו אדם. אולם רבינו גער בה במשך שעה ארוכה שכן אם תצא מעינו- היא תעוור את האדם ואם תצא מאוזנו- היא תעשה אותו חירש. לבסוף הרוח נענתה לצאת מהאצבע הקטנה שברגל. רבינו ביקש שיביאו קערת מים. כאשר האדם הכניס את רגלו במים נשמע קול חרישי, והרוח יצאה מאצבעו הקטנה שברגל. (מעובד מתוך 'חכמת שלמה')

רבינו היה אוהב שלום ורודף שלום. היה ידוע במידתו של אהרון הכהן "אוהב שלום ורודף שלום", עד כדי כך שהיה מוותר על דברים רבים למען השלום. פעמים כשהיה נודע לו על דבר מריבה בין שתי משפחות, או בין איש לרעהו, או בין איש לאשתו, לא היה משאיר אותם ברוגזם ובכעסם עד הבוקר, אלא היה עושה מאמצים מרובים והיה מטריח את עצמו בסבלנות גדולה לשמוע את שני הצדדים, והיה מדבר עימהם בעניין חשיבות השלום, כדי שתשרור אהבה ואחוה ביניהם. ולא עוד, אלא שהיה משפיע על שני הצדדים שכל צד ישלח שליח עם מתנה מכובדת, ובכך העבירו מסר שאין בליבם דבר, וכך היה מביאם לידי פיוס, והרבה בהם אהבה אחוה שלום ורעות. במידה זו החזיק גם בעת זקנותו וחולשתו, שהיה מטריח את עצמו רבות למען השלום.

היות ובני הקהילה היו מרוחקים מהערים הגדולות, לפעמים היה מחסור בתשמישי קדושה. בכדי לזכות את הרבים במצות ציצית היה קונה צמר ונותן שיטוו את החוטים לציציות, ומחלקם לכל הנצרך ללא שום תמורה. למרת שרבנו לא נמנה על עשירי העיר, ותקופות ארוכות ידע עוני ומחסור, אולם, תמיד ובכל מצב דאג לצורכי העניים.

את כספי הצדקה והפדיונות שקיבל הקדיש לטובת הזולת. אם כך נהג בכל ימות השנה, על אחת כמה וכמה בערבי חגים, שאז התאמץ בכל כוחו להשלים את מחסורה של כל משפחה, ודאג לצרכיה בבשר ויין. ובערב פסח, היה מנהגו לחלק לכל בני העיר שלוש מצות שמורות לליל הסדר. רבנו ברגישותו ובמסירותו היה עוזר ומסייע לכל אחד בכל מאוודו. בשעה ששמע על אחד מבני קהילתו הזקוק לעזרה, היה משתדל בכל כוחו למלא את חסרונו. כמו כן, היה לרבינו גמ"ח הלוואות כספים, לכל שואל ונצרך.

הרב ביקר ועודד חולים. זהירותו בכבוד הזולת, ויחסו הנלבב לאנשים שנראו פשוטים, היו לשם דבר. תמיד נהג להקדים שלום לכל אדם בפנים צוהלות. והיה רגיל לדבר בענווה והתבטלות עם כל אדם, צעיר כזקן. כשנודע לו על אחד מבני קהילתו שנפל למשכב, היה מתפלל בעבורו ומזכיר את שמו לרפואה שלימה לפני לימודו.

היה מזדרז ומשכים לפתחו, כדי לקיים מצות "ביקור חולים". נהג להביא איתו עשבים וצמחים המתאימים למחלתו כדי שיתרפא במהרה. אם היה מחמיר מצבו של החולה חלילה, היה עורך תיקונים בעבורו כדי שיבריא ויתחזק. ולאחר שקם ממיטת חוליו היה מקדים ושואל בחביבות לשלומו בכל פעם שנפגשו.

רבינו נתן את דעתו גם על הזקנים שחיו בסביבתו, שבימים ההם היו בהרבה מקרים נתונים לחסדי זרים. הקפיד לשלוח להם אוכל ולדאוג לחסרונם, עד שאהבתו בערה בלבם ובלב כולם, בשביל גמילות החסדים הנפלאה אותה אימץ לעצמו כדרך חיים. מידי שבוע היה שוחט בהמה, ולאחר ששחטה וניקרה כדין היה מחלק את הבשר לכל עניי העיר, בסתר ובצניעות, לבל יוודע הדבר לאיש ויתביישו העניים. גם כששחט עבור צרכי ביתו, היה מחלק את החלקים המובחרים שבבהמה לעניי עירו. לא רק לעניי עירו דאג, אלא גם לעניי עיר אחרת שהיו באים אליו, בראש ובראשונה היה מסדר להם אכסניה ואח"כ בכבודו ובעצמו היה אוסף בשבילם כסף מהקהל ושולחם שמחים וטובי לב.

רבינו כל ימיו הקפיד על תפילה בזמן קבוע ובמקום קבוע. היה מגיע ראשון לבית הכנסת, ומתחיל את יומו בעבודת ה' הקדושה. תפילותיו היו בכוונה גדולה ועצומה, והיה מרצה את תפילתו ברחמים ובתחנונים לפני המקום ברוך הוא, כעבד לפני רבו, ומתפלל עבור הכלל והפרט, ודקדק לומר כל מילה

ומילה כמונה מרגליות ממש, וזכה שתפילתו עשתה פירות. כל מי שהיה שומע את ק"ש על המיטה שלו באריכות רבה ובכוונה גדולה, היה עומד ומתרגש.

בערוב ימיו חלה בחולי המעיים, והיה חייב לאכול לעיתים תכופות. אף על פי כן הקפיד מאוד לצום בכל הצומות, על אף היסורים הקשים שהתייסר בזמן הצום. ובאחת מהצומות, כאשר ציוו עליו הרופאים לאכול, כיון שהיה בגדר "ונשמרתם מאוד נפשותיכם" הוכרח לאכול, היה אוכל פחות משיעור כזית, והיה אוכל ובוכה בדמעות שלישי והיה בצער גדול על שלא עלה בידו לקיים את הצום בשלימותו בלא אכילה ושתיה כלל, למרות שהיה אוכל פחות משיעור ובהיתר.

חודש אדר ב'

ד' אדר ב'

הרב הצדיק יהודה אריה לייב מרובנה הידוע כרבי לייב שְׂרָה'ס זצ"ל

יום ההילולא - ד' אדר ב'

נולד ב-י"ז בתמוז ה'ת"צ (1730) סמוך לעיר רובנה שבוואהלין (כיום אוקראינה). נקרא על שם המהר"ל מפראג (אביו מצאצאיו). עוד מנעוריו דבק ברבי ישראל הבעל שם-טוב שהעיד עליו: "רבי לייב מתענה משבת לשבת לא משום שברצונו לצום, אלא משום שבדבקותו בבורא עולם הוא פשוט שוכח לאכול". מאחר והתגורר סמוך לרובנה עירו של המגיד רבי דב ממזריטש, היה מבאי ביתו של המגיד וממקורביו. אביו שהיה מבוגר נפטר בעוד רבינו היה ילד קטן. אמו האלמנה הקדישה את כל כוחותיה וכישוריה בגידול בניה (רבינו ובן נוסף בשם מרדכי) במסירות נפש. כשרבינו הגיע לגיל מצוות, המגיד ממזריטש קרא לו ואמר לו שמעכשיו נשמתו תהיה 'דו פרצופין' שכן הוא נותן לו גם את נשמתו של המקובל האלוקי רבי חיים בן-עטר ('אור החיים' הקדוש שהיה נערץ על החסידים).

כשהיה כבן חמש-עשרה שנה הבעש"ט הקדוש התחיל לתת משימות לרבינו שהיו צריכות להיעשות בהסתר. רבינו היה יפה תואר, גיבור ולמדן מופלג. נמנה עם הצדיקים הנסתרים בתולדות החסידות. כל ימיו היה סובב בערים ובעיירות, מבקר בירידים ובמקומות אחרים, והיה עוסק בדבר מצווה. בעל חסד. הסתיר את מעשיו. סיפורים רבים נקשרו לשמו. השתמש בשם של קפיצת הדרך כדי לפדות שבויים שנכלאו אצל הפריצים בגלל חובות. הפעיל מאמצים רבים בקרב חוגי המלוכה לבטל את הגזירות השונות ואף נכנס אל הקיסר ודיבר על ליבו לבטל גזירות. מימיו לא התפלל ללא מניין. רבינו נמנע מהקמת חצר חסידים. לפני פטירתו של הבעש"ט הקדוש הוא הטיל על רבינו לפרנס את ה-ל"ו הצדיקים הנסתרים שבדור במקומו. נפטר ב-ד' אדר ב' ה'תקנ"א (1791) בכפר יאלטושקוב שבפודוליה. חי כ-61 שנים. רבינו סירב להקמת אוהל על קברו למרות שמאוחר יותר הוקם אוהל צנוע על קברו.

אביו: ר' יוסף (משושלת המהר"ל מפראג. היה מ-ל"ו הצדיקים הנסתרים). **אימו:** מרת שרה. **ילדיו:** שני בנים (שקיבלו את שם המשפחה בהר"ל - בני הרב לייב) ובת. **מרבתי:** המקובל הרב ישראל בעל שם-טוב הקדוש,

הצדיק הרב דב בער (המגיד ממזריטש). **חברותא:** הגאון ר' יעקב שמשון משיפיטובקה (הלמדן של החסידות). מתלמידיו: הגאונים ר' יצחק מלבוב, ר' יצחק אשכנזי. **מספריו:** **גבורת ארי** - סיפורים חסידיים על רבינו **רבי לייב בן-שרה** - שושלת היוחסין של רבינו (חיבר ר' ניר מן).

רבינו הגיע פעם אחת לקאליב. בביתו של רבי יעקב פיש היו מתאכסנים כל גדולי וצדיקי הדור. רבינו גם כן התאכסן בביתו של רבי יעקב פיש (שהיה בעל רוח-הקודש והיה יודע האם מי שמתארח אצלו בעל רוח-הקודש ואף היתה לו מחברת שבה רשם את כל הצדיקים שהיה להם רוח-הקודש).

יום אחד רבינו ביקש מרבי יעקב שילך אל הפריץ ויקרא ויאמר לו כי לייב שרה'ס מבקש ממנו שיבא אליו. רבי יעקב התפלא מאוד, מדוע שהפריץ ירצה להטריח את עצמו ולבוא אל רבינו? מאחר והיתה לר' יעקב אמונת חכמים הוא הלך לפריץ ומסר לו את דברי רבינו. מיד כשהפריץ שמע את שמו של רבינו הורה למשרתיו להכין את מרכבתו. לאחר מכן עלה על המרכבה והורה להם להגיע לביתו של רבי יעקב. כשהגיע לשם הסתגר עם רבינו במשך שעה ארוכה בתוך החדר ולאחר מכן נפרדו לשלום כשרבי יעקב תוהה ואינו יודע כלל במה דברים אמורים.

כעבור שנים רבות לפני חג הפסח נעלם נער גוי מבני העיר. הגויים העלילו עלילת דם על יהודי קאליב, כי רצחו את הנער לצורך לישת המצות בדמו. הגויים גם דאגו שיהיו עדים שהעידו על רבי יעקב פיש, כי ראו אותו רוצח במו ידיו את הנער. מיד רבי יעקב נאסר בבית הכלא כאשר התושבים מחכים למשפט ראוהו שבו יעמידו את רבי יעקב ויחרצו את דינו למיתה.

רבי יעקב היה אסור בבית-הסוהר וחיכה למשפט. הפריץ הגיע למנהל הכלא ואמר כי הוא רוצה לנסוע לגרויסווארדיין לשוק הסוסים. היות ורבי יעקב מבין גדול בסוסים, הוא רוצה לקחת אותו עימו אל השוק כדי שיעץ לו אלו סוסים כדאי לקנות. הפריץ אמר שהוא מתחייב ולוקח ערבות אישית שיחזיר את רבי יעקב כשיסתיים השוק. מפאת כבודו של הפריץ מנהל הכלא אישר את בקשתו.

הפריץ לקח את רבי יעקב לשוק בגרויסווארדיין. כשהיו בשוק רבי יעקב רואה את הנער שהעלילו עליו כי רצח אותו. כאשר הנער ראה אותם, הוא ניגש אליהם וסיפר כי אנשים רעים חטפו אותו ושמו אותו רחוק מאוד מביתו. כמה שהתחנן אליהם שיחזירו אותו לבית הוריו בקאליב הם לא הסכימו. הנער ביקש מהם שיחזירו אותו לביתם. הפריץ לקח את הנער וחזר עם רבי יעקב לקאליב, כאשר הגיעו לשם, מיד פנו לבית המשפט. השופטים מיד זיכו את רבי יעקב והענישו את עדי השקר.

רבי יעקב שמעודו לא ידע בעסקי הסוסים שאל את הפריץ: "מדוע הפריץ לקח אותי ליריד למרות שאני לא מבין בסוסים?". הפריץ אמר לו כי רבינו קרא לו לפני מספר שנים וסיפר לו שיאשימו את רבי יעקב בעלילת דם על לא עוול בכפו. רבינו גם יעץ לפריץ לעשות בדיוק כפי שהוא עשה בטענה שרבי יעקב מומחה לסוסים ובידיד ימצאו את הנער.

הסיבה לכך שהוסיפו לרבינו שרה'ס (בת שרה) בגלל מעשה שהיה: מלכות פולין אסרה על היהודים להשיא את בנותיהם הבתולות. היהודים מיהרו להשיא את הבנות כדי שלאחר מכן יתגרשו ויוכלו להתחתן למי שירצו. ברגע שהדברים הובאו לידיעת אביו השיא את בתו עם רבי יוסף שהיה המלמד של בני המוכס והיה אלמן, זקן לימים וירא שמיים. זמן קצר לאחר מכן החתונה הגזירה התבטלה. אביה תבע מרבי יוסף גט כדי שיוכל להשיאה לאדם צריך ויאה למעמדה. אך שרה לא הסכימה וטענה כי בעלה צדיק וירא שמיים ויתכן מאוד ובעלה הוא הזיווג האמיתי שלה.

גרסה נוספת לסיפור כי אמו של רבינו שרה בת המוכס היתה יפת תואר. בנו של הפריץ ראה אותה ורצה להתחתן איתה. כאשר נודע הדבר לאביה הוא מיהר להשיאה לר' יוסף. כששמע בן הפריץ כי היא נשואה עזב אותה לנפשה. כאשר אביה העשיר ביקש שר' יוסף יתן גט לבתו, מרת שרה התנגדה. וכך היא זכתה להביא לעולם את רבינו ושסיפור המעשה ישא את שמה.

ביום הכיפורים שנת ה'תקנ"א הגיע אל ר' פינחס שפירא מקוריץ אליו נהג להגיע מספר פעמים במהלך השנה ובמוצאי יום הכיפורים נכנס לקבל את ברכתו. ר' פינחס שהה עמו זמן קצר ואמר בעיניים זולגות דמעות: "מה אעשה ואתם רוצים להיות הראשונים?". לאחר חודשים אחדים רבינו קרא למקורביו, ציווה שהלוייתו תהא פשוטה. באותה השנה, לאחר מספר חודשים נפטר גם ר' פינחס מקוריץ.

תושבי ברדיטשוב חיככו ידיהם בהנאה מופגנת. מחירי החדרים הפנויים להשכרה עלו מיום ליום, סוחרים מכל הארץ התדפקו על דלתות הבתים והתחננו לשכור חדר קטן לקראת היריד הגדול שעומד להתקיים בעיר. היריד החל, השוק דמה מידי יום לכוורת רוחשת דבורים פעלתניות, והסוחרים שמו לב כי חנות אחת ריקה מסחורה. מידי פעם נכנס סוחר נלהב, העיף מבט תמה על המדפים הריקים ויצא בניד כתף. האיש שישב בחנות יצא מדי פעם מחנותו, דיבר עם אחד עוברי-האורח וחזר לחנותו הריקה.

אט אט הדבר נעשה לשיחת היום בקרב הסוחרים והמתווכים בשוק, והחליטו כולם ללכת אל רב העיר ולספר לו על הסוחר המוזר. הרב התפלא גם הוא לשמוע מעשיו המתמיהים של האיש האלמוני, והלך אל השוק להיפגש עם האיש.

כששאל הרב לשמו נענה כי שמו "לייב שרה'ס" [לייב בן שרה]. אך לא ממש הסכים לענות מה מעשיו בשוק. רק לאחר הפצרות נענה שיש לו הרבה עניינים חשובים שעליו לסדר בשוק ולכן הוא כאן. "הנה", רבי לייב הצביע על האיש שעבר במהירותו על פתח חנותו, "זה אחד מהאנשים בגללם אני כאן". יצא רבי לייב במהירות מהחנות כשהרב רץ בעקבותיו. רבי לייב עוצר את האיש הממהר ושואל אותו מדוע רץ הוא. "אני רץ לפרנסתי ולעסקי", השיב היהודי בפשיטות. רבי לייב הפשיל את כנף בגדו של האיש ואמר לרב להביט. הרב הזדעזע. בתחת לבגדיו של האיש לבוש בתכריכי-מתים, בר מינן...

"אתה נפטרת מהעולם זה מכבר. אתה חי בעולם הדמיון", רבי לייב אמר לאיש, "חדל לך מלרוץ אחר ההבל, שוב לעפרך ונוח בשלום על משכבך". הרב עמד נדהם ומשתומם לראות בחוש את עונשי בית דין של מעלה, ורבי לייב כבר ישב בחנותו הריקה והמתין ל'לקוח' הבא.

הרב כבר ידע את הסוד, אך לא פסקו אנשים שהמשיכו לתמוה על מעשיו ומגשו להפציר ברבי לייב שיגלה להם מה הוא עושה ביריד בברדיטשוב. ליבו הטוב של רבי לייב נענה לבקשותיהם, אך במקום מילים מסבירות הוא יצא מן החנות וניגש לאדם שעבר ברחוב וסחב משא כבד על שכמו.

רבי לייב החליף עמו בשקט מספר משפטים ולאחר מכן רמז לשואליו הסקרניים ללכת בעקבות האיש. הם הלכו אחריו, והנה הוא הולך אל סוחר גדול, נראה שהוא מעסיקו ביריד הגדול, מניח לידו את המשא שעל שכמו ומודיע לו כי החליט שאינו רוצה לעבוד אצלו יותר.

עיניו של בעל הבית התעגלו בתדהמה והוא חשב כי הפועל מתלוצץ עמו. "איך תעזוב אותי עכשיו, בשיא העבודה ובאמצע הלחץ הגדול? אתה לא יכול לעשות לי את זה! תלך בעוד חודשיים, אתן לך מתנת פרידה יפה ונפרד כידידים. לא עוזבים כעת באמצע היריד!". אך הפועל כאילו חרש. "אדוני, הנה הסחורה שלך, אינני רוצה לעבוד אצלך עוד".

מספר משפטים נשמעו בין האדון לפועלו. כשראה בעל הבית כי הפועל נחוש בשעתו התייאש והניח לו ללכת. העוקבים המשיכו ללכת אחרי הפועל-לשעבר שצעד במהירות ליציאה מן העיירה, ותוך כדי שהוא מתרחק הם שמים לב שהאיש לבוש תכריכים...

הסקרנות וגם הפחד התגברו. הם רצו אחרי האיש במהירות. כאשר הן השיגו אותו הם השביעו אותו שיגיד להם מי הוא ומה מעשיו. "נע ונד אנוכי בעולם התווה זה שנים רבות, הסתובבתי בעולם החומרי ולא ידעתי כי נפטרת כבר לפני שנים. רק עתה גילה לי זאת הרב, ציווה עלי לחזור למנוחתי ונתן לי ותיקון לשם כך. הוא ציווה עליו להחזיר קודם את הסחורה לבעל הבית, שלא אכשל בגזל חלילה".

רק עכשיו החלו האנשים להבין מעט מפעולות והצדיקים ואת מעשיהם הגדולים לתיקון נפשות ישראל נידחות ואבודות. (מעובד מתוך דברי הגר"ר מרגליות מהספר גבורות ארי)

רבינו פעם אחת הזדמן לעיר לובלין. הגבאים סברו שהוא מקבץ כסף במרמה. הם הביאו אותו לבית הכנסת של המהרש"ל, שם הם רצו לגלח את זקנו לאות ביזיון וחרפה. רבי לייב כשראה זאת התחיל לצעוק: "ראה ה' את מיוחדות עם קדושיך. כשהם רואים יהודי סר מאחריך - הם מקנאים קנאתך ועונשים אותו בכל חומרת הדין".

ט"ו אדר ב'

הגה"ק שמריהו יוסף חיים קנייבסקי זצ"ל

יום ההילולא - ט"ו אדר ב

שמשו של מרן הפציעה וזרחה בט"ו טבת התרפ"ח בפינסק אז בפולין לאביו הגדול מרן הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי 'הסטייפלער' זצוק"ל ולאמו מרת פעשא מרים שהיתה בתו של גאב"ד קוסובה ואחותו של מרן החזון איש זצ"ל. עוד כשהיה מרן ילד רך בן שש הצליחה משפחתו בחסדי שמים לזכות ולצאת מתחת עולה וטומאתה של ברית המועצות הקומוניסטית הכפרנית ולעלות לארץ הקודש. בא' ניסן תרצ"ד הגיעו אל הארץ והתיישבו במושבה 'זכרון מאיר' סמוך לגיס הגדול החזון איש אשר עלה תקופה קצרה לפניהם. בילדותו למד בתלמוד תורה 'רבי עקיבא' לימים תלמוד תורה מרכז, התלמוד תורה החרדי היחיד בבני ברק שם למד אצל המלמד הרב זלמן קוריץ. שמחת בר המצווה נערכה השמחה בהיכלה של ישיבת 'בית יוסף', האירוע נערך בשולחן צדדי עם 'לחיים' כאשר הסדר נמשך כרגיל בישיבה. בשמחה השתתפו ה'חזון איש', הרב מפוניבז' והגאון רבי מאיר קרליץ זצ"ל. בנערותו למד בישיבת 'תפארת ציון' אשר נוסדה ונוהלה תחת הכוונתו של דודו הגדול מרנא החזון איש. באותה תקופה למד בהתמדה עצומה תוך שהוא שותה בצמא את דבריהם של רבותיו הגדולים ובראשם ראש הישיבה אב"ד ז'בינקא הגאון רבי אברהם יצחק גרשנבוץ זצ"ל. קשר מיוחד במינו היה לו עם מרן ראש הישיבה הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ' זצ"ל מפיו קנה תורה ודעת במידה גדושה באותם ימים.

רבו זה שעמד על תכונותיו האציליות והתמדתו העצומה, מידותיו הנפלאות ויראת השמים הטהורה שפיעמה בו פתח בפניו לרווחה את אוצרות רוחו והרעיף עליו מתורתו ללא שיעור ושיור. קשר אמין זה נמשך רבות בשנים ומשך כל ימיו נהג מרן ברבו זה כבוד מופלא וחרד לכל מוצא פיו. גם בעת שהיה הוא עצמו מיחידי ומנהיגי הדור וכל העולם כולו חרד לכל מוצא פיו נשאר בטל ומבוטל לרבו באופן

פלאי. לאחר סיום לימודיו בישיבה קטנה עלה ללמוד בישיבת 'בית יוסף' נובהרדוק אצל אביו שרצה ללמוד מסכת יבמות וכאשר סיימו את המסכת עבר ללמוד בלומז'ה ביניהם עם הגר"מ מן זצ"ל, הגר"ש רוזובסקי ואחיו הגאון רבי יוסף זצ"ל לצד יבלחט"א הגרמ"צ ברגמן שלמד עמו בחברותא ועוד תלמידי חכמים. התחנה הבאה בנתיב העליה היתה מבצר התורה האדיר דישיבת 'לומז'ה' אשר בפתח תקווה. לאותו מבצר נאדר בקודש התקבצו ונאספו העידית שבעידית מקרב בני התורה ותלמידי החכמים שהיו בארץ הקודש באותה תקופה. צורבים צעירים ותאבי דעת קנו תורה ומוסר מפי הגאונים אשר כיהנו כרמ"ם בישיבה ומפי אריות התורה אשר הצליחו למלט את נפשם מאירופה הבווערת והמשיכו לשקוד על תלמודם בהתמדה מופלאה כמנהגם מימים ימימה. במקום תורה נכבד זה קבע העלם הצעיר את משכנו כשהוא הוגה בתורה בהתמדה שאין לה אח ורע. גם הותיקים והמבוגרים שבין הלומדים התקשו לזכור מתי ראו, אם בכלל, התמדה ושקידה שכזו. הוא השים לילות כימים ומבלי לאבד אפילו רגע קל מזמנו היה הוגה בתורה ללא הרף והפסק. כל רגע ורגע היה מחושב ומנוצל עד תום ללימוד התורה מתוך עמל בלתי מתפשר. כמו כן העידו כל מכיריו מאותם ימים על יראתו הקודמת לחכמתו. חותם של יראת שמים היה על פניו הטהורות וכל הליכותיו היוו סמל ודוגמה להנהגתו של בן תורה ובן עליה אמיתי. תפילותיו הזכות הצטיינו בדבקות עצומה וברצינות בלתי רגילה. תפילתו היתה המחשה מוחשית מאין כמותה למושג 'עומד לפני קונו' כאשר כל הסובבים רואים עין בעין את דבקותו העילאית כל אימת שעמד בתפילה.

לימודו התאפיין כאמור בהתמדה נדירה אולם גם הלימוד עצמו היה מיוחד במינו. הבחור הצעיר למד תורה לשמה באופן הנעלה ביותר. לימודו הוה כל כולו לשם מי שאמר והיה העולם ומשכך היה הלימוד ביגיעה עצומה תוך מיצוי וריכוז כל הכחות כפשוטו - הן כחות הגוף והן כחות הנפש. בכל סוגיה וסוגיה שלמד היה חותר ועמל בכל כחותיו להגיע לאמיתה ותכליתה ולהבין את עומק מסתוריה. חז"ל אמרו כי מיום שחרב בית המקדש אין לו לקדוש ברוך הוא בעולמו אלא ד' אמות של הלכה בלבד וכך נראה היה לימודו של מרן באותם ימים וגם לרבות כל ימי חייו. לא היה לו בעולמו מאומה אלא את התורה שלמד וכל כולו היה נתון בד' אמות של הלכה בלבד. כל אוצרות תבל וחמדותיה לא תפסו אצלו מקום באשר כל מעייניו היו נתונים לתורה הקדושה ועמלה. באותם ימים אפופי הוד הסתופף בצילם של ענקי הרוח שסביבו ושתה בצמא מבארות תורתם וחכמתם. הוא ינק רבות מאותו גאון וצדיק מחשובי תלמידיו של הכהן הגדול בעל החפץ חיים זיע"א הלא הוא הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצוק"ל אשר כיהן כמשגיח הישיבה באותם ימים. רבות קיבל ממנו מרן בדרכי העליה והיראה וכל ימיו היה מזכיר בסילודין את אותם הדברים ששמע מפי קדשו. לימים היה מרן אף זה אשר נכנס בעובי הקורה, ערך את כתביו של המשגיח והוציאם לאור עולם בספר 'נחלת אליהו'.

עם הגיעו לפרקו בא מרן בברית הנישואים עם בתו הבכורה של מרן פוסק הדור הגרי"ש אלישיב זצ"ל. שידוך זה חיבר בין בתים מפוארים ומרוממים אלו וגדולי ישראל מכל החוגים האצילו את ברכתם לבני הזוג ולמחותנים החשובים כי בית זה הנבנה כעת ימשיך את שלשלת הזהב המפוארת וכי מבית זה תצא תורה והוראה לישראל. ואכן, הברכות החמות וזכות האבות הגדולים עמדה להם ואכן היה הבית לבית שמגדלין בו תורה ותפילה וברבות הימים הפך להיות תל תלפיות - תל שכל פיות פונים אליו. והיה כל מבקש ה' בין מבקשי תורה ויראה ובין מבקשי ברכה, עצה ודעת תורה נכונה כולם פנו אל בית זה ויצאו כשהם מצוידיים בתשובה בהירה והדרכה ישרה. את השידוך הציע דודה של הרבנית בת שבע אסתר ע"ה

הגאון רבי אליעזר פלצ'ניסקי זצ"ל שכיהן אז בשיבת סלבודקה, ואכן מרן הרב אלישיב הגיע לסלבודקה לתהות על קנקנו של הגר"ח ולאחר שהתייעץ עם החזן איש נסגר השידוך.

שמחת האירוסין התקיימה בליל ל"ג בעומר תשי"א בהשתתפות הסבא הגדול רבי אריה לוי זצ"ל חמיו של הגרי"ש. החתונה התקיימה בז' כסלו תשי"ב באולם הצבי בפתח תקווה, מסדר הקידושין היה ראש הישיבה ורב העיר הגאון רבי ראובן כץ זצ"ל.

לאחר נישואיו שקד מרן על התורה באותה התמדה מופלאה כמאז מקדם כשהוא קובע את מקומו תחילה כאברך בלומז'א ולאחר מכן ככולל חזן איש. תחילה התגורר ברחוב בלוי 5 בבני ברק ולאחר מכן ברחוב אור החיים ובשנת תשט"ז עברו להתגורר ברחוב רשב"ם בשיכון חזן איש. התמדתו לא ידעה גבולות ואט אט החלו סיפורים אודות התמדתו, גאונותו ובקיאותו הנדירה עושות להן כנפיים. תלמידי חכמים נשואי פנים שחו זה לזה בהערכה סיפורים ששמעו אודות אותו צורב צעיר שכבר פקיע שמייה בהיכלי התורה. הוא לא הניח חלק מחלקי התורה אותו לא למד על בוריו וכולם שווים היו לטובה. שליטתו בכל חלקי התורה היתה מוחלטת על כל פרטיה ודקדוקיה. נהירין היו לו שבילי ב' התלמודים על כל מפרשיהם הראשונים והאחרונים. בקיא נפלא היה בהלכה למן קדמוני הראשונים ועד להכרעות האחרונים בכולם שלט שליטה ללא מצרים. גם במדרשים היה בקיא מאין כמוהו ומלבד המדרשים המוכרים לא הניח מללמוד ולהתעמק באף לא אחד מן המדרשים אשר אינם מוכרים אלא למתי מעט. בקיאותו הנדירה בשילוב עם הבנתו המעמיקה הפכו אותו ליחיד בדורותיו ולתל תלפיות אשר כל תלמיד חכם שחיפש מראה מקום לא ידוע פנה אליו. כל מחבר ספר או מלקט בתר ליקוטי ידע כי עליו לרשום את כל המקורות אותם הוא מחפש ולסור אל מרן אשר יענה לו על אתר ויציין לו היכן נמצא כל אחד ואחד ממראי המקומות המבוקשים. סיפור מופלא סופר אודות בקיאותו של מרן שסייעה בידו לעמוד על פשרה של הנהגתו של אחד מגאוני התורה. היה זה לפני שנים רבות כששהה רבה הנערץ של אנטוורפן הגאון רבי חיים קרייזווירטה זצ"ל בארץ הקודש. הוא נשא דברים ברבים בכמה וכמה הזדמנויות והציבור התמוגג לשמע דרשותיו ושיעוריו שהיו מלאים חריפות ובקיאות שדעת זקנים נוחה מהן. רבים מן השומעים שמו לב להנהגה שנראתה כתמוהה. מדי כמה רגעים היה מרטיב את אצבעו בלחלוחית פיו ומחווה בידו תנועה כאילו הוא הופך דף בספר הפתוח לפניו המה ראו כן תמהו. אולם מרן עמד על סוד הדבר והסביר כי בכל פעם שהזכיר אותו גאון, שנודע למשגב בבקיאותו האדירה, גמרא או מאמר חז"ל היתה צורת הדף ניצבת מול עינו והיה כביכול מקריא מתוך הספר הפתוח לנגד עיניו. והיה אם תוך כדי ה"קריאה" הגיע לסוף העמוד והיה צריך להפוך את הדף היה מלחלח את אצבעו ומחווה בידו כמי שהופך את הדף לגודל שקיעותו בדברים...

בד בבד עם בקיאותו העצומה המשיך כל ימיו בשקידתו העצומה והמופלאה שכמותה לא נראתה. חייו היו קודש לתורה ועמלה עד שהיו הוא ותלמודו מקשה אחת. פרשה בפני עצמה קובעת לה שמחתו בתלמודו אשר הלכה וגאתה וכל ימיו נהרו פניו והאירו באור יקרות משמחת התורה שהיתה ממוש חייו.

סיפר אחד מחשובי הת"ח כי נכנס לביתו של מרן והנה רימזו לו בני הבית להתקרב ולהביט אל תוך החדר בו הגה מרן בתורה. הת"ח עשה כן והנה הוא רואה לתדהמתו את מרן מרקד ומפוז באמצע החדר. התברר כי מרן היה שקוע בסוגיה משך שעות ארוכות. לאחר עמל רב עלה בידו לחדש מהלך חדש בסוגיה ולגודל שמחת התורה שגאתה ופעפעה בקרבו נשאו אותו רגליו במחול רווי אושר ואהבת תורה. שקידתו בתורה הייתה מן המפורסמות. נביא כאן סיפור אותו סיפר מרן בעצמו תחת אחד השיחים וממנו נשכיל

דבר. לפני שנים רבות הגיע אליו ראש ישיבה חשוב וביקש ממנו להלוות לו סך מאה ל"י. מרן מנה לידידו את הסכום המבוקש והוא חתם על שטר חוב כדת וכדין. זמן קצר לאחר שעזב את הבית שב אליו ואמר כי מנה את הכסף ומצא שם רק חמישים ל"י. מרן סיפר כי פנה אל הגאון רבי גדליה נדל זצ"ל שכינה כרב שיכון חזון איש ושאלו כדת מה לעשות. רבי גדליה השיבו כי מעיקר הדין חייב ראש הישיבה את כל הסכום הנקוב בשטר ואז שאל את מרן האם בעת שמנה את הכסף דיבר בלימוד. התברר כי רבי גדליה בחכמתו קלע אל המטרה וכי בעת נתינת ההלוואה התנהלה ביניהם שיחה בעומק הלימוד. כשמוע הרב את הדברים פסק כי יש כאן ריעותא שהרי כשסופרים כסף לא מדברים בלימוד כמ"ש "אל תרגזו בדרך".

סיפור מופתי אשר סופר פעמים רבות ברטט בבתי המדרש בדחילו ורחימו כדוגמה לסיוע המופלא לו זוכים עמלי התורה. היה זה בעת שעסק בהלכות חגבים ועמל בכל כחו ללבן את הסוגיות החמורות הנוגעות להלכות סבוכות אלו אשר עליו הדפיס את ספרו 'קרני חגבים'. גם לאחר כל המאמצים היה מין מסוים אשר נותר לוטה בערפל ומרן הסתפק בכמה פרטים שהעיבו על הבנת הענין לעומקו ולאשורו. והנה באחד הימים נוחת חרק על שולחנו של מרן ומתחיל לטייל אנה ואנה. מרן רצה להפריחו מעל השולחן אלא שאז הביט בו וראה כי חרק זה הינו לא אחר מן החגב שאותו כל כך רצה לראות. החגב נשאר על השולחן רגעים מספר עד אשר ראה מרן את כל שביקש לראות ואז נעלם ופרח לדרכו ויהי לפלא.

פועל ישועות בקרב הארץ

מאז החל מרן זצוק"ל לקבל קהל לעצה וברכה החלו המונים צובאים על דלתותיו. אותם שנכנסו אל הקודש פנימה טעמו וראו כי טוב. נשיאתו בעול עם חברו והשתתפותו בצערם של ישראל היו מופלאות. השואלים ראו בחוש עד כמה הוא מצטער בצערם וכמה מעיק עליו סבלם וכאבם. כאן גליה רבינו לדרעיה וחשף את זרוע קדשו. הוא העניק לפונים אליו עצות בכל תחום ונושא ועד מהרה התפרסם הדבר בכל קצווי תבל כי ישועות שלא כדרך הטבע וניסים מופתיים הינם בני בית קבועים ומצויים תמידין כסדרן בבית הצנוע שברחוב רש"ם. בכל הארץ יצא קוום וסיפורי מופתים שלא יאומנו סופרו חדשות לבקרים על ידי בעלי המעשה. בתורות הארוכים שהשתרכו מחוץ לבית ניתן היה לראות יהודים מכל גווי הקשת שהתקבצו ובאו להימלך בעצת קדשו. זקנים עם נערים תלמידי חכמים ופשוטי עם ניצבו והמתינו יחדיו לרגע בו יחצו את מפתן החדר הצנוע וישטחו את שאלתם בפניו. מגוון נושאים עצום היה נפרס בפניו מדי יום והכרעות קשות וסבוכות הוכרעו ברגעים ספורים כאשר השואלים מקבלים את דבריו ככתובים וכמסורים. כל שואליו ידעו כי דבריו נובעים ממקום עליון וכי הכרעתו היא הכרעת התורה הקדושה וכל אשר אמר היה כתורה מסיני. החל מבחורים צעירים שנמלכו בדעתו בנוגע למקום לימודם, עבור דרך שאלות סבוכות בעניני עסקים שהציבו בפניו אנשי עסקים, שאלות והכרעות רפואיות הרות גורל - כולן נחרצו בדעתו הרחבה וכל שואליו יצאו עם הכרעה ברורה ובהירה לכל ספקותיהם ושאלותיהם.

מן המפורסמות שאינן צריכות לראיה הייתה העובדה כי כל מי שנמלך בעצת קדשו ראה מופתים גלויים וכל הכרעה שיצאה מפיו אפילו אם לא הייתה מובנת בשעתה הובנה היטב לאחר זמן וניתן היה לראות למפרע כמה גדולים הם דברי חכמים.

אין ספור חולים מסוכנים שסבלו מכל מיני חוליים קשים ר"ל נרפאו לחלוטין מכח ברכתו. לעיתים היה זה בכח ברכת קדשו ולעיתים היה נותן סגולה מסוימת לעשות. רבים ידעו לספר על מקרים שנראו חשוכי מרפא ר"ל שהובאו לפניו והוא ציווה עליהם לשנות מיין הסיומים המיוחד והמסוגל לישועות

שהיה בביתו כשתוך זמן קצר נעלם החולי לבלי שוב ויהי לפלא. רבים מבין הסובלים מבעיות שונות נתבקשו על ידו לקבל קבלות שונות כשהוא מבטיח להם כי חלף ההתחזקות בשמירת התורה והמצוות יזכו להיוושע בכל המצטרך להם.

מרן נשא על שכמו את משא העם בחמימות מיוחדת וניתן היה לראות את אהבת ישראל המיוחדת אשר באה לידי ביטוי במסירות הרבה בה התמסר לכל הפונים אליו על חשבון זמנו היקר מפז ובצער הרב שחש בכל עת ששמע על צרתן של ישראל. הוא עשה כל שביכולתו כדי להקל מעל הסובלים ולא שת ליבו לכל קושי וטורח.

סיפר גיסו יבדלחט"א הגאון רבי יצחק זילברשטיין רבה של רמת אלחנן כי באחד מערבי שבתות עת למד בחברותא עם מרן הגיע לפניו מידע על שידוך אשר היה עשוי להתאים עבור בחור יתום. הימים היו ימי החורף הקצרים בהן נכנסת השבת בשעה מוקדמת ביותר. מיד לאחר הלימוד התפלל מרן מנחה ולאחריה הלך בעצמו לבית האלמנה כדי להציע לבנה היתום את השידוך המדובר. בני הבית לא ידעו את נפשם מתדהמה כשעל מפתן הבית נראתה דמות קדשו של מרן אשר הטריח עצמו לביתם שעה קלה לפני שבת וקיים בעצמו 'מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה'.

סיפר אחד מגדולי הת"ח כי נכח פעם בבית מרן כשנכנס אל הבית יהודי ומרן קיבלו בחמימות מרובה, בירכו ברכה לבבית וכיבדו בצורה יוצאת מגדר הרגיל. שאל אותו ת"ח את הגר"ח מה פשר הקירוב הרב שהוא נוהג באותו יהודי והוא השיב לו כי אותו יהודי הוא אחד מתוך שמונה אחים אשר אינם מתנהגים בדרך התורה והמצוות ואילו הוא התגבר על כל פיתויי העולם הזה וזכה לשוב בתשובה שלמה. בברכתו בירכו מרן כי יזכה לשמונה בנים שיהיו כולם תלמידי חכמים. והנה, מספר בעל המעשה, עקבתי אחרי קיום הברכה ואיתי כי ברכתו של מרן התקיימה במלואה ואכן יש לו שמונה בנים אשר כל אחד ואחד מתוכם צמח וגדל להיות תלמיד חכם מובהק מכת אותה ברכה.

ראוי לציין כי בעוד מרן זצוק"ל מהווה כתובת עבור רבבות אלפי ישראל היו אלפי אלפי נשים ונערות פוקדות במקביל את הבית כשהן מחלות את פניה של רעייתו הרבנית הצדקנית ע"ה. הרבנית היתה מקבלת המוני נשים מדי יום כשכל אחת ואחת מהן זוכה למאור פנים נדיר וכולן חשות כמה הן אהובות ויקרות אצלה. גם אצלה נראו ישועות רבות ומופתים רבים עברו מפה לאוזן. דברים ידועים בקרב בני המשפחה היו דבריו של אביה הגדול מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ח אשר התבטא ואמר כי לתפילותיה וברכותיה כח מיוחד במינו ומשמים הקנו לה כח זה בגין צדקותה וקדושתה הנשגבות. כמו כן ידוע כי הובטחה מפיו של חמיה זצוק"ל כי ברכותיה יעשו רושם ויתקיימו. היא היתה מקשיבה בסבלנות נדירה לצרותיהן ולבטיהן ומעודדת אותן תוך שהיא מנחה אותן להתחזק באמונת אומן ברה וזכה ולבטוח בהשי"ת המנהיג את עולמו בחן בחסד וברחמים. אין ספור בתים ומשפחות חייבים לה את כל חייהם. כמו כן גמלה חסדים וצדקות בכל עת כאשר היא מנצלת את כל קשריה למען היטיב עם נזקקים ושוברי לב שתינו בפניה את צערם ומחסורם.

עשרות ספרים אין קץ

במהלך ימי שני חייו הספיק מרן לחבר ולהוציא לאור עולם יבול בלתי נתפס של חיבורים תורניים רבים המקיפים את כל מקצועות התורה ללא כל גוזמא. אין אנו מתיימרים להקיף את כל אותם חיבורים במסגרת זו ונמנה כאן את חלקם בלבד. החל מימי בחרותו ועד לשנות זקנה ושיבה כולן היו שוות לטובה ובכולן חובר

היה חיבורים מחוכמים. רבים מן החיבורים נתחברו על ידו מאחר וראה צורך ממשי וחוסר בקיומו של ספר ברור ושווה לכל נפש באותו תחום תורני ומשכך חגר את מותניו ונטל את המשימה על שכמו.

כך למשל היה עם ספרו הגדול שונה הלכות המחזיק שלושה כרכים בהם מסוכמות בתמצית כל הלכות חלק אורח חיים על פי פסקי המשנה ברורה והכרעות החזון איש. אין זה ליקוט וקיצור גרידא אלא חיבור המהווה מלאכת מחשבת אשר עוררה ענין של ממש בקרב גדולי הת"ח ויושבי על מדין. לאורך החיבור הוא מביא גם הערות וסתירות רבות בדברי המשנה ברורה מהכא להתם ודן בהם קצרות. כמו כן ישנן הלכות רבות אשר לא נמצאות על המקום אלא מובאות בדברי הפוסקים במקומות אחרים ובשונה הלכות צוינו כולן על מקומן. כמו כן יש בספר קונטרס נרחב הדן הדק היטב בהלכות עירובין על כל פרטיהן ודקדוקיהן. קונטרס זה הפך להיות לחם חוקם של לומדי מקצוע נכבד זה ולא מש מעל שולחנם. הספר הראשון שכתב מרן היה ספרו "ישב הדעת" ההולך ומיישב את קושיותיו של אביר המפרשים המהרש"א. את ספרו זה כתב מרן והוא נער בן שש עשרה (1) אלא שהדפסתו נדחתה משך זמן רב.

הספר הראשון לעלות על מזבח הדפוס היה ספרו המקיף 'קרית מלך' ובו יצא מרן לציין מקורות לדברי הרמב"ם ביד החזקה. כידוע, מאמצים רבים השקיעו נושאי כליו של הנשר הגדול לציין את המקורות מהם שאב את פסקיו והכרעותיו וגם הרמב"ם עצמו באחת מתשובותיו כותב מפורשות כי הוא מתנחם על כך שלא סידר חיבורו באופן שיוכל הלומד והמעייין לדעת מהיכן שאב את הדברים. גם לאחר עבודתם הכבירה של נושאי הכלים נותרו עדיין מקומות רבים בהם ניצבו הלומדים נבוכים וגיששו אחר מקורם של הדברים. בחיבור זה ציין מרן לאלפי מראי מקומות מכל רחבי התורה אותם דלה בבקיאותו הנדירה. כמו כן ציין לפסוקים אותם מזכיר הרמב"ם ולא זו בלבד אלא אפילו את המקומות שציין וכתב "כמו שנתבאר" או "כמו שיתבאר" טרח וציין להיכן הדברים אמורים. ספרו זה נדפס לראשונה בשנת תשי"ח עת היה מרן כבן שלושים ואף זכה להתעטר בהסכמה מאת אביו הגדול. המסכתות הקטנות שבש"ס (מסכתות - עבדים, כותים, גרים, ציצית, תפילין, מזוזה, ספר תורה) זכו אף הן לעדנה עת נטל מרן על שכמו את המשימה הכבדה לחבר עליהן חיבורים מקיפים אשר יכילו חידושים וביאורים. ואכן, משך השנים ראו אור פירושויו על כל אותן מסכתות אשר מהווים יצירה מופתית שבה מפורשים הדברים בצורה ברורה ובהירה וכן נידונים בהרחבה רבה כל הנושאים המובאים במסכת. אותן מסכתות אשר כמעט ולא היו מוכרות הפכו ללחם חוקם של הלומדים וכל המבקש מעיין באחד מנושאים אלו ימצא לפניו שולחן ערוך בכל טוב וכל מיני מעדנים.

חיבור נוסף המהווה יצירת מופת הוא ה'דרך אמונה' אשר נתחבר על סדר הרמב"ם בהלכות זרעים במתכונת דומה למתכונת ה'משנה ברורה'. בחיבור זה מופיע ביאור בשם דרך אמונה ולצידו ביאור ההלכה כאשר גם מקומו של 'ציון ההלכה' לא נפקד. מאז יצאו לאור ספרים אלו מהם יסוד ומהם פינה לכל העוסק בליבון הלכות חמורות אלו. עם השנים חיבר גם את ספרי 'שערי אמונה' על משניות סדר זרעים תוך משא ומתן נרחב בדברי מפרשי המשנה הרמב"ם והר"ש סיריליאנו.

בשנים מאוחרות יותר שב והניף מרן את ידו וכמעשהו בראשונה בחיבורו 'דרך אמונה' עשה שנית והפעם על סדר קדשים. חיבור זה זכה לשם 'דרך חכמה' והיווה גם הוא כקודמיו בשורה של ממש לעולם התורה כולו ובפרט לעוסקים בסדר קדשים. קשה להקיף את המכלול העצום של חיבוריו הרבים אשר כל אחד ואחד מהם יכול לפרנס מאמר שלם בפני עצמו. במרוצת השנים יצאו לאור גם ביאוריו של מרן על הירושלמי אשר התקבלו גם הם בחיבה רבה בקרב הלומדים. חיבור נפלא זה הקל על הלומדים ופתח

בפניהם את הלימוד במקצוע זה אשר מאז ומתמיד היווה קושי של ממש. כל כרך אשר יצא מן הדפוס נחטף בשקיקה רבה והפך לנכס צאן ברזל בהיכלי התורה ובשערים המצוינים בהלכה. גם ספרו הגדול על התורה שבכתב 'טעמא דקרא' השאיר רושם עצום בעולם התורה. הוא מפרש את הפסוקים ודרשות חז"ל תוך שהוא משתמש בבקיאותו העצומה לבאר את הדברים באופנים מחודשים.

בשעתו סיפר הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל כי הראה את הספר מיד עם צאת המהדורה הראשונה (אשר עליה נוספו עם השנים כהנה וכהנה כיד ה' הטובה עליו) למרן הגר"י אברמסקי זצ"ל אשר הגיב לאחר העיון בו כי ספר שכזה מסוגל לחבר רק חד בדרא כמרן הגר"ח. מרן, אשר הדברים הגיעו לאוזניו, הגיב בביטול ואמר כי מסתמא התכוון לאותם דברים אשר הביא בחיבורו בשם דודו ואביו שהרי כל היתר 'הם דברים פשוטים'...

מדור מיוחד קובעים לעצמם אלפי אלפי תשובותיו שהשיב לשואליו בכל חלקי התורה ואשר נדפסו באין ספור ספרים, חיבורים ושאר במות תורניות נכבדות. שנים רבות היה מקבל מרן המוני מכתבים ובהם שאלות בכל חלקי התורה ממש. רבים חיפשו מקור לאמרה השגורה בפי העם, למאמר חז"ל אותו לא הצליחו לאתר או למנהג שרבים נהגו בו ומקורו נותר לוטה בערפל. מרן בטובת עינו היה עובר על כל אותם מכתבים ואף משיב לשואליו דבר. למרות הטרחה המרובה שבמלאכה זו דבר יום ביומו לא הפסיק ממנהגו זה כשהוא מפיץ בדרך זו את דבר ה' ומאיר עיניהם של ישראל בתורה. מתוך מכתבי תורה אלו שבה ומשתקפת קומת הענקים של מרן אשר השיב במילים ספורות ותמציתיות על כל שאלה. ברבות הימים יצאו ממכתבים אלו ספרים רבים בהם ליקטו השואלים את השאלות והתשובות והוציאו לאור עולם. מחברים רבים עיטרו את ספריהם בתשובות מרן לשאלותיהם אם בכתב ואם בע"פ וכל חידוש שיצא מפיו או מקולמוסו נבלע בשקיקה על ידי כל שומעיו.

ההנהגה הציבורית

ככ"ז בחשוון תשע"ח, בשעה 23:30. זה היה לילה שגרתי ברחוב רשב"ם 23, הגר"ח יושב והוגה בתלמודו, עובר כהרגלו עם מעטפה אקראית על דפי הגמרא, שורה אחרי שורה במהירות, בצמא אדיר, כאילו זו הפעם הראשונה.

אבל הלילה הזה השתנה מכל הלילות. האורח שניצב בפתח, ח"כ משה גפני, כבר ביקר בחדר הזה עשרות פעמים, בעיקר לבקשת ברכות אישיות. "הוראות ציבור", אמר לו שר התורה בעל הבית כמה וכמה פעמים, "יש לשאול רק את ר' אהרן לייב" (-מרן הגר"י ל שטיינמן זצ"ל). וזה לא שגפני לא ניסה. אוהו כמה שהוא ניסה. אבל התשובה תמיד הייתה דומה. רבי חיים התחמק מהשאלות ומיד שקע שוב בלימודו. אלא שבלילה הזו נפל דבר. מרן הגר"י ל שכב אפוף ייסורים במיטת חוליו, ולראשונה נראה היה שהספינה החרדית מיטלטלת ללא קברניט. גפני, שכבר עשרות פעמים שמע שאין לו מה לנסות לשאול הוראות בענייני ציבור ברחוב רשב"ם - מחליט לנסות שוב.

רגעים ארוכים של שתיקה משתררים בחדר. למעלה משמונים שנה הצליח הגר"ח קנייבסקי להתחמק מהנהגת הדור. למעלה משמונים שנה, שכל רגע בהם מוקדש ללימוד תורה ביגיעה. אלא שעכשיו עומדת על הפרק שאלה ואין את מי לשאול.

את הלחישה ההיא, איש לא הבין בשעת מעשה. איש מבני הבית גם לא העז לדבר עליה. הגר"ח האזין לשאלה כשראשו עדיין רכון בתוך הגמרא, ואז, כאילו משא כבד הוטל על כתפיו בפתע פתאום, הרים אט

אט את ראשו. "דור דור ודורשיו", לחש שר התורה את דברי חז"ל, "דור דור ומנהיגיו". לראשונה, מזה שמונים שנה, עול נוסף מוטל על כתפיו של הגר"ח חוץ מעול תורה. הגר"ח מזדקק ובמילה אחת מקבל על עצמו את גזירת ההשגחה העליונה, לשאת בעול הציבור ולהכריע בנושאי הנהגה.

פחות מחודש חלף. ערב חנוכה תשע"ח. הציבור החרדי בעולם התעורר לרגעי שקיעה. מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, עלה בסערה השמימה. הצוואה המפעימה מתפרסמת. אלפים מתקשים להחניק את הדמעות. נראה היה שתהיה הלווייה קטנה ומצומצמת. תחושת האבל הייתה כפולה ומכופלת.

אלא שעוד לפני צאת הלוויה, יוצאת הוראה מבית שר התורה, המלמדת על הוראות חדשות ומדויקות כיצד יש לנהוג ואיפה אין למחול על כבודו של הגראי"ל. עוד לפני סתימת הגולל, ניתן היה לחוש שכבר זרחה שמש חדשה.

ובכל זאת, אם בענייני הלכה והוראה, כולם חרדו למוצא פיו של הגר"ח, עדיין התחושות היו קשות. התחושה היתה כי יחד עם גופו הטהור שנטמן שעות לפני הדלקת נר ראשון של חנוכה, נטמנה גם מפלגת 'דגל התורה' ומפעלותיו העצומים בדמות רשתות הכוללים בארץ.

הרגשה של חושך ואפילה פשטו אצל כל ליטאי מצוי. היום זה נראה מעט מוזר, הרי הגר"ח כבר נמצא פה מאז הקמת 'דגל התורה' לפני למעלה משלושים שנה, למה שמשהו יחשוב שלא יהיה המשך. אבל אז, אף אחד לא באמת האמין שהוא יסכים ליטול עליו את אדרת הנהגה. היה ברור שאם זה יקרה, זה הולך להיות משהו היסטורי בפרספקטיבה של דורות. אבל אף אחד לא העז לחלום שזה צועד לשם. כל דרדק ידע שעד פטירת מרן הגראי"ל, הגר"ח כמעט לא הסכים להשיב לשאלות ציבוריות, "תשאל את רב אהרן לייב", הוא היה נוהג לפטור כל עסקן. למעט בנושא אחד, שבו הוא היה חד כתער והשיב מיידית, בנושא כבודו של רבי אהרן לייב.

ואז זה קרה. מאחד לשני נודע הדבר, הגר"ח החל להשיב לשאלות ציבוריות. ראשון היה זה הגר"י אפרתי, חבר וועדת הרבנים של דגל התורה, שאמנם, מאז פטירת הרב אלישיב הוא מקפיד לפקוד את ביתו של רבי חיים מידי שבוע, אבל עד אז זה היה רק עבור שאלות הלכתיות בורעים. כעת, הוא הגיע עם שאלה ציבורית בנושא חוק מסוים שאמור לעבור למחרת בכנסת.

"רב'ה, רב אהרן לייב נפטר, אין את מי לשאול, ומחר ההצבעה בכנסת, הח"כים שואלים מה לעשות?!", כך הרב אפרתי לגר"ח. שתיקה בחדר למשך מספר שניות. את המתח אפשר לחתוך, זו לא רק השאלה הספציפית הזו שמונחת על כף המאזניים, עתיד הנהגה של כלל ישראל ייחרץ בתשובה זו.

והנה, אחרי שניות אחדות, שואל מרן: "מה יקרה אם הח"כים יימנעו?", הרב אפרתי, שעדיין מתקשה לעכל ולהפנים את משמעות הדברים, צולל מיד אל נבכי הסוגיה ושוטח בפני מרן את הצדדים, ומקבל תשובה חיובית. "שיצביעו בעד". הרב אפרתי קיבל תשובה חיובית. הציבור החרדי כולו קיבל תשובה חיובית.

מאז אותו יום הגר"ח הכריע במאות נושאים, גדולים כקטנים, ארציים ומקומיים, כלליים ואישיים. כשמכנה משותף אחד לכולם, התשובה תמיד תהיה ברורה, קולעת וחדה כתער. לעולם לא יהיה מקום לשאלות.

לצד כל זאת היה שר התורה זה שהחזיק את עולם התורה בשנים האחרונות היה זה הגאון רבי שלום בער סורוצקין שנכנס אל הגר"ח וניסה לרתום אותו להצלת רשת מוסדות 'עטרת שלמה'. עלה רעיון גאוני. ר'

שלום בער ביקש את הסטנדר שעליו יושב הגר"ח ולומד. סורוצקין הבין את הפוטנציאל הכלכלי הנדיר. בסופה של מכירה פומבית, ניצלה רשת הכוללים לתקופה נוספת. אבל זה לא היה מספיק.

מאז, היה רבי חיים לגדול מגייסי התרומות בכל הזמנים. מדובר כמובן בסיפור המצי'נג – גיוס ההמונים. שיטת ההתרמה הזו, נראית כאילו נתפרה במיוחד לימי הנהגתו של רבי חיים. הוא הרי כמעט לא יוצא מהבית ולא משוחח בטלפון עם נדיבים, הוא רק יושב ועוסק בתורה, אבל מה אפשר לעשות שנכנסים בזה אחר זה ראשי רשתות הכוללים לצד ראשי הישיבות וזעקתם בפיהם "רבינו, צרכי עמך מרובים ואין הקומץ משביע את הארי", בדיוק לצורך זה נולד המצי'נג. בשביל שמילה כתובה של רבי חיים, או צילום וידאו קצר עם בקשתו וברכתו לתורמים וההמונים הוזילו מהונם לטובת המגבית.

זה התחיל עם בית החולים "מעייני הישועה". ההמשך – הוא סיפורו של חורף תשע"ט. "עטרת שלמה", של ר' שלום בער סורוצקין. ר' חיים נרתם וחמישים מיליון שקל גייס רבי חיים עבור רשת זו.

אחריהם הגיעו רשת הכוללים "יששכר באהליך", שמגבית זו גילתה שיאי רגשות חדשים בקרב העם, למראה דמעותיו הטהורות של רבי חיים שזלגו למשמע מצב האברכים. שיאה של המגבית היתה שנסיעתו ההיסטורית של רבי חיים למירון. לרשת זו גייס רבי חיים 35 מיליון שקלים, והציל אותה מקריסה. בין לבין עשרות ישיבות פתחו מגבית אצל הגר"ח וגייסו אותו למען גייס להם כמה מיליונים טובים.

ה'מופתים' שהחלו להתגלגל במגביות הללו, מזכירים תקופות חסידיות קדומות. לפתע אין לך אברך ליטאי שלא מספר כמה סיפורי 'מלווה מלכה' שאירעו בביתו של רבי חיים. כולם מבטיחים ונושעים. תורמים ומתברכים.

בתקופת מערכות הבחירות ערך שר התורה מסעות שכונו 'לאורו' שהדליקו את הציבור כולו כמדורת אש. הגר"ח נסע בגילו המופלג לעצרות רבות בצפון, בדרום, בבני ברק ובירושלים. השיא היה בתמונת האחדות המרגשת שהרעידה לבבות, בה נראו הגר"ח לצד האדמו"ר מגור במרכז בימת הכבוד בעצרת הירושלמית.

הגר"ח אף הביא לאחדות ברבנות בני ברק. לאחר פטירת הגרמ"ל לנדא זצ"ל, הכריע רבי חיים כי יש למנות לרבנות העיר שני רבנים, ליטאי וחסידים שיכהנו זה לצד זה במשותף.

בערב חג הסוכות תשפ"א נדבק שר התורה בנגיף הקורונה, בעולם היהודי כולו העתירו לרפואתו ובתחילת חודש חשוון הודיע ד"ר אורי רוגובסקי, הרופא שטיפל בשר התורה בכל החודש שבו נדבק, עדכן כי הגר"ח קנייבסקי הבריא מנגיף הקורונה בו נדבק. במהלך כל החודש נזקק הגר"ח קנייבסקי למחולל חמצן ביתי ומצבו ידע עליות ומורדות. כל אותו הזמן המשיך הגר"ח בסדר יומו הרגיל ובתפילות שהתקיימו בביתו לאלו שהחלימו מהנגיף. כשנדבק הרב בנגיף, הציע הגר"ח שילמדו מסכת ברכות ויאמרו עשרה פרקי תהילים (אנשים ונשים) לרפואתו השלמה

זכה שר התורה זצ"ל והותיר אחריו דור ישרים של מאות צאצאים, ובראשם את בנו הגדול הגאון רבי אברהם ישעיהו קנייבסקי ראש כולל 'ארחות יושר', הגאון רבי שלמה ראש ישיבת 'קרית מלך', והגאון רבי יצחק שאול. בנותיו הרבנית לאה קולדצקי אשת המגיד מיישרים הגר"י קולדצקי, הרבנית רות צביון אשת הגר"י צביון, הרבנית ברכה ברורמן אשת הגר"ז ר"י 'דרך אמונה', והרבנית דינה אפשטיין אשת הגרא"ד מר"י 'תורה בתפארתה', וכן חתנו הגאון רבי שרגא שטיינמן ר"י 'ארחות תורה'. אחותו הרבנית ברזם שתחי'.

ר' יעקב קנייבסקי, נכדו של מרן שר התורה, מספר השבוע על מקרה חריג, שבו בן אדם תימהוני הוציא שקית מפח האשפה והביא אותה כשמשלוח מנות לסבו זצוק"ל. "פעם אחת בעת שהייתי עם רבינו בליל פורים", כותב הנכד בטור מיוחד במגזין 'במה', "ראיתי שנשאר מעט זמן עד מנוחת הלילה ורבינו היה שרוי בשמחה של ימי פורים, ביקשתי להכניס את כל מי שנשאר מחוץ לדלת וביקש להתברך. רבינו הסכים. פתחתי את הדלת, ניגשו מיד כולם לומר 'גוט פורים' וביקשו ברכות". "בסוף התור ניגש יהודי תימהוני, כפי שניתן היה להבחין בנקל, והגיש לרבינו שקית משומשת שניכר היה שהיא נמשכה מפח זבל ובתוכה דברי מאכל מתכלים ואמר לרבינו, 'הבאתי לרב משלוח מנות'. בוהירות מתבקשת אמרתי לו, 'כן, בסדר, הרב לא צריך, הרב ייתן לך ברכה, שיהיה לך פורים שמח ובשורות טובות' ". "הוא פונה לצאת ואני רואה שרבינו מביט עלי ומביט עליו וממתין שיצא מהחדר. כאשר יצא מהחדר הביט רבינו שאף אחד אינו שומע ואמר לי: 'ככה לא מתנהגים. יהודי בא להביא משלוח מנות, צריך לקחת ממנו ולהגיד לו יישר כח'. אמרתי, 'מה נעשה?' אמר לי רבינו, 'לך תקרא לו'."

"רצתי וקראתי לאותו יהודי. הוא חזר לחדר של רבינו. רבינו שואל אותי, 'רצית משהו?' הוא אומר, 'כן, רציתי להביא לרב משלוח מנות'. רבינו אמר לו, 'תביא, תשים פה, יישר כח, יישר כח! א'גוט"

הרב המוהל יהודה מחפוד מספר מעשים אישיים עם מר"ן שר התורה זצוק"ל:

בא אלי אברך בגיל 30 התברר שהינו "ערל" וצריך לעבור ברית מילה. ממש בברית עצמה באירגון ברית יוסף יצחק שאלנו אותו איך נודע לו שהוא אכן ערל?!

וכך סיפר שהוא ורעיתו 8 שנים חיכו לפרי בטן, חברו יעץ לו שילך להתברך אצל הגר"ח קנייבסקי וכך עשה.

במילים הקדושות שהרב אמר "בעז'ה השנה יהיה ברית" וברוך ה' לאחר כמה חודשים נולדה בת! שמחו שמחה גדולה.. אותו חבר שיעץ לו ללכת למרן שר התורה אמר לו שצרכים ללכת שוב למרן, לשאול אותו הרי הרב אמר שיהיה ברית?

הלכו לרב והודו על הברכה ובשרו שנולדה בת, אך באותה נשימה שאלו את הרב היכן הברית ?

ענה הרב במתק שפתיו "תלך לרב מחפוד שיבדוק אותך" וכך היה הלך לגר"ש מחפוד שליט"א בדק אותו ונמצא ערל הרב מחפוד שלח אותו אלי (יהודה מחפוד) לעשות לו ברית מילה.

זכה הוא להכנס בבריתו של א"א והתקיים בו ברכת הרב וגם לפרי בטן.

מעשה שני בברית מילה יחד עם מרן שר התורה לרך הנולד היה "הימפוליה" (חוסר בקרישת דם) כמובן הצטיידתי עם כל מה שצריך לברית מיוחדת כזו ובסמוך לברית שאלתי את שר התורה האם לעשות את הברית באופן הרגיל וזכות המצוה תגן בעד הנימול או להשתמש בצורכי רפואה למיניהם?

ענה הרב "תעשה מה שצריך לעשות!"

כמה היה מוסר עצמו מזמנו ומכוחו למצות סנדקאות בברית מילה.

שאלתי אותו לגבי סנדק במילת מבוגרים אשר שכח באירגון "ברית יוסף יצחק" שזכיתי להיות חבר בו שמניחים את היד מתחת הראש האם נחשב סנדק לכל דיני סנדק ענה כן חזרתי ושאלתי האם גם באכילת צום דחוי ענה כן.

באחד הבריתות שזכיתי לעשות עם הרב, הרב נכנס והמשפחה טרם התחילה קבלת עול מלכות שמים ושאר הנוסחים כל עדה לפי הנוסח שלה, פתאום הרים את עיניו ושאל אותי "פה תמנים?" עניתי לו כן ואמר "נו והלויה" כפי שנוהגים התמינים. אפשר לראות שהרב הכיר כל עדה ולהתייחס לכל עם ישראל כפי כבודו ומעלתו בתוך כל העמל התורה שהייתה לו.

זכותו תגן עליינו ויהיה מליץ יושר עליינו לפני שוכן מרומים ויבקש להביא את הגואל במהרה בימינו
אמן ת.נ.צ.ב.ה

"הייתי אז בחור ישיבה, נכנסתי אל הבית ברחוב הרשב"ם בבני ברק - מעונו של מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי, וביקשתי ממנו שיברך אותי במציאת זיווג הגון בקרוב. המשכתי וסיפרתי לרב את בעיית, בשלה הייתי מעוכב בזיווג עד אותו היום. היה זה בעקבות מעשה חסד שעשיתי בעודי ילד, אשר בגללו נותרה לי צלקת גדולה ומכוערת על הלחי, מה שפעם אחר פעם הרתיע את הבחורה איתה נפגשתי ועיכב אותי בשידוכים. הרב שמע את דברי, והעצב היה ניכר על פניו, הוא אמר לי שבפגישה הבאה עם שידוך מיועד אליה אגיע, שאגיד לבחורה את סיבת הצלקת. "אל תסתיר זאת מאיש", הורה לי הגר"ח ובירך אותי בחמימות רבה כי אמצא בקרוב ממש את זיווגי. ההצעה לא איחרה לבוא, ואני הגעתי אל הפגישה הראשונה. כבר בתחילת הפגישה, כשראיתי את תדהמתה של הבחורה מהצלקת הגדולה, סיפרתי לה את סיפור הצלקת, כהוראת הגר"ח קנייבסקי. סיפרתי לה כי בהיותי ילד ראיתי ערבי שרוודף אחרי משפחה חרדית באחת השכונות החרדיות בירושלים. "ניסיתי לעזור, אך הערבי היכה אותי. כתוצאה מהמכות הללו, נותרה בפניי הצלקת". חזור באמונת חכמים סיימתי את סיפורי. אך לתגובתה של הבחורה, בטוח לא יכלתי לצפות. "אני הילדה של אותה משפחה" היא אמרה בקול חנוק מדמעות, כאשר היא לא מאמינה שהיא זה שמעה עתה מפי, את סיפור משפחתה שלה. שיחורנו יחד את המקרה, תוך כדי שהיא מספרת לי שהיא זוכרת את הילד שבא לסייע להם בעודם נמלטים מאימת הערבי. ימים ספורים לאחר הפגישה הראשונה, התארסנו בשעה טובה. מיד לאחר האירוסין הגעתי שוב אל בית הגר"ח קנייבסקי, והודיתי לו על הברכה שהביאה לסיום השידוך המוצלח. כשנשאל הרב לאחר מכן על ידי בני ביתו על השידוך המופלא שהפך בזמנו לשיחת היום, השיב: "נסתרות דרכי השם..." ונסתרת גדולתם של צדיקים! שיהיה סיפור זה לעילוי נשמתו. (מעובד מתוך הפורום "בחדרי חרדים")

מעשה מרתק אירע לאחרונה, ביהודי נכבד מארה"ב שבנסיעתו באחד מכבישי ניו-יורק, פרץ לפתע זקן אל הכביש והנהג שלא הבחין בו, העיף אותו אל מותו. בבית המשפט הוברר כי אין בו אשם, מאחר שלא עבר הזקן במעבר חציה, אלא התפרץ לכביש הסואן מבין מכוניות חונות, באופן שלא היתה לנהג אפשרות לעצור, ולכן הזקן הוא אשר גרם למותו. מכל מקום הדבר העיק נורא על מידוענו. כלום מילתא זותרתא היא נטילת חייו של אדם, יציר כפיו של הקב"ה? האיש לא שקט עד אשר הגיע למעונו של מרן הגאון רבי חיים קנייבסקי זצוק"ל, סיפר את סיפורו לפרטיו, וביקש לשאול מה עליו לעשות בכדי לכפר על איבוד הנפש שנגרם על ידו. "הסר דאגה מליבך" - אמר מרן שליט"א - "הרי נאמר 'מחה תמחה את זכר עמלק'. קיימת איפוא מצוה במחיית הזקן".

האיש התקשה מאד להבין מה עומד מאחורי דברי הגר"ח. וכי כל הגויים הדרים בניו-יורק הינם זרע עמלק ויש מצוה למחותם? אך מכיון שהיתה לו אמונת חכמים, לא שאל שאלות, וקיבל את דברי הרב, על אף שהיו כחידה סתומה, שאפילו בני ביתו של הרב לא הבינו את פשרה. כעבור תקופה ארוכה, הציעה אשת אותו נכבד, שבכדי להקל על ייסורי נפשו, כדאי להם לעקור דירתם ולעבור לדירה אחרת

ועם שינוי האווירה, אולי מצפוניו ישקוט. וכך מצאו בני הזוג את עצמם רוכשים את ביתו של זקן שנפטר לא מכבר, מאת יורשיו שמכרו את הבית והתחלקו בשלל. לאחר זמן מה, בעודו בקומת המרתף בבית, גילה להפתעתו מעל אחד הארונות קופסא תחובה ומוסתרת. הנה פותח האיש את הקופסא ומגלה לתדהמתו אוצר נדיר של מסמכים ותמונות. כמעט שאחזו השבץ, כאשר הבחין שלמרבה הפלא, האיש המופיע בתמונות, שבעצם היה בעל הבית הקודם, הוא לא אחר מאשר אותו זקן שדרסו... תמונתו ושמו הופיעו על גבי המסמכים, והתברר כי אין זה אלא קצין אס.אס. שהיה ממפקדיה האכזריים של הצבא הגרמני בזמן מלחמת העולם השנייה!!!

בנבירה נוספת בארגז הגדול, גילה האיש לנגד עיניו מסמך מרטיט: רשימה שמית של כל אלו שנטבחו ונהרגו ישירות על ידי הקצין. רשימה זו כללה יהודים רבים מעיירות שונות. התחיל אותו יהודי לעבור על הרשימה, ולפתע אירע המדהים מכל... בין השמות הרבים מצא מידוענו את שמותיהם של הוריו הי"ד, שנעקדו לפני שנים רבות בשואה האיומה, ולידם שם עיירתם! הוברר מעל כל ספק, שאכן מדובר בהוריו הקדושים, שנרצחו על ידי אותו זקן נאצי! פלאי פלאים. רק אז, הבין אותו צדיק את כוונתו של מרן הגר"ח, בנסינו להרגיעו באומרו "הרי קיימת את מצוות מחה תמחה את זכר עמלק". לא סתם מצוות מחיית עמלק, אלא מחיית אותו עמלקי רשע שבמו ידיו טבח את הוריו היקרים...!

אישה ניצולת שואה גיבורת רוח, שביקשה לשאול את הרב חיים קנייבסקי שאלה הלכתית. את השאלה שאל עבורה הרב אליהו מן, תלמידו הקרוב של הרב חיים קנייבסקי, "ידוע לי היטב במי מדובר, פתח הרב מן את דבריו, "היא אישה צדקנית גדולה תושבת אנגליה, ובעלת אמונה בד' יתברך ובהשגחה פרטית – בדרגה שלא ראיתה רק בהיכלם של אנשים גדולים. עד כדי כך. היא ברוך השם ה' חיה וקיימת לאורך ימים ושנים". הרב מן המשיך לספר את אשר אירע: "אישה צדקת מופלגת מאנגליה, שלחה את בנה לארץ ישראל, לשאול את הרב קנייבסקי שאלה. הבן הגיע אליי, ביקש ואמר: 'אינני מסוגל לשאול את השאלה, תשאל אתה בשבילי. אמי תחי' היא פליטת מלחמת העולם, היא הייתה אז בת ישראל צעירה, ושהתה פעמיים לתקופה ממושכת במחנה באושוויץ, בעבודה קשה שם. בשלב מסוים העבירו אותה משם, אך שוב החזירה למקום." "אמא אמרה לי: 'בני יקירי, עברתי ז' מדורי גיהנום, אין אפשרות לתאר מה שהיה שם, ואין אפשרות לספר מה עבר עלינו במידת הדין והרחמים של ד' יתברך, ועדיין לא אמרתי על כך כלום, כאשר איבדתי את כל העבר שלי ואת כולם. כיצד בכל זאת נשארתי בחיים מבחינה גופנית ומבחינה נפשית? אומר לך בני יקירי: בימים הארוכים הללו הרגשתי שיש לי אבא בשמים ועמו הייתי מדברת, כיצד דברתי? על ידי תפילה אחת קצרה לקב"ה שהייתה שגורה על לשוני – מה שאנו מתפללים בימי שני וחמישי: "הַבֵּט מְשָׁמִים וְרֵא, פִּי הַיְינוּ לְעַג וְקָלְס בְּגוֹיִם, נַחֲשָׁבְנוּ פְּצֹאן לְטִבַּח יוֹבֵל לְהַרְג וְלֵאבֵד וְלִמְפָה וְלִחְרָפָה וּבְכָל זֹאת שְׁמֶךָ לֹא שָׁכַחְנוּ, נָא אֵל תִּשְׁכַּחְנוּ", מספר הבן לרב מן. "אמרתי לאבא: 'בכל זאת' אף על פי שאני רואה ים של מוות, ואני רואה כל מיני גיהנום אבל 'שמך לא שכחנו'. 'נא', בבקשה ממך אבא, 'אל תשכחנו' – גם אתה אל תשכח אותנו. מילים אלו להקב"ה היו שגורות על לשוני, וזה חזיק אותי, ונתן לי את הרוח והגבורה להחזיק מעמד. עד שבאו אמריקנים בשליחות הקב"ה ושחררו אותנו", ממשיך הבן לצטט את דברי אמו. "ברוך ד' ניצלתי ונותרתי בחיים, הקמתי משפחה. אבל אני לא אחיה לעולם, יבוא גם יומי להסתלק מהעולם כאן. יגיע היום שאפרד ממך ואני גם אעמוד לפני אבינו שבשמים לדין ולמשפט", המשיכה האם את דבריה. "יש לי בקשה אחת ממך, באותו יום לאחר מאה עשרים שנותיי, קח נייר וכתוב עליו: "בכל זאת שמך לא שכחנו נא אל תשכחנו", ותניח את הדף

הזה בידי. עם תפילה זו דיברתי עם אבינו שבשמים בהיותי בארץ, והיא הצילה אותי בגיהנום התחתון, עם תפילה זו רצוני לבוא לאבינו שבשמים – לפני כיסא הכבוד, ואולי בקשה ותפילה זו תצילני מגיהנום שלמעלה. "אבל אינני יודעת האם זה מותר? נו, שאל את רבי חיים קנייבסקי", סיימה האם את סיפורה המצמרר ואת שאלתה התמימה. הרב מן ממשיך לספר: "ניגשתי לביתו של הרב קנייבסקי והצגתי לפניו את הדברים. הרב שמע וזלגו עיניו דמעות, אמר: 'צריך לבדוק האם זה גם פסוק או תפילה'. הגשתי לפניו תנ"ך, הוא דפדף חצי דקה בכמה מקומות. ואמר: 'אין זה פסוק'. והמשיך לומר: 'אם זה היה פסוק, היה בכך ביזיון דברי תורה – להניחו בקבר עם הנפטר, אבל זו תפילה. ואם כן, שיניח – בכלי בתוך כלי (מושג תלמודי והלכתי מוגדר) וייתן לה ביד'.

"אחר שפסק את פסוקו, הרים הרב את עיניו ואמר לי: 'אבער דער ריבוננו של עולם דארף ניט קיין צעטלאך' (אבל ריבוננו של עולם אינו זקוק לפתקאות...)". ממשיך הרב מן בדבריו. "שאלתי: 'האם אכן לומר לה את היסוד החשוב הזה, שהקב"ה אינו צריך לפתקאות?', השיב הרב: 'לא להגיד לה את הדבר, כי מאחר ויש לה הרגשה טובה עם זה, שייתן לה את משאלת ליבה'".

חדר הכניסה אל ביתו של רבינו מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א המה אנשים. שעת קבלת קהל יומית רגילה. אל הבית נכנס יהודי המלווה בכמה אנשים אף אחד מבין האנשים לא הכיר אותו. אך חדי עין הבחינו בתכונה סביבו. את היהודי – שהוא מדורג כאחד מחמישים העשירים הכי גדולים בתבל ליוו שני אנשים, ושני מאבטחים סמויים, כמו ששומרים על בנק נייד. הוא נכנס לחדר ההמתנה והביט סביבו. בית מלא ספרים.

כעבור דקות קצרות של המתנה הוא נכנס אחר כבוד אל הקודש פנימה והתיישב, רבינו הביט לכיוונו. ואז המלווה מציג אותו לרבינו שליט"א: מר... תומך תורה עצום. רק בחודש הקודם הסתיימה בנייתו של בית כנסת מפואר בעלות של כמה מיליונים, תרומתו. הוא נותן כל חודש לראש כולל פלוני סכום עצום של כסף, הוא עוזר בכך וכך לארגון כזה. והבטיח עוד סכום אדיר למטרת קודש אחרת. וכך הלכו ומנו את שבחו של עשרות מיליונים שהוא תורם ויתרום.

רבינו שותק, ומשסיימו לשבחו, הוא שואל בפשטות: ומה הוא רוצה עכשיו? כאילו ואינו מיליארדר, מבחינתו כל יהודי הוא צלם אלוקים. הגביר, שהיה מרוגש מאוד, אמר כי זה פעם ראשונה שהוא ראוה את הרב, והוא רוצה מאד מאד לשמח אותו, ש'שכבודו יגיד בבקשה לאיזה מטרה אני אתרום, ואתן כל סכום שהרב ירצה, כדי שהרב ישמח'.

כל הנוכחים בחדר היו במתח, אולי יאות רבינו לבקש סכום לאברכי הכולל שהוא כה דואג להם, ואולי לעניי בני ברק, ואולי לאיזה מטרה חשובה אחרת, מה אנחנו מבנים בזה, מי יודע?

ואז, כהרף עין משיב לו רבינו: כן, יש משהו שאני רוצה ממך.

'בבקשה כבוד הרב, אני מוכן'. והושיט את ידו לעבר הכיס, להוציא פנקס צ'קים.

ואז רבינו מצביע לעבר פניו. ואומר לו בפשטות: אתה מגלח את הזקן ואת הפיאות, אני רוצה שתגדל אותם. זה אני צריך.

הגביר האגדי היה מופתע, וחשב שרבינו לא הבין את הבקשה, אז הוא חזר עוד פעם על הבקשה 'אני מעונין לתת לרב סכום כסף שהרב יבקש'.

אבל רבינו, הבין מצוין מי שעומד לפניו ואת זה הוא ביקש להחדיר לו: תיראה יהודי! וחזר שוב על הדברים. אם תגדל זקן ופיאות זה ישמח אותי.

על אתר, אמר הגביר שהוא ישתדל מהיום לגדל זקן, והוא מקווה שיצליח לעמוד בזה.

כשיצא אמר לגבאי שלו: עשרות רבנים ישבו אצלי, כזו בקשה מעולם לא ביקשו ממני, והאמת – זה הבקשה הגדולה ביותר, קל לי יותר להוציא כסף מלגדל זקן...

אברך הגיע למרן הרב חיים קנייבסקי בכדי לבקש את ברכתו לזכות לילדים, ומרן השיב לו, כפי שהוא מורה לרבים – לעשות הבדלה על יין.

כעבור שנתיים חזר האברך לרבינו וביקש שוב ברכה להיפקד בילדים, ומרן חזר על דבריו ואמר לו להבדיל על היין. אמר לו האברך כי הוא מקפיד על כך כבר שנתיים, ועדיין לא זכה להיפקד בזרע של קיימא.

אמר לו מרן: "זה יין נסך!"

האברך היה מופתע ולא הבין את התשובה כלל, אך החליט לבדוק את העניין, בפרט לנוכח חשש האיסור החמור שבכך.

אותו אברך היה מתארח עם רעייתו בקביעות בשבתות אצל הורי אשתו. במוצאי שבת היה מגיע תמיד להבדלה לפי זמן רבינו תם, לאחר שחמיו כבר הבדיל על הכוס. בבית שוהה עובדת פיליפינית, והתברר כי תמיד לאחר שחמיו מסיים להבדיל על היין – היין היה לא מבושל – מחזירה העובדת הנוכרייה את היין ואת מה שנשאר בכוס ההבדלה, למקרר, כשהיא נוגעת ביין, וכך היין הפך להיות בכל פעם יין נסך. האברך ההמום לא ידע את נפשו, שמלבד הברכה הגדולה לה ציפה להיפקד בזרע של קיימא, הרי הוא זוכה כעת להינצל מאיסור חמור מדי שבוע של שתיית יין נסך.

יודע דברים ברוח הקודש

שני המעשים המפעימים הבאים, סופרו מפי נכדו של מרן הרב קנייבסקי, ופורסמו ב'המחדש'.

"מרן שר התורה אמר הרבה פעמים שהוא עונה תשובות לשואלים מה שהקב"ה שם לו בפה", מקדים נכדו, "ואני בעיני ראיתי כמה פעמים איך עונה לשואלים ומברכם באופן שלא כדרך הטבע".

ממשיך הנכד ומספר: "לפני שבועיים ניגש למרן אדם שעמד להשיא את בתו ביום ראשון כ"ו בטבת, וביקש את ברכתו של הרב". האיש ציין כי התייעץ עם חברי כנסת, שאמרו לו שגם אם יהיה סגר – הוא יתחיל רק לקראת השבוע שלאחר כ"ו טבת, ולכן ביום ראשון המדובר וודאי שלא יהיה סגר.

מרן השיב להפתעתו של אותו יהודי: "תקדים את החתונה ליום חמישי". מיותר לציין שאכן כך עשה אותו מחותן, והנה הוחלט על סגר מוחלט מחמישי בחצות. מובן שאילו היה משאיר את תאריך החתונה ליום ראשון, כמה צער ועוגמת נפש היו מנת חלקו.

עוד הוסיף וסיפר נכדו של מרן, כי לפני מספר ימים נכנס אדם להתברך מפיו של מרן. בעוד שבדרך כלל הרב מברך את ברכתו הקבועה "ברכה והצלחה", באותה פעם אמר: "רפואה שלמה".

היהודי נדהם, ומיהר לבצע בדיקת קורונה. מיותר לציין כי הבדיקה יצאה חיובית...

אותו אדם סיפר כי כלל לא חש בתסמינים, לא היה בקרבת חולה קורונה ולא עלה בדעתו שהוא חיובי לנגיף. (באדיבות אתר 'דרשו')

ברכה ששוברת מנופים

המקרה הבא הובא בעלונו של הרב חנניה צ'ולק – האמנתי ואדברה (בראשית תשפ"א).

סיפר רבי יצחק זילברשטיין: קבוצת בני תורה המתגוררים ביישוב קטן במרכז הארץ, עלו ובאו לביתו של רבי חיים קנייבסקי, וסיפרו על המצוקה התורנית השוררת ביישובם, המתבטאת בעיקר בהיעדר תלמוד תורה.

בקרב תושבי המקום חל תהליך מרגש של התקרבות ליהדות וחזרה בתשובה שלימה, והם מעוניינים לחנך ולגדל ילדיהם במוסד תורני המושתת על דרך ישראל סבא. התושבים סיפרו על ניסיונות חוזרים ונשנים שנעשו על מנת לשכנע גורמים בעירייה שיתמכו בפתחת תלמוד תורה, אך כל הניסיונות לא עלו יפה. העירייה טענה שאין לה מגרש פנוי, ואף לא אמצעים כספיים לבניית מבנה.

העירייה דחתה את כל ההצעות שהועלו בפניה, וכעת הדרך היחידה העומדת בפניהם כדי לפתוח את החיידר היא, באמצעות הבאת קראוון באישון ליל, ו'הנחתתו' באחד המגרשים, כאשר למחרת בבוקר יובאו לשם גם הילדים הקטנים, שיתחילו מיד בלימודיהם. "החשש שלנו הוא שכאשר העירייה תבחין במעשה, היא תשגר מנוף שיסלק את הקראוון, ואף תקנוס אותנו בקנסות כבדים בגין מעשה זה", אמרו חברי הישוב, ושאלו את מרן הרב קנייבסקי האם לנהוג בדרך זו אם לאו.

"האם עומדת בפניכם אפשרות אחרת?", שאל מרן, משהשיבו בשלילה, ואמרו שכל הניסיונות בהם נקטו לא צלחו, השיב להם הרב כי הם יכולים להביא את הקראוון.

"ומה עם העירייה?", הקשו האנשים.

"אף אחד לא יוכל לכם", השיב הרב, וציטט בפני האורחים את דברי הגמרא "ברם זכור אותו האיש לטוב, ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל, עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהיו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה, ובכל עיר ועיר". "אם כך תיקן רבי יהושע בן גמלא, מי יכול לקבוע ולתקן אחרת?!" – אמר מרן בפסקנות.

אנשי היישוב יצאו מבית הרב מאוששים, והתחזקו בליבם בכך שאין חיים אלא תורה, וכל הנעשה בעולם – פועל אך ורק מכוח התורה. בלילה שלאחר מכן הזמינו את הקראוון, וזה 'הוצנח' לפנות בוקר במגרש העירוני. ויהי בבוקר, דיווחו גורמי העירייה על הנעשה, ואכן כפי שצפו הפעילים התורניים, כן היה. בעוד התלמידים לומדים בקראוון, הגיעו פקחי העירייה וציוו על המלמדים ותלמידיהם לצאת מהמקום, כאשר במקביל הובא מנוף גדול, שעשה את ההכנות האחרונות לעקירתו של הקראוון מהמגרש.

אנשי התלמוד תורה מביטים בעיניים כלות כיצד המנוף מתחיל בפעולתו ובהרמת זרועו. גם ברגעים אלה התחזקו בכל כוחם באמונה ובביטחון באלוקים חיים, שברא את עולמו אך ורק למען התורה. מה שהתרחש בדקות הקרובות, היה בבחינת הלא-יאומן: זרועו הכבדה של המנוף קרסה תחתיה, ונשברה בקול רעש גדול.

אנשי צוות ההפעלה של המנוף היו המומים. מעולם לא קרה להם כדבר הזה! המנוף נמצא תמיד בתחזוקה מלאה, ונבדק גם לפני הפעולה הנוכחית. לא הייתה כל סיבה טבעית להתרחשות התקלה המוזרה. למרות המאורע, לא התייאשה העיריה מניסיונותיה להפסיק את הלימודים, ובתוך מחצית השעה הובא למקום מנוף נוסף, גדול מקודמו, כדי לעקור את הקראון ממקומו.

והנה, המנוף מרים את זרועו, ו... נשבר אף הוא! כל האנשים שהיו במקום נתקפו בפיק-ברכיים. הם חשו כי מדובר באירוע על-טבעי. כאשר התקשר צוות המנוף אל הממונים עליו בעירייה והודיע על המתרחש, הורו לו אלה לעזוב מיד את השטח... גם בעירייה הבינו כי אסור להם להתערב יותר בעניין, והותירו את הקראון על מקומו. בתוך זמן קצר הגיע שליח מהעירייה ובידו ההיתר הרשמי להפעלתו של ה'תלמוד תורה'....

אדם דתי, בכיר מאוד בהסתדרות העובדים, ביקש ממני להכניסו לברכה עם חתנו ונכדו התינוק בן שנה וחצי נכדו שהיה צריך לעבור טיפול רפואי בחו"ל. הגענו לרב ונכנסנו לחדר. כשהאבא והסבא ביקשו ברכה עבור התינוק, הרב צעק בקול "הוא גוי". בני הבית הרגישו מבוכה וניסו שוב לבקש ברכה עבורו, אך הרב צעק שוב פעם "הוא גוי".

ההורים של התינוק לא ידעו את נפשם. התעוררתי מיד לחשוב כי לפני הכניסה לרב, סיפר הסבא של התינוק כי הילד כבר קרוב לגיל שנתיים ולא נימול בגלל סכנה רפואית והטיפול הרפואי בחו"ל יסייע גם לזה. פניתי לרב ואמרתי שהילד לא מהול בגלל שיש לו בעיה רפואית קשה וכעת הם באו לבקש ברכה עבורו כי על ידי הטיפול הרפואי בחו"ל יוכלו למול אותו.

נחה דעתו של הרב ומיד ברכו בחום להצלחה ורפואה שלמה.

הגאון הגדול רבי יצחק זילברשטיין, סיפר במהלך הספדו במסע הלוויית מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל, סיפור מרטיט שאירע בעת שלמד הלכות כשרות החגבים.

"אני רוצה לספר לעם קדושים סיפור נורא, ר' חיים חיבר את הספר שקוראים לו 'קרני חגבים' והוא לא ידע משהו בצורת החגב, פתאום מופיע חגב על חלון ביתו ור' חיים רואה את כל מה שצריך. סיפרתי את הדבר למורי חמי הרב אלישיב זצ"ל והוא הזדעזע, הוא אמר שזה קורה רק לראשונים. מי זוכה לזה?"

תקופה לאחר מכן, הגיע הגאון הרב יצחק רצאבי, מגדולי רבני תימן, למעונו של מרן הגר"ח לדון בנושא כשרות החגבים והמסורת של יהודי תימן. במהלך השיחה המתועדת, שאל את מרן אם הסיפור נכון – ור' חיים אישר זאת בקולו.

בני ביתו של מרן זצוק"ל מספרים כי כעבור שנים, רצו לשפץ את ביתו ולהרוס את אחד הקירות – אך הגר"ח התנגד בהסבירו: "ידוע מעשה מבעל החיד"א זצ"ל שחולל נס במדרגות הסמוכות לביתו ולאחר תקופה ביקש שיצפו את המדרגות בזהב טהור לאות ולפלא על המעמד הקדוש, בכדי שיהודים יתחזקו מכך באמונה ויראו כי יש מנהיג לבירה", ולכן ביקש ר' חיים להשאיר את הקיר עליו עמד החגב על מקומו.

הרה"ק האדמו"ר הרב יעקב אשר קאפף זצ"ל

יום ההילולא - י"ז אדר ב'

נולד ב- כ' שבט ה'תש"ה (1945). גדל על ברכי זקנו, האדמו"ר ר' משה מרדכי מקרלין-לעלוב שאמר על רבינו: "אשרי יולדתו". מילדותו נועד בשקידתו המופלאה ועומק ריכוז המחשבה. בימי בחרותו למד בישיבת 'בית אברהם'. ניסה להסתיר את גאונותו ובקיאותו מעין רואים. למרות שביקש להסתגר כל ימיו באוהלה של תורה ולכן לא נענה להפצרת חותנו הגדול, אשר חפץ להעמידו בראשות כולל אברכים. לבסוף חזקה עליו הוראת סבו להרביץ תורה לעדרים בישיבת לעלוב. כוחות עצומים השקיע בתלמידיו. רוב ימיו ושנותיו סגור ומסוגר היה בחדרו וזיכך וליטש את נשמתו. מעולם לא הביט חוץ ל-ד' אמותיו, התחלחל מאוד מכל דבר העלול להישמע ממנו סטייה קלה מן האמת, אם זה בדיבור, מחשבה או במעשה. ענוותן מופלא.

בהמשך התמנה לאדמו"ר בקהילת ברנוביץ-ללוב שבירושלים והחל להנהיג את עדתו. לימים, כשכונן את בית מדרשו, ראשית לכל ציווה לייסד בית התבשיל, בהפטירו: "היכלי תורה ותפילה ישנם לרוב, אך מקום אשר יראים ושלמים רעבים גם צמאים יסעדון בו לברך, אין בנמצא". בשנתו האחרונה הרבה לרמוז מידי פעם בפעם כי קרב עתו לשכב עם אבותיו ומתקרב יום פקודתו. סיגף את עצמו בתעניות והרבה בצומות. אפילו בשעה ששבר תעניתו במוצאי היום לא אכל כי אם לחם צר ומים לחץ. נפטר ב-י"ז אדר ב' ה'תשס"ה (2005). חי כ-60 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: הרה"צ ר' שמואל עוזר (בן ר' יעקב אשר). **אימו:** בתו הבכירה של האדמו"ר רבי משה מרדכי בידרמן זיע"א מלעלוב. **מרבתי:** סבו, האדמו"ר ר' משה מרדכי בידרמן, האדמו"ר ר' שלום נח ברזובסקי (מח"ס 'נתיבות שלום'). **מספריו:** •שארית יעקב.

מעשה והגיע אדם גדול אל בית האדמו"ר ר' משה מרדכי בידרמן מלעלוב זיע"א. במהלך שיחתם התורנית התעוררה ביניהם שאלה על מימרא מסויימת בחז"ל היכן היא מופיעה. זה אומר בכה וזה אומר בכה. עד שאמר האדמו"ר ר' משה מרדכי: "הביאו לפני את נכדי חביבי זה הבחור השקדן היגע בעמל התורה יום וליל והוא יוכיח לנו היכן הדברים כתובים". מיד נקרא רבינו ובקיאותו הנפלאה אמר מיד: "הרי זה משנה מפורשת בעוקצין", ויהי לפלא.

כוח עיונו והתרכזותו היתה לשם דבר. פעמים תכופות מצאווה צועד ופוסע שוב ושוב, משוטט אנה ואנה הלך וחזור, מנותק מסביבתו ואורייתא קא מרתחא ביה, משולהב הוא ברעיונותיו הזכים, צולל למעמקי עיונו מבלי לחוש לנעשה סביבותיו. עוד בימי בחרותו בלומדו בישיבת 'בית אברהם', השתאה ראש הישיבה האדמו"ר ה'נתיבות שלום' מסלונים, נוכח כוחותיו השכליים, ולא חדל להתפעם מיכולתו הנדירה של רבינו בריכוז והתעמקות נדירה. לא פעם לאחר שנגמר הסדר והבחורים כבר יצאו מבית-המדרש. אולם רבינו שרעפי מוחו עדיין שטים בים התלמוד, ואינו מרגיש כלל בכואם ובצאתם, עד שלפעמים היה צריך להעירו ולנתקו ממחשבותיו המעמיקות כי הגיע זמן ק"ש של ערבית.

אירע פעם שדודו, הגאון רבי חיים ברים זצ"ל, התקשה בדברי רש"י במסכת שבת. הגאון ר' חיים ברים הרצה את קושייתו בפני הגאון רבי נחום פרצוביץ זצ"ל (ראש ישיבת מיר). שניהם יחד עמלו רבות במשך

זמן מרובה. לאחר מכן העלה חותן רבינו הגאון ר' משה שמואל טויסיג זצ"ל (ראש ישיבת 'תפארת אהרון'- מטרוסדורף) את כל המו"מ בכתב ושיגרו לחתנו (רבינו זיע"א). כשהגיע המכתב לרבינו, הרהר קלות, והעלה בדיו מה שעלתה במצודתו, ואף ציין מראי מקומות בראיות חותכות לסוגיא ששקלו וטרו בה. גדולי עולם אלו נדהמו מהיקף גדלותו העצומה בחריפות ובקיאיות גם יחד.

סיפר הרה"ח ר' צ.ג. שכאשר למד בצעירותו בישיבה בלעלוב, כיהן אז רבינו כראש הישיבה זיע"א. פעם אחת אירע שהחוס גבר מאוד עד אשר היה בלתי נסבל. הוא היה בחור צעיר לימים, ביקש את נפשו לצאת מן הישיבה בעבור להחיות את נפשו הצמאה בקניית סודה קר. ניגש לרבי, ונפשו בשאלתו שייתן לו הרשות לעזוב את הישיבה לזמן קצר. אולם הרבי הזהיר אותו במשנה תוקף שלא יעז לצאת בשעת סדרי הישיבה, והיה מה. בצר לו חזר מיואש ללימודו כמקודם.

כעבור דקות אחדות הופיע הרבי ובידו מגיש לו כוס סודה קר בהבעת פנים רחמניות. ר' צ.ג. הנ"ל לא ידע את נפשו. הרי הרבי דיבר איתו קשות בחריפות, ומה השתנה עתה? הרבי שהרגיש במבוכתו, רכן אליו ואמר לו: "הן זוהי כלל גדול שאין להפר אותה שאסור לו לבחור לשהות מחוץ לכותלי ביהמ"ד. אך מה אעשה ובכל זאת מחמת חום המציק הנך צמא, ושמא יגרע על ידי זה חוק לימודך. על כן אמרתי: 'מצווה בו יותר מבשלוחו' והטרחתי את עצמי לקנות לך סודה קר, שתוכל להרוות את נפשך העייפה ולהתחזק בהמשך הלימוד מבלי ריפיון". גישה זו הותירה עליו רושם כביר, עד אשר הרגיש כי מאז נהפך והיה לאיש אחר.

מעשה בטכנאי מזגנים שהגיע לבית מדרשו וראה סגל חבורת ת"ח היושבים ומתענגים באוהלה של תורה, והוא שהיה בעבר תלמיד ישיבה ומחמת דוחק פרנסתו יצא לעבודתו כטכנאי, התרפק אל העבר ונתמלא ליבו קנאת סופרים בזעקת איכה... ולמה נגרע... ובפרט כאשר הבחין וראה בתוך החבורה כמה מחבריו לספסל הלימודים, עד שנצבט ליבו מחולשה שלא היה מסוגל להמשיך בעבודתו. ישב בפינה דחוקה ומתמרמר בליבו על מעמדו. לפתע נפתחה דלת חדרו של רבינו, ורבינו יוצא ברוב הדרתו. רבינו פונה ותר אנה ואנה כמי שמחפש דבר מה ותיכף ניגש אליו כמי שרק אליו פניו מועדות. הרב החל לשוחח עמו ולרוממו בדיבורים כמה מסוגלת היא עבודתו ושאיך בזכותו יזכו לומדי ביהמ"ד להגות על לימודם בשלווה, וכל זכות לימודם יזקף אך לזכותו. הטכנאי שלא תכנן 'הפתעה' שכזו פרץ בכבי והחל שופך מר ליבו. רבינו קראו אליו ושוב עודדו והרעיף עליו דברי חיזוק כראוי לו עד שסידר לו קביעות לימוד בסדר יומו. מאז הלך והתחזק ונהפך לאיש אחר. לימים סיפר טכנאי זה כי מחשבות רעות וזרות רדפו אותו ללא רחם והכו את מצפונו ליבו, ולולא רבינו שצפה ברוח קדשו לחזקו בשעה גורלית זו מי יודע לאן היה מתדרדר, והדגיש כי קירון אור פניו בדברו איתו נקבו חדרי השיתין וניסכו בו כוחות על טבעיים. הסיפורים מעובדים מתוך "שחרית- העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי"

סיפר אחד המקורבים, שפעם כשנכנס אל הקודש פנימה, ביקש ממנו רבינו סכום מסוים בהלוואה לצרכי הבית. עודם מדברים, נכנס הלך אחד ודמעתו על לחיו שכלתה פרוטה מהכיס ואין בידו לכלכל הוצאות ביתו. רבינו לא היסס לרגע ותיכף ומיד נתן לו את מלוא הסכום שלוה זה עתה. בראות הלה את מעשהו פקעה סבלנותו, וטען: "הלא הלוואתי את הסכום לרבינו עבור צרכיו האישיים ולא לנתינת צדקה?", השיב לו רבינו במתק לשונו: "האם גמילות חסדים אינה מבורא העולם? אין חילוק בין צורכי הגוף לבין צורכי הנשמה".

בימי ירח האיתנים בחודש תשרי ה'תשס"ה, עת יושבו עם צאן מרעיתו דיבר רבינו ברורות, ואמר, שחישב ומצא שהשלים כבר ייעודו בזה העולם. אך שני דברים יש לו עוד לסדר. האחד מהם, יען כי הוא בן יחיד לאמו תבדלחט"א ואין מי שיאמר קדיש אחריה לאחר אריכות ימים. הדבר הפלאי ביותר שהיכה רושם בראש כל חוצות והפך לשיחת היום בהיכלי התורה כחזון ונבואה שנזרקה מפיו, הוא שלאחר הסתלקותו נמצאה בין כתבי ידו פתקה ובה כתב הרב לבניו שליט"א: "אבקשכם אם ביכולתכם לומר קדיש ומשניות לאחר אריכות ימים במשך שנה ראשונה לאימי תליט"א שרה חנה בלימה בת ר' משה מרדכי". ובשנתו האחרונה אמר מדי פעם, שמתפלל הוא תפילה מיוחדת שתוכל אימו לעכל הבשורה המרה, יען כי הוא יפטר מן העולם לפניו, ויהי לפלא כי היה בריא אולם ולא סבל ממיחוש ודבר חולי. מני אז והלאה הרבה לרמוז כי קצו מתקרב.

בעידן רעווה דרעווין ש"ק פרשת יתרו, היה שרוי בשמחה ובחדוה עילאית, והזכיר שבמוצש"ק אור לכ' שבט הוא יום הולדתו השישים, ובגמ' מובא על רב יוסף כי כשהגיע לגיל שישים עשה יום טוב לחכמים ואמר: 'צאתי מדין כרת'. ולאחר שתיית לחיים כנהוג התלהבו פניו ואמר: 'מובא ב'אור החיים' הקדוש פרשת משפטים על הפסוק: 'שש שנים יעבוד', שיש חשבון שיכלול כללות אחד, וכאן כולל העשירי, דהיינו כל שנה מכוון כנגד עשר שנים, וזהו אומרו שש שנים יעבוד פירוש שישים שנה יעבוד האדם את אלוהיו בתמצית דמו, והשתהה קמעא ולפתע הפכו פניו להבים וסיים בקול גדול: 'ובשביעית יצא לחפשי חינו', כשיוצאים משנת השישים אזי ובמתים חופשי... גמר ולא יסף עוד, ופחד גדול נפל על כל הנאספים שרעדו לשמוע דבריו הקדושים יוצאים מפורשים מפיו הקדוש.

בחודשים האחרונים נענה מדי פעם בפעם כי הגם שלא היה דרכו לעורר על ענינים מסוימים, אמנם עתה הוא רואה צורך בזה לעורר, כמ"ש "למען אשר יצוה", וגילה כמה מדרכי הנהגתו בימי חייו, והגדיל לעשות בר"ח אדר ב' ש"ק פר' שקלים, שאסף כמה מבניו ואמר להם כנ"ל וגילה להם כמה מתהלכותיו בימי חייו, ואף זמן קצר קודם הסתלקותו אמר למקורביו: רואני שלא אשהה עוד בעולם זמן רב.

מספר ימים קודם ימי הפורים פנה אחד לרבינו ושאל בעצתו הק' בענין מסוים, לפליאתו נענה רבינו ואמר "אני אינני יכול ליעץ יותר - הנני מריח כבר את ריח עפר הארץ". ולאחר ממקורביו שהתחנן לרבינו לבל יאמר כן, נענה ואמר: "אני אומר זאת כי הנך צריך להתכונן לזאת". ביום א' דפורים המשולש ערש"ק, מששאלוהו אחד מאנ"ש בענין נחוץ, סירב רבינו לענות, אף שדרכו היתה לענות תמיד בהירות ונחרצות, אך לתדהמתו נענה רבינו ואמר: "מהיום תצטרך לחפש איש אחר ליישב לפניך ספיקותיך". ביום תענית אסתר ביקש שיודיעו לכל יו"ח שיהיו נוכחים אצלו ביום הפורים, ויהי לפלא כי מעודו לא ביקש כזאת. בש"ק פורים המשולש בעידן רעווה דרעווין, אמר בקודשו, ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך, ותדב"ר הוא לשון קשה, לפני המלך הוא מלכו של עולם ב"ה, ולכאורה יפלא האיך דיברה אסתר בלשון קשה כלפי מעלה. נשתהה קמעא רבינו ולפתע הפכו פניו להבים כלפיך אש וזעק מנהמת ליבו, שכאשר מגיעין הדברים לענין צערן של ישראל ששרויים בתוך הגלות המר הזה, אף הקב"ה כביכול רוצה שנדבר אליו בלשון קשה, ואח"כ החל לשורר ותוסף אסתר בלהבת אש קודש, ובעת שזעק "קלי קלי למה עזבתני" היה ניכר לעין כל תבערת האש שבקרבו. במוצאי ש"ק נענה לפתע לסובביו ואמר בחזוק: "בפורים זה עומד אני לפעול דברים שלא פעלתי כמותם מעודי". אח"כ הסתגר בחדרו הק' למשך שעתיים תמימות, ומיד בצאתו מחדרו הביע את רצונו ללכת לטבול במקווה טהרה, לאחר שקידש עצמו בסילודין, נכנס לבית מדרשו ועמד להתפלל מנחה לפני התיבה, אחר התפילה ביקש להתקשר אל אמו

הרבנית תחיל' ובסיום דבריו נענה ואמר כי יותר לא יוכל לדבר עימה... ויהי לפלא. הסיפורים מעובדים מתוך "שחרית- העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי"

סיפר הרה"ח רי"י ב. פעם אחת הזדמנתי לבית מדרשו של רבינו כשעה קודם תפילת הבוקר שהייתה עם הנץ החמה ועמדתי נפעם ומשתומם אל המראה הגדול כשרבינו עומד ליד עמוד התפילה וגמרא פתוחה לפניו, וכבחור צעיר עומד ומתנענע ולומד בקול גדול ובנעימה יתירה, והולך ומונה ומפרש את פירוש הגמ' משל חברותא הייתה יושבת לפניו.

מכיוון שהבחין בי סגר הספר ונענה ואמר, כי הגם שצדיקים הפליגו בעניין לימוד התורה לפני התפילה, אומנם לאחר הלימוד צריך האדם לעבוד על שברון לב קודם התפילה, וסיפר מזקיניו רביה"ק הרדצ"ש זיע"א שפעם בימי הרחמים אמר לאחד מחסידיו שלמחרת יעבור לפני התיבה לאמירת סליחות, ועמד הלה והתכונן מתוך לימוד זוה"ק וגמרא, והנה טרם ניגש לפני התיבה, הורה לו לפתע הרדצ"ש זיע"א שלא יעבור לפני התיבה, ואיש אחר ייגש במקומו כי מי שהשביע נפשו בזוהר וגמרא אין לו לב נשבר דיו שיוכל לעבור לאמירת הסליחות, והפטיר רבינו ואמר: לתפילה צריכים שברון לב ולא לבוא בגבהות הלב. ומשום כך צריכין אחר התורה לעבוד על שבירות הלב ע"י התבוננות בשפלות עצמו.

כ"ד אדר ב'

הגאון הרב מאיר הלוי סולובייציק

יום ההילולא - כ"ד אדר ב

הגאון הרב מאיר הלוי סולובייציק זצ"ל- נולד ב-י"ט בטבת ה'תרפ"ט (1929) בבריסק. נקרא על שם סבה של אמו, הרב מאיר אוירבך (ה'אמרי בינה'). בקיץ ה'ת"ש (1940) נדד לוויילנה עם מספר מאחיותיו. אביו בפרוץ מלחמת העולם השנייה שהה מחוץ לבריסק. האבא הצליח להתאחד איתם בהמשך כשהגיע לוויילנה. בשנת ה'תש"א (1941) המשפחה עלתה לשראל והם גרו בירושלים ברחוב חזנוביץ בירושלים, בבניין שהיה מכונה 'שיכון אגודת ישראל'. למד בתלמוד תורה וישיבת 'עץ חיים'.

ב-י"ד אדר א' ה'תשי"ט (1959) כחצי שנה לפני פטירת אביו, התחתן. במהלך השנים הוא פתח את ישיבת בריסק בשכונת אחוה בעידודו וסיועו של הרב אלעזר מנחם מן שך. בשנותיו האחרונות התפתחה הישיבה ומנתה כ-200 בחורים ואברכים. כאביו, נהג למסור את השיעורים בביתו. מדי ערב מסר שיעור במסכת הנלמדת בישיבה. לפני תפילת מעריב של מוצאי שבת מסר 'שיעור חומש', במסגרת סעודה שלישית המונית, שכללה גם זמירות ושירי נשמה. לשיעוריו יצאו מוניטין ורבים הגיעו למרות שלא למדו בישיבתו. בשנים האחרונות עמדתו הפכה למשפיעה ומכרעת, ואת דעתו על ענייני השעה היה משמיע במסגרת השיעור בשבת, במעמד המונים. לאחר פטירתו התפצלה הישיבה, האחת, בראשות בנו הרב יחיאל שנשארה ב'אחוה', והאחת בראשות בנו בכורו הרב יצחק זאב, שעברה לרחוב תחכמוני בירושלים. ענוותן. נזהר מכל סרך גזל. דאג לזולת. נפטר ב-כ"ד אדר ב' ה'תשע"ו (2016). חי כ-87 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים.

אביו: הרב יצחק זאב הלוי. **אשתו:** מרת אלישבע (בתו של ר' יחיאל בנדיקט). **ילדיו:** הרב יצחק זאב (ממלא מקומו בראשות הישיבה), הרב חיים (ר"מ בישיבה), הרב יחיאל (ראש הישיבה), הרב אברהם (ראש כולל) והרב

יוסף דוב. חתנו: הרב צבי גרוסברד. מרבתי: אביו, ר' יצחק זאב הלוי, ר' הלל ויספיש, ר' איסר זלמן מלצר, ר' שמואל אורבך והאדמו"ר מרחמסטריווקא - ארצות הברית. מספריו: •שיעורי מרן הגר"מ הלוי- על מסכתות ערכין וזבחים •חידושי על חומש בראשית ושמות •דחזיתיה לרבי מאיר- תולדותיו, דברי תורתו ועובדות בשמו.

זהירותו של הגאון רבינו מכל סרך גזל בדוגמא שלפנינו: כשהגיע פעם רבי מאיר לשמש בסנדקאות בברית מילה אצל אחד ממקורביו, הביאו לו כיסא מרופד להניח את רגליו בעת הברית כנהוג. ואולם הוא חשש שמא צריך לבקש רשות מהגבאי להניח את הרגלים על הריפוד היפה שהרי בכך מתלכלך הכיסא, עד שהביאו לו סמרטוט מבית אחד השכנים הסמוכים וכך הניח את רגליו על הסמרטוט שכיסה את הכיסא כדי שחלילה לא יתלכלך הריפוד.

אחד הנוכחים העיר שזה מזכיר לו מעשה שאירע אצל הגרי"ז זצ"ל (אביו של רבי מאיר). פעם הגרי"ז הלך לישון בלילה וחיפש את שעונו כדי להניחו ליד מיטתו לראות השעה כשקם בבוקר, ואולם לא מצא. אמר אחד מבני הבית שלייד מטתו של בנו הגרי"ד זצ"ל ישנו שעון ונביאו משם. הגרי"ז סירב ואמר שנכנס בזה לגדר של שואל שלא מדעת ואינו רוצה להיכנס לספק חשש גזילה מבנו.

בחור ישיבה מארגנטינה התלווה באחת השנים אל מרן הגרי"ז מבריסק זצ"ל לאפיית מצות, וצילם את שתי התמונות המפורסמות שנותרו ממנו מאותו מעמד. רבינו ביקש לקבל עותק מהתמונות הללו, ואכן הבחור עשה זאת עבורו. כרבינו רצה לשלם לו, נעלמו עקבותיו של אותו בחור ישיבה. רבינו זכר ששמע ממאן דהו שהבחור לומד בישיבת מיר ומיהר לחפש אותו בישיבה. אולם כל מאמציו העלו חרס. כיוון שכך, רבינו סירב ליהנות מהתמונות שנתן לו מחשש לעבור על איסור גזל. שנים רבות לא הציץ בהן למרות שהיו מונחות בארונו.

כעבור שנים, באחד הימים כשצעד ברחוב בשכונת זכרון משה בירושלים, עצרה לידו מכונית ובעליה הציע לו לקחתו לביתו. עלי דרך הנהג סיפר כי הוא מתגורר בארגנטינה. רבינו התרגש מאוד לשמוע זאת, והתחיל להתחנן בפניו שמא הוא מכיר במקרה אדם מסויים שלמד בשנה פלונית בישיבת מיר בירושלים... למרבה ההפתעה, הנהג הצביע על הנוסע שישב מאחור ואמר: "הנה הוא!". היה זה אכן אותו בחור שצילם את התמונות לפני שנים ומסר אותן בשעתו לרבינו שהתרגש עתה בכל מאודו לפגוש את האישי. רבינו מיהר לשלשל לידו את הסכום המדובר תיכף ומיד. (מעובד מתוך המבשר תורני)

מגיד שיעור מאחד הישיבות בירושלים סיפר, כי עקב בעיות כלכליות של הישיבה הם דנו על שינויים וצמצומים שיעשו בצוות הישיבה. הוא קיבל הודעה כי כנראה יאלץ לעזוב את משרתו. הלה שהיה בעל משפחה גדולה, נפלה עליו ההודעה כרעם ביום בהיר, והיה דואג מאוד כיצד יוכל לפרנס את משפחתו.

הוא נכנס אל הגאון רבי מאיר סולובייצ'יק זצ"ל שהיה ידוע במסירותו להיטיב עם הזולת. הוא גולל באוזניו את המצב וביקש ממנו את טובתו אם הוא יוכל להתקשר ולהשפיע על צוות הנהלת הישיבה שלא יפטר אותו חלילה. לפליאתו הרבה רבינו ענה לו: "אני לא מדבר על דברים אלו בטלפון".

המגיד הבין שכנראה רבינו אינו רוצה להתערב בהחלטות הפנימיות של הישיבה. אך מה רבה היתה פליאתו כשהתברר כי כבר למחרת רבי מאיר לא חס על כבודו ומעמדו והלך בעצמו למשרד הישיבה כדי לשוחח עם מנהל הישיבה על כך. כמוכן שבקשתו של רבינו התקבלה והלה לא פוטר.

חודש ניסן

י"ג ניסן

הגאון הרב אברהם חביב זצ"ל

יום ההילולא - י"ג ניסן

נולד בשנת ה'תקצ"ג (1833) בטריפולי (לוב). מצאצאי מגורשי ספרד. כבר מגיל צעיר ניכר כי לגדולות נועד. שקד על לימוד תורת הנסתר. בתחילה שימש כדיין בבית הדין בבנגאזי במשך כחמש שנים. בשנת ה'תרמ"ו (1886) לאחר פטירתו של הגאון ר' חי מימון, התמנה רבינו כדיין בבית הדין בטריפולי (שירת בקודש יחד עם ראשי אב בית הדין, הגאונים ר' חיים הכהן, ולאחריו ר' כמוס אג'רבי, ועם הדיינים הגאונים ר' יוסף רובין, ר' רחמים חביב, ר' שלום תשובה ור' חיים רבה).

בשנת ה'תרס"ח (1908), בנוסף למשרתו כדיין, התמנה כממלא מקום החכם באשי, עד שנת ה'תר"ע (1909). בשנת ה'תרע"ב (1912) התמנה לראש אב בית הדין, יחד עם הדיינים הגאונים ר' רפאל דאבוש, ר' יוסף ג'יעאן ור' יוסף יונה. צנוע ועניו בכל רמ"ח איבריו. הסתפק במועט ופעל רבות למען קהילת יהודי לוב. הקדיש את כל חייו ללימוד התורה התלמוד והפוסקים. חוכמתו ולמדנותו המופלגת זכו להערכה רבה גם ברבנות טריפולי, קירינאיקה, תוניסיה וארץ ישראל. פעל רבות להרים את קרן הישיבות שבטריפולי אשר מהן יצאו תלמידי חכמים רבים מפורסמים בתורה וביראת שמיים. תלמידים רבים למדו אצל רבינו. נודע בצניעותו והתפרסם כבעל מופת. ביום הלווייתו, למרות שנפטר בערב פסח כל החנויות ומוסדות הקהילה סגרו את עסקיהם למשך כל היום. אלפים ליוו את מיטתו. נפטר ב-י"ג ניסן ה'תרפ"ג (1923). חי כ-90 שנים. ציונו בלוב.

מסופר על רבינו, שביום רביעי אחד, באותם ימים של מרד ערבי, התהלך לאיטו באחד מרחובות הערבים. בדרכו פגש בכריון ערבי מגושם וגס רוח בשם גריסיעה שעמד ברחוב עם חבריו והתפאר בכוחו הרב. כשראה את רבינו, עלתה בראשו מחשבת זדון. הוא לא נרתע מהדרת פניו של הצדיק וגילו והחל מגחך ומזלזל בו ואומר לחבריו: "רואים אתם את רב היהודים ההולך מולי? הנה אראה לכם כיצד אעשה אותו לצחוק. כל האנשים טוענים, שאסור להתגרות בחכם יהודי הלומד תורה, פן מרה תהי אחריתו, אך אני אוכיח לכם, שאינני מפחד כלל. חכו ותראו".

חבריו של המוסלמי חששו לפגוע ברב, שהיה ידוע ביכולותיו לעשות מופתים והזהירו את חברם, לבל יוציא תוכניותיו אל הפועל מחשש, שיאונה לו רע. אך המוסלמי בשלו – הוא רוצה להוכיח את גבורתו כדי להראות לכולם, שאיננו ירא מאיש. רבינו המשיך בדרכו באיטיות, בוטח בבורא עולם, שלא יפקיר אותו לידי המוסלמי, כשהוא ממשיך להגות בתורה הקדושה.

כשהתקרב לפינת הרחוב, יצא הכריון קדימה ובצחוק פרוע ולועג משך בזקנו ובגלימתו של הרב. חבריו, שחיכו בפינת הרחוב, מפחד, ברחו והתפזרו לכל עבר מפחדם מפני העונש הצפוי להם מידי שמיים. כך נותר גריסיעה לבדו, הוא והרב, מצפה לתשואות חבריו על מעשה הגבורה שעשה. הרב המשיך בדרכו, כאילו דבר לא קרה. יהודי שהזדמן באותם רגעים לרחוב, ראה את שהתרחש, ולעמו וצערו

לא היה גבול. "כיצד העז הפושע המוסלמי להרים יד ולהתנכל לקדוש ישראל?". האיש מיהר לרחוב היהודים וסיפר את שראה. מיד התארגנה קבוצת בחורים בעלי זרוע והחליטו ללכת ולעשות שפטים במוסלמי. בעודם מתכוננים לצאת לדרכם, ראו את ר' אברהם חביב בא מולם. הם סיפרו לו מה הם מתכננים לעשות, אולם הרב היסה אותם ואמר: "איך צורך לפגוע באיש, אינכם צריכים לדאוג". הם שמעו את דברי הרב והתפזרו לדרכם.

כאמור המקרה אירע ביום רביעי. ביום ראשון שלאחר השבת, בשעת בוקר מוקדמת, בטרם הגיעו קרני השמש לכל פינה של הרובע המוסלמי, נשמעה צעקה מחרישת אוזניים ומבהילה. האנשים מיהרו לצאת מבתיהם כדי לראות מיהו הצועק, אולם לא הבחינו בדבר. כשהתקרבו לפינת הרחוב, ראו עיניהם מחזה מחריד - גופת גבר הייתה שרועה על הכביש, חבולה ומוכה בצורה אכזרית ביותר.

היה זה המוסלמי הרברכן. המשטרה כמובן הובהלה מיד, ולמרות החקירה המאומצת לא נמצא הרוצח וסיבת המוות נשארה בלתי פתורה. אך היהודים, שעל אף שגם הם לא ידעו, מי רצח את האיש, ידעו גם ידעו כי יד' במקרה, וכי זהו סופו של כל מי שמעיז להתחצף או לשים ללעג קדוש מקדושי ישראל.

רבינו היה מקבל בסוף כל חודש את משכורתו במעטפה סגורה בסך ארבעה מחבוב, מגזבר הקהילה. לאור ההתייקרויות, שחלו בכמה מצרכים, החליטה הקהילה להוסיף למשכורתו, עוד מחבוב אחד. ר' חביב בסוף החודש, ניגש כדרכו לגזבר. הרב נטל את המעטפה והלך לדרכו. כשהגיע לבית, מנה את המטבעות. והנה ראה כי יש חמישה מחבוב במקום ארבעה.

למחרת, ניגש הרבי לגזבר עם המעטפה ותכולתה ואמר: "טעות היא בידך, אדוני, לא ארבעה מחבוב היו במעטפה, אלא חמישה" - "ידעתי גם ידעתי, כבוד הרב", ענה הגזבר, "הקהילה הוסיפה לך עוד מחבוב כפיצוי על ההתייקרויות שחלו לאחרונה". "אבל אני לא ביקשתי תוספת", ענה הרב, "מסתפק אני בארבעת המחבובים, והנה אני מבקש להחזיר את התוספת. יתכן וישנם כאלה, שהם באמת זקוקים לכך. אלו הם כספי ציבור, ואסור לנהוג בהם, כפי שעולה על דעתו של כל אחד".

פעם אחת כשעבר רבינו באחד הימים ברובע הגדול (חארה לכבירה) בדרכו הביתה, נעצר רבינו על ידי חנווני אחד, שביקש מהרב, שיואיל לקבל מידו כוסית ערק, וכי ברצונו לשמוע את הברכה ולזכות בעניית: 'אמן'. הרב נענה לבקשתו מטעמי מצווה בלבד, אולם בטרם קיבל הרב את הכוסית, התחיל לספר חנווני על דין ודברים שיש בינו לבין שכנו. הרב במקום להתכבד בכוסית המוגשת לו, ענה ואמר: "מענה אסור לי ליהנות מכוסות אלו, כי שוחד היא בעיניי. ואם יש לך דין ודברים, הואל נא לפנות לבית הדין, אתה ושכנך. ושם יהיה ניתן לשמוע מה יש לכל אחד מכם לומר ולפסוק פסק דין".

ט"ו ניסן

יצחק אבינו

יום ההילולא - ט"ו ניסן

יצחק אבינו הוא השני באבות, בנו של אברהם אבינו. בקבלה ובחסידות מבואר כי יצחק היה בבחינת מרכבה למידת הגבורה, שכל עבודתו הייתה באופן זה. לעתיד לבוא יאמרו ישראל ליצחק דווקא "כי אתה אבינו" שדווקא מדת יצחק, שהוא ענין הצחוק והתענוג, יתגלה לעתיד לבא.

שרה אמנו הייתה עקרה במשך שנים, בזמן ביקור המלאכים אצל אברהם אבינו, מבטיח אחד המלאכים בן לשרה וכדי להוכיח את אמיתות הדברים חורץ אחד המלאכים חריץ על הקיר, ומבטיח שבעוד שנה כאשר השמש תגיע לחריץ יולד להם בן. שרה ששומעת על כך צחקה באומרה: "אחרי בלתי היתה לי עדנה ואדני זקן"

שנה לאחר מכן בט"ו ניסן ב'מ"ז כשאברהם בן מאה ושרה בת תשעים נולד יצחק. יצחק היה הראשון שעשה ברית מילה בגיל שמונה ימים.

ישמעאל שבשל הולדתו של יצחק הוא היה אמור לקבל רק חצי מרכושו של אברהם לאחר מותו ניסה לפגוע ביצחק, שרה שראה זאת מורה לאברהם לגרש את ישמעאל יחד עם אמו הגר.

בשנת ב'פ"ד, מתגלה הקב"ה לאברהם ומורה לו לעקוד את יצחק בנו, על אף יצחק היה בנו יחידו שנולד לו משרה לוקח אותו אברהם במסירות נפש בראש השנה ב'פ"ה בלפנות בוקר, כדי ששרה אשתו לא תשים לב לכך, להר המוריה. אברהם עוקד את יצחק על המזבח ובוא לשחוט אותו, אולם ברגע האחרון מתגלה לאברהם מלאך ומורה לו להפסיק את העיקדה.

אברהם מוצא איל במקום, ושוחט אותו במקום יצחק. שרה בינתיים ששומעת על כך שאברהם הולך לעקוד את יצחק, מתה במקום.

שידוך יצחק ורבקה הוא המאורע שבו נשלח אליעזר עבד אברהם לחרן, בשביל למצוא אישה ליצחק. האבות הן הן המרכבה, ששלושת האבות היו בבחינת מרכבה לספירות חג"ת של עולם האצילות. ויצחק שהוא השני מבין האבות היה מרכבה לספירת הגבורה.

נשמת יצחק נמשכת מספירת הגבורה, ולכן עבודתו את ה' מצטיינת במידת היראה והפחד. וכמש"כ: "ופחד יצחק" כשהכונה "אלקי יצחק", דהיינו שעיקר עבודתו את ה' אלקי הייתה ביראה וביטול מפני גדולת ה' והדר גאונו, היא יראת הרוממות.

מאחר שיראת הרוממות מתאפיינת בביטול האדם כלפי רוממות האור אין סוף, לכן עבודת ה' המתבקשת ממדה זו היא ביטול הישות והזיכוכ העצמי, בכדי להתעלות ולדבוק בה', שהיא התעלות האדם מלמטה למעלה.

יצחק אבינו נשא לאשה את רבקה. ומבואר הענין כי רבקה היא כענין רבקות של שלש שלש בקר או של ארבע ארבע, שהוא התכללות של ספירות חג"ת או חגת"מ בבחינת מרכבה. וזהו התיקון של הנפש הבהמית ושל שם ב"ן, ודווקא על ידי בחינת רבקה נמשך התענוג והצחוק של לעתיד לבוא.

ונרמז בתורה - ש"יצחק היה חופר בארות, שהוא בחינת גילוי ממטה למעלה - מהעלם לגילוי, כמשל הבאר אשר המים שם בהעלם, ועל ידי החפירה נגלו המים כו". ולכן גם עסק במאבק נגד הרע והסרת המונעים והמפריעים לגילוי אלקות בעולם.

וגם זה רמז בתורה בעבודת יצחק שבחפירת הבארות, אשר חפר והסיר את החומר הגס כדי לגלות באר מים חיים, "אין מים אלא תורה", ו"ה' אלקים אמת הוא אלקים חיים".

משום כך, הנה לעתיד יאמרו ישראל ליצחק דוקא - "כי אתה אבינו", כי אז תתגלה מעלת העבודה מלמטה למעלה, שהיא עיקר פנימיות הכונה העליונה - ד"נתאווה הקדוש ברוך הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים", ועוד זאת, שעיקר הרצון הוא - שהדירה תעשה בידי התחתונים.

עבודתו של יצחק אבינו אינה כעבודתו של אברהם ואינה כעבודת יצחק. יצחק רוצה לראות גילוי אלוקות בכל המציאות...

”וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו וּרְבִקָּה אֶהָבֶת אֶת יַעֲקֹב“. מדוע יצחק אוהב את עשו? האם באמת הוא לא יודע מה עושה ה'תכשיט' הזה? מדוע הוא רוצה לברך דוקא אותו ולא את יעקב יושב-האהלים? ומדוע לאחר שיעקב 'גונב' את הברכות מסכים יצחק, "גם ברוך יהיה"?

נראה שאין מפרש ודרשן לאורך הדורות שלא עסק בשאלות אלו, וגם אנו נתבונן בהם מעט כדרכנו, בעקבות ביאורי החסידות. המפתח להבנת הפרשה נמצא בדמותו של יצחק אבינו ובעבודתו המיוחדת, וכדי להבין זאת נפנה להשוות בין יצחק לאברהם אבינו.

אברהם – להפיץ אורות

אברהם בא ומאיר את העולם, "אמר הקב"ה, עד מתי יהא העולם מתנהג באפילה? תבוא האורה! ויאמר אלהים יהי אור" – זה אברהם, זה שנאמר 'מי העיר ממזרח צדק וגו'" אל תקרא העיר אלא האיר". אברהם מסתובב ממקום למקום, בין אנשי העולם השקועים בהבל ובערות, וקורא בשם ה', מלמד דעת אלוקים, אמונה ואהבה – שליחותו העיקרית היא להפיץ עוד ועוד.

ומה אומר אברהם על המציאות התחתונה עצמה? נראה שהיא לא כל-כך מעניינת אותו! העולם כפי-שהוא הינו רחוק מה', והתפקיד שלנו הוא להרבות אור, עוד ועוד אור אלוקי שידחה ממילא את החושך, שהרי "מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך" וכל-שכן הרבה אור. כשאברהם פוגש אנשים אחרים, הוא נעשה שליח להקיף אותם ב'מבצעים' של תורה ומצוות ומעשים טובים. יש עולם גדול ורחב, אבל העניין שלנו הוא לפנות אל העולם הזה ולגלות לו את אמונת היחוד, את האין האלוקי.

אם נשאל את אברהם, להיכן כל זה מוביל? איך אתה רואה כיצד העבודה שלך מביאה לתיקון השלם ולביאת המשיח? הוא יאמר, איני יודע בדיוק איך ומתי הדבר יקרה, אבל אני כן יודע שצריך להמשיך בעבודה הזו, להעיר ולהאיר את כולם, זה העיקר. הדבר מזכיר את דברי המשיח לבעל-שם-טוב (כפי שראה בחזיון ב'עליית נשמה'), שהוא יבוא כאשר "יפוצו מעינותיך חוצה [מעינות הבעש"ט, תורת החסידות]" – העיקר הפצות!

יצחק – לחפור בארות

עבודתו של יצחק שונה לגמרי, כל כך שונה עד שממש מפתיע שיצחק הוא בנו של אברהם, כמו שפותחת הפרשה "ואלה תולדת יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק" – כאילו להדגיש שלמרות השוני המופלג ביניהם אכן, למרבית הפלא, אברהם הוליד את יצחק.

יצחק לא מסתובב לעשות מבצעים ולהאיר את העולם, ונראה שזה לא ממש מעניין אותו! יצחק חופר בארות – הוא מסתכל על המציאות התחתונה עצמה, על העולם ואנשיו כפי שהם, גם בשיא הגשמיות העבה והגסה, ורוצה לחשוף את מציאות ה' בכל מקום. לא להאיר על המציאות מלמעלה, כי גם האור הגדול ביותר עדיין מאיר על המציאות מבחוץ ואינו חודר לפנימיותה. יצחק חי את האמת העליונה האומרת ש"אין עוד מלבדו" ממש, "הכל הוא ה'", ואם העולם נדמה למציאות נפרדת, משהו אחר מאשר מציאות ה' יתברך – זהו השקר של העולם הזה, "עלמא דשקרא", שקר שצריך להפריך אותו על ידי

גילוי האמת. יצחק חופר וקודה, מעמיק ומעמיק, כדי לגלות שהקרקע הנראית על-פניה יבשה וחרבה, רחוקה מאלוקות, מסתירה באמת בתוכה-פנימה באר מים חיים, מסתירה את ה' עצמו.

לכן יצחק אוהב את עשו. הוא יודע שעשו אינו צדיק גדול, אבל עשו הוא איש שדה, אדמוני וגועש, מאד חי ונושם את המציאות הגסה התחתונה – וזה מה שיצחק אוהב בו. יצחק לא רוצה מלאכים בשמים (הוא מכיר אותם משעת העקדה), מה שמעניין אותו הוא לתפוס 'חתיכת מציאות' ולהתעסק איתה, לא להאיר אותה בעדינות אלא להצליח לגלות שהמציאות הזו גופא, "היש הנברא", משקפת את מציאות ה', "היש האמיתי". לכן יצחק רוצה לברך את עשו, כי הוא מאמין שבכח הברכות האלה עשו יכול ממש להתהפך, ודוקא הגסות שלו תחשוף את האלוקות המחיה את הכל.

ואם נשאל את יצחק, איך מה שאתה עושה מוביל לתכלית? הוא יענה, אני עוסק בתכלית עצמה! אני רוצה שכל העולם כולו, עד לגשמיות הכי עבה וגסה, יסיר את המסך המסתיר שבו, ובכל דבר נראה את ה'! אם אברהם מאיר את המציאות, מוסיף והולך בנרות ואורות, הרי יצחק מחפש את המפסק הראשי שהופך בבת אחת את הלילה ליום (בדומה למה שמספר רבי נחמן על היום הצוחק מן הלילה, צחוקו של יצחק).

יעקב – בירורים ארוכים

כדי להבין יותר, נמשיך ונשווה בין יצחק ליעקב. יעקב הוא סיפור אחר, לא העתק של אברהם ולא העתק של יצחק. יעקב לא בא להאיר על המציאות מלמעלה, כמו אברהם. הוא גם לא חופר ומעמיק עד שיתגלה שהכל אלוקות. יעקב מברר בירורים. מצד אחד הוא דומה בזה ליצחק, שניהם עוסקים במציאות עצמה ולא מסתפקים בלהאיר אותה מבחוץ – אבל העניין של יעקב הוא למצוא וללקט עוד ועוד נקודות טובות שיש בתוך העולם, ניצוצות נפולים, לפדות ולהעלות אותם ולברר את האור מתוך החושך, כמו הצאן שמציל יעקב מלבן ורוכש לעצמו.

בלשון החסידות זוהי עבודת הבירורים – וכמעט כל התורה והמצוות, עיקר עבודתנו בעולם, היא לברר בירורים. עבודה זו היא בהכרח ארוכה וסבלנית, כמו שאומר יעקב אבינו לעשו, כשהוא מסרב בנימוס להזמנתו, "ואני אתנהלה לאטי... עד אשר אבוא אל אדני שעירה" – לאט לאט, קמעא קמעא, עד שכל מה שצריך לברר אכן יתברר וכל הנקודות הטובות מכל המציאות יאספו, כעדרים הנאספים אל הבאר (ורמז יפה: אתנהלה לאטי עולה בגימטריא ישראל, השם שקיבל יעקב מעט לפני כן משרו של עשו). זוהי התוכנית של יעקב להבאת הגאולה, תוכנית ארוכת-טווח, לאט אבל בטוח, עד שיסתיימו כל הבירורים ובא לציון גואל.

זבנג וגמרנו?

אך נחזור שוב ליצחק. יצחק אינו מתפעל גם מעבודתו של יעקב – גם זו לא התכלית. שהרי לאחר שאתה מסיים את כל הבירורים, אוסף את כל נקודות הקודש הטובות, נמצא שהמציאות התחתונה עצמה נותרה רחוקה וחסוכה. אדרבה, עכשיו היא מרוקנת לגמרי מכל הדברים הטובים שהיו בה. ומה עושים עם כל הקליפות והפסולת שהותרת מאחוריך במהלך הבירור? הרי הם נותרו רחוקים, מעלימים ומסתירים על האמת! בלשון החסידות, יצחק אינו עוסק בעבודת הבירורים אלא בעבודת היחודים – לייחד (לחבר ולזווג) את המציאות התחתונה כולה עם הקב"ה.

אם יעקב הולך לאט, נראה שיצחק דוגל בשיטה של "זבנג וגמרנו" – לתת מכה למציאות ולהפוך אותה בבת אחת למשהו אחר. במקרה שלנו המכה הזו היא הברכה המופלגה, "ויתן לך האלקים מטל השמים" – ברכה שאמורה להחזיר בעשו את גילוי האלוקות. יעקב ימשיך לשבת באהל, וזה יפה מאד, אבל עיקר ההתרחשות תהיה במהפך שיחול אצל עשו.

וכאן משהו משתבש. יעקב אבינו "גונב את ההצגה" ומאחורי הקלעים רבקה אמנו היא המושכת בחוטים. בעומק, השרש של רבקה הוא כמו של יצחק, לכן הם הזוג המושלם בתורה (כמו שנאמר בפירוש שיצחק אוהב את רבקה ומצחק איתה). רבקה יודעת מהי התכלית, ויודעת שיצחק מצד עצמו כבר נמצא בעולם עתידי שבו "הכל הוא ה". אבל היא גם יודעת שכדי להגיע לתכלית הזו, חייבים לעבור בדרך של יעקב. אי אפשר לקחת את עשו כמו שהוא (as is) ולברך אותו. הברכה לא תהפוך אותו, הוא ישאר בשלו והברכה רק תתן לו לינוק עוד שפע, "זבנג – ולא גמרנו"!

לפני שהופכים את כל המציאות כולה, עד הסוף, צריך לברר אותה, כי יש חלקים בתוכה שצריכים לכלות לגמרי, "ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ". בעתיד אכן נגיע למדרגת יצחק וגם עשו עצמו יתוקן – החלק הטוב שיישאר ממנו, "ועלו מושיעים בהר ציון לשפוט את הר עשו". אבל בדרך חייבים לעבוד בשיטת יעקב.

גם יעקב עצמו מבין את זה, וגם הוא מסכים שבסוף, לאחר דרך ארוכה, נגיע למדרגתו של יצחק אביו. גם יעקב מודה שיש משהו טוב בעשו אחיו, ולכן הוא לובש את בגדיו, "הקול קול יעקב והידים ידי עשו". וכשיצחק מבין את המסר הזה שרבקה ויעקב מעבירים לו – הוא כביכול מרים ידים ומודה, "גם ברוך יהיה".

משיח בבקשה

בכל יהודי יש משהו מאברהם, משהו מיצחק ומשהו מיעקב, אבל יש נשמות מיוחדות ששרש יצחק גובר בהם ביותר. בדור שלנו, הרבי מליובאוויטש הוביל את ההתעוררות לגאולה האמיתית והשלמה, ומבחינה מסוימת הוא נקט בדרך של יצחק. הרבי הדגיש כל הזמן שהגאולה עומדת ממש כאן, בפתח, רק צריך לפתוח את העינים, והוא דרש ותבע "משיח עכשיו". הרבי גם הדגיש שעשו עצמו מוכן לגאולה, נותרה רק העבודה האחרונה שלנו כדי להביא משיח בפועל ממש.

הרבי ודאי ידע (יותר טוב מאיתנו) שיצחק נכנע בסוף לרבקה וליעקב. אלא שעכשיו אנחנו ב"מהדורה מעודכנת" של יצחק. ראשית, עברו כמה שנים טובות מיצחק אבינו עד היום, יעקב כבר הלך דרך ארוכה מאד-מאד, בעבודה קשה של בירורים. אכן, הרבי הכריז בפירושו: "הסתיימה עבודת הבירורים" – עבודתו של יעקב הגיעה לשלב הסיום, ואנחנו מתקרבים למטרתו של יצחק.

אך בנוסף, הרבי לא מדבר על "זבנג" אלא על גאולה בדרכי נועם ושלום. גם כאשר הרבי מדבר על "עכשיו", "תיכף ומיד ממש" – לא מדובר בכפייה על המציאות, אלא בדרך שהעולם עצמו מסכים לקבל.

ניתן להמחיש זאת ברמזו לשוני יפה: הרבי אהב לומר "משיח עכשיו" גם בשפה האנגלית, "משיח נאו (now)". והנה גם בעברית, לשון הקודש, יש מלה דומה – נָא. למלה זו יש שני פירושים: לשון בקשה, כמו "אמרי נא אחותי את", וגם במשמעות של עכשיו, עתה, כמו בהופעה הראשונה של המלה בתורה "הנה נא ידעתי" (ומפרש ראב"ע "ומלת נא כמו עתה", וכן אונקלוס מתרגם תמיד את המלה נָא – "כען". ואולי המלה התגלגלה לאנגלית מלשון הקודש, כמו הרבה מלים אחרות). כנראה שהרבי רצה משיח נאו – משיח נא – לפי

שני הפירושים: אנחנו רוצים משיח עכשיו! אנחנו רוצים משיח בבקשה! אם הבקשה מתקבלת, אין בעיה שהיא תתגשם עכשיו, תיכף ומיד ממש. משיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א.

ט"ז ניסן

לוי בן יעקב

יום ההילולא - ט"ז ניסן

לוי הוא אחד משבטי ישראל, בנם השלישי של יעקב אבינו ולאה אימנו. מעמדו במשפחה נפגע לאחר שספג, יחד עם שמעון בן יעקב, בקורת על התנהגותו בשכם, כאשר נקמו את כבוד אחותם דינה בת לאה.

בעקבות פעולתו בחטא העגל זכה למינוי בתור כוהני עם ישראל. וממנו ייצאו מנהיגו של העם משה רבינו, הכהן הגדול הראשון אהרן הכהן ומשפחת חשמונאים. רש"י מוצא לכך רמז כאשר ניתן לו שמו נאמר קרא שמו לוי - וכתב: "תמהתי שבכולם כתיב ותקרא, וזה כתב בו קרא. ויש מדרש אגדה באלה הדברים רבה: ששלח הקב"ה גבריאול והביאו לפניו וקרא לו שם זה ונתן לו עשרים וארבע מתנות כהונה, ועל שם שלוהו במתנות קראו לוי".

לפי סדר עולם רבא שמעון נולד בשנה העשירית להיות יעקב אבינו בחרן, שנת א' קצ"ה - 2,195 לבריאת העולם בט"ז ניסן, מת בן מאה עשרים ושבע שנה

לאה אימו בוחרת לו את השם לוי ומסבירה: "...הַפַּעַם יְלוּה אִישֵי אֵלֵי כִּי-יִלְדָתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָּנִים..." ([[ספר בראשית]], כ"ט, ל"ד). רש"י מסביר גם את המקור לשביעות רצונה באמרה הפעם ילוה אשי - לפי שהאמהות נביאות היו ויודעות ששנים עשר שבטים יוצאים מיעקב וארבע נשים ישא, אמרה מעתה אין לו פתחון פה עלי, שהרי נטלתי כל חלקי בבנים" - שכן כבר היו לה שלושה בנים.

מדרש רבה: "ר' יודן אמר: לוי זה, עתיד ללות את הבנים לאביהן שבשמים", דהיינו יכהנו ככוהנים וכלוים.

רבי עובדיה ספורנו מוצא בבחירת השם, ביטוי לטיוח הרגשת הקיפוח של לאה אימנו: "הַפַּעַם יְלוּה. שִׁכְבֵר אֲנִי מְחֻזְקֵת לְהִיּוֹת רַבַּת בָּנִים, כְּאֶמְרָם זְכוּרָם לְבָרְכָהּ בְּתַלְתָּא זְמַנֵּי הָיָא חֻזְקָה'

התנהגותו במהלך חטא העגל הביא אותו לבחירתו לתפקידו המיוחד. וכך נאמר בספר שמות: "וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמִּחֻנָּה וַיֹּאמֶר מִי יָהּ אֵלַי וַיֹּאסְפוּ אֵלָיו כָּל-בְּנֵי לֵוִי" (ל"ב, כ"ו). רש"י שם לב למילה כל בני לוי - ומכאן הוא למד "שכל השבט כשר". רבי אברהם אבן עזרא מנסה לנמק מדוע דווקא הם באו בני לוי והוא משיב: "שהם ממשפחתו".

משה רבינו לפני מותו מברך את השבט ומאחל לו הצלחה בתפקידו המיוחד: "יִירוּ מְשַׁפְּטֵיךָ לְיעֲקֹב וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל יִשְׁמְרוּ קְטוֹרֶתְךָ בְּאֶפְדֶּךָ וְכִלְיֶיךָ עַל-מִזְבְּחֶךָ. בְּרַךְ יְהוָה חֵילוֹ וּפְעָלֵי יָדָיו תִּרְצֶה מִחַץ מְתַנִּים קָמְיוֹ וּמְשַׁנְּאֵיוֹ מִן-יְקוּמוֹן" ([[ספר דברים]], ל"ג, י"א)

יש הרואים רמז על התנהגותו של השבט גם בברכת משה רבינו לפני מותו: "הֲאֵמֶר לְאֲבִיו וּלְאִמּוֹ לֹא רָאִיתִיו וְאֶת-אָחִיו לֹא הִכִּיר וְאֶת-בְּנוֹ לֹא יָדַע כִּי שָׁמְרוּ אֶמְרֹתָּהּ וּבְרִיתָהּ יִצְרְוּ" ([ספר דברים]] (ל"ג, ט) - דהיינו בהרגו את החוטאים בחטא העגל הוא לא חס על קרובי המשפחה. אמנם יש סתירה, שכן לפי הבאור הקודם "כל" בני השבט הצטרפו. כתב: "והרגו איש את אחיו - אפילו יהיה אחיו." ואכן בהמשך נאמר: "ויעשו בני לוי - ולא כל בני לוי".

יעקב אבינו מנבא לבני השבט את גורלו, על בסיס ההתנהגות שנצפתה מאביהם: "שָׁמְעוּן וְלִוֵי אָחִים כְּלֵי חֲמָס מִכְרִיתֵיהֶם. בְּסָדָם אֶל-תָּבֵא נַפְשֵׁי בְקֹהֶלֶם אֶל-תִּחַד כְּבֹדִי כִּי בְאַפִּם הָרְגוּ אִישׁ וּבְרִצְנָם עָקְרוּ-שׁוֹר. אָרוּר אָפֶם כִּי עָזוּ וְעִבְרַתֶם כִּי קָשְׁתָה אַחְלָקֶם בְּיַעֲקֹב וְאַפִּצֶם בְּיִשְׂרָאֵל גַּם בַּסֵּפֶר בְּרֵאשִׁית ([ספר בראשית]] מ"ט, ה', ו'). התוצאה, נחלתם הייתה בתוך נחלות שבטי ישראל.

רש"י מבאר אחלקם ביעקב - "אפרידם זה מזה שלא יהא לוי במנין השבטים, והרי הם חלוקים. דבר אחר: ... ושבטו של לוי עשאו מחזור על הגרנות לתרומות ולמעשרות, נתן לו תפוצתו דרך כבוד".

לפי מפקד שבטי ישראל בתחילה ובתום ארבעים שנה במדבר, מסתבר כי כמעט לא חל שינוי במספר בני השבט: "וַיְהִי פְקֻדֵיהֶם שְׁלֹשָׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף כָּל-זָכָר מִבֶּן-חֲדָשׁ וְמַעְלָה ... (כ"ו, ס"ב). יוצא כי שבט לוי היה אפוא פחות ממחציתו של קטן שבטי ישראל, ורחוק מאוד מן הממוצע שהוא 50 אלף. לשאלה זו נדרש הרמב"ן בפירושו: "והנה לא היו שבט הלויים כשאר השבטים, כי מבן חודש ומעלה לא היו רק עשרים ושניים אלף, ומבן שלושים שנה כולם שמונת אלפים. והנה לא יגיעו מבן עשרים שנה ומעלה לחצי שבט מישראל הפחות שבכולם (הוא שבט מנשה), ועדיין לא נשאו הארון שתהיה הקדושה מכלה בהם, וזה תמיה: איך לא יהיו עבדיו וחסידיו ברוכי ה' כשאר כל העם? ואני חושב שזה חיזוק למה שאמרו רבותינו כי שבטו של לוי לא היו בשעבוד מלאכת מצרים ובעבודת פרך. והנה ישראל, אשר מיררו המצריים את חייהם בעבודה קשה כדי למעטם, היה הקב"ה מרבה אותם כנגד גזרת מצרים, כמו שאמר (שמות א', יב) 'וכאשר יענו אותו כן ירבה וכן יפרץ', וכאשר נאמר עוד בגזרת 'אם בן הוא והמיתן אותו' - (שם, כ) 'ירב העם ויעצמו מאד'. כי היה הקב"ה אומר: נראה דבר מי יקום, ממני או מהם. אבל שבט לוי היו פרים ורבים כדרך כל הארץ ולא עלו למעלה כשאר השבטים"

י"ז ניסן

הרה"ק המהרי"נ ישראל נח שניאורסאהן, בן הצמח צדק זי"ע

יום ההילולא - י"ז ניסן

הר"ר ישראל נח שניאורסאהן, בנו הרביעי של אדמו"ר הצמח צדק. היה גאון מופלג בנגלה אביו קרא לו "מיינ גאון". השתדך עם הרבנית פריידא נכדת אדמו"ר האמצעי ונינת ר' לוי יצחק מבארדיטשב. היה חוזר דא"ח בחיי אביו ע"פ ציוויו. וכן מינהו אביו להיות ראש הישיבה שיסד בליובאוויטש. נסתלק י"ז ניסן תרמ"ג, ומנוחתו כבוד לצד אדמו"ר האמצעי בניעז'ין.

שמעתי מהר"ר יעקב העניך שבימי חורפו הייתה לו שותפות ביער קטן, וכאשר נסעו לחג הפסח לביתם, עברו דרך העיר נייעז'ין, ויחליטו להתעכב יום אחד בניעז'ין, כדי להכנס לאדמו"ר מהרי"ן זי"ע. שותפו

הלך לקנות כובע חדש של גיוואנט (צמר עב) לכבוד חג הפסח. בבואם לאדמו"ר מהרי"ן, נכנס הר"ר יעקב העניך מיד, וכאשר יצא – נכנס שותפו של אל האדמו"ר, וכובעו החדש על ראשו. ויאמר הרי"ן אליו: איך לא תתבייש לילך בכובד בזוי כזה, כלא הראש הוא ראש לכל האיברים, ומהראוי להלביש אותו בכובע נאה ויפה. כאשר יצא, שאל את ר' יעקב העניך, האם גם על הכובע שלך מצא הרבי חיסרון וגנות? ויספר לו את המעשה. ויען הר"ר יעקב: אם הרבי אמר, עליך לבדוק את הכובע, ואמנם מצאו בו שעטנז, וחזר לביתו כאשר רק מטפחת מכסה ראשו.

חסיד אחד מחסידי הצמח צדק היה נוהג להתאכסן בביתו של ר' ישראל נח בליובאוויטש, בחיי הצמח צדק. לאחר הסתלקות הצ"צ, נסע לליובאוויטש, והתאכסן כדרכו אצל המהרי"ן. ושאל ממנו כיצד יהיה עם קבלת פני"ם? (על אמירת דא"ח לא שאל, כיוון שגם בחיי הצמח צדק, אמרו כל הבנים דא"ח). ענה לו המהרי"ן: בפעם הראשונה ששלח אותי אבי הצ"צ על פני המדינה, שאלתי אותו מה אעשה אם יגישו לי פני"ם. מסר לי אבי הצמח צדק את סדר ההנהגה בקריאת פני"ם. בעיר הראשונה שהגעתי הגישו לי שני פני"ם, אחד עבור אשה עקרה שאינה יולדת, והשני עבור אדם חולה במחלת הנפילה ר"ל. קראתי הפני"ם כהוראת אבי, ברכתים, ונסעתי לדרכי. כשחזרתי לעיר הזאת אחרי שנה, נוכחתי כי האשה העקרה התברכה בפרי בטן וכי החולה נתרפא. המשיך הרי"ן: מכאן אני למד, שאם אבי מסר לי סדר קריאת הפ"ן, ודאי מסר לכל בניו. (שמועות וסיפורים ח"ג ע' 241).

כ' ניסן

האדמו"ר הרב יחזקאל פנט בעל 'מראה יחזקאל' זצ"ל

יום ההילולא - כ' ניסן

נולד בשנת ה'תקמ"ג (1783) בעיירה ביליץ בשליזיה. אביו זכה לשני שולנות ושמעו הטוב היה מפורסם בכל רחבי המדינה. ביתו היה פתוח לכל עובר ושב. בהיותו כבן 5-4 שנים היה בקי בחמישה חומשי תורה עם פירוש רש"י. לאחר מכן שכר אביו מורה ובהיותו כבן שמונה היה בקי בספר התנ"ך בע"פ, גמרא עם ראשונים ואחרונים. נמנה בין גדולי תלמידי ה'ברוך טעם' על אף היותו צעיר לימים. לאחר נישואיו בשנת ה'תקס"ב (1801) היה סמוך על שולחן חותנו. השתלם בלימודי הנגלה והנסתר, לטייל בפרדס גם בסתרי תורה. כשהיה רבינו בן 23 שנים רבו קהילות קדושות בפולין לתת כתר רבנות על ראשו, אבל זוגתו מנעה ממנו מלקבל את משמרת הרבנות. לאחר מכן באו גנבים ופשטו ידיהם בכל אשר לו, גנבו ממנו את כסף הגדוניה עם כלי הכסף ובגדים יקרים, ונשארו בחוסר כל. בשנת ה'תקס"ז (1806) התמנה לרבה של אוסטריק בגליציה ובשנת ה'תקע"ג (1812) מונה לרבה של טרצאל בהונגריה. בשנת ה'תקפ"ג (1823) בהיותו כבן ארבעים החל בתפקידו מונה כרבה של קרלסבורג וטרנסילבניה. בהיותו רבה של טרנסילבניה פעל לטובת עגונות והצליח להתיר כמאתיים עגונות. פעמים רבות עלה בידו להחזיר את הבעלים לנשותיהם. החזיר רבים למוטב. תיקן תקנות רבות. ענוותן מופלא. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-כ' ניסן ה'תר"ה (1845-א' חוה"מ פסח). חי כ-62 שנים. ציונו בקארלסבורג.

סבא (מצד אביו): ר' משה. **אביו**: ר' יוסף. **אמו**: מרת בריינדיל. **אשתו**: מרת חיה רחל (בת ר' משה הניג מלינסק). **מרבתי**: ר' ברוך פרנקל-תאומים (ה'ברוך טעם'- בהיותו בלייפניק), ר' יהודה לייב פישלס, ר' שמואל לאנדא והרב אלעזר פלקלס (בהיותו בפראג), ר' מנחם מנדל רבין (רבה של לינסק ואביו של ר' נפתלי

מרופשיץ- בהיותו בלינסק), ר' יעקב יצחק הלוי הורביץ (ה'חווה מלובלין'- למד ממנו חסידות), ר' ישראל הופשטיין (המגיד מקוז'ניץ) ור' מנחם מנדל מרימנוב (רבו המובהק), ר' יצחק אייזיק מקאליב. מתלמידיו: בניו, ר' חיים בצלאל, ר' מנחם מנדל, ר' יהודה לייביש ור' יצחק משה. בניו: ר' חיים בצלאל (רב טשנד והגליל), ר' מנחם מנדל (מייסד חסידות ד'ש ורב העיירה), ר' יהודה לייביש מטרצאל (נישא לעטיל בת ר' דוד יהודה רוטנברג, רבה של סנט-פטר), ר' יצחק משה (נישא לבלומה-מלכה, בתו ר' משה מטילטולניק). **בנותיו:** מרת חנטשה (נישאה לר' יוסף אריה ליב כהנא מסיגט), מרת שרה (נישאה לר' יהודה כהנא מסיגט), מרת ביילה (נישאה לר' אברהם ישראל רוטמן מטולצ'אבה), מרת חוה (נישאה לר' יצחק אייזיק כהנא ממונקץ). **מספריו:** **מראה יחזקאל-** שו"ת בתוספת חידושים על סוגיות הש"ס, על הגדה של פסח, חידושים על מסכת חולין, על חמישה חומשי תורה, על פרקי אבות, חידושי אגדה. **שארית ציון-** דרשות על המועדים. **שערי ציון-** מאמרי מוסר על התורה. **אגרת קודש-** ענייני חסידות. נותרו בכתב יד חידושי הלכה ואגדה על הש"ס, על ארבעה חלקי שו"ע

סיפר ר' ישעיה שווארץ ממש (בן הרה"ג "יעקב משה שווארץ זצ"ל אב"ד קראלא), שבקארלסבורג היה המנהג, שבחורי ישראל שהגיע זמנם להתייצב לגיוס, ליווה אותם ראש הקהל, שהשתדל לשחרר את מי שעלה בידו. בין העומדים לגיוס היה בחור בריא ובעל כוח, שסיכויי להשתחרר נראו אפסיים. בחור זה פנה לרבינו שיתפלל עבורו, רבינו אמר לו: "מה אתה דואג הרי יש לך חטוטרת אחת על הגב ואחת מלפנים!". כאשר הגיע הבחור לגיוס שמע קולות צחוק רועמים מכל אנשי הצבא ופקידי הממשל שהיו בחדר, ומיד לאחר מכן פוטר מעבודת הצבא לצמיתות, ראש הקהל היה נוכח בחדר בשעה שפרצו רעמי הצחוק, כשפגש הבחור את ראש הקהל בפרוודור שאלו לפשר הצחוק בשעת התייצבותו, אמר לו: "כשבדקו אותך הייתה לך חטוטרת מלפנים ומאחור, שלא נשאר לה זכר וסימן ורושם".

מעשה נורא ונפלא, שהתיר רבינו עגונה מכבלי העיגון לאחר פטירתו, וכך היה סיפור המעשה: עגונה אחת ממדינת פולין, ששמעה מהגדולות והנפלאות שעשה הרב מקארלסבורג, להתיר צרורו מכבלי העיגון, ובכך נסעה גם היא אליו, בתקווה שתיוושע על ידו, אבל היא הגיעה לקארלסבורג באיחור. היה זה בתוך שבעת ימי אבל של רבינו. אם העגונה, אשה זקנה, שבאה עם בתה, כשמעה זאת, סירבה לקבל את רוע הגזרה ולכן הלכה להשתטח על קברו של רבינו, ובכתה בכי רב ושפכה כמים ליבה על צרת בתה, וכי נחמה אחת היה לה שתיוושע על ידו ולא זכתה לזה, ואחרי שקמה מעל קברו, הלכה העיר אל בתה, והם התאכסנו אצל השמש דמתא.

כלילה נראה רבינו בחלום לשמש, ושאל אותו: "מי אלו השתיים אשר באו לביתו?". והשיב לו, שבאו לבקש את המעגן פלוני בן פלוני. אמר לו רבינו: "מהר ואמור להן, כי ילכו מחר לכפר פלוני ושם ימצאוהו, אבל אך ימהרו, כי ברצונו ללכת לבוקרשט, ואם לא יזדרזו, אזי לא ימצאוהו לעולם". השמש הקיץ משנתו ועורר את הנשים, והן מיהרו ונסעו אל הכפר, ומצאו אותו בדרך צאתו מן הכפר לנסוע משם. ובורא העולם היה בעזרם, כי נענה להן ונסע עימהם בחזרה לקארלסבורג, ושם נתן לאשתו גט פיטורין.

(שערי ציון, בהקדמת בנו)

בתחילה לא הוקם אוהל על קברו, כי הדבר לא היה נהוג בקארלסבורג, וגם על קברי הרבנים הקודמים לא הוקם אוהל, רק שלושים וארבע שנים לאחר הסתלקותו הוקף על קברו אוהל מיוחד, והדבר היה על פי בקשת רבינו, וכמו שסיפר הרה"ק בעל 'זכרון יעקב' מדש זצ"ל להגה"צ ר' אברהם מאיר איזראעל זצ"ל

אבד"ק הוניאד, שפעם אחת נגלה רבינו בחלום הלילה לבנו הצעיר, ר' מנחם מנדל (ה'מעגלי צדק' זי"ע), ורמז לו ש'ק'ר לו', ומזה הבין המעג"צ, שיש להקיף את קברו באוהל. בשנת ה'תרל"ט קרה פעם שכותל האוהל נפתח והתקלקל מבחוץ, רבינו בא בחלום הלילה לראש הקהל וביקשו לתקן, תחילה לא שם לב לכך בחשבו, שחלומות שווא ידברון, אך בכל זאת היה לבו נוקפו, וכשיצא לבית העלמין נוכח לדעת שהיה זה חלום אמת, ותיקן את הכותל.

סיפר ר' יהודה שאול הלוי ז"ל: בשנת ה'תרפ"ה נשא בזיווג שני אשה אלמנה בעיר מארוש-וואשארעהלי, אחרי הנישואין ראה אותה תמיד בעצבות, ושאל אותה: "מהי הסיבה אשר בעבורה את נעצבת?", והשיבה: "זה ט"ו שנים שנאבד ממנה בנה בן השלוש שנים, שעברו דרך שם מחנה רב מאנשי הצבא ונאבד ביניהם ואיני יודעת אם הוא חי ואיפה לבקש אותו". על זה השיב בעלה: "יש לי רפואה לדאגתך, ניסע ונלך לקארלסבורג, נתפלל על הציון של אותו צדיק הגה"ק בעל 'מראה יחזקאל' זי"ע, והצדיק ימליץ בעדינו שתהיה לנו ישועה בקרוב".

וכן עשו, ותפילתם עשתה רושם. לא ארכו הימים וערל אחד שגר בגרוסווארדיין בא לגור לעיר מארוש-וואשארעהלי, שם ראה את אם ואחות הנער האבוד ואמר להם שראה בגרוסווארדיין נער בצורה כמותם ממש. "אולי הוא אח שלכם, והוא אצל ערל אחד, המגדל ילד יהודי מגיל שלוש שקיבל מן הצבא". הוא אף מסר להם את כתובת הגוי בעיר גרוסווארדיין, יצאו לשם האם והאחות, ואמנם הוכר הנער שהוא בנה האבוד, הנער הובא למארוש-וואשארעהלי, שם הוכנס תחת כנפי השכינה, לימדוהו דת ישראל והתחנך כדת משה וישראל.

בתחילה כשהיו מגיעים לו מכתבים ומתארים את רבינו בתארים גדולים, היה מקפל את המכתב כדי שלא יוכל לראות את התארים, שמא יבוא ח"ו על ידי זה למידת הגאווה. אבל אחר כך נתיישב כי יש נשמות מסוגלות להיות מנהיגי ישראל וגדולי הדור, ובוודאי אחרי שהעולם כותבים עליו תארים גדולים, גם נשמתו מסוגלת לזה, רק שהמניעה היא ממנו, שאינו משלים את עצמו כראוי לו, על כן צריך לראות התוארים כדי לידע עד כמה הוא נופל מכפי התוארים שכותבין עליו, ועד היכן הוא צריך להשלים את עצמו. (כנסת יחזקאל - דעש ח"ב עמ' ל"ג)

בשעת הסתלקות של רבינו, בא לידי הג"ר זאב וואלף הלוי ראזענבלוט זצ"ל אבד"ק סעמארטין שאלה חמורה (על שור שנפל לארץ ורוב בשרו כבר נמכר), והוא התיר. וביקש לדעת את דעתו של רבינו, לפיכך שלח את השאלה לקארלסבורג. אולם בשעה שהגיעה השאלה היה כבר המצב חמור ממש כגסיסה, וכיוון שכך, לא רצו להביא לפניו את השליח עם מכתב השאלה והחלו להתלחש-מה לעשות. מאור והרגיש רבינו שיש דבר שמעלימים ממנו, ביקש שיכניסו את השליח. לאחר שמסר בפניו את השאלה החמורה, התחיל ה'מראה יחזקאל' לומר לשון המחבר, והרמ"א הש"ך וט"ז והספרים הנוגעים אל השאלה, וסיים בדבריו, "אם כן הבשר כשר והכלים כשרים". ובתיבות אלו איסתלק מהאי עלמא, שיצאה נשמתו בטהרה. (בצילא דמהימנותא - צאנו, שלח תשס"ו עמ' ב)

מספר נכד רבינו הסופר הר"ר פישל פאנט: "בעיר אפטא גרה אשה אחת אשר בעלה נסע למרחקים והיא נשארה עגונה, ובבואה לפני הרה"ק מאפטא בעל 'אוהב ישראל' זי"ע, שהיה אז בערוב ימיו, אמר לה הרה"ק מאפטא שאינו יכול להתירה מכבלי עיגונה רק בהסכמת הרב מקארלסבורג (רבינו), ויהי כשמוע

האשה כי היא צריכה לנסוע למרחק כה רב הפילה תחנונה לפני הצדיק שימנע ממנה את הטירחה, אולם הרב בשלו כי בלתי הסכמת הרב מקארלסבורג אי אפשר לו להתירה. בלית ברירה עשתה את דרכה לקארלסבורג מצויידת עם מכתב מהרה"ק מאפטא, ובשומעה שהרב מקארלסבורג עדיין צעיר לימים הייתה בטוחה כי מיד כשיראה הרב את מכתבו של הרה"ק מאפטא בוודאי גם הוא יסכים תיכף להתירה. אולם תקותה נכזבה, כי רבינו כחכם המבין דבר מתוך דבר, השיבה: "הלא יכול היה הרה"ק מאפטא למנוע ממך את גודל הטירחה, כי הרי בודאי נמצאים בקירבת מקום לאפטא רבנים גאונים אשר הרה"ק מאפטא היה יכול לסמוך עליהם, והיות כי עם כל זאת שלחך הרה"ק מאפטא אליי, בוודאי איזה סיבה יש בדבר, ועל כן איני יכול להתירך".

ויהי בשמעה את דברי רבינו, פרצה בבכי כי כל טרחתה ועמלה הייתה לריק, והיא נשארה בבית רבינו, ומידי יום ביומו באה לפני רבינו ודמעתה על לחיה, אולם רבינו דחאה בלך ושוב מיום ליום. וכעבור מספר ימים אשר שהתה בבית רבינו בא סנדלר לבית רבינו לתקן את מנעליו, ותיכף בראותה את הסנדלר הכירה שהוא בעלה הנעלם, ומסרה סימנים, ולמחרת סידר לה רבינו גט פיטורין, והיא חזרה בשלום לביתה.

פעם אחת בעת שנסע רבינו ממקום למקום במדינות זיבנברגן להורות לעם דרכי ה' וחוקותיו, שמעו שחוזר כל הדרך על משניות בעל פה. ואמר הרה"צ שלמד בעצמו כל השישה סדרי משנה בעל פה! כי כאשר באים לעולם העליון אינם נותנים לנפטר אפילו שמות, וכשבאים שם אז מוכרחים רק לשמוע, וכמה רע מרגישים אז, לכן מוכרחים לחזור על כל השישה סדרי משנה;. (קובץ אליהו להרה"א שטערנבערג - אות של"ט)

בתקופתו טרנסילבניה שימשה כמקלט בעבור אנשים רבים מדינות אחרות שעגנו את נשיהם מסיבות שונות ועקבותיהם נעלמו. הרב שלח הוראה לכל הקהילות היהודיות שיודיעו על כל איש זר שמגיע לקהילה יהודית, ורשם אותם בפנקסו. הוא סיבב בין הקהילות שבהן היו אנשים כאלו וחקר אותם על שמותם ומולדתם ומה מעשיהם באזור זה, ושלח לרבני הקהילות שמהן באו להודיע היכן נמצאים בני קהילותיהם. כך הצליח להתיר כמאתיים עגונות.

שני אחים עשירים היו בגליל קרונושטאט, שהיו כבר מן המתקדמים לפי רוח העת החדשה. ונסעו יחד בעצה אחת, להלשין על רבינו לפני שרי הממשלה, כי רב המדינה מכביד על בני המדינה, חומרות יתירות אשר לא כדת. בהיותם בדרך מסעם, פתאום נבהלו נחפזו הסוסים והחלו לרוץ אורח, עד שנהפכה עליהם העגלה, ואחד מהם נשברה רגלו והובל לביתו. אולם אחיו השני, לא שת ליבו לדבר זה ונסע הלאה לדרכו, לבצע מזימתו הרעה. בבואו העירה, סר אל בית מלון גדול ללון שם, ובמלון נתאכסן אחד האצילים ובלילה נגב ממנו הון רב. בבוקר כשנודע לאציל מהגניבה, עשו חיפוש וחשדו לאותו היהודי, שהוא הגנב, ולקחו אותו לבית המשפט, ונתנו אותו בכלא, עד אשר יצא דבר המשפט, וישב שם זמן רב. וכאשר לא נמצאה ראייה מוכחת על אשמתו, שלחוהו לחופשי משם, והוא הגיש אחר כך משפטו על האציל, שחשד בכשרים והוציא על משפט זה כל הונו ורכושו, עד אשר יצא נקי מנכסיו, ואז בצר לו בא לפני רבינו, לבקש סליחה על עוונו ועוון אחיו, ונעתר לבקשתו ומחל לו, ולא עברו ימים מועטים ונתפש הגנב ויהי לנס. (משרתיו אש לוחט, להרי"א קאמהאלר, ח"א עמ' קצד)

הרב החסיד הצדיק שמעון פרידמן

יום ההילולא - כ' ניסן

בית הוריו ומשפחתו

מצד אמו זכה ר' שמעון להימנות על המשפחה הגדולה של צאצאי האדמו"ר הזקן, דרך בת האדמו"ר האמצעי - מרת מנוחה רחל, אשת הרב יעקב כולי סלונים, כאשר נכדו הרב זאב דוב סלונים הוא אביה של מרת דבורה פייגא שנישאה לר' מרדכי זיידל לודמיר - נינו של הגאון בעל ה'נתיבות'. בתם הגדולה היא מרת מרגלית רעכיל - אמו של ר' שמעון.

האדמו"ר מהוסיאטין מציל אביו מהבליץ בלונדון

סיפורים מופלאים נהג ר' שמעון לספר מבית הוריו הגדולים ותולדותיהם. לפני מלחמת העולם השנייה נסע אביו לאירופה ובעת ששהה בלונדון פרצה המלחמה שמנעה ממנו לצאת ולבוא מהעיר וניתקה את הקשר בינו לבין משפחתו בירושלים.

באחד מימי המלחמה נפוצה שמועה בירושלים שהגרמנים ימ"ש תקפו את לונדון ומשגרים לשם פצצות הנופלים על רחובותיה של לונדון ומחריבים את העיר. מששמעה זאת אמו נחרדה מאד ולא ידעה את נפשה מרוב חשש לגורל בעלה..

עד שבא אחיה הרה"ח ר' בערל לודמיר ע"ה שהלך עמה אל האדמו"ר רבי ישראל מהוסיאטין ונכנס אליו לספר לפניו את המתרחש, לשמע הדברים, פתח האדמו"ר את החלון והביט החוצה, לאחר מכן הסתובב אליהם והגיב בזה הלשון: "נישט עם מיינט מען". פירוש, כל ההפצצות של הגרמנים אינם שייכות לאביו.

מאז נחה דעתה של אמו בכח אמונת הצדיקים. ובתום המלחמה, כשחזר האב מלונדון בריא ושלם, ידע לספר הרבה נסים ונפלאות שראו עיניו, כיצד שמרה עליו יד ההשגחה העליונה שהגרמנים לא יכלו לו.

הרבי מורהו הדרך הנכונה בעבודת ה'

כשבגר, כל זה התעצם עשרת מונים ובשלב מסוים הגיעו הדברים לידי כך שמתוך רצון להתעלות בעבודת ה' ולהתרחק מהבלי העולם היה מרבה בתעניות וסיגופים, מצער עצמו ולא עולה על יצועו בלילות ועוד הנהגות כיוצא בזה.

זאת, עד אשר הדברים הובאו לפני הרבי מליובאוויטש שהורה לו כי לפי דרך החסידות יש לעבוד את ה' מתוך "סדר מסודר" ולחדול מהנהגה קיצונית שכזו. דברי הרבי נחרטו עמוק בנפשו וגם כעבור שנים רבות, מספרים מקורביו: כאשר מצא עצמו מתלהב התלהבות גדולה, מדברים שבקדושה, היה עוצר לפתע ואומר כמו לעצמו: "ה' לר' שמעון יש כח בתפילה..."

לתפילתו ולברכותיו של ר' שמעון הייתה פעולה מיוחדת. על כך מספר הגאון ר' אברהם שוטלאנד: "בחלומי לילה אחד, התגלה לפני הרבי. כשהתקרבת לפני הרבי, אמרתי לו שיש לי קשר עם ר' שמעון. הרבי הסתכל בי בעיניו החודרות, ואמר לי את המילים הללו: "הרי ידוע שיש לו כח בתפילה".

לאחר מכן כשפגשתי את ר' שמעון, וסיפרתי לו את דברי החלום, אמר לי בענווה, שהאדמו"ר בעל ה'פני-מנחם' מגור, אמר לו את מילים אלו ממש.

עומד לפני המלך

מספר ר' עזרא נאוי: כשהתחלתי להתפלל בבית כנסת חב"ד בשכונת נוה רבין באור יהודה, עמדתי בקרבת ר' שמעון וראיתי הרבה אור ואהבה הקורנים מפניו. כששמעתי תפילתו בהתרגשות עמוקה - קיבלתי פורפורציה להבין מהי תפילה בה עומדים לפני מלך. לא סתם מלך, אלא מלך מלכי המלכים הקב"ה. מחזה שהותיר עלי חותם עמוק והטביע משמעות מיוחדת על תפילותיי מאז...

הכל מהקב"ה

מספר בנו ר' מנחם מענדל שי': פעם קיבלתי כסף ממשיהו. כשאמרתי לאבי שקיבלתי כסף מפלוני אלמוני, אמר לי: "זה מהקב"ה. אל תגיד שזה מפלוני אלמוני. הוא רק היה השליח". בהזדמנות אחרת אמר לי: "עד כמה עלינו להודות לקב"ה על כל שקל שהוא נותן לנו, ובפרט כשיכולים לעזור עם זה ליהודי נוסף".

כן נהג לחזור על המבואר בתניא שכאשר אדם סובל עגמת נפש מחברו - אל לו לכעוס עליו, היות שזה מגיע מהקב"ה ואדם זה היה רק שליח לכך ולולא הוא היה שליח אחר...

רבי הורה לעבוד את ה' בסדר מסודר".

ר' שמעון לא צריך לעשות 'כלי' לפרנסה...

כאשר נכנסה אמו ל'יחידות' אל הרבי, אחרי חתונתו של ר' שמעון, שאלה את הרבי מה יהיה עם בנה ר' שמעון? כיצד יוכל לכלכל את ביתו ולפרנס את בני המשפחה? הרבי השיב לה שאין לה מה לדאוג, כי תהיה לו פרנסה.

האם הפצירה ושאלה שוב "הרי צריך לעשות 'כלי' לכך בדרך הטבע... אילו כלים הוא יעשה בשביל הפרנסה? השיב לה הרבי: ר' שמעון אינו זקוק לכך... הקב"ה כבר ידאג לו!

ואכן - בעזרת הקב"ה התפרנס ר' שמעון, כשה'צינור' דרכו עברה הברכה היה אחיו, יבדלחט"א הרה"ח מרדכי גיל שדאג לכל מחסורו, שיוכל לעסוק באין מפריע בתורה וגמילות חסדים. מידי חודש, שילם לו הדוד בדיוק כסכום המשכורת שקיבל אחיו, ר' עקיבא יוסף ששימש כסגן מנהל ומורה בבי"ס חב"ד בעיר גנים.

גומל חסדים בגופו

גם לאחר נישואיו, ואף כבעל משפחה ומטופל בילדים, לא דבק בו בר' שמעון דבר מענייני העולם הזה הגשמי והחומרי. תמיד התהלך כשעיניו מושפלות לארץ בענווה ובצניעות מופלגת, לבו בשמים וכל כולו מופשט לחלוטין מכל מילוי רצון אישי או תאוה גשמית כלשהי, צבירת רכוש או מעמד של כבוד וכל היוצא באלה, דברים שאצל אנשים מן השורה הם דברים רגילים ומעשים שבכל יום.

ועם כל זה, צרכים גשמיים, דוחק בפרנסה, בעיות בריאות וכדומה, הציקו לו והטרידו אותו מאוד כאשר היה מדובר בצרכים ובקשיים של הזולת. יומם ולילה, בקיץ ובחורף, בחול ובשבת, בגשם ובשרב, היה מתרוצץ רגלי ברחובות ובסמטאות ירושלים או כפר חב"ד וסביבותיו בכדי להקל על סבלם של אחרים.

מיד לאחר חתונתו עבר ר' שמעון להתגורר בשיכון חב"ד בירושלים. שנים אלו היו השנים הראשונות להקמתו של השיכון, ור' שמעון דאג ועזר רבות לביסוס המקום.

מיטיב לזולת

מספר בן-אחיו, הרה"ח דוד פרידמן שי' מכפר חב"ד: "מיעוט השינה היה אחד המאפיינים הקבועים שלו. בדרך כלל היה קם לפנות בוקר ומתפלל 'ותיקין' וכנראה עשה זאת גם בגלל דרכו להדר ולהחמיר בכל דבר הלכה שבה היה בקי מופלא וזהיר עד קצה האחרון וגם בגלל המרץ הבלתי נלאה להספיק לעשות עוד ועוד פעולות של טוב לשמים וטוב לבריות.

זו לא תהיה גוזמה לומר שכל חייו היה עסוק לטובת הזולת, הן בגשמיות והן ברוחניות. רגע הוא עוזר לילד לחצות את הכביש וסוחר סלים לאשה זקנה ורגע אחר כך הוא רץ אחרי יהודי עם זוג תפילין. שעה אחת הוא משוחח בטלפון עם חבר כנסת על שלימות הארץ וכעבור רגע הוא מעורר אברך להימנע מלדבר בעת התפילה ואת הכול הוא עושה בנועם, בחיוך ביישני וצנוע ועם לבביות לא מעושה, כבוד אמתי לכל אדם קטן כגדול ועם אהבת ישראל ללא גבול".

מבקש עליה לתורה ביומו האחרון...

מספר ר' יצחק טוינה: ר' שמעון היה מתפלל איתנו שחרית במניין 'ותיקין' ותמיד היה רוצה שיתנו את העלייה של 'כהן' לכהנים אחרים ולא לו, רק בערב שביעי של פסח, באופן יוצא דופן בא ר' שמעון לגבאי וביקש ממנו להעלותו ככהן. כמובן נתנו לו בשמחה את העלייה, אך התפלאנו כולנו מה יום מיומייים? כמה שעות לאחר מכן, כשנתבקש לשייבה של מעלה ונפטר – כבר לא נזקקנו להסברים...

לר' שמעון יש כח בתפילה...

לתפילתנו ולברכותיו של ר' שמעון הייתה פעולה מיוחדת. על כך מספר הגאון ר' אברהם שוטלאנד: "בחלומי לילה אחד, התגלה לפני הרבי. כשהתקרבותי לפני הרבי, אמרת לי שיש לי קשר עם ר' שמעון. הרבי הסתכל בי בעיניו החודרות, ואמר לי את המילים הללו: "הרי ידוע שיש לו כח בתפילה". לאחר מכן כשפגשתי את ר' שמעון, וסיפרתי לו את דברי החלום, אמר לי בענווה, שהאדמו"ר בעל ה'פני-מנחם' מגור, אמר לו את מילים אלו ממש.

חביבותו אצל אדמו"ר נשיא דורנו

בפי כל הסובבים אותו זכה ר' שמעון לכינוי "שמעון הצדיק". לא עלה בידינו לברר מתי והיכן הוחל להכנות בתואר זה, אבל לכל רואיו לא היה כל ספק כי התואר אכן הלם אותו. מכריו מהימים ההם ספרו כי כבר בצעירותו דבק בו תואר זה.

בקשר לכך סיפר פעם רבה המנוח של כפר חב"ד, הרב מרדכי שמואל אשכנזי ע"ה: באחד השנים כשנסע חמיו החסיד ר' עזריאל זעליג סלונים מירושלים לשהות במחיצת הרבי בחודש החגים. ב'יחידות' לה זכה לפני חזרתו לאה"ק, הציע הרב סלונים לפני הרבי מספר שאלות. ואחת מהם הייתה קשורה לבית הכנסת החדש שקם בשיכון חב"ד. חלק מן החסידים רצו לאחר את זמן התפילה, וחלקם רצו להשאיר את הזמן כסדרו. שאלת ר' זעליג הייתה, כיצד עליהם לנהוג? הרבי שמע על השאלה וביקש לברר: "ומה ידעתו של ר' שמעון הצדיק על כך?".

הרה"ח שלום דובער לבקובסקי מכפר חב"ד סיפר כי לפני ראש השנה, העביר הרבי למזכירות רשימת שמות למשלוח איחולי שנה טובה. בין השמות הבודדים שהופיעו באותה הרשימה מבני ארץ ישראל, רשם הרבי את השם 'שמעון הצדיק', ובסוגריים הוסיף 'פרידמן'.

[המשפחה מבקשת את עזרת הציבור במציאת צילום זה מכתב יד קודשו של הרבי, שפורסם באיזהו מקומן בשנים האחרונות].

הגרש"ז אויערבך - הוא צדיק אמיתי

מספר הרב גולדווסר מירושלים: פעם הייתי אצל הגאון ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל, ודברנו על ר' שמעון. אמר לי ר' שלמה זלמן: מה שקוראים לר' שמעון, "ר' שמעון הצדיק", זה לא סתם תואר, אלא הוא באמת צדיק אמיתי - "ער איז טאקע א אמת'ער צדיק!".

חשיבותו אצל הגרי"ש אלישיב זצ"ל

מספר הרב חיים שאולזון: לפני שנים רבות, כאשר שאל מישהו את הרב הגאון ר' יוסף שלום אלישיב זצ"ל אודות חב"ד והרבי מליובאוויטש, השיב לו הרב, כי למרות שיש לו מה לומר ולשאול על חב"ד, הרי אם לרבי מליובאוויטש יש חסיד כזה כמו ר' שמעון הצדיק, הוא אינו פוצה פיו כנגדו...

תניא מהלך

ר' שמעון הגיע פעם לשיבת טשיבין בירושלים. הראש ישיבה שם היה הגאון ר' ברוך שמעון שניאורסון, מצאצאי אדמו"ר הזקן (שהיה מרבה לצטט מספר התניא). כשראה את ר' שמעון אמר: תסתכלו על ר' שמעון, זה תניא מהלך!

והביטו אחרי ר' שמעון עד בואו

מספר נכדו של ר' ברוך שמעון שניאורסון, ששמע מאביו בשם סבו זצ"ל, שצריכים להביט בר' שמעון הולך ברחוב, כדי לדעת איך יהודי צריך ללכת ברחוב.

אין בדומה לו באהבת ישראל

מספר הגאון ר' בנימין אלישיב, בנו של הגאון הרב יוסף שלום אלישיב זצ"ל: גם בזמן שאבי היה חלש וכבר לא קיבל אנשים, את ר' שמעון תמיד היה מקבל בשמחה, כל זאת על אף גילו המופלג וחלישותו. והוסיף הגאון ר' בנימין: את האהבת ישראל של ר' שמעון אי אפשר לתאר. לא זכור לי אדם בדומה לו!

מהרהר בתשובה אמיתית כהכנה לעדות קידושין

סיפר הרה"ח ר' אברהם מייזליש ע"ה מכפר חב"ד: זכיתי להעיד יחד עם ר' שמעון כעד בקידושין. ואמר לי ר' שמעון: "היות שהעדות היחידה מדאורייתא בימינו, זו עדות קידושין, הבה ונהרהר בתשובה אמיתית, על-מנת שתהיה עדות מובחרת".

סיפור דומה סיפר הרה"ח ר' שלום-בער הרצל: ר' שמעון התבקש להיות עד לחופה אצל אחי, בחופתו שנערכה בכפר חב"ד. כשחיפשוהו לפני החופה, מצאנוהו עומד בבית הכנסת 'בית-מנחם' שקוע במחשבות, לאחר מכן פנה ר' שמעון לעד הנוסף שהיה שם ואמר לו שכדאי להרהר בתשובה בהזדמנות זו, כהכנה לעדות קידושין.

מהרהר בתשובה בעת הקידוש

ידוע שבזמן הקידוש בליל-שבת אנו מעידים על כך שהקב"ה ברא את העולם. ר' שמעון לפני הקידוש היה אומר: "עד צריך להיות כשר, אז הבה ונהרהר בתשובה אמיתית".

התקשרות איתנה לרבי

החל מהתקופה הראשונה לנשיאותו של הרבי, כאשר ענייני חב"ד בירושלים החלו להתבסס ולהתרחב אט אט. חיזק והגביר ר' שמעון את עיסוקו בתורת החסידות והליכתו בדרכי החסידות, והתקשר לרבי בכל ליבו ונפשו.

בענין התקשרותו לרבי מוסיף ומספר בנו ר' מנחם מענדל שי', כי בהיותו ילד, היה ר' שמעון חוזר באזניו שוב ושוב "דו טראגסט" דעם רבינ'ס נאמען" [=אתה נקרא בשמו של הרבי], ועורר אותו כי עליו לשאת באחריות זו ולייצג את שמו של הרבי בכבוד ובהתנהגות נאותה בהתאם.

לא יוצא מארץ הקודש

עוד בהיותו בחור, כשנכנסה אמו ל'יחידות' אל הרבי ואמרה כי היא רוצה מאד שבנה ר' שמעון יסע אל הרבי, שלל הרבי את הרעיון ואמר שר' שמעון לא יעזוב את הארץ, אך הורה כי אחיו ר' עקיבא יוסף יבוא לתשרי לחצרות קודשנו.

האם אמרה כי דווקא ר' עקיבא יוסף כבר נשוי ומטופל בילדים ואף משמש כמלמד ב'חדר' ואילו ר' שמעון לעומתו עדיין לא נישא, ולכאורה עדיף שהוא יסע, אך הרבי חזר על הוראתו זו. ואף חזר והזהיר, כי קודם שיסע ר' שמעון יכתוב וישאל אותו. ואכן כך הווה - ר' שמעון נשאר בארץ הקודש ואחיו נסע אל הרבי.

בהזדמנות אחרת שאל ר' שמעון עצמו את הרבי, האם לצאת מארץ הקודש ולנסוע אל הרבי. ככל הנראה, במכתבו העלה גם את החשש של איסור היציאה מארץ ישראל, שוב ענה הרבי, כי אל לו לצאת מארץ הקודש. וכך נהג בפועל עד יומו האחרון.

עם זאת, חסידים רבים שכן זכו להיות נוכחים בהתוועדויות רבות של הרבי ואף להיכנס ל'יחידות', ייחלו לעצמם שידבק בהם ולו משהו מה'קאך' וה'ברען' של ר' שמעון, וסחו על אודות היותו מקושר לרבי ועוסק בענייניו, ובשליחותו הקדושה כל ימיו.

אין חוצה לארץ כדאי לך

הרבי אמר לאמא של ר' שמעון ב'יחידות', כשביקשה שבנה יגיע לרבי. האם אמרה לרבי, שעז חפצה שר' שמעון יבוא לרבי ואין לה שום מגבלה ממונית לזה. אמר לה הרבי "מה שאיני רוצה שיבואו, הוא לא מסיבה כספית, אלא יש לי טעם כמוס עמדי".

כדאי הוא ר' שמעון לסמוך עליו...

מספר ר' יחזקאל שרגא שניאורסון: סבי ר' ברוך שמעון שניאורסון ע"ה היה מקפיד מאוד בתרומות ומעשרות, ואפילו כשהיה קונה מחנות בד"ץ העדה החרדית היה מפריש לעצמו ללא ברכה. כשנודע לו שר' שמעון מפריש את המעשרות בחנות זו שבה קונה אמר 'אחרי ר' שמעון אין מה לתקן' ומאז כשקנה באותה חנות לא היה מפריש תרומות ומעשרות.

חייב לברך על הרעה מעין הטובה

סיפר ר' נוחם רבינוביץ' ע"ה: בשנת תשכ"ו הייתי בביקור חולים בירושלים לבקר אצל אביו של ר' שמעון, ובדיוק באותו זמן הוא נפטר. לאחר זמן קצר ר' שמעון הגיע לבית הרפואה, ועדיין לא ידע

שנפטר אביו, סיפרתי לו אודות פטירת אביו. מצד אחד קיבל זעזוע ונכנס להלם, ומצד שני כאיש שמוחו שולט על ליבו כמבואר בתניא [פרק יז] שצדיקים ליבם ברשותם, חזר לעצמו כלשון הפסוק "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט" כו' וברך 'ברוך דיין האמת' בכוונה פנימית. ואז השתוממתי למראה עיני איך ר' שמעון הכיל את שתי הקצוות בצורה נפלאה.

פטירתו

ערב חג שביעי של פסח ה'תשע"ב, בבית בנו, הרה"ח מנחם מענדל שי' הכהן פרידמן, שליח הרבי לאור יהודה. ההכנות לחג בעיצומן. לרגל החג וכחיוזק הפעילות בארגון "סעודת משיח" ברחבי העיר התארחו כאן לימי החג והשבת הסמוכה יותר ממנין 'תמימים' והתכונה רבה.

ר' שמעון כדרכו, למרות שגילו מתקרב לגבורות, לא נח לרגע ועומד על כך שיאפשרו לו לסייע במטבח גם במלאכות פשוטות. ברגע מסוים הוא מפתיע את בני הבית והאורחים, מבקש להפסיק לרגע את ההכנות, לכבות את מערביל המזון ולהקשיב לו. ר' שמעון נוטל לידו את ספר "היום יום...", פותח בתאריך ח' מנחם אב ומקריא באוזני הנוכחים את הפתגם שהרבי שיבץ לאותו יום:

"מפתגמי אאזמו"ר [אדמו"ר מהר"ש]: מה התועלת בפעולה של חסידות ויראת שמים כאשר חסר העיקר, אהבת ישראל, ונוסף על כך גרימת צער לזולת".

כשסיים לקרוא הוסיף ואמר: הרבי קבע את הפתגם ביום ח' אב, שהוא ערב תשעה באב, ומכאן יש ללמוד שאהבת ישראל היא בבחינת 'הקדמת רפואה' למכת החורבן. וכאז כן עתה אהבת ישראל היא הדרך לזירוז הגאולה השלימה.

כ"א ניסן

הגה"ק כ"ק הגה"צ רבי שלמה אליעזר ויזל צוק"ל מטערנעווא

יום ההילולא - כ"א ניסן, שביעי של פסח

הגה"ק מטערנעווא היה בנו של החסיד הנשגב רבי יחזקאל אברהם הלוי ויזל צ"ל מטערנעווא, שהיה צאצא בן אחר בן להגה"ק בעל ה'טורי זהב' זי"ע, ואשר נודע כעובד ד' במסירות נפש בדרגות נשגבות. יצוין שהיום כ"ג ניסן, חל יום היא"צ של הרה"צ רבי יחזקאל אברהם, הטמון בבית החיים שבעיר ויז'ניצא.

בדור שלפני השואה נודע הגה"ק מטערנעווא כאיש קדוש, צדיק תמים ועובד ד' במסירות נפש. הוא התפרסם בתפילותיו שהיו בהתלהבות שלמעלה מן הטבע, בפרט בכל פעם שקיבל עליו עול מלכות שמים כלתה נפשו מרוב דביקות. סובביו ראו בחוש שהוא שרוי בעולמות נשגבים. בתפילתו בקול שאגת ארי השפיע על זולתו, ורבים קבלו אז הרהורי תשובה. גם גדולי ישראל ראו זכות לעצמם להתפלל במחיצתו. היה ידוע כרודף צדקה וחסד, את כספו חילק תמיד לעניים ונצרכים. רבים נושעו מברכותיו, וזקני דורנו עדיין זוכרים את היותו צדיק גוזר והקב"ה מקיים, בברכותיו אשר שלא שבו ריקם. היה מקושר אל צדיקי בית ויז'ניץ צוק"ל שהפליאו את גדלותו. הרה"ק ה'אהבת ישראל' והרה"ק ר' יששכר דוב מבעלזא זי"ע הפליגו במידת היראת שמים שלו. הוא נלב"ע לאחר מחלה בשביעי של פסח תש"ד, ונטמן בבית העלמין שבעיר סאטמר. היה זה שבועות אחדים בטרם גורשו יהודי האיזור אל הגטאות

בשואה הנוראה. ההרגשה היתה אז כי מפני הרעה נאסף הצדיק. לפני יותר מיובל שנים הועלה ארונו לאר"י בעידודו של מרן ה'אמרי חיים' זי"ע, והוא נטמן בבית החיים פוניבו' בכ"ב, חלקת ויז'ניץ.

הגאון הרב חיים שאול גריינימן זצ"ל

יום ההילולא - כ"א ניסן

נולד בוויילנה בשנת ה'תרפ"ו (1926). עוד בצעירותו נודע בשקדנותו. בשנת ה'תרצ"ה (1935) עלה עם בני משפחתו לארץ ישראל והתיישב בבני ברק. בתחילה למד בישיבת תפארת ציון ולאחר מכן בישיבת לומז'ה בפתח תקווה ובישיבת חברון. לאחר נישואיו התגורר בשכונת כרם בירושלים כשמונה שנים ולמד בישיבת מיר. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תשט"ו (1954), עבר להתגורר בבני ברק, שם נותרה אמו האלמנה.

נודע בכישרונותיו הברוכים ונחשב לבקיא בכל חלקי התורה ובידיעת ש"ס ופוסקים. מומחה גדול לענייני רפואה ורבים פנו אליו בנושאים אלו. מיוזמי ומראשי ארגון הקירוב "ערכים" וכן ממקימי סמינר "אור החיים" בבני ברק לבנות מעדות המזרח. שימש כפוסק הלכה ליטאי ונחשב לאחד מממשיכי דרכו של החזון אי"ש. נפטר בשביעי של פסח מדום לב, כ"א ניסן ה'תשע"ה (2015). חי כ-89 שנים. בהלוויתו השתתפו עשרות אלפים. ציונו בבית-העלמין זכרון מאיר בבני-ברק בחלקת שומרי שבת.

אביו: ר' שמואל. **אמו:** מרת צביה (בת ר' שמריהו יוסף קרליץ, רבה של קוסובה, ואחותו של החזון אי"ש - ר' אברהם ישעיהו קרליץ). **אשתו:** מרת חנה דבורה (נישא בשנת ה'תש"ז-1947. בת ר' ישראל שלום לוריא רוטמן מבחירי ישיבת קלם שכהן כמרבץ תורה ומשגיח בישיבת תורת חיים וכמורה צדק בעדה החרדית). **מרבתי:** דודו, ר' יצחק קרליץ מקוסובה, ר' אברהם ישעיהו קרליץ (החזון אי"ש), ר' מיכל יהודה לפקוביץ.

מתלמידיו: ר' יהודה בויער, ר' אברהם גניחובסקי, ר' יחזקאל ברטלר, ר' יעקב יצחק פרידמן (ראש ישיבת תפרח), ר' שלום מאיר יונגרמן (ראש ישיבת זכרון מיכאל בזכרון יעקב). **ילדיו:** שנים-עשר בנים וארבע בנות. מביניהם: ר' אברהם ישעיהו (בנו השביעי, נחשב לממשיך דרך אביו), ר' שמואל (חתן הגר"מ מן), ר' יצחק דוד (מחבר הספר "השג יד"), ר' יהושע, ר' יוסף (ראש "כולל וילנה" וחברותא של ה"סטייפלר"), ר' יעקב (ר"מ ישיבת זכרון מיכאל ב"ב), ר' אליהו (ר"מ ישיבת זכרון מיכאל ב"ב). **בנותיו:** מרת לאה (נשואה לר' יוסף חיים בן-דב - מראשי ישיבת "זיכרון מיכאל" בזכרון יעקב), מרת רחל (נשואה לר' ישראל מנחם הירשפלד - מראשי ישיבת "זיכרון מיכאל"), בת נוספת (נשואה לר' שמואל חברוני - מח"ס הליכות מרדכי).

מספריו: • **חידושים וביאורים** - חידושים וסוגיות על כל מסכתות התלמוד והמשניות בשיטת הלימוד של החזון אי"ש (סדרת ספרים) • **כלילא דוורדא** - על הלכות בית הבחירה לרמב"ם (ספרו הראשון שכתב בהיותו כבן 21 שנים)

סיפר הרב שניידר: "בעיצומו של יום טוב אחרון של פסח, הסתלק הגאון רבי חיים שאול גריינמן זצ"ל. וזה לו שש שנים ביסורים גדולים ונוראים אחרי שנפל ונחבט בכתפו, והגיב על זה רבינו בדמעות: 'מי במים, ומי באש...'. כלומר, כל אחד נגזר במה יתיישר. הרב שניידר מספר, כי הגאון ר' חיים ישראל שפירא, ראש ישיבת 'שערי תורה' בבני ברק, סיפר לגאון ר' אהרן יהודה לייב שטיינמן, כי בזמן שישב שבעה על אביו, הגאון ר' יהודה זצ"ל, הגיע הרב שטיינמן לנחמם, והפליג בגדלות היסורין. וישב שם גם רבינו והיה לפלא אצלו שתלמיד חכם מופלג כר' יודיל שפירא, שעמל כל ימיו בתורה, יהא צריך יסורין והתנוכה בעניין, האם ניתן להגיע לעולם שכולו טוב גם ללא ייסורים אם בעולם הזה עסק בתורה הקדושה.

"בימים אחר כך נגלה אליו רבי יוד'ל זצ"ל בחלום, ואמר לו: 'בלי היסורים לא הייתי יכול לעבור את הדינים הקשים למעלה'. וסיפרו בניו, שאמר שמתפלל שיהיו לו יסורים, ומיד לאחר מכן, התחילו ייסוריו הנוראים, שש שנים. והגיב על זה רבינו: "חושבים שעם ריקוד זוכים לעולם הבא". ממשיך ומספר ר' שניידר: "בשעתו סיפר רבינו, שבערוב ימיו של ה'חפץ חיים' בא בנו ר' לייב לבקרו וראה אותו סובל כאבים ברגלו, והצטער מכך. אמר ה'חפץ חיים': 'דע לך, שבלי יסורין אי אפשר לזכות, ואני שכל ימי ראיתי רק טוב, במה אזכה, לכן יש לשמוח בייסורין אלו'.

שקידתו העצומה יומם ולילה, והיקף ידיעותיו לעומק ולרוחב בכל מקצועות התורה של הגאון רבי חיים שאול גריינימן זצ"ל היו לשם דבר. אך תופעה אחת מעניינת נותרה חידה עלומה במשך שנים: לאן נעלם רבי חיים מידי שבוע בשבוע, ביום שישי, לזמן של כשעתיים? על מקומות לימודו השונים, הרחק מטרדות הציבור, כבר הכל ידעו. אך את סוד העלמותו של הגאון הנודע, בשעות הקרובות לכניסת שבת מלכתא, לא הצליח איש לפענח. עד שהגיע אותו יהודי בבחילות לביתו של רבי חיים בשעות ההן של יום השישי. הוא היה צריך באופן דחוף להיוועץ על עניין חשוב... הרבנית הסבירה לו בנחת, כי בשעות אלו אי אפשר להשיגו. יצא הלה מאוכזב, אך לאחר זמן-קט חזר, כשהוא בלחץ גדול: "העניין אינו סובל דיחוי" - זעק - "זהו ממש פיקוח נפש!" וכשחזר והפציר, שוב לא יכלה הרבנית לעמוד מנגד.

"אם זה עניין של פיקוח נפש - אז אין ברירה", ונתנה לו כתובת של אחת הדירות ברחוב ר' עקיבא, שם אמור להימצא רבינו. אץ-רץ מיודעינו לבית שברחוב ר' עקיבא. נקש בדלת והצדיק פתח... ושניהם גם יחד, זה שמבפנים וזה שמבחוץ, הוכו בתדהמה: רבי חיים כולו פליאה, מהיכן ידע הלה לבוא לכאן? ואילו האורח נדהם והתקשה להאמין למראה עיניו: הוא רואה את רבי חיים ב'בגדי עבודה'. שרווליו מופשלים. עטור זיעה. עומד בתוך מה שנראה שלולית של מים, ובידו מקל וסמרטוט ריצפה... אי אפשר לטעות, הוא כעת באמצע הספונגיה...

האורח הבלתי-צפוי, נבוך, התנצל והסביר, שהרבנית גילתה לו את המקום עקב שאלה דחופה של פיקוח נפש. לאחר שקיבל תשובה לשאלתו, זעק הלה על כבוד התורה. רבינו הרגיע אותו ואמר: "דע לך שכל יהודי חייב לעשות גמילות חסדים בגופו ממש! בחוץ לא מאפשרים לי. זו ההזדמנות שלי. גר כאן יהודי בודד וגלמוד, שהתאונן בפני עד כמה קשה לו לנקות את הבית ולהכין את כל צורכי השבת. נטלתי על עצמי את המלאכה לנקות. להכין מה שצריך. לפרוס מפות וכו'. כשסיים רבינו, לא שכח להזהירו בכל לשון של אזהרה לבל יגלה את שראו עיניו! וכך נמשכה הנהגה זו של רבי חיים תקופה ארוכה. כיום, לאחר פטירתו, הבין הלה, שכעת מותר כבר לגלות.

בתקופה האחרונה לחייו של רבינו, הייתה בבית שאלה של פיקוח נפש, והוא הוצרך להתקשר לרופא בכיר שהכירו, שיבוא מיד לביתו, והיה זה באמצע הלילה. הוא ביקש מנכדו שהיה לצידו, שיביא לו את ספר הטלפונים לראות במדויק את המספר... הנכד שאל אותו: "הרי סבא מתקשר אליו בתדירות כה גבוהה וזוכר את המספר בעל פה ומדוע צריך את הספר?!". השיב רבינו בפליאה: "עם הזיכרון שלי אני אכן רשאי להשתמש ביום, אך באישון לילה, אם אני טועה בספרה אחת אני עלול להעיר משפחה שלמה, שם צריך אחריות לבדוק שהמספר מדויק בתכלית כדי שלא אכשל חלילה בגזל שינה".

סיפר הגאון רבי אריה שכטר זצ"ל: כשהייתי פעם בביתו של רבינו. היה זה ביום שישי בצהריים, הגיעה ידיעה על אישה שחייבת לעשות ניתוח בפתאומיות באחד מבתי החולים במרכז הארץ. פנה אלי רבי חיים

ואמר לי: "ביום שישי אחה"צ הרופאים המומחים כבר לא נמצאים ונשארים רק הסטוז'רים, והם יכולים להזיק לה וזה פיקוח נפש". "על כן אבקש ממך שתיקח שישה אברכים ותיסע עימם לבית החולים ותראו נוכחות חזקה ודאגה קפדנית בקשר לאישה זו כדי שתטופל כראוי שידעו שם שזה 'ממון' שיש לו תובעים' ובכך נוכל להציל את האישה הזו".

"אני גרתי לא רחוק מביתנו של רבי חיים", מספר רבי אריה, "אמרתי לרבי חיים: ארוץ מיד הביתה לרגע אחד ללבוש נעלים כי אני עם נעלי בית, ומיד אקרא לאברכים לבוא עימי"... תמה רבי חיים: "מה?! אישה נמצאת בפיקוח נפש ואתה הולך ללבוש נעלים?! תלך עם נעלי בית ותיקח מיד את האברכים. לא הולכים עכשיו ללבוש נעלים כשמישהו בפיקוח נפש"... (מתוך מילי דהספידא)

רבינו סיפר על עצמו: כאברך צעיר היה גר בירושלים. בדרך כלל לאברך צעיר יש טרדות ועסקי משפחה, ובאמצע הלימוד לפעמים צריך להפסיק, ממילא בכל פעם שיש איזו טירדה צריך לעיין ולהחליט האם להפסיק באמצע הלימוד... רבינו מצא לכך עיצה. הוא למד תקופה ארוכה בבית כנסת. קיבל רשות מהגבאי להיות כל היום בבית הכנסת, כדי שיוכל ללמוד שם בשקט.

כיוון שהיו חסרים לגבאי מפתחות, הוא קיבל מפתח רק לעזרת נשים והמפתח של בית הכנסת עצמו נשאר אצל הגבאי. סיפר רבי חיים: "הייתי פותח את הדלת של עזרת הנשים. עזרת הנשים הייתה גבוהה, כעין קומה עליונה. הייתי מגיע עם הפנקס והספרים וקופץ מעזרת הנשים למטה ולומד בבית הכנסת. ולמה עשיתי זאת ולא נשארת ללמוד בעזרת הנשים? שאם יבואו לקרוא לי, או שיהיו טרדות לצאת, אז רק עניין כזה דחוף וחמור ששווה לטפס בשבילו על הקירות חזרה למעלה, רק זה יסגור לי את הגמרא, חוץ מזה, נשארים רק בגמרא!" (הספד חתנו הגאון ר' ישראל מנחם הירשפלד)

אלו שזכו להיכנס בזמן 'קבלת קהל' אל חדרו של הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל, שהיה מגדולי תלמידי מרן ה'חזון איש' זצ"ל, מי לשאלה, מי לעצה ומי לברכה, במחזה ששב על עצמו בתדירות די גבוהה. מעת לעת היה רבי חיים מפסיק ויוצא בעיצומו של קבלת הקהל.

באחת הפעמים התבטא רבינו בפני איש שיחו, כמגלה טפח מהמתחולל בלבו: "אנשים חושבים שאני מתפנה סתם כך לענייני האישיים, אך למעשה הסיבה האמתית בגללה אני מפסיק באמצע, היא משום שאין ליבי מסוגל לעמוד בכך. כל כך הרבה צרות ומועקות של אנשים וקשה לי לשמוע זאת... לפיכך אני פונה לחדרי, מזיל דמעות ורק לאחר מכן שב לציבור!..."

סיפר הגרי"א גריינימן שליט"א: בערב חג הסוכות היה אביו הגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל עסוק עם בדיקת הלולבים, ובמענה לשאלות שהגיעו אליו. והנה בתוך כל זה נכנס אדם והתאונן בפני רבי חיים כי אין לו מספיק סכך לסוכתו ושאל: "אולי כבוד הרב יודע היכן ניתן להשיג כעת סכך?"...

תיכף ומיד הורה רבי חיים לבניו לדלל מהסכך של סוכתם ככל האפשר ולהשאיר רק כשיעור הנצרך, ולאחר מכן לקחת את הסכך עד לביתו של אותו אדם ואף לסייע בידו לסכך את סוכתו... כמובן שעשו בניו ככל אשר ציווה אביהם. וסיפרו כי היה זה להם לימוד נוקב עד כמה צריך להתחסד עם הזולת בכל עת ובכל מצב. (אגן הסהר)

הסיפור המופלא הבא התרחש לפני יותר משישים שנה, בעת שהגאון רבי חיים גריינימן זצ"ל היה עסוק בלימוד סוגיות טריפות. כאשר היה שקוע בשולחן ערוך יו"ד סימן מ ב, אודות השאלה של נמצאו בעוף

שתי מרות, התקשה הגאון זצ"ל בציור מוחשי של מציאות זו על פי הכללים המובאים שם, של אופן דיבוקם או שפרכתן זו לזו.

התבטא אז בשיחתו עם אחיו הגר"מ שליט"א שחסרה לו מאד דוגמה מוחשית. (גם לומדי ההוראה בעת שעושים 'שימוש' אינם נתקלים במציאות מעניינת זו), היות והדבר נדיר ביותר ולא מוכר במציאות היומיומית. תוך כדי שהוא מתייגע כדרכו ומייחל בלבו להבין את תיאור המציאות המשונה הזו, והשתוקק לראות בעיניו דבר נדיר ובלתי מוכר זה, הקישה על דלתו אשה לא מוכרת מעיר אחרת, שאף פעם עד אז לא באה לשאול 'שאלות'. בידיה של האישה היה עוף ושאלתה בפיה: **לאחר שפתחת את העוף מצאה בפנים מרה כפולה ואינה יודעת כיצד עליה לנהוג בעוף זה...** הגר"ח זצ"ל התבטא בשעת מעשה, לנוכח גילוי מפעים כזה של השגחה פרטית: **"אפיקורס כבר אי אפשר להיות"**. (יתד נאמן בהר תשע"ה)

הגר"ש יפרח, ראש ישיבת 'שערי תשובה וחיים', סיפר שפגש את אחד מבניו של רבינו, שסיפר לו שבהיותו פעם בתפילת שחרית בבית הכנסת 'הליגמן', ניגש אליו לאחר התפילה יהודי שהגיע לגבורות, ושאל אותו האם הוא בנו של הגר"ח גריינימן. כשהשיב לו בחיוב, אמר לו הקשיש שהוא רוצה לספר לו מעשה הנוגע במקצת לאביו זצ"ל. וכך היה סיפור המעשה:

"שם המשפחה שלי הוא היינמן", אמר האישי, "ואבי המנוח ייסד תלמוד תורה בחיפה. בהגיעי לגיל בר-מצווה נסע אבא לבני ברק כדי להזמין את החזון אי"ש זצ"ל לסעודת המצווה שנערכה לכבודי. כדי לחזק את ידי אבי שהקים ת"ת בעיר חיפה, שתושביה היו רחוקים בזמנו משמירת מצוות, הסכים החזון"א להגיע לאירוע. בתקופה ההיא נחשבה נסיעה כזו לטרחה רבה, עד שאפילו נהגי מוניות סירבו לבצעה, למרות התשלום הגבוה שקיבלו על הנסיעה.

אבא ז"ל נערך להשיג נהג-מונית שייאות לבצע את הנסיעה ולהביא את החזון"א לחיפה. לאחר מאמצים איתר נהג בשם 'בריק' שהסכים לנסוע מחיפה לבני ברק הלך ושוב. אבל כיוון שהנהג הוא לא היה אדם דתי, התנה עמו אבי שלא יגיע במכנסים קצרים, וש יחבוש כיפה על ראשו. הוא אף הוסיף ואמר לו: "אם אין לך בגדים מתאימים, אני אקנה לך בגדים מכובדים וכיפה"..." הקשיש ממשיך לספר כי הנהג אכן הופיע לנסיעה בצורה מכובדת, וכשהגיע לבית החזון"א בבני ברק, היו שם, מלבד החזון"א, גם הגר"ח גריינימן שהצטרף עמו לנסיעה, וגם הגר"ז רוטברג זצ"ל (ראש ישיבת 'בית מאיר') שהצטרף אף הוא לנסוע לחיפה מסיבות אחרות.

הנהג עשה את מלאכתו נאמנה, והסיע את החזון"א ומלוויו מבני-ברק לחיפה וחזרה. אך ראה זה פלא, הוא לא הגיע אל אבי כדי לדרוש את תשלום שעליו סוכם. אבי התקשר אליו ושאל: "מדוע אינך בא לקבל את הכסף?". מר בריק השיב לו: "על נסיעה כזו אינני מוכן לקחת כסף". כשאבי שאל אותו למה הוא מתכוון, אמר הנהג: "די לי שזכיתי להסיע אדם גדול כזה, אינני מוכן לקחת תמורה על כך!".

אבא לא הירפה ממנו, סיפר הקשיש. ואמר לו שהוא מצדו מחויב לשלם החוב עד הפרוטה האחרונה. אבל הנהג התעקש וסירב לקבל. ברם, גם אבא התעקש. הנהג הרהר כמה דקות. ולבסוף אמר כך: "במשך כל הנסיעה שמעתי שהנוסעים הנכבדים מדברים אך ורק בדברי תורה, ולא העלו בשיחתם שום דבר מענייני העולם הזה. הבנתי מכך שהתורה היא דבר חשוב. ולכן אם ברצונך לשלם לי, תלמד איתי פעם בשבוע, מחצית השעה, והיה זה שכרי".

אבא הסכים לכך בשמחה רבה, הם קבעו ללמוד מדי שבוע כמובן ללא תשלום. הנהג נהנה מאוד מהלימוד. לאחר זמן ביקש מאבי שיוסיף לו עוד מחצית השעה. כמובן שאבא הסכים גם לכך. מר בריק החל להתקרב לתורה ולמצוות. עשה צעדים ראשונים בשמירת כשרות ושבת עד שנעשה בעל תשובה גמור! המשיך הקשיש ומעיד: יכול אני לספר שכל בניו ונכדיו של הנהג הוא יצאו בני תורה. יראים ושלמים, הנוהרים בקלה כבחמורה! וכל זה הגיע ממפגש חד-פעמי שהיה לו עם החזו"א והגר "ח גריינימן! (מנחת שלום)

אישה אחת שלא היתה בריאה בנפשה, היתה מציקה מאוד למשפחת רבינו. היא נהגה לשפוך מים מלוכלכים על הכביסה הנקיה שהיתה תלויה בחוץ. רבי חיים ביקש מבני ביתו להוריד מהר ככל האפשר את הכביסה שהתלכלכה, כדי שהאמא, הרבנית, לא תראה ולא תהיה לה סיבה לכעס ותרעומת על אותה אשה. היו פעמים שראתה זאת והתלוננה, אמר לה רבי חיים: "תחשבי שירד גשם". שאלה הרבנית: "וכי כך זה נראה אחרי גשם, הרי זה מלוכלך?". אמר לה: "תחשבי שהיו רוחות וחול עם גשם ומזה התלכלכה הכביסה". כשראה רבי חיים שהדברים לא הניחו את דעתה, ועדיין יש לה תרעומת, אמר לה: "תחשבי על כל לכלוך וכתם שיש בבגדים, שהם זהב ויהלומים... כי אדם שעוצר בעצמו ושותק ואינו מגיב למרות שפגעו בו, ערכו לא יסולא בפז. (מתוך 'מילי דהספידא')

כשהיו באים לשאול את רבינו אם 'לזרוק' בחור היה משיב: "אם הייתם שואלים אותי על בחור אם הוא חייב סקילה או לא - לא הייתי יכול לפסוק, משום שצריך בית דין של עשרים ושלושה כדי לדון בדיני נפשות. השאלה אם לזרוק בחור מהשיבה חמורה יותר, משום שצעד כזה פרושו לאבד אותו ואת כל הדורות הבאים אחריו לנצח נצחים! איך אוכל לקחת זאת על עצמי? לשם כך יש צרך בבית דין של שבעים ואחד שבביל לדון בזה עלי להרגיש שהבחור שעליו מדברים הוא כמו בן שלי... כל עוד שאינני מרגיש כך - לא אוכל לפסוק בשאלה זו".

פעם אחרת אמר רבינו משפט חזק מאוד: "באים אלי עם שלושה סוגי שאלות: קלות, בינוניות וחמורות. הקלות - בהלכות שבת, דאורייתא, סקילה. הבינוניות - בענייני רפואה, לעשות ניתוח במח או לא. השאלות החמורות - האם לזרוק בחור מהשיבה". (ר' אליהו דיסקין)

בימי השבעה באה אשה זקנה מהצפון עמדה בפתח וסיפרה: לפני שנים רבות התאלמנה ונשארה עם ילדים קטנים ועניות. כשהגיע חג הסוכות שאלה: "איך אקנה ארבעת מינים?" הבת שלמדה בבית ספר חרדי הציעה שהיא תדאג לכך. היא הלכה כל יום אחרי הלימודים לעשות בייביסיטר והרוויחה סכום כסף. שלחנה את הילד, שלמד בבני ברק, שהיה בגיל בר מצוה לקנות את ארבעת מינים. הלך הילד לסוחר אחד ונתן לו הכסף. הסוחר אמר לו: "הכסף הזה לא מספיק". הילד אמר לו: "אין לנו יותר". אמר לו הסוחר: "מצטער".

הילד הסתובב בוכה. מישהו ראה אותו ושאל מה קרה והילד סיפר. האישה הציעה: "תמשיך ללכת ישר לרחוב ירושלים. שם יש את הרב גריינימן, יש לו לולבים וארבעת המינים. תספר לו. אולי הוא יוכל לעשות לך הנחה". הילד הגיע לרבינו. רבינו שאל היכן הילד לומד והוא ענה. ואז שאל למבוקשו. הילד השיב: "אני רוצה לקנות את ארבעת המינים". הרב שאל: "אבא שלך לא קונה לך?". הילד התחיל לבכות ואמר: "אבא שלי בגן עדן". רבינו אמר בחכמתו: "אני סוחר לולבים, אבל ממי שהוא לומד תורה אני לא לוקח כסף. רק ממי שעובד אני לוקח כסף. מי שלומד תורה הוא צריך לקבל ארבע מינים בלי כסף! ילד שלומד תורה כל העולם עומד עליו!".

באותו הרגע כך הילד קיבל חשיבות עצומה. הוא ממש לא מסכן, יתום ועני. לא מרחמים עליו ונותנים לו בשל מצבו. הוא בן תורה שמגיע לו לקבל! רבינו נתן לו ארבעת מינים יפים. אך זה לא נגמר בזה... הילד חזר הביתה בהרגשה מרוממת. רבינו המשיך לדאוג לו. אחרי סוכות הוא כבר למד בשיבת 'תפארת ציון', התמיד והתעלה, ונעשה בן תורה אמיתי. האשה סיימה את דבריה: "היום ברוך ה' כל הנכדים שלי הם בני תורה ולומדים בשיבות. הכל בזכות ארבעת המינים הללו!". (מעובד מתוך 'מילי דהספידא')

כ"ו ניסן

הושע בן נון הנביא

יום ההילולא - כ"ו ניסן

הַהוֹשֵׁעַ בֶּן נוֹן הָיָה תַלְמִידוֹ הַקְּרוֹב וּמְמַשְׁכּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁהֵנִיחַ אֶת עַם יִשְׂרָאֵל בְּכִיבוֹשׁ הָאָרֶץ הַמּוֹבְטַחַת וּבִתְקוּפַת הַהֵתִיּוּבוֹת בָּהּ. דְּמוּתוֹ מוֹפִיעַ בְּמִקְרָא וּתְקוּפַת הַנְּהַגְתּוֹ מֵתוֹעֵדֶת בְּסֵפֶר יְהוֹשֻׁעַ, הַסֵּפֶר הָרִאשׁוֹן מִבֵּין סִפְרֵי הַנְּבִיאִים שֶׁבִּתְנ"ךְ. לְאַחַר פְּטִירַת מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מִיֵּלֵא אֶת מְקוֹמוֹ בַּהֲנַחַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁךְ 28 שָׁנָה עַד פְּטִירְתּוֹ.

יהושע נולד בשנת ב'שצ"ב (1,368 לפנה"ס), בשם הושע, לאביו נון, בנו של אֵלִישָׁמֶע בֶּן עֲמִיהוּד נְשִׂיא שֶׁבֶט אֶפְרַיִם. הוא היה תלמידו הקרוב ומשרתו הנאמן של משה רבינו. את דבקו יוצאת הדופן רבו ממיינצי התורה במילים "וּמִשְׁרָתוֹ (של משה) הַהוֹשֵׁעַ בֶּן נוֹן, נֶעַר; לֹא יָמִישׁ מִתּוֹךְ הָאֶהָל"4. גם כאשר משה רבינו עלה למרומי הר סיני לקבל מה' את לוחות הברית וללמוד את דיני התורה, הקים לו יהושע אוהל למרגלות ההר והתגורר בו לבדו במשך 40 יום רצופים בציפייה והמתנה לשובו. במקרה אחר, כאשר הנביאים אֶלְדָּד וּמִיָּדָד הֵתְנַבְּאוּ שִׁיהוֹשֻׁעַ יִרְשׁ אֶת כֹּס הַהֲנַחָה מִמֹּשֶׁה וְיִהְיֶה זֶה שִׁנְהִיג אֶת הָעָם בְּכַנְסָה לְאַרְץ, הַתְּקוּמָה יְהוֹשֻׁעַ נִגַּד הַפְּגִיעָה בְּכַבּוּדוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ וּבִיקֵשׁ לְהַעֲנִישׁ אוֹתָם עַל כֵּךְ. יְהוֹשֻׁעַ נוֹשֵׂא תְּפִלָּה מְכִרֵעַ בְּשִׁימּוֹר הַמְּסוּרֶת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁבַעֲלָ פֶה בְּתוֹר הַחֹלִייעַ הַמְּקַשֶּׁרֶת בֵּין מֹשֶׁה רַבֵּינוּ לְחַכְמֵי יִשְׂרָאֵל: "מֹשֶׁה קִיבַל תּוֹרָה מִסִּינַי וּמִסֵּרָה לְיְהוֹשֻׁעַ, וְיְהוֹשֻׁעַ (מִסֵּר אֶת דְּבַר הַתּוֹרָה) לְזִקְנִים"; ה"זִקְנִים" הֵם חַכְמֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁל אוֹתוֹ דוֹר שֶׁהֶעֱבִירוּ אֶת הַמְּסוּרֶת הַלְּאָה, לְדוֹרוֹת הַבָּאִים. אֶת דְּמוּתוֹ שֶׁל יְהוֹשֻׁעַ אֲנוּ פּוֹגְשִׁים בְּסֵפֶר שְׁמוֹת, מִיד לְאַחַר סִפּוֹר יְצִיאַת מִצְרַיִם, אֲזִי מֹשֶׁה מְצוּוֶה עָלָיו לְגַיֵּס לוחֲמִים וּלְצִאֵת לְהִלָּחֵם בְּעַמְלֵק שֶׁהֶעִז לְתַקּוֹף אֶת עַם יִשְׂרָאֵל וּמְצַלִּיחַ בְּמִשְׁמַתּוֹ לְהַבִּיס אֶת עַמְלֵק בְּזִכּוֹת תְּפִלּוֹתָיו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ. בְּאוֹתָהּ הַזְּמַנּוֹת נִרְמַז לּוֹ שֶׁבַעֲתִיד הוּא יִהְיֶה זֶה שִׁיּוּבִיל אֶת הָעָם אֶל הָאָרֶץ הַמּוֹבְטַחַת וְיִצְטַרֵךְ לְהַשְׁלִים אֶת הַמְּשִׁימָה שֶׁל הַשְּׂמֵדָה הָעָם הָעַמְלֵקִי עוֹבֵדֶת הַיּוֹתוֹ תַלְמִידוֹ הַגְּדוֹל שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ מִשְׁתַּקְפֶּת גַּם בְּכִינוּי "בֶּן נוֹן" שֶׁהוּצַמַּד לּוֹ (בְּמִקּוֹם "בֶּן נוֹן"): הַהֲגִיעָה "בֶּן נוֹן" מִשְׁמִיעָה אֶת הַמִּילָה "בִּינוֹן" שֶׁמִּשְׁמַעוֹתָהּ תְּבוֹנָה, כְּלוֹמֵר שֶׁהוּא גְדוֹל תַלְמִידוֹ שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּינוּ. בְּהַמְשָׁךְ נִבְחַר יְהוֹשֻׁעַ לְהִיּוֹת נְצִיגוֹ שֶׁל שֶׁבֶט אֶפְרַיִם מִבֵּין שְׁנַיִם-עֶשֶׂר הַמְּרַגְלִים (נְצִיגֵי כָל הַשְּׁבֵטִים) שֶׁנִּשְׁלַחוּ לְבַקֵּר בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל (אֲזִי: אֶרֶץ כְּנַעַן) לְקַרְאֵת כִּיבוֹשָׁה. לְפָנָי שִׁיּוֹשֵׁעַ לְמִשְׁמַת הַרִיגוֹל יַחַד עִם חֲבֵרָיו הָעֵנִיק לּוֹ מֹשֶׁה רַבֵּינוּ שֶׁם חֲדָשׁ וּמֵאֲזֵי וְאֵילֶךְ הוּא נִקְרָא יְהוֹשֻׁעַ בְּמִקּוֹם שְׁמוֹ הַמְּקוֹרִי, הוֹשֵׁעַ.

בסופו של דבר הפך מסע הריגול לאסון לאומי כשעשרה מתוך שנים-עשר המרגלים הוציאו את דיבת הארץ רעה והסיתו את העם להתנגד למלחמת כיבוש הארץ. רק שני מרגלים דיברו בשבח הארץ וניסו

לנטוע מחדש את התקווה בהצלחת הכיבוש על בסיס האמונה בכוחו של אלוקים. היו אלו יהושע בן נון וכלב בן יפונה, נציגו של שבט יהודה.

בשלב זה התברר מדוע משה החליף את שמו של יהושע בטרם היציאה למשימה: השם החדש שקיבל, "יהושע", משמעותו שהקדוש ברוך הוא ששמו מתחיל באות י' יושיע ויציל אותו מהגררות אחר מזימתם הרעה של רוב חבריו המרגלים. בעקבות סיפור המרגלים נגזר על עם ישראל לנדוד במדבר במשך 40 שנה שבמהלכם מתו כל בני אותו דור, ורק הצעירים, שבשעת מעשה היו בני פחות מ-20 שנה, נותרו בחיים והמשיכו במסע לעבר כיבוש ויישוב הארץ. מכל אנשי דור יוצאי מצרים רק שני המרגלים הצדיקים, יהושע בן נון וכלב בן יפונה, נותרו בחיים וזכו להיכנס בעצמם לארץ ישראל. לפני פטירתו משה מבקש מה' שיבחר באיש ראוי שימלא את מקומו לאחר מותו וינהיג את העם בסבלנות ואהבה, איש "אֲשֶׁר יֵצֵא לְפָנָיִם וְאֲשֶׁר יָבֵא לְפָנָיִם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יְבִיאֵם" כדי ש"לֹא תִהְיֶה עֵדוּת ה' בְּצֵאתְךָ אֶשֶׁר אֵין לָהֶם רַעוּה". ה' מקבל את בקשתו של משה ומורה לו למנות את יהושע בן נון, "אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ בּוֹ", לממשיכו וממלא מקומו במעמד פומבי לעיני אלעזר הכהן הגדול וכל גדולי העם. בתום שלושים ימי האבל על פטירת משה, בשנת ב'תפ"ח (1,273 לפנה"ס), אלוקים מורה ליהושע להכין את בני ישראל לצלוח את הירדן ולהתחיל בכיבוש הארץ ויחד עם זאת מזהיר אותו להישאר איתן במחויבותו לתורה והמצוות:

"קוֹם עֲבַר אֶת הַיַּרְדֵּן הַזֶּה, אַתָּה וְכָל הָעָם הַזֶּה אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָהֶם לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל . . . פֶּאֶשֶׁר הֵייתִי עִם מֹשֶׁה אֶהְיֶה עִמָּךְ, לֹא אֶרְפֶּךָ וְלֹא אֶעֱזָבְךָ . . . רַק חֲזַק וְאַמֵץ מְאֹד לִשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַתּוֹרָה אֲשֶׁר צִוְּיָךְ מֹשֶׁה עַבְדִּי אֶל תִּסּוּר מִמֶּנּוּ יָמִין וּשְׂמֹאל . . . לֹא יִמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַפְּתוּב בּוֹ . . . כִּי עִמָּךְ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל אֲשֶׁר תֵּלֵךְ".

לאחר שלושה ימי היערכות, הורה יהושע לכוהנים לצעוד ראשונים יחד עם ארון הברית לתוך נהר הירדן מול העיר יריחו. כאשר רגלי הכוהנים נחו על מי הירדן התרחש נס פלאי: מי הירדן נעצרו לפני מקום עמידתם של הכוהנים ונערכו לחומת מים שגְבְּהָה והלכה, משל נבנה שם פתאום סכר בלתי נראה, ובינתיים עם ישראל כולו חצה את הירדן היבש ועלה לגדתו המערבית. רק לאחר שכל העם השלים את חציית הירדן ועמדו כולם על הגדה המערבית, הורה יהושע לכוהנים לעלות מערוץ הנהר ואז חזרו המים לזרום במורד הירדן. עוד קודם לכן, בתוך ימי האבל על מותו של משה, שלח יהושע שני מרגלים (חז"ל אומרים כי היו אלה כלב בן יפונה ופנחס, בנו של אלעזר הכהן) לעיר יריחו, במטרה לאסוף מודיעין לקראת כיבושה. כשהם מחופשים, מצאו להם המרגלים אכסניה בפונדק מקומי בבעלותה של אישה ושמה רחב. שומרי העיר גילו את דבר חדירת המרגלים וניהלו מצוד ללכידתם אבל רחב החביאה אותם בביתה ועזרה להם להימלט אל מחוץ לעיר. בתמורה לכך שסיכנה את נפשה למענם הבטיחו המרגלים לרחב שהיא ובני משפחתה יזכו להגנה מלאה לכשתיפול העיר בידי ישראל. לאחר כיבושה המוצלח של העיר ההבטחה קוימה, ורחב, שהייתה אישה מיוחדת וצדיקה, התגיירה והצטרפה לעם היהודי. לימים, יהושע בן נון נשא את רחב לאישה, ושמונה נביאים, ביניהם ירמיהו הנביא, היו מצאצאיהם. חז"ל מצביעים על סיפוריה של רחב כדוגמה מובהקת לכך שהקדוש ברוך הוא מחפש צדיקים אצל אומות העולם ומביא אותם להידבק בעם ישראל. חז"ל מצביעים על סיפוריה של רחב כדוגמה מובהקת לכך שהקדוש ברוך הוא מחפש צדיקים אצל אומות העולם ומביא אותם להידבק בעם ישראל. השלב הבא והמכריע במערכה על כיבוש הארץ היה כאשר חמשת מלכי האמורי עלו למתקפה משולבת על העיר גבעון שתושביה עשו

שלום עם ישראל. בציווי ה' יהושע לצבאו נחלץ לעזרתם, הפתיע את מחנה חמשת המלכים ונלחם בהם ובד בבד ה' השליך עליהם בדרך נס אבנים גדולות מן השמים. מפולת האבנים הפלאית הכתה בהם קשות וגרמה להם לנוס מהמערכה. אולם בזאת לא די. יהושע ידע שעליו לנצל את ההזדמנות ולהשמיד את הצבאות הנסוגים בטרם יספיקו להתארגן למלחמה מחודשת נגדו בחזיתות נוספות. אלא ששעת הערב קרבה ובשעות החשכה לא ניתן לרדוף אחר הצבאות המקומיים בתנאי שטח לא מוכרים. משום כך פנה יהושע אל השמש והירח וציווה עליהם לעצור ממסלולם בקריאתו המפורסמת "שמש בגבעון דום וירח בעמק איילון!". וכך, בנס יוצא דופן, השמש עמדה דום במקומה והיום האריך עד שצבא ישראל מילא את משימתו והשמיד את הכוחות האמוריים. בדומה למה שעשה רבו, גם יהושע הקהיל לפני פטירתו את כל העם. האסיפה נערכה בעיר שכם שבנחלת שבט אפרים.

העתיד אז היה נראה לוט בערפל. הריבונות הישראלית על הארץ טרם הושלמה וכיסי אויבים נותרו פזורים ברחבי הארץ, וסכנת ההתבוללות עם עמי האזור ואימוץ תרבות האלילים שלהם הייתה מוחשית. בנאום הפרידה שלו יהושע הזהיר את העם להישמר מפני ההתבוללות ועבודת האלילים הוא עודד אותם להקפיד על לימוד התורה ושמירת המצוות וניבא להם שרק אם יישארו נאמנים למסורת התורה יובטח להם קיום לאומי יציב בארץ ישראל. יהושע כרת ברית פומבית עם העם שבו הצהירו כולם על נאמנותם לדרך התורה והתחייבו לעבוד את ה' בלבד.

שנתיים לאחר מכן, בשנת ב'תקט"ז (1,245 לפנה"ס), בגיל 110, נפטר יהושע ונקבר בתְּמַנַּת-סֶרַח שבהר אפרים הנקרא היום כיפל חרס מול העיר אריאל.

כ"ז ניסן

הגאון הרב אביגדור הכהן מילר זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז ניסן

נולד ב-א' אלול ה'תרס"ח (1908) בבולטימור. בצעירותו אחר הצהריים למד בתלמוד תורה ובשעות הלילה למד עם מלמד פרטי (חסיד חב"ד, שלימדו ללא תשלום מכיוון שלמשפחתו לא הייתה אפשרות לשלם). בגיל 17 פנה ללמוד בישיבת 'רבי יצחק אלחנן'. בסיום הלימודים קיבל סמיכה לרבנות מרבני הישיבה. באותה תקופה קבעו חמישה מחבריו בישיבה לימוד משותף בספר 'מסילת ישרים', בראשות הרב יעקב יוסף הרמן. הרב הרמן עודד אותו לנסוע לאירופה כדי ללמוד בישיבותיה המפורסמות.

בשנת ה'תרצ"ב (1932) רבינו פגש את הרב יצחק אייזיק שר שהגיע לניו-יורק כדי להתרים עבור ישיבת סלבודקה. כבר באותה השנה רבינו שהושפע מאוד מפגישה זו הגיע לסלבודקה כדי ללמוד בישיבתו. בשנת ה'תרצ"ח (1938) מחשש התגברות סכנת המשטר הנאצי רבינו ביקש לחזור לארצות הברית. חבר כיתתו שהיה בעל קשרים עם הקונסול האמריקני בקובנה סידר לו אשרה, לאשתו ולילדיו שלא נולדו בארצות הברית. כך איפשר את יציאתו לארצות הברית. בשובו לארצות הברית התמנה לרב בית הכנסת בצ'לסי, מסצ'וסטס.

הקהילה הופתעה מהשקפתו הבלתי מתפשרת של הרב מילר ומהתנגדותו התקיפה לחומרנות ולחיי המותרות האמריקאיים. בשנת ה'תש"ד (1944) הרב יצחק הוטנר שכנע אותו לקבל את התפקיד כמשגיח

לישיבתו 'רבינו חיים ברלין'. בתפקיד זה שימש כעשרים שנה. בשנת ה'תש"ה (1945) התחיל למסור שיעורים בבית הכנסת 'ישראל הצעיר' בברוקלין, ניו יורק. בשנת ה'תשל"ה (1975) הקים את הארגון 'בית של תורה' במרכז אושן פארקוויי בפלטבוש, ששימש אמצעי להפצת תורתו.

בשנת ה'תשמ"ו (1986) פתח בנו הרב שמואל את הישיבה הגדולה 'בית ישראל' בפלטבוש, ומינה את אביו למשגיח וראש ישיבה. רבינו הרצה בשיבות ובבתי הספר של בית יעקב. בלט בעיסוק במידת הביטחון. נודע כדרשן בשפה האנגלית וביידיש. מאות אלפי עותקים מהקלטות שלו נמכרו. הרגיל את עצמו לסגפנות. במשך למעלה משישים שנה ישן על ספסל. נפטר ב-כ"ז ניסן ה'תשס"א (2001) בניו יורק. חי כ-93 שנים. נקבר בהר הזיתים בירושלים בחלקת הפרושים. על שמו בית כנסת 'נטעי אביגדור' בויליאמסבורג, ברוקלין.

אשתו: בתו של הרב יעקב משה ליסין. ילדיו: ר' שמואל (הקים את הישיבה הגדולה 'בית ישראל' בפלטבוש). מרבתי: הצדיק הרב אייזיק שר (ראש ישיבת סלבודקה). **מספריו:** סגולה סוד- קורות דברי הימים של העם הנבחר • נתנני שוממה- עניין האבלות בימי בין המצרים • עורו ישנים- הכנה והתעוררות לימי הדין • תורת אביגדור- שיעורים על הלכות דעות ברמב"ם, מאמרים ושיחות בענייני דעת ומוסר וחכמת היראה • אור עולם- שיחות • לב אביגדור- כללים ויסודות בעבודת האדם • שערי אורה • רננו צדיקים • היקום מעיד • עשן הכבשן • תפילת אביגדור- עם פירוש הללי נפשי על התפילה • אור אביגדור- על חובת הלבבות • פירוש על התורה.

מאמרותיו: "לימוד מוסר מלמד את האדם איך לחיות, אבל לימוד התלמוד מחיה אותו."

אל רבינו הגיע יהודי כשהוא בוכה. הוא סיפר בצער ובכאב גדול על העובדה שהרופאים גילו כי בגופו שמקננת בו מחלה הנוראה (מחלת ה'סרטן' רח"ל) ואוכלת בתוכו כל חלקה טובה, ה' ירחם! הוא ביקש מלפניו עצה טובה וסגולת מרפא, כיצד יוכל להעלות תרופה למכתו הקשה ולמחלתו העגומה. בשיחה איתו רבינו שאל: "אמור נא יהודי יקר, האם נזהר אתה כראוי שלא לדבר בשעת התפילה וקריאת התורה?" - "כן! מעודי נזהרתי היטב באיסור זה. אני לא מדבר - לא בשעת התפילה ולא בשעת קריאת התורה."

"בסביבתך שבבית הכנסת מה קורה?", ר' אביגדור שאל: "בסביבתי לא נזהרים בזה", אמר האיש בכאב, "לדאבון ליבי בבית כנסת שלי לא מקפידים על כך ורבים משוחחים שם כאוות נפשם במהלך התפילה וקריאת התורה". "אם כן", רבי אביגדור פסק בנחרצות, "כיצד יעלו תפילותיך למרום? כיצד יפעלו את פעולתם לפני כיסא הכבוד, לשכך כעס וחימה ולהפוך מידת הדין למידת הרחמים?"

"תדע נאמנה, שבבית כנסת משוחחים ומדברים בו באמצע התפילה וקריאת התורה, ננעלים בפניו כל השערים העליונים! גם אם אתה בעצמך אינך מן הנכשלים באותה עבירה חמורה כל אותו בית כנסת נסתתמו תפילותיו".

"לפניך יש שתי דרכים: או שאתה תצליח לשנות את המצב בבית הכנסת שלא ידברו ולא ישוחחו שם בכל עת התפילה וקריאת התורה. כנודע שזו היא סגולה טובה ומפורסמת לאריכות ימים ואם אין

באפשרותך לשנות את המצב בבית הכנסת, עדיף שתעזוב את בית הכנסת ותלך להתפלל בבית כנסת אחר לא מדברים ולא משוחחים שם בשעת התפילה וקריאת התורה”

”בוזה יעלו ויתקבלו תפילותיך ברחמים וברצון, להיושע בדבר ישועה ורחמים. כידוע הדיבורים והשיחות באמצע התפילה וקריאת התורה סותרים שערי תפילה של כל אותו בית הכנסת כולו! נמצא כי המדברים מזיקים לא רק לעצמם אלא לכל בית הכנסת כולו!“. האיש שינה את מקום תפילתו ומצא לו בית כנסת אחר שבו אין מדברים כלל ובתוך זמן קצר זכה לישועה גדולה ועלתה רפואה למכתו כשהמחלה נעלמה לגמרי ונעשה בריא כאחד האדם, ויהי לפלא!

מאמרותיו: ”לימוד מוסר מלמד את האדם איך לחיות, אבל לימוד התלמוד מחיה אותו.“

פעם אחת יהודי ניגש אל רבינו. היה זה לעת זקנותו של רבינו בימים שלפני ראש השנה. האיש שאל: ”ילמדנו רבינו, במה אכין את עצמי כראוי לקראת יום הדין הגדול והנורא?“. רבינו אמר לו: ”תחייך ותאיר פנים“. הלה חשב כי רבינו מפאת היותו זקן לא הבין או שמע את שאלתו כראוי, שהרי לא ביקש ממנו הדרכה לקראת חג הפורים אלא לקראת יום הדין הגדול והנורא. האיש שב ושאל: ”רבינו, מהי ההכנה הטובה ביותר לקראת יום הדין?“. שוב ענה לו רבינו: ”תחייך ותאיר פנים“.

מאחר ורבינו ראה כי האיש אינו מביין את תשובתו אמר לו: ”אתם חושבים כי בגלל שזקנתי, לא הבנתי נכון את השאלה. אני אסביר לך את התשובה שלי. משל למי שעומד בראש רשת חנויות המפוזרות ברחבי העיר. עולם כמנהגו נוהג וכל חנות אשר ברשותו מתנהלת על ידי עובדיו. פעם בכמה זמן בעל הבית יערוך מאזן ויברר היטב את כל הנעשה בכל חנויותיו“.

”הוא כמובן ירצה לבדוק איזה עסק רווחי ואיזה לא. הוא גם עלול לגלות כי בחנות מסוימת יש יותר מדי עובדים ולכן החנות אינה רווחית. לכן יש צורך לפטר חלק מהעובדים ואילו בחנות אחרת נכנסים מעט קונים מכיוון שהחנות נמצאת במקום צדדי ולכן צריך לפרסם את קיומה של החנות. בחנות שלישית צריך להביא יותר מוצרים מסוג מסוים“.

”הוא מתייעץ עם יועצים מומחים בתחום והם אומרים לו: אם צריך לפטר בחנות פלוני, אל תפטר את עובד אלמוני. כשהוא שואל מדוע הם מסבירים לו- דע לך כי עצם שהייתו בחנות של עובד היא מביאה לך קונים רבים מחוץ. היא מאיר פנים לכולם וגורם לקונים לחזור ולקנות בחנות הזו“.

”כך גם ביום ראש השנה. יום שהקב"ה עורך בו כביכול מאזן – בוחן ובודק את כל הנעשה בעולמו. כל באי עולם יעברו לפניו כבני מרון. פעמים שהוא מחליט על כמה מעובדיו שאפשר להוציאם מהעולם. אמנם את אלו המאירים פנים לבאי עולם אותם ישאיר בכל אופן. עכשיו תבין כי העצה שנתתי לך היא טובה והגונה דווקא לקראת יום הדין“.

רבינו התפרסם במנהגו להאיר פנים לכל יהודי שפגש, להקדים לו שלום ולברכו בסבר פנים יפות ברוב 'אהבת ישראל' שבערה בליבו. פעם נשאל: ”מדוע הרב משקיע עבודה רבה כל כך בקירוב הרחוקים הרבה יותר מכוחותיו ומזמנו?“. רבינו סיפר: ”מעשה ביהודי פשוט שהגיע זמנו להיפטר. הוא התייצב לפני בי"ד של מעלה. הם התחילו לפשפש במעשיו. מצבו היה דל מאוד, מעט מצוות ומעט מעשים טובים. הכף נוטה בבירור קרוב אל ההפסד ורחוק מהשכר. לפני שביה"ד ניגש להכריע בדינו, התחילו להופיע עגלות

מלאות במלאכים לבנים מאירים אשר פרקו שקים רבים מלאים בתורה ובמצוות ובמעשים טובים. הכף הימנית התחילה להכריע את הדין לטובה".

"האיש לא הכיר את אותם מצוות ומעשים טובים, שמעולם לא עסק ולא קיים אותם. הוא התפלא מאוד, 'הרי אנחנו נמצאים בעולם האמת', תמה בליבו, 'לא יתכן שנפלה פה טעות. ברור לי שמעולם לא למדתי תורה זו, ולא קיימתי את המצוות הללו. כיצד יתכן שיצטרפו ויבואו לזכותי?' כשראו בית הדין של מעלה את פליאתו, הזכירו לפניו את אותו יום כשנכנס כדרכו לבית הכנסת לתפילה. בעודו פוסע עם הסידור שבידו לעבר מקומו הבחין ביהודי לא מוכר, אורח זר שנקלע למקום ונכנס לבית הכנסת המקומי לתפילה. הוא ניגש אליו ברוב חביבות ובחיוך רחב של יהודי בעל לב חם ונעים לחץ את ידו בברכת 'שלום עליכם' חמה ולבבית, תוך שהוא מוסיף ומשבחו ששמחים הם כאן מאוד עם כל אורח, היות ואין מצויים פה אורחים רבים, ואף הראה לו את 'חדר התה' שהוקם בלובי הגדול כדי להשקות צמאי חסדיך".

"לאחר מספר דקות של שיחה חמה נעימה ולבבית עם האורח ניגש האיש והתיישב על מקומו ושכח מכל העניין. האורח לעומתו התרשם מאוד מקבלת הפנים הנעימה, ונכנסה בליבו הערכה עצומה ליהודי המקום ולאנשי ביה"כ. כך ראוי להם ליהודים טובים לקבל פני אורחים, הרהר לעצמו, זו היא דוגמא טובה של אהבת ישראל!". כעבור מספר דקות יהודי נכבד נכנס לביה"כ. גם לו זו היתה הפעם הראשונה שם. האיש היה במסע גיוס כספים. הוא ניגש ממתפלל למתפלל, שוחח עם כל אחד וביקש להתרים לדבר מצוה. המתרים הגיע גם על ידידינו האורח הראשון. הוא הציג את עצמו כראש ישיבה גדולה ממקום פלוני המקבץ מעות להחזקת ישיבתו. הלה שהיה עדיין מוקסם תחת הרושם הטוב של קבלת הפנים שקיבל רק לפני דקות מספר, היה קשוב ונחמד. ליבו נפתח להקשיב לדברי ראש הישיבה. כשראה ראש הישיבה שהיהודי מוכן לתרומה יפה, הציע לפניו 'עיסקה טובה': הנה ימי החורף הקרים והצוננים מתקרבים ואין לנו בישיבה אמצעי חימום לבחורי הישיבה כדי שיוכלו לשקוד על תורתם בהתמדה ובמנוחה ולא תפריע בעדם הצינה הקשה. האיש, שהתברר כאדם אמיד שאל באיזה סכום מדובר, וראש הישיבה הוציא מתיקו את מסמך תכנית חימום הישיבה, שבו מפורטת עלות כל התוכנית במדויק".

"העשיר הוציא פנקס שיקים, רשם את כל הסכום המבוקש ועוד הוסיף במזומן עשרות שטרות של דולרים. כשראש הישיבה חזר עם הכסף, התקינו תיכף את כל צרכי החימום בישיבה. רדיאטורים הוצמדו בכל מקום, בהיכל הגדול, בחדר האוכל, בפנימייה ובחדרי הבחורים ובספריה הגדולה. החום הנעים מילא את כל חלל הישיבה והקל מאוד על הבחורים הצעירים להתמיד בתורתם, ועל הצוות המסור למסור את השיעורים כראוי. נמצא שכתוצאה מאותה 'מערכת חימום' שנתרמה התרומם המצב בישיבה בהצלחה מופלגת. הקב"ה לא מקפח שכר שום בריה בעולם. בניתוח 'דין וחשבון' מדוקדק של צדקה מעולה זו, התגלה שזכות ה'שיחה נאה' שלך שקיימת עם אותו אורח היא היתה עיקר הגורם לפתיחת ליבו לאותה תרומה אדיבה שתרים ליישיבה. לכן נוקפת לזכותך כל אותה הרבצת תורה שבישיבה, וכל אלפי מצוות ומעשים טובים שהתקיימו בישיבה הקדושה". רבי אביגדור סיים: "תבינו עתה היטב את גודל החשיבות של 'תורת חסד', עד כמה ניתן להשפיע בקירוב איש ישראל ואהבתו, שניתן לפעול בזה גדולות ונצורות לטובה ולברכה". (מעובד מתוך 'טיב הקהילה')

הצדיק הרב שלמה שטנצל זצ"ל

יום ההילולא - כ"ט ניסן

נולד ב-י"ב כסליו ה'תרח"צ (1937). בבחרותו למד בישיבת 'תפארת ציון' ולאחר מכן למד בישיבת פוניבז', ישיבת 'באר יעקב' ובישיבת חברון. בשנת ה'תש"ל (1970) יזם והקים את המבחן הפומבי 'חתן המשנה', חידונים ארציים לנוער במשנה. בהמשך שימש כיו"ר מפעל לימוד משנה יומית והלכה יומית (כיום 'קביעותא'). שימש כראש ישיבת 'פורת יוסף' ברחובות וממקימי הוועדה למען השבת. היה מעורב במאבקים הציבוריים של הציבור החרדי, כגון: הקמת הפעילים, גיוס בנות, ניתוחי מתים, חילולי קברים, פרסומי שחץ, חילולי שבת ועוד. גולת הכותרת במפעליו היה קירוב בחורי בני עדות המזרח לתורה וללימוד התלמוד מתוך אהבה ומסירות רבה. השתייך לחסידות רדומסק. ענוותן עצום. התבטלותו של רבי שלמה הייתה מפעימה. היה שגור בפיו המשפט: "אני – התלמיד שלך; ואתה – הרב'ה שלי". מאות ואלפי 'רבע'ס' היו לו לרבי שלמה... שאף לתקן את מידותיו ואף עמל על כך רבות. מחשבתו היתה על הזולת. נפטר ב-כ"ט ניסן ה'תשע"ג (2013). חי כ-76 שנים. ציונו בבית החיים של נציבי ישיבת פוניבז' בבני ברק.

אביו: ר' יונה (מייסד לימוד משנה יומית והלכה יומית). **אימו:** מרת שבע. **אשתו:** מרת נחמה (כתו של הרב משה הלוי לינשה, רבה של שכונת 'אחוזת שמואל' בחיפה). **ילדיו:** מרת רחל אביגיל, מרת מרים, הרב יונתן, הרב ישראל מרדכי, מרת אסתר. **מרביתיו:** הגאונים ר' אליהו אליעזר דסלר (מח"ס מכתב מאליהו. משגיח בישיבת פוניבז'), ר' שמואל רוזובסקי (ראש ישיבת פוניבז'), ר' חזקיהו משה שמואל שפירא (ראש ישיבת 'תאר יעקב'), ר' שלמה וולבה (מגדולי המשגיחים. שימש כמשגיח בישיבת 'באר יעקב' ובישיבת 'גבעת שאול').

הגאון רבי אליהו מן סיפר: "סיפרתי למרן הגאון רבי חיים קניבסקי צוק"ל אודות רבינו: לפני עשרות שנים הרב שטנצל עמד בחנות 'יד עזרה' בבני-ברק לקניית מצרכים לשבת. לפתע הוא שומע צעקות רמות מכיוון הקופות. הרב פנה לברר על מה המהומה. הוא ראה אדם חילוני צועק בפראות על אברך חרדי צעיר עדין. החילוני איבד שטר של 50 ₪ סכום עצום באותם ימים. הוא האשים את החרדי בגניבה בטענה שדקות ספורות קודם לכן ביקש מהאברך לפרוט את השטר הגדול והלה ענה כי אין בידו סכום כזה. ניכר היה שהחרדי דובר אמת לאמיתה, והחילוני מתוך מצוקתו, טפל עליו עלילה חסרת שחר. עשרות סקרנים התגודדו סביב הניצים כדי לראות איך יתגלגלו הדברים. רבינו לא היה מסוגל לראות את המחזה המביש. הוא שלף מארנקו שטר של 50 ₪, ניגש אל המתפרע ושאל אותו: 'האם השטר הזה שלך?!'. החילוני נעץ בו מבט זועם ועוין, תפס את הכסף, ופנה לדרכו – ללא כל אמירת סליחה ותודה. רבינו ביקש לצאת ולהיעלם מהמקום, אך אדם שראה מהצד את המתרחש עצר אותו ושאל: 'כיצד אתה מרשה לעצמך לתת למתפרע חילוני סכום כה גדול במתנה בשעה שהוא כלל אינו יודע מזה וחושב שהשטר שלו, וקרוב לוודאי שבהמשך יגלה את השטר המקורי בתיקו או בבגדיו?! בפרט שאני יודע שכעת אין לך את האפשרות לקנות את המצרכים שרצית?!'. הרב השיב בפשטות: 'מצוות "ואהבת לרעך כמוך" נדירה כגון זו – יקרה לי הרבה יותר!'. פניו קרנו מאושר ומאהבת-ישראל. הוא התבייש על שגילה מעט מגישתו האצילה ומיהר את צעדיו לבית המדרש". מרן הגר"ח צוק"ל הגיב בהתרגשות רבה: "יותר מזה כבר לא צריך להגיד דבר נוסף על ר' שלמה שטנצל".

מכתבי-ידו של רבינו אנחנו לומדים על שאיפותיו בתיקון המידות: "להיות שומע ומקבל 'פנימיות' ו'הרגשה' של אחרים, אף אם קטנים ממני כביכול. אל תבטח על ה'מבינות' שלך, אלא למד מכל אדם! – איזהו חכם? הלומד מכל אדם! להיות אוהב הנבראים ודורש טובתם להידבקותם בה' וטובתם הגשמית.

"לא לראות חיסרון בשני!" כל חיסרון שאני רואה – צריך להיות מיד בתפילה לבורא עולם שיתקן את זה. "עצוב" – להתפלל שה' ימלא את חסרונו ויתן שמחה בליבו "מידה רעה – להתפלל שיידבק בה' וממילא תסור המידה הרעה. "לא לחשוב על הרעים ועל מפלתם הגשמית, אלא – "אהבת צדק ותשנא רשע". הקב"ה בחר באברהם אבינו ע"ה משום שניסה ללמד זכות אפילו על רשעים גמורים.

"ענווה ושפלות פותרות כנראה את כל בעיות האדם": כשאני מכיר שאני השפל מכולם וכולם גדולים ממני מכל סיבה שהיא, עקב מעלת הזולת וקוטני – הרי שאינני רוצה להיות גדול מהשני, וממילא אין תחרות עם אף אדם. בכך אני מקבל גם את עצמי וגם את השני".

בערב פסח של שנת תשס"ח התקיים אירוע נדיר שמתרחש אחת לעשרים ושמונה שנה: מעמד 'ברכת החמה'. רבינו הלך לבית המדרש 'משכנות-יעקב' הסמוך לביתו, שם התקיים המעמד לאחר התפילה, כשאליו נלווה נכדו הצעיר בן העשר. לפתע, בעוד הריקודים מתחילים, הוא חש ברע. תוך שניות איבד את שיווי משקלו וצנח לקרקע כשהוא נחבל קשות בפניו ובגופו. בבדיקות שנערכו אחר כך, התברר כי עבר באותה שעה אירוע מוחי. תוך דקות ספורות יללות של אמבולנסים ניסרו את הרחוב. כוחות הצלה נהרו למקום כדי להעניק לו טיפול רפואי ראשוני. הנכד שהיה אחוז בהלם עמד בצד בלי יכולת להגיב. אלא שלפתע רבינו סימן לו לגשת אליו, כי ברצונו לבקש ממנו דבר מה. הנכד ניגש בחשש וראה את סבו חיזור כסיד, גופו רוטט ורועד, ועל פניו מסכת חמצן גדולה. הוא התקרב לשמוע את דבריו, ושמע אותו ממלמל במאמץ מספר מילים שנקטעו שוב ושוב עקב החולשה בה היה שרוי: "בבקשה, תלך לסבתא ותאמר לה שאני מרגיש מצוין. אין לה כל סיבה לדאגה ולחשש. מדובר בחולשה חולפת ורק הפנו אותי לבית-החולים לבדיקות פשוטות". זה מה שהטריד אותו בשעה קשה זו. (הסיפורים מעובדים מאת הרב יצחק סילמן)

חודש אייר

ב' אייר

הרב חכם משה זקן מאזוז זצ"ל

יום ההילולא - ב' אייר

נולד בשנת ה'תרי"א (1851) בג'רבה שבתוניס. בצעירותו למד אצל הגאונים חכם אברהם הכהן, חכם סאסי מעתוק כהן יונתן וחכם חיים הכהן שהיה לרבו המובהק של רבינו. בשנת ה'תרל"ב (1870) התבקש לנהל את ענייני הקהל ברובע 'כבירה' שבג'רבה- תפקיד אותו מילא עד יומו האחרון. בשנת ה'תרל"ו (1875) התמנה לדיין בעיר ג'רבה. בשנת ה'תרס"ה (1905) התמנה לאב בית הדין. העמיד תלמידים רבים.

רוב חכמי ג'רבה בדורות האחרונים סומכים ומתבססים על הוראותיו ופסיקותיו. בחכמתו הרבה ידע כיצד לדאוג בין בני זוג שלא יתגרשו. נפטר ביום ב' אייר ה'תרע"ה (1915). ציונו בג'רבה. חי כ-64 שנים. לאחר זמן הועלאו עצמותיו לארץ.

אביו: ר' כמוס. **אשתו:** הרבנית מימיה. **מרביותיו:** חכם אברהם הכהן, חכם סאסי מעתוק כהן יונתן, וחכם חיים הכהן (רבו המובהק של רבינו). **מתלמידיו:** הצדיקים רבי מכלוף עידאן, רבי חיים חורי, רבי מרדכי אמייס הכהן, רבי יוסף בוכריץ. **מספריו:** סבר פנים- חידושים על הש"ס • שערי משה- שו"ת וחידושים בהלכה • שערי תורה- חידושים ודרושים בהלכה • שם משה- עניינים שונים • צדיק ונשגב- על מסכת ביצה • ויקהל משה- דרושים • קרא משה- חידושים על התנ"ך ומאמרי חז"ל • הוראת זקן- דינים והלכות באורח חיים ויורה דעה בערבית יהודית.

בערב שבת קודש, ב' אייר ה'תרע"ה, נפטר באי ג'רבה אב בית הדין הגאון רבי משה זקן מאג'וז זצ"ל. הצדיק נפטר כבן שישים וארבע שנים. על ההספד העידו "כי מעולם לא נעשה הספד מר וגדול כהספדו של רבינו הגדול זצוק"ל". מקהילת ג'רבה נשלחו מברקים גם לקהילות אחרות, להודיע על האסון המר. המברק הגיע גם לקהילת תאטווין ובו בקשה לדרוש בשבת בשבח הצדיק הנפטר לכבוד התורה ולומדיה. המברק הגיע בזמן לא נוח. באותו יום שישי הגיעו נחילי ארבה לעיר וכיסו את עין הארץ.

המושל ציווה על כל תושבי העיר והיהודים בכללם לצאת ולגרש את הארבה לפני שיאכל את כל העשב והעצים. בני הקהילה עמלו בפרך בניסיון גירוש הארבה ונבצר מהם להתכונן כראוי לשבת קודש. יתר על כן, הם חששו פן יאלצו לעסוק במלאכה זו גם בשבת עצמה. יש בכך משום ביטול עונג שבת, תפילה בציבור ולא יוכלו גם להעלות את זכרו של הצדיק הנפטר ברוב עם כראוי לכבודו, והכל מפני גזירת המושל ומורא עונשו.

בין העוסקים בגירוש הארבה היה גם הגאון רבי דוד כהן זצ"ל, רבה של העיר תאטווין. תוך כדי עבודה, נשא את עיניו השמימה ואמר בקול רם: "ריבוננו של עולם, אם כבודו של הרב הגדול זכותו תגן עלינו יקר בעיניך, מתחננים אנחנו לפניך שמחר לא ישאר ארבה אחד בכל גבול העיר, כדי שנוכל לחלוק לרבינו את הכבוד הראוי!". החמה עמדה לשקוע. שבורים ורצוצים פנו היהודים לקבל את פני שבת המלכה ולאזור כוח ליום מחר.

למחרת השכימו והנה הארבה באופן פלא נעלם מן העיר. לא נותר אפילו אחד! הכל נאספו לתפילה נרגשת, ושמעו דברים בשבח רבי משה זקן מאג'וז זצ"ל. רבה של העיר פנה לשלושה דיינים וביקש מהם שיחקקו את המעשה המופלא לדורות בגביית עדות! (מעובד מתוך 'מעייני השבוע' שהביא מתוך הספר 'שפתי צדיק')

מעשה באדם שכלתו לא ידעה לאפות לחם בתנור. כל לחם שהיתה אופה היה יוצא שחור כפחם. האיש ניסה להשפיע על בנו לגרש את אשתו אך קודם לכן, האב ובנו באו לפני רבינו וסיפרו לו על העניין. רבינו קבע להם מועד להגיע אליו עם הכלה ביום פלוני אחר הצהריים. לאחר שיצאו מבית הצדיק הרב ביקש מאשתו כי ביום המיועד תאפה לו לחם שחור כפחם ותעטוף אותו יפה במפית.

כשהגיע היום, האב ובנו באו עם הכלה. הרב עסק אז בלימודו. לפתע אשתו לאכול קראה לו. הרב אמר לה שתמתין מעט עם הארוחה כי יש אנשים שממתינים לו. האנשים מיהרו לומר כי יש להם זמן וקודם הרב יסעד את ליבו. הרבנית הגישה את האוכל והלחם. הרב ניגש ליטול ידיו, הוציא את הלחם מהמפית

ולנגד האב ובנו נגלה הלחם שאשת הרב אפתה שחור כפחם, הרב אכל אותו לאיטו כאילו רגיל בו. האב ובנו רואים ומשתאים. האב פנה לבנו ואמר: "אם הרב רגיל לאכול לחם כזה וסובל כך מאשתו, מה אנחנו נאמר?". מיד הם ביטלו את תוכנית הגירושין. (מעובד מתוך 'מעשי חכמי הספרדים')

הרב מאיר מאזוז מספר על רבי משב זקן מאזוז שהיה רבה של חארה סגירה בג'רבא. אחד הסיפורים הוא שאביו של הרב לקח אישה שניה. אותה אישה מסיבותיה לא הרשתה לבן רבי משה זקן מאזוז לקחת כלום. כשהיה רבינו צריך שמן ללמוד תורה לאורו, הוא היה שולח את אשתו למטבח. היא היתה לוקחת שמן בפיה ומביאה אותו לבעלה כדי שיוכל ללמוד תורה לאורו. אחרי שנים רבות עלתה משפחתה של הרבנית לארץ ישראל. הרבנית ביקשה גם כן להצטרף איתם ולעלות גם היא אבל בסוף ימיה לקתה בשיתוק ברגליה רח"ל. היא ביקשה מהם שיוליכו אותה לקבר בעלה הרב ז"ל. הם לקחו אותה לשם. כשהגיעה לשם היא בכתה ואמרה: "זכור נא כי כל התורה שלך ממני באה, שהייתי מביאה לך את השמן כפי, וכעת אתה שוכח אותי?". היא לא זזה משם עד שהבריאה וחזרה ברגליה לביתה וכתה לעלות לארץ אם משפחתה. ציונה בבאר שבע. (גדולי ישראל)

רמי מדאר סיפר: אני הייתי אחד מכמה חברי שהוציאו את עצמותיו של הרב משה זקן מזוז. אותו יום היה יום בהיר מזג אוויר טוב רגוע. אנחנו חופרים עד שהגענו. היו כמה ספרי תורה קבורים לצדו של הרב. כשפתחנו את קברו של הרב רק הרמנו את הבלוק הראשון והנה פלא פלאים המזג אוויר ברגע אחד התהפך פתאום רוח חזקה ממש כמו טורנדו ופתאום התחילו לרדת טפטופים של גשם. כולם ברחו למצוא מחבוא. אני הייתי בהלם מתבונן במחזה המופלא. רבי ברכיה דיעי ניגש אלי משך אותי ואמר: "מה אתה מסתכל, זה רב גדול". אמרתי לו: "חבל שלא הבאתי מצלמה וצילמתי את המחזה" (בזמנו לא היה פלאפון עם מצלמה). תוך דקה הכל נרגע שוב כאילו לא קרה שום דבר הכל חזר להיות בהיר שמש זורחת. חזרנו להוציא את עצמותיו של הרב הקדוש.

ו' אייר

האדמו"ר הרב משה אייכנשטיין מסאמבור זצ"ל

יום ההילולא - ו' אייר

נולד בשנת ה'תקכ"ה (1765) כבן רביעי להוריו. כבר מילדותו ניכר כי לגדולות נועד. כיתת את רגליו לצדיקים שהיו בדורו. שימש מאה ועשרים צדיקים בעלי רוח-הקודש. כולם העידו עליו כי 'שכינה מדברת מתוך גרונו של משה'. העדיף לא לשימש ברבנות ולכן עסק במשא ומתן עם העכו"ם כשהוא הולך מכפר לכפר. רבינו התדבק בכל ימי אחיו הגדול ה'עטרת צבי'. חסידים רבים בהתחלה נהרו לזידיטשוב כדי להתחמם לאורו של ה'עטרת צבי'. ב-י"א תמוז ה'תקצ"א (1831) נפטר אחיו. החסידים קיבלו עליהם את אחיו ר' ישכר בעריש לאדמו"ר. לא חלף זמן רב וגם הוא נפטר. רוב חייו לא שימש ברבנות וחי תמיד בעוני ובדוחק. אשתו כלכלה את הבית בקושי רב מחנות מכולת.

בחג השבועות שנת ה'תקצ"ב (1832) נסעו כל החסידים אליו. הם התנצלו מדוע הם לא הלכו אליו מיד לאחר פטירת אחיו ה'עטרת צבי' ונסעו לרב ר' ישכר בעריש. רבינו אמר שהוא מתפלא ומשתומם על זה שהם חושבים שהוא מתרעם עליהם שלא באו אליו ישר אלא בכלל שהם באים אליו ורוצים שהוא

הקטן ינהיג את העדה הקדושה. ובענוותנותו הרבה לא רצה לקבל את הרבנות. לבסוף התחיל לשמש כאדמו"ר בסאמבור. מאז קיבל על עצמו יסורים ומכאובים למען כלל עם ישראל וכך סבל עד יומו האחרון. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. לפני פטירתו ביקש שיעשו מחיצה באוהל בינו לבין אחיו כדי שכאשר יבואו לעלות על ציונו של אחיו לא ידרסו את הקבר שלו. בגודל שפלותו לא חשב כלל שיבואו להתפלל על קברו. נפטר ב-ו' אייר ה'ת"ר (1840). חי כ-75 שנים. ציונו בזידיטשוב באוהל אחיו. בנו, רבי יחיאל מיכל שימש במקומו כאדמו"ר.

אביו: האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מספרין (ראש שושלת חסידיות זידיטשוב וקומרנה). **אמו:** מרת הינדא (בת ר' צבי הירש). **אשתו:** בת הרה"ג רבי יודל חריף מסאמבור בן רבי משה מדרגיטשין. **מרבותיו:** אביו, האדמו"ר רבי יצחק אייזיק אייכנשטיין (הראשון), האדמו"ר ר' מנחם מנדל טורם מרימנוב, האדמו"ר ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חווה מלובלין), אחיו, האדמו"ר ר' צבי הירש אייכנשטיין מזידיטשוב (מח"ס 'עטרת צבי'), האדמו"ר ר' משה סופר. **בניו:** הגאונים הרב יהודה צבי הירש מראזלא (האדמו"ר מזידיטשוב), הרב יעקב קופל אב"ד רודיק), הרב ישעיה (רב בסניוטין) והרב יחיאל מיכל (ממלא מקום אביו באדמו"רות ומח"ס 'עטרת זקנים'). **אחיו:** הצדיקים הרב ישכר בעריש, הרב סענדר, הרב ליפא והרב הירש. **מספריו:** **תפילה למשה.**

בנו של הרה"ק ר' משה מסאמבור זיע"א היה הרה"ק ר' יהודה צבי מראזלא (הוא התחתן עם מרת שרה, בת האדמו"ר ר' צבי הירש אייכנשטיין מזידיטשוב, מח"ס 'עטרת צבי'). הרה"ק ר' יעקב טויבש זידיטשוב היה חתנו של הרה"ק ר' יהודה צבי אייכנשטיין (הוא התחתן עם בתו מרת מרים) והיו לו שני בנים. פעם אחת שני בנים אלו נפלו לחולי מסוכן. באותו זמן הרה"ק ר' צבי הירש אייכנשטיין מזידיטשוב כבר לא היה בין החיים, אבל רבינו היה עוד בחיי חיתו. הרה"ק ר' יהודה צבי, זקינו של הילדים החולים ראה בחלומו את חותנו הרה"ק ר' צבי הירש אייכנשטיין מזידיטשוב כששני חורים בלבו הטהור.

הוא התעורר משנתו ותפעם רוחו מאוד משום שהבין שהחורים בליבו של חותנו הוא משום שני נכדיו שעומדים למות. הוא התחיל מיד לומר מזמורי תהילים בדמעות שלישי עד שגמר את כל ספר התהילים שלוש פעמים, ואח"כ שלח שליח להזכיר את שמותיהם של החולים לרפואה שלימה אצל אביו, הרה"ק ר' משה מסאמבור שבאותו זמן כבר עבר לזידיטשוב. כשנכנס השליח לחדרו של רבינו, עוד לפני שדיבר רבינו אמר לו שהרגיש ברוח קודשו את כל העניין,

"בני ר' יהודה צבי הירש כבר הפך עולמות וגמר את כל ספר התהילים שלוש פעמים וכל זה משום חלום שחלם שחותנו, הלא הוא אחי ה'עטרת צבי', התגלה אליו עם שני חורים בלב ומזה פחד כל כך, אבל האמת הוא שהחורים שבליבו של ה'עטרת צבי' הוא משום שהוא נמצא כבר בעולם העליון ומשם אינו יכול לפעול ישועה לילדי נכדו. אך אני שב"ה עדיין נמצא בזה העולם ביכולתי לפעול ישועה עבורם ולסדר את רפואתם על צד היותר טוב". מיד לקח חתיכת נייר וכתב עליו בזה הלשון: "חוצפה כלפי שמיא נמי מהני, אני גוזר ואומר אשר תיכף יתרפאו השני ילדים ויקומו ממיטתם בריאים ושלמים, אלו דברי הכותב בידיים שיש בהם כח לקרוע גזר דין של שבעים שנה, הקטן משה מסאמבור". רבינו נתן את הפתק לשליח ואמר לו: "קח לך מכתב זה, ותן אותו לבני ר' יהודה הערש שישים אותו תחת מראשותם של נכדיו החולים ותיכף יתרפאו מחוללים". כשהגיע השליח לבית ששם היו החולים מיד עשו את שרבינו ציווה עליהם. הם שמו את המכתב תחת מראשותם של הילדים החולים ומיד ראו שיפור ניכר במצבם עד שכעבור ימים אחדים קמו ממיטתם בריאים ושלמים בלי שום חולי ומיחוש. הרה"ק ר' אייזיק

מזידיטשוב זי"ע סיפר סיפור זה על דודו ה'תפילה למשה' וסיים באמרו, "מי ידמה ומי ישווה לרבי ר' משה שהיה למעלה מהשכל, למעלה מהזמן, ולמעלה מהטבע".

פעם אחת שאל אחד ממקורביו, מפני מה הוא שרוי כל ימיו בעוני ובדוחק וסובל מכאובים קשים ואילו צדיקים אחרים חיים בעושר וברחבות וה' שומר אותם מפני החולאים רעים? רבינו השיב: "פעם אחת באה אצלי אישה עשירה ובכתה. עוד לפני שאלתי אותה מדוע היא בוכה הרי יש לך הון רב ותכשיטים יקרים, אמרה: "מה מועיל לי הממון הרב כשאין דעתי נשמעת אצל בעלי!". גם אני סבור כך מה לנו כסף וזהב? העיקר שתהא דעתנו נשמעת בשמיים שנהיה בחזקת צדיק גוזר והקב"ה מקיים וע"כ בודאי כדאי לבכות.

סיפר האדמו"ר מוה"ר יוסף מאיר מסאפינקא, שהרבי ר' משה מסאמבור היתה לו מדרגה שתפילת פסוקי דזמרה היה מתפלל בלי שום מחשבה זרה כלל. (כולם אהובים)

הרה"ק רבי יצחק מקאליש זיע"א (אחיו של הק' רבי מאיר לייפר מפרמישלאן זיע"א), רוב בניו היו ברבנות. בן אחד היה לו ושמו ר' אהרן לייב שלא רצה להתפרנס מהרבנות והיה סוחר. הוא התעשר עד כדי כך, קנה לו אחוזות גדולות. הוא היה רגיל לספר שרק הודות לברכת רבינו התעשר. בימי אברכותו היה עני כמו כל בני הצדיקים שבדור ההוא. פעם אחת היה אצל דודו הק' רבי מאיר זי"ע וסיפר על רוע מעמדו. דודו לקח אדום זהב וצרר לו בטליתו, ואמר לו: "אני נותן לך את האדום הזה להצלחה, רק הישמר לך ואל תגע בו להוציאו, אם לא לצורך גדול מאוד". נשא את האדום בטליתו זמן רב ועדיין לא השתנה מזולו.

כשהצדיק ר' ישראל מרוז'ין הגיע ללבוש כדי לדרוש ברופאים, אביו, הרה"ק ר' יצחק לקח את בנו נסע לקבל את פניו. כשהגיעו ללבוש ר' יצחק יצא לראות את בתי העיר. בלכתו ראה שני אנשים שהלכו לקבץ נדבה בשביל הרבי ר' משה מסאמבור שבאותה הזעה שכב חולה בלבוש וביתו ריקן. הוא שמע את הדברים והתעצב אל לבו, צדיק קדוש ה' חולה אנוש, ומצבו ירוד כל כך, עד שהולכים לקבץ נדבות בשבילו! הלך אליו, ומצא אותו שוכב בחדר צר ואפל. באותו הרגע נזכר באדום הזהב הצרור בטליתו. מהר התיר את הקשר והוציאו ונתנו מתנה לרבינו משה - אדום זהב! מטבע רבת ערך כזו לא ראתה עינו של צדיק שנים רבות. צהלו פניו של רבינו והניח את ידו הקדושה על ראשו וברכו, שיזכה "לעשירות מופלגת". אביו הלך בינתים בעצמו אל הק' מרוז'ין זי"ע וכשחזר גער עליו על שהניחו ויצא. בנו אמר: "אבא, הצלחתי בדרכי יותר ממך!" וסיפר לו כל המאורע. אביו הזדעזע לקראת השמועה, ואמר לו: "אמנם הצליח ה' את דרכך, ויהי חלקי עמך!". אביו אסף את השארית המעטה שנשארה בכיסו, והלך גם הוא אל רבינו ונתנה לו. כשבא אח"כ בן הרב אל דודו הק' רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע וספר לו, שהוציא את האדום הצרור בטליתו, ונתנו לרבי משה מסאמבור בשעת דחקו, דודו ענה לו: "לכך התכוונתי גם אני. יפה עשית ובעתו עשית! והיה נכון ובטוח, כי זאת הברכה שברך אותי צדיק תתקיים בך במלואה" - והיא נתקיימה! בן הרב, נתפקח ונעשה סוחר שהשעה משחקת לו, חוכר שטחים גדולים של שדות, ולעת זקנתו קנה לו שני כפרים גדולים. ואת שמו של רבי משה העריץ לאין תכלית, והאמין באמונה שלמה, כי ממנו היתה ישועתו.

רבינו בענווה מופלאה לא רצה לקבל עליו את עול הרבנות. פעם אחת הגיעו מאות אנשים להסתופף בצל קודשו בימים נוראים. בערב יום ראש-השנה כאשר הלך למקווה הוא ראה כי השוק מלא אורחים הבאים אליו. רבינו בגודל שפלות רוחו כאשר נכנס למי המקוה אמר: "ריבוננו של עולם, מה אני יודע

לעשות עם העולם הגדול הזה להטיב להם" והתמרמר בעניות שברון לבבו. רבינו סיים: "אני מקבל עלי יסורים בעד כלל ישראל", ומאז היה בעל יסורים בחולאים ומכאובים רבים. (מעובד מתוך 'עטרת תפארת')

רבינו בתחילת ימיו היה סוחר. כאשר הגיע להתפלל, אש קודש בערה בו והתלהב עד מאוד. רבינו חשד כי הדבר אינו בא מצד הקדושה, כיון שמסתובב אצל גויים כשנושא ונותן עימם, ומנין באה לו ההתעוררות זו? לכן אמר לאחיו הרה"ק ה'עטרת צבי' זיע"א, אך העטרת צבי ענה לו: "אדרבא ההתעוררות הוא מצד הקדושה, שהולך בין הגויים וכיון שיש לו נשמה קדושה נדבקים אצלו כל הניצוצות הקדושות, ועל כן כשבא לתפילה מתלהב עד מאוד". (מעובד מתוך 'מעשה צדיקים')

פעם אחת שני נכדי רבינו (בני בתו הצדקת מרת הינדא, אשת הרב הצדיק רבי יעקב האגר זצ"ל חתן בנו הקדוש מורנו הרב יהודה צבי אייכנשטיין מראזלא) חלו בחולי מסוכן ל"ע. הרב הקדוש מראזלא ראה אז בחזיונו את מורו חותנו דודו ורבו רבינו צבי עם שני נקבים על ליבו. ושפט, כי זה מורה על העדר השני ילדים הנזכרים לעיל. כדי לבטל את הגזרה אמר שלוש פעמים את ספר התהילים עבורם, ולא הועיל. לבסוף כתב מכתב לאביו על ידי אבוהון דהני ילדים, הוא חתנו הרב הצדיק רבי יעקב הנזכר. רבינו כתב: "בני הרב דראזלא מרעיש העולמות, הוא כבר אמר שלוש פעמים את ספר התהילים, כי ראה את הרבי עם שני נקבים בליבו. ואם אי אפשר לעזור בעולם העליון, אני ב"ה עדיין בזה העולם. קח מכתב שיניחו תחת הכרים של הילדים, ויבריא!>". רבינו כתב תשובה אל בנו הקדוש מראזלא, בזה הלשון: "חוצפא כלפי שמיא נמי מהני, אני גוזר ואומר אשר תיכף יתרפאו שני הילדים ויקומו ממיטתם בריאים ושלמים. דברי הכותב בידיים שיש בהם כח לקרוע גזר דין של שבעים שנה, הק' משה מסאמבור". ר' יעקב חזר בחזרה לראזלא. כשהגיעו לשם, הניחו את המכתב מראשותיהם, ותיכף הוטב להם וחזרו לבריאותם והתרפאו לחלוטין. פעם אחת מורנו הקדוש הרב יצחק אייזיק מזידיטשוב סיפר גם כן את המעשה, וסיים: "אבל מי יוכל לדמות את עצמו להרבי רבי משה שהיה למעלה מהשכל, למעלה מהזמן, למעלה מהטבע". (מעובד מתוך 'עשר קדושות מערכת')

איש אחד ממדינת הגר הגיע לרבינו שהיה לפני פטירתו. האיש היה זקוק לישועה גדולה, ודפק על פתחו של רבינו וביקש ישועה, אמר לו רבינו: "אם לא אושיע אותך אעזור לך לאחר פטירתך" וכך היה שהסתלק רבינו, ואז האיש ההוא תיכף נושע כדברי רבינו.

רבינו היה עני ואביון. מעולם לא היתה פרוטה מצויה בכיסו. רבינו נהג לפעמים ללכת ברגל לבוש בלואי בגדים ללובלין אל רבו ה'חזוה מלובלין' זיע"א. פעם בדרכו לפני יוהכ"פ ללובלין חשד בו בעל עגלה גברתן שנגנבו ממנו שני סוסים ליד האכסניה שעל פרשת דרכים. העגלון תפס את רבינו והובילו בחזקה לכפר הסמוך ומסר אותו לידי המשטרה המקומי כדי שיכניסו אותו בבית הסוהר עד שיודה על הגניבה. כיון שהתקרב ובא ערב יוהכ"פ רבינו התחנן לפני שומריו להתיר לו ללכת להתפלל את תפילת 'כל נדרי' בציבור בביהכ"ס. בהסכמת העגלון שוטר הביא את רבינו לביהכ"ס ועמד על ידו כדי שלא יברח. רבינו עמד ליד דלת ביהכ"ס מעוטף בטליתו ושפך שיחו לפני קונו, הבחינו יהודי הכפר ביהודי שלא מבני המקום שמתפלל בכוונות עצומות ובדביקות שלא ראו כמותן. הם הביעו את התפעלותם בקול שבודאי הוא צדיק נסתר. שמע העגלון ונכנסה חרטה בלבו שחשד בצדיק שהוא גנב ללא כל יסוד. הלך מיד להודיע למשטרה שהוא טעה והאשים צדיק תמים שהוא גונב סוסים וביקש מהם לשחרר אותו מיד. המפקד הסכים ושחרר את רבינו מכלאו, למחרת פנו אנשי הכפר בבקשה אל רבינו שיעבור לפני התיבה לתפילת שחרית. תחילה סירב, אולם לאחר שהפצירו בו הרבה נענה לבקשתם. כששמעו המתפללים

את בכיותיו וצעקותיו בעמידתו לפני התיבה נחרדו עד עומק לבם ואף הם נשאו את קולם בתפלה ובתחנונים לפני בוראם בתשובה שלימה. למחרת יוהכ"פ כשהגיע רבינו ללובלין קיבלו החוזה בפנים שוחקות ושאל אותו היכן התפלל ביום הקדוש, רבינו סיפר לו את המעשה שבדרכו ללובלין נתפס בכלא בכפר פלוני, אמר לו החוזה מן השמיים עיכבו אותך להחזיר את ליבם של בני המקום הוא אל אביהם שבשמיים". (מעובד מתוך 'צבי לצדיק')

ח' אייר

הגאון הרב זונדל קרוזר זצ"ל

יום ההילולא - ח' אייר

נולד ב-כ"ז תשרי ה'תרפ"ד (1923). למד בתלמוד תורה ובישיבת 'עץ חיים'. בבחרותו כבר נודע כמתמיד וכבעל הנהגות תרומיות. בתקופת אירוסיו, יזם ראש הישיבה הרב איסר זלמן מלצר, 'הסכם יששכר וזבולון' עבורו, כדי שיוכל ללמוד לאחר נישואיו. ההסכם היה עם הגביר גרשון לויין ורבינו התחייב ללמוד בכל כוחו. לאחר נישואיו התגורר בשכונת כרם. בתקופה זו כבר סיים את הש"ס ואת ארבעת חלקי שולחן ערוך. היה בין עשרת התלמידים הראשונים של הכולל בישיבת מיר בארץ ישראל בחבורה הירושלמית של הגאונים ר' חיים ברים ור' משה יהושע לנדא.

נהג ללכת לישון מדי ערב בשעה תשע ולקום לאחר חצות. לפני התפילה למד שבעה דפי גמרא. עסק גם בלימוד קבלה בישיבת 'שער השמיים'. התגורר בשכונת כנסת בירושלים. סירב לכהן במשרה רבנית ורוב ימיו היה מלמד תינוקות. לימד בת"ת 'עץ חיים', 'מאה שערים' וכן בבני ברק בת"ת 'תשב"ר ובעלז'. בשנת ה'תשל"ח (1977) נסע לשנה ללוגנו לסייע לכוונן שם את התלמוד תורה. היה בוחן בתלמוד תורה קמניץ וכן מסר שיעור בדף היומי בבית הכנסת 'מזכרת בתייה'. בשנת ה'תש"ן (1989) החל לשמש כמשיב בישיבת טשיבין. ניהל גמ"ח להלוואת כספים ועמד בנשיאות עמותת 'שערי מרפא' העוסקת בסיוע לחולים. נפטר ב-ח' אייר ה'תשע"ד (2014). חי כ-91 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' אליהו צבי הירש. **אמו:** מרת טויבא אייזנשטיין. **אשתו:** מרת מלכה (בת ר' אהרון יעקב פרוש, גזבר מוסדות 'עץ חיים' ומח"ס 'איפה שלמה'). **מרביותיו:** ר' אברהם חיים הקלמן, ר' איסר זלמן מלצר, ר' אברהם ישעיהו קרליץ (ה'חזון אי"ש - רבו המובהק של רבינו). **חברותות:** המקובל ר' גמליאל רבינוביץ, ר' נתן צבי פינקל, ר' יוסף דב הלוי סולובייצ'יק. **מספריו:** 'אור החמה - על הש"ס, תורה, משנה ברורה, הגדה של פסח, ספר תהלים, סידור - 29 כרכים. ילדיו: לרב שמונה ילדים. בנו אהרון נפטר בחייו, ר' חיים (תלמידו ר' יושע בער סולובייצ'יק, מכהן בישיבת טשיבין), ר' יוסף (חתנו ר' רפאל בנימין לויין).

הגאון ר' זונדל קרוזר זצ"ל סיפר מעשה מופלא, שהיה לו עם מרן הגרא"ל שטיינמן זצ"ל. הייתה תקופה, שבגלל הוצאות נישואי ילדיו שימש כמלמד בכיתה ח' בת"ת תשב"ר. באחד הימים הלך רבינו הגרא"ל להתפלל מנחה בישיבת 'אוהל יעקב'. עד שהתקבץ מניין, ראה על השולחן את הספר 'אור החמה' על מסכת בבא מציעא שחיבר רבינו. מרן שטיינמן התבונן בארבעה מקומות בספר ונהנה מאוד.

אחרי התפילה שאל מרן שטיינמן אברך אחד: "מי המחבר של הספר?". הלה ענה לו: "רבי זונדל קרוזר, שנמצא כעת בבני ברק לרגל עבודתו כמלמד בתשב"ר, משום שהוא זקוק לכסף לחתן את ילדיו". עוד

באותו ערב פנו למרן הגראי"ל שטיינמן משיבת לוצרן שבשווייץ וסיפרו שהם מחפשים ר"מ לישיבה. הם שאלו אותו: "האם יש לרב להציע להם מועמד?". הרב שטיינמן חשב לעצמו: "הרי לא בכדי התפללתי היום בישיבת 'אוהל יעקב' וראיתי שם את הספר 'אור החמה'. כנראה ההשגחה רצתה, שהוא יהיה ראש הישיבה שם" והציע להם את רבינו. מאחר והם חששו קצת שיהודי ירושלמי כמותו לא יתאים כל כך לסגנון ישיבתם, טרח רבינו והביא להם עוד כמה וכמה ת"ח, שאצלם יוכלו לברר אודותיו ואכן הדבר נגמר בכי טוב. רבינו כיהן בישיבה תקופה ממושכת.

לימים שאלו מנהלי הישיבה את רבי זונדל: מה הקשר שלו למרן הגראי"ל?. הוא התפלל מאוד ואמר להם שמעולם לא דיבר איתו. הם סיפרו לו שהוא זה שהציע אותו לתפקיד ר"מ בישיבה. כעבור תקופה פגש רבינו את מרן הגראי"ל שטיינמן והודה לו על שהמליץ עליו. הגראי"ל מיד החל לדבר עמו על אותם ארבעה עניינים שראה בספרו לפני שנים. רבינו זצ"ל תמיד התפעל מהנהגתו של מרן שטיינמן, איך שהוא מחשב כל פרט והנהגה בחייו, מה רצון ההשגחה. (מעובד מתוך 'להתעדן באהבתך')

מנהג כ"ק האדמו"ר מביאלא ר' יחיאל יהושע רבינוביץ מביאלא זצ"ל במעמד 'סידור קידושין' היה לעורר את העדים לפני החופה, שיהרהרו בתשובה, מחמת שהרשע פסול לעדות. ולאחר שבירר שאין בהם פסול קורבה לחתן או לכלה, ולא זה לזה, הוסיף, שיש להרהר בתשובה לפני מעמד החופה. פעמים רבות היו העדים אנשים חשובים או רבנים יושבי על מדין, כגון בחתונות שבחצרות האדמו"רים, ומחמת כבודם של העדים החשובים לא רצה לומר להם ישירות שעליהם להרהר בתשובה, שלא יישמע, כמי שחושד בהם בדבר עבירה ח"ו. לפיכך היה ממציא בחכמתו איזו שיחה סביבות דין כשרות העדים וחובת תשובתם, עד שהבינו רצונו, שיהרהרו בתשובה לפני שניגשים אל החופה.

בחופתו של אחד מתלמידיו נקרא הרבי לסדר קידושין, והנה מצא לפניו בתור 'עדות קידושין' את הגאון הצדיק רבי זונדל קרוזר זצ"ל. האדמו"ר הכיר אותו היטב כאיש של צורה תלמיד חכם וירא אלקים. הרבי שמח מאוד לפגשו, ובטרם ניגש לסדר הקידושין פנה אל העדים במאור פנים וכשחיוך נסוך על שפתי קדשו, אמר: "הנה לאנשים חשובים כמותכם, בוודאי אין צריך לעורר על חובת התשובה שצריך להרהר לפני החופה!".

רבי זונדל כששמע זאת פחד ואחזתו רעדה. הוא שאל את הרבי: "הכיצד אוכל כעת בבת אחת לעסוק בתשובה, ממש לפני החופה? הרבי היה צריך לעוררני על כך כמה ימים מקודם! כדי שאתעסק בתשובה כראוי!". כששמע הרבי את שאלתו נסער מאוד, פניו התאדמו, ובאש קדשו אמר: "מהי התשובה? חרטה על העבר וקבלה על העתיד! ובהרהור תשובה של אמת, לעזוב כל הרע ולעשות הטוב, הרי כבר יצא מגדר 'רשע' וכשר לעדות". אולם מכאן ניתן לראות עד כמה רבינו חרד על אף דרגתו ומעלתו לגבי התשובה. (מעובד מתוך 'טיב הקהילה')

אחד מגדולי הנדיבים, עשיר מופלג רם המעלה, אשר יצא שמו לתהילה כתומך תורה נלהב, מן הנדיבים הגדולים היושבים ראשונה בממלכת החזקת עולם התורה והצדקה בימינו, הובא פעם על ידי מנהלי אחד מהמוסדות שתחת חסותו, לביקור בביתו של רבינו, כדי שיזכה לקבל את ברכת הצדיק להצלחה בעסקיו חובקי עולם, ובכל ענייניו לטובה.

העשיר הגיע לבית רבינו והצדיק קיבל אותו במאור פנים ובסבר פנים יפות כדרכו. הרב הורה לו בקריאה של חיבה לשבת על ידו. מנהל המוסדות הציג בפני רבינו את הנגיד הנכבד, וסיפר על הסכומים הגדולים שמפזר

הוא מדי חודש בחודשו להחזקת עולם התורה. הנדיב זכה שמסודות רבים וישיבות קדושות המלאים צורבים למאות ולאלפים יושבים בשלווה בהיכלה של תורה, בזכות תמיכותיו הנכבדות של הנדיב.

לשמע הדברים שמח הצדיק, והודה לעשיר על כל צדקותיו. רבינו חיזקו ועודדו בדרכו, להמשיך בה ביתר שאת, כי מה לו לאדם בכל עמלו, והרי לא ירד אחריו כבודו... וכל פרוטה ופרוטה שנותן לצדקה שווה עבורו כהון רב, ומצטרף הכל לזכויות גדולות עד אין חקר. העשיר התרגש מדברי הצדיק, הוא הרכין את ראשו בפני הרב, וביקש ברכה טובה, להמשך הצלחתו בשגשוג העסקים, כדי שיוכל להגדיל יותר את תמיכותיו לצדקה. הצדיק נענה כמובן ברוב טובו וענוותנותו, והעניק לו את ברכתו בלב שלם, שיעלה ויצלח!

לפני שהגביר יצא מהבית ביראת הכבוד, הוציא מאמתחתו המחאה נכבדה, בסכום עצום של כמה אלפי דולרים ותחכה באדיבות לתוך ידו של הצדיק בברכו אותו. העשיר גם הוסיף ששמח הוא על הזכות שנפלה בחלקו, לתמוך ביד נדיבה בתורתו של אותו צדיק! להפתעתו, לו ר' זונדל הושיט לו תיכף בחזרה את המעות, וסירב בתוקף לקחת את המחאה.

הצדיק כמובן הודה לו ואמר: "ישר כוח, אבל יסלח לי מר במטותא, שאין מנהגי ליטול ממון נדבה כלל, ומעולם לא נגעתי בזה! – המנהל דנן בוודאי יידע להשתמש בסכום הגון זה לצדקה... להחזקת וביסוס המוסדות!". העשיר התעקש, ורצה מאוד שיישאר זה הכסף לתמיכת והחזקת בית הצדיק, במיוחד לאחר שראה גודל הפשטות והעניות שהיתה שורה בביתו תמיד, כנודע.

הוא הפציר מאוד שיואל הרב בטובו לקבל ממנו התמיכה, והבטיח בהן צדקו שגם אותו מנהל לא יפסיד כלום... שהוא יכפיל לו את תמיכתו יותר! אבל ר' זונדל באחת, ואינו מסכים לקבל כלום, אף לא בפרוטה אחת! העשיר התקשה לוותר על זכות עצומה כזו, להחזיק ולקומם בית הצדיק, וטען בלהט שבשבילו ומשפחתו אין נתינה זו מחסירה ולא כלום... ואילו לביתו של צדיק יכולה להביא רחבות ועזרה גדולה!

כאשר ראה ר' זונדל שאין ברירה לפניו, היטה את פיו אל אוזנו של העשיר, וגילה לו טפח מגודל צדקתו, והסכים להסביר לו טעמו ונימוקו מדוע הוא מסרב לקבל את הממון. "היות ויש אנשים המורים לעצמם היתר בענייני הכספים, ולא תמיד הכסף שבידם כשר הוא, מתערבים בו לפעמים כמה וכמה איסורים. לכן אני מעדיף לגדור גדר ברור בנפשי, שלא לקבל שום תמיכה כספית, שמא אין זה מהכסף הכשר!" – עד כאן תוכן מתק דברים כדרבנות!

הרה"ג רבי אפרים שמואל מאיר שליט"א סיפר: "לפני כעשר שנים, חודשיים לאחר התאונה בה נפצע בני יהודה מאיר זצ"ל והיה שרוי אז בתרדמת, הציע לי אחד השכנים שאסע עמו לגאון רבי אברהם גנחובסקי זצ"ל, בוודאי יוכל לסייע בעצה ובתפילה. כמובן שבמצב מעין זה שמעתי לדבריו". "נסענו ונכנסנו לחדרו אשר בישיבת טשיבין, הוא כמובן לא הכיר לא אותי ולא את בני, סיפרתי לו את המצב. להפתעתנו קם רבי אברהם בנחרצות ממקומו, חבש את מגבעתו ואמר: "אני יכול לעזור לכם!" – "כיצד" שאלתי. הייתי בטוח שהגאון מתכוון לקשריו המסועפים עם רופאים בכירים... אך מיד נוכחתי שכוונתו אחרת באומרו: "אנחנו ניסע עכשיו לבית הרפואה יחד עם צדיק הדור רבי זונדל קרוזר ונתפלל"..." וכך היה.

בדרך אספו גם את הגאון רבי נתן קופרשטוק ושלושתם נסעו לבית-הרפואה הדסה. יצויין, כי כל הדרך הם דיברו ברמזים של תורה, הזכירו גמרות בבלי וירושלמי ברמזים כששלושתם מבינים במה מדובר. כך הגענו לבית הרפואה. בחדרו של החולה עמדו רבי אברהם, רבי נתן ורבי זונדל, והעתירו בתפלה, במשך

כשעה וחצי על בחור פצוע שלא הכירו עד לרגע זה. רק מי שחש באמת בצרתו של יהודי יכול להגיע לידי כך.

רבינו היה מקפיד מאוד שלא להוציא הוצאות כספיות מיותרות והשתדל להסתפק במועט ככל האפשר. היה משתמש בדפיים שונים ובשיירי דפיים ואף בהזמנות שקיבל לשמחות, כדי לכתוב עליהם חידו"ת. עבור כלי לנטילת ידיים השתמש בקופסת שימורים מפח... פעם באו אל ביתו שני יהודים מארה"ב ורצו לתת לו מתנת כסף. אמר להם רבי זונדל: "אני לא רוצה מכס מאומה. אני עשיר. יש לי שולחן ומיטה. יש לי טלית ותפלין ויש לי בית הכנסת"... (קרני אור)

זריזותו של רבינו בניצול הזמן הייתה מופלאה. כשלבש את חולצתו, היה סוגר את הכפתור העליון והכפתור התחתון ויוצא לדרך. תוך כדי הילוכו היה ממשיך לסגור את שאר הכפתורים. כשנסע למקומות הקדושים כדי להעתיר בתפילה, לאחר נסיעה מתישה בת כמה שעות, הגיע לציון רבי מאיר בכל הנס בטבריה. שם עמד והתפלל במשך כארבע דקות ויצא. משום נסע לציון התנא הקדוש רשב"י במירון. שם נעמד על יד הציון והתפלל במשך כדקה וחצי, ומיד עזב ונסע חזרה לירושלים, מבלי לבזבז דקה.

הטלפון בביתו היה ממוקם על שולחנו. מיד כששמע צילצול היה מזדרז להרים את השפופרת, בד"כ בצילצול הראשון או השני כדי שלא לעכב את המצלצל. אחד מתלמידיו סיפר: "פעם אחת רבינו התקשר אלי. ואף שתמיד הייתי מקפיד לענות מיד כדי שלא לבזבז זמנו היקר, אבל הפעם השתהתי מעט מלגשת לטלפון. כשהרמתי את השפופרת רבינו אמר לי: "לקחת ממני שלושת רבעי דקה!". תמיד כשפנו אליו, היה זמין תיכף ומיד. בין באמצע הלימוד או באמצע כתיבת חידושי תורה. בין באמצע האכילה, או אפילו באמצע השינה, מעולם לא אמר "חכה" או "תחזור מחר" וכיו"ב. כנראה מתוך שהחשיב את יקרת הזמן, לא רצה לקחת מזמנו של האדם שהגיע אליו. (קרני אור)

מנהגו של רבינו מאז ומקדם, שלא לקחת בנישואי צאצאיו 'עדי קידושין', מן האנשים העוסקים במשא ומתן, רק תמיד השתדל לבחור בבני תורה תלמידי חכמים כשרים וישרים. מחמת שהיה חושש שמא מתוך משא ומתן שבין הבריות נכשלים הם בכמה איסורי גזל ואונאת ממון, או בחשש ריבית וכיוצא, והרי הינם 'פסולים לעדות'.

ט' אייר

הרה"ק האדמו"ר הרב משה האגר משאץ זצ"ל

יום ההילולא - ט' אייר

נולד בשנת ה'תרכ"ג (1863). בברית נקרא על שם זקינו הרה"ק רבי משה מסלאוויטא. כבר מילדותו נודע כמתמיד עצום ופיקח. בתקופת ההנהגה של אביו היה ממונה מטעמו על ענייני צדקת ארץ הקודש. לאחר פטירת אביו כ' כסליו ה'תרנ"ג (1892) רבינו התחיל לנהל את עדתו בוואשקוביץ, וממנה עבר לשמש כאדמו"ר הראשון בשושלת חסידות שאץ ויז'ניץ. התפרסם כעמוד התפילה. תפילתו היתה מופלאה. קולו הערב המיסו את ליבות הרבים. אלפים היו מתכנסים בעיקר בימים נוראיים ובחגים כדי לשמוע את קולו של רבינו. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. בית מדרשו בשאץ היה לאבן

שואבת לאלפי יהודי העיר והיה ביהמ"ד החשוב ביותר בעיר. נפטר ב-ט' אייר ה'תרפ"ו (1926). חי כ-63 שנים. ציונו בשאץ.

סבו (מצד אביו): האדמו"ר ר' מנחם מנדל (ה'צמח צדיק'. מייסד והאדמו"ר הראשון בשושלת ויז'ניץ). **אביו**: האדמו"ר ר' ברוך (האדמו"ר השני של חסידות ויז'ניץ). **אמו**: מרת ציפורה (בתו של רבי אריה לייב שפירא מז'יטומיר). **אשתו**: מרת חווה (בת האדמו"ר רבי אברהם יהושע השיל ממז'יבוז). **מרבנותיו**: אביו, האדמו"ר ר' ברוך. **בניו**: האדמו"ר ר' חיים (האדמו"ר השני משאץ-ויז'ניץ. חתנו של רבי שלמה זלמינא מרשקוב), ר' יצחק מאיר הי"ד (נרצח בשואה). **חתניו**: ר' בער מדז'יקוב, ר' שמואל אבא מויז'ניץ, ר' יצחק הלפרין מחסידות וסלוי (נישא עם בתו מרת טובה).

רבינו שימש כבעל תפילה אצל זקנו האדמו"ר הרב מנחם מנדל הגר זיע"א (ה'צמח צדיק'. מייסד שושלת ויז'ניץ). התפילות היו בהתרגשות והשתפכות הנפש. קולו הערב היה כשאגת אריה אשר המיסו לבב כל שומעיו מגודל מתיקותו. באחת השנים הראשונות שגר בעיר שאץ עוד לפני שבנו את בית המדרשו וחצר. היו אלו ימי הרחמים של חודש הרחמים והסליחות. הצפי היה כי לראש השנה והימים הנוראים יגיעו אלפים רבים כדי להשתתף בתפילה של רבינו. היה צריך לחפש מקום מתאים לקלוט את הקהל הרב שצפוי להגיע.

לברון וואלטשנסקי היתה טירה עם גינה ענקית ששם גדלו עצים ופרחים והיה מקום מופלא לבקר בו. למרות שהברון לא היה ידוע כאוהב ישראל, עם כל זאת מאחר ולא מצאו מקום גדול אחר שיכול לקלוט את הרבים, בלית ברירה הם פנו אליו וביקשו ממנו להשכיר את הגינה כדי שתשמש מקום תפילה לחודש תשרי. כמובן שהברון לא התלהב מהצעה זו במיוחד בשל העובדה שאנשים רבים יגיעו והם עלולים לקלקל לו את הגינה.

לאחר דין ודברים ממושכים והתערבותם של אנשי דרגה שונים ובערבות אישית של ראשי ונכבדי הצבור הברון הסכים תמורת סכום עצום להשכיר את הגינה למקום תפילה. בנוסף הם התחייבו לשלם עבור כל הנזקים שיגרמו לגינה. כפי ששיערו אכן כך היה, אלפי רבים גדשו את המקום. לאחר שעברו ימי החג, ראשי ונכבדי הקהילה שהיו אחראים על התחייבות זו באו לברון כדי לשלם את דמי השכירות בתוספת סכום הנזקים שנגרם. לתמיהתם הגדולה לא הי קץ, הברון סירב לקבל דמי השכירות. הוא ביקש לקבל רק את הכסף עבור הנזקים שנגרם לגינה. הוא הסביר כי בשביל לשמוע את קולו הערב של רבינו זה היה שווה הרבה יותר ממה שהתחייבו לשלם דמי שכירות. כך היה ששילמו לו רק עבור הנזקים שנגרמו לגינה. (מעובד מתוך קונטרס ירעות שלמה והובא בגליון באר בשדה - שטפנשט).

הרה"ח ר' יהודה לייב קוסטינר זצ"ל, מילידי העיר שאץ סיפר על ראייתו הרחוקה של רבינו משאץ שהצילה משפחה שלמה מרדת שחת בימי המלחמה וכך סיפר: בעירנו שאץ התגוררה משפחה גדולה בשם ויטברג. משפחה זו עלתה לארץ הקודש תקופה קצרה לפני שמלחמת העולם השנייה פרצה וכל בני המשפחה ניצלו ממנה בניסי ניסים.

על הסיבה שהובילה אותם לעלות לארץ אחד הבנים הרה"ח ר' יעקב ויטברג סיפר שאביהם היה תמיד עני ואביון. בימי מלחמת העולם הראשונה עשה מספר עסקים ובורא עולם עזר לו מאוד והוא הרוויח הון רב. מכיוון שעלתה קרנו ותרומם בכבוד וכן זכר את מצבו בזמן שהיה עני הוא היה מסייע רבות לכל נזקקי העיר ונודע בצדקת פורונו ובנדיבות לבו.

מאחר שהיה בידו ממון רב, הוא חשב שזו ההזדמנות לרכוש דירה בשאץ, כדי שיוכל לגור בהרחבה עם בני ביתו וילדיו. חותנו שהיה מחסידי הרה"ק רבי משה משאץ זיע"א ביקש ממנו שלא יעשה שום צעד בלי לשאול קודם את רבינו.

האבא שמע לחותנו והלך להתייעץ עם הרה"ק משאץ בדבר רכישת הדירה. הצדיק שמע את הדברים ואמר לו כי לדעתו לא כדאי כעת לרכוש דירה. תשובתו של רבינו הפריע לאבא כי הוא לא הבין מה הסיבה שבגינה הרה"ק משאץ מסרב לאשר לו את קניית הדירה. בסיכומו של עניין הוא החליט וציית לדברים שהרבי אמר לו למרות שלא הבין מה הסיבה.

כעבור תקופה מסוימת הוא עשה מספר עסקים כושלים. עד מהרה הוא ירד לגמרי מנכסיו. עכשיו גם אם היה רוצה לרכוש דירה לא היו לו שום אמצעים. בלית ברירה הוא החליט לעזוב את שאץ ולעלות לארץ ישראל במחשבה שאולי שם ימצא מקור פרנסה בריווח יותר.

אבי המשפחה עלה ארצה כשאחריו עלו יתר הבנים במספר פעמים. הבן הגדול, ר' יעקב באותה תקופה שירת בצבא הרומני ולא יכל לעלות יחד עם בני משפחתו. אבל הוא הספיק לעלות לארץ בעלייה האחרונה שעלתה לפני שפרצה השואה האיומה.

רק כעבור שנים רבות הבינו למפרע את ראייתו הרחוקה של הרה"ק משאץ שמנע מהם לקנות דירה גדולה בשאץ וכך הם נאלצו לעלות לארץ הקודש, שהרי אם היה להם בית גדול ומרווח בשאץ, לבטח הם היו נשארים בה עד המלחמה ומי יודע מה היה עולה בגורלם. כאן בארץ הקודש הם הקימו מפעל ייצור שוקולד וב"ה התעשרו. עם הכסף עשו הרבה מעשי חסד עם יהודים רבים שעלו לארץ ללא אמצעים אחרי סיום המלחמה. (מעובד מתוך הספר 'טובות וזכרונות')

י' אייר

הגאון הרב דוד בן בארון זצ"ל

יום ההילולא - י' אייר

נולד בשנת ה'תרמ"ה (1884) בתוניס. בצעירותו למד בישיבת 'כיד נסים חברת התלמוד' אצל הגאון הרב שלמה דאנה והגאון הרב ישועה הכהן. בהיותו בחור כתב חידושי תורה והם גם פורסמו בספר 'מנחת יצחק' של הגאון רבי יצחק בן ברכה כהן. בשנת ה'תרפ"ג (1923) התמנה לדיין בבית הדין הרבני הגדול בתוניס (תחת נשיאות הראב"ד הגאון ר' ישראל זיתון). כמו כן, כיהן כדיין בבית הדין של הקהילה הפורטוגזית והביא לאיחוד מחודש בין שתי הקהילות. בתקופת כהונתו של הגאון הרב דוד כטורזה כרב ראשי, נחשב לשני במעלה בקרב רבני תוניסיה.

לאחר פטירת הרב כטורזה, רבינו התמנה לאב"ד. בשנת ה'תש"ז (1947) התמנה לרב ראשי ליהודי תוניסיה (במקום הגאון הרב חיים בלעיש). בשנת ה'תש"י (1950) בשל העומס העביר את תפקיד אב"ד לגאון הרב מרדכי אמייס כהן ונשא רק בתפקיד של רב ראשי. שימש גם בתפקיד מנהל ישיבת חברת התלמוד. איש אמת, ישר, עניו ובעל שם טוב. אוהב שלום ורודף שלום. דרשן ומנהיג אשר הנהיג ויצג את הקהילה בפני ראשי השלטון. היה מקובל מאוד על ביי של תוניסיה 'שידי למין פשה' ואף הוענקה לו מדליה כאות לגיון הכבוד הצרפתי ובחברות ב'מסדר התהילה'. נפטר ב-י' אייר ה'תשט"ו (1955) לאחר שקיבל התקף לב. חי

כ-71 שנים. בהלווייתו השתתפו למעלה מ-50,000 איש בהם בנו של הביי, ראש הממשלה טאהאר בן עמאר שרי הממשלה ונציג הממשל הצרפתי רוג'ר סיידו.

אביו: ר' אליהו (בן לקהילה האיטלקית יוצאי ליבורנו 'גראנה' בתוניסיה). **מילדיו:** ר' יצחק. **מרבותיו:** הגאונים ר' שלמה דאנה (מח"ס שלמי תודה), ר' ישועה הכהן (מח"ס מעייני הישועה). **מספריו:** יויקן דוד- חידושים על הש"ס, חידושי אגדה, על שו"ע ועל מדרש תלפיות • **ויאמר דוד-** חידושים על התנ"ך בדרך הפשט והרמז, ודברי מוסר • **ודוד הגיד-** חידושים על הגדה של פסח • **ויכתב דוד-** תשובות הלכתיות, רובן מכתב ידו. בנוסף, תשובות הלכתיות ממנו הודפסו בשו"ת משפט כתוב, איש מצליח, שמחת כהן.

מתפללי ביה"כ הגדול בתונים סיימו את תפילת ערבית של ליל חג הפסח. לאחר מכן הם פנו לערוך את הסדר בבתיהם. בשערי ביה"כ הבחור דוד בן בארון מקהילת הפורטוגזים בעיר הופיע. הוא פילס דרך אל רבו הנערץ, הגאון רבי שלמה דאנה זצ"ל (מח"ס 'שלמי תודה'). פני הרב נהרו כשראה את תלמידו החביב. "כן בני, מה בפיקך?", שאל. "באתי לבקש מהרב להיות אורחו לסדר", התלמיד אמר כשפניו סמוקות. הרב שאל מתפלא: "אבא יודע?". פני הנער אדמו והוא השפיל את עיניו.

"ניחא בני, בוא. כל דצריך ייתי ויפסח!" הרב הפטיר. הם צעדו יחד לבית הרב ומצאו את השולחן ערוך ומוכן להסבה. הרב סידר את הקערה על פי סודות הקבלה והתחיל בעריכת הסדר הקדוש. דוד ישב כעל גחלים לוחשות. באחד הבתים שבעיר ודאי עדיין לא התחילו את הסדר, מחפשים אחריו, מי יודע אם לא יגיעו לכאן. מה יעשה, כלום ברירה אחרת היתה לו? והלא לפי מה ששמעו והבין משיעורי רבו, אסור עליו לערוך סדר בביתו! לפתע נשמעו נקישות בהולות ונרגזות. בפתח עמד אבי הנער ועיניו רושפות. רבי שלמה עצר באחת את קריאת ההגדה, ושקט מתוח השתרר. "כאן אתה!" האב קרא לעבר העלם הנפחד כשהוא מנסה לכבוש את זעמו מפני כבוד הרב, "שיערת שהלכת אל הרב להתברך בברכת החג, אך לא עלה על דעתי, שהחלטת להסב כאן לסדר! למה זה, וכי אין לך בית?!".

פני הנער חוורו. הוא הביט ברב כמבקש ישועה. הרב הביט בו בעיניו הטובות, העביר מבטו לאב ושתק. "נו, בוא מידי! קום, אמא ממתינה לך בבית!". האב לא הבין מדוע בנו מתמהמה. "אני לא יכול לבוא אבא", רעד קולו של הבן. "לא תוכל? מדוע?!", האב התפלא. "מכיוון שאני לא יכול לשתות ארבע כוסות בבית!" ענה הבן בעינים מושפלות, והסביר: "בערבי שבתות אתה ממשיך בעבודתך במספרה חרף כניסת השבת. והמחלל שבת, אבא, יינו אסור בשתייה...". האב נדהם: "אתה לא שותה מהיין שלי? מה אתה עושה בקידוש של כל שבת?". "בכל שבת, אין חיוב לשתות מהיין, אלא משום חיבוב מצווה. יוצא אני ידי חובה בקידוש על הפת. אבל בליל הסדר, חובה על כל אחד לשתות ארבע כוסות...". השיב הנער. הדברים שיצאו מטהרת לבו של הילד, פילחו באביו כחץ שנון. הוא, יינו יין נסך כאחרון גויי הארץ?! ובנו אינו יכול לשתות מיינו! "וכי כך ההלכה?!". פנה בטרוניא אל הרב. "כן, כך ההלכה. השבת היא הכרות אמונתנו, והמחללה מפקיע עצמו מכלל המאמינים!" ענה הרב בנועם.

"אבל אני מאמין, מאמין בכל מאודי!", האב הצטדק, "אני הולך לבית הכנסת, מקדש וסועד סעודות שבת וחג! באשר למספרה, מה אעשה, זו פרנסתי! הקונים ממלאים את החנות, מבקשים להסתפר! אבל יין נסך?!". "הוא אשר אמרתי", הרב השיב בחן, "כשלת במבחן האמונה! אמונתך שטחית היא! לו היית משיב אל ליבך שהבורא ברא את עולמו ומנהיגו, היית מבין שלא יטול ממך את פרנסתך אם תשמור את השבת כציוויו!". האב נרעד והבין עד היכן הדברים מגיעים. "מאמין אני", קרא, "מקבל על עצמי

בהבטחה גמורה לשמור שבת כהלכתה!". לפתע נאחו במבוכה. "כבוד הרב, אם היין שלי הוא יין נסך בגלל חילול השבת עד כה – האם הרב יוכל לארח גם את משפחתי על שולחנו?". הרב הסכים בחפץ לב, והסדר נחוג ברוב שמחה וחדווה. העלם המשיך להתעלות, והיה לאחד מגדולי דורו. בהיותו כבן שלושים התמנה כדיין. כעבור שלושים ושלוש שנים היה לרבה הראשי של תוניסיה! (מעובד מתוך 'פניני הפרשה')

פעם היה לרבינו ז"ל סכסוך עם אנשי קהילתו והוא עזב את תפקידו. מיד פנו אליו ק"ק פורטוגזים (בתוניסיה היו שתי קהילות נפרדות) וביקשו ממנו לשרת אצלם ורבינו נעתר להם. בסוף השבוע שילמו לו משכורת גדולה כחמישים ריאל. רבינו החזרו להם את הכסף והשאיר לעצמו רק חמש עשרה ריאל כאשר נוהג לקבל מקהילתו הקודמת.

ט"ז אייר

הגאון הרב משה שמואל הלוי רוטנברג מקאסאן - קליינווארדיין זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז אייר

נולד ב-כ"ד טבת ה'תרל"ב (1872) בעיר טאהש. בברית נקרא בשם משה מאחר שנולד בפרשת שמות (שבה נזכרת לידת משה רבינו - רעיא מהימנא), והשם שמואל (ע"ש זקינו הרה"ק רבי שמואל מהעליטש). עוד בצעירותו ניכר כי לגדולות נועד. לאחר נישואיו חתונתו התגורר ליד חותנו בבארשא כאשר שם התעלה במעלות רמות ונשגבות. בהמשך עבר לעיר קאסאן כדי להיות סמוך לאביו הגדול. רבינו שימש כיד ימינו במשך כל הימים. בליל שבת קודש ערך את השולחן לטיש של אביו הגדול, ובימים נוראים עבר כשליח ציבור לתפילת השחרית.

ב-כ"ג חשוון ה'תרע"ב (1911) נפטר אביו ורבינו קבע את משכנו בקליינווארדיין ופתח שם בית מדרש. חסידים רבים מתושבי העיר והסביבה, השכימו לפתחו לשמוע את תפילתו. בעת ההיא האציל עליו האדמו"ר הרה"ק רבי פינחס נתן סאפרין מרידיק זיע"א את ברכת קודשו שיפעל ישועות בקרב הארץ. בשנת ה'תרצ"ה (1934) היגר לארה"ב עם משפחתו והשתכן בשכונת 'בראנקס' (אצל בנו הרה"ק רבי פינחס שלום זיע"א מקאסאן).

אולם לרגל חולשת גופו וקושי נשימתו יעצו לו הרופאים להגר ללוס-אנג'לס מכיוון שהאוויר טוב יותר לנשימתו. רבינו עבר לשם ופתח בית-מדרש. עד מהרה הפך בית מדרשו לתל תלפיות כאשר תושבי העיר השכימו לפתחו ואהבו לשמוע את קולו בקודש בתפילותיו הנעימות. גאון בתורה, ביראה ובחסידות. היה מפורסם לשם ולתפארת, מושלם במעלות ומידות טובות וישרות. רבים פנו אליו ונושעו וכן התייעצו עימו. נפטר ב-ט"ז אייר ה'תש"ו (1946). חי כ-74 שנים. ציונו בבית החיים בלוס-אנג'לס.

סבא (מצד האב): הרה"ק ר' צבי מטוסט. **סבא** (מצד האב): הרה"ק רבי משולם פייש לאווי מטאהש (ה'שרף מטאהש'). **אביו**: הרה"ק ר' יהוסף צדיקא (אבד"ק קאסאן ומח"ס 'בני שלישים'). **אימו**: הרבנית מרת שרה יטל. **אשתו**: הרבנית שרה דבורה זיסל (בת הגה"צ רבי בן ציון פיש מבארשא. נישאו ב-י"ד תמוז ה'תר"נ. השם שרה התווסף לאחר שחלתה והגיעה עד שערי מוות והבריאה). **ילדיו**: האדמו"ר הרה"ק ר' פינחס שלום מקאסאן, הרה"ק ר' שלמה אליעזר הי"ד (ראב"ד סעמיהאלי. נישא למרת חיה בת הרה"ג ר' שמעון גרינפלד אב"ד סעמיהאלי. נעקד על קידוש ה' עם משפחתו ב-כ"ג אייר ה'תש"ד הי"ד), ר' אפרים אשר (מקוסון קליפורניה. חתן רבי יצחק

מאזארניץ), ר' יהודה דב, מרת חיה דרוזיא (נישאה לר' יחיאל הלוי רוטנברג בן אחיו, הרה"ג ר' חיים שלמה ומח"ס 'שמועה טובה'), מרת אסתר מינדל הי"ד, מרת חוה ליבא (נישאה לר' שמואל טייטלבוים מאוהעל הי"ד), הילד צבי הירש, והילד יששכר יו"ט (דוב בעריש) - נפטרו בגיל צעיר.

בעת שבתו על שולחן חותנו בבארשא התקיים ברבינו ר' צון יראיו יעשה', כאשר שיגר לו פעם אביו הגדול אגרת שלומים, ובתוך הדברים כתב לו שיראה לרכוש את הספק הקדוש 'אהבת שלום' (מהרה"ק רבי מנחם מנדל מקאסוב זיע"א) וילמד בו.

כמובן שרבינו רצה לקיים מצוות כיבוד אב-ואם ולרכוש את הספר. בווארשא לא היתה שם חנות ספרים אלא מזמן לזמן היה מגיע לשם רוכל ודוכנו עימו והיה מוכר ספרים. באותו היום אשר רבינו רצה לקנות את הספר, הרוכל הגיע עם הספרים. כאשר נכנס רבינו לבית-המדרש, פנה אליו הרוכל ואמר: "איש צעיר, אולי תרצה לרכוש ספר?". ותוך כדי דיבור הרים את הספר הקדוש 'אהבת שלום' מעל הדוכן ומסרו לרבינו, אשר קנה אותו מיד.

כאשר חלה הגה"צ האדמו"ר רבי נחום צבי פיש מביקסאד זצ"ל, בנו של הרה"ק האדמו"ר רבי אליעזר מביקסאד והגיע עד שערי מוות, שיגר האב הגדול (ר' אליעזר) פתקא לרבינו זיע"א, באומרו, שבשנות שחרותו, כאשר היה פעם ב-ז' באדר על ציון הרה"ק מקאלוב זיע"א, שם פגש באביו של רבינו (הרה"ק ר' יהוסף צדיקא - אבד"ק קאסאן. ה'בני שלשים' זיע"א), שראה כי הוא נתן סכום כסף גדול לבנו (רבינו) ואמר: "אם אתה רוצה להיות רב, תזכור שאני הראשון שנתתי לך".

סיים ואמר, שהיות והתקיים בו דברי אביו והוא נעשה לרבי גדול ופועל הוא ישועות, ועכשיו אביו, כבר התבקש לבית-עולמו, על כן הוא שולח פתקא ופדיון לרבינו ומבקש שיברך את בנו ברפואה שלימה. רבינו לקח את הפתקא וכסף הפדיון, נענה לעומתו והשיב לו, שזכות אביו הגדול יגן בעדו שיתרפא בנו ברפואה שלימה. ואכן בתוך זמן קצר קם בנו מערש דוי בדרך פלא לפליאת הרופאים, שלא נתנו לו אסף סיכוו והארץ לאחר מכן ימים ושנים רבות (האדמו"ר ר' אליעזר פיש הי"ד נרצח בשואה בהיותו כבן 64 שנים, ב-כ' סיון ה'תש"ד יחד עם אשתו ובנו ר' משה הי"ד).

בנו, הגאון הרב אפרים אשר סיפר, שפעם אחת הגיע לרבינו איש אחד עם קוויטל והתאונן על שכנו הגוי אשר הוא סובל ממנו צרות רבות וסיפר עד כמה אותו הגוי מקשה עליו ופוגע בו בצורה הקשה ביותר ועל מעשיו האכזריים ואינו יכול יותר לסבול אותו. על כן מבקש הוא מרבינו שיושיע אותו ממנו.

שמע הצדיק את הדברים, ולהפתעת האיש לקח רבינו את הקוויטל, הביט בכתוב בו, קירב את הנייר לנר שדלק על השולחן ושרף את הקוויטל. לאחר מספר שניות הפתקה היתה למאכולת אש. אז שילח את האיש לביתו. כשחזר הלה לביתו, התבשר כי הגוי מת בחטף וניצל מההתעללות של הגוי.

הרה"ק האדמו"ר הרב צבי הירש רוזנבאום זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז אייר

נולד ב-י"ד חשוון ה'תר"פ (1919) בסיגט שברומניה. בשנת ה'תרפ"ד (1923) התמנה אביו כאב"ד בראדשין והמשפחה עברה להתגורר שם בפולין. מילדותו ניכר כי הינו בעל נשמה גבוהה. בשנת ה'תרפ"ט (1928) נשלח לגור אצל סבו ר' אליעזר זאב מקרעטשניף בסיגט שחינך אותו עד שהגיע לבר-מצווה בשנת

ה'תרצ"ג (1932). לאחר מכן נסע ללמוד בישיבת סטניסלוב. שקדנותו היתה מופלאה והוא עסק בתורה הקדושה יומם ולילה וישן מעט מאוד. חבריו כינו אותו 'העובד'. בכל פעם שנסע לישיבה ביקש מאביו נרות כדי שיוכל ללמוד לאורם גם לאחר שעת כיבוי האורות בישיבה. אביו סירב מאחר וחשש לבריאותו. רבינו לא ויתר, כשהגיע לישיבה בהפסקת הצהריים עבר מבית לבית וביקש שיירי נרות מהם הרכיב נרות ולאורם למד. בחורף ה'תרצ"ו (1936) נסע ללמוד בסאטמאר אצל דודו ר' בערצי לייפר. בקיץ שב לסבו בסיגט. למד את ספר 'התניא' 100 פעמים והכיר בו כל אות ואות. עבר בחסדי שמיים את השואה במחנות ההשמדה אושוויץ ובוכנוואלד. שם נלקח לעבודה במטבח והתקיים משאריות של ירקות. מעולם לא נגע במאכלות אסורים. כאשר הגיעו חיילי ארה"ב לשחרר את יושבי המחנה הוא היה על סף גויעה מרעב.

אחרי השואה עלה לארץ ישראל ושהה במחנה העקורים בעתלית. ב-כ"ח בתמוז ה'תש"ה (1945) לאחר שחרורו הגיע לירושלים. ערך טישים בעודו בחור. בשנת ה'תש"ו (1946) לאחר חתונתו, בעצת האדמו"ר ר' אהרון רוקח מבעלז עבר לכפר אתא והקים את קריית 'שיכון סיגט' הכוללת ישיבה ותלמוד תורה והחל לשמש כאדמו"ר מקרעשניף. בשנת ה'תשמ"ב (1982) עבר לירושלים. הקים בתי מדרש בירושלים, בית שמש, בני ברק ויליאמסבורג ובלונדון. קירב וכיבד כל יהודי. התפרסם בעבודת ה' בעיקר בשבת שבה התפלל בהתלהבות גדולה. ערך טישים במשך שעות והלהיב את המשתתפים לקדושת שבת. שימש כשליח ציבור ובעל קורא. בשבת לא ישן. ל'קידוש' התכונן שעות ארוכות. דרשותיו מיוסדות על תורת חסידות חב"ד. שמר על עיניו באופן מדהים ביותר גם כשהיה מדובר בחשש לחייו. נפטר ב- ט"ז אייר ה'תשס"ו (2006). חי כ-87 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: הרב ניסן חיים. **סבא** (מצד אביו): ר' אליעזר זאב מקרעטשניף. **אמו:** מרת ראצה. **אשתו:** מרת שפרה (בת דודו, האדמו"ר רבי חיים מרדכי מנדבורנה). **ילדיו:** האדמו"ר ר' ניסן (מקרעטשניף ירושלים), ר' דוד שלמה (חתן האדמו"ר מבוסטון בית שמש מכהן כרב הצעיר), האדמו"ר ר' זיידא אליעזר זאב (מקרעטשניף סיגט), מרת ראצ'ה ברכה (נישאה לר' יעקב מנחם רבינוביץ, האדמו"ר מביאלה בני ברק). **מרבותיו:** הגאונים אביו, ר' ניסן חיים. **סבא,** ר' אליעזר זאב, ר' דוד הלוי איש הורביץ (אב"ד סטניסלוב. מח"ס שו"ת אמרי דוד), דודו, הדיין רבי בערצי לייפר, ר' יוסף צבי דושינסקי (גאב"ד העדה החרדית בירושלים). **חברותא:** ר' אלימלך אשכנזי (אב"ד מלבורן). **מתלמידיו:** הגאונים ר' יחיאל מיכל לייבוביץ (האדמו"ר מניקלשבורג), ר' יצחק מאיר מורגנשטרן (האדמו"ר מתורת חכם), ר' גמליאל רבינוביץ (ראש ישיבת שערי השמיים), ר' ישכר בער לייפר (האדמו"ר מבישטינא), המשפיע הרב אברהם משה פרנקל מאנטוורפן בלגיה. **מספריו:** **תורת חיים ואמונה** • **קדושת צבי** • **רזא דעובדא** - תולדות זקינו מוהרא"ז מקרעטשניף • **רזא דשבת** - מתורת זקנו (ר' אליעזר זאב מקרעטשניף) • **פענת רזא** • **בית שמחה** - סיפורים והנהגות על רבינו.

רבינו בסוף ימיו היה צריך לעבור ניתוח הכרחי. רק לאחר שנתנו לו הבטחה ברורה שהכל יעשה רק דרך גברים - הסכים. במשך כל הטיפול לא ניגשה אליו אף אשה. בזמן שבו התעורר לאחר הניתוח הארוך, נכנסה אחות לחדרו כדי לבדוק האם כל המכשירים המחוברים אליו פועלים כשורה. הרבי, שהתעורר מעט החל לזעוק מרה: "הוציאו אותי מכאן, מיד!". הוא גם לא הסתפק במילים, אלא החל לנתק את עצמו בכח מהמכשירים כדי לחזור הביתה... הסכנה הייתה מוחשית עד שנאלצו להרדימו שוב. אז ישן את שנתו האחרונה, ממנה כבר לא קם. דיבוריו האחרונים עלי אדמות היו איפוא בעניין מסירות נפש על קדושת עיניו - כפי שנהג כל ימיו!

הגה"צ רבי יעקב אליהו (רב 'ראשית חכמה' במונטריאול) סיפר שראה במו עיניו את גודל קדושתו של רבינו המלמד עד היכן הגיעו גדרי הקדושה של רבינו. הרב אונסדורפר אמר שלולא ראה זאת במו עיניו, לא היה מאמין לכך! בשנת ה'תשנ"ט הרבי סבל ממחלה קשה במעיים ל"ע שהסיבה לו יסורים גדולים. היה עליו לעבור ניתוח כדי לפתור את הבעיה, אך הרבי סירב. הוא ביקש מהרה"ג ר' יהודה אליעזר יונגר מקריית טאהש וסיפר ששמע ממשיהו בעיר מונטריאול כי ניתן לרפא את הבעיה שלו ללא ניתוח. הוא ביקש ממנו שיברר את העניין למענו. ר' יהודה אליעזר בדק ולאחר זמן קצר הודיע לרבי שניתן להגיע למונטריאול ולהתחיל בטיפול תרופתי ללא צורך בניתוח.

הרבי נסע לשם והתאכסן אצל הרב אונסדורפר. הרבי סירב להגיע לבית החולים ולכן הטיפולים נערכו בביתו. במסגרת אחד הטיפולים היה על הרבי לקבל זריקה מסוימת, שרק מי שמוסמך היה מותר לו לעשות. מדובר בזריקה מורכבת, שאם לא היו נותנים אותה כפי שצריך הדבר עלול היה להביא לידי מצבים קשים. הבעיה המרכזית היתה שנמצאה רק אחות שיכולה להגיע ולתת לרבי את הזריקה. הרב כמובן לא הסכים לדבר. בלית ברירה השיגו גבר שהסכים לתת את הזריקה. בפועל, הוא לא ידע בדיוק מהו המקום המדויק שבו עליו להזריק. לאחר שהזריק הוא עזב את המקום. לא חלף זמן רב והרבי התחיל לסבול יסורים קשים נוראים. המקום התנפח במהירות והזדהם כולו. דם רב החל לרדת והיה צריך לקרוא לעזרה דחופה. הרבי סבל קשות אך לא הסכים שיקראו לעזרה מבית החולים שיכלו לשלוח רק אשה. המצב הלך והחמיר. הרבי נחלש משעה לשעה. יסוריו גברו וכוח הדיבור ניטל ממנו. חשש כבד נוצר למצבו הבריאותי.

הרב אונסדורפר ומקורבים אחרים ניסו כל אחד בתורם לשכנע את הרבי כי מדובר בפיקוח נפש ללא כל ספק, ושיסכים להיעזר על ידי אחות. אך הרבי סירב לכך בתקיפות. למחרת עם שחר ביקרו במקום מספר חברי ארגון ההצלה. הללו הביעו את דעתם שאין לשמוע בעת זו לרבי, וצריך לקחת אותו לבית החולים נגד רצונו, על מנת להציל את חייו... הרבי שהרגיש בדבר, קרא לרב אונסדורפר ואמר לו במילים חריפות: "למות או לא, לא זו דאגתי כעת. להישאר חי באופן שאתם רוצים בו - זוהי צרתי היחידה בעת הזו!". במילים אלו העמידם הרבי על מקומם, שאין להם לדאוג לפיתרון צרה - באמצעות צרה גדולה עוד יותר... דהיינו הרבי מודע בהחלט למצבו אך הוא לא יקבל טיפול רפואי בדרך שהם רוצים! בלית ברירה פנו שוב לחפש אחר איש שיוכל לעשות את הדרוש. לנסות לתקן את המצב הקיים ולהחיות את הרבי. בשעה אחת עשרה בבוקר נמצא כזה איש - לאחר יסורים כמעט בלתי נסבלים. ואכן, הוא בס"ד היה השליח הטוב להציל את חיי הרבי הקדוש. "לא יכולתי להאמין למראה עיני - יושב אדם שחייו תלויים לו מנגד, אפוף ביסורים קשים מנשוא, ולא מסכים בשום אופן שאשה תטפל בו". הרב אונסדורפר התבטא שוב: "אילולא ראיתי את הדברים בעצמי, לא הייתי מאמין לכך!" (מעובד מתוך בית שמחה)

הצדיק הרב משה שמאי זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז אייר

נולד בשנת ה'תרנ"ד (1893) בעיר יזוד בפרס. האבא של משפחת שמאי היה מתלמידי הרב המקובל ר' אור שרגא זצוק"ל, אשר כל רז לא היה נסתר לו. פעם ביקש ראש המשפחה שיגלה לו לאיזה שבט מיוחסת משפחתו, אבל הרב ענה שאינו יכול לגלות דבר זה. במקום זאת הצדיק גילה לו שהוא מיוחס לתנא שמאי הזקן. מאותו היום שם המשפחה נקבע להיות 'שמאי'.

עוד מימי ילדותו היה שם לילות כימים כדי ללמוד בתורה הקדושה. כאשר רבינו הגיע לגיל שמונה עשרה הוא התחתן. כעבור שלוש שנים התייתם מאביו. מאז הוטלה עליו פרנסת אימו, אחיו ואחותו הקטנים. רבינו רצה ליהנות מיגיע כפיו וגם ללמוד תורה, לכן החל לעסוק במכירת בדים בכפרי הגויים בסביבות העיר יזר. למרות עבודתו נודע בתורתו, במעשיו הטובים ובמידת חסידותו הנפלאה. היה שמח בחלקו למרות מצבו הכלכלי הקשה. היה קם בכל לילה בחצות ובוכה בדמעות על גלות השכינה ועל שלום הבריות, ובפרט על החולים. כאשר היו לאנשי יזר שמחות או אבל ח"ו, הם היו מזמינים את רבינו שיבוא לשמח או להבדיל לנחם.

רבינו כדרכו בקודש, לא היה משיב ריקם אף איש, מקטן ועד גדול ואפילו היה מוותר על עבודתו בנפש חפצה. היו מתייעצים עימו בכל עת. רבינו החמיר על עצמו חומרות שונות. בפרס לא הייתה מאפייה של יהודים. כתוצאה מכך הם נאלצו לאכול פת של גויים. רבינו החמיר על עצמו ולא אכל. בביתו היו אופים לחם מיוחד בשבילו, למרות הקושי שהיה כרוך בהשגת הקמח ולכן פעמים רבות לא יכל לאכול פת. בהגיעו לגיל זקנה רבינו עזב את עיסוקו במכירת בדים ברחבי הכפרים והשתקע בעיר. הוא קנה לעצמו חנות קטנה, ובין לקוח ללקוח עסק בעמלה של תורה.

מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. גם גויים שידעו את קדושתו פנו אליו. פקד עקרות. ענוותן מופלא. בשנת ה'תש"י (1950) עלה לארץ ישראל. כשירד מן המטוס, כרע על ברכיו ונשק בהתרגשות את אדמת ארץ ישראל לעיני כל הקהל שהיה במקום. הוא שהה כארבע שנים במושב בית נבלה (בית נחמיה). לאחר ארבע שנים עבר לעיר הקודש ירושלים. נפטר ב-ט"ז אייר ה'תשכ"ב (1962). חי כ-69 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' שמואל (היה ישר וחסיד גדול).

באחד הכפרים היה גוי עשיר גדול אשר בתו ל"ע הייתה עקרה. בצר להם הם פנו לרופאים ולמומחים, אבל דבר לא עזר. יום אחד רבי משה הזדמן לשם ונכנס לביתם כהרגלו להציע לפניהם את סחורתו. כאשר ראה שפניהם אינם כתמול שלשום הוא שאל אותם לפשר הדבר והם סיפרו לו כל העניין. רבי משה הבטיח להם שבועד שנה יחבקו בן בתנאי שיאמינו בלב שלם שמשה רבינו אמת ותורתו אמת, ודתו עומדת מעל כל הדתות שבעולם. הם הסכימו. לשנה הבאה נולד להם בן וקראו את שמו 'מוסא' על שם רבי משה.

באחד הכפרים בפרס היה גר ראש עיר גוי עשיר מופלג. בזמנים ההם אנשים חשובים היו משתמשים בחותמת שהייתה קבועה בטבעתם לצורך משא ומתן. בעזרתה היו יכולים להוציא ולהביא כספים. גם לאותו ראש עיר הייתה חותמת כזאת. יום אחד היא אבדה לו. חיל ורעדה אחזו בו פן ימצא מישהו את חותמתו ויציא במרמה את כל כספו ורכושו. בשעת אחר הצהריים בא לפני רבי משה וסיפר לו על כך. דבר האבידה היה בשבת ורבי משה עמד ודרש באותה העת בבית הכנסת כהרגלו. ראש העיר אמר שלא יזוז משם עד שיתן לו את החותמת. רבי משה השתדל לדחותו, אך הוא עמד בשלו. רבי משה אמר לו שבשבת קודש אינו יוצא ממקומו, אבל הבטיח לו שהלילה תמצא את החותמת ואין לו מה לדאוג. ראש העיר סמך עליו וחזר לכפרו. באותו הלילה אמרו לאותו האיש בחלומו שהחותמת מונחת במקום מסויים ליד הנהר. הוא התעורר, הלך לאותו מקום ומצא אותה, כפי שרבי משה הבטיח לו.

לרבינו היה שכן מוסלמי צורר יהודים שהיה קורא בקוראן בקול גבוה, דבר שהפריע לרבינו מאוד. הצדיק ביקש מאותו שכן כמה פעמים שינמיך את קולו, אבל השכן רק הרים את קולו בצעקה על רבי משה

והתחיל לקלל את דתו ואמונתו. כשסיים, רבי משה אמר לו: "אם היית פוגע בכבודי בלבד, היה זה ענייני הפרטי. אבל מכיוון שקיללת את דת משה ותורתו, תדע לך שהיום הוא היום האחרון שאתה בחנות הו. מחר בשעה הזו תהיה בקבר". למשמע הוויכוח בא שכן נוסף והיה עד לדברים אלו. הוא בא לפני רבי משה וביקש ממנו שיסלח לשכנו. רבי משה השיב לו כי הוא לא יכול, מכיוון שהשכן פגע בכבוד התורה ולא בכבודו. ואכן, השכן המוסלמי סגר את חנותו והלך לביתו, קיבל כאב ראש חזק ומת. למחרת באותה שעה כבר היה בקבר. כן יאבדו כל אויביך ה'.

בביתם של קרובי משפחתו של רבינו היה בור, ובו נחש גדול שהיה מסתובב בבית ובחצר. בני הבית פחדו ממנו. ביום הם היו יוצאים מהדירה ובלילה פחדו לישון בה. הם היו אובדי עצות מכיוון שלא ידעו מה לעשות. בצר להם הם באו וסיפרו לרבי משה. הצדיק אמר להם: "כאשר הנחש יוצא עוד פעם, תבואו ישר אלי ותודיעו לי". וכך היה. כאשר הנחש יצא, באו מיד והודיעו לו. רבי משה עזב את כל עיסוקיו והגיע. הוא ראה את הנחש מסתובב בחצר והתחיל להזהיר אותם: "נחש! אני גוזר עליך שלא תצא ממקום משכנך ביום ולא תזיק אף פעם לשום אדם. אם לא תשמע בקולי - אני גוזר עליך בשם בורא עולם שלא תצא מדירתך לעולם". מאותה העת לא נראה הנחש, לא בבית ולא בחצר.

היה יהודי מטהרן שאשתו הייתה עקרה ל"ע. היא ביקרה אצל כל המומחים שבפרס, באמריקה ובארץ ישראל, אך הם לא הצליחו לעזור לה. לאותו איש היה קרוב משפחה במושב בית נחמיה, מקום מגוריו של רבי משה. אותו אדם הציע לקרובו שיקבל ברכה מרבי משה לפני חזרתו לפרס. הוא בא לפניו וסיפר לו בייאוש את כל קורותיו. רבי משה שאל אותו אם הוא מתפלל שלוש פעמים ביום ומניח תפילין. האיש ענה בשלילה. רבי משה שאל אם הוא שומר שבת והאיש אמר שכן, אבל לא כמו שצריך. רבי משה אמר לו שהוא מבטיח לו שאשתו תלד, בתנאי שיתן לו תקיעת כף והבטחה שישמור שבת כהלכתה ויניח תפילין בכל יום. כך היה. היהודי נתן לו תקיעת כף וחזר לפרס. לאחר שנה שלח מכתב וחבילת סוכריות ובישר שנולד לו בן וקרא את שמו 'משה'.

פעם אחת רבינו יצא מהעיר אל הכפר בדרך העוברת במדבר צחיח וחס. אותו היום היה שרב גדול, ולא היו לרבי משה מים כלל. צמאנו הלך וגדל, כמעט שהגיע עד שערי מוות. רבינו התפלל לפני בורא עולם שיושיע אותו. כשסיים את תפילתו ראה אדם ובידו חצי אבטיח. האיש הציע לו את מחצית האבטיח המיותר. רבי משה הודה לו ומיד ישב לאכול. כשסיים הרים את עיניו וראה שמושיעו נעלם כלא היה. אז הבין שה' שלח לו את שליחו להצילו ממוות.

כ' אייר

הרב הצדיק מרדכי טברסקי זצ"ל המכונה ה'מגיד מצ'רנוביל'

יום ההילולא - כ' באייר

נולד בשנת ה'תק"ל (1770). האדמו"ר השני מצ'רנוביל. כשחייבה הממשלה הרוסית את נתיניה לכנות את עצמם בשם משפחה, בחר רבינו את השם טברסקי, על שם העיר טבריה, בה התיישבו תלמידי המגיד ממעזריטש. אמר הרה"ק מרוז'ין זיע"א על רבינו (שהיה דודו), כי תיבת 'מרדכי' נוטריקון: מ'גלה ר'זין ד'אורייתא כ'בר י'וחאי. (ההילולא של הרה"ק מצ'רנוביל הוא כ' אייר, ל"ה בעומר, יומים לאחר הילולת הרשב"י,

וכידוע שתוך ג' ימים להילולת הצדיק עדיין קיימת הארת בעל ההילולא, והוא פלאי). רבים שיחרו את פני רבינו. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תקנ"ח (1798) מילא את מקומו ואלפי חסידים נהרו לבית מדרשו בצ'רנוביל (שאוקראינה). בעל רוח-הקודש. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו. כל שמונת בניו כיהנו כאדמו"רים ברחבי אוקראינה, והיו מהבולטים בהפצת תורת החסידות באותה תקופה ומהם יצאו כמה ענפי חסידות המונים כיום אלפי חסידים, בהם סקווירא, צ'רנוביל מרחמסטריווקא. נפטר ב- כ' באייר ה'תקצ"ז (1837). ציונו בפאתי הכפר אנטיווקה ליד קייב. הצדיק בחר בעודו בחיים את מקום קבורתו באמרו ששם אין כנסיות, וכך קול הפעמונים לא יפריע למנוחתו. חי כ-67 שנים.

סבא: ר' צבי (מצד אביו). אביו: ר' מנחם נחום מצ'רנוביל (מתלמידי הבעל שם טוב והמגיד ממזריטש וה'מאור עיניים'). אמו: מרת שרה. נשותיו: מרת שרה (זיווג ראשון - בתו של רבי אהרן הגדול מקרלין, נישא בשנת ה'תקמ"ג). מרת פייגא (זיווג שני - בתו של רבי דוד לייקעס תלמידו של הבעש"ט). ילדיו מזיווג ראשון: האדמו"רים ר' אהרן מצ'רנוביל, ר' משה מקורסצ'וב, ר' יעקב ישראל מצ'רקס, מרת מלכה (נישאה לר' יחיאל מיכל מדרוהוביטש, בנו של ר' יצחק מיאמפולה). ילדיו מזיווג שני: האדמו"רים ר' מנחם נחום ממקארוב, ר' אברהם מטריסק, ר' דוד מטולנא, ר' יצחק מסקווירא, ר' יוחנן מרחמסטריווקא, מרת חנה חיה (נישאה לר' דוד הורודצקי, נכדו של ר' דוד לייקיס). מרת שיינדל (נישאה לר' דב בער פרידמן מליווא - בנו של הרוז'ינר). מתלמידיו: הצדיקים ר' ישראל דב בער מווילדניק, ר' אברהם דב אורבך מאבריטש (ה'בת עין), ר' ישראל יוסף גינזבורג מדויד הורודוק. מספריו: •ליקוטי תורה השלם.

סיפר כ"ק הגה"צ רבי יהודה מסטיטשין זצ"ל: רבינו זיע"א היה נוהג לבקש מאנשיו הרבה כסף, שהיה נקרא 'אויסביטן', וגם היה אצלו עסק גדול למנות את הכסף שקיבל. ומנהגו היה שקיבל אנשים בפרטיות, ואחר זמן היה עושה הפסק בקבלת קהל, וסגר הדלת, ואח"כ פתח והיה מקבל עוד אנשים ושוב סגר, וכך חזר הדבר כמה וכמה פעמים. והחסידים היו אומרים, שבזמן שהמגיד יושב סגור בחדרו, הוא עוסק בעניינים גדולים. פעם היה באיזה מקום, והיה שם מתנגד, אשר שמע מפי החסידים שבחצות הלילה נכנסות אל המגיד נשמות לבקש את תיקונן. החליט המתנגד להתחבא בארון בחדר המגיד עד לשעת חצות, ואז יוכל להכחיש את החסידים על פניהם. הוא נכנס לתוך הארון והסתגר בו כל השעות, שבהן קיבל המגיד את חסידיו. המגיד ידע ברוח קדשו, שהמתנגד מטה אוזנו לנאמר, וכאשר המשמש נכנס והודיע, שבחוץ ממתיונות נשים רבות ומבקשות להיכנס שאל הרבי בקול: 'האם הן עשירות או עניות?' שאל המשמש: 'מניין לי לדעת'. אמר הרה"ק: 'תסתכל על הצעופים שלהן, ותראה אם הם ממשי או מצמר'.

המתנגד שמח, שיש לו כבר מה ללגלג, והנה ראה, שהגבאי סגר הדלת, והרבי מתחיל למנות את הכסף שצבר, ומסדרו שם עם הגבאי, ושח הרבי עם הגבאי, איך שצבר היום כסף הרבה, אח"כ פתח שוב וקיבל עוד אנשים, ושוב נסגרה הדלת. ויהיה כאשר סיימו כל האנשים להיכנס לרב המגיד, והדלת נסגרה, שמע המתנגד ההוא ממקום מחבואו, איך שנכנסו כמה נשמות והחלו לדבר עם הרבי, והמתנגד הכיר את קולם, שהם היו אנשים מעירו, שכבר נפטרו ובאו לבקש את תיקונן. הוא התמלא פחד. ושמע איך שהצדיק משיב לנשמת גבר, שאין בידו להושיעו, יען שמעולם לא נתן לו הלה פרוטה אחת. שאלה הנשמה בבכי: 'ומהי תקנתך?' אמר המגיד: 'בבית החיים שוכן לידך אדם, שנתן לי פעם חמש פרוטות. אם הוא יוותר למענך על זכות פרוטה אחת אוכל לעזור לך. לכי ואמרי לו, שאני שלחתיך'. טענה הנשמה: 'אולי הוא לא יאמין לי?'. קם רבינו ממקומו, ניגש לארון וקרא: 'יעקיל, צא החוצה ולך עם הנשמה לבית העלמין, ותאמר שם בשמי, שאני ביקשתי למסור חלק מהפדיון לטובת הנשמה הזו', יצא הלה מהארון ורעד

מפחד ללכת בלילה לאחר חצות בליווי נשמה לבית העלמין. אמר לו המגיד: 'אל תירא, קח את מקלי ולך לבית העלמין בשמי'. (החכמה מאין – סטוטשין וכן מופיע בגרסה דומה מפיהם ומפי כתבם, עמ' ל"ו, בשם הגה"צ ר' מרדכי זילבער שליט"א מסטיטשין)

בשמחת נישואיו של הרה"ק רבי יעקב ישראל מטשערקאס זי"ע (עם בתו של הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זי"ע), היה כ"ק אדמו"ר מהר"ש (רבי שמואל מליובאוויטש) תינוק קטן, ובהיותם שם נעשה חולה מאוד, ובאה אמו - הרבנית של כ"ק אדמו"ר ה'צמח צדק' ואמרה לו, שהיא רוצה לילך אצל רבינו לבקש ממנו ברכה עבור התינוק. ואמר לה הצמח צדק "אם את רוצה לילך, תלכי". הרבנית הלכה אצלו, וקיבלה בכבוד גדול, ובירך אותה ואת התינוק. באותה עת עמדה לפניו קערה עם מרק, ואמר לרבנית, שיתנו לתינוק שתי כפות משיירי מאכלו, ואז הוא יבריא, ואמר עוד "הייתי הולך בעצמי, אך מחמת שהנני זקן וחלוש, אין בכוחי לילך, לכך אשלח את בני רבי אהרן והוא יהיה, כמו שאני בעצמי הייתי הלך ונותן לתינוק". ואכן רבי אהרן הלך וראה את התינוק, ונתן לו מהמרק, והבריא בעזרתו ית"ש.

פעם פקדה את העיירה צ'רנוביל סופת שלגים ורעמים קשה, מיד באו עשירי העיר לפני הרה"ק רבי מרדכי זצ"ל מצ'רנוביל והתחננו על נפשם, באומרם שאם חלילה לא תפסק סופת השלגים, יישארו אביונים חסרי כול. אמר להם הרבי, שאם ימציאו לידי סכום זה וזה (וזאת כדי לפרנס צדיקים גסטרנים), ייסע מחוץ לעיר והכל ייפסק. נתנו לו העשירים כאשר דרש, והוא עלה על העגלה ונסע מחוץ לעיר, שם פתח בנעימה ואמר את הפסוק (שמות ט', כ"ט) "כִּצְאֹתִי אֶת הָעִיר אֶפְרַשׁ אֶת כָּפִי אֶל ה' הַקְּלוֹת יְחַדְלוּן" וכו', באותו רגע התבהרו השמיים, והשלגים פסקו. (הג"ר נח גד וויינטרויב זצ"ל, בישישים חכמה)

סיפר כ"ק מרן האדמו"ר מבעלז, שפעם אחת בא רבינו לעיר, שחסידיו שם היו כולם עשירים, ולכולם היו דירות מרווחות ויפות, וכל אחד רצה שהמגיד מצ'רנוביל זיע"א יתאכסן אצלו, והוא אמר, שהוא רוצה להתאכסן אצל אדם אחד, והאדם ההוא היה מפורסם כקמצן גדול, והרב המגיד זיע"א אמר לו, שמוכן להתאכסן אצלו, רק בתנאי אם ייתן לו סכום כסף כך וכך. השיב האיש, שכדאי לו הכל - והעיקר שהרבי יהיה אצלו, אח"כ הוסיף רבינו על הסכום, שנקב בתחילה וכן כמה פעמים והיה מוכרח הקמצן הנ"ל כל פעם להשיב הן, כי היה בין החסידים והתבייש לומר, שאינו מסכים.

בערב שב"ק היה בעל-בית הנ"ל נוהג לקנות לעצמו את המצרכים לכבוד שבת קודש לבד, וכן היה בערש"ק הלך הוא לחנות לקנות נרות לכבוד שב"ק, וראה לפניו בתור אשה אחת, שביקשה לקנות נרות גדולים וטובים ויפים, וכשביקש לאחר מכן המוכר מהאשה את התשלום עבור הנרות השיבה, שאין לה כסף, מיד התחיל המוכר לצעוק עליה: "אם כן, למה ביקשת ממני את הנרות הטובים האלו?" וריחם עליה העשיר הקמצן ושילם להמוכר בעד הנרות שלקחה.

וכן היה כשבא העשיר אצל הנחתום לקנות חלות לכבוד שבת-קודש, ופגש שם את אותה האשה לפניו בתור. הפעם ביקשה לקנות חלות גדולות ויפות וכשביקש ממנה המוכר לשלם ענתה, שאין לה כסף, וריחם עליה עוד הפעם העשיר ושילם בעדה, וכשיצא מהחנות, אמר לה העשיר: "בשלמא, בעת שקנית הנרות חשבת שלא ידעת שהם עולים כל-כך הרבה כסף, אבל אחרי שראיתי שאין לך בכלל כסף, למה ביקשת מהחלות המעולים ביותר?!"

השיבה לו האשה: "בעלי היה עשיר גדול ומנהגו, שהיה מכבד את השבת במאכלים הטובים ביותר וכן הנרות הטובים ביותר, ולפני פטירתו מהעולם קרא לי ואמר לי, שרצונו שאכבד את השבת גם אחר

פטירתו, כמו שהיה בחיים חיותו. וכן היה הרבה שבתות אבל בשבוע זה אזל הכסף ממני באמצע השבוע כבר, חשבתי שאת השב"ק לא אעשה כימי חול - וכך הלכתי לחנות וקניתי את הנרות היפים ביותר וחשבתי, שהמוכר ייתן לי את זה במתנה, והשי"ת עזר לי ומצאתי אותך, ואתה שילמת בעבורי".

לאחר מכן חזר העשיר לביתו. בליל שבת קודש בכאשר רבינו ערך את שולחנו הטהור, נשמע קול, שהעשיר חלה מאוד וזקוק לישועה גדולה. באו להזכיר אותו לפני הרב המגיד זיע"א ורבינו בירך אותו, שתהיה לו רפואה שלימה ואכן לאחר הברכה הוטב לו ב"ה. למחר באמצע הסעודה בא עוד הפעם קול שהעשיר חוליו הכביד והזכירו אותו לפני הרב המגיד זיע"א ובירך אותו שוב פעם, והוטב לו ב"ה. בסעודה שלישית הורע לו עוד הפעם, והזכירו אותו לפני הרב המגיד זיע"א. אך הפעם לא בירך ולא ענה להם. לאחר מספר דקות נפטר העשיר לבית עולמו רח"ל.

באו ואמרו לרב המגיד זיע"א, שיכול לצאת מזה קול גדול שהרב המגיד מתאכסן אצלו וגם הוציא ממנו הרבה כסף וגם נתן לאשה הנ"ל בערב שבת קודש צדקה מרובה וזהו התוצאות? השיב להם הרב המגיד, שהוא סיפר לי את כל קורות חייו וגם המעשה עם האשה הנ"ל, והכינו לו בעבור זה בעולם העליון שכר גדול, ואמו הייתה יראה למעלה, שלא יקלקל בנה בעולם-הזה מכאן ולהבא.

על-כן, ביקשה שהוא יפטר מהעוה"ז, וכן היה שהוא חלה, ואני רציתי שישאר בחיים, לכן ברכתיו ובסעודה שלישית באה אליי אמו ואמרה לי, שלא אתעקש על הדבר הזה אלא היא רוצה שבנה ימות מהר, לכן הסכמתי, שיבוא בשלום על משכבו.

דרכו של רבינו הייתה ללכת מעיר לעיר ולקבץ מעות לצרכי צדקה. בהגיעו פעם לעיר אחת, פנה אליי אחד מגדולי העשירים והזמינו לביקור בביתו. אותו עשיר קמצן היה, אלא שנפשו איוותה לזכות בכבוד הגדול ולארח את הרה"ק בביתו. נענה לו הצדיק ואמר: "אם תרצה שאבוא עד לביתך, תצטרך לשלם לי על כך סכום פלוני". העשיר, שכאמור התאוה להתפאר בעיני הציבור כמי שהרה"ק מצ'רנוביל הגיע לבקר בביתו, נענה והסכים לשלם, אף שהיה הסכום גדול מאוד בעיניו.

כשיצא הרה"ק מאכסנייתו בדרכו לבית הגביר, החל לרדת גשם. נענה הצדיק ואמר לעשיר שהתלווה אליו: "אם כך, עלי להטריח עצמי וללכת בגשם, תצטרך לשלם סכום כפול". הדבר לא מצא חן בעיני העשיר, אולם מה יאמר עתה - כשהרבי נמצא כבר בדרך? בלית ברירה הסכים הלה לשלם את הסכום הכפול. משהגיעו לביתו של העשיר, הבחין הצדיק כי יש מדרגות לעלות, נענה ואמר: "הנני רואה שעלי לטרוח ולעלות את המדרגות, אם כך תצטרך לשלם יותר!" הגביר רגז מאוד בשומעו את הדברים, אולם שוב לא היתה לו כל ברירה, הוא נאלץ להוסיף על הסכום, כדי שלא יאמרו הבריות שבגין סכום פלוני נמנע מלארח את הצדיק בהיותו סמוך לביתו.

כשנכנס הצדיק לבית הגביר, הבחין בטס-כסף (מגש) גדול, מיוחד ביופיו ובהדרו. הרה"ק נכנס והתיישב, ובשהותו בבית הפנה מספר פעמים את מבטו לעבר הטס המפואר. כשהבחין העשיר בכך, נבהל מאוד, והרהר לעצמו: "הנה עוד מעט יבקש הרבי לעצמו גם את הטס"... לא עברו רגעים אחדים, ואת אשר יגור ממנו הגביר - בא: הרבי ביקש את הטס. כאן עלתה חמתו של הגביר, והוא הזדעק מיד: "רבי, עד כאן! בשום פנים ואופן! את זאת לא אתן!"

נענה הרה"ק בשלווה: "חס ושלום, לא ביקשתי שתתנהו לי במתנה, רציתי רק לבקש שבשהותי כאן יהיה הטס על ידי, כדי שאוכל לראותו מקרוב". הגביר נרגע במעט, ונענה לבקשה. בתום הביקור, כאשר קם רבינו ללכת, אחז בטס ונטלו עימו. שוב נבהל הגביר וביקש את הטס, אך הרה"ק נענה לו: "הרי הנך בא

עימי ללוותני, רצוני ליהנות מיופיו של הטס גם בדרך, על כן השאר נא אותו בינתיים בידי". הרבי עלה לעגלה, כשהגביר יושב על ידו, והנה, בדרך, כשעברה העגלה על יד הנהר, פתח הרבי את החלון, ובהינף יד זרק מול עיניו של העשיר את הטס היקר והמפואר לעבר הנהר...

הגביר לא ידע את נפשו מרוב צער וחימה, אולם את הנעשה אין להשיב... בליבו הרהר: "איזה רבי הוא זה? אם הוא מסוגל למעשים כאלה?! בתחילה הוא 'סחט' אותי והעלה בכל פעם את הסכום שעליי לשלם ועתה זרק את הטס שעלותו רבה עד מאוד!". בפנים נפולות סב על עקבותיו ושב לביתו.

והנה, אך התקרב לביתו, הבחין בתכונה רבה המתרחשת סביב הבית - שוטרים וחיילים הקיפו את הבית בהמולה... מיד כשהתקרב, עצרו אותו מיד, וסיפרו על האשמה החמורה - חושדים כי הוא מסתיר בביתו טס-כסף מפואר שנגנב מבית המלך! והרי ידוע שהגונב מאוצר המלך - דינו אחת-מוות.

כעת התעשת הגביר מיד, ובבטחה הכחיש את הענין מכל וכל: "לא היה לי כל טס ואיני יודע על מה אתם שחים" אמר. השוטרים לא וויתרו, הם חיפשו היטב בבית הגביר, אולם כדבריו כן היה - הם לא מצאו כל זכר לטס היקר... כעת הבין הגביר את מעשיו של הרבי, שהצילו מהגזירה הרעה שכמעט ניתנה עליו...

הרה"ק רבי נחום מצ'רנוביל היה אצל המגיד הגדול ממעזריטש, והיה פרוש זה כמה שנים. פעם אמר המגיד הגדול להחבריא קדישא: "תדעו שצריך לירד נשמה גבוה ויקרה, אשר לא היתה כזו כמה מאות שנים, ולכן סעו לביתכם אולי יזכה מי בכם כזה". ונסעו כולם לביתם, וגם הרה"ק ר' נחום התיר נדרו ונסע לביתו. ועלה בדעתו ליסוע דרך קאריץ, ולהיות אצל הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זי"ע, ולבקש ממנו שיהא בעזרו שיזכה הוא בנשמה הקדושה.

ויהי כאשר בא רבי נחום לרבי פנחס, והציעו לפניו את מבוקשו, ויאמר לו רבי פנחס: 'לינו פה הלילה'. וילן שם רבי נחום. ובבוקר אמר רבי פנחס מקאריץ לרבי נחום מצ'רנוביל, בואו עמי למקווה. וילכו שניהם למקווה, וכאשר טבל רבי פנחס פעם אחת, אמר לרבי נחום: 'כבר פעלתי שתזכו אתם בנשמה הקדושה'. ואמר רבי נחום לרבי פנחס: 'רצוני שיהיו מהנשמה הקדושה דורי דורות צדיקים עד ביאת המשיח'. וטבל רבי פנחס עוד טבילה אחת, ואמר: 'גם זה פעלתם'.

אמר עוד רבי נחום: 'רצוני שלא יהיו נצרכים לעולם'. ואמר רבי פנחס מקאריץ: 'זה לא תפעלו. העולם יהיו צריכים להם, והם יהיו צריכים לעולם'. וקיבל הרה"ק רבי נחום מצ'רנוביל ברכת פרידה ונסע לביתו לשלום. ותיכף כאשר נסע רבי נחום, בא גם הרה"ק רבי שניאור זלמן זי"ע על התניא אל הרה"ק מקאריץ, וביקש גם הוא בעזרו שיזכה בנשמה ההיא, ויאמר לו רבי פנחס: 'כבר קדמך רבי נחום'. ואז זכה רבי נחום בנשמת הרה"ק רבי מרדכי מצ'רנוביל זי"ע"א, ויהי לפלא.

פעם כשהסב הרה"ק רבי מרדכי מצ'רנוביל זי"ע"א בעריכת שולחנו הטהור, נדהמו הנוכחים בראותם כי ידיו של הרבי נעשו שחורות לפתע. הצדיק נבהל בראותו זאת, ומיד התעמק בשרעפי קדשו והתבונן מפני מה אירע לו הדבר. לאחר זמן קצר, פתח וסיפר לנוכחים, כי לפני תקופה נזקק לסכום כסף גדול לצורכי צדקה, הוא ביקש את הסכום מיהודי מסוים, היהודי נענה לבקשתו, אולם הלה ביקש בשכר זאת שהרבי יבטיח לו עולם הבא.

הרה"ק נענה לבקשתו, אולם היהודי ביקש שהרה"ק יתן לו את ההבטחה בכתב. נתן לו הרה"ק מצ'רנוביל פתק, ובו רשם - לכבוד אדוני אבי (הרה"ק רבי נחום מצ'רנוביל זי"ע בעל "מאור עינים"), יהודי פלוני נתן לי סכום כסף גדול לצדקה, והנני מבקשך שתדאג למענו, שיוכל להגיע למקום מנוחתו בשלום.

והנה הבחינו חסידיו כי בעריכת שולחנו הטהור ידיו של רבינו נעשו שחורות. לאחר מכן סיפר הרבי כי כאשר נפטר היהודי ונשמתו עלתה למרומים, נטפלו אליו מלאכי החבלה, וביקשו להרע לו. אך הם לא יכלו לנגוע בו, כי הוא החזיק בידו את המכתב. זמן ניכר עמד היהודי אובד עצות, הוא לא ידע היכן ימצא את הרה"ק רבי נחום מצ'רנוביל זיע"א. והנה שמע כרוז, הקורא לכל הצדיקים לבוא ולהשתתף בהלוויית צדיק, שנשמתו מגיעה עתה השמימה. הוא ראה את הצדיקים ממהרים להשתתף בלווייה, וביניהם הכיר את ה"מאור עינים".

מיהר היהודי ומסר לו את המכתב, הרה"ק קרא את המכתב, ובסיימו, מיהר להשתתף בלווייה. כך, נשאר היהודי לבדו, ללא המכתב, מיד התנפלו עליו מלאכי החבלה, וביקשו לעשות בו שפטים, פתח היהודי וזעק: "האם זהו עולם האמת?! הלא הרה"ק רבי מרדכי מצ'רנוביל הבטיח לי עולם הבא, ואף נתן בידי מכתב על כך!". באותה שעה נעשה קטרוג גדול בשמים על הרה"ק רבי מרדכי, שהבטיח ולא קיים, ומיד נעשו ידיו שחורות. מיד עשה הרה"ק עליית נשמה, וברוב קדושתו הביא את הנשמה לתיקונה. אח"כ פנה הרה"ק רבי מרדכי ואמר לאביו בהיכלות העליונים: "אני רציתי להקל על עצמי ולמסור בידך את העניין, לבסוף עוד הקשיתי על עצמי"...

רבינו בא פעם אחת לעיר אחת, וביקש אותו עשיר אחד לסור אל ביתו על סעודת צהרים שעשה לכבודו ולכבוד אנשיו מקורביו, ופנה לפניו חדר מפואר ומהודר עם שלחנות מפוארים בחבלי בוץ וארגמן, וישב עליהם הרב ואנשיו, והבעה"ב הקדים לפניו מאכלים ערבים וטובים ומיני מגדגים, בתוך כך עמד הרב מכסאו וילך בבית אנה ואנה, וישא עיניו וירא והנה אל החדר אשר הוא ואנשיו יושבים בו, נשען חדר אחד יפה ומפואר על אחת שבע מההדר אשר הוא ואנשיו יושבים, וגם השולחנות והכסאות שם הם יקרים מאוד מעצי אלמוגים מכוסים במשי וסאמט יקר, והכותלים משוחים בעשר פתוחי מקלעות כרובים ופטורי ציצים מלמעלה ומלמטה.

שאל הרב את הבעל בית לאמר: "מדוע נקלותי בעיניך אני ואנשיי, כי תמנע מאתנו החדר הזה?!". ויען לו הבעה"ב: 'הנה כבוד קדשו יודע, כי החסידים בעת יחס לבבם, עיניהם לא יביטו על כלים יקרים ועל קירות ביתי ויטנפו אותם ברפש וטיט אשר ברגליהם', ויבטיח הרב לבעה"ב אשר אנשיו יכבדו ויקירו את כלי הבית מכל טינוף ואשפה, ואז פתח הבעה"ב את החדר, והרב ואנשיו העתיקו את מושבותם לחדר השני, וגם הרבה אנשים עמדו וסבבו את השלחן ביראת הכבוד.

איש חסיד היה בעיר הזאת, ובבוקר הלך למסחרו לאיזה כפר, וכאשר בא לביתו ונדע לו כי רבו נתבקש לבית העשיר, נשא שם את רגליו ורץ שם כצבי לקחת גם הוא חלק במסיבה של צדיקים, וכאשר בא וראה כי הרב יושב ודורש, והרבה אנשים עוטרים אותו מסביב, ואין לו מבוא להתקרב אל רבו, מיהר ועלה על הספה יקרה המכוסה בסאמט יקר במנעליו המלאים רפש וטיט. כראות זאת הבעה"ב צעק: "רבי, הביטו נא וראו כמה אשפה וטיט העלה האיש הזה על הספה היקרה, וברגע אחד גרם לי היזק גדול".

ויען לו הרב: "השקט ושמע את אשר אספר לך מה שקרה. בעיר אחת היה שם איש עשיר גדול, אבל לא התנהג כשורה, רק הלך בשרירות לבו לעשות הרע בעיני ה'. פעם אחת נסע האיש הזה בדרך במרכבה כבודה רתומה לשני סוסים טובים, וישא העשיר את עיניו וירא כי איש יהודי אחד נוסע עם אשתו ובניו על סוס קטן דל ורזה, ובנסעם טבעה העגלה ברפש ובטיט, והאיש הכה את הסוס אשר לא יכול לזוז ממקומו, והקור היה גדול מאוד, והאשה וילדיה נתקררו מאד וכמעט יצאה נפשם, ויחמול העשיר

עליהם, ויצו את משרתו לקשור את סוסיו הטובים אל העגלה של העני ולהוציאה מן הרפש, וכאשר ראה העשיר כי גם סוסיו הטובים אין בכחם להוציא את העגלה הנשקעה ביון מצולה, ירד מעל מרכבתו ויפשוט את בגדיו, ובעצמו עזר להניף את העגלה ולהוציאה למרחב, ואח"כ ציווה על משרתו לנסוע עמהם ולהביאם אל מטרת חפצם.

ויהי כאשר הלך העשיר בדרך כל הארץ, והביאו את נשמתו לפני הב"ד שלמעלה, ופתחו את פנקסו אשר היה מלא עונות מעבר לעבר, וכמעט דנוהו להורידו לשאול תחתית, ואז קם עליו מלאך מליץ אחד להגיד עליו ישרו, כי הציל משפחה אחת מרדת שחת ע"י הקור וכל המקיים נפש אחת כאילו הציל עולם ומלואו. ויצא הכרוז לשים את כל עונותיו בכף מאזנים, ואת העגלה והאשה והילדים אשר הציל בכף שניה, ואם העגלה והנפשות יכריעו את כף העונות אזי הוא בן עוה"ב.

כאשר עשו כן עדיין הכריעו העוונות את הכף השניה, ויקם עליו שנית מליץ יושר וטען כי לא רק את העגלה והנפשות התאמץ האיש בכחו להוציא, אך גם את הרפש אשר היה בדרך בהעגלה ובאופנים הוציא בכחו, ויצא הפסק דין על האיש כי יתגלגל שנית בזה העולם, ואם גם בגלגול השני לא יקפיד על רפש וטיט, אם גם יהיה למפגע לו בכבודו וברכושו יהיה בן עוה"ב. העשיר כבר הבין את הסיפור, כי הכוונה הייתה עליו בגלגול הקודם, ומיד צעק לעבר החסידים שיכולים להיכנס ויביאו אתם הרבה בוך.

מסופר ענין נורא שהיה אצל רבינו, כי היה רב בעירו אשר היה תלמיד חכם גדול וירא שמים אך לא היה מכת החסידים, ולא היה בא אל רבינו. פעם אחת ביום האחרון של פסח נמלך אותו רב בדעתו והלך אל שלחנו הטהור. תיכף בדרכו על מפתן ביתו אמר לו הרבי שצריך לקבל על עצמו תשובה כי נכשל באיסור חמץ בפסח! והרב הזה נתחלחל מאד ותיכף הלך לביתו ויחפש בכל אשר בביתו ולא מצא שום דבר ושאל לבני ביתו על כל הדברים שהיו משתמשים בהם בימי החג ולא היה עליהם שום חשש, ופשפש ולא מצא, עד שבא אל חבית המים, כי היה מנהגם להכין חבית גדולה של מים שיהיה על כל ימי החג מפני הזהירות. וכשהסתכל בחבית וראה מה שבתוכה נבהל על המראה כי מצא בשוליו חתיכת לחם חמץ גמור, והוא השתמש בכל ימי החג במים האלו לבישול ולכל צרכיו, ונכשל הוא וכל בני ביתו בחמץ בכל ימי הפסח.

תיכף ומיד חזר לבית הרבי וביקש מאתו שיסדר לו תשובה והוסיף ואמר: "הנה יש לי תלונה עליכם מאחר שמענו מכבוד תורתו אין נסתר דבר, ולא היה נעלם ממנו מה שנעשה בביתי, למה זה חכיתם עד בואי אצלכם ולא שלח לי מר כבר בערב פסח להזהירני על זה קודם שנבוא לידי מכשול, למה לא החיש להציל את נפשותינו מין האיסור החמור הזה!?" ענה לו הרה"ק: "אל תחשדו אותי בזה כי באמת לא ידעתי מזה עד היום. מאחר שלא היה לו שום קשר עמי, אך היום הזה כאשר בא לביתי ונתקשר עמנו אז התגלו לי כל מטמנותיו וראיתי צרת נפשו ותיכף הזהרתני על זה!" נלמד מזה שאם אין התקשרות והכרה עם המנהיג אז אין הצלה מן התקלה.

סיפר אדמו"ר הרה"ק ר"מ מלויעב צוק"ל: פעם חזר הרה"ק המגיד מצ'רנוביל מאחד מנסיעותיו הקדושות, אנשי הבית כבר המתינו בקוצר רוח לשובו, בתקווה שע"י המעות שביא עמו, יוכלו לסלק את החובות הגדולים מהוצאות חצר הקודש. אך מיד כשהגיע המגיד מצ'רנוביל לביתו נאווה קודש, התברר שאין עליו מעות כלל לסלק את החובות, כי כבר חילק הכל לצדקה, כאשר נודע להם הדבר, נכנסו אליו לומר את מועקת לבבם.

ויהי כשמוע המגיד מצ'רנוביל דבריהם, שלח מיד לקרוא את בנו הגדול הרה"ק רבי אהרן, ואמר לו: "ראה בני ההוצאות הגדולות ואתה הוא הגדול שבבנים, לכך רצוני שתשא בעול הוצאות הבית, ותסע על פני העיירות לאחינו בני ישראל לקבץ מהם מעות". שאל רבי אהרן: "להיכן אסע?". אמר לו רבינו "לעיר פלונית". שאלו רבי אהרן: "איך אסע למקום שכולם מתנגדים, הרי לא ישאו לי פנים כלל". אמר לו אביו "תסע לשם וה' יהיה בעזרך", ופטרו לשלום.

ואכן הרה"ק רבי אהרן נסע לשם, ומיד עם הגיעו סר לביתו של המרא דאתרא דשם, ובאמצע שיחתם הראה לו הרב בגמרא על איזה סוגיא שהוא מאוד מתקשה בדברי התוס' שם, ואמר לו הרב "אם תוכל לפתרו לי, אכבדך מאוד". ויחל הרה"ק רבי אהרן לעיין בדברי הגמרא והתוס', ואחר זמן קצר נענה ואמר פשט הסוגיא, והרצה כל דברי התוס' בטוב טעם ודעת הפלא ופלא. הרב כשמעו זאת ותפעם רוחו מרוב התפעלות, והלך לאנשי העיר וגייס סכום גדול מאוד, וכיבד אותו ביותר.

אחר השבת, טרם שנפרדו, פנה הרב להרה"ק רבי אהרן, וביקשו שיבאר לו שוב את דברי התוס', כי שכחם. ויאמר לו רבי אהרן: "הנה דברי התוס' קשים הם עד למאוד, וכשעיינתי ראיתי את הקושי שבדבר, חשבתי לעצמי הלוא אבי הקדוש שלחני לכאן, ואמר לי שה' יהיה בעוזי, וא"כ איך יתכן שיהיה לי ביזיונות, ולכך נתגלה בעל התוס' אלי וגילה לי בעצמו את הפשט שאמרת לי, אך עתה איני חוזר על זה עוד".

בעריל חי בעיירה קטנה ששמה היה צאסניק לא הרחק מצ'רנוביל והיה חסיד של רבינו. הוא נהג לנסוע כמה פעמים בשנה לרבו כדי לשאוב קצת אווירה של תורה וקדושה. עם בואו לרבו היה מביא את כספי המעשר שנאספו אצלו, ומסר אותם לרבו. ביום בהיר אחד בין פורים לפסח הגיעה ידיעה כי הרבי עומד לבוא לצאסניק, לא לעיתים קרובות היה רבינו יוצא לדרך ולעיתים עוד יותר התארח הרבי בצאסניק. בעריל שכבר זכה לכך שהרבי יבוא ויתאכסן אצלו, החל מיד להתכונן לקבלת פני הרבי. אולם שמחתו הופרה, כאשר קיבל ידיעה מהרבי בה נאמר, שהפעם אין הוא מתכוון להתאכסן אצלו, ואף אסור לו להראות לפניו לא יחד עם הציבור הבא להקביל את פניו, וכן אינו רוצה לראות אותו בשולחן שהוא עורך, או בין אלה המקבלים את פניו או מלווים אותו בצאתו מהעיירה. אולם הוא יכול לחזור ולהיות מקובל עליו על הרבי רק אם יביא עימו מזמונים אלפיים רובל לצרכי מעות חיטים, ויניח אותם על שולחן הרבי.

בעריל תהה: אפילו ימכור את ביתו וכל אשר לו, לא יגיע אפילו למחצית הסכום, אין זאת אלא שהוא בודאי לא התנהג כמו שצריך, לא למד מספיק, לא התפלל מספיק. הוא החליט כי ישתדל לשפר את התנהגותו, אולם החלטה זו לא שינתה את מצבו. בפעם הראשונה בחייו הצטער צער עמוק, על כי אינו עשיר. "דבש"ע, לך הכסף והזהב וכי איזה ערך יש בעיניך לאלפיים רובל?" הרבי הגיע וכל העיירה יצאה כדי לקבל את פניו בשירה ובריקודים, ונהנו מהשולחנות שהוא ערך, הרבי איחל לכולם כל טוב בגשמיות וברוחניות, והימים המעטים שהוא עשה בעיירה היו ימי חג אמיתיים. לאחר מכן ליוו כולם את הרבי שוב בשירה ובריקודים, רק בעריל ישב בביתו. הוא לא ויתר על התקוה כי ה' יעזור לו, והוא עוד יהיה עשיר, לא למען עצמו חלילה, אלא כדי להוריד מעליו את ה"חרם", ולהיות שוב מבאי חצרו של הרבי.

לאחר זמן מה נכנסה יחידת חיילים לצאסניק ויצא צו המחייב את בני העיר לאכסן אותם בבתיהם ולדאוג לכל צרכיהם. כבר ירדה החשכה כאשר מספר חיילים נכנסו לביתו של בעריל והודיעו כי מעתה הם אורחי הבית הזה, הם הכניסו איתם ארגו כבד ודחפו אותו אל מתחת למיטה. החיילים היו כה עייפים וסחוטים מהמסע הארוך שעשו, שלא רצו אפילו לאכול, הם רק הורידו את המגפיים

שלהם, נפלו לתוך המיטות. באמצע הלילה נשמע פתאום קול חצוצרה שהשמיעה אזעקה, החיילים קפצו מהמיטות, לקחו את הרובים שלהם ורצו החוצה אל תוך הלילה, העיירה התרוקנה מהחיילים באותה פתאומיות שבה הם באו. הכל נשמו לרווחה, אולם לפנות בוקר עם האור הראשון שוב קמה מהומה, כאשר חלק מהחיילים חזר, והם פשטו על העיירה וחיפשו בתוך הבתים, עד מהרה התברר כי הם מחפשים את קופת היחידה שהחיילים הרדומים למחצה, שכחו באחד הבתים שעה שהם יצאו מהעיירה בבהלת האזעקה. פעמים אחדות עברו חיילים ליד ביתו של בעריל ואפילו לא הסתכלו עליו, כאילו האדמה בלעה את הבית והוא נעלם ואיננו, הם חיפשו וחיטטו בבתים סמוכים ויצאו בידיים ריקות, החיפוש ערך שעות אחדות ולאחר מכן שוב נעלמו החיילים, יהודי צאסניק נרגעו לאט לאט וחזרו לעיסוקיהם הרגילים.

כעבור מספר שבועות כאשר נשכחה פרשת החיילים והארגו שחיפשו, הוציא בעריל את הארגו ובעמל רב הצליח לפותחו. לנגד עיניו המשתוממות התגלה אוצר של ממש, הייתה זו קופה היחידה הצבאית שהכילה כסף רב. הוא הוציא אלפיים רובל ונסע לצ'רנוביל. בהיכנסו לרבי הניח את הכסף, הרב לא התפעל כלל אולם על פניו נראה חיוך של שביעות רצון. אז אמר הרבי: "התגלה לי מן השמים כי הוחלט להעמיד אותך בניסיון העושר. אולם העיכוב היה בכך שאתה אף פעם לא התפללת על עושר, משום כך חיכו שלפחות פעם אחת תתפלל על כך. מכיוון שזה לקח זמן רב החלטתי לעזור לך ולורז את העניין. תשתדל לעבור לעיר גדולה, תיכנס לעסקים וה' יצליח את דרכך, אולם דע כי בעושר טמון ניסיון רב, משמים עשו אותך לאפטרופוס כדי לחלק את הכסף לצדקה. בעריל עשה כדברי הרבי, עד מהרה התפרסם כסוחר עשיר ומצליח, היה זה בעריל רפפורט אבי ומייסד המשפחת המפורסמת שקנה לו שם במעשה הצדקה והחסד הרבים.

הרה"ק רבי יצחק מראדוויל זיע"א (מחותנו של רבינו), נענה ואמר: "כל מה שידוע הרה"ק רבי מרדכי מצ'רנוביל זי"ע הנני יודע, אך עבודתו הנעלות בתיקון נשמות של חיים ומתים הוא למעלה מהשגתי!".

מסופר שפעם התארח רבינו אצל מחותנו הרה"ק ר"י מראדוויל זי"ע והיה פוסע בחדרו אנה ואנה, ותוך כדי כך נשמעו נקישות מנעליו, אמר הרה"ק מראדוויל לבנו הרה"ק רבי דן מראדוויל ואמר לו: "ראה בני איך מחותננו הולך ופוסע, ובכל פסיעה הוא מייחד ייחוד אחר!".

אחד מאנשי רבינו היה עשיר מופלג אך לצרכי צדקה הייתה ידו קפוצה. פעם אחת אמר לו רבינו כי הוא יתארח בביתו והפעיל עליו לחץ גדול עד שהצליח להוציא ממנו את כל רכושו ואפילו את הדייטו, שכן החסיד חשש שמה יבולע לו אם לא ישמע בכל רבינו. לאחר מכן החזיר רבינו את כל רכושו והסביר לחסיד כי כל רכושו היה בידי הסטרא אחרא, על כן לא יכל לתת אפילו פרוטה אחת לצדקה. ולא היתה עצה אחרת כי אם שיקח ממנו את כל רכושו ויכניסו לרשותו ובזה יצא מידי הסטרא אחרא, ומעתה הנה כל רכושך לפניך ותתחיל להתנהג כיהודי וליתן צדקה שהרי כל הרכוש כבר ברשותך ובשליטתך. (נתיבות שלום)

על יד הרה"ק רבי נחום מצ'רנוביל (בעל 'מאור עינים') זי"ע גר שכן רשע שעבר על כל עבירות שבתורה והיה מתכוון תמיד שלא לפגוש עם הרה"ק זי"ע כי דרכו של הרה"ק להגיד את העבירות שעברו. פעם אחת נפגש עם ר' נחום, ואמר הרה"ק לאיש: "רשע, תן תודה וכו' והתעלף וכשנתעורר נכנס לבית הרה"ק ולא היה אז בביתו רק בנו (רבינו), וסיפר לו כל מה שאירע עימו ובכה לפניו שיתן לו תשובה והנו מוכן לקבל על עצמו כל העינויים והסיגופים ובלבד שידע שתשובתו תתקבל.

אמר לו רבינו: "איני נותן לך שום סיגופים רק תקבל על עצמך בלב שלם שמהיום והלאה לא תחזור על שגיאותיך". ושאל אותו: "ומה יהיו עם עבירות שלי?", ואמר לו: "אם לא תעבור מהיום עבירות אני מקבל על עצמי את כל העבירות שלך", והשיב השכן כי הוא רוצה כתב ממנו. ואמר לו רבינו: "אם תחתום גם אתה על כתב כזה אז גם אני אתן לך מכתב כזה". והסכים לזה וחתמו שניהם ומסרו זה לזה והלך השכן לביתו.

כשיצא השכן, נכנס אביו, ר' נחום וראה על השולחן הכתב שעשו ביניהם והתחיל להתרעם על בנו מה שעשה, ואמר לו רבינו: "אמרת לי לקב"ה הלא כתוב בתורה שאתה נושא עון ואמרת לי אם הנך נושא עון כל כך הרבה חבילות של עונות מה אכפת לך שתשא עוד חבילה קטנה של עבירות ובלבד שהיהודי הזה יחזור בתשובה".

סיפרה הרבנית הצדקנית מרת שרה מרים ע"ה (אשת הרה"ק רבי שלום אליעזר הלברשטאם זי"ע מראצפרט), ששמעה מאביה הגה"ק רבי מרדכי דב טברסקי זי"ע מהארנאסטייפל בעל עמק שאלה, שזקנו הרה"ק רבי יעקב ישראל משטערקאס זי"ע היה מספר, שאביו (רבינו) הייתה דרכו לנסוע דרך ערים וכפרים לחפש אחרי ל"ו צדיקים נסתרים ולפרנס אותם. ופעם אחת באחד מנסיעותיו הגיע לאיזה מקום וכדרכו בקודש בכל יום, ישב סגור בחדר מיוחד, מעוטר בטלית ותפילין עד שעת תפילת מנחה, ועד שלא חלץ מעליו את התפילין, לא נתנו המשמשים רשות לכל דורש ומבקש להיכנס פנימה.

והנה באמצע היום הגיעה עגלה רתומה, וירד יהודי בעל קומה ונכנס אל רבינו ונשאר מסוגר זמן מה ולאחר מכן ליווה אותו רבינו. לאחר מכן שאל מישהו את רבינו והוא השיב שבכל דור יש צדיק אשר ראוי לגאול את עם ישראל והוא צריך לבקש את הסכמת גדולי הדור. ולכן ביקש ממני הסכמה זו ולא הסכמתי כי תחילה צריך להתמנות מהשמים. ורק לאחר מכן לבקש את הסכמת גדולי הדור. ומאחר ומינה את עצמו מאליו, משיח כזה איני רוצה.

תיכף אחר פטירת הרה"ק ר' נחום מטשערנאביל צוק"ל התחיל בנו המגיד הנ"ל לנסוע בעולם, ויבא לעיר קארסטשוב בליילה, וישאל תיכף מי הוא הגבאי מהחברה קדישא מעיר הזאת, ויאמרו לו על איש אחד שהיה שמו פנחס, ויאמר הביאו אותו אלי מהרה, וילכו איזה אנשים לר' פנחס הנ"ל וימצאו אותו כי הוא ישן כבר, ויקיצו אותו משנתו ויאמרו לו כי המגיד מטשערנאביל בא לפה ושלח אותנו לקרוא לך לבוא אצלו, ולא רצה ר' פנחס הנ"ל לקום ממתנו, ואמר להם: "הלא עדיין רך בשנים הוא ואם אבוא אליו בבוקר יהיה גם כן טוב", ולא רצה לקום בליילה בשום אופן, ויבאו האנשים למגיד ויאמרו לו כי ר' פנחס אינו רוצה לקום.

וישלח אותם המגיד פעם שנית לאמר לו שיבא בלי שום תירוץ כלל, וילכו האנשים פעם שנית ויזרזו את ר' פנחס ביתר שאת, אבל הוא לא התפעל כלל, עד שאשתו שלחה אותו בעל כרחו, וכאשר בא ר' פנחס להמגיד שאל אותו המגיד: "האם מכיר אתה אותו האיש שנפטר זה כשני שבועות ושמו היה כך וכך?", אמר לו ר' פנחס לא ידעתי, רק השמשים מסתמא היו מכירים אותו, וישלח המגיד ויקרא השמשים, ובבואם אליו שאל אותם כנ"ל ויאמרו: "ידענו אותו, ומה בכך?", אמר להם המגיד: "למה קברתם אותו עם אשה בקבר אחד?".

אולם השמשים לא הודו, עד שאמר להם: "תודו, ואם לא תודו מרצונכם אז תודו בעל כרחכם", אז הודו לדבריו, והתנצלו כי היה בליילה והקור היה גדול מאד עד שלא היה ביכולתם לחפור קבר שני עבור האשה או עבור האיש ולכן עשו כן וקברו את האיש והאשה בקבר אחד, אז זירזו אותם המגיד שילכו תיכף

לחפור קבר וליקח האיש מהקבר הראשון ולקברו שם, ואמר כי האיש ההוא הנפטר מעת קבורתו הוא הולך אצלו ומבקשו לעשות לו טובה ובשביל דבר זה בא לקארסטשוב לתקן זאת, ומעת ההיא ידעו כי רוח אלהים בו. (סיפורים ומאמרים יקרים)

לרבינו היו גבאים המשמשים בקודש אצל רבינו. הצדיק היה מוסר להם שם הקודש של קפיצת הדרך ומטרת השליחות הייתה לחלק מעות לצדיקים הנסתרים הנמצאים בעולם. אחד מהגבאים סיפר: רבינו היה שולח אותי להעביר כסף לנסתרים מל"ו צדיקים שבדור, וציווה עליי והנה פעם אחת מסר לי רבי שליחות של מצווה לכפר אחד אשר לדרכי, נכנסתי לבית רבי לתת לראובן שלושים ושמונה רובל כסף ולשמעון סך של שישה רובלים.

הזכרתי את השם ונסעתי לדרכי, נכנסתי לבית הראשון, ושאלתי את האשה: "היכן בעלך?", והיא השיבה: "יצא לעיר ויחזור בעוד איזה שעה אני ישבתי שם והמתנתי עד בוא בעלה וראיתי שיש בבית הרחבה כי זה היה לפני פסח וראיתי שכבר יש בבית מוכנים צרכי חג בריווח כגון מצות ויין וגם בגדים חדשים מוכנים להם וילדיהם ביד רחבה. והנה ישבתי זמן רב ובעלה לא בא, חשבתי אלה מקודם לשני למסור לו את חלקו - ששת הרובל כסף, כשנכנסתי לביתו של שמעון והנה ראיתי בית ריק מכל, הם וילדיהם מלובשים קרועים ובלואים ואין להם אפילו כסא שלם על מה לשבת עד שהעניות היה נראה על כל פינה ופינה, ובכן גמרתי בלבי שהחלוקה אינה צודקת, כי אם רבי היה רואה את מצב פרנסת שני העניים הללו בונדאי היה מהפך את הסדר של חלוקת כספי התמיכה ובכן גמרתי בדעתי להפוך את הסדר ונתתי סך שלשים ושמונה לשני וסך שישה לראובן.

הזכרתי שוב את השם של קפיצת הדרך ותיכף נסעתי לביתי, והנה תיכף בהכנסי לבית רבי לפני נתינת "שלום עליכם" אמר לו: 'דע לך ששוב לא תהיה שליח שלי כי נוכחתי לדעת שאי אפשר לסמוך עליך שהרי שינית מדעתך לערוך למי מגיע יותר ולמי מגיע פחות וכן לא יעשה. ובוודאי אני יודע מה אני עושה. כל ההצטדקויות לא הועילו ורבינו לא שלח אותי יותר מעשרים שנה. (דברי יששכר דב עמ' י"ז)

לרבינו היה מקורב רך בשנים תלמיד חכם וירא שמים וחסיד ונחלה חולי גדול וכבד מאד ונמשך החולי זמן רב עד שהתייאשו אנשי ביתו ממנו, וגם הוא בעצמו התייאש מלחיות עוד, ונזדמן הדבר שרבינו נסע על דרך עירו ונשאר שם בשבת קודש. כאשר שמע החולי כי הרב בא לעירו, רוחו שבה אליו כשחשב עתה אפשר יוכל לקבל עזר למחלתו ברוחניות. הוא ביקש מזוגתו שתיתן לו מעט מעות לפדיון כדי שילך לרבינו ולבקש מלפניו על נפשו.

בתחילה סירבה לתת לו מעות ואמרה: "כבר השתדלתי עבורך ושילמתי הוצאות רבות לתרופות שונות וכן שילמתי עבורך שתלך לרופאים מומחים רבים ולא הועילו כלום ומה יש לך עוד להרבות בהוצאה כזו, ואם בורא עולם ירצה לגזור לך חיים אז תתרפא - כי רופא חנם הוא". אבל החולה המשיך להפציר ברעייתו עד שהתרצת לו ונתנה מעות לפדיון, ותיכף הלך לרבו הקדוש ואמר לו בזה הלשון: "רבינו הקדוש, הנה יודע אני בביור שלא אחיה עוד מזה החולי, אבל זה המעות אני נותן לכם בשביל שתעשו לי טובה בעלמא דקשוט בבית-דין של מעלה".

ענהו הרב: "כן, לך ואל תירא". והלך חולה לביתו. ולחולה הנ"ל היה לו חבר וקרוב לו מאד אפילו יותר מאחיו וביקש ממנו שיתן לו תקיעת כף, שאחר פטירתו כשיעזור לו ה' ויבא על מקומו בשלום יתראה לחבירו בחלום לומר לו מה נעשה מההבטחה שהבטיח לו רבו ומה עלתה לו, והסכים לכך.

לא עברו ימים רבים, והחולה שבק חיים לבית עולמו. וחבירו מצפה לתשובתו. ויהי בליל שבת-קודש בעת עמד רבינו להתפלל לפני העמוד בבית מדרשו כדרכו בקודש, ויהי כאשר פנה הרב פניו למערב באמרו 'בואי בשלום' ראו כל העם שהרב רומז באצבעו לצד הפתח כמו שרומזים לאדם לבוא לכאן, והיתה הדבר לפלא בעיני כל רואה.

בעת לילה כאשר שכב חבירו על מטתו לנוח. ראה בחלומו ובחזיון ממש והנה חברו המת עומד לפניו בפנים צהובות ואומר לו: "הנה באתי לקיים התקיעת כף שנתתי לך. תיכף אחר מותי נמסרתי ליד מלאכי חבלה והתנהג עמי כמו שכתוב בספרים והיה לי עת צרה רע ומר היה לי מאד שאין להעריך ולספר ומרוב עניי ומרודי שכחתי את העולם הזה ולא עלתה על לבי לבקש עזר מרבי הקדוש כי נשכח ממני לגמרי הדבר, רק לאחר מכן בעת קבלת שבת כאשר יצא הכרוז במרום 'בואו ונצא לקראת שבת מלכתא' תיכף הניחו אותי מלאכי חבלה- והלכו להם, ולא ידעתי אנה לפנות, והנה רואה אני נשמות עשוקות רצות וגם אני רצתי אחריהם".

"לאחר מכן שמעתי כרוז יוצא ברקיע: 'לכו ושמעו לרב הצדיק מורינו הרב מרדכי מצ'רנוביל איך הוא מקבל את שבת קודש בזמירות ותשבחות', אז התחלתי לרוץ מאוד בזריזות וכאשר באתי לבית המדרש לא יכולתי למצוא הפתח וגם ראיתי נשמות אחרות נכנסים פנימה ולא הבנתי כיצד הן מצליחות והיכנס ואני לא הצלחתי למצוא את הפתח, וכל מה שהפצתי מהם להראות לי איזה דרך שאוכל להיכנס בפנים- ואין קול ואין עונה.

והלכתי לצד מערב כי ידעתי שפתח בית-המדרש צריכה להיות שם ולא עלתה לי למצוא הפתח, וארא דרך החלון ראיתי והנה הרב אדמו"ר עומד לפני העמוד מעוטף בטליתו כדרכו בקודש ומתפלל והייתי בצער גדול שלא יכולתי להראות את עצמי ובעת אמרו 'בואי בשלום' פנה לצד מערב וכאשר ראה אותי עומד שם ועוד אחר עמי ורמז באצבעו אלינו שאבא אצלו ותיכף פתחו לי את הדלת ונכנסתי לשם ועדיין אני שם ולא יוכלו לגרש אותי משם רק שלא אוכל לעלות משם למדריגה גבוהה יותר". (מפעלות הצדיקים)

כ"ה אייר

הרה"ק הצדיק הרב דוד בליאָכר הי"ד

יום ההילולא - כ"ה אייר

נולד בשנת ה'תרנ"א (1891) במינסק, בירת רוסיה הלבנה למשפחה של תלמידי חכמים. למד בכמה ישיבות. נמשך ללימוד המוסר והיה לתלמידו של הסבא מנובהרדוק. בתחילת מלחמת העולם הראשונה עבר עם רבו לקייב, בישיבה שייסד שם רבו. לאחר פטירת ר' יוזל בשנת ה'תר"פ עבר למזריטש שבפולין. שם הקים את את ישיבת 'בית יוסף' על שמו של רבו שהמשיכה את שיטתו המוסרית ואף עמד בראשה. לישיבה הגיעו מאות בחורים מכל רחבי פולין על אף הקשיים הכלכליים שהישיבה עמדה בפניהם לאורך כל הדרך. בעזרת תלמידיו הקים רשת של תת-ישיבות במקומות נוספים.

הנאצים הרסו את מוסדות התורה במזריטש מיד עם כניסתם למקום בפרוץ המלחמה. מרבית תלמידי מוסדות התורה נמלטו לשטח הכיבוש הסובייטי והקימו את ישיבותיהם בעיירה נימצין במחוז וילנה. הרב ברח עם תלמידיו לבריסק שהייתה גם היא בכיבוש סובייטי, אך לאחר

זמן די קצר חזר למזריטש בגלל רדיפת הקומוניסטים את הדת ובייחוד את היהדות בהסתמכו על מאמר חז"ל: "קשה המחטיאו יותר מן ההורגו". רבינו הקים בעזרת תלמידיו רשת של ישיבות ברוח נובהרדוק, אשר בהן גדלו עדרים עדרים של תלמידי חכמים ובעלי מוסר. סירב לברוח כדי לא להשאיר את שארית הפליטה במזריטש ללא מנהיג. הוא לימד את תלמידיו במחתרת כאשר שהישיבה מפוצלת לכמה סניפים, כדי להגדיל את סיכויי התלמידים להינצל. רבינו הצליח לפתוח מטבחים שסיפקו אוכל לכל התלמידים וכך יכולים היו להחזיק מעמד. כשהוקם הגטו במזריץ' היה למנהיגם של היהודים הנותרים, כשמצד אחד עודדם להחזיק מעמד ומצד שני הכינם למות על קידוש השם. הנאצים העבירו אותו ואת תלמידיו למחנה ההשמדה מיידנק. נרצח ב-כ"ה אייר ה'תש"ד (1943) לערך עם תלמידיו ומשפחתו בידי הנאצים שביקשו לחסל את הגטו. חי כ-52 שנים. (הביבליוגרפיה מעובדת מתוך הלחמי. התאריך דוייק לפי תיאור בתו בספר 'חסדי דוד')

אביו: ר' ישראל. **מרבתי:** הצדיק הרב יוסף יוזל הורוביץ ('הסבא מנובהרדוק'. רבינו היה מגדולי תלמידיו). **מספריו:** •דברי בינה ומוסר- שיחות מוסר של הרב. בסוף הספר נוסף קונטרס 'חסדי דוד' על תולדותיו ותולדות ישיבות נובהרדוק. מדברי תורתו הובאו גם בירחונים תורניים ובספר אור המוסר.

הסיפור התרחש בשנים שלפני המלחמה. בבין הזמנים של פרוס חג הפסח, הבוגרים שבתלמידי הישיבה נהגו לנסיע לעיירות שסבבו את מזריטש כדי לעבוד את ה' בהתבודדות. רבי דוד עמד אף הוא לנסוע כדי להשתתף בהתועדות המסורתית של רבני הישיבה שנהגה להערך בימים אלו. אחד מגדולי תלמידיו התבקש להישאר בישיבה ולפקח על צעירי התלמידים שנותרו בישיבה לבדם. מלבד זאת רבי דוד ביקש ממנו לפקח על הממונים להכין את כל צרכי הפסח עבור משפחות רבני הישיבה, שכל אחת מהן עתידה היתה לארח על שולחנה עשרות בחורים בליל התקדש החג.

המצב הכלכלי בישיבה שמעולם לא היה משופר הוכבד מאוד דווקא בשעה זו. דווקא בחודש זה שהוצאות היו גדולות בהרבה מכלל ימות השנה יבשו כל המקורות הכספיים וקופת הישיבה היתה ריקה. רבי דוד שמידת הביטחון היתה מושרשת בליבו ושלאורה ניהל את ישיבתו, הורה לתלמידו להשיג הלוואה גדולה עבור צרכי הישיבה. הוא תכנן לגשת בימים הקרובים לאבי הישיבות הגאון רבי חיים עוזר גרודזנסקי זצ"ל ולבקש ממנו תמיכה כדי לפרוע את חובות הישיבה. מאמצים רבים נדרשו לתלמיד כדי למלא את בקשת רבו. הוא עמל לגייס הלוואות והתחייב לפורע אותן במהרה. כשהכסף היה בידו הוא התרוצץ והתאמץ כדי לדאג ליין, למצות שמורות ולמצרכי החג עבור כלל תלמידי הישיבה. מספר ימים לפני חג הפסח רבי דוד שב לישיבה בידיים ריקות. בחדר שמוור, נקי ואטום היטב חבית יין שכנה וכמה ארגזי מצות שמורות אשר תמורתם שולמו כספי ההלוואות שנטל התלמיד כמצות רביו והמתינו לפירעון.

מלבד זאת, לאותו תלמיד נולד בן למזל טוב. ברית המילה היתה אמורה להערך באמצע החג ובידי לא היתה פרוטה לפרוטה כדי לשלם את הוצאות הברית. המצב היה עגום ביותר. משפחות הרבנים התמהמהו מלרכוש את יתר צרכי החג מכיוון שהסתמכו על הכסף שרבי דוד יביא אתו מוילנא. גם הנושים התחילו לדרוש את החובות המגיעים להם והרבנית, אם הישיבה פרצה בבכי מר מרוב צער ומועקה.

כולם היו אפופי דאגה לאור המצב, מלבד אחד, רבי דוד, בעל הביטחון, שהעול כולו היה מוטל על כתפיו לא היה מדאג כלל. אדרבה, בדרך בדיחותא הוא אף אמר למקורביו כי מסתבר שעוד מעט יבואו לתבוע ממנו אף את החוב הגדול שצבר כתוצאה משכירות בניין הישיבה שלא שולמה זה למעלה משנה. בד בבד

אף התרחש מאורע אשר גרם לכולם ליאוש מוחלט. חבית היין שהוכנה לצרף החג התבקעה והיין כולו נשפך על המצות שנאפו ביגיעה כה רבה. העמל והכסף ירדו לטמיון. אם לא די בכך, הרי ש'נבואתו' של רבי דוד התגשמה, כאשר באותה שעה ממש הוגשה כנגדו תביעה משפטית על סכום השכירות שלא שילם למעלה משנה. רבי דוד נדרש לשלם את השכירות באופן מידי או לפנות את הבניין לאלתר.

התלמידים עמדו מהצד, מצטערים בצערם של משפחת הרב שסאת צרותיהם הגדושה. אולם, מה נדהמו הם לראות את רבם, דוקא בשעה קשה זו, פורץ בשיר ואף קורא לעומדים לצדו להצטרף עימו לריקוד. "אדךך כי עניתני ותהי לי לישועה! אודך כי עניתני ותהי לי לישועה!" רבי דוד רקד עם תלמידיו, תוך שהוא מבאר להם את מלות הפסוק: "הישועה ניתנת תמיד במידה מקבילה לעינוי, אם כה הוגדשה סאת יסוריני, עד שכשל כח הסבל, הרי שמעכשיו עלינו לצפות לישועה גדולה שבעתיים!"

הנס לא איחר להתרחש, כמה ימים קודם לכן רבי דוד רכש כרטיס להגרלת הפיס המחוזית, כפי שנהג לעשות מפעם לפעם בעצת רבו הגדול הסבא מנובהרדוק, ה'סבא' נקט שענין זה אינו סותר את חובת הביטחון ואינו בגדר השתדלות יתרה. ורבי דוד שמדת הבטחון היתה טבועה בנפשו עשה זאת. בבוקר שלמחרת אותו מעמד ריקוד ותפילה, רבי דוד התבשר כי כרטיס ההגרלה שרכש זכה בפרס הגדול. סכום הכסף העצום שקיבל הספיק לו כדי לרכוש את כל הוצאות הפסח בהרחבת הדעת עבור ביתו ועבור כלל משפחות רבני הישיבה, לשלם את דמי השכירות ועוד נותרה לו יתרה מכובדת כדי לשלם את הוצאות ברית המילה ולפרוע את כל החובות שצבר עד כה, ויהי לפלא. (מעובד מתוך קונטרס חסדי דוד שנמצא בסוף ספר דברי בינה ומוסר)

חכם הרב שלמה אמסלם זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה אייר

נולד בחודש טבת ה'תר"מ (1880) בעיר מידלאת בין הרי האטלס במרוקו. בתחילת לימודיו למד מפי רבו חכם אברהם עטיה. רבינו עשה חיל בלימודו ועלה במעלות התורה והיראה עד שלא נמצא בעירו מלמד שמתאים לו. רבינו מאותו הזמן ישב בעליית הגג שבבית הוריו, ושם הגה בתורה הקדשה יומם ולילה ביגיעה ובשקידה עצומה. בית הוריו היה בית ועד לחכמים ובו התאכסנו דרך קבע כל השלוחים שבאו מארץ הקודש לעיר מידלת ורבינו היה לומד גם מפי אותם שד"רים והוסיף עוד על קדושתו. לאחר נישואיו התחיל ללמוד ולהעמיק בתורת הנסתר, והיה בקיא בנגלה ובנסתר.

שמעו של הצעיר המתבודד בעליית בית הוריו, הגיע לאוזניו של רבי מסעוד אביחצירא, בנו בכורו של רבי יעקב ובשנת ה'תרנ"ט (1899), כשהיה בן 19 חכם מסעוד אבוחצירא ביקש לראותו. לאחר שבחן את ידיעותיו ודיבר איתו בדברי תורה ובפרט בהלכות איסור והיתר, השתומם מהתפעלותו ומחוכמתו מידיעותיו של רבינו ומיד נתן לו 'כתב סמיכה'. לימים, רבינו התחבר עם בנו של חכם מסעוד אבוחצירא, ה'בבא סאלי' זצ"ל והם היו לומדים יחד וממתיקים סוד.

פעם אחת הגיע חכם רבי מסעוד לעיר מידלת. כאשר ביקש לשוב לעירו, יצאו בני העיר ללוות אותו. כשהגיע הזמן להיפרד ממנו, החלו בני העיר בוכים וביקשו ממנו שישאר איתם. רבי מסעוד, הסיר את ה'סודרא דרבנן' שעל ראשו, כרך אותו סביב ראשו של רבינו, ואמר להם: "מעתה רבי שלמה הוא רבכם" ואכן רבינו התחיל לשמש כמנהיג הקהילה. גם עם רבי מאיר אביחצירא, בנו של ה'בבא סאלי', היו

לרבינו קשרי הערכה עמוקים. רבי מאיר כיהן כדיין בבית דינו של רבינו, והתבטא על רבינו שהוא 'חד בדרא'. הליכותיו בקודש של רבינו, היו כאחד מהחסידים הראשונים, פרוש ומובדל מכל ענייני העולם הזה ותענוגותיו, וכל מעשיו היו בצנעה וענווה. היה מרבה בטבילות מדי יום וגם אם לשם כך, היה צריך לשבור את שכבת הקרח מעל המים. כשלושים שנה לא אכל מאכלי בשר, ואף משאר המאכלים התנזר, והרבה בתעניות עד שנחלש מאוד. מלומד בניסים.

זמן קצר לאחר פטירת חכם אברהם עטיה רבינו היה חייב להקדיש מזמנו עבור הקהל. מאז לימד רבינו את העם אורחות חיים ודעת אלוקים, ובני העיר שתו בצמא את דבריו. זכה לגילוי אליהו הנביא. נפטר ב-כ"ה אייר ה'תשכ"ג (1963). חי כ-83 שנים. בהלוויות התאספו כל בני העיר, גדולים וקטנים כולל יהודים ושאינם בני ברית. הספידו אותו בקול נהי בכי תמרורים, רבי מאיר אביחצירא (ראב"ד ארפוד בעת ההיא), חתנו ותלמידו, ר' משה עטיה (ראב"ד מידלת) ור' רפאל בירדוגו (ראב"ד מכנאס). ציונו מידלאת בין הרי האטלס במרוקו. שומר בית-העלמין העיד שבכל ימי השבעה ירד עמוד אש על קברו של רבינו בכל חצות לילה.

אביו: חכם שלמה אמסלם. **אמו:** מרת חנה. **אשתו:** מרת אסתר. **מרבתי:** חכם אברהם עטיה. **חברותא:** המקובל ר' ישראל אביחצירא (הבבא סאלי). **בנו:** חכם ר' מסעוד. **חתנו:** ר' משה עטיה (ראב"ד מידלת). **מתלמידי:** ר' משה עטיה (ראב"ד מידלת), ר' יהודה חיון. **מספרי:** בני שלמה - חידושי על התורה, על ה"נ", חידושי תהילים ועוד (הודפס על ידי בנו רבי מסעוד ונכדו הגה"צ ר' שלמה יעקב, ראש ישיבת 'בני שלמה' בבאר שבע).

דרכו של רבינו היה לקום בחצות הלילה, לומר תיקון חצות ולעסוק בתורה הקדשה בעליית ביתו במידלת שבמרוקו. תלמידו, רבי יהודה חיון, העיד, כי לא אחת ראה עמוד אש, יורד בחצות לילה מן השמיים על עליית הבית של רבינו בשעה שהצדיק אמר תיקון חצות ולמד.

שכניו סיפרו, שהיו שומעים קול רעש גדול יוצא מחלון חדרו שבעליית ביתו. הם התפלאו מאוד מאחר ולא הבינו מה מקור הרעש שיוצא מחדר הצדיק אך כמובן הם לא העיזו להיכנס לבית-רבינו ולבדוק מה מקורו. פעם אחת היה רעש חזק. אחד השכנים החליט להתלונן בפני רבינו על הרעש שנשמע בשעת לילה מאוחרת ומפריע לו לישון. השכן נכנס לבית הצדיק שהיה פתוח. הוא ניגש את דלת חדרו, סובב את הידית פתח את דלת החדר. לתדהמתו הוא הבחין באור גדול וחזק שבוקע בתוך החדר. הוא הבין כי רבינו הוא צדיק נשגב וכי הם לא מכירים ברום ערכו וכי הוא זכה לראות דבר שהשתיקה יפה לו. תיכף סגר את הדלת בפחד וחרדה, ושב לביתו בשתיקה.

פעם, בשעת רצון, סיפר רבינו על אחת מפעולותיו הנשגבות שהשיג בשעת חצות הלילה בשעת תיקון חצות וכך סיפר: "כאשר היתה בעירנו עצירת גשמים, קמתי באחד הלילות לתיקון חצות. חשבתי לנפשי: 'שעת רצון היא לפני יתברך, אולי בשעה זו ישמע ה' את תפילתי וירחם עלינו'. פתחתי ואמרתי ברעותא דליבא פיוט 'ראה בעני עמך, רחם על עולמך'. כשסיימתי, הוצאתי את ידי מן החלון, והנה יורד גשם. השבתי את ידי - ומיד הגשם פסק. הוצאתי שוב את היד, והגשם החל לרדת שוב. השבתי את ידי, ושוב פסק. לא ידעתי מה לעשות. עמדתי באימה ואמרתי: 'ריבונו של עולם, אם כך רצונך, שכאשר אוציא את ידי אז ירד הגשם, מוכן ומזומן אני לעמוד כך כל הלילה כולו, ובלבד שתרחם על בניך רחומיך שהגשם עבורם הוא חיים'. מיד כשסיימתי לומר את דברי, נפתחו ארובות השמים וירד הגשם כל הלילה, מבלי שאצטרך להוציא את ידי". (מעובד מתוך 'כתר מלוכה')

הרה"ק רבי שלמה גולדמן מזוועהיל

יום ההילולא - כ"ו אייר היסוד שביסוד

נולד בשנת ה'תרכ"ט (1868). כבר מגיל ינקות היה "יניק וחכים" ושמיו יצא למרחק כנער חכם פלאי בעל מידות תרומיות ולבטח עתיד הוא לגדולות ונצורות. בשנת ה'תרס"א (1900) עת הגיע לגיל 32 הקים יחד עם אחיו, רבי יחיאל מיכל גולדמן ישיבה גדולה בעיירתו ועמד בראשה. כשפרצה מלחמת העולם הראשונה גילה ר' שלמה גבורה עילאה, הוא עבר בין התושבים לעודדם ולחזק את רוחם, הוא שימש בתקופה קשה זו לאביהם של התושבים ודאג לכל צרכיהם. לאחר לחץ גדול מצד הקומוניסטים, שהצרו את צעדיו בשנת ה'תרפ"ו (1925), עלה הרב לארץ ישראל עם נכדו, רבי מרדכי, לעיר הקודש, ירושלים.

כשירדו מהספינה ביפו, אמר רבי שלמה לנכדו: "אנחנו משליכים את האדמו"רות לים". והוא נהג בצניעות והסתרה גמורה. כך נהג במשך שלוש שנים בהם כילה את הסכנותיו והגיע לפת לחם ממש. הוא השתכן בירושלים בעיר העתיקה, שכר שם דירה קטנה וחי כאחד האדם. במשך כל אותם שלוש שנים הגיעו לירושלים מכתבים ומברקים עבור "האדמו"ר מזוועהיל" אך אין איש יודע, במי מדובר ולאן לשלוח את המכתבים. באותה עת הגיעו לירושלים תיירים מאיזור זוועהיל והמה זיהו מיד את רבם ושמעו יצא בכל רחבי ארץ הקודש. אט-אט צמחה לה חסידות זוועהיל כשמנהיגם, ר' שלמה, מתעקש לנהוג בענווה ובשפלות ונוסע מידי יום באוטובוס.

הרב התגורר בבית פשוט, כמעט בלי ריהוט, בלי שמישים וכלי גבאים. היה צנוע בהליכותיו, וחי חיי צער ופשטות. גאון בנגלה ובנסתר. רבים נהרו אל הרב לברכותיו. ה'אמרי אמת' מגור שלח לו פתקה עם פידיון בימים הנוראים. רבינו העדיף להתחבר לפשוטי העם ושמיו והענווה היו לאחד. מלומד בניסים. בעל רוח-הקודש. אוהב הבריות, ועוזר לנרדפים ולנצרכים. נפטר ב-כ"ו אייר ה'תש"ה (1944). חי כ-76 שנים. ציונו בהר-הזיתים. הפורעים הערבים חיללו את המצבות בשנת ה'תש"ח (1947), אך נשאר קברו שלם. המצבה נשברה, ותוקנה בשנת ה'תשכ"ז (1966).

מרבנותיו: אביו, ר' מרדכי ור' דוד משה מטשורקוב. אביו: ר' מרדכי (משושלת זלאטשוב). אשתו: בתו של ר' בן ציון מדוידהרודוק.

סיפור מופלא שהתרחש עם הצדיק ר' שלמה גולדמן, שבו ניתן לראות מה רב כוחו של הצדיק במרומים, שהקב"ה רצון יראיו יעשה: מעשה בזוג שלא היו לו ילדים. ערב שבת. האשה, צדקנית, הכינה את כל הדרוש מבעוד מועד. על השולחן נמצאים כל מעדני עולם לקראת שבת המלכה. היא ובעלה הולכים יחד לבית-הכנסת. אחד הגויים, שהתגורר בסמוך, נכנס לשכונה בשעה שכולם היו בבית-הכנסת. בעודו משוטט, ריח מאכלי השבת עלה באפו. נקש הוא על הדלת כדי לבקש להשביע את בטנו ממעדנים אלו. אולם בבית אין איש, אין קול ואין עונה.

לא חשב הלה פעמיים ופרץ לבית. מיד ישב הוא על השולחן והחל לאכול את מעדני השבת: חלה, בשר, סלטים ושאר מאכלים ואף לגם מספר כוסות של יין. עוד העוף בין שיניו, ולפתע הגיעו הזוג לאחר התפילה ופתחו את הדלת ונכנסו. למשמע הדלת הנפתחת ליבו החסיר פעימה, הוא הבין שבעלי-הבית

חזרו, ולא רצה בשום אופן שיתפסו אותו בקלקלתו, ובאותו הרגע ביקש להימלט, בטרם יתפסו אותו אוכל בביתם. תוך ניסיון ההימלטות, עצם העוף נתקעה בגרונו והוא נפח את נשמתו. כאשר נכנסו הזוג לביתם, גילו לחרדתם את הגוי מוטל ללא רוח-חיים.

מה אפשר לעשות? הרי ברגע שיבואו אנשי השלטונות לביתם, יעלילו עליהם לבטח כי הם הרגו את הגוי! הם הביטו ארוכות זה בפני זה מנסים לחשוב, כיצד יוכלו להימלט מהצרה שהגיחה מאי-שם ונחתה על ראשם. האשה התעשתה לאחר דקות אחדות ואמרה לבעלה: "הרי צדיק גדול יש לנו בעיר. פנה אליו וראה כיצד יוכל להושיענו!".

מיד רץ הבעל אל ביתו של הצדיק. באותו זמן הרב היה בעיצומה של הסעודה. פנה הבעל בחשש מה וסיפר, את מה שאירע עימם. הרב חשב מספר רגעים. אודם עז עטו פני הצדיק ולאחר מכן לקח בידו את אחת הכפות שהייתה מונחת על השולחן. נטל את אחד המאכלים והעלה על הכף ממאכלי השבת ואמר: "קח את הכף. פתח את פיו של הגוי ושים בתוכה את המאכל!".

הבעל לא הבין כיצד כף המאכל יכולה לסייע להם להימלט מצרה זו, אך מאחר שהיה חדור אמונת חכמים רץ מיד לביתו, ועשה כפי שציווהו הצדיק. הביטו הבעל והאשה בפני המת וציפו לבאות. לא חלפו דקות אחדות ולתדהמתם הגוי קם על רגליו. משל מעולם לא קרה לו מאומה. השתעל הלה כדקה והביט היכן הוא נמצא. אותות בלבול ניכור בפניו ולאחר שניות אחדות יצא מפתח הבית. הבעל החליט, כי רצונו לעקוב ולראות מה יעלה בגורלו של אותו גוי. הוא עקב אחריו מרחוק ורואה, כי הנה עוזב את שכונת היהודים ופונה לשכונה, שבה התגורר.

כאשר הגיע לפתח אחד הבתים, פתח את הדלת ועוד בטרם הספיק להיכנס לביתו, נפל ארצה. מיד קמה המולה סביבו וניסו להקימו ולעוררו, אך ללא הועיל, הגוי מת והם נאלצו לקבורו! או-אז הבין הבעל, כי למעשה חזו הוא ואשתו במו עיניהם את תחיית המתים, ועד כמה גדול כוחו של הרבי שנתן חיות לגוי, עד שיגיע לפתח ביתו, כדי שחם וחלילה לא יעלילו עלילות עליהם.

סיפר הישיש ר' אברהם חיים שפילברג בספר "צדיק יסוד עולם": "עבדתי בבתי המלאכה של הרכבת בחיפה, תחת השלטון המנדטורי, כמעט יהודי יחיד בין אלפי עובדים ערבים. כשפרצו פעולות האיבה בשנת ה'תרצ"ו, מצאתי את עצמי מוקף בים של שנאה. מכל עבר שמעתי איומים בגלוי: "נשחוט אותך כמו כלב". הייתי בסכנת חיים. חששתי לגרוע מכל.

כאשר פניתי לאחד מראשי העובדים הערביים להתערב לטובתי, תגובתו המחישה לי את הסכנה, שבה הייתי שרוי: "הם בסך הכל אמרו לשחוט אותך ככלב, הם לא אמרו לשחוט אותך כחזיר, ומה רע בכך?" הגיב לעומתי בחיוך שטני. פניתי למנהל הראשי האנגלי, עוררתי בו אהדה, והוא היה נכון לעזור לי. הוא הציע לי להיעדר מדי פעם, וגם יעץ לי להוציא תעודת מחלה, עד יעבור זעם. אך כל זה לא פתר את הבעיה, שכן כל יום שנמצאתי בעבודה ראיתי את המוות לנגד עיני. קמתי ועליתי לאחד הגדולים בירושלים. הוא אמר לי לעשות, מה שעשו אבותינו: יעקב אבינו ומשה רבנו הם ברחו, אין ברירה, עליך לעזוב את העבודה ולהציל את חייך, פיקוח נפש".

יצאתי אובד עצות, ומצאתי עצמי ממרר בבכי. לא ידעתי, מה אעשה. ודאי שדברי הרב נכונים, אך איך אפרנס את משפחתי? הרבנית אשת הצדיק ראתה אותי ממרר בבכי, ואמרה לי: "לא רחוק מכאן מתגורר 'הזויעה' צדיק, היכנס אליו", יעצה לי. הלכתי לביתו. אשתו אמרה, כי הרבי בכותל המערבי. רצתי דרך

השוק, בדרכי שמעתי ערבי אומר לחבריו: 'הנה יהודי, הבה נחסל אותו!'. והנה התערב ערבי אחר: 'אתם רואים שהוא רץ כמו משוגע, עזבו אותו, הוא משוגע...' / בחסדי ה' דבריו התקבלו.

כאשר הגעתי לכותל המערבי, עמד הרבי צמוד לכותל והתפלל. שטחתי את סיפורי לפניו, אך נראה היה, כי אין הוא שם לב אלי, כך היה גם כל הדרך חזרה, אני מדבר והרבי שותק. כאשר הגענו הביתה הרבי התיישב והחל ללמוד, ואני שוב מנסה לעורר את תשומת ליבו, אך ללא הועיל. אחזתי בבגדו והתחלתי בוכה: "רבי הושיעה, אני בצרה. הושיעה לי".

עתה נפנה אלי הרבי, הרים את ראשו, שקע לרגע במחשבה פתח ספר, ואז נתן מכת יד על השולחן וקרא: "מה יש לך לפחד?! מי שיגע בך יהיה לו סוף שחור. אין מה לפחד! הרגשתי אדם אחר. למחרת התייצבתי לעבודתי. כשהגעתי למקום, איך שנכנסתי לבית המלאכה, אחד העובדים הנחית מהלומת אגרוף בפני.

"הוי רבי", העליתי בשפתי את הבטחתו של אותו רבי טהור, בראותי את הסכנה, שבה אני נמצא, "ריבוננו של עולם הושיעה אותי בזכות הצדיק". הערבי שהיכה בי החל חוזר על עקבותיו, והנה זו לא גוזמה! הוא הספיק לצעוד ארבעה צעדים לא יותר... ונפל על עורפו ונשאר שוכב.

כולם מיהרו להרימו אך הוא לא הגיב כלל... הזעיקו אמבולנס ולקחו אותו במהירות לבית החולים. לא ארכה השעה ובבתי המלאכה פשטה השמועה, שאותו מחמוד מת משטף דם במוח...ומאז המשכתי לעבוד בין אלפי עובדים ערבים, ועד לפרישתי לפנסייה איש לא העיז לגעת בי, איש לא נקף אצבע כנגדי..."

סיפר הצדיק הנסתר רבי יוסף וולטוך זצוק"ל, על קדושתו של הרב, כי בשעה שליווה את הצדיק לאחר פטירתו, כאשר הגיעה המיטה של רבי שלמה מזוועהיל, ראה עמוד אש היורד מהשמיים עד למיטה הנישאת למקום הקבורה. זכות קודשו תגן עלינו.

רופאים ואחיות באו בבהילות למיטת היולדת, במרכז הרפואי הדסה. רופאים בכירים יותר הוזעקו למקום, כדי להחליט מה לעשות. המהומה באה בעקבות סיבוכים קשים שאירעו במהלך לידה של אישה. לאחר התייעצויות רבות קבעו כי אין מנוס מניתוח דחוף, שרק הוא יכול להציל את חייהם של האישה ושל העובר. בעלה שמע את הודעת הרופאים, אך בפיו הייתה בקשה: "אנחנו מבקשים לדחות את הניתוח לזמן-מה, כדי שנוכל להיוועץ עם איש קדוש, רבי שלמה מזוועהיל". הרופאים הביטו בו חסרי סבלנות. "זכי הרב מבין ברפואה? כיצד תיקחו עליכם אחריות כזאת במצב המחייב ניתוח דחוף?!", רגזו, אך המשפחה התעקשה. הבעל יצר קשר עם גבאי רבינו, וביקש לשאול את הצדיק. הוא פירט את מהלך הדברים ואת חוות-דעתם החד-משמעית של הרופאים. בתוך דקות אחדות הרבי הודיע: "לא לעשות ניתוח. בעזרת ה' הכל יבוא על מקומו בשלום".

מעודד ונרגש מדברי הצדיק פנה הבעל אל הצוות הרפואי ומסר את דברי הרבי. הרופאים נדהמו. הם, שידעו את המצב הפרטי-פרטים, לא ראו בסירוב לניתוח מעשה חסר אחריות. "כיצד אתם לוקחים על עצמכם אחריות לגורלן של שתי נפשות?!", גערו בהם. אולם הבעל היה איתן בדעתו. בעקבות ההתנגדות הנחרצת של המשפחה הודיעו הרופאים להנהלת המרכז הרפואי, כי מאחר והאישה ובני משפחתה אינם מסכימים לניתוח, אין ביכולתם להשאיר בה אחריותם במצב כזה, הם מבקשים מהנהלה להורות לאישה לעזוב מיד את המחלקה. לא חלפו דקות ספורות ולידי האישה נמסר מכתב בו היה כתוב:

"איננו יכולים לשאת באחריות לנעשה לנוכח סירובך לבצע את הנחיות הרופאים והתנגדותך לקבל את הטיפול שהומלץ לך. עלייך לעזוב מיד!"

בני המשפחה נבוכו. 'לאן ילכו עכשיו? מה יעשו עם אישה הכורעת ללדת במצב שהסתבך כל-כך?' אך לא הייתה להם ברירה. האישה החלה לאסוף את חפציה ולהתכונן לצאת מהמקום. באותו רגע נוצר פתאום מפנה. מצב האישה כבר לא אפשר את פינויה מהמקום, ולצוות הרפואי לא נותר אלא לסייע לה. הבעת מתח וחרדה ניכרה על פני הרופאים והאחיות, שחששו מהגרוע מכול. למרבה הפלא, הדברים התנהלו למישרין, ובניגוד לכל החששות הייתה לאישה לידה טבעית קלה, וכעבור מספר רגעים נשמע קולו של תינוק בריא שיצא לאוויר העולם. הרופאים הודו בהתרגשות כי אכן קרה כאן דבר יוצא-דופן.

בצוות הרפואי התעוררה עתה סקרנות רבה להכיר את הצדיק, שנטל על שכמו את האחריות לקבוע שאין צורך בנייתוח, ולהבטיח שהכל יבוא על מקומו בשלום. הם החליטו לנסוע לביתו של רבינו. הצדיק קיבל אותם בחמימות ובסבר פנים יפות וענה לשאלותיהם. הרופאים הוקסמו מאישיותו ומהאווירה שהשרה סביבו, אך היו מופתעים ממראהו העלוב של הבית. הבית היה צנוע ביותר. בקושי היו בו כיסאות ראויים לישיבה. בצאתם עלתה בליבם החלטה לקנות לצדיק מערכת ישיבה חדשה שתאפשר לו לקבל את אורחיו בכבוד הראוי.

המערכת הוזמנה והובאה לביתו של רבינו. את המשך הסיפור לא ידעו הרופאים: רבינו לא הסכים להשתמש ברהיטים החדשים, והורה להשאירם ארוזים כמות שהם. לא עברו ימים אחדים ובפתח ביתו של רבי שלמה התדפק יהודי קשה-יום, אשר זה עתה שיידך את בתו והבטיח לתת חלק ניכר מההוצאות הנדרשות לבית הזוג הצעיר. "עדיין אין בידי כלום", שפך את ליבו. כשנהרה נסוכה על פניו הצביע רבי שלמה על מערכת הישיבה החדשה, ואמר: "הנה לך, קח אותה עכשיו לבית הזוג הצעיר וזו תהיה התחלה טובה לתשלום כל התחייבויותיך".

הצדיק ר' שלמה גולדמן, רגיל היה לכתת את רגליו לכותל המערבי, בכל עת שבאו לבקש ממנו להתפלל על חולים. שם ליד שריד בית מקדשנו, שופך היה את צקון לחשו לפני רופא כל בשר ופועל ישועות לטובת הכלל והפרט. היה זה באחת הפעמים, בהן הגיע הצדיק אל הכותל. לפתע ניגש אליו יהודי, שלא הכירו ולא ראהו מעולם, ופרץ בקללות, חרפות וגידופים. אנשים באים והולכים, והאיש צועק ומבייש את הצדיק בקול עז. עומד לו איש פשוט במקום קדוש, ומשפיל איש קדוש. אולם, כמה זמן אפשר לצעוק יחידי? ר' שלמה לא נידב אף לא טיפת שמן קטנטנה למדורת המחלוקת. שמע ושתק. שתק ושתק. עד שדעכה האש, נשתתק האיש והלך לו.

"בבקשה ממך", פנה ר' שלמה לשמשו, "ברר נא לי היכן גר פלוני המקלל", השמש מיהר לעשות כמצוות רבו, והמציא את הכתובת הדרושה. מה מאד התפלא השמש, כאשר הפקיד הרב בידו מעטפה ובה צרור כסף עבור היהודי הנלוז ההוא... מילא לא להשיב, אך לשלוח לו כסף? על מה ולמה? אולם, בלי להוסיף מילה, יצא השמש אל הכתובת היעודה. מציץ הוא בכתובת. לראות אם לא טעה... אכן זהו הבית. בית קטן ועלוב למראה. הוא נקש על דלת העץ המקולפת, וזו נפתחה בחריקת זקנה מאיימת. שלושה ילדים יחפים ומוכי רזון הציצו אל הפתח, לבושים בבלויי סחבות, נדמה היה לו כי הם ציפו כי משהו ידפוק על דלת ביתם סוף סוף...

המראה בתוך הבית פנימה לא היה מרנין. קירות מקולפים ומלאי עובש, דלות והזנחה, וריח של טחב שעמד באוויר. "ביקשו ממנו למסור את המעטפה הזו" אמר השמש לאם המשפחה. האישה החלושה פרצה בבכי "ומאין ידעתם שאין לנו פרוטה לפורטה?", האומללה ברכה את השמש בדמעות. הדלת נסגרה, אך עדין לא הכל נהיר ומובן... "איך ידע הרב" הקשה השמש בשונו מן הבית הדל, "שהלה זקוק לכסף?" – "פשוט מאוד", הסביר הרב. "זהרי איש זה שצעק עליי ברבים, לא מכיר אותי. גם אני לא ידעתי. ברור אם כן, שאין לו קפידה עלי, ואין זה עניין אישי. אם כך סברתי. בוודאי צועק הוא ממר גורלו, ויש לרחם עליו ולעזור לו. כשאדם נתון בצרה, זקוק הוא לכסף על פי רוב. ומי יודע, אפשר שמצוקת הממון היא הלוחצת אותו... לכן מיהרתי לשלוח לו כסף למחיה".

עוד סיפור מופלא שהובא בספר 'צדיק יסוד עולם' המעיד כי לרב היה רוח-הקודש: לאחד מחסידי הצדיק רבי שלמה מזויעהל הייתה מאפיה. הייתה זו שעת חירום בארץ. הקמח היה מצרך יקר, ומדי יום ביומו בטרם החל בעבודתו, האופה נועץ בצדיק כמה לחמים לאפות לאותו יום, והרבי היה נענה לו, והיה אופה מספר הלחמים כמו שנקב הרבי, וברכה משתלחת בעיסתו.

ערב שבת אחד ציווהו הרבי לאפות פי שש מהרגיל. תמה, כמות כזו גדולה, מהיכן ישיג פועלים לעבד ולהכין כמות כזו? אולם חזקו עליו דברי הרבי, ועשה כמצווה. והנה באותו יום הוכרז עוצר על ידי השלטון האנגלי בשל פעולת המחתרות. כל המאפיות בתחומי העוצר שותקו ונאלצו לשבות, ומאפיייתו היתה צריכה למלא את החסר. הכמויות הגדולות שאפה מנעו ממשפחות רבות להישאר ללא חלות. אחר שבועות מספר, בהכנסו כדרכו, הורה לו הרבי לאפות כמות קטנה ביותר. והנה באותו יום הוכרז עוצר בשכונות הסמוכות למאפיה, התנועה הוגבלה, ובקושי מכר את מספר הלחמים המצומצם שאפה...

רבינו הקפיד בכל דקדוקי ההלכה, גם כשהדבר היה כרוך בייסורים, ולא ויתר כמלוא הנימה על זמן התפילה. יצא מגדרו ממש כדי שלא לאחר זמן מנחה. באחד הימים, בשונו ממירון, נסע לירושלים במונית שנהגה היה נכרי. חשש רבנו כי יאחרו את זמן המנחה כאשר יגיע לירושלים ועל כן רצה לעצור בדרך ולהתפלל מנחה. "עצור בבקשה את המונית", ביקש מהנהג. אך הנהג סירב ואמר: "אי אפשר".

ניסה הנהג להמשיך בנסיעה, אולם – הבלמים התקלקלו והמונית נתקעה בעץ! ניסה הנהג לנסוע אחורה, והמכונית – אינה זזה! הוא מנסה ללחוץ על כפתור זה ואחר, להתניע, לעורר את המנוע מתרדמתו, אך ללא הועיל. תקלה. נשאר המונית על עומדה, רבנו יורד מתוכה בשלווה ובנחת, מתפלל את תפילת המנחה והנהג מטפל בתקלה. בעל כורחו התעכב הנהג, עד שגמרו להתפלל. משסיימו – הצליח אף הוא להתגבר על התקלה והמכונית יצאה לדרך...

בפעם אחרת, בשונו ממירון עם אחד ממקורביו קרוב לחצות הליל, רבינו לא חש בטוב. משום כך ביקש כי הפעם לא יצרפו אליהם נוסעים נוספים. כאשר הגיעו לירושלים, המלווה התפלל תפילת ערבית ביחידות בגלל השעה המאוחרת, שבודאי אין אפשרות להשיג מניין. רבינו למרות שלא חש בטוב, לא חסך מאמץ ולמרות שעת הלילה המאוחרת ירד בחצות אל ה'שטיבלאך' במאה שערים. מה רבתה שמחתו כאשר השיג מניין! באיזו שמחה התפלל בציבור, שוכח את מכאוביו ואת השעה...

אישה תל-אביבית סבלה ממחושי גוף קשים. נכנסה לבדיקות לבית החולים 'הדסה' בהר הצופים. עברה סדרת בדיקות יסודיות והרופאים אמרו לה כי שלקתה במחלה ממארת. חשך עליה עולמה. והנה שמעה

את שמו של רבינו כפועל ישועות. עלתה לירושלים ופנתה לרבינו. הצדיק אמר לה: "אם תשמרי טהרת המשפחה – תיוושעי!". האישה לא ניהלה אורח חיים דתי, לא היא ולא בעלה.

אולם, במצבה הקשה החליטה לקבל דברי הרב ולשנות את אורחות חייה. בעלה הסכים לדבר. היא שינתה את אורחות חייה והחלה מנהלת אורח חיים דתי, כשרות, שבת וטהרת המשפחה. מצבה הלך והשתפר ומחוישי הגוף פסקו, נעלמו, וחזרה למסלול חיים תקין.

לימים הגיעה האישה לביקורת בבית החולים 'הדסה' הר הצופים. עברה שוב שרשרת בדיקות, והנה תמהו להיווכח שאין כל ממצאים פתולוגיים בכל הבדיקות. לא מצאו עתה כל הצדקה לדיאגנוזה שקבעה ברורות, שהאישה חולה במחלה ממארת. בדקו וחזרו ובדקו, אך דבר לא נמצא שיצביע על אותה מחלה. נמנו הרופאים וגמרו, שכנראה נפלה טעות. נתחלפו, כנראה, בדיקות שלה בשל אחרים, והדיאגנוזה הראשונה בטעות יסודה. חזרה האישה לביתה מאוששת, והחלה לאט לאט נושטת את אורח חייה הדתי, מאחר שנתברר שהכל בטעות יסודו, אם כן אין צורך להישמע לדברי הרבי. הכל טעות.

אך עם הזמן החל שוב מצבה להידרדר. מחוישי הראשונים חזרו, וביתר תוקף. דרשה שוב ברופאים ונכנסה לבדיקות לבית החולים הדסה, והנה, נתגלו בעליל עקבות המחלה. הדיאגנוזה הראשונה אומתה ובחריפות יתר. עתה הניחו הרופאים שהטעות הייתה בדיאגנוזה השנייה. ולא הותירו כל ספק באשר למחלתה. קמה האישה ופנתה שוב לרבי מזוועהיל, מביעה צערה על שנטשה לשמור על יסודות הדת, מבטיחה שמעתה תשכיל להקפיד ככל אשר יצווה עליה הרבי. נאנח הרבי לעומתה: "מאוחר מדי!".

בספר 'איש חסיד היה' הובא הסיפור המופלא הבא: יהודי הגיע בבוקרו של יום אל רבו הקדוש רבי שלמה מזוועהיל, והחל להתאונן ולקונן על מר גורלו: מבורך הוא במשפחה בעלת שש נפשות, כאשר הצעיר שבין הילדים כבר עבר את שנת העשרים ואילו הבכור עבר כבר את השלושים... היהודי נאנח והמשיך: "בחסדי ה', הבכור כבר התארס למזל טוב, אבל הוא מאורס זמן ארוך מדאי, כי אין כסף! אומנם בא אלינו אבי הכלה היום בבוקר לפני שבאתי הנה, ואמר לי כי אפשר כבר לכתוב תנאים אחרונים ולקבוע עת לחתונה, אך בתנאי שאתן קודם, לפחות, שולחן עם כסאות". "אבל רבי", נאנח היהודי העני והאביון, "מאין אקח שולחן וכסאות כאשר לרש אין כל?"

דמעות מרות בצבצו בעיניו וזלגו על לחייו. היה זה יום קיצי ארוך, וכשהיהודי סיים לבכות ולשפוך את לבו, הביט רבי שלמה'קה החוצה ואמר: "עוד היום גדול! עד הלילה יהיו, אם ירצה ה' שולחן וכסאות!" אמר ולא הוסיף. היהודי הדל קם ממקומו בברכיים כושלות – "נכון הרבי הבטיח כי עד הלילה יהיו שולחן וכסאות, אבל איך? ממי? מתי?". "פנה היהודי אל הדלת בפיק ברכיים, ואני יצאתי אחריו" – סיפר הגבאי הגה' צ'ר' אליהו רוט – "ואמרת לי: 'שמע בקולי! הרבי מזוועהיל הבטיח שולחן וכסאות, אל תתמהמה! שלח לקרוא למחותן לתנאים אחרונים מיד! ואמור לו כי עד הערב הוא יקבל שולחן וכסאות!".

אבל היהודי הביט בי ושאל בשפה רפה: "איך אוכל להבטיח מה שאין לי?". ור' אליהו בשלו: "אנא אל תשאל שאלות! ציית למה שציוו אותך!" כשעה לפני זמן מנחה, עצרה מונית נאה לפני בקתנו של רבי שלמה'קה. תיירת מארצות הברית יצאה מהמכונית ונכנסה לבית. היא הביטה סביבה בתמהון ופנתה אל הרבי: "ר' שלמה'לה, האם הרבי אינו מכיר אותי? הרי שכנים היינו בזוועהיל. באיזו דלות ועניות אתם שרויים. גם אביכם לא היה גביר, אבל למצב כזה לא הגיע".

תוך כדי כך, מלמלה האורחת בינה לבין עצמה ואמרה: "לפחות אביא הנה שולחן וכסאות ראויים, שיהיה היכן לשבת!". מיד יצאה מהבית וכעבור מחצית השעה שבה ובעקבותיה טנדר. פועלים פרקו והעמידו בחצר שולחן וכסאות חדשים ונאים. האורחת עשתה את שלה והלכה לדרכה. "אחרי שהאורחת הלכה" - סיפר ר' אליהו, קרא לי הרבי, ואמר לי: "לך מהר אל היהודי שהוא ואמור לו כי השולחן והכסאות כבר הגיעו!". התנאים נכתבו והחתונה התקיימה בזמן.

ידוע ומפורסם גודל שפלותו וביטולו בפני כל נברא, שבתוך ביתו היו תמיד חתולים מסתובבים כבשטח הפקר, והיה בעצמו דואג לכל מזונם. וסיפר רבי אליהו רוט שפעם אחת בהיות הרבי שלמה מזוויעל שוכב במיטתו, ביקש ממנו להגיש לפניו את הספר שהיה רגיל ללמוד בו לפני השינה.

התפלא משמשו על הבקשה: "מה יום מיומיים, שמבקש ממני להגיש לפניו הספר, ובכל יום נוטלו בעצמו?". כי מנהגו היה בדבר שיכול לעשות בעצמו, שלא לבקש מאחרים. כשהבחין הרבי בפליאתו, הרים מעט את השמיכה, והראה לו שיש שם בקצה המיטה חתולה שישנה. ואם יקום בעצמו מן המיטה, היא עלולה להתעורר ויגרום לה צער, "ורחמי על כל מעשיו כתיב!" (תהלים קמה), ולכן מבקש ממנו להגיש לו את הספר...

סיפר הרבי הקודם מזוויעהל זצ"ל, על זקנו הרבי שלמה זי"ע, שכשהציעו לפניו לבנות עבורו בית מדרש ומקוה וכו' בירושלים עיר הקודש, היו לו מאוד ייסורי נפש וכליות מהגדלות שבאה לפתחו, וחשש מאוד שיצטרך לנהוג עצמו כרבי, ולהנהיג חצר ובית מדרש. כידוע שאמר שהשאיר את הרבנות בזוויעהל, ועלה ארצה כיהודי פשוט בלבד, וכמדבר הפקר לכל!

באותם ימים פגש בו הרבי הקדוש מרחמסטריווקה זצוק"ל, (אביו של רבי יוחנן טברסקי זצ"ל, שהתגורר בירושלים). וכששאלו לשלומו, ענה לו רבי שלומק"ה: "לדאבוני, רדפוני ייסורי כבוד. הנה, עד היום התפללתי באונגארישער שוהל, שבבתי אונגריין, והיה לי נוח וטוב, התפללתי כאחד האדם... והנה עתה באו אלי אנשים והציעו לבנות בעבורי בית-מדרש ומקווה, ויש לי מזה ייסורים גדולים מאוד, ייסורים של כבוד".

סיפר הרבי מזוויעהל, פעם אחת נפטרה נכדתו של רבי שלמה, (בתו של בנו, האדמו"ר הצדיק רבי גדליה משה זצוק"ל, שחלתה ונפטרה ל"ע). באותה עת ביצעו כמה שינויים בביתו, וסידרו לו חדר מיוחד עם כניסה נפרדת כדי שיוכל לקבל את הקהל הרב שהגיע לרבינו, כי אמרו לו בני ביתו שאין זה מן הראוי שכל בני הבית יהיו שותפים כל העת לכל הצרות של האנשים המתדפקים בדלת ביתם ונכנסים לצדיק.

השינוי הזה לא היה לרוחו, והוא תלה סיבת פטירת נכדתו בעטיו, מחמת שעשה לעצמו 'לוקוסוס' כזה, להוסיף חדר מיוחד לקבלת קהל... "הלא אין אני רבי, ולא זקוק ללשכה לקבלת קהל. אדם פשוט ביותר אני, והאנשים הפונים אליי צריכים להגיע בדיוק כפי שנהוג בכל בית רגיל, שנוקשים על הדלת ומבקשים לדבר עם בעל-הבית". תיכף ומיד עם פטירתה, עוד לפני הלוויה, ציווה לפנות על אתר את אותו החדר, ולחזור למצב שהיה מתחילה שקיבל את הקהל בבית.

ביתו של רבי שלמה מזוויהל בירושלים היה פתוח לפני כל מבקש עצה, ברכה ועזרה. פעם אחת נכנס אל ביתו קבצן. העני הביט בבית וחיפש דבר מה שערכו רב. לפתע הבחין כי בארון הספרים מונח מטבע רב-ערך. ללא כל מילים הקבצן הכניס את המטבע לכיסו ונמלט במהירות מן הבית. הנוכחים בבית רצו

לרדוף אחריו ולהוציא מידו את המטבע, אולם רבי שלמה אמר להם: "הניחו לו. אני נותן לו את המטבע במתנה גמורה".

לאחר מכן אמר הצדיק לאחד ממקורביו לאתר במהירות את הקבצן וכשימצא אותו יודיע לו כי מדובר במטבע יקר ערך, שידע לפדות אותו בסכום המלא של ערכו ולא יחליף אותו עבור סכום מועט הפחות מערכו וכך יוכל במשך זמן רב לפרנס אותו ואת בני ביתו..

כמו רבים אחרים, גם י.ר. שמתגורר בברוקלין שמע על כוחו הגדול של רבינו זיע"א והחליט להיות שותף בתרומתו למוסדות הקדושים של הצדיק, ששמותיהם מוזכרים בקביעות בציונם הקדושים של ר' שלמה ובנו ר' גדליה משה זיע"א. לאחר כשבוע ימים הבחין לפתע בפריחה משונה בזרועו. בימים הראשונים התעלם מכך, אך כשהפריחה לא עזבה אותו, החליט לגשת לרופא עור.

לאחר בדיקה קלה כבר ביקש הרופא לשלוח את י. הבייתה. "זה כלום", אמר הרופא. "בסך הכל פריחה אלרגית שתעבור מהר מכפי שאתה חושב". לפתע עצר וביקש מי. להתקרב אליו. "יש לך בסמוך בליטה חשודה", אמר לו בקול שקט, כאשר הוא מצביע על נקודה שצצה לא רחוק מהפריחה שבגללה הגיע י. לרופא. "אני רוצה שיסירו אותה ושישלחו אותה לביופסיה, לוודא שלא מדובר בנקודה ממאירה".

י. לא לקח ברצינות רבה את חששות הרופא. הוא נטה להאמין שמדובר בבדיקה שרק תוודא ותאשר שאין לו שום ממצא בעייתי וקבע תור להסרת הנקודה ושליחתה לבדיקה. כשבועיים לאחר הבדיקה קיבל י. זימון דחוף, להגיע לרופא.

"יש לי בשבילכם בשורה רעה ובשורה טובה", פתח הרופא. י. ואשתו ישבו מולו רועדים. "הבשורה הרעה היא שהנקודה התגלתה כממאירה", וכאן נקב הרופא בשמה של המחלה הארורה בעור. "הבשורה הטובה היא שהמחלה מאחורין. שלא כרגיל, וממש 'במקרה' התגלתה המחלה בשלב מוקדם מאוד, ולמעשה בבדיקת הביופסיה כבר הסירו את כל הנקודה הממאירה, ונשאר רק להסיר את השוליים של הנקודה ליתר ביטחון".

התברר כי לגודל הנס, באופן מופלא ובלתי מתוכנן, בגלל אותה פריחה אלרגית מוזרה, שמעולם לא תקפה את י. לפני כן, דווקא בזכותה הבחין הרופא בנקודה הממאירה, שהתגלתה באופן נדיר בשלב מוקדם מאוד שבו מעטים מאוד מגלים אותה, מה שהציל כליל את י. מהמחלה הנוראה ומטיפולים כואבים ומייסרים שהיו מנת חלקו לולא התגלתה המחלה מיד, ואשר הייתה ממושיכה לחולל שמות ולהעמיק את הנקודה הממאירה בידו ובגופו ללא הפרעה ר"ל.

כמעט עשר שנים! ביקש א.ו. מקרית גת לזכות ולהקים בית נאמן בישראל. וכך הוא מספר: "לפני זמן לא רב מלאו לי 29 שנים, ורעדתי מהקידומת 30 שבאופק... לא רק שחבריי כבר חובקים ילדים, אלא גם שני אחיי הצעירים כבר זכו לילדים משלהם. שלא תבינו לא נכון, אין כמוני שמח בשמחת אחיי, בשר משרי, אבל הכאב, כל כך פצע את הלב. מין ייאוש ח"ו. השדכנים כבר לא התקשרו. בבוקר יום שבת אחד, כשחזרנו חזרה מביה"כ, סיפר לי אבי ששמע מאחד מחבריו על הסגולה להיות שותפים בהחזקת מוסדות הצדיקים מזוועהיל.

"כבר למחרת התקשרתי למוסדות הקדושים ותרמתי עבור המוסדות. את האושר הגדול, המציף את כל הלב, זכינו כל המשפחה אחרי פחות מחודשיים לאותה הצעה של זיווג שזכיתי לה עכשיו, שלא

הגיעה אלינו במשך כל השנים האחרונות. ומה שהכי מדהים, שההצעה הייתה כה מובנת מאליה וכה פשוטה, שכולם עומדים ושואלים: איך יכול להיות שאף אחד לא חשב על זה עד עכשיו? אין לנו מושגים בחשבונות שמייים, אך מה שברור לנו שזכותם הנשגבה של הצדיקים מזוועהיל הסירה ממני ומבת זוגתי את כל העיכובים, וזכינו בשעטו"מ לשבור צלחת, לקראת היום הגדול של נישואינו בקרוב".

אצל רבינו לא היה חדר המתנה. בכל עת, היה הבית פתוח לכל דורש, ללא עיתים קבועים וללא הגבלה. הדלת מעולם לא נמצאה סגורה, הן באמצע הסעודה והן באמצע השינה, הן ביום והן בלילה בשעות המאוחרות. כל הלילה היה נר דולק, ולא קרה מימיו של הרבי שאחד יחזור ריקם מחמת עיכוב ששלא יכל לקבלו מאיזו סיבה שהיא. תמיד היה נכון ומוכן במסירות נאמנה...

פעם התדפקה אשה על דלתו של רבי שלמה, והיה זה בשעת לילה מאוחרת מאד. אותה שעה שכב האדמו"ר על ערש דוי סובל יסורים קשים. לא רצה נאמן ביתו לפתוח את הדלת לאשה במצב כזה, ובשעת לילה כה מאוחרת. אולם רבי שלומק'ה פקד עליו לפתוח את הדלת ולהניח לאשה להכנס, לשטוח את ליבה. החסיד ניסה לדבר על ליבו של הרבי כי הוא זקוק למנוחה, ובמיוחד כאשר הוא חולה ובעל יסורים. אך רבי שלומק'ה נענה ואמר: "כיצד אוכל לנחה, בשעה שעומדת אשה בחוץ ולבה מר עליה!..." (צדיק יסוד עולם)

הגאון הרב שמשון אהרן פולונסקי (הרב מטפליק זיע"א) התגורר בשכונת 'בית ישראל' וכיהן כרבה של שכונת בית-ישראל והתגורר בסמוך לבית רבינו. באחד הימים פנה רבינו לרב מטפליק, שרצונו לקבוע עימו שיעור. הרב מטפליק הסכים ללמוד עימו. ר' שמשון שאל אותו: "מה ברצון הרבי ללמוד", השיב הצדיק, שרצונו ללמוד הלכות 'טוען ונטען' בחושן משפט. הדבר היה לפלא בעיני הרב מטעפליק.

מדוע ראה לבחור דווקא בהלכות אלו. בכל מקרה ישב ללמוד עימו. כעבור זמן הגיעו לאחת ההלכות בדינים אלו. רבינו אמר לו: "מבקש אני ממך שתפרש לי היטב הלכה זו". שוב הופתע הרב מטפליק, ולא הבין מה יום מיומיים. פתח ופירש את ההלכה ולפתע החל לרעוד, ואמר: "אוי, רבי, דומני שטעיתי. אני נזכר שהיה לי דין תורה בעניין זה, ופסקתי שלא כהלכה בעניין הזה שלפנינו וחייבתי יהודי שלא כדין. מה אעשה?". הורה לו רבינו: "הנח בצד את הכסף שחייבת את האיש ההוא בדין, ולכשיזדמן אליך אותו יהודי, השב לו את הכסף".

כך המשיכו ללמוד עוד זמן מה, ולאחר מכן נפסק השיעור הקבוע שלהם. הבין אז הרב מטפליק לאיזו מטרה למד עמו רבינו, אשר ראה ברוח קדשו, שיצא מכשול מתחת ידו, והורה לו לתקן את הדבר. ואכן, לא חלפו ימים רבים, ואותו האיש (שהתחייב בדין) הגיע מרוסיה. מסר לו הרב מטפליק את הכסף, ולאחר מכן, כשרצה להציע לו משהו לאכול ולשתות, הבחין הרב שהיהודי נעלם ואיננו...

ביום חמישי אחד קרא רבינו לנכדתו, אשת הרה"ק ר' מרדכי ואמר לה: "תפתחי את התרנגולת לכבוד שבת קודש ותמצאי שעורה מונחת לרוחב בושט, אני איני אוכל מתרנגולת זו!". ענתה לו הנכדה: "סבא, עדיין לא קנית כלל תרנגולת", אמר לה רבינו: "אני איני הולך להתפלל אני מחכה לך, לכי תקני תרנגולת, מסרי אותה לשחיטה והביאי אותה". מילאה הנכדה את פקודת רבינו - יצאה לשוק וקנתה תרנגולת, לאחר מכן פנתה לשוחט ומסרה אותה לשחיטה והביאה את התרנגולת לבית רבינו שעדיין עמד וחיכה לבואה, שחה הרבנית ע"ה - "ביתרתי את התרנגולת ופתחתי את הבושט והנה שעורה מונחת בו לרוחב הבושט בדיוק כפי שאמר!".

הרה"ח ר' אפרים זלמן הלפרין זצ"ל הזכיר לפני רבינו שתי נשים שהיו צריכות רפואה. אחת במצב מסוכן ואחת לא בחזקת סכנה. על זו שהייתה מסוכנת אמר רבינו שיהיה לה רפואה. על השניה לא השיב. השניה ל"ע נפטרה. לשאלת הרב הלפרין על המופת הגלוי, רבינו ענה: "מה החידוש, הרי מובא בגמ' על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולה ואמר אם שגורה תפילתי בפי יודע אני שמקובל ואם לאו..." (ביקש למעט את הרושם שנוצר).

בערב פסח היו צריכים לאפות מצות מצווה בבית רבינו. שנה אחת בגלל מצב החירום ולא היו אנשים דיים שהמציאו את עצמם למלאכה, עמד רבינו בחוץ מנסה להשיג אנשים לעבודה. עבר אדם והרבי מבקשו לעזור לאפיית המצות, נענה הלה – רבי, ברצון הייתי נענה לעבודה, אך משותק יד אנוכי לצערי, ונבצר ממני להיות לעזור. "היכנס", הורה לו רבינו. נכנס אותו יהודי והתייצב על יד שולחן העבודה והנה באורח פלא הידיים החלו עושות במלאכה, היד המשותקת החלה לפעול לפתע!

בנו של אחד מחסידי זוועהיל הגיע תורו להתייצב לבדיקה רפואית. בשכנותו גר רופא רוסי ששימש כרופא צבאי, אנטישמי ששמר טינה מיוחדת לאותו חסיד. הרופא פגש בשכנו את היהודי ואמר לו: "עברתי על הרשימות ונוכחתי שהגיע תורו של בנך להתייצב לצבא. הכנסתי אותו ברשימה של המתייצבים שיבדקו על ידי וממני הוא לא ישתמט, אני יודע היטב כיצד אתם משחדים את הרופאים, אצלי זה לא ילך!".

היהודי ניגש לרבינו וסיפר לו את המעשה. הצדיק אמר: "הוא לא יבדוק אותנו ועם האחרים ניתן הרי להסתדר", אחרי זמן שוב נקרא הרופא בדרכו ועצרו והודיע לו את הצפוי לבנו. החסיד חש שוב אל רבינו, אך הצדיק נענה בשנית: "הוא לא יבדוק אותו!".

מועד ההתייצבות קרב ובא, והרופא מצא שוב הזדמנות לפגוש את שכנו היהודי להזכיר שקרוב המועד בו הבן יהיה בידו, החסיד נכנס שוב לרבינו שענה בפעם השלישית: "אמרתי לך שהוא לא יבדוק אותו!". הגיע יום ההתייצבות, הרופא הכין את עצמו לצאת למשמרתו ויצא לדרכו, אך החל לדדת במדרגות נסתבך והתגלגל מלוא קומתו מהמדרגות, כשחשו אליו להרימו- היה הרופא ללא רוח חיים.

רבינו היה פעם בשבת ל"ג בעומר במירון בליל שבת קודש שהה במערה והיו שם אנשים ששכבו לישון, והנה הגיעו שמה אנשים והתחילו להתפלל בקול רם, ביקשו מהם אלו ששכבו שם שינמיכו את קולם כי הם מפריעים את מנוחתם, ענו להם כי אצל ר' שמעון לא באים לישון, ניגש אליהם רבינו ואמר להם: "מאיפה אתם יודעים מה ר' שמעון רוצה?", וכשגמר דבריו אליהם נכבו לפתע כל המנורות במערה ויהי לפלא.

מעשה ביהודי אחד ששנים רבות לא נפקד בזרע של קיימא, באחד הימים בא הלה להתאונן לפני רבינו שאבד לו סכום גדול של מעות, והנה מתחנן הוא אל הרבי שיחיש ישועה עבורו וימצא את המעות. ענהו הצדיק: "לא כן אברכך, כי עדיף שלא תמצא את המעות, ותחת זאת תמצא בן זכר", וכך הווה.

סיפר הרה"ח ר' פנחס בלאנק ששמע מפי בעל המעשה: "אני ממשפחת מתנגדים מובהקת, אולם רישומו של האדמו"ר מזוועהיל, ר' שלומק'ה נשאר חרות בי לנצח. היה זה לאחר נישואינו, נולד לנו ילד. יום שישי אחד הבחנו בשינוי במראהו של הילד. הזעקנו את ד"ר קוק. הרופא בדק וקבע שהילד זקוק לאשפוז מידי. לא השתהינו וניגשנו לעשות את הסידורים לאשפוזו של הילד. בתוך כך אמרה האשה: "הרי הרבי מזוועהיל נמצא כאן, מספרים עליו פלאות. נרד אליו, איפה, ונשמע!".

ירדנו לרבי. בינתיים השעות דוחקות. השבת מתקרבת. נכנסנו לרבי וסיפרתי את המצב. הרבי ישב כפוף קומה, ראשו נטוי כלפי מטה ושמע את הסיפור. לפתע זקף אף עיניו ושאל: "אשתך כבר הכינה את הקוגל לשבת?", התמלאתי תמיהה. לפנינו ילד הזקוק לאשפוז, שאלה של פיקוח נפש, הלב מלא חרדה, והרבי שואל על קוגל?! אולם, במקרה שמתי לב, שעוד אמש בלילות החורף הארוכים, הכינה האשה את הקוגל לשבת, ועניתי בחיוב.

הרבי נענה: "אין צורך להכניסו לבית חולים... אין צורך ברופא כלל, הילד יבריא, בעזרת השם! לכו הביתה ואשתך תכין עוד קוגל לשבת קודש... תאכלוהו בשבת כשהילד בריא, בעזרת ה'!". עמדתי נדהם. רופא מפורסם ד"ר קוק מצווה לאשפז את הילד מידיית, וכאן עומד הרבי ומדבר על מנת קוגל נוספת.

כשחזרנו, בדרכנו מבית הרבי, היה ליבי כבד עלי ביותר. אשתי אמרה: "הרבי לא יאמר סתם, יש לו אחריות... אם הוא אומר, הרי יש דברים בגו... אומר לך, נזכרתי", אמרה האשה, "יש לנו בבית אטריות. אכין עוד קוגל. בינתיים נעכב את אשפוזו של הילד". לא התנגדתי, והאשה ניגשה להכין את הקוגל. הבן המשיך להתבונן באשתי ונראה לנו שיש שינוי במראהו, שינוי לטובה.

התקווה התפעמה בליבנו. עקבנו בלב מלא צפייה. ואמנם, למרבה הפליאה, עם גמר הכנת הקוגל היה נראה לנו ברור שמצב הילד משתפר. מראהו חוזר אליו... ראינו זאת בעליל. מה אומר? מסיים את סיפורו. הילד לא אושפז. נשאר בבית. ולמחרת, בשבת קודש, אכלנו שתי פשטידות, אחת לכבוד שבת ואחת לכבוד החלמתו של הילד... עד היום איני יכול לשכוח את יום השישי הגורלי הזה. חזיון מופלא שהייתי עד לו. אינני חסיד, אבל בעצמי חזיתי בפלא!".

סיפר רביה"ק אדמו"ר בעל החוקי חיים זיע"א פעם סיפר לי רבינו שהשליחוהו בסיביר לצינוק שכמעט לא היה מקום לזוז בו ולא הובא לו לשם אוכל ושתיה כלל. ביום השלישי הרגיש רבינו שאם לא יאכל משהו הוא יגווע ח"ו וברגע האחרון באורח פלא נפל לבור ככר לחם עד לפיו של רבינו וכך הוא ניצל, הוסיף רבינו וסיפר לאדמו"ר שאם היה הלחם מגיע למקום אחר ולא לפיו לא היה בכוחו להרים את הלחם מרוב החולשה ובזה הוכפל הנס שהלחם הגיע ישירות לפיו.

שאל האדמו"ר בעל החוקי חיים זיע"א את רבינו: "אולי היה זה אליהו הנביא בעצמו" והטעים, שהרי ברוסיה של אז היה ככר לחם כמו יהלום למציאה והאיך יתכן שאדם טרח לזרוק לצינוק לחם אם לא מלאך מהשמים? נענה רבינו והשיב ברוב ענוותנותו: "מסתבר יותר שחיילים שיחקו בחוץ בככר לחם ומסרו מזה לזה עד שהתגלגל בטעות לתוך הבור".

פעם רבינו פנה בשבת בבוקר למשמשו ואמר: "לך אמור לאופה כי אסור לעשות זאת בשבת!". המשמש שכבר היה רגיל לכך שהרבי רואה דברים שמעבר לגבולות המקום והזמן, לא שאל שאלות, רץ אל האופה למסר לו את דברי הרבי, אך בלבו היה מלא תמיהה, הלא האופה מוכר כיהודי ירא שמים וכי ייתכן שהוא עובר על חילול שבת?! מיד כשנכנס המשמש למאפיה, הבחין באופה שעומד כפוף אל תוך התנור ומתעסק שם, מיד אמר לו: "הרבי אמר שאסור בשבת!".

הזדקף האופה וחשב לרגע ומיד נענה ואמר: "צודק הרבי! הוא הציל אותי מאיסור בישול בשבת". באותם ימים לא היה כיצד להחזיק את תבשילי השבת שיהיו חמים עד הבוקר, לכן היה הסדר שבערב שבת, לאחר שסיים האופה לאפות חלות היה גורף את הגחלים מן התנור, ואנשי העיר היו מביאים אליו את

הטשולנט והוא מכניסם לתנור, וחום התנור היה מחזיק עד שבת בבוקר. בשבת לאחר התפילה היו באים האנשים אל בית האפיה ולוקחים את תבשיליהם.

לאחרונה התלוננו אנשים הסביר האופה למשמש, שהתבשילים הקדיחו והטשולנט יוצא שרוף מדי, לכן החלטתי שבשבת בבוקר קודם התפילה אבוא לכאן, ואשפך לכל קדרה מעט מים רותחים מהדוד לכלי ראשון (קדרת הטשולנט), והנה - כשרק רצייתי להכניס מים בקדרה הראשונה, נכנסת ואמרת שהרבי אומר שאסור. ברגע הראשון לא הבנתי למה, אך מיד נזכרתי שכאשר אני מוציא מים מהדוד, הוא חוזר ומתמלא במים צוננים והם מתבשלים. הרבי הקדוש ראה ממקומו שאני הולך לעבר על אסור שבת בשוגג, ולא זאת בלבד, אלא כל התבשילים יאסרו באכילה, ואנשים יאכלו בשוגג תבשיל אסור, ובזכותו ניצלנו כולנו מהאיסור.

סיפר הרב החסיד הישיש ר' אברהם פישר שזכה בימי עלומיו להסתופף אצל רבינו. מעשה שהובא לפני הצדיק נער קטן שהתפתל מייסורים נוראים בבטנו וצעק ובכה ואין מושיע לו. הרופאים שבחנו ובדקו את הילד לא הצליחו למצוא את מקור הכאבים. רבינו שראה את הילד, פנה לאביו ואמר: "האכל את הילד בימים הקרובים דגים מלוחים מאוד - הנקראים 'דג לאקרדא'. אף לכל בר דעת יודע שדג מלוח מסוכן ביותר למי שבטנו כואבת, האב לא התמהמה ומיד האכיל את בנו בדג מלוח זה. בכל פעם שהילד אכל מהדג היה זועק מרוב ייסורים. לאחר כמה ימים, בעת שסיים לאכול מהדג החל להקיא את כל מאכלו, ובין היתר הקיא מבטנו 'צפרדע' קטנה שהייתה במעיו.

מיהרו האב ובנו אל רבינו, הצדיק שאל את הילד: "היכן שהה בימים האחרונים?", ויען הילד ויאמר: "ברחבי ארץ הקודש". המשיך הרה"ק ושאלו: "ולפני כמה ימים בטיול שתית בחוץ?", ענה הילד שלא שתה כי אם מהמים שהביא עמו מביתו, אך רבינו לא הרפה מעימו, עד שנזכר שאכן, תוך כדי הליכתם עברו בסמוך לנהר, והוא פנה אל הנהר ושתה מעט ממיימיו.

הצדיק אמר: "הוא אשר דיברתי, בעת שתיתו ממיימי הנהר הכניס לקרבו גם צפרדע ששהתה במים, ואותה צפרדע קפצה בבטנו ואלו היו הייסורים הנוראים שסבל הילד, ועל ידי שאכל דגים מלוחים מאד, שהפריעו מאד לצפרדע שאינה סובלת את רוב המליחות, הקיא את מאכלו וכך יצאה הצפרדע".

יהודי שהתארח בביתו של רבינו, ביקש אם הרבי יעיר אותו בשעה מוקדמת, היות והוא ממחר ונחפז לדרכו. להפתעתו הרבי ענה לו: "שירות זה, לצערי, אינני מסוגל לבצע. תמצא בבקשה אדם אחר - "מדוע?", תהה להבין, "הרי זהו חסד גדול שתעשו עמי, כדי שלא אפסיד את דרכי החשובה!?"

הסביר לו הצדיק טעמו: "בדרך כלל, כשמעירים אדם משנתו המתוקה והנעימה, ברגע הראשון יש לו מזה צער, מחמת שהיה רוצה להמשיך עוד קצת בתענוג השינה... ורק כשקולט בדעתו ובשכלו לאחר דקה או שתיים, שמן הצורך וההכרח לקום מן המיטה, הרי הוא נאלץ בלית ברירה להשליט המוח על הלב, ולהזדרז ולקום... אינני מסוגל לגרום צער לבן אדם, אף לא לרגע אחד! גם כשאותו צער הוא לטובתו ולצורכו!"

סיפרה בת בתו של רבינו שהייתה כבת תשעים: תקופת קצרה לאחר נישואיה חשה ברע. הרופאים גילו אצלה את המחלה הנוראה ל"ע, ולטענת הרופאים מצבה כל כך קשה - שאי אפשר לרפאותה. והם 'נתנו' לה עוד כמה שבועות ספורים לחייה, ולא יותר. מיהרה לצדיק והוא הורה לה לקבל על עצמה ג' דברים:

הראשון, שתוריד מעל עצמה את כל התכשיטים - כסף וזהב למשך שנתיים, משך כל חייה תיזהר שלא לנשק לאף אחד מצאצאיה, והשלישי, שלא תשתתף בשמחות של צאצאיה. על ידי שתמנע עצמה מהנאות אלו, תסיר מעליה את הגזירה הקשה, ותינצל מצערה. ואכן, מיד קבלה על עצמה את כל אשר הורה לה רבינו, ותיכף נעלמה המחלה מגופה והתרפאה כליל.

אחר שנתיים ימים, שבה ללבוש את תכשיטיה, ושוב התגלתה המחלה בגופה. רבינו ציווה עליה שתמשיך להתנזר מהם עוד שנתיים ימים, והיא עשתה כן והתרפאה. בגמר שנתיים ימים - כראותה שהא בהא תליא, לא שבה ללבוש תכשיטיה בשום פנים ואופן למשך כל ימי חייה. ואף את הצווי הב' קיימה ומעולם לא נישקה את בתה היחידה. והשלישית - לא השתתפה בשמחת הנישואין של בתה היחידה, וגם לא נטלה חלק בשמחת הבר-מצווה של הבן היחיד של בתה היחידה. ובזכות כל מניעותיה מהנאות הללו חיה למעלה מתשעים שנה בבריאות גופא. עלינו ללמוד את ה'כלל גדול' שלימד הצדיק: לדעת שמניעת הנאות העולם מביאה על האדם רוב טובה וברכה...

אחד מנאמני בית רבינו שבשכבו למנוחה קצרה ביום שישי אחר הצהריים, חלם שצריכים להביא נרות שבת לבית הרבי. כשהתעורר חשב שאולי מן הראוי להביא כמה נרות לבית הרבי. בדרכו למקווה לקח עימו נרות, ועבר דרך ביתו. כשעמד במפתן הבית שמע את הרבנית אומרת לרבי: "תראה לי יהודי אחד, שאינו דואג לנרות שבת לאשתו!". הרבי הרגיע אותה: "אל דאגה, כשיצטרכו זה יגיע. עדיין לא הגיע זמן הדלקת הנר". התפלא האיש עד מאוד, ותיכף נכנס והגיש לרבי נרות שבת שהכין עבורו באמתחתו.

מעשה שהיה בנכדתו של רבינו, שהייתה מהלכת בנעלים קרועות עד שהוקשה עליה ללכת (הייתה מעוברת באותה עת) פנתה הצדקת אל רבינו והראתה לו את נעליה כי קרועים הם לגמרי, (בחשבה שכראותו כי כן, מיד יתן לה מעות לקנות מנעלים חדשים כדרכו של הצדיק כשהיה הדבר נוגע לאחרים). להפתעתה אמר לה רבינו: "טוב מאד כי כך אירע לך, המשיכי ללכת באלו המנעלים, וצער מועט זה יימנע ממך צער הלידה". לימים גילתה אותה הרבנית כי מעולם לא עברה את הלידה בקלות כמו שהיה לה באותה הלידה.

לרבינו היו הנהגות גבוהות מאד שאינן מובנות כלל וכלל, ובכל זאת, כיון שתמיד ידעו כולם שמלאך ה' צבאות מתהלך ביניהם, קיבלו הם את הנהגותיו מתוך יראת כבוד גדולה מאד, ואף העריצוהו גם כשלא ירדו לסוף דעתו.

עם כל זאת, לפעמים היה קשה להם לקבל את העובדה שחתולים רבים היו מסתובבים בביתו של הרבי, ולא רק שציווה הוא שלא לגרשם, אלא אף היה מקפיד לתת להם מארוחתו, והיה טורח ומשתדל מאד 'לפנקם' ככל האפשר. באחד הימים נחלקו החתולים לשתי קבוצות והחלו לריב ביניהם תוך כדי השמעת 'יללות זעם' מחרישות אוזניים, וקולות יללתם הידהדו בכל חדרי הבית והם הפכו את הכלים בבית.

תלמידיו המקורבים ביותר והשמש הנאמן רבי אליהו ראטה זצ"ל, אשר חסו מאד על כבודו, ניגשו אליו ואמרו: "קשה לנו מאד מהלעג והקלס שבפי האנשים שאינם מכירים את גדולתו של רבינו. בכל הזדמנות מטיחים הם בנו את חוסר ההבנה שבהנהגה זאת, ולא אחת רואים אנחנו בצערם של שאר התלמידים, שאינם יודעים מה להשיב ללעגם של אותם שוטים". אחר דומיה קצרה המשיכו הם ואמרו: "עתה גדשו חתולים אלו את הסאה ביללתם הצורמת, ולא נותר לנו אלא לבקש מכבוד הרבי לגרשם מביתו ולהפסיק בכך את הבוז והקלון שרוחשים לנו אותם אנשים המלעיגים". רבינו, שהבחין בצערם הגדול, החליט לצאת מגדרו ולהסביר את הנהגתו זאת כדי ליישב את דעתם.

הצדיק פתח ואמר: "לצערנו הרב, לאורך כל הדורות היו אנשים בעלי ריב ומדון אשר גרמו למחלוקת בעם ישראל. חלקם של אנשים אלו היו שומרי תורה ומצוות, שהיה קשה להם מאוד לנצור את לשונם ולא להגיע למחלוקת. בפטירתם מן העולם הגיעו לבית דין של מעלה, ועל אף שזכו לקיים תורה ומצוות, בכל זאת מחמת עוון המחלוקת הנורא - לא הורשו הם להיכנס למחיצתם בגן עדן.

"בית דין של מעלה גזר את דינם להתגלגל בחתולים, ולרמוז שכשם שלחתולים אין להם בית, כך הם, אין להם נחלה בגן עדן. חלקם של גילגולים אלו מגיעים אלי ומבקשים ממני שאעשה עבורם תיקון כדי שיוכלו להגיע למקומם, ואני משתדל רבות למענם כדי להביאם לתיקונם".

לאחר אתנחתא קצרה המשיך הרבי ואמר: "המריבה שפרצה היום ביניהם אינה אלא מחמת שזערו גדול מאד בהיותם מגולגלים בחתולים, וכל חתול דורש להיות הבא בתור כדי לבוא על תיקונו. לכן הערב בעז"ה אפעל ואשתדל רבות למענם ועוד הערב ימותו כולם, כיון שאביאם לתיקונם, אך כבר מחר בבוקר תגיע קבוצת חתולים אחרת שאף הם מגולגלים בעוון המחלוקת".

ואכן מדברי רבינו לא נפל דבר. עוד באותו ערב מתו כל החתולים שבבית ובבוקר הגיעה קבוצת חתולים אחרת הצריכה תיקון. כמה קשה הוא עונשו של בעל המחלוקת, שעל אף העובדה שקיים תורה ומצוות, אין בכוחו להגן עליו, והוא מתגלגל ל"ע בתוך חתול הצריך תיקון בעולמינו זה. (מתוך 'אהבת ישראל')

כ"ח אייר

שמואל הנביא

יום ההילולא - כ"ח אייר

1. שמואל הנביא, בנם של אלקנה וחנה, משבט לוי בני קהת. היה נזיר מיום היוולדו. היה נביא, ומנהיג עם ישראל בסוף תקופת השופטים, בין פטירתו של עלי הכהן להמלכתם של שאול המלך ודוד המלך. לשמואל היו שני בנים - יואל ואביה.

2. עוד בטרם לידתו הוקדש שמואל, על ידי חנה אמו, לעבודת ה' במשכן, והובא למשכן שילה עוד בהיותו פעוט, שם גדל וחונך על ידי עלי הכהן, שהיה הכהן הגדול והשופט של אותה תקופה.

סיפור לידתו מובא בהרחבה בספר שמואל א': לאביו, אלקנה היו שתי נשים: חנה ופנינה. לפנינה היו עשרה בנים, וחנה היתה עקרה, ללא יכולת ללדת בדרך הטבע. באחת הפעמים בהן עלה אלקנה ומשפחתו למשכן ה' בשילה, נדרה חנה נדר, כי את הבן שייוולד לה תקדיש לעבודת ה'. כאשר נולד שמואל, קיימה חנה את נדרה, ובהיותו בן שנתיים הביאה אותו למשכן בשילה, לשרת את ה' ולעבדו, בהדרכתו של עלי הכהן.

3. תפילת חנה (מובאת בשמואל א' פרק ב') היא ההפטרה הנקראת לאחר קריאת התורה ביום א' של ראש השנה. זוהי התפילה שהתפללה חנה בהיותה עקרה, ואכן נענתה וילדה את שמואל.

מתפילה זו למדו חז"ל הלכות תפילה רבות. תוכנה של תפילה זו היא תפילת הודיה של חנה אמו של שמואל הנביא (ספר שמואל א', פרק ב', פסוקים א'-י'), ולאחר מכן לקט פסוקים שונים. מקובל לומר תפילה זו לאחר הדלקת נרות שבת, כסגולה לזרע של קיימא ולגידול קל. על פי מנהגי הספרדים, התפילה

נאמרת בכל בוקר קודם תפילת שחרית, והיא סגולה להכרית את המזיקים והמקטרגים על התפילה, שהרי נאמר בה: "ה' יחתו מריביו".

נוסח התפילה:

וּתְתַפְּלֵל חֲנָה וּתְאָמַר עֲלֵי לְבִי בְּה', רַמָּה קִרְנֵי בְּה', רַחֵב פִּי עַל אוֹיְבֵי - פִּי שְׁמַחְתִּי בִישׁוּעַתְךָ.

אֵין קְדוֹשׁ כֹּה' - פִּי אֵין בְּלִתְךָ, וְאֵין צוּר כְּאַלּוּקֵינוּ

אֵל תִּרְבּוּ וְתִדְבְּרוּ גְבוּהָ גְבוּהָ יִצְאָ עֵתְךָ מִפִּיכֶם, כִּי אֵל דְּעוֹת ה' וְלוֹ נִתְּפָנוּ עֲלֵלוֹת.

קָשָׁת גְּבֵרִים חֲתִים, וְנִכְשָׁלִים אֲזָרוּ חֵיל.

שְׁבַעִים בְּלָחֶם נִשְׁפְּרוּ וְרַעֲבִים חָדְלוּ, עַד עֵקֶרָה יִלְדָה שְׁבַעָה וְרַבַּת בָּנִים אֲמַלְלָה.

ה' מִמִּית וּמַחִיהָ מוֹרִיד שָׂאוֹל וַיַּעַל.

ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר מִשְׁפִּיל אֶף מְרוֹמָם.

מְקִים מַעֲפָר דָּל מֵאַשְׁפַּת יָרִים אֲבִיוֹן, לְהוֹשִׁיב עִם נְדִיבִים וְכֶסֶף כְּבוֹד יִנְחָלָם, כִּי לֵה' מִצְּקֵי אֶרֶץ וַיִּשֶׁת עֲלֵיהֶם תִּבְּל.

רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹר, וְרַשְׁעִים בַּחֲשֵׁן יִדְמוּ, כִּי לֹא בִכַח יִגְבֵר אִישׁ.

ה' - יַחַתּוּ מְרִיבָיו עֲלָיו בְּשָׁמַיִם יִרְעֶם, ה' יִדִּין אֶפְסֵי אֶרֶץ, וַיִּתֵּן עֵז לְמַלְכוֹ וַיִּרַם קֶרֶן מִשִּׁיחוֹ.

אֲתוּהִי כְּמָה רַבְרִבִּין, וְתִמְהוּהִי כְּמָה תִקְפִּינִן, מְלָכוּתָהּ מְלָכוֹת עֲלֵם, וְשִׁלְטָנָהּ עִם דָּר וְדָר.

וְאֲנַחְנוּ עִמָּךְ וְצִאֵן מִרְעִיתְךָ, נוֹדָה לָךְ לְעוֹלָם לְדוֹר וְדָר נִסְפָּר תִּהְלֶתְךָ.

עָרַב וּבָקֵר וְצִהָרִים אֲשִׁיחָה וְאַהֲמָה וַיִּשְׁמַע קוֹלִי.

בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בָקֵר וַיִּרְעִעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים

לֹא אִירָא מִרְבָּבוֹת עִם אֲשֶׁר סָבִיב שְׁתוֹ עָלַי.

וְאֲנִי בְּה' אֲצַפֶּה אוֹחִילָה לְאַלְהֵי יִשְׁעֵי יִשְׁמַעְנֵי אֱלֹהִים

אֵל תִּשְׁמַחֵי אִיבְתֵי לִי, כִּי נִפְלְתִי קָמְתִי, כִּי אֲשַׁב בַּחֲשֵׁן ה' אֹר לִי. (פסוק זה לא אומרים בשבת וחגי ישראל)

כִּי לָךְ ה' הוֹחֲלֵתִי אֲתָה תַעֲנֶה ה' אֱלֹהִים

רַגְלֵי עֲמֻדָה בְּמִישׁוֹר בְּמִקְהָלִים אֲבָרְךָ ה'.

4. במדרש מסופר שארבעים שנה לפני שנולד שמואל הנביא, יצאה בת-קול משמים והכריזה ש"עתיד לעמוד צדיק אחד ושמו שמואל". הודעה זו נודעה והתפרסה בעם ישראל ו"כל הנשים היולדות בנים - קראו בשמותם שמואל", ו"היה הבת קול מתמיד, וכך היו הנשים יודעות שלא נולד שמואל עדיין", והם המשיכו לתת את השם שמואל. ו"כשנולד שמואל בן חנה, פסקה הבת קול וידע כל ישראל כי נאמן שמואל לנביא".

אמרו חז"ל ש"כל אותן הבנים שאימותם קראו לילדיהם "שמואל" זכו לנבואה, והן הן חבל הנביאים המתנבאים. זהו פירוש הפסוק: "שמואל בקוראי שמו", מפני שנקרא שמם שמואל - נתנבאו". רבותינו גדולי המוסר מלמדים ממדרש זה את כוחו של הרצון. בזכות רצונן של הנשים ללדת את הצדיק שמואל, זכו שבניהם יהיו נביאים.

5. גדולתו של שמואל הנביא: לאחר מותו של עלי, הנהיג שמואל את ישראל. הוא שפט את העם באמונה וסבב בערי ישראל מדין ועד באר שבע ללמד ולשפוט את העם. מנהיגותו של שמואל התאפיינה בכך שהוא נהג לתור בין הערים והעיירות, על מנת להיות זמין לציבור להתדיינות בפניו וללימוד התורה, ולא המתין לבואם של המתדיינים אל מקום מגוריו.

שמואל הנביא יסד בית דין קבוע ברמה. בית דין זה מוזכר במקומות שונים. על בית דין זה מובא במסכת מכות כי היה אחד משלושה מקומות בהם הופיעה רוח הקודש.

על פי הברייתא שבמסכת בבא בתרא, שמואל הנביא כתב את ספר שמואל (עד למותו. הקטעים שאחר מותו, ובעיקר ספר שמואל ב, נכתבו בידי גד החוזה ונתן הנביא), וכן את ספר שופטים ומגילת רות.

במספר מקומות נזכר שמואל כנביא בולט במעלתו. בספר ירמיהו מובאים דברי ה': "אם יַעֲמַד מֹשֶׁה וְשָׂמוּאֵל לְפָנַי אֵין נִפְשֵׁי אֶל הָעָם הַזֶּה", ובתהילים מצויין שהוא שקול כנגד משה ואהרן: "מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּכֹהֲנָיו וְשָׂמוּאֵל בְּקִרְאֵי שְׁמוֹ קְרָאִים אֶל ה' וְהוּא יַעֲנֵם". חז"ל מבארים את הפסוק כך: "שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם, לומר לך: ירבעל בדורו כמשה בדורו, בן בדורו כאהרן בדורו, יפתח בדורו כשמואל בדורו".

6. בגמרא במסכת סוכה מובא כי שמואל הוא אחד מ"שמונה נסיכי אדם". הנסיכים הנוספים הם: ישי, שאול, עמוס, צפניה, צדקיה, משיח ואליהו. להרחבה, לחצו כאן.

7. לזקוניו העמיד לשופטים את בניו יואל ואביה, אך הם לא הלכו בדרכיו ויטו אחר הבצע. לקראת סוף ימיו, זקני ישראל נאספו לדרוש משמואל מלך לשפטם וללחום מלחמתם ככל הגויים אשר סביבותיהם. הדבר הזה לא ישר בעיניו, וה' נראה אליו ויאמר אל שמואל: "שמע בקול העם לכל אשר יאמרו אליך, כי לא אותך מאסו, כי אותי מאסו ממלוך עליהם". אכן שמואל המליך את שאול, ולאחר מכן את דוד.

8. שמואל הנביא נפטר בגיל 52, זמן קצר לפני סיום תקופת מלכותו של שאול המלך ונקבר ברמה, עירו.

9. אחרי מותו קשתה יד הפלשתים על ישראל, ובמלחמתם האחרונה עם שאול ובניו בהר הגלבוע בקש שאול מבעלת אוב שתעלה את שמואל. שמואל אמר לשאול: "...וה' סר מעליך ויהי ערך... ומחר אתה ובניך עמי, גם את מחנה ישראל יתן ה' ביד פלשתים (שם כ"ח י"ט). אכן, באותה מלחמה מתו שאול ובניו יהונתן, וישראל נפלו ביד פלשתים".

10. קיימת מחלוקת האם יום פטירתו של שמואל הנביא הוא כ"ח באייר או כ"ט באייר. בשני הימים הללו פוקדים עשרות אלפי יהודים את קברו, הנמצא ברמה, בסמוך לשכונת רמות הירושלמית.

השם שלה מסמל טוב וחסד

בדברי הימים של ההיסטוריה היהודית ישנם סיפורים רבים על נשים מעוררות השראה שמילאו תפקידים מכריעים בעיצוב גורלו של עם ישראל. ביניהן, בולטת דמותה של חנה כאישה בעלת אמונה איתנה, חוכמה ומסירות אימהית.

השם 'חנה' הוא מלשון חנינה, כלומר הרעפת טובה וחסד. השם הזה מקפל בתוכו את סיפור חייה המיוחד שבו זכתה לחסד ורחמים מאת הבורא הודות לאמונתה הבלתי מעורערת.

היא הייתה עקרה

חנה הייתה נשואה לאלקנה, איש צדיק משבט לוי שהתגורר ברמת אפרים והיה נוהג לעלות לרגל למשכן בשילה מידי שנה יחד עם כל בני משפחתו, אבל הם התמודדו עם אתגר לא פשוט: חנה הייתה עקרה ולא הצליחה להביא ילדים לעולם.

בעלה היה נשוי לאישה נוספת

בצעד נטול אנוכיות חזרה חנה על בחירתה של שרה אמנו. היא ויתרה על בלעדיותה ועודדה את אלקנה לשאת אישה שנייה במקביל לנישואין איתה. האישה השנייה, ששמה היה פנינה, זכתה לברכה בפרי בטן וילדה לאלקנה עשרה בנים ובנות, בעוד חנה נותרה עקרה וגלמודה.

פנינה נהגה להתגרות בה

אם לא די בכך שחנה לא זכתה לילדים משלה בה בשעה שלפנינה כבר נולדו כמה ילדים, הרי שבנוסף לכך הייתה פנינה מתגרה בה ומקניטה אותה על עקרותה ובדידותה, מה שהעצים במיוחד את סבלה הרב. חכמינו מסבירים שפנינה עשתה זאת מתוך כוונה טובה. היא רצתה לדחוק בחנה עד שתתחנן ותזעק לה' בכל ליבה כדי לזכות בילדים. ואולם, הכוונה הטובה הזו לא הצדיקה את המעשה ופנינה ספגה עונש קשה ביותר: לימים, כאשר חנה נפקדה וה' פתח את רחמה, ילדיה של פנינה החלו למות בזה אחר זה.

היא הקדישה את בנה בטרם נוצר

שנה אחת, כאשר אלקנה, פנינה וחנה עלו לרגל למשכן בשילה, שפכה חנה את ליבה בתפילה נרגשת, חרישית, לריבונו של עולם. היא בכתה ונדרה נדר: אם ה' יעניק לה בן, היא תקדיש אותו לעבודת ה' והוא יהיה נזיר במשך כל ימי חייו.

היא לימדה אותנו כיצד להתפלל

תפילתה של חנה לא הייתה סתם תפילה. בחוכמתה ובצניעותה לימדה אותנו חנה כי התפילה אינה רק דרך לפירוט בקשות אלא ביטוי מזוקק לאמונה פנימית ושבאמצעות התפילה אנו פותחים דלת למערכת יחסית פנימית ומעמיקה יותר עם הקדוש ברוך הוא ובכוח זאת יכולים לשנות את פני המציאות לטובה. הלכות רבות בדיני תפילה אנו למדים מתפילתה האישית של חנה. למעשה, תפילתה החרישית, ללא קול, היא המקור לצורת התפילה העיקרית שלנו – תפילת העמידה ('שמונה עשרה'), הנאמרת בלחש.

היא גילתה שם נוסף של אלוקים

בתפילתה הנרגשת קראה חנה לקדוש ברוך הוא בשם חדש, שאף אחד לפנינה לא קרא לו כך: "ה' צְפֹאֹת". חז"ל מסבירים שבכך היא הצביעה על העובדה שהבורא אדון על כל צבאי הצבאות בשמים ובארץ, ואם כל העולם ומלואו שלו בוודאי שיוכל לתת לה את משאלתה הקטנה – בן אחד משלה!

המשאלה התגשמה והנדר קויים

תפילתה הלבבית של חנה התקבלה במרומים והיא הרתה וילדה בן, ותקרא את שמו 'שמואל', הַלֹּחֵם שֶׁל הַמִּילִים: שם א-ל, על שם שהוא ניתן לה מאת הא-ל בזכות תפילתה.

שנים בודדות גידלה חנה את שמואל בביתה, עד שנגמל, ואז קיימה את הבטחתה והביאה אותו למשכן ה' בשילה ומסרה אותו לידי עלי, הכהן הגדול, שיפרוש עליו את חסותו ויגדל אותו לשרת בקודש.

תפילת הודיה

גם בשלב זה, כשחנה הגיעה לקיים בגבורה את נדרה ולהיפרד מילדה האהוב לנצח, נשאה שוב תפילה. הפעם הייתה זו תפילה של שירה ושבח והודיה על המתנה לה וכתה.

שירת התפילה הנפלאה שלה פותחת התבוננות מעמיקה על כוחו האינסופי של הבורא ועל כך שיצירת החיים וגם המוות נתונים אך ורק בידי אלוקים. בקהילות מסוימות נהוג לקרוא את תפילת חנה באופן קבוע, לפני תפילת שחרית או בהזדמנויות אחרות.

היא הייתה נביאה

חכמינו מונים את חנה בין שבע הנביאות שקמו בעם ישראל. בשירת ההודיה שלה שזורים דברי נביאות על הסגולות הרוחניות של העם הנבחר ועתידות על גורלו.

היו לה ילדים נוספים

בנוסף לשמואל ילדה חנה עוד שני בנים ושתי בנות. עם זאת, היא מוכרת בעיקר בתור אימו של שמואל הבן שעליו התפללה ואותו מסרה לעלי הכהן כדי שיגדל להיות משרת ה'.

הבן שלה היה מגדולי האומה

תחת חינוכו של עלי הכהן הפך שמואל לאחד מגדולי הנביאים שקמו בעם ישראל. הוא היה הנביא שבציווי ה' משה למלך את שאול ואחריו את דוד, ומרוב גדולתו הוא מופיע במקרא כמי שעומד בשורה אחת עם משה רבינו ואהרן הכהן.

את הסיפור שלה קוראים בראש השנה

ביום הראשון של ראש השנה אנו קוראים בתורה את סיפורה של שרה אימנו שהייתה עקרה עד שנעשה לה נס לעת זקנתה וילדה את יצחק שנעקד על גבי המזבח לשם שמיים.

אנו קוראים זאת בראש השנה, בין היתר, כיון שראש השנה הנקרא גם "יום הזיכרון" הוא היום בו הקדוש ברוך הוא חורץ את גורלם של כל יצורי העולם כשהוא "זוכר" את מעשיהם, מתייחס לכל פרט בחייו של כל אחד ומקשיב לתפילותיו ורחשי ליבו. ביום זה, כך מספרים חז"ל, "פקד" ה' את שרה וגזר את דינה לטובה כי תזכה בבן זכר.

לאחר מכן, בהפטרה, אנו קוראים את סיפורה של חנה מתוך הנביא. שכן חנה, כמו שרה, נפקדה גם היא בראש השנה בזכות תפילתה.

היא לא הייתה שיכורה!

גם עלי, הכהן הגדול, לא הכיר את דרך התפילה בלחש שאותה חידשה חנה. כאשר ראה אותה לוחשת את תפילתה ללא קול חשב אותה לשיכורה וגער בה "עַד מַתִּי תִשְׁתַּכְּרִין?! הַסִּירִי אֶת יַיִנְךָ מֵעַלֶיךָ!" אולם חנה פירשה לו את מעשיה והסבירה לו שהיא מתפללת ושופכת את ליבה ומצוקתה האישית לפני ה'.

הרבי מליובאוויטש מפרש את הדיאלוג שהתנהל בין עלי לחנה כדיאלוג מחשבתי עמוק:

עלי הכהן לא ראה בעין יפה את העובדה שחנה מעיזה לעמוד מול קודש-הקדשים במשכן ה' ולהרבות בתפילה על בקשות אישיות כל כך, הוא סבר שחנה מסוגלת לעשות זאת רק כיון שהיא "שיכורה" ממאווייה האישיים ולכן מרבה לבקש עליהם במקום להיות ערה לקדושת המקום בו היא נמצאת.

על הטענה הזו משיבה לו חנה כי היא "שופכת את ליבה לפני ה'". היא מסבירה לעלי שהיא לא סתם מבקשת בן; היא מבקשת בן על מנת שתוכל להקדיש אותו לה' לכל ימי חייו. ממילא, זוהי בקשה שראוי להתפלל עליה עוד ועוד דווקא מול קודש הקודשים.

וגם אנחנו לא

בתשובתה לעלי חנה חושפת צוהר פנימי לעיסוק הטבעי של יהודים בצרכים גשמיים וברצונות אישיים. היא מגלה שכשיהודי מתפלל עבור צורך גשמי כלשהו, כאשר ברובד הגלוי הגוף דורש את שלו, אין זאת אלא מפני שבעומק הנסתר הנשמה הקדושה המפעמת בתוכו שואפת לממש את השליחות שלשמה ירדה לעולם הזה וניתנה בתוך הגוף – לרומם את העולם החומרי ולהפוך אותו לקדוש באמצעות ניצולו לשם שמיים.

משום כך, מידי ראש השנה, כאשר אנו מכתירים את הקדוש ברוך הוא למלך על העולם כולו ומקבלים את מרותו עלינו באופן אישי, עלינו לפנות אליו עם בקשות אישיות על צרכי היומיום שלנו מתוך כוונה שכאשר בקשתינו ימולאו, ונזכה לשנה טובה ומתוקה בחיים טובים בגשמיות, נשתמש בברכות שנקבל מאת הבורא כדי לעבוד את ה' בצורה טובה יותר ולקיים בהידור את מצוותיו.

חודש סיוון

א' סיוון

הגאון הרב אליעזר דוד גרינוולד זצ"ל

יום ההילולא - א' סיוון

נולד ב-י"ד שבט ה'תרכ"ז (1867) בטשארא שבהונגריה. כשהיה כבן שלוש התייתם מאביו. מילדותו הצטיין בהתמדה עצומה וניכר כי לגדולות נועד. בהמשך למד אצל אחיו ר' משה (מח"ס 'ערוגת הבושים') והיה לתלמידו המובהק. בשנת ה'תרמ"ב (1881) נסע למאטרסדארף, ולמד בישיבת הגה"ק ה'חתן סופר'. גם שם למד בשקידה ונודע בגאונות וחריפות. תלמידי הישיבה חלקו לו כבוד גדול וקראו לו בהערצה 'רבי אליעזר חריף'. נודע בתפילתו ותמיד התפלל בדמעות שלישי. בשנת ה'תרמ"ט (1889) לאחר נישואיו ישב במשך כחמש שנים בברדיוב. שם יסד ישיבה ועמד בראשה. בשנת ה'תרנ"ד (1894) כשהיה בן 27 שנים הוסמך להוראה. בשנת ה'תרנ"ז (1896), התמנה לדיין ומורה צדק בדונא-סערדאהעלי, והרביץ בה תורה לאלפים. בנוסף יסד שם תלמוד תורה לתשב"ר. פיזר את כל ממונו לעניים ולנצרכים.

כשראה, כי הצלחתו גרמה חלישות הדעת למרא דאתרא, כי רוב צורכי התלמידים נמשכו אחריו ולכן בתחילת שנת ה'תרס"ו (1906) העביר את מקומו ועבר לכהן כרב הקהילה בעיר צ'הלים, וגם בה עמד בראשות ישיבה גדולה. בשנת ה'תרע"ב (1912) עבר לכהן כרבה של אויבר-וישובה, וכן שימש כראש ישיבה שמנתה מאות תלמידים. בשנת ה'תרפ"א (1921) נבחר לרבה של קהילת סאטמר, ובמקביל לרבנותו עמד בראש ישיבה מקומית שהייתה הגדולה ביותר בטרנסילבניה.

מגדולי התורה המפורסמים בתקופתו והעמיד תלמידים רבים, בהם רבנים וגדולי תורה ידועים בטרנסילבניה ובהונגריה. דאג גם לכל צרכי הקהילה. בכל מקום בו שירת בקודש, יסד חברות שונות לתורה ולחסד, ת"ת לתשב"ר, 'מושב זקנים' לעניים הזקנים שאין ביכולתם להתפרנס ממעשה ידיהם. נפטר ב-א' סיוון ה'תרפ"ח (1928). חי כ-61 שנים. רבינו לא השאיר זרע אחריו ולכן קראו הרבה מתלמידיו את בניהם על שמו כדי להקים לו שם ושארית ובמשך שנים רבות התאספו מתלמידיו הרבים להתוועד יחד לעילוי נשמתו ביארצייט.

סבא (מצד אביו): הגאון ר' יוסף (אב"ד צ'וביץ). **אביו**: הגאון ר' עמרם. **אשתו**: מרת פּרל (בת ר' יעקב רפפורט מברדיבו. נישא בשנת ה'תרמ"ט). **מרבנותיו**: הגאונים אחיו, ר' משה (מח"ס 'ערוגת הבושם'), ר' שמואל ארנפלד (מח"ס 'חתן סופר'. נכד מרן ה'חת"ם סופר'). **מתלמידיו**: הגאונים ר' יוסף גרינוולד (תלמידו המובהק ועסק בהדפסת ספריו. היה נכד אחיו ונישא לבתו המאומצת של רבינו), ר' יוסף גרינוולד (מח"ס 'יחי יוסף') מפאפא, ר' יוסף יהושע פרידמן, ר' אלעזר קליין. **מספריו**: **קרבן לדוד** - חידושי אגדה על התורה, דרושים, שו"ת **הגדה של פסח** - פירוש.

סיפר אחד מתושבי דונא סעדהאלי, שם שימש רבינו ברבנות בצעירותו, שרבינו קנה כרטיס הגרלה בפיס וזכה בפרס הראשון שהיה סכום גדול מאוד. שלח רבינו להודיע לכל קרובי משפחתו שיבואו אליו כדי לקבל ממנו סכומי כסף. הזדרזו הקרובים ובאו ורבינו חילק להם את כל הזכייה עד הפרוטה האחרונה. כעבור זמן מה נודע לכמה קרובים שלהם לא הגיעה הידיעה על החלוקה ובאו בטענה לרבינו - מדוע יקופח חלקם?! רבינו הצדיק את טענתם, ולכן לווה סכום כסף וחילק גם להם סכומים, כפי שחילק ליתר הקרובים.

רבינו חילק את מעותיו לכל נזקק עד שלא השאיר אצלו אף פרוטה אחת מכל מה שהיה לו. ראשי הקהל נאלצו לחלק את המשכורת לשני חלקים. כאשר חלק אחד העבירו ישירות לידי הרבנית עבור צורכי הבית אחרת, אם כל הכסף הגיע לידי הרב, כבר לא היה לרבנית מניין לקחת לכלכלת הבית.

גודל אהבת ישראל, שהיה לו עד להפליא. בעת המלחמה כאשר לא היה בנמצא לקחת קמח סולת כי אם קיבר, עלה ביד קהילתו ווישווא לרכוש עבורו שק קמח סולת לצורך השבתות. רבינו קרא בסוד לעניים בני טובים בכל ליל שישי, וחילק להם מהקמח הזה בכבודו ובעצמו.

פעם אחת שמע מהמשמש שלו, שבקושי יכולים למצוא סוכר לקנות, ושהעניים כבר הורגלו לשתות קפה בלי סוכר. רבינו מאותו הרגע לא רצה אז אף הוא לשים סוכר לתוך הקפה כדי להשתתף בצערן של ישראל, ואף צערו של איש פרטי נגע לעומק לבבו. דאג תמיד לתלמידיו וגידל בביתו יתומים ויתומות, אשר היו ככני ביתו ופרנס אלמנות.

רבינו ניהל מלחמת חורמה כנגד פורצי הגדר בעיר שלא נעלו את חנויותיהם בשבת קודש. אחדים מהתושבים הידרדרו ל"ע עד כדי חילול שבת בפרהסייה. רבינו הכריז כי חנות אשר מחללים שבת בה אסור לקנות ממנה כל ימות השבוע באומרו, שמי שאינו סוגר בשבת קודש סופו שיסגור גם בימות החול. תושבי העיר חדלו לקנות מאותן מחללי שבתות, עד שנאצלו הללו בבושת פנים לסגור את חנויותיהם לגמרי.

בערוב ימיו, כשכיהן בסאטמאר, פרסם שמותם ברבים, ואסר איסור לבוא במשא ומתן עם הפוקרים האלה. נעשה רעש גדול, עד שרצו לערוך נגדו משפט בערכאות של גוים, ודרש ברבים שאינו חוזר מדבריו ואפילו אם ייאלץ לשבת במאסר על כך. ואחד מהפוקרים אמר, שאינו שומע בקול רבינו. הצדיק כששמע זאת, הבטיח לו, שלא ימות כדרך כל אדם, וכן היה רח"ל.

אהבתו ומסירותו המופלגת לתלמידי היתה מופלאה. הנהגתו עימהם היתה בחן, בחמלה ובאהבה ממש כרחם אב על בנים. אהבה וקירוב ללא מיצרים. וביותר קירב את בני העניים אשר מהם תצא תורה. גם בני עניי הדעת צאצאיהם של פשוטי עם שבאו מבתיים בעלי ידיעות דלות, זכו לחיבה אותם הרעיף עליהם בחום רב בכדי לקרבם לתורה.

תלמידו הגדול הגה"ק ר' יוסף גרינוואלד (מח"ס 'זיחי יוסף') מפאפא זצ"ל, סיפר על מסירותו בהרבצת התורה: "ראינו בחוש אצל רבינו, שכל מגמתו היה לזכות את הרבים, והתלמידים וידידים אשר שאבו מבאר תורתו יודעין לספר הרבה ענפים ממעשיו והנהגותיו, וכל אחד ואחד יודע לספר ממידה אחרת, זה מספר מגודל שקידת תורתו ובפרט עם התלמידים, ופעם אחת סיפר לי בעצמו בתוך אחד השיחות, שכשישב עוד בבארדיוב, היה יגע כל כך בלימוד עם תלמידים כמלמד, עד שכאבו לו הצדדים והחזה"

רבינו היה איש אמת. כאשר הציעו לו לשבת על כיסא הרבנות בעיר סאטמאר - הסכים לזה. כשנודע הדבר, נעשה רעש בעיר, כי כל העם העריצו והחשיבו את רבינו עד מאוד, והיה קשה עליהם המחשבה שרבינו יעזוב את העיר. באו אליו תלמידי החכמים ויושבי בית המדרש והתחננו אליו שלא יעזוב אותם ואמרו: "אם רבינו אינו שבע רצון מלימוד התורה כאן, בחושבו שאין אנו לומדים כדבעי, מוכנים אנחנו להוסיף על לימודנו עוד שיעורים, כפי אשר יורה לנו". ענה להם הרב, שגם הוא היה מסכים איתם, אבל עתה אין בידו לעשות מאומה כי כבר הבטיח לאנשי עיר סאטמאר שיבוא אליהם.

לאחר מכן באו הנשים צדקניות שבעיר, והתחילו לבכות ולהתחנן שלא יעזוב. "ואם אין אנו מתנהגות כשורה אמרו, מבטיחות אנו שמהיום והלאה ננהג יותר בצניעות, ואדרבה, ידפיס הרב קונטרס בהוראות מפורשות היאך יתנהגו הנשים, ונמלא את כל הוראותיו". ענה הרב כי מאחר וכבר הבטיח עליו - לשמור מוצא פיו.

קיבצו בני העיר את כל התינוקות של בית רבן מכל העיר והגלילות, אויבר-וישובה, והעמידו אותם ליד בית הרב מסביב, וכולם צעקו ביחד: "עשה למען תינוקות של בית רבן", בבכיות ויללות, אשר נישאו למרחקים, ותהום כל העיר. הרב התפעל מאוד ואמר: הלא גם אני כמותכם רוצה מאד למלא את רצונכם ולהישאר כאן, אבל כיצד אוכל לשנות מדיבורי? אם אמרתי ונתתי הבטחתי אין עצה אחרת רק לקיים - ככל היוצא מפיו יעשה.

הרה"ק רבי יעקב שמשון שפירא משפּיטוּקא

יום ההילולא - ג' בסיוון

נולד לאביו רבי יצחק, שהתייחס עד לרב האי גאון, והיה בן נינו של המקבל רבי שמשון מאוסטרופאלי בעל ספר קרנים זיע"א הי"ד, והמהר"ל מפראג זיע"א. מתלמידי הרה"ק רבי דב בער ממעזריטש זיע"א, הכהן הגדול מפולנאה, בעל תולדות יעקב יוסף זיע"א, והרה"ק רבי פנחס מקוריץ זיע"א, שאחר זמן אף נעשה מחתנו. בהסתלקותו, ראה בחלום שהשכינה בוכה ומיללת על בעל נעוריה, כשהקיץ אמר, אין כעת בעולם מי שהוא "בעלה דמטרוניתא", אלא הרב מקוריץ, שמע מנה נח נפשה. קרע קריעה, ובכה תמרורים. לאחר מכן נודע שאכן נסתלק באותו לילה. נתיב מצותיך

יצק מים על ידי הרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זיע"א. התפרסם בגאונותו בחריפותו ובחכמתו, כאיש אלקים קדוש עליון. שמש ברבנות הערים באר, סלאוויטא, אומן, ושפּיטוּקא, שעל שמה נקרא. לאחר שהנודע ביהודה זצ"ל רבה של פראג דן את הספר תולדות יעקב יוסף לשרפה, נסע אליו רבנו, לדבר עמו אודות החסידות בכלל ואודות הספר בפרט. אחרי ששמע הרב מפראג את דבריו, נטל את הספר תולדות יעקב יוסף שהיה מנח תחת כפות רגליו, הגביהו ונשקו. רבנו היה משבח ומתפעל מכך, שמלאו לבו של הנודע ביהודה בו במקום לחזור בו לחלוטין מדעתו, ולהודות שאכן האמת עמו.

בשנת תקנ"ד עלה לארץ ישראל. ספר הרה"ק רבי בונים מפשיסחא זיע"א, כשהפליג רבנו בים בליל ראש השנה פרצה סערה גדולה, והספינה עמדה להטבע. השתוקק רבנו שיאיר היום, ויוכל לקים מצות היום, "תקיעת שופר". ברגע בו האיר היום, תקע בשופר, ומיד נח הים מזעפו. הכל סברו שחפץ לקים מצוה שתגן עליו וינצל, אך אין הדבר כן, הוא רצה לתפס עוד מצוה קדם הסתלקותו. גדולת מרדכי

בהגיעו לארץ ישראל, השתטח על קבר התנא רבי עקיבא בן יוסף, שם חזר על פה את כל האמרות של רבי עקיבא המובאות בש"ס בבלי וירושלמי. מעשי אבות

עם עלותו לארץ הקדש, כאב את לחצם ודחקם של תלמידי הבעל שם טוב. בראותו את הרבנית של רעו הרה"ק ר' וולויל מטרשני אוסטראה זיע"א, עומדת ומכבסת בגדים על שפת הכנרת, נדהם, הרי היו לה כמה שפחות בחו"ל. אמרה לו, אין אלו בגדי, אני נאלצת לכבס בגדי אחרים, כדי להרויח כמה פרוטות ללחם. על כן נשאו לבו לנסע למדינות רחוקות במערב, לקבץ ממון בעדם.

באחת השנים בעקבות רעב ובצורת, יצא רבנו פעם נוספת לחו"ל, לאחינו בני ישראל באשר הם, לעוררם שיתרמו ויחזקו ידי אחיהם שבארץ ישראל. כשהגיע לאיסטנבול, קבלוהו בכבוד גדול, ורב המקום ספר לו על מצוקתו. עשיר אחד שהוא גברא אלמא, הזמן לדין תורה אצלו, והלה הביא מכתב מהשולטן שיש לפטר אותו אפלו יצא חייב בדינו, הוא אינו יודע מה לעשות בדין זה, כנגד מכתבו הברור של השולטן. ענהו רבנו להשיב לשולטן, היות והגיע לעיר חכם גדול ממנו, ראוי שהוא יפסק בדין סבוך זה. ברם, העשיר חזר והביא מכתב חדש לרבנו מאותו השולטן, שמצוהו לזכותו בדין.

הוא לא התחשב בזה, פסק כדין תורה, והעשיר יצא חייב בדינו. שלח השולטן לקרא לרבנו, כשבא לפניו, שאלו, כיצד לא יראת לפסוק כנגד אשר כתבתי לך. הוציא רבנו חמש, וקרא בו את הפסוק (דברים א יז)

'לא תגורו מפני איש', ובאר את הפסוק באופן המתישב על הלב, עד שהשולטן וכל הנוכחים הרבים הבינו את דבריו הקדושים, ונתישבו על לבם. אמונת משה

סבל הרבה יסורים מפצעים ומחללים בגופו הטהור, ומשמשו היה סך את גופו במשחות במסירות גדולה לרפואתו. בהיותם בדרך, שמע המשמש את הרבי אומר, "בואו אחי ורעי היסורים". כאשר שמע זאת המשמש, הפריע לו הדבר, והוא אמר לרבי, אם אתם עצמכם קוראים ליסורים שיבואו, למה זה אנכי מתאמץ כל כך להקל מעליכם. הוא אים על הרבי שייספר לכלם כיצד הוא קורא ליסורים שיבואו אליו כמדרגת רבי אלעזר בן רבי שמעון ב"מ פד:.

הרבי התנצל לפניו ובקש ממנו לבל יספר לאיש ואמר לו, מה רצונך ממני הרי איתא בגמרא (סנהדרין קז). שכל מי שעובר עברות חמורות נופל ביסורים. אמר המשמש שלא השלים עם היסורים בהם חפץ הרבי, "אם כן אספר שנכשלתם בעונות חמורים". השיבו הרבי, מה אתה חושב שנקרא אצלנו עברות חמורות, מחשבה אחת של גאווה שוה אצלנו כמו העברות החמורות ביותר רח"ל. מאמר מרדכי

נפטר בשנת תקס"א, מנוחתו כבוד בבית החיים בטבריה עיר הקדש בחלקת תלמידי הבעל שם טוב זיע"א, על ידי הציון הקדוש של רבי נחמן מהורודנקא זיע"א. מצבה אחת מצינת את מקום קבורת שניהם.

צאצאיו: בנו רבי יהושע העשיל זצ"ל, נסתלק בצעירותו, חתניו, רבי יהודא מאיר משפיטווקא זצ"ל, בנו של רבו, רבי פנחס מקוריץ, רבי אפרים וואהל אב"ד סאדליקוב, רבי ישראל יהודה ליב, בנו של רבי חיים מקראסנא.

ספר המשפיע רבי חיים שאול ברוך ז"ל, בתקופה שהתגורר בארץ הקדש, באו אליו ובקשו ממנו ברכה עבור יהודי שהיה צפוי לעמד למשפט, שהענש המרבי עליו היה מות. אמר להם רבנו שיתנו צדקה, ובודאי תבוא הישועה. המשפט נועד להערך בבית על שפת הים ביפו, כשעלה השליח עם המסמכים הקשורים למשפט על גרם מדרגות שהובילו אל הבית. קרסו המדרגות תחתיו והוא טבע בים עם המסמכים, כך נתבטל המשפט של אותו יהודי. כשספרו לו על המופת המפלא, נענה ואמר ברב ענותנותו, הטעמים בפסוק 'פתח תפתח את ידך', הם "דרגא תביר". בזכות הזו שמקימים את מצות 'פתח תפתח', גורמים ל"דרגא תביר", למדרגה שתשבר.

הגה"ק רבי יעקב שמשון זי"ע היה בן הגה"ק רבי יצחק שפירא מסלאוויטא מגזע היחס שהגיע עד לרב האי גאון, ונכד להגה"ק רבי שמשון מאוסטראפאלי הי"ד זי"ע והגה"ק המהר"ל מפראג זי"ע ואמו הצדיקת מרת ראסיה ע"ה בת רבי שמשון מייזליש אב"ד ליוביטשוב מגזע רש"י הקדוש זי"ע. בהגיעו לפרקו בנה את ביתו עם הרבנית הצדיקת מרת בלומא ע"ה בת הגה"ק רבי חיים יעקב סג"ל חריף זצ"ל אב"ד פולנאה. רבי יעקב שמשון היה נמנה על האריות שבתלמידי המגיד הגדול רבי דוב בער ממעזריטש, כמו כן יצק מים על ידי הרה"ק רבי פנחס מקאריץ שלאחר זמן אף נעשה מחותנו, ואף הסתופף בצל קדשם של הרבי ר' ברוך ממעזבוז, והכהן הגדול מפולנאה בעל "תולדות יעקב יוסף" זי"ע. ברוב קדושתו, גדולתו, חריפותו וחכמתו, נחשב בדורו, דור דעה, כגאון הגאונים וכאיש אלקים קדוש ונורא.

כיהן כרב ואב"ד דקהלות קודש באר, אומאן, סאלוויטא ושפיטובקא - ועל שמה נקרא לדורות לימים זכה לעלות אל ארץ האבות והתיישב בעיה"ק טבריא, והרבה פעלים לטובת ישוב ארץ ישראל, ולשם כך אף נדד לחו"ל כשד"ר, וכדלהלן. רבות מסופר על הדר גאונו בתורה, איך שבנוסף על רוב קדושתו וגודל צדקתו נחשב בשעתו כפוסק גדול, ושמו נערץ ונקדש ביותר אצל גאוני וצדיקי הדור. יום אחד,

בהמצאו בבית רבו המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע, סעד רבי יעקב שמשון על שולחנו פת שחרית. והנה, נכנסה אשה וסיפרה כי היא עגונה אומללה ואנשים יעצו לה ללכת לבית המגיד ולחבריא שלו שיעזור לה להשתחרר מכבלי העיגון. האשה הגיעה בדיוק בעת שרבי יעקב שמשון סעד לבו בפת ותחמיץ. המגיד הגדול התעניין במצוקתה של האשה, והגיש לרי"ש את גביית העדות שהאשה הביאה עמה. רבי יעקב שמשון הציץ בכתוב בגביית העדות, ביקש גליון נייר, וקיפלהו מיד לאחר שרשם את המלים: "עיינ בתשובה פלונית". על סמך התשובה ההיא פסק שהאשה מותרת לכל העולם, ונתן את פסק דינו לרבו לחתום עליו.

בקבלו את התשובה מידיו של רבי יעקב שמשון, תלמידו, אמר המגיד: "אילו ידעתי שבשעת אכילת פת ותחמיץ, יש בכחו של כבוד תורתו להתיר אשה עגונה מכבליה הייתי מכין סעודה יותר משובחת". רבי יעקב שמשון השיב על כך בפשטות שעדיין לפני שלושים וארבע שנים ראה את התשובה הנוגעת לענין, והוא זוכרה היטב. סיפר הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע

המעשה מהגה"ק משפיטוקא זי"ע שפ"א באו לפני ג' עגונות והעדים העידו על כל שלשתן ביחד, אבל הגה"ק זי"ע ציוה שיבואו אחד אחד לבדה, ואחר חקירת העדים התיר שנים והגי אסר, ותמהו כולם איך פעל להתיר שנים והג' לאסור שהיו ענין אחד, וענה הגה"ק משפיטוקא אנכי חריף גדול וכגודל חריפותי אני יכול לחדש ולמצוא היתרים וצדדים שונים לכאן ולכאן, א"כ איך אוכל לפסוק שאלה לאמיתה, ע"כ הנה דרכי שכאשר בא לפני שאלה חמורה אני מקיים את עצמי בדביקות השי"ת ומניח כל הענינים החומרים ומחפש האמת, ואני רואה אם המוח הולך בעיון הדבר להתיר אז אני בטוח שמותר, ואם הולך הרעיון לאיסור אז אני בטוח שאסור, וע"כ לא רציתי לשמוע שלשתן ביחד, וכאשר בא הראשונה והתחלתי לעיין הלך העיון בראיות וחיידושים להתיר וע"כ נתתי לה ההיתר, וכן בהשני כאשר עיינתי מצאתי עוד חיזוק להתירם, אמנם כאשר התחלתי לעיין בהשאלה הג' הלך כל עיוני לאיסור וחששתי אולי שגיתי בהיתרים הראשונים, ע"כ כשבאה הראשונה אמרתי שתמתין עוד יום אחד כי רציתי לעיין מה שחדשתי בהיתרים הראשונים, וכאשר התחלתי לעיין בהיתר הראשונים כל הדרכים היו למישור וכל עיוני היו רק להתיר ע"כ ראיתי שהמה מותרות והיא אסורה, וכן היה, באופן זה יכולתי לפסוק הוראה אמיתית.

אל הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע בא אדם אחד וסיפר לו כי אביו המנוח בא אליו בחלום פעם ועוד פעם וצווה עליו כי ימיר דתו, חלילה. התענה רבי פנחס ועשה יחודים עד שגילו לו מן השמים שע"ז [עבודה זרה] מונחת בקברו של הנפטר, מיד לאחר מיכן יצאו לבית הקברות, פתחו את קבר אביו של בעל החלומות, ומצאו שם מטבע של רובל ובו חקוקים צלב ותמונת מלכת רוסיה, הסתבר שהמטבע נפל מכיסו של אחד המתעסקים בנפטר, ונשתלשל ישר לתוך קברו של הנפטר, לאחר שהוציאו את המטבע, חדל האיש לחלום את חלומותיו שהטרידו את מנוחתו.

כאשר נודמן הרה"ק רבי יעקב שמשון לקאריץ וביקר אצל רבו הרה"ק רבי פנחס, סיפר לו את הסיפור הנ"ל, ושאלו מה הוא היה עושה. נענה רבי יעקב שמשון מניה וביה: "יש לכם ש"ס ירושלמי?" משהביאו לו, הראה לרבי פנחס שאצל רבי מאיר היה מעשה כזה וציווה לחפור בקבר, ומצאו ע"ז. הוציאוה, והדבר הועיל אמר על כך הרה"ק רבי פנחס מקוריץ: "מה גדול כוחה של תורה. כמה תענייתים צמתי, כמה יחודים עשיתי עד שגילו לי מן השמים, והוא הראה לי ירושלמי מפורש".

בימים שישב על כסא הרבנות בעיר באר, נתעוררה עליו מחלוקת מצד בני הקהילה, ורבי יעקב שמשון סבל מכך מאוד. כאשר הדבר נודע להרה"ק רבי חיים מקראסנא, תלמיד הבעש"ט זי"ע והמגיד, שיגר אליו את בנו הרה"ק רבי משה (שהיה אחר כך אבד"ק קראסנא), שישבות אצלו שבת אחת, ויחזקו ברוחו. רבי משה הגיע לביתו של רבי יעקב שמשון בבאר ביום ה' בשבוע, לפנות ערב. רבי יעקב שמשון הופתע מן הביקור, וכאשר שמע מן האורח שאביו שלח אותו אליו שישבות עמו יחד, אמר רבי יעקב שמשון: "אם אביו חושב עלי, צריך אני לנסוע אליו לשבת", וכך עשה.

בעת שרבי משה ישב מול רבי יעקב שמשון, הבחין כי גופו מלא פצעים, אך, התעלם, ולא שאלו דבר. למחרת בערב שבת קודש ראה רבי משה את רבי יעקב שמשון במרחץ, יושב על הקרקע, מתרחץ וגופו נקי וחלק, ללא כל פצע. מיהר רבי משה אל אביו וסיפר לו על כך, היינו שאך יום לפני כן ראהו ובשרו היה מלא פצעים, והנה מצאהו במרחץ וגופו חלק כזהב. השיב לו רבי חיים: נשמת רבי אלעזר ברי שמעון שרויה בו, רוצה, הוא אומר [ליסורים] "בואו" אינו רוצה, הוא משלחם [בבא מציעא, דף פ"ד עמי בי]. פעם חלה הרה"ק מקאריץ בשבת קודש ונסתכן, ומפני פיקוח נפש היו צריכים לשלוח להביא את הרופא ד"ר גארדי' מעיר אחרת, והיה שם הרה"ק משפיטוקא זי"ע ולא נתן לאף אחד לכתוב את האיגרת, כי אמר אם יכתבו מעט מדי הרי לא יבין זאת הרופא, ואם יכתבו יותר מדי הרי יחללו את השבת שלא לצורך, וכתב רק הוא בעצמו.

מובא בנתיב מצוותיך נתיב היחוד שביל ד' אות די: היה מעשה שהגה"ק רבי יעקב שמשון, כשהיה בארץ הקדושה ראה השכינה בדמיונו, דמות אשה בוכה ומצטערת על בעל נעוריה, שהיה לה בעל ומת, והקיץ משנתו, ואמר לחבריו אין בעולם כעת מי שיהיה בעלה דמטרוניתא חיה דאצילות, אלא הרה"ק רבי פנחס מקאריץ ובודאי נסתלק בלילה ההוא, וקרע ובירך, ובכה הרבה בכיות, שהיה רבו, ואחר זמן נודע שנתאמתו דברים אלו מכוון באותו לילה.

גם הסבא משפולה זי"ע היה ממעריציו הגדולים, והיה מתאכסן בביתו של רבי יעקב שמשון אשר עשה לפרסומו ולהתגלותו כצדיק. כידוע, היה הסבא משפאלה מפורסם כתקיף, וכמי שעומד על דעתו. אנשים פחדו מקללותיו, וייחלו לברכתו. לא נכנע לאחרים בדורו, רק להרה"ק רבי יעקב שמשון. רבי לייב, הסבא משפולה, היה רגיל לומר: "איני שומע בקול איש, ואיני מתיירא משום איש, חוץ מהשיפיטובקאי, ואם ישלחני לארץ גזרה, שומעני בקולו, ואיני רוצה להשתדך עם איש זולתי השיפיטובקאי". הוא היה גם מספר שבעיניו ראה את הגה"ק משפיטובקה מתענה משבת לשבת, וכי ביום חמישי לעת ערב אפשר היה לראות אצלו את "הריאה והכבד בולטים דרך העור, ואילו ביום ו' אחר הצהרים, היה בשרו כאחד אדם".

סיפר הרה"ק רבי שמחה בונם זי"ע מפרשיסחא מכבוד הגה"ק אלוקי רבינו יעקב שמשון זי"ע משפיטוקא, איך שפעם אחת נסע בספינה על הים והיה ליל ראש השנה והיה רוח סערה גדולה מאד ועמדה הספינה כל רגע ליטבע בים, והיה ממתין הרב הקי הנ"ל ומצפה ומשתוקק מאד שיאיר היום כדי שיוכל לתקוע תקיעת שופר וכן היה, תיכף שהאיר היום לקח הרב השופר ותקע בו תק"ש ותיכף נח הים מזעפו, ואמר הרבי רי בונם שהעולם היו סוברים שמשום זה היה מצפה שיאיר היום לתקוע בשופר כדי שתגין עליו המצוה ובאמת לא כן? רק היה חושק ומצפה ומשתוקק לעשות עוד מצוה אחת קודם פטירתו ע"כ, וראה עד היכן גדולת הצדיקים. כשנקלע פעם לברעסלוי, כיבדו המרא דאתרא, הגאון הגדול רבי ישעיי פיק זי"ע, לשאת דרשה בחריפות ובקיאיות לפני קהלו. גם הגה"ק בעל ה"תניא", שהסתופף עמו בצל

הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, הפליג ושבח את חריפותו העצומה לאחר ששמע ממנו פעם פלפול עמוק בסדר קדשים.

במסעותיו הרבים נפגש הגה"ק רבי יעקב שמשון עם גדולי ישראל של הדור ההוא, והיה דורש בבתי מדרש לפני בני ישראל אשר התפלאו מעומקם של דבריו ומידיעותיו הרחבות. כן ביקר אצל בעל החיד"א ודרש בבית הכנסת שלו בסוגיה דשטרי חוב, במסכת בבא מציעא. החיד"א ותלמידיו השתוממו מעמקות הלימוד שלו.

כשהיה בדרכו לארה"ק ועבר דרך העיר הוסיאטין, יצא לקראתו הגה"ק רבי דוד שלמה אייבשיץ, בעל "לבושי שרד", שכיהן אז כאב"ד בוונאב שבגליציה, ונסע עמו עד עיר בוטשאן במדינת רומניא ודיבר עמו בלימוד בכל חלקי הש"ס... והגה"ק בעל ילבושי שרדי תמה מאוד על גודל חריפותו וביקאותו בש"ס בבלי וירושלמי כחד מן הראשונים".

מכל הארץ פנו אליו בשאלות בדבר ה' זו הלכה, והיה מיראי ההוראה, בהיותו מפליג ביותר בחומרות על עצמו. וכך הי' אומר קיום המצוות מעלת ישראל על האומות דכתיב ושמרתם ועשיתם כי היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים (דברים ד, 1). פירש"י: "ושמרתם - זו משנה. ועשיתם - כמשמעו". כי לא די בשמירה לבד, היינו לימוד, ואף שתלמוד תורה נגד כולם, מ"מ אסור לבטל על ידי מצות הלימוד מצות עשה, דזמן לימוד לחוד וזמן מצוה לחוד, ואילו היה הלימוד משלים הכל, למה לא נתן הקב"ה את התורה להאומות, כי אף שאומה זו לא תוכל לקיים מצוה מסוימת או להישמר מעבירה פלונית - כפי שטענו קודם קבה"ת - הא עכ"פ היו יכולין ללמוד התורה, ותורה תהא מכפרת על הכל ופוטר מכל המצות, ומדנתנה דוקא לישראל, על כרחך שהקב"ה מקפיד לא רק על לימוד המצוות, שאותו יכלו גם שאר האומות ללמוד, אלא גם על העשייה, ואת זה לא יכלו רק ישראל ולא שאר האומות. וזהו שנאמר: "ושמרתם - זו משנה", וזה לבד לא סגי, אלא גם "ועשיתם" בפועל, כי בזה שאתם לומדים ועושים המצות - "היא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים" - ושבתם בחר ד' דוקא, ע"כ. סיפר בעל אמרי יוסף מספינקא זי"ע, שהגה"ק בעל ספה"ק תולדות יעקב יוסף זי"ע שלח פ"א את תלמידו הגה"ק משפיטוקא זי"ע לק"ק אוסטרא לסרסר לו את הרבנות דשם שהיה ריקן אז מרב, ובדברו עם מנהיגי העיר, השיבו, היות שיש בעירם נכבד אחד ושמו רבי צבי ומבלעדי הסכמתו לא יקבלו שום רב, והיה הגה"ק משפיטוקא מדמה שמסתמא רבי צבי זה הוא עשיר גדול ותלמיד חכם נכבד מקציני העיר, וביקש אותם שילכו אתו יחד לר' צבי הנ"ל לבקש הסכמתו, אבל בבואם שמה ראה הגה"ק להשתוממותו אשר רבי צבי זה הוא איש עני ודל, יושב במעון צר בקצה העיר בדירה שפלה ונמוכה כמעט מקומת איש, והוא שוכב במטה ידוע חולה, ובבואם לביתו נתרגש רבי צבי לכבודם, וצוה לבני ביתו להביא איזה דף להניח על חביות שיהיה להם לישב. וביד רבי צבי היי שולחן ערוך אורח חיים קטן עם באר היטב, והיה אז סמוך לחג השבועות, ולמד אז הלכות שבועות (סי' תצ"ד), ושאל להגה"ק משפיטוקא אם אין בידו איזו טעם על המנהג שהביא הרמ"א שם לשטוח עשבים בשבועות, והשיב הטעם הידוע שברמ"א, ואמר לו רבי צבי הנ"ל אשר לדעתו הטעם על פי מאמרם ז"ל במסכת עירובין (כ"ב ע"א) ברב אדא בר מתנא דאזיל לבי רב ואמרה ליה דביתהו, ינוקי דידך מה אעביד להו, והשיב לה מי שלימו קורמי באגמא, פירש"י מיני עשבים שראויים למאכל אדם ע"י הדחק ע"כ. ועפ"ז אתי שפיר המנהג הנ"ל, שלפני קבלת התורה הקדושה, שלא יקשה בלב איך יקבל עליו עול תורה, ומאין יבוא פרנסת בניו ובני ביתו, כקושית דביתהו דרב אדא בר מתנא, לכן נוהגין לשטוח עשבים, לרמוז על

התירוץ של רב אדא בר מתנא מי שלימו קורמי באגמא, ע"כ דפח"ח. ויהי כשמוע הגה"ק משפטיטוקא את הדברים הנחמדים האלה, נתפעל כ"כ, עד שעמד ונשבע שאינו מתאוה לו בגן עדן יותר מתיקות מאשר הוא מרגיש עתה בדברים הקדושים הללו בבית צר והקטן הזה.

הרה"ק התולדות היה מוכרח להיות לו וכוח עם הרבה כמרים ולקח עמו את הרה"ק משפטיטוקא, ושאלו אותו: כתיב בתורתכם שמועיל תשובה אפילו חטא כל ימי חייו, והנה חכמיכם אומרים שאדם הראשון עשה תשובה ק"ל שנה. ועוד כתוב בתורתכם שזדונות נעשו לו כזכויות ולמה מת אדם הראשון, והשיב להם מפני שהיה יציר כפיו של הקב"ה ולכן לא פעל תשובה, ולא הוטב בעיני הכמרים זה התירוץ, וכשירד מהבימה אמר הרב משפטיטוקא לרבו למקור השקר אתם רוצים להגיד האמת הפשוט, אמר לו הלא אסור להגיד שקר, השיב לו צריכים להלביש את האמת בשקר, ועלה הרב הקדוש משפטיטוקא ואמר להם: רבי אמר לכם תרוץ ואני רואה שאינכם מבינים מה שהגיד לכם ורבי חלש מאוד ואינו יכול להבינכם ולכן אגיד לכם מה שרבי אמר, ואמר להם משל למלך בשר ודם שניהל מלחמה עם מלך עשרים שנה ורצה ליסע להינפש על ג' חדשים, וקרא לשר אחד ואמר כאשר אסע תקח כך וכך חיילים ואני נותן לך כך וכך נשק וכך וכך כסף וראה אשר במשך ג' החודשים תעשה סוף וקץ לכל המלחמה ותכבוש אותם, בינתיים שמע אשר מרד בו מחוז אחד וקרא לשר אחר וג"כ אמר לו כך שיכבוש המורדים במשך ג' החדשים, השר הראשון חשב בדעתו, המלך לחם אתו עשרים שנה ולא פעל ולי מצוה שאכבוש אותו בזמן קצר כזה, ולכן ג"כ אסע על ג' חדשים ועכ"פ אחיה עוד ג' חודשים כי אם אעשה כמו שאמר אהרג תכף ומה נפקא מינה לי אם יהרוג אותי המלך אחר ג' חדשים כי בין כך ובין כך הנני לקוח למות ולכן לא עשה כלום, השר השני חשב בדעתו הלא זה דבר קל מאוד ולמה אצטרך לזה ג' חדשים עם הרבה חיילים, אני אעשה כמו כן שאסע על ג' חדשים ובמשך סוף הג' חדשים ביום אחד אקח איזה מאות חיילים ואעשה סוף לכל המרידה, אבל עברו סוף סוף הג' חדשים ושני השרים לא עשו מאומה וכשבא המלך ושאל לראשון למה לא עשית כמו שאמרתי לך השיב לו התירוץ כמו שחשב: אתה נלחמת עשרים שנה ולא פעלת מאומה ולי אתה מצוה שאכבוש אותם במשך ג' חדשים, ומה יהיה מזה אמית כל הצבא וגם אותי והדבר ישאר כמו שהיה ולכן לא יכולתי לעשות כמו שצויתני, והשני לא מצא מענה וכך אמר הלא זה דבר קל מאוד אלך עכשיו ואעשה מלחמה, א"כ הגידו נא לי מי מהשני שרים מחויב יותר ולמי לסלוח ולמי אין סליחה, והשיבו כולם להאחרון אין שום סליחה, ואמר להם הרה"ק משפטיטוקא זי"ע א"כ זה מה שאמר לכם רבי אנחנו קרוצי חומר נולדנו מטיפה סרוחה ותכף כאשר יצאנו מבטן ניתן בנו היצר הרע ויש לנו תרי"ג מצות דאורייתא לבד דרבנן אפילו נחיה שני מתושלח ג"כ לא נוכל לקיים, וא"כ מועיל לנו תשובה כדוגמת השר הראשון משום שאין זה בגדר האפשרות שלא נחטא, אבל אדם הראשון שלא היה לו כל אלה שלא בא מטיפה סרוחה רק הקב"ה בעצמו שהוא טהור יצר אותו ועשה אותו מברורי המדות ולא קיים רק עשה כנגד ולכן לא הועיל לו תשובה, אבל כל זה כי רבים רחמיו ניתן לו תתק"ל שנים והיה עוד מחמת התשובה תתק"ל שנה וכמה גדולים מעשה אלקינו.

יש מכתב מהרה"ק רבי יעקב שמשון משפטיטוקא האיך להביע אהבת ה' וכותב שע"י לימוד בעיון להבין היטב זה מביע גודל אהבת ה' שבלב האדם, כי אם אחד אוהב את חבירו ביותר וחבירו כותב לו משהו אזי מדקדק הוא בכל מיני דקדוק האם כך התכון לומר או לכך, וחושב לעומק בדיוק, כמו"כ הלימוד בעיון זה מביא אהבת ה', כי כשיהודי אוהב מאוד את השי"ת הוא מעיין וחושב מה רוצה השי"ת, מה כתוב בתורה,

מה כתוב בגמ', מה הפירוש באמת, כי הלימוד בעיון מראה ומביא אהבת ה' כי לפי רוב האהבה ידקדק יותר בדבריו.

מעשה רב סיפר בענין זה הרה"ק רבי ישראל מהוסיאטין להגה"ק רבי יעקב מהורמילוב, בעל "כוכב מיעקב" מה ששמע מאביו הרה"ק רבי מרדכי פייבוש ששמעו בשם בעל ה"דגל מחנה אפרים" זי"ע, וכה סיפר: הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטיווקא היה מחמיר גדול ביותר, ופעם אמר: דמאחר שיש דעה (בירושלמי) להחמיר בחמץ בפסח, שחזור וניעור ואוסר במשהו אף בצונן אם כן אין לשתות שום מים בפסח - אף אם הוכנו מערב פסח - כי יש לחשוש דילמא טבעה בים ספינה מלאה תבואה ונאסרו כל המימות שבעולם. מה עשה? לקח בחורף חבית גדולה והכין בתוכה הרבה שלג, בשעה שירדו ממרום, בסברו שעד הפסח יפשיך השלג בתוך החבית ויהיו לו מים כשרים לפסח בלי שום פקפוק, והלך וסגר בעצמו את החבית עם השלג, שיהיה שמור מכל עד חג הפסח ולא תגע בו יד. והנה בערב פסח כשפתח הרה"ק זי"ע את החבית מצא שם 'בייגל' אחד, חמץ גמור... כיון שראה זאת אמר הרה"ק משפיטיווקא: אין לו לאדם להיות יוצא מן הכלל ולהחמיר על עצמו יותר מכל העולם!

היו זמנים שהי' קצת פירוד בין הרה"ק משפיטיווקא ובין הרה"ק הרבי ר' ברוכ'ל ממעזיבז, ולא הלך אחד לחבריו. פעם נסע הרה"ק משפיטיווקא לארצות המערב לקבץ מעות לדבר מצוה. בבואו שמה הלך לרב העיר, שהיה גברא רבה "חכם" וגאון ספרדי. החכם היה שקוע מאד בלימוד התורה, ולא הרגיש שנכנס איש, והרב משפיטיווקא עמד מן הצד והקשיב ללימודו. בין כך הגיע החכם למקום שנתקשה לו, ונתייגע הרבה לעמוד על ביאור הענין. וכאשר ראה זאת הרב משפיטיווקא קרא ואמר בלשון הקודש: אם הרב יתן לי רשות אז אני אומר הפשט. ואז הרים החכם את עיניו וראהו עומד שם, ונתן לו שלום וביקש שיגיד הפשט. ויעש כן, והאירו עיני החכם מדבריו הישרים, ושאל לו, מאין אתם, וכאשר ענה שהוא ממדינת רוסיא, אמר לו החכם: יש שם צדיק ושמו ברוך בן אדל, וכל פעם שאומרים במתיבתא דרקיעא תורה בשמו נעשה רעש גדול והכל רצים לשמוע הגה"ק משפיטיווקא עמד משתאה, והכיר שמד' יצא הדבר להודיע לו כאן בארץ רחוקה את גדלותו העצומה של הרבי ר' ברוך, וגמר בלבו שכאשר יחזור לרוסלאנד ילך תיכף לבקר את הרבי ר' ברוכ'ל.

וכן עשה, שנסע לבית הרבי ר' ברוכ'ל, וכאשר אך פתח את הדלת, אמר לו הרבי ר' ברוכ'ל: אותך צריכים לשלוח עד סוף העולם למען תתוודע מה שמתרחש (דיך דארף מען פארשיקן ביז יענעם עק וועלט, צו וויסן וואס טוט זיך).

מסופר שפעם היה הרה"ק משפיטיווקא אצל הרבי ר' ברוכ'ל ונתן לו הרבי ר' ברוכ'ל מתנה גביע מזכוכית. והי' הגביע חביב מאד אצל הרה"ק משפיטיווקא ותמיד היה משתעשע בו שמח בו עד מאד. פעם אחת ערכה הרבנית את השולחן והניחה את הגביע על השולחן, ולפתע נכנס עוף לבית וקפץ על השולחן והפיל את הגביע ושברו. כשהודיעו זאת להרה"ק משפיטיווקא זי"ע, ציוה למהר ולחפש בכל העיר אדם שנוסע למעזיבז. מיד יצאו החסידים וחיפשו בכל העיר עד שמצאו אחד שנוסע למעזיבז והביאוהו אל הרה"ק משפיטיווקא. ויאמר לו הרה"ק דע לך שהנני עומד לצוות אותך ציווי שאם לא תקיימנו הינך מקולל בקללה זו וזו וכו', ממש את כל התוכחה הקריא עליו. ואותו יהודי נתבהל מאד והתחיל לפחד ולבכות "רבי וכי למה לא ארצה לקיים הנני מוכן לעשות ככל אשר יאמר לי הרבי", והרה"ק אינו מפסיק, והיהודי מתחנן על נפשו לדעת מהו רצון הרבי ויעש. עד שאמר לו הרה"ק שמבקש ממנו להכנס אל הרבי ר' ברוכ'ל ויאמר לו שהכוס נשבר, היהודי הסכים לזה כמובן בחפץ לב ונסע למעזיבז. באמצע הדרך

נרדם היהודי והעגלון המשיך לנסוע עד שהתעורר וראה שהוא נמצא בסביבה בלתי מוכרת והבין שכבר עברו את מעזיבו, ובזכרו את כל אותן אזהרות וקללות של הרה"ק משפיטוקא התחיל להתחנן לעגלון לחזור למעזיבו והעגלון לא רצה בשום אופן עד שהפציר בו והבטיח לו ממון הרבה, וחזרו למעזיבו. כשהגיע למעזיבו ראה שכל העיר דואגים ומצרים על כך שהרבי ר' ברוכ'ל מוטל במטה כשהוא חולה ומסוכן. ובלתי אפשרי להכנס אליו. אז הבין היהודי מדוע איים עליו הרה"ק משפיטוקא כל כך הרבה. ונצטער מאד ולא ידע מה לעשות שהרי לא ניתן כעת להיכנס להרבי ר' ברוכ'ל, ומאיך אם לא יקיים שליחותו אזי יחולו עליו כל הקללות של הרה"ק משפיטוקא וסיפר את צרתו לחסידים וגם הם לא ידעו מה לעשות. אבל נכמרו רחמיהם על אותו יהודי והחליטו שהוא מוכרח להיכנס אל הרבי ר' ברוכ'ל ולומר לו את השליחות. וכך היה היהודי נכנס אל הרבי ר' ברוכ'ל ואמר "הרה"ק משפיטוקא ציוה עלי להודיע שהכוס נשבר". מיד התעורר הרבי ר' ברוכ'ל ואמר "אם כן, הפח נשבר ואנחנו נמלטנו" (תהלים קכ"ד, ז) ומיד הוטב לו עד שקם ממטתו ונתרפא.

והנה ביאור ענין "הפח נשבר ואנחנו נמלטנו", כי ידוע שהחפצים הנמצאים אצל אדם יש להם שייכות לשורש נשמתו, כי השי"ת מזמן שהמאכלים והחפצים השייכים לבחינת נשמתו יגיעו אליו. ואפילו אם נתנם לאחר, היינו שמעתה יש להשני שייכות לנצו"ק אלו, אבל עדיין נשאר השייכות גם להנותן המתנה. וכאשר ראה הרה"ק משפיטובקא שהכוס הקדוש נשבר, הבין שמונח בזה המתקה לנותן הכוס הוא הרה"ק ממעזיבו, שהכוס הזה שייך לשורש נשמתו. ורצה להודיעו על כך... וידע הרה"ק שיהיו נסיונות מצד הסט"א לעכב הגעת הידיעה הזאת, לכן הזהיר את השליח בכל האזהרות החמורות כדי שיקיים השליחות... אך עם זאת נודע ביותר רב כחו בהתירא דעגונות וידועה העובדא שפעם התיר רביה"ק משפיטיווקא עגונה להנשא תוך כ"ד חודש, ויצא אז אב"ד סטאנוב, הגה"ק רבי אלכסנדר סנדר מרגליות, נגד פסקו. כששלחו ראשי הקהל דשפיטיווקא את השאלה עם שתי התשובות, אל גאון ישראל בעל ה"נודע ביהודה", שיכריע בדבר, מבלי לציין שם רבם המתיר, ושם הרב דסטאנוב - האוסר, לא אחרה להגיע תשובתו הרמתה להיתר, ואם כי לא ידע מי הוא הרב המתיר, הפליג בשבחו ובנימוקיו.

בספר "צרור החיים" מסופר שכאשר הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטובקה ביקר פעם אחת בביתו של הרבי רבי ברוך ממזבוז, הגיעה לשם אשה עגונה ושטחה לפניו את בקשתה להתירה מעגונותה. פנה הרבי ר' ברוך אל רבי יעקב שמשון ואמר: "כבר חיפשתי את בעלה בכל המקומות, מקצה אל קצה, ואפילו באבדון, ולא מצאתיו, אבקש מכבודו ליתן לה היתר על פי דין תורה". סמך את עצמו הרב משפיטובקה לערך מחצית השעה על ידו, ואמר להרב מקאוולי זצ"ל שהיי שם, והיה אז ילד כבן שבע שנים. שראה איזה שו"ת בענין זה, ואמר בעל פה את כל התשובה אות באות, והתיר את העגונה. את הדבר הזה סיפר הרב מקאוולי שנים לאחר מיכן.

בהיותו ידוע בגאונותו העצומה גם אצל גדולי המתנגדים לדרך החסידות, נבחר להיות לפה לפני הגה"ק בעל ה"נודע ביהודה", כדי להטות לבבו לטוב אודות הגה"ק מפולנאה וספרו הק' "תולדות יעקב יוסף", כפי שאכן היה, ואז נודע לו לבעל הנוב"י, כי הוא היה הגאון המתיר אשר בשלו היה הסער והנוב"י הסכים להוראתו. והסיפור ידוע שפעם הגיע השפיטובקא'ר אצל הגה"ק בעל נודע ביהודה ושוחחו בתורה, וראה הגה"ק שהשפיטובקא'ר הוא באמת גאון גדול מאד, והתפלא על כך, ואמר אצלכם החסידים איך יכול להיות גאון וחרוף כזה? ושאלו אם נמצא ביניכם עוד גאון כמוהו, נענה לו השפיטובקא'ר אתה שואל כך, ואני הננו מהאונטער - שלאק (הביטנה של המלבוש) שלהם, כלומר אני טפל לגאוני הזמן שנמצאים

אצלינו, אמר לו הגאון אם כן אבקשך שבשנה הבאה, כשתבוא אלינו תביא אתך את הגאון העילוי שלכם. כשחזר השפיטובקאיר להמגיד הגדול סיפר על כך להרה"ק רבי וואלף קיצעס שהיה גאון אדיר, ואמר לו שיבוא ביחד אתו להנודע ביהודה ואם לי נתן ארבע מאות כסף, אפעל אצלו שלך יתן אלף כסף, כי רבי וואלף היה חי בדוחק גדול, וגם היה חלש בבריאות, ולמרבה הפצרותיו של השפיטובקיר נתרצה והסכים לבוא אתו.

כשבא רבי וואלף אצל הנודע ביהודה נשאר אצלו לשבות בשב"ק, ואמר השפיטובקיר לרבי וואלף שיתאפק בכל כוחו ולא יאמר שם שום דבר תורה, ויהי בסעודת ליל שב"ק אמר הנודע ביהודה פלפול ארוך חריף מאד, ואח"כ ציוה על כל המסובין שכל אחד יאמר איזה רעיון על הפרשה, וכך ביקש גם מרבי וואלף שיאמר משהו על השלחן, ענה רבי וואלף שגם זה איננו יודע, בסעודת יום השבת שוב אמר הנוב"י פלפול גדול ואח"כ ציוה לכל המסובים לומר איזה דבר על הפרשה, ושוב ביקש את רבי וואלף שאף הוא יאמר עכ"פ פסוק מהחומש, אבל רבי וואלף אמר שאינו יודע לומר כלום.

יחזר הדבר שוב בסעודה שלישית, הנוב"י אמר פלפול עצום בגאונות וחרירות ואח"כ ביקש מכולם לומר איזה דבר, וכאשר ביקש שוב מרבי וואלף שיאמר וענה שאינו יודע לומר, אמר השפיטובקיר להנודע ביהודה כי יהודי זה גדול בתורה הוא פי הרבה משנינו גם יחד, התפלא הנודע ביהודה ואמר, הכי זה היהודי שהשפיטובקאיר אמר עליו שהוא יודע ללמוד יותר טוב משנינו. מיד קרץ השפיטובקיר לרבי וואלף בעיניו, שיתחיל לומר דבריו, ואז פתח רבי וואלף את פיו ואמר להנוב"י: התורה שכבודו אמר בליל שבת אינה נכונה כי ישנה פירכא מכאן, והודה הנוב"י לדבריו. והתורה משחרית גם אינה נכונה כי יש עליה פירכא משם, וגם על כך הודה לו הנוב"י, והמשיך רבי וואלף ואמר שגם התורה של סעודה שלישית אינה נכון כי יש עליה פירכא כזה וכו', אבל הנוב"י לא הודה על כך ועמד על שלו שזה כן דברי אמת, וכמה שהתווכח אתו רבי וואלף לא רצה להודות, במוצאי שבת לפני הבדלה היה מנהג הנוב"י שהיה מבקש תחינה מהשי"ת. ובין הדברים אף אמר שיזכה ללמוד תורה לשמה אמר לו הגה"ק רבי וואלף קיצעס זי"ע כל זמן שלא תודה על האמת שגם התורה דסעודה שלישית אינה נכונה ומופרכת מעיקרא לא תזכה לתורה לשמה, ואז הודה לו.

פעם כשבא הגה"ק רבי יעקב שמשון משפיטוקא זי"ע לביתו של הגה"ק בעל נודע ביהודא זי"ע, לבוש בלבושי עני, היה אז הנודע ביהודה עסוק בלימודו ולא הבחין בהכנסו לחדרו, הגה"ק משפיטוקא עמד בפתח זמן מסוים, וכשראה שאין הנודע ביהודה משגיח בו, אמר: רבי מה שאינכם משגיחים עלי, אין זה פלא כל כך, אבל למה אינכם משגיחים על מי שעומד על ידי הביט הנודע ביהודה זי"ע בתמהון, ושאלו: מי עומד אצלך, ענה לו הגה"ק משפיטוקא זי"ע: אינכם יודעים, הלא כתיב (תהלים ק"ט ל"א) כי יעמוד לימין אביון.

הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטוקא זי"ע נסע פעם יחד עם אחדים מתלמידיו לזיטומיר, בדרך ירד בעל העגלה לפוש קצת, ירד הרה"ק משפיטוקא עם תלמידיו מהעגלה ונכנסו לפונדק הסמוך להם, בעל הפונדק נתן להם חדר מיוחד והביא להם מיני מגדנות וכוסות של חמין, ישב הרה"ק רבי יעקב שמשון משוקע ברעיונותיו ושמוע רעש וויכוחים סוערים מהחדר השני ששמה ישבו גוים שיכורים וחצי שיכורים שסיפרו זה לזה מה שהעיק על לבם ואת הרפתקאותיהם דעדו עליהם, והנה הוא שומע מה שאחד מספר: יודע אתה סטשק רע ומר לי היה לי בן יחיד ויאנעק שמו ושכלתיו לפני חדשים אחדים וגופא דעובדא הכי הוי, בני חלה במחלה מסוכנת, הרופאים אמרו נואש ואין לו רפואה אחרת מאשר

להאכילו בשר, אבל זה היה בימים שאכילת בשר אסורה (ימי לענט) הלכתי אל הכומר לקבל ממנו רשיון להאכיל את בני משום סכנת נפשות, עמד הכומר על רגליו ואמר לי ברוגז: אל לך לבקש שום היתר ממני, ימות בנך ואל יאכל בשר האסור לו לאכול, הוכרחתי לשמוע לגזירת הדת שיצא מפי הכומר וכעבור ימים אחדים מת בני, הרה"ק רבי יעקב שמשון בשמעו את הסיפור הזה, התעורר ואמר לתלמידיו בהתרגשות יתירה: הנה ברגע זה נתחוויר לי פסוק קשה בפי ואתחנן (די, י"ג) "השמרו לכם וגוי ועשיתם פסל תמונת כל כאשר צוך הי אלקיך", וקשה לרש"י הדברים "כאשר צוך הי אלקיך", ומפרש אשר צוך שלא לעשות, אבל לאור מה ששמעתי כעת אפשר לפרש הפסוק באופן אחר, התורה שלנו היא תורת חיים, אם יארע לאדם דבר שבסכנת נפשות וצריכים לעבור על מצוות שבתורה בכדי להצילו, אפילו חילול שבת ששקולה כנגד כל התורה כולה, מחללין את השבת ומצילין את הנפש - וחי בהם ולא שימות בהם, התורה שלנו וכל הציוויים שלה אינו דבר שאינו מתנועע כעין פסל ח"ו שאין בו רוח חיים, וזהו כוונת הפסוק השמרו לכם וגוי ועשיתם לכם פסל "כאשר צוך הי אלוקיך" כלומר ציווי השי"ת ניתנו לבני אדם לא באופן שיעמדו מוצקים וקבועים כדמות פסל ח"ו, אלא יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה ולעבור על המצוות במקום שיש סכנת נפשות חוץ מהגי עבירות ע"ז ג"ע ושפ"ד.

בעת שהגה"ק משפיטובקה היה בסטאמבול, התאכסן בביתו של הרב דשם. יום אחד סיפר לו הרב שאחד מפרנסי העיר של הקהילה היהודית יוצא ונכנס בבית המלכות, והוא איש בליעל, גם מלשין. לאדם זה, המשיך הרב לספר, דין תורה עם איש עשיר אחד בעיר על סכום כסף גדול. והנה, כרב הקהילה, התחייב לפסוק דין על פי התורה, קיבל פקודה מאת המלך לזכות את הפרנס המלשין ללא שום תירוץ. הרב ביקש מהגאון משפיטובקה שיעץ לו כיצד להיחלץ מן הצרה. לאחר ששמע את כל הסיפור, יעץ לו רבי יעקב שמשון להודיע למלך שהוא חולה, שוכב במיטה, ועל כן מסר לו לפסוק, במקומו, בענין הפרנס והעשיר. ואכן, הרב כך עשה: הודיע למלך שבגלל מחלתו אינו יכול לשבת בדין, ויען כי נקרה לעיר אחד מהרבנים המפורסמים בפולין, ישב הוא בדין, במקומו. בעלי הדין אף הם נתרצו והשלישו סך מסויים לקיום הפסק, כנהוג. המלך מיהר להודיע גם לגאון משפיטובקה את דרישתו הנמרצת לזכות את הפרנס בדין. הגאון משפיטובקה ניהל את הדין תורה, הצדדים השמיעו את טענותיהם, ובסופו של דבר חייב רבי יעקב שמשון את הפרנס בתשלום התביעה נגדו. השליש קיים את פסק הדין ומסר את הכסף שהיה מושלש בידיו לידי הזוכה בדין. הפרנס הלשין מיד לפני המלך על הגאון משפיטובקה, ובעקבות זאת, פקד עליו המלך להתייצב בבית המלכות. הגאון משפיטובקה לא נבהל, הלך לבית המלך כשבידו חומש אחד מחומשי התורה. בהתייצבו לפני המלך והשרים, שפך עליו השליט את כל חמתו על שלא קיים את פקודתו לזכות את הפרנס בדין. בשומעו את דברי המלך, פתח הגאון את החומש שהביא עמו וקרא מתוכו פסוקים שהיו שייכים לענין זה, כגון את הפסוק "לא תגורו מפני איש", וכדומה. בכלותו לדבר ולהשיב, הוטבו דבריו בעיני המלך והשרים, ויותר מכך, הכל התפלאו מלשונו הצחה, ובעיקר, השתוממו מהעובדה שכל אחד ואחד שמע אותו מדבר אליו בשפתו הוא. לאחר שפטר והו לשלום, נקרא רבי יעקב שמשון בחזרה לבית המלכות, ונתבקש להסביר להם באיזו שפה דיבר להם שכולם הבינוהו. השיב הגה"ק משפיטובקה: התורה הקדושה שלנו ניתנה בשבעים לשון, על כן שמע כל אחד את לשונו. עתה, שאלו המלך מה מבוקשו וייתן לו. השיב הגה"ק שאינו חפץ בשום מתנה, אך, יהיה אסיר תודה למלך אם יורשה להיכנס לבית עקד הספרים המלכותי לעיין בכל ספר שירצה. הרשות ניתנה לו והגה"ק משפיטובקה מצא שם ספר בכתב יד, מכונה בשם "הוויות דאביי דרבא". הוא עיין בספר מתחילתו ועד סופו, ויצא. לאחר מיכן רצה להוציא לאור את הספר שזכרו כולו בעל פה הודות לזכרונו הנפלא. ברם,

באמצע כתיבת הספר הסתפק לגבי מימרה אחת אם היא מובאת בכתב היד בשם אביי או רבא, או אמורא אחר, אף על פי שאת גוף הענין זכר היטב. אמר רבי יעקב שמשון משפטיטובה, מאחר ששכחתי את שמו של בעל המימרה, מסתמא לא ניחא לי להשי"ת שיצא ספר יקר ערך לאור העולם, ונתבטל הענין.

מובא בשפתי צדיקים פ' בהעלותך ודיבר די אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון לא ימוש מתוך האוהל". ואמר הגה"ק משפטיטובה זי"ע נבג"מ, דיש לדעת אומרו אל משה ולא עם משה גם אומר פנים אל פנים ולא אמר פנים בפנים, גם למה אמר ידבר ולא מדבר, וביאר הוא כי התורה שבכתב הוא דוגמת הלב השולחת דם לכל האברים ובתוך מעל"ע חוזר אליו כידוע לבעלי ניתוח, כך התורה שבכתב בו נכלל כל תורה שבע"פ ומה שתלמיד ותיק עתיד לחדש וכל מה דכתיב בנביאים ובכתובים כאמרם ז"ל מי איכא מידי דלא רמיזא באורייתא, ולעתיד יהיה נכללים כל ספרי נביאים וכתובים בתורה שבכתב, רק ספר יהושע ישאר כדאיתא (ירושלמי מגילה נדרים פ"ג) והוא לצורך גבולי ארץ ישראל, והנה הקב"ה הראה למשה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש והיכן הראהו בתורה שבכתב במקום אשר הוא מרמוז, וזהו "דיבר ד' אל משה פנים אל פנים" שהשי"ת דבר עמו עוד פנים שהוא תורה שבע"פ אל פנים שבה שהוא תורה שבכתב, "כאשר ידבר איש אל רעהו" פי' אפילו מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הראהו הקב"ה היכן הוא מקום רמיזתה בתורה, "ושב אל המחנה" פי' שהכל נכלל בתורה שבכתב ולא יצטרכו לעתיד לשום ספר כי יגלה הקב"ה עפר מעינים ויבינו הכל בתורה שבכתב כל דברי רז"ל, "ומשרתו יהושע בן נון לא ימוש מתוך האוהל" פי' שספר יהושע לא יבוטל עכ"ל.

ודרך אגב: זכרנו של הגה"ק רבי יעקב שמשון משפטיטובה היה לפלא בדורו. אף מספרים שכאשר בא מאה"ק לחו"ל והגיע למעזבוז כדי להתראות עם הרה"ק הרבי ר' ברוך, נכד הבעש"ט זי"ע, התלונן על כך שהים קלקל לו מחצית מוחו, כי לפני כן, כאשר היה מעיין בספר פעם אחת, היה בקי בו בעל פה, ואילו אחרי הטלטולים הרבים בים, מוכרח ללמוד פעמיים את הכתוב בספר כדי שיוכל לומר אותו בעל פה.

ברבות הימים, בשנת תקנ"ד, זכה רבי יעקב שמשון לחונן את אדמת הקודש, בדרך עלייתו לא"י עבר דרך העיר סלאוויטא - "אנכי בדרך נחני ה' פה ק"ק סלאוויטא..." שם העניק הסכמתו על הספר הק' "מאור עינים", שנדפס שם בשנת תקנ"ה. בדרכו נתעכב גם בטורקיא, והיה אצל הגאון הגדול רבי דוד בכר זי"ע מח"ס "לדוד אמת", ונדברו ביניהם בדברי תורה, וכשראה הגאון גדלותו בתורה נשתומם עד מאוד, ושאלהו אם השאיר בחו"ל עוד אחד כמותו, והשיב לו: "במעזבוז נמצא צדיק אחד, ושמו הרבי ר' ברוך נכד הבעש"ט הק' זי"ע, אשר יודע כל התורה כולה כנתינתה מסיני".

אחרי הגיעו לארץ הקודש, יצא כידוע, הגה"ק רבי יעקב שמשון לחוץ לארץ לאסוף כספים בשביל הכולל החסידי בטבריה. במסעותיו, הגיע עד לארצות המערב. בבואו שם לאחת הערים, פנה מיד לבית הרב, ומצא שם ישיבה גדולה ותלמידים רבים שישבו ולמדו בחדרים נפרדים. באחד החדרים, ישב החכם שהיה ראש הישיבה ושם למדו בעמקות גדולה בנגלה ובנסתר. רק לאחר שהשיעור נסתיים, נתן לו הרב שלום, כנהוג, והגה"ק משפטיטובה הראה לו את כתב השליחות שאישר כי נוסע בענין כללי למען הישוב בטבריה. בשיחה עם החכם, ביקש ממנו רבי יעקב שמשון שיוורה לבני קהילתו שיתרמו תרומות נכבדות למען הענין החשוב שבגינו יצא בשליחות. אמר לו הרב שהיה טוב אילו דרש דרשה בבית הכנסת, ואם יעשה כן, וייטב בעיני הקהל, ישיג את מטרתו על צד היותר טוב. עם זאת, הוסיף הרב, עליו לדעת, כי על פי מנהג המקום, מקשים השומעים קושיות תוך כדי הדרשה, ואם הוא בטוח בעצמו כי יידע להשיב ולתרוץ אותן, יוכל לדרוש בפני הציבור. השיב רבי יעקב שמשון ואמר שהוא בוטח בהשם

שבזכות ארץ ישראל, יצליח בכך. בסופו של דבר, דרש הגה"ק משפיטובקה בבית הכנסת, האנשים הקשו קושיות, התפלפלו עמו, והוא השיב ויישר הכל בשובה ונחת. לאחר הדרוש אמר לו החכם המתפעל מאד מהצלחתו הרבה ביישוב הקושיות, ורבי יעקב שמשון ענה לו שבשעת מעשה לא ידע בעצמו איך ומה הוא משיב, וכי ברור לו שהיתה לו סייעתא דשמיא.

בשיחה עם החכם, שאלו רבי יעקב שמשון פירוש למאמר אחד בזוהר הקדוש, והלה השיב לו כי את פירושו של המאמר הזה אף הוא אינו יודע, אבל, אם חשקה נפשו לדעתו, יוכל ללכת לאיש אחד, שואב מים בעיר, והוא וודאי יגיד לו את הפירוש. החכם נתן לרבי יעקב שמשון סימן של המקום בו יוכל למצוא את השואב מים. בהגיעו למקום ההוא, מצא רבי יעקב שמשון את האיש, ואמר לו שהחכם שלח אותו אליו שיאמר לו את הפירוש של המאמר בזוהר הנעלם מבינתו. אמר האיש להרב משפיטובקה שימתין לו בפניה ברחוב, והוא יגיע אליו מאוחר יותר, יען כי יש לו עוד כמה בעלי בתים שטרם סיפק להם מים. כחלוף איזה זמן, הגיע האיש בחזרה, כפי שהבטיח, ואמר לרבי יעקב שמשון שהוא כבר פנוי, אך, ימתין לו במקום זה כמחצית השעה, ויחזור אליו. אחרי מחצית השעה, או שעה, שב האיש ואמר לו את הפירוש של דברי הזוהר שלא היה מובנים לו, אז, גם גילה לו שבמחצית השעה שהיה נעדר, היה במירון אצל רבי שמעון בר יוחאי, והוא, שאמר לו את הפירוש. השואב מים הוסיף וסיפר לו שבאותה שעה היה שם עוד אדם אחד מפולניה, הרבי ר' ברוך ממזבוב זי"ע.

ב"מכתב כללי מראשי החבריה קדישא בגליל אל עדת החסידים ברוסיא", בו פרטים אודות המצב השורר באה"ק מברשים המה בשורה טובה על עליית שלשה צדיקים "גדולי החכמים מאורות הגדולים", להשתקע בא"י, הלא המה הרה"ק משפיטובקה, הרה"ק רבי ישכר בער מזולאטשוב בעל "בת עיני", והרה"ק ישכר בער מזאסלב, ומודיעים אודות השפעתם העילאית על מריה דארעא ישראל רבי אברהם הכהן מקאליסק זי"ע, וז"ל: "ומצוה עלינו לספר, כי מיום ביאת הקדושים הנ"ל, כבוד ה' חופף על ראש גאון עוזינו משוש תפארתינו נזר אלקים על ראשינו כבוד אדמו"ר הרב האלקי הגאון האמיתי בק"ש מו"ה אברהם הכהן הגדול נ"י... וכולם כאחד החדשים וגם הישנים, ובפרט הגדולים הנ"ל, יעידון ויגידון כי רוח ה' דיבר בו ומלתו על לשונו...

"כנזכר, עשה רביה"ק משפיטובקה גדולות ונצורות למען הישוב בא"י, ובשנת תקנ"ה כתב אגרת קודש יחד עם הרה"ק מקאליסק זי"ע אל צדיקי פולין שיעוררו את לבב אחב"י במדינתם שיתחילו להפריש מעות צדקה לטובת יושבי אה"ק, ומחמת כורח המצב אף נאלץ לצאת לצורך כך כשלוחא דרבנן בארצות המאג'רב (מרוקו, טוניס, אלג'יר וכיו"ב), ובסופו של דבר הגיע משם לפולין, שם נכנס בעובי הקורה הרה"ק רבי מרדכי מנעשכיו זי"ע, וביחד עם שאר הצדיקים שבמדינה החלו להחדיר בתודעת יהודי פולין את החיוב לשקול גם הם שקלי קודש מעות אר"י בדרך קבע ובמדה גדושה.

בתקופה שהרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטובקה חי בארץ הקודש, באו אליו פעם וביקשו ממנו ברכה עבור יהודי צפוי לעמוד בפני משפט חמור שהעונש המרבי עליו הוא עונש מוות, אמר הגה"ק משפיטובקה שיתנו צדקה ובודאי תבוא הישועה.

המקום שבו נועד להתקיים המשפט היה בבית שעמד על שפת הים ביפו, והדרך לבית המשפט עברה דרך מדריגות שהיו על פני הים. כאשר שליח בית הדין עלה במדרגות ובידו המסמכים הקשורים באותו אדם, קרסו המדרגות והשליח טבע בים עם כל המסמכים, וכך נתבטל המשפט. כשסיפרו על כך להגה"ק

מפשיטובקא, אמר: הרי הטעמים בפסוק (דברים ט"ו, ה) "פתח תפתח את ירך וגו'" הם 'דרגא תביר', ולכן, כאשר מקיימים את מצות 'פתח תפתח', גורמים ל'דרגא תביר' [= 'מדריגה שבורה']

הגאון הרב אורי זוהר זצ"ל

יום ההילולא - ג' סיוון

נולד ב-ח' חשוון ה'תרצ"ו (1935) בתל-אביב. שנתיים לפני כן הוריו עלו מפולין. עד חזרתו בתשובה בסוף שנות השבעים היה שחקן, קומיקאי, סטנדאפיסט, תסריטאי ובמאי קולנוע ישראלי בולט ומאוד מבוקש. הרב התחיל בתהליך של חזרה בתשובה בעקבות פגישה עם ר' יצחק שלמה זילברמן (באירוע שמחה בירושלים). לאחר מכן כשהיה כבן ארבעים שנה עבר לשיבת 'אור שמח'. בתחילת חזרתו בתשובה נכנס לביהמ"ד וכמעט לא יצא ממנו. הוא ביקש להשלים את כל מה שהיה חסר לו בעולם התורני ואת מה שפספס כאדם לא דתי.

הוא הסתגר בתוך עצמו כדי ללמוד את כל מה שהיה שהחסיר במשך ארבעים שנה. הוא אמר שהסתירו מהם המון ידע ועולם תרבותי שלם והוא ממש מצטער שלא ידע על כך קודם. בהמשך למד בישיבת 'אדרת אליהו' והעביר שם שיעורים. חזרתו בתשובה זכתה לתהודה בקרב הציבור בישראל בשל פרסומו הרב קודם לכן. הסופר ר' בנציון פירר גולל את סיפור חזרתו בתשובה בספר 'אורי חוזר בתשובה'. רבינו הרבה לספר את סיפור חייו להמונים שניסו להבין מדוע אדם 'מוצלח' חוזר בתשובה. זכה להשיב רבים מעוון וקירב נפשות רבות לאבינו שבשמיים.

ממייסדי היישוב 'מעלה עמוס'. ניהל במשך שנים את הקהילה ביישוב. הרצה והקליט תשדירים בנושאי חזרה בתשובה המושמעים בטלפון. הגיש תוכניות בערוץ 'הידברות'. עמד בראש המערכת של ארגון 'לב לאחים'. במסגרת התפקיד במשך שנים כיתת את רגליו מדין ועד אילת במטרה לרשום כמה שיותר ילדים לת"ת חרדיים או דתיים. מעשיו הרבים זכו להערכה עצומה בקרב גדולי התורה שחיבבו והעריצו אותו מאוד.

במשך השנים הפך במקביל לתפקידו כמחזיר בתשובה גם לאוזן קשבת וליועץ מיוחד במגזר החרדי לזוגות של חוזרים בתשובה ונערים נושרים בניסיון להדריך את ההורים כיצד להתמודד איתם. במשך כל היום שקד על התורה בביתו. הגאון ר' ברוך שפירא אמר: "כל ימיו אמר שרוצה להיות עבד לה' וביקש - אל תזכרו לי את ארבעים השנים הראשונות שלי, אלא את ארבעים וחמש השנים האחרונות שלי. עמד מול כל הזרמים והכוחות של העולם, היה חזק בדעתו". נפטר ב-ג' סיוון ה'תשפ"ב (2022). חי כ-87 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: אשר מנחם מנדל הלוי. **נשותיו:** מרת אילנה רובינא (זיווג ראשון), מרת אליה שוסטר (זיווג שני). **ילדיו:** 7 ילדים (מזיווג שני). ר' אפרים פישל, ר' שלום, ר' איתמר, ר' בצלאל (ניהל את מוסדות מגדל אור של הרב יצחק דוד גרוסמן), ר' דוד (חבר מועצת עיריית ירושלים מטעם מפלגת דגל התורה), ר' אהרון, ר' שלום. בתו: מרת אחינועם. **מרבתי:** ר' יצחק שלמה זילברמן. **מספריו:** •לא נתנו צ'אנס- סיפור חזרתו בתשובה.

יהודי שנסע במונית כדי להשתתף בהלווייתו של הרב אורי זצ"ל שוחח בדרך עם הנהג והוא סיפר לו: "תדע לך שבגללו חזרתי בתשובה, אפילו שמעולם לא פגשתי אותו", תוך כדי שהצביע על הכיפה

הגדולה שעל ראשו. "שמע סיפור מדהים", הוא המשיך, "זה היה בדיוק בשנה שעברה לפני חג השבועות, בדיוק כמו עכשיו.

"באותה תקופה שמעתי שיעורים ביהדות. השתכנעתי שאני חייב לעשות שינוי אבל לא ידעתי עם מה להתחיל. בשבילי, הקושי הגדול במיוחד היה שמירת שבת. תבין, נהג מונית יכול להרוויח במשך השבוע, אבל שבת זה היום הכי משתלם. אם ביום רגיל אתה מרוויח נגיד אלף ₪, בשבת תמיד הרווחתי כפול. אין תחבורה ומונית זו האופציה היחידה למי שאין רכב. יום אחד ראיתי ראיון ישן שעשו עם הרב אורי זוהר זצ"ל, על התהליך שהוא עשה בתחילת דרכו בתשובה. שני דברים שהוא אמר ממש תפסו אותי. הראשון, הכתב שאל אותו על הכיפה והרב אמר שהוא התחיל ללבוש כיפה רק משום שזה היה הדבר הכי קשה בשבילו, ועם זה הוא שבר את היצר של מה יגידו."

"הדבר השני, הוא סיפר איך התחיל לדבר עם אלוקים בצורה ישירה, אמר לו: 'תראה, רק עכשיו הכרנו וזה קצת קשה לי, תעזור לי כאן תעזור לי שם'. החלטתי שזה גם מה שאני אעשה. הגעתי לתחנה והודעתי למנהל התחנה שאני מפסיק לעבוד בשבת. הוא כמוכן התפוצץ עלי, אמר שאני לא נורמלי ושזה היום הכי רווחי וחבל... אמרתי לו: 'תשמע, אני מאמין באלוקים ואני בטוח שאני לא אפסיד בגלל שמירת השבת'. היו שם איתו כמה נהגים וכולם גיחכו עלי. 'צאתי מהתחנה והתחלתי לדבר עם אלוקים, כמו הרב אורי'."

"ביקשתי מבורא עולם שלא אפסיד בגלל שמירת השבת, ובנוסף, שגם אני וגם בתחנה - כולם יראו וידעו שלא מפסידים בגלל שמירת השבת. למחרת ההודעה שלי, היה זה יום חמישי ב' סיון 21/05/13. יהודי אמריקאי היה חייב להגיע לארץ לשבת ולחג השבועות שחל ביום ראשון בלילה. האופציה היחידה הייתה לנחות ביום שישי בצהריים. אבל אז היה מבצע 'שומר החומות' בעזה ובגלל הטיילים סגרו את נתב"ג באותו יום. האופציה היחידה הייתה נחיתה בשדה רימון שלידי אילת ביום שישי בצהריים. אבל היה חשש שהטיסה תאחר בשעה פלוס. האמריקאי לא היה יכול לבקש מאף אדם שייסע ביום שישי אחה"צ לאילת עם חשש שיתקע ולא יצליח לחזור לשבת לירושלים. הוא גם לא היה מוכן לקחת מונית משדה רימון, כי הנהג יצטרך לחזור לאילת ולחלל שבת."

"האופציה היחידה שהייתה לו - הוא התקשר לחברת מוניות וביקש שיגיע ביום שישי נהג במיוחד מירושלים. הוא מוכן לשלם ₪3000 אבל היה לו תנאי: הנהג חייב להיות שומר שבת, שחלילה לא יקרה שבגללו יהיה חילול שבת. יד האלוקים שלחה אותו לתחנה שלי ולסדרן המדובר. הסדרן התקשר אלי וצעק לי בטלפון: 'יש אלוקים!'. זה לא היה חידוש בשבילי, החידוש היה שכך אפשר לדבר איתו, הבקשה שלי התקיימה במלואה - גם לא הפסדתי כסף וגם כולם ראו. נהגים אחרים בעקבות המקרה הזה גם הם התחזקו". (מעובד מתוך 'הידברות')

ארגון 'לב לאחים' שהרב היה פעיל בו מאוד סומך את פעילותו על תרומות שהוא מקבל מהציבור. יש תורמים גדולים, עשירים שמקדישים סכומי כסף ניכרים כדי לממן את הפעילות לזיכוי הרבים ויש תורמים 'קטנים', אנשים שתורמים כפי יכולתם. הרב אורי סיפר שפעם עבר על התרומות שמגיעות בהוראות קבע וראה דבר מעניין: יהודי שתרם מספר שנים סכום של \$14 לחודש, סכום מעניין, למה דווקא \$14? לא ברור. אחרי תקופה הוראת הקבע ירדה ל-\$10 בלבד בחודש. לאחר מספר חודשים שוב עלתה ל-\$14. "הסתקרנתי מאוד", הרב סיפר, "חשבתי שבוודאי יש כאן סיפור מעניין מאחורי

התרומות. מצאתי את מספר הטלפון של היהודי. התקשרתי אליו, אמרתי לו שלום, מדבר אורי זוהר מ'לב לאחים', אני סקרן לדעת למה הפחתת את סכום התרומה שלך ל-\$10 ומה גרם לך להעלות אותו בחזרה?".

"התורם סיפר שהוא אברך כולל. ההכנסה שלו ועומה מאוד. לאחר בדיקה מדוקדקת הוא הגיע למסקנה שהסכום שעליו לתת לכספי מעשר הוא \$14 בחודש. אבל היתה תקופה שאשתו לא חשה בטוב, היא נחלשה והפסיקה לטפל בתינוק שבו היתה מטפלת. ההכנסה פחתה ב-\$40 לחודש וממילא כספי המעשר ירדו בארבעה דולרים. "עכשיו התקבלתי לכולל ערב שמשלם \$40 יותר מהכולל הקודם בו למדתי, ההכנסה שלנו גדלה שוב ב-\$40. לכן הגדלתי את התרומה בחזרה ל-\$14".

"התפעלתי מאוד מהיהודי הזה", הרב סיפר, "כל הכבוד לו! הוא נותן מעשר כספים על הדולר. גם כשההכנסה שלו דלה כל כך, הוא בשלו, מעלה את התרומה מעשרה דולרים ל-14 דולרים. אשריו ואשרי חלקו. באותה תקופה התפקדתי על דלתותיהם של כמה יהודים עשירים וביקשתי מהם תרומות ל'לב לאחים' ואכן הם נתנו בעין יפה. אחד מאותם עשירים, כשהגעתי לביתו, הוא קיבל אותי בכבוד גדול ובשמחה רבה, ונתן לי צ'ק על סכום של \$5,000. סכום מכובד מאוד לכל הדעות. הודיתי לו בחום. תוך כדי שיחה סיפרתי לו את הסיפור על האברך שנתן לנו עוד ארבעה דולרים כשההכנסה שלו גדלה בארבעים דולרים. היהודי העשיר שמע את הסיפור והתרגש מאוד, הוא ביקש שאשיב את הצ'ק לידי, קרע אותו לגזרים וכתב לי בו במקום צ'ק חדש על סכום של \$100,000!"

"לאחר תקופה, נכנסתי למרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, כדי לעדכן אותו בפעילות ולקבל ברכה והדרכה. סיפרתי לו את הסיפור הזה. מרן הגראי"ל אמר דבר נורא! תסתכל על האברך הצעיר הזה. הוא בוודא חשב לעצמו, מה כבר אפשר לעשות עם ארבעה דולרים? זה לא מממן אפילו את הדלק לפעיל אחד בודד שנוסע למסור לביקור בית אצל הורים שמתלבטים אם לשלוח את הילד שלהם לחינוך תורני". "למרות שזה סכום קטן, ולמרות שזה היה לו מאוד קשה, האברך הזה נתן את ארבעת הדולרים הללו... אבל לא! הוא לא נתן רק ארבעה דולרים, הוא נתן לצדקה \$100,004! זה הסכום שהוא נתן. למה? כי אם לא ארבעת הדולרים שלו, לא היתה מתקבלת התרומה של \$100,000". זה הפשט 'והדל לא ימעיט'. אל תזלזל בעצמך, אל תזלזל בלימוד שלך, בתפילות שלך, במצוות שאתה מקיים. גם אם נראה לך שמדובר ב'כסף קטן', החשיבות שלהן עצומה, לפעמים מעשה קטן יכול לגרום לתוצאה ענקית.

פעם אחת רבינו נסע עם רכבו בכביש ועצר ברמזור אדום. בנתיב שליידו עצר רכב שעצר גם הוא ברמזור. הנהג שליידו זיהה את רבינו. הוא פתח את החלון, פנה אליו ואמר: "אורי, בוא נראה אותך, תחזיר אותי בתשובה עד שהרמזור מתחלף להיות ירוק...". הרב לא התבלבל ואמר לנהג: "סע!".

הנהג אמר לו: "איך אני אסע? עכשיו הרמזור אדום... השתגעתי? אתה רוצה שאני אעבור באור אדום?". הרב אמר לו: "מה אכפת לך, אין שום מכוניות בצומת, אין כאן מעבר חצייה, פשוט תיסע!". הנהג השיב: "אבל עלול לתפוס אותי שוטר". הרב ענה: "הצומת ריקה, אין כאן שוטרים, אין כאן רכבים, אין כאן קטנועים... מותר לך, שרוי לך, מחול לך.. שים רגל על הדוושה וחיש גז ונעופה!".

הנהג אמר לו: "נכון שאין שוטרים, אבל תראה, על העמודים מותקנות מצלמות. ברגע שאני אעבור באור אדום, המצלמה תזהה ותצלם את הרכב. לאחר מכן הם ישלחו את התמונה שעברתי באדום בדואר ואני אצטרך להגיע לבית-המשפט או לשלם קנס כספי גדול וגם נקודות". בינתיים הרמזור התחלף לירוק,

הרב אורי נתן שאגה כמו שרק הוא ידע לתת: "ולמעלה אין מצלמות?! אתה חושב כי העולם הפקר?!", ונסע. לאחר מספר שנים באחד הכנסים אדם ניגש אליו ואמר לו: "אני היהודי מהרמזור... בזכות הדברים שלך חזרתי בתשובה". (מעובד מתוך 'אפירון שלמה')

בנו הרב אפרים זוהר אמר בהספדו: "קשה עליי פרידתך. בלילה למדת עם החברותא כמו בכל הלילות בארבעים וחמש השנים האחרונות. בשלוש וחצי לפנות בוקר למדת בספר הזוהר הקדוש. לאחר מכן הלכת להתכונן לתפילה כמו שעשית ב-45 השנים האחרונות. השם חיבק אותך חיבוק גדול".

הרב שלום זוהר, בנו של הרב הספיד גם הוא: "אני לא יכול אפילו חצי ממה שאבי עשה לא בעבודת ה' ולא בגמילות חסדים. אני יכול לספר כמה סיפורים קטנים. כשהייתי קטן הוא צעק עלי ונכנסתי לחדר והייתי עצוב, הוא אמר לי סליחה שלום, זה סתם הכעס שלי. מידת האמת שלו היתה כל כך חזקה".

בנו ר' דוד זוהר ספד: "היתה לו אהבה עצומה לכל עם ישראל, גם לאנשים שהוא הכיר מפעם. אם יש משהו שחשוב להגיד במעמד הזה זה רק דבר אחד - הוא אהב את כולם וכיבד את כולם". החתן הרב אליהו פרג'ון אמר בהלוויה: "יום יום לימודי תלמוד. הוא בז לכל ענייני העולם הזה, בז לכבוד מדומה. חידש דרכים לא נודעות לעבודת השם בעמקות נפלאה. חידוש בדרך שלא שמענו לפני כן. שבר מחיצות שנראו שאי אפשר לשבור אותן. הוא פסע בשדה קוצים וסלל את הדרך הנפלאה. הוא היה איש האמת. ראוי שיעמוד לזכותו ויהיה מליץ יושר על כולנו".

ד' סיוון

האדמו"ר הרב ישעיה נפתלי הירץ שפירא זצ"ל

יום ההילולא - ד' סיוון

נולד בשנת ה'תקצ"ז (1836) כבן בכור בדינוב שבפולין. לאחר נישואיו נסע לצאנז ללמוד אצל מרן האדמו"ר רבי חיים הלברשטאם מצאנז. בשנת ה'תרל"ד (1874) לאחר פטירת אביו מונה למלא את מקומו ברבנות ובאדמו"רות.

במקביל ייסדו אחיו רבי צבי אלימלך ורבי מאיר יהודה שפירא חצרות בבלאז'וב ובבוקווסק. הרבה לנסוע לבעלזא להסתופף בצלו של כ"ק מרן מהר"י זי"ע והתקבל תמיד באהבה ובהערכה גדולה. תפילותיו היו לשם דבר. בעל ענווה ושפל ברך. רבים הלכו לאורו. נפטר ב-ד' סיוון ה'תרמ"ה (1885). ציונו בדינוב. חי כ-49 שנים. חתנו, ר' יוסף שפירא מילא את מקומו באדמו"רות.

אביו: האדמו"ר ר' דוד. **אמו:** מרת רחל. **אשתו:** מרת אדל רבקה (בת דודו רבי אלעזר שפירא מלנצהוט מח"ס יודעי בינה). **מרבתי:** האדמו"ר מרן ר' חיים הלברשטאם מצאנז. **בנותיו:** מרת חנה מינדל (נישאה לר' יוסף שפירא), מרת נחמה טילא (נישאה לר' נחמיה שפירא). **מספריו:** •הנותן אמרי שפר.

איש אחד סיפר שאביו היה בעל אכסניה בו התארח רבינו בקרניץ. כשהיה רבינו עם בניו הק' אצל אביו, ראה פעם ביום רביעי של חול, שבאמצע התפילה נשען רבינו בשתי ידיו על הכותל, ונעשה סימן של ידיים על הכותל מגודל הזיעה.

בעודו אברך צעיר לימים רבינו לקה ל"ע במחלה ממארת בפיו (ריקבון החניכיים) רח"ל. רבינו קם ונסע לבעלזא והזכיר את עצמו לפני כ"ק האדמו"ר מרן הרב יהושע רוקח זי"ע, שיעתיר בעדו ויבקש רחמים עבורו. הוא התחנן לפני כ"ק מרן ואמר: "לאביכם (כ"ק האדמו"ר מרן ר' שלום רוקח) זי"ע היה כוח לרפא חולים על ידי מישוש בידי ה' במקום הכאב. על כן מבקש גם אני מהרבי שישים נא את ידו עליי!".

השיב לו כ"ק מרן ר' יהושע: "הבה אסביר לכם במה היה כוחו של אבי זצ"ל לרפא חולים על ידי מישוש בידי הקדושות. כידוע, רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו של אדם הם נגד רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה שבתורה. כשפוגם אדם חלילה באחת מתרי"ג מצות שבתורה, לוקה הוא רח"ל בגופו באותו אבר או גיד המכוון כנגד אותה מצווה שבה פגם".

"והנה, אבי הקדוש היה שלם בתכלית השלמות, וגופו היה מקודש ומזוכך בקדושה ובטהרה, וכשבא לפניו חולה הניח עליו את ידיו הקדושות, ובכך תיקן את הפגם שבאותו אבר וממילא סרה המחלה והתרפא החולה". אחרי אתנחתה המשיך כ"ק מרן: "אולם, אתם הרי לא פגמתם במאומה, אצלכם אין סיבת החולי בגלל איזה פגם חלילה, רק היסורים שלכם הם בבחינת 'יסורים של אהבה', אם כן, מה יועיל שאניח ידי עליכם?".

בעודו אברך צעיר כיבדו הרה"ק האדמו"ר מרן ר' חיים הלברשטאם מצאנז זי"ע א"א (בעל ה'דברי חיים) במעמד כל הרבנים המפורסמים והצדיקים המופלגים להיות מסדר קידושין בחופת בתו עם הרה"ק רבי אהרן אב"ד בייטש בנו של הרה"ק רבי מאיר זי"ע בעל ה'אמרי נועם' מדזיקוב, באומרו שנכון הוא לכבד ירא שמים להיות מסדר קדושין!

היה בזה חידוש גדול ביותר שכיבדו מרן ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע בכיבוד גדול כזה, כי מלבד עצם הדבר שהיה אז אברך צעיר לימים, הרי רבינו טרם כיהן אז כרב או כאדמו"ר, כי היה זה עוד בחיי אביו הרה"ק רבי דוד, ובכל זאת כיבדו הרה"ק מצאנז במעמד צדיקים גדולים ומפורסמים!

בשנת ה'תרל"ו (שנת פטירתו של הרה"ק מרן ר' חיים הלברשטאם האדמו"ר מצאנז זי"ע) בשבת אחת מהארבע פרשיות, ישב רבינו ליד הרה"ק רבי חיים מצאנז זי"ע א"א. לפתע ילד אחד תוך כדי משחק נדחק על רבינו. מיד פנה אליו הרבי מרן מצאנז ואמר לילד: "היזהר לך, זה רבי!". באותה שעה חוורו פניו של רבינו שכן חשב על עצמו מי הוא בכלל, שרבינו האדמו"ר הגאון מרן ר' חיים מצאנז מתארו בתואר 'רבי'.

אחר כך פנה אליו הרה"ק רבי חיים והושיט לו את ידו ואמר: "תנו לי ברכה", פניו של רבינו שוב חוורו, שכן מי הוא שיכול לברך את מרן האדמו"ר פאר הדור? כאשר הרה"ק רבי חיים חזר על בקשתו, השיב: "הרי עדיין אינני נוסע". לאחר השבת כאשר נפרד ממנו אמר לו רבינו: "הנני מברך אתכם באריכות ימים". אז עשה הרה"ק רבי חיים זי"ע תנועה כאומר "כבר מאוחר מדי".

לאחר מכן הצטער רבינו מאוד ואמר כי לא ידע כי מדובר בזמן מסוגל וכשמרן ר' חיים מצאנז ביקש ברכה, לא ידע במה יש לברכו וחשב כי מאחר ועדיין אינו נוסע לביתו, הרי שיש כבר זמן ויכול לחשוב על ברכה הראויה לצדיק. לפני פרידתו מרבינו חשב ועלה בדעתו העניין שיש לברך את הצדיק באריכות ימים ושנים. והצטער על כך, שכן מרן ר' חיים הלברשטאם האדמו"ר מצאנז אכן נפטר באותה שנה והוחמצה השעה.

סיפר הגה"צ הקרניצר רב זצ"ל כי רבינו כשהיה מתפלל היה כקדירת אש להבת שלהבת, וסיפרו רבות על גודל התלהבותו בעבודת הבורא. וגיסו הרה"ק ר' שלמה שפירא בעל 'שם משלמה' אבד"ק מונקאטש זי"ע אמר עליו, שגופו לא היה יכול לסבול את נשמתו הקדושה.

ה' סיוון

נפתלי בן יעקב אבינו

יום ההילולא - ה' סיוון

נפתלי היה בנו השישי של יעקב אבינו. מאמו בלהה שפחת רחל אמנו. בפרשת ויצא מספרת התורה על עקרותה של רחל ועל קנאתה בלאה אחותה שילדה כבר ארבעה בנים. רחל נותנת ליעקב את בלהה שפחתה כדי לזכות על ידי כך בבנים. יעקב נושא את בלהה וכך תחילה נולד דן ולאחריו נפתלי: וַתַּהַר עוֹד, וַתֵּלֶד בְּלָהָה שִׁפְחַת רַחֵל בֶּן שְׁנַי לְיַעֲקֹב. וַתֹּאמֶר רַחֵל נִפְתָּלִי אֱלֹקִים נִפְתָּלְתִּי עִם אָחִי, גַּם יָכַלְתִּי, וַתִּקְרָא שְׁמוֹ נִפְתָּלִי

בברכת יעקב לבניו בפרשת ויחי, מוזכר נפתלי: נִפְתָּלִי אֵילָה שְׁלָחָה הַנֶּחֱן אִמְרֵי שָׁפָר.

בטעם השם נפתלי שאמרה רחל "נפתולי אלקים נפתלתי עם אחותי גם יכולתי" יש שלשה פירושים הקשורים לעניין התפילה: נפתלי לשון תפילה. נפתלי לשון חיבור ונפתלי לשון התעקשות והפצרה בריבוי. לעומת זאת, במדרש מובא פירוש שקשור לתורה: נפתולי הוא בחינת נופת לי והיינו שקאי על התורה דכתיב בה "מתוקים מדבש ונופת צופים" יהיו נאמרים בחלקו של נפתלי, ולי הוא בגימטריה מ' שהתורה ניתנה למ' יום.

אדמו"ר המהר"ש מבאר שיש לקשר את כל הפירושים יחדיו, שכולם עניינם חיבור. ולא נחלקו בפירושים אלא רק באופני החיבור, שאותם שקשורים לתפילה הוא החיבור שעל ידי התפילה שזהו בדרך כלל מלמטה למעלה, ולפירוש המדרש החיבור הוא על ידי התורה שזהו מלמעלה למטה.

תפילה עניינה חיבור חלק הנשמה שירד והתלבש בגוף לשורשו ומקורו מלמטה למעלה. עניינה הוא "סֵלֶם מְצַב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מֵגִיעַ הַשָּׁמַיִם", העלאה. על ידי התפילה, בעלמא דאתגליא יכול להיות הגלוי האלוקי כמו בעלמא דאתכסיא. לעומת זאת תורה עניינה שעל ידה נפעלת המשכה וגילוי אלוקות מלמעלה למטה, גילוי שרש הנפש למטה.

עניינו של נפתלי "איילה שלוחה" שייך לפסוק "כִּאֵיל תִּעְרַג עַל אֲפִיקֵי מַיִם כֵּן נִפְשֵׁי תִעְרַג אֵלַי אֱלֹקִים", שאילה היא חסידה שבחיות, שכשהחיות צמאים למים וצריכים למטר הולכים אל איילה וחופרת גומא ומכניסה קרניה בגומא וגועה עד שהקב"ה מרחם עליה. כן נפשי תערוג אליך אלקים, שנפשו של יהודי משתוקקת למים שעניינם הוא גילוי אלוקות, וכמו שכתוב "צִמְאָה לָךְ נִפְשֵׁי כָמֹה לָךְ בְּשָׂרֵי בְּאֲרָץ צִיָּה וְעֵינָי בְּלֵי מַיִם", וזהו כאיל תערוג על אפיקי מים דהיינו על העדר המים. וזהו נפתלי שהוא בחינת תפילה היא איילה היינו כמו איילה שגועה על העדר המים והקב"ה מרחם עליה כך תפילה הוא כדי שיהיה התחברות אור אין סוף מקור מים חיים לעולמות, כדי שיהיה גם למטה גילוי אלוקות.

המשך הפסוק "הנותן אמרי שפר" שייך לתורה, שהתורה ניתנה בקול שופר, ושופר הוא בחינת תענוג, וכמו שאמרו רז"ל למה נקרא שמה שפרה שמשפרת את הולד, וכן כתיב "שפרה שמים הודו" שהוא לשון תענוג. הנותן אמרי שפר היינו אמרים של תענוג, כי התורה נמשכה ממקור התענוגים "כי עמך מקור חַי, וְאֶהְיֶה אֶצְלוֹ אֲמֹן וְאֶהְיֶה שֶׁשְׁשָׁעִים יוֹם", והיינו לפי שהתפילה היא בבחינת צמאון ותשוקה למים "כאיל תערוג על אפיקי מים" על העדר המים, אך התורה היא המשכת המים למטה לרוות צמאוננו שבתפילה, וזהו "הנותן אמרי שפר" שהוא לימוד התורה שאחר התפילה שמרווה צמאוננו שבתפילה. לימוד תורה זה צריך להיות בביטול שזה גם עניינה של "איילה שלוחה" בבחינת שליח, הבטל למשלח.

אדמו"ר המהר"ש מבאר מדוע ממשיך יעקב בברכותיו כמה מהשבטים לחיות ובהמות וחלקם אף טמאות, ונפתלי נמשל לאיילה ומהי המעלה בזה, האם לא מצא דמיון אחר לדמות את השבטים הקדושים. ומבאר, ששורשן הרוחני של החיות והבהמות גבוה ונעלה מאד, והוא גופא הטעם שירדו ונפלו למטה מאד. שאין הכוונה בברכות יעקב על האייל הזאב והחמור הגשמיים כמו שהם ירדו ונשפלו למטה, אלא על שרשם ומקורם בקדושה ממקום שנפלו הניצוצות.

הצדיק הרב רפאל אדרעי זצ"ל המכונה אלפסי

יום ההילולא - ה' סיוון

הצדיק הרב רפאל אדרעי זצ"ל המכונה אלפסי - נולד בשנת ה'תרט"א (1881) בעיר מקנס מרוקו. משחר נעוריו ר' רפאל התגלה כעילוי. רבני הישיבה הקטנה שבה למד, העבירו אותו לישיבה גבוהה, מוקדם מהגיל המקובל. על תלמידיה של הישיבה נמנו תלמידים שהיו עתירים להיות אישים ידועי שם, דיינים ורבני ערים במרוקו ובארצות אחרות, כגון: ר' יהושע ברדוגו, רבי יעקב טולדאנו, רבי יוסף משאש. אילוצים כלכליים גרמו לרבי רפאל להפסיק את לימודיו הסדירים בישיבה. כבר-אורין הוא המשיך ללמוד באופן עצמאי והתפרנס מיגיע כפיו. כתלמיד חכם מובהק, ר' רפאל היה ראוי למשרה ציבורית ההולמת את אישיותו ויריעותיו הרחבות בתחומים רבים, אך הוא העדיף להתרחק מן השררה, פן יכשל בעבירה בעבודתו עם הציבור.

רבינו ניחן בקול ערב ובכשרונות רבים בתחומי השירה והחריזה. חיבור שירים ותשבחות לה' יתברך. עסק בכתביה מתוך יראה, בקדושה ובטהרה. שלט בשירה האנדלוסית והתזירית והיה בקי בספרי פיוטים רבים, שהיו נפוצים במרוקו. רבינו היה ידידו של הפייטן הנודע רבי דוד בוזגלו וחיבר מדי פעם עבורן מילים עבריות ללחנים של שירים ערביים. היה מהיחידים במכנס שידע לנהל שירת בקשות בציבור ממגוון המחורזות. שירת בקודש בתפקיד שליח צבור ופייטן בבית הכנסת ע"ש 'אליהו הנביא'.

ה' שלח ברכה במעשי ידיו. הפריש באופן קבוע מהכנסותיו הצנועות למעשר ולמתן בסתר. לפרנסתו פתח מספרה. רבינו התחשב במצבם הכלכלי של באי המספרה דלי אמצעים ולא פעם הרשה לאברכים ולאנשים אחרים להסתפר בעצמם בכלי העבודה של המספרה. רבינו כתב ואייר ביד חופשית ובכשרון רב. ראוי לציון מיוחד את האילן הקדוש, המתאר את אברי גוף האדם ע"פ הקבלה, בעבודתו זו משתקפות ידיעותיו העמוקות בקבלה ובכשרונותיו בתחומי הכתיבה והאיור.

עסק גם במלאכות אחרות כגון: עיטור שטרי כתובה עבור זוגות צעירים, לימוד אברכים תלמוד, דיני שחיטה ומקצועות אחרים בתחום היהדות. נפטר במכנס ביום ה' סיוון, ערב חג השבועות בשנת ה'תשי"ט (1959). חי כ-78 שנים. בני הקהילה שבתו ממלאכתם וממסחר ואף מהכנות לחג ונתקהלו למרכז

השכונה היהודית. רבנים ידועי שם ובראשם רבי ברוך טולדנו אב"ד מכנס, הספידו את מותו. ב-כ"ה תמוז ה'תשע"א (2011) עצמותיו הועלו ארצה, להר המנוחות בגבעת שאול בירושלים.

אביו: ר' מכלוף. **אמו:** מרת דונה לבית לבחאר. **אשתו:** מרת אסתר (בת ר' שמואל כהן ופרחה לבית טולדנו. התחתן בשנת ה'תרנ"ו-1896). **ילדיו:** ר' שמואל, מרת לאה, מרת חנה ומרת סול. **מרבתי:** המקובל רבי יוסף אלקובי. **מספריו:** •הטיבו לנגן- שירים שחיבר, ביניהם: רפא צירי א-ל נאמן.

פעם רבי רפאל מילא תפקיד מכריע בשליחות ההשגחה העליונה במאורע נפלא שקרא במכנס. המאורע תואר ע"י רבי ברוך טולדנו, לשעבר אב בית דין של מכנס ולימים אב"ד ולימים אב בית דין של בני ברק. בדרשה שנשא בבאר שבע, בנוכחות ר' מיכאל מכלוף עמאר, נכדו של רבי רפאל. רבי ברוך סיפר שהחליט להחיש את הגאולה.

לשם כך הוא קיבץ מספר מקובלים. ביחד הם יצרו כעין טבעת לפי סודות הקבלה וערכו תפילות מיוחדות. באותו לילה הורו לרבי רפאל בחלום להודיע לאותם מקובלים כי עדיין לא הגיעה העת לביאת המשיח ולכן עליהם לחדול מיד ממעשיהם. רבי רפאל הופיע פתאום במהלך פעילותם של המקובלים ודרש מהם ע"פ הוראה משמיים, להפסיק את ניסיונותיהם.

המקובלים השתאו כיצד נודע לרבי רפאל אודות מעשיהם שכן הם עשו הכל בסודי סודות. כמובן שהם חדלו ממעשיהם מיד. אותו מאורע סופר מאוחר יותר ע"י הגאון רבי שלום משאש, רבה הראשי של ירושלים בערב שירת בקשות שהתקיים בירושלים בנוכחות רבי עדי, ר' יצחק עמאר נכדו של רבי רפאל ור' אברהם עמר נינו של רבי רפאל. רבי שלום משאש סיפר שהוא זוכר אישית את סיפור המעשה כשהיה צעיר לימים.

רבינו היה נוח לבריות ודן כל אדם לכף זכות. הסבלנות שלו שמשו דוגמה ומופת לכל. ידע לסלוח גם למי שפגע בו ובשל כך הפוגע תיקן את מידותיו לא אחת. שולחנו היה תמיד ערוך ומוכן לקבלת אורחים. הקפיד על איכות מזונותיו וניהל אורח חיים מתון. היה תמיד נקי, הדור בלבשו ומסודר למופת ובעל הדרת פנים השמורה רק לבני תורה מובהקים.

רבינו הקפיד שלא לגלח את לקוחותיו היהודים בתער אלא במכונה חשמלית בלבד. הוא אף כתב את ההלכה האוסרת להקיף את פאת הזקן וקבע אותה במסגרת על כותל המספרה. פעם התערבו שני בני טובים ביניהם, מי יצליח לגרום לרבי רפאל לגלח אחד מהם בתער והציעו לו בתמורה סכום כסף נכבד. הם נתקלו בסירוב מוחלט ואף זכו בשיעור קצר אודות איסור הגילוח בתער.

ו' סיוון

דוד מלך ישראל

יום ההילולא - ו' סיוון

דוד המלך נולד בבית לחם ונפטר בירושלים נולד לאביו ישי מבית לחם. בעקבות חשד שהועלה כלפיו שהוא ממזר, שימש דוד כרועה צאן רחוק ממשפחתו. לאחר ששאול המלך לא שמע בקול ה', הקב"ה שלח את שמואל הנביא שימשח למלך את אחד מבני ישי. שמואל הנביא לא ידע איזה בן למשוח, והקב"ה אמר לו שיעבור אחד אחד עד שהקב"ה יורה לו. שמואל הנביא עובר בין כל הבנים, אך על

אף אחד לא אומר לו הקב"ה למשוח, בסוף נזכרים הבנים בדוד, והם מביאים אותו, ואז מורה הקב"ה לשמואל הנביא למשוח את דוד.

בעקבות הריגתו של גולייית הפלישתי על ידי דוד שזרק אבן שפגעה במצחו של גולייית, דוד עולה לגדולה בחצר שאול המלך. בארמון שאול המלך, מתיידד דוד עם יהונתן בן שאול וכורת עימו ברית. בעקבות הצלחתו של דוד, מקנא בו שאול המלך, והוא מנסה להורגו. בעקבות כך נאלץ דוד לברוח.

לאחר מות שאול המלך במלחמה מול פלשתים (כפי שניבא שמואל הנביא, דוד מתמנה למלך על שבט יהודה, ולאחר מות אבנר בן נר, הוא ממונה למלך על כל ישראל. דוד רצה לבנות את בית המקדש, אך בשל המלחמות הרבות שערך, והדמים ששפך, לא הותר לו לבנות. דוד מלך 40 שנה. נפטר בחג השבועות ב'תתקכ"ד. את מקומו מילא בנו שלמה. החל מבנו שלמה, צאצאיו של דוד במשך תקופה ארוכה שימשו כמלכים בישראל. לאחר חורבן בית המקדש הראשון הופסקה המלכות, אך היא עתידה לחזור בימות המשיח, כאשר מלך המשיח יהיה מצאצאי דוד.

רבותינו נשיאינו שייכים לדוד המלך, הן מצד ענין הנשיאות בכלל ששייך לדוד המלך, והן מצד זה שאדמו"ר הזקן הוא מזרע דוד המלך, ולכן יש לרבותינו נשיאינו ניצוץ של דוד המלך, והם ממלאי מקומו.

הרבי הרש"ב העיד על עצמו ועל אדמו"רי חב"ד בשיחתו שהם מזרע דוד - וזה לשונו הקדוש (מאדיש): "שלא יכבה נרו לעולם ועד, כי אור הבעל שם טוב מאיר תמיד, חסידות תהיה בלי ספק עד משיח, שהרי דוד מלך ישראל חי וקיים, שזה היה הבעל שם טוב, והמגיד (ממעזריטש), והרבי (אדמו"ר הזקן), וכן הלאה (אדמו"רי חב"ד), שהרי אנחנו מזרע דוד, וזה ימשיך הלאה עד משיח".

כלומר צאצא של דוד המלך. תנאי זה מתקיים ברבי ובשאר רבותינו נשיאנו, כדבריו: "רבותינו נשיאנו, שהינם מיוחסים לבית דוד משבט יהודה".

נשמתו של דוד המלך היא נשמה כללית, ולכך כמה סיבות:

א. נשמתו של דוד המלך קשורה עם נשמתו של אדם הראשון, (שהרי חייו של דוד המלך ניתנו לו מאדם הראשון כן הוא בנוגע לנשמתו של דוד המלך.

ב. ענינו של ה'מלך' קיים בדוד המלך, שענינו כללות ספירת המלכות

ענין המלכות הוא, "אשר יוציאם ואשר יביאם" עד שמציאותם של אנשי המדינה אינה אלא מציאותו של המלך כן הוא גם לפי דברי הרמב"ם שהמלך הוא "לב כל קהל ישראל", והרי ענינו של הלב - שממנו נמשך "הדם הוא הנפש" בכל אברי הגוף, "ליבא פליג לכל שייפין" ועד שבו נמצא כללות ועצם הנפש עוד יותר מהמוח שבראש, כמבואר בדרושי חסידות שבחינת "נקודה העצמית (יחידה) שבנפש" שייכת ללב דוקא (ולא למוח).

גם היום נשמתו של דוד המלך כוללת את נשמות ישראל, וכפי שאומר כל אחד מישראל בקידוש לבנה מידי חודש בחדשו "דוד מלך ישראל חי וקיים", היינו, שהוא "חי וקיים" בתור "מלך ישראל", בכל זמן ובכל מקום, והרי דבר זה נדפס ב"סידור", דבר השווה לכל נפש... נמצא, שהוא ה'לב' (הכלל והעצם) דכל ישראל במשך כל הדורות.

רבי מנחם עזריה מפאנו שהיה פרשן קבלה איטלקי מפורסם, כותב בספרו שלפי דוד המלך, שאול המלך חמיו היה משיח ראשון לישראל, וזו לשונו; מרגלא בפומיה דדוד המלך על שאול המלך חמיו: "שאול בחיר השם, משיח יהוה, וצדיק גמור, ושכינה עמו" (הרמ"ע מפאנו מאמר מאה קשיטה אות צ"ג).

ענין המלך הוא, שישנן נשמות נמוכות יותר, הזקוקות למלך, ועל ידי ביטולן למלך שהוא עצמו בטל כליל להקב"ה, הם מתבטלים להקב"ה

מסיבה זו ניתנה המלוכה לדוד המלך עליו השלום, מכיון שהוא היה במדרגה זו של ביטול גמור להשי"ת, עד שאמר על עצמו "אם לא שויתי ודוממתי נפשי", כלומר שנפשו הייתה בביטול גמור כל כך להקב"ה עד שאפילו אבריו הגשמיים לא יכלו לנוע ללא רצון השי"ת

בסיומה של 'סעודת הלווייתן שור הבר ויין המשומר' שתיערך בימות המשיח, אומר הקב"ה לדוד המלך לזמן - 'טול (כוס של ברכה) וברך', דוד נענה ואומר 'אני אברך ולי נאה לברך שנאמר כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא' (לאחרי שאברהם, יצחק, יעקב, משה ויהושע אומרים 'איני מברך' - כל א' מסיבתו הוא).

הגאון הרב יהודה סג"ל רוזנר הי"ד

יום ההילולא - ו' סיוון

נולד בחודש ניסן ה'תרל"ט (1879) בסרדנא. שקד על לימודו בלי הרף. רבים וגדולים חזו עליו כבר אז כי לגדולות ולנצורות נוצר. גם היה נעים הליכות ובמידותיו. עוד שהיה צעיר לימים והתחיל ללמוד חומש ניכר היה בהבנתו הבהירה. בגיל בר-מצווה כבר הראה את רוב חילו בסוגיות הש"ס ובחידושי. שנה לאחר מכן כבר מסר שיעורים לפני תלמידיו המופלגים בשיעור הישיבה. למד ויגע עד אפסו כוחותיו. קיבל היתר הוראה מהגה"ק רבי משה גרינוולד זיע"א (מח"ס 'ערוגת הבושם') ומהגה"ק ר' שמואל רוזנברג מאונסדורף זיע"א (מח"ס ה'באר שמואל'). תקופה מסוימת לפני נישואיו למד בפרסבורג, בישיבת הגה"ק בעל 'שבט סופר'. בשנת ה'תרס"ב (1902) התמנה לדיין בעיירה ציאפ בסלובקיה. בשנת ה'תרס"ה (1905) התחיל לשמש כרבה של סקלהיד, תפקיד אותו שימש במשך כארבעים שנה.

עמד בראש הישיבה הגדולה ביותר בטרנסילבניה. גדולי הדור קיבלו את פסקיו מבלי להרהר אחריהם. דרכו בקודש היתה ללמוד עד שתחטפנו שינה, בין ביום ובין בלילה. היה מאריך עד מאוד בתפילתו. בייחוד ארך אצלו זמן רב קריאת שמע בשעה שקיבל עליו עול מלכות שמיים באימה וביראה. מאור פניו האציליות קרן מהודו על הבחורים תלמידיו בישיבה. תלמידיו סיפרו שהיה כוחו רב לחדש חידושים עמוקים בעומק העיון, והרצם לפני התלמידים באמצע השיעורים ועם כל זה לא היה נראה עליו שום התפעלות, רק כמדבר דברים פשוטים בתורה. ענוותן מופלא. סבלן. גאון בנגלה ובנסתר. עסק בלימוד הזוהר הקדוש ובכתבי רבינו האריז"ל. בעל רוח-הקודש. טיפל בתלמידיו במסירות נפש כאילו היו בניו. הבחורים החדשים שהגילו ללמוד בישיבה רבינו היה מארח אותם בביתו כדי להקל עליהם את המציאות שהם נמצאים רחוק מביתם. הרב בעצמו גם הגיש להם כיבוד. ב-ו' סיוון ה'תש"ד (1944) בעיצומו של חג השבועות צעדו הרב עם אנשי קהילתו לתאי הגזים באושוויץ. לפני שמסרו את נפשם רבינו אמר: "ריבוננו של עולם! ביום הזה לפני אלפי שנים נתת לנו ספר תורה אחד, והיום זוכה אתה לקבל הרבה ספרי תורה!!!". הרב, אשתו, בנו עם זוגתו הרבנית וחמשת ילדיהם ואנשי קהילתו עלו על המוקד, הי"ד. חי כ-65 שנים.

אביו: הגה"צ ר' מאיר יששכר דב זצ"ל (חכמי דורו העידו עליו שהיה בקי בכל הש"ס. מתמיד עצום והרביץ תורה כל ימיו. הגה"ק בעל דרכי תשובה ממונקאטש שלח אליו מפעם לפעם עגלה שתביאנו אליו לברר וללבן שאלות חמורות). **אמו:** מרת גולדה (בת הגאון המפורסם הגביר מוה"ר אברהם יצחק קליין זצ"ל מהעיירה רודלוג. איש מופת וישב בתענית ועסק בתורה ובספרי תורה). **אשתו:** בת הגה"צ רבי משה יונגריין (אב"ד קאשוי). **בנו:** הרה"ג ר' שמואל חיים. **מרבתי:** אביו, ר' מאיר יששכר זצ"ל (רוב לימודו היה עם אביו), ר' שמחה בונם סופר (ה'שבת מוסר). **מתלמידי:** האדמו"ר מתולדות אהרון, הגאונים ר' יהושע וורטהיימר, ר' פנחס אנג'ל, ר' יוסף העניך קליינמן, ר' גרשון אלפנט מוינה, שמואל מאיר לייפר, יוסף יאקאב, אברהם יהודה וורטהיימר, ר' שמחה דייטש ועוד רבים. **מספריו:** אמרי יהודה, וזאת ליהודה.

עוד כשהיה ילד, כשעסק בתורה הקדושה ולא הבין דבר כראוי, היה בוכה ומתחנן ומבקש מאת ה' יתברך שיאיר את עיניו בתורתו. בספר חסידים (אות קל"א) כתב, שאם אדם שואל דבר שהוא לבוראו, כגון: על לימוד התורה, או דבר אחר מחפצי שמיים ושופך את נפשו עליו, הקב"ה שומע את תפילתו, למרות שאין בידו מעשים טובים. מכיוון שגם עשה מעשים טובים בורא עולם שמע בקול תפילתו והבין את לימודו כראוי עד אשר גדל והיה לאחד מגדולי הדור.

תלמידו הותיק הגה"ח ר' יהושע וורטהיימר סיפר: כשהיה רבינו ילד רך בגיל שבע, התקשה באיזה גמרא קשה ולא זכה לרדת לעומק העניין ולהבינו ולא היה לו למי לשאול. רבינו התחיל לבכות בדמעות שלישי, על שאינו זוכה לכתרה של תורה, עד שמרוב בכי נרדם על הגמרא. בחלומו בא אליו זקן אחד ואמר לו: "ה' יתברך הקשיב בקול תפילתך ומעתה תצליח בתורה" וכך היה.

רבינו לא רצה לסמוך על הבטחה זאת אלא להתייגע בעצמו. הוא הלך ללמוד בבית המדרש שהלימוד בו סגולה לזיכרון ושינן את תלמודו בקול שאף היא סגולה לזיכרון. גם בלילות הלך לשם וישב בבית המדרש עד לשעות המאוחרות. מאחר והיה ילד רך בשנים ובית המדרש שבאותם שעות הלילה היה ריק מאדם, הטיל מורא בליבו הרך. כדי לגבור על פחדי הילדות היה קורא לאחותו המבוגרת ממנו מעט הצדקנית מרת מאטיל והיא התלוותה אליו בדרך וישבה בצידי ביהמ"ד לשמור עליו שלא יהיה לבד.

כאשר בנו, הרה"ג ר' שמואל חיים היה בן שבע-עשרה, רבינו רצה לזרוזו בלימוד וסיפר לו: "כשהייתי בגילך, כבר עברתי על הש"ס ועל הארבע הטורים עם השו"ע וכמה ספרי תשובות".

בשנות נעוריו רבינו הלך להיבחן אצל הגה"ק רבי משה גרינוולד (מח"ס 'ערוגת הבושם' זע"א) כדי לקבל ממנו היתר הוראה. באותו הזמן בחדר נוכח אחד שהציג לפניו שאלה מסובכת. הערוגת הבושם פנה לעלם הצעיר: "אדרבה, גלה כוחך, לברר ההלכה מה לעשות". רבינו מיד חגר מתניו ואזר כגיבור חלציו והתחיל בעל פה חורז ומשחיל מן הגמרא והראשונים שדנו בכגון זה בסוגיות הש"ס והוציא את הפסק מבלי שיהיה בידו שו"ע כדי לעיין בפרטי דין זה. הגה"ק ה'ערוגת הבושם' אמר לו: "צדקו דבריך". תיכף באותו מעמד נתן מהודו עליו ועטרו בכתר ההוראה, הוא כבר לא צריך לבחון אותו, כדי לתהות על קנקנו.

תלמידו ר' פנחס אנג'ל הי"ו סיפר שאביו לאחר שביקר בסקלהיד בפעם הראשונה וחזר לישבו, שאלו אותו אנשי המקום: "מה ראית אצל הרב יהודה סג"ל בסקלהיד?". האבא סיפר שראה שמתפללים את תפילת מנחה. האנשים תמחו: "מה כבר אפשר לראות בתפילת מנחה!?! הרי מתפללים בכל מקום". ענה להם: "ראיתי מנחה בסקלהיד ביום חול מה שאני לא רואה כאן אפילו בערב יום הכיפורים!".

שיטתו של רבה"ק היתה שיש להפיץ ולהרביץ תורה לכל שכבות הציבור: לעשירי העם והפשוטים, בין שהשגתם ורמתם גבוהה ובין שהשגתם ורמתם דלה. היה אחוז קטן של בחורים אשר למרות שהשתדלו לפי השגתם. רמתם היתה דלה אבל הוא לא פטר אותם מהעמידה לבחינות. כדי "שלא לבייש את מי שאין לו" ודעתו קצרה מהבין הרבה, היה בוחן בבהמ"ד כמה בחורים שכולם ענו על כל שאלה ביחד כך שלא הורגש מי חלש פחות ומי יותר. כמוכן שרבה"ק הבחין מיד מי שולט על החומר ומי לא. לפעמים כשהבחין שבחור פלוני שיש לו הכישורים לדעת היה מפסיק את החברים ואומר: "תנו לו לומר את התשובה לבד". אם התשובה לא השביעה את רצונו הוסיף בעדינות: "עדיף לחזור על החומר".

הגה"ח ר' יהושע וורטהיימר סיפר שהיה נוכח פעם כשקבוצה בחורים עמדה ליד שולחן רבינו כדי לענות על שאלותיו. בתוכם היה בחור שלא ידע היטב מהנלמד. בקול ההמולה שכולם ענו התבייש שלא לענות ולכן התחיל ממלמל בשפתיו את שמות ערים בסביבה. לתומו חשב שאף אחד לא ישמע מה אומר. רבינו פנה אליו בעדינות ושאל אותו בשקט בלי שישמעו האחרים: "בני, לאן אתה נוסע?".

תלמידו הרה"ח גרשון אלפנט מוינה העיד על רבה"ק: "למדתי ארבע שנים בסקלהיד. שתי הנהגות של רבה"ק הפליאו אותי במיוחד כל השנים. א. מעולם לא הביט מחוץ לד' אמותיו, שיהיה מה שיהיה. ב. לא ראיתו בכל השנים האלו אפילו הזדמנות אחת שישוחח שיחה שאפשר לפרשה כשיחת חולין.

תלמידו האדמו"ר מתולדות-אהרן זצ"ל כשדיבר על רבו הגה"צ רבי יהודה סג"ל רוזנר מסקלהיד הי"ד התבטא כמה פעמים שהיה עמוק עמוק מי ימצאנו, הגה"ק מסקלהיד, כל כך שקד שתהא אהבה ואחדות בין התלמידים. פעם אחת נודע לו ביום השבת שהיה ריב וסכסוך בין שני תלמידים. רבינו מרוב צער בכל שבת-קודש לא היה יכול להכניס אוכל לתוך פיו, איך אירע דבר כזה שיהיה שנאה וריב בין התלמידים,

תלמידו מספרים, שבדרך כלל בשעות הערב המאוחרות בשעה 12 בלילה עדיין ראו את רבינו תמיד ובקביעות שוקד על לימודיו במקומו הקבוע. מנהגו היה לישון קצת אחרי הצהריים לפי בקשת הרבנית ואח"כ להיות ער כל הלילה. ר' דוב כץ יליד סקלהיד סיפר שפעם אחת עבר ליד ביתו ביום שישי בבוקר. רבינו קרא לו מהחלון וביקש ממנו שיכנס פנימה. כשנכנס, ביקש שיוציא אותו בברכת התורה.

עוד סיפר שבעודו צעיר לימים שמע מן הזקנים של סקלהיד שסיפרו על גדלות רבה"ק שלפנות בוקר בלכתו לשיבה, בימי החורף כשהיה קר, הרים מהארץ כל חתיכת עץ שמצא בדרך וטענה על כתיפו אל הביהמ"ד כדי שיהיה במה לחמם את המקום בבוקרו של יום לרווחת התלמידים. רק לפנות הבוקר היה מניח את ראשו על גבי הכר לחטוף תנומה קלה כדי להחליף כוח. הרבה פעמים לא הספיקה לו השעה אף לכן. כדי שלא ישימו לב לדבר היה מקמט את המצעים של המיטה כדי שיראה כאילו ישן.

תלמידו הרה"ח שמואל מאיר לייפר הרה"ק סיפר שפעם אחת היה בבית הרה"ק ולמד איתו. בשעה שלוש לפנות בוקר שלח אותי מעל פניו כדי שאלך לישון. נשארתי עומד בחוץ והצצתי מבעד החלון. נעימות הלימוד ששמעתי לא נתנה לי ללכת לאכסניה. כשהאיר היום קצת הבחנתי שלובש מעיל עליון ולוקח מגבת כדי ללכת למקוה. כך ראה אותו פעם כשהוא לומד ומסביר לעצמו כל הלילה את דברי הטו"ז שהתקשה בו מאוד.

רבינו נהג בענוה מופלאה. הצדיק נהג שכל הבחורים החדשים שהגיעו היה בהתחלה מארח אותם בביתו כדי לקרב הלבבות ולהנעים להם את המקום המרוחק מביתם. רבינו בעצמו שירת והגיש להם כיבוד וגם בסיימם לימודיהם בשיבה, בעת הפרידה בטרם נסיעת התלמידים הביתה להוריהם היה מלווה אותם

עד לחצר ופרס שלום לכל ההורים ואף עמד עם הרבה בחילוף מכתבים. הבחורים היו לו כבנים ותמיד השתתף בצערם ושמח בשמחתם.

תלמידו ר' יוסף יאקאב סיפר: "כשהייתי ברוסיה בימי המלחמה חליתי במחלת הטיפוס. מחלה שהיתה אז מסוכנת ביותר ורובם לא שבו לאיתנם רח"ל. כשהייתי קודח מחום, בלילה חלמתי שנפלתי לבור מים שאין להם סוף ואני נמצא במצב ללא מוצא. באותה מצב עגום ונורא ראיתי את רבינו פושט לי את הגארטל (אבנט) שלו ואומר לי: 'אחוזו בגארטל וצא מן הבור'. הקצתי מהחלום וראה זה פלא. התחלתי להרגיש יותר טוב עד שהתרפאתי".

תלמידו הרב יוסף העניך קליינמן סיפר: כשהיה בישיבה לאחר אירוסיו, ביקש בתחילת זמן הקיץ שלפני נישואיו, לתת שיעורי עזרה לתלמידים צעירים בישיבה תמורת שכר פעוט הנהוג כדי להקל במעט על הוצאות הנישואין. להפתעתו רבינו אמר לו: "שמע בני בזמן הזה לא תלמד בחורים, כי אם תעסוק בלימוד יור"ד ח"ב הלכות טהרה". ר' יוסף פנה לבנו של רבינו, ר' שמואל חיים וניסה שישכנע את אביו שבתור הכנה לנישואין יספיק ללמוד בספרי קיצורי ההלכות בנושאים אלו. אך רבינו משיב בנחישות "לא כן דעתי שמע בני! כאשר אברך כמותך מגיע ליישוב הוא נדרש שם לענות בהלכה. כאשר לא לומדים - לא יודעים". למרות שלא הבין מדוע רבינו אמו לו לעשות כן הוא מילא אחר פקודת רבו. הדבר היה לפלא בעיניו שכן להרבה תלמידים מצטיינים בישיבה ומהם אף שנסמכו ביור"ד ח"א לא ציווה לעשות כן ומדוע דווקא רבינו בחר בו ללמוד בנחישות הלכות טהרה!?

כעבור כמה שנים לאחר מכן התחוויר לו פשר הדבר. לאחר המלחמה הנוראה, התגלגל הדבר שחזר להתיישב בסקלהיד להיות שם שו"ב במקום מגוריו של רבינו זי"ע. ניגשו אליו נערים ונערות שרידי המלחמה ומיררו בכי: "הן נותרנו מבלי אב ואם ואין מי שיורה לנו דעה כיצד להקים בית נאמן ברוח הטהרה בדרך ישראל". הרב יוסף העניך סייע ואמר: "אז נזכרתי בחזון קודשו של הרבי שאבוא לישוב ואצטרך לפסוק בהלכות טהרה' שבאספקלרייתו המאירה בודאי לשעה זו התכוון".

אהבת ה' עילאית ראו אצל רבינו. כשהגיעו הגרמנים הנאצים ימ"ש וזכרם ודחסו אותו ואת כל בני ביתו יחד עם אנשי קהילתו לקרון המוות בדרכם האחרונה לתאי הגזים באושוויץ. היה זה ביום שישי לפני כניסת השבת. ובליל שבת נסעו הם עדיין באותו קרון, כשהילדים ממררים בכי קורע לבבות, והקרון סגור ואטום ואפילה שוררת בו. אחד הנוסעים פנה לאותו קדוש ואמר לו: "רבי! יש ברשותי גפרור ונר, האם יכול אני להדליק בשבת כדי להעלות אור ולהרגיע את הקטנים שפחדים?". רבינו התחמק ממנו ולא ענה לו, אך הלה לא הירפה וחזר שוב ושוב ושאל: "כבוד הרב! מה אתה אומר?" - "אנו נוסעים עכשיו ואולי זאת דרכנו האחרונה, איך אפשר להתיר לחלל את השבת האחרונה בחיינו?" הרב שאל והקהל מסביב פרץ בכי וקיבל את פסק הדין באהבה.

כשהיה ילד קטן, מעשה שהיה שבמקרה בא לידו ע"י חבריו ילדים בני גילו תפוחים אשר קטפו בקצה העיר מאילן השייך לאלמנה אחת, והילד לא נח ולא שקט ומיד בגמרו את סדר הלימוד בערב, לא בא לביתו לאכול את לחמו, רק רץ בכל כוחו להחזיר את התפוחים לבעליהם.

סיפרו תלמידיו כי בליל ש"ק - ב' בסיון ה'תרצ"ו ערך רבינו את מסיבת-מרעים כדרכו בקודש. המנהג היה שבסיום יצאו במחול לכבוד ש"ק. הפעם ציווה לבחורים שלא לרקוד. הבחורים לא הבינו מדוע אך

לאחר מספר שעות ספורות לפנות בוקר השכנים הגויים הגיעו והודיעו שהתפרסם בעיתון שלהם על פטירת הרבי מוויז'ניץ. אזי נוכחו להבין כי זאת היתה הסיבה שהרב לא הניח להם לרקוד.

בליל שב"ק בשעה שנפטר ה'אהבת ישראל' זיע"א רבינו עמד בשעת קידוש ובאמצע אמירת הקידוש. לפתע חוורו פניו כמי שמתעלף והוא השתתק. בני ביתו המשתוממים לא ידעו את הסיבה. רק למחרת בצהרי שב"ק הגיע נכרי עם עיתון והידיעה המרה שה'אהבת ישראל' נפטר. נכדו הילד משה הי"ד נכנס, מיד נענה לו סבו: "אין צורך להראות לי, אני יודע".

ענוותנותו וסבלנותו של רבינו היו מופלאים ביותר. תלמידו הרה"ח שמחה דייטש ז"ל העיד שבמשך שמונה שנותיו שהיה בישיבה ראה רק ב' פעמים שהראה רבה"ק רוגזה, אבל אלו היו "ריתחא דאורייתא" בשני מקרים חשובים שהיה צריך לעמוד בשער לגדור פרץ. תלמידו הרב ר' אברהם יהודה ורטהימר ז"ל סיפר, שהרבי מעולם לא כעס ואפילו במצבים שאדם אחר במצבו היה כבר כועס וצועק, היה הוא מתחיל לטלטל את ציצית אבנטו הלך ושוב.

הביוגרפיה והסיפורים מעובדים מתוך 'זאת ליהודה'

י' סיוון

מרן הרב ירחמיאל גרשון אדלשטיין זצ"ל

יום ההילולא - י' סיוון

נולד ב-ב' אייר ה'תרפ"ג (1923) בשומיאץ שברוסיה. אמו השיגה במסירות נפש תעודות לידה מזויפות עם תאריך לידה שגוי לבניה, כך שיהיו רשומים כצעירים בשלוש שנים מגילם האמיתי ולא יחוייבו ללמוד בבית ספר בפיקוח היסקציה. בעקבות מחלתה של אמו בטיפוס, נשלח עם אחיו הצעיר יעקב לדודתו בעיר קלימוביץ, שם התבשרו על פטירת אימם. בחודש ניסן ה'תרצ"ד (1934) אביו הצליח להשיג רישיון יציאה לארץ ישראל וביקש מבניו לחזור לביתם בשומיאץ.

חודש לאחר מכן עלה עם משפחתו באנייה 'נובו רוסיסק' בהפלגה מאודסה לארץ ישראל. באלול ה'תרצ"ד (1934) לאחר מספר חודשים של נדודים בין קרובי משפחה, אביהם בחר לגור ברמת השרון. האחים יעקב וגרשון ישנו על הרצפה. כיוון שברמת השרון לא היה בית ספר דתי, האב למד עם בניו בבית בישיבה על ארגזי תפוזים מחוסר ריהוט.

באלול ה'תש"ה (1935) נשלחו הבנים לישיבת לומז'ה בפתח-תקווה. שם היה ניתן לשאול את רבינו על כל סוגיה והוא ענה בהיקף ובעומק נפלא. רבינו בענווה הסתתר בפשטות והסביר: "בדיוק למדתי את הסוגיה לאחרונה". כעבור שנה נישא אביהם בשנית והוא ביקש מהם לשוב, בנימוק שעול הבית מוטל על הרבנית והם לא יצטרכו לבטל תורה. האחים שבו לביתם ללמוד עם אביהם. תאריך ה'תש"ד (1944) הוקמה ישיבת פוניבז' ורבינו ואחיו נמנו עם ששת התלמידים הראשונים בישיבה שהשתכנה אז בבית הכנסת הליגמן בבני ברק. הצדיק ר' יוסף שלמה כהנמן מינה את רבינו ללמד במוסד היתומים 'בתי אבות'. בשנת ה'תש"ו (1936) מונה למסור שיעורים לתלמידים הצעירים בישיבה. בשנת ה'תש"ח (1938) התמנה כר"מ בישיבה.

בחדש אייר ה'תש"ס (2000) שימש כראש הישיבה יחד עם הרב ברוך דב פוברסקי והרב שמואל מרקוביץ. בשנת ה'תשס"ג (2003) צורף למועצת גדולי התורה של מפלגת דגל התורה. שימש כבעל תוקע בשיבת פוניבז' משנת תש"ו (1936) ועד ראש השנה האחרון לחייו. דגל בהתאמה אישית של 'לימוד לפי טבעו' של כל תלמיד. עודד את המחנכים ליצור קשר אישי עם התלמידים. התנגד לנוהג להרחיק נוער נושר מהבית או לגעור בהם ואף הורה לתמוך בהם כלכלית במטרה להחזירם לחיק המשפחה. הנהגותיו והידוריו היו נעשים בהצנע ובהסתר. אחת מבנותיו השתוממה לגלות לפני שנים ספורות, כי אביה זצ"ל לא נוגע במוצרי חלב בפסח. עשרות שנים היתה במחיצתו כבת בבית ומעולם לא שמה לב לכך. נפטר ב-י' סיוון ה'תשפ"ג (2023). חי כ-100 שנה. ציונו בבני-ברק.

סבא (מצד האב): ר' ירחמיאל גרשון (מח"ס בן אריה על הש"ס). **אביו**: ר' צבי יהודה (רב העיר שומיאץ). אמו: מרת מרים (בת ר' מרדכי שלמה מובשוביץ, רבה של מלסטובקה). **אשתו**: מרת הניה רחל (בת הרב יהושע זליג דיסקין רבה של פרדס חנה. נישאו בשנת ה'תש"ח - 1938). **מרבתי**: הגאונים ר' זלמן לייב אסטולין, ר' משה אקסלרוד, ר' מרדכי אליהו שניאור. **חברותא**: הגר"י לפין. **מתלמידי**: הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א (ראש ישיבת 'אמרי משה'). **ילדיו**: מרת מאירה (נישאה לר' דוד לוי, ר"מ בשיבת פוניבז'), ר' צבי יהודה (מראשי ישיבת אורחות תורה בבני ברק), ר' בצלאל (ראש ישיבת 'אהבת אהרן'), ר' ישראל (ר"מ בשיבת בית מדרש עליון בבני ברק), מרת בילה (נישאה לר' אברהם ישעיהו אדלר, ר"מ בשיבת 'רבינו חיים עוזר'), מרת שושנה (נישאה לר' איתמר גרבוז, מראשי ישיבת 'אורחות תורה'), ר' שמעון זצ"ל. **מספריו**: •ממגד גרש ירחים- על תלמוד בבלי •**הערות וביאורים**- על סדר הרמב"ם, על הש"ס- מסכת בבא בתרא •**שיעורי רבי גרשון**- על המסכתות שנלמדו בשיבת פוניבז' •**שיעורי הגרי"ג**- על מסכת יבמות •**זכרון יעקב**- על מסכת בבא בתרא •**אסיפת שמועות**- על המועדים •**דרכה של תורה**- דרך הלימוד •**פתגם המלך**- חג הפורים •**ענני כבוד**- חג הסוכות •**חותמו של כהן גדול**- על חנוכה ועוד.

רגישות גדולה היתה לרב ליהודים שזקוקים לחיזוק. בשנים עברו ראש הישיבה היה חוזר הביתה בשבת בבוקר בשעה מאוחרת מאוד. הוא אמר לאשתו הצדקנית ע"ה כי הוא מתעכב מעט לאחר התפילה. אחד התלמידים שראה זאת, ביקש פעם להתחקות אחריו כדי להבין מדוע הרב מגיע לביתו בשבת באיחור. לאחר התפילה הוא עכב אחרי הרב. הוא רואה את הרב נכנס לאחד הבניינים, עולה כמה קומות, נוקש בדלת של אצל אחת המשפחות, מתעכב דקה-שתיים ויוצא.

לאחר מכן הולך כברת דרך לא ארוכה, נכנס לבנין אחר, עולה לקומה אחרת ונוקש בדלת. לאחר שפתחו את הדלת הרב נכנס לשם, דקה מועטת ויוצא. כך הלך מבניין לבניין ברחבי בני ברק. הבחור התפלא וחקר מה מיוחד באותן המשפחות שרבינו נכנס אליהם. בירור קצר הבהיר לו כי ראש הישיבה מסתובב בבתי כמה וכמה אלמנות ושבורי לב כדי לאחל להם 'גוט שבת'. כך רבינו במשך שנים הסתובב מבלי שאיש ידע לאן הוא הולך ומה מעשיו. עשה את מעשה החסד רחוק מעין רואים.

המוהל הנודע הרה"ג רבי אברהם גולד שליט"א סיפר, כי שמע ממקור מהימן שהיה כיסא מסוים בבית שבמשך תקופה ארוכה הרב זצ"ל סירב לשבת עליו. לאחר שנמסר הכיסא לבדיקה נמצא כי היה בו שעטנו, ויהי לפלא!

על אצילותו המופלאה של מרן זצ"ל אחד מאברכי הכולל סיפר שעקב אחרי רבינו במשך למעלה משלושים שנה. יום בעת שרבינו צעד במדרכה הסמוכה לחדר האוכל, מעולם לא היטה את ראשו לצד חדר האוכל להביט על הבחורים בשעה שאוכלים.

בימי מלחמת המפרץ, יהודי אחד ראה כי בשעת האזעקה הרב נכנס לבניין ברחוב ראב"ד וממתין לצפירת הרגעה בחדר המדרגות. היהודי נכנס אחריו, עלה קומה ונקש בדלת אחד השכנים וביקש כיסא עבור ראש הישיבה. הוא הביא את הכיסא לרב והציע לו לשבת, אך הצדיק סירב למרות ההפצרות הרבות של היהודי.

האיש תמה: "כבוד הרב, מה לא טוב בכיסא הזה, שמא הרב חושש שיש בו שעטנז?!". תשובתו של ראש הישיבה היתה מדהימה: "אתה לא רואה שיש לכיסא שתי ידיות, איך אשב בשעה כזו על כיסא כזה כשכלל ישראל נמצאים בעת צרה וצער?!". (הסיפורים מעובדים מתוך נגיעה - מגזין דיגיטלי לאישה החרדית)

בתקופה מסוימת התקיימה קבלת הקהל אצל ראש הישיבה קודם שעת המנוחה בצהריים. לאחר תקופה הפסיק בכך. פעם אחת אמר לאחד מבני הבית כי הסיבה שביטל את קבלת הקהל היא מפני שהוא לא מצליח להירדם בצהריים בהטעימו: "כיצד אפשר להירדם כשאתה שומע על צרות ובעיות של יהודים?!". (הסיפור מעובד מתוך נגיעה - מגזין דיגיטלי לאישה החרדית)

אברך כולל עם שבעה ילדים הגיע להתייעץ עם רבינו. כך הוא מספר לצדיק: "יש לי בת אחת שהחליטה לא ללכת בדרך שחונכה בבית. אני מפחד שהיא תגרום לכך ששאר הילדים ירדו בגללה. אני אוהב מאוד את הבת שלי והחלטתי להשכיר לה יחידת דיור נפרדת. כך היא לא תהיה עם האחים שלה ולא תוכל להשפיע על שאר הילדים. באתי לבקש מהרב ברכה בנידון". רבינו שתק לכמה שניות, הביט באברך ושאל: "האם שאר הילדים הולכים בדרך התורה?". האברך ענה: "כן הרב. רק הבת היא לא הולכת בדרך שחונכה". הרב אמר לו: "אתה מודה ששאר הילדים הם בסדר. הם לא זקוקים לך. לכן תשכיר להם דירה בנפרד. דווקא הילדה הזאת שהיא לדעתך ירדה מהדרך, אותה תשאיר בבית. היא זקוקה לך יותר משאר הילדים שלך".

אברך ממקורביו של מרן הסתפק אם לעבור דירה. הוא הכיר את הישרות של הרב והכין מראש רשימה ובה שיקולים לכל צד בספיקותיו. בשולי השיקולים הוסיף שיקול קצת תמוה: "התארחתי פעם באזור של הדירה המוצעת והשכנים טענו שהילדים שלי עושים רעש בחצר". הרב קרא את הפתק ונבהל כשקרא את השיקול הזה, ושאל: "עושים רעש? רופץ לשאול רב!". על פניו של האברך לא היה מקום לדון בבעיית הילדים המרעישים באמצע היום בחצר. למרות זאת מאחר וכך פסק לו רבינו האברך שאל רב שפסק שאין כל בעיה מבחינה זו והוא יכול לעבור דירה למקום. האברך חזר לראש הישיבה עם הוראת הרב. כאשר רבינו קרא פעם נוספת את הסעיף האחרון הוא נבהל מחדש. פשוט נבהל: "זה עושה רעש לשכנים! ... מציק להם... חלילה! תתרחק משם! אל תצער יהודים!". (הסיפור מעובד מתוך נגיעה - מגזין דיגיטלי לאישה החרדית)

יום אחד הגיע בחור לישיבת פוניבז' ביום הראשון של הזמן'. הבחור, שלא הכיר את הישיבה, וגם את ר' גרשון לא הכיר, פנה לרבינו שבדיוק עבר שם, ובתמימות ופשטות פנה ושאל אותו "היכן הישיבה?". רבינו ענה לו: "אני גם הולך לשם, בא איתי" שאל אותו הבחור "מי אתה?". רבינו ענה: "אני עובד בישיבה" והוסיף וביקש להקל על הבחור ולקחת ממנו את אחת המזוודות עד לישיבה. הבחור הגיש לו את המזוודה בתודה. למחרת מה רבה הייתה תדהמתו כשגילה שאותו יהודי מוסר שיעור בישיבה... (מעובד מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

סיפר אחד האנשים: בילדותי גדלתי בבני ברק. כשהיינו ילדים יחסית קטנים חבר שלי מהתלמוד תורה עישן סיגריות בפורים, בלי שהוריו ידעו על כך. יום אחד כשחזרנו מהחיידר ליוויתי אותו לכיכר דסלר והוא עלה לביתו. התעכבתי שם כמה דקות לסדר את הילקוט ואז שמעתי צרחות נוראיות על החבר שלי. אבא שלו אמר לו: 'מצאתי סיגריות אצלך בחדר, איך אתה לא מתבייש? מה אני לא עושה בשבילך? אתה תהרוס לי את החינוך בבית. אתה לא רצוי בבית שלנו יותר..' וטרק עליו את הדלת.

החבר שלי רץ למטה בוכה כולו, רצתי אחריו. שאלתי מה קרה, הוא התבייש לספר לי. אחרי מספר דקות הוא אמר שהוא צריך שירותים. הצעתי לו ללכת לבית הכנסת 'אהבת חסד' להתפנות. ראיתי שהוא מתעכב, דאגתי אז הלכתי לכיוונו. ראיתי יהודי ישיש מדבר איתו ברכות: "ילד, מדוע אתה בוכה?". החבר שלי לא הגיב. אבל הישיש התעקש שהחבר שלי יספר לו למה הוא בוכה. לבסוף הוא התרצה וסיפר שנשאר לו סיגריות מפורים והוא החביא בבית בארון ועכשיו אבא שלו לא מוכן להכניס אותו הביתה.

על פניו של הישיש נראה כי מעשה ההורים אינם מוצאים חן בעיניו.. "איפה אתם גרים?", הישיש שאל. החבר ענה: "ברחוב דסלר בניין פלוני קומה 3". "בוא נלך יחד הביתה", הישיש הציע. עודדתי את החבר שלי ללכת, ואמרתי לו שאצטרף. כשהגענו לבית של החבר, האמא פתחה את הדלת ופניה החווירו. היא רצה לקרוא לבעלה. "ראש הישיבה בא לבית שלנו", אמרה לבעלה. הוא רץ אל הדלת. האבא היה בתדהמה כשראה שרבינו מחזיק את היד של הילד שלו. הצדיק סיפר לו שפגש אותו בבית הכנסת 'אהבת חסד', הילד הלך לשירותים, ובגלל שהאבא לא הסכים לו לחזור הביתה, הוא התיישב לשנן משניות.

רבינו פנה בקול תקיף ואמר לאבא: "או שאתה מכניס אותו חזרה הביתה או שהוא הולך איתי לביתי". האבא השתתק. לאחר מכן בכה לרבינו וסיפר לו כי הבן צורך סיגריות. ר' גרשון ענה לו: "ילד שאחרי שאבא מסלק אותו מהבית, הולך לשבת לשנן משניות - זה ילד טוב, ילד שמעשן בגיל צעיר - מצביע על הורים בעייתיים. לפני שאתה מאשים את הילד, תבדוק איפה אתה אשם במצב של הילד".

החברותא שלו עשרות בשנים הגר"י לפין מספר כי פעם מרן זצ"ל לקח ממנו את המשקפיים שלו והרכיב אותם ונוכח לראות כי הן משפרות את ראייתו באופן משמעותי. לשאלתו מדוע אינו מרכיב משקפיים באופן קבוע השיב מרן זצ"ל תשובה מאלפת: "כשאני עולה לישיבה יש בחורים שיוצאים באמצע או באים באיחור, אני לא רוצה לדעת מי הם".

ר' יוחנן וסרמן סיפר: פגשנו בחור שזכה ללמוד מפיו של רבינו בתקופה האחרונה, ושאל אותו שאלות רבות בשיעורים. וכך סיפר: "הארת הפנים של מרן והסבלנות שהיתה לו לכל אחד, היתה משהו בלתי נתפס. מרן היה בן 99 מוסר שיעורים לנערים בני 17-16 וכל מי שרצה יכל יכול להקשות בשיעור. ניצלתי את הזכות הזו לא מעט פעמים. בכל פעם מחדש, בסבלנות, הרב האזין לשאלה תחרץ, וגם כשלא הנחתי והתעקשתי והמשכתי והקשתי, תמיד ראש הישיבה נשאר בסבלנותו וברוגע, מתרץ מכאן ומישיב מכאן, עד שהכל-הכל התבהר".

"היו בחורים שחיתוך הדיבור שלהם לא היה ברור, ולעיתים גם ניסוח השאלה לא היה מובן, ומה שהשאלה נשאלה דרך הרמקול לא תרמה לצלילות הקול. למרות זאת מרן לא הניח לשום שאלה. הוא התאמץ להאזין לשאלה ומבקש לחזור שוב עד שהיה שומע בבהירות. ואם למרות זאת לא הצליח לשמוע, היה מבקש מאחד מהרבנים המשיבים שנכח בשיעור שיחזור על שאלת הבחור.

באחד השיעורים שאלתי את מרן מגמרא לקמן על התוס' שעסקנו בו. מרן ענה: "אני לא יודע מה הגמרא שם אומרת". נאלמתי דום. תראו עוד מגיד שיעור בסדר גודל כזה שמסוגל בפשטות לומר לבחור צעיר באמצע שיעור מרובה מאזינים משפט שכזה! אחרי השיעור פגשתי את תלמידו ר' מאיר אסחייק שישב בשיעורים יום-יום במסירות רבה ודאג לכל צרכי מרן והתלמידים. הוא הסביר לי את כוונת מרן, "נראה לך שראש הישיבה לא יודע מה כתוב בגמרא? ראש הישיבה סבר שהשאלה לא במקומה ולכן ענה לך כך במקום להביך אותך..."

"הוא סיפר מעשה שאירע לפני מספר שנים בחור שאל את מרן בלי לשים לב שזו שאלת התוס' בעמוד הבא. התלמידים נעו על מקומם באי נוחות. מרן אמר שלא הבין את השאלה. הבחור שאל שוב, ושוב מרן הגיב כי הוא לא מצליח לתפוס את השאלה. אז התערב אחד מהרבנים המשיבים שנכח בשיעור ופלט כי זו שאלת התוס'.. עוד לפני שהספיק לומר את דבריו ראש הישיבה סימן בידו תנועה מהירה לעבר המשיב, שמשמעה - 'אני יודע'. אחרי תקופה נחלש מרן ולמשך מספר ימים מסר את השיעור בביתו. מחמת צמצום המקום ישבתי ממש קרוב אליו. באמצע השיעור שאלתי שאלה. כשסיימתי שמת לי לב שזו שאלה של התוס'. הבטתי מתוח במרן. מרן שקע בהרהורים, והיה נראה שהוא חושב על השאלה. אחרי פרק זמן קצר אמר אחד מהרבנים שנכח בשיעור כי זו שאלת התוס'. כאן מרן לא יכול היה לסמן לו דבר, מחמת שישבתי ממש בקרבתו והייתי קולט זאת... מרן הגיב בצורה מופלאה... הוא השפיל את עיניו לגמרא הפתוחה והחל 'לחפש' את התוס'. כאילו הוא לא יודע שזו שאלת התוס'... כך במשך דקות ארוכות מרן עיין בשאלתי וכל זאת כדי שלא ארגיש לא נעים שלא זכרתי את התוס'. כיצד מרן זצוק"ל התייחס ברגישות מופלאה לכל בחור צעיר ובגאונות של מידות טובות העדיף לבייש את עצמו ולא לגרום אי נעימות לשואל. ולא מדובר בשואל שהוא אחד מגדולי הדורות, אלא בבחור צעיר". (מתוך 'הפותח')

הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א, ראש ישיבת 'אמרי משה' ותלמיד רבינו סיפר: "שמעתי מפי נכדו חביבו רבי מרדכי פלאי שהיה משמש אותו נאמנה במשך שנים רבות, שפעם אירע שבדקו את לחץ הדם של מרן זצ"ל, והוא היה גבוה באופן מדאיג. הנכד נלחץ וביקש להזמין רופא, אבל מרן ראש הישיבה זצ"ל הרגיע אותו ואמר לו: "זה יעבור עוד מעט, אל תזמין רופא".

כעבור זמן מה הנכד בדק שוב את לחץ הדם של הסבא וגילה שאכן כפי שצפה מראש, לחץ הדם הסתדר וחזר לסדרו התקין. "מהיכן סבא ידע שזה יסתדר מעצמו?", הנכד שאל וקיבל תשובה שהותירה אותו המום! "בפעם הקודמת שבדקת לי לחץ דם הייתי בדיוק באמצע לעשות חשבון הנפש", הסבא אמר, "אני חישבתי את דקות הלימוד שלי, לבדוק אם היו חלילה דקות אחדות שלא ניצלתי אותן כראוי, ולכן לחץ הדם שלי טיפס לגבהים, בגלל החשש הגדול מפני עוון ביטול תורה. ידעתי שלחץ הדם נובע מהתרגשות פנימית ולא מסיבה רפואית של ממש, ולא אמרתי שאין צורך להביא רופא".

פעם במהלך 'סדר הכנה של 'דרשו' רבינו סיפר בפני אלפי תלמידי הישיבות שהשתתפו במעמד ואמר להם שמי שיתרגל לנצל את הזמן יגיע לתוצאות טובות במיוחד: "הכרת בחורים שסיימו את הש"ס בלי להתאמץ", אמר ראש הישיבה, "הם פשוט למדו כשהיה להם זמן ללמוד, וכך סיימו את הש"ס...". "עוד היה אומר מרן זצ"ל "כשאנחנו היינו בחורים, מעולם לא היינו צריכים לצאת לנופש. היינו מאושרים, למדנו גמרא, למה צריכים לעזוב את הגמרא ולצאת לחופשה?".

"באותה נשימה הוא אומר במפורש שאם צריכים לצאת לחופש כדי להשתחרר מהלחצים, יש לעשות זאת כעצת אנשי חינוך ומבינים בתחום הנפש. אלא שהוא עצמו פשוט לא הבין איזו תועלת יכולה לצמוח לו מכך. לעת זקנתו פעלו בני ביתו רבות כדי שמרן ייצא לים לשאוף אוויר צח, כדי להיטיב עם בריאותו.

לאחר שהפעילו עליו לחץ כבד ניאות לכך אבל התנה זאת בכך שהשהות בים לא תימשך יותר מעשר דקות, כי הוא עשה חשבון שעד עשר דקות זה אכן נצרך לבריאותו אבל יותר מכך זה כבר נכנס לחשש של ביטול תורה. "כשהציעו לו לצאת לים פעם נוספת סירב בתוקף... הוא הסביר שבפעם הקודמת הוא בכלל לא נח, ההיפך הוא כבר הזמן היה בלחץ לבדוק אולי עברו כבר עשר דקות..."

(מעובד מתוך 'הפותח בכל יום' מדברי ר' יעקב א. לוסטיגמן)

הגאון רבי יהושע מיישקובסקי שליט"א, ראש ישיבת 'אמרי משה' ותלמיד רבינו סיפר: פעם חתנו של נשיא הישיבה, הגאון רבי אליעזר כהנמן שליט"א בא להודיע למרן זצ"ל, שהוא עומד להכניס את בנו בכורו בביתו של אברהם אבינו עליו השלום. הברית נועדה להתקיים בביתו של הסבא רבי אברהם כהנמן זצ"ל שעוד היה חי אז. ראש הישיבה הבין שהוא צריך לבוא ולהשתתף בשמחת הברית, אבל הוא גם הבין שכמוהו יוזמן לאירוע גם מרן הגרב"ד פוברסקי. תוך כדי דיבור הוא כבר חישב מי אמור לקבל את הכיבודים השונים, ומאחר והוא, רבינו זצ"ל היה מבוגר יותר, הוא חשש שאת אמירת הברכות ייתנו לו, ואילו למרן הגרב"ד יישאר כיבוד פחות חשוב.

מרן פנה לאבי הבן וסיפר לו שלפני ימים אחדים הוא היה בברית אחרת, ונתנו לרבי בערל לומר את הברכות: "הוא אמר את הברכות כל כך יפה ומרגש, זה היה תענוג לשמוע. אני מציע לכם שתתנו לו את הברכות, בוודאי לא תתחרטו על כך". כך גם כשבאתי להזמין אותו לחתונה שלי. רציתי מאוד שהוא יבוא לחתונה שהתקיימה בירושלים, אבל הוא בירר באיזו שעה אמורה להיות החופה, וניסה לסדר את הל"ז כך שהוא יבוא רק לסעודה או לריקודים ולא יהיה בחופה. אמרתי לראש הישיבה שהחופה מוקדמת יותר, ואז הוא התחיל לחשבן את החשבון מהכיוון ההפוך, אולי הוא יבוא לקבלת הפנים לפני החופה, ובזמן החופה הוא כבר ישוב בחזרה לבני ברק.

שאלתי את מרן בכאב לא מוסתר: "האם הרב רוצה שאקרא לבני בכורי 'חופים', על כך שמורי ורבי לא ראה בחופתי? למה הרב עושה את כל החשבונות הללו כדי לא להשתתף בחופה שלי?". רבינו השיב לי תשובה מאוד ברורה וישירה: "אני מוכן לבוא לחופה שלך", הוא אמר לי, "אבל יש לי תנאי קודם למעשה: בשום פנים ואופן אל תיתן לי שום כיבוד!". אמרתי לו שאני לא יכול להסכים לתנאי כזה, "מה זאת אומרת, מגיע ר"מ ביישיבת פוניבז', מורי ורבי, ולא ניתן לו שום כיבוד בחופה, איך זה ייתכן?". ראש הישיבה התרצה ואמר: "בסדר, אז תיתן לי ברכה פשוטה בחופה, אבל לא את ה'ברכה אחריתא', את הכיבוד הזה של ברכה אחריתא אתה חייב לתת לרבי בערל! אם לא תתחייב על זה, אני לא אבוא לחופה". אמרתי לרבינו, שאני לא מבין את ההוראה הזאת. הרי הוא יותר מבוגר מרבי בערל.

רבינו ענה לי בפשטות ובהחלטיות: "אבל רבי בערל הוא 'רבו המובהק', וברכה אחריתא זה כיבוד שנותנים לרבו המובהק". זאת היתה הגישה שלו: יש את ראש הישיבה הגדול והחשוב שזה רבי בערל, והוא עצמו נמצא שם רק בנוסף לראש הישיבה המרכזי, אבל לא באותה דרגה בכלל...

(מעובד מתוך 'הפותח בכל יום' מדברי ר' יעקב א. לוסטיגמן)

רבי אליעזר טורק סיפר: בשנת תשס"ח היו כמה ימים בהם רבי גרשון לא חש בטוב ושכב חלוש במיטתו, ובאופן חריג אף לא מסר שיעורים בגלל חולשתו. אני שלמדתי עמו בקביעות, קיבלתי ממנו מסר באמצעות שליח כי אבוא גם בימים אלו, בכדי שלא להפך את הקביעות, ואכן באתי וישבתי סמוך למיטתו, והתחלנו לדבר בלימוד בסוגיא הנלמדת בישיבה באותם ימים. לפתע נשמעו נקישות בדלת, רצייתי לקום ולפתוח, אך רבי גרשון עצר אותי, קם בעצמו מהמיטה, צעד באיטיות עד לדלת, פתח ואמר לדופק: "איני חש היום כל כך טוב, אשמח אם תוכלו לשוב במועד מאוחר יותר", וחזר למיטה.

כעבור דקות אחדות שוב נשמעו דפיקות בדלת. רבי גרשון קם שוב ממיטתו כמו בחזר צעיר ניגש לדלת, ואמר לדופק: "איני חש היום כל כך בטוב, אשמח אם תוכלו לשוב במועד מאוחר יותר", וחזר למיטה. כך חזר על עצמו המקרה כמה וכמה פעמים. לא יכולתי להתאפק, הרהבתי עוז ושאלתי את רבי גרשון: "מדוע ראש הישיבה צריך להטריח את עצמו בכל רגע לקום מהמיטה? הרי לפתוח את הדלת ולומר לדופקים כי הרב לא חש בטוב, ושלא מתקיימת היום קבלת קהל, יכול גם אני לעשות?". השיב רבי גרשון תשובה מפליאה ביותר: "יש בחזר מבוגר שביקש לדבר איתי היום, וסיכמנו שיבוא לכאן היום בשעות בצהריים. אני חושב שתהיה לו הרגשה הרבה יותר טובה, אם הוא ידפוק בדלת ואני זה שאפתח לו בעצמי... זה יכבד אותו, זה יראה לו כי התכוננתי לבואו...". (לקראת שבת מלכתא)

פעם אחת אחד התלמידים הגיע אליו כדי לבשר שבשעה טובה ומוצלחת נולד לו בן. התלמיד שח לרבינו כי הוא מתלבט איזה שם לקרוא לתינוק. רבינו ישב איתו בסבלנות רבה ויחד העלו שם אחר שם עד שהגיעו למסקנה ברורה כיצד כדאי לקרוא לדרך הנולד. לבסוף התלמיד אמר כי הוא מקווה שאשתו תסכים לשם הזה... רבינו נתן לו את הטלפון ואמר לו: "תתקשר לבית החולים, תבקש את אשתך ותשאל אותה האם השם מקובל עליה". (מעובד מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

בחזר יתום שבור הגיע אל רבינו. ר' גרשון ניחמו ועודדו בדברים הבאים: "היה פעם בחזר שהתייתם מאימו. בעקבות המצב העגום עזבו היתומים את בית אביהם ועברו להתגורר אצל דודתם כדי שתגדל אותם. ליבו של אותו בחזר יתום חישב להישבר והוא עמד ליפול ליאוש בשל הקושי והצער, אך פתאום החל להדהד בראשו קול אחד קטן שאל לא ליפול ליאוש, אלא להתגבר ולהתחזק, ושב וחיזק עצמו, עד שחזר לבית אביו. וכיום אותו בחזר מכהן כראש ישיבת פוניב'ז...". (שמו הוא ר' גרשון אדלשטיין) (מעובד מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

היו פעמים שכבר התחיל ליטול ידיים, אלא שלפתע נשמעו דפיקות בדלת, מיד הלך לפתוח. כשקרה שכבר נטל ידיים, אכל כזית, ומיד פנה לתלמיד שנכנס אליו. כשרבו צלצולי הטלפון בביתו ובני הבית דאגו לבריאותו ולכן הם רצו לנתק את הטלפון אך סירב בכל תוקף לעניין. כששם לב שדחו מישהו שלא להיכנס לבית עקב דאגה למנוחתו, ביקש להחזירו. היו מקרים שכבר נשכב במיטה למנוחה ומעם הדלת נשמעו דפיקות, מיד התרומם לפתוח ולא נתן לאיש לעשות זאת במקומו, ובוודאי שלא איפשר לדחות את הדופק בדלת.

אחד מתלמידיו שגר בעיר אחרת סיפר כי לפני שנים בא להתייעץ עם רבינו לאילו ישיבות כדאי להכניס את בנו. התלמיד שלא היה נוכח רבות בביתו של רבינו, נחרד לראות כי רבינו חלוש ביותר ונשכב על המיטה על צידו, כמובן שהתנצל מיד ואמר כי יבוא בפעם אחרת, אך רבינו הורה לו כי יכול לדבר ולשאול. תוך כדי נשמעו דפיקות בדלת, והתלמיד שעוד לא הספיק לעשות דבר נדהם להיווכח כי רבינו התרומם

בזריזות ממיטתו ע"מ לפתוח את הדלת ולקבל פנימה את הבאים. שאלו אותו תלמיד בכאב "וכי אני לא יכולתי לפתוח את הדלת?" רבינו נענה לו: "וכי מה היית אומר? שאיני יכול לקבל עכשיו... הרי זה נגד רצוני!". (מעובד מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

הרב סיפר: "היה מעשה באברך שהיה שקוע מאד בלימוד, ולא דיבר שום דברים בטלים, וכשהיה חוזר לביתו היה אוכל ונח ומיד חוזר לתלמודו. והעירו לו כי לא זו הדרך, אלא צריך להתעניין בשלומם של בני ביתו, ולתת יחס למי שזקוק לזה, והתחיל לעשות ככה, ומאז נהפכו חייו לחיים מאושרים". ראש הישיבה תבע מהאברכים להקדיש זמן ולהשקיע במשפחה: "כל אדם שהוא בעל משפחה, משועבד לבני משפחתו, וצריך להקדיש להם זמן, ולשמוע מאשתו את מה שרוצה לספר ולומר לו, וכבר אמרו (קידושין מ"ט ע"ב) תשעה קבין שיחה נטלו נשים. מצרכי האשה שיהיה לה עם מי לדבר את ה'תשעה קבין'".

פעם אחת יהודי שעלה למעונו של רבינו הגיש בפניו פתק, ובו תינה את צערו על בעיות בשלום בית מהן הוא סבל. הוא ביקש מהרב עצה וברכה. ראש הישיבה השיב לו כי ישנה עצה פשוטה מאוד לפתור את כל הבעיות בשלום בית, ועצה זו - שווה הון. "לשתוק ולכבד", אמר ראש הישיבה, וחזר על כך כמה פעמים בפני השואל: "לשתוק ולכבד". ראש הישיבה הוסיף וחיידד בפניו: "קודם העיקר לשתוק ואז לכבד, ואז הכל יהיה בסדר". (מעובד מתוך נגיעה - מגזין דיגיטלי לאישה החרדית)

תלמידים רבים מספרים כי במקרים בהם באו לבקש את עזרתו בעניינים שונים, בהוצאות רפואה, בטפולים רגשיים וכדומה, במקום להציע הצעות או להפנות אל הגורמים הרלוונטיים, ראש הישיבה זצוק"ל הוציא במאות מקרים מכיסו את מלוא הסכום והעניק לשואל בפשטות ובענווה לא מצויה בעין טובה. תופעה זו גרמה למצב שיום אחד ממש לא היה לו כסף לקנות חלב בבית. את כל כספו כפשוטו העניק לצרכי צדקה וחסד שונים. בכל ענייני הצדקה היה מקפיד באופן מיוחד, לתת את הסכומים באופן עקיף, כדי לא לבייש את המקבל. תמיד משתדל למצוא תכסיסים ורעיונות לשלוח את הסכומים לנצרכים בדרך לא דרך, עם רעיונות מקוריים ולא שגרתיים. אחד מקרוביו ששמע על הדוחק הרב שהוא שרוי בו, פנה לעסקנים והסביר להם את המצב לאשורו. הם דנו בכובד ראש כיצד לסדר את העניינים מבלי שההוצאות יצאו מכיסו הפרטי.

רבינו התחיל להרביץ תורה משנת ה'תש"ו, כשנתיים לאחר שבא לישיבה. באותה התקופה הישיבה קלטה מאות תלמידים חדשים חדשים, מהם ניצולי שואה, תלמידי ישיבת מונטריי בשווייץ, ילדי טהרן ועוד. הם נזקקו לשיעורי עזר כדי להתאימם לרמת הלימודים בישיבה. מרן החזון אי"ש דיבר עם הרב יוסף כהנמן למנות את רבינו להעביר שיעורים על אף שהיה צעיר לימים. משנת ה'תשי"א התמנה למגיד שיעור קבוע בישיבה והתחיל למסור שיעורים יומיים. הגאון רבי נפתלי נבנצאל זצ"ל, מתלמידי הישיבה באותם שנים, הסביר מדוע רבינו נבחר לכהן כר"מ בישיבה: "כשהביאו אותו לשמש כר"מ, דיברו עליו בתור אברך שידוע ש"ס בעל פה!". רבינו העביר גם את הסוגיות הסבוכות ביותר בטוב טעם ודעת ובצורה בהירה. באותם הזמנים לא היו ספרי מראי מקומות. הר"מ היה צריך להכין במשך שעות רבות את השיעור. בני הבית מעידים כי מרן היה מסתגר בבית לכל הפחות מהשעה שמונה בערב ועד שתיים לפנות בוקר כשלא היה שייך להפריעו בשום דבר במהלך השעות הללו. הגאון השקדן רבי חיים ברמן שליט"א מספר שבשנים הקדמוניות היה ידוע בישיבה כי לרוב מרן זצ"ל מכין את השיעור עד השעה ארבע לפנות בוקר! זו הסיבה לבעיות לחץ דם שמרן זצ"ל סבל ממנה רבות. (מעובד מתוך אוסף גיליונות מבית צוף לאור)

מעשה במסיבת חנוכה שהתרחש בבית רבינו. אחד התלמידים הגיע אליו וביקש רשות לקחת דבר מאכל מהמטבח בשביל להביא לאשתו שבבית. רבינו ענה לו: "בוודאי", קם בעצמו, נכנס למטבח, ארו "לטקע'ס" בשקית ונתן לאותו תלמיד. (מעובד מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

פעם רבינו סיפר לאחד מתלמידיו כי הוא יודע שהרבה הורים שולחים את בניהם לישיבה בגללו ולכן הוא מרגיש אחריות רבה ואישית לדאוג להם. תלמידו העידו כי כאשר הם נכנסו לישיבה בעודם צעירים הם הופתעו מהיחס האישי והחביב שניתן ע"י ראש הישיבה. לפני שנים אודות תלמיד מסוים הגיע להתקבל לישיבה התלמיד היה כהן. רבינו קיבלו והתעניין בשמו ובפרטיו. וכשאמר לו את שמו הגיב רבינו: "מעניין, כזה שם משפחה שהוא "כהן" אף פעם לא היה בישיבה..." וזאת לאחר אלפי תלמידים שעברו תחת ידו...

בכל בוקר לאחר התפילה היה מאזין ועונה לשאלות הבחורים בלימוד, כל בחור בפני עצמו והיה שנמשך הדבר עד לשעה ויותר לאחר התפילה. היה מקרה שתלמידו הגיע בעשר בבוקר לדבר איתו בלימוד. אחד מבני הבית ששהה בבית באותה השעה חס על בריאות רבינו ולחש לתלמיד באוזנו שרבינו לא אכל עוד ארוחת בוקר, רבינו שהבין בחכמתו הרבה מה לחש לו, פנה לתלמיד בתנועת ביטול של הינף יד ואמר לו: "אל תשים לב למה שהוא אומר לך..." ועל אף שדחיית הארוחה שיבשה את מערכת גופו באותו היום לא שת ליבו לדבר.

מרן היה ידוע בזהירותו הרבה והקפדנית שלא להחסיר סדר מסדרי הישיבה ועד יומו האחרון. באמצע הזמן, בימי בין הזמנים, בליל שישי, במוצאי שבת, תמיד כולו היה נתון לסדר קבוע ורציף. בימי בין הזמנים התקיים בביתו המשך לשיעורים שנמסרו בזמן, בהם השתתפו כחמישים תלמידים. לא היה הפסק ברצף אפילו לא ליום אחד. השיעור נמשך עם משתתפיו מידי יום ואפילו ביום בדיקת חמץ. בבוקר בו קם מהשבעה על אחיו הגאון ר' יעקב זצ"ל, כבר בשעה 12 ניצב מרן זצ"ל על משמרתו, ומסר את שיעורו הקבוע בישיבה.

פעם אחת נכנס תלמידו וסיפר כי ביקשו ממנו למסור דרשה בליל יום כיפור, בין "כל נדרי" למעריב, ויש לו חשש שזה עלול לאמץ אותו ויקשה עליו את המשך הצום. רבינו ענה לו: "אין זו בעיה, בדרך הלון תיסע ברכב ורק בחזור תלך ברגל". לאחר מכן הודריך אותו בפרטות כיצד להתכונן לצום.

אחד מתלמידיו הגיע לבקש אישור מרבינו לנסוע לשבת למקום מסוים, רבינו נענה לו בשלילה. התלמיד טען כי הוא צריך מנוחה. רבינו ענה לו שעדיף שימצא דרכים אחרות לנוח. בליל שבת, לפני הסעודה, רבינו יצא במפתיע לקרוא לאותו בחור להזמינו לסעוד בביתו. (הסיפורים מעובדים מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

במשך למעלה משישים שנה התנזר לחלוטין מהדלקת האור בביתו בערבים ובלילות. זאת מפני שלפני שנים רבות הדליק בשוגג את אור החשמל בחדר השירותים בליל שבת קודש. מאז גזר על עצמו לא להדליק יותר לעולם את האור בלילות במשך כל ימות השנה. בשנים האחרונות לאחר שהסיפור התפרסם ועורר הדים חדל מלנהוג כן. למי ששאלו על כך הסביר: "נהייתי יותר מבוגר, ולפעמים הדבר גובל בפיקוח נפש להסתובב בבית חשוך, ולהמתין עד שיבוא מישהו להדליק את האור, לכן התרתי את הנדר".

לפני שנים אחדות באחת הפעמים שאושפז בבית החולים, התרחש במהלך השבת סיפור מעניין. כאשר הגיע האח כדי למדוד את החום עם מדחום דיגיטלי, ביקש מדחום כספית לאחר שהאח מצא והביא מדחום כספית, בדק את החום ולקח את מד החום לעצמו כדי שהאח לא יראה את התוצאה ויכתוב

בשבת. לשאלת האח כיצד יוכל לדעת את התוצאות השיב מרן: "אל תדאג, תחזור במוצאי שבת ותשמע ממני את כל התוצאות במדויק". כך היה, מיד בצאת השבת חזר בפני האח על כל התוצאות בפרוטרוט. האח הגיב בהתפעלות רבה לנוכח מעשה זה, ושוחח בהערצה עם מרן על ענייני היהדות, בעודו מבקש שכל עובדי המשמרת של אותה המחלקה ישמעו דברי חיזוק מפי קודשו, ואכן במהלך סעודת השבת ישבו הרופאים והאחים של טיפול נמרץ בתל השומר לשמוע דברי חיזוק והתעוררות.

בישיבה למד בחור שהיה חלש מאוד בלימוד. רבינו יצא מגדרו וקירב אותו יותר מכל בחור אחר, הוא אף למד איתו בחברותא ועשה בו מהפך עצום שאיש לא צפה אותו מראש. כשאותו בחור היה שואל שאלות בשיעור רבינו היה מתייחס אליו באופן לא רגיל, לאחר מכן כשהיו שואלים אותו שאלות על השיעור היה מפנה ואומר: תשאלו אותו (את אותו בחור!) שהוא בעל כשרון גדול...

תלמידיו מעידים, שכאשר סבלו ממועקות ובאו לשפוך את ליבם לפני רבינו, רבינו היה מקשיב להם ברוך, והיה דורש לאחר מכן בשלומם, והיה שמח בשמחתם כשנושעו.

ר' מיכל יהודה היה שולח אליו בחורים מפוניבז' הקטנה כדי שיבחנו אצלו. רבינו היה שואל את כולם את אותה שאלה. בכל קבוצה היו יודעים מראש מה הולך לשאול, ובכל זאת היה תוהה על קנקנו של כל בחור, והיה מפרט בהבחנה דקה לר' מיכל יהודה את התרשמותו מכל בחור ובחור.

כאשר תלמיד היה שואל את רבינו שאלה והוא לא ידע את התשובה, הוא ענה בפירושו: "אני לא יודע", והוסיף ואמר, "תשאל את רבנים האחרים בישיבה". (למרות שדרגתו של רבינו בתורה אינה ניתנת לשיעור). פעם כשמאן דהוא שאל אותו מדוע הוא אומר: "אני לא יודע" והרי הוא ודאי כן יודע? רבינו ענה לו שבלדעת יש כמה דרגות ואצלו "לדעת" זה ידיעה מדוקדקת. (הסיפורים מעובדים מתוך גיליון 'לאורו' תש"פ)

כבר מימי ילדותו היה רגיש מאוד לזולת. בהזדמנות סיפר לאחדים מתלמידיו, כי בימי ילדותו נהג לשיר 'סולו' בשמחות בר מצווה. פעם אחת שם לב כי בעקבות כך נמשכת תשומת הלב אליו וכולם מביטים בו תחת שיביטו בחתן הבר מצווה, מאז חדל לשיר 'סולו'. דוגמא מזערית

י"א סיוון

הגאון הרב שלמה זלמן אהרנרייך הי"ד

יום ההילולא - י"א סיוון

נולד ב-ט' תמוז ה'תרכ"ג (1863) בעיר פּוֹגַסְאָס שבהונגריה. בילדותו עברו הוריו לסובראנץ שבמחוז אונג שבהונגריה. בגיל שש לקחו סבו לביתו, שם גדל. בהיותו בן עשר התפרסם כעילוי. בגיל 13 החל לחבר חידושי תורה. לאחר נישואיו התגורר במשך ארבע שנים בבית חתנו. בשנת ה'תרמ"ח (1888) ירד חותנו מנכסיו ובני הזוג עברו לבית הורי חמותו בסיקס שתמכו בהם. הוצע לו לשמש ברבנות בקהילות שונות, אך הוא סירב והעדיף להתפרנס ממסחר.

במשך כשלוש שנים ניהל חנות מכולת תוך כדי שהוא המשיך ללמוד תורה. החנות סבלה מגנבות רבות בשל חוסר תשומת הלב לנעשה שם והוא נאלץ לסגור את חנותו ועבר למסחר באתרוגים. מדי שנה נסע לקנות אתרוגים בעיר הנמל טריאסטה באיטליה. במשך שאר השנה הקדיש את רוב זמנו ללימוד

ולכתיבת חידושי תורה. רווחיו כסוחר אתרוגים לא הספיקו לפרנסת משפחתו ובהפצרותיהם של הגאונים ר' אברהם יצחק גליק (ראב"ד טולצ'ווה), ר' שמואל רוזנברג (ראב"ד אונסדורף) ור' שרגא צבי טננבוים (רבה של סנדרה) שוכנע לקבל משרה תורנית.

בשנת ה'תרנ"ד (1894) נבחר לרבה של צ'ובה (היושצ'אבא). בבואו לשם הקים ישיבה. גם המשכורת כרבה של צ'ובה לא הספיקה לכלכלת ביתו. ב-ג' אלול ה'תרנ"ט (1899) מונה לרבה של שימלוי והגליל. בבואו לשם הקים ישיבה אליה העביר חלק מתלמידיו מיישיבתו הקודמת, פתח ת"ת בו למדו מאות תלמידים. קיבל כל אדם בסבר פנים יפות. היה אהוב על כלל קהילתו. הכיר את כל בני העיר והתעניין בכל אורח חייהם הרוחניים והגשמיים ואף כונה 'אבי העיר'. ניחן במתק שפתיים והשפיע בדרשותיו על ההמון. היה חוזר מדרשתו מזיע ומיוגע עד שהוצרך להחליף את כל בגדיו. התפרסם במידת הענווה והתרחקותו מהכבוד. הרבה במעשי צדקה וחסד. ביתו היה פתוח לכל נזקק.

היה נערץ גם על הגויים. שקדן מופלא. מעודו לא ישן יותר משלוש שעות בלילה, וביום ישן בערך כשעה. בעת לומדו בלילה והרגיש שתדומה נופלת עליו היה עומד ממקומו ומניח רגלו אחת על הארץ והשניה על הכסא לבל ירדם. בקי בע"פ רב ספרי גדולי האחרונים כגון: המשנה למלך, מהרי"ט אלגאזי, פני יהושע, שאגת אריה, שער המלך, פרי מגדים, שו"ת נודע ביהודה ובצל"ח, בכרתי ופליתי ובתומים, בקצות החושן ובשב שמעתתא, באבני נזר ובאגלי ט"ל, וכן כל ספרי רבינו החת"ם סופר בהלכה ואגדה היו על לשונו. גאון אדיר בנסתר ובנגלה. ב-כ"ד אדר ה'תש"ד (1944) הועבר עם בני משפחתו לגטו שימלוי. הוצע לו בגטו להימלט לרומניה, אך הוא השיב שזו הזדמנות לקיים מצוות קידוש השם שלא כל דור זוכה לה, וכן אמר שהוא אינו רשאי להוציא עצמו מן הכלל. ב-י"א סיוון ה'תש"ד (1944) הרב רוב משפחתו עלו לגטו מרומים במחנה ההשמדה אושוויץ-בירקנאו. חי כ-80 שנים. בנו, ר' יהושע מילא את מקומו בשימלוי.

אביו: ר' יעקב. **אימו:** מרת הינדל רייזל (בתו הבכורה של ר' אברהם יהודה הכהן שוורץ). **נשותיו:** מרת הינדל רייכמן (זיווג ראשון - נכדת ר' יהודה שינדלר. נישא בשנת ה'תרמ"ד), מרת נחמה (זיווג שני - נכדת הגאון ר' נתן אליהו הרמאן זצ"ל אבד"ק אירשא, מח"ס שו"ת 'אוצר החיים'). **מרבתיים:** סבו, ר' אברהם יהודה הכהן שוורץ ממאד (ה'קול אריה). **מתלמידיו:** בניו - ר' חיים, ר' יהושע, ר' שמעון זאב. **ילדיו:** ר' יהושע (ממלא מקום אביו בשימלוי), ר' שמעון זאב (הקים בירושלים את הוצאת 'מפעל קסת שלמה' להוצאה לאור של כתבי אביו), ר' חיים. **מספריו:** שו"ת לחם שלמה - על ש"ע מאורות שלמה - על ספר המאור - בית שלמה - על הש"ס - משנה שלמה - על משנה תורה לרמב"ם - אבן שלמה - על אבן העזר של הראב"ן, על התנ"ך ומדרשי חז"ל - תפארת שלמה - על הש"ס ועל ארבעת חלקי שו"ע - גן שלמה - על התורה - תהילת שלמה - על תהילים - עטרת שלמה - על חמש מגילות - מדרש שלמה - דרשות - אבני המקום - דרושים על התנ"ך - מצה שלמה - על הגדה של פסח.

פעם בעת שלימד שיעור תורה לתלמידיו נכנס אליו אברך וביקשו שיעורו רחמים על אשתו המקשה לילד. פנה רבינו אל תלמידיו ואמר: "הבה ונלמד דף גמרא לרפואת האשה ולישועתה". אל האברך אמר: "מהר לך הביתה וחזור ובשרני ברכת מזל-טוב עוד בטרם יסתיים השיעור". וכן היה, שעוד באמצע השיעור הופיע האברך לבשרו שנתקיימה ברכתו ואשתו ילדה במזל-טוב. רבינו בענווה יתרה הגיב על זה ואמר לתלמידיו: "הראיתם תלמידים חביבים מה גדול כוחו של לימוד דף גמרא?..."

פעם אחת אישה חשובה חלתה במחלת נפש ר"ל והיה רבינו שרוי בצער גדול מזה. לפיכך שלח מכתב בקשה ל'סבא קדישא' הגה"ק רבי שלמה אליעזר אליפנדרי זצ"ל שיתפלל לרפואתה. ה'סבא קדישא' ענה לו בתשובה: "למה הוא פונה אליו וכי אין הוא לבדו יכול להתפלל עבורה?!". כששמע זאת רבינו, אמר תהילים לרפואתה בהזילו דמעות כמים מגודל שברון ליבו על מצבה של האומלל והאישה חזרה לבריאותה כימי קדם לפליאת הרופאים.

גדולי הדור היו פונים אליו בבקשתם שיזכירם לטובה בתפילתו הזכה. מסופר על הגאון העצום רבי שרגא צבי טננבוים זי"ע אבדק"ק טשאטה שפנה אליו שיעורר רחמים על אחיו הגה"צ זצ"ל. היה זה בשנת ה'תרנ"ו כאשר רבינו היה עדיין צעיר לימים כבן שלוששים וארבע, ואף הגה"ק אברהם יהושע פריינד מנאסויד כשהיה בא לשאמלויה בכל שנה לשבות בקרב חסידיו ומעריציו, היה בא לבקר את רבינו ואומר לו בעת היפרדו ממנו: "שמי אברהם יהושע בן חנה מלכה, אני מבקש שתזכיר אותי בתפילתך", ועל אף היותו רבי ומנהיג לאלפי חסידים היה עומד בהכנעה ובשפלות לפני רבינו ואמר עליו: **שהוא שר התורה, אביר הרועים ועמוד ההוראה.** וכל זמן היותו בשאמלויה לא היה עורך שולחן לחסידיו בסעודה שלישית בעינדא דרעוא דרעוין אלא היה בא בכבודו ובעצמו לרבינו להיות מיושבי שולחנו הטהור, וכן היה בא אליו להתראות עימו כמה פעמים ביום כל זמן שהותו בעיר.

כאשר הגה"ק רבי יהודה גרינוולד זי"ע אבדק"ק סטמאר הסתלק לבית-עולמו בשנת ה'תרע"ט, רבינו נמנע מלנסוע להלוויה ואמר: "אם אהיה נוכח שם, הלא יכבדוני לומר דברי הספד ואם אזכה ואעורר את הקהל לבכי ותשובה, יתכן שידברו ממני ויציעו את מועמדותי לרבנות שם ואיני חפץ בגדולות".

רבינו סלד בכל פרוטה שחשב שאינה מגיעה לו ולא רצה ליהנות מבני אדם אלא כדי צורך קיומו ההכרחי. פעם אחת יחד עם עוד שני רבנים מפורסמים בד"ת בין בעלי דברים עשירים שהם עצמם היו אנשים קשים והמקרה היה קשה ובמשך שבוע ימים עמלו קשות עד שהביאו את הצדדים לידי פשרה לשביעות רצונם המלאה. בעלי הדין שהסכימו לפסק-הדין נתנו לדיינים מעות פסק בסך 10,000 לכל אחד. אך רבינו לקח לעצמו רק 1,000 לעי ואילו את ה-9,000 הנותרים החזיר להם ואמר שאינו מגיע לו יותר עבור טרחתו.

רבנים בנש"ק רבים היו דרכם לשבות בשמלויה מפעם לפעם וכולם זכו להתכבד בכבוד גדול מרבינו והיה נוהג ללכת בליל שבת-קודש להיות מיושבי שולחנם וכאשר בניו התנגדו לזה כי אין זה לפי כבודו ענה בענוות צדקתו ובפשטות: "כשנותנים כבוד לאחר אין בזה משום פחיתות ולעומת זה כאשר נמנעים מלכבד לאחר לא מתגדלים מזה".

כאשר נכנסו אליו השובי"ם והתאוננו לפניו שאין פרנסתם מספקת קרא לראשי הקהל וציווה להם להוסיף על שכר השובי"ם ואמר שאם לא יצייתו לו, לא יאכל משחיטתם ואף יאסר להם בכלל לשחוט כי איך יוכלו לשים לב לבדיקת הסכין בהיות ליבם טרוד בדאגת פרנסה וברוב צדקותו הוסיף לומר: "אם אתם חוששים להעלות את שכרם כי על ידי זה תצטרכו להוסיף גם על שכרי, אני מבטיחכם שלא אבקש שום הוספה ולא אפגע מזה שלא תוסיפו לי על שכרי, אדרבא אף אם תאבו להוסיף לי לא אקבל".

כאשר הגה"ק בעל 'דרכי תשובה' זי"ע ממונקאטש התאכסן אצלו בשנת ה'תער"ב הראה לו רבינו את כתבי ידו ובתוכם גם כתב היד 'אבן שלמה' על ספר הראב"ן שהתייגע על חיבור זה במשך כעשרים ואחת שנה, שהיה בדעתו להדפיסו אז, אמר לו הגה"ק: "הרב משימלוי שמעו לעצתי והדפיסו קודם ספרכם

החשוב 'שו"ת לחם שלמה' על או"ח החשוב בערכו ממש כשאגת אריה שני ואח"כ תדפיסו את חיבורכם על ספר הראב"ן וזה יהיה לכם לתועלת, וכן עשה. וכשיצא לאור ספרו שו"ת או"ח אמר עליו הגאון האדיר מראדימישלא זצ"ל: "הגאון משאמלויא הקדימני בדבריו ממש כדי מחצית הספר".

פעם אחת בעת עומדו בתפילה בשבת-קודש סיפרו לו כי פלוני המהנדס בונה לעצמו בית דירה ומתעסק במלאכתו בעצם יום השבת. רבינו הזדעזע לשמוע הדברים ושלח את שמשו אליו בפקודתו להפסיק העבודה, אולם הלה לא נענה. כשחזר השמש עם תשובה שלילית שלח אותו רבינו לבקש ממנו עוד פעם להפסיק את העבודה. אך גם בפעם הזאת לא נענה ואז שלחו רבינו שלישיית להתרות בו, שאם יעמוד במריו, אזי לא יזכה לדור בבניין זה. ואף לאחר התראה זו לא ביטל קשיות ערפו ואכן במשך זמן קצר התרושש לגמרי והוכרח למכור את כל נכסיו ובניין זה בכללם עוד באמצע הבניה.

בהיותו בעל כוחא דהיתירא התייגע מאוד למצוא צד היתר וקולא והיה נכנס לפעמים בפרצה דחוקה ובלבד שלא לגרום ח"ו הפסד לבר ישראל וכאשר לא עלתה בידו למצוא צד היתר ונאלץ להטריף ולאסור היה משלם מכיסו את התמורה אם היה השואל עני שמצבו דחוק.

כאשר המשגיח שהתמנה על ידי רבינו לפקח על השוחטים והקצבים נפטר, ובנו של רבינו הרב הגאון ר' יהושע זצ"ל שהיה מו"צ ושו"ב מומחה ולא היה לו עדיין מעמד פרנסה, ביקש מאביו שימנה אותו למשרה זו. אולם סירב רבינו לזה וטעמו ונימוקו עימו, שהוא חושש פן יאמרו עליו שבשעה שתיקן ומינה את המשגיח, הייתה לו פניה עצמית שבשמך הזמן יוכל למנות למשרה זו את אחד מבניו.

סיפר החסיד ר' משה יוסף גראס ז"ל ממיישקאלץ ששמע מפ"ק הגה"ק מציעצינוב זי"ע (בנו של רבינו הק' רשכבה"ג משינאווע זיע"א) שאמר על רבינו בעת הבחרו לשמש בעטרת הרבנות בק"ק טשאבא, שהאברך הזה הוא דחיל חטאין, גאון עולם וחסיד מפורסם.

היה כמעין המתגבר ומחדש חדושים נפלאים בלי הפסק עד שהרבה פעמים לא היה יכול להעלות את חידושיו על הכתב כי מוחו נשטף בחידושים ולא היתה עטו מספקת את שטף רעיונותיו.

סיפר נכדו הגה"צ רבי יהושע כ"ץ זצ"ל אב"ד סאמבאטהעלי: "כשלמדתי אצל זקני הגה"ק משאמלויא הי"ד, העביר רבינו שו"ב אחד שראה אצלו מקודם הרבה הקלות בעניינים שונים, וציווה לקהל שיתנו לו סכום גדול בפעם אחת או משכורת ידועה לכל שבוע שיהיה לו פרנסה. והיה שם אנשים מחרחרי ריב שעמדו לצד הש"ב, ובא איש אחד מידידי רבינו זצ"ל וסיפר לו שהמחרחרי ריב שואלים איך העביר שו"ב שישב על משמרתו שנים רבות, ואם באמת ראה הקלות אצל השו"ב הזה מקודם, מדוע לא העביר אותו משחיטתו מיד.

ואמר לאיש הזה (בנוכחותי) שקשה לו מאוד להשיב על זה ברבים אבל כיוון ששאל, הוא אומר לו בסוד, כי באמת ראה הקלות אצל השו"ב הזה זמן רב מקודם, אבל עם כל זאת כיוון דמעיכרא דדינא אולי עוד לא היה נפסל בזה, וגם שלא היו עדים בדבר שלא עשה בפומבי ולא התגלה לאחרים, על כן מנע את עצמו להעבירו, כי שמע מכ"ק זקנו הגה"ק בעל 'קול אריה', שאמר שקבלה בידו שיש סכנה להרב להעביר שו"ב ממשמרתו, וכיוון שלא היו עדים על כן מנע את עצמו מטעם זה.

אולם עתה שנעשה בן שבעים שנה החליט להעבירו, כי עתה אין לו עוד מורא משום דבר, ואפילו אם יגיע לו סכנה מזה הוא מוותר בעבור טובת הכלל". ומזה אפשר לראות את צדקתו ומסירת נפשו בעבור ענייני הדת.

אף שכלפי עצמו חי חיי הסתפקות במועט, היה זה רק כאשר נגע הדבר לו או לבני ביתו. ביתו היה פתוח לרווחה לכל קשי יום שידע שיש לפנות להרב על כל צרה שלא תבוא ושמה יקבל כבר די מחסורו אשר יחסר לו בעין יפה הן בכסף והן בעצה טובה והנהגה ישרה ונכונה.

מסופר גם שפעם עבר אורח נוטה ללון בשאמלויא בשנת העת"ר עת פרוץ המלחמה מצוייד במכתבי המלצה מרבנים גאונים שהאורח הוא נכדו של הגה"ק בעל ה'נודע ביהודה' וכי הוא עוסק במצווה חשובה. כאשר הופיע הלה בבית רבינו, הוציא רבינו דוקאט (מטבע זהב) שהיה סכום עצום מאוד ונתן לו בהוסיפו דברים שהוא נותן זאת לכבוד ה'נודע ביהודה', וכן היה נוהג תמיד כאשר בא לפניו ת"ח ויר"ש עבור מעות היה נותן לו מכיסו סכום גדול, כן קרה כאשר איש אחד שהדפיס ספר מהגה"ק בעל ה'חת"ם סופר' זי"ע ונסע ממקום למקום לקבץ חותמים הגיע גם לשאמלויא נודע לרבינו מזה. שלח לקרוא לו ואמר לו שאין זה לפי כבודו של מרן ה'חת"ם סופר' ללכת לקבץ חותמים עבור ספרו וביקש ממנו להיות נוכח בשב"ק בעת לומדו פרקי אבות עם אנשי העיר, ואז סבב הדיבור בעניין גדלות ה'חת"ם סופר ומחשיבות ספריו היקרים והקדושים וכי מצווה רבה להשתדל להדפיס ספריו והיות שאין זה לכבוד רבינו מאור הגולה זי"ע שישבבו על הפתחים לקבץ חותמים עבור ספריו, ע"כ אבקש מכל אחד שיראה להכניס לביתי סכום תמיכתו עבור הדפסת הספר ותוך דבריו אלו הזכיר גם כי הוא מחשיב עצמו להיות תלמידו כי למדתי את כל ספריו הק' הן בשו"ת והן חדושים ואף דברי אגדה ודרשות, כמובן שדבריו עשו פרי והצליחו ונתהוו חותמים לרוב כמאה איש אשר לא היה כן בכל המדינה.

התנגד בתוקף לכל דברי המותרות באומרו: "לוקסוס מבטל מלמוד התורה!". ובכל השידוכים שהשתדך עם בניו לא ביקש מהמחותנים שיתנו נדוניה עבור בניו החתנים, רק ביקש שהמחותן יקציב מזונות עבור הזוג למשך כמה שנים כדי שיוכלו לשבת ללמוד את התורה הקדושה במנוחת הדעת ומתוך הרחבה.

בשנת ה'תרס"ח השיא רבינו שתיים מבנותיו בפרק זמן אחד והיה זקוק להרבה מעות ולא היתה הפרוטה מצויה בכיסו, לווה רבינו הלוואה בבנק על מנת שיוכל לפרוס את החוב בתשלומים חודשיים למשך שלוש שנים. אירע כמה פעמים שפיגר קצת בזמן התשלום או ששלם פחות מהצורך והעיז בעל הבנק פניו כנגדו ואמר לו שאם לא ישלם המוטל עליו לפי ההסדר שהוקבע מראש אזי יעקל את כל ספריו וימכרם במרכז פומבי לכל מי שיחפוץ. דברים אלו פגעו קשות ברבינו וענה לו: "אני אקנה קודם את ספריי הנמצאים ברשותך טרם שאתה תוכל לשלוט בספריי למכרם". ואומנם כך עלתה לו, שבזמן קצר פשט הלה את הרגל וירד מנכסיו והוצרך למכור ספריו כדי שיהיה לו לחם לאכול ובגד ללבוש ורבינו קנה ספריו מידו. הסיפורים מעובדים מתוך תולדות ה'אבן שלמה'

י"ב סיוון

האדמו"ר הרב אברהם וינברג מסלונים (השלישי)

יום ההילולא - י"ב סיוון

נולד בחודש סיוון ה'תרמ"ח (1888). נקרא על שם אבי זקנו מח"ס 'יסוד העבודה'. כבר מגיל קטן מאוד ניכר היה כי לגדולות נועד. תפיסתו המהירה ואמרותיו החכמות הפליאו את כל רואיו. כך עלה והתעלה במעלות הקדושה. בגיל שלוש עשרה התחתן. בגיל חמש-עשרה נסע לאירופה למשך חצי שנה. בהמשך

עבר ללמוד בישיבת 'אור תורה' שעל קבר רבי מאיר בעל הנס. שם שקד על התורה הקדושה בכל שעות היממה. בגיל שש-עשרה בנו הפעוט בן השנה נפטר ממחלת האבעבועות. בגיל עשרים ואחת נסע שוב לרבו לסלונים. שימש כנציג מפלגת אגודת ישראל בטבריה. מראשי החסידות בטבריה. שימש כחבר המועצה המרכזית של אגודת ישראל העולמית, גבאי ישיבת אור תורה, ומנהל התלמוד תורה בעיר.

בשנת ה'תרצ"ה (1935) נבחר למועצת העיר והיה יו"ר מפלגת אגודת ישראל. בשנת ה'תשט"ו (1955) החל לשמש כאדמו"ר בחסידות סלונים. בשנת ה'תש"כ (1960) עבר מטבריה לירושלים והתגורר בבניין ישיבת 'בית אברהם'. אחת התקנות עליהן השתית את החסידות היתה שלא לשוחח בשעת התפילה. בכל שטיבל אותו הקים דרש שלא ידברו כלל בשעת התפילה וקריאת התורה. גם כשהזקין התמודתו היתה מופלאה.

פעמיים בשנה (בימי האזכרה של אביו ושל אימו) **היה מסיים את כל הש"ס! בנוסף, לפני כל יום טוב היה מסיים את המסכת הקשורה לאותו חג.** פעם פנה הרבי לאחד מנכדיו, שהיה אז בן שנים עשרה ואמר לו: **"אני בגילך כבר סיימתי את 'שלושת הבבות' (כוונתו לבבא קמא, בבא בתרא ובבא מציעא). כך עודד את נכדו וזירזו ללימוד התורה הקדושה. נחשב בערוב ימיו לזקן האדמו"רים ולאחד מחשובי חברי מועצת גדולי התורה. נפטר ב-י"ב סיוון ה'תשמ"א (1981).** חי כ-93 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים. רח' 'ברכת אברהם' ברמת שלמה בירושלים נקרא על שם ספרו. בחסידות סלונים הקדישו את שמות תלמודי התורה של החסידות ל'ברכת אברהם', על שמו. חתנו, ר' שלום נח ברזובסקי שימש במקומו כאדמו"ר.

אביו: ר' נח. **אמו:** מרת חוה. **סבו** (מצד אמו): מרת מנדל רייסר (התפרסם במעלתו וקדושתו. גם בעיני הערבים ומנהיגם ה'מופתי' ראו בו איש קדוש). **נשותיו:** מרת הדסה (זיווג ראשון - בת החסיד ר' מרדכי לידר, שהיה מגדולי חסידיו של ה'יסוד העבודה'). **מרבתי:** החסיד ר' אליעזר הכהן רוזובסקי, החסיד ר' יהודה לייב קסטלניץ, האדמו"ר ר' שמואל וינברג.

ילדיו: הרה"ח רבי זלמן מנחם זעליג, הרה"ח רבי שמואל. **חתנו:** האדמו"ר רבי שלום נח ברזובסקי (מח"ס 'נתיבות שלום'). **מספריו:** •ברכת אברהם- על חמישה חומשי תורה •נחל איתן- חמישה חומשי תורה ומועדים.

בזמן מלחמת העולם הראשונה הורגשה בארץ ישראל מכת רעב קשה מנשוא. אנשים רבים רעבו לפת לחם והיו עסוקים בחיפוש מתמיד אחר מקור מחיה. במקביל התפרסמו החדשות, שלא היו אופטימיות כלל... מטבע הדברים לימוד התורה נדחק מעט, בשל המצב הקשה. 'הזנחת' הלימוד הפריעה מאוד לרבינו, שהיה אז בשנות צעירותו. באחד הבקרים פנה אל ידידו, ר' ישראל דב שיפמן, ושאל אותו: "מה תהיה עם תכלית האדם בעולם?".

הם החליטו ביניהם: "אוכל הרי אין לנו ממילא, אז נשב ונלמד". כך למדו ברציפות עד שעות הערב. אך לא באותו יום בלבד. שנה וחצי ישבו ועמלו יחדיו יום יום במשך כשנים עשרה שעות. בסוגיות של מסכת חולין, עם טור ושולחן ערוך. מתעלמים מכל מה שמתרחש בעולם. מהמלחמה, המחודשות ובעיקר מחוסר דבר מאכל. כך עסקו בתורת חיים. לימים סיפר רבינו, שבעת לימודם באותה תקופה היו יושבים בשעות הבוקר מצד אחד של סלע מסויים. בשעות הצהריים, כשהשמש בצד מערב, ישבו מצידו השני של הסלע. כדי שלא תפגע בהם השמש בתקופה. (הרבי הקדוש מסלאנים)

תפילותיו של רבינו היו לשם דבר. הוא היה מתפלל כבן המתחטא לפני אביו וכעני העומד בפתח. בבכי ובתחנונים. באחד הימים נכנס לבית מדרש יהודי שרצה להתפלל תפילת מנחה במניין. הציבור הגיעו לתפילת העמידה. במהלך התפילה התפלא אותו יהודי לשמוע את הרבי בוכה ומתפלל. לשמע הבכיות חשב לעצמו, שמא אירע דבר מה ולכן רבינו בוכה או שמא יש איזה יארציית ביום זה. אותו יהודי היה בטוח כי יום זה הוא יום מיוחד ושונה משאר ימות השנה, ולכן בוכה הרבי בתפילתו. בסיום התפילה ניגש לברר את העניין עם האנשים בבית-המדרש. הוא שאל: "מה יום מיומיי שרבי בוכה במהלך תפילת העמידה?" - תשובת הסובבים הדהימה אותו מאוד: "כך זה מידי יום ביומו". הרבי התפלל מנחה של חול כאילו היה זה יום הכיפורים. (הרבי הקדוש מסלאנים)

פעם אחת סיפרו לרבינו כי כוחות הביטחון לכדו יהודי שסייע למחבלים. אותו יהודי הניח מטעני חבלה רח"ל תמורת בצע כסף! ולא עניין אותו אחיו היהודים שיפגעו כתוצאה מכך. הזדעזע הצדיק עד היכן מסוגל יהודי להתדרדר "נורא ואיום" אמר, אך מיד הוסיף לתדהמת המספר: "אולם אני גרוע ממנו". תמה המספר: "באמת?! כיצד אפשר לומר כן?! רבינו אדמו"ר ואהבת ישראל מפעפעת בקרבו.

איך רבינו יכול לומר על עצמו שהוא גרוע ממנו?" - "איך לא תבין", הסביר הרבי, "אני הרי גדלתי בבית כה נעלה, ספוג תורה וקדושה. כל ימי גדלתי בין החכמים. עם זאת אני רחוק מהם מרחק מזרח ממערב. ליבי לא נפתח אף כחודו של מחט! אילו גדל הייתי בבית פורק עול כאותו אדם, ומתוודע לחברים שיש לו, מי יודע לאיזו דיוטה תחתונה הייתי מגיע?" (באהלי צדיקים)

סיפר הגאון רבי אליהו ראטה זצ"ל (משב"ק של הרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זיע"א). פעם אחת התכנסו שלושה אדמורי"ם גדולים: הרה"ק ר' חיים מאיר הגר (ה'אמרי חיים' מוויז'ניץ זיע"א), הרה"ק ר' ישראל אלתר (ה'בית ישראל' מגור זיע"א) ורבינו. סדר ישיבתם שה'אמרי חיים' ישב מצד אחד, וה'בית ישראל' מצד שני, ובאמצע ישב רבינו. כל הזמן דיברו ה'אמרי חיים' וה'בית ישראל' זה עם זה בפניו של רבינו. מפעם לפעם פנו אל רבינו שישב במרכז ושאלו "סלוניימר רבי, מה דעתכם?" - והוא השיב.

במהלך שיחתם יצא שה'אמרי חיים' שוחח עם ה'בית ישראל' כאשר רבינו ישב מאחורי שני האדמו"רים בשונה מהפעמים הקודמות שדיברו ביחד בפניו. לאחר שסיימו לדבר בעניין מסויים, שאל ה'בית ישראל' את רבינו מה דעתו בנדון. ענה רבינו: "סליחה, באיזה נידון?". שאל ה'בית ישראל': "האם אתם לא שומעים?". רבינו ענה לו: "לא שמעתי כלום!"

הם הביטו עליו בעיניים תמהות, ושאלו בפליאה: "הרי המשיכנו לדבר כמו שדיברנו עד עכשיו". רבינו אמר להם: "בעודני נער הקשבתי פעם לתוכן שיחתם של אבי ואמי. כאשר אבי הבחין בכך, קרא לי ואמר שהוא רוצה ללמד אותי יסוד חשוב בחיים: 'כשאדם מדבר עם אחר ולא אליך - אל תקשיב כלל למה שהם מדברים. על אחת כמה וכמה כשההורים מדברים ביחד. אל תיגש להקשיב מה שהם מדברים".

מאז, כששני אנשים מדברים ביניהם דבר שאינו נוגע אלי, אני פשוט לא שומע! כשדיברתם בפני, הבנתי שגם אני שייך בזה, והקשבתי ואמרת גם את דעתך. אבל כשדיברתם מאחורי גבי, הבנתי שזה לא שייך לי, ופשוט לא שמעתי על מה שאתם מדברים... (הסיפור מעובד מתוך נועם שיח - אב"ד סאנטוב שליט"א)

באחד מימות החול ראה בינו קבוצת אברכים המשוחחים ביניהם בכאב לב על המצב העגום של בנות ישראל שבאו ממשפחות טובות, אך הרוח הזרה הנושבת ברחוב גרמה להם לעזוב את הדרך המסורה לנו

מדור דור. ולא זו בלבד, אלא שעוד ועוד בנות נסחפות אחריהן אל התהום. בין האנשים היה גם החסיד המופלג ר' מנדל וועג זיע"א.

כשראה את רבינו מולו, הצביע לעברו ואמר: "האברך הזה אשם בכל המצב!". רבינו התפלא מאוד על האשמה המוטלת עליו ובירר את פשר העניין. ר' מנדל נענה ואמר: "אם היית רוצה לפעול להצלת בנות ישראל, היית יכול. עם הכשרונות הברוכים שהקב"ה נתן לך, היית יכול לפתוח להן 'בית יעקב'. עוד באותו היום, הלך רבינו יחד עם ידידו, ר' מתתיהו לוריא, והקים את בית הספר 'בית יעקב' בטבריה, שהיה אז הראשון מסוגו בארץ ישראל, ולאחריו קמו עוד רבים.

י"ג סיוון

הרה"ק האדמו"ר הרב שרגא יאיר רבינוביץ מביאליבירז'יג זצ"ל

יום ההילולא - י"ג סיוון

נולד בשנת ה'תקצ"ט (1839). מנעוריו הפליא את צדיקי הדור וכבר ניכרה ובלטה בו רוב קדושתו, ונודע כבעל מדרגה, וצדיקי הדור היו מפליאים ומפליגים בשבחו. כשהיה כבן אחת-עשרה שנים בלבד, הגיע קוויטל לצדיק הרה"ק מאיר מפרמישלאן, שאמר עליו שהוא בעל רוח הקודש. העיד רבינו על עצמו לפני דודו הרה"ק מגראדזיסק זיע"א לרגל עובדה מסוימת: "אני ואחי מביאלא יודעים לקרוא קוויטלים עוד מימי ילדותנו". בצעירותו כבר זכה למדרגות נשגבות של גילוי נשמות צדיקים.

בשנת ה'תרכ"ו (1866) לאחר פטירת אביו, התמנה כשהיה כבן עשרים ושש שנים בלבד לממלא מקום אביו. תחילה בשידלובצא ולאחר מכן בביאליבירז'יג, נמשכו אל רבינו יהודים מכל המדינות הונגריה, צ'כיה, מזרח ומערב גאליציה, ומכל פינות פולין. נחשב בדורו כגדול בעלי המופתים, היה משדד מערכות הטבע וכל היוצא מפיו היה מתקיים. נודע כבעל רוח-הקודש. חיזק את רוחם של האנשים הפשוטים בדברי נועם ובסבר פנים יפות. עסק בתיקוני נשמות. גאון בנגלה ובנסתר. הסתיר עצמו. בעל ענווה. בשנת ה'תרס"ו (1907) לאחר שריפה, שהייתה בעיר, עבר לראדום ומשם לעיר אבותיו שידלובצא. לפני פטירתו אמר: "רואה אני, שלאחר פטירתי תבוא לעולם חשכות גדולה, כי כל זמן שהייתי בעולם מנעתי זאת!". שנתיים לאחר פטירתו פרצה מלחמת העולם הראשונה ונפלו בה רבים. נפטר ב-י"ג סיוון ה'תרע"ב (1912). חי כ-72 שנים. נקבר באוהל אביו בשידלובצא.

סבא (מצד האב): האדמו"ר רבי ירחמיאל מפשיסחא (בן האדמו"ר ר' יעקב יצחק רבינוביץ-ה'יהודי הקדוש').
אביו: האדמו"ר רבי נתן דוד משידלובצא. **אימו**: מרת דבורה פרל (בת ר' שמואל ושלצקי). **אשתו**: מרת דינה (בת הרה"ק רבי יקותיאל שמעלקא מסאטוב). **מרבתי**: אביו, רבי נתן דוד משידלובצא (היה רבו המובהק), האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז (ה'דברי חיים'), האדמו"ר ר' אברהם טברסקי (המגיד מטריסק).
מתלמידיו: האדמו"ר ר' ישראל טאוב (ה'דברי ישראל' ממודז'יץ), האדמו"ר ר' יחזקאל רבינוביץ מראדומסק, האדמו"ר ר' שמעון שלום קאליש מאמשינוב. **בנו**: ר' נתן דוד (כיהן כאב"ד בשידלובצא). **חתנו**: האדמו"ר ר' חיים אלעזר שפירא (בעל 'מנחת אלעזר' ממונקאטש- בזיווג ראשון). **מספריו**: • **ארון עדות**.

הרגשת הקדושה של רבינו מילדותו הייתה מופלאה, פעם באחת מנסיעותיו של הרה"ק משידלובצא עם בניו, על אם הדרך היו באכסניה אצל אחד מהחסידים, והגישו לפניהם חמאה, כשראה רבינו, שהיה

עדיין ילד קטן את החמאה, אמר: "חמאה זו - ריח רע יש לה". מיד סילקו את החמאה מן השולחן. ואמר אביו הק': "את נשמות בני לקחתי מתחת כיסא הכבוד, ורוצים לטמטם את מוחם עם מאכלות אסורות". לאחר מכן התברר, שהחמאה הייתה מחלב עכו"ם.

אחד מחסידי רבינו בשם ר' אברהם יצחק הוניגסברג סיפר: החסידים נהגו בליל שמחת תורה מתוך שהיו רוקדים ושמחים, לעקוץ ולהקניט את מי שקיבל עליה לתורה, הדבר לא היה לרוחו, ובליל שמחת תורה לפני קריאת התורה יצא מביהמ"ד מחשש, שמא יקראו לו לתורה ויקניטו ויעקצו אותו כדרכם. 'למזלו' קראו לו לתורה, והלה היה נבון בדעתו, כאשר ראה אותו רבינו מהסס, אמר לו: "גש ועלה לתורה, ודע כי עקיצה כזו יכולה להציילך מכדור מוות". על אף שלא הבין את דברי רבינו, הוא ניגש ועלה לתורה.

עיסוקו של הנ"ל היה כמנהל חשבונות של בעל אחוזת יערות. ומקום מגוריו היה בתוך היער. באותה שנה נתפס אחד העובדים הערלים ששלח ידו במלאכת בעל הבית וגנב עצים ממנו. הגוי חשד, שידו של ר' אברהם יצחק הייתה בדבר, ושהוא הלשין לבעל הבית על מעשי הגניבה וזאת בגלל העובדה שהתגורר ביער ויכל לראות את מעשיו. ועל כן חמתו בערה בו, וגמר אומר לנקום בו.

באחד מלילות השבת כשר' אברהם יצחק ישב ושר זמירות בסעודת השבת כשבנו הילד מנדל ישב על ברכיו. הוא הרכין עצמו לרגע קל וכופף ראשו לעבר בנו והושיט לו את הזמירות, שישיר 'כל מקדש' בתוך כך פילחה שריקה עזה את האוויר, מבעד לחלון הפתוח ירה הפועל הגוי שגנב את העצים לתוך ביתו של ר' אברהם יצחק, וכיוון שראשו היה כפוף, חלף הכדור מעל ראשו, והוא ניצל ממוות בטוח. עתה הבין את דברי רבינו.

סיפר נכד אחיו של רבינו הרב החסיד רבי צמח ברוך רבינוביץ זצ"ל, שבסוף ימיו זכה לעלות לארץ ישראל, ואמר שבילדותו זכה ללון בבית רבינו, לאחר שהרבנית הצדיקה נפטרה. רבינו הוזהירו, שלא יגלה מה שענינו ראו, אבל אחר הסתלקות רבינו הירבה לספר דברים נוראים שראו עיניו. באחת הפעמים סיפר: בשעות הלילה היה סגור ומסוגר לפני ולפנים בחדרו, ואיש לא הורשה להיכנס אליו, ואילו הוא, שלן בחדרו, פעמים שמעו אוזניו קולות נעלמים של בכי ותחנונים... ואם כי לא ראה שום מראה, אבל שמע בבירור את קולותיהם. עניין זה היה מפורסם בפולין, כפי שנשמע עוד מפי ישישים שהסתופפו בצילו.

פעם אחת ביקר רבינו אצל אחד מאנשי שלומו, שהתגורר בכפר הסמוך, בסוף פרוודור ארוך שהסתיים בקיר ניצבה מראה, ואמר רבינו בהתלהבות: "מי הוא בעל הצורה הלזה?", וניגש לתת לו 'שלום' ואז התבררה העובדה, שרבינו לא ידע את מראהו.

הישיש החסיד רבי משה בויס זצ"ל סיפר, כי היה פעם אצל רבינו בבוקר לפני התפילה, ולפתע נעצר רבינו ואמר: "הנני רואה חשכות גדולה בעולם!". לאחר מכן נודע כי באותה השעה בדיוק הסתלק מהעולם הרה"ק האדמו"ר רבי יחיאל דנציגר מאלכסנדר זיע"א.

רבינו ניחן במוח חריף מיוחד במינו כאבותיו הקדושים. מוחו הקדוש היה מהיר כעין מראה הבזק. והיה מסיים מסכת קטנה בשעתיים, ואת המסכתות הגדולות היה מסיים בארבע שעות. והיה אומר: "אבא אוהב את הסיימים שלי".

פעם אחת ישב רבינו בסעודה עם אחיו הרה"ק מקינצק, והגישו לפניו כרוב. חסיד אחד חשוך בנים, שהיה בין המסובים הרבה במחשבתו על כך, מאחר שחסידים מתנזרים ממאכלים דומים מחשש תולעים, וקטעו רבינו תוך מחשבתו: "הא לך גם כמה תולעים" ונפקד. ונכח עיניו הצופיות וגודל רוח קדשו.

סיפר הרה"ג ר' אברהם חיים פרידמאן, ששמע מזקיני הרה"ג ר' לייביל פרידמאן ז"ל, ששמע מנכדו של השוחט בעל העובדא. פעם אחת בא רבינו לעיר ראדום, והשוחט דשם היה מחסידות אחרת. המנהג היה שכשהגיע רב לעיר היה השוחט מראה לו את החלף, והשוחט מחמת שהיה מחסידות אחרת, לא הסכים מיד להראות לו החלף, לבסוף התיישב בדעתו והלך להראות את החלף. כשבאים לרבי, מן הכבוד גם לתת גם פתקא. ביני ביני יצא איש אחד מחדרו של הרה"ק, והרבי ראה את השוחט, קרא לו שיבוא אליו, ואמר לו בדיוק כל מה שחשב מקודם.

לאחר מכן לקח הרה"ק את הפתקא בידו, ואמר לשוחט: "הרבי לוקח פתקאות, כי רואה את אותיות שמו של החסיד בפתקא ויודע שורש נשמתו באיזה פסוק הוא ובוה מעלה אותו". והוסיף רבינו ואמר: "שורש נשמתך הוא מפסוק: 'קץ כל בשר בא לפני', והמשיך ואמר, אבל לא עכשיו, רק כאשר תבין פשט בפסוק הזה". לאחר שנים רבות התעורר השוחט פעם משינתו ואמר שהגיע קיצו, כי עלה במחשבתו פשט בפסוק קץ כל בשר וגו', וכן היה, שהתבקש באותה שעה לבית עולמו.

כשבא הרה"ק מלברטוב (נכד אחיו של רבינו) בברית האירוסין עם בתו של הרה"ק רבי ישראל מגראדזיסק הרבנית חיה מרים, היה הלה באותו הזמן כבן י"ז שנים. הוא הגיע יחד עם אביו הק' מפארצווא זי"ע כדי להזמינו לנישואיו. בינתיים רבינו התבקש לעולם שכולו טוב. כשעמד הרה"ק מלברטוב תחת החופה הרגיש ביד המונחת על ראשו וכשהסתובב זעק לאביו: "ראה נא אבי, הרי דודינו רבי שרגא יאיר נמצא כאן עימנו". והשתיקו אביו הק' באמרו: "לא כל מה שרואים צריכים לספר". סיפור זה סיפר אף הרה"ק מלברטוב בעצמו. (מפי הרה"ח רש"ב זונשיין ששמע מפ"ק)

רבינו היה מרפא חולים בדרכים מופלאות, אחד מחסידיו בשם ר' נתן מינצברג מראדום בשנת ה'תרס"ד כשישב אחרי חתונתו בעיר קאזיניב, הלה ומשפחתו חששו מאד לחייו, והשתמש בתרופות שונות שלא העלו ארוכה, נסע לראדום לרופא, והלה לאחר שבדק אותו הודיע לו שמחלתו אנושה ל"ע ואין מה לעשות. כשמע זאת ר' נתן לא חזר לביתו שבקאזיניב אלא להוריו בעיר שהתגוררו בעיר יידלינסק. כשמעו הוריו את הדברים התעצבו מאד. פעם אמר לו אביו: "סע לרבי מביאלאביזג ותן לו קוויטל עם פדיון ובוודאי בעז"ה תבוא לך הישועה על ידו". ר' נתן שמע לאביו ומיד נסע לרבינו. כשהגיע לשם, הגיש לו קוויטל. אחרי שהצדיק קרא בה אמר לו שעליו לשפוך מימי יידלינסק לתוך כל בארות קאזיניב, והוא עשה כדבריו ולקח עמו 12 בקבוקי מים. ובכל באר בקאזיניב שפך בקבוק מים. ומאז הוטב לו עד שהחלים לגמרי.

מעשה בעורך דין יהודי ב'ראדום' אפיקורס להכעיס, שבתו יצאה מדעתה רח"ל, הובילה לרופאי וורשא וערים אחרות, ולא הצליחו לרפאות אותה. אחד מידידי יעץ לו לגשת לרבינו שגר אז בראדום, ולתת לו קוויטל. אך הוא לעג לדבריו, בינתיים החריף מצב בתו לרעה. חמותו של העו"ד ניסתה להשפיע עליו לפנות לרבי, אך ללא הצלחה.

לאחר שהבת החולה 'הסתערה' על אנשי הבית וכלו כל הקיצים, נענה העורך דין להפצרתה של חמותו, ונכנס לרבינו. הרבי אמר לו: שאם רצונו שבתו תהיה בריאה ושלימה, עליו לשמוע בקולו: ללכת הביתה ולשבור את כל כלי הטריפה שהשתמש בהם עד כה. להכשיר את הבית בכלים מיוחדים לבשר וחלב. ושיתפלל כל יום, יניח תפילין ויתעטף בטלית, יקבע מזוזות על כל פתחי הדלתות, וינהג כיהודי כשר במשך שבועיים. ואחרי שבועיים יבוא שוב אליו עם בתו, ויראה בעז"ה ישועה.

עם זאת אמר לו הרבי: שאל יחשוב שיוכל לרמותו כי הוא רואה למרחוק, ויודע אם ישמע בעצתו או לא. העו"ד שב לביתו, ומיד ניגש לקיים את דברי הרבי. אחרי שבועיים התאספו לפני העו"ד ידידי הרבים שבאו ללוותו לבית הרבי, ולראות האמנם יעמוד בדבריו וירפא את הבת החולה שכמעט נואשה ממנה.

העו"ד נסע עם בתו לבית הרבי בכרכרתו ההדורה, ואחריו כמה עשרות כרכרות עם חבריו עד שהגיע לחצר הרבי. רבינו לא נתן להם להיכנס לביתו, וציווה להם להמתין בחצר, והם פיהם מלא צחוק וליצנות. רבינו ניגש לחולנית, ומיד אמר ש'דיבוק' נכנס בה. וציווה ראשית כל, על ה'דיבוק' לספר בפומבי את פשעיהם של כל אחד מהנוכחים. ואיך שהתחיל ה'דיבוק' את דבריו הם ברחו על נפשם מרוב בושה. עד שנשאר העורך דין עם בתו לבדם.

רבינו ביקש מה'דיבוק' לצאת מן הבת ללא פגיעה בגופה ובבריאותה. הדיבוק סירב ואמר שאין לו מקום אחר מאשר בגופה. רבינו עמד בתביעתו, ה'דיבוק' החל להתחנן ולבקש שהרבי יאמר קדיש במשך כמה שבועות לתיקון פשעיו. הרבי סירב, בטענו שעצומים פשעיו. ולפי שעה אין לו תרופה, ועליו להמשיך ולסבול. ובסוף הוכרח ה'דיבוק' להישמע בקול רבינו ויצא מגוף הנערה ללא פגיעה. והיא הלכה משם עם אביה בריאה ושלימה.

הדבר היה לשיחת רבים בראדום. ואחד מעשירי העיר ראובן בקרמן שמו שהיה חופשי בדעות נעשה מאז לבעל תשובה ולחסיד נלהב של רבינו ואף הוא טיהר את ביתו והכשירו, ומאז בילה את זמנו הפנוי בבית הרבי ואכל אצלו. ונשאר חסיד מובהק עד יומו האחרון.

סיפר החסיד בעל 'גן הדסים' במערכת הרה"ק מראדמסק אשר שמע מפי מרא דעובדא עצמו: סיפר לי ר' יחיאל אלעזר קאהן מקאזניץ שהיה פעם אחת אצל רבינו והתאוונן על פרנסתו. אמר לו הצדיק: "תסחור עם סיד הנקרא 'כלח', כי הוא ר"ת: כ"י ל'עולם ח'סדו". ופעל בדבריו והיה תמיד בעל פרנסה, ולמרות שראה רבינו ברוח קדשו שעפ"י שורש נשמתו צריך לעסוק דווקא בסיד, הסתיר זאת בראשי התיבות כדרכו.

סיפר החסיד ר' אברהם גרואכר שכאשר נלקח דודו ר' יצחק אייזיק לצבא, נלווה עמו לרבינו כשהוא לבוש במדים. כשנכנסו לקודש פנימה הוציא רבינו שיערה מפיאות ראשו, ואמר: "מימי אבא זצ"ל ועד למשיח היה רחוק כחוט השערה הזאת, ועתה כבר עברו למעלה מארבעים שנה ומשיח עוד לא בא.

אם כן רימו אותנו מן השמים, ואם אותו רימו, יכולים גם אותי לרמות, ואם מרמים אותי מה לי להסתובב בעולם? ומכל מקום אם אני מביטיח משהו, הרי זה כשטר, שאיך שלא יהיה, מגיע זמן לפירעון, ועוד יגיע הזמן". וכן היה שדווקא בימי מלחמת עולם השנייה כשקראו לר' יצחק אייזיק להתייצב בצבא, קיבל כרטיס לבן ושיחררו אותו.

בשנת ה'תרס"ז כחמש שנים קודם הסתלקותו, פרצה שריפה גדולה בביאלאבזיג. יצא רבינו ואמר: "כל זמן שאני כאן בביתי לא תפגע כאן האש". ואכן האש הגיעה עד ביתו של רבינו ונעצרה וכבתה.

לפני הסתלקותו אמר: "רואה אני חשיכה גדולה ממשמשת ובאה לעולם, וכל זמן שהייתי בעולם הזה, מנעתי אותה". לא ארכו הימים מהסתלקותו פרצה מלחמת העולם הראשונה שרבבות מישראל עלו על המוקד הי"ד.

בתקופתו האחרונה נחלש כל כך, עד שכמעט לא היה יכול לדבר. אכן כשהגיע לומר תורה נהפך לאיש אחר. העיד הרה"ק ממונקאטש בהספידו את רבינו וזה לשונו: "ואשר ראיתי בו גם בעת חוליו בשנים

האחרונות שנחלשו עורקיו מאד והרופאים קראו את שם המחלה הידועה ורבינו נשא את חוליו ולא יכלו לדבר עמו כלל מרוב חולשתו.

עם כל זאת, בשבת קודש בסעודת עתיקא קדישא לאחריה הגיד חידושי תורה כדרכו בקודש ויעף כאחד השרפים בגדולות ונוראות, ברמזים וגימטריות, פלאי פלאות. וחשבון כמה פסוקים שלימים, יחדיו מתאימים. חברים באמרי פנינים באופנים שונים ובאותו הזמן לפניו ולאחריו לא נשמע ממנו בסידור כזה דברי חול – גם במה שהיה דרכו לדבר בהם הוא בעצמו בעת בריאותו. כי גברה עליו בזיכרונו ובגופו מרוב חולשתו.

בהיותו ילד קטן ביקר יחד עם אביו רבה"ק משידלובצא בהיכלו של הרה"ק רבי אליעזר מדזיקוב זי"ע, ונלווה עמם אף רבינו ה'דברי בינה'. באותה שעה בא לפני הרה"ק מדזיקוב אחד מאנשי שלומו שהיה זקוק לישועה, וקוויטל בידו. הרה"ק מדזיקוב הציץ בקוויטל, אחר פנה אליו והחזירו לידו, בהוסיפו: "הואיל נא והכנס לבית המדרש, שם נמצאים ילדיו של הרב משידלובצא ותיוושע על ידם".

רבינו גילה את גודל כוחו ברוח הקודש ועיניו הצופיות מה למעלה ומה למטה בהזדמנויות אחרות. פעם בליל שבת קודש כשלקח את הגביע בידו לקדש עליו, היה זה בעת עריכת שולחנו במעמד רבים, החזיר את הגביע לשולחן, ואמר: "זה עתה נסתלק צדיק אחד מן העולם וכשבא לעולם העליון קמו כל הפמליה של מעלה על רגליהם לכבודו ומפני מה, משום שלא נשא פנים לאיש". וכפי שאמר כך התברר לאחר מכן. (החומר ברובו מעובד מתוך הספר 'ארון עדות')

הגאון הרב רפאל יונה טיקוצ'ינסקי זצ"ל

יום ההילולא - י"ג סיוון

נולד ב-י"ג בניסן ה'תרצ"ו (1936). כשהיה צעיר לימים משפחתו לרמת השרון עברה לגור על יד הפרדסים שבבעלותם. בסיום העבודה נהג האב ללמוד עם רב המקום, הגאון הרב צבי יהודה אדלשטיין, אביהם של הצדיקים הרב גרשון אדלשטיין והרב יעקב אדלשטיין. למד בישיבת 'אור ישראל' לצעירים. בגיל 14 נכנס ללמוד בישיבת פוניבז' עד נישואיו בגיל 27. בהמשך עבר ללמוד בישיבת בריסק. כרוק נסע לשבתות לישיבת הנגב לומר 'חבורות' בישיבה. הנחיל לתלמידיו את שיטת הלימוד ה'עיון המהיר' המיוחסת למרן הרב אלעזר מנחם מן שך זצ"ל. ידוע היה במצוינותו בשקדנותו ובהתמדותו. הגאון רבי יהודה עדס סיפר שכאשר רבינו היה בחור בישיבה, הוא היה חוזר לפנימיה מבית-המדרש בשעות הקטנות של הלילה ולפני שהלך לישון ביקש מחבריו שיבחנו אותו על מה שלמד באותו יום. ההספק שלו היה בין 50 ל-60 דפי גמרא, רש"י ותוספות. גאון אדיר. שקדן עצום. עם נישואיו בשנת ה'תשכ"ג (1963) קיבל מתנה לחתונה מהגאון הרב יששכר מאיר פתק שבו רשם "הנך מוזמן לישיבתי לכהן כמגיד שיעור". בישיבה זו לימד כ-15 שנה ובה החדיר את השימוש בשיטת העיון המהירה, הכוללת שינון בעל פה של דפי הגמרא וחזרה עליהם. שיעוריו הצטיינו ביכולת הסברה. בשנות השמונים הקים ישיבה בירושלים. קצב הלימוד בישיבה נקבע לעמוד ליום. הישיבה שכנה בבניין בית היתומים דיסקין בשם 'ישיבת מהרי"ל'. בשלהי שנת ה'תשמ"ה (1985) העביר את ישיבתו לירוחם. יחד עם הישיבה הגיעו גם אברכים מתלמידיו. עם הגיעו לירוחם היה הוא הרב הבלתי רשמי של הקהילה. שימש כחבר נשיאות מפעל הש"ס העולמי. נפטר ב-י"ג סיוון ה'תשמ"ט (1989) לאחר שקיבל התקף לב. חי כ-53 שנים.

סבא (מצד האב): ר' אברהם יצחק. **אביו**: ר' ישראל מאיר. **אימו**: מרת חיה גיטל (בת ר' רפאל יונה ראם מבירדז', דיין בירושלים). **מילדיו**: ר' אברהם (מחבר סדרת הספרים 'תורת אבירים'), ר' ד"ר שלמה (חוקר ישיבות ליטא ותנועת המוסר). **דודו**: ר' משה (המשגיח של ישיבת סלבודקה בבני ברק). **מרבתי**: הגאונים מרן הרב שמואל רוזובסקי, מרן הרב אלעזר מנחם מן שך, ר' יעקב ניימן, ר' יוסף רוזובסקי. **מספריו**: **קונטרסי כור המבחן** - שו"ת על חלק מהסוגיות מסכת פסחים ומסכת סנהדרין. **ושב ורפא לו** - שיחות ומאמרים על התורה והמועדים. **תורת אבירים** - מאת בנו ר' אברהם ששילב דברים מתורת אביו. **זיכרון רפאל** - ליקוט חידושי תורה מצאצאיו.

י"ד סיוון

הגאון הרב דוד יצחק מן זצ"ל

יום ההילולא - י"ד סיוון

נולד ב-י"ב אב ה'תש"ד (1944) בתל-אביב. נקרא על שם אבי סבתו הרב דוד יצחק מגן. בגיל תשע שנים בלבד נכנס, על פי עצת החזון אי"ש, לישיבת 'תפארת ציון' ולאחר מכן לישיבת פוניבז' לצעירים, שם התפרסם בכישרונותיו ובהתמדתו המדהימה. בגיל 13 המשיך אל הישיבה הגדולה, שם התגלו בו תכונות וכישרונות נדירים. לאחר נישואיו הצטרף לכולל של ישיבה זו. כל עתותיו מוקדשים לעמל התורה ושקידתה. בשנת ה'תשל"ג (1973) התמנה כר"מ בישיבה. בשנת ה'תשמ"א נפטר חמיו, ורבינו התמנה במקומו כראש הישיבה. גאון. זיכרון מדהים שכל רו לא אניס ליה. שיעוריו היו לשם דבר ונודעו בעומקם ובחריפותם ובהיקפם הנרחב בכל סוגיות התלמוד. זכה לאלפי תלמידים אשר ביקשו לדלות מתורת רבם. היה נערץ על כל תלמידי הישיבה. היה מושלם במידות שבין אדם לחברו. עסק רבות בענייני צדקה וחסד כשהוא מסייע למשפחות ובני תורה. נשא על כתפיו נזקקים ושבורי לב ודאג להם כאב רחום במסירות רבה ומיוחדת, ביתו היה פתוח לרווחה. כל חייו ידע מכאובים אך שום דבר לא מנע ממנו מלהמשיך ולהתייגע בתורה ובעמלה. שנתיים לפני פטירתו חלה במחלה קשה והתייסר בייסורים נוראים. עקב מצבו הבריאותי הוסיפו את השם 'רוחם' לשמו. נפטר ב-י"ד סיוון ה'תשע"ב (2012). חי כ-68 שנים. ציונו בבית החיים ברכסים. בנו, ר' יהושע מילא את מקומו.

אביו: הגאון ר' מרדכי לייב (ראש ישיבת 'בית יוסף' בתל אביב ולאחר מכן ראש ישיבת 'בית הלל' שבבני ברק וחבר מועצת גדולי התורה). **אמו**: מרת למרים (בת ר' הלל ויטקינד, ראש ישיבת 'בית יוסף-נובהרדוק' בתל אביב). **אשתו**: מרת לשרה מיישקובסקי (בתו הגדולה של ר' אליהו אליעזר מיישקובסקי, ראש ישיבת 'כנסת חזקיהו' בכפר חסידים ורבו של היישוב. נישא בשנת ה'תשכ"ז 1967). **מרבתי** **הגאונים**: הרב מיכל יהודה ליפקוביץ, ר' אהרון יהודה לייב שטיינמן, הרב אלעזר מנחם שך (רבו המובהק), הרב שמואל רוזובסקי, הרב דוד פוברסקי. **בניו**: ר' יהושע (משמש במקום אביו כראש ישיבת 'כנסת חזקיהו'), ר' משה (ר"מ בישיבת 'דברי מרדכי' לצעירים בבני ברק), ר' רפאל אליהו אליעזר, הבחור מרדכי לייב. **חתניו**: ר' יעקב פרבשטיין (דיין בביה"ד של הגר"נ קרליץ), ר' משה סגל (מרבני ביהמ"ד להלכה בהתיישבות), ר' חנוך אלבק (מו"צ בהר נוף ירושלים), ר' יעקב זלצובסקי (נו"נ בישיבת 'כנסת חזקיהו'), ר' נפתלי שטרן (נו"נ בכולל 'נר ישראל' ברכסים), ר' ישראל שרייבר, ר' יעקב שפירא, ר' שמואל שולמן. **מספריו**: **תהילה לדוד** - על שולחן ערוך אורח חיים, יורה דעה ואבן העזר. **די באר** - על התורה. **באר מרים** - הלכות מלכים. **יד מלך** - על רמב"ם הלכות ממרים, הלכות חובל ומזיק. **סוכת דוד** - על מסכת סוכה.

להלן סיפורים המעובדים מתוך 'תד נאמן' על רבינו: פעם שח לו אחד הבחורים כי הוא מתקשה בשמיעה, אך חפץ הוא להיכנס לשיעוריו של ראש הישיבה שנודעו בייחודיותם. שאלו ראש הישיבה בעדינות כיצד יוכל להבין את השיעור אם אינו שומע כראוי, והלה השיב כי הוא קורא היטב את השפתיים, וכך יוכל לקרוא את שפתי ראש הישיבה ולהבין את שיעורו. למחרת כשהגיע רבי דוד לאמירת השיעור, היה שפמו מקוצץ... ובמשך כל אותה שנה הקפיד על כך, כדי שאותו בחור יוכל להבין את השיעור כראוי דרך קריאת השפתיים.

כגדלותו בתורה כך היו גדול ענוותנותו ופשטות הליכותיו. הוא היה רגיל גם ברום מעמדו כראש ישיבה להרים כל טלפון ציבורי שצלצל בעת שעבר בקומת הישיבה. פעם התקשרה בתו לבקש שיקראו לבעלה הלומד בבית המדרש בישיבה. בדיוק באותה השעה עבר שם אביה – ראש הישיבה, הרים את השפופרת ושאל את מי מבקשים. כששמעה הבת את קולו של אביה שאלה בפליאה: "אינני מבינה, לאן התקשרתי? הביתה?", והוא השיב בפשטות: "לא, התקשרת לישיבה, אבל אני הרמתי את השפופרת ואקרא לבעלך מיד..."

כשרבים הביעו פליאה כיצד מתנהג כך ראש הישיבה, והרי אין הדבר יאה למעמדו, ענה בפשטות: "הרי אם מתקשרים, סימן שצריכים מישהו. כמו שכאשר נוקשים בדלת, פשוט הוא שאם ניתן הולכים מיד לפתוח, ולא משנה מי פותח את הדלת, כך הוא גם בעניין זה. אם מישהו צריך לעזרה – וכי לא אסייע לו במבוקשו?"

אחד האברכים הבחין בוקר אחד ברבינו יוצא מביתו זמן מה קודם התפילה בלוויית יהודי מרושל לבוש בגדים בלויים, וצועד עימו ברחוב הישיבה. הדבר היה בעיניו לפלא, מה לאותו אדם ולראש הישיבה זמן קצר קודם תפילת השחר בישיבה? לאחר שבירר זאת התגלתה לו האמת, שאותו יהודי בא אמש בשעת לילה לכפר כדי לאסוף מעות בעבור נישואי בתו. הוא סיפר לרבינו על קשייו הרבים, והצדיק כהרגלו לסייע לכל אדם ליווה אותו לבתים הסמוכים אליו באומרו שאם יתלווה אליו לבטח יוכל להשיג יותר מעות לצרכיו. לאחר מכן הכניסו לביתו, דאג לו לארוחה דשנה והפציר בו שישאר לנום בביתו את שנת הלילה. מיד עם שחר ליווה אותו לתחנת האוטובוס להראות לו את הדרך.

רוב שנותיו נהג, שכשהגיע לישיבה היה פושט את האיצטלא דרבנן, מתיישב בספסל האחרון ומתעמק בתלמודו. באחד הימים הגיע בחור צעיר לבדוק את הישיבה. הוא התיישב על ידו והחל ללמוד תוך כדי שהוא בוחן את הישיבה והתנהלותה. הוא ניצל ההזדמנות שרבינו ישב לצדו, ונראה היה לו כאחד השייך לישיבה. הבחור שאל מספר שאלות על הישיבה כשרבינו בפשטותו משיב לו על כל שאלותיו. לבסוף הבחור שאל את רבינו: "מה תפקידך בישיבה?"

השיב רבינו בענוות חן: "אני מסדר מה שצריך כאן בישיבה. אם חסר למישהו אוכל, אני דואג לו. אם לבחור חסרה מיטה, אני דואג לו. ואם נצרך הדבר שיאמרו שיעור בישיבה, אני גם עושה זאת". לאחר מכן בתפילת ערבית, כשהבחין הבחור ברבינו יושב צמוד לחזן וגילה שהאיש שישב לצדו היה ראש הישיבה ככבודו ובעצמו, נדהם לגודל פשטותו וחכמתו.

אירע והגיע אל הישיבה אדם נזקק לטובת גיוס כספים, לחוסר מזל פספס את סיום המניין בהיכל הישיבה. "רוץ אליו מהר", ביקש ראש הישיבה מבן משפחתו, "אמור לו שבעוד רגע מסיימים את שיעור הדף היומי בקומה התחתונה, לכל הפחות יתפוס משהו מאלו שעוד נותרו".

רבינו היה לוקח פסוק מן הפרשה ומקשה עליו חמש עשרה קושיות. כדי להרגיע את הציבור אמר: "אל תדאגו, התירוץ לא יארוך זמן רב". וכך היה. גאונותו הייתה מופלאה ביותר.

כאשר הטלפון הציבורי בישיבה צילצל, ורבינו עבר במקום, הוא לא היה מהסס להרים את השפופרת. פעם אירע שאבא של בחור ביקש לקרוא לבנו. הוא הלך בעצמו לאתרו ולקרוא לו לטלפון. כששמע האבא שראש הישיבה הוא זה שענה לטלפון, ביקש מבנו להתנצל בשמו שאם היה יודע, וודאי שלא היה מטריחו. למחרת צילצל הטלפון הציבורי בישיבה ושוב רבי דוד ענה. היה זה שוב אותו אבא וביקש שיקראו לבנו. האב כמובן לא זיהה את קולו של רבינו. רבי דוד קרא לבן אך הוסיף בקשה: "תעשה לי חסד ואל תגיד לאביך שאני עניתי וקראתי לך, אני לא רוצה שיחוש אי נעימות..." (הלמות עמלים)

ט"ו סיוון

יהודה בן יעקב

יום ההילולא - ט"ו סיוון

יהודה בן יעקב הוא בנם הרביעי של יעקב אבינו ולאחא אמנו. הוא נולד לאחר עשר שנים בהן שהה אביו בחון, בשנת א' קצ"ו לבריאת העולם ונבחר להוביל ולהנהיג את אחיו, שאר בני יעקב. למעשה, הוא היה הראש בשושלת המלוכה של ישראל ויועד למלכות באמצעות ברכת אביו, יעקב אבינו. יהודה נפטר בט"ו סיוון בגיל 119. ציונו נמצא בלב העיר יהוד ורבים פוקדים אותו מידי שנה בתאריך הסתלקותו. אם תהיתם אי פעם מדוע העם שלנו קרוי "יהודים" – אז כן, השם נבחר על שמו של יהודה בן יעקב.

כאשר נולד יהודה הודתה אמו (לאה) על הולדתו כפי שכתוב בפסוק: "הַפַּעַם אֹדְדָה אֶת-ה' עַל-כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֵד מִלְדָּת" – הפרשנים במדרש מסבירים כי לאה הודתה על הולדתו של יהודה מכיוון שלא חשבה לכתחילה שתלד יותר מ-3 ילדים. ההנחה הייתה שכל אחת מארבע נשותיו של יעקב אבינו תלד לו שלושה בנים שיהפכו להיות לבסוף 12 השבטים. כאשר ראתה שילדה היא את הבן הרביעי יהודה, הרגישה צורך עז להודות לקב"ה על דבר כל כך מופלא ולא מובן מאליו. דוד מלך ישראל הוא מצאצאיו יהודה (העשירי במניין) וראשון למלכי יהודה. מלך המשיח יהיה צאצא של יהודה ושל דוד המלך.

בנוסף, גם כל עם ישראל נקראים על שמו "יהודים".

ברכת יעקב ליהודה: "לא יסור שבט מיהודה ומחזק מביין רגליו עד פי יבא שילה ולו יקהת עמים".

רש"י הקדוש פירש "שילה, כלומר מלך המשיח שהמלוכה שלו".

בנוסף, רבנו בחיי כותב כי: "בפרשת יהודה אין אות זי"ן, כי מלכות ישראל אין עיקר ניצחונם בכלי זיין ובמנהג הטבע, כי אם לפי הזכות בכוח העליון".

כוח על טבעי: במדרשים נחשב יהודה לגיבור חיל בעל כוח רב, אשר עמד לו גם בעימות עם המשנה למלך מצרים, הלא הוא יוסף אחיו, שבו איים לצעוק והיה חשש כבוד שמא יפיל את חומות מצרים והיא תחרב.

השם יהודה הוא שם אותו בחרה לאה לבנה כהודאה על חלקה, וכלשון הפסוק: "הפעם אודה את השם". על פי תורת החסידות בשמו ומהותו של יהודה משתקף ענין ההודאה והביטול, שכן בכך שהאדם מודה על חלקו, הוא מבטל את עצמו לפני הקב"ה, ומראה בכך שהוא יודע שהכל ממנו. מסיבה זו גם השולחן ערוך מתחיל במילה "יהודה" כדי להורות שלמרות שלימוד התורה הוא ענין הבנה והשגה בדווקא, ולכן אפשרי לחשוב ולטעון שלימוד התורה סותר את ענין הביטול, ומסיבה זו נפתח השולחן ערוך במילה "יהודה", כדי להורות כי יש להקדים את ענין ה"נעשה" - עשייה ללא הבנה והשגה שהוא ענין הביטול, ל"נשמע" - הבנה והשגה.

הרב מאיר יוסף רובין מקרסטיר הי"ד

ט"ו סיוון

נולד בשנת ה'תרנ"ט (1898) בעיר בריז'דאוויץ שבמדינת גאליציה. לאחר נישואיו במשך שש שנים היה סמוך על שולחן חותנו זקינו הרה"ק רבי ישעיה שטיינר והתבשם מאור צדקתו וקדושתו אשר הראה לו חיבה יתירה וזכה אצלו לקרבה מרובה. הוסמך להוראה מגאוני וצדיקי דורו.

לפני הסתלקותו של הרה"ק רבי ישעיה הבחינו שחזה ברוח קדשו שבנו ר' אברהם לא יאריך ימים על ממלכתו, על כן סמך את ידיו על נכדו אהוב נפשו, שברבות הימים ימלא את מקומו וימשיך את דרכו בקודש. הנהגתו של ר' אברהם נמשך רק כ"ב חדשים מיום ג' אייר תרפ"ה ועד לח"א אדר א' ה'תרפ"ז (1927), כאשר לפני פטירתו הביא את רצון קדשו שחתנו אהובו כבנו הרי הוא רבינו ימלא את מקומו, וימשיך את הנהגת שושילתא קדישא בית קרסטיר, והנהגת קדשו נמשכה כ-17 שנים. בעל רוח-הקודש.

עסק בתורה ובעבודה יומם וליילה, ואף בהיותו מנהיג ישראל ותרווד בתרדות הציבור, לא מש מתוך האוהל ובכל רגע פנוי עמד ליד הסטנדר ולמד בתורת הנגלה והנסתר, וקרה שהיו מגיעים באמצע הלילה להזכיר לפניו רפואה וישועה, היו מוצאים אותו עומד ליד הסטנדר ולומד. ביום כ"ד אדר ה'תש"ד (1944), פלשו הגרמנים ימ"ש למדינת הונגריה, וביום כ"ג ניסן אסרו חג פסח ה'תש"ד, הוציאו צו פקודה שעל כל היהודים תושבי עיר קרסטיר לצאת מבתיהם ולהתכנס אל חצר בית הכנסת העירוני. למחרת היום הועברו ברכבת לגטא בעיר אוהל, ומשם הובלו לאושוויץ ועלו על המוקד ביום ט"ו סיוון ה'תש"ד (1944), עם רוב בני משפחתו וקהילתו הי"ד. חי כ-46 שנים. אביו: ר' ברוך רובין (אב"ד בריז'דאוויץ שהיה בן אחר בן לרבי אשר ישעיה מראפשיץ זצ"ל). אמו: מרת שרה שלאמצא (בת ר' מנחם מענדל מזידיטשוב זצ"ל). אשתו: מרת רבקה צירל (בת ר' אברהם מקרסטיר בן ר' ישעיה שטיינר הידוע כר' ישעיה מקרסטיר. נישא ב-ב' כסליו ה'תרע"ט). מרבנותיו: אביו, ר' מרדכי ליב ווינקלר זצ"ל (אב"ד המאד ומח"ס בעל לבושי מרדכי). מספריו: מדברי תורתו מופיעים בסוף ספר של אביו - שארית ברוך.

רבינו נודע בהכנסת אורחים המפורסמת של בית קרסטיר שהמשיך בזה הנהגת חותנו ואבי חותנו הק', ופעל ישועות בקרב ישראל, ורוח הקודש הופיע בבית מדרשו. סיפר הרה"ח ר' יהושע וויינשטאק ז"ל מקליינווארדיין שפעם שהה בצל רבינו בראש השנה, למחרת ביום צום גדליה, כאשר עמד לחזור לביתו, נכנס אל הקודש פנימה לקבל ברכת פרידה, רבינו הושיט לו את ידו לשלום, ואמר לו: "שב נא, ואביא לך כוס יי"ש ומידי דמזוני ותסעוד את לבך". דבריו היו לפליאה בעיני ר' יהושע ואמר לרבינו: "הרי איני מרגיש שום חולשה, ולמה לי להפסיק התענית", אך רבינו הציע לו שנית להביא לו יי"ש ומזונות להשיב

את נפשו, ברם ר' יהושע עמד על דעתו ולא רצה להפסיק התענית, אז אמר לו רבינו: "אם כן אתן לך צידה לדרך", ומסר לו בקבוק יי"ש ומידי דמוזני, שיקחם אתו על הדרך. ויהי באמצע הדרך, כאשר הגיע הרכבת לעיר נירדהאז, הרגיש רבי יהושע חולשה גדולה, ואחזתו פתאום בולמוס האכילה, עד שנפל בחולשה נוראה. חבריו שנסעו עמו על הרכבת, שידעו שרבינו מסר לו צידה לדרך, הוציאו מיד בקבוק היי"ש מאמתחתו ושפכוהו לפיו, והשיבו בזה את נפשו. כל זה חזה רבינו ברוח קדשו עוד לפני שיצא רבי יהושע לדרך, ועל כן הציע לו להפסיק התענית, אך בהיות שלא שמע לקולו, לזאת מסר לו צידה לדרך יי"ש, ומידי דמוזני, ובזה הצילו מסכנה גדולה.

רבי יהושע העשיל דוידויטש ז"ל היה שו"ב בעיר טאקאי (ואחרי המלחמה גר ברמת גן), סיפר שאביו ר' חיים היה השו"ב במיישקאלץ, והייתה לו בת אשר בגיל 17 קיבלה פתאום חום גבוה מאוד, וחלתה במחלה קשה ל"ע והגיעה עד ערש דוי, הרופאים נתנו לה תרופות שונות אבל ללא הועיל, ומחלתה גברה עליה. כאשר שמע ר' יהושע העשיל על מצב אחותו מיד נסע לבית הוריו לבקר את אחותו. כשראה שמצבה נואש, החליט ללכת לעיר להביא קונסוליה של רופאים, הרופא שטיפל בה זה כבר ועוד שניים נוספים, וביחד בדקו אותה והתייעצו ביניהם והחליטו, שיש לה טיפוס בטן, וגם דלקת בקרום המוח. אשר כל אחד מהם בנפרד הוא סכנת נפשות, ושניהם ביחד אין כמעט סיכוי בדרך הטבע לשרוד. אולם הוא לא התייאש והלך לביה"ח והביא משם את הפרופסור הגדול ביותר שהיה יהודי, וגם הוא לאחר בדיקה קצרה של האחות הסכים עם דעת הרופאים, ועוד הוסיף שבעיניהם זה כבר אחר יאוש, ורק הקב"ה יכול לעזור לכם. כששמע כן, למרות שכבר הייתה השעה מאוחרת בלילה החליט כי לא ימתין למחר, אלא תיכף ומיד יצא לתחנת הרכבת לנסוע עם הרכבת שעמדה לצאת לכיון קרסטיר. בנתיים הגיעו יהודים נוספים לבית-הוריו כי הבינו שהבת נמצאת במצב של גסיסה. כאשר הגיע לבית רבינו ראה שאור דולק בבית ונקש בדלת ואמר: "רבי, רבי" בקול שקט. שאל רבינו: "מי שם?". אז השיב לו ורבינו פתח את הדלת והכניסו, ומצא שרבינו עמד אז ליד הסטנדר ולמד במסכת זבחים, ושאל לו: "מדוע באת כל כך מאוחר בלילה?" וסיפר לו על מצב אחותו ושהרופאים אמרו נואש, והתחנן לפניו: "רבי, רחמנות. מדובר בסכנת נפשות!". אמר לו רבינו: "מכיוון שהגבאי כבר הלך לביתו, תכתוב אתה קוויטל (פתקא) ותתנו לי", תיכף כתב הקוויטל ומסרו לידי רבינו. הצדיק קרא את הקוויטל פעם ופעמיים ושלוש ולחש דיבורים בינו לבין עצמו תוך כדי הקריאה. אז הרים קולו ואמר: "הייתכן שהרופאים יטעו טעות כזאת? אין זה לא טיפוס הבטן ולא דלקת קרום המוח", ובירך אותה בברכת רפואה שלימה. הוא חשב לחזור מיד לביתו בטאקאי רגלית, אבל רבינו עיכבו שיישאר לישון בביתו. למחרת בבוקר נסע מיד חזרה למיישקאלץ, לראות מה מצבה. כאשר הגיע לבית הוריו, ראה שכולם היו ערים כל הלילה, והיו עסוקים בכל עשר דקות להחליף את בגדיה והמצעים שנרטבו מרוב זיעה (שזהו סימן לתחילת החלמה מהמחלה), שאל אותם: "מתי זה התחיל?", ואמרו לו שזה היה בין שתים עשרה לאחת בלילה, בדיוק באותו זמן שרבינו ברך אותה ברפואה שלימה.

במשך הזמן התחילה לדבר כמה מילים ולא הבינו אותה. קראו לפרופ' שאמר שהיא מבקשת לשתות ושיתנו לה חלב קר במשך הלילה. שאלו את הרופא: "מה דעתך על השינוי?". הלה ענה: "מוקדם לקבוע. אבל מה שבטוח שגם אם תישאר בחיים היא לא תהיה שפויה בדעתה כי קרום המוח נפגע, ואולי טוב מותה מחייה!". אבל צדיק גוזר והקב"ה מקיים והבת החלימה לגמרי ללא עקבות ממחלתה הקשה כלל.

סיפר הרה"ח ר' בנימין זאב שפיצער ע"ה, שבשנות בחרותו למד אצל הגה"צ ר' חיים אורי פרידמאן זצ"ל (דומ"ץ דק"ק קרסטיר), שהחזיק ישיבה קטנה בחצר הק' קרסטיר, שאביו הרה"ח ר' אהרן שפיצער ז"ל מבסרמין, היה נמנה על חשובי חסידי קרסטיר וממקורבי החצר, בערב שב"ק פרשת תצווה ה'תרפ"ז הגיע לקרסטיר לשבות בשבת קודש בצל רבינו הרה"ק רבי אברהם, היה זה כשבוע לפני הסתלקותו, והיה כבר במצב מסוכן מאוד, במשך השב"ק הבחין ר' אהרן על מצבו הקשה, ושימיו ספורות עלי אדמות. במוצש"ק, כאשר עמד ר' אהרן לחזור לביתו, אמר לבנו הב' בנימין זאב: "הנני רואה שרבינו נמצא במצב מסוכן, על כן אבקש ממך שבכל יום תשלח מברק לבית הוריו שבעיר בסרמין, להודיע להם על מצב בריאת הרבי". ויהי במוצש"ק פ' כי תשא, לילה לפני ההסתלקות, ראה ר' אהרן בחזיון הלילה, שהוא נמצא בחצר הק' קרסטיר, וראה בחזיונו שעל ספסל אחד יושבים שלושת צדיקי בית קרסטיר: הרה"ק רבי ישעיה שטיינר, בנו הרה"ק רבי אברהם, ונכדו הרה"ק רבי מאיר יוסף.

כחסידי נאמן ניגש ר' אהרן לרבי ישעיה ומסר לפניו פתקא, אך הוא לא רצה לקבלו ממנו, והורה לו לילך לבנו רבי אברהם שישב אחריו, כאשר מסר הפתקא לרבי אברהם גם הוא לא רצה לקבלו ממנו והורה לו למסור הפתקא לחתנו רבי מאיר יוסף שישב אחריו, והוא אכן קיבל הפתקא ממנו. והתעורר ר' אהרן מחלמו, ותפעם רוחו בקרבו על החלום המופלא שחזה, וראה בזה סימן רעה, שכבר הגיע הזמן שתעבור המלכות מרבי אברהם לחתנו רבי מאיר יוסף, ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא.

למחרת בבוקר הלך ר' אהרן לבית הדואר לראות אם הגיע מברק מקרסטיר, בעת ההיא כבר התגברה מאוד מחלת רבי אברהם ומגודל הבהלה שכח בנו הב' בנימין זאב לשלוח מברק לאביו. כאשר ראה ר' אהרן שהפעם לא שלח לו בנו מברק כדרכו, הבין ברוחו שבטח המצב היא בכי רע, ויסע תיכף ומיד לעיר קרסטיר, ועוד הספיק להגיע להלווייה.

הרה"ח ר' ברוך ברליל הי"ו, סיפר לאחי הרה"צ רבי אברהם ברוך שליט"א (ר"י קאסאן), פעם נכנס אל זקיני הק' זי"ע, והזכיר את עצמו לפניו שהוא צריך להתייצב לצבא, וזקיני האציל עליו את ברכת קדשו שישתחרר מלשרת בצבא. ויהי בדרך נסיעתו ללשכת הגיוס, עבר הרכבת דרך עיר גרויסווארדיין, והחליט הבחור לירד מהרכבת לסור לבית הגאון הרב רבי חיים מאיר הגר (בעל האמרי חיים' מוויז'ניץ זי"ע) כדי לקבל גם את ברכת קדשו, ומסר לו פתקא והזכיר את עצמו לפניו להינצל מלשרת בצבא, ויהי כאשר אך הביט האמרי חיים' בפתקא, אמר לו: "אני רואה כי אחד כבר עובד בשבילך".

באחד הפעמים כאשר עמד זקיני להשיא אחד מצאצאיו, היה נמצא במצב כספי קשה, ונסע לשבות בעיר הבירה בודפשט, שהתגוררו שם הרבה מחסידי ואוהדי בית קרסטיר, ויבוא אליו יהודי אחד ממקורביו שהיה חשוך בנים, רבינו סיפר לו על מצבו הקשה, והפליט מפיו, ואמר: "עכשיו אפשר לפעול ישועות".

לא היה אז בידי היהודי סכום כסף נכבד, ועל כן יצא להשיג מעות, אך ביני לביני הגיע לאכסניית רבינו יהודי אחר שהיה גם כן חשוך בנים, ומסר לו פתקא ופדיון נפש גדול, רבינו האציל עליו את ברכת קדשו, והלה אכן נפקד בזרע של קיימא, אך היהודי הראשון נשאר חשוך בנים ל"ע.

פעם אמר רבינו על כחו להמשיך ישועה לחשוכי בנים, "לפעול ילדים אינו קשה כל כך, לפעול פרנסה זה קשה". (תודתינו נתונה לידידי ורעי, ר' צבי נחמן הי"ו עורך העלון החשוב 'עטרת יהודה ראזלא' בן האדמו"ר מראזלא)

המקובל הגאון הרב יעקב נחמני זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז סיוון

נולד בשנת ה'תרל"ב בעיר מרקש שבמרוקו. משפחתו מיוחסת לרי"ף ולרמב"ן, ודרכם לדוד המלך ע"ה. משחר ילדותו ניכרו בו אצילות נפש ומידות נעלות: צניעות ויראת חטא ומעל הכול אהבת תורה, שלא ידעה גבולות. על שקדנותו המופלאה מסופר, כי הנוהג היה שכל תלמידי הישיבה היו חוזרים לבתיהם לסעוד את ארוחת הצהריים. לא כן רבינו, שרצה לנצל גם את הפסקת הצהריים ללימוד התורה. על כן הביא איתו לישיבה לחם לארוחת הצהריים, כדי שיוכל להמשיך ללמוד ולנצל את הזמן. חייו לא היו קלים. שמונה מילדיו ל"ע נפטרו בצעירותם. לפנסתו עבד כצורף. אך גם בעת שעבד, לא פסק מלימוד התורה. כשהגיע לגיל חמישים עזב את מלאכתו לגמרי והתמסר ללימוד התורה ולכתיבת ספריו. מרבניה החשובים של העיר מרקש. נודע כת"ח וכמקובל גדול. ענוותן מופלא. מלומד בניסים. כשהיה עובר ברחובות, לא היה מרים את עיניו מחוץ לארבע אמותיו. במשך עשרות שנים היה לראש חברת הזוהר בעיר, ופעם בשבוע היו עושים תיקון כרת במשך כל הלילה. ביום פטירתו כאשר אנשי חברה קדישא ותלמידי החלו לקרוא את תיקון יציאת הנשמה, לפתע התרומם רבינו ממשכבו ואמר: "פנו מקום לצדיקים, שבאו מעולם האמת ללוות אותי."! מיד קרא את הפסוק 'שמע ישראל'. כאשר הגיע לתיבת 'אחד' יצאה נפשו הטהורה במיתת נשיקה. נפטר ב-ט"ז סיון ה'תשט"ו. חי כ-83 שנים ונטמן במרקש. ב-ט"ז חשוון ה'תשס"ה הועלו עצמותיו הקדושות לארץ ישראל והוא נטמן בהר המנוחות בירושלים. אנשי החברה קדישה, שטיפלו בהעברת גופו הטהור סיפרו, שעצמותיו נשארו בשלמותן, והיו מצוחצחות ומבריקות.

אביו: ר' שלמה. **אישתו:** מרת רינה לבית רובאס. נישאה בהיותו בן שבע עשרה שנים בשנת ה'תרמ"ח - מרבתי: הגאונים ר' אלעזר הלוי, ר' דוד סויסה, ור' מרדכי אסבעוני. מתלמידי: הגאון ר' לוי סעדיה נחמני. ילדיו: שמונה ילדים נפטרו בחייו. נשארו בחיים: ר' לוי סעדיה, ר' גבריאל ומרת רבקה. **מספריו:** •מעט דבש- פירושים על התנ"ך •בית יעקב- דרשות •רוח יעקב- דרשות •לקח יעקב- ביאור על מסכתות הש"ס •טוב טעם- על שו"ע אורח חיים •מעין גנים- על 'פתח אליהו'.

בשנת ה'ת"ש פרצה מלחמת העולם השנייה. רבינו נפל למשכב. מחלה קשה ל"ע פקדה אותו. מצבו החמיר מיום ליום. בני הבית הזעיקו אליו רופא נוכרי שהיה מומחה בעיר. אותו רופא, שלא היה 'אוהב ישראל' בלשון המעטה, לאחר שבדק את רבינו, אמר בנימת זלזול לבני הבית: "איך לאביכם עוד הרבה זמן לחיות. אני מעריך, שלא נותרו לו לחיות יותר משלושה ימים."! רבינו, ששמע את דברי הרופא, על אף סבלו התקומם בשארית כוחותיו ואמר: "איך אתה מעז לקבוע את גורל חיי. וכי בידיך החיים והמוות? עוד תראה, כי ה' יתברך ישלח לי מרפא ואני אאריך ימים עוד חמש-עשרה שנים. ואילו אתה, שבוטח בכוחך ובבריאותך, דע לך כי לא נותרו לך לחיות אלא שלושה ימים. תדע, כי יש מושל בכל הארץ, שהוא קובע, מי יחיה ומי ימות."! הרופא גיחך ויצא מפתח הבית. עוד באותו היום כבר התאושש רבינו וקם על גליו, וחזר לסדר יומו כהרגלו בקודש. ואילו אותו רופא נפל למשכב, ואחרי שלושה ימים מת מחוליו. דברי רבינו התקיימו במלואם, והוא האריך עוד חמש-עשרה שנים.

פעם בעת שלמד אצל רבו הגאון החסיד רבי דוד סויסה, היה רבינו צריך לרבו באיזה עניין בביאור הסוגיה הנלמדת. השעה הייתה כבר שעת לילה מאוחרת. באותה השעה היה הגאון סגור בחדרו לבל יפריעו איש בלימודו. לא היה זה יאה להפריע לרבו בעת לימודו בשעה זו. אך את רבי יעקב הטרידה קושיא שלא נתנה לו מנוח ומאבהת התורה שבערה בו, לא יכול היה לדחות את הקושיא למחר. בצעדים זריזים פסע לעבר חדרו של הרב. כשהגיע בסמוך לחדר, שמע מעבר לדלת קול לא מוכר של אדם נוסף, שלומד עם הרב. אותו הקול ערב לאוזנו מאוד. סקרנותו גברה עד מאוד. הוא הציץ מבעד לסדק הדלת וראה כי לפני רבו יושב איש זקן ונשוא פנים, שאור יקרות זורח מפניו. הוא נרתע לאחוריו וחשב להמתין לרבו, עד שיסיים את לימודו עם אותו זקן. כך עמד על מפתן הדלת והמשיך להאזין לנעימות לימודם. לאחר מספר רגעים חש בעייפות ובכבדות בכל גופו, והוא ישב על המפתן.

לא חלף זמן רב ורבינו צנח בשינה עמוקה. לפנות בוקר רבו פנה לצאת מחדרו לתפילת שחרית, והינה הוא נתקל בר' יעקב שישן. נחרד הגאון לשלום תלמידו, והקיש קלות במקלו על הארץ. רבינו הקיץ מתרדמתו ולהפתעתו הוא רואה את רבו מולו, ששאל אותו: "מה הביאך לכאן?". ביקש ר' יעקב סליחה וסיפר, כי הטרידה אותו קושיא, שלא נתנה לו מנוח. אך כאשר הגיע לפתח החדר, ראה את רבינו לומד עם זקן נשוא פנים, שאינו מכיר, ועד שהמתין שהרב יסיים את לימודו עם אותו זקן - נרדם בפתח הדלת. הגאון השתומם בשומעו את דברי רבינו ובהתפעלות גלויה אמר לו: "בני, תלמידי היקר! דע לך, מאחר וזכית לראות את פניו של אותו זקן ואף שמעת את קולו, אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא. דע לך, שזכית לחזות בפניו של אליהו הנביא זכור לטוב. על כן מובטח אתה, שתזכה לאריכות ימים ושנים, ותעלה במעלות התורה הקדושה."

ביום השלושים לפטירת רבינו, הבית בו היו גרים, הייתה בו עליית גג קטנה. אל העלייה הובילו מדרגות. הימים היו ימי תמוז לוהטים, ובנו ר' גבריאל ישן ליד המדרגות מפאת החום בקרקע הבית. היה בזה סיכון גדול, מפני שבמרקש, בגלל החום המדברי, הייתה נוכחותם של עקרבנים ונחשים מצויה. בחלום הלילה רואה הרבני את רבינו יושב בתחתית מדרגות העלייה בביתם ליד בנו ר' גבריאל. הרבני שאלה בחלום: "מדוע בחרת לשבת על המדרגה-?" "כדי לשמור על בני גבריאל," השיב. בבוקר קמה הרבנית, ניגשה לסדר את המצעים ולהחזירם למקומם. כאשר הרימה את הכר, עליו ישן בנה, ראתה לתדהמתה עקרב ענק מסוכן, שהיה תחת הכר. אז הבינה את משמעות החלום - מדוע היה צריך בעלה הצדיק לבוא מעולם האמת לשבת ולשמור על הבן. הסיפורים מעובדים מתוך 'לקח יעקב' של רבינו

האדמו"ר הרב מרדכי מנחם מנדל קאליש 'השותק' מווארקא זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז סיון

נולד בשנת ה'תקע"ט (1819) בז'אריק שבפולין כבן שני לאביו. בעודו רך בשנים ניכרו בו תכונותיו הנעלות, כבר אז היה סולד מחיצוניות, ונפשו כמהה היתה לפנימיות ונכספה לטמיר ונעלם. בגיל צעיר מאוד כבר התבודד בשדות וביערות והסתיר את מעשיו בצורה מופלאה שאף להוריו לא גילה אולם אביו השגיח בדבר. עוד בחיי אביו הנהיג קבוצה קטנה, אשר הדריכם בדרכי המיוחדת בהצנע לכת בעבודת השי"ת. בני החבורה נקראו בשם 'שומרי ראש'. את סודם לא גילו לאיש, על מה שוחחו, ועל איזה ענין בעבודת ה' עמלו. גם גדולי תלמידי אביו מהנמנו על החבריא קדישא, ביניהם האדמו"ר ר' דב בעריש מביאלא. אחר פטירת אביו בפסח ה'תר"ח (1848) רבינו לא אבה לקבל את ההנהגה בהטעימו כי עדיין

איננו ראוי לכך ולפיכך הרה"ק האדמו"ר ר' שרגא פייביל דנציגר מגריצא (אבי השושלת לבית אלכסנדר) מילא את מקומו ולאחר פטירתו בשנת ה'תר"ט (1849) התמנה רבינו לשמש כאדמו"ר. שתקן מופלג ואף אמר מעט דברי תורה. שימש כעשרים שנה באדמו"רות. בעל רוח-הקודש. נפטר ביום שבת קודש ט"ז סיון ה'תרכ"ח (1868) פרשת בהעלותך. כשקראו בס"ת "ויהי בנסוע הארון" יצאה נשמתו בטהרה. חי כ-49 שנים. ציונו בעיר וורשה. חלקם הגדול של חסידיו מינו לאדמו"ר את ר' דב בעריש מביאלא אולם חלק מחסידיו מינו את בנו ר' שמחה בונים לשמש כאדמו"ר.

אביו: האדמו"ר ר' ישראל יצחק (האדמו"ר הזקן). **אמו:** מרת רחל. **נשותיו:** מרת חיה רבקה (בת ר' צבי אריה פרידמן- זיווג ראשון), מרת זיסל (בת ר' דוד בלאטמאן- זיווג שני). **מרבותיו:** אביו, ר' ישראל יצחק, האדמו"ר ר' ישראל פרידמן מרוז'ין, האדמו"ר ר' יחזקאל טאוב מקוזמיר, האדמו"ר ר' מנחם מנדל מורגנשטרן מקוצק. **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' דב בעריש מביאלא, האדמו"ר ר' יחיאל דנציגר מאלכסנדר. **בניו:** האדמו"ר ר' שמחה בונים מאוטוואצק, ר' שמעון מסקרנוויץ. **בנותיו:** מרת שרה העניא (נישאה לר' יעקב יהודה טננבוים מנאדרזין מח"ס 'שרש יעקב'), מרת יוטא (נישאה לר' נחמיה וינאוור מווארקא).

סיפר איש ישיש אחד מחסידי ווארקא, שהוא היה בווארקא אצל רבינו בשבת קודש שנפטר בו הגה"ק האדמו"ר ר' יצחק מאיר אלתר (ה'חידושי הרי"ם) זצ"ל, ובאותה שבת לא בא רבינו לסעודה שלישית רק אכל בחדרו פנימה, והאיש עמד מאחורי הדלת ושמע איך שרבינו זימר בעצמו את הזמירות שהיה רגיל לזמר בסוד ישרים ועדה, רק הכל היה בחיפזון ובמרוצה, וכאשר יצאה שבת קודש, תיכף התפלל ערבית והבדיל ונסע במרכבתו בדרך שנוסעים לגור, והיה לפלא גדול בעיני החסידים, אחר כך נודע להם מפטירת הרה"ק החידושי הרי"ם זצ"ל. (שיח שרפי קודש)

הרה"ק האדמו"ר רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע התקשר אל רבינו בכל נימי נשמתו וקיבל ממנו ברוחו פי שתיים. היה נוסע רבות לווארקא להסתופף בחצרות קדשו, ואף לוקח עמו את בנו הגדול הישימח ישראל. כאשר עוד היה רבי יחיאל מכהן כרבה של טוטשין, החל לסבול מכאבי עיניים חזקים עד מאוד. למרות סבלו הגדול החליט לנסוע אל רבו לווארקא לשבות אצלו. במוצאי שבת קודש בשעה מאוחרת נשאר רבי יחיאל לבדו בביהמ"ד, ומחמת כאביו העזים הניח ראשו על העמוד לתת מנוחה לעיניו הכואבות. לפתע נפתחה הדלת ורבינו עמד בפתח, הוא ניגש לרבי יחיאל ואמר לו: "רבה של טוטשין! כואבות לך העיניים. פלא, וכי כאשר יודעים שעומדים תחת השמיים אפשר להרגיש בכאב עיניים". וסיפר רבי יחיאל כי מאותו הרגע לא הרגיש יותר בכאבי העינים, והוסיף לומר: "לא שהעיניים לא כאבו לי אלא פשוט לא הרגשתי בהם יותר!".

היה מעשה בווארקא, שחמישה תלמידי חכמים גדולים מאד, שאחד מהם היה הרה"ק רבי אברהם טשכנובער, וישבו חמש שעות שלמות אצל רבינו וכולם שתקו, ואחרי חמש השעות, נעמד הרבי, ואמר: "נו", ונפרד מכולם, ולאחר מכן גילו כי כל הקושיות שהיו לגדולי ישראל אלו, ובעיות ממוחשבותם במוחם, 'אחד כאחד' התיישבו.

סיפר בעל 'אמונת משה' מאלכסנדר: שמעתי בילדותי, מפי זקני הרב החסיד המנוח מוה"ר שלמה צבי זצ"ל (רבי הרשל פלאוונר), שסיפר מדברי רבינו כי בזמן שגולד להקיסר הרוסי אלכסנדר בנו שמילא אח"כ מקומו ניקולאיי, אמר אז רבינו: "אחריו איננו רואה יותר מלכים ברוסיה". וראה עד היכן הגיע רוח קדשו, שרבינו נפטר בשנת תרכ"ח, וזקני שסיפר את המעשה הזה נפטר ביום ו' לח' אדר בשנת ה'תרע"ב,

ואח"כ בשנת ה'תרע"ד פרצה מלחמת העולם, אחר כמה שנים נהרג הקיסר ניקולאי הנ"ל, ונפסקה מלכות בית הצארים.

בשנה האחרונה לחיי רבינו באו אליו לחג שבועות, כדרכם, הרבה חסידים. בישוב עם חסידי בפעם האחרונה, אמר תורה כמנהגו בקיצור נמרץ: "חז"ל אמרו הוסיף משה יום אחד", ונשתתק. אחר כך המשיך ואמר: "מדעתו". תלמידו, ר' דוב בעריש מביאלא, שהיה נוכח שם יצא החוצה והתחיל לבכות. כששאלוהו החסידים לפשר בכיו, השיב, כי בדבריו אלו רמז רבינו שאותו "יום אחד" הכוונה ל"שוב יום אחד לפני מיתנתך", וביקש שיהיה "מדעתו" - שתהיה דעתו צלולה עליו בשעת התשובה לפני מותו. ואכן אחרי החג התגברה מחלתו ונפטר.

דרכו של רבי רבינו היה נסתרת כבר בימי ילדותו ונעורותו, ואך אביו הכיר בו ובגדלותו. רוב נחת לא רווה מלמדו ממנו, כי לא התמיד בלימודו והרבה פעמים היה עוזב את רבו והולך אל מחוץ לעיר לטייל בשדות וביערות. המלמד אמנם ניסה להתלונן לפני אביו, אך אביו היה משתיקו בשאלה: "וכי מנדל שלי לא רוצה ללמוד?!". הכיר רבי יצחק את בנו ולא נתן לדבר בו סרה. גם אימו התלוננה על התנהגות בנה הצעיר, ולא היו דבריה נשמעים אצל אביו. פעם אחת התלוננה הרבנית שהוא מאחר לקום, השמש זרחה זה מכבר ומנדל עוד שוכב על מיטתו, טענה בהתמרמרות.

"בואי ונראה כיצד הוא ישן", אמר רבי יצחק, ושניהם נכנסו לחדר בו ישן מנדל עטוף בשמיכה עד מעל לראשו. בחוץ שרר כפור וכנראה עצל היה לקום ממיטתו, אך רבי יצחק הכיר את בנו. הוא הסיט לפתע את השמיכה, מתחתה נגלה מנדל, כשעיניו רטובות מדמעות ובידו ספר הזוהר. אביו כסוהו שוב וחזר לחדרו, והאם לעבודת הבית כשדמעות גיל של אם יהודיה מכסות את פניה. (הצדיק השותק להר"ב בארי, עמ' ט"ז)

סיפר הרב החסיד ר' שמואל משה אבד"ק מאצשיוויץ זצ"ל שהוא היה פעם אחת בווארק, ובעש"ק קודם אור הבוקר נסע רבינו הקדוש לטייל, ונסע עמו גיסו הרב החסיד שלשלת היוחסין ר' צבי מרדכי זצ"ל ונסעו עד עיר גור, ונסעו כל העיר עד חוץ לעיר והתחיל להאיר היום וציווה לעמוד ועישן במקטרת, פתאום ראה הרב ר' צבי מאיר שחסיד אחד מווארק ושמו משה הדר בעיר גור, ומשה הנ"ל בא מן השדה, ונעמד מרחוק ולא נתן שלום לרבינו, ורבינו הק' אמר לו: "הנה גם אנחנו יכולים לעשות טובה", ואחר ציווה רבינו לנסוע חזרה. ומשה פנה חזרה לתוך השדה, והרב ר' צבי מאיר הנ"ל נשאר משתומם מאוד, ולא ידע מה לחשוב, שלא נתן שלום לרבו, ולא דיבר מאומה ופנה ללכת חזרה אל השדה. לאחר מכן חזר רבינו הק' לתוך העיירה גור, והלך לאכסניה שלו, ור' צבי מאיר הלך לבית החסידים של ווארק בגור והיה בתימהון גדול, ושאל את החסידים: "מה זאת אירע עם משה?" ואמרו לו: "מה תשאל עליו, הלא אמש הוא שבק חיים לכל חי רח"ל", ויפג לבו כי לא האמין להם, עד שהלך בעצמו לבית משה הנ"ל, וראה שאכן אמת הדבר, וכשחזר ר' צבי מאיר לביתו בווארק, סיפר זאת מיד בעצמו להרב ממאצשיוויץ ז"ל הנ"ל. (תולדות רבינו, דף מ ע"ב)

סיפר השו"ב ר"מ לאנגרמאן, שהיה אצל הרה"ק רבי יצחק זי"ע בווארקא ובנו הרה"ק רבי מנחם מנדל היה עוד ילד כבן תשע והיה דרכו של הרה"ק ללמוד עם המקורבים מדרש, ופעם אחת עמד הרה"ק באיזה עניין ולא היה יודע הפשט, וכל תלמידיו הגדולים יגעו עצמם למצוא איזה פשט לדברי המדרש ולא עלה בידם, שבאמת היה מדרש תמוה מאד. בתוך כך יצא הרה"ק לצרכיו, ובנו הילד רץ בבית המדרש והשתובב כדרך הילדים.

נכנס אחד מהמקורבים אצלו ואמר לו: "אביך הרה"ק בצער ואתה הולך בשובבות?". שאל הילד: "מה צערו?", אמר לו: "שמתקשה על איזה פשט במדרש". מיד הלך עימו לחדר הרה"ק וביקש שיראה לו את המקום שהתקשה בו, ואמר להם תיכף פשט טוב שנשא חן בעיניהם. וכשבא אביו הרה"ק סיפרו לו שכבר יודעים פשט טוב, ושאל מי הגיד להם. אמרו לו: "בנך". ציווה לקרוא לאשתו הרבנית, ואמר לה: "תדעי שבנינו ברוך ה' יכול ללמוד היטב, ועל כן תני לו כוס יי"ש וביצה מבושלת".

סיפר איש ישיש אחד מחסידי ווארק, שהוא היה בווארק אצל רבינו באותה שבת קודש שנפטר בו הגה"ק ה'חידושי החיים' זצ"ל, ובאותה שבת לא בא רבינו לסעודה שלישית רק אכל בחדרו פנימה, והאיש הליל עמד מאחורי הדלת ושמע איך רבינו זימר בעצמו הזמירות שהיה רגיל אמר בסוד ישרים ועדה, רק הכל היה בחיפזון ובמרוצה, וכאשר הגיעה הזמן שמותר להדליק נר של מוצש"ק, תיכף התפלל ערבית והבדיל ונסע במרכבתו בדרך שנוסעים לגור, והיה לפלא גדול בעיני החסידים, אחר כך נודע להם מפטירת הרה"ק ה'חידושי החיים'. ועוד בעת שהגיע רבינו לגור קודם הלווייה, השכיב את עצמו על הארץ ממש אצל החיים זה אצל זה. (החסיד ר' יועץ קים קדיש מקראקא, שיה שרפי קודש)

היו שני ידידים, אשר התקשרו איש לרעהו בעבותות אהבה וידידות, ומפני שחסידים היו, היו עוסקים שניהם יחד בעיירתם, שהיתה מלאה מתנגדים, בתורה וחסידות יומם ולילה, אלא ששיטותיהם לא היו שוות, ודרך חסידותם נתפרדה לשתי דרכים: אחד מהם היה נוסע לרבו אשר בקאצק, והשני היה נוסע לווארק. שינוי השיטות לא מנע בעדם מלהתיידד, ושנים על גבי שנים חיו בצוותא, באהבה, באחוה, בשלום ובריעות. לימים נפטר החסיד הקוצקאי, והלך לו לבית עולמו. זמן מה לאחר פטירתו בא לו בחלום לריעו וידידו, וביקשו שיעשה לו טובה לתיקון נשמתו, על ידי שיוכירו לטובה לפני רבו שבקאצק. החסיד הוורקאי שהיה קשור בקשר אמיץ לרבו שלו, לא ניאות להסכים לפנות אל רבי אחר, כדרך החסידים המופלגים שבימים ההם, אך הבטיח לנפטר כי אם הוא מסכים, יוכל להזכירו לפני רבו שבוארק. הנפטר הסכים ונעלם. עבר זמן מועט מן החלום, והחסיד הוורקאי נסע לרבינו, כדרכו להסתופף בצל רבו לעתים קרובות, אך מעשה החלום וההבטחה נשכחו ממנו לגמרי. החסיד היה בבית רבו זמן ממושך, ובמשך כל הזמן לא נזכר בהבטחתו להזכיר את ריעו לפני רבו. בתום זמן שהייתו נפרד החסיד מרבו, ויצא לדרך אל עבר עיירתו. באמצע דרכו אל ביתו נזכר לפתע מן החלום וההבטחה והצטער צער רב. לאחר התלבטות קשה החליט לחזור על עקבותיו, ולהזכיר את ידידו לפני רבו. נטל את תרמילו על שכמו ואת מקלו בידו, ירד מן העגלה והלך אל כיוון עיירת רבו ווארק.

בדרך בין הרים וגאיות, חורשות ויערות, צעד החסיד והלך לו, והנה לפתע ראה ממרחק את מרכבת רבו, אשר היה רגיל לצאת בה אל מחוץ לעיר. החסיד בראותו את מרכבת רבו מתקרבת, עמד בצד הדרך, ורמז למלווי הרבי שהוא זקוק לומר דבר מה לרבי, אך הרבי ציווה להמשיך, ולא לעצור. במרחק מה בין עצי יער כרותים עצר הרבי, וירד מן המרכבה והחל לסובב בין העצים. החסיד מיהר תיכף להגיע אל הרבי, והוא מצאו נשען על גזע עץ כרות, שאלו הרבי למבוקשו, ועוד כמה שאלות אודות התנהגות ידידו, ופטרו לשלום.

עוד באותו הלילה, כשהחסיד עלה על משכבו באחת מן האכסניות אשר בדרך, ראה את ידידו, שבא להודות לו, ולבשר לו כי על ידי תפילת רבו תוקנה נשמתו, ועוד גילה לו אשר ליד אותו גזע העץ הכרות היתה נשמתו נרדפת על ידי מלאכי חבלה ובאותו מקום כוונה עצר הרב ושם הצילו.

בעיירה ראדום אשר בפולין, היתה רחבה גדולה, ובה חנויות לרוב השייכות ליהודים. חנויות אלו היו עתיקות מאד, כפופות ומטות ליפול, אך בפי היהודים היו נקראות 'החנויות החדשות', על שום מעשה שהיה. בימי רבינו אישרה עירית ראדום גזירה צו הריסה לחנויות דלות אלו, אשר חייהם ופרנסתם של הרבה משפחות יהודיות היו תלויים בהן, בטענה שחנויות אלו מכערות את מראה העיר. מבוכה רבה היתה בעיר, בכיות המשפחות העניות עלו עד לב השמים, וכל ההשתדלויות לא הועילו.

בעיר נודע, כי רבינו נמצא לא רחוק מן העיר (בעיר פשיסחא). נסעו כמה יהודים לבקש מן האדמו"ר, שיתפלל עבור עניי העיר, לבטל את הגזירה. שמע רבינו את בקשת בני העיר, והורה להם ליפות כמה שאפשר את מראה החנויות, כשהוא יעבור מפשיסחא לביתו שבווארק, יעצור בדרך בראדום לראות את החנויות. עבר האדמו"ר בראדום, וציוה לעצור מרכבתו ליד אותם חנויות, הסתכל האדמו"ר בחנויות, ופנה לסובבים אותו: "אני רואה כאן חנויות חדשות". כשהגיעה שוב ביקורת מהעירייה בטלה הגזירה, ומאז נקראו אותן חנויות "החנויות החדשות". (הצדיק השותק)

פעם אחת חלתה כלתו, אשת בנו האדמו"ר רבי בונים מאוטבוצק, והיתה נשקפת סכנה גדולה לחייה, כי המחלה גברה מאוד. אז באה אמה מוורשה, היא נעמדה ליד פתח חדר הרבי, בכתה אם החולה ובקשה על נפש בתה החולנית. נטל רבינו קופסת גפרורים, הוציא את כל הגפרורים והצית אותם, אחר פנה אל האם הבוכיה, ואמר: "מעתה ואילך הבת תבריא".

ואמנם כך היה, ומרגע זה חלה הטבה במצב החולה והיא הבריאה. כששאלו את רבינו אם לכשר לאב השבור, שנשאר בווארשה, כי מצב בתו הוטב, ענה: "עדיין לא, חייב עוד האב לסבול". לאחר שהבריאה כלתו אמר רבינו על האם: "היא אמנם דיברה בשקט, אך הניעה עולמות גבוהים" (הצדיק השותק)

דרכו של רבינו היתה לצאת עם מרכבתו מחוץ לעיר, פעם הגיע אל אחת היערות, אשר שם היה גר אחד מחסידיו. רבינו נכנס אליו, והחסידי שזכה לביקור הצדיק, מיהר והגיש לשולחן עוגה וי"ש, אך רבינו לא שתה ואמר שכמדומה לו שהכוסית לא הוטבלה, ואמנם כך היה, החסידי התנצל שבטעות החליף והגיש כוס שטרם הוטבלה.

קרה פעם וביום סגרירי, כששלג ירד בחוץ וקור עז שרר, ציוה לרתום מרכבתו פעם שניה, והדבר היה לפלא בעיני כולם. אך לא העזו לשאלו מורא ודרך ארץ שהיה מפניו. הנסיעה היתה בדרך המובילה מווארק לגור, והנה באמצע הדרך הבחינו בעגלה שבורה, אשר נתקעה בשלג, כנראה מן הרוחות העזות, ולא יכלה להמשיך לנסוע.

הנוסעים נאלצו לרדת אל תוך השלג, וסכנה גדולה נשקפה לחייהם. מיהר רבינו להגיע למקום, והעלה את הנוסע עם בעל העגלה. הנוסע הנכבד היה האדמו"ר מגור החידושי הרי"מ, שהיה זקוק להתראות עם הצדיק מווארק, ובדרך נשברה עגלתו, והצדיק מווארק ראה הכל ברוח קדשו, ונסע להצילו.

בימי רבינו התחדשה גזירת הגיוס, היה זה בשנת ה'תרי"ז במלחמת סיוסטופול, אז יצאה הגזירה על כל היהודים להתגייס לצבא, החרדה והמהומה היו ללא נשוא. אל הצדיק מווארק באו בכיות ויללות מבני משפחות הנלקחים, לבקש מהצדיק לבטל את רוע הגזירה, והימים ימי חודש אדר.

בפורים באמצע הריקודים צעק הרבי בקול רם: "איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי, ואיככה אוכל וראיתי באובדן מולדתי", והיו עיניו זולגות דמעות. ימים שלמים לא שכב לישון. ביום י"ח אדר ציווה לרתום מרכבתו, והוא נסע עם גיסו רבי צבי מרדכי.

כשהגיעו אל הכפר מגרוביל, אשר באמצע הדרך, נכנס שם אל אחד הבתים, אשר דרכו היה להתאכסן שם, להתפלל מנחה, וגיסו נשאר בחוץ לבדוק את אחד הסוסים, שרצו לקנות עבור המרכבה. מבפנים החדר נשמעו צעקות איומות, וכמה פעמים חזר על הפסוק: "חיל כילודה". לבסוף נרגע הרבי, ואז נכנס פנימה גיסו, וסיפר לו בבדיחות הדעת, כדי לשמחו קצת, אשר בחוץ התווכח עם מוכר הסוסים ומצא חיסרון בסוס, ואז ענה לו מוכר הסוסים: "וכי אתה רוצה לגייס את הסוס לצבא?". כששמע זאת רבינו, זעק בקול: "וכי מה הוא חושב שיהודים כן ילקחו לצבא, אני אומר שאף יהודי לא יקחו, ואף אלו שנלקחו עוד יחזרו", וסיים בפסוק "כי שיבר דלתות נחושת ובריחי ברזל גידע". לאחר כמה ימים השתרר שלום בין הלוחמים והשתחררו כולם. (הצדיק השותק)

כל עבודתו הקדושה של רבינו הייתה בהצנע לכת, ואף על פי כן מיד עם תחילת הנהגתו משך אחריו קהל חסידים גדול ורבים שיחרו לפתחו, והרבה צדיקים תמאו על כך, ועל כן החליטו לתהות על קנקנו על ידי שיעשו עמו סעודה וישכרו עמו, וכיוון שנכנס יין יצא סוד אולי יגלו צפוניו, וכן עשו. כשהרבה בשתיית יין, אמרו לו לפתוח פיו ויאירו דבריו, נענה ואמר: "איך התירו השבטים לעצמם לשתות יין כשהם אינם מכירים כלל את יוסף הצדיק המיסב עמהם? אלא שהם ראו גם תמאו לראות ב' ניגודים שכאלו אצל יוסף, דמחד אמר 'את האלקים אני ירא', ומאידך אמר 'חי פרעה'. ולא ידעו אם צדיק הוא או אולי להיפך, ועז היה חפצם לתהות על קנקנו של משנה למלך זה, לפיכך החליטו שישעו עמו סעודה וישכרו עמו, ושמא מתוך כך יגלו מי הוא. אבל - סיים הרה"ק מווארקא - לא עלתה בידם, שלפי שסבר יוסף הצדיק שעדיין לא הגיע זמנו להתגלות, לא גילה להם דבר על אף כל תחבולותם. (ספרים וסיפורים)

בין השנים ה'תר"ו - ה'תר"ך, היתה עשירה וסוערת במאורעות, גם בעולם הגוים. הפולנים שנאנקו עשרות שנים תחת עולו של שלטון הצאר הרוסי, שאפו לתוך ריאותיהם את אויר התקופה החדשה שנשבה באירופה, את רוח הלאומיות העזה. באותה תקופה היה אחד מרבני פולין אצל רבו מווארקא, שהיה בחצרו כמה שבועות וישב שם על התורה והחסידות. כשהחליט לחזור לביתו, נכנס אל רבינו להיפרד, אך ראה זה פלא: האדמו"ר לא הושיט את ידו לפרידה והלה מבלי לדעת את פשר הדבר, נשאר בשבת בווארקא. אחרי השבת הנוספת נכנס שוב ליהפרד, והפעם קיבל את ברכת רבינו ונסע לביתו. בהגיעו לביתו שמחו בני משפחתו לקראתו, וסיפרו לו על הנס הגדול שאירע לו, כי בשבת שעברה באו כמה מן המורדים הפולנים אל בית הרב, כדי לקחת אותו בכוח שינאם לפני ההמונים וילהיבם לעשות מרד במשטר הרוסי. צעד זה היה גורר אחריו סכנת נפשות מצד המשטר הרוסי שהיה מתנקם באלו שתמכו במרד. רק אז הבין החסיד את גדולת רבו ואת ראייתו הרחוקה. (הצדיק השותק)

מרגלא בפומיה של רבינו • במקום לדאוג מה יהיה מחר, עדיף לתקן מה שקלקלנו אתמול • קודם לדרישה להתפלל וללמוד - העיקר לא להכעיס.

הגאון הרב גדליה נדל זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז סיוון

נולד בשנת ה'תרפ"ג (1923) בשאוולי ליטא. בשנת ה'תרצ"ו (1937) הר' ראובן טרופ הציע לאביו שהתיישב בבלפוריה לשלוח את בנו לישיבה התיכונית-חרדית ה'יישוב החדש' בתל-אביב ואכן רבינו בהיותו בן 14 עלה לארץ ולמד שם. בהמשך למד בישיבת לומז'ה שבפתח תקווה. לאחר נישואיו ה'חזון איש' מינהו

כרבה של שכונת 'זכרון מאיר' בבני ברק. בתחילה התגורר בירושלים סמוך לחותנו ובהמשך עבר לגור בבני ברק. למד בבית מדרש ביהוד ונהג לחזור לביתו פעם בכמה ימים. לאחר פטירת החזון אי"ש היה מהבולטים בין רבני חוג חזון אי"ש.

לאחר מכן מונה לר"מ בשיבת 'בית ישראל' ו'דמשק אליעזר' של חסידות ויז'ניץ למשך תקופה קצרה ובהמשך מונה להיות אחד מראשי כולל חזון אי"ש, תפקיד שבו החזיק עד שנותיו האחרונות. התנגד לפרנסה מלימוד תורה, ועל כן עבד בעצמו בייצור דבש, שיווק ביצים, רקיחת חומרי ניקוי, כפועל בניין, כקבלן ובמיוחד בייצור יין, שהיה ידוע בכינוי 'יין נדל' ופרנסתו הייתה בדוחק ושנים רבות חיה משפחתו בעוני חריף. לאחר פטירת רעייתו נותר לגדל את תשעת ילדיו, שכולם היו רווקים.

גאון ובקיא מדהים בכל חדרי התורה. לא הייתה סוגיה בש"ס שלא עבר עליה בעיון עמוק. הגאון ר' יעקב ישראל קניבסקי (הסטיילר זיע"א) העריך מאוד את רבינו מאוד ואמר עליו כי בכל דור ישנו תלמיד חכם כדוגמת האבן-עזרא, ובדורנו הוא הרב נדל. בהספדו של הרב ניסים קרליץ אמר על רבינו: "אמנם היום אין דין של תלמיד חכם, אך לרבי גדליה היה דין של תלמיד חכם". כך גם כתב ה'חיי אדם': "אין תלמידי חכמים בדורנו, אבל יש יוצאים מן הכלל, וגם בדורנו ראינו את היוצא מן הכלל, הגאון הרב גדליהו נדל". נפטר ב-ט"ז סיוון ה'תשס"ד (2004). חי כ-81 שנים.

אביו: ר' ראובן השיל. **אימו:** מרת הניה. **אשתו:** מרת שרה רחל (בת ר' אליהו יהושע ויינר, תלמיד ה'חפץ חיים'). **מילדיו:** תשעה ילדים - הבכור, ר' יוסף שמואל (ראש כולל 'אוהל יעקב' וחתן ר' יצחק וסרמן). **מרבנותיו:** הגאונים ר' אברהם ישעיהו קרליץ (ה'חזון אי"ש), ר' יואל קלופט, ר' אלעזר מנחם מן שך, ר' שמשון אהרן פולנסקי. **חברותא:** מרן שר התורה, הגאון ר' חיים קניבסקי (במשך שנתיים למד בחברותא את כל הש"ס). **מתלמידיו:** ר' ליפא דב וינטרוב, ר' דוד שמידל, ר' יהודה בויער, ר' אברהם גנחובסקי, ר' אברהם שלזינגר, ר' דוד פרנקל (משמשו של החזון אי"ש, שהיה גם למשמשו של הרב נדל), ר' יוסף רוט, ר' חזקיהו יוסף שרייבר, ר' חזקיהו אברהם ישעיהו טורצ'ין, ר' יצחק שילת. **מספריו:** 'חידושי ר' גדליה • שיעורי ר' גדליה • בתורתו של ר' גדליה.

בספרי החסידות, אמר להם שיכולים הם להביא איזה ספר חסידי שהם רוצים, הביאו לו את ספר התניא שנחשב כקשה מאד, להפתעתם רבינו הגיע פעם למעונו של מרן ה'חזון איש' זצוק"ל, כדי להתייעץ בעניין ניתוח שהיה אמור לעבור בעיניו. מרן ה'חזון אי"ש' דיבר עמו בהרחבה על הטיפול המוצע, וליבן את העניין מכל היבטיו והכריע לעשות את הניתוח.

בסוף השיחה, רבינו שאל את מרן ה'חזון אי"ש' אם ירשה לו להשמיע בפניו הערה על ספרו חלק קודשים. מרן ה'חזון אי"ש' נענה בחיוב. כשהתחיל רבינו להרצות דבריו, בטביעות עיניו אחז מרן ה'חזון אי"ש' תוך רגעים אחדים כי האיש העומד לפניו הוא ת"ח גדול משכמו ומעלה, הבקי בחדרי תורה, ושולט בכל סדר קודשים.

כשסיימו לדבר בלימוד, מרן ה'חזון אי"ש' הורה לו שלא יעשה את הטיפול. רבינו תמה: "הרי קודם לכן שוחח עמי הרב'ה באריכות, ונתן לי הוראות ברורות מה וכיצד לעשות. מדוע כעת מורה לי הרב שלא לעשות כלל את הטיפול?" השיבו מרן ה'חזון אי"ש': "כששוחחנו על הטיפול עדיין לא הכרתך. לא ידעתי כי העומד לפני הינו תלמיד חכם מובהק, ולתלמיד חכם יש דינים אחרים! אינך זקוק לטיפול..."

באחד מביקוריו אצל מרן ה'חזון אי"ש', רבי גדליה נכנס קודם לגיסו מרן ה'סטייפלר' זצוק"ל, שהתגורר בשכנות. הם הכירו זה את זה מתקופת לימודם במינסק, אצל הגה"צ רבי יהושע הורודנר זצ"ל, שהחזיק בעיר ישיבה תחת אפם של הצוררים היבסקים ימ"ש. שני הגדולים שמרו על קשר, והשתעשעו רבות בדברי תורה. גם בביקור זה שמח מאוד ה'סטייפלר' לפגוש בידיד נעוריו, ובסיומו אף קם ללוות אותו למעון ה'חזון אי"ש'. כשהגיעו לבית מרן ה'חזון אי"ש', פתח מרן ה'קהילות יעקב' את הדלת במטרה להכניס את רבי גדליה לקודש פנימה. שני הרעים הביטו אל תוך הבית, ולפתע נרתעו וברחו לאחוריהם. רבי גדליה תיאר לימים בלשון הזו את אשר ראה באותם רגעים בחדרו: "ה'חזון אי"ש' היה שקוע בלימוד, והיה דומה שכעין עטרה של אור הקיפה אותו. אימה נפלה עלינו, ומיהרנו לצאת!".

יום אחד התגלה סמוך לחלון חדרו של מרן ה'סטייפלר' זצ"ל קן דבורים גדול עם כמות גדולה של דבורים שקיננו שם. הדבורים נכנסו לחדרו של מרן והפריעו בלימוד. משפחת כהן התגוררה ברח' רשב"ם 10 בו התגורר ה'סטייפלר'. אבי המשפחה הגבאי של ביהמ"ד 'לדרמן', השתדל לעשות ככל שביכולתו כדי למנוע את הסבל ממרן זצ"ל. הרב כהן התקשר ליהודי שיועד לסלק דבורים וביקש ממנו לבוא ולטפל בקן.

הלה אמר שהוא יכול להגיע רק בעוד כמה שבועות. הרב כהן התקשר לרבינו ושאל מה לעשות. רבינו התקשר גם כן לאיש-המקצוע אך הוא המשיך להתעקש שאינו יכול להגיע. רבי גדליה הגיע לביתו של ה'סטייפלר', טיפס אל הקן של הדבורים, נטל ללא פחד את הקן בידי. הפעם מתרחשת תופעה מופלאה. כל הדבורים זזות הצידה, מרחפות לידו, אף אחת איננה מתקרבת אליו.

רבינו צועד ברחוב רשב"ם והקן בידו, בדרכו לרח' חזון איש הסמוך, שם הפריח את כל הדבורים אל תוך הפרדסים שצמחו שם. לשאלת מקורביו כיצד לא חשש מעקיצות דבורים, רבינו השיב: "הכלב והדבורה כאשר מראים להם שלא פוחדים מהם, הם לא מעזים לפגוע בבני אדם". זו היתה גרסת רבינו. הדברים בוודאי נכונים, אולם המקורבים ובני הבית אמרו שברור להם שהסיבה העיקרית שהדבורים התרחקו ולא עקצו אותו נובעת מגדלותו בתורה וביראת-השמים שלו, ולא בגלל הסיבה שמנה רבי גדליה עצמו... (מעובד מתוך 'קול ברמה')

בצעירותו למד רבינו אצל הגאון ר' יואל קלופט זיע"א, אשר שם לב למקוריות ועצמאיות הרבה של רבינו, וחשש ממנה. לפיכך החליט לקחת את הבחור הצעיר אל החזון אי"ש, על מנת שישוחח איתו ויורה לו דרך ישרה. החזון אי"ש שוחח עם רבינו, אך לא אמר לו דבר בהקשר לעניין שבגיננו הובא, אלא האזין לדבריו ונשא ונתן איתו בדברי תורה.

כאשר היה ר' יואל ביחדות עם החזון אי"ש ביחידות, שאל אותו מדוע הוא לא אמר לו דבר. השיב לו החזון אי"ש: "אינכם רואים?". משראה כי ר' יואל לא יורד לסוף דעתו, ביאר את דבריו ואמר: "ר' יואל, מה קרה לך, יש עליו קדושה!". וכך התבטא החזון אי"ש על רבינו באומרו: "הבחור גדליה הוא כאחד מן רבותינו האחרונים". וכן גם גדולי ישראל אחרים התבטאו ואמרו כי הוא שייך לפני מאתיים שנה.

כאשר הגאון ר' נחום הלפרין זצ"ל שאל את החזון אי"ש, לפני מי יבואו לאחר אריכות ימים ושנים, הראה החזון אי"ש על ר' גדליה. שאל ר' נחום: "כשמדברים על גדלותו בלימוד - הרי שהוא באמת גדול. אבל בצדקות, מהו?". והצדיק ענה ללא היסוס: "הוא גם גדול בצדקות!".

בחיינו האישיים היה סגפן קיצוני, חי בדירה קטנה ודלה והטיף לריחוק ממותרות. בשל הקפדתו בענייני כשרות נמנע מאכילת מוצרים תעשייתיים, אכל בשר משחיטה פרטית והסתפק במוצרים מתוצרת בית.

מעולם לא אכל גלידה, שכן מאכל זה גילם בעיניו את האכילה לצורך תענוג בלבד. כאשר שמע שאברך התקין בביתו מזגן (כשלא היה הדבר נפוץ) הפסיק את המלגה לאותו אברך באמרו שאין זה מתאים לאברך לחיות במותרות.

תקופה קצרה שימש כראש ישיבת ויז'ניץ. כששאלו את האדמו"ר מויז'ניץ איך הוא לוקח לישיבתו החסידית ראש ישיבה ליטאי ענה להם - הוא קוצקר (עיירה חסידית בפולין שנודעה בחריפותה). תלמידיו החסידיים רצו להתגרות בראש הישיבה הליטאי ואמרו לו - נראה את כוחך בספרי החסידות, אמר להם שיכולים הם להביא איזה ספר חסידי שהם רוצים, הביאו לו את ספר התניא שנחשב כקשה מאוד. להפתעתם של תלמידיו לא היה גבול כשנוכחו לדעת שהרב הליטאי מפגין שליטה ובקיאות מדהימה בספר.

מידת האמת שלו הייתה מופלאה. פעם אחת עסק בסוגיה במשך חודש שלם, ולא השאיר 'אבן על אבן', גילה שהדרך בה למד את הסוגיה לא הייתה נכונה. ללא היסוס אמר ללוקחי שמעו: "טעיתי, כל מה שלמדנו בסוגיה - בטעות יסודו". לתדהמת כל השומעים חזר לתחילת הסוגיה.

כשראה פעם את ידידו בשבת, אחרי הסעודה, הולך עם הידיים מאחורי הגב, אמר לו כשהסלידה נראית על פניו: "איך אתה הולך עם גאווה כזאת?". רבינו לא סבל שום תואר, והמקסימום שמוכן היה לקבל היה ר'. כשיצא מביתו פעמים רבות יצא לרחוב בלי בגד עליון ורבים הכירו אותו מהיינות המפורסמים אשר סחט וייצר בעצמו וממכירת הביצים והדבש אשר מכר בביתו בפשטות מדהימה שהסתירה את גדלותו ולאחר פטירתו הוכו בתדהמה ממש!

המקובל הרב יעקב חדאד זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז סיון

נולד בליל שבת, כ"ה אלול שנת ה'תרל"ב (1872) באי ג'רבא שבתוניסיה. בצעירותו למד אצל הגאונים ראב"ד רבי יוסף ברבי (היה רבו המובהק), ר' עטיה יאנה, ר' ניסים סיסי הכהן יחד עם חבריו הגאונים ר' משה כלפון (מח"ס שו"ת שואל ונשאל) ור' ציון הכהן יונתן (מח"ס שערי ציון). בהמשך רבינו למד את הזוהר והקבלה. שקדן גדול בתורה. נידד שינה מעיניו. כל הזמן עסק בתורה הקדושה. בכל עת ובכל זמן, בלכתו בדרך ובשבתו בביתו. הקפיד להשכים קום בחצות הלילה, לקרוא תיקון חצות ולהתאבל על חורבן ביהמ"ק. עם זאת היה צנוע ונסתר במעשיו ובתורתו. התנהג בענווה ובשפלות מופלגת עד שהרבים היו קוראים לו בשמו הפרטי, ולא הכירו את רום מעלתו. מתוך ספריו ניתן להכיר את את היקף ידיעותיו.

בעל בקיאות מופלגת ובלתי רגילה בזוהר הקדוש ומפרשיו. בסוף ימיו, ידע סבל ומכאוב. ביום ט"ז סיון ה'תש"ט (1949) ישב עם בנו יחידו רבי ישועה, לפתע מסר בידו פתק ויצא מהחדר. כשפתח הבן את הפתק מצא שאביו כתב, כי ביום זה הוא מסתלק לעולמו. הבן הלך מיד לחדרו, וראה שאביו כבר השיב את נשמתו ליוצרו. חי כ-77 שנים. ציונו בבית החיים שמאחורי בית הכנסת הגדולה בג'רבא. בצוואתו, זוהיר את בני משפחתו, על שמירת סדרי הלימוד, על זהירות בכבוד בית הכנסת ואיסור שיחה בטילה בו, לעזור איש לאחיו ולהימנע ממחלוקת, ועוד הנהגות יקרות.

סבא (מצד האב): רבי יצחק. אביו: רבי רחמים. בנו: רבי ישועה. מרבותיו: הגאונים ראב"ד רבי יוסף ברבי (היה רבו המובהק), ר' עטיה יאנה, ר' ניסים סיסי הכהן (מח"ס'קול רינה' - על התהילים). **מספריו**: **ויחי יעקב** - על התורה הקדושה • **גואלי חי** - על הגדה של פסח, רבינו ביאר במהלך אחד את כל ההגדה בדרך הסוד

•קונטרס ויצב יעקב •קונטרס אחיעזר- התכתבות בינו לבין הגאון רבי עובדיה הדאיה •מהללאל- ביאור על ספר התהילים •חלוקא דרבנן- על הש"ס •אחי טוב- ביאור ופירוש דרכי המסורה •וישכם יעקב- דברי מוסר ודינים על התפילה.

חודש ניסן הגיע. בעוד כעשרה ימים יחול חג הפסח. בכיסו של רבינו רק כמה פרוטות. "בעלי היקר, איך אקנה את צורכי החג?!", אשתו שאלה. "הסירי דאגה מליבך", רבינו ענה לה, "הזן והמפרנס לכל יספק גם לנו את צרכינו". למרות שהיה חכם וגדול בתורה רבינו סירב לעשות את תורתו קרדום לחפור בו. "גדול הנהגה מיגיע כפיו", נהג לצטט את דברי הגמרא. רבינו חילק את יומו לשניים – בחציו הראשון למד תורה ובחציו השני עבד בנגרות. רבי יעקב מיעט במלאכה והסתפק ברווח מועט בלבד. אם נותר בידו פנאי, היה מקדישו ללימוד תורה. אותה שנה, בהתקרב חג הפסח, לא התקבלה שום הזמנת עבודה, לפיכך לא היה בידו אפילו כדי פרנסת ביתו.

חלפו עוד כמה ימים, לא נותר אלא שבוע אחד עד החג. רבינו הלך ברחוב, הוא הבחין ברעש ובהמולה. כשעצר להבין מה קרה, הזדעזע נוכח המראה שנגלה לעיניו – המון מוסלמי זועם התנפל על נער יהודי וביקש לעשות בו שפטים. בתוך כך הוזעקו למקום שוטרים. אלה אחזו בנער, קשרו את ידיו וביקשו להוביל אותו למשפט. רבינו התבונן וראה כי מדובר בתלמידו, נפתלי הכהן.

הוא מיהר למקום וצעק לעבר ההמון בקול רם: "מה רצונכם ממנו, עזבו אותו לנפשו!". ההמון התבונן ברבינו במבטים מלאי חמה. "הסתלק מכאן יהודי", השיבו לו וכבר הניף מישהו מוט כדי להכות את הרב. "מה עשה לכם?", שאל. "הוא גנב מרכוש המסגד וחילל את הקודש, בחייו ישלם על כך!". רבי יעקב נחרד מחומרת ההאשמה. הרב פנה אל נפתלי ושאל: "האומנם עשית כן?" – "לא רבי, אני לא יודע מה הם רוצים ממני!", השיב הנער.

"עזבו אותו לנפשו!", צעק רבינו לשוטרים. אך אלה לא הקשיבו לו. "הוא לא עשה דבר!", הוסיף לטעון. "הקאדי יפסוק", אמרו השוטרים. "קחו אותי במקומו, תאסרו אותי במקומו!", צעק אליהם. "לך מכאן איש זקן", דחפו אותו ההמון, "השתבשה עליך דעתך".

בעודם מתווכחים, והנה הקאדי נראה רכוב על סוסו. התקרב הקאדי למקום כדי לראות במה דברים אמורים. "תפסו את הנער על לא עוול בכפיו", רבי יעקב קרא אל הקאדי, "ידיו נקיות ומעולם לא פגע בקדוש לכם!". הקאדי הכיר את רבינו כאדם ישר והגון ונטה להאמין לו. "מה לך ולנער זה ומניין ביטחונך ביושרו?", תהה הקאדי. "תלמידי הוא וערב אני לו כי לא עשה דבר", רבי יעקב השיב. "איני יכול לראותו מובל כפושע ולכן מבקש אני ממך לשחרר אותו ולאסור אותי במקומו!". "אתה מתכוון לכך?!", הקאדי תהה. "כן", ענה רבינו. "עשו כבקשתו!", הורה הקאדי לשוטרים. הנער נבהל והתחיל לצעוק: "לא, אדוני, לא אסכים להשתחרר במחיר כבילת רבי!".

רבינו קרא מנגד: "הוא נער בסך הכל, אל תשמעו לדבריו!". בתוך כך הגיע למקום אדם והכריז בקול רם: "קערת הכסף נמצאה!". "בידי מי?", הקאדי שאל. "בידי מי שהעליל על הנער כי גנב אותה", באה התשובה. הקאדי שלח להביא למקום את הערבי, גנב הקערה. "ספר מה עשית!", פקד עליה. האיש שתק. הקאדי הצליף בו בשוט פעם ופעמיים והגנב פתח את פיו.

הוא סיפר כי בבוקר התגנב למסגד וגנב את הקערה היקרה. כאשר חמק משם הבחין בנער יהודי שצועד לתפילה בביה"כ. הגנב חשש שמא הבחין הנער בו ובמעשיו והחליט להעליל עליו. "תפסו את הגנב",

קרא, "נער יהודי גנב מהמסגד!". בעקבות צעקותיו אנשים רבים הגיעו למקום. בעוד הנער נס על נפשו וההמון בעקבותיו, חמק משם הגנב האמיתי והסתיר את הקערה בביתו. "כיצד עלו על עקבותיו?", הקאדי שאל. התברר כי אחד משכני המסגד ראה מחלון ביתו את הנעשה והלשין לשומר המסגד, השומר מיהר לבית הגנב ולאחר חיפוש קצר גילה את הקערה.

במצוות הקאדי הובאה הקערה וצורף הוזעק למקום להעריך את שוויה. הצורף נקב בסכום גבוה. הקאדי פנה לגנב ואמר: "הברירה בידך או להיתלות היום על העץ או להביא בתוך שעה את שוויה המלא של הקערה". הגנב רץ מלווה בשני שומרים לבני משפחתו. הוא לווה מהם כל סכום אפשרי, נטל מחבריו הלוואות ומכר בחיפזון חפצי ערך בחצי מחיר.

כעבור שעה כבר היה בידו את הסכום הדרוש. "תן את הכסף לחכם ותלמידו, שיעשו בו כרצונם כפיצוי על צערם", הקאדי הורה לגנב. תחילה מיאנו רבינו ותלמידו לקבל את הכסף, אך הקאדי הכריח אותם. הם הודו לו על יושרו. רבינו שב לביתו ונתן לאשתו כסף להכין את הפסח בהרחבה ובשמחה. "זה שכרי על קיום דברי חכמים" יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך, ואילו הקרן קיימת לי לעולם הבא", אמר.

י"ז סיוון

הגאון המקובל הרב משה פארהאנד זצ"ל

יום ההילולא - י"ז סיוון

נולד בחודש מנחם אב בשנת ה'תרכ"ב (1862) בנייטרא. בילדותו אביו הדריך אותו בדרך התורה והיראה. כשגדל, אביו שלח אותו ללמוד במטרסדורף בישיבה המפורסמת של הגה"ק ר' שמואל ארנפלד. רבינו התנהג בקדושה ובטהרה. הרבה לסגף את עצמו בתעניות ובסיגופים. בהתחלה נהג לפני מנהגי אשכנז. במרוצת השנים התקרב לחסידות. לאחר שמונה שנים הגיעו לפרקו. רבינו חזר לנייטרא ושם התחתן. אחרי נישואיו המשיך לשבת באהלה של תורה. שקדנותו היתה מופלאה. בשנת תרמ"ב (1882) הוכתר כדומ"ץ בנייטרא ורב חברת 'מחזיקי תורה'. הרביץ תורה לתלמידים רבים. בשנת תרע"ג (1912) החל לשמש כגאב"ד ור"מ מאקאווא. תפקיד אותו מילא כשלושים ושתים שנה. יסד את ישיבת הרמה.

אהב את הבריות וקירבם לתורה. לחם את מלחמתה של תורה לשמור על צביון העיר ולשומרה במסירות נפש מפני הרוחות החדשות שנשבו באותם הימים. בשנת ה'תש"ד (1944) נעצר בשל עלילה. בחסדי שמיים הצליחו אחרי השתדלות נמרצת מכל בני קהילתו להשיג את שחרורו, אך בריאתו התרופפה. ענותו מופלאה. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. אמירת ספר התהילים שלו בצוותא עם תלמידו ישיבתו בכל יום שישי לפנות בוקר היתה מלווה בכינות נוראות. תפילותיו הטהורות בקעו את שבעת הרקיעים. לפני פטירתו התבטא כי על האדם לעשות עצמו כאילם בעת הצרות הגדולות ולא להרהר אחר בורא עולם ובירך אותם שינצלו. הדברים לא היו מובנים. אולם שבוע לאחר פטירתו בלבד חלה על הקהילה גזירת הגירוש. באורח פלאי ביותר זכו כל בני הקהילה, לחזור בשלום לאחר המלחמה מן המחנות אשר אליהם גורשו ויסדו מחדש את הקהילה ואת הישיבה. בתחילת חודש סיוון נסע לעיר פעסט לדרוש כדי ברופאים. נפטר ב-י"ז סיוון ה'תש"ד (1944). ביום ערב שב"ק הובילו את ארונו בחזרה למאקאווא. ערכו לו בני עירו לוויה בכייה גדולה. נטמן במאקאווא. נכדו, הגה"צ רבי משה נתן נטע למברגר (מח"ס 'עטרת משה') מילא את מקומו.

סבא (מצד אביו): ר' יהושע. **אביו**: הצדיק ר' יוסף צבי (אב"ד בנייטרא ר' יחזקאל בענטטה הספיד אותו ואמר שהיה צדיק תמים מ-ל"ו הצדיקים). **אמו**: מרת חיה שרה (בת רבי משה ארנפלד). אשתו: מרת רחל (בת רבי אהרון שנפלד. נכדת ר' מרדכי שנפלד ראב"ד נייטרא מח"ס 'דברי יושר'). **מרבנותיו**: האדמו"רים מרן הרב שמואל ארנפלד (ה'חתן סופר', נכד מרן ה'חתם סופר'), ר' דוד טברסקי מטולנה, ר' שלמה הלברשטאם מבאבוב, ר' יחזקאל הלברשטאם משינאווא (מח"ס 'דברי יחזקאל'), ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים (מח"ס 'ייטב לב' מסיגט), ר' יהושע רוקח מבעלז, ר' יששכר דב רוקח מבעלז. **חברותא**: הגאון ר' שאול בראך (אב"ד קאשוי). **מתלמידי**: הרה"צ ר' בנימין יוסף וועבר. **בנו**: הגה"ק ר' מרדכי הי"ד (אב"ד נייטרא, מח"ס 'באר מרדכי' ו'אהל משה'. נרצח בשואה). **בתו**: מרת חיילה יכט (נישאה להגה"צ ר' אפרים רוזנפלד - אב"ד סנדרא). **מספריו**: **אוהל משה** - על התורה.

רבינו היה שותף מלא לתעניות ולסיגופים אלו ששררו בישיבה, כשהוא בוחר לעצמו את ה'הפסקות' הארוכות ויושב שבועות שלמים בתענית. בין כתבי רבינו מאותה העת, בהם העלה את חידושי תורתו משנות הישיבה, מופיעים מפעם לפעם הציונים: "יום ה' לתענית", "יום ו' לתענית" וכיו"ב. אומנם, על רבינו השגיח מרן ה'חתן סופר' זיע"א באופן מיוחד, ברוב אהבה וחיבה, ולא הניח לו לצום.

פעם נודע לו כי רבינו ישב ימים מספר בתענית. ה'חתם סופר' מיהר להזמין אליו והשמיע באוזניו פלפול שלם כדי להוכיח לו מהש"ס שתלמיד חכם כמותו אינו רשאי לישב בתענית. אולם, אווירת התעניות ששררה בישיבה כה עזה הייתה, עד כי שוב חזר רבינו למנהגו הקודם והחל להתענות, ולא עוד, אלא שקיבל על עצמו בחשאי להתענות ארבעים יום רצופים. על קבלה זו לא ידע שום אדם מלבדו. ביום העשרים לתעניתו בערך, פנה אליו רבו ה'חתן סופר' זיע"א לפני תפילת שחרית והורה לו: "היום לאחר התפילה תלך ותסעד פת שחרית בבית!".

לאחר התפילה קרא לו ה'חתן סופר' זיע"א שוב, והזכיר לו לגשת אל ביתו ולסעוד שם את ליבו בפת שחרית. אולם, רבינו התחמק ולא הלך לאכול. כאשר הגיע ה'חתן סופר' לומר את שיעורו לפני הבחורים, פנה שוב לרבינו ושאל: "האם אכלת כבר?" משהודה רבינו כי עדיין לא אכל, ציווה עליו ה'חתן סופר' במפגיע ללכת מיד ולאכול.

שוב לא יכול היה רבינו לסרב, ובעל כורחו שבר את צומו. אך גדול היה הפלא בעיניו, מי הוא זה אשר הלך אצל רבו וגילה לו על תעניתו, בפרט כאשר ידע היטב בנפשו, כי לא גילה לשום אדם את דבר הצומות אשר קיבל על עצמו. לאחר השיעור, המתיק לו רבו ה'חתן סופר' זיע"א סוד, וגילה לו: "תדע לך, כי הטרחת את כבוד קדושת זקיני מרן ה'חתם סופר' זיע"א לבוא מגן עדן ולהתגלות אלי בחלומי, כדי לספר לי כי ישנו תלמיד בישיבתי המרבה להתענות יותר מכפי כוחותי!".

פעם הגיע למאקאווא אילם ר"ל, אשר לא יכול היה להוציא הגה מפיו. האילם הגיע בליווי של אדם נוסף, אשר דיבר למענו ותינה בפני רבינו את צרתו. לפתע פנה רבינו להאילם עצמו ושאל אותו: "מה שמך ושם אמך?". עוד בטרם סיפק בידי האיש המלווה לפתוח ולענות, ענה האילם בעצמו והשיב לרבינו, כששפתיו ברור ממללות, את שמו ואת שם אמו... מאז ואילך, המשיך האיש לדבר כאחד האדם.

אחד מתלמידי הישיבה במאקאווא, נזקק היה פעם לנסוע בדחיפות לבית הוריו במדינת סלובקיה, דבר שהיה כרוך במעבר הגבול בין שתי המדינות. אולם, ברשותו לא היו המסמכים והתעודות הדרושים לכך. הגיע התלמיד לפני רבינו ותינה לפניו את מצוקתו.

הוציא רבינו מכיסו מטבע, מסרה לתלמיד לשם 'שמירה', והורה לו לנסוע לדרוכו מבלי להסתכל ימינה ושמאלה. כך בהליכתו - וכך בחזרתו. באמונת חכמים תמה, נטל התלמיד את המטבע ועשה בדיוק כאשר נצטווה. ואכן, הוא נסע בשלום וחזר בשלום, כשבשום תחנת גבול בדרך לא עצרו אותו ולא ביקשו ממנו להראות את הדרוכו.

באחד המקרים בחור אחד מתלמידי הישיבה היה צריך להתלוות עם הוריו לנסיעה מחוץ למדינה. הבעיה היתה שרק להוריו היו את התעודות הדרושות, ואילו לו - לא הייתה תעודה. לפני הנסיעה באו להיפרד מרבינו. הם סיפרו לו על הבעיה ושאלו לעצתו. השיב להם רבינו: "תאמרו טוב את תפילת הדרך, ובעזרת ה' תעברו בשלום!".

כאשר הגיעו למעבר הגבול, אמר הבחור להוריו כי הם יעברו תחילה, והוא נשרך בעקבותיהם כשהוא מחזיק בידו תכריך של ניירות. משום מה, נדמה היה לשוטר הגבול, כי הבחור מבקש לשחד אותו בשטרי כסף, וכבר פשט את ידו לקבלם. אלא שבדיוק באותו הרגע, הופיע הקצין הממונה עליו, והשוטר אשר חשש כי הלה יבחין בלקיחת השוחד, הרים את קולו וגער בבחור: "עבוד מהר, ואל תעכב את התור!" כך, עבר הבחור את הגבול מבלי שאונה לו כל רע.

אחד מתלמידי רבינו התגורר בעיר רחוקה. פעם אחת שיגר מכתב לרבינו ובו התאונן על שכנו הנוכרי, היורד לחייו ועושה לו צרות צרורות. רבינו התפלל למען תלמידו הסובל. תוך זמן קצר מת הגוי הרשע ואבד מהעולם. התלמיד שיגר לרבינו מכתב תודה, בו בישר על ישועתו המהירה בזכות רבינו.

כעבור זמן מה, הגיע מכתב נוסף מאותו תלמיד, בו הוא מספר על נוכרי נוסף שהחל מתאנה לו וממרר את חייו, ומבקש מרבינו כי יתפלל למענו גם הפעם. רבינו נענה לבקשה, ולאחר שהתפלל לישועת התלמיד, אבד גם הגוי השני מארץ החיים. חלף זמן, ואותו תלמיד שלח מכתב שלישי, בו הוא מבקש שוב על גוי נוסף המיצר לו. נעה רבינו ואמר למקורביו: "וכי מה הוא רוצה, כי אהרוג את כל הגוים?! הדבר, אמנם, אינו קשה בשבילי, שכן אינני צריך כי אם להזכיר את שמו של הגוי, ותו לא. אך לא זו הדרך!"

אחד המופתים הגלויים ביותר שהראה רבינו, אירע בישיבה במאקאווא. אחד התלמידים, הרה"ח ר' חיים ווייס, חלה בעודו לומד בישיבה. הרופא שהוזעק הורה להובילו תיכף ומיד לביה"ח. הבחור היה מעיר רחוקה, ולא היו לו קרובי משפחה במאקאווא. חתנו של רבינו, הגה"צ ר' אפרים רוזנפלד, עמד אז לימין רבינו בניהול הישיבה, התלווה עימו לביה"ח.

הוא נבדק ע"י הרופאים. הללו קבעו כי מצבו קשה וחמור ביותר, ויש לנתחו במהירות וללא שהיות. הואיל וכך, ובהעדר כל קרוב אחר, התבקש ר' אפרים לחתום על ההסכמה לניתוח. בלית ברירה חתם. כאשר חזר ר' אפרים מביה"ח, סיפר לרבינו את המצב לאשורו. רבינו שמע כי חתם על הסכמה לניתוח, נחרד וקרא בקול גדול: "מה עשית? הסכמת שה'קצבים' הללו יחתכו בחור משלנו?!". כעבור רגע, נרגע רבינו והפטיר בניחותא: "הוא יהיה בריא!".

בינתיים, הידרדר מצבו של הבחור והיה במצב אנוש. בית-החולים הזעיק את אנשי החברה קדישא להתייצב ליד מיטתו. מכיוון שהחולה היה בהכרה, לא רצו אנשי החברה קדישא להיכנס לחדרו ולהפחידו. הם נשארו לעמוד בפרוודור מחוץ לחדר, כשהם ממתנינים ליציאת נשמתו. מאוחר יותר, סיפר הבחור, כי הבחין בהם היטב והבין את כוונתם. רבינו לא אמר נואש, וכל העת לא חדל מתפילותיו ופעולותיו הנשגבות לרפואת תלמידו. כאשר הגיע לאוזניו השמועה, כי אנשי החברה קדישא ניצבים על פתח

חדרו, נכנס רבינו ברעש גדול להיכל הישיבה, ניגש לארון הקודש ופתחו לרווחה, נשא את פניו השמימה והכריז בקול: "מורי ורבי הקדוש, ה'חתן סופר', הבטיח לי בעת לומדי בישיבתו הקדושה במטרסדורף, כי אף אחד מתלמידי לא ימות בעת שילמד אצלי.

הבחור הזה, לומד כעת אצלי בישיבתי הקדושה, והבטחת רבי הקדוש חלה עליו!". רבינו סיים את דבריו, סגר את ארון הקודש, וחזר לחדרו. ואכן, הנס הגדול התרחש לעיל כל. הבחור, ר' חיים ווייס, הבריא לחלוטין, התחתן וזכה להקים בית נאמן בישראל ואף הותיר אחריו דור ישרים מבורך. כאשר נולד לו בנו בכורו, נסע רבינו לעירו, כדי להשתתף ב'פדיון הבן'. ר' חיים זכה לאריכות ימים ושנים, ונפטר כשהוא זקן ושבע ימים.

הרה"ח ר' חיים ווייס ז"ל, סיפר, כי כאשר נסע רבינו להשתתף ב'פדיון הבן', הדבר היה בימות החורף. באותה השנה היה החורף קר באופן מיוחד. הקור צרב וחתך כסכין בבשר. הציע ר' חיים לרבינו כפפות. אך רבינו סירב והשיב לו: "הידיים שלי מעולם לא לבשו כפפות!". הפטיר ר' חיים: "כי מי שמכיר את הקור העז השורר בהונגריה בחורף, אפילו בשנים כתיקונן, יכול להבין, איזה מדריגה נפלאה בפרישות היא, לא ללבוש בתי ידיים מעולם".

אחד הסיפורים הנודעים בדבר ישועה ורחמים שפעל רבינו בכוח תפילתו, אירע בתקופה שהיה קשה להשיג דגים במאקאווא. רבינו, לא ויתר על דגים לכבוד שבת קודש, כדרכם של צדיקי הדורות. מקורבי רבינו ניסו לעשות את כל אשר היה לא-ל ידם, כדי להשיג עבור הצדיק דגים לשבת. באותו שבוע, לא נשאו המאמצים פרי. ביום שישי בבוקר הרבנית נכנסה לרבינו, והודיעה לו על המצב, כדי שיפעל בעניין.

בדיוק אז, החליט אחד מיהודי העיר, אשר היה נשוי שנים רבות ועדיין לא זכה להיפקד בפרי בטן, להגיע לרבינו ולבקש את ברכתו. כאשר שמע רבינו את בקשתו, השיב לו: "השג לי דג 'מאריינע' לכבוד שבת - ובזכות זה תיפקד בישועה!". שמע האיש כן, ומיד עשה סיבוב בין כל סוחרי הדגים בעיר. אך אף אחד מהם לא יכל לעזור לו, שכן במשך כל השבוע לא ראה אחד מהם דג לפני עיניו.

האיש לא התייאש ויצא בריצה מהירה אל עבר העיר סגדין, העיר הגדולה הסמוכה ביותר, מרחק של שישים ק"מ ממאקאווא. מסירותו הגדולה לא הייתה לשווא, ולאחר מספר שעות חזר כשהוא נושא עימו דג 'מאריינע', והכניסו אל רבינו בהתרגשות עצומה. ואכן, בתוך אותה שנה נולד לאיש בן זכר.

שנה אחת, הייתה בצורת קשה מאוד במדינה. מצב היבול בשדות היה גרוע ביותר. כאשר באו מים עד נפש, הגיע מושל המחוז לרבינו, אשר שמע ישועותיו נודע גם בין גויי הארץ, והתחנן בפניו כי ירעיש עולמות בתפילותיו למען הגשם, שאלמלא כן ימותו חלילה כולם ברעב. מיד, הורה רבינו לכנס את כל בני הקהילה, אנשים נשים וטף, לבית המדרש, ופתח לומר דרשת התעוררות חוצבת להבות ומעוררת לבבות, כדרכו בקודש. לאחר מכן, נעמד עם כל בני הקהילה לומר תהילים.

כאשר סיימו את אמירת התהילים, החל לרדת גשמי עוז בשפע רב. למחרת, שיגר המושל עגלה עמוסה כל טוב לבית רבינו, כאות תודה והוקרה על הישועה שפעל למען הכלל, ואחריה הופיע הוא בעצמו להביע את תודתו ואת הערכתו. כאשר אירע דבר כזה פעם נוספת, והמושל הופיע בבית רבינו לבקש ממנו כי יעתיר לה' בתפילותיו הטהורות,

נענה רבינו ונקב בסכום מסויים של כסף, ואמר למושל: "אם תואיל לתרום סכום זה למטרת צדקה, אתפלל לה' ויירדו גשמים!" מיהר המושל ושיגר אל רבינו את הסכום המדובר, ומיד החלו לרדת גשמי

ברכה בעוז. חלפו ימים ארוכים, והגשמים לא פסקו. כל כך, עד שחזר המושל ובא אל רבינו בבקשה, כי יתפלל מעתה שהגשמים יחדלו, שכן יש חשש שלא יגרמו נזקים כבדים, חלילה. שוב נקב רבינו בסכום כסף, והורה לו לתרום אותו צדקה. שלח המושל את הסכום אל רבינו, ויכלא הגשם מעל הארץ.

פעם כאשר רבינו עמד באמצע תפילתו, הגיע אליו אחד מבני הקהילה, אשר לא נמנה על תלמידי הישיבה, וביקש את ברכתו, כיוון שהיה עליו להתייצב בעוד שעה קלה לפני ועדת הצבא. רבינו רמז לו שימתין עד שסיים תפילתו, ולאחר מכן ברכו שיצא לחופשי, וכן היה.

מאוחר יותר באותו היום, ניגש אל רבינו אחד מתלמידי הישיבה, אשר היה אף הוא צריך להתייצב באותו היום, וביקש את ברכת רבינו. רבינו נבהל והשיב בצער רב: "חבל, חבל, שלא ידעתי קודם לכן כי צריך אתה היום להתייצב. רק ברכה אחת היתה לי היום, וכבר נתתה לאחר!". רבינו ישב כמשתומם ושקע בהגיגיו במשך כמה רגעים, לבסוף נענה כשח אל עצמו ואמר: "אהבתי אל תלמיד יקר זה כה גדולה. אברך גם אותו, ויהי מה!" ואכן, ברכתו של רבינו התקיימה במלואה, וגם אותו בחזר חזר כשתעודת שחרור בידו.

עדות מפליאה על כוח תפילותיו וברכותיו המופלא של רבינו, נמצאה עם גילוי הסיפור שבו התפלל ושפך שיחו לפני קונו. בין דפי הסיפור נמצאה פתקא, עליה רשם רבינו בכתב ידו: "רי פייטל - כלל וכלל לא!" הרה"ח ר' פייטל פאשקעס, מחשובי התושבים בק"ק מאקאווא ומהמקורבים ביותר לרבינו שם את נפשו בכפו, כדי להציל את רבינו ממעללי הרשעים בזמן המלחמה העולמית האחרונה.

באותם ימי אופל וצלמוות, ליוותה את בני הקהילה החרדית במאקאווא תפילתו והבטחתו של רבינו, כי כולם יחזרו בשלום. באורח פלאי ביותר זכו כל בני הקהילה, לחזור בשלום לאחר המלחמה מן המחנות אשר אליהם גורשו. ואולם, רי פייטל, אשר מסר את נפשו למען רבינו, זכה בזכות תפילתו וברכתו של רבינו, להינצל כליל מהגזירה. לגדול הנס והפלא, היה היחיד מכל בני העיר, אשר כלל לא נשלח למחנה כלשהו. רבינו, אשר הסתלק לשמי רום עוד בטרם פקדה גזירת הגירוש את בני קהילתו, הבטיח זאת בקודשו מראש, וכפי שכתב שחור על גבי לבן בפתקא: "ר' פייטל - כלל וכלל לא!"

מעולם לא הסיר את הכובע מעל ראשו, את המלבוש מעליו ואת האבנט מעל מותניו - כך בשעת תפילתו, כך בשעת לימודו, וכך בשעת אכילתו - אף לא בימות הקיץ החמים ביותר, כאשר כולו כבר היה ספוג זיעה. כמו כן, מעולם לא גירש רבינו זבוב מעליו גם אם היה נעקץ על ידו עד זוב דם, לתלמידיו התמהים היה מסביר ואומר: "אם מן השמיים שלחו אותו אלי - חלילה לי לשלחו מעלי!"

פעם, עמדה קבוצה מתלמידי הישיבה להתייצב לפני ועדת הצבא. רבינו בירך את כולם שיזכו להיפטור מהגיוס. ואכן, כולם שבו מן הועדה כשבידיהם תעודת שחרור, חוץ מאחד. כאשר באו לבשר לרבינו את הבשורה הטובה, סיפרו גם על אותו יוצא מן הכלל, אשר לא שוחרר. "אכן!", הודה רבינו, "לא התכוונתי עליו בתפילותי!" והסביר: "תלמיד זה הנו בר אבהן. הייתי בטוח כי זכות אבותיו הקדושים בודאי תעמוד לו, ואין הוא זקוק כלל לתפילותי!". בכך, גילה רבינו את מידת ענוותנותו הגדולה מחד גיסא, אך מאידך גיסא, את עומק הרצינות אשר בה התייחס לתפילותיו אלו, עד אשר במקום שחשב כי אין צורך בכך, לא רצה להכניס את עצמו בעובי הקורה. ואכן, זכה הלה לאחר מכן, להשתחרר גם הוא מהצבא.

רבינו בדרכו המושתתת על אדני הקבלה והחסידות, הנהיג בביה"מ לומר את המזמור "הודו לה' כי טוב" פסוק בפסוק החזן עם הקהל, כשרבינו מכוון את שמות המלאכים השייכים לפסוקים, כידוע ליודעי ח"ן.

שבת אחת, ניגש לפני העמוד בעל תפילה שהיה אורח מעיר רחוקה, ולא ידע את המנהג. לפי תומו, אמר את המזמור בהבלעה ולא פסוק-בפסוק. בשבת אחה"צ, בעת אמירת שיעורו ב'פרקי אבות' שפך רבינו דמעות כמים על הדבר, ואמר לשומעי לקחו: "ומה יאמרו על כך המלאכים הקדושים, אשר שמותיים רמוזים באלו הפסוקים!?"

נכדתו של רבינו, הרבנית הצדקנית מרת שרה לאה ע"ה (אשת הגה"צ רבי משה נתן נטע למברגר זצוק"ל ממלא מקומו רבניו מאקאווא) - אשר הייתה מסורה לרבינו באופן עילאי ויוצא מן הכלל וסבלה עימו בימיו האחרונים ממעללי הרשעים ניצלה אף היא בזכות ברכתו של רבינו. הצדיק העניק לה ברכה מיוחדת, כי תזכה לעבור את המלחמה בשלום. ברכתו הקדושה התקיימה בשלימות.

בנה, הרה"צ רבי מענדל למברגר זצ"ל, רב דקהל מאקאווא בירושלים, סיפר כי בימי המלחמה הנוראה, כאשר גורשו ונדדו ממקום למקום, אמו הייתה רואה את רבינו לעתים תכופות בחלום. וכל פעם שראתה בחזיונה את צורתו הקדושה של רבינו כשהוא מניח את שתי ידיו על המזוזה - ידעה בוודאות, כי באותו היום תתקבל פקודה להמשיך הלאה במסע או שיתרחש דבר מה יוצא דופן. רבינו היה מקדים ומתגלה אליה בחלום, כדי לרמוז לה על עמידתו לימיה למגן ולצינה.

באחת מנסיעותיו לבעלזא, להסתופף בצלו של כ"ק מרן מהרי"ד, לרבינו אירעה תאונה בדרך והוא נפל מהעגלה ושבר את ידו הימנית. היד נחבשה, אך רבינו לא יכול היה להזיזה כלל. בשולחן הטהור בליל שבת, כיבד כ"ק מרן מהרי"ד את רבינו בברכת המזון. רבינו היה נבוך לרגע, מבלי לדעת מה יעשה, אולם מיד התעשת, ובמידת אמונת הצדיקים שבקברו הושיט את ידו לעבר הכוס, ואכן הצליח להזיזה ולאחוז בכוס. הנס והמופת גדלו כפליים, כאשר מיד לאחר ברכת המזון חלפו הכאבים מידו והוא יכל היה שוב להניעה ולהשתמש בה כאילו לא אירע דבר. היד השבורה נרפאה כליל.

החוק ההונגרי דאז, חייב את התגייסותם של כל בני הנוער לצבא, ללא יוצא מן הכלל, וכאשר הגיעו בחורי הישיבה לגיל הגיוס, היו גם הם חייבים להתגייס. מובן מאליו, כי לגבי יהודים שומרי תורה ומצוות, ומה גם בני ישיבה אשר יראתם קודמת לחכמתם, נחשב הגיוס לצבא ההונגרי כבלתי אפשרי לחלוטין. שהרי במסגרת הצבא לא היה שייך לקיים את מצוות התורה כתיקונן, מה גם בהידורן. מצוות כמו שמירת שבת וכשרות, הנחת תפילין והתנהגות בקדושה, היו כרוכים במסירות נפש ממש, ואילו לימוד התורה בכלל לא היה שייך שם. לפיכך, חשוב הדבר כגזירת שמד ממש, וכל בחור וטוב בישראל, אשר לימוד התורה היה משאת נפשו, מוכרח היה לנקוט באמצעים שונים ומשונים, כדי להיחלץ מן הגזירה ולהשיג שחרור מן הצבא.

כאשר הגיעו בחורים מתלמידי ישיבתו של רבינו לגיל הגיוס, ונאלצו ללכת להתייצב לפני "ועדות הגיוס" של הצבא ההונגרי, היה רבינו חוגר בעוז מתניו ומתייצב להתפלל בעבורם, כדי שמאמצייהם ישאו פרי ויזכו בשחרור המיוחל. בתפילותיו אלו, היה רבינו עומד ומפציר שעות ארוכות בבכי ובתחנונים, כשדמעותיו זורמות מאין הפוגות. ולא חדל מתפילותיו, עד אשר חזרו ובישרו לו, כי זכו להשתחרר מחמת המציק. ישועות רבות בעניין זה, פעל רבינו בתפילותיו הטהורות, ורבים מן הבחורים זכו לראות עין בעין בישועת ה', בזכות תפילותיו ושוועותיו של רבינו בעדם.

סיפר אחד התלמידים של רבינו, אשר היה גם תושב העיר מאקאווא, לאמור כי היתה תקופה בה סבל מקשיי פרנסה וידע מחסור ותלאה. מכיוון שמעילו העליון כבר לא היה במיטבו, אך ידו לא השיגה לקנות

חדש, החל לחסוך פרוטה לפרוטה, ונהג כך במשך תקופה ארוכה, בתקוה כי לבסוף יעלה בידו לקנות לעצמו מלבוש חדש.

יום אחד, בדרשה עילאית שנשא רבינו בבית הכנסת בקהילה נסובו דבריו על אודות ביאת המשיח ותוקף האמונה ב'אחכה לו כל יום שיבוא'. 'למחרת', מספר האיש, "פשוט התביישתי מעצמי על הפרוטות, שהנני חוסך ליום מחר, כאשר משיח ניצב כבר בפתח ובודאי חיש מהרה ינהלנו קוממיות לארצנו. בו ביום, הוצאתי את המטבעות שחסכתי ומיהרתי לסדר בהם את ענייני, מתוך תחושה עמוקה כי הופעת המשיח אינה אלא ענין של יום או יומיים, וחייבים להזדרז כדי להיות מוכנים לעלות עמו לירושלים".

י"ח סיוון

הגאון הרב אהרון כהן זצ"ל

יום ההילולא - י"ח בסיוון

נולד בעיירה גרינבארג הממוקמת בפאתי העיר קובנא בשנת הגדול - י' ניסן ה'תרס"ד (1904). למד בישיבת לומזה בימי מלחמת העולם הראשונה, כאשר נדדה הישיבה לסמיאטיטש, לפרילוקי ולקרמנצ'אג. בהיותו כבן חמש עשרה עבר ללמוד בישיבת 'כנסת ישראל' בסלבודקה. שם למד בחברותא עם הרב אפרים זאב גרבוז ויחדיו השלימו את לימוד כל מסכתות הש"ס. נודע בקרב רבני הישיבה ותלמידיה כגדול בתורה וכונה 'העילוי רבי אהרצ"ק קובנער' (העילוי רבי אהרן מקובנה). ענוותן מופלא ודאג לכל אחד מתלמידיו כבניו. בשנת ה'תרפ"ד (1924) עלה לארץ ישראל יחד עם הראשונים מבני ישיבה סלבודקא שהשתכנה בחברון. בשנת ה'תרצ"ד (1934) נפטר חותנו, והוא החל למסור שיעורים בישיבת חברון וכעבור זמן התמנה לאחד מראשי הישיבה. נודע בגאונותו וחרירותו המיוחדות. התפרסם גם בעבודת ה' מופלאה. נפטר ב-י"ח בסיוון ה'תשכ"א (1961) לאחר מחלה. חי כ-57 שנים. ציונו בהר המנוחות בירושלים.

סבא (מצד האב): ר' יוסף (בצעירותו נודע בשם המתמיד מאיישי שוק, כי היה לומד שמונה עשרה שעות ביממה וחבר הגאון ר' אליעזר גורדון מטלז. כיהן כרב ההר הירוק בקובנא ודיין ומו"ץ בבית דינו של הגאון ר' יצחק אלחנן ספקטור). **אביו**: ר' אברהם מרדכי כהן (התקרב לחסידי קוידנוב. מלמד בת"ת בקובנא, שימש כמוהל מומחה ומל ילדים במסירות נפש, אף תחת השלטון הקומוניסטי). **אמו**: מרת חיה שרה (לבית גרוס). **אחיו**: ר' יוסף כהן, ר' יעקב מאיר כהן. **אחיותיו**: מרת גוטה מלכה כהן הי"ד (נרצחה בשואה), מרת טייבל איטה גולוב, מרת אסנת רוניק, צינא מרים. **מרבתי**: אביו, ר' אברהם מרדכי כהן, ר' מרדכי שמואל קרול, הרב דב מאיר רובמן ור' נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלבודקה). **חברותא**: ר' אפרים זאב גרבוז. **אשתו**: מרת צילה (בת ר' משה מרדכי אפשטיין-נישא ב-י"ד בסיון ה'תרפ"ט 1929). **מספריו**: **בית אהרן** - על התורה ועל המועדים.

סיפר הגאון רבי אליהו שרים: "דבר מופלא ראיתי במו עיני, הגאון רבי אהרן כהן היה יושב ולומד בבית המדרש של ישיבת חברון עד השעות המאוחרות, והיה מדבר בלימוד עם כל התלמידים בענווה יתירה. לישיבה היה מגיע באופן קבוע גאון מופלג אחד, שהיה משובש בדעתו, והיו כולם משתמטים ממנו, כיוון שהתנהגותו הייתה מאד גסה מחמת חוסר דעתו, אמנם רבינו ברוב חסדו קרבו מאד, והיה מדבר עמו בלימוד זמן רב בריתחא דאורייתא.

בכל פעם שהיה רבי אהרן אומר סברה הפוכה ממנו, היה אותו אחד מתנפל עליו בחרפות וגידופים נוראים, שאין הנייר סובלם... אמנם רבי אהרן טרח לפייסו ולשכנעו ולהרגיעו שלא יכעס. והגיעו הדברים עד כדי כך. פעם אחת אמר רבי אהרן לאותו אחד פירכא לסברתו, ירק אותו אחד יריקה נמרצת בפרצופו של רבי אהרן - ירחם ה'. ומה עשה הצדיק? ניגב מיד במטפחתו את היריקה ואמר לו: "למה נפגעת כל כך עד שירקת, לא התכוונתי לפגוע בך, סברתך ישרה, רק רציתי, שתישב לי איך זה יסתדר עם הגמרא שם".

וכך עמל לפייסו, עד שהניח את דעתו, ואני עמדתי המום והשתוממתי, שראיתי מלאך ה' מסתובב בין בני האדם באותו רגע, שראיתי דבר זה, כ"כ כאב לי הדבר וקמתי וקרעתי בבגדיי כדין מי שרואה ביזיון אדם גדול. רבי אהרן מזווית עינו הרגיש בזה, ובלי שאותו אדם ירגיש, פנה אלי ואמר לי: 'מה אתה עושה?! הוא ייפגע, אם הוא ישים לב לכך!'" (ויעל אליהו ודעת אליהו)

מסופר שפעם נכנס אליו בחור יתום מתלמידי ישיבתו ובישר לו שזה עתה התארס. לאחר שאיחל לו ברכת מזל טוב, נודע לו כי מצב הבחור דחוק. פנה אליו הצדיק בשאלה: "האם כבר נתת מתנה לארוסתך?". השיב הלה בשלילה. פסק לו ר' אהרן ברורות: "לך לחנות תכשיטים של פלוני, בחר לך שעון זהב, מסור אותו בדחיפות לכלה, ולגבי התשלום - אל תדאג, אני כבר אשלם לו"... לימים סיפר החתן: "הרגשתי אותה שעה שעדיין יש לי אבא"...

ד"ר קוק היה רופא כירורגי ידוע בירושלים, והוא סיפר בהתפעלות על מה שקרה לו עם רבינו. פעם נוצר לו לרבי אהרן פצע עמוק בכתפו, עד שצריכים היו לנתחו. ברם, אדם חלש היה רבי אהרן, רזה עד מאוד, וכולו עור ועצמות. חשש ד"ר קוק מה וכיצד לעשות בזמן הניתוח, אם ירדים אותו - הרי ישנה סכנה, שמרוב חולשה לא יצליח להתעורר מן התרדמה, ואם לא ירדים - הרי שיסבול ייסורים קשים מחמת הניתוח. לאחר ששח לו את ספקותיו, השיב רבי אהרן: "אין צורך בהרדמה, אתה רק תאמר לי, מתי מתחיל הניתוח, והכל יהיה בסדר".

סיפר ד"ר קוק: "אמרתי לו, כאשר התחלתי את הניתוח, ניתחתי כל מה שהיה דרוש, ואחר כך הוא שאל אותי, אם סיימתי... עד היום אני לא יכול להאמין, כיצד מסוגל בן-אדם לעמוד בייסורים כאלה בלי להגיב בכלל. שאלתי אותו, איך יכול היה, והוא אמר, שחשב בדברי תורה, וכל כך היה שקוע בלימוד, עד שהיה צריך לשאול, אם הניתוח נגמר!..." (שאל אביך ויגדך)

כאשר שהה רבינו בבני ברק, בבוקר הוא התפלל שחרית בישיבת פוניבז' לצעירים. לקראת ברכת כהנים יצא ליטול את ידיו. אולם רבינו לא הבחין שבאותו פתח היתה קבועה זכוכית, והוא נחבט בראשו וממצחו החל שותת דם. בשל היותו שקוע בתפילה - ומחשבותיו שהיו משוטטות בעולם גבוה, לא חש כלל במכה, ונכנס דרך פתח אחר. עלה רבינו לברך. כאשר סיים וירד מן הדוכן העיר לו המשגיח הרב גרוסברד שמצחו זב דם. הפצע נחבש מיד, אך כאשר נשאל רבי אהרן, כיצד וממה נפער החתך, במצחו לא ידע להשיב. (הכהן גדול מאחיו)

יום שבת קודש, שעת בוקר. הגאון רבי אהרן כהן זצוק"ל, ראש ישיבת חברון שכב במיטתו חלוש ורפה כח. אותה עת שהה הרב בבית הבראה עם משפחתו, כדי להתחזק ולהחליף כח, למען יוכל לשוב בכוחות מחודשים לעבודת קדשו בישיבה.

בינתיים, גברה עליו מחלתו, והוא חש כי כוחותיו אוזלים והולכים. שעת התפילה קרבה והלכה. ביקש רבינו לקום ממטתו, כדי שיוכל להתפלל שחרית בציבור, ורגליו כשלו עד שנאלץ לשוב למיטתו. בני המשפחה חשו אליו, וביקשוהו כי יתפלל בבית, הן עלול הוא, חס וחלילה, להתמוטט בדרך לבית הכנסת.

רבי אהרן ששב למטתו הינהן בראשו. "אוי לי", מילמל לעצמו, "הן כל ימי נזהרתי שלא להפסיד ברכת כהנים, ועתה אחמיצנה?". ידוע היה בישיבה, כי תפלתו של רבי אהרן הייתה עבודה נשגבה ביותר. בדבקות עצומה היה ניצב לפני קונו לשפוך שיח. וברכת כהנים, שראה אותה כדבר נעלה ביותר. הייתה שם דבר בישיבה. בקול אדיר היה משמיע כל מילה, בסערת נפש אמיתית. אמרו, כי מי שלא שמע ברכת כהנים מפי רבינו, לא שמע ברכת כהנים מימיו.

עצם הצדיק את עיניו, נרדם לדקות אחדות, אחר התעורר בבהלה, והביט בדריכות בשעונו. "אולי בכל זאת אספיק לברך ברכת כהנים", אמר. התאמץ מאוד, קם מהמיטה נאחו לרגע בכסא הסמוך עד שתחלוף הסחרחורת שאחזה בו, והחל להתלבש. התעטף בטליתו, ובצעד איטי יצא מבית ההבראה.

בני הבית כבר היו בבית הכנסת, ולא ידעו כי רבינו קם ממיטתו. משהגיע לבית הכנסת, גילה לאכזבתו הרבה כי התפילה הסתיימה. ראשוני המתפללים כבר יצאו ופסעו שבים לבתייהם לסעודת השבת. עצר רבי אהרן אחד מהם, ושאלו האם ידוע לו על מניין נוסף באזור המתחיל את התפילה בשעה מאוחרת יותר. אחד המתפללים הסביר לו את הדרך. בית הכנסת שבו דובר, היה בפנסיון ריין, הנמצא בקצה השני של שכונת בית הכרם ואפשר שמתקיים בו מניין מאוחר יותר.

"רבי", אמר האיש שהבחין בחיורו פניו, "נראה הוא כאילו חש ברע. אולי מוטב שישוב לנוח". רבינו הניד את ראשו בחטף, הודה לאיש ופסע לעבר ביה"כ. בשארית כוחותיו הגיע למקום ונכנס לביה"כ. לגודל שמחתו הגיע לפני ברכת כהנים. באותה שעה שבו לבית ההבראה בני משפחתו של רבינו. לחרדתם גילו כי מיטתו של הרב ריקה.

בדקו ומצאו, שהרב התלבש ונטל את טליתו, והבינו שהלך לביה"כ. "בוודאי עוד מעט ישוב", אמר אחד מהם, וכולם המתינו. בינתיים נקראו אורחי בית ההבראה לסעודת השבת. נאלצו בני המשפחה לקדש ולהתחיל בסעודה בלי ראש המשפחה. מידי פעם הביטו בשעוניהם בדאגה. הזמן חלף, וראש הישיבה טרם שב מביה"כ.

החלו בני המשפחה לחפש את הרב. הם ביררו למקום בית הכנסת הנוסף באזור, ומיהרו להגיע לשם. שקט שרר בביה"כ. ברור היה כי כל המתפללים שבו לבתייהם. בלב הולם נכנסו. והנה, על אחד הספסלים יושב לבדו, רבי אהרן. פניו חיוורות כסיד וראשו שעון לאחוריו באפס כות. "מה אירע?" חרדו אליו. "יתעלה הבורא", דיבר רבינו במאמץ רב, "זכיתי להתפלל במניין ברכת כהנים.

בסיום התפילה לא הצלחתי לשוב מפאת חולשתי". "אבל מדוע סיכן הרב את עצמו עד כדי כך?" שאל אחד מהם. "וכי כיצד אבטל מצווה שכזאת - לברך את עם ישראל באהבה? וכי ניתן לתאר כמה יקרה וחביבה מצווה זו? וכי למען אהבת ישראל אין לפעול במסירות נפש?". (מעובד מתוך מרווה לצמא)

י"ט סיוון

הגאון הרב שמואל הומינר (השני) זצ"ל

יום ההילולא - י"ט סיוון

נולד ב-כ"ה תשרי ה'תרע"ד (1913) בירושלים. מוצא משפחתו של היה מברזין פלך מינסק. נקרא על שם זקנו, ר' שמואל הומינר (שעלה לארץ מתוך חיבה לארץ והיה מבוני השכונות הראשונות בירושלים מחוץ לחומות

העיר העתיקה). נולד השנה בה פרצה מלחמת העולם הראשונה, כאשר הרעב המצור ששרו בארץ היה חמור ביותר. הרבה אנשים גוועו מרעב מחוסר כל, אותות הימים ההם ניכרו ברבינו כל ימי חייו, בהיותו סובל כל ימיו חולי ומכאוב מחוסר תזונה בילדותו. כבר מילדותו ניכרו בו מעלותיו העצומות ובעודנו ילד רך, דבק בתורת ה' ובמצוותיו, בתמימות ובהתמדה עצומה. למד בישיבת 'עץ חיים' ולאחר מכן למד בישיבת 'עיסור הרבנים', שם עלה ונתעלה בעיון ועמקות התורה, עד שנמנה על המצוינים והמיוחדים מבני הישיבה בחריפותו ובבקיאותו. האמין בכל רגע בביאת משיח צדקנו ולא הסיח דעתו מהגאולה.

בשנת ה'ת"ש (1940), בהיותו כבן 26, הוציא את ספרו הראשון 'עיקרי דינים' (תמצית הספר 'חפץ חיים' שחיבר מרן הגאון ר' ישראל מאיר הכהן). כונה מתוך הערצה נדירה בשם 'החפץ חיים של ירושלים'. ענוותן מופלא. כל ימיו ברח מכל שררה ופרסום. גאון חריף ובקי. מצוין ביראת שמים ובמידות נעלות. שקדן עצום. במיוחד היה ידוע במידת הביטחון וכן פרסם ספרים שונים בנושא. מרן המשגיח הרב יחזקאל לוינשטיין כתב עליו: "עובד ה' באמת". כתשעה חודשים התייסר במחלה האימה ויסוריו היו עצומים אולם רבינו קיבל את הכל באהבה. נפטר ב-י"ט סיון ה'תשל"ז (1977). חי כ-64 שנים. ציונו בהר-הזיתים בירושלים.

אביו: ר' מרדכי זאב (מרבני ישיבת 'עץ חיים'). **אימו:** מרת חיה ראשה (בת הגה"צ רבי זלמן חיים ריבלין). **מרבותיו:** הגאונים ראש הישיבה מרן ר' איסר זלמן מלצר, מרן המשגיח ר' יחזקאל לוינשטיין, ר' ישעיה חשין, ר' מרדכי דוד לוי, ר' גדליה ניימן. **מתלמידיו:** הגאון ר' דוד הלוי אברהמי (שימש כמשגיח בישיבת 'רוחם' ובישיבת 'מקור ישראל' בעפני שבצרפת. מח"ס המוסר 'בניין עולם'). **בנו:** ר' מיכל (מחשובי מרביצי התורה בדורנו ומייסד שיטת 'זכור' וכן הוציא את ספרי אביו). **חתניו:** ר' יהושע דוד טורצין (רב קהילת הפרושים), ר' משה אורי לינדר (רב שכונת נווה יעקב). **מספריו:** • **עבד המלך** - על תורה, נביאים וכתובים, ביאור המצוות על פי תורת המוסר • **עם נתיב מצותיך** - מקורות המצווה ויסודותיה • **עיקרי דינים** - הלכות איסורי לשון הרע ורכילות • **מצוות הביטחון** - התחזקות באמונה וביטחון בקב"ה • **עולת תמיד** - על ברכות ותפילות • **מורא מקדש** - על קדושת ביה"כ • **כוונות נפלאות** - על קדושת קדושת וטהרת האדם • **ספר קדושה** - ענייני שידוכים ונישואין • **אני לדודי** - על מעלת וקדושת שיר השירים • **עצה ותושיה** - על חומרת עוון לשון הרע • **לב טהור** - מוסר • **מצוות בליל הסדר** - מנהגי ישראל בליל הסדר.

באחד הימים בא אדם לפני רבינו ובפיו הצעה מפתה: לפתוח כולל לאברכים מצוינים ללימוד סדר 'קדשים' והוא ידאג לכל התקציב ורבי שמואל יעמוד בראש הכולל. רבינו התלהב מהרעיון, וטרח לקבץ אברכים מופלגים אשר מיד החלו בלימוד מסכת זבחים. והנה לא ארכו הימים ונודע לרבינו, כי אותו אלמוני הכניסו לעסק ביש. הלה לא חשב לרגע להיות עומד בדיבורו ולתקצב את הכולל.

רבי שמואל נזהר ביותר לשמור פיו ולשונו. הרב לא סיפר לאדם את אשר עולל לו, ובביטחונו בבורא עולם, שילם במשך חודשים רבים את משכורתם, על אף הקשיים הגדולים שבזה. בסוף השנה הודיע לאברכים כי אינו יכול לשאת יותר בעול, ועל כן הוא נאלץ לסגור את הכולל, ולא רמז על אשר אירע, פן ייוודע דבר הפשיעה של אותו אלמוני. הסיבה נודעה בדרך אקראי כאשר בא אליו אברך וסיפר שפלוגי הציע לו לפתוח כולל והוא יממן את האברכים, והיות נודע לו כי רבינו ניהל בעבר כולל כזה, ביקש לשמוע מרבינו מהם העניינים שמסביב שיש לארגן עבור הכולל. רבינו ששמע את דבר המעשה הזהירו מתוך הניסיון המר שהיה לו עימו, להימנע ולא לפתוח את הכולל.

סיפר בנו ר' מיכל: "היה זה לאחר שרבינו כשסיים רבינו לכתוב את ספרו 'עיקרי דינים', ספר שעמל עליו זמן רב. רבינו הביא אותו לעיון לאחד מגדולי ירושלים. לאחר שעברו מספר ימים, ביקש את החיבור בחזרה, אך אותו גדול התנצל ואמר לו שהוא רוצה לעיין עוד בחיבור המיוחד. כך עבר שבוע ועוד שבוע עד שאותו גדול אמר במבוכה שהחיבור אבד לו והוא איננו מוצא אותו. החיבור היה בכתב יד ולא היה העתק נוסף לרבינו. אך הצדיק קיבל את אובדן החיבור בשלמות נפש ובאמונה מן השמיים והתיישב מיד לכתוב את החיבור מחדש! לימים גילה לתלמידו הגאון ר' דוד אברהמי: 'דע לך, כי בזכות שלא כעסתי על אובדן החיבור, זכיתי להארה מיוחדת והתחדשו לי דינים שלא עמדתי עליהם במהדורה הראשונה!'. למרבה הפלא, נמצא כתב היד והתברר שהנוסח של כתב היד הישן זהה לחדש!

סיפר הגה"צ רבי משה שמעון וינטרויב זצ"ל בהספדו על רבינו ששמע את הסיפור אישית מרבינו: פעם לווה רבינו אלפיים לירות וקבעו שהמלווה יבוא ביום פלוני לביתו של רבי שמואל לקבל את החזר ההלוואה, בהתקרב מועד הפירעון רבינו התפלל כהרגלו לבורא עולם וניסה להשיג את הכסף כדי שיוכל להחזיר במועד, אך לשווא. אמר רבינו: "את ההשתדלות שלי עשיתי, ומעתה אני תולה ביטחוני בקב"ה בלבד". שעה קודם פירעון ההלוואה ישב רבינו במנוחה בביתו בוטח בבורא עולם שימציא לו את סכום ההלוואה שעליו להחזיר. והנה נכנס יהודי לרבי שמואל להפקיד סכום כסף אצלו, באומרו שנותן לו רשות להשתמש בו כרצונו. הסכום היה אלפיים לירות במדוייק!

דקות ספורות לאחר מכן הופיע המלווה לגבות את חובו. ברשימותיו של רבינו נמצא כתוב: "התעוררתי להרגיש מאוד שה' יתברך לבדו הוא הנותן לי כל הכסף להוצאות ביתי ולהוצאות המצוות, ושום בן אדם לא נותן לי כלום. רק ישנם אנשים שהם שלוחי ה' יתברך... לכן לא אתרגש כלל אם יפסק איזה דבר ממי שהיה על ידו, כי הרבה שלוחים למקום, ולא תיגרע לי אף פרוטה אחת ממה שקצב לי ה' יתברך בראש השנה".

בספריו שהוציא לא שמר את זכויותיו לעצמו ואף לא למשפחתו, ומעבר לשער חסרה במכוון הכיתוב של "כל הזכויות שמורות" ואף הרשה לכל אחד להדפיס את ספרו ללא כל תגמול, מכיוון שביקש רק להוציא את ספריו למען שמו יתברך ולמטרת זיכוי הרבים בלבד. נזהר שלא יהיו לו רווחים מספריו כדי שלא יהיה לו חלילה פניות ונגיעות בכתביבתו ובהדפסתו. נזהר שלא לתת למישהו את ספריו, אם השני יחשוב שכוונתו לתמורת כסף. כאשר העירו לו על מה שכתב בספריו, כאשר לא צדקו בהערותיהם, לא ענה להם כדי שלא לביישם, ובפרט אם המעיר היה ת"ח, אולם כשהעירו לו הערה נכונה היה שמח להודות על האמת. אנשים שעשו ספרים בדומה לספרו קיצורי דינים על לשה"ר לא רק שלא היה כועס כלל אלא אף היה מעודד אותם בשמחה.

אמונתו בבורא עולם הייתה מופלאה. אף בדברים קטנים היה מקדים ומתפלל לבורא עולם שיעזור לו לרק לאחר מכן עשה את השתדלות הנצרכת להשיגו. כאשר השיג את הדבר, הן בדבר גדול והן בדבר קטן היה נותן הודיה ושבח להשי"ת על זה. על בגד חדש, על כלי חדש וכו' בפנקסו ניתן למצוא בסגנונו המיוחד: "ביום פלוני נתן לי השי"ת ספר פלוני, כלי פלוני, סך פלוני, הודו לה'. ברשימותיו כתוב: "טוב לחשוב מדי פעם או לומר בפה: 'אני ביד הקב"ה...'"

בשעת מלחמה כשעת שלום היה הוגה בתורה מבלי לחשש כלל. גם בעת שנפלו פצצות ופגזים בשעת המלחמה בקרבת מקום מגוריו, לא הפסיק מלהגות בתורה בישוב הדעת ממש, כשהוא אומר: "נתונים אנחנו בידי ה' והוא דואג לנו יותר מכולם ועל כן אין לנו כלל מה לפחד מהפגזים".

רבינו נזהר בכל מאודו על דקדוקי מצוות ובמסירות נפש ממש כל ימי חייו. סיפר אחד שהתלווה לרבינו בנסיעה באוטובוס מבני-ברק לירושלים. בסוף האוטובוס ישבו קבוצת בנות ושרו שירים. רבינו קפץ כנשון נחש, ופנה לנהג וביקש ממנו שישתיק את השירה. הנהג לא התייחס לדבריו ורבינו אמר: "פתח את הדלת, אני רוצה לרדת". הנהג תהה: "אנחנו באמצע הדרך ועכשיו חצות לילה ומסוכן להיות במקום זה". אך רבינו לא ויתר באומרו שהוא מעונין לרדת בכל מחיר. הנהג הבין כי מדובר ביהודי צדיק העומד על עיקרי דתו ומיד ביקש מהבנות להפסיק את השירה.

פעם אחת הגיע רבינו לאחד מבתי הכנסת לצורך זיכוי הרבים. באותה השעה חזן שהציע את עצמו להיות בעל תפילה בשבתות וחגים סלסל בקולו והתפלל קטעים מסוימים מהתפילה כדי שהגבאים יתרשמו ממנו. למרות שלרבינו היו לו תוכניות נוספות ובאותה השעה מיהר ללכת דרכו, החליט להישאר עוד זמן רב בבית-הכנסת כי חשש שעזיבתו עלולה להתפרש בקרב הגבאים שתפילת החזן אינו מוצא חן בעיניו ונמצא שגרם בעקיפין להפסד של החזן.

קדושת וטהרת האדם • ספר קדושה - ענייני שידוכים ונישואין • אני לדודי - על מעלת וקדושת שיר השירים • עצה ותושיה - על חומרת עוון לשון הרע • לב טהור - מוסר • מצוות בליל הסדר - מנהגי ישראל בליל הסדר.

בתקופת מחלתו האחרונה, היה ניכר כי רבינו עובד על מידת הביטחון ע"י חזרה על מצוות ופסוקים בנושא זה. סיפר אחד ממקורביו, שהגיע לבקרו בעת חוליו, ושוחח עימו על עניין השתדלות ברפואה. למחרת קיבל ממנו מכתב והודיע לו רבינו שהתבטא פעם אחת בחייו כשדיבר על שליח ולא הקדים את השי"ת בדבריו, ועד היום הוא עוד מתחרט על זה.

רבינו נזהר בשמירת העיניים בצורה מופלאה. ברחוב לא היה צועד עם משקפיים כלל אף שהיה קצר רואי, וכן היה מדקדק כל ימיו ללכת ברחובות שאין בהם נשים. נזהר מאוד שלא להכניס לביתו תמונות של אנשים ואפילו של צדיקים, וגם בסוכתו היה נזהר שלא לתלותם מחמת אזהרתו של הגאון ר' יהונתן אייבשיץ (ה'ערוות דבש'). בנו, ר' מיכל העיד שמעולם רבינו לא הסתכל בראי, ולא ידע כיצד הוא נראה.

בכל צרה ופגע שעברה על רבינו ראה כיד שלוחה מלמעלה, המנחה אותה ומעוררת אותו והיה עושה חשבון נפש. פנקסים רבים היו לרבינו בו ניתן היה ללמוד על חשבון הנפש שעשה. באחת מרשימותיו כתב: "התחילה לכאוב לי שן, והתעוררתי מאוד להיזהר ביותר מלשון הרע", "נהיה לי חור בשן, והתעוררתי מאוד לקיים סגירת ועצימת שתי חומות הפה, השפתיים והשיניים".

כשהייתה מכת עכברים רבינו כתב: "נענשנו בעכברים. מקודם הסתובבו במטבח, ואח"כ נכנסו גם לבית. והצטערתי מאוד לדעת, על איזה דבר בא לנו עונש זה. עד שהאיר ה' את עיני וראיתי בפרק שירה כתוב: 'עכבר אומר: ואתה צדיק על כל הבא עלי כי אמת עשית ואני הרשעתי'. ולכן התברר בס"ד פשוט, שהוא לעורר אותנו שנגריש מאוד להתבונן בכל דבר יסורים הבא עלינו, הן קטן והן גדול, להצדיק דינו יתברך בלב שלם..."

מרן ר' יעקב ישראל קניבסקי זצוק"ל (מח"ס 'קהילות יעקב' - הסטייפלר זיע"א) היה מקרב ומחבב את רבינו ביותר. מסופר כי פעם הגיע אברך ירושלמי לסטייפלר זצ"ל לשאול אותו שאלה מסויימת. כשהתברר לצדיק כי האברך מתגורר בירושלים, מרן הסטייפלר התבונן בו ואמר: "מה ראית להגיע מירושלים עד

הנה, הלא בירושלים יש לכם אדם גדול וצדיק כרבי שמואל הומינר אשר אותו ניתן לשאול שאלות, ואף אפשר לסמוך עליו ללא עוררין". מעובד מתוך שחרית- העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי

רבינו נסע משכונות ירושלים עד אילת כדי לחזק ולהשפיע על האנשים לשמור שבת, כשרות, תפילין ומזוזה. נמוך קומה היה ולבוש בלבוש ירושלים מקורי, אך ליבו הטהור ולשונו הבהירה עשו רושם אז. פעם אחת נסע רבינו עם ר' שבתאי יודלביץ לקסטל. הדבר היה תמוה שהם ישבו בלילה ושהו בקיוסק. הסיבה לכך הייתה כי הם רצו לדבר עם אדם אחד שישב שם.

אבל בכל פעם הוא דחה אותם: "אני באמצע משחק קלפים!". כך חזרו למקום במשך כמה לילות עד שהוא הקשיב להם. הם ביקשו את חתימתו שהוא מסכים למנות אותם שליחים למול את שלושת ילדיו הקטנים. בתחילה התעקש ולבסוף הוא הסכים. מחשש שיחזור בו, למרות השעאה המאוחרת, הם נסעו לירושלים עם שלושת הילדים ולמחרת הכניסו אותם לבריתו של אברהם אבינו.

הגאון רבי יהושע דוד טורצ'ין, רב קהילות 'פרושים', סיפר על חותנו הגדול, הגאון הצדיק רבי שמואל הומינר זצ"ל שתמיד היה רואה את הטוב בכל דבר: היה זה ביום חורפי גשום מאוד, מן הסוערים שידעה ירושלים, נקישות עדינות נשמעו בבית משפחת טורצ'ין, ובפתח עמד הסבא רבי שמואל הומינר קפוא כולו, בגדיו ספוגים בגשם, ומראהו עורר חמלה.

בתקופה הדחוקה היא עדיין לא היו לו אמצעים הולמים, כמו מטריה, מגפיים ומעיל גשם עבה, שבאמצעותם יכול היה להגן על עצמו מהגשמים העזים. כך שלאחר דקות אחדות של הליכה בגשם בא רבי שמואל לבית חתנו רטוב, מקורר כהוגן, נושם ומתנשף בכבודות. אך במקום שתהיה ניכרת עליו תחושת אי נוחות מסויימת מהחוויה שעבר, או שתשמע מפיו איזו שהיא אנחת רווחה, פיו מלמל תודה לקדוש ברוך הוא אשר זימן לו כעת קורת גג לראשו בשעה זו:

"אָה!", אמר רבי שמואל בהתרגשות, "כמה צריך להודות לה' יתברך על קורת הגג שהעניק לנו. כך יש לנו מגן מפני הרוחות הסוערות והגשמים העזים, ויכולים אנו לעסוק בתורה ובקיום המצוות מתוך שלווה ומנוחת הדעת". "תאר לעצמך", המשיך רבי שמואל לומר לחתנו, "אילו לא היינו זוכים לבית שישמש לנו כמחסה ומסתור מפני הרוחות והגשמים, הרי היינו נאלצים להישאר תחת כיפת השמיים, כשהמטר צולף על ראשנו ללא הרף, והרוחות מפרקות ההרים חודרות לעצמותינו. כמה נורא היה יכול להיות המצב. כמה אומללים היינו עלולים להיות לולי השם שהיה לנו. והנה עתה זה ממש גן עדן... באים הביתה ופשוט שוכחים ממזג האוויר הסוער שפוקד את האיזור...". (מתוך 'אוצרותיהם אמלא')

כ"א סיוון

הגאון הרב יהושע השיל הכהן פריד זצ"ל

יום ההילולא - כ"א סיוון

נולד בשנת ה'תקפ"ד (1824). בהיותו נער התייתם ובשל חוסר המשענת הכלכלית המצב בבית היה קשה ביותר כך שאפילו נעליים לא היו לו. למרות כל הצער, הלך לשיבה ולמד בשקידה והיה יגע בתורה ושם לילות כימים. בשנת ה'ת"ר (1839) בהיותו כבן חמש-עשרה שנים הגיע לרבו, ה'אמרי אש' ולמד אצלו במשך שנים-עשרה שנים והיה משמש אותו, כך למד מרבו את דרכיו ועלה והתעלה ביראה ובטהרה.

בשנת ה'תר"ל (1869) החל לכהן באדמו"רות בעיר קאפיש שבהונגריה והוא הקים בה ישיבה גדולה. רבים הצטופפו בצילו ואלפים רבים נמנו לחסידיו. התפרסם כפועל ישועות. רבים פנו אליו ונושעו. ברכותיו עשו פרי. תפילותיו נודעו ברבים והיה בוכה בתחנונים. ענוותן. בשנת ה'תר"ס (1899) מסר את הרבנות לבנו, ר' יעקב מאיר כשהוא ממשיך לכהן באדמו"רות בלבד. בתפקיד זה שימש 46 שנים. נפטר ב-כ"א סיוון ה'תרפ"א (1921) חי כ-97 שנים. ציונו בקאפיש. על ציונו הוקם אוהל ששרד בדרך פלא את השואה. עד היום רבים באים לפקוד את ציונו וזוכים לראות ישועות.

אביו: ר' גדליהו. אישתו: מרת ציפורה. מרבתי: האדמו"רים הגאונים ר' מאיר אייזנשטטר (מח"ס אמרי אש), ר' חיים הלברשטאם מצאנז, ר' צבי הירש פרידמן מליסקא ור' יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידיטשוב. **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' אהרן ראטה (מייסד חבורת 'שומרי אמונים'), בנו, ר' יעקב מאיר. **בנו:** ר' יעקב מאיר. **חתנו:** האדמו"ר רבי אהרן ווייס (אחיו של הרב יוסף מאיר מספינקא. כיהן משנת ה'תרמ"ט כאב"ד בנדיקוביץ שם שימש גם באדמו"רות). **מספריו:** •זיכרון יהושע •תולדות אנשי מופת- סיפורי מופת על רבינו.

סקרנטון היא עיירה ניו-יורקית טיפוסית. שלושה, מסודרת בנוף אגמים. רב הקהילה, הרב מרדכי-דוב פייך מנהל את ענייני הקהילה ביד רמה. הרב פייך הגיע לסקרנטון בצעירותו, והוא עדיין זוכר את גברת גוטסמן הישישה. האמריקנים חוגגים פעם בשנה את 'יום האם', ביום זה מבקר כל אחד את אמו, מודה לה, ומעניק לה זר פרחים. **ב'יום האם'** הייתה הגברת גוטסמן יוצאת אל מרפסת ביתה ומקבלת את ילדיה, קרוב לחמישים 'ילדים', כולם בגיל העמידה, התגודדו סביבה עם זרי פרחים והמרפסת המיושנת הפכה לגינת נוי ירוקה וריחנית. בהזדמנות זו הייתה גברת גוטסמן נהנית לחזור ולספר את סיפורה, כיצד זכתה לכל-כך הרבה 'ילדים':

בעודם צעירים התגוררו יצחק גוטסמן ורעייתו בעיר מונקטש שבהונגריה. הפרנסה הייתה בדוחק, המשפחה הלכה והתרחבה, ויצחק נשא את עיניו אל מעבר לאוקיינוס באמריקה אולי ימצא שם את מזלו. אשתו לא הייתה שלמה עם הרעיון, היא חששה שילדיה הפעוטים לא ישרדו את תלאות הדרך. מחלות ים פקדו את הנוסעים, והפלגה ארוכה כזו עלולה להמיט אסון על משפחתה.

לא הרחק ממונקטש כיהן רבינו כרבה של העיירה קפיש, שנודע בצדקותו ורבים נושעו מברכותיו. הלכו איפוא הזוג גוטסמן להתיעץ עם הרבי הזקן מקפיש. הרבי עצם את עיניו לרגע ארוך, כשפקחם לחץ את ידו של יצחק והבטיח: "בעזרת השם תגיעו למחוז הפצכם בשלום, אף אחד מילדכם לא יינזק, ובכלל – עד סוף ימיכם לא תשכלו אף ילד מילדכם".

מצוידים בברכת הרבי היגרו הזוג גוטסמן לארה"ב והתיישבו בעיירה סקרנטון. יצחק פתח חנות אטליו שסיפקה בשר כשר לכל יהודי האיזור ופירנסה בכבוד את משפחתם. שנים ספורות לאחר שהתיישבו בסקרנטון, תקפה את העיירה מגפת ילדים קשה שהפילה חללים רבים. לא היה בית שלא שכבו בו מספר ילדים קודחים מחום, וסכנת מוות מרחפת על ראשם. תושבי סקרנטון היו אכולי דאגה וטרוטי עיניים.

על בית אחד פסחה המגפה, היה זה בית משפחת גוטסמן. ילדי משפחה זו לא נדבקו במחלה והמשיכו בשגרת יומם כרגיל. יצחק ורעייתו לא נראו מודאגים, בטוחים היו ש'לנו זה לא יקרה'. כשנשאלו על כך, ענו בפשטות, כי הרבי הזקן מקפיש נפרד מהם תוך הבטחה שלא ישכלו את ילדיהם, ואם-כן מה להם לדאוג.

במוחו של אחד מיהודי סקרנטון נצנץ רעיון והוא נאחז בו כמיואש, הנאחז בקש. בנו היטלטל בין מוות לחיים, הרבה כבר לא ניתן היה לעשות וגם לא להפסיד, "אמכור לך את בני", הציע ליצחק גוטסמן, "יהיה בני קניינך הגמור, ואולי ייכלל גם הוא בברכת הצדיק...". יצחק גוטסמן חיך, ונענה ברצון. לא עברו שעות אחדות, והילד החל להראות סימני התאוששות. זיק של תקווה ניצת בלב ההורים, למחרת כשקם הילד ממיטתו וביקש לצאת לשחק בחצר ידעה כבר כל העיירה, כי באמתחתו של יצחק גוטסמן ברכת פלאים אשר ביכולתה להביא מזור ומרפא לילדי סקרנטון. עשרות הורים מיואשים התדפקו על דלת ביתם של הזוג גוטסמן, 'מכור' את ילדיהם לבני הזוג. וסגולת מכירת הילדים עשתה את פעולתה. שלושים וחמשה ילדים 'קנו' הגוטסמנים וברכת הצדיק חלה על כולם. כל 'ילדי' גוטסמן יצאו מכלל סכנה התאושו עד שנרפאו כליל. מני-אז ידעו כל יהודי הסביבה, שאם חלילה תוקפת את אחד הילדים מחלה חשוכת-מרפא, הסגולה הבדוקה והמנוסה לכך – 'למכור' את הילד למשפחת גוטסמן.

יצחק גוטסמן נפטר לבית-עולמו, ואשתו המשיכה עוד 'לקנות' ילדים ולחלצם מן המוות. כשגם רופא העיירה ביקש למכור את ילדו, הייתה זו הוכחה ניצחת לכוחו של הצדיק על-פני כוחם של הרופאים. בנו הקטן של הרופא החליק באמבטיה, הילד נחבט בראשו ואיבד את הכרתו. בבית-הרפואה היו הרופאים חסרי-אונים והמליצו לאב להמתין, עד שמוחו של הילד יתאווש והילד יתעורר בכוחות עצמו. חבריו של הרופא הציעו לו 'למכור' את הילד לגברת גוטסמן, אך הרופא שהיה בן למשפחה המנותקת מהווי יהודי, זלזל בסגולות יהודיות ובברכות המשונות של הרבנים וסירב לשתף פעולה. כשנקפו הימים והילד לא שב להכרתו, התעדכנה חוות-דעתם של הרופאים, והללו קבעו שהילד הפך לצמח ואפסו סיכויי לחיות. כצעד אחרון של מי שעומד על סף שערי מוות, ניאות הרופא לגשת לגברת גוטסמן ולשאול אותה, אם תסכים 'לקנות' עוד ילד. ימים אחדים לאחר המכירה והקניה פקח הילד את עיניו, פרץ בבכי וביקש לשתות.

גברת גוטסמן האריכה ימים ועשרות אנשים הכירו לה טובה וחבו לה את חייהם. בבולטימור מתגוררת נכדתם של הזוג גוטסמן, שגם היא מאשרת את הסיפור, אך מוסיפה ומדגישה: "אבל אני באמת נכדתם...".

כ"ה סיוון

התנא האלוקי רבי יונתן בן עוזיאל

יום ההילולא - כ"ה סיוון

התנא האלוקי יונתן בן עוזיאל הוא גדול תלמידיו של הלל הזקן נשיא ישראל שהשווה בגמרא למשה רבינו.

תנו רבנן שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, שלשים מהן ראויים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון עשרים בינונים, גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי. אמרו עליו על רבן יוחנן בן זכאי שלא הניח מקרא ומשנה גמרא הלכות ואגדות דקדוקי תורה ודקדוקי סופרים קלים וחמורים וגזרות שוות תקופות וגימטריאות, שיחת מלאכי השרת ושיחת שדים, ושיחת דקלים, משלות כובסין משלות שועלים, דבר גדול ודבר קטן. דבר גדול מעשה

מרכבה, דבר קטן הויות דאביי ורבא, לקיים מה שנאמר להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא. וכי מאחר שקטן שבכולן כך גדול שבכולן על אחת כמה וכמה? אמרו עליו על יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה, כל עוף שפורח עליו מיד נשרף.

תרגום של נביאים יונתן בן עוזיאל אמרו מפי חגי זכריה ומלאכי ונודעוזה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה יצתה בת קול ואמרה מי הוא זה שגילה סתריי לבני אדם עמד יונתן בן עוזיאל על רגליו ואמר אני הוא שגלית סתריך לבני אדם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי עשיתי ולא לכבוד בית אבא אלא לכבודך עשיתי שלא ירבו מחלוקת בישראל ועוד ביקש לגלות תרגום של כתובים יצתה בת קול ואמרה לו דיין מאי טעמא משום דאית ביה קץ משיח.

הגאון הרב ברוך שמעון שניאורסון זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה סיוון

נולד ב-כ"ה אב ה'תרע"ג (1913) בפאגדוץ' הסמוכה לקרקוב. בצעירותו למד בקרקוב לאחר מכן למד שנה בשיבת 'כתר תורה ראדומסק' ובהמשך למד אצל ר' שאול זאב אטינגר. לאחר מכן נסע לרדומישלא ללמוד אצל דודו רבי חיים ענגיל רבה של רדומישלא. בשנת ה'תרצ"א (1930) פנה לשיבת 'חכמי לובלין'. הגאון רבי מאיר שפירא מינה את רבינו לבחון את הבחורים הבאים להתקבל בשיבה, תפקיד שהצריך שליטה בכל הש"ס (הבחינה הייתה על 200 דפים מהש"ס לפי בחירת הבחור). בהמשך חזר לקרקוב ולמד באופן עצמאי. הוסמך להוראה על ידי הגאונים ר' שמואל פירר (רבה של קרסנה) ועל ידי דודו ר' חיים ענגיל, ואף שימש כממלא מקום לדודו ר' יוסף טייטלבוים (רבה של ניפלמיטץ) בתקופות שלא שהה בעירו.

בתקופת מלחמת העולם השנייה נמלט ללבוב וניסה להבריח את הגבול לוילנה אך נתפס ונכלא לשנה בכלא הסובייטי. לאחר מכן הוגלה לסיביר שם שוכן במחנה עבודה. אף בהיותו במאסר הקפיד לא לאכול מאכלות אסורות וחמץ בפסח. לאחר כשנה שוחרר ונסע לבוכרה שם נפגש עם הגאון ר' דב בריש וידנפלד שהכירו עוד מקרקוב, שלקחו לחתן. בהיותו בבוכרה חלה בטיפוס אך החלים. לאחר שהסתיימה המלחמה, הובל לצ'כיה (עפ"י הסכם בין ממשלות רוסיה ופולין). לאחר מספר שבועות חזר לקרקוב. עקב האנטישמיות עבר ללודו' ושהה במקלט לפליטים ולאחר מספר חודשים נסע לפריז ומשם לעירייה באהי ולמרסיי. בשנת ה'תש"ז (1946) עלה לאוניית מעפילים עם הסרטיפיקטים שקיבל ולאחר מכן התברר שהם מזויפים. הבריטים תפסו את האוניה ושלחו אותה חזרה לקפריסין. רבינו הצליח להימלט מהם.

בשנת ה'תשי"ב (1951) מונה לראש ישיבת 'תומכי תמימים' המרכזית של חב"ד בלוד. בשנת ה'תשט"ז (1955) החל לשמש לצידי של חמיו בשיבת טשיבין. לאחר פטירת חמיו בשנת ה'תשכ"ו (1966) מונה לממלא מקומו בראשות הישיבה, וכיהן בתפקיד זה עד פטירתו. בנוסף מונה במקום חמיו לכהן כחבר מועצת גדולי התורה. תפקיד אותו מילא עד שנת ה'תשמ"ט (1988). בנוסף כיהן כחבר ב'וועד הפועל' של ועד הישיבות, תפקיד בו החזיק עד סוף ימיו, והשתתף בשיבות הוועד אף בימי חוליו האחרונים. גאון. ענוותן מופלא. חסיד ועניו. נפטר בשבת קודש, כ"ה סיוון ה'תשס"א (2001). חי כ-88 שנים. ציונו בהר-המנוחות בחלקת הרבנים לצד חמיו.

אביו: ר' יוסף משה. **אימו:** מרת נחמה (בת ר' שמעון אלתר פרנקל-תאומים רבה של פאגדוץ', חתנו של רבי דוד מקשאנב ונינו של ה'ברוך טעם'). **אישתו:** בתו הגאון ר' דב בריש וידנפלד מטשעבין. **מרבתי:**

הגאונים ר' משה שמידט, ר' נחמיה רוזנפלד, ר' שאול זאב אטינגר (ראב"ד פאדגו"ע. מח"ס 'אמרי שאול'), ר' חיים ענגיל (רבה של רדומישלא), ר' מאיר שפירא מלובלין, ר' אלחנן חנה הלברשטאם מקאלשיץ, ר' יצחק ישעיה הלברשטאם מטשכוב, ר' פנחס טברסקי מאוסטילה. בניו: ר' יוסף משה (ממלא מקומו בראשות הישיבה וחתנו של הרב אלחנן הלפרין), ר' נחום (נשיא הישיבה וחתנו של רבי נתן מזידיטשוב).
מספריו: • ברכת שמעון - על הש"ס, על התורה ודרשות.

סיפר אחד מתלמידיו שלמד אצלו בעת שכיהן כראש ישיבת חב"ד בלוד, שפעם עמד רבינו על יד הסטנדר ועיין בספר אחד, והיתה רגלו אחת על הרצפה ואחת על כיסא, ועבר בחור עם כיסא בידו ונפל והפך את הכיסא על רגל רבינו וראו איך שכאב לו מאוד... אך התנועה הראשונה שעשה רבינו, הוא שהרכין מיד ראשו על הסטנדר כדי שלא יראה מי עשה זאת.

בתקופת שהותו בגלות בוכארה היה הנוהג שם לעשות מסחר במצרכי מזון שונים שבתמורתם קיבלו כסף עבור להחיות את נפשם בלחם וכדו'. רבינו זצ"ל היה לו אז ברשותו כמות מסוימת של יין שהתכוון להרוויח תמורתם קצת כסף להחיות את נפשו, והנה ביום א' נחמץ היין לפתע וכמובן שאיבד בזה שם את כל שוויו, מאחר שלשום אדם לא היה חפץ בחומץ. באותו רגע, סיפר רבינו נזכרתי במעשה המבואר בגמ' ברכות על רב הונא שהיו לו ד' מאות חביות יין ונחמצו לו, נעשה לו נס וחזרו להיות יין, ויש אומרים שהתייקר מחיר החומץ ועל ידי זה לא הפסיד כלום. מה נעשה, להתפלל למעשה נס שיעשה ויחזור החומץ וייהפך ליין ידענו שאין אנו ראויים לזה, באותה שעה התפללתי לפני הקב"ה שיתייקר מחיר החומץ, ונוכל להחיות את עצמנו, וכך היה כי בתוך ימים מועטים נשרף בית חרושת גדול לייצור חומץ, ונעשה מחסור גדול בזה והתייקר מחיר החומץ מאוד, וכך לא הפסדנו כלום מזה.

רבינו דאג את דאגת עולם התורה בכלל ולא רק את משא ישיבתו הקדושה בפרטות, במשך השנים כאשר נוסדו עוד כמה ישיבות בארה"ק התייצב רבינו לעזרתם בכל אופני עזרה בעידוד והדרכה תמידית ובעצה טובה, ואף שלח תלמידים מיישיבתו הק' לחזק את הישיבות החדשות בתקופתם הראשונה, לפני כמה שנים נקלעה אחת הישיבות בארה"ק למצב כספי קשה מאוד עד שעמדה בפני סכנת התמוטטות וסגירה ח"ו, הנהלת הישיבה שחיפשה מקור להלוואה כספית זמנית גם לא מצאה אוזן קשבת היות ולא נמצא מי שירצה לחתום כערב עבור ההלוואה בשל המצב הקשה של הישיבה. רבינו כראותו זאת, העביר מכספי הישיבה לראש הישיבה הנ"ל סכום מסוים בתורת הלוואה, ונימוקו עמו הלא המטרה לשתינו אחת היא, להגדיל תורה ולהאדירה. מלבד זאת חתם רבינו את שמו כערב על הלוואה גדולה מאוד שנטלה ישיבתם ממקור אחד.

הגאון רבי מרדכי רימר זצ"ל משגיח הישיבה, היה תמיד מספר בהתפעלות מימים הראשונים שנכנס לישיבה כאשר היו נוסעים לפעמים מחוץ לעיר, היה רבינו חוזר בפניו שו"ע יו"ד עם ש"ך על הסדר כלשונו ממש בלי גוזמא, והיה אומר: "אם לא שבעיני ראיתי ושמעתי לא הייתי מאמין".

סיפר אחד מתלמידיו, שלאחר שהשתדך גילה אביו שהמחותן אינו רוצה לשלם כלום, והנה מגיע עת דודים והלה לא אכפת לו מכלום. שלח אביו מיד למחותן שיידע שבאם לא ישלם הרי השידוך מבוטל. הלה התיירא ומיד הביא את המעות. באמצע ה'שבע ברכות' נודע לחתן שכל המעות שהביא המחותרן היה מהלוואות שלוהו על שמה של הכלה וכעת כל החוב רובץ עליו.

הלה הזדעזע ועלה לבית רבינו ותינה לפניו צרתו. שאלו רבינו: "האם יש לו עוד צד לקבל את המעות בחזרה?" אמר לו שלא. אמר לו רבינו: "אם כן קבל על עצמך שלא לדבר מזה מאומה ותראה שהשי"ת יעזור לך". הלה קיבל עליי באמת, והנה מיד לאחר ה'שבע ברכות' בא אליו רב אחד מקרובי משפחתו וביקש שילמד יורה דעה עם איזה בחור מאמריקה בן עשרים והלה נתן לו משכורת של פי ארבע ממשכורת של כולל (כנראה שהיה זה בשליחות רבינו) וכן לימד בחור נוסף. מיד התחיל לנכות כל החובות. ולפלא שבחודש האחרון שבה סיים לשלם את כל ההלוואות השתדך הבחור האמריקאי ועזב אותו, והבחור השני עבר לישיבה אחרת. "אז ראיתי בחוש ההשגחה על כל צעד ושעל" – סיים המספר.

כל מי שדיבר אתו בלימוד היה יוצא בהתפעלות מגדלותו המופלאה, באיזה סוגיה שדיברו היה נראה כאילו עכשיו למד סוגיה זו. בערב-פסח כשהיו עושים סיום לפעמים היה שלושה מסיימים או יותר, והיה רבינו ברוב חריפותו וכוח פלפולו מקשר על אתר בין כל המסכתות! גם בימי חוליו ראו את גאונותו כששכב על ערש דוי וחזר על משניות בע"פ. פעם גם ביקש מאחד מנכדיו שיקרא לפניו מגמ' שבת על הסדר והנכד לא היה מסוגל להשיגו מאחר ורבינו אמר בע"פ במהירות את הגמ', והזכיר מיד בקיצור הנידון בתוספות שם.

סיפר נכדו הגרד"ב שניאורסון שליט"א: שח לי אדם אשר הוציא ספר מקיף על הלכות ריבית, וכבר נדבר בעניינים אלו עם הרבה גדולי וגאוני הזמן, וכשבא לאאזמו"ר זצ"ל להציג את ספרו, חשב שמכוון שאינו עוסק בזה הרי לא יטריד אותו בעניין זה, אבל אאזמו"ר נכנס עמו מיד בשיחה בהלכות ריבית מעניין לעניין, והלה נדהם והשתומם לראות כי הוא שולט בזה עוד יותר מהלומדים אשר ראשם ורובם מונח בעניינים אלו.

פעם אחת כאשר אחד סיפר לפני רבינו ששכח לקדש את הלבנה בחודש זה, הוכיחו רבינו באמרו אנו במשך כל שנות המלחמה הנוראה לא שכחנו מלקדש את הלבנה אפילו פעם אחת!

סיפר הר"ר יעקב מילר שנכח עם רבינו בשנות גלותו ברוסיה הרשעה. ר' יעקב הנ"ל חלה באותו זמן ושכב משך זמן בבית החולים, בכל פעם שרצה להתפלל כיסה את עצמו עם השמיכה מעל לראשו שלא יראו אותו מתפלל וידעו על ידי מעשהו כי הוא יהודי, באחד הימים הבחין הר"ר יעקב כי שכנו למיטה גם כן עושה כמוהו, ר' יעקב הבין מיד שהוא יהודי ושאל לשלומו, שכן זה לא היה אחר מאשר רבינו זצ"ל בעצמו (שנדקר אז בגבו ע"י בן עולה ימ"ש), רבינו פנה אליו מיד בשאלה עולה מאליה: "האם רוצה אתה ללמוד?". ר' יעקב עמד כמתמיה: "ודאי רצוני ללמוד, אך מהיכן ניקח כאן במקום נידח זה איזה ספר ללמוד מתוכו?". "אני אלמד ואתה תקשיב לקולי", ענהו רבינו בפשטות, ומעיד ר' יעקב הנ"ל כי באותה שעה חזר רבינו לפניו מתוך הזיכרון על דפי גמרא עם רש"י ממס' ברכות בעל-פה.

פעם אחת כשביטא רבינו את צערו על מצב עולם התורה התבטא: "אצלנו כבר עסקו בחורים בני י"ז שנה בתקנות עגונות".

סיפר נכדו הרה"ג ר' דוב בעריש שניאורסון שליט"א: "אאזמו"ר הגרב"ש שניאורסון זצ"ל סיפר שהמסכתא הראשונה במשניות שלמד אצל המלמד בחיידר היה מסכת מקוואות, והמס' הראשונה בגמרא שלמד היה מסכת יבמות, והיה לו משום כך חיבה יתירה לב' מסכתות אלו. והוסיף שכיום משתוממים לשמוע זאת אולם כך למדו פעם, וכשנכנסו ללמוד ב'שטיבל' אז ההגדרה של 'בחור טוב' היה שבגיל י"ח שנה כבר עבר על הש"ס, וההגדרה של 'בחור יותר טוב' כבר ידע מס' בכורות עם הרי"ט אלגאזי. וסיפר

שהשעשוע לבחורים בבין הזמנים היה לעבור על התשובות של תקנת עגונות הנדפס בשו"ע אשר צריך לזה ידיעה רחבה בש"ס.

רבינו נהג עין טובה בכל מי שבא לספר לפניו איזה דבר חידוש אעפ"י שרבינו ידעו זה מכבר, לא הראה שום סימן מזה, ועשה עצמו כשומע דבר זה לראשונה, פעם אחת שיבח אחד לפני רבינו את 'ספר החזקות' שהוא ספר נפלא מאד ואינו מצוי כל כך, רבינו עשה עצמו כמתעניין ונהנה מידיעה חשובה זו, לאחר זמן מצא הלה כי רבינו בספרו 'ברכת שמעון' שנדפס זה מלפני שנים רבות מביא רבינו מדברי הספר הנ"ל.

רבינו היה עושה כמה פעמים בכל יום את דרכו מביתו לשיבה הק'. היתה דרך קצרה ללכת בה ידועה לכל תלמידי השיבה אלא שהיא בתוך חצר פרטית של כמה דיירים, רבינו זצ"ל האריך בכל פעם את דרכו ללכת מסביב כדי שלא להיכנס לתוך שטח פרטי אף על פי שאנשים אחרים כן היו משתמשים בדרך זו.

רבינו היה מתנהג ביראת הכבוד מופלאה לגבי ספר חסידי כאילו בעל השמועה עומד לנגדו. כשהוציא בטעות מהארון ספר שלא נצרך לו, באם היה מהספרים של רבוה"ק, לא החזירו לארון אלא מתיישב ללמוד בו. כך כשהיה לחץ בין הספרים וקשה להוציא ספר, ומשום כך הוצרך להוציא ספר אחר להקל על הוצאת הספר הנצרך לא היה מוציא מספרים של רבוה"ק, ובלית ברירה היה מוציא ולומד מתוכו ורק אחר כך הוציא את הספר הנצרך.

ביאורי רבינו בספרי חסידות היו מפליאים מאוד, וכל מי שזכה להיות בג' סעודות כשלמד בספה"ק נועם אלימלך ובנועם שיח ביאר דברים העומדים ברומו של עולם טעם קצת מטעמו. ובכל זאת, כאשר ביקשו פעם להדפיס בקונטרס ממה שנלקט מביאוריו על הספה"ק 'נועם אלימלך' נחרד מאוד והזהיר לבל יעזו ח"ו להדפיס זאת.

באחת השנים כאשר פורים חל להיות בעש"ק נכנס רבינו להיכל השיבה זמן מוקדם לפני תפילת המנחה, בביהמ"ד נמצא שם תלמיד השיבה בחור מבוגר, והזכיר עצמו לפני רבינו לזיווג הגון, רבינו בירכו בלבביות ובמאור פנים, אך הלה התעקש שרבינו, ייתן לו הבטחה שבשנה זו ימצא את זיווגו הראוי. רבינו זצ"ל כדרכו חזר ובירכו בחום אך נמנע מלהוציא הבטחה מפיו, כך חזר הדבר ונשנה כמה פעמים כשהבחור מתעקש על בקשתו ורבינו בשלו, כשראה הבחור כי רבינו חזר בדעתו ביקש מרבינו שעל כל פנים יתפלל עליו, ענה לו רבינו במפתיע: "תאמין לי שהתפללתי עבורך שלוש פעמים היום".

התנא האלוקי רבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה בסיון

לא ידוע מתי נולד. דור ראשון לתנאים. שימש ככהן גדול בסוף ימי בית המקדש השני. התגורר בכפר עזיז שבדרום יהודה, והיה מגיע ליבנה לדון עם החכמים בענייני הלכה. נדד עם הסנהדרין לאושא שבבבל עסק בתורת הסוד והנסתר. היה מעשרת הרוגי מלכות, והוצא להורג ב-כ"ה בסיון ע"י הרומאים יחד עם רבן שמעון בן גמליאל הזקן, שהיה נשיא ישראל. מתואר במדרש כי כל אחד ביקש להיהרג קודם לבל יראה במיתת חברו". ציונו בכפר סג'ור.

אביו: אלישע. מוריו: ר' יהושע בן חנניה ור' נחוניא בן הקנה.

בתלמוד, מסכת ברכות (ז), מובאים דבריו, שבהם הוא מספר בתיאור ציורי על כניסתו לקודש הקודשים ("לפני ולפנים"), שנכנס אליו רק הכהן הגדול ביום הכיפורים: "אמר רבי ישמעאל בן אלישע: פעם אחת נכנסתי להקטיר קטורת לפני ולפנים, וראיתי אכתרי-א-ל-ה' צבאות שהוא יושב על כיסא רם ונישא, ואמר לי: "ישמעאל בני, ברכני". אמרתי לו: "יהי רצון מלפניך שיכבשו רחמיך את כעסך, ויגולו רחמיך על מדותיך, ותתנהג עם בניך במדת הרחמים, ותיכנס להם לפני משורת הדין". ונענע לי בראשו.

הקיסר הרומאי שלח אחר רבן שמעון בן גמליאל וחבריו, ואמר להם: "מי שגנב איש מבני ישראל והלך ומכרו מה דינו?", אמרו לו: "חייב מיתה". אמר להם: "אם כן אתם חייבים מיתה, קבלו על עצמכם דין שמיים". אמרו לו: "למה?", אמר להם: "בשביל אחי יוסף שמכרו את יוסף דכתיב: וימכרו את יוסף, וכתוב על מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים (עמוס ב' ו)', אמרו לו: "אם אחי יוסף מכרו אחיהם, אנו מה פשענו ולמה תהרוג אותנו?".

אמר להם: "אם היו אחי יוסף היום בחיים הייתי תופשם ועושה בהם דין, עכשיו שאינם בחיים אעשה בכם דין שאתם שקולים כאחי יוסף במכירתו". אמרו לו: "תן לנו זמן שלשה ימים עד שנדע אם גזרה זו באה מן השמים נקבל עלינו דין שמיים".

נתן להם זמן שלשה ימים ונתקבצו הללו הרוגי מלכות לאחר שרבי ישמעאל אמר את השם המפורש ובעזרתו עלה לרקיע כדי לברר אם גזירת הרוגי מלכות נגזרה מן השמיים, וחזר ואמר: "גזרה היא מלפניו".

שמואל הקטן חזה את הריגתו מראש, וסיפר לסובבים אותו בשעת פטירתו: (סוטה מח ע"ב). רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בן אלישע כהן גדול - ייהרגו בחרב, וחבריהם להריגה בשאר מיתות, ושאר העם לביזה, וצרות גדולות עתידות לבוא על העולם.

על יומו האחרון של רבי ישמעאל מספרים חז"ל, כי כאשר עמדו הרומאים להוציאו להורג בין שאר עשרת הרוגי מלכות, הביטה בו בת הקיסר וחמדה את יופיו, שהיה משבעת האנשים היפים שהיו בעולם, ופניו דומים למלאך ה'. נתמלאה בת הקיסר חמדה וביקשה מאביה: "תן לי בקשה אחת!", אמר לה: "כל מה שתאמרי אעשה חוץ מרבי ישמעאל וחבריו".

אמרה לו בתו: "בקשה ממך, החיה אותי!", השיב הקיסר: "איני יכול, שכבר נשבעתי להורגם". - "אם כן", ביקשה הבת, "צווה ויפשיטו עור פניו כדי להסתכל בו במקום מראה". הסכים האב האכזרי לכך, וציווה להפשיט מעל רבי ישמעאל את עור פניו בעודו חי. כאשר הגיעו למקום בו מונח התפילין, זעק ר' ישמעאל ויצאה נשמתו. בת הקיסר חנטה את עור פניו באפרסמון כדי שתוכל לראותו תמיד. עור פניו הולבש על פניו של אדם חגור, בחג רומי מיוחד שנחוג אחת לשבעים שנה (מסכת עבודה זרה יא ע"ב).

כדי להבין, כיצד זכו הוריו לבן שכזה? בן שהקב"ה יבקש ממנו "ברכני"? נעוצה במעשה המסופר על אימו של רבי ישמעאל, שכל ילד שהיה נולד לה היה נפטר לא עלינו. היא ובעלה היו בצער גדול על שלא זכו עדיין לזרע של קיימא. עמד אביו והתפלל לקב"ה והבטיח שבלייל טבילה הקרב ובא, אשתו תתנהג בקדושה ובטהרה, שאם תראה דבר טמא תיכף ומיד תחזור לטבול.

והנה הגיע ליל הטבילה והוא חודש טבת הידוע בלילותיו הקרים, שלג כיסה את עין הארץ, והנהר היה קפוא, עד שלא שייך היה לטבול בו. אמו של אלישע לא נרתעה מן השלג, ואף היתה ערוכה לזה, הביאה עמה פטיש לשבור את הקרח, העיקר שלא לבטל טבילה בזמנה, וכך עשתה וירדה לטבול.

והנה בעלותה מן המים, בדרך לבית ראתה חיה טמאה, תיכף ומיד חזרה לנהר ופשטה את בגדיה ושוב טבלה. שוב כאשר עלתה ראתה גמל, שוב חזרה לנהר הקפוא וטבלה, עלתה בפעם השלישית וראתה גוי בדרך, שוב חזרה וטבלה, ולאחר מכן כאשר עלתה מן המים ראתה כלב, חזרה וטבלה.

הדבר חזר על עצמו חמש פעמים. מסירות נפש עילאית היתה לה, כל פעם מחדש לפשוט את הבגדים, כל פעם להתגבר מחדש על הקור החודר לעצמות "קור של שלג", לעשות כך לא פעם ולא פעמיים אלא חמש פעמים!

עמדו מלאכי עליון לפני בורא עולם ואמרו לו: "רחם על מסכנה זו". אמר הקב"ה למלאך: "לך ועמוד לה כאשר היא יוצאת כדי שתראה אותך תחילה ובוזה הלילה היא תתעבר". כאשר עלתה מן המים ראתה את המלאך חשבה שמדובר בגוי, ובאה לרדת שוב לטבול בפעם השישית!

אמר לה המלאך: "אני שליח של הקב"ה, הלילה תתעברי בן צדיק, שיכנס ביום הכיפורים לבית קודש הקודשים ויטבול חמש טבילות ביום זה, כנגד חמש טבילות שטבלת". ואכן בזה הלילה התעברה ויצא ממנה רבי ישמעאל כהן גדול.

הגאון הרב חיים סופר זוסמן (שרייבר) זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה סיון

נולד בצום גדליה, ג' תשרי ה'תקפ"ב (1821) בפרשבורג שבהונגריה (כיום ברטיסלאבה, בירת סלובקיה). בהיותו כבן אחת עשרה נכנס ללמוד בישיבתו של החת"ם סופר ולאחר פטירתו למד זמן קצר אצל בנו, ה'כתב סופר'. משם נסע לאונגוואר שם למד אצל המהר"ם א"ש. בהמשך נסע לווערבו, שם למד אצל הרב בנימין וולף לעוו (שם נאלץ לשהות אצל בעל עגלה שהיה עני מרוד ונתן לו לישון באורוות הסוסים ורבינו שהיה איסטניס גדול סבל הרבה). בהמשך למד בעיר מטרסדורף, בשנת ה'ת"ח (1848) חזר לפרשבורג והחל ללמד תורה וייסד את חברת 'תורת חסד' כדי שיחזיקו התושבים את הת"ח שבעיר. בשנת ה'תרי"א (1850) התמנה לרב קהילת יעמרינג ובשנת ה'תרי"ח (1858) התמנה לרב בקהילה סנפטר.

מאז התפרסם כרב ופוסק. בהמשך קיבל הצעות לשמש כרב במברג וקארקוב, אולם הוא סירב. בשנת ה'תרכ"ז (1867) החל לשמש כרב קהילת מונקץ' ובשנת ה'תרל"ט (1879) שימש כרב הקהילה בבודפשט. נודע כגדול בתורה. גאון בנגלה ובנסתר. איש אמת. הרבה בסיגופים ותעניות. רוב השבוע ישב בתענית בהצנע לכת. ענוותן מופלא. הכניע את עצמו לפני כל ת"ח אף לצעיר ממנו. הצטער כשקמו לפניו והתמרמר על כך. מעולם לא הגביה קולו. גם כאשר מצבו הכלכלי השתפר, כמעט את כל רכושו חילק לצדקה וגם את כל כספי פדיוני נפש שנשלחו אצלו מאנשים רבים שמהם לא נהנה כלל וחילק את הכל לעניים. נפטר ב-כ"ה סיון ה'תרמ"ו (1886). חי כ-65 שנים.

אביו: ר' מרדכי אפרים הנקרא ר' פישל סופר (מתלמידי החת"ם סופר וללא קרבה משפחתית). אישתו: מרת בריינדל (בת ר' יוסף צבי דייטש. נישא בשנת ה'תר"ד). מבניו: ר' יעקב שלום (ממלא מקום אביו בבודפשט), ור' יוסף צבי (רב קהילת שאמשאן). מרבותיו: הגאונים ר' משה סופר (החת"ם סופר), ר' אברהם שמואל בנימין סופר (ה'כתב סופר'), ר' מאיר אינשטטר, ר' בנימין וולף לעוו (רבו המובהק. מח"ס 'שערי תורה'), ר' הלל ליכטנשטיין. חברותא: ר' אהרון זינגר. מתלמידיו: אחיו, ר' אליעזר זוסמן סופר, ר' ישעיהו זילברשטיין (אב"ד וויצן), ר' עקיבא יוסף שלזינגר (מח"ס 'בעל לב העברי'), ר' עמרם בלום (מח"ס 'בית שערים'), בן אחיו

ר' משה סופר (אב"ד טיסאפורד), ר' עמרם ישי ביליטצר (אב"ד סרנטש), ר' אליעזר זוסמאן (אב"ד פאקש). מספריו: •מחנה חיים - שו"ת •דברי שערי חיים - על התורה •פלס חיים - על גיטין •קול סופר - על משניות •שערי חיים - על תהילים.

לאחר נישואיו, רבינו לא רצה ליהנות מכתרה של תורה, ולכן דחה את הצעות הרבנות הרבות אשר הגיעו אליו והעדיף לשקוד על התורה והעבודה כשהוא סמוך על שלחן חותנו. אולם לא לעולם חוסן וחמיו ירד מנכסיו ולא היה בידו להחזיק את רבינו. אז נשבר מטה לחמו ולא היתה בידו לספק ואפילו לחם את בני ביתו. בעלי הבתים אשר באו לשיעוריו, ראו את מצבו והתנדבו לתת איש כמתנת ידו לפרנסת רבינו. הם מינו את אחד מהאנשים לשמש כגבאי ולמסור את הכסף לרבינו.

הלה אכן אסף את כספי התרומות מדי שבוע בשבוע אולם לא העביר מאומה לרבינו. הצדיק בטוהר ליבו ובגודל קדושת נפשו לא סיפר על כך. הרעב החריף בביתו עד שכמעט כלתה חיותם של רבינו ובני ביתו. אותו אדם חלה והגיע עד שערי מוות ר"ל. התאספו אליו בני הקהילה והוא החל לזעוק והתוודה על עוונו שגזל את רבינו ימים רבים וביקש במר נפשו שרבינו ימחל לו. הצדיק מחל לו ואמר: "חלילה שיענש איש על ידי". מעשה מופלא זה התפרסם בקרב הציבור והערכתם אל הצדיק גברה שבעתיים.

אירע פעם כשלמד סוגיא של שבת שובה, התקשה מאוד בדברי בעל ה'מאור' בסוגיא. הרבה להעמיק כדי לרדת לסוף דבריו ולא עלתה בידו. הדבר ציער אותו מאוד ולא נתן לו מנוח. במוצאי יום כיפור הקדוש כאשר הלך לביתו מבית הכנסת, לא ישב הפעם עם בני ביתו כרגיל, אלא נכנס לחדרו וסגר את הדלת, ושהה שם כשעתיים ולמרות שבני-ביתו נקשו בדלת כדי שיבוא לסעוד ולחזק את גופו החלוש אחרי התענית, לא קיבלו מענה, ורק שמעו את קולו לומד בתורה הקדושה.

לאחר זמן מה פתח את הדלת וראו כי פניו מאירות ושמוח שמחה גדולה וסיפר שגילו לו מן השמיים את ביאור דברי 'בעל המאור'. אחרי שנים סיפר רבינו לבנו ר' יעקב שלום, שבאותו מוצאי יום כיפורים זכה לאורחים חשובים - בניהם הר"ף, בעל המאור והרמב"ן ניגלו אליו אחרי שראו את גודל צער ויגיעתו בתורה הקדושה, וביארו לו את כוונת דברי תורתם בעניינים בהם התקשה לרדת לסוף דעתם.

בשבתו על התורה ועבודה יומם ולילה מתוך לחץ ועוני, אירע מקרה שממנו אפשר לראות מהמסירת נפש ממש שהייתה לרבינו. סיפר אחיו ר' זוסמאן (אב"ד פאקש) כשהספיד. באותם הימים היה עדיין בחור ובכל יום היה מגיע לבית רבינו לשמוע מפיו דברי תורה. פעם אחת נכנס ומצא את רבינו בעומק עיונו ורגליו הקדושות בספל מלא מים קרים. הוא שאל את אשת רבינו מדוע עושה כן והשיבה לו שמוכרח לעשות כן להשיב את נפשו מחולשת רעבונו שזה יומיים שאין בביתם פרוסת לחם.

כששמע זאת רץ בבהלה לרחובה של עיר לבקש הלוואה לקנות מאכל ומשתה להחיות את בית רבינו, וה' הצליח את דרכו ומצא תיכף איש נכבד ששמע שמצב של סכנת נפשות שוררת בבית רבינו, הוציא מיד עשרה זהובים כסף מכיסו ונתן לו. מיד שב מיד לבית רבינו והושיט בדמעות עיניו את הכסף לרבינו ואמר: "הא לך אחי אהובי עשרה זהובים אשר הקרה ה' לפני להחיות נפש ביתך".

רבינו חשב מספר רגעים ושאל: "מיהו האיש הנותן?". ואחר שגילה את שמו, אמר לו רבינו שיחזיר את הכסף ליד בעליו כי הוא אינו מקבל את הכסף בשום אופן, כי ידוע לו שהנותן מגלח את זקנו בתער. וסיים אחיו בהספידו: "מזה תבינו כמה מסירת נפש הייתה לו עבור כבוד ה' והתורה הקדושה, עזה כמות היתה אהבתו לה' ולתורתו בלי שום פניה, בלתי לה' לבדו לעשות רצונו ונחת רוח לפניו".

מספר בנו של רבינו כי כאשר אביו חזר להתגורר בפרשבורג, נסע פעם רבו הגה"ק ר' בנימין וולף לעוו (ה'שערי תורה') לצורך רפואה ובנסיעתו נכנס לבקר בבית רבינו שהיה תלמידו המובהק. אולם בראותו את גודל הדוחק בבית תלמידו, רצה מיד לעזוב את הבית כי לא רצה שרבינו יטרח בעבורו לכבדו ויוציא ממון בעבורו. אבל לא יכל לעזוב מיד כדי שלא להעליב את רבינו, ולכן בשעות הבוקר כשיצא רבינו לתפילת שחרית, ניצל ה'שערי תורה' את ההזדמנות ונסע משם.

העניות ששררה בבית רבינו היתה עצומה. היה לו פמוט אחד לנרות שבת, ותמיד היה ממשכנו לצורכי אכילה. הוא עצמו חקק בקליפות אגוזים ועשה מהם כעין כוסיות ובהם הדליק את הנרות. לא היתה לו אלא כתונת אחת בלבד. מכיוון שביקש לכבס אותה לכבוד שבת קודש היה עליו לפשוט אותה בכל חמישי בשבת, וכך נותר לשבת ללמוד רק בבגד העליון ללא כתונת לגופו.

כשחזר לפרשבורג מצבו הכלכלי היה קשה ביותר ולא היה לו להאכיל את בני ביתו. לאחר כשנתיים התקבל לשמש כאב"ד בימרינג. בשבת קודש לפני שעזב, מסר שיחת מוסר על העובדה שאנשי העיר אינם משגיחים בת"ח העניים והרעבים, ובשביל הכל יש כסף רק לא לעוסקי תורה החיים מתוך הדחק וחיהם חיי צער, והוסיף שעד עכשיו נמנע מלדרוש בנושא, שלא יאמרו לכבוד עצמו הוא דורש ויש לו אינטרס אישי. אבל עתה שעזב את העיר, מחוייב הוא לומר דברי תוכחה אלו, ובאותה דרשה ייסד את חברת 'תורת חסד' שתפקידה להתרים את תושבי העיר ולהחזיק ולסייע כלכלית בתלמידי חכמים שבעיר. לאחר הדרשה הגיעה אליו אישה ואמרה לו שאין לה פרנסה בריווח אולם היא מעוניינת להחזיק ת"ח מכספה, ושאלה כיצד היא תוכל לעזור לאותה חברה שייסד. אמר לה רבינו שתלך ותקנה כרטיס פייס, ועשתה כדבריו וזכתה בסך עצום של 40,000 גולדין, והביאה את כל הסכום לחברת 'תורת חסד' וזכתה שבכסף הזה החזיקה עשרות תלמידי חכמים במשך שנים רבות עד למלחמת העולם השנייה שפרצה עשרות שנים אחרי שנוסדה החברה.

סיפר אחיו ר' זוסמאן (אב"ד פאקש) בהספדו על רבינו: "פעם ביום הכיפורים הקדוש זיכו את רבינו לפתוח את ארון הקודש. כשהלך רבינו לכיוון ארון הקודש, נרתע לאחוריו, ולא היה יכול לעשות זאת. במוצאי יום-הכיפורים סיפר, כי כשעלה לפתוח את ארון הקודש, ראה לפניו את הרמב"ן והוא שאל אותו לדבר הלכה, ומתוך פחד נבהל ולא היה יכול לענות על דבריו, לכך חזר לאחוריו, כי הבין שאינו ראוי לגשת אל הקודש לפתיחה.

סיפר נכדו כי בפסט ביקשו להעמיד בראשם את רבינו והצדיק הסכים לכך והיה לפלא מדוע עזב עיר גדולה כמונקאטש ללכת לקהילה קטנה וסיפר לנכדו, כי בעודו יושב בחדרו נגלה אליו רבו החת"ם סופר ואמר לו: "אם לקרא לך באו אנשי פסט- לך עימהם". וגם הרבה פעמים בתוך תפלותיו ובפרט בימים נוראים סיפר לנכדו, שלא הייתה לו מנוחה להתפלל מכיוון שבאו אליו נשמות בבכיה וביקשו שיתקנם. ועוד סיפר כי במוצאי יום-כיפור נגלו אליו הרי"ף, הרמב"ם, ורבו החת"ם סופר.

כאשר רבינו ביקש לחזור לביתו בפרשבורג, חלה אביו ולא היה לו אפילו פת להשביע את רעבונו. כשראו בני משפחת אמו את מצבו הקשה, הציעו לו שיצטרף אליהם לעסקיהם מאחר והם סוחרים עשירים ובעז"ה יתעשר ויוכל לפרנס את בני משפחתו בריווח. כשראה שהוא עומד להיכנס לידי ניסיון גדול, החליט לברוח ולגלות למקום תורה אצל ה'שערי תורה' בווערבווי. ספק גדול קינן בלבו האם יצליח

ללמוד בישיבה, כי הגאון ר' בנימין וולף לעזו (ה'שערי תורה) היה ידוע כחריף עצום מאד, ולא היה מקובל לשאול שאלות באמצע השיעור. בישיבת רבו, ר' משה סופר, יכלו לשאול דברים המוקשים להם באמצע השיעור. רבינו היה מפלפל הרבה ולא ידע איך ישתלב בישיבה. בלית ברירה נסע לווערבוי והגיע באמצע שיעור שמסר ה'שערי תורה'. הוא התיישב באחת הפינות והקשיב לשיעור. במהלך השיחה התעוררה אצלו קושיא אחת, ולא יכל להתאפק ושאל את ה'שערי תורה' באמצע השיעור. כולם התפלאו לשמע את קושייתו, כי לא היו רגילים שהתלמידים מקשים באמצע השיעור ובפרט שהמקשה היה בחור צעיר בן תשע-עשרה שנים בלבד. גם ה'שערי תורה' התפעל מאוד ממנו, ואחרי השיעור קרא לו ונתן לו שלום והזמינו לביתו, והראה לו כי הגה"ק ר' ברוך תאומים-פרנקל (מח"ס 'ברוך טעם') זיע"א שגם הוא היה חריף עצום היו הדברים קשים בעיניו ומתייחס לשאלתו.

פעם אחת נסע רבינו עם תלמידי ברכת ואתם בקרון היה אדם אחד שהיה נראה כיהודי מומר, והידרדר למצב שאכל בשר דבר אחר רח"ל. משראו תלמידי, הזדעזעו ממעשיו מאוד והתחילו להוכיחו על מעשיו. מששמע רבינו את דברי התוכחה של תלמידי השתיק אותם באומרו: "וכי הכרתם את האיש ומה היו מעשיו עד שהגיע לדיוטא תחתונה זו, איך תוכיחו בטרם תדעו?". אותו יהודי ענה להם שהרבי צודק בדבריו, וסיפר שמוצאו מעיר 'אראד', שבעיר זו ישב על כיסא הרבנות איש בן בליעל שהיה חוטא ומחטיא את הרבים והכשיל אותם באכילת נבילות וטריפות רח"ל. רבינו אמר: "על כך אומר דוד המלך: 'ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו', דהיינו כשתתבונן על מקומו של הרשע, מניין בא ומהיכן מוצאו, אז תדע שאין כאן רשע, כי האיש בעצמו טוב וישר אלא שהמקום גורם לו לחטוא".

רבינו היה מגאוניה המפרסמים של יהדות הונגריה בעל חסד גדול הנוהג באופן קבוע לקרב יהודים אומללים שפגעה בהם מידת הדין, מכניסם לביתו, ומארח אותם במאור פנים מיוחד. בעת דרשה שנשא בפני קהל גדול, הושיב לצדו את אחד מהעניים המרודים והאיר אליו פניו באופן מיוחד. הדבר היה לפלא, ככל שהיה רבי חיים מקרב אומללים, מעולם לא הושיב עני סמוך לכסאו בעת הדרשה.

לאחר שסים את דרשתו נגשו אליו חשובי הקהל, והתענינו מיהו עני זה, מדוע זכה למידה כה מרובה של קרבה. רבינו סיפר: "בבודפסט היה רופא יהודי מפורסם. רבים מתושבי העיר נזקקו לשרותיו. כאשר הרופא הגיע לבית הוריו, הרופא שאל אותם מה יצא מילדיהם, מאחר וכולם לומדים תורה יומם ולילה, כיצד יהיה בידם לפרנס את בני משפחותיהם. הוריו השיבו לו: "בתורה הקדושה כתוב: "ושננתם לבניך ודברתם בם... וקשרתם לאות על ידך". כשם שאף אחד לא ישאל מה יצא מ"וקשרתם", הכל יודעים שזו מצווה ויש לעשותה גם ללא שתצא מכך הנאה גשמית, כך גם מצוות "ושננתם".

אכן זכו הוריו, שכל ארבעת בניהם שימשו כאבות בתי דיו ומרביצי תורה מפורסמים, רבינו היה הידוע מכולם, ולדרשותיו הגיעו אלפים. "העני שהושבתי לצדי בעת הדרשה", רבינו הסביר, "הוא בנו של הרופא הידוע, שהגיע אל הורי עם אותה שאלה. הקב"ה הוכיח באופן ברור ומוחלט שהצדיק אינו נעזב, מזונותיהם של לומדי התורה מובטחים להם. דווקא אותו רופא שהיתה פרנסתו ברווח מופלג, לא עלה בידו להוריש ירושה גדולה לבניו, על אף שעשה ככל שביכולתו להקנות להם מקצוע חשוב, היה בנו עני מרוד, מחזר על הפתחים". (מעובד מתוך 'הנני בידך')

הצדיק הרב יצחק (איצ'ה) גרודזינסקי זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה סיוון

נולד בשנת ה'תר"ז (1847) בוורשה. עוד בצעירותו יסד חברות לימוד לפועלים ופשוטי העם. בתחילת דרכו הכיר את מרן ר' ישראל מאיר הכהן מראדין (ה'חפץ חיים) שהגיע לוורשה לצורך הדפסת ספריו. בהשפעתו, תמיכתו ועידודו התפתחו מוסדותיו של רבינו לכדי רשת מוסדות תורניים בכל רחבי ורשה כאשר תלמידיו של רבינו נטלו חלק בפתיחת שלוחות חדשות ופיתוח הרשת. בין השאר יסד ישיבה קטנה, תלמוד תורה, ישיבה גדולה 'ישיבת תורת חיים' בה למדו תלמידים רבים מוורשה ומעייירות פולין, בית כנסת ברחוב ספודזינסקי ובית מדרש בשם 'בית הכנסת של טרוקנהיים' עבור לומדי תורה לבעלי מלאכה הקובעים עיתים לתורה. יסד בית-המדרש 'קיובין' לבחורים כשרוניים בו למדו עשרות אברכים יומם ולילה כאשר רבינו ואשתו פרנסו וכלכלו אותם ודאגו לכל הצרכים שלהם. ישיבה עבור בחורים צעירים מעיקר מדלת העם. מינה עליהם ראשי ישיבה גדולי תורה וגם משפיעים בעלי מוסר כנהוג בישיבות ליטא. הישיבה נקראת על שמו 'ישיבת רבי איצ'ה', שכן גם דאג לכלכל ולספק את צורכי התלמידים.

ביתו של רבינו היה מקום הַכְנָסַת אורחים מרכזי לכל באי ורשה התורנית מכל שכבות העם, שימש כמקום מפגש ואכסניה לגדולי תורה שהגיעו לוורשה כדי להדפיס ספרים או כדי לאסוף כספים. נזקקים רבים מצאו בבית רבינו מקום לינה וסעד. בין השאר הגיעו אליו גם עובדי דרך וחולים שבאו לוורשה וסביבותיה כדי לדרוש ברופאים. אירח בביתו כל צרוע וזב. היה פעיל גם בעסקנות ציבורית, תיקון עירובין והפיץ את ספרי רבו מרן ה'חפץ חיים'. היה בקשרים עם הממשל והשתמש בהם כדי לשחרור בחורים מגיוס או במתן עזרה עבור אנשים שהסתכסכו עם השלטון.

תלמיד חכם מובהק, מרביץ תורה ועושה צדקה וחסד בגופו ובממונו במסירות נפש ממש. בעמל וביגיעה רבה הצליח לפרנס את ביתו. למרות זאת הוא לא נתן לטרדותיו להשתלט עליו. היה מקורב לגדולי דורו, וביחוד למרן ה'חפץ חיים' שהתארח בבית רבינו בכל פעם שהיה מגיע לוורשה כדי להדפיס את ה'משנה ברורה' והיה מתעכב בביתו במשך מספר שבועות ולעיתים אף מספר חודשים. כונה ה'חפץ חיים של ורשה'. נפטר ב-כ"ה סיוון ה'תרפ"א (1921). חי כ-74 שנים. מרן ה'חפץ חיים' התאבל על רבינו ימים רבים. בנו של ה'חפץ חיים', רבי אריה ליב הכהן אמר: "לא אגזים אם אומר, כי לא הניח אחריו כמותו בכל עיר וורשה בפעליו העצומים להרביץ תורה ולחזק הדת בכל ימי חייו".

אשתו: מרת חיה מלכה לבית גרודזינסקי (קרובת משפחתו). **מרבתי:** מרן ר' ישראל מאיר הכהן (ה'חפץ חיים) מראדין, מרן ר' יוסף דב הלוי סולוביצ'יק (רב העיר סלוצק ובריסק), מרן ר' חיים הלוי סולוביצ'יק (רבה של בריסק), מרן ר' חיים אריה לייב מישקובסקי (רבה של סטוויסק). **מתלמידיו:** ר' משה רוזנברג, ר' אפרים סוקולובר. **ילדיו:** הגאונים ר' משה הי"ד (משגיח בישיבת 'תורת חיים' בוורשה. עלה לארץ ישראל ונרצח במאורעות תרפ"ט בחברון), ר' אברהם הי"ד (משגיח ישיבת 'כנסת ישראל' בסלובודקה), מרת רבקה (נישאה לר' ישראל צבי וינצימר), מרת שרה גצעלזאהן.

סיפר נכדו, כי אחד מחולי הנפש שקיבל את מיטתו הפרטית של רבינו התעורר באחת הלילות וניסה לחנוק את ר' איטשע. חולה נפש אחר שהתאכסן באכסניה קרובה לבית הכנסת, היה שואג בקול מידי כמה שעות 'תביאו לי את הקדוש ר' איטשע'. רבינו היה רץ לנשקו ולחבקו ולהרגיע את רוחו. "אינני יכול לשכוח את הקולות של אותו חולה שנחרדו בליבי".

רבינו היה איש קודש בתורתו ותפילותיו. בד בבד 'עמוד החדש' במעשיו. פעם אחד מבאי הבית התבטא: "אני מקנא בכם בחלקם לעולם הבא". שניהם תפסו באיש הזה ואמרו: "טוב, אם אתה חושב כי יש לנו חלק גדול שמא תחפש ותמצא איזה עשיר שיבנה בניין בשביל הישיבה ואנו מוכרים לו את כל חלקנו לעולם הבא בשביל זה".

אחד מבני משפחתו של רבינו סיפר על מידת החדש של רבינו ואשתו: בתקופה ששהיתי בוורשה, רבינו ורעייתו עבדו בשביל אחרים לא פחות מעשרים שעות ליום! תמיד היו עסוקים וטרודים במצוות חסד. אוכל להעיד נאמנה כי אף יום אחד, אפילו בימים נוראים לא הספיקו לא הוא ולא היא, לגמור את תפילתם בשלמות, כי היו עמוסי עבודה בחולים ועניים ומקרים ממקרים שונים שאי היה אפשר לדחותם אפילו לרגע, ומלבד, שלא קבלו חלילה שום תשלום שכר בעבור עבודתם שהייתה יכולה להעסיק אולי מאה איש. (הם בעצמם חיו בדוחק רב עם חמשה רובלים לשבוע שקיבלו 'מחברת לומדי תורה - חברה בת שלוש מאות איש, שרבינו למד איתם שתי פעמים ביום, ולעולם לא רצו הוספה על משכורתם שנקבעה לפני ארבעים וחמש שנים) גם לא קיבלו מעולם הנאת תודה מאנשים שנעזרו על ידם.

רבינו ואשתו דאגו להשיא כמה מאות כלות עניות ויתומות ודאגו להן אפילו לפרנסתן, במשך שנים לאחר נישואיהן. האכילו כארבע מאות איש בכל ימי שבת ומועדים במשך עשרות שנים. האכילו מאות ילדי עניים הלומדים בת"ת ובישיבות בוורשה. העניים והחולים שבאו מערי השדה להתרפא בוורשה מצאו מקלט ועזר בבתם. הרבנים והגאונים מליטא ורוסיה שבאו לוורשה השכימו לפתח ביתם ומצאו את העזר והסעד הנצרך להם על ידי זוג הצדיקים. הצדיק יסוד עולם, הגאון הצדיק בעל החפץ חיים, התאכסן בביתה בכל ביקור שלו בוורשה במשך כארבעים שנה.

היה זה בלילה חשוך. הבחור ר' אפרים סוקולובר תלמיד הישיבה בוורשה לא מצא מקום לינה. רבינו הציע לו ללון בביתו למספר ימים. בצידי המטבח ישנה אשה אחת והרבנית טיפלה בה כמה פעמים בלילה. בשאר החדרים ישנו באותה השעה עובר אורח ושני בחורי ישיבה. הם פינו לו מקום נוסף על מזרון בתוך החדר הגדול עד שימצא מקום אחר. (לימים שימש כרבה של רעננה וסיפר את הדברים לרבי ברוך רזנברג זצ"ל ראש ישיבת סלבודקא שנישא לנכדתו). בלילה הראשון הוא ישן טוב. אבל בלילה השני, כחצי שעה לאחר חצות רבינו נקש על גב התלמיד העיר אותו ולחש: "רצוני שתתלווה אלי".

ר' אפרים קם. רבינו סימן לו בידו לצאת אחריו בשקט. הם יצאו מהבית. החושך קידם את פניהם. רבינו פסע בזריזות והבחור הלך אחריו. הם פנו שמאלה וימינה ושוב שמאלה לרחוב הארוך ישר עד סופו. הירח האיר מעט את האפלה וגילה כי הם הגיעו לשכונת הבניינים העזובה בפאתי העיר וורשה. התחלתי לפחד מעט. אך ההליכה הבטוחה של רבי נסכה בי בטחון עצמי, סיפר ר' אפרים. הם פסעו בשבילים. ניתן היה להבחין כי רבינו מחפש משהו, עד שלפתע אמר: "הנה כאן הבית!".

רבינו נעמד ליד הדלת ונקש פעם פעמיים, כופף את הידינית ניסה לפתוח והדלת נפתחה. "תישאר כאן, אל תיכנס!", אמר. כדי שהבחור לא יפחד רבינו השאיר את הדלת פתוחה. רבינו נעמד בפתח החדר הראשון. ליד הדלת נראתה מיטה. הוא התכופך לראש המיטה ואמר בקול: "שלום!" קול חרחור נשמע מתוך השינה.

רבינו קפץ ונכנס לתוך המיטה והחל לחבק. קולו נשמע חרישי ונרגש. לא שמעתי מה הם מדברים. לאחר מספר רגעים הצלחתי להבחין כי הוא ממשש בידי את פני האיש, לפתע הוא מצא משהו ונשיקה

נשמעה בחלל - הוא העניק נשיקה לאיש. יצא מהמיטה בירך אותו שוב לשלום העריף עוד ברכות נרגשות באידיש לבבית, יצא מהחדר בברכת: "לילה טוב".

לאחר שיצאנו מהרחוב רבינו אמר: "באותו בניין עזוב שוכן תלמיד חכם מצורע, חולה בצרעת ממארת. לא אגיד לך את שמו, אבל זאת אומר לך שהוא ת"ח צעיר. בני משפחתו הובילו אותו לכאן בהסכמתו. הוא מתגורר לבד בעצב רב. אחד הגורמים להידרדרות מחלת הצרעת היא מצב הרוח הירוד, העצבות והיגון. באתי לעודד את רוחו השבורה.

הבנתי מדוע רבינו לא רצה שאכנס - כדי שלא אדבק חלילה. לגבי עצמו לא חשש. עוד הבנתי, כי הוא חיפש בראשו מקום שאין בו פצע כדי שיוכל. לנשק את המצורע אבל לא על הפצעים... המשכנו לצעוד ללא אומר ודברים נוספים, פתחנו את דלת הבית הוא כיסה את עובר האורח ששכב בחדר הקדמי. נכנסתי למקומי בין הישנים על מזרונים על הארץ, שכבתי ונרדמתי. (מעובד מתוך 'להגיד')

כ"ו סיוון

הרב מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל

יום ההילולא - כ"ו סיוון

ממנהיגי הציבור הליטאי וראש ישיבת פוניבז' לצעירים. נולד בוולוז'ין בשנת ה'תרע"ו (-1915 אביו היה אז למעלה מגיל 60). בילדותו למד בחדר המקומי. בנוסף שכר לו אביו מלמדים פרטיים שמימן ממשכורתו הדלה. בגיל שתים עשרה נסע ללמוד בישיבה הקטנה בלידא. את בר המצווה חגג עם חבריו בישיבה, בלי הוריו שהיו בוולוז'ין. כעבור זמן נסע לוויילנה ללמוד בישיבת רמיילס וכעבור שלוש שנים שב לביתו בוולוז'ין.

בשנת ה'תרצ"ז (1936) עלה עם משפחתו לארץ. למד בישיבת חברון בירושלים ובה נודע כאחד המצויינים שבחבורה. בשנת ה'ת"ש (1940) לאחר נישואיו למד בכולל 'תורת ארץ ישראל' בפתח-תקווה. בהמשך התמנה לכהן כר"מ בישיבת תפארת ציון. במקביל למד בכולל זיכרון מאיר. ייסד שיעור לבעלי בתים בגמרא בבית משפחת שכטר ונמשך כ-50 שנים ברציפות. בשנת ה'תש"י (1950) החל לשמש כראש ישיבת פוניבז' לצעירים. שם מסר שיעורים במשך כשישים שנה והעמיד אלפי תלמידים.

בשנת ה'תשנ"ח (1998) ייסד רשת כוללים ארצית ללימוד סדר טהרות. אהבתו לתורה לא ידעה גבולות. ענותו מופלא. תלמידיו אהבוהו אהבת נפש. דאג לכל תלמיד ותלמיד כאילו היה תלמידו יחידו. מעולם, במשך כל חייו, לא היה נשען על משענת הכסא. נפטר ב-כ"ו סיוון ה'תשע"א (2011). **בצוותאו** ציווה שיספידוהו רק שני בניו, וכן להימנע מלתארו בתארים 'און' ו'צדיק'. בהלוויתו השתתפו יותר מ-100,000 אנשים. חי כ-95 שנים. ציונו בבני-ברק.

אביו: ר' משה דוד. **אמו:** מרת חיה. **אשתו:** מרת חוה אסתר (בתו של ר' אברהם יצחק גרשונוביץ, אב"ד ז'בינקה, שכיחן כר"י תפארת ציון ב"ב). **בניו:** ר' משה דוד (חתן ר' מרדכי זליבנסקי. משמש כמשגיח בישיבת באר יעקב ובישיבת משכנות התורה. ר"מ בישיבת בית דוד), ר' אברהם יצחק (חתן ר' בן ציון פלמן מבני ברק. משמש כר"מ בישיבת בית מדרש עליון). **חתניו:** ר' בנימין ביינוש קורלנסקי (שימש כר"מ בישיבת פוניבז' לצעירים. נפטר ב-ז'

סיוון ה'תשס"ו), ר' בנימין דוד אלישיב (בן מרן ר' יוסף שלום אלישיב. ראש כולל תפארת בחורים ומחבר ספר יד בנימין), ר' משה אליהו שוורץ (ר"מ ביישיבת מאור יצחק-חמד).

מרבותיו: הגאונים הצדיקים ר' שלמה היימן, ר' אברהם ישעיהו קרליץ (ה'חזון אי"ש), ר' יחזקאל סרנא, ר' אהרון כהן, ר' יהודה לייב חסמן, ר' איסר זלמן מלצר. **מתלמידיו:** הגאונים הצדיקים ר' חיים קניבסקי, ר' נסים קרליץ, ר' מאיר צבי ברגמן, ר' יצחק מאיר פליטנשטיין (האדמו"ר מקופיטשניץ), ר' דב צבי קרלנשטיין ועוד אלפי תלמידים. **מספריו:** **מנחת יהודה** - על מסכתות קידושין, גיטין, ב"ק, ב"מ, סדר קדשים וזרעים. **אמרי דעת** - שיחות ומכתבים • **דרכי החיים** - יסודות החינוך בימינו • **עמק השער** - ביאורים והערות על 'ספר המקח' לרב האי גאון.

לתושב בני-ברק נולד נכד במזל-טוב. שעות אחדות אחרי הברית, היה אמור הסב לטוס לחו"ל לצורך פרנסתו. בעוד הסב ארוז מזוודות, להורי התינוק נודע, שיייתכן כי הברית תידחה ולא תתקיים במועדה, משום שהרך הנולד חלה בצהבת. "הרופאים הסבירו, שמצבו הבריאותי של התינוק לא מאפשר לקיים את הברית בזמנה", סיפר אביו. הסב שרצה בכל מאודו להשתתף בברית נכדו, סר לביתו של רבינו ושאל: "האם לבטל את כרטיס הטיסה?". "אין צורך", השיב הצדיק. "תארוז מזוודות והברית תתקיים בזמן". הסב חזר לביתו והחל להתכונן לקראת נסיעתו לחו"ל, למרות שהברית הייתה צפויה להתקיים רק במועד בלתי ידוע. אלא שכאן התחולל המופת הפתאומי: **שעות אחדות אחר-כך, הודיע המוהל להורי התינוק, שרמת הצהבת ירדה משמעותית וניתן לקיים את הברית בזמנה.**

הרב נהג לנפוש בכל שנה בתקופת 'בין הזמנים' במושב 'חזון יחזקאל'. בכל פעם ניסה הצדיק לשלם לבעל דירת הנופש על זמן שהותו, אך בכל שנה התחמק בעל הדירה ולא הסכים לקחת כסף. רבינו הבין שלשלם בכסף מזומן הוא לא יוכל לשלם, רצה לשמח את בעל דירת הנופש ולפני ששב לביתו בבני-ברק, השאיר מכתב נרגש בכתב ידו, שבו הודה על האכסניה הנעימה. הרב הוסיף גם את המשפט הבא: "בזכותכם כתבתי בדירתכם חידושי תורה במשך 130 שעות". בדירת הנופש במשך 13 יום הוא ישב וכתב רציפות, ככל יום במשך 10 שעות, מ-9 בבוקר ועד 7 אחה"צ. עשר שעות רצופות של כתיבת חידושי תורה וביורוי סוגיות. בהמשך היה מתפלל מנחה, ומיד לאחר מכן התיישב ללמוד בהתמדה ובחשק עוד מספר שעות, כאילו לא ישב וכתב היום כבר עשר שעות רצופות ומאומצות...

מרן רבי מיכל יהודה לפקוביץ, זכה ללמד תורה לשלושה דורות למעלה משישים שנה. תחת הנהגתו התחנכו אלפי תלמידים, ולפעמים אף שלושה דורות למדו והתחנכו אצלו. וכך שח פעם: "פעמים רבות ראיתי תלמידים, שבתחילה נחשבו ללא מוצלחים ובסופו של דבר הצליחו מאוד. מה הסיבה לכך?", הטעים הרב ואמר: "דווקא אלו, מתוך שלא הצליחו, הוריהם העתירו עליהם תחנונים, שפכו דמעות בתפילה, אמרו תהילים ונתנו צדקה בעדם, ובזכות מעשים אלו בנם עלה על הדרך הנכונה ועשה חיל בתורה. אך לעיתים הילדים המוצלחים, הרי הם מוצלחים ועליהם לפעמים 'שכחו' להתפלל ולהעתיר, ולכן לא תמיד ההצלחה שלהם התמידה".

על העובדה כי היה חסיד וביקש להתנזר מתענוגי העולם הזה יעידו הסיפורים המופלאים הבאים: רבינו נהג לקנות גבינה אצל אדם שהיה מוכר גבינות. הגבינה הייתה כשרה, אך הכשר רשמי לא היה לה. לימים הוזמן רבי מיכל יהודה לבר המצווה של נכדו של הסטייפלר, והגאון הזכיר שם בדבריו, שהואיל ויכולים להיות שאלות וספקות לגבי הכשרות בייצור הגבינה, אין לאכול גבינה ללא הכשר מוסמך.

באותה העת קיבל עליו ר' מיכל יהודה לא לאכול גבינה לעולם... הוא לא טעם שום גבינה מאז, לא בפת שחרית ולא בעוגה, לא בחג שבועות. שום מאכל שהכיל גבינה לא נכנס לפיו. וכל זה למה? כי הוא ביקש לעצמו תיקון על כך שאכל גבינה ללא הכשר. צריך לחזור ולציין שהגבינה הייתה כשרה...

לגבי גלידה הסיפור קצת שונה – ר' מיכל יהודה אכל גלידה פעם אחת בחייו בלבד, רק פעם אחת, וגם הפעם הזו הייתה לפני בר המצווה שלו. מאז הוא נמנע לחלוטין מהמעדן הקריר והמתוק הזה, לא בגלל ההכשר, אלא כדי לא ליהנות מסתם הנאות של העולם הזה...

השיעור הקבוע בהיכל הישיבה לא חרג גם בעיתות הרות יגון. כך כשהישיבה כולה הרכינה ראש באבל כבד, בעקבות האסון שפקד את ראש הישיבה כאשר שיכל את בתו הפעוטה, שנכוונה ממים רותחים שנשפכו עליה בשוגג. לאחר ההלווייה, לעת ערב נראה ר' מיכל יהודה עומד בהיכל הישיבה וממשיך בהנחלת התורה, משל לא קבר היום את בתו. היה זה מרן ה'חזון איש' שפסק לו כי מכיוון ש'רבים צריכים לו', לא יבטל את שיעורו הקבוע.

פעם אחת קנו שלט לתליה על הדלת ובו כתוב: "משפחת לפקוביץ". סירב הרב לתלותו ונימוקו עימו: "אני חושש שהשלט החדש יבולט על גבי הדלת הדהויה, שלא ראתה צבע זה עשרות בשנים, ואז יבואו אנשים ויאמרו שצריך לצבוע את הדלת. ולאחר מכן יגיע תור המשקופים והצבע שבתוך הבית, והריהוט והרצפה ... כך דרכו של יצר הרע ... למשוך אותנו בהבלי הזמן". (ומתוק האור)

בשנים האחרונות לחייו נקש יהודי בביתו ורצה את הרב, פתחה לו אשתו הרבנית את הדלת ואמרה לו: "הרב לא נמצא כעת", שאל הלה: "מתי הרב יגיע?". הרבנית השיבה לו: "אני לא יודעת". היא הוסיפה ואמרה: "זו הפעם הראשונה משהתחתנו שהוא הלך ולא אמר לי לאן!". הסיפור התרחש בשנות האחרונות של חייו לאחר עשרות שנים שהם נישואים!

להלן סיפור מופלא ביותר המעובד מתוך הספר 'מאורם של ישראל' על רבינו עד כמה חשובה בעיניו הכרת הטוב. תקופה קשה מאד עברה על הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל בהיותו אברך צעיר. הייתה זו תקופה שבה שכב אחד מילדיו בבית-הרפואה. המחלה נמשכה ל"ע חודשים ארוכים, ורפואתו של הילד לא נראתה באופק. בני המשפחה היו לחוצים ומוטרדים מאד. דאגתם היתה כה רבה, עד כי לא יכלו להתרכז בשום עניין אחר.

הפלא הגדול היה לראות את רבי מיכל יהודה, האב המסור. הלה המשיך ללמוד כרגיל וניצל כל דקה ללימוד. ראשו ורובו היה שקוע בלימוד הגמרא, בהוויות אביו ורבא. כשלמד, היה שוכח את כל הדאגות ואת כל החששות העלולים להטריף את הדעת. גיסו הגה"צ רבי ראובן יוסף גרשנוביץ זצ"ל הגיע פעם לביתו באותה תקופה, וכמעט יצא מגדרו מרוב התפעמות. "אינני יודע", אמר לקרובי המשפחה בהערכה עצומה, "איך הוא מסוגל ללמוד במצב כזה. אינני יודע איך ניתן..." והחידה נותרה בלתי פתורה.

חלפו שנים מאז אותם ימים קשים. הגאון רבי ביניש פינקל זצ"ל (ראש ישיבת מיר), שהיה ידיד קרוב מאד לרבי מיכל יהודה, התבקש לבית-עולמו. פטירתו אירעה ביום, שבו התקיימה שמחה במשפחת ליפקוביץ. סדר היום היה עמוס, כמובן, ובכל זאת לא הסכים לוותר רבי מיכל יהודה על השתתפותו בהלווייה שהתקיימה בירושלים.

"עד כדי כך?", התפלאו בני המשפחה, "הרי עד שתסתיים ההלווייה, כבר יגיע הזמן לצאת מהבית לחתונה". האם כוחותיו של הרב יאפשרו לו זאת? "אני מרגיש לרבי ביניש הכרת הטוב גדולה מאד", השיב רבי מיכל יהודה נחרצות, "אני חייב ללכת להלווייה! זה קשור לתקופה ההיא, של המחלה של בנו".

הסובבים כרו אוזן בתמיהה, מאזינים לזכרונות אודות אותם ימים קשים, שמעט נשכחו מלב כל. "באותם ימים", המשיך רבי מיכל יהודה, "דאגנו כל כך. היינו מוטרדים ממש מהמצב הקשה של הילד. בתקופה ההיא היה רבי בייניש ממתין לי באופן קבוע ליד הישיבה, מצפה לסיום השיעור.

כשהייתי מסיים למסור את השיעור, היה מלווה אותי הביתה, וכל הדרך היה מדבר איתי רק בלימוד, כדי שאמשיך להתרכז בגמרא, ולא אתפנה לחשוב על הצרה. הייתי מגיע הביתה, כשראשי מרוכז בלימוד, ואז הייתי ממשיך ללמוד ביתר שאת, כך באמת לא נותר מקום לדאגות... ועכשיו, איך אני יכול לא להשתתף בהלווייתו? הרי הוא החזיק אותי באותם ימים! ואני חייב לו את הכרת הטוב"

להלן סיפור מופלא ביותר המעובד מתוך הספר 'מאורים של ישראל' על רבינו עד כמה חשובה בעיניו הכרת הטוב. באחת השנים בתקופת הקיץ, רבינו עם משפחתו באחד מיישובי הצפון לצורך מנוחה. הוא ישב והגה בתורה בשקט ובשלווה. והנה באחד מן הימים לא חשה הרבנית בטוב, והיה צורך ברופא שיבוא לביקור בית. חיפשו ומצאו באזור רופא שיוכל להגיע. לאחר ביקורו של הרופא הודה רבי מיכל יהודה בחום לרופא ואמר לו: "יישר כוח, יישר כוח גדול!" חלפו מספר ימים, והרבנית כבר חשה טוב יותר הודות לטיפול המסור.

רבינו לא המתין. הוא התיישב ורשם מכתב תודה לרופא בכתב ידו, מכתב ארוך ומפורט. במכתבו הודה על הביקור, על האכפתיות, על המסירות ועל העזרה הנכונה במקום הנכון. בני המשפחה הניחו את המכתב המכובד במסגרת יפה ומעוטרת והביאו אותו למרפאתו של הדוקטור. הרופא הביט בהתפעלות במכתב, שנשלח אליו, קרא את המילים בהתרגשות ומיהר לתלות אותו על הקיר בחדרו. וכי מילתא זוטרתי היא, מכתב מראש הישיבה! היש קישוט יפה מזה לקיר המרפאה שלו?

עברו כשנתיים. במשפחתו של אותו רופא שררה התרגשות רבה: בתו עמדה להינשא. "אני רוצה ללכת אל רבי מיכל יהודה ליפקוביץ כדי להזמינו לחתונה" אמר לבני משפחתו. ואכן קם הרופא ונסע עם החתן אל ביתו של ראש הישיבה. לפני שנכנסו אל החדר, שוחח אחד הנכדים, ששהה במקום עם הדוקטור, ושמע ממנו על מטרת בואו. "אני לא חושב שסבא שלי יבוא" - אמר - "כבר למעלה מחמש שנים הסבא אינו יוצא לחתונות, פרט לחתונות של נכדים".

כאשר הגיע תורו של הרופא להיכנס לחדרו של ראש הישיבה, רבינו זיהה אותו מיד וקיבלו במאור פנים. הד"ר הציג את חתנו לפני ראש הישיבה והזמינו לחתונה. הרב שוחח עמם בחביבות רבה וברכס בברכות חמות. לאור האינפורמציה המוקדמת שקיבל חכך בדעתו, האם להזמין את הרב ולבסוף העז הד"ר ואמר לראש הישיבה, כי ישמח מאוד אם יגיע לחתונה. לתדהמת הנכד שנוכח במקום, מיהר הרב לענות: "בסדר, אבוא בעזרת השם". הרופא וחתנו יצאו נרגשים ומאושרים. כבר חמש שנים שרבי מיכל יהודה כמעט אינו משתתף בחתונות, אך בשלהם ישתתף! ואכן הוא הגיע וכובד ב"ברכה אחריתא" ואפילו רקד לכבוד החתן והכלה. וכל זה כשנה לפני פטירתו!

כששאל נכדו מדוע הרב התאמץ עד מאוד במצבו הבריאותי והרפואי? השיב הצדיק, כי אמנם קשה לו מאד, אבל מה לגבי הכרת הטוב? הרי הוא חייב לרופא הזה כל כך הרבה, על כך שהגיע לטפל ברבנית לפני שנתיים ביישוב ההוא בצפון... "בשבילי" - התבטא הד"ר לאחר מכן - "ראש הישיבה הוא הרב של הכרת הטוב!".

סיפר רבינו: "זמן קצר לאחר נישואי פנה אליי רבינו מרן ה'חזון איש' זצ"ל ושאלני למה אני הולך עם חליפה קצרה ולא עם מעיל ארוך. עניתי לו שחשבתי לעצמי לפני הנישואין להשתדל שלא לקחת על עצמי חובות ולהתגלגל בהלוואות, והתפללתי לסייעתא דשמיא בזה, ולכן אינני קונה חליפה ארוכה, כי אצטרך לקחת בשביל זה הלוואה. ומרן החזו"א נהנה מאוד מהתשובה. "ואכן במשך כל החיים לא לקחתי אלא הלוואה אחת... והחזרתיה קודם זמנה. גם בזמנים קשים ודחוקים מאוד עמדתי בזה ב"ה ולא לקחתי הלוואות. ובוודאי לרבנית יש שותפות בזה, שהסכימה לחיות כך גם בתקופת הצנע, שגם לחם חולק לפי קצבת נפשות אבל לא היו יכולים לאכול כיוון שהיה חשש לתולעים בקמח, ושאר האוכלים היו בצמצום רב. אולם האווירה בבית היתה תמיד נוחה ורגועה, והרבנית ידעה להכין מטעמים גם ממה שלא היה. לכן חלק גדול תלוי באשת חיל, שתסכים לחיות בצמצום והעיקר לא לקחת הלוואות". (דובב שפתיים)

פעם הגיעו לבית רבינו מספר אנשים מירושלים לדון עמו בענין מסויים, מיד לאחר תפילת שחרית. רבי מיכל יהודה היה מוטרד, הרי הם הגיעו מירושלים והשעה שעת בוקר מוקדמת, ודאי לא הספיקו לאכול ארוחת בוקר.

אמר להם רבי מיכל יהודה, עוד בטרם שמע את הנושא שבגינו הגיעו: "ודאי לא אכלתם עדיין ארוחת בוקר". ותוך כדי דיבור יצא אל המטבח, הוציא שטר כסף מכיסו ואמר לאחד מבני הבית שנוכח שם: "בבקשה לך למכולת וקנה לאורחים דבר מאכל". לאחר זמן קצר כבר הוגש המזון לאורחים המשתוממים שישבו בחדר. ורק לאחר שאכלו ושבעו ישב לשמוע את דבריהם. (מאורם של ישראל)

כנס חשוב בראשות גדולי הדור התקיים במטרה לתקן תקנות בענייני עולם הישיבות ולחזק גדרות שנפרצו. מכל הארץ התאספו ובאו ראשי ישיבות גדולות וקטנות. רבנים מבוגרים וצעירים התכנסו באסיפה החשובה. כל הרבנים כבר ישבו במקומותיהם. הכיסאות כולם היו תפוסים. עוד מעט יתחילו לשאת דברים. והנה נכנס ראש ישיבה נוסף, צעיר. הוא פסע לתוך האולם, כשהוא תר בעיניו אחר מקום ישיבה. והנה הבחין בו אחד מגדולי הדור, מוקני ראשי הישיבות, רבינו.

הוא התרומם והצביע על כיסאו: "הנה מקום פנוי", אמר בפשטות, "שב בבקשה". ראש הישיבה הצעיר הביט בתדהמה בפני הגאון הגדול שהיה מבוגר ממנו בעשרות שנים ולא האמין למשמע אוזניו: "אני אשב כאן ואילו הרב היכן?" שאל בפליאה. אבל רבי מיכל יהודה מתכוון ברצינות. הוא נותר על עומדו כשהוא מצביע על הכסא הפנוי ומנסה לשכנע: "אתה הרי ראש ישיבה גדולה" (לבחורים בוגרים) ואילו אני רק ראש ישיבה קטנה" (לצעירים) שב, שב". (עפ"י מאורם של ישראל)

בניה של משפחה מסויימת היו ידועים כמצויינים, אך היה ביניהם אח אחד שהיה חלש בלימודו יותר מהם. והנה לאחר שנים התפלאו שאותו אח עלה ונתעלה מאד בלימודיו הרבה מעבר לאחיו. אמד על כך רבינו, שהסיבה שהוא הצליח יותר מאחיו היא מפני שעליו האמא התפללה והורידה דמעות עקב מצבו, ואילו עליהם שהיו נחשבים למצויינים לא ראתה צורך להתפלל!

ה'בית' בו נכנס רבינו להתגורר אחרי נישואיו היה צריף עץ שהיו בו שני חדרים. רבי מיכל יהודה טען שאין לו צורך ב'ארמון' כל כך גדול... על כן בחדר אחד בצריף התגורר הוא ומשפחתו, ובחדר השני איכסן שלושה בחורים מיישיבת פוניבז' (הלא הם הגאונים רבי גרשון אדלשטיין ואחיו רבי יעקב ובחור נוסף בשם ר' בסר).

הצריף היה פרוץ לגשמים ובכל ימות החורף נפרשו בו ניילונים לקבל את הגשמים, במושגים של היום זה היה אולי מוגדר כמחסן ולא כבית דירה. כעבור מספר שנים הגיע לידיעת אחיו באמריקה שהוא גר בצריף כזה, והוא שלח לו כסף כדי שיקנו דירה. נו, הגיע הזמן... אך דא עקא, שבאותה עת התחתנה בת יתומה קרובת משפחתו, ולזוג הצעיר לא היתה קורת גג.

נמנו רבי מיכל יהודה והרבנית שראוי שהכסף ישמש את הזוג הצעיר... וגדלות שנמדדת באותה מידה להרבנית שכידוע אשה היא עקרת ביתה, והשתוותה לבעלה הגדול בהכרה מה עיקר ומה הוא הטפל... כאשר נשאל מה יהא איתו, השיב: ב"צריף הזה אפשר לחיות עד זקנה ושיבה"...

כאשר שמע האח שכך נעשה, התאמץ ושלח חצי סכום שראוי לרכוש בו דירה. רבי מיכל יהודה קיבץ על יד ובמשך ארבע שנים נבנה הבית אריח על גבי לבנה עד שהושלם הבניין. לפי חשבון השנים, הם גרו בצריף כש-עשרה שנה. אבל הבית החדש נבנה על אדני הישן. בית של 'מיעוט תענוגות'.

מעשה במלמד שהתקבל ללמד ב'תלמוד תורה' אך כחלוף זמן קצר, התברר כי כל העניין הוא 'מקח טעות'. המלמד עצמו אינו מבין כראוי את הגמרא אותה הוא מלמד, ועל אחת כמה וכמה שאינו מסוגל להעביר את החומר לילדים כראוי. נכנסו מנהלי ה'חידר' לביתו של רבינו, והתנו בפניו את שאלתם: "כל הנתונים מראים שיש צורך לפטר אותו מיד ולהביא מורה אחר, אבל מצד שני, איך אפשר לפטר אותו וכך לשפוך את דמו?".

פתר להם רבי מיכל יהודה את בעייתם באופן מקורי ביותר: "אני אקבע ללמוד עם אותו מלמד בכל יום בחברותא את הגמרא אותה הוא אמור ללמד בכיתה, והכל יבוא על מקומו בשלום!". וכך במשך תקופה ארוכה, היה רבינו מקדיש יומן יקר מסדר יומו העמוס, ולומד עם אותו מלמד מבהיר לו את דברי הגמרא ונותן לו את הכלים כיצד להעביר את הדברים ולתלמידים בצורה הטובה ביותר.

סיפר הגאון רבי שלמה לווינשטיין על מורו ורבו הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצוק"ל, שפעם לעת זקנותו, היה צורך להחליף לו את המשקפיים הישנות, ולקנות לו משקפיים חדשות. הסיפור היה באמצע החורף בעיצומן של חודשי החורף ור' מיכל יהודה ביקש שיחכו כמה חודשים, ושלא יחליפו לו את המשקפיים עד... ראש חודש ניסן.

כשהרב נשאל לסיבת הדבר ענה: "תראו כל יום אני הרי מוסר שיעורים לבחורים צעירים בישיבת פוניבז'. תארו לעצמכם, שיום אחד אני מופיע לשיעור במשקפיים חדשות, שנראות אחרת מהמשקפיים הקודמות מה יעשו התלמידים באותו יום בשעת השיעור?! הראש שלהם יהיה תפוס בנושא... המשקפיים, וישבו ויחשבו שזה עם מסגרת או בלי מסגרת, ידונו האם זה כן נראה טוב ומתאים או לא... למה הוא החליף... וכו' וכו'... על הכל הם יחשבו, חוץ... מהשיעור!"

"לכן", המשיך ר' מיכל יהודה, "נחכה עד ראש חודש ניסן, שאז מתחיל ימי 'בין הזמנים'... וממלא אין שיעורים בישיבה כי כל הבחורים הולכים לביתם לנפוש קצת ולהחליף כח... ואז העיתוי המושלם להחליף את המשקפיים, ואז בימי החופש ישמעו על משקפיים, ולא בעת השיעור... " שיהיה לנו מעט

מושג בהתנהגות ואחריות של רב לתלמידיו, עד כמה מוטל עליו לשים לב ולדאוג שראש התלמידים יהיה שקוע רק בתורה!

בחור ישיבה המתגורר בחו"ל ביקר בארץ ישראל והגיע במיוחד לבני ברק לראות את פני הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ ולהתברך מפיו. למזלו פגש אותו ברחוב בדרכו לביתו כשהוא נסמך על מלווהו (עקב חולשתו אחרי ניתוח קל שעבר), הוא התקרב ואמר: "שלום". והנה כמענה לברכה השגרתית, החל רבינו להרעיף עליו שפע ברכות חמות ולהתעניין בשלומם בחמימות יתירה, כאילו מכירו זה עידן ועידינים.

האיש היה בטוח כי רבי מיכל יהודה החליף בינו לבין אחיו שהיה תלמידו של רבי מיכל יהודה. אלא שחש אי-נעימות להעמידו על טעותו. בעודו עומד שם, ניגש אדם נוסף לרבי מיכל יהודה ואף הוא זכה לברכות להתעניינות חמה באופן חריג. בטוח היה כי יהודי זה הוא קרובו של הרב, אך התברר שבקושי מכירו. והנה הוא מבחין שגם לאנשים אחרים מתייחס רבי מיכל יהודה באותה קבלת פנים נלהבת וכו'.

מרום תדהמתו שאל את מלווהו של רבינו לפרש היחס המיוחד והחריג הזה לאנשים שאינו מכירם. תשובתו הייתה מופלאה: "לפני יומיים עבר הרב ניתוח קל בעיניו. כתוצאה מכך ראייתו מטושטשת קמעה. כשיצא לרחוב הביע את חששו שמא לא יזהה את האנשים הקרובים אליו ולא יתייחס אליהם כראוי ועלולים להיפגע, על כן החליט לקבל כל אדם שיפנה אליו באותה חמימות כאילו הוא הקרוב אליו ביותר ובלבד שלא יפגע חלילה אי-מי ממיוחדיו".

מעשה שנערכה ברית לתאומים. אל הברית התמנו שני הסנדקים גדולי הדור: הגאון רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זצ"ל והגאון רבי חיים קניבסקי זצ"ל. הכל כבר מוכן. המוהל עומד הכן על כליו ומכשירין. התאום הגדול מבין השנים שוכב על הכרית, מוכן ומזומן להכנס בביתו של אברהם אבינו. אבל שני גדולי התורה עומדים ומנהלים ביניהם דו-שיח עירני.

"תיגשו אתם ראשונה... מבקש רבי מיכל יהודה מרבי חיים. רבי חיים נבעת: "חס וחלילה! מזורי ורבי, הוא יגש ראשונה!". אך רבי מיכל יהודה עומד על דעתו: "מי אני שאקדים אתכם... הכבוד ראוי לכם"... אן רבי חיים נחרד לעומתו: "הלא אני תלמיד של הרב, איך אקדים ואגש לפניו?!".

כך עמדו שני הגדולים והתדיינו כשהקהל מביט בהם דרוך וסקרן כיצד יסתם הוויכוח... אוראז ננער הגאון רבי מיכל יהודה ואמר: "הנני מוכן ומזומן לקיים את מצוות 'לשמוע בקול דברי חכמים'... וניגש לשמש סנדק לילד הראשון. (רבי חיים)

בליל בדיקת חמץ בשנת ה'תשמ"ח נגנב מביתו של רבינו באמצע הלילה סך של כ-10,000 דולר שהיה מוכן עבור הוצאות הדפסת מנחת יהודה - גיטין (באותן שנים רבינו לא הסכים לקחת תרומות להדפסת ספריו. מדובר על סכום גדול מאוד באותם הימים). לימים כשרצה רבינו לחזק אחד מתלמידיו הקרובים לאחר שאירע לו מעשה של הפסד ממון, שח לו שהמעשה הנ"ל של כניסת הגנב לבית והפסד הממון, לא הפריע לו כלל בליל הסדר, ולא הטריד אותו, והוסיף וסיפר שבחודש שלאחר מכן נכנס הגנב פעמיים באמצע הלילה, אבל נמלט מיד כשהרגישו בו.

רבינו סיפר כי ערך חשבון בנפשו על מה אירע הדבר, עד שהחליט שביום שב"ק אחר-הצהריים נוהג הוא ללכת לישיבה למסור שיעור, והרבנית הולכת לבקר את אחותה הרבנית הרשלר ע"ה, ומכיוון שהחמירו עליהם שלא לטלטל דבר, הניחו את מפתח הבית ליד הדלת בחלון. לפעמים הייתה מטרידה

אותו מחשבה, שמא איזה גנב מבחין בכך ויוכל להיכנס. אותה מחשבה של טירדה ביום שבת קודש היתה חיסרון במנוחת השבת – הסיק רבינו בחשבון נפשו, ולכן כנגד זה נענש בגנבה מביתו!

יצויין כי הגה"צ רד"מ שניידר סיפר בהתפעלות בהספדו על רבינו בישיבת גרודנה, ששמע מאחד התלמידים, שרבינו היה בצער גדול מכך שמעשה הגניבה הפריע לו בתפילת שחרית, וזה היה כל צערו ולא הסכום שנגנב...!) (דובב שפתיים)

באחד הימים שמע רבינו קולות מריבה סמוך לישיבתו (פוניבז' לצעירים) הוא התקרב וראה קבוצת בחורים מישיבת העולים החדשים (שהיתה סמוכה לישיבתו) מתקוטטת עם קבוצה מתלמידי. לפתע שמע לתדהמתו את אחד מתלמידי מנבל פיו באומרו דבר גנאי נגד ראש הישיבה האחרת. רבינו הזדעזע עד עמקי נפשו. הוא ניגש לבחור והורה לו לארוז חפציו ולהסתלק מהישיבה... באומרו: "אם הגעת למצב כל כך חמור לדבר סרה על רבנים אחרים, אין מקומך בישיבתנו". והוסיף עוד כמה מאמרי חז"ל כמו "הוי זהיר בגחלתן שלא תכוה וכו' (אבות ב-י) ו"לא חרבה ירושלים" וכו' "וכל המבזה ת"ח גדול עוונו מנשוא" וכו' (שבת ק"ט). "צא הבחור בבושת פנים לארוז חפציו. לאחר מספר דקות קרא לו רבינו ואמר: "איני יכול לשלוח אותך לביתך לפני שתבקש סליחה מראש הישיבה הדין היא על שביזית אותי ברבים. ויודע אני שקשה לך מאוד לעשות זאת, לכן אני מוכן ללכת איתך לביתו כדי שתבקש ממנו סליחה על העוון החמור שעשית". בתחילה ניסה הבחור להתחמק, אך רבינו לא ויתר. הוא תפס בידו והלכו יחדיו לביתו של ראש ישיבת העולים. שם ביקש הבחור את סליחתו והוסיף שמתחרט חרטה גמורה על מה שדיבר. בדרך חזרה אמר רבינו לבחור שהואיל ועשה מעשה נועז והסכים לבקש סליחה מראש הישיבה, יש לו הזכות להמשיך להישאר בישיבה בתנאי שדבר זה לא יחזור לעולם. כיום הוא אברך גדול בתורה וביראת שמיים ומשמש כראש כולל והקים משפחה נפלאה של תלמידי חכמים. (משכני אחריו)

מדבריו: • ישנה חשיבות רבה לדוגמה האישית. כאשר הבן רואה את אביו לומד תורה ומקפיד בקיום מצוות הדבר משפיע יותר מתוכחות.

• המפתח להצלחה בחינוך הילדים הוא תפילה בדמעות.

• הורים חייבים לנהוג בסמכותיות, כדי שהילדים יהיו חייבים לשמוע להם גם בדברים שאינם נראים בעיניהם.

כ"ט סיוון

המקובל הגאון הרב משה אזגורי זצ"ל

יום ההילולא - כ"ט סיוון

נולד בשנת ה'תר"ך בערך (1860) בכפר יונילן שבמחוז תילוואת שבהרי האטלס (מרוקו). כבר בגיל צעיר בלט בכישרונותיו המיוחדים, וניכר כי נועד לגדולות. שקידתו והתמדתו בתורה, לצד נועם הליכותו ייעדו לו עתיד מזהיר. כשהיה כבן שנים-עשרה שנים בלבד נפטר אביו. דודו ר' דוד הכהן שהיה ת"ח וגדול בהוראה ריחם עליו. הוא לקח אותו לביתו, דאג לו לכל מחסורו ברוחניות ובגשמיות וגידל אותו כבנו. רבינו התברך, כשהיה אצל דודו, מפי המקובל האלוקי רבי יעקב אביחצירא (האביר יעקב) זיע"א, שיזכה להאיר את עיני ישראל בתורה.

ברכת הצדיק התקיימה במלואה. רבינו עלה והתעלה בתורה ובחסידות עד שנבחר לשמש כאב בית הדין של מחוז תילוואת. רבינו הפך למנהיגם של יהודי הכפרים ממראכש ועד עמק הדרעא. שמו של רבינו הלך לפניו, והוא היה מכובד מאוד בפי חכמי דורו. בנוסף הועמד בראש הישיבה הגדולה 'אנגלו בינילין' עם המקובל ר' דוד פרץ זצ"ל (מח"ס 'מגן דוד', שהיה גדול בתורת הנגלה והנסתר ומפורסם במופתים). יחד הם זכו להעמיד תלמידים רבים. כל ימיו נהג בחסידות ובפרישות. הוא מעולם לא ויתר על מנהגו לטבול, אף בימות החורף הקרים כשנאלץ לשבור את מי הנהר הקפואים. היה צם וכן עודד את היראים לצום 'תענית הפסקה' (תענית ממוצ"ש עד הקידוש של שבת לאחר מכן. שישה ימים רצופים! באותם הזמנים תענית זו היתה נהוגה בקרב רבים מיהודי מרוקו ואף אצל הנשים הצדקניות). הקים קרן בשם 'הכנסת כלה' עליה היה אחראי ואסף כספים עבורה. קרן נוספת שהקים נקראה בשם 'קמחא דפסחא' שעליה פיקח ואף השתתף בה באופן אישי, החל מזריעת החיטים וקצירתן ועד לחלוקת המצות לעניים. גאון בנגלה ובנסתר. ענוותן מופלאה. נפטר ב-כ"ב סיוון ה'תש"א (1941). חי כ-81 שנים. נקבר בכפר תילוואת. ב-כ"ט סיוון ה'תש"ע (2010) לאחר שהיה חשש כבד לקברו של הצדיק הועלה במבצע מורכב לארץ ולאחר שהוציאו את גופו הטהור והשלם נקבר במושב תירוש. בנו, ר' מאיר מילא את מקומו.

אביו: הצדיק המפורסם ר' יוסף. **אימו:** מרת סעדה. **מרבתי:** דודו, הגאון ר' דוד הכהן (מגדולי הפוסקים בדורו). **מתלמידיו:** הגאונים ר' רפאל בוסקילה, ר' יוסף פרץ, החסיד ר' שמעון הכהן, ר' יוסף אזגורי (זכה לגילוי אליהו הנביא), ר' שמעון דרעי (אחיו מאימו של רבינו). **ילדיו:** ר' מאיר (ממלא מקום אביו בהנהגת הקהילה במרוקו, וכן לאחר עלייתו לארץ בנתיבות), ר' רפאל החסיד, ר' ניסים (רב מושב תירוש). **מספריו:** • **ירים משה-סודות וחיודשי תורה, מדרשים ודרשות, ופיוטים רבים.**

יום אחד ה'אביר יעקב' הגה"ק רבי יעקב אביחצירא זיע"א הגיע לכפר יונילאן. הצדיק התארח אצל ר' דוד הכהן, הבית בו אימצו את רבינו. ה'אביר יעקב' זיע"א הביט בעיניו הקדושות בנער משה. הנער עורר את התפעלותו והרב שאל: "למי הנער הזה?".

ר' דוד סיפר כי הילד התייתם לאחרונה מאביו ומאז הוא מגדל אותו בביתו. באותה הזדמנות ביקש שיברך את הנער. ה'אביר יעקב' כיבד את הנער משה בחתיכת סוכר, בירך אותו והבטיח לו כי יגדל בתורה ויזכה להיות גדול בתורה ויאיר את עיני ישראל. במשך השנים ברכתו של ה'אביר יעקב' התקיימה במלואה.

על גדולתו של רבינו סיפר תלמידו ר' רפאל בוסקילה זצ"ל כי פעם בשיעור גמרא, בעת שלמדו את דברי האמורא שמואל שאמר: "נהירין לי שבילי דשמיא כשבילי דנהרדעא" (ברכות נח:). אמר ר' משה בענווה בלשון ערבית "בנדימל", רוצה לומר: "וכי רק הוא רואה אותם? והלא גם אנחנו רואים אותם..." רבינו למעשה לא הבין: "מה החידוש פה, שהאמורא שמואל היה צריך לספר לנו זאת?".

רבינו היה יוצא לסחור בעונת האגוזים כדי לממן את הוצאות הישיבה. פעם אחת נסע יחד עם סוחר ממולח לכפר סמוך כדי לרכוש כמות גדולה של אגוזים. במעמד הקניה, התחלקו ביניהם ר' משה והסוחר בספירת האגוזים. לאחר מכן שילמו למוכר הערבי את כספו.

בדרכם חזרה ליונילין, שח הסוחר אודות הקניה המוצלחת ואמר לרב: "לו הייתי סומך על הספירה המדוקדקת של רבינו, לא היינו מרוויחים היום מאומה". כשרבינו הבין כי הסוחר רימה בספירה, הוא נחרד עד עמקי נשמתו וציווה להשיב מיד את הגזילה. כאשר הסוחר הודה על רמאותו בפני המוכר הערבי, הלה נדהם מיושרו של הרב והודיע כי הוא מוותר על כספו. רבינו עמד איתן בדעתו כי אינו מוכן שיהיה ברשותו כסף גזול, ובכך גרם לקידוש ה' גדול.

אנשים שהיו נוכחים בהלוויה במושב תירוש לאחר שהעלו את עצמותיו הטהורות סיפרו על פטירתו. הם זוכרים כי בילדותם, ביום כ"ב סיון ה'תש"א רבינו נפטר. הצדיק אסף את בני קהילתו לפני פטירתו סביב מיטתו ונפרד מהן בדברי מוסר והתעוררות. במילותיו האחרונות אמר לסובבים כי ברכותיו במיטה שלו, וכל אדם הזקוק לישועה או ברכה לא יושב ריקם כשיאחז את המיטה. לאחר פטירתו של הרב זצ"ל, אנשים רבים זכו להיוושע וראו ברכות בזכות המיטה.

בנו, הגאון ר' ניסים, ונינו של הצדיק ר' חנניה טיפלו בהעלאת עצמות הצדיק לארץ ישראל. לשם כך הוכנו אנשים שיטפלו בכל הנושא. גדולי הדור הגיעו לאולם ההספדים ברחבה בכניסה לבית העלמין במושב תירוש כדי להספידו כראוי לתלמיד חכם עצום כמוהו.

הרה"ג רבי יצחק הכהן (רבה של שכונת שמואל הנביא בירושלים), האדמו"ר רבי יחיאל אבוחצירא (רבה של רמלה), הגאון רבי חיים סויסה (מח"ס 'מנחת ערב'), הרה"ג רבי שמעון כהן (ראש ישיבת 'תורה אור' באשדוד), הרה"ג רבי ישראל יפרח (אב"ד בירושלים וחבר ביה"ד הגדול), והרה"ג רבי דוד בניזרי (ראש כולל 'אור החיים' בבית שמש) היו בין המספידים הרבים. הרבנים נשאו במשך כשעתיים דברי התעוררות במעלת שבחו וגדולתו של הצדיק זצ"ל שעצמותיו הובאו לקבורה בארץ ישראל בס"ד במבצע מורכב ומיוחד. הצדיק נקבר לאחר חצות היום בערב שבת קודש.

חודש תמוז

א' תמוז

יוסף הצדיק

יום ההילולא - א' תמוז

יוסף הצדיק הוא בנה הראשון של רחל אימנו והבן האחד-עשר של יעקב אבינו. יוסף זכה שלשמו הפרטי נוסף הכינוי והתואר "צדיק", כיוון שעמד בניסיון, ולא חטא עם אשת פוטיפר. בתורת הקבלה מסמל יוסף את המידה יסוד, שעניינה שמירת הברית. יוסף משול לשור בשל גבורתו על יצרו: "בכור שורו הדר לו".

יראת שמים: יוסף הצדיק היה ירא את השם. כאשר ירדו אחיו למצרים, והיו סבורים שהוא מלך מצרים, אמר להם: "את האלוקים אני ירא". הרמב"ן כתב על עמידתו בניסיון עם אשת פוטיפר: "סיפר הכתוב כי מאן לעשות כרצונה אף על פי שהיא גבירתו אשת אדוניו, והוא ירא ממנה, כי היה ירא את השם יותר".

שם שמים שגור בפיו: רש"י מבאר על הפסוק: "זיהי ה' את יוסף ויהי איש מצליח, וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו" כך: "שם שמים שגור בפיו". במדרש כתוב: "מלחש ונכנס, מלחש ויוצא" - "הווה אמר ליה מזוג רותחין והיו רותחין, פושרין והיו פושרין". כלומר, כל מה שהיה יוסף עושה, היה לוחש בשעת מעשה תפילה לקב"ה, הוא היה חי כל הזמן עם הקב"ה.

כאשר פתר יוסף את חלומם של שרי פרעה, אמר: "הלוא לאלוקים פתרונים", ולפרעה, בטרם פתר את חלמו: "אלוקים יענה את שלום פרעה", לאחיו שמכרו אותו: "ועתה אל תעצבו, ואל ייחר בעיניכם, כי

מכרתם אותי, הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם... לשום לכם שארית בארץ, ולהחיות לכם לפליטה גדולה". לפני מותו, אמר לאחיו: "פקוד יפקוד אלוקים אתכם".

מבין כי הכל לטובה: אמנם אחיו גרמו לו רעות רבות: תחילה רצו להרוג אותו, השליכו אותו לבור, ואף מכרו אותו, אך הוא לא נוטר להם טינה. כך אמר: "אתם חשבתם עלי רעה – אלוקים חשבה לטובה, למען עשה כהיום הזה להחיות עם רב".

הרב שניר גואטה - מה ניתן ללמוד מהניסיון של יוסף הצדיק עם אשת פוטיפר?

כיבוד הורים במסירות נפש: כאשר ציווה עליו אביו ללכת לראות את שלום אחיו, כיבד את רצונו ושמע בקולו, למרות שידע שאחיו שונאים אותו.

שמירת הלשון: יוסף לא סיפר לאביו על כך שאחיו מכרו אותו. מובא במדרש כי מעת שהתראה עם אביו, לאחר עשרות שנים בהם לא נפגשו, מעולם לא שהה עמו ביחידות. זאת על מנת למנוע מצב בו ישהו יעקב ויוסף שניהם יחד, ויעקב ישאל את בנו: 'כיצד התגלגל הדבר והגעת למצרים?'

יוסף כיבד את בני השפחות, נתן לאחיו בגדים שלא יתביישו. כאשר ירדו אחיו למצרים, העביר את כל מצרים מקצה ועד קצה, כדי שלא ייבושו בני ישראל על כך שאין להם נחלה קבועה. כאשר הודיע לאחיו על כך שהוא יוסף, ציווה להוציא את כל אנשיו, למרות שהסתכן בכך שאחיו הגיבורים יהרגוהו, כיוון שלא ידעו מי הוא.

ענווה: חז"ל בשמות רבה: "אף על פי שזכה יוסף למלכות, לא נתגאה על אחיו וכל בית אביו, וכשם שהיה קטן בעיניו מתחילה, שהיה עבד במצרים, כך היה קטן בעיניו אחר שהיה מלך".

צניעות: קידש שם שמים בסתר עם אשת פוטיפר, וכן הסתיר את אמו מפני עשיו ולכן זכה לברכת "עלי עין". עוד מובא כי למרות שהיו בנות מלכים שצעדו על החומה כדי שיביט בהן, הוא נשמר מהבטה.

רוח הקודש: יוסף זכה ש"רוח הקודש שרתה עליו מנעוריו ועד יום מותו והייתה מנהגת אותו בכל דבר חוכמה". ה' היה איתו גם ברווחה וגם בצרה. במדרש רבה: "ויהי ה' את יוסף" – "ר' יודן בשם ר' איבו אמר: אין לי אלא ברווחה. בצרה מנין? אין שר בית הסהר רואה את כל מאומה בידו, באשר ה' אתו".

על בני יוסף נאמר שאין עין הרע שולטת בהם, שנאמר "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין". סגולה ידועה להישמר מעין הרע היא לומר: "אנא מזרעא דיוסף, שלא שלטה ביה עינא בישא".

כתר (וגילוי בחכמה): צפנת פענח

"צפנת פענח" – "מגלה עמקות מני חשך"

המדהים שלא די שבשמים שלו, ובשם המיוחד "אברך". אחרי שכתוב שהאנשים קראו לו אברך פרעה נתן לו שם מלכותי כשהוא שידך אותו עם אשה מלכותית – "צפנת פענח". כל אברך בכולל מכיר את אחד מהגדולים בדורות האחרונים, אולי הגדול שבהם, שנקרא יוסף ושם ספרו צפנת פענח – הרוגאטשובר.

הפירוש של צפנת פענח שהוא מפענח-מגלה צפונות-סודות מהעל-מודע, הכח המיוחד של יוסף. זו בדיוק המשמעות של השם שמורכב משני מלים – "צפנת" היינו דברים צפונים ו"פענח" הוא הכח שלו לגלות אותם. השרש פענח מופיע רק כאן, פעם אחת בתנ"ך, ואנחנו צריכים לנחש מה המשמעות

שלו, אבל הניחוש הוא שיש לו כח לפענח ולגלות את כל הסודות של העל-מודע. הלא-מודע מתגלה בחלומות. למה פרעה קורא לו כך? כי הוא פתר את החלומות שלו, שכל החכמים והחרטומים לא הצליחו לפתור. לכן הוא נותן לו את השם "צפנת פענח", כי הוא מסוגל לגלות את כל הנסתרות, ולכן אמרנו שיוסף הוא "מגלה עמקות מני חשך", מוציא דברים עמוקים מחשך הלא-מודע.

חכמה: אברך שבחי יוסף

אחרי שיוסף נקרא על ידי פרעה לפתור את החלומות שלו ופרעה התפעל מהחכמה ורוח הקדש שלו פרעה אמר "הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו". הוא מכנה אותו "איש אשר רוח אלהים בו" (בגימטריא 1120 = 16 פעמים סוד. יש בביטוי 16 אותיות, כך שהערך הממוצע של כל אות = סוד. אם נוסיף ל"איש אשר רוח אלהים בו" את יוסף נקבל חן פעמים חן במספר סדורי, "חן חן"), ובהמשך אומר פרעה ליוסף בפני יועציו ושריו – בדיוק לפי דברי יוסף, שיש למצוא אדם נבון וחכם שיכין את הארץ בשבע שנות השבע לשבע שנות הרעב – "אין נבון וחכם כמוך".

בינה: לימוד שבעים לשון

לפני שיוסף יצא מהכלא והופיע לפני פרעה בא המלאך גבריאל ולימד אותו שבעים לשון, כדי שידע את השפות שפרעה יודע ועוד יותר. כדי להיות מלך במצרים צריך לדעת את שבעים השפות, ולשם כך גבריאל לימד אותו את כל הלשונות בלילה אחד, כך שיוסף ידע שפה אחת יותר מפרעה, לשון הקדש. באותה הזדמנות הוסיפו אותו לשמו של יוסף, כפי שמופיע פעם אחת בתנ"ך (בספר תהלים) – יהוסף. ה-ה הזו של יוסף היא שנתנה לו את הכח ללמוד שבעים לשון – זו ה עילאה, ה-ה של הבינה.

דעת: התאווה לגיור כל האנושות

אם כן, דברנו כעת על הכתר שלו – היכולת להגיע ללא-מודע. החכמה שלו – היכולת להוציא לאור את העל-מודע. הבינה שלו – הבנת כל השפות, שהיא גם יכולת פסיכולוגית להבין את כולם. מהי שפה? כל שפה היא ביטוי לפסיכולוגיה של האנשים המשתמשים בשפה. הדעת שלו, כפי שאמרנו, היא רוח הקדש, שגם היא יכולת להביא את הלא מודע למודע – כי דעת היא השתקפות וביטוי של הכתר העל-מודע במודע, זו תחת זו בקו האמצעי של עץ החיים של הספירות כמבואר בקבלה.

כעת נאמר משהו מאד חשוב על דעת, שיתכן שלא למדנו בעבר: מה הדבר הראשון שיוסף עשה כאשר הוא נהיה מלך? הוא מל את כל המצרים. לשם מה? ליוסף יש תאווה לגייר את כל העולם, תאווה-מוחלטת-קיומית שכולם יהיו יהודים. הוא רוצה לממש את ה"יוסף הוי' לי בן אחר" – הפיכת ה"אחר" ל"בן" – לא רק בהחזרה בתשובה של יהודים, אלא גם בגיור של הגוים (שממש בגדר "אחר", שבהיות שרש נשמתם מ-ג קליפות הטמאות לגמרי, שייכים לסטרא אחרא בעצם). זו התאווה שלו, "תאות צדיקים [כמו יוסף הצדיק] יתן [ה']" אבל לפעמים התאווה נופלת, לא מצליחה מיד. הוא רצה שכל הגוים יהיו יהודים מיד, משיח-נאו, וזה היה קצת יותר מדי, לפני הזמן.

חסד שביסוד – אהבה לכולם

על מידת החסד והאהבה של יוסף הצדיק ניתן ללמוד מיחסו לאחיו. הם מקנאים בו ומתנכרים אליו, כמעט הורגים אותו ולבסוף מוכרים אותו לעבד, ואילו יוסף, אחרי כל זה, ממשין לאהוב אותם ולרצות

בטובתם! זהו החסד של יוסף, אהבה ללא גבול, כמו אברהם אבינו הסבא הגדול, אברהם בתוך יוסף – חסד שביסוד.

איך אפשר להגיע למידה כזו של אהבה לכל יהודי, גם מי ששונא אותנו ומתנכל להרע לנו? הסוד הוא להאמין ביהודי (כמו שלימד הבעש"ט) – לדעת ולהאמין שבכל אחד יש נשמה קדושה וטהורה, גם אם היא מכוסה בקליפות גסות. גם מי שבפועל שונא אותנו, מצד הנשמה שלו, עמוק בפנים, יש בו אהבת ישראל גדולה. ואם אנו ננהג כלפיו באהבה, לבסוף גם האהבה שלו תתעורר, שהרי יחסי אנוש מעוררים זה את זה, "כמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם" – כשם שהפנים משתקפות במים כך לב האדם משקף את היחס של חברו אליו. מיוסף נלמד אהבת ישראל בכל מצב.

גבורה שביסוד – הכובש את יצרו

בפרקי אבות אנו לומדים "איזהו גבור? הכובש את יצרו". הדוגמה המובהקת בתורה לכבישת היצר היא עמידתו של יוסף בניסיון הקשה עם אשת פוטיפר (ומשום כך נקרא "הצדיק") – זו הגבורה של יוסף, גבורה שביסוד, יצחק שבתוך יוסף, כפי שיוסף מעיד על עצמו "את האלהים אני ירא". הניסיון לא היה פשוט בכלל, ולפי אחת הדעות בחז"ל יוסף כמעט נכשל אילולא נגלתה לפניו דמות דיוקנו של יעקב אביו. כלומר, בכוח הבחירה החופשית בלבד איננו יכולים לנצח לבדנו את היצר הרע ללא סיוע אלוהי, שהפעם הופיע בזיכרון דמות האב הניצבת מולו. בכל ניסיון שאנו עומדים בו – גם הקשה ביותר – הקדוש ברוך הוא נותן בנו את הכוח להיות גיבורים, להתגבר על היצר, אם רק נרצה באמת.

תפארת שביסוד – בן פורת

יוסף הצדיק הוא "יפה תאר ויפה מראה" (כאמו רחל), זו התפארת שלו, התפארת שביסוד, יעקב בתוך יוסף (שהרי גם יעקב היה יפה, מעין היופי של אדם הראשון). גם בברכת יעקב ליוסף הוא מדגיש את העובדה הזו ו'חותם' אותה כתכונה מהותית: "בן פורת יוסף בן פורת עלי עין" – מלא חן ופאר בעיני כל הרואים אותו – "בנות צעדה עלי שור" – כולם צעדו לראות את יופיו.

יופיו של יוסף אינו רק במראהו החיצוני. יש לו נפש יפה, במזיגה ותיאום הרמוני של כוחותיו, לכן הוא מוצא חן בעיני כל. כמו השלמות הפנימית שלו, כך הוא יודע לסדר את המציאות סביבו בהתאמה ושלמות: הוא רואה חלום שבו יש רמזים מפוזרים ונותן לו משמעות, פותר את החלום ו'תופר' את מרכיביו. "בן פורת יוסף" – פורת אותיות פותר ותופר.

נצח שביסוד – פותר בעיות

הזכרנו את יוסף כפותר חלומות, והנה מיד לאחר הפתרון המוצלח של חלומות פרעה ממשיך יוסף, ללא היסוס, ו'תופר' לעצמו משרה: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו על ארץ מצרים". אף אחד לא ביקש ממנו עצה, ובכל זאת הוא מחליט שהנה הגיעה שעת הכושר, בהשגחה פרטית מדויקת, וכעת עליו לנקוט יוזמה ולהפגין ביטחון עצמי. זו מידת הנצח של יוסף, נצח שביסוד. יוסף הוא איש של יוזמה, יוזמה שמצליחה לנצח את גזרת הרעב, וכך יוסף עצמו מונצח כמושיע, כאשר עצתו מביאה הצלחה לכל והוא מפרנס את כולם (כמו שמשו רבינו, שלקח את עצמות יוסף, מפרנס את ישראל במדבר). כאשר מגיעה הזדמנות פז משמים – עלינו לנקוט יוזמה, ובעזרת ה' נצליח!

הוד שביסוד – אני ואבי

לאחר סיפור-מתח שבו יוסף מתנכר לאחיו, הוא חושף את עצמו "אני יוסף". זו הודאה על האמת, מעין וידוי, הודאה שיוצרת התוועדות-מפגש פנימי בין האחים (גם 'להתוועד' קרוב ל'הוד') – גילוי ההוד של יוסף, הוד שביסוד. לאורך הסיפור יוסף 'סובב' את כל העניינים, בשליטה מלאה ומנצחת (במידת הנצח), והנה הוא מרפה ושופך את לבו, במידת ההוד המתמסרת.

אחרי המלים "אני יוסף" ממשיך יוסף בנשימה אחת "העוד אבי חי?". אמנם לפני רגע דיברו איתו האחים על אביהם החי, אבל עכשיו יוסף חייב להתחבר שוב, בוודאות מלאה, עם דמותו של אביו, מקור הזהות שלו. בכוח ההודאה הוא שואב חיים חדשים מן המקור, ללא תחפושת וכיסוי. הדבר דומה לווידוי של אהרן הכהן ביום הכיפורים בשם כל ישראל, אהרן שביוסף. "עוד אבי חי" היא קריאה נצחית שמהדהדת (בהוד) בקרבנו, לזהות את עצמנו כחוליה בשלשלת העם היהודי.

יסוד שביסוד – בעל החלומות

האחים מכנים את יוסף בלעג "בעל החלומות הלזה". נכון, יוסף הוא בעל חלומות, חולם בעצמו ופותר חלומות של אחרים. חלומותיו מראים לו את תפקידו וייעודו: להאיר ולמלוך, וגם לקחת את היבול הרוחני של האחים (האלומות) ולהעלות אותן לדרגה גבוהה יותר. החלומות מבטאים את הדחף של יוסף להשפיע – תכונת היסוד – ולכן זהו היסוד שביסוד, העצמיות של יוסף הצדיק-משפיע. יוסף חי לאור החלום, הוא מקדיש את חייו להגשים ולאמת את חלומותיו-שלו, ומנווט את החלומות האחרים הבאים לפניו שיתאימו עם חלומותיו. תחלמו טוב, לא חלומות באוויר אלא חלום פועל ומשפיע, חלום שהופך למציאות.

מלכות שביסוד – מלך צדיק

פעמים רבות, הצדיק והמלך הם שתי דמויות נפרדות, אבל יוסף הצדיק הופך להיות מלך בעצמו, תחילה הוא "משנה למלך" שהכל תחת ידו, ופרעה רק יושב על כיסא המלכות, ואחרי מות פרעה הוא עצמו מולך. מידת היסוד היא צינור להעברת שפע איך-סופי, והדרגה האחרונה של היסוד – המלכות שביסוד – היא השורש של המלכות עצמה. יוסף ממצה את היסוד עד הנקודה הזו וממילא הוא הופך להיות מלך, כאשר מלכותו כולה השפעת חסד לכולם, כמו "חסדי דוד הנאמנים" – דוד שביוסף. אנו מצפים למשיח בן דוד שמאחד בתוכו גם את הדמות של יוסף, משיח בן יוסף ומשיח בן דוד בדמות אחת, במהרה בימינו אמן.

דבר פשוט שהרעיון שהוזכר קודם בשם הרב צבי יהודה, שבשכם צריך לבנות ישיבה, מקביל לדברי הרבי על חותנו, הרבי הקודם, בעל ההילולא של היום. הרבי הריי"צ – ר' יוסף יצחק – הוא בבחינת יוסף הצדיק, וכפירוש הצמח צדק, שעניינו של יוסף הצדיק הוא "לעשות מן האחר בן". במקום הזה טמון כח גדול של החזרה בתשובה של האחר. ודבר זה מוסיף אצל ה' צחוק. על משיח כתוב בזהר שמחזיר את הצדיקים בתשובה, כפסק הרמב"ם שהגאולה תלויה בתשובה. גם יוסף וגם יצחק הם כפולות של שם הוי' – וכן יעקב. היה ראוי שאברהם יהיה הבא בסדרה, ואכן בתוספת דוד עולה אברהם ט פעמים הוי'. אם מוסיפים ליוסף בן (אליהו) עולה ליצחק. עצם הצחוק הוא מהתשובה. המגיד ממזריטש אומר שעיקר החידוש הוא מדבר שאינו בערך, כציפור המדברת המשעשעת את המלך, כך הוא עניין יהודי השב בתשובה מהבלי העולם הזה. ככל שיותר רחוק – כך גדול השעשוע. כך דורש הרבי את עניינו של חותנו – הרבי הקודם.

גם על התורה נאמר שהיא שעשועים יום יום, ובעיקר על פנימיות התורה, שהיא הכח להחזיר בתשובה, אותי וממילא את האחר. כל תופעה וחוויה בנפש היהודי נמצאת בתורה, שהרי "ישראל אורייתא וקוב"ה חד". מה שהתורה משתעשעת עם עצמה זו עצמות התורה – תורה לשמה. הוראת התורה – הנגלה, ההלכה – שייכת לדוד המלך שתכליתה היא המעשה, אבל פנימיות התורה באופן פשוט שייכת ליוסף הצדיק, ולשם התורה עצמה בלבד. התכלית של התורה היא הדעת – הדעת את ה' (כמבואר ברמב"ם בכמה מקומות). הדמות של השעשועים הוא יוסף הצדיק. עצמות התורה היא שעשועי התורה. האדמו"ר הזקן אומר שצריך לחיות עם הזמן – היום ליל שישי, יומו של יוסף לפי הקבלה, ספירת היסוד. זהו הזמן של תיקון היסוד בשבוע. עצמות יוסף הם הכח הרוחני לצאת ממצרים ולקרוע את ים סוף ולעבור את המדבר. שורש השעשועים הוא שעשועי המלך בעצמותו. את כל זה מתאמץ משה רבנו לקחת עמו במשך 40 שנה. על אברהם כתוב שהלך "עד מקום שכם עד אלון מורה", ובזה הקדים רפואה למכה – "והכנעני אז בארץ, הולך וכובש את הארץ מזרעו של שם".

אם כן, ישיבה בשכם צריכה להיות ישיבה של לימוד סודות התורה, דעת ה', של החזרה בתשובה של כל ה'אחר' ושל כיבוש הארץ וירושתה. מהרב המקובל יצחק גינזבורג שליט"א

אז ידבר יהושע ל-ה' ביום תת ה' את האמורי לפני בני ישראל ויאמר לעיני ישראל שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון. וידם השמש וירח עמד עד יקום גוי אויביו הלא היא כתובה על ספר הישר ויעמד השמש בחצי השמים ולא אץ לבוא כיום תמים. ולא היה כיום ההוא לפניו ואחריו... יהושע יב-יד

כל זה אירע ביום ג' תמוז

ג' תמוז

כ"ק מרן אדמו"ר מליובאוויטש מנחם מנדל בן רבי לוי יצחק שניאורסון נשיא דורנו

נולד ב-י"א ניסן ה'תרס"ב (1902) כבן בכור למקובל האלוף רבי לוי יצחק שניאורסון בעיר מיקולאייב, אוקראינה. בגיל שבע עבר עם משפחתו ליקטינוסלב בה שימש אביו כרב. את רוב זמנו העביר בלימוד תורה, קבלה וחסידות. בשנת ה'תשי"א (1951) נפטר חמיו ורבינו החל לשמש כאדמו"ר השביעי בשושלת אדמו"רי חב"ד, עמד בראש חסידות חב"ד משנת תש"א (1951). הוכתר רק לאחר שנה מפטירת חמיו שעמד בראש חסידות חב"ד. למד כל חלקי התורה הקדושה בפרד"ס והכל במאור שבתורה תורת החסידות.

בנוסף לעובדת היותו חתנו של האדמו"ר השישי של חב"ד, הוא גם דור חמישי, בן אחרי בן, לרבי מנחם מנדל שניאורסון (ה'צמח צדק), שהוא השלישי בשושלת רבני חב"ד, והוא הרבי השביעי בשושלת הרבנים שבראש חסידות חב"ד. השריש מורשת של אהבת ישראל והפצת יהדות מתוך מסירות נפש, שממשיכה לתת פירות גם היום. אחת מגולות הכותרת הוא מפעל השליחות של תנועת חב"ד, שמונה למעלה מ-3,000 שליחים בכל רחבי העולם. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. מלומד בניסים.

אביו: הגאון ר' לוי יצחק (הרב הראשי של העיר יקטינוסלב בשנים תרס"ז-תרצ"ט [1907-1939])
אמו: מרת חנה (בתו של רבה של מיקולאייב, ר' מאיר שלמה ינובסקי). אשתו: מרת חיה מושקא (בת

האדמו"ר ר' יוסף יצחק שניאורסון). **מרבותיו:** הגאונים אביו, ר' לוי יצחק, ר' שניאור זלמן וילנקין. **מספריו:** •אוצר הרבי •ועד הנחות בלשון הקודש •שיחות קודש •אגרות קודש •תשובות וביאורים •רשימת המנורה •"שניים אוחזים בטלית" •הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים •ליקוטי שיחות •עניינה של תורת החסידות •תורת מנחם - התוועדויות.

בימי ראשון הרב נהג לקבל אליו המוני מאמינים ושאינם מאמינים מכל קצוות העולם. הרב עמד על רגליו כל היום. לכולם הקשיב בסבלנות וקיבל את בקשותיהם ולסיום אף העניק שטר אחד או יותר של דולר הצדקה המפורסם שלו. הוא כאילו הרגיש את האנשים, ידע בדיוק, לפעמים, כשעמדו מולו נרגשים בלי יכולת לדבר, קיבלו ממנו תשובות לפי סדר השאלות שעמדו להציג לו. הוא ידע מה נפשם מבקשת, והכל בענווה, באהבה גדולה לכלל ישראל.

ההנחיות שנתן תמיד הסתברו נכונות, העידוד שנסך היה הבטחה לטוב שקוימה. הוא אהב כל אחד, ופעם, כשנשאל, כיצד הוא לא מתעייף, בגילו המבוגר, לעמוד על הרגליים במשך שעות ולפגוש את כל אלה שעברו לפניו, השיב בפשטות: **"כשסופרים יהלומים לא מתעייפים, וכל יהודי הוא יהלום"**.

מספרת הגב' ג'ייקובס מברוקלין: **"ב"ה, יש לי בלי עין-הרע משפחה מרובת ילדים. כשנולדה בתי השישית היא התפתחה כמו כל ילד. והייתה לנו ממנה הרבה נחת, אך כשהגיעה לגיל שבעה חודשים הבחנתי, שחדלה להתפתח. הדבר הדאיג מאוד אותי ואת בעלי והתחלנו לפנות למומחים ובעיקר לרופאים גירולוגיים, אך אף אחד מהם לא מצאו בילדה שום דבר מיוחד, שניתן לטפל כדי לחדש את ההתפתחות. נסענו עם הילדה גם לבתי-רפואה מחוץ לעיר בצפייה לקבל ממצאים ברורים, אך גם באלה לא קיבלנו שום אבחנה חד-משמעית באשר למצבה של בתי."**

נעשיתי עצבנית ומתוחה. כנראה ראו עליי את המתח, כי באחד מבתי-הרפואה שהגענו אליהם הרופאים אמרו, שחבל להרוס חיי משפחה בגלל ילדה אחת, והציעו לנו להכניס אותה למוסד, ולבוא לבקר אותה אחת לכמה ימים או שבועות, מובן, שדחינו מיד את ההצעה, אך לא התייאשנו. ידידים ובהם גם רופאים אמרו לנו, שבניו-יורק קיימות מרפאות מיוחדות לטיפול בילדים כאלה תוך ניסיון לשקמם, וכיוון שהממשלה עוזרת במימון הטיפולים הללו, כדאי לנסות. פנינו לאחת המרפאות הללו, וכעבור מספר שבועות הסתיימו ההליכים הבירוקרטיים, ונקבע תאריך לקבלת הילדה.

בעלי הוא יהודי חסידי, ובמשך הזמן הלך לבקש את ברכתם של הרבה אדמו"רים וגדולי ישראל. בינתיים החלה בתי לקבל את הטיפול במרפאה בניו-יורק, וראינו אמנם שינוי מסוים בהתנהגותה אבל הבת עדיין הייתה רחוקה מלהיות ילדה רגילה, והרגשנו, שאנחנו מאבדים את הקשר עימה בכל יום שעובר. באחד הביקורים אצל הילדה גיליתי אצלה מיחוש חדש, הקיים רק אצל ילדים אוטיסטיים. הפעם הייתי ממש אובדת עצות.

הבנתי, שאם הילדה אוטיסטית לא עלינו, אין למחלה תרופה דרך הטבע. ובכל-זאת, לא קיבלתי את הדין. צעקתי לבעלי, שחייבים להפוך עולמות ולראות מה נשאר עדיין לעשות, ובעלי אמר, שלא נותרה שום ברירה אחרת אלה ללכת לרבי מליובאוויטש ולבקש ממנו ברכה. דבר שנמנע מלעשותו עד היום, כי היינו משויכים לחסידות אחרת. התברר שהרב לא מקבל אנשים ליחידות כבר שנים, והדבר היחיד, שניתן לעשות הוא לעמוד בתור לחלוקת הדולרים ולקבל את ברכתו. כבר ביום ראשון הקרוב בעלי

הלך ל-770 ונעמד בתור לחלוקת הדולרים. הדבר היה לפני החגים והיו המון אורחים. אח"כ בעלי סיפר שמראה התור הארוך דכך אותו.

הוא הבחין, שכל אחד שמגיע לרבי נמצא לידו בערך שנייה אחת, מקבל דולר ועוזב. מובן שהדבר לא עודד את רוחו, אך בעלי החליט ששווה לשמוע מהרבי אפילו את הברכה, שהרבי נותן לכל אחד. כעבור שעות של עמידה בתור בעלי מצא את עצמו עומד ליד הרבי, והנה הרבי שואל אותו: "האם מישהו חולה?". בעלי שהשתומם מרוח הקודש וענה: "ילדה שלי".

הרבי נתן לבעלי שני דולרים ואמר לו: "תן לה דולר אחד ביד אחת ודולר ביד השנייה, שתשים בצדקה, ותהיה לה רפואה שלמה". בעלי עשה מיד כהוראת הרבי, ולא ייאמן! תוך שבוע הילדה החלימה וחזרה להיות כאחד הילדים. כיום היא לומדת ב'בית-יעקב' וב'ה מדברת ומשתוללת כמו כל ילדה בגילה.

באחד מרחובותיה האפופים בערפל התמידי של לונדון התגורר יהודי גרמני, 'יעקה', שהציק לכל יהודי באשר הוא. שנאה של ממש ניכרה בהתנהגותו כלפי יהודים. הדבר החרף שבעתיים כאשר היה בא במגע עם יהודי חסידי. כאן הייתה התפרצותו לזעם של ממש.

אולם שונה הייתה התנהגותו כשנפגש עם חסיד חב"ד. כאן היה יוצא מגדרו ומחייך לאותו חסיד ואף דורש בשלומו (דבר נדיר לגבי אותו יהודי). שמעו של יהודי משונה זה הגיע לשליחו של הרבי בלונדון - הרב נחמן סודק - והוא החליט לתהות על קנקנו של הנ"ל. כאשר הגיע הרב סודק לביתו של ה'יעקה' הייתה זו שעת-התה המסורתית, והשניים התיישבו על מרפסת הבית. והמארח החל לספר:

"אחיני, שאני אוהבו עד למאוד ומקום מגוריו בניו-יורק, נכנס לבית-רפואה לניתוח קל; הניתוח אכן עבר בשלום ובהצלחה. הרופאים קבעו לו מועד לשחרורו מבית הרפואה, ונראה היה כי הניתוח היטיב עימו. לפתע - ללא כל סיבה הניכרת לעין - חלה אחייני ומצבו הידרדר והלך.

גופו, שהבריא כמעט מן הניתוח, החל מגלה סימני חולשה רציניים. הרופאים ערכו מיד סדרת בדיקות מקיפה, אך לא העלו מאומה. מסיבות מסתוריות נחלש אחייני מיום ליום. הרופאים עמדו אובדי-עצות ליד מיטתו וניסו לחזקו, אך לשווא.

אחד מקרובי משפחתנו שמע על הרבי מליובאוויטש וגדולתו ועל כך שכל הפונה אליו בבקשה נושע, אם בעניינים רוחניים ואם בבעיות רפואיות. לאחר שהתייעץ עם כמה קרובים, החליט לפנות לרבי ולבקש את ברכתו.

כשנכנס ליחידות אצל הרבי סיפר האיש על מצב קרובו: הרגשתו הייתה מצוינת לאחר הניתוח; לפתע חלה ירידה תלולה במצבו, והוא נחלש עד כדי כך שאין בכוחו לעמוד על רגליו. גם הרופאים אינם יודעים מה לעשות ואין בידם אפילו קצה חוט שיובילם לפתרון - סיפר קרובי לרבי בכאב את השתלשלות הדברים, וביקש עצה וברכה.

"הוראתו של הרבי הייתה פשוטה ובלתי-מובנת: 'להחליף את האחות שמטפלת בו, ואי"ה בקרוב יעזוב קרובכם את בית-הרפואה'. אף שלא הבינו את הסיבה לדברים, ציינו בני המשפחה לדברי הרבי והחליפו את האחות, שטיפלה במסירות יוצאת-דופן וללא ליאות בקרובי. והנה, כעבור שעות אחדות חזר הצבע ללחיי של החולה ושנתו הייתה טובה ושקטה. כעבור יומיים התהלך על משענתו ולא היה

כל צורך להחזיקו בבית-הרפואה. הרופאים, שנדהמו למראה השיפור הפתאומי, חקרו את האחות, וגילו להפתעתם שהיא זו שגרמה להתדרדרות במצבו.

"אחות 'מסורה' זו הייתה גרמנייה, ששנאה יהודים שנאת-מוות. מאחר שהייתה האחראית הבלעדית לשלומו של קרובי, דאגה להכניס מדי יום ביומו כמות קטנה של רעל לגופו - כמות קטנה שהרופאים לא יכלו לגלותה בבדיקות. כך קיוותה להמשיך, עד שאחייני לא יהיה עוד בין החיים ר"ל".

באנחת רווחה סיים האיש את סיפורו. "בוודאי כבודו מבין עתה, מדוע מיודד הנני עם חסידי חב"ד. אם זהו כוחו של רבם, אני מסיר את כובעי גם לפני חסידיו". ובאומרו כך, הסיר האיש את כובעו לפני הרב סודק, שישב עדיין פעור-פה.

מר סגל יצא כהרגלו לטייל קצת בשעת בין הערביים. מאז יצא מבית הרפואה, לאחר התקפת הלב שעבר, זוהי כל פעילותו הגופנית במשך היום. בדרכו פגש במכר ותיק, ר' שלמה גרינוולד, מזקני חסידי חב"ד בארץ ישראל. מר סגל היה שרוי בדיכאון ממצב בריאותו, הוא לא האמין שיצליח "לצאת מזה".

למרות דבריו המדובבים של בן שיחו לא השתנה מצב רוחו, גם כאשר פנה אליו החסיד בשאלה: "מכתב לרבי מליובאוויטש כבר כתבת?". מר סגל הוא יהודי שומר תורה ומצוות, מוקיר ומעריך את פעילותו מעשיו וגדלותו של הרבי בכל תחומי היהדות וסודות התורה, אולם מעודו לא האמין שיש קשר בין הרבי לבין רפואתו. "מה פתאום שאכתוב עכשיו לרבי?", שאל בתמיהה, "כשהיה לי טוב בחיים והייתי בריא לא כתבתי לו, עכשיו, כשנעשה לי רע" אתחיל לכתוב אליו? וחץ מזה, במה יכול הרבי מניו-יורק לעזור לי?".

לשווא ניסה ר' שלמה לשכנעו, תוך שהוא מזכיר ידידים ומכרים שעזרתו של הרבי שינתה את מצבם מקצה לקצה. מר סגל עמד כסלע איתן בסירובו. לבסוף שלף ר' שלמה את "נשקו" האחרון: "מה דעתך שאני אכתוב לרבי על מצבך ואבקש את ברכתו?". לכך כבר לא יכול היה מר סגל לסרב. הוא נענה לתחנוניו של ידידו אך בתנאי שיאפשר לו להוסיף מספר מילים בסוף המכתב. ר' שלמה אכן כתב את המכתב האמור וכשהגישו למר סגל הוסיף הלה בשולי הגיליון: "רבי! כאבים אימים אני חש בלבי! אינני יכול לסבול עוד! התפלל עלי שאמות במהרה!!!".

המכתב נשלח אל מעבר לים וכעבור כשלושה שבועות הגיע התשובה מהרבי, בת שורה אחת: "נא לבדוק את מזוזות הבית". היטיב לתאר את השפעתה המידית של תשובת הרבי בעל המעשה עצמו, מר סגל: "ניגשתי למזווה וברגע שהוצאתי את המסמר, שהחזיק את המזווה, הרגשתי כאילו נעקר מסמר מליבי!". את מזוזות הבית נתן לר' אלימלך קפלן ז"ל, רב שיכון חב"ד בלוד לצורך בדיקתן. הרב פתח את המזווה בחן אותה מכל פינותיה והעביר מבטו אל מר סגל. שוב הסתכל הרב במזווה שלפניו ושוב העביר מבטו אל העומד מולו. "ידידי היקר", אמר, "אתה והמזווה שלך מתאימים זה לזה להפליא. לשניכם אותה מחלה, שניכם חולי לב".

מר סגל היה קצת נבוך. נראה לו שהרב מהתל בו. מילא הוא, חולה לב, אך במה "חולה" המזווה?! הרב מיהר להסביר את דבריו תוך שהוא מציג לפניו את המזווה: "ראה, בפסוק: 'ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך' המילה לבבך מחוקה לגמרי".

מיד נתן לו הרב מזוזות חדשות כשרות למהדרין, במקום המזוזות שנמצאו פסולות, ומר סגל הלך בשמחה לכיתו לקבוע את המזוזות החדשות. למחרת בבוקר התעורר משנתו, התלבש והודיע לאשתו

כי הוא מרגיש בטוב והוא הולך לבית-כנסת ומשם לעבודתו, "השתגעת!?", "הזדעקה זו, "הרי אתה חולה לב מסוכן! במקרה הטוב ביותר תחזור לבית-הרפואה ומי יודע מה יהיה אז?". הסיפור אודות המזווה הפסולה לא שכנע את הרעיה הדואגת, שהחליטה כי בעלה חייב לגשת לבדיקה אצל הרופא, שתאשר או תכחיש את טענותיו.

משרק ראה את מר סגל בפתח המרפאה נתכרכמו פניו של הדוקטור. בדרך כלל הייתה נוכחותו של פציינט זה במרפאתו מעידה שהמצב גרוע ביותר! בתמיהה מהולה בלא מעט ספקנות שמע את ה"בשורות" מפיו של מר סגל. תחילה ניסה להתחמק מבדיקה ללא צורך, אך הזוג שרצה להעמיד את הדברים על מקומם, הפציר ברופא לבצע את הבדיקה בכל אופניה האפשריים. כעבור שעה קלה היו התוצאות בידיו של הרופא.

הוא עלעל בדפים שלפניו והסתכל חליפות במר סגל, דבר שהזכיר למר סגל את התנהגותו של הרב קפלן. הפעם היה ההסבר מעל דפי תוצאות הבדיקה הרפואית: "בבדיקה הראשונה, לפני כשלושה חודשים נראה המצב עגום. ליבו של החולה נמצא במצב מאוד מסוכן. בבדיקה שערכתי היום- הרי שמצבו של הלב בריא לחלוטין. כאילו נולד מחדש!".

הסיפורים המופלאים הבאים מובאים מפיו של ר' יוסף יצחק לוי, שליח הרבי בפאלא אלטו שבצפון קליפורניה: "בשלהי עונת החורף עדיין סבלנו מבצורת קשה, שנמשכה חמש שנים! בכל האזור הוכרוז על קיצוץ של 25 אחוזים בצריכת המים, וכבר התכוננו לצמצם בעוד 25 אחוזים נוספים.

בחודש אדר התאספו כל שלוחי הרבי והחליטו לכתוב לרבי על הבצורת הקשה ולבקש את ברכתו. שלחתי בשושן פורים את המכתב בפקס לרבי. והנה כעבור כמה ימים הזכיר הרבי בשיחתו, כי שבע פעמים שבע כפול שבע (7 כפול 49) הם בגימטרייה גשם (343). באותו יום נפתחו ארובות השמים בקליפורניה, וגשם חזק מאוד ירד במשך שלושה וחצי שבועות רצופים!

"סיפורי הניסים והמופתים הם עניין של יום-יום אצל כל שליח. אולם נחקק בזכרוני אחד מהסיפורים המופלאים, שהתרחשו עימי בפעם הראשונה: יום אחד מצלצל ביתי אחד מנכבדי העיר, שהתקשרתי אליו זמן קצר קודם לכן. קולו נשמע נרגש ובפיו בקשה מוזרה: 'בוא מהר לבית הרפואה! דחוף!'.

הבקשה קצת הדאיגה אותי, כשזוכרתי ששבוע קודם לכן ביקש, שאבקש את ברכתו של הרבי לבריאות אימו הזקנה, שהייתה צריכה לעבור ניתוח לב מסובך". "לא היה לי פנאי למחשבות, ותוך דקות מעטות כבר עמדתי בפתח חדרה של האם הזקנה. המחזה שנגלה לעיני היה מעורר סקרנות:

כולם עמדו סביב מיטתה בהתרגשות, והיא עצמה החזיקה פיסת עיתון ונישקה אותה ללא הרף. לא הייתי צריך להפציר בנוכחים כדי לדעת, מה אירע.

ראשון הדוברים היה הרופא הבכיר, שטיפל באשה וסיפר על אשר ראה: 'לאחר שהאשה התעוררה בחדר ההתאוששות מתרדמת הניתוח, הורדנו ממנה את החמצן. זהו רגע קריטי מאוד, שהחולה צריך להתחיל לנשום לבד בכוחות עצמו לאחר הניתוח, שאותו היא עברה.

פתאום ראיתי, שהיא אינה מסוגלת לנשום... פירוש הדבר... אלא שלפתע השתנה המצב, והיא התחילה לצחוק ולבכות ודיברה על איש עם זקן'. "באמצע דברי הרופא התערבה הזקנה ואמרה בהתרגשות: 'ידעתי שיהיה עליי לנשום לבד, אך הרגשתי, שאני נחנקת וידעתי- זה הסוף. לפתע אני

רואה מולי יהודי עם זקן לבן, מעולם לא ראיתי אותו לפני כן, והוא אומר לי בחיוך אבהי: 'תנשמי, הכל יהיה בסדר. תהיה לך אריכות ימים'. פתאום נהיה לי טוב, וראיתי את הרופא לידי".

להשלמת הסיפור הוסיף ידידי הבן את חלקו: "כשנכנסתי לחדר ושמעתי את הסיפור מהרופא, מיד עלה בדעתי כי אולי זה הרבי מליובאוויטש שביקשתי ממך, שיתפלל לרפואת אימי. רצתי הביתה וחיפשתי את העיתון עם המודעה של בית חב"ד ובה תמונתו של הרבי.

כשהגעתי בחזרה לבית הרפואה והראיתי לאימי את התמונה, חטפה אותה ממני והחלה לנשק את התמונה ולצעוק: "זה האיש!!! זה האיש שהופיע ואמר לי לנשום!". הזקנה לא הרפתה ממני כל העת וחזרה ואמרה: "איך לי ספק: הרבי הוא שהציל את חייל".

דמעות ותחנונים שפכו בני זוג לפני ריבון העולמים שיזכרם ויברכם בילדים. זה שבע עשרה שנה שהם נשואים, את טובי הרופאים פקדו, כל סגולות אפשריות שניתנו להם על ידי נשים צדקניות ניסו, אך ללאהועיל. הם ציפו ויחלו לנס שישנה את מזלם ויוולד להם ילד.

במר נפשם עליהם נסעו אל הרבי מלובביץ ושפכו לפניו את לבם והתחננו שיברכם בילדים. הרב שמע את צרתם ולאחר הרהור קל פנה אל הבעל ושאלו: "מתי לאחרונה בדקת את התפילין שלך?" נדהם האיש לשאלת הרב, והתחיל לאמץ את מוחו כדי להיזכר מתי בדק את התפילין. בעודו חושב, שמע את הרבי מצווה עליו: "לך לבדוק את התפילין ותיוושע!".

לא הבינו בני הזוג את תשובת הרב, אך מיהרו לעשות את מצוות רבם. נטל האיש את נרתיק התפילין ושם פעמיו למגיה התפילין שהיה גר בעירם. כשמסר האיש את התפילין לבדיקה, נשאר עומד ליד הסופר בעודו מאיץ בו לסיים את המלאכה. המגיה לא הבין את הדחיפות שבעניין אך כששמע שזה מצוות רבם לא התמהמה, והחל במלאכתו.

דממה עמוקה שררה בחדר, ובני הזוג עוקבים בדריכות רבה אחר עבודת הקודש. לאחר זמן מה קפץ המגיה מכסאו וקרא בהתרגשות: "מה עיני רואות!?" בואו וראו, הרי חסרה פה מילה שלמה, מילה שלמה!

צמרמורת חלפה בגופו של הבעל והוא התקרב לראות כמו עיניו, ואכן ראה גם הוא, כי המילה 'רחם' בפסוק: "כָּל פֶּטֶר רָחֵם" (שמות יג, טו) חסרה! עתה התבאר לו פשר היותו חשוך בנים. חיש מהר ציווה על המגיה להכין לו במקום פרשיות חדשות ובתפילין אלו החל להתפלל יום יום. לא עברה שנה והתקיימה ברכתו של הרבי מלובביץ שבזכות התפילין יוושעו - ולזוג נולד בן!

הרבי נהג לקבל אנשים לפגישות אישיות ('יחידות') בשעות הלילה. קבלת האנשים נמשכה לא אחת עד אור הבוקר. פעם, בעיצומה של קבלת האורחים, נתקף הרבי שיעול יבש, שנשמע היטב גם מעברה השני של הדלת. המזכיר, הרב יהודה-לייב גרונר, מיהר להכין תרמוס תה, וביקש להגישו לרבי, אולם הרבי ויתר על התה ורמז למזכיר לצאת מן החדר.

לפנות בוקר, כשהסתיימה קבלת האנשים, הסביר הרבי למזכירו: "איך אני יכול להרשות לעצמי לשתות תה, בעוד אנשים ממתינים בחוץ?" נענה המזכיר, ששתיית כוס תה אורכת דקה אחת, וכי הדבר נחוץ לבריאותו של הרבי. הגיב הרבי: "שתיית כוס תה חם אורכת כשש דקות. וכי יעלה על הדעת שאני אשב ואשתה תה ובחוץ יחכו אנשים שש דקות באמצע הלילה?".

סיפר אחד משליחי חב"ד: החנות נתנה לי הרבה סיפוק, לא רק מהסיבה שיהא היוותה לנו מקור פרנסה ברווח, אלא בשל העובדה שבאמצעותה קירבנו יהודים רבים לתורה, למצוות ולחסידות. רוב היהודים שביקרו בחנות היו רפורמים או יהודים שהתבוללו. הייתי משוחח עם האנשים ומסביר בנועם את המשמעות הפנימית של היותם יהודים. יהודי כזה היה גם מילטון שפירא. הוא היה אדם גבוה, ועיניו חייכניות. אמיד מאוד, אך בכל הקשור ליהדות, היה עני מרוד. יהודי שמעולם לא קיבל חינוך ליהדות. אפילו את שמו היהודי לא ידע, ולא זכר אם חגג בר-מצווה.

מילטון בילה את עונת החורף בפלורידה החמה, שכן מזג האוויר בניו יורק, היה מושלג ושרר בו קור רב. בכל חורף היה מגיע לפלורידה עם אשתו ג'סיקה ושלושת ילדיהם. הייתה זו משפחה 'מושלמת' מבחינה כלכלית וחברתית; משפחה אוהבת ותומכת. נקשרו בינינו קשרי ידידות אמיצים.

התפלאתי מאוד כשבאחת השנים מילטון לא הגיע לפלורידה. עונת החורף עברה ועדיין לא ראיתי ולא שמעתי ממנו, על כן שלחתי לו כרטיס ברכה ובו שאלתי אם הכל בסדר אצלו ואצל משפחתו. כשגם כרטיס זה לא זכה למענה, הרמתי טלפון לביתו בניו-יורק כי חששתי שמהו לא כשורה. ג'סיקה ענתה לטלפון, וקולה עייף מבכי "אדון שטרן", היא ניסתה לדבר אך פרצה בבכי. לאחר מאמצים רבים, החלה לגולל באוזניי את צרתה "אין לי בעל!". רעדתי. אך מיד היא המשיכה, "לא, מילטון לא מת. אבל בעבורנו, כאילו שהוא מת! לפני שלושה חודשים, הוא נכנס לדיכאון. הוא הפסיק לאכול, לא הלך לעבודה. באחד הימים פתח את הדלת לחדר הארונות שבחדר השינה, התיישב על הרצפה ומאז מסרב לצאת. להגיד שנדהמתי, זאת מילה דלה מדי. מילטון שפירא, הבריא והחסון, האמיד, יושב בתוך ארון בגדים?! - לא יתכן.

"הוא יוצא לארוחות?" שאלתי בהיסוס, "מה פתאום! אני שמה לו צלחת על הרצפה, וכשהוא רעב מאוד, הוא חוטף משהו ושוב סוגר את הדלת. שלחתי אליו את הפסיכולוגים הטובים ביותר, אך הוא אינו מוכן להכניס אותם. הם עומדים מחוץ לדלת, משוחחים, מסבירים, ואפילו צועקים, אך דבר לא עזר. מה יהיה הסוף אתנו?" היא התייפחה בבכי. לאחר שניתקתי חשבתי לעצמי: האם לשם כך הגעתי לפלורידה, כנציגו של הרבי, כדי שבבוא העת, אפטיר כמה מילות ניחום. איפה האחריות שלי כידיד, כיהודי, וכחב"דניק בפרט?

הרמתי שוב את השפופרת "הלו, ג'סיקה". היא עדיין בכתה. "כידוע לך בניו-יורק חי צדיק גדול וכדאי שתודיעי לו על מצב בעלך. שמעתי אולם היא השיבה: "אם טובי הרופאים לא הצליחו לרפא את בעלי, אזי ראביי יצליח?". לאחר הפצרות רבות, ניאותה שאני אכתוב לרבי על בעלה. לעת ערב התקשר אלי הרב גרונר ואמר: "הרבי הורה לבדוק את המזוזות בביתו של מילטון, ובמיוחד בחדר העבודה". התקשרתי לידיד והוא אסף את המזוזות לאחר שעה הודיע שכמעט כל המזוזות פסולות, כיוון שהיו כתובות על דף נייר. אך המזוזה שבחדר עבודה הייתה מהודרת, הוא העביר אותה לבדיקה אצל סופר סת"ם מומחה.

כעבור שלושה ימים, הטלפון צלצל. על הקו היה המגיה: "כשבדקתי את המזוזה, נוכחתי כי טעות נפלה בכתבת הפרשיה השניה. במקום המילים "ונתתי עשב בשדך" כתוב "ונתתי עצב בשדך". הוריתי להחליף את כל המזוזות שנמצאו פסולות, ולהביא אותן מיד לבית המשפחה. שעה לאחר מכן קיבלתי טלפון מאשתו.

"לפני שעה קלה בעלי פתח את דלת הארון וביקש סטייק. 'לאן אתה הולך?' שאלתי והוא ענה: 'לעבודה'. הוא התיישב בחדר האוכל ויצא לעבודה, כולו עור ועצמות, אבל עם חיוך על הפנים. בשבת הקרובה הוא עלה לתורה ובירך 'הגומל', וקיבל על עצמו להשבית את המפעל בשבתות ובחגים. זמן קצר לאחר מכן הזוג הכשירו את ביתם והם חזרו בתשובה שלימה.

השעה היתה שמונה בבוקר כשצלצל הטלפון בביתו של הרב שמעון לזרוב, שליח הרבי בטקסס. מן העבר השני נשמע קולו של הרב בנימין קליין, מזכירו האישי של הרבי: "האם כבודו כתב איזשהו פתק לרבי בקשר למישהו בשם ד"ר נרקין?", שאל.

"כן" - ענה השליח בהתרגשות - "מסרתי את המכתב כבר לפני יותר משישה שבועות ואני מחכה כל הזמן לתשובה!". "אתמול באחת בלילה" - המשיך ר' בנימין המזכיר - "הרבי מסר לי את התשובה: (1) ברכה לרפואה שלימה ויבשר טוב. (2) ידרוש בשלומו בשמי. (3) יבדוק את התפילין".

על אף השלווה שנשמעה בקולו של המזכיר, שמאות אלפי תשובות עוברות דרכו מידי יום, היה הרב לזרוב כולו מלא התרגשות. ד"ר נרקין הינו רופא ילדים מפורסם בעיר יוסטון שבמדינת טקסס. יום בהיר אחד התעורר משנתו והרגיש שאיננו יכול להזיז את ידו. כרופא הבין את משמעות הדבר - שיתוק!

הוא מיהר להתאשפז בבית-הרפואה, ועמיתיו, מבכירי הרופאים, טיפלו בו וערכו לו בדיקות. אף כי הרופאים לא גילו את מקור השיתוק, הם הודיעו לידידם כי יום אחד יכול השיתוק להגיע, חלילה, גם לראש, ואז. לאחר חודש וחצי חזר הרופא לביתו כאדם שחשך עליו עולמו.

באחד הימים נפגש עם הרב לזרוב ושפך לפניו את מר ליבו. מיד הציע לו השליח לכתוב מכתב לרבי, בתנאי אחד: לקבל על עצמו מראש שכל אשר יאמר לו הרבי אותו יעשה. הרופא הסכים, המכתב נשלח ורק עכשיו, לאחר זמן רב, הגיעה התשובה.

ללא שהיות מיותרות התקשר הרב לזרוב לד"ר נרקין ומסר למזכירתו כי הוא צריך לדבר עם הדוקטור באופן דחוף. "מה קרה אצלכם?", נשמע קולו של הד"ר. "ברוך השם אצלנו כולם בריאים" - ענה השליח - "הפעם זה בשבילך. זה עתה התקשר אלי המזכיר של הרבי והודיעני שבאחת בלילה יצאה תשובה על המכתב שכתבנו".

עוד לפני שהספיק להקריא את תשובתו של הרבי קטעה אותו צעקתו של הד"ר: "מתי אמרת שהרבי נתן את התשובה? קרוב לאחת בלילה!? זה ממש לא יאומן! לא יאומן!" - התחיל הד"ר לצווח בהתרגשות ופרץ פתאום בכבי רם.

"אולי אבוא אליך ונדבר פנים אל פנים?" - ניסה השליח להרגיעו. "טוב, תבוא מיד. אבל לפני שאתה מנתק את הטלפון" - צעק הד"ר בהתרגשות - "אני רוצה שתדע שאתמול קרוב לשעה אחת בלילה התחלתי פתאום להזיז את היד, לראשונה מאז השיתוק".

הפעם הגיע תורו של הרב לזרוב לשאוג שעה שצעקת התרגשות נפלטה מפיו אל חלל הבית והוא מיהר לגשת לביתו של הד"ר. לאחר שנגרעו השניים מסר השליח לד"ר את תשובת הרבי: ברכה לרפואה, דרישת השלום ובדיקת התפילין.

"יש לכם בכלל תפילין בבית?" - שאל השליח בהיסוס מה. "דוקא כן", ענה הד"ר, "קיבלתי בירושה תפילין ומאז שנשרף ביתי ורק הם נשארו שלימות החלטתי להשתמש בהם". מיד לקח השליח את התפילין והעבירם לבדיקה אצל טובי המומחים בנושא, בניו יורק, כדי שיבדקו את הענין בדחיפות. עוד באותו ערב התקבלו תוצאות הבדיקה. התפילין היו פסולות. רק פסול אחד מצאו בכל פרשיות התפילין: מילה שלימה היתה חסירה, המילה "ידך".

באחד מבסיסי הצבא האמריקאי פרצה לפני כמה שנים מגיפה מוזרה שהפיילה חללים רבים. הרופאים המקומיים ניסו לחקור את סיבות המגיפה, אך העלו חרס בידם. רופאים נודעים הוזמנו מכל רחבי ארצות-הברית כדי לבדוק ולחקור את פשר העניין. אחד המומחים, יהודי ממוצאו, החליט לעשות חניית ביניים בניו-יורק בטרם יגיע לבסיס הנגוע. הוא נכנס ל'יחידות' אצל הרבי ובין היתר שאל את חוות דעתו על המגפה המוזרה.

כאן ציפתה לו הפתעה: הרבי השיבו כי המגיפה נובעת מקרינה רדיו-אקטיבית שפגעה בדגים שבאותו מקום, שיתכן והם מגיעים ממקום, שאף יתכן כי רחוק הוא- הנגוע בקרינה כזו, והחיילים אוכלים את הדגים הנגועים ונפגעים גם הם. מדובר בסוג מסוים של דגים והחישובים שערך הרבי בפני המומחה הראו ששיעור הקרינה מסוכן ועלול אף להמית. הדברים המפתיעים זרזו אותו להגיע למקום האירוע ולהתחיל במחקר.

ראשית גילה שאכן החיילים שנפגעו נימנו על לקוחות אותה מסעדה המוכרת את סוג הדגים עליו דיבר הרבי. בבדיקות מעמיקות אכן מצא סימני קרינה בדגים וחישובי תאמו בדיוק לחישובים שערך הרבי בפניו. מפליאה ביותר היתה העובדה שמפקדי הצבא טענו שמעולם לא נעשה במקום ניסוי גרעיני ואין כל סיבה לקרינה.

גם בדרג הבכיר אישרו את טענותיהם, ותקופת מה עדיין נשאר העניין בגדר מסתורין. רק במחקר מקיף שנעשה מאוחר יותר נודע כי את הדגים הנגועים בקרינה המסוכנת העביר 'זרם הגולף' מהאיזור בו הוטלו פצצות האטומיות על הערים היפניות, במלחמת העולם הראשונה. הרבי הקדים את גדולי המומחים אף בזה!

סיפר ר' יהודה לייב גרונר, מזכיר הרבי: ערב אחד הגיע למזכירות טלפון שסיפר על אישה שמעדה ונפלה על פניה ל"ע וכל עצמות פניה נשברו. בבדיקה מקיפה שעשו רופאים מומחים עלה כי על האישה לעבור לא פחות מארבעה ניתוחים, כדי לאחות את השברים ולשחזר את פניה. אנחנו מבקשים לקבל את ברכת הרבי לקראת סדרת הניתוחים, התחנן האיש.

כאשר סיפרתי לרבי בהזדמנות הראשונה את סיפורה של האישה, שאל הרבי האם הרופאים הם אלו שקבעו שעליה לעבור ארבעה ניתוחים? כן, השבתי. אם כן אמר הרבי, אסע מחר לאוהל מורי חמי (הרבי הרי"צ זיע"א) למרות שלא תכננתי בתחילה לנסוע, אעשה את כל ההכנות הדרושות לנסיעה ל'אוהל' (שזה כולל יום ללא אכילה) ואתפלל עבורה.

למחרת נסע הרבי לאוהל, וכששב משם, ביקש מהמזכיר להתקשר לבית הרפואה ולשמוע על מצבה של האישה. לפי הבדיקות שערכנו היום מחדש, אמר הרופא למזכיר, יצטרכו רק 3 ניתוחים לשחזר את פני האישה. כאשר עודכן הרבי, אמר שייסע גם מחר ל'אוהל' ויבקש שוב עבור האישה, הרב גרונר שהבין

כי לאחר שישב הרבי מה'אוהל' בשנית, הוא ירצה לדעת מה שלום האישה, הזדרו עוד בשעות הערב המוקדמות ליצור קשר עם הרופא המומחה המטפל באישה.

לפי הבדיקות שערכנו היום מחדש, אמר הרופא למזכיר, יצטרכו רק 2 ניתוחים. כששמע זאת הרבי הוא החליט לנסוע לאוהל בשלישית למען אותה אישה. רק לאחר שנסע הרבי בפעם הרביעית, הודיע הרופא בהתייעצות עם רופאים נוספים מומחים בתחומם, כי ניתן לוותר על כל ארבעת הניתוחים וניתן לאחות את השברים באמצעות מחטים. סיים הרב גרונר את סיפורו: "איזו אהבת ישראל מופלאה היא זו, לצום ארבעה ימים בזה אחר זה כדי שאשה אחת לא תצטרך לעבור ניתוח. (מעובד מתוך "סיפורים מחדר הרבי)

מרבח נכסים

מורי וחותני, הרבי הריי"צ, סיפר שהיו שני אחים שהתגוררו בעיירה קטנה במזרח אירופה ("אין דער אלטער שטעטל" – ביישוב הישן), לפני מלחמת העולם השנייה, ושניהם היו קבצנים גדולים.

אחד האחים קם ונסע לארצות הברית, שם עשה חיל בעסקיו ונתעשר. ויהי היום, והאח שנסע לארצות הברית שלח אל אחיו מעבר לים כסף לקנות כרטיס נסיעה באנייה, בכדי שיוכל לבקר אצלו. האח לא שש במיוחד לקראת נסיעה זו, אך היות שהיו לו כמה בנות שהגיעו לפרקן וכסף לנדוניה לא היה בידו, החליט לנסוע אל אחיו, שמא יסייע לו.

כשהגיע לארצות הברית, קיבל אותו אחיו בכבוד גדול והביאו לביתו. האח המארח החל מיד להראות לאחיו את רוב עשרו, וטייל עמו בכל חדרי ביתו, חמישה עשר במספר. אך על האח האורח לא נראו סימני התפעלות גדולה... אז החליט האח המארח להעלות את אחיו לגג גורד השחקים בו התגורר, משם ניתן להשקיף על כל ניו יורק הגדולה, ואז בוודאי יתפעל.

עלו השניים על הגג, והאח המארח התחיל להסביר: "ראה נא, במבט לצפון ניתן לראות עניין פלוני, במבט לדרום רואים עניין זה וזה, וכן לארבע רוחות", בעודו מתרוצץ מפניה לפינה בהתפעלות גדולה. לפתע הרגיש שהאורח אינו מתלווה אליו, הביט לצדדים וראה שאחיו עומד בפניה ומתפלל מנחה... לאחר שסיים האח להתפלל, פנה אליו אחיו המארח ושאל אותו בפליאה: "אני מראה ומסביר לך את גדולתה של ניו יורק, ואתה עוזב אותי באמצע והולך להתפלל?!!" השיב האח האורח: "אגיד לך את האמת, אינני מבין אותך. אני גר בחדר אחד בעיירה קטנה, בה אין גוים רבים, ובכל זאת יש לי כל כך הרבה טרדות; ואילו אתה גר בדירה של חמישה עשר חדרים, ומסביבך גוים רבים כל כך, כיצד אתה מסוגל לסבול את כל הטרדות העצומות הללו? במקום להתרוצץ אתך ולראות את כל הטרדות העדפתי בינתיים להתפלל מנחה ביישוב הדעת..."

הוראה

אמרו חכמים "מרבח נכסים מרבח דאגה" (אבות פרק ב משנה ז), ואין הפירוש שבעל נכסים מודאג רק מריבוי הנכסים, אלא דאגה זו באה בנוסף על הדאגות שהיו לו קודם לכן. אך על יהודי מוטל להראות את כוחו ולא להתפעל מה"מרבח דאגה", וכאשר מגיע זמן התפילה – הוא מתפלל, וכשצריכים לתת צדקה – הוא נותן.

כאשר יהודי מעמיד עניינים אלו בראש סדר העדיפויות, אזי מתרומם הוא ממגבלות הגוף והטבע, ועל אף שבדרך כלל נכסים רבים מעוררים דאגה, חייו יתנהלו מתוך שמחה וטוב לבב.

נשמות התועות

בתקופתו של אדמו"ר הזקן היה עשיר שעסק במסחר, היה נוסע לירידיים ורוכש סחורה ובשובו לביתו היה מוכר אותה. עשיר זה היה בן תורה ונהג לנצל את זמן הנסיעה ללימוד, הוא לא היה "אץ להעשיר" ולעיתים אף עצר באמצע הדרך בכדי ללמוד. את נסיעותיו בדרכים עשה במחיצת בעל עגלה קבוע. פעם נכנסו לעיירה בערב שבת אחר חצות היום, והחליטו לשבות בעיירה, לקחו אכסניה והלכו להתכונן לשבת.

העשיר הלך לבית המרחץ, ובדרכו ברחוב הבחין בבעל עגלה אחר שהתקלקל אצלו דבר מה בעגלה. בהיותו בן תורה, עלה תיכף במוחו הציווי "עזוב תעזוב עמו", והצטרף מיד לסייע. ספק אם אכן הועיל הגביר בעזרתו או שרק קלקל, שכן בוודאי לא היה רגיל בתיקוני עגלות, אך ה'רווח' שכן היה לו הוא שהתלכלך לגמרי ואף נחבל. בינתיים ירד היום ולא נותר לו זמן מספיק בכדי להתרחץ ולהתכונן לכבוד שבת, ובלית ברירה הלך כך מלוכלך וחבול, חסר יכולת להרים את ידו ולהזיז את רגלו, לבית הכנסת לקבלת שבת.

לעומת זאת, הבעל עגלה של הגביר הלך מיד למרחץ ורחץ כראוי, וכיון שעוד היה היום גדול הספיק לו הזמן להתכונן היטב לכבוד שבת. לאחר מכן הלך מוקדם לבית הכנסת, בכדי לומר פרקי תהלים אחדים קודם התפילה, שם פגש כמה עניים והזמין אותם לאכול על שולחנו.

לאחר קבלת שבת, יצא הבעל עגלה מבית הכנסת עם מנין אורחים אל האכסניה שלו, ואילו הגביר הלך מלוכלך וחבול... מובן איזו שבת הייתה לזה ואיזו שבת הייתה לזה.

לאחר מאה ועשרים שנה, כשהגיעו לעולם האמת, נאמר להם שהם מן 'הנשמות התועות', העשיר היה צריך לחפש לקיים מצוות אורחים, והבעל עגלה היה צריך לחפש לקיים מצוות עזוב תעזוב עמו. כיון שכן פסקו להם בבית דין של מעלה שירדו שוב העשיר והעני לעולם הזה, וכאשר יקרה שוב מאורע שכזה, יתקן כל אחד מהם את מה שנדרש ממנו.

הוראה

ישנם תלמידי ישיבה שעיקר שיגם ושיחם הוא בקיום המצוות והפצת המעיינות, אך הם נרפים מלימוד התורה, באמרם שראש הישיבה והמשפיע אינם טובים דיים, או שאין ראשם פנוי ללימוד, ושאר טענות. לעומתם ישנם 'בעלי בתים' הטוענים שכעת עסוקים הם בהתבוננות לפני התפלה, לאחר מכן בהתבוננות בעת התפלה, ואחר כך בשיעורים שלאחר התפלה, ואין זמנם פנוי לעסוק בנתינת צדקה... כמו כן, ישנו עסקן ציבורי שתפקידו וחובתו לנצל את השפעתו בעיר ולהתעסק בצרכי ציבור, במקווה ובבית כנסת וכדומה, אך הוא טוען שלכל לראש יש לו שיעור בנגלה, ולאחר מכן שיעור בחסידות, לאחר מכן סדר אמירת תהלים, ולאחר מכן הוא מאריך בתפלה, וכשמסיים את כל המצוות הוא מאריך בשולחנו... וממילא לא נשאר לו זמן פנוי לעסוק בעסקנות. ולעומתו, ישנו ראש ישיבה או משפיע שחובתו להכין את השיעור או את המאמר שעליו מוסר הוא שיעור לתלמידים, ולחזור על תוכן השיעור כראוי קודם לכן, אך לטענתו אין לו זמן לכך, עליו לדאוג לכך שלישיבה יהיה כסף, שבבית הכנסת תהיה בימה יפה, ואם אינו מצליח לעשות זאת – עליו לדאוג לכך שהזולת יצמח להיות עסקן ציבורי...

זהו סדר של 'נשמות התועות'! תלמיד ישיבה חייב לדעת שעיקר עבודתו ועיקר עניינו הוא לימוד התורה, ואילו העסק בעניינים אחרים הוא רק במצב ש"אי אפשר לעשותו על ידי אחרים"; בעל הבית צריך לדעת שעיקר עבודתו צריכה להיות קיום המצוות, הפצת המעיינות ונתינת צדקה בהרחבה; על העסקן הציבורי לעסוק בצרכי ציבור באמונה, ועל ראש הישיבה מוטל להרביץ תורה בתלמידיו. "ג' תמוז תשט"ו | ליל ב' דהג הפסח תש"כ

בלי חשבונות כלל

אדמו"ר הרש"ב הכניס את בנו יחידו, הרבי הרי"צ, לעסקנות הכלל, ובכלל זה היה שולח אותו להשתדל אצל שרי המלוכה לבטל גזירות על בני ישראל.

באחת הפעמים שלח אדמו"ר הרש"ב את בנו לעיר הבירה פטרבורג בכדי לבטל גזירה בענייני חינוך ובענייני רבנות, ולשאלת בנו עד מתי עליו להישאר שם, ענהו אביו: עד כדי מסירות נפש!

בדרך הטבע, לא הייתה שליחותו כרוכה בסכנה הדורשת מסירות נפש, שכן מורי וחונני, הרבי הרי"צ, לא נהג במאומה נגד חוקי המדינה, ובוודאי לא בעניין של עונש מוות, והיו אלו שנים כתיקונן. אולם, שמר הרבי את דברי אביו, בבחינת "מתי יבוא לידי ואקיימנו".

הגזירה המדוברת הייתה בסמכותו של שר הפנים, שהיה באותם ימים החזק מבין שרי המלוכה. הצאר הרוסי באותה תקופה לא היה חכם גדול ביותר, ויש אומרים שלא היה חכם כלל... ושר הפנים הנהיג את הצאר כפי רצונו, וניהל הלכה למעשה את כל ענייני המלוכה. הוא היה צורך ישראל, רשע מרושע וחסר רגש אנושי לחלוטין, וידועות הצרות שסבלו ממנו בני ישראל, עד לפוגרומים וכו'.

נודע לרבי שבעיר הבירה גר מורו ומחנכו של שר הפנים, כיוון שכך, החליט ליצור קשר עם אותו איש, ואכן התיידד עמו עד שגילה בפניו את צרתו וביקש ממנו לסייע בידו להגיע אל השר ולהשתדל לבטל את הגזירה. אמר לו אותו איש, שבתור מורו ומדריכו של שר הפנים יש לו אישור קבוע המקנה לנושאו רשות כניסה חופשית וקבועה למשרד שר הפנים, והוא מוכן למסור אישור זה לרבי לעשות בו כטוב בעיניו; אולם הוסיף והזהיר אותו כי סכנה גדולה כרוכה בהחזקת הרישיון שלא כחוק.

אזי הבין הרבי את הוראת אביו אליו לפעול עד כדי מסירות נפש, שכן אין צורך להסביר עד כמה גדולה הסכנה הצפויה ליהודי עטור בזקן ופאות, לבוש במעיל רבני והשפה הרוסית אינה שגורה בפיו, בכניסתו למשרד שר הפנים עם רישיון שאיננו שלו...

לקח הרבי את הרישיון והלך למשרדיו של שר הפנים, בבואו לשם הראה לשוער הבניין את רישיון הכניסה. הביט עליו השוער בתמהון, שכן כידוע היה אסור ליהודים לשהות כלל בעיר הבירה פטרבורג, מה גם להיכנס לבניין זה, שאף שרי המלוכה עצמם לא יכלו להיכנס אליו ללא אישור מיוחד. אך בראותו את הרישיון המיוחד, נאלץ להכניס את הרבי פנימה בלי טענות ומענות.

נכנס הרבי אל הבניין והחל לחפש את משרדו של שר הפנים, אך תעה בדרכו במסדרונות הבניין ונאלץ להסתכן ולשאול את אחד הפקידים היכן משרדו של השר. כאשר הגיע למקום, יצא לפתע השר מחדרו. נכנס הרבי תיכף לתוך החדר, חיפש ומצא את המסמכים העוסקים בגזירה המדוברת, החתים אותם בחותמת השר שאינו מאשר את הביצוע, והניחם בין המסמכים שאינם מאושרים. כאשר שליחותו הוכתרה בהצלחה, יצא הרבי מן המקום וחזר לביתו בשלום.

פעם נסע מורי וחונתי, הרבי הריי"צ, בכדי לבטל גזירה שהעמידה יהודים בסכנה, שהממונה עליה היה גנרל שהתגורר ליד עיר הבירה פטרבורג. עלה בידו של הרבי לקבוע פגישה עמו באמצעות אחד ממכריו, ומועד הפגישה נקבע לליל שבת. נסע הרבי לאזור מגוריו של הגנרל, ושהה במשך השבת באכסניה שהייתה בתוך 'תחום שבת' של בית הגנרל. באכסניה זו היו שיכורים ואנשים מפוקפקים, ובה קיבל הרבי את השבת ועשה קידוש, והלך אל הגנרל במועד שנקבע.

הרבי סיכם לפני השבת עם בעל האכסניה שילווה אותו לביתו של הגנרל, הוא ליווה את הרבי עד לשער החיצוני, אך הרבי נאלץ להמשיך ולצעוד לבדו בחצר עצמה בה הסתובבו כלבים גדולים והמעבר בה היה מסוכן. בעל האכסניה לא המתין לרבי, ואת דרכו בחזרה לאכסניה עשה הרבי לבדו, ובגלל שרצה להגיע מהר לאכסניה, פשט את מעילו והלך במהירות בקור הגדול.

הוראה

הרבי סיכן את חייו ופעל נגד מלכות ש"משלה בכיפה" באותה עת, בכדי לבטל גזירה רוחנית על חינוך ורבנות. לא הייתה זו גזירה על עניינים שבגדר "ייהרג ואל יעבור", אלא על עניינים רוחניים אחרים! וכאשר נדרש לפעול למען הצלת נפשות של בני ישראל, היה יכול להתאכסן בשבת בפטרבורג במקום ראוי ולנסוע בליל שבת לפגישה עם הגנרל, שכן פיקוח נפש דוחה את כל התורה כולה; ולא היה צריך לשהות בין שיכורים, ולצעוד בקור ולהסתכן במפגש עם הכלבים...

נמצאנו למדים שמסירות נפשו של הרבי למען כלל ישראל הייתה בלי חשבונות כלל! כ"ד טבת תשי"א |
י"ב תמוז תשמ"ה

"חטוף ואכול"

אצל אדמו"ר הצמח צדק היה נהוג שלקראת חג הפסח, קיבלו כמה מזקני החסידים את צרכי ה'סדר' מהרבי: שלוש מצות, יין לארבע כוסות, מרור וכל שאר הדברים. באחת הפעמים, מסר שליחו של הרבי בערב פסח את צרכי הסדר לידי החסיד ר' יקותיאל מליעפלי, כאשר היה הלה שקוע בהתבוננות עמוקה בענייני חסידות. בעודו חושב ומעמיק כדרכו, כאשר שמע שהרבי שלח עבורו דברי מאכל, הזדרז ואכל מיד את כל מה ששלח לו הרבי...

כאשר הגיע ליל הסדר, לא היו לו את צרכי הסדר, ובא לאדמו"ר הצמח צדק בכדי לברר מדוע לא זכה לקבל מהרבי את צרכי הסדר כמדי שנה.

לאחר חקירה ודרישה, התברר שאמנם שלחו לו את צרכי הסדר כמדי שנה, וכאשר הזכיר השליח לר' יקותיאל שהוא בעצמו מסר לו זאת, נזכר שאכן קיבל דברי מאכל מהרבי, אלא שהזדרז לאכול אותם מיד, ואכן היה זה טוב מאד, וסייע לו להמשיך ולהתבונן בענייני החסידות בהם היה שקוע באותה שעה... למותר לציין שר' יקותיאל קיבל את צרכי הסדר פעם נוספת, כדי שיוכל לערוך את הסדר כהלכתו.

הוראה

כאשר נותנים לאדם דבר שבקדושה, אין לו לחשוב פעמיים, אלא יקבל ו'יאכל' זאת תיכף ומיד... ייש להבין את אופן הנהגתו של החסיד, שכאשר שמע שהרבי שלח לו דברי מאכל, הזדרז ואכל אותם תיכף ומיד. כיצד יתכן שאכל מצות ושתה יין בערב פסח, שלא כהלכה (שולחן ערוך אורח חיים סי' תעא)?

והביאור הוא, שהחסידי היה עסוק בהתבוננות בענייני חסידות בתכלית העומק, ומרוב התעמקותו העצומה לא הרגיש כלל את טעם המצה, היין והמרור. במצב כזה בו אדם אינו חש את כל כוחותיו וחושיו, הוא מנותק מהעולם עוד יותר מאשר בשעת השינה, ואף יותר מעילפון חלילה. ומכיוון שכך, אינו במצב שיכול לצאת ידי חובת מצה ומרור ושתיית יין, ואין אכילתו נחשבת אכילה מבחינה הלכתית.

מאידך, אף שלמד והעמיק באופן כזה, מכל מקום, כאשר הגיע לאוזניו דבר השליחות של הרבי, בידעו שמדובר בשליחות של מי ש"עומד בין ה' וביניכם" – לא חשב לרגע, עזב את ענייניו הנעלים ונחפז למלא את מטרת השליחות, לאכול את צרכי הפסח!

כך כאשר מוטלת עלינו שליחות מנשיא דורנו, אף אם עסוקים בעניינים נעלים ביותר, כמו לימוד חסידות בהעמקה וכדומה – יש לחטוף ולמלא שליחות זו בפועל ממש, מבלי להיכנס ל'חשבונות' שיש לסיים קודם את העניין בו שקועים כעת.

ויתרה מזו: החסיד אכל את כל מה ששלח לו הרבי בבת אחת, מבלי להבחין בהבדל בטעמים של המצה, היין והמרור. וההוראה מכך, שאין כל הבדל מהי השליחות המוטלת על האדם, נדרש הוא לכל לראש לבצע אותה בלי חשבונות. ובכך, מסייעת השליחות גם לעניין בו עסק תחילה, כפי שהיה במעשה האמור. שבת פרשת אחרי תשד"מ

כשרוצים – יכולים

מספרים על הבעל שם טוב שישב פעם עם תלמידיו, ולפתע הגיע אליהם גוי, הכניס את ראשו מבעד לחלון וביקש את עזרתם, שכן הסוס שלו אינו יכול לסחוב את העגלה. אמרו לו תלמידי הבעל שם טוב שאינם יכולים לעזור לו.

השיב להם העגלון: "מאזשעש דא ניע חאטשעש" (=יכולים אתם, אך אינכם רוצים!).

לאחר שהלך הגוי, אמר הבעל שם טוב תורה שלימה על כך שלכל יהודי ישנה היכולת, ואין הדבר תלוי אלא ברצונו.

הוראה

כאשר יהודי שומע אמרה, ואין הדבר משנה ממי שמעה, אפילו מגוי – יש בכך שליחות מלמעלה, ועליו ללמוד מכך הוראה בעבודת ה'. פורים תשט"ז | שבת בראשית תשח"י

כשזקוקים לסחורה, מוכרחים לנסוע ליריד

הרב המגיד ממעזריטש היה גדול בתורה ומקובל גדול עוד טרם התקרב אל הבעל שם טוב, ובאותה תקופה הכיר תלמיד חכם גדול שהיה חברו ללימוד הקבלה. לימים, כאשר מילא הרב המגיד את מקומו של הבעל שם טוב, עבר אותו גדול דרך העיר מעזריטש. כששמע שהרב המגיד נוהג להאריך בתפילתו, התפלא על כך ביותר, כי הוא עצמו היה מכוון בתפילתו את כל כוונות האריז"ל, ובכל זאת תפילת המגיד הייתה ממושכת הרבה יותר משלו.

בידעו שהמגיד הוא גם מתמיד גדול בלימוד, בא אליו חברו בשאלה: מדוע מאריך הוא כל כך בתפילתו ומבטל זמן זה מלימוד התורה? ואם הסיבה לכך היא משום שברצונו לכוון את כוונות האריז"ל, הלא הוא עצמו – אותו גדול – מכוון את כל הכוונות, ואין הדבר אורך פרק זמן כה ממושך!

המגיד לא השיב לו על אתר, והתחיל להתעניין בשלום חברו, ושאלו במה מתעסק, וסיפר החבר שעוסק בעיקר בלימוד התורה ומתפרנס מהחנות שמנהלת זוגתו, אלא שפעם אחת בשנה בעת היריד בלייפציג, נותנת לו זוגתו רשימת סחורה הדרושה לחנות וצרוור כסף, כדי לנסוע ליריד לקנות את הסחורה. הנסיעה ליריד אורכת עבורו שבועות אחדים, ואז חוזר לביתו וממשיך לעסוק בתורה.

שאל אותו המגיד: "אינני מבין לשם מה צריך אתה לבזבז כמה שבועות בשביל נסיעה ליריד, יכול אתה להישאר בחדרך ולצייר במחשבתך את הנסיעה ליריד. הדרך הלא ידועה לך היטב, כיון שהנך נוסע לשם כל שנה, ואם כך תוכל לצייר במחשבתך בנקל את כל פרטי הנסיעה: כעת אני בתחנה פלוניית, ועכשיו בתחנה שלאחריה, ועכשיו אני מגיע ליריד ואוחז בידי את הארנק עם כל הכסף, ועכשיו אני קונה את הסחורה ובודק שלא רימו אותי... וכך, תוכל לסיים את כל העסק בשעות ספורות, ולא תצטרך לבזבז שבועות אחדים!"

השיב לו החבר בפליאה: אבל עליי לקנות את הסחורה, ולשם כך מוכרח אני לנסוע בפועל ליריד בלייפציג!

כשמע המגיד את תשובתו, נענה ואמר: "כן הוא גם בנוגע לתפילה, כשצריכים את ה'סחורה' לא ניתן להסתפק בכוונות בלבד, שהאדם נמצא במקום אחר, אלא שמכוון על מדרגות נעלות – דבר זה יכולים אכן לעשות בזמן קצר... אלא צריכים לבוא ולהיות באותה מדרגה ובאותו עניין רוחני, ובשביל זה נדרשת עבודה ויגיעה שנמשכת זמן רב".

הוראה

גם אחרי שעוסקים בעניינים נעלים ביותר, עד לראיית אלוקות ממש, על יהודי לזכור שעליו "לנסוע בפועל ליריד" – להחדיר עניינים אלו בפועל ממש, בחיי המעשה בעולם הזה הגשמי. שבת פנחס תשי"א | שבת ראה תשי"ז | שמחת תורה תשל"ד

ה' תמוז

הרב אברהם צבי הלוי בעק זצ"ל

יום ההילולא - ה' תמוז

נולד באלול ה'תרצ"ב (1932) בעיירה נירבוגאט (ניר-באגאד) שבהונגריה. בשואה ברח יחד עם אחיו הרב משה בער לבודפשט וכך ניצלו. אמו ושני אחיו נספו הי"ד. לאחר המלחמה למד בישיבת 'מאור הגולה ברומא', שם התקרב לחסידות ויז'ניץ. בשנת ה'תש"ח (1948) עלה לישראל ולמד בישיבת ויז'ניץ אצל רבו רבי חיים מאיר הגר. לאחר נישואיו היה ר"מ בישיבת ויז'ניץ. בשנת ה'תשכ"ד (1964) עבר להתגורר במונטווידאו שבאורוגוואי, שם כיהן במשך עשרים וארבע שנה כאב"ד הקהילה החרדית. ב-ו' תמוז ה'תשמ"ח עבר להתגורר במלבורן, שם שימש רבה של קהילת עדת ישראל מלבורן ועמד בראש מערך חינוך, כשרות ונשיא כולל בית יוסף בקהילה במשך שלושים שנה. ב-ט' סיוון ה'תשע"ח (2018) רבינו הודיע במכתב לבני הקהילה על עלייתו הקרובה לישראל מחמת מצבו הבריאותי.

הנהיג בקהילתו להקדים בכניסת שבת ושלא לדבר כלל בתפילה ובקריאת התורה, כמו כן החזן אומר מי שבירך מיוחד לאלו שאינם מדברים בתפילה. ה'בן אדם לחבירו' שלו היה מופלא. דאג בצורה הטובה ביותר. דאג למי שעשה לו טובה בצורה הטובה ביותר. רבים פנו אליו ונושעו. לפני עלייתו ארצה ערכו לו מעמד פרידה מיוחד. רבינו עלה לישראל והתגורר בבית שמש אצל חתנו הרב ישראל חיים קאהן, אולם כעבור עשרה ימים בלבד נפטר. נפטר ב-ה תמוז ה'תשע"ח (2018). חי כ-86 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים. בית מדרשו שנבנה בבית שמש נקרא 'ויצב אברהם'.

אביו: ר' ישעיה יוסף. **אמו:** מרת שרה הי"ד. **אשתו:** מרת ביילא (בת גיסו הרב משה צבי הופמן שו"ב בכפר אתא). **בניו:** האדמו"ר הרב חיים יהודה (האדמו"ר מטשרקאס במונסי), הרב מנחם דב (אב"ד לבושי מרדכי מאדא במונסי), הרב ברוך מויליאמסבורג. **חתניו:** ר' ישראל חיים קאהן (אב"ד תולדות אהרן בבית שמש), הרב יהודה כ"ץ (דומ"ץ במלבורן אוסטרליה ורב בית המדרש 'ויצב אברהם' מלברון), האדמו"ר הרב יוסף לייפר (האדמו"ר מטמשוואר בירושלים), הרב שלמה אלימלך כ"ץ (נכד האדמו"ר מטאהש). **מרבתי:** האדמו"ר רבי חיים מאיר הגר. **מתלמידי:** האדמו"ר הרב ישראל הגר. **מספרי:** **ויצב אברהם** - על התורה, מועדים ותהילים.

אחרי חג הפסח ה'תשע"ו, הגיע יהודי מירושלים שהיה מגדל יתום בתוך ביתו וגמר בשבילו שידוך נאה עם בת מבני משפחה שגרו במלבורן ועכשיו מתגוררים כבר בירושלים. היהודי בא למלבורן כדי להתעסק במצוות 'הכנסת כלה' וביקש מרבינו שיעזור לו בעניין זה.

רבינו התקשר מיד לאחד האברכים העסקנים שילך עם האיש כדי לבקש מנדיבי עם. אבל עסקן זה ענה ואמר לרבינו שאף אחד לא ירצה לתת לעניין זה והסביר מדוע. אבל רבינו צוק"ל לא הרפה והתקשר מיד לעסקן אחר אולי יאות למצווה זו, אך גם הוא כקודמו ענה שעסקן זה לא יצליח.

כך גם ענו שאר העסקנים שרבינו ניסה לדבר עימם לעזור לאיש זה. כשראה כך, הרהר בדבר רבות, אח"כ קם ואמר 'אם כן, הרי המצווה היא שלי!' וכך אמר: "אם ככה, מתכוונים אלי". מיד הלך עם היהודי שני לילות בין בתי ישראל ובס"ד אסף רבינו סכום עצום של 20,000 לטובת הכנסת כלה! אותו שליח היה כל כך מרומם מזה ולא ידע איך להודות לרבינו צוק"ל על מה שעשה איתו!" (מפי עד ראיה)

בעל המעשה סיפר: "פעם אחת התלכלך המעיל שלי בעצם יום השבת קודש. לא ידעתי אם מותר על פי הלכה לנקות הבגד מחשש ליבון או טוחן את הלכלוך וכדומה. באתי לשאול את רבינו צוק"ל מה לעשות. רבינו בחכמתו מיד הבין שאין כאן שאלה בהלכה גרידא, אלא יש כאן עניין של צער רב, כיוון שלא היה לי שום בגד אחר ללבוש בשבת והייתי מתבייש מאוד.

הרב לא הורה לי מיד את האיסור אלא קודם נכנס לביתו הפנימי והוציא מארוננו את המעיל שהיה לו ואמר לי שאני יכול להשאיל אותו ממנו עד אחר שבת, שיהיה לי מה ללבוש כיוון שאין כדאי לנקות הלכלוך בשבת...".

הרה"ח ר' שלמה היימליך סיפר: "בתקופה שאבי שיחי' הרה"ח ר' מנחם יוסף שליט"א נפל למשכב לפני מספר שנים, היה רבינו צוק"ל בא הרבה לבקרו ולברכו בברכת 'רפואה שלימה'. פעם אחת כשישבת לצד אבי בבית החולים, הגיע רבינו למצוות ביקור חולים ומצבו של אבי היה אז קשה מאוד ולא ידענו מה ילד יום.

שמעתי איך שרבינו מברך את אבי לפני צאתו מן החדר בלשון הפסוק: "תחדש כנשר נעורייכי". כשיצא רבינו, ניגשתי ושאלתי אותו: "האם זה נכון מה ששמעתי שהבטיח שאבי יתראפ בעז"ה?". רבינו נענע לי בראשו שנכון הדבר! אבל לא אמר יותר כלום. וב"ה כך היה שאבי התראפ ב"ה וקם להתהלך על משענתו, ויעזור השי"ת שימשיך להאריך ימים ושנים בטוב ובנעימים".

בעת הדפסת ספרו הראשון של רבינו זצוק"ל 'ויצב אברהם' על תהילים, בני ביתו של רבינו קיבלו שיחת טלפון מאישה חשובה אחת שרוצה לתרום סכום גדול להדפסת הספר משום הכרת הטוב שיש לה לרבינו שעזר לה בעת צרה וכך סיפרה: "כשנולדה לי בתי תח' הייתי בסכנה גדולה, והרופאים ממש ניבאו שחורות שלא אשאר בחיים רח"ל. אמרתי לבעלי שילך תיכף להזכיר אצל רבינו זצוק"ל. הצדיק כששמע את המצב, הלך מיד לתלמוד תורה ונכנס לכל כיתה ורשם על הלוח את שמי להתחיל לומר תהילים ועורר את הילדים לקרוע שערי שמים למעני! בס"ד תוך זמן קצר נושעתי ונרפאתי ברפואה שלמה!".

בביקורו הראשון של רבינו זצוק"ל במלבורן, הלך לבדוק את כשרות והנהגת המקווה טהרה בעיר. רבינו זצוק"ל אמר למלווי שהמקווה מהודר בתכלית ההידור ושהוא נהנה מאוד מסדר בנייתו וכשרותו על פי כל החומרות הנהוגות בתפוצות ישראל ושיבח את ראשי הקהילה על ענייני הדת המתוקנים בה ועל צרכי הקהילה שמתאימים לציבור יראי ה'.

באמצע בדיקתו את הצינורות המחברים בין בורות המים השונים, נעצר ליד איזה צינור ושם בדק העניין לעומק במשך מספר דקות ולאחר מכן אמר שהכל מתנהל ב"ה כשורה וכדין. למחרת הגיע הבלן כדי לחמם את המים, והנה הוא מבחין שבאחד מן הצינורים בצינורות המים יש איזה שינוי באופן עמידתם וחיבורם! ותמה מי היה כאן לטפל בזה בלא רשות!

עד שהתברר לאחר מכן, שרבינו זצוק"ל ראה את החיבור וראה צורך לתקנו על מכונו באופן יותר מועיל ויותר מהודר. אבל רבינו עשה החשבון שח"ו לא יצא לעז על המקווה ולכן עדיף לעשות זאת בהצנע. לכן הלך לבדו וקנה את החלקים שהיה צריך ובא כאשר המקווה היה ריק וישב ותיקן בעצמו!". (מפי הרה"ח ר' מרדכי גולדברג משגיח המקווה)

השדכן הרה"ח ר' שמואל יוסף האכהייזר סיפר: "פעם אחת הייתה בת ישראל שהגיעה לפרקה. הצעתי לה שידוך מוצלח של חתן נעים הליכות. ברוך השם הצדדים הבינו אלו את אלו והשידוך התקדם כראוי. לקראת החתימה על הזכרון דברים' כנהוג, בני משפחת צד החתן אמרו שהם מסכימים לשידוך רק בתנאי שרבינו זצוק"ל יכתוב ויחתום להם שהוא נוטל על עצמו אחריות שהכול ילך כשורה ולא ישלול בשידוך זה!

הלכתי לרבינו זצוק"ל בפחי נפש ושאלתי מה לעשות במצב כזה, הייתי בטוח שרבינו לא יסכים בשום פנים ואופן לקחת על עצמו אחריות גדולה כזו. אבל רבינו זצוק"ל ששמע שהשידוך תלוי בו, מיד הוציא נייר וכתב להם שהוא נוטל על עצמו האחריות והכל ילך כשורה בעז"ה! בזאת בני משפחת החתן נרגעו והשידוך נגמר למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת. אחר פרק זמן אמר לי רבינו בהזדמנות: 'תאמין לי, זה לקח ממני הרבה כוחות!'

בעיר הנופש טשלים הממוקמת ליד מלבורן בנה ר' ישראל הרצוג מקווה טהרה לכבודו של רבינו כדי שלא להטריח את רבינו להגיע לעיר לצורך טבילה במקווה. בנוסף המקווה שימשה גם את אנשי הקהילה שיש להם בתים בתוך העיר והיו נוסעים לשהות בימות הקיץ בעיר הנופש. ומקווה זו נעשה בהשגחת

רבינו זצוק"ל ועמד תחת פיקוחו. בתקופה האחרונה כבר לא נסע רבינו לשם, מפני בריאותו. והנה באחד הימים ביקש רבינו לנסוע לשם בכדי לבדוק את כשרות המקווה.

השומעים לא הבינו מה שרבינו רוצה להטריח עצמו ולנסוע עתה לטשלס, ומה יום מיומיים. אבל רבינו זצוק"ל השיב בכובד ראש ובנשיאת העול, שמכיוון שהמקווה נמצא תחת אחריות כשרותו והטובלים שם סומכים עצמם שהוא משגיח ויודע הנעשה שמה, על כן מוטל עליו לבדוק את כשרותה. וכך היה שנסע נסיעה של משך חצי שעה לשם בתשישות כוחו ובמסירות נפש לקיים מצוותו ולראות אם הכל מתנהל כשורה.

המשב"ק הרה"ח ר' מרדכי זלמן פיקסלר סיפר: התגוררנו בעיר מונטווידאו בעת כהונת רבינו שמה. עמדתי לקראת נסיעה ליישיבת 'תולדות אהרון' באר"י ללימודי שם. באותה תקופה היה חסר מלמד למחצית היום באחת הכיתות הנמוכות של הת"ת. רבינו החליט שאוכל לשמש כמלמד לחצי יום, כי לא הייתה הקהילה גדולה כל כך למצוא מי שימלא המשרה.

אני חפצתי לנסוע והתכוננתי לנסיעתי כרגיל. כשהגיע היום, כבר הזמנתי טקסי לנסוע לשדה התעופה. באותו זמן נודע לרבינו שאני עומד לנסוע. הרב מיד בא אלי לביתי והפציר בי שאשאר בעיר למלאות מקום המלמד החסר. כשראה שאני רוצה לנסוע בכל אופן, אמר: "אתה לא תפסיד מכך!". הסכמתי להישאר. רבינו ירד מיד לשלם על הטקסי שהזמינו לשווא, ואני נשארתי ללמד בת"ת עד שמצאו ממלא מקום אחר. אני לא ירדתי לסוף דעתו, שאמר לי שאני לא אפסיד ממה שאשאר בעיר. אבל רבינו בעצמו לא שכח זאת לעולם. מה שהחזיר לי על מילים אלו שיצאו מפיו, לא אשכח לעולם...

תמורת הסכמתי להישאר, למד איתי חברותא בכל ליל שישי במשך כחצי שנה, הלכות טריפות החמורות, זאת לא אשכח שהיה לומד בעמידה ובלי מנעלים לרגליו, כדי שיוכל ללמוד כל הלילה בלי להתנמנם!! בל נשכח שאז היו לו שישה ילדים קטנים בביתו, והיו לו די טרדות לערש"ק, אבל בלילה היה עוסק בתורה בהתמדה עצומה!

כמו כן היה לו שיעור קבוע עמי בספר משלי, והיה לומד הפסוקים ומוסיף מדיליה פירושים נפלאים בדרכי המוסר על כל פסוק. ועוד זאת עשה עמדי, שבכל עת שהגיע הקצב עם שאלה על עוף וכדומה, ה"ה הרה"ח ר' אליעזר קליין ז"ל היה קורא גם לי, להראות לי השאלה, בכדי שיהיה לי 'שימוש' כראוי על שאלות למעשה. אני לא זוכר שום תקופה בחיי שלמדתי כל כך הרבה, וכל כך היתה לי תועלת מהלימוד כמו בתקופה ההיא. כל זה עשה איתי רק על דבר הכרת הטוב שהסכמתי להישאר ללמד בת"ת!".

כשנה לפני פטירתו בעת ביקורו האחרון של רבינו זצוק"ל בארץ הקודש, בא רבינו לבקר את אחותו ע"ה (אשת הרה"ח ר' אלקנה אוביץ שליט"א בני ברק). ועמד שם אצל מיטתה אחד מנכדיה שעדיין לא נפקד בזרע של קיימא וכבר עמד כשלוש שנים אחר חתונתו. רבינו פנה אל אחותו ששכבה חולה במיטתה ולא יכלה להוציא הגה מפיה. רבינו אמר לה: "הרי אינך יכולה לדבר כבר כמה שנים, אם כך הפה שלך נקי מדיבורי לשון הרע ורכילות, ויש לך פה קדוש לברך את נכדך שיזכה לזרע של קיימא!". כמובן שמיד הסכימה ונענעה בראשה לברכו, ולתקופת השנה נושע אותו נכד ונלד לו בן זכר! (מפי בעל המעשה, נכד הרבנית הנ"ל ע"ה)

רבינו היה משתתף בשמחות קידושים בשבת בבוקר רק בביהכנ"ס, כי קשתה עליו הטרחה ללכת לקידוש בבתי אנשים. אני זכיתי לשמש בקודש, להיות "הויז בחור" אצל רבינו זצוק"ל, אבי מורי ערך את הקידוש לשמחת האופרוף שלי בביתנו ולא בביהכנ"ס מכמה סיבות. מה גדלה התרגשותנו כאשר רבינו הופיע

בביתנו לקידוש, בכך הראה את הכרת טובתו על היותי לעזרתו! וזה היה בשנותיו האחרונות, שכבר קשתה עליו ההליכה, וטרח והלך דרך ארוכה רק בגלל היותי 'הויז בחור' אצלו" (מפי הר"ר דוד הויכהייזר הי"ו). הסיפורים מעובדים מתוך העלון 'יעידון ויגידון'

מנהגו של רבינו זצוק"ל היה תמיד לתת מתנות לכל מי שהיה עושה עמו טובה, כך היה נוהג עם ה'הויז בחורים', וכך גם עם האברכים שהתלוו עמו בנסיעותיו לכל מקום. תמיד דאג להכיר טובה למי שעזר וסייע לו. אפילו כשהיה נוסע עם גויים, היה נותן להם טיפ... וכן גם כשהיה יוצא רבינו ב'גאז סטיישן' לצרכיו, היה קונה איזה דבר להכיר להם טובה.

בנו של רבינו (הרה"צ אב"ד מאדא) סיפר: "גודל דאגתו ושמירתו על הקהילה בשליטה ובאחריות גדולה. למדתי כמה וכמה פעמים כשהייתי בבית אאמו"ר רבינו זצוק"ל והוא היה מעיר אותי לפעמים באמצע הלילה בשעה שתיים לפנות בוקר ומבקש ממני להתלוות עימו עכשיו לבית המטבחים! (כנראה הקפיד שלא ללכת יחידי בלילה כדין תלמיד חכם שאסור בזה) וכך באמצע הלילה והיה רבינו נכנס ובודק אם הכל מתנהג כראוי לפי דרישותיו והדרכותיו בהלכה, והיה נראה בחוש את דאגתו ואחריותו הגדולה שלקח על כתפו ברוב מסירות ואחריות".

קודם נסיעתו ממלבארן, זכר לקרוא אליו את כל היהודים שתמכו והחזיקו בו ועזרו לו בכל עניין כדי להודות להם על מעשיהם ולהיפרד מהם כראוי. ממש קודם נסיעתו לשדה התעופה ביקש להיפרד מהרופא הדגול הר"ר יונתן צבי פינצ'ו בר הי"ו, שהתמסר לרפואת רבינו בכל כוחו.

בשנתו האחרונה של רבינו פרצה סערת העופות בעולם וקמו מספר רבנים להטיח ספק בכשרות עופות הפטם וביקשו להחליף לעופות אחרות. באותו הזמן ניכר על רבינו בחוש גודל זהירותו שחקר ובירר את עומק העניין לפרטי פרטים עד שהסכים לחזור ולאכול אותן העופות. ובמשך כל תקופה עד שבירר את העניין לעומק, במשך כמה חדשים לא הכניס לפיו מאומה משום הספק והחשש וחקירותיו היו בהשקט ובצנעא כדי שח"ו לא יצא לעז על אותם אלו האוכלים את העופות.

ז' תמוז

הרב ברוך תאומים פרנקל זצ"ל אב"ד לייפניק

יום ההילולא - ז' תמוז

נולד בשנת ה'תק"כ (1760). במשך עשרים וארבעה דורות ברציפות כיהנו אבותיו ברבנות בערים שונות ביניהם המגיני שלמה, המגלה עמוקות, רבי יהודה החסיד ועוד. עוד בימי ילדותו התגלו ברבינו כשרונות עילויים ונודע כעילוי. בשנת ה'תקל"ח (1778) לאחר פטירת הגאון ר' נפתלי הירץ מרגליות בהיות רבינו כבן שמונה-עשרה שנים בלבד התמנה לאב"ד ווישניצא. מינוי זה עורר את קנאתם של אחדים מבני העיר וחלקם עוררו מחלוקות בכל פעם כנגד רבינו.

למרות זאת כיהן רבינו בעיר זו למעלה מעשרים שנים, ושמו הלך וגדל כאחד הגאונים המפורסמים ואף ייסד בה ישיבה, אליה נהרו תלמידים רבים. בשנת ה'תק"ס (1800) לאחר פטירת ר' בנימין וולף איגר החליט לקבל את הרבנות בעיר לייפניק שבמורביה שם הקים ישיבה. כעשרים ושש שנים שימש בתפקיד זה. הגאון רבי משה סופר (ה'חתם סופר') העיד עליו, שאלמלא נשתכחה תורה מישראל - היה

מחזירה בפלפולו. כל ימיו עסק בלימוד תורה ובגמילות חסדים. נפטר ביום שבת, ז' תמוז ה'תקפ"ח (1828). ציונו בלייפניק. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' יהושע יחזקאל פייבל (אב"ד אוסטראווצי שבפולין). **אמו:** בת ר' ישכר בעריש (אב"ד טשכנובצא). **נשותיו:** בת הגביר ר' יהודה פרנס מוישניצא (זיווג ראשון), בת ר' לוי יצחק מליסא (זיווג שני), בת ר' צבי יהושע הלוי הורוביץ אב"ד טריביטש וטרנוב (זיווג שלישי). אלמנת רבי משה הכהן מבראד). **מרבותיו:** אביו, ר' יהושע יחזקאל פייבל. **מתלמידיו:** ר' יחזקאל פאנט (אב"ד קרלסבורג), ר' נחום טרייביטש (אב"ד ניקלשבורג), ר' משה פרנקל (אב"ד קמידיט-שריש), חתנו, ר' חיים הלברשטם מצאנז. **בניו:** ר' יהושע העשיל מקאמרנא, ר' יוסף מפלאנסק. **בנותיו:** מרת רחל פייגא (נישאה לאדמו"ר ר' חיים הלברשטם מצאנז), מרת יוכבד רבקה (נישאה לר' יחיאל מאיר קאמינר), בתו (נישאה לר' מנחם מאניש תאומים-פרנקל מבראד), מרת חיה (נישאה לר' ישעיה שייף מזאמושטש), בתו (נישאה לר' זלמן גאלדשטאף). **מספריו:** • **ברוך טעם-חידושים** • **עטרת חכמים-חידושי סוגיות לפי סדר המסכתות ושו"ת** • **ברוך שאמר-חידושים על מסכתות בש"ס** • **אמרי ברוך-על תשובות הרשב"א** (רבי שלמה בן אדרת) • **מרגניתא דר"ב-על התנ"ך ואגדות** • **חידושי רבינו ברוך טעם-על הש"ס** • **דרושי ברוך טעם-דרושים למועדים ולאירועים מיוחדים והספדים**.

סיפר האדמו"ר ר' חיים הלברשטם (ה'דברי חיים), שכאשר ישב על שולחן חותנו ה'ברוך טעם' ואכל קסט, פעם לפני חג הפסח רבינו היה טרוד מאד בעניינים שונים, ולא היה לו פנאי להכין דרשה לשבת הגדול, ועלה בזכרוננו חידוש, שאמר לפני עשרים שנה, והתכוון לומר חידוש זה בדרשה, ומנהגו היה לומר דרשה לפני קריאת התורה, וה'דברי חיים' יצא אחר תפילת שחרית לפרוודור ביהמ"ד ושמע איך ששני בעלי עגלות מעיר לייפניק משוחחים ביניהם ואחד אומר לחבירו "הנה הרב ידרוש על סוגיא פלונית, והנני זוכר, שלפני עשרים שנה כבר אמר הרב דרשה על סוגיא זו", והתחיל להיות מונה והולך את הקושיות, שהקשה רבינו בסוגיא ההוא ומה שיישב הכל על מכונו.

ה'דברי חיים' שמע את הדברים האלו, ונתת לאחוריו, כי שמע מחותנו שדרשה זו יגיד ורץ ה'דברי חיים' לתוך ביהמ"ד וניגש אל חותנו, שהיה בדרכו לבימת הארון קודש לשאת את דרשתו ולחש לתוך אוזנו, ששמע מבעל עגלה פלוני, איך שחזר על כל הדרשה בזכרון בהיר. סיפר ה'דברי חיים', שרבינו לא השגיח לדבריו, רק עלה על הבימה כאילו לא קרה דבר, והתחיל להרצות לפני הציבור את סוגיית הגמרא, ואחר כך התחיל להקשות כמה קושיות אחרות על הסוגיא ודרש שעה ארוכה בחידושים, שחידש על אתר ליישב הסוגיא לאשורה, עד שהיו הדברים שמחים כנתינתן מסיני.

ר' שלמה זלמן עהרנרייך, אב"ד שאמלוויא סיפר שהוא זוכר כשהיה בצל קדשו של זקינו מו"ר בעל 'קול אריה' ולמד שיעור עיון בסוגיא דחצר, ולמד בשו"ת עטרת חכמים (לרבינו), בחידושים שבסוגיא, וכשקם לילך אמר, שבלא רוח הקודש אי אפשר לומר חידושים כאלה.

האדמו"ר ר' חיים הלברשטם מצאנז זיעא סיפר שפעם אחת בא איש אחד לרבינו, והתאוונ לפניו, שצריך התחזקות בעניין תחיית המתים, שנפטר לו ל"ע אחד מקרוביו, ואינו יכול לחזק עצמו, ולקחו רבינו לבית התבשיל, והיה שם עוף מונח במלח. רבינו אמר לעוף שיעמוד, ותיכף עמד על רגליו, והתחיל לרוץ בבית.

האדמו"ר הקדוש מגארליץ סיפר, שראה פעם בחלומו את אחיו רבי מאיר נתן, ושאל: "מה קורה איתך". והשיב לו רבי מאיר נתן. שאל לו: האם יש לו שייכות עם אבותיו. והשיב: "אצל כל אבותי אוכל לגשת,

זולת אצל זקיני מלייפניק הוא ה'ברוך טעם', שכן בכל עת שאני רוצה לגשת אליו - אומרים לי: 'לא עתה, כעת הוא לומד' (חמדה גנוזה - ז'מיגרדא)

פעם אחת עברה את לייפניק הגבירה הנדיבה הנודעת מרת תמר'ל מווארשא וביקשה לשאול בעצת רבינו באיזה דבר נחוץ. מכיוון שמיהרה לדרכה ולא יכלה להתמהמה, ביקשה להיכנס בזמן הקבוע ללימוד השיעור, ורצתה לתת לרבנית סכום כסף, על מנת שתאפשר לה להיכנס. הרבנית בידעה רצון בעלה לא ניסתה להפריעו מלימודו, ואחר כך כשסיפרה לו, איך הפסידה הרבה כסף, אמר לה: "אפילו אלפי דינרי זהב לא יעבירוני מדעתי לבטל את שיעורי".

נכדו ר' שלמה הלברשטאם מבאבוב סיפר, כי בילדותו של רבינו כאשר שם לילות כימים בבית-המדרש, והשמש חס על בריאותו ולא רצה לתת לו נרות עד שעה עשר, לפיכך ליקט לעצמו קסמים להדליקם כדי להאיר לו, ועשן האש הזיק לעיניו. למרות זאת המשיך במעשהו דבר יום-ביומו, ומזה נחלשו עיניו.

סיפר הגה"ק מקלויזנבורג זצ"ל כי רבינו שבסוף ימיו ידוע שהיה סגי נהור, והוא אמר שזה הגיע לו כעונש מפני שהסתכל פעם בבית הכסא בספרי חכמות חיצוניות ולכן נלקח ממנו הראיה, (ומה נורא הדבר שהרי היה זה במקום שאסור ללמוד שם ואעפ"כ סבר שנענש על כך). וסיבת עיוורונו היה לו כמין קרום על שני עיניו, וכשביקשו ממנו שילך לרופא להסירם (שאז היו כבר יכולים ג"כ להוריד זאת) אמר שאינו רוצה, שכן את העולם הזה אינו רוצה לראות, וללימוד איני צריך כבר את העיניים. וזמן רב לא ידעו שנעשה סגי נהור, ובכל יום היה מלמד שיעור גמ' רש"י ותוס' בעל פה, והוא ישב למעלה בפני עצמו ומניח את אצבעו בגמרא כך שאף אחד לא היה יכול להבחין שאינו רואה.

עד שבנו הרה"ק רבי יהושע העשיל התחיל לחשוד באביו מחמת כמה סיבות שבאמת אינו רואה. וכשרצה להיווכח בדבר מסר לאביו את הגמרא כשהיא הפוכה, וה'ברוך טעם' התחיל ללמוד השיעור, וכמובן שלא הבחין בכך, והמשיך כדרכו להראות באצבעו ואמר בעל פה את לשון הגמרא והרש"י ותוס', ואז כבר ראה בבירור שאינו רואה. התחיל בנו לצעוק ואמר: "אבי, הרי אינך רואה", נענה הרב ואמר: "וכי אני אינני רואה, אני יכול אפילו לציין לך הג"ה", ודפדף להר"ן וכתב בצד איזה הג"ה ודייק באותיות לכתוב ההג"ה בדיוק במקום שעליו נסוב ההג"ה, ואת הגמרא הזאת ראיתי בעצמי כשהייתי אצל הגה"צ ר' אליהו מאולונייב שהיה גם נכדו של ה'ברוך טעם' והנקודה בדברי הר"ן שמציין על מה נסוב ההג"ה על התיבה שעליו רצה להגיה. ותמיד חשבתני שמה שאמר שללימוד אינו צריך את עיניו היינו מפני שהוא זוכר את כל התורה כולה בעל פה. והוא דבר פלא, שבזכרונו יכול לשער את השורה ובאיזה מלה מופיעה הנקודה בדיוק.

מעשה שהיה האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנו רגיל לספר על מידותיו התרומיות ואהבת ישראל שהצטיין חותנו (רבינו). כשחלה פעם הבלן שבעירו, והצטער ה'ברוך טעם' מאוד על כך, כשעבר באותה העת ליד המטבח, ומצא את בתו שקועה בשיחת שחוק עם המשרתת, גער בהן קשות, והתפלא איך אפשר להן להעלות בת שחוק על שפתותיהן, בעת אשר הבלן מתייסר ביסוריו ומוטל על ערש דוי, ונתן הכאה לבתו הקטנה, על שצחקה בעת שהיה חולה בעיר. וכששאלה אשתו הרבנית לפשר מעש, ענה ואמר: "וכי אם אנחנו ח"ו היינו במעמד כזה, בתנו הייתה מצטערת על כך, וכי בשביל שהחולה בבית אחר אינה צריכה להרגיש ביסוריו?". (דבר צבי ווייצן)

סיפר הרה"ק כי פעם אחת ישב פעם רבינו עם הבי"ד שלו, ולא היה יכול לבוא לעמק השווה עם הדיינים, והיה בעיניו לפליאה גדולה מה זה ועל מה זה, ועיכב את הדין תורה לעיין בה כמה שעות, בתוך כך נתן ידו בכיס הבגד שלו, ומצא שם כמה רנדליך (מטבעות), והבין כי אחד מבעלי הדינים שהוא נתן לו זאת בכיסו, ושלח אחריו, וחקר ודרש עד שהודה על הדבר, ונתן לו בחזרה, ותיכף היה ביכלתו לפסוק דין-תורה על פי תורתנו הקדושה, ואמר אח"כ שממעשה הזה למד עד היכן מגיע כח השוחד, אשר הגם שלא ידע כלל ששיחדו אותו, עם כל זאת לא היה ביכלתו לבוא לעומק הדין.

אל רבינו נכנס פעם צורב אחד והשמיע לו דבר תורה וחיידוש שחידש, אבל כבר בתוך הדברים התערב רבי ברוך ואמר לו כי ממה שנאמר בחידושי הרשב"א משמע להדיא שהחיידוש אין לו בסיס. כששמע זאת הצורב, לא התעצל והביא את ספר הרשב"א, ומכיוון שרבינו כבר היה לעת זקנתו וראייתו כבדה עליו עד שלא יכל לעיין ולראות בעצמו את הכתוב בספר, עמד הצורב והקריא מתוכו, אלא שעשה תחבולה ושינה את הלשון כדי שישתמע שדברי הרשב"א תואמים לחידוש שלו.

רבינו לא העלה על דעתו אפשרות כזאת, שמתוך תאוות הנצחון יעיז הצורב לשנות מדברי הרשב"א, אלא האמין למה שאמר וחלשה עליו דעתו מאוד, עד שנפל למשכב, ובני ביתו היו מודאגים מאוד ממצבו, ואזי קראו לבנו רבי יהושע העשיל זצ"ל שידובב את אביו כדי לעמוד על סיבת חולשת דעתו. כשהגיע רבי יהושע העשיל ושאל לאביו לסיבת חולשתו, שח לו רבינו את כל הנעשה וסיים באומרו:

"אינני יכול להירגע, שכן קבלה בידי, שהלומד תורה לשמה אינו שוכח דבר מתלמודו, ועד היום באמת לא שכחתי מאומה, אבל עכשיו ששכחתי מדברי הרשב"א, הרי מראים לי מן השמים שלא למדתי תורה לשמה". החליט רבי יהושע העשיל לבדוק בעצמו את הדבר, לקח את ספר הרשב"א, עיין בפנים ונוכח לראות שאין הדברים כפי שאמר הצורב, אלא הצדק עם אביו. מיד חזר לאביו ובישר לו כי האמת לצדו, שכן ברשב"א כתוב כדבריו, ושמח על כך רבי ברוך שמחה גדולה.

כשיצא לאור הספר 'נודע ביהודה', של הגאון ר' יחזקאל יהודה הלוי לנדא, רבה של פראג, הביאו אותו לפני רבינו. היה זה ביום תענית אסתר והרב שרצה לעיין בספר במנוחה מבלי שיפריעו לו בערב פורים, עלה לעליית הגג, שם עיין בספר לאור הנר, ובשקיעותו לא שם לב לזמן החולף. בנתיים הגיע זמן קריאת המגילה, ואנשי הבית לא מצאו את הרב, כל העיר המתה וגעשה, עד שלבסוף בלית ברירה קראו את המגילה בלעדי הרב, כשהם חרדים ולא יודעים להיכן נעלם. רק לפנות בוקר עבר הרב על כל הספר וסיים ללמוד, ואז נוכח לראות להפתעתו עד כמה האריך בלימודו, הוא ירד לדירתו ועוד הספיק לקרוא בזריזות את המגילה. למחרת ביום פורים הייתה השמחה גדולה מאוד, אחרי החרדה שהייתה בזמן היעדרו. "בלילה ההוא" רשם הרב את הגהותיו על הספר 'נודע ביהודה' שנדפסו לאחר זמן.

כאשר רבינו שידך את בנו עם בתו של אחד מעשירי העיירה העיר כולה ציפתה לשמחה זו. ביום המיועד לאירוסין, שמע הרב כי שואב המים חלה, ומצבו קשה ביותר. הוא נכנס לחדרו לשעה ארוכה והתפלל בכל כוחו לרפואתו. כשיצא מהחדר היה מראה פניו נורא כאילו אחד מבני ביתו חולה, ובארוחת צהריים לא היה מסוגל לאכול מרוב דאגה. כשהגיעה השעה היעודה, משפחת הכלה הופיעה בבית הרב.

הרב נראה מודאג ותשוש. לשאלת האורחים ענו בני הבית שרבינו נראה כך עקב דאגתו לשואב המים. אם הכלה שאלה בתמיהה: "אני מבינה שיש להצטער עליו ולהתפלל לשלומו, אבל עד כדי כך?!". הרב

כששמע זאת אמר במקום כי עם משפחה שלא חשה את כאב הזולת, ולא מבינה אחרים שכן חשים בכאב זה, הוא אינו מעוניין להשתדך, וביטל את השידוך.

סיפר הרה"ק משינאווא זי"ע, בעיר לייפניק פעם אחת חילל ראש קהל את השבת, ורבינו הזהירו, ולא שמע אליו. ובזמן קצר אחרי זה נסע ראש הקהל בדרכו למסחר, וכאשר עבר על הגשר התחיל לצעוק שהרב מכה אותו, ובעל העגלה לא ראה שום איש, וחשב הראש הקהל השתגע, ואין ועם להמשיך בדרכו למסחר, ונסע בחזרה לביתו, ועדיין היה צועק שהרב מכה אותו, והלך לבית הרב ושאל אותו: "למה היכה אותי הרב?". אמר הברוך טעם למשמשו, האם אמת היא שלא יצאתי היום מביתי? אמר לו הראש הקהל: "הרבי היכה אותי". אמר לו ה'ברוך טעם: "לא אני הכיתי אותך, רק על ידי המצוות ומעשים טובים שמקיימים נבראים מלאכים, והם נראים כדמות האיש שבראם, והמלאכים שנבראו על ידי מצוות שקיימתי, הם היכו אותך ולא אני". (מבאר הצדיקים - נאנאש)

הרה"צ רבי יהושע העשיל לאבין מזידיטשוב נסע לבעלזא למרן אדמו"ר ר' יששכר דב מבעלו לשאול בעצתו על שידוך שהציעו לאחד מבניו. אמר לו האדמו"ר: "אתה הנך נכדו של ה'ברוך טעם', אספר לך מעשה מזקינך, וקני הרב ישכר דוב אב"ד סאקאל (חותן הרה"ק ה"שר שלום" מבעלזא). לפני שקיבל עליו את עול הרבנות עסק במסחר, והזדמן לו להיות פעם בערב שבועות בלייפניק, והחליט שלא לסעוד בחג אצל שום אדם רק אצל הרב - אם יזמינו. בליל החג

בתום התפילה ניגש לרב בין כל המתפללים לברכו בברכת החג והציג את עצמו כסוחר שנזדמן ללייפניק בערב החג. ורמז שיהיה מרוצה אם הרב יזמינו לשולחנו, אולם הרב רק שאל היכן הוא מתאכסן והלך לביתו. וקני הרב מסאקאל החליט ללכת לאכסניא ולצאת ידי חובת סעודת יום טוב בחלות לבד ותו לא. מה מאוד הופתע כי מיד בבואו לאכסנייתו בא השמש והביא מבית הרב מכל מאכלי יו"ט, בשר ודגים וכל מטעמים, והיה בעיניו לפלא, אם הבין הרב למבוקשו מדוע לא הזמינו לשולחנו וטרח לשלוח לאכסנייתו? למחרת בבוקר אחרי התפילה הזמינו הרב לשולחנו, ואמר שלא יפלא בעיניו שלא הזמינו אמש כי חז"ל הקפידו שלא לאכול מסעודה שאינה מספקת לבעליה, ולכן אתמול חשש שמא לא הכינו בבית די הצורך בשביל האורח שלא נודע על בואו, ולכן לא הזמינו, אבל עכשיו כבר ציווה בבית להכין גם בשבילו, יכול כבר להזמינו. וסיים: "אם זקנך היה מדקדק כל כך על כל מעשיו שהיו בדקדוק קל של דברי רז"ל, אתה שהנך נכדו, צריך אתה לדעת עם מי אתה משתדך".

הגה"ק ר' מרדכי בנט הזמין את רבינו אליו, כנהוג שכל רב היה צריך להציג את עצמו לפני הרב הראשי במדינה. בהיותו בדרך נאלץ ללון בפונדק, וברצותו ללמוד תורה, לא מצא דבר זולת כמה דפים שנשארו מגמרא קרועה והיה בהם תוספתא טהרות. במשך כל הלילה עיין בתוספתא, וליבן את הדברים בחידושים עמוקים כדרכו. בבואו לפני ר' מרדכי, התחיל הלה להציע בפניו את חידושי באותה התוספתא, ורבינו פלפל בעניין הזה בזרועו הכבירה.

התפעל מאד ר' מרדכי איך שהוא התכוון להפתיע את רבינו בעניין עמוק, שאין הלומדים מצוים בו, ורבינו בקי בו באופן גאוני. אז גילה רבינו כי אין להתפעל מכיוון שנזדמנה לו תוספתא זו לאחרונה. אבל ר' מרדכי אמר שזה סימן שהשמים מייקרים את הרב מלייפניק, וה' עוזרו לסייע לו בכל עת הצורך. והצטדק ר' מרדכי בנט שדרישתו שיבוא אליו לא הייתה למען להפחית כבודו, רק למען יקוימו הסדרים של הנהגת המדינה תחת ידי הרב הראשי לטובת חיזוק הדת, ונפרדו בשלום ובידידות.

בעיר לייפניק גר יהודי עני, רוכל בכפרים, ושמו יוסל. בדרך פגש במרכבת הדואר הנוסעת ללייפניק. כשעברה המרכבה, ראה שנפלו ממנה שני מכתבים. על גבי אחד המכתבים רשום שמונחים בו שלושים אלף מרקים מזומנים, והם נועדים לאדון אחד, שכתובתו רשומה על המעטפה. המכתב השני היה פשוט. לא הררה יוסל הרבה, שם את המכתב עם הכסף בכיס בגדו, קרא בקול לשליח הדואר והשיב את המכתב השני. עתה שב לביתו וסיפר לרעייתו על שאירע אולם היא סירבה להשתמש בכסף בהטעימה שזה לא שלהם. כשראתה שדבריה אינם משפיעים עליו ציינה שבוודאי יבואו לעשות חיפוש אצלם, בשל העובדה שהוא החזיר את המכתב השני. תיכף ניגש לארון הבגדים, הסיר קרש אחד מהרצפה, הניח שם את הכסף, והחזיר את הארון במקומו. לאחר שעות אחדות נכנסו שני אנשים לביתם: שוטר ושליח הדואר... יוסל הכחיש כל קשר לחשדות שלהם. הללו הפכו את הבית ולא מצאו דבר. השוטר שוב החל לחקור ושליח הדואר התערב לטובתו כי מדובר באיש ישר שכן החזיר את המכתב שמצא. התרגז השוטר, וקרא לשליח הדואר: "כנראה שעשית 'יד אחת' עמו, וצריך לאסור את שניכם!". סוף דבר יוסל נלקח לבית האסורים. כשנודע הדבר לבני העיר, הללו השתתפו בצערו והיות והכירוהו כאיש ישר והיו בטוחים כי מדובר בעלילת דברים.

בינתיים פרסם הדואר הודעה ברחובות העיר, שכל מי שמצא את הכסף ויחזיר, יקבל פרס חמש מאות זהובים. האישה נמלכה בדעתה, לקחה את צרור הכסף כדי לתת לרבינו. באותו הזמן למד הרב עם תלמידיו, ולא מלאה לבה להיכנס ולהתוודות בפני כולם. לפיכך זקרה את חבילת הכסף בעד החלון הפתוח והסתלקה משם. הרב ששמע את הרעש, הגביה את המכתב והבין שזהו המעטפה בגינה מעלילים על יוסל. מכיוון שתלמידיו לא הרגישו בדבר לפיכך שילחם לביתם. "אם אלך לדואר למסור את הכסף, עלול להיות חילול ה' שכן יחשבו שאני לקחתי את הכסף. מצד שני, מיהו אותו אדם שזרק את הכסף לביתי? אולי הוא רוצה לשים עלילות דברים ושיאשימו אותי?". הרב יצא החוצה כדי לחשוב בדעה צלולה מה לעשות. בדרך הילוכו פגש בכומר. הלה פנה אל הרב ובירכו לשלום. מיד פנה רבינו ושאל את הכומר: "האם אתה מחויב לשמור בסוד את מה שמגלים באוזןך?". הלה השיב בחיוב. הרב ביקש מהכומר שיגש עימו לביתו וסיפר לו את כל מה שאירע, נתן בידו את המעטפה וביקשו להחזיר לדואר ויספר שמישהו התוודה ונתן לו את הכסף ואסור לו לספר בשל תפקידו. ישרו הדברים בעיני הכומר, והסכים לבקשת הרב. למחרת שוחרר יוסל ובעצת אישתו פנה וסיפר לרב את כל מה שאירע. בינתיים נכנס הכומר ומסר לרב את הפרס, 500 זהובים שקיבל מהדואר. הרב סירב לקבל ואולם הכומר ביקש מרבינו שיחלק את הכסף לעניים. פנה הרב לכומר ואמר: "הרי יוסל לפנינו! הוא הקרבן שסבל מעסק זה, והוא גם עני מדוכא, ומן הישר שנמסור לו את כסף הפרס". יוסל סירב לכתחילה לקבל את הכסף, אבל הרב ציוה עליו במפגיע לקבל, ולפתוח חנות בכסף, והבטיח לו שישלח לו לקוחות ממכיריו שיהיו מלקוחותיו. אז קיבל יוסל את הכסף, פתח את החנות, והצליח מאוד במסחרו, ונעשה לעשיר גדול, ועשה צדקה וחסד כל הימים.

בערוב ימיו נסתמאו עיניו של רבינו. להפתעת בני משפחתו ותלמידיו הקרובים, לא הביע הגאון כל צער על עיוורו, ולהיפך, פעמים אף התבטא כי לא זו בלבד שנפשו אינה עגומה עליו, שהרי תורתו שגורה על פיו והוא משננה על-פה, אלא אף תחושת שמחה מקננת בלבו! לשאלת מקורביו שמחה זו על מה ולמה, נתרצה הגאון ושיתף אותם בזכרון ילדות שליווהו עד ערוב ימיו.

בעיירה בה התגוררתי, הייתה חברת 'מלביש ערומים'. גבאי החברה דאגו למלבושיהם של בני העיירה, שרובם ככולם היו בנים למשפחות דלות. אחת בשנה, התחייך הגאון, ערכו גבאי 'מלביש ערומים' חלוקת נעליים לילדי העיירה הנצרכים. בתור ארוך ועליו עמדו ילדי העיירה, והגבאים הביטו ומשמשו בנעליהם לראות הטובות הנה אם רעות.

כשנוכחו כי חלפו ימיהן, זיכו את הילד המאושר בזוג נעליים חדשות. לפני בתור עמד ילד שהצטרף אל החלוקה יחד עם חבריו. והנה, בהציגו את נעליו בפני הממונה, גער בו הלה חריפות, "האתה זקוק לנעלים חדשות? הבט בנעליך! חדשות הן כמעט כביום קנייתן. לך מפה". בהווכחי בגורלו של העומד לפני, חמרמרו מעי.

אך בהציגי את נעלי הבלויות, שרב בהן הפרוץ על העומד, נתחייך הגבאי והפטיר, "אלו נעליים המזכות את בעליהן בזוג נעליים חדשות. רואים שהשתמשת בנעליך הקודמות. הא לך זוג נעליים ותהי דרכך צלחה". בפניו הישישות של הגאון נעלמו קמטי אימוץ הזכרון ותחתם נחרשו תלמי המחשבה. "משפט זה נחקק במוחי - דבר שמשמשים בו - מתבלה.

עתה, עת אעמוד בפני בית דין של מעלה וישאלוני, 'ר' ברוך - בתורה עסקת?', אציג את עיני כעדות נאמנה לך, הנה עיני הבלויות משימוש יוכיחו, כי בתורה עסקתי כל ימי. וכל כך למה? בילדותי היה בית הכנסת שבעיירה מואר באמצעות אש הנרות שפזורים היו על כתלי בית הכנסת, זה בכה וזה בכה. אחר תפילת ערבית היה השמש עושה את מלאכתו נאמנה, מסדר את הטעון סידור, ומכבה את הטעון כיבוי, ואילו אני נותרתי לבדי בבית הכנסת בחשקי להוסיף להגות בתורה הקדושה.

אך השמש סבור היה כי השעה המאוחרת אינה ראויה לכך שאדיר שינה מעיני וביקש להדפני אל ביתי. באותם רגעים נוהג הייתי להסתתר מאחורי התנור הגדול שבבית הכנסת, ולאחר שנסתלק השמש נותרתי אני לבדי בין כתלי בית הכנסת החשוכים. או-או, פסעתי באפילה אל ארון הספרים, הוצאתי את הגמרא ושבתתי אל מקום מסתורי ליד התנור.

שם, לאור הגחלים שהפיצו את אורן העמום בין הרמץ והאפר, שניתי והגייתי בתורה הקדושה. הפיח העכור שעלה מן התנור חדר לתוך עיניי, שנים רבות סבלתי מכאובים בהן, ועתה כבה מאורן. סיים הגאון רבי ברוך תאומים זצ"ל: "בעת שאעמוד לפני כסא הכבוד, אומר לפניו, ריבוננו של עולם! ניצלתי את מאור עיניי עד תום!"

הגאון ה'ברוך טעם' מלייפניק זיע"א ישב ולמד בביתו כהרגלו בהתמדה גדולה, בשעה שנכנס לחדרו יהודי לא מוכר. הלה סיפר כי הוא מתושבי העיר, ובכה כי ברוב עניותו כלתה הפרוטה מכיסו, והוא צריך לכמה מאות רובלים בדחיפות. עליו לקנות לחם להשביע את בני ביתו הרעבים, ובנוסף הזדמן לפניו עסק בו יוכל להרוויח ויוכל לפרנס את משפחתו במשך מספר ימים, על כן מבקש הוא מהרב הלוואה.

ענה לו ה'ברוך טעם' כי אם יביא לו משכון, ישמח להלוות לו את הסכום הנצרך. יצא האיש ושב אחר זמן מה, ובידו שמיכה כמשכון. הגם שלא הכירו בקרב תושבי העיר הגדולה לייפניק, הלווה ה'ברוך טעם' את הרובלים הדרושים על סמך המשכון, והמשיך בלימודו. כאשר הגיע זמן תפילת מנחה והרב קם מספריו הקדושים, הבחין כי הלווה הביא את שמיכתו כמשכון. במוחו חלף הרהור מהיר: "אם זה החפץ היחיד שהביא הלווה, כנראה שמצבו כה קשה עד שאין בידו חפץ אחר כמשכון. הרי על כגון זה אמרה התורה הקדושה: 'עד בא השמש תשיבנו לו' (שמות כב, כה). והשמש עומדת לשקוע תוך זמן לא רב."

מרוב התרגשות לקיים את המצווה שנקלעה לידו טרם שקיעה, מיהר הרב לרחובה של עיר עם השמיכה ביד, והחל מהלך אנה ואנה, מחפש בשווקים וברחובות ומתעניין אחר הלווה האלמוני, כדי להשיב לו את משכונו.

ביני לביני הגיע ראש הקהל לבית הכנסת לתפילת מנחה, ונדהם לראות את הרב כשהוא פוסע ברחובות עיר ושמיכה בידו. "זה לא כבוד לרב להסתובב כך ברחובות ובשווקים כשבידו שמיכה", חשב, וניסה להוציא מידי. ברוב דבקות הרב לקיים את מצוות 'עד בא השמש תשיבנו לו', דימה הרב בדעתו כי ראש הקהל רוצה לחטוף ממנו את המצווה הנדירה שהזדמנה לידי, מחמת רצונו לקיים בעצמו את המצווה, וסירב לוותר על המצווה ולהוציא מידי את השמיכה.

לעיני הבאים לתפילת המנחה נתגלה מחזה מוזר ומשעשע; הרב הנערץ וראש הקהל, עומדים ברחובה של לייפניק ומושכים בשמיכה כל אחד לכיוונו, עד שאמר ה'ברוך טעם' לראש הקהל: "כאשר אתה תלווה מעות ליהודים, תוכל אף אתה ליזכות לקיים את המצווה". (מעובד מתוך 'עבודת עבודה')

ח' תמוז

הגאון רבי אליהו מני זצ"ל

יום ההילולא - ח' תמוז

נולד בשנת ה'תקע"ח (1818) בעירק שבבגדאד. נצר לבית-דוד המלך ומפאת הרדיפות, המשפחה הסתירה את ייחוסה תחת הכינוי 'מני' ר"ת 'מן נצר ישי'. בילדותו למד בביהמ"ד 'בית זילכה'. כבר כשהיה צעיר נמשך לחכמת הנסתר ותהחיל לעסוק בה. אשתו הראשונה נפטרה שנה לאחר נישואיו בעת לידת הבת. נהג לטבול במקווה כל לילה קודם אמירת תיקון חצות. אנשי הקהילה היהודית וגם הגויים ראו בו איש קדוש. הגאון מרן חכם רבי יוסף חיים התכתב עמו רבות ודבריו מופיעים בספרו 'בן איש חי'. עלה לארץ בשנת ה'תרי"ו (1856) ומיד הצטרף לחסידי 'בית א-ל'. אוויר עיר הקודש לא התאים למצב בריאותו ובריאות ילדיו, ושכב ימים רבים על ערש דוי. הרופאים פקדו עליו להחליף את משכנו והוא עבר בשנת ה'תרי"ח (1858) לחברון. קרא לתושבי חו"ל לעלות ורבים עלו לארץ ביחוד מבוכארה. אשתו ובניו שימשו את האורחים. דאג לייסד בית-מדרש. לאחר הסתלקות רבה של חברון (ר' משה פריה) התמנה לרב העיר ושימש כ-14 שנים ללא משכורת ונשא במשרה לשם שמיים. לאחר התרחבות משפחתו נאלץ לקבל משכורת למחייתו.

הקים את ביה"כ 'בית יעקב' שבו התפללו לפי כוונות ומנהגי המקובלים בישיבת 'בית א-ל' בירושלים. כאשר פרצה בעיר מגיפה עבר מבית לבית לטפל בחולים וביתו היה היחיד שלא הגיעה המגיפה. מקובל. מפורסם בצדקותו וקדושתו. הסתגף רבות מרובים וקשים ובשינה על מחצלת ללא מצע, כשאבן למראשותיו - כסימן על צעריו על גלות השכינה. אהב את הבדידות והצניע לכת, ברח מן השררה והכבוד והתמסר לתורה ולמעשים טובים. בשנת ה'תק"ן (1890) איבד את מאור עיניו עקב מחלת הקטארקט והצטער מאוד על העדר לימוד התורה. למרות שהקריאו לו מתוך הספרים טען כי לא דומה שמיעה לראיה. לאחר כארבע שנים הגיע אליו אדם בלבוש כפרי ואמר כי באפשרותו לרפא את עיניו אם ישלם ממון רב. רבינו הסכים לשלם אבל רק לאחר שיתרפא, כעבור שלושה ימי טיפולים חזר מאור עיניו.

הרב ביקש לשלם אבל המטפל נעלם. נפטר ב-ח' תמוז ה'תקנ"ט (1899). חי כ-81 שנים. ציונו בחברון. בהלווייתו השתתפה כל העיר חברון, יהודים ולא יהודים. בנו הבכור, ר' סלימאן מנחם כיהן אחריו כרבה של חברון. ערבים האמינו שרבינו היה 'זוילי' (קדוש) ורק למראית עין היה יהודי, הם ביקשו להעביר את גופו מקבורתו למקום שבו קוברים הערבים את קדושיהם. יהודי חברון נאלצו לשמור את מצבתו במשך חודשים רבים.

אביו: ר' סולימן. **אשתו:** מרת סרח (בזיווג ראשון), מרת סמרה (זיווג שני - אחותו הצעירה של הגאון ר' עבדללה סומך). **מרבתי:** ר' עבדאללה סומך (תלמידו המובהק). ר' רפאל ידידיה אבולעפיה. **בניו:** ר' אברהם ברוך, ר' יחזקאל שלום, ר' סלימאן מנחם. **בתו:** מרת רחל (נישאה לר' עזרא יחזקאל כהן). **מספריו:** •מעשה אליהו-דיני איסור והיתר •שיח יצחק- על מנהגי ישראל •זכרונות אליהו- דן בדברי המקובלים האחרונים.

משחר נעוריו, שאף רבינו לעלות לארץ ישראל ולחונן את עפרה. ואכן, לאחר שהיה אחד מהאריות שבחבורת הגאונים המקובלים בבגדד, נטל את רעייתו הצדקת, אחות רבו הגדול, ואת שלושת ילדיו, ושם פעמיו לארץ. הוא הצטרף לאורחת גמלים שחצתה את המדבר.

יום שישי, ערב שבת קודש, ורבינו פנה למדריכי האורחה וביקשם לשבות כמדבר. הם הביטו בו בתימהון. סביב סביב רק חול וחול, חול לוחט ושממה. מי יסכן את עצמו לשבות כאן יום תמים. ובכלל, המים והמזון מחושבים למסע מתמיד, אין הם ערוכים לפיגור של יום.

"אבל לפני שיצאנו לדרך התניתי עמכם שנשבות במדבר!" זעק ר' אליהו. מנהיג השיירה גיחך: "אמנם כן, רבים היהודים המתנים עמנו כן, ואנו מסכימים, ולבסוף ממשיכים אנו בדרכנו והם מתלווים אלינו בלית ברירה בנימוק של פיקוח נפש כיוון שמסוכן מאוד להישאר לבד במדבר, שודדים ורוצחים מסתובבים באזור, ולעיתים קרובות אורבים לשיירות". ואכן, היה בכך משום סכנת נפשות, ופיקוח נפש דוחה שבת, אבל ר' אליהו לא ויתר, הוא נשאר בלב השימון יחד עם אשתו ושלושת ילדיו.

מדריך האורחה לא התלבט בבעיות מצפון. והפקירם לנפשם. השיירה המשיכה בדרכה. ליל שבת, רבי אליהו קידש על היין מעל שולחן החול, עליו נפרשה מפה צחורה. קולות הזמירות ששר לוו ביללת תנים ונהמת המדבר וסופת החול לא העיבה על טעם מאכלי שבת. מיד במוצאי השבת הבדיל רבי אליהו, ובאישון לילה החל לצעוד עם אשתו ובניו בעקבות השיירה. מה היו סיכוייהם להשיג בצעדתם את שיירת הגמלים שהשיגה אותם מהלך יום שלם? אך הנה זה פלא, לפנות בוקר השיגו את השיירה! אין זאת אלא שארעה להם קפיצת הדרך! בכבוד ובמורא התקבלו על ידי נוסעי השיירה והגיעו בשלום למחוז הפצם, לעיר קודשנו ירושלים.

מובא בספר 'יששכר וזבולון', על רבינו, שלמד בצוותא עם החכם רבי ניסים עיני זצ"ל בבגדד לפני עלותו לא". הם למדו בספר "דברי שלום" של נכד הרש"ש זיע"א והתקשו בדבריו, לא הבינו כיצד הסביר את דברי סבו הגדול. אמר רבי אליהו מני, שנראה לו שהרב "דברי שלום" לא הבין את דברי סבו, רבינו שלום שרעבי זצ"ל.

לאחר אמירה זו, הרב אליהו מני החל צועק בקול מר, בלי יכולת להוציא מפיו מילה, ובכה בכי תמרורים. לאחר ארבע שעות היכה בידו על ליבו כאומר "חטאתי", והתרפא. כאשר שאלוהו מה היה סיפר שהרש"ש הקדוש התגלה אליו ואמר לו: "מה כותך לדבר על נכדי שלא הבין את דברי, אתה הוא שלא הבנת אותם!" ועד שביקש מחילה, וסלח לו.

בהקדמת ספר 'זכרונות אליהו' הוסיף, שהרש"ש הודיעו שימות בחטאו זה, ולא יתכפר לו עליו! בכה רבינו והעתיר, עד שהרש"ש הסכים למחול לו, בתנאי שיקרא את שם בנו העתיד להיוולד לו בשמו. וכך היה, הרבנית ילדה בן ונקרא 'שלום', ע"ש הרש"ש זיע"א!

הרה"ק האדמו"ר הרב מאיר הורביץ מדז'יקוב זצ"ל

יום ההילולא - ח' תמוז

נולד בשנת ה'תקע"ט (1819) בראווא-רוסקה (גליציה). מילדותו היה חד וחריף, עילוי ממש וניכר עליו כי עתיד הוא להיות גדול בתורה. אביו הצדיק היה מתפאר בו: "הגאון שלי". ועוד בצעירותו כבר נתפרסם כגדול בתורה והחליף שו"ת בהלכה עם הגאונים ר' יוסף שאול נתנון, ר' שלמה קלוגר, ר' חיים מצאנז. העיד על עצמו שבהיותו כבן 15 שנים ידע את כל "קצות החושן" בע"פ. לאחר חתונתו היה סמוך על שולחן אביו בדז'יקוב, והיה לו שיעור רצוף בגפ"ת משעה תשע בבוקר עד השעה שלוש אחה"צ.

עוד בחיי אביו שימש כרב בדז'יקוב וב-ג' חשוון ה'תרכ"א (1860) לאחר פטירת אביו הוכתר לאדמו"ר השני מדז'יקוב (על-אף היותו הבן השני). הקים בדז'יקוב בית מדרש מפואר, מקווה טהרה, בתי מגורים ועוד. גאון בנגלה ובחריפות ובקיאיות. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. ענוותן. תפילתו הייתה בלהט וברגשי אש קודש, בנגינה ובדבקות עילאית וכן חיבר בעצמו הרבה מארשים. נפטר ב-ח' תמוז ה'תרל"ז (1877) בקרלסבד. חי כ-58 שנים. ציונו בדז'יקוב באהל ליד אביו הקדוש.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' נפתלי צבי הורביץ מראפשיץ. **סבא** (מצד אמו): ר' יחיאל איכל (אה ר' שלום מקאמיניקא). **אביו**: האדמו"ר ר' אליעזר (האדמו"ר הראשון מדז'יקוב). **אמו**: מרת חיה. **מרבתי**: אביו, ר' אליעזר, סבו, ר' נפתלי צבי הורוביץ מראפשיץ, ר' אשר ישעיה רובין, ר' צבי הירש הכהן מרימנוב, ר' אשר ישעיה מרופשיץ. **אשתו**: מרת דבורה (בת ר' קלונימוס קלמן ריינהאלד מקראקא). **בניו**: ר' נפתלי חיים (רב בירושלים), ר' טוביה (רב במיידן), האדמו"ר ר' יהושע (האדמו"ר השלישי מדז'יקוב בעל 'עטרת ישועה'), ר' יחיאל (רב בפוקשיבניץ), ר' אהרן (רב בייטש), ר' אשר ישעיה (רב ברימנוב). **בנותיו**: מרת חנה (נישאה לר' יעקב יצחק אונגר מדז'בנה), מרת מלכה הורוביץ (נישאה לר' ישראל הורוביץ ממעליץ), מרת לאה (נישאה לר' שלום הברשטאם מצאנז-פיקלא), מרת הינדא (נישאה לאדמו"ר ר' ישראל הגר מויז'ניץ). **מספריו**: **אמרי נועם**.

סיפר ה"אהבת ישראל" זי"ע כי בצילו של רבינו הסתופף אברך אחד, אשר התפרנס מאספקת תבואה וסחורות שונות לצבא. היה לו זיכיון שנחתם בחוזה עם ראשי הצבא, שאת כל התבואה הנרכשת על ידם ירכשו אצלו. ויהי היום, רבינו נסע להתארח באחת העיירות, וחסידי זה נסע עימו. בהגיעם אל היעד, התאכסן חותנו הקדוש בביתו של אחד החסידים, החסיד ערך סעודה גדולה לכבוד הרבי, והאברך הנזכר עומד מאחורי כסא קודשו של רבו. באמצע הסעודה נכנס אל הבית יהודי, אשר היה 'מוסר' (מלשין), והכאיב הרבה ליהודים. בתוך הסעודה פנה רבינו אל המוסר ושאלו: "מהי פרנסתך?" התחמק הלה מלומר מהי פרנסתו (וכי יאמר לרבי שהוא מתפרנס ממלשינות?!). לפתע פנה רבינו למלשין ושאלו: "האם רוצה אתה לרכוש זיכיון לאספקת תבואה לצבא?". מששמע החסיד (בעל ה"זיכיון") את שאלת הרבי, חשכו עיניו, הוא הבין מיד כי הרבי רוצה שה"זיכיון" יימסר ליד המלשין, וממה יתפרנס מעתה? והמלשין משיב מיד: "כן אני מוכן לרכוש!" רבינו פונה לאחור, לבעל הזיכיון ואומר לו: "הוא מוכן לרכוש ממך את הזיכיון! מכור לו אותו עוד היום". ברגע הראשון נדמה היה לחסיד כי עולמו חרב עליו, ללכת למכור את הזיכיון?

והלא הוא מכניס רווחים עצומים! ואולם אצל החסידים, כל מילה שיצאה מפי רבם, הייתה בעיניהם כתורת משה. החסיד עשה כמצוות רבו, ומכר את הזיכיון למלשין תמורת סכום סביר. הימים ההם היו ימי מלחמה, הצבא היה זקוק לכמויות גדולות של תבואה, והמלשין רכש למטרה זו קרונות רבים מלאים בתבואה. אך לפתע, כעבור תקופה קצרה הסתיימה המלחמה באופן בלתי צפוי, ובעל הזיכיון (המלשין) קיבל מברק מהצבא, כי אין הם זקוקים יותר לתבואה, וכי הזיכיון בטל ומבוטל. אז הבינו כוונת רבינו, שצפה הכל ברוח קדשו, ולכן הציע לחסיד למכור, כך שאדרבה, הוא הרוויח סכום נכבד ממכירת הזיכיון, והמלשין - קיבל אף הוא את חלקו והסתבך בצרות גדולות.

ברווזודוב היה חסיד אחד ושמור ר' יעקל ר' בער'ס, שכל צאצאיו מתו בילדותם ר"ל. ולא נשאר לו אלא בן אחד, חיים אליעזר שמו. לפתע חלה גם הוא, ור' יעקל נבהל ונחרד. הוא שהה אז בדו"קוב, וחשב ללכת ולהשתטח על ציונו הקדוש של האדמו"ר רבי אליעזר מדז'יקוב (מייסד חסידות דו"קוב). אבל הואיל ובאותו אוהל טמון גם רבינו ה'אמרי נועם' זיע"א, חשש שרבו הקדוש, ר' משה מרוזודוב (שהיה בחיים) תהיה הקפדה באם יכנס לאוהל ולכן נמנע מללכת. בלילה התגלה אליו רבינו ה'אמרי נועם' בחלום ואמר לו, שיכנס את הציון ולא יחשוש, כי אחיו לא יקפיד על כך. והראיה, שבשמיני עצרת הזכירו אחיו בהזכרת נשמות והוא נהנה מכך. וגם אחיו חש אז בכך בשעת הזכרת נשמות שגרם לו הנאה. כאשר ר' יעקל שמע זאת הלך לשפוך את שיחו לפני הציון הקדוש, ואכן נענה ונושע ומיד הוטב לבנו. לאחר מכן הגיע ר' יעקל לרוזודוב ונכנס אל הקודש פנימה. מיד בבואו פנה אליו ר' משה ואמר לו: "היטבת אשר עשית, שהלכת את הציון. אמת, שהזכרתי אותו בהזכרת נשמות. והוא נהנה מכך. ואני חשתי זאת בעת ההזכרה".

סיפר הרה"ח ר' אהרן אשר: שפעם אחת התאכסן אצל רבינו אחד מחשובי החסידים ר' שמחה טוביה ז"ל, ונשאר שם ללינת לילה, באמצע הלילה התעורר לקול רעש גדול והמולה גדולה וכמעט שהתעלף מרוב פחד, מקול המון הנשמות שבאו לבקש תיקון על נפשם, בתוך כך נכנס רבינו לחדרו ושאלו: "האם שמעת משהו?", ולא היה מסוגל לענות.

לאחר מכן נכנסה הרבנית ושאלו גם כן: "האם שמעת משהו?", ענה וסיפר מה שראה. אמרה הרבנית: "הרעש וההמולה הזאת חוזרת על עצמה מידי לילה בלילה מזה ארבע עשרה שנים". בתוך כך נכנס רבינו באמרו: "כל זמן שאני בעולם הזה הריני אוסר עליך לספר מכל מה שעבר עליך בלילה הזה".

אצל רבינו היו מספר חסידיו עומדים לפניו בשעות הלילה, וגם כאשר שכב על משכבו לישון, היו עומדים ליד מטתו, והיה משוחח עמהם סיפורי צדיקים ועניינים שונים בעבודת ה' בהיותו על משכבו, והם נמשכו אחרי נועם דברי קדשו, ועד שלא אמר להם 'לילה טוב', לא הלכו מאתו. פעם באמצע שיחתו, נענה רבינו ואמר: "מאטיע כבר מרעיש עולמות, ואנו מבליים כאן את זמנינו". הנוכחים לא הבינו את דבריו, אולם לבסוף נודע להם, כי אחד מחסידיו בשם מאטיע, היה נוהג, כי כאשר התעורר משנתו בלילה, הן אם כבר ישן שינה מרובה, והן אם לא ישן אלא שעה אחת, לעולם לא חזר לישון, אלא תיכף ירד ממטתו, והתחיל להכין עצמו לעבודת הבורא ב"ה. ובאותו לילה, נתעורר האיש הנזכר בשעה מוקדמת, ותיכף קם ממטתו בזריזות לעבודת השי"ת, ורבינו הרגיש בדבר, ולכן אמר: "מאטיע כבר מרעיש עולמות בעבודתו, ואנו עוד מבליים את זמנינו".

פעם בא חסיד אחד אל רבינו, והתאונן על כאבים ויסורים נוראים שתוקפים אותו. נתן לו רבינו מרשם מסויים לרפואה, ואותו חסיד שב לביתו ועשה ככל אשר אמר לו רבינו, ואכן תוך ימים ספורים התרפא

מיסוריו. כעבור תקופה פגש אותו חסיד את חבריו אשר נסע אף הוא אל רבינו בגלל כאבים ויסורים שהיו מנת חלקו. כששמע החסיד את דברי חברו, שהיו תואמים ומדויקים ליסורים שעברו עליו. אמר לו: "הנה גם אני הייתי אצל רבינו עבור אותם יסורים, ורבינו נתן לי לרפואה מרשם בדוק ומנוסה, שאכן עזר לי בתוך ימים ספורים, ועתה קח לך מרשם זה, וכך לא תצטרך להיטלטל ולנסוע אל רבינו בשביל זה". חזר האיש לביתו, ועשה כאשר אמר לו חברו.

עברו כמה שבועות, והחסיד השני עדיין לא נרפא ממכאוביו ויסוריו, על כן החליט לנסוע בכל אופן אל רבינו ולהתאונן בפניו מדוע לא עזרה לו הרפואה כמו לחברו. כששמע רבינו את דבריו, אמר לו: "צריך אתה לדעת, כי למרות שאף לחברך היה בדיוק כאלו מכאובים ויסורים, מכל מקום התרופה שלך היא אחרת מהתרופה שלו, ומה שנתתי לו – לא יועיל עבורך כלל וכלל...". אז הבין החסיד כי לא תרופה זו או אחרת תרפא אותו, כי אם כח קדושתו ואמירתו של אותו צדיק.

פעם אחת חלה אביו הרה"ק ר' אליעזר זי"ע, וציווה להזכיר את עצמו לפני רבו הקדוש מראדושיץ זי"ע, כתב בנו – רבינו – קוויטל ובה בקשה לרפואה שלמה עבור אביו הקדוש, ושלח שליח מיוחד אל הרה"ק מראדושיץ זי"ע, ובהגישו את הקוויטל לקרותו היה מפליא את הכותב ואמר: 'הלא הכתב זורח לי', ושאל את השליח לאחר מכן: 'מי הוא שכתב את הקוויטל?' ואמר לו השליח: 'בנו הרה"ק רבי מאיר', אמר: "אם כן ניחא הוא".

סיפר הרה"ק רבי יצחק מסטוטשין זי"ע שכאשר היה זקני הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב זי"ע אצל הרה"ק בעל "אוהב ישראל" מאפטא זי"ע פנה אליו הרה"ק מאפטא ואמר לו סע לביתך ויהיה לך בן וקראת את שמו "מאיר" כי הוא יהיה "מאיר עיני חכמים" ו"מאיר לארץ ולדרים" (רבינו אמר על עצמו שהוא בחינה כוללת של אביו ושל אחיו הק', כי מאיר הוא ר"ת של אליעזר (אביו הק') ישראל (אחיו הק' מבראנוב) ראובן (אחיו הק' מדעמביץ) משה (אחיו הק' מראזוואדאב).

בעת פטירת רבינו בנו בכורו הרה"ק ר' נפתלי חיים היה אז בירושלים והנה עלה הוא על הגג של בית-הכנסת 'תפארת ישראל' שבעיר העתיקה, והתחיל לזעוק כי פרצה שריפה. קהל רב נאסף לשמע וזעקות רבינו ושאלוהו: "היכן רבינו רואה שריפה?" והנה רבינו החל באמירת קדיש בבכי רב, וכשנשאל על כך, ענה, שראה כעת כי המלאכים מעבירים את גופו הקדוש של אביו למנוחות בירושלים עיה"ק.

בעל 'אהבת ישראל', אמר בזה הלשון: "אילו היו מקבצים את כל דברי התורה שאמר מורי חמי (רבינו) במשך השנתיים בהן ישבתי בדז'יקוב (בין השנים ה'תרל"ה-ה'תרל"ז), ניתן היה לסדר מהם עשרה חיבורים כמו הספר 'אמרי נועם'. בדז'יקוב הקפידו, שלא לשתות מאומה בסעודת רעווא דרעוין בשבת קודש. באחת השבתות שבתקופת 'אהבת ישראל' בדז'יקוב (לאחר נישואיו), חש בצימאון גדול בסעודה שלישית, והרהר: "אילו היה חותני נותן לי כוס יין היה מחייה אותי". והנה על אתר לקח רבינו כוס יין והושיטו לסבא קדישא, בהוסיפו: "הרי אתה כן רגיל לשתות..."

סיפר הגה"צ ר' אלחנן היילפרין: סיפרה לי הרבנית הציקת רחל יוכבד ע"ה אשת הרה"צ ר' יואל מברזאן זצ"ל, ובת הרה"ק ר' אליהו אב"ד זאשלין, בן הרה"ק ר' נפתלי חיים, בן הרה"ק בעל ה'אמרי נועם מדז'יקוב' זי"ע, שבעת לידת אביה זצ"ל, חיו עדיין שני זקניו, הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנז זי"ע והרה"ק בעל 'אמרי נועם' מדז'יקוב. האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז כובד סנדקו, ורבינו התכבד באמירת ברכות וקריאת השם, והיה ההסכם לקראו על שם הרה"ק רבי אליעזר מדז'יקוב שהיה בתוך השלושים

להסתלקותו וה'אמרי נועם' קראו אליהו. ותמיהת ה'דברי חיים' אליו על ששינה, השיבו: "הלא אבי זי"ע עמד אצלי לבוש בבגדי שבת כבחיי חיותו, ואיך אפשר לקרוא שם על שם החי? ועוד איך הייתי יכול לומר שם אבי זי"ע בפניו. ולרגע עלה ברעיוני השם 'אליהו' כי שלש האותיות שוות כמו אלי-עזר. ואף שגם את אליהו מלאך הברית ראה שם עומד, הרי את שמו מותר לומר, על כן קרא שמו אליהו.

כשביקר הרה"ק ראי"ה מקאפיטשניץ זי"ע אצל הרה"ק האדמו"ר ר' חיים מאיר הגר (בעל ה'אמרי חיים' מויזניץ זי"ע) כששהה בארה"ב, סיפר לו האדמו"ר מויזניץ כי אצל זקנו הרה"ק בעל 'אמרי נועם' בא פעם חולה במחלה מדבקת ובבכיות הפציר שיברכהו בברכת רפואה שלמה, אמר לו הרה"ק: "בערב לפני שתרצה ללכת לישון תבוא אליי", בבואו בערב השכיבו ה'אמרי נועם' במיטתו וכסהו בטייליפ (אדרת שיער) שלו, שיתחמם – והייתה לו רפואה שלימה. סיים ה'אמרי חיים' זי"ע: "רבי מקאפיטשניץ, מסיפור זה אני מתפעל יותר מאשר מעשה של תחיית המתים – הרי זו מחלה מדבקת, והנה לקחו זקני למיטתו".

סיפר כ"ק האדמו"ר מהרנ"צ מבאבוב: בשנת פטירתו הגיע אליו בעל בית אחד מהעיר מעליץ עם בתו הכלה, כדי שהרבי יברכנה לפני חתונתה. רבינו שקע במחשבותיו ולאחר מכן קבע לו זמן ואמר: "אתה יודע, אני אהיה בחופת בתך!". השתומם האיש. בבואו לביתו סיפר על כך וצחקו ממנו. מה זה עלה בדעתו. בודאילא הבין כראוי את דברי הרבי. הלא החתונה נקבעה ליום שישי אחר הצהריים והרבי אינו אמור לשבות במעליץ והמרחק לדז'יקוב הוא גדול. בנוסף לא הייתה דרכו של רבינו ללכת לחתונות זולת קרוביו. ואמרו לו כי הוא לא חזה אלא מהרהורי ליבו. לבסוף אכן נודע הדבר ויהיה לפלא. כי ביום החתונה הביאו את גופו הטהור של רבינו מקארלסבארד לדז'יקוב להטמינו שם, ועברו דרך מעליץ בדיוק כאשר הוליכו את הכלה לחופתה! והתקיימו דבריו במלואם.

כשחלה, ביקשו ממנו שיסע להתרפאות בקרלסבארד. לפני הנסיעה לקארלסבארד, הזמין רבינו אליו את ראש החברה קדישא, ושאלו: "היכן מקומי?" (כבית העלמין), והלה הגיב: "רבי, מה לכם להרהר בדברים אלו?". "תבין", הסביר הרבי, "האדם אינו יודע מתי יבוא יומו, ויתכן שיאלצו לעשות את הלוייה ביום שישי כשהזמן קצר, לכן הייתי רוצה לדעת היכן מקום מנוחתי". ואכן כך היה. רבינו הגיע ביום שלישי לקארלסברד, ולמחרת - הסתלק לגנזי מרומים, ושבו חזרה לדז'יקוב עם גופו הקדוש ביום שישי, ואז נערכה ההלווייה, וכפי שהוא הודיע דבר זה מראש. הסתלקותו הייתה בדרך מופלאה. יושב היה על כסאו כשהוא מעשן את המקטרת שצדיקי חסידות רבים נהגו לעשן אותה. לפתע זרק את המקטרת והחל לומר: "הנשמה לך והגוף שלך, הנשמה לך והגוף פעלך, חוסה על עמלך" ויצאה נשמתו בטהרה.

פעם הזדמן חסיד מאנשי ראזוידוב לעיר פרימישלן בימי חג הסוכות, ונכנס לחדרו של רבי מאיר מפרימישלן. שאלו ר' מאיר: "מאין אתה?" השיב לו: "מראזוידוב" – "ולאיזה רבי נוהג אתה לנסוע?". "אל רבי אליעזר מדז'יקוב", ענה האיש. אמר לו ר' מאיר: "אליעזר, לייזרל, חכם גדול הוא. בכל עת שאני עולה לשמים, אני מוצא שהוא הקדים אותי, וכבר היה שם. ועם זאת מתפלא אני עליו – הלוא חכם הוא, והנה הוא יושב עתה בסוכה פסולה, שחמתה מרובה מצלתה".

כששמע החסיד דברים אלו, נסע מיד לדז'יקוב, ולא המשיך בדרכו לביתו, כדי לספר לרבו את דבריו של ר' מאיר. כששמע ר' אליעזר את הדברים שסיפר לו החסיד, פנה לבנו, אף הוא שמו מאיר'ל, ואמר לו: "למדן שכמוך, הרי שאלתי אותך על הסוכה ואמרת שכשרה היא, והנה ר' מאיר מפרימישלן אומר שפסולה היא!".

המעשה שהיה כך היה, שאחר בניית הסוכה נתבקש ר' אליעזר לנסוע לברית מילה באחד הכפרים, וכששהה שם, עלו הילדים על גג סוכתו והזיזו את הסכך כך שלא כיסה היטב את הסוכה. כששמעו בניו של ר' אליעזר את הדברים, שאלו את אביהם: "אם כן, מכיון שאתה מודה שר' מאיר בעל רוח הקודש הוא, הרי גם דבריו הראשונים – שראה שאתה מקדים אותו בעלייתו השמימה – גם הם דברי אמת!". רבי אליעזר השיב להם: "בזה אינו צודק". אחרי שהפצירו בו הרבה, אמר: "מודה אני. פעם אחת הייתי בשמיים". שמחו בניו לשמוע, ואז המשיך ואמר: "היה זה כמובן קודם שיצאתי מבטן אמ"י. כך היה צנוע בדרכיו.

בסוף חייו הרופאים פקדו לו לנסוע לקארלסבאד, אולם ה'אמרי נועם' שהרגיש בקדושתו ששמה יבוא קיצו, מיאן לנסוע, בני משפחתו הפצירו בו עד מאוד עד שלא היה בכח לסרב, אולם ברגע האחרון בדרכו לעלות על הקרון של הרכבת לנסוע, פנה אל בניו שעוד אפשר להם לחזור במ ולהתחרט אך לא היו להם 'אזניים' לשמוע ולהבין מה שביקש.

בבואו לקארלסבאד, הרגיש כי קרב קיצו, וביקש שיובילוהו לעיר הבירה וויען, מקום המלוכה, לקבל פני הקיסר פרנץ יוזף, ואולי בזה יזכה ויתקיים אצלו "באור פני מלך חיים", אולם המסבב כל הסיבות עשה את שלו, והרה"ק נסתלק לבית עולמו ביום ח' לירח תמוז. אנשי שלומו שהחזירו את גופו הטהור הגיעו לדז'יקוב ערב שבת קודש סמוך לבין השמשות, באופן שבדרך הטבע לא היה נראה שיהא שייך לגמור הקבורה קודם השבת, ולבסוף התארך היום ועמדה החמה ולא שקעה עד גמר ההלויה והקבורה, ונכנסה ברכה בזמן כנ"ל. ודבר זה היה מפורסם מאוד אצל אנשי דז'יקוב. וכמדומני שמקובל גם שאחר שגמרו הכל וחזרו, שקעה החמה פתאום במהירות שלא כדרכה, וראו הכל כי יד ה' היתה כאן, שעמדה לו חמה כמשה ויהושע.

י"א תמוז

הרב חכם משה (בישי) מימון זצ"ל

יום ההילולא - י"א תמוז

נולד בסביבות שנת ה'תרי"ז (1856) בעיר גאבס שבתוניס שהיתה עיר של חכמים. משפחתו מיוחסת עד הרמב"ם 'הנשר הגדול'. מילדותו ניכר כי לגדולות נוצר והיה מסתופף בחצרות ה'. לאחר פטירת רבו, התמנה לרב של יהודי גאבס ושימש כדיין ומורה צדק, דרשן, חזן בשבתות וימים נוראים, ובעל תוקע. נודע בנועם תפילתו והיה מושך את ליבם של ישראל לאביהם שבשמיים. הרביץ תורה ברבים. למד עם אליהו הנביא זכור לטוב. נפטר ב-י"א תמוז ה'תרפ"ח (1927). חי כ-71 שנים. ציונו בגאבס. לאחר כחמישים שנה, בחודש תמוז ה'תשל"ו (1976) הועלה ארצה והתברר כי גופו של הצדיק שלם כביום פטירתו, והוא נטמן בבית העלמין הישן בבאר שבע.

אביו: חכם יצחק. **אימו:** מרת שויכה. **מרבתי:** אביו, חכם יצחק, חכם אברהם עלוש (רב העיר גאבס). **חבריו לתורה:** הגאונים הצדיקים חכם פראג' עלוש (מח"ס 'אוהב משפט' - שו"ת), חכם יצחק בוכבזה (מח"ס 'גנזי ברכה' על הזוהר הקדוש), וחכם פראג' דמרי (מח"ס 'ראש פינה' דרושים ומערכות).

נשותיו: מרת זימרה (זיווג ראשון), מרת רחל (זיווג שני). **ילדיו** (מזיווג ראשון) - 11 בנים ובנות (ביניהם ר' עזר הי"ד שנרצח בחיי אביו). **ילדיו** (זיווג שני) - 2 ילדים שאומצו ע"י חכם חיים חורי לאחר פטירתו. הצעיר הוא ר'

מצליח. מספריו: •דברי משה •המילואים למשה- חידושי תורה ודרושים •ישיר משה- פירוש על תהילים •יהלל פי- על הגדה של פסח •משה ידבר- חידושים על הש"ס •משה אמר- חידושים על התורה וליקוטי חז"ל •ויגד משה- על שיר השירים. (הודפסו ע"י תלמידיו ובנו ר' מצליח).

סיפר ר' נסים זאב סרוסי: רבינו היה מקבל שבת מוקדם, וכבר ביום שישי מעט לאחר חצות היום כבר היה מסיים את סידור ענייניו לכבוד שבת והולך לביהמ"ד ללמוד תורה עד כניסת השבת. בין ביתו לבית המדרש היה השוק של גאבס ובאופן קבוע היו שם אנשים רבים ועגלות וכדומה. פעם אחת הלך כדרכו ביום שישי לבית המדרש ובדרך ראה תמר מושלך בשביל, מלמל רבינו לתמר שאם ימתין לו עד מוצ"ש, יקח אותו ויברך עליו כראוי, ואכן בחזרתו בערב שבת והנה התמר עדיין נמצא באותו מקום ואף אחד לא נגע בו.

גם כשהלך רבינו להתפלל שחרית וכן בזמן שהלך לתפילת מנחה עדיין התמר היה מונח באותו מקום. לאחר צאת שבת לפי שיטת רבנו תם עבר שם רבינו וראה שעל אף כל ההמון וההמולה בשוק כל היום וכל העוברים והשבים, התמר נמצא באותו מקום. לקח אותו רבינו, ניקה אותו בדש בגדו והלך לביתו. כשהגיע לביתו, הניח את התמר מולו ועשה הבדלה וקרא מספר הזוהר ואת שאר הפסוקים והעניינים שהיה נוהג לקרוא בכל מוצאי שבת-קודש ובסיום כל זאת לקח את התמר, פתח אותו ובדק אותו מתולעים ולאחר מכן בירך עליו בכוונה ואכל אותו.

בלילה התעוררו בני המשפחה לקול צעקותיו מתוך חלום שחלם וצעק בקול: "שבת, שבת". כשהעירו אותו ושאלו מה היה לו, ענה להם שבתמר שאכל היתה מגולגלת נשמה של אחד מבני הקהילה שנפטר לפני מספר חודשים וכעס עליו הנפטר בחלמו, מכיוון שהיה צריך להמתין לו כל כך הרבה זמן עד שתיקן אותו בברכה ואכל אותו, ורבינו ענה כנגדו: "שבת", כלומר ביקש לומר שלא היה יכול לטלטל את התמר בשבת.

אשתו, מרת רחל בחלה יום אחד כאשר היה לומד בחדרו ורצתה להביא לו כוס תה חם לשתות. כשהתקרבה לדלת שמעה קולות של שני אנשים בתוך החדר ושהרב מדבר עם מישהו. מיד שבה למטבח והכינה כוס נוספת לאורח. כשנכנסה לחדר, הניחה את שתי הכוסות על השולחן, שאל אותה הצדיק: "מדוע הבאת שתי כוסות? הרי בחדר הוא נמצא לבד". ענתה לו ששמעה עוד מישהו בחדר. אז גילה לה ששמעה את קולו של אליהו הנביא שעסק איתו בלימוד באותה שעה.

אלמנתו של רבינו היתה הולכת מדי פעם לשפוף שיחתה על קברו בגבאס כדי להתפלל. פעם אחת שהייתה שם סיימה את תפילתה והניחה עשב על מצבת והלכה לה. בית העלמין היה מרוחק מן הישוב והייתה צריכה לצעוד במשך זמן רב. לפתע עברה שם מרכבה רתומה לסוסים. סימנה האלמנה לבעל העגלה אם יוכל לאסוף אותה אל העיר. בעל העגלה עצר והיא ועלתה למרכבה.

מיד כשישבה בתוך המרכבה ראתה לפניו את דמותו של בעלה ופניו זועפות. הוא אמר לה: "קפצי מיד מן המרכבה הזו שבעליה אנשים רשעים ורוצים לחטוף אותך!". שאלה אותו: "כיצד זה באת עכשיו?". וענה לה כי העשב שהשאירה על קברו גרם לו שהוא ערב לביטחונה עד שובה בשלום לביתה. ואכן היא קפצה מהמרכבה וניצלה מהחטיפה.

סיפור מרטיט על העלאת עצמותיו של הרב המחבר לארץ סיפר אדם אחד סגי נהור אשר בא לנחם את נכדיו של רבינו לאחר פטירת אביהם ר' מצליח מימון ז"ל. הוא היה מבין האנשים שהעלו את עצמותיו

של רבינו לארץ (שכיום קבור בבית העלמין הישן בבאר שבע). כאשר באו להעלות את עצמותיו הזהירו את כל העוסקים בכך שכאשר מוציאים את הצדיק מקברו, שלא יסתכלו בפניו כלל.

ברגע שפתחו את הקבר, הוא לא התאפק והביט על הצדיק, וראה כי גופתו של הצדיק היתה שלימה למרות שחלפו כ-40 שנה! מאז קבורתו ולא זו בלבד אלא אפילו זקנו שלם והדור!!! אולם כשהביט בפני הצדיק הסתנוור מאור גדול שבקע משם ומיד התעוור, ושאר האנשים שם המשיכו בהתעסקות קבורתו עד שהביאוהו לארץ.

בנו של רבינו נפטר בחייו של אביו והיה רבינו דואג לכלתו ועורך בשבילה קניות כל שבוע. לאחר תקופה ארוכה שהיה עורך את הקניות שם לב שהיא לעולם אינה מבקשת ממנו שיקנה לה שמן. פעם אחת כשנתנה לו רשימה לקנות שאל אותה: "וכי לעולם אינך זקוקה לשמן?". ענתה לו שאינה צריכה משום שיש לה כד אחד וממנו לוקחת שמן. הצטער רבינו מאוד על ששאל אותה על כך ואמר לה ללכת להביא את הכד וכשהיא הביאה את הכד הוא היה ריק לגמרי שכן הברכה שהיתה בו הסתלקה מכיוון שהפסיקה להיות סמויה מן העין. הסיפורים מעובדים מתוך 'כיסא רחמים'

הרב ישראל יעקב לובצ'אנסקי הי"ד זצ"ל

יום ההילולא - י"א תמוז

נולד בשנת ה'תרל"ב (1872) בכפר מוש. משחר נעוריו הצטיין בכישרונות נעלים ובמידות טובות. כשגדל נשלח ללמוד בישיבת נובהרדוק, שם התעלה בתורה הקדושה ובמדרגות היראה. עזר ל'סבא מנובהרדוק' לנהל את הישיבה בחרקוב שבאוקראינה והתמסר כולו לחינוך. לאחר פטירת אביו, בשנת ה'תרס"ו (1905), מילא את מקומו בברנוביץ. לבקשת חותנו עזב את תפקידו ומסרו לגיסו הרב דוד וייצל והוא חזר לישיבה בנובהרדוק. בימי מלחמת העולם הראשונה גלה עם רבו לרוסיה שם פעל רבות ונצורות בהפצת תורת המוסר. וביסוד ישיבות נובהרדוקיאות בערים חרקוב, צאריצין ועוד.

בשנת ה'תר"פ (1919) עבר מרוסיה לפולין יחד עם תלמידיו הגדולים של ה"סבא". רבינו התמנה לשמש כמשגיח בישיבת "אהל תורה" בברנוביץ, לצידו של ר' אלחנן וסרמן הי"ד, והתמסר בכל מאודו לתפקידו. אהב כל תלמיד אהבה עזה, התעניין במצבם ודאג לכל מחסורם. מלהיב לבבות לתורה ויראת שמים, בעל מידות נשגבות וענוותן הבורח מן הכבוד. עבד את ה' בכל נימי נפשו ורוחו. כשפרצה מלחמת העולם השנייה היו בישיבה למעלה משלוש מאות תלמידים. ר' אלחנן ורבינו ברחו יחד עם קבוצת תלמידים, והגיעו בשנת ה'תש"א לקובנה שבליטא לאחר תלאות רבות. כעבור כשבועיים, שנכנסו הגרמנים לעיר והם הוכנסו לגיטו סלובודקה. שם סבלו רבות מהתעללויות אכזריות. בתקופה זו הרבה רבינו לדבר על אמונה וביטחון בבורא, כשהוא מחזק ומעודד את האנשים סביבו. ב-י"א תמוז ה'תש"א (1941) נספו הרב ותלמידיו על קידוש השם במבצר קובנה ונקברו בקבר אחים. חי כ-69 שנים.

אביו: ר' חיים לייב (רבה של ברנוביץ שבוואלין. גאון, צדיק ואוהב ישראל אמיתי. ביתו המלא תורה, היה אכסניה לכל עובר אורח). **מרבתי:** ר' יוסף יוזל הורוביץ (ה"סבא" מנובהרדוק). **אשתו:** מרת פייגא מלכה (בת ר' יוסף יוזל הורוביץ)

כאשר נפטר אביו של רבינו, הפצירו בו בני הקהילה למלא את מקומו, היות ולא מצאו ראוי ממנו לאצטלה זו. רבינו סירב בכל תוקף. מאז ומתמיד ברח מהשררה. לאחר הפצרות חוזרות ונשנות נעתר

לקהילה. עם התמנותו נדרש להכריע בדבר, שלדעתו גבל בדיני נפשות: פרנסי העיר ביקשו את הסכמתו לפטר את השמש הזקן של ביה"כ הגדול. קשה הייתה עבודתו של השמש. היה עליו להשכים מבעוד ליל ולהסיק את התנור, כדי שכאשר יבואו ראשוני הלומדים באשמורת הבוקר, לפני תפילת ותיקין, ימצאו את המקום חם, נעים ומואר.

בנוסף היה חייב לשרת את הלומדים השוקדים על תלמודם לאחר תפילת ערבית ולספק להם גרות ככל שידרשו. כשהיה אחרון המתמידים עוזב, היה עליו צריך לסדר את הספסלים ולהחזיר את הספרים למקומם, לנקות את שיירי הנרות, להדיח את כוסות השתייה, לגרוף את הגחלים מהתנור ולכבות את האור. כמה זמן נותר לו לשינה? שעה קלה, לא יותר. עשרות שנים מילא את תפקידו באמונה, אבל הגיל גבר עליו. הוא נעשה כבד תנועה, קצר ראייה וקצר רוח. הוא סיים את עבודתו בשעה מאוחרת אחר חצות, משתרך לביתו, שוכב לנמנום ומקיץ בסוף זמן קריאת שמע. הלומדים היו באים בטרם שחר, ובית הכנסת נעול, חשוך וקר.

אי אפשר להמשיך כך, צריך למצוא שמש אחר, צעיר ונמרץ. "צודקים אתם", אמר הרב, "אבל מה יהיה עליו? את מיטב שנותיו מסר לציבור, ועתה יושלך?", לא מדובר רק בבושה. ממה יחיה, יפשוט יד?". "דברו איתו", ביקש הרב, "העמידוהו על חומרת המצב". הפרנסים משכו בכתפיהם: "דיברנו. הוא אינו מתרפה. הוא אינו יכול. זקן הוא, עבר זמנו". "אין דבר העומד בפני הרצון", קבע הרב נחרצות. "אני אשוחח עימו!". "אדרבה", אמרו הפרנסים, "אבל אם לאו, הרינו מבקשים הסכמה לפטרו. הקהל אינו חייב לסבול".

הרב שוחח עם השמש הזקן, וראה זה פלא: הדברים שיצאו מן הלב נכנסו אל הלב. העולים בטרם שחר לביה"כ, והרב בראשם מצאו בית כנסת פתוח, מואר, ומוסק. השמש בא, עשה מלאכתו וחזר לישון. מדוע לא, שיערב לו. נושא הפיטורין ירד מהפרק. איש לא ידע או העלה על דעתו, שהרב לאחר ששוחח עם השמש ראה שאין עם מי לדבר. נכמרו רחמיו. הרב עלה לביהמ"ד בשתיים לפנות בוקר, ערך את העצים בתנור, הפיח בהם אש וחמק לביתו לשעת לימוד ועלה עם משכימי קום, ושיבח באוזניהם את השמש שחזר למוטב.

לילה אחד חזר השמש לביתו שעה לאחר חצות. אך השינה הייתה ממנו והלאה. השעון צלצל שתיים וחצי. אמר לנפשו: "אם ממילא אני ער, אמלא את תפקידי". כשהתקרב לביהמ"ד, הופתע. אור דלק, במקום שהיה אמור להיות נעול ואפל. מחשבה פרועה הלמה בו: כל זמן שהיה כוחו במונתו, רעדו ממנו חסרי הבית. ולא העזו להשתכן בביהמ"ד. אך עתה, בוודאי התנחלו בו, עשאוהו לביתם! בצעד מאושש פתח את הדלת בתנופה. ואכן, כאשר שיער כן היה: אורח השתלט על המקום. עוסק הוא עתה בהסקת התנור הגדול, מעשה בעל בית!

באותה שעה גחן הרב על העצים הלחים. ושקד להפיח בהם אש. המלאכה לא הייתה קלה. לפתע שמע את קול השמש ונחרד: אם יזדקף, יזהה אותו השמש, ויבין שהרב טורת להסיק את ביהמ"ד ויתבייש בעצמו, בחולשתו ובאוזלת ידו. הוא אינו יכול להזדקף ולהראות את פניו, לא כעת. השמש גידף את ההלך הזר. כעת, חשב הרב, ודאי איני יכול לצאת. "אתה חירש?" צעק השמש והחל לכבד במתת יד את חלק הגוף שמחוץ לתנור. כעת, ודאי שלא יוכל לצאת!

למזלו, חלש היה השמש, במיוחד לאחר ליל השימורים, ושבעתיים לאחר שהותש כוחו בצעקות ובמכות. פנה משם בגרירת רגליים, כשהוא זועף. בינתיים נשאו מאמצי הרב פרי. האש נאחזה בזרדים שהשמיעו קול פצפוף עליו. כשראה הרב שרגלי השמש מתרחקות, מיהר ונרתע מהתנור המתלקח, אך איחר את המועד וכל זקנו נחרך.

הרב חמק כדי שהשמש לא יזהה אותו, הלך סחור סחור עד שהגיע לביתו. "מה אירע לך? כמעט נשרפת כולך?" הרבנית נדהמה למראה פניו. הרב סיפר לה הכל, וביקש שתנצור את הסיפור במשך כל ימי חייו של השמש. עוד ביקש צעיף כדי לעטוף את פניו בצאתו, כאדם הסובל ממחושי שיניים.

לפני שיצא שאלה: "יש לי שאלה: מה היית עושה, אילו היה השמש נשאר מאחוריך עוד שתי דקות? שהרי ברגע האחרון נחלצת. כאשר האש כבר החלה להיאחז בזרדים. עוד שתי דקות נוספות והייתה מתלקחת שם להבה עזה, מדורה במלוא עוזה!". "איני מבין מה השאלה", ענה הרב, "אם קבעו חז"ל שנוח לאדם שיפיל עצמו לתוך כבשן האש ואל ילבין פני חברו- כשהוא בתוך כבשן ודאי שאסור לצאת!".

מו"ר הגאון רבי ישראל זאב גוסטמאן זצ"ל למד בתחילה בישיבת ברנוביץ אצל הגאון רבי אלחנן וסרמן זצ"ל. המצב הגשמי של הישיבה היה גרוע ביותר עד שכמעט הוכרחו לסגור את הישיבה, ורבי אלחנן נסע לארה"ב להתרים להצלתה. סיפר הרב גוסטמאן: יום אחד ביקר משגיח הישיבה הגה"צ רבי ישראל יעקב לובצ'אנסקי זצ"ל אצל הגאון רבי חיים עוזר גרודז'ינסקי זצ"ל.

רבי חיים עוזר שאל את רבינו על המצב בישיבה. רבינו השיב כי בענייני הרוחניות המצב אינו משביע רצון אבל בענייני הגשמיות המצב בהחלט טוב... רבי חיים עוזר (שהיה גיסו של רבי אלחנן) ידע היטב על המצב הגשמי הגרוע, ולכן תמה: "הרי ידוע שהמצב הגשמי בישיבה הוא רע מאד ולכן הוכרח רבי אלחנן לגלות לאמריקה לגייס כספים ואיך אתה אומר שהמצב טוב?!".

המשגיח השיב לו מנהמת ליבו: "הרי ענייניה הרוחניים של הישיבה בידנו הם, והנני יודע שחסר לנו הרבה כדי שנוכל לומר שהכל מושלם, אך בענייני גשמיות, הרי הם אך ורק בידיו של הקב"ה, והוא נותן לנו מה שהוא חפץ. ואם אינו רוצה לתת לנו כלום, גם זה טוב, ואין לנו טענות ותרעומת עליו ח"ו, ולכן אמרתי שהמצב הגשמי הוא טוב, כי אנו סמוכים ובטוחים בזה על הקב"ה. ואולם מה שרבי אלחנן נסע לגייס כספים לישיבה הוא רק כדי לקיים את חובת ההשתדלות הנדרשת". (מעובד מתוך 'הלמות עמלים')

י"ד תמוז

הגאון הרב יעקב יצחק הלוי רודרמן זצ"ל

יום ההילולא - י"ד תמוז

נולד בשושן פורים, ט"ו אדר ב' ה'תר"ס (1900) ילד שמיני לאחר שבע בנות בדולחינוב שברוסיה. עוד בצעירותו ניכר כי לגדולות נועד. שקדנותו היתה מופלאה. עד מהרה נודע כ'עילוי מדולחינוב'. בהמשך עבר ללמוד במינסק. את שנות מלחמת העולם הראשונה עשה בקרב חבריו לישיבה. הוא נחטף למטרות כופר בידי קבוצת קוזאקים, אך שוחרר בידי קהל שהתאסף במקום האירוע. בשנת ה'תרע"ז (1917) רוחות המלחמה החלו להתקרב למינסק. הישיבה התפצלה ורבינו יצא לקרמנצ'וג בקבוצה שבראשה עמדו ה'סבא מסלובודקה' והרב משה מרדכי אפשטיין. בשנת ה'תרפ"ד (1924)

לאחר נישואיו למד בכלל קובנה. בתקופה זו התקרב רבות לרבה של קובנה הגאון ר' אברהם דובר כהנא שפירא ולמד איתו במשך ארבע שנים. בשנת ה'תרפ"ו (1926) הוסמך לרבנות. בהסכמה לספר 'עבודת לוי' כתב עליו דודו ורבו, הרב אפשטיין: "הנני להודיע בשער בת רבים כי גדול הוא מגדולי וגאוני הזמן, וחידושי המה נאמרים בגאונות".

בשנת ה'תר"צ (1930) היגר לארצות הברית. שם הרביץ תורה שנים רבות. תחילה הצטרף לצוות מגידי השיעורים בשיבתו של חותנו, רבי שפטל קרמר בקליבלנד. בשנת ה'תרצ"ג (1933) התמנה כרב קהילת 'תפארת ישראל' ושימש כראש ישיבת 'נר ישראל' בבולטימור. הישיבה הפכה תחת הנהגתו לאחת החשובות בארצות הברית. בשנת ה'תשכ"א (1961) הקים סניף של הישיבה בטורונטו שבקנדה (בראשה עמד חתנו, הגאון רבי יעקב וינברג). נטל חלק בייסוד 'תורה ומסורה' ארגון גג של כל מוסדות החינוך האורתודוקסיים בארה"ב ובקנדה. מימש כיו"ר מועצת הרבנים של הארגון. בנוסף היה חבר ב'מועצת גדולי התורה' של 'אגודת ישראל' באמריקה. נפטר ב-ל"ד תמוז ה'תשמ"ז (1987) בבולטימור שבארה"ב. חי כ-87 שנים.

אביו: הרה"ג ר' יהודה לייב (רבה של דולהינוב שברוסיה הלבנה). **אשתו:** מרת פייגא (בת הגאון ר' שפטל קרמר ומרת דבורה. נישא בשנת ה'תרפ"ד - 1924). **מרבתי:** הגאונים ר' נתן צבי פינקל ('הסבא מסלובודקה'), ר' משה מרדכי אפשטיין, ר' חיים סולובייצ'יק, ר' אברהם דובר כהנא שפירא (רבה של קובנה). **חברותא:** הגאון ר' יחזקאל סרנא. **מתלמידי:** הגאונים ר' אבא יעקב לייף (ר"מ בשיבת 'נר ישראל'), ר' משה יעקב בוראק (רב בקהילות שונות בארה"ב וקנדה ואב"ד בטורונטו), ר' נחום אליעזר רבינוביץ (מראשי הסתדרות הרבנים באמריקה, ראש בית המדרש לרבנים באנגליה וראש ישיבת ההסדר במעלה אדומים), ר' משה שרר (יו"ר הוועד הפועל העולמי של אגודת ישראל ונשיא אגודת ישראל באמריקה), ר' שמואל בלום (סגן נשיא אגודת ישראל באמריקה), ר' נח וינברג (מייסד וראש תנועת 'אש התורה'), ר' נפתלי קפלן (משגיח בישיבת 'בית מתתיהו' וישיבת 'אור שמח' ומייסד ישיבת 'נתיב הדעת'), ר' אהרן פלדמן (ראש ישיבת 'נר ישראל' בבולטימור וחבר מועצת גדולי התורה בארצות הברית). **מחתיני:** הגאון ר' יעקב וינברג (ראש ישיבת 'נר ישראל'). **מספריו:** • עבודת לוי - על ענייני סדר קדשים • שיחות לוי - על פרשת השבוע • משאת לוי - על 'מנחת חינוך'.

תלמיד ישיבת 'נר ישראל' בבולטימור עמד מופתע. הוא ניצב לפני יהודי זקן שעלה מליטא. הלה חקר אותו אודות ראש הישיבה שלו. כשהשיב: "הגאון הרב יעקב יצחק הלוי רודרמן", הגיב הזקן בתגובה מפתיעה. "רודרמן שנולד בדולהינוב? מעניין, מעניין מאוד... זה היה ידוע בעיירה. ילד בן עשר הסתובב ברחוב הראשי ומדבר ל... עצמו. כך כל יום, במשך שעות ארוכות. מבוקר עד ערב. ואתה טוען שהילד הזה נעשה ראש ישיבה?!". לאחר מספר ימים שב הבחור לבולטימור וסיפר לראש הישיבה על הפגישה. רבינו חייך והסביר: "אכן, כך בדיוק היה. הייתי צועד הלון ושוב ברחובה של עיר ומשנן בעל פה דפי גמרא. בכיסי מעילי היה כרך של תלמוד בבלי בפורמט קטן. מדי פעם כשחששתי שמא לא דייקתי בצורה מושלמת בשינון הנאמר, הייתי מעיין בגמרא וממשיך לשנן".

בהזדמנות אחרת סיפר לתלמידיו כי בבחרותו כאשר גלתה ישיבת סלובודקה למינסק, נהג לצאת לרחובה המרכזי של העיר וכך שינן במשך תקופה קצרה את כל סדר נזיקין בעל פה.

רבינו מעולם לא הפסיק 'טיולויו'. אחד מתלמידיו סיפר על מקרה שאירע כחמישים שנה כשהיה בעיירות דולהינוב ומינסק. בשבת בבוקר לאחר הסעודה יצא רבינו 'לטייל'. ראשו היה שקוע בסוגיא בה עסק.

רבינו החל לצעוד במרחבי הש"ס בניסיון למצוא פיתרון לקושיא חמורה שהעסיקה את מוחו. הוא החל ללכת, עבר רחוב ועוד רחוב, שכונה ועוד שכונה. הוא לא שם לב כי גמא מרחקים, קילומטרים רבים, עד שהגיע לקצה השני של העיר, לשכונה מרוחקת ביותר.

בשעות אחר הצהרים פגש בו יהודי מקומי מבעלי הבתים הנכבדים באיזור, שהיה קשור אליו ולישיבתו. האיש היה בטוח שראש הישיבה שבת את שבתו בשכונה זו. הוא לא העלה בדעתו שיהודי בגיל כה מבוגר יערוך צעדה שכזו. "ראש הישיבה מגיע לשכונה ולא בא להתארח אצלי?" נעלב, "ואפילו לא מודיע, לא מספר לאיש, ורק בשבת לעת מנחה פוגשים בו?". הרב התנצל: "לא שבתתי בשכונה. פשוט יצאתי לטיול מביתי". דבר לא עזר, האיש מיאן להאמין. חודשים רבים היה צריך לפייס ולשכנעו אותו שאכן כך היה.

פעם אחת הרבנית ביקשה ממנו שישגיח על בתם התינוקת עד שתשוב הביתה מעסקיה. ראש הישיבה התיישב ליד עריסת התינוקת כשהוא שקוע בספרים שלפניו וידו האחת מנענעת את העריסה ללא הרף. לאחר שעה שבה הרבנית. היא שוחחה עימו בקצרה והודיעה לו כי היא לוקחת איתה את התינוקת לחדר. ראש הישיבה נענע בראשו והמשיך בתלמודו. לעת ערב קם מן הגמרא וידו עדיין מנענעת את העריסה. הוא ניגש להביט בעריסה ופרץ בזעקה: "אבוי, גנבו לנו את בתנו הקטנה". (מעובד מתוך 'יתד נאמן' פרשת ואתחנן ה'תשמ"ז)

רבינו כידוע למד בתקופה מסוימת אצל הגה"צ רבי נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלובדקה) זצ"ל. ה'סבא מסלובדקה" חנך והרגיל את תלמידיו במידה של 'נושא בעול עם חבריו'. בתקופת מלחמת העולם המצב הכלכלי היה בכי רע. הכל רעבו לפת לחם. העניות ששררה בימים ההם הייתה נוראה עד מאוד. תלמידו של רבינו העיד כי הנעליים של בני הישיבה היו עשויות מבלויי סחבות שנכרכו כאחת ונהדקו על ידי דבק. חליפת הבגדים שלהם נתפרה מאריג גס של שק תפוחי אדמה". מוצרים בסיסיים היו חסרים לרוב האנשים. על דברי מותרות- אף אחד לא חלם.

רבינו נהג להפריש במשך תקופה ממושכת מחצית ממכסת קצבתו הזעומה. כך צבר פרוטה לפרוטה ביום מן הימים הצליח וקנה בכסף את חלום חייו שהוא השתוקק לו עד מאוד- 'טלית-קטן' חדשה להידור מצווה. הוא ניגש בשמחה ל'סבא מסלובדקה' והציג בפניו את הטלית שרכש.

רבינו ציפה לקבל תגובה של שבח וקילוס. אולם להפתעתו המרובה ה'צליף' בו ה'סבא מסלובדקה' בשוטו החינוכי - במטרה להשריש בו את המחשבה על צורכי הזולת - וכך הוכיחו על פניו: "מה עשית!?! אם יש ביכולתך לוותר על צרכיך, היה לך להעניק את הכסף ליהודי אחר שיקנה בו דבר מאכל הנחוץ לו כל כך, בימים טרופים אלו ולא לקנות בהם 'טלית קטן' חדשה לצורך הידור מצווה. מוצרים בסיסיים כגון פת לחם חשובים הרבה יותר מטלית חדשה בזמן הזה".

"כיום לא לומדים", כך התאונן פעם רבינו בפני תלמידו הגאון רבי ישראל דב קפלן. "פשוט לא לומדים. בצעירותי כשהייתי בגיל חמש-עשרה שנים למדתי בישיבת סלובודקה. היינו קמים בכל יום בשעה חמש לפנות בוקר. הלכנו לישון לאחר חצות לילה. בכל יום היינו לומדים חמישים דף. כך היה מדי יום ביומו". בהזדמנות אחרת אמר לתלמידו יומיים לפני פסח כי הוא מתחיל ללמוד מסכת פסחים. בערב פסח כבר עשה סיום מסכת... (יתד נאמן ואתחנן תשמ"ז)

במסיבה של גדולי התורה באמריקה, ישבו בצוותא כמה מגדולי הדור. ביניהם נכח הגאון רבי יעקב קמיניצקי והגאון רבי יעקב רודמן זצ"ל. היה זה לפני מוצאי שבת והגאון רבי יעקב קמיניצקי נשא דברים

לפני המסובים. בדיוק ברקע שנראו שלשה כוכבים, יצא רבינו לכמה דקות ולאחר מכן חזר. בתום הדרשה התנצל לפני הגאון ר' יעקב קמינצקי על שנאלץ לעזוב את החדר באמצע דבריו, ונימק את הדבר בכך שרצה להתקשר לרעייתו כדי שלא תדאג מהשעה המאוחרת.

ט"ו תמוז

האדמו"ר הרב יעקב משה ספרין זצ"ל מקומרנא

יום ההילולא - ט"ו תמוז

נולד ב-ה תמוז ה'תרכ"א (1861). עוד בילדותו ניכר כי לגדולות נוצר. לאחר פטירת אביו בשנת ה'תרל"ד (1874) מילא את מקומו באדמו"רות. ענוותן מופלא. בעל רוח הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. מפורסם כבעל מופת והיה נערץ מאוד על עדת החסידים גם בפולין. בימים הנוראים נהג לשמש כשליח ציבור בכל התפילות ולקרוא בתורה בעצמו. תפילותיו נודעו בשערים. רבו, האדמו"ר ר' אברהם טברסקי מטריסק בירך אותו שבכל עת שירצה - ינתנו לו דמעות. נהג בעזרת דמעותיו לקרב את אחינו בני ישראל לתורה ולמצוות. את דמי הפדיון הראשון שקיבל בכל יום תרם עבור עניי ארץ ישראל. נפטר ב-ט"ו תמוז ה'תרפ"ט (1929). חי כ-68 שנים. ציינו ב'היכל ברכה' ליד אביו באוקראינה. בנו, ר' שלום מילא את מקומו באדמו"רות.

סבא (מצד אבא): האדמו"ר הרה"ק יצחק אייזיק יהודה יחיאל זצ"ל (בעל 'היכל הברכה'). **סבא** (מצד אמא): הנגיד ר' יוסף שהנר מטורקא. **אביו**: האדמו"ר ר' אליעזר צבי (בעל 'דמשק אליעזר'). **אימו**: מרת חנה שרה (בת הנגיד ר' יוסף שהנר מטורקא). **אחיו**: ר' מנחם מוניש (אב"ד פלשטין), ר' אברהם מרדכי סבוריסלב, ר' פנחס נתן (רבה של רודיק). **מרבתינו**: האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז (בעל 'דברי חיים') והאדמו"ר ר' אברהם טברסקי מטריסק (המגיד מטריסק). **בנו**: האדמו"ר ר' שלום. **חתניו**: האדמו"ר ר' חיים אלעזר שפירא (האדמו"ר השלישי מחסידות מונקאטש. בעל 'מנחת אלעזר'), ר' אליהו בומבך (רבה של אושפיצין), ר' חיים נחום הלברשטאם ממאשציסק (בן ר' משה מקשאנוב), האדמו"ר ר' אהרון מנחם מנדל גוטרמן מרדו"ימין ור' שמחה הורביץ מווישנה ה"ד (נרצח בשואה. בן ר' צבי מרוזבוב). **מספריו**: 'ישועות יעקב' • 'מחשבת יעקב' • 'שמחת יעקב'.

סיפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: פעם כשנסעתי אל רבינו זיע"א דיברתי עם יהודי מבראד. הנ"ל היה בדרכו אל הרבי מקומרנא ואח"כ תכנן להגיע לסאמבור, לסטרי, לסטאניסלאוו ולבסוף להגיע להשאטין ברוסיה אל אביו. כשנכנס אל רבינו, אמר לו הצדיק, שאינו יכול להשיב לו על בקשתו וצריך שיעבור שבוע ימים. הנ"ל גם הזכיר את אביו. אמר לו רבינו, אוכל להשיב על הכול בעז"ה רק כעבור שבוע, אמר הנ"ל, שכעת הוא נוסע אל אביו, וכשיחזור משם יבוא אל רבינו זיע"א לקבל תשובות.

כשיצא מהחדר, אמר לי רבינו: "הוא רוצה שאברך את אביו ברפואה, ואני ראיתי בקוויטל שאביו כבר נפטר בלילה הזה". בדרך חזרה נכנס הנ"ל לרבינו זיע"א וסיפר, שאביו נפטר. אמר לו רבינו: "אמרתי אז לרבי ישראל למברגר, שאביך נפטר באותו לילה".

הלה כששמע זאת, רצה לשמוע זאת ממני, ולכן נסע במיוחד ללמברג. כשהגיע אלי שאל אותי: "מה אמר לכם רבינו כשיצאתי מחדרו?", סיפרתי לו, שרבינו סיפר על פטירת אביו. אמר לי הלה בהתפעלות:

"אלו הם עיניים קדושות שרואות ויודעות הכול. לכן, הצדיק לא רצה לברך את אבא, מכיוון שהוא לא היה בחיים באותו הזמן!".

סיפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: פעם הייתי בטורנא, ואחד הזמין אותי לשנות תה, דיברנו על רבינו זי"ע וסיפר בשם אשתו שאמרה: 'הרבי רואה הכול בקוויטל' וסיפר: בתחילת החורף הייתה רעייתו אצל רבינו זי"ע ודיברה בעיקר על מסחר.

אבל כנהוג, היא כתבה את שמותיהם של כל ילדיה בפתק. אחר שדיברו על ענייני המסחר אמר לה רבינו זי"ע: "הנני רואה, שתיכף כשתגיעי לביתך צריכים להביא את בתך הבכורה אל הרופא, אולי בעז"ה יוכל להצילה". אמרתי לרבינו זי"ע: "כשנסעתי מביתי, הבת הייתה בבריאות שלימה". אמר לי רבינו: "את לא יודעת וגם בתך איננה מתלוננת על דבר, אבל היא צריכה רחמי שמיים, ואם תלך לרופא אפשר להצילה". שאלתי את רבינו: "מהיכן יודע הרבי זאת?", רבינו זי"ע לקח את הקוויטל בידיו והראה לי על שמה, וראיתי ששמה היה מלוכלך בדיו.

דיברתי עם רבינו זי"ע על עוד עניינים, הקוויטל היה מונח על השולחן והסתכלתי עליו וראיתי, שהשם היה נקי וכבר לא היה מלוכלך בדיו. כשבאתי לביתי, הלכתי מיד עם בתי לרופא. אולם, הוא לא מצא שום דבר. חששתי מדברי רבינו, ולכן הלכתי איתה לבית הרפואה, אחרי שהפרופסור בדק אותה אמר לי: "אילו היית באה בעוד כמה ימים - כבר היה מאוחר מדי, היא חולה מסוכנת", הוא נתן לה זריקות ותרופות שונות וב"ה התרפאה והיא כאחד האדם.

סיפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: פעם אחת כשרבינו זי"ע היה בלמברג, היה קהל רב, אנשים נשים וטף, והייתה שם אישה שנשאה ילד חולה בידיה. פתאום הרגישו שהילד אינו נושם, נהיה רעש גדול והשתדלו להציל את הילד, ולא עלתה בידם והניחו את הילד על השולחן, וכולם צעקו, שהמצב לא טוב.

החסיד ר' משה אליעזר אפשטיין מאלטשטאד תפס את הילד בידיו ונכנס לרבינו ואמר: "הרבי מוכרח להחיות את הילד, כדי שלא יאמרו שילד מת אצל רבינו", הצדיק הניח את ידו הקדושה על הילד, והילד פתח את עיניו ורבינו אמר: "שיביאו אותו לאימו". הקהל כולו היה נרגש, שראו בעיניהם נס של תחיית המתים בזכות הצדיק זי"ע"א.

מעשה נורא מובא בכתבי הרה"ח רבי ישראל פרקנפורטר הי"ד בספרו 'זכרון קודש', בעת שהרה"ק ר' יעקב משה מקאמרנא היה בעיר למברג, הגיע אליו אחד מתושבי העיר, וסיפר: שלפני כשלושים וחמש שנים היה רגיל לנסוע לעיר סטאניסלאוו לרגל מסחרו, ושם היו ל"ע יהודים שהדת לא הייתה בראש מעיינם, והרבה פעמים היה מתווכח עמם על היהדות.

פעם אחת אמר אחד מהם: שבעבור שני זהובים מוכן הוא למכור לו את כל מצוותיו, והשנים האחרים יהיו העדים, ועשה עיסקה כדת וכדין, אע"פ שחשב שחבל להוציא על זה כסף, לפני כשבוע ימים הגיע אליי הפקיד שמכר לי את מצוותיו בחלום, ודרש ממני שאבטל את העיסקה, מאחר שלפני זמן קצר נפטר ואין לו מנוחה בעלמא דקשוט, וענית לו: "המכירה הוא מכירה ואין מה לעשות". בלילה השנית נשנה החלום פעם שנית, ועמדתי על דעתי שאין ברצוני לבטל המכירה, בלילה השלישית הגיע אליי ותבע אותי בבית דין של מעלה לדין תורה. כשהגעתי לבית הדין ראיתי שהאב"ד הוא רבנו הגאון הקדוש בעל ה'דמשק אליעזר', ומימנו ישב המהרש"ם מברז'אן, ומשמאלו ישב ה'אמרי יוסף', וסידר הפקיד טענותיו שהמכירה בטלה כי לא ידע ערכם של מצוות והרי הוא מקח טעות, ואח"כ סידרתי טענותי שהרי אני

נתתי לו ב' זהובים שלפני ל"ה שנה היה נחשב לסכום גדול ובכסף הנ"ל הייתי יכול להחיות אנשים, והאנשים האלו היו יכולים לעשות הרבה מצוות ביותר כוח וחשק ומצווה גוררת מצווה, ולפי החשבון הרי הייתי יכול להרוויח הרבה מצוות, והבית דין דן בטענותיהם, ופסקו לזכותי שאין אני מחויב לבטל המקח. בלילה הרביעית בא אליי שוב, ואמר לי: שאם אין אני מבטל המקח רוצה הוא לקחת אותי עימו.

וכן היה בלילה החמישית, והלכתי בעצבות ובעייפות מכל זה. אמרה לי אשתי: "סע לעיר שהיה דר שם, וראה אם אמת הדבר שנפטר אותו פקיד, ואם אמת הדבר איעצך שתיסע לאב"ד ר' יעקב משה מקומרנא, ומה שיצווה לך לעשות אותו תעשה, ולכן הגעתי הנה לדעת מה לעשות, ציווה לו רבינו, שישאר לשבות על שב"ק וביום הראשון יאמר לו מה לעשות, הגיע יום הראשון אמר לו: "באמת מצוות אין מחזירים אבל רחמנות על הנפש, ולכן סע אל עיר סטאניסלאוו ותאסוף עשרה אנשים ויעלו על קברו ותלמד שם משניות ותאמר אח"כ קדיש ותשכור ב' אנשים שילמדו משניות לעילוי נשמתו ותזכה אותו במצוות חדשות".

בסערת מלחמת העולם הראשונה, שהה כ"ק האדמו"ר רבי יעקב משה ספרין מקומרנא זצ"ל בעיר דברצין והמוני הגולים שאבו מפיו עידוד ונחמה. יום אחד פשטה המשטרה על ביתו ומצאה שטרות כסף מכמה מדינות, שכן הגיעו אנשים ממדינות שונות להוושע בברכותיו. חשדוהו שעיסוקו בהברחת כספים, והעמידוהו למשפט. השופט שהיה עוכר ישראל הורה לו: "הסר את הכיפה מראשך!" הרבי השיב בשלילה. "חוצפה", רתח השופט, "אני כאן בעל הבית!" והרבי השיב בשלווה: "יש לי בעל הבית שהוא מעליך!". חרה אף השופט, ירד מדוכניו, וסטר על פניו של הרבי. אמר הרבי: "היד שהכתה אותי לא תינקה!". השופט היה נסער כל כך, שדחה את המשך המשפט למחר. אך למחרת לא בא השופט, והמשפט בוטל, ביום השלישי הראו לרבי מה שנדפס בעיתוני המקום ש'הרבי הפלאי' העניש את השופט וקיבל שיתוק בידו! (באהלי צדיקים)

סיפר חסיד אחד, שפעם אחת עמד לפני חדרו של רבינו זי"ע, והמתין להכנס, ועמדה שם אשה אחת, וצעקה בקול רם שהיא עומדת כבר שתי ימים וממתינה להיכנס לרבינו, ואין נותנים לה להיכנס, כששמע רבינו את צעקתה מתוך חדרו, הרים ידו ואמר בקול רם: "תגידי לה שהיא יכולה לתת לה את הצעירה".

הסתבר כי לאשה זאת היו לה שתי בנות, והייתה לה אז אפשרות לשדך את הצעירה, ולא ידעה אם נכון להקדים הצעירה לפני הבכירה, ובאת לשאול על זה, והרבי הרגיש זאת ברוח קדשו עוד לפני שנכנסה לחדרו. (זכרון קדוש קומרנא דף שמ"ב)

סיפר איש אחד: אבי היה סוחר, ופעם נסע למרחקים אודות מסחר, ועבר זמן רב ואמי לא שמעה ממנו. היות ודאגה לו, נסעה להרה"ק ר' יעקב משה מקומרנא זצ"ל, וסיפרה לו שאינה יודעת מה קרה לבעלה.

אמר לה רבינו שלא תדאג, בעלה הוא כעת במקום פלוני, ובקרוב יחזור לביתו.

לאחר זמן חזר אבי לביתו, וסיפרה לו אמי מה שאמר לה הרה"ק מקומרנא. אמר לה אבי שכן היה, שבאותו זמן היה באותו מקום. האיש הזה היה נוהג לנסוע לרה"ק מסקוור זצ"ל, ופעם אחת כשסיפר לו את הסיפור הזה שהתרחש עם אימי, אמר לו הרה"ק מסקוור: "האם בימים אלו גם כן ישנם אנשים כאלו?". (שיח זקנים ח"ה דף קצ"ו)

סיפר הרה"ח ר' יוסף רוזנבאך זצ"ל, כשעלה בדעתו לנסוע לאמריקה לא רצה לספר לרבינו שנוסע לשם, על כן נסע בלי להיפרד מהצדיק. כשהגיע לגבול, הייתה בידו תעודת מעבר (פאס) על שמו. אולם למרבה הפלא לא הסכימו לקבל את תעודת המעבר. בנוסף, היכוהו ושלחו אותו חזרה בבזיונות.

בלית ברירה נסע לרה"ק ר' יעקב משה. כשנכנס אליו, עוד בטרם פתח את פיו אמר לו רבינו: "נסעת בלי להיפרד?", ענה לרב: "התביישתי". התחייך רבינו ואמר לו: "סע לשלום, ותגיע למחוז חפצך לשלום". נסע עוד הפעם עם אותה תעודת מעבר, ובפעם הזאת כבר קיבלו את הפאס שלו והגיע לאמריקה. (שיח וקנים ח"ה דף קצ"ז)

סיפר הגה"צ ר' נפתלי הירצקא פרידמאן מאלאס: "אחי היה צריך להתגייס לצבא, ונסענו לשבת קודש פרשת שמות לעיר שבה שבת הרה"ק ר' יעקב משה מקומרנא זצ"ל, ובשבת היה קורא בתורה, וכשהגיע לשני, סיים בקול רם: "ותחייך את הילדים", והדגיש תיבת ותחייך, ואחר כך נתן את ידו הק' ליד אחי, כמי שמברך את חבריו, ואח"כ השתחרר אחי בדרך פלא ולא גוייס. (שיח וקנים ח"ג דף שצ"ח)

מנהגו של הרה"ק רבי יעקב משה מקומרנא זצ"ל, שכידוע היה ידיו רב לו בגדולת קדושתו לפעול ישועות באותות ומופתים, ובפרט בפקידת עקרות, והיה נוהג לומר בכל ליל שבת קודש בתפילת ריבון כל העולמים מלך פוקד עקרות, במקום תיבות 'מלך פודה ומציל'. (זכרון קדוש קומרנא דף שכ"ח)

פעם בסעודת מחרת יום הכיפורים (רבינו היה נוהג בכל שנה ושנה לערוך סעודה גדולה, גם בחיי אביו זי"ע היה עושה הסעודה זו), ראה כ"ק מרן זי"ע איך שכששלח שיריים לאיש אחד מהיושבים למטה היה יושב איש אחד לידו שחטפו לעצמו. כן עשה בשלושה מאכלים, כל פעם שמרן שלח השיריים, חטפו ההוא.

אחרי הפעם השלישית שאל אותו מרן זי"ע: "איה התפללתם אתמול?". השיב האיש בתמימות: "מדוע שואל הרבי אותי איה התפללתי, הלא התפללתי כאן אצל הרבי?". אמר לו כ"ק מרן: "בבית המדרש שלי לא התפללתם ותאמרו נא לי האמת". האיש השתומם ואמר: "אמת אנכי התפללתי בקלוזי כי חשבתו ששם אמצא לי מקום לשבת בריוח".

הקהל שישבו אצל הסעודה נרעשו מאד כי מאות אנשים זרים באו ביום הקדוש בנוסף על אנשי שלומינו. אז אמר לו רבינו: "והנה עתה אשאלכם, הלא אתם לא באתם אליי ולא עשיתם הוצאות למען השיריים, אם אצלי רוצים אתם לאכול, תלכו לבית התבשיל ויתנו לך לאכול ב"ה לרוב. אך לא כן האיש הזה היושב למטה מכם, הוא עשה הוצאות בניני לאכול השיריים שלי, מדוע תצערו אותו לאכול השיריים אשר למענו נתתי?". אח"כ פנה לאלה אשר עמדו אז מאחורי הכסא (וגם אנכי הייתי ביניהם) ואמר: "אבי זיע"א אמר כי הוא מרגיש את כל מי שיתפלל עמו אף אם יהיה עשרת אלפים איש, ואנכי אומר גם אם יהיה לי יותר, מרגיש אני מי שמתפלל עמי". (שלשלת קומרנא דף ש"ב)

סיפר הרב החסיד ר' יחיאל ווינטרוב זצ"ל: כששמע אחי הגה"ח ר' נח זצ"ל, את שמו ואת מופתיו העצומים של הרה"ק רבי יעקב משה מקומרנא זצוק"ל, קם ונסע ללעמברג בעת שרבינו שהה שם. כשנכנס לקבל שלום, היו שם אנשים שבאו להפרד ממנו, ולא ידעו מי בא ומי נוסע, ולרבי נח אמר: "סע לשלום", ונשאר עומד ואמר לרבינו איזה פסוק בתנ"ך, והרים רבינו את ראשו, ואמר לרבי נח: "אתה אברך תשאר פה, ומחר תיכנס אליי", וכך הוה.

למחרת נכנס אליו ביחידות, ונתן קוויטל וכתב בו את שמו ושם זוגתו, והתחיל הרבי למנות לו כל מעשיו שעשה עד היום. ועמד נבהל ומשתומם על המראה הגדול הזה. אח"כ מסר לרבינו קוויטל שהיה כתוב בו שמו של אביו הרה"ק רבי יעקב דוד צוק"ל מרדאמסק, כשהביט רבינו בקוויטל, קם ואמר לר' נח: "היהודי הזה לא צריך אותי, כי מימיו לא פגם".

אחר כך מסר לרבינו עוד קוויטל שנתן לו יהודי מרדאמסק, שהיה שואב מים והיו לו חמש בנות בבית שלא יכל לחתן אותם, ואותו יהודי היה דרכו לקלל קללות כל היום לא עלינו, ובקוויטל היה רק שמו ושם אמו, וזרק רבינו הקוויטל מידו, ואחז בשתי פאותיו וצעק: "אהה, ח"י קליפות יש ביהודי הזה, שהוא יפסיק לקלל, ואם לא אז הילדים נמצאים בסכנה גדולה". אח"כ מסר עוד קוויטליך, ורבינו ענה על כל אחד כאילו הוא מכירו, וידע את כל מעשיו.

הרה"ק ר' יעקב משה מקומרנא צוק"ל אמר, שקיבל מרבו המגיד מטריסק צ"ל, שקיבל מזקיניו מטשערנאביל (ה'מאור עינים' צ"ל וזכינו לכתוב עליו), שקיבל מהבעל שם טוב זי"ע, שקיבל מרבו אחיה השילוני, שמתאריך ט"ו באב עד ראש השנה, כמספר הפעמים שאחד יברך את חבירו בכתובה וחתימה טובה, כמו כן במספר הזה יהיו לו מליצים טובים בשמים, אשר ילמדו עליו זכות כשיגיעו ימי ראש השנה, כשכל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון. (ילקוט מגן אברהם עמ' פ"ד)

רבים מן הפונים אליו בפתקאות כתבו בהם רק שמותיהם ושם אמותיהם, ורבינו ידע כבר את בקשותיהם, כפי שהם בעצמם סיפרו אחר כך. רבים נעזרו על ידי תפילותיו, וראו בחוש כמה גדול כוחו של צדיק זה להפוך דין לרחמים, אפילו שאינם מבני ברית היו באים להתברך אצלו.

נוהג היה לפעמים לסרב מלקבל 'פדיונות' מידי אנשים שונים שביקשו לתת לו ממון רב. לעומת זאת היו מקרים שדרש מאנשים שונים, ובמקרים רבים גם מאנשים שלא היו בעלי אמצעים לכך, סכומי כסף גדולים. למידה זו היה בנו האדמו"ר רבי שלום נותן טעם ונימוק: "היות ואותם אנשים היו זקוקים לרחמים גדולים, והוא צפה ברוח קדשו כי רק בזכות שיתנו צדקה ביד רחבה יזכו לרווח והצלה".

פעם אחת בעת עריכת שולחנו הטהור, חילק רבינו שיריים מהדגים לחסידים שבאו לחסות בצל קדשו. ואחד האנשים בשם ר' נח שישב שם חשב בדעתו, האיך יוכל לאכול מהשיריים, אחר שכמה אנשים החזיקו בו. ובהגיע תורו ביקש רבינו להביא לו צלחת, ושלח לו הדגים עם הצלחת. כשחזר הגה"ח ר' נח מלמברג, סיפר בבית את המופתים הגלויים שראה.

שמעה אחותו, והחליטה גם כן לנסוע אל רבינו, כי היה לה חתן בבית, בחור יקר ת"ח עצום, ואחרי כמה חדשים שהיו מאורסים, קיבלה הביתה מכתב והיו שם ה'תנאים' קרועים לחתיכות, והמחותנים כתבו שאינם מעוניינים בשידוך. ועל כן נסעה אחותו של ר' נח ללמברג, וכתבה בקוויטל את שם החתן לזיווג הגון במהרה.

רבינו לקח הקוויטל בידי הקדושים, ואמר בקול: "אינני מבין, הרי הוא חתן. הכלה רוצה את החתן, שתיסע למחותנים ותקבע זמן חתונה למזל טוב". האשה עמדה משתוממת מהמראה הגדול הזה, ופרצה בכי ואמרה שהמחותנים שלחו את ה'תנאים' קרועים לחתיכות, ושאינם רוצים את השידוך, ורבינו חזר ואמר השידוך שידוך, והכלה רוצה את החתן, והחתן רוצה את הכלה, והשי"ת יעזור והכל יבא על מקומו בשלום.

נסעה חזרה הביתה, ועברה בעיר של המחנות. והיה באמצע הלילה, ונקשה בדלת, הכלה הציצה לראות מי נוקש באמצע הלילה וראתה את המחנות, תיכף פתחה לה את הדלת, ואמרה לה שתהיה בשקט והכניסה אותה לחדרה, ואמרה לה שהיא רוצה את החתן, ואף אחד לא יכול לקלקל את השידוך.

ויהי בוקר ונעשה רעש, המחנות צעקו שאינם מעוניינים בשידוך, והכלה אמרה שאם לא יתנו לה להתחתן עם החתן הזה, יותר היא לא תתחתן לעולם, כיוון שראו הוריה שהיא עומדת בדעתה ולא מסכימה לוותר, לא הייתה להם ברירה וקבעו את זמן החתונה כפי שראה רבינו ברוח קדשו, וזכו להקים בית נאמן בישראל, ונפקדו בזרע של קיימא, והיו מאושרים, עד שעלה הכורת על עם ה' ועלו על קידוש השם הי"ד.

איש אחד שכשהגיע זמנו להתייצב לצבא, רצה (עם עוד אנשים שהיה עליהם גם כן להתייצב בעת ההוא) להבריח את הגבול ובוזה יפטר מהצבא, שכן יעברו למדינה אחרת. והיו חבורה של שישים בחורים. אמו של המספר אמרה לו, לפני שתעבור את הגבול תלך להרה"ק מקומרנא, ונסעו כל החבורה לרבינו. אמר להם הצדיק שישארו אצלו בשבת, אבל הם לא רצו להמתין כיוון שקבעו עם המפקח שיעביר אותם את הגבול, אמנם הוא ועוד בחור נשארו בשבת. ובסיכומו של דבר, כל החבורה לא יכלו לעבור את הגבול, חטפו מכות רצח והוא עם הבחור שנשארו אצל רבינו עברו בשלום את הגבול לאחר השבת.

סיפר הרה"ח ר' יוסף יצחק קעניג, שמעתי מאמי ע"ה שאחותה התחתנה עם אחד ששם אמו היתה שיינדל, ובעת ההוא ביקר בעירם הרה"ק רבי יעקב משה מקאמרנא זי"ע, ונכנסה אליו דודתי עם קוויטל וכתבה את שמה ושם החתן. כשקרא הרה"ק מתוך הפתקא, אמר: "שידוך, אהה". שאלה אותו דודתי בתמימות: "הרבי מכיר אותך?" ענה לה הרה"ק: "מתוך הפתקא". אחר כך אמר הרה"ק: "שיינדל (אימו של החתן) עדיין אינה מסכימה", וכן היה באמת, מחמת איזה סיבה.

מעשה שהיה בשלהי מלחמת העולם הראשונה. רבינו התגורר אז בלבוב, כי קומרנא הייתה שרופה והרוסה מתיגרת המלחמה. אנשים רבים היו באים אז ללבוב לבקש אצלו ברכה וישועה. והנה בעירה קטנה ליד זבירצה פרצה מגפה רחמנא ליצלן שהפילה חללים רבים מאחינו בני ישראל, יצאו מהעיירה שליחים דחופים אל רבינו, שהיה מפורסם לפועל ישועות, להתחנן לפניו לבקש רחמים עליהם בתפילתו. כשהגיעו אל הרבי נתנו לו פתק ובו כתובים שמות כל אנשי העיירה, כשלקח הרה"ק את הפתק אמר מיד: "ראשית לכו לטבול במקווה וכוננו שטבילתכם זו תהיה עבור כל בני העיירה ואחר תבואו אליי".

היה זה לפנות ערב ואחר חיפושים רבים השיגו מקווה לטבול בו וחזרו אל הרה"ק זיע"א. נטל הרבי את הפתק ואמר: "למה אין מקווה במקום?", ענו לו שהמקווה נהרס עקב המלחמה. כשהחל הרה"ק לקרוא את שמות האנשים הכתובים בפתקא אמר על מספר משפחות שהמזוזות שבביתן אינן כשרות. אותם השליחים ציינו לפנייהם את שמות המשפחות לזיכרון ואח"כ נוכחו לדעת שדברי הרה"ק היו מדויקים. הרה"ק זי"ע ביקש הבטחתם לבניית המקווה וברכם שהמגיפה תיפסק לאלתר. וכן היה, כששבו לעיירתם נתבשרו שהמגיפה כבר פסקה בעזרת השם.

לאחר מלחמת העולם הראשונה, נכה רגלים התאונן לפני רבינו שהוא מחוסר פרנסה. השיא לו הרבי עצה, שאם מישהו יציע לו לקנות דבר מה, כשיגיע לבודפשט מקום חפצו, סימן הדבר שבזה יתחיל לעסוק, וכך היה. אך הגיע לבודפשט ומיד מישהו הציע לו לקנות מדליונים צבאיים, הוא התחיל לעסוק

במכירתם בתחנת הרכבת לחיילים העוברים ושבים, וסופו היה שנתעשר מעסק זה. אבל הוא שכח את הרה"ק שהדריכו לכך והיה מתעסק בפרנסתו גם בשבתות ר"ל.

אחר זמן מה עלה הרבי בזכרונו, נסע אליו והביא לו 'פדיון' - ממון רב, אולם רבינו סירב לקבל ממנו את הממון ואמר לו: "האם נתתי לך כסף כדי לחלל את השבת?". והוסיף שמעושר זה שבא גם מחילול שבת לא ישאר שריד ופליט. לאחר אותו המעשה נהפך הגלגל על האיש והוא ירד מנכסיו, לא נותר לו מכל עשרו אלא שעון זהב ואף הוא אבד לו תוך כדי נסיעה ברכבת. ראה האיש בדבר הזה עונש מן השמים ונעשה בעל תשובה. שוב בא אצל רבינו, בכה והתחנן לפניו והבטיח לו לחזור למוטב. שוב אצל לו רבינו ברכה והאיש נתעשר בפעם נוספת.

מעשה באחד שנפל למשכב והרופאים לא מצאו תרופה למחלתו. הלכו בני ביתו לבית המדרש של רבינו שיתפלל ויעורר רחמים עליו. אותה שעה עמד הרבי בתפלה, אך סיים את תפילת עמידה קרא אליו את אחד הבחורים מיושבי ביהמ"ד ואמר לו שיסיר מיד את התפילין וירוך לבית החולה ויאמר להם שזה עתה ביקש לרפואתו והחולה יבריא מיד. כשבא אותו בחור לביתם מצא את החולה במצב של התאושות ואחר כמה ימים ירד ממיטתו.

סיפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: בשנת ה'תרע"ד בפרשת קרח בהיותי אצל הרה"ק רבי יעקב משה מקומרנא זי"ע בשבת קודש. בסעודת הבוקר אמר לי רבינו זי"ע לזמר יום שבתון וכאשר עמדתי לסיים רמז לי רבינו שאשיר עוד פעם את החרוז "העם אשר נעה כצאן טעה יזכור לפקדו בברית ושבועה לבל יעבור בם מקרה רעה" זמרתי עוד פעם וכשעמדתי לסיים רמז לי רבינו זי"ע שוב לזמר "העם אשר נעה" וכה זמרתי כמה פעמים ואח"כ עמד מכסאו מהשולחן ולקח עמו כמה אנשים לרקוד ועיניו זלגו דמעות מאין הפוגות. הרקידה של רבינו זי"ע הייתה בבחינת "גילו ברעדה", במקום גילה שם תהא רעדה, וכה רקדנו לערך שעה ואח"כ חזרנו לטיש ורבינו זי"ע ישב בשברון הלב.

כשחזרתי ללמברג שאל אותי ש"ב הרבני החסיד מוה"ר יונה לעף אם יש חדשות מקומרנא, סיפרתי לו מהזמר יום שבתון שרבינו זי"ע שר את החרוז העם אשר נע כמה וכמה פעמים מתוך בכיות. בקומרנא שרים בטיש של קידוש, חי ה' וברך צורי, אסדר לסעודתא, ובטיש של סעודת שבת שרים ברוך ה' יום יום ולפעמים גם אז ביום השביעי נחת ולפעמים כשיש מנגנים שרים ברוך קל עליון. אבל זה היה הפעם הראשונה ששרים הזמר יום שבתון ולא עוד אלא שרבינו זי"ע שר כמה פעמים וגם בכה. הרי הכל גלוי לפני רבינו זי"ע, והיות ששמענו שאתמול הרגו את היורש עצר של אסטרייך בסאריעווא, השי"ת יעזור שלא יסבלו מזה בני ישראל, אומות העולם עושים חטאים ובני ישראל סובלים.

הסוף היה שמיד אח"כ הייתה המלחמה, ומעולם לא סבלה שום אומה כמו שבני ישראל סבלו אז, השי"ת ירחם עלינו ותהיה ישועת ישראל. ומאז זמרו בקומרנא ולפעמים את כל הזמר יום שבתון, ועפ"י רוב זמרו רק החרוז האחרון העם אשר נעה כצאן טעה יזכור לפקדו בברית ושבועה לבל יעבור בם מקרה רעה, אבל רבינו זי"ע לא רצה לסיים ב"רעה", לכן המנגן היה חוזר ואומר מקרה רעה בל יעבור בם. חז"ל אומרים גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם, שרבינו הקדוש זי"ע יתפלל גם כעת עבור כלל ישראל שיקויים בנו מקרה רעה בל יעבור בם.

סיפר הרה"ג ר' ישראל פראנקפורטר: כשנתיים לפני שנפטר רבינו ר' יעקב משה זי"ע היה מעשה בעיר לאדו שבתה הנשואה של אישה אחת נעלמה פתאום ולא ידעו מה היה לה. אמה נסעה להרבה אדמוריים

וגם באה אצל רבינו זי"ע. רבינו הרגיעה אותה ואמר לה במפורש שבתה נמצאת בחיים ועוד תבוא לביתה, אלא שמקודם צריכה אחותה הצעירה להינשא ואח"כ תבוא לביתה. כשנה אחר פטירת רבינו זי"ע התחתנה אחותה הצעירה, ובאותו לילה חזרה האשה הנעלמת, ויהי לפלא. מעשה זה התפרסם בעיתון "דאס יודישע וואכנבלאט" שיצא לאור בעיר בנדין (פרשת בלק תר"ץ) תחת הכותרת "הרבי מקומרנא חזה את מה שיקרה שלה קודם לכן".

מעשה בחולת רוח שהובאה לפני כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע וכ"ק מרן יעץ להביאה לקומרנא אל רבינו ולבקשו בשמו שיעשה לה טובה לרפואת נפשה. רבינו העתיר בעדה והבטיח ישועה, והיא שבה משם בריאה ושליומה. מעשים כאלה על מופתיו ונפלאותיו של רבינו ידועים למכביר.

סיפר הרה"ח ר' שאול הוטטר ז"ל מאנטוורפן: פעם כשהגיע רבינו לאושפציין, הגיעו אלפי חסידים כדי לקבל את ברכתו, הצטבר שם סכום גדול שהכניסו האנשים דמי פדיון לרבינו, בראותו זאת פסק: "שליש מהכסף יחולק לעניי העיר אושפציין, שלישי יחולק לעניי שאר מקומות, ושליש לצרכי פרנסת בני ביתו".

הרב רפאל צבי יהודה מלצר זצ"ל

יום ההילולא - ט"ו בתמוז

נולד בשנת ה'תרנ"ט (1899) במיר שבבלארוס. בבחרותו שימש כמשגיח בישיבת קלצק של אביו ואמר שיחות מוסר. בשנת ה'תרפ"ה (1925) עלה עם אביו לארץ ישראל. לאחר נישואיו למד בהיכל התלמוד בתל אביב. לימד בישיבה הקטנה של ישיבת 'עץ חיים' בירושלים, ולאחר מכן בישיבת 'תל אביב'. שימש תקופה מסוימת כר"מ בישיבת 'תפארת ישראל' בחיפה.

בשנת ה'תרצ"ו (1936) נבחר לרבה של פרדס חנה. יסד במושבה את ישיבת קלצק. בשנת ה'תש"ה (1945) יזם את הקמת 'מדרשיית נועם' בפרדס חנה. בשנת ה'תש"ז (1947) לאחר פטירת חותנו, הגאון ר' צבי שטיינמן, מונה לשמש כרבה של רחובות במקומו. יסד בעיר רחובות בית דין ושימש כאב"ד. כמו כן העביר מפרדס חנה לרחובות את ישיבת קלצק שבראשותו. בהמשך פתח לצידה את ישיבת הדרום.

בשנת ה'תשי"א (1951) פרש מרבנות העיר. בשנת ה'תשכ"ה (1965) יסד כולל אברכים לזכרו של הגאון ר' אהרון אלימלך בר שאול. כמו כן פתח ישיבה מקצועית בישוב גן יבנה הסמוך לרחובות. בשנת ה'תשי"ד (1954) חלה ואושפז בבית-הרפואה 'ביקור חולים' בעקבות אירוע לבבי. לאחר שבחדרו נפטרו שלושה חולים בזה אחר זה, רבינו קיבל שלושה התקפי לב בזה אחר זה. כסגולה לאריכות ימים הוסיפו לו את השם רפאל. הצדיק הגאון רבי אריה לויין ערך עבורו את גורל הגר"א. הפסוק שעלה בגורל היה: 'וְהִסְפַּתִּי עַל יְמֵיךָ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה' (מלכים ב' כ, ו). ואכן, רבינו שב לאיתנו ונפטר כעבור חמש עשרה שנה. נפטר ב-ט"ו בתמוז ה'תשכ"ט (1969). חי כ-70 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: הגאון ר' איסר זלמן. אימו: מרת ביילה-הינדה. מרבותיו: אביו, ר' איסר זלמן, ר' יוסף יוזל הורוביץ (ה'סבא מנובהרדוק). אשתו: בת ר' צבי שטיינמן. ילדיו: מרת מרים (נישאה לר' יהודה עמיטל), ר' אוריאל ור' ידעאל.

בספר 'עולם חסד יבנה' מסופר: רבינו למד בבחרותו בישיבת 'בית יוסף' בנובהרדוק. באותו זמן פרצה מלחמת העולם הראשונה. סכנה ריחפה על כל צעיר שהלך ברחוב ללא תעודת שחרור. השגת תעודת

שחרור היתה כרוכה בתשלום הון רב ומאמצים מרובים. אימו הרבנית עשתה מאמצים עצומים להשיג תעודת שחרור. לאחר שהתעודה היתה בכיסו רבינו עלה לרכבת ונסע לשיבה.

באחת התחנות תוך כדי נסיעה פלוגת חיילים נכנסה לרכבת והתחילה לערוך ביקורת. הם בדקו האם הנוסעים אכן ממלאים את חובתם בשירות צבאי, או שיש להם תעודת שחרור. רבי צבי יהודה הבחין באחד מחבריו לשיבה שגם הוא נוסע ברכבת. הוא ניגש אליו ושאל אותו אם יש בידו תעודה, שיוכל להציג לביקורת של החיילים. החבר השיב בשלילה. רבי צבי יהודה אמר לו: "אם כן, הרי אתה מסכן את חיך. קח בבקשה את התעודה שלי במתנה".

הבחור סירב ואמר: "הרי אם תיתן לי את התעודה שלך, אני אצא מסכנה, ואילו אתה תסכן את חיך, או במקרה הטוב יגייסו וישלחו אותך לחזית. חיך קודמים לחיי חברך". רבי צבי יהודה אמר: "אין דבר. אני בנו של מרן רבי איסר זלמן מלצר גאון ישראל, ששמו הולך לפניו. אם חלילה אתפס, כבר ימצאו יהודים טובים אשר לא יחסכו כל מאמץ לפדות ולחלץ אותי. ואילו אתה, אם חלילה תיתפס, מי ידאג לך?". הבחור השתכנע ונטל את התעודה.

ההצלחה האירה להם פנים ואנשי הביקורת לא הגיעו אליהם. לאחר זמן, רבי צבי יהודה חזר לביקור בבית הוריו בסלוצק. אימו שאלה אותו, אם אכן נזקק להשתמש בתעודת השחרור, שהשיגה עבורו במאמצים רבים. הבן, רבי צבי יהודה, לא השיב ברור. אימו חזרה ושאלה בתקיפות: "מה עם התעודה? האם אבדה לך, או שקרה לה משהו אחר?". בלית ברירה הבן נאלץ לגלות לאימו את כל האמת.

אימו נדהמה ורטנה: "עדיין לא יצאתי מהחובות, שעלתה לי התעודה, ואתה כבר הפקרת אותה?! למרות הכל, אשיג תעודה נוספת. הפעם אחזיק אותה בבית. אם, חלילה, תיתפס בדרך, תאמר: 'תעודת השחרור נשארה בבית הורי'". הם ישלחו מברק ואני אסע מיד ואביא את התעודה". האם השיגה תעודה נוספת במאמצים ניכרים. לאחר שרבי צבי יהודה הבטיח נאמנה לאימו, שהפעם ישמור על התעודה, האם הסכימה למסור לידיה את התעודה.

יום אחד רבינו נסע לסידורים במשרד הדתות בירושלים. כשהיה שם נכנס אברך צעיר בעל הדרת פנים, אשר הרשים אותו במיוחד. רבינו שאל: "מי אתה?". תשובתו היתה שהוא הרבי מקרטשניף. רבינו, אשר היה ידוע בכך שהשתדל להשיג פרנסה לתלמידי חכמים רבים, שאל מיד: "מה עם הפרנסה?". הרבי הצעיר השיב, שמצב פרנסתו אינו פשוט. רבינו הזמין אותו לביתו ברחובות. כשהגיע לשם ביקש ממנו להקים בית מדרש בעיר. רבינו נתן לו ולמשפחתו מקום מגורים זמני בפנימיית ישיבת הדרום, למרות שצר היה המקום בבניין הפנימייה אף עבור תלמידי השיבה. חסידות זו גדלה במשך השנים, והיא כוללת היום קריה חסידיית ומוסדות חינוך רבים ברחובות.

על אצילות רוחו של רבינו יעיד סיפור אחד מני רבים: במשך תקופה מסוימת, לפני שהגיע לפרדס חנה, רבינו שימש כר"מ בישיבת 'תפארת ישראל' שבחיפה. יום אחד ד ראש הישיבה הגאון הרב דב מאיר רובמן זצ"ל סיפר לו בשמחה שאחותו התארסה. רבינו איחל לו ברכת 'מזל טוב', ומיד אמר לו שהוא מתפטר ממשרתו.

הרב רובמן נדהם מדבריו ומיד שאל אותו: "מדוע?". הרב מלצר השיב: "אין לי ספק שהתחייבת לחתן, שהוא ת"ח, שתיתן לו משרה בשיבה. אין לך צורך במגיד שיעור נוסף. גם המצב הכספי של הישיבה לא פשוט, לכן לא אמושיך ללמד כאן!". אמר את דבריו ואכן כך עשה!

הגאון הרב שמעון משה דיסקין זצ"ל המכונה סימוניק

יום ההילולא - ט"ז תמוז

נולד ב-ז' שבט ה'תרצ"ב (1932) ברוסיה. נקרא על שם סבו. בשנת ה'תרצ"ד (1934) עלה אביו לארץ אם אימו ומשפחתו, והם התגוררו בפרדס חנה, שם התמנה אביו לרב המקומי. בהמשך למד רבינו בישיבת פוניבז'. לאחר נישואיו בשנת ה'תשי"ח (1957) היה ממקימי כולל פוניבז', ולאחר מכן הקים יחד עם ר' צבי פרידמן את ישיבת 'תפארת נתניה' לחוזרים בתשובה. בהמשך עבר לכהן כר"מ בישיבת 'בית התלמוד', ולאחר מכן מונה לר"מ בישיבת 'קול תורה', בראשותו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך.

בשנת ה'תשל"ג (1972) זכה בפרס 'הרב קוק' לספרות תורנית. על יחסו לזולת כתב הגאון ר' משה מרדכי הלוי שולזינגר (מח"ס 'משמר הלוי'): "כמספר מכירי, כך מספר אוהביו". ענוותן מופלא. הסתיר את ידיעותיו. חביבותו הייתה מופלאה לכל אדם, ללא שום מחיצות וסייגים, מבלי הבדלי מעמדות, שררה וכבוד. שקידתו הייתה מופלאה ובכל מקום למד. הרגיש את צעריו של הזולת. נפטר לאחר מחלה ב-ט"ז תמוז ה'תשנ"ט (1999). חי כ-68 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בעיר אלעד הוקמה הישיבה לצעירים 'משאת המלך', על שם סדרת ספריו.

סבא (מצד אביו): ר' שמעון משה (רבה של פריאסלבפלך קייברבה של פרדס חנה בארץ ומח"ס 'מדרש שמעוני'). **אביו**: ר' רפאל יהושע זליג. **אימו**: מרת מרים לאה (בת ר' שמעון יוסף ליפשיץ מאמצ'סלב). **אחיו**: ר' יוסף (מראשי ישיבת 'תפארת ציון'). **אחותו**: מרת הנייה רחל (נישאה למרן ר' גרשון אדלשטיין, ראשי ישיבת פוניבז'). **אישתו**: מרת שולמית. **מרבתי**: אביו, ר' רפאל יהושע זליג. **מתלמידי**: הגאונים ר' שמואל ברוך גנוט, ר' מרדכי ברגר. **מספריו**: **משאת המלך** - על תלמוד בבלי, רמב"ם, מקרא, הגדה של פסח, הערות והארות, על המועדים (20 כרכים) **פוחת שער** - קושיות והערות בעניינים שונים בתלמוד בבלי.

רבינו התבטא לא אחת: "אינני אוהב לשבת ב'מזרח', זהו 'מתכבד בקלון חברו', שהרי כל חשיבותו של 'המזרח' הוא דווקא לאחר שיש 'מערב', וישנם אנשים, שלא יושבים ב'מזרח'... כך גם נהג, הלכה למעשה, בחתונות תלמידיו. כשהגיע לחופה וכובד בברכה, עמד ונטל את כוס היין, ביקש מהצלם לצלמו, כדי שיישאר לחתן ולכלה למזכרת, ולחש בשקט למחותנים ש"כדאי שתעבירו את הברכה למישהו אחר, יש לכם בוודאי עוד מישהו, שישמח ושרוצה לקבל ברכה".

הרגשת צרת אחרים הייתה אצלו באופן תמידי. כששמע מביתו צפירת אמבולנס היה אומר מיד פרק תהילים. כששמע על פיגוע רח"ל, לפני ששמע פרטים היה כבר עם תהילים ביד ואמר: "לפרטים יש זמן גם אחר כך, את קריאת פרקי התהילים אסור לדחות אפילו לרגע אחד לטובת הפצועים".

בהיותו בשנת האבל על אביו הגאון זצ"ל, הגיע רבינו באחד הימים לבית הכנסת פא"י בבני ברק לחפש מניין לעבור לפני התיבה. והנה הוא ראה נער קטן יתום, שאין לו עמוד. פינה רבינו את העמוד שלו ומאותו יום והלאה, כשהגיע לבית הכנסת - תחילה 'שמר' את העמוד לנער היתום ואחר כך דאג לעצמו. בד בבד הזמין אותו לבוא בכל יום לכולל אברכים ב'תפארת ציון' שהוא עמד בראשותו, שם למד איתו והקין אותו למבחני הכניסה לישיבה לצעירים.

הפשטות בה נהג רבי שמעון משה זכורה לתלמידיו ולתושבי שכונת עזרת תורה. גם לשכן החדש, לו תיקן את דוד השמש, כשהוא עדיין לא יודע מיהו, עד שהשתתף בשמחה ואז שמע לתדהמתו מי תיקן לו את דוד השמש. גם כשביקשו בשכונה לעשות תורנות בין התושבים להעביר בבוקר את ילדי הגנים בכביש, פנה רבי שמעון משה למארגנים, שיכניסו אותו לתורנות כמו כל שאר תושבי השכונה.

כשהיה צריך לעבור בדיקות קשות וארוכות, האחות הציעה לו אוזניות עם מוסיקה להפחית את רעש המכונה, והוא השיב לה בנעימות: "לא תודה. יש לי קושיא בלימוד, שתסיח את דעתי מהרעש".

לפעמים מרוב שקיעות עצומה בלימוד לא שם לב לסובב אותו. באחת הפעמים נסע באוטובוס ושוחח בדברי תורה. תוך כדי הדיבור, בר שיחו ביקש מהנהג, שינמיך את המוסיקה בגלל ימי הספירה. רבינו השתומם: "איך שמת לב שיש בכלל מנגינות? אני לא שמעתי!".

שעת צהריים בבית הרב. ציריה הישנים של דלת הכניסה לא מפסיקים לחרוק, עניים באים להשביע את רעבונם. פליטים מהמלחמה העולמית מחפשים בית חם ואוזן קשבת. לפתע משתתקים בני הבית. סוחר הספרים נכנס לבית ולוקח ממדף הספרים את הרמב"ם היקר שתלאות רבות ליוו את הבאתו מרוסיה לישראל. "אבא", מזדעקת הבת: "עד היכן צריכה להגיע מסירות נפש למען חינוך יותר טוב לילדים?". והרב משיב לבתו בחיוך: "בהלכה נפסק כי מוכרים גם ספר תורה בשביל לימוד תורה, לכן חייב אני למכור גם את הרמב"ם הזה על מנת לשלם למלמדים". (מעובד מתוך 'חדרי חרדים')

רבים היו לוקחים ממנו מחידושי תורתו למסור לשומעי לקחם שלא בשמו כמובן. בשיעורים שמסר בימים טובים ובבין הזמנים היה חוזר פעמים רבות על אותו שיעור באומרו, כי ודאי שאפשר למסור כל פעם שיעור אחר, אבל נראה לו, שאחרי שהוא אומר שיעור שהוא כבר רגיל באמירתו יהיה קל לציבור להבין יותר מאשר אם יאמר שיעור חדש, שעדיין לא מסר, והעיקר זה טובת הציבור לא כבוד עצמו.

שעת לילה מאוחרת בתל אביב הישנה. מרבית התושבים נמו את שנתם זה מכבר. הגשם שהחל לרדת הפר את דממת הלילה. בני ביתו של הרב התפלאו מדוע האב הגדול עומד ליד הדלת ומתכוון לצאת מהבית. כעבור כמה דקות שב כשבגדיו ספוגים מהגשם ולצידו עומד אחד מעניי העיר. האורח כובד בכוס תה חם, בבגדים נקיים, ולאחר מכן הוצעה לו מיטתו של הרב לשנת הלילה. הרב התיישב ללמוד עד הבקר כשהוא מסביר לבני הבית: "איך אני יכול לישון במיטה חמה כשהודי אחר נרטב בחוץ?". (מעובד מתוך 'חדרי חרדים')

סיפר תלמידו הרה"ג ר' מרדכי ברגר (ר"מ בשיבת 'תורת חסד' באלעד): ב'קמפ' באב ה'תשנ"ה ביקשתי ממנו להצטרף אליו בכדי לבדוק את העירוב המקומי בעיה"ק מירון, שם שהתה הישיבה. "אני מכיר את הלכות עירובין רק מהגמרא והרמב"ם", הצטדק בחיוך אופייני. בהמשך הדרך, יחד עם הגאון ר' יהושע ישעיה נויברט (מחבר 'שמירת שבת כהלכתה'), התגלה שרבינו יודע בעניין גם עוד כמה 'פרי מגדים', 'מגן אברהם', 'שולחן ערוך', 'משנה ברורה' וגם 'חזון אי"ש'....

מעולם לא פנה לרבינו לתלמידיו, אפילו לתלמידיו היותר מובהקים, בשם 'תלמיד'. תלמידיו נקראו אצלו 'חברים'. ניתן היה לשמוע ביטויים כגון: "כמה חברים מהישיבה אמרו אתמול פשט חדש ברמב"ם, או "זה חבר שלי מהישיבה", אמר והצביע על בחור בשנות העשרה לחייו, מציג אותו ואת סברתו בפני אחד מתופשי התורה, בפגישה אקראית בחתונה, באוטובוס או ברחוב. מספר בחורים באו לבקר בבית

הרפואה כשבועיים לפני פטירתו. רעייתו התעניינה בטלפון מי נמצא אצלו, והוא השיב בפשטות: "חברים שלי מ'קול תורה'."

במכתב שכתב לאחד מתלמידיו בישיבה שלושה חודשים בדיוק לפני פטירתו, מבקש ממנו רבינו אישית: "אשמח מאוד אם תקבע את דירתך בירושלים ותמשיך לשקוד על התורה בישיבה". ומדוע כה חשוב למרביץ תורה אדיר, הנושק את שנת ה-70, שבחור בן 21 וחצי ימשיך ללמוד ב'קול תורה'? "כי מאוד יחסר לי המשא ומתן איתך בלימוד, אם לא תמשיך ללמוד איתנו"... מאוד יחסר לו, המשא ומתן בלימוד, עם צעיר בן תשחורת, הצעיר ממנו בחמישים שנה, ואשר רמתו וידיעותיו אינם נוגעים לקצה אפס קצהו של רבינו. ובכל זאת, "מאוד יחסר לי המשא ומתן איתך"...

ההרגשה שצריך להוסיף תורה ליוותה אותו בכל זמן. ליד הסטנדר, ברחוב, באוטובוס קו 39 בדרך לישיבה, במסדרון בית החולים ועל מפתן חדר הצילומים בבית החולים, כשבני המשפחה עומדים ומתפללים והוא שוכב בתוך החדר מתחת למכונה הגדולה האמתנית של הסי. טי. ונבדק. אחרי עשרים דקות מתישות, הוא יוצא מהחדר וחיוך על פניו. נודע לו שרח"ל נגזרה עליו גזירה, אבל מתחת לסי. טי. עלה בדעתו ישוב לקושיא חמורה של רבי חיים איצ'קוביץ מבריסק שלימים הדפיס אותה בספרו.

בני המשפחה שהיו המומים באותו יום חששו לשוחח איתו, והוא מעצמו התקשר לאחד מבני המשפחה ומספר על תירוץ לקושיית רבי עקיבא איגר שעלה כעת במחשבתו, כשהוא חוזר עליו עם כל ה'פרישקייט' בלימוד שלו - ללא מילה על הבשורה הקשה שהתבשר היום.

פעם אחת קבע פגישה עם פלוני והתעכב באונס גמור. כשהגיע, אותו אדם פתח והשמיע טרוניות והטיף לו מוסר על האיחור והוא שתק. אחר כך שאל אותו המלווה: "למה לא אמר שזה היה באונס גמור?". רבינו השיב: "אותו אדם המתין ובלבד צבר הרבה תרעומת עלי. העלאת התרעומת בפני תקל עליו. איך אני יכול להרוס לו את הכל בטענה של אונס..."

ביום מן הימים נכנס ת"ח אחד וסיפר לרבינו כי הוא שב עתה מביתו של מרן הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, שם ראה אותו יושב ומשוחח בלימוד עם הגאון הגדול ר' נחום פרצוביץ זצ"ל, כשלפניהם פתוח 'משאת המלך' (מספריו של רבינו) על הלכות רוצח ושמירת הנפש. הם דנו על חידוש מסוים שכתוב בו. רבינו בענוותנותו הגיב בפשטות אופיינית: "מסתמא מרן הגאון ר' יחזקאל אברמסקי כותב כעת את התוספתא על מכות והוא מעיין בכל ספר שנדפס על הסוגיות, אולי ימצא איזו ידיעה נחוצה".

מוצאי יום הכיפורים האחרון בחיי רבינו. ההלכה ממליצה להקים מיד את הסוכה, אך כוחותיו הפיזיים מנעו ממנו לעשות זאת. מיד פנה לארון הספרים, שלף את מסכת סוכה והתחיל ללמוד ולחדש, עד השעות הקטנות של הלילה, ועד בכלל.

סיפר תלמידו, הגאון ר' שמואל ברוך גנוט: "כשנה קודם הסתלקותו, שח לי רבינו, שמסופק הוא בבעיה חמורה. ידע הוא שלפי דברי הרפואה והרופאים, לפחות על פי דרך הטבע ומצוקות מחלתו הקשה, ייאלץ להיפרד מהאי עלמא דשקרא ולעבור לעלמא דקשוט. ונפשו בשאלתו, בראש מפוכח ובלב מבין אל נכון. חיבור טיוטה מוכן לו על מסכת זבחים, ועליו לסדרו לדפוס (מהדורא תניינא על מהדורא קמא על זבחים, שכבר יצאה לאור בצעירותו). ומנגד, תלמידי הישיבה 'קול תורה' זקוקים לו, לתורתו, לתשובותיו, לחידושיו ולעצותיו. השאלה היא, איפוא, האם לשבת בבית ולעמול, לכתוב ולהדפיס את חיבורו על זבחים, או שמא עדיף להגיע לישיבה גם לסדר שלישי, כפי שנהג בקביעות, ולדבר בלימוד עם הבחורים.

"ומה הרב החליט?" שאלתי. "אני אשאל את מרן רבי אהרן לייב שטיינמן", השיב, "מרן הגראי"ל, כגדול הדור, יכול להכריע, לבדו, בכל שאלה של עגונות ובכל שאלה ציבורית כבדת משקל הזקוקה להכרעה.

אני אסביר לך מדוע דווקא הוא מתאים להשיב על השאלה הזאת באופן מיוחד. ישנם גדולי תורה שחיברו חיבורים וספרים. יש להם 'גישמאק' והבנה גדולה בהדפסת חידושי תורה ובזיכוי הרבים הגדול שבכך, אך מנגד אינם תופשי ישיבה ואינם עוסקים בהרבצת תורה לתלמידים, תלמידים צעירים בישיבות. ומאידך ישנם גדולי תורה שהם מרביצי תורה, אך לא הוציאו את חידושיהם לאור הדפוס. הגראי"ל שטיינמן הוא גם 'ראש ישיבה', וגם 'מחבר ספר'. כך שמלבד גדלותו, עומק דעתו ועבודת ה' המיוחדת והמופלאה שלו, מבין הוא היטב את צדדי הספק, מתוקף שייכותו לשני סוגי הרבצת התורה הללו, לימוד התלמידים בישיבה וזיכוי הרבים שבהוצאת הספרים..."

עלה רבינו ונכנס לקודש פנימה, עם כל עשרות שנותיו, עם כל תורתו הגדולה וגדלות שמו בכל בתי המדרשות, ושאל. ורבינו מרן 'איילת השחר' חכך בדעתו והכריע ש'קול תורה' עדיפה. הנוכחות המיוחדת של רבינו ב"סדר שלישי" ב'קול תורה', הריתחא דאורייתא ושדידת מערכותיה של תורה ביני עמודי דמתיבתא, עדיפים על פני עוד חלק נפלא של "משאת המלך", למרות מעלתו העצומה של האי ספרא רבא. ועולם התורה הפסיד את 'משאת המלך' מהדורא תנינא על זבחים, אך מאות בני 'קול תורה' הרוויחו עוד שנה של סדר שלישי.

באחת הפעמים 'שירת הים' התקיימה אצל הרבי מקרלין ורבינו רצה להשתתף בה. הוא יצא מביתו שב'עזרת תורה' בשעה יחסית מוקדמת, אך הגיע ל'טיש' בשעה יחסית מאוחרת. הסתבר כי רבינו עצר בדרך, נכנס לבית מדרש בפאתי הכביש ורצה לבדוק לרגע מהי לשון המדוויקת של הרמב"ם. הוא התיישב וצלל בעומק העניין וכשסיים המשיך בדרכו, לכיוון קרלין. בהמשך הרחוב ניבט לעיניו בית מדרש נוסף והוא נכנס לרגע קט, לעיין ב'לחם משנה', ונשאר עוד ועוד מבלי משים. אל 'הטיש' ו'שירת הים' הגיע רבינו לבסוף בצירוף תירוץ מוצלח על הקושיה הנוקבת ברמב"ם.

פעם אחת שחרג מהרגלו ודיבר על עצמו. היה זה כשלמד בבית עם תלמידים והוגשה שתיה. תלמיד רצה למזוג לו כוס והוא סירב באמרו כי הוא שרוי בתענית. לפליאת התלמידים הוא הסביר, כי אתמול בשעת הלימוד הוא התבטא על אחד הראשונים בצורה חריפה וקיבל על עצמו תענית. ומה שסיפר זאת, כדי ללמד את התלמידים פרק במורא תלמידי חכמים. הסיפורים מעובדים מתוך מוסף שבת קודש של 'תד נאמן

י"ז תמוז

הגאון הרב חיים צבי מאנהיימר זצ"ל

יום ההילולא - י"ז תמוז

נולד בשנת ה'תקע"ד (1813) בפשיטאן. בהיותו כבן תשע שנים למד בישיבת הגה"ק ר' קאפיל חרין זצ"ל וכבר אז נדהמו מחריפותו ובקיאיותו הנדירים. נודע כעילוי וכאשר נכנס לישיבת ה'חת"ם סופר' היה זה בטרם הגיע לגיל בר-מצווה והיה מרבה להתפלפל עם רבו במהלך השיעורים. לאחר נישואיו ישב בבית-חותנו. על אף שרבינו קיבל הצעות לשמש כאב"ד בקהילות מסוימות - לא ראה את עצמו ראוי לשמש בתפקיד זה וחותנו נתן לו כסף כדי שיתעסק עמו בשותפות בעסק בישול יין שרף ובמסחר

שוורים. לאחר מכן התקבל לשמש כאב"ד בשוטלסדארף ומשם שימש כאב"ד ווערבווי ושמנו נשמע למרחקים עד כי בשנת ה'תר"ל (1869) נבחר לשמש כאב"ד ור"מ (במקום הגה"ק ר' מנחם א"ש). כונה 'שר התורה'. גאון בתורה. כח זכרוננו וחכמתו העצומה היו מופלאים. כל השנים שהיה אב"ד באונגוואר עד יום פטירתו ב לא היה חולה שום ילד באסכרה וכן לא נפטר שום ילד בצעירותו ואחרי פטירתו חזרה המגפה בין הילדים ר"ל כמיקודם. נפטר ב-י"ז תמוז ה'תרמ"ו (1886). חי כ-73 שנים.

אביו: ר' דוד יהודה לייב. **מרבותיו:** ר' קאפיל חריף (אב"ד ווערבווי), ר' בנימין זאב לעוו (אב"ד ווערבווי), ר' משה סופר (החת"ם סופר). **מתלמידיו:** ר' דב בעריש עליפאנט, ר' יוסף אלימלך כהנא (אב"ד אונגוואר), ר' יוסף חיים זוננפלד, ר' נתנאל הכהן פריד (אב"ד איווראש), ר' שלום גולדברגר (אב"ד מוואליווא), ר' ישעיה הכהן רובין (אב"ד מיהאיפאלווא), ר' ברוך רייכפלד, ר' קאפיל בלוי (אב"ד ווערבווי), ר' עמרם פישר (אב"ד יינגק), ר' יצחק קאפ (דומ"ץ ערלוי), ר' בנימין גולדברגר, ר' ר' דוד צבי הופמאן (מנהל ביה"מ לרבנים ברלין), ר' דוב פרנקל (אב"ד דארגא וואטרא), ר' יוסף אלימלך כהנא (אב"ד אונגוואר), ר' ישראל בראדי (דומ"ץ דקיק מיהאלאוויץ), ר' חיים בראדי (אב"ד פראג). **מספריו:** • שו"ת עין הבדולח - חידושי תורתו.

רבינו היה מפורסם בגדלותו בתורה, בחכמתו ובצדקתו. אף בין הנכרים יצא שמו לתהילה, כחכם מופלג ואיש קדוש. פעם אחת עשו ארבעה נכרים שותפות מסחר ביניהם, ויצאו יחדיו לשוק בעיר אונגוואר לסחור בסחורתם. בדרך הבחינו שיש להם סך גדול של ממון, שאין להם צורך בו בעת שהותם בשוק, וחששו לקחת עימם פן יגנב או יאבד, וגם לשוב על עקבותיהם ולהטמין את הכסף ביישובם לא יכלו, אחר שהרחיקו והם קרובים לעיר, על כן החליטו להטמינו בין עצי היער סמוך לאונגוואר.

בסיכומו של עניין הם חפרו בור קטן הטמינו בו את סכום הכסף, וציינו את מקום ההטמנה בסימן היכר. משסיימו את מלאכתם, פנו והלכו לשוק, לסחור בסחורתם. כאשר חזרו לאותו מקום בעיר, מצאו כי הבור פתוח, וכספם איננו. החלו הללו רבים זה עם זה, כאשר כל אחד מאשים את האחר בגנבתו. משראו כי אין בידם לפתור את התעלומה, פנו לכומר בעיר למען ידון בעניינם. אולם הכומר לא ידע איך מבררים דבר סתום זה.

פנה הכומר לבעלי הדין, והודה בפניהם כי קצרה ידו מלפתור את התעלומה. אך הציע להם לפנות אל רבינו. הכומר צייד אותם במכתב ובו גולל לפניו את סיפור הדברים, וביקש ממנו לגלות את הגנב. כשבאו הסוחרים הנכרים לפני הרב, הושיבם סביב שולחנו, קרא את המכתב ואמר: "אינני מבין מה רוצה ממני הכומר, וכי נביא אנכי שאדע מי הוא הגנב?! לכו לדרככם, ואמרו לו כי לצערי אין באפשרותי לסייע בדיכם!"

מששמעו את דברי הרב, קמו מכסאותיהם, ופנו לעבר הדלת, והנה אך יצאו מהפתח, קרא להם הרב, והזמינם בשנית לישב סביב לשולחן. חזר הרב ועיין במכתב ואמר שוב: "אין לי רוח הקודש. מה רוצה הכומר ממני? אינני יכול לברר את התעלומה! אמרו לכומר, כי לצערי אין בכוחי לגלות מי הגנב!". שוב קמו ממושבם, ופנו לצאת.

חזר הרב, וקרא להם לבוא שוב לחדרו. עיין שוב במכתב, ולבסוף חזר ואמר: "אין לי רוח נבואה לגלות את זהות הגנב, לכו לדרככם". כך נשנה הדבר חמש פעמים, ובעלי הדין איבדו סבלנותם. בפעם החמישית נטל רבינו את הקולמוס, כתב מכתב לכומר, בו רשם את שמו של הגנב, הוא חתם את המכתב ומסרו בידיהם לתתו לכומר. כשקיבל הכומר את המכתב, קרא למשטרה, אשר תפסו את אותו הסוחר והפליאו בו מכותיהם, עד שנשבר והודה, כי הוא גנב את המטמון. התפעל הכומר וסקרנותו בערה בו, כיצד עלה

בידי הרב לפתור את התעלומה. הוא חקר את שאר הסוחרים, וגם הם לא ידעו כיצד הבין הצדיק מיהו הגנב. הם סיפרו לכומר כי הרב תעתע בהם, הכניסם והוציאם מספר פעמים באמרו שאין באפשרותו לגלות את זהות הגנב.

הלך הכומר לרבינו ושאלו: "הרי כל הזמן טען כבוד הרב שאינו נביא, וכיצד זה עלה בידו לגלות את הגנב?". השיבו רבינו: "אינני בעל 'רוח הקודש', אולם הבחנתי כי ברגע שאמרתי לסוחרים כי אינני יודע מיהו הגנב מיהר אחד מהם וקם ראשון מחבריו, ברצותו למהר להסתלק מהבית. חשבת כי אולי מקרה הוא, ולכן קראתי להם שוב".

"הפעם הבחנתי כי אותו הסוחר היה האחרון להיכנס לביתי, וכשחזרתי ואמרתי לפניהם כי אין באפשרותי לגלות את זהות הגנב, שוב אותו סוחר היה הראשון שמיהר לברוח. כך חמש פעמים מיהר הלה להימלט וכשהחזרתי אותם לביתי היה האחרון שנכנס. מהתנהגותו זו הכרתי בו שהוא הגנב".

איש אחד שהיה שמש בבית המדרש, השתגעה בתו היחידה ר"ל, וכל יום בא אל רבינו בבכיה שיתפלל בעד בתו שתשוב לאיתנה, אבל רבינו יעץ לו שיסע אל צדיקי הדור, לבקש שיתפללו בעדה, כי הוא אינו בעל מופת, אבל האיש לא רצה להרף ממנו, כי אמר שרבינו גם כן יכול להתפלל בעדה והוא בטוח שתתקבל תפילתו, ופעם אחת ריחם על העני הזה וקרא אותו לחדרו, ואמר לו:

"אם תיתן לי תקיעת כף שלא תגלה את הסוד לאיש אחר, אז אתפלל בעד בתך, כיוון שאני מתירא פן יבוא אליי אנשים רבים ויבטלו אותי מלימוד התורה הקדושה ועבודתי העמוסה עליי בקהילה". האיש כמובן נתן לו תקיעת כף, ורבינו הבטיח לו, שבבואו לביתו ימצא את בתו בריאה ושלמה, וכן היה.

איש זה לא גילה את הסוד לשום אדם, ורק כאשר נפטר רבינו זי"ע בעת הלוויה סיפר בשבחי רבינו, כי מלבד שהיה גאון וגדול בתורה, גם היה בעל מופת וסיפר את המעשה שהיה עם בתו, ואולם כאשר שב לביתו, שוב מצא את בתו משוגעת כמקודם ל"ע, כנראה לא רצה רבינו זי"ע שידעו מזה אפילו אחרי פטירתו.

פעם אחד באמצע לימוד השיעור הופיע בבית המדרש, הגאון האדיר רבינו אברהם יהודה הכהן שווארץ (מח"ס 'קול אריה'), ורבינו בעומק פלפול לא הרגיש בבואו, ואחד שהיה תלמידו, לפני כן בישיבתו בברגסאז, הביא לרבו כיסא לשבת עליו, אבל הוא לא רצה לישב ועמד באימה וביראה לשמוע את חידושי רבינו, ולא היה יכול להתאפק והתחיל לפלפל עם רבינו והקשה קושיות ורבינו ענה ברמיזה, במס' פלונית דף פלוני ברש"י או בתוס' יתורץ קושית מר, וכן היה כמה פעמים והגה"ק בעל 'קול אריה' עמד משתומם על בקיאותו הנפלאה, ובלכתו מבית המדרש קרא לתלמידו לשעבר ואמר אליו: "תלמידי היקר, בחרת לך רבי, שכל חכמי הדור הם כאין נגדו".

פעם אחת איש אחד מאנשי הקהילה הלך לשוק לקנות פרה, בבואו שמה ראה והנה שכינו הנכרי יש לו פרה למכור, תיכף התרצו ביניהם על הסכום והיהודי שילשל לידיו את המעות, אך היות ובדעתו לקנות עוד סחורות ביקש ממנו טובה, שיקח עימו את הפרה בחזרה לכפרו ויניח אותה בחצרו. הנכרי הסכים והיהודי המשך בדרכו. בבואו לביתו שאל את אשתו אם הנכרי הביא את הפרה, והיא אמרה שלא, כאשר פנה לנכרי הלה הכחיש את כל עניין המכירה וטען שמעולם לא מכר לו את פרתו.

היהודי לא ידע מה לעשות והלך במר נפשו לרבינו כדי שהלה ייתן לו עצה והוגנת, רבינו יעץ לו שילך לשופט העיר ויאמר לו בשם רבינו שביד הנכרי הזה יש מעות מזויפים. כשבאו פקידי השופט לערל

ואמרו דבר זה, מיד אמר: "היום מכרתי פרה לשכני היהודי וכל המעות שבידי הם ממנו כך שאם תמצאו מעות מזויפים - הם ממנו". מיד אסרו ידיו בכבלי ברזל ואמרו: "עתה נודע הדבר שאכן מכרת את פרתך ליהודי. מהר השב לו את הפרה".

סיפר הג"ר דוב בעריש עליפאנט כי רבינו היה רגיל להיות ער כל הלילה בליל חג השבועות, ולחדד את תלמידיו אמר פלפול ושילב את כל המשניות שבסדר תיקון ליל שבועות ונעץ תחילת המסכת עם סופה והמשנה שבסוף המסכת עם המשנה שבתחילת המסכת שאחריה באופן שלפי הפלפול הייתה שייכות לכל משנה שבתחילת המסכת למשנה שבסופה, ובפלפול זה חזר כמעט על כל סוגיות בש"ס, בעמקות ובקיאות נפלאה.

בלימוד השיעור היה אומר בע"פ את כל דברי הגמרא והמפרשים והפוסקים ראשונים ואחרונים, ולא היה משנה אפילו תיבה אחת ממה שכתוב בספר, וכאשר כתב התשובות לשואליו בדבר הלכה, לא היה צריך לעיין בספרים כי הכל היה בזכרונו, כמונה בקופסא, ומלבד שהיה כמעין המתגבר לחדש חידושים נפלאים היה בור סיד שאינו מאבד טיפה, ממה שלמד מנעוריו עד זקנה ושיבה.

רבינו כאשר עסק במסחר היה רגיל לבקר את רבו הגה"ק מרן החת"ם סופר מספר פעמים בשנה, ולהשתעשע עמו בחידושי תורה. פעם אחת כשהיה אצל רבו, הלא אמר לו: "תלמידי יקירי, הגיע העת שיהיה מנהיג עדת ישראל, וכתבתי למר הורמנא להורות ולדין ואתנהו עתה למר". ורבינו בגודל ענותנותו לא רצה לקבל עליו משרת הרבנות, ואמר שאינו ראוי לאותו אצטלא, וגם כי יש לו ב"ה פרנסה בריווח, ולמה יקח על עצמו עול הרבנות, הלא ישנם כמה גאונים מתלמידי מרן שאין להם פרנסה. ועל זה ענה לו רבו: אם לא ירצה להיות רב אב"ד ברצון, יהיה מוכרח לזה, והלוואי שלא יתחרט שלא שמע לדברי.

כאשר נסע רבינו משם לרגל מסחרו לעיר אלמוטץ, ארבו עליו בדרך גזלנים רוצחים, והוא בחכמתו אמר להם כי לא מכר עוד השוורים, ועתה אין לו כי אם על הוצאות הדרך, אבל בשובו מיריד אלמוטץ ימצאו אצלו הון רב, וכאשר ראו כי אין לו כי אם סכום קטן - עזבוהו.

כאשר נסע לביתו כבר נסע בדרך אחרת, למען לא יפגעו בו הרוצחים האלה, ובבואו לביתו בלילה למד שיעוריו עד אחר חצות, וקרא ק"ש ושכב במיטתו. הוא לא הספיק להירדם וגזלנים שברו דלתות ביתו, התנפלו עליו, ותבעו שייתן להם את כל רכושו ואם לאו יהרגוהו נפש.

אבל רבינו היה גיבור ונלחם עימם, והיכה אותם מכות רצה, והגזלנים נתנו אות לשותפים שלהם אשר ארבו בחצר ובגינת הבית, וגם הם קמו עליו, ורבינו כבר היה עייף ולא היה יכול עוד לעמוד נגדם, וצעק וצעק בקול גדול גם הרבנית ע"ה צעקה במר נפש, על כן סתמו את פיו הקדוש בחבילת קש בחזקה, ושברו את שיניו, והיה מוכרח ליתן להם כל רכושו למען הציל את נפשו ונפש הרבנית ואז נדר נדר לדי שיקבל על עצמו משרת הרבנות בקהילה הראשונה שיקראו אותו לרב. למחרת בא לו מכתב בדואר ממרן החת"ם סופר ובו היה כתוב: "הנה ביקשתיו שיקבל ברצון על עצמו להיות מנהיג עדת ישראל, ולא שמע אליי, ועתה הנה יראה כי מן השמים נגזר שיהיה רועה ישראל".

מעשה בנכרי אחד שמשחרו היה מממכר סלים, פעם אחת בערבו של יום כשגמר למכור סליו הלך לבית המשתה כדרכם של נכרים לשתות ולסבוא, כטוב ליבו ביין והוא שוכב כשיכור על פני האדמה, נכנס רוח

שטות בבעל הבית, שהיה יהודי, וגנב רח"ל כספו מכיס הנכרי. כשהקיץ הנכרי מיינו וידע את אשר עשה לו היהודי הקים קול צעקה והלך לערכאות לתבוע אותו, אך היהודי הכחיש מכל וכל ויצא זכאי כיוון שלא יכלו להוכיח שהוא הגנב. נכרי זה בא לרבינו ביודעו שבדין תורה אפשר לעלות על האמת והזמין את היהודי לדין תורה.

רבינו לאחר ששמע את שני הצדדים אמר כיוון שאין לו שום ראיה שהיהודי גנב אינו מוכרח לשלם לו ואין בידו מה להועיל לו. אך, פנה רבינו אל היהודי, מן הראוי מצד 'ועשית הישר והטוב' שתשלם לנכרי חמשה זהובים על הוצאת הדרך ולזה נתרצה היהודי, כשיצא הנכרי לחש רבינו ליהודי: "היזהר והישמר שלא תשלם לנכרי מצרור כספו שלו כדי שלא יכיר את כספו ויהיה בידו ראיה נגדך". ענה לו היהודי: "חשבתי על זה וכמובן אקח כסף אחר ולא זה שלקחתי מיד הנכרי". מיד גער בו רבינו ואמר: "הנה אתה מודה בדבר שאתה לקחת את הכסף, ועתה השב את כל כספו כי שלו הוא", ונעשה קידוש ה' גדול בכל הסביבה וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא על רבינו.

מסופר שלפני דרשת שבת שובה או שבת הגדול היו מגיעים תלמידי חכמים מיושבי העיר לפניו והוא היה אומר את הנושא עליו ידבר ואת החידושים שיאמר למען יוכלו לפלפל עמו בשעת הדרשה. אך מה מאוד התפלאו כאשר כל יום שמעו מרבינו חידושים חדשים מערכות שלמות וסברות חדשות ובשעת הדרשה בעצמה היה דורש את הסוגיא באופן אחר לגמרי, הם עמדו משתאים לנוכח גודל החריפות והבקיאות שהוא כמעין המתגבר.

פעם אחת באה לפניו אשה אחת ודמעתה על לחיה וסיפרה כי פרנסתה ממסחר אווזים ומנהגה להצניע את מעותיה בבטן אחד האוויזים. באחת מהפעמים ראתה שבטעות מכרה את האוויז שבבטנו מוחבא צרור כספה לאשה אחת. היא פנתה אליה והתחננה בפניה שתחזיר לה את מעותיה אולם אותה אישה מכחישה הכל מכל וכל ואומרת שלא היו כאן מעות כלל.

נכרים דברי אמת. רבינו שלח לקרוא את האשה והיא לדין תורה. אולם גם שם היא הכחישה את דברי המוכרת. אמר להן רבינו שיתנו לו את כספי הוצאות הדין תורה לפי שהוא מעיין בדין זה. לאחר מכן אמר לאשר על ביתו להניח את הכסף המושב מהנתבעת בתוך מים חמים, ואז ראו כיצד השומן צף ועלה ונתגלה לעין כל צדקת התובעת, והיא הודתה מיד והחזירה לה את כספה שהגיע לה ביושר. ענו כולם ואמרו שבבית דינו של רבינו נתגלה חכמתו כעין חכמת שלמה המלך בשעתו.

סיפר תלמידו ר' דוב בעריש עליפאנט: כאשר היה רבינו כבן תשע שנים, כבר למד בישיבת הגה"ק רבי קאפיל חריף, וכאשר דרש רבו בשבת הגדול או שבת שובה דרוש בפלפול וחריפות, הקשה רבו י"ב קושיות ותירץ י"ב תירוצים. אחרי הדרשה ניגש רבינו ודחה את הקושיות והתירוצים בבקיאות כאחד הגדולים. רבו נשקו על ראשו ואמר לו: "הצדק אתך".

פעמים רבות אחר הדרשה היו הלומדים שמחים עד שיצאו במחול ובזמירות מרוב התלהבות עצומה שהייתה להם, ומסופר על ת"ח אחד עצום הגאון ר' חיים לייב גולדשטיין שהיה חריף ובקי בכל הש"ס, ופעם אחת אחר הדרשה צעק, "תאמינו לי שאפילו הגה"ק ר' אריה לייב גינזבורג, בעל 'שאגת אריה' לא הגיע לקרסולי רבינו בחריפות". (ה'שאגת אריה' סיים יותר מ-1000 פעם את כל הש"ס בבקיאות)

האדמו"ר הרב אברהם יהושע השיל טברסקי מצ'רנוביל זצ"ל

י"ח תמוז

נולד ב-י' טבת ה'תר"כ (1859) בליטא. עוד בצעירותו נודע כגאון עולם וכמוח חריף מאוד, וידוע שאבי זקינו מרן אדמו"ר מוהר"א זיע"א אהבו וחיבבו מאוד, משום שידע בעל-פה את הספר הקדוש 'מאור עיניים'.

בימי צעירותו הציעו לו את הרבנות בעיר צרניגאוו, אך אביו ציווה עליו שלא ייקח על עצמו את עול הרבנות, ושלחו לצ'ודנוב להנהיג עדה, והבטיחו שה' יתברך יהא בעזרו לפעול ישועות לכלל ישראל ועל ידי זה ירווח לו גם בפרנסתו והוא מונה על ידי אביו עוד בחייו לאדמו"ר, בתחילה בצ'ודנוב שבפלך זיטומיר שם שימש כמגיד ואדמו"ר. בשנת ה'תרס"ח (1907) כשנה לאחר פטירת אביו, עבר למוזיר שבבלארוס ופתח שם את חצרו ואלפים מחסידי צ'רנוביל הסתופפו בצילו.

רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. צדיקי הדור אמרו עליו שבחיי חיותו הגן על הדור, ואכן מיד לאחר פטירתו החלה מלחמת העולם הראשונה, שעשתה שמות בקרב הארץ ואלפים ורבבות מבני ישראל נהרגו במלחמה. בשנת ה'תרע"ד חלה והרופאים קבעו כי צריך לנתח אותו בוויין, אך היה צורך לעשות דרכון אולם רבינו סירב בשום פנים ואופן שיצלמו אותו ולכן החליט שאינו נוסע לשם ולא עושה שום ניתוח ונסע לעיירת המרפא אוטבוצק במקום ושם נפטר ב-י"ח תמוז ה'תרע"ד (1914). חי כ-54 שנים. ציונו בקורטשוב שבפולין. בנו, ר' חיים יצחק מילא את מקומו באדמו"רות. שנים רבות לא נודע מקום קברו עד שבשנת ה'תשע"ז אותר הקבר.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' מנחם נחום השני מצ'רנוביל. **אביו**: האדמו"ר ר' מרדכי מלויעב (האדמו"ר החמישי). **אימו**: מרת לאה בת-שבע (בת ר' שמואל אשכנזי). **אישתו**: מרת יוכבד (בת ר' יעקב שפירא מדלוטין). **ילדיו**: האדמו"ר ר' חיים יצחק (ממלא מקום אביו באדמו"רות, חתן רבי יצחק ישעיה הלברשטאם), מרת ציפורה (נישאה לר' יצחק טברסקי בן ר' משה דן מסקווירא), בת נוספת הי"ד (נישאה לר' מרדכי ישראל טברסקי מחאטין הי"ד - נרצחו בשואה), מרת חנה חיה (נישאה לר' יעקב חיים פרלוב מסטולין-ניו יורק).

אברך אחד מחסידי רבינו, היה למדן גדול ומתמיד, כאשר חותנו מחזיקו על שולחנו ומפרנסו בריווח. אולם לא לעולם חוסן, ויהי היום, וחותנו עשה מספר עסקאות כושלות עד שירד מנכסיו, ולא היה ביכולתו להמשיך ולהחזיקו על שולחנו.

האברך כעת נותר בלא משענת, והוכרח לחפש אחר מלאכה כדי לפרנס את אנשי ביתו, ומאידיך, נפשו חשקה בתורה הקדושה כאשר עשה מימים ימימה. לפיכך החליט לנסוע אל רבינו כדי לשאול בעצתו. כאשר האברך עמד מול הצדיק, סיפר לו בצער את כל מה שאירע וביקש מרבינו ליחווה את דעתו באשר לכך. הצדיק אמר לו: "בזמן הקרוב יהיה מכרוז על בית קטן בעירך, ראה להעלות את מחירו עד אשר תזכה בו, ה' יתברך יעזור שתוכל לשלם עבורו ותהיה לך פרנסה". לא הבין האברך כיצד תבוא ישועתו וכיצד קשורה פרסתו לקניית הבית, אך התחזק בדברי רבינו באמונה שלמה.

זמן מה אחר שובו לעירו, מת ללא יורשים ערל נפח שהיה ידוע כאביון החי בעניות מופלגת, והממשלה הציעה למכירה באמצעות מכרז את ביתו הקטן והדל. כשהגיע השמועה לאוזני האברך. מיהר לגשת למכרז והעלה את המחיר המוצע, עד שזכה בבית. הנוכחים סברו כי מאחר שהאברך נשאר ללא פרנסה, הוא קנה בשארית כספו את הבית ובו ציוד הנפחות, כדי שתהיה עבורו מקור פרנסה. אחר הזכיה במכרז והשלשת דמי הקדימה כחוק, נכנס האברך לבית הקטן והסתובב בחדריו המזונוחים. לפתע מצא פתח מוצנע לקומת המרתף. בהגיעו לשם, הופתע למצוא אוצר גדול, אותו צבר הנפח כל ימי חייו ולא סיפר אודותיו לאיש, אז הבין לאשורם את פשר דברי הרבי. הוא מיהר לשוב אל הצדיק, סיפר את המעשה, והודה על העצה הפלאית. אמר לו הרבי: "ראה בני, הערל לא נהנה מאומה מכל אשר צבר, עבור מי אסף אותו גוי כל חייו וקבץ פרוטה לפרוטה, רק בשבילך, למען תוכל להמשיך ולעסוק בתורה הקדושה בהתמדה ובשלווה" שאל האברך שהפך לעשיר, מה עליו לעשות עם הכסף, האם להשאירו כך ולהתפרנס ממנו, או להפקידו אצל אחד הגבירים שיסחור בו, כך יגדל הרכוש והוא יתפרנס בשלווה מהרווחים בלבד. ענה הרבי שישאיר את האוצר מוצנע כמו שהוא, רק ייטול ממנו כיד מחייתו. העצה הזו הייתה עבורו לנס גדול, אחר זמן מה כבשו הקומוניסטים את השלטון, בכל מקום עליו השתלטו, מיהרו להחרים את נכסי העשירים בשם השוויון. אילו נמצא הכסף באוצרות הגביר, היה החסיד נשאר ללא פרוטה מכל האוצר, אבל אודותיו, לא ידעו הרשעים מאומה. (מעובד מתוך 'ציצוי אור')

בעיר קייב חי יוד'ל שהיה סוחר תבלינים. עשרות קונים מלאו במשך כל היום את בית העסק. יום אחד יוד'ל הלך אל חנותו הגדולה. בית המסחר לבדי משי שהיה סמוך אליו נסגר. במקור עמד נכרי שפקד על פועלים להוריד שקים מעל גבי עגלה גדולה. השקים הדיפו ריחות מוכרים ליוד'ל עד מאוד, הלא אין כמוהו להכיר בטיבם של תבלינים. הנה את אשר יגור בא לו: הגוי הזה עומד לפתוח חנות המתחרה לחנותו שלו. יוד'ל פנה אל הנכרי: "מה הם שקי התבלינים הללו? עומדים למכירה?". הגוי לא ענה. ה' יוד'ל שלח את אחד מעובדיו. הלה חזר וסיפר: "הוא עתה פתח חנות המוכרת את אותה הסחורה במחצית המחיר". יוד'ל כינס עוד באותו היום את עובדיו ואמר שיעדר כמה ימים מהחנות. לאחר מכן ארז מזוודה ויצא אל הדרך. נוסע הוא אל העיר הקטנה מוזיר בה גר רבינו. יוד'ל נכנס פנימה הרבי קרא את פתקתו והשיב לו בבטחה: "אל לך לדאוג, במה ששלך אף איש לא יוכל לגעת. שוב לקייב עירך והתחזק באמונה וביטחון". יוד'ל נסע לביתו שמח וטוב לב ובטוח בהבטחת הרבי. להבנתו עתיד הגוי לעזוב את חנותו החדשה ולהניח לו להמשיך בבית מסחרו כפי שהיה תמיד. הנכרי לא הסתפק בהסגת גבול אלא החל להסית את שלטונות העיר שהיהודי מעלים מיסים, מוכר סחורה מוברחת. חודשיים ימים חלפו מאז הבטחת הרבי, אמנם פרנסתו כמעט ולא נדחקה, אך את הרדיפות וההצקות וההלשנות יוד'ל לא יכל לסבול עוד. שוב נסע למוזיר. הצדיק אמר לו: "עוד משוכה אחת יהיה עליך לעבור בקושי ולאחר מכן תבוא הישועה ויתקיים בגוי הזה הפסוק 'בור כרה ויחפרהו ויפול בשחת יפעל', עוד מעט קט". לאחר מספר ימים בעיצומו של לילה פרצה שריפה בבית המסחר החדש לתבלינים של הגוי המתחרה. יוד'ל לא ידע אם לשמוח או להיות עצוב. אומנם אין כעת בית מסחר מתחרה אך מי יודע כיצד ינהג הגוי ואם לא תבוא ממנו נקמה מרה. עוד באותו היום ארבעה משוטרי העיר הגיעו אל יוד'ל, הניחו אזיקים כבדים ואמרו לו שהוא נאשם בהצתת החנות השכנה כנקמה על שהעזו הגוי לפתוח חנות דומה לשלו.

"זו עלילה שפלה", יוד'ל התקומם מול אנשי החוק. הוא ביקש להיפגש עם ידידיו בשלטונות העיר, אך איש מהם לא רצה לראותו. עתה נסעו בני משפחתו של יוד'ל למוזיר אל הרבי. סיפרו לו שהגוי לא

עזב אותם אלא הביא למעצרו של אביהם באשמת שקרית כאילו שרף את בית מסחרו של אויבו. בעוד שבוע ימים יתקיים משפטו וגור דינו יכול להיות קשה מנשוא. רבינו בשלו, רואה שבעתיד הקרוב יוד'ל ינצל מידי הגוי. בוקר בהיר אחד שוב הופיעה עגלה משטרית, עתה ברחוב הסמוך ליד בית מסחרו החרוך של הגוי. השוטרים הניחו אזיקים על ידיו של סוחר התבלינים החדש וגררו אותו בכוח רב אל העגלה. ביום המשפט התהפכה הקערה על פיה וכה התברר: הגוי הזה אין גבול לעזותו. בראותו שאינו מצליח להחליש את מסחר התבלינים של היהודי, שכר גויים ושילם להם לשרוף את החנות של היהודי. הצעירים הנכריים טעו ושרפו את חנותו של הגוי. בעת השריפה ישן הנכרי היטב. הוא ביקש לקום בבוקר ולהראות מופתע עם כולם יחד מי שלח ידו בחנותו של היהודי יוד'ל. הוא ירד מביתו מרוצה אך מרגע לרגע הלכה הבעת שביעות הרצון שעל פניו ונעלמה. כבר מרחוק הכה באפו ריח שריפה. הוא לא שילם עבור השליחות ההפוכה שעשו. אבל ה'שקצים' לא ויתרו. הם הגישו כנגדו הלשנה רשמית על השליחות ששכרם כדי לשרוף את חנותו של סוחר ישר דרך. כך נתפס הגוי, נפל בבור אשר כרה לעצמו כדברי רבינו המתגורר במוזיר ומצודתו פרוסה להגן על חסידיו ומקושריו בכל אתר ואתר.

י"ט תמוז

הגאון הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג זצ"ל

יום ההילולא - י"ט תמוז

נולד בכ"ח כסליו ה'תרמ"ט (1888) בעיר לומז'ב שבצפון מזרח פולין. מינקותו ספג תלמוד תורה מפי אביו, שלא רצה לשלחו לבתי הספר הנוכריים באזור ולמדו בעצמו. מגיל רך בלט כעילוי. בשנת ה'תרנ"ז (1897) עברה משפחתו לאנגליה מאחר ואביו מונה לשמש כרב בלידס. ובהיותו כבן שש-עשרה כבר שלט בכל היקפו של התלמוד הבבלי. זמן קצר לאחר מכן קיבל הסכמה לרבנות בלידס, אנגליה, מאת אחד מגאוני הדור – הרידב"ו זצ"ל. לימים הוכר כאחד מגדולי התורה בבקיאאות, בעמקות וביכולת הפסיקה. בקי היה בשתים-עשרה לשונות.

בשנים ה'תרע"ה-ה'תרצ"ו (1915-1936) כיהן כרב באירלנד, תחילה כרבה של העיר בלפסט ומשנת ה'תרפ"ה (1925) כרבה הראשי של יהדות אירלנד החופשית בכלל. שם הצליח לסכל את הכרזת השלטון על השחיטה היהודית כלא חוקית. למרות היותו יהודי, נחשב כגדול ומכובד ברחבי אירלנד ויצר קשרי ידידות לטובת היהודים במדינה.

בשנת ה'תרמ"ז (1936) עלה לארץ ונבחר להיות הרב האשכנזי הראשי של ארץ ישראל. בשנת ה'ת"ש (1940) הקים את ועד הישיבות ואף עמד בראשו. בשנת ה'תש"א (1941) בתקופת מלחמת העולם השנייה והשואה פעל להצלת יהודים ולאחר השואה הצליח להוציא למעלה מ-500 ילדים יהודים ממגורים שבהם הוסתרו כדי להציל את חייהם. איש צדק, שנא רשע ותמיד לימד סנגוריה על ישראל. היה הרב הראשי בתקופת המנדט הבריטי ולאחריה הרב הראשי הראשון למדינת ישראל ונשיא בית הדין הרבני הגדול. בתפקיד זה כיהן כ-20 שנים עד לפטירתו ב-י"ט תמוז ה'תשי"ט (1959). העמיד תלמידים רבים. גאון בתורה. חי כ-71 שנים. ציונו בסנהדריה שבירושלים.

אביו: ר' יואל לייב. **אשתו:** מרת שרה (בת ר' שמואל יצחק היילמן מלונדון. יו"ר בית-הרפואה 'עזרת נשים'). **ילדיו:** מר חיים (נשיא מדינת ישראל), מרת אורה, ד"ר יעקב. **מרביתיו:** אביו, ר' יואל לייב. ר' יעקב דוד וילובסקי, ר' יעקב דוד ורנר. **מתלמידיו:** ר' ישראל מאיר לאו, ר' שפירא, ר' רוזנבאום ועוד. **מספריו:** •שו"ת היכל יצחק •כתבים ופסקים •תורת האוהל •תחוקה לישראל על פי התורה- בנושאי הלכה ומדינה •ספרי חקר בתחום ה'תכלת'.

בתקופת המנדט נשא ונתן עם השלטון הבריטי בראש מורם ובגאווה. הוא נאבק את מאבקו של העם לתקומה ושימש כשליח ציבור נאמן ומסור לעמו בפני אומות העולם. כשהתפרסם 'הספר הלבן' הבריטי בשנת ה'תרצ"ט, ובו גזרות קשות על היהודים, התייצב באומץ קבל עם ועדה וקרע את הספר לעיני כל בכדי להוכיח באופן חד משמעני מהי עמדתו.

בתקופת מלחמת העולם השנייה והשואה פעל רבות להצלת יהודים, בשנת ה'תש"א (1941) יצא למסע הצלה לארצות הברית דרך אנגליה ובחזרתו דרך דרום אפריקה ומצרים. לאחר מאמצים הצליח להיפגש עם נשיא ארצות הברית פרנקלין דלאנו רוזוולט בתובעו להציל יהודים ולהפציץ את המחנות.

בשנת ה'תש"ו יצא הרב יצחק הלוי הרצוג, רבה הראשי של ארץ ישראל, מפגישתו עם האפיפיור ה-12, הוא חש עצמו מבויש, מושפל ועוטה לבוש של זוהמה. המפגש עם 'האב הקדוש' בוותיקן אירע חודשים אחדים אחרי ששככה מלחמת העולם השנייה, וכנפה בתוכה את השואה האיומה מכל והותירה את העם היהודי מצולק ומדמם.

הפגישה הזאת נחלה כישלון צורב. בתקופת השואה היה יכול אפיפיור להציל מאות אלפי יהודים אך הוא לא נקף אצבע ולא הורה לאנשיו להחביא, לשלוח אל ההרים או לנסות לפרוש חסות על יהודים רבים שהתדפקו על דלתו. כעת, משתמה המלחמה, בקשתו של רבינו מהאפיפיור הייתה אחת:

להורות לשליחיו, ראשי הכנסיות, לשחרר מיידית את הילדים שהופקדו בכנסיות ובמנזרים בכל רחבי אירופה! האפיפיור ענה בנימוס אך בקרירות מופגנת וסירב. הוא נמנע לענות לכל הצעה מעשית שהציע הרב כיצד לחלץ את הילדים ולהשיבם לחיק עמם, לאחר שרובם נשארו יתומים ולא היה מי שיבוא ויטול אותם.

הרב הרצוג נפנה ויצא, מלווה בקרדינל העוסק בנושא היהודים ובשומרי הראש של הוותיקן, שוויצרים גדולי מידות. הגועל שאחז בו הוליך אותו מיד אל המקווה של העיר רומא. פשט את בגדיו וטבל שבע פעמים כדי להסיר מעצמו את רגש הטומאה שאחזה בו נוכח הפגישה שזה עתה יצא ממנה! למרות הקשיים הוא לא וויתר ונסע להיפגש עם מדינאים בכל רחבי מערב אירופה בנוגע להוצאת ילדים יהודיים, שהוסתרו במנזרים ובבתי נוצרים והתחנכו שם בזמן המלחמה, במטרה להשיבם ליהדות.

בשנת ה'תש"ו (1946) נסע בשליחות הצלה כדי לפדות ילדים יהודים בכנסיות הקתוליות ובמנזרים, שם הם הוסתרו במהלך המלחמה. ראשי המנזרים לא ששו לסייע לו ולא אפשרו לו לשוחח כלל עם הילדים, ששהו במנזר, במטרה לתהות מיהו יהודי. הרב הרצוג, במוחו החריף, ביקש אך רגע קט בהתכנסות שעת הסעודה כדי לבחון את הילדים.

בשעת היעודה, בעוד כולם יושבים, נעמד הרב על הרגליו וקרא בקול: "ש-מ-ע-י-ש-ר-א-ל!". באותו רגע החלו הילדים היהודים לבכות ולהתקרב אליו, בזכרם את משמעות הקריאה מאימא. הרב אספם

חזרה אל חיק היהדות והביאם ארצה לארץ האבות. בחוברת שנתפרסמה 'מסע ההצלה' יש דו"ח מפורט מאותה משימה, בה הציל כ-500 ילדים.

הגאון הרב חזקיהו אליעזר יהודה פינקל זצ"ל

יום ההילולא - י"ט תמוז

נולד באלול ה'תרל"ז (1877) בעיירה קלם שבליטא. בשנת ה'תרמ"ב (1881) בהיותו כבן ארבע עברה משפחתו לפרבר סלבודקה, שם הקים אביו ישיבה בשם 'כנסת ישראל'. בגיל תשע שלט היטב בסידרי נשים ונזיקין. בשחר נעוריו הספיק לסיים את הש"ס (בהמשך חייו סיים פעמים רבות את הש"ס). בהמשך נסע ללמוד תורה בישיבת טלז. בשנת ה'תרנ"ד (1893) עבר ללמוד בבריסק, באדר ה'תרנ"ו (1896) חזר לסלבודקה. נדד רבות לקלוט שיטות שונות. בשנת ה'תרנ"ז (1897) היה אחד מארבעה עשר התלמידים ששלח אביו לישיבתו של הרידב"ז בסלוצק. בהמשך עבר לישיבת הלוסק ולאחר זמן נסע לראדין בהמשך המשיך להורדנה ומשם לישיבת מיר. לאחר נישואיו עם בתו של ראש הישיבה המשיך ללמוד במיר. בשנת ה'תרע"ד (1914) פרצה מלחמת העולם הראשונה והישיבה גלתה עם כל רבניה ותלמידיה לעיירות סטוביץ ופולטבה שבאוקראינה. רבנו נדד ברחבי רוסיה, כאשר בכל מקום שהגיע, הסתופפו סביבו תלמידים. בסוף מלחמת העולם השנייה בשנת ה'תרע"ז (1917) נפטר חותנו והוא התמנה תחתיו לשמש ראש ישיבת מיר.

בשנת ה'תרפ"ב (1922) שב לשמש כראש הישיבה וכמנהלה הרוחני של ישיבת מיר, אשר גדלה באותם ימים והכילה אלפי תלמידים, עד שנחשבה לישיבה הגדולה בעולם. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה נמלט לוויילנה. בשנת ה'תש"א (1940) הצליח להגיע לארץ ישראל. בנו, כלתו ונכדיו נספו בשואה ורבינו כאות כאב וצער והשתתפותו בצער של עם ישראל התנזר ממאכלי בשר עד יומו האחרון. בירושלים הקים את בניינה המרכזי של הישיבה ועמד בראשה עשרים ואחד שנה עד יומו האחרון. שימש חבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל. גאון. מסירות נפשו הייתה מופלאה לכל אחד מתלמידיו.

אהבתו הפלאית לתורה היתה ללא כל פניות ונגיעות אישיות. למעלה משבעים שנה לא נטל מאומה לעצמו. בביתו לא היה כיסא אחד שלם. מעולם לא השתמש אפילו בתלמיד קטן שבקטנים, אף לא שירות קל שבקלים, ורק כשנפל למשכב נאלץ להתענות עינוי בגלל שטורח מישוהו למענו. כל אימת שנודע לו כי אחד מגדולי ישראל חולה היה מתענה ומשלים, מבלי לגלות את הדבר ורק אחרי זמן רב אירע שמצאו בחדרו מגירה מלאה לחמניות יבשות... בשנת ה'תשכ"ד חלה מאוד והוסיפו לו את השם 'חזקיהו', והוא החלים. נפטר ב-י"ט תמוז ה'תשכ"ה (1965). חי כ-88 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בנו, ר' בנימין ביינוש מילא את מקומו.

אביו: הגאון ר' נתן צבי פינקל (ה'סבא מסלבודקה). **אימו:** מרת גיטל (בת ר' מאיר וולפרט). **אישתו:** מרת מלכה (בת ר' אליהו ברוך קמאי - ראש ישיבת מיר. התחתן בט"ו בשבט ה'תרס"ג). **בנו:** הגאון ר' בנימין ביינוש (ראש ישיבת מיר). **מרבנותיו:** הגאונים - אביו, הגאון ר' נתן צבי, ר' אליעזר גורדון, ר' שמעון שקופ, ר' חיים סולובייצ'יק, הרידב"ז, ר' ישראל מאיר (ה'חפץ חיים), ר' אליהו ברוך קמאי, ר' איסר זלמן מלצר (מח"ס 'אבן האזל'). **חברותות:** הגאון ר' ברוך בער ליבוביץ, ר' יחיאל יעקב וינברג (ה'שרידי אש). **מספריו:** ידברי אליעזר - על הש"ס.

הרב גודלבסקי סיפר: בשובי מההלוויה של מו"ר, הצטרף אלי אחד מתלמידי המובהקים של ראש הישיבה, שלאחר שאני עזבתי את הישיבה למד בחברותא עם הגרא"ל. הוא סיפר לי מעשה נורא שהיה לו עם ראש הישיבה זצ"ל: ביום שישי אחד עשיתי מעשה נערות, והחלטתי לצאת ולטייל לבד במדבר יהודה. כצפוי, איבדתי את דרכי, והסתבכתי במשעולי המדבר, עד שהתביישתי והתעלפתי.

כשעתיים לפני שבת התעוררתי, כשמסביבי אנשי הצלה מ'עין גדי'. לשאלתם מי אני ומה שמי, לא זכרתי כלום (מרוב חולשה), ולא יכולתי להשיב כראוי. הדבר היחיד שהיה בזכרוני הוא מספר הטלפון של ראש הישיבה... (בימים ההם עדיין לא היו הרבה טלפונים, והקשר ביני לבין הורי התקיים דרך הטלפון של מורי ורבי זצ"ל, כשלמדתי איתו בביתו בערב).

החובשים התקשרו אל ראש הישיבה, וסיפרו שהם עומדים על יד בחור שהתעלף. מה שקרה עכשיו, הוא בבחינת הבלתי ייאמן: מו"ר לקח יין וחלות ושאר צורכי סעודה, ונסע במונית לעין גדי על מנת להיות איתי במשך כל יום השבת! לבסוף החליטו החובשים להעביר אותי באמבולנס לבית-הרפואה הדסה הר הצופים, וראש הישיבה הצטרף לנסיעה.

דקות ספורות לפני השקיעה הגענו לבית הרפואה. רבינו נותר לידי וסירב לעזוב את המקום. רק כעבור מספר שעות, כשהעבירו אותי למחלקה, הסכים מו"ר זצ"ל לעזוב אותי בבית הרפואה, וצעד רגלית בליל שבת, באמצע הלילה, מהר הצופים לביתו ברחוב מלאכי... (מעובד מתוך 'קול ברמה')

הגאון רבי מנחם צבי ברלין שליט"א, בהיותו בחור הגיע לתחנת אוטובוס. למרבה הפתעתו ראה את ראש ישיבת מיר, הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל ממתין בתחנה. לשאלתו: "האם ראש הישיבה לא נוסע במונית!?!". השיב לו רבינו: "אני עכשיו נוסע לאסיפת מועצת גדולי התורה, וכיוון שאין זה מעסקי הישיבה, אסור לי להוציא על כך מכספי הישיבה".

סיפר הרב גודלבסקי: את הסיפור הבא שמעתי מידידי, הגה"צ רבי שבתאי בנימין פינקל שליט"א, בנו וממלא מקומו של מו"ר זצ"ל, המעיד ששמע את אביו מספר את הסיפור לאימו: לסבא של רבי אריה, מרן ראש הישיבה הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, היתה קרובת משפחה. אישה גלמודה ושבורה, שהעבירה את חייה לבדה. מדי פעם היתה מגיעה לבקר את רבי אליעזר יהודה, אבל לא רצתה לגלות היכן היא מתגוררת. ויהי היום, ובביתו של רבינו התקיימה שמחה, וראש הישיבה ביקש להזמין את קרובתו. רבינו קורא לנכדו חביבו, רבי אריה, ומבקש ממנו להזמין את האישה הגלמודה! "אבל סבא", שואל הנכד, "היכן היא גרה?". "תחפש", עונה לו ראש הישיבה. "איפה?", שואל הנכד. במקום להשיב, אומר לו הסבא: "קח לך 5 לירות, תזמין מונית ותיסע להביא אותה".

רבי אריה, שהיה אז כבן 35 היתה בו אמונת חכמים מוחלטת, וגם היה מסור בלב ונפש לסבא, ירד לרחוב, עצר מונית, ולשאלת הנהג להיכן לנסוע, השיב: "תיסע עד שהמונה יגיע ל-5 לירות"... המונית עצרה בשכונה ירושלמית מרוחקת. רבי אריה ירד, והתחיל לחפש בין הבניינים והדירות, עולה ויורד מבניין לבניין, ואינו מתייאש. עד שכאשר הוא מתדפק בדלת אחת, והנה האישה המבוקשת! זו השתוממה, איך הצליח לגלות את מקום 'מחבואה', אבל קיבלה את ההזמנה בשמחה... (מתוך 'קול ברמה')

סיפר הרב גודלבסקי משתף: לפני מספר שנים התחלנו לכתוב ספר תורה שיכנס בעז"ה לפנימיית 'קרן הילד'. כדי לדרבן תורמים פוטנציאליים להיות שותפים בכתיבת הספר, ביקשנו מגדולי ישראל לכתוב

אות בספר התורה. כשהגעתי לרבינו, וביקשתי ממנו לכתוב, אמר לי בצער שמכיוון שיש לו קשיים בראיה, ובעצם הוא רואה רק בקושי רב, אין לו אפשרות לכתוב. ברם, תוך כדי דיבורו החליף מורי ורבי זצ"ל את נימת דיבורו, ואמר לי בשמחה: "אתה הרי צריך את התמונה. תן לי קולמוס 'יבש' ואני 'אכתוב' ואתה תצלם"... ואכן לקח ראש הישיבה המפורסם את כל שנות חייו, התיישב על כסאו, לקח את הקולמוס היבש ורצה להתחיל 'לכתוב'. אבל... לפתע הוא נזכר שה'פראק' והכובע אינם עליו. ואז אמר במתק לשונו: "כך אי אפשר להצטלם. צריך להתלבש כראוי"... ושוב בזבו כמה דקות יקרות מזמנו, התלבש, לקח שוב את הקולמוס היבש, וכפי שאפשר לראות עשה עצמו כותב בכל הרצינות, את האות שלא נכתבה! (קול ברמה)

סיפר מרן הגאון ר' חיים שמואלביץ זצ"ל, סיפר כי כאשר רבינו היה כבן עשרים, למד בישיבת ראדין, אצל ה'חפץ חיים' זצ"ל. ראדין היתה עיירה קטנה, אשר בחורף שררו בה מצבים מאד לא נעימים, בשל ריבוי הגשמים והשלגים, בהיותה מחוסרת תנאי- חיים נאותים. השלגים שהיו יורדים שם בכמות גדולה, נשאר בגובהם על פני הרחובות, עד שהשלג היה מגיע לחצי מטר בגובהו. מחזה אשר כאן בירושלים עיה"ק אין אנו רואים כמותו. בתנאים שכאלה למד שם כשהוא מתהלך בנעליים קרועות לרגליו.

לאביו, ה'סבא מסלבודקה', לא היה כסף לשלוח אליו, כדי לרכוש נעליים שלימות. וכך, בצורה שכזו, במנעלים קרועים, הלך בגשם ובשלג. והנה, באותה תקופה, היו לו שני תלמידים, אשר מכל אחד קיבל שלושה רובל לחודש. כל רובל היה שווה אז הרבה, והיה, אם כן, היה בידו לרכוש לעצמו אפילו שני זוגות נעליים, מעולים ביותר. אבל מה עשה עם הכסף, עם ששת הרובלים, לחודש? לעצמו לא לקח מאומה. הוא בחר ללכת בשלג הקשה במנעלים קרועים, ובאותם רובלים בחר לו שישה בחורים, מגדולי בעלי הכישרונות בישיבה, ולכל אחד נתן רובל אחד לחודש, כדי שיאמרו בפניו 'דבר-תורה' מובחר, מדי חודש בחודשו. (המבשר - שיחה עם הגר"א פינקל עם הרב יעקב הייזלר)

סיפר נכדו הגר"ר אריה פינקל זצ"ל ראש ישיבת מיר - ברכפלד: כל מקום שיש ת"ח, דאג שיהיה לו קיום ויהיה לו מעמד שיוכל להרביץ תורה ברבים, שירבה כבוד שמיים בעולם. בזמנו לאחר המלחמה עלה לארץ מרוסיה צדיק נשגב - והוא מרן הרב מטשביץ, זצ"ל והוא היה אחד מגדולי הדור ממש, והוא בא לארץ עני חסר כל, לא משפחה, לא נכסים, בא לארץ, ויהודים עסקנים הכירו בו מיד שהוא גדול, ובאו וסידרו דירה ותמיכה שיוכל כאן לחיות, אבל לצערינו משרה לא היתה לו לא היתה לו במה ללמד ולהרביץ את תורתו הגדולה. וזקני הראש הישיבה זכר צדיק לברכה לא נח ולא שקט, מה עושים עם ה"טשיבינער רב" שהגיע לארץ ואין לו תלמידים, יחידים היו באים אליו, אבל זה לא מספיק לפי דרגתו ומעמדו התורני. "זקני זצ"ל קרא להנהלת ישיבת 'חיי עולם', והציע להם לקחת את ה"טשיבינער רב" בתור ראש ישיבה. והם אמרו לו שהם מאד רוצים בו, אבל העניות היתה גדולה ואין להם כסף, אמר להם כסף? ". ענה להם זקני: "אני אתן לך את התמיכה המלאה בראש הישיבה ואתם תחזיקו אותו לראש ישיבה", וכך היה, הוא תמך בו מידי חודש בחודשו עד שהסתדרו לכד.

סיפר נכדו הגר"א פינקל זצ"ל: מנהג מיוחד היה לזקני, כל אחד ואחד בחור צעיר או יהודי זקן שהיה מגיע לביתו ואומר לו ו'שטיקעל תורה' בכל סוגיא שהיא היה מקבל ממנו תמיכה כספית הגונה. עד היה מפורסם בחצרות ירושלים כאשר יהודי סח לחבירו כי אין לו עדיין כסף לשבת, חבירו עונה לו שיגש ל'מירער ראש ישיבה' ויאמר לו חידוש או הברקה למדנית ואז יוכל לקנות אוכל לשבת בהרחבה. זקני

זצ"ל היה יושב מבוקר עד ערב ושומע חידושים. מפי תלמידים, צעירים וזקנים, ולא דווקא מישיבת מיר. מכל אחד שנפגש איתו הוא דרש ממנו: "תבוא ותגיד לי", אם זה בחור מישיבה אחרת, אם זה ר"מ מישיבה אחרת, אם זה זקן מזקני ירושלים שעוסקים בתורה כל ימיהם, בכל מקום שהוא נפגש עם מישהו, הוא אמר לו למה אתה לא בא ואומר לי חידוש תורה ואני אשלם לך מחיר מלא על כך.

מתלמידי הישיבה דרש שיגיעו אליו לפחות אחת לחודש והוא השמיע מחידושיהם בסוגיא, ואם לא הגיעו אליו לומר חידושים היה מגיע בטענות, ואם היו מחסרים פעם, היה זקני גוער בהם בפעם השניה: "למה לא הייתם, הכנתי עבורכם תשלום הגון, חבל, תבואו תמיד להגיד לי". היה לי ידיד בשם ר' שמשון רפאל וויס זצ"ל, עסקן גדול בארה"ב ואף כיהן כנשיא הכבוד של הישיבה בארה"ב ובשנותיו האחרונות לחייו עלה לארה"ק, מסירותו לזקני היתה ללא שיוור, מתי שהיה זקני מתקשה בעול הישיבה היה מתקשר אליו ומיד היה מגיע לזקני כשסכומים גדולים בידו אותם אסף אצל נדיבי עם. פעם סיפר לי ר' שמשון רפאל כי באחד הפעמים שנכנס לזקני, ראהו משוחח עם יהודי זקן בלימוד, לאחר מכן הוציא זקני סכום שטרות מכובד ומסר לו את הסכום כמנהגו תמיד לשלם עבור חידושים.

ר' שמשון רפאל ניגש לזקני ושאלו 'אינני מבין, ראש ישיבה התקשר אלי שמצב הישיבה דחוק ביותר ועל כן טרחתני ככל האפשר לגייס כספים, ולבסוף אני רואה שראש הישיבה נותן את הכסף לאנשים אחרים?' ר' שמשון רפאל סיפר לי בהתפעלות מה שזקני ענה לו, כשהוא הוסיף לתאר לי איך שזקני נעמד מיידית מכסאו כשהוא רוקע ברגליו באמרו לו 'אינני מבין את טענתכם כנגדי, האם זה הוא מה שלימדתי אותך שיש חילוק בין תלמיד שלי לבין תלמיד מישיבה אחרת, התורה לא מחלקת בזה, ואם הוא מחדש בתורה הרי שעלינו לתמוך בו בכל עוז, ללא נפקא מינה אם זה שלי או של אחרים, רש"ר הוסיף ואמר לי, שהגערה הזאת של זקני נשאר בעצמותיו שנים רבות כשהוא הבין מכך את המסר והחינוך של זקני שעלינו לתמוך בכל אחד המחודש בתורה ולא דווקא אם הוא קשור לחוג שלי.

בתקופה הראשונה ליסודה של ישיבת 'בית אברהם' ע"י מרן ה'נתיבות שלום' זיע"א, באותה תקופה נפגש ה'נתיבות שלום' עם רעו וידידו ראש הישיבה זצ"ל שעיימו עמד בקשרי ידידות מיוחדים ושוחח עמו על פריחתה המופלאה של ישיבתו, במהלך השיחה אף השיח ה'נתיבות שלום' את אשר על ליבו, וסיפר לרבינו על המצוקה הכספית בו שרויה הישיבה, ובעקבות כך החליט לקצץ בשורה של הוצאות, ואף סיפר לו כי לצערו אין הוא יכול להוסיף ר"מ בישיבה בשנה החדשה בעקבות המצב הקשה של הישיבה ועל כן הוא נאלץ בלית ברירה להסתפק בר"מ אחד לכל התלמידים.

רבינו זצ"ל האזין בדומיה לדבריו של ה'נתיבות שלום' ונחרד ביותר על כך, בתום השיחה פנה רבינו לה'נתיבות שלום' ואמר לו כי הוא מוכן לקבל על עצמו באופן אישי את כל ההוצאה של הוספת ר"מ נוסף בישיבה על חשבוננו האישי במהלך השנה הקרובה, ובלבד שלא יפגע רמתם הרוחנית של בני הישיבה, ואכן כך הווה ומידי חודש בחדשו היה שולח רבינו את הסכום המלא של החזקת הר"מ בישיבתו. והיה ה'נתיבות שלום' סיפר לתלמידיו: "ראו את מסירותו המופלאה של ראש ישיבת מיר להגדיל תורה ללא כל מטרות אישיות, וכל זאת למען הרבות כבוד שמיים בישראל".

סיפר הרב שלמה לורנץ ז"ל מתלמידי ישיבת מיר העיד בהקדמה לספרו: "בידי הוה עובדא, בשנת תרצ"ז ביקש ממני רבנו להיות שליח מצוה ולהעביר סכום כסף להגאון ר' אלחנן וסרמן בברנוביץ'.

הוא אמר לי: "ישיבת ברנוביץ' במצב כלכלי קשה כל כך, שלא זו בלבד שהספקים הפסיקו לספק בשר וכדומה, אלא זה כמה ימים הפסיקו לספק גם לחם, וחייבים להציל את הישיבה של ר' אלחנן". תוך כדי דיבור הפליג בשבח הישיבה בברנוביץ'.

מילאתי את השליחות ומסרתי את הכספים לר' אלחנן. ראיתי שר' אלחנן נושם לרווחה ומגיב בשמחה: "הודות לראש ישיבת מיר אוכל להמשיך בישיבתי". היה גם מקרה שנתם הכסף בישיבת מיר עד שהגיע המצב שלא היה לבחורים מה לאכול. כשהבחין רבינו בכך, מיהר ופשט מעליו את מעיל הפרווה שקיבל לנישואיו, הושיט אותו למנהלי הישיבה ואמר שימכרו אותו ותמורתו יוכלו לקבל סכום נכבד. מנהלי הישיבה טענו שהחורף בעיצומו וראש הישיבה הרי עלול להצטנן. רבינו ענה: "כאשר התלמידים רעבים, קר לי אפילו בהיותי מעוטף במעיל ואם יהיה להם לאכול לשבעה ייחם לי גם בלעדיה".

עוד בצעירותו כשהיה אצל מרן החפץ חיים זצ"ל בראדין, בחור צעיר יחסית, הוא קיבל מאבא של אחד התלמידים, אבא אמיד, מענק טוב חודשי כדי שילמד עם בנו. מה הוא עשה עם הכסף, מיד הקים חבורה של בחורים, וכל אחד מהם היה אומר מידי שבוע מערכה של חידושי תורה, והוא היה שומע ומחלק להם את הכסף.

ביום האחרון לפני פטירתו, היה שלם ובריא אבל חלש כמובן, והוא נח, ומזכירו האישי שהיה ת"ח גדול, אדם יקר מאד, ראה דרך החלון שמישהו בא, יהודי זקן, והוא רמז לו בידו שלא יבוא כיון שהראש ישיבה חלש. והראש ישיבה ראה את זה, התרומם בשארית הכוחות שלו ואמר לו "בא בא", וגער במזכיר, מה אתה רוצה שאני אהיה "מסיר אזנו משמוע תורה", חס ושלום. זה היה היום האחרון. למחרת נפטר.

תלמידו הגר"ח גרינברג זצ"ל שכינה באחרית ימיו כרב בת"א כותב, כי פעם כשביקר אצל הגר"ח חיים עוזר זצ"ל בוילנא, ושוחחו יחדיו על גדלותו רבינו, סיפר לו הגר"ח ע"ש שלא אחת היה מקבל כסף מרבינו עבור בחורים חלשים במיר בכדי שהוא יביא להם את הכסף וזאת בכדי שהבחורים החלשים לא יפגעו ויחשבו שרבינו הוא השולח להם את הכסף.

כל אימת ששמע על ת"ח השרוי בצער היה צם עבורו, ממש בבחינת 'עד שיחלה עצמו עליו', הוא לא גילה את תעניתו לאיש והיה מעלים את האוכל בצורות מתוחכמות, ורק במקרה היו בני משפחתו שומעים על כך לאחר זמן. לפעמים היו רואים בחדרו מגירה מליאה לחמניות יבשות... בכלל, מאחרי השואה עד יומו האחרון לא אכל אף פעם בשר או אפילו מרק בשר לא בשבתות ואף לא בחגים וזאת כהשתתפות בצרתן של ישראל.

חתנו הגר"ח שמואלביץ אמר פעם: על הרבצת התורה של חותני איני מקנא, גם לי יש הרבצת תורה והעמדת תלמידים. אולם בדבר אחד

אני כן מקנא בו, שמסוגל לשבת ולשמוע מאתיים חבורות ממאתיים תלמידים שונים על 'יאוש שלא מדעת' עם אותה התלהבות, לזה איני מסוגל... פעם בעת רצון גילה לתלמידו, כי שמורים עמו בזכרונו מאתים ושבעים חבורות על "יאוש שלא מדעת" ובהם יכין מערכה שיבא בעלמא דאתי לפני ישיבה של מעלה.

הגאון הרב אברהם חיים נאה זצ"ל

יום ההילולא - כ' תמוז

נולד בחודש אייר ה'תר"ן (1890) בחברון. בגיל 11 נכנס ללמוד בישיבת 'מגן אבות' בחברון שבראשותו של אביו. שנה לאחר מכן נבחן על בע"פ על מסכתות יבמות, חולין ונדה עם פירושי התוספות והוכתר ע"י גדולי העיר כ'העילוי של חברון'. בהיותו בן 13 נשא פלפול הלכתי שחיבר בעצמו. ה'שדי חמד' הרבה להקשות באמצע הדרשה ורבינו ענה מיד תשובות חריפות, כשכול גדולי חברות מתפעלים מתשובותיו. בשנת ה'תרס"ה (1904) עברה המשפחה לגור בירושלים ורבינו למד בישיבת 'אוהל משה' ובהמשך בישיבת 'תורת חיים'. בהיותו כבן 16 היו שגורים אצלו שו"ע או"ח ויו"ד. עמל בתורה מתוך הדחק. הרוויח מעט ממכירת הספרים שחיבר. היו תקופות שהעוני היה מנת חלקו ולא היה בביתו לחם לאכול. בשנת ה'תרע"א (1911), בעודו בן 21, עזב את הארץ על מנת לאסוף כספים לטובת עניי הארץ והגיע אל בוכארה הרחוקה, שם לימד אותם תורה. לאחר שנתיים שב לארץ. באותו הזמן פרצה מלחמת העולם הראשונה ועובדת היותו אזרח רוסי גורש למצרים, שם הגיע לאלכסנדריה.

שם הקים את ישיבת 'ארץ ישראל' בה למדו כ-200 בחורים ואברכים מהגולים למצרים תוך כדי שהוא דאג לקיומם ופרנסתם יחד עם רעייתו שבישלה ודאגה לצרכיהם במסירות. בתום המלחמה חזר לירושלים והתמנה לסופר בבית הדין של העדה החרדית בירושלים. במשך שימש גם כחבר בבית הדין של העדה החרדית. שימש כרבה של שכונת הבוכרים בירושלים והיה אהוב ונערץ על תושביה. מראשי כולל חב"ד וממקימי ישיבת 'תורת אמת' של חסידות חב"ד. היה תלמיד קרוב של שלושת האדמו"רים האחרונים של חב"ד. כונן את ועד הרבנים של 'אגודת ישראל' בירושלים. חייו חיי צער ויסורים היו מנת חלקו. העניין שהקנה לו את פרסומו הגדול הוא שיטתו ההלכתית בעניין מידות ושיעורי תורה שהוכיח אותם עם ראיות מדברי הראשונים והאחרונים. נפטר ב-כ' תמוז ה'תשי"ד (1954) לאחר התקף לב. חי כ-64 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. בהלווייתו ספד הגאון ר' יצחק זאב סולובייצ'יק מבריסק ואמר: "היום נפטר אדם שהעולם היה עומד בזכותו". רחובות בביתר עילית ובירושלים נקראו על שמו.

סבא (מצד האב): ר' משה צבי (אב"ד קאליסק). **סבא** (מצד האם): ר' דובער אשכנזי. **אביו**: ר' מנחם מנדל (מראשי חסידי חב"ד בארץ ישראל). **אימו**: מרת מוסא. **אישתו**: מרת דבורה (בתו ר' שאול יצחק פניגשטיין). **מרבותיו**: הגאונים - אביו, ר' מנחם מנדל, ר' שלמה יהודה לייבאליעזרוב - דודו (גאב"ד חברון), ר' יעקב אורנשטיין, ר' יצחק ירוחם דיסקין, סבו (אבי אמו) ר' דובער אשכנזי קאליסקר, ר' חזקיהו מדיני (השדי חמד), ר' יצחק וינוגרד. **ילדיו**: תשעה בנים ובנות. **ביניהם**: בנו שניאור זלמן דובער הי"ד (נרצת בגיל 8), ר' ברוך (מח"ס 'גמרא שלימה'), ר' משה צבי. **מחתניו**: ר' חגי איזירר (חבר בית הדין הרבני הגדול). **מספריו**: •שיעורי תורה •שיעורי ציון •שיעור מקווה •קונטרס השיעורים •קצות השולחן - קיצור לשולחן ערוך מפסקי ר' שניאור זלמן מלאדי ור' מנחם מנדל שניאורסון •פסקי הסידור •קונטרס השולחן •קונטרס החליבה •דברי צדק •שנות חיים.

היה זה בשנת ה'תרס"ה כשהרידב"ז שישב בצפת ביקר בירושלים. חכמי ירושלים הלכו לקבל את פניו. גם אביו של רבינו, הגאון הרב מנחם מנדל הלך ולקח עמו את בנו, רבינו שהיה אז כבן חמש עשרה בלבד

והציגו בפני הרידב"ז כשהוא מספר על בנו, שידוע בעל-פה את המסכתות יבמות, חולין ונידה עם פירוש רש"י ותוספות. הוא ביקש מהרידב"ז לתהות על קנקנו.

הגאון החל לבחון את הנער הצעיר, ונדהם מבקיאיותו של הנער. הוא גילה בחור צעיר שידוע בעל-פה שלוש מסכות עם רש"י ותוספות על בורייין. אז פנה אל אביו ואמר לו: "מחר בעז"ה חכמי ירושלים עומדים לערוך קבלת פנים בשבילי. באותו מעמד אי"ה אומר בפניהם פלפול תורני. אבקש ממך שמחר תגיע עם בנך". למחרת גדולי ירושלים הופיעו במקום בו התאחסן הרידב"ז. כשהופיע רבי מנחם מנדל עם בנו, ביקש הרידב"ז להביא כיסא גם לבחור הצעיר לתדהמת הנוכחיים כשהם תוהים מדוע הצדיק מכבד בחור צעיר. הרידב"ז החל להשמיע פלפול תורני עמוק שנמשך כשעתיים רצופות. בסיומו, פנה אל הנוכחים ושאל: "האם יש למישהו השגה על דברי? אני מבקש, אל תהססו, תשמיעו את דבריכם".

שתיקה רועמת. אין פוצה פה ומצפצף. הוא הביט בפני הנוכחים והבחין כי לבחור הצעיר חיים יש מה לומר, אך כפי הנראה הוא חושש להשמיע את דבריו בפניהם של גדולי ירושלים. פנה אליו הרידב"ז ואמר: "חיים, אני חש כי חפץ הנך לומר משהו. אנא השמע את דבריך". הבחור להפתעת הכל אמר: "יש לי השגה. אולם אני צריך להתרכז בטרם אשמיע אותה, אך כאן קשה לי להתרכז". הרידב"ז הורה לו להיכנס לחדר בו התאחסן. לאחר זמן קצר יצא הנער מהחדר והשמיע קושיא חזקה כשהוא מסתמך על דברי התוספות ביבמות. הקושיא ערערה את כל יסוד הפלפול עליו הסתמך הצדיק בדרשתו. הרידב"ז היה נרעש ונרגש וכן כל הגאונים שסבבו את הצדיק. הרידב"ז פנה אליו ואמר לו: "כרגע אין לי תשובה על קושייתך. עלי לחשוב על כך. תגיע לכאן מחר ואני בעז"ה אנסה למצוא תשובה". לאחר מכן פנה הרידב"ז לנוכחים ואמר: "נו?". כאומר, עתה אתם מבינים מדוע כיבדתי את הבחור הצעיר בנוכחותינו וביקשתי להביא כיסא עבורו!?

בשנת ה'תש"ח פרצה מלחמת השחרור לאחר שתוכנית החלוקה התקבלה בעצרת האו"ם, תקפו ערביי הארץ בשיתוף עם צבאות סדירים של מדינות ערב במטרה למנוע את ישום ההחלטה. המצב בארץ היה קשה ביותר. פגזים עפו מכל עבר. גם בזמן זה רבינו נשאר ספון בחדרו והמשיך לכתוב את ספרו 'שיעורי תורה' כאילו לא מדובר בזמן מלחמה. בנו ר' ברוך שחשש לחיי אביו פנה אליו: "אבא, מדוע אתה לא יורד איתנו למקלט? הרי מסוכן להישאר בבית!". רבינו ענה לו בשלווה: "דע לך בני, כי לכל כדור יש כתובת". בני המשפחה ירדו למקלט כשהם משאירים את אביהם בחדרו.

דקות אחדות לאחר מכן נשמע קול רעם של פגז שהתפוצץ בקומה העליונה. בני המשפחה שחששו לגורלו של אביהם רצו כל עוד נפשם בם לראות מה קרה לאבא הגדול. הפגז שהתפוצץ גרם לנזק אדיר. בין השאר החדר פגע גם בחדר בו שהה אביהם. אולם להפתעתם באותו הזמן אביהם לא שהה בחדר או במה שנותר ממנו ליתר דיוק. "היכן אבא?!". תהו. באותו הרגע יצא אביהם מבית הכיסא כשהוא מברך בקול רם, מילה במילה ובכוונה עצומה את ברכת 'אשר יצר'. כאילו מאומה לא קרה. כשסיים, פנה אליהם ואמר: "נו, לא אמרתי לכם שלכל כדור יש כתובת?!". והמשיך בכתיבת חידושיו בבית כאילו מאומה לא אירע.

רבינו למרות גאונותו העצומה בכל תחומי ההלכה, בהלכות אבלות לא רצה לעסוק. כאשר בא לנחם בימי האבל על הצדיק ר' מרדכי דוד וינשטוק זצ"ל, פנו אליו האבלים ובראשם הגה"צ ר' משה יאיר בשאלות בנושא האבלות. להפתעת הכל ענה להם כי אינו בקיא בהלכות אלו כיוון שלא עסק בהם. כנראה שליבו ניבא וידע מה ניבא.

באותה עת הגיע לכאן רב ידוע מארה"ב שחיבר את הספר "כל בו- בהלכות אבלות" ורצה לתת אותו לרבינו במתנה. רבינו באותה השעה לא שהה בביתו והרב השאיר שקית ובתוכו הספר תלוי על ידית הדלת. כשחזר רבינו מאוחר יותר לביתו וראה את השקית ואת הספר בתוכו, אמר: "המשחק נגמר!". למחרת הדברים הובנו לאשורם. כ' תמוז ה'תשי"ד רבינו קיבל התקף לב ולא הספיקו לקחת אותו לבית-הרפואה והוא נפטר בהיותו כבן 64 שנים בלבד.

שח נכדו הגר"י נאה שליט"א: אני יכול לספר רבות על התמדתו וגדלותו בכל חלקי התורה, אך יכלה הזמן והם לא יכלו, אני רק אספר לך מספר אפיזודות השמורות עמי משנות ילדותי במחיצת סבי זצ"ל. זקני היה עמל בתורה מתוך הדוחק ממש, כשפרנסתו לא הייתה מצויה בידו. הוא היה מרוויח קצת ממכירת הספרים שחיבר אשר בקושי סיפק את צרכיו. היו תקופות שהעוני היה מנת חלקו, וממש לא היה לו בביתו לחם לאכול ממש, הדוחק היה נורא, והיה הולך לישון מתוך חרפת רעב ללא גוזמא.

לא אחת היה קורה שהיה מתעורר משינתו בלילה מחמת הרעב שהציק לו, אך זקני לא היה נשבר והיה אומר, שאם מתעוררים כשמציק הרעב הרי שמיד לומדים דף גמ' המחיה את נפש האדם עד שמתעייפים ושוב נרדמים, וכשמתעוררים בשנית מחמת הרעב לומדים שוב דף גמ' עד שמרוב עייפות שוב נרדמים.

והסביר שכמו תינוק המתעורר ואין לו מה לאכול אז הוא בוכה עד שמתעייף ואז הוא נרדם שוב, וכך מתעורר שוב ולאחר זמן נרדם בשנית, וכך עד אור הבוקר נמשכת המלחמה, ואז שותים כוס קפה המרגיע במקצת את הגוף, וכך ב"ה עבר הלילה במהירות ומתחילים שוב יום חדש ורענן לתורה ועבודה, ולמה לנו לדאוג ליום החדש אשר ודאי ה' יעזור בו לטובה. כך ממש היה נלחם זקני עם הרעב שפקדה אותו כשהוא היה מתגבר ועמל בתורה גם במצבים נוראים אלו ומעולם לא התלונן על המצב הקשה. (מתוך ראיון למוסף התורני של 'המבשר')

כ"ב תמוז

הרה"ק האדמו"ר הרב סיני הלבפשטאם הי"ד מז'מיגרדאד

יום ההילולא - כ"ב תמוז

נולד בר"ח ניסן ה'תר"ל (1870). עוד בילדותו ניכר כי לגדולות נועד. בצעירותו שימש כרב בגארליץ ולאחר מכן היה אבד"ק קאלשיץ. בשנת ה'תרס"ז (1907) הציעו לרבינו לשמש כרבה של מיגרדאד לאחר שהרב הקודם, הגאון ר' בנימין זאב השאיר צוואה שימנו במקומו את אחד מנכדיו של ה'דברי חיים'. רבינו נזכר כי לפני כעשרים שנים בהיותו עלם צעיר, היה עם אביו במסיבת מצווה ואביו מזג לו כוס ואמר: "הא לך משקה הרב מז'מיגרדאד!". כשאחד מהחסידים העיר לאביו לתקן את דבריו, הפסיקו בגערה כי דבריו אינם צריכים תיקון. רבינו שימש בתפקיד זה מעל שלושים שנה. עבודתו בקודש היתה במסירות נפש מתוך פרישות יתירה מכל ענייני עולם הזה. נהג לקום כל לילה בחצות, וללמוד כל הלילה את סתרי תורה עד תפילת שחרית, אח"כ התפלל בדביקות עצומה. כך במשך היום למד בעמקות נפלאה.

מסירות נפשו לטבילה במקווה היה עצומה כי בעירו המקווה היה בתחתית ההר. בימות החורף היה צריך להתגלגל בשיפוע ההר לתוך מקווה קפוא מקרח. חכמתו עמדה לו לעשות שלום בין הרבה ויכוחים ומחלוקות וסיכסוכים, ושמו הטוב הלך לפניו בכל הגלילות כמומחה עצום דיני תורה. נודע כדרשן

נפלא, פה מפיק מרגליות, וניגונו היה שובה לב, פעל ועשה במסירות רבה למען עניי ארץ ישראל. ענוותן מופלא. כל איש פשוט היה בעיניו לגדול. מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. באחרית ימיו בשל מצבו הבריאותי עבר לקראקא כדי שיהיה קרוב לרופאים. עד מהרה התפרסם שם כגאון עצום, צדיק יסוד עולם, וכפועל ישועות. פתח ישיבה ורבים ביקשו להתקבל שם. כשפלוש הנאצים ימ"ש לפולין ברח ללמברג שבגליציה, אשר היתה אז שטח כיבוש סובייטי. בדרך נפטרה אשתו, ונטמנה בבוברקא. הסובייטים הגלו אותו לסיביר עם בני משפחתו ומספר שבועות נסעו ברכבת בצפיפות איומה, כשכל הדרך הוא ממשך בתורתו ובעבודתו. נרצח ב-כ"ב תמוז ה'תש"ב (1941) ביערות שבמחוז אומסק. חי כ-71 שנים. בנו, ר' אריה לייבוש שימש אחריו כאדמו"ר השני של חסידות צאנו-ז'מיגראד.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' חיים מצאנו (ה'דברי חיים). **אביו**: האדמו"ר ר' ברוך מגארליץ. **אימו**: מרת פייסל (בת האדמו"ר ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים). **מרבתינו**: אביו, האדמו"ר ר' ברוך. **אשתו**: מרת רוחמה (בת הרה"ק רבי נפתלי הורביץ ממעליץ). **ילדיו**: האדמו"ר ר' אריה לייבוש, האדמו"ר ר' יעקב (אבי חסידות טשאקאווא), ר' ברוך מזאקליקוב הי"ד (נרצח בשואה), האדמו"ר ר' ישראל (האדמו"ר מז'מיגראד בניו יורק), ר' חיים יהודה הי"ד (רבה של אושפיצין. נרצח בשואה), ר' אברהם אביש (רב בסאטמר), ר' דוד (דיין בסוסנוביץ), ר' אהרון הי"ד (רב באשיק. נרצח בשואה), ר' יחזקאל שרגא מרידיק. **חתניו**: ר' יעקב משאץ (נישא למרת פעסיל), ר' ברוך הלברשטאם מגריבוב (נישא למרת רייזל שרה). **מספריו**: •**חמדה גנוזה**.

סיפר הרה"צ חכם ר' צבי הלברשטאם מטשאקאווא וצ"ל, שפעם אחת נסע רבינו ברכבת לקראקא. לפתע ציווה לאנשי שלומו ששהו שם שיתקבצו סביבו ויקראו לכל היהודים שברכבת שיבואו לקרון שהוא נמצא. ביניהם היה גם רבי משה מרדכי מלעלוב וצ"ל. לפתע אירעה תאונה עם הרכבת. כל הקרונות התהפכו והרבה מנוסעי הרכבת נהרגו ונפצעו בחבלות קשות ורק הקרון שישב בה רבינו לא התהפך, וכל אלו שהיו אז בקרון ההוא לא ניזוקו כלל ויצאו בלא פגע ויהי לפלא עצום.

רבינו היה פעם בעיר ריישא ובא אליו אחד שפניו התעקמו ל"ע מחמת מחלה והרופאים התייאשו ולא הצליחו לעזור לו. ענה לו רבינו שאינו מבין מה רוצה מכיוון שפניו ישרות בלי שום עיקום, וכן הוה שפניו התיישרו כמי שלא קרה דבר מעולם.

באחרית ימיו נחלש מאוד, והיות כי בעירו לא היו רופאים מומחים, עבר לגור בקראקא כדי להיות קרוב לרופאים שגרו שמה. בשבת הראשונה שהיה רבינו בקראקא בא לביהמ"ד לתפילת שחרית ציוה רבינו לתת עליה לתורה לבחור שהיה אילם. והגבאי לא ידע מה לעשות. רבינו אמר לו: "נו!" וקרא אותו מיד. הבחור לא רצה לגשת לס"ת מחמת גודל הבושה. רבינו ניגש אליו, אחזו בידו והוליכו בעל כורחו לס"ת ואמר לו: "תגידי ברכו!". לפליאת כל המתפללים הבחור אמר את כל הברכה ומאז דיבר כשאר כל אדם. הנס התפרסם בהעיר ובכל עיירות השכנות, ותוך זמן קצר נהפך ביתו לתלפיות שהכל פונים אליו.

פעם אחת האריך רבינו בשולחן הטהור בליל שב"ק והנרות עמדו לכבות. בנו ביקש שיסיים את השולחן כדי שיוכלו לסדר את החדר למחר בעוד הנרות דולקים. רבינו הפסיק באמצע הד"ת שאחז בו וסיפר מעשה כעין זה אצל זקנו האדמו"ר ר' חיים מצאנו (ה'דברי חיים זיע"א), שעמדו הנרות להתכבות בליל שב"ק, ואמר ר' חיים: "וַיִּבְרַךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי" (בראשית ב, ג), ודרשו חז"ל בירכו בנרות", ואמר: "הנרות ידלקו הרבה זמן!", ודלקו הנרות עד הבוקר". לאחר הסיפור המשיך בעריכת השולחן עוד שעות והנרות דלקו עד הבוקר.

אהבתו לכל יהודי היתה למעלה מהשגת אנוש. כל איש פשוט נחשב בעיניו כגדול הרבה ממנו. לקראת חתונתו עשו לו 18 כותנות. באחד הימים הרגישה זוגתו כי חסרים כמה מהם. בדקה ומצאה רק 10 כותנות, ולא הבינה לאן נעלמו. כשהגיע ערב שבת, רבינו שב מהמקווה והניח את בגדיו. זוגתו הבחינה כי חסרה הכותונת. כששאלה על כך התברר כי כשהיה במקווה ראה אדם לבוש בגדים ובלואים, ומגודל רחמנותו הביא לו כל ערב שבת את אחת מכותנות שלו ונתן לו במתנה. כעת היה השבוע השמיני לכן היה חסר שמונה כותנות.

סיפר בנו, האדמו"ר ר' אריה לייבוש: "ראיתי אצל כ"ק אאמו"ר רבי סיני מז'מיגראד זצ"ל, שהמנהג בפורים היה שכל אנשי העיר ללא יוצא מן הכלל היו שולחים משלוח מנות לרב העיר, מיני מזונות, פירות ויינות וכו'. בנוסף בתוך הסל היו מניחים כסף במעטפה כפי מתנת ידו וכפי הראוי לכבודו. ביום הפורים היתה אמי יושבת בחדר מיוחד עם פנקס והיתה מקבלת את משלוח המנות מכל אחד ואחד וכותבת כמה כל אחד ואחד שלח. הכתיבה היתה אורכת שעות בשל ריבנוי המנות והיתה עסוקה בזה עד שעות הערב. לאחר מכן נתנה את כל הסכום שהצטבר לאבי, והוא ספר כמה כסף קיבל בסך הכל".

"אצל אבי היה פנקס בו רשומים כל שמות העניים והאלמונות שבעיר. אבא לקח את הפנקס, פתח אותו ורשם בו ליד כל שם המופיע שם כמה יש לתת לו וכך חילק את כל הכסף שקיבל בלי שתישאר לו אפילו פרוטה אחת ולמרות שהכסף שהתקבל על ידי אנשי העיר, ניתנו לאבא. לאחר מכן קרא לגבאי ונתן לו את הפינקס ואת הכסף וביקש ממנו שילך בהצנע לכת כדי שלא יראו אותו ויתביישו ושיתן לכל אחד ואחד כפי הרשום".

סיפר הרה"צ חכם ר' צבי האלברשטאם זצ"ל מטשאקאוה, ששמע מאביו הגה"צ ר' יעקב מטשאקאוה זצ"ל, שאביו הרה"ק רבי סיני מז'מיגראד זיע"א היה לו בירושה חצי אתרוג מסבו הקדוש, האדמו"ר רבי חיים מצאנז (ה'דברי חיים זיע"א) ומחמת הזמן כבר היה יבש, מצומק וקשה כמעט כמו אבן.

פעם אחת חלתה אשה אחת בעירו, והרופאים התייאשו מלרפאותה ואף הכינו אותה לגרוע מכל. כששמעו זאת בני-המשפחה, הם באו לרבינו בשבת בסוף סעודה שלישית (בשעה זו כבר יצאה שבת קודש) כשהם צועקים ובבכיות נוראות ומבקשים שרבינו יברך אותה ויעלה לה ארוכה ותתרפא.

האדמו"ר כשראה את בכיותיהם, לא יכל להתעלם ותיכף ומיד בירך את ברכת המזון ואמר 'המבדיל בין קודש לחול', ונכנס לביתו ולקח את האתרוג של זקיננו הרה"ק מצאנז וגירד ממנו מעט בסכין, וציווה שילכו במהירות, יניחו סיר על האש ויבשלו את מה שגירד מהאתרוג, יחכו שהמים יתקררו ויתנו לאשה לשותות את המים בסיר עם כף קטן, וכן עשו ובאותה עת כבר היה פיה סגור ופתחו את הפה בכח והכניסו את המים לגרונה, ומיד לאחר מכן פתחה האישה את עיניה ורוחה חזרה אליה, ונתנו לה מהמים האלו כמה פעמים עד שהתרפאה בס"ד לגמרי והיה לפלא בעיני כל, וממש ראו עין בעין את תחיית המתים.

המקובל הרב רפאל משה אלבו זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב תמוז

נולד בשנת התקפ"ג (1823) בעיר צפרו שבמרוקו. משפחתו מצאצאי יהושע בן-נון. בן למשפחת רבנים ומלומדים חשובה ממגורשי ספרד. עוד בצעירותו ניכר שנועד לגדולות, אביו השתדל להשגיח עליו שינצל את כל זמנו ללימודים. בסביבתו ובמשפחתו היו רבנים גדולים ענקי הרוח וקדושי עליון, ועיר

מולדתו היתה סמוכה לערים הגדולות פאס ומקנאס אשר מהם יצאה תורה לישראל, כל זאת עזרו לרבינו לעלות ולהתעלות. כשהיה כבן עשרים התייתם מאביו ונכנס ללמוד בבית המדרש של דודו, הרב עמרם אלבו ושקד על לימוד התורה.

בשנת ה'תרי"א (1851) הוסמך ע"י הרבנים עמור אביטבול ועמרם אלבו לדון ולהורות. בהמשך מונה לרב ודיין של העיר צפרו. רבינו היה ממונה על נכסי ההקדש ומפקח עליהם והוא בעצמו היה בעל צדקות ולב רחמן. הירבה לבקר חולים, הכניס אורחים לביתו, וגייש בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו. מילא תפקידים רבים: מורה, רב העיר, אב בית דין, מוהל, משורר. למרות כל זאת היה ענוותן מופלא וצנוע. גאון בנגלה ובנסתר. אביר הרועים. סיני ועוקר הרים. מחבר ספרים רבים. בעל מתק שפתיים. דרשותיו משכו אחריו רבים. רבינו לא זכה לילדים והוא גידל יתומה בביתו ודאג להשיא אותה ולממן אותה ואף בסוף ימיו הוריש לה את נכסיו. על שמו בית כנסת 'הרמ"א' בלוד, ורחוב 'הרב אלבו' בשכונת עמישב בפתח תקוה. נפטר ביום שישי, כ"ב תמוז ה'תרנ"ו (1896). חי כ-73 שנים.

סבו (מצד האב): ר' יהודה (מח"ס 'ישבות יהודה' וכן שימש כרב העיר). **אביו**: ר' שמואל (ממרבצי התורה ומשורר). **נשותיו**: מרת חוה (זיווג ראשון - בת ר' אברהם מאמן), מרת מזל-טוב (זיווג רביעי). **מרבותיו**: הגאונים אביו, ר' שמואל. דודו, ר' עמרם אלבו, ר' עמור אביטבול. **מתלמידיו**: הגאונים ר' שלום אזולאי, ר' אברהם בן שטרית, בן דודו ר' אבא אלבו. **מספריו**: **כיסא המלכים** - סקירת הממלכות שהתקיימו. **עדן מקדם** - מונחים ביהדות. **מיני מתיקה** - ביאורים וחיידושים.

עטרת פז - חכמת הנסתר. **ארבעה שומרים** - דיני מוסר על תיקון פגם הבריות, שבת, תפילין ותיקון המידות. **שיר חדש** - שירים. **הלכה למשה** - שו"ת על ארבעת חלקי שו"ע. **ציון במשפט** - דיני חושן משפט. **ספר כריתות** - דיני גירושין. **חצר משכן**. **תורבץ החצר** - מראה מקומות לשו"ת בחושן משפט. **פותר מים** - פירוש על 'מים עמוקים' של ר' יהודה ברדוגו. **זבחי צדק** - הלכות שחיטה. **חולת אהבה** - מליצות. **דרש משה** - דרושים. **פרשת הכסף** - מוסר ומשלים. **כוח מעשיו** - חוכמת העיבור. **באר שבע** - על שבע חוכמות. **שקל החודש**, **חוכמת ההיגיון**, **המספר וההתשבורת**, **התכונה והטבע**, **חוכמת הניגון**, **חוכמת האלוקות**. **קול בוכים** - קינות. **פיוטים ושירים רבים בנושאי גלות וגאולה**, על מעלת הארץ, שבח התורה, קבלה, מוסר ותוכחה.

סיפר הגה"ק ר' שלמה אבן דנאן זיע"א ששמע מפי רבינו: פעם אחת הלך רבינו בחודשי הקיץ לאחת משכונות הגויים בחברת יהודי וגוי. כשהלכו בדרך, הגוי דיבר עם היהודי ואמר לו, **שהוא רואה מרחוק נחש גדול צפעוני** (הנקרא בערבי אסאד) בין האילנות, ונראה כמו אילן מרוב עוביו. הציפורים עמדו על ראשו כי נדמה להם כאילן, והנחש בלע אותם. הגוי אמר ליהודי: "הנחש מביט לכיוון השני ועדיין לא ראה אותנו, ואם יראה אותנו - נהיה בסכנה גדולה". הגוי שהיה בידו רובה אמר ליהודי, שהוא רוצה לירות ולפגוע בראש הנחש. אם יצליח לפגוע בו בראש הנחש, אז הוא ימות והם ימלטו מידו, ואם חלילה יחטיא ולא ימות הנחש, יבוא הנחש אליהם במהירות ובכעס רב והם יהיו בסכנה גדולה. ולא ידע הגוי מה לעשות. רבינו אמר לגוי להמתין עד שיתפלל. הצדיק התפלל בכוונה גדולה ועשה תשובה ואז הירשה לגוי לירות בנחש. הגוי ירה ברובה ופגע בראש הנחש שמת מיד. הגוי התקרב לנחש, הפשיט את עורו וקרע את בטנו ומצאו בו ציפורים שעדיין היו חיות. הגוי אמר לרבינו: "הנחש הזה פוחדים ממנו כל הפלשתים הגרים במדבר הזה, וכעת מסר אותו הקדוש ברוך שאצליח לפגוע בו ולהורגו רק בזכות תפילתך". כמובן מסיפור זה נעשה קידוש השם גדול. (מעובד מתוך 'מלכי רבני')

פעם אחת בעת עצירת גשמים, פנו המוסלמים אל רבינו שירבה בתפילה ובתחנונים לפני בורא עולם שיפתח את אוצרו הטוב וימטיר גשמים. באותם הימים עצירת גשמים היתה משמעותה מוות כפשוטו, שכן אי אפשר לגדל שום דבר ללא מים והבעיה הגדולה יותר היא שאין מה לשתות. ואם המצב ימשיך, לא מן הנמנע שבזמן הקרוב הבצורת תיתן את אותותיה ורבים יחלו וימותו. רבינו שמע את הדברים וערך תפילה גדולה ב'בית החיים' (בית העלמין, כדי לעורר את רחמי הנפטרים שיבקשו על החיים) וביקש לכנס שמה את היהודים. בדרשה ארוכה עורר את לב הקהל לאביהם שבשמיים וביקש שכל אחד יעשה חשבון נפש ויתקן את מעשיו. דבריו חדרו ללב האנשים ותפילתם מהרה התקבלה ברצון, וכשהיו בדרך חזרה אל המלאכה, נפתחו ארובות השמיים והתחילו לרדת גשמי ברכה. באותם רגעים נעשה קידוש ה' גדול. כל המוסלמים יצאו לקראת רבינו בתופים ובמחולות, ושר העיר גזר על כל החקלאים המוסלמים לתת לרבינו באותה שנה חלק מתבואות השדה, מכיוון שרבינו היה מקובל עליהם כמלאך ה'.

על אף העובדה שרבינו היה נשוי לארבע נשים, לא זכה לזרע קודש בר קיימא. רבינו זכה להיפגש עם המקובל האלוקי ר' יעקב אביחצירא בצפרו ופנה אליו וביקש שיעתיר בעדו תפילה כדי שיזכה לילדים. אולם המקובל האלוקי ר' יעקב אביחצירא השיב לו כי בשמיים הכריזו, שספריו הם בניו. הם יעשו לו שם טוב מבנים ובנות. על כן אין לו להצטער ולהתאמץ בדבר.

כ"ה תמוז

הרה"ק האדמו"ר הרב ישראל אליהו יהושע טרונק מקוטנא זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה תמוז

נולד ב-ח' כסליו ה'תקפ"א (1821) בפלוצק. אביו קרא לו בשלוש שמות: ישראל - ע"ש הבעש"ט הקדוש. אליהו ע"ש הגאון מוילנא. יהושע - ע"ש הגאון ר' יהושע פלק (הפני יהושע). ראשית חכמתו קיבל מאביו. בגיל 11 שנים בלבד התייתם מאביו. בגיל 14 התחתן. במשך שש שנים היה סמוך לשולחן חותנתו האלמנה ועסק בתורה. כבר מילדותו הצטיין בכישרונות מיוחדים ובשקידה נפלאה. בכל יום לפני תפילת המנחה היה מתהלך אנה ואנה ואומר תהילים תוך כדי צעקות ובכיות, ובין השאר שמעו אותו צועק: "ריבונו של עולם, עזור לי לעשות תשובה".

האדמו"ר רבי שרגא פייבל דנציגר הסמיך את רבינו. בשנת ה'ת"ר (1840) כשהיה בן תשע-עשרה שנים התחיל לכהן כרב בשרנסק (על יד טשכנוב). כיהן שם כשבע שנים וייסד בה ישיבה גדולה. בשנת ה'תר"ו (1847) עבר לכהן בגומבין. לאחר שלוש שנים, בשנת ה'תר"י (1850) לאחר שאנשי מחלוקת ירדו לחייו עבר לווארקא. בשנת ה'תרי"ג (1853) עבר לכהן כרבה של פולטוסק. בשנת ה'תרכ"א (1861) התחיל לכהן כרב אב"ד בקוטנא. משם התפרסם כפוסק הדור ומנהיג. איש אמת. ענוותן מופלא. מגדולי הפוסקים בדור. מכל העולם הריצו אליו שאלות. היה אהוב ונערץ על הכל. בעצמו נהג באדמו"רות והיה מקבל פתקאות. רבים פנו אליו כדי להתייעץ עם רבינו וגם זכו ישועות. נפטר ב-כ"ה תמוז ה'תרנ"ג (1893). חי כ-72 שנים. ציונו בקוטנא. בנו, הגאון ר' משה פינחס ונכדו רבי יצחק יהודה מילאו את מקומו בקוטנא.

אביו: ר' דוד (מתלמידי 'הישועות יעקב'). **אמו:** מרת דבורה. **אשתו:** מרת פריבה בת רבי חיים מראביץ (התחתן בגיל 14). **בנו:** הגאון ר' משה פינחס. **מרבתינו:** אביו, ר' דוד. **מתלמידינו:** הגאון ר' מאיר יחיאל מאוסטרובצא (מח"ס אור תורה ומאיר עיני חכמים) והגאון ר' מאיר דן פלוצקי ('הכלי חמדה'). **חתנו:** הגאון רבי חיים אלעזר וואקס ('הנפש חיה' מקאליש). **מספרינו:** ישועות מלכו- שו"ת על ארבע חלקי שו"ע. **ישועות ישראל-** על חושן משפט, **יבין דעת-** חסדי אבות על יורה דעה. **גנזי אבות-** שו"ת.

בין באי ביתו של רבינו נמנה ר' סנדר ביזור, יהודי בן תורה וחסיד. מאחר לא היה לו במה לכלכל את בני-ביתו הוא השכיר עצמו לשמש כלבלר יערות ביערותיו של ר' ברון גזשיבאץ (מחותנו של רבינו). לר' סנדר היו שמונה בנות בוגרות שהגיעו לפרקן. בכל פעם שהיה מגיע לקוטנא, היה מזכיר עצמו לפני הרב ובוכה על מר גורלו, שנה רודפת שנה, אך באופק לא נראית שום ישועה עבור ר' סנדר ובנותיו.

באחד מערבי החורף המושלגים, ר' סנדר הגיע העירה כשרעיון עלה במחשבתו: הוא יקנה כרטיס הגרלה, ואם הרב יחפוץ בכך, הרי שישועתו קרובה לבוא. שעות ארוכות ר' סנדר עמד לפני הרב, והתחנן בבכיות על מר גורלו. רבינו ניסה להרגיעו, אבל ר' סנדר בשלו, הוא לא יזוז מכאן עד שהרב יברך אותו שהכרטיס שקנה יזכה בגורל בפרס הראשון. מזמן כבר עברה שעת חצות, אך ר' סנדר אינו מתכון לנטוש את המערכה. בחוץ עדיין באותה השעה קור שרר ושלג כבד ירד. ר' סנדר ממש לא תכנן לעזוב את חדר ללא הבטחה מפורשת. רבינו הטיף לר' סנדר בנחת מוסר: היתכן שאין לו אמונה בבורא העולם שיעזור לו? הרי דוד המלך כבר כתב: "וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו" (תהלים קמה, ט). במקום לבטוח בבורא עולם הוא משליך את יהבו על בשר ודם. "סנדר, האמן לי", אמר לו רבינו, "כשיש לו ליהודי אשה בריאה וכשרה, ובנות צנועות, הרי באמת הוא בר מזל". כך כפל ושילש הרב כמה פעמים בהדגישו: "כשיש ליהודי אשה בריאה... הוא בר-מזל". נכנסו דברי הרב לליבו של ר' סנדר. הוא עזב את חדרו של הרבי, רתם את הסוסים למזחלת ונסע בחזרה ליער. כשהגיע סמוך לביתו, פגש כמה מעובדי היער אשר אמרו לו בהתרגשות: "יש לך מזל גדול! אשתך פאניה כמעט קפאה למוות. רק הודות לאיזה בעל אחוזה מסתורי שהציל אותה, נשארה בחיים. אלמלי הוא, היית כעת אלמן!".

ר' סנדר ביקש להבין מה קרה. התברר שבעת שר' סנדר היה בקוטנא, בלב אשתו עלתה המחשבה לנסוע גם כן לקוטנא, העיר הקרובה. היא הזמינה מזחלה לנסיעה בשלג ויצאה עימה לדרך הקצרה. בדרך התחוללה סערת שלגים. הסוסים דהרו בבהלה ותוך כדי מרוצתם, נתקלה המזחלת בגזע עץ, הוקפצה כלפי מעלה והנוסעת מתוכה הועפה הישר לתוך השלג. בעל העגלה לא הרגיש בדבר מאחר והשלג בלם את קול הנפילה. הוא המשיך בנסיעתו המטורפת כשהוא מנסה לשלוט בדהרת הסוסים. היא נשארה שוכבת חבולה על השלג המקפיא. אם היתה נשארת באותו המצב, ברור שהיתה קופאת למוות. אבל למזלה, כעבור זמן לא רב, הופיע במקום אדם הדור בלבושו ומראהו כפני בעל אחוזה. הוא מצא אותה, העלה אותה לכרכרה שלו ומשם הביא אותה לביתו והמשיך בדרכו. איש מאנשי הסביבה שמעו על תואר פניו לא הכירו אותו.

גם לאחר שנים רבות ר' סנדר ביזור נהג לספר, כיצד רבינו שלח את אליהו הנביא זל"ט להציל את אשתו בזמן ששוחח עימו. מאותו הזמן ר' סנדר הפסיק להציק לרב ולא ביקש ממנו דבר. רק בטח בה' והאמין כי ברצות ה', ישועה קרובה לבוא. (ישועות מלכו, תולדות המחבר)

נכדו, הגאון ר' יצחק יהודה רבה של קוטנא סיפר: "בשנת ה'תר"ן רבינו חלה את מחלתו שמת בה. הרופאים ציוו עליו להישמר מאוד לבל ייגע עצמו בזמן לימודו ובעיונו, כי המה קשים לליבו שנחלה, כי כוח התמדתו אף בימי זקנה ושיבה היה מן הדברים המפליאים, כמעט לא פסק פומיה מגירסא. בכל שבת עבר בעל-פה על מסכתות שבת ועירובין. עומק עיונו היה מבהיל. רבינו קיים: "בְּאֵהֱבֵתָה תִּשְׁגָּה תְּמִיד" (משלי ה, יט) כפי דרשת חז"ל. אבל הוא לא רצה לשמוע לעצת הרופאים, לעזוב את מקום חיותו, בטענה כי: 'מה שווים חיים בלי תורה?! הרי הם כחיי בהמה!'"

הרב אברהם-יעקב בולימובסקי (סבו של הרה"ג ר' יצחק זילברשטיין) למד תורה אצל רבינו, שהיה גדול הדור. הוא, וקבוצה של כמה עשרות תלמידים, למדו תורה מפיו יום-יום אחר התפילה, עד כחצות היום. והיה היום, וגשם ושלג היו על פני כל הארץ, רבי יהושע סגר את הגמרא, והציע לתלמידים להתלוות אליו לטיול. התלמידים היו המומים ולא הבינו פשרו של דבר, אבל כשגדול הדור אומר, לא שואלים שאלות. הם יוצאים מהעיר ופוסעים לעבר השדות.

לפתע ליד הכביש הראשי הם פוגשים יהודי עומד ובוכה, כשעגלתו המלאה בסחורה שקועה בבוץ, והסוס לא מצליח להוציא את העגלה לדרך המלך. כיוון שכל רכושו היה על העגלה, עמד היהודי ובכה מאין יבא עזרו. במצב הנוכחי, בשל השלג הכבד, גם הסוס היה עלול למות, והסחורה תיפסד לחלוטין. רבינו הורה לתלמידיו לאזור עוז, ולתת כתף, וגם הוא-עצמו ניגש אל העגלה יחד עם תלמידיו עד שחילצו את העגלה הטעונה, עם הסוס. התלמידים הביטו משתאים איש בפני חברו, ניכר היה שרובם ראה את כל המחזה ברוח הקודש. האיש, שלא הכיר את פניו של רבינו שאל: "כמה מגיע לכם עבור העבודה?". רבי יהושע השיב: "לכל אחד מהאברכים תיתן קופיקא" (המטבע הקטנה ביותר בפולין). "וכמה לתת לך?", בעל הסוס המשיך לשאול. "לי תיתן שלוש קופיקות", רבי יהושע השיב. האיש הודה להם מכל הלב, ובירכם לשלום. התלמידים חזרו מהר לבית המדרש, והמשיכו בשיעורם הקבוע עם רבינו. למחרת, באמצע הלימוד, נשמעות דפיקות עזות בדלת בית המדרש, היהודי ההוא, בעל-העגלה, עמד לפני רבי יהושע, ובכה בכי תמרורים. "מדוע אתה בוכה?" הגאון שאל. "אני חושש שאיבדתי את כל חלקי לעולם הבא, על שהשתמשתי בגדול הדור ובתלמידיו". אבל רבי יהושע הרגיעו, ואמר לו: "הרי שלמת לנו, ומדוע אתה חושש מהשימוש בנו?" עד כאן סיפר לי זקני, הרה"ח ר' אברהם יעקב בולימובסקי, ששמע זאת מאביו.

רבי יהושע מקוטנא זי"ע נהג לבקר מדי פעם אצל הגאון האדמו"ר ר' יצחק מאיר אלתר רוטנברג (מח"ס חידושי הרי"ם) כשהיה גר בוורשא והיה משתעשע אתו בדברי תורה. פעם התנצחו שני הגאונים במשך יום שלם, ועד שעות הלילה המאוחרות הגיעו, ועדיין אין הכרע. עד שלבסוף הסכים איתו האדמו"ר ר' יצחק מאיר ואז נפרדו בלבביות.

רבינו הלך לנוח לאכסנייתו בלוויית המלווה ר' יהודה מאיר קוטנר. באמצע הלילה רבינו העיר את מלווהו וביקש ממנו שיתלווה איתו אל ר' יצחק מאיר מכיוון שתוך כדי עיון מחדש בהלכה התברר לו שצדק האדמו"ר ר' יצחק מאיר ועל כן מוכרח הוא ללכת אליו ולקבל נזיפה כדן החולק על רבו. ר' יהודה מאיר נדהם על ענוותנותו וחמימותו של רבינו ואמר: "במחילה מכבודכם רבה של קוטנא, וכי מוכרחים אתם לעשות זאת עכשיו בלילה? מה הנפקה מיניה אם תפייסו את הרב בבוקר?".

רבינו אמר לו: "מה אתה סח יהודה מאיר, איך אפשר להלץ דבר חמור שכזה? אני הולך אליו מיד, איתך או בלעדיך". כמובן שהמלווה הלך איתו. כאשר רבינו הגיע לפרוודור של החידושי הרי"ם, ר' יהושע'לה חלץ את נעליו כדן נוף, וכך נכנס לחדרו של החידושי הרי"ם ואמר: "באתי לקבל נזיפה כדן החולק על רבו".

החידושי הרי"ם התרגש מאוד וקרא לעברו: "אני לא מדבר אתכם רבה של קוטנא, עד שתנעלו את הנעליים. וכי מה עלה על דעתכם, שאני ח"ו אקפיד עליכם? שר וגאון בישראל כמותכם. אמנם לא הסכמתי לדבריכם, וידעתי שההלכה היא כדברי, אולם כשראיתי עד כמה אתם עומדים על דבריכם, לא רציתי לגרום לכם צער, ועשיתי את עצמי שאני נוטה לדבריכם". (מעובד מתוך ישועות מלכו בהקדמה)

באחד הימים אשה אלמנה נכנסה אצל רבינו ובדמעות שליש סיפרה לו על העוול הגדול שנעשה לה על ידי אחד מתושבי העיר. היא ביקשה מרבינו שיוזמין מיד את פלוני לדין תורה וידון בעניינה כדי שיושיע אותה מהמצב שנקלעה. רבינו סירב ולא רצה לשמש כדיין באותו דין תורה כשהוא מסביר: בתורה הקדושה כתוב: "לא תטה משפט לא תפיר פנים ולא תקח שחד פי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים". (שופטים ט"ז י"ט).

כאשר התורה מציינת את המילה שוחד הכוונה לא בהרכח של כסף, אלא אפילו שוחד של דמעות ובפרט כאשר מדובר באלמנה. כיוון שהבכי שלך עלול לשחד אותי כנגד אותו תושב ואני עלול חלילה לפסוק דין שאינו על פי דת תורתנו הקדושה בגלל שאני אהיה משוחד, לכן אני פוסל את עצמי מלשמש כדיין.

בשנת ה'תרמ"ו רבינו יצא לדרכו כאשר מטרתו היתה להגיע לארץ ישראל. הוא הגיע לעיר אודיסה, ששימשה כתחנת ביניים כדי להפליג משם באונייה אחרת לארץ ישראל. במהלך ההמתנה לאונייה, באה לפניו שאלת עגונה. המדובר היה על אשה שיש לה זיקה לחובת חליצה, והמשכילים שבקהילת אודיסה הציעו לפניו את השאלה באור לא נכון בניגוד לדעת הרבנים.

מכיוון שרבינו לא ידע מרמאותם של המשכילים בצורת הצגת השאלה, פסק הגאון על שאלה זו להיתר. הדבר עורר רעש גדול וסערה רבתי בין יהודי רוסיה. כאשר רבינו חזר לארץ ישראל ועבר דרך אודיסה, רבני העיר התייצבו לפניו והעירו לו כי המשכילים הכניסו אותו לכלל טעות בעניין זה.

כאשר שמע זאת הגאון מקוטנא, הוא לא היסס אף לרגע אחד. הוא זירז צעדיו לבית הכנסת המקומי בשעה שהיה מלא תפללים, עלה על הבימה והכריז בקול ברור וחד: "רבותי! דברים שאמרתי לפניכם להורות להיתר בשאלת העגונה, טעות הם בידי ואני חוזר מדברי!". (מגדולי התורה והחסידות)

פעם אחת באו אליו בעניין אישה המקשה ללדת. הרופאים ביקשו להמית את העובר כדי להציל את האם. האנשים שאלו את רבינו כיצד לנהוג. הרבי אמר בהתרגשות: "חס ושלום. אין דנים דיני נפשות בזמן הזה", והתחיל להתפלל בהתלהבות. בתוך כך באו ובישרו שהאם ילדה בשלום ולאם ולתינוק שלום.

מעשה ברבינו שהתיר עגונה אחת מכבלי העיגון, כנגד דעתם של רבים מגדולי התורה. רבינו אמר: "עוד תראו כי הצדק עימי, ואני מבטיח לכם בעז"ה כי אני עוד אתן היתר הוראה לבנה שיוולד ממנה". אכן מדברי הרבי לא נפל דבר. האישה התחתנה ולאחר שנים עמד לפני רבינו כדי לקבל היתר הוראה, הצדיק בחן את הבן וגם כתב לו את ההיתר כפי שחווה בעבר.

פעם אחת רבינו נסע ברכבת, ושוחח עם תלמיד חכם אחד בלימוד. באותו קרון ישב אברך אחד ששמע את השיחה ביניהם, ואף הביע את דעתו בעניין. רבינו שהבין את רום ערכו של האברך הנמצא מולו שאל: "אברך, מהיכן אתה?" האברך ענה: "מכפר פלוני". רבינו שאל שוב: "בוודאי אתה בנה של פלונית העגונה?". האברך אישר: "אכן". הגאון וצ"ל מיד לקח עט בידו, וכתב לו סמיכה להוראה. (גרסה אחרת לסיפור הקודם - מעובד מתוך בישישים חכמה)

האדמו"ר הרב מאיר הלוי רוטנברג מאפטא זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה תמוז

נולד בשנת ה'תק"כ (1760) באפטא שבפולין. בנעוריו נתייתם מאביו ואמו נאלצה לגדלו לבדו ורבינו למד עם אחיו ר' מרדכי מסטאשוב. מיום ליום עלה ונתעלה שמו ללמדן גדול ובקי וחרף טובא. לאחר מכן שלחו אחיו ללמוד תורה אצל הגה"ק ר' יצחק אברהם אבלי הכהן כ"ץ. בשנותיו הראשונות אחר נישואיו קודם התגלותו ידע רבינו סבל ועוני, ולמד תורה מתוך דחקות גדולה, וביתו היה ריק מכל, ובעוד שהוא עצמו שרוי היה בתעניות רובו של שבוע, רעבה משפחתו ללחם ממש. בביתו לא היה אפילו מנעלים לו ולאשתו רק זוג אחד לשניהם יחד, וכל פעם שאחד הלך לרחוב העיר, היה הוא לוקח הזוג מנעלים היחידים, שהיה להם בביתם.

לאחר שעבר רבו ר' אברהם יצחק הכהן כץ מסטאבניץ לפינטשוב התקבל רבינו לכהן שם בעודו צעיר לימים. בשנת ה'תקס"ט (1808) לאחר שעזב ה'אוהב ישראל' מאפטא את העיר, עבר רבינו לכהן שם. תפקיד אותו מילא עד יום פטירתו. הצטיין בבקיאות רבה בש"ס ובפוסקים. גאון בנגלה ובנסתר. נודע כבעל רוח הקודש הפועל ישועות. אלפים נהרו לבקש את ברכתו ועצתו. ענוותן. השפעתו הייתה גדולה ואפילו הגויים היו יראים מפניו. תפילתו הייתה בנעימות ובעריבות. נפטר ב-כ"ה תמוז ה'תקפ"ט (1829). חי כ-69 שנים. ציונו באפטא. ממנו יצאה שושלת אפטא. כיום בית-החיים הפך לגן ציבורי רח"ל וציונו של רבינו לא ידוע.

אביו: ר' שמואל סגל הלוי רוטנברג (משושלת השל"ה הקדוש). **אמו:** מרת פייגא (מירל - משושלת הש"ך). **אחיו:** ר' מרדכי מסטאשוב, ר' פנחס. **מרביתיו:** ר' מרדכי מסטאשוב (אחיו), אדמו"ר ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא (מח"ס 'אוהב ישראל'), ר' אברהם יצחק הכהן כץ (מח"ס 'כתר כהונה' ואב"ד סטבניץ ופינצ'וב), ר' יעקב יצחק הלוי הורביץ (ה'חווה מלובלין'), ר' מנחם מנדל מרימינוב, ר' מרדכי מנשכי, ר' יצחק לוי מברדיטשוב, ר' יעקב יצחק רבינוביץ (ה'יהודי הקדוש' מפשיסחא). **אשתו:** בת ר' אהרן הנסתר (חתן ר' ברוך קדוש). **מתלמידיו:** ר' חיים (אב"ד קאמינסק וואלברום מח"ס 'זכיון חיים'), האדמו"ר ר' שלמה הכהן מרדומסק (מח"ס 'תפארת שלמה'), ר' יהודה ליבוש פסח מליפסק, ר' שלמה זלמן פרנקל מוויליפולי, אדמו"ר ר' שמואל מדריליטש. **בניו:** האדמו"ר ר' ישראל מסטאבניץ והאדמו"ר ר' פנחס. **בנותיו:** מרת חוה אסתר (נישאה לר' מנחם מנדל רובין מגלאנוב), מרת פייגא (נישאה לר' אריה לייבוש ניהוז מחעלם וטומשאוב), מרת פייגל (נישאה לר' אליאס ריינהולד). **מספריו:** אור לשמים - פרד"ס, חידושי-תורה ושו"ת בדרך הפלפול.

פעם אחת כאשר רבינו חזר מן התפילה, אימו לא נתנה לו את הלחמניות. ובא ושאל את אמו: "אמא, מפני מה אינך נותנת לי את הלחמניות כבכל יום ויום?" והיא השיבה לו: "מאיר'ל, התפללת היום בכוונה? אני רואה שלא כיוונת היום בתפילתך". הנער התבייש מאוד, ושאל את אמו: "מניין את יודעת שלא התפללתי היום בכוונה?". והיא השיבה לו: "היום בישראלתי יין שרף כפי שאני עושה בכל יום. וראיתי שאינו מתבשל יפה והתקלקל, והבנתי שאתה לא כיוונת יפה בתפילתך, כי בכל יום ויום יש לי סימן אם היי"ש מתבשל יפה - אות הוא, כי התפללת בכוונה - והיום לא התבשל יפה. על כן הבנתי, שלא התפללת בכוונה". והודה ולא בוש והבטיח לה, שמהיום והלאה יתפלל בכוונה כדין ונתנה לו את הלחמניות. (מעובד מתוך 'אהל שלמה')

פעם אחת היה רבינו בלובלין אצל רבו מלובלין, היה זה קודם שהתפרסם, והיה מתפרנס בדוחק בעיר סטאבניץ, וכאשר היה מגיע לרבו בלובלין, היה יושב שם זמן רב ולא הלך בבגדים חשובים. והנה הגיע אדם עשיר ממדינת קיר"ה עם מרכבה וסוסים שלו וראה את רבינו בכך. כאשר הלך הגביר הנ"ל בעש"ק למקווה היה אז רבינו גם במקווה וטבל כשהוא מוציא קולות מפיו ומכוון כוונות. כאשר ראהו הגביר והיה מכיר בו, שלא היה הולך בבגדים חשובים, הרשה לעצמו להתלוצץ עליו ודיבר אליו וביישו, עבור שעושה מספר גדול של טבילות, ועל כך התבייש רבינו.

עברה השבת והנה במהלך אותו השבוע הגיע שליח מעיר הגביר והודיע לו, שנשרף ביתו וכל רכושו. בצר לו נכנס העשיר לשעבר אצל ה'חזזה מלובלין' כתב פיתקא וביקשו לעזור לו. הצדיק התבונן בפיתקא וברוח קדשו השיבו, שאינו יכול להושיעו והנזקים הללו באו כעונש מבורא עולם בעבור שפגם בכבודו של איזה צדיק גדול ואינו יודע מיהו אותו צדיק, כיוון שהוא מסתיר עצמו. אולם יכול הוא לומר, שיגיע הזמן, ואותו צדיק יתגלה לעין, וכאשר יפייס אותו וימחול אז שוב יתרומם מזלו.

אותו אדם בצר לו חזר לביתו והפך להיות עני מרוד שנים מרובות - ונאלץ לחזור על הפתחים, עד אחר שרבינו נודע לרבי מפורסם. אירע שנסע פעם אחת במדינת קיר"ה ושבת שם בעירו של העני, ובליל שבת-קודש, כאשר נכנסו אנשי העיר לשולחנו, נכנס גם העני בתוך הבאים, וכאשר הסתכל בפניו הכירו, שהוא החסיד מסטאבניץ שבייש במקווה, ונפל ארצה ונתעלף. לאחר שהקיצו אותו ובא לרבינו וסיפר לו את כל הסיפור, הצדיק מחל וגם בירך אותו, ומאז נתעלה וחזר לעושרו, כפי שהיה קודם לכן. (מעובד מתוך 'שיח שרפי קודש')

הרב הצדיק ר' מיכל סאמאטאר (אבי הצדיק ר' פנחס סאמאטאר) שלח פעם אחת קוויטל לרבינו. פנקס היה לרבינו, אשר בתוכו כתב את שמות האנשים אשר באו אצלו ובקשתם, וכאשר קרא שמות האנשים, מי אשר אורו עיניו נגדו שלח אחר אותו האיש ודיבר עמו, ובעצמו אמר לו את מבוקשו, והבטיח לו על זה - וכך נתקיים. אמר רבינו לגבאי: "הנני רואה פה שם ר' מיכל, הלא האיש הלז הוא בעל מדרגה, ותצווה לו בשמי, כי רק מקווה חסר לו". (בכפר סאמאטאר לא היה מקווה).

אמר השליח (אשר הביא את הקוויטל), כי אי אפשר להשיג מים בכפר הנ"ל, וכבר נלאו למצוא מים. רבינו התבונן ואמר לשליח: "אמור לר' מיכל, כי בתוך בית הדואר שלו (אשר היה בנוי במקום גבוה) נגד קורה שביעית יחפור, ושם ימצא מקווה כשר". כאשר בא השליח לביתו אמר זאת להרה"צ ר' מיכל, ומיד קם והתחיל לחפור שמה, וכדברי רבינו אכן מצא מקווה כשר, ובעת כי נסתלק ר' מיכל זצ"ל התייבש המעיין והתבטל המקווה מאותו המקום. (פאר וכבוד)

בטרם התגלותו של ר' צבי הירש מרמינוב אצל הרבי ר' נפתלי צבי הורוביץ מרופשיץ נסעה הרבנית מרמינוב לגייס כספים לצרכי בתם, שהגיעה לפרקה מאחר ואין בידם מעות לצורכי הנישואין. ביקשה היא לנסוע עם בתה לבית אביה לבקשו שיסייעה בידיהן. מאחר שבבואן לקראקא שקעה כבר החמה, בלי שנותרה להן אף פרוטה אחת לקניית דבר מאכל להשיב את נפשן, וכל שכן לא היה בידיהן אפילו פרוטה, לשכור עגלה להמשיך בדרכן. נכנסו לאחד מבתי המלון, כשהאם מבקשת להגיש לבתה מזון לסעודה, וכשהיא יוצאת לסובב אל פתחי נדיבים לשלם את הוצאות האכילה, שתיה, לינה ואת הוצאות העגלה שיאלצו לשכור כדי להמשיך בדרכם.

בעודה דורכת על מפתן בית גדול ומפואר המעיד כי שייך לעשיר מופלג, נשמע בחשכה קולו של אדם היורד ממדרגות הבית, כששאלתו בפיו: "מי היא זאת האשה החפצה לעלות?" ותען ותאמר כשלבה מר עליה עד מאד: "אשה נעצבת אנוכי, המבקשת עזרה בצר!". "אין צורך לעלות!", מסביר הוא פנים אליה, "הבה ואתנה לך כאן". במקום מוציא מטבע ונותנו לה.

ראתה, והנה מטבע זהב אדום הוא זה ותעמוד מבוהלת ומשתוממת: הייתכן? אין זאת אלא כי טעות נפלה כאן, וכי תחת מטבע נחושת נתן לה בשגגתו מטבע זהב – ותפנה לבקשו ולחפשו – אך איננו!... ותבקש אנה ואנה לאתרו, אולם נעלמו עקבותיו, ולא נמצאו! ותתבונן בדעתה כי אין זאת כי אם מתנת אלקים היא! ותיגש לאחת החנויות לפרוט מטבע זה ותשב לבית המלון, אשר שם בתה.

וילונו וישכימו בבוקר ויחקרו ויידרו על עגלה הנוסעת למחוז חפצן. ויסעו ויבואו לעיר סטאבניטץ מקום משכן רבינו. תיכף ומיד שנכנסו אליו, קם הצדיק מלוא קומתו, ציווה על הרבנית שתיקח אותן אל מעוניה ותחלוק לה, לרבנית מרימנוב – כבוד וגדולה ותספק לה כל צרכיה וצרכי בתה, כפי אשר תשיג ידה. לאחר שראה רבינו כי החסידים עומדים תמהים ומשתאים על מה ולמה זה יחלוק כבוד מלכים לאשה זו, דבר שלא ראוהו עושה אף למקורביו – ויען ויאמר אליהם: "מה זה תעמדו משתאים ותמהים? והלא אשה זו זכתה לראות את אליהו הנביא זכור לטוב ולקחה מידי מטבע של זהב – ולא אקום ואעמוד לפנייה ולא אכבדנה!?"

"דעי לך" – פונה הצדיק אל הרבנית מרימנוב, בבואה לקבל ברכת פרידה מעימו – "כי את מטבע הזהב קיבלת מידי של אליהו הנביא, ולא מאחר, ולא כמו שסבורה את שהיה זה בעל הבית של אותה דירה, אשר שלחוהו ממרומים לבוא לעזרתך. לולא החלפת את מטבע הזהב האדום הזה, כי עתה היה לך לברכה עדי עד. אולם אף על פי כן אל תעצבי ואל יחר אפך על כך! אשריך שזכית לראותו בהקיץ ממש!". כששמע בעלה האדמו"ר הרבי ר' צבי הירש מרימנוב על כך, כיבדה מאד ושולח היה את כל הנשים שהיו באות אליו בבקשות ופתקאות, שיוכלו לקבל ברכה ממנה, וברכותיה אכן עשו שורש למטה ופרי למעלה...

כאשר נפטר הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל מאפטא היה זה ביום ה ניסן תקפ"ג במז'בוז', והידיעה הגיעה לאפטא בערב חג הפסח, העלימו אותה מקורביו מרבינו למען לא להשבית את שמחת חגו עליו, ובלייל א' של פסח אחר הסדר אמר רבינו: "זאת לא אידע מה זאת הנה העברתי לפני את הסדר של מורי הרה"ק בעל 'אוהב ישראל' וראיתיו יושב בזוהר מבהיק אשר לא יכולתי לראות פניו ואצלו יושב בנו הרב ר' יצחק מאיר בעצבות ואבלות". רק כעבור שבעה שבועות מצא את הפתרון לחזינונו מאחר ולא יכלו יותר להסתיר ממנו את האמת בישרו לו בערב חג השבועות את הבשורה הרעה, מיד נהג אבלות שעה אחת כדי, כשקם אמר הרבי מלובלין היה מורי ורבי, והרה"ק בעל 'אוהב ישראל' היה לי כאומן ליונק. (נחלת צבי, החסידות)

סיפר כ"ק אדמו"ר הרה"ק מוואלבראם זצ"ל, כי קודם שנתפרסם רבינו בעולם היה עני ואביון גדול, ובחג פסח היה מחמיר גדול ולא הכשיר שום כלי ורק אכלו בכלי חרס, ובכתה אשתו הרבנית ושאלה: "מדוע את בוכיה?", השיבה: "למה לא אבכה, איש קדוש כמון יצטרך לאכול בכלי חרס?". נחמה והבטיחה שלשנה הבאה יזכו לאכול בכלי זהב. וכן היה לשנה אחרת הביא חסיד מווארשא מתנה לחג הפסח כלי זהב, ובפסח כשאכל הרוטב בכלי זהב קרא לרבנית שתבוא לאכול מהכלי זהב כדי לקיים את הבטחתו מאשתקד. (מוצל מאש)

פעם אמר ה'חווה מלובלין' זי"ע להרה"ק רבי אריה לייבוש מטארניגראד זי"ע אבי ה'דברי חיים' זי"ע מצאנו שיש לו שלוש תלמידים שאינם שוכחים מפחד השי"ת אפילו רגע אחד והם: הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע והרה"ק רבי קלמן מניישטאט זי"ע ה'מאור ושמש' והשלישי הוא רבינו, בעל 'אור לשמים'.

בעת שהיה רבינו רב בסטאבניץ והרב הגה"ק סבא קדישא רבי אברהם יהושע העשיל בעל מח"ס 'אוהב ישראל' היה רב באפטא. פתאום אמר שרואה ברוח קדשו שהרב הקדוש מו"ה רבי מאיר הרב מסטאבניץ, צריך להיות לרב באפטא, ואין מלכות נוגעת בחברתה כמלא נימא, על כן צריך להיפטר לבית עולמי, על כן אנכי אתן לי עצה כלמדן, שאהיה עוקר ממדינה עברו ויכול אולי להיות שאחיה עוד. וכן היה כמו שאמר, תיכף נס ורץ בבהלה גדולה ממדינת פולין ובא לעיר יאס, ושם נתקבל לרב, ואחר כך ישב בעיר מז'בוז', וקבור ליד הבעש"ט. (גדולת הצדיקים)

על גודל דביקותו בהשי"ת מסופר כי אחיו (הרה"ק רבי מרדכי מסטאשוב זי"ע) עמד בתפילה, ותוך כדי כך הרגיש כיצד רבינו זוכה לעליית נשמה, והוא "משתעשע בעולמות ובהיכלות עליונים, ויש לו שם עריבות נעימות ידידות עד כלות הנפש למסור נפשו לה' ולהתענג ולשמוח בדביקות נפלאה, לדבק את נשמתו באור אין סוף ב"ה, ותגעל הנפש את הבשר לצאת מנרתיקה ולשוב אל אביה שבשמים" מיד סיים תפילתו ורץ בחיפזון אל אחיו, ועורר אותו מדביקותו לאחר שצעק בקול גדול, וכך גרם שתחזור נשמתו לגופו. רבינו היה כל ימיו מחזיק לו טובה, על שהצילו ולא יצאה נשמתו לפני הזמן המיועד לכך.

סיפר לי דודי הגה"צ מואידיסלוב שליט"א שאחר נישואיו גר בבני ברק והיה נפגש עם החסיד הידוע רבי בן ציון אפטר, ופעם אמר לו: "רבי בן ציון הלא אתה נכד הרה"ק בעל 'אור לשמים' מאפטא זצ"ל, אספר לך עובדה שהייתי בעת מעשה. פעם ישבנו בבית המדרש באפטא ולמדנו, ובחוץ היה סערה שלג וכפור וגשם, והגיעה עגלה עם אנשים וביניהם ילדה כבת אחת-עשרה שנכנס בה דיבוק רח"ל, והיו בדרכם אל הרה"ק ר' מרדכי מקוזמיר ונעצרו ליד בית המדרש כדי לחמם עצמם ולשתות.

אמרנו להם הלא בעירנו מנוחתו כבוד של הרה"ק ה'אור לשמים' זצ"ל, והרבה נושעו אצלו, על כן לינו פה הלילה, וליום מחרת נעלה לציון, תיכף כששמעה הילדה שרוצים ללכת לציון, צעקה: "לא אלך". נשאר שמה בלילה ולמחרתו נסעו לציון והילדה לא הסכימה בשום אופן לנסוע עמהם, לקחו אותה בחוזק יד והכניסוה. כשהגיעו בסמוך לציון צעקה בקולות. אבל תיכף כשנכנסו לתוך האוהל השתתקה, וכשיצאו עם הילדה הייתה כאחד האדם", וסיים ר' בן ציון אפטר, "ואני הייתי שם". (שיח זקנים)

פעם אחת בהפרדו מרבו היהודי הקדוש מפשיסחא טרם נסע לביתו, אמר לו רבו: "דע לך, כאשר בר ישראל קורא קריאת שמע בבוקר ומתפלל כראוי, אין ליצר שום כוח לשלוט עליו, אלא שהיצר מבקש עצה שעם כל זה יוכל לשלוט עליו, לכן הוא מגביהו למדריגות גבוהות יותר מכפי ערכו, ועל ידי זה יכול להפילו בניקל ולתופסו ברשתו, כי כאשר האדם עומד במקום גבוה, יותר קל להפילו". בדיבורים אלו נפרד ממנו, ורבינו לא הבין כוונת רבו בדיבורים אלו אבל הדיבורים הקדושים עמדו לנגד עיניו, כי הבין שבוודאי יש דברים בגו.

בדרכו חזרה לביתו עמד ללון באכסניה וכאשר עמד בלילה לעסוק בעבודתו הק', הבחין פתאום שמבין שיחות חיות ועופות ודקלים, ושומע כרוזים של מעלה ועוד. ומיד נזכר מה שאמר לו רבו הקדוש, לכן יצא אל השדה החוצה, וצעק, שאין רצונו בכל המדריגות האלה ואני מבטל אותם, ומיד איבד כל אותן

מדריגות, חוץ ממדריגה אחת חפץ להחזיק לעצמו, והיא מה שנתנו לו רשות לטבול בנהר דינור (נהר דינור הוא נהר בשמים ממעל הנעשה מזיעת השרפים ומדמעות של בני ישראל ובו טובלים את הנשמות העולות מגן עדן התחתון לגן עדן העליון).

כאשר בא לביתו סיפר לתלמידיו כל מה שקרה אותו מה שאמר לו רבו בהיפרדו ממנו, ושהשאייר לעצמו מדריגה אחת לטבול בנהר דינור, ובעת שסיפר להם הדברים, התעלף ושכב כך משך שעתיים, לאחר מכן התעורר מהתעלפותו, ואמר כי עתה חזר מטבילתו בנהר דינור.

ומסתבר לומר שרבינו הבין שמדריגה זו לטבול בנהר דינור השיג מכוח עבודת עצמו, ולא היה זה דבר שלמעלה ממדריגתו, לכן ידע שאין זה מכוח היצר ולא התיירא להחזיק בה. (וזה לימוד גדול כי מה שהאדם זוכה להשיג על ידי עבודתו ביגיע כפו זהו כמו רכישו הפרטי ויתקיים בקרבו. מה שאין כן מה שהאדם מקבל בדרך מתנה אף שהוא דבר טוב אבל אי אפשר שיתקיים בקרבו כי אם ליזמן מועט) כ"ק אדמו"ר מטאהש שליט"א, 'עבודת עבודה' שיחות הקודש כ עמ' ש"ע

פעם אחת בא הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זי"ע לווארשא עבור טובת הכלל בין הבאים אליו היה הגאון רבי אלעזר הכהן זצ"ל אבד"ק פולטוסק חתן הגאון רבי יעקב מליסא זצ"ל בעל חוות דעת, בעת שנתן הרה"ק הרבי רבי בונם זי"ע מרגוע לנפשו קרא להרה"ג רבי אלעזר זצ"ל אל חדרו הפנימי וציוה למשמשו שיביא כסא לכבודו וציוה עליו לישב על הכסא סמוך למטתו, אחרי רגעים אחדים קרא שני פעמים בשמו: "אלעזר, אלעזר", בדרך חיבה, ואמר בזה"ל: "הנה הגבירים מווארשא זה שאינם מכבדים אותי כראוי הצדק עמם כי אני איש פשוט ועוד כהנה וכהנה, אמנם על מה ולמה אינם מכבדים את הרב הקדוש והטהור כקש"ת מו"ה מאיר מאפטא הלא הוא למדן מופלג!". (נחלת צבי, בשם קונטרס עץ אבות)

העיד זקני הקדוש מצאנז זי"ע (האדמו"ר ר' חיים הברשטאם מצאנז זצ"ל) על ה'מאור ושמש' (האדמו"ר ר' קלונימוס קלמן אפשטיין זצ"ל) וה'אור לשמים' (רבינו), שהיו כ"אדם הראשון- קודם החטא", ומי שראה אותם נוכח לראות שאפשר לחיות בלא אכילה ושתייה, שכל חיותם הייתה נובעת מאור הקדושה השופע עליהם מבחינת: "ואתה מחיה את כולם". (כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנז זי"ע, רעד"ר שלח תשמ"א)

כ"ח תמוז

הראשון לציון הגאון הרב יעקב שאול אלישר זצ"ל המכונה היש"א ברכה

יום ההילולא - כ"ח תמוז

נולד ב-כ"ג בסיוון ה'תקע"ז (1817) בצפת. בעקבות ייסורים ורדיפות המשפחה עברה לירושלים. בשנת ה'תקפ"ד (1824), בהיותו כבן שבע שנים בלבד נפטר אביו לאחר חולי המעינים ואמו שסבלה מעוני ומחסור וחובות לנושים נאלצה למכור את ביתה בצפת ופרנסה את בנה מתפירה. בשנת ה'תקפ"ח (1828) נישאה אמו למקובל הגאון הרב בנימין מרדכי נבון (ראב"ד בירושלים) והוא אימצו והפך למורו ורבו. מדי לילה היו עוסקים בתורה הקדושה. כאשר הגיע לגיל בר מצווה, נחשב לעילוי בתורה. כשהתבגר התפרנס ממסחר. בשנת ה'תקצ"ב (1832) בהיותו כבת חמש-עשרה שנים נישא לנערה יתומה, ואביו החורג פרנס אותם במשך 24 שנים!

בשנת ה'תר"ה (1845) יצא לאיזמיר שבטורקיה מטעם הקהילה הספרדית בירושלים. בשנת ה'תרי"ג (1853) הוסמך לדיין ומורה הוראה על ידי רבני ירושלים. בשנת ה'תרט"ו (1855) יצא בשליחות רבני ירושלים לאלכסנדריה שבמצרים. שם התבקש לשמש כרב הקהילה בעיר, אך סירב. בשנת ה'תרכ"ט (1869) החל לשמש כאב בית הדין בירושלים. בשנת ה'תר"ם (1880) ויתר על משרת הראשון לציון לטובת מחותנו, הרב רפאל מאיר פניז'ל. בשנת ה'תרנ"ג (1893) מונה לראשון לציון, במשרה זו כיהן במשך 13 שנה עד לפטירתו. גאון אדיר. שלט במספר שפות: לאדינו, עברית, ערבית, טורקית, איטלקית, פרסית ויוונית. היה אהוב ומקובל על בני כל העדות. ענוותן מופלא. נפטר ביום שבת קודש, כ"ח תמוז ה'תרס"ו (1906). חי כ-89 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים, לצד אביו החורג. בנו, ר' נסים בנימין מרדכי הקים את שכונת 'גבעת שאול' בירושלים על שמו.

סבא (מצד האב): ר' יעקב. **אביו**: ר' אליעזר ירוחם (שימש דיין, חזן וראש השוחטים והבודקים של קהילת יוצאי קושטא). **מרבתי**: אביו, ר' אליעזר ירוחם, המקובל ר' בנימין מרדכי נבון (אביו החורג). **ילדיו**: ר' חיים משה המכונה חמ"א (בנו הבכור. שימש אף הוא כראשון לציון), אליעזר ירוחם (נפטר בגיל צעיר), ר' נסים בנימין מרדכי. **מרת סולטנה** (נישאה לר' אברהם ברוך), בת נוספת (נישאה לר' בנימין קוקיא). **מספריו**: **ישא אי"ש** • **דרך אי"ש** • **דרשות** • **דברי אי"ש** • **דרושים ודברי אגדה** • **עולת אי"ש** • **דרושים** • **שאל האי"ש** ו**פני חמ"א** • **שו"ת** • **כבוד לאי"ש** • **דרושים** • **פני אי"ש** • **שמחה לאי"ש** • **שו"ת**, **פיוטים** ו**בקשות** • **מעשה אי"ש** • **שו"ת** • **אי"ש אמונים** - **דרשות** למועדים ועוד.

בספר 'שבעים שנה בירושלים' מסופר אודות מברק שהגיע בחודש תמוז ה'תרס"ה לבית הרשל"צ הגאון ר' יעקב שאול אלישר זצ"ל. המברק היה ארוך מאד ובו 113 מלים, צורף תשלום גם עבור תשובה. במברק נאמר שהרב מנובומינסק (פולין) מבקש בשם כל העדה שם עזרה דחופה מאנשי ירושלים. המדובר בעדות שקר שהעידו שני יהודים אשר שהו בעבר בנובומינסק ונמצאים כיום בירושלים. עדות שקר זו סייעה להאשמת חמישה נוצרים בעוון רצח, ובפסיקת פסק דין נגדם. "אם אכן יבוצע גזר הדין צפויה לכל יהודי המקום סכנה גדולה, כתוצאה משנאת הגוים שתגבר מאד בעקבות הוצאת הנאשמים להורג. בקשתנו היא איפוא", מסיים הרב את מברקו, "לדרוש מהעדים - הנמצאים עתה בירושלים - לחזור בהם מעדותם ולהודיע זאת בהקדם לקונסול הרוסי. על החתום: רבינר רבינוביץ נובומינסק, מחוז ורשא".

חקירת שני האנשים העלתה שאמנם עדותם, שניתנה בזמנו בחו"ל גרמה להרשעת הגויים והיא אמינה ואמינית, אך יחד עם זאת הם אמרו שאמנם קיים חשש לפוגרום שעלול להתחולל שם בעקבות הוצאת הגויים להורג. היות והנושא חמור וקשור לדיני נפשות התכנסו טובי העדה בירושלים כדי לטכס עצה ולהחליט כיצד להתייחס למברק זה.

לאחר דיון ממושך קם רבינו על רגליו והעלה צד חדש לגמרי: "לדעתי, המברק מזויף! ייתכן שהרב רבינוביץ אינו יודע כלל ממנו וייתכן שאולץ לחתום עליו. מכל מקום, נראה לי שהמברק נשלח ע"י משפחות הרוצחים הרוצים להציל את קרוביהם, ולפיכך אם ייוודע שהיהודים, כביכול, חוזרים בהם מעדותם, דווקא עובדה זו עלולה לחולל פרעות. על כן נראה שיש להתחמק, באיזו שהיא עילה, ממתן תשובה ישירה בנידון".

כאשר סיים את דבריו המפתיעים, שלח הרב שליח לגאון רבי שמואל סלנט וביקש שיחווה את דעתו בנושא, ומראש אמר: "כל מה שיאמר ר' שמואל סלנט - כך תעשו". כששמע ר' שמואל את תוכן המברק,

אמר שלדעתו יש כאן זיוף, והציע להשיב דברים שאינם מביעים מאומה, ולא לשתף פעולה עם מעלילי עלילות שווא. משנודעו דברי רבי שמואל סלנט הוכפלה ההפתעה - ממש שני נביאים מתנבאים בסגנון אחד. עשו כעצת שני גדולי התורה והודיעו שהרב אלישר הינו נתין טורקי ולכן אין הוא רשאי להתערב במה שמתרחש בארצות אחרות. תשובה סתמית שאינה קובעת עמדה.

שבועות אחדים לאחר מכן נתפרסם בעיתונים העבריים: "הודות לפקחותם של רבני ירושלים נכשלו שונאינו בניסיונם ללוכדניו ברשתם על ידי מברקים מזויפים שנשלחו אליהם, כביכול, בשם הרב שלנו. על ידם ניצלו מפרעות, שכן אילו היו הרבנים בירושלים הולכים שולל אחרי המברקים, כי אז לא היה גבול למה שהיינו סובלים פה".

בשנת ה'תשנ"ט התקבלה הידיעה בירושלים, כי קיסר גרמניה וילהלם, עושה את דרכו לירושלים. גם היהודים הכינו לקיסר קבלת פנים מכובדת. בעיצומו של יום שבת קודש, י"ג חשוון ה'תרנ"ט, הגיע הקיסר לירושלים רכוב על סוס לבן ומאחוריו, שריו ומלווי הכבוד מטעם הפיחה.

השמועה עברה מפה לאוזן ורוב יהודי ירושלים התפללו באותה שבת תפילת ותיקין וזאת כדי שיוכלו לזכות ולברך את הברכה הנדירה: "שחלק מכבודו לבשר ודם". שני רבני ירושלים, רבינו והגאון ר' שמואל סלנט (ששמימש באותם זמנים כרב הראשי האשכנזי של ירושלים) קיבלו את פניו של הקיסר כספרי תורה בידיהם. הקיסר לא הסתיר את התפעלותו. דמותם של רבני ירושלים נשאה חן וחסד לפניו והוד פניהם נראו בעיניו כפני מלאכים, והוא העניק לרבינו אות כבוד מטעם ממשלת פרוסיה. בשעות אחר הצהריים הזמין הקיסר את נכבדי העיר למסיבה. גם רבני העיר הוזמנו למסיבה זו. כמובן שלא הייתה להם ברירה והם השתתפו במסיבה. רבינו, בפקחותו הרבה הצליח להימנע מלאכול ולשתות באותה מסיבה מבלי לעורר את תשומת לב של הנוכחים. הקיסר, אשר רחש לרבינו כבוד, ניגש אליו והעניק לו בעצמו סיגריה והניח אותה לפניו. רבינו נקלע לבעיה חמורה עד מאוד. כולם התבוננו וציפו לראות מה יעשה עתה וכיצד יוכל לצאת מהסבך אליה נקלע. הקיסר עומד ומביט בו במבט חודר. אך כיצד יוכל לעשן בעיצומו של יום השבת? רבינו השאיר את הסיגריה על השולחן שלפניו.

"האינך מעשן כלל?", שאל הקיסר בעלבון כשהוא מביט בפניו של רבינו. "אני מעשן", רבינו אמר בניחותה, "אך את הסיגריה הזו, אשמור איתי עימדי תמיד כמתנה יקרת ערך, אותה נתן לי הקיסר ירום הודו בכבודו ובעצמו!". תשובתו של הצדיק מצאה חן בעיני הקיסר ופקחותו הרבה הייתה לשיחת היום בקרב יהודי ירושלים.

שנת תרס"ו (1906), רבינו קיבל איגרת דחופה מהעיירה נובומינסק שבפולין. במברק היה כתוב: "אנוכי רב בנובומינסק מבקש ממעלתו בשם כל העדה, כי בצרה גדולה אנחנו. לפני מספר חודשים נרצח אחד מפקידי הממשלה בשם נאצאלניק. האחים אליעזר ונח הורביץ והאישה מאטיל, הנמצאים כעת בירושלים בבית יצחק פרידמן, העידו שקר כאשר טענו כי חמישה נוצרים אשמים ברציחת הפקיד, ועל פי עדותם נשפטו כולם למיתה. אנו מבקשים ממעלתו לחוקרם ולדרוש מהם כי יודו, שרק מפני השנאה העידו עדות שקר, וכך יהיה ניתן להציל ממוות את הנידונים למיתה, וחשוב מכך - את היהודים משנאה ומפוגרום. נא להחזיר תשובה לקונסול הרוסי בירושלים, כדי שיודיע בטלגרף לממשל בורשה. הרב רבינוביץ, נובומינסק, מחוז ורשה". הרב שלח את מזכירו לחפש את האנשים. לאחר כשעה חזר וסיפר כי מצא את האנשים הללו בבית יצחק פרידמן בירושלים. הם עלו מפולין לפני זמן קצר וכעת עוסקים

בסנדלרות. כאשר סיפר להם המזכיר על תוכן המכתב, ענו כי לפני זמן מה נרצח הפקיד הממשלתי שהיה אכזר ואנטישמי. הנוצרים שנשפטו למוות רצחו אותו והסנדלרים העידו נגדם. המזכיר הבין שיש חשש לפוגרום ביהודים עם ביצוע גזר הדין. שמע רבינו את הדברים ואמר: "זקן אני מכדי לדון בגורלה של קהילת יהודים שלמה. אנא הזמן את מנהיגי העדה לאסיפה". עד מהרה התכנסו בבית הרב חכמי ירושלים. המזכיר קרא בפניהם את המכתב והחכמים התווכחו על נוסח התשובה שישבו, עד שהחליטו על נוסח מסוים ופנו לכותבו. כל אותה עת ישב רבינו ולא אמר דבר. רק כאשר עמדו לכתוב את המכתב, קם ואמר: "רבותי, לעניות דעתי המכתב מזויף! ייתכן כי הרב נובומינסק אינו יודע כלל על המכתב או שהוכרח לכותבו. נראה לי כי משפחות הרוצחים שלחו את המכתב כדי להשיג חנינה, וייתכן כי דווקא בגלל תשובתנו יתחוללו פרעות באחינו היהודים". החכמים הופתעו. אפשרות כזאת לא עלתה בדעתם. "מה נעשה?" שאלו אותו. "לדעתי, אפשר להימנע לענות תשובה לא מחייבת כגון 'בתור חכם באשי במחוז תורכיה נאסר עליי להתערב במשפטיה של מדינה זרה'. תשובה כזאת לא תועיל ולא תזיק". התעורר ויכוח אם לקבל את השערת רבינו או לנסח מכתב כפי שהוחלט. רבינו הציע: "הבה נתייעץ ברב הראשי האשכנזי של ירושלים, ר' שמואל סלנט, מבלי לומר לו את השערתתי". השעה הייתה אחרי חצות. ר' שמואל שקע בהרהורים, ולבסוף אמר: "האיגרת מזויפת! היא חוברת ע"י הרוצחים. ייתכן ורבה של נובומינסק אינו יודע מהאיגרת וייתכן שהם בדו את השם רבינוביץ מלבם. כדאי לנסח תשובה סתמית - 'על החכם באשי נאסר להתערב בעניינים פלייליים של מדינה אחרת'. החכמים נדהמו. דעת הגאונים הייתה זהה! שבועות מספר לאחר מכן הגיעו עיתונים מרוסיה וכותרותיהם בישרו: "הודות לפיקחותם של רבני ירושלים לא הצליחו שונאינו ללוכדנו ברשתם על ידי טלגרמה מזויפת. לו היו הרבנים בירושלים הולכים שולל אחריה, כי אז לא היה קץ לסבלנו..."

הגאון המקובל הרב צבי אביגדור פיש זצ"ל המכונה 'רבי הערש נאפקאר'

יום ההילולא - כ"ח תמוז

נולד בשנת ה'תק"פ (1820) בקאלוב. בבחרותו למד תורה מהגאון המהר"ם א"ש. מימי שחרותו נסע לגדולי דורו ומהם עלה והתעלה בתודה ובדרך החסידות. בהמשך עבר להתגורר בנאפקאר. מקובל עצום. בביתו נמצא ארגז מלה בכתובים בתורת הסוד, אשר הרבה להגות בה כדרך רבותיו הק', בכוונות ויחודים, עד שברבות הימים יצא שמו כצדיק מקובל גדול. כל גדולי דורו העריצוהו מאוד. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש.

רבינו נהג פעמים רבות לקחת את הקוויטלעך כאשר את דמי הפדיונות חילק לעניים ואבינים, ורבים נושעו על ידו באותות ובמופתים. ואכן על מצבת רבינו כתבו "ורבים מישראל יוושעו בתפילתו". הרה"ק האדמו"ר ר' אליעזר צבי מקאמארנא זיע"א התבטא על רבינו: "על כוח תורתו של רבי צבי אביגדור פיש עומדת כל הונגריה!". לעת זקנותו התגורר רבינו בעיר קאלוב. בחדשים האחרונות עלי אדמות, הירבה לדבר על גדולת הרה"ק מרן ה'ישמח משה' זיע"א, ועל גדולת יומא דהילולא ביום כ"ח תמוז, המקורבים ובני ביתו לא הבינו למה ירמוז דבריו. אך לאחר שנפטר בליל שבת קודש, כ"ח תמוז ה'תרס"ב (1902), תאריך פטירתו של ה'ישמח משה' הבינו למפרע את דבריו וכי ידע את תאריך פטירתו. חי כ-82 שנים. ציונו בבית-העלמין בקאלוב.

סבא (מצד אביו): הצדיק המפורסם ר' יעקב (איש סודו ויד ימינו של הרה"ק מקאלוב זיע"א). **אביו**: הצדיק ר' אברהם אביש. **אמו**: מרת פיגא (בת הרה"ק ר' צבי אביגדור אשכנזי זצ"ל אבד"ק מונקאטש). **אשתו**: מרת רחל פראדיל (בת דודו הגה"ק רבי אהרן ישעיה פיש). **מרבתינו**: הגאונים מהר"ם א"ש (קיים אצלו שימושה של תורה), האדמו"ר ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל מיכל ספרין מקאמארנא (מח"ס 'היכל הברכה'. רבינו היה תלמידו המובהק), האדמו"ר ר' צבי הירש פרידמן מליסקא, האדמו"ר ר' אליעזר צבי ספרין מקאמארנא. **בניו**: הרה"ק רבי אהרן ישעיה מהאדאס, הגה"צ המקובל ר' ברוך והגה"צ ר' יעקב. **חתניו**: הגה"צ ר' יעקב פקטא מנירבאטור, והרה"ג ר' שלמה זלמן טישלר מקאלוב. **מדברי תורתו** - הובאו בספרים 'אור מלא', 'בני שלישים' ו'עתרת שלום'

רבינו התקשר והיה לתלמידו המובהק של האדמו"ר הרה"ק רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל מיכל ספרין מקאמארנא זיע"א. עם פטירת רבו רבינו לא נסע אל בנו האדמו"ר הרה"ק רבי אליעזר צבי מקאמארנא זיע"א (מח"ס 'דמשק אליעזר'). לילה אחד רבו (האדמו"ר ר' יצחק אייזיק זיע"א) נגלה אליו בחזיון הלילה. הוא חלם שרואה את רבו יוצא מן המרחץ. הוא רץ הוא אחריו לתת ידו לרבו, אולם רבו למרבית הפליאה לא הושיט לו את ידו לשלום. כאשר רבינו שאל לפשר הדבר, רבו השיב לו שמתרעם הוא עליו על שהוא לא נוסע אל בנו (האדמו"ר ר' אליעזר צבי ספרין) שהוא ממלא מקומו וממשיך דרכו בקודש. מיד כשקם משנתו ידע כבר מה לעשות. לקראת השבת קם רבינו ונסע לבנו. מיד כשנכנס הרה"ק ר' אליעזר צבי אמר לו: **"ואם אבא לא בא, אז לא באים אלי?"**. מאותו זמן התקשר לרבו, ואף שהיה מבוגר מרבו זה בשנים רבות, מכל מקום נכנע אליו כתלמיד לפני רבו.

כלתו של הרה"ק האדמו"ר ר' אליעזר צבי ספרין (אשת בנו הרה"ק ר' אברהם מרדכי מבאריסלוב זיע"א) לא נושעה בבן זכר כי אם בנות. היא הזכירה את עצמה אצל חמיה הגדול פעמים רבות. פעם אחת כאשר הפצירה והתחננה ולא הפסיקה חמיה אמר לה: **"אני לא יכול להבטיח לך ישועה. אבל אייעץ לך. כאשר יבוא לכאן הרה"ק רבי צבי אביגדור פיש בחג השבועות, תזכירי את עצמך לפניו והוא יוכל לפעול למענך"**.

כאשר הגיע רבינו לחג השבועות להסתופף בצל הקודש של רבו, הרבנית הצדקנית אשת רבי אברהם מרדכי מבאריסלוב השכימה לפתחו כדי לבקש ממנו שיתפלל עבורה שתזכה להיפקד בבן זכר. רבינו שמע את בקשתה ואמר לה בפליאה: **"אני מגיע לקאמארנא בתור חסיד ואת מבקשת ממני להעניק ברכות? הרי את יכולה לפנות ישירות לחמך"**, ולא רצה לברך אותה.

לא היתה לה ברירה והיא גילתה לרבינו שבאה אליו על פי דברי חמיה הק'. אז הסכים רבינו לקבלה ואמר לה: שתתפור עבורו פוזמקאות לבנות חדשות לכבוד שבת-קודש, ובשכר זה הוא יברך אותה שתזכה להיפקד בבן זכר. היא מילאה את בקשתו, ואכן בחג הפסח שלאחריו בשנת ה'תרנ"ב נולד להם בנם הגה"צ רבי חיים יעקב מקאמארנא זצ"ל.

רבינו היה בידידות עזה עם הרה"ק ר' אלימלך מטאהש זיע"א. פעם אחת רבינו הרגיש בדוחק של הרה"ק שהיה שרוי במצוקה כספית קשה, ולא היה נראה שבדרך הטבע יוכל להשיג סכום זה כיוון שמדובר בסכום גבוה מאוד. באותו עת השכים יהודי אחד לפתחו של רבינו זצ"ל ושפך לפניו מצוקת ליבו על הצרה הגדולה, שבתו חפצה לינשא לערל רח"ל.

האב בכה רבות וביקש את עזרת הצדיק. רבינו נענה ואמר לו: **"אוכל לייעץ לך, מהר וסע רבי אלימלך מטאהש ותגיש לו פתקא בצירוף פדיון נפש"**, ופירט לו רבינו במדויק סכום כסף מסוים שעליו לתרום וסיים את דבריו: **"וברצות ה' תיוושע מצרתך"**.

היהודי שאמונת הצדיקים היתה חדורה בו קם ועשה כפקודת רבינו. כאשר הוא נכנס אל הרה"ק מטאהש, הרה"ק הבחין שהיהודי תרם לו בדיוק את הסכום שהיה צריך כדי הצילו ממצוקתו. היה הדבר לפלא בעיניו והבין שבוודאי יש דברים בגו, על כן שאל את היהודי: "אמור נא לי, מאין באת עתה?". אמר לו האיש שהצדיק מנאפקאר שלח אותו אליו וגם הורה לו מהו הסכום שעליו לתת. כאשר הרה"ק מטאהש שמע את דבריו התבטא: "יה"ר שאזכה לבוא בקשר שיזוכין עם איש צדיק וקדוש זה".

לאחר מכן הבטיח לאותו היהודי שישועתו במהרה תבוא. מדברי הרה"ק ר' אלימלך מטאהש לא נפל דבר ארצה. לאחר זמן מה יצא הערל לדרכו כדי להיפגש עם בתו של היהודי אולם בדרך נפל מעל הסוס ונפגע מאוד ונעשה חיגר בשני רגליו. לאחר מצב בריאותו של הערל, בתו של היהודי לא רצתה להינשא לו. לימים אף חזרה בתשובה שלימה והיתה לבת ישראל כשרה. גם שאר דברי הרה"ק מטאהש התקיימו במלואם. לאחר פטירת רבינו בא הרה"ק בקשר שיזוכין עם צאצאיו, כאשר נשא הרה"ק רבי מרדכי מדעמעטשער זיע"א בן הרה"ק מטאהש את בתו של הגה"צ ר' יעקב פקטא זצ"ל דומ"ץ נירבאטור חתנו של רבינו זצ"ל.

חודש מנחם אב

א' אב

אהרון הכהן גדול

יום ההילולא - א' אב

אהרון הכהן, בנם הבכור של עמרם ויוכבד ואחיהם של משה רבינו ומרים הנביאה. היה הכהן גדול הראשון ואביהם של כל הכהנים. נפטר בטרם הכניסה לארץ ישראל, בא' אב, בשנת הארבעים ליציאת מצרים ונקבר בהור ההר.

אהרון הכהן נבחר ונתמנה - מפי הגבורה - לכהונת עולם, הוא וזרעו אחרייו עד עולם. בחירה זו באה לו מצד נשמתו שנתן בו הקב"ה, ואין בכח אף אדם לשנות את מעמדו של הכהן.

וכמו שאמר משה רבנו לקרח ועדתו: "בקר וידע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו" וברש"י שם: "אמר להם משה גבולות חלק הקב"ה בעולמו, יכולים אתם להפוך בוקר לערב?! כן תוכלו לבטל את זו שנאמר ויהי ערב ויהי בקר ויבדל, כך ויבדל אהרן להקדישו וגו'".

אהרון הכהן הגדול, הייתה קדושתו למעלה מקדושת שאר אחיו הכהנים, שנאמר בו: "ומן המקדש לא יצא" ועמד תמיד בתנועה של מסירות נפש הנובעת מעצם נשמתו.

אהרון הכהן עמד בתשוקה גדולה וצמאון להקב"ה בבחינת "חולת אהבה", ואלמלא האזהרה: ואל יבא בכל עת אל הקודש היה גם הוא נכנס אל קודש הקדשים, והייתה נשמתו עומדת ב"כלות הנפש" ממש.

אהרן הכהן היה משבעה רועים "הממשיכים חיות ואלהות לכללות נשמות ישראל שלכן נקראים בשם רועים" וענינו להמשיך את "ענני הכבוד" לישראל.

המשכה זו היא על ידי אהרן הכהן דוקא, המצטיין במיוחד בסגולת נשמתו - גילוי היחידה שבנפש, ולכן באפשרותו להמשיך אור אין-סוף בישראל.

חז"ל הגדירו את אהרן הכהן כמי שהיה "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" אהרן הכהן היה איש חסד בעצם אישיותו. היינו מלבד עבודתו את ה' בכלל, ובמיוחד להיותו כהן, הנה עוד זאת - הייתה נשמתו מקו החסד של מעלה.

ולכן מלבד ששם לעצמו מטרה להיות "רודף שלום ומטיל אהבה בין בעלי מריבה" הנה גם האמצעים להשכנת השלום היו בדרך החסד. עד כדי כך שאפילו שינה מן האמת בשביל להשכין שלום בין איש לאשתו ובין אדם לחברו, ולא דיקדק במדת הדין - בבחינת "יקוב הדין את ההר", גם אם אין זה תואם את האמת המוחלטת.

ענין החסד - לפעול לטובת הזולת, אפילו אם הוא במצב שפל של מריבה וכיוצא בזה - שכדי לחלצו ממצב זה, צריך לרדת לדרגתו, ואפילו לשנות מן האמת הצרופה - אם וכאשר הדבר נדרש.

הרן הכהן לא המתין עד שבעלי המריבה יבואו אליו בבקשת סיוע, אלא היה מקדים והולך אליהם, אם כדי להשכין שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו, ואם כדי להשכין שלום בין אדם למקום - לקרבו לתורה. באהבתו של אהרן הכהן לכל אחד מישראל, לא היפלה בין איש לאיש, קטן או גדול, צדיק או רשע וכו'. את כולם אהב בכל לבו ונפשו בשווה. ולכן אהב גם את "הבריות" - אלו אנשים נעדרי כל מעלה ומדה טובה, ואשר מעלתם היחידה היא - היותם בריותיו של הקב"ה, אשר בראם מאין ליש מכוח ית'.

פעולותיו של אהרן לטובתם של כל אחד ואחת מישראל, לא באה בשביל מתן פורקן למאויי לבו הטוב, ולמען סיפוק אישי במדריגותיו הרוחניות. אלא רק טובתם של ישראל היו לנגד עיניו תמיד, מתוך אמונה ורצון לעשות בזה נחת רוח לאבינו שבשמים. ולכן התמקדו פעולותיו במדה מרובה, בקירובם של ישראל - לתורה, לאבינו שבשמים.

ובהדגשה, שקירב את הבריות אל התורה, ולא את התורה אל הבריות. שלא זייף ושינה את תורת ה' ברוח הזמן, בכדי שתהיה מקובלת על דעת הבריות ואהודה עליהם, ובודאי לא בשביל שהוא עצמו יהיה אהוד, פופולארי ומכובד בעיני הבריות.

כל עבודתו הייתה לצרף את הבריות, ולהעלותם - בדרכי אהבת ישראל - לרמה רוחנית גבוהה יותר, שיתאימו לרצון ה' בתורה.

ועם היות שכאיש חסד המתחשב בצרכי הזולת - בוודאי התחשב ברמה הנמוכה והמצומצמת של ה"בריות", וכנ"ל שכל מעלתם היא רק בזה שהם בראוי של הקב"ה, ולכן ירד והביא אליהם את התורה בכלים ובמינון המתאימים לרמתם, אבל ירידה זו אינה אלא בכלים והדרכים ללמדם - בחינת חיצוניות בלבד, ולא ירידה או ויתור-מה בעקרונות ח"ו.

עבודתו של אהרן הכהן במקדש - העלאת הנרות במנורת המקדש הטהורה, הייתה יותר מאשר סמל, לדרך חייו באהבת ישראל.

נרות המנורה הטהורה במקדש, מסמלים את נשמות ישראל - "נר ה' נשמת אדם". ולכן היו שבעה נרות, כי שבעה סוגי נשמות הן, בהתאם לשבע המדות העליונות - שורש הנשמות.

ועל זה נאמר בתורה: "בהעלותך את הנרות"

לא הדלקה סתם, אלא העלאת הנשמה וקירובה אל ה', "עד שתהא שלהבת עולה מאליה" ששלהבת אהבת ה' המסותרת בלב כל ישראל, תתעורר ותתלהב מאליה - מפנימיות הנשמה, שלא יזדקקו לחיזוקים חיצוניים.

וכשם שהדלקת נרות המנורה הטהורה - חייבת להיות במקדש דוקא, ומשם יוצאת אורה לכל העולם, כך גם העלאת והארת הנשמות צריכה שתהא באור של קדושה, שיאיר ויקרין לכל העולם.

אף על פי ש"הדלקת הנרות כשרה בזרים" מכל מקום הטבת הנרות, היינו, הכנת החומר שבו מאירים את הנרות, היא רק על ידי אהרן הכהן.

המשמעות הרוחנית של הלכה זו, היא - שאף על פי ש"ההדלקה כשרה בזר", והיינו שגם כל אחד מישראל יכול וחייב להדליק את נשמות ישראל ולקרב את הבריות לתורה, וכציווי המשנה לכל אחד מישראל: "הוי מתלמידי של אהרן הכהן כו" [10], מכל מקום "הטבת הנרות" - דברי התורה שכוחם יפה לקרב בהם את הבריות - צריכים להיות מכוחו של הכהן דוקא, משום שאין לו חלק ונחלה בעולם החומר - אלא "ה' הוא נחלתו", ולכן דברי תורה הבאים מכוחו, ושרוחו - רוח אהבת ישראל - שורה בהם, הנה בזה דוקא - אפשר לקרב את הבריות לתורה.

אהרן הכהן היה "שושבינא דמטרוניתא", השושבין של המלכה - ה"כלה", היא כנסת ישראל.

אהרן ומשה שקולין כאחד בפעולת גאולת ישראל ממצרים, והבאתם לקבלת התורה בסיני. כלומר שפעולת כל אחד מהם - משלימה את פעולת השני, ובלעדי פעולת שניהם - לא תיתכן גאולה. ולכן שניהם נצטוו כאחד: "הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים על צבאותם"

אלא שכל אחד פועל את חלקו בהתאם למהותו. כי בגאולת ישראל ממצרים וקבלת התורה, הייתה התאחדות הקב"ה ועם ישראל, בבחינת - יחוד חתן וכלה, ומשה רבנו הייתה מדריגתו בחינת "שושבינא דמלכא" - השושבין של המלך (החתן) הוא הקב"ה.

ענינו של השושבין, הוא על דרך משל - "שושבינו של החתן, שמוליך את החתן למקום הכלה. כך משה רבנו הוא הממשיך בחינת יחוד אור אין סוף ברוך הוא למטה", וכמו שכתוב "וירד ה' על הר סיני". ואהרן - "שושבינא דמטרוניתא" - השושבין של נשמות ישראל. כי "מטרוניתא" היא ספירת המלכות של עולם האצילות, בחינת כנסת ישראל - מקור נשמות ישראל, הכוללת בתוכה את כל נשמות ישראל (הכלה).

ובכדי להעלות נשמות ישראל, לקשרם בה' ולדבקה בו יתברך חיי החיים ברוך הוא - הוא על ידי אהרן, שהעלה את הנרות - נשמות ישראל, ועורר את אהבתם לה' והתלהבותם כרשפי שלהבת וכו', בבחינת העלאה מלמטה למעלה.

אלישבע אשת אהרון הכהן הגדול

אלישבע הייתה האישה בעלת הייחוס והמעמד הנכבד ביותר בישראל: בתו של עמינדב, מנכבדי עם ישראל, אשתו של אהרון שהיה ראשון הכהנים, גיסתו של משה שהיה מנהיג עם ישראל, בניה היו פרחי כהונה, פינחס בן בנה, היה משוח מלחמה ופיקד על 12,000 הלוחמים שנלחמו במדין.

"חמש שמחות היתה אלישבע יתרה על בנות ישראל"

זבחים קב"ע"א הברייתא היא בסדר עולם בפ"ד, והיא מתייחסת אל אלישבע אשתו של אהרון הכהן. באותו יום שהוקם המשכן מתו נדב ואביהו בהקריבם אש זרה לפני ה', והברייתא מתארת את ערוב הפרשיות שהיה באותו יום לאלישבע. מצד אחד היא היתה במצב כזה שחמש שמחות היא היתה יתרה על שאר בנות ישראל: (1) יבמה – דהיינו גיסה היה מלך, הרי זה משה רבינו אחי בעלה. (2) אשה – בעלה כהן גדול. (3) בנה – אלעזר התמנה באותו יום שנבנה המשכן להיות סגן כהן גדול. (4) בן בנה – פינחס בן אלעזר בן אהרן התמנה להיות כהן משוח מלחמה. (5) אחיה – נחשון בן עמינדב היה נשיא שבט יהודה. הרי שלאלישבע היו באותו יום חמש מעלות יתרות על שאר בנות ישראל, אבל בו זמנית היא היתה גם אבלה על 2 בניה נדב ואביהו שמתו. המהרש"א בחד"א שואל על דברי הברייתא כך: ויש לדקדק אמאי נקט אלישבע ולמה לא נקט אהרן גופיה, שראה חמש שמחות, שהוא עצמו כהן גדול, ואחיו מ"ר מלך ובנו סגן ובן בנו משוח מלחמה, גיסו נשיא שבט, ואבל על שני בניו, ומדוע ייחס התנא בברייתא את כל החמש שמחות לאלישבע ולא לאהרן.

המהרש"א אינו עונה אלא שולח אותנו לחדושינו במס' הוריות. במס' הוריות י"ב: מיישב המהרש"א את קושייתו: "יש ליישב בזה דלכן לא נקט אהרן גופיה משום שהיה כה"ג ואין אבלות נוהגת בו. כמו"ש "ראשיכם אל תפרעו ובגדכם לא תפרמו" אבל אלישבע היתה נוהגת באבלות. ז"א: הברייתא רוצה לבטא את תערובת הרגשות שהיה לאלישבע מצד אחד 5 שמחות ומצד שני 2 מיני צער של אבל, כל זאת ביחס לאלישבע שחלו עליה דיני אבלות, אבל אהרן הכהן עצמו, היות ובתורה נא' שאסור היה לו לנהוג מנהג אבלות בהיותו כה"ג לא יכלה הברייתא לבטא באהרן הכהן את תערובת הרגשות.

הדברים יכולים להתבאר להפליא ע"פ אימרה חסידות משמו של הרה"ק רבי פינחס מקוריץ. בפסוק נא' אחר מות נדב ואביהו וידום אהרן, אהרן קבל את הגזרה הנוראה של שיכול שני בניו בדממה, אמר הרה"ק מקוריץ שכאשר התורה מתבטאת באופן "וידום אהרן" היא מתכוונת לציין מלבד השתיקה דבר נוסף, אנו יודעים שבבריאה ישנם ארבעה מרכיבים: דומם, צומח, חי, ומדבר. החלק שמשתייך לדומם הוא החלק הפחות מבחינת ההתפתחות, אחד מהמאפיינים של הדומם הוא בזה שהוא נטול רגשות, אהרן הכהן כאשר קרתה הטרגדיה התנהג כאילו הוא אבן דומם, לא היתה לו שום הרגשה של עצבות, של אבלות, או של טרוניה כלפי מעלה.

זוהי מידת ההשתוות עליה מרבים לדבר חכמי המוסר, הברייתא אמורה לבטא את תערובת הרגשות, וראיה לדבר שדברי הברייתא האלו מובאים גם בילקוט בקהלת על הפסוק "לשחוק אמרתי מהלל ולשמחה מה זו עושה" שלמה המלך מתכוון שם לומר שיש פעמים שהשחוק והשמחה של האדם מהול בעצב, זו הכוונה לשחוק אמרתי מהלל, תערובת של שמחה ועצב, אהרן הכהן גם השמחה על חמשת המנויים וגם העצב על שיכול הבנים לא העבירו אותו על מידת ההשתוות, הוא קיבל את הטוב ואת הרע באותה מידה, לכן לא יכלה הברייתא להשתמש באהרן הכהן כביטוי לתערובת של רגשות. מדברי האדמו"ר

פרצוף אהרן הכהן

שיעור חדש מנחם-אב באנגלית

סיכום שיעורי הרב יצחק גינזבורג שליט"א¹

א. תכונות הכתר של אהרן

אהרן הכהן וחדש מנחם-אב

שלום לכולם, כאן ובשידור מסביב לעולם. אנחנו עוסקים בסדרת השיעורים הזו בדמויות הגדולות של התורה בהקבלה לספירות. נשאר לנו עוד אחד שנדבר עליו היום, אהרן כהן גדול. הסבה שמדברים עליו בחדש הזה, אב, היא שזהו החדש המיוחד שלו. היום הראשון של אב, ראש חדש, הוא היארצייט שלו – היארצייט היחיד המפורש בתורה. התורה אומרת שביום הראשון של החדש החמישי, חדש אב, הוא עלה לשמים.

כעת אנחנו מתקרבים לחמשה עשר באב, אחד מהימים הטובים ביותר בשנה – יום של שידוכים. זהו יום של אהבה – אהבה בין נשמות. הדמות של אהבה בין נשמות היא אהרן. היארצייט הוא מולד הירח של החדש הזה, אבל שיא ותמצית המדה והתפקיד שלו, עשית שלום ואהבה בין הנשמות, שייכים ליום הזה, ה"סיהרא באשלמותא" של חדש אב. ביום הראשון של החדש, יום המולד, לא רואים את הירח, ואילו שיא גילוי הירח הוא בחמשה עשר באב.

היום, כמו בשיעורים הקודמים, נלך לפי סדר הספירות ונתבונן במדות האופיניות של אהרן בהתאם לכל ספירה פרטית. נקדיש בעיקר את השיעור לספירות העליונות, הכתר והמוחין – העל-מודע וכחות השכל של הנשמה – כי, כפי שאמרנו בשיעורים הקודמים, בספירת העומר דובר על המדות של הדמויות הגדולות בתורה ומי שמעניין יכול לקבל אותם משם.

אהבה בתענוגים

אמרנו שהתכונה המיוחדת של אהרן היא האהבה בין נשמות ישראל. מוסבר בקבלה ובחסידות שיש שלש רמות של אהבה:

יש אהבה פשוטה, אהבה טבעית, אהבה בלב, שהיא ספירת החסד. אם אתה אוהב אתה רוצה לעשות טוב לכולם, לכל מי שאתה יכול. זו מדת האהבה של אברהם אבינו, איש החסד, "חסד לאברהם". אהבה זו נקראת בקבלה וחסידות "אהבת עולם" – אהבה שנובעת מהתבוננות בנוכחות ה' בעולם, בחיים שלי, כשאני רואה ההשגחה הפרטית של ה', את הטובות שהוא עושה לעולם. כשרואים זאת ומתפעלים מטוב ה' רוצים לחקות את ה' וגם להיטיב לכל מי שאנחנו יכולים. זו אהבת ה' הטבעית שבלב כל יהודי וגם אהבת הבריות. זו הרמה הבסיסית של אהבה, שמקבילה לספירת החסד.

מעליה יש מדרגה שנקראת "אהבה רבה", אהבה בלי גבול. אהבה רבה מקבילה לאמא, ספירת הבינה, שמעל מדות הלב. היא למעלה מששת ימי הבריאה, יש בה משהו שהוא פרה-בריאה, מעל הבריאה, לכן היא אין סופית. זו האהבה שבדרך כלל מזוהה עם אהרן הכהן. יש משהו בכהן הגדול שהאהבה שלו

אפילו יותר גדולה מהאהבה של אברהם אבינו. האהבה של אהרן מבוססת על האהבה של אברהם, אבל מכיון שהוא אחרי מתן תורה – כמו שמוסבר בחסידות – אפשרי להגיע למדרגת אהבה גלויה גבוהה יותר מהאהבה שאברהם ביטא בחייו.

המדרגה השלישית של האהבה, ששייכת לכתר העל-מודע, נקראת "אהבה בתענוגים". הביטוי נלקח משיר השירים, שהוא קדש קדשים, מהפסוק "מה יפית ומה נעמת אהבה בתענוגים". זו אהבה שכולה תענוג על-מודע, הכל אהבה ותענוג. בקבלה וחסידות היא שייכת לשעשועי המלך בעצמותו. בשיר השירים מדובר על האהבה הגבוהה ביותר בין שנים, החתן והכלה, הנושא שיר השירים, וזו הרמה של האהבה של הכתר (ששם אהבת שרש הנשמה לה).

אם כן, אלה שלש מדרגות אהבה שמוסברות בקבלה וחסידות. אנחנו מדברים כעת על הכתר, המדרגה העליונה של האהבה, "אהבה בתענוגים".

רמזי אהרן-אהבה

נתחיל מהתבוננות בשם אהרן: אהרן בגימטריא 256, מספר מאד מושלם, 162, שהוא 44, שהוא 28. הכפולות של שתים הן הבסיס לכל האמצעים הדיגיטליים. אבל אפשר לחשב מלה גם במספר קטן, בלי האפסים, ה-ר במספר קטן ב ו-ה-ן במספר קטן ה, ואז אהרן מתחלף באותיות אהבה. זה מגלה שהתמצית של אהרן היא אהבה, אהבה טהורה, אהבה עליונה.

נעשה חישוב יותר מורכב: הכאה של המלים אהבה ו-אהרן, בכל אחת ארבע אותיות – א פעמים א, ה פעמים ה, ב פעמים ר, ה פעמים נ – עולה 676. הכאת שתי האותיות הראשונות, הוהות-משותפות בשתי המלים, עלתה 26, שם הוי', ושתי האותיות הבאות עולות 25 פעמים הוי', כך שהכל עולה הוי' ברבוע וממוצע כל כפל אותיות כאן הוא אהבה ברבוע, אהבה מושלמת. עוד עדות, יפהפיה ומדהימה, לכך שמדת אהרן היא אהבה, שסוד ה' מתגלה דרך אהבה (שם הוי' עצמו עולה ב"פ אהבה).

יש עוד דברים יפים מאד לראות בקשר בין אהרן ואהבה, אבל לא יכול להיות משהו יותר יפה לראות שמדת אהרן היא שיא האהבה, האהבה המוחלטת שמעל המודע, למעלה מטעם ודעת, אהבתו של אהרן. זו תכונה אחת של אהרן בכתר, אהבה בתענוגים, אבל יש עוד ענינים של אהרן ששייכים לכתר.

הפגם בחסרון מסירות-נפשו של אהרן

אחד הדברים החשובים שיש בנשמות האב-טיפוס של עם ישראל, שלפעמים לומדים על הנשמה מהפגמים שלה. אם נשמה במשך החיים פגמה במשהו, לפעמים מדובר במשהו שאצל נשמה אחרת לא נחשב כלל לפגם או חסרון, אבל אם האריז"ל אומר שנשמה צריכה לחזור בגלגול כדי לתקן משהו פגום – שהיתה לו אחריות עליו בחיים הללו – יש כאן אינדיקציה, סימון, מהו שרש הנשמה, כי עליה לתקן את אותו שרש נשמה. על אהרן, עם כל גדולתו – הוא אחיו הגדול של משה רבינו, שענינו שיא האהבה, אין אהבה גדולה מאהבת אהרן – קוראים בתורה משהו מוטעה שקרה עמו. מה היה? הוא טעה, והאריז"ל מסביר שבשל טעותו השתתף בחטא העגל. לכן התורה אומרת "ויגף הוי' את העם על אשר עשו את העגל אשר עשה אהרן" – הוא הרשה שזה יקרה ולכן זה נקרא על שמו.

הסיפור שלא מפורש לגמרי בתורה, אבל הוא עולה אם מתבוננים נכון בתבות התורה: לאחים אהרן ומשה רבינו היה אחיין ששמו חור, הבן של מרים אחותם. הם שלשה אחים – מרים, אחריה אהרן ואחרון משה – ובכורה של מרים נקרא חור וגם הוא דמות מאד חשובה. ב"ויבא עמלק", כאשר משה הוצרך להרים את ידיו ולתת כח רוחני לנצחון עם ישראל, שני צדיקים תמכו את ידי משה – אהרן אחיו מימינו וחור אחיינו, בן מרים, משמאל – כדי שיוכל להמשיך להתפלל עד נצחון ישראל על עמלק. שם אנחנו פוגשים את חור (שמו מוזכר פעמיים באותו סיפור). לפני שמשה עלה להר סיני לקבל את התורה הוא אמר לזקנים "והנה אהרן וחור עמכם מי בעל דברים יגש אלהם". אבל בהמשך התורה איננו פוגשים שוב את חור, חוץ מאשר ביחוסו של בצלאל (שהופקד על מלאכת המשכן, לכפר על חטא העגל) – "בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה".

מה קורה לחור? חז"ל אומרים שבסיפור של חטא העגל אהרן הכהן ראה מישהו שנרצח בפניו, כך דורשים את המלים "וירא אהרן ויבן מזבח לפניו" (דורשים "ויבן" לשון הבנה ו"מזבח" 'מזבח'). מי הוא היה? חור, שהיה מוכיח של העם. משה רבינו לא כאן, עלה להר, וההנהגה נשארה לאהרן ולחור כנ"ל. חור לקח אחריות מלאה לבקשת האנשים לעגל. הם היו באקסטוזה של התלהבות זרה, עד כדי כך שכאשר הוא התנגד בתוקף למעשה העגל הם הרגו אותו. חור נהרג. אהרן ראה שאחיינו, שהיה שותף שלו בהנהגה, נהרג. הוא חשש שאם אוכיח את העם ואתנגד לעגל הם יהרגו גם אותי.

אהרן וחור – גלגולי הרן ונחור

עד כאן מפורש גם בתלמוד, ומכאן צריכים את הקבלה, את מה שהאריז"ל מוסיף לנו: לאברהם היו שני אחים, הרן ונחור. שלש האותיות האחרונות של נחור הן חור, מה שמלמד אותנו שחור הוא גלגול של נחור. הרן, האח השני, הוא שלש האותיות האחרונות של אהרן, ממש שם זהה, רק שאהרן מקבל את ה-א שלו ממקום נוסף. האריז"ל אומר שהוא קבל אותו מאדם הראשון. כל הגלגולים מתחילים מאדם הראשון, והוא לוקח את ה-א מאדם הראשון, האות הראשונה שלו, ומחבר אותה לשלש האותיות של הרן, אחי אברהם, והוא נעשה אהרן.

מה אנחנו יודעים על הרן? גם לא כתוב לגמרי בפירושו בתורה, אבל נקרא מתוך המלים של התורה. אברהם הושלך לכבשן האש כי שבר את פסלי תרח – אחרי שהוא הכיר את ה', שהוא ה' והוא אחד, משימתו בחיים היתה לפרסם את האלקות של א-ל אחד בעולם (מונותואיזם) ולשם כך הוא שבור את הפסלים של אביו. הנסיון הראשון שלו – שלא מפורש בתורה שבכתב (אלא בתורה שבעל פה, אבל אפשר לראות רמוז גם בתורה שבכתב) – היה שבירת פסלי אביו, ואז אביו מסר אותו (לא רק למשטרה אלא) למלך נמרוד, והעונש שלו היה להשליך את אברהם אבינו, היהודי הראשון, לכבשן האש. היה נס והוא יצא חי.

הרן, אחיו הצעיר, ישב בצד וראה את כל הסיפור. הוא חשב – חז"ל מלמדים אותנו מה היה לו בראש – שאם אברהם יצא חי אני מאמין באלקים שלו, ואני הולך אפילו לומר זאת לכולם, אני שייך לאברהם ואמונתו, אבל אם הוא ישרף לא. כאשר אברהם יצא חי מכבשן האש נמרוד הלך ושאל את הרן – עם מי אתה? אתה אתי או עם אברהם? הוא ענה שהוא עם אברהם. הרן שראה שאברהם ניצל חשב לעצמו שאפילו אם יזרקו אותי לאש אצא חי, כמו אברהם. אבל, מכיון שהיתה לו המחשבה הזו – שהאמונה תלויה בכך שאברהם ינצל, ושגם הוא ינצל, ולא היה מוכן למסור את הנפש עבור

אמונתו – כאשר השליכו אותו לאש בעקבות הצהרתו שהוא איש של אברהם הוא נשרף למוות. החטא שלו היה שלא היתה לו מסירות נפש אמתית, כי הוא חשב שינצל כאברהם. כאשר מוסרים את הנפש עבור ה' צריך לחשוב שה' לא יעשה לי נס. אם אתה חושב שה' יעשה לך נס זו לא באמת מסירות נפש. אם אדם חושב שה' לא יעשה לו נס – אז ה' עושה לו נס. זהו לימוד מאד בסיסי. ההיפך היה אצל הרן – הוא צפה שיהיה לו נס, ולכן ה' לא עשה לו נס. לא צריך לצפות לנס, ובפרט לא במציאות של מסירות נפש. הרן הוא לא כזה. הוא דוגמה למישהו על סף של גר צדק – אנחנו מדברים לאחרונה הרבה על גרים – הוא כמעט נעשה מאנשי אברהם, הוא אח של אברהם אבינו, אבל הוא לא עושה זאת במאה אחוז.

לכן, אומר האריז"ל, אהרן, הגלגול שלו, היה צריך למסור את הנפש כתיקון למעשה של הרן. אפילו שהוא ראה את חור הרוג לפניו, גם הוא היה צריך להתנגד לחטא העגל ולהיות מוכן למסירות נפש, ובכך היה מתקן בשלמות את הרן. אם הרן היה מתוקן בשלמות גם כל מי ששייך אליו באנושות היה מתוקן והוא היה הופך להיות יהודי. אבל אהרן טעה.

טעות אהרן – פגם בכתר

אהרן הוא אדם גדול, יש לו רוח הקדש, והוא ידע שצריך לתקן את הרן. אבל כאשר הוא ראה את אחיינו חור הרוג הוא חשב שסיים את התיקון – חור הוא אמנם גלגול של נחור, האח הנוסף, אבל יש לו גם ניצוץ של הרן. אהרן ראה את מסירות נפשו בפועל עם ניצוץ הרן וחשב שדי בכך לתקן את הרן, את המחשבה של הרן שהקב"ה יעשה לו נס ולא ימות. זו היתה טעות, כי אמנם היה לו ניצוץ של הרן, אבל לא די בכך כדי לתקן את כל הנשמה של הרן. אהרן, שהיה גלגול שלם של הרן, היה יכול לתקן אותו בשלמות במסירות נפשו. כל זאת מלמד אותנו האריז"ל, כחלק מגלגולי נשמת אהרן – אחת הנשמות הכלליות הגדולות של עם ישראל ושל כל האנושות כולה.

הגלגול של הרן מתחיל מאדם הראשון וממשיך להבל. שלשת האחים, אברהם-הרן-נחור, הם משרש הבל, הצד הימני של אדם הראשון. לכן הם קשורים אחד לשני, וזהו חלק מהטעות של אהרן שדי בחור לתקן את חטא הרן. כולם באו מהבל, אבל אז הבל התגלגל בהרן והרן, אחי אברהם, התגלגל באהרן. הרן לשון הריון, גם אהרן לשון הריון, הוא כביכול בהריון עם כל נשמות ישראל, בחינת אמא של עם ישראל. אחרי אהרן, שעדיין לא תקן את כל מה שהיה צריך לתקן, הנשמה שלו ממשיכה להתגלגל עד לתיקון השלם של הרן וכל הנשמות התלויות בו.

העובדה שאהרן לא מסר את נפשו לעשות הכל כדי למנוע את חטא העגל מעם ישראל היא פגם בכתר שלו, כי מסירות נפש עבור ה' שייכת לדרגת העל-מודע של הנשמה. הפגם הזה – התיקון שהוא היה צריך לעשות ולא עשה – שייך לממד העליון של הכתר שבנשמה. לכן אהרן טעה, כי לא מדובר במשהו מודע ושכלי של הנשמה אלא בכתר. במה שנוגע לעל-מודע שלנו – דבר ששייך לכל אחד מאתנו – מאד קל לטעות, כי הדברים באים מעל למודע.

אם כן, יש לנו כעת שני דברים ששייכים לכתר – פגם הכתר, שהיה צריך למסור את הנפש כדי למנוע את חטא העגל ולא להתרע מהריגת חור לפניו, ושיא האהבה, "אהבה בתענוגים".

"באורך נראה אור" – אהרן כראשית הקו

מה עוד שייך לכתר של אהרן? אמרנו פגם אחד, משהו שלילי, וכל שאר הדברים מאד חיוביים וטובים. הנשמה של אהרן מביאה את האור של ה' לנשמות ישראל ואף לכל העולם כולו. ממש כתוב בתורה שאהרן מאיר את האור. זו מדרגה של הכתר, שנקרא מאור, בעוד למטה ממנו יש אור – הנשמה של אהרן מביאה את אור המאור למטה. איך אני יודע? כתוב "באורך נראה אור" – באור שלך נראה את האור. הביטוי אומר שתקח את האור שלך ותאיר אותו לעינינו. "נראה" אותיות אהרן – ללמד שלאהרן יש את הכח לגלות את האור שלפני הצמצום, בלשון הקבלה, שנקרא "אורך" (האור של ה' כשהוא בפני עצמו, לפני הצמצום והבריאה). יש אור אלקי לא נתפס, שהוא "אורך", וכדי שיאיר אחרי הצמצום נדרש סוד המשכת הקו בקבלה.

אם כן, מה הסוד של אהרן בקבלה? לקחת את האור שלפני הצמצום ולדאוג שיחדור לתוך חלל הצמצום בו עומדת כל מציאות העולם הזה. האור הראשון שמאיר לתוך חלל המציאות הוא הכתר של הבריאה, תחלת הקו במושגי הקבלה. אור אין סוף שלפני הצמצום הוא למעלה מזה, אי אפשר לקרוא לו הכתר של המציאות עצמה. הכח הזה, לקחת את האור שלפני הצמצום – שאיננו יכולים לראות, כי אנו בתוך הצמצום – ולהאיר אותו לתוך הצמצום יוצר את הכתר של המציאות.

כח ברכת כהנים

הכח להוריד את האור מוביל אותנו לתכונה יותר ידועה של אהרן: לו יש את הכח לברך את עם ישראל – ברכת כהנים. הוא הכהן הגדול, וכל הכהנים מצויים (כלשון הברכה שלפני ברכת כהנים) "לברך את עמו ישראל באהבה" – הכח לברך את כל הנשמות בא מכך שיש לו את תמצית האהבה. אם יש לך אהבה אתה יכול לברך והברכה פועלת. בלי אהבה הברכה לא פועלת. לכהנים יש את הברכה הכי גדולה, ברכת כהנים, שהמקור שלה הוא מהכתר. אחר כך הברכה נמשכת ליסוד, לצדיק. על כח הצדיק להתעצם עם הברכה ולברך ברכות שתתקיימנה כתוב "ברכות לראש צדיק". הכח הזה בא ליסוד מהכתר, ובפרט מהיסוד שבכתר – בכל ספירה כלולות כל הספירות, וגם בכתר יש יסוד שבכתר – זהו הכח לברך עם ישראל. ידוע שברכת כהנים עולה 2718 (סוד e) והיא מורכבת משלש ברכות ("הברכה המשולשת בתורה") כאשר הערך הממוצע שלהן הוא 906 בגימטריא אהרן (כאשר ה-ן של אהרן = 700)!

[שאלה: באיזו דרך הברכה עוברת מאדם אחד לאחר, ואיך ברכת כהנים מכהן שונה מברכה רגילה מצדיק?]

תשובה: נתחיל מהסוף – אם הצדיק הוא צדיק אמתי והוא אוהב את היהודים יש לו כח גדול, כמו הכהן, לברך את עם ישראל. הוא לא מצווה בברכה המיוחדת בתורה, ברכת כהנים, אבל יש לו את הכח לברך. איך יש לו את הכח? כי הוא אוהב. הדרך בה הברכה עוברת היא דרך האהבה. בפיזיקה יש כחות שונים בבריאה – כח המשיכה, הכח האלקטרו-מגנטי, הכח החזק והכח החלש. לפי הפיזיקה המודרנית כל כח פועל באמצעות חלקיקים – עדיין מחפשים את הגרוויטון, החלקיק שמעביר את כח המשיכה, אבל הכח האלקטרומגנטי, הפשוט מכולם, פועל דרך חלקיק, הפוטון, שאין לו מסה. האהבה היא פוטון שיוורה את עצמו למציאות, והצדיק האוהב מלא בפוטונים של ברכה. זהו משל מתוך המדע. אם יש לך אהבה אתה מלא בחלקיקים אלקטרו-מגנטיים רוחניים שיכולים לשגר ברכה למציאות.

”אשרי תבחר ותקרב”

יש עוד משהו יחודי אצל אהרן, שאין אצל עוד נשמה – אפילו לא אצל משה, אצל אף אחד אחר – שכתוב בו ”אשרי תבחר ותקרב” (תהלים סה). יש נשמות שה’ בחר בהן ויש נשמות שה’ קרב אותן. יש רק נשמה אחת בעולם שגם נבחרה וגם קורבה – נשמת אהרן. דבר מדהים.

הראשון בתורה שנבחר הוא אברהם, ה’ בחר בו, אבל לא כתוב שה’ קרב אותו אליו. באברהם יש ”תבחר” אבל לא ”תקרב”. איך הוא נעשה קרוב לה’? בעבודה שלו הוא התקרב לה’, הוא קרב את עצמו, אבל לא שה’ לקח אותו וקרב אותו. ה’ בחר באברהם, ורצה שהוא יתקרב מעצמו. אברהם אבינו נבחר ולא קורב, והדוגמה השניה היא יעקב אבינו, הבחיר שבאבות. הדוגמה השלישית היא משה רבינו, הגדול בתנ”ך, שה’ בחר בו אך הוא היה צריך להתקרב. הדוגמה הרביעית היא דוד המלך. נשמות הכי גדולות – אברהם, יעקב, משה ודוד.

את מי ה’ קרב אך לא בחר? חז”ל נותנים דוגמאות של גרים ושל בעלי תשובה אמתיים בעם ישראל. הראשון שה’ קרב אך לא בחר בו הוא יתרו חותן משה – בזכות הגיור שלו ה’ נתן לנו את התורה, לא היה אפשר לקבל את התורה בלי שיתרו יבוא ויודה ויאמר ”ברוך הוי””. יש עוד דוגמה במדרש – הייתי יכול לחשוב על רות, אבל הדוגמה היא – רחב הזונה, שלפי חז”ל יהושע התחתן איתה אחרי כיבוש יריחו. היא גרה ביריחו ונצלה כי מסרה את נפשה להציל את המרגלים שרגלו את יריחו. היא התקרבה לעם ישראל, דרכנו ה’ קרב אותה, אבל היא לא נבחרה – בחירה היא מלידה. יש כאן לימוד גדול, שנשמות של גרים אנחנו צריכים לקרב. אם צריך מקור בתורה לכך שצריך חוש לזהות למי יש פוטנציאל גיור ולקרב אותו – זהו המקור. לא לחכות שהם יתקרבו מעצמם, אלא לקרב אותם (לאחר שרואים שהם כנים ברצונם להתקרב). אלה שתי הדוגמאות שחז”ל נותנים למי שקורב ולא נבחר – יתרו ורחב הזונה (יש כאן רמז יפה: יתרו רחב – כל שם הוא כפולה של 7, הר”ת = רחב והאוס”ת = יתרו – עולים יחד 7 פעמים כהן גדול, הערך הממוצע של 7 האותיות שלהם. הדבר בא ללמד שהם חשובים לפני ה’ כאהרן כהן גדול).

יש רק אחד שה’ גם בוחר וגם מקרב – אהרן הכהן. ה’ בוחר בו לכהן גדול, ואומר למשה רבינו ”הקרב את אהרן אחיך” – הוא לא מוכן לבוא ולהכנס לתפקיד של כהן גדול מעצמו, צריך לצאת אליו ולקרב אותו, לקחת אותו יד ביד. על כך כתוב ”אשרי [מאושר הוא מי שהתקיים בו] תבחר ותקרב” – הוא הכי מאושר בעולם, כי הוא היחיד שמרגיש את ”תבחר ותקרב”. יש לנו חמשה דברים באהרן ששייכים לכתר. בפסוק כתוב ”אשרי תבחר ותקרב” – אושר קרוב לעונג, שהזכרנו קודם לגבי ”אהבה בתענוגים”. לא כתוב שמחה, שהיא פנימיות אמא, אלא ”אשרי” – אושר שייך לכתר, שמחה כפי שהיא בכתר. אם כן, ב”אשרי תבחר ותקרב”, שנאמר על אהרן, ה”אשרי” שייך לכתר. שני המושגים בחירה וקרוב כבר שייכים לשתי הספירות הבאות, חכמה ובינה, כפי שנראה. שלש המלים ”אשרי תבחר ותקרב”² היינו כתר-חכמה-בינה. הבחירה באה מהחכמה והקרוב בא מהבינה, אבל האושר בבחירה ובקרוב גם יחד שייך לכתר.

2 ורמז יפהפה: אם עושים סדרה משלש המלים ”אשרי [511] תבחר [610] ותקרב [708]” ההפרשים הם 99 ו-98 – כבר אומר דרשני – והאברים הקודמים בסדרה הם 411 (תהו, אלישע, ג”פ 137), 310, 208 (יצחק), 105, 1. יש פה סדרה יפהפיה שמתחילה מ-1 (והבסיס הוא מינוס 1). בחז”ל כתוב על אברהם-יעקב-משה-דוד שהם ”תבחר” ויתרו ורחב הם ”תקרב”, בלי יצחק, אבל אפשר לומר שיצחק – הרמז בסדרה, כנ”ל – כלול בהעלם בשניהם יחד, כאיזה מקור של אהרן. היות שהוא נשמה דנוקבא, בחינת בעל תשובה, חופר בארות יש בו בחינת ”תקרב”, וכל האבות נבחרים. 3 המספרים עד יצחק (1 105 208) = ש-די. ועם 310 = 624 = 3 פעמים יצחק (שהוא 4 פעמים יוסף, הערך הממוצע של 4 המספרים). ועם 411 = 1035 = 5 פעמים אור של ”יום אחד” של מעשה בראשית (הערך הממוצע של 5 המספרים)

תכונות כתר אהרן בסוד הוי'

צריך לתת מבנה לכל התכונות של אהרן שאמרנו ששייכות לכתר:

הפגם של אהרן שהזכרנו, שהיה צריך למסור את נפשו במעשה העגל – וגם אם לא היה עוזר למנוע את חטא העגל, שהרי חור מסר את הנפש ולא עזר, היה עוזר לתקן את נשמת הרן, וזה מה שה' רצה ממנו. מסירות נפש 'עד הסוף', להיות מוכן למות בשביל ה', היא הכתר של הכתר (סוד השם הקדוש ככה ר"ת כתר כל הכתרים כידוע ממורנו הבעל שם טוב).

תענוגים – "אהבה בתענוגים" – שייכים לחכמה ולבינה של הכתר, שנקראות "שעשועים יום יום". מה ההבדל בין החכמה והבינה? שניהם בעל-מודע, אבל אפשר להרגיש את התענוג או לא להרגיש אותו. יש תענוג עצמי בלתי מורגש בחכמה ויש תענוג עצמי מורגש – אף שעדיין בעל מודע – בבינה. אלו שני 'ימים' של תענוג, "שעשועים יום יום".

העובדה שהוא ממשיך את הקו, לוקח את האור שלפני הצמצום הראשון ומגלה אותו אחרי הצמצום – "באורך נראה אור" – שייכת ל-ו של שם הוי', התפארת שבכתר. כפי שהוזכר, כח הברכה של אהרן הוא ההמשך לכח המשכת הקו – הוא סיום האות ו, היסוד של הכתר.

הכתר הוא קוצו של י בי-ה-ו-ה של כתר אהרן, "אהבה בתענוגים" היינו חכמה ובינה שהן י-ו-ה, ו"באורך נראה אור" כבר שייך ל-ו, לתפארת-למדות של כתר אהרן. ה"אשרי תבחר ותקרב", האושר שלו שהוא גם נבחר וגם קורב – תחושת סיפוק גמור ושלם, סיפוק דקדושה – היא המלכות של הכתר. למעלה מהמלכות, ביסוד (כמו שאמרנו קודם) – בסיום הכח שיש לו לגלות את האור – יש לו את הכח לברך את העם.

כל המדרגות האלה הן בכתר של אהרן, שבפני עצמן הן "סוד הוי' ליראיו", סוד י-ה-ו-ה:

קוצו של י חסרון מסירות הנפש

יה אהבה בתענוגים

ו המשכת הקו ("באורך נראה אור")

ברכת כהנים

ה "אשרי [תבחר ותקרב]"

שהוא 3 פעמים משה, והוא המשולש של מה-אדם (משה אמר, עליו ועל אהרן אחיו, "ונחנו מה"). בדילוג, 1 208 411 = 620 = כתר = חלק המילוי של יצחק (סוד צפנת פענח, שמו של יוסף, כנודע, שעולה 4 פעמים אור, אור פו"א). ממוצע 8 האברים שנמנו עד "ותקרב" הוא משיח (8 המספרים הם כנגד 8 בגדי אהרן הכהן, שהעיקרי שבהם הוא ה-חשן) אם כן, ב"אשרי תבחר ותקרב" יש רמז יפהפה של משיח. אם מוסיפים עוד 4 אברים בהמשך הסדרה – 805, 901, 996, 1090 – הכל יחד יצא 6656, הוי' פעמים אהרן (= לב פעמים יצחק. הוי' אהרן בהכאה פרטית = 7060 = "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. והארץ היתה תהו ובהו וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת על פני המים. ויאמר אלהים יהי אור ויהי אור")! בסדרה רמזים אהרן ומשיח (וגם יצחק. יצחק אהרן = 464 = 8 פעמים חן, הערך הממוצע של כל אות. ועם משיח = 822 = 2 פעמים 411 הנ"ל, המספר החמישי, המשיחי, בסדרה), כשעיקר החידוש הוא משיח. מה הפירוש שמשיח הוא גם "תבחר" וגם "תקרב"? כמו שאמרנו לגבי יצחק, שהוא גם נבחר (כמו דוד המלך, שנבחר ולא התקרב – כמה שהוא בעל תשובה, כנראה משיח עוד יותר בעל תשובה ממנו) וגם מקורב.

ב. תכונות החכמה והבינה של אהרן

"תבחר ותקרב"

כבר אמרנו משהו על חכמה ובינה – ש"תבחר" בא מצד החכמה ו"תקרב" מצד הבינה. להיות נבחר זו תכונה של צדיק מעיקרא ומי שמתקיים בו "תקרב" הוא בעל תשובה או גר. צדיק מעיקרא, צדיק מלידה, שייך לקו הימין שמתחיל מהחכמה. התקרבות מרחוק, בעל תשובה, שייכת לקו השמאל, שמתחיל מהבינה (בכל ספר הזהר הבינה נקראת תשובה, תשובה ה עילאה). אם כן, "אשרי תבחר ותקרב" היינו שלש הספירות הראשונות שנשמתו של אהרן.

כהונה גדולה בחכמה – "והוא אשה בבתוליה יקח"

אבל יש עוד תכונות בחכמה. אהרן הוא כהן גדול. האריז"ל אומר שכהן רגיל, כהן הדיוט, שייך לספירת החסד. כל כהן שייך לחסד, אבל כהן גדול נמצא מעל החסד בספירות קו הימין – בספירת החכמה. העובדה שאהרן הוא כהן גדול ממקמת אותו בספירת החכמה.

מה ההבדל בהלכה בין כהן הדיוט לכהן גדול? יש ביניהם הבדל חשוב בחיי הנישואין. כתוב בתורה שהכהן הגדול יכול לשאת רק בתולה, מה שלא הכרחי בכהן הדיוט. כהן הדיוט לא יכול לשאת גרושה. כל יהודי יכול לשאת גם גרושה ואלמנה. כהן הדיוט לא יכול לשאת גרושה אבל כן מותר לו לשאת אלמנה. כהן גדול לא יכול לשאת אלמנה, אלא "והוא אשה בבתוליה יקח".

מה הסוד העמוק בכך? הסוד העמוק שהכהן הגדול הוא בדרגת החכמה והוא נשוי למדרגה הגבוהה של בינה, שהיא מדרגה נשית שאפילו כשהיא נשואה ויש לה הרבה ילדים היא נשארת באופן רוחני בתולה. זהו לימוד מאד עמוק בחסידות. העובדה שכהן גדול נושא בתולה מלמדת שהוא שייך לחכמה. נראה בהמשך שהכהן הגדול הוא יועץ נישואין. יש לו גם כח לתקן כל מי שעברה טראומה ח"ו, הוא יכול להחזיר גם את מי שנפגעה למצב של בתולה³. אשתו של הכהן הגדול, גם אחרי הנישואין לו וגם אחרי שיש ילדים, היא תמיד בתולה.

בושה וענוה

מה עוד? אהרן זכה ל"תבחר ותקרב", הוא נבחר לכהן גדול והתקרב לכך בשל שתי תכונות שלו – בושה (דקדושה) וענוה. לימוד מאד חשוב. בזכות שתי התכונות האלה הוא נבחר לכהן גדול. מה ההבדל בין בושה לענוה? ענוה היא תכונה משותפת לאהרן ולמשה, כי גם לו יש ענוה וגם לאחיו. שיא הענוה שייך למשה, "והאיש משה ענו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה". מאיפה לומדים על ענוות משה? התורה מעידה שהוא הענו מכל אדם, אבל הביטוי בה משה עצמו מעיד על הענוה שלו היא כאשר משה אומר "ונחננו מה", שבו הוא כולל את עצמו עם אהרן אחיו. הוא אומר פעמיים "ונחננו מה" (סוד "הוא אהרן ומשה... הוא משה ואהרן"), אבל יש פעם שלישית שמשוה אומר "ואהרן מה הוא" – שאהרן בעצמו הוא "מה", הוא לא כלום. לשני האחים יש ענוה. האריז"ל אומר שענוה אינה זהה לבטול עצמי – בטול מוחלט שייך לחכמה, שם האדם אינו מודע כלל לעצמו ואפילו לא לכך שהוא בטל. בענוה יש מודעות של האדם למעלות שלו, אבל הענוה היא הכרה שכל המתנות להן זכיתי הן מה', איני לוקח קרדיט על שום דבר טוב

שיש לי. אני אפילו חושב שאם מישהו אחר היה מקבל אותן מתנות הוא היה מנצל אותן יותר טוב ממני. זו ההגדרה של ענוה, ותכונה זו של ענוה שייכת לאמא.

אבל יש גם בושה. היום אנשים לא חושבים שבושה היא תכונה טובה, חושבים שזו תכונה שלילית, אבל יש גם בושה חיובית. בחז"ל כתוב שהבושה הטובה רמוזה במלה הראשונה בתורה – בראשית אותיות ירא-בשת. יראת בשת היא בושה קיומית, בושה בקיום שלי, חויה שהקיום שלי הוא ככתם על מפה לבנה, על הלובן של אור אין סוף. למה אני מרגיש ככה? הבושה הזו עושה שהאדם לא יופיע, כי הוא מתבייש להיות. הבושה היא על הפנים, היא שייכת לחכמה כי היא בטול מוחלט. ירא-בשת נקרא בחסידות בטול במציאות, בטול מוחלט הבא מבושה קיומית, בושה בעצם הקיום. "בראשית" (ירא בשת) ת"י "בחוכמא". במתן תורה – "אורייתא מחכמה נפקת" – נאמר "בעבור תהיה יראתו על פניכם" ודרז"ל "איזוהי יראה שהיא על הפנים [בחינת 'חכמת אדם תאיר פניו'] הוי אומר זו בושה". יראה זו היא ירא בשת, יראה עילאה, בטול במציאות, פנימיות ספירת החכמה.

[שאלה: מה ההבדל/הניגוד בין יראת-בשת – ההרגשה שאני כתם על אור אין סוף – לבין דוגמת החטא הקדמון של הנצרות?]

כמובן, יש ביניהם שוני מוחלט. חוית החטא הקדמון היא מודעות עצמית מוחלטת. אם אתה שבוי באיזה שהוא חטא קדמון אתה בעצמך החטא – אתה יכול להתבייש בכך, אבל אתה לא יוצא מהרגשת האני החוטא. התחושה שאתה החטא מקבעת אותך בחטא, זה מנוגד לתורה בתכלית, שאומרת שאפשר וחיבים להגיע לתיקון המודעות, לבטל את המודעות העצמית הגסה, סוד "עץ הדעת טוב ורע", ולהגיע למודעות אלקית (עד שתהפוך להיות מודעות טבעית), סוד "עץ החיים". כאן מדובר על משהו גבוה, שאין לו קשר לשום דוקטורין גויית, של הגעה לבטול עצמי מוחלט, המנוגד בתכלית למודעות העצמית. הרעיון הגויי על חטא קדמון שאי אפשר להמלט ממנו מנוגד לחלוטין ליהדות. אכן כאשר אדם עושה תשובה על חטא שחטא הוא מרגיש לעומק את הנטיה שלו לחטא (ומה שהרגשת ה'אני' שלו היא בעצם הנפש הבהמית שלו, הנמשכת תמיד כלפי מטה) אך הוא מתחרט על זה באמת ומקבל על עצמו בלב שלם שלא יחטא עוד, והשי"ת יהיה בעוזרו. ליהודי יש נפש האלקית המסוגלת, בעזרת השי"ת, להתגבר על הנפש הבהמית שלו ולשוב את ה' באמת. כדי שתשובתו אל ה' תתמיד וימשיך לעלות מחיל אל חיל כל ימיו הוא מקיים בעצמו "וחטאתי נגדי [מרחוק] תמיד". החטא משמש לו מניע לעלות בקדש ולדבוק בה' ביתר שאת יותר עז מדי יום ביומו.

באהרן כתוב "למה אתה בוש לכך נבחרת" והפירוש שנבחר כי בוש – גם הבחירה וגם בושה שייכות לספירת החכמה (כנ"ל שב"תבחר ותקרב" הבחירה שייכת לחכמה). הבושה של הקדושה היא בטול המודעות העצמית, היא מוריד גסות, והבושה מהחטא הקדמון רק מנפחת את הישות והגסות – לא בטול עצמי אלא שקיעה בתוך הבוץ. גם אצל אהרן "למה אתה בוש" היינו בושה מהחטא שלו במעשה העגל (ששייכנו לכתר), אבל הפעולה היא הפוכה.

שוב, אמרנו שאהרן נבחר בשל הבושה והענוה שלו – בושה היא חלק מהחכמה וענוה חלק מהבינה. אם כן, אמרנו שני ענינים בחכמה ובינה – ענין אחד הוא בחירה וקירוב וענין שני בושה וענוה.

כח תיקון והעלאת הניצוצות

מה עוד קשור לחכמה של אהרן? יש פסוק מפורסם, "כלם בחכמה עשית", שהפשט שלו 'שה' עשה הכל בחכמה. אבל הזהר מפרש "כולם בחכמה אתברירו" – "עשית" היינו תקנת. כח הנשמה למצוא את החלק הטוב ולהסיר את החלק הרע, הכח לעשות בירור – כשרואים תערובת הכח להחליט מה טוב ומה רע ולהפריד ביניהם, לבחור את הטוב ולהוציא את הרע – הוא כח של החכמה בנשמה. כל הברורים הם מכח החכמה. בקבלה כתוב שהתערובת של טוב ורע היא נפילה של רפח ניצוצין מעולם התהו שנשבר ונפל למציאות שלנו, והעבודה שלנו בעולם היא לברר ולתקן את הניצוצות. הברור הוא גאולה, כמו שה' מוציא את עם ישראל ממצרים – הניצוצות בקליפה וצריכים לגאול אותם, וזהו כח של חכמה. שוב רואים את הקשר בין חכמה לבחירה, מכח החכמה לבחור את הטוב ולהוציאו מתוך הרע.

איך הדבר קשור לאהרן? כאשר קרח חלק על כהונת אהרן הסיפור הסתיים בכך שהאדמה פערה את פיה ובלעה את קרח ועדתו. אחר כך העם עדיין לא היה משוכנע לגמרי שאהרן אכן נבחר. ה' היה צריך להוכיח את ה'תבחר' שלו באהרן. איך הוא הוכיח? אמר שכל אחד מנשיאי השבטים ישים את המטה שלו בקדש הקדשים, יחד עם מטה אהרן, ונראה איזה מטה יפרח באופן נסי. שמו את כל המטות בקדש הקדשים ולמחרת, באופן נסי, "והנה פרח מטה אהרן לבית לוי". המלה פרח היא צירוף אותיות רפח, מספר הניצוצות שנפלו.

יש עוד דבר חשוב בקבלה ביחס בין חכמה לבינה, אבא ואמא: כל דבר נסי בא מחכמה והטבע וחוקי מתחילים מהבינה. חוקי הטבע שייכים לבינה, לאמא, והחכמה היא על-טבעית, משם באים הנסים. הנס שבא להוכיח את ה'תבחר' באהרן גם משקף את החכמה של אהרן. בעזרת החכמה אפשר לברר את כל רפח הניצוצות.

אהרן, כמו שאמרנו, שוה 256 (16 ברבועו כו', כנ"ל), שהוא גם 8(23) פעמים 32(25), ח פעמים לב (או כבוד, שתי המלים החשובות במספר 32 – על כבוד נדבר בהמשך), מאד חשוב ביחס אליו. אם מוסיפים עוד לב – מקבלים "לב אהרן", עליו נמצא חשן המשפט של הכהן הגדול, בו מתגלה רוח הקדש של האורים והתומים. "לב אהרן" הוא ביטוי חשוב בתורה המקשר בין אהרן ללב (אין לב אברהם, לב משה וכו') – שמתאר את המקום לו שייכת רוח הקדש של אהרן – והוא בגימטריא רפח, מספר הניצוצות בקבלה. יש סודות בקבלה למה ה' 'בחר' במספר זה לניצוצות, זהו מספר נבחר. בסוף הפרשה כתוב שעם ישראל הוא העם הנבחר, ארץ ישראל היא הארץ הנבחרת, וזהו 'מספר נבחר' – הוא נבחר להיות מספר הניצוצות שנפלו למציאות שלנו. אחד הסודות הוא שמספר זה עולה ט"פ לב, והיינו "לב אהרן". בלב של אהרן יש עין, "עין השכל שבלב" – יש עין של חכמה בתוך הלב, כפי שכתוב "ולבי ראה הרבה חכמה", והחכמה של הלב היא הכח לראות היכן נמצא הניצוץ ולגאול אותו. החכמה היא כח נסי, והנס של "פרח מטה אהרן" בא להוכיח את הבחירה של אהרן שגם היא בחכמה, והחכמה היא גם הכח לגאול את כל הניצוצות.

"והנה פרח מטה אהרן לבית לוי" = 1152 = 4 פעמים רפח ("פרח" ועוד שלשה פרחים – ארבעה פרחים), והוא עולה 4.5 פעמים אהרן (יש בביטוי 21 אותיות, משולש 6 – המשולש הפנימי = 1.5 פעמים אהרן והמקף = 3 פעמים אהרן) ועולה לו פעמים לב (סוד לו-לב), והוא סוד היחוד

של תורה וישראל (סוד "בראשית [בחוכמא]" – "בשביל התורה [ראשית דרכו] ובשביל ישראל [ראשית תבואתה]" , "ישראל ואורייתא כולא חד")!

אחריות אהרן למיתת בניו

עוד דבר ביחס לחכמה של אהרן: אמרנו שהיה לאהרן פגם בכתר בכך שהיה צריך למסור את חייו ולא עשה זאת. האריז"ל אומר שכאן רואים שחטא אחד גורם לחטא אחר, פגם אחד לפגם אחר – בשל אי-מסירות הנפש שלו, השתתפות בחטא העגל, קרה משהו אחר. הוא נענש ונידון לכליון בנים, שכל בניו ימותו בחייו. אבל משה התפלל עבורו ו"תפלה עושה מחצה" להציל את שני בניו הצעירים, אבל לא הועילה לבניו הגדולים נדב ואביהוא. הסבה לכך – סבה פשוטה, שהאריז"ל מסביר – היא שגם להם היה חטא. הם מתו כאשר הביאו "אש זרה אשר לא צוה אתם". הפגם הזה לבדו לא היה מספיק כדי לגרום להם למות. חטא אהרן, שהוא נענש עליו במיתת בניו בחייו, הצטרף לחטא שלהם וגרם שהם ימותו. שני הבנים הצעירים, אלעזר ואיתמר, לא חטאו, לכן תפלת משה הועילה לשמור אותם בחיים.

ארבעת בני אהרן מכוונים כנגד י-ה-ו-ה ובעוונתו מתו דווקא "הנסתרת" בעוד "והנגלת" חיו ולא חטאו. הייתי חושב הפוך, שהחטא יותר שייך לנגלות ולא לנסתרות. אכן, הקרבת "אש זרה אשר לא צוה אתם" היא דווקא בשל כלות הנפש שלהם, אהבת ה' כמעלת הזהב על הכסף שהיא מצד אמא. כלומר, דווקא בנסתרות יש נטיה ל"רצוא" בלי "שוב" – יסוד החטא שלהם. לפי בעל אור החיים הם הסתלקו בכלות הנפש, ברצון גמור להכלל בה', מתוך "נעימות-עריבות-ידידות-מתיקות" (ר"ת נעים ושאר האותיות – נעימות-עריבות-ידידות-מתיקות – בגימטריא זה פעמים אור, "ואהבת" פנים ואחור). אהרן לא עמד בנסיון, טעה בשיקול הדעת שלו האם למסור את הנפש או לא – עשה "שוב" בלי "רצוא" – ויתכן שכל ה"אש זרה" שלהם היתה לתקן את אביהם. הם נקטו במדה הפוכה ממנו – "רצוא" בלי "שוב". עוד יותר מסביר למה מיתתם תלויה בו.

האריז"ל אומר דבר מדהים, שמכיון שבשל חטאו מתו שני בניו, כמה שקשה לומר זאת, מבחינה מסוימת יש לו אחריות על מיתת שני בניו – כאילו הרג את שני בניו הגדולים. האריז"ל אומר שזהו פגם באבהות. אם בנים מתים בחיי האב, ח"ו, זו בעיה אצל האב. האריז"ל אומר שהעובדה שבניו מתו בחייו – בגללו ובגללם ביחד, יש חטא שלהם, אבל גם את האחריות שלו על מיתת בניו – צריכה תיקון.

לא רק שאהרן אשם בכך שלא מסר את נפשו, אלא גם אחראי למיתת בניו, שהיו נשמות גדולות מאד. כדי לתקן את שני החטאים האלה עליו לבוא בגלגול בשני אנשים שונים ששמום זהה – אוריה. הראשון הוא אוריה החתי, בעלה של בת שבע שאחר כך היתה אשתו של דוד, והוא מת במלחמה בפקודת דוד – זהו חטא של דוד אבל התיקון של אוריה, כי הוא גלגול של אהרן, והוא מת ככפרה על הפגם באבהות, האחריות על מיתת שני בניו. אחר כך הוא חוזר בגלגול באדם נוסף שנקרא אוריה, כהן בזמן החורבן הראשון. הוא נבא, כמו ירמיה, "ציון שדה תחרש", בשל נבואתו הקשה אנשים הרגו אותו, בפקודת המלך יהויקים. הוא נהרג כתיקון על כך שאהרן לא מסר את נפשו כדי למנוע את חטא העגל. אלו דברים מדהימים – שאנשים נהרגים בשל חטאים בגלגולים קודמים. כל הנשמות האלה הן נשמות מאד גדולות גבוהות, גלגולים של הכהן הגדול.

תכונות חכמת אהרן בסוד הוי'

אפשר להקביל את התכונות של חכמת אהרן כנגד אותיות שם הוי' ב"ה:

הבושה שלו – ירא-בשת – היינו ה-י של החכמה, עצם החכמה, שהיא יראה עילאה, כידוע.

ה עילאה של החכמה היא מה שתואר כפגם באבהות שלו, שבעטיו מתו בניו והוא צריך לתקן. למה זו הבינה של החכמה? "ימותו ולא בחכמה", הוא לא מת אבל שני בניו הגדולים כן, ובבינה "מינה דינין מתערין". את חטא הכתר שמנו בכתר של הכתר, כי הוא חוסר במסירות נפש, אבל מה שהשתלשל ממנו (והצטרף לחטא שלהם) הוא ה"מינה דינין מתערין" של אמא הכלולה באבא. אחריות האבא על הילדים היא כאילו דמות האמא שבתוך האבא – "והאם רבצת על האפרחים" (אפרח הוא פרח עם א). האבא שבאבא נותן עצמאות לילדים, כמו שדובר הרבה פעמים, בעוד מי שדואגת לבנים היא האמא. שוב, מה שהאבא גם אחראי על הילדים – ונענש עליהם (כל עונש מצד הבינה) – בא מהאמא שבאבא.

ה-ו שלו הוא מה שהאריז"ל אומר שכהן הדיוט בחסד וכהן גדול בחכמה. הכהונה שלו היא החסד של החכמה. החסד הוא "יומא דאזיל עם כולהו יומין" וגם "כהן" וגם "גדול" בחסד ("לך הוי' הגדלה") – היותו כהן גדול היינו ה-ו של החכמה.

המצוה שלו לשאת בתולה היא היסוד שלו. גם מה ש"פרח מטה אהרן לבית לוי" – בירור ה-רפח שלו בדרך נס, ואמרנו שכל נס בחכמה – ביסוד, כמדובר כמ"פ ש-רפח הוא הרבוע הכפול שכנגד היסוד, וה"צדיק יסוד עולם" הוא מברר את ה-רפח (לכן צדיק ברבוע הוא רפח במשולש⁵).

ב"אשרי תבחר ותקרב" הכל מלכות – "אשרי" המלכות של הכתר, "תבחר" המלכות של החכמה ו"תקרב" המלכות של הבינה (כדלקמן).

לסיכום:

י	בושה וירא בשת
ה	אחריות אהרן למיתת בניו
ו	[חסד]: הכהונה הגדולה
	[יסוד]: בירור רפח ניצוצין וכח "והוא אשה בבתוליה יקח"
ה	"תקרב"

4 ראה בכל זה חסדי דוד הנאמנים ח"ה עמ' 8 ואילך.

5 ועוד ענין פנימי השייך ליסוד אבא ולאהרן: האריז"ל מסביר שסוד אהרן הוא חבור השמות עב-קפד. שם עב שייך לפרצוף אבא בכלל וליסוד אבא בפרט ושם קפד לאחורי יסוד אבא. דווקא האחוריים ממשכיכים את יסוד אבא למטה, להתלבש בז"א, ואחר כך הוא יורד עוד יותר, להאיר גם למלכות, וגורם לקיבוץ הגבורות שבנוקבא ליסוד שבה (בסוד "הוי' בחכמה יסוד ארץ", "אבא יסוד ברתא") ולעלית הגבורות דרך הקו האמצעי שלה לדעתה ולכתרה.

ויש לבאר בנפש על פי חסידות: הכל תהליך של המתקת הגבורות באמצעות החכמה – חכמה עילאה, שהיא בטול. הבטול צריך להאיר במלכות, שמצד עצמה היא חוית "אנא אמלוך" בה מפוזרים הרבה דינים. קודם צריך לרכז את כל הדינים ביסוד – להפוך את הדינים לבקורת עצמית המתקנים את היסוד, את ה'אני'. אחר כך הדינים שהתקבצו עולים בקו האמצעי – האיזון, שביל הזהב – ועם העליה מדרגה לדרגה בקו האמצעי הדינים מתמתקים יותר ויותר. המתקת הגבורות היא גילוי שרש החסד בתוך הגבורה, כאשר אפילו בהרגשה ש'אני לא בסדר', הרגשת השפלות, יש איזו המתקה – טוב שאני לא בסדר. הכל נפעל על ידי הארת אהרן, הארת הבטול האלקי.

גלגולי אהרן

יש תופעה יחודית נוספת אצל אהרן הכהן השייכת גם היא לחכמה. כבר הוזכרו לעיל כמה מגלגולי אהרן (גלגול הרן בו וגלגולו בשני אנשים שנקראו אוריה בהמשך הדורות), אך המיוחד שהאריז"ל מונה עשרה גלגולים של אהרן במקרא (לפני המשך הגלגולים אצל חז"ל והראשונים עד לדורו שלו): אדם, הבל, הרן (שלשה גלגולים לפני אהרן, המכוונים כנגד שלש הספירות הראשונות, ג"ר, כדלקמן), אהרן, יעבץ (שהוא-הוא עתניאל, השופט הראשון של עם ישראל אחרי יהושע), תולע בן פואה (עוד שופט, משבט יששכר), שמואל הרמתי (גדול נביאי עם ישראל), אוריה החתי (אוריה הראשון, הבעל הראשון של בת שבע, שנהרג כתיקון על אחריות אהרן למיתת בניו), אוריה הכהן (שנתנבא על החורבן ונהרג כתיקון על פגם אהרן במסירות הנפש), זכריהו (הנביא שהתנבא על הבנין השני והשלישי – נבואות של גאולה ומשיח – המכוון כאן כנגד המלכות, כדלקמן).

עשרת הגלגולים מקבילים לעשר הספירות, כפי שנתבאר בארוכה ובעומק בהתוועדויות י"ט כסלו ע"ו (כולל לימוד המקורות באריז"ל, באחד מהם נמנים הגלגולים ה'מודעים', מחכמה עד מלכות, ובאחד מהם נוסף גם גלגול הכתר, וכולל העמקה נוספת ביחס לחלק מהדמויות):⁶

כתר	
אדם הראשון	
חכמה	בינה
הבל	הרן
חסד	גבורה
אהרן הכהן	יעבץ
תפארת	
תולע בן פואה	
נצח	הוד
שמואל הרמתי	אוריה החתי
יסוד	
אוריה הכהן	
מלכות	
זכריהו הנביא ⁶	

האריז"ל מסביר שתיקון הנשמה בגלגול שייך לספירת החכמה (לעומת תיקונה בגיהנום, השייך לספירת הבינה)⁷, ובפרט שייך סוד של י גלגולים לספירת החכמה (י של שם הוי' ב"ה). כשמתבוננים יש שני

6 אדם הבל הרן אהרן יעבץ תולע שמואל אוריה אוריה זכריהו = 2340 = הוי' פעמים מלך. הערך הממוצע של 10 השמות = 234 = גואל צדק. ס"ת = שלום (= "הוי' ימלך לעלם ועד"), בחינת אהרן "אוהב שלום ורודף שלום". האותיות האמצעיות = ברית ("דבר אתה", "ודברת בם – השם של מב אותיות") ושאר האותיות = 1728 = 12, זה, בחזקת 3.

7 ראה גם מבחר שיעורי התבוננות ח"ה עמ' 63 ואילך.

סוגים עיקריים של גלגולים – כאלה שענינם להשלים מה שאדם החסיר בחייו הקודמים (ובהם יכול האדם לחיות חיים טובים וארוכים ו'על הדרך' להשלים את המצוה החסרה) וכאלה שענינם לתקן על ידי עונש על פגם בחיים הקודמים (בהם יתכן שהאדם יענש בעונש חמור, שכלל אינו מובן במבט פשוט) – הסוג הראשון שייך לקו ימין של הגלגולים והסוג השני לקו שמאל של הגלגולים, והם מעין התכללות של הבינה (עונש הגיהנם, שיכול להתבטא כגיהנם בעולם הזה) בחכמה (הגלגול, ואף על פי כן הכל שייך לצד ימין, שהרי יסורי העולם הזה טובים וקלים בהרבה מיסורי הגיהנם, כמובא גם בתניא בסוף אגרת התשובה, וממילא יש בכך המתקה). התכללות הבינה ניכרת כאן גם בכך שבשמות עשרת הגלגולים – אדם הבל הרן אהרן יעבץ תולע שמואל אוריה זכריהו – יש מב אותיות, בסוד שם מב השייך לתנועת העליה של הבינה (רק השם תולע עולה אבגיתץ, השם הראשון מבין שבעת השמות בני שש האותיות מהם מורכב שם מב).

תכונות הבינה של אהרן בסוד הוי'

חלק מתכונות הבינה של אהרן כבר הוזכרו, ונשלים תכונות נוספות תוך כדי שנסדר את המבנה הפנימי שלהן:

אמרנו שאהרן זכה למה שזכה בזכות שתי תכונות – בושח וענוה. הן הולכות יחד, בושח מצד החכמה וענוה מצד הבינה, כנ"ל, והיות שהן הולכות יחד כל אחת מהן היא ה-י של הפרצוף שלהן – בושח היא ה-י של החכמה וענוה היא ה-י של הבינה. מאד מתאים, כי ענוה היא השתקפות ה-י ב-ה, דרגה של בטול שמופיעה בתוך הבינה ("משה זכה לבינה" היינו ענוה לפי האריז"ל).

הבינה של הבינה קשורה למקום המיוחד בו מת אהרן במיתת נשיקה – הר ההר, הר על גבי הר, כתפוח על גבי תפוח. במקום אחד האריז"ל אומר דהיינו בינה על גבי מלכות. האותיות הפנימיות של אהרן הן הר – הר בתוך אן. אן כמו "לאן אתה הולך" – הולך להר, ולא סתם להר אלא להר ההר. האריז"ל לא אומר, אך היות ש"אברהם קראו הר", הר הוא אהבה ו"הר ההר", הר על גבי הר, היינו אהבה על גבי אהבה – אהבה רבה בבינה על גבי אהבת עולם בחסד דז"א. היה אפשר לומר, כמו שאמרנו לגבי כהן גדול, שזו האהבה של פרצוף הבינה, אך כאן יותר נשמע שזו הבינה שבבינה, "והחכמה מאין תמצא [בבינה, היינו חכמה שבבינה] ואי זה מקום בינה [היינו בינה שבבינה]" , מקום קבורת אהרן (קבר צירוף אותיות קרב – ה"תקרב" של אהרן ממזקם במלכות שבבינה). בכלל, ה"לאן אתה הולך" הוא תמיד בבינה – "מאין באת" בחכמה, שנקראת בלשון ספר יצירה "עמק ראשית", "ולאן אתה הולך" בבינה, "עמק אחרית". שם הוא מת מיתת נשיקה, עד שמשה רבינו התאוה למיתתו. בחסידות בינה שבבינה היינו ראשית העבודה, ה"דערהער" בענין אלקי, כמבואר באריכות בביאור של רבי הלל לשער היחוד. אפשר לומר שמשה רבינו חמד את מיתת אהרן, מיתת נשיקה, שמת ב"דערהער" אלקי. זו נקודת המוצא של כל עבודת ה' – מההתבוננות והדערהער שלה (סוד ההרהור באלקות, הר ההר) מגיעים להסתכלות החכמה, לדבקות הכתר, ואז יורדים להתפעלות המדות ולהתגלות המלכות ("עלמא דאתגליא", עולם הדבור שהוא ענין הגילוי לזולת).

ההבדל הכי בולט בין הכהן הגדול לכהן ההדיוט הוא בלבושים שלהם – את אהרן מייחדת בתור כהן גדול המצוה ללבוש שמונה בגדי כהונה והמספר ח בכלל שייך לבינה בקבלה, הספירה ה-ח מלמטה. בפרט, החידוש הוא שעל ארבעת בגדי הלבן של כהן הדיוט נוספים אצלו ארבעת בגדי הזהב של כהן

גדול והזהב שייך לבינה ("מצפון זהב יאתה"). הכהונה הגדולה עצמה הוקבלה ל-ו של החכמה ובגדי הכהן הגדול מקבילים כאן ל-ו של הבינה, מתאים גם לכך שבגדי אהרן הם "לכבוד ולתפארת" (הוסבר ש"לב אהרן" עולה ט"פ לב, אך כאן העיקר הוא ש-אהרן עולה ח פעמים כבוד, ח מיני כבוד כנגד ח בגדי כהונה "לכבוד ולתפארת"). התפארת יכולה להיות גם תפארת ז"א עפ"י פשט – כמו שאכן נראה במדות – אבל כאן מדובר בשרש התפארת בבינה. בפרטות אפשר לחלק בין ה"כבוד" (בתפארת אמא⁸) וה"תפארת" (בתפארת ז"א) – "לכבוד ולתפארת" נמשך מתפארת דאמא לתפארת ז"א (דרך הכתר דז"א, שהרי מתפארת אמא נעשה כתר לז"א, כמבואר בכתבי האר"ז⁹) בסוד "כונן שמים בתבונה".

ה-ה תתאה של בינת אהרן היא ה"תקרוב" שלו, כנ"ל שכל שלש המדרגות ב"אשרי תבחר ותקרוב" הן המלכות של פרצופי כתר-חכמה-בינה.

ולסיכום תכונות הבינה של אהרן הכהן⁹:

י	ענוה
ה	הסתלקות אהרן בהר ההר
ו	בגדי הכבוד של הכהן הגדול
ה	"תקרוב"

ג. דעת ומדות אהרן

דעת אהרן – שדכן ויועץ נישואין

נאמר משהו בסיסי על הדעת של אהרן: הדעת של אהרן היא התכונה הכי מפורסמת שלו – הכח לעשות שלום בין אנשים. אהרן הוא הנשמה היחידה שכאשר היא הסתלקה כולם בכו עליה, אנשים ונשים. למה? כי הוא עשה שלום בין אדם לחברו ובין איש לאשתו. אהרן הוא אב-טיפוס של יועץ נישואין. למה רק הוא יכול היה להיות יועץ נישואין? אם מישהו רוצה להיות יועץ נישואין טוב – הלואי שלא צריכים, אבל אם צריכים – הוא צריך להיות כמו אהרן.

הוא גם השדכן האידיאלי. היום חמשה עשר באב, יום שעושים שידוכים. על אהרן כתוב "שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" – ראשי התיבות "שפתי כהן ישמרו דעת ותורה" הם אותיות שידוך. חידוש שרבי נחמן מברסלב אומר בליקוטי מוהר"ן, שהכח לעשות שידוכים בא מאהרן. בתורה לא כתוב שאהרן עושה שידוכים, אלא רק שהוא עושה שלום בית "בין איש לאשתו" – הוא יועץ נישואין, אחרי הנישואין. כנראה שהוא עשה את השידוך וכעת הוא לוקח אחריות על מה שהוא עשה. אי אפשר לעשות שידוכים אם אין לך חוש פנימי עמוק בנשמה בחבור של נשמות. הוא "אוהב שלום", הכל אהבה, אבל כאן זו אהבה בדרגה של דעת שהיא יחוד והתקשרות.

8 בדרך כלל מדובר על שתי מדרגות כבוד – כבוד נאצל וכבוד נברא, כבוד עילאה וכבוד תתאה – שהן לב נתיבות חכמה עילאה בחכמה ו-לב נתיבות חכמה תתאה במלכות, אך יש גם מדרגות של כבוד באמא ובז"א כמבואר בסוד הוי' ליראיו בשער "עבודת התשובה והתגלות הכבוד".

9 וראה גם לעיל בסוד מב האותיות ששייכות לבינה.

דעת משה, דעת אהרן ודעת יהושע – סוגים של חבר

משה רבינו הוא דעת, אהרן הוא דעת, וגם למנהיג הבא אחרי משה – יהושע – יש קשר מיוחד לדעת. יש כאן משהו מאד יסודי ביחס לדעת. דעת היא כח של חבר. משה רבינו הוא הדעת של כל אחד מעם ישראל. הדעת שלו היא הכח לחבר אנשים לה', ולכל אחד ואחת מישראל יש נקודה של משה, הכח להתחבר לה', הכח להתחתן כביכול עם ה'. הכח לחבר אנשים בינם לבין עצמם בא מאהרן. הכח של המנהיג להתחבר לעם שלו, לרועה להתחבר לעם, הוא הדעת המיוחדת של יהושע בן נון – היכולת של המנהיג להתחבר לכל אחד מהעם שלו, "שיכול להלוך כנגד רוחו של כל אחד ואחד" (לא חבר של האנשים אחד לשני). זהו רעיון מאד יסודי וחשוב. הכח לחבר אנשים לה' בא ממשה, הכח לחבר בין האנשים בא מאהרן והכח לחבר את המנהיג לעמו, לדעת מה כל אחד צריך, לדבר עם כל אחד בשפה שלו – ביחס אישי – בא מיהושע. העיקר עבורנו היום, חמשה עשר באב ובפרט שמדברים על אהרן, הוא הכח לחבר בין נשמות, הענין של שידוכים ששייך לאהרן.

[שאלה: הרב אמר שכשם שמשה מחבר נשמות לה' כך אהרן מחבר נשמות זו לזו. איך אהרן עושה זאת?]

הרב: בכח האהבה שלו, הוא מקרין אהבה לשתי הנשמות ומביא אותן להיות יחד. דברנו בנוגע לברכת כהנים על חלקיקים בפזיקה, יש לו כח שהוא מקרין ופועל על שני אנשים להתחבר יחד. זו עבודת היחודים. קודם דברנו על עבודת הבידורים שאהרן עושה, העלאת הניצוצות שנפלו. אבל הרבי אומר ש"נסתיימה עבודת הבידורים", וכעת העבודה היא העבודה האמתית של אהרן, עבודת היחודים – העבודה ליחד נשמות. הכח הזה בא מהדעת, שפנימיותה כח היחוד. אמרנו פשוט מה שחז"ל אמרו, שכאשר שני יהודים רבו אהרן הלך לשניהם ושינה מהאמת – הוא לא שקר, אלא אמר את האמת הפנימית – הוא אמר לאחד שהחבר אוהב אותו ולשני שהחבר אוהב אותו, וכאשר הם נפגשו הם חבקו זה את זה. האהבה שלו היתה כה גדולה, שהוא יכול לגלות את האהבה שיש בכל אחד לשני. הכח להתחבר אליך כפי שאתה שייך מיהושע, והכח להקרין לכל אחד כמה אתה אוהב מישהו אחר, "כל ישראל חברים", בא מאהרן.

יועץ נישואין טוב

[שאלה: האם כל כהן מתאים להיות יועץ נישואין או רק כהן גדול? השאלה בפרט היום, לפני בנין המקדש, כי אני צריך יועץ נישואין מיד!]

תשובה: עליך לחפש מישהו כמו אהרן הכהן, כמו כהן גדול, לא סתם כהן. סתם כהן הוא כל מי שחשוב שהוא יועץ נישואין, אבל אהרן הוא הכהן הגדול, לא כל כך קל למצוא. ה' רוצה שיהיו לך נישואין שמחים, בטוח, והוא יפגיש אותך עם יועץ נישואין טוב. ה' הוא האחראי, ואם צריך יועץ נישואין חייב להיות יועץ נישואין טוב, כמו אהרן הכהן הגדול. אתה צריך להשתדל למצוא יועץ נישואין טוב, אבל זו גם אחריות של ה'.

בזמן התורה הכהנים היו גם רופאים, לא רק הכהן הגדול אלא כולם היו דוקטורים. כעת יש רופאים אחרים, שאינם כהנים גדולים, אינם כהנים, ואפילו רופאים שאינם יהודים. הרבי אמר שצריך ללכת לרופא הכי טוב, גם אם אינו יהודי. כדי להיות יועץ צריך משהו רוחני, צריך מישהו עם אמונה, יהודי

עם אמונה חזקה, אי אפשר ללכת ליועץ שאין לו אמונה. היועץ לא חייב להיות כהן, אבל צריך לחפש יועץ שהוא כמו כהן גדול. ב'גדול' יש משמעות של משהו גדול, הרבה יש, אבל צריך בדיוק הפוך – מי שמרגיש עצמו כאין. צריך לחפש יועץ שמרגיש עצמו כאין. אני מברך אותך בשלום בית ונישואין מאושרים עם השראה מלמעלה. גם ה' נקרא כהן גדול, אז אפשר לבקש גם ממנו שיסכים להיות יועץ הנישואין שלך. שהאור והברכה יבואו מלמעלה – כח לתקן את מה שצריך לתקן הוא חכמה. במיוחד היום, יום הנשמה של אהרן, ואם אתה צריך עוד נשמה לעזור לך שתהיה כמו אהרן הכהן.

מדות אהרן

כמו שאמרנו, המדות של אהרן הכהן הוסברו בספירת העומר. נחזור בקיצור:

חסד: הצטיינות אהרן באהבת הבריות – "אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (כאשר ארבע המדרגות כאן מכוונות כנגד י-ה-ו-ה¹⁰).

גבורה: בעבודת "בהעלתך את הנרות" אהרן מעלה את הנרות – את נשמות ישראל – "עד שתהא שלהבת עולה מאליה" באהבה כאש.

תפארת: בגדי הכהונה "לכבוד ולתפארת" (וראה עוד לעיל בספירת הבינה).

נצח: נצחיות בית הכהונה כ"בית נאמן" (על דרך הבטחת ה' לדוד להקים לו "בית נאמן" ונצחי – "וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם" – וביתר שאת, שהרי לדוד הבטחת המלכות היא רק לאחד מצאצאיו בכל דור, והמלכות עצמה נתעלמה לתקופות ארוכות, ואילו ההבטחה לאהרן היא לכל צאצאיו הכשרים לכהונה והיא נמשכת בגלוי בכל הדורות).

הוד: התמימות (פנימיות ההוד) של אהרן, שבאה לידי ביטוי גם בשמחתו על מינוי משה אחיו הקטן ("וראך ושמח ולבו") וגם בקבלת הדין בשריפת שני בניו ("וידם אהרן").

יסוד: כח הברכה המיוחד של הכהנים – "ברכות לראש צדיק [וצדיק יסוד עולם]" (לעיל הוזכר כח ברכת כהנים ביסוד של הכתר, ויסוד הכתר נמשך ליסוד ז"א בסוד "מכתם" – המשכה מ"ראשו כתם פז" ליסוד ש"מכתו תם").

מלכות: ענות אהרן, בו נאמר "ואהרן מה הוא", ואחריות אהרן על הדור בעטיה הרוצח בשגגה יושב בעיר מקלט "עד מות הכהן הגדול" (גם המיתה שייכת למלכות, ש"רגליה ירדות מות", ועל דרך "וימלך... וימת" האמור במלכי התהו, וגם התפלה בה מתבטאת האחריות – "שהיה לו להתפלל על דורו" – היא בבחינת מלכות, בסוד "ואני תפלה").

ענני הכבוד – מתנת אהרן הכהן

האריז"ל שואל על כך שיש תופעת "שכל את ידיו" בין משה ואהרן (בהקבלה של האושפיזין) – אהרן הוא איש חסד, כהן, שמתמקם בסוף בהוד, ואילו משה הוא לוי, מגבורה, ומתמקם בסוף בנצח. האריז"ל מקשר זאת לסוד שלש המתנות בזכות שלשת הרועים.

יוצא מדבריו משהו מאד נחמד: האור של יסוד אבא שמתגלה בז"א אחרי השליש העליון של התפארת מאיר קודם כל בצד ימין (לפי הכלל שכל הפניות שאתה פונה תהיינה לימין) ומהארתו בצד ימין יוצאת מתנת המן. כלומר, משה רבינו הוא נצח קשור למן שהוא מוריד, לחם מן השמים. אחר כך האור הזה 'מכה' בנצח מצד ימין וכאור חוזר קופץ לשמאל, לספירת הווד, ושם הוא מוציא את ענני הכבוד שהם מתנת אהרן. אהרן הוא הוד בקשר לענני הכבוד שלו. ענני הכבוד הם בחינת הוד – קשור למה שהיו מגינים על עם ישראל (הוד הוא אור מקיף שמגן), מגהצים את הבגדים (תיקון 'ונקה' הוא שרש הבינה ש"עד הוד אתפשטת", וכן בהוד יש "הודי נהפך עלי למשחית" בדם נדה שצריך ממנו טהרה ונקיות) והורגים את העקרבים (המזויקים). אחר כך האור ש'הכה' בהוד קופץ – כמו כדור שקופץ מהכותל – לאמצע, היסוד, ושם דווקא יוצאת בארה של מרים. יש כאן חידוש יפה, שמרים היא דווקא היסוד, ה"צדיק יסוד עולם". בדרך כלל באר היא יסוד הנוקבא וצריך לומר שכאן רמז לזיווג זו"נ, ליסוד הדכורא ויסוד הנוקבא יחד, וזהו סוד בארה של מרים. הביטוי של האריז"ל כאן הוא באמת "זיורד דרך היסוד" – ירידה מיסוד ז"א ליסוד נוקבא ששם העלאת המ"נ בבאר מרים.

יוצא שמשה הוא הנצח, אהרן ההוד ומרים היסוד. בתולדה הסדר הפוך – מרים-אהרן-משה – וכן גם סדר ההסתלקות שלהם. היות ששניהם הסתלקו לפני משה כל המתנות היו צריכות לחזור בזכות משה בלבד, הכל הפך להיות נצח שכולל גם הוד וגם יסוד. בכלל חדש אב הוא חדש של הוד, החדש החמישי, כשתחלת החדש עד תשעה באב היא בפירוש בבחינת "הודי נהפך עלי למשחית", תשעה באב הוא "כל היום דוה", לכן הסתלקות אהרן היא בר"ח אב. כל זה על פי תורה אחת של האריז"ל עם קצת הרחבה.

אפשר לומר עוד ווארט: דווקא המתנה של הצדיק משקפת את המדה ההופכית שלו – השמאל של הצדיק נותן את המן (בימין) ודווקא הימין של הצדיק נותנת את ענני הכבוד (בשמאל). דווקא בנתינה יש "שכל את ידיו", שכל של "אחליפו דוכתייהו" בתוך הנתינה. קו האמצעי לא צריך לשנות צד, כי כל נקודה כוללת את שני הקוים.

עד כאן הערב. כעת שאלות.

ד. שאלות ותשובות

אהרן, האורים והתומים וארון הברית

שאלה: האם השם המפורש באורים ותומים הוא שם מב, שמופיע בראשי התיבות של "אנא בכח", או שם אחר?

תשובה: לא כתוב בפירוש מה השם שיש שם, אבל יכול להיות השם בן ארבעים ושתים אותיות, כפי שהוזכר לעיל שבשמות עשרת גלגולי אהרן שבמקרא יש בדיוק מב אותיות – יש לו קשר עמוק לשם בן מב אותיות ויתכן שהוא הופיע באורים ותומים.

שאלה: הארץ אותיות אהרן. מה המשמעות?

תשובה: אפשר לכתוב ארון מלא, אבל יש בתורה גם ארן חסר, ואז אם יש ה הידיעה בהתחלה מקבלים אותיות אהרן. שייך למה שאמרנו ש-אהרן אותיות נראה, שהרי הלוחות שבתוך הארץ הם מקור האור,

ולכן הוא אותיות נראה, אותיות אהרן. הסבר פשוט לקשר האותיות הוא שאהרן הוא היחיד שנכנס לקדש הקדשים, פעם בשנה, ורואה את הארון. כאשר משיח יגיע יתגלה בכל אחד מאתנו ניצוץ אהרן שבו. הרבי אומר כל פעם שבחינת אהרן תתגלה בכל יהודי ואז כל יהודי – לא רק ביום כיפור, אלא בכל יום – יוכל להכנס לקדש הקדשים, לראות את ארון הברית וכפי שאמר הרבי לרקוד יחד עם השכינה בקדש הקדשים.

שאלה: האם ארון הברית, שבו המטה של אהרן והלוחות צריכים להמצא לפני בנין המקדש?

תשובה: יש גם צנצנת המן. צנצנת המן והמטה של אהרן הם לא בתוך הארון אלא לצדו. בכל אופן, בבית השני ארון הברית לא היה במקדש, אלא טמון במקומו מתחת למקדש בהר הבית. כאשר משיח יבוא ויבנה את המקדש הוא ימצא את הארון, ומסתמא גם את צנצנת המן ומטה אהרן שגם הם היו בקדש הקדשים. אנו מקוים ומצפים שהם יופיעו מחדש בקרבו בביאת משיח צדקנו.

שאלה: הרב אמר שמשיח ימצא את הארון כדי לשים אותו בבית המקדש. יש ענין לחפש את ארון הקדש בזמן הזה?

תשובה: כל ענין המקדש שייך למשיח, הרמב"ם פוסק ש"משיח בונה מקדש", לכן אלה שאלות אליו. הוא יאמר לנו אם לחפש את הארון קודם וכו'. אפשר לסמוך עליו שהוא יעשה זאת באופן הכי טוב. רק צריך להתפלל שהוא כבר יגיע.

שידוכי מחול הכרמים – בזמן מלך וכהן גדול

שאלה: למה בנות חב"ד לא באות לרקוד בירושלים כדי שהגברים יוכלו לבחור בהן כשידוך? איך חוגגים היום את חמשה עשר באב?

תשובה: זהו יום של שידוכים. קודם כל, צריך להיות פתוחים לשידוכים. לא כל הבחורים והבחורות פתוחים לשידוכים, והיום הוא היום המסוגל לכך – יום עם מזל לעשות שידוכים. לא יודע למה שאלו על בנות חב"ד, אני לא מכיר בנות אחרות שכן יוצאות היום לרקוד בכרמים... אבל שבנות חב"ד תהיינה דוגמה לכל הבנות. לא נוהגים כך כי אנו עדיין בגלות. הריקודים בכרמים היו בזמן שבית המקדש היה קיים. כתוב במשנה שהריקודים היו עם בגדי לבן שאולים, מתחיל מבת המלך ומבת הכהן הגדול ששואלות זו מזו. כדי לחזור למנהג הזה צריך כהן גדול ומלך, שאין לנו כעת.

הסברנו שלכהן הגדול יש כח להחזיר למצב של בתולין. מה פירוש בתולין? מצב של תמימות קיומית. האם זה שייך רק לבחורות בתולות ולא לבנים? לא. בזמן המקדש, הזמן בו קיימו את מנהג מחול הכרמים, גם הבחורים היו 'בתולים'. מה הכוונה? "בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא", תמימות מוחלטת גם אצל בנים וגם אצל בנות. בתשעה באב מקוננים על כך שבחורי ובתולות ישראל הקדושים נהרגו. התנ"ך והקנינות מדברים על בחורים ובתולות טהורים ונקיים. זו רפואה לכל המחלות הפסיכולוגיות שקשורות לבעיות של נוער וגיל ההתבגרות. הנשמה שמחזירה אותנו אחורה לתמימות הראשונית של הבתולים היא נשמת אהרן הכהן הגדול. זהו אחד מהדברים החשובים ביותר ששייכים לאהרן, שלכן כאשר הוא נפטר כולם בכו עליו, גברים ונשים, הבחורים והבחורות – הוא מחזיר לעם ישראל את הבתולים הנצחיים. לכן, כשיש כהן גדול אפשר לנהוג בתמימות את מנהג המחול בכרמים.

שותפות ותוכחה

שאלה: אם מישהו בסיטואציה חברתית שהוא עם אנשים שהוא אוהב אבל יש משהו מוטעה שהם עושים. מה לעשות, איך להעיר בלי לשבור את החברות או האהבה ביניהם?

תשובה: קודם כל, יש סעיף שלם בשו"ע על תוכחה – איך להעביר בקורת בונה. זו מצוה בתורה, "הוכח תוכיח". זו מצוה מאד רגישה, אולי יותר מכל המצוות, עד שרבי עקיבא אומר שאין בדור מי שראוי להוכיח. לפני שאדם מוכיח עליו לתקן את עצמו (כמאמר ריש לקיש, "קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים"), ומי תקן עצמו? ועדיין, זו מצוה בתורה, צריך להסביר לזולת, להקריין לו, שאני מעיר לך כי אני אוהב אותך (כמו שאהרן אוהב את הבריות ומקרבן לתורה). צריך ללמוד את ההלכה, וללמוד "אדעתיה דנפשיה" איך ליישם אותה – מצות תוכחה היא באמת מצוה קשה.

אמרת שההקשר הוא חברה או עבודה. צריך לדעת שאם אתה בחברה שעושים דברים לא טובים – חברה שמייצרת דברים שאסור – עליך להתפטר. זה דבר ראשון. אם אתה חלק מפס היצור של דברים לא טובים, אתה צריך קודם כל להוכיח את עצמך – שלא תהיה חלק מזה. אם אתה יכול לעזור לשנות זאת – עליך לנסות. הרבי אמר שכל דבר שאומרים צריך להיות "באופן המתקבל", בדרך שהאזן השומעת תוכל לקלוט ולקבל. אם אתה לא יכול לומר זאת בדרך שהאזן שלו תשמע זאת, עדיף שלא לומר – כתוב גם בפרקי אבות, לא לומר דבר שאינו יכול להשמע.

הכל חוזר למצוות והלכות מפורשות בשו"ע איך לקיים את מצות "הוכח תוכיח את עמיתך". הבעל שם טוב אמר "הוכח" את עצמך ואחר כך "תוכיח את עמיתך". הוא אמר שכל דבר שאתה רואה רע בזולת יש בעצמך, השתקפות שלך – קודם תתקן בעצמך ואז תוכל באהבה לתקן את הזולת. אבל כמו שאמרנו קודם, אם אתה חלק מדבר שלילי – אפילו שאינך רוצה – עליך להתפטר, לצאת מזה, ולהסביר לאנשים שאתה עוזב כי קורה כאן משהו מוטעה.

טעות בשיקול הדעת

שאלה: הרב אמר בשם האריז"ל שאהרן פגם בכך שלא מסר את נפשו אחרי שראה שהרגו את חור. האם אין דרגה יותר גבוהה בכך שאהרן לא מסר את נפשו והוא נתן לאנשים צ'אנס לעשות תשובה ולתקן מה שהם עשו, ואם היו הורגים אותו היה יותר גרוע.

תשובה: חז"ל אכן אומרים שהוא חשב שאם יהרגו אותו החטא שלהם יהיה כל כך גרוע שלא יוכלו לעשות תשובה – רעיון זה לא בא מקבלה אלא מפורש בחז"ל – ולכן הוא לא מסר את הנפש. חשב שההריגה שלו תהיה יותר גרועה אפילו מחטא העגל עצמו, ובאהבתו לעם ישראל הוא נמנע מלמסור את נפשו. חז"ל אומרים מה היתה המחשבה שלו – לעולם לא היינו יכולים לדעת האם היא נכונה או לא. האריז"ל אומר שזו היתה טעות, כי הענין הגיע מרמה אחרת של הלא-מודע, מהכתר. היתה לו סיבה רציונאלית למה לא למסור את הנפש, לא רק באופן רציונאלי, זו דרגה של רוח הקדש, אך גם שם הוא יכול היה לטעות. לעולם לא היינו יודעים זאת בלי האריז"ל.

שאלה: הרב דבר על תיקון וכו'. איך אדם יודע מה התיקון שלו? איך הוא יודע לפרש את הסימנים שהוא מקבל באופן הנכון כדי לדעת מה התיקון שלו?

תשובה: למדנו שאפילו אהרן, הכהן הגדול, מהנשמות הכי גדולות, טעה בהחלטה הרציונאלית שלו מה לעשות. מכך מובן שכולם יכולים לטעות. גם משה רבינו "בא לכלל כעס בא לכלל טעות". רואים בחז"ל שכדי לא לטעות – אף פעם לא לכעוס. זה הדבר הפשוט הראשון, אם אתה כועס, אפילו אם אתה משה רבינו, אתה טועה. לעולם אל תכעס! "כל הכועס כאילו עובד עבודה זרה" – הכעס הוא עצמו עגל הזהב. אמרנו קודם שלאהרן היתה סברא לא למסור את הנפש, שלא יהרגו אותו, כדי להיטיב לעם ישראל. יתכן, איני זוכר אם כתוב, אבל אם כעס מביא לטעות, יתכן שכמו שאמרנו קודם, כאשר אהרן ראה אנשים שהוא אוהב עושים דברים שליליים, טעות גדולה, הוא כעס ואז טעה לגבי מה שהוא צריך לעשות – הוא טעה לחשוב שעשה מתוך אהבה שלהם.

כדי לדעת מה לעשות צריך שני דברים: צריך רבי, והרבי צריך להיות שם – אהרן טעה כי הרבי שלו לא היה שם, משה רבינו עלה להר – וצריך לא לכעוס. כי אפילו הרבי, אם הוא כועס, הוא עושה טעות.

כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה.

ב' אב

הצדיק הרב שְׁרֵיָה דְבִלְיָצְקִי זצ"ל

יום ההילולא - ב' אב

נולד ב-ט"ו שבט ה'תרפ"ו (1926) בריגה שבלטביה. בשנת ה'תרצ"ד (1934) משפחתו עלתה לארץ והתיישבה בתל אביב. כשהיה כבן 13 התחיל ללמוד אצל הרב יחיאל ישראלוב בבית הכנסת הגר"א שברחוב הירקון, והתקרב גם לר' יוסף צבי הלוי. כשהיה כבן 15 משפחתו עלתה לירושלים, שם החל ללמוד בישיבת קמניץ ובישיבת חברון. רבינו זכה גם ללמוד אצל המקובלים בני עדות המזרח בירושלים: הרב מרדכי שרעבי, הרב עובדיה הדאיה והרב מרדכי עטיה. רבינו העיד על עצמו שמשנת ה'תש"ד (1943) לא דיבר לשון הרע. כשנשאל מה קרה באותה השנה ענה: "לא קרה כלום פשוט פעם לא היה מצוי ספרים ואז פעם ראשונה שראיתי את הספר חפץ חיים למדתי את כולו, ומאז לא דיברתי לשון הרע". לאחר נישואיו התגורר בתל-אביב. לאחר מכן עבר לרמת גן. שם התקרב למרו החזון אי"ש זיע"א.

כשהיה כבן 27 עבר להתגורר בבני ברק, שם המשיך ללמוד תורה מפי החזון אי"ש. בשנת ה'תשי"ז (1957) יסד בביתו מניין קבוע לתפילת שחרית כותיקין בזמן הנץ החמה הנראה. ביתו היה פתוח ואף תלמידים צעירים בשנים ליבנו איתנו סוגיות תלמודיות והלכתיות. שקדנותו של רבינו היתה מופלאה. החברותא סיפר שהוא היה צריך להמתין לידו במשך דקות ארוכות עד שרבינו הרים את ראשו מהגמרא ושם לב אליו. רבינו נהג לצום מידי שנה במשך יותר מ-40 שנה מ"ז בתמוז ועד ט' באב. עשי"ת, שובבי"ם, שלושת השבועות, שני וחמישי כל השנה. ענוותן מופלא. מימיו לא החסיר תיקון חצות. היה ידוע צדקת פזרונו ורבים נתמכו מידו מכמה קופות שהיה מנהל. בעל רוח-הקודש. נזהר מאוד מגזל. מעולם לא פגע באף אדם. נפטר ב-ב' אב ה'תשע"ח (2018). חי כ-92 שנים. נטמן בבית העלמין קריית שאול.

אביו: ר' בצלאל יעקב. **אימו:** מרת דבורה (בת ר' דוד הלוי לוי). **אשתו:** מרת חיה (בתו של ר' הגאון השקדן ר' חיים עוזר ינובסקי. התחתן כשהיה כבן 20). **בנותיו:** גב' באום, גב' וינוגרד (נישאה לר' יוסף אליהו). **בנו:** ר' דוד. **מרבתינו:** הגאונים ר' שמואל פיפרמן, ר' יחיאל ישראלוב, ר' יוסף צבי הלוי (אב"ד תל-אביב), ר' דוד בהר"ן,

ר' יעקב משה חרל"פ, המקובל ר' מרדכי שרעבי, המקובל ר' עובדיה הדאיה, המקובל ר' מרדכי עטיה, מרן ר' אברהם ישעיהו קרליץ (ה'חזון אי"ש). מתלמידיו: הגאונים ר' אי"ש ברגמן, ר' אהרן ברנר, חזקיהו יוסף פרצוביץ, ר' אבידן אליהו. תלמיד-חבר: המקובל הרב יוסף לייב זוסמן. מספריו: אחר כתלנו- דיני קריעה, פאר יעקב- הנחת תפילין • אם למקרא- על כל התורה, ההפטרות והמגילות • תיקון חצות כסדר האריז"ל • מתי מלחמה- שו"ת בענייני אבלות • חוקת עולם- ביאור עבודת יוהכ"פ • שובע שמחות- דיני שבע ברכות • זיכרון בצלאל- הלכות קריעה • בינו שנות דור ודור- צוואות והנהגות מגדולי ישראל • והוא באחד- כוונות קריאת שמע ועוד ספרים רבים.

רבינו סיים את ברכת המזון שלאחר 'מלווה מלכה', קם ממקומו לכיוון הסטנדר. פתאום צצה במוחו המחשבה כי גאון פלוני לא התקשר אליו תקופה ארוכה. מוזר, הוא נהג לטלפן מידי פעם והיו משתעשעים בדברי תורה לזמן ארוך. אם הוא לא מתקשר, אני אתקשר אליו. הרב חייג לידידו הותיק ופתח בשלום "ידידתי. "כן, מה רצונכם?" "מדבר שריה דבליצקי". אולי הוא לא מזהה את הקול. "מה רצונכם?". כבר זמן רב שלא פלפלנו בדברי תורה", רבינו אמר. הרב הרגיש שבן שיחו לא מעוניין ולדבר כעת וסיים את השיחה בניעומות.

הוא חשב: "ידידי פגוע ממני, ואין לי מושג למה". הוא ניסה להעביר במוחו את שיחות האחרונות עם אותו גאון ולא מצא שפגע בכבודו או ברגשותיו. רבינו בלית ברירה המשיך בסדר יומו. לאחר שבוע וחצי, כשסיים רבינו את אחד משיעוריו הרבים אברך משומעי לקחי הקבועים ניגש אליו וסיפר לו בהתרגשות כי ראה ספר פלוני עם הקדשה ואישית לרבי שריה דבליצקי, זה היה בביתו של...

רבינו עצר אותו: "אני לא רוצה לדעת מי זה היה". האברך לא המשיך לספר אך רבינו כבר הבין הכל: הגאון היה שולח לו את ספריו החדשים בכל עת שהם יצאו לאור עם הקדשה לבבית ורבינו היה שולח לו את דמי הספר בצירוף הערות ופולפולים בדבריו. נראה היה כי השליח שהספר נשלח איתו לא עמד בנסיון ושולח יד בספר עם ההקדשה המיוחדת. הגאון פגוע ולא מבין למה רבינו לא מגיב על מתנתו, בעוד שרבי שריה עצמו לא ראה כלל שיצא חלק חדש!

רבינו חשב איך לצאת מהסבך. כשאחד ממקורביו ניגש אליו ושאל לפשר פניו הדאוגות השיב: "אנחנו נמצאים מספר שבועות לפני ראש השנה. אני לא יודע איך לפייס את גאון פלוני שיש לו תרעומת עלי". המקורב התפלא: "יש למישהו תרעומת על רבינו?". הצדיק סיפר מה שקרה וסיים: "הספר נמצא אצל יהודי שאני לא רוצה לדעת מיהו, כי אני לא רוצה להיכשל בלשון הרע. הכי פשוט היה להתקשר לאותו גאון ולספר לו כי לא ידעתי ששלח לי את ספרו והוא לא הגיע אלי, אבל זה יהיה זה לשון הרע על השליח שמעל בתפקידו"

רבינו סיים: "החלטתי, שעדיף שאשאר נזוף ואותו גאון ימשיך לכעוס עלי, מאשר לעבור על איסור תורה של 'לשון הרע'. המקורב התפעל מאות מהחשבון המדוקדק של רבינו. מקרה זה הצטרף אצלו לעשרות דוגמאות של דקדוק קפדני במצוות הבורא. עברה תקופה קצרה. לאותו מקורב נודע כי קרובו מתענד לעבור ניתוח. מאחר והתפלל במניין הותיקין של הגאון רבי ניסים קרליץ, החליט לגשת אליו ולבקש את ברכתו להצלחת הניתוח. רבי ניסים שמע את הבקשה, ותמה: "ברכותי ספק יתקיימו וספק לא, ואילו רבך הגר"ש דבליצקי שאתה רגיל אצלו - הלא חז"ל מבטיחים שאדם שמעולם לא נכשל בלשון הרע בפיו ובאוזניו - הקדוש ברוך הוא חייב לכבד ברכה שוצאת מפה כזה!". (מעובד מתוך מוסף שב"ק דברים תשע"ח)

בנו רבי דוד סיפר: בסוף ימיו רבינו היה צריך לקבל ביטוח סעודי. לשם קבלת הביטוח שלחו נציג כדי שיבדוק את מצבו של המבוטח אם הוא אכן זקוק לסיוע סיעודי. אחד מבני הבית הציע שיניחו במרכז החדר את כיסא הגלגלים של הרב ואת מכשיר החמצן, כדי שייכנס הבודק וישוכנע שמדובר כאן במקרה סיעודי. כאשר אבא שמע על הרעיון הוא מיד ביטל את הדברים ואסר לעשות כן. לאחר שהגיע נציג הביטוח ובדק את הדברים ואישר את הביטוח המדובר, לפתע אבא הודיע כי הוא אינו מסכים לקחת את הסיוע מאחר ואינו בטוח במאת האחוזים שהוא ראוי לקבל את התמיכה הזו...

מעשה נוסף שאירע לפני כשנה, אבא הכ"מ קיבל זיכוי ממס הכנסה בסך של כאלפיים שקל, והוא חשש כי חלה טעות בחישובים של רשויות המס, וכי הזיכוי נעשה בטעות. הוא ביקש ממני לטפל בזה, הלכתי לרואה חשבון, וביקשתי ממנו מאחר ואבא חושב שזה זיכוי כפול - שיבדוק את הנושא, אך נענית כי עלי לעזוב את העיסוק בעניין, מאחר ואם ברשויות המס לא חושבים שזה טעות ושלחו את הזיכוי אז לא צריך לעשות דבר.

כאשר אמרתי את הדברים לאבא הוא השיב לי: "אני כבר אטפל בעניין בכוחות עצמי". ואכן הוא התיישב וכתב מכתב מפורט לכבוד מס הכנסה, עם התאריכים המדויקים... למעשה בסופו של דבר התברר כי הוא טעה בחישוב שלו והזיכוי נעשה בצדק, אך הזהירות שלו הייתה עצומה שלא לגעת בכסף שאינו שייך לו.

נכדו רבי יעקב וינוגרד סיפר: לפני מספר שנים קרוב לחג הסוכות סבא זצ"ל נכנס לד"ר ברנט - רופא שיניים והתאונן על כאב פצע בחניכיים מתחת לשיניים התותבות. הרופא הציץ ואמר: "כפי שאני רואה ומשער הפצע הזה נמצא כאן זמן ממושך. מה קרה כעת?!?" "נכון", הסבא השיב, "במשך ימי השנה, לא אכפת לי לאכול עם הכאב, אבל כעת שאני צריך לקיים בקרוב מצוות אכילת כזית בליל סוכות - בשמחה, לא אוכל לקיימה בשמחה עם הכאב הזה".

תלמידו הרב חזקיהו יוסף פרצוביץ סיפר: במשך כל השנים ראיתי אנשים קבועים שהגיעו ותמך בהם. היו שהגיעו פעם בחודש, היו פעם בחודשיים והיו לתקופות ארוכות יותר, בלי קופה מאורגנת, נתן בסבר פנים יפות. היתה אלמנה שקיבלה פעם בשלושה חודשים בקביעות. פעם הגיעה אליו אחרי חודש וחצי, והרב אמר שתבוא עוד חודש. אחרי כמה ימים הוא לא הרגיש טוב ומיד תלה זאת בצער האלמנה. ישב וכתב צ'ק ונתן לי לשלוח לה. (מתוך מוסף שבת קודש)

אחד מתלמידיו סיפר: הייתה אלמנה שהייתה מגיעה מידי זמן קבוע מגיעה (אולי כל חודש) ומו"ר זצ"ל נתן לה כסף לצדקה, יום אחד הגיעה אחרי שבמיים האחרונים כבר הייתה, ומו"ר זצ"ל היה באמצע לימוד ולא כ"כ הרגיש טוב, אמר שיגידו לה שתבוא מחר. באותו הלילה היה ייסורים גדולים למו"ר זצ"ל במשך כל הלילה. מיד בבוקר ביקש שיקראו לה וכל פעם שאל מה עם האלמנה פלוגית מתי היא באה? ממש היה לחוץ מתי תבוא. שאלתי מדוע מו"ר זצ"ל מחכה שתגיע? ענה לי כל הייסורים שהיו לי בלילה, זה כי ציערתי את האלמנה הזו.

אחד מתלמידיו סיפר: פעם שאלתי את מו"ר זצ"ל ששמעתי בשמו שרואה על בני אדם מי הניח תפילין ומי לא, האם זה נכון? וענה מו"ר שכן. שאלתי האם גם בשאר המצוות כמו מי התפלל מנחה? ענה מו"ר שכן. ושאלתי האם גם עבירות רואה? מו"ר חייך, ואז אמר מו"ר זה לא ראייה זה ידיעה.

אחד מתלמידיו סיפר: היה לי חבר בישיבה בגיל השידוכים שהייתה לו אחות מעליו באזור גיל 27 שלא התארסה ושאל למו"ר זצ"ל מה לעשות? רבינון ענה שתלמד ספר חפץ חיים, ענה בחור שהיא כבר עשתה את כל סוגי הסגולות, כולל נסיעה 30 יום לכותל מב"ב לירושלים אז אין סיכוי שתסכים. אז אמר מו"ר זצ"ל שאתה או אמא שלך תלמדו עבודה ואתה תתחתן אחריה, וכך היה ביום שגמרו את הספר חפץ חיים היא סגרה ווארט, והוא שלושה חודשים אחריה.

אחד מתלמידיו סיפר: ניגשתי למו"ר זצ"ל עבור אברך שאשתו צריכה ללדת והתינוק הפוך והיא צריכה לעשות היפוך ע"י רופא. אמר לי מו"ר זצ"ל 'שיתהפך לבד', אמרתי זאת לאברך שהיה בדרך לטיפול להפיכת העובר ושהגיע לשם הודיעו לו שהעובר כבר התהפך ואין צורך בטיפול, סיפרתי למו"ר זצ"ל חייך והנהן בראשו.

במוצאי שבת, באחד האשפוזים האחרונים של רבינו, הצדיק פנה אל אחד מנכדיו ואמר: "מדוע מוציאים לי דם? מעולם לא שפכתי דמו של איש!". הוא מעולם לא פגע באיש. נמנע מלהתערב במחלוקות ואף סירב למשרות דיינות בבתי-הדין החשובים ביותר שהציעו לו. כשנשאל פעם על ידי אחד מגדולי הדור מדוע הוא מסרב, השיב שהוא אינו מעוניין לשמוע אנשים המדברים רע אחד על השני.

תלמידו הרב חזקיהו יוסף פרצוביץ סיפר: רבינו היה גם גומל חסד בגופו. אחד מבניו של מתפללי המנין, בחור צעיר בא לשאול על בניית הסוכה שבביתו. הוא שרטט לו את השאלה והרב לא הצליח להבין. למחרת בבוקר, דפק רבי שריה בביתו לראות היכן הסוכה.

תלמידו רבי אהרן ברנר שליט"א סיפר: ערכתי קונטרס משאלות ששאלתי במשך השנים את רבי שריה זצוק"ל ואת רשכבה"ג מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצ"ל. הבאתי לרבינו שיעבור על חלק השו"ת שהבאתי ממנו קודם ההדפסה. לאחר כמה ימים החזיר לי את הקונטרס מלא בהגהותיו והערותיו, ואף כתב הסכמה על הקונטרס. אך דבר אחד כאב לו מאד: כשראה שהקובץ מכיל שו"ת ממנו יחד עם מרן שר התורה ואמר מיד כדרכו בלשונו הקצרה - 'זה לא מתאים...', וכשלא הבנתי כוונתו, חזר ואמר - 'זה לא כבוד...' תוך כדי שהוא מצביע על חלקו של מרן שר התורה שהכניסו אותו בכריכה אחת עם תשובותיו.

תלמידו הגאון ר' אי"ש בהגרמ"צ ברגמן סיפר: כשעברתי דירה לרחוב חרל"פ, היה זה בין סוכות לחנוכה. והדירה שם הייתה בבניין ישן בו היו שתי דירות בקומת קרקע, ועליהן שתי דירות, ומדרגות חיצוניות, ברוחב הבניין, עולות לדירה בקומה העליונה, כשהמדרגות מתחילות קרוב לכניסה לרחוב ומגיעות עד לפתח הבית. והדירה שלנו הייתה בקומה העליונה. התלבטתי היכן להניח החנוכיה. תיארתי בפני הרב את צורת הבניין והספק שלי, והרב ענה לי שרוצה לעיין בזה קצת וייתן לי תשובה למחרת. אחר כך שאל אותי עוד כמה שאלות על הדירה והקירבה למניין, ותוך כדי, בלי שארגיש בזה משהו חשוד, הוציא ממני את הכתובת של הבית. למחרת תיאר לי את המקום בו אני צריך להניח החנוכיה, תוך כדי שאני מבין שהוא עבר ברחוב כדי להיות בטוח. עברתי שם במקרה, הפטיר. איזה גדלות!

רבינו הקפיד לעשר כל דבר שנכנס לבית אם זה פירות וירקות אזי לפני שזה נכנס למקרר היה יושב עם הקבלה שרשום כמה המשקל כל מין, והיה משקל דיגיטלי קטן והיה מעשר מכל דבר שיעור המעשר. ואם זה מוצרים סגורים היה מעשר בשעת הפתיחה, ולא היה מציאות של מוצר פתוח לא מעושר. פעם אחת בשבירת צום יחיד של מו"ר זצ"ל נהג לשבור את הצום עם חלבה וקפה, כי לאכול עוגה לפני ערבית אסור. הבאתי לרב חלבה חתוכה ופתוחה שהייתה במקרר. מו"ר הסתכל ואמר לי: "מה עם מעשר?"

עניתי לו שזה פתוח כנראה זה מעושר, ומו"ר זצ"ל התעקש ועישר שוב, עד שלפתע נכנס אחד מבני הבית במהירות לכיוון המטבח ובא לומר למו"ר זצ"ל שלא יאכל מהחלבה כי פתח אותה בבוקר ולא עישר, הסתכל עליי מו"ר זצ"ל וחייך.

רבינו פעם אחת הלך למקווה בלילה, ואחר שפשט בגדיו והלך לכיוון הבור בחושך מוחלט והבין שהמקווה בשיפוץ ופשוט עם כל האבנים, איבד את עצמו שם, עד שהגיע מישהו שנתן לו יד ועזר לו לטבול ואז הוליך אותו לבגדים ואז ליציאה, ואותו אדם נעלם. שאלתי: "מי זה היה אליהו הנביא?" מו"ר אמר: "אולי לא יודע"...

תלמידו הרה"ג אי"ש ברגמן סיפר: בשנים האחרונה הוצב שומר בישיבה 'תפארת ציון' הסמוכה. באחד הימים רבינו יצא מתפילת מנחה בצהריים. הוא הבחין שיש חילופי משמרות של השומרים. הרב שאל אותי: "השומר השני, מה עם ארוחת צהרים שלו?". אמרתי לו שאיני יודע. הוא קרא לבחורים מהישיבה וביקש מהם שידאגו לו לאכול. מי חושב על זה בכלל, מי שם לב לחילופי משמרות?

תלמידו הרה"ג אי"ש ברגמן סיפר: לפני כמה שנים שלחו לו ממס הכנסה שמגיע לו זיכוי של כסף. הוא חישב את הסכום וטען שלא מגיע לו ומיד שלח להם מכתב חזרה שהם טעו. בביטוח הלאומי הופתעו מאוד ממכתב כל כך לא מקובל, אך הם חישבו שוב והתברר שהם צדקו ועמדו על שלהם, אך הרושם האדיר מזהירותו של הגאון שלא לקבל ממון שלא מגיע לו, לא פג.

בתקופה האחרונה שלחו מחברת ביטוח אח מטעמם לבדוק את מצבו, מה הוא יכול לעשות לעשות בעצמו ועל מה מגיע לו כסף כחוק. כשנשאל שאלות, לא הגזים בכלום ועוד אמר שמסוגל לעשות דברים נוספים שבדרך לא עשה, כדי שחלילה לא יקבל משהו שאולי לא מגיע לו.

תלמידו סיפר: ידועה היתה מצוות נתינת צדקה הרחבה שמו"ר זצ"ל היה מקיים בהידור, נתן לכל מי שדפק בדלת כל אחד לפי עניינו. לפני החגים היה שולח עשרות מעטפות, וכמה וכמה פעמים שלחני מו"ר זצ"ל לשים מעטפות עם צ'קים בדואר, וחלקם היה מתעקש שאתן להם ביד, ולא נחה דעתו, למחרת מיד שהייתי מגיע היה שואל אותי אם העברתי את המעטפות...

תלמידו הרב חזקיהו יוסף פרצוביץ סיפר: היה שולח אותי לכסות חובות של אברכים במכולת. הוא נתן לי צ'ק לפדות ולהביא לחנווני שלא ידע ממני זה והמקבל לא ידע ממני מקבל. אחד מהמגני שלו שאל אותי, אם יש ענין להדר לשבת בקידוש ביין יקר יותר, ואמר לו שיש ענין להדר בזה. אבל למחרת בא אליו עם מעטפה שבה היה סכום עבור הרבה יינות... (מתוך מוסף שבת קודש)

פעם שאלתי את הרב על מזווה באחד החדרים היכן לקבוע. אחרי זמן מה עלה ונקש בדלת: "היכן המזווה", שאל, הוא רוצה לראות. בכל פרט חשב איר לגמול חסד בגופו. היו בחורים מהישיבות הסמוכות שרצו לאכול אצלו. בשנה האחרונה שנחלשו כוחותיו העדיף קבועים, אבל בשנים מוקדמות כשרצו לישון אצלו הסכים, ובעצמו סחב להם שמיכה לתת להם. היה מקבל את כולם בסבר פנים יפות. (מתוך מוסף שבת קודש)

הגרש"מ עמאר שליט"א סיפר בהספדו על רבינו: כשהייתי נער, עליתי ממרוקו ללא כל משפחה. למדתי בישיבת תפארת ציון והתפללתי עם רבי שריה. יום אחד נקרעו נעלי והלכתי בנעלים קרועות. רבי שריה קרא ואמר לי: "מישהו השאיר אצלי חבילה בשבילך"... תמהתי: "מי יכול להשאיר חבילה בשבילי, הרי

אין לי כל מכר וקרוב?". אך רבי שריה בשלז: "לא יודע מי זה אבל מישהו השאיר". פתחתי את החבילה ובה היו זוג נעלים חדשות... לימים סיפרתי הדברים לחברותא שלי הגר"צ בוארון שליט"א שגם הוא למד בצעירותו בתפארת ציון. כשהוא שמע את הסיפור הוא אמר: "גם לי היה אותו סיפור בדיוק, רק עם מעיל". (הלמות עמלים-ח"ב)

תלמידו הגאון ר' אי"ש בהגרמ"צ ברגמן סיפר: אשה קשישה אחת והיא מפליטי גולת רוסיה, הופיעה יום אחד לעת הצהרים בבית המדרש תפארת ציון. מלבד שפת מדינתה ידעה מעט אידיש רצוצה, והיא בשפתה הדלה מספרת שהיא מתגוררת ברמת גן, ואין בחדרה כלום, לדבריה היא באה לבני ברק בתקווה שיהודים טובים יעזרו לה. היא שאלה: מי כאן הרב. נערי הישיבה הצביעו על רבינו שהיה אז בשעת המנחה, והיא המתינה לו. בצאתו ניגשה אליו ושפכה את ליבה במעט המילים שעלו בפייה. רבינו הוציא פתקה רשם את כתובתה והבטיח לטפל. תיכף ומיד קרא רבינו לשנים מבני המשפחה (ולא אחד מפני החשד) וביקשם ללכת לראות את מקום מגוריה ולעמוד מקרוב על תנאי מגוריה. בדקו ומצאו כדבריה, ורבינו שלח לחדרה ריהוט.

בנו רבי דוד סיפר: פעם אחת שמעתי מאחד כי סופר לרבינו על אברך בשכונתו שחובו לחנווני עומד על כמה אלפים ולא הגיב. למחרת שלח ביד מקורב אחר כל הסכום מכיסו בתנאי כפול כי לא יספר לאיש מי נתן ואפילו לא לחנווני עצמו, הכל בהצנע. לאברך אחר מהקהילה שידע שיתבייש להיות מהמקבלים דאג למצוא כביכול 'טובה' שרבינו זקוק לה וביקש ממנו לעשות אותה בשבילו בשכר ולא פסק פומיה מלהודות לו על ש'נעתר' לבקשתו.

היו אנשים שהיו תובעים בפה ונוקשים בדלת בשעות משונות וטורדים מנוחתו, והיה נתבע וחוזר ונתבע. לכולם האיר פניו והיה כמתנצל על שאינו נותן יותר, אך לעולם לא השיב ריקם פניהם. כמה ממון ונכסים הפסיד מדירות שהיה משכיר לדלת העם והם לא שילמו. פעם אחת גם תבעו אותו בערכאות שלהם ורבינו חוייב לבוא ועשה את עצמו כאינו יודע ואינו מכיר עד שפסקו דינו כ'עד עויין'.

תלמידו הרה"ג אי"ש ברגמן סיפר: יהודי מחיפה שהיה אחראי לגבות עבור רבינו את דמי שכירות דירה שהייתה שייכת לו. הדייר השוכר היה אז ספק יהודי ספק גוי. בערבי חגים רבינו היה שולח בחזרה מעטפה עם סכום כסף כדי להשיב לשוכר מכיוון שהבין שהלה קשה יום.

תלמידו הגאון ר' אי"ש בהגרמ"צ ברגמן סיפר: זכורני כשרק התחלתי להתפלל במניין, בשנת תשנ"ג, והייתי אז בחור בן עשרים. ובאותו זמן היו במניין יהודים מבוגרים, יראים ושלמים, כדוגמת הרב הלבשוטט, והרב ספקוינה, והרב משה פרידמן, והרב ציק, כולם זכרונם לברכה, ועוד צדיקים שברוך השם הם עדיין איתנו. הייתי הצעיר והקטן בחבורה. וכשהתקרב חג הפסח, דיברתי עם הרב על האפשרות שאעשה סיום בערב פסח מכיוון שאני בכור. הרב הסכים שאעשה.

אירע שביום י"ג בניסן אחרתי לקום ולא הגעתי למניין הנץ. בהמשך אותו בוקר, ישבתי במטבח בבית והטלפון צלצל. אמא תחי' הרימה את הטלפון ואמרה לי "יש כאן יהודי מבוגר שאומר שקוראים לו דבליצקי שמחפש אותך". נחרדתי לשמע הדברים, "הרב יתקשר אלי?". כשאמא ענתה לטלפון הוא אמר בפשטות: "מדבר דבליצקי, אהוד נמצא?", לקחתי את הטלפון בהתרגשות והרב שאל: "מה קרה היום, האם הכל בסדר?" שלא אשכח שמחר צריך להגיע, לעשות סיום במניין. אני התנצלתי שקמתי מאוחר באותו יום. כך הייתה ענוותנו, מרגיש צורך להתקשר לבחור צעיר שלא הגיע יום אחד למניין. אני

זוכר איך היה יושב עם מרדכי, היהודי הפגוע המסכן שמסתובב בשכונה, ומסביר לו על שמירת הלשון ולשון הרע, בפשטות מופלאה.

תלמידו רבי אהרן ברנר שליט"א סיפר: פעם אחת טילפן לאשתו לומר לה שתזכור שלפני שהגנן ישתול עצי אורנים בחצרם צריך לשאול את השכן אם זה לא יפריע לו, אשתו ענתה לו שהשכן כבר חרג מתחומו עוד באמצע הבניה, ומדוע אנחנו עכשיו צריכים להתחשב בהם? רבינו ענה לה: "על זה כבר ויתרנו לו אז, אבל על נטיעת עצים היכולים להסתיר את החמה על זה צריכים אנחנו לשאול ולבקש רשות".

בנו רבי דוד סיפר: כשהייתי נער צעיר כבן י"ב אבא קרא לי פעם וביקש ממני לברר אודת נער 'באופן של שיחה בעלמא' אם ברשותו מגבעת מיוחדת לשבת. בחג הסמוך לו ראיתי הבחור קורן בכובעו החדש, חשבת, וכי אבא לא יכול היה לשאול? או לחקור אצל אביו (שהיה נתמך קבוע)? אבל התברר שעשה הכל על מנת שהנער יחשוב כי אביו בעל יכולת ובידו גם כן לקנות לבני ביתו כשאר העם, ו'על הדרך' לחנכני במעשה הצדקה.

רבינו פעם נשאל אם הפסיד מימיו תפילה עם הנץ החמה כדקדוקו וענה כי פעמיים החסיר: פעם אחת באיננות ופעם שניה מענייני נקיות. רבינו כשהרגיש חשש מנקיות בתפילת השחר, קיבל על עצמו מכאן ואילך לא לשתות מתחילת הלילה כלום, שלא ייטרד מאומה בעבודה.

היה זה בחודש אלול. אחד מתלמידיו סיפר: פגשתי את רבי בדרכו לבית-הכנסת לדרוש בענייני חודש אלול ועל פניו תחושת כאב. שאלתי את רבינו לפרש הדבר והוא השיב שכבר מספר ימים שהוא מחפש את שורש סיבת מחלתה של אשתו ברגליה בסיבתו. היינו מה עשיתי רע בעיני ה' ברגליי. ואמר כי מצא מענה לתמיהתו. הוא סיפר שבהיותו בניחום אבלים, נטל את ה'משנה ברורה' לידו ופתח את הספר במטרה לראות באיזה עניין. והנה נפל מבטו על סעיף בו נאמר: "יש למהר וללכת בזריזות לבית-הכנסת ואפילו גר בקרבת מקום". כשקראתי זאת, ראיתי לנגד עיני תוכחה גלויה. הרי זה שנים רבות שאני עושה את דרכי בכל יום לבית-הכנסת בטרם הנץ החמה בהליכה מתונה. שכן ביתו נמצא מול בית-הכנסת ועדיין יש זמן עד לתחילת התפילה. אנחה פרצה מגרונו: "הייתי צריך למהר כפי מה שכתוב במשנה ברורה. אכן, מידה כנגד מידה לא בטלה מן העולם. אני כשלת בהליכה, ורגליה של אשתי כשלו". מיד שינה והחל למהר בכל בוקר בדרכו לבית-הכנסת ורגליה של אשתו נרפאו בעז"ה.

נכדו רבי יעקב וינגרד סיפר: בליל יום כיפור בשעה 10 (לפני שלוש שנים) ארון החשמל החל לעלות עשן. בדקו וראו כי חוטי הגנרטור מעלים עשן, מחמת הסכנה הוא הראה לגוי מה הבעיה. הגוי העביר מגנרטור לחשמל והעשן אכן פסק. באותו רגע שהאור עבר לחשמל, סבא נעמד, לקח את הקיטל וירד למטה לחדר התפילה ב'תפארת ציון', וישב שם כל הלילה על הכסא. ולא הסכים שיביאו לו מיטה לשכב בבית הכנסת, אפילו אם יניחו מחיצות סביב המיטה. וכר ישב על כסאו מליל יוה"כ עד מוצאי יוה"כ.

בתקופה שנחטפו שלושה נערים ולא ידעו על קיומם וכולם התפללו עליהם ורעשו שבוע שלם. בהתחלה מו"ר התפלל עליהם וקרא תהילים בציבור עד שלאחר יומיים אמר לי מו"ר זצ"ל תפסיק להתפלל הם נפטרו. אח"כ קראו תהילים במניין של מו"ר זצ"ל וביקשו שיעשה מי שברך, אז מו"ר זצ"ל קרא את המי שברך ואז לפני שאמר את השמות הוסיף את המילים "אם הם חיים" ולאחר מכן הפסיק להתפלל לגמרי. לאחר שנמצאו התברר שכבר ביום החטיפה נרצחו, הי"ד.

לאחר פטירת הגאון הרב משה מרדכי הלוי שולזינגר הגיע אנשים לנחם. אחד הבנים סיפר בשם אביו שאמר בשם ר' שריה שאמר לו שכבר נ"ז שנים לא דיבר לשה"ר. שאלו את ר' שריה: "מה אירע לפני נ"ז שנים?". רבי שריה השיב: "קניתי את הספר 'חפץ חיים' ולמדתי אותו". כך היה רבינו. לומדים ספר חפץ חיים, ומתוודעים להלכות ודיני לשה"ר, ומיד מקיימים אותם ככתבם וכלשונם.

תלמידו הגאון ר' אי"ש בהגרמ"צ ברגמן סיפר: רבינו לא רצה שייגרם צער או בושה לאף אדם. כשהייתי קורא בתורה בשני וחמישי ובשבת במנחה את פרשת ויקהל, יש שם בעלייה של שלישי פעמים רבות את המילה "זאת", פעמים בסגול ופעמים בצירי. והרב כידוע היה עומד ליד בעל הקורא ומעלה את העולים לתורה. בקריאה הזו, בכל פעם שהיה "זאת" בצירי, היה נוגע בי בקלות בזרוע כדי שלא אטעה, הכל בלי שהקהל ישימו לב והכל כדי שלא יהיה לי צער ועגמת נפש אם אטעה ויחזירו אותי. וכן פעם אחת בשבת ישב על המרפסת של הבית שלו ולמד, ואני יצאתי מבית הכנסת עם ספר ביד וכנראה ראה אותי, למחרת ניגש אליי בפשטות האופיינית ואמר לי: "אני חושב שלא כדאי שתטלטל בשבת". הכל מתוך פשטות וענווה אמיתית.

לפני מספר שנים מכיוון שהיה צם כל שלושת השבועות כפי שמוזכר בשולחן ערוך שאנשי מעשה צמים כל שלושת השבועות, הבחינו אצלו בראש חודש אב כי הוא התייבש. רבינו נאלץ להתאשפו ב'מעייני הישועה' ליומיים של עירו נזולים. רצו להשכיב אותו במיטה והיו לו שתי בעיות: האחת שלא היה מוכן לשכב פרקדן והשניה שהסדינים מכובסים ובראש חודש אב לא משתמשים בסדין מכובס. הגאון רבי יצחק זילברשטיין בא במיוחד לאלצו לשכב על הסדינים החדשים המכובסים ולא הסכים. בסופו של דבר רבינו ישב על הכיסא וכך קיבל עירו. כך ישב יומיים רצופים עם תפילין כל היום. גם באשפוז ישב בבית הרפואה עם תפילין ואנשי הרפואה ניגשו לבקש ברכות, כאשר ראו את מראהו.

הגאון ר' אי"ש בהגרמ"צ ברגמן סיפר על רבינו: בכל מקום שכתוב במשנה ברורה או בהלכה 'בעל נפש יחמיר' ראה לחובה לנהוג כה שהרי למי הדברים אמורים, הלכתא למשיחא? אם כתוב בהלכה להחמיר בעשרת ימי תשובה בפת עכו"ם, הוא החמיר בכל מיני הנהגות נוספות של חומרא בימים אלו. את הארבעה צומות בעל נפש יתחיל מהלילה, אז הוא התחיל מהלילה. כמעט חצי שנה היה שרוי בתענית. היה צם שובבי"ם כל השבועות, הוא לא רק התחיל שובבי"ם כי הוא רצה להגיע לפ"ד תעניות ושובבי"ם זה רק ארבעים, אז הוא היה צם כל ימי שישו כל השנה. הוא היה צם מ"ז בתמוז עד תשעה באב. אחר כך מט"ו ועד יום הכיפורים. בימים שבין י"ז בתמוז לתשעה באב היה צם ואוכל בלילה, אבל גם מה שאכל בלילות היה מתנזר מכל דבר שהוא מן החי כולל ביצים.

בשבת לא דיבר כלל. אפילו לא נקש על הדלת משום חשש השמעת קול בשבת. איך ידעו שהגיע? היה עומד ליד הדלת ומשמיע קול בפיו כמין זמזום, כך ידעו שהגיע ופתחו את הדלת. הנהגות אלו לא העיבו על נועם השבת אלא להיפר העצימו אותו, בגלל שהוא לא תבע זאת מאחרים אבל בבית חשו שהשבת היא יום נעלה ומקודש.

רבינו היה נושא בעול עם חברו באופן מופלא. כאשר שמע על מישהו הסובל, היה נותן ליבו אל אותו האיש, מתפלל עליו ולעתים אף בא לבקרו. לבו הרחב הרגיש סבלם של יהודים ששמעם בא לפתחו ולא הסיח דעתו מהם. כאשר הופיע שם של חולה בלוח המודעות או בעיתון, מיד היה מזכירו בתפילה, וכן כאשר שמע שבעוד ימים ספורים יסיים נשיא ארה"ב את כהונתו, ועדיין יש ביכולתו לתת חנינה לאסיר

המלוכה יונתן פולארד, מיד התקשר רבי שריה לבנו ואמר לו כי הוא אמנם אינו יודע מה לעשות, אבל יש לנו קבלה ממרן הגר"ח מבריסק זצ"ל שבפיקוח נפש אין מסתכלין על סיכויים אלא פועלים מיד.

כבר למחרת רבי שריה ובנו נסעו אל מרנן הגרי"ש אלישיב זצ"ל והגר"ע יוסף זצ"ל שידברו עם חברי הכנסת וחברי הממשלה שאולי ישפיעו על נשיא אמריקה לשחררו. למעשה לא נשאה השתדלות זו פרי, אך הוא עשה כל מה שביכולתו. המתבונן מן הצד נפעם וחושב: יושב לו יהודי בשנות התשעים בבני-ברק וכואב לו על יהודי שנמצא בבית האסורים במדינת הים, וביותר שהוא משתייך לחוג אחר לגמרי, אך ליבו הוא ליבם של ישראל, וככה חש בצערו של כל יהודי בעולם. (אוצר פנינים ועובדות)

בנו רבי דוד סיפר: מספר שבועות לפני שנפטר אבא היה צריך להתאשפז בבית החולים. בשבת אחה"צ נרדם על מיטתו, אחר איזה זמן התעורר ומיד - כדרכו שהיה דרוך שלא להפסיד הזמנים - הסתכל בשעונו וראה את מחוגי השעה מורים על ארבע. לרגע היה סבור שענה ארבע לפנות בוקר, ומתוך בהלה על איחור הזמן (שכן דרכו היתה להשכים זמן רב מקודם) שפשף את ידיו בשמיכה והתחיל באמירת ברכות השחר. מי שעמד לידו העמידו על טעותו. אין לתאר את יגונו ושברון ליבו על שהוציא מפיו ברכות לבטלה.

רבינו כל כך הצטער על אותה שגגה עד שאמר: "מכאן ואילך אני לא מדבר יותר עד הרגע האחרון! אם קורים לי כאלה טעויות של ברכות לבטלה!" היה צריך הרבה לדבר על ליבו ולפייסו, שמכשול כזה מצוי גם אצל אנשים בריאים ואין לו לחוש שישנה שוב. כל מי שנכח באותה שעה לא ימוש מליבו אותו לקח טוב מן הוהירות הנוראה מהוצאת שם שמיים לבטלה.

בנו רבי דוד סיפר: פעם הגיע לאוזונו של אבא אודות מקרה של אברך שעבר התנכלויות מתמשכות ואף תיכננו להוציאו מביתו. רבינו לא הכיר כלל את אותו אברך, שמע את פרטי המקרה בדרך מסוימת ומיד ביקש מאחד ממקורביו שיסיע אותו למודיעין עילית, שם מתגורר הבעלים של הדירה שהינו יהודי חשוב. אותו אדם התפלא לראות בפתח ביתו את הגאון הצדיק זצ"ל על תשעים שנותיו טורח ועולה לביתו, בשביל הדאגה לאברך שגרמנו לו לזעזוע רב, ואכן, מכוחו ובזכותו הסתדרו העניינים והאיום על אותו אברך ירד מהפרק.

בשיעור ההלכה והחפץ חיים שלו הקבוע לאחר התפילה בבוקר היו משתתפים גם בעלי הבתים הפשוטים יותר. לא אחת קרה ששאלה שאלה במקביל גם מהתלמידי חכמים וגם מבעלי הבתים. הרב משקיט את כולם ושואל (כי אזניו בזקנותו כבידות היו מעט) "מה אומר רבי פלוני?" פונה אליו ושומע בקשב רב את השאלה, ולפעמים כשלא מבין, שואל אחרים שיסבירו לו את השאלה החשובה של אותו פלוני. וכל זאת, לא פעם אחת, אלא פעם אחר פעם, כאילו הם החברים הטובים ביותר, והשאלות שלו הן הטובות ביותר.

אחד מבעלי הבתים הפשוטים חש בקירבה המיוחדת של הרב זצ"ל אליו. הוא הפך ברבות הימים ליועץ לרב. מדי פעם פלוני שאל את הרב האם עשה כפי שיעץ לו, ואולי כדאי שהרב יעשה כך או כך? הרב התייחס במלוא הרצינות לעצות ועונה בהתחמקות אלגנטית כזו או אחרת, מהנהן בראשו ומחייך, וקצת עונה וקצת לא, העיקר שאותו "יועץ" ירגיש הכי טוב והכי קרוב, כאילו הוא ממש הגואל והמושיע.

תלמידו רבי אהרן ברנר שליט"א סיפר: באירוסי בנו שליט"א, המעבר לעזרת הנשים היה מאחורי עזרת הגברים באופן שראו את העוברים שם, וראו שרבי שריה זצוק"ל עומר במשך זמן מה ולא מוכן לשבת.

למרות שביקשו ממנו כמה פעמים שיישב הוא סירב ולא נימק טעמו, עד שנתבררה הסיבה: אמו עברה שם בדיוק באותו זמן, וכל זמן שהוא ראה אותה, נשאר לעמוד מלא קומתו מפני כבודה.

בנו רבי דוד תיאר בהתרגשות את הבית שעבודת ה' התחילה בשלוש לפנות בוקר והסתיימה באחת אחרי חצות. רבינו חשש שמא יעבור עליו חצות לילה בשינה ולכן לא הלך לישון עד חצות לילה. היה מיוחד בנועם סבלנותו לכלל ולפרט ומאד הפליא אותי כוח זכרונו איך שאחז ראש לזכור יא"צ ושמות המתפללים ושמות החולים ב'מי שבירך'.

בצעירותו התענה הרבה תעניות. היה מתענה בכל פעם ששמע על פטירת אדם גדול. התייחס לכל יהודי שפנה אליו. גם למי שלא הכיר אותו. כשהיו מתקשרים אליו ושואלים אותו שאלות בטלפון, לעיתים חזר אחר זמן מה והתקשר לשואל, אמר לו: "מצאתי לך תשובה יותר טובה ממה שעניתי לך קודם". פעם אמר לתלמיד חכם ששאל אותו שאלה: "תתקשר אלי עוד שבוע, אני צריך לחשוב על זה". הכול במיתון, בענווה, בישוב הדעת מופלג.

חתנו ר' יוסף אליהו סיפר - חמי היה אז אברך בגיל ה-40 לחייו. הוא היה שולחן ערוך חי מהלך. לא יכלו לפגוש הלכה שהוא לא קיים, סעיף קטן בנושאי כלים שלא קיים או שלא ידע אותו על בוריו ולהכלה למעשה. בעת בואו בבית הנישואין עם בתו של ר' הגאון השקדן ר' חיים עוזר ינובסקי, מרן החזון איש אמר על רבינו: "זו נשמה גבוהה שירדה לעולם!". (מדברי תלמידו הרה"ג אי"ש ברגמן)

ד' אב

המקובל הגאון הרב מנחם עזריה מפאנו זצ"ל

יום ההילולא - ד' אב

נולד בשנת ה'ש"ח (1548) בעיר בולוניה שבאיטליה. כונה גם עמנואל דה-פאנו והרמ"ע מפאנו. מוצא משפחתו היה מהעיר פאנו, עיר קטנה ליד פזארו במחוז מארקא שבאיטליה. בצעירותו למד בוונציה, עם חכמי העיר ומקובליה. אחרי שמילא את כרסו בש"ס ופוסקים שקד על לימוד הקבלה. בהתמדה רבה שקד על ספרי הקבלה. לא הניח דבר גדול ודבר קטן אשר לא שם עין שכלו הזך עליו. בסביבות גיל שלושים התחיל להתפרסם. תורה וגדולה התאחדו על שולחנו. בשנת ה'של"ד (1574) מינה אותו רבי יוסף קארו לפקח על הדפסת ספרו 'כסף משנה'.

בעיר רוגיסו שבה הייתה קהילה יהודית חשובה שימש רבינו כראש ישיבה אליו נהרו רבים. ממדינות שונות פנו אליו בשאלות ולכולם ענה כיד ה' הטובה עליו. משם עבר לעיר חותנו, מנטובה. גם שם הקים ישיבה גדולה, והיה נחשב לאחד מעשיריה. כתב כשלושים ספרים העוסקים בהלכה ובקבלה. תיקן תקנות לקהילות יהדות איטליה בענייני התפילות ונוסחיהן וכן תקנות לחזוק התורה והדת. ענוותן מופלא. איש אמת. דקדק במצוות. ביחוד במצוות תפילין, באופן עשיתן והנחתן. כל גדולי הדור העריצו אותו. נפטר ב-ד' אב ה'ש"ף (1620). חי כ-72 שנים. ציונו במנטובה.

אביו: ר' יצחק ברכה (ממיוחסי העיר ומיקיריה). **אשתו:** מרת רחל (בת ר' יצחק פואה ממנטובה, מגדולי רבני איטליה. ביתו היה פתוח לרווחה לכל עובר ושב. ראשון לכל דבר שבקדושה). **מרבתי:** הגאונים ר' ישמעאל חנינא

בן מרדכי מוולמונטונה, ר' משה פרובינצאלו, המקובל ר' עזרא מפאנו ממנטובה (דודו), המקובל ר' משה קורדובירו, המקובל ר' ישראל סרוק מצפת. מתלמידי: המקובל ר' אהרון ברכיה ממודינא (מח"ס 'מעבר יבק'), ר' משה קזיס, הגאון ר' יצחק לומברוז מתוניס (רבה הראשי של יהדות תוניס. מח"ס 'זרע יצחק'). מילדיו: המקובל ר' יצחק, ר' יברכיהו. מספריו: **אלפסי זוטא** - הלכות ודינים בסדר התלמוד **• אם כל חי** - דרושים עמוקים בקבלה **• חקור דין** - חקירת עולם הזה, עולם הנשמות ועולם התחיה **• הטוטפות** - בעניין הלכות תפילין לפי הקבלה **• ימין ה' רוממה** **• ימין ה' עושה חייל** - על סדר הקפת הלולב **• כנפי יונה** - כוונת התפילה כולל רמזים, יחודים וכו' **• המידות** - על שלוש עשרה המידות שהתורה נדרשת בהם **• מאה קשיטה** - מאמר כולל מאה פרקים **• מאורות הגדולים** - מאמר בענייני חכמת התכונה **• המילואים** - כוונות ורמזים על מילואו של שם הויה וצירופיו **• מעיני גנים** - כוונות במועדים וספירת העומר **• הנפש** - דרושים **• סדר עבודה** - על המועדים, תמידים ומוספים וסדר עבודת הכהנים והלויים **• עסיס רימונים** - קיצור ספר פרדס רימונים עם הגהות **• העיתים** - מאמר על העיתים **• פלח הרימון** - ביאור בקבלה **• יונת אלם** **• גור אריה** **• יין הקרח** **• הרקיעים** **• שבתות ה'** **• שפת אמת** **• עשרה מאמרות** - מאמרים בקבלה **• שבתי לוחות** - על הזוהר **• שו"ת הרמ"ע** - פירוש סוגיות ומשניות **• תיקוני תשובה** - תיקונים וסיגופים לבעלי תשובה **• פיטוים**.

הגאון רבי נתן לובארט זצ"ל סיפר ששמע מהגה"צ רבי שמעון מז'ליחוב זצוק"ל על רבינו, שהמקובל האלוקי רבינו האריז"ל הקדוש אמר כי בפעם הזאת אין לו (לאריז"ל) בחינת כתב ודיבור (כידוע מי שכתב את שמונת השערים של רבינו האריז"ל היו תלמידו המקובל רבי חיים ויטאל זצוק"ל ובנו המקובל ר' שמואל ויטאל). אבל הוא יבוא עוד הפעם לעולם בגלגול נוסף ושם תהיה לו בחינת דיבור וכתב. האריז"ל בא בגלגול והיה הקדוש האלוקי הרמ"ע מפאנו זיע"א.

תלמידו של רבינו הגאון הצדיק הרב יצחק לומברוז מתוניס (מח"ס 'זרע יצחק') כי לרבינו היה מגיד (דוגמת המגיד שהיה למרן רבי יוסף קארו זיע"א) או גילוי אליהו הנביא וכך אמר: "שמעתי בעיר שם מפי מורי הרב הרמ"ע ואשמע קול מדבר אליו בקומו בחצות לילה לעסוק בתורה ותסמר שערות בשרי אף כי אלי דבר יגונב ואירא בהחבא ודי בזה". ואילו מרן הרב החיד"א זיע"א מביא שהיה לרבינו 'מגיד' מהשמיים. ומוסיף אודותיו, שרבינו התענה במשך עשרים ושתיים שנים.

רבינו היה צדיק גדול ועניו. למרות שכל גדולי חכמי לב, שמו אותו לוית חן לראשם, רבינו הצטיין במידותיו התרומיות ולמרות ידיעותיו בתלמוד, בדרושים ובקבלה, ניתן לראות במאמריו ענוות חן ובהשתפכות הנפש. רבינו כתב: "ההבדל בינינו ובינם (גדולי הדור שהעריכו מאוד את רבינו) רב ועצום מאוד. כי הם היו בקיאים בכל התורה כולה, ואני אפילו לאותו תלמיד שגמר את מסכת חגיגה (במסכת זו יש עשרים ושש דפים) - לא הגענו" ובמקומות נוספים כתב: "בלב נשבר ובשפלות רוח". וחתם את שמו: "אני מעפר הארץ שחתמו בי רבנן, זה שמי מעביר עוון וזה זכרי מוחל עלבון". וכן בתשובותיו מתנצל ואף אומר: "והריני למד מכל האדם יותר מכל האדם".

על ענוותנותו והערכתו של רבינו לרמ"ק היתה עצומה. כתב רבינו: "מעיד אני עלי שמיים וארץ כי גם אחרי שזכיתי לטעום מעט מזעיר בקצה המטה, שירי שיריים וגם מפי האריה ומפיהם של גורי רבינו האריז"ל מקונטרסים רבים ונכבדים ששיגרו לי מגדוליהם וחשוביהם... לא גבה ליבי ולא רמו עיני להרהר על החכם הרמ"ק ועל דבריו.

בכל יום נהג רבינו להתבודד בחדר מיוחד ולקשר את נשמתו בבורא יתברך. לפני כניסתו לחדר, קבע זמן למשמשו להגיע ולעוררו עד שיפסיקנו מדביקותו והזהירו שאם לא יעשה כן, עלול הוא להידיבק בחי העולמים לעולמי עד ולהיפטר מן העולם. באחד הימים בשנת ה'שפ"ה פרצה דליקה בעיר והמשמש מחמת הבלבול והבהלה שכח להגיע בזמן שקבע לו רבינו. לאחר שנזכר מיהר להגיע אליו אך גילה כי איחר את המועד וכי נפשו של רבינו יצאה מרוב דביקות בקונו.

גודל תשוקתו של רבינו ללמוד בספרי הקבלה בכלל ובספרי הרמ"ק בפרט היה עצום. לאחר פטירת הרמ"ק, רבינו היה מוכן היה לתת כסף רב לאשת רבינו הרמ"ק, תמורת השאלת החיבור 'אור יקר' שחיבר הרמ"ק פירוש לזוהר הקדוש כדי שיהיה באפשרותו להעתיקו. ומלבד האלף אדומים ששלח לאלמנה הרבנית, שלח עוד עשרים זהובים למרן רבי יוסף קארו ועשרים אדומים למורינו הרב שלמה אלקבץ ועשרה אדומים למהר"ם אלשיך, כדי שימליצו בעדו בפני האלמנה. ואכן רבינו השיג אור גדול בכל סתרי הקבלה ומזה קנה לו שם טוב ולא היה כל עניין בקבלה אשר היה נשגב ממנו.

גדולת רבינו מוסכמת על כל הגאונים. כל גדולי האחרונים הכירו את שמו לתהילה ולתפארת, לאיש מורם מעם הנעלה והנקדש בסוד קדושים רבה אמונתו בהלכה ופוסקים. דבריו היה להם ליסוד שאין להטיל ספק באמיתתן ואין להרהר אחריהן. כאשר נראה ברור מדברי הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ בספרו כרתי ופלתי לעניין ספק ספיקא. גם הגה"ק היעב"ץ בתשובתו לידידו הר"מ חאגיז חולק לרבינו כבוד וכתב: "זכור אותו האיש לטוב החכם האלוקי מהרמ"ע ז"ל בעל 'עשרה מאמרות' יבוא שלום ינוח על משכבו, כי חכמת אלוקים בקרבו... כל דבריו יקרים, מפז נבחרים...". וכן מרן החיד"א כתב עליו "משנתו סדורה כל רו לא אניס ליה".

ה' אב

רבי שמחה זיסל זיו זצ"ל הידוע כ'סבא מקלם'

יום ההילולא - ח אב

נולד בשנת ה'תקפ"ד (1824) בקלם שבליטא. מראשי תנועת המוסר. יחוס משפחתו מגיע למהר"ל מפראג, ר' עקיבא איגר, ר' אברהם ברוידא ועוד רבים. עוד בילדותו התבלט בכושר מנהיגותו. מחונן בכישרונות עצומים והפליא את מלמדיו בקושיותיו החריפות. לשקדנותו לא הייתה גבול. הוא הסתגר בחדרו וכמעט לא יצא מפתחו, למעט במקרים דחופים. ישן במשך היממה כשעתיים וחצי כאשר חילק את השינה לחמש פעמים, חצי שעה בכל פעם (כדי שלא לטעום טעם מיתה). בימי השבוע לא היה פושט את בגדיו ולומד כל הלילה. הייתה לו קביעות ללמוד שתיים עשרה שעות רצופות. נודעה זהירותו בממון אחרים. הקפיד מאד לבל יתארוהו בתארים. לא נתן לתלמידיו לקום מפניו או לכנותו בתואר 'רב'.

הגיע לשליטה גם על הרהורי ליבו והגיע לשליטת מחשבה עצומה עד שהיה נוהג לחזור בערבים על מחשבותיו של כל היום שעבר כדי לבקר אחריהן. גדר על עצמו שלא לאכול מרק פירות במשך כל חייו כאשר הרגיש תאוה יתרה לזה. אף פעם לא הוציא אנחה בנוכחות בני אדם, גם כשהיה חולה מסוכן וסבל מכאבים קשים, כדי לא לגרום צער ואי נעימות לסובביו. פתח בית-מוסר בעיירה זאגר (קובנה). הקים בקלם את בית תלמוד תורה. בשנת ה'תרל"ו (1876) הסתבך בית-התלמוד מצד השלטונות, לאחר

הלשונות בדבר הסתה והרב מחליץ בקושי רב ובעקבות המקרה נאלץ לשנות את שם משפחתו מברוידא לזיו. בית התלמוד נסגר ונפתח מחדש בעיירה גרובין שב קורלנד (לטביה). נפטר ח' אב ה'תרנ"ח (1898).
 חי כ-74 שנים. ציונו בקלם.

אביו: ר' ישראל ברוידא. **אשתו:** בת ר' מרדכי מידו מקלם. **בנו:** ר' נחום זאב זיו (חותנו של ר' אליהו דסלר מח"ס 'מכתב מאליהו'). **בנותיו:** רחל גיטל (נישאה לר' חיים יצחק זיו), נחמה ליבה הי"ד (נישאה לר' צבי הירש ברוידא). **מרבתי:** ר' ישראל סלנטר (מחולל תנועת המוסר, ממנו למד בקובנה), ר' מרדכי גימפל ברוזינואה. **מתלמידיו:** ר' אליהו לופיאן (בעל "לב אליהו"), ר' נתן צבי פינקל ("הסבא מסלבודקה"), ר' ירוחם ליבוביץ (המשגיח ממיר), ר' יחיאל מיכל טיקוצינסקי (בעל "גשר החיים" ומנהלה של ישיבת "עץ חיים"), ר' יעקב משה חרל"פ (בעל "מי מרום"), ר' אהרן בקשט, ר' איסר זלמן מלצר, ר' משה מרדכי אפשטיין, ר' נפתלי טרופ, ר' יוסף יוזל הורוביץ, ר' אליעזר גורדון מטלז, ר' יצחק בלזר מקובנה ועוד. **מספריו:** חכמה ומוסר - בענייני תורה, מוסר ויראה - **כתבי הסבא מקלם** - חכמה ומוסר.

אמו של רבי שמחה זיסל, הייתה אישה גדולה, ומפורסמת כלמדנית וצדקנית. היא הייתה בקיאה בהלכות עד כדי הוראה ובמיוחד בהלכות נשים. כל ימיה עסקה בצדקה וגמילות חסדים, בתור גבאית צדקה הייתה רגילה לאסוף נדבות בשעת לווית נפטרים לטובת העניים כפי שנהוג היה בעיירות הקטנות, גם כשנפטרה עליה בתה היחידה, לא שינתה ממנהגה זה והסתובבה בשעת הלוויה עם קופת הצדקה, כשהיא אומרת: "וכי משום שאני שרויה בצער ואבל, צריכים העניים לסבול?".

בספר 'אור דניאל' מובא מעשה שארע עם אבי תנועת המוסר רבי ישראל סלאנטר זצ"ל. היה זה בעת הילוכו בשוק, פנה אליו אחד הסוחרים ושאל: "רבי, כיצד חיים?", כשכוונתו איך מתפרנסים, אם עוסקים כל העת בתורה הקדושה. השיב לו רבי ישראל: "ואני שואל כיצד מתים?!", כשכוונתו לומר עם איזה מטען רוחני - תורה, מצוות ומעשים טובים, יגיע האדם ביום פקודה! הלך הסוחר כל אותו היום, כששאלתו של רבי ישראל מהדהדת בראשו "כיצד מתים!". בערב החליט החלטה נחושה - עוזב הוא את מסחרו וטומן עצמו בבית המדרש. אותו סוחר הוא לא אחר מאשר רבי שמחה זיסל 'הסבא מקלם', שהפך לאחד מגדולי תנועת המוסר וראש ישיבת קלם!

פעם ה'סבא מקלם' השתתף בחתונת תלמידו רבי אליהו דוב ליזרוביץ, בעיר לנדברובה. לפני החופה העלה לדיון דבר הלכה על טבעת הקידושין והתלקח ויכוח ער בין הנוכחים, והנה באותו זמן הגיע אל המקום רב העיירה. כאשר נודע לרבי שמחה זיסל, שזהו המרא דאתרא, הפסיק מיד להשתתף בויכוח ההלכתי ולא הוציא כל הזמן הגה מפיו, עד שהתקבל הרושם כאילו אינו כלל בן-תורה. כל זאת מפני חששו שמא יפגע פגיעה כלשהי בכבודו וערכו של הרב.

כאשר היה חולה פנה לחובש. ולמה? לסמוך על 'ביטחון' בלבד, שה' יתברך יעזרהו בלי עזרה מרופא - לא רצה, כי אולי אין בטחונו שלם, ולא ירפאוהו מן השמים. מאידך, להעזר ברופא לא רצה, פן חלילה, ישים מבטחו בו ולא בה' יתברך. לכן מצא פתרון: "חובש". מחד גיסא, הוא עושה את ההשתדלות כדי שלא תבוא רפואתו בדרך "נס", שהרי גם החובש יכול לעשות הרפואה הדרושה, אבל מאידך גיסא, יודעים הבריות שעל "חובש" אי אפשר לסמוך, וצריכים להתפלל לה' שיצליח החובש במלאכתו ויכוון לרפואה האמיתית. [לב אליהו]

רבי שמחה זיסל לא נטל לעצמו אף פרוטה אחת, לא משכר עמלו בגיוס הכספים, וגם לא מכל עבודתו החינוכית בישיבה. פעם כשחזר ממגביותיו מסר לידי הגבאים חצי סיגריה. לתמהונם, סיפר להם שבזמן סיום שליחותו נשארה אצלו חצי סיגריה זו, אשר רק חציה הספיק לעשן בימי מסעותיו על חשבון המוסד. ובכן עתה שסיים כבר המלאכה הוא מחזירה לרשות הגבאים... [תנועת המוסר ח"ב]

עד כמה שהיה דואג לטובת הזולת תעיד העובדה הבאה. פניו של רבינו, זהרו תמיד בימי שבת קדש בהוד קדושת השבת. פעם אחת נבהלו תלמידיו שומעי לקחו לראותו בשבת כבימות החול, וזיו השבת נעלם כליל מעל פניו. כך בליל שבת, ובכל אותה שבת. במוצאי שבת לאחר ההבדלה נאנח הסבא מקלם וצ"ל ואמר: "פרץ סמולנסקיין מת (הוא היה מהמשכילים שבדור ההוא, והיה מפורסם בשינאה עיוורת לתורה וללומדיה). מי יוכל להתבונן ולהכיל צער הנשמה בבואה לעולם האמת ובעומדה בדין!" (עלי שור)

מסופר על הסבא מקלם שרוב ימי חייו היה חולה לב אנוש, אך תמיד חשש, שסיבת חולשתו היא בגלל עצלות. ביומו האחרון כששכב על משכבו מתוך חולשה רבה, סבר כי זו שוב עצלות, ננער ממיטתו, נעל נעלים והתחיל להתהלך בחדר, עד שנוכח לדעת כי באמת אין זו עצלות אלא חולשה אמיתית. שב למיטתו, ותוך כדי חליצת נעליו, נפטר.

מסגולותיו: סגולה לבנים שיקדש את הכלה בטבעת של כסף, עגולה מבפנים ומרובעת בחוץ, מקובל בירושלים עיה"ק, שזו סגולה נפלאה לבנים, אפילו אם הכלה עקרה.

הגאון המקובל הצדיק הרב ברוך מרדכי פרנקל זצ"ל

יום ההילולא - ח' מנחם אב

נולד בשנת ה'תק"ס (1800) לערך. מצאצאי ה"ט"ז והב"ח. עוד בצעירותו נודע בשקדנותו וכי לגדולות נועד. בהמשך שימש כדומ"ץ קליינווארדיין וראש חסידי אשוואר. רבינו היה מפורסם בצדקתו וחסידותו, ומקובל גדול ואמרו עליו שהיה מה-ל"ו צדיקים שבדורו.

מלומד בניסים. רבים פנו אליו ונושעו. גאון בנגלה ובנסתר. לאחר שפרצה מחלת החולי-רע הגדולה רח"ל ונפטרו בשבוע אחד חמישים ושמונה נפשות רח"ל מסר את עצמו כפרה למען הכלל. נפטר ב-ח' מנחם אב ה'תרט"ז (1855). חי כ-55 שנים. ציונו בקליינווארדיין. מיד לאחר פטירתו המגיפה נעצרה.

סבא (מצד אביו): ר' ישראל איסר בכטר. אביו: הגאון ר' אליהו בכטר. אימו: מרת מעניא (בת ר' אהרון יעקב). אשתו: מרת מרים לאה (בת ר' ישעיה דוד מטשאסאר). בניו: ר' צבי הירש רייך, ר' יהודה תאומים. בנותיו: מרת ברכה (נישאה לרה"ק ר' פנחס אלימלך רייך זיע"א נכד הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק ובזיווג שני לר' מאיר שפיצר מטאהש), מרת מעניע (נישאה לגה"ק ר' מאיר שפיצר מטאהש), מרת רכיל (נישאה לר' שלמה גולדנברג), מרת שרה (נישאה לר' צבי שוורץ).

פעם אחת הגיע איש לרבינו בשמיני עצרת. באותו הזמן רבינו נפרד מן הסוכה. האיש סיפר כי הוא חולה קשה ל"ע והיה אצל רופאים רבים והם התייאשו מלמצוא עבורו רפואה. באותו הזמן היו מספר אנשים במקום וכולם רקדו בשמחה. במהלך הריקודים רבינו לקח תפוח שהיה מונח על שולחנו ונתן לאיש החולה ואמר לו: "קח, תברך, תאכל ובעזרת ה' תתרפא". ברגע שאותו חולה אכל מן התפוח, התרפא לחלוטין באופן פלא!

בשנת ה'תרט"ו פשטה בקליינווארדיין החולי רע הגדולה רח"ל, ובשבוע אחד נפטרו חמישים ושמונה נפשות רח"ל. הלך רבינו לאב"ד קליינווארדיין (הגה"ק ר' אברהם יצחק וויינברגר מח"ס 'פני יצחק' זיע"א), ואמר לו: "רבי, העניין רע מאוד וצריכים לעשות דבר, ולדבר עם הבית-דין של מעלה, ועתה אם יסכים רבינו לדבר עם בית-דין של מעלה- מה טוב, ואם רבינו מסרב, אני מוכן ללכת ולדבר עם בית-דין של מעלה כי די לנו בכל כך הרבה נפטרים!"

הגאון ר' אברהם יצחק סירב, ועל כן אמר לו רבינו שלוקח זאת על עצמו. ומיד הלך רבינו לביתו ולקח בידו את ספר הזוהר הקדוש, ועסק בו. תוך כדי כך חלה רבינו את חוליו האחרון ממנו לא קם והוא התבקש לגנוי מרומים ביום ח' מנחם אב, ערב תשעה באב ה'תרט"ו (1855). מיד לאחר מכן המגפה נעצרה ולא נפטר אף אחד מהיהודים ויהי לפלא.

לפני הסתלקותו ביקשה זוגתו הרבנית הצדקת מרת מרים לאה ע"ה, סיפרה כי בדעתה לחזור לבית אביה בעיר אשוואר. ועל כן היא חוששת שלא תזכה להיקבר לידו כי מחמת המרחק בין קליינווארדיין לאשוואר וכשהיא תיפטר מן העולם לא יקחו אותה מרחק כל כך ארוך ועל כן יקברו אותה באשוואר אולם היא רוצה להיקבר לידו. רבינו השיב לה: "אני אתן לך סימן- כשיארע שלא יהיו לך נרות להדליק לכבוד שבת קודש, אז תדעי שביום שלישי בשבוע הבא תסתלקי מן העולם, ועל ידי זה תוכלי להקדים לבוא לקליינווארדיין ולהקבר על ידי". לאחר פטירת רבינו אכן אשתו חזרה לבית אביה בעיר אשוואר. חלפו עשרים שנים. הרבנית מרים לאה הגיעה לשבת קודש לק"ק טאהש כדי לבקר את יוצאי חלציה, ומחמת סיבה מסוימת לא היו לה נרות להדליק בשבת קודש. לאחר השבת מיהרה לנסוע תיכף משם. כשביקשו ממנה להישאר עימם עוד מספר ימים השיבה כי אינה יכולה להתעכב אצלם והוסיפה ואמרה: "מאחר והשבוע אני אפטר מן העולם, אני רוצה להגיע לקליינווארדיין במהירות כדי שיקברו אותי ליד בעלי". כששמעו את דבריה, תמחו מאוד על דבריה שכן היא היתה בריאה בגופה ובנפשה. כשראתה את פניהם השיבה להם: "אל תתמהו כי כן אמר לי בעלי, כי סימן יהיה בידי, כשלא יהיו לי נורות לשבת קודש, אסתלק ביום ג' שלאחריו", וכשם שאמרה כך היה, היא נפטרה בקליינווארדיין ביום שלישי, ונקברה ליד קברו של בעלה רבינו זיע"א.

כשהגיעה בת רבינו מרת ברכה לפרקה, בא אביה (רבינו) הרה"ק ר' ברוך מרדכי בחלום לרה"ק מטאהש זיע"א ואמר לו, שנמצא חתן בעבור בתו והוא נמצא כעת בישיבת קליינווארדיין. מדובר בבחור אחד שהגיע ממדינת דינברגין ורבינו אף ציין את שמו בחלום- ר' מאיר. באשמורת הבוקר דאג הרה"ק מטאהש זיע"א להעביר את דבר החלום לבתו של רבינו, הוסיף ואמר כי מדובר בחלום אמת, "ועל כן ניסע ונלך יחד לעיר קליינווארדיין, ובעזרת ה' יתברך תבואי כבר היום בקשר השידוכין".

כאשר הגיעו לעיר קליינווארדיין, נכנס הרה"ק מטאהש לבית מדרשו של הגה"ק בעל 'פני יצחק' זיע"א. שם חקר הרה"ק זיע"א ושאל: "האם הגיע לישיבה בחור בשם מאיר ממדינת דינברגין?". הבחורים ששם השיבו כי אכן הגיע בחור משם וצינו כי שמו המלא הוא ר' מאיר שפיצר. הרה"ק מטאהש חקר ודרש לדעת מה טיבו של בחור זה, ונודע לו שהבחור מאיר נמנה על הבחורים ממצוייני הישיבה, והוא מופלג בתורה וביראת שמיים טהורה, עד שרבו מינה אותו לראש הישיבה. באותו מעמד באו בקשר השידוכין בתו של רבינו עם ר' מאיר שפיצר.

יששכר בן יעקב אבינו

יום ההילולא - יוד אב

יששכר בנו התשיעי של יעקב אבינו ובנה החמישי של לאה. נולד ב' באב ילקוט שמעוני, שמות קסב ב'קצ"ח (1562 לפה"ס וחי 120 שנה. על נסיבות לידתו מסופר בתורה, כי ראובן ליקט דודאים בשדה, ולאה אמו נתנתם לרחל ובזכות זה נולד לה יששכר. אמנם כאשר קבעה לאה את שם בנה, הזכירה גם מעשה קודם שעשתה: "נתן אלקים שכרי אשר נתתי שפחתי לאישי ותקרא שמו יששכר" (בראשית ל, יח), כלומר, "שני שכרים, אחד שכר הדודאים ואחד שכר שנתתי שפחתי לאישי" (רשב"ם שם). ליששכר נולדו ארבעה בנים: "תולע ופוח ויוב ושמרון" (בראשית מז, יג). בברכת יעקב לבניו, בירך את יששכר: "יששכר חמר גרם רבץ בין המשפטים ... ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד" שם מט, יד – טו כלומר, שהוא סובל עול תורה וכל זרעו אחריו יהיו מורי ההוראה בהלכה של עם ישראל רש"י שם. יששכר מת במצרים, עצמותיו הועלו לארץ – ישראל ונקברו בצידון. ספר הישר, סוף יהושע.

בברכת משה רבנו לשבטים בפרשת וזאת הברכה כולל את שבט יששכר וזבולון יחדיו:

וְלִזְבוּלֹן אָמַר שְׁמַח זְבוּלֹן בְּצֵאתָהּ וְיִשְׁשָׁכָר בְּאֵהָלֶיךָ. עֲמִים הָרַ יִקְרָאוּ שֵׁם יִזְבְּחוּ זִבְחֵי צֶדֶק כִּי שָׁפַע יָמִים יִינָקוּ וְשָׁפוּנֵי טְמוּנֵי חוֹל הַמִּדְרָשׁ מְבַאֵר אֶת הַסִּיבָה לִכְךָ שֶׁמֶשֶׁה כּוֹלֵל בְּבִרְכָתוֹ אֶת זְבוּלֹן וְיִשְׁשָׁכָר יַחְדָּיו, וְאֵף מְקַדְּמִים אֶת זְבוּלֹן הַצַּעִיר יוֹתֵר לְיִשְׁשָׁכָר. מִשּׁוֹם שֶׁזְבוּלֹן וְיִשְׁשָׁכָר עָשׂוּ שׁוֹתָפוֹת: זְבוּלֹן לַחוּף יָמִים יִשְׁכּוֹן וְיוֹצֵא לְפָרְקֵמִטִּיא בִּסְפִינוֹת וּמִשְׁתַּכֵּר בְּשַׁפַּע וְנוֹתֵן לַתּוֹךְ פִּיו שֶׁל יִשְׁשָׁכָר וְהֵם יוֹשְׁבִים וְעוֹסְקִים בַּתּוֹרָה. לְפִיכֵךְ הַקְּדִים זְבוּלֹן לְיִשְׁשָׁכָר, שֶׁתּוֹרַתוֹ שֶׁל יִשְׁשָׁכָר עַל יְדֵי זְבוּלֹן הִיתָה, עָלִיו אָמַר הַכְּתוּב "עֵץ חַיִּים הִיא לְמַחְזִיקִים בָּהּ".

במדרש מובא שיששכר היה כונס את אוצרות הטבע שהיו בשפע בחלקם של יששכר וזבולון (בים היה את החילזון ממנו היו מפיקים תכלת, וכן מן החול היו מפיקים זכוכית לבנה) {הערה} "כי שפַע יָמִים יִינָקוּ וְשָׁפוּנֵי טְמוּנֵי חוֹל". זבולון מביא האניות ומוכר ומביא לו כל צרכו. יששכר מביא בחמור "חמור גרם" וזבולון מביא באניות "והוא לחוף אניות".

משה בירך את יששכר בהצלחה בשיבת אהליו לתורה לישב ולעבר שנים ולקבוע חדשים. כמו שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים ראשיהם מאתים ראשי סנהדרין היו עוסקים בכך ועל פי קביעת עתיהם ועיבוריהם קהל שבטי ישראל יתאספו להר המוריה ושם יזבחו ברגלים זבחי צדק.

אדמו"ר המהר"ש מבאר מדוע ממשיך יעקב בברכותיו כמה מהשבטים לחיות טמאות, ויששכר נמשל לחמור גרם ומהי המעלה בזה, האם לא מצא דמיון אחר כי אם לדמות את יששכר שנטה שכמו לסבול עול תורה לחמור הנושא וסובל משאו. ומבאר, ששורשן הרוחני של החיות והבהמות הטמאות גבוה ונעלה מאד, וזה גופא הטעם שירדו ונפלו למטה מאד. שאין הכוונה בברכות יעקב על הזאב והחמור הגשמיים כמו שהם ירדו ונשפלו למטה, אלא על שרשם ומקורם בקדושה ממקום שנפלו הניצוצות.

הגאון הרב אברהם אבלי זצ"ל

יום ההילולא - י"ג אב

נולד ביום ה' סיוון ערב חג השבועות ה'תקכ"ב (1762) בעיר פוסבלר למשפחת רבנים. יחוס המשפחה מגיע עד לרבתינו המהרש"א והרמ"א ומעלה בקודש. כבר בצעירותו התפרסם כעילוי גדול. כשהיה כבן שמונה שנים, נבחר על ידי רבי אליקים געץ שהיה מגבירי העיר להיות חתן לבתו. בשנת ה'תקס"ד לאחר פטירתו של הגאון רבי דוב בער טרייוויש (מח"ס רביד הזהב) התמנה רבינו כראב"ד בוילנא. בתפקיד זה שימש למעלה משלושים שנה, עד שנת ה'תקצ"ו (1836). באותם שנים רבינו התפרסם כאחד מגדולי הדור.

רבינו נודע בכתיבת תשובות בהלכה. גם ממקומות רחוקים פנו אליו בשאלות ורבינו השיב להם בשליחת אגרות. הגאון רבי דוד (אב"ד נוברהרדוק, מח"ס 'גליא מסכת', מגדולי תלמידי הגאון ר' חיים מוולוז'ין) הספיד את רבינו. הוא התבטא עליו: "נעדר אדם גדול גאון מפורסם בדורו בק"ק ווילנא... אי נא לה ווילנא כי אבדה כלי חמדתה. צדיק יסוד עולם אשר אמרנו בצילו נחיה... הגאון ר' אבלי אשר ראוי והגון להגן מכל עבירות המתרגשות על העולם". נודע בחריפותו, בבקיאותו. ענוותן מופלא. פיזר כספים רבים לצדקה. בראשית חודש אב תקצ"ו נפטר אחד מגדולי העיר וילנא, ר' משולם זלמן. רבינו התאמץ מאוד בהספדו, לאחר ההספד רבינו נפל למשכב אשר ממנו לא קם. נפטר ביום ד', י"ג אב ה'תקצ"ו (1836). חי כ-74 שנים

סבא (מצד האב): הגאון ר' גרשום (שימש כאב"ד). **אביו**: הגאון רבי אברהם שלמה [זקן] (אב"ד פוסבלר ופומפיאן). **נשותיו**: בתו של ר' אליקים געץ (מגבירי העיר פוסבלר, נפטרה בצעירותו - זיווג ראשון), בתו של רב העיר לאנצוט (זיווג שני - נולדו לו ממנה שלוש בנות), האלמנה הרבנית מרת פייגא בת רבי יצחק אייזיק לנדא (זיווג שלישי), האלמנה מרת לאה בת ר' אברהם גורדון (זיווג רביעי). **בנותיו**: אשתו של ר' חיים זק, מרת אסתר מינה (נישאה לר' יצחק עליאשאו), מרת הינדא דבורה (נישאה לר' אברהם משה בערמאן מבירו). **מספרייו**: **באר אברהם** - שו"ת של רבינו (נמצא מעט חומר ממנו הודפס הספר).

פעם אחת אישה עניה נכנסה אל רבינו והתחילה לבכות: "רבי, בעלי מת, ונשארתי לבד עם שלושה יתומים קטנים ואין לי איך לפרנס אותם". רבינו שאל אותה: "במה בעלך עסק?" האלמנה ענתה: "בעלי המנוח היה אופה". רבינו שאל אותה: "אולי את גם יודעת לאפות?". האלמנה השיבה: "כן, רבינו, גם אני הייתי עוזרת לבעלי במלאכתו זו. אילו היה בידי סכום כסף כדי לקנות קמח, הייתי אם אופה, אבל לצערי אין בידי אפילו פרוטה אחת. בינתיים אני וילדי היתומים גוועים ברעב".

רבינו חזר ושאל: "האם תרצי לעשות איתי שותפות בעסק זה?". האישה הסתכלה בפני הרב בתמיה. רבינו הוציא מאה זהובים מתור כיסו. מסר אותם לאלמנה ואמר לה: "הרי לפניך חלקי בשותפות. אני נותן לך את הכסף הדרוש ואת - תביאי את מעשי ידיך. אני בטוח כי ה' יצו את הברכה בשותפותנו". האלמנה קיבלה בשמחה את הכסף, הלכה וקנתה קמח ושמרים והתחילה לאפות לחם למכירה. לא עברו ימים מרובים והאלמנה הצליחה בעבודתה ובמעשי ידיה. היא רשמה כל הוצאה והכנסה.

לאחר מספר חדשים הראה החשבון ריווח של מאה זהובים! האלמנה לקחה את ספר החשבון יחד עם מחצית הריווח ובאה לפני רבינו: "רבי", היא אמרה, "הנה החשבונות, בבקשה רבינו יבדוק את החשבון

גם כ והרי לפניו גם חלקו בריוח". רבינו הביט בספר החשבונות, מנה את דמי הריוח והחזיר לה אותם ואמר: "מתוך ספר החשבונות אני רואה, כי זה עסק טוב. למה לי להוציא את כספי מעסק שכזה המכניס ריווח הגון. יהיה ממוני שקוע גם להבא בעסק ונמשיך את שותפותנו". כך האישה המשיכה לפרנס את ביתה מתוך ריווח כלכלי.

אחד מיהודי וילנאי שירד מנכסיו היה נוהג ללמוד בבית מדרשו של רבינו. מידי פעם היה ניגש אל הגאון ושואל אותו קושיות, כדי להראות לכולם שהוא מפלפל עם גאון ישראל. רבינו היה משיב לו בדברים נכוחים, כאילו מדובר בקושיא חזקה וצריך לחפש עבודה תירוץ מתאים. פעם השיב לו הגאון תשובה. היהודי התחצף ואמר: "גם הרב אינו מביין היטב את הפשט בסוגיא זו". הלומדים שמעו את הדבר וביקשו לזרוק את האישה החצוף מבית המדרש. אבל הרבי הרגיע אותם ואמר: "ראו, יהודי זה היה פעם עשיר גדול והקב"ה הוריד אותו מנכסיו. הוא שבור ורצוף וכמעט אין לחם בביתו. כל מה שנשאר לו כעת היא ההנאה שהוא חושב כי הוא גדול בתורה ויש בכוחו לפלפל עם הרב. אם תיקחו ממנו, חלילה, גם את ההנאה הזו, הרי אתם הורסים את חייו לחלוטין".

פעם אחת אישה נכנסה אל רבינו. מלבושיה פרומים וידיה מלוכלכות ושאלה בפיה: "רבי, מה צריכה אני להכין היום לסעודה?". רבינו השיב לה: "לכי לביתך ובשלי מרק עם אטריות". תלמידי רבינו שהיו באותו מעמד הסתכלו זה בפני זה בעיניים תמהות. לאחר שיצאה האישה, רבינו אמר להם: "מה אתם תמהים, מתוך בגדיה וידיה ניכרת תמימה זו שמשרתת היא בבית זרים. היא שאלה בוודאי לבעלת הבית, מה צריכים להכין היום לסעודה?. הגברת שהיתה עסוקה בעבודה אחרת, גערה בה ואמרה לה: 'לכי ושאלי את הרב'. עלובה זו בתמימותה באה לשאול אותי. אם אני אזלזל ולא אענה על שאלתה, הרי שבפעם הבאה כשתהיה לה שאלה של איסור והיתר, היא לא תבוא לשאול".

רבינו היה מפורסם בדורו לא רק כגדול בתורה אלא גם כפיקח וממולח בעל תפיסה מהירה וחדה גם בשיחת חולין. פעם נכנס לרבינו בעל עגלה והשוט בידו. הוא שאל את רבינו: "רבינו, האם מותר לי לקחת גרושה?". רבינו שאל: "האם אתה כהן?". "הבעל עגלה ענה: 'כן, אני כהן'". רבינו פנה אליו ואמר: "מותר לך לקחת את הגרושה". הדיינים השתוממו מבית דינו על תשובתו, כיצד רבינו התיר גרושה לכהן? רבינו הסביר להם: "מה אתם מתפלאים כל כך, הלא אתם רואים שבעל עגלה נכנס עם השוט, ושאלתו היא, האם מותר לו לקחת את הגרושה בעגלתו". מיד אחד מהם פנה החוצה ושאל את העגלון. אכן, כפי שרבינו השיג במחשבתו כך היתה שאלתו של העגלון.

רבינו מלבד קדושתו וצדקתו נהג לסובב מעת לעת בעיירות שבאזור מגוריו, על מנת לחזק את התושבים ולהורות להם את דרך ה'. באחת העיירות אליהן היה הרב מגיע, שכן מלון קטן שיהודי ניהל אותו. בכל פעם שרבינו היה מגיע לעיירה וסביבותיה, בעל המלון היה מארח את רבינו בכבוד רב ומשרת את הצדיק בחפץ לב.

פעם, שיכן בעל המלון בחדרו של הרב יהודי עשיר שהגיע לאזור לצורך עסקיו. לאחר יומיים החליט העשיר לארוז את מטלטליו ולהמשיך בדרכו. תוך כדי התארגנות ליציאה גילה לפתע כי צרור כספו נעלם לחלוטין. העשיר לא חשד חלילה ברב, אך הקים קול זעקה שצוררו אבד. הרב פנה אל העשיר ושאל: "אולי תוכל לתת לי סימנים כמה כסף היה בצרור?". העשיר מנה את תכולת ארנקו בפרוטרוט. הרב שמע את הדברים ונכנס אל חדר צדדי. לאחר מספר דקות שב אל העשיר, כשבידו הסכום במלואו.

"מצאתי מקודם סכום גדול", חייך אל העשיר ואמר, "עתה מבין אני שכספך הוא ואני רוצה לזכות במצוות השבת אבידה". העשיר הנרגש הודה לרב מקרב לב ופנה לארגן את חפציו. בעודו מקפל את כלי מיטתו פרצה מפיו קריאה חדה בשנית, צרור כספו ניצב שם. העשיר הנבוך פנה לרבינו ושאל: "רבי, עד כדי כך? מדוע היית מוכן לתת לי סכום כה גדול מכיסך למרות שלא מצאת את כספי?". "תנוח דעתך", חייך רבי אבלי, "לא הייתה זו מתנה, רק הלוואה. ידעתי שכל עוד הנך מבולבל - לא תמצא מאומה. הענקתי לך הלוואה באותו סכום כדי שתירגע, ואכן תוך מספר דקות מצאת את אבדתך".

רבינו היה בעל לב טוב ולא יכול היה להשיב ריקם פני איש. כל מי שבא וביקש ממנו מכתב המלצה, רבינו היה נותן לו ללא עיכוב. פעם אחת בא אליו אורח והתחיל לבכות לרבינו: הוא עני ואביון ואין לו איך לפרנס את משפחתו. מלבד זה יש לו שתי בנות שכבר הגיעו לפרקן ואין לו במה להשיאן. הוא ביקש מאת רבינו שיעשה עמו חסד ויתן לו מכתב המלצה לעשירי היהודים בוילנא שיעזרו לו במצוות הכנסת כלה. רבינו כתב לו מכתב המלצה ובו ביקש שיעזרו לנושא המכתב להשיא את בנותיו ויתנו בעין יפה. לאחר שבועות אחדים מצאו את אותו אדם מוטל שיכור ברחוב ומכתב המלצה של רבינו מתגולל על ידו. לקחו את המכתב והביאו אותו אל רבינו ואמרו: "ראה רבינו על מי הוא ממליץ לטובה ולמי הוא נותן מכתבים". רבינו השיב: "וכי מפני שוטה זה שקלקל אשנה אני את מעשי ואת דרכי ולא ארחם על הבריות?". לאחר שהתפכח אותו אדם משכרותו, הוא בא לרבינו בשנית וסיפר בצער כי אבד ממנו מכתב המלצה והוא מבקש שרבינו יתן לו מכתב אחר. רבינו אמר לו מתוך חיוך: "תודה אני חייב לך, כי על ידך אני מבין את הפתגם השגור בפי ההמון: 'פלוני שיכור כלוט'. תמיד תהיתי: מפני מה מדמים את השיכור ללוט? הרי נח שתה והשתכר. למה לא יאמרו: 'שיכור נח' שהיה קודם ללוט? אבל אתה הנחת את דעתי ותרצת את תמיהתי: נח שתה לאחר שכבר השיא את בניו ואת בנותיו, לפיכך אינו נקרא בשם 'שכור', אבל אתה לוט, שעדיין יש לך שתי בנות להשיאן, איך אתה מרשה לעצמך להשתכר. ולכן השיכור נקרא על שם לוט".

י"ד אב

הגאון הרב עקיבא הכרמי זצ"ל

יום ההילולא - י"ד אב

נולד ב-ח' שבט ה'תרפ"ו (1926) בברטיסלאבה (פרשבורג) בצ'כוסלובקיה (היום סלובקיה) כבן הזקונים במשפחה בת שישה ילדים. שם המשפחה היה וינברגר. משפחתו מיוחסת למרן החת"ם סופר ולגאון ר' עקיבא איגר, שעל שמו הוא נקרא. כבר בצעירותו בלט בצימאוונו לתורה. בשנת ה'ת"ש (1940) כשהיה בן 13 לאחר פרוץ מלחמת העולם השנייה עלה לארץ. הוא הצטרף לאחיו ושתי אחיותיו שעלו לפני כן. הוריו, אחותו הבכורה ואח ניספו בשואה הי"ד. למד בישיבת היישוב החדש, במוריה בת"א ולאחר מכן בישיבת חברון בירושלים. לאחר מכן למד בישיבת פוניב' בבני ברק, שם נמנה עם טובי הבחורים. בשנת ה'תש"ח (1948) עבר לישיבת לומז'ה בפתח תקווה.

תקופה מסוימת שימש כר"מ במדרשת נועם. בחודש כסליו ה'תשי"ג (1952) כשהיה כבן 27 שנים בעידודי של מרן ה'חזון אי"ש' התחיל לשמש כרבה של קריית שמואל, תפקיד ששימש למעלה משישים שנה. היה ידוע במסירותו ובאהבתו לבני הקהילה מכל הזרמים והעדויות. בשיעוריו הרביץ תורה לילדים

ולבוגרים בכל מקצועות הקודש: תנ"ך, משנה וגמרא. ביתו היה פתוח לכול במשך כל שעות היממה. בסוף שנות ה-60 ייסד ישיבה גבוהה בקריית-שמואל לבוגרי הישיבה התיכונית פרחי אהרון. לאחר מספר שנים נסגרה. עמד בראש כולל אברכים בשם 'הישיבה הרמה'.

הקים גנים בשם 'יסודי התורה' ות"ת לבנים. בשנת ה'תשע"ד (2014) הוקמה בנשיאותו על ידי בנו, ר' זלמן שמואל ישיבה לצעירים בקריית-שמואל. לאחר פטירתו הישיבה נקראה על שמו 'כרם עקיבא'. הצטיין בבקיאות והבנה מעמיקה בכל חלקי הספרות התורנית של תורת הנגלה. פוסק חריף. היה לו ידע בתורת הנסתר. בקי בפיוט הקדום. נודע ביראת שמיים ויראת חטא, במידות טובות וענווה. בלט באהבת ישראל וארץ ישראל. היה רחוק מכל תאוות כסף. נפטר ב-י"ד אב ה'תשע"ה (2015). חי כ-89 שנים. ציונו בבית הקברות היהודי בחוף הכרמל שבחיפה.

אביו: ר' יהושע הי"ד. **אימו:** מרת פרדיל הי"ד. **אשתו:** מרת רבקה (בת ר' זלמן שמואל בלוך, מנהל רוחני בישיבת טלז. נישא בשנת ה'תש"י-1950). **ילדיו:** פרופ' לובה רחל (נישאה לר' יעקב חיים חרל"פ, ראש כולל מדר"ש בירושלים ומרצה במרכז ללימודי יסוד), מרת רינה (נישאה לר' גרשון יגל, נכד הרב שבתי יגל מסלונים), ר' זלמן שמואל (מח"ס 'כרם שמואל' ראש כולל 'הישיבה הרמה' וראש הישיבה לצעירים 'כרם עקיבא'), ר' יהושע (ר"מ ומגיד שיעור ברחובות), ר' אליעזר (ר"מ בישיבת ההסדר עכו, רב ביה"כ המרכזי שבקריה), ר' בנימין (ראש כולל בכרמיאל). **מרבתי:** הצדיק ר' ישעיהו קרליץ (מרן ה'חזון אי"ש'), מרן ר' אלעזר מנחם מן שך. **חברותא:** הגאון ר' ראובן כ"ץ. **מתלמידי:** הגאונים ר' דוד ביגמן, ר' חיים ירוחם סמוטריץ' ור' יעקב קליין (רבה של קריית חיים). **מספריו:** יתבואת יקב- חידושי תורה, פניני מוסר ופרקי חיים יקבי הכרם- ד"ת, אמונה וחינוך פרי עקיבא- סיפורים והנהגות על רבינו. פרסם מספר מאמרים בכתבי עת וקבצים תורניים כגון: 'הפרדס', 'האהל', 'המאור', 'הדרום' ו'בית יעקב'.

לפני השואה הוריו הי"ד שלחו את רבינו לארץ ישראל. כשסיים את לימודיו בהצטיינות, ציפתה לו הפתעה: הבריטים, ששלטו אז בארץ, הציעו לו מלגת לימודים ללימוד ראיית חשבון בלונדון, כולל דמי קיום. הם רצו להחדיר בארץ את תרבותם ולכן הסכימו לממן עבור צעירים מוכשרים על חשבונם את לימודים בבריטניה. באותה שנה הוצעו שתי מלגות בארץ, והנער עקיבא היה אחד הזוכים!

בפני רבינו עמדו שתי ברירות: ללכת לישיבה ולשקוע בתורה או ללמוד ראיית חשבון בלונדון כשהוא פטור משלום הלימודים וגם מקבל מלגת קיום. רבינו כמוהו בחר באפשרות הראשונה ופנה לישיבת חברון בירושלים.

הרב היה תלמיד חכם עצום. הרב יחיאל דנינו מספר שהרב אמר לו שאת מסכת יבמות הוא שינן למעלה משמונים פעמים! תלמידו, הרב איתמר יונגר סיפר: פעמים רבות כשהיינו כולל בקריית ביאליק, ראיתי איך אנשים ניגשים ושואלים את הרב בנושאים שונים: האחד בתוספות בזכחים, השני בדברי הבית יוסף, השלישי בשאלה הלכה למעשה.

על אף שמדובר בעניינים שונים לגמרי ענה מיד לכל אחד על שאלתו כאילו כרגע למד את הנושא. תלמיד חכם אחד מעכו סיפר שלפני שלושים שנה הוא בא להיבחן אצל הרב לצורך קבלת סמיכה בהלכות איסור והיתר, בשר וחלב ותערובות. הרב בחן אותו סעיף אחר סעיף עם הט"ז והש"ך והוספות מה'פרי מגדים' וחידושי רבי עקיבא אייגר – ללא ספר! הנבחן בהתחלה חשב שהרב מחזיק ספר על ברכיו ומה רבה הייתה תדהמתו כשנוכח שהרב בוחן אותו בעל פה מתוך הזיכרון!

פעם הרב הסתפק בשאלה בעניין העירוב של קריית שמואל. כשאחד מתלמידיו נסע לבני ברק, הרב ביקש ממנו שייכנס לרבי חיים קניבסקי וישאל אותו. התלמיד עשה כדבריו, נכנס לרבי חיים והציג את עצמו. כששמע רבי חיים שהוא מקרית שמואל, סירב לענות ואמר "למה באת אלי? יש לך את הרב הכרמי!". רק כשנאמר לו שהשאלה נשלחה מהרב הכרמי בעצמו – הסכים לענות.

אברך אחד סיפר ששנים אחר חתונתו עדיין לא זכה לילדים. בצר לו הוא פנה לרב וביקש את ברכתו. הרב ענה לו: "אין לכם מה לדאוג, בעזרת ה' יהיו לכם עשרה ילדים!". במשך השנים נולדו לזוג שמונה ילדים. לאחר מספר שנים ששוב עמדה האישה מלדת, ילדה שוב – והפעם תאומים. דבר מדברי הרב לא נפל ארצה.

רבינו שימש כרבה של קרית שמואל במשך כשישים שנה. לעת זקנותו יום אחד, הסוס של השכן, ששימש לפרנסתו נעלם. באותו ערב הרב הלך לכיוון הים, מרחק הליכה של כרבע שעה מביתו. לפתע רבינו והבחין בסוס משוטט עם רצועה קרועה. הרב זיהה אותו והבין שהזדמנה לו מצוות השבת אבידה, אך התעוררה בליבו שאלת "זקן ואינו לפי כבודו": וכי זה כבוד התורה שהרב מתהלך בחוצות העיר, מחזיק ברצועה והסוס אחריו?... מצד שני, הרי השעה כבר מאוחרת והרחובות חשוכים וריקים, אף אחד לא ישים לב למחזה, ואם כן – חובה עליו לקיים את המצווה. הרב התחבט בשאלה ובסופו של דבר הכריע כי במקרה זה צריך להחזיר את האבידה. וכך היה! הוא לקח את הסוס לבית השכן וקשר אותו בחצר. בבוקר, השכן מצא את אבידתו והיה בטוח שמלאך דאג להשיבה אליו. כמעט והוא לא טעה בכך.

כל ימיו הקפיד על תפילה בציבור, אף בשנותיו האחרונות כשהיה חולה וחלש. היה זהיר מאוד בקדושת בית הכנסת. במלאת חמישים שנה לכהונתו כרבה של קרית שמואל רצו אנשי הקריה להעניק לו שי. השי שהרב ביקש היה שיהיו זהירים שלא לדבר בתפילה

הרב ניחן ברגישות רבה לזולת. סיפר יהודי שבזמן מסוים פתח חנות. פעם נכנס הרב והתעניין במצבו. הלה סיפר שנקלע לקשיים ולחובות וכו'. הרב אמר לו שילכו יחדיו לבנק ביום שישי וקבע איתו שעה לכך. ואכן, קרוב לשעה היעודה כבר הופיע הרב בפתח החנות. בעל החנות רצה להזמין מונית אך הרב סירב והם הלכו ברגל. בבנק דרשו שני ערבים כדי לתת לו הלוואה בתנאים נוחים. הרב אמר שהוא מוכן להיות ערב, ואכן – זה הספיק להם ולא ביקשו ערב נוסף.

רבינו היה רחוק מכל תאוות כסף. למרות שמשכורתו הצנועה שקיבל כרב, רבינו סירב בתוקף לקבל כסף נוסף. בנו סיפר שבמקרה מסוים אישה ערירית היא הורישת חצי מדירתה לרב ורעייתו וחצי לאחיינה. רבינו שהיה רחוק מכסף ויתר מדי. הוא ורעייתו קרעו את הצוואה והאחיין שירש את כל הדירה לא ידע עד היום כי הייתה צוואה שכזו.

ביתו היה תמיד פתוח לרווחה לכל אדם, מכל חוג ומכל עדה. את כולם אהב במידה שווה. אחרי החתונה התגורר בפרדס חנה. בתמיכת אשתו למד מראשון עד חמישי בישיבה בפתח תקווה. כשחזר ביום חמישי, המצעים שציידה אותו בהם היו מקופלים ומגוהצים כבעת שנסע. כל כך חס על זמנו, עד שאפילו לא מצא זמן לפרוס את המצעים על המיטה. (הסיפורים מעובדים מתוך 'פרי עקיבא')

הרה"ק האדמו"ר הרב צבי הירש הלברשטאם זצ"ל

יום ההילולא - ט"ו באב

נולד בשנת ה'תר"י (1850) ברודניק כבן שני לאביו. נקרא ע"ש ה'חכם צבי'. בהיותו כבן שש שנים עבר אל בעל 'טב לב' (סבא מצד האם) לדראהביטש ואביו העתיק את מקומו לצאנז כדי להיות סמוך לאביו ורבינו במשך 4 שנים למד מסבו (ר' יקותיאל יהודה). בשנת ה'תר"ך (1860) בהיותו כבן עשר אביו התעטר בכתר הרבנות בעיר רודניק ורבינו נשלח ללמוד בעיר אוליינוב בגלילות רודניק אצל ת"ח מופלגים. בהיותו כבן 14 נישא לראשונה וישב כשלוש שנים על שולחן חותנו בבארנוב. לאחר מכן עבר לצאנז ורבינו עלה ונתעלה ולמד מסבו השני (ר' חיים).

עשרה ילדים נולדו לרבינו בזה אחר זה וכולם חיו רק תקופה קצרה ונסתלקו על פניו עד שנולד בנו נפתלי. בשנת ה'תרל"ה (1874) כשנה לפני פטירת סבו ר' חיים מצאנז נסע בהוראתו לסבו השני ר' יקותיאל יהודה מסיגט. שם השתלם בש"ס ופוסקים עד שעטרוהו בכתר ההוראה. בהיותו כבן 28 שנה התמנה כרבה של קרטשנוף, שם כיהן למעלה מעשור שנים. בשנת ה'תרמ"ז (1886) התמנה אביו לרב בגורליץ ורבינו משנת ה'תרס"ז (1905) לאחר פטירת אביו מילא את מקומו באדמורו"ת ברודניק. בין השנים תרע"ד-תרע"ח (1914-1918) כשרעדו עולם ומלואו בפרוץ מלחמת העולם הראשונה עבר לרודניק. בשנת ה'תרע"ה (1915) עבר לקליינוארדיין. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-ט"ו באב ה'תרע"ח (1918). חי כ-68 שנים. ציונו בגארליץ.

סבא (מצד האב): האדמו"ר ר' חיים (אב"ד צאנז בעל ה'דברי חיים'). **סבא** (מצד האם): האדמו"ר ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים (בעל 'טב לב' מסיגט). **אביו**: האדמו"ר ר' ברוך מגארליץ. **אמו**: מרת פסיל. **נשותיו**: מרת הדס (בת ר' ישראל הורוביץ מבארנוב -זיווג ראשון. נישא בהיותו כבן 14), **חיה מינדל** (בת ר' מאיר משולם שפירא מלנצהוט - זיווג שני). **מרבתי**: סבא, ר' חיים והסבא ר' יקותיאל יהודה. **ילדיו** (מזווג ראשון): ר' נפתלי (רבה של רודניק, חתן ר' ישעיה צבי ה"ר, רב בפרמפהל). **חתניו** (מזיווג ראשון): ר' אברהם דוד הורביץ (רבה של שטרסבורג וחרב הבד"צ של העדה החרדית). **ילדיו** (מזיווג שני): מרת פסיל (נישאה לר' משה הלברשטאם בזיווג ראשון), ר' שלום שפירא מפשיטיק (חתן ר' דוד הלברשטאם מקשאנוב), ר' אברהם הי"ד (אב"ד רודניק - נרצח בשואה), ר' צבי הירש (האדמו"ר מרודניק בלוס אנג'לס), ר' יקותיאל יהודה (האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג). **מספריו**: **צבי תפארה** - שו"ת, מנהגים, נוסחאות בתפילה ודברי תורתו.

חורף ה'תרע"ח (1917). מחיר הדמים הנורא של מלחמת העולם הראשונה לא פסח על היהודים. רבים מהם אולצו להשתתף במלחמה. לא אחת יהודים מצאו את עצמם בחזית, נלחמים באחיהם ממדינה אחרת. מצבן של הקהילות היהודיות אחרי המלחמה היה בכי רע. רבים איבדו קרובי משפחה, ואחרים נאלצו לגלות למקומות זרים כשהם חסרי כול. העוני והרעב היו נחלת הכול.

רבינו החליט לצאת למסע חיזוק ועידוד. על אף מצבו הבריאותי הרעוע לא נמנע מלצאת לדרך בימי החורף הקשים. עוד כוונה, נסתרת, עמדה מאחורי המסע. רבינו ביקש לערוך ביקור פרידה אצל חסידיו בטרם יסתלק מהעולם. בכמה עיירות אף ציין זאת במפורש. רוב תושבי יריצ'וב היהודים היו חסידים. ארשת פניהם הייתה קודרת. איש-איש וסאת צרותיו. רבים צבאו על הבית שבו התארח,

עם פתקאות שנכתבו בדם ליבם, וביקשו ישועה בעבורם ובעבור יקיריהם. הרבי נאנח עמם בכאבם, האזין למצוקותיהם, ניחמם ובירכסם. בין הבאים היה יהודי ושמו ר' משה-ליבר אופר, שנמנה עם חסידי טריסק. כאשר הגיש את בקשת הברכה פרץ בבכי מר. "רבי, הושיעני!", קרא בזעקה. "הירגע נא!", השיב הרבי. הלה הסדיר את נשימותיו והחל לספר. הוא התגורר בקראסנובורד, שהייתה בקו החזית. הרוסים תקפו את העיר באש ארטילרית, גרמו לשַׁרְפַת בתי העיירה וכבשו אותה במתקפת בזק. אנדרלמוסיה השתררה. "מאז אבדו עקבותיהם של רעייתי ושלושת בניי". הוא עצמו נמלט מפני הצבא הרוסי, שכן גליציה השתייכה לקיסרות האוסטרו-הונגרית ואל אזורחיה התייחסו כאל אזורחי אויב. בחלוף הזמן שב הצבא האוסטרי וכבש את העיר. הוא חזר לעיר עם עוד פליטים יהודים, ומיד פתח בחיפושים אחר משפחתו. "כבר שנה שלימה אני מחפש אחריהם!", בכה, "והעליתי חרס בידי! פניתי לארגוני סיוע בין-לאומיים, ניסיתי את כל הכיוונים האפשריים – ואין בדל של מידע על אודותיהם. אנא רבי, אמור לי, האם אזכה לראות אי-פעם את בני ביתי?". דממה מתוחה שררה בחדר. הצדיק השעין את ראשו על ידיו, אחוז שרעפים ושקוע במחשבותיו. עשר דקות תמימות חלפו. בעיניו של ר' משה-ליבר נדמו הדקות לנצח. לפתע התנער הצדיק, הרים את ראשו והביט בעיניים יוקדות בר' משה-ליבר. "איש צעיר!", קרא בקול, "אין לך סיבה לדאגה! ראיתי את בני משפחתך, את אשתך ואת ארבעת ילדיך – בינתיים נולדה לך בת – והם בריאים ושלמים!". עיניו נפערו לרווחה, והוא התקשה לעכל את משמעות הדברים. האומנם שמעו אוזניו נכונה?! לדברים מפורשים מאלה לא ייחל בחלומותיו הוורודים ביותר. הוא פנה לצדיק בדמעות תקווה: "רבי, אנא אמור לי מתי אוכה לראות אותם!". "בעוד שלושה ימים!", נקב הרבי במועד מפורש. "אשתך וילדיך יבואו לעיר הזאת, ותתאחדו מתוך שמחה, בריאים ושלמים!". שלוש יממות של המתנה נרגשת חלפו על מיודענו. לא היה לו צל של ספק כי הבטחת הרבי תתממש. ואכן, דבר מדבריו לא נפל ארצה: בדיוק כעבור שלושה ימים, באו לעיר אשתו וארבעת ילדיה – ובהם תינוקות שנולדה במרוצת הזמן ושאותה לא הכיר כלל. בחלוף ההתרגשות הראשונית סיפרו על המאורעות שעברו עליהם בתקופת הנתק. האישה סיפרה כי הם נפלו בשבי הרוסים כשכבשו את העיר, וכשהחריפה המלחמה אסרו עליהם הרוסים לשוב לשטח אוסטריה. "רק לפני שלושה ימים", הוסיפה בהתרגשות, "קיבלנו אישור לחצות את הגבול לאזור שנכבש בידי הצבא האוסטרי, ויכולנו להגיע לכאן!". לפני שלושה ימים!", חזר אחריה בעלה, נרעש ומשתאה, "הלוא זה היה בדיוק בשעה שבה הייתי בחדרו של הצדיק! עיניו הצופיות למרחקים חזו הכול בבהירות!". (מעובד מתוך צבי תפארה)

ביום שקיבל כ"ק אאמו"ר קהל ברודניק, באו אליו הרבה נכריות, והיו מביאות תרנגולים ואווזים וכיוצא בזה כדורון, אולם כ"ק אאמו"ר הזהיר שלא לקבל ולא ליהנות מהם אפילו שווה פרוטה. וכעבור זמן היו חוזרות לספר על המופתים שנעשו להם בזכות הצדיק. (כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנו ז"ע, שפע חיים, דרשות חומש רש"י תשמ"ב, פרשת משפטים, עמ' רכה)

זכורני מכ"ק אאמו"ר, שקיבל שבעה זהובים ועשרים ושש גראצערס לשבוע. לפי החשבון, זה היה ארבע עשרה קראנע"ס, וכיוון שחמישה קראנע"ס שווה לערך דולר אחד, נמצא שקיבל קרוב לשלוש דולר, אף שהיה מטופל בילדים, ומזה היתה פרנסת ביתו כל השבוע. (כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנו ז"ע, שפע חיים, דרשות חומש רש"י תשמ"ב, פרשת ויחי, עמ' קמט)

ראיתי בעצמי אצל כ"ק אאמו"ר שלא הרגיש טעם במאכליו, והיה רגיל לבקש שיאמרו לו אם המאכל חמוץ או מתוק, כי הוא בעצמו לא הרגיש טעם מאכל בפיו. (כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנו ז"ע, שפע חיים, דרשות חורש"י תשמ"ב, פרשת תרומה, עמ' רלה)

בכל פעם שנסע זקה"ק מרודניק ברכבת, ישב במחלקה השלישית, ששם ישבו אנשים נחותים ופשוטים מאד. כששאלו אותו פעם מדוע אינו יושב במחלקה הראשונה או לכל- הפחות בשניה, אלא בוחר לשבת דווקא במחלקה השלישית, השיב: 'משום שאין מחלקה רביעית'... (בצילא דמהימנותא, פרשת ויחי תש"ס. כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מצאנו שליט"א, בשם אביו כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מצאנו זי"ע)

שעה מועטת לפני פטירתו ביקש רבינו שיוציאוהו לחצר הבית לשאוף אוויר וביושבו שם סיפר עובדות מאביו הרה"ק מגארליץ זי"ע לאחר מכן נכנס לביתו ושכב על המיטה כשידיו תמוכים על הקיר שלצידו בפירוד אצבעות כבברכת כהנים וכך השיב נשמתו בנשיקה ביום רביעי לסדר "ואפן וארד מן ההר" ט"ו ימים לחודש מנחם אב ה'תרע"ח שהשעון שבחדרו הראה על חמש אחה"צ בדיוק נעמד לרגע, ובנו מ"מ רבינו אדמו"ר הגה"ק ה'שפע חיים' מצאנו זי"ע, העביר את רבינו זי"ע ברכבת בקרונות של ברזל! כשהארון אף היה של פח! בימי אב החמים! לעיר גארליץ כשאיפתו, כשלפני הנסיעה עשו טהרה, ונמשכה הנסיעה במשך חמישה ימים.

כשהגיעו סגרו החברא-קדישא את הארון בחדר טהרה ורק הם נכנסו לעשות הטהרה שלא יראה אף אחד את הגוף שבשרו כבר כנראה נאכל לגמרי מחמת הנסיעה הארוכה בקרונות של ברזל, אבל לאחר שפתחו נבהלו לראות את הגוף שלם ועשו עוד פעם טהרה כשכל המדינה רעשה שנשאר שלם. ונטמן ליד אביו באוהל הק' בביה"ח בעיר גארליץ.

כ"ק אאמו"ר, קנה פעם לי ולאחי הרה"צ רבי אברהם זצ"ל בעקיטשע חדש, וכשמסר לי את המלבוש החדש, אמר: "ראה נא זלמן לייב, אני לעצמי איני זקוק לכלום, די לי במעט לחם ולדור במערה במקום נידח, וכל עמלי הוא למענכם, לכן הבטיחני נא שתזכור שהיה לך אב זקן ותלמד עבורו פרק משניות להוציאו משאול תחתית". ובאומרו דברים אלו זלגו עיניו דמעות לרוב, ולא היה יכול להמשיך בדיבורו. (כ"ק אדמו"ר הגה"ק מצאנו זי"ע, 'שפע חיים', דרשות חומש רש"י תשמ"ב, פרשת וירא)

מעשה באדם מאינשי דלא מעלי שהתגורר ברודניק, שכנראה נפגע בהזדמנות כלשהי מעמידתו התקיפה של רבינו על משמר הקודש. הלה נעשה שונא לרבינו ורדפו בכל מיני אופנים, הציק והריע לו ככל אשר לאל ידו. הגיעו הדברים עד כדי כך שהקול נשמע אצל דוד רבינו הגה"ק משינאווא זי"ע, שהקפיד על אותו אדם והעניש אותו.

בשנות המלחמה כאשר רבינו שהה כפליט בעיר קליינוורדיין, ראה באחד הימים את אותו אדם מסתובב ברחוב העיר בחוסר כל. רבינו הבחין כי הלה שהגיע לכאן בצוק העיתים ואין קורת גג לראשו. מיד שלח את בנו להזמין את שונאו מתמול שלשום לצל קורתו לגור איתו בדירתו הצרה בעלת החדר האחד, ואכן אותו אדם נענה להצעת רבינו ובא עם ב"ב למעון קדשו. רבינו קיבלם במאור פנים וחילק את החדר לשנים במחיצת עץ דקה, ודרו יחדיו עדי מצא הלה מקום מגורים אחר.

סיפרה הרבנית ע"ה: היה זה פעם לאחר שסעד רבינו את סעודתו, כשלפתע השתעל והחל להקיא ממושכות ללא שום סיבה נראית לעין, והרבנית פנתה למטבח לברר מה פשר הדבר, שמא היה התבשיל מקולקל. לאחר דקות מועטות חזרה ושאלה לרבינו ושאלה האם לא הרגיש טעם משונה כלשהו במאכלו, ענה רבינו ואמר כי אכן הריח ריח נפט אך לא שת כל כך ליבו לכך. התברר כי המשרתת שהכינה את המרק טעתה ושפכה נפט לקדירת המאכל תמורת מים, עד שכמחצית מהתבשיל היה נפט. ואילו רבינו

לא הרגיש בטעם הנפט כי אם הריח קצת. עד כמה מופלאה היתה דבקתו של רבינו בבוראו אף בשעת האכילה והיה מופשט מענייני הגשמיות.

החסיד מוה"ר לייזער ע"ה שהיה רגיל להתלוות עם כ"ק רבינו בנסיעותיו, סח כי פעם באם הדרך באישון לילה, אמר לו רבינו: "דע לך שכעת יש שריפה בעיריתנו רודניק, אך אל לך לדאוג כי אין השריפה ברחוב שאתה גר שם. ודע לך שדבר אמת בפי, כי נכדי צאנו וסיגעט יש להם חלומות אמיתיים".

סיפר בנו, שבשנתו האחרונה לחייו חש מיחושים בעיניו ונחלשה ראייתו, ונסע ולקח אותי אתו לעיר נירעדהאז באונגרין לרופא עינים, והרופא קבע שדוק מכסה את עיניו ועליו להמתין במשך שנה וינתחו את העין, וכשמוע אאמו"ר את דברי הרופא החויר כסיד ואמר להרופא האיך אפשרי הדבר והלא לא יהא ביכולתי ללמוד כשנה, התחיל הרופא הנכרי הזה לנחמו בתנחומין של הבל שגם להבדיל לאחר השרים במדינה היה מחלה כזאת וריפא אותו בשיטה זו. ואאמו"ר סירב בדבר ונסענו משם, ובבית אמר לי אאמו"ר הק' שאפילו אם יאמרו לי שעלי לשבת זמן רב בבית הסוהר ואפילו במרתף קר וטחוב, אסכים בדבר ובלבד שיתנו בידי גמרא ואוכל ללמוד שם, אבל האיך אוכל לשבת שנה תמימה כעיוור בלי אפשרות לעסוק בתורה, כך איני יכול לחיות, ולאחר מכן יצאנו לעיר המלוכה ויען לדרוש ברופאים מפורסמים, אך כבר היה מאוחר, והרופאים כבר התייאשו מרפואתו.

הגאון הרב חנוך דב העניך הניך פדווא זצ"ל

יום ההילולא - ט"ו אב

נולד ב-כ' מנחם אב ה'תרס"ח (1908) בבוסק שבגליציה (כיום אוקראינה). נקרא על שם סביו, האדמו"ר רבי חנוך דב העניך מאיר מאלסק. כשהיה בן חמש מלחמת העולם הראשונה פרצה ומשפחתו היגרה לווינה. שם התחנך בת"ת בחצר הקודש של הרה"ק מהר"י מהוסיאטין צוק"ל. כבר אז בלט על חבריו בני גילו בהתמדתו. עד מהרה נכנס ללמוד בישיבת הר המוריה. בהמשך למד אצל הרב חיים פינטר מבוקאווסק. באותם הזמנים רבנים בעלי שם עברו לווינה ורבינו זכה לראות וללמוד מהם. למד בישיבות צעהלים ומטרסדורף. לאחר מכן למד בשטיבל של חסידי בעלזא בקרקוב. נסמך להוראה מהרב שמואל פירר אב בית דין קרוסנו. שימש כרב בית המדרש 'שומרי הדת' בווינה. לאחר נישואיו המשיך לשקוד על דלתי תורה וכבר אז כיהן כרב ומו"צ בעיר וינה.

בזמן שהגרמנים סיפחו את אוסטריה הם אסרו את רבינו והוא ישב בבית הסוהר כשנה עד ששוחרר בהשתדלות העסקנים בתנאי שיברח מיד מהמדינה. כך רבינו עם משפחתו הגיעו לארץ ישראל והתיישבו בירושלים חסרי כל. התמנה למו"ץ בעדה החרדית ולרב בשכונות בתי ראנד, בתי ברוידא ושכונת כנסת ישראל. היה חסיד בעלזא. האדמו"ר רבי אהרן רוקח מבעלזא כיבד את רבינו ושלה אליו שאלות בהלכה. כשיסד הרב מטשעבין את ישיבת כוכב מיעקב בירושלים, הוא קרא לרבינו לכהן כראש ישיבה. בצוק העתים במלחמת העולם השנייה החליף את שם משפחתו למשפחת אמו. בשנת ה'תשט"ו (1955) מונה לאב בית דין התאחדות קהילות החרדים בלונדון. שמו התפרסם בידיעותיו וגדלותו. מכל קצות הארץ שלחו אליו את ספיקותיהם בהלכה. היה נח לכל. ביתו היה פתוח לרווחה. ענותו מופלא. תפקיד אותו מילא עד יומו האחרון. נפטר ב-ט"ו אב ה'תש"ס (2000) בלונדון. חי כ-92 שנים. ארונו הועלה לירושלים והוא נקבר בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: ר' אליעזר זאב טויבר (חסיד בעלזא ואלסק). **אימו:** מרת טויבא (בת ר' שמואל יוסף פדווא). **נשותיו:** מרת חנה גיטל (זיווג ראשון - בת ר' נפתלי גוטסמן, הגבאי של האדמו"ר רבי ישכר דב רוקח מבעלזא), מרת יהודית (זיווג שני - נכדת הרב הגאון יוסף חיים זוננפלד) **מילדיו:** מרת בריינא מאשא (נישאה לר' שלום פרידמן, דיין בהתאחדות קהילות החרדים בלונדון), הרב יוסף (דיין בהתאחדות קהילות החרדים בלונדון ורב בית המדרש 'חשב האפוד'), ר' משה חיים אפרים (ממלא מקומו בתפקיד אב בית דין התאחדות קהילות החרדים בלונדון), ר' יהושע העשיל (דיין ומו"ץ במנצ'סטר). **מרבותיו:** הגאונים רבי נפתלי צבי שמרלר, הרב אברהם מנחם הלוי שטיינברג, הרב מאיר אריע, הרב חיים פינטר מבוקאווסק, הרב שמואל פירר, הרב יוסף צבי דושינסקי, הרב דב בעריש וידנפלד (רבינו היה תלמידו המובהק), הרב שמשון אהרן פולונסקי. **מתלמידיו:** הגאון הרב אברהם יונה שוורץ מווינה. **מספריו:** •שו"ת חשב האפוד - שלושה חלקים.

הסופר ר' טוביה פריינד סיפר מעשה ששמע מפיו של גאב"ד לונדון, הגאון רבי אפרים פדווא שליט"א ונאמן ביתו הרה"ח רבי אהרן ראנד שליט"א, אשר זכה לשמש בקודש גם אצל אביו הגאב"ד הגאון רבי חנוך העניך פדווא צוק"ל: היה יהודי שהיה ממקורביו של הגאב"ד רבי חנוך העניך זצ"ל שהתגורר בדירה נאה ומכובדת. בסמוך לדירתו התגוררה אלמנה שבורת לב וקשת רוח, שכמעט ולא היו לה קרובים וכך ישבה בביתה לבדה גלמודה ושבורה. רעייתו של היהודי הרבתה להתעניין בשלומה של האלמנה. היא חיזקה את רוחה ואימצה את נפשה. היא בעת שבעלה הלך לכולל בשעות אחר הצהריים היא הקפידה לבקר אותה כל יום. בנוסף ביקרה אותה בלילי שבת ועוד. דא עקא, אותו יהודי נוותו ביתו לא זכו לזרע של קיימא. כבר עברו חמש שנים מחתונתם ואף שדרשו ברופאים הללו לא מצאו סיבה רפואית לכך. באחת הפעמים שאשתו ביקרה בביתה של השכנה האלמנה, האלמנה סיפרה לה כמישיחה לפי תומה שהיא מאוד שמחה שהיא באה לבקר אותה, והדבר הרי מתאפשר בגלל שאין לה ילדים ולכן יש לה זמן רב פנוי. "אני מתפללת שלוש פעמים ביום שמצב זה ימשך עוד ועוד", האלמנה אמרה. האשה שמעה את הדברים והוכתה בתדהמה נוראה, היא באה בביתה בוכיה ולבעלה סיפרה את אשר שמעה אוזניה. "מי יודע, אולי זאת הסיבה שעדיין לא נושענו? אולי התפילות האלו של האלמנה הן המונעות מאתנו פרי בטן?".

הבעל תהה כששמע שאשתו רוצה לעבור דירה מסיבה זאת. אשתו לא ויתרה ולבסוף הוא הלך לרבינו כדי לשאול אותו מה לעשות. כשרבינו שמע את השאלה הוא השיב בנחרצות: "הקב"ה שומע תפילת אלמנות, בוודאי שאתה חייב לעבור משם דירה ויפה שעה אחת קודם". כשראה שהאברך מהסס ומנסה למצוא צידוקים לכך שהוא לא צריך למכור את הדירה הגאב"ד לונדון ציווה עליו בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים: "גש מיד למתווך ותחזור אלי עוד היום עם בשורה שמצאת דירה אחרת. היום! אל תדחה את זה אפילו ביום אחד!". שעות אחדות לאחר מכן האברך הגיע והודיע לרבו שעשה כאשר ציווה אותו. הרב בירכו בחום ואהבה: "יהי רצון שתפקד בישועה בקרוב, ותזכה לראות בנים ובני בנים, משנה מקום משנה מזל". כעבור שנה מעת שעברו לדירה חדשה נושעו בורע של קיימא.

מספר הרב פריינד: "כששמעתי את הסיפור מפיו של גאב"ד לונדון שליט"א, אמרתי לו שזה הרי ממש 'מופת' של אביו זצ"ל". הרב השיב לי: "המתן קמעא ואספר לך מה הוא המופת האמיתי בסיפור הזה... ההמשך של הסיפור הוא שמאז אותו יום לקח אבי מורי את אותה אלמנה תחת חסותו במקום המשפחה שעברה דירה. הוא היה שולח את נוות ביתו, הלא היא אמי מורתי, שתפקוד את האלמנה בתמידות ותדאג לכל מחסורה". (הופיע בלקראת שבת)

בימי המלחמה בעיה"ק בשנת ה'תש"ח נפטר הגה"ק רבי נפתלי צבי שמרלר זצוק"ל ביום כ"ה סיון. הרכב בית הדין החסידי היה חסר באחד מן הדיינים כאשר נותרו רק הראב"ד הגה"ק רבי פישל ברנשטיין והגרי"י רייזמאן זצוק"ל. הגרי"י רייזמאן אמר: "אעלה למעון קודשו של מרן רביה"ק מהרי"ץ ואשאל מה לעשות".

הגאון הורה לו לקחת את רבינו לחבר הביד"ץ. הביד"ץ לא פעל באותם ימי מלחמה ופחד הפגזים ורבים נדו ממקומם לא יצא הדבר אל הפועל. בתוך כך מרן רביה"ק מהרי"ץ הסתלק בערב סוכות תש"ט ומרן הגרז"ד בענגיס נכנס לכהן תחתיו כרב אב"ד ונחסר גם ההרכב של הביד"ץ הפרושים וגם הגה"ק רבי פישל ברנשטיין הסתלק בערב ראש חודש כסלו ה'תש"ט ולא יצא הדבר אל הפועל. עם פטירתו של רבי פישל התמזגו ב' בתי הדינים לבית דין אחד בהם כיהנו הגר"פ עפשטיין הגר"ד יונגרייז והגרי"י רייזמאן זכר צדיקים לברכה, אך מעיד על ההערצה הגדולה של מרן רביה"ק אל רבי העניך שראה בו דיין דנחית לעומקא דדינא.

ט"ז אב

הגאון הרב מנחם מנדל לזר זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז אב

נולד בשנת תקמ"ח (1788) בעיר טארני. בצעירותו כבר עלה וגדל בתורה הקדושה. ניכר בחריפותו ובקיאותו העצומה. בנוסף התפרסם בגודל צדקתו ועבודתו את קונו בהתלהבות אש קודש. מידת השמחה מלאה מלאה את רבינו וכל מי שהיה מתקרב אליו, היה מתמלא שמחה. רבינו היה איש אלקים גאון מובהק בקי בחדרי התורה בנגלה ובנסתר. חכם עצום בוצינא קדישא חסידא ופרישא.

רבו המובהק, האדמו"ר מנחם מנדל טארים מרימנוב העריץ את רבינו ואף התבטא עליו: "הרב הגאון החרף ובקי החסיד המפורסם בוצינא קדישא חסידא ופרישא... גודל עילות תהילות קדוש ישראל שהיה רב גדול ליהודים נודע ביהודה לשם ותהילה". רבינו הפליא בתפילתו. קולו היה בוקע למרחקים. בהתחלה שימש כאב"ד בק"ק סטריזוב. מגדולי רבני מדינתו ופוסק מובהק. כתב תשובות ארוכות בענייני עגונה. בשנת ה'תקפ"א (1821) חזר לטארני. נפטר ב-ט"ז אב ה'תקצ"א (1831) במגפה. חי כ-43 שנים בלבד. ציונו בטארני.

אביו: הגאון ר' משה אברהם דוד. **מרבותיו:** האדמו"ר ר' יצחק יעקב הורביץ (ה'חווה מלובלין), האדמו"ר ר' מנחם מנדל טארים מרימנוב (רבינו היה תלמידו המובהק), האדמו"ר ר' ישראל הופשטיין (המגיד מקוזניץ). **בניו:** הגביר ר' בנימין זאב וואלף, ר' משה ור' יעקב אברהם.

חתניו: ר' מאיר פייגנבוים ור' מאיר רייך. **מספריו:** • שובע שמחות - על התורה, על הש"ס ושו"ת. רבינו השאיר אחריו הרבה כתבי קודש.

פעם אחת באמצע תפילת מוסף של יום כיפור האדמו"ר ר' מנחם מנדל טארים מרימנוב זיע"א סגר לרבינו את הסידור שהתפלל על פי נוסח רבינו האריז"ל. המתפללים נבהלו מאוד על מעשה האדמו"ר ולא הבינו מדוע עשה כן. אחרי התפילה האדמו"ר הסביר מדוע עשה כן וכך אמר: "סגרת את הסידור בגלל שהוא שרצה לכוון את כוונת כהן הגדול כשהיה נכנס לקודש הקודשים ביום הכיפורים. פחדתי

שלא יזיק לו כי הוא צעיר לימים, מטעם זה בבללתי אותו והעדפתי לסגור לו את הסידור". בעת ההיא רבינו היה פחות מבן שלושים וכבר ידע את הכוונות שכיוון הכהן הגדול כשנכנס לקודש הקודשים.

כאשר נסעו חסידי רימנוב לאדמו"ר ר' יצחק יעקב הורביץ (ה'חווה מלובלין' זיע"א שנקרא בכינוי זה על שם שיכל לחזות ולראות למרחקים) להיות במחיצתו ביום כיפור, שאל אותם ה'חווה': "אצל הרבי ר' מנחם מנדל טארים מרימנוב מי התפלל את תפילות מוסף של ראש-השנה?". החסידים ענו לו: "מנדל הגדול" (זה היה כינויו של רבינו).

ה'חווה' שאל אותם: "האם בשני הימים?" - "כן". האדמו"ר אמר בלשון קודשו: "שמעתי רק יום אחד". כשחזרו לביתם, הלכו וסיפרו זאת לרבינו. הוא חשב מעט ולאחר מכן התפעל מאוד ואמר: "הצדק איתו, ה'חווה הקדוש' התכוון על זה, כיוון שביום הראשון חשבתי לא להתייגע כל כך כדי שישאר לי כח למחר, מטעם זה לא שמע את תפילתי ביום הראשון".

רבינו נזהר כל ימיו לא לעורר שום אדם בעת שהוא ישן מטעמים הכמוסים איתו. פעם אחת נסע ללובלין אל ה'חווה הקדוש' כדי להיות במחיצתו ביום הכיפורים. הוא הגיע בעוד היום גדול והלך לאכסניה לנוח מעט. בחור אחד ניגש אליו וביקש שיקח אותו איתו כשילך אל ה'חווה הקדוש'.

רבינו הבטיח לו שימלא את רצונו. ביני לביני נרדם הבחור והאריך בשנתו. בינתיים כל האנשים כבר הלכו אל בית מדרשו של ה'חווה מלובלין'. הגיע זמן תפילת 'כל נדר' אבל רבינו לא העיר את הבחור. ליבו של רבינו נשבר בקרבו מכיוון שהבטיח לבחור שיקח אותו וגם ראה שאי אפשר להשאיר את הבחור הישן לבדו. רבינו נאלץ להתפלל לבד ביום הקדוש. הוא פתח את המחזור והתפלל את כל תפלת ליל יום הקדוש בשברון לב נורא.

בבוקר הלך אל בית-המדרש של ה'חווה' הקדוש זיע"א. רבינו התבייש להיראות לפניו. לכן התחכם לכסות בטלית ראשו ופניו לבל ייראו, והתפלל בפנינה ליד התנור במקום מוצנע. ה'חווה מלובלין' נהג לבחור מי יעלה לשמש כשליח ציבור (בעיניו הקדושות יכל לראות מי ראוי עכשיו להתפלל כחון כך שיעלה את תפילות כולם). לפני אמירת 'נשמת כל חי' ה'חווה מלובלין' התהלך בבית-המדרש מפנינה לפנינה ונראה היה כי הוא מחפש מישוהו. כך הלך עד שמצא את רבינו מעוטף ומכוסה בטליתו. מבלי להסתכל בפניו טפח לו בידו על כתפו ורמז לו שיעבור לפני התיבה, וכן עשה. כאשר פנה היום והכל התקרב אל ה'חווה' הקדוש וביקשו שיברך אותם שיתקבלו התפילות ברצון. ה'חווה מלובלין' גילה לחסידיו ולרבינו שהיתה גזירה קשה צריכה חלילה לרדת על ישראל ולא היה מי שיכול לבטל אותה זולת רבינו שהתפלל בשברון לב גדול".

פעם אחת כשהתפלל תפילת הימים הנוראים בביהמ"ד של רבו המובהק, האדמו"ר הרבי מנחם מנדל טארים מרימנוב אחז סורגי הברזל אשר היו לפני העמוד. כאשר התחיל לומר 'המלך' צעק בכל כוחותיו ומרוב התלהבות אחז בסורגי הברזל והם התעקמו. כך נשארו מעוקמים כל הימים.

הרה"ג החסיד רבי חיים צבי קופרמאן ז"ל, אשר בימי זעם המלחמה היה אחד מעסקני 'חברה קדישא' של העיר טארנא סיפר כי ומצא שכתוב בפנקס החברה כי בשנת ה'תקצ"א השתוללה מגיפה רח"ל בעיר אשר הפילה חללים רבים. מיום ליום גברה המגיפה עד אשר רבינו שהיה צעיר לימים (בן 43 שנים בלבד) מסר את עצמו למיתה ואמר: "הרי אני מוכן ללכת כפרת על עם ישראל". מיד לאחר מכן הוא חלה ונפטר במגיפה. מיד לאחר מכן המגיפה נעצרה. (הסיפורים מעובדים מתוך הספר של רבינו 'תולדות השובע שמחות')

הגאון הרב חיים יעקב לוינ' זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב אב

נולד ב-כ"ה אב ה'תרע"ב (1911) בירושלים. למד בצעירותו בתלמוד תורה ובישיבת 'עץ חיים' בירושלים. בין כותלי בית הוריו ספג את האהבה ללא גבול לתורה. התמדתו המופלאה וכישרונותיו הנדירים בד בבד עם צניעותו ובריחתו מן הכבוד הפכו אותו עוד בצעירותו לחביבם של גאוני וזקני ירושלים. לקירבה מיוחדת זכה אצל הגאון הישיש רבי שלמה אליעזר אלפנדר' זצ"ל שהיה משוחח בדברי תורה רק עם יחידי סגולה שמצאם ראויים לכך. בשנת ה'תרצ"א (1930) נסע ללמוד בישיבת 'כנסת בית יצחק'. בהמשך נסע ללמוד בבריסק. בשנת ה'תרצ"ג (1932), חזר לארץ ונסמך לרבנות. בשנת ה'תרח"צ (1937) עבר לארצות הברית וכיהן ברבנות בסיאטל במדינת וושינגטון. מרן הרב אהרון קוטלר שהה בביתו תקופה ארוכה עם הגעתו לארצות הברית, וביקש ממנו לפתוח עימו ישיבה. הרב סירב במשך זמן מליטול על עצמו משרה כזו, אך סייע לרב קוטלר במשימה זו. בסופו של דבר ייסד רבינו את ישיבת 'רבי חיים עוזר' (על שם מרן הגאון הרב חיים עוזר גרודו'נסקי).

בשנת ה'תש"ט (1948) החל לשמש כרבה של קהילת 'אגודת שלום' בג'רזי סיטי בניו ג'רזי. במשך השנים הוצע לו לכהן ברבנות של ערים גדולות בישראל, כולל ירושלים, אך הוא סירב. הרב הראשי לישראל יצחק אייזיק הלוי הרצוג ביקש לצרף את רבינו לדייני בית הדין הרבני הגדול, ולאחר פטירת הרב הרצוג בשנת ה'תשי"ט אף עלה שמו כמועמד לתפקיד הרב הראשי. אך רבינו סירב. בסיכומו של עניין נענה להצעת הרבנות של פרדס חנה-כרכור (לאחר פרישת הרב האשכנזי הקודם, ר' יהושע זליג דיסקין) ומשנת ה'תש"ל (1970) שימש במשרה זו עד יום פטירתו. גאון. חריף ובקי עצום. חידושי מצטיינים בסברות ישרות. בעל מתק שפתיים. חבר ועה"פ של אגוה"ר. וחבר הועד של 'עזרת תורה', פעיל במוסדות הצדקה וחסד בארה"ק, וגבאי כבוד במוסדות רבים. ענוותן מופלא. נפטר ב-כ"ב אב ה'תשנ"ג (1993). חי כ-82 שנים. ציונו בסנהדריה בירושלים.

אביו: הגאון הצדיק ר' אריה (אבי האסירים). **אימו:** מרת ציפורה-חנה (בת ר' דוד שפירא, רב בקובנה). **אישתו:** מרת שלומית (בת ר' יהודה לייב לוינ', מרבני לונדון. נישא בשנת ה'תרצ"ה). **מרבתי:** הגאונים ר' קוק, ר' ברוך דב ליבוביץ, ר' יצחק זאב סולובייצ'יק, ר' איסר זלמן מלצר. **חברותא:** מרן ר' שלמה זלמן אורבך. **ילדיו:** ר' בנימין בנג'י (רב ביה"כ 'אחדות ישראל' בירושלים), ר' דוד (שימש כראש מועצת 'פרדס חנה'), ר' אברהם יצחק ובת נוספים. **מספריו:** •חיל המקדש- על סדר קודשים שבתלמוד, על היד החזקה של הרמב"ם •חיל המלך- על משנה תורה לרמב"ם •פירוש על הספר ראש מילין.

רבינו היה מועמד מספר פעמים לכהן כרבה של ירושלים. בפעם הראשונה היה זה אחר פטירת רבה של ירושלים, דודו הגדול, הגאון רבי צבי פסח פראנק זצ"ל. הגיעו אליו אז משלחות לשכנע אותו לקבל את המשרה, אבל הוא השיב שיותר נוח לו לשבת בקהילה קטנה בה יוכל להמשיך בלימודיו בשלווה. אחר שעלה לארץ וכיהן כרבה של 'פרדס חנה' שוב ניסו רבים וטובים ללחוץ עליו שיסכים לקבל את רבנות ירושלים, אבל גם הפעם ויתר על משרה רמה זו. את ויתורו נימק במעשה שאירע שנים רבות קודם לכן: בנערותו הלך ערב אחד עם אביו הצדיק רבי אריה וכשעברו באחת הסמטאות, הבחינו באישה העוסקת

בתיקון גרביים לאור פנס הרחוב. רבי אריה שאל אותה לפשר מעשיה, וענתה שמכיוון שהיא אלמנה ואין לה כסף לממן את לימודי בנה ב'חידר', היא נאלצת לעבוד בעבודה זו, ומכיוון שאין לה האפשרות להאיר את ביתה, נאלצת להמשיך בעבודתה לאור פנס הרחוב.

היתה זו אימו של הגאון רבי בצלאל ז'ולטי זצ"ל. לאחר שנים כשהוצע לו לקבל את רבנות ירושלים. כאשר שמע שהמועמד השני לרבנות ירושלים הוא הרב בצלאל ז'ולטי, ויתר מיד על מועמדותו, וזאת כדי שלא למנה, זו, שהתמסרה כל כך לתורתו של בנה, תזכה לנחת ממנו כאשר יתקבל לשמש במשרה חשובה זו להיות רבה של ירושלים. (מעובד מתוך 'דרך אבות')

רבינו ברח מהכבוד והיה עניו מופלא. למרות ההצעות החשובות ביניהם לשמש כרבה של ירושלים, סירב הצדיק. ביקש הוא לשבת במקום צנוע. על גאונותו מסופר כי ספרו הראשון 'חיל המקדש' על סוגיות עבודת בית המקדש שבסדר קודשים, הודפס בירושלים בשנת ה'תרצ"ז, שנים אחדות לאחר שנכתב, בטרם מלאו לו עשרים שנה. הספר אז היכה גלים בעולם התורה.

סיפר רבינו בדרשה שנשא לפני מספר שנים על אביו הצדיק ר' אריה זצ"ל: "לפני כיוכל שנים, אני הייתי עדיין ילד פשוט, נכנסו לביתנו הורי תלמיד אחד, שהיה שובב, פרוע ומפריע. ההורים התלוננו על בנם קשות על הנהגתו הפרועה והפליגו בגנות בנם. הפסיק אותם אבא ואמר: 'על בנכם אתם מדברים כזאת? הרי הוא ילד טוב וחביב, יש בו הרבה מעלות ומידות טובות, צריכים רק סבלנות להתחשב איתו'. אני כילד קטן, הכרתי היטב את הילד וסבלתי ממנו רבות. כששמעתי את דברי אבי, התפקעתי מכאב, איך הוא יכול לומר כך על הילד?".

"כשיצאו ההורים שאלתי את אבי מדוע דיבר כך? הוא השיב לי: 'בני, ראשית, אם ההורים ערים לבעיה שלהם ומתלוננים, זה כבר מספיק, וחובתי ללמד עליו זכות. ועוד, כשהילד ישמע מההורים את תגובתי, זה ישפיע עליו הרבה יותר מאשר אם הייתי מסכים להם. דע שלכל אחד יש מעלות ומידות טובות אלא שיש כאלו שלא יודעים עליהם. עלינו ללמוד וללמד כיצד לפתח את הטוב האצור בכל ילד ולהוציא מהכוח אל הפועל'. לפני מספר שנים פגשתי באקראי באותו ילד שובב, כיום הוא יהודי מכובד בר-אוריין נושא במשרה חשובה".

"זה כחמישים שנה שלא ראיתי אותו. גלגלנו שיחה ובתוך הדברים סיפרתי לו על הביקור ההוא של הוריו בביתנו. הוא זכר היטב את הביקור וכך הוא סיפר לי: 'כאשר שבו הורי מבית אביך שאלתי אותם: 'מה אמר עלי רבי אריה?' הם אמרו לי שברגע שהתחילו להתלונן הוא לא נתן להם לדבר אלא החל לדבר בשבחי ולספר על המעלות הרבות ועל הטוב שיש בי.

כששמעתי זאת מהורי, נתקפתי בושע עצומה, ואמרתי בליבי: 'האם אומנם כך נחשב אני בעיני רבי אריה? ואני חשבת שפסול אני אצלו'. מאז החלטתי לעשות כל מה שביכולתי שלא לאכזב אותו. מאותו ערב הפכתי ממש לאיש אחר. אהבתי לרבי אריה גדלה מיום ליום ויחד עם אהבתי אליו גדלה שקידתי בתורה וגם התנהגותי השתפרה וזה עשה אותי למה שאני היום..." (עפ"י ישרון)

רבינו היה דבוק בתורת ארץ ישראל וקשה היה לו כששיגר אותו אביו ללמוד בחו"ל אצל הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל, שהיה מגדולי ראשי הישיבות באירופה. "הבטחתי למו"ר ר' ברוך בער שאם הקב"ה יזכה אותי בן אשלוך גם אותו ללמוד אצלו", כך הבטיח אביו וקיים. כך נאלץ רבינו הצעיר לנסוע

מירושלים לשיבת קמניץ. בטרם עלותו לרכבת נטל כמה אבנים מארץ ישראל והניחן בכיסו כדי שיוכל תמיד לחוש את אבני ארץ הקודש.

טרם יצאה הרכבת פרץ בכבי ואמר: "מילא אני חייב לקיים כיבוד אב, וללמוד תורה מותר לעזוב את הארץ, אבל אתן אבנים למה שאתן תעזובנה את הארץ?". נטל את האבנים והשליכן החוצה בעד החלון. אחרי שנתיים חזר לארץ.

כ"ה אב

הגאון הרב יעקב משולם אורנשטיין זצ"ל המכונה הישועות יעקב על שם ספרו

יום ההילולא - כ"ה אב

נולד בשנת ה'תקל"ה (1775) בסטנוב שבפולין. משושלת הגה"ק ר' צבי אשכנזי זיע"א (החכם צבי) והגה"ק ר' נפתלי הירץ מזאלקאווי זיע"א. צאצא לשושלת רבנים שהחזיקה במשרת הרב בלבוב במשך יותר מ-150 שנה. גדל בירוסלב. בילדותו גדל על ברכי אביו. היה מפורסם לעילוי נפלא. עוד בהיותו ילד אביו נפטר. לאחר נישואיו, חמיו הגביר צבי הירש וואהל סיפק לו חותנו את צרכיו ביד נדיבה ואף פתח לו ישיבה גדולה בביתו. אליו תלמידים וגדולי המדינה רבנים מובהקים באו אליו אפילו מרחוק לשמוע תורתו וחכמתו כי היה רב גוברי בש"ס ופוסקים, ולאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, כשהתקבל לכהן ברבנות בלמברג, לא לקח משכורת מהקהילה, כי לא היה זקוק לה.

בשנת ה'תקס"א (1801) כיהן כרב בו'ולקווה במקום הגאון ר' משה צבי הירש מייזליש. ב-ו' כסליו ה'תקס"ה (1804) נפטר הגאון הרב צבי הירש רוזאניש. רבינו התמנה במקומו כרב וראש ישיבה בלבוב על כיסא אביו. בפועל רבינו הגיע ללבוב לממש את המינוי שנה לאחר מכן. מגדולי רבני גליציה. נודע בחריפות ובקיאיות בנגלה ובנסתר, סיני ועוקר הרים, שר התורה, עשה רוב צדקה וחסד יחד עם הרבצת התורה לאלפי תלמידים. עשה חיל בתורה. התפרסם לגאון אדיר ולרבן של בני הגולה. רבינו זכה לשני שולחנות - תורה וגדולה במקום אחד. האדמו"ר ר' חיים הלברשטאם מצאנז (הדברי חיים) התבטא שכל הספרים המקובלים בקרב ישראל מימים ימימה עד הישועות יעקב ועד בכלל נאמרו ברוח הקודש! הגאון מח"ס 'חוות דעת' תיאור את רבינו כרבן של כל בני הגולה. הרה"ק רבי אורי קלוגהויפט מסְטְרֵלִיֶסק אמר על רבינו כי הוא רבן של כל בני הגולה ובשמיים פוסקים הלכה כמותו. נפטר ב-כ"ה באב ה'תקצ"ט (1839). חי כ-64 שנים. ציונו בללוב.

אביו: המקובל ר' מרדכי זאב (רבה של לבוב). **אמו:** בת הגאון ר' שאול חריף (אבד"ק אלסק). **אשתו:** מרת שרה (בת הגביר צבי הירש וואהל. נכדת הגה"ק ר' נפתלי הירץ מיריסלוב). **בנו:** ר' מרדכי זאב (אב"ד פרעמישלא). **מרבותיו:** אביו, ר' מרדכי זאב. **מספריו:** •ישועות יעקב- על שולחן ערוך (4 כרכים על או"ח, 3 כרכים על י"ד, 3 כרכים על אבן העזר ועל חושן משפט, כך נוסף על שו"ת וספר חידושו על חמשת חומשי תורה).

פעם אחת רבינו אירח יהודי בביתו. באותה העת אירע מקרה מצער בעיירה, שעצרו את אחד מבני הקהילה היהודית ושמו אותו מאחורי סורג ובריה בעלילות דברים, והיה חשש גדול לשלומם ולשלום

משפחתו. נהיה בעיר רעש גדול. כולם דאגו לאותו יהודי. באו לפני רבינו שכמובן דאג גם הוא לאחד מבני קהילתו. הרב התחיל לפעול בעניין במרץ רב, עד שהגיע למסקנה שאין מנוס אלא לשחד במתנת יד הגונה את בעלי השררה המושלים בעיר כדי שישחררו את היהודי שנכלא על ידם.

רבינו כינס בביתו את עשירי הקהל ולאחר דין ודברים קיבלו על עצמם לתת כל אחד ואחד כפי יכולתו, והתקבצו המעות לכדי סכום גדול מאוד שהספיק כדי לשחד את כל הנוגעים בדבר. שלח הגאון זצ"ל את הכסף ליעדו, וליהודי הכלוא היתה הרווחה גדולה וחזר לביתו לשמחת הקהל כולו. בכל מהלך הדברים התבונן אותו אורח שהתארח בבית רבינו אחר ההתרחשויות. כשראה שאכן שוחרר היהודי, משמע הגיע השוחד לידי המקבלים, עמד אותו יהודי שיצרו גבר עליו, ניגש למארחו אשר היטיב עמו, והכניסו תחת צל קורתו וניסה לסחוט ממנו סכום כסף גדול.

"אני הייתי בביתך וראיתי ושמעתי את כל אשר נעשה", אמר אותו אורח שפל, "כעת יש לכבוד הרב שתי אפשרויות" הוסיף ונקב בסכום כסף גדול מאוד שהוא דורש לקבל כ'דמי לא יחרץ'. "או שתתנו לי את הכסף שאני מבקש לקבל, או שאני הולך מכאן לשר העיר ומתלונן באוזניו על כך שהרב של הקהילה היהודית שיחד בכסף רב את הממונים מטעמו, וכך יעניש השר את הממונים וכמובן גם את הרב ואת הקהילה היהודית כולה..."

רבינו נחרד מאוד. בהתחלה חשב לפייס את אותו יהודי בסכום כסף קטן יותר. "אין בידי הסכום שביקשת", אמר, "אבל אולי אתן לך מתת צנועה יותר כדי שתניח לי לנפשי ותלך מעמנו. הרי מה בצע לך כי תלשין עלינו, לא תקבל על כך שום תמורה כספית..." אותו יהודי שבתחילה סירב, כבר התחיל להתרכך והחל לנהל משא ומתן על גבוה התשלום שהוא דורש כדי שלא להלשין על הרב, אבל תוך כדי הדברים רבינו שינה את דעתו, והחליט שלא לתת לאותו יהודי אפילו פרוטה שחוקה.

"לך מעמדי", אמר הרב לאורח המושחת. "היפרד נא מעלי, וכלך לך מכאן. אין לי דין ודברים עמך. אני לא מוכן לתת לך אפילו לא פרוטה אחת. אם חשקה נפשך לשים עצמך בין רשעי ישראל ולהיות 'מוסר' מהסוג הנחות ביותר, בבקשה, הדלת פתוחה בפניך, לך לשר העיר ואמור לו כל אשר על לבך. אני איני מוכן לתת לך אף תשלום עבור שתיקתך..."

המעורבים בדבר נבהלו מאוד ושאלו את הרב מדוע עשה כזאת לשלוח את אותו 'מוסר' אל שר העיר שילשין עליו. רבינו השיב להם: "הרהרתי בדבר, ובדקתי במצוות 'הכנת אורחים' שגמלתי עם אותו יהודי. משמשתי במצווה זו וחיפשתי אחר איזו פניה או חיסרון כלשהו, איזו פניה זרה שהפריעה לי לקיים את המצווה בשלמות, ולא מצאתי במצווה שום פגם. כל כוונתי היתה לשם שמיים ולא הרווחתי ואל חשבתי להרוויח שום דבר גשמי מהכנסתו של אותו אורח. לכן חלים עלי דברי חז"ל כי 'שומר מצווה לא ידע רע'. אין לי שום חשש מאותו 'מוסר'. הוא יכול לנסות לעשות לי רע ככל שיחפוץ, אבל לא יאונה לי רע מאתו ולא ייגרם לי שום נזק וצער מהמצווה שקיימתי עמו". ואכן כדבריו של רבינו כן היה, אותו יהודי נבזה הלך להלשין אך הם לא השגיחו בו. הם שלחו אותו לדרכו אבל וחפוי ראש, לאחר שביישו אותו בביזיונות גדולים. (מעובד מתוך כתביו של כ"ק אדמו"ר מ'תולדות משה' - מאמר 'דעת קנית מה חסרת')

באחד הימים בדלת הרב נקש יהודי בעל ארשת פניו אומללה. הוא ביקש משהו לאכול. "איך קוראים לך?", שאלו בני הבית. "קוראים לי נחטשה". הוא קיבל צלחת אוכל, שתה וישן. האורחים מדי בוקר

שהתאכסנו בבית הרב יצאו למטרה שלשמה הגיעו. אבל נחטשה לא הלך לשום מקום. הוא נשאר בבית-הרב כמה ימים. בני הבית ביקשו להסביר לאורח שבית-הרב הוא לא אכסניה. אבל רבינו לא הסכים: "אסור לצער יהודי, הניחו לו, עזבו אותו בשקט, אנחנו נארח אותו בביתנו ככל שיידרש". עם הזמן התרגלו בני הבית לנוכחותו המעיקה של האיש.

באחד הימים אירע מקרה חמור בעיר לבוב. אחד מיהודי העיר בעל משפחה וילדים הסתבך עם רשויות החוק ונלקח למעצר כשהוא צפוי לעונש כבד, של מאסר של שנים ארוכות בצינוק מתחת לפני האדמה. רבינו הפעיל את כל השפעתו להמתיק את עונשו של היהודי, אך כל הדרכים היו חסומות. לאחר מאמצים וביורורים רבים הגיע לבנינו מידע רגיש: השופט שאמור לדון בתיק נמצא במצוקה כספית גדולה, הוא הפסיד לפני כמה ימים הון רב בהימורים וזקוק נואשות לכסף, כך שבעזרת שוחד כספי גדול אפשר לחלץ את היהודי לחופשי.

רבינו שיגר מיד את משמשו להזמין את כל עשירי ונגידי העיר לבוב לאסיפה דחופה בביתו. לאחר שכולם התייצבו רבינו אמר: "יש לנו עניין של פדיון שבויים". כל אחד מהעשירים התנדב סכום נכבד. תוך שעה קלה הרב קרא למשמשו ושיגר את הסכום כולו לשופט. באותו רגע נחטשה קם ממקומו ואמר: "אני הייתי עד לכל מה שהתרחש כאן. אני יודע בדיוק מי היה כאן, כמה כסף נתן כל אחד מהאנשים. יש לך אחת משתי הברירות, או שתיתן לי דמי 'לא יחרץ' בסך חמשת אלפים רובל, או שאני הולך למטרה וכולכם תרקבו בכלא".

רבינו נחרד לשמע הדברים. האיש שהתמקם בביתו בתקופה האחרונה עשה זאת כדי לעלות על משהו לא חוקי ולסחוט דמי שתיקה. "החזקתי אותך בביתי שבועות ארוכים, לא חסכתי ממך דבר", הרב אמר. נחטשה לא הגיב. "אולי תוריד מהסכום? ננסה לגייס חצי מהסכום שביקשת" - "אגורה לא פחות". "תן לי לחשוב על זה קצת, תחזור לכאן עוד שעה". לזה כבר הסכים נחטשה ויצא מן הבית.

רבינו נכנס לחדר הלימוד שלו והסתגר בו. כעבור שעה נחטשה חזר. רבינו אמר לו: "מקובל בידי מאבותי שכאשר יהודי מקיים מצוה - לא יתכן בשום פנים ואופן בעולם שייגרם במישרין או בעקיפין, עוגמת נפש ומכשול כלשהו. כל זה בתנאי שמקיימים את המצווה לשם שמיים ללא שיקולי רווח צדדיים ונגיעות אישיות. אם המצווה לא נעשית 'לשמה' בשלימות, אז לעיתים יכול להיגרם מכשול. חששתי שמא התערבו בהכנסת האורחים שלי נגיעות אישיות, שמא ביקשתי למצוא חן בעיני תושבי העיר שידברו שהרב שלהם הוא 'מכניס אורחים' גדול. בדקתי היטב האם כוונתי הייתה לשם שמיים. הגעתי למסקנה שקיימתי את המצווה לשמה. אני בטוח שלא יצא ממנה עוגמת נפש. צא מביתי עכשיו!".

נחטשה יצא זועם ישר לתחנת המשטרה. "יש לי מידע שעשוי להפיל שורה ארוכה של אישים בכירים ומפורסמים בעיר, רב, בעלי הון ואפילו שופט", אמר לשוטרי בקבלה. הוא התבקש לשבת. לפתע נשמעו צעקות: כעבור מספר דקות שוטר בכיר ניגש לנחטשה תפס אותו בדש בגדו ואמר: "איך לא העזת להראות כאן את פניך, אה יאנוש, נוכל וגנב שפל שכמוך!". לקח לו זמן לקלוט שהשוטר הבכיר, מפקד התחנה זיהה אותו כאחד מיריביו בעבר, אדם שהפיל אותו בפח בשקריו ותרמיותיו. נחטשה ניסה לזעוק שהוא לא יאנוש, שזו טעות, אבל מפקד התחנה היה בטוח בזהותו, תפס אותו והעיף אותו משם. "אם תעז שוב לבוא לכאן עם השקרים שלך, אתה תיכנס לכלא, ברור?". (מעובד מתוך המבשר תורני מטות תשפ"ב, מקור: על פי 'בית צדיקים יעמוד', מפי כ"ק מרן אדמו"ר רבי נפתלי צבי מבאבוב זי"ע)

עני שהתפרנס מיגיע כפיו, נכנס בליל ראשון של פסח לבית רבינו. הוא סיפר ברעד כי מצא בביתו משהו חמץ, על פי מה שהורו לו דייני העיר כי מאחר וחמץ בפסח כמשהו, לכן כל הכלים המאכלים והמשקים, כאיסור חמץ. הדבר הצר לו ביותר, והוא פנה אל רבינו והציע לפניו את השאלה. הגאון אמר לו כי הכל חמץ, אבל העני ביקש: "ימחל נא הרב ולעין שנית בדבר, אולי ימצא איזה התר כי עני ואביון אנכי". הרב הלך לבית המדרש, ישב ואמר לו שנית, "אין התר בדבר, אם עני אתה, לך וקח בהקפה כלים חדשים ומאכלים ומשקים של פסח, בעזר ה' יתברר לאחר יום טוב, אני אשלם הכל". גמגם העני בלחש, "אנא אדוני ימחל פעם נוספת לעיין בדבר, אולי ימצא לי התר, כחסדי שמים מיום עומדי על דעתי, לא נהייתי משל אחרים".

הרב אמר לו, "אם כן הדברים, הגיע זמנו של השאלתות דרב אחאי גאון, הפוסק כי חמץ כפסח בטל בשישים. כדאי הוא רב אחאי לסמוך עליו כשעת הדחק, והכיל כשר", ואולי היה עוד צדדים להתיר כצרוף דעת השאלתות. כאשר העני הלך מאתו שמח וטוב לב, רבי יעקב התעצב אל ליבו, אולי לא יפה הורה. בחלום הלילה נגלה אליו רב אחאי גאון ואמר: "יישר כוחך, מיום שכתבתי דעתי בספרי השאלתות, לא פסק בעל הוראה כדעתי. עתה הגיע זמני כשפסקת הלכה כמותי, המקום יניח דעתך כאשר הנחת את דעתי, ומדה כנגד מדה. יפסקו בעולם הלכה כמותך". (דובר שלום אות קכא הערה ב)

הרה"ג ר' שלום יוסף הארצשטארק אבד"ק יוזף כתב: שמעתי מפי שלושה מטיבי צעד ה"ה ש"ב הגאון מ' יצחק אהרון איטיגנא אבד"ק בלבוב, והרה"ג מוהר"ר ירחמיאל הורוויץ מלבוב והרה"ג מו"ה אורי זאב סאלט דומ"ץ בלבוב, והרי קיצור המעשה: בימי רבינו היה איש יהודי רשע עריץ שהיה מוסר גדול ומיצר לישראל. לרבינו היה שמש יהודי פשוט שתפקידו היה לבדוק בכל שבוע את כשרות העירוב אם לא התקלקל. והיה מתחיל ללכת כל שבוע ביום חמישי אחר חצות. באחד מימי הקיץ הלוהטים כשהלך כדרכו לבדוק את העירוב אותו רשע פגש אותו. הרשע אמר לו: "רצוני שתמכור לי מצוה זו של תיקון העירוב. בכמה תתרצה למוכרו?". והוסיף לפתותו ולגרותו: "הנה לך בביתך ארבע בנות שכבר הגיעו לפרקן, והצעירה מהם עברה את שנת העשרים, ואין לך פרוטה לפורטה. מכור לי מצוה זו, ובשכר זה אשלם לך בכסף מלא הסכום הנדרש להשיא שתיים מבנותיך". השמש אמר לו: "תן לי שהות שבוע ימים להתבונן בבקשתך".

כשבא השמש אל רבינו וסיפר לו את כל מה שקרה לו רבינו אמר לו: "בשבוע הבא קודם הליכתך, אגיד לך מה לעשות". כשהגיע יום חמישי הבא, נכנס לשאול את פי רבינו. הצדיק אמר לו: "ידוע תדע, כי כל נמצא בעולם כל חיותו והווייתו הוא אך משפעת חיות הקדושה. גם הקליפות אין באפשרי הווייתן בעולם זולת אם ינקו שפעת קודש לכדי חיותם, ובלעדי שפעתם היו כלא היו. הרשע הזה הרשיע מאוד, ואפס כל חיותו מהקדושה ואין לו ממה לינק, לכן נפשו משתוקקת למצוה, כדי שיהיה לה ממה לשאוב חיות הקדושה. אם לא יהיה לה ממה לשאוב חיות יאפס חיות הקליפה לגמרי. לכן היזהר לבל תיתן מקום לקליפה לשאוב קדושה להקים חיותה, וסימן מובהק יהיה לך לדברי אלה, שכאשר תאמר לו שאין אתה חפץ במו"מ הזה, יאפס חיותו של הרשע וימות".

השמש שם לבו לדברים היוצאים מפי רבו. בעת לכתו הרשע ישב וציפה לתשובתו. כשראה את השמש שאל: "הגד נא לי אם נעשה את המסחר אשר דיברנו בשבוע שעבר". השמש השיב: "לא אוכל עשות דבר

זה בשום אופן, גם כי תרבה עלי מאוד מהר ומתן". כשסיים את דברו הרשע נפח נפשו מיתה פתאומית ר"ל, ויהי לנס.

פעם רבינו חלם שאיש אחד אמר לו, שמעתי שכ"ת מתרעם על החסידים שאינם מקפידים על זמן ק"ש ותפילה, מ"מ מה שכתוב בפרשת ק"ש, הם מקיימים, ואהבת... בכל לבבך ובכל נפשך. לאחר זמן הרה"ק מראפשיץ בא לעיר למברג וביקר אצל רבינו. כשנכנס רבינו אמר שהאיש שראה בחלום מליץ טוב על החסידים דומה להרה"ק מראפשיץ זי"ע. בעיצומו של ליל הסדר אצל רבינו יהודי נכנס ושאל שאלה באיסור והיתר, שאלה שנגעה לכשרותם של כל כליו של אותו יהודי. רבינו הסתפק מה לענות לו, והיות שזמנו לא היה בידו, להתחיל ללמוד את הסוגיות בעיצומו של ליל הסדר, הוא הזמין אותו לסעוד על שולחנו בכל ימי החג. אותו יהודי סירב באומרו ששאלתו אחת היא מותרים או אסורים. רבינו חשב כמה רגעים, והשיב שכליו כשרים. אותו יהודי שב לביתו שמח וטוב לב. רבינו התקשה לשוב לעריכת הסדר, והמשיך לחשוב האם עשה כהוגן שהתיר לו את כליו, והסביר שאמנם מצא ב'שאלתות' שסובר שיש ביטול בשישים בכגון דא, אך אינו יודע אם מסתמכים בכהאי גוונא על שיטתו בזה. ביו"ט בבוקר אורו פניו, והבחינו בני הבית ששמחה מציפה את לבו. כשנשאל לפשר שמחתו, סיפר שבליילה הגיע אליו בעל השאלות בחלומו, והודה לו על כך שהשתמש בהיתרו, באומרו שמאז שפסק כן מעולם לא השתמשו בפסק שלו אלא עתה.

הגה"ק רבי יוסף שאול הלוי נתנזון זצ"ל סיפר: פעם היתה שאלת ריאה שהשוחטים לא יכלו להכריע בה. אחד השוחטים הלך לרבינו לשאול כיצד לפסוק. הרב בירר את ההלכה והזכיר דעת הטורי זהב, אבל הוא לא הכריע כטור"ז. השוחט קיבל את הפסק והלך לו. לאחר שנים רבות אירעה שוב אותה שאלה. השוחט זכר את פסקו של רבינו כיון שהיה נגד פסקו של הטורי זהב. החל השוחט שוב לרבינו לשאול. רבינו הפעם פסק כטור"ז. השוחט נשאר בחדרו ולא מיהר לצאת.

רבינו אמר לו: "אני יודע למה אתה מתמהמה, אתה מתפלל על פסקי לאחר שאתה זוכר כי פסקתי פעם שלא כטורי זהב. דע לך שעוד מעט אהיה השכן שלו ואני לא רוצה להכריע כנגדו". יש להשתומם מהזמן של הטורי זהב עד הישועות יעקב היתה שולשלת ארוכה של גדולי ישראל שכינה ברבנות בלבוב ולא הביאו אף אחד מהם למנוחות על יד קברו של הטור"ז רק את רבינו ששוכן כבוד לימינו.

הגה"ק רבי יוסף שאול הלוי נתנזון זצ"ל סיפר כי רבינו גר בלבוב בבית לפקוביץ הסמוך לרחוב שפיטלנא. פעם בקיץ לעת ערב טייל קצת עם בנו הגאון ר' מרדכי זאב לאורך רחוב שפיטלנא, עד שבאו לבית החיים הישן. רבינו אמר לבנו: "מרדכי זאב, היה כדאי שתייחד לך מקום בבית החיים". דיבור זה הדהים את בנו הצעיר ואמר: "אבא, האם חושב אתה לנסוע לארץ ישראל?". ענה: "לא, אבל אני כבר ייחדתי לי מקום אצל הטורי זהב" (כידוע בנו נפטר בחיי אביו).

זכה רבינו לבן יחידו חריף עצום הגה"ק ר' מרדכי זאב שכבר מובא תשובותיו בספרו. אבל הוא נפטר בחיי רבינו ב-י"ז מרחשון. בהספד לבנו אמר רבינו: חז"ל אמרו חמה לוקה, על אב"ד שמת ואינו נספד כהלכה (מסכת סוכה כ"ט א') שמצד הלכה מהליכות עולם, הבן מספיד לאב, אבל שיהיה האב מספיד לבן זהו: שלא כהלכה, שלא על פי מנהג העולם, ועל ידי זה חמה לוקה. מיד התקשרו השמיים בעבים וגשם ניתך ארצה, ותהי לפלא ולחרדת כל העם. (גדולי הדורות)

רבינו הביט פעם בבוקר מגזוזטרת ביתו לרחוב שלפני ביתו. שם עמדו מוכרי עופות ושומן כשר למכור את סחורתם. רבינו ראה כי אצל מוכר שומן אחד העורבים התאספו וליקקו את השומן שלו שמונח אצלו למכור עד שבקושי רב הפריחם מהשומן. רבינו שלח את משמשו למוכר ההוא ואמר לו שיבא תיכף לפניו. רבינו חקר את המוכר ואיים עליו, עד שהמוכר סיפר כי בזמן כל החורף אסף את כל השומן מן העופות שנטרפו אצלו, וקודם חג הפסח בזמן שהעם דורשים ומבקשים לקנות שומן לצורך יום טוב, ראה אז הזדמנות שיוכל למכור את סחורתו הטריפה, אולם רגלי חסידיו ישמור ה' (מעובד מתוך 'אשל הגדולים')

פעם אחת הגאונים הגה"ק ר' יעקב מליסא בעל חוות דעת זי"ע והגה"ק ר' יוסף אשר עהרנבערג אב"ד פרעמישלא זי"ע הזדמנו בביתו של רבינו. בא אחד לשאול שאלה חמורה. רבינו לא היה באותה השעה בבית. האיש הציע את השאלה לפנייהם והם התחילו להתווכח בהלכה, זה אוסר וזה מכשיר. בתוך כך רבינו בא לביתו. הם סיפרו לו מה השאלה ואת הוויכוח שלהם. רבינו אמר להם כי ההלכה הוא כמו שפסק הרב בעל חוות דעת אבל לא מטעמיה והראה להם את מקור הדין. הם השתוממו מגדול חריפותו ובקיאותו, ואחזו שניהם בידיו של רבינו זה בימינו וזה בשמאלו ונשקו את ידיו הק' מרוב אהבת התורה שהאיר עיניהם בהלכה. (מעובד מתוך דור דעה)

פעם אדם אחד מדאבראמי שבגלילות לבוב הגיע לבית הגה"ק רבי מרדכי בנט (אבד"ק ניקלשבורג). הגאון שאל אותו אם מכיר הוא את הגאון ה'ישועות יעקב'. האיש השיבו שהוא לא מכירו. ר' מרדכי נאנח ואמר: "אנשי פולין לא ידעו להוקיר את ערך רבניהם גדוליהם, אילו היה לנו גאון כהרב רבי יעקב אורנשטיין מלבוב, היינו מושיבים אותו על כיסא זהב טהור".

הרה"ק רבי שלום מקאמינקא היה עם רבינו בקשרי ידידות ואף התכתב עמו בהלכה. פעם אחת הרה"ק מקאמינקא ערך תשובה בענין עגונה, ונסע ללבוב להציע תשובתו לפני רבינו. כשבא לפניו, רבינו הראה לו סברא מהריטב"א שבסברא זו נסתרה תשובתו. בפניו הגה"ק מקאמינקא התפלא בפניו: הלא למדתי כעת קונטרס עגונות על בוריו עם כל הקדמונים והאחרונים ובתוכם גם את הריטב"א, ולא ראיתי סברא זו. רבינו השיב לו: "זה לי עשרים שנה שלא עיינתי סברא זו בהריטב"א, נייתי ספר ונחזה". הביאו ספר ונמצא כתוב כמו שרבינו אמר. הגה"ק מקאמינקא התפעל וקרא בהתפעלות: "זה גאון".

בימי רבינו הקיסר בא לעיר לבוב. היהודים תושבי העיר עשו הכנות גדולות בבית הכנסת הגדול לקבל את האורח הגדול ההוא בכבוד והדר, ופנו את הבית והסירו את האבק מעל הכתלים. על קיר בית הכנסת היתה תלויה תמונת הקיסר. כדי שלא יפול האבק על התמונה הפכוה לצד הקיר ושכחו אחר כך להפכה. כאשר הקיסר בא לבית הכנסת, רבינו ראה כי התמונה הפוכה. הרב פתח את פיו ויאמר: "אדוני המלך. הנה אנחנו הצטוונו מאת הבורא יתברך להניח תפילין בכל יום כי זה הוא אות בין השם יתברך ובין ישראל, ועם כל זה בבוא יום השבת אנחנו פטורים מזה יען כי השבת בעצמה אות היא ואין אנו צריכים לאות אחר. וכן הוא עתה, תלויה אצלנו תמיד הוד תמונתך על כותל בית הכנסת להיות לאות לנו כי עבדים אנחנו למלכנו ונכנעים תחתיו, גם לחזות תמיד בנועם הוד פניך. כל זה הוא בעת אשר עתה מלכנו רחוק מאתנו אז אנחנו צריכים לאות, לא כן עתה אשר זיכה ה' אותנו לראות את פניך המפיקים נוגה, קיסר יקר, מה לנו ולתמונתך זאת, ובכך הפכנו את תמונתך לצד הקיר להראות כי עתה אין אנו צריכים לה כי את המלך בעצמו עיינו רואות". דבריו הוטבו בעיני הקיסר והודה לו על כך.

האדמו"ר הרב אברהם חיים הורביץ מלינסק (הראשון) זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה אב

נולד כננס הבכור של הוריו בשנת ה'תקמ"ב (1781). עוד מילדותו ניכר כי לגדולות נועד. דאג לאורחים הרבים שפקדו את בית-הוריו. בשנת ה'תקע"ח (1817) התמנה כאב"ד לינסק והיה דור רביעי בן אחר בן שכינהו כאב"ד שם עוד בחיי אביו. ענוותן מופלא. בעל שפלות וצניעות. מיעט מאוד בדיבורו.

גאון בנגלה ובנסתר. העיד עליו תלמידו, ר' יקותיאל שמעלקא מסאסוב כי רבינו היה מתקן נשמות. נפטר ב-כ"ה אב ה'תקצ"א (1831) לאחר שמסר את נפשו למען עם ישראל כדי שהמגפה תעצר. חי כ-50 שנים. ציונו בלינסק. בנו, ר' מנחם מנדל מילא את מקומו כאדמו"ר בלינסק. האדמו"ר ר' שר שלום רוקח מבעלז כששמע על סילוקו אמר שרבינו האיר לעולם כולו בצדקותו וקדושתו, וכן אדם ההולך על קברו ישועתו קרובה לבא.

סבא (מצד האב): ר' מנחם מנדל מלינסק. **אביו**: ר' נפתלי צבי מראפשיץ. **אמו**: בת ר' צבי גולדהאמר מדוקלא. **אשתו**: בת דודו, ר' שמואל שמעלקא מראמאן. **מרבתי**: אביו, ר' נפתלי צבי מראפשיץ, ר' יעקב יצחק הלוי הורביץ (ה'חזוהי מלובלין). **מתלמידיו**: ר' יקותיאל שמעלקא מסאסוב. **בנו**: האדמו"ר ר' מנחם מנדל. **בנותיו**: מרת פריידא (נישאה לר' משולם זלמן ליפשיץ מבריגל בן ר' אריה לייביש מחסידות וישניצא), מרת חנה (נישאה לר' אביגדור הברשטאם מדוקלא, אחיו של ה"דברי חיים" מצאנז), מרת ביילא (נישאה לאחינו ר' ישראל הורביץ מבארנוב), מרת שיינדל (נישאה לר' צבי הירש האגר מפטישינזין), בת נוספת (נישאה לר' משה חיים אפרים מבליגראד, נכד ה"דגל מחנה אפרים"), מרת רויזא (נישאה לר' מנחם מנדל וינפלד מגארליץ).

כבר מילדותו שם הרה"ק רבי אברהם חיים מלינסק זי"ע עיניו וליבו הטהורים להיות גומל חסדים טובים, ולהאכיל לכל באי בית אביו הקדוש כדי שובעם. פעם אחת לפני איזה סעודה אמר לאמו הצדקת ע"ה הרבנית מראפשיץ: "יהודים צריכים לאכול, ראי שיהיה מוכן עבורם", השיבה לו אמו שתוכל להכין אוכל להם, אבל המלאכה מרובה וכוחה מועטת.

אמר לה רבינו כי מקבל הוא עליו לעזור לה ויעמוד להכין את המאכלים עבור האורחים הרבים. מקבלה למעשה, רבינו ואמו התחילו ללוש בצק ולאפות. כבר אמרו רז"ל אשה עינה וכו' באורחים, והכניסה כמות מועטה מאוד של קמח לפי הצורך. רבינו הוציא מעות מכיסו והניח לפני אמו ואמר: "אנא, הוסיפי קמח שסיפיק לכל האוכלים, ואל ירע בעיניך ההוצאה כי אני אשלם מכיסי את ההוספה".

אביו הק' מראפשיץ כשראה את זה תמה ואמר: "מניין הגיע לך כסף?". אמר לו רבינו: "זה כבר זמן רב שאני מקבץ פרוטה פרוטה, עד שעלה בידי איזה סך כדי לשלם לאמי שלא תקמץ כל כך". (זרעא קדישא, לינסק עמ' צה)

מסופר כי אמו הייתה מקמצת בתבלינים והייתה מתפללת לבורא עולם שהמאכלים יערבו בפי האורחים. ברגע שלא הבחינה בעלה היה שם תבלינים. לאחר הבישול הייתה אומרת כי התפילות עזרו ובעלה היה אומר שעזרו התפילות שלה והמעשים שלו.

ב-י"א אייר ה'תקפ"ז נחשכו המאורות ואביו הקדוש מראפשיץ עלה בסערה השמימה ונטמן בק"ק לאנצהוט. רבינו היה הגדול שבאחים ועמד לומר הקדיש הראשון על אביו הק'. גיסו הה"ק ר' אשר

ישעיה מראפשיץ עמד אצלו בין שאר הקרובים והתלמידים, היה 'מבין' בתיבות שיצאו מפורש מפי רבינו בקדושה ובטהרה ואמר לו בחרדה: "לינסקר רב מרעיש עולמות בקדיש".

הה"ק ר' יקותיאל שמעלקא מסאסוב היה מסתופף בצלו של רבינו, וסיפר מה שראה אצלו בעש"ק-שעתיים קודם שירד הלילה הרבנית הדליקה את נרות שבת קודש. רבינו היה יושב בחדרו ואמר שיר השירים בנעימה קדושה, ואז באו נשמות אליו לבקש ממנו את תיקונם.

אחר פטירת אביו, ר' נפתלי צבי הרה"ק מראפשיץ זי"ע, מילא את מקומו חתנו הרה"ק רבי אשר ישעיה. אולם הלה לא התגורר בראפשיץ בזמן ההוא, ועד אשר עלה בידו לקבץ את כל אשר לו ולבוא לראפשיץ כדי למלאות מקום חותנו, לקח זמן מה, בניתיים היו הימים הקדושים ממשמשים ובאים (תשרי של שנת ה'תקפ"ח). רבינו היה אז בראפשיץ ומילא בניתיים את מקום אביו הקדוש, וערך את החגים הקדושים בקהל עדת החסידים. לאחר מכן נסע משם, ומסר את ההנהגה לגיסו הה"ק ר' אשר ישעיה.

בשמחת תורה של השנה ההוא, כשהיה רבינו רוקד לכבודה של התורה ומפוז ומכרכר בקדושה וטהרה, צעק אחד מנכדי רבינו, ה"ה הרה"צ ר' ירוחם טייטלבוים ז"ל מטארנא בן הה"ק ר' זלמיש מבריגל, חתן רבינו, שהיה אז ילד קטן לפני תגלחת שעריו וקרא בקול: "הוי, סבא, איפה היית? לא ראיתי אותך כבר זמן רב". (הנכד ראה את רביה"ק מראפשיץ שבא מעולם העליון להשתתף בשמחת ההקפות שערך בנו). רבינו אמר על כך: "יש לו עיניים טובות". אבל ציווה שיוציאו את הילד מיד לביתו, ולא ידבר יותר על מה שהוא רואה. (זרעא קדישא עמ' ק"ה)

בשנת ה'תקצ"א פרצה ל"ע בכל הגליל של לינסק חולי נורא והפילה חללים חללים מבני ישראל רח"ל. רבים ושלמים נעדרו בעת ההיא, ובתוכם רועי ישראל שעלו בסערה השמימה, ביניהם הרה"ק רבי צבי הירש מזידיטשוב זי"ע (נפטר בי"א תמוז ה'תקצ"א). הג"ר אביגדור הורביץ מקאמינקא, הרבנית רחל אחות הרה"ק מראפשיץ עם בעלה רבי צבי הירש. ועוד צדיקים וקדושים.

באותה שנה בליל שבת פרשת עקב, נכנס רבינו לבית מדרשו, ניגש אל ארון הקודש באימה, וקיבל עליו להיות כפרת כלל ישראל. וביום חמישי פרשת ראה כ"ה אב ה'תקצ"א, נצחו אראלים את המצוקים ונשבה ארון הקודש, עת נתבקש רבינו לחיי עד לכפר על עמו. ויחד עם חשכת המאורות, נעצרה המגיפה בכל הגליל של העיר לינסק.

הגאון הרב שלום כהן זצ"ל

יום ההילולא - כ"ה אב

נולד ב-י"ב חשון ה'תרצ"א (1930) בירושלים. נקרא 'שלום' על שם המקובל הרב שלום מזרחי שרעבי (הרש"ש). בצעירותו למד בישיבת פורת יוסף. שקידתו בתורה הקדושה הפכה לשם דבר בישיבה. כשהיה בן 19 נבחן על כל מסכתות גיטין וקידושין עם כל פירושי הראשונים והאחרונים לצד כל הסימנים בשו"ע ונושאי כליהם. כשהיה בן 21 נבחן על 'אבן העזר' כולו. גם לאחר נישואיו המשיך להתעלות בתורה הקדושה. מסר שיעורים בישיבת פורת יוסף. שימש כסופר סת"ם. כתב לעצמו ס"ת קטן ממנו קרא שניים מקרא ואחד תרגום. ענוותן. דקדק בהלכה. למד את חובת הלבבות וידע אותן בע"פ. אלפים למדו בישיבה ורבים מתלמידיו כיום מפורסמים ברחבי העולם כולו.

במהלך מלחמת ה'תש"ח (1948) הרובע היהודי נפל בידי הירדנים וכל תושבי העיר העתיקה והישיבה התפזרו בבתי הכנסת ברחבי ירושלים החדשה. במשך שלוש שנים לא התקיים רישום לישיבת פורת יוסף. בשנת ה'תשט"ז (1955) הישיבה נבנתה מחדש בשכונת גאולה. יחד עם הרב שמעון בעדני הקים סניף נוסף לישיבת פורת יוסף בעיר העתיקה בסגנון הישיבות הליטאי כאשר רבינו משמש כר"מ והגאון ר' בעדני שימש כראש הישיבה. לאחר שהרב בעדני עבר לבני-ברק רבינו מילא את מקומו כראש-הישיבה כשהוא דואג לכל צרכי התלמידים. פוסק הלכה. עמד בראש ועד הכשרות של בד"ץ נווה ציון יחד עם גיסיו הרבנים ר' שלמה ור' מסעוד בן שמעון. בשנת ה'תשע"ד (2014) התחיל לשמש כנשיא מועצת חכמי התורה של ש"ס (במקום מרן הרב עובדיה יוסף שנפטר). גם לעת זקנותו המופלגת לא ויתר על סדר יומו הקפדני. גם בזמן שסבל מכאבים ברגלו ואושפז בבית רפואה ביקש שימעטו בביקורים כדי שיוכל להמשיך בלימודו הקבוע. כל חייו התנהג בפשטות ונסע באוטובוס. גם לכנסים מועצת חכמי התורה הגיע באוטובוס ולמרות בקשותיהם של תלמידיו הרבים סירב שיהיה לו נהג. כל מעשיו היו ללא פניות, בנקיות מוחלטת. בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. הברכות שלו היו מתקיימות. נפטר ב-כ"ה אב ה'תשפ"ב (2022). חי כ-92 שנים. ציונו בסנהדריה בירושלים.

אביו: המקובל הרב אפרים כהן (ראש ישיבת המקובלים 'עוז והדר'). **אמו:** מרת תופחא מלכה. **אשתו:** מרת יעל (למשפחת בן שמעון, בתו של המקובל הרב מנצור בן שמעון מרבני ישיבת פורת יוסף). **ילדיו:** ר' אפרים (ר"מ בישיבת יקירי ירושלים), ר' יעקב (ראש ישיבת 'נור התלמוד' בביתר עילית), ר' שמעון (ראש ישיבה בבת ים). **חתניו:** השאיר חמש בנות. ר' יעקב כהן (משגיח לשעבר בישיבת קול יעקב הקטנה). **מרבותיו:** הגאונים הרב אפרים, הרב עזרא עטיה. **חברותא:** חכם יוסף רפול. **מתלמידיו:** הגאונים הצדיקים הרב אלעזר אבוחצירא (מבאר שבע), הרב דוד חי אבוחצירא (רבה הראשי של נהריה לשעבר), הרב זמיר כהן (יו"ר הידברות), הרב אליהו אברג'ל (ראש אבות בתי הדין בירושלים לשעבר), הרב ארי אברהם סמג'ה (רב שכונת רמת שלמה בירושלים). **מספריו:** •דובר שלום- על המועדים •שיח כהן- שיחות •תומיך ואוריך- הנהגות ועובדות.

בשנת ה'תשס"ח איד מתלמידי רבינו עבר בדיקה בעיניים והרופאים אמרו לו שהוא צריך לעבור ניתוח. הוא ניגש לרבינו וסיפר לו. הצדיק ביקש שיסביר לו איך צורת הניתוח. התלמיד צייר לו מה שהרופאים צריכים לעשות על נייר. הוא הבין, וביך אותי שיצליח הענין. בד בבד הורה לו לכתוב ספר על שמירת העיניים וזה יועיל לרפואה. כך עשה.

מיד לאחר מכן התלמיד הופנה לפרופ' אבני מביה"ח אסף הרופא. הפרופ' אמר להמתין עם הצילומים של העין עוד כמה חודשים. לאחר כחצי שנה התלמיד עשה צילום נוסף. לתדהמת הפרופ' אברהם סלומון (מביה"ח הר הצופים), סיבת הצורך לניתוח כמעט נעלמה.

לאחר שיצא הספר, התלמיד הביא לרבינו את הספר 'עין במשפט'. הוא שאל: "ומה עם העין השנייה?". רצה לומר כי עין במשפט הוא לשון יחיד, והתלמיד היה צריך לקרוא שם הספר 'עיניים במשפט'. לאחר כמה שנים התלמיד היה צריך לעבור ניתוח בעין השנייה.

תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר כהן סיפר: היינו אצלו כשבאו זוג מבוהלים ובכו מרה על כך שהרופאים בישרו להם שעתיד להיוולד להם ילד בלי ידיים ובלי רגלים, רבינו הבטיח להם שאין בדברי הרופאים כלום, וייוולד להם ילד בריא ושלם, לאחר חודשיים הגיעו האב והאם מבית החולים כשהתינוק בן היומיים בידיהם להראות לרבינו כיצד התקיימה ברכתו במלואה. (מעובד מתוך מתוך המוביל)

רבי שמואל בצלאל שאל את רבינו: "למה הרב נוסע באוטובוס, זה בזיון התורה?", רבינו השיב: "אני ראייתי את כל הגדולים נוסעים באוטובוס. מי שחושב שזה בזיון התורה, הוא בעצמו מבזה את התורה, כאילו הוא חשוב".

רבינו היה מעתיר בתפילה על כל המבקשים והצריכים לכך. תלמידים, גם אותם שהיו בעייתיים בסדרי הישיבה, רבינו התפלל והעתיר עליהם בתפילתו. אברך חשוב מבוגרי הישיבה בא לפני רבינו וסיפר כי זה כמה שנים שהם ממתנינים לפרי בטן ולא זכו. רבינו שמע והבטיח לו שיתפלל עליו. אחרי ארבע שנים בערך האברך בא לפני רבינו עם בנו בן השלוש וביקר מהרב שיגזור לו משערות ראשו כמנהג ישראל בעת החלאקה.

רבינו התפלא ושאל: "האם זה בנך?" האברך השיב: "כן, נולד לפני שלוש שנים". רבינו פנה אליו בדמעות ואמר לו: "כבר ארבע שנים אני מתפלל עליך יום יום שתזכה להיפקד, ואתה לא בא לעדכן אותי שנולד לך בן?" וחזר שוב "ארבע שנים יום יום אני מתפלל עליך ואתה לא בא לבשר לי ולשמח אותי". האברך לא ידע את נפשו. זו היתה מסירותו של רבינו לכל תלמיד.

אחד מהבחורים המבוגרים של הישיבה, שלא זכה להתחתן וכבר גילו נשק לארבעים שנה, ניגש לרבינו בהקפות שניות במוצאי שמחת תורה, ואמר לו שהבחורים רוצים שהרב ישיר בקולו איזה שיר. הרים רבינו קולו ואמר לו בחיוך אופייני לו: "בשביל מה אתה נמצא כבר חמישים שנה בישיבה?" הבחורים כולם צחקו.

רבינו כמובן התכוון רק לשמח את הבחור בהומור. הבחור השיב לרב: "נו, כולם צוחקים, אז שיצחקו באמת וישמחו שאני אתחתן". הרב ויברך אותו שהשנה ימצא את בת זיווגו. וכך הוה, כחודש לאחר מכן ב"ה התארס.

במוצאי יום שמחת תורה רבינו הלך מהכותל לכיוון הישיבה להקפות שניות. בדרך צלם אחד צילם אותו כמה תמונות מצד ימין ומצד שמאל ומהאמצע. רבינו הרים את עיניו ואמר: "אתה מצלם אותי, ומי יצלם אותך כשאתה מצלם אותי? זה חשוב שיראו שאתה צילמת".

פעם בעת מנחה של שבת יונה נכנסה להיכל הישיבה. בעת שכולם עמדו בתפילת הלחש ורק בודדים סיימו את התפילה. היונה חגה ברעש גדול מעל ראשי המתפללים. היה נראה שמדובר ביונה מזוהה. נוצרה המולה באמצע התפילה. המתפללים זזו והיה מישהו שנבהל וצעק. רבינו התפלל בדביקות בסמוך להיכל. היונה עפה לכיוון החלון העגול שמעל ההיכל שהיה סגור.

היא נתקלה בזכוכית ונפלה מתה בקול חזק על גבי ההיכל לצד שמאלו של רבינו. לאחר התפילה בחורים ניגשו לשאול את רבינו האם מותר להוריד את היונה המתה מעל ההיכל. רבינו התקשה להבין באיזו יונה הם מדברים ובאיזה היכל.

"דעני ליונה ממעי הדגה - איזה יונה אתם מדברים?" עד שהסבירו לו שבאמצע התפילה היתה כאן יונה שהשתוללה וכו', רבינו שאל: "איזה תפילה?" - "עכשיו, תפילת מנחה". כמאמין ולא מאמין אמר: "לא שמעתי, לא הרגשתי דבר". בסוף הורה לסלק את היונה ע"י טלטול מהצד.

בשיחות המוסר שמסר רבינו בישיבה, הוא העיד על עצמו שהוא מכין אותם, ושיותר קשה לו להכין שיחת מוסר משיחה אחרת. בחורי הישיבה אהבו מאוד מאוד את שיחותיו של רבינו, ואפילו הבחורים החלשים ואפילו אם ישנם העומדים על הגדר, לא היה בחור שלא אהב את השיחות, והם היו לשם דבר.

פעם ביקשנו מרבינו שימסור יותר מפעם אחת בחודש שיחה (הרב מוסר בכל ערב שבת מברכין), הרב אמר: "וכי אתם חושבים שאני יכול לעבוד על עצמי לתקן שני דברים בחודש אחד? כל שיחה לוקחת לי חודש שלם להכין אותה". כידוע רבינו היה רחוק מן ההגזמות ומגינוני כבוד, הכל היה מאמת ליבו.

כשהרב עבר ניתוח בשנת ה'תשס"ה אחד מתלמידו הגיע לבקר אותו בביתו. רבינו עיין בספרים שעל שולחנו כהרגלו. אחד מהספרים היה קובץ שיעורים והיתה בו הערה ארוכה מכת". התלמיד שאל את רבינו: "האם הרב כתב את ההערה?". הוא השיב: "כן, כשהייתי צעיר, וזו קושיא גדולה" והתחיל לומר אותה. התלמיד שאל: "מדוע הרב היום לא כותב?". הרב השיב: "אני מצטער על זה, אבל בצעירותי לא התרגלתי לכתוב, היה קשה עליו מאוד הכתיבה".

התלמיד שאל: "האם בכל זאת יש דברים שהרב כתב?". השיב: "בודאי שיש". התלמיד סיפר שיש מישהו שכתב את כל השיעורים שלו על כמה מסכתות, והוא רוצה להוציאם לאור, ואמר ששאל את הרב והרב לא הסכים לו. הרי הדברים הם לתועלת גדולה, ומפני מה הרב לא הסכים?".

הרב השיב: "הוא לא שאל אותי כלום". לאחרונה סיפר אחד מהנכדים שהביאו לרב את השיעורים, ורבינו התפלא מאוד ואמר שיש לו עונג גדול לראות את הדברים, כי הם מעוררים את זכרונו לחידושים שחידש לפני שנים. עוד הוסיף, שנעזר בכתבים אלו למסירת השיעורים.

כמה פעמים לאחר פדיון הבן שערך ביקש עוגה בשביל הרבנית.

כיבד את הרבנית מאוד מאוד, ובסוף ימיה הוא עצמו הכין את האוכל עבורה. הביא למיטה את הסירים, ושאל מה להכניס פנימה, וכיצד לבשל וכו'. ומפי אחד מבני המשפחה שנכח באותה תקופה שמעתי שרבינו אף עשה כביסות.

רבינו בשעת השיעור, כשראשו בתוך הספרים, לא הרגיש מהנעשה סביבו. בחורים יצאו ונכנסו ורבינו לא הרגיש. בשנים האחרונות רבינו סבל מכאבי רגליים. כשנשאל האם הכאבים מפריעים גם בשעה שמוסר שיעור השיב: "מה פתאום, בשיעור אני לא מרגיש כלום".

תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר כהן סיפר: חקר האמת של רבינו בדברי תורה היה ללא משוא פנים. זכיתי לשאול את רבינו שאלות רבות בלימוד. בדרך כלל תשובתו הייתה מהירה וערוכה במקורות סדורים. לעיתים היו שאלות שעוררו דיון ונותרו בספק. אבל לא פעם אירע שכמה ימים לאחר ששאלתי, מיד לאחר התפילה היה פונה אלי ואומר: "תביא חומש או מדרש אלמוני או גמרא פלונית", פותח ומראה לי את התשובה.

פעם אחת שאלתי אותו שאלה ולא הייתה תשובה מסודרת. עברו כמה ימים בהם מסיבות אישיות לא יכולתי לבוא להתפלל עם רבינו. לאחר כמה ימים כשבאתי רבינו שאל אותי: "אתה ישן בלילה?". בהתחלה לא הבנתי מדוע הוא שואל זאת, ואז רבינו אמר לי: "אבל שאלת שאלה" ומיד הראה לי מה מצא בעניין. בהזדמנות אחת אני זוכר שמיד אחרי התפילה הוציא מעטפה מכיס חליפתו, כאשר בתוכה היה תצלום של ספר (שלא היה בבית חתנו) ששם מצא תשובה למה ששאלתי. (מתוך המוביל)

מספר ימים לפני שפונה בפעם האחרונה בחייו לביה"ח הדסה עין כרם בירושלים, עלו למעונו של רבינו מגדלי אתרוגים במרוקו המייבאים אותם לארה"ק לקראת חג הסוכות. מגדלי אתרוגים ביקשו את ברכת הרב, לאתרוגים שעומדים תחת השגחת מערך הכשרות של בית דין 'נוה ציון' שבנשיאותו. מרן בעצמו שלח את נאמן ביתו הרב דוד בן שמעון לפקח על תהליך הקטיפה והמיון במטעים שבמרוקו.

רבינו התבונן באתרוגים המהודרים שעה ארוכה ושיבח שוב ושוב את יופיים. כאשר שאלו אותו בני הבית על איזה מהאתרוגים בוחר לברך בחג הסוכות הבעל"ט, מרן סירב להשיב. בני הבית התעקשו אבל גם לאחר הפצרות חוזרות ונשנות, מרן ראש הישיבה סירב להשיב על השאלה. לאחר שנפטר בני הבית הבינו את פשר הסירוב העיקש. (שחרית- העיתון היומי של הציבור החרדי)

תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר כהן סיפר: במהלך החורף של השנה האחרונה אירעו כמה פעמים שביום השביעי למילואה של לבנה התקדרו השמיים בעבים ולא ניתן היה לברך על הלבנה. בעיני ראיתי, שכאשר מורנו יצא לברך את הלבנה היו השמיים מתבהרים מיד בצאתו והייתה הלבנה מתגלית כדי שיברכנה רבינו. מיד לאחר ברכתו הייתה מתכסה שוב. באחת הפעמים העזתי פני ברבינו ושאלתי אותו: "האם זה נקרא מופת?". רבינו ענה: "רצון יראיו יעשה". (רבינו ידע שיש לו מהלכים, והוא כבן המתחטא לפני אביו). (מעובד מתוך מתוך המוביל)

הגאון ר' שמואל בצלאל שאל את רבינו למה אינו נוסע במונית (עד לפני כמה שנים היה נוסע באוטובוס לבדו). רבינו השיב: "לפני כמה ימים נסעתי במונית, זה עלה סכום גדול של כסף. אבל לא על הכסף קאמינא, אלא חבל, אפשר לתת אותו למישהו נצרך, חבל שזה הולך על נוחות".

אחד מתלמידיו סיפר: כחודשיים לפני לידת בני הבכור, ע"פ הצילומים אמרו שהעובר עקוז. חששתי מאוד שלא ינתחו בקיסרי, ונפסיד את מצוות פדיון הבן. התקשרתי לרבינו, שאלתי אותו: "מה עושים?". רבינו אמר לי: "אל תדאג, נשאר הרבה זמן עד הלידה".

אחרי כחודש ושלושה שבועות נערכה בדיקה חוזרת ושוב אמרו הרופאים שהעובר עכוז. שוב התקשתי לרבינו, ורבינו אמר לי: "כמה זמן נותר?", אמרתי לו: "שבוע". שוב רבינו אמר: "יש עוד זמן". כשהגענו ללידה, העובר היה במצב רגיל.

תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר כהן סיפר: רבינו סבל בתקופה האחרונה מכאבים נוראים ברגליו, עם כל זאת נוכחתי לראות דבר מדהים, שעם כל הקושי הוא התאמץ מאוד לאחר ברכת כהנים שלא לנעול את נעל ימין קודם נעל שמאל, למרות שברגל ימין היו כאבים קשים מנשוא, אך הוא לא הקל לעצמו מחמת הקושי. (מעובד מתוך מתוך המוביל)

רבינו סיפר: בצעירותי הוזמנתי לועידת כשרות בעיני פסח שעל ידי העדה החרדית. קם שם אחד הרבנים, אני לא אומר את שמו, ואמר: "איך הספרדים אוכלים מצות עבות כמו פיתות, הרי זה נראה כמו חמץ, צריכים לצאת על זה בכל תוקף".

ישבו שם רבנים גדולים, ובכל זאת אני קמתי ואמרתי לו: הרי הגמרא בפסחים (ו). בסוגיית הפת שריבתה מצה והתערבה עם חמץ ואינו יודע להבדיל בין החמץ למצה, הכל מותר שחזקה היא שהכל מצה. לדברי כבודו שאסור שתראה המצה כמו חמץ איך יתכן שיתבלבל ביניהם עד לבלי היכר, ואיך יתכן שיתירו חכמים את ה'חמץ' באכילה... ולא השיבני דבר.

רבינו סיפר שכאשר הציעו לו את הרבנית ע"ה, הוא נפגש עימה כעשר דקות בלבד, ושאל אותה: "האם את מוכנה שהבית שלך יהיה כמו הבית של הורייך" (רבי מנצור בן שמעון זצ"ל), היא אמרה: "כן". מיד הסכמנו להינשא. לא עשינו וורט או כל עיכובים אחרים. פעם אחרת רבינו אמר: "אני לא מבין מדוע צריך להיפגש ולהיפגש כל כך הרבה כמו שעושים בימינו, בסך הכל הוא גבר והיא אשה, מדברים כמה דקות מתחתנים ומביאים ילדים לעולם, מה צריך יותר מזה?".

רבינו לא היה מוסר שיעור בשיבה אם לא היה מכין אותו, ואמר כמה פעמים שאם המגיד שיעור לא מכין את השיעור, יתכן שזו תהיה מלאכת ה' רמיה. סיפר אחד מתלמידיו: רבינו אמר לי כמה פעמים כשבקשתי שיעבור על תשובה שכתבתי וכיוצ"ב, שאין לו זמן ואין לו פנאי, כי מלבד חוקי לימודי האישיים, יש לו להכין שיעור לשיבה, והוא לא יכול למסור שיעור מבלי להכין, שלא תהיה מלאכת ה' רמיה. אבל אמר: "תביא לי את זה בסוף הזמן, אז יש שבוע של חזרות ויש לי פנאי".

בשבת פרשת קורח ה'תשפ"א הייתי אצל רבינו. הרב דיבר על הנסיונות של בני דורינו להיות אמיתיים, ושתלמיד חכם אסור לו שירמא את עצמו, והזכיר כמה קרח היה בעל השגה של רוח הקודש, ובכל זאת נפל בטעות גאוותו, וכל זאת למרות שהיו לו מאתים וחמשים ראשי סנהדראות, וכל כך למה, וכי לא ידע ללמוד וכו', לא ולא, הוא עשה הכל על פי ההלכה, כל המחלוקת שלו היתה לשם שמיים בעיניו.

רבינו התחיל לבכות: "כמה צריך אדם להתפלל ולבכות לה' שיציל אותו מדרך של טעות שהוא כל כך מושרש בה עד שסבור שהיא היא האמת". כשנשאל: "אם כן באמת מה יעשה האדם כדי לבחון את עצמו בזה?", השיב: "באמת אי אפשר, אבל צריך תפילות וסייעתא דשמיא. אם האדם ירא שמיים אזי הקב"ה מציל אותו מן הטעות, ואל תצל מפניו דבר אמת". עכ"ד.

הרב נהוראי יוסף אוחנה (אב"ד 'שערי יוסף' תל ציון ורב הישוב כפר הרי"ף) כתב: פעם ניגשו אליו שני אנשים בחצות לילה באמרם, שיש להם ענין חשוב ותכוף, והוא שיש להם בחורה שרוצה להתחתן עם בחור מחלל שבת. אם הם לא יסכימו, יש חשש גדול לאיבוד לדעת. מה עליהם לעשות? השאלה הביאה אותו למבוכה, כי איך אפשר להסכים שתתחתן עם אדם שדינו כגוי, ומצד שני מי יערוב על איבוד נפש מישראל. אמר להם שברצונו להיפגש עם הבחור תחילה, ואחר כך יתן תשובה. הרב קבע זמן עם הבחור והתחיל להסביר לו מה ערכו של יהודי בישראל ומה ערכה של שבת ביהדות, האריך והרחיב והסביר בענין במשך חמש שעות רצופות! הבחור התפרץ בבכי ואמר שבאמת לא ידע שכה הדבר חמור, והוא מקבל עליו לחזור בתשובה שלימה ולשמור את השבת כבבת עינו. אז בשמחה הלך והודיע למשפחה שיוכלו לעשות את החתונה בהצלחה ובמזל טוב, ובאמת מאותו יום נהפך הבחור לצדיק גמור.

תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר כהן סיפר: זוגות חשוכי ילדים שנים רבות התברכו ונושעו מיד. בפרט בשנה האחרונה רבינו הרבה לברך חשוכי ילדים באומרו כי השנה הזו היא שנה מעוברת. בכלל בתקופה האחרונה רבינו היה מבכה מרה בהרבה הזדמנויות את צרות הדור אבל את צרת השידוכים הוא לקח ממש באופן אישי. ורבים נושעו על ידו.

הבאתי לפניו מקרה שהעובר היה הפוך, רבינו גזר שיתהפך וכך אירע מיד, לקראת הלידה אמרו הרופאים שיצטרכו ניתוח, רבינו אמר שיצא התינוק מאליו, וכך היה, ויהי לפלא. פעם אחת בא אברך להתברך לקראת לידת אשתו, ואותו אברך ידע שאשתו איננה יכולה על פי כללי הרפואה המקובלים ללדת שלא

בניתוח, ועל כן לא הזכיר את עניין זה, אך רבינו מעצמו בירכו שתלד בלידה רגילה, וכך היה באופן ניסי ומוחשי. (מעובד מתוך מתוך המוביל)

רבינו בשעה שבע בבוקר היה מתפלל שחרית בישיבה וחוזר לארוחת בוקר צנועה. לאחר מכן הוא חוזר לישיבה להעביר שיעורים וללמוד עד שעות הצהריים, אז הוא חוזר הביתה לארוחת צהריים - "עוף, תפוחי אדמה, אבל תמיד קר", סיפר אחד מבני המשפחה. "לפעמים הוא ממש המתין עד שהאוכל יתקרר". מיד אחרי ארוחת הצהריים פרש למנוחה קצרה כדי שיוכל ללמוד עד 2 או 3 בלילה. את הדרך מהישיבה לבית ובחזרה עשה ברגל לבדו.

הוא לא רוצה ליווי של אף אחד, תמיד אמר: "אני מכיר את הדרך לבד". עד לפני כמה שנים הרב נסע רק באוטובוס, בהמשך תקופה ארוכה ניסו תלמידיו לשנות את מנהגו. "בשלב מסוים באנו אליו ואמרנו לו שזה פוגע בתלמידים שלו", סיפר אחד ממקורביו, "זה הרגיש להם לא מכובד שהרב נוסע באוטובוס. בהתחלה הוא אמר 'תעזבו', אבל כשהסברנו לו שהם מתביישים, הוא הסכים. כך גם לגבי המנהג לנשק את ידי הרבנים: כשהיו לקחו את ידו לנשק אותה, הוא היה בורח. תמיד חשב: 'מי אני שתנשק אותי'. גם כאן הסברנו לו שלחלק מהאנשים זה חשוב".

פעם אחת שהתקיימה אסיפת מועצת חכמי התורה בביתו ובראשותו של מרן רבינו עובדיה יוסף זצוקל"ה. חכם שלום אמר למרן: "יודע אני שמרן יקפיד עלי, אבל אני אומר לרב את האמת, למרות שהרב סבור אחרת", והביע את דעתו מתוך ריתחא דאורייתא שהאמת אינה כפי שמרן סבור, ושיש לפעול באיזה עניין אחרת. לאחר סיום האסיפה, תוך רגעים ספורים, כשכל הבית ברקע מלא רעש והמולה, היה כבר מרן הרב עובדיה רכון על ספריו, שקוע וצולל בלימודו כדרכו בקודש.

לפתע הרים מרן הרב עובדיה את עיניו, וביקש לקרוא לחכם שלום. כאשר רבינו הגיע ליד רבינו מרן הרב עובדיה נענה ואמר לו: "יודע אני שכבודו אוהב אותי אהבת אמת, יותר מכל איש אחר". "מניין לרב זאת?", חכם שלום הקשה. מרן הרב עובדיה השיב: "כולם מחניפים לי, ומשבחים אותי, אבל כבודו אומר לי מה שחושב באמת, בזה יודע אני שאתה רוצה את טובתי ואוהב אותי באמת". כזה היה רבינו, איש האמת שונא בצע, ועובד ה' בתכלית,

מידי מוצאי שבת, זה שנים, רבינו מסר שיעור בזוהר הקדוש לאחר תפילת ערבית, בבית הכנסת "צוף דבש", ומטעים את הדברים בפשט הפשוט. פעם אחת ציטט מן הזוהר, ואמר: "בזוהר של החוק לישראל אתמול".

הרב נהוראי יוסף אוחנה (אב"ד 'שערי יוסף' תל ציון ורב הישוב כפר הרי"ף) כתב: אדם אחד ניגש לרבינו והתודה על עון חמור מאוד. אחרי שרבינו הסביר את חומרת העון אמר לו שלתיקון הוא זקוק לתעניות רבים, אלא היות שאין באפשרותו להתענות, ולכן הציע לו להתענות כמה ימים ולפדות את השאר בצדקה דמי סעודה ליום. הפדיון הסתכם לסכום גדול, האיש הציע לשלם לו מקצת מהכסף. רבינו התנגד בכל תוקף וגם לא רצה לקחת את הכסף כדי לחלק אותם לעניים מפני החשד. האיש הציע לקנות לו גלימה מהכסף והפציר מאוד בדבר. תשובתו של רבינו היתה מופלאה: "ברצונך לצער אותי? כל זמן שאלבש את הגלימה אזכור את החטא שעשית!".

רבינו סיפר: "בגיל שבע-עשרה וחצי סיימתי את כל יורה דעה בעיון. נבחנתי עליו אצל ראש הישיבה מרן רבי עזרא עטייה. למדתי אותו בכל יום בחברותא עם חכם יוסף רפול, כשעתיים לאחר שחרית בבוקר

וכן בכל יום שישי ושבת. מגיל 17 התחלתי ללמוד כל היום אבן העזר עד גיל 24 ואז נבחנתי עליו גם כן. רציתי להתחיל ללמוד חושן משפט ולהיבחן עליו אבל אז ביקשו ממני להיות ר"מ ב"שיבה". רבינו בצעירותו היה חוזר ומשנן הרבה את הש"ס. שאלתי אותו: "האם הרב למד כמה פעמים את מסכת חולין, מסכת עירובין, בעיון ובכל ספרי הראשונים?" רבינו השיב: "כן, למדתי עירובין כמה פעמים".

ברבינו התקיים מה שאמרו חז"ל בעירובין (יג): כל הבורח מן הגדולה הגדולה מחזרת אחריו. כמה פעמים כששיבחו אותו בפניו, לקח את הדברים בצורה חריפה כאילו ממש חירפו אותו, ובו לדברים. כל פעם היה חוזר שעל מנהיג להיות נקי מנגיעות, ושיהיה רצון הבורא יתברך מול עיניו תמיד. והוסיף: "יחדל אומרים, מה ראה קרח לחלוק על משה רבינו, ראה ברוח קודשו שעתיד לצאת מבני בניו שמואל הנביא וכו'. הנכם רואים שגם לקורח היתה לו רוח הקודש, ובכל זאת אם יש נגיעה, לא רואים את האמת. הנגיעה מסתירה את האמת. כל מנהיג צריך להתחנן לה' שלא יהיו לו נגיעות, ולבחון את עצמו תמיד".

בצהרי היום שהכתירו את רבינו ל"נשיא מועצת חכמי התורה" (חול המועד פסח ה'תשע"ד), ת"ח אחד כשכיבד את רבינו לדבר, אמר: "נשיא מועצת" (זה היה כמה שעות לפני ההכתרה), כשנעמד רבינו לדבר ועבר בסמוך לאותו האיש, אמר בגערה: "מי אמר לך את זה" (שאני נשיא מועצת חכמי התורה). זאת אומרת שלא רצה לקבל את התואר לפני שהגיע הזמן שהוכתר בו.

ר' נהוראי יוסף אוחנה (אב"ד 'שערי יוסף' תל ציון ורב הישוב כפר הרי"ף) סיפר: רבינו אמר לי שהוא קטן מחכם מרן הרשל"צ ר' עובדיה יוסף בעשר שנים בדיוק (רבינו נולד בשנת ה'תרצ"א). בגיל שלוש-עשרה וחצי הוא היה לומד בחברותא בהפסקת צהריים מסכת שבת, כשעה וחצי, גמרא רש"י תוספות ור"ן על הסדר. הם למדו באוצר הספרים של הישיבה.

חכם עובדיה שמע אותם לומדים, הוא גם כן למד באוצר והכין שם את השיעורים שלו. הוא אמר להם: "אני רואה שאתם לומדים טוב, אני אצטרף אליכם, אבל אני בינתיים אוכל"... כמעט עבר איתנו על כל מסכת שבת, עד דף קכט, ואז חכם עובדיה התחתן.

כל קטע בתפילה ריגש אותו עד דמעות. עינינו ראו כיצד התפעל ובכה מקטעים כל כך שגורים ובלתי מורגשים אצל רוב עם ישראל, כמו: "אהבת עולם אהבתנו", התחיל לבכות, אחר כך הוא הסביר: "ריבוננו של עולם אנחנו אומרים אהבת עולם אהבתנו, וכי בחינם אנחנו אומרים כך, אתה תקנת שנאמר כך, כי באמת אתה אוהב אותנו. ואכן, אנחנו גם אוהבים אותך.. " והתחיל לדמוע.

באמירת "ברוך שמיה דמארי עלמא", כשהגיע לתיבות: "אנא עבדא דקודשא בריך הוא" התחיל לבכות, אחרי התפילה ליויתי אותו לבית, ובעלותינו במדרגות של הרובע היהודי אמר לי: "אמרנו בפתיחת ההיכל אנא עבדא דקודשא בריך הוא", "וכי אני עבד של הקב"ה? אתה יודע מה זה להיות עבד של הבורא", וכשכל כולו רועד ונשנק מדמעות המשיך ואמר לי: "לא יכולתי לעצור את עצמי מלבכות".

פרופסור דרור מבורך מנהל מחלקת פנימית א' בבית החולים 'הדסה עין כרם' סיפר: "זכיתי להיות בין מטפלי נשיא מועצת החכמים של ש"ס, הרב חכם שלום כהן, שנפטר הלילה בירושלים. הרב למד כל רגע גם כשהיה חולה ואפילו למד במהלך בדיקתו". (כיכר השבת)

תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר כהן סיפר: פלא היה לראות רבינו שקוד על תלמודו משך כל הלילה באותה רצינות באותה שקיעות ובאותה ערנות שעות על גבי שעות, כששאר הלומדים השלימו למאה ברכות, רבינו הסתפק לילה שלם בכוס תה אחת שאף אותה הוא לא סיים! (מעובד מתוך מתוך המוביל)

רבינו סיפר שהוא לומד מידי יום בספר חובת הלבבות לרבינו בחיי. "מנעוריי הורגלתי בספר זה, אשר מדבר הוא לנפשו של האדם, ומטכס עימו ביחד עצה כיצד לגבור על יצרו הרע". עוד הוסיף: "אני, מבחרותי הייתי סקרן. בישיבה אמרו לא ללמוד חובת הלבבות שער 'עבודת האלוקים', אמנם אני לא יכולתי שלא ללמוד. לפני שהתחלתי ללמוד התפללתי כי רצוני לעשות רצון הבורא, ועל ידי כן להוסיף בעבודת ה'. ובאמת למדתי כל שער "עבודת האלוקים, ולא עלתה לי אפילו לא מחשבת חוץ אחת".

תלמידו הרה"ג ר' ישראל מאיר כהן סיפר: בברכת כהנים עד לתקופה האחרונה ממש היה מתאמץ לברך את הברכה כשפניו לצד ארון הקודש ולהסתובב לכיוון העם כדי לברכם, כדרך שהכהנים מברכים, למרות שהדבר היה כרוך במסירות נפש ממש, עד שהראנו לו כמה מכתבים מגדולי הפוסקים הסוברים שאין ענין בכך בשל מצבו. לא הסכים בשום אופן לברך שלא בעמידה בלי להישען, למרות חולשתו הרבה. בימים שנחלש ביותר ולא היה יכול לברך בעמידה זקופה מבלי להישען, או שחשש שלא יוכל, הקפיד שכהן אחר יוציא ידיו חובה בברכה, והוא אמר רק את נוסח ברכת הכהנים. (מעובד מתוך מתוך המוביל)

פעם אחת רבינו נסע לחו"ל. בשדה התעופה גנבו מאחד המלוים את התפילין של הרב, כשהיה צרור בהם גם תכריך של כתבי יד שכתב בצעירותו. הרב הצטער מאוד על הכתבים, עד כדי שהיה חולה כמה ימים.

כ"ז אב

הגאון המקובל האלוקי הצדיק רבי יהודה משה פתיה זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז אב

נולד בבגדד, ב' שבט ה'תרי"ט (1859). בילדותו למד ב'מדרש תלמוד תורה' ולאחר שעבר ל'מדרש בית זילכה' נודע כבקי עצום בש"ס. מצעירותו ניכר כי לגדולות נועד. נטה לפרישות וכל ימיו התרחק משררה והסתפק במועט.

מחכמי בבל וארץ ישראל ומקובל נודע. שימש כראש ישיבה ב'מדרש בית זילכה'. בשנת ה'תרמ"ב (1882) החל להתעמק בחוכמת הקבלה. גאון בנגלה ובנסתר. התנהג בחסידות ובקדושה. ענוותן מופלא. במשך השנים הרבה לעזור לזולת. בקי בפתרון חלומות, כתב קמעות וריפא חולים וערך תיקונים עבור נפטרים. גאון בנגלה ובנסתר.

המונים השכימו לפתחו ונושעו. הקים מספר ישיבות ללימוד "חוכמת האמת". בשנת ה'תרצ"ד (1934) עלה לארץ ישראל והתיישב בירושלים, בה התפרסם כאיש קדוש. על שמו הוקמו מספר ישיבות, בתי-כנסת ומספר רחובות נקראו בשמו. נפטר בירושלים ב-כז' אב ה'תש"ב (1941). חי כ-83 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

אביו: המקובל יהושע משה זצ"ל. אמו: מרת חנה. בנו: ר' שאול. מרביתיו: המקובל האלוקי הגאון ר' יוסף חיים זצ"ל. חכם ראובן יוסף בלבל זצ"ל. הרב עבדאללה סומך זצ"ל. אביו, המקובל חכם יהושע משה. חברותא: המקובל ר' שמעון אגאסי זצ"ל. מתלמידיו: המקובל ר' שמואל דרוזי זצ"ל. המקובל ר' סלמאן מוצפי זצ"ל, המקובל ר' שאול דוד חי מועלם זצ"ל.

מספריו: ייין הרקת- פירוש על ה'אידרא רבא' וה'אידרא זוטא' • **בית לחם יהודה-** פירוש על עץ החיים • **מנחת יהודה-** פירוש על התנ"ך עפ"י הקבלה (נקרא גם בשם רוחות מספרות- כיוון שמתוארים בו חזיונות, בהם נתגלו נפטרם לצדיק וביקשוהו שיביאם אל תיקונם) • **מתוק לנפש-** ביאור על סבא דמשפטים • **חסדי דוד.** מעשה היה בדורנו, עת אשר חפצו לבנות בשכונת מחנה יהודה הממוקמת בירושלים את בית הכנסת הגדול "מנחת יהודה" על שמו של המקובל רבי יהודה פתיה זצ"ל, העסקנים חתמו חוזה עם קבלן על סדר הבניה והמחיר הסופי.

כשהחל הקבלן בעבודתו נוכח במהרה לראות לאכזבתו, שהאדמה המיועדת לבנות עליה את הבניין, הינה מלאה סלעים ואבנים המקשים מאוד על הצבת יסודות הבניין, הלה חכך בדעתו, אם להימנע מהבניה עקב ההוצאות הגדולות והעבודה הקשה הכרוכה בכך היות שהעלות לבניית בית-הכנסת תהיה גדולה עד מאוד מהמחיר שסוכם.

והנה בלילה, עת אשר גם הקבלן את שנתו, ראה בחלום את ר' יהודה פתיה בכבודו ובעצמו, הרב פנה אליו ושאלו: "מדוע מתעכב הנך מבניית בית הכנסת על שמי?" - "מפני שגיליתי שהקרקע היא סלעית לחלוטין", השיב הקבלן. הרב פנה לעברו ואמר: "אל דאגה, אני כבר איישר לך את הקרקע מכל הסלעים והאבנים". הקבלן ראה את הרב פתיה בחלומו מפנה בזריזות את הסלעים, התעורר והנה חלום.

למחרת בבוקר הזדרו הקבלן להגיע לאתר המיועד לבניה, ונדהם למראה עיניו, הקרקע הייתה ללא סלעים ואבנים כלל ועיקר. הלה מיהר לספר את החלום לתלמידי חכמים גדולים בירושלים, וכשהללו הגיעו לאתר הבניה לראות את הנס בעיניהם אישרו שבודאי חלום אמת הוא והרב פתיה בכח קדושתו יישר את הקרקע מהעולם העליון.

על העובדה, כי הרב היה בקי בפיתרון חלומות יעיד הסיפור הבא: פעם אחת הגיעה אליי אשה זקנה, ואמרה, כי ראתה בחלום שהוציאה ספר תורה מן ההיכל, להוליכו אל התיבה לקרות בו בציבור. ובאה אשה אחרת וחטפה אותו מידה.

אמרתי לה: "זה פתרונו, שיתנו לך ילד אחד להגישו למילה אצל כסא אליהו הנביא, ותבוא אישה אחרת ותחטוף את הילד ממך, והיא תזכה בו להגישו למילה". והשיבה לי כי דבר זה נתקיים בה כבר לפני שני שבועות.

אמרתי לה: "ואימתי ראית את החלום?". אמרה לי: "זה חודש ימים". אמרתי לה: "אם כן, קדם החלום למעשה, ואין זה בכלל ש'אין מראין לאדם דבר שעבר". ומה בידי לעשות אם את לא באת לשאול פתרון החלום, אלא עד אחר שנתקיים".

ודע, כי הכלל הוא בזה, כי ספר תורה מורה על בן זכר. ולכן אם רואה האדם שקנה ספר תורה או שהביאו לו ספר תורה פירושו: שתתעבר אשתו בבן זכר. ואם נפל ספר תורה מידי- ח"ו תפיל אשתו. ואם נקרע- ימות הוולד ל"ע. וזה הפתרון הוא בדוק ומנוסה.

באחד המקרים, נסע תלמידו המובהק, הרב סלמאן מוצפי לביקור בארץ הקודש. הרב ישב עם תלמידיו ועסק עימהם בלימוד סודות התורה. לפתע השתנו פני הרב ואמר: "אוי, חכם סלמאן נמצא בצרה ליד הכותל המערבי ובוכה, מי יעזור לו?". רבינו הפסיק את לימודו והחל להתפלל לשלום תלמידו האהוב הנמצא בצרה. כשהוא מזיל דמעות רבות. גם תלמידיו החלו מתפללים לשלומו של ר' סלמאן. כך נמשכה

התפילה למשך כחצי שעה. לאחר מכן, אורו פניו ואמר: "הודו לה' כי טוב. הקב"ה שלח את ישועתו לחכם סלמאן על-ידי חכם ששון!". התלמידים הביטו זה בזה נדהמים. הם ראו כיצד רבם צופה בכוח התורה הקדושה את אשר נעשה מרחוק. כשחזר ר' סלמאן מירושלים, כל התלמידים ניגשו אליו וביקשו לדעת מה אירע לו ליד הכותל המערבי.

ר' סלמאן השתומם מאוד ותמה כיצד הם ידעו שאירע לו דבר מה בעת שהותו ליד הכותל המערבי. סיפרו לו חבריו את שרבם ראה ואף הוא הפסיק את השיעור והתפלל עבורו עד שנושע. "אספר לכם מה אירע" השיב ר' סלמאן. "בעת שהותי בירושלים, נפוצו שמועות כי בבגדד פרצה מגפה, ורבים ניספו בה. דאגתי מאוד ושלחתי מברק לביתי להודיעני מה אירע ומה שלום משפחתי. אולם כל מענה לא הגיע. שלחתי מברק נוסף ובו התחננתי שיודיעו לי מה אירע בעירי ובקרוב משפחתי, אולם לא קיבלתי כל מענה. החלטתי לשפוך את שיחי לפני בורא עולם ליד הכותל. בכיתי בכי רב ומרוב דאגה התמוטטתי מעולף. כשהתעוררתי מעלפוני, ראיתי את חברי למסע, הרב ששון ברבי יחזקאל הלוי מגיע במרוצה. הוא הושיט לי מברק שהגיע מבגדד ובו מבשרים לי כי לא ארע דבר בבגדד, וכי השמועות שנפוצו בירושלים אינם נכונות. נשמתי לרווחה ונתתי שבח והלל לבורא עולם. (חכמי בבל)

סיפר רבינו: פעם אחת נכנסתי אצל רופא עיניים בשם יחזקאל עזרא בן משה אל-עיני. הוא ידע לעשות שמן מרקחת לרפואת חולי העצמות הכואבים מבפנים לבשר. שמן זה הוא היה יקר מאוד. בבואי אליו אמר לי, שראה בחלום את אביו משה, שכבר עברו 30 שנה מאז שנפטר, ולא ראהו בחלום, רק אמש בלילה. ואביו אמר לו: "בבקשה ממך, בני, תלווה אותי עד עיר בצרה בלבד, ותעשה עימי טובה זו, ואיני מבקש ממך דבר אחר חוץ מזה".

אביו היה עניו מאוד, וזקן ונשוא פנים, ומחזר על מצוות. בכל יום הלך בשלושה בתי כנסיות כדי לענות 'קדיש' ו'ברכו', ו'קדושה' ואמן. כשראה זקן בא ממרחק, מיהר לשבת כדי לקיים "מפני שיבה תקום". אחר גמר תפילה היה מקבץ את כל החנוונים, כדי להניח להם ציצית ותפילין, ולקרוא קריאת שמע וקנה כמה ציציות ותפילין מכיסו וממונו והקדיש להם. אמרתי לרופא כי אביו חזר להתגלגל באיש אחד בגלל חיסור מצווה. האיש שבו מגולגל האב חולה בעיניו או בעצמותיו, איש עני. עתיד לבוא אצלך היום או מחר. אביך לבקש ממך שתעסוק עימו בחינם, דבר זה ימשך 3-4 ימים, כשיעור מהלך מכאן ועד בצרה, ואח"כ ייפטר.

האיש ההוא גם הוא רגיל להלביש ציצית ותפילין לאחרים. חזרתי לביתי והנה שלוחו בא אחרי, ואמר לי: "בא אותו האיש אשר דיברת עליו, והוא חולה ברגליו". כאשר הלכתי אצל הרופא ראיתי את האיש ההוא והוא עני מאוד, ואמר לי כי היתה מלאכתו לעשות שמן שומשומין, והיו כמה פועלים תחת ידו ועכשיו לא נשאר לו מאומה ואף חלה ברגליו, ואינו יכול ללכת מכאב עצמות רגליו. אמרתי בעורמה: "אולי בגלל שלא לבשת ציצית ותפילין" אמר לי: "אני נזהר בזה מאוד וגם לפועלים קניתי תפילין ולא הייתי מניחם לעסוק במלאכתי עד שיניחו תפילין. ובעת הסעודה הייתי מצווה אותם שיברכו גם ברכת המזון, אף על פי שיש לי הפסד. ולא ידעתי למה עשה ה' עימי ככה". הרופא עשה כאשר ציווה אביו עליו בחלום, ואמר לחולה: "אני אטרח בעבורך עד מקום שידי מגעת". וגם נתן לו מעות לפרנס את בני ביתו. אחר שלושה ימים נפטר החולה, והיה הרופא בצער גדול ואמר לעצמו: "אם לאבי, שהיה חסיד גדול ובעל מעשים - כך עלתה לו, אם כן מה אתוודה ומה אומר על רוב פשעי וחטאתי", וישב לו בתענית כמה ימים, והיה צם ומתוודה לפני הקב"ה, ונעשה צדיק גמור עד בוא חליפתו

מעשה במשפחה אחת, ששלום הבית היה מופר מדי שבת. כאשר אשתו היתה מגישה את החמין לשולחן השבת, הבעל טוען: "החמין שלך לא כמו של אמא שלי". מילים אלו דקרו את ליבה של האישה והיא ניסתה להשביע את רצון בעלה. בכל פעם ניסתה שוב ושוב להשביח ולשפר את טעמו של החמין, אבל מעולם החמין לא היה טעים לחיכו של הבעל. כך נמשך הדבר מספר שנים. האישה חשה כי אינה מסוגלת עוד לחיות עם בעלה. בצר לה פנתה לרבי יהודה פתיה זצוק"ל ובדמעות שלישי סיפרה שאינה יכולה לשאת את המריבות הללו. הצדיק שמע את הסיפור. לאחר מכן לקח פתק עליו רשם מספר מילים. כשסיים, הגיש את הפתק לאישה והורה לה לשים את הפתק בסיר החמין בזמן הבישול. שבת בבוקר הגישה האישה את צלחת החמין כשהיא מתפללת שעתה ימצא החמין חן בעיני בעלה. הבעל לקח את כף החמין והכניסו לפיו. באותו הרגע התפשט חיך על פניו, והוא קרא: "עכשיו זה בדיוק כמו של אמא שלי!". מאותה השבת בא ה'שלום הבית' אל מקומו, וכל השבתות קיבלו הארה מיוחדת בזכותו של רבינו.

סיפר המקובל הרב דוד בצרי על זקנו הקדוש המקובל האלוקי רבי יהודה פתיה זצ"ל: בימי הרעה הגדולה - במלחמת העולם השנייה, התקרבו צבאות הצוררים ימ"ש לגבול א"י לקצה מדבר סיני. לאחר השריפה הגדולה שפקדה את אירופה, באובדן מיליונים מאחינו הקדושים הי"ד, היה הישוב היהודי הקטן בארץ נתון גם הוא בסכנה. לא"י הצליחו להגיע אודים מוצלים מאש, ועתה שבה החרדה לגורלם, ולגורל עולם התורה שהחל להתבסס בארצנו הקדושה. קהל רב התכנס ליד הקונסוליה האיטלקית שבירושלים, מאחר שאיטליה הייתה בת ברית של גרמניה במלחמה נוראה זו. הקהל, בראשות רבינו יהודה פתיה, החל באמירת סליחות ובתקיעות שופר, לעורר את רחמי שמיים. בכיות קורעות לב וזעקות כאב ליוו את אמירת הסליחות. במעמד זה היה גם ניסיון לעורר את ליבם של האיטלקים, אך צעד זה לא הועיל. השגריר האיטלקי יצא להמון הנרגש והודיע שכבר נפלה החלטה, ומחר ארץ הקדש תיכבש בידי הצבא הגרמני, מאומה לא יוכל לעזור! ההכרעה התקבלה!

הקהל, בראותם כי אפסו הסיכויים לעורר רחמי הצוררים ימ"ש, הלכו בצוותא קהל רב, אנשים נשים וטף, לבית לחם - לקברה של רחל אמנו ע"ה, כגולי בבל בשעתם שעוררו רחמי שמים במקום קדוש זה. הקהל שהה כל הלילה בדוחק רב בתוך אהל הציון הקדוש, אמרו סליחות וקראו פרקי תהלים בהשתפכות הנפש. לקראת עלות השחר, ביקש רבינו לשאת את דבריו. הם הושלך בקהל, ורבינו, אחוז שרעפים, אמר לכל הקהל: "הגזרה התבטלה! הגרמנים לא ידרכו על אדמת ארץ הקודש! וכל זאת אני יודע מפני שראיתי את רחל אמנו ע"ה עומדת על קברה, והיא שרמזה לי כי התבטלה הגזירה הנוראה!". בתוך דבריו של רבינו הגיעו שליחים אליו: "רבינו! אשתך הצדקנית רוצה לשוחח עמך" - הם לחשו לו. רבנו אמר להם שהוא יגש אליהו כשיסיים לדבר. אך היא שבה והפצירה בו שידבר עימה בדחיפות. כשניגש אליה רבינו, אמרה הרבנית שהיא ראתה את רחל אמנו עומדת על קברה, וזהו סימן טוב מהשמיים שהגזירה חלפה. הרבנית לא שמעה את הרב בנאומו, וגם היא בקדושתה זכתה לראות מראה זה... כמוכן שמדברי רבינו לא נפל דבר. למחרת, בצהרי היום, האנגלים ניצחו את צבא גרמניה בדרך פלאית, וגרשו את הגרמנים ממצרים. משם החלה מפתתם. סיפר הרב בצרי: הוכחה לכך שצבא גרמניה כבר היה ערוך להיכנס לארץ היא: אביו, שהיה תושב ארץ ישראל ולא היה כלל בשואה, קיבל מגרמניה שילומים ופיצויים כאילו שהיה בשואה. כשבדקו את הנושא, התברר שבידי הגרמנים היו רשימות של מרבית היהודים תושבי ארץ ישראל. הם כבר תכננו דרכים נוראות לחסלם ל"ע ובחסדי שמיים התבטלה הגזרה (עשה פלא, פלא יועץ).

כגדלותו בתורה כך היה גם גדול במידת הענווה. הוא השכיל להסתיר בצורה מופלאה את גדלותו וכוחותיו הרוחניים בעיני הבריות, ואולם עקב מאורע שהתרחש, החל רבנו להתפרסם כבעל מופת ורבים החלו לשחרר לפתחו כדי להתברך מפיו ולהיוושע על ידו. כפי שמובא בספר 'חכמי בבל' מעשה שהיה כך היה: בין נשות בגדד התפשט מנהג מוזר שמקורו מן הגויים. כשהיה אחד מבני הבית חולה, הייתה האשה לוקחת מים ומלח, לוחשת עליהם, ושופכת את המים בחצר הבית. רבני בגדד עשו את כל אשר לאל ידם כדי לשרש את המנהג בפסול. ואולם מאומה לא עזר כדי לעקור את הדבר. אז פרסם רבנו ברבים כי כל מי שיש לו חולה בביתו, יבוא אליו והוא יתפלל עליו, ונתן את הבטחתו שבכך יבריא החולה. מאותו יום והלאה צבאו רבים מיהודי העיר על ביתו של ר' יהודה שיתפלל למן החולים. ואכן תפילתו של הצדיק לא הושבה ריקם- והחולים התרפאו.

מאורע נוסף אשר בגינו התפרסם רבינו כאיש אלוקים קדוש ובידו לשנות את גדרי הטבע, אירע בעיצומה של מלחמת העולם הראשונה. היה זה בתחילת החורף בשנת ה'תרע"ה. עננים שחורים כיסו את פני השמים, סופות רעמים וברקים התגלגלו מעבר להרים. עשרה ימים רצופים ירדו מטרות עזו ללא הפוגה. מי הגשמים ירדו בשטף לתוך נהר החידקל. ביום שלישי י"ג בכסליו אירע הדבר: מי החידקל הגואים פרצו בכוח את הסכרים והחלו להציף את הרחובות והבתים. התושבים נמלטו מבתיהם כל עוד נפשם בם. רבים אחרים שלא הצליחו להמלט מהשיטפונות- קיפחו את חייהם.

גם כשפסקו הגשמים לא חלפה הצרה. אדרבה, היא התגברה שבעתיים. עקב מצבורי האשפה והצחנה באוויר הורעל ורבים חלו במחלות קשות. רבינו פנה לתלמידו ר' יהושע משה ושאל אותו אם יסכים לבוא עימו לקברו של ר' יצחק גאון ולהתפלל שם. תמה. כל האיזור מוצף במי השטפונות. איש אינו מעיז לגשת למקום. כשראה רבינו את פניו המודאגות של תלמידו חיין ואמר: "אל דאגה! לא יקרה לך מאומה. בא עימדי!". הלכו שניהם לצינונו של ר' יצחק. בהגיעם למקום השתטח רבינו ובככות שלישי אמר את ספר התהילים. אך סיים הצדיק את ספר התהילים- התרחש הנס המופלא. המים החלו להתרחק לסגת אל תוך נהר החידקל. תוך זמן קצר נעלמו המים מהעיר. כשראו האנשים מרחוק את המים הנוסוגים מהעיר, תמהו איש אל רעהו. הם לא הבינו כיצד מתרחש הנס. רק לאחר זמן מה, גילה ר' יהושע תלמידו את אשר ראה במו עיניו.

הרב ידע לפענח חלומות ולתקן גלגולי נשמות ודיבוקים. מסופר מפי רבינו (ב'מנחת יהודה'): פעם אחרת היה בעירנו מכת דבר (מגיפה), ר"ל, והיה תלמיד חכם אחד בשם יחזקאל הפרסי, והוא למד בשיבה שלנו, ויש לו אבואם ואח ואחות. בלילה הוכתה אימו בדבר, ובבוקר מתה. באותם הימים לא היו נוהגים שבעה ימי אבלות. ובלילה השני ראה אותו ת"ח בחלום שעין הימין של אביו היא עקורה, ובא אלי ביום ההוא ברעד, כי היה ירא מאוד על נפשו, פן ימות גם הוא, לפי שהוא היה בן בכור ות"ח, ואם כן הוא היה בלי ספק עין הימין של אביו. אמרתי לו כי פירוש החלום הוא מורה על התפילין של אביך של הראש, שיש בו פסול. ויכול אני לומר שהפסול הוא בפרשה שניה "והיה כי יביאך" (שמות יג), כי לפי סוד הדברים פרשה שניה רומזת לחמישה חסדים של הדעת, שהם חמשת הו"ות העולים בגימטריה 130 כמניין "עין" בגימטריה. ועוד אני יכול לומר שהפסול הוא בשיטה ראשונה, לפי ששם כתוב "לאבותיך". והשיב לי אותו תלמיד חכם כי בחודש שעבר כבר בדק אביו את התפילין שלו. אמרתי לו: "מוכרח שיש בו פסול", ותיכף הלך והביא התפילין של הראש, והתרת את התפירה, ומשכתי מתוכו פרשה שניה בלבד, והראיתי לכל בני השיבה איך שאות כ"ף של מילת "לאבותיך" נחלקה לשתי אותיות משום שהגג

שלה נקרעה, ונקרה כמו נ' ונקודה אחריו למעלה. ושמח שמחה גדולה, שהפסול הוא רומז באביו ממש (במילת 'לאבותיך', ולכן הוא ראה את אביו בחלום). והיה פתרון זה לפלא בעיני כל בית המדרש.

פעם אחת באה אישה הרה, שראתה בחלום איך בעלה הלך לבית הקברות, והוציא משם את אחיו המת והביאו לבית, והיא היתה מתקוטטת עימו להוציאו מן הבית, והוא לא היה חושש לה, והעלה אותו לגג וקבר שמה. אמרתי לה: "האם יודעת את כמה מדרגות יש מן החצר עד הגג?", ואמרה שאינה יודעת כמה יש. אמרתי לה: "לפי דעתי יש תשע מדרגות". והיא השיבה אמרה לי: "לא אדוני, יש יותר, ויתכן שהן שתיים-עשרה מדרגות". השבתי: "אם כן לא אפשר לך החלום עד שתלכי ותספרי את המדרגות, ותשובי אליי". כאשר שבה, צחקה ואמרה שהן תשע מדרגות כאשר אמרתי. אמרתי לה: "זה פתרונו, כי את הרה בן זכר, והוא מגולגל מנשמת דודו המת (כלומר אחי האב שנפטר), ותקראי את שמו בשם דודו. ומבשרים אותך שתשלימי תשעה חודשי עיבור, שהן תשע מדרגות הנזכרות, ולא תפילי את העובר. ואח"כ יחיה ולא ייפטר כדודו, אלא יהיה "קבור" עימכם בבית, ולא יחזור לבית הקברות. וכן היה, כי אחר ששלמו ימי הריונה ילדה זכר, וקראו אותו בשם דודו. ובאה אח"כ לבית המדרש ונתנה לי תודה רבה.

פעם אחת, היה איש חסיד, שהתענה בכל ימות החול. כאשר היה סועד ביום השבת, היו לו כאבים באיברי העיכול בגלל השינוי הקיצוני בהרגלי האכילה. וגמר בדעתו להתענות גם ביום השבת, אם יתירו לו מעלת הרבנים. קודם ששאל על תענית של השבת, ראה בחלום שני אנשים שהגישו אליו שתי קערות. אחת יש בה פירות העץ, והשנייה פירות אדמה. הם אמרו לו: "קום, אכול". אולם הוא לא רצה לאכול, כי היה נדמה לו שהוא שרוי בתענית כמנהגו. אותם האנשים הפצירו בו עד בוש, והוא לא רצה לאכול בשום אופן. לאחר מכן כעסו עליו אותם האנשים, ואמר אחד לחבירו: "קום קח את הקערות מלפניו, כי אין הוא רוצה בתחיית המתים". עד כאן היה החלום ההוא. כאשר הקיץ משנתו היה ירא וחרד מן החלום ההוא, כי היה חושש שלא יקום בתחיית המתים, ושלח שליח לשאול את פתרון החלום, כי לא היה רוצה להכיר בו שהוא המתענה. ואמרתי לשואל כי הנה יש כמה נשמות בני אדם המגולגלים במים ובמלח ובלחם ובפירות, ובבשר ובדגים ובעופות. ועל ידי שיברך האדם עליהם בעת אוכלו אותם - אז תיתקן הנפש ההיא, והולכת להשלים את דינה בגיהנם (ולאחר מכן תזכה לגן עדן).

ואם לא בירך עליהם, ואכל בלא ברכה, אז יש צער גדול לאותה הנפש שלא זכתה להיתקן. ולכן גם אותו האדם, שאכל את אותם הפירות בלא ברכה, כשנפטר מן העולם ותתחייב נפשו להתגלגל במאכל - יזמין אותו הבורא ביד מי שאוכל בלא ברכה, כדי שלא יזכה לתיקון, ועושה עימו כמו שעשה לנשמות. כי הקב"ה מודד לאדם מידה כנגד מידה. וזה סוד מה שאמר הכתוב: "כִּי לֹא עַל הַלֶּחֶם לְבַדּוֹ יִחְיֶה הָאָדָם. כִּי עַל כָּל מוֹצֵא פִי ה' יִחְיֶה הָאָדָם" (דברים ח, ג) - פירושו: כי לא על ידי אכילת הלחם לבדו - בלא ברכה יחיה האדם המגולגל בלחם ההוא ויתקן, אלא על כל מוצא פי ה', שהיא הברכה שמברך עליו - יחיה האדם - המגולגל בלחם ההוא. ואותו האיש אשר חלם החלום הזה, הואיל והוא מתענה כל ימות השבוע על שום תיקון עבירה ידועה, הוא גורם לכמה ניצוצות קדושה, ולכמה נשמות המגולגלים במאכל שהם נשאים מבלי תיקון. והגידו לו מן השמיים שאין צריך עוד להתענות, ומעתה "קום, אכול" כדי להחיות את המתים המגולגלים באותו המאכל. ולפי שלא רצה לאכול, אמרו שאין הוא רוצה בתחיית המתים, ולזה דקדקו לומר שאין הוא רוצה, ולא אמרו שאין הוא קם בתחיית המתים.

הגאון הרב משה מרדכי הלוי שולזינגר זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז אב

נולד ב-ז' אדר ה'תש"א (1941) בחיפה. בצעירותו למד בישיבת 'מרכז הרב'. משחר ילדותו ניכר בשקדנותו. חזר על תלמודו פעמים רבות מתוך אהבת התורה שלא ידעה שובע. בשנת ה'תשי"ז (1956) נפטר אביו ורבינו עלה לירושלים, שם למד אצל דודו, אחי אמו, הגה"צ רבי ועלועל צ'צ'יק זיע"א. דודו הכניסו לתורת סדר 'קדשים' הבריסקאית בחברותא קבועה של שש שעות מידי יום מהערב עד שתים בלילה. בשנת ה'תשי"ט (1958) עבר ללמוד בישיבת סלבודקה בבני ברק. נודע כבקי בש"ס, בתנ"ך ובתולדות ישראל. נודע לעילוי. היה הראשון שטבע את המושג 'לקנות ש"ס' בהקפות בשמחת תורה בישיבה - עד אז היו נמכרות ההקפות בכמה מאות דפי גמרא. בשנה האחרת, כבר קנה ש"ס בבלי וירושלמי גם יחד! בשנת ה'תשכ"ד (1964) לאחר נישואיו חשב לגור לתקופה קצרה בבית חמיו שבזכרון מאיר. בעקבות פטירת חמיו בשנת ה'תשל"א (1971) רבינו נשאר להתגורר שם עד יומו האחרון. רבינו ספד לחמיו במשך למעלה שעתיים! מאותו היום התפרסם כדרשן בעל מתק שפתיים. רבינו שימש כראש המדברים בעצרות מרכזיות לרוב. שימש כרב ביהמ"ד 'ירחי כלה' בבני ברק. משנת ה'תשכ"ט (1969) ועד פטירתו, במשך למעלה מארבעים שנה מסר בו שיעור יומי. מסר שיעורי תורה ושיחות מוסר בבני-ברק. השיעור המפורסם ביותר היה השיעור בדף היומי. העביר במסירות נפש גם בימי הקיץ החמים בשבת לפני שהשימוש במזגן היה נפוץ והיה מעביר שיעור במשך שלוש וחצי שעות בחום הלוהט. בסיום השיעור היה רטוב ותשוש לגמרי. דרשתו השנתית הייתה בליל שביעי של פסח, אליה נהרו רבים מתושבי בני ברק. דרשותיו של הרב היו ארוכות מהרגיל וכללו דברי מוסר והשקפה, תוך ביקורת על תופעות בתוך הציבור. ייסד וניהל במשך עשרות שנים קרנות צדקה לסיוע לנצרכים. נפטר ב-כ"ז אב ה'תש"ע (2010).

חי כ-69 שנים. לזכרו הוקמו רשת כוללי ערב 'משמר הלוי'. ציונו בבית-העלמין בבני-ברק בחלקת שומרי שבת.

אביו: ר' יצחק (בוגר ישיבת ראדין וישיבת מרכז הרב וראש השוחטים בחיפה. בראדין קיבל את הכינוי 'יצחק מתמיד').
אימו: מרת סימה. **אשתו:** בת ר' שלמה כהן (נישא בשנת ה'תשכ"ד - 1964. ר' שלמה כהן היה נכד של ה'חשק שלמה' מוילנה והוא היה החברותא של החזן אי"ש בוילנה בתור בחור). **מרבתי:** הגאון ר' יחזקאל אברמסקי (היה תלמידו המובהק), ר' משה רבהון, הגה"צ רבי ועלועל צ'צ'יק, מרן הגר"ד סולובייצ'יק. **חתנו:** ר' שלמה יעקבזון (משגיח בישיבת 'תפארת ציון' בבני ברק). **מספריו:** •משמר הלוי- עשרות כרכים על רוב מסכתות התלמוד, על פרשיות התורה ושיחות והספדים •פניני רבינו יחזקאל •פניני רבינו הגרי"ז מבריסק •פניני רבינו 'קהילות יעקב'- על הרב יעקב ישראל קניבסקי.

לאחר פטירת רבינו אחד המנחמים סיפר שהגיע לסלבודקא בשנת ה'תשכ"ב, וזכה להכנס לחדרו של רבינו בפנימיה. הצדיק קיבלו בסבר פנים יפות כהרגלו, תוך שהוא מבליע שאת הקערה לנט"י הוא מכין לעצמו שהוא קם מוקדם, ואחרי שיטול נט"י הוא יכין את זה עבור חברו בחדר. בנוסף שאל אותו אם הוא מסכים שישאיר את האור דלוק בלילה, והשיב לו שכן. רבינו נשכב במיטתו עם תשובות ה'נודע ביהודה' והגה בו במשך שעות ארוכות. מידי פרק זמן היה מבקש ממנו שיבחן אותו שקלא וטריא בע"פ על עשרות סימני נוב", תוך שהוא מבקש שיבדוק גם אם איננו טועה בציון המ"מ שכותב הנוב", ואם אומר נכון את הדף ואת הסימן והס"ק של כל ספר שמציין אליו הנוב".

הגר"ש זקס מסלבודקא סיפר כי רבינו גילה לו פעם בסוד כיצד לפתור את בעיית הקור העזה בלילות החורף הקרים מאוד בגבעת הישיבה. רבינו ישב ולמד בהיכל ריק והקור עצום, עד שגילה בפנית אחד הפרוזדורים שעובר שם צינור של מים חמים העולה ממטבח הישיבה לדירת ראש הישיבה למעלה. רבינו הלך מעת לעת ושפשף את גבו בצינור הזה עד שהיה מתחמם קמעא ושוב חזר לתלמודו.

אחד המנחמים סיפר: לפני כמה שנים עמדתי לפני נישואי בני, ולא היה בידי אף לכדי המינימום הנצרך להוצאות הנישואין. אפילו בגדים להלביש את החתן לא היה לי. נכנסתי לרבינו במר נפשי עם הבן החתן וסיפרתי לו על כך. רבינו לתדהמתי פרץ בבכי, ואמר שאין לו מה לתת כי הקופה ריקה לגמרי ויש לו הרבה התחייבויות שאין לו מהיכן לפרוע. בכל זאת, אחרי דקה קם והלך והביא לנו 1,500 שקל. מהכסף הזה קנינו בגדים לחתן לחתונה.

בנו סיפר: ליבו הרחום לא יכול היה לעמוד בצער זולתו. כשהיה מגיע אליו מישהו ומשיח את מועקתו, היה אומר לו: "די, מרגע זה זוהי הבעיה שלי ולא שלך". מרוב שמחה על הצלחתו בפרויקטים שונים של צדקות, התחלתי לחשוב פעם כי הדבר עולה בידו בנקל, עד שהזדמנתי לביתו בוקר אחד בעת שהיה צריך לגשת לגביר פלוני. ניכר היה במוחש שהקושי שלו בפעולה זו הוא עצום. לא עלתה על דעתו האפשרות המתבקשת להתחמק מהעניין.

רבים זוכרים את ימי השוק הגדולים, ערב יוה"כ פ' וכן יום הפורים, עת היה ביתו הופך לרשות הרבים של מסירת כספי פדיון כפרות ו'מתנות לאביונים'. אירע פעם שאדם פלוני החליט לנצל את גודל השעה והמקום, ועמד בפתח החדר כשהוא מבקש צדקה מהמוני הבאים... בני הבית נדהמו מעזותו. אך רבינו לא הניח לומר לו אף מילה. כשחלפו שעותיים, רבינו אף הגדיל לעשות בפנותו אליו במאור פנים: "אתה עומד הרבה זמן בלי להכניס מאכל לפיך, שמא תרצה לאכול משהו?".

רבינו דרש בפעם הראשונה בפומבי בשנת ה'תשל"א (1971) כשספד על חותנו ר' שלמה כהן. בשנת תשל"ג (1973), כשנפטרה הרבנית מרים, אשת מרן הרב יעקב ישראל קניבסקי (ה'סטייפלר'), הפציר בו בעלה כי יספיד אותה והדריך אותו לגבי תוכן ההספד.

רבינו דיבר רבות על כך, שה'חפץ חיים' הקדוש זיע"א היה אומר: "כך למדתני אמי, בן אדם צריך תמיד להזיז את עצמו הצידה! וכל אימת שמתהווה איזו שהיא התנגשות בינו ובין אחר, עליו לפנות את עצמו בשמחה ולוותר לטובת השני!". קרה פעם שאחד מהמתפללים בבית המדרש 'ירחי כלה' ערך שבת עליה לתורה לרגל שמחת הבר מצוה של בנו נ"י, אבל הנה בדיוק באותה השבת היה צריך רבינו לעלות לתורה ל'מפטיר' מחמת היארציית של אביו זצ"ל שחל בשבוע שלאחריו. רבינו זך המידות, לא הראה שמץ של קפיידא, חתן הבר מצוה נ"י עלה למפטיר בבית המדרש, ורבינו (ששענש כרב בית המדרש!) ארגן בצנעא מנין מצומצם לקריאת התורה בחדר הצדדי, ושם סידר את העליה של המפטיר, והכל בשמחה ובטוב לבב, בלי שום שמץ של תרעומת וקפיידא!

כל פעולת חסד וצדקה כרוכה ב"משכיל אל דל", להתבונן ולהתעמק איך תהיה למקבל התועלת הגדולה ביותר, וההרגשה הנוחה ביותר. כך העמים על עצמו את הטרחות של אחרים בגלגולי חובות וכיו"ב בפשטות ובהצנע לכת ומבלי שהמקבל ידע מזה. אלמנה שהיתה זקוקה להלוואה לצורך הכנסת כלה לבתה, הדגישה שתצטרך את הממון בתאריך פלוני.

רבינו התאמץ עד כלות הכוחות לארגן ולשלוח אליה את הכסף, סכום גדול, ביום שישי שלפני האויפרוף, תוך שהוא מסביר: הרי נוסעת היא לעיר אחרת להתארח בשבת אצל המחותנים, האם אפשר לשער את הרגשתה הטובה כשתבוא לפני שבת לבית המחותנים ותביא להם את הכסף מראש... כך היה שולח את כספי הצדקה גם ברגע האחרון לפני שבת, שהרי תהיה להם שבת אחרת כאשר יש להם מעטפה עם כסף בבית.

כאשר היה מגיע אורח לשולחן-שבת, יהיה מי שיהיה, תיאר חתנו ר' שלמה רוזנפלד, "כל שיחו של רבינו ויכול היה לדבר שעה שלימה היה סביב העניינים הנוגעים לאורח, שנהיה למרכז ה'שולחן' ממש... כמו מאליהם עלו ובאו יחוסו הרם, מקום לימודיו בעבר או בהווה, וכל תחום שעשוי להוציא את האורח מפינת ה'רואה ואינו נראה' ולהעמידו באור רצוי וחשוב..."

סיפר בנו הגר"י שליט"א, שהתלוה אליו פעם בהלויה של דודה זקנה בהר המנוחות. בפתח בית החיים עלו על הטנדר של הח"ק ונסעו עד מקום הקבורה, כשבדרך השמיע פלוני איזו הערה. איש הח"ק מיהר לגעור בו, כי קבלה בידם שלא לדבר כך בפני המת. בדרך חזרה מצא לנכון איש הח"ק להתנצל בפני אותו אדם, ואמר לו: "אולי נפגעת ממה שהערתי לך". אבא היה המום, והודעק מנהמת ליבו: "כאן נפגעים? בתוך בית הקברות יתכן להפגע?! תצא לפחות החוצה. שם תוכל להיפגע". כך היתה מחשבתו תמיד על סוף כל האדם.

סיפר יהודי מהשיעור על 'טיוול' שערך רבינו בעצמו ערב אחד לחנות אנג'ל, יחד עם בחור מסכן אחד, כדי להכניס עוגה - בפקחות ובתחכום לפיו של האומלל ההוא, כפי שהתברר שהוא שרוי בתענית כבר יומיים...

הרבצת התורה של רבינו לא ידעה שבעה. הוא כיתת את רגליו לערים השונות במשך שנים, להשמיע שם שיעורים בגמ'. כך היה נוסע מידי שבוע ביום ראשון לנתניה, ביום שני לרחובות, ובימי שלישי ורביעי לפ"ת - כשבכל המקומות הללו מסר שיעורים בשעות אחה"צ במסכתות נפרדות. משם היה מגיע עם המונית מיד לביהכ"ס ירחי כלה לשיעור הדף היומי. באותן שנים רבינו מסר כארבע עשרה שיעורים בשבוע! שיעוריו היו כרוכים עם דברי מוסר ויראה, סיפורים מגדולי ישראל ודברי התעוררות. (הסיפורים מעובדים מתוך 'דבי משה מרדכי')

כ"ח אב

הגאון הרב יוסף יהודה דנא זצ"ל

יום ההילולא - כ"ח אב

נולד בשנת ה'תרמ"ט (1889) בדמשק שבסוריה. ממשפחת רבנים ספרדית שגורשה מספרד שהמשיכה לאמסטרדם שבהולנד ולבסוף בניה התפזרו בדמשק, בביירות שבלבנון ובאלכסנדריה שבמצרים. למד והוסמך לרבנות אצל הגאון הרב יצחק אבולעפיה (אב"ד דמשק). בתקופה זו התחיל לדרוש בפני בני הקהילה מדי שבת בבית הכנסת הגדול 'אל פרנג'. הדרשה היתה מגוונת מאוד וכללה ענייני פרשנות, הלכה, ומעשיות. דרשותיו עוררו עניין בקהילה היהודית, ומשכו קהל רב של נשים וגברים כאחד. מידי יום ביומו רבינו השכים קום בשעה שלוש לפנות בוקר. התחיל את היום בתיקון חצות. עסק בלימודי

קבלה ועין יעקב ומתפלל כוותיקין. לאחר התפילה מסר שיעור ב'חוק לישראל'. הקפיד על עשיית שלום בין איש לאשתו.

בשנת ה'תרפ"ז (1927) לאחר שהרב אבולעפיה עבר לטבריה, רבינו התחיל לשמש כב"ד וכמנהיגה הרוחני של קהילת יהודי דמשק. בתפקיד זה שימש במשך 40 שנה. כדי לא להתפרנס מהרבנות, עסק לפרנסתו בשחיטה, בעריכת בריתות, סופר סת"ם, עורך חופות וקידושין ובהגהת ספרים. היה בקיא בהלכה ובגימטריה. ענוותן. אם היה נכנס לבית הכנסת לאחר שהתפילה החלה, היה מתיישב בשקט ובצנעה בשורה האחורית, בלי שירגישו בנוכחותו, כדי שלא יקומו לכבודו במהלך התפילה. גאון בנגלה ובנסתר. כמקובל כתב קמעות לרפואה ולמטרות נוספות. מלבד פעילותו הרוחנית, היה מעורב בכל ענייני הקהילה, פעל מול השלטונות להטבת חיי הקהילה. היה נערץ גם בעיני תושבי דמשק שאינם יהודים.

בשנת ה'תש"ד (1944) עלה לארץ ישראל והתגורר בחיפה. היתה שם קהילה של יהודים יוצאי דמשק. הללו ביקשו למנות את רבינו במשרה רבנית רשמית. אולם רבינו רצה להתפרנס מיגיע כפיו ועסק במכירת ספרי קודש, טליתות ותפילין. גם בארץ ישראל המשיך בדרשותיו. רבינו ניתן במתק לשונו ואפילו שחקני כדורגל היו באים להאזין לדרשותיו לפני משחק הליגה. קיבל שאלות הלכתיות מרחבי ארץ ישראל. כשהוצעה לו משרה מטעם הרבנות הראשית, סירב. נפטר ב-כ"ח אב ה'תשל"ד (1974). חי כ-85 שנים. ציונו בבית-העולמין בחוף הכרמל שבחיפה בחלקת הכהנים. על שמו נקרא רחוב בשכונת אחוזה בעיר.

אביו: הרב יהודה. **אמו:** מרת נזהה. **מרבתי:** הגאונים ר' יהודה הכהן מסלתון, ר' יצחק אבולעפיה (אב"ד בדמשק). **מספריו:** •זה כתב יד"י- דרשות •ברכת יד"י- הוצאה מחודשת של 'זה כתב יד"י' עם תוספות •וילקט יוסף.

רבינו הכין את דרשתו הראשונה כבר בהיותו ילד צעיר, קודם בר-המצווה. היה זה בעת שלמד אצל הגאון רבי יהודה הכהן מסלתון, שהיה דיין במצרים. כשהגיע רבינו לאביו והשמיע באוזניו את הדרשה, אביו אמר לו: "בני, דרשה זו טובה לבעלי בתים, לא לרבנים. אני קראתי לרבנים שיבואו ביום ראשון". הילד חזר לבית המדרש והכין דרשה אחרת בעצמו. דרשה זו הייתה מכובדת וארכה שעתיים פחות רבע. בין הבאים לבר המצווה היה המרא דאתרא של דמשק – הגאון רבי יצחק משה אבולעפיה. כשהנער סיים את דרשתו, רבי יצחק קרא לאביו ואמר לו: "מחר תשלח אלי את הבן שלך שדרש". למחרת הנער עשה כדברי הרב והלך לבית הדין. רבי יצחק נתן לו שם להסביר סוגיה בגמרא בעניין "עדות על בכור ומום שיש בו". הנער עמד במבחן והוזמן להיות מבאי ביתו של רבי יצחק באופן קבוע! כעבור שנה או שנתיים רבי יצחק הסמיכו לדרשן בדמשק. וכך, בהיותו צעיר לימים, הפך חכם דנה להיות הדרשן של הקהילה. הוא דרש מידי יום ביומו לעת ערב. רבינו ניחן במתק שפתיים ועל כן רבים הגיעו לשמוע את דרשתו של רבינו: גברים, נשים וטף.

כאשר רבינו היה בעיר זחלה שבלבנון, איש נכרי בעל מפעל יין שרף ראה את רבינו מתפלל. הנכרי התחיל ללעוג לרבינו על תפילתו ועל התפילין שהניח. רבינו במהלך התפילה לא ענה לו. לאחר שרבינו סיים את תפילתו הוא השיב לנכרי בדברים קשים, שהרי מדובר בכבוד התורה הקדושה ובמצוותיה וזה לא הפקר.

הנכרי שהיה איש אלים מאוד כעס על רבינו והיות והיה חמוש, הוא כיוון לעבר רבינו את כלי נשקו, אלא שהנשק היה בו מעצור מסיבה שאינה נראית לעין והוא לא הצליח לירות ברב. הצדיק עזב את המקום פנה לדרכו. עדים שהיו שם סיפרו שעוד באותו לילה עלה בורא עולם תבע את עלבונה של התורה הקדושה והצדיק. המפעל של אותו האיש עלה באש ולא נותר ממנו דבר.

באחד הימים נולד בן לאחד מבני הקהילה. האיש פנה אל רבינו והזמין אותו להיות המוהל. למרבה הצער, הבריטים ששלטו אז בארץ הטילו באותו יום עוצר. משמעות הדבר היה שאסור ללכת ברחובות. אדם שהלך הסתכן בנפשו שכן הבריטים ירו במי שהסתובב בחוץ למרות ששמע על העוצר. רבינו לא היה מוכן לוותר על מצות המילה. למרות האיסור, הוא יצא מהבית בגלוי למילוי המצווה.

החיילים הבריטים מיד רצו לעברו ורק בדרך נס לא ירו בו מיד. כאשר התקרבו אליו והתכוונו לעצור אותו – הם נרתעו לאחוריהם ועצרו לידו בדממה. הפלא הגדול היה שלא רק שלא עצרו את הרב, אלא המפקד הבריטי נתן הוראה לשני חיילים ללוות את הרב משני עבריו ולשמור עליו. כך הרב הגיע לקיים את מצות המילה. לאחר שעזב את המקום ליוו אותו החיילים חזרה עד פתח ביתו, ואז בירך אותם הרב ושלחם מביתו, לא לפני שנישקו את ידיו הקדושות.

בתקופה בה רבינו שימש כאב בית הדין בדמשק, ביום מן הימים הגיע שליח מבית הנשיא לבית דינו והודיע שנשיא סוריה גוסס. הם ביקשו מהרב שיערוך תפילה למענו בבית הכנסת היהודי. רבני בית הדין הנוספים שהיו באותה שעה חשבו לסרב לבקשה זו, אך רבינו החליט שמפני דרכי שלום יש לקיים עצרת תפילה, וכך היה רבינו אסף כשלוש מאות ילדים לבית הכנסת. פתחו את ההיכל וקראו שם "לְמַנְצַח מְזֻמֹּר לְדוֹד יַעֲנֶה ה' בְּיוֹם צָרָה". לאחר קריאת מזמור התהילים רבינו בירך את הנשיא. התפילה פעלה ועוד באותו היום השתפר מצבו הרפואי של הנשיא והוא חזר לחיים. לאחר זמן נודע ששלחו בלשים מבית הנשיא לבית הכנסת כדי לבדוק אם היהודים אכן מקיימים את התפילה או לא. בזכות התעקשותו של רבינו לקיים את התפילה זכו היהודים לכבוד וליחס טוב מבית הנשיא שכן הוא תלה את בריאותו בתפילת היהודים. אם חלילה הם לא היו עושים זאת העניין היה יכול להסתיים אחרת לגמרי.

רבינו חס על ממונם של אחרים. יום אחד הגיעה אליו אישה ענייה וביקשה ממנו לשחוט עבורה עוף. הרב שחט את העוף ומצא שהוא טרף. כשהבחין הרב בחרדה של האישה, הבין שאין לה כסף לקנות עוף אחר. הרב הבין שהאישה תתבייש לקחת ממנו כסף ולכן אמר לה שהוא מצטער אבל היה פגם בשחיטה שלו ועל כן הוא אחראי למצב הזה ושילם לה את מחיר העוף כדי שתוכל לקנות במקומו עוף אחר. כך האישה לקחה מידו את הכסף ולא התביישה.

חכמי ישראל הכירו בו ובגדלותו. הרשל"צ מרן הרב עובדיה יוסף זצ"ל כתב עליו: "הרב הגאון, חסיד ועניו, רבי יוסף דנה". הגאון הרב יעקב סודרי זצ"ל כתב עליו: "הכרתיו... היה ענוותן ושפל רוח ולא החזיק טובה לעצמו".

עם זאת, רבינו ידע להיות תקיף כשצריך. באחת השנים החליטה המשטרה המקומית בדמשק למנוע את קיום תהלוכת "הקפות שמחת תורה" שנהגו בני הקהילה לערוך מידי שנה בשנה. בשומעו על כך פנה רבינו לשר המשטרה דאז וביקש את התערבותו. עוד באותו מעמד קיבלו בתחנת המשטרה הוראה לאפשר את קיום המנהג ככל שנה.

חודש אלול

א' אלול

הגאון הרב אברהם דב אוירבך מטבריה זצ"ל

יום ההילולא - א' אלול

נולד ב-כ"ו טבת ה'תרצ"ה (1935) בשכונת שערי חסד בירושלים. בצעירותו למד בישיבת 'עץ חיים'. משנת ה'תשי"ב (1952) למד בישיבת סלבודקה בבני ברק. ב-א' באלול ה'תשט"ז (1956) התחתן ועבר להתגורר בירושלים. שם למד בכולל של הרב רפאל רייכמן. בשנת ה'תשי"ח (1958) נפטר חותנו ולמרות שהיה רק בן עשרים ושלוש החל לכהן במקומו כרבה ואב"ד של טבריה. בשנת ה'תשכ"ה (1965) סיים בהצטיינות את מבחני הדיינות של הרבנות הראשית.

רבינו כונה לעיתים 'רבה של טבריה' והייתה לו השפעה רבה על חיי הדת בעיר. רבנים מאזור הצפון נהגו לפנות אליו בשאלות הלכתיות סבוכות. בשנת ה'תשנ"ד (1993) שהיתה שנת שמיטה שימש כאב בית הדין של אוצר הארץ של חברת תנובה יחד עם הרב יעקב אריאל והרב בנימין אדלר. עמד על המשמר והרים את קרן התורה והיראה שבת, כשרות, מקוואות. אמר את האמת בלא חנופה.

שימש כשישים שנה כרבה של טבריה. כעשר שנים לפני פטירתו קיבל שיתוק בחצי גופו אבל למרות זאת המשיך להנהיג את עדתו ואף נאם נאומים וכתב מכתבים לחיזוק בני עירו. תרם את כל כספי הפנסיה שלו. מעולם לא פדה את הצ'קים שקיבל מבית-הדין. גאון. נפטר לאחר בעיה לבבית ב-א' אלול ה'תשפ"א (2021). חי כ-86 שנים. ציונו בבית החיים הישן בטבריה. בנו, ר' אהרון יוסף התמנה לשמש במקום אביו.

סבא (מצד האב): המקובל הרב חיים יהודה לייב (ראש ישיבת המקובלים 'שער השמיים'). **אביו**: מרן הגאון הרב שלמה זלמן (ראש ישיבת 'קול תורה' ומחשובי פוסקי ההלכה). **אמו**: מרת חיה רבקה למשפחת רוחמקין. **אשתו**: מרת יפה מרים (בת הגאון ר' אשר זאב ורנר, אב"ד טבריה וחסידי סלונים. ניהלה בית ספר מקצועי לבנות תחת 'בית יעקב'). **מרבתי**: הגאונים ר' רפאל רייכמן. **בנו**: ר' אהרן יוסף (ראש כולל 'אור המאיר' בבני ברק ומח"ס תורניים, שבגינם זכה בפרס לספרות תורנית בני ברק), ר' אריה לייב (ר"מ וראש קיבוץ בישיבת מיר מודיעין עילית ורב בית כנסת בשכונת הר נוף). **מספריו**: **פתחי אברהם** - שמונה כרכים על המועדים: פסח, חנוכה, פורים, ראש השנה, יום הכיפורים, סוגיות בש"ס: על ברכות, זרעים, מועד, נשים ונזיקין ועל חמשת חומשי תורה. **שו"ת הגאון הרב אברהם דב אוירבך** - כמאתיים תשובות שענה רבינו לר' שלמה אבינר.

פעם אחת ראה רבינו מודעה קטנה שהתפרסמה בעיתון על אשת אברך שזקוקה לטיפול שיניים דחופים בעלות של ₪15,000 ואין למשפחה מהיכן לשלם. רבינו חשב לעצמו: "כאבי שיניים זה דבר איום ונורא. בוודאי לאותה אישה אין לה יום ואין לה לילה. היא סובלת מכאבים עזים ולבטח לוקחת כדורים לשיכון הכאבים. איך אפשר לעמוד מנגד ולא לעזור למשפחה?".

הרב ביקש שיתקשרו לאותו אברך ויתרמו שלושת אלפי שקלים. בהמשך כאשר האברך פגש את רבינו הוא סיפר כי באותו היום עלה לפקוד את קבר אחיו של הרב, מרן הגר"ש זצ"ל ולאחר מכן עלה גם להתפלל על קברו הסמוך של אביהם, מרן הגאון ר' שלמה זלמן והוסיף: "לא העליתי בדעתי שאביו של רבינו ישלח את בנו כדי לעזור לי". רבינו כששמע זאת אמר בהתרגשות: "אם הייתי יודע שאבא שלח אותי, הייתי נותן לך את הכל!".

השו"ע היו פרושים לפניו. פעם אמר לו אחד כי הוציא ספר על הלכות טרפות. רבינו מיד החל לפלפל איתו תוך שהוא מצטט ראשונים ואחרונים ונראה היה כאילו רבינו למד את ההלכות בזה הרגע. באחד הימים בעת שהיה באמצע החופה גילו כי הכתובה נעלמה. רבינו שעמד בין הקהל מיהר אל הבמה ואמר: "אפשר לקרוא את הכתובה גם בעל-פה", ומיד החל להקריא את הכתובה בעל-פה.

אחד מתלמידיו סיפר: לפני מספר שנים נכנסתי אל רבינו כדי לשאול שאלה מסוימת. רבינו ענה תשובה ויצאתי מהחדר. לאחר מספר שנים הגעתי שוב לרבינו. להפתעתי הרבה הרב זכר אותי ושאל: "נו מה נשמע? מה חדש?". לא הבנתי למה ירמוז דברי רבינו. ממתני הצדיק מתעניין בחדשות? כשראה את פליאתי על פני שאג לפתע:

"הרי עבר כל כך הרבה זמן מאז שנפגשנו. במשך הזמן הזה היה ניתן להספיק המון. האם כבר סיימת את הש"ס בזמן הזה?". העיד אותו תלמיד: "הלב שלי עצר מלכת! בבת אחד חדר לליבי מושג ניצול הזמן ומשמעות הבטלה. הבנתי לפתע כמה זמן אני מבזבז לשווא וכמה יכולתי להספיק. מאותו הרגע הפכתי לאחד מתלמידיו".

יהודי אחד התפרנס מכתובות מזוזות. רבינו מצא בעיות הלכתיות קשות במזוזות הללו. לפיכך קרא לאותו יהודי ואסר עליו לכתוב מזוזות. רבינו שהבין כי לאחר פסיקתו אין לאותו יהודי מקור פרנסה אחר מיד לא נח ולא שקט עד שמצא עבורו עבודה אחרת מתאימה לו כדי שיוכל להתפרנס בריווח.

רבינו עזר להקים את המגניין הספרדי בתוך השטיבלאך שלו. לאחר זמן רבינו ראה כי המתפללים מהמגניין הספרדי בזמן שהם מתפללים את תפילת שחרית הם אינם נכנסים לקחת את השטיח של ברכת כהנים. לאחר שחקר את העניין התברר לו כי הספרדים מפאת כבודו החלו לנהוג כמנהג האשכנזים בטבריה, דהיינו, הכהנים היו עולים לדוכן רק במוסף. רבינו שלרגע לא חשב שהוא בעל הבית מיד לא שקט עד שהספרדים חזרו למנהגם הראשון.

ערב אחד הגאון ר' דוד פרץ שהיה רב העיר נסע במכוניתו. לפתע הוא הבחין ברבינו צועד לבדו. הרב דוד עצר את הרכב וביקש מרבינו שיעלה לרכב. באותה השעה אשתו של הרב דוד פרץ ישבה לידו. רבינו עשה חשבון: "או שהוא יכנס וישב מאחרי הרבנית או שהרבנית תעבור לשבת מאחור והוא ישב ליד ר' דוד".

היות והוא לא רצה לנהוג כך, הוא אמר: "תסלחו לי, אני צריך לקנות פה משהו במכולת" ולא עלה לרכב. לאחר מספר דקות עצר רכב נוסף לרבינו. הפעם זה היה אברך מהקהילה. רבינו עלה והתיישב אולם ביקש ממנו לאחר מספר רגעים שיעצור רגע ליד המכולת. רבינו נכנס לשם וחזר עם חבילת ניירות תוך כדי שהוא מתנצל: "אמרתי לרב פרץ שאני צריך להיכנס למכולת".

את כל כספי הפנסיה שלו וכל כסף שהיה מונח אצלו היה תורם למוסדות. מעולם לא פדה את הצ'קים שקיבל מבית הדין בטענה שאסור לקבל כסף על פסק בית-דין.

כבר בשנותיו חייו המוקדמות כתב תשובות מעמיקות בהלכה. שמו כמורה הוראה וידיעותיו העצומות הלכו לפניו. מכל אזור הגליל והצפון הפנו אליו שאלות בהלכה בכל חלקי השו"ע. רבינו הישועים הסמוכים היו מתייעצים איתו בעניינים בהם התקשו לפסוק. האדמו"ר ה'נתיבות שלום' אמר על רבינו: "יש ערים גדולות עם רב קטן, ויש ערים קטנות עם רב גדול. טבריה היא עיר עם רב ענק!".

אנשים רבים בהם מרי נפש וקשי יום רבים שהיו מגיעים לטבריה היו פוקדים את ביתו. רבינו היה מקשיב לצרתם וברחמנותו היה מעודד אותם ומחיה את נפשותיהם.

כשהיו באים אליו שני בעלי דין, הרב היה שומע את שניהם ולבסוף פוסק את פסוקו. אם לאחר מכן היה מתברר לו שהחייב אין לו ולא יכול לשלם, רבינו היה מוציא ומשלם מכיסו.

אחד מתלמידיו סיפר כי כשהתחיל ללמוד שיעור א' בישיבה אשכנזית הוא שאל את רבינו: "הרב, באיזה נוסח אתפלל בישיבה?". רבינו פסק כי עלי להמשיך בנוסח אבותי. המשכתי לשאול: "מכיוון שבחורים אשכנזים אינם נוהגים להתעטף בטלית, ואני הבחור היחידי הספרדי, האם להתעטף או לא?". רבינו ענה לי בבת שחוק: "אני מתיר לך לשנות רק בדבר אחד - לאכול קוגל".

סיפר אחיו הגאון רבי מרדכי (רב קהילת 'אביר יעקב' בתל אביב) בלווייה: "אני זוכר כשהייתי ילד קטן היה חוזר עם חברותא כל הזמן ולא יכלו להיפרד. גם שעסק בדברים אחרים. מה שהניע אותו היה תורה ועוד תורה. אין דרך להעריך את גודל האבדה הגדולה הזו".

הקהל הרב זרם בהמוניו אל בית הכנסת, לחופתו של החתן החשוב, הגאון רבי אברהם אירבך. גדולי תורה ותלמידי חכמים מטבריה ומחוצה לה נאספו ובאו להשתתף בשמחתם של שני המחוננים החשובים, שהיו מפורסמים בתורתם וביראתם: הגאון רבי שלמה זלמן אירבך זצ"ל והגאון רבי אשר ורנר זצ"ל, המרא דאתרא של העיר טבריה.

לאחר החופה הוזמנו מאות האורחים הנכבדים לטול את ידיהם, להתיישב במקומותיהם ולהסב לסעודת המצווה. התחילו המלצרים להגיש את הדגים אל השולחן. ריח בלתי נעים נדף מהם. הדגים היו מקולקלים ואי אפשר היה לאוכלם. אחד מקרובי המשפחה אין אל אחד המחוננים וסיפר את אשר אירע. באותם הימים הייתה מנת הדגים המנה העיקרית היחידה שהוגשה לשולחן, ואם התקלקלה, לא היה במה לכבד את האורחים החשובים...

רק לדמיין מה היה מתרחש אילו בימנו סעודת חתונה שלמה הייתה מתקלקלת. הרי המחוננים היו תובעים את בעלי האולם על הצער ועל הנזק. ומה קרה באותה חתונה? ניגש המחונן, הגאון רבי שלמה זלמן, אל בעל האולם הנבוך ואמר לו: "סיכמנו, המחונן ואני, כי כל אחד מאתנו ישלם חצי מסעודת החתונה. כיוון שהדגים התקלקלו, חושש אני שמא יחשוב המחונן שלא לשלם את המחיר המלא של המנה. לכן, רצוני לשלם לך כבר עכשיו את המחיר המלא".

שמע בעל האולם וחיין. "לפני דקות אחדות הגיע המחונן שלך אליי ואמר לי בדיוק את אותם הדברים. הוא חשש שמא לא ירצה המחונן לשלם, ולכן ביקש לשלם את כל דמי הסעודה" מידות מופלאות, שליטה על מידת הכעס, ויתור. גדולה אמתית! (הסיפורים מעובדים מתוך 'עקבתא משיחא')

האדמו"ר הרב ישכר בער לייפר מנדבורנה

יום ההילולא - ג' אלול

נולד בשנת ה'תק"נ (1790). גדל אצל סבו, האדמו"ר רבי אהרן אריה לייב שהתבטא על רבינו שהוא "בוער ככבשן לעבודת ה'". הראשון במשפחת אדמו"רי פרמישלאן שכיהן את שם משפחתו 'לייפר'. ממנו ואילך נקראו כך כל צאצאיו (למעט צאצאי רבי מאיר מקרעטשניף). על פי המסורת החסידית כונה 'לייפר' על שם שנהג לרוץ ולמהר לעבודת ה' (לייפר-רץ ביידיש). את רוב חכמתו בתורה ובתורת הנסתר למד מרבי יצחק יונגרלייב מראדוויל. ענוותן מופלא. ברח מן השררה. העדיף לשמש עוזר למלמד דרדקי עד שהכריחו דודו, ר' מאיר מפרמישלאן, להתחיל בהנהגה. ב-ב' אדר א' ה'תקע"ג (1813) החל לשמש באדמו"רות והיה האדמו"ר הראשון מנדבורנה. תפילתו הייתה מלווה בשאגות אדירות, ובקולות עזים שנשמעו למרחוק, עד מחוץ לעיר. כדרכו של רבו האדמו"ר הרב אורי קלוגהויפט מסטרליסק. מדי יום ביומו, כשהיה מגיע לקריאת שמע היה נופל ומתעלף מרוב דבקות, וכך שוכב על הארץ במשך זמן רב. מששבה אליו רוחו שב היה ממשיך. זכה לגילוי אליהו הנבא. בשנת ה'תר"ח פרצה בסביבות נדבורנה מגפת חולירה. רבינו נדבק במחלה. נפטר ב-ג' אלול ה'תר"ח (1848). חי כ-58 שנים. ציונו בנדבורנה. לאחר פטירתו המגיפה נעצרה. בניו, ר' מרדכי ור' אהרון אריה לייב מילאו את מקומו כאדמו"ר מנדבורנה.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' אהרון אריה לייב מפרמישלאן (האדמו"ר השני בשושלת פרמישלאן. בן האדמו"ר ר' מאיר 'הגדול' מפרמישלאן. תלמיד הבעש"ט הקדוש). **אביו**: האדמו"ר ר' יצחק מקאליש (האדמו"ר השני מקאליש). **אימו**: מרת פייגא (בת ר' איתמר הכהן מצ'זיקוב). **מרביתיו**: האדמו"ר רבי מאיר לייפר מפרמישלאן, האדמו"ר רבי יצחק יונגרלייב (מייסד שושלת ראדוויל), ר' אורי קלוגהויפט מסטרליסק. **מתלמידיו**: האדמו"רים ר' אלעזר וייסבלום מליז'נסק (בן הינעם אלימלך), ה'קדושת לוי' מברדיצ'וב, ה'אוהב ישראל' מאפטא, ר' מרדכי מנשכיו, ה'עטרת צבי' מזיזטשוב, ר' שלמה מדאלינא, ה'באר מים חיים', ר' צבי הוקמן מדלאטין ועוד רבים **נשותיו**: בת ר' אהרון מברוצ'וב (זיווג ראשון), מרת רחל (בת ר' אברהם בלונ' שו"ב בנדבורנה). **ילדיו**: ישראל (נפטר בצעירותו), האדמו"ר רבי אהרון אריה לייב (האדמו"ר מנדבורנה), האדמו"ר רבי מרדכי (האדמו"ר מנדבורנה. בהמשך כיהן בקיווישאד, חוסוט ובושטינה) ורבי יוסף מבורשה (סירב לכהן כאדמו"ר. מצאצאיו יצאה שושלת טמשוואר-אראד). **מספריו**: •מאמר מרדכי- נכתב על ידי בנו האדמו"ר רבי מרדכי- דברי תורתו של רבינו נמצאים בחלק 'סתרי תורה'.

בנדבורנה פשטה מגפת החולי-רע. אנשים רבין נשים וטף חלו ונפטרו במגפה. בכל יום התרבו מספר החולים ומספר הנפטרים. באותו הזמן עשה הרושם שאין לדבר סוף. באו האנשים לרבינו. הם בכו וביקשו מהצדיק: "רבי! תבקש רחמים עלינו! עוד מעט וכולנו נחלה במחלה ונפטר מהעולם! מה יהיה על הילדים שלנו?". הבכיות עשו רושם גדול והצדיק ציווה לרתום מרכבה ולנסוע ליער.

האנשים חשבו, כי הרבי רוצה כנראה להתבודד במעמקי היער כדי שיוכל להתחנן לפני בורא עולם שירחם על העיר. כשהגיעה המרכבה חשם, נוכחו לדעת כי לא כך הם הדברים. הרבי ציווה להעמיד את המרכבה באמצע הדרך לרוחב. לחסום את הדרך בפני עגלות אחרות שירצו לעבור ביער. הרבי אמר: "עוד מעט תבוא לכאן מרכבה. בתוכה יהיה איש זקן. זקנו ארוך ולבן כשלג. הוא יבקש מכם להזיז את העגלה הצידה למען יוכל להמשיך בדרכו ולנסוע הלאה. אל תשמעו לו!".

הדברים היו תמוהים. אולם המשך דברי רבינו גרמו לפליאה נוספת: "גם אם אותו זקן יצעק עליכם - אל תפחדו! גם אם הוא איים עליכם - לא תזווו ממקומכם!". על אף הדברים התמוהים האנשים קיימו כמובן את דבריו ועמדו באמצע הדרך לרוחבה. לא עבר זמן רב ומדברי רבינו לא נפל דבר. מרכבה הדורה הגיעה ובתוכה ישב איש זקן נכבד וזקנו לבן וארוך. כשראה שהם חוסמים את הדרך הוא ביקש מהם לזו הצידה ולאפשר לו לנסוע הלאה ולהמשיך לדרכו. אולם האנשים לא שמעו לדבריו.

הזקן הוציא חרב חדה ואמר להם שאם לא ישמעו לו - אזי ידקור אותם. אבל הם לא שמעו לו ולא זוו ממקומם. כשראה כי איזמיו לא הועילו, הזקן יצא ממרכבתו ופנקס גדול בידו. הוא ניגש לרבינו והראה לו את הפנקס. "מה לרבי ולאותו אדם הזקן?", תמהו הנוכחים. "מה כתוב בפנקס שהוא מראה לרבינו?". האנשים לא העיזו לשאול את רבינו והביטו במעשיו. הצדיק התבונן במה שכתוב בפנקס, דפדף בדפים ולאחר מספר שניות לחש משהו באוזנו של הזקן.

רבינו לאחר מכן ציווה לרתום את המרכבה ולחזור הביתה. כשהגיעו לבית רבינו אף אחד לא העיז לשאול את רבינו על אותו מעשה. רבינו ראה את פני האנשים וסיפר כי אותו זקן היה ה'מלאך המוות' בכבודו בעצמו. הוא רצה לבוא ולהמשיך במסע ההרג בעיר. מאחר והם חסמו את הדרך והוא לא יכל לעבור, נאלץ המלאך להראות את מה שכתוב בפנקס. שם היו כתובים שמות האנשים שעוד יפטר מהמגפה. לדאבונו של רבינו הוא ראה כי מידת הדין עדיין מתוחה על אלפים מנפשות מישראל, ועליהם נגזר להסתלק במגיפת החולי-רע.

רבינו חיפש פיתרון כיצד ניתן יהיה לבטל את הגזרה. כשראה שאין לו עצה הוא פנה לשמיים וביקש לעשות עיסקת חליפין - הוא מוכן למסור את נפשו ובתנאי שלא יגעו בשתיים עשרה אלף נפשות שעליהם נגזרה הגזרה. בשמיים נעתרו לבקשתו כי במיתת רבינו תהיה כפרה על האנשים. רבינו סיים את דבריו ואמר: "הנני נפרד מכם. אני הולך לבית עולמי! בכך תכופר ותעצר המגיפה!". רבינו עצם את עיניו ועלה בסערה השמימה והמגיפה נעצרה באחת!

לפני שהתפרסם רבינו כאיש מופת הוא שימש כעוזר למלמד דקדקי לתינוקות של בית-רבן. יום אחד אירעה צרה ליהודי כפרי שהחזיק באכסניה בישוב הסמוך. אחר שזמן רב לא היה באפשרותו לשלם לפריץ את דמי השכירות. איים עליו הפריץ שיסלקו מהאכסניה.

נסע האיש לרבו הרה"ק רבי צבי מדוליטין זיע"א וביקש את ברכתו, אמר לו רבו, "סע לנדבורנה אל רבי ישכר בער, והוא יעזור לך. נסע החסיד לנדבורנה, והחל חוקר ודורש היכן גר הצדיק רבי ישכר בער. אמרו לו בני העיר, "לשווא אתה מחפש, אין כאן רבי בשם זה". אך הוא לא איבד את אמונתו ברבו הקדוש, והמשיך לחפש עד שמשיהו אמר לו: "אני מכיר בעיר עוזר מלמד ששמו ישכר בער. אולי אתה מתכוון אליו". הלך האיש לרבינו, וסיפר לו את העניין.

רבינו ענה לו, "לשם מה הגעת אלי, האם אני יכול אני לעזור לך?". אבל הכפרי עמד על שלו, "אם הרבי שלחני אליך, בודאי יש בכוחך להושיעני". אמר לו רבי בערצ"י, "אם כך, לון בביתי הלילה, ומחר נראה מה אפשר לעשות". למחרת בבוקר רבינו אמר לו: "סע לביתך, אל תפחד, הפריץ כבר לא יעשה לך מאומה". הוא שב לביתו בשמחה, מתוך אמונה תמימה בדברי רבינו. משהגיע לביתו, סיפרה אשתו בפחד ואימה, שהחל משעות הבקר הפריץ שולח שליחים ומבקש שיבוא אליו מיד. האיש סבר שהפריץ החליט לגרש אותו סופית מהאכסניה, ונבהל עוד יותר. עודם מדברים, הגיע שוב שליח הפריץ, והביא אותו בעל

כורחו אל אדוניו. כשעמד לפני הפריץ. כשהפריץ ראה אותו הוא שאל: "היכן היית עד עכשיו". היהודי ענה בפחד: "נהוג אצל היהודים שכאשר הם נמצאים בצרה הם נוסעים אל הצדיק שיתפלל עבורם כדי שהם ינצלו. גם אני עשיתי כך". שאל הפריץ בפליאה: "כיצד נראה הצדיק שהיית אצלו?". היהודי תיאר את מראה פניו של רבינו ישכר בער לייפר מנדבורנה, כששמע זאת הפריץ הראה לאיש שכל גופו מלא פצעים וחבורות ואמר לו: "דע לך, הלילה הגיע לכאן יהודי שנראה בדיוק כפי שתיארת. היהודי היכה אותי מכות נמרצות. לא הצלחתי להבין איך הוא נכנס לבית כיוון שהוא נעול". "שאלתי אותו מדוע הוא מרביץ לי? והוא הזהיר אותי שאפסור אותך מלשלם את חובך, והוסיף ואמר שאם לא אעשה כן, יבוא בלילה הבא ויטול את נשמתו. אני מבטיח לך בזאת שאני מוחל לך על כל החוב שלך. רק דבר אחד אני מבקש ממך, תודיע לצדיק על כך, כדי שיעזוב אותי לנפשי". (מעובד מתוך 'רזא דעובדא' שער האותיות עמ' מ)

סיפר עליו דודו הרה"ק רבי מאיריל זיע"א: עוד יספרו לדור אחרון על תפילותיו שהיו בשאגת אריה. עד כדי כך שקולו נשמע מחוץ לעיר. פעם אחת הלך רופא לטייל. חפתע הוא שמע קול אדיר. הוא חיפש מהיכן מגיע הקול - אבל הוא לא ראה. היות והוא חפץ מאוד לשמוע מהיכן מגיע הקול לפיכך הוא התחיל לעקוב בכיוון הקול. הוא המשיך עד שהגיע לבית מדרשו של רבינו. הרופא נבהל והשתומם כשראה שהקול הוא קולו של רבינו שעומד בתפילתו לפני רבינו. הוא המתין עד שגמר את תפילתו. לאחר סיים התפילה הרופא ניגש אל רבינו ושאל אותו: "מה פשר הקול האדיר הזה? התופעה הזו לא מובנת על פי תורת הרפואה כי בקול חזק שכזה ריאותיו היו צריכים להפקע מרוב המאמץ". רבינו ענה לו: "נכון, צודק אתה, ריאותי אכן נקרעות, אך מלאך אחד עומד על גבי וחוזר ותופר אותם כמיקודם".

בצעירותו, קודם שהתפרסם, רבינו הצטנע ושימש כעוזר למלמד דרדקי בנדבורנה. לימים, החל להנהיג עדה באותה עיר ורבים נהרו להיכלו. פעם ביקש רבינו מראש הקהל שיממן מקופת הקהילה 'כופר נפש' לשחרור אברך בן תורה מעול הגיוס. שלטונות הצבא תבעו ככופר סכום עתק של אלף זהובים. ראש הקהל מיאן להשתמש בכספי הקהילה לטובת אברך שלא נשא חן בעיניו. הוא גם סירב לקבל את דברי רבינו ואמר בחוצפה: "מה לי ולמלמד הזה?", והזכיר את התקופה שבה רבינו שימש כעוזר למלמד.

כשסיפרו זאת לרבינו הוא נענע בראשו והפטיר: "אם מלמד אני אכניס אותו לחדר". באותו שבוע ראש הקהל חלה ובתוך ימים אחדים התדרדר מצבו. טובי הרופאים הוזעקו למיטתו אך הם לא יכלו לעזור לו. ראש הקהל עשה חשבון נפש והוא שלח את אנשי אמונו שיזכירו אותו לטובה אצל שלושה מצדיקי הדור: רבי מאיר מפרימישלאן, רבי ישראל מרוז'ין ורבי מנחם מנדל מקאסוב.

הרה"ק מפרימישלאן השיב: "מדוע פגע בכבודו של ר' ישכר בער לייפר שלי?". רה"ק מרוז'ין הגיב: "מדוע פגע בכבודו של רבי ישכר בער לייפר?". הרה"ק מקוסוב הורה נחרצות: "שילך מיד לפייס את ר' ישכר בער לייפר?". ראש הקהל ראה שלא נותרה לו ברירה ושלח שיפייסו בשמו את רבינו.

הרבי הצדיק מיאן להתפייס בחינם. אם ראש הקהל חפת לתקן את שעויו, ישלח למדוד את בית העלמין שבנדבורנה לאורכו ולרוחבו, וכמידתו יקנה בד ויתפור ממנו בגדים לעניים. ראש הקהל סירב לתיקון יקר כזה. אלא שמצבו החמיר והתדרדר, בצר לו, שלח להגיד לרבינו שהוא מסכים למלא אחר דבריו. אלא שהפעם רבינו אמר: "כעת, לא יועיל לו אלא אם כן יקנה צמר". ראש הקהל סירב ולמחרת הסכים. אך גם הרבי העלה את המחיר ודרש שיתפור בגדי משי. ומשסירב ראש הקהל, שוב לא הועיל לו מאומה, ולא יצאו ימים אחדים והוא הובל מהחדר לאותו בית עלמין...

בנדבורנה היה מקווה אשר היה מאוד חשוב בעיני חסידים ואנשי מעשה בכלל, ובעיני רבינו בפרט, היות ובמקוה הזאת טבלו הרבה צדיקים קדושי עליון מתלמידי רבינו אור שבעת הימים הבעש"ט הקדוש זי"ע, וביניהם המגיד הגדול ה'צמח ה' לצבי, והרה"ק מהרי"א מראדיביץ, כאשר המקוה היתה רעועה ומלאה סדקים מרוב השנים שעמדה על תילה, ראש הקהל רצה להרוס את המקווה ולבנות במקומה מקווה חדש ומפואר.

כאשר שמועה זו הגיעה לאזני רבינו, לא הוטב בעיניו לעשות כן, ושלח שליחים אל ראש הקהל להזהירו אזהרה נחרצת שלא יעז לשלוח יד במקווה. ראש הקהל לא שת לבו לאזהרתו של רבינו וענה בחוצפה ובעזות: "אני אעשה כפי שיוטב בעיני, ומה לי ולמלמד כמוהו?" והזכיר שלמעשה רבינו שימש כמלמד תינוקות, דבריו הגיעו לאוזני רבינו והוא הצטער על רוב חוצפתו ועזותו של ראש הקהל. לא עבר זמן רב, וראש הקהל נפטר לבית עולמו, והמקוה נשארה על מקומה כמיקודם.

רבינו מפזר כל הונו לצדקה במסירות נפש, ולא לן בביתו פרוטה לפורטה. היה חי ממש בצמצום, לחם צר ומים לחץ, אבל לאחרים פיזר ודאג שיהיה להם כל צרכם די מחסורם אשר יחסר להם, ולא היה סועד סעודתו עד שהיה מוצא איזה עני שיאכל עמו בצוותא.

פעם אחת כשעבר רבינו עם אחיו הרה"ק מהר"ש דרך בית החיים בקאליש, הראה מהר"ש לרבינו ואמר לו: "התדע אחי כי שם הנך שוכב?". רבינו ענה לו: "כן, אני יודע, ושמי היה בנימין. אני גם זוכר אני שהייתי בדור המדבר נשיא שבט אפרים - קמואל בן שפטן".

הגאון הרב שרגא פייבל מנדלוביץ

יום ההילולא - ג אלול

הגאון הרב שרגא פייבל מנדלוביץ זצ"ל - נולד בשנת ה'תרמ"ו (1886) בעיירה הקטנה וילאג שבאימפריה האוסטרו-הונגרית בסמוך לגבול עם גליציה (פולין). כשהיה קטן לא הוציא אף מילה מפיו ולמרות הניסיונות והדרכים הרבות שניסו - לא עלה בדיהם. בגיל ארבע התחיל לדבר. המילים הראשונות שאמר היו: "תורה ציווה לנו משה...". כבר בצעירותו היה מתמיד עצום וכשרוני. בגיל תשע למד שו"ע הלכות מליחה עם נושאי הכלים. הרב המקומי פנה לאביו ואמר כי הוא לא יכול לספק מסגרת הולמת לבנו עם כישוריו הנעלים ולכן עליו למצוא מקום אחר.

כשהיה כבן 12 שנים אימו נפטרה והמשפחה עברה למזלובור. רבינו התחיל ללמוד בחדר המקומי. לאחר מספר שנים עבר ללמוד אצל הגאון רבי משה גרינוואלד. בהמשך למד מספר שנים אצל הגאון רבי שמואל רוזנברג. כשהיה כבן שבע-עשרה נסמך להוראה. למרות זאת סירב כל חייו שיפנו אליו בתואר 'רב'. בגיל 22 התחתן ועבר לעיר הומנה. במקביל ללימודיו התורניים רכש ידיעות נרחבות במחשבת ישראל בספריו של הגאון ר' שמשון רפאל הירש. ידיעות אלו עזרו לו בהמשך בשעה שמסר שיחות השקפה ומוסר. בשנת ה'תרע"ג (1913) כשהיה בגיל 27 (שנה לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה) היגר לארה"ב במטרה להפיץ את הידע התורני והנחלת ערכי יהדות במקומות שבהם היה בורות. אשתו ושני בניו נותרו באירופה כיוון שרצה למצוא מקום ראוי להשתקע. גר בעיר סקרנטון שבפנסילבניה. רבינו שימש בת"ת כמלמד. רק לאחר כשבע שנים משפחתו הצליחה להגר לארה"ב. רבינו ומשפחתו עברו לווייליאמסבורג שבברוקלין, שם ניהל את ישיבת 'תורה ודעת'. רבינו כיתת את רגליו מבית לבית כדי

לשכנע את יהודי תושבי המקום שישלחו את ילדיהם לישיבה. בשנת ה'תרפ"ה (1925) פתח ישיבה קטנה בשם 'מתיבתא'. בתקופה מאוחרת יותר הוסיף למסגרתה גם ישיבה גבוהה וכולל אברכים.

מסר בישיבה שיחות חיזוק והשקפה. במקביל הקים את ישיבת בית מדרש עליון במונסי. היה ממייסדי מוסדות החינוך לבנות 'בית יעקב' ברחבי ארה"ב. ייסד את מחנות הקיץ לבני ישיבה צעירים - ה'קאמפס'. יסד עיתון יהודי-חרדי דאס יידישע ליכט כדי להוות תשובה כנגד העיתונים היהודים החילוניים וכדי שתהיה במה שחרדיים יוכלו להביע את דעתם בסוגיות העומדות על הפרק. בתקופת השואה פעל רבות בנושא הצלת יהודי אירופה. בשנותיו האחרונות ייסד את הארגון החרדי 'תורה ומסורה'. הקים ארגון בשם 'אש דת'. חלק גדול מהצלחתו של החינוך היהודי-חרדי בארצות הברית, נזקף לזכות עבודתו המאומצת. נפטר ב-ג' אלול ה'תש"ח (1948). חי כ-62 שנים בלבד. בהתחלה נקבר בבורו-פארק ניו יורק. שנתיים לאחר מכן הועבר ונקבר בבית הקברות בחלקת 'שומרי שבת' בבני ברק. התגלה כי למרות שחלפו שנתיים ימים גופו נשאר שלם.

אביו: ר' משה (היה מפורסם במעשה החסד. הכניס אורחים ולעיתים כשלושים אנשים היו ישנים בביתו וילדיו גם היו צריכים לעיתים לתת את המיטות שלהם לאורחים). **בניו:** ר' שמואל (מנהל מתיבתא 'בית שרגא' במונסי). **חתניו:** ר' יהושע שיף (ייסד יחד עם גיסו את המתיבתא), ר' אלכסנדר סנדר לינטשנר (מייסד וראש הישיבה התיכונית קריית נוער ומייסד הכולל 'תפארת שרגא', ע"ש חותנו). **מרבתי:** הגאונים רבי משה גרינוואלד (מח"ס 'ערוגות הבושם'), רבי שמואל רוזנברג (מח"ס 'באר שמואל' והרב של אונסדורף. רבינו היה תלמידו המובהק).

בשעה שרבינו התחיל להקים עולה של תורה באמריקה בפתיחת מוסדות 'תורה ודעת' הוא קיבץ ילדים לת"ת. בסמיכותו גרה משפחה יהודית שבעברה היו יראים ושלמים, אך כאשר היגרו לאמריקה פרקו מעליהם עול תורה ומצוות ה"י. בין צאצאיהם היה ילד שהיה רגיל לשחק עם בני גילו שומרי תורה. רבינו חיפש הזדמנויות לדבר על לב הנער וניסה לשכנע אותו כי כדאי לו ללמוד ב'חיידר' ויהיה לו טוב גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. הדיבורים חדרו ללב הנער עד שהתרצה. הבן פנה להוריו והודיע להם כי הוא רוצה לעבור ללמוד בת"ת. ההורים ניסו למנוע את 'רוע הגזירה' והסבירו לו כי לא יצא ממנו מאומה. הילד המשיך להתווכח עם ההורים ועמד על שלו. לבסוף לא היתה ברירה להורים והסכימו לדרישתו. רבינו היה מגיע בכל חודש לבחון את התלמידים על לימודם. לאחר מכן היה נותן לכל אחד מהתלמידים סוכריה. באותם הימים (לפני כמאה שנה) הסוכריה היתה יקרת מציאות.

פעם אחת רבינו בחן את הילדים וחילק סוכריות. כשהגיע תורו של אותו הילד נגמרו כל הסוכריות. רבינו התנצל בפני הילד המאוכזב ואמר לו שיכנס מחר למשרד שלו והוא יתן לו סוכריה. למחרת הילד התבייש להיכנס למשרד וגם הרב שהיה טרוד בעסקי מוסדותיו שכח את הבטחתו לילד. הסיפור מאוד צרב לילד. לאחר כשבועיים הילד סיפר להוריו מה שקרה. הם אמרו לו: "אמרנו לך, לפני שביקשת לעבור לחיידר הזהרנו אותך שלא יהיה לך שם טוב!". הילד דחה את דבריהם והמשיך ללמוד. בס"ד הוא גדל לתפארת וברבות הימים זכה להקים דורות ישרים מבורכים. כשהיה כבן חמישים ושתיים שנים הוא קיבל התקף לב חמור. מיד לקחו אותו באמבולנס לביה"ח. הרופאים בדקו את מצבו. לאחר מכן הפרופסור פנה לבנים ואמר שלצערו אין מה לעשות. התקף הלב שהאבא קיבל היה חמור ביותר. להערתו נשאר לו שעות ספורות בטרם יפטר. לא עבר זמן רב ולתדהמת הרופאים הוא פתח את עיניו והתיישב במיטה. הרב סיפר לבנו שעמד ליד מיטתו כי זה עתה התגלה אליו הגה"צ ר' שרגא פייבל מנדלוביץ ואמר לו כי קיבל רשות מבית-דין של מעלה לפרוע את החוב של אותה סוכריה. איזה ערך יש לסוכריה לאיש מבוגר בן

חמישים ושתיים? הוא מחזיר לו חמש עשרה שנות חיים. האיש חי עוד חמש עשרה שנים בטרם התבקש לבית-עולמו. (באר הפרשה)

למרות מסירותו הרבה של רבינו ל'ישיבת תורה ודעת', הניעה אותו דאגתו לכלל ישראל לשגר את טובי תלמידיו לישיבות אחרות כדי לחזקן. בין הישיבות שנהנו מכך היו 'מתיבתא חיים ברלין' שהגאון ר' יצחק הוטנר כיהן בראשה, 'ישיבת טלז' ו'ישיבת לייקווד'.

התושבים בויליאמסבורג, בה הייתה באותה עת הישיבה, התמרמרו וקבלו בפניו על שהוא הורס את הישיבה, בעצם שיגורם של תלמידים רבים משורתיה אל ישיבות אחרות. אך רבי שרגא פייבל לא נרתע והודיע בנחרצות: 'הבחורים אינם שלי אלא של רבוננו של עולם, היכן שהם יכולים לצמוח לגדולים לשם אשגורם...'

בנוסף רבינו סירב לקבל לישיבתו בחורים שמקום מגוריהם היו בסביבות הישיבות אחרות שמא הדבר יגרע מכמות הבחורים לה נזקקה הישיבה.

רבי פנחס מנדל ז"ל שהתעסק בהעברת ארונו של רבינו מבורו-פארק שבניו-יורק סיפר כי כשבאו להעבירו לארון אחר הם מצאו לתדהמתם את גופו שלם זאת למרות שחלפו כשנתיים מפטירתו.

בשנת ה'תרפ"ז הגאון רבי מאיר מלובלין ביקש לבנות את ישיבת חכמי לובלין. הוא התקשה בהשגת משאבים ומימון להקמתה. הוא הפליג לאמריקה בתקווה שהיהודים העשירים יסייעו בידו להגשמת משאלתו ומשאת נפשו. באחת האסיפות, אותה יזמו מקורביו, למען המטרה הנכספת, רבינו הגיע ונכנס לאולם.

למרות שהיה זה לאחר שכבר זכה והקים את הישיבה 'תורה ודעת', דמותו של רבינו לא היה כל כך ידועה ושמנו ומעשיו המבורכים עדיין לא נפוצו כל כך ברחבי ארצות-הברית. הגאון רבי מאיר הבחין בו ופנה אליו בהתרגשות: 'רבי שרגא פייבל, בואו בבקשה ושבו לידי'. רבי שרגא לא סירב. רבי מאיר יצא מגדרו ולא חסך באמצעי קירוב שונים, למרות שרבינו התרחק מהכבוד וסלד מגינונים שמטרתן לפאאר את שמו ולהאדירו. היהודיים המקומיים השתוממו למראה עיניהם. הם תהו על הכבוד הרב שהגאון רבי מאיר מלובלין מרעיף עליו. אחד מהם הרהיב עוז ושאל את המהר"ם: "כבוד הרב יסביר מה ראייתם ברבי שרגא פייבל, שכל כך הרבה קירבתם אותו והשתדלתם ככל יכולתכם לקרב אותו?". רבי מאיר השיב לו: "אני אומנם מתעתד לבנות בעז"ה ישיבה בפולין. אך צריך לדעת, שאין זו חכמה לעשות ישיבה במטרופולין של תורה".

"כאן בארה"ב, מקום בו השימון הרוחני ששורר בכל מקום והקושי הוא רב זו חכמה להקים ולייסד ישיבה, כפי שרבי פייבל עשה. היה עליו לעבור מבית לבית ולנסות לשכנע יהודים שילדיהם לומדים אצל הגויים ולהסביר להם מדוע החינוך התורני הוא טוב יותר מהכשרת מקצוע בבית הספר של גויים. לגייס כספים ולהשקיע את חייך בעשייה זו". לא נחה דעתו של רבי מאיר והוא קרא לעבר השואל: "הלואי ויהיה חלקי עמו ואשב לידו בעולם האמת..."

בשנת ה'תרע"ג (1913) כשהיה בגיל 27 שנה לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה היגר לארה"ב במטרה להפיץ את הידע התורני והנחלת ערכי יהדות במקומות שבהם היה בורות בנושא. אשתו ושני בניו נותרו באירופה כיוון שהוא רצה למצוא מקום ראוי להשתקע. הוא גר בעיר סקרנטון שבפנסילבניה, שם שימש

בתלמוד תורה כמלמד. הת"ת פעל רק בשעות אחה"צ, שכן בשעות הבוקר היו הולכים הילדים לבתי ספר של הגויים. לאחר שבע שנים משפחתו היגרה לארה"ב. רבינו ומשפחתו עברו לויליאמסבורג שבברוקלין, ניו יורק, שם התבקש לנהל את ישיבת 'תורה ודעת' (בהתחלה היה ת"ת לגיל החינוך היסודי).

רבינו כיתת את רגליו מבית לבית כדי לשכנע את היהודים תושבי המקום שישלחו לשם את ילדיהם. הרב הבין שללא מוסד מתאים להמשך הלימודים תרד ההשקעה החינוכית הרבה לטמיון. בשנת ה'תרפ"ה (1925) פתח ישיבת המשך קטנה לתלמוד התורה בשם 'מתיבתא'. הוא העמיד בראשות הישיבה את הגאון הרב גדליה שור. בתקופה מאוחרת יותר הוסיף למסגרתה של 'תורה ודעת' גם ישיבה גבוהה וכולל אברכים.

מסר שיחות חיזוק והשקפה בישיבה. בשיחות אלו החדיר בתלמידיו את השאיפה להיות מחוברים וקשורים לחיי תורה מלאים, הכוללים קיום מצוות בדקדוק, קביעת עיתים לתורה, יראת שמיים ועבודת ה'. שיגר את טובי תלמידיו לישיבות אחרות כדי לחזקן. במקביל הקים ישיבה נוספת במונסי, ישיבת בית מדרש עליון עבור בחורים מצטיינים ואברכים נשואים. ממייסדי מוסדות החינוך לבנות 'בית יעקב' ברחבי ארה"ב. ייסד את מחנות הקיץ לבני ישיבה צעירים - ה'קאמפס'.

יסד את העיתון היהודי-חרדי דאס יידישע ליכט כדי להוות תשובה כנגד העיתונים החילוניים ועל מנת שתהיה במה בה יוכלו חרדיים להביע את דעתם בסוגיות שונות. כתב רבות בכתב העת והתריע על פרצות בחומת היהדות האמריקנית. בתקופת השואה פעל רבות בנושא הצלת יהודי אירופה. בהשפעתו קמו ארגונים שעסקו בהצלת יהודים ממדינות ערב. בשנותיו האחרונות ייסד ארגון בשם 'תורה ומסורה' המשלב חינוך ותמיכה קהילתית. הקים ארגון בשם 'אש דת' שנועד להכשיר ולפתח אמצעי סיוע ותמיכה קהילתיים. חלק גדול מהצלחתו של החינוך היהודי-חרדי נוקף לזכות עבודתו המאומצת.

הגאון הרב משה פיינשטיין התבטא אודותיו: "בלעדיו לא היו כלל לימוד תורה ויראת שמיים באמריקה". האדמו"ר מצאנז בעל 'שפע חיים' זיע"א אמר כי 'עד סוף הדורות תהיה יהדות אמריקה אסירת תודה לרבי שרגא פייבל מנדלוביץ', עבור עצם קיומה'.

ד' אלול

הרה"ק האדמו"ר הרב ישעיה וולטפרייד מפשדבורז' זצ"ל

יום ההילולא - ד' אלול

נולד בשנת ה'תקי"ח (1758) בלאסק שבפולין. עוד בהיותו תינוק אביו נפטר. בעודו נער ורך בשנים נודע בשם 'העילוי מלאסק'. שקידתו וחרפותו בתורה הקדושה היו עצומים. בגיל 14 התחתן. חמיו הבטיח להחזיק בו כדי שיוכל להגות בתורה הקדושה מתוך הרחבת הדעת ואכן לאחר נישואיו עבר לפשדבורז', ישב באהלה של תורה והגה בה יומם ולילה. למד עם גדולי הדור, ביניהם הגאונים ר' נתן נטע אייבשיץ, ה'יהודי הקדוש' מפשיסחא ואף עם הגאון ר' עקיבא אייגר. פעם אף התבטא כי 'רק חלק אחד ממאה הוא עוסק בנגלות התורה ו-צ"ט חלקים עסקו בנסתרות ובפנימיות התורה'. הרה"ק ר' דוד מלעלוב קירב את רבינו יחד עם ה'יהודי הקדוש' לחסידות אצל ה'חווה מלובלין'. רבי דוד מלעלוב אמר כי בואו ללובלין בעיקר היה כדי לקרב את שני האריות האלה לחבורה הקדושה.

בשנת ה'תקמ"ח (1788) מונה לרבה של פשדבורז'. בשנת ה'תקנ"ג (1793) הרבה בנסיעותיו ללובלין. עשרים ושנים שנה דבק ב'חזוה מלובלין'. במשך כל שהותו בלובלין, כמעט אינו יוצא מפתח אוהלו של הרבי. בשנת ה'תקע"ה (1815) החל לשמש כאדמו"ר. רבינו בחר את שם משפחתו 'וולטפרייד' שפירושו 'שמחת עולם'. המוני חסידיו מסרו בידיו סכומי כסף ניכרים. אולם מעולם לא לנה פרוטה בביתו. את הכל חילק לצדקה בו ביום. לעולם לא יצא עני מביתו בידיים ריקות. את משכורתו החודשית פיזר מיד לעניים. הרה"ק רבי מאיר מאפטא (האור לשמיים) זיע"א אמר על רבינו כי הוא נשמת ישעיהו הנביא. רבים פנו אליו ונושעו. בעל רוח-הקודש. נפטר ב-ד' אלול ה'תקצ"א (1831). חי כ-73 שנים. בנו, ר' עמנואל מילא את מקום אביו באדמו"רות.

אביו: ר' מאיר (נו"נ למקובל ר' אליקים געץ מח"ס שו"ת 'אבן השהם' ו'רפדוני בתפוחים' בתורת הנסתר. רבה של ק"ק הילסהיים שבאשכנז). **אשתו:** מרת נעכא (בת הנגיד ר' הן ליינברג). **מרבתי:** הגאונים רבי דוד טעביל מליסא, האדמו"ר ר' יעקב יצחק הורביץ (ה'חזוה מלובלין'). **חברות:** הגאונים רבי נתן נטע אייבשיץ (רבה של פשדבורז'. זכה להסתופף אצל המגיד ממזריטש ור' אלימלך וייסבלום מליז'נסק), רבי אריה לייב היילפרין, ר' יעקב יצחק רבינוביץ מפשיסחא (ה'יהודי הקדוש' מפשיסחא), ר' עקיבא אייגר. **מתלמידיו:** האדמו"ר ר' שלמה הכהן רבינוביץ מראדומסק (מח"ס 'תפארת שלמה'), האדמו"ר ר' יוסף ברוך אפשטיין מניישטאט (ה'יהודי הטוב'), האדמו"ר ר' אלעזר הופשטיין מקוז'ניץ, האדמו"ר ר' משה בידרמן מלעלוב, האדמו"ר ר' יששכר דב בארון (ה'סבא קדישא מרדושיץ'), האדמו"ר ר' אהרון הלוי אפשטיין מקראקא (בנו של ה'מאור ושמש'), האדמו"ר ר' יעקב מווידאמא, ר' דוד יצחק מרומברג (רבה של אויטד). **ילדיו:** האדמו"ר ר' עמנואל. חלק מילדיו נפטרו מחמת המילה וחלקם נפטרו על פניו עוד בהיותם קטנים. **מספריו:** דברות חיים - מדברי תורתו. מתורתו גם הובאו בספרים • תורת החסידות • בית יעקב • ביאורי החסידות • תפארת שלמה - על התורה.

בשנת ה'תקמ"ח נלב"ע חותנו ורבינו נשאר ללא משען. למרות מצבו הכלכלי רבינו למד והתעלה מתוך הדחק, עד שלימים כשסיים יום אחד את ארבעת הטורים עם נושאי כליהם, באותו לילה נגלה אליו בחלומו רבה של פשדבורז' הגה"ק רבי נתן נטע זיע"א (שלמד עם רבינו). הלה אמר לו: "אני נותן לך את משרת הרבנות של העיר במתנה". כשהתעורר רבינו הגיעו טובי העיר וכתב הרבנות בידיהם.

על גודל חריפותו מסופר, כי גדולי הלומדים בפשדבורז' ניצבו פעם לפניו בערב שבת, כשעמד ללכת לטבול. בראותו אותם שאל באיזה סוגיא הם עוסקים כעת. כאשר ענו לו שהם מעיינים באחת הסוגיות החמורות בפרק 'חזקת הבתים' במסכת בבא בתרא, רבינו התהלך בחדרו אנה ואנה מספר רגעים. לאחר מכן פנה אליהם ואמר: "ברצוני לומר לכם מה שהתחדש לי כעת בסוגיא זו". מיד לאחר מכן אמר להם פלפול בחריפות גדולה ועמוקה, ולמרות שהם היו עסוקים באותה סוגיא מספר שבועות, לא עלה בידם להבין את חידושי לעומק וזאת למרות שהם היו גדולי תורה ולומדים מובהקים.

סיפר ר' זאב מקוז'ניץ כי לאחר שנפטר הרה"ק רבי משה אליקים בריעה הופשטיין מקוז'ניץ (ה'באר משה' זיע"א), חלם בנו הרה"ק רבי אלעזר שראה עמוד אחד ועל העמוד תלוי טבלא וכתוב עליה: "עתידה תורה שתשתכח מ'ישראל". הוא נבהל מאוד וחשב שבדאי אליו מגיעים הדברים. הוא בכה הרבה בחלום עד שבא אליו אביו הק' ואמר לו: "בני, למה תבכה?". השיב לו: "למה לא אבכה שהראוני כזאת?". אמר לו אביו הק': "צריך אתה לבכות עד שימחה הכתב". ובכה כל כך עד שנמחה הכתב מעל הטבלא. אח"כ שאל את אביו הק': "אבי באיזה צדיק אדבק?". הראה לו בחלום צדיק אחד ואמר לו: "בזה". כאשר הקיץ משנתו, וסיפר לאמו הרבנית את החלום וצייר לפניו את הצורה של הצדיק, אמרה לו אמו: "זאת הצורה היא של הרב הקדוש רבי ישעיה מפשדבורז'" והוא נסע אליו.

רבינו חילק את כל משכורתו החודשית לעניים. גם את סכומי הכסף שהמוני חסידיו היו נותנים לו היה מחלק בו ביום לצדקה. מעולם לא השאיר פרוטה בביתו שלא חילק. ראשי הקהילה כשראו כך, הם התחכמו וחילקו את משכורתו לשנים-עשר חלקים. שלוש פעמים בשבוע הכניסו את שכרו אל מעונו. אלא שהרבי מצא דרך כנגד תחבולה זו. הוא לווה את כל סך המשכורת מאחד מעשירי העיירה, תוך הבטחה לשלם החוב לשיעורין, שלוש פעמים בשבוע וחילק מיד את הכסף כולו לעניים...

כשבאו לפניו עם בקשה על חולה או על מקשה לילד וכדו', היה אומר לפלול הלכה באותו עניין השייך מעין הבקשה. לדוגמא, לעניין חולה היה משתדל לתרץ רמב"ם מוקשה בדיני טריפות באותה מחלה. באופן זה המשיך ישועה לכל מי שהיה זקוק לה.

אחר שנפטר האדמו"ר רבינו ה'חזוה מלובלין', ביום המר והנמהר המר והנמהר תשעה באב שנת ה'תקע"ה דבקו ברבינו רבי מחסידי ה'חזוה מלובלין', ולמרות שסירב בכך, הוכתר על ידי גדולי התלמידים לרבי ומנהיג ורבים נהרו אליו. בין הצדיקים גדולי עולם שנסעו להסתופף אצלו היו האדמו"רים הרה"ק ר' קלונימוס קלמן אפשטיין (ה'מאור ושמש') זיע"א ובנו הרה"ק רבי אהרון מקראקא. הרה"ק רבי יוסף ברוך (ה'יהודי הטוב') מניישטאדט, ר' יששכר דב בארון (ה'סבא קדישא' מראדושיץ), ר' שלמה הכהן רבינוביץ (ה'תפארת שלמה') מראדומסק, הרבי ר' משה בידרמן מלעלוב, ר' חיים מאיר יחיאל שפירא (ה'שרף ממאגלניצא'), הרה"ק רבי יעקב אהרון מאלכסנדר זיע"א.

רבינו בענווה המופלאה שלו רק ראה בהנהגה זה עונש משמיים ואמר: "נענשתי באדמורו"ת כי שמעתי שמדברים בשבחי בשנות נעורי ושתקתי ולא מחיתי. אמרתי לעצמי: 'מה זה איכפת לי, מה זה נוגע לי?' על כן נפרעו ממני מן השמיים". רבינו היה יושב על כיסא בחדר ריק ללא רהיטים, עיניו כמעט עצומות לחלוטין כדוגמת רבו האדמו"ר ה'חזוה מלובלין' ופעל ישועות.

רבינו לא עלה על יצועו למנוחה קלה, לפני שפיזר את כל אשר בביתו לצדקה. לעתים מזומנות סבל רעב. המחסור היה אורח קבוע בביתו. בני ביתו ניסו להניאו מכך, אולם רבינו בשלו: איך תיתכן מידת הביטחון, אם מחביאים כסף למחר... ובלי ביטחון מלא בה', איך יתכן ללכת לישון?!"

פעם, באישון לילה התדפק עני על חלון הרבי. הוא אמר לרבינו כי אצה לו הדרך וכי הוא ממחר להגיע ליריד פיטרקוב. על כן הוא מבקש מהרבי שיתן לו כעת צדקה ולא ימתין עד אור הבוקר. חסידי הרבי ושמשיו ביקשו לעשות בו שפטים, שהעז להעיר את הרבי בעזות מצח על מנת לתבוע נדבה. אלא שהרבי דווקא הסביר פנים לאביון המוזר. הוא הכניס אותו לחדרו וביקש ממנו להמתין קימעא. בינתיים הורה לשמש לצאת אל האכסניות, כדי לברר האם הגיעו בלילה חסידים שטרם נכנסו לנטילת שלום. והורה לו: "אם תמצא כאלה שיבואו אלי מיד!". שני חסידים התייצבו בפתחו. "באתם עם פדיונות?" - שאל. "כן", השיבו החסידים. "אם כן, תתנו לי עתה את הכסף ומחר תביאו את הקוויטל ותשמיעו מה בפיכם". את כסף הפדיונות העניק מיד לעני ממנו נפרד במאור פנים...

פעם אחת נדדה שנתו מעיניו. רבינו את זוגתו, אם לא השאירה בידה כסף. היא ענתה בשלילה. מיד ציווה למשמשו, שילך לאכסניא לשאול, אם לא הביא איש בעדו כסף, והנה כן היה. איש בא והביא לו פדיון. לקח הרבי את הכסף ומיד חילקו לצדקה ולאחר מכן ערבה לו שנתו.

רבינו בכל עת שהותו בלובלין שימש כשולחן ערוך חי. כל שאלה בהלכה היתה מופנית אליו. הצדיק היה משיב חדות וקצרות. אירע פעם ורבינו פסק פעם בשאלה חמורה לאיסור. הגאון האדיר רבי עזריאל הורביץ (ראש הברזל) ששימש באותה התקופה כרבה של לובלין שמע כיצד פסק רבינו.

רבי עזריאל הלך אל בית הכנסת והכריז כי פסק דינו של רבי ישעיה נוגד את ההלכה. שמע רבינו את הדברים ושתק כדרכו ולא הסביר מדוע פסק לאסור. סיפרו חסידים ל'חווה מלובלין', על הכרזתו של ר' עזריאל הורביץ ועל שתיקתו של רבינו. ה'חווה מלובלין' קרא אליו את תלמידו 'היהודי הקדוש' והורה לו ללכת אצל רבי עזריאל ולהוכיח לו את צדקת רבינו.

במשך יומיים שלמים עמדו הגאון רבי עזריאל והצדיק 'היהודי הקדוש' בויכוח תורני נוקב, ליבנו את ההלכה לעומק ולרוחב, עד שיצאה כאור צדקתו של רבינו. קם רבי עזריאל, הלך שוב אל בית המדרש והכריז בפומבי כי טעה בביקורתו וכי פסק ההלכה של רבינו שרירה וקיימת.

רבינו היה מו"ץ בבית הרבי ה'חווה מלובלין' זיע"א. פעם היתה שאלה על עוף ורבינו הכשיר. שאלו אותו חבריו: "הלא על פי הדין ניתן לפסוק כשר רק במקום הפסד מרובה". רבינו השיב להם: "כמה טרחות היה לרוח עד שהתגלגל בעוף ועד שבא לפני הרבי. אם כן יהיה זה הפסד מרובה לעוף".

הסיפורים מעובדים מתוך 'דברות חיים', 'אור יקרות', 'זכות אבות' ועוד

ה' אלול

הגאון הרב צבי הירש הירשל לוין זצ"ל

יום ההילולא - ה' אלול

נולד בשנת ה'תפ"א (1721) ברישא למשפחת רבנים בגליציה. עוד כשהיה רבינו צעיר לימים יצא לו שם עילוי בכל הסביבה. אלמנה עשירה לקחה אותו לבתה כשהיא מתחייבת שכל מחסורם יהיה עליה. לאחר נישואיו ישב ועסק בתורה בעיר גלוגוב שבפולין והרביץ תורה לתלמידים. גם כאשר חמתו נפטרה ובביתו לא נותר כי אם כפית אחת שניתן היה לרכוש בכספה ארוחה אחת ויחידה, עדיין נשאר דבק בכורא עולם. מיד לאחר סיום הסעודה קיבל מכתב מהעיר לונדון כתב מינוי לשמש כרב בית הכנסת הגדול בלונדון (הארט ליון) ורבינו התחיל לשמש בשנת ה'תקט"ז (1756) כרב בלונדון.

לאחר מספר שנים עזב והתחיל לשמש כאב"ד בהאלברשטאט ואחר כך כאב"ד במנהיים. בשנת ה'תקל"ב (1772) התמנה כאב"ד בברלין. בברלין באותם הימים נשבו רוחות תנועת ההשכלה היהודית. המשכילים הציקו לו מאוד וכן כמה מראשי הקהילה לא עמדו לצדו של רבינו במערכה זו. בשנת ה'תקמ"ב (1782) המשכיל נפתלי הרץ וייזל ביקש להביא לשינוי מקיף במערכת החינוך היהודי, שעיקרו לימוד מדעים כלליים ושפות זרות לצד לימוד התורה. רבינו רצה לגרשו מברלין אבל מנגד התקוממו משכילי ברלין וגייסו לעזרתם את השלטונות. רבינו ביקש לעזוב את ברלין ולעלות לארץ ישראל. מנהיגי הקהילה פייסו את רבינו והוא חזר לשמש עוד שמונה ימים עד פטירתו. גאון. מפורסם בתורתו וחכמתו. נפטר ב-ה אלול ה'תק"ס (1800). חי כ-79 שנים. ציונו בברלין.

אביו: הגאון ר' אריה לייב (רב רישא, לימים רבה של אמסטרדם). **אמו:** מרת מרים (בת ה'חכם צבי' ואחותו של רבי יעקב עמזן). **ילדיו:** ר' שאול ברלין (רב קהילה בפרנקפורט על נהר אודר), ר' אברהם דוד טביל מברלין, ר' שלמה הירשל ברלינר (הרב הראשי של בריטניה), מרת שרה (נישאה לבן דודה, ר' יעקב משה, בנו של ר' שאול מאמסטרדם). **מספריו:** • **צבי לצדיק** - חידושים על התורה, נ"ך ותלמוד בבלי, שו"ת ודרושים. • **צבא רב** - חידושים על שישה סדרי משנה ועל ארבעה טורים ושולחן ערוך. • הגהות וחיידושים לפירושו לחם שמיים של הרב יעקב עמזן על מסכת אבות. • מאמרי פולמוס, פסקי דין, איגרות ושירים. • **עטרת צבי** - תולדותיו. רבינו נשא ונתן עם גדולי דורו, ומתשובותיו הודפסו בספרי גדולי הדור: שו"ת הכרמל, בית אפרים, דברי דוד, מאמר מרדכי ועוד.

רבינו עוד בהיותו צעיר לימים יצא לו שם עילוי בכל הסביבה, אלמנה עשירה שמה עיניה בו ולקחה אותו לחתן לבתה. אחרי חתונתו ישב ועסק בתורה בעיר גלוגוב שבפולין וגם הרביץ תורה לתלמידים. לימים חותנתו מתה ומקור פרנסתו נסתם. למרות זאת רבינו לא מש מאוהלה של תורה ולא נעצב אל ליבו.

פעם אחת שב מבית המדרש ומצא את אשתו בוכה, ועל שאלתו: "לבכיה מה זו עושה?". סיפרה לו על מצב הבית הדחוק, כמעט כל מה שנשאר להם מירושת בית אמא כבר נאכל ו'שארית הפליטה' לא תספיק לפירעון חובות. היא הוסיפה להתאונן כי דאגות היום יום מוטלות רק עליה, והוא לא דואג כלל לביתו ולילדיו. "גם אני כמוך", ענה לאשתו המסכנה כשהוא משתתף בצער, "ליבי מלא דאגה על מצבנו, אבל הלא יודעת את, כי אמך בחרה בי משום שהייתי מפורסם כחריף, וזהו ההבדל בין חריף לשאינו חריף. מה שאינו חריף לומד ומשיג במשך שבוע או חודש, הרי החריף מהיר לשמוע ולהבין כל זה בשעה אחת ואולי גם ברגעים אחדים. ועכשיו הלא תביני, כי מה שאת דואגת במשך כל השבוע, לי מספיק לדאוג ברגע אחד". "תשובה זו לא הספיקה להרגיע את רוח אשתו. הוא ניסה לנחמה ולהשקיטה בדברי אמונה ובטיחון, כי הזן ומפרנס את הכל, בודאי לא יעזוב גם אותם. צריך להאמין בה' - והתשועה תבוא. אשתו, שהיתה יודעת ספר, הפסיקה אותו ואמרה: "בתורה כתוב בראשונה: ויושע ה', ואחרי כן: ויאמינו בה". היא הוסיפה למרר בככי: "איך פת מצויה ואין פרוטה בכיס, ומאין יבוא עזרנו? מה נוכל לתת לילדים?". רבינו השיב לה: "הרי יש לך עוד תכשיטים, כלי זהב וכסף, אבנים טובות ומרגליות שנשארו לך בירושה. לכי ומכרי אותם, ותשלמי לנושים, ואנו ובנינו נחיה בנותר". "ומה יהיה ככלות גם אלה?", האישה שאלה. "דיה לצרה בשעתה", ענה, "אני בטוח כי ה' אלוקינו, המכלכל חיים בחסד לא יעזבנו ולא יטשנו". עברו ימים וחודשים, והאישה ואשתו לא שוחחו עוד בענייני פרנסה, כי חיו על התכשיטים אשר נמכרו. כאשר תם גם הכסף הזה, האישה שפכה שוב את ליבה לפני בעלה: "מה נאכל מעתה? הלא כבר מכרתי ולא נשארה אתי בבית רק כפית אחת לקפה, שבמכירה נוכל לאכול ארוחת הבוקר". "לכי מכרי גם את הכפית", רבינו אמר, "אחרי אכילת הארוחה נתייעץ מה לעשות להבא". האישה עשתה את רצון בעלה, ומכרה את הכפית האחרונה, ובמכירה הביא לחם וחמאה, ערכה את השולחן, ונתנה לבעלה ולילדיה לאכול, אבל היא לא אכלה ולא טעמה כלום. רבינו שאל: "למה לא תאכלי ולמה ירע וידאב לבבך? פתגם שגור הוא: 'ישועת ה' כהרף עין', ופירושו: כאשר עין האדם כבר הרפתה ואינה רואה כל תקווה להצלה, אז תבוא הישועה. עלינו רק לבטוח בה' ולא להתייאש". עודנו מדבר, והדבור בא והביא מכתב מהעיר לונדון.

כיסא הרבנות בעיר הבירה הזאת היה פנוי, וקהילת היהודים אשר בתוכה חקרה ודרשה אצל כל גדולי התורה למצוא לה רב שעטרת הרבנות בלונדון תהיה הולמתו. הרבנים מאמסטרדם, מהנובר ומפרנקפורט, הראו על חברים הצעיר, הגדול בתורה ובחוכמה, רבי צבי הירש לויץ ועל יסוד דבריהם והצעתם הובא עתה

לידי רבינו כתב רבנות מלונדון, בצירוף סכום לצרכי הוצאות הדרך. האישה פרצה בשמחה ובברכה לא-ל-ל החסד, וקראה לילדיה לנשק ידי אביהם הגדול בתורה ונאזר בביטחון... (מעובד מתוך 'תורת הפרשה')

כאשר פנו לרבינו מקהילת האלברשטאט לבוא לכהן אצלם ברבנות, ידידו טענו אליו: "מדוע רבינו יחליף את קהילת לונדון הגדולה והעשירה בקהילת האלברשטאט הקטנה והעניה? ולא עוד אלא שלונדון יש בה הרבה עוברים ושבים ומתוך כך הכנסות הרב מרובות". "עוברים ושבים?", רבינו השיב: "עוברים אני רואה הרבה כאן אבל שבים רק מעט מאוד". לא הועילו כל ההפצרות ורבינו עזב את לונדון למרות שהיה מקבל סכום רב ובחר לכהן ברבנות של האלברשטאט ששם שילמו פחות משמעותית... (מעובד מתוך 'אוצר פתגמים ושיחות')

פעם דוד פרידלנדר (מראשי המשכילים בדורו) פנה לרבינו ואמר על כמה מצוות שלדעתו אבד עליהם הכלח ח"ו. הוא העיז פניו בגלוי לדבר על 'תיקונים' בדת באומרו: "אני בטוח שאילו משה רבינו היה חי בתקופה זו, בוודאי היה כותב בתורה כפי רוח הזמן". רבינו השיב לו מתוך הקפדה: "שמעתי דבריך ונזכרתי במעשה שהיה: סוחר אחד שכר עגלון להובילו עם סחורתו ליום השוק אשר בלייפציג והיתנה עמו בתנאי כפול שאם לא יביא אותו למחוז חפצו בזמן, העגלון יפסיד את שכר נסיעתו וגם ישלם לסוחר פיצויים עבור נזקיו הכספיים".

הימים היו ימי חורף, חודש טבת. הם לא הרחיקו לצאת מן העיר וממטרים עזים החלו לרדת ארצה. לאחר שעות מועטות, שלג כבד מאוד התחיל לרדת וכיסה את עין הארץ, ועקבות המסילה לא נודעו. העגלון תעה בדרכו, ורק בדרך נס ובעמל רב הגיע למחוז חפצו. אולם את המועד של יום היריד איחרו.

הסוחר הפסיד הרבה מדמי סחורתו. העגלון, למרות שאיחר את היריד ולא קיים את התנאי, דרש מהסוחר את שכר נסיעתו, אבל הסוחר לא רק שסירב לשלם, אלא תבע מהעגלון לשלם לו פיצויים על ההפסד שנגרם לו עקב האיחור. השניים הגישו את טענותיהם לפני הרב, אב בית דין של העיר. הרב התעמק בסוגיה ופסק לטובת הסוחר.

בנוסף הוא חייב את העגלון לפצות את הסוחר בסכום גדול, שהרי תנאי כפול ומכופל היתנה עמו הסוחר ולכן שכר אותו. העגלון רגז ושאל את הרב: "רבי! מדוע חייבתני בדין? והרי אנוס רחמנא פטריה! שמא אתה דן שוגג כמזיד ואונס כרצון?". הרב השיב: "לא אני חייבתך, בני, אלא תורתנו הקדושה חייבה אותך. פסקתי על פי דין תורה".

העגלון הרהר קמעה ושאל: "רבי, אמור לי מתי ניתנה התורה הקדושה? באיזה זמן ובאיזה חודש?". הרב השיב: "חג מתן תורתנו חל בשישי בסיון!". העגלון צעק: "בשישי בסיון הדרכים לא משובשות, אין גשם ושלג ולא רוח סערה! בקיץ הייתי נוסע לבטח ולא הייתי תועה בדרך ולא הייתי מאחר אף רגע".

"רבי, מתורה שניתנה בסיני בירחי הקיץ, אי אפשר לפסוק ולהוציא לאור משפט צודק, בחודש טבת. לדידי ברור הדבר כי אילו משה רבינו היה נותן את התורה הקדושה בחודש טבת, היה שהיה כותב לפטור אותי, שכן אז היה המשפט שונה לחלוטין, לפי רוח הזמן, והדין היה בוודאי נוטה לזכותי!"

"לעגלון זה, שרוצה להתאים את התורה רק לפי רוח הזמן, ולבחור ממנה רק מה שנראה בעיניו, נמשלת גם אתה, דוד, בעיני", רבינו סיים את דבריו. פני דוד פרידלנדר חפו, והוא יצא מעם הרב בחרי אף. (מעובד מתוך 'חיים שיש בהם')

הגאון הרב אלטר אליקים שרגא שפירא מצ'רנוביץ זצ"ל

יום ההילולא - ח' אלול

נולד בערך בשנת ה'תרי"ד (1854) בעיירה טלוסט. בן אחרי בן לרה"ק ר' פנחס שפירא מקוריץ. בגיל שמונה עשרה נסמך ע"י גדולי הדור ביניהם ר' משה תאומים (אב"ד הורדנא ומח"ס שו"ת דבר משה) וע"י ר' יהודה לייבוש לנדא (אב"ד סדיגורה ומ"ס יד יהודה). ההסמכה ע"י ר' יהודה לייבוש נמשכה כחודש וחצי ורבינו עמד בה. לאחר נישואיו עבר לבאקאו ובזכות התמסרות אישתו יכול להקדיש את כל עיתותיו להתעלות בתורה הקדושה וכך למד כעשר שנים מתוך הדחק. רבינו התברך בזיכרון נדיר ובכישרונות מבריקים וכך עלה והתגדל כאחד מגאוני דורו. לאחר מכן עבר לעיירה וויקנא שבמחוז בוקבינה בה רבינו שימש ברבנות במשך כעשרים שנה. השפעתו בתקופה זו הייתה עצומה. הערכתם של גדולי דורו אליו הייתה עצומה כך לדוגמא הגאון האדיר רבי שלום מרדכי הכהן מברעזאן מכנה את רבינו בשם 'המאור הגדול' וכן הגאון ר' חיים מרדכי רוללר (רבה של ניאמץ שברומניה) מכנה את רבינו בשם 'הרב המאור הגדול זקן הוראה'. הגאון האדיר ר' דוד מנחם מאניש באבד (אב"ד טארנופול) פנה אל רבינו: "הרב המאור הגדול חריף ובקי משנתו וך ונקי". בשנת ה'תרע"ד (1914) פרצה מלחמת העולם הראשונה ורבינו ברח למורביה. בסיומה שב לבוקבינה. לאחר פטירת הגאון ר' בנימין אריה וייס (רבה של צ'רנוביץ ומח"ס שו"ת אבן יקרה) התבקש רבינו למלא את מקומו. למרות שעיר זו הייתה מעוז של המשכילים רבינו לא חת והאמת הייתה נר לרגליו ושם פעל גדולות ונצורות לביסוס הקדושה והטהרה בעיר. רבים פנו אליו ונושעו מברכותיו. נפטר ב-ח' אלול ה'תרצ"ו (1936). חי כ-82 שנים. ציונו בצ'רנוביץ. הוקם אוהל על קברו.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' דב בערצי מטלוסט. **אביו**: האדמו"ר ר' חיים שמעון. **אימו**: מרת חווה חיה. **אישות**: מרת אסתר רחל (בת ר' ישראל הלוי סג"ל מבאקאו). **מרבותיו**: האדמו"רים - אביו, ר' חיים שמעון, ר' אברהם יעקב פרידמן מסדיגורה, ר' דוד משה פרידמן מצ'ורטקוב, ר' מנחם מנדל הגר (הצמח צדיק). **ילדיו**: ר' פינחס, ר' ברצי, מרת הניה (נישאה לר' יעקב מרקוס). **מספריו**: **שם משמעון** - על התורה • **מקור חיים** - מאמרים לשבתות • **בית ישראל** - על התורה ושו"ת • **בית יהודה** - על התורה • **קול יהודה** - שו"ת • **אהלי צדיקים** - סיפורים (הספר שהוכן על ידי הרב במקור הכיל הרבה יותר מידע, אולם חלקו הגדול נגנב בבית-הדפוס).

סיפר הרה"ח ר' שבתי שנהב כי הוריו הגיעו לרבינו לבקש את ברכתו לאחר שאמו הפילה פעם אחר פעם בימי הריונה ולא השלימה את ימי עיבורה. רבינו ציווה על האישה לחגור חגורת ס"ת ובירך את הזוג ואף הבטיח להם שיזכו לבן זכר שיאריך ימים. מדברי רבינו לא נפל דבר. אימי התעברה וב"ה השלימה את ימי עיבורה ואני הוא אותו הילד שנולד מברכת הצדיק!"; כך היה סיים את סיפורו בהתרגשות ובדמעות.

רבינו ישב ספון שעות ארוכות וממושכות כשראשו שקוע בלימוד התורה הקדושה ולא חש בנעשה סביבו. סיפרה מרת אסתר רחל ליבא כי ראתה פעם את הסבא בימי נעוריה כשהוא עוסק בלימוד הגמרא ואינו מסיר את עיניו ממנה. לידו קערת מעות עבור נזקקים.

מידי פעם נכנס לחדר עני ורבינו הכניס את ידו לקערה ונתן מטבע לאותו עני כשאינו מרים את ראשו. הנערה הבחינה כי עני כשראה כי אין הרבי מרים את ראשו, ניצל את ההזדמנות ושב יותר מפעם אחת ובכל פעם נכנס לרבינו והצדיק בכל פעם נתן לו מטבע הגונה. הילדה שחשה כי העני עושה דבר שאין לעשותו, פנתה אל הסבא וסיפרה לו על כך. הצדיק הרגיעה ואמר: "מה לך ילדתי, אם יהודי מגיע לבקש יותר מפעם אחת, מן הסתם הוא זקוק לכך".

נסע כחסיד מן המניין אל האדמו"ר הזקן מצ'ורטקוב זיע"א, מרן הרב דוד משה פרדימן, שהאריך ימים עד לשנת ה'תרס"ד (1903), שחיבבו וקירבו מאד, לאחר פטירתו המשיך לנסוע אל בנו הרה"ק רבי ישראל זיע"א (האדמו"ר השני מצ'ורטקוב, חבר מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל), שקירבו וכיבדו עד מאוד. באחד מביקוריו של הרבי מצ'ורטקוב בצ'רנוביץ, הלך רבינו לשולחנו הק' בליל שבת-קודש ובאמצע אמירת 'שלום עליכם' התמוטט לפתע ואיבד את הכרתו.

נוצרה מהומה מסביבו ורופא הוזעק מיד למקום אך הרבי מצ'ורטקוב לא הבחין כלל בנעשה והמשיך באמירתו. רק לאחר הקידוש ניגש אליו הרבי. כששמע כי הרופא שהוזעק אליו קבע כי כבר אין מה לעשות, הזליף לפיו של רבינו טיפות מיין הקידוש שנותרו בגביע ורבינו למרבה הפלא שב במהרה להכרתו. מקורבי הרבי שמעו אותו מפטיר בלחש: "אם מישאו צריך ללכת- שילך הרופא הנוכרי". ואכן מדברי הצדיק לא נפל דבר. הרופא הנוכרי התבקש לבית-עולמו בעוד רבינו הבריא לחלוטין. לאחר מכן כשביקר הרבי בדרוהביטש ופגש את מחותנו של רבינו, הרה"ח ר' אלימלך שרגא בקנרוט ז"ל, אמר לו הרבי בחיוך: "היה לנו עוגמת נפש עם המחותן שלכם בשבוע שעבר".

עוד בהיותו ילד רך בשנים התפרסם כבעל זיכרון נפלא וכבעל כישרונות עילויים. מסופר כי באותה תקופה שהה הרה"ק המפורסם האדמו"ר רבי מנחם מנדל הגר מויז'ניץ זיע"א (ה'צמח צדיק') בטלוסט, וכססיפרו לו (בין בני המשפחה כידוע היו קשרי משפחה מסועפים עם בית ויז'ניץ, ישנו ילד עילוי מבריק ובעל זיכרון נדיר אשר לגדולות נוצר.

ציווה הרה"ק להביא את הילד לפניו ואומנם עשה הילד הךך רושם כביר כשתהה הרה"ק על קנקנו הגדוש, ובמהלך הפגישה קרא הילד בעל פה את הפסוק האחרון של כל נ"ג פרשיות התורה, הרה"ק מויז'ניץ כה נהנה מזיכרונו ושנינותו של הילד הצעיר ונתן לו במתנה מטפחת אדומה כמותה נהגו הילדים ללבוש על צווארם באותם ימים.

האדמו"ר הרה"ק רבי חיים הגר מאוטינייה סיפר פעם לבנו, הרה"ג רבי פנחס שפירא זצ"ל, עת ביקר במעונו בסטאניסלב, כי בימי בחרותו למד עם אחיו הרה"ק בעל האהבת ישראל' מויז'ניץ זיע"א יחד עם רבינו קרוב משפחתם. ומה מאוד נהגו לראות וליהנות מכה זכרונו העצום והנדיר כשהיו שואלים מפיו על פה כל תוס' ותוס' שבש"ס.

סיפר הרה"ח ר' דוד טירהויז ז"ל שהיה נוכח כשהגיע לטשרנוביץ הרה"ק רבי משה פרידמן מבויאן קדאקא הי"ד לבקר אצל חותנו אדמו"ר הרה"ק רבי מנחם נחום מבויאן טשרנוביץ זיע"א והיה סר לבית רבינו ומבקר בהיכלו ובשוכו התבטא בהתפעלות יתירה אודות זכרונו המופלג והנדיר. לא פעם היה פונה רבינו ליהודים בבית הכנסת ומזכיר להם כי בימים הקרובים יחול יום היארצייט של בן משפחה זו או אחר.

דן בן יעקב אבינו

יום ההילולא - ט' אלול

דן בן יעקב הוא אחד משבטי ישראל, בנה הראשון של בלהה שפחת רחל, ובנו השביעי של יעקב אבינו.

משה רבינו מברך את השבט: "וּלְדָן אָמַר דָּן גּוֹר אַרְיָה יִזְנַק מִן-הַבְּשָׁן" ספר דברים נ,כ"ב

הסמלים שנבחרו עבור שבט דן היו הנחש, המאזניים או כמו בתמונה משמאל "מזנק מן הבשן".

דן נולד ביום ט' אלול בשנה העשירית להיות יעקב אבינו בחרן, שנת ב' קצ"ח - 2,198 לבריאת העולם, הוא מת בן מאה עשרים וחמש שנה.

רחל אימנו, אשר שפחתה ילדה את דן בחרה את שמו באמרה: "... רַחֵל דָּנְנִי אֱלָקִים וְגַם שָׁמַע בְּקִלְי וַיִּתֶּן-לִי בֵן עַל-כֵּן קָרָאָה שְׁמוֹ דָּן" ספר בראשית, ל"ו

רש"י מפרט את שלבי סבלה של רחל באמרה: דנני אלוהים - "דנני וחייבני וזכני".

רבי עובדיה ספורנו מרחיב בהסבר ודן גם במעמד של האימהות בתור שפחות וכך הוא מפרש את חלקי הפסוק:

• דַּנְנִי אֱלֹהִים - צַדִּיק הוּא בְּדִינוֹ שְׁלֵא נָתַן לִי הַרְיוֹן.

• וְגַם שָׁמַע בְּקִלְי - וְאָף עַל פִּי כֵן קִבַּל תַּפְלָתִי.

• וַיִּתֶּן לִי בֵן - 'חֹטְרָא לִידָה וּמְרָא לְקַבּוּרָה', פִּינֵן שְׁנוּלְדַ עַל בְּרַפְיָ. וְהִנֵּה הַסְכִּימוּ הַגְּבִירוֹת בְּדַבְרֵיהֶם אֵלָה שְׁתַּהֲיִינָה הַשְּׁפָחוֹת מְשַׁחְרוּרוֹת, וְזֶה בְּאִמְרוֹן שִׁיְהִיוּ בְנֵי הַשְּׁפָחוֹת לְהֵן לְבָנִים, לֹא לְעַבְדִּים, כְּמוֹ שֶׁהָיָה הַדִּין אִם הָיוּ אֲמוֹתֶם שְׁפָחוֹת, כְּאִמְרוּ "הָאִשָּׁה וַיִּלְדֶּיהָ תַּהֲיֶיהָ לְאִדְנִיָּה. לְפִיכָּה לֹא הִשְׁתַּעַבְדוּ בְּהֵן כְּמוֹ שֶׁהִשְׁתַּעַבְדָּה שָׂרָה בַּהֲגֵר בְּהַסְכַּמַּת אִישָׁה, בְּאִמְרוּ "הִנֵּה שְׁפָחַתְךָ בְּיַדְךָ". וּבִכֵּן הָיוּ כָּלֶם "בְּנֵי יַעֲקֹב" לִירְשׁוֹ, וְהָיוּ כָּלֶם רְצוּיִים לְזַכְרוֹן לְפָנָי ה' בְּאִפּוֹד וּבְחַשָּׁן, שְׁכָל אֶחָד מֵהֶם נִחְשַׁב לְיַעֲקֹב, זָרְעוּ הַמַּיִחַס אַחֲרָיו. וְהַפֶּה זֶה הָיָה בְּיַשְׁמַעֲאֵל, כְּאִמְרוּ "כִּי בִיַּצְחָק יִקְרָא לָךְ זָרַע". הַסִּיכּוּם, מְקוּמָם בַּחֲשׁוֹן מִשְׁפֵּט מַעֲיִד עַל הַשְּׁיוּיוֹן שֶׁלָּהֵן עִם בְּנֵי הָאִימָהוֹת.

האדמו"ר הרב אהרון מנחם מנדל גוטרמן זצ"ל

יום ההילולא - ט' אלול

נולד ב-י"ח אלול ה'תר"כ (1860). ביום הברית סבו בחר את שמו ונקרא מנחם מנדל על שם השרף מקאצק. עוד בצעירותו נודע לעילוי. בצעירותו למד אצל סבו. כשגדל לא רצה להנות מכתרה של תורה ועל כן התפרנס ממסחר. לאחר פטירת אביו החל לכהן כאדמו"ר. נסע אצל גדולי הדור. עמד בראש קופת רבי מאיר בעל הנס כולל פולין ורשה. כאשר החל לשמש כרבה של העיר נאשעלסק, דאג ראשית לשמירת השבת. אסר להכניס לביה"כ מי שמסתפר במספרות יהודים מחללי שבת. עם הישמע איסור זה, קיבלו על עצמם חלק מבעלי המספרות לשמור על קדושת יום השבת ובתוך שבוע ימים כל בעלי המספרות ברחבי העיר סגרו את המספרה ביום השבת.

בשנת ה'תרע"ב (1911) הקים ישיבה בראדזימין ומסר שם שיעורים מעת לעת. עסק בטובות הכלל בעת צרה לישראל מפאת גזירת מלכות. פיזר ממנו למלכות והשתדל בכל עוז ותעצומות לבוא לפני שר הפלך ולבקש על עמו ועל מולדתו. הכניס את עצמו כמה פעמים בסכנה נוראה ובפרט בעת הזעם המלחמה העולמית מסר את נפשו כדי להציל את אחינו ישראל מכמה פורעניות. וב"ה על ידי חריצותו ופעולתו ועבודתו בהשתדלות לפני השרים בצירוף תפילותיו המזוככים וטהורים הציל רבים מישראל. בשנת ה'תרפ"ט (1929) הגיע לארץ ישראל ותרם כסף להקמת המחיצה בכותל המערבי.

פיזר מכספו לאביונים. רבים פנו אליו ונושעו. הירבה בתעניות. נהג לישון לאחר חצות שעתיים ועד שלוש ובבוקר קם קודם זמן קריאת שינה וביום קודם תפילת מנחה נהג לישון עוד כחצי שעה. מתחילת ימי הסליחות ועד אחר יוה"כ לא ישן על המיטה ורק ישב על הספסל והתנמנם מעט. אולם בימי זקנתו שלא היה בו כח, ישן מעט מן המעט על המיטה. נפטר ב-ט' אלול ה'תרצ"ד (1934). חי כ-74 שנים. ציונו בבית הקברות בוורשה. על קברו הוקם אוהל בו קבור סבו. מאחר ולא היו לו ילדים, לאחר פטירתו עברו חסידיו לבני גיסו, ר' יעקב אריה מורגנשטרן מראדזימין הי"ד ורבי אברהם פנחס מורגנשטרן משדליץ הי"ד. שניהם נספו בשואה.

סבא (מצד אביו): האדמו"ר ר' יעקב אריה מראדזימין. **אבא**: האדמו"ר ר' שלמה יהושע דוד מראדזימין. **מרבותיו**: סבו, האדמו"ר ר' יעקב אריה, האדמו"ר ר' אברהם בורנשטיין מסוכצ'וב (האבני נזר), והאדמו"ר ר' שלמה זלמן שניאורסון מקאפוסט (מח"ס 'מגן אבות'). **מתלמידיו**: ר' אברהם נייערמאן (אב"ד הענייקאוו מח"ס 'משיב נפש'). **נשותיו**: בת האדמו"ר ר' יצחק יעקב רבינוביץ מביאלה (זיווג ראשון), בת האדמו"ר ר' יעקב משה ספרין מקומרנא. **מספריו**: **חינוך הבנים** • **צמח מנחם** • על הגדה של פסח • **עלים לתרופה** - על דף אחד במסכת ביצה • **תועפות ראם** - קורות חייו של רבינו.

כשהיה רבינו בן שלוש הלך ללמוד בפעם הראשונה למלמד. הלה התפעל מאוד ואמר שלא ראה מעולם דבר כזה. כי בפעם אחד שאמר לפניו את ה-א"ב לא הצטרך עוד לחזור איתו כי כבר זכר את האותיות ומדי יום הצטיין בלימודו מאוד ובכמה שבועות אחדים כבר החזיקו אותו לעילוי.

פעם אחת בא לפני רבינו איש שהתגורר בכפר וסיפר איך שהוא גר שם כעשרים שנה והיתה לו פרנסה בריווח. ולאחרונה, בא לשם כומר מארץ רוסיה ודרש מכל אנשי הקהילה לעשות חרם ולא לקנות אצלו ואכן האנשים פחדו מהכומר ולא קנו ממנו וכך קיפח את פרנסתו. ובכה הרבה לפני רבינו. האדמו"ר חשב כחצי שעה ולאחר מכן אמר: "תיסע לביתך ותחקור אצל מקורבי הכומר מה שמו ושם אמו ותכתוב זאת על נייר ותביא אלי".

האיש נסע לביתו ורק לאחר כ-50 שבועות נודע לו שמו ושם אמו. בערב שבת-קודש הגיע לרבינו. אמר לו הצדיק לבוא לאחר הטבילה במקווה לפני כניסת השבת וכן שידליק נרות קודם השבת. כשחזר רבינו מהמקווה, נכנס האיש ונתן לו את הנייר שכתוב בו שם הכומר ושם אמו.

לקח רבינו, קרא את השם ולאחר שרף את הנייר בנרות ואמר: "כִּן יֵאבְדוּ כָל אוֹיְבֵיךָ ה' - (שופטים ה, לא). ופטר אותו לשלום. לאחר השבת נסע האיש לביתו ונודע לו שהכומר נטל בעצמו את חייו בעש"ק לעת ערב ובדק באיזה שעה והסתבר שהיה זה באותו הרגע ששרף רבינו את הנייר.

באחד הימים נכנס אליו אדם מווארשא והזכיר את אשתו שמוטלת על ערש דוי והרופאים אומרים לעשות ניתוח. רבינו אמר לו: "אמור לרופאים בשמי שיתנו סמים המרפאים ולא ינתחו". נסע האיש לביתו ואמר לרופאים את דברי רבינו ושמעו לדבריו.

כעבור מספר שבועות המחלה התגברה והיה לה צער ויסורים רבים. קראו הרופאים לבעל ואמרו כי אם במשך שבועיים הבאים לא יעשו ניתוח - אז אשתו תמות בודאי. נסע האיש לראדזמין וסיפר לרבינו את דברי הרופאים. העמיק רבינו במחשבות עמוקות ואח"כ פנה לאיש ואמר לו: "הרופאים מודים שעד יום אחד פחות משני שבועות יכולה עדיין לחיות. תאמר להם בשמי שיתעכבו עד אז".

האיש האמין מאוד ברבינו ונסע לביתו ועשה כפקודת רבינו. כאשר הגיע היום הזה, לא ידע האיש אם צריך להמתין עד סוף היום או שתיכף בתחילת היום הזה יבקש לעשות את הניתוח. הוא קרא לרופאים והם אמרו לו: "אם בתוך שמונה עשרה שעות לא יעשו את הניתוח - האישה לא תחיה".

שוב נסע האיש לפני רבינו. אמר לו האדמו"ר: "אם כן, הם מודים שיכולה לחיות עוד י"ח שעות. על כן ביקשתי מהם שימתינו ויתעכבו עוד שתיים-עשרה שעות" וכך עשה. כשהגיע הזמן, קרא האיש לצוות הרופאים שיעשו את הניתוח.

כשבאו לשם, בדקו וחקרו אחר מחלתה לדעת באיזה אופן יהיה הניתוח. ואז אמרו כי נוכחו רק עתה לדעת שטעו, ואם היו עושים את הניתוח, האישה היתה מתה ועכשיו יש סיכוי גדול שתתרפא. ואמרו הרופאים: "תדע כי זאת פעל לך רבך מראדזמין".

בראש השנה בשנת ה'תר"ך, נכנס אביו, האדמו"ר האמצעי, הרה"ק ר' שלמה לאביו, האדמו"ר ר' יעקב אריה אחר התפילה. אמר לו הסבא: "תדע לך בני כי בשנה הזו שהיא שנת כתר תהיה מוכתר בכתר תורה". והיה זאת לפלא וחידה בעיני אביו. אולם לאחר שבאותה השנה י"ח אלול נולד רבינו, הבין כי ממנו אור התורה יהיה זורח בעולם.

כשפרצה המלחמה הגדולה בעולם בשנת ה'תרע"ד צרו חיל רוסיה הבאלשיוויקים על העיר רודזמין וירו לתוך העיר. התאספו כל אנשי העיר: אנשים ונשים וטף נכנסו לבית רבינו ושכנו בכל החדרים אצל האדמו"ר. הללו פחדו ונבהלו מאוד מהיריות והיו בוכים ומייללים ורבינו חיזק את כולם והחל בכל החדרים שהיו מלאים בבני אדם ואמר להם: "אל תתייראו ואל תפחדו - לא יגיע לכם שום נזק ח"ו רק היזהרו שלא תלכו חוץ לחצר"

הם שמעו לרבינו ולא יצאו החוצה ולא הזיק להם. אולם היה איש אחד שלא נזהר ויצא לחצר ופגעה בו יריה והוא מת. ומספר הסיפור תלמידו, הגאון ר' אברהם נירמאן (אב"ד הענריקאו) סיפר כי מהפחד הגדול ששרר בעיר ראדזמין ברח משם עם עוד איזה אנשים לעיר אוסעראווע.

כמה תלאות והרפתקאות וכמה פעמים היה כפסע בינו ובין המוות. וכשבא בחזרה לבית רבינו לא נתן לו רשות להיכנס לפניו מספר שבועות ואחר שהרשה לו להיכנס אמר לו דברי מוסר שברח בלי ששאל אותה ואמר כי התייגע הרבה לשמור אותם בדרך שהלכו ושלא יפגעו חלילה.

דאגת רבינו להחזקת דת ישראל על תילה התפרסמה ברבים, כשייסד בפולין את 'חברת שומרי שבת והדת', שמתפקדה היה לעבור בכל ערב שבת ולזרז את בעלי החנויות לסגור את עסקיהם לפני זמן

הדלקת הנרות. הרה"ק שראה במחאה זו חיוב גמור, היה בעצמו מכתת רגליו בכל ערב שבת, כאחד מבני החבורה, ומזרו את הרבים על שמירת השבת שבזכותה עתידין ישראל להגאל.

באותם הימים, אחרי מלחמת העולם הראשונה, שהתרבו פורצי גדר ומחללי הדת, היה עומד בכל עוז ותעצומות נגדם, ולפעמים אף הראה ברבים את גודל הקפדתו בנושא זה. בספר 'שיח זקנים' מסופר, שפעם אחת כשהלך בווארשא ברחוב העיר וראה כמה מן החנויות פתוחות בערב יום השבת, ביקש מהם לסגורן מיד, ואכן כולם סגרו את החנויות חוץ מאחד שהתעקש להשאירה פתוחה. הרה"ק הקפיד עליו והלה נלב"ע בפתע פתאום רח"ל. ומאז כשהיו בעלי החנויות רואים אותו צועד ברחוב העיר, היו מיד סוגרים את חנויותיהם מרוב פחדם מהוד קדושתו. (הסיפורים מעובדים מתוך 'תועפות ראם')

י' אלול

הגאון רבי אלימלך אשכנזי זצוק"ל גאב"ד מעלבורן

יום ההילולא - י' אלול

נולד ב-כ"ט אדר ה'תרע"ז (1917) בבודפשט שבהונגריה. נקרא על שם אבי אימו, גאב"ד האראדענקא זצ"ל, שהיה מגדולי משיבי תשובות בהלכה בדורו בגליציה, יחד עם רבי מאיר אריק זצ"ל ובעל 'מחזה אברהם' זצ"ל. כשהיה בן חמש שנים עבר לגור ליד אבי אביו, הגה"ק רבי יצחק אשכנזי זצוק"ל (האדמו"ר מאלעסק) בעיר סטאניסלוב שבגליציה. עוד כשהיה ילד נודע כעילוי עצום ומתמיד גדול, שאינו מבטל רגע כמימריה. בילדותו נבחן על כמה מסכתות הש"ס בע"פ אצל רבי חיים הגר מאנטניא שגר בעיר. כשהיה בן חמש עשרה הגאון רבי מאיר שפירא זצ"ל ביקר בסטאניסלוב, והבחור העילוי דיבר איתו בלימוד במשך שעה ארוכה. רבי מאיר התפעל מאוד מגודל גאונו המקיפה וביקש ממנו לבוא ללמוד בישיבתו המפורסמת ישיבת 'חכמי לובלין' בפולין. שם הירבה בלימוד התורה הקדושה.

למרות שכל תלמידי הישיבה היו מובחרי תורה, הוא נודע כאחד ממיוחדי גדולי המתמידים, הבקיאים והעילויים שבישיבה. כשרבו ר' מאיר שפירא נפטר בשנת ה'תרצ"ד (1933), הוא נבחר מטעם ראשי הישיבה לנסוע בערי פולין וגליציה, להספיד את רבו הגדול. רבינו זכה אז להוקרה מגדולי התורה שבאותו דור. לאחר מכן למד אצל דודו אחי אביו, הגאון ר' יואל הי"ד (גאב"ד טרעסיף) ואצלו קיבל שימוש להוראה. נסמך להוראה ע"י גדולי אותו הדור. ה'דברי יואל' מסאטמאר זצ"ל כתב עליו בבחורות: "זולא גדרי הגדול ודאי אין ספק שהייתי בין הנמנים לסומכו בשתי ידיים בכותבת הגסה, אבל כל מי שיעסוק עימו יראה בעצמו חשיבותו ותורתו המעדת עליו. נחת ינחתו בו בכל מקום בואו ליתן לו חלק בראש בין עמודי התורה".

בשנת ה'ת"ש (1940) עלה לירושלים ושם התחתן. כשהיה חתן עלו אצלו כמה מגדולי ירושלים, וביקשו ממנו לדרוש בביה"כ 'שועות יעקב' במאה שערים. מיד לאחר חתונתו כבר הרביץ תורה בישיבת 'חכמי לובלין' בשכונת בית ישראל בירושלים, שהוא הקים עם החברותא שלו, הגאון רבי שמואל ואזנר זצ"ל. בנוסף מסר שיעורים מדי יום בבתי המדרש סאטמאר ובעלז בירושלים. גדולי הדור ביקרו אותו בביתו בירושלים, בהם: האדמו"ר מבעלז, האדמו"ר מסאטמאר, גאב"ד טשעבין, גאב"ד פרעשבורג, חברי ביה"ד העדה החרדית ועוד הרבה רבנים ואדמו"רים. בשנת ה'תשי"ח (1958)

התמנה כגאב"ד סאן פאולא ברזיל בהמלצת גאב"ד טשעבין שכתב מכתב מיוחד לראשי הקהילה למנות את הרב בהיותו מרא דכולא תלמודא.

בשנת ה'תש"ל (1970) התמנה כגאב"ד מעלבורן אוסטרליה. בסוף ימיו עבר לשמש כרב בסי געיט שבברוקלין. בערים בהם שימש כהגאב"ד, העלה על נס את הכשרות, שחיטה, מקוואות, הוראה, חינוך הילדים ועוד. קירב את לבבות בני ישראל לאביהם שבשמיים וללימוד התורה. נודע בעולם כאחד מגדולי הרבנים ופוסקי הדור וכנואם בחסד עליון. אלפים ורבבות שתו בצמא את דבריו. גאון אדיר שכל הש"ס וארבעת חלקי שו"ע היו שגורים על לשונו. אהבת ישראל שלו היתה מופלאה ורבים נושעו על ידו. ייסד בירושלים את כולל 'רב אחא' להשתלמות בהוראה לרבנים. נפטר ביום שלישי, פרשת כי תצא, י' אלול ה'תשע"ב (2012). חי כ-95 שנים. ציונו בהר הזיתים שבירושלים.

אביו: רבי אלכסנדר חיים (נשיא ישיבת אור תורה בסטאניסלוב ולאחר מכן נשיא העדה החרדית בירושלים). **אימו:** הרבנית בלומא רוזא. **חמיו:** רבי זלמן וובר (רב ביהמ"ד ע"ש רבי נתן אדלר בפרנקפורט גרמניה ולאחר מכן מראשי כולל שומרי החומות בירושלים). **מרבותיו:** רבי מאיר שפירא. **חברותא:** רבי שמואל ואזנר (הגר"א מסר להגר"ש את הרבנות כרב זכרון מאיר בני ברק, אחרי שמייסד השכונה ר' חיים יעקב הלפרין הציע להגר"א את הרבנות). **מתלמידיו:** ר' יהודה רבינוביץ (ר"מ ישיבת טשעבין), ר' שמואל בְּרַנְדְסוֹדוֹרְפֶר, ר' שמעון יצחק שלזינגר (חברי הבד"ץ העדה החרדית), ר' מרדכי שלמה שטיינמץ (דומ"ץ ויז'ניץ), ר' משה ידלר (מח"ס מאור השבת) ועוד. **בניו:** ר' יצחק זצ"ל (אדמו"ר מאלעסק), ר' זלמן זצ"ל (מקים ארגון החסד 'משמחי לב'), ר' חנוך דב (אדמו"ר מהאראדענקא), ר' אשר אנשיל (ממלא מקומו כרב ביהמ"ד 'חוות דעת' בברוקלין), ר' שלום אהרן (ר"י נדבורנה בבני-ברק), ר' יהושע (ר"כ רב אחא ור"כ פאג"י ירושלים). **חתניו:** ר' מאיר אברהם אילוביץ (ממלא מקומו כאב"ד סאן פאולא ברזיל), ר' יחיאל באב"ד (אב"ד טארטיקוב ברוקלין).

רבינו לא קבע 'שעות קבלה' בביתו. הוא רצה שיוכלו להיכנס אצלו, או להתקשר אליו, בכל שעה משעות היממה. הן אם זה שאלה הלכתית, והן אם זה עצה לשאול בדעת תורתו. במקרה שזה היה דחוף, ידעו שהרב מסכים לפנות אליו אפילו באמצע הלילה.

פעם קרה שבני הבית התעוררו באמצע הלילה וראו שהרב לא בבית. אומנם לא נחרדו, בודעם שמן הסתם היה איזה צורך דחוף לעזור ליהודי. בבוקר נודע להם שאכן באמצע הלילה אברך התקשר לרב ואמר לו שאביו נפטר באופן פתאומי. היו כמה שאלות הלכתיות ועוד דברים, שהיו צריכים לדעת באופן מייד. מיד בלי לחשוב פעמיים, הרב נסע לבית הנפטר בכדי לעזור בכל הדברים הנצרכים.

להתמדתו בתורה כמעט שלא היה אח ורע. אפילו בשנות זקנותו לא איבד זמן לריק. הרב ניצל כל רגע ללימוד התורה גם בשעות הקטנות של הלילה. כשהיה בן 92 קרה פעם שלמד לאחר חצות לילה בשיבה על כסא. כששם לב שהוא נרדם, קם על רגליו והמשיך ללמוד בעמידה כדי שלא ירדם. אולם הגוף שהיה מאוד עייף עשה את שלו.

הרב נרדם בעמידה ואז נפל על הרצפה ושבר את הרגל. שנא את הבטלה ואיבוד הזמן בתכלית. הזהיר בכל הזדמנות על ניצול הזמן והתמדת הלימוד. רבינו ראה שאחד מנכדיו מבזבז זמן מיותר בחיפוש אחרי גנזי מטמוניות מימי קדם, חידודי-תורה, סיפורי-קודש וכו'. רבינו קרא לו לשיחה ארוכה שהיתה בה תוכחה מגולה על גודל חובתו להשקיע את כל מעייניו ב'עיקר', לימוד וביורר מקצועות התורה, ללבנם ולשננם על בוריין, במקום להתעסק בטפילות ושיירי מצווה שבאות ל'קינוח' אחר העיקר.

היה רגיל על לשונו של רבינו לחזור על מה שנהג רבו הגאון רבי מאיר שפירא לכתוב לפני התימת שמו 'החותם בלב מלא געגועים לאהבת תורתנו הקדושה'. ראו את זה כל הזמן על התלמיד הגדול שאת זה הוא 'חי' במשך תשעים וחמש שנותיו.

הנה דוגמא לגאונותו המבריקה. באחד מביקורי כ"ק האדמו"ר מסאטמר, ה'דברי יואל' זצ"ל בארה"ק, עמד לבקר אצל כ"ק אדמו"ר ה'בית ישראל' מגור זצ"ל, וביקש האדמו"ר מהרב להתלוות עמו. הדבר היה בליל ערב תשעה באב. על השולחן היה מונח כיבוד לכבודו של האורח, אולם האדמו"ר מסאטמר טעם, ה'בית ישראל' העיף מבט של רמיזא לחכימין לעברו של הגר"א, כי יראה שהאדמו"ר מסאטמר יטעם משוהו. הגר"א פתח ואמר כי יתכן ויש מצווה באכילה כעת, שכן ישנם דעות כי גם בערב תשעה באב יש מצווה לאכול כמו בערב יום כיפור (ראה הלכות קטנות ח"ב סי' קלה הובא בקצרה בבאה"ט ס"ס תקנב, ועי' עובר אורח לאדר"ת רעג), ולגבי ערב יום כיפור ישנם דעות כי מצוות האכילה בערב יוהכ"פ מתחיל כבר מבערב (עי' מג"א סימן תרד), ואם כן גם בליל ערב תשעה באב כן, האדמו"ר מסאטמר מיד פתח וטעם. נהנה הרבי ה'בית ישראל' מההברקה הגאונית, והחזיק לו טובה על כך.

כל מהותו וישותו אמרה הדר והוד קדומים, וכולם ראו בו מראה דמות גאונית ורבנית עילאית מלפני שנות דור. רצינות כובד ראש ותחושת אחריות מיוחדים אפפוהו בעסקו בדברים שבקדושה, ובמיוחד בעת בירור הלכה והוראה למעשה. היה מרגלא בפומיה את המובא בהקדמת שו"ת תירוש ויצהר כי על הרב לחוש בעת ששואלים אותו שאלה, כאילו שואלים אותו 'מה אמר ה', כשר או טריפה?.'

בעת תשובתו יש לו לחוש כאומר 'כה אמר ה', כשר או טריפה?!'. ואת המסופר שם על המהרש"ם בעת שנבחן אצל הגאון רבי שלמה קלוגר בכדי שיסמכהו להוראה, שאלו הגרש"ק בסיום המבחן: 'וכללי הוראה אתה יודע כבר?', השיב המהרש"ם כי אכן מוכן הוא להיבחן גם על חלק זה, בחשבו כי כוונתו לכללי ההוראה שביורה דעה סימן רמב, אולם הגרש"ק הסביר וסיים את דבריו, כי כוונתו לכללי ההוראה למעשה, וזאת כי על הרב להרים עיניו לשמיים בתפילה להצילו ממכשול בהוראה ולזכות לכוון לאמיתתה של תורה.

י"ג אלול

האדמו"ר הרב ירחמיאל משה הופשטיין מקוז'ניץ זצ"ל

יום ההילולא - י"ג אלול

נולד ב-י' אלול ה'תר"כ (1860) בגרודז'יסק. נו"נ לאדמו"ר ר' ישראל (ה'מגיד מקוז'ניץ זיע"א). כשרבינו נולד הרה"ק ר' ישעיה מושקאט מפראגא רצה לנסוע לגרודז'יסק לברית מילה של רבינו אולם הניאו אותו מזה מאחר, מכיוון שהיה בגיל מבוגר ותש כוחו מאוד. ביום הברית הרה"ק המגיד מקוז'ניץ בא בחלום לר' ישעיה ואמר לו: "אצלי היום יום שמחה, ואתם תשבו פה?". מיד קם וביקש שיביאו מהר עגלה ונסע לגרודז'יסק ואף שימש כסנדק.

כשהיה כבן שש שנים אביו הק' נפטר באופן פתאומי. בשנת ה'תרכ"ח (1867) אימו נישאה לרה"ק האדמו"ר ר' אשר פרלוב (השני) מסטאלין זיע"א. מרן האדמו"ר ר' אהרון (השני - ה'בית אהרן) ואביו החורג, האדמו"ר ר' אשר, שניהם שמו עין פקוחה על רבינו. הם השגיחו עליו בסדרי התנהגותו בגשמיות

וברוחניות. הם שמרו עליו מכל משמר והשקיעו בו הרבה מכוחם כדי לגדל אותו כפי שצריך. הוא היה דבוק בהם. רבינו נחשב לעילוי גדול. זקנו החורג ציווה עליו ללמוד את הש"ס ובחן אותו. רבינו ענה על כל דבר ודבר בבהירות. גאון בתורה. הצטיין במידת האמת. שימש כמוהל מומחה. היה בקי בחכמת התכונה וזמני התקופה והמולד.

עוד לפני שהיה בר-מצווה סבו החורג נפטר ואחר כך אביו החורג. התחתן בשנת ה'תרל"ד (1874). לאחר תקופה קצרה, עבר מלויעב לסטאלין עם אחיו הצעיר ר' ישראל. בשנת ה'תרמ"ג (1883) התחיל לשמש כאדמו"ר בקו'ניץ. היה מחמיר גדול על עצמו בכל עניין אפילו אם היה בזה רק פקפוק ונדנד קל. נהג לטבול אך ורק במקווה הטהרה שנבנה ע"י זקנו המגיד הק' מקו'ניץ (היה בקו'ניץ מקווה אחר חדש. רבינו מעולם לא טבל בו, מכיוון שפעם אחת כשבנו אותו היה חילול שבת בשוגג). בעל רוח-הקודש. רבים פנו אליו ונושעו. נפטר ב-י"ג אלול ה'תרס"ט (1909). חי כ-49 שנים. ציונו בפולין (באוהל נמצאים גם ציוני האדמו"ר ר' ישראל-המגיד מקו'ניץ, ר' משה אליקים בריעה, סבו-אדמו"ר ר' אלעזר מקו'ניץ ואביו-האדמו"ר רבי יחיאל יעקב מקו'ניץ).

סבו (מצד האב): האדמו"ר ר' אלעזר מקו'ניץ. **סבא** (מצד האם): האדמו"ר ר' אלימלך שפירא מגרודז'סק. **אביו**: האדמו"ר רבי יחיאל יעקב מקו'ניץ. **אימו**: הרבנית שרה דבורה. **אשתו**: מרת ברכה ציפורה (בת האדמו"ר ר' מרדכי טברסקי מלויעב, נכד האדמו"ר ר' אהרון מצ'רנוביל). **מרבתי**: האדמו"רים אביו, ר' יחיאל יעקב, ר' ירחמיאל משה, ר' אשר פרלוב (השני), ר' אהרון פרלוב (השני), ר' דוד משה מטשארטקוב, ר' נתן דוד משידלאווצא, ר' פנחס מקינצק, ר' שרגא יאיר מביאליבארזיק (מח"ס ארון עדות), ר' יעקב יצחק מביאלא (מח"ס דברי בינה), ר' יצחק מסקווירא. **בניו**: ר' אהרון מקו'ניץ, ר' אשר אלימלך, ר' ישראל אלעזר מקו'ניץ-כפר חסידים. **בנותיו**: מרת חנה גולדה, מרת מלכה ועוד שתי בנות.

שנה אחת במוצאי יום הכיפורים רבינו ציווה על הרופא ד"ר מינקס שהיה מחסידיו להישאר לטיש. בהתחלה לא היה מובן מדוע הרבי ציווה עליו להישאר לטיש. לאחר זמן בעת עריכת השולחן, אירעה תאונה מחרידה ר"ל ברחוב שלפני בית-המדרש: רכב דרס ילד קטן. ד"ר מינקס רץ החוצה וטיפל בילד. כך בעז"ה ניצלו חייו. אז הובנו דברי רבינו למפרע.

הרה"ג ר' יחזקאל בסר זצ"ל סיפר: דודי, הרה"ח ר' אברהם קאשיצקי שגר בטריעסט, סיפר לי שלא התקיימו אצלו בניו. אביו, הרה"ח ר' חיים יחיאל, היה רגיל לנסוע לרה"ק רבי אברהם יוסף איגרא מזשילין זצ"ל, שגר בקשאנוב. הוא ור' אברהם היו מזכירים את עצמם אצלו, שיושע בבן זכר. פעם אחת כשבא ר' חיים יחיאל לקשאנוב להרה"ק מזשילין, הצדיק אמר לו: "יש אצלינו אורח חשוב, הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקו'ניץ. כדאי לך להיכנס אליו".

ר' חיים נכנס אליו וביקש שבנו ייושע בבן זכר. הרה"ק שאל אותו: "האם זה חשוב לך?". ר' חיים ענה: "כן, מאוד". (בנו עזב שידוך ור' חיים חשב שבגלל קפידה של הכלה בנו לא זוכה לילדים). אמר לו רבינו: "אם זה נוגע כל כך בחיים שלך, אז תן לי סכום מסוים. הנני מבטיח לך, שיוולד לבנך בן זכר", ונקב בסכום גדול מאוד.

ר' אברהם נבהל כששמע את גובה הסכום. הוא רץ החוצה לחדרו של הרה"ק מזשילין ואמר לו: "הרה"ק מבקש סכום גדול מאוד". הרה"ק מזשילין שאל אותו: "איך לך את הסכום?". אמר לו: "יש לי נכסים בסכום הזה, אבל זה כל רכושי". הרה"ק אמר לו: "אם רצונך שבנך ייושע בבן זכר - תן לו, אבל אני לא יכול לומר לך מה לעשות". ר' אברהם ענה לו: "אם הייתי יודע שזה בטוח במאה אחוזים, הייתי נותן". הרה"ק מזשילין אמר לו: "אם הוא הבטיח, אני ערב".

אברהם חזר ר' לרה"ק מקוֹז'ניץ ואמר לו שהוא מסכים לתת את הסכום, אבל הוא צריך פרק זמן של שלושה חודשים כדי למכור את כל נכסיו. רבינו אמר לו: "לא, עליך להביא לי את הסכום הזה עד מחר בשעה ארבע". בלית ברירה ר' אברהם הלך ללוות מידידי מעות והביא להרה"ק מקוֹז'ניץ את כל הסכום. באותו לילה הסתלק הרה"ק מקוֹז'ניץ בבית הרה"ק מזשילין (אז הובן למפרע מדוע רבינו לא יכל לחכות שלושה חודשים). לאחר תשעה חודשים נולד בן זכר לר' אברהם.

פעם אחת רבינו והגאון הרב ר' אליעזר מפאקשוניצא זצ"ל (נכד ה'מגיד הקדוש') ישבו בסעודה. אישה בוכה באה וסיפרה שקיבלה מברק שכתוב בו שבתה מקשה לילד. ר' אליעזר אמר לה: "תנו משקה כי מסתמא כבר באה הישועה".

רבינו הוציא את השעון מחיקו, הביט בו ואמר: "עדיין לא", והחזיר את השעון לחיקו. כעבור זמן מה הוציא שוב את השעון, הביט בו במשך זמן מסויים ואמר: "ב"ה בתך ילדה בן". מיד לאחר מכן הגיע מברק שכתוב בו כי בתה ילדה בן זכר.

כל ימיו התנגד רבינו שבשום אופן לא יצלמו אותו או יציירו את דיוקנו. סיפר חתנו הרה"צ רבי אברהם אלימלך שפירא זצ"ל מגרודז'יסק, כי היה אחד שעקב אחר רבינו וידע את זמניו של חותנו, וחישב את השעה שייסיים את התפילה ואת שיעוריו ובאיזה שעה הולך בדרכו לביתו, והשכים והמתין בחלון אחד הבתים מרחוק ועמד שם מוכן עם מצלמה כדי לצלם את רבינו.

אולם כשהגיע רבינו בסמיכות לחלון הבית ההוא, לפתע הרים את שתי ידיו הקדושות לכסות את פניו, והלה לא הצליח לצלמו. פעם אחת עבר הרבי מגרודז'יסק באחד מהרחובות בווארשא, וראה בחלון אחד של חנות שמוכרים שם תמונה מצויירת מדמותו של חותנו זיע"א על איזה דבר כעין זכוכית.

לאחר מכן ביקש לקנות את התמונה וחזר לחנות. אולם הוא לא ראה בחלון את התמונה. נכנס ושאל לגבי התמונה והם אמרו שנפלה הזכוכית ונשברה התמונה. כששאל אם יש להם עוד תמונה אמרו שלא וכך נאבדה להם תמונת דיוקנו האחרונה.

פעם אחת בליל ראש השנה, אכלו הרבה מהחסידיים באכסניה, ואחר כך כשבאו לשולחנו של רבינו אמר האדמו"ר זצוק"ל: "הנה הם באים עבור פרנסה, ולבסוף אוכלים באכסניה!". והיה הגביר החסיד ר' נתנאל ראדזינער מלאדז מהרהר: "הרי מופיע בתיקוני זוהר הקדוש - צווחים ככלב הב, הב, לנו חיים, הב לנו מזונות. אולי בראש השנה אין לכוון על זה כלל?".

אחר ראש השנה כשהלך ליטול ברכת הפרידה, אמר לו רבינו: "אינך מבין את הפירוש בתיקוני זוהר, דודי היה אומר, (רבי אשר זצוק"ל מסטאלין שהיה אבי חורגו), שכוונת זוהר על מי שיש לו פרנסה ורוצה עוד. וזה שמדייק התיקוני זוהר, הב הב - כלומר מבקש פעמיים! אבל פעם אחד הב זה טוב, והוא מצווה!". וראה ר' נתנאל כי רבינו בעל רוח-הקודש ויודע גם את הדברים שבלב הזולת.

כשהגיע רבינו לקוֹז'ניץ, הוא הביא עמו מקארלין מנהגים קדושים מבית אביו וזקנו, והיה בקוֹז'ניץ אחד מהחסידיים שלא ראה בעין יפה את כל המנהגים החדשים הללו וזרק אבן לתוך ביתו של הרבי, וניפץ את השמשה לרסיסים. לרבינו הייתה עוגמת נפש על מעשה זה ואותו אחד וקיבל את עונשו ונשתטה, והיה נוהג לעשות מעשים משונים אשר לא יעשו, וכולם ידעו מזה והכירו שנענש על מעשה זה.

היה זה בעת נסיעתו פעם ברכבת. בדרך כלל היו אנשיו מצליחים למלאות אחר משאלתו שלא תשב שום אישה באותו הקרון ברכבת בה נסע. אולם בפעם הזאת עלתה אישה באמצע הדרך והתיישרה בקרון שבו

ישב הרבי ולא הועילו כל ההפצרות מצד אנשיו שתעבור לקרון אחר, או אז קם הרבי, ניגש לחלון הרכבת והוציא את עצמו בראשו ורוב גופו החוצה ושניים ממלויו הוכרחו לאחוזו כמו ידיהם בחוזק רב משך שעה ארוכה לעת הנסיעה ברכבת שדהרה במהירות והרבי היה נתון בסכנה חמורה כל זמן הנסיעה.

חסיד אחד הגיע לקו'ניץ לאחר מחלה קשה, והרופאים ציוו עליו לאכול רק מאכלים קלים. ורצה לאכול מהשיריים של רבינו, והיה על השלחן דג מלוח טבול בשמן זית של ארץ ישראל, ופחדו שלא יזיק לבריאותו, אבל הרבי ציווה עליו לאכול, ואמר לו: "שמן זית מארץ ישראל בוודאי לא יזיק לך!". והוסיף עוד שמן זית, ועלתה לו ארוכה.

מעולם לא אכל ולא שתה מכלים מצופים בכסף, אלא אם כן שנעשו מכסף טהור או ממתכת פשוטה, והקפיד מאוד על כך, ואמר: "כלים שדומים לכסף ואין בהם כסף טהור הרי זה שקר, וכלים כאלו אין זה כדאי להשתמש בהם".

הרב יעקב ישראל טברסקי זצ"ל

יום ההילולא - י"ג אלול

נולד בשנת ה'תקנ"ד (1794). לאחר נישואיו התגורר בעיר לאדי ובשנת ה'תקע"ג (1813) עבר עם חמיו לליובאוויטש. בשנת ה'תקצ"ד (1834) התיישב בעיר הורניסטייפול וכיהן כאדמו"ר מגיד מישרים. במשך כל כהונתו במשך עשרים ושש שנים הפך את העיר למרכז חסידי גדול ואלפים נהרו אליו. בשנת ה'תרכ"א (1860) עבר לעיר צ'רקס ובה התפרסם כאיש קדוש ובעל מופת. בעל רוח-הקודש. הושיע רבים מצרתם. עסק בתיקון של נפטרים. נפטר ב-י"ג אלול ה'תרל"ו (1876). חי כ-80 שנים.

אביו: ר' מרדכי מצ'רנוביל. **אמו:** מרת שרה (בתו של ר' אהרן הגדול מקרלין). **אשתו:** מרת דבורה לאה (בתו של האדמו"ר האמצעי מחב"ד רבי דב בר שניאורסון, נישא בגיל 16). **ילדיו:** כל בניו נפטרו בצעירותם ונתרו לו בנותיו: שרה פריידא (נישאה לר' מנחם נחום שניאורסון מנעזין), אדל, שטערנא פייגא רחל (נישאה לר' משולם זושא אוירבך מטלומשט), שרה בתיה (נישאה לר' אהרן משה שניאורסון ובזיווג שני נישאה לר' מאיר אלתר הלוי שפירא רב בלובני ובפולטובה), פייגא (נישאה לר' אליהו יוסף רבינוביץ מליניץ-באפלו), חנה חייטשע (נישאה לר' מרדכי מסלחוב זאלכוב), חנה (נישאה לר' יוסף יצחק שניאורסון מאוורוטש). **ספרו:** עמק התפילה.

בין שני הגיסים הרה"ק רבי יעקב ישראל והרה"ק ה'צמח צדק' מליובאוויטש שהיו שניהם חתנים של הרה"ק רבי דוב בער (האמצעי) מליובאוויטש, ואף למדו שנים רבות חברותא התעורר ויכוח בדינו של שוחט שהעבירוהו בית דין מהשחיטה, עקב עבירה שעבר. וטענת הצדיק להשיבו לתפקידו הראשון, כי השוחט עצמו היה אצלו, והוא התבונן על פניו, ואין נראה על מצחו שום רושם של עבירה. השיב לו ה'צמח צדק', שהרושם במצחו נמחה בדמעות של תשובה, ואעפ"כ, כיוון שהייתה גביית עדות בבי"ד על מעשה העבירה, אין לו לדין אלא מה שענינו רואות, ולכן, ע"פ דין שחיטתו אסורה. וה'צמח צדק' הפליא בכח הראייה של גיסו ר' יעקב ישראל, שעל מצח של אדם יכול לראות את פגמיו.

פעם אירע שנחלש רבינו מאוד ונפל למשכב. והוחמר מצבו, עד שהרופאים התיאשו מחייו. יום אחד לפנות בוקר התרומם הרב הקדוש מעל משכבו, ואמר שכבר הבריא ושב לאיתנו. הוא פנה לנכדו, הרב הקדוש ר' מרדכי דב מהורנסטייפל ואמר: "מקור כל המחלות הוא, שיש בתורה רמ"ח מצוות עשה וש"ס מצוות לא תעשה, והוא מכון כנגד קומת האדם, שנברא ברמ"ח איברים וש"ס גידים גשמיים,

ובעשות האדם אחת מרמ"ח מצוות עשה - אזי ממשיך חיות מהמצווה אל האיבר הפרטי המתייחס לאותה מצווה. וכן, אם ישב ולא עבר עברה שנודמנה לו, נמשך חיות רוחני אל הגיד הגשמי, המתייחס לאותה מצוות ל"ת. ואם חס ושלום פוגם באיזה מצוות לא תעשה, או שנתרשל מאיזו מצוות עשה, מסתלקת החיות מהאיבר או מהגיד המיוחס נגד אותה מצווה, ומוזה באה המחלה. בכדי להתרפאות ולהחזיר החיות לאיבר, צריך לעלות אל מקור המחלה ולתקן המצווה שפגם בה, ואז יתרפא האיבר."

"ולפגמים כאלו לא שייך לרופא לרפאות, כי מה שניתן לרופא רשות לרפאות זהו דווקא במחלות הבאים לאדם עבור שפגם בדבר הרשות. רק מחלות כאלו יכול הרופא לרפאות. וזהו מדויק בלשון חז"ל (ברכות ז.י) שאמרו 'מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות', היינו שיכול לרפאות רק אלו המחלות שבאים מפגמים בדברי הרשות". וסיים הרב הקדוש מטשרקאס ואמר: "התחלתי להתבונן במעשי שמא פגמתי באחת מהמצוות וממנה באה המחלה, ולא מצאתי שום פגם. עד שחשבתי, שאפשר שהמחלה באה מזה שלאחרונה מרוב טרדותי, התמעט קצת לימוד הנגלה, ותיכף קיבלתי על עצמי לתקן הדבר ולהרבות בלימוד הנגלה, ומזה החלמתי כבראשונה". (ילקוט מאורי אור, עמי ג"ט)

כשנסע רבינו להארנסטייפל לנישואי הנינה בתו הבכירה של נכדו החביב הרה"ק ר' מרדכי דב מהארנסטייפל, הוא הפליג אז בספינה בלוי קהל רב, באמצע הדרך יצא לפתע מחדרו אל הקהל שהיה שם ושאל "מי מכם זוכרים את פלוני בן פלוני", רבים השיבו בוודאי זוכרים אנו אותך, הלא שבך חיים לפני שנים אחדות, הוסיף כמדבר לעצמו: "לא מצא לו מקום אחר לבוא אליי, כי אם דווקא פה על פני המים". אימה גדולה נפלה על הקהל בהבינו, שמתעסק עתה בתיקון נשמה מעלמא דקשוט, חזר ושאל: "יהודי כשר היה?", השיבו: "בוודאי כשר היה, אחד משלנו היה". מיד שב הרבי על עקבותיו וירד בדומיה אל ירכתי הספינה. עם שחר הגיעו לחוף, שמה ציפו לבואם אלפי יהודים, שהתאספו מכל הסביבה להקביל את פני הצדיק ולהשתתף בשמחתו, בתוכם היו כמה וכמה עגלונים שישבו על גבי מרכבות וכרכרות, שנקשרו לסוסים משובחים וכל אחד מהם חפץ לזכות באושר הגדול להסיע את הרבי, רבינו זצוק"ל בחר בעגלון פשוט ותמים, ותוך כדי נסיעה הגיד לו שמבקש ממנו ליתן לו אחד מסוסיו במתנה, כשאצבעו מורה על הסוס החרוץ ביותר מן הרתומים לעגלה, היהודי השתומם ונדהם מן המשאלה המוזרה הזאת, איככה ימסור לרבי את הסוס, שמשרתו באמונה ומושך בעגלה יותר טוב מכל הסוסים האחרים שלו, הרי בלעדיי יישאר חדל אונים ועלול לקפח את פרנסתו? החריש העגלון ולא השיב דבר. בינתיים נעצר לפוש קמעא סמוך לביתו, שנמצא על אם הדרך, אמר לו הרבי: "נרדה נא ונבוא בצל קורתך", נכנסו לביתו והתחיל לדבר עמו על אותו נפטר פלוני ששאל אודותיו אמש מפי החסידים, נזכר העגלון, שהיה זה שותפו לעבודה, וכי נשאר חייב לו סכום כסף, שלא הספיק לפרוע, לבקשת הרבי חיפש ומצא בבית שטר חוב בחתימת המנוח על סכום זה, מיד ביקש מן העגלון: "תנה לי במתנה" וכיוון שנעתר לו קרעו לגזרים. באותו רגע נשמע מבחוץ קול רעש, כשיצאו, ראו, כי הסוס מוטל ללא רוח חיים, עיניו של העגלון חשכו: בשל מה באה עליו הצרה הזאת? אולם הרבי פייסו בדברי נחומים: "בגלל הסכום שנשאר חייב לך, לא מצאה הנפש מנוח ונאלץ להתגלגל ולעבוד אותך בנאמנות, למשוך בעגלה, עכשיו שוויתרת על השטר בא על תיקונו"... והוסיף שבשכר זאת יברכו באריכות ימים, ואכן חי העגלון מאה ושמונה שנים!

עשיר גדול היה החסיד רבי זלמן סוחר העצים, מידי שנה היה רוכש סכום של עצי היער אצל פריצי הסביבה, ושוכר פועלים לכרות את העצים וממלא מהם את מחסניו, ובמשך השנה היה מוכר אותם.

כמידת עושרו של רבי זלמן, כן היתה מידת נדיבותו, תמיד היה ראש וראשון לתרום לכל צורך של צדקה, כמו גם התפרסם ביראתו ויושר דרכיו, וגם אמונתו ודבקותו ברבו הרה"ק מצ'רקס הייתה בכל התמימות. פעם אחת, כשנכנס רבי זלמן אל הרבי, פנה אליו הצדיק ואמר לו: "מה שאלתך ותינתן לך ומה בקשתך ותעש". ענה רבי זלמן: "ברוך ה' לא חסר לי דבר, רק יברך אותי הרבי שאך טוב וחסד ירדפוני כל ימי חיי, ולא ימיש ה' את חסדו מאתי". אמר לו הרבי: "אם כן אתן לך 'שמירה', ומיד כתב לו קמע ואמר לו: "קמע זה תענוד בכל ימות השבוע, רק בשבת קודש אינך צריך לזה".

יהודי אחר היה אולי היה מתחיל לשאול שאלות, לשם מה הוא צריך 'שמירה' אם הוא אינו מסתובב במקומות סכנה, וגם ב"ה אינו חולה. אך רבי זלמן באמונתו אינו שואל שאלות, הוא יודע, כי רבינו בעל רוח-הקודש והוא לוקח את הקמע ולובשה מיד. וכך היה דרכו כל הימים, בימות החול הולך הוא עם הקמע, בערב שבת בחצות היום כשהיה הולך לטבול לכבוד שבת קדש היה פושט אותה, ובמוצאי שבת היה לובש אותה שוב.

כעבור מספר שנים, בערב שבת אחת אחר חצות היום, הגיע אליו נוכרי אחד מלקוחותיו הוותיקים, וביקש לקנות כמות של עצים. אצל רבי זלמן היה זמן זה מוקדש להכנות לשבת קודש, והיה מתנתק לגמרי מעסקי חולין. לא רצה רבי זלמן לשנות ממנהגו, ולכן אמר לגוי, כי הוא מצטער אבל כעת אינו יכול למכור לו. אולם הגוי התעקש כיוון שהוא זקוק לעצים בדחיפות למסיבה, שתיערך היום בערב ואינו יכול להמתין לזמן אחר. אך רבי זלמן בשלו: "בערב שבת אחר חצות איני מוכר". משהרבה הגוי להפציר בו מאד, אמר לו רבי זלמן: "לך אל מחסן העצים שלי וטול בחינם מה שאתה צריך". הגוי קיבל את ההצעה בשמחה והלך אל המחסן, אך מיד שב וטען, כי השער נעול ואינו יכול להיכנס.

לקח רבי זלמן את צרור המפתחות, והלך לפתוח את המחסן. תכף כשצעד רבי זלמן פסיעה אחת פנימה, קרה לו אסון נורא, בול עץ נפל עליו מלמעלה ובו במקום מצא את מותו. בני משפחתו שהיו המומים מפטירתו הפתאומית, שמו עכשיו לב שזה קרא דווקא בזמן שהקמיע לא הייתה עליו, והבינו, כי כל השנים עד עתה היה שמור בזכות הקמיע. כשפתחו את הקמיע מצאו כתוב בו: "משביע אני עליכם כל עצי היער, וכל מזיקי היער, שלא תרעו ולא תשחיתו לרבי זלמן המוליך כתב זה". ויהי הדבר לפלא.

פעם אחת היה רבינו בעיר אחת בשב"ק פרשת ואתחנן, ובאותה עת השתוללה בעיר מגיפה רח"ל והפילה חללים רבים. בליל שב"ק בעת שערך רבינו את שולחנו הטהור, נכנסו נשי העיר בבכיות עצומות על דבר המגיפה, נענה להם רבינו בענוות קדשו: "מה תצעקו אליי, לכו אל אחיי הקדושים, הרה"ק ר' אהרן מצ'רנוביל זיע"א והרה"ק ר' משה מקארסטשוב זיע"א". אך הם לא נסוגו אחור וצווחו שלא ימחלו לו, אם לא יושיע להם, אזי פתח רבינו את פיו בקדשו ואמר: "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר, דהיינו שהצדיק מבקש מהש"ת, אתה החילות, אתה עשית שיחלו האנשים, בכדי להראות את גודלך ואת ידך החזקה אשר מי א-ל-בשמיים ובארץ אשר יעשה כמעשיך וכגבורותיך, דהיינו כדי שלאחר מכן תוכל להושיע ולרפאות אותם. ובכן הנני מבקש ממך, אעברה נא ואראה את הארץ, ראה נא שגם ההמון עם שהם בבחינת ארציות, החר הטוב הזה והלבנון, גם הם מלאים במידות טובות, על כן עזור להם והעלה רפואה למכתם", וסיים ואמר: "ויתעבר ה' בי למענכם, הקב"ה שמע לתפילתי, ועתה לכו לביתכם לחיים ולשלום", וכן הווה, שנעצרה המגיפה.

מסופר באחד מחסידי טשערקאס, שהיה לו בן של"ע ירד מדרך הישר ונעשה רופא. אביו ואמו היה להם עוגמת נפש מבן זה. פעם ביקש האב מבנו שיסע עמו לרבו שיברכהו. וכוונתו היתה שרבו ידבר עמו

ויחזירהו למוטב. ר' יעקב ישראל דיבר עמו זמן רב, אך ראה, שאין הדברים נכנסים אל לבו, ולבסוף אמר לו: "שמע, אם תעשה טובות ליהודים לא יוכלו הגויים לעשות לך רעה".

לאחר זמן נהיה רופא אצל הממשלה, ונעשה ממונה לבדוק מי ראוי לשרת בצבא, והיה משחרר כל מי שנתן לו כסף, ויהודי עני היה פוטר בחינם. והגיעה השמועה בבית הממשלה שהוא נוטל שוחד, וכדי לברר העניין שלחו נכרי אחד להיבדק אצלו, ונתנו לו חמש מאות רובל, ועשו סימנים על הכסף כדי שלא יוכל לשקר. הרופא בדק את הנכרי, והלה נתן לו את הכסף, ומיד כתב לו פטור מהצבא. מיד כשיצא האיש, נכנסו השוטרים, ושאלו: "מדוע שחררת אותו?" ויען להם: "אני רופא, ולדעתי אינו יכול לשרת בצבא". שאלו לו: "ומה הם החמש מאות רובל על השולחן?" ויאמר: "שלי הם". ומיד אסרוהו ואת הכסף נתנו למשמר בבית המשפט כדי להוכיח אשמתו. המשפט היה צריך להתקיים כעבור ג' חודשים, והסניגור שלו אמר, שאינו רואה דרך איך יוכל להיפטר מעונש קשה, ולכך צריך שיודה מיד באשמה, ואז אולי יתנו לו רק עונש קל. הרופא שלח את אשתו מיד לטשערקאס ושתזכיר לרבי, שאמר לו לפני כמה שנים, שאם יעשה טובות ליהודים אף גוי לא יוכל לעשות לו רע. והאשה אמרה זאת לצדיק, והוא ענה ואמר: "אכן אמת הדבר, ולכך הוא ישתחרר ללא שום עונש אי"ה, אך דבר אחד יעשה, שלא יודה במאומה, ויטען, שהכסף שלו הוא". בבוא האשה חזרה מסרה לו דברי הרבי, והם התלבטו מה לעשות, כי הסנגור אמר, שאם הוא יכחיש. אזי הוא לא יוכל להיות הסנגור שלו, יען הראיות מוכחות הם. ותאמר האשה לבעלה, הנה הסנגור אומר, שעל ידי שתודה בכל, אולי יתנו לך עונש קל, והרב אומר, שע"י שתכפור בכל ודאי לא תיענש, ולכך מוטב לעשות כדברי הרבי. והסנגור עזב אותם. במשפט. טען הרופא, שזה שקר וכזב. ואמר הקטגור, שיש להם ראייה בחרה מהכסף, שעשו עליו סימנים. והוציא השופט מן התיבה את הכסף, ולא היה עליו שום סימן, ויאמר השופט לקטגור: "הינך רואה, שאין שום סימן על הכסף, ואם כן נקי הוא מכל אשמה". אמר הקטגור שעמד שם בשם הממשלה: "כפי הנראה החליפו כאן את המעות לפני המשפט, כי בחר לי, שהיה כאן קודם הסימן". כשמוע זאת השופט בערה בו חמתו והוא אמר לקטגור: "הלא גלוי וידוע, שאני היחיד שיש לו מפתח לתיבה זו, וא"כ אתה מאשים את בית המשפט בהאשמה חמורה!". עמד השופט וזיכה את היהודי, וציווה לעשות משפט לקטגור, על שחשד אותו וביזה כל כך את כבוד בית המשפט.

פעם אחת נסע רבינו מספר שבועות אחר חנוכה לאיזה עיר אחת. ועמד באכסניא עם מקורביו. בעל הבית לא היה שם, ואשתו היתה מקבלת את האורחים. הרה"ק עמד עוד לפני תפילת שחרית, וכיון שלא היה עמו מניין, התפלל בחידות בחדרו, והאשה - בעלת הבית שמעה את תפילתו מאחורי הדלת, והרגישה טעם מתיקות תפילתו, ותבן כי איש קדוש בביתה. אחר תפילת שחרית, ערכה לפניו השולחן בכל טוב, וכשגמר לאכול הגישה לפניו פיתקא, ופרצה בככי שכבר עברו שנים רבות וארוכות מנישואיה, ולא זכו עדיין להיפקד בזרע של קיימא. אמר לה הרה"ק, שאם תתן לו סכום מסוים (הרב נקב בסכום גדול מאוד) יברכנה. והאשה הסכימה לתת מיד, אך הרה"ק אמר לה שלא יקבל אלא א"כ בעלה יסכים לתת סכום כזה, ולכך עליה להמתין עד שיחזור בעלה הביתה. בבוא הבעל הביתה, מסרה לו האשה דברי הרבי, ושאלה אותו, אם הוא מסכים. אך הבעל, שהיה מחסידי הרה"ק רבי דוד מטאלנא זיע"א, התרעם על אשתו שבחרה לה רבי חדש ואמר לה כי אינו מסכים בשום פנים ואופן. אמרה לו אשתו: "הנה כמה שנים, שאתה נוסע לרובך לטאלנא. ואינו מושיעך, ועתה יש עת רצון להיושע, הייתכן, שנוותר על זה?" כהנה

וכהנה דברה האשה על לב בעלה, עד שהסכים, ונתנו לצדיק את המעות, והוא הבטיח, שייושעו בכך זכר. כשיצאו מן החדר, סגר הרבי את הדלת, וטייל בפנים הלך ושוב במשך זמן רב, אחר כך פתח את הדלת והחזיר את המעות לבעל, ואמר לו: "הנה בשבת חנוכה, בעת שהיית אצל אחי בטאלנא כבר נושעת, ואם כן, אין המעות שלי, אך אני אקח רק ח"י רובל על הבשורה טובה". וכך היה, שזכו לזרע קודש בר-קיימא כדברי הצדיק.

הצדיק הנסתר הרב אברהם יחיאל פיש זצ"ל המכונה 'הבנאי הקדוש'

יום ההילולא - י"ג אלול

נולד בעיר סטוצ'ין. בצעירותו הסתופף בצל האדמורי"ם מסטוטשין ורופשיץ מהם למד תורה ומוסר. בזמן השואה הגרמנים נכנסו לעיירה והרגו ללא רחל. כשהגיעו לביתו, מערכת החשמל קרסה ורבינו ניצל את הרגע וברח דרך החלון. ניצולי שואה העידו על רבינו: "בימי שנות הזעם של השואה האיומה, כל מי ששהה בקרבת רבי אברהם פיש ניצל". הצליח להימלט מהגרמנים ולעלות לארץ ישראל. התגורר בסמוך לשוק הכרמל בתל-אביב. רוב שנותיו היה צדיק נסתר. עבד כפועל בניין והסתיר את קדושתו. היה נפגש עם הצדיקים הנסתרים ר' משה יעקב רביקוב (הסנדלר הקדוש), רבי לאון פתילון (הצייר), רבי יוסף וולטוך (מנקה הרחובות) ורבי מענדל מבני ברק. הסתיר את עצמו כפועל בניין פשוט.

כאשר ביקשו לבנות בניין למוסדות בעלז בתל-אביב, רבינו ביקש רשות להשתתף בהקמתו בתור פועל בניין. במשך שנה וחצי עלה ירד סחב ובנה מבלי לבקש שכר! רק משום שרצה להיות שותף בבנייתה של תורה. ביתו היה פתוח לכל. הצדיק ורעייתו סייעו לנוזקים. אשתו עבדה במשק בית ואת כל כספם שהיו מרוויחים היו מחלקים לצרכי צדקה לעניים, הכנסת כלה והכנסת אורחים מלבד הקצבה החודשית הדלה ממנה היו חיים. רבינו דאג לכל מחסורם ורעייתו כיבסה את בגדיהם. יום אחד נכנסו למקום מגוריו שלושה אברכים ושאלו: "היכן גר כאן רבי אברהם פיש?". רבינו הכניסם לביתו. והם סיפרו לו שרבי ישראל אבוהצירא, ה'בבא סאלי' שלח אותם אליו כדי להודיע לו שמשמייס החליטו שהוא יהיה רבי ויברך. מאותו הזמן רבים פנו אליו ונושעו.

האדמו"ר מלעלוב קרא על רבינו: "זרע צדקות מצמיח ישועות" וביאר: קודם רבינו זרע צדקות- עוסק בצדקה וחסד, ומכח מידה זו זכה להיות "מצמיח ישועות" שהיה מעניק מברכותיו וכולם ראו בחוש היאך ברכותיו התקיימו וכן רבים פנו אליו ונושעו. לפני פטירתו של ה'בבא סאלי', קרא למקורביו ואמר להם כי "רבי אברהם הוא ממשיך דרכו והוא זה שימלא את מקומו בהשפעת ברכותיו לעם ישראל". מידי מוצ"ש קיים סעודת מלווה מלכה בביתו מפוארת בה נטלו חלק צדיקים נסתרים רבים ויהודים מכל רחבי הארץ. הצדיק הנסתר רבי מענדל מבני ברק העיד: "רבי אברהם הוא ראש הל"ו צדיקים נסתרים". בעל רוח-הקודש. ביום שלישי האחרון לחייו אמר למשמשו כי "ביום שישי שבת קודש הוא הולך להיפטר מן העולם וכי ידאג לסדר את כל אשר צריך". מדברי רבינו לא נפל דבר והוא נפטר בערב שבת קודש, י"ג אלול ה'תשנ"ח (1998). ציונו בבית-הקברות העתיק בצפת.

אביו: ר' יוסף חיים (ראש חב"א-קדישא. יהודי קדוש ובעל מופת). אשתו: מרת פראדל (שרה). מרבותיו: הצדיק הנסתר ר' משה יעקב רביקוב (ה'סנדלר הקדוש').

סיפר רבי יהושע נעימי: באחד הימים, יצאתי מביתי ברח' ישא ברכה בירושלים. רציתי לקחת אוטובוס לכיוון תל אביב, כדי להגיע לבית רבינו. מאחר ושכחתי דבר מה בביתי חזרתי לביתי. כשהגעתי לכיוון רח' יחזקאל, עצרה ניידת משטרה לידי. אחד השוטרים סימן לי לעצור ושאל: "היכן גר הרב פיש?". התפלאתי, הרי הרב מתגורר בתל-אביב והשוטר שאל בירושלים. מהיכן הוא יודע כי אני מכיר את הרב ואני ממקורביו? תהיתי. הבנתי כי יד ההשגחה מכוונת דרכנו. מיד אמרתי: "הרב פיש גר בתל אביב ואני בדרכי אליו". השוטרים הביטו זה על זה ואחד מהם אמר לי: "עלה עמנו וניקח אותך לבית הרב פיש". עליתי לרכב פנימה והחלנו בנסיעה. בתחילת הנסיעה, שררה דממה ברכב. לאחר נסיעה של מספר דקות, פרץ השוטר היושב ליד הנהג בכבי מר. שאלתי: "מה קרה? מדוע אתה בוכה?". השוטר השיב לי כי בנו אהובו חלה במחלה קשה אשר התגלתה אצלו בכבד. כל המערכות בגופו קרסו, וכעת הוא שוכב ללא הכרה. מדובר בילד בן שלוש שנים בלבד, והרופאים אומרים כי נותרו לו עוד יומיים לחיות... הכל הגיע בפתאומיות והשבר והכאב נורא ואיום. היות ואני מכיר מעט מגדולת הרב ואנשים רבים נושעו מברכותיו, עודדתי את רוחו כי בעז"ה צדיק זה יוכל לפעול עבורו ישועה. הגענו לבית הרב. כאשר נכנסנו פנימה השוטר פרץ בכבי. רבינו שאל למבוקשו. הלה סיפר את סיפורו הכואב בכבי וחרדה. לאחר מספר דקות, שם לב כי בתוך דבריו נרדם רבינו על כיסאו כשראשו שמוט מטה. השוטר המשיך לבכות, אולם הרב לא ענה לו מאומה, רק היה נראה כישן. במשך כעשרים וחמש דקות הרב ישן והשוטר עומד שבור. לפתע, ניתר הרב ממקומו ואמר: "כשם שלא ידעת איך זה בא, לא תדע לאן זה ברח. יום חמישי הבא ילדך בורח הביתה". את ההתרגשות שהיתה במקום, לא ניתן לתאר. כולם במקום ידעו כי רבינו רב כוחו בשמיים. הצדיק ביקש מהאבא, לקבל על עצמו ללכת בטלית קטן ולהניח תפילין בכל יום ולזוגתו יאמר כי תקבל על עצמה לכסות את ראשה במטפחת. השוטר חזר לביתו מרוגש בציפייה לעתיד.

לא עברו ימים מועטים ואותו ילד שהרופאים נתנו לו יומיים לחיות, חזר להכרה והחל לשתף פעולה. תדהמת הרופאים היתה גדולה, הם ערכו צילום מחודש. לתדהמתם, הבחינו כי אין זכר למחלה. "זהו ילד חדש!!!", אמרו הרופאים לאביו, "איננו מבינים מה קרה. הבן משוחרר! לכו לבית".

בדיוק ביום חמישי, באותו היום שרבינו אמר לו. הוא התרגש מכל אשר אירע עימו ועם ילדו. ההשגחה המוחשית שראה בעיניו. מה רב כוחם של הצדיקים בשמים, חישלה את אמונתו, הוא התחזק מאוד מבחינה רוחנית ואף ערך סעודת הודיה גדולה. לאחר כמה ימים, נסע הלה עם שני אחיו לבית הרב פיש בכדי להודות לו. בהגיעם לבית הרב, הביט ר' אברהם בשני אחיו ואמר לאח הראשון: "אתה בקרוב תהיה חתן וכלתך מהעיר טבריה", ואילו לאח השני אשר היה חשוך בנים אמר: "לשנה הבאה בזמן כזה תהיה לך בת". למותר לציין כי דבר אחד מדבריו לא שב ריקם, וכאשר אמר כן היה.

מעשה שסיפר רבי יהושע נעימי שפעם אחד בהיותו בירושלים הוא רצה להגיע לרבינו. רכב משטרתי עצר לידי ושאל היכן מתגורר הרב פיש. לאחר שרבינו השיב כי הוא מתגורר בתל-אביב, השוטרים אמרו לו להצטרף אליהם. ברכב הסתבר כי אחד השוטרים יש לו בן שהתגלתה אצלו המחלה בכבד וכל מערכות גופו קרסו והרופאים אמרו כי נותרו לו רק יומיים לחיות. השוטר גם ציין כי מדובר בילד בן שלוש שנים בלבד. כשהגיעו לרבינו והשוטר בדמעות סיפר מה אירע עם הבן, הרב נראה כאילו הוא נרדם ולאחר מספר דקות אמר לו כי ביום חמישי הבן יחזור לביתו בריא ושלם. הצדיק ביקש מהשוטר שיקח על עצמו להניח תפילין וללכת בטלית קטן ועל רעייתו שתשים כיסוי ראש. מדברי רבינו לא נפל דבר, הבן התאושש למרבה הפלא והרופאים לאחר בדיקות ראו כי המחלה נעלמה ממנו קליל והודו בפה מלא כי מדובר בנס רפואי. הסיפור

התפרסם במיוחד בקרב השוטרים שעבדו עם אותו שוטר ורבים מהם החלו להתחזק בדרך התורה והמצוות. ביניהם היה שוטר שהתקשה להאמין לסיפורים על רבינו וניהל ויכוחים רבים עם חבריו שעבדו בתחנת המשטרה בבית-שמש. הם החליטו כי ילכו מספר שוטרים ביניהם אותו שוטר שבנו התרפא בדרך פלא ועם השוטר העקשן לרבינו ושיראו כי על רבינו שורה רוח-הקודש. כשהגיעו לרב אותו שוטר בחוצפתו שאל את רבינו: "אמרו לי שיש לך רוח-הקודש. אם כן, תגיד לי כמה ילדים יש לי? כמה כסף יש לי כעת בכיס?". השוטר שבנו ניצל התבייש מעזות השואל. רבינו לא ענה ואותו שוטר לא הירפה והמשיך לשאול את רבינו שוב ושוב. כשבאו להיפרד, רבינו לפתע פנה לאותו שוטר ואמר לו: "יש לך כך וכך ילדים. בכיס שלך יש כך וכך כסף וכן אשתך בהריון עם בת!". השוטר הודה על מספר הילדים ועל הסכום שבכיסו אולם שלל מכל וכל כי אשתו מעוברת. כשהגיע לבית וסיפר לרעייתו מה אירע עם רבינו, גילתה לו שרק היום נודע לה כי היא בהריון! עתה הבין השוטר כי אכן על רבינו שורה רוח-הקודש. הוא חזר לחבריו והודה בפה מלא ואמר לחברו שבנו ניצל בדרך פלא. "דע לך, הרב שלך הוא מלאך! הוא צדק בכל מה שאמר. אכן, יש אנשים עם רוח-הקודש שיודעים צפונות שמיים".

סיפר ר' יהודה דנינו: בעל ואישה נפצעו קשות ל"ע בתאונת דרכים בבני-ברק. לאחר טיפולים ממושכים הצליחו לשקם את הבעל מהתאונה. למרבה הצער מצב האישה לא השתפר והיא היתה במצב אנוש. קרובי המשפחה סיפרו זאת לרבינו. הצדיק מיד נסע לבית-הרפואה.

כשהגיע לשם, נכנס לחדרה של החולה והחל לזעוק שם כמה מילים לא ברורות והלך מהמקום. למרבה הפלא, תוך זמן מועט מאז יצא מהחדר החלה האישה להתאושש ואף חזרה להכרתה. היא סיפרה: "בהיותי בבית-דין של מעלה נגזר עלי להסתלק מהעולם. לפתע נכנס הצדיק ר' אברהם פיש להיכל בית-הדין ואמר: "תנו לה לחיות. כל זמן שאני למטה היא תחיה". ואכן כך פסקו בית-הדין.

בימות הקיץ בזמן סעודה רביעית לעיתים המסובים היו 'נוטפים מים' מחום. אצל רבינו מזגן ומאוורר לא היה בא בחשבון וכן החלונות היו סגורים שכן לא רצה שיכבו הנרות. כאשר בחום כזה מסתופפים יותר ממאה איש, הרי רבים היו מזיעים. באחת מסעודות מלווה מלכה הגיע בחור ישיבה תמני אשר למד בישיבה אשכנזית וידע לדבר בידיש היטב. אומנם במראהו איש לא העלה בדעתו כי הוא יודע לדבר יידיש. אותו בחור, החום העיק לו ביותר והוא הוריד את כובעו. רבינו מיד ניגש אליו ואמר: "אתה יודע כי דוד המלך יושב פה? כיצד אתה מוריד את הכובע?" הפלא הגדול היה שרבינו דיבר איתו בידיש. הבחור תהה: "מניין לצדיק כי אני יודע את שפת יידיש, הרי איש לא היה חולם זאת?".

עו"ד מפורסם מתל-אביב סיפר כי הגיע באחת הפעמים לסעודה רביעית אצל רבינו עם אחד הילדים. הסיבה לכך נבעה מהעובדה שאותו הבן זה כמה שבועות שניטל מאור עיניו. הוא הלך לכל הרופאים המפורסמים, אולם הללו לא הצליחו למצוא את שורש הבעיה. הרב מזג לו מהמשקאות וציווה עליו למרוח מסביב לעיניו של בנו. הוא כמובן עשה זאת. למרבה הפלא למחרת קם בנו כשהוא רואה כאחד האדם.

סיפר אחד מאנשי ביתו: אני מכיר אדם שהסתבך קשות עם החוק באחת ממדינות אירופה. הוא נכלא עד למשפטו. יום לפני המשפט הגיע אחיו לבית רבינו וביקש עבורו ברכה להצלחה במשפט. רבינו הרגיע אותו ואמר: "אל דאגה, הלילה אגש לבית-המשפט ואעלים את התיק! וממילא אחיך יצא לחופשי". למחרת הובא האיש לפני השופט. כשביקשו את התיק שהכינו מאתמול כדי להתחיל במשפט - לא מצאו אותו. הם ערכו חיפוש במשך שעות ארוכות בבניין ובארכיון אולם התיק לא נמצא. בלית ברירה השופט הוציא אותו לחופשי.

מר פ. לאחר כמה בנות שנולדו לו הוא פנה לרבינו וביקש שיברך אותו שיזכה לבנים. רבינו נתן לו שלושה שיני שום ואמר: "קח את שלושת שיני השום הללו ויבואו לך שלושה בנים זכרים בזה אחר זה". מדברי רבינו לא נפל דבר.

סיפר ר' רפאל לייפר מירושלים: בפעם הראשונה כשהגעתי לרבינו, נתתי לו יד לברכת 'שלום'. עוד בטרם סיפרתי לרבינו בשל מה אני נמצא אצלו החל לתת לי תשובות לאותן שאלות שהתכוונתי לשאול, כשהוא אומר: "לבעיה הזו והזו - תעשה כך וכך". וענה על כל השאלות.

גב' נעמי מעמנואל סיפרה: בחור אחד חלה ל"ע במחלה הקשה. באנו איתו אל רבינו וסיפרנו לו על כך. הצדיק דפק על השולחן ואמר: "היום הכל הולך!". לאחר מספר ימים אני רואה את הבחור ההולך ברחוב. אימו זעקה לעברי: "נעמי, בני התרפא לגמרי! הרופאים היו המומים ושאלו אותי: 'תגידו, מה אתם עושים הדתיים'?"

ר' דניאל בן דוד מראשון לציון סיפר: אני עובד בבנק ישראל ברח' נחלת בנימין. מאחר ורבינו התגורר ברח' קלישר הסמוך למקום עבודתי הייתי מגיע פעמים רבות להתברך מפיו. יום אחד הבן שלי היה מאושפז בבית-החולים אסף הרופא. היה לו חום גבוה והרופאים חששו כי יש לו דלקת קרום המוח. הלכתי בחששות לרבינו וסיפרתי לו. הצדיק אמר לי: "אין חום, הכל בסדר". הלכתי למקום עבודתי.

לאחר מכן התקשרה אשתי מבית-החולים ואמרה לי: "משהו מוזר קרה פה. בבוקר ביקשו מהבן למדוד חום. היה זה מתחת ל-35 מעלות. לפני כן החום היה קרוב ל-40 מעלות. האחות כעסה על הילד ואמרה: 'אתה לא יודע למדוד חום?', כך נזפה בו ומדדה בעצמה. התברר שגם לה יצא 35 מעלות. היא קראה לרופא שבדק את הבן ואמר שאם החום ירד אין בעיה ומשחררים את הבן". כדברי רבינו.

יהודי אחד שנים רבות היה נשוי ולא זכה לילדים. אותו יהודי היה רחוק מדרך התורה והמצוות. הוא פנה לרופאים רבים - אולם זה לא הועיל. בהתחלה הוא לא רצה ללכת לרבינו שכן אמונתו לרבנים לא היתה גדולה. לאחר שהתייאש, פנה למדרגות הבית ברח' קלישר בתל-אביב. באותו הרגע הגיע רבינו וקרא לו: "בא הנה. מה אתה צריך?". האישה התפלא מאוד שכן ציפה לראות בית מפואר עם משמשים ושומרים. רבינו אמר לו כי הגיע לבית הנכון ושאל למבוקשו. הלה סיפר כי זה שנים רבות שלא נפקד בזק"ש. רבינו אמר לו: "מה זה פה, שוק ילדים?". הלה לא הבין מה רבינו רוצה ממנו. לפתע רבינו אמר לו: "יש לך בן, בעודד תשעה חודשים. אתה יכול לחזור למקומך!". כמובן שמדברי הרבי לא נפל דבר.

ר' אבנר צדוק סיפר: "באחד הימים הזדמן לי לשהות בראשון לציון. לאחר מכן נסעתי לירושלים. בדרך חזרה החלטתי לעבור דרך ביתו של רבינו בתל-אביב. כשנכנסתי אליו אמרתי לרב שלום. הצדיק הביט בי ואמר: "מהיכן באת, מראשון לציון?". נדהמתי, שכן אני במקור בירושלים. "מניין לרבינו?", שאלתי בפליאה. הצדיק השיב: "ראיתי על המצח שלך!".

ר' רחמים סיפר: "פעם אחת נכנסה אישה לבית-הרב. באותה שעה הייתי ליד הרב פיש. לפתע הצדיק אמר לי: "לך ותקרא לאישה שהגיעה מראש העין". האישה נכנסה אליו. עוד לפני שאמרה דבר אמר לה הצדיק: "אם בעלך ירביץ לך שוב - ישברו לו הידיים".

בנוסף ביקש ממני שאקנה לה מכונת כביסה שכן היא מכבסת בידיים - כך אמר. האישה היתה המומה. "מהיכן לרבינו שאני מ'ראש העין' ובעלי מרביץ לי ועל כן באתי לרב וכן אין ברשותי מכונת כביסה ולכן

אני מכבסת בידיים?". לא עבר זמן רב ובעלה של אותה אישה הלך עם גבס בידי, שכן הידרדר והיכה את אשתו ל"ע וכדברי רבינו כך היה.

ר' יהושע נעימי סיפר: יהודי אחד היה מבאי ביתו של רבינו. בנוסף נמנה גם על באי בית זקן המקובלים הצדיק ר' יצחק כדורי זצ"ל. באחד הימים כשהגיע לבית ר' יצחק כדורי הראה את תמונתו של רבינו. הרב כדורי התבונן עמוקות בתמונה ועל אף שלא הכיר את רבינו הפך את התמונה וכתב עליה: "נא לברך את יצחק בן טופחה" וביקש מהיהודי למסור את שמו לברכה אצל מי שמופיע בתמונה. לאחר זמן לא רב הגיע בפעם הראשונה רבינו לבית הרב כדורי, שם שוחחו שני ענקי רוח וברכו זה לזה.

ר' אברהם יום טוב סיפר: היתה לי קונדיטוריה ברחוב המלך ג'ורג' בתל-אביב. עבדו אצלי 18 פועלים. הייתי מגיע בכל יום לרבינו כדי לעזור לו במניין. יום אחד אמר לי רבינו: "אוי וי, יש גנב בחנות שלך! רוץ מהר, הוא גונב את הקופה שלך!".

עניתי לו: "העובדים שלי יטפלו בו. אני לא רץ". לאחר מספר שעות הגעתי לחנות. שם היה חוקר משטרה שתחקר את הפועלים על הגנבה. התברר שאכן היתה גניבה. חזרתי לרבינו ושאלתי אותו: "רבינו, כיצד ידעת על דבר הגניבה?". הצדיק השיב בחיוך: "היונה גילתה לי את זה".

במוצאי שבת אחת בעיצומה של סעודה רביעית, ניגש רבינו לאחד המשתתפים ואמר לו: "שום סכין לא תעבור עליך". באותו השבוע נסע אותו יהודי באיזור השומרון. לפתע הקיפו את רכבו מספר מחבלים וקפצו על הרכב כשסכינים בידיהם. הוא כבר דמיין את הגרוע מכל... לפתע ללא כל הסבר נסו המחבלים בבהלה. אותו אדם לא הבין מה קרה. או אז נזכר והבין את דברי רבינו שאמר לו: "שום סכין לא תעבור עליך".

סיפר ר' דניאל בן דוד: "הרב מ.ל. הגיע יום אחד לפני רבינו. לפתע הצדיק אמר לו: "אתה לא מניח תפילין!". תמה ר' מ.ל.: "מחילה מכבודו, אני משמש כשליח ציבור בבית-המדרש בראשון לציון ומניח תפילין מהודרות". אולם רבינו חזר ואמר: "אתה לא מניח תפילין!". הבין ר' מ.ל. כי יש דברים בגו ולכן שלח את התפילין לבדיקה. התוצאות היו כמובן שהתפילין פסולות! עתה הבין את דברי רבינו.

סיפר משמשו, ר' יהושע נעימי: אישה אחת בעלה ברח לארץ אחרת. הוא הותיר אותה לבדה מתמודדת עם ילדים רבים שהיו להם. כששמע רבינו על כך, הוא עודד את האישה. בכל שבוע אישה זו היתה שואבת נחמה מדברי רבינו. שבוע אחד הוסיף רבינו ואמר: "אם בעלך לא יחזור החודש הזה- יביאו אותו בתוך ארון!".

לא עבר זמן רב והאישה מקבלת טלפון מחוץ לארץ וסיפרו לה כי בעלה עבד בבית-חרושת אולם פרצה שם שריפה ובעלה נלכד וכך מצא את מותו. הם הוסיפו ואמרו כי בעודד מספר ימים יגיע הארון של בעלה לארץ. עתה הבינה את דברי רבינו שאמר: "אם בעלך לא יחזור החודש הזה- יביאו אותו בתוך ארון!".

ר' משה שבתי סיפר: יהודי אחד נכנס לרבינו וביקש צדקה. הצדיק ביקש ממנו שיתן דמי פדיון. אותו האיש התנצל ואמר שאין עליו כסף. רבינו אמר לו: "יש לך בכיסים עשרים וחמישה שקלים. תיתן לי אותם עבור הפדיון". האיש שידע שאין בכיסו כסף החל לחפש בכל הכיסים. להפתעתו כמעט בכל

כיס מצא שקלים. כך הוציא את כל מה שמצא בהם. לתדהמתו הרבה בכל הכיסים היה בסך הכל עשרים וחמישה שקלים. בדיוק כפי שהרב אמר. מיד הוא מסר את הכסף לרב כדי שיעשה את הפדיון.

באחת מן סעודות המלווה מלכה המפורסמת של הרב עת נערכה הסעודה בעיר פתח תקווה אחד הנוכחים הבחין ביהודי נכבד הנראה רחוק בלבושו מהקהל החרדי שנכח במקום. פנה אליו האיש ושאל: "סליחה שאני שואל מסקרנות. אתה יכול לומר לי בבקשה מה לך ולרב פיש?". אותו אדם הסביר לו בחפץ לב: "ראה, אבי סיפר כי בזמן השואה, כל אדם אשר שהה בקרבת רבי אברהם פיש - ניצל. אם כן, כיצד לא אבוא להיות אצל צדיק נסתר זה?!"

רבינו נהג להכניס את העניים המסכנים של תל אביב ולהאכיל ולהשקות אותם. במשך כל שנותיו חיתנו הוא ואשתו עשרות ומאות זוגות, כאשר הם מעניקים לכל אחד מהזוגות מקרר גדול ומשוכלל. כשנשאל רבינו: "מדוע הרב קונה דווקא מקררים?" השיב ברב בענוותנותו: "ראו, כאשר יכניסו אותי לגיהנום, יהיה שם חם. אני אבקש להתקרר במקררים שרכשתי עבור זוגות אלו". רבי אברהם היה נהג לעשות חסד לא רק עם החיים אלא אף עם המתים. לכן אסף פרוטה לפרוטה וכתב ספר תורה בשביל אותן נשמות אבודות שיהיו להן זכויות למעלה בשמיים.

באחת הפעמים הגיע לרבינו עשיר מופלג. הוא ניגש לצדיק והגיש לו חבילה גדולה של שטרות הקשורות בגומיה. הסכום שהיה שם היה עצום. לבטח היו בו אלפי דולרים ויתכן אף מעבר לזה. הוא פנה לרבינו והסביר: "אני ורעייתי במשך חמש עשרה שנים הינו ללא ילדים! ניגשו לצדיק ולאחר שקיבלנו ברכה נפקדנו בילדים". רבינו הביט בעשיר ובטרם לקח את חבילת השטרות שאל אותו: "האם אתה שומר שבת?". הלה הודה כי אינו שומר שבת. למרבה הפלא רבינו סירב לקחת ממנו את הכסף. העשיר שמעולם לא ראה אדם המסרב לקחת סכום כה גדול במתנה ניסה להפציר שוב ושוב ברבינו. אולם ללא הועיל. רבינו עמד על שלו ואמר לו: "קח את הכסף מכאן. אתה רוצה שאקבל כסף של חילול שבת? חס ושלוש, אסור לגעת בו". והעשיר נאלץ לקחת את חבילת השטרות כלעומת שבא כשהוא למד שיעור מאלף לחיים כי אי אפשר לקנות את הכל בכסף ויש דברים שהם מעבר לכך.

(הסיפורים מעובדים מתוך 'צדיקים נסתרים בדור האחרון')

ט"ז אלול

הרה"ק האדמו"ר הרב אברהם אביגדור נחום לנדא זצ"ל

יום ההילולא - ט"ז אלול

נולד ב-י"א שבט ה'תרע"ז (1917) בפולין. כבר בילדותו ניכר כי לגדולות נוצר. בגיל אחת-עשרה עבר ללמוד בישיבת 'כתר תורה' בקראקא. כשהיה בן שלוש-עשרה שנים בלבד נכנס ללמוד בישיבת חכמי לובלין לאחר שנבחן על 300 דפי גפ"ת. באותה העת היה הבחור הצעיר ביותר בישיבה. השתתף בקבוצה מצומצמת של האריות שבחבורה אצל הרב מקו"ג'גלוב זיע"א בסדר טהרות, וכן שמע גם מהרב מז'ליחוב זיע"ה הרב עניינים בסודות התורה. עם פרוץ מלחמת העולם השנייה ברח לוויילנה, בה שהה מספר חודשים בחברת הרב יצחק זאב סולובייצ'יק מבריסק.

דרך רצופה ניסים רבים עבר רבינו במהלך בריחתו מליטא למוסקבה, ומשם דרך לבנון וטורקיה עד שבשנת ה'תש"א (1941) הגיע לארץ ישראל. הוריו וכן רבים מבני משפחתו נספו בשואה. לאחר נישואיו בשנת ה'תש"ו (1946) התגורר בשכונת 'שערי חסד' והיה מתלמידי הקרובים של הרב מבריסק. כמו כן היה מקורב לרב דב בריש ווידנפלד, שהתגורר בסמיכות לביתו. תפילת השחרית בימות החול היתה אורכת כשלוש שעות.

בשנת ה'תש"ח (1948) הוכתר על ידי זקני חסידות סטריקוב כממשיך השושלת. הוא קבע את ביתו ואת מרכז החסידות בתל אביב. מעולם לא ישב בתפילה ובקריאת התורה, בשבתות ובחגים עמד שעות על גבי שעות. מעולם לא היו אצלו סטנדר וכסא. הרבי היה מניח את הסידור על גבי אדן החלון ועיניו היו זולגות דמעות בפסוקי דמרה עד שבסידור שלפניו נוצרו חורים. רק כאשר התקרב לגיל שבעים כאשר נחלש מאד החל להתיישב לסירוגין בתפילה.

לימים הקים גם בית מדרש בבני ברק. מוסדות אלו הצטרפו לבית המדרש הוותיק של החסידות בירושלים, שייסד האדמו"ר הזקן מסטריקוב בעת ביקורו בארץ ישראל. במשך כל שנות כהונתו התרחק מגינוני אדמו"רות. בשנת ה'תשמ"ו (1986) עבר להתגורר בבני ברק אליה העביר את מרכז החסידות. בשנת ה'תש"נ (1990) הקים את ישיבת 'קול יעקב סטריקוב', על שמו של אביו.

ענוותן מופלא. שקידתו היתה עצומה. למרות שעבודת הקודש שלו היתה פנימית ביותר, תפילתו היתה בקול חוצב להבות. נפטר ב-ט"ז אלול ה'תשס"א (2001). חי כ-84 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים. מכיוון שלא הותיר צוואה בדבר ממלא מקומו והיו לרב שלוש בנות רוב החסידים הכתירו לאדמו"ר את חתנו הצעיר רבי דוד ברנדר וחלק הכתירו את נכדו רבי יעקב דן שטרן המנהיג את חצרו בירושלים.

אביו: האדמו"ר ר' יעקב יצחק דן מסטריקוב. **אימו:** מרת רויזא ביילא. **אשתו:** מרת חיה הדסה וידיסלבסקי (בת הרב מאיר וידיסלבסקי, מצאצאי החידושי הרי"מ. נישא בשנת ה'תש"ו 1946). **ילדיו:** שלוש בנות. **חתניו הגאונים:** ר' משה שמואל שטרן (בנו של הרב יצחק יהודה שטרן אב"ד בליץ), ר' ישעיהו פרנקל-תאומים (רב בית המדרש קרקא בבני ברק), ר' דוד ברנדר (בנו של ר' של רבי שלום ברנדר, ראש ישיבת בעלז. נישא למרת מרים). **מרבנותיו:** סבו, האדמו"ר הזקן מסטריקוב רבי אלימלך מנחם מנדל, אביו, האדמו"ר ר' יעקב יצחק דן, ר' מנדל וקסלר הי"ד, מרן הגרי"ז מבריסק.

הרה"ח ר' יחיאל גיברשטיין ז"ל מזקני חסידי סטריקוב סיפר בימי ה'שבעה', כי בשנת ה'תשל"א, כשהרבי עוד התגורר בת"א, הגיע בצהרי יום שישי לבית מדרשו ברח' בורכוב כדי להביא את המוצרים של הקידוש לשבת. הוא פתח את הדלת ולתדהמתו ראה את הרבי כשהוא שוטף את ריצפת ביהמ"ד בכבודו ובעצמו.

באותם שנים בת"א כשביהמ"ד שכן ברחוב בורכוב 8 התקים בו מניין לתפילת שחרית מוקדם בכל בוקר. הרבי עצמו לא היה מתפלל במנין זה, כיון שהיה מתפלל יותר מאוחר כאשר היה מכין את עצמו שעות ארוכות לתפילה. למרות זאת הרב התייצב כל יום בשעה שש בבוקר וישב בביהמ"ד בשעת התפילה. כאשר היו קשיים להשלים את המניין היה יוצא בעצמו לרחוב כדי לאסוף אנשים להשלמת המניין.

עד כעשר שנים לפני הסתלקותו ניתן היה לראותו נוסע בתחבורה ציבורית ללא גבאים ומשמשים, תחנוני החסידים כי אין זה לפי כבודו נדחו על ידו בביטול. "כבוד?" תמה באוזניהם, "האמת זו מה

שחשוב, כל השאר זה עולם הזה". השינוי חל רק בשנים האחרונות כאשר החסידים החליטו להמתין לו עם רכב ולהסיע אותו ממקום למקום ובלית ברירה הסכים הרבי לכך.

פעם התווכחו בנוכחותו באיזה סברא, הרבי שמע והגיב על כך: "זהו הרי סברא הכתובה ב'שער המלך'. חיפשו ולא מצאו, אולם הרבי בזכרונו המדהים ציטט להם את הדף המדוייק בקונטרס פלוני שם מביא את סברת ה'שער המלך'.

אחד מנכדיו סיפר, שבתקופה האחרונה לחייו, למד בסוגיא דתמורה רבי עקיבא איגר ארוך וקשה. לצערו הוא לא הבין אותו בשום אופן. כשבא לסבא, רבינו שאל כדרכו מה הוא לומד. הנכד ענה שהוא לא הבין את הרע"א. בסוגיא דתמורה. רבינו ענה לו שסוגיא זאת למד בעיון לפני חמישים שנה, ותיכף התחיל לחשב בדעתו את כל הסוגיא במשך מספר דקות. לאחר מכן ביאר בטוב טעם את כל הסוגיא בע"פ גמרא, רש"י ותוספת עם הגרע"א עד שהנכד הבין את הכל בצורה טובה.

אנשים היו נכנסים לבית מדרשו ומחפשים את הרבי במזרח של ביהמ"ד, אך הרבי היה יושב בפניה בצד על הספסל. לפעמים היה מצטרף לשיעור שנמסר בין מנחה למעריב לבעלי בתים במשנה ברורה או במשניות, וכל זה בצורה טבעית ביותר.

עשרות פעמים כשבאו לכבדו בסידור קידושין או בסנדקאות היה מברר תחילה אם אין איזה סבא במשפחה שעדיין לא התכבד בזה, או אולי יש לחתן ראש ישיבה שיעלב אם הוא יקבל את סידור קידושין. לא אחת היה קורה כאשר הרבי הגיע לסדור קידושין, וכשנכנס הבחין באיזה רב או ראש ישיבה ואדמו"ר היושבים באולם השמחות, מיד היה קורא למחותן שהזמינו, ובתקיפות ובנחרצות היה מבקש ממנו שיכבד את אותו אדמו"ר וראש ישיבה. ומעשים שכאלו היו מעשים שבכל יום.

מאותו הרגע ששקע בספרו, שכח מעולם ומלואו, יכולים היו החסידים והמקורבים ביותר לעמוד לידו ולהמתין אליו, יכולים היו להזיז כסא או שולחן, אך הרבי לא התעורר מעיסוקו ושקיעותו בסוגיה בה עסק באותו זמן. כאשר התגורר בת"א היה לרבי שכן יהודי תמים שהיה משכים קום מדי לילה בשעה שלוש לפנות בוקר ויוצא למלאכתו מלאכת השחיטה. לפעמים היה ניגש אל הרבי בלי חכמות ואומר לו: "רבי, הלילה הזה לא למדתם דייה!". הרבי שאל אותו: "מנין לך זאת?". והיהודי היה עונה בתמימות "האור כבה לפני שיצאתי לעבודה, וזהו לי האות וסימן!".

לצד גדלותו בתורה היה הרבי בבחינת 'בור סיד שאינו מאבד טיפה', כל דבר שלמד אי פעם נחקק בזכרונו לעולמים ואותה לא שכח מעולם לרוב אהבת התורה שיקדה בו. הרבי היה חוזר על עניינים שהיה שומע מרבותיו או ספרים שלמד גם לאחר כשישים או שבעים שנה.

סיפורים אין ספור מסופר על כך. באחד מה'טישים' בסוכות ה'תשנ"ט, ביקש מאחד מנכדיו להקריא לו קטע מסויים בספר 'מעדני מלך'. הנכד התחיל להקריא והרבי החל להשלים לו משפטים שלמים, לאחר מכן סיפר הרבי לנכדו כי בספר זה הוא למד כשהיה בגיל שלושים, כלומר לפני כחמישים שנה.

הרבי הטריח עצמו למרחקים לכל שמחה שהזמינו אותו אפילו אם לא הכירם רק שהיו אצלו והזמינו אותו, פעם שאלו אותו: "הרי לפעמים מגיע לשמחה שממש אינה לפי כבודו!". אך רבינו השיב בפשטות: "איך אוכל שלא להשתתף בשמחה שיהודי זה טרח בעצמו להגיע אלי להזמין אותי".

פעם נכנסו לקודש פנימה משלחת להזמינו לשמחת נשואין אצל רבם, הרבי הגיב: "למה לכם הטירחה הזו לשלוח אתכם הלא היה אפשר לשלוח הזמנה דרך הדואר וזה היה מספיק לי".

התמדתו היתה מופלאה ביותר. כל שנותיו המית עצמו בעמלה של תורה ללא סייג. בכל לילה נשאר ער עד השעות הקטנות של הלילה. למד בהתמדה עצומה ללא כל הפרעות. למדנים מופלגים שמילאו כרסם בש"ס ופוסקים ואשר שוחחו איתו בלימוד, מצאו עצמם נדהמים לנוכח למדנותו ובקיאותו, בהירותו וסברותיו הישרות.

בעת שהיה מתייגע בתורה היה מתנתק כליל מכל הסובב אותו, והיה שקוע שעות רבות בסוגיה ללא שיקום מכסאו אפילו פעם אחת. פעמים רבות היה קבע ללכת למקום מסוים בשעה מסויימת, אולם לרוב עיונו בסוגיה שכח כליל מהשעה שנקבעה אשר חלפה והלכה לה, פעמים רבות היה שואל את בני ביתו מדוע לא אמרו לו שהגיע השעה ללכת למקום פלוני.

תושבי השכונה אף העידו כי פעמים רבות ראו את הגאון מטשעבין סר לבית הרבי בכדי להמתיק סוד ושיח עמו. ידוע כי בכל פעם שהרבי היה נכנס לביתו היה הגאון קם לפניו מלא קומתו, גם בשנתו האחרונה שהיה הדבר קשה עליו והרבי שלא רצה להטריחו נכנס מהצד לא הועיל לו כלום ומיד בראותו את פניו קם לעומתו. פעם הגאון מטשעבין התבטא לאחד מחסידי הרבי: "היודעים אתם בצל מי אתם מסתופפים, רבכם צדיק וגאון ויכול להאיר בתורתו את כל העולם, ואני מבקש ממנו כסדר שיפתח ישיבה. להרביץ תורה לעדרים..."

במשך שנים, אחרי שעבר לבני-ברק, לא התרגל שקמים לכבודו כאשר נכנס לביהמ"ד, והיה אומר בכל פעם: "לשבת!". כשנכנס פעם לסוכה, וראה שכולם קמים לקראתו, אמר: "הרי כתוב בסוכות תשבבו". פעמים רבות שכשנכנס לביהמ"ד וראה אורח שבא לשבת או ביום חול, היה ניגש אליו ומתיישב לצדו כידיד. אם הלה היה מנסה לסדר רגליו ולהתיישר ביראת כבוד, היה מעיר לו: "שב זקוף".

הרבי שוחח בפשטות עם אנשים שנכנסו לביהמ"ד ללא גינונים, היה מתיישב עם אותו יהודי על הספסל כאחד האדם, ומתעניין לשלומו וכו'. כשהלה לא היה מאמין למראה עיניו איך שהרבי המפורסם משוחח איתו בפשטות. לפעמים היה קורא לילד ומבקש ממנו: "שב לידי, תספר לי מה אתה לומד", וכך שוחח הרבי עם הילד במשנת תלמודו מתוך חיבה ואהבה.

הרבי לא הסכים מעולם לקבוע שעת קבלת קהל וכן סירב בתקיפות שיהיו לו משמשים בביתו. היה פותח לבדו את הדלת ומרים בעצמו את הטלפון. במשך השנים נקעה נפשו להתווכח על כל גינוני הכבוד. לעתים אף היה מפטיר שכבר אין לו כח להתווכח על גינוני הכבוד.

למרות בקשות חוזרות ונשנות של רבים מגדולי הדור ובראשם האדמו"ר ה'בית ישראל' מגור זיע"א להצטרף כחבר במועצת גדולי התורה הרבי לא ראה את עצמו ראוי ברוב ענוותנותו להביע דעתו בין גדולי הדור, רק פעם אחת השתתף בישיבת מועצתה"ת, היה זה בשנת ה'תשל"ג כאשר ראשי מועצתה"ת הפצירו בו שישמיע את דעתו בנושא מסויים שהסעיר את היהדות החרדית כולה, אז הגיע באופן נדיר להשתתף בישיבה מרנן הגרש"ז אויערבך והגרי"ש אלישיב זצ"ל. בדרך כלל אף היה נמנע מלחתום על כרוזים ציבוריים, והיה אומר בפשטות לעסקנים שהגיעו לביתו: "מה אני כבר יכול להוסיף לדבר, הרי בין כך חתימתי לא תועיל".

כשהיו נכנסים אלו מחברי ספרים ובקשו ממנו הסכמה לספרם היה אומר להם בענוותנות: "מי יקנה את הספר בשביל הסכמתו?". גם כאשר נפגש עם גדולי ישראל והחלו לשבחו בגין גדולתו היה מבטל דבריהם בהינף יד.

באותן שנים בת"א, כשביהמ"ד שכן ברחוב בורוכוב 8, התקיים בו מניין לתפילת שחרית מוקדם בכל בוקר. הרבי עצמו לא היה מתפלל במניין זה, כיון שהיה מתפלל יותר מאוחר משום שהיה מכין את עצמו שעות ארוכות לתפילה, אולם אעפ"כ התייצב כל יום בשעה שש בבוקר וישב בביהמ"ד בשעת התפילה, וכאשר היו קשיים להשלים את המניין היה יוצא בעצמו לרחוב כדי לאסוף אנשים להשלמת המניין.

כאשר רבינו היה מקבל ספר חדש לידו היה בקי בכל הספר מרישא לגמירא תוך מספר ימים. לעתים היה נראה בבית מדרשו בין מנחה למעריב מעיין בספר בריכוז רב עד שלא היה שם לב שהגיע זמן תפילת מעריב, ואף לא הבחין כלל בסובבים אותו, כל כך היה מרוכז בסוגיה שלמד.

פעם הזמין הרבי את אחד מנכדיו לסעודת ליל שבת בביתו. לאחר אכילת המרק התחיל נכדו לשוחח עמו בסוגיה ד'תקפו כהן' שבמסכת בבא מציעא, הרבי החל ללמוד את הסוגיה מתחילתה, ורק לאחר מכן רש"י ותוס' וראשונים, וכך נמשך הלימוד למעלה מארבע שעות ברציפות. לאחר מכן פנה אל נכדו ושאלו: "מה רצית להעיר בסוגיה?".

הגאון ר' זלמן רוטברג זצ"ל סיפר בימי ה'שבעה' בהתפעלות על בקיאותו המדהימה של הרבי בכל הספרים ואף באחרוני זמנינו, היה זה באירוע תורני מסויים כאשר אחד הדרשנים ציטט אימרה בשם מרן ה'אמרי אמת' זצ"ל. במקום נכחו כמה מנכדיו של האמרי אמת שלא ידעו להצביע למקור האימרה של זקנם זצוק"ל. אולם הרבי אמר מיד את מספר העמוד שבו מופיעים הדברים בספר 'אמרי אמת'.

כאשר היה מתחיל לומר דברי תורה בעת עריכת שולחנו היה פותח ואומר: "אני לא אומר בכלל" או "הכל כנראה" וכדומה, וכאילו אינו אומר שום דבר חידוש, בה בשעה שכל דברי תורתו היו מלאים בחידושים משלו. כל מי שהיה שומע את דברי תורתו היה מתפלל מעומקם וחריפותם של הדברים.

כמו כן נזהר היה מאוד שלא לתפוס מעמד של "משיב תשובות", והתרחק בזה כמפני אש. כשעקר מת"א לבני ברק וכבר פקיע שמייה כגאון וחכם שנון, הרגיש הרבי כי אנשים מתחילים להתדפק על דלתות ביתו בבקשות עצות וברכות, הרבי קבלם בפתח בעמידה, ופטרם בברכת הצלחה וכל טוב, לפעמים היו אנשים מגיעים לביתו שבת"א לשאול עצה וכו' בטענה ששמעו שיש אדמו"ר חכם ופיקח ברחוב 'בורוכוב' שעונה תשובות, אך הרבי היה פוטרם ואומר להם כי מן הסתם טעו בכתובת, והכוונה היא לאדמו"ר מפורסם המתגורר ברחוב 'בר-כוכבא'.

שר התורה ושריד אחרון לגאוני פולין היה הרבי זצ"ל. גם בפולין שלפני המלחמה נחשב ל'חידוש' גדול ובעל מח חריף. בעת לימודו היה מרוכז כל כולו בסוגיא עד שלא הבחין כלל בנעשה סביבו. סיפר אחד החסידים שנכנס פעם לקודש פנימה לשאול עצה. הרבי אחז באמצע הלימוד בחברותא (כי דרכו בקודש היתה שלא להגביל את מי שבא בשעריו בשעות מסוימות, אלא בכל עת היתה דלתו פתוחה). המחזה היה נורא הוד: החסיד עומד מולו, ורבינו ממשיך לדבר בסוגיא שעסק בה בלא שהבחין כלל שהלה עומד מולו, עד שהעיר לו החברותא, או אז מיד פנה אליו והצטדק שלא ראה אותו עד כה ...

גדולי ראשי הישיבות ששמעו על למדנותו העריצוהו ביותר. ר"י פוניבז' הגר"ש רוזובסקי זצ"ל שנקלע פעם לשיחה תורנית של כמה לומדים בה השתתף הרבי התבטא לאחר מכן בהתפעלות על הרבי ואמר למלווי: "לו הייתי זוכה ללמוד בחברותא עם הסטריקובר רבי, הייתי מרגיש בזה תועלת עצומה עבורי".

בתקופה הראשונה שהתגורר הרבי בת"א, הופיע בפתח ביתו יהודי שחיפש את האדמו"ר מסטריקוב כדי להתברך ממנו וגם לתרום לו סכום מכובד, הרבי נענה לו ברוב ענוותנותו שהוא טועה בכתובת ושלה אותו למעונו של אחד מצאצאי רבי וועלף מסטריקוב זי"ע שהתגורר בקירבת מקום.

לחתונות נהג להופיע לבד ללא גבאים. פעם יצא הרבי מאיזה שמחה כשבעל השמחה מלווהו החוצה כברת דרך, הרבי שלא רצה להפריעו משמחתו פנה אליו בבקשה שיחזור לבית המשתה והלה נענה: "הרי כתוב שת"ח צריך שני מלווים". הרבי הגיב על אתר בחריפותו: "אני איני צריך אפילו אחד"...

בערוב ימיו התבטא רבינו שהוא עדיין זוכר את שיעורו הראשון ששמע מרבו המהר"ם שפירא, וזאת לאחר שכבר עבר כמעט שבעים שנה מאותו שיעור. פעם עבר וראה על השולחן בביהמ"ד את הספר 'תרועת מלך'. הרבי התבונן בספר ואמר שהוא זוכר עוד את המחבר הגר"י זוסמאנוויץ הי"ד כאשר הגיע ליח"ל ומסר בה שיעורים מספר שבועות. הוא עוד זוכר את שיעורו שמסר בסוגיא של סוריא ועציץ נקוב בגיטין דף ז'. סיפר הרבי שהוא היה למדן מופלג ושיעוריו היו מלאים וגדושים, וזה היה לאחר תקופה של למעלה משישים שנה! באחת משנותיו האחרונות אמר בדרך אגב שעדיין הוא זוכר את דרשת אחיו הגה"ח ר' טוביה יוסף הי"ד, בחתונתו בשנת תרפ"ט.

הגר"ח מילקובסקי זצ"ל ביקר פעם בבית הרבי. כשנכנס לביהמ"ד ופגש בחסידים אמר להם בהתפעלות: "היום זכיתי לעשות חסד עם הרבי שלכם", לתמיהת החסידים איזה חסד הוא עשה היום עם רבם? השיב הגר"ח: "כשנכנסתי לבית הרבי היום הוא היה עייף ביותר, כנראה שלא חש בטוב. ראשו היה רכון כלפי מטה, חשתי שאין לי במה לעזור לו אלא בדרך אחת – התחלתי לשוחח איתו בסדר קודשים. רבינו מיד התעורר והתחיל להילחם עמי במלחמתה של תורה. השיחה בלימוד עמו התארכה והתמשכה, ומה אומר לכם כשעזבתי אותו היה רבכם כבר מלא שמחה וכמי שכל עייפותו וחולשתו נעלמה לו לפתע פתאום".

פעם נכנס לבית-הכנסת וראה שתלו פתק שמוכרים מקומות לעזרת נשים. בראש המודעה נכתב "בנשיאות כ"ק האדמו"ר שליט"א". הרבי הלך ותלש את הכותרת מהמודעה, ומקורביו אמרו: "מי צריך את הכבוד הזה?". כזו היתה תשובתו לישיש שהגיע ממרחק, ובעת נטילת שלום עליכם שאל לשלומו: "מה עושה הרבי?" התגובה המיידית היתה: "קודם כל צריך להיות רבי, אח"כ תשאל מה עושה הרבי"...

לא אחת כשהיה שומע שאחד מגדולי ישראל מבקש לבקרו, מיד היה הרבי קם ומקדים לנסוע אליו לבקרו.

רבים מגדולי הדור היו מציעים בפניו את ספקותיהם בלימוד ובהלכה, בידעם בבירור שאצלו יקבלו פתרון ברור לשאלותיהם, אך עם כל זאת היה הרבי מנסה להסתיר את את עצמו בלימוד ככל יכלתו. פעמים רבות בשולחנו הטהור תוך כדי אמירת דברי התורה, היה שואל על מקומו של מאמר חז"ל מסויים, או אפילו פסוק היה שואל את הבעל קורא את לשון הפסוק, והיה מעמיד פנים כאילו אינו יודע כמעט כלום. רק לעתים, בלית ברירה, כשהסובבים לא ידעו להשיב, היה אומר כלאחר יד, אולי זה במסכת פלונית שם

בדף למטה או למעלה. לעתים כאשר הביאו את הגמ' היה מבקש להקריא לפניו משום שאין לו אצלו את משקפי הקריאה, והיה מוסיף בע"פ את רש"י, תוספות והמהרש"א כלשונם.

גאונותו של הרבי היתה לשם דבר בעולם התורני. גדולי הדור עמדו נפעמים מול מוחו העילויי. לא אחת היו מבקשים לשמוע את דעתו של הרבי בסוגיות תורניות שונות למרות שהיה צעיר לימים. כאשר היה אברך צעיר לימים התגורר בשכונת שערי חסד בירושלים התודע הרבי לדמותו הגדולה של הגאון מטשעבין זיע"א. יחד היו משוחחים רבות בלימוד ובענייני השעה. בני ביתו של הגאון מטשעבין העידו כי הגאון היה מתפעל ביותר מכח תורתו של הרבי ואף התבטא עליו באחת השיחים שהוא 'בעל פשט אמיתי' היורד לעומקה של סוגיה.

באחד הימים פגש בו אחד מגדולי התורה המובהקים בבני ברק שעמו היה מיווד רבות בשנים. במהלך השיחה העיר אותו גדול לרבי על שהוא אינו נוהג כפי המתחייב ממעמדו. "גם אם הרבי סולד מהכבוד המלווה לכך, הרי שכאדמו"ר המנהיג קהילה חסידית מכובדת, אסור לכם להתנהג כפשוטי העם". הרבי הבין שזוהי "דעת תורה" הסכים לדבריו ומאותו עת הסכים לכך שרכב יסיע אותו לחתונות יחד עם מלווה.

ענותנותו ופשטותו של הרבי התגלו באפיזודות רבות ושונות, עד שכמעט אין תחום שבו לא ניכרה פשטותו המוחלטת האופיינית לו. הרבי היה בז לכל הבלי העולם ולא סבל גינוני כבוד מהם סלד ביותר, וכשהיו קוראים לו בשמו "כבוד קדושת" או "אדמו"ר" היה מעוות פניו ורוקע ברגליו וצורתו החליפה אלף גוונים. אירע פעם שבתפלת שחרית היה חסר "כהן" בבית מדרשו, והגבאי קרא "אין כאן כהן, יעמוד אדוננו מורנו ורבינו", כששמע זאת הרבי, המשיך באותה מנגינה ואמר: "אין כאן אדוננו מורנו ורבינו, יעמוד..."

כאשר רבינו עבר להתגורר בת"א, והיה מגיע לעיתים לירושלים היה הולך לבקר אצל רבו, הרב מבריסק, וידע כבר רבינו כשאמר לו הרב מבריסק "ר' אברהם אני צריך אתכם פה", שהלילה הוא ישאר ללון בירושלים, והיה ממתיק עמו סוד שעות רבות. פעם כאשר ישבו אצל הרב מבריסק קבוצת עסקנים שהגיעו לדון עמו בנושא מסויים שעמד על הפרק, רבינו גם נכח אז בסמיכות מקום. במהלך הפגישה הרב מבריסק פנה אל רבינו ושאל אותו מה חוות דעתו בעניין. רבינו אמר את דעתו, והעסקנים המשיכו להציע את פתרונותיהם בעניין, כשהרב מבריסק שותק בכל אותה העת. לבסוף שאלו העסקנים את הרב מבריסק: "מה הרב מכריע בעניין?". נענה הרב מבריסק: מיד נענה: "הלא כבר שמעתם מקודם את התשובה מרבי אברהם" (מעדות הרמ"ז גרליץ שנכח במקום).

הגרי"ש אונגר זצוק"ל גאב"ד חוג חת"ס סיפר את שאירע עמו בעת שהותו בשוויץ לצורכי בריאות ביחד עם הרבי. "פעם בשהותי בשוויץ חשתי ברע ונחלשתי מאוד, כשנכנסתי לביהכנ"ס להתפלל וראיתי את האדמו"ר מסטריקוב בתפילתו כשכולו קודש ואש להבה, נפל ברעיוני להתפלל עמו מילה במילה ולכוון שתפילתי תעלה עם תפילתו, וכך עשיתי, ועד סיום התפילה הבראתי לגמרי, ותליתי כל זאת בזכות כח תפלותו של הרבי מסטריקוב".

מעובד מתוך 'שחרית- העיתון הדיגיטאלי היומי של הציבור החרדי'
מכתבה לדמותו ב'המבשר' תורני כי תצא תשע"א מאת הרב יוסף סופר.

הגאון הרב עבדאללה (עובדיה) סומך זצ"ל

יום ההילולא - י"ז באלול

נולד בגדד שבעירק בשנת ה'תקע"ד (1813). מגדולי חכמי בבל. כשהיה בן עשרים שנים בלבד, קיבץ סביבו קבוצה של אברכים והחל ללמד בעצמו ש"ס ופוסקים, כאשר הוא דואג לכל מחסורם ופרנסתם על חשבוננו. תוך זמן קצר, מספר תלמידי הישיבה עלה והגיע למאות. כאן בא לעזרתו ר' יחזקאל מנשה שהיה מעשירי בגדד ועזר לרב להקים את בית המדרש "אבו מנשה" ואח"כ את הישיבה "מדרש בית זלכה". כעשרים שנה לאחר יסוד הישיבה נמנו בה שלושים ראשי ישיבות שכל אחד מהם עמד בראש ישיבה קטנה, ומעל כולם הגאון ר' עבדללה. שמם הטוב של הישיבות הגיעו לכל הארצות, וממקומות רחוקים כגון: הודו, קורדיסטאן ופרס שלחו את בניהם ללמוד בבית-המדרש עד שמלאו את כרסם בש"ס ופוסקים. ביתו של הרב היה פתוח לכולם, האיר פנים. עסק בצדקה ובתמיכה בעניים. תיקן תקנות רבות. והיה מוחזק גם בעיני התושבים המוסלמים כאיש אלוקים קדוש ונורא.

רב, מחבר וראש ישיבה. הפוסק החשוב ביותר בזמנו בבבל. עסק בתורה והקדיש את כל עתותיו להרבצת תורה. נפטר בליל שבת קודש י"ז באלול בשנת ה'תרמ"ז (1889), חי כ-76 שנים.

אביו: ר' אברהם (מרבני העדה. זכה שתורה וגדולה התאחדו על שולחנו וזכה לעושר רב. מכספו פיזר לאביונים ותמך במיוחד בתלמידי חכמים. שישה בנים ושמונה בנות נולדו לו, נודעו במעשיהם הטובים כרודפי צדקה וחסד, אולם המיוחד מכל בניו היה הבן ר' עבדאללה). **רבו:** ר' יעקב בר יוסף הרופא (מגדולי הדיינים בגדד). **מתלמידיו:** הגאונים ר' אליהו מני (רבה של חברון), ר' יוסף חיים (בן-איש-חי). ר' יהודה פתיה. ר' נסים הלוי. ר' יחזקאל מוצפי. ר' ששון הלוי. ר' אלישע דנגור. ר' אברהם הלל. ר' עזרא דנגור. ר' שמעון אגסי. ר' יעקב חיים סופר. ועוד גאוני עולם. **מספריו:** זבחי צדק - שו"ע יורה דעה - קיבוץ חכמים - עץ השדה - חזון למועד ועוד רבים

באחד המקרים יהודי התאסלם ולאחר מכן העליל עלילת שווא על יהודי אחר ותבע אותו למשפט. היהודי נשבע ויצא זכאי בדניו וזאת משום שידעו השופטים כי אצל היהודים אין דבר חמור יותר משבועת שקר. בראות המומר זאת, חמתו בערה בו והוא הלך למושל המוסלמי ואמר: "דע לך, אדוני המושל. אין כל ערך לשבועתיהם של היהודים, שכן ביום המקודש ביותר שהוא יום הכיפורים, הם מבטלים את כל השבועות שישבעו", וכדי להוכיח את צדקתו, פתח את המחזור בתפילת "כל נדרי". כיוון ששמע המושל כך, ציווה להביא לפניו את רבם של היהודים כדי שייתן הסבר לכך. לצורך זאת, נשלחו שלושה שוטרים בפקודת המושל. הם הגיעו לבית-המדרש "בית זלכה" ופנו בשאלה לאחד התלמידים: "היכן יושב הרב?". התלמיד הצביע על אחד החדרים בו ישב ר' עבדללה סומך עם תלמידיו ולימדם. שלושת השוטרים עמדו בפתח החדר, אולם מראהו של הרב הבהיקו כאור הרקיע. השוטרים לא ההינו לגשת אל הרב ולבסוף שבו על עקבותם כעומת שבאו. הם ניגשו למושל ואמרו לו כי רב היהודים אינו ילוד אשה והוא מלאך ה', ואין הם יכולים להביאו. המושל נזף בהם קשות ושלח שלושה שוטרים אחרים להביא את הרב. שלושת השוטרים האחרים אף הם לא העיזו להכנס אל הרב. הם כתבו על פתק כי המושל מבקש ממנו להתייצב לפניו ושלחו את הפתק באמצעות אחד התלמידים. הרב יצא מבית-המדרש לכיוון ביתו של המושל. בראותם זאת, כל חכמי הישיבה התלוו לרב. וכל מקום בו הרב עבר, הצטרפו יהודים רבים.

עד מהרה השתרכה אחרי הרב שיירה רבת משתתפים של אלפי אנשים. כאשר המושל הציץ מחלונו, הוא נדהם לראות את כל הצועדים אחרי רבם, ולמראה קלסתריו של הרב, רעד וחלחלה אחזו בו. כשנכנס הרב אל המושל, המושל התנצל בפניו על שהטריחו לגשת אליו. בנוסף, התבייש לשאול את הרב ובמקום זאת פנה לאחד התלמידים וביקש ממנו להסביר לו את פשר התפילה ביום הכיפורים. התלמיד הסביר בטוב טעם כי הביטול יכול לחול רק על שבועה בשגגה וגם לא על ענייני ממונות בין אדם לחברו. מאותו יום הפך המושל למעריצו הגדול של ר' עבדאללה.

בשנת ה'תרמ"ז (1889) פרצה מגפה הגורמת לאדם להקיא על לצאת נשמתו. מגפה זו לא פסחה על ר' עבדללה סומך וביליל שבת קודש י"ח באלול הרב השיב את נשמתו לבוראו. מאחר והמגפה עוד השתוללה, נאסר ע"י הממשלה לקבור את הרב ליד קברות אבותיו. יחד עם זאת, המושל התיר לקבורו בחצר "יהושוע כהן גדול" (במקום זה היה גם צינונו של הרב יעקב הרופא, רבו המובהק של ר' עבדאללה) ואף נתן רישיון בכתב על כך. כל יהודי בגדד ליוו את רבם בדרכו האחרונה כשהם ממררים בבכי רב.

לפתע, הופיעה קבוצת מוסלמים כשבראשם מנהיגם צורר היהודים בשם "זיבג" שהיה המוכתר של המחוז ודרשו מן היהודים להסתלק מן המקום. גם כשהראו את הרשיון המיוחד שקיבלו מאת המושל, לא נרגעו המוסלמים והחלו מכים את היהודים עד זוב דם. בינתיים, טיפסו שישה יהודים אמיצי לב מעל החומה הגבוהה שהקיפה את חצר "יהושוע כהן גדול" וקברו את רבם.

המוכתר "זיבג" הפיץ עלילת רשע בה טען כי היהודים היכו את המוסלמים וחיללו את דתם. המושל, שהוא בעצמו נתן את הרשיון לקבור את הרב, התכחש בראותו את כל המהומה ואף הגדיל לעשות וציווה לאסור את ראשי הקהל. ההמון המוסלמי, בראותם כי הותרה הרצועה, החלו להתנפל על בתי היהודים תוך כדי שהם חומסים ובוזזים מכל הבא ליד. בסופו של דבר, רבני בגדד הריצו מברקים מן העיר הסמוכה (וזאת משום שהמושל שם ידו על כל המברקים שנשלחו מבגדד) אל קהילות ישראל בכל הארצות בכדי שיפעילו את כל הקשרים להפסקת ההתעללות. ממשלת בריטניה שלחה התראה חריפה לשולטן "עבד אל-חמיד" ואף איימה כי אם לא תופסק מיד ההתעללות ביהודים תאלץ בריטניה להפעיל כח צבאי. האיום פעל ולאחר חקירה מקיפה הודח המושל ממשרתו, אולם במקביל כדי להרגיע את חמת ההמון המוסלמי, יצאה הוראה כי יש להעביר את הרב מקברו לבית-העלמין שלידי בגדד. כשפתחו את הקבר, כולם נדהמו לראות כי גופו הקדוש היה שלם ונקי כביום הטמנתו על אף שעברו כ-84 ימים מאז. באותו מעמד, ראש הצבא המוסלמי ירד מעל סוסו ופקד על כולם ללוות את הרב רגלי. מסע ההלוויה נמשך שעה ארוכה כשהכל משיחים במאורע המופלא. רבים מהמוסלמים שהיו עדים למחזה-התגלית.

מעשה במוסלמי בשם סייד אלטייף אבו ראסקייא שהיה מכובד מאוד בקרב אחיו המוסלמים (התואר 'סייד' תואר כבוד למוסלמים). במשך כל היום התהלך בשוק, חירף וגידף את רבי עבדאללה. בנוסף חיבר עליו שירים בהם לעג על הרב רבות. מוסלמים רבים הלכו אחריו בשל חשיבותו.

ליל שישי, כ"ב אדר, המוסלמי הודיע לאנשיו שעליהם להתאסף בבית הקפה, משום שחיבר שיר חדש נוסף. כולם התאספו בבית הקפה עד כי התמלא עד אפס מקום. מפאת חוסר המקום אחרים עמדו ברחוב כדי לשמוע את השיר החדש על רבינו. הוא התחיל לשיר ואחריו כל אנשיו, כך במשך שעות ארוכות.

למחרת בבוקר, כאשר עלה על גג גבוה לקרוא למוסלמים לתפילה, מעדה רגלו והוא נפל אל הרצפה. שני מוסלמים הקימו אותו וראו שהתעלף. הם לקחו אותו לביתו כשהוא מבלבל. כאשר הקיץ מתרדמתו

ביום השבת, מצא עצמו אילם והתחיל לענות להם בעזרת אצבעותיו. אחרי כן השתתק כל גופו והוא סבל ייסורים מרים עד יום שישי שלאחריו. הביאו לו רופא, אשר מצא אותו אילם, חירש ומשותק. לאחר בדיקה קצרה אמר שאין לו תקנה. באותו ערב מת אותו מוסלמי. המוסלמים מחסידי אומות העולם אמרו כי מיתה משונה זו באה לו משום שפגע בכבוד הרב עבדאללה סומך.

י"ט אלול

המקובל הגאון הרב משולם שרגא פייבוש היילפרין זצ"ל

יום ההילולא - י"ט אלול

נולד בשנת ה'תק"ע (1809) בברזאן. דור עשירי לרבינו המהרש"ל, ובן אחר בן לרבינו אלחנן מבעלי התוספות. אימו ע"ה היתה מצאצאי הרה"ק רבי משולם פייבוש מזבריו (מח"ס 'יושר דברי אמת'). כבר כשהיה צעיר לימים הפליא את כל רואיו בתפיסתו המהירה ובכח זכרונו העצום. בור סוד שאינו מאבד טיפה. שקידתו והתמדתו היו לשם דבר. הוא עשה חיל בלימודיו ועלה מעלה מעלה במעלות התורה והיראה. כשהיה נער נהג בפרישות ובחסידות. לאחר נישואיו המשיך לשבת באהלה של תורה, כשהוא מוסיף התמדה על התמדתו ופרישות על פרישותו. לאחר שמלאו לו עשרים שנים, ולאחר שמילא את כריסו בש"ס ופוסקים, אביו התחיל ללמדו קבלה. תוך זמן קצר רכש בקיאות עצומה בזה"ק ובכתבי האריז"ל. הזוהר הקדוש וכן שמונת השערים ושאר כתבי האריז"ל היו שגורים על לשונו, ובהם הגה יומם ולילה.

לאחר פטירת אשתו, נישא בשנית וגר מספר שנים סמוך לשולחן חותנו ברופשיץ. בשנת ה'תר"ה (1844) לאחר פטירת אביו, התחיל לשמש ברבנות בברזאן. אולם, קמו לו מתנגדים - בעיקר נגידי הקהילה. הם הצליחו להורידו מכסא הרבנות. רבינו נשאר שם והמשיך להנהיג את עדת החסידים. לאחר זמן חזר למקומו ברבנות בברזאן. כל עבודתו הקדושה של רבינו היתה בהסתר ולימוד התורה היה ללא פניות. עורך פעמים רבות את תלמידיו ושומעי לקחו אודות מעלותיה העצומות של מצות הצדקה. כל עניי ובעל מכאוב היה הולך לבית הרב ויוצא עם נדבה הגונה. היה מפריש חומש מממונו ומחלק לעניים. האיר פנים לכל אדם. בעל רוח-הקודש. נפטר ב-י"ט אלול ה'תרל"ו (1876). חי כ-67 שנים. ציונו בברזאן. בנו, רבי אברהם זרח אריה יהודה ליבוש, מילא את מקום אביו.

אביו: הגאון המקובל ר' נפתלי הירץ (אב"ד ברזאן. היה מהחבורה הקדושה של ה'חזוה מלובלין'). **נשותיו:** מרת חיה לאה ליפשיץ (זיווג ראשון - בת הגה"ק ר' חיים ליפשיץ אב"ד נוברקא). מרת חנה (זיווג שני - בת הרה"ק רבי אשר ישעיה רובין מרופשיץ). **מרבתי:** אביו, הגאון ר' נפתלי הירץ, האדמו"ר ר' אשר ישעיה רובין מרופשיץ (מח"ס 'אור ישע'), האדמו"ר מרן רבי שלום רוקח מבעלזא, הרה"ק רבי אריה לייב ליפשיץ מווישניצא (אריה דבי עילאי), הגה"ק ר' אברהם דוד מבוטשאטש (מח"ס 'דעת קדושים'), הרה"ק ר' שמעון ליקובר מירוסלב, הרה"ק ר' יהודה צבי הירש אייכנשטיין מראזלא, הרה"ק ר' מאיר לייפר מפרמישלאן, ור' חיים מצאנז (ה'דברי חיים'). **ילדיו** (מזיווג ראשון): ר' חנניה יוסף, מרת טשארני (נישאה לר' יעקב יעקבא היילפרין אבד"ק סוקוליקה, מח"ס 'יעקב לחוק' על חוק לישראל). **ילדיו** (מזיווג שני): רבי ישעיה אשר (נפטר כבן 18 שנים בלבד) ורבי אברהם זרח אריה יהודה ליבוש. **מספריו:** •שפת אמת - חידושי תורתו.

בהקדמה לספר 'אמרי יהודה' סיפר בנו, הגאון רבי אברהם זרח אריה יהודה ליבוש: "בשנת ה'תרכ"ז ליל יוה"כ אחר חזרת הספרים לארון הקודש עמד אבי ומורי על רגליו, ופתח ואמר ברוב בכיה: 'לְמַעַן יִזְמְרֶךָ כְּבוֹד וְלֹא יִדָּם ה' אֱלֹהֵי לְעוֹלָם אֲדֹרְךָ' (תהילים ל, ג). יש ב' בחינות שבהם מודים ומשבחים לקב"ה: האחת על הטובה, בעת שהקב"ה משפיע חסדים טובים לאדם בעושר וכבוד, אז ההודאה והברכה לקב"ה מרוב טוב, והשניה על הרעה ח"ו ביסורים של אהבה שהוא מיתת בנים רחמנא ליצלן, ובכל מה דעביד רחמנא לטב עביד וצריך האדם לקבל באהבה ודום לה' וכמו שנאמר באהרון: 'יָיִדָם אֶהְרֹן' (ויקרא י, ג) - שלא הרהר אחר מידותיו של הקב"ה וקיבל הכל באהבה ושמחה". רבינו הוסיף ואמר: "מכה אחת עוד נוכל לסבול. אבל לא שתיים, לשני מכות אין לנו כוח". בשעה שאמר את הדברים לא הבינו החסידים כוונת ופשר דבריו ולמה ירמזו דבריו ומדוע הזכיר את אהרון על פטירת שני בניו ואמר שרק מכה אחת יוכל לסבול. כעבור מספר חודשים, ביום א' של חנוכה, שני בניו חלו: הגאון ר' ישעיה אשר והגאון ר' ליבוש. שניהם חלו במחלה קשה ומסוכנת רח"ל והגיעו עד שערי מוות. לבסוף נפטר בנו ר' ישעיה אשר אחיו, ר' ליבוש כתב עליו - 'אחי הגדול ירא ה' מו"ה ישעיה אשר ז"ל שהיה בן שמונה-עשרה שנים ונפטר ב-ח"י טבת ד'תרכ"ז", ובנו רבי ליבוש התרפא ב"ה לגמרי ממחלתו ועוד האריך לאחר מכן לחיות עוד שנים ארוכות. אז ראו הכל בחוש כי דברי רבינו נאמרו ברוח הקודש בליל יוה"כ לאחר שחזה את אשר יארע לשני בניו הקדושים לאחר זמן, והקדים רפואה למכה בתפילה שעשתה מחצה.

לפני פטירתו, קרא לבנו וציווה עליו כי כמו שבחיי חיותו הידר מאוד במצוות הכנסת אורחים וביתו היה תמיד פתוח לרווחה, כך רצונו שגם אחרי מותו פתח האוהל שעל ציון קברו יהיה פתוח בכל עת ולא ינעלו אותו. בנו הקפיד מאוד לקיים את צוואת אביו בכל עת. למרות ששומר בית החיים היה בא אליו בטענות שלכבוד הצדיק הוא דורש שהאוהל יהיה סגור על מנעול ובריח כדי שרועי הסביבה לא ינהגו במקום מנהג ביזיון, עם כל זה לא הסכים שינעל את השער והשגיח שתמיד יהיה פתוח לרווחה לכל מי שרוצה, כרצון אביו הקדוש.

פעם כשנכנס בבוקר לבית המדרש, סיפר למקורביו כי פלא הוא בעיניו שאביו הקדוש התגלה אליו בחלום ופנה אליו בתרעומות על אשר לא הטיב להשגיח שלא ישימו מנעול על אוהל קברו. יום קודם לכן השומר התקין מנעול על הפתח, ואיש אחד שרצה להיכנס לשם נמנע מזה. רק יצאו הדברים מפיו ואחד מהנוכחים נפל והתעלף. לאחר שהעירו והשיבו את נפשו סיפר בהתרגשות שאצלו קרה הסיפור.

מנהג קבוע לו ביום הזיכרון של הוריו, כשבא להשתטח על קברם ולהדליק נרות, הוא ניגש אחר כך להשתטח גם על ציונו של רבינו ומדליק שם כמה נרות. אתמול חל היארצייט של אביו ובא כמנהגו לבית החיים. כשרצה להיכנס לאוהל, מצא אותו נעול.

מכיוון שהיה עייף ויגע, התעצל לטרוח וללכת לבקש מפתח בעיר ולשוב לאחר מכן אל האוהל. הוא ביטל ממנהגו ולא הדליק נרות על ציון הצדיק. לאחר מכן התברר שהשומר התקין מנעול בלי רשות והסכמה. היה זה פלא לעיני כל עד כמה צדיקים יודעים מה קורה בעולם הזה ורוצים בהמשך קיום מצוות ומעשים טובים.

בסמוך לבית החיים בו נטמן רבינו היה ביה"ס לילדים גויים. הללו נהגו לשחק בקרבת בית-העלמין, ופעמים רבות לכלכו וביזו את הקברים. באחד הימים פרצה מגיפה בתלמידי ביה"ס. כל הרופאים שהוזעקו לרפא את המגיפה העלו חרס בידם ולא יכלו למצוא תרופה. מנהל ביה"ס, על אף היותו גוי,

היתה בו אמונה בצדיקים יהודים. הוא פנה לתלמידים והוכיח אותם על שהם מבזים את בית החיים, בו טמונים גדולי עולם, צדיקים וקדושים. משקיבלו על עצמם התלמידים להפסיק לנהוג במנהג רע זה, פסקה מיד המגיפה. ויהי הדבר לפלא!

כ"ב אלול

הרב הגאון ישכר דב בער (בערצ'י) לייפר זצ"ל

יום ההילולא - כ"ב אלול

נולד בשנת ה'תר"ה (1845). בן אחר בן עד לר' מאיר הגדול (ראש שושלת פרמישלאן זיע"א), ויחוסו למעלה בקודש עד רבינו יעקב הלוי ממרויש ומקורבל (מח"ס 'שו"ת מן השמיים'). כשהיה כבן שש שנים בלבד כבר פעל ישועות. איש קדוש מאוד. ידוע ומפורסם לגאון אדיר, בקי בש"ס ופוסקים. לפני נישואיו רבינו סיים את כל הש"ס פעמיים. מגדולי התורה בתורת הנגלה והנסתר. מלומד בניסים. חסידים רבים נהרו אליו לשמוע מפיו תורה ודבר ה'. היה דורש דברי תורה במשך שעות ארוכות. בהתחלה כיהן בבאכניא גאליציב, ולאחר מכן בסעליש. ב-ט"ו תשרי התרנ"ה (1894) אביו נפטר ורבינו שימש במקומו כרבה של סאטמאר. נפטר ב-כ"ב אלול ה'תרס"ו (1906). חי כ-61 שנים. ציונו בסאטמאר

סבא (מצד האב): הרה"ק ר' ישכר ברטש מנדבורנה. **אביו**: הרה"ק רבי מרדכי מנדבורנה (מח"ס 'מאמר מרדכי'). **אימו**: מרת חיה (בת הגה"ק ר' שמואל שמעלקא טויבש אב"ד יאס. משפחתה מיוחסת לרבינו הגה"ק רבי יואל סירקש אב"ד קראקא, הגה"ק המהרש"ל זיע"ע והגה"ק ר' מרדכי יפה, בעל הלבוש) **אחיו**: הרה"ק ר' יצחק מסאטניסלוב, הרה"ק ר' מאיר רוזנבאום מקרטשניף, הרה"ק ר' ישראל יעקב מחוסט, הרה"ק ר' אהרן משה מלאנצוט, הרה"ק ר' יוסף מנירעדהאז. **נשותיו**: בת הרה"ק ר' אלעזר ליזר בראנדווין מאוויפולה סטרעטין (זיווג ראשון), מרת דבורה (זיווג שני - בת הרה"ק ר' יהושע העשיל אייכנשטיין מחודורוב זידיטשוב).

ילדיו: האדמו"ר ר' מאיר מקליוולאנד, האדמו"ר ר' איתמר מבישטינא, האדמו"ר ר' דוד מבאניא, האדמו"ר ר' אהרן משה מגרוסווארדיין הי"ד, האדמו"ר ר' יוסף מפיטסבורג, (מח"ס 'צדקת יוסף'), האדמו"ר הרה"ק ר' שלום מנדבורנה ברייטן-ביטש ניו-יורק.

חתניו: האדמו"ר ר' ישכר בער רוזנבוים מסטראזניץ, האדמו"ר ר' מאיר רוזנבוים מסאטמאר, האדמו"ר ר' יצחק לייפר.

כשהיה בן שש שנים, איש אחד בא לבית אביו הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנה זיע"א. לאותו איש היה חוזה עם הממשלה והוא התפרנס ממכירת מתכות לממשלה. יום אחד היתה ביקורת ממשלתית והם שקלו את הסחורה שהוא סיפק. הם גילו כי חסר כחצי קילו ממה שהוא היה אמור לספק. השוטרים אסרו אותו בבית-הסוהר. בצר לו הוא הפעיל קשרים ושיחד את הנוגעים בדבר. הם הוציאו אותו מבית-הסוהר עד זמן המשפט, שנקבע שיתקיים בעוד מספר ימים. הוא פנה לעורך דין בכיר כדי להתייעץ איתו וביקש ממנו שהוא ייצג אותו במשפט. העורך דין אמר לו בגלל בשל מעשה כזה הוא עלול לשבת שנים רבות בבית-הסוהר. נראה שאין שום מצב שהוא יצא זכאי.

באותה שעה הרב מרדכי מנדבורנה לא היה בבית ולא היה צפוי לחזור עד אחרי המועד בו נקבע המשפט. כשהאיש הבין זאת, הוא התחיל לבכות ואמר שהגיע במיוחד לרב כדי שיושיע אותו - ועתה הצדיק לא

בבית. מה יעשה עכשיו? רבינו היה כבן שש שנים בלבד. היה לו קשה לראות את האיש בוכה ואמר לו: "אם תיתן לי סכום מסוים (ופירט מה הסכום) אני מבטיח לך שתצא זכאי במשפט". האיש מיד הוציא את הסכום שביקש רבינו ונתן לו. רבינו הביט בו ואמר לו: "כשיגיע זמן המשפט תעמוד מול השופט. הוא ישאל אותך מדוע החסרת חצי קילו מהמתכת שהיית צריך לספק? תאמר לו שלדעתך לא החסרת כלום מהמשקל ואתה מבקש שישקלו שוב את המתכת שסיפקת".

האיש לא הבין כיצד טענה שכזו תעזור לו, מכיוון שהוא ידע בוודאות שהוא החסיר מהמשקל, אבל שמע לרבינו. זמן המשפט הגיע. האיש טען כי סיפק את הסחורה כפי שהיה צריך וכי העלילו עליו עלילות. השופט מיד ביקש שישקלו את המתכת שהאיש סיפק. למרבה הפלא המשקל היה מכוון ולא חסר כלום. כמובן שהשופט זיכה את האיש וכעס על אותם אנשים שהעלילו עליו לחינם. האיש הגיע בשמחה רבה לבית אביו, הרה"ק ר' מרדכי מנדבורנה זיע"א כדי להודות לבן על עצתו ועל הישועה הנפלאה. באותה שעה אביו כבר שב לביתו. האיש סיפר את כל מה שאירע איתו ועל הישועה הנפלאה שהבן חולל עבורו.

לאחר שהאיש עזב את הבית, אביו פנה אל רבינו בן השש ושאל אותו בפליאה: "איך עשית דבר כזה ליטול מעות מהיהודי - וכן איך פעלת עבורו ישועה?", הבן השיב: "מכיוון שאבא לא היה אז בבית, חשבתי שאבקש מהמלאך מיכאל שבעת שישקלו השופטים את המתכת שהוא סיפק, שיכביד את ידו על המשקל והאיש ינצל מהמשפט". (מעובד מתוך עבודת עבודה)

בנו הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זיע"א סיפר שלאחד מחסידי הרה"ק האדמו"ר ר' ישכר דוב רוקח מבעלזא זיע"א היה משפט. הוא הגיע אל רבו מבעלזא וביקש שהצדיק יתפלל עליו ויצליח במשפט. רבו אמר לו: "עצתי שתיסע לרבי מבאכניא. הוא לא מתגורר שם כיום, אלא באונגארן. תיסע לבאכניא ותשאל להיכן הרב עבר. לאחר מכן תיסע לאותו מקום ותספר לו על המשפט. הרבי גדול מאוד בעניינים אלו". האיש עשה כדברי רבו והגיע לרבינו. הוא סיפר על המשפט. רבינו כתב לו אלו טענות עורכי דינו יטענו עבורו כדי שיצא זכאי. האיש לקח את הנייר. כשהגיע מועד המשפט, עורכי הדין טענו כפי מה שהיה כתוב על הנייר והוא יצא זכאי בדינו! לאחר מכן הוא כתב מכתב לרבינו שיצא זכאי בדין והודה לו על כך. המכתב הגיע באמצע השבעה לאחר שרבינו נפטר. בנו של רבינו, הרה"ק ר' איתמר מבישטינא זיע"א, ענה לו במכתב. אחר כך הוא הגיע בעצמו לבנו עם פדיון, ואמר שהוא מצטער שלא נסע לרבינו כל השנים האלו. (שיח זקנים)

פעם שר המחוז שלח שוטרים שיוורו לרבינו בפקודתו שתוך שלושים יום רבינו צריך לעזוב את עירו. רבינו השיב לשוטרים שיאמרו לשר בשמו שהוא יסתלק קודם ממקומו ויפוט ממשרתו. כן היה, שבתוך שבוע מפלה באה לשר. (אוהב חסד)

רבינו היה גאון גם בתורת הנגלה וגם בתורת הנסתר. פעם הזדמן ברכבת עם הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס (ראש שושלת ספינקא האמרי יוסף זיע"א). בכל הדרך שוחחו ביניהם וביררו שאלות מסובכות בתורת הקבלה. האמרי יוסף חזר מספר פעמים על דבריו שנאמרו בפשטות ובענוות חן. (ראשי גולת אריאל)

לפני נישואיו רבינו למד את כל הש"ס פעמיים. אביו ר' מרדכי מנדבורנה הכיר עליו שביעות רצון מיוחדת, וחשב שלפי גודל חשיבות בנו יש בזה מעין פגם ולכן אמר לו: "בני חביבי, אם מסיימים פעם שנייה את הש"ס לפני הנישואין אין מקום להתנשאות". (אוהב חסד)

הרב שמואל אבא מזיכלין זצ"ל

יום ההילולא - כ"ו באלול

נולד ב-י"ט כסלו ה'תק"ע (1809) בלויביטש שבפולין. נקרא על שם סביו הרב שמואל מטשערנוויסק ועל שם דודו זקינר הרב אבלי חריף מקאליש. נולד לאחר שנים רבות בו הוריו היו נשואים. כשנולד היה חלוש וכאשר היה בן שלוש עדיין לא היה מסוגל להלך ברגליו ואביו הביא מלמד לביתו ללמדו תורה. כבר בגיל צעיר ניכר בתפיסתו המופלאה ובהיותו כבן שמונה שנים נודע בשם העילוי מלויביטש. בהיותו כבן 12 שנים הביאו אביו לר' לייבוש חריף אב"ד בפלוצק, שהיה מפורסם כגאון עולם. הלה בחנו וישב שם כשנה. אחר חתונתו החל להנהיג בלויביטש. כשהגאון ר' עקיבא איגר ביקש להגיע לוורשה, עבר בדרכו דרך לויביטש, ולאחר שיחה תורנית עם רבינו לא זז ממנו, בכל התקופה בה שהה ר' עקיבא שם.

מספר שנים לאחר מכן ירד אביו מנכסיו וחמיו לקחו לגור על ידו בבודזנוב. שם פתח בית כנסת חסידי ונהג באדמו"רות. באותה תקופה ירד גם חמיו מנכסיו ובשנת ה'תר"ד (1843) עבר לזיכלין (שם התגוררה דודתו ביילא, אחות אביו וחמיו שהבטיחה לספק לו את צרכיו) ושימש כאדמו"ר הראשון של חסידות זיכלין. בעל רוח-הקדוש. מלומד בניסים. גאון בנגלה ובנסתר. רבים פנו אליו ונושעו. רבינו קיים סיגופים ותעניות. מעולם לא עברה עליו חצות הלילה בשינה. לאחר תיקון חצות היה לומד את שיעוריו עד אור הבוקר. ישן במלבושיו. כל ימיו לא פשט את מלבושיו אלא לפני הטבילה במקווה. טבל בכל יום במקווה ואף בחורף במי-קרח. היה מקבל הרבה ממון בפדיונות ובכל זאת לא לנה בביתו פרוטה.

היה נוהג להריח אם מקור הכסף כשר והיה מחלקו לעניים המחזרים על הפתחים. כשבאו אצלו עניים בני-טובים היה מכלכלם על שולחנו ונותן להם מעות ביד רחבה. ואילו לצרכי בני-ביתו היה מפריש מעט, והיו מוכרחים לקחת בהקפה. לבנו יחידו ולבתו היחידה היו רק שני בגדים, אחד לחול ואחד לשבת קודש ולחג. מעולם לא נשא פניו לאף אדם. תמך בגלוי במורדים הפולניים, בעבור שקבלו בזרועות פתוחות את פליטי ישראל בזמן הגירושים משם. בעקבות דבריו קמו מלשינים והביאו את דיבתו רעה בפני מלכות רוסיה ואף ישב בכלא בעקבות זאת. נפטר במוצאי שבת קודש פרשת נצבים וילך. כ"ו באלול ה'תרל"ט (1879). חי כ-70 שנים. ציונו בזיכלין. בנו המשיך את מקומו באדמו"רות. בשעת פטירתו נעצרו שני השעונים בחדרו, ונשברה רגל של מיטתו. (הביוגרפיה מעובדת מתוך ספרו להב-אש)

אביו: ר' יצחק אייזיק זליג מזיכלין. **אמו:** מרת יוטל. **סבו:** ר' שמואל מטשערנוויסק. **אשתו:** מרת גולדה רייצא (בת דודו ר' מרדכי מבודזאנוב). **ילדיו:** ר' משה נתנאל (בנו יחיד) ובת. **מרבנותיו:** אביו, ר' יצחק אייזיק זליג. ר' אריה לייב צינץ. סבו, ר' פישל מסטריקוב. ר' שמחה בונים מפשיסחא. ר' לייבוש חריף צינץ (אב"ד פלאצק), ר' משה יהודה לייב מקוטנא (בעל זית רענן). ר' יעקב מברזין (חסידות- בנו של רבי פישל מסטריקוב). **מספריו:** •להב אש

מסופר על אחד מתלמידיו של רבינו בשם הרה"ק ר' נחמן מקאליש ששוחח עם אחד מרעיו בענייני אמונת חכמים, ותוך כדי כך שח לו שאין לו אמונת חכמים ברבינו, משום שאין הוא נזקק לאמונה, אלא הוא רואה באופן מוחשי את גילויי רוח הקודש שלו, ויודע, כי אין נסתר מנגד עיניו... התפעל החבר

והפציר בו לקחתו לזיכלין, כשהוא אומר: "יודע אני שפגמתי בדבר מה, ואיש אינו יודע זאת מלבדי, הבה ונראה אם יידע על כך רבך".

השניים נסעו ובאו אל הרבי, והוא נתן להם שלום בפנים מאירות. כשיצאו משם, אמר החבר: "לשווא התפתיתי לבוא אחריו. איה גלויי רוח הקודש עליהם דברת? הלא לא אמר לי מאומה". "עדיין אין כאן ראיה", השיב רבי נחמן, "אני משוכנע, שהוא יודע הכול, וייתכן שהוא ממתין לשעת הפרידה כדי לומר את הדברים".

גיחך החבר, "חייב היה לדעת שאינני מתכוון ליטול ברכת פרידה ממנו, ולעולם לא תהיה לו הזדמנות להוכיח אותי". הוא יצא לברר, מתי יוצאת רכבת מזיכלין לביתו, אולם לאכזבתו, אמרו לו, שרק בלילה תצא רכבת כזו. ממורמר הלך וישב בבית-המדרש, כשהוא ממתין לתפילת מנחה, לאחר התפילה ראה, שהרבי מתחיל למסור את שיעורו היומי הקבוע, ומכיוון שלא היה לו מה לעשות, היטה את אוזנו לשיחה.

פתח הרבי בדברי המדרש הנזכרים לעיל: "אַלֶּה עֲשִׂיתָ וְהַחֲרַשְׁתִּי, דְּמִיתָ הָיִוֹת אֶהְיָ כְמוֹךָ (תהלים נ, כא)", והסביר: הצדיק הוא רועה נאמן, בבחינת מה שהיה משה לדורו, כמו שכתב רש"י (סוכה לט). שגדול הדור קרוי משה. והנה, יש אנשים הבאים אל הצדיק, כשהם מלאי עוונות ופשעים, וכשאינו אומר להם מאומה, סבורים הם, שאינו יודע במה פגמו, כי אילו ידע – מדוע לא אמר? אבל אין הדבר כן, הצדיק רואה הכול, אך חס עליהם, שלא לביישם, במיוחד, כשאינם באים לבדם, אלא עם חברים...

אולם מאחר שהם אינם יודעים זאת, ומוציאים עליו לעז באמרום שטחו עיניו מראות, לפיכך נאלץ הצדיק להראות להם שידוע הוא הכל, כמו שאומר המדרש: "אַלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה (דברים א, א)", מפני מה הוצרך משה לדבר? משום ש"אַלֶּה עֲשִׂיתָ וְהַחֲרַשְׁתִּי (תהלים נ, כא)", חטאת ובכל זאת החרשתי ולא הוכחתי אותך, אולם בעקבות שתיקתי "דְּמִיתָ הָיִוֹת אֶהְיָ כְמוֹךָ", סבור אתה שאינני יודע, ואמונת החכמים נפגמת בכך, ומשום כך מחובתי לבוא ולומר את כל הידוע לי.

רבי שמואל אבא המשיך: "במה דברים אמורים? לדוגמא בא אדם ועושה כך וכך", וכאן החל למנות אחד לאחד את כל פגמיו של החבר, וביאר כל חטא וחטא איזה פגם עשה בעולמות העליונים, כמה החשיך וכמה נתן שליטה למזיקים, ברא מחבלים ועורר קטרוגים ומנע שפע טובה וברכה.

כששמע החבר את הדברים נמס לבבו כמים, והודה לרבי נחמן, שאין נסתר מעיני רבו. "כעת מתבייש אני לבוא לפניו, משום שהרהרתי אודותיו", אמר, אך רבי נחמן חיזק אותו ואמר לו, שלבטח לא יקפיד עליו הרבי, שעוונותו ידועה לכל. ואכן, כשננסו שניהם לקבל ברכת פרידה, לחץ להם הרבי את ידו לאות פרידה, מבלי לרמוז מאומה, אודות השיחה הקודמת ואל מי שהיא כוונה...

בעת שהיה רבינו גר בעיר אזקוב, היו שם כנופיה של רודפים, שרדפו אחר הצדיק בכל עת מצוא להם. באחת הפעמים לקח איש אחד מהכנופיה כד מים ושפך לתוך סוכת רבינו דרך הסכך, כדי לבלבל את רבינו בעבודתו הקדושה, ואותו זמן היה ליל חג סוכות וכבר אחד רבינו את כוס היין על מנת לעשות קידוש, ואח"כ הלך אותו האיש לביתו שמח וטוב לב על הרעה הזו אשר עשה, כי חשב שעל ידי מעשה זה יהיה נכבד בין אותה כנופיית חברים.

עברו מספר שעות ממעשהו, ולפתע פתאום חלה בנו של אותו האיש בחולי מסוכן ל"ע ונעשה רעש גדול והבהילו את הרופאים, אולם הללו לאחר הבדיקה אמרו נואש, כיוון שהגיע אותו בן עד שערי מוות ר"ל.

וכולם הכירו באותה שעה וגם אותו אדם בעצמו שכל מה שקרה בעקבות הצדיק מאחר ופגם בכבודו. הבוקר אור והלה רץ אל רבינו וחלץ מנעליו ובא אל הקודש פנימה לקבל נזיפה, והודה שהוא עשה מה שעשה. ויפול ויתחנן לפני רבינו על מעשיו הנלוזים, ואז רבינו אמר לו שמוחל הוא, וגם נתן לו סגולה עבור בנו החולה, ותיכף הוטב לבנו ויקם על רגליו ויחי, ואותו האיש נעשה לאחר מכן מחסידי זיכלין.

פעם אחת נפל בדעת כנופיה זו לגנוב את התפילין של רבינו בחשאי ולהוציא משם את הפרשיות ולתופרם שוב כבראשונה, ואה"כ יחכו עד אשר ילבוש רבינו את התפילין, ואז יבואו להראות לעין כל שרבינו מניח תפילין בלי פרשיות. וכן ידעו שבכל לילה קודם עלות השחר, רבינו הולך למקווה עם משמשו ומשתהה זמן רב, ואז נשאר חדרו באין שם שום איש, ותהיה אז שעת הכושר לעשות מעשה זה וכשיעלה הדבר הרע הזה בידם, אז כבר תהיה להם הוכחה להראות לעין כל כי העולם טועים ברבינו ועל ידי זה ממילא תחלש השפעתו של רבינו בעולם. כנסו את הכנופיה והשביעו את כל האנשים לכל יגלו מעשיהם. וביניהם היה בחור אחד שהאנשים לא נתנו בו אמון שיעמוד בדיבורו ולא יגלה, לכן היכו אותו והכריחו אותו להישבע שבועה חמורה. אומנם רבינו הרגיש כל זאת ברוח-קודשו ופנה לרעייתו ואמר לה שלא יוכל ללכת למקווה. כששאלה מדוע, גילה לה כי רוצים לקחת את התפילין שלו והיא הבטיחה לו שתשים עיניה על התפילין והוא יכול לצאת מביתו. ברגע שראו שיצא מביתו, רצו להיכנס לחדרו אולם אז ראו כי יש מישהו בחדר והבינו כי לא יצליחו לעשות כן ויצאו מן החדר. ואותו בחור שלא ידע ממעשה זה ועל אף שנשבע באותה שבועה חמורה, לא הצליח להירדם כי העניין נגע בלבו וחשש מחילול ה'. החליט לגלות לרבינו העניין, ניגש אליו לפני עלות השחר (כדי שלא יספיק להניח את התפילין) ורץ בחיפזון ומצא את רבינו חוזר מהמקווה. ניגש אל רבינו אולם הצדיק בטרם שמע את דבריו אמר לו: "האם על דבר התפילין באת אליי?" וענה: "כן רבי", בהתפעלות שכן מאין יודע הרבי. אולם הצדיק אמר לו: "ידעתי זאת". ונכנס לחדרו ואשת הרב ספרה שראתה מהחלון אנשים שהשגיחו בא ועזבו כלעומת שבאו. לאחר התפילה קרא רבינו לבחור ואמר לו שעל אף שניצל ממעשה חברה הכנופיה, אולם אתה חפצת להצילני מהדבר, לכן בזכות זו אני מבטיח לך שבעולם הזה יהיו לך בנים ובני בנים העוסקים בתורה הקדושה - ואכן כך זכה אותו בחור.

כאשר ישב רבינו בבית חותנו, הסתיר עצמו מעיני הבריות בתורתו ובתפילתו למען לא יכירו בו כי קדוש וטהור הוא. מאחר וביקש לקיים מעשה חסד ולכן מנהגו היה בכל שבוע ביום השוק לצאת בהסתר פנים ובשינוי-לבוש וכד של מים בידו לחזור בו על כל הצמאים לשתייה ולהשקותם בחינם, עד שלאחר זמן מה נודע מי הוא המשקה ור' שמואל אבא נאלץ לחדול לעשות זאת.

סיפר החסיד ר' משה הכהן מלודז על דבקותו של רבינו בתפילה. פעם בראש השנה עמד רבינו את תפילת העמידה במשך ארבע שעות לערך. וכשסיים, הייתה למטה מתחת לרגליו צורת זוג נעלים בתוך פלג הזיעה שנצטבר מגופו.

מעין זה סיפר ר' משה אהרן ברמן זצ"ל, ששימש כדיין ומורה צדק בעיר ליפנא. פעם אחת בראש השנה פתח להתפלל שמונה עשרה של שחרית יחד עם רבינו. לאחר תפילת שמונה עשרה פתח באמירת תהלים מתחילתו ועד סופו. ולאחר שגמר את התהלים עדיין היה רבינו עומד בתפילת העמידה.

מעשה בפלוני מעיר ליפנא שבא לפני רבינו וסח לו, שבערים חלתה אשה ל"ע במחלה אנושה והרופאים שבדקו אותה התיאשו ממנה ואמרו, שצריך להתפלל עליה שתמות, כדי לקצר את יסוריה הקשים,

שאינ בהם שום מועיל. נתלהבו פני רבינו בלהבות אש והתחיל להלך במרוצה על פני חדרו אילך ואילך ושאג בקול: "ריבוננו של עולם, מניין החוצפה לטמאי-שפתים אלו לדון דיני נפשות? כלום הם מנהיגי העולם? הלא אתה בוראנו מנהיגי העולם. הם גזרו אומר ולא יקום. אך אני שמואל אבא מזיכלין אומר שהאשה מרת... תקום מחליה ותחיה אם ירצה השם ועוד תזכה להכניס את ילדה בן השנה לתורה ולחופה ולמעשים טובים". למותר לציין כי דברי רבינו נתקיימו במלואם.

בעיר זיכלין קרה פעם אחת גניבה, והיה בפי הבריות איש אחד אשר עליו היה החשד שהוא הגנב, אבל ראייה ברורה עליו לא היה, וכמה פעמים שביקשו ממנו להודות ולהחזיר ולא רצה להודות, והיו לו עוד טענות על מה שמדברים עליו כי הלא איש כשר הוא, וכאשר הגיע הדבר אל אזני רבינו הקדוש, היה ניכר מדיבוריו הקדושים כי באמת הנחשד ההוא הוא הגנב, אז לקחו אליו אנשים לפעול אצלו להחזיר הגניבה אשר גנב אבל לא הועיל כלים, ואז באו לפני רבינו הקדוש וסיפרו לפניו שאין רוצה בשום אופן להודות על הגניבה, או אמר להם רבינו וכפל את דיבוריו הקדושים: "הוא יודה בעצמו במשך כל ימי חייו", ולא עברו ימים אחדים וחלה ר"ל זה האיש על ראשו, ותיכף הודה על הגניבה, ולא עוד אלא גם אחר שהוטב לו, נשאר לו עוד רושם גדול ממחלתו ר"ל, שתמיד היה מגעגע בראשו בלי הפסק, והנענוע היה בתנועה ארוכה והיה נראה כמו שמודה על דבר ששואלים אותו, וכן היה לו המיהוש הזה ר"ל כל ימי חייו, וכולם ידעו והבינו שבא לו זאת מדברי רבינו הקדוש, שאמר שיודה כל ימיו וכך הוה כאמור.

מסופר על יהודי ששימש כמנהל טחנת הקמח של העיירה. כאשר הגיעה שבת, מזג לעצמו את הגביע ביין וביקש לקדש. אולם למרבה הפלא נרדם בטרם הספיק לקדש. "אבא, תתעורר!" צעקו הילדים. מישהו רץ לקרוא לרופא. הלה הגיע אך גם הוא לא הצליח לעורר אותו משנתו העמוקה או להבין מה קרה לו. לאחר בדיקה נוספת הציע הרופא להניח לו לישון עד שיתעורר מעצמו. ראש המשפחה, לא התעורר עד הבוקר. כשהתעורר, נדהם ונבוך לשמוע מה אירע, ולא ידע מה לעשות עם עצמו.

בליל שבת לאחר מכן המקרה חזר על עצמו ולפני שהתחיל את הקידוש נרדם שוב, מבלי יכול להעיר אותו. כשהתעורר בבוקר קרא ברוב תסכול: "אוי, לא! לא שוב!". למחרת הלך לזיכלין לרבינו וסיפר לו את הסיפור כולו.. "נראה לי", אמר הרבי, "שבאופן כלשהו חיללת את השבת, והשבת תובעת את עלבונה, ולכן מן השמיים מונעים ממך לקדם את פניה ולקדש אותה." החסיד עמד מופתע ונבוך כאחד, ואחרי כמה דקות של שתיקה אמר: "אני לא מבין. אני כל כך נזהר בהלכות השבת. אני? חיללתי את השבת? אני אפילו לא יכול לדמיין לעצמי איך זה היה יכול לקרות". השיב הצדיק: "סע לביתך ובוודאי יודע לך שיש דברים בגוי". שבור לב שב לביתו. כאשר סיפר למשפחתו את דברי הרבי, הם נדהמו. כולם ידעו כמה מקפיד הוא על שמירת השבת, אבל אז אמר אחד מבניו: "אבא, דברי הרבי צודקים. באחת מלילות השבת, כשנשארתי ער עד לשעה מאוחרת, ראיתי אותך קם באמצע הלילה, היה ברור שאתה עדיין חצי ישן, ראיתי אותך מדליק נר משום שרצית לקחת כוס מים, וכיבית את הנר כשסיימת. בבוקר המחרת כשראיתי שאינך זוכר דבר, החלטתי שלא לספר על כך. אך כעת, כשהרבי עצמו אמר זאת, אני רואה חובה לספר לך". כששמע האב את דבריו, חזר לרבינו והצדיק אמר: "זה מקור הבעיה. כיצד יכול יהודי להרשות לעצמו לשכוח את קדושת השבת?! ישנן שתי חובות עיקריות כלפי השבת - לזכור ולשמור אותה, הקב"ה אמר את שתייהן בנשימה אחת. 'זכור' היא חובה המתבצעת דרך דיבור, ע"י הבעת קדושת השבת במלות הקידוש, ו'שמור' היא בעבור השכל והלב, ע"מ שיהיו מודעים בכל עת לקדושת השבת. אתה נכשלת בשוגג 'לשמור' שבת, ולכן קשה לך 'לזכור' אותה". רבי, התייפח האיש, "כיצד

אוכל לכפר על חטאיי?". "אין דבר שביכולתי לעשות בשבילך. ה'תרופה' היחידה היא אם תעבור ניסיון בשמירת השבת ותעמוד בו. רק אז תתפייס השבת על העלבון".

זמן קצר לאחר מכן קרא לו הפריץ שממנו חקר את טחנתו ואמר לו שהוא מתכנן להגדיל את יכולת הייצור של טחנת הקמח והוא יהיה מוכרח להפעיל את הטחנה גם בשבת. "לא אוכל לעשות זאת", אמר הטוחן. "אף פעם לא אעבוד בשבת". "אני מכיר אתכם היהודים, שמעתי שרב יכול לכתוב לך היתר שבזכותו לא תצטרך לעבוד בשבת, אבל הטחנה תישאר פתוחה וכך הכנסותי יגדלו". אולם מיועדנו סירב בתוקף. הפריץ כעס ואמר: "עקשן! חודשיים ימים יארכו השיפוצים, אם לא תתחיל להפעיל את התחנה בתום השיפוצים, אשליך אותך מן התחנה". לאחר כחודשיים מימש הפריץ את איומו וגירש את הטוחן מן הטחנה. מאחר שאיבד את הכנסתו, הגיעו זמנים קשים והיה קשה לספק לילדיהם אפילו מזון בסיסי. הוא עדיין היה נגוע ב'מחלת השינה' בזמן הקידוש בליל שבת. בינתיים, מינה הפריץ מנהל חדש לתחנה שהיה מוכן לעבוד כל ימי השבוע. אך אז התרחשו תקלות מוזרות. תאונות מפתיעות גרמו לתחנה לצבור הפסדים גדולים, הפריץ נאלץ להודות כי בעיותיו קשורות בעובדה שהוא הרס את פרנסת היהודי. הוא שלח לקרוא לו, סיפר לו על מצבה הקשה של התחנה והציע לו לשוב ולחכור אותה. "ומה בקשר לשבת?", שאל החסיד, "תראה", הוא ענה, "אחרי כל הבעיות המוזרות וההפסדים הגדולים, אני מבין שאלוקים נמצא לצדך, עשה מה שאתה רואה לנכון". וכך שב היהודי ועד מהרה התברך בהצלחה אף גדולה מזו שהייתה לו אי פעם. הוא גם נרפא ממחלת ליל השבת שלו כפי שאמר לו הרבי. ולמרות שהפך לעשיר גדול, אמירת ה"קידוש" בשבת הייתה ונשארה הנאתו הגדולה ביותר.

מדי שנה ביום הפורים, רבינו היה מקיים את מאמר רבא (מגילה ז:)'מחייב איניש לבסומי בפוריא' כפשוטו ממש, שתה יין רב לתימהון כל רואיו, וכן היה מצוה לכל אחר ואחר להרבות בלגימה בפורים. בפרט רבינו נתן יין כמות רבה וגם יי"ש וציווה על האנשים שסבלו ממחלת ראות. הפלא הגדול היה שאותם אנשים ששמעו בקולו של הרב והאמינו בכך זכו לרפואה שלימה. ההפך מטבעו של עולם כיוון שאדם ששותה יין וסובל בריאותו, הרי הוא מסתכן בנפשו.

שנה אחת עמד החסיד רבי יוחנן מוולאצלאוועק (מחבר ספר 'קול יבשר') אצל שולחנו הטהור של הרבי מזיכלין ביום הפורים. באותו הזמן היה חולה אנוש בדלקת ריאות חריפה. הוא הלך לרופאים, אולם הם רק יכלו לייעץ לו מה לא לאכול ולשתות. לגבי מציאת תרופה למחלה, הם לא יכלו לעשות דבר. מחלתו החמירה והוא הגיע למצב מסוכן. כשהוא היה אצל הצדיק, הוא סיפר לרבי על דבר מחלתו וביקש מהרבי שיברך אותו לרפואה שלימה. הצדיק לא ענה לו אלא נטל כוס גדולה. הוא עירב לתוכה יין שרף חזק כמעט עד גדותיה של הכוס, נתן לרבי יוחנן, וציווה עליו: "שתה את תכולת הכוס". השתומם רבי יוחנן ועמד במבוכה גדולה. הרי הוא חולה מסוכן והוא יודע בברור כי אסור לא בשום פנים ואופן לשתות ואפילו טיפה אחת של יי"ש, וכל שכן כוס גדולה מלאה כפי שהרבי נתן לו. כשראה הצדיק כי הוא מהסס, ציווה עליו בשנית ואמר לו: "אנכי מצווה עליך, שתה את כל הכוס". כאשר שמע ר' יוחנן את הציווי של הרבי בשנית, הפעם כבר לא היה יכול לסרב עוד. הוא גם ידע שאין לסרב לדברי הצדיק וכן היה ידוע כי רבינו מלומד בניסים. הוא עשה כמצטווה עליו: הא נטל את הכוס הגדולה המלאה עד גדותיה ביין שרף, בירך 'שהכל נהיה בדברו' ושתה את כל תכולת הכוס בלגימה אחת. החסידים שנכחו במקום באותו המעמד חרדו למצב בריאותו מתוצאות המעשה. גם הם ידעו כי הוא חלה בדלקת ריאות ושתית יין הינה בסם המוות לאדם שנמצא במצב בריאותי כשלו. אך הרבי עצמו כשראה כי שמע ר' יוחנן לקולו היה שבע

רצון והוא חיך. הוא בירך את החסיד ברפואה שלימה ושלח אותו לביתו. למרבה הפלא, מאותו הזמן והלאה החלה בריאותו של ר' יוחנן להשתפר והוא קם ממיטת חוליו. מצבו המשיך שוב ושוב להשתפר עד שברחמי שמיים נעשה בריא אולם כאחד האדם. הרופאים תמהו כיצד הבריא ממחלה קשה לו. למעשה הוא זכה להארץ ימים לאחר פורים של אותה שנה למעלה מעשרים שנה. (להב אש)

הייתה זו השנה הראשונה בה פרנסי עיר הבירה וורשא קיבלו את ההחלטה המשמעותית על אופן מכירת האתרוגים לפני חג הסוכות. בכל השנים מכירות האתרוגים היו נמכרים בדוכנים כאשר הלקוח היה בוחר ומשלם לפי שווי האתרוג. ההחלטה היתה כי ימכרו את האתרוגים בתור קופסאות וכל אדם שירצה לרכוש אתרוג עליו לתת חמישה רובלים ויבחר את אחת הקופסאות. יתכן ויגלה כי מדובר באתרוג שאם היה עליו לרכוש אותו, היה משלם מאות רובלים ולעיתים מצא אתרוג כשר לברכה בדיעבד. עניי וורשא נעמדו סמוך למקום בו התבצעה מכירת האתרוגים וכאשר ראו אדם שפניו נפולות, הבינו מה עלה בגורלו והיו מבקשים ממנו לתת להם את האתרוג במתנה גמורה. ברוב המקרים האדם היה מסכים והיה מנסה את מזלו שוב על ידי נתינת חמישה רובלים ובחירת קופסא נוספת. הסיבה לקבלת החלטה זו כיוון שרצו לשפץ את בית-החולים היהודי הקרוי 'הקדש' וביקשו גם לשכור רופאים מומחים טובים, החליטו כי כל ההכנסות ממכירת האתרוגים יהיו למען מטרה זו. לכן כל הסוחרים היו חייבים להביא את אתרוגיהם למשרדי בית-החולים ולמכור אותם במחיר סיטונאי ורק הנהלת בית-החולים היא מכרה את האתרוגים. השמועה על מנהג חדש זה שהונהג בוורשא לא הגיעה עד העיר זיכלין. רבינו שלח את המשמש בקודש ר' יעקב כדי שיקנה עבורו אתרוג נאה. כאשר ר' יעקב הגיע לוורשא ושמע על ההנהגה החדשה מיד שילם חמישה רובלים וקנה קופסת אתרוג. כשהוא פתח את הקופסא הוא גילה כי מדובר באתרוג פשוט ביותר שאינו ראוי אפילו לאדם מהשורה. לא נותרה לרבי יעקב ברירה והוא קנה קופסא אחרת תמורת חמישה רובלים נוספים, אך גם כאן נחל אכזבה. כך קנה עשרים קופסאות במחיר מצטבר של מאה רובלים ועדיין לא מצא אתרוג ראוי עבור רבינו. הצטער ר' יעקב והחליט לפנות לאחד ממנהלי בית החולים היהודי וביקש ממנו שיעשה לפנים משורת הדין ויתן לו אתרוג מהודר עבור רבינו והוא ישלם כפי שישיתו עליו. המנהל שמע את הדברים ואמר בטרוניה: "שהרבי מזיכלין לא יסובב לי את הראש!". רבי יעקב הצטער למשמע התשובה ובטרם חזר לזיכלין ניסה את מזלו פעם אחרונה. הוא נשא תפילה ובחר קופסא. הפעם האתרוג היה נאה מאוד. אתרוג ששווה מאות רובלים. ללא כל פגימה. ר' יעקב שמח מאוד וקנה הדסים ולולבים וחזר לזיכלין. ר' יעקב שם על השולחן של רבינו את כל האתרוגים שקנה יחד עם הלולבים והדסים. רבינו התפלא ושאל מה אירע. ר' יעקב סיפר לו את כל מה שנעשה כולל את תגובת מנהל בית-החולים היהודי. חלשה דעתו של רבינו ואמר: "מה אמר עסקן זה שלא אסובב את ראשו, וכי יש לו ראש כלל שאפשר לסובב אותו?". למחרת יום הכפורים הובא מהעיר וורשא לעיר זיכלין אדם שיצא מדעתו. היות ורבינו נודע כפועל ישועות הובא האיש אליו. היה זה מנהל בית החולים בוורשה. מלוויו ידעו רק לספר כי לפתע המנהל השתגע ללא כל סיבה הגיונית. כשהקשיבו לקול דבריו הבחינו שהוא אומר ללא הרף שוב ושוב: "שהרבי מזיכלין לא יסובב לי את ראשי". ר' יעקב שהיה נוכח, שמע את הסיפור וסיפר להם כל מה שהתרחש.

בו ביום הכניסו את האיש לחדרו של הרבי ומלווי האיש הגישו פתקא לפני רבינו כי מדובר באדם גדול ויש לו משפחה גדולה התלויה בו לפרנסתו וביקשו מרבינו למחול לאיש על חטאו בדבריו. נענה הרה"ק ואמר: הלא חז"ל למדונו שהקב"ה מתקן את הרטייה מהמכה עצמה, והיות שכל העניין אירע על ידי

האתרוג, הרי שהאתרוג עצמו יהיה הסגולה לרפואה עבור האישה. תיכף קם הרה"ק ממקומו, ניגש לארון הקיר שם היה מונח האתרוג והוציאו והראה אותו להאישה, שאכן השתתק תיכף והפסיק למלמל את דיבוריו המשוונים והמוזרים. הרה"ק מזיכלין הוסיף ובירכו ברפואה שלמה, והאישה חזר לשלימות דעתו ונסע לביתו כשהוא בריא לחלוטין (להב' אש' פרק יא).

רבינו נהג לצאת בערב מדי יום ביומו לשוח בשדה. הוא הרחיק עד השדות מאחורי העיר. בדרך הילוכו עבר על פני אחוזתו של המושל המחוזי הפריץ בוגוסלב צ'רינסקי. האחווה של הגרף היתה מוקפת בגן גדול מרשים ומטופח. רק יהודי אחד בשם ברקה, שהיה מומחה בצמחיה ובגננות הורשה להיכנס לגן שהגרף מינה אותו לעבוד בגנו ולטפל בו. ברקה ומשפחתו התגוררו בביקתה קטנה בקצה הגן. בתו היחידה של הגרף היה לה שנאת ישראל עיוורת. הכמרים הטיפו באוזניה על רוע היהודים. הגרף גידל כלבים עזי נפש שימנעו את הכניסה לגנו ולביתו. עובדי הגראף ובראשם בתו ביקשו להזיק לרבינו. הם תכננו כי כאשר יסע הגרף, ברגע שרבינו יתקרב לאחווה, הם ישחררו את הכלבים והם ישסעו את רבינו. ברקה שמע את הדברים וביקש להזהיר את רבינו. הוא החליט לצאת לעבר בית הרבי ולהודיע לו על המזימה. הוא רץ במהירות לעבר הבית והגיע מותש וחסר כוחות. צולע וכאוב. הוא רצה לספר לרבי אך הוא לא הצליח להוציא אפילו הברה אחת. הוא ביקש לזעוק ולומר לרבי לברוח, אך קולו בגד בו. הוא עמד שם במשך דקות ארוכות בשעה שרבינו המשיך בדרכו. הוא לא ידע מה לעשות. לפתע עלה בראשו רעיון: הוא ירוץ לעבר רבינו ויפול לרגליו. הצדיק לבטח יבין כי יש דברים בגו ויעצור. ברקה צולע ברגליו החל לרוץ כאשר הוא מנסה בכל כוחותיו להדביק את רבינו. אולם כוחותיו לא עמדו לו. הוא ראה את רבינו כבר עומד בשערי האחווה. שונאי ישראל ממקום מחבואם חיכו לרגע הזה. שערי האחווה נפתחו לרווחה והכלבים האימתניים שבאותו יום לא קיבלו את כלכלתם פרצו החוצה, משחרים לטרף. בשאגות מקפיאות דם רצו לעבר הרבי, בעוד ברקה היהודי רואה מרחוק ואין ביכולתו לעשות דבר. כאשר הכלבים כבר הגיעו לרבינו הם, נעצרו לפתע, דיוקן קדשו של הרבי כאילו שיתק אותם. הם החלו לסגת מלפניו, באימה נוראה. הרבי פסע בשלווה, בעוד הכלבים המשוסים מחפשים טרף חילופי. לפי חוש הריח הלכו בעקבות הרוצחים המסתתרים, ובשאגות מקפיאות דם התנפלו עליהם להשביע את רעבונם. באותו רגע הגיע האדון הביתה. הוא סיים את עסקיו מוקדם מהמצופה. כבר ממרחק שמע קולות חשודים, רעש, צרחות, נביחות כלבים, מה פשר כל זאת?! כשהתקרב לאחחתו חשכו עיניו. הכלבים הענקיים התרוצצו בגן רומסים כל אשר נקרה בדרכם. פרחי החן היו למרמס רגליהם, והצמחיה המטופחת הפכה לחורבן. יותר מכל התפלא על משרתיו השרועים פצועים על הדשא והכלבים עטים עליהם. "מה קורה כאן?!" זעק האדון. ברקה הגנן יצא וסיפר לפריץ את אשר קרה. הוא התרוצץ בגן ההרוס ולפתע הבחין בבתו המעולפת הנתונה במצב אנוש. ברקה הציע לפריץ לרוץ לבית הרבי ולבקש על נפש בתו. כשהגיע לבית אמר לו הצדיק: "לחש באוזנה כי אם מהיום והלאה תיטיב את דרכה ולא תירע יותר ליהודים - תשוב לחיים!". הפריץ לא התמהמה ובהגיעו לחש לה את דברי הרבי. הבת הניעה את שפתיה לחיוב וכבר ניכרה הטבה במראה. ימים רבים הסיפור הנורא היה לשיחת היום. הגוים המקומיים סיפרו ביראה כיצד הרב היהודי ניצל ממוות בטוח מן הכלבים המורעבים שבמקום להתנפל עליו הם התנפלו על שולחיהם. ומאז היתה הרווחה ליהודים.

הרב המקובל ישועה חי בן שושן זצ"ל

יום ההילולא - כ"ז אלול

נולד ב-כ"ב טבת ה'תש"ו (1945) בירושלים. בגיל צעיר התחיל ללמוד קבלה אצל המקובלים רבי מרדכי עטיה, רבי דוד ציון לניאדו ורבי מרדכי שרעבי. לאחר מכן למד חברותא עם המקובלים הרב דוד בצרי והרב יעקב משה הילל. כשהיה בחור קיבל צו גיוס למלחמה. רבינו פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל: "מה עדיף- תורה או מצווה?". מרן הרב אלישיב פסק כי עליו להתגייס בהטעימו כי כך הוא יקדש שם שמיים. לעומת זאת כשפנה המקובל ר' דוד בצרי שהיה בחור צעיר, מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל פסק כי אסור לו להתגייס ורק לר' ישועה התיר זאת. רבינו קידש בכל מקום שהיה שם שמיים. הכין את עצמו במסירות נפש למות על קידוש ה' בכל יום בזמן המלחמה.

רבינו נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. גופו היה מלא בריסים. רבינו הודה על הניסים והנפלאות לבורא העולם בכל שמונה הפעמים שעלה על מוקשי רכב. היה מקורב לראשל"צ מרן הגאון הרב מרדכי אליהו זצ"ל. הם הקימו בית דין של מקובלים שפסק שהגאולה צריכה כבר לבוא. עסק הרבה בספרי הרמ"ק ובספר היצירה. הירבה בסיגופים ותעניות. טבל במקווה כדי שיוכל ללמוד בטהרה למרות שגופו היה מלא בריסים שהיו זזים בגלל שינוי בטמפרטורת המים והיו גורמים לו לכאבי תופת. היה גם מוהל. חודש לפני פטירתו, ילדיו היו יחד איתו בחדר של הרופא שבישר לרב כי הוא חולה במחלה הארורה. רבינו שמע את הבשורה בשלוות נפש. נפטר ב-כ"ז אלול ה'תשע"ח (2018). חי כ-73 שנים. ציונו בהר הזיתים בירושלים.

סבו (מצד אביו): חכם ר' מרדכי. **סבו** (מצד אימו): המקובל ר' שלום יעיש. **אביו**: ר' יעקב מסעוד. **אימו**: מרת רות אורה. **אשתו**: מרת יעל פרייהן. **חברותא**: הצדיקים הגאונים המקובלים חכם ר' דוד בצרי, ר' יעקב משה הילל, ר' יצחק סחוה. **מרבתי**: הגאונים המקובלים ר' מרדכי עטיה, ר' דוד ציון לניאדו, ר' מרדכי שרעבי, הרשל"צ ר' יצחק ניסים, הרשל"צ ר' מרדכי אליהו, ר' מאיר יהודה גץ. **מתלמידי**: ר' יונתן לופס. **ילדיו**: עשרה ילדים.

המקובל חכם ר' דוד בצרי סיפר כי למד עם רבינו כשהיו בחורים. כשקיבל צו גיוס למלחמה, רבינו פנה אל מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל ושאל: "מה עדיף, תורה או מצווה?". מרן פסק לו כי עליו ללכת לצבא. כשהמקובל ר' דוד בצרי שמע את התשובה, הוא נדהם מפסיקתו. לכן הוא ניגש אל מרן הגרי"ש אלישיב ושאל אם גם עליו להתגייס. מרן אמר לו: "הוא- כן. אתה- לא! הוא יקדש שם שמיים ויחזק במקום שיהיה". ראייתו של מרן הגרי"ש אלישיב היתה מופלאה. בכל מקום בו רבינו היה מסר את נפשו וקידש שם שמיים ברבים.

הגאון הרב שמואל אליהו שליט"א (רבה של צפת ובנו של מרן הראשל"צ הגאון ר' מרדכי אליהו) סיפר: רבינו נפצע קשה במלחמת יום הכיפורים. גופו היה מלא בריסים (רבינו נותח בגלל פציעתו. בבגדיו היו יותר מארבעים קליעים ובגופו ארבעה קליעים וריסים רבים). יום אחד הוא ביקש ממני ללוות אותו למקווה. שאלתי אותו מדוע הוא צריך ליווי? הוא סיפר שכאשר הוא טובל במקווה, נוצר שינוי חום והריסים שבגופו זזים וגורמים לכאבי תופת והוא עלול להתעלף במים. לכן הוא צריך שמירה. אמרתי לו, שהטבילה היא

דבר שאדם יכול לוותר עליו במיוחד אם הוא סובל. חכם ישועה הזדעזע כולו ואמר: "איך אפשר ללמוד תורה שלא בטהרה? איך אפשר!?"

אחיו, ר' מרדכי, סיפר: אחרי שהתחתנתי למדתי בכלל של ישיבת 'פורת יוסף' בעיר העתיקה. יום אחד נכנס יהודי זקן לישיבה וסיפר כי ברחוב בן יהודה היתה אישה אלמנה שנפטרה והיורשים מוכרים את חפציה במחיר זול. הלכתי לשם וראיתי ארון קיר. באותם הימים הבתים היו גבוהים והארון הוזמן לפי מידות כך שגובהו יתאים לגובה הבית. החלטתי לקנות את הארון. היה צריך לפרק את הארון. באתי אל אחי הרב וביקשתי ממנו עזרה. לקחנו כלים והתחלנו לפרק את הארון דלת-דלת, מלמעלה למטה. כשהגענו לתחתית של הארון, היה שם שולחן קטן 'מוסלק' בתוך הארון. בתוך השולחן היו שתי קופסאות, אחת מימין והשניה משמאל. בתוך הקופסא הראשונה היו שני מטילי זהב ובקופסא השניה היו שלושה מטילי זהב! אחד היורשים לפני כן סיפר כי האלמנה הייתה חשוכת ילדים והם היורשים לא היו צאצאיה. שאלתי את אחי הרב: "האם צריך להשיב את מטילי הזהב?". הצדיק אמר שחייבים לעשות זאת. אחד מהיורשים היה בחדר הסמוך באותה השעה. באנו לבשר לו על האוצר. אחי הרב אמר: "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה הריני בא לקיים מצוות השבת אבדה לבעליה" ונתן לו חמש קילו זהב! היורש היה מבולבל עד שהתעשת. לאחר מכן סיפר כי הצורף אמר להם שהאלמנה שנפטרה קנתה ממנו את הזהב. הם חיפשו בכל המקומות בבית. כשלא מצאו, הם פירקו אפילו את תעלות החשמל מתוך מחשבה שאולי שם היא הטמינה את הזהב. הם לא מצאו מאומה. אחי הרב שמח כל כך במצוות השבת אבדה.

מר ב.מ סיפר: הפעם האחרונה שפגשתי את רבינו היה בכרית לנכד שלי. זכינו שרבינו יהיה המוהל. בסוף הברית הייתה לי הזדמנות לשלם לו סכום כסף. לא בכל יום ניתן להעביר לצדיק כסף. הוא כמו בן דחה את הכסף ואמר: "אני לא לוקח את הכסף". כשהתעקשתי הוא אמר לי: "אתה רוצה לשלם לי על המצווה? אלף שקל על המצווה? באלף שקל בלבד אתה רוצה לקנות את המצווה הזאת?". כמו בן שבסופו של דבר הוא סירב ולא לקח את הכסף.

מימיו לא אכל באולמות ואפילו בשמחות של המשפחה. ר' חיים אשכנזי סיפר כי זכה להכיר את רבינו וישב ב-ד' אמותיו מדי יום ביומו במשך חמש וחצי שנים. בימי שלישי בכלל היה לפעמים ארוחת צהריים לאברכים - שווארמה בלפה וכו'. כשהצעתי לרבינו לאכול, הוא אמר לי: "מעולם לא אכלתי את זה!". עוד הוסיף ואמר שאינו אוכל בשר בימי חול חוץ מראש חודש.

סיפר ר' אריאל מלכא כי רבינו סיפר שקנה את ביתו ברחוב נבון מידי יורשים. שם באחד הארונות מצא שני מטילי זהב מוחבאים. כמו בן של יורשים לא היתה ידיעה מזה. מיד זימן את היורשים ואמר להם: "הרי שלכם לפניכם". ונתן להם את שני המטילים.

סיפר ר' ניסים לופס: "הענווה של רבינו הייתה מופלאה. פעם אחת שאלתי אותו שאלה בענייני העולם בעסקים והוא השיב שהוא לא מבין בזה, אבל יכול לברך אותי. כל מי שבא אליו לביתו, לא רק שהיה מלווה אותו אלא היה שואל אותו: "היכן הרכב שלך?", והיה מלווה אותו עד לרכב ולאחר מכן היה חוזר לביתו. ענווה מופלאה למרות שהיה לו רוח הקודש והוא ידע דברים".

גלעד מספר על הנהגות אביו גם בבית: "כתשעה באב הוא היה מושיב אותנו סביבו וקורא אגדות החורבן בדמעות שלישי. בסוכות הוא היה מחובר לקדושה של הסוכה ולא היה יוצא ממנה אפילו לבריתות. ביום הכיפורים היה רוצה להרגיש כהן גדול, והיה יודע מה הכהן עושה בכל שנייה בסדר העבודה. מוסף של

יום הכיפורים האחרון היה אצלו שבע שעות. הוא אמר לנו אחר כך: בכלל לא הרגשתי. הראש שלו היה עם הכהן גדול".

סיפר בנו, ר' גלעד: פעם אחת איזה גביר הביא מזוודה מלאה בדולרים ורצה להשאיר אותה בשביל רבינו בבית. מיד ציווה הצדיק לאחד מילדיו ללכת ולרדוף אחריו ולהחזיר לו את המתנה. במקרה אחר לאחר שעשה דבר מה לעשיר, הלה פנה אליו ואמר: "חכם ישועה, אני אתן לך תמורה על זאת". כמוכן שסירב ובידיו הראה כי לא חסר לא מאומה. גם האם העידה כי מעולם לא שאל אותה כמה יש בבנק, מה מצב החשבון וכו' עניינים אלו לא עניינו אותו כלל.

כ"ח אלול

המקובל הרב חיים יהודה לייב אוירבך זצ"ל

יום ההילולא - כ"ח אלול

נולד ב-ד' טבת ה'תרמ"ז (1886) ביפו. דור שביעי לצדיק רבי יעקב יוסף הכהן מפולנאה (תלמידו של הבעל שם-טוב הקדוש). בצעירותו התחנך בישיבות ירושלים והוסמך לרבנות בהיותו כבן שמונה-עשרה שנים בלבד על ידי הגאון הרב חיים ברלין (רבה של וולוז'ין, מסקבה וירושלים וראש ישיבת וולוז'ין). לאחר נישואיו החל ללמוד קבלה מהרב שמעון צבי הורביץ. בשנת ה'תרס"ז (1906) בהיותו כבן עשרים שנים בלבד יסד יחד עם רבו, המקובל הרב שמעון צבי הורביץ את ישיבת המקובלים 'שער השמיים'.

הרב הורביץ שימש לציודו. מאז הקדיש את כל זמנו ומרצו לביסוס הישיבה. רבינו שאף כי ישיבה זו תשמש כתל-פיות לכל תלמיד חכם ברחבי תבל. עד מהרה ישיבה זו הפכה למרכז לימוד הקבלה האשכנזי בירושלים, ועד היום היא מיישבות המקובלים היחידות המשויכות לציבור האשכנזי. ביוזמתו נדפס בשנת ה'תרע"א סידור הרש"ש למקובל ר' שלום שרעבי. גאון בנגלה ובנסתר. ממייסדי בית-הכנסת החסידי בשכונת שערי חסד, ושימש כרבו, וכן היה ממקימי 'מפעל התורה' לבני הישיבות, ונהג לדבר באסיפות של גדולי הדור בכל נושא העומד על הפרק. דאג לעולם הרוחני על חשבון העולם הגשמי. שילם לאברכי הכולל 'שער השמיים', אפילו שלא נשארה שום הכנסה עבורו. בנוסף עמד בראש ישיבת 'בית יהודה' בירושלים.

בשנת ה'תרע"ו (1916) בימי מלחמת העולם הראשונה התמנה להיות קונסול חבש. בתפקידו זה הגן על יהודי הארץ מפני הטורקים והיה נותן להם דרכון חבש. הדבר נודע לשלטונות ורבינו נידון למוות שלא בפניו. שעות מספר קודם ביצוע גזר הדין אחד מאנשי הבולשת גילה זאת לרבינו והוא ברח והסתתר מספר חודשים מפני השלטונות. במקום מחבואו ישב ולמד עם אחד מתלמידיו, שם חיבר חלק גדול מחידושיו שהיוו חלק מספרו 'חכם לב'. כשהטורקים איבדו את שלטונם בירושלים, יצא ממחבואו. לאחר מלחמת העולם הראשונה שימש כחבר אספת הנבחרים הראשונה ומייסדי 'מפעל התורה' וחבר הוועד הפועל שלו. השתתף בוועידות המזרחי ובכינוסיו.

בשנת ה'תרפ"ח (1927) ייסד את תלמוד תורה 'שער השמים' לבני עדות המזרח, וכן כולל אברכים צמוד לישיבה ללימוד תורת הנגלה. בשנת ה'תרצ"א (1931) יצא לארצות הברית לפעול למען הישיבה שעמדה בסכנת פשיטת רגל. מסע זה ארך למעלה משנתיים. לקה פעמיים בהתקף לב, ובאחרון שבהם

היה במשך חודש ימים מחוסר הכרה. נפטר ב-כ"ח אלול ה'תשי"ד (1954). חי כ-68 שנים. ציונו בהר-המנוחות בירושלים.

אביו: הגאון הרב אברהם דב (כיהן כרב בצ'רנוביץ למעלה משלושים שנה). **אשתו:** מרת צביה (בת הרב שלמה זלמן פרוש). **מרבתי:** המקובל הרב שמעון צבי הורביץ (מח"ס 'שם משמעון', 'אור המאיר', 'קול מבשר' ועוד). **בניו:** הגאונים הרב שלמה זלמן (מגדולי פוסקי ההלכה בדורות האחרונים), ר' אליעזר (רו"מ בשיבת המקובלים 'שער השמיים'), ר' אברהם דב (רב שכונת בקעה בירושלים וראש ישיבת 'אור שמח'. מח"ס 'אמרי אברהם'), ר' רפאל דוד (מנהל ישיבת המקובלים 'שער השמיים'). **בנותיו:** מרת לאה (נישאה לצדיק הרב שלום מרדכי הכהן שברון הידוע כ'המגיד הירושלמי'), מרת רחל נישאה (נישאה לגאון הרב שמחה בונים לייזרון, מראשי ישיבת 'שפת אמת' בירושלים, שנפטר בגיל 27), מרת מלכה (נישאה לגאון הרב אברהם הורביץ, מתלמידי מרן ה'חזון אי"ש' ומרן הרב יעקב ישראל קניבסקי ומ"ס 'דבר הלכה' ו'ארחות רבינו'), מרת שרה הינדא (נישאה לגאון הרב משה מאיר פראג, ראש כולל 'שומרי החומות'). **מספרייו:** 'תחם לב-הלכות שו"ע' אבן העזר. 'קונטרס הלכתי-מובא בספרו של בנו 'מעדני ארץ' בשם 'מילי דאבא' - מאמרים במאספים וכתבי עת תורניים כ'אזכרה', 'סיני' וכיו"ב. בשנותיו האחרונות התחיל להכין לדפוס מאות תשובות לכל ארבעת חלקי השולחן ערוך, אך לא הספיק לסיים את מלאכתו.

כשהיה בן תשע-עשרה שנים רבינו למד את תורת הנסתר עם המקובל ר' שמעון לידר הורביץ. בימים ההם חלם חלום, חזר לישון והתחלחל כשחלם בשנית את אותו החלום. כשהתעורר ביקש רשות מאשתו ויצא אל שכונת בתי ברוידא בלילה כלי לחפש את רבו, ר' שמעון צבי הורביץ כדי שיוכל לשאול אותו לפשר החלום. בדרך ראה מולו את רבו. התברר ששניהם חלמו את אותו החלום: יהודי נכבד ונשוא פנים ניצב לפניהם ופניו זוהרות באור עליון ונאנח: "מדוע אין איש שלומד את תורתך?", הרעים בקולו והוסיף: "בכות תורתך להחזיר את השכינה מגלותה".

לאחר מכן שניהם התעוררו מהחלום. הבינו שניהם שהאיש שהתגלה בחלומם היה המקובל האלוקי רבי יצחק לוריא אשכנזי זיע"א המכונה רבינו האריז"ל שמצטער על כך שמעט אנשים לומדים את תורת הקבלה ובפרט מעדת האשכנזים. שניהם החליטו לפתוח ישיבה ללימוד כתבי רבינו האריז"ל בשם 'שער השמיים' אשר רבינו עמד בראשה עד סוף ימיו.

במלחמת העולם הראשונה רבינו סיכן את חייו כדי להציל יהודים מגיוס לצבא הטורקי, שהיה בחזקת פיקוח נפש. הוא השיג כתב מינוי כקונסול חֶבֶש בירושלים. בתור אחד שכזה היתה לו הסמכות להוציא תעודות אזרחות לצעירים יהודים ובכך להציל אותם מגיוס לצבא הטורקי. באחת הפעמים הוזמן אל המושל הטורקי. כשהגיע אליו המושל שאל אותו: "תסביר לי, כיצד יתכן שהחבשים הם כולם כהה עור ואילו אתה נותן תעודות אזרח לבחורים לבנים?". רבינו השיב לו כי ההורים שלהם באו מרוסיה. ההורים שלהם רצו למנוע מהילדים שלהם להתגייס לצבא הרוסית, לכן האימהות לפני שהיו יולדות את ילדיהם, היו מגיעות לחבש כדי שהילדים יולדו שם ולכן יהיה להם אזרחות מחבש. התשובה כמוכן לא סיפקה את המושל, אלא שבאותה השעה לא היתה לו ברירה והוא שחרר את הרב. לאחר תקופה קצרה רבו ההלשנות נגדו והוא נידון גזר דין מוות שלא בפניו. אחד מאנשי הבולשת גילה זאת לרבינו והוא נאלץ במשך חודשים רבים להסתתר בשכונת בתי הונגריין, וכך ניצל.

הבית היה עדיין מבוולגן מעט. ניכר כי שמחה נחגגה שם אתמול. אם המשפחה השכימה. היא התפללה כשהיא מודה לבורא עולם על ארוסי בתם. לאחר התפילה התיישבה. ביתם, אותו הקימה עם בעלה, היה פשוט גם ביחס לבתי ירושלים הצנועים בימים ההם. בעלה ניצל כל פרוטה לקניית ספרים כדי ללמוד בהם. אפילו 'ארגו קרח' כתחליף למקרר-חשמלי לא היה להם (את מאכלי השבת שמרו בבור מים כדי שלא יתקלקלו). רבינו גם הקים את ישיבת 'שער השמים' ונטל על עצמו חובות עצומים כדי לתת מלגות לאברכים בזמן למרות כל זאת, הצליחו מרת צביה ורבי חיים לגדל בית מבורך בילדים ואף לארס ולבת! ילד אחר ילד, בניסים ובחסדי שמייים מופלאים. ה'זוארט' הצנוע הסתיים. האישה שאלה: "כמה הם ביקשו שתתחייב?". "ב"ה שאירסנו את מלכה. בשביל מה לדבר כעת על כסף?", התחמק. אולם היא לא ויתרה ורבינו נאלץ לספר. היא שאלה: "ואיך אתה מתכוון להשיג את הסכום האדיר הזה?". רבינו השיב: "נבטח בבורא עולם, כמו תמיד!". הזמן חלף. מועד פירעון ההתחייבות לנדוניה במועד חגיגת התנאים התקרבו. בכל פעם שנשאל מהיכן ישיג את הכסף נשאר בבטחונו בבורא עולם. עוד יומיים מועד התנאים.

רבינו ישב בבית. לפתע נשמעו נקישות בדלת. בפתח ניצבו זוג. הם ישבו בסלון וסיפרו: "התחתנו לפני חמש עשרה שנה. בהתחלה הכל זרם על מי מנוחות, אך עם השנים התערער שלום הבית. ניסינו להחזירו לביתנו, ניסינו לוותר אחד לשני, לקנות מתנות, לדבר יחד, לנסות להבין את מקור הבעיה, אך המצב רק מחריף. אולי הרב יוכל לנסות לעזור". הרב הסכים בשמחה. הם הלכו לחדר סגור, שם ישבו שעתים תמימות ובהדרכת הרב הצליחו לישר את ההדורים. בדמעות בני הזוג הודו לרב.

הבעל הוציא את ארנקו והניח על השולחן סכום עתק. "הצלת את חיי. כל הכסף שלי לא שווה מאומה בלעדיך, רב צדיק". רבינו לא הסתנוור מהכסף. ברר מתוכו רק את הסכום אותו עליו לפרוע בעוד יומיים למחותנו הרב הורביץ, בתוספת סכום לקיים את התנאים בהרחבה ובהידור. "כל המכרים", האשה סיפרה, "השתאו מהכן הכסף לערוך את המסיבה בהידור שכזה, אך רק המשפחה המצומצמת ידעה את האמת: 'בטח ב', עשה טוב, ראה אמונה - והתענג על ה'!". (מעובד מתוך 'קול חוצב')

צדיקים שלא ידוע יום ההילולה שלהם

מנשה בן יוסף הצדיק נכד יעקב אבינו

מְנַשֶּׁה היה בנו בכורו של יוסף הצדיק שנולד לאמו אסנת, והוא אביהם של שבט מנשה. נולד בארץ מצרים בשנים שקדמו לשבע שנות הרעב המתוארות בפרשת מקץ, כאח בכור של אפרים. בסיפור לידתו בתורה מובא ההסבר לקריאת שמו מנשה על ידי יוסף:

וַיִּקְרָא יוֹסֵף אֶת־שֵׁם הַבְּכוֹר מְנַשֶּׁה כִּי־נִשְׁנִי אֱלֹקִים אֶת־כָּל־עַמְלִי וְאֶת־כָּל־בֵּית אָבִי בִּילְקוּט שְׁמַעוֹנִי כְּתוּב, כִּי לִידָתוֹ הֵייתָ בְּחוּדֵשׁ אֵייר אוּ בְּחוּדֵשׁ אֲדָר.

שבע-עשרה שנים לאחר שיעקב אבינו ובניו הצטרפו ליוסף במצרים, ויעקב הגיע כבר לעת זקנתו, הביא יוסף את שני בניו ליעקב כדי שיקבלו את ברכתו. יעקב בברכתו הדגיש את מעלתם של מנשה ואפרים באומרו: וְעַתָּה שְׁנֵי בְנֵיךָ הַנּוֹלָדִים לָךְ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בָּאִי אֵלַיךְ מִצְרַיִמָּה לִי הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרְאוּבֵן וְשְׁמַעוֹן יִהְיוּ לִי.

יעקב בברכתו הקדים את אפרים הצעיר לפני מנשה הבכור: **הַמְלֵאךְ הַגָּאֵל אֶתִּי מִכָּל-רֵעַ, יִבְרַךְ אֶת-הַנְּעָרִים, וַיִּקְרָא בְהֵם שְׁמִי, וְשֵׁם אֲבִתִּי אַבְרָהָם וַיִּצְחָק; וַיְדַגּוּ לְרֹב, בְּקִרְבֵּי הָאָרֶץ: וַיֵּרָא יוֹסֵף, כִּי-יָשִׁית אָבִיו יָד-יְמִינוֹ עַל-רֹאשׁ אֶפְרַיִם--וַיִּירֶע בְּעֵינָיו; וַיִּתְמַךְ יָד-אָבִיו, לְהִסִּיר אֶתֵּהּ מֵעַל רֹאשׁ-אֶפְרַיִם--עַל-רֹאשׁ מְנַשֶּׁה; וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל-אָבִיו, לֹא-כֵן אָבִי: כִּי-זֶה הַבְּכֹר, שֵׁים יְמִינְךָ עַל-רֹאשׁוֹ; וַיִּמָּאֵן אָבִיו, וַיֹּאמֶר יָדְעִיתִי כִּנְיִ יָדְעִיתִי--גַּם-הוּא יִהְיֶה-לְעֵם, וְגַם-הוּא יִגְדֹּל; וְאוּלָּם, אֲחִיו הִקְטִין יִגְדֹּל מִמֶּנּוּ, וְזָרְעוֹ, יִהְיֶה מְלֵא-הַגּוֹיִם: וַיְבָרְכֵם בַּיּוֹם הַהוּא, לֵאמֹר, בְּךָ יִבְרַךְ יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר, יִשְׁמַךְ אֱלֹקִים כָּאֶפְרַיִם וְכִמְנַשֶּׁה; וַיִּשֶׂם אֶת-אֶפְרַיִם, לְפָנֵי מְנַשֶּׁה.**

בחסידות מבואר ששמותיהם של מנשה ואפרים מבטאים שני רגשות הפכיים בליבו של יוסף שנוצרו אצלו כתוצאה מהירידה למצרים.

השם 'מנשה' ניתן על-שם: "כי נשני אלוקים את כל עמלי ואת כל בית אבי". שם זה מבטא את צערו של יוסף על שהורחק ממקום חיותו הטבעי בבית אביו ואת השתדלותו לא לשכוח את המקום ממנו בא, לשמר את העבר ולא להיות מושפע מהסביבה המצרית. לאידך, השם 'אפרים' שניתן על שם "כי הפרני אלוקים בארץ עניי" מבטא את הודאת יוסף לה' על התועלת שצמחה לו דווקא על ידי הגלות. אפרים מבטא את המבט של יוסף קדימה, לא זו בלבד שהוא לא מושפע לרעה מהסביבה, אלא אדרבה, גם במצרים הוא מתרחב גדל ומשפיע על סביבתו.

יוסף ראה את העיקר במנשה הבכור ובעניין שהשם שלו מבטא, הזיכרון המתמיד של "בית-אבי" גם בהיותו במצרים. אולם יעקב ראה את העיקר בגישה השנייה, זו שהתבטאה בשמו של אפרים, הפיכת הגלות והחושך לאור, ולכן הוא ראה את מעלת אפרים גבוהה ממעלת מנשה.

גישות אלו נמצאות גם אצל כל יהודי שנמצא בגלות. ראשית צריך יהודי להרגיש את הצער על הגלות ואת הריחוק מאביו שבשמים, ועליו לבקש ולתבוע ללא הרף את שובו ל"בית-אבי" - לגאולה השלמה.

מצד שני עליו לדעת ולזכור, שתכליתה של הגלות היא - "הפרני אלוקים בארץ עוניי" - להאיר את חושך הגלות על-ידי התורה ומצוותיה ולעשות דווקא מענייני הגלות החשוכים אור גדול, על ידי תורה ומצוות, שזו תכליתה האמיתית של כל הגלות.

אפרים בן יוסף הצדיק נכד יעקב אבינו

אפרים היה בנו השני של יוסף הצדיק שנולד לאמו אסנת, והוא אביהם של שבט אפרים.

נולד בארץ מצרים בשנים שקדמו לשבע שנות הרעב המתוארות בפרשת מקץ, לאחר לידת מנשה אחיו הבכור. בסיפור לידתו בתורה מובא ההסבר לקריאת שמו אפרים על ידי יוסף:

וַיִּקְרָא יוֹסֵף .. וְאֵת שֵׁם הַשְּׁנִי קָרָא אֶפְרַיִם כִּי הִפְרִנִי אֱלֹקִים בְּאָרֶץ עֲנִי.

המפרשים מבארים זאת, שיוסף עשה סימנים לעצמו בקריאת שמותם של בניו, שלא ישכח כעת, בעת הטובה, את הימים הקשים שהיו לו וכך יוסיף בהודיה לה'. כמו השם אפרים, המבטא שהעוני עצמו גרם את גדולתו.

עוד פירשו שיוסף קרא את שם בנו אפרים על שם הביטול של האבות אברהם ויצחק שנאמר בהם "אפר": אצל אברהם נאמר "ואנכי עפר ואפר", אצל יצחק כאפר על גבי המזבח. שניהם במשמעות אפרים, בלשון רבים. לכן נקראו גם בני ישראל על שם אפרים שנאמר "הבן יקיר לי אפרים"

בילקוט שמעוני כתוב כי לידתו הייתה בחודש אדר או חודש אייר.

שבע-עשרה שנים לאחר שיעקב אבינו ובניו הצטרפו ליוסף במצרים, ויעקב הגיע כבר לעת זקנתו, הביא יוסף את שני בניו ליעקב כדי שיעקב ברכו את ברכתו. יעקב בברכתו הדגיש את מעלתם של מנשה ואפרים באומרו: וְעַתָּה שְׁנֵי בְנֵי הַנוֹלָדִים לְךָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד בָּאִי אֵלַי מִצְרַיִם לִי הֵם אֶפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה כְּרֵאוּבֵן וְשִׁמְעוֹן יֵהְיוּ לִי.

השם 'אפרים' שניתן על שם "כי הפרני אלוקים בארץ עניי" מבטא את הודאת יוסף לה' על התועלת שצמחה לו דווקא על ידי הגלות. אפרים מבטא את המבט של יוסף קדימה, לא זו בלבד שהוא לא מושפע לרעה מהסביבה, אלא אדרבה, גם במצרים הוא מתרחב גדל ומשפיע על סביבתו.

יוסף ראה את העיקר במנשה הבכור ובעניין שהשם שלו מבטא, הזיכרון המתמיד של "בית-אבי" גם בהיותו במצרים. אולם יעקב ראה את העיקר בגישה השנייה, זו שהתבטאה בשמו של אפרים, הפיכת הגלות והחושך לאור, ולכן הוא ראה את מעלת אפרים גבוהה ממעלת מנשה.

גישות אלו נמצאות גם אצל כל יהודי שנמצא בגלות. ראשית צריך יהודי להרגיש את הצער על הגלות ואת הריחוק מאבינו שבשמים, ועליו לבקש ולתבוע ללא הרף את שובו ל"בית-אבי" - לגאולה השלמה.

מצד שני עליו לדעת ולזכור, שתכליתה של הגלות היא - "הפרני אלוקים בארץ עניי" - להאיר את חושך הגלות על-ידי התורה ומצוותיה ולעשות דווקא מענייני הגלות החשוכים אור גדול, על ידי תורה ומצוות, שזו תכליתה האמיתית של כל הגלות.

אלעזר כהן גדול

מקום קבורה עוורתא ליד הישוב איתמר.

אלעזר היה בנו של אהרן הכהן אשר שימש כנשיא נשיאי הלוי' וככהן גדול תחת אביו.

ארבעה בנים היו לו לאהרן הכהן, ומארבעת בניו נותרו שנים - אלעזר ואיתמר, שכן, נדב ואביהוא מתו בהקריבם אש זרה לפני ה' בתום חנוכת המשכן. במות אהרן נבחר אלעזר בהוראה שמימית ככהן גדול, וכממשיך דרכו של אהרן הכהן.

כן נועד לו מעמד ותפקיד בהוראת הלכה בישראל, ובחלוקת הנחלות בארץ ישראל.

אלעזר בנם של אהרן הכהן ואלישבע בת עמינדב משבט יהודה, נשא אשה שהיא מזרע יתרו ומזרע שבט יוסף זכה אלעזר, ובנו פינחס ניתנה לו הכהונה הגדולה לברית עולם. אשתו של אלעזר מתה עליו בחיי הוריה.

תחילת חינוכו של אלעזר בשמן המשחה ובהלבשת הבגדים חל בשבעת ימי המילואים, בהם התחנך לעבודה על ידי משה. בשעה שנגזרה גזירה על יוצאי מצרים למות במדבר היה אלעזר בן שלושים שנה ויותר, ולמרות זאת לא נגזרה עליו גזירה,

זאת, יחד עם כל שבט לוי שזכו להכנס ארצה, שכן, 'כשם שהיו צדיקים במצרים - כך היו צדיקים במדבר, ונתנו נפשם על הקב"ה' בחטא העגל אלעזר היה 'נשיא נשיאי הלוי' בתקופת כהונת אהרן אביו, כלומר,

היה סגן כהן גדול, האחראי על סדרי הכהונה והלויה, 'ממונה על כולם... ועל ידו היה פקודת כולם'. בתוקף תפקידו זה הוטל עליו להכין את הפרה האדומה הראשונה, אשר הוכנה בשני בניסן.

אלעזר החליף את אהרן בכהונה הגדולה. מעמד העברת הכהונה הגדולה לאלעזר מתואר במפורט בתורה. במעמד חלוקת הארץ לנחלות לשבטים נועד לאלעזר תפקיד מרכזי יחד עם יהושע בשילה, כמובא בתלמוד: 'לפני אלעזר הכהן יעמוד (יהושע) ושאל לו במשפט האורים לפני ה': אלעזר מלובש באורים ותומים, יהושע וכל ישראל עומדים לפניו, וקלפי של שבטים וקלפי של תחומים מונחים לפניו. והיה מכויין ברוח הקודש ואומר: זבולון עולה - תחום עכו עולה עמו! טרף בקלפי של שבטים ועלה בידו זבולון, טרף בקלפי של תחומים ועלה בידו תחום עכו'. לאחר מלחמת מדין הורה אלעזר הכהן לבני ישראל השבים מן המלחמה את הלכות טומאת כלים וטהרתם, זאת, בהוראת משה, שנאמר: 'זיאר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא: זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה... אך את הזהב את הכסף... כל אשר יבוא באש - תעבירו באש וטהר... ומובא במדרש, ש'משה נתן לו רשות לאלעזר הכהן לדבר (ולהשמיע את ההלכה בפני אנשי הצבא) שכשיפטר משה מן העולם, לא יהיו אומרים לו: בחיי משה רבך לא היית מדבר, עכשיו - מה אתה מדבר.

אלעזר נתמנה כנשיא נשיאי הלויים, ועם פטירת אהרן הכהן התמנה לממשיכו בכהונה הגדולה. בציור נראה אלעזר הכהן כשהוא לבוש בגדי זהב, ומשיב לשאלת יהושע באורים ותומים.

פנחס

מקום קבורה עוורתא ליד הישוב איתמר

פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן היה נכדו של אהרן הכהן שקינא את קנאת ה' והרג את זמרי בן סלוא, ובכך הסיר את כעסו של ה' ועצר את המגיפה שפרצה בעקבות חטא בעל פעור. בשכר קנאותו זכה לכהונה לו ולזרעו.

נולד לאביו, אלעזר בן אהרן הכהן, ולאמו שהייתה מזרע יוסף הצדיק וכן מזרע יתרו.

נקודת המפנה בחייו הייתה במעשה זמרי - בו פינחס קינא לה', והרג את זמרי שהעז לעשות עבירות חמורות בפרהסיא, ולעודד את העם לעשות זאת. במעשהו זה עצר את המגיפה שכיילתה כעשרים וארבעה אלף מישראל

לגבי זה אמרו חז"ל: לא נתכהן פינחס עד שהרגו לזמרי, ועשה שלום בין השבטים.

פינחס הוא גם זה שהצליח להרוג במלחמת מדין את בלעם הרשע. לא לחנם הלך פינחס למלחמה, אלא ליפרע דין אבי אמו יוסף הצדיק שנאמר "זהמדנים מכרו אותו אל מצרים".

חבירו של כלב בן יפונה ואף הלך עמו כדי ללכוד את העיר יריחו, מכבר ואת העיירות שבחסותה.

פינחס שימש ככהן גדול ביום הכיפורים כאשר אביו אלעזר וסבו אהרן לא יכלו לעשות זאת

היה לו ידע בקבלה. הוא שגזר על 'סתם יינם של נכרים' שאסור.

מלבד הריגול על יעזר, הלך לרגל יחד עם חבירו כלב בן יפונה את ירחו, ושם נתחבאו בבית רחב שהתגירה לאחר מכן והפכה לאשתו של יהושע בן נון.

במעשה יפתח הגלעדי לא רצה ללכת להתיר לו את נדרו, מפני שאמר 'הוא צריך לי ואני אלך אצלו?!', ונענש על כך שניטלה ממנו רוח הקודש למשך תקופה ארוכה.

הוא שכתב את הפסוקים האחרונים בספר יהושע.

על פי המסורת, נקבר פינחס ביחד עם אביו אלעזר בעוורתא שבשומרון, ועל שניהם נבנתה מצבה אחת גדולה בת מאות שנים, שנשתמרה עד היום.

איתמר כהן גדול

מקום הקבורה עוורה מול ישוב איתמר

איתמר היה אחד משני בני אהרן הכהנים שנותרו לאחר מות נדב ואביהוא.

איתמר ואלעזר, שני בני אהרן הכהן, נותרו לאהרן לאחר מות נדב ואביהוא בימי המילואים. עם מות אהרן הכהן נבחר אלעזר כממשיך דרכו של אביו במשרת הכהונה גדולה, ואילו אחיו איתמר נבחר כממונה במשכן על משא בני גרשון ובני מררי. יש אומרים, כי איתמר היה גם גזבר האחראי על הכסף והנחושת, וכן על מקצת הזהב לצורך עשיית המשכן. כמו כן, עזר איתמר למשה בניהול הוצאות והכנסות המשכן. לאחר מות אלעזר הכהן הגדול, נתמנה איתמר לכהן גדול תחת אלעזר אחיו.

כהנים גדולים ממשפחת איתמר

תחילה נמסרה הכהונה הגדולה למשפחת אלעזר, כמובטח לפינחס: 'זהיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם'. עם זאת, לאחר תקופה מסויימת עברה הכהונה ממשפחת אלעזר למשפחת איתמר, זאת, במהלך כשבעים ושתים שנה: מתקופת עלי ועד תקופת אביתר. מדברי המדרש עולה, שהעברת הכהונה הגדולה נעשתה, עקב אחריותו של פינחס הכהן הגדול מזרע אלעזר למאורעות קשים שאירעו בימיו, שכן לא טיפל באופן נאות בנדרו של יפתח. גם לא הוכיח את העם במלחמה שהתפתחה בין בני אפרים ליפתח, שם נהרגו רבבות מישראל. כראש הסנהדרין היה פנחס אחראי למצב הרוחני הירוד שהתפתח בעם, והביא למאורע נוסף שהתרחש סביב פילגש בגבעה, ובו נהרגו שבעים ושנים אלף מישראל. לאחר שבעים ושתים שנה חזרה הכהונה למשפחת אלעזר. הפעם הוטלה האשמה על בני עלי אשר ביזו את הקדשים במשכן שילה, לפיכך חזרה הכהונה הגדולה לבעליה.

משה חילק את משפחות הכהונה לשמונה משמרות: ארבע מאלעזר וארבע מאיתמר, וכך היה סדר המשמרות עד שמואל הנביא. בימי שמואל, לקראת בנין הבית בירושלים, חילקו דוד המלך ושמואל הרמתי את הכהונה לעשרים וארבע משמרות בבית המקדש, ככתוב: 'ויחלקום לבני אלעזר ראשים לבית אבות ששה עשר, ולבני איתמר לבית אבותם - שמונה'.

כאמור, שימש איתמר בימי משה בתפקידים שונים במשכן, ולאחר מות אלעזר שימש גם ככהן גדול. עוד מובא במדרש, שאיתמר נתמנה על ידי משה לממונה על תרומת הלשכה. כן יש מן הראשונים שכתב, שכיוון שנמשח איתמר בשמן המשחה בימי המילואים, היה מעמדו במשכן כמשוח מלחמה כל ימיו.

אף על פי שהיה משה הצדיק נאמן על פי הגבורה, דכתיב: בכל ביתי נאמן הוא, היה קורא לאחרים ומחשב על ידיהם, שנאמר: ביד איתמר בן אהרן הכהן.

כלב בן יפונה

מקום הקבורה סמוך ליהושוע בן נון כפר כיפל חרס מול אריאל.

הוא היה חבר בקבוצת המרגלים ששלח משה רבנו אך נטל יוזמה ואומץ ונשאר נאמן למשימתו. הוא ביקר במערת המכפלה ולבסוף היה הראשון שייסד ישוב יהודי בחברון. זהו כלב בן יפונה, בן לשבט יהודה עליו תוכלו ללמוד במאמר שלפניכם. אחד מהסיפורים המוכרים ביותר בחומש הוא סיפור המרגלים בו נטל כלב תפקיד מכריע. היה זה כאשר בני-ישראל ביקשו לשלוח מרגלים לארץ כנען כהכנה לכיבוש הצפוי. משה רבינו – בהסכמת האלוקים – בחר שנים עשר אנשים מובחרים, איש מכל שבט, ושלח אותם לרגל את הארץ. כבר מתחילת השליחות דברים החלו להשתבש. עשרה מתוך הקבוצה החליטו כי כניסה לארץ היא דבר מפחיד מדי וכי עליהם להניא את העם ממעשה מטופש שכזה. רק שניים נשארו נאמנים למשימה. יהושע בן נון, תלמידו המובהק של משה שקיבל את ברכתו, וכלב בן יפונה. כלב היה אז בן ארבעים. בעוד יהושע קיבל את השראתו ממשה רבינו בעצמו, מהיכן נטל כלב את הכוח להתנגד לקבוצת המרגלים? הפסוק משתמש במילים "ויבא עד חברון", והתלמוד לומד מכך שכלב עשה את דרכו לבדו לחברון למערת המכפלה כדי להשתטח על קברי האבות והאמהות ולהעתיר בתפילה לבורא העולם שיתן לו כוח לעשות את הדבר הנכון. הוא השתמש בכוח הזה מאוחר יותר, כאשר המרגלים סירבו להביא עמם אל המדבר את פירות הארץ העסיסיים והגדולים. הוא שלף את חרבו ואמר להם "או שתהרגו אותי, או שאהרוג אתכם" ואילץ אותם לקחת את הפירות. יהושע וכלב עצמם סחבו אשכול ענבים, ובזהרמתואר כיצד למרות גודלו העצום באופן ניסי הוא היה קל למשא. כשהם שבו אל המדבר ודיווחו על המסע, עשרת המרגלים הדגישו עד כמה מסוכנת תוכניתו של משה רבינו להיכנס אל הארץ. הם הסיתו את העם נגד משה רבינו, אבל אז כלב השתיק אותם. האם זה הדבר היחיד שעשה לנו משה? "הרי הוא צעק. כולם השתתקו, בטוחים שהוא מבקש ללכות את אש המחלוקת. אבל אז הוא המשיך: "הרי הוא הוציא אותנו ממצרים, קרע לנו את הים והאכיל אותנו את המן; אין ספק שאם הוא יוביל אותנו אל הארץ, עלו נעלה ונוכל לה!" כך התמודדו כלב ויהושע לבדם מול ציבור זועם ומוסת. המדרש מציין שבכל המקומות בהם מוזכרים יהושע וכלב מוזכר יהושע ראשון, אך פעם אחת מוזכר כלב לפני יהושע. הדבר נועד להורות שהם היו שווים בגדלותם. את סוף הסיפור כולנו יודעים: בורא העולם גזר על עם ישראל לנדוד במדבר ארבעים שנה, כנגד ארבעים הימים שארך מסע הריגול, ורק בסופם הם יכלו להיכנס אל הארץ. ארבעים שנה לאחר-מכן אנו שוב מוצאים את כלב בתפקיד ריגול. היה זה לאחר שמשה רבינו נפטר לבית עולמו ויהושע בן נון הפך להיות המנהיג החדש. לפני פרוץ מלחמת הכיבוש שלח יהושע שני מרגלים לעיר ריחו. אחד משני המרגלים היה כלב. הוא גם נטל חלק פעיל במלחמה, כשהוא אומר ליהושע כי למרות גילו המבוגר (85) עדיין כוחו במתניו והוא יכול להוריש את הענקים בהרי יהודה. הוא קיבל מיהושע אור ירוק וכבש את העיר חברון וגלילותיה. עיר נוספת שהוא ביקש לכבוש הייתה קרית ספר שהיוותה אגוז קשה לפיצוח. כלב הכריז שמי שיצליח לכבוש את העיר יזכה לקבל את בתו עכסה לאשה ויהפוך להיות חתנו. הצהרתו זו של כלב לא נעשתה בחכמה, שכן אדם לא ראוי היה עלול לכבוש את העיר ולהפוך לחתנו. בסופו של דבר עתניאל בן קנז, אחיו של כלב, הצליח לכבוש את

העיר והפך להיות חתנו. כאמור, בתו של כלב הייתה עכסה. נאמר עליה ש"כל הרואה אותה כועס על אשתו" בשל צניעותה המופלגת בספר דברי הימים מובאים תולדות חייו של אדם בשם כלב בן חצרון, המזוהה ככלב בן יפונה. שמות נשותיו הן עזובה ואפרת, ולפי פירוש רש"י מדובר באותה אישה – מרים הנביאה שלקתה בצרעת ולאחר-מכן התרפאה ממנה. נולדו להם כמה ילדים, בהם גם חור, אביו של בצלאל האמן שהכין את כלי המשכן.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵי כָלֵב בֶּן יִפְנֶה הַקְּנִזִּי אֶתְּהָ יָדַעְתָּ אֶת הַדָּבָר אֲשֶׁר דָּבַר ה' אֶל מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים עַל אֲדוֹתַי וְעַל אֲדוֹתֶיךָ בְּקָדֵשׁ בְּרִנֵּעַ: בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה אֲנֹכִי בְשַׁלַּח מֹשֶׁה עֶבֶד ה' אֶתִּי מִקְּדֵשׁ בְּרִנֵּעַ לְרַגֵּל אֶת הָאָרֶץ וְאָשַׁב אֹתוֹ דָּבָר כַּאֲשֶׁר עִם לִבִּי: וְאָחִי אֲשֶׁר עָלוּ עִמִּי הַמְּסִי אֶת לֵב הָעָם וְאֲנֹכִי מִלֵּאתִי אַחֲרַי ה' אֱלֹהֵי: וַיִּשָּׁבַע מֹשֶׁה בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר אִם לֹא הָאָרֶץ אֲשֶׁר דָּרְכָה רַגְלִי בָּהּ לֶךְ תִּהְיֶה לְנַחְלָה וּלְבָנֶיךָ עַד עוֹלָם כִּי מִלֵּאתִי אַחֲרַי ה' אֱלֹהֵי: וְעַתָּה הִנֵּה הַחַיָּה ה' אֹתִי כַּאֲשֶׁר דָּבַר זֶה אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה מֵאָז דָּבַר ה' אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֶל מֹשֶׁה אֲשֶׁר הִלֵּךְ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָר וְעַתָּה הִנֵּה אֲנֹכִי הַיּוֹם בֶּן חָמֵשׁ וּשְׁמוֹנִים שָׁנָה: עוֹדֵנִי הַיּוֹם חָזֵק כַּאֲשֶׁר בַּיּוֹם שָׁלַח אֹתִי מֹשֶׁה כִּכְחִי אֲזִ וְכִכְחִי עַתָּה לְמַלְחָמָה וְלִצְאָתָּה וּלְבֹאֵ: וְעַתָּה תִּנְהַל לִי אֶת הַהָר הַזֶּה אֲשֶׁר דָּבַר ה' בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אֶתְּהָ שְׁמַעְתָּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי עֲנִיקִים שָׁם וְעָרִים גְּדוֹלוֹת בְּצִוְרוֹת אוֹלֵי ה' אֹתִי וְהוֹרֵשְׁתִּים כַּאֲשֶׁר דָּבַר ה': וַיְבָרְכֵהוּ יְהוָה וַיִּתֵּן אֶת חֲבֵרוֹן לְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה לְנַחְלָה: עַל כֵּן הִיְתָה חֲבֵרוֹן לְכָלֵב בֶּן יִפְנֶה הַקְּנִזִּי לְנַחְלָה עַד הַיּוֹם הַזֶּה יַעַן אֲשֶׁר מָלָא אַחֲרַי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וְשֵׁם חֲבֵרוֹן לְפָנִים קָרִית אַרְבַּע הָאָדָם הַגָּדוֹל בְּעֲנִיקִים הוּא וְהָאָרֶץ שְׁקֵטָה מִמַּלְחָמָה."

עכסה בת כלב ועתניאל בן קנז

כלב בן יפונה, לאחר שקיבל מיהושע כנחלה גם את העיר קריית ספר (דביר), שהייתה עדיין מיושבת על ידי הכנענים, הכריז כי מי ש"יכה את קרית-ספר ולקדה - ונתתי לו את עכסה בתי לאשה" ספר יהושע, פרק ט"ו, פסוק ט"ז. אחיו של כלב, עתניאל בן קנז, עומד באתגר וכובש את קריית ספר, שהפכה לאחת מערי הלויים, ונושא לאישה את עכסה.

חז"ל מתחו ביקורת על התנהלותו של כלב, ואמרו: "ארבעה הן שתבעו שלא כהוגן. ... כלב אמר: 'אשר יכה את קרית ספר ולקדה ונתתי לו את עכסה בתי לאשה'; אילו לכדו עבד אחד היה נותן לו בתו, וזימן לו הקדוש ברוך הוא כהוגן, שנאמר: 'וילקדה עתניאל בן קנז אחי כלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה'."

בתוספות כתבו, כי כוונת כלב באתגר שהציב הייתה להכריז כי "כל מי שיכול לחזור [=להחזיר] אותן הלכות ששכחו בימי אבלו של משה, אתן לו עכסה בתי"; בדרך אחרת פירשו, כי כלב בטח בזכויותיו הרבות (שלא הוציא דיבת הארץ) ובזכויותיה של בתו (שהייתה צנועה ביותר, וכדלעיל) שמחמתן לא יינשא לעכסה אלא אדם הראוי לה לפי מעשיהם הטובים.

בתו של כלב הייתה עכסה. נאמר עליה ש"כל הרואה אותה כועס על אשתו" בשל צניעותה המופלגת.

ישעיהו הנביא

ישעיהו בן אמוץ ניבא בימי המלך עוזיהו, יותם, אחז וחזקיהו מלכי יהודה.

השנה בה החל את נבואתו אינה ברורה, שכן הוא החל לנבא "בשנת מות המלך עוזיהו" [ישעיהו ו,א], ואילו לפי מדרש חז"ל הכוונה היא לשנה בה הצטרע עוזיהו. יש לנו כאן שני חישובים: שנת מותו או

השנה בה הצטרע. בנוסף לזה יש מחלוקת בין הכרונולוגיה המדעית לבין הכרונולוגיה של חז"ל ב"סדר עולם": לפי השיטה המדעית מדובר בשנת 745 לפנה"ס, או בסביבות שנה זו, ואילו לפי הכרונולוגיה של חז"ל מדובר בשנת ג' קמ"ג לבריאה, שהיא שנת 618 לפני הספירה. בנבואותיו הוא מזכיר את אשתו ושני בניו, ונראה שהוא היה מקורב למשפחת המלוכה. בניגוד למשה רבנו ולירמיהו הנביא שניסו שלא לקבל את תפקיד הנביא, עונה ישעיהו לשאלה "את מי אשלח ומי ילך לנו" – במילים ברורות: "הנני שלחני". [ישעיהו ו, ח].

חז"ל מזנו את ישעיהו עם 'ארבעה נביאים שהתנבאו באותו הפרק'.

וסיפרו חז"ל, שאשתו של חזקיהו - חפצי בה (מ"ב כא א) - היא בתו של ישעיהו הנביא, והיא אמו של מנשה (ברכות ו ע"א, ע"י שם וכהשלמות שבהגהות הב"ח כל המעשה לפרטיו)

נמצא, שמנשה, שהיה הרשע בכל מלכי יהודה אך עשה תשובה, היה נכדו של ישעיהו הנביא. ביבמות מט ע"ב נאמר: 'תני, שמעון בן עזאי אומר: מצאתי מגלת יוחסין בירושלים וכתוב בה... מנשה הרג את ישעיהו'. והגמרא מביאה שם בשם רבא סיפור, שערך מנשה משפט לישעיהו ודן אותו למיתה על שדברי נבואתו סותרים את דברי התורה: 'אראה את ה' (יש' ו א) סותר לדברי התורה: 'כי לא יראני האדם וחי' (שמ' לג כ): 'דרשו ה' בהמצאו קראוהו בהיותו קרוב' (נה ו) סותר לדברי התורה: 'כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרבים אליו כה' אלהינו בכל קראנו אליו' (דב' ד ז): 'הנני יוסיף על ימך חמש עשרה שנה' (לה ה) סותר לדברי התורה: 'את מספר ימך אמלא' (שמ' כג כו). וישעיהו שתק ולא ענה דבר על האשמותיו של מנשה, משום שידע שלא תתקבלנה תשובותיו על דעתו של המלך הרשע. ועוד שאמר ישעיהו, כי מוטב שיהיה מנשה שוגג בהריגתו (כלומר, שייראה הדבר כאילו יש למנשה אמתלא צודקת להרוג את ישעיהו), משיהיה מזיד. והמשך סיפורו של רבא הוא, שנבלע ישעיהו בארו בכוח 'שם' שאמר, ואנשי מנשה מלך יהודה ניסרו את הארו ופגעו בפיו של הנביא ואז יצאה נשמתו. סיפור זה נמצא בנוסח שונה במקצת בירושלמי פרק 'חלק. ואפשר שעיקר הסיפור, שנהרג ישעיהו הנביא בדין מעוות כפושע, מיוסד על מדרש הכתובים בפרשת 'הנה ישכיל עבדי' (יש' נב יג - נג יב. ועי' בפירוש 'דעת מקרא' שם), שאחת השיטות בפירוש הפרשה היא, היא שהדברים מוסבים על הנביא בעצמו. ושם נאמר על 'עבד ה': 'גש והוא נענה ולא יפתח פיו (נג ז). ועל פי זה סיפר רבא, ששתק ישעיהו ולא ענה דבר על האשמותיו של מנשה. ועוד נאמר שם: מעצר וממשפט לקח... ויתן את רשעים קברו... על לא חמס עשה ולא מרמה בפיו (נג ח-ט).

התלמוד מספר: "תני שמעון בן עזאי אומר: מצאתי מגלת יוחסין בירושלים... וכתוב בה מנשה הרג את ישעיהו". על פי המתואר בגמרא, מנשה הוכיח את הנביא על כך שחלק מנבואותיו סותרות את נבואות משה (בין השאר, הנבואה שבה הוא "רואה" את ה', בניגוד לדברי משה "כי לא יראני האדם וחי"), וישעיהו, במקום לענות לו, בידעו שמעשה זה יביא להריגתו המיידית כמורד במלכות, החליט לברוח. במהלך מנוסתו ראה ארו, וע"י שם קדוש נבלע בתוכו. מנשה המלך ציווה לנסר את העץ ובכך להרוג את הנביא, אולם העץ לא התנסר באופן פלאי, עד שהגיעו למקום שבו היו שפתיו של הנביא, ושם התנסר העץ והנביא נהרג. חז"ל מסבירים כי עונש זה היה מידה כנגד מידה על דבריו "ובתוך עם טמא שפתיים אנוכי יושב".

אחת הנבואות המפליאות, היא נבואת אחרית הימים שבה מנבא ישעיהו כי באחרית הימים "וגר זאב עם כבש ונמר עם גדי ירבץ", גיע קץ למלחמות ויכון מצב של "לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי". נבואה זו הייתה לאות ולמופת כי ייכון שלום עולמי וכי יתמתנו ניגודי הדעות והשנאה בין עמים ואנשים. מצב

זה יגיע כאשר ימשול בישראל המלך המשיח, מצאצאי משפחת בית דוד - "חוטרי מגזע ישי" או "שורשי ישי". ישעיהו מוסיף לנבא כי לעתיד לבוא יתחדשו נסים, כעין הנסים שהיו ביציאת מצרים. עם קיבוץ הגלויות יהיה נס נוסף של קריעת ים סוף וכן נס פיצול נהר פרת לשבעה נחלים, על מנת שתתאפשר עלייה נוחה של הגולים החוזרים לארץ ישראל.

על פי המסורת קבור ישעיהו הנביא בגליל, וציון קברו נמצא ליד נחל ברעם מתחת לקיבוץ ברעם.

ירמיהו הנביא

ירמיה הנביא היה מגדולי הנביאים נולד ט אב כהן מבני איתמר קיבל נבואתו מצפניה הנביא וידוע במיוחד עקב מגילת איכה בה התנבא על החורבן, נבואותיו האחרות מרוכזות בספר ירמיה שבנ"ך.

הבעל שם טוב פירש את הפסוק "סור מרע ועשה טוב", שבניגוד לירמיה הנביא שנענש על ידי שהושלך לבור וכיוצא לפי שלא התפלל על ישראל כששמע הנבואה לרעה על ישראל, אך ישעיה הוא לשון ישועה, שכן הוא התפלל על ישראל.

ירמיה היה מעורר את האמונה בה' על ידי ההתבוננות בצבא השמים, הכוכבים המסודרים בסדר מסוים שניכר כי יש בורא שבראם, ואמר: "עושה השמים".

ירמיהו היה נביא שהתנבא על חורבן הבית הראשון ופעל לתקומת ישראל לאחר החורבן. ירמיהו הנביא נמנה על הכהנים, מתושבי ענתות שבארץ בנימין, אשר החל להתנבא בשנה השלוש עשרה למלכות המלך יאשיהו, בהיותו צעיר לימים. כן המשיך להתנבא בימי המלכים יהויקים וצדקיהו - עד החורבן. ירמיהו חזה את החורבן המתקרב, והוכיח את ישראל לשוב בתשובה. לאחר החורבן ליווה את הגולים לבבל, כשהוא נושא בעול צרתם. לאחר הריגת גדליה בן אחיקם ירד למצרים והוכיח את הפליטים שהגיעו לשם, כשהוא מעודד אותם לשוב ארצה. חז"ל אומרים שירמיהו חיבר את ספרו - ספר ירמיהו - וכן את ספר מלכים וכך את מגילת איכה.

חכמינו ז"ל הגדירו את ספר ירמיהו, ש"כולו חורבן", עם זאת, יש בו נבואות רבות של נחמה ובנין המקדש, וכגון, הפסוק שהונהג בישראל לאומרו במעמד כל חופה: "כה אמר ה': עוד ישמע במקום הזה אשר אתם אומרים חרב הוא מאין אדם... בערי יהודה ובחוצות ירושלם... קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה. קול... מביאים תודה בית ה', כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה - אמר ה'".

ירמיהו מתנבא כי יבוא יום, שגם שבטי ישראל שגלו מן השומרון ישובו מן הגלות לנחלתם, ומשם ישמע קול שמחה של עונת הבציר, וכלשונו: "עוד אבנך ונבנית בתולת ישראל! עוד תעדי תופיך ויצאת במחול משחקים! עוד תטעי כרמים בהרי שומרון נטעו נוטעים וחיללו".

עוד ניבא ירמיה, שבניגוד לתקופה בה היו שומרים המופקדים על הפרוודאות, שמנעו את שבטי ישראל מלהביא ביכורים למקדש, לעתיד לבוא יבנה המקדש, ודווקא הם יעודדו את ישראל לעלות עם ביכוריהם לירושלים, וכלשון הפסוק: "כי יש יום קראו נוצרים (שומרי הדרכים) בהר אפרים: קומו ונעלה ציון אל ה' אלהינו". ואכן בימי בית שני השתמשו עולי הרגל בקריאה זו 'קומו ונעלה...' כדי לעורר את מביאי הביכורים בהשכמת הבוקר.

נבואת נחמה אחרת הנודעת מפי ירמיה, היא תפילתה וזעקתה של רחל אמנו: "כה אמר ה': קול ברמה נשמע, נהי בכי תמרורים, רחל מבכה על בניה, מאנה להנחם על בניה כי איננו... מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה, כי יש שכר לפעולתך נאום ה' ושבו מארץ אויב. ויש תקוה לאחריהך... ושבו בנים לגבולם". ומבואר בדברי חז"ל והפרשנים, שהקול שנשמע עולה מקברה של רחל, הרואה את בניה כשהם הולכים לגולה ומתפללת לשובם, "וצפה יעקב אבינו ברוח הקודש, שהגלויות עתידות לעבור דרך שם, לפיכך קברה שם, כדי שתהא מבקשת עליהם רחמים".

נטמן במערת חצר המטרה ירושלים מול שער שכם.

חולדה הנביאה

1. חולדה היתה אחת משבע נביאות שהיו לישראל – כך מובא במסכת מגילה. שאר הנביאות הן: שרה, מרים, דבורה, חנה, אביגיל ואסתר.

במדרש תדשא פרק כ"א מובא כי 23 נשים ישרות, גדולות בצדקות היו בישראל, ביניהן נמנית חולדה.

2. תקופת נבואתה היתה בירושלים בימי בית המקדש הראשון, כאשר יאשיהו היה מלך יהודה.

3. שמה של חולדה מופיע בתנ"ך פעמיים בלבד, בספר מלכים ובספר דברי הימים. בתלמוד מוזכר שמה פעמים נוספות.

4. חולדה זכתה לכוח נבואי - בזכות מעשי החסד והצדקה של בעלה – שלום בן תקווה. בפרקי דרבי אליעזר מובא כי שלום היה ממלא את החמת מים, והיה יושב על פתח העיר, וכל מי שהיה בא מן הדרך – היה שלום משקה אותו ומשיב את נפשו עליו, "ובזכות הצדקה שעשה שלום – שרתה רוח הקודש על אשתו".

5. בספר מלכים מתואר המעשה, בו המלך יאשיהו הורה לעסוק בבדק בית המקדש. במהלך בדק הבית נמצא ספר התורה, ושפן הסופר קרא ממנו לפני המלך. שפן קרא את דברי התוכחה והפורענות העתידים לבוא על ישראל. המלך נבהל מאוד, קרע את בגדיו וביקש לשאול את חולדה הנביאה מה יש לעשות.

חולדה הנביאה מקבלת את המשלחת, ומאשרת שאכן, הפורענות תגיע על ישראל – שעובדים עבודה זרה, אך לא בימיו של המלך יאשיהו. כה דברי חולדה: "כה אמר ה', הנני מביא רעה אל המקום הזה ועל יושביו, את כל דברי הספר אשר קרא מלך יהודה, תחת אשר עזבוני ויקטרו לאלוהים אחרים... וניצתה חמתי במקום הזה... ואל מלך יהודה... כה תאמרו אליו: יען אשר רך לבבך ותיכנע מפני ה' בשומעך אשר דיברתי על המקום הזה ועל יושביו, להיות לשמה ולקללה, ותקרע את אבותיך ותבכה לפני... לכן הנני אוסיף על אבותיך ונאספת אל קברותיך בשלום, ולא תראינה עיניך בכל הרעה אשר אני מביא על המקום הזה".

דברי התוכחה השפיעו עמוקות על יאשיהו המלך, ועל כן אסף את כל ישראל וקרא באוזניהם את כל דברי התורה. כרת ברית לכת אחרי ה', והסיר את העבודה זרה מכל ארץ ישראל.

6. במסכת שמחות מובא כי חולדה, וכן מלכי בית דוד נקברו בתוך ירושלים בין החומות. המקום המזוהה כיום עם קבר חולדה, הנמצא על הר הזיתים.

חגי זכריה ומלאכי

הם שלושת הנביאים שעלו עם ישראל מגלות בבל, ואשר ליוו את הקמת הבית השני. שלשת הנביאים האחרונים, אשר נבואותיהם חותמים את ספרי הנבואה הם חגי זכריה ומלאכי. שלשתם נטלו חלק בבניין בית המקדש בראשית ימי הבית השני. ומבואר בתלמוד, ששלשה נביאים אלו עלו עם ישראל מן הגולה - "אחד העיד להן על מקום המזבח, ואחד העיד להן על מדותיו, ואחד העיד להן, שמקריבין על המזבח הזה את כל הקרבנות אף על פי שאין בית". עוד מובא בתלמוד, ששלשת הנביאים הללו היו ממעבירי המסורת מימות משה רבינו, והידיעות בהלכה שהעבירו, נדרשו במיוחד לאחר חורבן בית ראשון וגלות בבל.

שלשת הנביאים נימנו על מאה ועשרים אנשי כנסת הגדולה שעמדה לישראל בראשית ימי הבית השני. עוד מבואר בדברי חז"ל, שתרגום ספרי הנביאים אשר נכתב על ידי יונתן בן עוזיאל, נמסר לו על ידי נביאים אלו. בגמרא מובא, כי נביאים אלו התירו שאיבת מים ביום טוב מבאר מסוימת הנקראת "באר הקר". נביאים אלו הביאו שמועות שקבלו מרבותיהם בהלכות רבות אחרות. לסיכום תקופת שלשת הנביאים אומרים חז"ל: "משמתו חגי זכריה ומלאכי, פסקה רוח הקודש מישראל". חגי - וחיודו בניית המקדש: כאמור, חגי הנביא נמנה על שלשת הנביאים שעלו מגלות בבל לירושלים. חלק ניכר מנבואתו עוסק במצוה שהיתה מוטלת על עולי בבל מיד בבואם ארצה, לבנות את בית המקדש בירושלים. בדברי נבואתו מציין הנביא, כי כל הצרות המתרחשות באותה תקופה, מקורן בהתרשלות ישראל מלבנות את המקדש, "כי היו מתעצלים [מלבנות] מפני השונאים שהיו משביתים מלאכתם". הנביא מתנבא, שכאשר העם ישוב בתשובה ויתחיל לבנות, יחזור הקב"ה וישלח להם ברכה במעשיהם. כן מוכיח חגי את הכהנים על מיעוט ידיעותיהם, כשהוא שואל אותם שאלות בהלכות המקדש, ואינם יודעים להשיב תשובה מלאה. עוד מתואר בספר חגי, כיצד מוכיח הנביא את יושבי ירושלים, על כך, שזה שנים מאז בואם לירושלים, ועדיין הבית בחורבנו ורק המזבח נבנה לצורך הקרבת הקרבנות. בשנת שתים לדריוש המלך מתנבא חגי וקורא לזרובבל פחת יהודה וליהושע בן יהוצדק הכהן הגדול, לא להמתין לשעת מנוחה מן האויבים, ומול דברי העם האומרים - "לא עת בוא עת בית ה' להבנות", ולדעתם יש לחכות לזמן מתאים, על כך אומר הנביא: "העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית הזה חרב!?!... עלו ההר! והבאתם עץ ובנו הבית וארצה בו ואכבדה אמר ה'!" כתוצאה מתוכחתו מתעוררים ישראל, ככתוב: "ויער ה' את רוח זרובבל... ואת רוח יהושע בן יהוצדק... ואת רוח כל שארית העם, ויבואו ויעשו מלאכה בבית ה'". ואכן, לאחר תקופה של צרות מבית, והתנכלויות של אויבי ישראל מבחוץ, ראה ה' את מסירות נפשם לבנות את בית ה' למרות הקשיים, ובטחונם בה' הביא לכך, שדווקא ההתעוררות לבנות את ההיכל ללא הסכמת המלכות, היא שהביאה לכך, שלב דריוש התהפך עליהם לטובה. אזי יצא המלך דריוש באזהרה לצרי יהודה, לבל יפריעו למהלך העבודה, ולהיפך, יעלו לירושלים ויביאו מס לבוני המקדש; מלח, ושמן, ובהמות להקרבה במקדש ולכבוד המלך. עוד הזהיר דריוש, שכל מי שיעז להפריע לבנין הבית יענש בכל חומר הדין. בעקבות התעוררות זו והתקדמות הבנייה מתנבא חגי: "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון, ואכן כך היה, שהיה ההיכל גבוה בקומתו מבית ראשון, ועמד המקדש השני יותר שנים מבית ראשון. נבואת חגי לעולי בבל בירושלים הנביא חגי עומד מול שרידי בית המקדש הראשון, כשהכהנים עושים את עבודתם על גבי המזבח, הניצב בתוך ההריסות, ומוכיח את העם: "העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית הזה חרב!?! כלומר, זה שמונה עשרה שנה שאנו יושבים בירושלים, וכל איש בונה את ביתו, והבית מקושט וספון בעצי ארזים, ואילו "הבית הזה" - ביתו של הקב"ה - "חרב!?!"

מימין לחגי הנביא נראים המנהיגים זרובבל ויהושע בן יהוצדק, ובעקבות נבואתו מתעוררים כולם וניגשים לבנין הבית למרות הסכנות מסביב. זכריה – והקריאה לגולי בבל לעלות לירושלים הנבנית: זכריה בן ברכיה בן עידו הנביא, התנבא יחד עם חגי הנביא, וגם הוא קורא לישראל לחדש את בנין הבית. בפרקי נבואתו מופיעה הקריאה לעם ישראל לשוב אל ה', ובעיקר לעלות ולבנות את הארץ ואת המקדש. זכריה הנביא נשאל על ידי הגולים בבבל אשר שלחו שאלה בהלכה לאחיהם בבית אל, "לחלות את פני ה'", ושאלתם היא: "האבכה בחדש החמישי, הינזר כאשר עשיתי זה כמה שנים?" ומפרשים הראשונים, שרגם מלך ואנשיו בבבל - "אנשים צדיקים היו, ושלחו מבבל לקרוביהם שבבית אל, לבא לחלות את פני ה' בירושלים בעדם, ולשאול מאת הכהנים להודיעם, אם יבכו בחדש אב [וינזרו מאוכל ושתיה ויצומן] אחרי אשר חזר הבית להבנות?". הנביא זכריה מוכיח אותם קשות, על שהם נשארים בבבל וממשיכים לבכות על החורבן, באומרו: הנה החלו ישראל בעבודה במקדש בירושלים: "שבת י אל ציון ושכנתי בתוך ירושלים... עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים, ואיש משענתו בידו מרוב ימים, ורחובות העיר ימלאו ילדים וילדות משחקים ברחובותיה". זכריה מחזק את העולים הבונים את המקדש: "תחזקנה ידיכם... ביום יוסד בית ה' צבאות ההיכל להבנות", ומוסיף, שסוף הברכה לבוא, וכדברי הנביא שם: "הגפן תתן פריה והארץ תתן את יבולה". הנביא מסיים, בתשובה ליושבים בגלות בבל: "אין אתם צריכים לצום! כי בנה נבנה הבית! ועלו מן הגולה ותשבו בארץ כל הימים, אם תעשו הטוב בעיני לא תגלו ממנה לעולם!" עוד אומר הנביא, שצום תשעה באב יהפך לשבט יהודה, שחזרו לירושלים, לששון ולשמחה, לא כן לעשרת השבטים הממשיכים לשבת בגלות שיחיו בצער: "כה אמר ה' צבאות: צום הרביעי וצום החמישי [תשעה באב]... יהיה לבית יהודה לששון ולשמחה ולמועדים טובים". מלאכי 'חותם הנביאים' – ותוכחתו לעולי בבל בירושלים: מצינו שהנביא מלאכי נקרא 'חותם הנביאים'. שכן בחתימת דבריו ציוה את ישראל לא לשכוח את תורת משה, וללמוד אותה ולקיים את מצוותיה כל הימים, וכלשונו: "זכרו תורת משה עבדי אשר צויתי אותו בחורב על כל ישראל חוקים ומשפטים", ציווי זה מלמד, שהנביא מלאכי היה האחרון שבשלושת הנביאים הללו, ואחרון הנביאים בכלל, עד זמן הגאולה. בדברי חז"ל מצינו דעות שונות בדבר זהותו של הנביא מלאכי, ויש המזהים את מלאכי עם עזרא הסופר, מכיוון שבנבואת מלאכי נאמרים דברים כנגד נשיאת נשים נכריות וכך מצינו בעזרא הסופר שעסק בהרחקת הנשים הנכריות שנישאו לישראלים. אכן, מורגשת בנבואת מלאכי המציאות העגומה של ראשית ימי הבית השני. מחד גיסא החלו ישראל בבנין הבית, מאידך, בגלל מספר העולים המצומצם, והצורך לשקם את ההריסות, שררה הדלות בירושלים ובנותיה. כך מוצאים אנו שמביאי הקרבן הביאו בעלי מום מעדרם, כגון עיור ופיסח וחולה, והנביא מלאכי מוכיח את העם, שהם מבזים בכך את מזבח ה', באומרו: "וכי תגשון עור לזבח - אין רע! וכי תגישו פסח וחולה - אין רע! הקריבהו נא לפחתך [לפחה הממונה מטעם מלכות פרס] - הירצך?! או הישא פניך?!". עוד מצינו בדבריו תוכחה לישראל, שכן, יש מיושבי ירושלים המביאים קרבן ומנה לה' זאת, כשהם נושאים להם נשים נכריות מעמי הסביבה, ואילו הנשים שעלו מבבל וסבלו את קשיי הקליטה בארץ, אלו נזנחו. נשים אלו היו באות לפני ה' במקדש לבכות על מר גורלן, וקול בכייתן נשמע לפני המזבח, וכדברי הנביא: "תועבה נעשתה בישראל ובירושלים, כי חלל יהודה קודש... ובעל בת אל נכר. יכרת ה' לאיש אשר יעשנה... ומגיש מנחה לה' צבאות. וזאת שנית תעשו [בזניחת הנשים הישראליות] כסות דמעה את מזבח ה' - בכי ואנקה [של נשיכם] מאין עוד פנות אל המנחה [שאין ה' חפץ במנחתכם] ולקחת רצון מידכם. ואמרתם: על מה? - על... אשת נעורך אשר אתה בגדתה בה - והיא חברתך ואשת בריתך!" הנביא מלאכי מסיים את דבריו בקריאה לעם לשוב אל

ה', ומתנבא על הגאולה העתידה, ועל אליהו הנביא אשר עתיד לבוא לבשר עליה. עדות הנביאים בין חורבות המקדש - וחיידוש העבודה על המזבח: כמבואר לעיל נדרשה עדותם של חגי זכריה ומלאכי עם חיידוש העבודה במקדש בראשית ימי הבית השני. לפי המתואר בתלמוד. הגיעו עולי בית שני למקדש החרב, שם הכירו את צורתו על פי יסודות החומות שנותרו. הבונים נקטו באמצעים שונים לוודא את מקום המקדש וחשפו את יסודותיו. כמו כן - "מכל הבית כולו הריחו ריח קטורת" וכך נקבע מקום ההיכל. באשר למזבח - "משם הריחו ריח אברים", ונראה, כי נותרו שם עצמות הקרבנות ושרידי המערכה. עדות שלשת הנביאים הללו, היתה בטרם זכו לנבואה, וכדברי חז"ל בגמרא, שנביאים אלה "העידו", כלומר, מסרו עדות הלכתית על מה שראו עיניהם בהיותם בירושלים בעת החורבן ובטרם גלו לבבל. העולים ארצה נעזרו בעדות ראייה של חכמים אלו: אחד העיד בפניהם על המזבח ומידותיו, ואחד העיד על מקום המזבח, והצביע על שרידי המזבח של הבית הראשון, ואחד העיד עדות הלכתית שקיבל מרבותיו, שמצוה להקריב קרבנות על המזבח, אף על פי שאין הבית בנוי. איתור מקום המזבח על ידי עולי בבל בציור נראים אנשי כנסת הגדולה בין חורבות בית המקדש הראשון, כשהם מנסים לאתר את מקום המזבח בין ההריסות. לפי המתואר בתלמוד, לאחר שחשפו את יסודות ההיכל, ניגשו לאתר את מקום המזבח, ומבואר בגמרא, שהמקום התגלה על פי עדות הנביאים חגי זכריה ומלאכי, שהיו מן הגולים לבבל, ולפיכך ידעו להצביע על מקום המזבח, כפי שראו אותו בטרם גלו ובעוד המקדש קיים. מעולם המחשבה תשעים ושלשה כלי המקדש - כנגד תשעים ושלש אזכרות מצינו מאמר בירושלמי חגיגה ג, ח; המסביר את המשנה בתמיד ג, ד; האומרת: "נכנסו ללישכת הכלים והוציאו משם תשעים ושלשה כלי כסף וכלי זהב". רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן [אומר]: כנגד תשעים ושלש אזכרות שכתוב בפרשת חגי זכריה ומלאכי". פירושים שונים נאמרו להסברת דבריו, וכתבו האחרונים, שרצו הכהנים במקדש, לציין את זכותם של שלשת הנביאים חגי זכריה ומלאכי, אשר ליוו את עולי בבל בתקופת הבראשית של בית שני, שהיתה רצופה קשיים מבחינה חומרית ורוחנית. שכן בין העולים היו פסולי חיתון, והמצב הרוחני של רבים מהם היה ירוד, ואלמלא הנביאים שהביאו עמם את מסורת התורה שקבלו ממשנה רבינו, ואלמלא הם שדחקו בעם להקים את המקדש למרות ההתנכלויות מצד השכנים, כמו כן, אלמלא התוכחות של הנביאים הללו לכהנים ולעם להיטיב את מעשיהם, לא היתה תקופת הבית השני מגיעה לימי הזוהר שלה. נביאים אלו יסדו את הכנסת הגדולה ממנה צמחו חכמים וצדיקים, כגון, שמעון הצדיק, הלל ושמאי ורבי יוחנן בן זכאי. נמצא, שנביאים אלו הטביעו את שם ה' על עליה זו. זה, אפוא, ההסבר למאמר, שמנין אזכרות שם ה' בנבואות אלו, הוא גם מנין הכלים לעבודת התמיד בהיכל, כי כאמור, שם ה' נקרא על המקדש ועל הבונים המסורים שבאותו דור, וזכות זו נזקפת לשלושת הנביאים: חגי זכריה ומלאכי.

שמשון הגיבור שופט בישראל

שמשון, בן שבט דן, הוא השופט ה-13 ששפט את ישראל, וסיפור חייו מופיע בספר שופטים. אימו היתה עקרה שנים רבות, ועל לידתו הצפויה התבשרה יחד עם בעלה מנוח מפיו של מלאך ה'. שם אמו של שמשון לא כתוב במפורש במקרא, אך בגמרא (בבא בתרא צא) מבואר ששמה היה "הַצֶּלְפֹּנִי".

המלאך אסר על אימו של שמשון לשתות יין בימי הריונה. גם שמשון היה נזיר מבטן, היות ונאסר עליו לשתות יין ולגזוז את שיער ראשו.

כל זמן שנוירותו נשמרה, שמשון ניחן בכוח על-טבעי, שבו השתמש כדי להכות בפלשתים, ששלטו בדרום ארץ ישראל בכל תקופת מנהיגותו.

כוחו של שמשון היה בעוכריהם של הפלשתים, ולמרות שניסו מספר פעמים לאסור אותו – כל ניסיונותיהם לא צלחו.

היחידה שהצליחה להוציא משמשון את סודו היתה דלילה. היא הציקה לו במשך זמן רב עד שלבסוף, משגברו הצקותיה, גילה לה שמשון שכוחו טמון בשיער ראשו שלא גולח מעולם, וכך נלכד. דלילה גזזה את מחלפות ראשו, והפלשתים ניקרו את שתי עיניו ושמוהו כטוחן בבית האסורים.

הפלשתים חגגו את מפלתו, והביאו אותו ל'מקדש דגון' הפלשתי. שמשון ביקש מהנער שהוליך אותו להציבו בין עמודי התווך של המבנה, נשא תפילה לה' ששייב לו את כוחותיו באופן חד פעמי, לפת את העמודים וקרא: "תָּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים", והמבנה קרס על כל החוגגים.

התנ"ך מעיד כי מספר הפלשתים שהרג שמשון במותו, גדול מסך כל הפלשתים שהרג בחייו.

על אף גבורתו העצומה והמפורסמת, היה שמשון חיגר (צולע) בשני רגליו. נכות זאת לא הפריעה לו להראות את גבורתו בעת הצורך. (מדרש אגדה, בראשית מט, יז)

שמשון נלחם לבדו מול אויבים רבים. בשעה שנלחם, היה שמשון כרואה ואינו נראה, וכך יכול היה להרוג את אויביו בלא שיוכלו לפגוע בו. (ספורנו בראשית מט, יז [ב])

שני ניבים מוכרים אנחנו לומדים מסיפורו של שמשון:

הראשון הוא מסיפור מלחמת שמשון עם הפלשתים - אותם הוא היכה "שוק על ירך" (שופטים טו, ח).

השני, מסיפור פגישתו עם האריה אותו שיסע כאילו היה גדי, ולאחר מכן גילה בתוך נבלתו דבש מדבורים שמצאו בגווית החיה את משכנם. על כך התבטא שמשון "מעז - יצא מתוק" (שופטים יד, ד).

שמשון הוא השופט היחיד, שהנביא מקדיש לסיפורו ארבעה פרקים שלמים, ומתאר את סיפור חייו באריכות - מאז נולד ועד שנפטר. בעוד שאר השופטים זוכים לפירוט קצר ותמציתי הרבה יותר.

חז"ל מלמדים אותנו על כוחו הרב של שמשון באמרו "בין צרעה ובין אשתאול - אמר ר' אסי: צרעה ואשתאול שני הרים גדולים היו, ועקרן שמשון וטחנן זה בזה".

עוד אנחנו לומדים על גבורתו הרבה מהעובדה שהוא נשא את דלתות העיר עזה על כתפיו. חז"ל מספרים שגודלם של הדלתות היה לפחות 60 אמה, ומכך הם למדים ששמעון היה גדול ממדים עד כדי שיכל להרים את הדלתות בין שני כתפיו.

במשך עשרים שנה שימש שמשון כשופט עבור עם ישראל. אך גם לאחר מותו המשיך שמשון להגן על עמו.

במשך עוד עשרים שנה לאחר פטירתו, היו עדיין הפלשתים מפחדים ממנו וחששו לפגוע בעם ישראל; ובלשון התלמוד ירושלמי - "היו הפלשתים יראים ממנו עשרים שנה לאחר מותו, כדרך שהיו יראים ממנו עשרים שנה בחייו".

בגמ' סוטה דף י ע"א כתוב על התקופה ששמשון היה שבוי ביד פלשתים "שכל אחד ואחד הביא לו את אשתו לבית האסורים כדי שתתעבר הימנו". המקור היחיד שגלית נולד ממעשה זה הוא בחתם סופר על התורה (בראשית מט יח) וז"ל: "לישועתך קויתי ה' יראה כשראה יעקב בנבואתו את שמשון לשבט דן, ראה שהוא הכנה וסעד למלכות בית דוד כי במפלתו של שמשון הטחינו בבית הרחיים פי' חז"ל [סוטה י'.] שהבעילוהו בע"כ על נשותיהם והוליד גלית שעל ידו לכד דהע"ה מלוכה בישראל [עי' רלב"ג, ש"א י"ז נ"ה] על כן כשראה ויפול רוכבו אחור על נפילת הבית כפירש"י התפלל על מלכות בית דוד לישועתך קויתי ה', ע"ד שאחז"ל סוף מכות בנבואות אורי' וזכרי'."

שמשון הגיבור היה אחד מהשופטים ששפט את ישראל היה נזיר ולא חת מפני איש.

לפני לידת אמו בא המלאך לאמו ובישר לה על לידת בנה שיהיה נזיר ולא יחות מפני איש. הרבי מסתפק מהיכן חלה נזירות על שמשון, אם תאמר על ידי נבואת המלאך וכי יש בכח המלאך להחיל נזירות על שמשון, ואם תאמר מפני הבטחת אמו, וכי יש בכח לאדם להקנות ולהחיל נזירות על דבר שלא בא לעולם. ועוד שאין בכל אם להחיל ולחייב את בנה בנזירות. ואם תאמר שחלה עליו נזירות על ידי הבטחת אביו מפני שמסתמא ניחא ליה במאי דעביד ליה אביו. למה לא נזכר זה בפסוק שזה עיקר מה שהחל עליו נזירות, ולא נזכר בפסוק רק נבואת המלאך והבטחת אמו.

הרבי מבאר כי היה כאן שילוב של נבואת המלאך והבטחת אמו. שעל ידי נבואת המלאך חלה על שמשון חיוב לקיים את דברי הנביא. והנה על ידי הבטחת אמו שחינכה אותו להיות נזיר, בכך שהסכים לאחר מכן לדברי המלאך ונהג בנזירות, חלה עליו למפרע הנזירות שהחלה עליו אמו, וזאת על פי הדין הכתוב במסכת כתובות שגר שהביאה אותו אמו להתגייר ואחר כך גדל ולא מחה והתנהג ביהדות, חלה עליו למפרע הגירות מכיון שהוכיח שזכות היא לו וזכין לאדם שלא בפניו, כך גם כאן, מכיון שאמו קיבלה עבורו נזירות מדין זכיה, ומכיון שכאשר גדל התנהג בנזירות (על פי דברי הנביא) חלה עליו למפרע החלות שהחילה עליו אמו.

בתלמוד הירושלמי מובא ששמשון הנהיג את העם 20 שנה לאחר פטירתו, הרבי אמר שאם שמשון שהיה שופט הנהיג את העם לאחר הסתלקותו, קל וחומר שרבי יכול להנהיג את העם לאחר הסתלקותו בכמה עינים.

על פי המסורת, קברם של שמשון ואביו מנוח נמצא ביער צרעה, הסמוך לבית שמש.

התנא האלקי הלל הזקן זצוק"ל

הלל הזקן זצ"ל: נולד למשפחה מיוחסת בבבל. נחשב במסורת לצאצא של בית דוד מצד האם ומשבט בנימין מצד האב. חי כמאה שנה לפני חורבן הבית השני בתקופת שלטון הורדוס, המאה הראשונה לפני הספירה. עלה מבבל לא"י בהיותו בן ארבעים. מחכמי המשנה. נשיא הסנהדרין האחרון בתקופת הזוגות (דור חמישי). מייסד שלשלת הנשיאות מבית הלל ששימשו בה צאצאיו עד חמישה עשר דורות. בן זוגו העיקרי היה שמאי הזקן, שהיה אב בית הדין באותה התקופה.

העם בדורו ובדורות אחריו העריץ אותו וכינה אותו הלל הבבלי או הלל הזקן. נחשב לרבם של כל התנאים, חכמי המשנה, וההלכה נקבעה על פיו. ענוותנות מופלאה. צנוע. כסבלן בהלכותיו ובהנהגותיו. חי 120 שנים. ציונו נמצא במירון שבצפון.

רבותיו: שמעיה ואבטליון. חבריו: מנחם (בתחילה היה בן זוגו), שמאי הזקן. תלמידיו: ר' יונתן בן עוזיאל, רבן גמליאל הזקן, רבן יוחנן בן-זכאי ועוד רבים.

אהבתו לדברי תורה לא ידעה גבולות. אמרו על הלל הזקן, שבכל יום היה עושה מלאכה ומשתכר בטרפיק (מטבע משקל חצי דינר כסף). חציו - נותן לשומר בית המדרש וחציו לפרנסתו ולפרנסת אנשי ביתו. פעם אחת לא מצא מלאכה להשתכר בה ושומר בית המדרש לא הניחו להיכנס. עלה וישב על פי הארובה של בית המדרש, כדי שישמע דברי אלוקים חיים מפי שמעיה ואבטליון.

אותו היום ערב שבת היה, ותקופת שבת היתה, וירד עליו שלג מן השמים, וכסהו עד שקפא. כשעלה עמוד השחר, אמר לו שמעיה לאבטליון: "אבטליון אחי, מפני מה בכל יום הבית מאיר והיום אפל, שמא יום מעונן הוא?", חציו וראו דמות אדם בארובה. עלו ומצאו עליו רום 3 אמות שלג. הסירו את השלג מעליו, ורחצו אותו במים חמים, וסכוהו והושיבוהו כנגד המדורה, עד ששבה אליו הכרתו. אמרו: "ראוי הוא זה לחלל עליו את השבת".

במסכת שבת (ל: לא.): מובא מעשה בשני אנשים שהתערבו ביניהן, ואמרו: "כל מי שילך ויקניט את הלל יטול ארבע מאות זוז". אמר אחד מהם: "אני אקניטנו". אותו היום ערב שבת היה, והלל חפף את ראשו. הלך האיש ההוא ועבר על פתח ביתו, אמר: "מי כאן הלל? מי כאן הלל?", נתעטף ויצא לקראתו, אמר לו: "בני, מה אתה מבקש?", אמר לו: "שאלה יש לי לשאול", אמר לו: "שאל בני". שאל: "מפני מה ראשיהם של בבליים סגלגלים?", אמר לו: "בני, שאלה גדולה שאלת, מפני שאין להם חיות פקחות, וכשמילדות אותם נוגעות בראשם הרך, ונעשה ראשם סגלגל.

הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר: "מי כאן הלל? מי כאן הלל?", נתעטף ויצא לקראתו, אמר לו: "בני, מה אתה מבקש?", אמר לו: "שאלה יש לי לשאול", אמר לו: "שאל בני". שאל: "מפני מה עיניהם של תרמודיים תרוטות? כלומר, רכות וחולניות?", אמר לו: "בני, שאלה גדולה שאלת, מפני שדרים בן החולות, והחול נכנס בעיניהם, וגורם להם מחלות עיניים".

הלך והמתין שעה אחת, חזר ואמר: "מי כאן הלל? מי כאן הלל?", נתעטף ויצא לקראתו, אמר לו: "בני, מה אתה מבקש?", אמר לו: "שאלה יש לי לשאול", אמר לו: "שאל בני". שאל: "מפני מה רגליהם של אפריקיים רחבות?", אמר לו: "בני, שאלה גדולה שאלת, מפני שדרים בין בצעי המים, והולכים יחפים ומתפשטים רגליהם, (לפי שהלובש נעלים, הנעל דוחק את הרגל ומעמידו על דפוס שלו, מה שאין כן אלו שהולכים יחפים. רש"י).

שאל לו: "שאלות הרבה יש לי לשאול ומתיירא אני שמא תכעס". נתעטף וישב לפני, אמר לו: "כל השאלות שיש לך לשאול - שאל". אמר לו: "אתה הוא הלל, שקורין אותך נשיא ישראל?", אמר לו: "הן". אמר לו: "אם אתה הוא, לא ירבו כמותך בישראל". אמר לו: "בני, מפני מה?", אמר לו: "מפני שאבדתי על ידך ארבע מאות זוז", אמר לו: "הוי זהיר ברוחך, כדאי הוא הלל, שתאבד על ידו ארבע מאות זוז ועוד ארבע מאות זוז, והלל לא יקפיד".

מעשה בנוכרי אחד שהיה עובר אחורי בית-הכנסת ושמע קולו של מלמד תינוקות שהיה אומר: "ואלה הבגדים אשר יעשו: חושן ואפוד". אמר: "הללו למי?", אמרו לו: "לכהן גדול". אמר אותו הנוכרי בעצמו, אלך ואתגייר בשביל שישמוני כהן גדול. בא לפני שמאי, אמר לו: "גיירני על מנת שתשימני כהן גדול",

דחפו באמת הבניין שבידו. כאשר בא לפני הלל, גירו. אמר לו: "כלום מעמידים מלך אלא מי שידוע טכסיסי מלכות, לך למד טכסיסי מלכות".

הלך וקרא. כיוון שהגיע ל'והזר הקרב יומת', אמר לו: "מקרא זה על מי נאמר?", אמר לו: "אפילו על דוד מלך ישראל". נשא אותו גר קל וחומר בעצמו, ומה ישראל שנקראו בנים למקום, נאמר להם: "והזר הקרב יומת", גר הבא במקלו ותרמילו, על אחת כמה וכמה!. בא לפני שמאי, ואמר לו: "כלום ראוי אני להיות כהן גדול?", בא לפני הלל ואמר לו: "ענוותן הלל! ינחו לך ברכות על ראשך, שקירבתני תחת כנפי השכינה".

לימים התכנסו שלושה נוכרים ששמאי גירש והלל גייר. אמרו: "קפדנותו של שמאי בקשה לטורדנו מן העולם, ענוותנותו של הלל קרבתנו תחת כנפי השכינה". לפיכך אמרו חכמים: "לעולם יהא אדם ענוותן כהלל, ואל יהא קפדן כשמאי".

שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן, שלושים מהם היו ראויים שתשרה עליהם שכינה כמשה רבנו, שלושים מהן היו ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון, ועשרים בינוניים, הגדול שבכולם יונתן בן עוזיאל, והקטן שבהן רבן יוחנן בן זכאי. אמרו על רבי יוחנן בן זכאי, שלא הניח מקרא ומשנה וגמרא, הלכות ואגדות, קלין וחמורין, וגזרות שוות, תקופות וגימטריאות, משלות כובסים, ומשלות שועלים, שיחת שדים, שיחת דקלים ושיחת מלאכי השרת.

מעשה מרכבה והוויות דאביי ורבא. ומאחר שהקטן שבכולם כך, הגדול שבכולם על אחת כמה וכמה. אמרו על יונתן בן עוזיאל, שבשעה שהיה יושב ועוסק בתורה, כל עוף שהיה פורח עליו היה נשרף. ופירש רש"י שהיו מלאכי השרת מתקבצים לשמוע תורה מפיו. (עוף הוא המלאך, כמ"ש "ועוף יעופף על הארץ" [בראשית]). והכוונה שהמלאכים שהיו באים לשמוע תורה מפיו, היו נשרפים - דיינו המלאכים היו עולים בדרגתם מחיות בעולם היצירה ואופנים בעולם העשייה והופכים להיות שרפים בעולם הבריאה).

התנא האלוקי רבי חייא זצוק"ל

מן התנאים האחרונים, עלה מבבל והתיישב בטבריה במאה השלישית לפני הספירה. צאצא של שמעי, אחיו של דוד המלך. רבו: ר' יהודה הנשיא. בניו: ר' יהודה ור' חזקיה היו תאומים. בני אחיו: רב ורבה בר בר חנה. קבורים בסמוך לו בטבריה שני בניו. בתו נפטרה כשבאו להשיאה לבנו של ר' יהודה הנשיא.

ר' חייא דאג שהתורה הקדושה לא תשתכח מעם ישראל. פעם התווכחו ביניהם ר' חנינא ור' חייא. ר' חנינא היה אומר: "אם תשתכח תורה מישראל אני מחזיר אותה בפלפול שלי". ואלו ר' חייא היה אומר: "אני גורם שלא תשתכח תורה מישראל" מה עשה? הלך וזרע כותנה, אח"כ קצר את הכותנה, עשה מצודות ורשתות. הלך ליער ופרס אותם וצד צבאים, את הצבאים שחט והאכיל את הבשר ליתומים ומן העורות עשה ספרי תורה. לאחר מכן הלך לעיר שאין בה מלמדי תינוקות. לקח חמישה ילדים, לאחד נותן ללמוד חומש בראשית, לשני שמות ויקרא במדבר דברים, לקח עוד שישה ילדים ומלמדם שישה סדרי משנה, תורה שבע"פ ואח"כ אומר להם: "עד שאני אחזור תלמדו אחד את השני". מי שלמד בראשית מלמד את כולם, מי שלמד שמות מלמד את כולם וכך הם מלמדים תורה איש את רעהו ומשנה אחד את השני. וכל ימי חייו הרביץ תורה ועסק כמו ידיו בתורה. על זה אמר רבינו הקדוש: "כמה גדולים מעשי חייא שהוא דאג לתורה שלא תשתכח מישראל".

עוד הגמ' מספרת (בבא מציעא פה): ריש לקיש היה מציין מערות של צדיקים שנפטרו בכדי שהכהנים לא יכשלו ויטמאו. והיה מחפש את המערה של ר' חייא הגדול ולא מצא, וכאב לו הדבר מאד מאד איך נעלמה ממנו? מדוע שכח את המקום? אמר לקב"ה: "ריבוננו של עולם האם אני לא פלפלתי בתורה כמותו?" יצאה בת קול מן השמים ואמרה לו: "תורה כמוהו פלפלת, תורה כמוהו לא ריבצת".

בקהלת רבה (פרשה ט) כתוב: שריש לקיש התאוהו מאוד לראות את מקומו של ר' חייא בעולם העליון, התענה שלש מאות תעניות בשביל לזכות לראות אותו בחלום והודיעו לו שהוא לא יכול לראות אותו. ריש לקיש התעקש ובסוף קיבל תשובה שמכיוון שהוא למד תורה הרבה, אבל הוא לא לימד תורה לאחרים, לכן הוא לא ראוי לראותו.

ר' חייא היה נזהר בכבודו של כל אדם. פעם, בשעה שלמדו לפני רבי, הריח ריח שום בבית המדרש. ומאחר והיה רגיש לריח זה, אמר רבי: "מי שאכל שום יצא מבית המדרש". מיד יצא רבי חייא. כשראו כל התלמידים את מעשה ר' חייא שהיה מגדולי התלמידים של רבי, מיד יצאו כולם אחריו. לאחר מכן ראה ר' שמעון בנו של ר' יהודה את ר' חייא ושאל: "האתה זה שציערת את אבי?" והשיבו ר' חייא: "חס וחלילה, לא ביקשתי לצער את אביך ולא אני אכלתי את השום, אלא בכדי שאותו תלמיד לא יתבייש יצאתי וזה חשוב יותר אף מביטול התורה שנגרם לכולם".

הגמרא מספרת לנו מדרגתו של ר' חייא ובניו (בבא מציעא דף פה): אליהו הנביא מצוי תמיד בבית מדרשו של רבי. פעם אחת - בראש חודש פנה היום ולא בא בשעתו. אמר לו רבי: "מפני מה איחר עצמו היום?" אמר לו אליהו: "מפני עבודתי אצל האבות לשמשם. שהייתי צריך להקים את אברהם אבינו ולרחוץ את ידיו ולהמתין לתפילתו. ואחר כך השכבתי אותו על מקומו. וכן ליצחק וכן ליעקב". שאל אותו: "ומפני מה אין מקימין אותן ביחד?" ענה לו: "אם הם יתפללו שלשתם ביחד בתחנונים, הם יביאו את המשיח לפני הזמן".

שאל אותו רבי: "היש דוגמת האבות בעולם הזה?" אמר לו: "יש! ר' חייא ובניו". גזר רבי תענית והקים את ר' חייא ובניו שיתפללו ביחד לפני התיבה (בתענית מתפילים שלושה). וכאשר אמרו: "משיב הרוח" נשבה רוח סערה. אמרו: "מוריד הגשם" ותחיל לרדת גשם.

כאשר הגיע לברכת "מחיה המתים", נעשה רעש בעולם והארץ החלה להזדעזע. שאלו ברקיע: "מי הוא שגילה בארץ את הסוד מה כוחו של ר' חייא ובניו". אמרו: "אליהו הנביא". מיד בא אליהו למקום שעמדו להתפלל ר' חייא ובניו ונדמה להם כמו דב של אש וברחו כולם והופסקה התפילה. והענישו והלקו את אליהו הנביא בשישים מלקות של שבטי אש.

מעשה היה ברב חביבה בר סורמקי, שביקש מאליהו הנביא שיראה לו את הצדיקים כשהם נמצאים בישיבה של מעלה. אליהו הנביא נענה לו, אך הזהיר אותו: "אתה רשאי להסתכל בכולם, פרט לכסאו של ר' חייא. ותדע לך, שכל הצדיקים בגן עדן בשעה שהם רוצים לעלות למקום אחר, מלאכים באים אליהם ומעלים את כסאם.

אולם, ר' חייא בעצמו עולה ויורד ואינו זקוק למלאכים. רב חביבה לא יכול היה לשלוט והסתכל בר' חייא, ואז שתי ניצוצות של אור יצאו וסימאו את עיניו. למחרת הלך והשתטח על קברו של ר' חייא ואמר לו: "משנתך אני שונה" והתייפח על שחזרו מאור עיניו ועדיין עיניו נראו כבזויות.

לקברו של ר' חייא נוהגים לעלות כאשר יש עצירת גשמים. חסידי טבריה מספרים שבימיו של ר' נחמן מהורודנקה, בשנת 1765 היתה בצורת קשה. וציווה ר' נחמן שילכו למערת ר' חייא ובניו להתפלל על הגשמים, וגם הוא הלך עמם. וציווה שיקחו עמהם בגדי חורף למחסה מזרם וממטר, והיה אז יום חם. הם יצאו מהעיר לילך למערת ר' חייא ובניו ובגדי החורף בידם.

בשער העיר עמד שר ושופט העיר, בראותו שהם הולכים ובגדי החורף בידם, צחק מהם הרבה וירק בפניהם ואמר, שאם יחזרו לעיר ולא ירד גשם, יהרוג או יסלק את הרב. הם הלכו לדרכם, למערת ר' חייא ושפכו שיחם נוכח פני הקב"ה וכשהגיעו בתפילתם למילים "משיב הרוח" נשבה רוח על פניהם, וכשאמרו "מוריד הגשם" השמים התקדרו וירד גשם שוטף עד מאד.

לולא שהיו להם בגדי חורף לא יכלו לבוא העירה. כאשר חזרו העירה המתין להם בשער שר ושופט העיר. לקח את הצדיק והרכיב אותו על כתפיו ונשאו לתוך העיר והיה קידוש שם שמים וכולם הודו כי בזכות היהודים יורדים הגשמים.

רבי שלמה הלוי אלקבץ זצ"ל הי"ד

נולד בסלונקי ב-1505. למד בישיבה של ר' יוסף טאיטאצק, אשר על אודות גדולתו סיפרו נפלאות: ארבעים שנה לא ישן במיטה, כי אם על גבי תבה ורגליו תלויות לו באוויר, מאחר ולא רצה להנות מחיי העולם הזה. בחצות הלילה היה קם משנתו לעסוק בתורה, ובמשך שעות היום הרביץ תורה בתלמידים.

בישיבה של ר' יוסף יצא לו שם כאחד מגדולי-התורה שבעיר. התחתן עם בת למשפחת עשירים. כמתנה לארוסתו, חיבר ספר "מנות הלוי", ושלח לה לקראת פורים, בתור משלוח מנות, הואיל והיה עני. ממגורשי ספרד. מסלונקי עבר לאדריאנופול, התיישב בין חכמי הדור שהתגוררו שם, וקשר עימהם קשרי ידידות. הם עמדו חיש מהרה על שיעור קומתו, ובאו ללמוד תורה מפיו. לאחר זמן, כאשר עמד לעלות לצפת, כרת עם חכמי אדריאנופול ועם תלמידיו ברית, וכמתנת פרדה חיבר את ספרו "בית-הלוי". הגיע לצפת משום שהאמין שרק בארץ מתגלים סודות הקבלה. מקובל גדול ופייטן. נודע ברבים בשל מזמור קבלת שבת "לכה דודי" והאר"י הקדוש הילל את השיר עד למאוד. נרצח ב-1584. חי כ-79 שנים. ציונו בצפת.

מספריו: איילת אהבים - על שיר-השירים. שורש ישי - על מגילת רות. בית הלוי - פירוש על ההגדה של פסח עפ"י הסוד. מנות הלוי - על מגילת אסתר.

ספר גירושין - דברי תורה שאמר בקברי הצדיקים. **שומר אמונים** - יסודות האמונה. **פצעי אוהב** - איוב. **נעים זמירות** - על התהלים. **בית תפילה** - על סידור התפילה. **אפריון שלמה** - על קבלה. **דברי שלמה** - על תרי עשר. **מיטתו של שלמה** - על סוד הזיווג. **לחם שלמה** - תיקוני הסעודה. **סוכת שלום** - דרשות. **בית אדני ו** - עבודת אהבה שלא נדפסו.

מתלמידיו: המקובל ר' משה קורדובירו שנשא את אחותו לאשה. **רבותיו:** ר' יוסף טאיטאצק, ר' יוסף קארו. **בליל חג השבועות** זכה הרב, שתשרה עליו רוח-הקודש, ושמע את סודות הקבלה שמסר ה"מגיד" למרן ר' יוסף קארו. וכך היה הדבר: מקובלי צפת, ביניהם ר' שלמה ובראשם מרן, התחברו ללמוד בצוותא ללא לאות משך כל ליל-שבועות. באימה וביראה טהורה עסקו בסדר "תיקון ליל-שבועות". כאשר סיימו את

לימוד התיקון פתחו בלימוד משניות, ופירשו אותן על דרך הסוד. אך סיימו שתי מסכתות משנה, ולפתע הגיע לאוזניהם קולו של ה"מגיד" הבוקע מתוך גרונו של מרן. צלול וחזק היה הקול, אך איש מהסובבים אותם לא שמעוהו, פרט לבני החבורה, שעסקו יחדיו ב"תיקון". מופתעים היו ונדהמים, עד כי פרחו רוחם מאיתם, ולא היה בהם כח להרים את ראשיהם. המגיד בישר לחברים, כי עיסוקם ב"תיקון ליל-שבועות" גורם שמחה רבה בשמים, ומיום שחרב בית-המקדש, לא נעשה נחת רוח בעולמות העליונים כפי מעשיהם באותו הליל. "על כן", אמר המגיד, "שמחו במעשיכם, אשר מלאכי השמים וכל צבא מעלה עומדים ומקשיבים לקולכם. חזקו ואמצו, המשיכו בלימודכם, כי תורתכם ערבה לפני הקב"ה". שוב ממשיך המגיד ומברכם ברכות טובות ומבטיח להם, כי בעולם הבא יזכו לשבוע מטובו של גן-עדן. במשך כל היום שלמחרת עסקו בתורה, וגם בלילה הבא - הוא ליל יום טוב שני של גלויות, התכנסו החברים ועשו תיקון. בחצות הלילה שבו ושמעו את המגיד, והוא גילה להם רזים עליונים. שוב ברכם וסיפר להם, עד מה גדול ערכם בשמים. אכן, לסודות כגון אלו, כפי שלמדו מפי המגיד באותם שני לילות, לא זכו כי אם יחידי סגולה - וכאלה אומנם היו בני החבורה הקדושה הזאת.

שנים רבות ישב ר' שלמה הלוי בצפת אפוף הערצה וכבוד. נתקנאו ישמעאלים שונאי ישראל ביהודי העיר, שזכו למנהיג צדיק וחכם כמותו, וחרשו מזימות להגותו מן המסילה. "באיזה אופן נהרגנו בלי שיוודע הדבר? הלא נענש קשות ע"י המושל, אם יתגלה לו, כי ידנו היא שהיתה רב היהודי!", כך התחבטו בני הבליעל. לבסוף נענה אחד מן הכנופיה באומרו: "הן מנהגו הוא לצאת להתבודד עם אלוהיו בין ההרים.

יצא אפוא אחד מאיתנו אחריו, וכראותו את היהודי לבדו, הרחק ממקום יישוב ואין איש עימו - יכנו נפש!". התוכנית התקבלה, ומיד התנדב אחמד לעקוב אחר צעדיו של הרב. ויהי בהיותו בשדה, אחוז שרעפיו הקדושים והגיגיו משוטטים בעולמות העליונים, קם עליו אותו ישמעאלי ורצחו. נשא את גווית החכם והטמין אותה בחצר ביתו, מתחת לעץ התאנה הערום. ובעיר צפת מבוכה וחרדה: זה ימים אחדים, שר' שלמה אלקבץ יצא ולא שב. "מי יודע מה ארע לו?" חששו הכל. עוד קהילת היהודים מודאגת וחרדה, והנה נתפשטה בעיר שמועה מפליאה ומדהימה: בחצר של אחמד חנטה התאנה שלא בעונתה והוציאה פרי-הלילים יפה וערב לחך. כל עצי התאנה בעיר עוד במערומיהם, ואילו אילנו של זה כורע תחת עומס הפירות הבשלים והעסיסיים. כראות הצפתים את הפלא הזה, אמרו בליבם, כי אין זאת אלא מכשף הוא בעל הגן, ובכשפיו עשה להבכיר את פרי-עצו קודם עונתו. הגיעו הדברים לאוזני מושל העיר. בתחילה לא האמין, אולם לאחר ואחדים מבני ביתו שבו וסיפרו כי במו עיניהם חזו בפלא, גמר הפחה אומר ללכת למקום ולחזות בעצמו בעץ המופלא. כאשר הגיע המושל וראה את העץ, חשב בלבו: "מה טוב היה לו יכולתי לדעת את סוד העץ הזה! הייתי יכול להוציא גם בבוסתני פירות יפים ולמוכרם ולעשות הון!". "שמע נא", פנה אל נתניו, "ספר נא לי מהו סוד האילן. גם אני חפץ כי בגני יצמחו עצים כאלה". אולם הישמעאלי נאלם פיו. "כסבור אתה לשמור את המצאתך ולהתעשר? לא ולא, אם לא תגלה לי מיד, אצווה שילקו אותך עד צאת נשמתך". וכך המושל ציווה להלקות את הלה. לאחר שספג מלקות שתיים ושלוש, לא אצר כוחו, וסיפר לפחה את האמת לאמיתה, כיצד ארב לחכם היהודי והיכהו נפש, איך טמן את גוויתו תחת עץ התאנה בחצרו, ומני אז החל האילן להניב באורח נס. עתה נתגלתה תעלומת העלמות של הרב אלקבץ. אבל כבד ירד על העיר צפת. ברם, הרוצח לא נוקה, המושל בחרונו ציווה לתלות את אחמד הנבל על אותו עץ תאנה, תחתיו קבר את ר' שלמה אוהבו.

הכל נוכחו לראות את גדולתו של הצדיק המקובל, שאף אחרי מותו הצליח לנקום את דמו מיד מכהו.

הגאון רבי ראובן דוד נאוי זצ"ל

לא ידוע מתי נולד או נפטר. מונה לראש אב בית-דין בבגדד בהיותו כבן 35 שנים. גאון אדיר. ענוותן. מכל תפוצות העולם נשלחו אל הרב מכתבים לצורך תשובות. הגאון ר' יוסף חיים זצ"ל, מכנה לא אחת בספריו את הרב ראובן דוד נאוי בכינוי "אביר התורה". בתאור נפלא זה מכנה הבן איש חי הקדוש רק את רבי ראובן דוד נאוי. הרב שבק חיים ונסתלק לגנזי מרומים בהיותו עדיין צעיר לימים. ר' משה חיים, הספידו בבכי רב וקונן תמרורים על המאור הגדול שכבה.

רבו: ר' משה חיים זצ"ל, סבו של הבא"ח.

בצעירותו לא ניחן בכשרונות מיוחדים ואף היה קשה הבנה, הגם שהצטיין במידותיו התרומיות וביראת שמים מופלגת. ר' ראובן דוד זעזע שמים וארץ בתפילותיו כדי שיזכה להבין היטב את התורה, ושלמודו לא ימוש מזכרונו.

פעם אחת, ביושבו לפני רבו, ר' משה חיים, השמיע הרב חידוש מקורי בהבנת הסוגיה הנלמדת. ר' ראובן דוד עשה אוזניו כאפרכסת ואימץ את מוחו להבין את דברי רבו, אולם הדבר לא עלה בידו, ולא הצליח בשום פנים ואופן לרדת לעומקם של הדברים. הצטער על כך הרב מאוד. הוא נכנס לחדר הגניזה שבבית-המדרש והתייפח בבכי קורע לב. שעות ארוכות בכה ושפך את ליבו לפני בוראו שיאיר את עיניו במאור התורה, עד שלבסוף חטפתו שינה ונרדם.

בהיכל הישיבה כבר מזמן כבו האורות, והתלמידים התפזרו לבתיהם. ובחדר הגניזה עדיין יושן שנת ישרים רבי ראובן דוד. בחצות הלילה הקיץ משנתו, ובאפלולית ששררה ראה אדם זקן יפה תואר עומד לידו ובידו כוס מים. הזקן התחייך אליו, הושיט לו את כוס המים ואמר: "שתה בני, שתה. ומהיום והלאה אני מבטיח לך נאמנה שתשכיל בדברי תורה, תבין היטב את לימודך וכל מה שתלמד, לא תשכחנו לעולם".

בידיים רועדות נטל ר' ראובן דוד את כוס המים, בירך "שהכל" ושתה את המים ונרדם. ואכן מאותו יום ואילך החל להיות בור סוד שאינו מאבד טיפה, וכל מה שלמד מאותו יום לא מש מזכרונו לעולם. כולם ביישיבה התפלאו, מה השתנה עם ר' ראובן דוד שהרי רק לפני ימים אחדים גילה קושי בהבנה בסיסית והנה עכשיו מחדש חידושים ופיו מפיק מרגליות. רק לאחר שהפציר בו רבו, גילה לו את סודו.

נינו של הגאון, ר' יהודה פתיה זצ"ל מספר על גדולתו הענקית של אבי זקנו בתורה, פעם אחת כשעסק באחת הסוגיות הקשות בש"ס, עלו במוחו כמה קושיות חזקות. ולאחר עיון מעמיק עלה בידו לתרצן. הוא רשם את מסקנותיו בשולי הגמרא. השעה היתה כבר מאוחרת, ור' ראובן דוד ביקש ממשמשו שיכבה את העשישית, ועלה על יצועו.

עברה כמחצית השעה, הרב הקיץ משנתו וביקש ממשמשו להדליק שוב את העשישית והחל שוב מעיין באותה סוגיה. שוב רשם את הערותיו בשולי הגמרא וחזר למיטתו. הדבר נשנה מספר פעמים. שמשו של הרב תמה על הדבר, עד שהרהיב עוז ושאלו לפשר הדבר.

הרב ענה: "לאחר שבארתי את הסוגיה בפעם הראשונה והלכתי לישון, התגלה אלי הרי"ף בחלומי ואמר לי, כי הפרוש שהעלתי להבנת הסוגיה אינו עולה בקנה אחד עם מה שכתב במסכת פלונית בדף פלוני. ירדתי איפה ממיטתי וחזרתי לעמול בסוגיה עד שעלה בידי לפרשה היטב גם לפי שיטת הרי"ף".

כשחזרתי לישון התגלה אליי רבנו הרמב"ם בחלומי ואמר לי: "אמנם ישבת את הסוגיה היטב לפי שיטת הרי"ף, אולם אין הסוגיה מבוארת לפי שיטתי, אשר כתבתי ב"יד החזקה" במקום פלוני".

שוב ירדתי ממיטתי עד שעלה בידי לבראה היטב גם לפי שיטת הרמב"ם. כשחזרתי לישון, התגלה אליי עתה רבנו הרא"ש וטען באוזני, כי אין הסוגיה מבוארת לפי דרכו במסכת פלונית. חזרתי בפעם השלישית לעיין בסוגיה, ובעזרת החונן לאדם דעת עלה בידי ליישב את הסוגיה גם לשיטתו.

פעם אחת הגיע שליח מארץ ישראל לבגדד ובאמתחתו שאלות סבוכות באחת מסוגיות הש"ס, שהתקשו בהן חכמי ארץ ישראל. כשהגיע השליח לבגדד התעניין לדעת היכן יוכל לפגוש את הרב. כשנודע לו שהרב נמצא בבית-המדרש מיהר השליח לשם ופגש באדם היושב שפוף על גבי ספר ומעיין. בגלל לבושו הפשוט חשבו השליח לשמש בית-המדרש. הוא ניגש לרב ושאל למקום המצאותו של החכם ר' ראובן דוד. "שמה אוכל אני לעזור לך?", השיב הרב בתמימות. "נשלחתי", אמר השליח, "על ידי חכמי ארץ ישראל להציע את ספקותיהם בסוגיה פלונית שבגמרא".

מיד החל ר' ראובן דוד להרצות בפני השליח את הסוגיה בה נתקשו חכמי א"י, הוא ביאר בתמציתיות ובהבנה מעמיקה את כל השקלא-וטרוא שבגמרא כשבדרך אגב הוא מצביע על כל הקושיות והספקות שישנם בסוגיה ומתרגם בצורה נפלאה. השליח פקח את עיניו בתדהמה, הוא לא האמין למשמע אוזניו, בדבריו הקצרים והקולעים של החכם תרץ אחת לאחת את כל הקושיות שהתחבטו בהן חכמי ארץ ישראל. הוא הבין מיד כי החכם העומד לפניו אינו אלא ר' ראובן דוד נאוי בכבודו ובעצמו.

"כבוד הרב", אמר השליח ביראת כבוד, "תמהני על כבודו המכהן כראש בית אב בית דין בגדד, מדוע אינו מתעטר באצטלא דרבנן כראות למעמדו הנשגב?". "אין באמצעותי לקנות גלימה נוספת, ולפיכך לובש אני את גלימתי המיוחדת רק בעת שאני יושב בבית-הדין לדון בדיני תורה", ענה הרב בענוותנותו.

רבי אליהו די וידאש זצ"ל

נולד בצפת ב-1510. מגדולי מקובלים ותלמידו המובהק של ר' משה קורדובירו. צדיק. ענוותן. מבעלי המוסר. בעל רוח-הקודש. מוכר בעיקר בשל ספרו "ראשית חכמה". עמד למעלה מ-20 שנים בראש רבני חברון. נפטר בשנת 1587. חי כ-77 שנים. ציונו בחברון.

רבנותו: ר' משה קורדובירו. אביו: ר' משה. מספריו: ראשית חכמה - מוסר • קבלת השם - ספר קבלה. לאחר פטירתו של ר' אליהו די וידאש, נטלה אלמנתו את קובץ כתבי היד של ספרו "ראשית חכמה", והביאה אותם לגדולי הדור, כדי שיעיינו בדברים ויצרפו את הסכמתם להדפסתו. כשעיינו החכמים בכתב היד, וראו המדרגות הנעלות שעולות מחיבור המיוסד על שבט מוסר, לא רצו לתת את הסכמתם. היות וקבלה הייתה בידם שמחבר שאינו מקיים את הכתוב בספרו, אזי חיבורו אינו טוב. וכיוון, שלא החזיקו את הרב "ראשית חכמה" בחייו לבעל מדרגה נעלה שכזאת, סילקו את הכתבים לצד השולחן.

ומיד באותו רגע באה מן השמים, כמין צורת תבנית יד של אש והיכתה על הכתובים ואמרה בזה הלשון: "קיים זה מה שכתוב בזה!", וכמעט יצאה נפשם של החכמים מהמראה הזה ותיכף ומיד הסכימו והדפיסוהו. על נשמתו הגדולה של ר' אליהו, התבטא רבנו האריז"ל בעת שהסביר את הקשר הנפשי

העמוק שהיה בין ר' משה קורדובירו לתלמידו ר' אליהו, וכך אמר - כי שניהם היו גלגול של בניהו בן יהוידע. רוחו של בניהו נתלבשה ברמ"ק ונפשו של בניהו נתגלגלה בר' אליהו, ולכן אהבו זה את זה.

הרה"ח ר' חיים חדקא מאמדור - חד מבני היכלא של המגיד ממזריטש, בספרו "חיים וחסד" כותב: "מי שחננו האל בשכלו שכל אמיתי, יראה בעין שכלו שכלו בספרים הקדושים, הראש לכל הספרים הוא הזוהר הקדוש וספר "ראשית חכמה" אשר חיבר איש צדיק וקדוש, אשר כל רואה בו יראה שהקב"ה משתעשע עמו בגן-עדן, כי בודאי דבריו דברי רוח-הקודש ושרתה עליו שכינה".

מדי פעם נהג המקובל הרב מרדכי שרעבי זצ"ל, לספר בשבחו של המקובל הרב אליהו די-וידאש. ועליו אמר הרב, שהמחבר הקדוש קיים הלכה למעשה יותר ממה שכתב בספרו. הוא אף מנה את מעלותיו של הספר "ראשית חכמה", שכל אדם שיהגה בו- יתנוצץ בקרבו רוח קדושה וטהרה.

באחד השבתות נשאל ר' מרדכי ע"י מספר משתתפים בשיעור, היכן מצוי קברו של ר' אליהו, היות והרב סיפר בשבח הצדיק, רצונם לזכות ולעלות ולהשתטח על ציונו הקדוש. השיב הרב, שקברו של ר' אליהו נסתר הוא מעיני הבריות, היות שבשנת שמ"ו קודם פטירתו, קרא הצדיק לתלמידיו וציווה, שאל ירבו לצערו בכך שיבואו לקברו ויטרידוהו בבקשות ותחינות, ולכן הביע את רצונו שיעלימו את קברו מעיני הבריות, על-ידי שלא יחרטו מאומה על מצבתו וישאירוה חלקה כמות שהיא. אולם ר' מרדכי הוסיף כי ר' אליהו קבור בחברון בחלקה משמאל לשער "בית החיים", וקברו עומד בתווך בין מצבותיהם של הרב אליהו מני זיע"א והרב חיים חזקיהו מדיני זיע"א, ומצבתו בולטת מבין השנים בהיותה גבוהה מהם.

לאחר הדברים האלה התארגנו תלמידי ר' מרדכי שרעבי בלווית כיתת נערים, לעלות ולפקוד את קברו של ר' אליהו. הודות לתיאורו המדויק של ר' מרדכי מצאו בנקל את הציון. התרגשות רבתי אחזה בהם בהתייצבם סביב מצבת הרב בעל "ראשית חכמה", ובחרדת קודש ערכו שבע הקפות במקום, התפללו מעומקא דליבא וחשו התעוררות דקדושה בלבם.

בפרק הזמן בו שהו בבית-הקברות, נטל אחד הנוסעים פחית צבע ירוק וצבע את הקבר. המניע למעשהו היה הרצון לזכות את הרבים אשר הפצים להשתטח על ציון הצדיק, וע"י הצבע יוכלו לאתר בנקל את הקבר ולשפוך שם את צקון לחשם. לאחר שהשלימו הנוסעים את תפילותיהם ובקשותיהם אצל ציון הצדיק, שמו פעמיהם לירושלים שמחים ושבעי רצון.

ברם, באותו לילה לקו כל הנוסעים לבלי יוצא מן הכלל, בכאבי ראש חזקים. רבים מהם נטלו כדורים לשיכוך הכאבים, אך ללא הועיל. גם הטיפול הרפואי שהוגש לאלו שפנו לחדר מיון לא עזר כלל. מארגני הנסיעה באו בין המצרים, ולא הבינו מהי הסיבה שגרמה לכאבי הראש אצל הנוסעים. בצר להם, נכנס המארגן הראשי אצל רבנו מרדכי שרעבי והתייעץ עימו בנידון.

למשמע הדברים התחייך הצדיק ואמר: "שמא אותם נוסעים החשים בראשם היו בשיעור בו דיברתי על הרב 'ראשית חכמה' ועלו לקברו?", ובלי לחכות לתשובה המשיך באומרו: "ברור לי שעשיתם שם דבר שאינו כשורה, ועליכם לבקש את סליחת הרב אליהו די וידאש ובזאת ייטב לכם". אז הודה המארגן ושח באוזני הצדיק, שאחד הנוסעים צבע את הקבר בצבע ירוק, כדי שיהיה סימן היכר לרבים.;

אמר לו ר' מרדכי: "הוא הדבר אשר דיברתי! במעשה זה ציערתם את הצדיק שחפץ בהעלמת קברו, ולפיכך נענשתם. ועתה, מהרו לתקן את המעוות. הסירו את הצבע ושטפו את המקום ובעז"ה תתרפאו".

המארגן קיבל מיד את דברי רבנו, ובמקום התארגנה משלחת שעלתה לקברו של ר' אליהו. חברי המשלחת הסירו את הצבע מעל הקבר, וביקשו את סליחת הצדיק על הפגיעה שפגעו בכבודו הרם, כי שגגה היא מלפניהם. והיה זה דבר פלא, שבאותו יום עצמו חלפו כאבי הראש כלעומת שבאו, מכל המשתתפים באותה נסיעה.

הערה: כיום, כבר צויינו כל הקברות בעיר חברון כולל ציונו של ר' אליהו די וידאש וניתן על נקלה להתפלל על ציונו של הצדיק

הרב המקובל גלאנטי אברהם זצ"ל

מרבני צפת במאה ה-16, לא ידוע מתי נולד. עלה לצפת יחד עם אחיו ר' משה גלאנטי, שממנו קיבל את ראשית תורתו בנגלה. בצפת למד בישיבת הרמ"ק ונחשב לתלמידו המובהק. ר' אברהם גלאנטי נהג בחסידות ור"ם קראוהו "הקדוש". בעל רוח הקודש. בתקופתו, בצפת חיו גדולי עולם: האר"י הקדוש, הרמ"ק, ר' יוסף קארו ועוד חשובים. לפי מסורת שמסר החיד"א ר' אברהם גלאנטי הוא שבנה את הציון על קבר רשב"י. נפטר בשנת 1560. ציונו בצפת.

מספריו: ירח יקר: פירוש לספר הזוהר (ומקביל לספרו של רבו הרמ"ק "אור יקר"). זכות אבות: פירוש לפרקי אבות עפ"י רוח הקבלה. קול בוכים: באור מגלת איכה עפ"י הזוהר. קינת סתרים: קינות הספד בית המקדש.

אחיו: המקובל ר' משה גלאנטי. רבו: ר' משה קורדברו (רמ"ק).

אספה חשובה התנהלה בביתו של ראש קהלת ירושלים. סביב לשולחן ישבו נכבדי הקהל, הרבנים וראשי הישיבות. מצב כלכלי חמור שרר בירושלים, עיר הקודש. היתה זו שנת בצורת: גשם לא ירד ומעט מצרכי מזון, שהיו עדין בנמצא, היו יקרים מאד, מקורות הפרנסה אזלו, ואנשים הגיעו עד פת לחם. יהודי ירושלים עסקו ברובן בלימוד תורה לשמה בישיבות ובתי המדרש, ואת דאגות הפרנסה נטלו על עצמם יהודים נדבנים תושבי חוץ-לארץ. אך כל הכספים שהיו אזלו.

חכמי העדה החליטו לשלוח לעיר איסטנבול, את הרב הצדיק, ר' אברהם גלאנטי, כדי לאסוף כספים בין יהודי העיר העשירים, למען הקל על מצוקתם של יהודי ירושלים. ר' אברהם לא שמח לקבל על עצמו את השליחות הקשה, אשר תפריעו מלימוד התורה ומעבודת ה', אולם הוא הבין את הכרח העניין והסכים לצאת לדרך, כדי להיות לעזר לתושבי ירושלים. אוניית המפרשים הפליגה לדרכה. לאחר שבועות של שיט בים בין הגלים הסוערים והרוחות העזות שמחו הנוסעים לראות את הנמל מרחוק.

האוניה קרבה לנמל, רב-החובל רצה להטיל עוגן. והנה מחזה מוזר נגלה לעיניו: על החוף מהומה רבה, אנשים מתרוצצים ממקום למקום וצועקים בפחד, מקצתם עולים על גגות הבתים, וחיילים מסתובבים כמושים. רב-החובל נתקף בפחד, מה קרה בעיר? כנראה משהו נורא ארע! והחליט לא לעגון מחשש סכנה הנשקפת לנוסעים וציווה לספנים למתוח את המפרשים ולפנות חזרה לעבר הים.

כשראה ר' אברהם, כי רב-החובל אינו מתכוון לעגון בנמל איסטנבול, ניגש אליו ואמר: "אדוני רב-החובל! שילמתי לך כדי להגיע לעיר איסטנבול וברצוני לרדת כאן". רב-החובל הרים את קולו וקרא: "האינך רואה איזה פחד ובהלה שוררים בעיר קשטא? כאן סכנה לחיי הנוסעים, שעליהם אני אחראי!"

אם אינך רוצה לעגון פה, הורד אותי לבדי, אני אינני פוחד", אמר ר' אברהם. הפצרות רב-חובל ולגלוג הנוסעים לא הזיזו את ר' אברהם מדעתו.

רב-החובל נאלץ להורידו על-ידי סירה אל החוף, והסירה שבה מיד לאוניה. כאשר הגיע לנמל, ניגשו אליו חיילים חמושים ואמרו לו: "מדוע באת לכאן? האינך יודע כי שני אריות טורפים ברחו מגן-החיות של השולטן ועתה הם מסכנים את חיי האנשים? עלה מהר על גג הבית הזה והסתתר!" צוו עליו החיילים. ואולם ר' אברהם לא שם ליבו לדבריהם ולא מיהר להחבא כמצוותם.

עודם מדברים אליו, והנה נראה לפתע אחד האריות רץ במהירות במורד הרחוב. החיילים החלו לנוס על נפשם ועלו על גגו של בית סמוך, אך ר' אברהם נשאר במקומו, עומד על עמדו ומביט לעבר האריה ללא פחד. האנשים שעמדו על הגגות החלו לצעק אליו בבהלה, שיברח מהר ויסתתר, אך ר' אברהם לא זו ממקומו.

והנה, כשקרב האריה אל ר' אברהם, הוא כרע על ברכיו והחל ללקק את ידיו. ר' אברהם אחז באוזנו והחל להוליכו לכוון גן-החיות של השולטן. בדרך הוא פגש גם את האריה השני, שינסה לפרוץ לבית, שהיה סגור. ר' אברהם תפס גם את האריה השני באוזנו וכך הוליך את שני האריות, והתושבים מסתכלים עליו מהגגות והחלונות בפליאה רבה ומכוונים אותו אל גן-החיות של השולטן. גם השולטן והשרים הקרובים אליו הביטו מתרחש וראו את הפלא הגדול, כיצד יהודי זקן מוליך שני אריות גדולים באוזניהם, כאילו היו כלבים ממשמעים. השולטן הצביע לר' אברהם הכניסם לכלוב וסגר אחריהם את סורג הברזל.

עתה, משעבר החשש לסכנה, יצאו התושבים ממקומות מחבואיהם והקיפו את ר' אברהם ובתרעות כבוד והערצה הובילו אותו על כפים אל השולטן, אשר רצה להכיר את האיש המופלא. השולטן קיבלו בכבוד רב. כל השרים קמו לכבודו, והשולטן הושיבו על כסא מפואר לימינו. וכל השרים מביטים בו ביראת-כבוד. "ספר לי, מי אתה ומה מעשיך", ביקש השולטן. ר' אברהם סיפר לו ולנאספים את קורותיו. תאר את מצבם הקשה של יהודי ירושלים הרעבים ללחם וכיצד הוטל עליו התפקיד לצאת לאיסטנבול, לאסוף בין היהודים העשירים סכום כסף גדול, כדי שיספיק לכלכל את יהודי ירושלים העניים.

"בודאי אדם קדוש אתה ונכבד ביותר בין אחיך היהודים", אמר השולטן. ענה ר' אברהם ואמר: "יהודי פשוט אנוכי ואין לי מעמד מיוחד". "האומנם?" התפלא השולטן. "וכיצד אזרת אומץ להתייצב בפני האריות הטורפים, אשר כל העיר רעדה מפניהם, ולהוליכם אל הכלוב כאילו היו כבשים תמימות. האם מכשף אתה או גיבור כשמשון?"

"לא, אדוני השולטן. אדם זקן אנוכי ואין בי כח. אף אינני חלילה מכשף. כשפים אסורים עלינו היהודים בתכלית האסור. אלא אמרו חכמינו: איזהו גיבור-הכובש את יצרו. ואני השתדלתי כל ימי בכוחותי הדלים להתגבר על יצרי ולכבוש אותו כפי רצון הבורא. איני פוחד מאיש, רק מה' בלבד. כאשר ברא הקב"ה את העולם, הכניס בחיות פחד מפני האדם. כל עוד האדם עושה את רצון הבורא, החיות פוחדות ממנו ואינן נוגעות בו לרעה. אולם, כאשר אנשים מתנהגים בצורה רעה ונותנים ליצרם להתגבר עליהם, הם מאבדים ע"י כך את צלם האלוקים, ולכן החיות אינן פוחדות מפניהם ומנסות לפגוע בהם".

השולטן התרגש מאד מדברי ר' אברהם. הוא הבין, שלפניו עומד אדם קדוש ונעלה, משאר בני-אדם הפשוטים ומיד ציווה על שר האוצר, לתת לר' אברהם תיבה מלאה כסף וזהב עבור עניי ירושלים, כדי שאדם צדיק ונכבד זה לא יכתת את רגליו בין נדיבים, לאסוף את הכסף. בכבוד רב נפרד השולטן מר'

אברהם. חבל היה לו להפרד מהאישי הקדוש והכחם. אולם הוא ידע שאין ברה, שהרי עניי ירושלים רעבים ללחם, לאחר מכן הזמין השולטן עבורו מקום מכובד באחת הספינות היוצאות לא"י, ור' אברהם יצא לדרכו, מלווה על-ידי השולטן ופמליתו, שלא פסקו מלהודות לו על מעשי גבורותו בהצלת העיר, וכך הוא הגיע לארץ-ישראל בהביאו עזרה כללית לכל תושבי ירושלים.

ר' אברהם גלאנטי, מגדולי חכמי צפת, בא לפני האריז"ל לבקש תיקון לנפשו. תחילה לא רצה האריז"ל להעתר לו, באמרו: מי אני כי אתן תיקון לכבוד תורתו?! ברם, ר' אברהם הפציר בו. נסתכל האריז"ל במצחו ואמר: רואה אני שרשום במצחו שמץ עוון גזל. נדהם ר' אברהם, הלך לביתו אבל ועצוב. פשט את בגדיו, לבש שק ואפר, ישב על הארץ ונתן קולו בבכי והחל לפשפש במעשיו.

היה לו לר' אברהם בית מלאכה לאריגה ולטוויה. מיד קיבץ את כל הפועלים, וביקש מהם לעשות עמו חשבון כמה הוא חייב להם. אמרו לו כולם כאחד, שכל המעות שקיבלו ממנו עד כה שורה בהם הברכה, כך שלא היו מחשבים את המעות שנתן להם. אמר ר' אברהם: אכן נודע הדבר, זהו מכשול הגזל שיש בידי, כי לקחתם שכרם בלא סדר וחשבון, לכן מעתה אם תקבלו עליכם לדקדק עמי בחשבון אפילו בשווה פרוטה מה טוב, ואם לאו לכו לשלום איני רוצה להיכנס לגהינום בגלל בית מלאכה זה.

המשיך ר' אברהם: ועתה עלי לתקן מה שעבר, הנה אשים כסף לפניכם, וכל אחד יטול כמה שרוצה, ואחר כך יאמר בלב שלם: "קבלתי כל מה שחייב לי בעל הבית, ואם חייב לי יותר, הריני מוחל לו במחילה גמורה". מיד מחלו לו הפועלים, ואף אחד מהם לא נטל אף פרוטה מן המעות שהיו מונחות על הקרקע. חוץ מאשה זקנה שכפפה עצמה לארץ ונטלה שתי פרוטות.

עתה גילה לו האריז"ל: בגלל אותה אשה שהיתה אורגת מומחית, והיה מגיע לה יותר שכר, ולקחה בווה כשאר הפועלים, לכן דקדקו עמו משמים, כי לא הגון היה מה שעשה. אולם עתה שתיקן משגה זה כבר נמחה שמץ הגזל שהיה רשום במצחו.

רבי יצחק דלויה זצ"ל

מחכמי מרוקו, נולד בספרד, והגיע לעיר מרראכש בערך בשנת 1496 בעקבות גירוש יהודי ספרד שהיה ב-1492, כיהן כראב"ד במרראכש וכראש קהילת המגורשים.

מפורסם בתורה ובחסידות, גאון בנגלה ובנסתר, מקובל והשתמש גם בקבלה מעשית. זכה לכבוד גדול מחוץ לעירו בעיר פאס ומקנאס. מתלמידיו: הרב שלמה עמאר זצ"ל והרב אברהם אזולאי האחרון. הרב מרדכי עטיאה מדימנאט בחבל הסוס.

סיפורי מופתים רבים נעשו על ידו: סיפור מרגש שהובא בספר "שבח חיים" לרבי חיים פינטו זצוק"ל: היה במרראכש מומר אחד שהתמנה לסגן הסולטאן. המומר היה שונא ישראל בכל לבו ונפשו. פעם אחת הוא פנה אל עבר בית הכנסת של היהודים וראה רב אחד שהיה משמיע לתינקות את הפסוק: "איכה ירדוף אלף ושנים יניסו רבבה".

מזימות החלו להרקם במוחו. למחרת, הרשע פנה אל המלך וסיפר לו על הפסוק. המלך כעס מאוד ואמר שלא יתכן שאדם אחד יוכל להרוג אלף והחל לצחוק על אמיתות התורה. פנה הסולטאן אל הרב וביקש שיסביר לו את הפסוק אחד ירדוף וכו' והרב נענה לו והסביר לו את הפשט בפסוק. הסולטאן אמר לו

שישיג לו אחד כזה שיכול לרדוף אחר אלף אנשים. הרב ענה שזה פסוק מהתורה, והתורה לא דיברה על אדם ספציפי שקיים היום.

המלך התעצבן ואמר שאם תוך חמישה עשר יום לא יביאו לו את האדם שיכול לנצח אלף איש הוא יהרוג את כל יהודי המלאכה. כשחזרו השליחים למלאכה היהודי גזרו מיד תענית ציבור. פרנסי העיר הלכו לרב יצחק דלויה שכבר היה זקן, וסיפרו לו על כל מה שקרה. הרב הרגיע אותם ואמר שהכל יהיה בסדר.

הרב קרא את השם המפורש והלך למדינה של בני משה (אצל בני משה המוות לא שולט, הם נמצאים מאחרי נהר הסימבטיון שרועש וגועש ושולח סלעים לכל עבר במשך כל ימי החול) ושם הבחינו שהוא זר. אחד שאל את הרב מהו מחפש? והרב סיפר לו את הצרה שבאה על היהודים מהעיר מרראכש. בני משה התכנסו והפילו גורל, והגורל נפל על עלמה אחת. הרב לקח אותה איתו עם שם המפורש וחזר לעיר.

במרראכש הרב שלח שליחים למלך ואמר לו שהם עומדים למסור לו את זה שיכול להרוג אלף איש. המלך שמח, כי בדרך מבלאזוב. עד שהמלך בעצמו ביקש ממנה להפסיק. לאחר מכן היא רצתה לחזור לארצה, אולם ומאחר וידיה לא היו מכוסות בקרב, והגויים ראו את ערוות ידה, היא צריכה למות. וכך היה היא נפטרה וקראו לה "סי עבאס סבאתי" ומשתתחים על מצבת קבורתה עד היום הזה.

עוד מסופר, כי יהודי אחד במרראכש היה מעסיק ערבי צעיר. מידי יום ביומו הערבי היה עובד אצלו ובסוף היום היה מקבל את משלייכורותו וחוזר לביתו. יום אחד הצעיר הזה בא לעבודה ולא חזר לבית בערב. אביו תבע את היהודי בדין חטיפת בנו והעמידו למשפט. השופט קבע שהיהודי אכן חטף את הגוי והעמידו למשפט אליו הוזמנו כל ראשי העיר.

היהודי האומלל, לא ידע מה לעשות, ובצר לו פנה לרבי יצחק דלויה זיע"א. הרב הרגיע אותו מיד ואמר שיעזור לו ביום המשפט. הרב הגיע לבית המשפט, ובזמן הדיונים קרא הרב שם המפורש בפיו. מיד נגלה לעיני כל דמותו של הנער הערבי, האב שאל את בנו מה קרה לו ומדוע הוא לא שב אל ביתו. הנער הפנה את מבטו לאחד מן הקהל ואמר שהוא הרוצח האמיתי שרצח אותו, לאחר מכן דמותו נעלמה. הגוי הרוצח הודה באשמה. וכולם השתוממו מגודל מהנס שהרב עשה.

מסופר עוד על הצדיק, פעם אחת בערב פסח היה מחסור לקהילה בבשר, ראשי הקהילה פנו לרב לעזרה, הרב אמר שם קדוש ונעשה נס ויצאו עגלים, שאותם שחטו היהודים ואכלו לפסח.

מסופר שפעם אחת בא חכם אחד מחכמי ארץ ישראל ודרש בבית הכנסת של רבי יצחק דלויה בו נכחו הרבה מחכמי מרראכש, בדרשתו שאל את הרבנים שאלה. ענה לו הרב רבי יצחק דלויה ואחריו ענה לו גם רבי שלמה בן תימצות.

הרב ששאל את השאלה חשב שתשובתו של שלמה בן תימצות טובה יותר והיא הנכונה, אך לא אמר להם דבר על כך. בלילה שישן בא לו המגיד ואמר לו שהתשובה של רבי יצחק דלויה התקבלה למעלה בשמים ואילו התשובה של רבי שלמה בן תימצות התקבלה כאן בארץ.

בבוקר שקם שאל היכן גר הרב יצחק דלויה בכדי לבקש את סליחתו שלא קיבל את דעתו, הוא חיכה לו בחוץ, ובעוד כך הוא רואה את רבי יצחק הולך לבאר המים בכדי לעשות נטילת ידיים. לאחר מכן ראה שהשמש בשביל למלא דלי עם מים מהבאר עליו לשאוב, מיד הבין הרב שהמים עלו לקראת ר' יצחק דלויה כשנטל את ידיו. החכם ניגש אל הרב וסיפר לו כל מה שקרה, וכן ביקש את סליחתו.

הגאון רבי יצחק שור הידוע כרבי איציקל גוואזדיצער

גאון בנגלה ובנסתר. ברח מן הכבוד ושנא את הבצע. כל חכמי פולין ואשכנז הריצו אליו שאלותיהם והוא השקם מבאר תורתו ולא רצה לקבל את כתר הרבנות אשר הגישו אליו בכבוד ובעושר רב מהעיר רבתי בארץ אשכנז.

סבא: ר' נפתלי צבי הירש. אביו: ר' אברהם חיים שור (מח"ס 'תורת חיים' על תשעה מסכתות). ילדיו: ר' יעקב שור (אב"ד פאטיק). ר' אברהם שור (אב"ד בוקרשט).

מתלמידיו: בנו, ר' יעקב שור. מספריו: כח שור.

הבעש"ט הקדוש פעם אחת נסע אליו וכאשר מצא אותו יוצא מבית-הטבילה ומיהר ולקח קיתון מים ואמר: "הנני מוכן ומזומן לקיים מצוות שימוש תלמידי חכמים", ויטול המים על ידיו ויתן לו מטפחת לנגב את ידיו ולקח הבעש"ט ברכת פרידה ונסע לדרכו. בפעם אחרת ניגש אליו הבעש"ט ואמר לו: "ר' איצ'ל גוואזדיצער, אליהו הנביא שלחני להודעך כי בלילה הזה יבוא אליך". ויענו הרב ויאמר: "אין לי חפץ בו ולא בך. הרני לומד תורה לשמה וחלילה לי לבטל מלמודה אף שעה קלה".

בהקדמת הספר "כח שור" מובא סיפור מופלא ובו תאור מופלא על ההצלה הגדולה שהיתה למחבר מכומר שניסה להכשילו במאכלות אסורות. כומר אחד רגיל היה להתווכח עם הגאון מחבר הספר "כוח שור" בעניינים שונים. פעם אחת נסב הוויכוח על הפסוק "לא יאונה לצדיק כל אוון", כאשר הכומר טען שמצד השכל והחקירה ההגיונית הוא דבר בלתי אפשרי, ואף הביא מספר ראיות לדבריו. בעל ה"כוח שור" סתר כמובן את כל ראיותיו, עד שהלה הלך מביתו, כשכולו סר וזעף, והחליט לנסות את הדבר בעצמו. הוא ינסה להכשיל את בן-שיחו, כדי להוכיח במו עיניו עם הקב"ה שומר עליו.

הלך הכומר וקנה שלושה תרנגולים מסורסים ופיטם אותם רק בבשר חזיר עד כי עבו ושמןו מאוד, וישלח למוכרם בשוק ע"י אחד ממשרתיו הנאמנים תוך כדי שהוא מצווה עליו כדברים האלה: "אם יבוא לקוח וירצה לקנותם, נקוב במחיר גבוהה מאוד, פי כמה ממחירם הרגיל, כדי שיירד מהעסקה. אבל, אם תראה את הרבנית של ה"כוח שור" מגיעה לשוק כדי לקנות תרנגולים, תוריד לה מהמחיר ותמכור את העופות במחיר זול מאוד, פחות משוויים. כדי שתסכים לקנות ממך את התרנגולים".

וכך היה. הרבנית באה לשוק וראתה תרנגולים מפוטמים המוצעים לה במחיר כה מוזל, מיד קנתה את הסחורה והביאה לביתה בשמחה עצומה והחלה בבישול הסעודה. דרכו, והנהגתו של גאון זה היתה שכאשר היה עסוק בסוגיה פלונית, לא הכניס דבר לפיו עד אשר נתברר לו העניין ההוא כל צורכו. וכיוון שהבטיחנו הקב"ה שלא יאונה לצדיק כל אוון, התקשה הרב ביום ההוא בדבר הלכה קשה ביותר, וגם הפעם לא חרג ממנהגו ולא הכניס אוכל לפיו, למרות שהרבנית הודיעה לו על הסעודה הטעימה עם העופות המפוטמים הממתינה לו. בעלת הבית שחששה שהבשר יתקלקל, הטמינה את המרק עם הבשר ליום הבא, ובני הבית אכלו באותו יום רק לחם וביצים. ויהי ממחרת, כאשר באה לקחת את קדרת הבשר כדי לחממה על הכיריים, הבחינה לתדהמתה שהקדירה התכסתה כולה בקורי עכביש. היא שאלה את בעלה מה לעשות, והגאון הורה לה להניח את הקדירה עם קורי העכביש בצד, כמות שהוא, ותבשל את יתר הבשר שנשאר לה.

אבל גם ביום ההוא מתקיימת ההבטחה "לא יאונה לצדיק כל אוון". בעל הבית נקרא לסעודת פדיון הבן ולא אכל בביתו, ושוב הטמינה את הקדרה ליום הבא. ובבוקר, מכסים קורי עכביש את פי הקדירה. שוב מתייעצת עם בעלה, המורה לה, בשנית, להניח את הקדירה בצד ולבשל את שארית הבשר. וכך עשתה.

ביום השלישי, מגיעים אל הרב שני אנשים לדיון על סכום גבוהה מאוד. והרב מצרף לדין שני דיינים מתלמידיו. והנה, בעת שישב במשפט, שלח הרב את משמשו להביא לו טבק מן השוק. אחד מבעלי הדין שהבחין בכך, יצא אף הוא החוצה אל השמש ואמר שהוא רוצה להביא טבק לאב בית-הדין. השמש, בתמימותו הרבה, הסכים. ובעל הדין אכן יצא לשוק וקנה את הטבק. אולם הוא הטמין בכלי בו מונח הטבק שלוש מטבעות זהב והניח עליהם את הטבק. וכל זאת כדי להוכיח לכולם שהרב נכשל באיסור קבלת שוחד. האישי מסר לשמש את הכלי על מנת שימסרוהו לרב.

לאחר שהדיינים שמעו את טענותיהם של בעלי הדין, יצאו בעלי הדין מן המשפט, והרב ובית-דינו התכנסו להכריע במשפט. דעתו של ה"כוח שור" נטתה לזכות את בעל הדין שהביא את הטבק. ואילו הדיינים ניסו להוכיח, כי הצדק עם בעל-הדין השני. מאחר ולא הגיעו לעמק השווה, הוחלט כי מחר יתכנסו שוב להכריע.

הרב הגיע לביתו ואמר לאשתו כי גם היום לא יאכל מקדרת הבשר עד שיסיים את הדין. במשך כל הלילה האב"ד חוקר את בירור הדין. ובשל היותו ער זמן ממושך, הרבה לשאוף את הטבק, עד שהתגלו לפניו שלושה מטבעות זהב. נחרד הרב וקרא מיד לשמש לשאול מי קנה עבורו את הטבק.

מיד הזמין את האישי והשיב לו את המטבעות אשר ביקש לעוות את המשפט. ולאחר שהתכנסו, פסקו דין אמת וחיבו את החייב. כשהסתיים הדין, ביקשה הרבנית להאכיל את הרב, והנה שוב מכסים את הקדירה קורי עכביש. ותמהר לספר לבעלה ויאמר: "מאת ה' היתה זאת, ועתה אל תגעי בקדרות עד שיתברר העניין". עוד באותו יום הגיע הכומר לבית הרב והחל להתווכח שוב עמו על הפסוק, ובלהט הוויכוח אמר לו: "הנה יודעני כי הרב צדיק גדול, ולמרות זאת אני יכול להעיד עלייך שבשר חזיר נכנס לפיך".

וישתומם הרב: "איך תרהיב כנפשך לומר זאת?" ויען הכומר: "הלא אשתך קנתה את שלושת התרנגולים אשר פיטמתי רק בשומן חזיר, וגם נודע לי כי שחטת אותם ואכלת מהם". במקום להשיב לו, הרים הרב את ידיו לשמים וברך את ה' שהצילו מהתקלה הגדולה. לאחר מכן, הראה לכומר את כל שלוש הקדרות עם קורי העכביש עליהם והוכיח לו שכל הבשר נשאר שם, מבלי שנכנסה לפיו חתיכה אחת. לא לו ולא לבני ביתו. וישתומם הכומר ויאמר: "עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה ולא יאונה לידך כל אוון".

הצדיק רבי אברהם מול נס זצ"ל

על חייו של רבינו ועל מוצאו לא ידוע הרבה, אך מעשרות מסיפורי המופתים בקרב קהילת יהודי אזור שעלתה לארץ, עולה שרבינו היה "חכם כולל", קרי שליח דרבנן וציון מקומו בחצר בית בגרעין הקדום של אזור והיה ביחד עם עוד עשרה שד"רים נוספים מארץ ישראל.

גילוי הצדיק על פי המסורת החלה משנת ה'תר"י לערך (1850). החל משנת ה'ת"ש (1940) הצדיק נודע ברבים, לאחר שהתחיל להופיע בחלומותיהם של יהודי העיר הגדולה קזבלנקה. ומאז יהודי קזבלנקה, החלו לעלות לרגל לקברו של הצדיק באזור, ולהציף את אזור בכל סוף שבוע. היהודים במרוקו חשו

שהצדיק מקורב לבורא עולם, וחשו תחושה עמוקה, שהצדיק שומר עליהם, מגן על המקום וקשוב לבקשותיהם ורבים אף נושעו. הערצתו גדולה כיום לא רק בקרב היהודים אלא גם אצל המוסלמים.

כיצד התגלה ציון רבינו הובא בספר "קהילת אזימור" של ר' יעקב אלפסי. בשנת ה'תר"י (1850) לערך, הסבתא של אבי, נפתלי לוי ז"ל, שקראו לה שרה בַּנֶּת חֵיאתו הייתה צדקת גדולה בעיני כל יהודי אַזְמוֹר, אביה שהיה מעשירי העיר נפטר בגיל צעיר והשאיר לה נכסים רבים. בין הנכסים שהשאיר לה הייתה גם המערה שליד ביתה.

באותם ימים, הופיע קדוש בחלומה של הסבתא ואמר לה: "קוראים לי רבי אברהם מול אַנְס, ואני מבקש את המערה שליד ביתך כדי לשכון בה", ובחלומה ענתה לו שהשכירה אותה לערבי, בה הקים טחנת קמח ובתוך המערה אורווה לפרדות ובעלי חיים אחרים, ששימשו לסיבוב הטחנה.

הצדיק אמר לשרה בַּנֶּת חֵיאתו, שתדבר עם הערבי ותאיץ בו, שיפנה מיידית את המקום. עם שחר מיהרה סבתא שרה לערבי וסיפרה לו את חלומה, והוא לא האמין לה ולא התייחס ברצינות לסיפור. שוב הופיע הצדיק בחלומה של שרה וביקש אותה לשוב לערבי שיפנה את האתר לאלתר. כאשר בעל טחנת הקמח התעלם גם מהבקשה השנייה, מצא למחרת, שאחד מפרדותיו נפח את נשמתו. הטוחן חשב, שזה מקרה ולא ייחס לכך משמעות מיוחדת, אך המקרה חזר על עצמו ועוד פרד התפגר, ואז בעל הטחנה הגיש תביעה נגד היהודייה בטענה, שהיא מרעילה את בעלי החיים שלו, התביעה הוגשה לפֶאֶשָה.

הפֶאֶשָה שהכיר את היהודייה כבתו של בן חֵיאתו שהיה איש מכובד לא הכניס אותה לבית סוהר, אלא שיכן אותה עם הנשים בארמונו עד לבדיקת טענת הטוחן. באותו הלילה מתו עוד פרד וחמור שנותרו באורווה. הפֶאֶשָה הבין שרוחו של הקדוש היהודי מרחפת במערה והיא שגרמה למותם של בעלי החיים והחליט בו במקום לשחרר את שרה לביתה ואף הפֶאֶשָה ציווה על הטוחן לפנות את הטחנה מהמערה.

להלו סיפורים על הצדיק המעובדים מתוך הספר 'מסמטאות המלאח' של ר' יעקב אלפסי הי"ו. מעשה שהופיע הצדיק בחלומו של ראש ועד הקהילה ר' מאיר אבישעיד וציווה עליו לסמן את מתחם הצדיק. כשהפציע השחר, אץ אבישעיד לביתו של הבנאי הערבי "אל-דאווי", והציע לו להתחיל בבניית המתחם הקדוש. הערבי הסכים, אך לא לפני שישלשלו לידיו מקדמה מכובדת. מאחר וקופתו וועד הקהילה הייתה ריקה, לא היה לא-ל ידו של אבישעיד לקיים את צוואת הרב הקדוש.

עוד באותו הלילה הופיע הקדוש ר' אברהם בחלומו של אבישעיד והתרה בו להתחיל מיד בעבודה. ראש ועד הקהילה שטח בפני הרב את סיפור עוניה של הקהילה ואת דבר סירובו של "אל-דאווי" להתחיל בעבודה בטרם קיבל מקדמה לידו. עוד באותו הלילה, הופיע רבינו בחלומו של הבנאי אל-דאווי והורה לו לגשת לפני זריחת החמה לבור המים הנטוש הסמוך למערת הצדיק ולחפור בו עד שיגיע לתחתיתו שם הוא ימצא שטרות כסף צרורים באריג בד.

השכם בבוקר, עוד בטרם זריחת החמה, אץ הערבי אל בור המים, חפר וגילה בתחתיתו צרור שטרות. נטל אותם ואץ לעבר ביתו של אבישעיד כדי לספר לו את שאירע, הלה הבין, שידו של הצדיק בדבר, ומיד הבהיר לאל-דאווי, שזה שכרו עבור עבודתו. לא חלפו חודשים מיום שארע הנס, עד שנבנה מתחם קברו של הצדיק. השמועה עשתה לה כנפיים ורבבות של יהודים החלו לפקוד את האתר ולהשתטח על ציונו.

בתקופה מסוימת המלאח היהודי כמעט והתרוקן מאנשים. למושל הצרפתי שהיה באזימור, לקומאנדר, הייתה בת ל"ע שהייתה חולה ועל אף שדרש ברופאים- הללו קצרה ידם מלהושיע. הצדיק שראה

שהשכונה היהודית מתרוקנת, בא בחלום לאנשי העדה הגדולים, ואמר להם: "בקשו מהמפקד הזה, שיביא את בתו, שתישן לידי שבעה ימים, ואני ארפא אותה". הלכו ומסרו את בקשת הצדיק. לשמע הדברים ענה המפקד: "טוב, אם הוא ירפא את בתי, אני אעשה הרבה לזכות הצדיק ואף לזכותכם". הביא את בתו ולאחר שבעה ימים בתו הבריאה לחלוטין. מאז המפקד בכל שנה נהג להביא סעודה לכבוד רבינו והיטיב את יחסו ליהודים.

דודי, אחיה של אמי, עודנו בחיים וגר בשובל שלייד באר-שבע. הוא היה שוחט ושמו ר' אברהם. לילה אחד אף אחד לא תרם לו. הוא ישב ליד קבורת הקדוש ואמר לקדוש: "ר' אברהם מול אנס, אתה תביא לי הלילה את ארוחת הערב שלי". והוא עלה על יצועו. אשה אחרת ששהתה בקרבת מקום באותו הזמן, בא אליה הצדיק בחלום ואמר לה: "קומי והביאי ארוחת ערב לר' אברהם השוכב ליד קבורתי".

התעוררה האישה בבעתה אולם שוב נרדמה. ושוב הרבי הופיע בחלומה וציווה עליה להביא לר' אברהם ארוחה. שוב התעוררה האישה ולמרות שהחלום נשנה פעמיים חזרה לישון ונרדמה. בפעם השלישית כאשר הצדיק הופיע בחלומה הפעם אמר לה בציווי שאינו משתמע לשתי פנים: "קומי עכשיו, ר' אברהם ישן ללא ארוחת ערב, קומי והביאי לו". קמה והביאה לו ארוחה. שאל אותה ר' אברהם: "מי את ומדוע באת בשעה כזו?", והיא ענתה שהצדיק בא אליה בחלום, ופקד עליה לקום ולהביא לו ארוחת ערב.

פעמים רבות פקדו את ציונו של הצדיק אנשים שהיו חולים במחלות קשות ל"ע. באחת הפעמים ישנה עדות משני אנשים שהגיעו לציון הצדיק כאשר אחד מהם היה חולה בריאותיו ואילו השני היה עיוור ל"ע. שניהם לאחר תפילות אצל הצדיק נבראו לחלוטין! העיוור פקח את עיניו והחל ללכת בגפו!

הגאון הרב אברהם שמעון הלוי אנגל הורביץ מזיליכוב הי"ד

נולד בשנת ה'תרל"ו (1875) בזיליכוב (עיירה הממוקמת בין וורשה לראדום). עוד בהיותו בגיל הרך התבלט בידיעותיו. כשהיה כבן שש נבחן אצל הגה"ק רבי יהושע'לי מקוטנא בכל שישה סדרי משנה כאשר בגיל זה היה כבר בקי בעשרים-וארבעה ספרים: תורה, נביאים וכתובים, ורק לאחר שידע את כל המשניות על בורין, ניגש ללמוד גמרא. לאחר פטירת אימו אביו נישא שנית, והנער יצא ללמוד כעשר שנים רצופות בבית מדרשו של הרה"ק מקוויניץ רבי זליג אליעזר. בגיל י"ח שנה כבר היו שגורים על פיו כל מסכתות הש"ס מברכות ועד נידה, וכל הספרא והספרי, תוספתא ומכילתא.

לאחר שנישא ישב על שולחן חותנו. לאחר שנים, כשחמיו התרושש, חזר לזיליכוב והתפרנס מייצור חומץ (היות ולא רצה להתפרנס מעסק התורה). בהמשך סחר בכלי חרסיה ולאחר זמן מה פשט את הרגל ובני משפחתו רעבו ללחם ולכן נאלץ לשמש כמגיד שיעור בשיבה לצעירים בצאנז (בעוד משפחתו נשארה בפולין). אחרי תקופה מסויימת עבר מצאנז להרביץ תורה בקשאנז, משם הלך ללמד בשיבת 'בית ישראל' בסטולין. לאחר מכן שימש כר"מ בשיבת 'תומכי תמימים' של חסידי ליובאוויטש בוורשה. בהמשך שימש כמגיד שיעורים בשיבת 'חכמי לובלין' ובהמשך שימש כמשגיח. גאון אדיר בתורת הנגלה וגאון הגאונים בתורת הנסתר. ענוותן מופלא. מרבית ימיו היה עסוק בתפילה, עטוף בטלית ומוכתר בתפילין. בעל רוח-הקודש. נרצח בקיץ ה'תש"ג (1943) על ידי הגרמנים ימ"ש. חי כ-68 שנים.

אביו: ר' מאיר (בתחילה התפרנס מחומץ. לימים שימש כראש ישיבה בצאנז ובהמשך שימש ראש ישיבת ליובאוויטש. מיוחס בן אחר בן להשל"ה הקדוש ולרבינו זרחיה הלוי בעל ה'מאור'). אשתו: בת הגביר ר' משה פיינגבוים

מגרוואלין. מרבתי: הרה"ג זליג אליעזר מקוזניץ (בן הרה"ק ר' יעקב מבלנדוב), הרה"ג אלכסנדר ברבי נפתלי הירץ, הרה"ג משה פרלוב. מתלמידי: הרה"ג שמואל הלוי וואזנר, הרה"ג ברוך שמעון שניאורסון (ראש ישיבת טשעביץ), הרה"ג נתן לוברט, הרה"ג יצחק שטרנהלל.

מסופר שהגאון רבי יהודה מאיר שפירא (ראש ישיבת חכמי לובלין) הדפיס מודעה אודות משרת ראש הישיבה של ישיבת 'חכמי לובלין', וביקש מהמועמדים שיכתבו מה שלמדו ומדוע לדעתם הם מתאימים לשמש כראש ישיבה. רבינו בפשטותו שלח פתק שידוע ש"ס בבלי ירושלמי, מדרש, זוהר, ספרי מהר"ל, כתבי רבינו האריז"ל, ספרי חסידות וכו' הגר"מ חשב, שאיש זה מהתל בו. אבל כשראה את הגאון הרב דב בעריש וידנפלד (הרב מטשעביץ) ושאל אודות רבינו, שמע שמדובר רק מקצת שבחו.

סיפר תלמידו הגאון הגדול מרן רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל שפעם ישב עם הגאון רבי מאיר שפירא לפני רבינו ועל כל דבר הביא סמך מלשון הזוהר, פסיקתא, פי' הר"ש בטהרות וכו' ואחר כך נאנח רבינו, כי גברה עליו השכחה. רבי מאיר שפירא התפלא, שכן אם כבוד תורתו זוכר הכל עכשיו, מה היה זוכר לפני השכחה? וענה שמלפנים היה יכול לסדר כל הש"ס במוחו עפ"י שיטת ר"ת, רבינו פרץ, מהר"י ברצלוני וכו' ואם לדוגמא היה לומד בתוספות דברי ריב"א, היה עובר במוחו כל דברי ריב"א בש"ס אם מתאימים לסברא זו, וכיום אין ביכולתו לזכור זאת... בשבתות של ארבע פרשיות היה מתפלל לפני העמוד, והיה אומר את הפיוטים ללא סידור.

סיפר תלמידו הגה"ח ר' נתן לוברט זצ"ל: רבינו ידע את שישה סדרי משנה על פה עם כל הגירסאות. כידוע ישנן גירסאות רבות לנוסח המשנה. פעם אחת למד עם תלמידים שישים דפי גמרא במסכת זבחים בבת אחת. מאידך, לאחר פטירת הגר"מ שפירא, מסר רבינו שיעורים בישיבה. או אז למד בעיון רב כשבעה דפי גמרא במסכת חגיגה במשך כחורף שלם. בשיעורו התקשה פעם בהבנת דברי תוספות מסויים שרבים גילאו לפרשו, למחרת הגיע לשיעור, וחיווה דעתו, שיש להגיה בתוספות תיבה אחת. שאלוהו: מניין לו זאת. והשיב: "כך גילו לי מן השמיים!".

סיפר יהודי זקן, שהיה מתלמידי רבינו: "רבינו חיבר ספר בקבלה ואמר לי לפני השואה, שעתידים לאבד מישראל שישה מיליון יהודים, וזאת לפי שבזמן שחטאו ישראל בעגל היו שישים ריבוא מבני ישראל, ואיתא שכל נשמה, שהייתה בדור ההוא, מתחלקת לעשר נשמות בדורות שאחריהם, ואכן הרגו שם שישה מיליון יהודים", הוא כתב כעין יומן בכל יום ויום, מה שאמר לו רבינו.

סיפר תלמידו הג"ר יצחק שטרנהלל שלמד אצלו בצאנו (בספרו כוכבי יצחק) - בל"ג בעומר חזר רבינו בע"פ על כל המשניות, שבהן מוזכר רשב"י עם הרע"ב ותוס' יו"ט. ובלמוד החומש היה מציע שלושים-ארבעים קושיות ומתריך את כל הקושיות בתירוח אחד.

סיפר ר' שמחה זייאנץ מסאן-פאלו, שפעם אחת הלך עם רבינו ברחוב ועברו ליד חנות ספרים, שבעל החנות הניח ספרים מחוץ לחנותו, ואז יצא לאור הספר 'תוצאות חיים' על שבת מהגאון האדיר ר' מנחם זמבא. עצר רבינו ועבר על כל הספר ובאמצע אמר: "זה כתוב ברשב"א במס' פלוני וזה ברמב"ן במס' פלוני וזה בשו"ת רעק"א ועוד ועוד... וזה גם אני אמרתי" וכך אמר הרבה מאוד פעמים.

בחג הסוכות בבוקר, לפני שבירך על האתרוג, חזר בעל פה על מסכת סוכה, ולא החסיר אף דיבור אחד מפירוש רש"י.

כשלימד בישיבת חכמי לובלין נתקלו באיזה תולדות על חנוכה שבמבט ראשון נראה קשה להבנה, וניגש איזה בחור לרבינו לשאלו מה הפשט בתולדות מוקשה זו. החל רבינו לומר במשך כמה שעות הקדמות מקבלה ועניינים שונים, רק לאחר כל האמור הסביר לו, מה כוונתו בזה עפ"י ההקדמה שהשמיע קודם לכן, וכל דברי התולדות נתחווירו ונתבררו.

בקיץ ה'תש"ג, בעת חיסול גטו קרקא, הוצא רבינו לדרכו האחרונה מעוטף בטליתו. הבחין בו איש משטרה יהודית ורצה להצילו. רבינו סירב ואמר: "כלך לך מזה! אינני רוצה שתצילני! ברצוני לצאת יחד עם כל היהודים- על קידוש ה'!"

את שיעורו הרצה רבינו כשהגמרא פתוחה לפניו, בשקט, באיטיות, כאילו הוא קורא מתוך הגמרא, בלי הפסק: גמרא, רש"י, תוספות, מפרשים, ראשונים, ואחרונים - והתלמידים הקשיבו לכל מלה היוצאת מפיו מלוא קשב. הם שאלו והוא ענה. אך מה גדולה הייתה הפתעתם כאשר פעם אחת, אחרי השיעור, נוכחו לדעת שבגמרא של רבם היה חסר דף שלם, ו...הוא לא החסיר אף מילה, לא בגמרא בלבד, אלא גם ברש"י ותוספות...

סיפר הגאון רבי שלמה הלוי וואזנר גדלות רבינו בנסתר וקבלה מעשית, שפעם אחד בא איש מילידי עיר זליחוב לגאון ר' יהודה מאיר שפירא (מייסד הדף היומי וראש ישיבת חכמי לובלין) בעניין פרטי. ר' מאיר שאל אותו אם הוא הכיר את רבינו, אמר אותו יהודי: "הלא ר' שמע'לה הוא הגאון היותר גדול בעולם. שאל אותו הרב בתמייה: "האם אתה בחנת כל הגדולים שתוכל לומר דבר זה?" ענה הלה, שפעם אחת לא היה לר' שמע'לה בשר לכבוד השבת, ויצר אווז עפ"י ספר יצירה ובדורנו לא נשמע כזאת.

סיפר יהודי שהיה מהיושבים בבעלזא, שפעם היה רבינו בשבת בבעלזא, וכידוע היו שם הרבה הפסקות באמצע התפילה, והוא הלך בביהמ"ד, וחזר על הזוה"ק של הפרשה מילה במילה בע"פ ובנעימה, ושם בבעלזא ראו שבא יהודי נמוך קומה חבוש בקסקט כפשוטי העם ולומד זוהר בקול, ורצו להפסיקו, והגבאי שם ידע שזה מסוכן, ונכנס אל כ"ק מרן האדמו"ר ר' ישכר דב רוקח וסיפר שהחסידיים רוצים להפסיק את רבינו, ושלח כ"ק מרן מבעלזא לומר לחסידיים בשמו: "הזיהרו לפגוע בו כי הפוגע בו משחק באש"...

הגאון האדיר הרב דב בעריש וינדפלד מטשבין זצ"ל היה מפליג בשבחו של רבינו. הכרותו עמו החלה בתקופה בה רבינו שימש כר"מ ישיבת קשאנוב והודמן לטשבין הסמוכה, ונכנס לישיבה ללמוד. הוא החל לדבר עם בחורים בלימוד, שגילו לתדהמתם שהאורח בקי בכל חדרי תורה, עד כדי כך שבחורים החלו לשאלו בעניינים רבים והוא השיב להם בכל סוגיה שנשאל בהירות.

כששמע על האורח המופלא, ביקש לדבר איתו והשתעשע איתו ארוכות בלימוד, ואז עמד על בקיאותו העצומה והיה מספר שהגאון ר' מאיר שפירא ראש ישיבת חכמי לובלין לקח את רבינו לישיבתו בעקבות שיחה עמו שתיאר לו את גדולתו וכעבור תקופה שלח לו רבי מאיר מכתב בו כתב: "אנו רואים שהודעתם לנו רק מקצת שבחו".

רבינו ישב פעם בל"ג בעומר עם תלמידיו, עוד בתקופת כהונתו כמרבין תורה בישיבת צאנו שבגליציה, וכמה מהם ספרו על מנהג המקום לצאת ביום ל"ג בעומר אחר הצהרים אל השדות שמחוץ לעיר, ולהשתמש בקשת וחצים, להזכיר את זכות רשב"י שלא נראתה הקשת בימיו. נענה רבי שמעון ואמר: "ואני נוהג, שביום ל"ג בעומר אני חוזר על כל המימרות של רשב"י שבכל המשנה", ואז הציע לתלמידים

לשבת סביבו, וכל אחד יחזיק ספר משניות בידו, והוא יחזור בפניהם בעל-פה בלי ספר בידו, את כל המשניות שנזכר בהן רשב"י, ולא רק את דברי המשנה אלא גם את דברי המפרשים.

התלמידים התקשו להאמין בדבר, ומיד התכנסו כולם, נטלו ספרי משניות, ורבי שמעון החל לעבור במהירות ממשנה למשנה, כשהוא מסביר בטוב טעם ודעת את דברי התנא הגדול, ואף מצטט בעל-פה את פירוש רבינו עובדיה מברטנורא ודברי התוספות יום-טוב מילה במילה, באופן מעורר השתאות.

הדבר התפרסם חיש מהר, ותלמידים רבים נהרו אל המקום כדי לחזות בעיניהם בפלא הגדול. בינתים נקפו השעות וכבר נטו צללי ערב, ועדיין לא הספיק רבי שמעון לסיים את כל סדר המשנה. המחזה הבלתי נשכח נחקק בקרב תלמידיו, ולא מש מנגד עיניהם במשך כל חייהם.

בזמן שלמד רבינו את מסכת כלים, רבינו התקשה להבין את תשובות התנאים מכיוון שהכלים של אותם ימים לא היו דומים לכלים שהיו בזמן המשנה והיה לרבינו צער גדול מזה. לאחר זמן מה, נודע לו שיש בבוכארה שהיתה רחוקה מאוד מהעיר בה התגורר, מוזאון שבו יש כלים מזמן המשנה. רבינו החליט להגיע לשם כדי לראות במו עיניו את הכלים וכך להבין את דברי התנאים. מאחר והפרוטה לא היתה מצויה בכיסו, היה עליו לחסוך פרוטה לפרוטה ממטה לחמו (רבינו היה עני מרוד) לצורך הוצאות הדרך. לאחר מספר חודשים הצליח לחסוך ואכן רבינו הלך לבוכארה ונכנס למוזאון וזכה להבין את דברי התנאים על בוריין. מעשה זה היה בגודל אהבת התורה העצומה שהיתה לו.

רבינו אירח פעם אחת אורח זקן על שולחנו בליל הסדר. תלמיד אחד שהתארח אצלו גם הוא באותה שנה מספר שכאשר רבינו הבחין ששיני הזקן נשרו אמר לו שיטבול את המצה במרק לרככו. כשהזקן חשש לאכול מצה שרויה אמר לו רבי שמעון, שאם הוא חושש לאכול מצה שרויה אזי גם הוא יאכל עמו מהמצה השרויה... (מתוך 'זוהר שיה')

פעם הרב וואזנר סיפר על כוחו הגדול של רבינו בתורה, עד שבכל מקום ובכל עניין בכל התורה כולה, ידע בדיוק את ההלכה, מהקלות ועד החמורות. רבי שימעל'ה היה יכול להראות איך עושים קרבן מנחה במדויק, בכל פרטיה ודקדוקיה. והיה עושה הכל בפועל, כי הוא היה אדם עם גדלות אמיתית ונשגבה, והיה בקיא בכל חדרי התורה – נגלה ונסתר, עם עבודת ד' עצומה, והיו לו תלמידים גדולים מאוד. כל ההתנהלות של רבינו מסתורין של קדושה ויגיעה עצמית. הוא היה משכים בשעה ב' או ג' לפנות בוקר, והיה עוסק בסתרי תורה. שעות ארוכות הקדיש לתפילה שהיתה ייחודית ונעלה, ובמשך רוב שעות היום ישב עטור בטלית ותפילין ועסק בתורה. כשהיה לומד לעצמו היה מסתובב שעות הלוחך ושוב, כשהוא אומר את דפי הגמרא ומפרשיה בעל פה ולא פתח כלל ספרים.

הוא היה נוסע לגדולי וצדיקי הדור על מנת להכירם ולקבל מהם. והם, משבאו עימו בשיח ושיח, חרדו והעריצוהו בצורה מופלגת. במזרח אירופה, נחשב רבי שימעל'ה לאדמו"ר פועל ישועות, שכל מילה שיצאה מפיו לא שבה ריקם, עד כדי כך הגיעה הערצת בני עירו וליחוב אליו, שהשיחו בו נפלאות כמו בצדיקים מדורות קודמים.

רבינו סיפר שפעם אחת בא איש מילדי העיר זליחוב לפני ראש הישיבה הגר"מ שפירא, לאיזה עניין פרטי. בתוך השיחה שאלו הגר"מ האם הוא הכיר את רבי שימעל'ה, שהיה בן עירו. היהודי השיב בחיוב והתפאר "ר' שימעל'ה הוא הגאון הכי גדול בעולם". הרב שאל אותו: "האם בחנת את כל הגדולים בעולם?...?" היהודי השיב שבזליחוב מקובל שפעם אחת בערב שבת, לא היה לר' שימעל'ה בשר לכבוד

שבת, והוא יצר אווז על פי ספר היצירה, "האם הרב שמע על עוד גאון שכזה?" סיים היהודי. כששאל מישהו את רבינו האם הסיפור נכון, נענה ופסק "אינני יודע האם הסיפור הזה נכון, אבל מעלתו של רבי שימעל'ה היתה בדרגות הללו". רבינו גם העיד שבעצמו שמע פעם את המשגיח מסתובב בחדרו ושונה בעל פה את ספר היצירה. סיפר רבינו, שאמר לו רבו הגה"ק ר' שימעל'ה זעליכובער שפעם חלם גימטריה נפלאה בענייני תורת הנסתר, ותיכף אחר החלום היה לו ריכוז המזח להתעורר תיכף ולערוך את החשבון אם הוא מדוייק ועולה יפה.

לאחר שסיפר רבינו את הדברים המופלאים הללו על רבו, המשיך ואמר בנועמו ומתיקותו: "הגאון הקדוש רבי שימעל'ע זעליכובער זי"ע, היה רגיל לומר לנו – לתלמידיו, שלפני ביאת המשיח לא יהיה כח אחר בעולם, זולת התורה ויגיעתה... רק כח התורה ויגיעת התורה זה הכח היחיד שנוכל לעמוד בו...". כיום, אנשים נתפסים לכל מיני 'סגולות' ו'עניינים'. בהם עסוקים משך שעות יומם. רבינו היה חוזר ושונה: "אל תעשו עסק מעניינים טפלים, העיקר הוא יגיעת התורה ועמלה, שזה צריך להיות מתוך יראת שמים טהורה", ובזה היה שלימותו של רבינו, שלמד ויגע כל ימיו בתורה בקדושה וביראת שמים, ולכן היו דבריו נשמעים בשמיים. (מתוך 'ולא שבת הלוי בלבד')

רבי יוחנן בן זכאי

רבי יוחנן בן זכאי היה מגדולי התנאים, חי ופעל בתקופת חורבן הבית השני, היה מראשי הסנהדרין. העביר את הסנהדרין ליבנה, ושימש כנשיאה (ומכאן התואר "רבן"). היה תלמידו של הלל הזקן.

במהלך אותה פגישה עם האויב, נאמר לו המשפט הידוע "ואי מלך אנא עד השתא היכי הוית", מאמר שכאשר רבי אהרן הגדול מקרלין נזכר ממנו בעת אמירת המלך, הוא התעלף.

בשעת פטירתו הוא בכה ואמר שאינו יודע באיזה דרך מוליכים אותו, אם לגן עדן או ח"ו להיפך. בביאור גמרא זו, ישנם הרבה מאמרי חסידות. חזקיהו המלך בא ללוותו לעולם האמת, והוא ציווה להכין לו כסא רבי יוחנן בן זכאי השתדל קודם החורבן אודות הישיבה ב"יבנה" שתשאר בקיומה, ולא יפגעו בה, כיון שריב"ז היה בטוח שכל זמן שיהיו אצל בני ישראל ישיבות ותורה, אזי יצליחו לעמוד בכל הגזירות וכל הקשיים של הגלות, ולזכות לגאולה השלימה ובנין בית המקדש

בזמן מיתתו של רבי יוחנן בן זכאי נכנסו אליו תלמידיו לבקרו וראו שהוא בוכה, כששאלו אותו על כך ענה להם ש"שיש לפני שני דרכים אחת של גן עדן ואחת של גיהנם ואיני יודע באיזו מוליכים אותי". בתורת החסידות ישנם כמה הסברים לגמרא הזו, שהרי ר' יוחנן בן זכאי עסק כל ימיו בלמוד וללמד תורה ולא הלך ד' אמות ללא תפילין, ואם כן כיצד חשש שיוליכו אותו לגיהנם? לצד הביאורים בתורת החסידות (מצד ענותנותו, לא ידע היכן כוחותיו הפנימיים מונחים ועוד) בולט ביאורו של הרבי שליט"א מלך המשיח במאמר לא תהיה משכלה תשי"ב שמסביר שרבי יוחנן היה שקוע כל ימיו במילוי שליחותו בעולם הזה וממילא לא היה לו זמן לראות מה המצב של כוחותיו הפנימיים.

רבי יוחנן רבי יוחנן היה מראשוני האמוראים ועוד היה בתקופת סוף התנאים, ועוד זכה לראות את רבי שמעון בן גמליאל נשיא ישראל מוזכר בגמרא תמיד יחד עם גיסו ועמיתו ריש לקיש, אותו החזיר

בתשובה. הם היו לומדים יחד ומתפללים יחד, וכאשר נפטר ריש לקיש הוא יצא מדעתו מרוב צער על שריש לקיש נפטר. כאשר יש מחלוקת בין שניהם, ההלכה נפסקת תמיד כרבי יוחנן.

לעיתים מכוונה על ידי חבריו ותלמידיו "בר נפחא". יש אומרים שהטעם לכך הוא מכיון שאביו היה נפח ויש אומרים שזהו על שם יופיו.

מובא בגמרא כי רבי יוחנן וריש לקיש "מעייני בספרא דאגדתא". היעב"ץ מפרש שהכוונה היא שבשבת היו לומדים את תורת הקבלה, לעומת ימי השבוע בהם למדו רק נגלה. וזהו מקור למנהג חסידים ששבת מוקדשת ללימוד דא"ח

עד זמנו של רבי יוחנן, רב ושמואל, היה גיל וי אור החכמה הבעל שם טוב אמר שנשמתו היא ממידת החסד, ורמוזה בשמו - י' חנן

נחלקו ר"י ור"ל האם חצי שיעור אסור מן התורה, והרבי תולה את המחלוקת בשאלת הכמות ואיכות. לפי רבי יוחנן האיסור הוא תמיד על הכמות, וממילא גם חצי מהשיעור אסור שכן יש בו חצי מהכמות האסורה "כיון דחזי לאיצטרופי". לעומת זאת ריש לקיש סבור שדווקא באיכות המיוחדת הנולדת על ידי הצירוף של השיעור המסויים התורה אסרה את הדבר; דווקא על ידי השביעה והאכילה, שהיא האיכות שבהמאכל, חל האיסור, "אכילה אמר רחמנא וליכא", וממילא לא שייך לאסור חצי שיעור כאשר אין בו כלל את האיכות שקיימת בשיעור השלם.

בכך תולה הרבי גם את מחלוקתם של רבי יוחנן וריש לקיש בסוף מסכת נדה בדין זבה: מם התורה, רק זבה שראתה זיבה במשך שלושה ימים רצופים, במשך אחד עשר ימי הזיבה (שמתחילים לאחר שבעת ימי הנדה), נחשבת לזבה גדולה, ואילו זבה שראתה במשך יום או יומים בלבד, נחשבת לזבה קטנה. נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש מה דינה של זבה שראתה זיבה ביום העשירי לזיבתה, האם דינה כזבה קטנה שדינה "שומרת יום כנגד יום" וחלים עליה דיני טומאה, או שמא מכיוון שימי הנדה לא "חזי לאיצטרופי" עם ימים אחרים, אינה נחשבת לנדה; שהרי ייתכן לומר שכל איסור הזיבה הקטנה נלקח מהאפשרות של הזבה להפך לזבה גדולה, אך במקרה שאין אפשרות שהיא תהפך לנדה גדולה - אין לה דיני זבה. רבי יוחנן סבור שגם ביום העשירי, זבה שראתה זיבה נחשבת ל"זבה", ואילו ריש לקיש סבור שכשם שביום האחרון, האחד עשר, אין היא נהפכת לנדה, כך גם ביום העשירי.

הרבי מסיק, כי זו היא מחלוקתם של רבי יוחנן, באיכות וכמות. לפי רבי יוחנן, דין הג' ימים בזבה גדולה הוא רק ענין של כמות, וממילא גם ביום או יומיים מתוכם, וגם כאלו שאינם ראויים להצטרף לשלושה, יש איכות זו, אך ריש לקיש סובר שהעיקר הוא האיכות.

ריש לקיש או רבי שמעון בן לקיש

רבי שמעון בן לקיש היה מראשוני האמוראים, ומוזכר בגמרא תמיד יחד עם גיסו ועמיתו רבי יוחנן, שהחזירו בתשובה. הם היו לומדים יחד ומתפללים יחד, וכאשר נפטר ריש לקיש רבי יוחנן יצא מדעתו מרוב צער על שריש לקיש נפטר. כאשר יש מחלוקת בין שניהם, ההלכה נפסקת תמיד כרבי יוחנן.

מובא בגמרא כי רבי יוחנן ור"ל מעייני בספרא דאגדתא. היעב"ץ מפרש שהכוונה היא שבשבת למדו את תורת הקבלה, לעומת ימי השבוע בהם למדו רק נגלה. ומכאן ראיה למש"כ בעץ חיים, ששבת מוקדשת ללימוד דא"ח.

הבעל שם טוב אמר שנשמתו הייתה ממידת הדין וכמו שאכן ניתן לראות מכך שלפני שחזר בתשובה היה משמש בתפקיד של "גבורות" שענינו שודד וגזלן.

בגמרא מובא כי ריש לקיש מכר את עצמו לעם אוכלי אדם ששמים לודאים ולבסוף הרגם. הבעל שם טוב מפרש גמרא זו על פי דרכו, כי אחר שזכה להתפלל בתכלית השלמות או למד בתכלית בא יצה"ר אח"כ כמה נאה מעשיך וכו' וזהו חייתא ופלא, פירוש רחוק מאוד מדביקות השם על ידי החייתא שסבור שעובד בחיות עליון.

תיקון הכללי

מזמור - טז

מִכְתָּם לְדָוִד שְׁמַרְנִי אֵל כִּי חִסִּיתִי בְּךָ: אִמְרַתְּ לַיהוָה אֲדַנִּי אַתָּה
 טוֹבָתִי בֶּל עָלִיךָ: לְקַדוֹשִׁים אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ הִמָּה וְאֲדִירִי כָּל חֶפְצֵי
 בָּם: יִרְבוּ עֲצָבוֹתָם אַחַר מָהְרוּ בֶּל אֲסִיף נִסְפֵיהֶם מִדָּם וּבֶל אֲשֵׁא
 אֶת שְׁמוֹתָם עַל שְׁפָתַי: יְהוָה מִנֵּת חֶלְקִי וְכוֹסֵי אַתָּה תוֹמִיךָ גּוֹרְלִי:
 חֲבָלִים נָפְלוּ לִי בְנַעֲמִים אִם נִחַלְתָּ שְׁפָרָה עָלַי: אֲבָרַךְ אֶת יְהוָה
 אֲשֶׁר יַעֲצָנִי אִם יִלְוֹת יִסְרוּנִי כְלִיֹּתַי: שְׁוִיתִי יְהוָה לְנִגְדֵי תַמִּיד
 כִּי מִימִינִי בֶּל אֲמוֹט: לָכֵן שָׁמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי אִם בְּשָׂרֵי יִשְׁכַּן
 לְבַטָּח: כִּי לֹא תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשֵׂאוֹל לֹא תִתֶּן חִסִּידְךָ לְרֵאוֹת שְׁחַת:
 תוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים שִׁבַּע שְׁמַחוֹת אֶת פְּנֵיךָ נְעֻמוֹת בִּימִינְךָ נֹצַח:

מזמור - לב

לְדָוִד מִשְׁכִּיל אֲשֶׁרֵי נָשׂוּי פֶשַׁע כְּסוּי חֲטָאָה: אֲשֶׁרֵי אָדָם לֹא
 יִחְשָׁב יְהוָה לוֹ עֵוֹן וְאֵין בְּרוּחוֹ רְמִיָּה: כִּי הִחַרְשֵׁתִי בָּלוּ עֲצָמַי
 בְּשִׂאֲגָתִי כָּל הַיּוֹם: כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יְדָךְ נִהַפְּךָ לְשִׂדִי
 בְּחִרְבְּנֵי קִיץ סָלָה: חֲטָאתִי אוֹדִיעֶךָ וְעוֹנֵי לֹא כִסִּיתִי אִמְרַתִּי אוֹדָה
 עָלַי פֶּשַׁעֵי לַיהוָה וְאַתָּה נִשְׂאֵת עֵוֹן חֲטָאתִי סָלָה: עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל
 כָּל חִסִּיד אֱלֹהֶיךָ לַעֲת מְצֵא רַק לְשִׁטְף מִים רַבִּים אֱלֹוֵי לֹא יִגִּיעוּ:
 אַתָּה סִתַּר לִי מִצָּר תִּצְרֵנִי רְנִי פִלְט תְּסוּבְּבֵנִי סָלָה: אֲשִׁכִּלְךָ
 וְאוֹרְךָ בְּדָרְךָ זֹו תִלְךָ אִיעֲצָה עָלֶיךָ עֵינַי: אֵל תִּהְיוּ כְּסוּם כְּפָרָד
 אֵין הִבִּין בְּמַתַּג וְרָסָן עֲדִיו לְבָלוּם בֶּל קָרַב אֱלֹהֶיךָ: רַבִּים מְכַאוֹבִים
 לְרָשָׁע וְהַבּוֹטָח בִּיהוָה חֶסֶד יְסוּבְּבֵנוּ: שְׁמַחוּ בִיהוָה וְגִילוּ צְדִיקִים
 וְהִרְנִינוּ כָּל יִשְׂרָאֵל:

מזמור - מא

למנצח מזמור לדוד: אשרי משביל אל דל ביום רעה ימלטהו
 יהוה: יהוה ישמרהו ויחיהו יאשר (ואשר) בארץ ואל תתנהו
 בנפש איביו: יהוה יסעדנו על ערש דוי כל משכבו הפכת
 בחליו: אני אמרתי יהוה חנני רפאה נפשי כי חטאתי לך: אויבי
 יאמרו רע לי מתי ימות ואבד שמו: ואם בא לראות שוא ידבר
 לבו יקבץ און לו יצא לחוץ ידבר: יחד עלי יתלחשו כל שנאי
 עלי יחשבו רעה לי: דבר בליעל יצוק בו ואשר שכב לא יוסיף
 לקום: גם איש שלומי אשר בטחתי בו אוכל לחמי הגדיל עלי
 עקב: ואתה יהוה חנני והקימני ואשלמה להם: בזאת ידעתי כי
 חפצת בי כי לא יריע איבי עלי: ואני בתמי תמכת בי ותציבני
 לפניך לעולם: ברוך יהוה אלהי ישראל מהעולם ועד העולם
 אמן ואמן:

מזמור - מב

למנצח משביל לבני קרח: באיל תערג על אפיקי מים בן נפשי
 תערג אליך אלהים: צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא
 ואראה פני אלהים: היתה לי דמעת ללחם יומם וכלילה באמור
 אלי כל היום איה אלהיך: אלה אזכרה ואשפכה עלי נפשי כי
 אעבר בסף אדדם עד בית אלהים בקול רנה ותודה המון חוגג:
 מה תשתוחחי נפשי ותהמי עלי הוחילי לאלהים כי עוד אודנו
 ישועות פניו: אלהי עלי נפשי תשתוחח על כן אזכרה מארץ
 ירדן וחרמונים מהר מצער: תהום אל תהום קורא לקול צנוריה
 כל משבריה וגליה עלי עברו: יומם יצוה יהוה חסדו ובלילה
 שירה (שירו) עמי תפלה לאל חי: אזכרה לאל סלעי למה

שְׂבַחְתָּנִי לְמָה קָדַר אֱלֹהֶיךָ בְּלַחֵץ אוֹיֵב: בְּרָצַח בְּעַצְמוֹתַי חֲרַפּוֹנִי
צוֹרְרֵי בְּאִמְרָם אֵלַי כֹּל הַיּוֹם אֵימָה אֱלֹהֶיךָ: מַה תִּשְׁתַּוְּחָחֵי נַפְשִׁי
וּמַה תִּגְהַמֵּי עָלַי הוֹחִילֵי לְאֱלֹהִים בִּי עוֹד אוֹדְנֵנו יְשׁוּעַת פָּנָי וְאֱלֹהֵי:

מזמור - נט

לְמַנְצַח אֵל תִּשְׁחַת לְדוֹד מִכְתָּם בְּשִׁלַּח שְׂאוּל וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַבַּיִת
לְהַמִּיתוֹ: הֲצִילֵנִי מֵאֹיְבֵי אֱלֹהֵי מַמְתְּקוֹמָמִי תִשְׁגָּבֵנִי: הֲצִילֵנִי
מִפְּעָלֵי אֲוֹן וּמֵאֲנָשֵׁי דָמִים הוֹשִׁיעֵנִי: בִּי הִנֵּה אָרְבוּ לְנַפְשִׁי יְגוּרוּ
עָלַי עֲזִים לֹא פִשְׁעֵי וְלֹא חֲטָאתֵי יִהְיֶה: בְּלִי עוֹן יְרוּצוֹן וַיְפֹנְנֵנו
עוֹרָה לְקַרְאתִי וְרֵאָה: וְאַתָּה יְהוָה אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הַקִּיְצָה לְפָקֵד כָּל הַגּוֹיִם אֵל תַּחֲן כָּל בְּגֵדֵי אֲוֹן סְלָה: יִשׁוּבוּ
לְעָרְב יִהְמוּ כַכֶּלֶב וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: הִנֵּה יִבְיַעוֹן בְּפִיהֶם חֲרָבוֹת
בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם בִּי מִי שִׁמְעֵ: וְאַתָּה יְהוָה תִּשְׁחַק לָמוֹ תִלְעַג לְכָל
גּוֹיִם: עֲזוּ אֱלֹהֵי אֲשֻׁמְרָה בִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבֵי: אֱלֹהֵי חֶסֶדוֹ (חֶסֶדִי)
יִקְדָּמֵנִי אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשׁוֹרְרֵי: אֵל תִּהְרַגֶם פֶּן יִשְׁכַּחוּ עַמִּי הַנִּיעְמוּ
בְּחִילָךְ וְהוֹרִידֵמוּ מִגִּבְעוֹתֵי אֲדָנֶי: חֲטָאת פִּימוֹ דָּבַר שִׁפְתֵימוֹ וַיִּלְכָּדוּ
בְּגֵאוֹנָם וּמֵאֲלֹהֵי וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ: כִּלְהַב בַּחֲמָה כִּלְהַב וַאֲיַנְמוּ וַיִּדְעוּ
בִּי אֱלֹהִים מִשֵּׁל בִּיעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סְלָה: וַיִּשׁוּבוּ לְעָרְב יִהְמוּ
כַכֶּלֶב וַיִּסּוּבְבוּ עִיר: הִמָּה יְנוּעוֹן (יְנִיעוֹן) לֹאכֹל אִם לֹא יִשְׁבְּעוּ
וַיִּלְיֵנוּ: וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ וְאֶרְנֶן לְבַקֵּר חֶסֶדֶךָ בִּי הֵייתָ מִשְׁגָּב לִי
וּמְנוֹס בְּיוֹם צָר לִי: עֲזֵי אֱלֹהֵי אֲזַמְרָה בִּי אֱלֹהִים מִשְׁגָּבֵי אֱלֹהֵי
חֶסֶדִי:

מזמור - עז

לְמַנְצַח עַל יְדִיתוֹן (יְדוּתוֹן) לְאַסָּף מְזֻמּוֹר: קוֹלִי אֵל אֱלֹהִים
וְאַצְעָקָה קוֹלִי אֵל אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלַי: בְּיוֹם צָרְתִי אֲדָנִי דָרְשֵׁתִי

יְדֵי לִילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג מֵאַנָּה הַנְּחַם נַפְשִׁי: אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים
וְאֶהְמֶיָה אֲשִׁיחָה וְתַתְּעִטֶנּוּ רוּחִי סִלָּה: אֲחַזֶּנָּה שְׁמֵרוֹת עֵינַי
נִפְעָמָתַי וְלֹא אֲדַבֵּר: חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם שָׁנוֹת עוֹלָמִים: אֲזַכְּרָה
נִגְיַנְתִּי בַלַּיְלָה עִם לִבִּי אֲשִׁיחָה וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי: הֲלַעוֹלָמִים יִזְנַח
אֲדָנָי וְלֹא יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד: הָאֶפֶס לְנִצָּחַח חֲסִדוֹ גָּמַר אִמְרוּ לְדָר
וְדָר: הֲשִׁכַח חַנּוּת אֵל אִם קִפְצָה בְּאֵף רַחֲמָיו סִלָּה: וְאִמְרוּ חֲלוֹתַי
הִיא שָׁנוֹת יָמַי עֲלִיוֹן: אֲזַכִּיר (אֲזַכּוֹר) מַעֲלָלֵי יְהוָה כִּי אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם
פְּלֹאֵה: וְהִגִּיתִי בְּכָל פְּעֻלָּה וּבַעֲלִילוֹתַי אֲשִׁיחָה: אֱלֹהִים בִּקְדֹשׁ
דְּרָכָה מִי אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: אֶתְהָה הָאֵל עֲשֵׂה פְלֹא הוֹדְעַת בְּעַמִּים
עֲזָה: גְּאֻלַּת בְּזִרוּעַ עַמָּה בְּנֵי יַעֲקֹב וַיִּוְסַף סִלָּה: רְאוּהָ מַיִם אֱלֹהִים
רְאוּהָ מַיִם יַחִילוּ אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: זָרְמוּ מַיִם עֲבוֹת קוֹל נִתְּנוּ
שְׁחָקִים אֵף חֲצֻצִיָּה יִתְהַלְכוּ: קוֹל רַעֲמָה בַּגְּלִגְלֵי הָאִירוּ בְּרִקִּים
תִּבַּל רְגֵזָה וְתַרְעֵשׂ הָאָרֶץ: בְּיַם דְּרָכָה וּשְׁבִילָה (וּשְׁבִילָה) בְּמַיִם
רַבִּים וְעַקְבוֹתַיָּה לֹא נִדְּעוּ: נְחִיתָ כְּצֹאֵן עַמָּה בְּיַד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

מזמור - צ

תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים אֲדָנָי מְעוֹן אֶתְהָה הָיִיתָ לָנוּ בְּדָר וְדָר:
בְּטָרֵם הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲוֹלֵל אֶרֶץ וְתִבַּל וּמַעוֹלָם עַד עוֹלָם אֶתְהָה
אֵל: תִּשָּׁב אֲנוֹשׁ עַד דָּכָא וְתִאמֹר שׁוּבוּ בְנֵי אָדָם: כִּי אֵלֶּף שָׁנִים
בְּעֵינַיָּה כְּיוֹם אֶתְמוֹל כִּי יַעֲבֹר וְאֲשִׁמּוֹרָה בַּלַּיְלָה: זָרְמָתָם שָׁנָה
יִהְיוּ בְּבִקְרָה כְּחֻצִיר יַחֲלָף: בְּבִקְרָה יִצִּיץ וְחֲלָף לְעָרֵב יְמוּלֵל וַיִּבֶשׁ:
כִּי כְלִינוּ בְּאֶפְהָה וּבְחֻמָּתָה נִבְהַלְנוּ: שֵׁת (שֵׁתָה) עוֹנֵתִינוּ לְנִגְדָה
עַלִּמְנוּ לְמֵאוֹר פְּנִיָּה: כִּי כָל יְמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרָתָה פְּלִינוּ שָׁנִינוּ כְּמוֹ
הֶגְהָה: יְמֵי שָׁנוֹתִינוּ בָּהֶם שְׁבַעִים שָׁנָה וְאִם בְּגִבּוֹרֵת שְׁמוֹנִים שָׁנָה
וְרַהֲבָם עָמַל וְאָוֶן כִּי גָז חִישׁ וְנִנְעָפָה: מִי יוֹדַע עִז אֶפְהָה וּכְיִרְאָתָה
עִבְרָתָה: לְמַנּוֹת יְמֵינוּ כִּן הוֹדַע וְנָבֵא לְבַב חֲכָמָה: שׁוּבָה יְהוָה

עד מְתֵי וְהִנָּחֵם עַל עֲבֹדֶיךָ: שִׁבְעֵנוּ בִּבְקָר חֲסִדֶךָ וְנִרְנָנָה וְנִשְׁמָחָה
בְּכָל יָמֵינוּ: שִׁמְחָנוּ בְּיָמוֹת עֲנִיתָנוּ שָׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: יִרְאֶה אֶל
עֲבֹדֶיךָ פֶּעֶלְךָ וְהִדְרֶךָ עַל בְּנֵיהֶם: וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ
וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יַדֵּינוּ כּוֹנֵנָהּ:

מזמור - קה

הִזְדּוּ לַיהוָה קְרָאוּ בְּשִׁמּוֹ הוֹדִיעוּ בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: שִׁירוּ לוֹ
זְמֵרוּ לוֹ שִׁיחוּ בְּכָל נִפְלְאוֹתָיו: הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קִדְשׁוֹ יִשְׁמַח לֵב
מִבְּקָשֵׁי יְהוָה: דִּרְשׁוּ יְהוָה וְעִזּוּ בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תִּמְיֵד: זְכְרוּ נִפְלְאוֹתָיו
אֲשֶׁר עָשָׂה מִפְתִּיּוֹ וּמִשְׁפָּטֵי פִּיו: זֶרַע אֲבָרָהֶם עֲבָדוּ בְּנֵי יַעֲקֹב
בַּחִירָיו: הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּכָל הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו: זָכַר לְעוֹלָם
בְּרִיתוֹ דָּבָר צִוָּה לְאַלְפֵי דוֹר: אֲשֶׁר כָּרַת אֶת אֲבָרָהֶם וּשְׁבוּעָתוֹ
לְיִשְׁחָק: וַיַּעֲמִידֶה לְיַעֲקֹב לְחֹק לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: לֵאמֹר לְךָ
אֶתֵּן אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן חֹבֵל נַחֲלַתְכֶם: בְּהִיוֹתֶם מְתֵי מִסְפָּר כַּמַּעֲט
וְגָרִים בָּה: וַיִּתְהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל גּוֹי מִמַּמְלָכָה אֶל עַם אֲחֵר: לֹא הִנִּיחַ
אָדָם לְעִשְׂקָם וַיִּזְכַּח עֲלֵיהֶם מְלָכִים: אֵל תִּגְעוּ בְּמִשְׁיָחֵי וּלְנִבְיָאֵי
אֵל תִּרְעוּ: וַיִּקְרָא רָעַב עַל הָאָרֶץ כָּל מִטָּה לָחֵם שָׁבַר: שָׁלַח
לְפָנֵיהֶם אִישׁ לְעֹבֵד נִמְכָּר יוֹסֵף: עֲנֵנוּ בְּכָבֵד רִגְלֵינוּ (רִגְלוֹ) בְּרִזְל
בָּאָה נִפְשׁוֹ: עַד עַתָּה בֵּא דְבַרְוּ אִמְרַת יְהוָה צְרַפְתָּהּ: שָׁלַח מְלֹךְ
וַיִּתִּירָהּ מִשְׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ: שָׁמוּ אֲדוֹן לְבֵיתוֹ וּמִשְׁל בְּכָל
קַנְיָנוּ: לְאַסֹּר שָׁרְיוֹ בְּנִפְשׁוֹ וּזְקַנְיוֹ יַחֲבֹם: וַיָּבֵא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם
וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ חָם: וַיִּפֹּר אֶת עַמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצֵמָהּ מִצְרַיִם: הִפְדָּ
לָבָם לְשֵׁנָא עַמּוֹ לְהִתְנַבֵּל בְּעֲבָדָיו: שָׁלַח מִשָּׂה עֲבָדוֹ אֶהֱרֹךְ אֲשֶׁר
בָּחַר בוֹ: שָׁמוּ בָם דְּבָרֵי אֲתוֹתָיו וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: שָׁלַח חֲשָׁד
וַיַּחֲשֶׁד וְלֹא מָרוּ אֶת דְּבָרוֹ (דְּבָרוֹ): הִפְדָּ אֶת מִימֵיהֶם לָדָם וַיָּמַת
אֶת דְּגַתָם: שָׂרַץ אֶרֶץ צִפְרֹדְעִים בַּחֲדָרֵי מְלָכֵיהֶם: אָמַר וַיָּבֵא

ערב פנים בכל גבולם: נתן גשמייהם ברד אש להבות בארצם:
 ויך גפנם ותאנתם וישבר עץ גבולם: אמר ויבא ארבה וילק ואין
 מספר: ויאכל כל עשב בארצם ויאכל פרי אדמתם: ויך כל בכור
 בארצם ראשית לכל אונם: ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו
 כושל: שמח מצרים בצאתם כי נפל פחדם עליהם: פרש ענן
 למסד ואש להאיר לילה: שאל ויבא שלו ולחם שמים ישביעם:
 פתח צור ויזובו מים הלכו בציות נהר: כי זכר את דבר קדשו את
 אברהם עבדו: ויוצא עמו בששון ברנה את בחיריו: ויתן להם
 ארצות גוים ועמל לאמים יירשו: בעבור ישמרו חקיו ותורתיו
 ינצרו הללויה:

מזמור - קלז

על נהרות בכל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון: על
 ערבים בתוכה תלינו פנרותינו: כי שם שאלונו שובינו דברי
 שיר ותוללינו שמחה שירו לנו משיר ציון: איך נשיר את שיר
 יהוה על אדמת נכר: אם אשכחך ירושלים תשפח מיני: תדבק
 לשוני לחכי אם לא אזכרכי אם לא אעלה את ירושלים על ראש
 שמחתי: זכר יהוה לבני אדם את יום ירושלים האמרים ערו ערו
 עד היסוד בה: בת בכל השדודה אשרי שישלם לך את גמולך
 שגמלת לנו: אשרי שיאחז ונפץ את עלליך אל הפלע:

מזמור - קנ

הללויה הללו אל במקדשו הללוהו ברקיע עזו: הללוהו בגבורתיו
 הללוהו ברב גדלו: הללוהו בתקע שופר הללוהו בגבל וכנור:
 הללוהו בתוף ומחול הללוהו במנים ועוגב: הללוהו בצלצלי
 שמע הללוהו בצלצלי תרועה: כל הנשמה תהלל יה הללויה:

הספר לזכות לזכרון עולם לכבוד ולעילוי נשמות

אימי מורתי חוה בת לאה אלזה וחיים ז"ל
אבי מורי ישעיהו בן רבקה חנה ויואל ז"ל
דודי יעקב בן רבקה חנה ויואל ז"ל
חמי ד"ר יעקב בן ליזה ושמעון ז"ל
ולכל נשמות משפחתי לאורך כל הדורות
בנימין בן שמחה ז"ל
מרים בת עיישה ז"ל
שלמה בן מרים ז"ל
סימה בת מרים ז"ל
שמעון בן שמחה הכהן ז"ל
אסתר בת חנה ז"ל

ולעילוי כל הנשמות שנפטרו מאז בריאת העולם
רוח השם תניחם בגן עדן.
לכבוד כל נשמות הצדיקים, כל נשמות הצדיקים
מבית דוד, לעילוי נשמת כל הנשמות שנהרגו
על קידוש השם בכל הדורות.
וכל הנשמות שנרצחו בשואה וכל נשמות חללי צה"ל
ולוחמי המחתרות. ועבור כל הנשמות הנדחות שאין להם
מי שיגיד קדיש עליהם וכל הנשמות שנפטרו ללא ילדים

תנצב"ה

ברכות לראש משביר

ליהודי החפץ בעילום שמו

יהי רצון שזכות זיכוי הרבים תעמוד לכל הברכות בגשמיות וברוחניות למזכה הרבים שתתם להוצאת הספר ורוצה בעילום שמו. והקב"ה יברך אותו ואת כל בני ביתו באריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה. הצלחה וס"ד בכל מכל כל בגשמיות וברוחניות. נחת חסידי מכל יוצאי חלציו. בני חיי מזונני רווחי ובכולם רווחי. עשירות גדולה וימשיך לזכות הרבים אלפי פעמים יותר לכבוד השם יתברך ויזכה לקבל פני משיח עכשיו.

הספר לזכות לזכרון עולם לכבוד ולעילוי נשמות

מיכאל בן דוד ואינה ליבשיץ ז"ל

נחום בן יצחק וחיה יוזפוביץ' ז"ל

חיה בת יעקב יוזפוביץ' ז"ל

יצחק בן נחום יוזפוביץ' ז"ל

לאה בת יעקב ושרה ריבה גלושקוב ז"ל

הירש בן לייזר ברודצקי ז"ל

תנצב"ה

ולזכות

נעמי בת אירה וגרשון וניצן בן אורה ומרדכי

אריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה

בני חיי ומזונני ובכולם רווחי

בנים ובנות שיעשו נחת חסידי לבוראם ולהוריהם.

ברכות לראש משביר ליהודי החפץ בעילום שמו

יהי רצון שזכות זיכוי הרבים תעמוד לכל הברכות בגשמיות וברוחניות למזכה הרבים שתתקן להוצאת הספר ורוצה בעילום שמו. והקב"ה יברך אותו ואת כל בני ביתו באריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות איתנה. הצלחה וס"ד בכל מכל כל בגשמיות וברוחניות. נחת חסידי מכל יוצאי חלציו. בניי חייו מזוני רווחי ובכולם רווחי. עשירות גדולה וימשיך לזכות הרבים אלפי פעמים יותר לכבוד השם יתברך ויזכה לקבל פני משיח עכשיו.

הספר לזכות, לזכרון עולם, לכבוד ולעילוי הנשמות זכרונם לברכה

המקובל האלוקי רבי משה חיים לוצטו זצוק"ל
הצדיק הרב חיים כהן בן בלנקה (החלבן)
הצדיק עזרא אברהם בן קלרה רבקה
הצדקת בלנקה בת רחל

אברהם ברוך יוסף בן חוה	משה עבודי בן לולו ורחמים	יוכבד גרון בת שמחה
תמרה גירון בת חוה	פורטונה ישראל בת ג'ויה	ציפורה בת טובה
בכור בן חוה	רחמים עבודי בן אברהם	שמחה בת חוה
ציפורה עבודי בת יפה	ג'ויה בת חוה	סולטנה בת חוה
יעקב בן מרדכי	אברהם עבודי בן חוה	אליהו בן בלנקה
אנטואנט בת לטיפה	ליאורה בת אסתר	פנינה דונה בת בלנקה
מרדכי בן חוה	משה אברהם יוסף בן אסתר	רוזה יוסף בת אסתר
מיריס מרצדס בת יוכבד	פלורה עבודי בת טובה	אהרון בן שרה
אליהו בן חוה	סימן טוב מג'אר בן כוכבה	אסתר יוסף בת חוה
בידה בת שמחה	טובה פרץ בת חוה	שי בן חנה
אברהם בנבנישתי בן רוזה	דוד מג'אר בן אסתר	בואנה טובה מג'אר בת חוה
אסתר מג'אר בת טובה	לולו עבודי בת מסעודה	מנשה בן צ'חלה
שאול שלום בן סוליקה	סלומון שלמה כהן בן חוה	ברטה בת אסתר
אסתר מג'אר בת שלמה	מסעודה בת חוה	יוסף גרון בן תמרה
אשר בן יוכבד		סטריה כוכבה בת אסתר

תנצב"ה

לע"נ מספר תורמים של ארגון ברית יוסף יצחק שהלכו לעולמם

הת' יצחק ב"ר יהודה הכהן מרקוביץ' ז"ל

אילנה בת יעל ז"ל

רבי עקיבא הרנפלד

בן הרב שמואל גאב"ד מטרסדוף זצ"ל

הרה"ח אריאל בן ניסן ומלכה צדיק ז"ל

המוהל חיים יוסף שלמה בן אנטולי ושמחה מירה מאירזון ז"ל

המוהל מרדכי אשר בן אלחנן קופרמן ז"ל

לעילוי נשמת כל חללי צה"ל זצ"ל הי"ד

סגן יואב שרון בן עדה ודניאל ישעיהו זצ"ל הי"ד

סמ"ר רועי בן גיא וחני זצ"ל הי"ד

רס"ן אור יוסף בן אברי ושרונה רן זצ"ל הי"ד

סמל אור מנשה בן אריה לייב ואסתר אתי אביטל זצ"ל הי"ד

תנצב"ה